UAN
DAD AUTÓNOMA DE NUEV
CIÓN GENERAL DE BIBLIOTEC

Ev
5
Libr
Recopil
Tom. 3

KKT500
.A9
1737
v.3
c.1

1080044800

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
ALERE FLAMMAM VERITATIS

UANL

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN ®

DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

COMMENTARII
JURIS CIVILIS
IN HISPANIÆ REGIAS
CONSTITUTIONES.

AUTHORE

ALPHONSO DE AZEVEDO,

DOCTORE J. C. PLACENTIÆQUE CIVITATIS
IN HISPANIARUM REGNIS CIVE ET INCOLA.

TOMUS TERTIUS,

QUINTUM LIBRUM NOVÆ
RECOPILATIONIS COMPLECTENS.

LUGDUNI,
Apud FRATRES DEVILLE.

M. DCCXXXVII.

49432

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

KKT500
.A9
1737
v.3

UANL
FONDO

INDEX
TITULORUM
IN VOLUMINE HOC
CONTENTORUM.

TITULUS I. *De los Caſamientos.*

TITULUS II. *De las dotes, arras y joyas.*

TITULUS III. *De las mugeres caſadas y ſolteras, y quando pueden eſtar en juyzio, y obligarſe con licencia de ſus maridos, o ſin ella.*

TITULUS IV. *De los teſtamentos y comiſſarios para los poder hazer, y de los executores teſtamentarios.*

TITULUS V. *De los lutos y cera que ſe pueden traer y gaſtar por los difunctos.*

TITULUS VI. *De las mejorias de tercio y quinto.*

TITULUS VII. *De los mayorazgos.*

TITULUS VIII. *De las herencias y particion dellas.*

TITULUS IX. *De las ganancias entre marido y muger.*

TITULUS X. *De las donaciones y mercedes que los Reyes han hecho y hizieren, y otras perſonas.*

TITULUS XI. *De las ventas y compras, y retratos del tanto por tanto, de patrimonio, o abolengo.*

TITULUS XII. *De la venta de brocados, ſedas, paños: y como ſe han de medir y tundir, y de los corredores de mercaderias.*

TITULUS XIII. *De los peſos y medidas para comprar y vender mercaderias, y mantenimientos, y herraje.*

TITULUS XIV. *De los recatones.*

TITULUS XV. *De los contratos de cenſo.*

TITULUS XVI. *De los contratos, obligaciones y fianças, y deudas, y ceſſion de bienes que hazen los deudores.*

TITULUS XVII. *De las Prendas y repreſarias.*

TITULUS XVIII. *De los cambios, y cambiadores, y corredores dellos, y de los mercaderes y intereſſes.*

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

TITULUS XIX. *De los cambios y mercaderes que ſe alçan.*

TITULUS XXI. *De las ordenanças que han de guardar los officiales en la labor de la moneda, y de ſus derechos.*

TITULUS XXV. *De la taſſa del pan.*

FINIS.

LIBER QUINTUS

LIBER QUINTUS

REGIÆ HUJUS RECOPILATIONIS.

CONTINUATUR *liber hic quintus ad præcedentem hoc videlicet modo, nam cum ſuperioribus libris 3. & 4. actum ſit de judicibus, & judicialibus, & terminis in judiciorum progreſſu ſervandis, coram quibus judicibus, & tribunalibus eorum plerumque verſantur & ſemper lites circa contractus, circa teſtamenta & ultimas voluntates, & alia pleraque iis concernentia, jure quidem ſubſequitur liber hic quintus ubi hæc comprehenduntur, quorum quidem contractuum, cum præcipuus ſit matrimonii, in principio libri apponitur titulus primus*, de los caſamientos. *Eſtque liber hic quintus utilior, difficilior, & practicabilior totius noſtræ recopilationis, & in quo verſantur difficiles materiæ legum Tauri, ſuper quibus Tauri legibus plura per plures Doctores noſtros Hiſpanos ſcripta ſunt: & noviſſimè ordinarie multo poſt hæc commentavit librum hunc Licentiatius Matienço, cujus commentaria, ut docta & ſapienter dicta, prout melius potuero, repetere non deſinam, licet plurima ab eo dicta & ante eum ſcripta haberem, prout fideliſſimè in proceſſu referam, prout & alia plurimorum ex conſulto referre omittam, ſolum ſubſtantialia textualium referendo, & brevitate quà potero utiliora declarando, ultra & præter ab ipſis omnibus dicta examinando.*

TITULUS PRIMUS.
De los Caſamientos.

IN *hujuſque Rubricæ declarationem (tam de nominis definitione, quam de aliis matrimonii partibus) quam plura retulit Matienço in præſenti: per ipſum videri poterunt, & per Didacum Perez hic ante eum; ut ad utiliora tranſgrediamur, & quæ magis neceſſaria ſunt, nam hæc de nominis definitione per ipſos & per Covar.* in 4. deſponſalibus *videnda ſunt: nobis enim non ita neceſſaria judico eſſe examinare: & in progreſſu legis ſequentis id declaramus.*

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

TITULUS XIX. *De los cambios y mercaderes que ſe alçan.*

TITULUS XXI. *De las ordenanças que han de guardar los officiales en la labor de la moneda, y de ſus derechos.*

TITULUS XXV. *De la taſſa del pan.*

FINIS.

LIBER QUINTUS

REGIÆ HUJUS RECOPILATIONIS.

C*ONTINVATVR liber hic quintus ad præcedentem hoc videlicet modo, nam cum ſuperioribus libris* 3. *&* 4. *actum ſit de judicibus, & judicialibus, & terminis in judiciorum progreſſu ſervandis, coram quibus judicibus, & tribunalibus eorum plerumque verſantur & ſemper lites circa contractus, circa teſtamenta & ultimas voluntates, & alia pleraque iis concernentia, jure quidem ſubſequitur liber hic quintus ubi hæc comprehenduntur, quorum quidem contractuum, cum præcipuus ſit matrimonii, in principio libri apponitur titulus primus*, de los caſamientos. *Eſtque liber hic quintus utilior, difficilior, & practicabilior totius noſtræ recopilationis, & in quo verſantur difficiles materiæ legum Tauri, ſuper quibus Tauri legibus plura per plures Doctores noſtros Hiſpanos ſcripta ſunt: & noviſſimè ordinarie multo poſt hæc commentavit librum hunc Licentiatius Matienço, cujus commentaria, ut docta & ſapienter dicta, prout melius potuero, repetere non deſinam, licet plurima ab eo dicta & ante eum ſcripta haberem, prout fideliſſimè in proceſſu referam, prout & alia plurimorum ex conſulto referre omittam, ſolum ſubſtantialia textualium referendo, & brevitate quâ potero utiliora declarando, ultra & præter ab ipſis omnibus dicta examinando.*

TITULUS PRIMUS.

De los Caſamientos.

I*N hujuſque Rubricæ declarationem (tam de nominis definitione, quam de aliis matrimonii partibus) quam plura retulit Matienço in præſenti: per ipſum videri poterunt, & per Didacum Perez hic ante eum; ut ad utiliora tranſgrediamur, & quæ magis neceſſaria ſunt, nam hæc de nominis definitione per ipſos & per Covar.* in 4. deſponſalibus *videnda ſunt: nobis enim non ita neceſſaria judico eſſe examinare: & in progreſſu legis ſequentis id declaramus.*

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

IN LEGEM PRIMAM

Quæ erat l. 49. Tauri, & Curiarum de Madrid, anno 1563. cap. 58.

CLandeſtina matrimonia nulla ſunt & reprobantur pœnamque lex noſtra imponit tam ea contrahentibus, quàm intereſſentibus, & contractibus eorum.

SUMMARIUM.

1 *Matrimonium quid ſit, & an ſub eo ſponſalia contineantur in terminis matrimonii clandeſtini, num. 1. cum ſequentibus pluribus & num. 4. declaratur diffinitio.*
2 *Lex puniens contrahentes matrimonia non comprehendit contrahentes ſponſalia,*
3 *Differentia eſt inter matrimonium per verba de præſenti, & carnali copula conſummatum niſi ut ibi remiſſivè & num. 5.*
6 *Subſtitutio reciproca, quæ habet locum inter conjugatos habet locum inter ſponſos de præſenti.*
7 *Verbum ſponſalia impropriè ad de præſenti refertur, propriè tamen ad de futuro. & n. 8. ex hoc infertur ad concubinas; & n. 11. id repetitur.*
9 *Sponſa de præſenti licet non de futuro continetur in ſtatuto uxori lucra danti.*
10 *Pœna ſtatuta in matrimonio non habet locum in ſponſalibus de futuro.*
12 *Decretum 1. Con. Triden. ſeſſ. 24. in ſponſalibus de præſenti non verò de futuro intelligitur.*
13 *Pœna eſt annullatio contractus, ubi in contrarium allegantur aliqua.*
14 *Sponſa de futuro pro ſecunda de præſenti tollitur adeo, ut ſecunda mortua non teneatur ad primam redire.*
15 *Promiſſiones de futuro etiam clandeſtinè factæ adimplendæ ſunt.*
16 *Diſſolvitur nodus capitulorum. Ex parte, & requiſivit de ſponſalibus, an ſint compellendi, vel monendi, num.*
17 *Declaratur Abbatis doctrina dicentis legem de matrimonio loquentem ad ſponſalia de futuro extendi.*
18 *Sponſaliorum etiam appellatione non veniunt de futuro, quoties materia eſt indifferens.*
19 *Prohibito principali cenſetur prohibitum acceſſorium, quoties prohibitio non eſt temporalis & n. 20. declaratur.*
21 *Sponſalia conditionalia neque talia dici poſſunt ante conditionis implementum.*
22 *Conſenſus & promiſſio an ſaltem valebit in ſponſalibus clandeſtinis de præſenti jam quod ſponſalia ipſa non valeant.*
23 *Voluntas ex inutili diſpotione declaratur*
24 *Ubi lex aſſiſtit & reſiſtit contractui, nulla civilis, neque naturalis ex eo oritur obligatio.*
25 *Conſenſus ſive partium renuntiatio nihil operatur, ubi adeſt clauſula decreti irritantis.*
26 *Ablata facultate contrahendi non oritur ulla obligatio etiam naturalis quamvis adſit juramentum, & n 27.*
28 *Juramentum non operatur in contractu ubi ſtatuta forma non eſt adhibita.*
29 *Copula in ſponſalibus de præſenti clandeſtinè contractis nihil operatur.*
30 *Parochus & teſtes non ſolum ad formam probatoriam, ſed & ad ſubſtantiam contractus cenſentur requiſiti.*
31 *Forma non ſervata omnia acta in contrarium nulla ſunt.*
32 *Correlativa ſunt, non obligat naturalis obligatio, ergo neque conſcientia.*
33 *Defectus ubi eſt in forma ſi non valet quod ago ut ago, neque ut melius valere poteſt valebit.*
34 *Naturalia in eſſe producta tolli non poſſunt.*
35 *Naturale jus ex cauſa tolli poteſt, vel melius loquendo declarari.*
36 *Ratificari an poſſit matrimonium clandeſtinum.*
37 *Religionis ingreſſum an impediat copula inter ſponſos de præſenti clandeſtinè contrahentes.*
37 *Clandeſtinum matrimonium an ſit præſumendum ſi non apparet per quæ verba contractum eſt.*
38 *Matrimonium clandeſtinè contractum in articulo mortis an ſit nullum.*
39 *Matrimonium contractum coram parocho & teſtibus ſub cautela vocatis an valebit.*
40 *Clandeſtinum matrimonium quod ſit & ibi, quomodo, accipiatur verbum clandeſtine.*
41 *Denuntiationes ſi deficiant an dicetur matrimonium clandeſtinum.*
42 *Diſpoſitio noſtri text. an ſit valida, eo quod videtur reſtringere libertatem contrahendi matrimonium.*
43 *Mediatores vel teſtes clandeſtini matrimonij etiamſi ſint mulieres puniuntur, ubi num. 44. an teneantur ad damnum inde ſecutum.*
45 *Clandeſtina matrimonia contrahentes peccant mortaliter,*
46 *Matrimonii nullitas an evitet, aut excuſet pœnam.*
47 *Matrimonia clandeſtina hodie in modo & in ſubſtantia prohibentur.*
48 *Actus geſtus nulliter ob ſolemnitatis defectum evitat pœnam.*
49 *Filiæ indignè nubentes abſq; parentum licentia an peccent ubi qualiter remittitur pœna tacitè à parentibus.*
50 *Filiæ nubentes palam, & ſecundum formam noſtri text. puniri non poſſunt, etiamſi licentiam à parentibus non peterent. ubi an conſenſus parentum requiratur in matrimonio non clandeſtino, & num. 51. an in filiis lex noſtra procedat.*
52 *Lex noſtra an de filiabus prima vice clandeſtinè nubentibus intelligatur, an & de viduis ſecundo clandeſtinè nubentibus.*
53 *Filia clandeſtinè nubens etiamſi Religionem ingrediatur exheredari poteſt.*
54 *Judex ex officio poteſt procedere ad puniendum clandeſtinè contrahentes.*

IBi, *matrimonio*, Sed num & ſponſalia tantum ſub iis verbis continebuntur, ut contrahens ſolum ſponſalia de præſenti clandeſtine pœnam noſtri text. incurrat: & videtur dicendum quod non contineantur ex diffinitione verbi hujus,
matrimonio, quod eſt maris, * & fœminæ con- 1
unctio individuam vitæ conſuetudinem retinens, ut probatur *ex l. 1. ff. de rit. nupt. & capit. 1. text. 27. quæſtione. 2. & § primo inſtitutis de patria poteſt. l. prima, tit. ſecundo, part.* 4. Sed in ſponſalibus non datur hæc maris & fœminæ conjunctio, ſaltem quoad habitationem ſimultaneam & conti-
nuam

nuam, ſed potius ex decreto ſancti Concilii Tridentini *de reformatione, ſeſſione* 24. c. . reprobatur talis cohabitatio ante benedictionem, ibi (*præterea eadem ſancta Synodus hortatur ut conjuges ante benedictionem Sacerdotalem in Eccleſia ſuſcipiendam in eadem domo non cohabitent,*) ergo cui non convenit diffinitio, neque conveniet diffinitum, ut per Everardum *in centuria locorum, titulo à diffinitione ad diffinitum.* Item & quia lex puniens contrahentes matrimonia, non compre-
2 hendit contrahentes * ſponſalia, ſecundum gloſ.
contrahere, *in clementina uni. de conſang. & aff.* quam ad hoc allegat Abbas *in capite primo, num. 32. de poſtulat. prælat.* Jaſon *in l. ſi ſtipuler. num. 5. fol. 57. ff. de verbor. obligat.* idem Jaſon, *in l. ſecunda colum. final. ff. de juriſdion. omnium judic.* & Suarez *in titulo De los caſamientos. § de jure autent. in fine fol.* 70. & alii relati per Covarr. *in. 4. 2. part. c. primo* § 1. *numero ſecundo &* 3. & ita videtur prima facie tenere gloſſa 1 *in rubrica. titulo primo, part.* 4. & Suarez ubi ſuprà, *verſicul. Sed unum eſt advertendum.* Nihilominus tamen contrarium eſt tenendum, imò quod verba noſtri text. *ibi*, *matrimonio*, etiam de ſponſalibus de præſenti intelligenda ſint licet copula, vel benedictione Eccleſiæ conſummata non ſint, eo quod nulla eſt differentia inter matrimonium per verba de præſenti contractum, &
3 matrimonium carnali copula conſummatum *
ſecundum textum *in lege quarta, in principio, tit. primo part.* 4. niſi in caſibus per legem illam diſpoſitis, nam ſecundum text. *c. ſufficiat.* 27. *quæſt.* 2 *c. cum locum, de ſponſalibus c. fi. de ſponſa duorum l. 2. ff. de rit. nup. & l. nuptias ff. de reg. jur. & l. 5. tit. 2. p. 4.* ſolus conſenſus cum voluntate contrahendi efficit matrimonium inter virum & uxorem, nuptias enim, ut vulgo dicitur *ex dictis juribus*, non concubitus ſed conſenſus facit: ſi ergo conſenſus & voluntas matrimonium efficiunt, ergo convenit verbum, *matrimonio*, ſponſalibus de præſenti; præſertim cum ſi bene inſpiciantur verba diffinitionis matrimonii ſupra poſitæ maris & fœminæ conjunctionem denotantia, non
4 tam ad corporum, quam ad animorum † con-
junctionem referuntur, ut inquit Caſaneus *infra* allegandus *numero* 28. qua quidem conjunctione alter alteri ſe tradit ad conjugalem uſum tacitè, vel expreſſè & hac intentione ſponſalia concontrahuntur, ut in unione ſemper ſponſati vivant, & individuam vitæ conſuetuinem retineant. ſecundum text. *in l. prima, titulo ſecundo part.* 4. Atque in hac conjunctione conſiſtit conſenſus ſecundum Covarr. *dicto c. primo* § 1. *numero* 1. Quo fit, ſecundum eum *ibi*, ut lex, quæ de matrimonio copulato loquitur, intelligenda ſit, in matrimonio ex conſenſu tantum perfecto,
5 licet coitus ſecutus non ſit, per text. *in c. fi. de*
de frig. maleſic. c. per tuas. qui fil. ſint legitim. & alia jura *ibi* per eum allegata: Sic & reciproca ſubſtitutio, quæ habet locum inter conjuga-
6 tos, habet locum * & inter ſponſos de præſen-
ti, ſecundum Anton. Gomez *l. 47. Tauri, numero ſecundo* ubi alia adducit ſimilia, & per conſequens verbum, *matrimonio*, noſtri text. de ſponſalibus de præſenti intelligitur, & verba diffinitionis iis ſponſalibus conveniunt, & ceſſat argumentum primæ opinionis in contrarium adductum: & ſic Doctores, tam in ſponſalibus de

præſenti carnali copula conſummatis, ſive non conſummatis, per verbum, matrimonium, loquuntur, vocantque matrimonium ratum, ſed non conſummatum, & matrimonium ratum, & conſimmatum: imo & verbum ſponſalia impropriè ad de præſenti refertur, propriè tamen ad de futuro, † ſecundum text. *in l. ſecunda & 3. tit. 11.*
part. 4. concubinaque ſponſati de præſenti, ita * 7
& uxorati punitur pœnâ concubinarum, ſecun- 8
dum Avend. [sic] *reſpon.* 10. De quo plura per Tiraquel. *in l. 16. connubialia in gloſ. en provar. num. 1. cum pluribus ſequentibus*, ubi pro & contra *uſque ad numerum.* 45. de iis agit, & ſic hæc ſecunda opinio in materia noſtræ legis tenenda eſt, & ita hanc opinionem, quod appellatione matrimonii etiam ſponſalia de præſenti contineantur, tenet Covar. *ubi ſuprà, num* 3. & 4. & Caſtillo *in præſenti num.* 10. per alia fundamenta, & probatur ſi bene conſideretur *ex c. 1 ſeſſione.* 24. *Concilii Triden. de reformatione*, ubi ſponſalia de præſenti vera matrimonia appellantur, & optima *lex* 3. *tit. 1. part* 4. & in ſtatuto uxori lucra danti, ut & ſponſa de præſenti, licet non de futuro † contineatur,
communem teſtatur Caſſaneus *in conſuetudine* 9
Burgund. Rubrica. 4. Deſ droictz [sic] *§. 6. num. 14. cum ſequentibus pluribus, fol. 148 in magnis*, & vide Minchacam. *controverſiarum uſufrequent. c. 3. num.* 21 neque primam opinionem tenuerunt, gloſſator Gregor. & Suarez, pro eâ allegati, nam loquuntur in ſponſa de futuro, ſi bene inſpiciantur: Neque etiam huic ſecundæ obſtat doctrina illa gloſſæ *dicta clementin. unica de conſanguin. & affin.* quia ſecundum Covar. *ubi ſuprà*, ſi bene inſpiciatur, non loquitur in ſponſalibus de præſenti, ſed tantum in ſponſalibus de futuro, in quibus pœna ſtatuta in matrimonio non habet locum † in ſponſalibus iis de futuro, ut potè
quia ab eis reſilitur & receditur, per ſponſalia a- 10
lia de præſenti contracta, & in ſponſalibus de futuro communiter approbatam dicit gloſſam illam *dicta Clem. unica.* Covar. *in 4. 2. part. c. 6. in principio numer. fin. de ſponſalib.* & Didac. Perez *l. 1. tit. 1. pag. 4. verſic. Præterea confirmatur lib. 5. ord.* & ſic non ſine myſterio, *l. 8. colum. penul. in princ. titulo 1. pagina.* 4. ponens exemplum in ſponſalibus de futuro, vocat ea ſemper ſponſalia, poſtquam autem ſponſalia hæc de futuro carnali copula conſummantur, quia tunc efficiebantur de præſenti, vocat ea lex illa, matrimonia: Ex quo ſubſequitur verbum ſponſalia ad de futuro propriè † referri, *ex c. penul.* &
ibi notant Abb. & Præpoſ. *c. ex literis ſancti Sil-* 11
vani. c. ſicut de ſponſal. c. juravit de probatio. & *ibi* Abb. Covar. *ubi ſuprà 1. parte. c. 3. in princ. numero 1. & in eadem. 1. part. c. 1. in princ. num. 4. in fin.* Ex quibus etiam noviſſimè infero, quod cum decretum primum Concilii Tridenti de reformatione, *ſeſſione.* 24. loquatur per verbum, *matrimonium*, intelligendum eſt loqui ſicut lex noſtra in ſponſalibus de futuro, * eo quod ap-
pellatione matrimonii in materia pœnali non 12
veniunt ſponſalia de futuro, ex dictis, præſertim ex dicta gloſſ. *dicta clemen unica de conſang. & aff.* & ex gloſ. 1, *prin. tit. 1. part.* 4 Sed capitulum illud 1. pœnale eſt, eo quod contrahentes inhabiles reddit ad ſic contrahendum, tum etiam quia contractum illum annullat, quod eſt pœna, * ſecundum text. *in l. Senatus.*

ff. de 13

ff. de contrah. emptione. text. *in c. decet* & *ibi*
Doctores *de immun. eccleſ & l. turpia legata , ubi*
ſcribentes de legat. 1. Jaſ. *l.non dubium , num.* 7.
C. de legib. Optimè per Menoch. *de arbitr. jud.*
lib. 2. *centuria* 3. *caſu.* 279. *num.* 19. Verum-
tamen quia fundamentum claudicare poſſet ex
Bald. *in c. ſuper literis,de reſcrip.*relato per Caſan.
in conſuet. Burg. Rubrica. Des droictz. §. 1. *gloſ.*
ne peut faire. numer. 3. *fol.* 127. & Burgos de
Paz *l.* 3. *Taur. numer.* 147. qui inquiunt non
eſſe pœnam annullationem actus, ſi ex defectu
ſolemnitatis annulletur , prout in dicto decreto
Concilii , annullari videtur : ideo declaratio hæc
fundatur ex alio ſcilicet,quod ceſſante ratione le-
gis ceſſat ejus diſpoſitio,*c. cum ceſſante, de appel.*
Sed ratio Concilii eſt , nè dum priore uxore cum
qua contraxerat , relicta , cum alia palam con-
trahat , & cum ea perpetuo adulterio vivat , ſed
contrahens cum una per verba de futuro , licet
cum alia contrahat poſt per verba de præſenti
palam non damus adulterium hoc , imo valent
ſecunda hæc ſponſalia de præſenti & prima de
futuro tolluntur , & etiamſi ſecunda moriatur
14 non tenetur primam deſponſare,†ſecundum Car-
din. *in c. ſicut,numer. fin. de ſponſal.* ergo clariſſi-
me patet Concilium, ſicut legem noſtram , non
loqui in ſponſalibus de futuro , & ſic intrepide
tenendum eſt , & per conſequens aſſerendum
contrahentes ſponſalia de futuro (quæ quidem
ſunt quædam futurarum nuptiarum promiſſio-
nes , quantumvis clandeſtinè has promiſſiones
faciant (teneri omnino tam in conſcientia,quam
15 in juſtitia illas adimplere , * uno eorum petente,
neque poſſe venire contra fidem præſtitam ,
etiamſi juramento tales promiſſiones vallatæ non
ſunt , ſecundum Abb. *in c. Ex literis.* 2. *in* 3.
notab. de ſponſalibus. & eſt text. *in c.* 1. *de ſpon.*
duorum , latè per Felin. *in c.* 1. *col. penul. de pact.*
& Hippolit. *in rubr. de fidejuſ. numer.* 360. *l.* 1. *p.*
4. tradit etiam Covar. *in* 4. *c.* 4. *in prin. fol.* 5.
numer. 2. *de ſponſalibus* , & facit etiam text. *in l.*
8. *in fin. tit.* 2. *p.* 4. & probatur etiam *ex c. ex*
parte ſancti Silvani , de ſponſal. ubi probatur
promittentem compellendum adimplere alio ,
cui promiſſum eſt, petente , cui textui non con-
trariatur text. alius *in c. Requiſivit , de ſponſali-*
bus , ubi videtur probari non compellendum ,
ſed monendum potius , ut promiſſa adimpleat :
16 quia text. *in c. Requiſivit* , † vel poteſt intelligi
quoties aliqua coactio , preces , vel metus præ-
ceſſerunt , ſecundum text. cum gloſ. *En orden* ,
in l. 29. per text. *ibi, tit.* 11. *p.* 3. vel melius ſe-
cundum communem intellectum , teſte Præpoſi-
to *in d. c. Ex parte , & in d. c. Requiſivit* , quod
omnino compellatur , niſi habuerit aliquam juſ-
tam cauſam contradicendi , ut putà , quid time-
retur de morte ſponſæ ſi ſponſalia adimpleren-
tur , vel ut dicit Covar. *ubi ſupra numer.* 5.
Si ita ſponſus , vel ſponſa nollens adimplere eſ-
ſet obſtinatus, vel obſtinata quod nollet contra-
here , etiamſi mille cenſuris adſtringeretur, tunc
enim monendus eſt potius quam cogendus , nè
conſcientia periclitetur, ut noviſſime inquit opti-
mè Dom Didacus Lopez de Zuniga , *in ſuo tract.*
de voto , quæſt. 1. *numer.* 53. *cum* 4. *ſequenti-*
bus : ceſſante tamen juſta cauſa cogendus eſt om-
nino fidem ſervare , promittens ad petitionem
illius , cui eſt promiſſio facta , etiamſi clandeſ-
tinè facta ſit , in iis enim ſponſalibus de futuro
Concilium , & lex noſtra locum non habent :
& ita pluribus ſententiis me patrocinante deter-
minatum eſt , & poſt hæc ſcripta mea , in lucem
prodiit tractatus de juramento confirmatorio
concivis mei Doctoris Gutierrez, meritiſſimi Ca-
nonici Civitatenſis ita *ibi* tenentis *in* 1. *part. c.*
51. *numero* 1. *cum ſequentibus aliquibus* : & Al-
phonſus à Veracruce *in ſpeculo conjugiorum , in*
appendice in 9. *dubio* : & Didac. Perez *in præſenti*
in gloſ. 1. *pag.* 4. *verſic. Præterea confirmatio , cum*
ſequent. & clarius tenet expreſſe idem Didac. Pe-
rez , *ibi pag.* 39. *colum.* 1. *verſic.* 2. *circa* : & ite-
rum *pag.* 37. *verſiculo quarto limitatur* , & à con-
gregatione Cardinalium ſic declaratum eſt his
verbis,*decretum Concilii, ſeſ.* 24. *c.* 1. *de reformat.*
matrimon. annullat tantum modo contractus matri-
monii per verba de præſenti clandeſtinè facti : ſpon-
ſalia autem per verba de futuro reliquit in termi-
nis juris communis , præter quam quod per copulam
prædicta ſponſalia non tranſibunt in matrimonium.
Neque obſtabit huic opinioni doctrina Abb. *in c.*
cum inhibitio , numer. 6. *de clandeſt. deſponſal.* di-
centis legem , aut Canonem reprobantes matri-
monia clandeſtina ad ſponſalia de futuro etiam,
† extendi , vel quia doctrina hæc Abb. intelli- 17
genda eſt quoties inter perſonas prohibitas , pu-
ta inter conſanguineos , hæc ſponſalia contra-
huntur , vel quod non eſt vera , & contra eam
ſit in pœnalibus tenendum cum gloſ. *& com-*
muni in d. Clem. un. de conſang. & affinit. Ne-
que itidem obſtabit ſi dicatur Concilium , &
legem noſtram publicam utilitatem concerne-
re & reſpicere , & ſic ad ſponſalia de futuro ex-
tendi , ex doctina Abb. *in c. Tertio loco in fin.*
& ibi Felin. *de probat.* Nam licet favorem & ani-
marum ſalutem , & ſic publicam utilitatem con-
tineant Concilium & noſtra lex , continent iti-
dem & odium,quia pœnalia jura ſunt,& ſic indif-
ferentem diſpoſitionem efficiunt:& quoties cum-
que materia eſt indifferens , numquam appella-
tione etiam ſponſalium, veniunt ſponſalia de fu-
turo,† ſecundum Abb. & Felin. *in dicto capit.* 18
Tertio loco.

Ulterius non obſtabit quod prohibito princi-
pali cenſetur etiam prohibitum illud omne, per
quod pervenitur ad illud,*ex l. oratio.ff. de ſponſal.*
quia regula hæc non procedit quoties prohibitio
†eſt temporalis,ſed tantum quando eſt perpetua, 19
ſecundum Jaſ.& omnes *in l.* 2.*ff. de juriſd. omn. jud.*
& Greg. *in Rubr. tit.* 1. *part.* 4. *in gloſ.* 1 Sed in di-
cto Concilio temporalis eſt pœna , quia non in
perpetuum clandeſtinè contrahentes inhabilitan-
tur ad contrahendum matrimonium , ſed tan-
tum ad contrahendum clandeſtinè, prout deno-
tant verba , ad ſic contrahendum ponderan-
do dictionem , *ad ſic*,ideſt clandeſtinè , ergo non
in perpetuum , ut noviſſime tenet Menochius. 1.
tomo præſumptionum lib. 3. *præſumptione prima, nu-*
mero fin. referens declarationem congregationis
Cardinalium ſic declarantium. Item ,& quia ad
incurrendam pœnam * non cenſetur idem eſſe 20
diſpoſitum in eo, mediante quoad principale de-
venitur quod diſpoſitum eſt in principale, ſecun-
dum Horoſc.*in dicta lege ſecunda, n.* 24. *col.* 537.
ff. de juriſdict. omnium judicum, & ſic vera eſt con-
cluſio , ſcilicet. Concilium & legem noſtram in
ſponſalibus de futuro non procedere, idque cla-
rius

rius eſt,ſi talia ſponſalia conditionalia ſint , quæ
quidem neque ſponſalia dici poſſunt ante condi-
21 tionis † implementum,ſecundum text. *in cap.* 1. §.
final. de ſponſalib. in ſexto Sed eſt optima & nova a-
lia quæſtio in propoſitum dicti decreti Concilii
Tridentini , ſcilicet , an , jam quod matrimo-
nium de præſenti clandeſtinè contractum invali-
dum ſit ex dicto decreto,ſaltim conſenſus,fides ,
& promiſſio valebit,ut & in foro conſcientiæ vir-
22 tute ejus aſtringi poſſit † contrahens ad imple-
mentum ejus,& videtur dicendum quod ſic,quo-
niam ea quæ juris naturalis ſunt,tolli,aut immu-
tari non poſſunt, ut *in §. ſed naturalia , inſtit. de*
jur. naturali, gent. & civ. promiſſio autem ex con-
ſenſu orta juris naturalis eſt, quoniam nihil tam
naturale quam ut pacta ſerventur , & pax cuſto-
diatur,*c.* 1 *de pactis* , ergo per Concilium hæc fi-
des obligatioque ex ea orta,cum naturalis ſit,non
cenſetur ſublata , & ſi non ſublata , fatendum
quod in conſcientia eſt adimplenda.

Item,quia in dicto decreto Concilii ſolum con-
tractus cenſetur vitiatus & forma ejus, non vero
promiſſio & conſenſus,ibi (& hujuſmodi contra-
ctus irritos , & nullos eſſe decernit.) Neque ob-
ſtat quod eos inhabiles reddit,quia iſtud eſt ad
ſic contrahendum,id eſt, ad clandeſtinè contra-
hendum quaſi ad publicè contrahendum ceſſet
inhabilitas hæc, igitur compellendi ad hoc ſunt,
23 præſertim cum voluntas ex inutili diſpoſitione †
declaretur,*l. ſi ff. jud. de re. l. præ. §. ma. de leg.* 2. & ſic
licet cõtractus annulletur,voluntas declarata con-
trahendi matrimonium in ſuo eſſe remanet:ut cõ-
trahens cõpellatur voluntatem adimplere,& hanc
opinionem reperio tenuiſſe Alfonſum à Vera cru-
ce in *ſpeculo conjugiorum in appendice in* 9. *dubio* ,
verſic. 2. *propoſitio* : in contrarium tamen & hoc
tenendum , imo neque in foro fori , neque in
foro poli tenetur contrahens de præſenti clan-
deſtinè cum aliqua fidem ſervare , etiamſi con-
ſors illa id petat , & ex ſua parte itidem matri-
monium de præſenti ratum habuerit clandeſtinè
contractum.Faciunt ſequentia : Primo quia ex
contractu nullo ubi lex contractui tali aſſiſtit, &
24 reſiſtit,nulla oritur non ſolum civilis , verum †
neque naturalis obligatio,ex text. *in lege non du-*
*bium & ibi gloſſa. Pro infectis,Codice de legib.*text.
in lege, cum lex. ff. de fidejuſſor , ubi Bart. *num.* 4.
tradit gloſſ. 1. *in lege quinta, tit.* 12. *parte.* 5. & Sua-
rez *in titulo de las deudas* §. *fin. fol.* 58. *in antiquis:*&
hæc eſt communis ſententia ſecundum Tyraquel.
de jure conſt. poſ. 3 *parte , limitatione* 7. & iterum
in legibus connubialibus, l. 16.*gloſſ.* 4 *ne peut. num.*
2. & Jaſ. *in lege finali , ſi non fortem in princ. num.*
3. *ff. de cond. indebiti, & in dicta lege non dubium* ,
numero octavo , tradit latè idem Jaſ. *in l. Gallus in*
princ. num. 16. *ff. de lib. & poſth.* & communem e-
tiam teſtatur Caſſiadorus *deciſ.* 5. *num.* 2. *de jure*
patron. & deciſ. 1. *de prob.* & faciunt dicta per Min-
ch. *controverſiarum uſu frequenti c.* 10. *num.* 1. *&*
ſequent. idque clarius,& ſine dubio procedit quo-
tieſcumque ultra reſiſtentiã lex procedit annul-
lando,quia tunc nulla oritur neq; naturalis obli-
gatio,ſecundum Jaſ. *in d.l. ſi non fortem , num.* 3.
per text. *in l. contra juris civilis regulas,ff. de pact.*
communis ſecundum Mincha *de ſucceſ. creation.*
§. 3. *num.* 36.quicquid ibi ipſe velit contrarium
tenere , & ubi adeſt clauſula decreti irritantis
cõſenſus,ſive partium renuntiatio nihil operatur,
† ſecundum Tiraquel.alios referentem *in l. ſi un-* 25
qua,verb. revertatur, n. 321. *illud autem*,niſi ſecun-
dum eum ibi,*n.* 323.id quod ſub ea clauſula de-
creti irritantis conceſſum aut prohibitum eſt, ſit
merè in favorem utriuſque partis,& utraque pars
conſentiat,hic tamen non ſolum Concilium aſſi-
ſtit & reſiſtit,verum & annullat contractus præ-
ter & contra formam ab ipſo Concilio datam fa-
ctos , ergo nulla oritur neque naturalis obliga-
tio Præſertim cum ſit de jure,quod ablata facul-
tate contrahendi † non oritur ulla obligatio e- 26
tiam naturalis, ſecundum text. *in lege jubemus Co-*
dice de ſacroſ. eccleſ. Tiraquel. *in d. l.* 16. *connubiali*
gloſſ. 4. *ne peut. n.* 12. in dicto tamen Concilii de-
creto auſertur facultas contrahendi aliter quam
ibi diſponitur,ergo nulla eſt orta, neque natura-
lis obligatio , item quia quotieſcumque prohi-
tio dirigitur in perſonam , prout *in dicto decreto*
Concilii,ibi,*qui aliter* , etiam nihil valet contra-
ctus,neque oritur naturalis hæc obligatio,quam-
vis adſit juramentum † prout communem teſta- 27
tur Covar.*in c. quamvis pactum.* 2. *part.* § 1. *num.* 4.
ex Bart. *in l. ſi quis pro eo, num.* 9. *ff. de fidejuſ.* præ-
ſertim cum ſecundum Covar.*ibi, num* 7.prohibi-
tio tendit in favorem publicum principaliter, li-
cet ſecundario in favorem privatum,& ratio ho-
rum poteſt eſſe quoniam in contractu ubi non eſt
adhibita forma ſtatuta , nihil operatur juramen-
tum,† prout communem teſtatur Covar.*d.* 2 *part.* 28
§. 6. *num.* 2. & ſic quamvis ſponſalia de præ-
ſenti clandeſtinè contracta jurata eſſent , imò
& carnali copula conſumpta,nihil operatur ju-
ramentum , neque copula , Concilio attento ,
† quia ad ſic contrahendum ſecretè inhabiles 29
judicat, prout in copula tenuit noviſſimè Alfon-
ſius à Vera cruce in dict. *appendice ſpecul. conjugio-*
nono dubio , columna finali , & noviſſimè D. Gu-
tierrez *in canon. quæſt. capite decimo octavo , nu-*
mero. 4 & facit communis relata per Covarr. *in.*
4. *c.* 8. §. 1. *n.* 12. *de ſponſalibus, & in juramento poſt*
hæc. Gutierrez *de juramen.* 1. *p. c.* 51. *n.* 31. *cum ſe-*
quentibus. Si ergo hæc ita ſunt,multo minus obli-
gabit,ubi nõ adeſt juramentum neq; copula,neq;
naſcetur naturalis obligatio;præſertim qui a par-
rochus,& teſtes adhibendi in matrimonio *ex dicto*
decreto Concilii,non ſolum ad formam probato-
riam, ſed & ad ſubſtantiam contractus † cenſen- 30
tur requiſiti,prout patet ibi (de occultis non ju-
dicat) *juncto verſic. Qui aliter quam præſente par-*
rocho. &c. & tenet Alfonſus a Vera cruce *in d. ap-*
pendice in. 1. 5. *&* 6. *dubiis*, & Rojas *in de ſucceſſion.*
ab inteſt. c. 2 *n.* 22. *&* 23. & quoties lex nova ali-
quid introducit de novo cum certis modificatio-
nibus,omnia in ea contẽta cẽſentur eſſe de forma
ſubſtantiali ſecundũ Decium relatũ per Tellũ, *in*
l. 3 *Tauri.* 3. *part. n.* 16. & *al ibi* latius diximus:&
forma non ſervata acta in contrarium nulla ſunt,
neq; effectum producunt,† ſecundum Boher. *de-* 31
ciſ. 1. *n.* 4. Imò quamvis in minimo deficeret , vi-
ciaretur ſecundum Addit. Seguræ *in l. unum ex fa-*
milia. §. *ſed ſi fundum num.* 14. *de leg.* 1. Subſtan-
tiaque deficiente nulla oritur naturalis obliga-
tio,ſecundum *l.* 1. §. *ſi quis ita. ff. de verb. obligat.*
ad hoc allegatam per Meneſ. *in d. l. cum quis, n.* 11.
C. de jur. & fact. ign. & voluntas non jure ſubnixa
non parit ſimilem obligationem,ex tex. *in l. ſi cre-*
ditoris,& ibi ipſe Meneſ. *C. de fideicom.* ergo cla-
rum eſt nullam ex dictis de præſenti ſponſalibus

clandeſtinis oriri obligationem civilem neque
naturalem, qua quidem naturali obligatione de-
ficiente, conſcientiæ obligatio etiam deficit,
quia correlativa ſunt, non obligat naturalis
32 obligatio, ergo nec conſcientia, † & è contra
quia quos natura non obligat. nec conſcientia,
ſecundum Bald. & alios relatos per Tiraquel.
in d. l. 16. connubiali gloſ. 5. ne peut, num.
12. Si ergo hæc ita ſunt, prout ſunt vera, manifeſtè
patet neque in juſtitia neque in conſcientia tene-
ri ſic clandeſtinè contrahentes de præſenti
adimplenda promiſſa, cum non detur fides ne-
que promiſſio, ex qua teneantur, poteſtque
dici, quod potui nolui, & quod voluit
adimplere nequivi: neque in hac materia quæſ-
tionis noſtræ habebit locum regula, *ſi non valet
quod ago, ut ago, valeat ut melius valere poteſt*,
prout colliges clariſſimè ex diſtinctione Bart. *in
l. 1. §. ſi quis ita num. 5. ff. de verb. oblig.* nam ut
inquiunt Alex. & Corraſius, *ibi, ad. §. ſi quis ita,
& §. ſed ſi mihi*, ubi eſt defectus in forma, quod
33 non valet ut agitur, neque valet, † ut valere
poteſt, prout & tenet Petr. Pekius, *in c. in malis,
num. 2. de reg. jur. in. 6.* & hac opinione reten-
ta, quam poſt hæc vidi tenuiſſe Gutierrez *ubi ſu-
pra*, & Doctorem quendam relatum per Cord.
in ſua ſumma, quæſt. 52. in fine, etiamſi ip-
ſe *ibi* aliud teneat cum Vera cruce & cum ipſo
Gutierrez, cum hic contra teneat ut dixi. Non
obſtant contraria primæ opinionis, & primo
illud quod adduximus quod naturalia tolli non
poſſunt, quia id verum eſt, poſtquam ſunt in
34 eſſe producta ſecundum text. *in l. Julianus verum
debitorem. ff. de verb. obligat.* ante tamen quam
in eſſe deducantur tolli non poſſunt, ſecundum
Jaſ. *in l. non dubium num. 8. 9. de legibus, & in
l. ſi non ſortem, in princ. num. 3. ff. de cond. inde-
bit.* & Did. Perez, *hic pag. 40. colum. 1. ad fin.*
qui & *in colum.* 2 alia dicit in propoſitum per ip-
ſum videnda prout ex dicto decreto tolluntur an-
te eſſentiam: item licet naturale jus tolli non poſ-
35 ſit, ex cauſa tamen † tolli poteſt, vel (ut melius
loquar) cum Covar. *in. 4. 2 p. c. 7 §. 9. num. 3. de
ſponſalibus*, poteſt ex cauſa declarari ut in aliquo
caſu, & non ſervata aliqua forma locum non
habeat, prout ex juſtiſſimis cauſis ſit in dicto de-
creto Concilii, & in noſtra lege. Non obſtat
etiam, quod contractus annullatur & ſic pro-
miſſio remanet ſalva, quoniam quid eſt aliud
contractus, quam voluntas & promiſſio, nam
in contractibus non cortex verborum ſcilicet,
promitto tibi, &c. vel accipio te in uxorem, con-
ſideratur, ſed voluntas potius & promiſſio, ex
qua tranſimus in contractum, & hoc quòd pro-
mittitur, & effectuatur eſt contractus igitur dum
Concilium contractus annullat fidem & promiſ-
ſionem & voluntatem eludit & infringit, & in-
habiles reddit contravenientes ad ſimiles pro-
miſſiones faciendas: Non obſtabit etiam aliud
dictum Abb. *in c. cum contingat, num. 11. de
jur. jurando* dicentis quod illud, quod dicitur,
nullam oriri obligationem quoties lex reſiſtit,
procedit quoties lex illa conſonat cum jure di-
vino, quia ultra quod ipſe Abb. in hac doctri-
na non firmat pedes, aſſeri poteſt dictum decre-
tum Concilii, tam ob evitanda perjuria, quam
adulteria. conformare ſe cum jure divino, quo
quidem iſthæc reprobata ſunt, item conſonat
decretum cum illo Evangelii, qui male agit odit
lucem, ergo qui clam contrahit, veram contra-
hendi viam ab ipſo Concilio divinitus promul-
gatam odit, & ſic lucem, qua mediante in
iis matrimoniis contrahendis nos regere debe-
mus.

Non obſtant etiam alia, quæ poſſent adduci,
quia ex dictis rejici, & repelli poſſunt. & ſic re-
manet concluſio, quod neque in juſtitia, neque in
conſcientia taliter contrahentes tenentur ad pro-
miſſionem de præſenti clandeſtinè factam im-
plendam ullo modo, & ſic in facto obtinui ſe-
mel: imo & fortius videtur quod expreſſa rati-
habitione ipſorum contrahentium non poſſet ra-
tificari matrimonium tale de præſenti clandeſti-
nè contractum, † quia Concilium illi reſiſtit, quo 36
caſu neque is, in cujus favorem nullitas contrac-
tus apponitur, poſſet contractum ratificare, ſe-
cundum Tiraquel. *gloſ. 4 connubiali, num. 98.*
poſſent tamen de novo fieri matrimonium &
ſponſalia de præſenti inter eoſdem adhibita for-
ma decreti illius, quia tantum ad clandeſtinè
contrahendum inhabiles reddit, non vero aliàs, ut
dictum eſt, prout reperi poſt dixiſſe gloſſatorem
Salmant. *hic in col. 1 pag. 42.* & Alfonſ. à Vera
cruce *in appendice ad ſpecul. conjug. dubio* 8. &
à congregatione Cardinalium ſic eſt declaratum.
Inferri etiam poteſt ex dictis, quod licet ante
dictum Concilii clandeſtine matrimonium con-
trahens, vel ſponſalia de futuro, & copula ma-
trimonium vel ſponſalia illa conſummans non
poſſet religionem ingredi, ut per Navar. *in ad-
ditione ad c. 28. manualis in additione ad c. 22. ſub
num. 21. fol. 47. col. 1.* poſt Concilium vero, † 37
etiamſi clandeſtinè contrahens de præſenti, vel
de futuro copula carnali ſponſam poſt contrac-
tum cognoverit, nihil impediet copula ad ingre-
diendum religionem, quia poſt Concilium, ut
jam dictum *ſupra*, copula nihil operabitur, ceſ-
ſantque jam ex dicto decreto Concilii præſum-
pta matrimonia, ut optimè & noviſſimè per Me-
noch. *primo tomo. de præſumpt. libro tertio, præ-
ſumptione prima, num. fin.* tenebitur tamen ad
ſatisfactionem defloratæ virginitatis, & ante ſa-
tisfactionem fortaſſis non recipietur in religio-
nem, quæ notanda ſunt, quia nova & ſingularia,
& ut talia conſideranda. Alia plura ex diſpoſi-
tione dicti Concilii infert Did. Per. *hic pag. 40. co-
lum. 2. cum. 3. ſequentibus.*

Sed quid, ſi non apparet per quæ verba quis
clandeſtinè contraxerit de præſenti an de futu-
ro, de quibus ſponſalibus judicabimus, tradit
Caſtillo *in præſenti num.* 18. ſed an pœnæ dicti
Concilii & noſtræ legis locum habebunt, quo-
ties quis contradixit matrimonium clandeſti-
num in articulo mortis cum ea ex qua prolem
illegitimam † ipſe ægrotans ſuſceperat, & vi- 38
detur quod non, ex dictis per Domin. *conſil.
66. colum. fin.* quem referendo ita tenet. Covar. in
*4. 2. part. c. 6. in prin. num. 12. in fin. de ſpon-
ſal.* quem & alios caſus, ubi matrimonia clan-
deſtina licita ſunt, refert Navar. *in man. c. 16.
num.* 37. de quo, quoad evitandas pœnas teſ-
tibus imponendas & ipſis contrahentibus non
dubito, prout poſt hæc vidi Navarrum *in Ma-
nuali Hiſpan. c. 16. num.* 37. ſic tenentem.
Utrum tamen, quoad validitatem contractus,
& matrimonii, & prolis legitimitatem, valde
dubito

dubito dicto Conſilii decreto attento, niſi tan-
ta eſſet ſubitanea mortis ſuſpicio & occaſio quod
nulli alteri modo contrahendi daretur locus,
neque ad petendam licentiam ab ordinario ſic
contrahendi, imò & adhuc tunc, ſi poſſet fieri,
denuo præſtandus ceſſante infirmitate eſſet con-
ſenſus coram parrocho & teſtibus, aliàs non
valeret, ſecundum Matienço, *hic ſuper verb.
clandeſtino, num. 3. in fin. & iterum in gloſ. 7.
num. 2.* Tu latius cogitabis, quid ſi præſentibus
teſtibus & parrocho ſub cautela vocatis fiat, an
39 valebit, † vide Medinam, *in ſumma. c. 16. §.
13. fol. 231.*

Ibi, *Que la Igleſia tuviere por clandeſtino.* Sed
40 quod ſit tale, † Caſtillo *in præſenti*, & Matien-
ço *ſuper verbo, clandeſtino*, declarare intendunt,
& Covar. *in 4. 2. part. c. 6. in prin. num.* 10.
& quomodo accipiatur verbum, clandeſtinè:
& quod nobiles præſertim à ſimilibus matrimo-
niis clandeſtinis debeant abſtinere, declarat
Matth. Afflict. *in conſtitut. Sicil. lib. 3. Rubr.
19. num.* 1 hodie tamen attento dicto decreto
Concilii Tridentini *ſeſſ. 24. de reformat. c. 1.*
clandeſtinum matrimonium eſt illud, quod ſit
non præſente parrocho, vel alio ſacerdote,
de parrochi licentia, vel ordinarii præſtita, &
præſentibus duobus tribusvè teſtibus, prout ex
verbis ipſius Concilii decerpitur ibi (*Qui aliter
quam &c.*) prout poſt hæc reperi animadverſum
per Matienço *ubi ſuprà, num. 5. in final. verbis*;
& rationes quare matrimonia hæc clandeſtina
reprobantur decerpes clare ex dicto decreto Con-
cilii, quas ante retulit Soto. *in 4. diſtinctione.
28. quæſtione unica artic. 1. colum. penul.* eo
quod ipſe Soto *ibi* teſtatur ſe adfuiſſe dicto Con-
cilio dum agebatur de dicto decreto conſtituen-
do, & refert eas latius Did. Per. *hic pag. 27. in
fin. cum duobus ſequentibus* & an, ſi deficiant de-
nunciationes tantum, dicetur clandeſtinum &
41 ſic nullum, † vide Matienço *hic gloſ. num.* 1.
plures allegantem tenentes quod non, & idem
Matienço *in Rubr. noſtri tituli, gloſ. 1. num. 34.
cum ſequentibus aliquibus*, & voluit Navar. *in
addit. ad c. 22. num.* 70. & Medina *in ſumma.
§. 13. de los caſados, fol.* 241. & quicquit dixerit
Menoch. *conſ. 69. lib.* 1. Primum eſt tenen-
dum etiam Concilio attento, ut & tenet Con-
civis noſter *in tract. de jur. confirm. 1. parte. c. 51.
num.* 15. & ſic judicatur quotidie, & commu-
nem & veram & moribus receptam teſtatur Maſ-
cardus, *in tract. de prob. concl. 1039. 2. partis.*

Ibi, *Por el miſmo hecho.* Id eſt, ipſo facto, ad-
huc tamen tunc requiritur declaratio, prout
alio in loco diximus, & tradit Matienço *hic ſu-
per iis verbis*: Sed an valida ſit noſtræ legis diſ-
poſitio dubitabile eſt, ut potè libertatem matri-
42 monium † contrahendi reſtringere videatur, ve-
rumtamen, quia multa inconvenientia; perjuria,
diſſentiones, & peccata evitentur, inſuperque
per text. noſtrum, neque per dictum decretum
Concilii clandeſtinè contrahentes non redduntur
inhabiles ad contrahendum publicè, ut in hac
remanet dictum lege, juſtiſſimæ ſunt diſpoſitio-
nes hæ, prout in præſenti aſſerunt Anton. Gom.
& alii, fierique poſſe ſimiles diſpoſitiones, prout
& tenet Covar. *in d. c. 6. in prin. num.* 17.
cum. 3. ſequentibus, & latè Suarez *in tit. de los
caſamientos, in §. Quæro primo, cum pluribus ſe-
quentibus, & in §. de jure, fol. 70. p. 2. in prin.*
& Matth. Afflict. *in conſt. Sicil. Rubric. 19. num.*
12. ubi inquit quod hac de cauſa milites noſtri
temporis commendatarii non poſſunt, non cer-
tiorato magiſtro ordinis, neque Barones ſine Re-
gis aſſenſu matrimonium contrahere, & refert
etiam Alfonſus à Veracruce *in ſpeculo conjugio-
rum. 3. part. artic. 20. concluſion.* 5. & ſecun-
dum hujus noſtræ legis diſpoſitionem fuiſſe pro-
nuntiatum in Regio conſilio teſtatur Greg. *l.
10, in gloſ. mag, in fin. titul. 1. p. 4.* & plura re-
fert in propoſitum Didac. Perez *hic pag. 13. col.
2. cum ſequentibus pluribus*, & ex iis poteſt juſti-
ficari diſpoſitio legis ſequentis licet difficulter,
ut *ibidem* Deo volente videbis. Sed quanam ra-
tione ſeculares judices, ſicut Eccleſiaſtici, pu-
niant contravenientes legis noſtræ diſpoſitioni,
& Concilii Tridentini, nititur probare Min-
chaca, *de ſucceſſion. creatione. §. 16. num. 67. &
68.* & ex dictis per Caſtillo *hic num. 1. verſic.
Oppono*, & fundari poteſt, ſcilicet, quod cum
punire contravenientes ſit quæſtio facti, dum
notorium eſt & probativum matrimonium abſ-
que parrocho & teſtibus celebratum, optimè ſe-
culares ſuper iis contra laicum procedere poſſunt
ex dictis in ſimili per Covar. *in 4. 2. part. c. 8. in
fin. num.* 3. & Felin. *in c. cum ſit generale de for.
comp.* & Oroſc. *in l. 2. ff. de juriſd. omn. judic.*
& ſic laici judices iis diſpoſitionibus contra ve-
nientes ſæpiſſime punire ſolent arbitrariè, quod
an hodie puniant in gloſ. ſequent. dicemus.

Ibi, *El, y los que en ello intervinieren.* Etiam-
ſi ſint mulieres † tales mediatores, vel teſtes, 43
ſecundum Dec *conſil. 87. & 230.* & Joan. Du-
rand. *de arte teſt tit. 6. cautela* 18. hanc tamen
pœnam non incurrent in foro conſcientiæ, ne-
que ipſi principales, ſecundum Minchac, *de
ſucceſſion. creation. lib. 1. §. 10. num. 664 fol.*
128. argumento illius gloſſæ, *alibi* per me ſatis
ornatæ, *in c. fraternitatis. 12. quæſt.* 2. licet ſe-
cundum Minch. *ibidem* tales mediatores & teſtes
teneantur ad damnum † ex hoc parentibus illa- 44
tum, quod conſiderabile eſt, ſecundum eum
ibi, contrahentes tamen talia clandeſtina ma-
trimonia † peccant mortaliter, ut per Matienço, 45
hic in gloſſ. 1. num. 2. & faciunt dicta per Min-
chac. *controverſiarum uſufrequent. c. 10. num. 8.
ſequentibus.* Sed eſt optima quæſtio, ſi tale ma-
trimonium clandeſtinum eſſet aliquo jure nul-
lum, an evitabuntur pœnæ noſtræ legis, antea
enim licet clandeſtina matrimonia eſſent prohi-
bita, contracta tamen valebant, *c. ſufficiat. 27.
quæſt. 27. quæſt. 2. cap.* 1. ubi Abb. & cæteri *de
ſponſ. l. fin. tit. 3 part.* 4. & alia quæ vidi relata
per Matienço hic, *gloſſa 1. num.* 4. Sed ſi ex ali-
qua cauſa nulla eſſent, vel propter aliquod im-
pedimentum, an noſtri text. pœna incurretur,
tunc dicendum eſt quod non incurretur, quia
lex noſtra effectum conſiderat, & tunc † nulli- 46
tas excuſat à pœna ſecundum Felin. *in c. ex teno-
re num. 9. de reſcrip.* qui ſic intelligit plura quæ
ibidem à num. 2. retulerat Bart. *in l. ubi falſum
C. de tranſaction.* & Caſan. *in conſuet. Burg. Ru-
bric. 3. §. 8. verſic. Dic quod de hoc eſt deciſio*;
& poſt hæc vidi plures alios retuliſſe. Matienço
in præſenti gloſſ. ſeptima, numero fin. Ex quibus &
nos cum ipſo inferebamus, quod cum ex decre-
to Concilii Tridentini ſupra allegato, omnes
contractus

ALERE FLAMMAM VERITATIS
UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN ®
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

contractus matrimonii clandeſtini annulentur, & ſic matrimonium ipſum clandeſtinum nullum ſit, nullo modo habebunt locum pœnæ noſtræ legis quæ pœnas imponebat ante Concilii promulgationem in tempore, in quo matrimonium clandeſtinum validum erat, ſed cum jam ex dicto decreto ſit nullum, ceſſabant pœnæ noſtri text. & tantum arbitrariè ex dicto Conſilio punientur matrimonium clandeſtinum contrahentes & intereſſentes ei, quicquid voluerit Molina, *de primogen. lib. 2. c. 16. numero* 18. nam hic effectus juris, ſi benè inſpiciatur, non autem ſolum factum conſideratur, ut *in gloſſa ſequente* conſidero: & inter ſæculares & Eccleſiaſticos judices contra laicos erit locus præventioni conſtito de clandeſtinitate matrimonii, nam ſi de hac non conſtaret, eſſet prius per Eccleſiaſticum pronuntiandum, an eſſet matrimonium clandeſtinum, ut ſecularis judex poſſet contra laicos procedere, contra quos non prævenit Eccleſiaſticus judex in cognoſcendo, & *in gloſſa ſequente* alia de his repetemus.

Ibi, *Y que eſta ſea juſta cauſa*, Addes eam ad alias exhæredandi cauſas *in authentica de nuptiis*, §. *ſi vero cauſas propoſitas*. Tenebuntur tamen hanc, ſicut alias cauſas exprimere in exhæredatione. hæ tamen pœnæ ceſſant jam ut *in præcedenti gloſſa* diximus, propter nullitatem matrimonii à Concilio Tridentino conſtitutam, quicquid voluerit Molina *de primogeniis Hiſpan. lib. 2. cap. 16. num.* 16 ubi *à num.* 9. plura dicit, & rationes ſuæ opinionis meo videri ex decreto Concilii ceſſant, quod quidem effectum juris conſiderat annullando contractus, qui aliàs validi erant antea: ita quod licet antea clandeſtina matrimonia non in ſubſtantia, ſed in modo prohibebantur, hodie tamen & in modo & in ſub-
47 ſtantia prohibentur per Concilium † ſecundum Didac. Perez *hic pagin.* 40. *in principio*. Item judicibus manum tribuit puniendi contravenientes, non vero parentibus. Item quia evitare perjuria, & delicta eſt juris effectum reſpicere; præſertim cum & in pluribus juris effectum reſpicientibus actus nullum effectum producit, ſecundum Caſſaneum *in conſuet. Burg. Rubric.* 3. §. 8. *num.* 5. *cum ſequentibus pluribus. fol.* 122. ita quod illa Bart. doctrina in qua Molina ſe fundat non eſt uſquequaque vera, ut inquit Caſaneus, *ibi*, *à num.* 1, *verſ. item intellige*, item quia quoties actus eſt nullus, non aliunde quam quod geſtus eſt contra conſtitutionem actum prohibentem, tunc procedit doctrina illa Bart. à Molina relata, ſed ſi ex alio capite nullus eſſet, ut quia geſtus eſt ſine ſolemnitate,
48 tunc utique propter † nullitatem pœna evitatur, ſecundum Card. relatum, & ſecutum per Tyraquel *in legibus connubialibus gloſ.* 8. *num.* 207. ubi id eſſe verum aſſerit, & iterum *de retractu*. §. 16. *gloſſ.* 2. *num.* 11. & ſi iniquiſſimum eſſet, ut & tempore, quo valebat clandeſtinum matrimonium, ut inquit Molina *ubi ſupra num.* 15. filia remaneret exhæredata & ſine alimentis, quanto iniquius eſſet hoc tempore, quo matrimonium clandeſtinum non valet, & in conſcientia an exhæredatio fieri poſſet, dubitavit Alfonſ. à Veracruce *in ſpeculo conjug.* 3. *part. art.* 20. *concluſ.* 3. & ſic contra Molinam, eo non citato vidi poſt hæc Didac. Perez. *hic pag.* 41. *colum.* 1. *in fin. Cum ſeq.* tenentem meam opinionem, & alio modo reſpondentem regulæ Molinæ.

Ibi, *para que el padre*. Niſi pater ipſe tali matrimonio clandeſtino conſentiret tacite, vel expreſſè, prout in ſpecie aſſerit Covarr. *in dict.* 2. *parte c.* 6. *in principio*, *num.* 21. cum lex noſtra parentum conſenſum multum attendat, non quod ad validitatem matrimonii parentum conſenſus eſſet neceſſarius, nam non requiritur, & aliud ſuſtinere impium eſſet, ut patet ex dicto decreto Concilii Triden. *ſeſſion.* 24. *de reform. c.* 1. *in principio* contra diſpoſitionem juris civilis aliud volentem, ut patet ex Suarez *in tit. de los caſamientos*, *verſic.* 1. *fol.* 59. & contra aliquos Canoniſtas talem conſenſum requirentes relatos per Baeçan, *de non meliorand. filiabus*, *c.* 18. *num.* 7. & 8. & per Alfonſ. à vera cruce *in ſpecul. conjug.* 1. *parte artic.* 3. *pag.* 3. *verſic. ex hoc ſequitur*: requiritur tamen, per text. noſtrum propter honeſtatem quandam & reverentiam parentibus debitam, quam ſi omiſerint licentiam parentum & indignè nuberent, peccarent mortaliter filii, vel filiæ, † ſecundum Navar. *in* 49
Man. c. 14. *num.* 15. & ideo ſi parentes huic matrimonio clandeſtino conſentirent, pœnam noſtri text. non poſſent imponere filiis aut filiabus exhæredando eos; imò & ſi poſt contractum matrimonium cum filiis communicarent, & tractarent non eſſet locus pœnæ huic exhæredationi, licet aliis pœnis ſic, ſecundum Suarez *ubi ſupra fol.* 70. *verſicul. ulterius nota*: Sed ſi filius vel filia, palam, & ſecundum formam Concilii nuberent ſine licentia & requiſitione parentum, nullo modo exhæredari poſſent, † 50
ſecundum Covar. *in* 4. 2. *part. cap.* 3. §. 8. *n.* 5. & ſic dicendum, ſecundum eum *ibi*, *num.* 4. *l. vidua. C. de nupt.* dicentem filiam emancipatam ante 25. annum non poſſe ſecundas nuptias contrahere ſine licentia patris, de honeſtate loqui, non de neceſſitate: hæc tamen, ſi teneamus opinionem quod pœnæ noſtri text. ceſſant, eo quod matrimonium clandeſtinum nullum eſt ex diſpoſitione Concilii, iſthæc omnia diſputare non eſt neceſſè: erunt tamen neceſſaria ad ſciendum an in matrimonio non clandeſtino conſenſus parentum requiratur, ut per Mol. *ubi ſupra num.* 6. *cum ſequent.* & non requiri, & etiam requiſitum & præſtitum nihil efficere clarum eſt ex dicto decreto Concilii de clandeſtinis loquente.

Ibi, *Sus hijas*. Hæc eſt nova diſpoſitio facta anno 1593. per invictiſſimum Regem noſtrum, antea enim ſolum in filiabus per legem Tauri noſtram exhæredationis pœna conſtituebatur, quod anſam doctoribus præbuit, & præſertim Caſtillo hic, an & ad filios extenderetur, de jure enim hoc non habebat locum in filiis, etiamſi ignominioſè ducerent uxores, † ſecundum communem aſſertam per Alex. *in authentica non licet C. de lib. præt. & exhered.* & Alfonſ. à Veracruce in *ſpeculo conjugiorum* 3. *parte, articulo* 20. *concluſione ſecunda*, licet Bald. *in l. Nec filium. C. de nupt.* idem aſſeruerit de jure cõmuni, verum tamen per legem noſtram Baldi opinio approbata eſt, de quo alia adducebat Didac. Per *hic pag.* 63. *cum ſequentibus*.

Ibi: *O hijas*. Sed num de filiabus intelligendum eſt

eſt prima vice clandeſtinè contrahentibus, an & de viduis ſecundo clandeſtinè tamen nubentibus
52 † & Covar. *in* 4. *art.* 2. *c.* 6. *in principio, num.* 21. & 22. inquit ſe credere idem eſſe in vidua ſecundo clandeſtinè tamen nubente, ſi ſimul cum parentibus habitabat, prout & aſſeruit Alfonſus à Veracruce *in ſpecul. conjugiorum* 3. *part. art.* 20. *concluſione* 2. contra Caſtellum *hic num.* 5. contra tenentem. ego tamen ſive vidua talis habitet cum parentibus ſive non, idem dicerem, quia lex noſtra non patriam poteſtatem, neque ſimultaneam patris habitationem conſiderat, ſed ſolum reverentiam parentibus debitam, quæ quidem & in habitante filia extra domum ſuam cõſideratur, igitur diſtinctio illa non eſt facienda præſertim cum & ipſemet Covar. *in c. Rayn. in principio*, *n.* 20 *de teſtam.* aſſerat quod licet filia clandeſtinè nubens, poſt religionem ingrediatur, adhuc per
53 parentes exhæredari poteſt, † ubi in Regio prætorio ſic ex Palatio Rubeo aſſerit determinatum, & hæc procedunt ut diximus ſi tenemus & hodie poſt Concilium pœnam hanc exhæredationis locum habere, ſed ſi contrariam opinionem ſequamur, prout ego ſequor, iſthæc diſputatione non indigent.

Ibi: *Otro ninguno*. Sed num verba hæc ad omnes pœnas noſtri text. referuntur, vel ſolum ad pœnam exhæredationis; & videtur quod ad ſolam pœnam exhæredationis quæ proprior eſt iis verbis, & quæ parentes concernit, aliæ vero pœnæ vindictam puplicam attendunt: ego tamen teneo ad omnes extendi pœnas verſiculum iſtum, cum ſub uno contextu omnia præcedentia proſequantur, inſuperq; patri principaliter injuria fiat: & ita videtur tenere Caſtillo *hic ſuper iis verbis*, & poſt hæc voluit Matienço, *hic in gloſſ. fin.* officium tamen judicis non cẽſetur ex hoc excluſum, poterit enim
54 judex procedere ex officio † ad harum pœnarum impoſitionem, prout quotidie procedit, præſertim attento dicto decreto Concilii permittente judici arbitrariè punire decreto contravenientes, pœnam tamen exhæredationis abſque eo quòd pater requireretur num eſſet imponenda, crederem non poſſe imponi per judicem, & quod hoc voluerit lex noſtra ſi bene conſideretur, iſthæc tamen ceſſant neque diſputanda ſunt, nam ut jam ſæpe diximus in hac lege, pœnæ noſtri text. ex dicto decreto Concilii ceſſant.

IN LEGEM SECUNDAM.

Vivens cum Domino, neque ſponſalia, ut matrimonium contrahat cum filia, vel conſanguinea Domini intra tertium gradum, aliter noſtri text. pœnâ puniatur, & qui poſſint hos accuſare declarat lex noſtra.

SUMMARIUM.

1 *Lex noſtra ſolum ſponſalium contractu contentatur, neque conſummationem matrimonii requirit & an in ſponſalibus de futuro intelligitur.*
2 *Verba ſecundum proprium ſenſum ſunt intelligenda.*
3 *Lex noſtra an in affine locum habeat, ſicut in conſanguinea.*
4 *Lex emanans in favorem Eccleſiæ, vel Reip. etiamſi pœnalis ſit amplianda eſt.*
5 *Clam dicitur quid fieri, quoties fit eo modo, quo non poſſit ad notitiam eorum, quorum intereſt pervenire.*
6 *Lex noſtra in matrimonio non clandeſtino ſi loqueretur eſſet contra libertatem matrimonii.*
7 *Propinquiore remittente injuriam alius non auditur tamquam propinquus.*

IBi: *Que viviere*. Qualiter hæc verba intelligerentur ad Avend *in dictionario in verbo*, *Vivir*, me anteà referebam, nunc autem Matienço *hic in gloſ.* 1. & ad ipſum ſe refert, & alia dicit per ipſum videnda.

Ibi: *Se deſpoſare*. Cum lex hæc ſponſalia reſpiciat, ſola ipſa ſufficient, neque requiretur conſummatio matrimonii per copulam, † quicquid in contrarium voluerit Suarez *in titulo De los caſamientos* 6. *de jure, columna final. verſicul. Sed unum eſt advertendum*, *fol.* 70. lex enim noſtra ſatis contentatur ſponſaliorum contractu ſine mandato Domini facto, præſertim cum lex 4. *tit.* 20 *infra libro* 16. pœnam apponat carnalem copulam habenti cum filia, vel famula domini. Ulterius notandum eſt quod verba hæc, *ſe deſpoſare*, in ſponſa de futuro videntur intelligenda, eo quòd *ſponſare*, idem eſt quod, ſpondere, & ſponſalia propriè dicuntur futurarum nuptiarum promiſſiones & ſponſiones, & ſponſa dicitur illa cum qua eſt promiſſum conjugium in futurum: verbaque ſecundum proprium ſenſum † ſunt intelligenda: *c. relatum, de cler. non reſid. l. fideicommiſſum. ff. de condition. & demonſt. l. fin. C. de iis qui ven. ætat. impetr.* & diximus *in* l. *ſupra proxima*; præſertim attento verſicul. ſequente, *Caſare*, quod ad ſponſalia de præſenti refertur, ut *in d. l. præcedente* diximus & alternativa illa, *Deſpoſare, o caſare*, facit ut ut ſufficiat alteram eſſe veram, *ex l. ille aut ille ff. de reb. dub.* igitur de ſponſalibus de futuro verba *Deſpoſare*, ſunt intelligenda *in l. noſtra*, eò quod ſic vult, & diſponit, & ita voluit Didacus Perez *hic in gloſ.* 1. *pag.* 43. *lib.* 5. *ordin.* licet ipſe velit diſtinguere, hoc eſſe verum quoad prohibitionem, ſecus quoad pœnam, ſed verbalis eſt hæc diſtinctio, ideo quoad omnia verbum, *Deſpoſare*, intelligitur, & ſic ſi legis noſtræ diſpoſitio valida fuiſſet, ſponſa de futuro contrahens ſine noſtri tex. forma, & domini mandato incurreret pœnam noſtri text. in contrarium tamen faciunt dicta *l.* 1. *ſupra eod.* ubi ſponſalia de futuro non comprehendi diximus, & ſic quod verbum hoc, *Deſpoſare*, intelligantur ſecundum vulgarem uſum loquendi, ſcilicet, de ſponſa de præſenti, *ut in l.* 5. *dicemus verſicul. Se caſare deſpoſan.* & hoc certius videbatur, ſed cum valida non ſit diſpoſitio noſtri text. ut *infra* dicemus, ſed de honeſtate, non vero de præcepto procedat, non eſt ulterius ſuper hoc diſputandum.

Ibi: *Con parienta*. Sed an & de affine intra quartum gradum hoc verbum intelligetur, & dicendum eſt quod ſic, † quia lex hæc, licet pœnalis eſſet, publicam utilitatem & quietem concernit, & ſic extendenda & non reſtringenda. & in affine eadem ratio militat, ſicut in conſanguinea, quia utraque in domo domini habitat, igitur idem jus licet pœnale ſit, ex gloſſ ſingul. *in c. in electionibus, de electione, in* 6. *verſiculo. incerta.* Item quia

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

quia lex noſtra quietem & pacem reipublicæ concernit, & nè rixæ oriantur, prout ex ſimilibus oriri ſolent, & ubi jus privilegiatum emanat in favorem Eccleſiarum, vel reipublicæ non debet reſtringi, licet ſit correctivum, & pœnale, ſed potius ampliari, † ſecundum Bartol. *in l. quemadmodum, num. 4. C. de agricol. & cenſ. lib. 11* Item quoties extenſio fit in favorem publicum, etiam in odioſis facienda eſt, ſecundum Hippol. *in pract. §. diligenter. num.* 130. in contrarium tamen poſſunt alia adduci, quæ adduximus *in l. 7. tit. 25. lib. 4. ſupra*, ideo dubia res eſt, in noſtra tamen lege, & ejus propoſito primam tenerem, tum quia loquitur per verbum magis generale, tum quia eſt eadem ratio, tum etiam quia reipublicæ eſt favorabile. tu latius cogitabis.

Ibi; *Sin ſu mandado.* Id eſt, clandeſtinè, tunc enim dicitur matrimonium clam contractum, cum non fit eo modo, quo poſſit ad notitiam
5 eorum, † quorum intereſt pervenire. *l. Clam poſſidere, & ibi* notatur. *ff. de acquirend. poſſeſ.* & Montalvus in propoſitum *in l. 1. tit. 1. verbo, conceſeramente, lib. 3. for.* & gloſſator Salmantinus *in l. 1. tit. 6. lib. 5. ad gloſ. 1. pagin.* 173. & probatur expreſſè *ex lege quinta, titulo 3. part. 4.* & niſi legem noſtram & verba hæc, *Sin ſu mandado*, ita intelligas, loqui cum clandeſtinè contrahitur matrimonium hic prohibitum, nullo modo ſtare poteſt, quia eſt expreſſe contra libertatem matrimonii, & per conſequens non valet, & noviſſimè advertit Matienço hic, & ratio differentiæ eſt, quia ſi prohibetur hic matrimonium hoc, quia clandeſtinum, & factum ſine patris reverentia, & domini mandato expreſſo, vel tacito, non eſt contra libertatem matrimonii, quia non prohibetur publicè contrahere, ſed in matrimonio non clandeſtino expreſſe eſſet lex
6 noſtra contra libertatem † matrimonii, & ſic non valeret, prout expreſſe hanc differentiæ rationem aſſignat Matthæus Afflictis, *libro tertio, conſtit. Sicil. Rub. decima nona, num. 14. in medio*, & non obſtat quod ſi ſic intelligatur ſuperflua attenta diſpoſitione legis præcedentis, quia ſuperfluitas hæc evitatur faciliter, ſi dixeris legem noſtram ſpecialem caſum providere, legem vero præcedentem generalem: ſed & adhuc tunc pœna noſtri text. ceſſabit, eò quod jam ex Concilio Tridentino eſt nullum matrimonium clandeſtinum, & per conſequens ceſſant pœnæ noſtri text. ut *in l. præcedente* diximus, & ſic arbitrariè punientur ex dicto decreto Concilii, & quia cum clandeſtinum non ſit illud, quod ſine patris mandato, & domini conſenſu fit, ſed ubi parrochus & teſtes deficiunt, nullo modo lex noſtra ſuſtineri poterit, quia eſſet contra libertatem matrimonii publice facti cum teſtibus & parrocho, ſed ſi ſine eis fieret, & ſic clandeſtinum eſſet, tunc quia nullum eſt, ceſſabunt legis noſtræ pœnæ, ex dictis *in l. præcedente*, & ſic in utroque caſu lex noſtra & ejus rigor ceſſat.

Ibi: *Le maten.* Ex iis verbis colligebat Tellus *in lege nona Taur. numero octavo, & nono*, quod cum iſte coitus ſit damnatus per legem hanc, filii horum non ſuccedent matri *ex diſpoſit. d. l. 9.* quod mihi (ſalva pace tanti viri) falſum videtur, tum quia hæc pœna mortis in conſequentiam exilii ſoluti per legem noſtram imponitur, non vero principaliter propter delictum, & ea, quæ in conſequentiam veniunt non ita ſicut ea, quæ principaliter conſiderantur, ut apparet ex dictis per Tiraquel. *in tractat. res inter alios acta, columna prima, cum pluribus ſequentibus.* item etiam quia ſecundum illam legem. *9. Tauri, quæ eſt l. 7. tit. 8. iſto libro. infra*, ut filii incapaces hæreditatis maternæ fiant, requiritur quod coitus ſit damnatus ex parte matris, ita quod mater pœnam mortis, propter coitum incurrat, quam tamen pœnam mortis *ex lege noſtra* mater non incurrit, ergo falſa eſt ad noſtram legem doctrina Telli, præſertim attentis dictis in gloſſa præcedenti, & pœna coeuntis extra formam matrimonii cum famula domini, vel dominæ, vide text. *in l. 4. titulo vigeſimo, libro octavo infra*, & per noviorem *4. titulo fin. infra libro ſexto*, ad quam legis illius vigeſimæ ſubſcriptio ſe refert.

Ibi: *Sus parientes mas propinquos.* Qui ſint ii, vide Did. Perez. *hic pag.* 43.

Ibi; *Perdonare.* Sumit hic argumentum Matienço, quod propinquiore remittente injuriam alius non auditur tanquam propinquus, † & 7
ita tenet. Meneſ. *lege tranſire, numero quinquageſimo-ſecund. c. de tranſaction.* & voluit Ant. Gomez, *tom. 3. c. 3. num. 61. & 56. & 55. & 36.* & faciunt dicta per gloſſ. de todos, *lege decima-tertia titulo primo, part. 7* & voluit Didac. Perez. *lib. 1. ord. columna* 297. Pro quo pondero legem expreſſam 14. *tit. 8. part. 7.* ubi lex in accuſando præfert uxorem, & ea deficiente propinquiorem occiſi, & eis negligentibus, ſequentem in gradu admittit, ſi ergo prælationem inducit & ſequentem admittit in caſu negligentiæ, igitur propinquiore accuſante, & deſiſtente ab accuſatione, ſequens non eſt admittendus, quia non adeſt negligentia, & prælatio aliter nihil prodeſſet: item probatur hoc *ex l. 12. verſicul. Otro ſi, tit. 1. part. 7.* ibi. *Queno fueſſe pariente.* Ergo à contrario ſi eſt conſanguineus accuſans, alius non admittetur: & hanc credo, iis legibus attentis, veram & juridicam, quicquid de jure civili dicant gloſſ. & Doctores. Item & quia ſi *ex l. 22. tit. 1. part. 7.* permittitur tranſactio in delictis, nihil operaretur multoties lex illa, ſi propinquiore prælato per legem in accuſando tranſigente aliàs admitteretur: & iſtam etiam expreſſè tenet gloſ. *Con ſus*, & gloſ. *En el cuerpo, col. 2. in fin. in l. 22. tit. 1. part. 7.* itaque quoad pœnam corporalem, & intereſſe damni, & expenſas medici & curæ, alius non admittatur remittente & tranſigente illo, ad quem principaliter accuſare pertinebat, admittetur tamen, quoad vindictam imponendam in ſatisfactionem reipublicæ, vel judex ad hoc ex officio, vel per creationem fiſcalis procedet, prout quotidiè fit. Sed ſi ſint plures conſanguinei in eodem gradu, vel plures hæredes defuncti ab omnibus eſt pax facienda, quia unus non præcedit alium.

IN LEGEM TERTIAM.

Viduæ in anno etiam luctus poſſunt liberè & abſque pœna & infamia contrahere matrimonium, nonobſtantibus quibuſcunque legibus aut ſtatutis.

SUMMARIUM.

1 *Lex noſtra corrigit jura antiqua ſecundas nuptias improbantia.*
2 *Mulier ſecundò nubens etiam intra annum non amittit proprietatem, neque uſumfructum, quæ prior maritus ei reliquit in teſtamento. licet ſi filios habet ex primo matrimon. tenetur proprietatem illis reſervare, niſi ut ibi.*
3 *Vir, vel uxor non poſſunt unum ex filiis meliorare de acquiſitis à filiis mortuis ab inteſtato.*
4 *Uxor, vel vir tranſiens ad ſecundas nuptias de ſua lucrorum medietate diſponere poteſt, neque tenetur reſervare filiis primi matrimonii.*
5 *Bona in teſtamento, vel contractu alio ex conjugibus provenientia non tenetur reſervare filiis primi matrimonii etiamſi ad ſecundas nuptias tranſeat, niſi ſit in teſtamento mariti, ut ibi.*
6 *Tutelam filiorum primi matrimonii an perdet mater ſecundo nubens & an tunc tutor providendus debeat eſſe legitimus vel dativus. Ibidem, ubi & an tunc poterit mater petere ut ſecundo marito detur tutela.*
7 *Uxor ſi intra annum ſecundò nubat, non tenentur heredes primi mariti reſtituere dotem intra annum, neque alimenta præſtare.*
8 *Veſtes lugubres viduæ datas tenetur ipſa reſtituere heredibus primi mariti ſi ſecundo nubat. ubi num. 9. idem in lecto quotidiano.*
10 *Legatum à marito uxori relictum ſi non nupſerit an valeat & quando veniet ſubſtitutus, & n. 11. ampliatur.*

IBi: *Puedan libremente.* Et ſic jure noſtro Regio renovantur Canones ſecundas nuptias abſque pœnæ & infamiæ incurſu permittentes, reprobanturque & corriguntur leges civiles, quæ pœnas mulieribus ſecundas nuptias contrahen-
1 tibus imponebant, † quæ quidem jura tam civilia, quam Canonica ultra gloſſatores noſtros in præſenti refert Covar. *in 4. parte, cap 3. §. 9. n. 4.* & Didac. Perez, *hic in l. quinta, titulo primo. lib. 5. ord. pagin. 5. cum ſequentibus* ubi *in column. 2. illius pagina 51* inquit à jure divino legem noſtra ortum habuiſſe, & reprobat ſectas Novati Montani, & Cataſrigum falſo obſervantium ſecundas nuptias non eſſe licitas, de quibus ſecundis nuptiis plura tradit Tiraquellus *in leg. hoc ver. §. hoc ſermone, in regula poſita ante limitationes, n. 141. cum ſequentibus, uſque ad fin. regulæ*, & Silva nuptialis *verbo, ſeni non eſt nubendum numero 47. cum ſequentibus aliquibus*, & ſecundum cum *ibi, numero* 35 pœnæ ſecundarum nuptiarum non dabantur viro: corrigitur etiam ex lege noſtra *l. 3. titulo 12. part. 4.* ubi Greg. notat *& l. 3. titulo ſexto, part. 7.* ſecundum gloſſam Caſaſe, *ibidem.* & vide Gabrielem *libro tertio. commun. opin. titulo de ſecundis nuptiis concluſione. 5. 6. & 7.* plura dicentem in propoſitum, & Corraſ. *lib. 3. miſcellanearum. capit. 1.* *per totum.* Quo fit ſecundum Covarr. *ubi ſupra*, fœminam intra annum ſecundò nubentem minime amittere proprietatem, neque uſumfrumctum bonorum, quæ illi prior maritus reliquit in teſtamento, † & Didac. Perez *hic pagin. 53. co- 2
lumna 2. in fin.* licet ſi filios habet ex illo matrimonio illis tenetur reſervare bona illa, ſicut & eorum bonorum, quæ à filiis mortuis talis mulier ab inteſtato hæredavit, vel aliundè ex legis diſpoſitione habuit, proprietatem amittit vir, vel uxor ad ſecundas convolans nuptias non verò uſumfructum, teneturque talia bona filiis primi matrimonii reſervare, ſecundum Anton. Gom. *l. 14. Tauri, numero ſecundo* & Tell. *leg. 6. Taur. numero. 16. verſicul. ab inteſtato*, ubi aſſerit in hoc nullum diſcrepare, & communem dixit Niconicius relatus per Villalobos *in ærario mill. commun. opin. littera B. numero* 43. voluitque Covarr. *in dicto. §. 9. numero 7.* quamvis Gomecius Leon *in ſua centuria informativum juris, capitulo quarto.* contra teneat, & inadvertenter velit, ſumendo argumentum à bonis conſtante matrimonio acquiſitis, cum multum differant hæc ab illis; ut in hac gloſſ. patebit, dum tamen talia bona provenerint filio morienti à patre ſuo, vel ab alio aſcendente, ſecus ſi aliunde provenerunt, quia tunc non tenetur ad dictam reſervationem, ſecundum Matienço, *hic gloſſ. 2. numero 15.* & in caſu in quo reſervationi locus ſit, erit quoad proprietatem, non vero quoad uſumfructum. *& infra in 7. limitatione repeto.* Uſufructu enim dictorum bonorum à marito relictorum non privabitur talis mulier, vel vir ſecundas contrahens nuptias, ſecundum ſupra dictos, & Anton. Gomez *dicta l. 14 Tauri, numero 16. & 17.* & Boher. *deciſione. 198. qui & in deciſione 185. numero 17. cum ſequentibus*, hoc limitat, ut non procedat quinque modis uſque ad finem illius deciſionis propoſitis, de quibus & per Anton. Gomez *ubi ſupra numero 6.* & iterum *in deciſione 187.* idem Boherius de iis tractat. Ex quibus fit quod in acquiſitis dicto modo à filiis mortuis ab inteſtato, vel ex legis diſpoſitione uxor, vel vir ad ſecundas convolans nuptias meliorare aliquem ex filiis non poſ-
ſint. † ſecundum Suarez *in titulo, de las arrhas, verſiculo circa hoc, fol. 41. verſiculo ad partem negativam, in antiquis*, & Antonius Gomez, *ubi ſupra, numero tertio, in fine.* & eundem Suarez *l. quoniam, limitatione. 10. legis Regiæ, numero primo, pagin.* 170. & faciunt tradita per Tellum. *in l. 4. Tauri. numero 17. & in l. 6. numero 68. & in l. 19. numero 12.* & hoc niſi ſint bona acquiſita conſtante matrimonio, quæ quidem licet ex legis diſpoſitione quærantur, uxor tamen, vel vir tranſiens ad ſecundas nuptias poteſt de ſua medietate diſponere, nullam proprietatem, neque uſumfructum filiis prioris matrimonii reſervando, † ex text. *in l. 4
14. Tauri. quæ eſt 6. titulo 5. infra iſto lib.* hæc enim pars quamvis ex legis diſpoſitione deferatur, utriuſque conjugis labore & induſtria acquiſita cenſetur, ſtatimque quod acquiſita ſunt bona hæc, dominium acquiritur eorum tam uxori quam viro, licet uxori revocabiliter in vita mariti acquirantur, & ſive filii extarent ſive non, idem eſſet, ut inquit Covarr. *dicto. §. 9. numero ſeptimo*, & Villalobos *in ærario ſuo opi-*

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

nionum communium, *littera B. numero* 42. *in fin.*
& Anton. Gomez *l.* 14 *Tauri*, *numero*. 3. ne-
que perdent ea, etiamſi ad ſecundas nuptias
tranſeant, ſecundum Palacium Rubeum. *in ru-
brica*. §. 50. *num*. 55. idemque dicendum eſt in
bonis provenientibus ex teſtamento, vel con-
tractu inter vivos in favorem ſuperſtitis conju-
gati ab aliquo, vel aliquibus filiorum ſuorum
celebratis & confectis, bona enim inde prove-
nientia non tenetur conjux talis reſervare filiis
primi matrimonii, etiamſi ad ſecundas convo-
5 les nuptias, † quia capit ea conjux hic tanquam
extraneus, ſecundum Caſtil. *l.* 15. *Tauri, nu-
mero* 1. *c.* 2. & Boher. *deciſione*. 191. licet ſi
ex teſtamento mariti uxor aliquid capiat, vel
maritus ex teſtamento uxoris omnino tenentur
reſervare filiis illius matrimonii, ſecundum
Ant. Gom. *l* 14. *Tauri*, *col*. 2. & Matienço
hic, *gloſ*. 2. *num* 3. & 15. Sed an & tutelam
filiorum primi matrimonii perdet mater ſecun-
6 do nubens, † & videtur dicendum quod non,
ex lege noſtra corrigente leges infeſtantes ſecun-
das nuptias: ſed nihilominus contrarium eſt te-
nendum, & ſic quod perdat talem tutelam,
quoniam lex noſtra non videtur nec cenſetur
corrigere caſus ſpeciales per alias leges provi-
ſos, prout eſt iſte, ut patet ex authentica, *ſacra-
mentum*. *C quando mul. tutæ offi. fun. poſ.* & *ex l.* 15.
tit. 16. *part*. 6. & quia hoc quod mater in hoc ca-
ſu perdat tutelam, inductum eſt in favorem fi-
liorum primi matrimonii, non vero in pœnam
feſtinantium ad ſecundas nuptias, & ſimiles
diſpoſitiones favorabiles iis filiis lex noſtra & ſi-
miles non corrigunt, ſed eas tantum, quæ prin-
7 cipaliter in pœnam ſecundo nubentium * ſunt
ſtatutæ, ſecundum Innocent Joan. Andr. & alios
relatos per Covar. *dicto c.* 3. §. 9. *num*. 5. & 6.
fol. 47. & hanc communem eſſe declarationem
ad legem noſtram & ſimiles teſtatur Villalobos
ubi ſupra, *numero* 28. & 29. Baeça *de non me-
liorand. filiabus*. *c*. 1. *num*. 8. & Rebuffus *in tom.
conſtit. Fran. titulo de conſtitutio. in proœmio, gloſ.*
5. *num*. 66 & Gregor. *l.* 3. *tit*. 22. *part*. 4 *verbo*,
haſta una non. Et concivis noſter Gutier. *in repe-
titione l. nemo poteſt*. *num*. 20. & 21. *de leg*. 1. &
an tunc, cum mater privatur tutela propter
hunc tranſitum ad ſecunda vota, tutor provi-
dendus debeat eſſe legitimus, an vero dativus,
vide optimam quæſtionem familiarem 66. *ma-
tre poſt*, Auguſt. Ver. & Cuman. *conſil*. 94. &
Socinum ſeniorem, *conſil*. 20. *num*. 10. *lib*. 1.
& Villalobos *in ærario commun. opin. litera T. n.*
233. *cum ſequent*. & Silva nupt. *lib*. 2. *num*. 51.
& quid ſi petatur à privigno, vide Alt. *de præ-
ſump. Regula*. 1. *præſumpt*. 22. *num*. 4. *pagin*.
68. & an tunc poſſit mater petere, ut marito
ſecundo detur tutela, vel alteri, ultra Ve-
roium *ibi*, vide Baeçam *de decima tutorum*, *c*. 4.
num. 77. Eodem themate retento, ſi vidua intra
annum nubat, non tenentur hæredes prioris
mariti reſtituere bona mobilia intra annum, ne-
que alimenta præſtare niſi maritus ſecundus eſſet
8 pauper: † ipſaque tenetur hæredibus ipſis prio-
9 ris mariti reſtituere † veſtes lugubres ei datas
quando prior maritus mortuus fuit, prout om-
nia hæc aſſerit Covar. *in*. 4. *parte*, 2. *c*. 3. §. 9.
num. 9. & 10. & Avendan, *c*. 10 *prat. num*. 13. *lib*.
2. & Caſtillo *l.* 15. *Tauri num*. 8. & 9. itidem-
que & lectum quotidianum ipſi viduæ relictum
tenetur, ſi ſecundas nuptias † contrahit, 10
trahere ad partitionem cum hæredibus prio-
ris mariti, ſecundum text. *in l.* 6. *tit*. 6. *lib*. 3.
fori quotidie uſitatum & conſuetudine robora-
tum. Sed an valeat legatum per maritum uxori
relictum ſi non nupſerit, ita quod ſi nubat, illud
amittat, † vide per text. & Doctores *in authen-* 11
tica, *cui relictum*. *C. de indict. vid. toll.* & per
Anton. Gom, *tom*. 1. *var*. *c*. 12. *num*. 78. & *in
l.* 14. *Taur*. *num*. 8. & 9. & melius Covar. *dicto
c*. 3. § *final*. *num*. 11. & 12. & Jaſ. *l. ſi mater diſ-
tinct*. 2. *C. d. inſtit. & ſubſtitut. ſub. con. fact.* &
Villalobos *in d. ærario litera L. num*. 14. aſſeren-
tes communem eſſe, valere legatum factum u-
xori ſi honeſte vixerit & vidualem vitam ſerva-
verit, & tunc ſi nubit ſtatim ſubſtitutus ejus il-
lud acquirit non expectata morte talis mulieris
ſecundo nubentis, etiamſi teſtator dixiſſet quod
poſt mortem uxoris ſubſtitutus veniret ad lega-
tum illud, † ut & per Socin. Juniorem *conſil*. 12
110. *num*. 9. *volum*. 1. & *conſ*. 106. *num* 26. 27.
29. & 30. *volum*. 1. & Tiraq. *ceſſante cauſa re-
gula*. 1. *num*. 79. & Did. Per. *l*. 1. *tit*. 2. *lib*. 5.
ord. *pag*. 81. *verſiculo quid ſi teſtator*. & an ſi ma-
rius conſentiat in teſtamento uxorem ſuam vi-
duam relictam ſecundo nubere, vel filii prioris
matrimonii id velint, evitabit pœnas ſecundo
nubentium: hæc & alia *in l. ſequent*. dicemus.

IN LEGEM QUARTAM

Quæ erat. 15. *Tauri*.

In ejuſdem caſibus, in quibus tenetur uxor tranſiens ad ſecunda vota reſervare filiis primi matrimonii proprietatem bonorum à marito primo habitorum, vel ex ſucceſſione filiorum illiuſmet matrimonii, tenetur & vir ſecundo nubens.

SUMMARIUM.

1 *Donationem in præmium virginitatis, vel nobilitatis amiſſæ uxor donataria ſecundo nubens an teneatur reſervare filiis primi matrimonii.*
2 *Caſus ubi reſervatio bonorum filiis primi matrimonii eſt facienda*,
3 *Patre ad ſecundas nuptias tranſeunte apud quem ſit filius educandus.*
4 *Augmentum etiam dotis tenetur vir reſervare filiis primi matrimonii.*
4 *De bonis reſervandis filiis primi matrimonii non poteſt maritus, vel uxor ſuperſtes diſponere, neque meliorare aliquem.*
5 *An idem ſit in bonis habitis ex hæreditate unius ex filiis primi matrimonii.*
6 *Arrhæ etiam ſunt reſervandæ filiis illius matrimonii, neque poſſunt conjuges de eis diſponere, neque eas alienare, niſi adſit juramentum in alienatione. & 7. vel niſi, ut ibi, & n.8. an poſſint in Arrhis unum ex filiis meliorare, niſi filiis meliorare, niſi filios non habeat mulier nam tunc de eis ad libitum diſponet.*
9 *Donationem propter nuptias an teneatur mulier reſervare filiis primi matrimonii.*
10 *Lex noſtra etiam reſpectu avi vel aviæ, vel aliorum aſcendentium procedit.*

11 *Vidua*

11 *Vidua luxurioſe vivens tenetur reſervationem hanc bonorum filiis primi matrimonii ſervare, incurrit enim pœnas nubentis ſecundo tam intra quam extra annum luctus.*
12 *Vidua luxurioſa perdit medietatem lucrorum conſtante matrimonio acquiſitorum.*
13 *Dotem an perdat vidua luxurioſe vivens.*
14 *Vidua luxurioſe vivens ſive intra ſive extra annum luctus perdit tutelam filiorum, ubi num. 15. an idem in viro: item & bona filii præmortui primi matrimonii. n. 16. 27. & 28. & privilegia viri, quibus gauderet ſi honeſte viveret. n. 17.*
18 *Vidua luxurioſa tenetur reſtituere hæredibus mariti bona quæ maritus ei reliquit ſi honeſtè viveret.*
18 *Luxurioſa vidua an perdet facultatem teſtandi ſibi à marito conceſſam.*
19 *Singularibus teſtibus probatur mulierem impudicè vivere ubi, & an requiratur quod palam impudica ſit.*
20 *Pater, vel mater ſi tranſeunt ad ſecunda vota, an perdant facultatem ſubſtituendi filio furioſo vel mente capto exemplariter.*
21 *Legata bona à priori viro tenetur uxor legataria tranſiens ad ſecundas nuptias reſervare filiis primi matrimonii niſi ut ibid. n. 23. & niſi filios non haberet. num. 25.*
22 *Intellectus ad authent. ex teſtamento. C. de ſecundis nuptiis.*
24 *Uxor tranſiens ad ſecunda vota an perdat hæreditatem ſibi relictam à priori marito. & n. 25. declaratur.*
26 *Uxori ſi relinquantur centum ſi vidualiter vixerit, & quinquaginta ſi nupſerit, ſi nubat ſolum 50. habebit.*
27 *Uxor ſi non reddita ratione tutelæ nubat ſecundo, an perdat lucra prioris viri.*
27 *Uxor nubens ſecundo perdit omnia bona ex legis diſpoſitione provenientia excepta ſua parte lucrorum conſtante matrimonio acquiſitorum, & ſic perdit bona habita à filio præmortuo primi matrimonii, ſive mortuus ſit ante, vel poſt contractas ſecundas nuptias & 28.*
29 *Maritus itidem perdit ſi tranſit ad ſecundas nuptias ſicut uxor tranſiens, etiamſi vigore ſtatuti ad eum perveniant, ut ibid. & ſicut num. 30. perdet legatum ab uxore factum, ut in uxore ſupra diximus. num. 61. 27. & 28. ubi declaratur.*
31 *Filius hæres univerſalis patris aut matris non vindicabit rem alienatam à parte, quæ erat ipſorum filiorum. ubi ampliatur etiam quoad legitimam, niſi, ut ibi, vel niſi, ut ibi num. 32. vel niſi ut num. 33.*
35 *Pater & mater ſi ex bonis filiorum primi matrimonii aliquid habuerunt titulo hæreditatis ab inteſtato dictis bonis uti poſſunt uſufructu eorum per totum tempus vitæ ſuæ, etiamſi adſint alii filii dicti primi matrimonii etiam uxorati & velati.*
36 *Pater & mater ſecundo nubentes de conſenſu filiorum primi matrimonii non privantur proprietate bonorum ab eis habitorum neque reſervare ea aliis primi matrimonii filiis, ubi an omnium filiorum conſenſus requiratur, & an tacitus conſenſus ſufficiat, ubi cum n. 37. ampliatur.*
38 *Mater minor deveniens ad ſecundas nuptias an ſuccedat pleno jure.*
39 *Mater nubens ſecundo ſi inſtituitur hæres à filio, pleno jure ſuccedit.*
40 *Mater nubens ſecundo, an ſuccedat pleno jure filio poſt pubertatem morienti.*
41 *Impubes dicitur decedere ab inteſtato.*
42 *Mater non tenetur reſervare filiis primi matrimonii bona donata durante illo primo matrimonio, etiamſi viri contemplatione donetur.*
43 *Mater binubens pleno jure ſuccedit filio morienti primi matrimonii bonis tali filio ab aliis quam patre provenientibus.*
44 *Mater binubens an perdat ornamenta juſſa tradi.*
45 *Morientibus omnibus aliis filiis matrimonii, conjux ſuperſtes pleno jure ſuccedit etiamſi ſecundo nubat.*
46 *Mulier ſi de licentia Principis nubat ſecundo, ſuccedit pleno jure filiis primi matrimonii.*
47 *In acquiſitis titulo lucrativo procedunt iſta de reſervatione bonorum, ſecus ſi titulo oneroſo.*
48 *Pater, aut mater binubens an teneantur præſtare cautionem de reſervando bona adventitia filiis primi matrimonii.*
49 *Uſufructuarius tenetur præſtare cautionem de utendo & fruendo arbitrio boni viri, neque poteſt teſtator hanc ſibi cautionem remittere, & num. ſeq.*
50 *Bona parentis binubi obligata ſunt tacite pro reſtitutione bonorum filiorum primi matrimonii.*
51 *Bona alienata per parentem ex bonis filiorum poſſunt per ipſos filios revendicari.*
52 *Inventarium pater non tenetur facere de bonis filiorum, niſi dilapidator eorum ſit, ſaltim quædam bonorum deſcriptio, ut ibid. & n. 53. quid in matre.*
53 *Teſtator ſi prohibeat fieri inventarium bonorum adhuc tamen tunc debet fieri quædam bonorum deſcriptio.*
53 *Plura in quibus mater eſt pejoris conditionis quam pater remiſſivè.*
54 *Mulieres diligunt viros etiam ultra filios.*
54 *Filius an in vita patris alienantis bona ſua poſſit ea revendicare. remiſſivè.*
55 *Si mater, dum vidua eſſet, hæredavit unum ex filiis primi matrimonii aliis ejuſdem matrimonii filiis relictis: poſt autem alius ex ſuperſtitibus filiis mortuus eſt, an ex parte illius ſecundi filiis hæredabit proprietatem, dubitatur.*
56 *In uſufructu ſuccedunt parentes binubi filio primi matrimonii aliis filiis ejuſdem matrimonii ſuperſtitibus ubi & de fructibus pendentibus idem dicit. Secus vero ſi non contraxerint ſecundas nuptias, nam tunc pleno jure ſuccedunt.*
57 *Parentes in vita dotaverunt filiam communem, & hæc ſine filiis mortua eſt mortua jam matre, & pater binubis melioravit unum ex filiis ſive primi ſive ſecundi matrimonii, an deducetur melioratio ex parte illa habita ab hac filia.*
58 *Filiis primi matrimonii decedentibus cum deſcenden-*

cendentibus, an dicta reſervatio bonorum dictorum filiorum primi matrimonii ſit ſervanda.

IBi, *En todos los caſos.* Deſumpta fuit à *l. fœmina. C. de ſecundis nupt. l. mater. C. ad Tertul. l. 2. C. de ind. vid. toll.* Sed an donationem
factam à viro ignobili, vel ſene uxori nobili vel
juveni in præmium nobilitatis vel virginitatis
1 amiſſæ, tenebitur hæc uxor donataria † ſecundo
nubens reſervare filiis primi illius matrimonii,
& in ſpecie Cov. *dicta. 2. parte. c. 3. §. 3. num.*
3. tangit, & tenet quod non tenetur, quia eſt
donatio remuneratoria in præmium amiſſæ virginitatis vel nobilitatis, & Rip. *in l. fœmina. n.*
44 *C. de ſecund. nup.* & Palac. Rub. *in rubr. §.*
50. *n.* 35. & Didac. Perez. *lib. 4. ord. colum.*
1378. *ad fin. in impreſſione antiqua* & quamvis
dici poſſet hoc habuiſſe uxorem hanc titulo lucrativo & non oneroſo, ex dictis per Palac. Rub.
in d. Rub. §. 31. n. 5. id verum eſſet in eo quod
talis donatio excederet merita, & præmium nobilitatis & virginitatis amiſſæ ex dictis per eund.
Palac. Rub. *ubi ſupra §* 32. maximè *num. 5. ad*
2 *fin.* & qui ſint ii caſus † ubi reſervatio noſtri tex.
facienda eſt refert Ciſuentes *hic* ultra alios Doctores, & patre ad ſecundas nuptias tranſeunte,
3 apud quem ſit † filius educandus, vide Curt.
Jun. *conſilio 94. num. 2. volumine 1.*
Ibi, *Reſervar.* Prout *ex d. l. fœmina. in prin. & in §. ſed & ſi quis. C. de ſecund. nupt.* colligitur
& ex l. generaliter. eod. tit. & authent. de nupt. §. ſi vero ſpectatur & l. 26. tit. 13. part. 5. &
vide ampliantem & limitantem optime Anton.
Gabriel. *lib. 3. tit. de ſecund. nupt. concluſion. 1. 2. & 3.* Imo & augmentum dotis tenetur vir re-
4 ſervare, † ſecundum Sylvam nuptialem verbo,
diviti non eſt nubendum. num. 75. & 76. aliis tribus modis hoc ampliantem, videlicet quod neque in ſecundum maritum neque meliorando
unum ex filiis non poſſet diſponere uxor de dictis bonis, & quod etiam filii prioris matrimonii
non eſſent hæredes patris, adhuc mater ſecundo
nubens non poſſet de dictis bonis diſponere: Sed
an idem ſit, ſi mulier bona mariti ex ſucceſſione
filii ab inteſtato poſſideat, ut neque in eis poſſit
5 meliorare unum ex filiis ſi ad ſecundas † nuptias tranſeat, & Sarmiento, *in primo tom. ſelect. interpret. lib. 7. c. 11. de interpr. auth. lucrum.* dubitat, & tenet partem affirmativam quod
poteſt, verum *ex l. 15. Tauri quæ eſt noſtra videtur idem dicendum in iis bonis.* contrarium tenet
Sanchez *de matr. lib. 7. diſ. 89. num.* 22. ſicut in
aliis, ut in iis videtur tenere Matienço *l. 3. gloſ. 2. num. 42. tit. 1. lib. 5. recopilat.* & diximus
in l. præcedente num. 2. ultra quem ampliatur &
noſtra concluſio, ut idem ſit in Arrhis, ſcilicet
quod debent reſervari filiis prioris matrimonii
6 ſub quo Arrhæ illæ conſtitutæ ſunt, † ut probatur *ex dict. l.* 26. & tenet Villalobos *in ſuo ærario mill. commun. opin. litera A num.* 151. *in fine*, adeò ut ſecundum Suarez *in tit. De las arras, verſic. de arrharum. fol. 35. in antiquis*,
non poteſt maritus ipſas arrhas alienare, etiam
cum conſenſu mulieris, neque ipſa uxor cum
conſenſu viri, niſi in alienatione adſit juramen-
7 tum, † ut *ibi* per eum, & per Palac. Rub. *in Rubr. §. 17. num.* 7. ubi ſublimitat, dum modo
habeat maritus unde eas ſolvat, quæ quidem
ſublimitatio non uſquequaque placet, prout
alibi forſan dicemus, vel niſi confirmetur morte
alienatio, ſecundum Suarez *ubi ſupra* quem vide, & *in verſic. circa hoc.* quærit ipſe Suarez;
an unum ex filiis poſſit meliorare in arrhis, † de 8
quo vide per Tellum *l. 19. Tauri. num. 12. & in l. 4. Tauri num.* 17. & Covar. *2. p. 4. lib. c. 9. numero 7.* & per eund. Suarez. *l. quoniam in prioribus limitatione. 10. legis Regiæ numero 1. pag.* 170. & Pelaez, *de majoratibus. 1. parte. quæſtio 54. per totam.* Sed ſi mulier hæc filios non habet ipſa lucratur eas, ſecundum caſtillo. *l. 15. Tauri. num.* 3. Alio etiam
modo Anton. Gomez *hic* ampliat legem noſtram, ut ſcilicet procedat in donatione propter
nuptias. † Sexto ordinatim procedendo amplia- 9
tur lex noſtra, ut procedat etiam reſpectu avi, vel
aviæ, vel aliorum aſcendentium † ad ſecundas 10
nuptias tranſeuntium reſpectu nepotum & bonorum à parentibus nepotum, vel ab aliquibus
ex nepotibus primis habitorum, ſecundum gloſ.
fin. in dicta. l. 26. & Caſtillo. *l. 15. Tauri verbo, las*, & ibi Tell. & idem Tell. *l. 6. Tauri. numero*
20 ubi & de quibus bonis intelligetur hæc ampliatio, & latius declarant, Matienço, *in l. præcedente, in gloſ. 2. num.* 45. quem poſt hæc vidi. Septimo ampliabis legem noſtram ad mulierem viduam luxurioſè viventem, quæ & ad hanc
reſervationem tenetur, hæc enim vidua luxurioſa non ſolum incurrit pœnas viduæ ſecundo nubentis poſt annum luctus, verum & illas, quas
incurrit intra annum luctus, ſi adſunt filii pri-
mi matrimonii, † ſecundum Joann. Nic. *in* 11
dicta l. generaliter num. 15. hanc teſtantem communem opinionem, & Villalobos *in ærario mille comm. opin. littera B. num. 31. & littera M. num.*
244. & Tellus *in dicta l. 6. Taur. num. 21. ad fin.*
quicquid in contrarium voluerit Ant. Gomez *l. 14. Taur. num.* 16. quem reprobat Tellus *ubi ſupra*, qui & in hoc diſtinguit: communis tamen
ſequenda eſt, imo & quod plus eſt quod perdit
vidua luxurioſa medietatem lucrorum conſtan-
te † matrimonio acquiſitorum, & applicatur hæ- 12
redibus mariti, ſecundum text. *in l 5. tit. 9. infra iſto lib.* quam & alia referendo allegat Auiles *in præmio, cap. pret. n. 39. cum ſequentibus*, & Villalobos *in ærario ſuo litera B. n.* 31. & Molina *de de primog. Hiſpan. lib. 1. c. 9 n. 49. uſque ad.* 55.
Sed an perdat dotem ſuam vidua luxurioſa, † 13
tradunt latè Doctores hinc inde, ut licet videre
ex Covar. *in 4. parte. 2. c. 7. §. 6. n. 10. cum. 2. ſequentibus* & Clarus *lib. 5. pract. crim. § ſtuprum, verſic. ſed nunquid*, & latiſſimè per Octavian. *in deciſione Pedemontana.* 77. & per Roland. Valle
conſil. 86. volumine. 2, & Minch. *controv. uſufreq. c. 8. num.* 13. & Molin. *ubi ſupra*, qui omnes
concludunt eſſe magis communem opinionem
non perdere dotem, & in practica ſic receptum
videmus indiſtinctè ſive intra annum luctus luxurietur, ſivè eo elapſo, quicquid, unum tempus ab alio differre ſic concordando opiniones,
velit Roland. *ubi ſupra*, & Sebaſtianus Medicis
in tract. mors omnia ſolvit. 5. parte. n. 108. Sed
rejicienda eſt hæc concordia, & indiſtinctè communior opinio in judicando & conſulendo ſequenda, prout poſt hæc vidi Molinam *ubi ſupra, numero* 55. eam & aliam rejicientem. Sicut
&

& perdit tutelam vel curam filiorum vidua lu-
14 xurioſa ſivè intra annum luctus † luxurietur ſivè poſt, ſecundum Jacob. de Bello Viſu *in authentica de reſt. & ea quæ parit. in 11. menſ. § fin.*
& alios citatos per Joan. à Garronibus, *in authentica, iiſdem pœnis. num. 23. C. de ſecund. nup.*
relatum per Didac. Perez, *l. fin. tit. 1. lib. 5. ord. pag. 51. colum. 1. ad fin.* & Aviles *ubi ſupra*, &
Molina *in dicto num. 49. cum ſequentibus aliquibus*, & Ant. Gom. *l. 14. Taur num.* 13. ubi inquit interdicendam ei adminiſtrationem bonorum: & *num.* 14. inquit non eſſe idem in viro,
15 † prout & tenet Medicis *ubi ſupra, num.* 106.
ubi & ipſi referunt alia, quæ perdit vidua luxurioſa, imo & quod plus eſt, quod & bona acquiſita ex ſucceſſione filii præmortui primi ma-
16 trimonii amittit vidua hæc luxurioſè vivens, †
ſecundum Caſtillo, *l. 15. Tauri. 15. n.* 16. communis ſecundum Tell *l. 6. Tauri. n. 21. ad fin.*
quod intellige ſi ante pubertatem filius decedat,
ſecus ſi poſt, ut & in hanc gloſſ. iterum dicemus
& in l. 9. verbo ſiendo & tradit Menchius, *l. fidei commiſſum, num. 9. C de fideicom.* Perdit itidem viduæ hæc privilegia viro ſuo conceſſa qui-
17 bus gauderet ſi honeſte viveret, † quod omnes
tenere aſſerit Horoſcius *in l. cum quadam puella. num. 10. colum. 594. ff. de jur. omnium judic.* &
Clarus *ubi ſuprà, dicto verbo ſtuprum, num.* 7.
bonaque, quæ maritus uxori reliquit, ſi honeſtè vixerit, ſi luxurioſe vivat, tenetur vidua hæc
18 in conſcientia reſtituere † hæredibus mariti, ſecundum Navar. *in c. 28. addit. ad c. 23. numero 67. fol. mihi* 53. Sed an perdet facultatem
teſtandi per maitum datam tempore mortis,
mariti, vide Ciſuentes *l. 31. Tauri, numero* 4.
uai Tellus *num. fin.* ad eum ſe remittit, & no-
19 tandum eſt quod per teſtes † ſingulares probari poteſt, quod mulier inhoneſte vivit, ſecundum Sylvam nuptialem *lib. 2 num.* 46. Neque
requiritur quod palàm impudica ſit, ſed ſatis
eſſe ſi occultè etiam luxurietur ſecundum Anton.
Lara, *in l. ſi quis à liberis. §. ſi quis ex his num. 145. cum ſeq. ff. de lib. ag. fol.* 125. contra Pinelum relatum ibi aliud dicentem, dum tamen
non uno tantum ſtupro torum violaverit, ſed
amplius quam uno, ut voluit Coſta. *c. ſi patre, 1. part. verbo, legavit. n. 38. & 39. pag.* 96. ſic
declarando legem noſtram. & Matienço *l. 5. in gloſ. 8. num. 5. & 7. titulo 9. infra iſto lib.* Sed
an per tanſitum ad ſecunda vota, (ut ad inſtituta redeamus) perdet pater vel mater facultatem ſubſtituendi exemplariter filio furioſo vel
20 mente capto primi matrimonii, † vide Boher.
deciſione. 188. & Anton. Gomez *tom. 1. c. 6. num.* 9. Ampliatur & octavo concluſio noſtri
text. quod in tantum mater ſecundo nubens tenetur filiis primi matrimonii reſervare bona quæ
à primo marito obvenerunt, quod quamvis ei
relinquatur aliquid per viam legati per maritum
primum, adhuc illa per tranſitum ad ſecunda
vota tenetur filiis primi matrimonii reſervare,
21 † ex text. *in dicta l. fœmine, in principio, & in auth. de nuptiis. §. ſi verò ſpecter.* & probatur ex
text. noſtro ibi, *lo que oviere del primero marido, & l. hac edictali. §. his illud. C. de ſecund. nupt.* & tenet Oldraldus *conſil.* 33. & id nihil
prorſus dubitationis habet, ſecundum Corraſ.
libr. 3. Miſcellan. c. 1. num. 5. Sed poterit aliquis (prout hic advertit Ciſuentes *columna penultima*) cum debita inſtantia dicere, quæ videtur hoc contra text. *in authentica ex teſtamento. C. de ſecund. nupt.* ubi probatur quod illud
quod mater conſequitur, ut extranea non tenetur filiis reſervare, ſed in caſu noſtro capit uxor
legatum ut extranea, cum debeat legatum hoc
deduci de quinto bonorum, de quo poterat pater & ſic maritus diſponere etiam inter extraneos, ut *l. 28. Taur. ergo.* Ad quod tamen ipſe
Ciſuentes breviter reſponderi poſſe inquit,
quod illa jura loquuntur in teſtamento filiorum
† reſpectu matris, nos vero loquimur in lega- 22
to à marito relicto ſed & adhuc ipſe Ciſuentes
inſtat contra hoc dicendo quod non videtur
benè dictum, neque ſatisfactum ad id quod dicitur, quod capit tanquam extreanea, & ſic quod
dicta lex *fœmine, in prin.* ſit correcta, ſed cum hoc
dicere ſit refugium miſerorum, ipſe Ciſuentes reſpondit quod vera ſolutio eſt, quod iſte eſt caſus
ſpecialis, in quo mater eſt deterioris conditionis quam extraneus, & poteſt deſumi ratio ſpecialitatis, ex injuria quam primo marito facit
per tranſitum ad ſecunda vota, vel verius ego
dico ex injuria & præjudicio filiis primi matrimonii reſultantibus, & tradit Anton Gom. *hic*;
vel verius forſan poteſt eſſe ratio, favor filiorum primi matrimonii, quorum reſpectu maritus legatum illud uxori fecit, putans cum ipſis
primis liberis ipſam victuram, & ſecundas non
appetituram nuptias, & ut in memoriam legati ei relicti affectionem primi mariti, & recordationem habere, quas ſi ſciret in vita maritus uxorem ſuam non habituram, non ei relinqueret legatum: cumque legem hoc conſideraſſe cenſendum ſit, nullus eſt enim amor qui vincat paternum erga filios, merito quod quantumvis uxor legatum hoc capiat tanquam quælibet
extranea caperet ſi ei relinqueretur, quod amittat uxor illud reſervando illud filiis primi matrimonii per ſecundarum nuptiarum contractionem, & hæc mihi vera videtur ratio, nam bene facientibus benefacere ad antidota obligamur; ſed ſi legatum relinqueret maritus uxori in
remunerationem ſervitiorum, non perdet quoad
proprietatem † neque uſumfructum illud per 23
tranſitum ad ſecunda vota, ſecundum Gram.
conſil. civil. 153. relatum & ſecutum per Grabr.
in dicto titul. de ſecund. nupt. colum. 1. n. fin. quod
intelligo quoad illud quod eſt remuneratorium
ſervitiorum, ſecus quoad illud quod eſt gratuitum reſpectu ſervitiorum. Sed an hæreditatem
à marito relictam uxori ſuæ perdet uxor ipſa per
tranſitum ad ſecundas nuptias, * vide optimam 24
deciſionem. 186. Boherii, & Anton. Gabriel.
dicto tit. de ſecundis nuptiis, concluſione. 1. numero 16. & inquit Boher. *ubi ſupra. numer.* 3.
uxorem hæreditatem vel legatum à marito relictum non perdere, etiamſi tranſeat ad ſecundas
nuptias, † quoties nullum filium ex primo ma- 25
rito haberet, prout *& infra hac lege* dicemus, vel
quotieſcunque maritus centum reliquit uxori ſi
vidualiter vixerit, & quinquaginta ſi nupſerit,
nam tunc cum ceſſet dicta præſumptio, & conſtet de voluntate contraria teſtatoris volentis quinquaginta habere ſi nupſerit: illa 50. habebit,
ſi nuptias * ſecundas contraxerit, ſecundum Sil- 26
vam *Nupt. verbo diviti non eſt nubendum, num.*
77.

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS ®

fol. 74. in antiquis, ubi & num. 76. limitat re-
gulam legis noſtræ, prout & infra videbimus,
Et an, ſi non reddita ratione tutelæ nubat ſe-
27 cundo mulier, perdat † lucra prioris viri, vide
Boher. deciſione 201. numero 1. Nonò ampliatur
noſtræ legis concluſio, quod etiam bona pro-
venientia ex ſucceſſione filiorum tenetur mater
reſervare filiis primi matrimonii, ex text. hic:
imo & generaliter omnia bona ex legis diſpo-
ſitione provenientia, præter lucra conſtante
matrimonio acquiſita, tenetur reſervare, ut
in l. ſupra proxima, diximus, de quo per Ciſuen-
tes hic ſub l. 15. Tauri. n. 2. rejecta ejus diſtinc-
tione in quantum diſtinguit, an filius moriatur
28 ante vel poſt tranſitum ad ſecunda vota, † nam
indiſtinctè habet locum noſtra ampliatio, ſecun-
dum text. in l. mater. C. ad Tertul. & in authen-
tica ex teſtamento. C. de ſecundis nuptiis, decla-
rat Bart. & Ang. & alii plures relati per Anton.
Gabriel. ubi ſuprà, concluſione. 3. n. 6. & Ce-
pola conſil. civili. 58. num. 19. & Afflict. opti-
mè deciſio. Neapol. 75. num. 3. cum ſequentibus,
& facit text. noſter hic generaliter loquens: &
vide Tell etiam in l. 6. Taur. num. 17. concluſio-
ne. 2. Ampliatur decimo noſtra concluſio, ut
idem ſit in marito ad ſecundas nuptias tranſeun-
29 te † ſicut in uxore, ex text. noſtro in præſenti,
& ut advertit Tellus hic, diſpoſitio hæc etiam ju-
re civili procedebat ex Bald. & aliis per ipſum
allegatis, & ex Decio, conſil. 250. aut. 270. &
Cepola conſil. civili. 58. num. 19. & Durand. de
arte teſtandi tit. 6. cauſa 18. ubi hanc commu-
nem dicit, & Tiraquel. l. boves. §. hoc ſermone de
ver. ſig. in principio, num. 157. Bart. dicta l. fœ-
mina, & in l. de emancipatis, C. de legit. hæred.
& communem etiam dicunt Joan. Nico. l. gene-
raliter. num. 8. C. de ſecund. nupt. Ripa. dicta l.
fœminæ. §. illud. n. 1 etiamſi vigore ſtatuti ad eum
perveniant, ſecundum Joan. Nic. ubi ſuprà, n.
38. & Ripam ubi ſuprà num. 47. hanc etiam com-
munem dicentem, teſte Villalobos in ærario ſuo
littera B. n. 35. & 42. ubi text. noſtrum pro hoc
allegat, ex quibus ipſemet Joan. Nic. ubi ſu-
prà, num. 9. relatus per Villalobos ubi ſuprà,
num. 43. inquit communem eſſe quod pater ſuc-
cedens uni ex filiis primi matrimonii tenetur re-
ſervare proprietatem aliis filiis illiuſmet primi
matrimonii, & ſic perdet etiam maritus ſecun-
do nubens proprietatem legati ſibi ab uxore fac-
30 ti, † ſicut diximus ſupra mulierem perdere, &
hanc etiam dixit communem Ciſuentes hic ſub l.
15. Taur. column. fin. in principio. Et tamen notan-
dum quod ſi mater, aut pater alienet bona iſta,
quæ filiis primi matrimonii tenetur reſervare,
& filius ſuperſtes inſtituatur à patre vel à matre
hæres univerſalis, cum teneatur de evictione,
31 non vendicabit rem † illam alienatam, ſecun-
dum Joan. Nic. in dicta l. generaliter num. 33.
communem dicentem, & probatur ex l. 24. tit.
13. part. 5. quod & ibi ipſe Joan. Nic. in n.
32. ampliat etiam quoad legitimam, & commu-
nem eam dicit, quod tamen intelligo verum quan-
do pater teneretur ad evictionem illius alienatio-
nis ſecus vero alias, quia tunc & poteſt, con-
tra factum patris venire quamvis ejus hæres
ſit, prout communem teſtatur Joan. Nic. dicto
num. 33. ex Bart. Paul. Angel. & Corn. l. fin. §.
in computatione, & in l. cum à matre, C. de rei
vend. quæ contrariæ videbantur. Imo etiamſi
pater teneatur de evictione in caſu quo filius hæ-
res poſſit venire contra alienationem, non
tenebitur filius hæres ejus niſi in quan-
tum vires hæreditatis patiuntur, detracta falci-
dia de legatis, ſi cum beneficio inventarii † hæ-
reditatem acceptavit, ſecundum textum, & gloſ. 32
in dicta l. cum à matre, & Suarez l. quoniam. 7.
ampliatione n. 7. pag. 39. C. de inoffic. teſtam. &
gloſ. entonces. in eadem l. 24. & Roland Valle,
in conſil. 73. num. 1. 2. & 3 volum. 2. & gloſ. l. 24.
t. 13. part. 5. verbo, entonces. Eſt tamen verum quod
ſi pater non alienaret fundum filii adventitium
per contractum oneroſum, ſed per lucrativum,
ut putà per donationem, tunc etiamſi filius ſit
hæres patris poterit illud † vendicare ſecundum
Gom. Leon. in centuria, informatio. jur. loco. 75. 33
Dum tamen ibidem pater in donatione non ſe
obligaſſet ad evictionem, idemque eſſet ſi pater
alienaret rem majoratus, nam tunc etiamſi hæ-
res eſſet patris poſſet venire † contra alienatio-
nem, ſecundum Burg. de Paz conſil. 2. num. 32. 34
cum pluribus ſequentibus, & noviſſimè poſt hæc
Matienzo l. 7. tit. 11. gloſ. 1. num. 72. infra iſto
lib. 5 & de dictis vide etiam Boher. deciſione. 23.
Ulterius ante quoad limitationes noſtræ legis
devenimus eſt advertendum & notandum quod
uſusfructus bonorum per mortem filii vel filiæ
primi matrimonii patri vel matri acquiſitus ita
reſidet in perſona patris vel matris ad ſecundas
nuptias tranſeuntium, quod etiamſi filius vel fi-
lia ſuperſtes primi matrimonii matrimonium
contrahant de præſenti & velentur, qua vela-
tione exeunt patris poteſtatem & poſſunt adven-
titia petere à patre, non poterunt uſumfructum
† hunc horum bonorum per mortem filii alte-
rius primi matrimonii acquiſitum à patre avel- 35
lere, ſed eo potius per totum tempus vitæ ſuæ
pater gaudebit, & mortuo patre & non antea
conſolidabitur cum proprietate: tum quia uſuſ-
fructus hic non provenit ex bonis adventitiis, de
quibus loquitur lex illa 47. Tauri, ut patet ex
l. 5. tit. 15. part. 4. tum etiam quia l. hæc. 5. in-
quit patrem eo uſufructu per totum tempus vi-
tæ ſuæ fruiturum: item & quia lex illa 47. &
48. non loquitur de iis bonis quæ pater hære-
davit à filiis, ſed de adventitiis non hæredatis ab
aliquo ex filiis, cogita, quia eſt nova punctua-
tio. Aliis modis poteris ampliare concluſionem
noſtri text. ex dictis per Anton. Gabriel. in dicto
titulo de ſecundis nuptiis per totum, & ex Villalo-
bos in ſuo ærario litera B. num. 41. 44. & 45. &
ex Doctoribus in locis ordinariis, maximè ex
Joan. à Garronibus in dict. titulo de ſecundis nup-
tiis. Quæ concluſio noſtræ legis ſic ampliata li-
mitatur primo, ut non procedat quotieſcumque
mater vel pater ſeundas nuptias contraheret de
conſenſu filiorum primi matrimonii. † de quo-
rum ſucceſſione tractatur, quia tunc tam in pro- 36
prietate quam in uſufructu ſuccedent parentes ii
ſecundo contrahentes, ſecundum Ciſuent. hic
limitatione. 1. ex gloſ. notab. in authentico de non
eligend. ſecund. nuben. in principio verbo. copulantur,
& Didac. Perez hic, qui dicit omnium filiorum
conſenſum requiri, & Corraſ. in lib. 3. miſcella-
nea. c. 1. numero fin. & Anton. Gabriel. in lib.
commun. opin, lib. 3. de ſecundis nuptiis concluſio-
ne. 1. num. 34. & Meneſes plures allegans in l.
cum

cum donationis, num. 5. C. de tranſactio. pag. 195.
ubi inquit tacitum conſenſum ſufficere filiorum,
ut & probat Paſiſius conſil. 29. num. 84. cum ſe-
quentibus vol. 3. quod indiſtinctè verum non
habeatur pro conſentiente, ut per Doctores in
l. dotis. ff. ſolut. matr. & in Regula, qui tacet. de
reg. jur. in 6. præſertim data majorum reveren-
tia, prout patri debita, quis enim filius, præſer-
tim puer & impubes, patri reclamabit? & ſic
expreſſum conſenſum requiri inquit Boher. de-
ciſione 185. num. 20. ubi hanc & alias limitatio-
nes annectit, niſi, ſecundum eum ibi, filii taci-
tum conſenſum facto aliquo demonſtra-
rent, putà ſi dum fieret diviſio inter matrem &
filios primi matrimonii nuptiis jam contractis (
ſecundis intelligo) renuntiarent filii omnibus
aliis bonis generaliter & ſpecialiter, nam & ge-
neralis ſola non ſufficeret, ſecundum Boher. ibi,
num. 24. aliter enim ſecundum Boher. ibi num.
23. ſimplex tacitus conſenſus nihil efficeret, niſi
expreſſe pacto dotis approbaret, ſecundum Mo-
linam relatum per Baeçam de non meliorand. fi-
liabus. c. 10. num. 58. & 68. ubi num. 55. plures
retulit tenentes idem quod Ciſuent. veruntamen
debet declarari ut dictum eſt, ſcilicet, quod tunc
tacitus conſenſus ſufficiat quoties facto aliquo
demonſtratus eſt, non vero aliàs, & ſic intelli-
go etiam dicta per Menoch. conſilio. 155. num.
13. cum ſequentibus aliquibus, volumine. 2. quod
& adhuc durum eſt, ut poſt hæc vidi optimè
animadverſum per Don Franciſcum Sarmiento,
in lib. 1. ſelectarum interpret. c. 4. per totum, &
hæc prima limitatio ampliatur, quod quamvis
tantum de conſenſu & licentia primi mariti
mulier contrahat ſecundo, vel maritus ipſe de
licentia uxoris adhuc non privetur ſuceſſione fi-
liorum, ſed in proprietate & uſufructu in bonis
filii vel filiæ mortuæ ſuccedant, etiamſi alii filii
vel filiæ extent talis primi matrimonii,
37 † ſecundum Ciſuent hic & Corraſ. lib. 3. miſcel.
c. 1. num. 12. ubi hanc teſtatur communem opi-
nionem, & Ripam in dicta l. fœmina n. 19. &
Dec. in c. Eccleſia ſancta Mariæ. num. 23. de conſ-
tit & Anton. Gabr. lib. 3. commun. opin conclu-
ſione. 3. n. 35. & Villalobos in ærario ſuo, litera
B. num. 37. & tenent alii relati per Meneſ. ubi
ſupra. Ex quo deducitur ſecunda limitatio ad noſ-
trum text. ut ſufficiat licentia & conſenſus primi
mariti, licet Coras. ubi ſupra, & conſenſum fi-
liorum tunc requirat, & non abſque ratione li-
cet communis ſervanda ſit, quam & tenet Pari-
ſius in d. conſilio 19. num. 83. volumine 3. Tertia
erit limitatio noſtræ concluſionis, ut non proce-
dat in matre minore. 25. annorum, quæ propter
38 minorem ætatem ſuccedit pleno jure, † ſecun-
dum Ciſuentem hic limitatione. 3. etiamſi deve-
nerit intra annum luctus ad ætatem perfectam,
prout communem teſtatur Jaſon. in l. minoribus
in fin. ff. de iis quibus, ut indign. & Boher. deci-
ſione. 185. quem referendo ſequitur Anton. Ga-
briel. ubi ſupra, concluſione 1. num. 47. Sed hanc
limitationem non immerito improbat Ciſuent.
hic eo quod gloſ. l. 2. C. ſi adverſus delic. in qua
dicti Doctores ſe fundant ad tenendam hanc li-
mitationem loquitur in caſu in quo mater minor
non petiit tutorem filio intra annum, & ratio
differentiæ eſt, quia cum mater non petiit tuto-
rem, deliquit in omittendo, & ſic excuſatur à
culpa, cum vero deliquit in faciendo, ut in
nubendo non excuſatur, & ſic differunt ii ca-
ſus, tu tamen latius cogitabis. Quartò fallit con-
cluſio noſtra quotieſcumque mater inſtituitur
hæres à filio non adhibita differentia † contraxe- 39
rit nè matrimonium ante vel poſt mortem filii
ex textu in authentica ex teſtamento. C. de ſecun-
dis nuptiis tenet Anton. Gabriel. alios referens &
communem dicens in d. tit. de ſecund. nupt. con-
cluſione. 5. num. 19. & 26. & Ciſuent. hic co-
lumna antepen. in fine verſiculo, tertio caſu, &
Anton. Comez, num. 2. & Caſtillo. columna. 1.
hic, & Boher deciſione. 191. per totam, & Tell.
l. 6. Taur. num. 17. & Villalobos in d. ærario li-
tera B. num. 37. Quintò limitatur noſtra conclu-
ſio, ut procedat quando filius aliquis vel filia
primi matrimonii moritur ante pupillarem æta-
tem, ſecus ſi poſt, quia tunc † in proprietate 40
& uſufructu ejus hæreditatem acquirit pater vel
mater ſecundo nubens, ſecundum Ciſuent. hic li-
mitatione. 4. quem ſequitur Villalobos ubi ſupra,
num. 34. Sed ipſe Ciſuent. ubi ſupra, jure opti-
mo tenet contra iſtam limitationem, quia nullo
jure fundari poteſt, imo per legem noſtram &
ſimiles generaliter diſponentes deſtruitur dicta
diſtinctio, & quia ex dicta authentica, ex teſta-
mento & ex doctoribus in hac materia loquentibus
præſupponitur quædam maxima, ſcilicet, filium
vel filiam primi matrimonii eſſe mortuum vel
mortuam ab inteſtato, nam ſi cum teſtamento
morerentur & matri hæreditatem vel legatum
relinquerent, omnes ipſi Doctores aſſerunt ſuc-
cedere tunc matrem vel patrem in proprietate &
uſufructu bonorum eis per talem filium non re-
lictorum, ergo præſupponitur, & decerpitur,
quod filius vel filia ſint habiles ad teſtandum, &
ante pubertatem teſtari non poſſunt ſecundum
legem 5. Tauri, & ex contrario colligitur quod
ſi taſtamentum non fecerint mater vel pater ſe-
cundo nubentes non ſuccedant, niſi tantum in
uſufructu, ergo diſtinctio, moriatur nè filius
vel filia intra vel poſt pupillarem ætatem falſa
eſt, & Doctores eam facientes ſibi ipſi contra-
rii, & quia aliter ſuperflua & de nihilo ſerviret
Doctorum opinio & limitatio, quod ex teſta-
mento talis filii vel filiæ parentes ſecundo nu-
bentes ſuccenderent in relictis in proprietate &
uſufructu, nullaque congrua ratio dari poteſt
in uno caſu vel in alio, decedat nè ante vel poſt
pupertatem, tu latius cogitabis, quia licet im-
puber dicatur ab inteſtato decedere † ut per Ma-
tienço. l. 5. gloſ. 1. num. 22. cum ſequentibus, tit.
8. iſto lib. 5. tamen generalitas noſtræ legis & ſi-
milium viget multum contra iſtam limitationem
quintam, & hoc verius dicit Ciſuent. l. 5. Taur.
in d. 4. limitatione optime inquit quod Paul. in
contrarium allegatus loquitur, cum mater luxu-
riatur, prout & loquitur Villalobos, dicto num.
34. & hoc verius credo cum Ciſuent. Sextò li-
mitabis noſtram legem ut non procedat in dona-
tionibus factis matri convolanti ad ſecundas
nuptias per extraneum aliquem durante primo
matrimonio, bona enim talis donationis non te-
netur mater hæc reſervare filiis primi matrimo-
nii, † Prout communem teſtatur Ripa in dicta 42
l. fœmina, num. 55. etiamſi talis donatio matri
tali facta fuerit viri primi contemplatione con-
ceſſa, ſecundum Dec. in dicto c. Eccleſia ſancta

Mariæ num. 35. Ulterius & ſeptimo fallit lex noſ-
tra in ſucceſſione avi vel alterius perſonæ quàm
patris, nam licet mater privetur proprietate bo-
norum filii mortui ſi ad ſecundas convolat nup-
tias, verum eſt in bonis, quæ filio huic à pa-
tre ſuo provenerunt, ſecus vero ſi ab Avo, vel
43 ab alio aſcendente, † quàm à patre, prout com-
munem teſtatur Joann. à Garonibus *dicta au-
thentica, ex teſtamento. num.* 27. *C. de ſecundis
nuptiis*, & Boher. *deciſio.* 192. *num.* 5. & Villa-
bos *in ærario mille comm. opin. litera B. num.* 39.
etiamſi patris contemplatione acquiratur filio,
ſecundum Gabrielem *ubi ſupra, dicta concluſione,
de ſecund. nupt. n.* 31. *&* 32. & hoc ſive filius
talis moriatur antequam mater tranſierit ad ſe-
cundas nuptias ſive poſt; ſecundum Bar. & Do-
ctores. *l. mater C. ad Tertul.* contra Paul. *ibi* aliud
diſtinguentem, & idem eſſet ſi per filium mor-
tuum acquiſita eſſent aliunde quam à patre, ſe-
cundum Afflict. *deciſione.* 75. *n.* 4. & Ant. Gom.
hic. n. 2. & Gabrielem *dicto titulo de ſecund. nup.
concluſione.* 5. *num.* 16 & Matienço *hic gloſ.* 2.
n. 15. *quem poſt vidi ſub l.* 3. & Acoſta. *c. ſi pa-
ter, verbo, conſeudum num.* 19. ubi bonam pro-
ponit quæſtionem Et an perdet ornamenta etiam
44 juſſa † tradi in caſu renubii, vide Bertrand.
dicto conſil. 36 *n.* 1. *vol.* 2. *& conſil.* 241. *num* 15.
volumine. 3 relatum per Addit. Afflict. *dict.
deciſione.* 75. licet & hæc non ſint ſine ſcrupulo,
quia lex noſtra non diſtinguit hoc, neque dicta
l. fœmina §. *illud.* & ſic Palac. Rub. *rubric.* §. 50.
n fin. cogitandum reliquit: Additionator tamen
novus ibidem utitur diſtinctione, quæ mihi
non diſplicet. Fallit octavo noſtra concluſio, ut
non procedat, quoties alii filii primi matrimonii
non ſuperſunt, quia tunc proprietas ita ſicut
45 uſufructus † remanet aſcendenti binubo, & ſic
tunc filio ultimo vel deſcendente mortuo con-
ſolidatur proprietas cum uſufructu, ut tenent
Doctores *hic*; & Tellus. *l.* 6. *Tauri. n.* 69. &
Caſtillo. *l.* 51. *Tauri, n.* 3. & Joan. à Gar. *ubi
ſupra n.* 46. & Alexan. *conſil.* 63. *volumine.* 5. &
Anton. Gabriel. *de ſecund. nup. dicta concluſione.*
1. *n.* 21. ubi cum 4. ſequentibus optime ampliat
iſtam limitationem. Nono limita, ſi de licentia
principis mulier ſecundo nubat nam tunc ceſſat
46 † hæc reſervatio, ſecundum Boher. *deciſione.*
185. *n.* 25. & Gabrielem *ubi ſupra, n.* 45. & An-
ton. Gom. *hic n.* 6. Decimo limita, ut procedat
tex. hic in acquiſitis titulo lucrativo, ſecus ſi
47 oneroſo, † ſecundum Palac. Rub. *in Rubr.* §.
50. *n.* 35. Ripam *dicta l. fœmine num.* 35. *C. de
ſecund nup.* Covar. 2. *part. c.* 3. §. 3. *num.* 3. Caſ-
tillo *l.* 14. *Taur. num.* 2. & Gabriel. *ubi ſupra,
concluſione.* 1. *num.* 40. *& concluſione* 3. *num.* 34.
& hæ ſunt principaliores limitationes hujus con-
cluſionis noſtri tex. alias videbis etiam per Ri-
pam & Gabrielem *ubi ſupra*, & Boher. *in dictis de-
ciſionibus*, & per Sylvam nuptialem verbo *ſeni non
eſt nubendum. num.* 50. *uſque ad.* 54. Sed eſt quæſ-
tio optima in propoſitum, num in caſu, in quo
pater aut mater tranſiens ad ſecundas nuptias
tenetur reſervare bona ſupra dicta filiis primi
matrimonii, tenebitur quilibet eorum præſtare
48 cautionem † de reſervando, & videtur dicendum
quod ſic, nam regulariter uſufructuarius tenetur
cautionem præſtare de utendo & fruendo arbitrio
boni viri, *ex toto tit. ff. uſufr. quemadmod. cau.
& l. inter omnes ff. qui ſatisdare cog.* adeo, ut ne-

que teſtator † poſſit remittere cautionem hanc, *ex* 49
textu. in l. 1. *C. de uſufruct. & in leg. penul. C. ut
in poſ. legat. & l. ſi pecuniæ. in princ. ff. eod. tit.*
quicquid dubitaverit Bald. *in authentica, cui re-
lictum. num.* 22. *C. de in dict. vid. toll.* contra
tra quem *per dicta jura* eſt communis opinio, ſe-
cundum Minchac. *de ſucceſ. creatione.* §. 7.
num. 32. *col.* 2. *ad fin.* & concivem noſtrum
Doctorem Gutierrez *in repetitione l. nemo po-
teſt, numero* 276. *de legat.* 1. ubi *numero* 277.
hoc ampliat; pater tamen vel mater ad ſe-
cunda vota tranſeuntes uſufructuarii ſunt bono-
rum filii mortui ex primo matrimonio, ergo
eandem cautionem præſtare tenentur: in con-
trarium tamen, quod ad hoc non teneantur fa-
cit, quia afflictis non eſt danda afflictio, puniun-
tur tamen in amiſſione proprietatis talium bono-
rum propter tranſitum ad ſecunda vota, ergo af-
fligendi non ſunt alia via, item & quia bona pa-
rentis ſecundo nubentis obligata tacite remanent
pro reſtitutione bonorum † dictorum filiis aliis 50
primi matrimonii facienda, ſecundum text. *l.*
24. *tit.* 13. *part.* 5. & in expreſſo tradit Fano
de pignoribus. 4. *memb. ſecundæ partis, num.* 19.
fol. 29. ubi hanc communem teſtatur, imo &
ſi dicta bona alienentur per talem parentem poſ-
ſunt per filios primi matrimonii revendicari,
† quia in eis proprietatem habent, & mortuo 51
parente illo proprietas cum uſufructu conſoli-
datur, igitur ſatis ſecuri filii dicti remanent.
Neque obſtat illud de uſufructuario pro prima
opinione adductum, quia poteſt procedere niſi
ſit uſufructuarius ex legis diſpoſitione, ſecus ve-
ro ſi ex facto alicujus, putà, ex particulari diſ-
poſitione teſtamenti, donationis, vel alterius
contractus lucrativi, quid dicendum, & te-
nendum, & in hac quæſtione diſtinguendus
pater à matre eſt, ita quod pater non teneatur
dictam cautionem præſtare, ut pote quia neque
inventarium tenetur facere bonorum filiorum
primi matrimonii, neque cautionem aliquam
pro talibus bonis præſtare, ſecundum text. *in l.
cum opportet* §. *non autem. C. de bon. quæ lib.* niſi
dilapidet bona pater hic, nam tunc inventa-
rium † facere tenetur, ſecundum Boher. *deciſ.* 52
61. vel niſi bona ſint mobilia ſecundum Ant.
Gom. *hic. num.* 5. quia tunc fiet quædam me-
moria eorum & æſtimatio, ut ſciatur quæ bona
erant, & cujus æſtimationis & valoris, ſicut &
quando prohibetur per teſtatorem ne fiat inven-
tarium bonorum pupilli filii ſui, quia debet &
tunc fieri quædam bonorum illorum deſcriptio,
† ſecundum Baezam *de decima tutorum, c.* 2. *n.* 53
50. & ſic in noſtra quæſtione, quod pater non
teneatur dictam cautionem præſtare, eſt com-
munis opinio ſecundum Joan. Nic. *l. generali-
ter, num.* 19. *C. de ſecund. nup.* relatum per Vil-
lalobos *in ſuo ærario com. opin. litera B. num.* 47.
in matre tamen ad ſecunda vota tranſeunte quod
dictam cautionem præſtet tenendum videtur,
tum quia inventarium tenetur facere bonorum
filiorum primi matrimonii, ſecundum Bohe-
rium *ubi ſupra num.* 22. tum etiam quia mater
minus eſt privilegiata in hoc caſu quam pater,
perdit enim mater tutelam filiorum primi ma-
trimonii per tranſitum ad ſecunda vota, ut in
hac diximus lege, pater vero non, ſecundum
Baezam *ubi ſupra, c.* 4 *num.* 5. ubi *cum ſequen-
tibus* alia refert in quibus mater eſt pejoris con-
ditionis

ditionis quam pater, ſi ad ſecunda vota migra-
vit, item & quia ob amorem mariti ſecundi &
filiorum ſecundi matrimonii, & quia ſecundus
maritus retinet penes ſe bona illa facilius præſu-
mitur eorum diſſipatio quam in patre, & ſic te-
netur mater aſecurare bona illa pro quo faciunt
dicta per Boherium *Deciſ.* 200 *per totam*, mu-
54 lieres enim diligunt viros † etiam ultra filios,
ſecundum Bart. *l. Pater Severinum.* §. *per. ff. de
cond.* & idem text. & *ibi* gloſ. Amor. *l.* 4 *pen.
culum & l.* 19, *in fin. tit.* 16. *par.* 6. nihilomi-
nus idem in matre quod in patre dicendum eſt,
ſcilicet, quod ſi bona hæc ſunt in mobilia nullo
modo tenetur mater cautionem præſtare ſi ſol-
vendo ſit, ſin vero ſint mobilia, vel ſemoven-
tia tenebitur præſtare eam, & inventarium eo-
rum facere, & æſtimationem, ut probatur ex
in l. hac. edictali §. *hoc illud. C. de ſecund. nupt.*
& ſic intelligo dicta per Bar. *in Authen. de nupt.*
§. *ſi vero ſit. n.* 5 relatum per gl. *Fincan. in l.*
26. *tit.* 13. *par.* 5 dicentem præſtandam eſſe per
matrem dictam cautionem. Sed an, ſi pater vel
mater de facto alienaverunt prædicta bona poſſit
filius in vita eorum revocare alienationem, tan-
git Gomecius *hic. n.* 5. & Cov. *lib* 1. *var. c.* 8.
n. 6. & Ripa. *l fœmina n.* 69. *C. de ſecund. nupt.*
& gl. *l.* 34. *tit.* 13. *part.* 5. Quid tamen, ſi ma-
ter dum vidua eſſet ante vel poſt contractas ſe-
cundas nuptias hæredavit ab inteſtato legitimam
unius ex filiis primi matrimonii, quo caſu tene-
tur reſervare bona illa aliis filiis primi matrimonii
& ſic proprietas talium bonorum fratris ſui mor-
tui ipſis pertinet & ſua eſt, etiam durãte vita pa-
rentis binubi, ut inquit Ant. Gom. *l.* 4. *Tauri n.*
3. *verſ. item adde proſequendo*, quo facto ſuccedit
poſtquam unus alius filiorum ſuperſtitum dicti
primi matrimonii moritur, eſt nunc dubium an
mater illa ſuccedet filio huic in proprietate illa,
quam habebat in patre fratris ſui prius mortui,
ita quod tunc proprietas hæc conſolidatur cum
uſufructu, quem ex parte illa mater binuba per-
cipiebat, quandoquidem eſt hæres hujus ſecun-
di filii mortui & ab eo nihil aliud habet quod
hæredare poſſit, niſi proprietatem illam, an ve-
ro etiam proprietas hæc remanebit aliis filiis ſu-
55 perſtitibus † primi matrimonii, & videtur quod
conſolidetur cum proprietate hac uſusfructus,
& pleno jure ex tunc mater ſuccedat, eo quod
proprietas proprietatis dari non poſſit neque
uſusfructus illius partis, quia mater jam illum
habebat, & aliter mater hæres nomine tantum
diceretur, non vero cum effectu ſi proprieta-
tem non haberet, cum uſufructu conſolidatam
contrarium tamen dicendum eſt, imo quod in
hac quæſtione, & caſu teneatur mater ad dictam
reſervationem, tunc quia & adhuc tunc rema-
nentibus aliquo, vel aliquibus ex filiis primi
matrimonii remanet & eadem ratio & favor fi-
liorum remanentium, ergo & idem jus eſt ſta-
tuendum prout in ſimili inquit Tellus. *l.* 6.
Tauri. n. 68. item lex noſtra & ſimiles nullam
differentiam conſtituunt, ſed indiſtinctè loquun-
tur, & ſic noſtrum etiam caſum comprehen-
dunt, materque hæc non eſt hæres nomine
tantum quia ultra partem iſtam, quam habuit
ab hoc filio ſecundo mortuo ab ipſo habitam
per mortem alterius fratris ſui prius præmortui,
habet etiam mater partem bonorum iſtiuſmet

filii à patre habitorum, item quia in uſufructu
bonorum illius filii ſecundo mortui ſuccedit
mater hæc, & ſic ceſſat inconveniens dictum,
item nota quod reſervatio hæc debet fieri filiis
illius matrimonii, cujus erat filius vel filia mor-
tui, non vero ſi erat alterius matrimonii, ut in
caſu poſito per Gabrielem *d. tit. de ſecundis nup-
tiis, concluſione.* 1. *num.* 27 & patet *ex l. fœmi-
næ, in prin. & ex l. generaliter, ibi, communi-
bus liberis. C. de ſecundis nuptiis.*

Ibi, *Heredaren de los hijos.* Hæc eſt maxima
limitatio ad legem 1. *tit.* 8. *infra hoc tit.* ubi
aſcendentes & ſic pater & mater pleno jure ſuc-
cedunt filiis ſuis mortuis in omnibus bonis eo-
rum ab inteſtato, ex teſtamento in omnibus ex-
cepto tertio de quo poſſunt filii diſponere, nam
lex hæc non procedit † quoties pater vel mater 56
ſuperſtites ſecundo nubunt, tunc enim non ſuc-
cedunt pleno jure ſi alii primi matrimonii ſu-
perſunt, ſed tantum in uſufructu reſervando
proprietatem illis aliis filiis primi matrimonii,
prout tangit Caſtillo *hic col.* 1. adeò quod ſi
mortuo uno ex filiis in poteſtate patris conſti-
tutis, fructibus pedentibus, pater inſuper moria-
tur dicti etiam fructus reſervantur, ſicut pro-
prietas filiis aliis primi matrimonii matre eorum
ad ſecundas nuptias convolante, ſecund. Avend.
reſp. 5. *verſic. ex iſta concluſion.*

Ibi, *La propriedad.* Itaque binubus, vel bi-
nuba uſumfructum habebit, filiis autem pro-
prietate reſervata, imo & eo ipſo quod pater aut
mater nubunt ſecundo, amittunt dominium &
ſic proprietatem bonorum à primo matrimonio
habitorum à marito vel aliquo ex filiis, ſecun-
dum Anton. Gomez, *hic numero* 5. *ad finem*,
ita quod ſolus uſusfructus remanet penes talem
parentem binubum, prout & optimè per Bo-
her. *deciſione* 198. *per totam, &* 187. ex quo
à contrario licet notare *ex text. noſtro*, quod ſi
mater aut pater non tranſierit ad ſecundas nup-
tias, pleno jure acquiret bona filii defuncti, &
bona ſibi à marito primo legata & donata,
prout advertit hic Caſtillo, *col.* 1. *in prin.* &
probatur ex text *in authen. ſi tamen C. de ſecund.
nup.* & text. *in l.* 6. *Tauri, quæ eſt.* 1. *tit. De las
herencias infra hoc eod. lib.* Eſt tamen in propoſi-
tum ſingularis quæſtio, quid ſi ambo parentes
dum tres aut quatuor filias haberent dotarunt
filiam unam communem ſui primi matrimonii
in centum, quæ quidem centum ſi bona non
adſunt multiplicata ſolvenda ſunt per medieta-
tem de bonis amborum parentum dotantium,
ſecundum text. *in l.* 8. *tit.* 9. *infra iſto libro*, poſt
vero filia hæc dotata nupta & velata ſine deſcen-
dentibus mortua eſt, mortua jam ante eam ma-
tre ſua, ita quod pater ſuus ſolus venit ad ſuc-
ceſſionem ſecundum text. *in d. l.* 6 *Tauri*, &
cum pater ſuccedit jam contraxerat ſecundas
nuptias, & dum moriens eſſet, in teſtamento
melioravit unum ex filiis ſuis ſive primi ſive ſe-
cundi matrimonii in tertio & quinto bonorum.
Dubitatum fuit in facto an ex parte illa, quam
habuit à filia præmortua deducetur tertium † & 57
quintum, & in hac quæſtione advocatus qui-
dam conſuluit diſtinguendo ſcilicet, quod ex
parte illa & ſic ex medietate illorum centum,
quæ tali filiæ in dotem provenerunt ex parte ip-
ſius patris deducetur, ex alia vero medietate,

quæ ex parte matris provenit, non deducetur, quia jus civile rem net illæſum & in ſuo eſſe, quod pars redeat ad patrem dotantem ſicut antea te ibat, & pars matri dotanti, ex text. *in l. 2. §. quod ſi in patris. ff. ſolut. matrim.* item & probatur ex text. & gloſ. *verbo*, & hæc dicimus *in authentico de nuptiis. §. hinc nos in fin* ubi clare probatur quod in paternis rebus, quas mater tenetur reſervare & pervenerunt in filium, mater ipſa binubis habeat uſumfructum, in aliis vero rebus, ſcilicet, in iis, quas mater filio dedit, vel cenſetur dediſſe mater uſumfructum, habeat & proprietatem, & ſic è contra idem in patre dicendum eſt, cum ſit idem in hoc caſu ex lege noſtra, & faciunt etiam dicta per Bart. *in dict. authentico de nupt. §. igitur num. 6.* in contrarium tamen facit, quia cum per matrimonium & velationem filia hæc patris exeat poteſtatem ſecundum leg. 8. *infra iſto titulo, & lib.* & dos ei tradita & viro ſuo ſit effecta proprium ipſius patrimonium, ut per Capitium, *deciſ. Neapol. 176. columna 2.* & actio de dote per matrimonium eſt effecta propria filiæ ſecundum Baezam *de dote c. 21. num. 36.* ceſſat jam dictum. *§ quod ſi in patris*, ſecundum Suarez *l. 9. tit. 11. lib. 1. fori §. fin. in fin. fol. 80. in antiquis*, & per conſequens jam non poteſt attendi pars patris & pars matris, ſed omnia illa centum in dotem data, ſunt effecta propria ipſius filiæ, & tanquam talia tenetur mater vel pater binubus reſervare filiis primi matrimonii, & cum uſumfructum patris in illis centum per mortem patris expiret, conſolidantur illa centum cum proprietate penes filios alios primi matrimonii exiſtente, & non deducetur tertium & quintum de illis centum neque de parte aliqua eorum: & hoc verius videtur licet cogitatione non careat, & ideo tu latius cogitabis.

Ibi, *Los varones* Etiamſi avi vel alii aſcendentes ſint, ſecundum Tellum, *hic in fin.* & Ant. Gom. *num. 10.* ubi ampliat. & Boher. *deciſione. 187.* & gl. *fiocan. in l. 6. tit. 13. part. 5.* & in hac lege iterum diximus. Quid tamen ſi filii primi matrimonii deſunt, adſunt tamen nepotes patris vel matris binuborum, an ſuccedent ii in uſufructu illo bonorum reſervatorum mortuis avo vel avia, nulla ex eis conceſſa par-
58 te filiis vel nepotibus ſecundi matrimonii; † & dicendum eſt quod ſic, ſive extent nepotes, vel ulteriores deſcendentes primi matrimonii ſolummodo, vel inſimul cum aliis filiis primi matrimonii, & hoc per textum. *in lege fœmina. §. illud. C. de ſecundis nuptiis*, ibi (*nullam ex priori matrimonio habuerit ſucceſſionem*) *juncta lege ex quibus & l. ſi quis prioris. C. eodem titulo*, & tenet Gabriel *dicto titulo de ſecund. nupt. concluſione 1. num. 8.* & Burſatus *conſil. 12. n. 9.* & hæc pro hac lege. Alia per Doctores *hic* & in locis ordinariis videbuntur, & per Montolonium *in ſuo promptuario juris, verbo nubere verſiculo cui autem vult*, ubi *in verbo, nupta, verſiculo facit nuptias*, declarat quando intelligatur factas eſſe nuptias.

IN LEGES V. VI. & VII.

Pœna contra ſecundo nubentes priore uxore vivente, in hiſce legibus ſtatuitur & continetur.

SUMMARIUM.

1 *Lex noſtra in ſponſalibus de futuro locum non habet, & ſic per ſecunda de præſenti diſſolvuntur: quod ſecus, ſi prima eſſent de præſenti.*
2 *Communis uſus loquendi etiam in materia odioſa attenditur & ideo verbum, deſpoſada, de ſponſa de præſenti, & verbum, caſada, de velata intelligitur.*
3 *Inquiſitores hæreticæ pravitatis cognoſcunt contra nubentes ſecundò, vivente primo conjuge.*
4 *Uxores plures habere an licuerit aliquando jure naturali.*
5 *Matrimonium itidem ſpirituale inter Epiſcopum & Eccleſiam cum una & non cum duabus eſt contrahendum.*
6 *Pœnæ ſecundo nubentium conjuge primo ſuperſtite & n. 7. quomodo excuſetur.*
8 *Quando privetur, vel non maritus habitare cum ſecunda uxore.*
9 *Filii nati ex ſecunda uxore, vivente prima, an ſint legitimi.*
10 *An, ſi ſecundum matrimonium ſit nullum, habebit locum legis noſtræ pœna. & ibi n. 11. infertur contra Gometium Leon.*
12 *Facies hominis non eſt ſignanda, niſi in caſibus à jure expreſſis.*

CUm his legibus concordat lex eum qui duas, *C. de adulter. & l. fin. titulo 17. part. 7.* & ibi gloſ. & text. *in l. 1. titulo 7. lib. 4. for.* & habetur *ad Rom. c. 7.* ibi (*namque ſub viro eſt mulier vivente viro alligata eſt legi, ſi autem mortuus fuerit vir ejus, ſoluta eſt à lege viri*) igitur vivente viro vocabitur adultera ſi fuerit cum alio viro, ſi autem mortuus fuerit vir ejus, liberata eſt à lege viri, ut non ſit adultera ſi fuerit cum alio viro: & habetur *in Concil. Trid. c. 2. ſeſ. 24. de reform.*

Ibi, *Que algunos.* Sed num & fœminæ comprehendantur, dixi late *in l. 1. gloſ. 1. titulo 13. De la reſtitucion. lib. 4. ſupra*, & late per Didacum Perez. *l. 3. titulo 1. lib. 5. ord. pagin. 45. colum. 2. in fin. cum 3. ſequentibus*, & melius Matienço *hic gloſ. 3. numero 4. & 5.* & infra *num. 8.*

Ibi, *Por palabras de preſente.* Quaſi ſecus ſi per verba de futuro, quia cum tunc ſecunda ſponſalia de præſenti contracta valida ſint, & non prima de futuro, ſecundum text. *in c. veniens. 10. de ſponſalib.* non incurritur pœna noſtri text. quod tamen non eſt, ſi prima ſponſalia eſſent de præſenti, nam illa valida ſunt, neque per ſecunda † de præſenti etiam jurata & con- 1
firmata copula diſſolvuntur, & ſic verba noſtri text. *ibi. Caſan o deſpoſan.* verba illa, de ſponſalibus de præſenti intelliguntur, & ſic ſecundum communem & vulgarem uſum loquendi capiuntur, ſecundum quem uſum *Deſpoſada*, intelligitur de illa quæ eſt ſponſa de præſenti, & verbum, *Caſada*, intelligitur de uxoratis benedictionibus nuptialibus ſecutis, & in materia etiam odioſa commmunis † uſus lo- 2
quendi attenditur, *ex l. Labeo.* & ibi Bart. *ff. de ſup. legat.* notat Minchac. *controverſ. uſufreq. c. 30. num. 31.* & alibi diximus, & ſic non ſunt ſuperflua verba ſequentia noſtri text. *Caſan o deſpoſan*

poſan, & in ſimili caſu tenet Didac. Perez, *in l. 2. gloſ. 1. tit. 1. lib. 5. ord* ubi *in l. 3. pag. 48. verſiculo, ulterius*, quærit quid ſit ſi primum matrimonium fuit invalidum.

Ibi, *No temiendo a Dios.* Qua de cauſa etiam Inquiſitores hæreticæ pravitatis cognoſcunt contra tales nubentes, prima uxore vel primo viro
5 viventibus, † quoniam hæretici cenſentur: cum ſentire videantur male de Sacramento matrimonii, Simancas *de inſt. cathol. c. 40. n. 1. cum ſequentib* & Dueñas *regula 290. limit. 3.* & Rebuf. *in concord. regni. Franc. tit. de public. concub. in gloſ. & cum omne. col. 1. p. 237. partis ſecundæ* & noviſſimè Rojas *de hæreticis. 1. part. n. 540. cum ſequentibus aliquibus*, ubi *num. 549.* inquit, quod ipſe ſuſpicatur ſolos Inquiſitores de hoc crimine cognoſcere poſſe, & tradit Alfonſus à Veracruce *in ſpeculo conjug. tit. de impedimento ligaminis, in fin. gloſ. in l. fin. tit. 17 repeti 7.* & noviſſime poſt hæc Matienzo *in præf. nar. gloſ. 2.* & latiſſimè Albertinus *de agnoſc. aſſert. cath. & hæret. quæſt. 23 per totum.* & quamvis præventioni locus eſſet in hoc delicto inter juſtitias Inquiſitionis dictæ, & judices alios eccleſiaſticos & ſeculares, ita quod quilibet eorum qui præveniret cognoſceret & puniret, hodie propter frequentiam actus vel quia ob aliam cauſam aliud per Inquiſitionem generalem provideatur, vel proviſum ſit, particulari juſſu aut mandato, ipſi Inquiſitores cognoſcunt.

Ibi, *Se caſan o deſpoſan.* Qualiter hæc verba intelligantur diximus ſupra, *in gloſ. por palabres de preſente.* & an licuerit aliquando jure natu-
4 rali plures habere † uxores, tradit optimè Covar *in 4. p. 2. c. 7. §. 3. per totum* inquitque Tiraquel. *in legibus connubialibus, l. 7. num 24* eſſe contra jus naturale, duas inſimul ducere uxores, de quo & per Alfonſ à Veracruce *ubi ſupra*, & Menoch. *de arbit. jud. centuria 5. caſu 420.* & eodem modo matrimonium ſpirituale, quod contrahitur inter Eccleſiam & Epiſcopum ejus, contrahi non debet cum alia Eccleſia, ob-
5 tinendo eam inſimul cum prima, † non enim licet Epiſcopo ad aliam Eccleſiam tranſire, niſi prioris Eccleſiæ vinculo diſſoluto, *text. c. ſicut 7. quæſt. 1.* notat Coraſ. *in paraphraſi ſacerdotiorum. tit. de poſtulatione. num. 10. fol. 69. in parvis*, & Boher. *conſ. 16. num. 12.* habenſque duos Epiſcopatus vel unum cum abbatia, bigamus dicitur quia carnem ſuam diviſit in plures, ut diximus *l. 1. num. 4. tit. 6. lib. 3. ſupra.*

Ibi, *De mas de las penas en derecho eſt ablecidas.* Quæ ſint iſtæ pœnæ de jure civili & canonico, tradit Angel. Aret. *in tract. malef. in partes, che me aya dulterata, num. 65.* & Gramm. *voto 17.* & Alex. *conſ. 165. vol. 7.* & Joan. Montolonius *in promptuario juris verb. duo & duæ in gloſ qui accepit*, & Sylva nupt. *lib. 4. num. 44.* Palac. Rub. *in rubric. c. 6. num. 6.* & relati per Dueñas *regula 190. limit. 3* & Villalobos *in antinomia juris civilis & regii litera B. n. 7.* & Rebuf. & Rojas *ubi ſup.* & Ant. Gom *l. 80. Tauri, n. 27. cum 4. ſequentibus*, & Did. Per. *in l. 3. gloſ. 1. tit. 1. lib. 5. ord. pag. 44. cum ſequentib.* & Jul. Clar *lib. 5. prãct. crim. §. fornicat. n. 30.* & poſt hæc Matienzo *hic in fin.* jure tamen noſtro Regio punitur per legem patriatum aliis pœnis ut *in l. fin. tit. 17. p. 7.* de quo & per Covar. *ubi ſupr.* ex lege tamen noſtra ultra alias pœnas ſignatur in fronte litera Q. prout & aſſerit Plaça *de delict. c. de contrahente binas nuptias vivente prima*, imponiturque *ex l. noſtra. 7.* pœna quinque annorum ad triremes, hodie tamen *ex l. 8. tit. 20. lib. 8. infra* imponitur pœna † publicæ 6
verecundiæ, vulgo, *De verguença publica.* & decem annorum ad triremes in caſu, in quo pœna corporalis & ſigni in fronte erat imponenda, & itidem imponetur pœna alevoſiæ & confiſcationis medietatis bonorum *ex l. 6. immediate ſequenti*, & ſic intelligit poſt hæc Matienço *hic gloſ. 3. n. 3. & gloſ. 4. in fin.* dum dixit legem noſtram 3. per legem illam octavam correctam, & iterum *in l. 6. gl. fin. noſtri tituli*, fallitur tamen in eo quod dixit & voluit ſignificare ſolum pœnam illius *l. 8.* attendendam, nam & ultra eam imponetur pœna dictæ noſtræ *l. ſextæ.* quæ non cenſetur per illam 8. alterata, remanebit tamen correcta *l. 7.* noſtra immediate ſequens in quantum quinque annos ad triremes imponebat, & itidem remanebit declarata, l. illa *fin. tit. 17 part. 7.* quæ omnium bonorum amiſſionem imponebat, ut tantum ſit in dimidietate, & ſic leges hæ ſunt intelligendæ & declarandæ & ſic uſus eas declarat, & licet pœna alevoſiæ *ex l. 2. tit. 23. & l. 10. eodem titulo 23. lib. 8. infra* eſſet alia quam per nos dicta eſt ſupra, quia tamen in hoc caſu non adeſt ex parte mariti vel uxoris binuborum mors vel vulnus, non imponitur tota pœna pro alevoſia impoſita, ſed habentur binubus hic vel binuba pro alevoſis & puniuntur pœnis ſupra dictis, non tamen punietur ignorans vel neſciens an prima viveret uxor vel maritus, certioratus tamen per probationem de morte abſentis, & petita licentia à judice eccleſiaſtico contrahendi ſecundò ob hanc cauſam, † ſecundum quod diſponitur *in l. fin.* 7
tit. 17. part. 7. de quo latè agit Matienzo, *hic gloſ. 1.* imo & tunc quamvis ſecundo matrimonio cum effectu contracto appareat per unum teſtem vel per aliam ſemiplenam probationem primam uxorem adhuc vivere, & propter hoc accuſetur vir talis ad ſeparationem ſecundi matrimonii, & vir recuſet & alleget de ſua juſtitia, lite hac pendente non eſt vir hic ſeparandus à ſecundo matrimonio, uſque dum vere & plenè
conſtet primam vivere uxorem † ex text. expreſ- 8
ſo *in c. 2. ut lite pendente*, niſi dum ſecundum contraxit matrimonium lis talis erat incepta, nam tunc non eſt permittendum accedere & cohabitare cum ſecunda uxore niſi per ſententiam declaretur, ſecundum gloſſam ſecundam, & *ibi* Abb. *num. 9. in c. tenor. extra de re jud.* ſic limitantes dictum *c. 2. ut lite pend* & omnes dictæ pœnæ habent locum tam contra virum legibus noſtris contravenientem quàm contra mulierem, ſecundum quod diximus *in l. 1. gloſ. 1. tit. 13. De la reſtitucion de los deſpoſados, ſupra lib. proximo*, quicquid quantum ad pœnas velit diſtinguere gloſ. *in dicta l. fin. tit. 17. part. 7.* inter mulierem & virum. Sed an, ſi vir contrahat ſecundum matrimonium vivente prima uxore filii nati ex ſecundo † erunt legitimi, vide 9
text. *in l. 1. tit. 13. part. 4.* & ex dictis Doctoribus decerpes præſertim ex Dueñas *Regula 150. limitatione 2.* Quid tamen ſi ſecundum matrimonium eſt nullum, putà, quia clandeſtinè

contractum, vel ex alia cauſa quam quod ſit factum durante primo, committeturne pœna
10 † noſtri text. & videtur dicendum quod non, quia ex eo quod nullum eſt, nullus produci poteſt effectus, & ex nihilo nihil gigni poteſt, & non entis nullæ ſunt qualitates, ſecundum Philoſophum, nihilominus tamen contrarium eſt dicendum, quia in iſtis binuborum pœnis lex ſolum factum conſiderat, Bart. *in l. quid ergo. §. cum autem ff. de iis qui not. inf.* & ex text. noſtro clariſſime patet, & quoties factum conſideratur, etiamſi factum ſit nullum, incurruntur pœnæ propter factum illud de jure declaratæ & impoſitæ, ſecundum Bart. & Iaſ. *in l. ubi pactum. C. de tranſaction.* & Felin. *in c. ex tenore. §. cæterum de reſcrip.* & ſic in propoſito noſtro videtur tenuiſſe Anton. Gomez. *l. 80. Tauri numero 30.*
11 Ex quo infero contra † Gomet. Leon; *in ſua centuria informatio jur. dec. 39.* aſſerentem, ſecundas nuptias contrahentem non puniri etiam vivente prima uxore, ſi impotens ille eſſet ad contrahendum matrimonium, quia contra ſupra dicta videtur, nihilominus tamen in hoc caſu mitius punietur, & fortaſſis mitiſſimè, quia primum matrimonium eſt declarandum pro nullo, & quoties primum pro tali declaratur, ſecundum licitum fuit, ſi cum ſecunda erat potens, & cum legitime factum ſit, nullam pœnam meretur, vel ſaltim mitiſſimè punietur, nè aliis ſit occaſio aliud faciendi, quod ſecus eſſet quoties primum matrimonium fuit validum, ſecundum vero invalidum ex dictis cauſis, quoniam tunc non excuſatur à pœna, quia illegitimè contractum fuit, ſecundum Bald. *conſ. 118. verb. matrimonii, lib. 1. num. 2.* & Nipol. *l. 1. § præterea. n. 24. ff. ad leg. Cornel. de falſ.* relatos noviſſimè & ſecutos per Matienço *in l. 6. ſequente in gloſ. 1. num. fin.*

Ibi. *En la frente.* Specialis caſus eſt hic, regulariter enim facies hominis cum ad ſimilitudinem divinæ imaginis ſit facta non eſt ſignanda
12 † niſi in caſibus à jure expreſſis, quorum unus eſt iſte noſter, verumtamen rariſſime ſignatur, niſi tanta eſſet talis viri aut mulieris binubæ diſſolutio, ut non ſemel ſed & bis & ter contraxerit primis viventibus mulieribus, tunc enim ob atrocitatem & conſuetudinem delinquendi, juſte ſignandus aut ſignanda eſſet in fronte, nè alios vel alias deinceps fallere poſſent, & omnibus noti eſſent.

In l. 6. ibi. *De la mitad de ſus bienes.* Sed cui applicabuntur bona hæc, & lex noſtra non declarat & videbatur dicendum, quod medietas cameræ Regiæ, & alia medietas hæredibus delinquentis eſſet applicanda, quia in conſequentiam alevoſiæ commiſſæ videtur legem noſtram pœnam hanc bonorum appoſuiſſe, & *ex l. 10. tit. 23. lib. 8. infra* ita dividitur, vel videbatur quod omnis hæc bonorum medietas cameræ applicetur, cum propter delictum imponatur, ex dictis per Baezam *de non meliorand. filiab. c. 36. num. 10.* vel applicabitur ſecundum quod inquit applicandum Anton. Gomez. *l. 80. Tauri n. 27.* Ego tamen credo applicationem faciendum ſecundum quod applicat text. *in dict. l. fin. tit. 17. part. 7.* quæ in applicatione pœnæ hujus bonorum non eſt alterata per legem noſtram, ſed tantum in quantitate, ſintnè omnia bona perdita, vel medietas tantum bonorum, & ſic applicatio remanet in ſuo eſſe, præſertim cum illius legis finalis applicatio ſit conformis juri civili, & diſpoſitioni *l. 5. tit. 31. par. 7. & ſimilium.*

IN LEGEM OCTAVAM.

Quæ erat 47. Tauri.

Filius vel filia uxorati & velati pro emancipatis habentur.

SUMMARIUM.

1 *Matrimonio de præſenti contracto non liberatur filius, vel filia à patris poteſtate, neque reincidit uxor in poteſtatem viri niſi benedictionibus receptis & ibid. ampliatur.*

2 *Lex noſtra an fuerit utilis, vel litium ſeminaria.*

3 *Velationem eſſe factam præſumendum eſt probata ſeparatione parentum, & continua habitatione.*

4 *Liberatur filius, vel filia à patris poteſtate etiamſi adſint in domo patris, dum tamen uxorati & velati ſint.*

5 *Filius, vel filia ſi non exierunt patris poteſtatem per velationem, quia non fuerint velati cum illa vel illo quibus cum matrimonium contraxerunt, ſi unus eorum moriatur relicto filio vel filia, nepos hic vel nepis remanent in poteſtate avorum, & uſusfructus bonorum avis pertinet.*

6 *Effectus producti ex velationibus conjugatorum, remiſſive.*

7 *Velatione ſecuta filii talis matrimonii intrant locum patris & efficiuntur ſui Avo.*

8 *Liberatio libertatis conceſſio dicitur & ibid. referuntur plures locorum conſuetudines in quibus filii liberantur à poteſtate parentum.*

9 *Francigena regulariter non curant de patria poteſtate, & ideo parentes non habent uſumfructum adventitiorum.*

10 *Filii vel filia etiam ſexagenarii in patris ſunt poteſtate regulariter, niſi nupſerint & velati fuerint dum tamen ſint viri potentes, ut ibid.*

11 *Matrimonium etiamſi ſit nullum, liberatur filius à patria poteſtate per illud, & velationem.*

12 *Filius per matrimonium ſpirituale an liberetur à patris poteſtate.*

13 *Epiſcopali dignitate adepta an liberetur filius à patris poteſtate & quando. & num. 14. quid per ingreſſum religionis.*

15 *Bona filii ſacerdotis liberantur à patris poteſtate quocunque titulo acquiſita ſint per talem filium ſacerdotem.*

16 *Uſumfructum bonorum habitum per patrem ante ſacerdotium filii non perdit pater per ſacerdotii adeptionem. ubi & num. 15. quid in clerico minorum ordinum.*

16 *Uſumfructum beneficii eccleſiaſtici à filio poſſeſſi an habeat pater.*

17 *Filii alibi matrimonium contrahentes & habitantes an poſſint in patria, ratione originis avitæ, conveniri uſque ad 19. incluſivè etiam volens non poteſt ſe eximere à loco originis.*

18 Civis

18 *Civis originarius quodammodo eſt patriæ hipotecatus.*

19 *Origo propria per matrimonium perditur, quoad ea, per quæ perſona uxoris extra patriam poteſt trahi & ſeparari à ſervitiis viri, ſecus quoad alia.*

20 *Filius occiſoris liberatus à poteſtate patris, talis ſuccedit jam in occiſi hæreditate.*

21 *Avus non poteſt pupillariter ſubſtituere nepoti ex filio ſuo conjugato, & velato. ſecus ſi non eſſet velatus, ut ibi num. 22.*

23 *Filius velatus non tranſmittit hæreditatem patris non aditam ex vi ſuitatis. ex potentia tamen ſanguinis & juris deliberandi benè tranſmittet. n. 24. & ad extraneos ex capite tantum juris deliberandi, ut ibid.*

25 *Emancipatus talis an gaudebit hodie beneficio, l. fin. C. de repub. hær.*

26 *Filius velatus poteſt petere ſe ali extra patris poteſtatem, & extra domum patris. & petere dotem & dona etiamſi pater vellet ea in domo præſtare, ut ibid.*

27 *Alimenta relicta in teſtamento ubi ſunt præſtanda.*

28 *Filius in patris exiſtens poteſtate an poſſit petere ſe alimentari extra domum patris. Alimentandus ſi ex cauſa alimentandus ſit extra domum patris, expenſas faciendas in præſtatione alimentorum ipſe ſolvet alimentandus de ſuo. 28. ubi quæ ſit juſta cauſa præſtandi alimenta extra patriam, arbitrio judicis relinquitur, ut ibid.*

29 *Filiæ viduæ hodie competit actio de dote & bonorum dotalium adminiſtratio quia per velationem exivit patris poteſtatem.*

30 *Socer jam non aget pro injuria facta nurui.*

31 *Patri non datur injuriarum actio pro injuria facta filio, vel filiæ velatis.*

32 *Injuriâ remiſſa per maritum, amplius uxor accuſare non poteſt.*

33 *Filius licet non poſſet injuriam ſibi illatam remittere, tamen hodie ſi velatus eſt remittit eam ſine patris conſenſu. & 34.*

35 *Avus hodie in nihilo ſuccedit nepoti ſuo habito à filio velato, ipſo filio velato vivente, ſed ipſe potius in totum & pleno jure filio ſuo ſuccedere recluſo avo.*

36 *Filia velata de ſua dote hodie diſponere poteſt.*

37 *Emancipato filio exhæredato convenit bonorum poſſeſſionem cauſa litis agnoſcendæ intentare, ut ejus ſigno de jure agnoſcatur ad querelam intentandam. & ſic hodie filio velato idem convenit facere. num. 38. cum. 3. ſequentibus.*

39 *Habilitatus ad aliqua jura vel remedia non habet eorum effectus donec illa ad actum deducat.*

40 *Hodie an ſublata ſit differentia emancipationis, & patriæ poteſtatis & quoad quid & 41. & 51.*

42 *Velatus filius ſtatim ſuccedit in fidei commiſſo relicto ut poſt mortem patris filio cedat.*

43 *Donatio per patrem filio velato factam valida eſt.*

44 *Velatus filius hodie ſine patris conſenſu poteſt exiſtere in judicio.*

45 *Avus paternus tenetur neptim dotare ſi ipſa & ejus pater non habent unde dotetur.*

46 *Filius an præſumetur mancipatus ſi ſeorſum habitaverit à patre per aliquod tempus.*

47 *Filius an per velationem ſicut liberatur à patris poteſtate, ita à curatoris poteſtate.*

48 *Declaratio. l. 7. tit. 17. part. 4.*

49 *Filia remanens in regno debet eſſe ſub curatoris poteſtate, uſque dum contrahat matrimonium.*

50 *Filius velatus non ſolum in commodoſis verum & in damnoſis exiit patris poteſtatem. quod ſecus in aliis emancipationibus, ut ibid.*

51 *Differentia emancipationis & patriæ poteſtatis an & hodie durabit lege noſtra attenta.*

52 *Filius per velationem vel filia ſemel exeuntes à patris poteſtate nunquam ad illam redeunt. etiamſi in ingratitudinem inciderint, quod ſecus in aliis emancipationibus. numero 54.*

IBi, *Caſado y velado.* Ita quod unum ſine alio non ſufficiat, quoniam licet ex ſolo conſenſu abſque aliqua ſolemnitate nuptiarum matrimonium contrahatur, ut *l. nuptias. ff. de reg. jur. text. c. fin. de ſponſ. duorum*, & tradit Ant. Gom. *hic num. 2.* Plura ſuccinte inferens, tamen quoad effectum emancipationis per legem noſtram inductum, utrumque requiritur, ſcilicet, matrimonium & ſolemnitas nuptiarum, videlicet conſenſus & velatio quæ eſt benedictionum in eccleſia receptio, & per conſequens per matrimonium ſolum de præſenti non liberatur ſponſus vel ſponſa à patris poteſtate, neque reincidit in
poteſtatem viri, † *ex l. ſinus familiar. ff. de* 1
adulter. & l. 1. titulo 17. part. 4. Notat Anton. Gomez. *dicto. numero 2.* quicquid dubitaverit Tiraquel. *in legibus connubialibus. gloſ. 2. num. 1. cum pluribus ſequentibus*, etiamſi copula ſecuta ſit, vel traductio ad domum ante velationes, ad verificationem enim copulæ utrumque copulatum verificandum eſt, neque unum abſque alio ſufficit, *ex l. ſi hæredi plures. inſt. de hæred. inſtituend.* notat Anton. Gom. hic poſt alios interpretes & Greg. *l. 5. tit. 5. part. 6. in gloſ. 1.* & noviſſimè concivis noſter doctor Gutierrez *in repetitione. §. ſui num. 120. inſtit. de iis qui ſunt ſui vel al. jur.* ceſſantque jam, *ut* ibidem ipſe Gutierrius optimè advertit, alia requiſita *per l. 9. tit. 11. lib. 1. fori.* declarata, prout ante legem noſtram *ibi* Montalvus & Suarez *limit. 1. fol. 77. in antiquis*, requiri concurrere aſſerebant. Et quamvis gloſ. magna *in d. l. 5.* aſſeruerit legem noſtram in hoc verbo, *velado*,
eſſe potius litium ſeminarium quam utilem † 2
prout inquit Aviles. *c. 47. prætorum §. incipien. O caſado num. 3.* ego tamen non percipio in quo conſiſtat litium hæc ſeminatio, præſertim cum hodie in qualibet parrochia adſint libri, ubi inſcribuntur nomina eorum, qui velantur in parrochiis ſuis, nulluſque alius quam parrochus, vel cui ipſe licentiam præbuerit, benedictiones has in eccleſia tribuit, & ita videbis conſtitutum, *ex c. 1. ſeſſione. 24. Concil. Trident.* quod quidem capitulum licet loquatur de libro habendo cum matrimonium contrahitur, communius tamen liber hic eſt illorum, qui velationes recipiunt, & conſtitutione ſinodali in quolibet Epiſcopatu ſic eſſet ſtatuendum, prout in hoc Placentiæ ſtatutum habemus

habemus & juſtè. Probataque ſeparatione paren-
tum, & continua conjugatorum cohabitatione,
3 velationem eſſe factam † præſumendum eſt,
quoniam *ex dicto c. 1. Concilii*, ante benedi-
ctiones has & ſic velationes deſponſati in eadem
domo manere non debent, & proceditur jam per
eccleſiaſticos judices contra aliud facientes, &
compelluntur benedictiones recipere: ex quibus
itidem infero, quod etiamſi filius vel filia uxorati
& velati remaneant in domo patris cum uxore
vel marito proprio, liberati ſunt à patris poteſta-
4 te, † quia requiſita noſtri tex. impleverunt,
quicquid cum timore & reſtrictione quadam id
velit aſſerere gloſ. mag. *dicta l. 5. tit. 5. part. 6.*
Infero etiam, quod quamvis filia deſponſata fi-
lium ab ſponſo de præſenti habuerit, & ea mor-
tua itidemque poſt eam moriatur filius ille, &
ſponſus pater ipſius filii ſic hæres ejus; tamen
quia avus ſemper filium illum & ſic nepotem
ſuum retinuit in poteſtate eo quod mater ejus
nunquam exivit patris ſui poteſtatem ſecun-
dum Anton. Gomez, *hic in fin.* & Matienzo
hic gloſ. fin. num. 1. retinebit Avus ipſe per totum
5 tempus vitæ ſuæ uſumfructum bonorum † filii
illius nepotis ſui, ſi quæ bona à matre vel aliun-
de adventitia filius ille haberet, & mortuo ſo-
cero conſolidabitur uſusfructus hic cum proprie-
tate quam ſponſus gener ſuus à filio ſuo hæredi-
tavit, qui quidem uſufructus non evanuit per
mortem filii, ut inquit idem Matienzo, *in l. 1. tit.
gloſ 3. n. 18. infra eod. lib.* & ſic habes hic unum
effectum velationis, quem & alios caſus ubi ve-
6 latio requiritur ut effectus† producatur, vide per
Aviles. *ubi ſup.* & plenè per Abb. Fel. & Annan.
in rub. de ſponſa, & in c. ſi inter virum, eod. tit.
quos refert Caſtillo *in l. 48. Tauri, verbo Velandoſe.*

Ibi, *Sea avido.* Intellige verè non vero fictè,
prout advertit optime hic Caſtillo, & Matienzo
ſuper iis verbis cumq; vere patris poteſtatem filius
velatus exeat, & liberetur ab ea, per liberatio-
nem hanc nepotes intrant locum patris ipſius &
7 efficiuntur ſui avi, † ſecundum Anton. Gom. hic
quem ſequitur noviſſime concivis noſter *in dicto
§. ſui. num.* 128. *&* 120. aliqua ſimilia infert
ex hoc ipſe Anton. Gom. hic per ipſum videnda.

Ibi, *Por emancipado.* Id eſt, pro liberato à pa-
tria poteſtate, ſecundum text. *in l. fin. tit.* 16.
part. 4. & ſic libertate † conceſſa à manu pa-
8 tris, nam liberatio libertatis † conceſſio dicitur,
ut *in l. ſi viva. C. de bon. matern. l. cum oportet. §.
cum autem. C. de bon. quæ lib.* & quibus aliis ex
cauſis liberatio hæc à patris poteſtate fiat, vide
text. *in l. 15. cum ſequentibus, tit. 18. part. 4* &
addes illis legem noſtram. Et ſimlie ſtatuitur in
Longobardis, ſecundum Suarez. *l. fin. tit. 11. lib.
1. fori. verſicul & cum hac lege. fol. 76. in an-
tiquis*, & in Francia itidem, ſecundum Did.
Perez. *in l. 1. tit. 8. lib. 3. ord. col.* 1028. ubi
ex aliis legibus id confirmat, & ex Pictavorum
conſuetudine idem ſervari aſſerit Tiraquel. *in
principio legum connubialium. num. 1. cum plu-
ribus ſequentibus*, adeo enim concordia matri-
monii, *per tex. hic. & l. fin. §. fin. ff. de lib. &
poſth.* probatur, quod illud anteponunt patriæ
poteſtati, ſecundum Tiraquel. *ubi ſupra, in par-
te 5. gloſ. primn n.* 19. propter hoc enim relin-
quit homo patrem & matrem, licet differant
conſuetudines Franciæ, & ſupra dictæ, quia hæ
ſponſaliorum contractu contentantur, noſtræ ve-
ro velationem requirunt, ſecundum quod ad-
vertit Matienzo, *hic in gloſ. 1. n. 4.* imo regulari-
ter Francia non curatur de patria poteſtate † & 9
ideo parentes non habẽt uſumfructum bonorum
adventitiorum ſecundum Card. de Graſſalis,
lib. 1. Regal. Fran. jure 10. pag. 2. & 3. & ſic
ut ad noſtram legem redeamus licet de jure anti-
quo filius vel filia in patris erant poteſtate, *ex
toto titulo C. & inſtit. de patria poteſt. & tex. l.
item in poteſtate ff. de iis qui ſunt ſui vel alie. jur. &
per tot. tit. 17. part.* 4. etiamſi matrimonium
contraxiſſent filius vel filia, *ex l. inter. §. filius
familias. ff. de adulter. & ex l. 1. tit. 17. part. 4.*
& notant Anton. Gomez *hic*, & Suarez *in dicta
l. fin. tit. 11. in princip. fol. 74. & 75.* & Tiraq.
l. 1. connubia. n. 1. cum ſequentibus, & gloſ. mag.
l. 5. tit. 5. part. 6, etiamſi tales filii eſſent ſexa-
genarii * ſecundum *dictos ex gloſ. l. fin. § pupilli* 10
ff. de verb. oblig. hodie tamen ex text noſtro *hic*,
quamvis filius vel filia ſint minores 25. anno-
rum ſi tamen nubunt, & velantur ſervata forma
ſacro ſanctæ matris Eccleſiæ, liberantur à patria
poteſtate & pro emancipatis habentur, dum
tamen ſint viri potentes, ſecundum Palac. Rub.
in rubric. §. 56. num. 4. fol. 34. & Baeçam, *de
decima tut. c. 4. num.* 20. & refert Rebuf. *l.
1. §. jure proprio num.* 196. *verſiculo interea non
eſt. ff. de verbor. ſignif. pag.* 855. ubi refert in
Francia filium 25 annorum exire patris poteſ-
tatem. Quibus ſic intellectis ampliabis primò
concluſionem noſtri text. ut procedat etiamſi ta-
le matrimonium † eſſet nullum, adhuc enim ſi 11
velationes ejus intercedant, habet locum diſpoſi-
tio noſtri text. ſecundum Ciſuent. *hic. in fin.* pro
quo facit illud quod diximus *in l. præcedente, in
gloſ. Y de mas, verſiculo quid tamen ſi ſecundum*,
& tunc etiamſi detur pro nullo matrimonium
tale, & velatio ejus per conſequens non opere-
tur effectum, non redibit in patris poteſtatem
talis filius vel filia, ut dicemus in gloſ. fin. noſ-
træ legis. Sed num ſicut per matrimonium car-
nale, ita & per ſpirituale, & ſic per ſacerdo-
tium liberabitur filius à patris poteſtate, † & 12
dicendum eſt quod non ſecundum text. *in c. conſ-
tituitus, extra de in integr. reſt.* & *ibi* Abb. *num.
3.* & *in authentica, præsbiteros, C. de Epiſcopis &
Cler.* idem Abb. *in c. indecorum, de ætat. & qua-
lit.* & *in c. cum voluntate de ſent. excom. & in Ru-
brica de pecul. cleric. num.* 2. communis ſecun-
dum Boher. *deciſione* 121. *numero* 12. & gloſ. *in
dicto c. indecorum & in dicto c cum voluntate. quæ
contrarium tenuerunt*, & Doctores has duas gloſ-
ſas ſequentes loquuntur & procedunt, quoad
ſpiritualia † quoad hæc enim per ſacerdotium 13
exeunt patris poteſtatem, *ex cap. ſi annum de
judic. in 6* & ita intelligit eas Greg. *in l. 14. gloſ.
Por Obiſpo. tit. 18. part. 4.* & eſt hic communis
intellectus ſecundum Jaſ. *columna fin.* & Oroſc.
numero 11. l. patre furioſo. ff. de iis qui ſunt ſui,
aliter enim ſi gloſſas illas intelligeres etiam quoad
temporalia, communiter reprobantur, ut vides,
& aſſerit Didacus Perez *in l. 1. tit. 3. lib 1. ord.
columna 112. in fin. cum ſequent.* Sed ſi adiſpice-
retur Epiſcopalem dignitatem, eo ipſo quod eſt
electus ad eam, etiam ante exercitium ejus † 14
exiret à patria poteſtate, *ex c. ſi ſervus. 54. diſ-
tinct. & ex l. 65. tit. 5. part. 1. & l. 14. tit.*
18.

8. part. 4. ubi gloſ. Para Obiſpo, & Covar. *c.
quia nos, de teſtam. num.* 5. quærit quid de in-
15 grediente † religionem, nunquam enim ſpiritua-
le cum carnali & è contra æquiparatur, niſi in
caſibus in jure expreſſis, ſecundum Everardum,
in centiloquio, loco 32. Eſt tamen verum quod
licet per ſacerdotium non liberetur filius à patris
poteſtate, liberantur tamen bona ejus ſive ha-
16 bita occaſione militiæ clericalis, † ſive alterius
cujuſque tituli ab uſusfructus perceptione, quæ
aliàs patri competebat, ſecundum Covar. plura
alia allegantem & dicentem, *in dicto c. quia nos
num.* 1. & 2. ubi *num* 2. hoc ampliat etiam ad
clericum minorum ordinum, uſumfructum ta-
men, quem pater habebat bonorum filii ante ejus
17 clericatum † acquiſitorum pater non perdet per
adeptionem ordinum, ſecundum Covar. *ibidem
dicto num.* 2. & Did. Perez *ubi ſupra, verſiculo
quod tamen privilegium*, dum tamen, ſecun-
dum Avend. *reſponſ. 17. num. 2. in fin.* filius ta-
lis minorum ordinum ſe in prima exerceat ton-
ſura, quæ eſt nimia ſuppletio, meo videri,
ideo adverte ad eam: ex quibus ſuavis videtur
quæſtio gloſſæ. *El uſufructo, in l. 5 tit. 17. part.
4* quærentis an habeat pater uſumfructum be-
neficii Eccleſiaſtici à filio ſuo clerico poſſeſſi,
non enim illum habebit ex dictis per Covar.
dicto num. 2. & 3 & relatis per eum, & per gloſ.
illam, quicquid velit dicere Ant. Gomez *l. 48.
Tauri n. 7.* quæ ſunt optima ad legem ſequentem,
quæ hic retuliſſe ſufficiet, & ſunt ſingularia ut
ſciamus quid operetur & quid non patria poteſ-
tas, ex qua liberatione patriæ poteſtatis per con-
tractum matrimonii, & velationem, quæ eſt
noſtra materia, multa inferri poſſunt ſequentia.

Primò enim infert ex hac liberatione *gloſ. 2.
l. 32. tit. 2. part. 3.* quod filius liberatus per ma-
trimonium & velationem à patria poteſtate, non
poteſt conveniri in patria naturali ratione ori-
ginis aviæ, ſi alibi & extra patriam matrimo-
18 nium filius hic contraxerit, & habitaverit, †
cum aliàs propter patriam poteſtatem conveni-
retur talis filius in patria ſui, qua quidem po-
teſtate ceſſante ceſſat & ejus effectus, quantum
ad hoc, ſecundum gloſ. illam ita tenentem, &
Villalobos *in antinomia juris civilis & Regii lit-
tera I. n.* 33. quod tamen durum mihi videtur,
nam de jure quantumvis quis extra patriam ſuam
nubat, non amittit neque perdit originem &
naturalitatem ſuæ patriæ. ex text. *in l. 1. C. de
muneri legal. & origin. lib.* 10 tenet Platea, *in
lex. ſi in patria, num. 1. C. de incol. lib.* 10 imo
& ſi quis vellet non poteſt ſe eximere à loco
originario ubi natus fuit, & patres ſui ſtete-
runt, ſecundum text. *in l. libertus. §. in adoptiva
ff. ad municip.* text. *in l. origine C. de muni. &
origi. lib.* 10. text. optimus *in l. 5. tit. 4. part* 4.
ubi probatur hoc eſſe debitum naturæ, quod
nulla alia ratione quàm in lege illa contenta
diſſolvi poteſt, *& ibi gloſ.* 1. inquit quod civis
originarius quodam modo eſt patriæ hipothe-
19 catus, † idque in avi origine procedit licet
non in origine proavi, ſecundum Boher. *deci-
ſione. 14. num.* 6. & ſic quamvis quis nubat
extra patriam ſuam, retinet tamen & gaudet
omnibus commodis & privilegiis ſuæ patriæ,
& omnia hæc ſubire poteſt, ſecundum Bart. *in
l. Imperatores §. item reſcripſerunt num. 4. & 5. ff.
ad municip* Paulus *l. rei judicatæ §. fin. num. 7. ff.
ſolut. matr.* per text. expreſſum *in l. 1. C. de mu-
lier. & in quo loco lib.* 10. & *ibi* bona gloſſa. Ne-
que obſtat gloſ. communiter recepta *in l. Origi-
ne C. de muni. & Origin. lib.* 10. dicens per ma-
trimonium perdi originem propriam, nam in-
telligitur quoad omnia ea, per quæ perſona
mulieris nubentis extra patriam poteſt trahi &
ſeparari à ſervitiis viri, quoad alia vero minimè
† ſecundum Bart. & Paul. *ubi ſupra*, & gloſ. 20
Caſamiento, *in dicta l. 32. tit. 2. part. 3.* & Abb.
in c. poſtulaſti, num. 5 de for. comp. Si ergo hæc
ita ſunt, nullo modo per matrimonium & vela-
tionem extra patriam cenſetur talem ſe ab ea
exemiſſe, quin in ea conveniri non poſſit, ſi
ibidem reperiatur, prout & ante legis noſtræ
promulgationem poterat ex text. *in dict. l.* 32.
& quia negandum eſt, patriam poteſtatem effi-
cere, ut nepos conveniatur in patria ſua, nam
hoc verum non eſt, ſed origo ipſa & naturali-
tas ibidem contracta efficit hoc, & acquiſita ex
avi Origine.

Secundò infertur ex liberatione noſtri text. à
patria poteſtate, quod licet filii occiſoris ſuc-
cedere non poſſint occiſo ex teſtamento neque
ab inteſtato, argumento text. *in l. cum ratio §.
fin. ff. de bon. damn & l. quæritur. ff. de bon. lib.*
tenent Gand. & Nipol. relati & ſecuti per An-
ton. Gom. *tom. 3. c. 3. num.* 52. eo quod tunc
ſi filius occiſoris ſuccederet, devenirent talia
bona ſaltem quoad uſumfructum, ad patrem oc-
ciſorem, quod eſt de jure prohibitum, *ex l. Lu-
cius in fin. ff. de jure fiſ. & l. indignum. ff. de iis
quibus ut indig.* notat Gomez, *ubi ſupra, num.*
51. & quod una via prohibitum eſt non debet
ad id alia admitti, *ex juris regula.* verum ta-
men ſi filius hic occiſoris eſſet conjugatus & ve-
latus, quo caſu uſusfructus bonorum ſuorum
non acquiritur patri, quia habetur talis filius
pro emancipato *ex lege noſtra, & ex ſequente*,
bene ſuccedet † filius talis in tali hæreditate. 21
quia deficit ratio eum aliàs excludens, ita An-
ton. Gom. *ubi ſupra d. num. 52. in fin.*

Tertia tamen erit illatio ſcilicet, quod non
poterit avus pupillariter ſubſtituere nepoti ex fi-
lio ſuo conjugato & velato nato, * cum talis 22
filius conjugatus non ſit in avi poteſtate, ut per
Anton. Gom. *tom. 1. c. 4. num. 2. columna 2.
in principio*, & Greg. *verbo, Que deſciende*n, *in
l. 5. titulo 5. part. 6.* quæ optimè de ratione noſ-
træ legis tractat, & ponit caſum ubi hoc ceſſa-
ret, & tenet Meneſ. *in l. ſi emancipata num.
14. pag. 22. C. de jur. & fact. ign.* contra hoc ta-
men, aliquando conſideravi optimum text. *in
§. ad monendi, inſtit. quib. mod. juſ. pat. pot. ſol.*
ubi probatur liberum eſſe avo filium dimitte-
re, & nepotem in poteſtate retinere, ergo &
idem in noſtro caſu dicendum, niſi dicamus
in illo. §. eſſe ſic in emancipatione conventum
& declaratum, quod in noſtro caſu non poſ-
ſet, cum ex legis diſpoſitione & ſic avo invi-
to filius velatus patris exeat poteſtatem, ſed
ſi filius hic eſſet tantum deſponſatus & non
velatus, poſſet avus nepoti ejus pupillariter
ſubſtituere † etiamſi eſſet deſponſatus de præ- 23
ſenti, ſecundum ſupra dictos, & ſecundum eund.
Anton. Gom. *hic in fin. in verbis*, item Anton.
Gom. *d. c. 4. columna. 2. in principio*, hoc colligit alio

modo ſcilicet, ſi filius mortuus eſt in vita avi.
Quartò infero, quod talis filius velatus &
ſic emancipatus non tranſmittet patris hæredi-
23 tatem non aditam virtute ſuitatis, † ſicut ne-
que emancipatus per patrem tranſmitteret,
ſecundum Anton. Gom. *hic in fin.* & eund.
Anton. Gom. *tom.* 1. *c.* 9 *num.* 24. & Meneſ.
in dicta l. ſi emancipata, *num.* 12. *C. de jur.*
& fact. ign. qui ad hoc legem noſtram alle-
gat & bene, & noviſſimè poſt hæc notat con-
civis noſter Gutierrius *in dicto.* §. *fin. num.* 146.
& 147 *inſtit. de hered. qua.* quia ſecundum eos
per emancipationem deſinit eſſe ſuus, quod
tamen licet verum ſit, bene tamen tranſmittet
talem hæreditatem talis conjugatus & velatus
ad deſcendentes ex potentia ſanguinis & juris
24 deliberandi, † & ad extraneos ex capite tan-
tum juris deliberandi, ſecundum Anton. Gom.
dict. c. 9. *num.* 14 42. & 48. ubi inquit quod
ſi filius eſt in patris poteſtate recurrendum eſt
ad leg. fin. cum materia C. de bon. quæ lib. ſed ſi
25 emancipatus talis gaudebit hodie beneficio †
l. fin. C. de repud. hered. tradit concivis meus *in*
d. § *fin*, *num.* 148.
Quintò infero, quod filius velatus poterit
petere ſe ali extra patris poteſtatem & extra
26 domum patris † argumento traditorum per
Paulum *in l. quidem cum filium*, *num.* 6. *ff. de*
verbor. oblig. & petere ſecundum eum dotem
& bona ad ſuſtinenda onera matrimonii, etiamſi
pater vellet ea illi præſtare in domo propria
patris, & hæc in filio emancipato, commu-
nis & vera reputatur opinio, ex Jaſ. *l. divor-*
tio, *num.* 24. *ff. ſolut. matrimo.* ubi ipſe Jaſon.
idem aſſerit in muliere alenda ab hæredibus viri
mortui, ubi & hanc comunem etiam teſtatur,
quam & plures ſequuntur relati per Matienço,
l. 3. *gloſ.* 2. *num.* 23. & quid ſi alimenta relin-
27 quuntur alicui in teſtamento, * ubi ſunt præſ-
tanda, vide Menoch. *de arbitr. jud. lib.* 2. *caſu.*
170. *n.* 8. *cum ſequentibus pluribus*, *lib.* & La-
ram *in l. ſi quis a liberis* §. *ſi quis ex his*, *n.* 201.
ff. de lib. agn. Sed ſi filius eſſet in patris poteſtate,
vel qui alimentari debet ex legis diſpoſitione
28 nullo modo poteſt petere ut extra domum * ali-
mentantis alimentetur, ſecundum Alexand. *in*
l. ſi cum dotem §. *tranſgrediamur. ff. ſolut.matrim.*
& ibi Bart. Addit. *num* 7. *litera B.* & additio
ejuſdem Bart. *in l. libertis* §. *Lucius ff. de alim.*
& cib. leg. & Palac. Rub. *in repetit. c. per veſ-*
tras, *fol.* 40. *colum* 3. *in medio*, *& fol.* 97. *col.*
3. *in principio*, *in magnis*, & Gregor. *verbo*, *Do*
morum. in l. 2. *tit.* 19. *part.* 4. & hoc verum ſe-
cundum omnes *in dicta l. quidam cum filium*,
niſi adſit juſta cauſa contrarium jubendi, putà
propter ſeditiones & diſcordias vitandas inter
patrem & filium, quia tunc etiamſi filius ſit in
patris poteſtate poteſt petere ſe extra patris po-
teſtatem alimentari, licet Bart. *in dicta l. Divor-*
tio, *num.* 3. *in principio* aliud velit dum dicit,
quod quando ex juris diſpoſitione venit quis
alimentandus ibi debet operari ubi alimenta
præſtantur, ſecus ſi ex diſpoſitione teſtatoris,
quoniam tunc ubi velit, alimentandus eſt, nam
ſi juſta adeſſet cauſa, ut diximus, ubicumque
voluerit alimentandus, præſtabuntur alimenta,
etiamſi expenſæ in alimentorum præſtatione fiant,
eo quod expenſas has alimantandus ſolvere de-
bet, prout optimè tenet & inquit Petrus Coſta-
lius, *l. cum tis*. § *fin. pag.* 50, *in fin. ff. de tran-*
ſact. quamvis Angelus relatus per Horoſc. *in eo-*
dem §. *fin. colum.* 977. velit diſtinguere, an ſiant
expenſæ in miniſtratione alimentorum nec ne,
nam in hoc ex capite loquitur Angel. neque
quicquam refert ſiant necnè expenſæ, quando-
quidem, ut dictum eſt, expenſas tales debet
ſolvere alimentandus hic. Aſſerit tamen Horoſ-
cius *ubi ſupra*, ſe vidiſſe ſemel litem agitari in
chancellaria Pinciana inter quemdam generum
& ſocrum ſuum: eſt tamen verum quod arbi-
trio judicis relinqui debet, quæ ſit juſta cauſa,
prout optime inquit Menochius *de arbitrar. jud.*
lib 2. *centuria.* 2. *caſu* 170. *num.* 15. ubi *à num.*
12. cauſas aliquas enumerat, & *à num.* 8. plu-
ra in horum propoſitum poſt hæc dicit, &
Thom. Grams *conſilio civil.* 33. *per totum*, ubi
inquit quod in caſu in quo extra domum ſunt
alimenta præſtanda, præſtabuntur eatenus qua-
tenus in domo præſtarentur, & alimentans in
domo expendiſſet ſi ibidem ea præſtaret, filius
tamen emancipatus indiſtinctè poteſt extra do-
mum patris alimenta petere etiamſi ſemel ei
dote conſtituta, deveniat in paupertatem ſecun-
dum Boher. *deciſione* 95. *num.* 9. *& in addit. ad*
Divum. in regula imputari, *verbo*, *adde quod Bar.*
de reg. jur. in 6. ubi plures allegat, neque ullam
ingratitudinem committit filius emancipatus pe-
tendo alimenta extra patris domum, ſecund. Jaſ.
ubi ſupra. Ex quibus collige duas concluſiones.
Prima eſt quod emancipatus filius poteſt petere
ſe alimentari extra domum patris, cogi tamen
pater non poteſt eum emancipare, ſecundum
gloſ. *l. prima*, *C. de emancipat. lib. & l.* 17. *tit.*
18. *par.* 4. Secunda eſt, quod filius in patris po-
teſtate exiſtens non poteſt alimenta extra do-
mum patris petere, niſi adſit juſta cauſa, &
hæc judicis arbitrio relinquitur.
Sextum quod ex noſtra liberatione à patris
poteſtate elicitur, eſt, quod licet actio de dote
de jure civili ſoluto matrimonio filiæ dotatæ &
patri dotanti competat, pater tamen adminiſtra-
tionem habet *ex l.* 2. §. *quod ſi in patris ff. ſolut.*
matrim. & juxta communem opinionem, ut per
Curt. Jun. *conſilio*, 152. *n.* 1. *&* 2. ex text. tamen
noſtro cum filia per velationes & benedictiones
nuptiales liberetur à patris poteſtate ſoluto ma-
trimonio, non ſolum ei ſoli competet actio de
dote, verum & adminiſtratio bonorum dota-
lium, † ſecundum Suarez, *l.* 9. *tit.* 11. *lib.* 1. 29
fori in fin. relatum & ſecutum per Villalobos *in*
ſua Antinomia juris civilis & Regii, *litera A*, *num.*
51. *& in litera F. num.* 38. & Baeçam *de non*
meliorand. filiab. *c.* 21. *num.* 36. ante velationem
tamen communis incorrecta manebit.
Septimum etiam corolarium eſt ex lege noſtra,
ſcilicet, quod ſocer jam non aget pro injuria facta
nurui † ſecundum Gregor. *in l.* 9. *tit.* 9. *p.* 7. & 30
Villalobos *in dicta Antinomia litera F. num.* 32.
nam cum ſecundum eos patria poteſtas filii effi-
ceret, ut ſocer pro injuria nurui illata agere
poſſet, & velato jam filio ceſſat patria hæc po-
teſtas ceſſat injuriæ actio ſocero. Ex quo eodem
etiam modo dicendum eſt, quod licet pro in-
juria filio vel filiæ facta, patri actio competat *ex*
l. 1. §. *fin. de injur.* illud tamen verum niſi fi-
lius vel filia ſit † velatus aut velata, eò quod 31
ceſſat

ceſſat jam tunc patria poteſtas, quæ ortum dictæ
injuriæ actioni præſtabat, ſecundum text. §. *pa-*
titur, *inſtit. de inſtit. de inju. & ex dicta l.* 1. *in*
fin. ff. de injur. probatur *ibi*, filiæ familias, &
ſic jam tantum filiæ velatæ & marito ejus com-
petet actio hæc injuriarum, remiſſa tamen inju-
32 ria per maritum amplius † uxor ejus accuſare
non poterit, ſecundum Catald, *in tractat. Syn-*
dicatus, *num.* 128. *fol.* 37. *in parvis*, *columna.* 3.
in principio, & licet in practica ita uti videbam,
nunquam tamen invenire poteram hoc aſſeren-
tem, neque alium quàm ipſum Cataldinum,
uſque nunc inveni hoc dicentem, & jure opti-
mo, quoniam cum vir ſit caput mulieris, illi
convenit de pace tranſigere, & mulieri ſpectat
viro obedire, neque debet quis diverſis judiciis
vexari.
Octavò etiam infero, quod licet antea filius
33 non poſſet injuriam ſibi illatam remittere, † ſe-
cundum text. & ibi tradita *in l. in perſonam ff. de*
pact. ubi Oroſc. limitat duobus modis, & Di-
dac. Per. *lib.* 1. *ordin. colum.* 296. *ad fin.* & Ma-
tienta *in pract. pag.* 308. *num.* 61. vel quando ul-
tra eos filius ageret pro pulſatione, vel verbera-
tione in eum illatis, tunc enim ipſe & non pater
aget, vel remittet injuriam ſecundum gloſ *in l.*
ſed ſi unius §. *ſilio familias ff. de injur.* ex text. *in*
l. lex Cornelia in principio, *& in* §. 1. *num.* 13.
partis quarte, & expreſſè Nellus de Sancto Ge-
miniano *in tract. de banitis fol.* 133. *queſt.* 47. &
Addit. Speculatoris *ubi ſupra*, *litera O*, ubi Co-
lias allegat. & Villalpando *l.* 21. *part.* 2. §. 2.
in fin. num. 6. *fol.* 63. *tit.* 1. *part.* 7. vel ſi crimi-
na illata contra filium eſſent publica quia tunc
patris concordia filio non nocet, ſecundum Specu-
lat. *ubi ſupra*, nam quod attinet ad jus publicum
nihil inter patrem & filium, *ut l. quod attinet ff.*
ad Trebel. hodie tamen indiſtincte in filio eman-
cipato per velationem vel alio modo injuria ei
illata, per ipſum & non per patrem remittenda
34 eſt, † & agendum pro ea, quia deficit patria
poteſtas, propter quam patri competebat actio
hæc de injuria & ejus remiſſio.
Nonò infertur, quod licet jure civili nepote
defuncto avus ſuccedebat in uſufructu bonorum
nepotis & pater in proprietate, *ex l.* 3. § *fin. C. de*
bon. quæ lib. hodie tamen cum filius pater nepo-
tis per velationem liberetur à patris poteſtate
per text. noſtrum ſi nepos talis decedat habitus à
filio velato, pater ipſe ſuccedit in proprietate &
35 uſufructu, & avus in nihilo, † quia patria illa
poteſtas avum ad ſucceſſionem uſusfructus ad-
mittebat, quæ cum ceſſet, ceſſat etiam uſusfru-
ctus acquiſitio, ſecundum Villalobos *in Anti-*
nomia juris litera F. num. 29. ubi *num.* 30. *&* 31.
alias duas illationes propoſuit procedentes ex
hac liberatione à patria poteſtate, quas per ip-
ſum videbis, & ibi per Olanum *in concordia*
antinomiarum litera F. n. 49. *cum* 3. *ſequentibus*,
ubi *n.* 51. ponit aliam, ſcilicet, quod de jure
communi filia de ſua dote diſponere non poteſt,
ex l. ſenium & ibi Doctores C. de teſtam. ex lege
36 † tamen noſtra ſic, & allegat Pal. Rub *in l.* 5.
Taur. num 4. ſic notantem, quod intellige ſe-
cundum juris diſpoſitionem.
Decimò infertur per ordinem noſtrum, quod
ad rumpendum teſtamentum in quo filius eman-
cipatus eſt præteritus vel exhæredatus cum cauſa
non probata per hæredes in teſtamento inſtitu-
tos, neceſſe eſt intentare bonorum poſſeſſionem
cauſa litis agnoſcendæ, † ut ejus ſigno de jure 37
agnoſcatur ad querelam intentandam ſecundum
quod de jure civili diſpoſitum reperimus, *ut l.*
1. *& per totum ff. & C. de bon. poſ. contra tab.*
notat Ant. Gom *tom.* 1. *c.* 11. *num.* 34 quod
& hodie neceſſarium eſſe teſtantur plures per
eum allegati, & communem dicit Salic. *num.* 10.
Alex. b. *l. fin. C. unde vi*, & Viglius *in* §. *tunc*
autem, *inſtit. de inof. teſt.* pluraque de hac bo-
norum poſſeſſione tradit Minchac. *de ſucceſſio.*
creat. §. 30. *num.* 146. licet contrarium eſſe ve-
rum hodie teſtetur & malè Anton. Gom. *ubi ſu-*
pra, *verſ. ſed his non obſtantibus*, ibi, *ſed jam ho-*
die, & gloſ. mag. *l.* 1. *tit.* 7. *part.* 6. contra quos
cum communi è noſtris tenet Horoſcius *in l. co-*
gnitio, *num.* 6. *colum.* 506. *ff. de offic. ejus cui*
man. eſt jur. ubi inquit & declarat, quod jus tri-
buat hæc bonorum poſſeſſio, & quomodo inten-
tetur, ex dictis doctoribus præſertim ex Minc-
hac. decerpes, ſed cum ex lege noſtra filius per
velationem eximatur à patris poteſtate tenebitur
utique ſervare quoad rumpendum teſtamentum
tale jura civilia dicta, † nam cum de jure civi- 38
li emancipatus ſit incognitus non poteſt ad que-
relam admitti, niſi agnita prius bonorum poſ-
ſeſſione gratia litis agnoſcendæ, qua quidem ha-
bilitatur emancipatus ut remedio juris civilis uti
poſſit, & datur ei velut in ſignum, ut cognoſ-
catur, ſecundum gloſ. *l. Papinianus* §. 1. *ff. de*
inoffi. teſtam. & in l. poſthumus §. *fin. eodem tit.*
& in l. 2. *C. eod.* communis ſecundum Alex. *in*
l. fin. numero 8. *C. unde legitimi*, & Paul. *in dicto*
§. 1. quamuis Decius *in dicta l. fin. num.* 12. di-
cat falſam eſſe: neque obſtat quod *ex l. fin. tit.*
17. *lib.* 4. veritas ſit attendenda & ſcrupuloſitas
juris vitanda, quia lex illa non tollit requiſita ut
quis admittatur ad agendum, ea enim lege non
obſtante, ut *ibidem* dixi, legitimanda eſt perſona
comparens in judicio, & quia habilitatus ad ali-
qua jura, vel remedia, non habet eorum effec-
tus † donec illa ad actum deducat, ſecundum 39
Anton. Gom. *dicto c.* 11. *num.* 34. *in medio*: ne-
que obſtat emancipationis & patriæ poteſtatis, ex
text. *in authen. de hered. ab inteſtat. veni* §. *nul-*
lam vero, quia illud eſt verum & procedit quo-
ties pater decedit abinteſtato, ſecus vero ſi cum
teſtamento, † quia tunc non ceſſat dicta diffe- 40
rentia, ſecundum gloſ. irritum, *in authentica*,
ex cauſa, *C. de lib. præt. vel exhæred.* & gloſ.
emancipatus *l. Gallus* § *& quid ſi tantum ff. de*
lib. & poſt. tradit Ant. Gom. *ubi ſupra*, *num.* 34.
in principio, & communem teſtatur Meneſ. *l. ſi*
emancipata, *num.* 11. *pagin.* 22. *C. de jur. &*
fact. ign. & concivis noſter Gutier §. *fin*, *num.*
132. *inſtitut. de hered. qual.* quod ſubintellige,
quod non eſt ſublata differentia ex teſtamento,
ut ſit verum ſi in eo filius emancipatus eſt præ-
teritus vel exhæredatus cum cauſa, ſecus ſi ſine
ea, † quia tunc etiam ex teſtamento cenſetur 41
ſublata differentia dicta emancipationis, & pa-
triæ poteſtatis, ſecundum Baldum, & omnes *in*
dicta authentica, *ex cauſa* teſte Anton. Gomez
dicto tom. 1. *c.* 9. *num.* 24. declarat etiam &
Meneſes, *ubi ſupra*, *dicto n.* 11 quoad quæ non
ſit ſublata dicta differentia emancipationis &
patriæ poteſtatis, *& infra hac l. num.* 51.

Undecimò infertur, quod ſi mater gravavit hæredem ſuum ut reſtitueret hæreditatem filiis ſuis poſt mortem patris cum eos emancipaſſet, dubium erat an ceſſiſſet dies fideicommiſſi, an vero eſſet mors patris ſpectanda, & reſpondet juris conſultus *in leg. Mulier. in principio ff. ad Trebellian* quod ceſſit ſtatim dies fidei commiſſi, attenta veriſimili mente matris, quæ ideo cenſetur appoſuiſſe conditionem mortis patris, ut pertineret hæreditas ad filios non vero ad patrem: refert Alexand *conſilio 100. numero ſexto, volumine. 4.* ve ario tamen ex text noſtro liberat à patris poteſtate & emancipat, igitur idem di-
42 cemus †.

Duodecimo infero, quod licet donatio non valeat inter eos, qui conjugem aliquem contingebant per patriam poteſtatem de jure civili ſecundum Palac. Rub *in repetitione rubricæ, §. 42. in principio*, quod quatuor modis contingere poteſt, ut *ibi* ipſe exemplificat, hodie tamen ex
43 lege noſtra valebit, † ſecundum eund. Palac. Rub, *ibidem in §. 43. in principio*, & ſic in facti contingentia reſpondi antequam ipſum viderem per text. noſtrum.

Decimotertiò, & finaliter infero, quod licet filius familias non poſſit in judicio exiſtere ſine patris conſenſu, prout *in l. 4. ſupra*, *tot.* laté per me dictum fuit, tamen ſi velatus ſit, non egebit
44 conſenſu patris, † alias illationes poteris per te legendo invenire, hæc tamen ſufficiant pro nunc. Eſt tamen notandum quod quamvis filius à patris poteſtate per velationem liberetur, adhuc
45 tamen avus paternus tenetur neptim dotare † ſi neptis non habet unde, ſecundum gloſ. fin. *in fin. l. ochava, tit. 11. part. 4.* de quo alibi in hoc tomo latius dicemus volente domino noſtro.

Sed dubium eſt in propoſitum, nam ſi filius ſeorſum à patre habitavit per aliquod tempus præſumetur emancipatus & dicendum eſt quod ſi per decem aut viginti annos vixit ſeorſum à patre gerens ſe pro emancipato, præſumitur ta-
46 lis, † & pro tali habetur, ſecundum Bartol. & alios relatos per Matth. Afflict. *deciſione 183 num. 2.* & Capit. *deciſione 16.* & Maranta, *in l. ſi poteſt, n. 278. ff. de acquir. hered.* facitque text *in l. 4. tit. 1. part. 5.* ibi. *Otro ſi deZimos.* quod ſecus eſſet ſi ſolum filius reperiatur in poſſeſſione juris ſui, quia tunc non præſumitur emancipatus prout communem contra Bart. teſtatur Marant. *ubi ſupra, num. 277.* Sed an ſi ad vigeſimum quintum annum filius perveniat cenſebitur emancipatus, *in l. ſequente* dicemus Deo favente.

Eſt etiam & aliud non minus ſingulare dubium, num ſicut filius per matrimonii contractum & velationem eximitur à patris poteſta-
47 te, eximetur etiam à curatoris poteſtate, † & eſt quæſtio quotidiana & in qua pluries habui conſulere, & in ea reperies quod Paul. Caſtr. *in l. 2. C. ſi ſæpius in int. reſt. poſt.* tenet quod non liberatur, per text. *in l. non eo minus C. de procurat. & l. maritus C. qui tut. dar. poſ.* & ſic ſæpè uxor alicujus quæ eſt ſub poteſtate mariti, eſt etiam ſub curatoris poteſtate, & pro hac Pauli opinione conſiderabam text. *in l. 5. tit. 17. part. 6. in fin* ubi probatur quod ſi uxor eſt minor. 25. annorum cum nubit, maritus non poteſt eſſe ejus tutor aut curator, ſed debet petere provideri uxori de curatore, ſi ergo hoc tenetur facere maritus, multo fortius ſi ante matrimonium contractum erat ſub tutoris vel curatoris poteſtate, non cenſetur ab ea exemptus per matrimonii contractum, & ejus velationem, nam turpius ejicitur quam non admittitur hoſpes *ex l. patre furioſo & ejus materia ff. de iis qui ſunt ſui, vel alie. jur.* & ſic cum Pauli opinione tranſit Greg. *in l. 3. verbo, Faſta, tit. 15 part. 2.* & inquit Suarez *in repetitio. l. 6. tit. 11. colum. 3 lib. 1. for.* quod nunquam vidit obtentum, filium vel filiam per matrimonii contractum & velationem liberari à curatoris vel tutoris poteſtate, & ſic cenſeri majorem, pro quo & facit illud elegans Abb. *conſilium 91. volum.* aſſerentis, pupillum vel minorem uſque ad legitiman ætatem non exire curatoris vel tutoris poteſtatem, neque huic opinioni obſtare videtur. leg. *6. tit. 16.*
part. 7. † ibi. *Y eſto eſto es, porque el huerfano* 48
deſpues que es caſado y trae ſu muger a ſu caſa no recibe embargo ninguno en demandar quenta a ſu guardador de ſus bienes. Quoniam cum in plurimum leges partitarum cum jure communi conſonent, neque intelligantur corrigere, niſi id expreſſe diſponant, vel ex ipſa lege neceſſario colligatur, debet lex iſta partitarum intelligi, ut non obſtet dictæ opinioni, quoties poſtquam nupſit implevit terminum ætatis ſuæ habilem ad exeundum à cura vel tutela, pro quo optimè pondero legem illam dum dicit, *Deſpues que es caſado*, ponderando verbum, *Caſado*, quod intelligendum eſt de habili ad contrahendum matrimonium, & ſic de maſculo majori 14. annorum, & de fœmina majori. 12 quæ ſunt tempora ad contrahendum matrimonium à jure conſtituta, & quibus advenientibus ceſſat tutela, item & hoc clarius patet ex ipſiſmet verbis illius legis ſecundum impreſſionem meam, quæ eſt Gregorii Lopez, & quæ attendenda eſt ex juribus & privilegiis in principio partitarum propoſitis, ſecundum quam impreſſionem dictio illa copulativa, *E*, non eſt poſt verbum, *Caſado*, ut prius retuli, ſed poſt verbum, *A ſu caſa*, hoc modo, *E non recibe embargo ninguno en demandar quenta a ſu guardador de ſus bienes.* Pondera enim copulativam illam, *E*, quaſi non ſufficiat matrimonii contractus, ſed & quod nullum recipiat impedimentum, quod adeſt de jure, ſi ætas nondum venit ut exiret à tutoris vel curatoris poteſtate, & ſic verbum, *Guardador*, illius legis ita de tutore & curatore intelligi poteſt, ut tunc demum exeat tutoris vel curatoris poteſtatem per matrimonium, ſi adeſt in tempore habili ad exeundum à tali poteſtate, quod & ex aliis verbis illius legis decerpi poteſt, & quia leges ſemper diſponere volunt in caſu habili & proprio, & ſic hanc etiam opinionem noviſſime tenuit Mexia, *in apparatu ad leg. De Toledo, ſexto fundamento, ſecundæ partis, num. 10.* per text. expreſſum *in l. 2. cum ſire l. prima ff. de minor.* ubi eſt additio marginalis ita notans, & inquit Mexia *ibi*, ſe didiciſſe legem iſtam à Doctore Benito de Caſtro, & quod hæc opinio tenenda eſt, & probatur etiam ex text. *in l. de his C. de admin. tutor.* quam ad hoc allegat Baeça, *de debitore inope, cap. 14. num. 4.* & noviſſime eam etiam ſequitur Parladorius *in lib. ſuo rerum quotidian. c. 12. quem multo poſt hac vidi*,

di, mihi tamen in puncto juris ſemper viſa fuit verior contraria opinio: imo quod & à tutoris vel curatoris poteſtate per matrimonii contractum & velationes pupillus hic liberetur, licet difficulter obtinebis in practica, & hæc mea opinio ſaltem jure Regio attento, vera videtur, cum Segura ita tenente relato & ſecuto per Didacum Perez, *leg. 5. tit. 11. lib. 4. ordin. columna. 1527. cum ſequent*, ubi teſtatur ipſe quod ita vidit pluries deciſum in hoc Regno per judices, & allegat pro ſe dictam *l. 6. tit. 17 part. 7.* quæ quidem ſi attentè inſpiciatur, probat noſtram opinionem & concluſionem ſive adſit litera, quam *ibi* refert Gregor. Lopez, ſive ſecunda & alia litera, prout ſupra retuli eas: Neque obſtat meus intellectus ei ſupra aſſignatus, quoniam eſt nimis ſuperfluus & divinativus ad literam ejus, & quia ſive uno ſive alio modo literam legas, cum continuativè procedant ejus orationes in hoc, expreſſe hanc ſecundam probat opinionem, & quia ſecundum intellectum dictum, manca & ſine ſenſu remaneret illa oratio, *E non reciben*, &c. item & pro hac opinione conſidero *l. 3. tit. 15. part. 2.* ibi. *Faſta que ſea caſada*, ubi diſponitur quod ſi in Regnó remanet filia debet adeſſe ſub curatoris poteſtate uſque dum matrimonium † contrahat, quaſi
49 tunc per matrimonii contractum exeat ab hac curatoria poteſtate, cum dictio illa, *Haſta que*, ſit excluſiva caſus contrarii, item ſi per velationem eximitur à poteſtate patris, quæ naturalis, & fortior, quàm tutoris aut curatoris eſt, cur & non liberabitur à tali poteſtate tutoria vel curatoria, quæ eſt accidentalis & debilior, quoniam propter unum quodque tale & illud magis, ut *in authentica. multo magis C. de Epiſcopis & Cleric.* & ſic hanc ſecundam opinionem ultra Seguram & Perez *ubi ſupra*, videtur etiam tenere Gregor. Lopez, *ſibi contrarius in l. 9. gloſ. Llamar, tit. 1. part. 2. in quadam ratione ibidem aſſignata*, ibi, *cum ceſſet tutela vel cura*, & certe iis attentis hæc opinio videtur tenenda, quam & ſequitur practicus Monterroſo *in practica ſua pagin. 121. ubi dictam l. 6. tit. 17. part. 7. ad hoc allegat*, & probat eam legem. 207. ſtili, & hanc tenendo opinionem, non obſtat lex illa. *3. tit. 17. part. 6.* quæ prohibet maritum non eſſe tutorem uxoris, quia non ex hoc cenſetur excludere, quin non poſſit uxor contracto matrimonio & velationibus factis capere rationem adminiſtrationis à tutore vel curatore, nam equidem poterit, & nolle eſſe amplius ſub adminiſtratione curatoris, nam & qui à tutoris poteſtate exiit, invitus compelli non poteſt curatorem recipere ſecundum text. *in principio, & in §. 1. inſtit. de curator.* ſi ergo hoc ita eſt, cur & non erit idem in hoc caſu, ſed & ſi adhuc tunc uxor voluerit ſub curatoris poteſtate exiſtere poterit optime curatorem nominare, dum tamen non ſit maritus ejus, & hoc modo procedet dicta *l. 3. partitarum*, nihilominus tamen ut inquit Suarez *ubi ſupra*, experientia me docuit, nunquam in practica poteris cum hac ſecunda opinione obtinere.

Ibi: *En todas las coſas.* Et ſic in omnibus & per omnia, ut optime inquit Anton. Gomez, *hic num. 3.* ideoque non ſolum in commodoſis ipſi filio verum & in prejudicialibus intelligenda
ea lex noſtra, † ſecundum eum & Caſtillo hic 50
relatos & ſecutos per Doctorem noſtrum Gutierrez *in §. fin, n. 121 inſtit. de hered. qual. & differ.* contra Suarez *ibi* relatum contra tenentem, & contra relatos per Baeçam *in. de non meliorand. filiab. cap. 7. num. 14.* ubi ſe remittit, quorum opinionem quoad legem noſtram explodere debes, & ſic cum Anton. Gomez & Caſtillo, & ſequacibus tenere, prout poſt hæc noviſſimè tenet Matienço *hic, in gloſ. 3. in principio*, qui enim totum dicit nihil excludit. *c. ſi Romanorum 19. diſtinctione*: eſt enim hoc ſpeciale ex lege noſtra, in hac emancipatione per matrimonium & velationem à lege noſtra inducta, quod ſecus eſt in aliis emancipationibus, quæ quidem tantum in commodoſis non vero in præjudicialibus operantur, ut licet videre per Covar. *in c. quia nos. num 5 de teſtament.* Sed an iis noſtræ
legis verbis attentis durabit etiam † hodie ab 51
inteſtato differentia emancipationis & patriæ poteſtatis, de qua, *in authentica, de hered. ab inteſtat. veni. § nullam*, ubi corrigebatur differentia hæc ab inteſtato, & videtur quod ſic, nam ſi lex noſtra in omnibus haberi filium vel filiam velatos pro emancipatis, juraque emancipationis approbat, ergo & ſecundum jus antiquum, habitum ante authenticum illud, regulabitur emancipatio in omnibus, & ſic quantum ad ſuccedendum ab inteſtato, & per conſequens in nihilo erit ſublata differentia hæc, ſed nihilominus tenendum eſt legem noſtram correctionem illam per illud authenticum inductam inter emancipationem & patriam poteſtatem non tollere, nam licet text. noſter dicat in omnibus pro emancipatis haberi velatos filios vel filias, non eſt ex hoc intelligendum, ut comprehendatur generalis illa differentia emancipationis & patriæ poteſtatis ubi de jure ſpecialiter inducta eſt, nam licet in omnibus habeatur pro emancipato, non tamen ſequitur quod habeatur contra juris formam & diſpoſitionem, ſed quod imò ſecundum eam reguletur, & ita tenendum eſt, & diximus *ſupra, ea l. n. 39. cum 2. ſequentibus.*

Ibi, *Para ſiempre*, Ex iis verbis quæ continuationem perpetuam includunt & perpetuitatem denotant, ex dictis per Bolier. *deciſione. 318. numero final.* & Aviles *in capitul. prat. num. 69. cap. 10. in gloſ. executione*, & concivem meum *in repetitione legis, nemo poteſt. num. 475. de leg. 1.* ſequitur, inquam & deducitur ex iis verbis, *Para ſiempre*, quod ſi ſemel filius vel filia per velationes exivit à patris poteſtate, amplius ad
illam non redibit, † quamvis viduus vel vidua 52
efficiatur: de quo dubitavit Boher. *deciſione. 197. num. 4.* & Caſaneus *in conſuetud. Burg. Rubrica 3. la femme ſuit. §. 1. num. 21. folio. 127.* & Tiraquellus *latè in legibus connubialibus gloſ. 5. num. 1. cum pluribus ſequentibus*, & in hoc caſu ceſſat regula, ceſſante cauſa ceſſat effectus, imo & quod plus eſt quod quantumvis talis filius vel filia ingratitudinem contra patrem commiſe-
rint, non reincidunt in patris poteſtatem, † nam 53
cum à lege acceperint emancipationem, nimirum ſi propter ingratitudinem non revocetur, cum nihil à patre acceperint, quod ſecus eſt ſi ab ipſo patre emancipentur, nam tunc ſi ingra-
ti ſunt, reincidunt † in ejus poteſtatem, ſecun- 54

dum textum, ubi notat Bart. *in l. qui liberatus ff. de adoptio.* ubi Horoſc. *columna.* 179. hoc ad legem noſtram notat & applicat, quem ſequitur concivis meus *in dicto. §. ſui, num.* 122. *inſtitut. de hered. qual. & gloſ. leg. final. tit.* 18. *part.* 4. & noviſſimè Lara, *in l. ſi quis à liberis. §. ſi quis ex his, num.* 12. *ff. de lib. agnos.* & ſic intelliges quæ diximus, *leg.* 2. *tit.* 1. *lib.* 1. *ſupra*, & gloſ. *leg. fin. C. de conſul. & part. libro* 12. quam & alias refert Caſtillo, *hic in gloſ. final.* & hæc pro hac lege ultra omnes ſcribentes hic ſufficiant.

IN LEGEM NONAM

Quæ erat 48. Tauri.

Filius vel filia poſt matrimonii contractum & velationes factas acquirunt ſibi uſumfructum omnium bonorum adventitiorum etiam patre eorum vivente, qui quidem tenetur eis bona illa reſtituere nullo apud ſe illorum bonorum retento uſufructu.

SUMMARIUM.

1 *Uſusfructus adventitiorum ſemel acquiſitus patri non ceſſat etiamſi filii emancipentur, ſecus per velationem, ut numero ſequente.*

2 *Emancipato filio per patrem, dimidia pars uſusfructus adventitiorum patri remanet. Secus per velationem, ut ibid.*

3 *Emancipatus filius per patrem ſi veletur recuperat illam dimidiam partem uſusfructus, quam pater habebat. & à contrario ſi non veletur retinet pater uſumfructum per tempus vitæ ſuæ. & n. 4.*

5 *Filius famil. ſi de tertio bonorum ſuorum diſpenſat in favorem extranei, an in proprietate & uſufructu dabitur tertium illud illi extraneo legatario. an & detrahent tertium de aliis bonis fratrum ante mortuorum.*

Acquiſita ex ſucceſſione unius ex fratribus, dicto alter frater velatus poterit à patre petere. ibid.

6 *Filii ſicut per velationem acquirunt uſum fructum bonorum adventitiorum à patre retentorum an & per adventum ætatis 25 annorum. Ad limitationem doctrinæ gloſ. cujuſdam, dicentis filium ſexagenarium non exire patris poteſtatem.*

8 *Pater ratione patriæ poteſtatis acquirit uſumfructum bonorum filiorum ſuorum in ſua conſtitutorum poteſtate, proprietate verborum filiis ipſis remanet.*

9 *Per velationem filiorum non ſolum pater amittit uſumfructum adventitiorum, ſed & commoditatem.*

10 *Pater an poſſit petere à filio expenſas litis factas in rebus adventitiis, quarum uſum fructum reſtituit ipſi filio vel ſumptus utiles in rebus illis factos, ibi.*

11 *Onus rei uſufructuariæ an ſolvet uſufructuarius vel proprietarius.*

12 *Adventitia bona quæ dicantur. & 14 optima dicuntur.*

13 *Filius non tenetur trahere ad collationem cum aliis ſuis fratribus bona ſuo labore acquiſita, & ſic neque ſoldatas.*

14 *Caſtrenſium vel quaſi bonorum uſusfructus & proprietas filiorum ea acquirentium ſunt. num. 14. in fin. & num. 15. quæ talia dicantur.*

16 *Salarium datum medico de publico an caſtrenſe dicatur.*

17 *Bonorum poſt velationem filio acquiſitorum in proprietate & uſufructu acquirantur, ſecus de illis quæ ante velationem acquiruntur.*

18 *Adventitia eſſe quis probabit.*

19 *Filius impubes velatus non exiit patris poteſtatem, & ſic neque uſumfructum adventitiorum acquirit.*

20 *Pater in conſcientia tenetur filio velato bonorum adventitiorum uſumfructum reſtituere. & n. 25. ampliatur, & limitatur.*

21 *Lex ubi non eſt ab Eccleſia reprobata, neque continet in ſe peccatum, in foro animæ eſt ſervanda.*

22 *Ex illo die, quo filius exiit patris poteſtatem tenetur pater reddere rationem adminiſtrationis, & ex tunc bona patris ſunt hippotecata.*

23 *Volens unum quid, cenſetur & velle omne aliud, ſine quo illud unum eſſe non poteſt.*

24 *Verbum privativum inducit ipſo jure etiamſi tempus futurum reſpiciat.*

26 *Filius ſi tacite conſentiat patrem uti uſufructu poſt velationem filii, an cenſebitur patri donaſſe ita ut pater ad reſtitutionem non teneatur. ubi & quid in filio patre permittente. & 27.*

28 *Metus reverentialis non ſufficit ad reſcindendum contractum.*

29 *Qui per reverentiam non contradicit non præſumitur conſentire.*

30 *Pater licet aliàs uſufructu uti non poſſit, poterit tamen commoditate ejus uti, niſi pro velatione filius emancipetur.*

IBi, *mandamos.* Sed quæ fuit hujus legis ratio dubitandi, nam ſi ſecundum legem ſupra proximam filius vel filia velati à patris exeunt poteſtate, & in omnibus & per omnia ab eo liberantur, ſequitur neceſſario quod deinceps bonorum adventitiorum ſuorum filii habebunt uſumfructum, ut *in l. cum oportet, in principio. C. de bonis, quæ lib.* quoniam ad hoc ut pater habeat uſufructum bonorum filii requiritur patria poteſtas ut *ibi & in §. hoc quoque, inſtit. per quas perſonas nobis acquiruntur, & l.* 1. & *ibi* Doctores *C. de bonis mater.* Sed patrias poteſtas ceſſat per velationem, ergo & uſusfructus perceptio, & ſic filiis competit, qui in bonis adventitiis proprietatem habent, igitur lex noſtra non ſervit de dubio: nihilominus tamen contrarium eſt tenendum, imo quod lex noſtra maximam habuit dubitandi rationem, & eſt ſalubris diſpoſitio & neceſſaria, etiam lege ſupra proxima attenta, ſaltem in caſu magis difficili, in quo ſemper lex noſtra & aliæ Taurinæ voluerunt providere: ponamus enim quod filius velatur poſtquam pater per mortem uxoris ſuæ incepit uſumfructum bonorum adventitiorum percipere, quia filium in poteſtate habebat, nonne ſatis dubium erat, an filius iſte velatus poſſet uſumfructum illum à patre abdicare? quando quidem patria poteſtas, quæ requiritur ad adquiſitionem uſusfructus

fructus talium bonorum, ſatis eſt quod interve-
nerit à principio, licet poſtea ceſſet, per quam
ceſſationem non ceſſat uſusfructus ſemel acqui-
1 ſitus, † ſecundum Bald. relatum & ſecutum per
Anton. Gom. *hic. num.* 5. ubi jura pro hoc alle-
gat, & Palac. Rub. *in rubrica §.* 43. *in principio*,
ergo ad elidendum hoc neceſſaria fuit noſtræ le-
gis diſpoſitio: item & quia per emancipationem
pater emancipans filium retinet dimidiam par-
2 tem uſusfructus † bonorum à filio ipſo ante ha-
bitorum, *ex l. cum oportet, §. cum autem C. de
bon. mat. l. fin. C. de emancip. lib. l.* 5. *tit.* 18.
part. 4. & hoc non quia emancipatio legalis eſt,
quia in dignitatibus & mediis aliis quibus filius
à patris poteſtate liberatur ex legum diſpoſitione
non utique eſt indubium totum uſumfructum
patri acquiri, ut patet ex dictis per Matienço
hic gloſſ. fin. num. 2. Sed quia lex noſtra, in hoc
caſu voluit quid ſpeciale conſtituere in favorem
filiorum, & ob ſuſtentanda onera matrimonii,
ut ex emancipatione per velationes conſecuta
pater amittat totum uſumfructum bonorum fi-
lii emancipati, vel filiæ emancipatæ per velatio-
nis contractum, præſertim cum quaſi ſemper
patres in matrimoniis filiorum & filiarum con-
ſentiant, & eorum conſilium ſaltim de honeſ-
tate requirendum ſit, præſertim à filiabus, &
patre conſentiente de jure etiam civili filio tali
acquirebatur uſusfructus, ſecundum Angel. rela-
tum & ſecutum per Palac. Rub. *ubi ſupra*, &
hodie ex text. noſtro ſive pater conſentiat ſive
non, filius talis vel filia totum uſumfructum
bonorum ſuorum habebunt, igitur multa ne-
ceſſaria lex noſtra diſpoſuit & declaravit, &
alia correxit diſpoſita de jure antiquo in noſtro
caſu tantum, ex quo ipſe Anton. Gom. *hic num.*
6. quærebat quid ſi pater filium emancipat prop-
ter quæ dimidia pars uſusfructus ipſi remanet,
an ſi poſt filius iſte contrahat matrimonium &
veletur, illa dimidia pars uſusfructus patri re-
3 manens † filio huic acquiretur? & inquit quod
ſic, & bene, quem poſt hæc ſcripta refert &
ſequitur Matienço *hic dicta gloſſ. fin. num.* 3.
nam per velationem totum illum amiſit ex lege
noſtra, & ſic ſi pater habet uſumfructum in bo-
nis filii, & filius ille ante velationes moriatur
vivente patre, retinet pater prædictum uſum-
4 fructum per totum tempus vitæ ſuæ, † & ſic ta-
lis uſusfructus durat poſt mortem filii ſecundum
Ant. Gom. *hic num.* 5. eo quod à principio ad-
fuit patria poteſtas, quæ ſufficit ad acquiſitio-
nem uſusfructus, ut duret in perpetuum niſi filius
vel filia veletur, ex text. noſtro *hic.* Sed an ſi
filius, vel filia in poteſtate patris conſtituti tem-
pore mortis in favorem cujuſdam extranei diſ-
poſuerint de tertio bonorum ſuorum, de quo
ſecundum *legem.* 1. *tit.* 8. *infra iſto lib.* diſpo-
nere poſſunt in hoc caſu, an etiam uſusfructus
bonorum illius tertii adimetur patri? & videtur
quod non, quia non fuit finita patria poteſtas
per velationem, de quo tamen quia inſtat tem-
pus, videbis Tellum *l.* 5. *Tauri. num.* 2. *cum
ſequentibus.* Sed an tertium hoc detrahetur ex
aliis partibus fratrum primi matrimonii mor-
5 tuorum † ante hunc filium de tertio hoc diſpo-
nentem, vide ex Tell. *l.* 6. *Taur. n.* 68. & an
acquiſita ex ſucceſſione unius ex fratribus alter
frater velatus poterit à patre petere vide quæ
diximus *l.* 4. *ſupra eod.*

Ibi, *De aqui adelante.* Lex hæc futura non
præterita negotia ante ejus promulgationem ac-
ciſſa reſpicit, ſed nonne lex ſemper futura &
non præterita reſpicit; & fatendum quidem eſt,
ſed quia lex noſtra eſt una de legibus Tauri,
in quibus eſt ſpeciale ut etiam præterita reſpi-
ciant niſi aliud per eas diſpoſitum reperiatur,
& hæc noſtra eſt una de iis, ideo declaravit
quod volebat legiſlator in præſenti futura non
vero præterita reſpicere quod eſt optimum ad
l. 6. *tit.* 1. *lib.* 10. *ſupra*, ubi diximus.

Ibi, *Caſandoſe, y velandoſe.* Copulative hæc am-
bo requiruntur ſecundum quod diximus *in l.
præcedente ſuper verbo Velado*, & hæc verba ſunt
gerundii in do, & ſic conditionem & formam
ſubſtantialem inducunt, *ut alibi per nos dictum
eſt*, & ſic perfectionem actus & implementum
conditionis requirunt, & præcedere debet. Sed
an ſicut per velationem filius vel filia adipiſcan-
tur uſumfructum bonorum adventitiorum à pa- 6
tre, ſic & adipiſcontur perveniendo ad ætatem
† 25. annorum, & videtur quod ſic ex text. op-
timo quem à nemine uſque ad hoc conſideratum
vidi *in l.* 31. *tit.* 11. *part.* 4. *ibid. Fueras en de ſi
la oviesſe de entregar a los hijos que no fueſſen de
hedad, que lo pueda tener el padre o la madre, faſta
que ſean de hedad.* Ergo à contrario conſiderando
dictionem illam, *Faſta*, quæ excluſiva eſt, &
incluſiva includit enim in ſe caſum cum fuerit
filius 25. annorum & abinde excluſiva eſt, ut
poſſit filius à contrario ſenſu petere à patre dotem
matris & ſic bona adventitia, incluſio enim
unius eſt excluſio alterius & è contra, ætaſque
25. annorum eſt illa, quæ habilitat filium ad
contrahendum cum patre, ſecundum *legem* 9.
tit. 11. *lib.* 1. *fori*, & ſic inquit Boher. *deciſ.*
197. *num.* 3. uti in Regno Franciæ & Ducatu
Britanniæ, ut per adventum 25. annorum filius
efficiatur capax petendi bona adventitia, & ſic
fructu eorum utendi, & pro hoc etiam conſi-
derabam legem illam. 9. *tit.* 11. *lib.* 1. *fori* requiren-
tem ultra matrimonii contractum & velatio-
nem ætatem viginti quinque annorum ut filius
vel filia pro emancipatis haberentur, majo-
remque vim faciebat lex hæc fori in ætate quam
in velatione, ad hunc effectum maxime ſi ut
advertit *ibi* Suarez *limit.* 1. *fol.* 77. *in principio*,
in antiquis, eſſet appoſita disjunctiva illa. *O de
hedad de veynte y cinco años*, quam in ſuo libro
habere aſſerebat, quæ ſi adeſſet, eſſet ibi text.
expreſſiſſimus pro hac opinione, cum per dijunc-
tivam ſola pervenrio ad ætatem an ſufficeret ad
emancipationem hanc conſequendam, & ſic
peti poſſent bona adventitia à patre, præſertim
attenta dicta lege partitarum, quæ pro hac opi-
nione fortis videtur, & ſic ſecundum hoc non
procederet gloſ. & communis opinio *in l. fin.* §. 7
Pupillus. ff. de verb. oblig. dicens filium etiam
ſexagenarium † non exire patris poteſtatem,
quam communem aſſerit Anton. Gom. *l.* 47.
Tauri, num. 1. & Pinel. *in ſecunda parte, l.* 1.
num. 34. *C. de bonis. mater.* ſed potius commu-
nis hæc correcta remaneret, veruntamen quia
lex noſtra de ætate illa mentionem non facit
ſed tantum de matrimonio & velatione ut fi-
lius vel filia emancipati ſint & petere poſſint
uſumfructum bonorum adventitiorum à patre
habitum

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

habitum, teneo ætatem illam 25. annorum non
ſufficere ad hoc, neque per eam exire filium vel
filiam patris poteſtatem, & ſic nunquam in prac-
tica vidi de hoc dubitatum, & argumentum à
contrario ſenſu non eſt ſumendum ex dicta l.
partitarum pro prima opinione allegata ad cor-
rigendum jura civilia, neque lex illa fori eſt at-
tendenda niſi in locis ubi ejus uſus probaretur,
præſertim cum lex noſtra & præcedens limita-
tive loquentes nihil de ætate meminerint, quaſi
ætas 25. annorum in hoc caſu effectum non in-
ducat, ad propoſitum ergo verborum noſtro-
rum legis noſtræ redeundo pro eorum declara-
tione notare habes quod pater ratione patriæ
poteſtatis quam habet in filium, acquirit ipſo
jure ex legis diſpoſitione uſumfructum in omni-
bus bonis filiorum modo proveniant à patre vel
ab ejus linea, modo à conſanguineis, modo ab
alijs penitus extraneis, & proprietas ipſis filiis
8 reſervatur. † ſecundum text. *in l. 1. C. de bon.
mat. & l. 5. tit. 17. part. 4.* quod pluribus am-
pliat modis Anton. Gom. *hic. num. 1. cum ſeq.
plurib.* à quo deſumpſit Matienzo *hic in gloſ.* 1.
quod & an in fructibus præbendæ Eccleſiaſticæ
à filio poſſeſſæ procedat, dixi *in l. præcedenti*, &
cum hæc in patre procederent, limitavit ea lex
noſtra, ut ſi filius vel filia contraherent matri-
monium & velarentur poſſent à patre uſumfruc-
tum bonorum ſuorum petere, ut conſolidaretur
cum proprietate, unuſquiſque filiorum conju-
gatorum & velatorum partem ſuam petendo, &
ſi unus tantum eſſet filius, omnem uſumfructum
petet, & ſic eſt lex noſtra declaranda, alia de
perceptione uſusfructus Doctores hic inculcant,
quæ cum ad rem non faciant omiſſa facio, per
ipſos videbuntur.

Ibi, *El uſufructo.* Intellige ut & commodi-
tatem ejus etiam percipiat, in correctionem
doctrinæ illius quæ antea generaliter habebat,
quod licet filius exibat patris poteſtatem prop-
ter quod pater amittebat uſumfructum, non ta-
9 men amittebat commoditatem, † prout ex doc-
trina Bart. *in l. item in poteſtate, ff. de iis qui ſunt
ſui vel alien.* deducebat Carolus à Graſſalis *lib.
1. Regal. Fran. jur. 10. pag. 3. in parvis*, quod
quidem quamvis verum eſſet & procederet
quoad alias emancipationum ſpecies, non ta-
men procedet quoad hanc noſtri text. emancipa-
tionem, nam & commoditatem amittet pater:
& quid ſit uſusfructus & quotuplex declarat
Caſtillo *hic*. Et an pater poſſit petere à filio ex-
penſas litis factas in rebus filii adventitiis, qua-
10 rum † uſumfructum reſtituit ipſi filio, vel
ſumptus factos in perpetuam rei utilitatem, vi-
de late & optime per Pinel. *in 2. parte, l. 1. C.
de bon. mat. num. 68. & 72.* & an onus rei, ex
qua percipitur uſusfructus ſolvet uſusfructua-
11 rius vel proprietarius † vide Covar. *lib. 2.
var. c. 2.*

Ibi, *De todos ſus bienes adventicios.* Sed quæ
12 dicantur bona adventitia † melius quam alibi
declarat *l. 5. tit. 17. part. 4.* ex qua quidem ap-
probatur doctrina illa Bart. relata per Anton.
Gom. *tom. 2. c. 15. num. 11. in fin.* dicentis
quod illa, quæ quærit filius ſuo labore adven-
titia reputantur, ſecundum gloſ. 2. *l. 24. tit.
13. part. 5.* & ſic filii ſunt, quoad proprieta-
tem, & patris quoad uſumfructum, & ſic bo-
ves & alia lucra acquiſita per filium ex labore
ſuo, & ſoldatis conferre ea † & dividere cum 13
aliis fratribus filius hic ea acquirens non tene-
tur, ſed ea præcipua habebit, ex lege 7. *tit.
4. lib. 5. fori*, & Montalvo *in l. 5. tit. 17. part.
4. & in l. 29 Tauri* quæ ponitur *ſub. l. 3. tit.
De las herencias. infra iſto lib.* latius dicemus,
ex quo cum lucrata à filio labore ſuo dicantur
adventitia nimirum, ſi ipſo filio velato, ſit eo-
rum uſusfructus ei reſtituendus per patrem, &
abinde cum proprietate conſolidetur ex text. *hic
in iis verbis, De todos ſus bienes adventicios*,
univerſalitas enim illa, *todos*, nihil excludit, *ut
in c. ſi Romanorum 19. diſtinctione* & verbum
ſus, latine, *ſuus ſua ſuum*, dominium denotat,
& ſic proprietatem ita quod in illis in quibus
filius velatus proprietatem habet, lex noſtra
locum habeat, ſicut & locum habebit in omni
eo, quod pater promittit filio benemerito, illud
enim adventitium † etiam dicitur, ſecundum 14
gloſſ. 3. *l. 24. tit. 13. part. 5.* ubi & alia refert
quæ adventitia dicantur, itidem & tertio locum
noſter text. habebit in bonis illis, quæ filius
propter merita ſua acquiſivit, puta, donatione
extranei ſibi facta, nam & hæc adventitia di-
cuntur, ſecundum Jaſ. *in l. quod dicitur, num.
18. fol. 178. ff. de verb. oblig.* & probatur *ex d.
l. 5. tit. 17 part. 4.* imo & quod plus eſt ſecund.
Jaſ. *ibid. num.* 20. omne illud, quod extraneus
aliquis propter merita filii patri ipſius filii dona-
ret vel relinqueret, vel promitteret adventitium
dicitur, & pater ut filii videtur ſtipulari ea,
& *ibi* ipſe Jaſ. Dubitat an ſi pater ſtipuletur do-
mum fieri filio in ſolo ipſius patris, ſuperficies
facta ipſi filio acquiratur, & adventitium di-
catur, cum ergo ſupra dicta bona adven-
titia dicantur filio velato cui pertinent ac-
quiruntur etiam quoad uſumfructum *ex lege noſ-
tra*, omnem adventitiorum uſumfructum tali
filio reſtituendum probante, illorum tamen bo-
norum, quæ caſtrenſia vel quaſi dicuntur, lex
noſtra non providit, quoniam hæc talia filiis ip-
ſis etiam non emancipatis acquiruntur in pro-
prietate & uſufructu, ſecundum. text. *in l. 7. tit.
17. part. 4.* ubi & ipſamet lex declarat quæ di-
cantur caſtrenſia vel quaſi, † de quo & per text. 15
& *ibi* gloſ. 2. *in l. 2. tit. 2. part. 3* & per Con-
civem noſtrum Doctorem Gutier. *in repetitione
§. fin. num. 25. cum duobus ſequentibus, inſtit. de
hæred. qualit. & differ.* & quare Caſtrenſia dican-
tur declarat *l. 16. tit. 17. part. 4.* Et an ſalarium
datum medico de publico dicatur Caſtrenſe † 16
vide Montal. *l. 1. tit. 13. lib. 3. fori.* Et intellige
dicta ſcilicet, quod bonorum adventitiorum
pater uſumfructum habet eorum ſcilicet quæ fi-
lio acquiſita fuerunt anteaquam velaretur, nam
eorum quæ filio obvenerunt poſt matrimonii con-
tractum & velationem, acquiſitio * ſit filio tali 17
in proprietate & uſufructu, cum tunc deficiat
patria poteſtas propter quam patri uſusfructus
eorum acquiri poterat, ſecundum Anton. Gom.
hic n. 6. Sed eſt dubium quis probabit quod ſint
adventitia, & dicendum eſt quod filius ea pe-
tens, † tum quia ipſe actor eſt & actore non 18
probante reus pater eſt abſolvendus, tunc etiam
quia de jure civili omnia patris præſumebantur,
& ex bonis mariti acquiſita, ſecundum Palac.
Rub. *in rubrica* §. 60. *per totum* præſertim *in n.*
15.

15. de jure vero noſtro Regio *ex l. 1. tit. De las
ganancias, infra iſto lib.* præſumuntur lucrata
conſtante matrimonio, ergo filius ea petens tan-
quam adventitia, tenetur probare talia eſſe, pro-
babitque per inſtrumenta vel teſtes, vel inven-
tarium à patre factum, quialicet pater bonorum
uxoris mortuæ inventarium facere non teneatur,
hoc eſt verum tempore mortis, tempore tamen
contracti matrimonii tenetur, imo & tempore
mortis cogi poteſt quandam memoriam & deſ-
criptionem bonorum uxoris facere ſecundum
quod dixi *in l. 4. ſupra iſto tit. & lib.* & per il-
lam memoriam probari poſſunt bona illa: item
intellige quod tunc poteſt filius velatus petere
uſumfructum bonorum, quoties pubes factus
velatur, ſecus ſi ante, nam tunc etiam per ve-
19 lationem non exit patris poteſtatem, † ut ſupra
proxima gloſſa dixi, & tenet expreſſe Baeça *de
decima tut. c. 4. n.* 20. rarò tamen hoc eve-
niet.

Ibi, *Sea obligado*, adeò ut & in conſcientia
teneatur pater uſumfructum horum bonorũ ad-
ventitiorum poſt velationem decurſum ipſi filio
20 velato, cujus bona ſunt, reſtituere, † nam cum
lex hæc honeſta, juſta & ſancta ſit, & in favo-
rem quodammo matrimonii, ut ejus onera ſuſ-
tentari valeant, merito quod in conſcientia ob-
liget, cum hæc ſit proprietas ſimilis legis, ſecun-
dum Soto, *lib. 1. de juſt. quæſtione 6. artic. 4.*
conſideratq; & tenet in propoſitum noſtræ legis
gl. mag. col. 2. in l. 5. tit. 5. part. 6. & funda-
tur, nam cauſa acquiſitionis talis uſusfructus eſt
patria poteſtas, quæ tamen per velationem ceſ-
ſat, & cum cauſa deficiat, deficit & titulus ea
capiendi, igitur aliena capit tunc pater, & per
conſequens ad reſtitutionem tenetur, & niſi reſ-
tituat, rapit, item ubi lex civilis expreſſe non
reprobatur ab eccleſia, neque continet in ſe
21 peccatum, obſervanda eſt in foro animæ, † prout
commonem teſtatur Barba *in c. filius colum. 2.
num. 8. de teſtam.* & *ibi* Covar. & qui poteſtati
reſiſtit Dei ordinationi reſiſtit, *ad Romanos* 13.
tradit Covar. *C. cum eſſes num. 6. de teſtam. &
in c. peccatum 2. part. §. 3.* & facit optima *lex.
15. tit. 18. part. 4.* & *ibi* gloſ. pen. & fin. &
text. *in l. litis. §. pater ff. de neg. geſt.* item &
quia cum ex die quo filius velatur, fructus con-
ſolidentur cum proprietate *ex text. noſtro hic*, ibi,
Caſando, y velando. junctis verbis, *Aya para ſi*, ex
tunc tenetur pater reddere rationem adminiſtra-
tionis bonorum illorum & uſusfructus eorum,
ſecundum Fanum, *de pign. 2. part. 4. membro
num.* 15. imo & ex tunc bona patris remanent
22 filio hipothecata, † ſecundum eum *ibi. num.* 15.
16. & 19. dieſque etiam tacita hominem inter-
pellat & in mora conſtituit, ſecundum Jaſ. *in
l. quoties in diem, num. 5. fol. 92. ff. de verbor.
oblig.* & ſic læſam ex tunc pater conſcientiam
habet, igitur nimirum ſi ex tunc obligemus eum
ad reſtitutionem filio huic & hæredibus ejus,
præſertim cum verba noſtri tex. ibi, *Aya para ſi*,
ſive præſentis temporis ea eſſe dicas, ſive futuri,
ut dixit Tell. *l. 16. Taur. num.* 10. executiva &
privativa ſunt, nam cum filio acquiri dicat lex
noſtra uſumfructum, in conſequentiam & in
neceſſarium antecedens eo privat patrem eo tunc
gaudentem, tutiſſima enim juris regula eſt, quod
qui in ſua diſpoſitione vult unum quid, cenſe-
tur velle omne aliud, ſine quo illud unum † 23
eſſe non poteſt in neceſſarium antecedens ſuæ
diſpoſitionis, *ut l. nemo §. 1. & l. illud ff. de ac-
quirend. hæred. l. ſi iter legatum ff. de ſeru.* notat
Soc. Iun. *in conſil. 28. num 6 volumine 2.* & in-
cluſio unius eſt excluſio alterius, ſed verbum
privativum etiam futuri temporis, quamvis de
natura ejus non ſit privationem inducere ipſo
jure, tali caſu induciteam † ex dictis per Felin. 24
& Cum. ab eo relatum *in c. Rodulphus, num. 25.
de reſcript.* & Dec. *c. ex parte 1. num. 5. eodem
tit.* & notat Didac. Perez *in l. 17. tit. 3. lib. 1.
ord. col. 146. verſic. No pueda*, & Jaſ *in l. in
emphiteuticariis, num. 13. C. de jur. Emphi.* Sed
cum ipſo jure filio applicetur uſusfructus hic &
in conſequentiam pater eo privetur, & per ve-
lationem filii, & ſtatim filio applicetur, ex
dictis per Tell. *l. 4. Taur. num* 45. igitur in con-
ſcientia tenetur reſtituere uſumfructum poſt ve-
lationem perceptum, prout & ſuccinte tenuit
Gomez Arias *hic* quam legit *ſub l. 46. Tauri, num.
fin.* ideo multum patres ad hoc debent advertere
ne conſcientias ſuas gravent, quod in tantum
verum eſt quod non ſolum tenetur pater reſtitu-
tionem hanc facere de bonis præſentibus, ſed &
de futuris, † ſecundum Caſtillo *hic num.* 11. ubi 25
& *n.* 12. inquit tunc teneri patrem ad hanc reſ-
titutionem quoties habet unde poſſit, ſecus ve-
ro aliàs, quod tamen an in conſcientia excuſet
ſi pater potuit aliquando reſtituere & noluit,
conſule Theologos. Sed eſt in propoſitum ſingu-
laris quæſtio, num ſi filius hic non contradixerit
patri huic percipienti hunc uſumfructum contra
legis noſtræ diſpoſitionem, an cenſebitur dona-
tum patri uſumfructum hunc poſt filii velatio-
nem perceptum, ita quod ipſe pater & hæredes
ejus tuti remaneant tam in juſtitia quam in con-
ſcientia, † & in hac quæſtione reperio quod Caſ- 26
tillo *hic dicton.* 11. tenet quod ſic, & quod pa-
ter, & ejus hæredes tunc non tenentur ad reſ-
titutionem hanc, quia filius cenſet remiſiſſe
uſumfructum hunc per patrem perceptum dum
vixit, ſicut & in patre idem cenſetur ſi permit-
teret filio nondum velato bonorum adventitio-
rum uſumfructum percipere, quia neque filius
neque hæredes tenebuntur illum reſtituere patri
vel hæredibus ſuis, † ſecundum text. *in l. cum* 27
*oportet §. ſin autem res ſibi memorato C. de bon.
quæ lib.* & ſecundum Tell. optimè *in l. 17. Tau-
ri. n. 59. & 62.* clarius, & optimè per Franciſ.
Becium, *conſil. fin. num* 14. ubi ex hoc inquit
mortuo patre non teneri filium hos fructus con-
ferre, & Iaſ. *in l. ut nemini. num. 2. C. de colla-
tio.* ubi ſe remittit alibi ubi contrarium tenuit,
ergo & è contrario in noſtro caſu ſi filius vela-
tus conſentiat tacendo, idem erit dicendum,
& hoc ſolum argumento ita tenet Caſtillo, *dicto
num.* 11. ego tamen ſalva ejus pace ſemper te-
nui & teneo contrarium, imo quod ſi pater
moriatur, poſſit ipſe filius petere uſumfructum
talem à patre perceptum, à die quo ipſe filius
uxoratus & velatus fuit, & pro hac mea opinio-
ne conſidero fundamentum ipſiuſmet Doctoris
del Caſtillo, nam ſi pater cenſetur remiſiſſe u-
ſumfructum à filio perceptum ex bonis patris
ipſius vivente patre, quia pater ipſe, neque in
vita, neque in morte non repetiit à filio uſum-
fructum hunc, neque juſſit repeti, nam ſi repe-
teret

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

teret vel juberet repeti, eſſet utique præſtandum, non ſolum futurum ſed & præteritum, ſecundum Tell. *dicto n.* 62. & Paul. *in l. cum oportet §. ſin autem. num.* 4. *C. de bon. lib. & faciunt dicta per* Anton. Gom. *tom.* 2. *c.* 4. *num.* 21. licet hoc de præterito non uſquequaque firmo, *ex dictis per* Anton. Gom. *hic num.* 10. & per Alvarado, *de conjectur. ment. tes lib.* 1. *c.* 2. *num.* 8. *in fine cum ſequente.* Si ergo ut filius teneatur ad hanc reſtitutionem, petitio patris vel juſſus ejus requiritur, & iis deficientibus vel aliquo eorum ceſſat reſtitutio, ergo à contrario ſi filius mortuo patre percipiente uſumfructum bonorum adventitiorum filii valati petat uſumfructum hunc, vel peti jubeat, reſtituendum eſt omnino ipſi filio petenti, vel jubenti peti, ergo ex argumento eodem convincitur ipſe Caſtillo, item & quia non militat eadem ratio cum filius non repetit à patre vivo, vel cum pater non repetit à filio, ſed potius diverſiſſima, quoniam in patre non repetente damus liberam voluntatem, qua quidem cum uſus in vita non fuerit, remiſiſſe & donaſſe cenſendum eſt, in filio autem reſpectu patris non liberam, ſed coactam reperimus, nam ob patris reverentiam tacebit, & reverentialis hic metus licet non ſufficiat ad reſcinden-
28 dum contractum, † contra gloſ. communiter reprobatam *in l.* 1. *§ quæ onerandæ ff. quarum rer. actio non detur*, niſi illam intelligis ut per Covar. *in* 4. *part.* 2. *c.* 5. 6. *num* 4. *ad finem*, tamen ut non cenſeatur donaſſe neque remiſiſſe uſumfructum ſufficit metus hic reverentialis filii erga patrem, ſecundum Suarez *allegatio.* 24. *in principio*, ubi inquit quod ille qui non contradicit propter reverentiam, non præſumitur conſenti-
29 re, † *l. ſi cum dotem §. eo autem ff. ſolut. matrimon.* neque nocet ſilentium mulieri non audenti contradicere propter mariti reverentiam ſecundum Bal. *in l. ſi ſine, in principio C. ad Vell.* imo quamvis conſanguinei alii tunc adhibeantur, non cenſetur ceſſare reverentiam paternam ſecundum Suarez *ubi ſupra, columna* 2. *verſic.* adde Bart. Si ergo damus inter hos caſus differentem rationem, igitur non eſt arguendum de filio ad patrem in hoc caſu, præſertim ſi pater eſt homo iracundus, terribilis & malæ conditionis, ſicut in uxore in ſimili caſu inquit Matth. Afflict. *deciſ.* 44. *n.* 8. & ſic inquit Palac. Rub. *in rubrica §.* 41. & in hac diximus lege, quod ſi pater ex præbenda filii percepit fructus, tenetur reddere eorum adminiſtrationis rationem & filius recuperabit ab hæredibus patris, & ſic teneo contra Caſtil. ſcilicet, quod licet filius taceat in vita patris, poteſt ab hæredibus patris fructus hos petere, & ſic in facto conſuluimus concivis noſter & ego, abſque eo quod unus ab alio de conſilio particeps fieret, & cum ipſe prius in lucem edidiſſet, tractatum ſuum de juramento confirmatorio *ibid. in prima parte c.* 4. *n.* 18. *cum ſequentibus pluribus*, produxit prius opinionem hanc quam tenendam credo pro nunc, tu latius eam fundare poteris dum otium habueris.

Ibi, *Sin le quedar parte alguna del uſufructo dellos.* Et ſic neque commoditas penes patrem remanebit, ex iis verbis, quoniam appellatione uſusfructus etiam commoditas venit, ſecundum Caſtil *hic*, *num* 5. licet aliàs ſi pater non poteſt uti uſufructu bonorum filii, putà, quia mater ſic voluit, vel in ſimilibus caſibus de quibus per Doctores *in authentica, excipitur C. de bon. quæ lib.* & per Anton. Gom. *hic*, poteſt tamen tunc uti commoditate dicta † putà ſi bona 30
hæc conſiſtant in vaccis & equabus, capris, & ovibus quorum uſusfructus ſunt pulli, & vituli & partus alii ex eis nati, commoditas autem eſt lac, & lana, & caſei ovium, & caprarum, qua quidem commoditate tunc uti poterit licet uſufructu non poſſit ſecundum gloſ. mag. *in l.* 5. *tit.* 17. *part.* 4. & Suarez *in quæſtione majoratus num.* 15. *pag.* 435. *& in l. quoniam in prioribus, limitatione* 1. *num.* 10. *pag* 109. in ſpecie tamen noſtri text. neque commoditate hac utetur pater, & ſic verba hæc intelligi poſſunt, & bene velut alio modo ea intelligit Anton. Gom. *hic, num.* 6. & Baeça *de decim. tut. c.* 4. *num.* 19. & hæc pro hac lege cætera per commentatores hic videbuntur.

IN LEGEM X. & XI.

Literæ Regiæ continentes, ut mulier aliqua contra voluntatem & invita nubat cum tali, nullæ ſunt nulliuſque valoris & effectus, nulluſque dominus, neque debet, neque poteſt cogere ſubditum aut ſubditam contrahere matrimonium cum aliquo.

SUMMARIUM.

1 *Princeps non poteſt aliquid ſtatuere quod matrimonii liberum conſenſum impediat*
2 *Statutum tollens libertatem contrahendi matrimonium an valeat, ubi an metus reverentialis impediat matrimonium.*

IBi, *Mandamos que la tal carta.* Literæ enim contra jus elicitæ nullo modo ſunt adimplendæ, ut latè diximus *in l.* 1. *&* 3. *tit. De las proviſiones, lib.* 4. *ſupra:* eſſe autem contra jus tales literas patet, quoniam matrimonia libera debent eſſe, neque poteſt Princeps ſtatuere aliquid quod matrimonii liberum † conſenſum impe- 1
diat, ut examinat Paul. Rub. relatus per Covar. *in* 4. *pag.* 2. *c.* 3. *§.* 8. *num.* 6. & preces talis domini (ſi ſævire ſoleat in non obedientes) juſtum metum inducunt, ſecundum Abb. *in c. fin. qui cler. vel vov.* & Alfonſ. à Veracruce, *in Speculo conjug. part.* 1. *articulo* 8. *de coactione concluſ.* 5. imo & ſtatutum tollens liberam contrahendi matrimonii voluntatem non valere diſcutit † Baeça *de non melior. filiab. c.* 2. *num.* 1. 2
cum ſequi, & an metus reverentialis impediat matrimonii contractum, vide per Covar. *in* 4. *parte.* 2. *c.* 5. *§.* 6. *num* 3. Anathematizanturque jam domini temporales ſubditos ad matrimonia cogentes *ex decreto* 9. *Concil. Trid. ſeſſ.* 24. de quo per Alfonſ. à Veracruce *in dicto articulo* 8. *in fin.* & iterum *in articulo* 7. *& in appendice ad Concilium Tridentinum in tit. quomodo intelligatur vox illa anathema.* & hæc pro hoc titulo primo.

Titulus

TITULUS SECUNDUS.

De las Dotes, Arras, y Joyas.

ET quoniam matrimonia non ſolent eſſe ſine dote, imo dote non exiſtente jam multi matrimonium contrahere fugiunt, propter magna onera matrimonii, ſolentque arrhæ & jocalia in matrimoniis intervenire, ideo poſt titulum præcedentem ſubſequitur noſter titulus, ex quo quidem titulo & rubrica decerpitur, arrhas & jocalia non eſſe idem, ſed diverſa, ut in l. ſequenti, in gloſ. La octava parte, dicemus.

IN LEGEM PRIMAM.

Taxa dotis filiabus præſtandæ, lex noſtra declarat quæ ſit, & alia.

SUMMARIUM.

1 *Lex noſtra & ſimiles taxantes dotes an valida ſint.*
2 *Caſus plures, ubi exceſſus moderantur.*
Lex noſtra an dotes ante eam conſtitutas reſpiciat, & an futuras, ibidem.
3 *Lex noſtra omnes homines de mundo comprehendit. Ex quo aliquæ ibidem doctrinæ reprobantur.*
4 *Etiamſi pater acquirat generum divitem & nobilem, non poteſt illi amplam & exceſſivam dotem promittere. & 5.*
6 *Promitti an poſſit per patrem aut matrem filiæ dotatæ & marito ejus quod non meliorabit alios filios.*
7 *Melioratus non dicitur capiens portionem de jure debitam.*
Meliorata an cenſeatur filia, de cujus legitima in dotis conſtitutione jubet ne deducatur portio aliqua ad majoratum. ibid.
8 *Meliorata filia ob dotem & pater meliorans an ſint tuti in conſcientia.*
9 *Juramento an firmetur talis melioratio.*
10 *Meliorari an poſſit filia pro dote nullis aliis filiis exiſtentibus. Ubi ſi alii filii naſcantur an revocetur talis melioratio, & num. 11. an reconvaleſcat melioratio ſi alii filii moriantur.*
11 *Onus probandi an excedat dos nec ne, remiſſive.*
12 *Lex noſtra non procedit in filio maſculo, nec in nepte ejus, neque in nepte a filia procedente.*
13 *Extenſio de noſtra perſona ad aliam fieri non debet etiam ex veriſimili mente diſponentis.*
14 *Statutum excludens filias à ſucceſſione non excludit neptes.*
15 *Donatio ſimplex facta per patrem filiæ exiſtenti in poteſtate nulla dotis mentione facta an valeat.*
16 *Debita patris aut matris dotantium filiam an ſint deducenda ad ſciendum an dos excedat nec ne.*
17 *Prohibitus meliorare inter vivos non cenſetur meliorare ex teſtamento, niſi, ut ibi. & ibi apponitur nova authoris conſideratio.*
18 *Exceſſus dotis filiæ conſtitutæ, quibus applicabitur perſonis.*
19 *Creditores patris non poſſunt agere contra exceſſum dictum, ubi & an filii, cum ſequentibus pluribus, ubi & quid in patre examinatur uſque ad num. 26. incluſive.*
20 *Clauſula annullans contra factum non operatur ſi velit ille in cujus favorem poſita eſt.*
21 *Lex ubi reſiſtit impeditur dominii tranſlatio.*
23 *Verbum*, pierda, *dubium eſt an ſit latæ ſententiæ.*
24 *Verbum*, herederos, *quoties agitur de re filiorum, de eis & non de extraneis intelligitur*
25 *Nullum ipſo jure quoties aliquid eſt ipſe qui fecit poteſt contravenire.*
Dos promiſſa ad ſciendum an excedat, quod tempus inſpicietur. ibid. verſ. 4. & num minus.
26 *Donatio exceſſiva revocatur per nativitatem aliorum filiorum etiam in vita patris donantis.*
27 *Juramento an confirmetur promiſſio jocalium excedens taxam legis. in fine.*
28. *Maritus ſi habet filios legitimos, & naturales ex alia uxore, non poteſt in jocalibus ultra quintum dare.*
29 *Jocalia per extraneum data an poſſint excedere taxam legis noſtræ.*
Fraus legi quomodo fiat. ibid. remiſſivè.
30 *Annullantur omnes promiſſiones & obligationes*

teret vel juberet repeti, eſſet utique præſtandum, non ſolum futurum ſed & præteritum, ſecundum Tell. *dicto n.* 62. & Paul. *in l. cum oportet §. ſin autem. num.* 4. *C. de bon. lib. & faciunt dicta per* Anton. Gom. *tom.* 2. *c.* 4. *num.* 21. licet hoc de præterito non uſquequaque firmo, *ex dictis per* Anton. Gom. *hic num.* 10. & per Alvarado, *de conjectur. ment. tes. lib.* 1. *c.* 2. *num.* 8. *in fine cum ſequente.* Si ergo ut filius teneatur ad hanc reſtitutionem, petitio patris vel juſſus ejus requiritur, & iis deficientibus vel aliquo eorum ceſſat reſtitutio, ergo à contrario ſi filius mortuo patre percipiente uſumfructum bonorum adventitiorum filii valati petat uſumfructum hunc, vel peti jubeat, reſtituendum eſt omnino ipſi filio petenti, vel jubenti peti, ergo ex argumento eodem convincitur ipſe Caſtillo, item & quia non militat eadem ratio cum filius non repetit à patre vivo, vel cum pater non repetit à filio, ſed potius diverſiſſima, quoniam in patre non repetente damus liberam voluntatem, qua quidem cum uſus in vita non fuerit, remiſiſſe & donaſſe cenſendum eſt, in filio autem reſpectu patris non liberam, ſed coactam reperimus, nam ob patris reverentiam tacebit, & reverentialis hic metus licet non ſufficiat ad reſcinden-
28 dum contractum, † contra gloſ. communiter reprobatam *in l.* 1. *§. quæ onerandæ ff. quarum rer. actio. non detur*, niſi illam intelligis ut per Covar. *in* 4. *part.* 2. *c. §.* 6. *num* 4. *ad finem*, tamen ut non cenſeatur donaſſe neque remiſiſſe uſumfructum ſufficit metus hic reverentialis filii erga patrem, ſecundum Suarez *allegatio.* 24. *in principio*, ubi inquit quod ille qui non contradicit propter reverentiam, non præſumitur conſenti-
29 re, † *l. ſi cum dotem §. eo autem ff. ſolut. matrimon.* neque nocet ſilentium mulieri non audenti contradicere propter mariti reverentiam ſecundum Bal. *in l. ſi ſine, in principio C. ad Vell.* imo quamvis conſanguinei alii tunc adhibeantur, non cenſetur ceſſare reverentiam paternam ſecundum Suarez *ubi ſupra, columna* 2. *verſic.* adde Bart. Si ergo damus inter hos caſus differentem rationem, igitur non eſt arguendum de filio ad patrem in hoc caſu, præſertim ſi pater eſt homo iracundus, terribilis & malæ conditionis, ſicut in uxore in ſimili caſu inquit Matth. Afflict. *deciſ.* 44. *n.* 8. & ſic inquit Palac. Rub. *in rubrica §.* 41. & in hac diximus lege, quod ſi pater ex præbenda filii percepit fructus, tenetur reddere eorum adminiſtrationis rationem & filius recuperabit ab hæredibus patris, & ſic teneo contra Caſtil. ſcilicet, quod licet filius taceat in vita patris, poteſt ab hæredibus patris fructus hos petere, & ſic in facto conſuluimus concivis noſter & ego, abſque eo quod unus ab alio de conſilio particeps fieret, & cum ipſe prius in lucem edidiſſet, tractatum ſuum de juramento confirmatorio *ibid. in prima parte c.* 4. *n.* 18. *cum ſequentibus pluribus*, produxit prius opinionem hanc quam tenendam credo pro nunc, tu latius eam fundare poteris dum otium habueris.

Ibi, *Sin le quedar parte alguna del uſufructo dellos.* Et ſic neque commoditas penes patrem remanebit, ex iis verbis, quoniam appellatione uſusfructus etiam commoditas venit, ſecundum Caſtil. *hic*, *num.* 5. licet aliàs ſi pater non poteſt uti uſufructu bonorum filii, putà, quia mater ſic voluit, vel in ſimilibus caſibus de quibus per Doctores *in authentica, excipitur C. de bon. quæ lib.* & per Anton. Gom. *hic*, poteſt tamen tunc uti commoditate dicta † putà ſi bona 30
hæc conſiſtant in vaccis & equabus, capris, & ovibus quorum uſusfructus ſunt pulli, & vituli & partus alii ex eis nati, commoditas autem eſt lac, & lana, & caſei ovium, & caprarum, qua quidem commoditate tunc uti poterit licet uſufructu non poſſit ſecundum gloſ. mag. *in l.* 5. *tit.* 17. *part.* 4. & Suarez *in quæſtione majoratus num.* 15. *pag.* 435. *& in l. quoniam in prioribus, limitatione* 1. *num.* 10. *pag* 109. in ſpecie tamen noſtri text. neque commoditate hac utetur pater, & ſic verba hæc intelligi poſſunt, & bene velut alio modo ea intelligit Anton. Gom. *hic, num.* 6. & Baeça *de decim. tut. c.* 4. *num.* 19. & hæc pro hac lege cætera per commentatores hic videbuntur.

IN LEGEM X. & XI.

Literæ Regiæ continentes, ut mulier aliqua contra voluntatem & invita nubat cum tali, nullæ ſunt nulliuſque valoris & effectus, nulliuſque dominus, neque debet, neque poteſt cogere ſubditum aut ſubditam contrahere matrimonium cum aliquo.

SUMMARIUM.

1 *Princeps non poteſt aliquid ſtatuere quod matrimonii liberum conſenſum impediat*

2 *Statutum tollens libertatem contrahendi matrimonium an valeat, ubi an metus reverentialis impediat matrimonium.*

IBi, *Mandamos que la tal carta.* Literæ enim contra jus elicitæ nullo modo ſunt adimplendæ, ut latè diximus *in l.* 1. *&* 3. *tit. De las proviſiones, lib.* 4. *ſupra:* eſſe autem contra jus tales literas patet, quoniam matrimonia libera debent eſſe, neque poteſt Princeps ſtatuere aliquid quod matrimonii liberum † conſenſum impe- 1
diat, ut examinat Paul. Rub. relatus per Covar. *in* 4. *pag.* 2. *c.* 3. *§.* 8. *num.* 6. & preces talis domini (ſi ſævire ſoleat in non obedientes) juſtum metum inducunt, ſecundum Abb. *in c. fin. qui cler. vel vov.* & Alfonſ. à Veracruce, *in Speculo conjug. part.* 1. *articulo* 8. *de coactione concluſ.* 5. imo & ſtatutum tollens liberam contrahendi matrimonii voluntatem non valere diſcutit † Baeça *de non melior. filiab. c.* 2. *num.* 1. 2
cum ſequi, & an metus reverentialis impediat matrimonii contractum, vide per Covar. *in* 4. *parte.* 2. *c.* 5. *§.* 6. *num.* 3. Anathematizanturque jam domini temporales ſubditos ad matrimonia cogentes *ex decreto* 9. *Concil. Trid. ſeſſ.* 24. de quo per Alfonſ. à Veracruce *in dicto articulo* 8. *in fin.* & iterum *in articulo* 7. *& in appendice ad Concilium Tridentinum in tit. quomodo intelligatur vox illa anathemat.* & hæc pro hoc titulo primo.

TITULUS SECUNDUS.

De las Dotes, Arras, y Joyas.

ET quoniam matrimonia non ſolent eſſe ſine dote, imo dote non exiſtente jam multi matrimonium contrahere fugiunt, propter magna onera matrimonii, ſolentque arrhæ & jocalia in matrimoniis intervenire, ideo poſt titulum præcedentem ſubſequitur noſter titulus, ex quo quidem titulo & rubrica decerpitur, arrhas & jocalia non eſſe idem, ſed diverſa, ut in l. ſequenti, in gloſ. La octava parte, dicemus.

IN LEGEM PRIMAM.

Taxa dotis filiabus præſtandæ, lex noſtra declarat quæ ſit, & alia.

SUMMARIUM.

1 *Lex noſtra & ſimiles taxantes dotes an valida ſint.*

2 *Caſus plures, ubi exceſſus moderantur.*
Lex noſtra an dotes ante eam conſtitutas reſpiciat, & an futuras, ibidem.

3 *Lex noſtra omnes homines de mundo comprehendit. Ex quo aliqua ibidem doctrina reprobantur.*

4 *Etiamſi pater acquirat generum divitem & nobilem, non poteſt illi amplam & exceſſivam dotem promittere. & 5.*

6 *Promitti an poſſit per patrem aut matrem filiæ dotatæ & marito ejus quod non meliorabit alios filios.*

7 *Melioratus non dicitur capiens portionem de jure debitam.*
Meliorata an cenſeatur filia, de cujus legitima in dotis conſtitutione jubet nè deducatur portio aliqua ad majoratum. ibid.

8 *Meliorata filia ob dotem & pater meliorans an ſint tuti in conſcientia.*

9 *Juramento an firmetur talis melioratio.*

10 *Meliorari an poſſit filia pro dote nullis aliis filiis exiſtentibus. Ubi ſi alii filii naſcantur an revocetur talis melioratio, & num. 11. an reconvaleſcat melioratio ſi alii filii moriantur.*

11 *Onus probandi an excedat dos nec ne, remiſſive.*

12 *Lex noſtra non procedit in filio maſculo, nec in nepte ejus, neque in nepte a filia procedente.*

13 *Extenſio de noſtra perſona ad aliam fieri non debet etiam ex veriſimili mente diſponentis.*

14 *Statutum excludens filias à ſucceſſione non excludit neptes.*

15 *Donatio ſimplex facta per patrem filiæ exiſtenti in poteſtate nulla dotis mentione facta an valeat.*

16 *Debita patris aut matris dotantium filiam an ſint deducenda ad ſciendum an dos excedat nec ne.*

17 *Prohibitus meliorare inter vivos non cenſetur meliorare ex teſtamento, niſi, ut ibi. & ibi apponitur nova authoris conſideratio.*

18 *Exceſſus dotis filiæ conſtitutæ, quibus applicabitur perſonis.*

19 *Creditores patris non poſſunt agere contra exceſſum dictum, ubi & an filii, cum ſequentibus pluribus, ubi & quid in patre examinatur uſque ad num. 26. incluſive.*

20 *Clauſula annullans contra factum non operatur ſi velit ille in cujus favorem poſita eſt.*

21 *Lex ubi reſiſtit impeditur dominii tranſlatio.*

23 *Verbum, pierda, dubium eſt an ſit latæ ſententiæ.*

24 *Verbum, herederos, quoties agitur de re filiorum, de eis & non de extraneis intelligitur.*

25 *Nullum ipſo jure quoties aliquid eſt ipſe qui fecit poteſt contravenire.*
Dos promiſſa ad ſciendum an excedat, quod tempus inſpicietur. ibid. verſ. 4. & non minus.

26 *Donatio exceſſiva revocatur per nativitatem aliorum filiorum etiam in vita patris donantis.*

27 *Juramento an confirmetur promiſſio jocalium excedens taxam legis. in fine.*

28. *Maritus ſi habet filios legitimos, & naturales ex alia uxore, non poteſt in jocalibus ultra quintum dare.*

29 *Jocalia per extraneum data an poſſint excedere taxam legis noſtræ.*
Fraus legi quomodo fiat. ibid. remiſſivè.

30 *Annullantur omnes promiſſiones & obligationes*

reſciſa contractu principali. ubi cum n. 31. ampliatur.

32 *Curſus longiſſimi temporis an revalidet nullitatem noſtri text.*

1 ET pro introductione hujus legis quærendum eſt an valear hujus legis diſpoſitio, † & valere defendit optimè contra Hippolitum Covar. *in 4. 2. part. 3. §. 9. num. 3.* quem refert & ſequitur Baeça, *de non meliorand. filiabus c. 2. & Addit.* Seguræ *in l. cohæredi. §. cum filia fol. 45.*

Ibi. *Atenta la deſorden.* Hæc eſt principalior ratio deciſiva noſtri text. ex qua quidem derivatur alia ſcilicet, ne alii filii legitima ſua defraudentur, nam data inordinatione dotium conſtituendarum, datur & damnum aliorum filiorum inde proveniens, de qua quidem ratione latè tractat Baeça *in præſenti ſub tractatu illo de non meliorand. filiab. c. 2.* licet aliquantulum confuſè ſed in effectu hæc fuit ratio noſtri text. ſcilicet inordinatus numerus dotis, & damnum ab inde proveniens aliis filiis, & finalis cauſa & ratio legiſlatoris fuit evitare damnum filiorum aliorum opponendo ordinem & reſtringendo dotium exceſſus, & fuit ſancta & juſta, & utilis diſpoſitio.

Ibi. *De las dotes exceſſivas.* Quas reſtringi & coarctari juſtè & prudentiſſimè ſancitum eſt, prout & multis ſanctorum & antiquorum authoritatibus probat Baeça *hic dicto c. 2. num. 16.*
2 *cum ſequentibus aliquibus*, & plures caſus † ubi exceſſus moderantur vide per Avend. *c. 14. præt. numero 5. lib. 1.* & vide Minchacam *controverſiarum uſufrequentium, c. 5 n. 15.*

Ibi, *De aqui adelante.* Ex iis verbis videtur confundi deciſionem Joan. Horoſcii *in l. Omnes populi, num. 149. ff. de juſt. & jur.* aſſerentis diſpoſitionem noſtri text. extendi etiam ad dotes conſtitutas ante hujus legis diſpoſitionem dummodo nuptiæ earum poſt promulgationem noſtræ legis ſint ſecutæ, quod tamen ex text. noſtro reprobatur, dotes conſtitutas poſt ejus promulgationem reſpiciente, non vero nuptias, & ſic jure optimo reprobat eum Baeça *in præſenti. c. fin. num. fin.* ex verbis iis noſtri text.

Ibi, *O perſona que tuviere dozientas mil maravedis.* Ex iis verbis colligebat Avendaño, *c. 14. præt. lib. 1.* quem ſuccinte ſequebatur Didacus Perez *in Repertorio*, quod fecit ad pragmaticas Regias antiquas, *verbo, Revocat*, colligebant inquam, legem noſtram non procedere in aliis perſonis quam in habentibus hæc ducenta millia marapetinorum quolibet anno, non conſiderantes verba ſequentia noſtri textus. *ibi. Y mandamos que ninguno*, omnem hominem comprehendere, & quamli-
3 bet perſonam † ſive hanc ſive aliam, minorem vel majorem ſummam poſſidentem, imò & ſi nullum redditum quotanis habeat, ſed res aliquas & patrimonium immobile vel mobile, aut ſe movens, quia quoties ſpecialibus aliquibus præmiſſis ſequitur aliqua generalitas, nullus excipitur, ſed omnes ſub illa generalitate includuntur: item quare deberet limitari dos homini redditus hos habenti, & minus habenti non conferetur limitata, certe miſerrimi ingenii eſt aliud dicere, & verba legis per corticem conſiderare, medullam autem ſpernere, nam nonnè ita in paucis rebus datur læſio aliorum filiorum ex exceſſiva dote uni filiæ promiſſa, ſicut in habentibus hos annuos redditus: certe ſic, licet non tam gravis ſummæ erit una læſio ſicut alia in quantitate, ſed in qualitate ſic, item quod majori non licet, quare licebit minori? & ſic jure optimo opinio illa Avend. & Didaci Perez, reprobata fuit ſemper & eam reprobant Baeça, & relati ab eo, & eſt Baeça *hic, c. 4. n. 2.* & noviſſimè poſt hæc Matienço *hic, gloſ. 2. num. 3.* qui hanc veriorem & receptiorem dicit opinionem, & quotidie in practica recipitur, & hanc voluit tenere Meneſius *in authentica, res quæ, num. 18. C. communia de legat.* & hæc opinio approbata fuit in comitiis de Madrid, *anni* 1574. *c.* 37. quod in ſecunda recognitione noſtræ recopilationis in ſubſcriptione marginali appoſitum fuit, verba tamen ejus non inſeruntur, ideo ad litteram refero verba in modum ſequentem.

OTroſi dezimos, que aunque por leyes de eſtos Reynos eſtà taſſada, y limitada la cantidad de las dotes que ſe han de dar, y prometer, ni ſea guardado, ni puede guardar, a cauſa del exceſo grande que en la vivienda, y coſas neceſſarias para ella ay: y particular, y principalmente, por razon de la demaſia y ſoltura que ſe uſa en el dar de las joyas, y veſtidos al tiempo del caſamiento, en todo genero de gente, porque como cada uno haze la quenta de lo que en eſto ha de gaſtar, no ſe contenta con menos dote del que para ello es meneſter, y es cauſa de perderſe, y gaſtarſe en ello lo que para vivir, y ſuſtentar la familia ſe da en dote, y de que al ſegundo año, o mes lo buelven a vender forçoſamente por la mitad de lo que les coſto, y aun de otros muchos inconvinientes, y diſcontentos que de ay ſe ſiguen: Y anſi es neceſſario poner en ello remedio, y el que a el Reyno parecia era que V. M. mandaſſe que ninguna perſona pudieſſe dar, ni dieſſe joyas ni veſtidos dentro del primer año, deſpues que ſe deſpoſare ni velare mas de lo que montare la veyntena parte del dote que recibiere, ni los padres, a titulo de dote puedan dar ni den las dichas joyas, y veſtidos en las dichas dotes en mas candidad que la veyntena parte. Y que para que eſto ſe guarde y cumpla, ſea obligado el eſcrivano, ante quien ſe otorgare la carta de dote a poner en ella juramento del marido, y de la muger de que ni han dado ni daran por ſi ni por otros directe ni indirecte mas joyas ni veſtidos que los ſuſodichos, ni los recebiran, ſo pena de perder las arras, y que el dote y arras en que no interviniere el dicho juramento no valga ni haga fe, ni ſe pueda executar, a V. M. ſuplicamos aſſi lo mande ordenar, y proveer.

A eſto vos reſpondemos que en el entretanto que ſobre lo contenido en vueſtra peticion ſe mirara lo que convendra proveer. Los del nueſtro conſejo vean la ley que ſe hizo en las cortes de Madrid el año paſſado de treynta y quatro (que eſt noſtra in præſenti) para que las mugeres no puedan llevar en dote mas de lo que les cupiere de ſus legitimas, ni la renuncien, y hagan guardar, cumplir, y executar, ſin excepcion de perſonas: y ſi para que mejor ſe guarde y execute fuere neceſſario añadir, o hazer en ella alguna declaracion ſe haga.

Ecce

ECce ergo legem expreſſam, ibi. *Sin excepcion de perſonas.* Hanc noſtram contra Avend. opinionem approbans ſicut & approbatur practica noſtræ legis quæ ſemper uſitata fuit quicquid oſcitanter dixerit Meneſius *ubi ſupra, n. 23.* ſe audiviſſe aliquando legem noſtram apud periſſimos ſub diſſimulatione exoleviſſe, ſed fallitur qui dicto Meneſio hoc aſſerebat, & ſic ipſe *ibin. 24.* inquit conveniens eſſe noſtram legem obſervari.

Ibi, *Haſta un quento.* Ex iis verbis reprobo etiam aliam Avend. opinionem, qui erroneè ex iis colligebat *in dicto c. 14. præt. num. 19. lib. 1.* quod poterat filia meliorari ſi ſumma in lege noſtra præſcripta non excedatur licet ſumma illa legitimam ejus excedat, nam mentem legis Avend. non conſiderat, & ſic eum jure optimo reprobat Baeça, *hic c. 3. n. 7. & 8.*

Ibi, *Y mandamos.* Ex hoc verſic. clariſſime colligitur in omni perſona dotante filiam, locum habere legem noſtram ſive pauper *ut in gloſ. O perſona, ſupra eod. diximus.*

Ibi, *De tercio, y quinto.* Neque in alia minori ſumma legitimam tamen dotatæ excedente, ut advertit Baeça. *dicto c. 3. in præſenti*, & *ex præſenti noſtra leg.* clariſſimè deducitur nihil amplius quam legitimam permittente dari in dotem, præſertim cum ſecum *legem 26. Tauri pro l. 10. tit. 6. infra iſto lib. poſitam*, omne donatum per patrem filio vel filiæ in tertio & quinto veniat computandum, & cum lex noſtra ſimiles meliorationes excludat, hanc etiam licet totum tertium & quintum, vel unum eorum non abſorbeat, excludit filiæ per viam dotis donari, imo & quod plus eſt quod etiamſi per viam donationis & meliorationis non daretur ſed ſimpliciter mille pro dote filiæ promitterentur, ſi in eis daretur exceſſus legitimæ nihil exceſſus valebit, ex text. noſtro generaliter prohibente nihil aliud quam legitimam poſſe filiæ pro dote aſſignari, nè filiis aliis præjudicetur, & ita tenet Baeça, *hic c. 3.* per totum relatus per Doctor. Gutierrez *de juram. confir. c. 59. num. 17. verſic. ſextum & ultimum partis primæ*, ſed an ſi exceſſus hic ſit modicus an vitiabitur, vel valebit, tangit Baeça *h. c. 27.* Ulterius & reprobatur opinio gloſſæ magnæ *in columna. 2. in fin. in l. 8. tit. 4. part. 5.* aſſerentis legem noſtram non procedere, quoties pater volens acquirere generum divitem & nobilem dedit filiæ amplam
4 dotem cum faciat negotium ſuum † & familiæ ſuæ, nam cum text. noſter generaliter loquatur generaliter eſt intelligendus, item quia & in hoc caſu militat ratio noſtri text. eo quod filii alii præjudicantur, neque ex genero nobili filii alii participant, & unuſquiſque ſibi potius vult prodeſſe, quam alii, charitaſque bene ordinata incipit à ſe ipſo, gaudentque fratres potius habere facultates, quam fratrem in tunica ſibi præferri, ſecundum Baeçam, *hic c. 2. n. 36.* & contra patrem, qui ſpiritu ſtultitiæ dotis nomine filiam
5 melioravit † ut nubat nobili vel potenti, invehit Bern. Diaz *in regula. 213. fall. 4. ad fin.* relatus per Baeçam *hic c. 2. n. 2.*

Quid tamen ſi ultra dotem pater promittat ipſi filiæ & marito ſuo quod non meliorabit alios filios in tertio neque in quinto, nunquid ſi pater poſt augeat bona ſua, & petat legitimam impleri ex augmento illo, quia tanquam augmentum dotis illud petere non poteſt, ſecundum Baeçam *hic c. 3.* ſed petat in vim legitimæ id quod ſibi ex augmento competit, valebit pactum illud & promiſſio de non meliorando alios fratres, qui tamen poſt meliorati ſunt per patrem ipſum, an vero nulla erit ita quod de melioratione filia, hæc nil capiat, † & cum ſemel concivis meus Doctor Gutierrez Canonicus Civitatenſis haberemus quæſtionem hanc & in voce diſputaremus, ipſe tenuit opinionem quod non valeret, ego tamen tenui contrariam, imò quod valeat, & cum invicem fundamenta unuſquiſque pro ſua parte in medium proferret, & ipſe prius in lucem prodidiſſet quæſtionem hanc, fundamenta ſua & mea retulit *in tract. ſuo de juram. confirm. c. 59. num. 14. cum ſequentibus*, quæ cum ipſe ea fideliter retulerit, prout ſui moris eſt, non eſt neceſſe quod ea nunc repetam, ego tamen fundamentis illis pro mea opinione per ipſum adductis, ſemper tenui & teneo contrariam opinionem, dum modo non adſit intentio contradicendi ei, hanc enim nunquam habui neque habeo præſertim adverſus meum intimum & concivem, ſed quia hæc mihi ſemper placuit opinio, hanc teneo, quam poſt hæc vidi tenuiſſe Matienço, *l. 6. gloſ. 1. num. 6. & 7. tit. 6. infra eod.* ubi allegat ad hoc Baeçam *hic c. 22. num. 9.* & noviſſimè Ang, *in dicta l. 6. gloſ. 1. numero 4 cum ſequentibus pluribus*, quos ad hoc allegavit Velazquez *l. 22. Tauri. num. 10.* & ſic eos ſequi voluit cum nihil de hoc dixerit *in l. 44. Tauri. gloſ. 16 in fine*, ad quam ſe remiſit, & Ang. *ubi ſupra*, infert ex hoc plura notabilia, & omiſſis dictis fundamentis duobus inconvincibilibus urgeor multum ad hoc tenendum. Et primo quia in hac quæſtione deficiunt duæ principales conſiderationes noſtri text. quibus fundatur ejus deciſio. Primò quia hic deficit melioratio in filiis hac, quia non utique ultra legitimam capit. Secundò quia deficit damnum filiorum in legitimis ſuis, & quoad primum patet deficere, quid eſt enim melioratio, niſi capere pluſquam adverſarius & competitor capit, iſta autem non capit plus, quia æqualis eſt cum fratribus & fratres cum ea, igitur non eſt meliorata, capiens enim portionem de jure debitam † melioratus non dicitur, ſecundum Baeçam ſic in iis terminis & in fortioribus tenentem, 7
in præſenti. c. 22. num. 8. & 9. quoad ſecundum patet damnum non inferri filiis, quia cum legitimas ſuas integre percipiant, conqueri ſe non poſſunt, nam cum ut ex adverſo fatetur & verum eſt, tertium bonorum reſpectu filiorum, & quintum reſpectu etiam extraneorum non ſit legitima eorum, nullum damnum patiuntur in legitimis filii ipſi, ſed æquales potius ſunt, ergo deficit intentus & ratio finalis noſtri text. ſcilicet, nè filia pluſquam fratres percipiat, ergo promiſſio valida eſt, neque adverſatur ei diſpoſitio noſtri text. ſed potius comprobat eam, præſertim cum reſultet in evitationem correctionis *l. 22. Taur quæ eſt l. 6. tit. 6 lib. iſto infra*, & in comprobationem juris civilis ſecundum quod æqualitas in filiis eſt plurimum attendenda, & ſecundum hoc ceſſant argumenta pro contraria parte adducta, ceſſant etiam reſponſiones contrariis meis argumentis datæ per concivem noſtrum, & præſertim ceſſat id quod *ibidem in n. 19.* ipſe reſpondet;

reſpondet, nam Baeça *ibi* allegatus non loquitur
in caſu in quo ſit deductum ex omnibus bonis
tertium & quintum, ſed potius in caſu in quo
non eſſet deductum, ſed deducendum, potius
ex bonis filiorum, non vero ex dote filiæ ipſius,
aliter enim nihil dubii *ibidem* Baeça diſpoſuiſſet,
& ſic vult *ibi* Baeça quod tertium & quintum
non deducatur ex dote ſicut pater diſpoſuit, ſed
ex bonis aliorum filiorum, & tunc ſi hoc facto
filia hæc pro dote nihil aliud plus ſua legitima
in effectu percepit, valida eſt hæc patris diſpoſi-
tio, & non defalcabitur dos ejus, ut eſt conſo-
num *l. 25. Tau. quæ eſt l. 9. tit. 6. infra iſto lib.*
ſed ſi defalcatione hac tertij & quinti facta filia
ipſa plus legitima ſua percepit quàm quilibet
aliorum filiorum illud plus eis reſtituet, & hoc
voluit *ibi* Baeça, & ſic ejus opinio pro noſtra
facit & explodi non poteſt, quod & fundatur
ex eo quod dixit ipſemet Baeça *in præſenti c. 1.
num. 30. in fin.* ſcilicet, quod ſi pater daret do-
tem & diceret, nè filia afferret in collationem,
ſi ex hoc reſultat melioratio, non eſt ſervanda
hæc diſpoſitio, & in hoc caſu dicit eſſe correc-
tam authen, *ex teſtamento C. de collat. & l. 5. tit.
tit. 15. part. 6.* ſecus vero ſi melioratio non re-
ſultatet, & ſic videtur tenenda hæc noſtra opi-
nio, quam tu latius tuo tempore perſitabis, hanc
tamen ego pro nunc teneo: limitari tamen poſ-
ſet, ut non procederet quoties in promiſſione
tali de non meliorando tempore conſtitutæ dotis
filiæ huic facta, diceretur, quod ſi aliter fieret
melioratio ipſi filiæ & non meliorato cenſeretur
facta, nam in hoc eſſet melioratio nulla, nè vi-
deretur filia meliorata in tertio vel quinto, vel
in utroque, non tamen deſineret valere promiſ-
ſio ipſa de non meliorando alios. Sed an cenſea-
tur filia meliorata de cujus legitima pater jubet
ut non deducatur portio aliqua ad majoratum,
vide per Baeçam *hic dicto cap. 22.* qui *cum 4.
capitulis ſequentibus* alia ſimilia adducit in pro-
poſitum, & *cap. 26.* quærit an ſi filiæ detur
officium decurionatus, vel tabellionatus cenſea-
tur in hoc meliorata ſi detur ultra legitimam,
quod dependet ab illa quæſtione num officia
hæc ſint in legitimam imputanda de quo ſuo in
loco dicemus. Et an meliorata filia & pater me-
8 liorans ſint tuti in conſcientia, † tradit Tellus
l. 26. Tauri. columna final. & Baeça *hic c. 29.*
ubi & determinat an juramento firmetur talis
9 melioratio, † de quo & per Gutierrium *in dicto
cap. 59. de juram. num. final.* & quid ſi nulli alii
10 adſint, an poſſit filia pro dote meliorari, † vi-
de per eundem Baeçam *hic cap. 6.* & an tunc re-
vocetur talis melioratio ſi alii filii naſcantur, &
quatenus tradit idem Baeça, *cap. 9. & in l. 3. tit.
8. in gloſ. Para ſe dezir, infra hac l.* diximus. &
quid ſi filii nati tempore dotis & meliorationis
11 moriantur, an reconvaleſcat melioratio, † vide
eundem *ibidem. c. 10.* & cui incumbat Onus pro-
bandi, excedat nec nè dos legitimam, vide Co-
var. *lib. 2. var. c. 6. num. ſeptimo,* & Baeçam,
hic capit. 36.

Ibi, *De hijas.* Et ſic in filio maſculo non pro-
cedit, ut poſthæc advertit Matienço, *hic gloſ. 1.
num. 5. & 6.* & Tellus *in l. 17. Tauri, num 75.* &
Baeça, *cap. 7.* ubi & examinant an in nepte ex
filio maſculo procedat, & in neptibus & avo,
& ſic an in nepte ex filia procedat, videtur, non
procedere in nepte, † propter verbum, Hijas, 12
toties per legem noſtram geminatum, quæ ge-
minatio plurimum operatur in jure ut per Doc-
tores *c. Balliſta. ff. ad Trebel.* & per Everardum
in centuria locorum c. à geminatione, & Jaſ. *in l.
ſi conſtante num. 83. ff. ſolut. matrim.* & Mexia
*in apparatu ad leg. De Toledo, in 4. fundamento
primæ partis, num. 6. cum ſequentibus pluribus,
fol. 7.* extenſioque *De una perſona*, ad aliam fie-
ri non debet etiam ex veriſimili mente diſpo-
nentis, † ſecundum text. *l. ſi quis ita §. penul.* 13
ff. de teſt. tum bonus text. *in l. ſi ita ſcripum ſit
verſ. quod non eſt è contrario, de leg. 2.* Dec. *con-
ſil. 291. num. 6.* Burgos de Paz alia allegans *in
conſ. 9. num. 15. & conſ. 11. numero 34. lib. 5.*
Tiraq. *de utroque retrac. 1. part. § 1. gloſ. 9. nu-
mero 58. fol.* ... & facit in argumentum com-
munis illa opinio aſſerta per Jaſ. *in l. qui excep-
tionem num. ... ff. de cond. indeb.* contra Paul. *ibi*,
& Everardum *ubi ſupra loco. 35. verſ. ſed iſta re-
gula*, ſcilicet, quod ſtatutum excludens filias † 13
à ſucceſſione non excludit neptes, filiuſque cle-
rici licet repellatur à ſucceſſione matris non ta-
men cenſetur excluſus nepos vel neptis, ſecun-
dum gloſ. natus, *col. 2. in l. 11. tit. 13. part. 6.*
& iis & aliis fundamentis, ita reperi tenuiſſe
Tellum, *in l. 17. Tau. num. 75.* & Did. Per. *in
Repertorio pragmaticarum antiquarum verbo, Re-
vocar*, & poſthæc vidi ſic tenentem Matienço
hic gloſ. 2. num. 6. & tenuerunt plures advocati
hujus civitatis Placentinæ, quicquid Baeça, *hic
c. 7. num. 11.* aliud velit, prout & voluit Pelaez
de major. 1. part. quæſt. 15. num. 19. cujus tamen
fundamenta, ut poſthæc advertit Matienço, non
ſunt levia, neque deberet eſſe pejoris conditio-
nis filia quam neptis, ut in ſimili inquit Tira-
quellus *de primogenitura, quæſt. 40. à num. 43. uſ-
que ad. 62. & quæſt. 70. num. 3.* & idem Tira-
quel. *de retract. 1. part. §. 1. gloſ. 9. num. 58.* &
Pal. Rub. *in rub. ſuper repetitione. §. 69. num.
32. verſ. inde eſt*, & Caſtillo *l. 22. Taur. gloſ.
O deſcendientes*, & *ibi* Cifuentes & Pal. Rub.
ideò tu latius cogita, licet prima plus placeat
opinio, in nepte ex filio, in nepte tamen ex fi-
lia, crederem ſecundam tenendam opinionem,
ut in ſtatuto filiam excludente tenuit, Nata, *in
c. quamvis pactum 28. col. 6. & 7. quæſ. de pact.
in 6.* & ſic tandem Matie *ubi ſupra*, reſarmavit
ſuam opionionem primam, ut procederet quo-
ties avorum melioratio non excederet legitimæ
quantitatem filiæ debitæ. Sed quid ſi pater vel
mater facit filiæ in poteſtate exiſtenti donatio-
nem ſimplicem inter vivos tertii & quinti bono-
rum, ſuorum, nulla mentione † facta dotis, 14
aut matrimonii, an valebit: dicendum eſt quod
ſic, quia lex noſtra ex cauſa dotis tantum me-
liorationem reprobat, ut ex ea clariſſime appa-
ret, item quia præſupponit dotes eſſe exceſſivas,
ergo ut verificetur diſpoſitum, ſcilicet non valere,
verificandum eſt præſuppoſitum illud, quod
ſint in vim dotis meliorationes & donationes,
ut non valeant ex text. noſtro, item quia aliàs
eſſet corrigere jura permittentia donationes has,
& præſertim *l. 10. tit. 6. infra iſto lib.* quæ in fi-
liabus loquitur, ſicut in filiis, quia loquitur per
verbum, *Deſcendientes*, ita voluit licet ſuccinctè
noſter Gutierrius *in dicto tract. de juram. confir-
mat. dicto c. 59. num. 15.* niſi fraus præſumere-
tur

tur in tali donatione, eſſet in fraudem facta,
quia tunc idem eſſet ac ſi per dotem.

Ibi, *Tercio ni quinto.* Imò neque in uno tan-
tum eorum vel in minori ſumma, ſecundum
quod diximus *in hac leg.* ſed quid ſi numeratis
debitis patris dotantis dos non excedit legiti-
mam, eis tamen non numeratis & extractis
excedit, an deducenda ſint & extrahenda de-
16 bita illa? Dic quod ſic, † quia non dicuntur
bona niſi deducto ære alieno *ex l. ſubſignatum
ff. de verb. ſig.* notat. Baeça *hic c. 2. n. 25.* & la-
tius *c. 28. per totum.*

Ibi, *De contrato entre vivos.* Secus ergo ſi per
teſtamentum, quia prohibitus meliorare vel alie-
nare inter vivos, non prohibitus videtur melio-
17 rare vel alienare per teſtamentum, † differt enim
ultima voluntas à contractu in ſubſtantia, ſe-
cundum Caſtil. *l. 22. Taur. gloſ. Entre vivos*,
& ſic in ſpecie noſtræ legis tenet eam latè fundan-
do contra Aven. Baeça, *hic. c. 20. per totum*,
quem refert & ſequitur concivis noſter Doct.
Gutierrez *in dict. c. 59. de juramento conf. n. 15.*
& noviſſimè poſthæc Matienço *hic gloſ. 2. n. 4.
& gloſ. 3. n. 2.* & Rojas, *de ſucceſſion ab inteſta-
to c. 3. n. 40.* quod ex Baeça *ubi ſupra* intelligo
verum, niſi melioratio in teſtamento facta fuit
per viam contractus nomine dotis & pro do-
te, quia tunc idem erit, eo quod in teſtamen-
tis ita ſicut in contractibus contrahi poteſt, vel
niſi ſecundo, melioratio hæc in teſtamento
facta habeat dependentiam à contractu, inter
vivos, purà, ſi dum matrimonium fuit con-
tractum, fuit per patrem, vel matrem promiſ-
ſum verbo vel ſcriptura ſe melioraturos filiam
illam amplius quam alios filios, vel ſi dum pa-
ter, aut mater moritur, tractabatur de maritan-
da filia & ut matrimonium perficeretur, pater
vel mater pro dote in teſtamento melioravit eam
in tertio, vel quinto, vel in alia quantitate,
nam tunc idem eſſet, vel ſi alio modo per viam
fraudandi legis noſtræ diſpoſitionem filia talis
melioraretur in teſtamento, nam tunc idem
eſſet quod in contractu. Ex quo infero quod ſi
pater aut mater filiam dotantes per contractum
inter vivos melioraverunt eam in tertio vel quin-
to; vel in qualibet alia quantitate, & quia meli-
ratio hæc non valebat, confirmaverunt eam in
teſtamento, nihil valet confirmatio talis tum
quia habet principium nullum & ſuper quo
fundamentum cadere non poteſt, tum etiam
quia *ex l. verbis C. de donat. inter vivos* confirma-
tio in teſtamento facta dotis antea filiæ inter
vivos promiſſæ & datæ ultra legitimam nihil
operatur quia non eſt de novo datio nam qui
confirmat nihil dat de novo.

Ibi, *Lo aya perdido, y pierda.* Quod ſibi velint
verba hæc declarat Baeça *hic c. 36.* & cui bona
hæc perdita applicabuntur, ibidem declarando
18 tenet quod aliis filiis † quibus præjudicatur &
benè & Tellus Fernandez *in l. 26. Tau. in fin.* &
poſt hæc Matienço, *in præſenti gl. 4. in prin.* Ex
quo infero quod cum ipſis filiis præjudicatis ex-
ceſſus hic ſit reſtituendus, ipſi filii agere poterunt
revocatoria contra exceſſum illum filiæ factum,
vel tutor aut curator filiorum nomine, ipſis
tamen non petentibus creditores patris vel ma-
19 tris † dotantium agere non poterunt revocato-
ria vel alia actione ad revocandum exceſſum
illum, niſi maritus ipſius filiæ dotatæ de fraude
participaret ſecundum text. *in l. ſi §. ſi à ſocero. ff.
de his quæ in fraud. cred.* quem ad hoc notavit Ant.
Gom. *in l. 29. Taur. n. 54.* & Segura *in l. cohæredi.
§. cum filiæ, num. 132. ff. de vulg. & pupill.* ſe-
cluſa tamen participatione fraudis nullo modo
creditores agere poterunt, idque maximè præce-
dit ſi creditores ſunt dote poſteriores, ſecun-
dum Bart. *in l. 1. n. 12. C. de jure fiſci lib. 10.* &
videtur ſentire Baeça, *hæ. 32. n. 17. fol. 156.* do-
te tamen reverſa ad filiam agere etiam credito-
res patris dotantis poterunt, quia ipſa tit. lu-
crativo poſſidet, ut per Seguram, *ubi ſupra, ex
d. §. ſi à Socero*, neque obſtat quod contractus
ipſe dotis in quo dictus exceſſus adeſt, eſt nul-
lus ipſo jure, *ex tex. noſtro*, quoniam hoc eſt
verum quantum ad alios filios fratres dotatæ,
& ipſis petentibus, ſecus verò ſi non petierint,
tunc enim pro nullo judicari non poteſt ad pe-
titionem aliorum creditorum, quia clauſula ir-
ritans contrafactum non cooperatur ſi velit ille
& taceat in cujus favorem † poſita eſt, ſecun- 20
dum Baeçam *hic c. 10. num. 67. fol. 69.* ubi in
propoſitum hujus opinionis plura ſimilia addu-
cit licet ad alium finem & Octav. *deciſion. Pe-
don. 94. num. 24.* poteruntque filii iſti annulla-
tionem, & revocationem dicti exceſſus pete-
re, † *ex tex. noſtro*, in vita & poſt mortem pa- 21
tris etiam conſtante matrimonio filiæ exceſſivè
dotatæ per patrem, quidquid aliud de jure ci-
vili diſputaretur à Doctoribus, ut apparet ex
Baeça, *hic. c. 32. 34. & 36.* & ex Matienço, *hic
gloſ. 4. numero 2. cum ſequentibus*, & iterum *in l.
3. tit. 8. gloſ. 7. numero 4. & ſequentibus infra eod.*
& noviſſimè ex Ayora *in tract. de partitionibus
2. par. c. 10.* dicente ſic fuiſſe determinatum in
Granatenſi prætorio, nam, ſalva pace tanto-
rum virorum & dicti Senatus, opinio eorum,
ſcilicet, quod in vita patris filii non poſſint
petere exceſſum, dictum declarari nullum &
uti remedio noſtri tex nunquam mihi placuit,
neque placet, quamvis propter ipſorum autho-
ritatem, aliquis meæ non arridebit opinioni,
ſed contrariæ dictorum patrum fulcitæ dicto
decreto Granatenſis prætorii, de quo *ut dixi* teſ-
tatur Ayora, *ubi ſupra*: Et pro mea contra eo-
rum opinionem conſidero ſequentia fundamen-
ta à nemine conſiderata. Primum, quod lex
noſtra ipſo jure annullat contractum, ut *finali-
bus verbis ejus apparet* dum dicit, *Sean en ſi nin-
gunos, y de ningun valor, y efecto*, inſuperq; reſiſ-
tit parentibus & prohibet eis ne filios melio-
rent pro dotibus, ubicunque verò lex reſiſtit
& annullat, impeditur dominii † tranſlatio, 22
neque ulla naſcitur naturalis, nec civilis obli-
gatio, ut per omnes *in l. frater à fratre. ff. de
cond. ind. & in l. 3. §. ſciendum* per textum *ibi
ff. de donat. int. vir. & uxor.* notat in præſenti
Baeça, *c. 36. num. 4.* deficit enim titulus, ex eo verò
quod nullum eſt, nullus poteſt produci nec ſequi
effectus, igitur gener & uxor ejus contra fratres
utentes remedio noſtræ legis, non poſſunt ſe
exceptione aliqua juvare, & ſic reſtitutio etiam
in vita patris eſt facienda fratribus petentibus.

Secundum, quia pœna amiſſionis exceſſivæ
patris ipſo jure imponitur, ut patet *ex verbis il-
lis, Laya perdido y pierda*, nam licet verbum,
Pierda, ſit dubium, † an ſit latæ ſententiæ, ex 23
dictis

dictis per Tiraq. *in l. ſi unquam verò, revertatur, numero* 155. *cum ſequentibus*, tamen ubi adjijitur alia dictio inductiva latam ſententiam, tunc benè inducit privationem ipſo jure, ex Tiraq. *ubi ſupra, numero* 153. hic tamen adeſt illa alia dictio, *Lo aya perdido*, quæ eſt præſentis, imò & præteriti temporis, & eſt executiva, & ſic inducit ipſo jure privationem, ut in propoſito tenet Baeça, *dicto c.* 36. *num* 4. præmaxime accedentibus verbis aliis legis noſtræ in ſupplicatione appoſitis, *Y por el miſmo caſo paſſe el derecho de la demaſia a los herederos*, quæ ſunt verba executiva, ut & inquit Baeça, *ubi ſupra*, ubicunque tamen actio ipſo jure tollitur, prout hic tollitur genero & ejus uxori, & transfertur in filios, quia verbum illud, *Herederos*,
24 quoties agitur de re noſtræ ſimili, de filiis intelligitur, † ſecundum Alexan. Jaſ. & Bar. *in l. Gallus §. quidam ff. de lib. & poſth.* & Baeçam, *dicto c.* 36. *numero* 5. non ſolum filii, verum & ipſe judex ex officio debet & poteſt repellere illum, cui actio non competit, ut per Tiraq. *ubi ſupra, numero* 345. & ſic genero & uxori, quibus nullum jus retinendi dari poteſt, & filiis jus petendi competit, ſaltem ad excitandum officium judicis, igitur filii non ſunt excludendi in vita patris: Imò & quod fortius judico, quod ipſe-
25 met pater † id poteſt petere, nam quoties aliquid eſt nullum ipſo jure poteſt quis contra proprium factum venire, ſecundum Tiraq. *ubi ſupra, nu.* 406. & Baeçam, *hic c.* 11. *n.* 82. poteſtque tunc turpitudo propria allegari, ut per eundem Tiraq. *ibi, n.* 420. & hanc opinionem in patre ſequitur eam veriorem dicens Baeça, *hic c.* 34. *n.* 1. *&* 2. & Matienço, *in l.* 3. *gloſ.* 7. *numero* 6. *tit.* 8. *infra iſto lib.* & Angulo *l.* 10. *tit.* 6. *gloſ.* 9. *numero* 2. *infra iſto lib. tit.* 5. & Palac. Rub. *in l.* 17. *Tauri, numero* 44. ubi & tenet, quod & ipſi filii poſſint id petere vivente patre, etiamſi Ayora *in d.* 2. *parte dicto c.* 20. aliud etiam in patre velit, & malè: quod ſi pater hoc poteſt, cur non & à fortiori filii poterunt etiam vivente patre: Et in patre etiam de jure civili *in terminis legis ſi unquam C. de rev. don.* ſic erat, ut videre licet ex Tiraq. *ibi, in verbo, in ejuſdem donatoris arbitrio, numero* 1. *pag.* 305.

Tertiò, & propius accedendo ad materiam id fortificatur, nam licet agnatus, cui jus eſt revocandi alienationem factam in extraneum, id facere debet intra annum à morte donantis & alienantis, *per §. Titius* 1. *ſi de feudo fuerit cont. int. domin. & agnat.* tamen eſt verum id, niſi alienatio ipſo jure non valeat, nam tunc ſtatim poteſt agnatus, vel dominus non ſpectata morte alienantis revocare *l.* 1. *§. ſed & res, per quos fiat inveſ. c.* 1. *verſic. alioquin, tit. de alien. feud.* notat Tiraquel. *ubi ſupra, n.* 454. neque poteſt dici id ſpeciale in feudo, quoniam id non ex feudi ſpecialitate conſtituitur, ſed ex natura annullationis ipſo jure inductæ, quæ cuilibet materiæ applicari poteſt, cum eadem ſit ratio, & eſt hoc ita, meo videri, fortiſſimum argumentum, quod nullam patitur reſponſionem.

Quartò, & non minus fortiter facit, quoniam ad ſciendum an dos promiſſa excedat metam noſtre legis tempus promiſſionis eſt inſpicien-
26 dum, † ſecundum veram opinionem, quam fundat optime Baeça, *hic c.* 51. *numero* 1. *cum pluribus ſequentibus*, ubi ex lege noſtra id clariſſimè fundat, *& in numero* 3. refert plures ex Doctoribus primæ opinionis ita tenentis, & diximus, *in l.* 3. *titul.* 8. *infra iſto lib.* licet in alterius ſtatuti propoſitum contrarium voluerit Aymon Craveta, *conſil* 778. *per totum, volum.* 5. ſi ergo tempus promiſſionis eſt inſpiciendum, non eſt ſpectanda mors patris, ceſſantque fundamenta contrariæ opinionis in quibus totam vim & probam conſtituunt, eam tenentes, ſcilicet, quod poterit pater augere bona & plura alia relinquere tempore mortis, quibus conſtet dotem non eſſe exceſſivam, item quod poterunt filii mori ante patrem, nam hæc omnia ceſſant, ſi tempus promiſſionis eſt conſiderandum, neque mors filiorum damnificat genero & uxori, quoniam ſi omnes filii moriuntur ipſi genero & ejus uxori omnia deferuntur tam illa, quæ propter exceſſum reſtituerunt, quàm alia, & quamvis filii filios relinquant, exceſſus ille ſi apud filios ipſos remanſit, purà, quia emancipati erant tempore reſtitutionis, computandus eſt in legitimis eorum, & ſic tanto minus à bonis patris conſequentur, item in tempus mortis ſpectare, quid eſt niſi cuniculis ſubvertere legem, & fraudibus occaſionem præſtare, ut in ſimile propoſitum inquit Baeça, *in dicto c.* 11. *numero* 89. *& l.* 29. *Tauri.* 3. *tit.* 8. *infra eo. reſponde*, ut *ibi* per me *numero* 18. *& hic numero* 25. & per Ang. *ubi ſupra, numero* 4.

Quintò, quoniam iſta noſtra retenta opinione filii ad æqualitatem rediguntur, propter quam æqualitatem ſervandam multa ſunt introducta in jure, ut ex latè dictis per Manticam, *de conjectur. ment. teſtator. lib.* 6. *tit.* 2. *numero* 5. *& ſequen.* & ſic nimirum ſi filii in vita admittantur patris ad exceſſum hunc annullandum.

Sextò quoniam ſi Baeça ipſe *in dicto c.* 34. *num.* 10. fatetur, quod ſi petentes hoc in vita patris eſſent filiæ fœminæ, & dotari non poſſent, ceſſaret dicta prima opinio, & ſic poſſent remedio noſtri tex. uti, cur non idem in filiis maſculis, qui etiam dotandi ſunt à patre, & eis præſtandum unde onera matrimonii contrahendi ſuſtineant, cum ſit eadem ratio, neque lex noſtra diſtinguat, quoad agendum remedio noſtri tex. fœminas filias à maſculis filiis, igitur ſuamet declaratione confunditur opinio prima Baeçæ & ſequacium, & hæc noſtra fortificatur.

Septimò, quoniam ex dictorum patrum opinione maximum damnum filiis obvenire poſſet, & ex noſtra maximum commodum, tam ipſis, quàm filiæ dotatæ, nam ut quotidie contingit, exceſſus iſte ſolet eſſe magnus, qui quidem ſi ad petitionem filiorum aliorum redderetur patri, eò quod filii erant ſub ejus poteſtate conſtituti, nonnè poterit pater ipſe cum exceſſu illo alia plura bona acquirere, & augmentare bona & hæreditatem, prout præſumitur patrem facturum, qui quotidie inhiat pro honore & commodo filiorum, reſpectu quorum nullus eſt amor, qui vincat paternum, ſed ſi filii non poſſent revocare exceſſum in vita patris, clariſſimum eſt filios damnificari, igitur qui damnificatur omnibus modis eſt admittendus ad damnum revocandum & evitandum, neque poſſunt gener, & ejus uxor conqueri ſe fuiſſe illuſos, prævidere enim debebant legis noſtræ diſpoſitionem, & legis ignorantia nemini favet, cum ubiq; peri-

tiores

tiores poſſit conſulere, & non poſſunt dicere ſe deceptos ſed ſtultos ut inquit Baeça *hic c.* 9. *n.* 80. *&* 95. & eis poteſt dici, amici diſcite cautius negotiari.

Octavò & finaliter conſidero pro hoc l. 8. *tit.* 4. *par.* 5. ibi. *En tal manera que toda via finque en ſalvo a los fijos la ſu parte legitima tambien en vida de ſu padre, como deſpues de la ſu muerte*, ponderando verba illa, *en vida*, nam ſi tenemus opinionem, quod filii in vita patris non poſſint petere exceſſum dotis ſorori promiſſæ datæ per patrem, clarum eſt, quod in vita præjudicatur eis in legitima, & negari id nullo modo poteſt, neque eget probatione, quia de ſe patet, imo & in morte patris poſſet ob hanc cauſam aliis filiis præjudicari, nam poterit gener tunc habere conſumpta omnia bona ſua & uxoris tempore quo pater moritur, prout eſt ordinarium, ut *ex præfatione & ſupplicatione novæ conſtitutionis in princ. hujus legis per me ſcripta & relata* colligitur, & ſic filii tam in vita quam in morte remanerent damnificari in legitima, igitur lex illa partitarum eſt optima pro noſtra opinione, neque obſtat reſponſio ad eam propoſita per Baeçam, *in dicto, num.* 10. *c.* 34. ſcilicet, quod verba illa dictæ legis 8. partitarum, haberent hunc ſenſum, ſcilicet, patrem neque in morte poſſe præjudicare filio in legitima, non vero quod filius poſſit impugnare donationem, nam quorſu eſt hæc præſervatio legis illius, quod filius in legitima neque in vita, neque in morte per patrem præjudicetur, niſi ut cum effectu præſervatio fiat, & remedium adhibeatur ante cauſam vulneratam: Item quia ſi dicta lex partitarum in præcedenti caſu, ſcilicet, quoties donatio revocatur nativitate filiorum, poteſt
26 ſtatim agi † ad revocationem non ſpectata morte patris donantis, ut ibi inquit gloſ. *Que luego*, etiamſi de jure civili aliud dicerent relati per Tiraq. *in l. ſi unquam C. de revoc. donat. in dicto verbo, in ejuſdem donatoris arbitrio, num.* 3. *pagin.* 305. igitur & idem in ſequenti caſu, ubi deducta præſervatione lex illa partitarum agit cenſetur proviſum, cum facilius lex ſequentia reſpiciat, quam ſequentia præcedentia, & ſic iis fundamentis mihi hæc applaudet opinio, quod filii etiam in vita patris dotantis poſſint uti remedio noſtri text. contra exceſſum dotis, & ſuſpicor, quod ſi dicti Doctores hæc fundamenta conſideraſſent, eam tenerent, & ſequerentur, ſed quia multoties aliorum dictis confiſi, ut grues unus poſt alium currimus, non conſideramus perfecte quæ conſideranda ſunt, & ſic nimirum ſi maturiori conſideratione nova erigatur ab aliquo opinio contra plures aliam tenentes, prout de jure videmus inter doctores civiles affirmari, quod una fuit opinio communis uſque ad tempora Bartoli, & poſt contraria Bartolo ſervatur, ut communis, maximè, cum ut *ſupra* diximus Palac. Rub. *in dicta l.* 17. *Tauri, num.* 44. hanc noſtram tenuit opinionem: neque obſtat aliud fundamentum Doctorum contrariæ opinionis ſcilicet, quod viventis nulla eſt hæreditas, & quod in vita patris filius non eſt debita legitima, nam hic non agimus de hæreditate, neque de legitima, ut loquuntur relati per Tiraq. *in dicto num.* 3. *pag.* 305. ſed loquimur de pœna incurſa, in amiſſione exceſſus dotis filiæ per patrem datæ ob contraventionem noſtræ legis, quod eſt differens, & ſic in quolibet tempore peti poteſt per filios tanquam noſtræ legis, & ejus pœnæ executores: ut voluit reſpondere Matienço, *hic gloſ.* 4. *num. fin.* pro qua reſponſione facit, nam illud, quod aufertur marito ex diſpoſitione *l. hac edictali. C. de ſecund. nup.* non eſt legitima, ſed pœna quam filii lucrantur ex illa lege, ut *ibi num.* 10. communem teſtatur Bertrand, teſte Villalobos, *in ærario mille comm. opin. litera E. num.* 30. vel reſponde ut per Angulo, *ubi ſupra, num.* 4. vel, ut ego reſpondeo *l.* 29. Tauri in contrarium allegatæ ſuper ea, *in l.* 5. *tit.* 8. *num.* 18. *& ſeq. infra hoc libro.* Nec placet concordia, quæ (*eſt Segura l. cohæredi. §. cum filiæ, num* 137. *cum ſequentibus, aliquibus ff. de vulg.*) poſſet deſumi, ſcilicet, an gener participaverit de fraude, quia ultra quod ab hac concordia deviat Olanus *in Antinomia juris civilis & Regii, litera D. num.* 51. quoad creditores patris procedere poſſet, non verò quoad filios de quibus agimus, qui pinguius jus *ex lege noſtra* habent, & ipſis exceſſus applicatur, qui quidem exceſſus ſolummodo annulletur non verò tota dotis promiſſio, & conſtitutio, ut optime advertit Palac. *Rub. in repetitione capituli* §. 24. *n.* 3. & *ibi* Addition. *litera E. notabili tertio* alios ad hoc allegat, & Baeça, *hic capite* 33. *num.* 14. *cum ſequentibus aliquibus.* Aliud autem quod à Doctoribus juris civilis diſputabatur, ſcilicet, an durante matrimonio inter dotatam & ejus maritum id poſſet peti, de quo regulam, ampliationes & fallentias deſcripſit Segura, *ubi ſupra, numero* 126. *cum ſequentibus pluribus*, & Lara, *in l. ſi quis à liberis* §. idem reſcripſit *num.* 33. *&* 34. *ff. de liber. agnos.* & Burgos de Paz *conſ.* 34. *num.* 4. *&* 5. tamen jure noſtro Regio attento *ex lege noſtra* omnes Hiſpani ſcribentes magis communiter tenent, quod etiam conſtante dicto matrimonio id poſſit peti, ut apparet ex Lara *ubi ſupra*, & ex Baeça & Matienço, *ubi ſupra, relatis* & verius eſſe & ſic in chancellaria determinatum aſſerit Pal. Rub. *in repetit. cap. per veſtras d. notab.* 3. §. 24. *num.* 3. *& prin.* §. 22. *num.* 9. ubi dicit ſic fuiſſe deciſum, nam lex noſtra annullat contractum & promiſſiones prohibitioni legis noſtræ contrarias, & prohibet nihil dandum filiæ ultra legitimam pro dote, & ſic gener plus recipiens de ſe conqueratur, qui non prævidit prævidenda, & diſcat cautius negotiari, ut inquiunt Lara & Palac. *Rub. ubi ſupra*, quæ omnia non ſic reperies per aliquem conſiderata, unuſquiſque meliora eliget & ſequetur in judicando & conſulendo, nollem enim eſſe novarum opinionum inventor, & ut talis haberi.

Ibi, *La octava parte* In arrhis, & male voluit legem hanc in iis verbis intelligere Didacus Per. *in additio. ad Segur am in l.* 1. §. *ſi vir uxori, num.* 139. *fol.* 146. *ff. de acquir. poſ.* & quod ſic corrigeretur *l.* 50. *Tauri*, quæ eſt lex ſequens uſque ad decimam bonorum partem permittentem in arrhis dari, nam text. *hic* non loquitur de arrhis, ſed de jocalibus datis ſponſæ per ſponſum, quæ quidem multum ab arrhis differunt, ut patet *ex rubrica noſtra* dum dicit *Arras, y joyas*, copula enim illa, *Y* inter diverſa ponitur, ex communique uſu loquendi, id etiam decerpitur, nam arrhæ dantur & promittuntur

in præmium nobilitatis, vel virginitatis amiſſæ, aut alterius ſufficientis cauſæ, jocalia verò cauſâ amoris & ornatus, de quibus dicitur etiam *in l. 3. infra eod.* ideoque lex noſtra in ſuo caſu ſponſaliorum jocalium eſt intelligenda, lex verò ſequens in arrhis, neque una per aliam corrigitur, & ſic reperi reprobaſſe Didacum Perez, Villalobos, *in ærario ſuo communium opinionum, verbo, arrha, fol.* 16. & Doctor Gutierrez, *in tract. de juramento confirmatorio prima part. c.* 14.
27 *num.* 13. ubi *num.* 15. tractat, à juramento † confirmetur promiſſio jocalium excedens octavam hanc partem dotis, & D. Spin. *in ſuo ſpeculo teſta. gloſ.* 18. *princ. n.* 117. ubi *n.* 118. inquit quod ſi maritus habeat filios ex alia uxore non poterit donare illam octavam partem,
28 † quia ultra quintum diſponere non poteſt, & ſic declarat noſtram legem cum Avend. & Gutier. per eum relatis, & ex conſequenti ſi aſcendentes habeat non valebit ultra tertiam partem, de qua tantum diſponere poterat, quia aſcendentes habebat. Et an extraneus poſſit joca-
29 lia ultra octavam partem donare, † vide Gutierrez, *ubi ſupra, numero duodecimo*, regnicola tamen etiam de bonis quæ extra regnum habet non poterit legis noſtræ metam excedere, ut per Pelaez, *de major.* 1. *part. quæſtion.* 58. *num.* 58. ubi ex ſequentibus idem decerpes eſſe cum regnicola exiſtit extra regnum.

Ibi, *Ceſen las fraudes.* Non enim adverſus legem fraus eſt admittenda, ut per Baeçam, *hic c.* 20. ubi declarat qualiter fraudem adeſſe probabitur. Et quot modis fiat legi fraus, vide text. ubi Doctores *in l. contra legem, cum ſequent. ff. de legibus*: Et nota quod ſi inſcio marito aliquid mater det vel promittat, nihil valet, ut dicemus *in l.* 8. *tit.* 8. *gloſ.* 1. *infra, eod. lib.*

Ibi, *Y los contratos, y promiſſiones.* Imò; & ſi quæ fidejuſſiones eſſent præſtitæ itidem nullæ ſunt, ſecundum Meneſes, *in auth. reſ. quæ, numero* 19. *C. communia de leg.* & Baeça, *hic c.* 35. reſciſo enim contractu principali & omnes ob-
30 ligationes & acceſſiones ejus annullantur, † ex text. *in l. fin. ff. de conſtit. pecun. & l. cum principalis ff. de reg. jur.* tradit Suarez *l. poſt rem. num.* 16. *pag.* 319. & probatur etiam *ex l.* 56. *colum.* 2. *tit.* 5. *par.* 5. latè Ripa, *in l. ita ſtipulatur, numero* 34. *cum* 4. *ſequentibus, ff. de verborum obligationibus*, & Jaſ. *in l. certi condictio.* §. *ſi nummos, num.* 35. *ff. de condictione indebiti*, & *in l. ſi ita ſtipulatus* §. *Chryſogonus, num.* 48. *de verbor. obl.* Adeò ut & conſtitutum nullum ſit, nullaque ex eo transferatur poſſeſſio data contractus nullitate, ſecundum Aven. *reſpon.* 12. *num.* 4. *verſi. & hoc probatur*, de quo & per Anton. Gom. *in l.* 45. *Tauri, num.* 25. *cum ſequen.* & Matth. Afflictis *deciſ.* 331. & 361. & 395. ubi dixit, quod in tali caſu ſpoliato à
31 poſſeſſione non datur † remedium poſſeſſorium, ut & per Jaſ. *in l.* 1. §. *ſi vir uxori, num.* 11. *cum ſequentibus ff. de acquir. poſ.* de quo tamen videnda ſunt dicenda *in l.* 2. *in gloſ. Hazer contrato, ubi ampliat in fine, tit.* 3. *infra, eod. lib.*

Ibi, *Sean en ſi ningunos.* Etiamſi matrimonium tale, in quo exceſſiva dos eſt promiſſa non ſequatur, neque effectum ſortiatur, ſecundum Baeçam *hic, c.* 21. *num.* 7. *cum ſequentibus* aliquibus, & an curſus longiſſimi temporis revalidet nullitatem hanc † tradit Baeça *hic c.* 34. & *in* 32
c. 57. an per reſcriptum Principis eludatur lex noſtra, & *in c.* 33. tradit an res & exceſſus hic ſit reſtituendus cum fructibus & quatenus revocetur, & an de evictione pater teneatur, ſi in dotis promiſſione ſe ad hoc obligaverit, *in c.* 32. *num.* 16. ipſe Baeça tractat, & an juramento confirmetur vide Gutierrium *in d. c.* 14. *num.* 14. & 15. Et nota, quod lex iſta procedit etiamſi puella noſtri Regni nubat cum viro extraneo à Regno, prout contra Minchacam tenet Pelaez, *de major.* 1. *parte quæſtione.* 58. *num.* 64. & faciunt quæ *ibidem* dixit *in num.* 37. *cum pluribus ſequentibus & antecedentibus.*

Ibi, *Ce virgen valor, y efecto.* Et ſic ipſo jure ſecundum Jaſ. *in l. filius familias* §. *divi. el.* 2. *in lectura num* 2. & 3. *de leg.* 1 & *in l. de pupillo.* §. *ſi quis forte. ff. de nou oper. nuntiatione*, & hæc pro hac lege, cætera per Baeçam videri poterunt.

IN LEGEM SECUNDAM.

Quæ erat 50. *Tauri.*

Legi fori prohibenti ultra decimam partem bonorum arrharum nomine dandam aut promittendam renuntiari non poteſt, & tabellio aliter ſcribens punitur pœnis noſtri text.

SUMMARIUM.

1 *Arrhas ſi promittat mulier marito an excedere poſſit taxam legis noſtræ, & ſic decimam partem bonorum,*
2 *Uxor ita marito dat arrhas ſicut è contra. Arrha an in quinto computentur, remiſſivè.*
3 *Pœna in ſponſalibus promitti deponi non poteſt etiam inter attingentes ipſos ſponſos,*
4 *Arrha quid ſit & an tradenda ſit ſtatim,*
5 *Datio arrharum in contractibus an faciat rem deſinere eſſe integram, ita ut à contractu reſilire non liceat,*
6 *Arrharum datione matrimonium diſſolvi non poteſt, & tunc debent arrhæ in quantitate conſiſtere, licet ex l. partitarum etiam in ſpecie dari poſſint.*
7 *Arrhas perdit ille propter cujus culpam matrimonium non ſequitur, & alter eas lucratur,*
8 *Arrhæ, de quibus in præſenti dande in præmium nobilitatis vel alterius cauſæ tempore ſponſaliom vel nuptiarum dari non poſſunt,*
9 *Arrhæ hæ multum differunt à donatione propter nuptias,*
Arrhæ hæ etiam viduæ dari poſſunt ibidem.
10 *Arrhas, quæ promittuntur loco pignoris & ſecuritatis matrimonii, nullus lucratur ſecuto matrimonio, illas vero, quæ in præmium ſic,*
11 *Donatio facta ſponſæ ex cauſa juventutis, nobilitatis &c. valet etiamſi excedat metam noſtri tex. ſi animo donandi fiat,*
12 *Arrhæ a minore etiam conſtitui poſſunt in pecunia vel in re mobili aut ſemovente ſecus vero ſi in immobili, niſi ut ibid.*
13 *Arrhæ computanda ſunt deducto ære alieno. ubi, & n.* 14. *an officium Rectoria & tabellionatus computetur, ubi & quid in officiis juſtitia, in n.* 15.
Arrha conſtituta ante matrimonii contractum an poſſunt excedere metam noſtri tex. ibid.
16 *Arrha an poſſint promitti per pauperem ſolvende in tempore, in quo bona habeat,*
17 *Juramento an poſſit renuntiari remedio noſtræ legis,*
18 *Decima pars qualiter æſtimabitur ſi promittatur per poſſeſſorem majoratus ad arrharum dationem.*
Arrha conſtitutio an excedat nec nè metam legis, quis probare debet, d. num. 18. & 19. *ubi qualiter & quando probabitur.*
20 *Arrharum promiſſio an in toto vitiabitur, vel in exceſſu tantum.*
21 *Arrha promiſſæ an veniant ad computationem valoris tertii & quinti uni ex deſcendentibus pro melioratione aſſignati, ubi, quod tempus inſpiciatur ad videndum an excedant metam noſtri tex. ibidem.*
22 *Arrharum promiſſio non minuitur etiamſi poſt facultates minuantur, &* 23.
24 *Arrharum promiſſio poteſt fieri de bonis præſentibus & de futuris, ubi, ſecus ſi augmententur facultates, ut ibi, num.* 25.
26 *Arrhas an poterit petere mulier viro vergenti ad inopiam,*
27 *Hypothecaria competens pro donatione propter nuptias an & pro arrhis competat & privilegiata,*
28 *Arrhas an vendicet uxor, cui promiſſæ ſunt.*
29 *Arrhas promittens, ſi non habeat filios, an poſſit excedere metam noſtri tex.*
30 *Arrhas promittens an poſſit exceſſum decimæ partis ex quinto ſupplere.*
31 *Juri prohibitivo renuntiari non poteſt,*
32 *Lex prohibitiva habet clauſulam derogatoriam, & ſic ſtatutum contrarium nil valeret, neq; à pœna excuſaret, ut ibi, niſi ut ibi, n.* 32.

IBi, *Ley de el fuero.* Quæ eſt l. 1. *in principio, titulo. De las arras, lib.* 1. *for.* ubi Suarez loquitur latè, ultra Gloſſatorem Montalvum & an valeat noſtræ legis diſpoſitio, tractat Baeça, *de dote filiarum c.* 11. *num.* 10. & lex noſtra procedit etiam, in muliere promittente arrhas ma-
1 rito in præmium nobilitatis, † vel honoris, aut divitiarum, quia ſunt correlativa, & ita uxor
2 marito arrhas dat, ſicut vir uxori, † ſecundum Palac. Rub *in rub.* § 54. *num.* 1. & an arrharum promiſſio & datio computetur in quinto bonorum arrhas donantis, dicemus Deo volente *in l.* 12. *in princ. tit.* 6. *infra iſto lib.*

Ibi *En arras.* Nam licet in ſponſalibus non poſſit adjici pœna *ex c. gemma de ſponſalibus*, etiam in minima quantitate, & etiam inter eos, qui
3 ipſos ſponſos † jure ſanguinis attingunt, ſecundum Abb. & alios relatos & ſecutos per Covar. *in* 4. 2. *part. c.* 3. §. 7. *numero* 5. & Villalobos *in ærario vulg. commun. opin. litera P. numero* 87. 88. & Bartol. Socin. *conſil.* 3. *numero* 1. *vol.* 1. tamen arrha bene poteſt præſtari in eodem ſponſaliorum contractu, ſecundum eoſdem *ibi* maxime Covar. *num.* 6. non enim ſecundum eum *ibi, numero* 7. arrha ita facile conſtituitur, ſicuti promittitur pœna, Cum arrha realiter tradi debeat, unde non eſt mirum ſi in matrimonio promittatur, quod cum maturo conſilio arrha tradatur, & ſic de earum traditione conſtare debet, ut per Covar. *ubi ſupra, numero* 7. *cum* 4. *ſequentibus* ubi ampliat hoc: eſt enim arrha proprie id quod traditur inter ſponſos in pignus complendi matrimonii, † tex. *in l. arrhis, & l.* 4
fin. C. de ſponſal. l. 1. *tit.* 11. *part.* 4. *in prin.* ad exemplum ejus quod in venditione, cæteriſque contractibus traditur, in venditionis, vel rei contractæ argumentum & pignus, *l. exemplo.* §. *is qui vina. ff. de actio. empti. l.* 2. *C. quando lic. ab emp. diſced.* notat Covar. *ubi ſupra, numero* 6. ex quo ſolet in controverſiam deduci, num datio arrharum faciat rem deſinere eſſe integram, ita ut à venditione, vel contractu non 5
liceat diſcedere, & in hoc communiter & vere traditum eſt, teſte Horoſcio *in l juris gentium* §. *adeo autem, numero* 7. *colum.* 815 *ff. de pact. & in l. ab emptione, numero* 4. *col* 945. *ff eod. tit.* quod non facit rem deſinere eſſe integram, niſi ut arrha & ut pars pretii detur, & in pecunia numerata conſiſtat, tunc enim pars pretii dici poteſt, ſecus ſi in ſpecie quomodo l. 7. *tit.* 5. *par.* 5. declarandam ipſe Horoſcius aſſerit *in d. numero* 7. qui & illud adjicit, ſi arrha poteſtate conventionis non futuræ ſed jam perfectæ detur, deſinere rem eſſe integram, nam & hoc genus illud locutionis ſignificat, *O por otorgamiento*, quod novum quibuſdam videri ſolet, & ut ipſa tunc arrha ut pars pretii datur, neque ab emptione vel contractu licet diſcedere, *dicta l.* 2. *C. quando lic. ab empt. diſ.* & ſic ad noſtrum propoſitum infertur, quod per arrharum dationem contracta matrimonii † diſ- 6
ſolvi non poteſt altero contrahente invito, oportereque tunc arrhas & pignora pro matrimonii ſecuritate data in quantitate conſiſtere aliàs nihil agi, ſecundum tex. *l. Titia. ff. de verb. oblig.* licet per *l.* 8. *tit.* 18 *par.* 3. etiam in ſpecie dari poſſit, imo & ab utraque parte hinc inde ſecundum Gregor. Lopez *ibi*, contra Bart. per eum relatum, & notat in terminis Suarez *in d. tit. De las arras*, in princ. fol. 25. ubi inquit quod ſi propter culpam unius non fiat matrimonium, perdit ipſe † arrhas, & alter eas lucratur, *ex l. fin. C.* 7
de ſponſal. & ex l. 1 *tit.* 11. *par.* 4. & arrhæ iſtæ ſecundum dictam ſignificationem ſumptæ poſſunt in matrimonio intervenire, ſecundum dictos Doctores, & Anton. Gom. *hic numero* 11. *in medio*, & glo. per tex. *ibi l.* 39. *tit.* 11. *par.* 5. & de his arrhis in pignus & pro ſecuritate dotis datis, ſicut & alterius contractus, non loquitur lex noſtra, ſed de arrhis, quæ ſecundum modum loquendi in Hiſpania, promittuntur mulieribus in honorem virginitatis, nobilitatis, aut divitiarum, ſecundum Suarez *ubi ſupra*, & Anton. Gom. *hic numero* 12. & Covar. *d.* §. 7. *numero* 12. & iſto modo iſtæ arrhæ dantur in Caſtella, & tota Hiſpania noſtra, danturq; ante contractum ſponſaliorum ſive poſt, imo & tempore benedictionis nuptiarum † ſecundum eos, & Suarez *ubi ſupra* 8
in prin. & in verſic. pone quod tempore, fol. 30. & Anton. Gom. *numero* 12. & Caſtillo *hic numero* 6. & Barçam *de non meliorand. filiab. c.* 5. *numero* 18. & 19. & ſecundum gloſ. mag. *l.* 1 *tit.* 11. *part.* 4. nam non poſſunt dici donationes ſimplices, quæ non valent inter conjuges, ſed remuneratoriæ in præmium virginitatis, vel juventutis, nobilitatis, aut alterius cauſæ, licet à communiter accidentibus

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS ®

accidentibus ante ſponſaliorum contractum fiant, & de iis hodie utimur. & text noſter loquitur, nam de illis quæ antea loco donationis propter nuptias dabantur in Hiſpania, ſecundum tex. *l.1. tit.11. par.4.* non loquitur noſter tex. cum ſecundum ſupra dictos maxime Covar. & Anton. Gom. multum differant à dona-
9 tione propter nuptias, † & tres differentias etiam hodie deſcribit gloſ. mag. *in ead. l. 1.* & Anton. Gomez, *l. 51. Tauri. numero 11.* licet & hodie *ex illamet l.1.* aſſerant Meneſes *in authent. res quæ, numero 25. C. communia de leg.* & Palac. Rub. *in rubr. §. 21. & 24.* & Burgos de Paz *con. 14. numero 11. vol. 1.* arcam hodie loco donationis propter nuptias ſucceſſiſſe, ſed meo judicio falluntur; non enim tales dicuntur arrhæ, niſi illæ quæ ſupra dictis reſpectibus præmii virginitatis vel alterius ſimilis cauſæ dantur, & ideo etiam viduæ dari poſſunt, ſi cum ſene vel ignobili nubat, neq; ſtatim traduntur, ſed promittuntur potius ſolvendæ poſt mariti mortem, prout & probatur *ex l.4. infra iſto tit. & lib. ibi, Pero ſi arras oviere, &c.* & ſic lege *noſtra attenta & dicta lege fori, De las arras, ad quam noſtram ſe refert & d. l.4. infra eod.* non procedit jam diſpoſitio dictæ *l.1. tit.11. part.4.* quoad denominationem & ethimologiam arrharum ibidem deſcriptam, & ſic arrhas has noſtri temporis (quæ ſunt illæ quæ in præmium aliquod dictorum promittuntur) matrimonio ſecuto lucratur illa cui promiſſæ ſunt, & hæredes ejus ſecundum *d. l. 4. infra eod.* illas verò quæ loco pignoris dabantur antea ſecundum illam *legem 84. tit.18. par.3.* non lucrabatur ulla pars,
10 ſi matrimonium † ſequebatur, ſed tunc ſi non ſequebatur, tunc enim ut diximus *ſupra* culpoſus in adimplendo matrimonio perdebat eas & conſorti obedienti applicabantur, item in illis loco pignoris datis poteſt excedi taxa & meta noſtri tex. eo quod loco donationis propter nuptias ſucceſſerant, ſecundum *d. l. 1. tit.11. part.4.* in qua quantitas non erat declarata, & tenet *ibi* gloſ. *mag. ad fi.* in noſtris verò meta noſtri tex. eſt ſervanda, & ſic donatio propter nuptias in regno noſtro non practicatur. Ant. Gom. *hic n. 11. in fin.* Valeret tamen in vim donationis factæ
11 ex cauſa juventutis, nobilitatis, aut † cauſæ alterius, ſi hac conditione matrimonium contraheretur, etiamſi decimam partem excederet, ſecundum Covar. *in d. 2. par. c. 3. §. 5. nu. 2.* vel ex cauſa dotis, ut *ibi*, & tradit noviſſimè Ayora *in tractat. de partit. 1. par. c. 7. num. 30.* ubi & dubitat, an valebit nec ne, ex eo quod videtur donatio inter virum & uxorem, & inquit quod ſic, ut dicit Covar. *ubi ſupra*, quia eſt remuneratoria in præmium nobilitatis, vel virginitatis amiſſæ, quoniam fit animo donandi.

Ex quibus infero quod à minore etiam conſtitui poſſunt arrhæ hæ noſtri text. quia facit quicquid homo quilibet major feciſſet, promittitque eas in præmium & remunerationem virginitatis nobilitatis vel alterius cauſæ, & in pecunia, vel in re quæ ſervando ſervari non poteſt, promit-
12 tuntur, ſecus vero † ſi in re immobili promitterentur, quia tunc decretum judicis requireretur, ſecundum Anton Gom. *hic nu. 14.* & tradit Suarez, *in d. tit. De las arras, § ſed utrum minor. fol. 39.* & gloſ. mag. *in d. l.1. tit. 11. par. 4.* quod & receptius in dote aſſerit Covar. *in pract. c. 28. n.10. in prin.* ſi tamen, ſecundum eum *ibi*, poſt dationem arrharum, etiam in immobili re conſiſtentium, tranſeat quinquennium poſt ætatem perfectam viginti quinque annorum, confirmatur talis datio, ſecundum Anton. Gom. *hic, num. 14. verſic. unum tamen eſt*, & idem eſſet ſi juramentum interveniret ex parte minoris in tali arrharum promiſſione intra metam noſtri text. facta, quia tunc etiam valeret ex tex. & ejus materia *in authen. ſacramenta puberum C. ſi adverſus vend.* & *ibi* Gutierrez *numero 25. pag. 305.*

Ibi, *De la decima parte de ſus bienes.* Intellige
tamen, prius deducto ære alieno, † quoniam an- 13
tè bona dici non poſſunt, prout aſſerit Montalvus *in d. l. 1. tit. De las arras, lib. 1. fori*, quem ſequitur *ibidem* Suarez *verſic. nota tamen ſecundum, fol. 34.* ubi & optimè declarat, quæ dicantur eſſe in bonis, & *in verſic. nota primo*, breviter diſſerit unde hoc originem habuerit, & in propoſitum Rebuf. *l. bonorum 49. pag. 360. verſic. & ſic cum ſequent. tit. de verb. ſig.* aliqua tradit & Ayora, *de partit. c.7. n.19. & 20.* & faciant etiā dicta *d. in l. ſupra proxima*, ubi remiſſivè tractavi, an in taxa illius legis facienda, ſit æs alienum deducendum: Et ſi habet bona libera, inſpicitur valor eorum, ſi verò bona ſint reſtitutioni ſubjecta valor tantum uſusfructus æſtimabitur, ſecundum Palac Rub. *in repetitione rubr. §. 2. Rum. 5. in principio.* & an officium Rectoriæ vel tabellionatus & eorum valor ſit in computatione hac attendendum tangit Avend. *Reſponſ. 38.* & tenendum eſt
quod ſic, quia in legitimā imputatur, † ſecundum 14
quod dicemus volente Deo *in l.29. Taur.* & per conſequens officia juſtitiæ habita à Rege, ut auditor Regius vel Corrector civitatis, hæc enim & ſimilia officia, quæ non venduntur neque renuntiantur, neque in legitimam imputantur, ſecundum Avend. *ibi*, & Covar. *lib. 3. var. c.19. in fine*, & Anton. Gom. *l.29. Tauri. n.21.* & *ibi* Tellus *n.6. & 7.* Baeça, *de dotibus c.26. nu.14.* non conſiderantur neque æſtimantur ad hanc
decimam partem, † præſertim cum ſint amobi- 15
lia ad placitum Principis, & plus in eis aliquando expenditur quàm valeant fructus eorum, & faciunt dicenda *in l.5. tit.9. lib. iſto infra in gloſ. 2.* & tenet expreſſe Avend. *Reſpon. 38. in fin.* Sed an ſi ante matrimonii contractum fiat arrharum conſtitutio, excedi poterit meta noſtri tex. & in hoc Baeça allegando Suarez *in tract. de non meliorand. filiab. c.20. n.24. & c.21. n.1.* aſſerit poſſe, eſt tamen contra legem noſtram, & dictam legem fori generaliter loquentes tam ante quàm poſt matrimonii contractum, arrhæque non niſi ad matrimonium contrahendum conſtituuntur, à communiter accidentibus, & ſi ante fieret & valeret metam noſtræ legis excedendo, faciliter eluderetur lex noſtra, & illa fori, & fraudibus via aperiretur, neque Suarez, quem *ibidem* Baeça pro ſua opinione allegat, loquitur in hoc caſu, ſed in caſu ſolum in quo per viam venditionis aliquis mulieri alicui, remota fraude, venderet majorem partem bonorum ſuorum, & poſt multum venditione facta duceret illam in uxorem, hoc enim non eſt contra noſtram legem, & fieri poteſt & valet, ſecundum Palac, Rub. in *rubrica, §. 24. n.4* & poſt hæc tradit Matienço *hic. gloſ. 2. nu. 10.* niſi dicamus Baeçam

ubi ſupra, loqui quoties fraude remota promittuntur arrhæ per tertium aliquem qui tunc non ſperabatur, quod eſſet ejus maritus. Sed an per pauperem poſſint arrhæ promitti ſolvendæ in
16 tempus, quo bona habuerit? † dic quod ſic, ſecundum Suarez *ubi ſup §. nota ulterius.* Et an juramento validetur noſtræ legis renuntiatio &
17 dictæ legis fori, † & licet aliqui tenuerint quod ſic, ut licet videre ex Ayora, *in tract. de partitionibus 1. par. c.7. nu.19.* contrarium tamen eſt tenendum, propter præjudicium ex tali renunciatione conſanguineis promittentis obventurum, & quia lex reprobat, & aſſiſtit, & reſiſtit tali renuntiationi, & ſic ut brevitati conſulamus, hanc tenent plures dicentes eam veram receptam & magis communem relati per Matienço, *hic gloſ. 3. num.6. & 7.* & per concivem noſtrum Doctorem Gutier. *in repetitione authenticæ Sacramenta puberum n.44. C. ſi adverſ. vend. & in tract. de juram. conſ. 1. par. c. 14. num. 2.* & Villalobos *in verbo arrha, in ærario, num. 251.* & certe poſthæc vidi Matienço hæc dicentem & ſcribentem, *gloſ. 5. nu. 2. cum ſeq. aliquibus*, & fateor coram Deo & hominibus eum me nunquam vidiſſe uſque nunc poſt mea multum, neque ipſe mea videre potuit, & in multis quaſi eiſdem verbis in ſcripturis concordamus, & ſic licet multa omittam, alia tamen referam, ne videar tranſire velociter, & ſine ſale, & qualiter iſta decima pars æſtimabitur, ſi promittatur per
18 poſſeſſorem majoratus uxori ſuæ, † tradit optimè Molina *de primogeniis, lib. 1. c.19. num. 41.* & Meneſ. *in authentica, res quæ num. 30. C. communia de leg.* ubi quid ſi maritus eſt dux vel comes, & noviſſimè Ayora, *in tract. de partitionibus 1. part. c. 7. num. 26. fol. 52.* Et cui incumbat onus probandi, quod excedit decimam partem & ſic metam noſtri text. arrha promiſſa, tractat Ant. Gom. *hic ſub l. 51. Taur. num. 13.* & Cov. *lib. 2. Var. c. 6. num. 7.* quos refert Baeça, *de non melior. filiab. c. 36. num. 15.* & Pelaez *in trac. majoratus 1. p. q. 51. num. 2. cum ſeq*, & Gutier. *in d. tr. de juram. 1. part. c. 1. n. 21.* Matienço *hic gloſ. 2. num. 7. & 9.* & Ayora, *in d. c. 7. num. 27. fol. 52. & num. 29. & 39.* Ex quibus omnibus ſi bene inſpexeris deduco veram & tenendam concluſionem ſcilicet, quod ſi ipſa uxor vel hæredes ejus arrhas petant ab hæredibus mariti, & contradicatur, ipſi tenebuntur
19 probare qualitatem hanc † quod non excedunt arrhæ metam noſtri tex. quia ipſa mulier vel hæredes ejus petendo certam quantitatem arrharum, cenſentur allegare ad propriæ petitionis fundamentum qualitatem illam, ſcilicet, maritum tot bona habuiſſe, quot ſuffecerant ad arrhas illas conſtituendas intra decimam partem bonorum, cum alioqui ultra decimam hanc conſtitutio non valeat, ſed ſi maritus vel hæredes ejus peterent quod arrhæ promiſſæ & datæ exceſſerunt metam noſtræ legis, ipſi ex dicta ratione tenebuntur probare exceſſum, & ſic ille, qui petit & actor eſt ſuſtinet probandi onus, & poterit tunc exceſſus probari, vel per teſtes, vel per inſtrumenta, vel æſtimum libri, ſi forte de conſuetudine, aut ſtatuto bona civium ſoleant
20 allibrari. Sed an in totum vitiabitur arrharum † promiſſio, vel in exceſſu tantum, & dicendum eſt, quod tantum in exceſſu, quia utile per inutile non vitiatur, cum ſeparabilia dividua ſint, & in expreſſo tenet Suarez *hic, verſi. nota ulterius, fol. 25.* & in caſu in quo individuum eſſet id quod promiſſum eſt pro arrhis, cum æſtimari poſſit, adhuc tunc non vitiabitur utile, ſecundum Caſtillo *hic num. 8.* licet aliàs in re indiviſibili procedat regula illa utile per inutile vitiatur, ſecundum Din. *ibi de reg. jur. in 6.* & per Jaſ. latè *in l. 1. §. penul. num. 4. uſque ad. 22. ff. de verb. oblig. & in repetitione l. admonendi num. 49. ff. de jur. jurando* & dicemus *in l. 16. Taur. quæ eſt l. 7. tit. 9. infra iſto lib.* & an arrhæ promiſſæ veniant ad computationem valoris tertii
& quinti pro melioratione † uni ex deſcendenti- 21
bus aſſignati, tangit Tellus *in l. 19. Taur. num. 12.* Et quod tempus inſpiciendum ſit in arrha-
rum datione † vel promiſſione, ad videndum 22
an meta noſtri text. excedatur nec ne, Suarez relatus per Baeçam *de dote c. 31. n. 10.* inquit, quod tempus promiſſionis, cum maritus eo tempore habeat bona, ſi tamen bonis careat, inſpicietur tempus præſtationis non vero promiſſionis, ut tenet *ibi* Baeça & Palac. Rub per eum allegatus & Caſtillo, *hic num. 9.* qui ſic eſt intelligendus, ex quo infert Baeça, *ubi ſupra, num. 12.* quod ſi tempore quo maritus dedit arrhas,
poſſidebat facultates magnas † etiamſi poſt mi- 23
nuantur, arrharum conſtitutio non minuitur, ſed eſt ſolvenda inſpectis bonis, quæ bona fide poſſidebat tempore conſtitutionis arrharum,
poterit tamen maritus † promittere arrhas de 24
bonis futuris, quæ habuerit ſicut de præſentibus, ut per Ayoram *in tract. de partition. 1 part. c. 7. num. 17.* & ſic ſecundum eum *ibi*, ſi arrhæ promiſſionis tempore excedebant decimam partem bonorum per maritum tunc habitorum, ſi
inſpectis bonis poſt acquiſitis † non excedat, va- 25
lebit arrharum promiſſio dicta. Et an mariro
vergente ad inopiam † poterit uxor petere ar- 26
rhas ſicut poteſt dotem, vide Ayoram, *in dicto c. 7. num. 22.* allegantem Suarez *in dicto tit. De las arras, verſic. pone quod maritus*, ubi & *in verſic. ſequenti* quærit Suarez an hipothecaria competens pro donatione propter nuptias,
competat etiam & privilegiata † pro arrhis, de 27
quo optime per Fannum *de pignor. 2. part. 4. memb. num. 63. cum 3. ſequentibus*, & Ant. Gom. *l. 53. Taur. num. 41.* & Covar. *in 4. 2. part. c.*
3. §. 7. num. fin. & an vendicet † arrhas uxor, 28
vide per Caſtillo *hic num. 6.* & quid ſi promittens arrhas non habeat filios, an poſſit metam
noſtri tex. excedere, dic quod non † cum Baeça 29
de non meliorand. filiabus c. 9. num. 83 & quid ſi filios habeat prioris matrimonii, an poſſit totam decimam partem, excedentem tamen de
quinto bonorum promittere, † concivis noſter 30
Doctor Gutierrius *in dicto tract. de juram. confirm. c. 14. num. 7. & fin.* inquit quod non, & eo tacito tenet Spin. *in Speculo teſtam. gloſ. 18. princip. num. 94. cum 2. ſequentibus*: mihi tamen aliud videtur, quia arrha non eſt proprie donatio, cum fiat ob cauſam & in remunerationem & præmium virginitatis vel nobilitatis, & ſic in eo quod non excedit remunerationem, non eſt propriè donatio, ſecundum quod inquit Caſtillo *hic num. 9. Concor. 2. & 3.* in eo tamen quod excedit merita, non poterit excedere quintum, quia eſſet mera donatio, quæ liberis exiſtentibus

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN ®
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

ex legibus Tauri quintum excedere non poteſt, & ſic intelligo dicta per concivem noſtrum *ubi ſupra*, niſi daremus fraudem in marito promittente in præjudicium filiorum primi matrimonii, nam tunc nihil ultra quintum valeret, & hac de cauſa arrha & jocalia non deducuntur de quinto bonorum, ut per Ayoram, *de partit. 2. part. quæſt. 44. per totam* & *alibi* diximus. Et not. pro complemento hujus gloſ. quod habet locum etiamſi maritus tempore promiſſionis arrhæ ſit extra Regnum noſtrum, ut optime per Pelaez *de major. part. 1. quæſt. 58. num. 31. cum ſequentibus ante, & poſt*, & *ibi* idem inquit quoad bona extra Regnum exiſtentia.

Ibi, *Renuncio*. Superflua videntur verba hæc noſtri tex. imò & ejus principalis diſpoſitio, nam ſi per illam *l. 1. tit. De las arras, lib. 3. for.* cautum & prohibitum erat ne ultra decimam bonorum partem arrhæ conſtituerentur, quare hic neceſſe erat repetere & diſponere quod illi legi fori renuntiari non poſſet, præſertim cum lex illa fori ipſum contractum contrarium annullaverit, habemus enim de jure quod jure
31 prohibitivo renuntiari non poteſt, † text. & *ibi gloſ. in l. 1. C. ne fidejuſ. dot. dentur* quem ad hoc notant Bart. & Horoſc. *in l. de iis num. 2. ff. de tranſact.* & relati per concivem noſtrum Gutier. *in repetitione. l. nemo poteſt, num. 307. ff. de leg. 1.* ubi hanc communem teſtatur & Caſtillo *hic, n. 13.* qui ſenſit iſtam difficultatem, quæ quidem augetur, nam cum lex illa fori ſit prohibitiva
32 habet clauſulam derogatoriam † actus contrarii, & nullitatem ejus inducit ſecundum gloſ. *Ley, l. 28. tit. 11. part. 5.* & Abb. *in c. ad apoſtolicam, num. 15. de regulari.* ubi optime loquitur, & ſic quantumvis fieret ſtatutum in contrarium, nihil valeret, neque à pœna excuſaret ſecundum Aven. *c. 2. præt. num. 14. lib. 1. per text. in l. 3. §. Divus Arian. ff. de ſepulc. violat.* Cum ergo contractus factus contra illam legem fori eſſet nullus, per prohibitionemque legis, illi contractui derogaretur, quantumvis legi illi eſſet renuntiatum nihil operaretur, nam cum principalis contractus non ſubſiſtit, neque ea quæ ex eo ſequuntur *ex l. cum principalis ff. de reg. jur. & ex l. fin. ff. de conſt. pecun.* qua de cauſa Caſtillo *hic*, ut legiſlatorem à ſuperfluitate liberaret plures reſponſiones propoſuit, & omiſſis aliis, ſecunda eſt verior ſcilicet, quod illa lex fori ut valeret, ejus uſus erat probandus, & cum per tex. *hic* jam approbata ſit, non eſt neceſſe ejus uſum probare cum in corpore juris communis regii poſita ſit, eritque hic unus caſus ubi re-
33 nuntiari non poteſt legi, alios inſerit † etiam Caſtillo *hic* & refert eum noviſſimè Matienço *hic gloſ. 3. num. 1.*

Ibi, *En perdimiento*. Hunc & alios caſus, ubi jure noſtro Regio privationis pœna, & præſertim officii incurritur poſui *in l. 23. tit. 25. lib. 4. ſup.*

IN LEGEM TERTIAM.

Tauri. 51.

Filiis non exiſtentibus matrimonii in quo arrhæ intervenerunt, alii mulieris hæredes lucrantur eas & non maritus, ſive mulier hac teſtata, ſive inteſtata decedat, niſi aliud de arrhis diſpoſitum ſit.

SUMMARIUM.

1 *Idem an ſit non habuiſſe filios, vel habuiſſe ſed mortui ſint ut de arrhis poſſit uxor tunc diſponere, & num. 3.*

2 *Arrhas tenetur mulier filiis illius matrimonii reſervare, etiamſi nuptias ſecundas non contrahat.*

3 *Licentia mariti requiritur quoties per contractum in caſu à jure non prohibito uxor de arrhis diſponit.*

Uxor poteſt vivo marito de arrhis diſponere quoad proprietatem, nam maritus dum vivit uſufructu earum utitur & potitur. dicto num. 3 mortuo tamen marito conſolidatur uſusfructus in proprietate, ibidem.

4 *Arrhas magnas ſi vir promittit uxori ob hoc, quod ipſa magnam dotem promiſit, ſi dos non ſit certa, non tenebitur ſolvere arrhas*

IBi, *Sino oviere hijo*. Ergo ſi filium habuerit matrimonii illius, in quo arrhæ intervenerunt, neque de eis poteſt ipſa mulier etiam cum mariti conſenſu, neque maritus cum conſenſu uxoris diſponere, imo neque de eis meliorare unum ex filiis, ut diximus *in l. 1. gloſ. En todos, ſupra, titulo præcedente*, imo & ſecundum quod *ibi* dixi teneretur eas reſervare filiis primi matrimonii, ſi ſecundo nubat. Quid tamen ſi mulier hæc filios habuit ex matrimonio illo, tamen omnes mortui ſunt, nam erit idem ac ſi filios non habuiſſet, ut diſponere de arrhis † poſſit: dic 1
quod ſic, ſecundum Suarez *in d. tit. De las arras, §. fin. in prin. fol. 43. in antiquis.* Ex iis etiam infero verbis noviſſimè, quod ſi uxor ex matrimonio in quo arrhæ intervenerunt filios habet, non poſſit, quamvis ad ſecundas non tranſeat nuptias, † de dictis arrhis diſponere, 2
ſed omnino filiis primi matrimonii eas reſervare teneatur, quod deduco ex limitata facultate uxori conceſſa diſponendi de arrhis, ſi filios non habuerit, ergo eis habitis non poſſit, limitata enim cauſa limitatum producit effectum, præſertim cum ex hoc reducamur ad jus commune, quo mediante æqualitas inter filios deſideratur, & æqualiter inter eos venit arrha dividenda, ſecundum Suarez, Pal. Rub. & Ant. Gom. relatos per Tell. *in l. 9. Tau. num. 12.* licet ipſe *ibi* contra teneat, quem ſequitur Matienço *hic in gloſ. 1.* ſatis levi fundamento, ſcilicet, quod lex illa fori non eſt in uſu recepta, cum contrarium ex tex. noſtro appareat, eam approbante, & ſic ejus uſum probare non eſt neceſſarium, ut dixi *in l. 3. gloſ. 1. tit. 1. lib. 2. ſupra, & in lege præcedente*, ſic etiam non obſtat aliud fundamentum illius Telli, dum dicit quod per legem ſequentem, relinquit in electione uxoris eligere arrhas, vel veſtes & jocalia, quia hoc non impedit quin ſi arrhas elegerit, non debeant regulari arrhæ ſecundum legis noſtræ diſpoſitionem, regulabuntur enim. & ſic ceſſant motiva ipſius Telli, quod tamen magis urgebat pro ipſius opinione erat, quod licet arrhæ hæ deferantur mulieri ex legis diſpoſitione, non tamen deferuntur titulo

titulo lucrativo, ſed potius oneroſo, quia in præmium virginitatis, nobilitatis, & ſimilis cauſæ arrhæ præſtantur, ut dictum eſt *in hoc titulo*, & cum dicto titulo deferantur non tenetur reſervare filiis, cum ad id tantummodo teneatur, quoties titulo lucrativo deferuntur, ei, ſecundum communem relatam per Covar. *rub. in 4. parte. 2. c. 3. §. 9. num. 7.* ſed fundamentum hoc ceſſat, dicendo quod quamvis ſint remunerationis cauſa arrhæ promiſſæ, adhuc tamen tunc ſunt ex cauſa donationis datæ ſecundum Caſtillo *l. 50. Tauri. num. 9. in prima & ſecunda concordantia*, igitur titulo lucrativo, & per conſequens filiis reſervandæ ſunt, *ex dicta communi*, & ſic vera videtur, contra Tell. opinio dicta Suarez, Anton. Gom & Pal. Rub. nihilominus tamen tu latius cogitabis, nam mihi contra Tellum tenendum videtur.

Ibi, *Las aya herêdo, o herederos de ella.* Etiamſi extranei hæredes ſint, hoc enim denotant in præſenti verba hæc, ut ſic omnem hæredem etiam extraneum comprehendant.

Ibi, *Y no diſpone*. Hic eſt tex expreſſè probans per argumentum à contrario ſenſu, quod filiis matrimonii in quo arrhæ ſunt promiſſæ non exi-
3 ſtentibus, poteſt libera † uxor de totis arrhis diſponere, quod & Clarius probatur *ex l. fori in lege noſtra approbata*, idque intelligo ſive maritus nubat, ſive non, ſive fiat diſpoſitio hæc per teſtamentum, ſive per contractum inter vivos, ut probatur ex generalitate noſtri tex. & ex lege fori dicta, ubi Suarez *in §. penultimo*, ita tenet Dum tamen adſit licentia mariti quoties per contractum uxor diſponit de arrhis, nam abſque ea contrahere non poteſt, ſecundum leges tituli ſequentis, & ſi recuſet abſque cauſa dare licentiam judex præbebit. Item intelligo quod in vita mariti poteſt uxor liberis non exiſtentibus de arrhis diſponere, ita quod quantum ad proprietatem ſtatim acquirentur arrhæ illi in cujus favorem de arrhis diſponitur, nam quoad uſumfructum qui eſt ipſius mariti dum vivit, non ſtatim acquirentur, ſed demum mortuo marito, cui in ſuo uſufructu non eſt cenſendum legem noſtram velle præjudicium fieri, item argumento dictorum per Suarez, *in dict. tit. De las arras, §. fin.* ſicq; lex noſtra & illa fori intelligendæ ſunt, mortuo tamen marito tunc uſusfructus cum proprietate conſolidatur. Notandum tamen eſt quod ſi mulieri promittenti viro ſuo magnam dotem, vir ipſe hac de cauſa motus conſtituit uxori ipſi arrhas exceſſivas, pluſquam forte ei daret ſi tantam dotem non promiſiſſet, tunc ſi uxor in dotis promiſſione virum ſuum fefellit in non implendo dotem pro-
4 miſſam, nullo † modo poſſet ipſa uxor arrhas petere, neque hæredes ejus, neq; de eis diſponere in vita, neque in morte, ſecundum Suarez *ubi ſupra, verſ. Nota ultra. fol. 25. in antiquis*, quem refert, & ſequitur Baeça *de dote, c. 23. n. 18.* & unde proceſſerit legis noſtræ diſpoſitio, vide per Caſtill. *hic c. 1. per totum.*

Ibi, *Y no el marido.* Quæ fuerit ejus ratio, vide per Ant. Gom. *hic n. 14.* & ex hoc corriguntur leges fori juzgo, quæ ab inteſtato contrarium diſponebant ut licet videre per Matienço *hic gloſ. 2.* & per alios commentatores.

IN LEGEM QUARTAM

Tauri 52.

Sponſa de præſenti, vel de futuro qualiter & quomodo lucretur arrhas, & ipſa vel ejus hæredes diſſoluto matrimonio eas petere poſſint declarat & diſponit lex noſtra.

SUMMARIUM.

1 *Lex noſtra eſt ampliativa aliarum legum in ſponſa de futuro tantum loquentium,*

2 *Ad lucrandum arrhas vel jocalia non ſufficit traductio ad domum, niſi interveniat oſculum pro medietate lucranda, vel copula conſummatio pro omnibus lucrandis, neque requiritur traductio ad domum, ſed oſculum, vel conſirmatio copulæ n. 3.*

4 *Animus donandi jocalia non requiritur in ſponſo, ſed ſufficit de contrario animo non apparere.*

5 *Sponſa an ſit ornanda ſumptibus viri.*

Corrigitur per legem noſtram jus, & communis opinio diſponens non valere donationem factam ſponſæ de præſenti. ibid.

6 *Differentias inter ſponſalia de futuro & de præſenti, & convenientias & 7.*

7 *Sponſæ de præſenti ſequitur domicilium ſponſi, de futuro vero non.*

8 *Sponſa oſculata lucratur medietatem jocalium etiamſi religionem ingrediatur. & 9. ubi idem ſi nullum ſit propter juris impedimentum tale matrimonium, niſi ut ibi.*

10 *Sponſa perdit jocalia propter adulterium ubi alia referuntur quæ perdit ob adulterium.*

11 *Sponſa perdit jocalia ſi ex culpa ſua matrimonium non ſequatur.*

12 *Donatarii culpa, ſi non ſequitur effectus donationis, non conſequitur eam, imo eſt ineſſicax.*

13 *Sponſa de futuro oſculata, ſi ſecunda contraxerit ſponſalia de præſenti, an amittet medietatem jocalium per oſculum acquiſitam*

14 *Sponſa per oſculum lucratur medietatem jocalium, dum tamen ſit deoſculata poſt ſponſalia contracta. ubi n. 14 idem eſſe ſi oſcula precedant donationem, dum tamen tunc ſint contracta ſponſalia. Copula habita inter ſponſos ſi donatio jocalium ſiat teneri poteſt, ſponſam talem non lucrari jocalia in d. numero 14. ad finem.*

15 *Sponſa lucratur jocalia, etiamſi nullam traxerit dotem.*

16 *Vir ſicut mulier an lucratur ab ſponſa datum, ſi carnali copula conſummaverit matrimonium. ubi examinatur.*

17 *Sponſa non ſolum donatum ab ſponſo lucratur, ſecundum diſpoſitionem noſtri tex. verum & donati a conſanguineis ſponſi.*

18 *Sponſa erit ſecura in conſcientia ſimilia jocalia lucrando, ſecundum diſpoſitionem noſtri text.*

19 *Sponſus ſi alienum annulum ſponſa miſit, & matrimonio jam conſummato alium loco ejus dederit, valebit datio.*

20 *Contractum inter ſponſos circa lucra horum jocalium ſervabitur.*

21 *Animus donandi jocalia ex l. noſtra præſumitur interveniente oſculo vel copula*

22 *Sponſa hæc poſt mortem ſponſi inhoneſtè vivens perdet jocalia hæc.*

23 *Copula*

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN ® DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

23 *Copula præcedens ſponſalia non facit ſponſalia de futuro poſt ſecuta tranſire in de præſenti, neque lucrari jocalia antea data.*

24 *Donatio abſenti fieri poteſt mediante nuntio, vel procuratore ubi num 25. an poſſit ſponſa revocare donationem hanc.*

26 *ſponſus ſi ſecuta copula carnali, & per eam conſummato matrimonio, aliquid donaverit ſponſæ, non lucrabitur illud ſponſa.*

27 *Jocalia ſi ante conſummationem matrimonii tradantur ſponſæ tempore velationum, an lucrabitur ea ſponſa.*

28 *Donata à conſanguineis ſponſæ ſunt ipſius, niſi aliter ſe habeat conſuetudo.*

Copula quibus conjecturis probari poſſit eod.n 28.

29 *Sponſa an pretioſa vel non pretioſa jocalia lucrabitur, ſecundum legis noſtræ tenorem.*

30 *Veſtes lugubres an lucrabitur uxor, & ei dandæ erunt.*

31 *Amplexus in materia noſtri tex. an idem efficiet quod oſculum.*

32 *Moræ purgatio non admittitur lapſis 20 diebus conſtitutis ad eligendum arrhas, vel jocalia.*

IBi, *De preſente.* Ex iis verbis ampliatur & ex-
tenditur diſpoſitio tex. in l. *ſi ab ſponſo. C. de
donatio. ante nupt.* à qua habuit ortum l.5. *inci-
pienti, Si el eſpoſo, titulo, De las arras, lib.3. fori,
& l.3. tit. 6. par. 4. & l.55. titul. 1. libr. 3. fori
juzgo*, quæ tantum in ſponſa de futuro loque-
bantur, ſicque Doctores tam juris civilis, quam
Canonici eas intelligebant procedere tantum
1 in ſponſa de futuro; † *per text. in l.1. ff. de ſpon-
ſalib. & l.inter eos ff. de donatio.inter. vir. & uxor.
& l. cum hic ſtatus § ſi quis ſponſam. eodem titul.*
& ex eo quod per verbum *ſponſa*, tantum illa
de futuro intelligebatur, *ex leg. 2. & 3. titulo
11. part. 4.* hodie tamen ex text. noſtro, idem
in ſponſa de præſenti dicendum eſt ad amplia-
tionem dictarum legum, ſecundum Caſtillo *hic
in principio*, & Montalvum *in dicta l.5. tit.2. De
las arras, lib.3. for.* & Palac. Rub. *in rubr.* §.4.
*num.*1. ubi optime inquit quod ad lucranda illa
jocalia, vel arrhas non ſufficit traductio ad
domum niſi interveniat copulæ conſummatio,
2 † vel oſculum ad medietatem eorum lucrandam,
& facit pro hoc communis aſerta per Caſtillo
hic n 18. verſ. ſed Joan. Cal. quicquid contrarium
& male voluerit gloſ.2. *l.3. tit.11. p.4.* imò &,
quod plus eſt, quod non requiritur ad lu-
cra noſtri text. acquirenda quod ſponſa tra-
ducatur ad domum, ſed ſufficit quod ante
traductionem oſculum, vel copula interve-
3 niat, † ſecundum Villalobos *in Antinomia juris
civilis & Regii, verbo, donatio. n.24.* & ita tenen-
dum eſt licet antea traductio requireretur. Item
& eodem modo non requiretur animus donan-
di jocalia hæc in ſponſo, imo ſufficit quod de
4 contrario animo non appareat, † prout fatetur
Palac. Rub *in rubrica* § 4 5 & 6. *de don. inter.* ubi
fatetur quod poſtquam *ibidem* dicta circa hoc
ſcripſit, & dubitavit an animus donandi in
donante requireretur, tandem inquit ad om-
nia illa dubia ſedanda proceſſiſſe noſtram le-
gem, ſecundum quam ſemper lucratur ſponſæ
jocalia atento tenore noſtræ legis quamvis ex-
preſſè non conſtet animo donandi dediſſe ea,
ſufficit enim non apparere aliud eſſe conventum
& *in* § 6. quærit ipſe Palac. Rub. an ſumptibus
viri ſit † ſponſa ornanda quod jam hodie ſic vi- 5
demus fieri, ſi aliud non conveniatur, ulterius
& *ex noſtra lege* corrigitur communis opinio &
tex. *in l. penultima. ff. de donat. inter.* probans
non valere donationem factam † ſponſæ de 6
præſenti, prout advertit gloſ. 2. *in dicta l.3. tit.
11. par. 4.* & poſt hæc noviſſimè Matienço *in
gloſſ.*1.

Ibi, *De futuro.* Hoc etiam diſponebatur an-
tea, ut *in gloſ. præcedente* diximus, & per legem
noſtram extenditur ad ſponſam de præſenti, &
ſic erit hæc una ex convenientiis inter ſpon-
ſalia de futuro & de præſenti in jure repertis,
quam & aliàs ponit Caſtillo, *hic* verbo, *de fu-
turo*, † & aliquas differentias etiam annectit, 7
& ultra per eum dictas eſt & alia differentia,
ſcilicet, quod ſponſa de præſenti ſponſi domi-
cilium & forum ſequitur, ſed ſponſa de futu-
ro † verum receptiusque eſt quod non, ſecun- 8
dum Oroſc. *in l.cum quædam puella, numero 9. &
12. ff. de juriſdi. omn.*

Ibi, *Suelto el matrimonio.* Etiamſi diſſolvatur
per religionis ingreſſum, ut putà, quia ſponſa
de præſenti nondum cognita à viro oſculata ta-
men ingreditur religionem, † prout poteſt, ſe- 9
cundum text. *in c. ex publico de converſio. conjug.*
Et text. *in c.6. ſeſſio. 24 Concilii Trid.* & text. *l.
4. & 8 tit.1. par.4. & in l.1. tit.2. ead. par.* Tunc
enim ſi oſculata eſt lucratur medietatem joca-
lium, ex text. noſtro, ubi notant Ciſuentes &
Caſtella *n.5.* & Pal. Rub. *in rubr.* §.6. *n.5.* & Co-
var. *in 4. par.2. c.7.* §.4. *num.*12. *fol.*99. & gloſ.
La mitad, d.l. 3. tit. p. 4. & poſt hæc Matienço
hic gloſ.2. num. 1. ubi idem dicit eſt ſponſus ante
copulam ingrediatur religionem, vel ſi ſolvatur
matrimonium quia nullum ſit propter impe-
dimentum juris, † putà, quia reperti ſunt con- 1
ſanguinei in gradu prohibito ipſis ignoranti-
bus impedimentum dum contraxerunt, prout
eſt intelligendus Ciſuentes *hic*, quia ſi ſciebant
illud ambo, vel ipſa mulier ſola & nihilo mi-
nus matrimonium contraxerunt, tunc diſſo-
luto matrimonio propter hanc cauſam nihil
lucrabitur hæc ſponſa ex jocalibus illis, ſive
oſculata, ſive copulata ſit, ſecundum text. *in
l.11. juncta l.12. titul.9. par.4.* quam ita decla-
rando tenet Caſtillo *hic num.5.* cum culpa ipſi-
uſmet ſponſæ tunc adſit, quo caſu ſecundum
dictam *legem 3. titulo 11. par. 4.* perdit dona
hæc ſicut & perderet ſi adulterium commiſiſſet,
† ex text. *l.15. tit. 18. par. 7. & ex l. fin. tit. De* 11
las ganancias, infra iſto lib. Imò & matrimonio
ſoluto propter adulterium uxoris bonorum in-
terim lucratorum non conſequitur ullam par-
tem mulier hæc adultera ſecundum text. *l.5. tit.
9. infra eod.* per Ant. Gom. *l.53. Taur. num.72.*
eò quod culpa ipſius mulieris diſſolutum eſt
matrimonium, perditq; itidem bona, quæ aliàs
propter pactum habere debebat, ſecundum Pal.
Rub. *in rubr.* §. 87. *num.* 2. eodemque modo
ſi culpa ipſius ſponſæ matrimonium non lu-
cratur donata ab ſponſo quamvis oſculata ſit,
† ſecundum text. *d. l.3. tit. 11 par.4.* & text. *in* 12
l. cum virum C. de donatio. ante nupt. & tetigit
in propoſitum Palac. Rub. *in rubrica, dicto.* §.6.
quod & in qualibet donatione eſt regulare,
nam ſi culpa ipſius cui ſit donatio non ſequa-
tur

tur effectus, non conſequitur eam, imo eſt
12 inefficax, † ſecundum tex. *in l. pater ſeverinam
ff. de cond. & demonſt.* & text. *in l.14. tit 4. part.*
6. quos & Socinum ad hoc allegat Tellus *in
l.17. Taur. n.*80. & ex illa l. 14. probari poteſt
noſtra aſſertio, nam *ibi* in donatione facta ali-
cui mulieri ut nubat tali, ſi noluerit, perdit
illam donationem, & facit etiam text. in l.22.
tit.9. par. 6. quæ quidem lex licet in promiſ-
ſione facta in contractu locum non habeat,
prout magis communem teſtatur Jaſ. *in l.1. n.
6. C. de cond. & ſubſt. ſub. cond. fact.* quia con-
ditio non valet ſi matrimonium non ſequitur,
neq; ullus lucratur illud quod promiſſum erat,
ſi nuberet Berta, tamen fatendum eſt quod re-
dit ad ipſum promiſſorem, vel ejus hæredes,
ſi ergo redit, & in noſtro caſu redibit ad ſpon-
ſum donantem, ſi ipſius ſponſæ culpa matri-
monium non ſequatur, & ita tenendum eſt,
licet in aliquo deviaverit Matienço *hic gloſ. 2.
numero* 2. Neque obſtavit ſi dixeris quod in
præmium honeſtatis amiſſæ lucratur jocalia hæc
ſponſa oſculata vel copulata, ſecundum ordi-
nem noſtri text, ſed ſi in præmium hoc lu-
crum acquiritur, cur debet illud amittere,
quamvis matrimonium non ſequatur? quia
reſpondeo, quod culpa ipſius hoc efficit, ſcien-
ti enim & conſentienti non fit fraus, neq; do-
lus, & ipſa ſe per culpam pœnæ amiſſionis
ſubdit, cum ſciens contraxerit matrimonium
culpoſum, ſcienſq; paſſa ſit ſe oſculari, vel co-
pulari, & ideo ſibi imputet. Ex quibus inferri
poteſt, ad diffinitionem alterius quæſtionis per
Caſtellum *hic n.* 4. propoſitæ, ſcilicet, ſi ſpon-
ſa de futuro oſculata per ſponſum ſecunda con-
traxerit ſponſalia per verba de præſenti, quo
caſu prima de futuro diſſolvuntur per jura vul-
garia, num debeat lucrari medietatem joca-
13 lium ei donatorum per primum ſponſum, † &
licet Caſtillo plures in hoc diſtinguat caſus,
tu tamen tene quod niſi aliud ſit conventum
tempore ſponſaliorum, vel aliter excuſari à cul-
pa poſſet; nullo modo lucrabitur hoc ſponſa
illa, cum ſit in culpa ſecunda contrahendo de
præſenti ſponſalia ſine conſenſu & licentia pri-
mi ſponſi de futuro, & ita colligitur ex Caſtil-
lo *d. n.*4. & melius, *num.*5.

Ibi, *Beſada.* Intellige poſtqum contracta ſunt
ſponſalia non vero ſi ante, ſecundum Covar. *in
4. part. 1. c. 4.* §. *n.* 14 & colligitur ex text.
noſtro, dum inquit quod donata ab ſponſo ſpon-
ſa lucratur, ſecundum tenorem noſtri text. ergo
ſupponit prius ſponſalia contraxiſſe, & tenet
Matienço *hic gloſ 3. num. 1. & 2.* ſive ante, ſi-
ve poſt donationem oſculum interveniat, ſecun-
dum Ant. Gom. *hic num.* 6. Ex quo infero
quod ſi copula præcedat donationem, interve-
niat tamen copula ipſa antequam contracta ſunt
14 ſponſalia, † lucrabitur mulier jocalia hæc, eo
quod militat eadem ratio ſivè ante ſive poſt dona-
tionem copula interveniat, ſcilicet, ratio pudoris
amiſſi, & in præmium ejus fit, ergo idem debet
eſſe jus, item quia lex noſtra caſum oſculi æquipa-
rat caſui copulæ ad hoc ut mulier lucretur, licet
non in tanta quantitate, cum ergo quoad hoc
quod eſt lucrum, ii duo caſus æquiparentur, &
in lege noſtra quoad oſculum ſufficiat poſt ſpon-
ſalia contracta donationem jocalium interveniſ-
ſe, ſive oſculum præcedat donationem ſive ſe-
quatur, prout ex lege noſtra clariſſimè probatur,
ergo idem eſt dicendum cum copula intervenit,
quia æquiparatorum eadem eſt ratio & jus, ver-
baque noſtri text. ibi, *Ante de conſumido el matri-
monio*, tantummodo apponuntur ad differen-
tiandos caſum copulæ, & caſum oſculi, quoad
quantitatem lucrandam, non vero ad hoc quod
habeatur reſpectus præcedat oſculum vel copu-
la donationem vel non, dum tamen ſint jam
contracta ſponſalia, cùm oſculatur vel copula-
tur, idque colligitur clare ex verſiculo. *Pero ſi
qualquier de ellos muriere deſpues de conſumado el
matrimonio.* Ecce ergo quomodo eſt ad differen-
tiam ejus quod diſponitur quando moritur an-
te conſummationem, clariuſque hoc patet, ex
iſto verſi. nam ſi poſt conſummationem matri-
monii, ſtatim uxor moreretur, ſequeretur quod
ſic ante donata non lucraretur, quia præceſſerit
copula, quod verſiculus hic nullo modo ſuſti-
neri poſſet, hoc tamen eſt falſum, igitur opi-
nio noſtra eſt vera, item lex hæc in reſolutio-
ne horum dictorum caſuum in verſic. *Pero ſi
arras*, inquit, *Pero ſi arras oviere, que ſea en eſco-
gimiento de la muger, o de ſus herederos, ella
muerta tomar las arras, o dexarias, y tomar to-
do lo que el marido le ovo dado, ſiendo con ella
deſpoſado.* ponderanda ſunt hæc finalia verba
ex quo ad reſolutionem lucri acquirendi ni-
hil diſtinxit, eſſetnè donata ante vel poſt oſ-
culum aut copulam, ſed ſolum conſiderat quod
ſint donata poſt ſponſalia, ergo neq; nos diſ-
tinguere debemus, & ſic teneo quod ſive oſ-
culum, vel copula præcedat vel non donatio-
nem jocalium ſponſa lucrabitur jocalia ſecun-
dum ordinem noſtri text. cum. Ant. Gom *hic
d.n.6.* & Avend. *c.15. præt. n.6. in fin. l.6. ſi. lit. prim.*
in practicaque nunquam vidi aliud fieri, neque
diſtingui, & probatur optime ex text. noſtro
dictis modis conſiderato, quicquid Matienço,
hic cum aliis velit contra tenere & verius &
receptius dicat, verius enim eſſe credo contra-
rium & ſic primam opinionem, quam poſt
hæc mea ſcripta vidi etiam ſecutam, & ve-
riorem dicentem Ayoram, *in tract. de partition.
1. p. c. 7 n. 37.* & gaviſus ſum eum videre,
nullus tamen eorum noſtra conſiderat funda-
menta pro dicta prima opinione, & ſic ceſſat
alia quæſtio tacta per ipſum Matienço, *in gl.
4. n.4.* imo, *ibi* idem, quod *hic* nos, vult ſi be-
ne conſideretur, nam per nuntium ſi non eſt
ad hoc determinatus, non poteſt fieri donatio,
ergo aut *ibi* hanc noſtram tenet opinionem,
aut male loquitur, imo & teneri poteſt quod
ſi poſt copulam fiat donatio non lucrabitur illa
ſponſa quia jam eſt uxor, eſt conſummatum
eſt matimonium, ut *gl. Antes, infr.* eo dicemus.

Ibi, *Caxe.* Etiamſi nulla dos ab ſponſa ipſa
vir ipſe donans jocalia hæc & ſponſalitiam lar-
gitatem acceperit, * ſecundum Avend. *c. 15.* 15
præt. n.3. lib.1. ubi & inquit l. noſtram ita pro-
cedere in viro, ſicut in uxore, lucratur enim
vir † quando matrimonium copula confirma- 16
tum eſt, id quod ipſa ſponſa recepit, ſicut
ſponſa quod ab eo recepit, dum ſponſati fue-
re, quod tamen dubium habet, eo quod in
ſponſa ita deciſum habemus, per text. noſtrum,
in ſponſo vero non, & quia non eſt par ratio

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS ALERE FLAMMAM VERITATIS ®

in viro ſicut in uxore, mulier deoſculata vel
copulata etiam ab ſponſo ſuo, dehoneſtatem
quandam incurrit, virumque alium ſicut an-
tea videmus non reperire, ſi ſponſus ille mori-
tur, vir autem nihil perdit, igitur non eſt idem
dicendum in viro ſicut in muliere, niſi animus
donandi ipſi ſponſo ex parte ſponſæ colligere-
tur, ut licet videre ex Ant. Gom. *hic. n.3.* has
rationes conſiderante, & ſic contra Avend. te-
nuit Palac. Rub. *in rubr.* §. 6. & Caſtillo *hic*
n.11. & tenent omnes ſecundum Matienço *hic*
gl.4. num.2. & probatur *ex l.3. t.11. par. 4.* &
ſic tunc ſponſæ vel ejus hæredibus reſtituen-
dum eſt datum ſponſo ab ſponſa, etiamſi co-
pula intervenerit, quicquid Caſtillo *hic. n.12.*
& Ant. Gom. *n.* 5. & Matienço *hic gl. 4. n.1.*
vellet diſtinguere in hoc caſu oſculum à co-
pula & male *ex dictis*, & quia in muliere non
datur animus donandi, cum genus mulierum
ſit avariſſimum, & ita tenet Gomez Arias *l.50.*
Tauri, n.19. ſed ſi deliberatus animus donan-
di daretur, & donum eſſet parvum, tunc uti-
que valeret & ſponſo relinqueretur, vel ſi hæc
eſſet conſuetudo. Ulterius ampliatur, in tantum
ſponſam lucrari donata ab ſponſo, non ſolum
ſi ab ſponſo ipſo donentur, verum & ſi ab ſpon-
17 ſi conſanguineis † lucrabitur ea, ſecundum or-
dinem & diſpoſitionem noſtri text. ſecundum
Pal. Rub. *in rub.* §.3. *n.* 4. *&* 5. *& in l. 45. n.*
pen. & Clar. *in lib.* 3. *recep. ſent. verbo, donatio,*
quæſt.10. n.1. & Roland. Valle *conſ.10. n.8. cum*
ſequent. aliquibus lib.1. & videtur tenere Caſtillo
hic n.8. & 15. & ſic in donatis à Socero idem
erit, ut inquit ipſemet Pal. Rub. *in ead. rub.* §.
11. Iterum & quarto ampliatur concluſio noſ-
tri text. ut procedat etiamſi ſponſa vel ſpon-
ſus ingrediatur religionem, ut in hac lege re-
manet dictum. Item, & quinto ampliatur lex
18 noſtra ut & in conſcientia † ſit ſecura ſponſa
hæc ſimilia lucrando & ejus hæredes, ſecun-
dum Minchacam *de ſucceſ. creat. to.1. §.1. n.26.*
ad fi. Sextò ampliatur, quod ſi ſponſus alienum
annullum ſponſæ muneri miſit, & poſt nup-
tias pro annulo ipſo ſuum proprium dedit,
19 valet donatio, quamvis ſit facta † conſtante
matrimonio, quia ſecundus annulus primum
repræſentat, haberque tunc locum regula, ſu-
brogati, prout in expreſſo tenet Tiraquellus
de primogenitura, quæſt. 40. n. 40. Quibus am-
pliationibus ſic diſcuſſis limitatur primo noſtra
concluſio, ut non procedat ſecundum quod in
hac lege remanet dictum, ſi propter culpam
ipſius mulieris matrimonium non ſequatur quia
tunc nihil lucrabitur.

Limitatur & ſecundo niſi aliud inter ſpon-
ſos ſit contractum puta, ſi adjecta ſit conditio
quod in nullo caſu talia jocalia, ad donantem
20 revertantur, quia tunc † ſponſa lucrabitur ſive
oſculata aut copulata ſit, ſive non, vel ſponſus
lucrabitur ſi contrarium pactum ſit factum, ſe-
cundum Pal. Rub. *in rub.* §.3. *n.4. &* 5. vel quod
in omnem caſum revertatur ad ſponſum renun-
tiando legi huic. Limitatur & 3, dummodo jo-
calium donatio non præcedat copulam vel oſ-
culum ſed poſt ſequatur, ſecundum opinionem
aliquorum, ſed ſecundum meam & veram, idem
erit ſive præcedat ſive ſequatur, prout in hac
late diximus lege. Notandum etiam eſt quod
licet antea animus donandi jocalia hæc proban-
dus erat, ut licet videre ex Claro *lib.3. recep.*
ſentent. verbo, donatio, quæſt. 10. in principio,
præſumebatur enim commodatum ut ornatior
appareret, ſecundum Bart. & alios relatos per
gloſſ. l.3. *tit.* 11. *par.* 4. ex lege † tamen noſtra 21
præſumitur interventus oſculi, vel copulæ. Quar-
to & finaliter limitatur noſtra concluſio, niſi
talis ſponſa poſt mortem ſponſi inhoneſti vivat,
tunc enim perdit dona hæc † & ſponſalitiam 22
largitatem, argumento legis *res uxoris C. de do-*
nat. ante nup. & l.9. tit.12. lib 3. fori, & adduc-
torum per Palac. Rub. *in rubri.* §.67. *&* §. *fin.*
& Aviles *in proœmio, capit. prætorium*, & An-
ton Gom. *l.53. Tauri, num.72.* & eorum quæ
diximus *in l.3 tit.1. ſupra hoc lib.* & quæ ſit quan-
titas, quæ ab ſponſo donari poteſt in iis jocali-
bus *in l.1. hujus tituli* diſponitur, ſcilicet id quod
valet & æſtimari poteſt octava pars dotis rece-
ptæ & promiſſæ cum ſponſa ipſa.

Ibi, *La oviere beſado.* Simile diſponebatur in
l.3. tit.11. part.4. & intellige, dum tamen oſ-
culum vel copula poſt ſponſalia contracta ſe-
quatur, ut in hac diximus lege *in gloſ. Beſado*,
ante enim ſponſaliorum contractum oſculum
vel copula deteſtatur & punitur oſculans vel
corrumpens virginem pœnis à jure ſtatutis, ſe-
cundum Caſtillo *hic n.6. &* 7. & Covar. *de ſpon-*
ſal. 1. parte c.4. §.1. fol.10. n. 14. præcedens e-
nim copula non facit tranſire ſponſalia poſt ſe-
cuta de futuro † in de præſenti, ſecundum tex. 23
c. veniens 2. de ſponſalibus.

Ibi, *Lo que el eſpoſo le oviere dado.* Sive per ſe,
ſive mediante nuntio vel procuratore ad hoc
conſtituto. Par eſt enim aliquid fieri per ſe, vel
per nuntium ejus nomine intervenientem, &
ſic per relationem ad alium, videmus enim
quod de jure etiam civili donatio poteſt fieri
abſenti per nuntium † vel procuratorem adhoc 24
conſtitutum, ſecundum tex. *in l. qui mihi dona-*
tum. ff. de donat. tradit gloſſ. *in l. neque ambigi.*
C. de donato, communiter approbata ſecundum
gloſſ. *l.4. tit.4 par.5.* per text. *ibi, & l.3. tit.11.*
par.5. de quo latius dicemus *in l. 1. tit. De los*
contratos y obligationes, infra iſto lib. & cum *in*
hac noſtra lege per ſponſum donatio jocalium
fiat, meritoque valeat ſive per ſe vel alium ejus
nomine fiat, prout tenet Caſtillo *hic num.* 14.
per text. *in l. ſi ſponſus in principio ff. de donatio. in-*
ter vir & uxor. Et an poſſit ſponſus revocare do-
nationem hanc, tangit idem Caſtillo *hic, dicto*
numero 14. ubi inquit quod ſic, † & quod per 25
pignorationem ſpecialem, non vero generalem
revocetur, quod verum intelligo re exiſtente in-
tegra, & ſic antequam traditio intercedat, vel
acceptatio donationis, ſi per ſcripturam fiat, &
oſculum, vel copula intercedat.

Ibi, *Ante de conſumido el matrimonio.* Et ſic an-
te copulæ interventum, nam cum per copulam
matrimonium conſummetur, ſolum quando
ſponſus de præſenti, verum etiam de futuro an-
te Concilium Tridentinum, carnaliter cogno-
vit ſponſam ſuam, ſecundum text. *in c. is qui-*
dem de ſponſali, & c. de illis, & c. per tuas, &
ibi Doctores *de conditio. opp.* tuncque verbo &
opere conſummatum dicatur, ſecundum text.
in l.4. in principio, titulo 1. par.4. neceſſario fa-
tendum eſt text. hunc loqui cum nondum co-
pula

copula carnalis intervenit, probatque melior *l.*
4. & 5. tit, 10. p. 4. quæ jura & alia allegat
Caſtillo *hic num.* 17. ſic noſtrum text. intelligens
& plura ex hoc infert, & præſertim illud, ſci-
licet, quod ſi ſponſus contractis ſponſalibus &
ſecuta copula carnali aliqua donavit ſponſæ,
non efficiuntur ipſius ſponſæ, & ſuorum hæ-
26 redum, † quia jam non ſunt acquiſitionis,
cum matrimonium inter eos copula carnali
conſummatum ſit, & ſic ceſſare videtur legis
noſtræ diſpoſitio, eandemque opinionem tenet
gloſ. *l.3. tit.11. par.4.* & vide gloſ. *l.25. eod. tit.*
& part. facitque pro hoc text. *in l. quod ſponſa*
C. de donat. ante nup. & de jure verius videtur,
licet vulgus ignorans multoties copulæ conſum-
matæ admiſerit indiſtinctè & practica admiſit,
lucrari ſponſam jocalia donata poſt copulæ con-
ſummationem, ut aſſerunt Avend. *c.15. præt. nu-*
mero 5. lib.1. quem ſequitur noſter Gutierrius *in*
allegatione 11. numero 7. & probatur ex text.
noſtro repetente his verba illa, *Ganen todo lo*
que ſeyendo deſpoſados le ovo el eſpoſo dado, & ibi,
todo lo que el marido le ovo dado, ſiendo con ella
deſpoſado, & ſic nulla facta diſtinctione præ-
cedat copula donationem, aut non præcedat, ſed
ſequatur poſt eam, nec obſtant verba hæc,
Antes de conſumido el matrimonio, quia intelli-
guntur per velationem & traductionem ad do-
mum quoad oſculum, licet quoad ſecundum
caſum in verſ. *Pero ſi*, verba illa *ibi* poſita,
Deſpues de conſumado el matrimonio, per copulam
ſufficit in hoc caſu conſumi, & hoc patet,
quia in primo caſu de oſculo, differentia con-
ſtituitur à caſu copula ſequente, ergo ut diffe-
rat in caſu primo oſculi, verba hæc, *Antes de*
conſumido, per velationem & traductionem de-
bet intelligi Quid tamen, ſi ante conſumma-
tionem matrimonii per copulam, tempore ve-
lationum jocalia hæc tradantur ſponſæ, num
27 ſi poſt oſculum vel copula interveniat † lucra-
bitur hæc ſponſa, ſecundum ordinem noſtri
text. & in hoc Ant. Gom. *hic num.* 5. quem re-
fert & ſequitur Gutierrius *ubi ſupra numero* 7.
tenet quod idem ſit, ſicut in donatis ante
tempus donationis, & allegat Avendañum *in*
dicto c. 15. præt. numero 5. lib. 1. & noviſſimè
poſt hæc tenet Matienço *hic gloſ.* 6. reprobat-
que ipſe Gutierrius, Gregor. Lupum, *in l.*
25. tit. 11. par. 4. contra tenentem & meo
videri reprobatur injuſte veram enim re-
puto opinionem Gregorii, & rationibus adduc-
tis per Ant. Gom. *dicto n. 5. in princ.* Item, &
quia de proximo velanda pro velata habetur &
copulata illa, quæ de proximo eſt copulanda,
ſecundum Caſtillo *hic num.* 18. & late per Jaſ.
in lectione, & in repetitione, l. admonendi. ff. de jure
juran. ubi latè proſequitur, quomodo de pro-
ximo accingendus habetur pro accincto, item
quis dubitat, niſi quod veſtimenta & ornamen-
ta tempore velationum per ſponſum ſponſæ tra-
dita tempore velationum per ſponſum ſponſæ
tradita non tradenda neque danda fore, ſi tem-
pus velationis non exiſteret de præſenti & præ
manibus, matrimoniumque tunc & traductio
ad domum eſſent conſummanda, & ſic non ani-
mo donandi data fuiſſe, ſed ut ornatior tempo-
re velationum appareret, & ſic cum Gregorio

Lupo, & ante eum tenuit, Palac. Rub. *in rub.*
§. 11. *num.* 2. ubi dicit quotidie ſententiari,
quod ea quæ traduntur uxori, ut ornatior appa-
reat, & ſic pretioſa, puta, cum traduntur tem-
pore velationis, non lucrari ab uxore, ſed ab
hæredibus viri quamvis copula poſt interveniat,
idemque voluit ipſemet Avend. *c. 10 præt. num.*
13. lib. 2. de quo late per Roland. Valle *conſ.*
10. num. 12. cum ſequentibus aliquibus lib. 1. li-
cet non ignorem ipſummet Palac. Rub. *in ead.*
rub. § 6. *num.* 3. tenere propter hæc dubia ſe-
danda legem noſtram proceſſiſſe, ut ſcilicet,
etiam donata tempore velationum ſecuris poſt
oſculo vel copula, eſſe ipſius uxoris & ſuorum
hæredum, ſed *in dicto* §. 11. ut vides contra te-
net, & ſic ſecundam opinionem Gregorii, quam
credo veriorem, fundatque ex communi illa
aſſerta per Bald. relatum per Caſtillo *hic num.* 15.
ſcilicet, quod donata à conſanguineis ſponſæ † 28
ſunt ipſius ſponſæ niſi conſuetudo ſe aliter ha-
beat, quia illa eſt omnino ſervanda. Neque ob-
ſtat dictæ noſtræ opinioni lex noſtra, quia non
procedit lex noſtra ubicunque animus donandi
deficit. Sed an ex conjecturis & quibus poſſit
copula probari, vide in ſimili per Dec. *conſ.* 577.
per totum.

Ibi, *Precioſo, o no.* Notanda ſunt verba hæc,
nihil enim excludunt, & ſic pretioſa & non
precioſa † veniunt, & in iis comprehenduntur 29
& ſponſa lucrabitur ea, ſecundum legis noſtræ
tenorem, ut hic tenet Anton. Gom. *hic num.*4.
& Caſtillo *hic num.* 21. & Palac. Rub. *in rub.* §.
6. num. penult. ubi fatetur legem noſtram pro-
ceſſiſſe ad dubia ſedanda, quæ in hoc aderant
de jure, & tenet etiam Montalvus relatus per
Ciſuent. *hic.* & Villalobos *in antinomia juris civi-*
lis & Regii, verbo, donatio. num. 25. & Doctor
Spino, *in ſuo Speculo teſtamen. gloſ. 18. princ. n.*
115. & hanc poſt hæc noviſſime tenet Matien-
ço, *hic gloſ. 5. num.* 2. ubi inquit alios omnes hic
eam tenere, ita quod miretur Gregorium Lu-
pum virum alioqui doctum contrariam tenere,
imo quod pretioſa non lucretur ſponſa, ſed illa
tantum quæ pretioſa non ſunt, & hanc tenet
Gregor. Lup. *in l. 33. tit. 11. part. 4. in fin.* &
Ciſuent. *hic.* & Palac. Rub. *dict.* §. 11. & Mat-
thæus Afflict & ejus Addit. *in deciſione* 315. &
late Vitalis de Cambanis *in tract. clauſularum*
pag. 950. in parvis num. 11. cum pluribus & gloſ.
Paños, l. 25. tit. 11. part. 4. & tenent Abb. &
alii relati, per Sylvam nuptialem, *verbo, dotis*
non eſt nubendum, num. 62. & hanc dicit veri-
tatem Angel. *conſil.* 134. ubi retulit tres opinio-
nes, & hanc diſtinctionem, ſint pretioſa vel
non jocalia hæc communem & lege partitarum
approbatam teſtatur Villalobos, *in erario mill.*
commun. opin. litera V. num. 47. & 48. & ſe-
cundum eam debet lex noſtra declarari, & ſe-
cundum hanc declarationem in audientiis decla-
rair & determinari teſtatur, Palac. Rub. *dicto.*
§. 11. *num. 2. in fin.* & practicavi & conſului
pluries, & per alios vidi conſultum & ultra a-
lios tenet & fundat optimè licet breviſſime, Pet.
Anch. *conſ.* 181. *in prædicto dubio parum*, hæc
enim pretioſa ornatus cauſa non vero donatio-
nis dantur ſecundum prædictos & relatos per
Jul. *Clar. lib. 3. recept. ſent. verbo donatio, quæſ.*
10. verſic. ſucceſſive, ubi hanc communem teſ-

tatur;

tatur, & Menochius *de arbitr. judi. lib. 2. centuria. 3. caſu. 218.* tandem diſtinguit inter hæc optime Clarus *ubi ſupra*, ultra quem ego dico, quod ſi ſecundum conditionis ſtatum mulier hæc in publicum ſine dedecore exire non poteſt ſine iis, etiamſi pretioſa ſint, lucratur ea, ſecundum diſpoſitionem noſtri text. etiamſi quotidiana non ſint, ſi vero mulier hæc ſine dedecore, ſine iis exire poteſt diebus etiam feſtivis, ſi pretioſa ſint non lucratur ea, ſecundum Montalvum, *l. 6. tit. 7. lib. for. gloſ. 2. colum. 2. ad finem*, nam priori caſu in effectu dici pretioſa non poſſunt, ſecundo vero ſic qualitatibus mulierum attentis, & hoc eſt quod dicunt Doctores in arbitrio judicum conſiſtere quæ dicantur pretioſa vel non, ſecundum Alex. *l. ſi uſusfructus. §. dos, ff. ad leg. fal.* & Imolam & relatos per Menoc. *ubi ſupra*, & Montal. *ubi ſupra*, & Matienço *hic gloſ. 5. num. fin.* Sed an & veſtes
30 lugubres lucrabitur uxor † & ei dandæ ſunt, tradit Palac. Rube. quod ſic *in rub. §. 11. num.* 8. & Avend. *c. 10. præt. num.* 13. *lib.* 2. & Afflict. *deciſione* 315. & Covar. *in 4. part. 2. c. 3. § 9. num. fin.* ubi hoc etiam ad pretioſas veſtes lugubres extendit, ego tamen teneo quod ſunt præſtandæ attenta qualitate perſonarum & honorum mariti, & conſuetudine regionis cum Angelo *in §. fuerat, num. 41. inſtit. de act.* & eodem Angelo & Imola *in l. ſi is quis quadringenta. §. fin. ff. ad l. Falcid.* non enim dantur veſtes hæ lugubres ut ornatiores viduæ appareant, ſed ut viduitatem & mortem mariti repræſentent, eſt tamen verum quod ſi vidua hæc ſecundas nubat nuptias, tenetur has veſtes lugubres reſtituere, ſecundum Covar. *ubi ſupra* & Avend. *d. num.* 13. *& in tit. 6. l. 13. infra eod. repeto.*

Ibi, *Sino la ouvere beſado.* Quid tamen ſi am-
31 plexatus eſt eam licet non † oſculatus, & Caſtillo, *his* inquit *num.* 22. ſuper iis verbis, & bene, non eſſe tunc locum diſpoſitioni noſtræ l.

Ibi, *Deſpues de conſumido.* Quod quando dicetur ſupra, *hac lege, in gloſ. Antes de conſumido*, diximus, neque per traductionem ad do-
mum cenſetur conſummatum † ut diſpoſitioni 32
noſtræ legis locus ſit, niſi velati ſint, ut *in gloſ.* 1. iſtius legis retulimus, *& in gloſ. Antede.*

Ibi, *Todo.* dum tamen non excedat octavam partem dotis receptæ ſecundum text. *in l. 1. in fin. ſupra hoc tit.* ſecundum quem lex noſtra declaratur, ut *ibidem* dixi, non vero corrigitur neque abrogatur lex illa per noſtram, ut inadvertenter dixit Caſtillo *hic. n.* 11.

Ibi, *Seyendo deſpoſados.* Hic videtur text. eſſe contra id quod dixi *ſupra hac lege*, ſcilicet, quod ſi tempore velationis aliquid datur ſponſæ, non lucrabitur illud ſponſa illa, nam videtur *hic* eſſe text. contra hoc, & ſic quod lucretur, eo quod tunc temporis deſponſati ſunt, niſi dicamus ut *ibi* diximus, quod cum tunc velandi ſint ſtatimque matrimonium conſummandum, habentur pro velatis, vel melius eo quod donata tunc dantur, ut ornatior appareat, non vero, ut ſua ſint, & ſic non lucratur ea, quia lex noſtra animum donandi conſiderat, non vero tempus, & ubi de contrario animo apparet lex noſtra non procedit.

Ibi, *Pero ſi arras.* Verba hæc limitatoria ſunt præcedentium ſcilicet, ut tunc demum jocalia lucrentur ſi arrhæ in matrimonio non intervenerint, vel, ſi intervenerint, mulier ipſa vel ejus hæredes arrhas non petierint intra viginti dies, vel reſpuerint eas adeo ut lapſis illis 20.
diebus purgatio moræ † non admittetur, ſecun- 33
dum Pelaes *de majoratibus 1. part. quæſtione 48. n. 7. in principio.*

Ibi, *Deſpues de requeridos.* Hoc eſt enim regulare ut tempus non currat niſi requiſitis & in mora à parte conſtitutis, argumento dictorum per me *in l. fin. tit. De las ſentencias, ſupra, lib. præcedente*, maxime ſi ex eorum mora & negligentia alteri eſt jus quærendum *ut hic.*

Ibi, *Que los dichos herederos.* Sponſi donantis jocalia hæc intellige, vel ipſe ſponſus ſi vivit, & hæc pro hac lege & toto titulo.

TITULUS TERTIUS

De las mugeres caſadas, y ſolteras, y quando pueden eſtar en juyzio, y obligarſe con licentia de ſus maridos, o ſin ella.

Et QUIA Titulo ſupra proximo dictum eſt de dotibus, arrhis, & jocalibus ſponſis tradendis, à maritis & ſponſis ſuis, nunc & conſequenter titulus hic ſequitur diſponens qualiter mulieres ipſæ poſſint contractus facere de licentia maritorum, vel ſine ea, vel adeſſe in judicio.

IN LEGEM PRIMAM. Tauri 54.

Mulier conjugata ſine licentia mariti hereditatem ſibi obvenientem ex teſtamento, vel ab inteſtato repudiare non poteſt, adire vero poterit cum beneficio inventarii tantum, & ſicut lex noſtra habet duas partes, primam in principio legis, ſecundam ibi, Pero, ita habet duo dicta, primum de repudiatione, ſecundum de aditione.

SUMMA-

SUMMARIUM.

1 *Verbum, poteſt, præcedente negatione importat neceſſitatem. & actus in contrarium factus nullius eſt momenti, & poteſt ex officio judicis repelli. num. 2. & 3. imo & impoſſibilis redditur actus. ut num. 4. niſi, ut ibid. Rationem dubitandi & decidendi ad l. noſtram, ſub num. 4.*

5 *Jus quærendum renuntiari poteſt. & ſic mulier conſtante matrimonio poteſt lucris renuntiare. 6.*

7 *Uxor ſi moriatur antequam licentiâ mariti utatur ad aliquem actum, an tranſibit in heredem ejus. & num. 8. quid erit ſi ſub nomine dignitatis, ut uxori meæ comiti concedatur.*

9 *Mulier ſi ſine licentia viri repudiavit, an reſtituetur contra repudiationem.*

10 *Repudiatio hæreditatis an per lapſum 30. annorum cenſeatur inducta.*

11 *Perſonas alias, quæ ſine aliorum licentia repudiare non poſſunt, remiſſive.*

12 *Mulier an poſſit adire hæreditatem ſine conſenſu conſanguineorum, ſtante ſtatuto, quod ſine eorum conſenſu contrahere non poſſit.*

13 *Mulier an ſine licentia mariti poſſit contractus utiles facere. & n. 14. declaratur.*

15 *Mulier an ſine licentia ſecundi viri poſſit acceptare lucra prioris matrimonii.*

16 *Hæreditas quot modis adeatur, & an poſſit mulier ſine licentia mariti petere ſe mitti in poſſeſſionem bonorum. & 17.*

18 *Mulier ſi adivit cum beneficio inventarii ſine licentia mariti, non tamen fecit inventarium intra terminum juris, an præjudicabit marito. ubi num. 19. reprobatur Matienc.*

20 *Mulier vidua, & quælibet alia ſoluta à poteſtate maritali, ſi adiit hæreditatem ſine beneficio inventarii tenetur.*

Ibi, *No pueda.* Neceſſitatem important verba hæc, verbum enim, poteſt, præcedente negatione appoſitum hanc habet † naturam, ut ne-
2 ceſſitatem inducat, ſecundum gloſ. & Doctores, *ibi, in regula beneficium de reg. jur. in 6.* quam & allegat ad hoc Hippol. *in pract. §. ſequitur num.* 15. & Corſetus *ſing.* 219. *verbo, poteſt*, Tiraquel. *in leg. connubialibus gloſ. 2. num. 8. cum plurib. ſequent.* & latius *gloſ. 4. num. 1.* ubi *num.* 2. hoc ad ſimilem legem noſtræ applicat, ita ut nullus ſit ſecundum eum, ipſo jure contractus in contrarium celebratus, & de vera interpretatione hujus verbi, tradit Covar. *in c. quamvis pactum 2. part. §. 4. num. 4. & 10.* communiter approbatam dicit gloſ. illam Pariſius *conſil.* 58. *num. 45. vol. 4.* & Covar. *in c. tua nobis, num. 2. in fin. de teſtam.* ubi *ex d. gloſ.* dicit etiam actum in contrarium factum † nullius eſſe momen-
2 ti, & Minchaca relatus per concivem noſtrum Gutier. *in tract. de juram. confir. 1. part. c. 1. n.* 35. & 36. inquit quod judex ex officio, poteſt repellere nulliter agentem † & *num.* 38. hoc
3 fortificat, præſertim *in materia legis noſtræ* ubi præjudicatur tertio, & ſic marito de quibus per Bar. Jaſ. *num.* 17. & Doctores alios *in l. Gallus. in principio. ff. de lib. & poſth.* & Rebuf. *in concordat. Reg. fran. tit. de Regia ad prælat. num.* *fact. in gloſ. non poſſint. pag. 88. in mediocri impreſſione*, ubi inquit etiam quod reddit actum impoſſibilem dictio, poteſt, præcedente negatione, neque legi ſic loquenti * renuntiari poſſe:
quam tamen illius gloſſæ concluſionem intelli- 4
go, niſi abſonus intellectus reſultaret, quia tunc non importaret neſſitatem ſecundum Abb. *in c. quanto, num. 1. de præſumpt.* item & ſecundo intelligitur dicta gloſſæ concluſio, quoties ſimpliciter apponitur dicta dictio, *poteſt*, cum negatione, *ut hic*, ſecus vero ſi lex præmittens negativam verbo, *poteſt*, ultra providendo procedat, quoniam ex hoc quod ultra procedit providendo, declarat lex, quod non vult actum omnino eſſe impoſſibilem, ſecundum Jaſ. *in l. ſtipulatio iſta. § alteri, num. 17. fol. 65. ff. de verb. oblig.* & de verbo, *poteſt*, vide Bar. *in l. 1. num.*, *C. de dilat. & in l. fin. num. 7. ff. de feriis*, habetqu iſta lex rationem dubitandi *ex l. 47. & 48. Tauri quæ quidem apponuntur ſub tit. 1. hujus lib.* dum *ibi* diſponitur filium vel filiam nuptos & velatos patris exire poteſtatem, ita quod tunc nulla patris licentia requirebatur: nec conſenſus ad eundum, vel repudiandum hæreditatem ipſis filiis delatam; ceſſabatque tunc diſpoſitio & materia *l. cum non ſolum C. de bonis quæ lib.* cumque mulier hæc nupta & velata patris exeat poteſtatem, videbatur dicendum libere poſſe repudiare, vel adire hæreditatem ei delatam, cum à patris exierit poteſtate, verum cum in alterius, ſcilicet, mariti per matrimonium tranſeat, & ei ſubdita ſit, juxta illud Geneſis *c.* 3. poſt comeſtionem fructus ligni vetiti, mulieri dixit Deus, (multiplicabo ærumnas tuas & conceptus tuos in dolore paries filios, & ſub viri poteſtate eris, & ipſe dominabitur tui) & text. eſt quo hæc verba declarari poſſunt *in c. manifeſtum in c. eſt ordo, & in c. cum caput. 33. quæſt.* 5. ubi inquit text. (cum caput mulieris ſit vir, caput autem viri Chriſtus, quæcunque uxor non ſubjicitur viro, hoc eſt capiti ſuo, ejuſdem criminis rea eſt, cujus & vir ſi non ſubiiciatur capiti ſuo hoc eſt Chriſto (& ſubjungitur) & ſi ea mulier, quæ Chriſtiana eſt & ex lege Dei ſubjecta viro, imperare deſiderat, verbum Domini blaſphematur, cum etiam gentiles fœminæ viris ſuis ſerviant communi lege naturæ, (ſi ergo in viri poteſtatem uxor tranſit, ut per Tiraquel, *late de tit agentem in l. 1. connubiali, num. 1. cum ſequent. plurib.* & Rebuf. *in l. mulieris, verſ. mulierem conſtat ſubjectam ff. de verb. ſig. pag.* 111. nimirum quod adire, vel repudiare non poſſit hæreditatem ſine licentia mariti, verum quia hæc authoritas Geneſis *ex dictis capitulis* declaratur in aliud propoſitum uxorem tranſire in viri poteſtatem, quam in noſtrum, ut apparet ex Joan. Montolonio *in ſuo promptuario juris, in verbo dolor, in gloſ. ſub viri*, ubi ipſe ita tenet, & inquit *ex l. velles, in fin. C. de revocand. donat.* non revocari donationem factam ab uxore prætextu abſentiæ mariti & filiorum: melior ratio decidendi eſt ad text. noſtrum, ſcilicet quod quia talis repudiatio vel aditio redundat in præjudicium mariti ſi abſque ejus licentia fiat, eo quod ipſe tenetur uxorem alimentare, & bonorum ejus reddere rationem & adminiſtrator eſt eorum, ideo lex noſtra diſpoſuit ut abſque ejus licentia

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

tatur, & Menochius *de arbitr. judi. lib. 2. centuria. 3. caſu.* 218. tandem diſtinguit inter hæc optime Clarus *ubi ſupra*, ultra quem ego dico, quod ſi ſecundum conditionis ſtatum mulier hæc in publicum ſine dedecore exire non poteſt ſine iis, etiamſi pretioſa ſint, lucratur ea, ſecundum diſpoſitionem noſtri text. etiamſi quotidiana non ſint, ſi vero mulier hæc ſine dedecore, ſine iis exire poteſt diebus etiam feſtivis, ſi pretioſa ſint non lucratur ea, ſecundum Montalvum, *l. 6. tit. 7. lib. for. gloſ. 2. colum. 2. ad finem*, nam priori caſu in effectu dici pretioſa non poſſunt, ſecundo vero ſic qualitatibus mulierum attentis, & hoc eſt quod dicunt Doctores in arbitrio judicum conſiſtere quæ dicantur pretioſa vel non, ſecundum Alex. *l. ſi uſusfructus. §. dos, ff. ad leg. fal.* & Imolam & relatos per Menoc. *ubi ſupra*, & Montal. *ubi ſupra*, & Matienço *hic gloſ. 5 num. fin.* Sed an & veſtes
30 lugubres lucrabitur uxor † & ei dandæ ſunt, tradit Palac. Rube. quod ſic *in rub. §. 11. num.* 8. & Avend. *c. 10. præt. num. 13. lib. 2* & Afflict. *deciſione* 315. & Covat. *in 4. part. 2. c. 3. § 9. num. fin.* ubi hoc etiam ad pretioſas veſtes lugubres extendit, ego tamen teneo quod ſunt præſtandæ attenta qualitate perſonarum & honorum mariti, & conſuetudine regionis cum Angelo *in §. fuerat, num. 41. inſtit. de act.* & eodem Angelo & Imola *in l. ſi is quis quadringenta. §. fin. ff. ad l. Falcid.* non enim dantur veſtes hæ lugubres ut ornatiores viduæ appareant, ſed ut viduitatem & mortem mariti repræſentent, eſt tamen verum quod ſi vidua hæc ſecundas nubat nuptias, tenetur has veſtes lugubres reſtituere, ſecundum Covar. *ubi ſupra* & Avend. *d. num.* 13. *& in tit. 6. l. 13. infra eod. repeto.*

Ibi, *Sino la oviere beſado.* Quid tamen ſi am-
31 plexatus eſt eam licet non † oſculatus, & Caſtillo, *his* inquit *num.* 22. ſuper iis verbis, & bene, non eſſe tunc locum diſpoſitioni noſtræ l.

Ibi, *Deſpues de conſumido.* Quod quando dicetur ſupra, *hac lege, in gloſ. Antes de conſumido*, diximus, neque per traductionem ad domum cenſetur conſummatum † ut diſpoſitioni 32
noſtræ legis locus ſit, niſi velati ſint, ut *in gloſ. 1.* iſtius legis retulimus, *& in gloſ. Antede.*

Ibi, *Todo.* dum tamen non excedat octavam partem dotis receptæ ſecundum text. *in l. 1. in fin. ſupra hoc tit.* ſecundum quem lex noſtra declaratur, ut *ibidem* dixi, non vero corrigitur neque abrogatur lex illa per noſtram, ut inadvertenter dixit Caſtillo *hic. n.* 11.

Ibi, *Seyendo deſpoſados.* Hic videtur text. eſſe contra id quod dixi *ſupra hac lege*, ſcilicet, quod ſi tempore velationis aliquid datur ſponſæ, non lucrabitur illiud ſponſa illa, nam videtur *hic* eſſe text. contra hoc, & ſic quod lucretur, eo quod tunc temporis deſponſati ſunt, niſi dicamus ut *ibi* diximus, quod cum tunc velandi ſint ſtatimque matrimonium conſummandum, habentur pro velatis, vel melius eo quod donata tunc dantur, ut ornatior appareat, non vero, ut ſua ſint, & ſic non lucratur ea, quia lex noſtra animum donandi conſiderat, non vero tempus, & ubi de contrario animo apparet lex noſtra non procedit.

Ibi, *Pero ſi arras.* Verba hæc limitatoria ſunt præcedentium ſcilicet, ut tunc demum jocalia lucrentur ſi arrhæ in matrimonio non intervenerint, vel, ſi intervenerint, mulier ipſa vel ejus hæredes arrhas non petierint intra viginti dies, vel reſpuerint eas adeo ut lapſis illis 20. diebus purgatio moræ † non admittetur, ſecun- 33
dum Pelaes *de majoratibus 1. part. quæſtione 48. n. 7. in principio.*

Ibi, *Deſpues de requeridos.* Hoc eſt enim regulare ut tempus non currat niſi requiſitis & in mora à parte conſtitutis, argumento dictorum per me *in l. fin. tit. De las ſentencias, ſupra, lib. præcedente*, maxime ſi ex eorum mora & negligentia alteri eſt jus quærendum *ut hic.*

Ibi, *Que los dichos herederos.* Sponſi donantis jocalia hæc intellige, vel ipſe ſponſus ſi vivit, & hæc pro hac lege & toto titulo.

TITULUS TERTIUS

De las mugeres caſadas, y ſolteras, y quando pueden eſtar en juyzio, y obligarſe con licentia de ſus maridos, o ſin ella.

ET QUIA Titulo ſupra proximo dictum eſt de dotibus, arrhis, & jocalibus ſponſis tradendis, à maritis & ſponſis ſuis, nunc & conſequenter titulus hic ſequitur diſponens qualiter mulieres ipſæ poſſint contractus facere de licentia maritorum, vel ſine ea, vel adeſſe in judicio.

IN LEGEM PRIMAM. Tauri 54.

Mulier conjugata ſine licentia mariti hereditatem ſibi obvenientem ex teſtamento, vel ab inteſtato repudiare non poteſt, adire vero poterit cum beneficio inventarii tantum, & ſicut lex noſtra habet duas partes, primam in principio legis, ſecundam ibi, Pero, ita habet duo dicta, primum de repudiatione, ſecundum de aditione.

SUMMA-

SUMMARIUM.

1 *Verbum, poteſt, præcedente negatione importat neceſſitatem, & actus in contrarium factus nullius eſt momenti, & poteſt ex officio judicis repelli. num. 2. & 3. imo & impoſſibilis redditur actus. ut num. 4. niſi, ut ibid. Rationem dubitandi & decidendi ad l. noſtram, ſub num. 4.*

5 *Jus quærendum renuntiari poteſt. & ſic mulier conſtante matrimonio poteſt lucris renuntiare. 6.*

7 *Uxor ſi moriatur antequam licentiâ mariti utatur ad aliquem actum, an tranſibit in heredem ejus. & num. 8. quid erit ſi ſub nomine dignitatis, ut uxori meæ comiti concedatur.*

9 *Mulier ſi ſine licentia viri repudiavit, an reſtituetur contra repudiationem.*

10 *Repudiatio hæreditatis an per lapſum 30. annorum cenſeatur inducta.*

11 *Perſonas alias, quæ ſine aliorum licentia repudiare non poſſunt, remiſſive.*

12 *Mulier an poſſit adire hæreditatem ſine conſenſu conſanguineorum, ſtante ſtatuto, quod ſine eorum conſenſu contrahere non poſſit.*

13 *Mulier an ſine licentia mariti poſſit contractus utiles facere. & n. 14. declaratur.*

15 *Mulier an ſine licentia ſecundi viri poſſit acceptare lucra prioris matrimonii.*

16 *Hereditas quot modis adeatur, & an poſſit mulier ſine licentia mariti petere ſe mitti in poſſeſſionem bonorum. & 17.*

18 *Mulier ſi adivit cum beneficio inventarii ſine licentia mariti, non tamen fecit inventarium intra terminum juris, an præjudicabit marito. ubi num. 19. reprobatur Matienç.*

20 *Mulier vidua, & quælibet alia ſoluta à poteſtate maritali, ſi adiit hæreditatem ſine beneficio inventarii tenetur.*

IBi, *No pueda.* Neceſſitatem important verba hæc, verbum enim, poteſt, præcedente negatione appoſitum hanc habet † naturam, ut ne-
1 ceſſitatem inducat; ſecundum gloſ. & Doctores, *ibi, in regula beneficium de reg. jur. in 6.* quam & allegat ad hoc Hippol. *in pract. §. ſequitur num.* 15. & Corſetus *ſing.* 219. *verbo, poteſt*, Tiraquel. *in leg. connubialibus gloſ. 2. num. 8. cum plurib. ſequent.* & latius *gloſ. 4. num.* 1. ubi *num.* 2. hoc ad ſimilem legem noſtræ applicat, ita ut nullus ſit ſecundum eum, ipſo jure contractus in contrarium celebratus, & de vera interpretatione hujus verbi, tradit Covar. *in c. quamvis pactum 2. part. §. 4. num. 4. & 10.* communiter approbatam dicit gloſ. illam Pariſius *conſil.* 38. *num. 45. vol. 4.* & Covar. *in c. tua nobis, num. 2. in fin. de teſtam.* ubi *ex d. gloſ.* dicit etiam actum in contrarium factum † nullius eſſe momen-
2 ti, & Minchaca relatus per concivem noſtrum Gutier. *in tract. de juram. confir. 1. part. c. 1. n. 35. & 36.* inquit quod judex ex officio, poteſt repellere nulliter agentem † & *num.* 38. hoc
3 fortificat, præſertim *in materia legis noſtræ* ubi præjudicatur tertio, & ſic marito de quibus per Bar. Jaſ. *num.* 17. & Doctores alios *in l. Gallus. in principio. ff. de lib. & poſth.* & Rebuf. *in concordat. Reg. fran. tit. de Regia ad prælat. num. fact. in gloſ. non poſſint. pag. 88. in mediocri impreſſione*, ubi inquit etiam quod reddit actum impoſſibilem dictio, poteſt, præcedente negatione, neque legi ſic loquenti * renuntiari poſſe: 4
quam tamen illius gloſſæ concluſionem intelligo, niſi abſonus intellectus reſultaret, quia tunc non importaret neſſitatem ſecundum Abb. *in c. quanto, num. 1. de præſumpt.* item & ſecundo intelligitur dicta gloſſæ concluſio, quoties ſimpliciter apponitur dicta dictio, *poteſt*, cum negatione, *ut hic*, ſecus vero ſi lex præmittens negativam verbo, *poteſt*, ultra providendo procedat, quoniam ex hoc quod ultra procedit providendo, declarat lex, quod non vult actum omnino eſſe impoſſibilem, ſecundum Jaſ. *in l. ſtipulatio iſta. § alteri, num. 17. fol. 65. ff. de verb. oblig.* & de verbo, *poteſt*, vide Bar. *in l. 1. num. 5, C. de dilat. & in l. fin. num. 7. ff. de fereiis*, habetqu iſta lex rationem dubitandi *ex l. 47. & 48. Tauri quæ quidem apponuntur ſub tit. 1. hujus lib.* dum *ibi* diſponitur filium vel filiam nuptos & velatos patris exire poteſtatem, ita quod tunc nulla patris licentia requirebatur: nec conſenſus ad eundum, vel repudiandum hæreditatem ipſis filiis delatam; ceſſabatque tunc diſpoſitio & materia *l. cum non ſolum C. de bonis quæ lib.* cumque mulier hæc nupta & velata patris exeat poteſtatem, videbatur dicendum libere poſſe repudiare, vel adire hæreditatem ei delatam, cum à patris exierit poteſtate, verum cum in alterius, ſcilicet, mariti per matrimonium tranſeat, & ei ſubdita ſit; juxta illud Geneſis *c.* 3. poſt comeſtionem fructus ligni vetiti, mulieri dixit Deus, (multiplicabo ærumnas tuas & conceptus tuos in dolore paries filios, & ſub viri poteſtate eris, & ipſe dominabitur tui) & text. eſt quo hæc verba declarari poſſunt *in c. manifeſtum in c. eſt ordo, & in c. cum caput. 33. quæſt. 5.* ubi inquit text. (cum caput mulieris ſit vir, caput autem viri Chriſtus, quæcunque uxor non ſubjicitur viro, hoc eſt capiti ſuo, ejuſdem criminis rea eſt, cujus & vir ſi non ſubiiciatur capiti ſuo hoc eſt Chriſto (& ſubjungitur) & ſi ea mulier, quæ Chriſtiana eſt & ex lege Dei ſubjecta viro, imperare deſiderat, verbum Domini blaſphematur, cum etiam gentiles fœminæ viris ſuis ſerviant communi lege naturæ, (ſi ergo in viri poteſtatem uxor tranſit, ut per Tiraquel, *late de iis agentem in l. 1. connubiali, num. 1. cum ſequent. plurib.* & Rebuf. *in l. mulierem, verſ. mulierem conſtat ſubjectam ff. de verb. ſig. pag.* 112. nimirum quod adire, vel repudiare non poſſit hæreditatem ſine licentia mariti, verum quia hæc autoritas Geneſis *ex dictis capitulis* declaratur in aliud propoſitum uxorem tranſire in viri poteſtatem, quam in noſtrum, ut appatet ex Joan. Montolonio *in ſuo promptuario juris, in verbo dolor, in gloſ. ſub viri*, ubi ipſe ita tenet, & inquit *ex l. vellet, in fin C. de revocand. donat.* non revocari donationem factam ab uxore prætextu abſentiæ mariti & filiorum: melior ratio decidendi eſt ad text. noſtrum, ſcilicet quod quia talis repudiatio vel aditio redundat in præjudicium mariti ſi abſque ejus licentia fiat, eo quod ipſe tenetur uxorem alimentare, & bonorum ejus reddere rationem & adminiſtrator eſt eorum, ideo lex noſtra diſpoſuit ut abſque ejus licentia

mulier

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN ® DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

mulier hæc facere non poſſet , & ſi de facto feciſſet , marito non præjudicaret , & hæc eſt vera ratio decidendi ad noſtrum text. & ſequentem , ut omnes Doctor. in præſenti fatentur , & noviſſime tenet Matienço *hic gloſ.* 1. ſed nonne ſufficiebat lex ſequens etiamſi lex noſtra non fieret , & dicendum eſt quod non , nam non obſtante lege ſequente poterat mulier nupta repudiare donationem ei factam , hæreditatem vel legata ei obvenientia , & relicta non ſervata ſolennitate ſtatuti dicentis , quod in alienationibus mulierum conſenſus mariti requiratur, ſecund. Palac. Rub. *in rub. de donatio. inter.* §. 47. *num.* 12. *verſ. ex prædict. fol.* 27 *ex conſ.* 11 Paul. Caſt. *ſecundum unam impreſſionem , & ſecund. a-*
5 *liam.* 171. *lib.* 2. eo quod jus adeundi nom eſt in bonis noſtris , juſque quærendum † renunciari optime poteſt , neque ex hoc fraus ulla creditoribus facta dicitur , ſecundum text. *in l. qui autem ff. de iis quæ in fraud. cred.* qui in repudiatione hæreditatis loquitur , & in terminis tangebat Jaſ. *in l. legatum, num. fin. de leg.* 1. ex quo optime infert Pala. Rub. *in rub. num.* 13. *ubi ſup.* in contingentia facti vidiſſe determinatum in Regia Cancellaria , quod dum conſtante matri-
6 monio vir emeret quandam domum mulier ipſa promiſit,† non petere medietatem domus illius, qua quidem domo empta, petiit poſt mulier ipſa medietatem illius , & quod promiſſio ejus , ut pote facta conſtante matrimonio non valeret, inquitque Palac. Rub. *ibi* , & optime deciſum fuiſſe contra eam & valuiſſe promiſſionem illam, quia juri quærendo renuntiavit, quod optimum ad *l. 9. tit. 9 infra iſto lib* ubi repetemus favente Deo , ex lege tamen noſtra ceſſat jam doctrina illa Paul. Caſt. & non procedit lex illa , qui autem in muliere nupta repudiante hæreditatem ſine licentia viri ſui , quia etiam de facto ſine tali licentia renuntiaverit nihil valet renuntiatio & repudiatio , etiamſi jurata ſit , neque in juſtitia , neque in conſcientia obligat , ut *in l. ſequenti* videbimus.

Ibi , *Sin licentia.* Quid ſit & an debeat præcedere actum ut ſit de ſubſtantia , & an debeat eſſe expreſſa , vel ſufficiat tacita , *in l. ſequnt.* dicemus : Sed quid ſi maritus ſemel dedit licentiam uxori ad repudiandum , & antequam ea utere-
7 tur mortua eſt , relicto hæredenunquid in ipſum hæredem tranſibit licentia † hæc, & Caſtillo *hic num.* 4. ex Bald. per eum relato inquit quod ſic , quod tamen , ego intelligerem niſi licentia hæc eſſet perſonaliſſima , quoniam tunc ſecus eſſet , ſed quia hæc difficulter exemplificari poſſunt , miſſa facio. Et quid ſi ſub nomine dignitatis licentia talis concedatur , puta , Titiæ
8 comiti uxori meæ committo licentiam repudiandi hæreditatem, † num tranſibit in ſucceſſorem. vide dicta per gloſ. mag. *col.* 11. *in princ. in l.* 32 *t.* 6
9 *part.* 6. Sed an ſi mulier cum licentia viri repudiavit reſtituetur contra † repudiationem ſi minor eſt, vide Caſtillo, *hic n.* 5. *& l.* 18. *tit.* 6. *part.* 6.

Ibi , *Repudiar.* Quibus verbis fiat repudiatio , vide Paul. Caſtr. *l. fin. C. de repud. hæred.* & text. *l.* 18. *tit.* 6. *part.* 6. & an per lapſum triginta
10 annorum cenſeatur inducta † repudiatio vide Balb. *de præſcrip.* 1. *parte*, 3. *partis princ. num.* 48. *ver. ſexto præmiſſa faciunt , fol.* 10. ubi format quæſtionem in duobus fratribus : Alias perſonas quæ ſine aliorum licentia repudiare non poſſunt † hæreditatem , vide per Caſtillo , *hic num.* 11
7. *cum ſequentib. aliquibus.*

Ibi , *Pero bien permitimos.* Verbis iis determinatur quæſtio illa in qua Bar. contra morem ſuum contraria protulit teſtimonia , ipſe enim in ſimili ſtatuto , *in leg. apud Julianum.* §. *final. ff. ex quibus cauſis in poſſeſſionem eatur* , inquit quod ſtante ſtatuto quod mulier ſine conſenſu propinquorum contractum facere non poſſit , poterit ſine tali conſenſu adire hæreditatem † 12
cum adeundo non contrahatur , ſed quaſi contrahatur , & ſtatuta debent ſtricte intelligi , cujus opinionem communem teſtabatur Jaſ. *in l. poſſideri , colum.* 2. *ff. de acquirend. poſ. & in l. more, n.* 19. *&* 23. *ff. de acquirend. hæred.* & hanc ſequuntur plures relati per Tiraq. *in legib. connubialib. gl.* 1. 5. *n.* 119. *verſ. undecimo quæro,* & receptiorem hanc teſtatur Jaſ. relatus per Horoſ. *in l. Barbarius , n. fi. ff. de offic. prat. col.* 398. & Tiraq. *ubi ſup. n.* 125. contrariam tamen opinionem imo quod , neq; tunc adire poſſit ſine propinquorum licentia tenuit idem Bar. *in d. l. more, in fi. & expreſſius in l. mutuum eod. tit.* & hanc ſequuntur plures relati per Tiraq. *in d. n.* 125. ubi hanc veriorem in puncto juris & communem appellat , ſed quod durum eſſet à priori tanquam à communiori in judicando & conſulendo recedere , & pro hac ſecunda opinione Tiraq. *ibi , n.* 1. 6. *& in ſeq. aliquib.* jura plura conſiderat , & Horoſ. *in d. l. Barbarius, col.* 398. *in princ.* poſuit hanc contrarietatem , veruntamen *ex l. noſtra* diſſolvi poteſt , ſecund. Minchacam *de ſucceſſio. creatio.* §. 46. *&* 47. & *ex l. noſtra* concordari poſſunt dictæ opiniones , ſcilicet , quod prima procedat quoties cum beneficio inventarii adivit ſine licentia mariti , ſecunda vero quoties non adivit cum beneficio inventarii , cum tunc damnoſa poſſit eſſe marito hæreditas , in primo vero caſu non , eo quod non tenetur ultra vires hæreditarias , ex quo Horoſ. *ubi ſup. col.* 398. *num. pen. & fin.* conſtituit regulam generalem ad l. ſequentem , & ad noſtram optime conducentum , ſcilicet , quod quoties contractus utiles fuerint mulieri, poſſit illos facere ſine licentia mariti , † idem- 13
que teſtatur ipſemet Horoſ. *in l. contra juris civilis reg. col.* 875. *de pact.* & hoc per text. ubi omnes *in l. cum ii.* §. *eam tranſactionem. ff. de pact.* tenetque Suarez *in tit. De las deudas , limit* 4 *fol.* 48. & Ant. Gom. *hic* , *num.* 2. & optime Cæpol. *l. eum qui , num.* 3. *ff de uſucap. pro emp. & num.* 26 incepit alia in propoſitum , & plura ſic tenendo refert Tiraq. *in legib. connubial. gloſ.* 8. *num.* 62. *uſque ad* 90. *& a num.* 56. quæſt. incepit , & noviſſime , poſt hoc Matienço *l. ſequente gloſ.* 1. *num.* 14. & Maranta *in pract.* 4. *part. diſtinctione* 16 *num* 29. *&* 30. & facit lex 3. *tit* 5. *part.* 3. *& dicta per Cour. in pract. c.* 28. *n.* 10 *verſ. quod ſi in rerum* , quod verum intelligerem dum tamen , per maritum ipſum ratificetur & ratificatio fiat antequam per contrahentem cum tali muliere contradicatur, nam ſi contradixerit , nihil operabitur ratificatio † neque 14
utilitas contractus , ut voluit Tiraq. *ubi ſup. num.* 88. & Ciſuent. *hic quæſt.* 12. & poſt hæc dixit Matienço *in d. l. ſequenti , gloſ.* 1. *n.* 15. *& in l.* 5. *infra , eod. in gloſ.* 1. *n.* 8. & in minore voluit gloſ.

gloſ. *in l.* 5 *tit.* 5. *verbo , à pro. ex quibus* & diffiniri poteſt quæſtio propoſita per Minchac. *de ſucceſſio. creatio.* §. 4. *num.* 50. *in fin. n.* ſcilicet, mulier poſſit ſine licentia † ſecundi viri acceptare lucra prioris matrimonii.

Ibi. *Acceptar.* Quot modis adeatur hæreditas,
16 † vide optime per D.D maxime Marantem *in l. is poteſt ff. de acq. hæred. & per l.* 1. *tit.* 7. *p.* 6. & noviſſime & late per Maſcard. 1. *de probatio. concl.* 40. *uſq; ad.* 53. & tunc poteſt adiri hæreditas cum hæres ſcit ſibi delatam, ut per Caſtillo *hic n.* 17. & ſic poterit ſine licentia mariti petere ſe mit-
17 ti in poſſeſſionem bonorum * *ex l. fin. C. de edict. Divi. Adr.* quia adire poteſt , ſecundum Menoch. *de adipis. poſ. reme.* 4. *n.* 676.

Ibi. *Con beneficio de inventario.* Ceſſat enim in tali caſu ratio noſtri tex. prohibens mulieri adire hæreditatem , ſcilicet ne damnificetur maritus , nam cum adierit beneficio inventarii nihil præjudicatur marito , cum ultra vires hæreditarias non teneatur , & ſic nullum eſt periculum aditione , ut *l. ſcimus* §. *& ſi præfatam , C. de jur. de lib.* quid tamen ſi adivit mulier
18 cum beneficio inventarii , † illud tamen non confecit intra tempus à jure ſtatutum , vel ſecundum formam juris nunquid præjudicabitur marito , & uxori ipſi , & in hoc Bal. relatus & ſecutus per Caſtillo *hic n.* 25. & noviſſime poſt hæc per Matienço *in præſenti gl. fi. n. pen.* inquit , quod de juris rigore non excuſatur , de æquitate vero ſic , ego tamen æquitatem iſtam non video ſcriptam, rigorem tamen ſic ex juris regula, quod non conficiens invenarium in tempore , & ſecundum juris formam tenetur ultra vires , ergo rigor eſt attendendus & præferendus , quia æquitas non eſt ſcripta , & ſi rigor eſt attendendus , erit nulla aditio hæc , tunc quia ex ea præjudicaretur marito quod eſt contra noſtram l. tunc etiam quia par eſt adire ſine beneficio inventarii , vel cum eo , ſi beneficium illud nihil prodeſt , nihil enim & inutile æquiparantur in jure ex juris regula , & cum in utroq. caſu , ſcilicet , ſi non adiit mulier uxorata cum beneficio inventarii , vel ſi adiit cum eo ; illud non fecit , militet ratio noſtri text. & ſic mariti præjudicium , idem jus militare debet in utroque horum caſuum , quoniam diſpoſitio regulatur ad rectitudinem rationis , & nihil aliud cenſetur diſpoſitum in lege niſi id quod ratio ejus dictat & diſponit, ut per Tiraq. late *in tract. ceſſante cauſa in reg. n.* 139. *&* 144. & ſic teneo quod nullo modo tunc marito præjudicabitur & per conſequens, neq; uxori , quia nulla fuit ejus additio , ut dictum eſt ; niſi licentia mariti adeſſet , vel approbatio ejus expreſſa aditionis mulieris , *ex l.* 58. *Tauri , quæ eſt* 6. *infra eod.* & an ſufficeret tacita *ex dictis ibidem* decerpes. Ex quibus infero , male in propoſitum noſtræ legis ex ea no-
19 tare † Matienço , *hic in gloſ.* 3. *num.* 1. quod ſi mulier adeat hæreditatem non confecto inventario tenetur in ſolidum creditoribus hæreditariis , nam hoc eſt contra ſupradicta , quæ ipſemet in effectu tenuit , *in ea gloſ.* 3. *n.* 5. & contra tex. noſtrum præjudicium mariti evitare intendentem & incluſive diſponentem , mulierem nuptam , de hac enim loquimur in hac lege , non poſſe adire ſine beneficio inventarii , nam ſi eam tantum permittit adire cum beneficio inventarii , per conſequens excludit eam in adeundo ſine beneficio , quoniam incluſio unius eſt excluſio alterius , & quia alias , verſiculus iſte , *Pero Permittimus* , eſſet ſuperfluus , præſertim cum per legem ſequente , quaſi contrahere mulier prohibeatur , & in adeundo quaſi contrahitur , ut in hac dictum remanet lege & ſic notabile & aſſumptum ipſius Matienço deſumptum prout ipſe vult , non poſſet procedere lege noſtra attenta ullo modo , item & quia Doctores quos pro ſe allegat Matienço, non loquuntur in muliere nupta , de qua lex noſtra tractat, & ſic perperam ex ea colligit dictum aſſumptum, in muliere enim non nupta ſoluta , vel vidua † 20
vera eſt opinio , quod tenetur ſi adeat hæreditatem & conficiat inventarium , quam ultra Doctores , per eum allegatos tenet Tiraq *de retract. conventionali* § 4. *gl.* 7. *n.* 16. *col.* 735. & Mincha. *de ſucceſ. creatione* §. 16. *n.* 6. *cum ſequentib. aliquib.* & opinio hæc fundari poteſt, ex text. noſtro non ut fundat eam Matienço , ſed ex ſpecialitate noſtræ leg. in muliere nupta diſponente ut non adeat niſi cum beneficio inventarii , aliter enim non teneatur , quaſi ſecus in muliere non nupta tempore aditionis hæreditatis , hæc enim tenebitur ultra vires ſi adeat ſine eo , vel cum eo , ſi inventarium non conficiat , & niſi ſic intelligas loquutum Matienço perplexum te reddet ejus notabile , quod ex noſtra aſſumpſit lege , & ita loquitur , cum ſecundum cotas quas allegat ſit intelligendus Doctor , modus tamen , quo probare vult , *ex noſtra lege* notabile , eſt nimis generalis & devians à noſtra materia , ideo male collegit illud ab ea.

IN LEGEM SECUNDAM. Tauri. 55.

Mulier nupta durante matrimonio non poteſt ſine viri licentia contrahere , neque alia facere , quæ ei in lege noſtra prohibentur ; alias nulla ſunt in contrarium acta.

SUMMARIUM.

1 *Maritus eſt uſusfructuarius bonorum uxoris ad onera matrimonii ſuſtentanda , ex quo deducitur ratio noſtri text.*
2 *Mulier conjugata ſi juravit non eſſe conjugatam, an valebit contractus ab ea factus.*
3 *Mulier illa proprie dicitur , quæ corrupta eſt , ibidem , licet aliquando pro virgine capiatur , ut ibi.*
4 *Hermaphroditus ſexui fœmineo incaleſcens an contrahere poſſit.*
5 *Sponſa an poſſit ſine licentia ſponſi contrahere.*
6 *Uxoris & ſponſæ longa eſt differentia.*
7 *Soluto matrimonio per divortium, an requiratur licentia mariti.*
Si in tempus ſoluti matrimonii contractus conferatur , an valebit ſine licentia mariti ab uxore factus , ibidem : & iterum n. 69.
8 *Licentia expreſſa vel tacita ſaltem requiritur.*
9 *Tacitus præſumptus conſenſus etiam ſufficit, ita , ut ſi maritus ſit præſens contractui uxoris & taceat , ſufficiat & n.* 10.

11 *Mariti*

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS ®

11 *Mariti conſenſus & licentia præſumitur quoties patitur uxorem ſuam negotiari in certo genere mercantiæ, tenebiturque tunc uxor uſque ad illam quantitatem, ad quam uſque ſolvendam merces ſufficiat.*

13 *Mulieres pueros nutrire ſolitæ obligantur eo quod adeſt tacitus conſenſus mariti & n. 14. idem dicitur in muliere ſolita litigare, & eſſe in judicio: imo & tunc tenebitur maritus: & & uxor ipſa pro talibus contractibus conveniri poterit ut n.20. & 21.*

15 *Uxor ſi inſimul cum marito & in eodem contractu marito ſe obligaret, ſufficeret. ſicut in filio cum patre contrahente n. 16. licet ſit paſſus dubius, ſecus vero ſi in favorem alterius tertii maritus & uxor ſe obligarent.nam tunc nullum dubium eſt, quin obligati remanerent. n. 17. cum ſequentibus.*

18 *Licentia, ubi requiritur, an debeat eſſe expreſſa adeo, ut nullius temporis curſu præſumatur. n.19. & ſequent. declaratur.*

22 *Statuto ſtante, quod mulier ſine licentia viri contrahere non poſſit, aut propinquorum, ſi inſimul cum eis contrahat cum aliquo, valet ubi idem ſi contraheret cum uno ex conſanguineis altero conſentiente.*

23 *Maritus poteſt cum uxore contrahere ubi cautela tunc apponitur.*

Concluſiones pro noſtri tex. declaratione colliguntur, & apponuntur. ibid.

24 *Licentia hæc an poſſit per maritum uxori ſuæ præſtari per nuntium, vel epiſt. n.24.*

25 *Licentia hæc mariti an debeat præcedere contractum vel ſufficiat ſequi & 26.*

26 *Contractus ſuper re Eccleſiæ factos ſufficit poſt confirmari per Epiſcopum ad petitionem contrahentium dum tamen, ut ibi, ubi & à quo tempore valet.*

Procuratoris acta facta ſine domini mandato ſi ante ratificationem contradicantur, non poſſunt poſtea ratificari ibid.

27 *Contractus conditionalis ratificatio non trahitur retro exiſtente conditione ad diem celebrati contractus, etiamſi extremum habile reperiatur, ſi adeſt impedimentum niſi conditio ſit poteſtativa, nam tunc non trahitur retro, ut ibi.*

28 *Nimia importunitas non præſtat licentiam.*

29 *Licentia mariti pro ſubſtantia contractus ab uxore celebrati requiritur & ſic erit aliter contractus ipſo jure nullus, ut ibi Uxor ſine licentia mariti contractum facere non poteſt, cum ampliationibus & limitationibus. n.29. cum ſequentibus pluribus.*

30 *Opponi poteſt contra inſtrumenti guarentigii executionem fuiſſe factam per uxorem ſine licentia mariti, adeo ut & in executione ſententiæ id poſſit opponi, ut ibi n. 31. & etiam intra 30. annos poterit agi de nullitate. n. 32. & n.33. quod ex officio id judex ſupplere poteſt.*

33 *Exceptionis ex inſtrumento reſultantis nulla eſt neceſſaria oppoſitio.*

34 *Uxor ſine licentia ſecundi mariti non poteſt petere tutorem filio primi matrimonii.*

35 *Uxor in foro conſcientiæ etiam uti poteſt exceptione noſtri tex. & n. 36. idem in exceptione Velleiani, & filius fam. Macedoniano. n.37. & n.38. quod neque tunc denuntiatio Evangelica locum habebit.*

39 *Ex contractu ab uxore ſine mariti licentia facto neq; naturalis obligatio oritur.*

Uxor peccat ſi de facto ſine licentia mariti contrahat & contrahens cum ea itidem. n. 41. & injuſtè detinet rem, ut ibi.

42 *Heres in conſcientia non poteſt retinere hæreditatem ei in minus ſolemni teſtamento relictam.*

43 *Naturalis obligatio tolli poteſt quoad effectus civiles.*

44 *Fidejuſſor non poteſt accedere contractui ab uxore ſine licentia mariti facto 44. cum 5. ſequen. ubi n. 45. an hæc exceptio fidejuſſori competat.*

46 *Contractu principali ſublato omnia contenta in eo tanquam ejus adminicula ſublata cenſentur & ſic nec pœna, nec evictio.*

Fidejuſſor rei dotalis venditæ per maritum obligatur d. n.46.

47 *Fidejuſſor uxoris contrahentis ſuſcipiens in ſe omne periculum an teneatur.*

48 *Mariti licentia requiritur etiamſi uxor contrahat cum patre ſuo.*

49 *Etiam mortuo marito erit libera uxor ejus à contractu ſine ipſius licentia dum viveret celebrato. & ſic poterit res dotales ab ea venditas ſine licentia dicta vendicare. n. 50. niſi ut n.54. & 55.*

51 *Laudum datum non procedente compromiſſo ratificari non poteſt. 51.*

52 *Actus nullus à principio poteſt ex poſt facto ratificari ubi declaratur. n.*

55 *Poſſeſſio transfertur ex contractu nullo & ſic competent tali poſſeſſori remedia poſſeſſoria, 56.*

57 *Mulier ſi licentia mariti alienat rem dotalem mortuo marito confirmatur talis alienatio.*

58. *Mulier ſi mortuo marito velit ſtare contractui ab ea facto in vita mariti ſine ipſius licentia an poterit invito adverſario ubi & an maritus mortua uxore poſſit conſentire & n.69*

59 *Mulier ſi inſtituatur heres vivente marito, & ipſe teſtetur de rebus ſuis an per hoc videatur adire hereditatem illam.*

60 *Licentia data per maritum ad contractum unum celebrandum illo celebrato, ceſſat licentia illa & ibi ampliatur.*

61 *Licentia mariti requiritur etiam ad conſtituendum procuratorem qui pro uxore in judicio compareat 61. ubi & alia requiſivimus.*

62 *Uxor non poteſt etiam de bonis paraphernalibus ſine licentia mariti diſponere.*

63 *Adminiſtratio paraphernalium hodie ipſi ſoli marito competit, ubi quæ dicantur paraphernalia.*

64 *Fructus bonorum paraphernalium ſunt mariti vivente uxore & ideo non ſunt heredibus uxoris reſtituendi.*

65 *Donationem cauſa mortis an ſine licentia mariti poſſit uxor facere.*

66 *Bona mariti pro reſtitutione paraphernalium ſunt obligata.*

67 *Donationem etiam tacitam non poteſt ſine licentia dicta facere.*

98 *Uxor neque fidejubere poteſt ſine licentia mariti.*

69 Pia

69 *Piæ etiam cauſæ non poteſt mulier nupta donare ſine dicta licentia 70. & n.71. quod neque eleemoſinam facere poterit, niſi ut ibi, & eodem modo, neque dotare poterit ſine dicta licentia, ut n.72. etiamſi eſſet filia communis ut n.73.*

74 *Marito abſente ſi uxor pro ſe & filiis ſuſtentandis aliquid vendidit, veniens maritus poteſt reſcindere venditionem, emptori tamen remanet actio contra filios & n.75. Advertentia Authoris.*

76 *Uxor, abſente marito cum licentia judicis an poſſit aliquam adoptare pauperculam, & valeat etiamſi maritus revertatur, & 77.*

78 *Uxor ſine licentia mariti an poſſit confiteri quod recepit pretium pro re aliqua.*

79 *Fiſcus ſuccedens in bonis mariti confiſcatis poteſt reſcindere contractum ab uxore talis mariti abſque ejus licentia factum.*

80 *Uxor etiamſi agat ad dotem ob inopiam mariti adhuc ſine ejus licentia contrahere non poteſt.*

Mariti etiam dementis & furioſi licentia requiritur vel judicis pro eo, ut uxor contrahere poſſit 80 ampl. 19.

Contractus mulieris abſque licentia mariti factus ipſo jure nullus eſt. n.80. ampl.20.

Clauſula annullativa exiſtente in lege omnia in ea expreſſa cenſentur eſſe de forma, in eadem ampl. 20.

81 *Licentia mariti non requiritur ubi uxor ejus facit actum ex neceſſitate.*

82 *Licentia an ſit requirenda & habenda ab uxore quæ nondum eſt ad domum traducta. & 83. dubitat author de la Traductio ad domum plurima operatur.*

84 *Licentia mariti requiritur ad acceptandum mandatum extrajudiciale.*

85 *Mulier pro libera à nexu matrimonii reputata, an poſſit ſine licentia contrahere, & an valeat contractus ab ea geſtus.*

86 *Legis Barbarini diſpoſitio ab alia non eſt trahenda ubi non militent eadem ratio & requiſita.*

87 *Contractus à muliere ſine licentia mariti factus & juratus an valeat.*

88 *Teſtari poteſt mulier, & in teſtamento eligere ſepulturam ſine licentia mariti, & 94. ubi n. 95. quod non valeret ſtatutum contrarium niſi ut n.96.*

89 *Uxor ex delicto bene obligatur & incurrit pœnam.*

Prodigus delinquendo obligatur, ibidem.

90 *Faciens contractum nullum contra legis diſpoſitionem, pœnam ejus incurrit.*

91 *Uxor an conſentire poterit contractui ſine licentia mariti.*

92 *Maritus ſi eſt præſens contractui & tacet, vel utilis eſt mulieri & marito, vel ſolita ſit mulier, negotiari valet ſine licentia mariti, ubi quod in illo in quo ſolita eſt negotiari, valebit & non in alio.*

93 *Maritus ſi dedit licentiam uxori in principio litis, non requiritur alia in progreſſu.*

97 *Revocato teſtamento, revocatur etiam contractus revocabilis in eo appoſitus.*

Legatum traditione an fiat irrevocabile vel in donationem convertatur ibidem.

98 *Contrahi ut poſſit in teſtamento irrevocabiliter debet eſſe præſens pars illa cum qua contrahitur.*

99 *Solemnitas eadem requiſita in contrahendo, requiritur in diſtrahendo.*

100 *Maritus ſi eſt minor 25. annorum, an poſſit præſtare dictam licentiam uxori, vel quid è contrario ſi ipſa eſt minor. & 101.*

102 *Uxor non poteſt aliquam liberare pacto de non petendo ſine licentia mariti.*

Ubi, & an poterit repudiare donationem ei factam neque debitum remittere. ibid.

103 *Inſinuatio requiritur in Remiſſione ſicut in donatione.*

104 *Annullatio actus eſt pœna.*

105 *In quaſi contractu an licentia mariti requiratur, ibidem. & n. 105. quid ſi adeſſet juramentum.*

106 *Tanquam procuratrix alterius poteſt mulier ſine licentia mariti poſſeſſionem adquirere.*

107 *Licentia procuratorium judiciale etiam pro patre non poſſet ſine dicta licentia exercere.*

108 *Mulier tanquam rea accuſata in criminalibus ſine licentia mariti adeſſe poteſt.*

In præparatoriis judiciorum, non requiritur dicta licentia, ibidem.

109 *Mulier ſoluta ſi conſtituit procuratorem ad litem, & poſt nubat, an valebunt geſta.*

Etiam cum licentiâ mariti non poteſt mulier adeſſe in judicio pro aliis perſonis, ibid.

ET pro hujus legis introductione & clarióri intelligentia dicendorum in ea ſcire debes, rationem ſuæ diſpoſitionis fundamentalem non eſſe ſexus muliebris, prout malè dicebat Caſaneus, *in conſ. Burg. Rubr. 4. Deſdidictum §. 1 gloſ. Contraer, n. 5. fol.* 127. Sed potius ne marito præjudicium fiat & reſultet ex contractu mulieris in bonis dotalibus archalibus aut paraphernalibus uxoris ipſius, & in aliis bonis conſtante matrimonio adquiſitis quorum omnium maritus eſt legitimus adminiſtrator,
& uſufructuarius ad onera matrimonii * ſuſ- 1
tentanda, ſecundum Doctores, hic ex Bald. *in l. 1. C. de nund.* & tradunt Suarez *in titulo. De las deudas, limitatione 2. folio 47. in antiquis*, & Palatius Rub. *in rubrica* §. 68. & Covar. *in 4. 2. part. cap. 7. §. 1. num. 1.* & Tiraquel. *in legibus connubialib. l 6 gloſſ. 16. num. 37. & ſequentibus*, & additio Segur. *l. 1. §. ſi vir n.* 111. *ff. de acquirend. poſſ* quod noviſſimè examinat Anton. de Lara *in l. ſi quis à liberis §. ſi quis ex his, n. 258. cum ſequentibus pluribus ff. de lib. agnoſcend. ubi n. 241. ita tenet.*

Ex quo plura inferri poſſunt in progreſſu hujus legis, præſertim ad diffinitionem quæſtionis per Caſtellum, *hic numero ſeptimo, octavo, & nono* ventilatæ, num, ſcilicet, ſi mulier conjugata contraxit cum Alienigena, & juravit maritum non habere, vel mortuum eſſe, an ex hoc contractus validetur, & concludit op-
timè non validari, † ne marito præjudicium 2
fiat, prout fieret ſi contractus valeret, quod ſecùs eſt in minore jurante doloſè ſe majorem, hic enim tenetur quia ſua res agitur & dolus non debet ei patrocinari in hoc caſu, *ex toto tit. C. ſi minor ſe majorem dixerit.*

Ibi, *La muger.* Quæ quidem propriè dicitur

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

quæ corrupta eſt, *l. alioquin, ff. de contrah. empt.*
licet aliquando pro virgine capiatur, *ut l. mu-*
lieres ff. de verbo ſig. notat. Capela. l. quæritur n 1.
ff. de ædil. edict. prout capitur in illa oratione,
ubi Chriſtus in cruce pendens, virgini matri
ſuæ dixit (Mulier ecce filius tuus) in noſtro
tamen text. pro corrupta & ſic in propriori ca-
pitur ſignificato, & ſic in ſponſa cognita lo-
cum habebit, ut *infra* dicemus. Non tamen
ex hoc excludo, quin, ſi mulier nupta & ve-
lata nondum cognita à viro fecerit contractum
ſine licentia viri ſui, ſub diſpoſitione legis no-
ſtræ non comprehendatur, prout comprehenditur.
3 * Et in hoc ſenſu etiam, impropriè capitur in
noſtra l. verbum, *mulier*, ſed quia lex ſemper
providet in iis, quæ magis à communiter acci-
dentibus fiunt, prout eſt mulieres nuptas a-
miſſa virginitate contractus facere, ideò dixi-
mus inſpici potius propriam ſignificationem
vocabuli hujus in noſtra l. Non tamen exclu-
dimus ejus largam ſignificationem quam ver-
bum, *mulier*, ſimpliciter probatum comprehen-
dit, ut virgo etiam nupta ſub ea comprehen-
datur, ut per Rebuff. optimè *in d. l. mulieris.*
Sed an idem erit in hermaphrodito, ſi ſexui
4 fœminco incaleſcat, dicendum eſt quod ſic, †
prout verius eſſe teſtatur Horoſc *in l. quæri-*
tur, colum. 2 3 1. *verſic.* 16. *ff. de ſtat. hom.* Sed an
5 lex noſtra in ſponſa procedat, * Covar. *in* 4.
p 2. *c.* 7. §. 1. *n.* 4. *fol.* 90. *cum* Palac. Rub. per
eum allegato, inquit quod non, quandoqui-
dem text. *hic* in muliere & marito loquitur,
qui quidem tales dicuntur poſtquam ſimul co-
habitant, benedictioneſque nuptiales recipiunt,
ſecundum Abb. *conſil.* 1. *volum* 1, & in locis a-
liis relatis per Bertachin. *in repertorio ſuo, ver-*
bo, ſponſa, verſiculo 4. & tenet Ciſuentes, *hic*
in quæſt. 5. *limitat.* 3. Et quia ſecundum com-
munem uſum loquendi, qui propriæ ſignifi-
ficationi vocabuli præfertur, ut *l. librorum* §.
quod tamen de legat. 3. mulieris appellatione de
nupta intelligemus, ut inquit Rebuf *in dicta*
l. mulieris. Et ſic non intelligemus de ſponſa,
6 longa eſt enim differentia uxoris & ſponſæ, †
ut licet videre ex Doctoribus allegatis per Di-
dac. Per. *l. fin. gloſ. fin. ad fin. tit. fin. lib.* 4. *ord.* Licet &
contra hoc poſſent allegari dicta, per Aven-
dan. *Reſponſo.* 10. & per nos, *in l.* 1. *tit.* 1 *ſupra*
hoc lib. In noſtro tamen propoſito & materia
non crederem comprehendi ſponſam etiam de
præſenti per legem noſtram, cùm per ſponſa-
lia, niſi velationes adſint, mulier non exeat
patris poteſtatem, neque tranſeat in ſponſi po-
teſtatem, ceſſetq; in ſponſa præjudicium obve-
niens marito ex uxoris contractu. ſponſa enim
nihil ſponſo præjudicat, eò quòd dotator te-
netur ante velationes integram dotem promiſ-
ſam perſolvere, & ſic ceſſat principalis ratiò
noſtri text. & idem teneo *cum Cov. ubi ſup.* le-
gem noſtram in ſponſa etiam de præſenti non
habere locum, & cum eo noviſſimè tenet con-
civis meus Doctor Guter. *in tract. de Jur. confir.*
prima parte c. 1. *n.* 18. ubi *num.* 11. inquit,
hoc non procedere in ſponſa cognita per ſpon-
ſum, in ea enim procedit noſter text. & cùm
in dubio ſumus, an cognita ſit necne, con-
ſulo, ut ſemper ſponſi de præſenti, *de hoc e-*
nim loquor, licentiam requiras ad contractum
faciendum ab ſponſa ejus. Et vide de iis Tira-
quellum *in legibus connubialibus, gl.* 2. *empen-*
bir, n. 1. *cum ſequentib. plurib.* & dicta per
Mincha. *controverſ. uſufrequent. c.* 3. *num.* 21.

Ibi, *Durante el matrimonio.* Secùs tamen eo
ſoluto per mortem mariti, vel alium modum,
puta, per divortium, quoniam tunc non re-
quiritur † licentia, ſecundum Tiraq. *in legibus* 7
connubialibus, l. 16 *gl.* 6. *de ſon mair, n.* 39. *cum*
ſequenti, & latè & bene diſputat Jo. Gutier.
canonicus Civitat. *in tract. de juram. conf.* 1. *p.*
c. 1. *n.* 54. *cum ſequentib.* & idem Tiraq. *de u-*
troq. retract. tit. 1. §. 10. *gl. una, n.* 17. & hoc
dum tamen ſit jam factum divortium, ſecùs ve-
rò ſi eſt in fieri, & lis pendet ſuper eo, tunc
enim requiritur licentia, cautela tamen eſt bo-
na, ſecundum Gutier. *ubi ſup. n.* 78. ut in u-
troque caſu, ſi potueris, licentiam mariti requi-
ras, quam ſi dare noluerit recurre ad judi-
cem, ut det ipſe *ex l.* 57. *Tauri*, etiamſi di-
vortium factum ſit, ſed an ſi in tempus ſo-
luti matrimonii contractus conferatur valebit
ſine licentia mariti? vide per Tiraq. *d. l.* 16.
connubial. gl. 8. *de ſon mair, n.* 291. *cum ſequent.*
ubi, & *n.* 18. tractat an maritus ea mortuâ
poſſit conſentire, & an ſoluto matrimonio poſ-
ſit mulier cogi ad obſervantiam contractus per
eam facti marito vivo, ſine ejus licentia, Ma-
tienço *hic in gloſſ.* 1. *numero* 11. *examinat.*

Ibi, *Sin licentia*, intellige expreſſa, vel taci-
cita, † vel verbis ſonantibus licentiam, ſecun- 8
dum Caſan. hoc ad legem noſtram notantem
in conſuetud. Bur. Rub. 4. § 1. *la femme, in gloſſ.*
ſans licence, num. 1. *&* 2. *fol.* 130. *col.* 3. alle-
gando ad hoc Palac. Rub *in rubric.* §. 68. ut
eum *infra* allegabimus, ſufficiuntque verba æ-
quipollentia, ſecundum Did. Per. *libr.* 3. *ord.*
col. 1039. *in princ.* immo & ſufficit tacitus † 9
præſumptus conſenſus, puta, quia ſcit mulie-
rem agere in judicio & tacet, neque contra-
dicit, ſecundum text. ſingularem pro hoc, &
ibi gloſ. *in l.* 10. *tit.* 22. *p.* 5. *col.* 4. *verſic. Otro*
ſi dezimos, & faciunt tradita per Tiraq. *in tract.*
res inter alios acta. limit. 20. & ſic ſi maritus
eſt præſens contractui mulieris † & taceat, vi- 10
detur conſentire & licentiam præſtare, prout
per Petr. Coſtal *in l.* 22. §. *voluntate, fol.* 423.
ff. ſol. matrim. & Doctores *hic*, maximè Ci-
fuentes, *quæſt* 14. & Ant Gomez, *num.* 6 dum
tamen intelligat maritus quid agat, ſecundum
Mincha. *controv. uſufrequent. c.* 11 *num.* 6. &
tradit hæc noviſſimè Matienço *in l. ſequenti*
in gloſſ. Licencia general, num 7. 8. *&* 9. qui
& aiunt conſenſum hunc & licentiam mari-
ti præſumi interveniſſe, quoties maritus pati-
tur mulierem negociari incerto genere mer-
cantiæ, † tunc enim valet contractus ab ea 11
geſtus ſuper mercantiis illis. ſecundum Anton.
Gomez, *hic numero* 7. & iterum *in ſecundo tom.*
variar. cap. 6. *numero* 2. *limitatione* 9. & Sua-
rez *in dicto titulo, De las deudas, in* 3. *limi-*
tatione, & ante eos Bald. *in l. ſi uxorem, C.*
de cond. inſert. per eos allegatas, & Palac. Rub.
in rubrica §. 68. *in principio, fol.* 69. *in mag-*
nis, inquit tamen Segura *in repetitione, l.* 1.
§. *ſi uxori, num.* 124. quod tunc tenebitur mu-
lier uſque ad illam quantitatem, ad quam uſ-
que ſolvendam merces illæ * ſufficiunt, ad 12
id

id tamen quod deeſt non tenebitur, quod eſt
optimum verbum, item & idem erit dicen-
dum in mulieribus pueros nutrire ſolitis ſine
viri licentia marito vidente & tacente, valet
enim tunc contractus talis ſuper hoc ab uxore
13 factus abſque viri licentia, † *per ſupra dict.* &
per text. *in l.* 13. *tit.* 20. *lib.* 3. *fori*, idemque
eſſet ſi litigare ſoleret & in judicio adeſſe, ne-
14 que maritus contradiceret † ſecundum Sua-
rez *ubi ſupra, quæſtione* 1. *fol.* 54. *pagin.* 2. *in*
antiquis, & vide alia infra *num.* 20. *&* 21. vel
ſi inſimul cum marito contractum faceret &
15 ſe obligaret marito † prout poteſt, ſecundum
Caſtillo *hic. num.* 10. & Ant. Gom. *dicto c.* 2.
n. 3. & iterum *hic n.* 3. & quod tunc præſu-
mitur maritum licentiam præbere, ſecundum
Avend. *in tit. De las exceptiones, num.* 43. *ver-*
ſic. 3. *infero*, nam ſicut filius familias cum pa-
tre, vel matre contrahens cenſetur ab eis li-
16 centiam contrahendi obtinuiſſe, * ut commu-
nem teſtatur Altiat. *de præſump. lib.* 1. *præſump-*
tione 2. *n.* 6. quem & alios idem tenentes re-
fert Did. Per. *in l.* 1 *tit.* 8. *lib* 3. *col.* 1033 *fal-*
len. 9. & faciunt etiam dicta per Gutier. *in auth.*
ſacramenta puberum, num. 50 *&* 51. *C. ſi ad-*
verſus vendit. idem erit in muliere cum ſuo vi-
ro contractum faciente, ſcio tamen quod con-
trarium tenuerunt Ber. Diaz *in regula.* 455. &
concivis noſter Gutier. *in tract. de juram. con-*
fir. 1. *par. c.* 1. *n.* 46. *cum ſequent.* eo quod in ſua
cauſa maritus authorari non poſſit, & hanc
veriorem teſtatur Avend. *in dicto num.* 43 *in*
principio & ſequitur & conſulit quod tunc a-
deatur judex, qui præſtabit licentiam, & hoc
etiam ego ſecurius judico, licet in puncto ju-
ris noſtræ legis generalitate attenta primam
tenerem, eo quod lex noſtra nullam differen-
tiam conſtituit, ſive mulier contrahat cum
marito, ſive cum alio tertio, & contrahere
cum marito non eſt prohibitum, ſicut neq; fi-
lium cum patre, neq; authoritas aliqua in præſta-
tione licentiæ adhibetur, ſed licentia tantum, &
hæc ſive expreſſe, ſive tacite præſtari poteſt, igi-
tur contrahente muliere cum marito, quamvis
non præſtetur expreſſe licentia cenſetur interpo-
ſita, præſertim cum ſit præſumendum contra-
hentes noluiſſe contractum inutilem facere, &
licentia à l. noſtra requiſita in favorem mariti
eſt introducta, igitur huic favori maritus re-
nuntiare poteſt, nihilominus tamen, quia paſ-
ſus dubius eſt, ut inquit, gloſ. *mag. fin. verſic.*
item & quarto, in l. 5. *tit.* 11. *part.* 4. & ego
conſulo idem quod Avend, *ubi ſupra*, quod in
hoc caſu judex adeatur, qui licentiam & aut-
horitatem tali contractui præſtet: verum tamen
eſt, quod ſi contractus hic à muliere & marito
17 ſuo celebratus eſſet cum alio tertio, † cum quo
maritus & uxor contraherent, in tali caſu quam-
vis expreſſe maritus licentiam non præbuerit,
tacite tamen cenſetur eum conceſſiſſe, & ſic
etiam reſpectu mulieris valebit contractus hic,
ſecundum Ant. Gom. *hic num.* 4. alios idem te-
nentes referentem, & Palac. Rub. *in rub.* §. 47.
num. 13. *ad fin. fol.* 27. & Caſſan. *in conſuetud.*
Burg. Rub. 4. §. 1. *in gloſ. ne an ſi par. num.* 6.
verſ. adverte tamen, fol. 130. & concivem noſ-
trum *in dict. tract. & c.* 1. *num.* 52. Sed contra
omnia ſupra dicta facit illa communis opinio
relata per Avend. *in dictionario ſuo verb. Otorga-*
miento. & in dict. tit. De las excepciones num.
39. *& in c.* 14. *prat. num.* 6. *lib.* 1. quæ habet,
quod ubicunque licentia requirit, ex legis diſ-
poſitione debet eſſe expreſſa & expreſſo verbo
conceſſa, neque ſufficiet tacitus conſenſus, † 18
quam & communem teſtatur Villalobos, *in ara-*
rio mill. com. opi. litera. l. num. 167. & plura
allegat Tiraq. *in gloſ.* 7. *legum connubial. num.* 1.
cum ſequent. nam cum ſit ſolemnitas extrinſeca
non eſt præſumenda, ſecundum Ant. Gom. *tom.*
2. *c.* 11. *num.* 17. *in princip.* adeo ut nullo tem-
poris † curſu præſumatur, ſecundum Aven. *in* 19
dict tit. De las excepciones, num. 41. *verſ.* 4.
infero, & in c. 12. *prat. num.* 26. *in fin. lib.* 1.
ubi hanc communem teſtatur, & adeò ut tunc,
neque ſufficiat per æquipollẽs impleri, ſecundum
Boher. *deciſione* 1. *num.* 44. *quam quæſtionem la-*
te examinat Suar. in tit. De las deudas, quæſt 1.
per totam. ideò vel danda eſt concordia quam
deſumi poſſe credo ex Suarez *ibidem, fol.* 55. *ver-*
ſic. præterea, & ex Avend. *num* 41. ſcilicet,
quod ſi probetur quod tempore contractûs ad-
fuit præſens maritus & dicatur quod de ejus
voluntate contraxit uxor, quia à communiter
accidentibus ſolet dari licentia, præſumetur da-
ta ex temporis diuturnitate, de quo per Suar. *in*
tit. De las deudas, verſic. ſed pone quæſtionem fol.
52. vel ſi eſſet, ut *ibidem* ipſemet Avend. *dicto*
num. 41. *verſic* 4. *infero*, dicit eſſet tempus im-
memoriale lapſum poſt contractûs illius perfe-
ctionem, vel melius ſi diu ſciente & patiente
marito emptor emens à muliere ejus poſſideat,
ſecundum Ant. Gom. *tom.* 2. *c.* 11. *num.* 17. *in*
fin & Tiraq *ubi ſupra, num.* 39 ubi *num.* 44.
hanc veriorem & communiorem teſtatur opi-
nionem, vel idem erit ſi maritus, ultra ſui præ-
ſentiam contractui apparentem, ad actum ali-
quem poſitivum proceſſit, puta, vocando tabel-
lionem aut teſtes, tunc enim pro conſentiente
habetur. ſecundum Abb *in c. cum virum, de*
regular. & Jaſ. *in l. quæ dotis, num.* 90. *cum ſe-*
quentibus pluribus ff. ſolut. mat & Bal. *l. fin.* §.
neceſſitatem, num. 20. *C. de bon. quæ lib.* & Pa-
lac. Rub. *in rub.* §. 68 *num.* 21. *cum ſequentib.*
& Tiraq. *ubi ſup num.* 15. *cum ſequent. aliquibus*,
& facit gloſ. *in Clemens.* 1. *& procurat.* pro quo
conſidero text. *in l. filius familias*, & *ibi* Bal.
ff. ad Macedon ſic etſi diu mulier ſolita eſt ne-
gociari vidente viro & faciente. valent contrac-
tus in negotiatione illa per uxorem facti, etiam-
ſi expreſſe illis maritus non conſenſerit, imo &
tunc tenetur maritus quia habetur tunc uxor
ejus † tanquam quidam inſtitor, ſecundum 20
Caſſan. *in conſuet. Burg. Rub.* 4. §. 1. *gloſ s'elle*
n'eſt marchande, num. 1. *&* 10. *fol.* 131 *in prin-*
cipio, ubi *num* 8. quærit ipſe Caſſaneus, num
ex talibus contractibus in mercantia illa geſtis,
uxor ipſa poſſit in judicio conveniri ſine licen-
tia † mariti, & concludit quod ſic, pro quo & 21
facit quod inquit gloſ. junct. text. *in l.* 2 *verbo*,
O en otro camino, tit. 5. *part.* 3 *& ſupra, num.*
11. *cum ſequent* alia diximus. eodem etiam the-
mate retento ſi uxor & vir inſimul contrahant
ſatis videtur data licentia, quandoquidem ipſe
maritus ultra præſentiam aliud quid facit, ro-
gando tabellionem & teſtes & ſic non eſt ſim-
plex licentia, prout ultra dictos tenet etiam Bal.

in l. ſi filius , de re jud. & latius *in l. Tutius ff. quib. mod. pig. vel hipoth. ſol.* & *ibi* Angel. & Tiraq. *l.* 14. *connubiali. gloſ.* 5. *verbo expreſſe, verſ. ad ſecundum dico* , & Hipol. *ſing.*447.& Ciſuent. *hic quæſtio.* 13. per text. *l. cum pater* §. *libertis* , *de legat.* 2, per quem & tenet Angel. *in l. is qui hæreſ.* §. *fin. ff. de acqui. hered* quod ſi ſtatuto cavcatur , prout hac lege cavetur , quod mulier ſine conſenſu propinquorum non poſſit contrahere ; quod ſi contrahat inſimul cum propin-
22 quis, videtur dare licentiam contrahendi, † quem text. ad hoc etiam notat Paul. & Imol. *in dict.* §. *fin.* ubi Alex *num.* 3. hanc dicit communem , & Ant. Gom. *hic num.* 3. & ſi mulier talis contraheret cum uno ex conſanguineis,& alter conſentiret , videtur ſatisfactum , ſecundum Abb *in c. cum in veteri , num.* 11. *de electio.* quem ſequitur Alex. *in l.* 1. §. *fuit quæſitum , penultima colum. ff. ad Trebel.* licet contrarium tenuerit Jaſ. *in dict.* §. *fin. num.* 10. *aut* 20. per text. & *ibi* Angel.*in auth. de aliena. & emphit.* §. *œconomus* , *&* contra Abb.dicit communem idem Jaſ. *in dict.* §. *fuit quæſitum , colum.* 1. & hanc tenere videtur Segura *l.* 1. §. *ſi vir , num.* 111. *cum pluribus ſequentibus ff. de acq. poſ.* concordari tamen hæ poſſent opiniones ex Bal. *in l. ſi quando* § 1. *C. de inoff. teſtam.* quod opinio communis procedat quoties authoritas alicujus interponenda eſt ad actus firmitatem , ita quod abſque ipſius authoritatis interpoſitione non valeat , ſecus verò ſi lex dicat quod abſque licentia alicujus , quoniam tunc procedet prima opinio contraria,ut ſufficiat contractum facere in ſimul cum illo,qui licentiam debet præbere,præſertim ſi introductum eſt , ut licentia præſtetur in favorem illius , qui præſtare tenetur , prout in noſtra lege dictum præſtare debere maritum , & ſic poſſunt intelligi fundamenta adducta per Avend. *ubi ſupra* , in quantum volebat non ſufficere ſimultaneum contractum uxoris & viri ſed adhuc tunc licentiam expreſſam requiri , nam procedere poſſet , quoties non ut licentia , ſed ut authoritas , eſſet præſtanda , nam facilius præſumitur licentia quàm authoritas , neque obſtat illud quod maritus non poteſt cum muliere contrahere , quia ut ex dictis patet , & ex dictis per Ant. Gom. *tom.* 2. *c.* 2. *num.* 3. & per Tiraq. *in legibus connubialib. gloſ.* 8. *num.* 111. *&* 112.
23 poteſt optimè , † item & quia tunc ut evitaretur omnis ſcrupulus , poſſet ſervari cautela poſita per Bal. *l.* 1. *num.* 2. *C. unde vir & uxor* , ſcilicet , quod vir renunciet juri conſentiendi pro ſe introducto , prout & retulit Segura *ubi ſupra* , *num* 114. ut ſaltem evitetur id quod ex Bart. *l.* 1. *ff. de auth. præſt.* colligitur , dum dicebat dictam concordiam ex Bal. procedere in contractu non merè lucrativo , facitque in ſimili quæſt. minoris ad creditum cum patre contrahentis,de qua per Gloſſatorem Salmant. *lib.* 3. *ord. col.* 133. *in medio* , tu tamen deſume ex me meliorem cautelam , ſcilicet , ut expreſſè maritus det licentiam , ſic enim opiniones evitabis , verumtamen ſi pervenerit ad te negocium ubi ſimilis difficultas eſſet altercanda ex dictis deffendere potes partem tuam , & ſic ex ſupra dictis decerpes concluſiones ſequentes pro noſtri text. declaratione , quarum prima eſt , quod ſi maritus contractui per uxorem facto conſentiat tacitè , non ſimpliciter ſed ad aliquem actum poſitivum deveniendo , puta , vocando tabellionem , vel teſtes, & præſentialiter contractui exiſtendo , valet contractus ille , quamvis de expreſſa licentia non appareat præſertim ſi diuturni temporis lapſu ſit roboratus. Secunda concluſio eſt , quod ſi maritus & uxor ſimul contrahant , prout poſſunt ut dictum eſt , marituſque renunciet,ad majorem cautelam juri de conſentiendo pro ſe introducto , cenſetur præſtitiſſe licentiam mulieri, & validus erit talis contractus, facto enim ſicut & verbis voluntas declaratur , ſecundum text. *in l. ſi pater naturalis ff. de adoptio.* ad hoc allegat. per Suar. *in dict. quæſt.* 1. *pag. penult. in princ. fol.* 55. *in princ.* & an ubi requiritur expreſſum,ſufficiat tacitum,Caſtillo *hic num.* 10.remittit ſe ad Mat. Afflict. *deciſ.* 44. ſed an licentia hæc poterit per nuncium , vel epiſtolam † 24
mariti præſtari uxori ſuæ , & dicendum eſt quod ſic , ſecundum Caſtillo. *l.* 56. *Taur. num.* 2, & Suarez *in tit. De las deudas* , §. *quæritur ulterius, fol.* 56. & Did. Per. *lib.* 3 *ord. colum.* 1036. *verſic. utrum autem* : imò & generalis licentia ſufficiet , ſecundum text. *l.* 3. *noſtri tit & lib.* Et an ſi licentia detur uxori per maritum , quæ quidem uxor antequam eâ uteretur mortua eſt , an tranſibit in uxorem ſequentem , *in leg ſupra proxima* tetigimus. Sed an licentia hæc debeat præcedere contractum , an verò ſufficiat poſt contractum ſequi † & videtur quod procedere de- 25
beat,quia quando de jure civili licentia alicujus requirebatur ut actus valeret , neceſſariò debebat præcedere licentia actum illum , neque ſatis erat , quod ſequeretur , ex text. *in c. non eſt de regulari , c. omnis utriuſque ſexus , de pœnit. & remiſ.* & ex dictis per Doct. *in l. ſi quis mihi bon.* §. *juſſit. ff. de acquir. hered. & in l.* 1. *C. qui admit.* aliter enim actus eſt ipſo jure nullus *ut in l.* 5. *infra iſto t.* dicemus Deo annuente, & ex pluribus adductis per Petrum Pekium *de teſt. conjugum lib.* 2. *c.* 2. *num* 1. *cum ſequent. aliquibus* : ſed nihilominus in propoſitum noſtri text. contrarium eſt dicendum , imò quod ſufficiat licentiam poſt actum ſequi , & actum ratificari , eo quod quoties licentia eſt neceſſaria pro evitando præjudicio alicujus tertii , cujus authoritas , licentia , vel conſenſus deſideratur , ſufficit ſi poſt actum illum ſequatur,ſecundum Paul. Caſtrenſ. *in l. ſi cum dotem* §. *ſi cum tempore. num.*6. *ff. ſolut. matrim.* & eund. Paul. *in l. licet ff. de judic.* & alii plures relati per Didac. Per. *lib.* 3. *ordi. colum.* 1035. *in principio* , & Ant Gom. *hic num.* 6 & ii ita in noſtri text. propoſitum tenent, de quo non eſt dubitandum ; cùm habeamus *l.* 58. *Taur. quæ eſt* 5. *noſtri tit.* ita expreſſè diſponentem , ſicut & videmus quod ſi factus eſt contractus ſuper re Eccleſiæ abſque Epiſcopi authoritate*, quæ intervenire debuit in ipſo contractu , ſi ambæ partes poſt adeant Epiſcopum , & ab ipſo petant contractum † confirmari , vale- 26
bit contractus ſecundum Baeçam *de non meliorand. filiab. c.* 10 *num.* 68. poteſt enim quamvis contractus nullus ſit , ratificari per illum in cujus favorem annullario inducta fuerat ſecundum eund. Baeçam *ibidem , num.* 67. & in proſecutione hujus legis latiùs dicemus , & 12. rationes in confirmationem hujus ſecundæ quæſtionis adducebat Socin *conſil.*15. *incip. viſis prædictis lib.* 1. quem

1. quem refert ad hoc Petrus Pekius *ubi ſupra* , *lib.* 3 *c.* 8. *num.* 3. & per totum illud caput de iis tract. Neque obſtant leges pro prima adductæ parte , quia dicendum eſt procedere jure civili attento , ſecus verò jure noſtro Regio,ut dicebat Villalobos *in Antinomia juris civilis & Regii* , *verb. uxore , num.* 17. vel melius quod illud regulare eſt niſi per legem aliud exprimatur , ut jam in noſtra materia expreſſum eſt : intellige tamen ſufficere licentiam & ratihabitionem poſt contractum ſequutam , cùm ambæ partes contrahentes , ſcilicet , mulier ipſa , & ille , qui cum ea contraxit , adeunt maritum ut ratificet contractum illum , vel quando antequam ab una partium reclametur contra illum contractum , vir ipſe ad petitionem alterius partis , ratificavit illum , & approbavit , ſecus verò ſi ante ratificationem hanc ab una ex partibus reclamaretur contra contractum illum , petendo nullum declarari , tunc enim contradictione hac factâ nihil operaretur ratificatio poſt reclamationem facta ; ſecundum Ciſuent. *hic quæſt.* 12. *& in l.* 58. *Taur.* probaturque argumento,text. cum gloſ. *in l. licet , C. de procurator.* ubi probatur quod ſi quis ſine mandato alterius nomine agat in judicio , & antequam acta ratificentur per dominum , cujus nomine ſunt præſentata , contradicatur per adverſarium , dicendo quod non habet mandatum à parte adverſa , neque eſt ejus procurator , nihil tunc operabitur ratificatio , concordatque *lex* 20. *tit.* 5. *p.* 3. ſic declaranda , ut tenet gloſ. 2. *l.* 3. *tit.* 5. *part.* 3. & gloſ. *dict. l.* 20. & Matienço *l.* 2. *tit* 3. *lib.* 5. *recop. gloſ.* 1. *n.* 15. & iterum *in l.* 5. *ejuſdem. tit. & lib.* 5. & Pinel. *in l.* 1. *part.* 3. *num.* 53. *C. de bon. mat.* ergo idem & in noſtro propoſito & caſu dicendum eſt,prout in propoſitum tenuit Did. Perez. *lib.* 4. *ord. col.* 1035. *in fin.* licet in procuratore contraria communis eſt , ut aſſerit Petrus Pekius , *in c. ratihabitionem num.* 11. *in fin. de reg. jur. in* 6. & Doctor Gutierrez *conſil.* 7. *num.* 1. alia adducit in propoſitum hujus communis. Item intellige contractum illum tempore congruo & ante contradictionem ratificatum valere ex nunc, & non verò ex principali ejus origine , ſecundum Did. Per. *ubi ſupra* , *colum.* 1036. *in principio* , faciuntque dicta per Rochum *de jur. patron. verbo pro eo quod, num.*10. id etenim quod à principio nullum eſt , per ratificationem validari non poteſt ut valeat ex tunc; ſed ex nunc, reperitur namque extremum à quo incipere debebat inhabile,quia erat mulier conjugata,neque poterat ſine licentia mariti contrahere,ideò tunc etiam in contractibus conditionalibus non trahitur retro ratificatio exiſtente conditione ad diem celebrati contractus , ſi extre-
27 mum à quo eſt inhabile , † neque itidem trahetur retro etiamſi tempore exiſtentis conditionis extremum habile reperiatur ſi adeſt impedimentum , ſecundum Jaſ. *l. exiſtimo* , *num.* 1. *ad fin. fol.* 129. *ff. de verb. oblig.* & eund. Jaſ. *l. eum qui.* §. *fin. num.* 6. *fol.* 89. *ff. de verbo. obliga.* & Fanus *de pignor.* 2. *memb. ſecundæ partis, numer.*4. *& numer.*6. alio modo declarat , & ſic declarabis & intelliges, *l. qui balneum & l. potior , in princip. ff. qui potior. in pig. hab.* probantes contractus cenſuales exiſtente conditione trahi retro : idque etiam alio modo de-

clarat Anton. Gom. *tom.*2. *c.*11. *ad fin. num* 29. & Didac. Per. *ubi ſupra , colum.* 1090 Item procedit ſi conditio eſt caſualis , vel mixta , ſecus ſi poteſtativa , quia in ea non trahitur retro , ſecundum Jaſ. *l. ſi filius familias , in principio, numer.*2. *ff. de verb. oblig.* & ante eum Bart. *in l. ſi is qui, num.* 46. & *ibi* eund. Jaſ. *num.* 511. *ff. de verb. oblig.* & vide gloſ. *l.* 52. *tit.* 13. *par.* 5. quæ quia noſtræ materiæ non ſunt , per eos videri poſſunt , ſufficit intelligere in noſtra materia , quod licentiæ & contractus ratificatio non retrotrahitur niſi ex die obligationis ratificatæ, & ſic ex nunc, non verò ex tunc.

Ulterius notandum eſt quod ſi per nimiam importunitatem maritus conceſſit uxori ſuæ licentiam * viſus eſt non conſenſiſſe , ſecundum 28
Did. Per. *lib.*3. *ord. colum.* 367. *in princip.* pro quo faciunt dicta per Boer. , *deciſ.* 101. *n.*10. quod tamen non affirmo in practica obtineri potuiſſe.

Ibi , *No puede.* Neceſſitatem importat , & ſic licentia mariti pro contractus validitate eſt de ſubſtantia & forma † ſubſtantiali contractus , 29
adeò quod omiſſâ eâ nullus eſt ipſo jure contractus , ſecundum Doctores *hic* , & dixi *in l. ſupra proxima in gloſ. No pueda* ; & licet jure civili hoc non requireretur *ex l. velle , C. de revocand. donatio.* ex l. tamen noſtra requiritur , & tenet Mincha. *controverſ. uſufrequen. c.* 10. *num.*2. *cum quatuor ſequentibus* ubi *num. quinto &* 6 tenet in terminis noſtræ legis contractum eſſe ipſo jure nullum contra legem noſtram factum.

Ibi , *Hazer contracto.* Hic colligitur principalior concluſio noſtræ legis , ſcilicet , quod ſine licencia mariti uxor facere contractum † 30
non poteſt , quam quidem concluſionem , ut melius clarificetur per ampliationes & limitationes , declarabimus.

Erit igitur prima ampliatio , quod contra inſtrumentum guarentigium per uxorem abſque tali licentiâ celebratum opponi poteſt exceptio hæc & impeditur talis inſtrumenti exequutio , † nam ſi lege caveatur ut contra tale 31
inſtrumentum nulla exceptio opponatur , opponi tamen poterit illa , quæ contrahentem inhabilem ad contrahendum reddit , ſecundum Joan. Andr. *ad ſpecul. de ſentent.* §. *ut autem* , *in principio l. tutor.* §. *prodigus. ff. de jur. jurando* , & in ſpecie ad noſtram legem tenet Horoſcius *in lege in traditionibus , numero ſeptimo cum duobus ſequentibus ff. de pac. colum* 925. *in principio* , & ante eum Suarez , *in l. poſt rem , quæſtione prima, pag.* 320. *in principio. ff. de re judic.* & Avendan. *in titul. De las excepciones* , *numero trigeſimooctavo* , & Meneſius *in lege prima numero quinquageſimo. C. de jur. & fact. ignor.* & Concivis noſter Gutier. *in tract. de juram. conf. prima partis. capit. primo , numero trigeſimo-quinto.* ſufficietque tunc probare tempore contractus mulierem illam nuptam fuiſſe , ut inſtrumentum invalidetur , nullaque ejus executio declaretur , adeò ut & in ipſa executione ſententiæ , poſſit opponi exceptio hæc † 32
& defectus , ſecundum Meneſium *in dicto numero quinquageſimo* , & Suarez *in titul. De las deudas , in fine , fol. quinquageſimo-octavo in fine* , imò & tunc etiam intra triginta annos pote-

 rit

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN ® DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

32 tit agi * de nullitate talis ſententiæ & execu-
tionis nam cum contractus virtute cujus lata
eſt ſententia vel executio facta, ſit nullus, e-
tiam intra triginta annos poteſt agi de ejus
nullitate, ſecundum Avend. *in dicto tit. De las*
excepciones, in fin. imo ſi ex ipſomet inſtrumen-
to, vel ſententia conſtaret mulierem ipſam
eſſe nuptam nullamque adfuiſſe mariti licen-
tiam, abſque oppoſitione exceptionis hujus
33 ceſſabit executio, † judexque ex officio ſic de-
bet jubere, quia quotieſcunque ex inſpectio-
ne inſtrumenti apparet de exceptione, nulla
eſt neceſſaria exceptionis illius oppoſitio, ſe-
cundum Alexand. *in leg. quarta. § condemna-*
tum, numero quarto, ff. de re jud. & Hipolit. *in*
practic. §. ultima quæſtio, numero quarto, & A-
vendan. *capit. decimo-ſexto prætor. numer. 11.*
lib.1. & Suarez *dicta l. poſt rem. pag. 220. in*
principio, & pag. 126. verſic. ſed pro evidentia,
numer. 38. & hoc quia tale inſtrumentum dici
non poteſt, paratam habere executionem,
cum deſit perſona, quæ ex eo obligata reſul-
tet, & quæ ſunt optima *ad l. 1. & ſeq. tit. 17.*
ſupra lib. 4.

Ampliatur & ſecundò, ut neq; uxor poſſit
filio ſuo primi matrimonii tutorem petere ſi-
34 ne licentia mariti, † ſecundum Caſtillo *hic*
numer. 31. & ſequentibus. & an Regina, cujus
eſt Regnum poſſit legem in eo condere ſine
mariti licentia, vide per Burg. de Paz *in proœ-*
mis l. Taur. numero 304. cum ſequentibus.

Tertiò ampliatur, ut & in foro conſcientiæ
35 † mulier conjugata uti hac exceptione poſſit,
ſecundum Tiraq plures allegantem, *in l. 16.*
connubiali gloſ. 4. ne pleno, numer. 15. cum ſequen-
tibus aliquibus, & Covar *in regula peccatum 2.*
par §. 3. numer 8. & 10. fol. 54. colum. 2. in an-
tiqua impreſſione, quicquid velit Segura. *l. 1.*
§. ſi vir. num. 126. cum ſequentibus ff. de aquir.
poſ. inquiens uxoris contractum ſine licentia
mariti factum abſque fraude valere in con-
ſcientia, & quod per conſequens uxor in con-
ſcientia teneretur ei ſtare, quod eſt contra dic-
ta & aſſerta per Covar. & Tiraq. & pro eis
eſt, nam & mulier in conſcientia poteſt ſe
36 juvare † Velleiano, ſecundum Ant. Gom. *tom.*
2. c. 13. numer. 16. in principio, & filius fami-
37 lias Macedoniano † ſecundum eund. Ant. Gom.
eod. tomo. 2. c. 6. colum. 2. in medio & gloſ. *No*
es, in l. 4. tit. 1. par. 4. & ante eos Abb. *in*
c. fin. num. 29. de reſcrip. ubi, *num. 28.* inquit
quod in hoc caſu, neque denuntiatio Evan-
38 gelica † locum habebit, & idem Abb. late *in*
c. plerique, num. 26. de immunit. Eccleſ. & noſter
Gutier. *in repetitio. auth. ſacramenta. puberum,*
num. 83. ubi *num. 84.* limitat hoc uno modo,
& idem Gutier. *in tract. de juram. confirm. 1.*
par. c. 3. num 42. ergo nimirum ſi & mulier
nupta dicta exceptione in conſcientia uti poſ-
ſit, pro quo & facit illud Rebuf. *de pacif. poſ.*
num. 26. cum 5. ſequentibus, nam cum deſit
naturalis obligatio, eo quod lex hic aſſiſtit &
reſiſtit, prout diximus *in l. 1. tit. 1. ſupra iſto*
lib. neq; conſcientia obligat, ut *ibidem* diximus,
39 & quod in hoc caſu naturalis † obligatio non
oriatur, communem teſtatur Jaſ. *in lege ſti-*
pulatio iſta habere. §. alteri numero ſexto ff. de
verb. obligat. & Minch. *de ſucceſ. creatione. §.*
quarto numero quinquageſimo & Covar. *in cap.*
quamvis pactum. 2. part. § 4. n 6. verſic. 4. ab
eadem radice, & Angel. *conſil. 353. num. 1.* Gu-
tier. *dicto c. 1. de jur. conf. c. 1. num. 39.* & Min-
chac. *controv. uſufreq. c. 10. numer. 1* commu-
niorem dicit & ſic ipſe *ibidem*, & iterum *in*
de controverſiis uſufrequentibus, c. 10. num. 17. &
Caſan. *in conſuet. Burg.* perperam tenet uxo-
rem nuptam teneri in conſcientia ſtare con-
tractui à ſe facto contra legis noſtræ formam,
& faciunt dicta per nos *dict. l. 1. tit. 1. ſupra iſto*
lib.

Quartò ampliatur, ut & ipſa mulier pec-
cet, ſi de facto contrahat ſine licentia † ma- 40
riti, eo quod injuſtè diſpoſitioni legis noſtræ
contravenit, ſecundum Tiraq. ita tenentem in
l. 16. connubial. glo. 4. ne plene. numer. 18. quic-
quid velit Minch. *controv. uſufreq. c. 10. num.*
11. imo & quod fortius videtur, quod & ip-
ſe contrahens cum ea peccat & tenetur in
conſcientia ex contractu † cum ea celebrato 41
ſine mariti licentia, injuſteque detinet rem
virtute talis contractus, ſecundum Covar. *in*
dicta regula, peccatum, 2. p. §. 3. numer. 9. in fin.
cum ſequentibus fol. 54. & Minch. *ubi ſupra,*
numer. 19. ubi *num. 24.* ita tenet Tiraq. *ubi ſupra,*
numero 20. cum ſequentibus aliquibus, nam pro-
hibitione facta uxori contrahendi ſine licen-
tia mariti, cenſetur etiam aliis facta nè cum
ea contrahant, ſecundum Ciſuentem *hic quæſt.*
20. & ſicut ipſa peccat legi contraveniendo,
ita & cum ea contrahens, quicquid in con-
trarium velit Jaſ. *in §. ſed iſtæ quidem. numer.*
131. & 132. inſt. de act. & Alciat. *de quinq;*
ped. præſc. fol. 17. & idem Jaſ. in *l. ſi non for-*
tem. num. 4. ff. de cond. indeb. poſſet tamen
hæc Jaſ. & Alciat. opinio intelligi quotieſ-
cumq; dat lex certam formam conficiendi inſ-
trumentum & contractum, tunc enim ſi lex
ulterius non procedat, ſi non ſervetur forma
illa, valet ille actus, ſed quando lex ultra
formam datam procedit annullando con-
tractum contrarium & privando potentia il-
lum aliter contrahendi, tunc nullo modo ſi-
ne peccato fieri poteſt, neq; retineri id quod
virtute ejus fuit datum, quia cum tunc defi-
ciat naturalis obligatio ut dictum eſt *ſupra,*
& tenet Bart. *l. cum lex, num. 4. ff. de fidejuſ.* &
Caſſador. *deciſio 5. de jur. patron. num. 2.* &
communem teſtatur *in l. ſtipulatio iſta §. altari,*
numero. 16 ff. de verb. oblig. & Minch. *de ſuc-*
ceſ. creat. §. 4. numero 50. & dixi *l. 1. tit. 1. ſu-*
pra iſto lib. merito quod in conſcientia reti-
neri non poſſit, ſicut & hæres non retinet hæ-
reditatem in minus ſolemni teſtamento relic-
tam, † prout communem teſtatur Ant. Gom. 42
relatus per concivem noſtrum Gutierrium *in*
repetitione l. nemo poteſt, numero 461. de leg. 1.
cum ſecundum eum *ibi numer. 464.* non de-
beatur talis hæreditas naturaliter, neq; civili-
ter: neq; obſtat quod naturalis obligatio per
legem tolli non poſſit, quia naturalia quidem
jura tolli non poſſunt, *ex §. naturalia, inſti-*
tut. de jur. naturali, gent. & civil. & cum non
poſſint, mulier non peccat, & nec contrahens
cum ea, quia mulier tenetur in conſcientia
ſtare contractui, quoniam reſpondeo quod da-
ta privatione potentiæ contrahendi deficit
conſenſus

conſenſus & naturalis obligatio, vel melius,
quod obligatio naturalis tolli non poteſt, per
legem, verum eſt regulariter, ſed quoad effe-
44 ctus civiles † bene tolli poteſt, ſecundum Dec.
in l. pacta quæ contra, C. de pact. & Bal. *in l.*
non dubium. C. de legibus, Ideo videtur quod,
eâ ſublatâ, auferatur remedium naturale.

Quintò ampliatur noſtra concluſio, quod ne-
que fidejuſſor poteſt accedere tali contractui † &
obligationi per mulierem nuptam factis con-
tra legis noſtræ formam, quoniam cum non
oriatur civilis, neq; naturalis obligatio, fide-
juſſor ei accedere non poteſt, ſecundum Bart.
dicta l. cum lex, num. 4. ff. de fidejuſ & Jaſ. *in. l.*
Gallus. in principio. num. 10. 16. & 17. ff. de lib.
& poſth. & in dicta l. ſi non fortem. in principio.
ff. de cond. indeb. & Anton. Gom. *in l. 53. Taur.*
numer. 60. & Baeçam *de non meliorand. dot. c.*
55. numero 5. ubi *num 9.* hoc limitat in uno
modo, ſcilicet, niſi fidejuſſor ſuſcipiat in ſe
periculum, & affirmet nihil fieri contra legem,
& hanc etiam ampliationem proponit Minch.
Controv. uſufrequent. c. 10. numer. 7. ubi
in c. 11. inquit, quod neque novatio fieri
poterit ſuper tali contractu, & pro hac
quinta ampliatione conſidero text. *in l. 5. tit. 12.*
part. 5. In cujus quidem ampliationis exorna-
tione, quærendum eſt, num hæc exceptio
competens mulieri huic ſine licentia mariti
45 contrahenti, competat † & ejus fidejuſſori,
quam quæſtionem movet Did. Per *in l. 1. tit.*
8. lib. 3. ord. colum. 1037. & nihil concludit
in propoſitum. Ego tamen teneo quod com-
petit tali fidejuſſori, ex dictis *in hac amplia-*
tione, & in præcedente, ſcilicet, quod cùm non
oriatur ex tali contractu civilis neq; naturalis
obligatio, non poteſt accedere fidejuſſor, ut
tenent ſupra dicti Doct. & Guter. noſter *in*
tract. de Juram. conf. 1. par. c. 1. numer. 41. &
probatur *ex l. 20. tit. 12. part. 5.* Item quia ſi
principalis contractus non tenet, neq; iti-
dem acceſſorius, prout eſt fidejuſſionis, ſecun-
dum Matth. Afflict. *deciſione. 149. numer. 2.* &
probatur in l. fin. ff. de conſt. pecun. Faciuntque
dicta per Hipol. *l. fin. numero 16. cum pluribus*
ſequentibus. ff de quæſt. & latè per Rip. *in l. 1. §.*
ſi quis ita numer. 16. fol. 160. ff. de verb. oblig. &
Cæpola *cautela 131.* & quia ſublato contractu
principali omnia in eo appoſita cenſentur ſu-
46 blata tanquam ejus adminicula, † ſecun-
dum Suarez *l. poſt rem. pag. 219. numer. 16.* per
text. *in l. fin. ſupradicta*, & per text. optimum,
in l. tutores. §. curatores. el. 1. ff. de admin. tutor.
ubi probatur, quod ſublatâ cauſâ cautionis in-
terponendæ, cenſetur cautio ſublata, & pro
hoc facit etiam text. optimus *in l. 56. tit. 5.*
part. 5. & ibi gloſ. & Jaſ. latè *in l. ſi ita ſtipulatus.*
§. Chriſogonus. numer. 48. fol. 175. ff de verb. oblig.
Adeo, ut neque pœna, neque evictionis pro-
miſſio valebit, ſecundum gloſ. *in l. ſi patronus.*
ff. ſi quis, in fraud. patron Et ita hanc opinio-
nem quòd fidejuſſor non obligetur, & ſic quòd
exceptio hæc quòd contractus fuit nullus, quia
factus ſine licentia mariti, competens mulieri
huic, competat ejus fidejuſſori, teneo ut ve-
rum, eò quòd ſi non poſſet eam opponere &
ſolvere, repeteret à muliere illa nupta pro qua
intercesſit, & per conſequens, neque ipſa ju-
varetur dictâ exceptione, & ſic prohibitum
unâ viâ, aliâ admitteretur, quod eſt contra
juris Brocardicum, & ita in ſimili affirmavit
Ant. Gom. *in l. 53. Tauri num. 60.* & Alex. *in*
conſil. 109. maxime, n. 117. volumine 2. & Jaſ.
conſil. 133. volumine. 4. num. 20. & Bald. *l. ſi præ-*
dium. n. 3. C. jur. dot & l. in ſi is quem C. de
præd. miner. & Socin. *conſil 3. num. 6 volum.*
1. Hieronymus Gratus. *conſil. 2. articul. 62 nu-*
mero 20. & noviſſimè è noſtris tenet Villalo-
bos *in ærario mill. com. opin. littra D. numero*
263. ubi dicit eſſe ſecùs in viro alienante rem
dotalem, qui ſi fidejuſſorem dederit obligatur,
licet alienatio revocari poſſet per mulierem,
cujus res dotalis erat. Aſſerunt tamen Tiraquel.
dicta l. 16. connub. gloſ. 4. n. 14. & Gutier. *dict.*
c. 1. de Juram. confirm. n. 14. & Baeça, *ubi ſupra,*
dicto c. 55. num. 9. quod ſi fidejuſſor hic, pro
muliere nupta ſe obligans ſuſcipiat in ſe om-
ne periculum, & affirmaverit † non fieri 47
contra legem vel ſtatutum, obligabitur, quod
tamen ego ſublimito quoties affirmatio hæc
eſſet quod mulier illa non erat nupta, vel
quod dato quod eſſet, habebat licentiam à
marito ſuo, tunc enim dicta limitatio proce-
deret, ſecùs verò ſi aliquid horum non affir-
maret, nam tunc licet diceret non eſſe con-
tra legem, mulierem illam nuptam obligari,
nihil ei obeſſet, cùm ſcire adverſarius teneatur
leges regni, & quod eſt contra eas, mulierem
nuptam ſe obligare ſine licentia mariti.

Sextò ampliatur, ut procedat noſtra conclu-
ſio, etiam ſi talis mulier nupta contrahat cum
patre ſuo, adhuc enim licentia mariti ſei re-
quiritur, † ſecundum Suarez *in tit. De las* 48
dotelas, lim. 2. fol. 47. in antiquis, & iterum *in*
l. 9. tit. 11. lib. 1. fol. 21. verſic. nota, ulterius f. 79.
& Meneſ *in l. tranſactionem. n. 15. pag. 160. C.*
de tranſact.

Septimò ampliatur noſtra concluſio in tan-
tum quod etiam ſoluto matrimonio mulier ip-
ſa non teneatur ad obſervantiam contractus in
vita mariti ſine ejus licentia † celebrati, ſecun- 49
dum Bald. relatum & ſequutum per Ciſuent.
hic. 5. quæſt. & Tiraq. *in gloſ. 8. de ſon mari.*
leg connub. num. 99. cum ſequentibus aliquibus,
& Matienço *hic. gloſ. 1. num. 11.* & rejectâ ejus
declaratione ita teneo. Et ſic ſi mulier vivo ma-
rito, & ſine ejus licentia venderet res dotales,
poſſet marito mortuo eas revendicare, † ſe- 50
cundum Suarez *in tit. De las arras, §. de arrha-*
rum conſervatione, verſic. Sed dubium ſingulare
eſt. fol. 57. in antiquis, ad ampliationem legis.
cum vir. ff. de uſucap. quod & tenet Paul. *in*
ea. l. cum vir. num. 6. contractus enim à princi-
pio fuit nullus, & ideò ex poſt facto confir-
mari non poteſt, ſecundum Rebuf. *in pract.*
benef. tit. de forma dimiſſoriarum literarum. num.
12. & etiam videmus quod laudum † datum 51
non præcedente compromiſſo ratificari non
poteſt, quia nullum fuit, ſecundum Hipol.
in pract. §. diligenter, num. 183. ergo nullo mo-
do per mortem mariti confirmatur contractus
per uxorem ſuam ſine ejus licentia in vita ip-
ſius factus; nam ſi maritus ſciviſſet, contra-
dixiſſet, & per mortem nolle potius quàm vel-
le dicendum eſt. Neque obſtat doctrina illa In-
nocentii, *in c. prudentiam numero. 5. de offi. del*
quem,

quem *ibi* ſequitur Abb. & ſequuntur plures re-
lati per Baeçam, *de dot. c.*10. *numer.* 67 dicen-
tis quod actus nullus à principio poteſt ex poſt
52 facto ratificari † per illum in cujus favorem
fuit nullitas inducta, quia Reſpondeo, quod
id procederet quoties de ratificatione illius ap-
paret, ſecùs aliàs prout in noſtra ampliatione
præſupponimus nullam mariti apparuiſſe appro-
bationem. Vel ſecundò Reſpondeo, quod illa
doctrina Innocentii non procedit quoueſcunq;
non potuit à principio actus ullo jure valere,
prout in noſtro caſu non potuit, quia deficie-
bat licentia mariti, quia tunc confirmari non
53 poteſt, † ſecundum Bart. & Horoſc. *n.*16.*co-
lum.*415. *l. obſervare. ff. de offic. proconſ.* & Dec. *in
l. quod in initio n. fin. ff. de reg. jur.* neq; tenetur
tunc talis mulier de evictione, eò quod quo-
tieſcunque ſtat ratio prohibitionis, etiam ſi
emptor fuiſſet ignorans non tenetur de evictio-
54 ne † venditor, ſecundum Suarez *ubi ſupra*, ubi
alia optima in propoſitum adduxit, & in fine
illius quæſtionis videtur limitare hoc, niſi mu-
lier ipſa juraſſet talem alienationem, quia tunc
non poſſet etiam mortuo marito illam rei ven-
dicationem intentare. Quod an ſit verum in
terminis noſtræ legis ex dictis *in hac lege, in
gloſ. Non vala & in l. ſequenti* patebit, tentari
tamen poſſet quod quamvis contractus iſte
ſine licentia mariti factus ſit nullus, bene ta-
55 men ex eo transferetur poſſeſſio † ſi tradu-
tur, ſecundum Ripam, & Paul. *numer.* 54.
in l.is cui bonis. ff. de verb.oblig. & Tiraq. *l.*14.
connubia. gloſ. 3. *quæſtione.* 14. quia etiam
ex inutili contractu transfertur poſſeſſio, ſe-
cundum eos, & gloſ. & Doctores *in l.*1. *§. ſi
vir uxori. ff. de acquirend. poſſeſ.* & tunc erit
56 effectus quod ſi turbetur in poſſeſſione † com-
petent ei remedia poſſeſſoria. *ex l.* 1. *§. dejici-
tur. ff. de vi & vi arm.* Palac. Rub *in rubrica*
*§.*79. *n.*9. de quo tu latius cogitabis, quia *in
l.*1 *gloſ. fin. tit.* 2. *ſupra hoc lib.* aliquid tentavimus
dicere. Alium effectum ponit Zaſi *dict. §. vir,
numer.* 4. Quid tamen, ſi de licentia mariti
mulier rem dotalem alienat, an mortuo ma-
rito, cum dos uxori jam pleno jure pertineat,
57 confirmetur talis alienatio, † vide Ant. Gom. *l.*
53 *Tauri*, *num.*62. & *num.*57. alia dicit in pro-
poſitum, ſed quid erit ſi mortuo marito mulier
ipſa quæ ſine ejus licentia contraxit velit ſtare
contractui, adverſarius verò nolit, nunquid
58 poterit? vel an cogi quod ſtet contractui, † vi-
de per Tiraquel. *dict. legib. connub. gloſ.*8. *num.*
91. *cum ſequentibus pluribus, & ibi in gloſ.* 6.
numero 18. *& ſeq.* quærit an maritus mortuâ u-
xore poſſit conſentire.

Alio & octave modo ampliabis noſtram con-
cluſionem, noviſſimè, ſcilicet, quod ſi mulier
ab aliquo hæres inſtituatur & conſtante matri-
monio tam de rebus ſuis, quàm de hæreditate
59 ſibi delata teſtetur, non cenſetur † per teſta-
mentum hoc adiviſſe hæreditatem illam, niſi
ad factionem talis teſtamenti mariti licentia ad-
fuerit, quæ quidem licentia ſi adſit, quantum-
vis ex aliqua cauſa revocetur teſtamentum hoc
mulieris, non cenſebitur revocata additio taci-
ta hæreditatis illius, quia per licentiam mari-
ti validata fuit, & in quaſi contractum tranſla-
ta, ut optimè inquit Aluaradus *de conjectuṛata
mente teſtatoris, lib.* 2. *c.*1. *n. fin. ver. ſi verò cum
ſeq. fol.*17.

Octavo ampliabis concluſionem noſtram quod
licentia data per maritum ad unum contractum
celebrandum, contractu illo facto, expirat li-
centia illa, † ita quod ſi alium contractum 60
celebrare voluerit uxor illa, nova ad illum li-
centia requiratur, imò etiam ſi eundemmet
contractum iterum cum alio celebraverit, &
poſſeſſionem tradiderit, præferatur primus cui
non fuit tradita poſſeſſio huic ſecundo cui tra-
dita fuit, quia facto primo contractu ſpiravit
licentia illa, & ideò ſecundus contractus non
tenet ſecundum gloſ. mag. *colum.* 2. *in. fin l.*50.
tit. 5. *part.*5. & eſt notabile dictum ad limitatio-
nem. *l. quoties, C.de rei vendicatione.*

Nono ampliatur noſtra con. quod etiam ad
conſtituendum procuratorem per quem mulier
nupta vult contractum fieri nomine ipſius uxo-
ris, debet in tali procuratorio adeſſe licentia † 61
mariti ſui ad illum procuratorem conſtituendum
& contractum faciendum, vel ad aſſiſtendum
pro ea in judicio, ſecundum Tiraq. *l.*16. *con-
nub. gloſſ.*5. *contracter. num.* 83. *cum pluribus ſe-
quentib.* ubi optimè examinat, imò & ulterius
in tali procuratorio debet adverti, ut ipſa mu-
lier juret quod ſtabit procuratorio illi, & con-
tractum per illum procuratorem factum non re-
vocabit, & ibidem renuntiet, & det manda-
tum & licentiam, illud & jurandi, & renun-
tiandi Velleiano & aliis.

Decimò ampliatur quod etiam de bonis extra
dotem conſiſtentibus, & ſic de paraphernalibus,
non poteſt mulier ſine licentia mariti diſpone-
re per viam † contractus, ut ex textu noſtro hic 62
generaliter loquente diſponi vides, & ex eo
quod, neq; horum bonorum paraphernalium
mulieri adminiſtratio committitur, neque com-
petit, ſed tantum marito, † ſecundum gloſ. 63
(*Que la no*) *colum.*4 *in principio, fol.*83. *l.*6. *tit.*
11. *part.*6. & Gutierrium noſtrum *de juramen-
to confirmat.*1. *par. c.* 1. *n.* 53. & Villalobos *in
ærario. com. opin. litera B. num.* 59. & quæ di-
centur paraphernalia, vide text. *in l.* 17. *tit.*11.
*part.*4 & *ibi* gloſ. idem videtur tenere, & in-
quit fructus talium bonorum marito acquiri,
& ſic non tenentur hæredes mariti fructus ho-
rum bonorum paraſernalium in vita uxoris per
maritum perceptos, mortua ipſa uxore, hære-
dibus † ejus reſtituere, quamvis aneta de hoc 64
dubitaretur, per Afflictis *deciſione.* 44. *num.*5.
& 7. & eodem modo bona mariti † pro eorum 65
bonorum paraphernalium reſtitutione ſunt obli-
gata, ſecundum Covar. id declarantem *in lib.*
1. *variarum*, *cap.*7. *numero primo.*

Undecimò ampliatur noſtra concluſio, ut ne-
que donationem cauſâ mortis mulier uxorata
facere poſſit † ſine mariti licentia, cum quoad 66
ſolemnitatem & ordinem donatio talis contrac-
tui æquiparetur, ſecundum Jaſ. *in §. omnium.n.*
29. *Inſtit. de action.* & Suarez *allegatione* 20. *ver-
ſic. præterea corroboratur*, & Minchacam, *Contro-
verſ. uſufrequent. c.*12. *folio* 56 & Anton. Gomez,
tomo 2. *c.* 4. *n.* 16. *in fine*, & Covar. 3. *part. rubri-
cæ de teſtam. n.*12. *fol.* 22. ubi, & alios & Ripam
allegat eam dicentem communem, quam &
comm. dixit Jaſ. *in l.*2. *ff. de leg.* 1. relatus, per
Villalobos ad hoc, *in Antimonia juris civilis, &
Regii*,

Regii, litera D. numer. 203. & Molina *de pri-
mogeniis, lib.*2. *c.*9. *num.*4. & Tiraq. *l.* 16. *con-
nub. gloſ.*5. (*Contracter*) *à num.* 64. *uſq; ad* 90
& Clarus *lib.* 4. *Sententiarum. §. donatio, quæſtio-
ne.* 5. *numer.* 1. & noſter Gutierrez *in.* 1. *par. de
Juramento confirmat. c.* 13. *num.* 7. quamvis Al-
ciatus *in l.*2. *in principio. ff. de verborum obligat.*
contrarium teneat, & veriorem dicat. & ita pri-
mam teneo, quidquid dixerit Matienzo, *hic
gloſ.*1. *numero* 1. ex *l. fin. tit* 4 *par.*5. quæ lex ni-
hil pro eo facit quoniam licet diſponat quod
qui poteſt teſtari poteſt donare cauſâ mortis,
hoc non negatur, debet tamen adeſſe licentia ma-
riti ex lege noſtra, quæ per diſpoſitionem legis
illius partitarum non cenſetur in hoc correcta,
ſed potius illa, ſecundum noſtram declaranda
eſt, prout, & ipſemet Matienzo, *hic gloſ.* 1.
num. 10. intelligit l. Tauri, permittentem uxo-
rem, aut maritum poſſe dotare filiam commu-
nem, nam id verum cum licentia mariti, ut *ibi*
ipſe intelligit & declar. ergo idem in noſtro caſu.

Duodecimò, ut neque donationem tacitam,
vel expreſſam mulier facere non poſſit ſine licen-
67 tia mariti † ſecundum Tiraq. *in. dicta gloſ.* 5. *n.*
43. *uſque ad.*64. & Minch. *in controverſ. uſufreq.
c.* 13.

Decimotertiò, quod neque fidejubere poterit
68 cum fidejubendo contrahere dicatur † per Tir.
ubi ſup. num. 104

Decimoquartò, quod neque juramento fir-
mabitur talis contractus, ut *in gloſ.* (*No vala*)
hujus leg. diximus.

Decimoquintò, quod quamvis mulier hæc
faciat contractum, ut valeat mortuo marito, &
ſic tempore quo ipſa libera ſit à poteſtate mariti,
adhuc non valebit mortuo marito, niſi eo mor-
tuo approbetur per ipſam mulierem, & tunc
69 valebit ex nunc, non vero ex tunc, † ſecundum
Peraltam *in prælectione l. in hæredem, num.*77. *de
leg.* 2. & Tiraq. relatum, per Alvarad. *de con-
jectura mente defuncti, lib.* 3. *c.* 1. *n.* 26. & an
maritus mortua uxore poſſit conſentire & ap-
probare contractum uxoris ſine ejus licentia fac-
tum, vide Tiraquel. *in legibus Connub. gl.* 6. *n.*
18. *& ſequent.*

Decimoſextò ampliatur ut neque piæ cauſæ
70 poſſit mulier nupta donare ſine licentia † mariti
neque ad piam cauſam ſecundum Jaſ. *in l. filius
familias. §. Divi, lectura.* 1. *num.* 84. *ff. de leg.*
1. & Dueñas *Reg.* 31. *limitatione.* 4. & Suarez
late *in titulo de las Deudas. folio* 44. *in principio*,
& Palac. Rubeus *in Rub.* § 48. *num.* 3. quem
refert Ciſuentes *hic q.* 17. tenet Tiraquel. *in le-
gibus Connub. gloſ.* 8. *num.* 182. *cum pluribus ſe-
quentibus*, & tradit noviſſimè Baeça *de dote. cap.*
11. *num.* 49. *cum ſequentibus plur.* ubi *num.* 57.
hoc verius dicit, & licet *ibi* in proſecutione alios
contra tenentes alleget, pro hac tamen veriori
opinione facit noſtræ legis fundamentalis ratio,
ſcilicet, ne præjudicetur marito, quo caſu ne-
71 que eleemoſynam facere † poterit ſecundum Pa-
latium Rubeum, *ubi ſupra*, & Tiraquel. *ubi ſu-
pra, in gloſ.* 5. *num.* 218. ubi & ad bona exten-
dit paraphernalia, cum ea, quæ corpus viro
committit, & res etiam commiſiſſe cenſeatur prout
ita tenendo inquit gloſ. *cap. quod Deo* 32 *quæſt.*
5. & hoc niſi eleemoſyna eſſet parva, uxorque
ipſa ſufficienter dotata ad poteſtatem mariti per-
venit, ex quibus infero, quòd licet dotare ali-
quam eſſet cauſa pia cauſaque dotis pia ſit, ſe-
cundum Hippolytum *in Practica. §. nunc viden-
dum num.* 14. & Tiraq. *ubi ſupra gloſ.* 8 *num.*
162. adhuc tamen dotare † non poterit, quia ſi 72
donare piæ cauſæ non poteſt neque dotare,
ſecundum Palatium Rubeum & Baeçam,
ubi ſupra, & tenet Bald. *in. l. generali. C.
de ſacroſ. eccleſiis*, & Abbas *in. c. Relatum, primo
num.* 5. *de teſt.* & in ſponſa tenet Faber *in l. cum
non ſolum. aut in l. cum oportet C. de bonis quæ li-
beris*, imo quantumvis dotanda eſſet filia com-
munis mulieris dotantis, & mariti ſui, adhuc
ſine licentia † mariti eam dotare non poſſet, eo 73
quod eſſet in mariti præjudicium, qui forſitan
non daret tantum vel aliter contraheretur, vel
nollet pro tunc filiam matrimonio collocare,
ideò tunc non valet contractus dotis ſecundum
Suarez *in præludiis legis, quoniam in prioribus. n.*
7. *p.* 127 & Baeça, *de dotandis filiabus*, *c.*12 *n.*
43 quem ſequitur Matienço, *hic dicta gloſ* 1. *n.*
10. & ita tenendum indiſtinctè rejectâ opinio-
ne & diſtinctione Ant. de Lara *in l. ſi quis a li-
beris. §. ſi quis ex his. num.* 236. *cum tribus ſeq.*
& rejectis etiam, quæ dixit *ibidem*, *n.* 261 ex
quibus omnibus in contingentia facti conſului
quòd ſi maritus abſens eſt, & intereà mulier
ejus fame perit & ad ſe & filios ſuos, & mariti
ſuſtentandos vendit aliqua bona ſine licentia
mariti, quia abſens eſt, & ſine licentia judicis
à quo non eſt petita, maritus poteſt hæc veniens
contradicere, & poteſt venditionem talem re-
tractare, & reſcindere virtute † legis noſtræ, 74
quia nec ad pias cauſas alienare poteſt, in hoc
tamen caſu ſecundum Caſtillo *in. l.* 61. *De To-
ro. num.* 23 *fol* 203. *colum.* 4 poſſet per emp-
torem agi contra filios ipſos, qui commodum
ex hoc receperunt, quod uſquequaque quoad
filios pro vero non affirmo, licet ſi judex eſſem
vel compellerem patrem ſtare huic contractui,
vel pretium pro re illa datum reſtituere empto-
ri † cum verſum ſit in commodum & utilitatem 75
ipſius mariti patris eorum: qui de jure teneba-
tur eos alimentare datâ prius informatione, ar-
gumento dictorum de minore 25. annorum ſub
patris aut curatoris poteſtate exiſtente, cui qui-
dem ſi per aliquem dentur alimenta, vel ali-
quid ad ſe alimentandum pater vel curator, qui
ad id præſtandum adſtricti erant, tenebuntur ſol-
vere illud, ſecundum latè dicta per noſtrum con-
civem Gutierrez *in Repet. Authen. ſacramenta pu-
berum, n.*78. *&* 79. *cum ſequentibus C. ſi adverſus
ven.* neque debet quis cum aliena locupletari
jactura.

Ex iis etiam fuit mihi, dum hæc ſcriberem, in
facto propoſitum dubium per quandam princi-
palem mulierem quæ maritum abſentem habe-
bat, & neſciebat ubi eſſet, & ex eo filia par-
vula duorum annorum ei relicta erat, quam qui-
dem filiolam maritus quidam & uxor ejus adop-
tare volebant, qua de cauſa fui interrogatus;
nùm ſi adoptio hæc fieret cum licentia judicis
datâ informatione abſentiæ mariti, vali-
da foret, & licet videretur dicendum, quòd ſic
ex text. & ejus materia *in l.* 6. *infra iſto tit.* ego
tamen in hac facti contingentia contrarium
conſului, imo quod etiamſi adoptio hæc fieret
ex licentia judicis præſtita prius dicta informa-

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN ®
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

76 tione nihil valeret & retractari poſſit † per maritum reverſum eo quòd adoptio non poteſt fieri ſine conſenſu & licentia illius qui habet adop-
77 tandum † in poteſtate, per text. *in l. in adoptionibus. ff. de adoptio.* text. *in l. cum adoptio,* & *ibi* Oroſcius *colum.* 277. *ff. eo tit.* & quia per text. *in l. non poteſt. ff. eod. tit.* filius naturalis non poteſt facere quin ſit in patris poteſtate, ſi ergo filius hoc non poteſt facere, ergo neque mater pro eo, & ſi hoc fieri non poteſt, igitur neque in adoptionem dari cum ex hoc patris poteſtas eludatur: item & quia *per. l.* 4 *tit.* 16 *part.* 4. filius infans ſi patrem non habet, qui debet conſentire adoptioni, non poteſt adoptari per alium quam per Principem, & tunc debet Princeps conſiderare ibidem deſcripta, ſi ergo per alium quam per Principem tunc adoptari non poteſt ſi patrem non habet adoptandus, vel adoptanda, ſi patrem habet licet abſentem, & talem qui neſcitur ubi ſit, vel an vivat vel mortem obierit, quod idem eſt, quia par judicatur habere patrem, vel illum inutilem, & de non entibus & non apparentibus idem eſt judicium, *ex vulgaribus,* per alium quam per Principem dicta filia adoptari non poterat, & ſic judicis minoris licentia, & conſenſus ad hoc præſtitus nihil operabitur, quin ſi pater poſt veniat, illam adoptionem irritare poſſit, & reivendicare filiam ſuam ſi velit, & non ſtare contractui adoptionis, quod eſt optimum & ſingulare *ad. l.* 6. *infra eodem*: & an mulier ſine licentia mariti poſſit confiteri
78 † quod recepit pretium pro tali re, vide Tiraq. *in l.* 16 *connub. gloſ.* 5. *Contraſter. n.* 112. *cum pluribus ſequentibus.*

Decimo ſeptimò ampliatur, ut & fiſcus ſuccedens in bonis mulieris hæreticæ confiſcatis poſſit reſcindere contractum huius mulieris in
79 vita mariti ſui, & ſine ejus licentia † factum de re dotali, ſecundum Simancas *de Cat. inſt. cap.* 9. *num.* 160. etiamſi ſit contractus ille juramento mulieris firmatus ſecundum eundem Simancas, *ibidem num.* 57.

Decimo octavò ampliatur, quòd quamvis mulier hæc nupta agat ad dotem propter ino-
80 piam mariti, adhuc debet requiri, † ejus licentia ad contrahendum, quam ſi præſtare noluerit, judex adhibita cauſæ cognitione præſtabit ſecundum Caſtillo *in l.* 57. *Taur. num.* 13. *cum ſequentibus. gloſ.* 2. contra Ciſuentem *hic quaeſt.* 16. contrarium & male tenentem.

Decimo nonò ampliatur, quòd quamvis maritus ſit demens, furioſus, vel mente captus adhuc ejus licentia requiratur, & in defectum ejus debet adeſſe licentia judicis adhibita cauſæ cognitione ſecundum Bald. *in l. ſi furioſi in princip. C. de nuptiis* & Ciſuen. *hic. quaeſt.* 2. & Avend. *titulo de las excepciones. num.* 41. & Caſtillo *in l.* 59. *Taur. in gloſ. Eſtuviere.* ubi hoc verum dicit & late Tiraquel. *in. ll. connub. gloſ.* 8. *num.* 32. & Suarez *tit. de las deudas. limitatione.* 9. *per totam.*

Vigeſimò ut neque de bonis extra regnum ſitis, ſecundum Pelaez, *de majoratu.* 1. *p. quaeſt.* 58. *num.* 16.

Vigeſimo primò, quòd contractus ſine licentia mariti per ejus uxorem factus ipſo jure nullus eſt, ut quod DD. omnes *hic*, & in hac lege remanet dictum, & tenet Suarez *titulo de las* *deudas.* §. *ſed pone. fol.* 57. *in ant.* eo quòd de forma & eſſentia ſubſtantiali eſt hæc licentia mariti, cùm clauſula annullativa contractus in contrarium facti in lege noſtra inſeratur, & privativa potentiæ aliter contrahendi, & clauſula annullativa exiſtente in lege & diſpoſitione omne expreſſum in ea cenſetur eſſe de forma, prout communem teſtatur Menchaca *de ſucceſſ. creat.* §. 7. *num.* 18. *fol.* 99. & §. 10. *num.* 25. inquit, quod nec in minima parte forma vitiari debet, & quia lex exprimens vel diſponens aliquid de novo cum certa modificatione omne expreſſum in ea cenſetur de forma ſubſtantiali ſecundum Telum. *in.* l. 3. *Taur.* 2. *part. n.* 16. & qualitas omnis à lege requiſita eſt de tali forma, & Avend. *Reſpon.* 14. *in fine.* & ſi aliter quàm forma ſervata fiat nullum eſt: quibus & aliis modis quos diligens lector inveſtigare poterit concluſio noſtri text. & ejus diſpoſitio ampliari poteſt, ego enim ſubſtantialiores ampliationes delegi, alias inquirat lector; & ultra dictas colliges aliam ſingularem ex dicendis *in l.* 8 *gloſ.* 1 *tit.* 9. *infra iſto lib.* Nunc vero ad limitationes deſcenſum faciamus.

Primo igitur modo limitatur noſtra concluſio: ut non procedat in alienatione neceſſaria, hæc enim ſine mariti licentia fiet, ut per Ciſuentes, *hic q.* 5. regulariter enim ubi mulier facit actum ex neceſſitate non requiritur licentia mariti, † ſecundum Burgos de Paz *in proœmio legum* 81
Taur. num. 305. & 306.

Secundo limitatur, ut habeat locum noſtra lex in uxore traducta ad domum, ſecus vero eſt in nondum tradita, † ſecundum Palatium Rub. 82
relatum & ſecutum per Ciſuentes *hic dicta q.* 5. quem, & Palatium Rubeum refert & ſequitur Addit. Seguræ *l. unum ex familia.* §. *ſed ſi fundum num.* 42. *in fin. de legatis.* 2. plurima enim ſunt quæ traductio ad domum † operatur ſecundum 83
Palatium Rub. *in Rub.* §. 57. *cum.* 4. *ſequentibus*: de qua quidem limitatione dubito, nam & per traductionem ad domum, niſi adſit velatio, non perditur patria poteſtas, quæ quidem cum non perdatur non eſt mulier in poteſtate mariti, & per conſequens non privatur poteſtate contrahendi ſine licentia ſponſi ſi nondum eſt velata, prout *in hac lege in gloſ. Ni la muger.* dictum remanet; ideò cogitabis de hac limitatione, tamen cum cum nupta ſit per ſponſalia de præſenti, licentia ſuimet ſponſi requirenda eſt, prout video fieri & conſulo.

Tertio limitatur noſtra concluſio, ut non procedat quoad acceptandum mandatum procuratorium extrajudiciale † & ſic procurationem 84
extrajudicialem, nam hanc ſine licentia mariti uxor ejus acceptare poterit per Ciſuent. *hic. q.* 6. tem ſive quorum remiſſiones videbis.

Quarto limitatur, niſi talis mulier communiter pro libera à nexu matrimonii habeatur à contrahentibus † ſecundum Ciſuentes, *hic. q.* 85
7. quod verum (ſalvâ ejus pace) non credo, ſaltem quantum ad præjudicandum marito neque obſtant leges per ipſum Ciſuentes allegatæ & *l.* 4. *tit.* 1. *p.* 5. *verſi. Otroſi dezimos, ibi Porque creen los hombres* quia loquuntur, quoad ipſius contrahentis præjudicium, non verò quoad tertii præjudicium, neque itidem obſtat *l. Barbarius. ff. de officio præt.* quia ſpecialis caſus eſt propter

propter errorem communem, & populi autoritatem eum creantis prætorem, propter publicam utilitatem, quæ verſatur ut per ipſum geſta valerent, ut diximus *in. l.* 8. *tit.* 9. *num.* 14. *lib.* 3. *ſupra* & ideo ad alias quæſtiones lex illa Barbarius (ut *in dicto num.* 14 dixi) non eſt tra-
86 henda, † præſertim ubi non omnia illa requiſita militarent quæ tamen in noſtra limitatione non militant, & ſic non eſt tenenda dicta limitatio, & poſt reperi Tiraquellum ſic tenentem *in gloſ.* 8. *ll. connubial.* à *num.* 144 *uſque ad.* 162. ubi *num.* 135. quærit quid erit ſi mulier aſſerat ſe liberam à matrimonio.

Quintò limitatur, ut non procedat noſtra
87 concluſio, ſi contractus hic juratus ſit † ſecundum Tiraquellum *gloſ.* 4. *ll. connub. num.* 28. contra quem teneo cum pluribus per eum *ibi* allegatis, *num.* 27. & tenet Antonius Gomez *hic n.* 8. & Covar. *in. c. quamvis pactum.* 2. *part.* §. 2. *num.* 14. *in medio & in.* 4. *c.* 7. §. 1. *num.* 3. *fol.* 90. *in antiquis*, & concivis noſter Gutierrez *in Auth. Sacramenta puberum. C. ſi adverſus vend. num.* 39. & iterum *in ſuo Tractatu de Juramento Confirmatorio.* 1. *part. c.* 1. *num.* 34. & Avend. *cap.* 27. *num.* 15. *lib.* 2. & Palatius Rub. *hic n.* 18. & Tiraquel. *l.* 14. *connub. gloſ.* 2. *quaeſt. fin.* & Ferrarius *Caut.* 16. & hanc dicit veram Simancas *de Inſt. num.* 160. licet add. Bart. *in. l. is, cui bonis. num.* 6. *litera. ff. de verb. oblig.* dicat quod communiter Can. & Doct. tenent quod juramento confirmetur, ſed hoc procedere poſſet quoad præjudicium mulieris jurantis, non vero quoad præjudicium mariti, quoniam quoad maritum ſervari non poteſt juramentum ſine interitu ſalutis æternæ ex dictis per noſtrum Gutier. *in dict. Auth. Sacramenta puberum, num.* 43. & Villalobos. *in Ærario litera.* 1. *num.* 206. eo quod in præjudicium mariti nulla eſt obligatio & contractus, & per conſequens omnia vincula in eo poſita nulla ſunt, & quia ubi nulla naſcitur obligatio civilis neque naturalis, omnia in eo contractu appoſita nulla ſunt, & non obligant.

Sextò limitatur, quoad teſtandum & legandum in teſtamento & quoad ſepulturam eligen-
88 dam † in eo, in hoc enim nulla mariti requiritur licentia ſecundum concivem noſtrum Gutierrez *in tractatu de Juramento Confirmatorio.* 2. *p. c.* 4. *num.* 4. & 5. & *infra*, *in.* 10. *limitatione.*

Septima limitatio erit ut noſtra concluſio non procedat, quotieſcunque mulier ipſa deliquit, nam ex delicto bene obligatur & incurrit pœ-
89 nam propter illud impoſitam † puta ſi ut in facto habui, mulier uxorata recepit famulum cum alio vivente contra diſpoſitionem. *l.* 1. *tit.* 20. *lib.* 6. *infrà*, vel vendidit triticum ultra taſſam, nam cum tunc delinquat legi contraveniendo & eius diſpoſitioni, merito quod teneatur, neque conſiderandum ſit quod in delictis quaſi contrahitur, & quaſi contractus nullus fuit, quia ſine licentia mariti factus, nam id quod principaliter agitur eſt attendendum. Agitur tamen principaliter deveniendo contra legis diſpoſitionem excedendo taſſam vel recipiendo famulum cum alio viventem, igitur hoc, non verò quaſi contractus, eſt conſiderandum, mulier enim delinquendo tenetur ex delicto *per. l.* 78. *Taur*, & *ibi DD.* item lex noſtra prohibens contrahere mulierem ſine licentia mariti non excludit obligationem ex delicto deſcendentem, per mulierem nuptam perpetrato, ſecundum Suarez *tit. de las deudas limitatione.* 5. *fol.* 49. & Ant. Gomez, *hic. num. fin.* & Ciſuentes, *hic. q.* 10. Nam & prodigus delinquendo obligatur, ut per Anton. Gom. *Tomo* 3, *cap.* 1, *n* 75. & Suarez, *ubi ſupra.* Igitur habemus intentum: & quia licet contractus ſit nullus, tenetur tamen illum faciens, ſi per contractum illum legi contraveniatur pœna legis illius * contravenienti impoſita, ſecundum Fel. *in* 90
c. ex tenore. §. *cæterum, de reſcriptis.* Bart. & Jaſ. *in l. ubi pactum. C. de tranſ.* Caſ. *in Conſuet. Burg. Rub.* 3. §. 8. *verſ. Dic. quod de hoc eſt deciſio Bal.* item quia quoties factum conſideratur, nuditas non obſtat, ut dixi *in l.* 2. *tit.* 1. *ſupra juxto lib.* 5. & quia aliàs faciliter eludi poſſent legum diſpoſitiones & taſſa panis, & ita mihi tenendum videtur, licet Avend. *Reſ.* 33. *n. fin.* aliud velit, niſi eum intelligamus loqui, quoad hoc ut res mariti ex delicto uxoris perdantur, hæc enim non perdentur, non verò loquatur quoad excuſandam mulierem hanc à pœna legis, cujus diſpoſitioni contravenit, nam propter delictum poteſt mulier perdere bona dotalia, ſecundùlegē 78. *De Toro. q.* 11. *tit.* 9. *infra iſto libr.* Sed an contractui conſentire poterit mulier uxorata ſine viri licentia vel pignora † dare, vide Tiraquellum *gl.* 5 *legum con-* 91
nub. numer. 108. & 135. *cum pluribus ſequentibus*, & noviſſimè Matienzo, *hic gl.* 1. *numer.* 5.

Octavò limitatur niſi maritus ſit præſens contractui & taceat, vel ſit utilis mulieri & marito, vel ſolita ſit mulier † negociari ſine licentia ma- 92
riti viro vidente & non contradicente prout in hac lege dictum eſt *in gloſ. licentia* & *in l.* 1 *gl. Sin licencia, ſupra eodem.* ad *ibi* dicta te remitto. *n.* 20. & 21. ubi an pro iis contractibus poſſit in judicio conveniri & notabis quòd in illa tantum negotiatione in qua ſolita eſt, procedet, non vero in alia, ut per Caſſan. *in conſuet. Burg. Rubric.* 4. §. 1. *la femme*, in text. *s'elle n'eſt*, *num.* 2. *fol.* 131.

Nonò limitatur noſtra concluſio, ut non procedat ſi maritus dedit licentiam in principio litis: nam tunc non requiritur † alia licentia ad 93
probationem ſententiæ, vel executionem, ſecundum Ciſuentes *hic. quaeſt.* 15. nam ſufficit in initio præſtari ſecundum Speculatorem relatum & ſecutum per Caſtillum *hic num.* 16.

Decimò limitatur ut non procedat quoad teſtamenti † ordinationem prout *ſupra in.* 6. *limi-* 94
tat. ſuccinctè dixi, & tenent Suarez *in titulo de las deudas. fol.* 44 *in antiquis pag.* 2. *in fine*, & Tiraquel. *l.* 16. *connubial. gloſ.* 5. *contracter num.* 39. & Caſtillo *hic n.* 4. & Ciſuentes. *q.* 19. imò non valeret ſtatutum, quòd non poſſet mulier teſtari ſine licentia viri † tanquam coarctans li- 95
bertatem teſtandi, ſecundum Villalobos *in Aerario com. opi. lit. M. n.* 238. Ubi hanc ex Jaſo. communem teſtatur & tradit Caſſaneus *in conſtitut. Burg. Rubr.* 4. § 1. *gloſ Nr anſi*, *n.* 1. *fol.* 130. quam limitationem ſublimito, niſi in teſtamento mulier contraheret & teſtamentum ipſum fieret per viam contractus † prout fieri poteſt, 96
ſecundum gloſſ. Bart. Paulum, & Angel. *in l. hæredes palam.* §. *fin. ff. de teſtam.* & Avend. c. 29. *prætorum verſ. ſecunda con. n.* 10. *lib.* 2. quia

tunc neque teſtamentum valeret ſaltem quoad
contractûs ipſius validationem ſine licentia ma-
riti facti, & ita tenet Tiraquel. *ubi ſup. n.* 101. ubi *n.*
102. tradit extra materiam noſtram quòd irrito
teſtamento, non irritatur contractus in eo poſi-
tus, quod tamen intelligerem ſecundum Suarez
in l. quoniam. q. 8. *l. Regiæ, n.* 17. *&* 18. *pag.*
221. quoties cõtractus ille eſt irrevocabilis, ſecus
verò ſi revocabilis ſit: quia tunc revocato teſtamẽ-
97 to revocatur & cõtractus revocabilis † in eo ap-
poſitus ſecundũ eum *ibi*, & an traditione legatũ
tranſeat in donationem, vel fiat irrevocabile, vide
optimè Tellũ *l.* 17. *Tauri n.* 83 *cũ pluribus ſequen-
tibus*, & nota ſecundũ Suarez *ubi ſupra*, quod ut
98 cõtrahi poſſit in teſtamento irrevocabiliter † de-
bet eſſe præſens pars illa cum qua contrahitur &
cum Suarez in hoc eſt communis ut per Jaſo-
nem allegatum per Tiraquellum, *ubi ſupra, num.*
102. & Alex. *in lege ſtipulatio hoc modo concepta, ff.
de verborum obligation.* ubi à *n.* 31. hoc aliquibus
modis declarat, alias ampliationes & limitatio-
nes ad noſtram concl. decerpes ex doctoribus hic
& ex allegatis per Dueñas, *in reg.* 151. *contra-
ctus factus* ut alia declaremus.

Ibi. *Ni deſiſtir.* Eadem enim ſolemnitas, quæ
requiritur in contrahendo, requiritur & in di-
99 ſtrahendo * ſecundum Hippolytum plura addu-
centem *in pract.* §. *Reſtat. num.* 6. *cum pluribus
ſequentibus.* & Grammat. *in deciſ. Neapolit.* 103.
n. 64. & an quamvis de diſtractu in præſenti
non exprimeretur, diſtractus comprehendere-
tur, vide per Tiraquel. *l. decima-ſexta, connu-
bial. gloſſ.* 5. *contracter. n.* 1. *cum ſequentibus pluri-
bus*, ubi *num.* 31. hoc declarat aliquibus modis.

Ibi. *De ſu marido.* Quid ſi maritus eſt minor
100 † 25. annorum, vide Tiraq. *ubi ſupra gloſ.* 6. *n.* 41.
fol. 329. ubi *num.* 49. quærit quid è converſo ſi
mulier eſt minor 25. annorum velitque rem im-
mobilem alienare, an ſufficiet licentia mariti ſine
101 decreto † judicis, de quo ultimo, vide per Me-
xiam *in apparatu ad l. de Toledo* 6. *fundam.* 2.
partis, n. 8. *&* 9.

Ibi. *Ni dar por quito.* Et ſic non poterit ali-
102 quem liberare pacto de non petendo † prout in
terminis tenet Bart. *in l. ſi unus* §. *pacto, n.* 15. *in
prin. ff. de act.* ubi Oroſcius *in verſ.* 33. text. noſ-
trum *pro hoc conſiderat*, & latè Minchaca *de ſuc-
ceſſionum creatio, tom.* 1. §. 4. *n.* 48. *&* 49. *& n.*
51. quærit, quid ſi de facto mulier faciat, an
orietur naturalis obligatio, eo denique modo
non poterit repudiare donationem ei factam,
ſecundum Suarez *allegat.* 3. *n.* 13. ceſſante jam
opinione Pauli Caſt. *ibi num.* 12. relatâ per tex-
tum noſtrum *hic*, neque *ibi* poterit facere remiſ-
ſionem debiti, quoniam remiſſio eſt donatio, &
ſicut in donatione exceſſiva requiritur inſinuatio,
103 ſic & in remiſſione debiti inſinuatio requiritur, †
prout communem teſtatur Meneſius *in l. præſes n.*
11. *&* 12. *C. de tranſact.* & ideò ſicut donationem
ſine licentia mariti facere non poteſt ut in hac
diximus lege, ſic neque remiſſionem debiti ex
verbis textûs.

Ibi. *Quaſi contracto.* Cautè ſunt appoſita ver-
ba hæc, quia cum hæc eſſet materia pœnalis
reſpectu mulierum, reſtringenda erat, & ideò
diſpoſitum in contractibus, in quaſi contracti-
bus locum non haberet, ſecundum gloſſ. *in c. de-
cet. de immunitate eccleſiarum in* 6. & Ba. rela-
tum per Suarez *in tit. De las deudas. fol.* 48. *in
princ. & in l. poſt rem.* 8. *limit. pagin.* 310. *ff. de
re judicata*, & quod pœnalis eſſet reſpectu mu-
lierum conſtat ex annullatione actûs, quæ eſt
pœna, † per text. *in l. Senatus. ff. de contrahen.* 104
emp. & text. *in d. c. decet.* ubi Archid. & alii &
ſic per noſtram legem videtur approbata jam do-
ctrina Bart. *in l. mort. n.* 1. *ff. de acq. hær.* de qua dixi
in l. 1. *hujus tit. & libri*, dicta tamen *in hac gloſſ.*
quamvis legis noſtræ diſpoſitio non eſſet edita, ve-
niebant limitanda, niſi adeſſe juramentum in tali
quaſi contracto, nam tunc ſi ageretur de obſervan-
tia contractûs, veniret & quaſi contractus, quia
propter juramentũ efficitur favorabilis diſpoſitio,
& ideò ad quaſi contractum † extendenda, ſecun- 105
dum Avend. *c.* 27 *prætorum num.* 13. *lib.* 2. quod
quia ad noſtrum propoſitum nihil prodeſſet,
quoniam juramentum nihil operatur, ut rema-
net dictum *ſupra hac lege*, ideò juſtè & cautè
lex noſtra verba hæc, *quaſi contracto*, appo-
ſuit. & expreſſit, quod de jure examinabat latè
Tiraq. *in gloſſ. connu. num.* 1. *cum ſequentibus.*

Ibi, *Ni eſtar en juyzio.* Scilicet, neque per ſe,
neque per procuratorem ſuum ſine licentia ma-
riti, ſecundum Palat. Rub. *in Rubric.* §. 68 *num.* 17.
licet tanquam procuratrix alterius poteſt poſſeſ-
ſionem † acquirere ſine mariti licentia, ſecundum 106
Suarez, *titulo De las deudas, fol.* 48 *pag.* 2. *in me-
dio in antiquit*, ubi inquit quod officium procura-
toris extrajudicialis poteſt mulier ſuſcipere ſine
licentia mariti, & tunc valent geſta per eam,
prout & tenet Ciſuentes *hic q.* 6. licet procurato-
ris judicialis officium † etiam pro parentibus 107
morbo & ætate impeditis, non poterit exercere,
ſecundum Villalobos *in antinomi., verſ. uxor, n.*
15. imò neque pro marito ſuo, ſecundum Caſtillo
hic num. 30. *in fine*, neque pro petendo tutore fi-
liis ſecundum eum ibi, ubi *num.* 33 hoc ampliat
procedere etiam in criminalibus pro ſe, neque
pro alio, quod intelligerem tanquam actrix, ſed
ut rea accuſatrix bene poteſt adeſſe † in crimina- 108
libus in judicio pro ſe defendenda ſine licentia
mariti, & ita uſus obtinuit, licet jure aliud ex
lege noſtra defendi poſſet: in præparatoriis ve-
rò judiciorum bene poteſt comparere in judicio
ſine dicta licentia, ſecundum Caſtillo *hic numero*
34. Quid tamen ſi mulier dum ſoluta eſſet con-
ſtituit ad litem procuratorem, & poſt contraxit
† matrimonium, & procurator geſſit negotia ejus, 109
nunquid valebunt geſta? vide per Ciſuentem *hic
quæſt.* 24. imò & etiam cum licentia mariti non
poteſt nupta eſſe in judicio pro alio quàm pro
ſe & ſuis, nè corrigamus jura antiqua & legem,
titulo de los perſoneros. p. 3. diſponentia non pro
omnibus poſſe adeſſe in judicio, ut *ibi* vult gloſſ.
9. dum neque pro marito agere poſſe dicit.

Ibi *No vala.* Poſſunt verba hæc referri ad dicta
in contractibus & quaſi contractibus & diſtracti-
bus, eò quòd clauſula in fine poſita ad omnia
præcedentia refertur, ſed quia quamvis non re-
ferrentur, ex præcedentibus colligitur, quòd
non valent contractus quaſi contractus & diſtra-
ctus, ideò hæc examinare non eſt neceſſe, refe-
ranturne verba hæc ad omnia præcedentia: &
in tantum non valent, quòd neque juramento con-
firmabuntur, ſecundum quod dictum eſt *ſupra
iſta lege in quinta limitatione*, & hæc pro hac lege
ſufficiant: alia per Doctores *hic* videbuntur.

IN

IN LEGEM TERTIAM
Tauri 56.

*Maritus poteſt licentiam generalem uxori ſuæ tri-
buere ad contrahendum & aſſiſtendum in judicio,
omniaque virtute talis licentiæ per uxorem facta
valida ſunt.*

SUMMARIUM.

1 *Mandatum generale comprehendit ſpeciale ſine quo mandatum generale erat fruſtratorium.*
2 *Mandatum generale, licet detur exceptis aliquibus caſibus ſpeciale requirentibus, poterunt alia expediri ſpeciale requirentia.*
3 *Licentia generalis per maritum conceſſa uxori ad contrahendum plus operatur quàm mandatum generale cum libera. ibidem.*
4 *Mandatum continens quod poſſis facere idem quod ego, cenſetur cum libera. Ubi quod poteſt prorogare ſolutionis terminum, & numero 4. declaratur, & itidem in num. 5.*
6 *Licentia generalis præſtita uxori per maritum ad contrahendum non operatur ut poſſit alienare rem dotalem.*
7 *Licentiam ſemel datam an poſſit maritus re integrâ revocare.*
8 *Licentia concedi poteſt pro pluribus actibus, & tunc illa quemlibet actum de per ſe reſpicit.*

IBi. *General.* Facit pro determinatione opinio-
nis Cini, *in l. fin.* §. *neceſſitate n.* 4. *& ibi Bald.
col. fin. num.* 23. *C. de bonis quæ liberis*, aſſerentis
in ſimili caſu valere licentiam generalem ad con-
trahendum ad creditum datam quibuſcunque &
in quibuſcunque contractibus, prout & trade-
bat Bart. *in l. ſi quis mihi bona.* §. *ſed utrum, col. fin.
n.* 3. *ff. de acq. hæred.* & ad legem noſtram applicat
gloſſator Salmantinus *in l.* 1 *tit.* 8. *lib.* 3. *Ordin. col.*
1036. *in fine cum pluribus ſequentibus, verſic dubi-
tatur præterea*: habeſque notare in propoſitum
1 quòd mandatum generale comprehendit ſpeciale
† ſine quo mandatum generale erat fruſtratorium,
ſecundum Cur. Juniorem *in l.* 2. *n.* 43. *ff. de juriſd.
om. jud.* hanc dicentem communem opinionem,
imò quamvis mandatum generale detur exceptus
aliquibus caſibus requirentibus ſpeciale manda-
2 tum, adhuc poteſt mandatarius expedire alia re-
quirentia mandatum ſpeciale † præter expreſſa,
prout communem teſtatur Covar. *lib.* 2 *variarum.
c.* 5. *num.* 8. hanc tamen licentiam generalem de
qua in text. noſtro ego intelligo plus operari,
quàm mandatum generale, nam mandatum ſtric-
tè debet intelligi. *l. diligenter. ff. mandati*, licentia
verò hæc non ſtrictè, quia per eam reducitur mu-
lier ad priſtinam libertatem, & ſic ad diſpoſitio-
nem juris communis, & ideò nimirum ſi licentia
generalis operetur, ut omnes caſus quos mulier
cum ſpeciali licentia mariti facere poterat, poſſit
& virtute dictæ licentiæ generalis, & ideò proro-
gare ſolutionem debiti poterit & tranſactionem
& compromiſſa facere, & ſic hæc generalis li-
centia operabitur idem & plus quàm opera-
retur mandatum generale cum libera, nam
virtute generalis mandati cum libera, vel
cum clauſula illa: *Que podays hazer lo miſmo que
yo haria ſiendo preſente.* Quod idem eſt ac ſi cum
libera † ſecundum gloſ. *l.* 19. *t.* 5. *part.* 3. Afflictis 3
deciſ. 105 *n.* 4. *&* 5. & eſt comunis ſecundum Ja-
ſon. relata per Villalobos *in ærario ſuo, lit. P. n.* 495.
quidquid contrarium dixerit communem Beroius
relatus per Meneſes *in l. tranſactionis placitum n.* 17.
C. de tranſactio. poteſt talis mandatarius mandatũ
generale habens cum aliqua ex dictis clauſulis
prorogare ſolutionis terminum ſecundum Bart.
& omnes *in l. qui Romæ.* §. *Calimachus. ff. de
verb. obligat.* probatque text. expreſſus *in l.* 19.
tit. 5. *part,* 3. *& in l.* 4. *tit.* 11. *part.* 3. *& l.* 6. *t.*
14. *part.* 5. quidquid contrarium tenuerit Be-
roius, relatus per Villalobos *in ærario ſuo com.
opi. litera. M. n.* 15. & quidquid dixerit hoc non
practicari Meneſius, *ubi ſupra, num.* 8. *& num.*
30. niſi diximus, Bart. opinionem, per dic-
tas leges partitarum approbatam procedere, quo-
ties aliqua ex dictis clauſulis vel ſimilis alia ap-
ponitur negotio principali † non verò inſtantiæ, 4
prout exemplificant Docto. maximè Jaſo & Pau-
lus *in d.* §. *Calimachus*, purà quoties apponitur
negotio principali & ſic recuperationi debito-
rum, non verò ſi apponatur inſtantiæ litis, pu-
tà ad agendum vel defendendum in judicio, hoc
videlicet modo quòd in mandato ad exigen-
dum in principio ejus ubi datur exigendi man-
datum non apponitur aliqua ex dictis clauſulis,
ſed tantum apponitur poſtquam ſuper exactione
debiti datur mandatum ad comparendum in ju-
dicio cum libera & generali adminiſtratione vel
alia ſimili clauſola, tunc enim non poterit pro-
rogare terminum ſolutionis, quia tunc inſtan-
tiæ litis apponitur & ſic procedere poſſunt dicta
per Beroium, & Meneſium *ubi ſup.* in declaratio-
ne dictæ doctrinæ Bartoli, & Hiſpanè loquendo
appoſitam dices clauſulam illam inſtantiæ & non
negotio principali, quoties dicitur: *Y para que
ſobre la cobrança de lo ſuſo dicho podays entrar
y entreys en juizio y hazer todos los autos dili-
gencias pedimientos execuciones y proteſtaciones y
requirimentos, &c.* & ſtatim ſubjicitur, *Y para el-
lo os do y todomi poder cumplido con libre y general
adminiſtracion, y para que hagays todo aquello que
yo haria y hazer podria preſente ſiendo, &c.* Hoc
enim caſu inſtantiæ apponitur, & non exactio-
ni nec negotio principali, ut enim negotio prin-
cipali appoſitum diceretur, clauſula hæc ponen-
da eſt in principio mandati, dum datur ad exi-
gendum vel in fine, dum tamen diceretur: *Y
para lo uno y lo otro os do y poder cumplido con li-
bre y general adminiſtracion.* Tunc enim utique
poſſet prorogare ſolutionis terminum, ſecus
verò ſi inſtantiæ, *ut dictum eſt*, apponatur: & hunc
communem intellectum & declarationem teſta-
tatur Suarez, optimè hæc exemplificans, *in l.
poſt rem, quæſtione* 6. *l. Regiæ incipit*, *quia ſupra
viſum eſt n.* 21 *paginâ* 344. *ff. de re judic.* Secun-
dò intelligitur dicta communis quod virtute
dictæ clauſulæ cum libera appoſitæ negotio prin-
cipali, poſſet prorogari ſolutionis terminus, in
illis ſolum, quæ non ſunt maximè † præjudi- 5
cialia, ſecus verò aliàs ſecundum gloſſam, *quan-
do in dicta lege decima-nona, tit.* 5. *part.* 3. &
Covar. *in Rubrica de teſtamentis*, 2. *part. n.* 14.
& alios ad hoc allegatos per Meneſium *ubi ſupra
num.* ex quibus adnotare poteris ad licentiam
generalem mulieri datam per maritum ad con-
trahendum, tunc demum virtute talis generalis li-

centiæ poſſe mulierem prorogare ſolutionē debiti marito præſtandi, quoties non eſt in valde præjudicialibus, prout poſt hæc advertit Matienço *hic gloſſa ſecunda*. licet attentari poſſit virtute hujus licentiæ generalis ex vi legis noſtræ mulieri per maritum conceſſæ ad contrahendum, poſſe mulierem etiam in præjudicialibus ſolutionem prorogare, quaſi licentia hæc generalis plus operetur quàm mandatum generale, idque *ex lege noſtra* probari poteſt ibi. *Licencia general*. Junctis verbis. *Et ſi el marido ſe la diere vala todo, &c.* Cogita.

Ibi: *Que no podia hazer ſin ſu licentia*. A contrario deſume, quòd illud, quòd cum particulari licentia mariti mulier facere non poterat, neq; poterit virtute hujus generalis licentiæ, & ſic prout advertit Ciſuentes *hic*, quoad alienatio-
6 nem rei dotalis † licentia hæc generalis non ſufficiet, quandoquidem maritus non poteſt ſpecialem licentiam ad hoc dare ut per eum, & Campetium *de dote* 81. *q. prob.* 5. *& quaſt.* 103. & per regulam & limitationes declarat Ciſuentes,
7 *hic*, ſed an licentiam ſemel † datam poſſit maritus re integra revocare, vide Caſſaneum *in conſuetudinibus Burg. Rubr.* 4. §. 16. *ad fin. verſicul, pone quod parentes, fol.* 182.

Ibi. *Todo lo que*. Hic eſt text. quod maritus poteſt dare licentiam pro pluribus actibus faciendis ab uxore, & tunc illa licentia reſpicit quem-
8 libet actum de per ſe † ſecundum Antonium Gomez *tomo* 2. *cap.* 11. *numero* 16. *verſic. quarta confirmatur*, ubi plura ſimilia allegat & hoc pro hac lege, cætera per Doctores hic videbuntur.

IN LEGEM QUARTAM. Tauri. 57.

Judex cauſa cognitâ poteſt compellere maritum licentiam præſtare uxori ad faciendum illud omne quod ſine ejus licentia facere ipſa uxor non poterat, alias ipſe ſolus judex eam præſtare poteſt.

SUMMARIUM.

1 *Marito renitente licentiam uxori præbere ad contrahendum, poteſt ejus ſuperior, ut compellat eum, aliter ipſe præſtabit.*
2 *Res aliqua quoties ſine alicujus conſenſu explicari non poteſt toties poteſt ex cauſa per judicem cogi.*
3 *Licentia huic mulieri per judicem præſtanda debet eſſe cum cauſæ cognitione. debetque in inſtrumento licentiæ fieri mentio de ipſa cauſæ cognitione ut num* 4. *& n.* 5. *ampliatur.*
6 *In hac cauſæ cognitione quid verſabitur. &* 9.
7 *Præſcriptio currit contra mulierem nuptam marito urgente ad inopiam.*
8 *Licentiam in dubio præſumitur ex juſta cauſa datam fuiſſe per judicem.*
10 *Judicium non ſolum redditur in invitum reum, verum & in invitum actorem.*
12 *Præſcriptio an currat in dotalibus contra mulierem vivente ejus marito. an in paraphernalibus, & uſque ad num.* 20. *proſequitur & num.* 17. *limitatur.*
15 *Impedito etiam impedimento juris & ex ſuo facto non currit præſcriptio.*
15 *Præſcriptio non currit antequam incipiat actio competere. ibid.*
17 *Præſcriptio neque in donatione propter nuptias currit, neque in arrhis durante matrimonio.*
21 *Præſcriptionem eſſe inceptam vel non, ante matrimonium quis tenebitur probare.*
22 *Doti favendum ubi ſunt opiniones.*
23 *Res dotalis quæ dicatur, remiſſivè.*
24 *Superiores prius debent compellere inferiores ad aliquid faciendum, quam ſuppleant illorum negligentiam.*
25 *Judex ſupplere poteſt defectum mariti ſicut tutoris.*
26 *Et ſic ſupplet tutoris defectum ut denegetur beneficium abſtinendi.*
27 *Non ſolum reſpectu impuberis ſed & infantis, & num.* 28.
29 *Declaratur hæc, cum num.* 19. *duobus modis & num.* 30. *an idem ſit ſi tutor eſt negligens.*
31 *Appellari poteſt ſi judex non præbet licentiam uxori in defectum mariti ad contrahendum vel in judicio comparendum.*
32 *Maritus appellare non poteſt à licentia præſtita per judicem.*
33 *Licentiam ſemel à marito vel judice præſtitam an ſit licitum revocare.*

IBi. *Elivez*. Juſta fuit ejus diſpoſitio ut plurimæ maritorum cautelæ evitarentur nolentium injuſtè uxoribus licentiam ad contrahendum concedere, ſed videtur diſpoſitionem hujus legis ſuperfluam eſſe; habemus enim de jure quod viro ſine cauſa renitente uxori hanc licentiam præbere, poteſt ejus ſuperior adiri, ut compellat † ad 1
conſentiendum & in defectum ipſe ſuperior præbeat eam, ſecundum Abb per text. *ibi, in cap. nullus num.* 1. *de jure juran.* & ex Bart. & Doct. *in leg. ſi cum dotem.* §. *eo autem tempore. ff. ſolut. matrim.* & ex notatis per Palatium Rub. *in Rubr.* §. 22. *num.* 5. & Suarez *in titulo De las dotes.* 8. *limit. per totam folio mihi.* 30. & tradebat Addit. Abbat. *in dict. c. nullus litera, C. num.* 1. plures allegans, quoties enim res aliqua ſine alicujus conſenſu † explicari non poteſt, toties poteſt ex cauſa per judicem cogi, ex text. *in l. cum non ſolum.* §. *neceſſitate. C. de bonis quæ lib.* ſic adnotante Petro Coſtal. *in d.* §. *eo autem tempore*, & ex allegatis per Caſtellum *hic gloſſ. fin.* igitur ſuperflua videtur legis noſtræ diſpoſitio. Quid dicendum? & in excuſatione hujus difficultatis, veraciter reſpondebis, nihil adeſſe ſuperfluum *in lege noſtra*, ex eo quod legem non habeamus de jure Civili, neque regio ſic diſponentem & declarantem approbantemque opiniones Doctorum ſicut iſta noſtra, & ſic ſuperflua non eſt.

Ibi. *Conconocimiento de cauſa*. Prout *in l. in cauſæ.* § *cauſa cognita. ff. de minor.* diſponebat in aliud
propoſitum Juriſconſultus, debet enim licentia 2
per judicem præſtanda † cum cauſæ cognitione præſtari, aliter enim actus eſt nullus ſecundum Bal. & Paul. *in l. ſed & ſi lege.* §. *præto. ff. de in jus voc.* & tradunt relati per Tiraq. *in legibus connub. gloſſ.* 8. *De ſon mari. num.* 121. & 120. debetque
de ipſa cauſæ cognitione fieri mentio in inſtru- 3
mento ipſo licentiæ † conceſſæ, & virtute ejus, quis obligatur ſecundum Bart. in *l. ſi curatorem habens, num.* 8. *C. de in integrum reſt. & in l. bonorum la* 2. *C. qui admitti*, ubi hanc Angel. dicit ve-

ram opinionem, & Decius. 1. *lectura, col.* 1. *num.* 1. *&* 2. *lectura n.* 31. communem teſtatur Alex. *conſ.* 103. *num.* 13. *part.* 2. & tenet Anton. Gom. *tomo ſecundo, cap.* 14. *numero* 13. licet contrarium tenuerit Specul. relatus & ſequutus per Bal. *in dicta l. bonorum*, quamvis ſi bene inſpiciatur Speculat. non tenet contrarium, ſi bene intelligatur prout illum intelligit Alexan. *conſil.* 125. *numero quinto, volumine* 1. pro qua Bar. opinione eſt text. noſter expreſſus, dum probat cauſæ cognitionem adhibendam, de hoc tamen conſtare non poteſt niſi informatio fiat & de ea in actis appareat, ſecundum Jaſ. *in l.* 2. *num.* 5. *ff. de officio ejus, cui*; neque obſtat gloſſa in contrarium allegata *in l. ſi ver. omnia. C. de fide inſtru. lib.* 10. *& in l. actor. verb. omnino. ff. rem ratam hab.* quas allegat Bal. *in l. cum hi.* §. *ſi prætor. ff. de tranſ.* quia communiter hæ gloſſæ reprobantur, ſecundum Jaſ. *in l. ſciendum. num.* 5. *ff. de verborum obligat.* & adeò cauſæ cognitio per informationem requiritur, ut procedat ſive ex tali informatione tertius lædatur, ſive non,
5 * contra Decium *in dicta l. bonorum, lectura* 2. *numero* 32. aliter enim à communiter accidentibus non poſſet dari caſus, quin tertius læderetur, & ſic quaſi de nihilo ſupra dicta ſervirent, & in hac
6 cauſæ cognitione verſabitur, † an benè vel malè maritus deneget licentiam hanc præſtare, ut apparet ex dictis per dictos Doctores, puta ſi dum mulier vult durante matrimonio alienata ex bonis ſuis paraphernalibus per maritum revocare, ne in eis currat præſcriptio ſibi, ut *infra* dicemus, & ſic in effectu exemplificare voluit Covarruvias *libro primo variarum reſolutionum, cap.* 8. *num.* 8. vel cum maritus pervenit ad inopiam, quo ca-
7 ſu cum & tunc currat præſcriptio, * ex communi aſſerta per Villalobos *in ærario communium opinionum in litera D. in n.* 206. *cum pluribus ſequentibus*, in iis & ſimilibus caſibus ſi maritus deneget licentiam, malè agit, & ſic tunc judex præbebit adhibita de hoc dicta cauſæ cognitione, prout *& in l.* 2. *hujus tituli* diximus *in gloſſ. hazer, in finali ampliatione*: aliam cauſam decerpes *ex lege ſexta infra eod.* quando maritus eſt abſens & neſcitur ubi ſit, & uxori convenit contrahere pro filiorum ſuſtentatione, vel pro alia cauſa, & in dubio cenſendum eſt ex juſta cauſa datam fuiſſe
8 licentiam, † & decretum judicis interveniſſe ſecundum Jaſ. *in l.* 2. *numero* 6. *ff. de officio ejus cui eſt mand. juriſ.* & cum ut vides cauſæ cognitio requiratur, verſabitur circa plurima: primò enim
9 verſabitur in citatione adhibenda † mariti præſentis, renitentis licentiam hanc præbere, ſecundum Bart, *in l. in cauſæ.* §. *cauſa cognita. ff. de minoribus*: ſecundò ut litigantium jura exaudiantur, ſecundum Soc. *ſeni. con.* 32. *colum. pen. libr.* 1. Tertiò, ut judiciarius ordo obſervetur, neque enim feſtinanter & ex abrupto procedi debet, ſecundum Ant. de But. *in cap. auditis.* 2. *de electione*. Quartò termini ſunt ſtatuendi, intra quos poſſint partes ſuas adferre probationes, ſecundum Signorol. *con.* 203. *n.* 5. Ultimò hinc indè ſunt exaudiendæ exceptiones & replicationes ſi quas partes adducere volunt, ſecundum Paulum *in l. nam & poſtea*, §. *ſi damnetur. ff. de jurejur.* Ruinum. *in con.* 127. *n.* 19. *lib.* 5. prout hæc & alia alios allegans refert Menoc. *de arbit. jud. quæſt. lib.* 1. *q.* 19. *per totam*, hanc tamen marito præſente & contradicente licentiam præbere intelligo, eo tamen abſente & ob debita fugitivo ſufficit ad licentiam hanc præſtandam ſummariè & abſq; ejus citatione de abſentia & paupertate ob debita deveniente conſtare, ut in judicio poſſit talis uxor comparere ad opponendum ſe pro dote & bonis ſuis adverſus creditores mariti volentes bona mariti inter ſe dilacerare, prout experientia quotidie videmus præſtari in hoc ultimo caſu licentiam comparendi in judicio, licet ad contrahendum, non ſic concederetur, niſi adhibito prius defenſore pro parte mariti abſentis, ut exaudiatur in hac cauſæ cognitione, num vera ſit uxoris petitio, & relatio, & ſic conſulerem fieri, licet in omnibus iis breviter & cum brevi termino procederem.

Ibi *Conpela*. Ex iis verbis notat Caſtillo *hic in principio*, hic eſſe text. probantem non ſolum judicium reddi in invitum reum, ſed & in invitum
† actorem idq; mirabile reddit, & alia ibidem al- 10
legat: ego tamen aliud colligo *ex lege noſtra* & in praxi conducibile & honorificum, ſcilicet, quòd
etiam in bonis dotalibus currit jam præſcriptio † 11
mulieri nuptæ vivo marito, in correctionem legis *in rebus C. de jure dot* cum enim mulier hæc nupta poſſit per text *hic* maritum compellere ut præſtet ſibi licentiam exiſtendi in judicio, ſitq; tunc in potentia petendi rem dotalem à marito alienatam, non poteſt dici eſſe impeditam ut præſcriptio non currat, & ſic ne currat, juſta de cauſa poterit petere dictam licentiam exiſtendi in judicio, quam ſi maritus denegaverit, judex præbebit; quod ſi uxor petere diſtulerit, curret utiq; ſibi præſcriptio, & ſibi imputabit mulier hæc negligentiam hanc, prout in paraphernalibus im-
putatur, & currit præſcriptio, † ex dictis per Cov. 12
dicto lib. 1. *variar. c.* 8 *n* 8. & Neguſ *de pignoribus.* 6 *p. memb* 2. *num.* 4 *fol* 75 *in parvis* & ipſe Covar. text. noſtrum ad hoc conſiderat & allegat. ſicut & currit præſcriptio mulieri non agenti ad dotem poſtquam maritus ad inopiam vergit. Nam cùm agere tunc poſſit, juſtaque cauſa petendi licentiam ad hoc ſit inopia mariti, ut probatur *ex l.* 29. *titul.* 11. *p.* 4. *&* 8 *tit.* 29 *part.* 3. ſibi imputet, prout & videtur tenere Pal. Rubeus *in repet. c.* §. 3. *fol.* 61. & Suarez *titulo De las deudas*, 8. *limitat. per totam fol.* 50. pro qua opin. facit doctrina Fabri. relati per Suarez. *l.* 9. *t.* 11 *lib.* 3. *fori. fol.* 76. *pag.* 2. *in fine*, & quod tradit Boer. *dec.* 328. *n* 4. *&* 320 nihilominus tamen circa res dotales durum eſſet hoc in practica obtinere,
imò nunquam vidi † neque audivi obtentum, ne- 13
que verum eſt meo judicio, tum quia in dotalibus de jure habemus quod nulla mulieri currit
præſcriptio † durante matrimonio, eò quòd mu- 14
lier eſt impedita vivo marito agere, *ex l. in rebus. C. de jure dot.* & text. *in d. l.* 8. *tit.* 29. *part.* 3. tunc etiam quia nulla poteſt aſſignari cauſa ſufficiens ut mulier poſſit maritum compellere licentiam ſibi præſtare, ſed potius poteſt dari ratio in contrarium ad hoc ut maritus non compellatur conſentire vel licentiam præbere, eò quòd maritus dominus eſt & poſſeſſor rerum dotalium, ideò nimirum ſi alienet in vita uxorem, dareturque aliter occaſio quæſtionibus & rixis inter maritum, & uxorem, ſi mulierem compelleremus agere, ut præſcriptio non curreret, quod eſſet adſtricta ad contradicendum alienationem rerum dotalium per maritum factam, neque ratio illa quod

ſi ſpectatur diſſolutio matrimonii, fortaſſis mu-
lier hæc non reperiret probationem eſt ſufficiens
ad compellendum mulierem petere in vita mari-
ti, cum hoc in favorem ipſius mulieris inductũ
ſit, & favor hic non eſt in ejus odium retor-
quendus, neque correctionem juris inducere de-
bemus ubi non reperitur inducta, ſed potius vi-
tanda eſt omnibus modis item & quia regula il-
la, impedito agere non currit præſcriptio, pro-
15 cedit etiam impedimento Juris quantumvis † ta-
le impedimentum proceſſerit culpâ ſeu facto
impediti, ſecundum Balbum *in Tractatu de Præ-
ſcriptionibus, 6. parte principali in prin. caſu.* 22.
num. 21. & præſcriptio non currit antequam
incipiat actio competere, *l. ſicut in fin principii C.
de præſcriptione.* 30. *annorum* ſed mulier hæc per
legem hanc, (quamvis daretur licentia petendi
à marito) caret actione, quia non eſt domina
rerum dotalium uſquequo matrimonium diſſol-
vatur, imò & eo ſoluto eſt maximum dubium
an acquirat dominium ſine nova traditione, ut
patet ex Campetio, *in Tractatu de dote* 1. *part.
quæſtione* 94. igitur cùm actione careat, meritò
quod non currat in dotalibus præſcriptio du-
rante matrimonio. Item & quia ſi aliud aſſerere-
mus, plura alia reſultarent inconvenientia, quæ
ex Suarez *allegatione tertia, fol.* 123. *in antiquis,*
colligi poſſunt, & ſic quod in dotalibus non
currat præſcriptio durante matrimonio in ter-
minis noſtræ legis quaſi eam videret tenet Balb.
de præſcription. 1. *part.* 6. *partis princip.* 16. *caſu.
fol.* 63. ubi ampliat etiamſi eſſet præſcriptio 30.
16 vel 40. annorum, † licet ſecundum eum, *ibi*,
& gloſſ. *verb. en dote, in lege octava tit.* 20. *part.*
3. ſi antequam res alienata eſſet dotalis præſcrip-
17 tio inciperet contra eam, etiam durante * ma-
trimonio, perfici poſſet, & ideò tunc poſſet
compelli maritus licentiam præbere ad eam pe-
tendam, vel ſi maritus ad inopiam vergit, *ex di-
cta lege octava* prout loquitur Palat. Rube. *ubi
ſupra*, pro prima allegatus opinione, & hanc
ſecundam etiam tenuit gloſſa *in l.* 8. *tit.* 29 *part.*
3. & Boeri. *deciſion.* 328. *num.* 8. & ita teneo
quod in rebus dotalibus per maritum alienatis
præſcriptio non currit durante matrimonio,
etiam lege noſtrâ attentâ, neque itidem curret
in donatione propter nuptias neque in arris, ſe-
cundum gloſſ. mag. *in lege* 1. *tit.* 11. *part.* 4.
quicquid dixerit Metia. *in l. de Toledo, in* 9. *fun-
damento* 2. *partis num.* 95. *fol.* 92. imò & in
paraphernalibus alienatis per maritum tentari
18 poſſet idem eſſe † cum & in eis jam ſicut in do-
19 talibus maritus habeat † adminiſtrationem, ſe-
cundum gloſ. *in l.* 6. *tit.* 11. *part.* 4. *verſic. quel
año. column.* 4. *in princ.* & Palat. Rub. *in Rub.* §.
68. *n.* 16. *verſ. modo iſto. fol.* 49. *col.* 2. quòd
tamen non ita audeo affirmare ſicut in dotalibus,
præſertim exiſtente autoritate Covarru. *ubi ſupra*,
in paraphernalibus præſcriptionem currere aſſe-
rentis, & voluit gloſſa. *En dote, in l.* 8. *tit.* 23.
part. 3. dum allegat Fab. & Abb. pro hoc &
Suarez *in tit. De las dendas.* §. *quaro ulterius fol.*
56 & tetigit Ciſuentes *in l.* 55. *Taur*; *in fin.*
prout & tenuit Gom. Leon. *in ſua centuria infor-
mationum, c.* 16 *n.* 8. dicentes quod circa alias
quàm res dotales præſcriptio procedit eò quòd
per legem partitæ 8. *t.* 29. *part.* 3. ſolum res do-
tales excipiuntur, in quibus rebus dotalibus Ar-
ras & donationes propter nuptias ego compre-
hendo: Et ſic ex dictis deſumo regulam, ſcili-
cet, quod in rebus dotalibus per maritum † 20
alienatis durante matrimonio, non currit mu-
lieri præſcriptio dum matrimonium durat, & ſic
non poteſt compelli maritus præbere licentiam
ad petendum bona hæc *ex l. noſtra*, quod & in
arris & donatis propter nuptias procedit. Limi-
tatur tamen hæc concluſio ut non procedat in
bonis paraphernalibus. Secundò limitatur ut
& in dotalibus non procedat, ſi ante matrimo-
nium incepta fuit præſcriptio Tertiò, non pro-
cedit marito vergente ad inopiam ut ex dict pa-
tet. Sed eſt dubium ſingulare de quo jam vidi
dubitatum in propoſitum rerum dotalium, po-
namus enim quod vidua quædam ſoluto matri-
monio petit à quodam tertio rem dotalem à ma-
rito ſuo durante matrimonio alienatam, tertius
verò ille ſe defendit, quod habet & poſſidet eam
titulo & bonâ fide per ſpatium. 30. vel 40. an-
norum, & ſic eſt effecta ſua & præſcriptum jus
ſi quod vidua illa in re illa habuit aliquando,
dubitatum fuit, num ad excludendum mulie-
rem illam eſſet ſatis probare dictam poſſeſſionem
& præſcriptionem quadragenariam ſimpliciter,
an verò eſſet neceſſe probare per hunc poſſeſſo-
rem, præſcriptionem illam eſſe inceptam ante
matrimonii contractum, vel eo ſoluto, vel an
ipſa tenebitur probare toto illo tempore nuptam
fuiſſe, vel tanto tempore durante matrimonio,
quo annumerato præſcriptio non potuit currere,
neque impleri, † & videbatur quod mulier te- 21
nebatur id probare, quia videtur eſſe fundamen-
tum ſuæ intentionis, item quiâ præſcriptione
probatâ interruptio vel non curſus ejus debent
probari per excipientem, nam quando locus
vel tempus eſt fundamentum intentionis, debet
probari per Bart. doctrinam *in l. de pupillo.* §. *Sed
ut probari. n.* 1. *ff. de novi. op nunt.* de qua doc-
trina plura dicit Tiraq. *de nobilit. c.* 37. *n.* 74. *&
75. cum ſeq.* ſed iſte poſſeſſor replicando quod
præſcriptum habet jus & probando tempora
præſcriptioni neceſſaria interim quod de inter-
ruptione, vel non curſu non conſtat habet fun-
datam ſuam intentionem: quia reus non clarè
probat ſuam exceptionem, & ideò uti actor qui
non clarè probat ſuam intentionem, ſuccum-
bit. *l.* 1. *& l. in exceptionibus. ff. de probat.* &
pro hac opinione videtur text. *in c. illud* & me-
lior *in c. auditis. de præſcriptionibus*; neque obſtat
quod non dicitur præſcriptio inducta interim
quod matrimonium durat, quia illud verum, ſi
conſtiterit tempore matrimonii contracti, incep-
tam præſcriptionem & matrimonium tanto tem-
pore duraſſe, quod eo diſſoluto impleri non po-
terit, ſecùs verò aliàs, quoniam tunc potuit præ-
ſcriptio incipere ante matrimonium, vel eo ſo-
luto, & perfici, & ſic mulier tenetur probare
ad præſcriptionem excludendam non potuiſſe
incipere niſi jam matrimonio contracto, quo-
niam tempore matrimonii contracti poſſidebat
rem illam & in dotem ei fuit præſtita, & tali
tempore maritus mortuus fuit, & hæc pro prima
opinione: in contrarium verò, imò quod præſcrip-
tionem in hoc caſu allegans tenetur probare an-
te matrimonium fuiſſe inceptam, vel eo ſoluto
tranſiſſe tantum tempus in quo perfici potuerit,
neque mulier aliud probare tenoatur quam rem
fuiſſe

fuiſſe dotalem, facit quia dicta præſcriptio non
currit niſi ante matrimonium contractum inci-
piatur vel eo diſſoluto, ergo ante nulla præſcri-
ptio datur neque currit, & ſi non currit, ne-
ceſſariò fatendum præſcriptionem allegantem
teneri probare neceſſaria, ut præſcriptio currere
poſſet, neque interruptionis eſt neceſſaria pro-
batio, ubi nullus datus præſcriptionis curſus,
arg. l. in rebus. C. de jure doti. Etenim quia in
ambiguis pro dote judicandum eſt, *per l. in
ambiguis ff. de ju. do.* & ubi ſunt opiniones doti
22 favendum † eſt ſecundum Camp. *de dote.* 1. *p. q.*
80. *n.* 5. item pro hac ſecunda opinione faciunt
dicta per Marian. *in l. si poteſt n.* 199. *ff. de acq.
her. & in l. ſi actor, num.* 78. *cum* 3. *ſeq. ff. de proc.*
& per Cepolam plura in ſimili de tempore pro-
bando allegantem, *de ſervit. ruſt. præd. c.* 9. *n.* 14.
cũ 4 *ſeq.* & probatur hæc opinio ex dictis legibus,
ibi ex eo tempore appponetur. & l. 8 *in fin. t.* 29. *part.*
3. facitque doctrina Mat. de afflictis, *deciſ.* 387.
n. 2. *&* 3. & hæc ſecunda mihi magis applauderet,
licet, ut omnem tolleres ſcrupulum ſi probari
poſſet, probarem dicta in prima opinione pro
muliere rem ſuam dotalem petente: & quæ di-
23 catur † res dotalis vide jura per Ant. Gom. *in
l.* 53. *Taur num.* 17. *&* 20 *allegata.*

Ibi. *E ſi cumplido* Hic eſt text. probans ſupe-
riores priùs debere compellere inferiores ad ali-
24 quid facendum, † quàm ſuppleant defectum il-
lorum, ſecundum gloſ. *Suſtentari, in c.* 1. *de præb.
lib.* 6. & eſt text. & *ibi* notat Abb. *num.* 21. *in c.
cum jam dudum. de præ.* Idem Abb. *in c. relatum.
num.* 5. *& in c. tuæ. num.* 3. *de clericis non reſiden-
te, & archid. in c. hortamur.* 71. *diſt.* & gloſ. pen.
in c. quoniam, in fin. de magiſtris. & ita eſt intel-
ligenda Rub *de ſupplend. neglig. præl.* & pro
hoc conſidero noviſſimè text. noſtrum ſis in ver-
bis.

Ibi. *Que el juez ſolo.* Et ſic eſt text. hic quòd
judex poteſt ſupplere defectum mariti ſicut &
ſupplet defectum tutoris. † ut *in l. ſi infanti. C.
de jure delib.* non ſolùm in aditione bonorum
25 poſſeſſionis, verùm & in hæreditatis, ſecundum
Rom. *in l. de Pupillo ff. de novi operis.* & ſic ju-
dex ſolus ſupplet defectum tutoris ad hoc ut im-
pubes non habeat beneficium abſtinendi, † ad
limitationem legis, *impuberibus. ff. de acq. her.*
26 tenet gloſ. *conſtat in l. reſtitutæ.* §. *fin. ff. ad Tre-
bel.* & gloſ. *in l. ſi impuberi. ff. de tuto. & cura.
datis ab iis.* Et *ibi* Bart. & gloſ. *in* §. *neque inſt. de
authoritate præſtanda.* Rom. Alex. & Aret. *in l.
pupillus. ff. de acq. hæred.* & licet iſte ſit paſſus
dubius, ſecundum Jaſ. *in l. bonorum. la* 2. *num.*
10. *C. qui admitti*, tamen iſta eſt communis opi-
nio, ſecundum Decium. *ibidem. lect.* 2. *num.* 28.
licet contra teneat Ang. *in dic. l. Reſtituta.* §. *fin.
& in l. cert. C. com. delegatis.* & Paulus *in d. l.
bonorum* quæ quidem communis vera eſt, non
ſolùm reſpectu impuberis ſed, etiam reſpectu †
infantis, ſecundum Fulg. Alex. & Decium *in d.
27 l. bonorum* & Aret. & Rom. *in d. l. pupillus.* li-
cet contrarium teneant Bald. Sali. Ang. & Jaſ.
ibidem, hoc tamen verum eſt, quando impubes
non haberet tutorem, ſecùs ſi haberet, nam
tunc per autoritatem judicis non ſuppletur † de-
28 fectus tutoris ſecundum Bart. *in l. ſi curatorem
habens. C. de in integ. reſtit. com.* ſecundum De-
cium. *in d. l. bonorum.* 1. *lect. col.* 2. *ad fin* & Ja-
ſo. *n.* 7. item intellige in judicio voluntariæ ju-
riſdictionis. Secùs ſi contentioſæ, nam tunc non
ſupplet judex tutoris defectum, † ſecundum
Bart. *in d. l. ſi curatorem habens.* & Bald. *in d. l.* 29
bon. col. ubi Decius communem dicit; & alio
modo etiam declarat *ibi* Bald. *in d. l. ſi curatorem
habens*: quid tamen ſi tutor ſit negligens. & dico
quod tunc poteſt judex interponere † decretum
ſuum ad ſupplendum ipſius negligentiam ſecun- 30
dum Ang. & Odofredum, *in d. l. bonorum.* cujus
tamen contrarium Jaſo. & Fulgoſius ibidem
tenent; imò quòd tunc judex compellet tutorem
tantum. Poſſunt tamen *ex l. noſtra* concordari,
ſcilicet, quòd ſi tutor negligens eſt in authorita-
te præſtanda, compellet eum judex; & ſic loqui-
tur Fulgoſius & Jaſ. Si verò ultra negligentiam
adſit maxima perſeverantia tutoris nolentis abſ-
que cauſa legitima autorari, tunc judex adhibitâ
cauſæ cognitione ſupplebit tutoris defectum &
ſic procedat prima Angel. & Odofredi opinio, &
ex iis juſtè lex noſtra diſpoſuit quòd ſi maritus
ſine cauſa noluerit dictam licentiam uxori ſuæ
præſtare, judex compellet eum, & ſi noluerit,
judex ſupplet defectum mariti adhibitâ cauſæ
cognitione, in quo approbatur opinio Bart. &
aliorum. *in l. ſi cum dotem.* §. *eo autem temp.
ff. ſolut. matr.* dicentium quòd ſi vir nolit ab
initio uxori utiliter contrahenti conſentire, ju-
dex examinabit cauſam contradictionis, & ſi eſt
juſta, bene quidem, ſin minus marito nolen-
te, judex permittet mulieri contrahere vel in
judicio comparere, & hanc ſequuntur multi DD.
relati per Tiraq, *in gloſ.* 8. *de ſon mari. ll. conn.
n.* 127. *cum ſeq. & n.* 131. hanc aſſerebat verio-
rem & communiorem quam per legem noſtram
vides approbatam.

Ibi. *Se la pueda dar.* Non intelligas quòd ſit
in arbitrio judicis marito ſine cauſa nolente dic-
tam licentiam uxori ſuæ præſtare, eam præbere
adhibitâ cauſæ cognitione, ſed quòd omnino
tenetur judex id facere, aliàs poteſt ab eo appel-
lari, † prout patet ex dictis per me *in gloſ.* 1.
hujus legis. & ſecundum Caſtillum *hic in gloſ. fin.* 31
ubi ipſe optimè inquit, quòd tunc expenſis ip-
ſius mariti appellatio proſequitur. Si maritus ipſe
appellaverit à licentia præſtita per judicem, nam
poteſt maritus ob hoc † appellare, ſecundum
eundem Caſtillum, *ibidem in fin. verbis.* & ſic quòd 32
verbum, *pueda*, noſtri text. inducat neceſſitatem,
non eſt enim contra jus quòd hoc importet ne-
ceſſitatem, etiam ſi ſimpliciter ponatur, & nul-
la præcedat negativa, ſecundum gloſ. & DD. *in
c. beneficium de Regulis Juris in* 6. & Jaſ. & DD.
in l. Gallus in primo num. ff. de lib. & poſt. verbum-
que *pueda*, noſtri text. ſi bene inſpiciatur, non
refertur ad liberam potentiam judicis in præben-
da licentia, ſed ad id tantum, ſcilicet, ut ſi ma-
ritus nolit, ipſe judex ſuppleat. Et an licentiam
ſemel à judice vel marito præſtitam licitum ſit
revocare † vide Caſſaneum *in conſuetud. Burg. t.
deſtrois. Rub.* 4. §. 1. in text. *ſans licence. n.* 3. *fol.* 33
130. *col.* 3. *in fine.* & iterum *eo tit. & Rub.* 4. §. 7.
num. 3. *fol.* 163.

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS ®

IN LEGEM QUINTAM

quæ erat Tauri. 56.

Maritus geſta ab uxore ſine ipſius mariti licentia poteſt ratificare ſpecialiter vel generaliter.

SUMMARIUM.

1 *Ratio dubitandi & decidendi, in principio declaratur.*
2 *Licentia vel qualitas ad actum aliquem requiſita debent actum præcedere, & n. 3 quod nec ratificari poteſt.*
4 *Licentia ubi ad evitandum præjudicium eam præſtare debentis eſt danda, ſufficit poſt actum ſequi.*
5 *Ratificatio locum habet etiam in iis, quæ ſpeciale requirunt mandatum, niſi ut ibi, n. 7.*
6 *Annullatio actus favore alicujus inducta poteſt per eum confirmari.*
8 *Ratificatio non habet locum ſi medium eſt inhabile, vel extremum ad quod, ut ibid.*
9 *Geſta per procuratorem revocatum quando ratificari poſſint, ut valeant.*
10 *Regula ratum, & Reg. jur. in 6. declaratur, & 11.*

IBi, *El marido.* Ut ejus intentionem percipias, inhærendum eſt in primis, quæ fuerit hujus legis ratio dubitandi, & dicendum, eam ſcilicet eſſe, quia quando de jure civili requiritur licentia ad aliquem actum, ut actus valeat, neceſſa-
1 riò debet † licentia præcedere, ut diximus *l. 2. gloſ. licentia ſupra iſto tit. & lib.* communemque teſtatur, Jaſ. *in l. univerſa. num.* 8. *C. de precibus*
2 *imperat. offeren.* qualitaſq; ad actum † requiſita debet actum præcedere, ut per Bart. *in l. excuſantur, in prin. ff. de excuſ. tutorum, num.* 10. Imò non valet actus ſi aliter fiat, quamvis ratificetur, eò quòd quoties actus à principio eſt nullus & vitioſus, ratificari non poteſt, neque convaleſcere,
3 † ſecundum Rebuff. *in prax. beneficiorum, tit. de forma. dimi. lit. num.* 12. *& n.* 11. *pag.* 20. ex hoc aliqua infert. & Did. Perez *in l. 1. tit. 8. lib. 5. ord. col. 134. in fin.* ideò pro ratione decidendi, dicendum eſt quòd cùm nullitas hæc actus facti non præcedente licentiâ mariti reſpiciat ipſius mariti favorem vel præjudicium, nimirum quòd ipſius ratificatio validare actum illum poſſit, ex dictis per Baezam *de dote, cap. 10 n. 67.* & per Doctores *in gloſ. ſequenti, allegandos:* contra hoc tamen facit quòd lex hæc reſiſtit huic contractui ſine mariti licentia facto, ergo ſi reſiſtit ei ratificatio illius in cujus favorem vel præjudicium prohibetur, nihil operabitur ſecundum Tiraq. *in legibus connub. gloſ. 8. n. 98.* igitur pro ratione decidendi, dicendum eſt, quòd ideò valet hæc ratificatio, quia non ad ſubſtantiam actûs licentia hæc requiritur, ſed ad evitandum præjudicium mariti, quo caſu
4 ſufficit licentiam † poſt actum ſequi, ſecundum Paulum Caſt. *in l. ſi cum dotem §. ſi cum eo tempore ff. ſolut. mat. & in l. licet ff. de jud.* notat ad legem noſtram Villalobos *in ſua Antinomia. ver. uxor in num. fin.* & hanc credo veram rationem decidendi, cùm ex legibus noſtris licentia hæc mariti non detur ad authorizandam perſonam uxoris, ſed ne marito præjudicium reſultet ex contractu per uxorem ſuam abſque ejus licentia facto, & poſt hæc vidi Matien. *hic in gloſ.* 1. hæc ſub nube conſiderantem.

Ibi, *Pueda ratificar.* Nam cùm generalis licentia mariti ſufficiat, ſecundum legem 3. *ſupra eo.* nimirum quòd ratificatio locum habeat, imò & quantumcunque ſpecialis ad quemlibet actum requireretur, adhuc locum ratificatio haberet, quoniam & in iis quæ mandatum exigunt † ſpe- 5
ciale ratificatio locum habet, & admittenda eſt, ex text. *in c. fin. de jurejur. lib. 6.* quem ad hoc allegat Ang. *in l. neque filius C. de rebus cred.* & Cov. *lib. 3. var. c. 16. n. 5.* quod intellige, ſi antequam contradicatur actus ille & de ejus nullitate allegetur, ratificatio fiat, prout *ſup. in l. 1. ver. licentia* remanet dictum: proceditque ratificatio hæc ex eo, quòd in omnibus caſibus in quibus contractus reſcinditur vel annullatur favore alicujus vel pro ejus præjudicio citando, ut inquit Ant. Gom. *in l. 53. Taur. n. 6.* eo volente poteſt confirmari & validus effici actus † ille, ſecund. eund. Ant. Gom. 6
tom. 2. var. c. 2. n. 21. in fin. ubi ex hoc plura infert, & Did. Per. *libr. 3. ord. col. 1055. in princ.* & fuit doctrina Innoc. *in c. prudentiam, num. 5. de offi. deleg.* & Abb. *ibid. num.* 19. & Bald. *n.* 3. & Felin. *in c. ſicut. n. 7. de ſimonia;* quod intellige verum niſi licentia illa certo tempore requireretur, nam tunc non ſufficeret poſt tempus † illud ratificari, ſe- 7
cund. Bar. *in l. fin C. ad Macedonianum. & in l. quid ergò in princ. ff. de his qui notantur infamia.* Ant. Gom. *tom. 2. c. 11. n. 30. ver. ex quibus* & eundem Bar. *in l. excuſatur in princ. n. 10. ff. de excuſ. tutorum,* faciuntque dicta per Avend. 12. *cap. præt. n.* 13. *verſ.* 8. *requiſitum lit.* 2. & Suarez *allegatione* 12. *fol. 147. pag. 2. in antiquis.* præſertim ſi ſtatim quod licentia adhibetur eſt exercendus actus ille, quoniam tunc adeſſe debet, ſecund. Fel. *in c. cum te n. 18. de reſcriptis ex gl. conſtitutus q. 1 col. 2. de ætate & qualitate,* ſed cùm in materia noſtra licentia generalis ſufficiat ante ſive poſt actum factum, nihil obſtant ſupra dicta, quin ratificatio locum habeat facta antequam contradicatur actus ille: ex quibus omnibus & aliis ſemel in cauſa beneficiali & magni valoris conſultus reſpondi, reſignationem quandam & gratiam uni conceſſam unius præbendæ non valuiſſe quantumcunq; ratificata fuit per reſignantem, utpotè quia tempore conceſſionis gratiæ ipſius reſignatio revocata fuerat à reſignante, & mandatum ad reſignandum præſtitum & notificata fuit revocatio in tempore reſignatario & in camera Apoſtolica, quod ſufficit, ex notatis per Reb. *in praxi. benef tit. de revo. mand. procur.* neque fuit in poteſtate reſignantis gratiam illam virtute mandati revocati obtentam poſt ratificando validare prout in ſimili inquit Rebuf. *ubi ſup. tit. ratione perſonæ & rei. n. 20. pag. 505.* & Rebuf. *ibidem tit. de infirmis reſignantib. gl. 10. n. 5. p. 519.* ubi ita expreſſè tenet, & faciunt dicta per Affl. *in deciſ.* 355. & quia ſi medium eſt inhabile † non habet locum ratificatio, 8
ſecund. Addit. Bar. *in l. ſi uxor. §. ſi quis uxorem litera C. ff. de adult.* & idem ſi extremum ad quod eſt inhabile, ut per eundē Bar. *in l. ſi is qui pro emptore, n. 14. & ibi* Jaſ. 127. *ff. de uſucapione pro emptore,* conceſſionis tamen tempus dictæ præbendæ, eſt extremum ad quod, idque eſt inhabile, quia per reſignantem reſignatio fuit revocata, ergo nihil operatur ratificatio. Neq; obſtare dixi, geſta per procuratorem revocatum poſſe ratificari in præjudicium

9 præjudicium ratificantis † tunc quia hoc locum habet niſi certo tempore conſenſus & licentia requiratur, item & locum habet hæc doctrina quoties ille actus, ſi à quocunque factus fuiſſet ratificari poſſet & eſſet in poteſtate ratificantis illum ratificare, ſecùs aliàs, ſecund. Fel. optimè *in c. ex parte decani. n. 25. de reſcriptis.* Reſignanti tamen nulla datur poteſtas, ratificandi gratiam nullam, quia non eſt in ejus poteſtate eam concedere, igitur & ſic in facto conſului: ſed contra noſtri text. diſpoſitionem propono difficultatem unam: certum eſt enim, quod ratum quis habere non poteſt quod ipſius nomine non eſt geſtum *ex reg. ratum de reg. jur. lib. 6.* hìc tamen præſupponitur non nomine mariti factum eſſe contractum, ſed uxoris nomine potiùs, quomodo ergo ratum illum maritus habere poteſt, cùm ſit contra dictam regulam: ideò dicendum eſt quod regula illa non
10 obſtat, non enim procedit in ratificantis † præjudicium, in ejus namque præjudicium dicta ratihabitio locum habet, ſecund. Bar. *in l. aliena res. ff. de pign. actio.* eundem Bart. *in l. 1. §. ſed & ſi cum quis ff. de vi & vi arm.* & Petrus Pekius *de reg. ratum n. 5.* & meliùs *n. 7* ubi declarat, verùm quo-
11 ties ſcienter † non verò ſi ſecundum errorem & ignoranter approbat, hìc tamen in præjudicium mariti poteſt reſultare contractus ab uxore geſtus; igitur in ejus præjudicium poteſt illum etiam non ſuo nomine geſtum ratificare, & ſic ceſſat regulâ illa, de cujus etiam intellectu vide Bart. *in l. 1. num. 4. Cod. ſi in communi eademque cauſa, in integrum reſtit. poſt.*

IN LEGEM SEXTAM.

quæ erat 59. Tauri.

Marito abſente & de proximo non venturo vel imminente periculo, adhibita cauſa cognitione legitima vel neceſſarie, vel utilis uxori, judex ipſe licentiam huic mulieri præbere poteſt, valetque actus virtute illius licentia factus.

SUMMARIUM.

1 *Abſentia mariti ut judex det licentiam uxori ad contrahendum, an ſufficiat abeſſe à loco contractûs vel judicii, & n. 2. & 3.*
3 *Abeſſe non dicitur qui propè eſt, aut ſtatim rediturus.*
4 *Ratificatio judicii, an ſicut mariti poſt actum à muliere factum idem operabitur.*
5 *Ampliatur l. 4. ſupra eod. per noſtram.*
6 *Abſens & præſens non conſentiens æquiparantur & n. 7. quod videtur contradicere abſens.*
8 *Spectandus quo tempore eſſet maritus abſens pro licentia præſtanda uxori contrahenti.*
9 *Defenſor abſenti exiſtenti in partibus longinquis ſtatim ponendus eſt.*
10 *Probatio debet eſſe plena etiam ſi cauſa ſit ſummaria.*
11 *Citatio an requiratur in hac cauſa cognitione licentiæ præſtandæ per judicem mulieri nuptæ ad contrahendum.*
12 *Ratio dubitandi nova ad legem noſtram.*
13 *Præparatoria judicii poteſt judex ſine licentia mariti.*

IBi, *El marido eſta auſente.* Sed an ſufficiet abeſſe à loco, in quo agitur vel contractus eſt per-
ficiendus, † videtur quod ſic ex text. *in l. abſentem. & in l. collegarum §. 1. & in l. mulierum §. fin. ff. de verborum ſig.* vel ſaltem quod non ſit intra 1
territorium judicis eum compellere debentis, ad præſtandam licentiam uxori, quaſi cùm tunc judex eum compellere non poſſit ſufficiat extra territorium ipſius abeſſe, ut in propoſitum inquit Avend. *in declaratione ad l. 4. & 5. tit. De las excepciones. num. 45. verſ. quando autem,* ſic intelligens legem noſtram quod intelligo quoties eſſet periculum in mora ſi ſpectaretur compulſio per requiſitoriam extra territorium, tunc enim ſufficeret exiſtere extra territorium, eò quòd eſt unus caſus noſtræ legis hìc, ut ſufficiat periculum in mora, ſecùs verò ſi periculum hoc deficeret, tunc enim abſentiam longiorem & latiorem requirerem quoad terminos noſtræ legis, & abſentem tunc maritum † dicerem, quoties eſt in longin- 2
quis & remotis partibus, neque ſperatur, quòd de proximo veniet, aut ignoratur ubinam terrarum degat, non enim abeſſe † dicitur qui prope 3
eſt aut ſtatim rediturus eſt, *ex l. cum antiquitas,* ibi, *ſiquidem ex brevi temporis intervallo. C. de teſt.* & *ibi* notat Angel. *& l. ſi longius §. ſi ſitus ff. de jud. l. 2. tit. 5. part. 3. l. pen. in fin. ff. de vacatione mu.* tunc enim etiam ſi eſſet extra territorium judicis ubi actus gerendus eſt, non poteſt præſtari licentia per judicem, ſed expectandus eſt ſi de proximo venturus eſt, neq; periculum adeſt, vel ſi non eſt de proximo venturus, & ceſſat periculum, mittetur requiſitoria ad judicem ubi maritus adeſt ad eum compellendum præſtare licentiam cum informatione cauſæ legitimæ vel neceſſariæ & cum comminatione: quod ſi noluerit eam præſtare, ipſemet judex præſtabit, & nocebit ei ac ſi perſonaliter eam præſtaret, & ſic utitur & practicatur, & in effectu in ſimili ita tenet & declarat Tiraq. *in l connub. gl. 8 de ſon mari n 6. cum plur. ſeq.* maximè *n.* 19. aliter enim, ut *ibi* inquit Tir. faciliter lex noſtra & maritus fraudarentur. Sed eſt dubium optimum & novum, an ſicut mariti ratihabitio ſufficit pro validitate contractûs ab uxore facti ut *legibus ſupra proximis* diximus, ſuffi-
ciet & ratihabitio judicis † ſecundum formam 4
noſtræ legis adhibita. Et videbatur quòd ſic, nam licentia judicis ſuccedit loco licentiæ mariti, ex text. noſtro *ibi, La que el marido le avia de dar.* Ergo ſicut maritus poterat ratificare, ita etiam poterit judex. Item & quia quando contractus aliquis factus eſt ſine conſenſu illius, qui debuit illum adhibere, ſufficit ſi contractu facto conſentiat, ut *in legib. præced.* dictum eſt. Nihilominus tamen in hoc contrarium videtur tenendum, ex eò quòd l. noſtra non permittit licentiam & conſenſum judicis ſufficere poſt contractum præſtari, prout permittitur quoad maritum per legem præcedentem, cùm ergo in judicem hoc non reperiamus, ſtandū eſt diſpoſitioni juris diſponentis quòd ubi licentia alicujus requiritur ad aliquem actum, debet illa licentia præcedere actum illum, neq; ſufficit ratihabitio. ex text. *in l. ſi quis mihi bona §. juſſum. ff. de acq. her.* Jaſ. *in l. qui in alienam, in princ. ff. de acq. her. n.* 8. Corneus, *conſ. 43. vol. 2. & conſ. 89. vol. 4.* Alex. *conſ. 62. col. 2. vol. 2.* Neque obſtat quòd ſuccedit judex in locum mariti, & ſic debet eodem jure cenſeri, nam id verum eſſet niſi aliud reperiremus diſpoſitum in uno quàm in alio: item niſi eſſet differens ratio, prout hìc ver-

ſatur, in præjudicium enim mariti vertitur ratificatio contractûs per uxorem ejus ſine ipſius mariti licentie facti, ideò mirum non eſt ſi ipſe ratificare poſſet, quod tamen non eſt in præjudicium judicis, ideò judex ipſe non poteſt ratificare, ſed debet ejus licentia actum ipſum præcedere adhibitâ cauſæ cognitione, de qua in noſtra l & ex ea clariſſimè colligitur, cùm priùs diſponat cauſæ cognitionem præcedere debere, ut poſſit judex licentiam præbere, & ſic ſupponitur contractum non eſſe factum, ſed faciendum, & quia aliter de facto procederetur, ex dictis per Mar. Soc. Jun. *conſ. 52. verſ. quantum enim ad 1. lib. 1.* & ſic limitata poteſtas limitetum producit effectum, & ita teneo hanc ſecundam opinionem.
5 Ex l. itidem noſtra colliges ampliationem † ad l. *4. ſup. eod.* ut idem, quod ibi diſponitur quoties maritus abſque cauſa recuſat præbere licentiam uxori ad contrahendum, ſit dicendum quoties eſt abſens neque ſperatur de proximo venire, vel eſt periculum in mora, abſens enim & præſens
6 non conſentiens, æquiparantur, † prout ex iſtis duab. legib. probatur, & tenet Bal. *in l. fin. §. neceſſitate. col. 1. C. de bon. q. liberis:* abſenſq; non
7 videtur conſentire, ſed contradicere † potius, ſecundum Bal. *in l. Si quis col. fin. verſ. dubitatur, C. de teſtib.* & ſicut ſi præſens eſſet maritus, & ſine cauſa renueret præbere licentiam uxori ad contrahendum, judex præbet eam, *ex dict. l. 4. ſupra eod.* ſic & ex *l. noſtra* ſi abſens eſt neque ſperatur de proximo, vel eſt periculum in mora cum cauſæ cognitione judex præſtet eam *ex lege noſtra.*

Ibi *No ſe eſpere de proximo venir.* Si ergo ſperetur, non haberet locum text. noſter, ſed quo tempore eſſet ſperandus, judex ipſe arbitrabitur
8 † & diffiniet ſecundum Caſt. *hic ſuper his verbis, ex quo à jure non eſt tempus definitum,* ut *in l. 1. ff. de jur. deli. & aliis jur. ab eo alleg.* & judex id arbitrabitur ex diſtantia loci ubi maritus adeſt, & ex negociorum perfectione finiendorum per maritum in loco ubi abſens extabat; imò & tunc ad præſtandam licentiam hanc priùs eſt ipſe maritus requirendus, ſi ſcitur ubi exiſtit & non eſt in longinquis partibus, neque adeſt periculum in mora; quod ſi requiſitus noluit venire, neque licentiam dare, tunc judex eam dabit, ut per Caſtillo *hic ſuper iſtis verbis, & n. 4.* & hoc niſi periculum eſſet in mora, nam tunc non eſſet ſpectandus, neque requirendus, ſed judex cauſâ cognitâ licentiam præſtabit, prout ex text. noſtro probatur. *Ibi, O corre peligro la tardança* prout voluit Suarez *tit. De las dendas. 7. limitatione fol. 49. in antiquis.* & idem eſſet ſi neſciretur ubi maritus exiſtebat, neque de proximo expectabatur, tunc enim idem eſſet ut judex eo non perquiſito neque ſpectato, præſter dictam licentiam cum dicta cauſæ cognitione, prout in primis verbis noſtri text. diſponitur, quæ quidem verba & diſpoſitionem ampliabis, ut procedat etiam quando maritus eſt in longinquis partibus, tunc enim quia adventus ejus de proximo non ſpectatur, non debet perquiri neque ſpectari, prout *in principio hujus legis* diximus, ſicut & in de-
9 fenſore ponendo bonis † abſentis in partibus longinquis, tradit & tenet gloſ. *in l. 12. tit. 2. part. 3.* ad limitationem doctrinæ Bald. *in rub. C. de ſucceſ. ed.* dicentis quod ſi ſcitur ubi adeſt dominus bonorum, citandus eſt, neque eſt ponendus defenſor, nam iſtud verum eſt, niſi abſit in partibus remotis ut in Indiis, tunc enim non eſt neceſſe eum citare, neque ſpectare, ſecundum gloſ. illam *dict. l. 12.* & faciunt dicta per Tiraquel. *in ll. connubiali. de ſon mayr. gloſ. 8. n. 17. cum pluribus ante & poſt;* ita quod ex text. noſtro & ex dictis caſus tres colliges, ubi maritus non eſt requirendus neque ſpectandus, primus quando eſt abſens & neſcitur ubi ſit, neque de proximo ſpectatur, ſecundus ubi adeſt perriculum in mora, tertius ubi in longinquis partibus moratur, tunc enim in quolibet horum caſuum judex ipſe licentiam præſtabit adhibitâ cauſæ cognitione.

Ibi, *Conocimiento de cauſa.* Adhibitâ plenâ probatione abſentiæ mariti & quod non ſperatur de proximo venire, vel eſt in longinquis partibus, vel periculum eſt in mora & de cauſa neceſſaria legitima vel utili, ad contrahendum, probatio
enim debet eſſe plena † etiamſi cauſa ſit ſumma- 10
ria ſecundum Bald. *in l. 1. colu. 1. in fin. verſiculo ſi quando, C. ut poſſeſſio leg. Caſtillo hic n. 9.* niſi de re levi agatur, *ut ibi per eum,* Et quæ regulariter vertatur in cauſæ cognitione, vide per Maria Socin. Jun. *conſ. 32. incip. ex his verbis. Quantum enim ad primum lib. 1.* & Menoch. *de arbitrariis jud. queſtione 19. per totam;* & an in
cauſæ cognitione partes † citandæ ſint vel præ- 11
ſentes eſſe, vide text. *in l. neque in cauſa. la. 1. §. cauſa.* & *ibi* Bart. *ff. de minoribus, & in l. de ætate colu. 3. verſ. item quæro eo. tit.* idem Bart. *in l. prolatam verſ. juxta prædicta colum. 2. in l. ex ſtipulatione, & in l. cum judex col. 1. in fine verſic. Item ex hac lege patet, Cod. de ſententiis & inter.* & Alex. *in l. qui Romæ. §. Angerius in fin. ff. de verb. oblig.* Felin. *in c. cum venerabilis colum. 11. de exceptionibus,* Bald. *in l. peremptorias colum. 1. verſi. quæro ſi judex. C. ſententiam reſcindi non poſſe.* Bart. *in l. ſi finita. §. Julianus colu. 4. ff. de damno infecto.*
Quoad propoſitū tamē noſtri text. mariti citatio † 12
& requiſitio non requiritur quoties maritus adeſt in longinquis partibus, vel eſt periculum in mora, ſecùs verò aliàs, ut *in hac lege* dictum remanet, quidquid indiſtinctè velit non citandum, Matienço *hic gloſſ. 4. numer. 2.* pars verò cum qua contractus eſt celebrandus nullo modo requiritur quod citetur.

Ibi, *Legitima o neceſſaria,* & quæ tales ſint, & quomodo exemplificari hæc verba poſſint: vide per Caſtillum hic verb. *legitima* & verbo *neceſſaria & in l. 4. ſupra eo. tit. aliquid diximus.*

Ibi, *O provechoſa,* Sed nonne contractum utilem mulieri ſuprà *in l. 1. & 2 hujus tituli* dictum eſt, per mulierem ipſam poſſe fieri abſque licentia mariti, & in illa *l. 1.* probatur dum *ibi* adiri hæreditatem ſine licentia mariti cum beneficio inventarii, probatur; quære ergo hic licentia judicis in abſentia mariti requiritur, vel judicis etiam ſi ſit utilis contractus mulieri. Et eſt ſingularis
hæc ratio dubitandi. † ideò dicendum eſt, legem 13
noſtram loqui in abſentia mariti extra locum ubi contrahendū eſt neque ſpectatur de proximo ejus adventus, ſecùs verò ſi præſens eſt in loco iſto, & ita loquitur dicta lex prima *ſupr. eod.* Vel dicendum eſt legem noſtram limitari & declarari ex d. l. 1. ſcilicet ubi notorium eſt contractum non poſſe eſſe damnoſum mulieri, ſed utilem potiùs & ejus marito, prout eſt in additione hæreditatis cum

cum beneficio inventarii, tunc ſive maritus ſit præſens in loco, ſive abſens, poterit uxor ſine ejus licentia vel judicis contrahere & valebit contractus, ſecùs verò ſi non ſit notorium, tunc enim ſi maritus eſt in loco, quantumvis non conſentiat, valebit ſi utilis eſt, ut dixi, ſed ſi eſt abſens non, eò quòd abſente eò facilius quilibet uxorem decipiet, quàm ſi præſens eſſet in loco ubi contractus geritur, & quia faciliùs deveniet in notitiam mariti præſentis quàm abſentis, & ſic vel contractum ratificabit vel contradicet, & ſic declarantur leges iſtæ, una per aliam. Ex quibus diſplicent dicta per Caſtillo *hic* verb. *provechoſa* dum indiſtinctè dicit ſive maritus ſit in populo præſens ſive non, poſſe mulierem ſine ejus vel judicis licentia contrahere, nam eſt contra noſtrum text. maritum ſpectandum indiſtinctè probantem ſi de proximo venire ſperatur, vel ſin minùs cum licentia judicis adhibitâ utilitatis cauſæ cognitione.

Ibi, *Pueda,* Neceſſitatem hic importat ſicut & importare dixi *in l. 4. ſupra eo. gloſ. fin.* intelligenda tamen eſt diſpoſitio noſtri text. de habilitate, reſtringendo eam, ſcilicet, ut procedat & loquatur quod judex poſſit licentiam hanc præbere in caſibus in quibus aliàs poteſt de jure licentiam & autoritatem præſtare, ſecùs verò aliàs, ut in adoptione, in ea enim quia judex non poteſt licentiam & autoritatem ei præſtare, non poterit mulieri huic ad adoptandum præſtare, ſecundum quod dixi *in leg. 2. ſupr. eod. in gloſſ. mag. 13. ampliatione.* Item & intellige in contractibus illis ubi maritus licentiam præbere poterit, ſecùs verò aliàs, & ita probatur ex textu noſtro, ibi, *La que el marido le oviera de dar,* ergo ſi maritus eam dare non poterat neque judex in mariti locum ſubrogatus, ſecundum quod diximus *in l. 3. aut. 4. ſupra eod.* ſed dubitabile eſt quomodo, cùm mulier hæc ſecundum legem 2. *ſup. eo.* non poteſt in judicio adeſſe ſine licentia mariti, neque per procuratorem ſuum poterit ad præſtandam cauſæ cognitionem, de qua hic comparere in judicio, & dic quod eò quoad præparatoria ad licentiam † conſequendum optimè adeſſe poteſt, ſecundum quod in ea lege diximus & tenet Caſtillo *l. 55. Tauri. num 39.*

IN LEGEM SEPTIMAM
quæ erat 59. Tauri.

Pro qualibet fidejuſſione mariti ex quacunque cauſa facta uxor ejus & bona ipſius uxoris non ſunt obligata: differtque lex hæc à lege 9. infra eodem, quia hæc 9. loquitur cum mulier tanquam fidejuſſor mariti obligatur, lex verò noſtra quando non obligatur pro eo, ſed maritus ipſe ſe obligat ſolus pro ſe vel tanquam fidejuſſor pro alio.

SUMMARIUM.

1 *Dictio univerſalis, qualquier, omnia includit & nihil excludit.*
2 *Bona filiorum, & uxoris illius, qui eſt primipilarius, ſunt obligata pro adminiſtratione officii hujus, ubi & num. 3. declaratur noviſſimè.*
4 *Officium primipilarii quod ſit.*
5 *Speciale eſt ut pro marito primipilario ſint obligata bona uxoris, ſecùs pro alio tributo etiam regio, & 6. niſi uxor ipſa aliud proteſtetur ut ibi num. 7.*
8 *Bona mulieris nubentis cum viduo tutore filiorum primi matrimonii ſunt obligata pro tutela.*
9 *Pronomen ſuus ſua ſuum, denotat dominium.*
10 *Mulieri acquiritur dominium bonorum lucratorum conſtante matrimonio, & poſſeſſio.*
11 *Medietas lucrorum uxori pertinens an ſit obligata pro fidejuſſione mariti, & 12.*
13 *Fidejubere non poteſt pro alio ille, qui habet liberam adminiſtrationem ad alienandum.*

IBi *Y en qualquier manera opor qualquier razon,* Ex univerſalitate hujus dictionis *qualquier,* præſertim geminativè poſitæ, quæ quidem geminatio quàm plura ſpecialia operatur, ut per Everar. *a geminatione.* & per DD. *in l. Baliſta. ff. ad*
Treb. ut univerſalis hæc dictio nihil excludit, † 1
ut per Covar. *in pract. c. 25. num. 3.* & per Meſiam *in pragmatica taſſa panis ſuper textualibus. verſic. qualquier. fol. 131.* inferri poteſt ad limitationem text. *in l. ſatis notum Cod. in quibus cauſis. pig. vel hipot. tacitè contrahatur,* probantis bona
uxoris mariti primipilarii tacitè eſſe obligata † 2
pro malè geſtis per maritum in officio illo primipilarii, ad ampliationem *l. 4. Cod. de primipilo. libr. 12.* probantem bona filiorum hoc in caſu eſſe obligata, inferri inquam poteſt, ut hæc procedere poſſint quoties ipſemet maritus exercet officiū illud primipilarii, tunc enim pro malè geſtis ſunt obligata bona filiorum ejus, imò & ejus uxoris, per text. *in d. l. ſatis notum,* & gloſ. fin *in l. 2. tit. 13. p. 5. pro limitatione illius l. 25.* ſecùs verò eſſet, ſi maritus ipſe non eſſet, qui officium exerceret, ſed alius tertius, cujus quidem tertii eſſet maritus fidejuſſor, tunc enim nullo modo
bona mulieris erunt obligata † ex text. noſtro & 3
ejus generali diſpoſitione, ex univerſalitate & geminatione illarum dictionum *qualquier,* quæ eſt mea & nova conſideratio & vera: quodque ſit
officium † primipilarii, tradit Ang. *in d. l. ſatis no-* 4
tum, & Alex. *in l. à Divo Pio. §. in venditione, num. 27. col. 8. ff. de re jud. optima. l. 16. tit. 9. part. 2. & l. 11. tit. 18. p. 4. gloſ. fin. d. l. 25.* & Abb. *cap. pen. extra de conſ.* & *ibi* gloſ. antep. &
diſpoſitum *in d. l.* ſatis notum ſpeciale eſt † in 5
primipilo ut ad dotem uxoris ejus deveniatur, ſecundum Bart. *in l. 1. n. 24. ff. ſolut. mat.* Nam pro tributo etiam regio ſolvendo vel percipiendo
non ſunt obligata bona mulieris nuptæ pro ma- 6
rito, ſecund. text. *in l. 21. tit. 13. part. 5. & l. 8. infra proxima,* niſi in hoc loco ubi ſervari probaretur *l. 201. ſtili,* proba item quod ſi maritus eſt adminiſtrator bonorum alicujus ſeu arrendator vel collector vectigalium, bona uxoris ſuæ erunt obligata, quemadmodum bona mariti, niſi uxor ipſa à principio fuerit proteſtata ſe nolle lucrum
† neque damnum ex talibus proventurum, quod 7
& dicere Dominos de Rota aſſerit Caſtillo. *l. 60. Taur. col. 1.* ſecùs verò ubi non uſitatur illa lex 201. *ſtili.* ut *in l. ſequenti* dicemus iterum: Eſt tamen verum quod vir habens filios primi matrimonii ſi dum tutor eorum eſt, nubat ſecundò,
bona ſecundæ uxoris ſunt obligata † pro tutela 8
illa, ſecundum text. & *ibi* Bart. *in l. ſi inter. ff. in quibus cauſis pign. vel hip. tacitè contrah. l. 26. tit. 13. part. 5.*

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN ® DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

Ibi, *Ni ſus bienes*, nota illam dictionem, lati-
9 nè ſuus ſua ſuum, quæ quidem jure dominium *
denotat, ſecundum gloſſ. 1. *quo jure* 8. *diſtinct.*
quam ſequitur Bart. *in l.* 1. *ff. de ſtatu hom.* Cor-
ſetus *ſing. verb. meus*, Abb. *cap.* 1. *num.* 26 *de poſtu-*
latione prӕl. & dominium habet mulier in bonis
conſtante † matrimonio acquiſitis, eo ipſo quòd
acquiruntur per maritum, & ipſo jure in eam
dominium transfertur, imò & etiam poſſeſſio,
ut tenent omnes noſtri Hiſpani relati per Aven.
reſpon. 20. *n.* 1. & Cov. *lib.* 3. *variar. c.* 19. *n.* 20. Bae-
za de *decima tutor cap.* 31 *n.* 5 *& de non melioran-*
dis filiabus cap. 11. *n.* 106. & Ant. Gom. *l.* 60 *Taur.*
n. 1. *& l.* 77. *n.* 2. *& tom.* 2. *c.* 5 *n.* 3. *in fin.* & Tel.
in l. 16. *Taur. n.* 11. & gloſ. mag. *verſic. mihi viri l.*
55. *tit.* 5 *p.* 5. licet ſecundum eos non poſſit
ante mortem mariti aliquid petere de bonis iis
lucratis conſtante matrimonio, ut ſuo loco di-
cam. Si ergo hæc ſunt prout ſunt & vera, ma-
nifeſtè colligitur ex text. noſtro, quòd ſi maritus
fidejubeat pro aliquo, etiam conſtante matrimo-
nio, nullo modo pro illa fidejuſſione erit obliga-
ta medietas lucrorum conſtante illo acquiſitorum
10 uxori pertinens, neque ex hac medietate † erit
ſolvenda fidejuſſio hæc, quæ eſt maxima doctri-
na ſi vera eſſet, & haberemus text. pro ea. Et pro
hac opinione etiam facit ultra noſtrum text. ſic
11 conſideratum, facit inquam, quia fidejubere eſt
perdere & fidejubendo dicitur maritum ad ino-
piam † pervenire, ſecundum Pal. Rub. *in repe. c.*
concl. 1. §. 18. *incip ex quibus omnibus n.* 9. *cum ſeq. fol.*
66. *in magnis.* Item quia ſecundum Cov. *lib.* 3.
variar. c. 19. *n.* 2. *in fin.* ſolùm cauſa neceſſita-
tis conſideratur à lege permittente bona lucrata
conſtante matrimonio alienari per maritum, er-
go ceſſante neceſſitate ceſſat permiſſio, fidejuſſio
tamen non ſolum non eſt neceſſaria, verùm omni-
bus modis excuſanda, ut *Proverb.* 16. ergo. Item
quia ſi perſpicuè conſideretur *l.* 5. *tit. de la ganan-*
cias, infra iſto lib. permittens marito alienare di-
cta bona lucrata, in contractu ultro citroque
obligatorio loquitur, ut in venditione, locatione,
permutatione, prout verbum, *contraer*, videtur
denotare, ſed in fidejuſſione ceſſat hæc obligatio,
igitur ceſſat permiſſio: item & quia quantùmvis
13 quis habeat liberam adminiſtrationem ad alie-
nandum, non tamen † poteſt fidejubere, ſecun-
dum Alex. *l. ſi conſtante in princ. num.* 14. *ff. ſolut.*
mat. & Pal. Rub. *ubi ſup.* igitur fidejubendo non
tenebitur mulier pro medietate ſua lucratorum
conſtante matrimonio, prout voluit Pal. Rub. *ubi*
ſup. & Mont. *in l.* 5. *tit.* 18. *lib.* 3. *fori. ll. gl.* 1. *in*
princ. Et poſt hæc multò vidi pro ratione dubi-
tandi noſtræ legis & decidendi, hanc attuliſſe
differentiam Matienzo, *hic gloſ. una*, & nihil de-
terminat, ſed reliquit agitandam. Verum enim
verò, & ego teneo maritum fidejubendo præju-
dicare uxori in lucratis conſtante matrimonio, eò
quòd uxori dominium, quod in eis acquirit, ac-
quirit revocabiliter conſtante matrimonio per a-
lienationem quamlibet mariti, non verò irrevo-
cabiliter, & ſic ſicut quàlibet aliâ alienatione
quæſita hæc, & lucra alienare poteſt, ſic & fide-
jubendo, & ita practicâ communi indubitanter
obtentum videmus: & teneo etiam hanc non
fuiſſe rationem decidendi noſtri text. nec dubi-
tandi, ſed eam verè fuiſſe & eſſe, ſcilicet, quod
debita contracta ratione ſocietatis ſimpliciter
contractæ & eâ durante & damna ſolvenda ſunt
ex bonis ſociorum, ut *in* §. *illud, Inſtit. de ſocieta-*
te. l. 3. *in fine, cum l.* 7. *tit.* 10. *par.* 5. & nè ſic intel-
ligeremus eſſe circa bona mulieris, diſponit lex
noſtra ut pro nulla mariti fidejuſſione bona ſua
ſint obligata, quæ verè & irrevocabiliter ſua ſunt,
non verò ea quæ revocabiliter ſua ſunt & eſt in
poteſtate mariti ea alienare, prout ſunt *d. lucra*,
& hæc videtur ratio dubitandi & decidendi me-
lior ad noſtram legem, ut de ſuperfluitate non
arguatur, prout Matienzo hic eam redarguere
volebat.

IN LEGEM OCTAVAM.

Mulier pro fidejuſſione, debitiſque mariti etiam re-
gi, vel ejus fiſco debitis incarcerari non poteſt.

SUMMARIUM.

3 *Uxor pro mariti debito vel delicto non tenetur*
neque capi poteſt, & 2.
3 *Statuto an fieri poſſit quem pro delicto alterius*
puniri.
4 *Bona mulieris neque perſona non ſunt obligata*
pro debitis mariti etiam procedentibus à tri-
butis Regiis quantumvis proteſtationem ipſa
non fecerit.

IBi, (*no ſea preſa*) uxor enim pro marito † non 1
tenetur, ut *per totum Cod. ne uxor pro marito &*
l. res uxoris. Cod. de donatio. inter vir. & ux. adeò
ut & propter mariti delictum perſona & bona u-
xoris non perdantur, ex *l.* 76. *Tauri. quæ eſt* 20. *tit.*
9. *infra iſto lib.* ubi dicemus quòd neque propter
patris delictum peculium adventitium filii con-
fiſcatur, quod adeò verum eſt quòd etiam ſi de- 2
bitum regi debeatur, adhuc † uxor non poteſt ca-
pi propter maritum, ex text. noſtro, *& ex l.* 25.
tit. 15. *part.* 5. & an ſtatuto fieri poſſit quem ob 3
alterius † delictum puniri; vide optimè Bart. re-
latum per Alex. *in l. ſæpe n.* 13. *ff. de re jud.* & Cov.
lib. 2. *variar. c.* 8. *num.* 7.

Ibi, *Aunque las dendas ſean nueſtras*, etiam ſi
mulier ipſa antequam maritus ſuus conduxerit
bona regia, non proteſtaverit ſe nolle teneri & 4
renuntiaverit † lucris, adhuc tunc non tenebitur
ipſa, nec capi poterit in correctionem *l.* 201. *Stili*,
de qua *in l. ſupra proxima* diximus, & dictorum,
per Ciſuent. *l.* 61. *Taur* & Pal. Rub. *in rubr.* §. 66.
col. 1. & Mont. *l.* 14. *gloſ.* 2. *tit.* 10. *lib.* 3. *fori.* &
idem Pal. Rub. *in ead. rub.* §. 47. *num.* 13 & Caſt.
l. 60. *Taur. col.* 2. requirentium mulierem teneri
dictam proteſtationem facere, ut non teneretur
pro conductione bonorum regalium à marito
ſuo facta, non eſt enim neceſſaria, quoad bona,
neque quoad perſonam *ex l. noſtra juncta ſupra*
proxima, ubi dixi niſi in locis ubi aliter de con-
ſuetudine habetur introducta, *d. l.* 201. *Stili*. &
an pro debitis propriis mulier poſſit incarcerari 5
† dicemus. *l. fin. inf. iſto tit. & lib.* & quamvis Ma-
tienzo *hic* dubius ſit circa l. hanc & ſupra proxi-
mam & finalem *infra iſto tit.* quaſi ſuperfluò tot
leges appoſitæ fuerint, cum per dictam l. *final.* ge-
neraliter diſponatur mulierem pro debitis capi
non poſſe, quaſi illud pro diſpoſitione legis no-
træ ſufficeret: item ex l. præcedente non tenetur
pro debitis mariti, & ſic ſuperfluam legem no-
nullæ

ſtram Matienzo *hic* reddit. Nihilominus nulla
datur ſuperfluitas, tum quia lex præcedens ſolùm
providit quoad bona mulieris, lex verò noſtra
quoad perſonam, & *d. l. fin.* loquitur quoad pro-
pria debita per ipſam contracta mulierem, lex
verò noſtra quoad debita mariti, item pro debi-
tis ipſius mulieris ex delicto deſcendentibus vel
ſi ex perſona ſua ſit mala, incarcerari ipſa mulier
poteſt, pro debitis verò mariti etiam ſi ex delicto
mariti deſcendant, ipſius uxor non incarcerabi-
tur, ex text. noſtro, igitur nihil ſuperfluitatis lex
noſtra continet ſic conſiderando. Et ratio dubi-
tandi ad l. noſtram decerpi poteſt eò quòd mari-
tus & uxor ſunt duo in carne una, juxta illud
Geneſ. 1. & mulier particeps lucrorum acquiſito-
rum conſtante matrimonio, & itidem adverſæ
fortunæ marito obvenientis, & ſic dubitari poterat
an & ipſa pro marito incarcerari poſſet, ideò lex
noſtra diſpoſuit quod non, neque uxor pro marito
teneatur, & delictum vel debitum unius alter
ſolvat, anima enim quæ peccaverit ipſa mo-
rietur, ex dictis per Covar. *d. cap.* 8. *num.* 1. & ſic
lex noſtra juſtè & benè diſpoſuit.

IN LEGEM NONAM.
quæ erat 61. Tauri.

Mulier pro marito fidejubere non poteſt etiam ſi al-
legetur contractum in ſuam verſum utilitatem:
ſed ſi inſimul cum marito ut principalis ſeſe obli-
gaverit in uno vel diverſis contractibus, non re-
manet cum effectu obligata, niſi in ſuam verta-
tur utilitatem, tunc enim pro rata utilitatis te-
nebitur mulier, dum tamen utilitas non conſiſtat
in cibis, veſtibus & aliis neceſſariis uxori ipſi
per maritum præſtandis, in his enim non tene-
bitur mulier: hæc tamen omnia ceſſant. ne ſi fide-
juſſio vel obligatio mulieris ſit facta pro redi-
tibus & tributis regiis, tunc enim indiſtinctè
tenebitur: quæ quidem lex ut melius & clarius
percipiatur ejus intentus, per concluſiones eam
declarabimus, quarum concluſionum ſit.

SUMMARIUM.

1 *Concluſiones quatuor ex lege noſtra collectæ circa*
obligationem uxoris cum marito, in numeris
2. 3. & 4. deſcribuntur, antequam gloſſellulas
apponamus.
Qualibet diſpoſitio futura, non verò præſcripta
reſpicit, ibid.
Mulier in conſcientia poteſt ſe exceptione Vel-
leiani tueri, niſi in caſibus ubi mulier non ju-
vatur Velleiano, ibid.
5 *Mulieri hæretica denegatur beneficium Velleiani.*
6 *Mulier ut uti non poſſit beneficio Velleiani, in-*
ſtrumento tribus teſtibus ſubſcripto obliganda
eſt.
7 *Mulier etiam pro marito fidejubens non tenetur,*
etiamſi in utilitatem mulieris convertatur,
dum tamen ſit de iis quæ maritus præſtare te-
netur, 8.
9 *Mulier fidejubens pro marito quamvis renuntiet*
Velleiano, niſi renuntiet & legi noſtræ & ju-
ret, nihil ſit.
10 *Intellectus ad l. non dubium. Cod. de legibus.*
11 *Mulier pro tertio aliquo ſe obligans non renun-*
tiando Velleiano, non obligatur niſi juret, &
num. 12. *&* 13. *conſtituitur differentia an*
mulier fidejubeat pro marito, vel pro aliquo
alio, & num 14. *an requiratur maritum tem-*
pore dotis conſtitutæ & reſtitutionis bona habe-
re ut uxor ejus remaneat obligata.
15 *Uxor ſi eſt minor, non ſolùm debet jurare contra-*
ctum factum inſimul cum marito, verùm il-
lum jurare ita ut nec ex vi reſtitutionis, nec
ex alia quacunque cauſa contra illam veniet,
& 16.
17 *Mulier in cauſa fundi dotalis poteſt pro marito*
fidejubere.
18 *Mulierem contrahentem cum viro non convin-*
cit confeſſio ejus quod ad ſuam utilitatem pro-
venit niſi probetur.
19 *Auth. ſi qua mulier C. ad Velleia. in omni con-*
tractu intelligitur, & in omni ſe obligandi mo-
do pro marito, ut ibi.
20 *Verbum, mancomun, id eſt manu communi.*
21 *Uxor conſentiens alienationi rei dotalis ſoluto*
matrimonio poteſt illam petere, niſi pro dote fi-
liæ communis fiat talis alienatio. & n. 22. *aſſe-*
rimus ex hoc ceſſare communem opinionem
Baldi Novelli contrariam, niſi in locis ubi lu-
cra non communicantur ut Cordubæ, & n. 23.
23 *Mulierem cum marito obligari cujus effectus ſit.*
24 *Cordubæ & ſimilibus locis, ubi non adſunt lu-*
cralia, mulier obligans ſe inſimul cum marito
poteſt repetere id quod ſolvit ex bonis mariti
ſoluto matrimonio.
25 *Lex* 53. *Tauri, quoad loca ubi lucra communi-*
cantur inter maritum & uxorem locum habet,
non verò in aliis, niſi ut num. 26.
27 *Mulier ſi pro dote & libertate fidejubeat, non ju-*
vatur Velleiano. & n. 28. *idem ſi pro utilitate*
ſua vel reditibus regis ſe obligat cum marito.
29 *Contractum eſſe in utilitatem mulieris qualiter*
probabitur.
30 *Mulieri vel civitati mutuanti qualiter ſuccur-*
ratur ut poſſit mutuum recuperare.
31 *Maritus ſi accepit mutuum tempore quo illud*
ſolvendo non erat, & illud convertit in alen-
do uxorem & filios, poteſt ab uxore & filiis
recuperari.
32 *Neceſſitas famis efficit ut & res dotalis pro ali-*
mentis vendi poſſit.
33 *Uxor tenetur alere maritum inopem.*
34 *Alimenta cui debentur, debetur & habitatio do-*
mus.
35 *Mutuans vel vendens mulieri nuptæ an debeat*
eſſe ſollicitus quod pecunia vertatur in ejus uti-
litatem: ubi an id in omnibus contractibus pro-
cedat.
36 *Probare quis tenebitur contractum vel non ver-*
ſum eſſe in utilitatem mulieris.
37 *Vir & mulier cùm vendunt an præſumatur*
æqualiter eos pecuniâ potiri.
38 *Maritus tenetur uxorem infirmam curare &*
medicum adhibere, nec poteſt repetere expen-
ſum in hoc, proditque lucrum ab ſtatuto dela-
tum ſi eam curare negligat, ut ibi, & n. 39.
ubi & delatam teſtamento uxoris prodit.
40 *Mulier an poſſit vendere rem ſuam.*

PRima concluſio, quòd deinceps mulier pro
marito fidejubere non poſſit, etiam ſi dica-
tur & allegetur debitum tale in ipſius mulieris
utilitatem verſum eſſe.

Secundâ

Secunda concluſio, mulier inſimul cum marito & ſic de mancomum, & tanquam principalis obligari non poteſt,& ſi obligetur ad nihilum tenetur ſive ſit in uno ſive in diverſis contractibus, niſi tantum in eo in quo probetur quod utilitas ipſius mulieris verſatur, in eo enim tenebitur.

Tertia concluſio,& eſt limitatio verſiculi finalis præcedentis concluſionis,& ſecundum meum & verum intellectum eſt etiam limitatio primæ concluſionis, ut ſcilicet tunc demum mulier pro rata utilitatis ſuæ teneatur, quoties utilitas hæc non conſiſtit circa ea, quæ maritus omnino tenebatur uxori præſtare, puta in cibo & veſtitu & aliis neceſſariis, in his enim mulier non tenebitur etiam ſi in utilitatem ſuam vertatur.

Quarta concluſio, & eſt limitatio omnium præcedentium, ſcilicet mulier inſimul ſe cum marito obligans pro reditibus, & tributis regiis, vel pro juribus eorum, ſive tanquam fidejuſſor, vel ut principalis, ſe obligaverit, tenetur etiamſi in ipſius utilitatem non vertat. Quibus concluſionibus vera contextura legis noſtræ declaratur, & in ſpecie gloſſellulis ſequentibus clarius videbis.

Ibi, *De aqui adelante*, (latinè deinceps) id eſt in futurum, † ut inquit gloſ. *in Clemen. eos de regularibus* & Cardin *in Clement.* 1.§. *1.ſtatutum.* 3. *oppoſit. de electione*, & hoc eſt regulare cujuſlibet diſpoſitionis ut futura, non verò præterita reſpiciat regulariter, ut *in cap. fin. de conſtit.* diximus *in l. 6. tit. 1. num* 1. *lib.* 2. *ſupra* & ſic quantumvis lex noſtra ſit de legibus Tauri, in quibus ſpeciale eſt, ut præterita reſpiciant negotia, niſi aliud in contrarium diſponatur, ſecundum text. *l. 5. tit. 1. lib. 2. ſupra*, hæc tamen noſtra ſolùm futura ex verbo iſto reſpicit, & ſic non ad præterita negotia extendetur etiam pendentia tunc temporis cum publicata fuit, ſecundum Caſtillo *hic in gloſ.* 1. *n.* 2. ſecundum quem diſpoſitio noſtra non eſt nova diſpoſitio, ſed renovatio, additio, & declaratio diſpoſitionum antiquarum imperatorum, habuit enim ortum ab Auth. *ſi qua mulier Cod. ad Vellei.* & *l.* 13. *tit. de las deudas lib.* 3. *furi*,& plures Stili leges de materia noſtræ allegat Ciſuentes *hic*.

Ibi, *Obligar por fiadora*. in his verbis probatur;
1 hujus legis concluſio in principio deſumpta, ampliaturque diſpoſitio jurium civilium verbis potentium, mulierem fidejubendo & intercedendo pro alio juvari Velleiano, ut *per totum Cod.* & *ff. ad Senat. conſ. Vellei.* & *in l.* 2. & 3. *tit.* 12. *part.* 5. quod adeò verum erat ut etiam in conſcientia poteſt ſe † hac exceptione Velleiani mulier tueri, ſecundum Abb. *in cap. quia plerique*
2 *num.* 27. *de immunit. eccleſia.* eundem Abb. *in cap. quoniam num.* 29. *de præſcriptio. gloſſ. No es tenudo l. 4. tit. 1. partit.* 5. Anton. Gom. *tom.* 2. *cap.* 13. *num.* 16. *in princip.* & ſic tunc neque denuntiatio evangelica locum habebit ſecundum eundem Abb. *in cap. fin. num.* 28. *de præſcriptio.*&
3 hoc niſi in caſibus ubi mulier non juvatur Velleiano, quorum octo ponit † text. *in l. 3. tit. 12. part.* 5. & *ibi* gloſ. fin. addit alios duos, ultra quos adde alium, ſcilicet, quod mulieri hæreticæ
4 denegatur † hoc beneficium, ſecundum Pal. Rub. *in Rub.* § 55. *num.* 5. & idem ſi mulier aliqua pro aliquo indemnitatem promittat, quia promiſſio indemnitatis validat actum aliàs invalidum, † ſecundum Bald. *in l. 1. Cod. de conveniend. fiſci debito lib.* 11. quod pro nunc verum affirmo, 5
& tenent plures relati per Rojas, *in ſuis ſingularibus fidei ſing* 156. & plures quæſtiones in materia Velleiani ultra doct. *in locis ordinariis*, vide per Bart. *num.* 7 Jaſ. 31. & Doct. alios *in l. ſciendum ff. de verb. obligat.* Tuncque mulier beneficio hoc Velleiani juvatur, quoties obligatur & fidejubet in inſtrumento tribus teſtibus ſignato, vel ſubſcripto, nam ſi abſque ſcriptura hac fidejuſſiſſet, tuta eſt ipſo jure, nec eſt opus dicto beneficio Velleiani uti, † ſecundum text. *in l.* 6
antiquæ §. *final. Cod. ad Velleianum*, & tradunt Doct. *hic*, præſertim Caſtillo, *ſuper verbo, obligar*, aſſignans rationem hujus doctrinæ. cumque hæc ita ſe habeant, iſthæc omnia pro textu noſtro ampliantur, ut procedant etiamſi mulier ipſa fidejubeat pro marito ſuo & cum eo, adhuc tunc non remanet obligata, ſed uti † poteſt re- 7
medio noſtri text. & ſimilis text. de jure authenticorum ſic diſponentis, *in Authentica, ſi qua mulier*, & *in corpore unde ſumitur Cod ad Vell.* imò & quod plus eſt *ex text. noſtro* id in tantum procedit quod quantumvis debitum illud & contractus pro quo mulier fide jubet pro marito convertatur in utilitatem mulieris, non obligetur, dum tamen ſit de his ad quæ maritus tenetur, * prout patet ex text. *hic*, ibi (*Aunque ſe* 8
dicha y alegue) hæc eſt enim differentia quæ per text. noſtrum inducitur, an mulier fide jubeat pro marito, vel tanquam principalis inſimul cum eo & de mancomum, ut primo caſu nullo modo teneatur quamvis utilitas mulieri ipſi ex tali fidejuſſione reſultet etiam in aliis quam in cibariis & alimentis neceſſariis per maritum præſtandis: in ſecundo verò caſu obligetur quoties utilitas mulieri ex obligatione provenit, dum tamen contrahatur & obliget ſuper aliis quam ſuper alimentis & neceſſariis uxori per maritum præſtandis, & in iſto ſecundo caſu videtur loqui text. *in d. Aut. ſi qua mulier* dum dicit, Creditiinſtrumento conſentiat proprio viro aut ſcribat, & ſic videtur intelligenda nè corrigatur: ex eodem etiam themate intelliges eadem authen. dum de utilitate loquitur ut procedat, quoties utilitas talis conſiſtit in aliis quàm in his quæ maritus omnino tenetur mulieri præſtare, ut ſunt cibaria & alimenta ſecundum text. ibi (*Pero ſi lo que ſe convertio.*) Imò & fortius inducitur aliud *ex l. noſtra*, ſcilicet quòd quamvis mulier pro marito ſuo fidejubens renuntiet Velleiano & itidem legi noſtræ, niſi juramento validet renunciationem & contractum, adhuc tunc non remanebit obligata, † ſecundum gloſ. *renunciando in l.* 9
3. *tit.* 12. *partit.* 5. ſi tamen juraret, prout quotidie mulieres uxoratæ jurant, tunc obligatur omnino, prout communem reprobata gloſ. contrarium tenente, *in d. auth. ſi qua mulier*, teſtatur Socinus *conſil.* 77. *col.* 6. *vol.* 1. & Mar. Ant. Baber. *in Tract. de poteſtate & viri juram.* 4. *p. num.* 61. & noſter Gutier. *in Tract. de juram. confir.* 1. *p. cap.* 55. *num.* 6. *p.* text. expreſ. *in cap. ex reſcripto de jure jurando*, & ita teneo quidquid alii tenuerint & cum eis Matien. *hic in gloſ.* 1. *num.* 5. & 6. & *d. l. partitatum nihil horum excludit.* Neque obſtat *l. non dubium Cod. de legibus, quam illa gloſ. pro ſe allegat*, nam illam bene intelligunt Bart. & Alexan. ad eum *in l. omnes populi*

puli in princ. ff. de juſt. & jur. & Jaſ. *in l. principalibus col* 3. *ff. ſi cert. petat.* ultra quorum intellectum ego eam intelligo ex Pal. Rub. *in Rub.* 3. 47. *col.* 2. ſcilicet quòd text. *in d. l. non dubium.*
10 non † invalidat juramentum, ſed jubet ne præſtetur, id tamen intelligendum eſt, ne præſtetur; ſcilicet in contractibus de ſe validis abſque juramento, ſed in contractibus, qui juramento confirmantur non procedit lex illa, *Non dubium*; prout in ſimili diximus latiùs *in l.* 11. *tit.* 1. *lib.* 4. *ſupra*, prout eſt contractus iſte fidejuſſionis & interceſſionis pro marito, ubi licitum eſt jurare, aliter enim nihil valeret talis contractus quantumvis huic legi renuntiaretur, hoc enim operatur juramentum in noſtro, caſu, quemadmodum & antea operabatur, ſcilicet, quòd ſi mulier pro alio tertio fidejubebat neque renuntiabat Velleiano certiorata de eo, nihil valebat contractus,
11 † ſecundum gloſ. *ſciendum. ff. de verbor. obligat.* communiter approbatam. ſecundum Decium *l. petens col.* 3. *Cod. de probat.* pro quo eſt text. *in l.* 3. *tit.* 12. *partit.* 5. ſed ſi licet Velleiano non renuntiaret, jurabat contractum & fidejuſſionem,
12 valebat, † & valet talis contractus, prout communem teſtatur Jaſ. *in d. l. ſciendum num.* 31. *fol.* 53. & Tiraquel. latè *in l. ſi unquam in præfatione num.* 186. *cum ſex ſequentibus, Cod. de revocan. donation.* & Menoch. *de ſucceſſio. creatione* §. 28. *num.* 61. & Marc. Ant. *ubi ſupra, d.* 4. *part. n.* 61. & Hippolit. *in practica* §. 2. *n.* 64. Pal. Rub. *in d.* §. 47. *col.* 2. & gloſ. *in d. l.* 3. *tit.* 12. *partit.* 5. & Guterium *ubi ſupra num.* 20. Ergo itidem in noſtro caſu cum pro marito ſuo fidejubet, ut quamvis renuntiet noſtræ legis remedio & Velleiano non obligetur, *ex l. noſtra, & ejus diſpoſitione*, niſi juret, & ſic eſt, lege noſtrâ at-
13 tentâ maxima differentia, † an mulier fidejubeat pro tertio aliquo, an verò pro marito ſuo, nam ſi pro tertio aliquo fidejubet, ſufficit quod renuntiet Velleiano de cujus remedio in ſcriptura Tabellio fide præſtat ſe mulierem certioraſſe, prout quotidie fit & aſſerunt prædicti Doct. præſertim Guterius *ubi ſupra dict. capit.* 20. & Anton. Gom. *tom.* 2. *d. cap.* 13. *n.* 17. & tunc ſi mulier hæc nupta eſt, licentia mariti requiritur; non tamen juramentum ſi major eſt 25. annorum, nec interponi tunc poteſt juramentum propter prohibitionem *l.* 11. *tit.* 1. *ſup. lib. præcedente*, niſi in caſibus *ibi* permiſſis, ſed ſi pro marito ſuo mulier fidejubeat vel cum eo & ejus reſpectu intercedat, tunc utique non ſufficiet ſolo Velleiano cum dicta certioratione renuntiare, verùm & legi noſtræ & partitarum & ſimilibus aliis, & hipothecæ ac obligationi bonorum dotalium & aliorum ei pertinentium renuntiandum eſt, & juranda eſt ſcriptura illa & contractus quantumvis talis mulier major ſit 25. annorum, prout *ſupra* dictum eſt, cum Greg. *in dict. l.* 3. & hoc ex text. noſtro & tradit Pal. Rub. *in Rub.* §. 17. *n.* 14. & 20. & 21. & poſt hæc multum vidi Matthienzo, *hic in fine gloſ.* 1. ſuccinctè conſiderantem. Imò & plus requirebat ipſe Pal. Rub. *ibidem* ut valeret talis interceſſio pro marito vel cum eo, ſcilicet quòd adhuc tunc cum ſupradictæ renuntiationes fierent debebant marito remanere bona ex quibus mulier ipſa ſatisfieri poſſet pro dote ſua, & itidem tempore reſtitutionis dotis bona ſuperſtantia & ſufficientia pro dotis ſolutione requirebat ipſe Pala Rub. *in n.* 21. prout & aſſerit Matth. Affl. *deciſ.* 315. & Ferrara, *in practic. in forma lib. in acti. hip. in gloſ. exceptionem excuſſionis, verſic. ſed pone quæſtionem*, ubi inquit quòd ſit cautus contrahens cum viro exiſtente non ſolvendo, quòd accipiat fidejuſſorem & expromiſſorem nec ſit contentus quòd ejus uxor conſentiat tali contractui,& juri hypothecarum renuntiet, quia cum tunc maritus non ſit ſolvendo, induci videtur quædam tacita donatio uxoris in virum, quæ de jure reprobata eſt, & ſic non erit ſecurus & adeò hoc ampliat *ibi* Ferrara, quod quamvis mulier juret non ſufficiet, & ſic Pala. Rub. *ubi ſupra num.* 23. inquit in hiſce caſibus tria debere concurrere ut contrahenti cum tali muliere & cum marito ſuò conſulatur, Veruntamen eſt quod *ibidem* ipſe cum Pala. Rub. inquit eſſe veriſſimum, quod ſi juramentum mulieris in tali contractu & ſcriptura intervenerit, nullum remedium uxori ſupereſt ex eo quod maritus † tunc nec tempore reſtitu- 14
tionis dotis non eſſet ſolvendo, prout & in effectu tenuit Afflictis *ubi ſupra deciſ.* 311. *num.* 4. ubi inquit ita fuiſſe judicatum *in conſil. Neapol.* & hanc dicit communem opinionem Villalobos *in ærario mille commun. opin. lit.* I. *num.* 193. & ita videmus uti & practicari quotidie & jure optimo, quia licet hæc eſſet donatio inter virum & uxorem, tamen ex vi juramenti confirmatur, ut eſt communis opinio teſte Covar. *in* 2. *p. Rub. de teſt. n.* 10. & Duen. *in regul.* 219. *ampliatione* 2. & veriorem & communiorem teſtatur Roland, Valle *conſil.* 95. *num.* 4. *volu.* 1, ubi, *n.* 5. *limitat*, & noſter doctor Gutier. *in ſuo Tract. de juram. confirm.* 1. *p. cap.* 3. *num.* 7. & quia cum juramentum hoc poſſit ſervari ſine interitu ſalutis æternæ omnino ſervandum eſt. Verum tamen eſt quod ſi mulier hæc eſſet minor non ſufficeret jurare contractum, quia tunc præſumitur eam juraſſe ratione minoris ætatis, argumento dictorum per Tellium, *in l.* 17. *Taur. num.* 108. *in medio*, ſed eſſet neceſſe dicere & jurare, quod non ſolum ratione minoris ætatis, verum quod nec ex alia quacunque cauſa † veniet contra 15
eum, ut optime advertit Tellius *ibi num.* 112. & gloſ. legis 56. *tit.* 5. *p.* 5. & fuit prius aliorum per eos relatorum, inquit tamen Afflictis *deciſ.* 312. ut ad priora revertamur, deciſum & concluſum fuiſſe quod ſi non adſit juramentum mulieris in tali ſcriptura in qua cum marito ſuo ſe obligat tanquam fidejuſſor, vel de mancomum, ſed vir cum conſenſu uxoris vendit & renuntiat hipothecæ. & adſit aliquis extraneus obligatus cum marito pro reſtitutione dotis, quod ſoluto matrimonio non poteſt mulier ipſa agere pro bonis illis alienatis conſequendis, † cum ab extraneo 16
illo poſſet dotem ſuam petere. Quærit tamen ipſe Matthæus Afflict. *deciſ.* 209. quod ſi non juretur, nec aliquis intercedat & obligetur pro reſtitutione dotis, confitetur tamen mulier pecuniam illam venditionis illius ad manus ſuas perveniſſe, num ſatis erit, & duo membra conſtituit de quibus *infra hac lege* dicemus: tu tamen ſemper facies mulierem pro marito ſuo fidejubentem vel cum eo inſimul ſe obligantem quod renuntiet Velleiano, de quo aſſerat ſe certioratam per tabellionem, & tabellio det fidem de hoc; & renuntiet inſuper legi partitarum & noſtræ

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN ®
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

Tauri & juri & obligationi pignoris & hipothe-
cæ pro dotalibus rebus, arrhis, paraphernis &
donationibus ante vel propter nuptias & aliis
quibuſcunque bonis competentibus. Inſuperque
fateatur pecuniam illam ad manus ſuas perveniſ-
ſe& contractum in utilitatem ipſius redundare,
juretque ipſum contractum & ſcripturam & pro-
mittat ſub juramento illo ſe vel alium pro ea
nunquam contraventuram contractui illi, ra-
tioneminoris ætatis ſi minor eſt 25. annorum,
nec ratione læſionis aut alterius cujuſlibet & cu-
juſcunque cauſæ majoris vel minoris, & quod
non petet ab hoc juramento relaxationem, &c.
& ſic remanebis ſecurus:in cauſa tamen fundi
17 dotalis poteſt mulier pro marito fidejubere,† ſe-
cundum Pet. Coſtal, *in l. de die in fine ff. qui ſa-
tiſdare cogantur*, & probat *lex 5.tit. 22. part. 5.*
Ibi, *Aunque ſe diga y a lege*, ex his verbis vi-
detur, quod cum mulier fidejubet pro marito,
nullo modo teneatur quantumvis allegetur ver-
ſum in ejus utilitatem contractum illum, imò &
etiamſi probetur, ut differat à verſic. ſeq. cum
intercedit, de mancomum, cum ſuo marito.
Sed quia durus eſt hic ſermo, dicendum eſt &
verius mentem legis noſtræ in his verbis eſſe,
ſcilicet quod quantumvis in quolibet horum
caſuum vel cum fidejubet mulier pro marito ſuo,
vel intercedit cum eo de mancomum, in inſtru-
mento fidejuſſionis, vel communitatis, dicat
& fateatur mulier in ejus verſum eſſe utilita-
18 tem, niſi ita, † probetur eſſe, non ſufficiat,
prout & tenebat Bart. text. *ibi in d. Auth. ſi qua
mulier Cod. ad Velleia.* & Rebuf. alios referens *in
compendio alien, rerum Eccleſiæ n.* 39.ſed ſi pro-
baretur utilitas hic, tunc in quolibet dictorum
caſuum fidejuſſionis videlicet & communitatis
cum marito, & mulier ipſa itidem teneatur &
obligetur, quia non aſſertioni & allegationi uti-
litatis hujus eſt ſtandum ſed probationi, & ſic
verſiculus ille, *ſalvo*, omnium præcedentium
eſt limitativus, & hic eſt verus intellectus noſtri
text. quem huic legi longè multo antequam Ma-
tien.ſuper hac ſcriberet lege,aſſignavi & ſcriptũ
habebã,& gaviſus ſũ cum vidi hanc ejus ſcriptu-
ram idem volentem in præſenti *in gloſ.* 1. qui
quidem & dubitat, quænam utilitas poterit eſſe
hæc ex fidejuſſione mulieri reſultans, nam fide-
jubere eſt perdere, igitur nulla utilitas mulieri
ex fidejuſſione poteſt provenire, & ſic intel-
lectus de nihilo ſervit, & ideo ipſe conſiderat
duas utilitates,prima eſt ſi propter fidejuſſionem
aliquid datur mulieri fidejubenti,ſecunda ſi forte
ex fidejuſſione aliquid lucretur,cujus & ipſa di-
midiam habet: & licet prima poſſet eſſe utilitas,
verò ſecunda nõ erit cõſiderabilis,quoniã quantũ-
vis ex fidejuſſione nõ teneretur,tenebitur tamẽ ex
acceptatione lucrorũ,& ſic nullius erit cõſidera-
tionis ſecunda hæc utilitas. Aliæ tamen utilitates
provenire poterunt,puta ſi propter fidejuſſionem
mulier hæc provideat evictioni & indemnitati
aliorum bonorum, ſive dotalium, ſive para-
phernalium, vel ex alia parte propter fidejuſſio-
nem majorem ſpem lucri ſperet, prout quotidie
experientiã docebimur, & caſus contingens de-
monſtrabit Ibi, *Tanſi miſmo mandamos*, Ex iis
verbis colligitur ſecunda noſtri text. concluſio
quam in principio ejus propoſuimus, proceſſit-
19 que text. noſtri diſpoſitio ex text. *in d. Auth. Si
qua mulier,Cod. ad Velleia.* qui text. in omni cõ-
tractu, † ſecundum Bart.*ibi.* intelligitur:imò &
in omni ſe obligandi modo pro marito, prout
ex verbis illis, (*crediti inſtrumento conſentiat pro-
prio viro, aut ſcribat, & propriam ſubſtantiam,
aut ſeipſam obligatam faciat*) conſtat:& ſic ver-
ba illa de utroque poſſunt intelligi.
Ibi,*A mancomum*,id eſt tanquam duo rei prin-
cipales, non ut ex iis verbis in ſolidum unuſquiſ-
que teneatur,non enim tenentur,ſed tantum pro
partibus æqualibus, ut probatur *ex l.1. tit. 16.
inf. iſto lib.* ubi latiùs Deo volente dicemus,&
verbum ipſum, *mancomum*, hoc denotat,id eſt,
manu † communi,& ſic pro dimidia inter duos, 20
& pro æqualibus partibus inter plures quàm
duos,niſi in ſolidum unuſquiſque eorum obli-
gatur,nam tunc quilibet in ſolidum tenebitur,
ut *ex d.l.*1.patet,& ſic in hoc caſu à fortiori pro-
cedet noſter text.ut ſic pro minori ſuma,& ſic pro
debiti medietate uxor non poteſt obligari, non
poterit pro majori,& ſic in ſolidum,prout conſi-
deravit Caſt *hic* ſuper his verbis & benè, niſi ſit
dotando filiam communem illius matrimonii,ſe-
cundum quod dicemus *in l.8.in gloſ.Que lo pague,
tit.9.infra iſto libro*, & *in hac lege* iterum repeto.
Ibi, *Marido,y muger*, Idem dicas, ſi mulier
nupta contractui patris ſui viri, vel fratris mari-
ti, ſive filii ſui, qui eſt in poteſtate mariti ſui,&
ambo in poteſtate ſoceri exiſtunt, conſentiat, ſe-
cundum Pal.Rub.*in rubr.§ 42.n.4.fol.15.in mag-
nis*, quòd uſquequaque pro nunc ut verum non
affirmo, & alibi examinandum relinquo, niſi in
caſu in quo contemplatione mariti ſui & ob ejuſ-
dem mariti utilitatem & cauſam id fieret, nam
tunc placeret dictũ illud Palat.Rub.nõ verò aliter.
Ibi, *No ſea obligada.* Adeò ut quamvis conſen-
tiat alienationi rei dotalis, poſſit rem illam ſolu-
to matrimonio petere, niſi talis alienatio fieret
ad dotandum filiam communem, nam tunc te-
nebitur ei ſtare † ex text.*in l.8 tit.9. infra iſto lib.* 21
neque ſoluto matrimonio poterit contravenire,
ſecundum Baez. *de dote filiarum cap.11. num.*41.
cum quinque ſequentibus. maximè *num.* 46. & ſic
ceſſabit jam communis illa relata † per Bald.*No- 22
vel. de dote 6. parte privil.*3. dicens quòd ſi pater
& mater inſimul promittant dotem filiæ commu-
ni, mater magis videtur cum marito ſuo promi-
ſiſſe animo repetendi, quam de ſuo aliquid do-
nandi, quem refert & ſequitur Pal. Rub. *in rub.
§.66. numero 11. fol.46.* & Ben. *in c. Raynutius,
verbo dotem quam, num.*24. communis ſecundùm
Aymon. Gravet. *conſil.77. col.2. vol.*1. quæ qui-
dem, ut dixi, ceſſat, *ex d. l.*8. ut advertit opti-
mè Baeza, *ubi ſupra*, imò, quòd jam tenebitur
cum effectu mulier pro parte ſibi competente
ſolvere ex parte ſua dotem promiſſam filiæ com-
muni inſimul cum marito ſuo, ſecundum for-
mam *à dict. l.*8. conſtitutam: Imò & tunc cùm
ex d. l.8. mulier uxorata obligare ſe poſſit cum
marito ſuo pro dote filiæ communis non erit ne-
ceſſarium juramentum, licèt apponi poſſit ſine
pœna, *ex l.11. tit.1. ſupra libr.4* neque renun-
tiari noſtræ legi,licèt ſecurius erit, & renuntiare
noſtræ legi; & uxorem jurare: Et cujus effectus
ſit † mulierem cum marito obligari, vide Boer. 23
*deciſ 23 numero 7. cum duobus ſequentibus.*Ex qui-
bus cum per quoſdam ex vicinis civitatis de
Cordoua, ubi dicta communio multiplicatorum
durante

durante matrimonio acquiſitorum non utitur in-
ter maritum & uxorem, fuiſſem conſultus in hac
materia. Reſpondi, quòd in civitate illa eſſet ad-
huc ſervanda dicta communis opinio & doctri-
na Bal. Novelli, *ubi ſupr.* & relati per gloſ. 1. *l.9.
tit.11 part.4.* & per Baezam *in d.cap.11.num.*41.
cum quatuor ſeq. Pal. Rub. & aliorum *ſupra* rela-
torum,ſcilicet,quòd *ibidem* in Cordoua & in ſimi-
libus locis † in dubio uxor inſimul cum marito
ſe obligans ad dotem filiæ communis cenſetur
animo repetendi à bonis mariti ſe obligare & re-
petere poſſe, id quod ex bonis ipſius uxoris pro
dote illa fuerit ſolutum, nam licèt obligatio
quoad generum valeat *ex l.5.tit.12.p.5.*& verio-
rem teſtatur Baeza *ubi ſup. num.* 37. quoad bona
tamen mariti mulieri huic dabitur repetitio, ex
dictis per Aym. *ubi ſupr.* & Corn.& alios relatos
per Baeçam *ubi ſupra. num.*41. *cum ſequentibus.*&
iterum *in cap.* 12. *num,* 3. Præſertim ſi maritus
erat dives tempore promiſſionis, nam dicta *l.*8.
*q.*53. *Tauri*, quoad loca ubi mulieri medietas
multiplicatorum, competit, procedit, non verò
quoad alia Sed ſi de enixa & determinata volun-
tate uxoris conſtaret volentis de ſuo promittere
25 dotem tunc & teneretur † & repetitioni locus de-
ficeret,etiam in Corduba & ſimilibus locis,in du-
bio verò, ut dixi, in Corduba & ſimilibus locis
repetet uxor, tum quia onus dotandi ad mari-
tum pertinet, ut *l. fin. C.de dat. promiſ. & l.9. tit.
11. part.*4.tum etiam quia ut fidejuſſor mariti vi-
detur interceſſiſſe, ex latè dictis per Aymon. *conſ.
91. lib.*1. quæ notanda ſunt.
Ibi, *ſalvo ſi ſe probare.* Deſumptum eſt hoc à
lege, *ita conſtante ff.de jur dot.* ad hoc allegatã per
Soci. Juniorem, *conſi.*28. *num.9.vol.* 2. & Molin.
*de Primogen. Hiſp. lib.4. cap.4. num.*2 & faciunt
dicta de minore filio fam.per Doctorem noſtrum
Gutierrez *in Auth. Sacramenta puberum,num.*79.
cum pluribus ſequentibus. C.ſi adver. ven.& exem-
plificari poteſt, quoties ex pecunia habita ex re
dotali filia aliqua illius matrimonii dotatur per
patrem & matrem, tunc enim quoniam dos de-
bet *ſecundum d.l.*53. *Tau.*ſolvi de bonis mariti &
uxoris dotantium, ſi multiplicata deficiunt, non
poterit petere uxor rem illam alienatam & datam
26 pro dote † filiæ communis, eò quòd in ejus utili-
tatem verſum eſt. Imò & ſi pro dote & libertate
27 uxor fidejubeat,non juvatur † Velleiano,*ex l.do-
tare & ex l pen.C. ad Vell.& l.3.tit.12.part.*5.quas
in omni pia cauſa intelligit Roma.& relati per Ti-
raq *de privil.can. pia privil.*113 Et nota quòd ver-
ſiculus iſte non ſolùm ad verſiculum proximè
præcedentem, cùm mulier ſe cum marito, obli-
gat de mancomum, refertur, ſed & ad ſuperio-
rem, cùm ut mariti ſui fidejuſſor intercedit,prout
in gloſ. Aunque diga y allege, dictum remanet, &
in hoc caſu cùm probatur utilitatem contractùs
28 verſam † in favorem hujus mulieris, vel quoties
pro reditibus regiis cum marito ſeſe obligat,
non erit neceſſaria renuntiatio noſtræ legis, nec
juramentum, quoniam obligatur in caſu à jure
permiſſo, licèt & tunc requiretur remedio Vel-
leiani & ſimilium & hypothecæ dotis & bono-
rum renuntiari, niſi eſſet talis mulier minor. 25.
annorum, nam tunc propter minorem ætatem
jurare tenetur, licèt indiſtinctè videamus jurari
quotidie contractum, ſivè in utilitatem mulieris
vertatur, vel non, prout in dubio conſulo fieri
& legi noſtræ & ſimilibus renuntiari,quoniã inte-
rim quod non conſtat an in utilitatem mulieris
redundaverit, licitè juratur,& cautè renuntiatur,
in caſu tamen quo notoria eſſet utilitas non eſſet
neceſſariũ juramentũ,ſi cõtractus nõ eſſet aliàs de
requirẽtibus jurare ad ejus validitatem, è fortè in
periculo validitas contractùs apponatur, & ta-
bellio in amiſſione officii incurrat. Qualiter au-
tem conſtabit & probari poterit, contractum uti-
lem † eſſe mulieri, tradit Ferra *in pract. in for.lib.* 29
*in a.li.hypo, gloſ.*1. & Covar. alios allegans. *lib.2.
var. c.17. num.3. in princ.* & optima lex 3 *tit.1.
p 5.* & dixi *in l.6. gloſ. ſi moſtrare. tit. 2. lib 1.
ſuprà*, & qualiter ſuccurratur mulieri, vel civitati
mutuanti ut poſſit mutuum † recuperare, optimè 30
per Ferra. *ubi ſupra*, cujus doctrina aliquando
mihi profuit. Ex quibus aſſeritur per DD. quòd
ſi maritus accepit mutuum tempore, quo illud
ſolvendo non erat, & illud convertit in alenda
uxore, tenetur uxor pro mutuo illo. Imò & ad-
verſus filios res maternas poſſidentes poteſt mu-
tuans agere, † ſecundum Bart. & alios relatos 31
per Baezam *de debitore inope, cap.1. num 52. &
54.* & Caſtillo *hic n. 21. 25. & 26.* & Matienço
hic *in gloſ. 4.n.2.* & hanc receptiorem & verio-
rem teſtatur Lara. *in l. ſi quis a liberis §. ſi quis
de iis n.101.ff.de lib. agn.* qui à *n.* 85 *uſque ad*
115. ex profeſſo id examinat, & tandem Bart. &
Caſtell. contra Decium opinionem probant,nam
neceſſitas famis efficit, ut & res dotalis * pro 32
alenda uxore & filiis vendi poſſit,ſecundum Pa-
lat. Rub. *in rub. §. 17. num.* 17 *ſic in cancella-
ria judicatum aſſerentem*, & ita DD. teneri inquit
Soc Jun.*d. conſ.*28. *num.9.vol.* 2. per text. *in d.
l. ita conſtante* & Mol. *d. c. 4.n.* 2. & Pal. Rub.
hic,eò quòd tunc maritus, quia inops eſt,mu-
lierem ſuam alere non tenetur, & ex text.noſtro
probatur.Ibi, *Fuerat en las coſasque el marido la
era obligado a dar.* Si ergo maritus ei dare non
tenetur, quia inops eſt, in uxoris utilitatem
verſum eſſe cenſetur, & ſic teneri debent uxor
& filii ejus de rebus dotalibus ſolvere: Ex quo
ſi maritus inops conduxit domum, ubi cum
uxore vixit, tenebitur uxor pro penſione domus,
quia maritus inops ei habitationem præbere non
tenebatur, teneturque uxor alere maritum † 33
inopem, ſecundum Bart. *in l.ſi cum dote §. ſin au-
tem,n.6.ff.ſol.mat.*ubi inquit hanc ſententiam DD.
approbare, & plures cum ſequentes refert Lara,
*in d.l.ſi quis à liberis § ſi quis ex his,n.*14.& 15.*ff.
de lib. agn.* & cui debentur alimenta debetur &
domus ad habitandum.† quia ſine hoſpicio non 34
poteſt duci vita hominis, ſecundum gloſ. *Do-
morem in l.2.tit.19 partit.*4 Sed an mutuans mu-
lieri nuptæ, vel emens à muliere & ejus viro de-
beat † eſſe ſollicitus quod pecunia illa mutui vel 35
emptionis convertatur in utilitatem mulieris,vel
in eo ad quod mutuatur vel datur, Ferra. *ubi ſu-
pra*, inquit quòd ſic, cum Paul. *in l. quod ſi ſervus
ff de in rem verſo.* cujus contrarium tenuit Bar. *in
l.doli mali.ff.de nova.* de quo & per DD.*in l.* 1. *de
depoſito* & per Abb.*in c.in quibuſdam n* 4 & 9. *de
fidejuſſ.* & Alexand *in d.l.civitas n.*11.*ff.ſi cert.pet.*
tradit an id in omnibus cõtractib.procedat.Et an
in omnibus perſonis idem ſit differit Coſtalius,*in
ea l.civitas* & tradit hæc optimè Dec.*in l. creditor
ff.ſi cert pet.*& de hac contrarietate perpendit. D.
Gutierrez *in allegationibus ſuis,allegat.*1. & dixi-

mus *in l.6.tit.2.lib.1.ſupra n. 17. hic & alia.* Quis
36 tamẽ tenebitur in noſtra probare materia cõtractũ
verſum in mulieris utilitatem † dic quòd ille,
qui in ea ſe fundat ut probat lex noſtra, ibi *Salvo ſi ſe probare,* Quia eſt fundamentum ſuæ intentionis, ut tenet Did. Perez. *in lib.1 ord.col.66.* Sed
an cùm mulier & vir vendunt, præſumatur æqua-
37 liter pecuniâ potiri † vide Boer. *deciſ.23. numero primo, cum ſequentibus aliquibus.*

Ibi, *Pero ſi lo que convertio,* Limitat præcedentem verſiculum, ut tunc demum mulier obligata cum marito ſuo teneatur pro rata utilitatis ſibi injunctæ ex contractu, quoties eſt ſuper aliis quàm ſuper his quæ maritus omninò mulieri præſtare tenetur, ſecùs ſi ſuper talibus eſſet, tunc enim nullo modo mulier teneretur etiam ſi probaretur in ejus verſa utilitatem, prout ſunt alimenta, veſtitus, habitatio, & medicinæ, ac me-
38 dici: tenetur enim maritus uxorem infirmam † curare, & medicum ad hoc adhibere, ſecundum Caſtillo *hic n.27.* & 18. & Joannem Garſiam, *in tit. de expenſis & meliorat. cap.3. num.44.* & *cap. 4.n.24.* nec poteſt maritus repetere expenſam, in hoc ſecundum Pal Rub. *in rep.1.c.n.3.§.1.fol.85. in medio in magnis.* Et ideò ſi ſecundum ſtatuta maritus lucretur partem aliquam dotis, perdet illam
39 † ſi medicum non adhibuit, ſecundum Cepolam *l. item ſi ſervi. § ſi mancipium num.5. ff. de ædilitio edicto. pagin.117. in parvis,* & perdit itidem id quod uxor ei in teſtamento relinquebat, ut per text. Socinum. *conſ.105.n.1.& fin.lib.3.*ex text. *l.3. ff. de his quibus ut indig.* & ex dictis & ex noſtra lege declarabis ſic text. *in Auth. ſi qua mulier C. ad Velleian.* & ſimiles diſponentes mulierem teneri in eo quòd ad ipſius tranſit utilitatem, nam procedit niſi ſit de his ad quæ omninò maritus tenetur.

Ibi, *En veſtir la,* Con. *l. quod ſi nulla* & *ibi,* Bart. *ff. de religio. & ſumpt. fun. &* gloſ. *cap. clericus victum. 91. diſt.* Silva nuptialis *lib.1. n.1. cum ſequentibus.* Tiraq. *in l. 1. connubial. col.2.* & an vendere
40 poſſit † mulier rem ſuam, ultra Caſtillo *hic num. 20.* vide Anton. Gom. *l.51. Tauri. num 62.* & hæc pro hac lege, cetera præſcribentes ſuer ea videbuntur.

IN LEGEM DECIMAM
quæ erat 62. Tauri.

Nulla mulier pro debito, dummodo ex delicto non deſcendat, incarcerari poteſt, niſi inhoneſtè & luxurioſe vivat.

SUMMARIUM.

1 *Mulier pro debito incarcerari non poteſt etiam ſi ſit fiſci, & n.2. & 3.*
3 *Etiam ſi ad hoc ſe obliget, etiam pro tutelæ adminiſtratione.*
4 *Mulier tutrix filiorum aut deſcendentium non tenetur niſi in quantum facere poteſt.*
6 *Renuntiare mulier noſtræ legi & ejus remedio non poteſt. & 7. contra Bar. dicentem renuntiando omni alii legum auxilio incarcerari poſſe.*
8 *Mulier ſi ſit hæres debitoris fiſci an poſſit incarcerari.*
9 *Mulier etiam per ſententiam condemnata ad debitum ſolvendum incarcerari non poteſt. ubi idem ſi per inſtrumentum.*
10 *Judex jubens mulierem pro debito incarcerari, capite punitur.*
11 *Mulier aut nobilis vel alia perſona quæ ob debitum incarcerari non poteſt, ſi ſit debitor alterius ſic privilegiatæ perſonæ an incarcerabitur, n.11. cum ſequentibus uſque ad 22.*
12 *Privilegia ſcholaribus competentia non competunt quando agunt contra alios ſcholares, ubi ad minorem & ad viduam extenditur, ut contra ſimilem non utantur privilegiis ſuis, n.13. & 14. Declaratur n.19. & 20. & 21.*
15 *Privilegiatus contra pariter privilegiatum non gaudet privilegio ſuo: quod aliquibus modis declaratur, à num.17. 18. & 19.*
22 *Eccleſia inſtituta heres an poſſit detrahere Falcidiam de legato alteri Eccleſiæ relicto.*
23 *Eccleſia contrahens cum alia Eccleſia reſtitui poteſt ſi damnificatur.*
24 *Mulier fidejubens poteſt uti Velleiano contra aliam mulierem.*
25 *Filiusfam. tutus exceptione Macedoniani poteſt eâ uti contra alium filium.*
26 *Pauper contra pauperem utitur privilegio ne conveniatur ultra quam poteſt.*
27 *Mulier pro debito ex delicto deſcendens incarcerari poteſt: ubi & idem ſi ex quaſi delicto procedat, debet tamen in loco honeſto incarcerari ſi honeſta ſit. 28.*
29 *Mulieres inhoneſtæ & meretrices etiam à converſatione virorum ſunt abjiciendæ.*
30 *Mulier ſi occultè luxurietur non ſufficit ut incarceretur.*
31 *Impudica mulier quæ dicatur.*
32 *Mulier nobilis vel nupta etiam ſi inhoneſtè vivat, carcerari non poteſt pro debito civili.*
33 *Poteſt mulier nupta adultera incarcerari quoties maritus conſentit adulteria, dum tamen prius conſtet de tali ſcientia & patientia.*
34 *Adulterium ſi eſt ſimul cum inceſtu an poſſit mulier nupta incarcerari, ubi n.35. an judex contra talem poſſit procedere, & num 36. opinio autoris, uſque ad 43.*
37 *Caſus mixtus quando ſub ſimplici comprehendatur.*
38 *Dubios & incertos caſus debemus in hoc ſenſu accipere, in quo minus lædant. & 39. 40. & 41.*
42 *Concurrentibus cauſa quæ nocet, & cauſa quæ prodeſt, attenditur nociva, niſi ſint ſub uno & eodemmet ſubjecto.*
43 *Intellectus ad l. vim paſſam §. præſcriptione ff. de adulter, dict. num.*
43 *Cautela an dari poſſit ut mulier nupta poſſit pro debito civili carcerari.*
44 *Cauſa criminalis quæ dicatur, ut reus relaxari ſub fidejuſſoribus non poſſit.*
45 *Mulier dives vel honeſta etiam non nupta non debet incarcerari, niſi pro delicto ubi veniret imponenda pœna corporalis, ſed debet imponi in domo cujuſdam honeſtæ matronæ ſub fidejuſſione.*
46 *Mulier an quoties eſt in fuga poſſit pro debito incarcerari.*
47 *Mulier capi poteſt pro debito civili quoties de debito liquido conſtaret, & mulier malitiosè non ſolveret dum bona haberet; ubi & idem in clerico dicitur.*
48 *Serva lena, vel veneſica pro debito civili capi poteſt: contra tenet autor in ſerva.*

Ibi,

IBi, *Per ninguna deuda.* Et ſic indeffinita hæc æquipollet univerſali, præſertim cùm in ſingulari ſit prolata, *ex juribus vulgaribus,* & per
1 conſequens etiam ſi † ſit fiſci, ſecundum text. ſimilem huic *in l. quoniam §. hodie C. de cuſtodia reorum. & Auth. ut nulli judicum §. neceſſarium, collat. 9. tit. 9* & plura alia jura quæ allegat Dueñas, *in reg.312.* ubi ampliat & limitat aliquibus modis, & tradit Plaça *de delictis. c.34. per totum,* & Baeza *de debitore inope. c.15. n.2. cum 3. ſeq.* & Men. *de arb. jud. lib.1. q. 88.*
2 *n.10. cum ſeq.* & ampliatur etiam ſi mulier † ad hoc ſe obligaverit, ſecund. Reb. *in 1. tom. conſt. Franc. tit. de lit. oblig. art.11. gloſ.3. n. fin.* & communem teſtatur Cov. *inf.* allegandus *in num.5.* etiam ſi Baeza *ubi ſupra n.6.* aliud velit, & in noſtro regno lex noſtra & ei ſimiles utuntur, licèt in Francia non uti dictam Aut. *Hodie.* aſſerat Rebuf *ubi ſupr. n. fin.* Tertiò ampliatur lex noſtra,
3 ut etiam ſi ſit pro debito † tutelæ, quam mulier adminiſtravit incarcerari non poſſit, ſi honeſta eſt, nec luxurioſè vivit, & id probatur ex univerſali negativa noſtri text. & ex exceptione inhoneſtatis tantùm in l. noſtra appoſita, quæ exceptio firmat in omnibus aliis regulam in contrarium, & quia mulier tutrix filii vel deſcendentis (quoniam de aliis non poteſt munus hoc
4 exercere) non tenetur niſi in quantùm facere † poteſt, ut per Villalobos *in ærario. litera M. n.51.* ex text. *in l. ſunt qui in id, cum ſequent. aliquibus. ff. de re jud.* & text. *in l.5. tit.15. part.5.* ideò nimirum ſi incarcerari non poſſit, *prout in alio propoſito dixi, in l.23. n.11. tit.7. lib. 3. ſupra,* & latius *in l. fin. tit. de las entregas, lib.4. ſupr. n.65.* & ſic hanc opinionem tenuit Bart. *in l. ſi quis ſub conditione, n.20. ff. de teſtam. tutela* & alii plures relati & ſecuti per Matienzo *hic gloſ. 1. n.8.* & Hyppolit. *in pract. §. attingunt. n.61.* & Men. *de arbitra. jud. lib.1. quæſt. 88. n.12.* quidquid contrarium voluerit tenere Bart. & cum eo gloſ. *l.5. tit. 7. part.5.* Adeò ut etſi mulier paciſcatur contra-
5 rium, adhuc † tunc non poſſit incarcerari, ut *ſupra* diximus ex Rebuffo. & communem teſtatur Cov. *2. var. c.1. n.4. & in c. quamvis pactum 2. p. in princ. num.7.* & Mench. *de ſucceſ. creatione. §.*
6 *22. n.82.* Nam neque renuntiari † huic legi poteſt, ſecundum Abiles *in proœmio c. præt. fol. 5. num 7.* quod verius eſt, ſecundum eum *ibi,* & Addit. Bart. *in d.l. ſi quis ſub conditione n. 18. li-*
7 *tera D.* contra Bart *ibidem.* † tenentem, quòd ſi renuntiat omni alio legum auxilio incarcerari poſſit, contra quem etiam tenet Cov. *ubi ſup.* & late Baeza *de decima tutorum c.4. n.46. & 78* & Minchaca *controverſia illuſtri. cap.97. per totum.* & idem Baeza *de debitore inope. c. 16. n. 58.* & Dueñas *d. reg. 312. limi.2.* & Villalobos *ubi ſup. d. num.51.* & Olanus *in Concordia Antino. verbo Mulier,* & hoc *ex lege noſt.* verum & juridicum judico: jure tamen communi attento fatuum eſſe à communi contraria diſcedere aſſerebat Vivius *lib.2. communium ſuarum opinionum, opinio. 57.* quam ſanctam & communem *ibi* aſſerebat. Sed
8 an ſi mulier ſit hæres debitoris fiſci, poſſit † incarcerari, vide Minchacam *de ſucceſ. creatione. §. 26. n.82.* imò & quod plus eſt, ſcilicet quòd quamvis mulier ſit per ſententiam condemnata
9 ad debitum ſolvendum, adhuc tunc † incarcerari non poteſt, ſicut nec poſſet quantumvis per
Azevedo in Recopilationem. Tom III.

inſtrumentum eſſet obligata ad ſolvendum debitum aliquod per text. *hic* expreſſum, quidquid de jure civili vellet aliud dicere Addition. Bart. *in l.2. in fin. C. de exactio. trib. lib. 10.* imò & quod fortius eſt, judex jubens mulierem ali- 10
quam pro debito civili incarcerari, capite † punitur, ſecund. Amædeum *de ſindicatu. num. 11. fol 73. in parvis.* Ex quibus inferebat modernus quidam noſter Gomezius Leon. *in Centuria ſua informationum juris, loco.14. n.7* quòd cùm mulieres incarcerari non poſſint, neq; tenebuntur ultra quod facere poſſunt, quod tamen eſt peſſimum argumentum, quoniam illi tantùm non tenentur ultra quod facere poſſunt, qui expreſſi in jure reperiuntur declarati. Item nobilis non incarceratur, & tamen tenetur ultra quod facere poteſt, & ſic iſtud argumentum eſt falſum, contrarium tamen argumentum eſt verum, non tenetur ultra quod facere poteſt, ergo non poteſt incarcerari, & ſic cavendum eſt ab illo argumento generali illius moderni. Eſt tamen quæſtionis, num ſi nobilis vel perſona quæ incarcerari non poteſt, debeat debitum aliquod alteri nobili, & perſonæ ſimile privilegium habenti, an & in hoc caſu
gaudebit † debitor hic dicta prærogativa, nè in- 11
carceretur. Et videtur dicendum quòd non gaudebit, ex ſingulari doctrina Baldi. *in l.1. C. de privil. officiorum,* dicentis quòd privilegia conceſſa
ſcholaribus *per Aut. Habita. Cod. ne filius pro pa-* 12
tre, non competunt † eis, quando agunt contra alios ſcholares, quem ſequitur Gomezius in *§. rurſus. num.27. Inſtit. de actionib.* Secundò facit doctrina Alex. *conſ.103. vol. 4.* quem ſequitur Hieronymus Gratus, *conſil.61. aut.67. ſecundum alium ordinem, n.20. vol.1.* dicentis quòd quando minor agit contra communitatem, quæ etiam potitur jure minoris ætatis, non poteſt reſtitui
adverſus illam † communitatem, & ſic inquit 13
Covar. *in pract. cap. 7. n.4.* quòd mulier vidua non poteſt uti privilegio ſuo vocandi ad curiam
aliam viduam, vel minorem, † quaſi regula ge- 14
nerali cautum ſit, quòd privilegiatus contra pa-
riter privilegiatum non gaudet † privilegio ſuo, 15
text. *in cap. auditis, in fin. de in integ. reſtitut.* text. *in c. cum pro cauſa, de ſententia excomm.* text. *in l. verum §. fin.2. Reſponſ. ff. de minoribus gloſ. in l. fin. ff. ex quibus cauſis majo.* Jaſ. *n.56.* Gomezius *27. in d.§. rurſus,* & ſic in ſpecie videtur tenere Angelus *in l.1. ff. de offic. prætoris.* His tamen non obſtantibus contrarium tenendum eſt, imò quòd adhuc tunc nobilis gaudeat dictâ prærogativâ nè
incarceretur † pro debito civili alteri nobili ſol- 16
vendo, per text. *in l. ſed & milites. verſ. cœqualitas ff. de excuſa. tut.* & text. *in cap. auditis in fin. de in integ. reſtit.* ubi probatur quòd privilegiatus
contra alium † privilegiatum utitur privilegio 17
ſuo. Cui quidem regulæ non obſtat & illa alia regula contraria pro prima opinione adducta, ſcilicèt, quòd privilegiatus contra pariter privilegiatum non utitur privilegio ſuo, hæc enim re-
gula procedit quando ambo † privilegiati ſunt 18
in ſpecie de qua agitur, ut communem teſtatur Cov. *d. num.4.* prout in caſu tradito per eum *ibi,* videlicet in muliere vidua vocante minorem, aut pupillum, vel miſerabilem aliam perſonam, ad curiam regiam in prima inſtantia virtute privilegii, quod habet vidua alios ſic conveniendi, hoc tamen privilegio in hoc caſu & ſic contra minorem & perſonam miſerabilem vidua uti

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS ®

non poterit, eò quòd perſona miſerabilis habet
aliud privilegium † in ſpecie contrarium *ex l.
41. tit. 18. part. 3.* quod vocari in jus quoad pri-
mam cauſarum cognitionem ad cancellariam ne-
16 que ad curiam poſſit, & quia in ſpecie privile-
giatus in hoc miſerabilis hæc perſona, non po-
teſt per viduam trahi ad curiam in prima inſtan-
tia. Et in hoc caſu procedunt Baldi & aliorum
doctrinæ pro prima allegatæ opinione, ſecùs ve-
rò ſi unus ſit privilegiatus in genere, alter vero
non ſit in ſpecie in contrarium privilegiatus, quia
tunc utetur privilegio ſuo prout optimè declarat
Bart. *in l. fin. ff. ex quib. cau. major.* idem Bart.
in auth. quas actiones. n. 3. C. de Sacroſ. Eccl. &
ibi Jaſ. *n. 16.* idem Jaſ. *in d. §. rurſus. n. 56.* &
Gom. *n. 27.* & Pau. de Montepico *in rep. l. Ti-
tia. §. Titia cum nuberet. col. 32. ff. de leg. 2.* & Barb.
conſ. 58. col. 7. vol. 3. Abb. *in c. auditis n. 8. de in
int. re. communis.* ut clarè ſentit Dec. *in c. in præſ.
n. 51. de pro.* vel aliter & ſecũdò dici poteſt, quod
quãdo privilegiatus qui agit eſt privilegiatus in a-
ctu, & ille contra quem agitur, eſt privilegiatus
in habitu & potentia † tantum, tunc non utitur
privilegio ſuo, quod eſt idem in effectu cum
ſuperiori intellectu, ſecundum Hom. *dict.
numero* 27. Vel aliter & tertiò dici poterit,
quòd quando privilegiatus actor agit de damno
vitando, & ille contra quem agitur, agit de lu-
21 cro captando, † tunc privilegiatus agens de
damno vitando præfertur & utitur privilegio ſuo
contra illum alium privilegiatum tractantem de
lucro captando, ſecundum Angel. *in dict. §. rur-
ſus.* relatum & ſecutum per Jaſ. *ibi. num. 56.* &
Gom. 27. *in princ. & antè finem,* dicentem quòd
hæc Angeli ſolutio ſibi videtur verior & minus
periculoſa, & Decius conſi. 167. *vol.* 1. Hippol.
Singulari. 99. Paulus *conſi.* 37. *vol.* 2. & alii per
eos relati, *argum. legis finalis. C. de codicillis,* ubi
non par ratio eſt lucra non capere, vel quæſita
amittere, & iſte intellectus & primi relati ſunt
idem quod dixit Afflictis. *deciſ. 56.* ſcilicet quòd
magis privilegiatus præferri debet, & ſic habens
in ſpecie ſecundum primum intellectum, & in
actu ſecundum ſecundum intellectum, vel ſe-
cundum tertium, agens de damno vitando, eſt
magis privilegiatus habente privilegium in gene-
re, vel in habitu, vel de lucro captando trac-
tante, prout ad oculum patet, quia generi per
ſpeciem derogatur, potentiuſque eſt jus in eſſe
deductum quàm in ſpe & in eventu futuro, pluſ-
que fovetur damnificaturo, quàm lucrum cap-
turo. Ergo præferri debet magis privilegiatus,
& ſic mulier vel nobilis aliam mulierem vel no-
bilem petentes incarcerari, non utique incarce-
rabuntur, quia habent privilegium nè in-
carcerentur pro debito civili, & hoc in actu
& tractant de damno vitando. Ergo nullo
modo incarcerari poterunt. Ex quibus om-
nibus inferri poteſt ad deciſionem illius
dubitatiſſimæ quæſtionis, num, ſcilicet, Ec-
cleſia inſtituta hæres poſſit detrahere Falci-
21 diam de legato alteri Eccleſiæ relicto † & ſic de
legato pio. In quo Roma. *in Authen. ſimiliter, in-
fra n. 40. ſpeciali piæ cauſæ circa ultimas volunta-
tes, C. ad l. Falcid.* inquit quòd non poteſt, idem
Roma. *in l. Marcellus in prin. ff. ad Treb.* & Alex.
l. 1. §. ad omnis prim. num 2. ff. ad l. Falcid. & hanc
dicit veriorem in puncto juris, idem Alex. *in
dict. l. Marcellus in prin.* & Gomezius *in dict. §.
rurſus. n. 27.* fundatur quòd ex eo quòd aliæ
Eccleſiæ & loca pia, quibus legata ſunt relicta
reperirentur ſpecialiter privilegiata in legatis,
Eccleſia verò inſtituta hæres in genere, legata-
riaque Eccleſia privilegiata eſt in actu, alia ve-
rò in habitu, item & legataria tractat de damno
vitando, hæres verò de lucro captando. Ergo non
debet gaudere privilegio ſuo Eccleſia hæres inſ-
tituta contra pariter privilegiatam firmiori pri-
vilegio & ſic non defalcabitur legatum. Contra-
riam tamen opinionem, imò quòd defalcationi
ſit locus, tenent Dynus, Fulgo, & Angel. *in
dict. §. ad municipium*, idem Angel. *in Authen.
de Sanctis Epiſ. §. Sed hoc præſenti*, & Abb, *in
cap. cum cauſa n. 2. de praebend.* idem Abb. alios
allegans *in cap. in tragentia. col. fin. de appell.*
communis & ab ea non recedendum, ſecundum
Decium *ibidem num.* 52. fundaturque hâc ra-
tione, ſcilicet quia ratio propter quam non po-
teſt detrahi Falcidia de legatis piis, ceſſat quan-
do Eccleſia eſt hæres inſtituta, & per conſequens
debet ceſſare diſpoſitio. Item ſi benè conſidera-
mus, hæres eſt ille qui tractat de damno vitan-
do, quoniam cùm non habeat aliquid ex hæredi-
tate, quæ legatis exhauſta eſt, ſi Falcidiam de-
trahere non potuiſſet, in damno eſſet, legataria
verò in lucro: cùm capere quærat, non verò
perdere; igitur hæc ſecunda prævalet opinio.
Secundò ex dictis infero quòd Eccleſia quæ fe-
cit contractum cum alia Eccleſia & fuit in illo
læſa, poteſt petere reſtitutionem in integrum
adverſus illum contractum, contra aliam Eccle-
ſiam, nec poteſt opponi quòd ipſa eſt † privile- 23
giata, ſecundum Abb. *in cap. auditis. num.* 3.
per text. *ibi ad finem de in integrum reſt.* Joan.
And. *in cap. in judiciis, col. 6. de reg. juris in
6. in. Mercuria.* Tertiò infero quod mulier fide-
jubens poteſt uti Velleiano contra aliam mulie-
rem, in cujus favorem † fidejuſſit, text. *in l. fin.* 24
fine. C. ad Vellei. & *ibi* Bald. & omnes. Quartò
infero quòd filius familias qui eſt tutus excep-
tione Macedoniani poteſt illâ uti contra alium
† filium familias, text. *l. ſi filius. ff. ad Maced.* 25
& ibi DD. Quintò infero quòd ſi pauper agit
contra eum, qui non tenetur ultra quàm facere
poteſt, ſi objiciatur ſibi exceptio inopiæ, alter
prior pauper obtinebit replicando ſuam ino-
piam, † ut tenet originaliter Guillelmus de Cu- 26
gno. *l. ſi quis. ff. de pactis.* & *ibi* Alve. Paul. &
Bald. & Felin. *in cap. dilecti filii n. 5. extra. de
exceptio.* Hippol. *Singulari. 99. quod eſt pulchrum
ad. l. maritum ff. ſolut. mat. & ad l. ſunt perſonæ.
ff. de re jud.* unde ſi uxor agit ad dotem contra
maritum eo caſu quo agere poteſt, ſi maritus
apponat exceptionem, ſe non poſſe teneri ultra
quàm facere poſſit, & uxor replicaverit ſe eſſe
pauperem, obtinebit contra maritum, & ſic de
aliis, ſecundum Bald. & Paul *in dict. l. ſi quis.*
quæ omnia notanda quia ſingularia.

Ibi. *Que no deſcienda de delito*, à contrario
ergo ſenſu ſi ex delicto deſcendit, incarcerari † 27
poterit, prout in nobili non incarcerando pro
debito civili, diſponit text. *in l. 7. tit. 2. lib. 6.
infra* ut ſi ex delicto debitum deſcendat incarce-
retur: ex quo corrigitur text. *in dict. authent. hodie.
C. de cuſtodia reorum,* probans mulierem pro debito
etiam ex delicto deſcendente incarcerari non
poſſe

poſſe, quod ex text. *hic* ut vides corrigitur jam,
& tradit Baeza *de debitore inope, capit. 15. num. 7.
cum ſequentibus aliquibus*, & ita conſuetudine
obtentum aſſerunt Imola, & alii relati per Cla-
rum, *lib. 5. receptarum ſentent. quæſt. 28. numer. 3.*
& poſt hæc refert Matienzo *hic in gloſ 2.* ubi &
ex Gomezio Arias *in l. 60. Tau. numer. 7.* idem
eſſe inquit, ſi ex quaſi delicto procedat, & hæc
eſt prima noſtri text. limitatio, debet tamen in-
28 carcerari in loco honeſto, ſi honeſta ipſa ſit, †
& à converſatione hominum remoto; ſecun-
dum text. *in l. 2. tit. 24. ſupra libr. præcedente*, &
tenet Clarus *ubi ſuprà*, & probat text. *in l. 5. tit.
29. part. 7.* ubi *gloſ.* 1. ampliat ut & inhoneſtæ
etiam & meretrices debent eſſe ſeparatæ à con-
29 verſatione virorum, † quia nec virorum honeſ-
tas injurianda eſt, debetque tunc poni in alio
carcere & non cum mulieribus honeſtis, quia
meretrices non ſunt dignæ legum laqueis innoda-
ri. *l. ea quæ. C. de adulter.* ſecundum Petrum *Al-
ver. & Salicet. in l. quoniam. C. de Cuſtodia reorum.*
Sed an debeat intelligi hæc limitatio in delicto
ex quo pœna corporalis veniat imponenda, *in
gloſ. ſequenti* videbimus.

Ibi, *Si no fuere conocidamente mala de ſu perſo-
na.* Similis eſt text. *in. l. 2. tit. 24.* ſupra *li. 4. &
l. 3. in princ. tit. 7. part. 3.* & attende ad verbum
illud (*Conocidamente*) importat enim publicita-
tem, ita quòd ſi occultè luxurietur, non ſufficiat,
30 * prout ſufficeret ſi verbum iſtud non infereretur
in noſtra l. Nam luxurioſa eſt illa, quæ alium
quàm maritum cognoſcit & incaſtè vivit. Mu-
lier enim quæ paſſa eſt ab aliquo amplecti & oſ-
31 culari, impudica dicitur, † ſecundum Bald. *con-
ſil. 207. lib. 4.* relatum & ſecutum per Clarum *in
l. ſi quis à liber. § ſi quis ex his n. 147. fol. 125. ff. de
li. ag.* Et ideò non ſine myſterio lex noſtra adje-
cit illud verbum (*Conocidamente*) ita quòd pu-
blicè pateret incaſtitas mulieris ut carcerari pro
debito civili poſſet. Et hæc eſt ſecunda noſtri text.
& ejus principalis concluſionis limitatio de qua
per Menoch. *de arbitr. jud. libro primo, quæſt.* 88.
numero. 13. & Dueñas *Regula* 312. *limitatione
prima*; non tamen eſſe neceſſe meretricari publicè
fatendum eſt, ſed ſufficere ſi luxurioſè vivat, (pu-
blicè tamen) puta pro concubina publica alicu-
jus, ſecundùm Covar. *in quarto. 2. part. cap. 8.
§. 11. num. 6.* & Aviles plura in ſimili addúcens
in proœmio. cap. prætorum. num. 27. fol. 5. & O-
roſcium. *l. ſatiſque. ff de in jus vocando. colum.* 635.
dum tamen, ut dixi & text. noſter probat, *ſit co-
nocidamente mala de ſu perſona.* Quòd tamen ſu-
blimitabis verum eſſe & procedere niſi ſit mulier
nobilis, vel nupta, quia tunc etiam ſi inhoneſtè
publicè vivat, non incarcerabitur pro debito ci-
32 vili, † ſecundùm Aviles *ubi ſupra,* & Hippolit. *in
pract. §. attingam, numero ſexageſimo quinto.* & Ci-
fuentes *hic* & Covar. & Oroſcius *ubi ſupra*, &
Capitium *deciſ. Neapol. 44. numero tertio.* Addit.
Bartoli *in lege nemo. numero quarto C. de exactio.
tribu. libro decimo.* & Meneſ. *l. tranſigere. numero
93. C. de tranſact.* & in muliere nupta, id ſine
dubio procedit, eſſet enim aliàs de adulterio e-
jus cognoſcere, de quo nulli alii quàm marito
ſecundum jus noſtrum regium licet directè vel
indirectè agere & tractare, *ex l. prima, titulo de-
cimo, libro octavo. infra*, ut per Meneſ. *ubi ſupra.
numero 92. & 93.* & Suarez *in titulo. De los go-
viernos. §. quarto, numero ſexto, pagina* 417. &
Pal. Rub. *in repet. cap. §. 21. numero vigeſimo ſe-
cundo, folio 95. in magnis,* & Hippolit. *in Rub. de
fidejuſſorib. numero vigeſimo primo, pagina* 641. *in
parvis.* licèt contra velit tenere gloſ. 2. *l. 3. titulo
ſeptimo, part.* 3. per text. *ibi* etiam in muliere
nupta honeſtatem requirentem, qui quidem
text. non obſtat, non enim ex hoc quòd dicta l.
honeſtatem mulieris nuptæ requirat, cenſetur
velle, quòd ſi eam non ſervaverit, poſſit incar-
cerari & de ea inquiri, cùm adſit dicta l. expreſſè
prohibens inquiſitionem hanc ad petitionem al-
terius quàm mariti, poſſet tamen verificari opi-
nio dictæ gloſſ. ut procederet quoties daremus
mariti conſenſum tacitum aut expreſſum conſen-
tientis * adulterium, puta quia publicum eſt 33
adulterium, & ipſe eſt de eo certioratus, & vi-
det ingredi adulterum de nocte & de die recipit
dona ab eo, vel ſi non indignatur de adulterio,
cùm de eò notitiam habet, nam tunc leno præ-
ſumitur & poteſt ejus uxor pro debito incarcera-
ri, ut expreſsè tenet Mathæus Brunus, *in tract.
de confiſcatione bon. quæſtione prima 4. partis.
prim. numero ſexto.* & Thom. Ferratius, *cautela
14. numero ſexto*, tunc enim poſſet de eo inquiri
ut in conſequentiam ejus uxor incarceraretur ob
debitum civile, ſicut & tunc agi poteſt de con-
cubinatu contra eam & adulterum, *ex l. 2. in fin.
titul. 19. lib. 8. infra.* Debet tamen priùs conſtare
de ſcientia & patientia mariti, prout poſt hæc
vidi conſideratum per Cov. *ubi ſup.* & Men. *in d.
quæſt. 88. n. 14. cum quatuor ſeq.* & Matienzo *in
præſenti gloſ. fin. n. 5.* Eſt tamen ſingulare dubium,
quòd ſi adulterium eſt ſimul cum inceſtu, an tunc
poterit mulier † nupta incarcerari, & hoc depen- 34
det à determinatione alterius quæſtionis, ſcilicèt,
an poſſit judex ſecularis, de Eccleſiaſtico enim
non dico, quia quotidie (licèt neſcio quo jure)
procedit, procedere contra mulierem adulteram
& inceſtuoſam ſimul † in *l. 2. tit. 17. in gl. 2. p. 7.* 35
dubitat de hac quæſtione & tandem duobus fra-
gilibus fundamentis remanet cum affirmativa
quòd poſſit cognoſci, & ſi vera hæc eſſet, poſſe-
mus & in noſtro caſu tenere, quòd ſi nupta hæc
manifeſtè eſt notata de adulterio cum inceſtu, tunc
poſſet incarcerari. Et fundatur Greg. *ubi ſup.* ad
tenendam ſuam opinioné. Primò ex text. *in l. vim
paſſam. §. præſcriptione. ff. de adult.* ubi inquit te.
præſcriptione quinque annorum crimen inceſtûs
conjunctum adulterio non excludi. Secundò quia
ſub ſimplicibus mixta non † continentur *l. 2. in* 36
prin. & ibi Ba. Paul. & DD. *ff. de verb. oblig.* Ego
tamen ſemper tenui contrarium: imò quòd etiam
ſi adulterium ſit mixtum cum inceſtu, non liceat
de adulterio inquirere, ut inceſtus pateſiat, & ma-
nifeſtetur, marito non conſentiente, & per con-
ſequens nec ut mulier talis incarceretur pro de-
bito civili, & hoc quia d. l. Fori prohibens alii
quàm marito accuſare & agere de uxoris ſuæ
adulterio, generaliter prohibet: ergo generaliter
eſt intelligenda: Item quòd una via prohibetur
(*ex juris regula*) alia via id non debet admitti.
Item quia ratiò quare alii non liceat quàm ma-
rito accuſare & inquirere de adulterio uxoris, eſt;
quia fieret aliàs maxima injuria marito & matri-
monio, ut inquit An. Gom. *l. 80. Tauri. n. 49.
in medio.* hæc tamen ratio militat etiam cùm adul-
rium concurrit cum inceſtu: ergo & idem jus
militare

militare debet,& eadem ratio prohibitionis. Item
& quia quando ſimplicia ſimul juncta ſunt in-
ſeparabilia, tunc in favorabilibus, ſi favorabile
judicari poteſt cognoſci in hoc caſu de inceſtu,
37 tunc ſub ſimplicibus comprehenditur caſus †
mixtus *l.ſi ita ſcriptum. ff.de lib.& poſthu.* Bart. *in
d.l.2. in princ. ff.de verb. oblig.* & ibi Alciat. *n.*21.
hîc tamen inſeparabilia ſunt adulterium & ince-
ſtus ſimul commiſſa cum una muliere, quia in
totum committitur adulterium, & in totum in-
ceſtus, nec eſſe poteſt in hoc caſu unum ſine alio,
ut inquit Alciat. *ubi ſup. n.*29. Igitur mixtus ca-
ſus continetur ſub diſpoſitione legis prohibentis
alium quàm maritum inquirere non poſſe de
adulterio, & ſic ceſſat ſecundum fundamentum
Gregorii Lopez pro prima opinione adductum.
Itemquia dubios & incertos caſus debemus in eo
38 ſenſu accipere, in quo † minùs lædant. *l. ſemper
in obſcuris.ff.de reg.jur.c.in obſcuris.eod.t.in* 6.ſed cõ-
ſiderato & attẽto adulterio minùs læditur fama ma-
trimonii,quia nõ poteſt procedi niſi ad petitionẽ
mariti,igitur præſertim quoniam quoties in uno
quid occurrit quod poteſt nocere & poteſt prodeſ-
ſe, poteſtque trahi ad diverſos ſenſus, & effectus,
prout in caſu noſtro,adeſt enim in eo copula,quæ
poteſt trahi ad adulterium, & inceſtum, tunc ad
eum ſenſum debet trahi, & ille ſenſus debet
39 conſiderari, qui minùs noceat, † & ad eum qui
prodeſſe poteſt, non verò ad illum qui nocere.
Nam & aliàs cùm ex duobus ſimplicibus fit unum
mixtum,ex quo nova quædam ſpecies oritur par-
ticipans naturam utriuſq; in quibus tamen repug-
nantia quædam deprehenditur, tunc illud mix-
tum debet ſibi aſſumere quod utilius & favora-
40 bilius eſt † ex altero ſuorum ſimplicium. *l.prima
C. de rei uxoris actione l. 1. Cod. communia
de legatis*, notat Tiraquel. *de retractu Linagiel.
§.* 36. *gloſſ.* 1. *num.* 30. ubi & inquit quod aliàs
quoque in commixtis ſequimur naturam ejus
41 quod favorabilius eſt & benignius † ex Alveri-
co poſt gloſſ. *in l.2. §. 1. ff. ad l. Aquil.* ad limi-
tationem regulæ communis, quod ubi adſunt
duæ regulæ vel cauſæ incompatibiles, una quæ
prodeſt & alia quæ nocet, attenditur nociva,
ut ſcilicet, non procedat quando concurrunt
42 ſub eodem ſubjecto, † de quo *alibi* latiùs dixi-
mus: Hîc tamen adulterium & inceſtus in eo-
dem concurrunt ſubjecto, & ſic in una met mu-
liere,ex qua reſultat quoddam mixtum,ſcilicet,a-
dulterium & inceſtus, favorabiliuſque, utilius &
benignius eſt in hoc caſu attendi adulterium,tum
ne injuria fiat marito & matrimonio, & mulier
hac de cauſa, ſi liceret de inceſtu cognoſci, detri-
mentum pateretur ob ſcientiam viri. Igitur non
eſt curandum de inceſtu, ſed de adulterio, ut ſic
contra mulierem hanc procedi non poſſit, & ita
teneo. Nec obſtat primum fundamentum primæ
opinionis *ex dict. l. vim paſſam. §. præſcriptionem*,
quia illi text. tres reſponſiones annectit Alciat. *in
dict. l.2. in princip. num.*26. *cum duobus ſequenti-
bus. ff. de verborum obligat.* & primus ejus intel-
lectus placet, ſcilicet, quòd ibi non probatur
contrarium noſtro intentui, ſed potiùs fortifica-
tur ex text. illo, ex quo *ibi* diſpoſitio odioſa, vi-
delicet præſcriptionis, loquens in ſimplici, & ſic
in inceſtu, habet locum in caſu mixto, putà quan-
do eſt inceſtus junctus cum adulterio: ergo pro
nobis eſt ille text. Item quia & ſi aliud diceres,
text. ille loquitur de jure civili, ſecundùm quod
alii quàm marito de adulterio licebat accuſare.
Item *ibi* quoad præſcriptionem tantùm diſponi-
tur,non verò quoad accuſationem adulterii,igitur
nihil ille text. pro prima opinione. Et ſic teneo
quod etiam ſi inceſtus concurrat cum adulterio,
non poteſt alius quàm maritus de quolibet eo-
rum inquirere, cùm etiam ſi agatur tantùm de in-
ceſtu reſultet adulterium. Item teneo ex conſe-
quenti, quod mulier adultera & inceſtuoſa vi-
vente marito ſuo non poteſt incarcerari pro de-
bito civili, niſi in caſu in quo maritus ſciret &
conſentiret,ut ſuprà dictum eſt, quæ ſunt notan-
da, quia noviſſima & vera meo judicio. Sed an
dari poterit cautela aliqua ut mulier poſſit pro
debito civili incarcerari, * & in hoc Cepola, *in
cautela* 51. inquit quod ſic, ſcilicèt, quod judex 43
jubeat huic mulieri ut ſolvat, & ſi non ſolvit,
tunc condemnetur de contemptu mandati ſub
pœna applicanda fiſco, quia tunc incarcerabitur
non tam ex non ſolutione debiti, quàm ex con-
temptu illius mandati, & cùm fiſco teneatur,
poterit capi ſecundùm Didac. Perez. *lib.* 3. *ord.
colum.* 826. *in princip.* eo quod cauſa criminalis
tunc dicitur, licèt in hoc caſu non tam hoc ego
conſiderarem quàm illud ſcilicèt contemptum
mandati ex eo, quod jure noſtro regio attento
cauſa criminalis jam illa dicitur ut quis incarce-
rari poſſit, nec ſub fidejuſſoribus ab ea relaxetur
in qua corporalis † pœna venit imponenda, at- 44
tentâ lege 9. *titul.4. part.3. & l.16. tit.1. part.7.
& l.10. tit.29. partit.7.* tradit Ant. Gomez *de de-
lictis cap.3. num.*56. aliter enim etiamſi pœna pe-
cuniaria fiſco applicetur, ſub fidejuſſoribus rela-
xatur, ſecundum eundem Anton. Gom. *ubi ſupr.
cap.9. num.*8 & Dueñas *regul.*331. *limitatione* 3.
& gloſſ.1. *dict.l.*10. & Covar. *lib.2. variar. cap.*8.
n 8.& facit l.16,*titul.1.partit.*7.& tradit Didacus
Perez *ubi ſupra colum.*749.& ſic in propoſitum,in-
quit Horoſcius *ubi ſupra colum.*635. quod mulier
nupta & dives & bonæ reputatiionis,vel ſi non eſt
nupta eſt honeſta,nõ debet incarcerari niſi pro de-
licto ubi veniret imponenda pœna corporalis,ſed
debet poni in domo cujuſdã honeſtæ matronæ † 45
ſub fidejuſſione, ſecundũ Clarũ *lib.5.ſent.quæſtione*
28.*n.*5.& Menochiũ *dict.quæſtione* 88.*n.*19.& 20.
quãvis Boerius relatus per Rebuff. *de literis oblig.
artic.* 11.*gloſſ.*3 *n.*33.velit quod etiã pro emenda
ex delicto deſcendente incarcerari poſſit. Sed fal-
litur ſi emenda non eſt talis, quod pro ea eſſet
corporaliter punienda, & ſic poſſet *ex dictis le-
gibus regiis* lex noſtra declarari, & quantumvis
pro emenda non corporali eſſet tenendum incar-
cerati poſſe, deberet ſub fidejuſſoribus relaxari,
ut dixi *in leg. 2. titul.24. libro quarto* ex text. *ibi-
dem*, & tenet Menoch. *dict. quæſtione* 88. *nume-
ro vigeſimo ſecundo, cum ſequentibus*, ubi idem in
meretrice dicit ut ſub fidejuſſoribus tunc relaxe-
tur. Et ſic eſt hæc una noſtri text. limitatio ut in-
carcerari mulier poſſit ob contemptum mandati
ſuperioris, vel ubi ex delicto debitum deſcendit,
dum tamen eſſet tale ex quo veniret punienda
mulier corporaliter, vel ſi eſſet fiſco applicandum,
non erat dives, nec fidejuſſores præſtabat. Ulte-
rius limitatur noſter text. quoties mulier eſt in
fuga, tunc enim etiam pro debito † civili capi
poſſet, ſecundum Didacum Perez, *libro tertio,
Ordinam.colum.* 826. & Dueñas *dict. regul.* 312.

limitatione finali, quod uſquequaque verùm non
reputo niſi in caſu in quo ſecum bona aſportaret,
non verò aliàs.

Itidem & incarcerari poſſet quoties de debito li-
quidò conſtaret,& mulier malitiosè nollet ſolvere,
47 † dum bona ad hoc haberet, tunc enim per cap-
turam compelli ad hoc poſſet & cogi ut ſolveret,ſi
contumaciter reſiſteret ſolutioni, ſecundum Me-
nochium *ubi ſuprà, numero quinto*, & in clerico,
dixit Villalobos *in ſua Antinomia juris civilis & re-
gii, in principio folio* 2. *colum. quarta in fine.* Iti-
dem & ſecundum Matienzo *hîc in gloſſ. final. in fi-
48 ne*, ſerva, † lena, vel venefica pro debito capi po-
terit, quod non videtur verum, ſi non ſint mani-
feſtè luxuriantes, nam lex noſtra in nullo alio ca-
ſu permittit incarcerari pro debito civili, nec ſta-
tum ſed vitam conſiderat, & ſic in ſerva bonæ fa-
mæ & vitæ non crederem hoc verum, licèt in ve-
nefica & lena admitterem, quia ſatis malæ ex ſuo
corpore ſuſpicantur, quæ aliàs uti malè corpori-
bus ſuis faciunt.

IN LEGEM UNDECIMAM.

*Mulieres facie * cooperta in publicum exire non de-
bent cujuſcunque ſint qualitatis ſub noſtri text. pœ-
na, & quod judices ex officio circa hoc procedant,
ſub comminatione reſidentiæ.*

SUMMARIUM.

1 *Nullo modo poſſunt mulieres exire in publicum
cooperta facie ſub legis pœna.*

2 *Verus hujus intellectus datur & plura de honeſtate
mulierum traduntur.*

1 IBi, *Pueda yr, andar, ni ande tapada vel roſtrõ en
manera alguna.* Lex hæc juſta, † & cauſa hone-
ſtatis conſervandæ facta eſt, & inhoneſtæ vitæ
contrariæ, & honoris mulierum conſervativa: ho-
neſtas enim eſt quaſi honoris ſtatum conſervans,
unde honeſtum eſt, quod ſua vi trahit, & ad dig-
nitatem allicit, & eſt virtus contraria turpitudi-
ni honeſtas, & matri indecentiæ contrariatur, ſe-
cundum Archid. *in c.erit autem lex.in princ 4.diſt.*
unde Eccleſiaſtes 11. dicitur, *honeſtas, & paupertas
a Deo ſunt.* Et Sapien.7. *Venerunt mihi omnia bona
pariter cum Sapientia, & innumerabilis per manum
illius.*Habeturque honeſtas in conſideratione, præ-
ſertim in iis, qui cæteris exemplo eſſe debent.Et ſic
ſicut à jure divino, ſic & à jure humano, honeſtas
attendi deſiderarique ſolet. Ex quo primò dicit
text. *in l.ex damni infect. in fin. in prin. ff.de damni
infect.*honeſtus modus ſervandus eſt non immode-
rata cujuſque luxuria ſubſequenda. Secundò dicit
text. *in l.fin.C. ne fiſ. rem. quam ven. evin.lib.*10.re-
tractare fiſcum, quod ſemel vendidit æquitatis,
honeſtatiſque ratio non patitur. Tertiò dicit text.
in cap.1. de for. fidel.in uſib. feudor. vaſſallum debe-
re domini ſui honeſtatem procurare, & idem dicit
text. *in cap. de forma.22. quæſtion.*5. Quartò dicit
text. in *capit. honeſtum ea.cau. & quæſtio.* honeſtum
videtur, ut qui in ſanctis audet jurare, hoc jeju-
nus faciat cum omni honeſtate, & timore Dei.
Quintò, dicit text. *in l. non aliter ff. de uſu. & ha-
bit.* non aliter mulier (cui, ſupple, eſt conceſſa ha-
bitatio) hoſpitem recipere poteſt, quàm ſi is ſit,
qui honeſtè cum ea, quæ uſum habebat, habitatu-
rus ſit. Sextò,dicit text. *in l. eos qui circa medi. ff.de
decurio.* Inhoneſtum puto eſſe perſonas flegellorum
ictibus ſubjectas in ordinem recipi, & maximè in
iis civitatibus, quæ copiam virorum honeſtorum
habeant. Septimò, dicit text. *in l.ſemper. ff.de ritu
nupt.* Semper in conjunctionibus matrimoniorum
non ſolùm quod liceat conſiderandum eſt, ſed
etiam quod honeſtum ſit. Et ideò ex jure canoni-
co, cui ſtatur in materia matrimoniali inter cætera
impedimenta matrimonii comperitur impedimen-
tum publicæ honeſtatis, quod ex ſponſalibus ori-
tur, & nedum matrimonium impedit, ſed etiam
dirimit jam contractum, *capit. duo pueri cum gloſſ.
honeſtatis.de deſpon.impub.cap.1.§.1.& 5. porro eod.
tit. in* 6.Quod honeſtatis impedimentum reſtringit
*Concil. Trident. ſeſſion. 24.de refor. capit.*3. & an in
ſponſalibus de præſenti hoc decretum procedat,
diſponitur per Motum proprium Pii V. ſuper im-
pedimento publicæ honeſtatis: vides igitur quan-
tum honeſtas commendetur, & id præcipuè in
mulieribus debet obſervari, & occaſio turpitudinis
tolli, prout per legem noſtram providetur, ut &
alia inconvenientia ex coopertâ facie tollantur.Sed
nonnè dicitur *Eccleſiaſt.* 9. Averte faciem tuam à
muliere compta & nè circumſpicias ſpeciem alie-
nam: Quia, ut inquit text. *in capit. nec ſolo.* 32.
quæſtion. 5. non ſolùm tactu, ſed aſpectu quoque
appetitur, & appetit concupiſcentia fœminarum:
ſi ergo ita eſt, nonnè melius erit, mulieres ambu-
lare facie cooperta, quàm comptam & apertam &
viſibilem trahere faciem, ne hominibus ſit incen-
tivum concupiſcendi: ſed quia lex noſtra non per-
mittit comptas mulieres ambulare, neque quod
homines facies earum videant & perſpiciant, ſed
ſervent dictum illud *Sapien. dict. cap.9. Eccleſiaſt.*
Ideò cum hoc per illud capit. ſit prohibitum, pro-
videt in præſenti Legiſlator, ut & alia inconve-
nientia tollantur, nè mulieres cooperta ambulent
facie, non tamen ex hoc cenſetur permitti, ut ho-
mines facies earum ad concupiſcendum perſpi-
ciant, ſed in ſuo eſſe remanet dictum illud Sa-
pientis, Ne faciem mulieris homo intueatur, ne
ad concupiſcendum eam alliciatur.

Ibi, *En todos nueſtros Reynos.* Verba hæc gene-
ralia de urbanitate ſunt reſtringenda, prout regu-
lariter reſtringuntur, *ex l. ut gradatim ff. de mun.
& honor.* & ſic ut intelligantur & procedant in lo-
cis, & populis illis, ubi ſi mulieres facie cooperta
ambulaverint, militant inconvenientia in præfa-
tione noſtræ legis, & ſic in ſupplicatione propoſi-
ta & oſtenſa, prout militarit in curia, Hiſpali, Pin-
ciæ, & in aliis magnis & populoſis locis ex diver-
ſis gentibus habitatis, ubi viri non cognoſcunt
uxores ſuas coopertas, nec parentes filias, ob mul-
titudinem mulierum coopertarum vagatim ambu-
lantium, quò & ubi volunt, mutatis plerùmque
veſtibus: Sed in populis parvis, prout hîc Placen-
tiæ & ſimilibus ubi omnes cognoſcuntur mulieres
quantumcunque coopertæ ambulaverint, & ſe-
cum portent ſcutiferos cognitos, & plerunque fi-
lios ſuos, & filias, ceſſant legis noſtræ rationes,&
conſequenter ejus diſpoſitio & pœna, *ex* text. &
materia *in capit.cum ceſſante de appellat.* prooemium-
que legis inducit cauſam finalem, qua ceſſante,
ceſſat lex Quod quidem prooemium ſaltem ejus ra-
tiones ſub brevibus verbis legum compilatores de-
bent tranſcribere, ut ſic melius mens Legiſlatoris

percipiatur, & ratio legem condendi, ut ſecundum ejus rationem diſpoſitio & pœna reguletur, & nè detur avidis judicibus anſa moleſtandi ſubditos, & extorquendi ab eis pecunias contra mentem legis.

TITULUS IV.

De los Teſtamentos, y Commiſſarios para los poder hazer, y de los Executores, y Teſtamentarios.

Et quoniam in judiciis, materia Teſtamentorum, & Commiſſariorum, Executorumque eorum frequens eſt & quotidiana, ideò de his etiam in hoc libro poſt præcedentem tractatur, cùm & mulieres etiam teſtari poſſint, & quid ſit teſtamentum & plura alia proſequitur hic Did. Perez, & Matien. ſub l. 1. in gloſ. 1. *quæ miſſa facio, ut ad textualium declarationem deveniamus.*

IN LEGEM PRIMAM.

SUMMARIUM.

1 *Forma teſtamenti an mutari poſſit, & an ſit factio teſtamenti & forma juris poſitivi, & 2.*

3 *Minui ſolemnitates teſtamentorũ poſſunt per Principem; adeò ut & conſuetudine minui poſſint, n. 4. ubi & idem circa numerum teſtium.*

5 *Hiſpanus ſi teſtetur extra regnum exiſtens in loco ubi minor numerus teſtium de conſuetudine requiritur, valebit teſtamentum.*

6 *Duobus teſtibus tantum barbari teſtantur; & ideò ſi quis teſtetur apud eos, valebit teſtamentum cum duobus teſtibus.*

7 *Conſuetudo certæ progeniei, an poſſit minuere numerum teſtium teſtamentorum.*

8 *Conſuetudine Hiſpaniæ major natu ſuccedit in majoratu.*

9 *Omnis ille teſtari poteſt, qui expreſſè non reperitur prohibitus.*

10 *Excommunicatus an teſtari poſſit. & 11. limitatur.*

12 *Teſtari an poſſit damnatus ad perpetuum carcerem.*

13 *Teſtamentum ingredi volentis religionem an valeat.*

14 *Remiſſa ſolemnitate teſtamenti nuncupativi, cenſetur & remiſſa in donatione cauſa mortis, cum quatuor ſequentibus quid ſit tenendum.*

15 *Lex nova corrigens vel minuens legem antiquam in uno ex caſibus æquiparatis, cenſetur & in aliis idem facere, ubi quid ſi augetur.*

16 *Requiſita in actu conficiendo requiritur & in eo deſtruendo, 17.*

18 *Teſtes quinque requiruntur in ademptione legatorum, declara ut ibid. ubi & quot teſtes requiruntur quoties legatum revocatur à lege.*

19 *Donatio cauſa mortis quæ dicatur.*

20 *Teſtamentum in quo notarius dicit quod vult illud valere jure codicillorum, vel donationis cauſa mortis, & non aliter, an valeat ut teſtamentum.*

21 *Donationem cauſa mortis ſi quis fecerit in teſtamento, an cenſebitur legatum, vel donatio cauſa mortis.*

22 *Tabellio ubi adeſt confectioni teſtamenti, an quinque teſtes vicini requirantur, & 23.*

24 *Cautela ut teſtamentum coram quinque tantum teſtibus vicinis ſine tabellione confectum, valeat in perpetuum, ubi concluſiones ex text. noſtro reſumuntur, ibi. & n. 31. an litandi ſint inter eſſe putantes.*

25 *Caſus ubi teſtamentum valet minori numero quinque teſtium.*

26 *Teſtamentum coram notario Apoſtolico factum cum trib. teſtib. an valebit in loco, ubi tabelliones publici aderant. 26. & an coram tabellione de concejo n. 27. 28. & 30. limitatur & declaratur.*

28 *Deputatione officii ſemel facta alius in eo ſe intromittere non poteſt.*

29 *Notarii Apoſtolici, an poſſint ſe intromittere in conficiendis teſtamentis ad pias cauſas.*

31 *Ultima voluntas manu teſtatoris ſcripta, an valeat.*

32 *Teſtibus duobus probari poteſt factum fuiſſe teſtamentum cum debita juris ſolemnitate.*

33 *Vicinus quis dicatur.*

34 *Vicinitas teſtium in teſtamento adhibendorum tam in nuncupativo quam in ſcriptis teſtamento requiritur, ſed in teſtamento in ſcriptis in num. 35. contrarium ſuſtinetur.*

36 *Vicinitas teſtium ubi requiritur an in dubio præſumetur, num. 37. & 38.*

37 *Vicinitatis ſolemnitatis acquirendæ quæ ſint requiſita.*

39 *Vicinitas teſtium requiritur etiam in codicillis ſi minus quàm ſeptem ſint teſtes, & n. 40. ampliatur ſive teſtetur inter liberos, ſive non.*

41 *Fœminæ non poſſunt eſſe teſtes in teſtamento, ubi quid inter liberos, ubi & quid in codicillis, n. 42. & n. 43. quid eſſet de jure canonico, & n. 57. 58. iterum.*

44 *Teſtes teſtamenti non ſolum debent eſſe vicini, ſed & omni exceptione majores.*

45 *Majoritas teſtium an probanda ſit pro validitate teſtamenti in quo ſunt.*

Lex ubi requirit idoneitatem & legalitatem teſtium pro plena probatione vel in ſuperlativo gradu probanda eſt, ibidem.

46 *Mulier in cauſa criminali teſtis eſſe nõ poteſt, niſi ſit bona famæ; & ideò probanda eſt bona fama.*

Teſtes

47 *Teſtes teſtamenti nuncupativi an debeant eſſe rogati, & 48. & 49. ſequentibus uſque ad 57.*

49 *Lex minuens numerum teſtium non cenſetur minuere qualitates alias à lege requiſitas.*

50 *Teſtes inter liberos, & milites requiritur teſtes eſſe rogatos, & 51. & in teſtamento ruſtici, ut ibid.*

52 *Lex generalis non extenditur ad caſum particularem in corpore juris incluſum, niſi ſpecialem de illo caſu mentionem faciat.*

54 *Rogitus teſtium, an præſumatur. & 55. & 56. quid in teſtamento ad pias cauſas.*

59 *Religioſi, an poſſint eſſe teſtes in teſtamento.*

60 *Teſtes teſtamenti debent eſſe puberes, etiam in teſtamentis privilegiatis.*

61 *In teſtamento ruſticorum, an ſolemnitas legis noſtræ ſufficiat.*

62 *Venientes ab inteſtato ſi ſint inſtituti in ſecundo teſtamento minus perfectè facto, valet teſtamentum reſciſo primo: quid verò hodie erit ex legibus noſtris.*

63 *Teſtamentum nuncupativum, an ſit neceſſe coram teſtibus legi.*

64 *Forma eſſentialis teſtamenti in uno puncto concluditur.*

Teſtamentum inter liberos, vel ad pias cauſas, valet coram duobus teſtibus, ſi eis præſentibus notatum fuerit, el ſegundo verſic. ibid.

65 *Teſtator coram ſeptem teſtibus dicens illud eſſe ſuum teſtamentum, etiam ſi lectum non fuerit coram eis, valet ſi tradatur tabellioni præſenti.*

66 *Teſtes requiſiti in probanda expreſſa voluntate teſtatoris, an & iidem requirantur in probanda tacita voluntate, & 67. declaratur.*

68 *Probatio per conjecturas eſt probatio manifeſta.*

69 *Teſtatorem velle potius exonerare, hæredemque gravare cenſendum eſt.*

70 *Eadem quantitas ſi bis, vel ſæpius legatur alicui, non cenſetur multiplicatum legatum.*

71 *Legatum in dubio non præſumitur omnium. & 72.*

73 *Legatis centum alicui quoad vivat in teſtamento, & ultima voluntate, cenſetur annuatim legata, ſecus ſi in contractibus.*

74 *Dictiones quoad, donec, & quandiu, ſunt implicativæ, & præcedentium repetitivæ, & habent in ſe temporis revolutionem & intercapedinem. ut num. 75.*

76 *Dubia teſtatoris voluntas duobus teſtibus declaratur, ubi & n. 77. quod non hoc fœminæ ſufficiunt, & n. 78. quod per unum etiam teſtem ſufficiet id probari.*

79 *Teſtator ſi dicat ante teſtamentum ſe velle Titium heredem inſtituere, ſi poſt non inſtituat nihil agitur, & 80. declaratur.*

81 *Subſcriptio teſtatoris, an requiratur in teſtamento nuncupativo; ubi & quid in codicillis. Et n. 82. an & teſtes debeant ſubſcribere.*

82 *Subſcriptio non requiritur, niſi in caſibus à jure expreſſis.*

Teſtis teſtamenti, an requiratur quòd ſit vicinus loci illius, vel ſufficiat ſi vicinus loci ſubjecti.

83 *Sed an ſit teſtis notus & fidelis ſufficiet.*

84 *Datâ penuriâ teſtium tres teſtes ſufficiunt, ſive ruſticus teſtetur ſive non, vel ſit tempore peſtis, vel non, dum tamen ſint vicini, ut ibid.*

85 *Tempore peſtis an ſufficiant tres teſtes non vicini, ibidem, ponitur caſus.*

Penuriâ teſtium datâ ſi non adſint amplius quàm duo teſtes & notarius, ſufficiet, ubi narratur caſus mirandus.

Penuria teſtium poteſt per dictos teſtes probari; ibidem.

86 *Teſtamento relicta legata debentur quamvis in eo hæres non ſit inſtitutus. ubi num. 87. aſſeritur ceſſare jam Regulam contrariam antiquitus deſcriptam quod legata non deberentur; niſi eſſet adita hæreditas ex teſtamento illo, & ibi ampliatur, niſi eſſent repetita à venientibus ab inteſtato, ut n. 88. præſertim ſi clauſula codicillaris eſt appoſita, n. 89. & n. 90. declaratur.*

91 *Tacitè quid cenſetur relictum à venientibus ab inteſtato, ut num. 91.*

92 *Per verba, Quiſquis mihi hæres erit, an inducatur tacita repetitio venientium ab inteſtato.*

94 *Alius caſus ubi legata debebantur etiam non aditâ hæreditate per hæredem inſtitutum, quoties datur animus fraudandi in hærede, ut ibid.*

94 *Teſtamento irrito ex cauſa præteritionis, vel exhæredationis, debentur legata ejus, ubi limitatur; ut non procedat in legatis factis impugnanti teſtamentum, ex quo datur declaratio ad l. 24. Tauri inſcriptam, in l. 8. tit. 6. infra iſto lib.*

Legata debita rupto teſtamento ex cauſa præteritionis vel exhæredationis, quâ actione petantur; ibidem.

Legata univerſalia, an ſuſtinebuntur ex cauſâ præteritionis, vel exhæredationis, ibidem.

95 *Præteritione filii emancipati ſi rumpitur teſtamentum licet antea non conſervarentur, niſi certis perſonis; hodie tamen indiſtinctè conſervantur, & 96.*

Titulus de legatis præſtandis, an ſit hodie correctus & in quantum, & 97.

Authent. ex cauſa C. de lib. præt. non habet locum in exhæredatione vel præteritione filii emancipati ignoranter facta, ibidem.

98 *Juramentum interpoſitum in teſtamento habet vim clauſulæ codicillaris, & operatur, ut legata debeantur non adita hæreditate, ex cauſa præteritionis vel exhæredationis. & num. 99. ampliatur. & num. 100. declaratur & limitatur.*

101 *Juramentum nunquam ſupplet defectum conſenſus.*

102 *Aditio hæreditatis an requiratur in donatione mortis cauſa.*

103 *Teſtator ſi cancellavit inſtitutiones factas in teſtamento, non verò cancellavit legata, debentur ipſa legata, etiam non adita hæreditate. ubi declaratur & limitatur.*

104 *Ex præfatione facta in teſtamento colligitur cauſa finalis, quâ ceſſante ceſſat inſtitutio, non tamen legata.*

105 *In caſu l. fin. ff. de hæredib. inſtit. an debeantur legata in primo teſtamento relicta.*

Duobus teſtamentis poteſt quis decedere uno valido quantum ad inſtitutionem, alio invalido quantum ad legata.

106 *Favore libertatis ſuſtinetur teſtamento quoad legata ex cauſa præteritionis, vel exhæredationis nullo.*

Acquiſitio quæ fit præter regulas juris communis ex legis diſpoſitione, non appellatur acquiſitio propria, ſed adjectio bonorum, ibidem.

Legatum

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN ®
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

percipiatur, & ratio legem condendi, ut ſecundum ejus rationem diſpoſitio & pœna reguletur, & nè detur avidis judicibus anſa moleſtandi ſubditos, & extorquendi ab eis pecunias contra mentem legis.

TITULUS IV.

De los Teſtamentos, y Commiſſarios para los poder hazer, y de los Executores, y Teſtamentarios.

Et quoniam in judiciis, materia Teſtamentorum, & Commiſſariorum, Executorumque eorum frequens eſt & quotidiana, ideò de his etiam in hoc libro poſt præcedentem tractatur, cùm & mulieres etiam teſtari poſſint, & quid ſit teſtamentum & plura alia proſequitur hic Did. Perez, & Matien. ſub l. 1. in gloſ. 1. *quæ miſſa facio, ut ad textualium declarationem deveniamus.*

IN LEGEM PRIMAM.

SUMMARIUM.

1 *Forma teſtamenti an mutari poſſit, & an ſit factio teſtamenti & forma juris poſitivi, & 2.*

3 *Minui ſolemnitates teſtamentorũ poſſunt per Principem; adeò ut & conſuetudine minui poſſint, n. 4. ubi & idem circa numerum teſtium.*

5 *Hiſpanus ſi teſtetur extra regnum exiſtens in loco ubi minor numerus teſtium de conſuetudine requiritur, valebit teſtamentum.*

6 *Duobus teſtibus tantum barbari teſtantur; & ideò ſi quis teſtetur apud eos, valebit teſtamentum cum duobus teſtibus.*

7 *Conſuetudo certæ progeniei, an poſſit minuere numerum teſtium teſtamentorum.*

8 *Conſuetudine Hiſpaniæ major natu ſuccedit in majoratu.*

9 *Omnis ille teſtari poteſt, qui expreſſè non reperitur prohibitus.*

10 *Excommunicatus an teſtari poſſit. & 11. limitatur.*

12 *Teſtari an poſſit damnatus ad perpetuum carcerem.*

13 *Teſtamentum ingredi volentis religionem an valeat.*

14 *Remiſſa ſolemnitate teſtamenti nuncupativi, cenſetur & remiſſa in donatione cauſa mortis, cum quatuor ſequentibus quid ſit tenendum.*

15 *Lex nova corrigens vel minuens legem antiquam in uno ex caſibus æquiparatis, cenſetur & in aliis idem facere, ubi quid ſi augetur.*

16 *Requiſita in actu conficiendo requiritur & in eo deſtruendo, 17.*

18 *Teſtes quinque requiruntur in ademptione legatorum, declara ut ibid. ubi & quot teſtes requiruntur quoties legatum revocatur à lege.*

19 *Donatio cauſa mortis quæ dicatur.*

20 *Teſtamentum in quo notarius dicit quod vult illud valere jure codicillorum, vel donationis cauſa mortis, & non aliter, an valeat ut teſtamentum.*

21 *Donationem cauſa mortis ſi quis fecerit in teſtamento, an cenſebitur legatum, vel donatio cauſa mortis.*

22 *Tabellio ubi adeſt confectioni teſtamenti, an quinque teſtes vicini requirantur, & 23.*

24 *Cautela ut teſtamentum coram quinque tantum teſtibus vicinis ſive tabellione confectum, valeat in perpetuum, ubi concluſiones ex text. noſtro reſumuntur, ibi. & n. 31. an literandi ſint inter eſſe putantes.*

25 *Caſus ubi teſtamentum valet minori numero quinque teſtium.*

26 *Teſtamentum coram notario Apoſtolico factum cum trib. teſtib. an valebit in loco, ubi tabelliones publici aderant. 26. & an coram tabellione de concejo n. 27. 28. & 30. limitatur & declaratur.*

28 *Deputatione officii ſemel facta alius in eo ſe intromittere non poteſt.*

29 *Notarii Apoſtolici, an poſſint ſe intromittere in conficiendis teſtamentis ad pias cauſas.*

31 *Ultima voluntas manu teſtatoris ſcripta, an valeat.*

32 *Teſtibus duobus probari poteſt factum fuiſſe teſtamentum cum debita juris ſolemnitate.*

33 *Vicinus quis dicatur.*

34 *Vicinitas teſtium in teſtamento adhibendorum tam in nuncupativo quam in ſcriptis teſtamento requiritur, ſed in teſtamento in ſcriptis in num. 35. contrarium ſuſtinetur.*

36 *Vicinitas teſtium ubi requiritur an in dubio præſumetur, num. 37. & 38.*

37 *Vicinitatis ſolemnitatis acquirendæ quæ ſint requiſita.*

39 *Vicinitas teſtium requiritur etiam in codicillis ſi minus quàm ſeptem ſint teſtes, & n. 40. ampliatur ſive teſtetur inter liberos, ſive non.*

41 *Fœminæ non poſſunt eſſe teſtes in teſtamento, ubi quid inter liberos, ubi & quid in codicillis, n. 42. & n. 43. quid eſſet de jure canonico, & n. 57. 58. iterum.*

44 *Teſtes teſtamenti non ſolum debent eſſe vicini, ſed & omni exceptione majores.*

45 *Majoritas teſtium an probanda ſit pro validitate teſtamenti in quo ſunt.*

Lex ubi requirit idoneitatem & legalitatem teſtium pro plena probatione vel in ſuperlativo gradu probanda eſt, ibidem.

46 *Mulier in cauſa criminali teſtis eſſe nõ poteſt, niſi ſit bona famæ; & ideò probanda eſt bona fama.*

Teſtes

47 *Teſtes teſtamenti nuncupativi an debeant eſſe rogati, & 48. & 49. ſequentibus uſque ad 57.*

49 *Lex minuens numerum teſtium non cenſetur minuere qualitates alias à lege requiſitas.*

50 *Teſtes inter liberos, & milites requiritur teſtes eſſe rogatos, & 51. & in teſtamento ruſtici, ut ibid.*

52 *Lex generalis non extenditur ad caſum particularem in corpore juris incluſum, niſi ſpecialem de illo caſu mentionem faciat.*

54 *Rogitus teſtium, an præſumatur. & 55. & 56. quid in teſtamento ad pias cauſas.*

59 *Religioſi, an poſſint eſſe teſtes in teſtamento.*

60 *Teſtes teſtamenti debent eſſe puberes, etiam in teſtamentis privilegiatis.*

61 *In teſtamento ruſticorum, an ſolemnitas legis noſtræ ſufficiat.*

62 *Venientes ab inteſtato ſi ſint inſtituti in ſecundo teſtamento minus perfectè facto, valet teſtamentum reſciſo primo: quid verò hodie erit ex legibus noſtris.*

63 *Teſtamentum nuncupativum, an ſit neceſſe coram teſtibus legi.*

64 *Forma eſſentialis teſtamenti in uno puncto concluditur.*

Teſtamentum inter liberos, vel ad pias cauſas, valet coram duobus teſtibus, ſi eis præſentibus notatum fuerit, el ſegundo verſic. ibid.

65 *Teſtator coram ſeptem teſtibus dicens illud eſſe ſuum teſtamentum, etiam ſi lectum non fuerit coram eis, valet ſi tradatur tabellioni præſenti.*

66 *Teſtes requiſiti in probanda expreſſa voluntate teſtatoris, an & iidem requirantur in probanda tacita voluntate, & 67. declaratur.*

68 *Probatio per conjecturas eſt probatio manifeſta.*

69 *Teſtatorem velle potius exonerare, heredemque gravare cenſendum eſt.*

70 *Eadem quantitas ſi bis, vel ſæpius legatur alicui, non cenſetur multiplicatum legatum.*

71 *Legatum in dubio non præſumitur omnium. & 72.*

73 *Legatis centum alicui quoad vivat in teſtamento, & ultima voluntate, cenſetur annuatim legata, ſecus ſi in contractibus.*

74 *Dictiones quoad, donec, & quandiu, ſunt implicativæ, & præcedentium repetitivæ, & habent in ſe temporis revolutionem & intercapedinem. ut num. 75.*

76 *Dubia teſtatoris voluntas duobus teſtibus declaratur, ubi & n. 77. quod non hoc fœminæ ſufficiunt, & n. 78. quod per unum etiam teſtem ſufficiet id probari.*

79 *Teſtator ſi dicat ante teſtamentum ſe velle Titium heredem inſtituere, ſi poſt non inſtituat nihil agitur. & 80. declaratur.*

81 *Subſcriptio teſtatoris, an requiratur in teſtamento nuncupativo; ubi & quid in codicillis. Et n. 82. an & teſtes debeant ſubſcribere.*

82 *Subſcriptio non requiritur, niſi in caſibus à jure expreſſis.*

Teſtes teſtamenti, an requiratur quòd ſit vicinus loci illius, vel ſufficiat ſi vicinus loci ſubjecti.

83 *Sed an ſit teſtis notus & fidelis ſufficiet.*

84 *Datà penuriâ teſtium tres teſtes ſufficiunt, ſive ruſticus teſtetur ſive non, vel ſit tempore peſtis, vel non, dum tamen ſint vicini, ut ibid.*

85 *Tempore peſtis an ſufficiant tres teſtes non vicini, Azevedo in Recopilationem.* Tom. III.

ibidem, ponitur caſus.

Penuriâ teſtium datâ ſi non adſint ampliùs quàm duo teſtes & notarius, ſufficiet, ubi narratur caſus mirandus.

Penuria teſtium poteſt per dictos teſtes probari; ibidem.

86 *Teſtamento relicta legata debentur quamvis in eo hæres non ſit inſtitutus. ubi num. 87. aſſeritur ceſſare jam Regulam contrariam antiquitus deſcriptam quòd legata non deberentur, niſi eſſet adita hæreditas ex teſtamento illo, & ibi ampliatur, niſi eſſent repetita à venientibus ab inteſtato, ut n. 88. præſertim ſi clauſula codicillaris eſt appoſita, n. 89. & n. 90. declaratur.*

91 *Tacitè quid cenſetur relictum à venientibus ab inteſtato, ut num. 91.* [?]

92 *Per verba, Quiſquis mihi hæres erit, an inducatur tacita repetitio venientium ab inteſtato.*

94 *Alius caſus ubi legata debebantur etiam non aditâ hæreditate per hæredem inſtitutum, quoties datur animus fraudandi in hærede, ut ibid.*

94 *Teſtamento irrito ex cauſa præteritionis, vel exhæredationis, debentur legata ejus, ubi limitatur; ut non procedat in legatis factis impugnanti teſtamentum, ex quo datur declaratio ad l. 24. Tauri inſcriptam, in l. 8. tit. 6. infra iſto lib.*

Legata debita rupto teſtamento ex cauſa præteritionis vel exhæredationis, quâ actione petantur; ibidem.

Legata univerſalia, an ſuſtinebuntur ex cauſâ præteritionis, vel exhæredationis, ibidem.

95 *Præteritione filii emancipati ſi rumpitur teſtamentum licet antea non conſervarentur, niſi certis perſonis; hodie tamen indiſtinctè conſervantur; & 96.*

Titulus de legatis præſtandis, an ſit hodie correctus & in quantum, & 97.

Authent. ex cauſa C. de lib. præt. non habet locum in exhæredatione vel præteritione filii emancipati ignoranter facta, ibidem.

98 *Juramentum interpoſitum in teſtamento habet vim clauſulæ codicillaris, & operatur, ut legata debeantur non aditâ hæreditate, ex cauſa præteritionis vel exhæredationis. & num. 99. ampliatur. & num. 100. declaratur & limitatur.*

101 *Juramentum nunquam ſupplet defectum conſenſus.*

102 *Aditio hæreditatis an requiratur in donatione mortis cauſa.*

103 *Teſtator ſi cancellavit inſtitutiones factas in teſtamento, non verò cancellavit legata, debentur ipſa legata, etiam non aditâ hæreditate. ubi declaratur & limitatur.*

104 *Ex præfatione facta in teſtamento colligitur cauſa finalis, qua ceſſante ceſſat inſtitutio, non tamen legata.*

105 *In caſu l. fin. ff. de hæredib. inſtit. an debeantur legata in primo teſtamento relicta.*

Duobus teſtamentis poteſt quis decedere uno valido quantum ad inſtitutionem, alio invalido quantum ad legata.

106 *Favore libertatis ſuſtinetur teſtamento quoad legata ex cauſa præteritionis, vel exhæredationis nullo.*

Acquiſitio quæ fit præter regulas juris communis ex legis diſpoſitione, non appellatur acquiſitio propria, ſed adjectio bonorum, ibidem.

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN ® DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

107 *Legatum in minus ſolemni voluntate relictum perſona valdè dilecta teſtatori debetur à venientibus ab inteſtato.*

108 *Ardor liciti amoris operatur clauſulam codicillarem.*

109 *Fiſcus tenetur ad legata, & ad omnia in teſtamento contenta rupto teſtamento ex cauſa præteritionis, vel exhæredationis.*

110 *Legata an debeantur ex ruptione teſtamenti à fratre intentata propter turpem perſonam inſtitutam.*

111 *Spurius an dicatur turpis perſona, ut ea inſtituto in teſtamento frater teſtatoris quereleſt illud.*

112 *Legatum alicui factum, ut alii reſtituat ſi iſte legatarius prohibuit teſtatorem mutare teſtamentum, an debeatur legatum legatario, etiam non aditâ hæreditate.*

113 *Legatum debetur etiam non aditâ hæreditate, & viciata inſtitutione hæredis propter errorem in conjunctione perſonæ.*

114 *Legata pia ad ſui confirmationem non exigunt aditionem hæreditatis.*

115 *Legata debentur etiam non aditâ hæreditate ubi teſtator prohibuit detractionem Falcidiæ.*

116 *Intellectus l. 1. cap. de ſacro. Eccleſ. ibi, liber ſit ſtylus.*

117 *Legata ad ſepeliendum debentur etiam non aditâ hæreditate.*

118 *Stante ſtatuto ut hæreditate non aditâ debeantur legata, debebuntur.*

119 *Legata lege noſtrâ attentâ debentur etiam hæreditate etiam iis, quæ aditionem requirunt: ubi ex hoc dicitur pupillarem ſubſtentari.*

Legata debentur jam hæreditate non aditâ ex lege noſtra, etiam ſi hæreditas adiri poſſit, ibid.

120 *Aditio hæreditatis per venientes ſaltem ab inteſtato an requiratur ut legata debeantur et peti poſſint.* 120. *cum ſequent. maximè.* 136. *&* 137.

121 *Falcidia an hodie habeat locum, cùm hæreditate non aditâ debeantur legata, ubi quid in Trebellianica.*

122 *Fructus rei legatæ debentur à die mortis teſtatoris.*

123 *Dominium rei legatæ tranſit in legatarium à die mortis teſtatoris ficte, declara ut ibi, & num.* 124. *declaratur id verum, dum tamen res ſit teſtatoris, & num.* 125. *& dum tamen non ſit fideicommiſſum univerſale, & num.* 126. *quid in fructibus pendentibus, & quid in perceptis.*

127 *Fructus rei donatæ à quo tempore debeantur: ubi quid in fructibus facta meliorationis.*

128 *Fructus per teſtatorem percepti in ejus vita, non debentur niſi rem cum fructibus legaſſet; vel niſi fructus in univerſitate, ut in grege conſiſtant, quia tunc à tempore conditi teſtamenti debentur, ut & num.* 129. *ſi teſtator ex illa deceſſit infirmitate, ut ibi.*

130 *Moram quando quis dicatur incurriſſe cum fructus à die moræ debentur.*

131 *Executores hodie ex lege noſtra poſſunt compellere hæredes adire intra certum terminum, aliàs eo elapſo ipſi ſolvent legata, contra jus civile.*

132 *Executor teſtamenti poteſt vendere res hæreditatis datâ ſibi poteſtate vendendi, etiam ſi hæreditas non ſit adita.*

133 *Annus executoribus de jure datus ad implendum teſtamentum, currit etiam hæreditate non aditâ, ſervatâ formâ ut n.* 134. *& ibi an ignoranti currat iſte annus.*

135 *Executores teſtamentorum poſſunt agere contra hæredes pro legatis ſolvendis.*

136 *Codicilli hodie an dependeant à teſtamento, ita ut informato teſtamento informentur codicilli.*

138 *Legatario uſufructus à quo tempore fructus debeantur.*

139 *Hærede & venientibus ab inteſtato nolentibus adire, & ſic bonis ut vacantibus ad fiſcum pervenientis, an tenebitur ſolvere legata, vel fideicommiſſa. &* 141.

140 *Intellectus, l. recuſare, §. ſi fiſco. ff. ad Trebelli*

Bona tranſeunt in fiſcum cum ſuo onere, quomodo intelligitur, ibidem.

142 *Hæreditatis petitio ita competit fiſco ſuccedenti in bonis hæreditariis ſicut hæredi proprio.*

143 *Bona hæreditaria, an ſint ex lege noſtra obligata pro legatis.*

144 *Actio quæ competat legatario ad petendum legata & fideicommiſſa, hærede ſcripto repudiante, &* 146.

145 *Lex ubi confirmat aliquid, videtur illud confirmare cum omnibus ſuis qualitatibus.*

147 *Legata an debeantur ex teſtamento facto per teſtatorem coactum.* 145.

Lex 10. *tit.* 5. *part* 6. *an corrigatur per legem noſtram, ibidem, &* 149.

148 *Pupillaris ſubſtitutio, an conſervetur rupto teſtamento ex cauſa præteritionis vel exhæredationis, ubi quid in exemplari.*

150 *Tutelæ datio & executorum nominatio conſervantur, etiam ex remedio noſtri text. etiam ſi hæreditas non adeatur per hæredem ſcriptum.*

151 *Teſtamentum in quo non eſt hæres, valet quoad legata & cætera in eo contenta. & n.* 152 *quid corrigitur gl. l.* 1. *§. fin. ff. de vulgari. contrarium dicentis, & ibi an idem ſit extraneo hærede inſtituto, & num.* 153. *An tunc valebit in quinta parte.*

154 *Inſtitutio hæredis tacita vel præſumpta, nihil valebat de jure civili, niſi nomine proprio hæres nominaretur, & ibi ampliatur, & num.* 155. *etiam ſi diceretur, nomino hæredem quem in tali ſchedula nominavi, & n.* 156. *&* 157. *idem ſi fiat ad interrogationem alterius, ita in legitima alio titulo quàm inſtitutionis relinqui non poterat, ut n.* 158. *iſthæc tamen videtur quod hodie ceſſent ex lege noſtra, ut num.* 159. *cum ſequentibus pluribus uſque ad* 167.

160 *Teſtamentum in ſcriptis, an valeat omiſſa hæredis inſtitutione.*

161 *Filio an in legitima conditio aliqua poſſit apponi, & ſi apponatur an vitietur teſtamentum attentâ lege noſtrâ, necne?*

162 *Inſtitutionum facta valet de eo, qui aliàs hæres eſſe debebat.*

163 *Inſtitutio ad interrogationem alterius hodie valere ex lege noſtra aliqui tenent.*

Inſtitutum in re certa haberi loco hæredis, an ceſſet ex lege noſtra, ibidem.

164 *Legitimam ex lege noſtra quoquo titulo relinqui poſſe lege noſtrâ attentâ concluditur, ubi declaratur cum num.* 165.

166 *Legitima aſcendentium in bonis deſcendentium an quoquo titulo relinqui poſſit.*

167 *Verbum, Lego, adjectum univerſitati bonorum an hodie inducat hæredis inſtitutionem,* 167.

Inſtitutio ex lege noſtra, an & in teſtamento in ſcriptis neceſſaria non erit, ibidem.

Teſtament

Teſtamenti una diſpoſitio, in qua verba. Cum hæredis inſtitutione ſubaudienda non eſſe aſſerebatur per legem noſtram, approbatur, ibidem.

168 *Teſtamentum valet etiam ſi hæres inſtitutus noluerit acceptare hæreditatem, ut idem ſit ſi non potuerit, ubi n.* 169. *an tunc tranſmittet hæreditatem, ut ibi exemplificatur.*

Mulier per maritum relicta uſufructuaria omnium bonorum fratre teſtatoris poſt mortem uxoris hærede inſtituto, an ſi ipſe moriatur ante uxorem, conſolidetur proprietas cum uſufructu, ibidem.

170 *Inſtituto hærede extraneo poſthumus ſcienter præterito, licet teſtamentum non valeat, etiam ſi aliud poſthumus vellet, legata valebunt.* 170. *&* 171. *&* 173.

172 *Caſus voluntatis includit caſum impotentiæ, ita ut ſi hæres inſtitutus eſt incapax, admittitur ſubſtitutus poſitus in caſu voluntatis.*

Diſpoſitio facta in uno caſu extenditur ad alium: ubi verò ſimiliter idem diſponeret teſtator. ibi.

173 *Rupto teſtamento ex præteritione poſthumi an legata debeantur, ubi & n.* 174. *quid ſi adeſt clauſula codicillaris, vel ſi eſſet ad pias cauſas, ubi & quid lege noſtrâ attentâ. num.* 175. *& n.* 176. *quid ſi legata eſſent pia, & ad exonerationem conſcientiæ facta.*

177 *Executores teſtamentorum, cùm annus currat etiam non aditâ hæreditate, an poterit ſtatim vendere bona defuncti pro ſolvendis legatis. &* 178.

179 *Teſtamentum fratris rupto per fratrem ob turpis perſonæ inſtitutionem, an legata ibidem contenta debeantur.*

180 *Hæres an & hodie compelli poterit à fideicommiſſario univerſali adire hæreditatem.*

181 *Jus accreſcendi an detur hodie ex lege noſtra legatariis vel fideicommiſſariis.*

182 *Legitima ſicut olim, ita hodie jure fideicommiſſi relinqui poteſt.*

183 *Propria auctoritate an poſſit quis apprehendere poſſeſſionem legati.*

PRo hujus legis declaratione, quærendum eſt,
1 num forma teſtamenti † mutari poſſit? Et ad ejus declarationem diſcutiendum, num teſtamen-
2 ti factio † & forma ſit juris poſitivi, divini, vel gentium Et Sunt qui putant eſſe juris divini, ut *Levit.* 25. *cap. ibi. Hæreditatis jure tranſmittetis ad poſteros. & Num.* 27. *& in aliis plurib. locis:* alii verò exiſtimant eſſe juris naturalis *argumento legis fin. Cov. quorum bonorum,* lex naturæ fecit ſucceſſiones, *text. in auth. de hæred.* & Falcid. *§. principium, ibi (ſecundum naturam ei debetur ſucceſſio)* alii verò tenuerunt, inventionem eſſe juris gentium, licet quoad formam & ſolemnitatem ſint juris civilis & poſitivi. Ultima tamen fuit opinio tenentium teſtamenti ſucceſſiones, hæreditateſque eſſe de jure poſitivo, *ſecund. Gloſ. domini, in fin. in l. ex hoc jure ff. de juſtitia & jure,* prout has opiniones refert Mynchaca, *de ſucceſ. creatione §.* 1. *incipiente. Quæd quarta n.* 2. *cum ſeq. fol.* 6. *tom.* 1. *& Clarus in lib.* 3. *Select. ſentent. verbo, Teſtamentum, q.* 1. *et Tellius in l.* 4. *Taur. n.* 31. *& optimè Cov. lib.* 3. *var. c.* 6. *n.* 7. Et inter omnes convenit. 3. opinio, ſcilicet, quod quoad formam & ſolemnitatem eſt juris civilis, ſicut & ſucceſſiones & hæreditates juris civilis etiam ſunt, & inventio teſtamenti eſt de jure gentium, ut tenuit Bart. *in l. interdum n.* 7. *ff. de conditione indeb.* & hanc dicit magis communem Corneus, & alii relati per Cov. *dict. c.* 6. *num.* 7. & Clarus, & Minchaca *ubi ſupra,* & eſt maximi effectus ſecundum Clarum *ubi ſupra,* quoniam cùm ſit juris civilis & poſitivi quoad ſolemnitates, minui ſolemnitates hæ poterunt † per prin- 3
cipem, *arg. text. in §. ſed naturalia Inſt. de jure naturali gentium, & civil.* adeò ut & conſuetudine minui poſſint, † ut puta quod non publicentur & 4
ſimilia, ex text. *in l. publicati C. de teſt. & ex l.* 2. *C. quiadmo. teſt. aperian.* imò & circa numerũ teſtiũ minorẽ in teſtamentis adhibendũ, conſuetudo ipſa ſufficiens erit, prout apud Venetos extat conſuetudo conficiendi inſtrumenta coram tribus teſtibus, quod communiter ubique ſervari aſſerit Boerius *deciſ.* 228. *num.* 6. & Joannes Oroſcius *in l. de quibus n.* 129. *ff. de legibus,* & hæc eſt magis communis, ſecundum Burgos de Paz, *in l.* 3. *Tauri, n.* 576. Et cùm conſuetudo circa ſolemnitatem publicandi teſtamenta diſponere poſſit, cur & non circa numerum teſtium? quod inquit Oroſcius, *ubi ſupra* procedere ſive in civitatibus ſuperiorem non recognoſcentibus, ſive recognoſcentibus, etiamſi talis conſuetudo per dominum civitatis ignoretur, ſequendo ſententiam Bart. quam in judiciis & in ſcholis *ibidem* approbatam teſtatur, contra Jacob. & alios contra tenentes, imò quòd ſcientia principis requireretur ad hujus conſuetudinis introductionem, de quo alibi diximus in 2. tom. *in tit. de las preſcripciones,* cùmque conſuetudo hæc ſervari debeat, inferri poteſt quòd ſi aliquis Forenſis Hiſpanus à loco ubi ſimilis conſuetudo adeſſet, minorem numerum teſtium requirens quàm jure noſtro requiratur, teſtetur in loco illo extraneo, ſerveturque conſuetudinem dictam in teſtando cum minori numero teſtium, ſervandum eſt teſtamentum illud † in noſtra Hiſpa- 5
nia, nam conſuetudo loci ubi teſtamentum celebratur, ſervari debet, ſecundum text. *in l.* 2. *C. quemadmo. teſta. aperi.* & *ibi* Bald. & idem Bald. *in Rub. ff. de rerum diviſ. & conſ.* 265. *lib.* 4. *incip. Damaſce non ſervatur jus Romanorum* & Jaſ. *l. cunctos populos n.* 44. *C. de Summa Trinitate.* & Cifuentes hic *quæſt.* 21. *&* 22. *Roma. l. ſi non ſpeciali. Cod. de teſtam.* & idem Jaſ. *in l. jus autem civile num.* 31 *ff de juſtitia & jure.* Angel. *in §. litterarum inſtit. de rerum diviſ. gloſ.* 1. *l.* 7. *tit.* 1. *part.* 6. Socin. *conſi.* 33 *lib.* 2. Cœpola *de ſervitut. ruſticorum cap.* 28. & hæc eſt communis ſecundum Burgos de Paz, *in l.* 3. *Taur. n.* 587. & ſecundum Oroſcium, *ubi ſup. & n.* 136. dicentem quòd non defuerunt, qui contrariam communem dixerunt. Sed pro iſta eſt argumentum urgens, ſcilicet quòd teſtamenti factio eſt juris poſitivi, & ideò mutari poteſt conſuetudine, dummodò talis conſuetudo non diminuat teſtium duorum numerum, tunc enim non valeret, quia jus naturale refutaret, quod apud barbaros ſervatur, duobus enim † teſtibus 6
teſtantur, quod ſufficit ſecundum jus naturale & gentium, imò & divinum, ſic in Hiſpania valebit tale teſtamentum coram duobus teſtibus ſi quis apud barbaros teſtetur, ſecundum quod reperi relatum tenere Georgium Natam *in Clem. ſepe §. & quia coln.* 2. *de verb. ſignif.* & latiùs in *cap. quamvis pactum quæſt.* 4. *de pactis in* 6. & Cifuentes *l.* 3. *Taur. quæſtion.* 18. & ibi Anton. Gomez & Burgos de Paz. *n.* 624. & alii, licet contrariam

teneat

teneat Bart. *l qui à latronibus ff. de teſtament.*& li-
cet cum Bart. communem dicat Zaſius & Clau-
dius. *l. jus civile. ff. de juſt. & jur.* & quidquid
Jaſ. *ubi ſupra* , velit has communes contrarias
concordare , cujus concordia non placet,ſed con-
cordia Joannis Baptiſtæ de S. Severino , ſcilicet
quòd hæc ſecunda Bartoli opinio procedat in teſ-
tamento facto apud barbaros hoſtes & rebelles
populi Romani , prima verò procedat de teſta-
mento apud barbaros facto , cum quibus bellum
non habemus , plus placebat , niſi & inconve-
niens daremus maximum ex ea , videlicet quòd ſi
quis Chriſtianus captivus apud Turcas ibidem
teſtaretur attenta Turcarum conſuetudine , non
valeret in Hiſpania , quod dicendum non eſt ,
ideò tenenda erit prima communis opinio , eò
quòd ex conſuetudine minui poteſt numerus teſ-
tium teſtamentorum, prout & magis communem
dicens tenet Burgos de Paz , *ubi ſupra num.* 703.
qui *à num.* 695. *uſque ad* 714.id examinat,& *num.*
715 id declarat uno modo , & *n.*714. quòd ſi eſt
in portu , adeò , ut & conſuetudo certæ villæ vel
caſtri aut progeniei valebit , & teſtamenta ſecun-
7 dum eam facta † valebunt , ſecundum Suarez la-
tè *in l. quoniam in prioribus* 10. *ampliatione. num.*
15.cũ ſequentibus aliquibus:quam receptioré teſ-
tatur Oroſcius. *l.omnes n.*30.*ff.de juſt.& jur.* & ſe-
quitur Boerius *deciſione* 155. *num.* 29. Latiſſimè
Burgos *ubi ſupra, à n.* 588. *uſque ad* 624. Imò &
circa ſucceſſionem poteſt introduci conſuetudo ,
ſecundum dictos , maximè Suarez.*n.*12. & ſic vi-
demus quòd de conſuetudine totius Hiſpaniæ
8 major † natu , ſuccedit in majoratu aliis fratri-
bus excluſis,text. *in l.* 2.*tit.* 15.*part.*2.*& Covar. in
pract. cap.* 1. *num.*7.& ita videtur probari in l. 41.
*Taur.*poſita pro *l.* 1. *tit. de los mayorazgos* , *infra
iſto lib.*5. dum *ibi* per conſuetudinem inquit pro-
bari majoratum , quod latè examinat Oroſcius
*in d. l. de quibus ,n.*69. cum pluribus ſequentibus ,
ubi proſequitur , quid in regni ſucceſſione. Cùm
ergo ſit teſtamenti forma jure civili inducta nimi-
rũ ſi minui poſſit,prout per legẽ noſtram minuitur
illa quæ circa teſtiũ numerũ de jure civili & par-
titarũ antiquitus habebatur,& poſſe minui teſtatur
Decius relatus & ſequutus per Tellium.*l.* 3. *Taur.*
1.*p.v.*3. Quo diſcuſſo veniendum eſt ad textualia.

Ibi , *Si alguno* , intellige qui ſecundum jus teſ-
tari non prohibetur , nam verba hæc generalia de
habilitate ſunt intelligenda & reſtringenda , ſe-
cundum text. *in l. ut gradatim ff. de mune.& hono.*
non enim lex noſtra proceſſit ad habilitandum
omnes , etiam prohibitos teſtari , ad teſtandum ,
ſed tantum ad ponendum novam formam illis ,
qui de jure teſtari non prohibentur , & ideò de
non prohibitis verbum hoc , *Alguno* , eſt intelli-
gendum. Et qui ſint illi, qui teſtari prohibiti non
ſunt , cognoſces ex illis , qui prohibiti ſunt, quos
enumerant DD. in locis ordinariis , & in legibus
Partitarum,*in tit.* 1.*part.*6.& per Abbatẽ in Rub.*de
teſtam. & Ancar.*& alios in *c.*1.*eod.tit.*& latiùs per
Frãcũ.in rub.*de teſta.in* 6 qui quidẽ licet filiũ fami-
lias inter prohibitos numerent *ex l qui in poteſt. ff.
de teſtam* & damnatum ad mortem,*ex l.ſi quis filio
exhæredato.§.ſed ſi quis ff. de injuſto rupto* , tamen
jam *ex legibus* 4 & 5.*Tauri*,quæ pro *legibus* 3. &
4. noſtri tituli apponuntur , permiſſum eſt eis
teſtari , ut ibidem videbitis. Et ſic conſtitui poteſt
9 regula communis , ſcilicet,quod omnis † ille teſ-
tari poteſt qui expreſsè non reperitur prohibitus,
ſecundum Anton. Gom. *l.* 3. *Tauri. num.*1. *cum ſe-
quentibus* , ubi proſequitur perſonas prohibitas
teſtari.Ex quibus cùm excommunicatus prohibitus
non reperiatur, poterit optimè † teſtari , prout in 10
dict. *l.* 3. *Tauri. num.*5. tenet Ant. Gom. & Barba.
*conſil.*258. *vol.*1 Bald. *in l.fin. col.*3.*C.ſi à non comp.
jud.* Abb. *in Rub. de teſtam. col.*2. *Imol. cap.* 2. *eod.
tit.*Selva *de beneſi.*5. *par. quæſt.*4. *colum.*1. commu-
nemque fatetur Felin. *in cap. cum voluntate. De
ſententia excom.* idem Felin. *in cap. ad probandum.
colum.*2. *de re jud.* & Abb. *in rubr. n.*5. *de teſtam.*
Aretin. *in l.ſi quæramus ff.de teſtam.* Gualdenſis, *de
arte teſtandi,tit.*1. *cautela.* 10.& communem etiam
poſt alios plures teſtatur Benedictus *in cap. Rainu-
tius. verbo , Mortuo itaque teſtatore , num.* 288. &
hanc tenet eam fundans pro utraque parte Maria.
Socin. *cap. ſacris,à num.*475. *uſque ad* 485. *de ſen-
tent. excommu.* & Did. Per. *hic ſub l.*1. *tit.*2. *lib.*5.
*ordin. pag.*63. *col.*2. *cum duabus ſequentibus*, & ite-
rum *l.*1. *tit.* 5. *lib.*8. *ord. pagin.*175. *col.*2.& Spino,
in Speculo teſtam.in 11. *parte Rubrica, num.*69. Li-
cèt contrariam tenuerit Monach.*in c.quanquam. de
uſuris in* 6. & licèt hanc etiam dixerit communem
Barba. *in dict. cap* 2. *de teſtam.* per gloſ. *in cap. de-
cernimus, de ſentent. excommun. in* 6. quam profite-
tur ſingularem Francus,*in dict. Rub. de teſtam.in* 6.
& tenet Cœpola, *cautela* 117.Sed à priori commu-
ni non eſt recedendum in judicando & conſulen-
do , niſi ſit excommunicatus propter hæreſim , † 11
quia in eo ſpeciale eſt , ut teſtari non poſſit ſecun-
dum text. *in cap. excommunicamus §. credentes, de
hæreticis in* 6. *Authen.credentes Cod. eodem tit.* licet
teſtari damnato ad perpetuum * carcerem licitum 12
ſit, ſecundum Simancas *de Inſtit.catho.tit.*16. *num.
fin.* & Did. Perez, *in præſenti ſub dict. l.*1. *pagin.*64.
verſic. Quid in damnato. Sed an hodie ſacri Con-
cilii Trid. decreto attento teſtamentum ingredien-
tis religionem ante ingreſſum † factum valeat , 13
vide noviſſimè per concivem noſtrum docto-
rem Gutierrez,*in capit. quamvis pactum verſic. Dum
nuptui tradebatur, num.*4. *pag.*403. *de pactis in ſex-
to.* & alias perſonas, de quibus dubium erat an teſ-
tari poſſent , enumerat Julius Clarus *in lib.* 3. *Se-
lectarum ſentent. verbo , Teſtamentum.*

Ibi , *O otra poſtrimera voluntad*, putà donationẽ
causâ mortis,in qua quidem,ut ex his verbis patet,
idem numerus teſtium qui in teſtamento nuncupa-
tivo requiritur, cùm quoad effectus potius ultimis
voluntatibus quàm contractibus æquiparetur ut
communem aſſerendo tradit Covar.*in* 3.*p.Reſp. de
teſta.n.*15 cumque ultimis volũtatibus æquiparetur
remiſsâ ſolẽnitate teſtamenti nuncupativi,cenſetur
& remiſſa in donatione † causâ mortis,cùm æqui- 14
paratorum eadem ſit ratio judicanda , & eadem
diſpoſitio. Et quia lex nova corrigens vel minuens
† legem antiquam in uno de caſibus æquiparatis 15
cenſetur & in aliis corrigere vel minuere , prout
eſt juris regula , de qua in iſto titulo dicemus ,&
ponit eam Ant.Gomez *tomo* 3. *cap.*11. *in fine*, & ita
hanc opinionem in donatione causâ mortis tenent
Suarez *allegat.* 10. *col.*2. *in princip. pagin.* 174. *in
antiquis* & Covar. *ubi ſuprà n.* 21. & Anton. Go-
mez, *tomo* 2. *cap.*4. *num.*16. per text. expreſſum in
l. Marcellus ff.de donatio. cauſa mortis. & Covar.
ubi ſupra hoc optimè declarat , pro declaratione
conſiderans legem noſtram & *l.*3.*Tauri.infra* proxi-
mam,ſcilicet , quòd licet remittatur ſolemnitas vel
pars

certa à jure requiſita in teſtamentis , non cenſetur
pro eadem portione & parte,vel tanta pars remiſſa
ejus quæ in codicillis vel donatione causâ mortis
requirebatur, unde ſi lege nova ſufficiant quinque
teſtes in teſtamentis , non ex hoc in codicillis vel
donatione cauſa mortis ſufficient tres , ſed eadem
ſolemnitas requiretur , quam communem contra
Ripam teſtatur *ubi ſupra* ipſe Covar. ſed ſi augere-
tur dicta ſolemnitas in teſtamentis , non cenſetur
aucta in codicillis nec in donatione causâ mortis ,
ſecundum eum, *ibi ex Rom. ſingul.* 523. Ex quo vi-
debatur dicendum quod cùm antea quinque teſtes
requirebantur in donatione causâ mortis , ſecun-
dum text. *in l fin. Cod. de donation. causâ mortis*, &
ſi tot non aderant præſumebatur donatio inter vi-
vos ſecundum Alexand. & Jaſ. *n.*46. *l quæ dotis ff.
ſolut. matri.* non cenſetur minui numerus teſtium
per text. noſtrum in donatione causâ mortis & eo-
dem modo & fortius non requireretur quod ei teſ-
tes eſſent vicini prout in teſtamento nuncupativo
text. noſter requirit , & eſt ſubtilis conſideratio :
veruntamen contrarium eſt tenendum , imò quod
& in donatione causâ mortis requiritur idem nu-
16 merus teſtium & ejuſdem qualitatis vicinitatis †
ſicut in teſtamento nuncupativo ,quia lex noſtra
expreſsè ita requirit, nec ſtamus in meris conjectu-
ris præſumptionis , prout in doctrinis ſuprà relatis
pro prima opinione reſtatur , & ſic in certis non
eſt locus conjecturis;& cùm lex noſtra diſponat in
his verbis. *O otra poſtrimera voluntad.* Ita & nos
debemus intelligere diſpoſitum & per conſequens
eadem ſolemnitas requiretur in revocatione dona-
tionis causâ mortis, quia ea quæ in actu conficien-
17 do requiruntur , & in eo deſtruendo † debent ad-
eſſe ſecundum Hippolytum *in practicis §.reſtat.n.*9.
cum pluribus ſequentibus,& Decius relatus per Ant.
Gomez, *tomo* 2. *c.*4. *num.*19. & ſic in ademptione
18 legatorum quinque requiruntur † teſtes ſecundum
Covar. 2.*part.rubrica de teſtam.* §.11. *vel quod ſi co-
dicillis*.& hoc ſi ſine tabellione revocatio fiat, ſi ve-
rò cum tabellione , tres ſufficiant vicini tamen,li-
cet ſi legatum revocaretur à lege propter inimici-
tiam vel aliam cauſam lege expreſſam , ſecun-
dum eundem Covarr. *ibidem* , duobus teſtibus
19 ſufficeret cauſam illam probare , & quæ dicatur
donatio † causâ mortis ultra Covarruv. *d.*3. *p.ru-
brica* & etiam *in* 1. *par.*& ultra Jaſ. Alex. & Doct.
dict. l.quæ dotis , & Dueñas *reg.*217. vide per Cla-
rum *in lib.*3. *ſelectarum, verbo donat. q.*4. & conci-
vem meum Doctorem Gutierrez in tractatu de ju-
ramento confirmatorio. 1. *part. capit. duodecimo.*
Quod tamen ſi quis vocato notario & ſeptem teſti-
bus in modum condendi teſtamentum ſolemne,
legata fecit,inſtituit hæredem univerſalem ore pro-
prio nominando eum , deinde notarius imperitus
20 fortè volens apponere clauſulam codicillarem
ſcripſit quòd quidem teſtamentum & ultimam vo-
luntatem dictus teſtator voluit & vult valere jure
21 codicillorum vel donationis causâ mortis & non
aliter neque alio modo, an talis ſcriptura † poterit
in vim teſtamenti ſuſtineri , vide Julium Clarum
*ubi ſupra verbo teſtamentum quæſtione quarta , num.
final.*& an ſi quis in teſtamento fecerit donationem
22 causâ mortis nunquid cenſebitur , tanquam lega-
tum † vel tanquam donatio causâ mortis , vide
eumdem Clarum *in dicto verbo donatio. q.*5. *n.*3.

Ibi.*Con eſcrivano publico.*Ex litterarum noſtri tex-
tus corruptione proceſſit aliquando dubitari ,
num & dum tabellio publicus exiſtebat præſens ad
confectionem teſtamenti nuncupativi , de quo
lex noſtra & nos in ea loquemur, requirerentur &
quinque etiam teſtes vicini , † & aliquibus viſum
eſt quod ſic, ex verbis aliis noſtri text.*ibi.Y ſi no pu-
dieren ſer avidos cinco teſtigos ni eſcrivano en el dicho
lugar.* Ponderando dictionem illam (ni) quæ co-
pulativa eſt, ut diximus *in lege decima , titulo pri-
mo, ſuprà libro præcedente*,& cum copulativa ſit ver-
bum illud , *Ni eſcrivano* , ad proximè præceden-
tia referendum videtur , ſcilicet ad illa, *Y ſi no pu-
dieren ſer avidos cinco teſtigos.* Ergo ſi cum eis repe-
riri poteſt tabellio , omnino adeſſe debet ad eſſen-
tiam & validitatem teſtamenti nuncupativi , item
& ex alio quod lex noſtra diſponit , ſcilicet , quod
cum teſtamentum hoc coram tabellione non ſit ,
ſint ſeptem teſtes præſentes ; ergo ſi ſeptem debent
adeſſe cùm tabellio non adeſt , requiretur tabellio
ſi tantum quinque adſint teſtes, quibus conſidera-
tionibus hanc opinionem tenere voluerunt Covar-
ruvias *in capite cum eſſes, numero primo de teſtament.*
& Tellius *in ſecunda par. legis tertia. Tauri numero
decimo quarto* , & in tranſitu retigit Gregorius Lo-
pez *l.*22. *verbo Cinco. In fine tituli primi partita ſex-
ta*, & Cifuentes *in lege tertia Tauri.* Contrarium
tamen tenendum eſt intrepidè , imò quod quan-
tũcunque teſtes reperiri poſſint,ſufficiant tres teſtes
vicini ſi tabellio adeſt confectioni nuncupativi teſta-
menti,& quinque vicini ſine tabellione quantũcun-
que tabellio inveniri poſſet , ex textu noſtro ita ex-
preſſis verbis id probante , ut nulla inductione
ejus egeamus ibi.*Y ſi lo hiziere ſin eſcrivano,que ſean
y alomenos cinco teſtigos vezinos ſegun dicho es.* Ec-
ce ergo quomodo textus diſponit ſine tabellione
ſufficere quinque teſtes vicinos , nec diſtinguit re-
periri poſſit vel non tabellio , item & quia ſi hæc
opinio non eſſet tenenda, nulla differentia conſti-
tueretur in lege noſtra , prout conſtituitur inter
hunc caſum , & illum quoties tres teſtes tantum
adſunt , & ſic neceſſariò ut vera ſit differentia ho-
rum caſuum tenendum eſt quinque teſtes vicinos
ſine tabellione ſufficere, quantumvis tabellio in lo-
co adeſſet. † Nec obſtant verba illa noſtri text pro 23
prima opinione ponderata, quoniam licet videan-
tur urgere contra iſtam ſecundam opinionem, ni-
hil tamen obſtat & urgent , eò quòd verba dicta,
Ni eſcrivano en el dicho lugar , non ſunt referenda
ad illa alia verba , *Cinco teſtigos* : ſed ad illa tan-
tum , quæ in principio lex noſtra propoſuit : *De-
ven ſer preſentes a lo otorgar alomenos tres teſtigos.*Hoc,
ſcilicet , modo referendo ſingula ſingulis , quod ſi
neque teſtes vicini reperiri poſſunt coram quibus
ſine tabellione nuncupativè teſtari poſſit , neque
itidem tabellio reperiatur , quoties non quinque
ſed tres tantum teſtes reperiuntur , tunc ſufficiant
tres tantum teſtes vicini, & ſic verba hæc, *Ni eſ-
crivano en el dicho lugar* , limitent primam noſtri
text. diſpoſitionem , & verba priora ejus , nec ex
hoc negatur diſpoſitio præcedens , ſcilicet , quod
quoties non vocatur tabellio , qui reperiri poterat,
fieri poſſet nuncupativum teſtamentum coram
quinque tantum teſtibus vicinis , aliter enim dicta
differentia noſtri text. adſintne quinque an verò
tres tantum teſtes vicini , nullius eſſet effectûs, ne-
que limitatio dicta de tribus teſtibus ſine tabellio-
ne , quoties nec tabellio neque alii plures teſtes
quàm tres reperiri poterant, eſſet de regula, prout
debet eſſe, nec eſt ſumendum argumentum à con-
trario

trario ex verbis illis, *Ni eſcrivano en el dicho lugar.* Ubi dictæ abſurditates reſultarent, & illuſoria in dictis redderetur diſpoſitio noſtri textus, non itidem obſtant huic ſecundæ opinioni illa alia verba ſupra pro prima ponderata opinione ibi. *Pero ſi el teſtamento fuere hecho ante ſiete teſtigos.* Quoniam verba hæc procedunt ut ex ſequentibus verbis patet. *No vezinos.* Quoties teſtes illi ſeptem non ſunt vicini, neque adeſt tabellio confectioni teſtamenti coram illis ſeptem teſtibus facti, & ratio quare in hoc caſu ſeptem requiruntur, eſt ex eo quòd in teſtibus non vicinis & incognitis facilius falſitas adhiberi poſſet, nec facilè poſſet detegi, & ideò major numerus eorum requiritur, quàm in vicinis in quibus vicinis & ſic cognitis teſtibus detegetur faciliter falſitas, ſi quæ aderat, & ſic hæc ſecunda opinio tanquam vera & in practica quotidie receptâ tenenda eſt cum Antonio Gomez, *l.3.* Tauri *numero quadrageſimo-ſeptimo in medio*, & voluit Greg. *verbo. En paridad. In d.l.6. titulo primo, parte 6.* & iterum in lege prima, *verbo, Ante ſiete. titulo primo. ead. p.6* & Covar. *ubi ſupra num. 2. in medio* dum generaliter loquitur, & Caſtillo. *d.leg. 3.* Taur. *numero primo, gloſſa prima*, & Burg. de Paz *ibidem numero* 826. & Mench. *de ſucceſ. creat. libro tertio §. vigeſimo primo, numero* 20. & poſt hæc vidi Matienço ſic ſuccinctè tenentem in præſenti *in gloſſa tertia, numero ſexto*, & hanc etiam videtur tenere idem Telius ſibi contrarius *in ſecunda parte, dicta lege tertia Tauri numero decimo-nono, verſiculo reſpectu vero.* & Gomezius Leon. *in centuria informationum juris loco.* 55. *&* 58. *numero ſecundo*, & iterum *in loco decimo-tertio*: & ſic inquit Joannes de Deo relatus per Joannem Andream *in additionibus ad Speculato. titul. de inſtrument. edit. §. compendioſè numero decimo-quarto verſiculo ſed nunquid. verbo in fine*, quod apud Hiſpanos non ſcribitur teſtamentum ſed vocantur teſtes, debent tamen
24 advertere hæredes & legatarii deſcripti in tali teſtamento coram quinque teſtibus vicinis tantum confecto, ut citatis iis quorum intereſt, ſcilicet illis qui ab inteſtato † ad bona illa devenire debebant, quod compareant coram judice loci & petant redigi in publicam formam teſtamentum illud, examinando illos quinque teſtes, qui interfuerunt ut cum juramento deponant & declarent ſic ut ibi ſcriptum eſt teſtatorem diſpoſuiſſe, ut inquit text. *in l.4 tit.2. part. 6.* & *ibi* gl. & *inferius* latiùs dicetur: aliter enim, niſi hoc fecerunt in vita teſtium illorum, eis mortuis deriſos ſe reperient, & nihil operabitur teſtamentum illud, & ſicut percipias mentem & ſubſtantiam noſtræ legis colligo ex ea ſequentes veriſſimas concluſiones eâ attentâ.

Prima ſit igitur concluſio: ſcilicet quod teſtamentum nuncupativum factum coram tabellione, & tribus teſtibus vicinis illius loci ubi teſtator, validum eſt & firmum, etiam ſi plures alii teſtes reperiri poſſent.

Secunda concluſio, teſtamentum nuncupativum (nam de hoc loquimur *in hac lege*) factum coram quinque teſtibus vicinis ſine tabellione, validum eſt & firmum etiam ſi tabellio reperiri poſſet, ut patet ex dictis, & ex ſequentibus clariùs patebit ſic legem noſtram determinaſſe.

Tertia concluſio, teſtamentum nuncupativum factum coram tribus teſtibus vicinis, ſi quinque nec tabellio reperiri potuerunt, validum eſt & firmum, & hoc probant illa verba noſtri textus, *Y ſi no pudieren ſer avidos cinco teſtigos ni eſcrivano, &c.* Itaque verba hæc limitativa ſunt præcedentium, ſcilicet, quod ſi quinque teſtes reperiri non poſſunt, qui quidem ſi vicini ſunt, ſufficiunt ſine tabellione ut in ſecunda concluſione, nec itidem poteſt reperiri tabellio, qui quidem cum tribus teſtibus vicinis ſufficiebat ut in prima concluſione tunc iis quinque teſtibus vicinis deficientibus ſine tabellione, & tabellione deficiente, ubi quinque teſtes vicini non reperiuntur, tunc utique ſufficient tres teſtes vicini, & hic eſt literalis intellectus & veriſſimus noſtri textus, & in practica receptus, & communis ſecundum quem ſupra d. ſecunda opi-
nio, ſcilicet, quod quinque teſtes vicini ſufficiunt 25
ſine tabellione etiam ſi tabellio reperiri poſſit veriſſima eſt & tenenda, & plures alios caſus ubi minor numerus quàm quinque teſtium † ſufficit in teſtamentis vide per Mincha. *de ſucceſſionibus creationum, libro tertio §. vigeſimo-primo, numero vigeſimo-ſecundo, cum pluribus ſequentibus.*

Quarta erit concluſio, & finalis circa hæc, & limitativa omnium præcedentium, ſcilicet, quod teſtamentum nuncupativum factum coram ſeptem teſtibus non vicinis, nec coram tabellione, etſi reperiri poſſet, habet tamen alias qualitates jure requiſitas, validum eſt & firmum: & rationem hujus concluſionis in præcedentibus aſſignavimus, & ex hac concluſione colligitur manifeſtè quàm vera eſt concluſio ſecunda per nos propoſita, nam ſi cum ſeptem teſtes non vicini adſunt tabellio non requiritur, igitur neque cum vicini quinque reperiuntur, quia vicinitas ſupplet defectum illorum duorum ad numerum ſeptenarium non vicinorum requiſitum, ex quibus verba noſtri textus uſque ad verſiculum *y mandamos* remanent ſatis declarata & clara.

Ulterius & ſecundò in propoſitum verborum noſtri textus & hujus gloſſæ primò propoſitorum quærendum eſt quod ſi teſtator volendo teſtari coram tabellione publico & numerario in loco ubi
numerarii adſunt tabelliones, & non reperiatur ta- 26
lis tabellio propter quod teſtatus eſt coram aliquo notario apoſtolico cum tribus teſtibus tantum cum alii reperiri poſſent an valebit illud † teſtamentum, & videtur dicendum quod non, quia omnia inſtrumenta publica ſive teſtamenta coram tabellione publico & numerario fieri debent per contrahentes, aliàs nihil valent, ex text. *in lege prima, titulo 25 libro quarto. ſupra* quem ad hoc allegat Covar. *in practicis cap.*19. *num. fin. in fine*, imò & ſecundum *l.*19. *ejuſdem tituli & libri*, his notariis apoſtolicis ſub gravi pœna prohibetur ne inter laicos inſtrumenta, contractus vel teſtamenta conficiant & ipſis laicis inſuper ſub pœna idem prohibetur, hacque de cauſâ diſponitur, *in lege octava, titulo decimo tertio, libro primo, ſupra*, ut Epiſcopi & perſonæ Eccleſiaſticæ in locis ſuis ubi temporalem habent juriſdictionem publicos regioſque tabelliones habeant examinatos & approbatos in regio conſilio quibuſcum acta judicialia & extrajudicialia & inſtrumenta ac teſtamenta conficiantur, & quod ſuper hoc dentur Regiæ proviſiones, non verò per notarios apoſtolicos hæc adimpleantur, idque adeo
verum eſt quod nec etiam coram tabellione con- 27
cilii vulgo *de concejo* in locis ubi publici & numerarii adſunt, hæc fieri poterunt inſtrumenta & teſtamenta, & acta judicialia † ſecundum textum *in dicta lege prima, titulo vigeſimo-quinto, ſupra libro quarto,*

quarto, nam cum per Regem propoſiti ſint tabelliones hi publici & numerarii in loco & civitate quibus authoritas publica à ſolo principe dari poteſt ſecundum Covar. *dicto capite decimo-nono, columna finali.* merito ſi ipſis tabellionibus publicis & numerariis præſentibus alii dicta conficere non poſſint, ſemel enim factâ deputatione alicujus offi-
28 cii alius in eo ſe intromittere non poteſt,† ex Bald. *lege prima, Codice de poſtula & in lege ſecunda, Codice quomodo. & quan. Judex.* gloſſ. *l.ſeptim. titulo nono, par.*2. ad Regemque pertinet homines eligere, qui tales contractus faciant, ſecundum Avend. *capite decimo prætorum, numero quarto ubi ſupra & cum iſtud, ubi verſ.*7. Ita in propoſito tenere videtur, & ſic (ut ad noſtram revertamur quæſtionem) teſtamentum nuncupativum factum coram Apoſtolico notario nulla diſtinctione facta reperiri poſſit necne tabellio publicus, & cum tribus teſtibus, vel coram tabellione *de concejo* examinato & approbato, ubi adſunt publici & numerarii & cum illis tribus teſtibus, cum alii teſtes plures reperiri poſſent, nullius eſt momenti, & ita legum dictarum & noſtræ diſpoſitionibus attentis tenendum videtur, & ita ſentit Roderi. Suarez *in l poſt rem. §.ſed pro evidentia, numero 36. in principio pagina.*325. *ff. de re judic.* Et hoc non tam ex diſpoſitione dictæ *legis primæ, titulo vigeſimo-quinto. libro quarto ſupra*, quàm ex diſpoſitione dictæ legis. 19. & ſequentis, *titulo eodem vigeſimo-quinto, & libro* 4. expreſſè prohibentium & defendentium ne notarii apoſtolici ſeſe circa temporalia & profana intromittant, quidquid voluerit aliud dicere Didac. Perez *in lege* 26. *titulo 3. libro 1. ordinam.* nam loquitur contra dicta jura inhabiles tales notarios ad hæc reddentia, coram tabellionibus verò *de concejo* ubi publici & numerarii non adſunt, vel coram regiis tabellionibus vulgo, *Eſcrivanos reales*: Deficientibus tabellionibus publicis & numerariis & itidem deficiente tabellione *de concejo* fieri poterunt dicta teſtamenta, & valebunt coram eis cum tribus teſtibus vicinis etiam ſi alii teſtes reperirentur quia dicta lex prima, *titulo* 25. non eos inhabilitat in hoc caſu, ſed permittit potiùs, ut inquit Avendaño. *dicto capitulo decimo. prætor. numero ſexto, libro primo.* &
29 ita teneo. Sed an notarii hi apoſtolici poterunt † ſe intromittere in conficiendis teſtamentis ad pias cauſas vide per Burgos de Paz *l. 3. Tauri. n.* 765. *cum ſequentibus pluribus.* Eſt tamen verum quod ſi in teſtamento nuncupativo non ad pias cauſas facto intervenirent cum notario apoſtolico coram quo confectum fuit, quatuor teſtes vicini, & ipſe
30 notarius itidem † erat vicinus, valeret equidem voluntas teſtatoris, & à fortiori valeret ſi quinque teſtes vicini adeſſent & hoc non ex vi teſtamenti, quia nullum eſt & nullam facit fidem, eo quod coram notario apoſtolico eſt confectum ex *d.l.*19. ſed ex depoſitionibus ipſorum teſtium & notarii deponentium illam fuiſſe determinatam voluntatem ipſius teſtatoris redigendo in publicam formam coram tabellione publico & numerario ex mandato judicis, & cum citatione partium intereſſe prætendentium dicta ipſorum teſtium prout faciendum eſt ut valeat & probetur illa teſtatoris voluntas, ut in ſimili inquit Avend. *d.cap* 10. *num.* 6. *verſiculo ubicunque lib.*1. & Antoni. Gomez l.3. *Tauri n.*46. & expreſſius Didacus Perez. *l.4. tit.*8. *lib.*5. *ordi. verſic. quæritur tamen col.* 1074. *in fine cum ſequenti.* & Meſius gloſ. *l.1. tit.1. par.6.* & eo quod notarius ille ut teſtis valet deponere ſecundum Covarr. *in cap. cum eſſes n.1. & 2. de teſtamen.* & an tunc debeat aliquis citari ad depoſitiones
dictorum teſtium † dubitabat Caſtillo *l.3. Tauri* 31
*fol.*32. *colum.*2. *cum ſequent.* & nulli dubium quin citandi ſint illi qui ab inteſtato ſuccedere poterant tali teſtatori, aliàs nihil fit. Sed an ultima voluntas manu teſtatoris ſcripta ſine teſtibus & notario valida ſit, vide Covar. *cap. relatum.*1. *num.*12. *extra de teſtamen.* ubi inquit id indubitatum eſſe valere ſi indubitatum ſit teſtatorem illam ſcedulam manu ſua ſcripſiſſe & ſe retuliſſe ad eam pro teſtamento, quod tamen conſtabit per confeſſionem venientium abinteſtato, vel per teſtes qui licet ibi deſcripti non ſint, adfuerunt præſentes tempore quo teſtator ſe ad illam ſchedulam retulit pro teſtamento, & optimè per Craſſum *lib. ſententiarum verbo teſtamentum. q.*3. *numer.*8. *verſ. quæſtio item.*

Ibi, *Cinco teſtigos.* Non corrigitur ex his verbis numerus teſtium in nuncupativo teſtamento à jure civili & partitarum requiſitus ex *l.1. tit.1. partit.* 6. ſed potiùs diminuitur adhibitâ vicinitatis qualitate, ſcilicet, ut ſicut antea ſeptem teſtes requirebantur in dicto teſtamento ſine tabellione confecto quamvis vicini non eſſent loci ubi conficiebatur, hodie tamen quinque ſufficiant etiam ſi non adſit tabellio, dum tamen vicini ſint, & ſic jure optimo dicit Telius in 1. *parte legis.3. Tauri, num.*4. & clariùs *num.*16. legem hanc ordinamenti in nullo corrigere jus commune, ſed tantum, prout ex ejus ſerie patet, vult dare novam formam ſecundum quam cùm teſtator voluerit coram tabellione teſtari, teſtatur adhibitis tribus teſtibus vicinis & tabellione, vel quinque vicinis ſine tabellione vel ſeptē etiam non vicinis ſine tabellione habentibus qualitates à jure requiſitas, quæ eſt optima & vera conſideratio, quamvis Antoni. Gomez. *l.3. Tauri. n.* 47. *in principio* velit hanc l. correctoriam
eſſe in totum juris civilis. Imo & quod pius eſt quod 32
poteſt per duos tantum † teſtes probari quod totidem teſtes per legem requiſiti in illo teſtamento adfuerunt & intervenerunt ſecundum Matthæum Afflictis *deciſione.* 14. *n.*5. & Ciſuentes *l.3. Tauri quæſt.* 11 ex quibus ceſſat dictum Jaſ. *in conſilio* 157. relati per Peraltam *l.ſi quis in principio teſtamenti. de legat.* 3 *num.* 59. dicentis quod ſi amplius quàm quinque teſtes adſint in teſtamento, vitiabitur teſtamentum, cujus contrarium *ibi* optimè tenet Peralta, cùm leges non exceſſum, ſed defectum invalident.

Ibi, *Vezinos.* Quis talis dicatur † tradit latiſſi- 33
mè *in l.3. Tauri*, Burgos de Paz verbo *vezinos*, & vicinitas hæc requiritur ſive ſit teſtamentum nuncupativum † ſive in ſcriptis, ut ad hanc allegatur opinionem gloſ. antepenultima *l.1. tit.1. partit.6. & verbo, Ante ſiete teſtigos.* Et Tellus *in* 2. *parte, l.3. Tauri num.*15. & Caſtillo *ibidem numero* 1. in gloſ. *La ley. In principio*, ſalvâ tamen eorum pace teneo non eſſe neceſſe in teſtamento in ſcriptis teſtes eſſe
vicinos † eo quod text. noſter in teſtamento tan- 34
tum nuncupativo loquitur prout ex. *l.ſequente* patet, & in teſtamento in ſcriptis lex ſequens non requirit teſtium vicinitatem, ergo nec nos requirere debemus, præſertim cum *ex l. noſtra* ubi major numerus quàm quinque teſtium adeſt, vicinitas etiam in teſtamento nuncupativo non requiritur, & ſic tenendum eſt in teſtamento in ſcriptis vicinitatem teſtium non requiri, cum Burgos de Paz, & aliis per me relatis in *l.ſequenti in gloſ.* (*ſiete*)

te) & gloſſator & Telius & Caſtillo pro contrariis
allegat nihil tale dicunt, nec aſſerunt in teſtamen-
to in ſcriptis ſed tantum in nuncupativo : ſed an
in caſu in quo requiritur vicinitas teſtium præſu-
36 matur † in dubio, & in hoc Doct. noſtri contrarii
ſunt, nam Telius ipſe in *d. l. Tauri.2. p. num.* 15.
& 16.& Avend. *reſponſo.* 14. & Matienzo *hic gloſ.*
5. num. 11. *cum ſequentibus* inquit, quod non præ-
ſumentur vicini, ſed quod ipſe hæres id tenebitur
probare, cum ſit fundamentum ſuæ intentionis &
contrarium probare ſit merè negativam probare.
Item quia vicinitas eſt quid extrinſecum & in fa-
cto conſiſtens, populi enim conſenſus debet ad-
eſſe, inſuper habitatio per decennium & fidejuſſo-
37 rum † præſtatio ibidem permanendi, ut traditur
per Doct. maximè Burgos. *l. 3. Tauri.* 1. *par. num.*
512.& Boerium *deciſione.* 260. *num.* 17. & Barr.
dicentem ita uti in *l. 1. col. 4. ff. ad municipales*, undè
38 & debet contribuere † in tributis, ſecundum eos
& Math. Afflictis *deciſione*, 384. facta autem non
præſumuntur niſi probentur, igitur non eſt præ-
ſumenda vicinitas hæc. Contrarium tamen, imò
quod præſumatur, tenuit Greg. *in d. l. 1. tit. 1. par.*
6. gloſ. ante ſiete, & Didacus Perez *hic paginâ* 89.
& 90. *in fine*, ita quod per hæredem probari vici-
nitatem non ſit neceſſe, ſatiſque dicitur formam
noſtri text. probari circa vicinitatem teſtium, ſi per
jus præſumitur in dubio, contrario non apparen-
te & demonſtrato per aliquem quod non ſint vici-
ni, ego tamen in hac contrarietate uti concordia
crederem poſſe, ſcilicet, quod ſi per contradicen-
tem teſtamento non allegetur teſtes non eſſe vici-
nos, tunc equidem in dubio præſumentur tales
etiamſi in teſtamento nihil de vicinitate eorum
dicatur, ſed ſi allegetur vicinos non eſſe neque in
teſtamento aliquid ſuper hoc per tabellionem aſſe-
ratur, tunc equidem non præſumerem eſſe vici-
nos niſi probetur, quia per contradictionem effi-
citur res dubia & hæredi incumbit probare vali-
ditatem teſtamenti, cum ſit fundamentum ſuæ in-
tentionis, ſin autem in teſtamento per tabellio-
nem aſſeratur teſtes eſſe vicinos, tunc quantumvis
adverſarius id neget præſumetur pro vicinitate,
niſi contrarium probetur, quia ſicut creditur ta-
bellioni & ejus teſtamento circa alia contenta in
eo, videlicet quod talis teſtatus fuit & eo modo
quo ibidem continetur, & quod tot & tales teſtes
interfuerunt niſi contrarium probetur, ita & eo-
dem modo credendum eſt circa vicinitatem teſ-
tium in teſtamento per eum aſſertam, & hoc quo-
ties ipſe tabellio aſſereret illos eſſe vicinos, ſecùs
verò ſi diceret, qui teſtes aſſeruere eſſe vicinos il-
lius loci, quia cum tunc tabellio id non affirmet
ſed in dicto teſtium relinquat, ſi allegetur non eſſe
vicinos, probandum erit per hæredem, quia ver-
ba relativa tabellionis ex dicto aliorum proceden-
tia non inducunt in hoc caſu aſſertionem eo quòd
dubitativè ſunt prolata, & hæc mihi vera videntur
& tenenda ſub meliori aliorum cenſura, & ita de-
ducitur ex Didaco Perez *d. pag.* 89. *col.* 1. *&* 2.&
Matienzo *ubi ſupra num.* 16. quem poſt vidi ulte-
rius, & in tantum vicinitas teſtium in teſtamento
nuncupativo requiritur quod & in codicillis etiam
39 eſt habenda, ſi minori numero * ſeptem teſtium fa-
cti ſint, prout ex *l. ſequente* clarè probatur & pa-
tet *ibi (y en los codicilos intervenga la ſolemnidad*
que ſe requiere en el teſtamento nuncupativo, o abier-
to & ita expreſsè tenet Telius in *l. 3. Tauri.* 4. *p.*
num. 22.

Ampliatur & tertiò quòd & hæc procedant ſi-
ve teſtator inter liberos teſtetur † ſive inter extra- 40
neos, ſecundum text. *Clarum, in l. ſequente in prin-*
cipio, ex quo infertur quod cùm lex illa ſequens
eandem ſolemnitatem & formam jubeat ſervari ſi-
ve inter extraneos ſive inter liberos quis teſtetur,
quod in omnibus & circa omnia adæquatio hæc
facta eſt, cum teſtator vult minori numero ſep-
tem teſtium teſtari, & ſic hodiè nec inter liberos
teſtando poterunt adhiberi fœminæ † in teſtes, 41
prout tenuit Ant. Gom. *l. 3. Tauri num* 48. *& gloſſ.*
1. in l. 7. tit. 1. par. 6. & Ciſuentes, in *d. l. 3. Tauri*,
& Covar. in 4. *c.* 8. §. 4. *num.* 13. *in fine fol.* 128.&
noviſſimè poſt hæc Molina, *de Primog. Hiſp. lib.*
2. c. 8. num. 27. ubi hanc teſtatur veriorem opi-
nionem, & in *numer.* 57. *infra* repeto. non ſolum
enim lex noſtra minuit numerum teſtium ſed in-
ſimul cum diminutione requirit quod teſtes illi
ſint vicini, & quod iidem teſtes requiſiti quoties
inter extraneos quis teſtatur, requirantur & quoties
inter liberos, nam adæquatio debet eſſe cum eiſ-
dem qualitatibus. Contrarium tamen tenuit idem
Anton. Gom. *d. l. 3. Tauri. num.* 53. quem refert &
ſequitur optimè fundando Tellus Fern. *ibidem in* 1.
p. num. 15. *cum tribus ſequentibus* & Horoſcius *in*
l. in multis col. 229. *verſ.* 4. *ff. de ſtatu hominum*, &
voluit Covar. ſi bene inſpiciatur *in cap. relatum pri-*
mò num. 5. *de teſtam.* quamvis *ibi* ſolum quoad jus
canonicum & civile loqui videatur non vero
quoad jus noſtrum regium, quoad quod poteſt
dici non tenere contrarium : nam æquiparatio
hæc legis ſequentis inter liberos ſive inter extra-
neos quis teſtetur non eſt principaliter inducta ad
hoc ut omnis qualitas & forma in teſtamento fa-
cto inter extraneos requiſita requiratur in facto
inter liberos, ſed ſolum diſponitur quod ſolem-
nitas legis noſtræ in teſtamento nuncupativo ad-
hibenda inter extraneos adhibeatur & in teſtamen-
to inter liberos, non tamen ex hoc negatur quin
alia ſpecialia de jure inducta quoad teſtandum in-
ter liberos hodie non procedant : nam equidem
procedent ut puta quod teſtes fœminæ in teſta-
mento inter liberos ſufficiant, & quod non requi-
ratur lectio, neque publicatio teſtamenti nuncu-
pativi inter liberos facti, nam clauſula & diſpoſi-
tio generalis ſpecialia non corrigit argum. gloſ.
ſingularis quotidianæ & communiter approbatæ
in l. 1. C. de ſilentiariis. lib. 10. *l. doli clauſula ff. de*
verb. oblig. & ibi Doct. & licèt lex minuat teſtium
numerum, non tamen minuit nec tollit alia ſpe-
cialia inducta nec cenſendum eſt tollere, item &
quia lex noſtra neminem coarctat ut ſecundum
illam teſtetur (ut jam dictum eſt) ſed quod poſ-
ſit quis ſecundum eam teſtari ſi voluerit, aut ſin
minus ſecundum jus civile & partitarum. Ex quo
poſſet elici concordia inter dictas opiniones ſcili-
cet quod dum ſervatur in civile & partitarum in-
ter liberos, & ſic lex hæc conſultiſſima. §. *ex im-*
perfecto. C. de teſtam. & l. 1. tit. 1. par. 6. cum ea
concordans & *l. 17. tit. 16. par. 3.* tunc nihil im-
mutetur circa ſpecialia teſtamenti nuncupativi in-
ter liberos, ſi tamen teſtetur ſecundum ſolemnita-
tem noſtri text. tunc procedat prima opinio, ut
ſcilicet inter liberos debeat ſervari eadem ſolemni-
tas quæ inter extraneos in teſtamento nuncupativo
quoad numerum & qualitatem teſtium : & poteſt
eſſe bona concordia, & licet ex dictis pro ſecun-
da opinione deſtrui poſſit, media tamen hæc via
tutior

tutior videtur cum generalis adæquatio legis ſe-
quentis inter teſtam. inter liberos & teſtamentum
inter extraneos multum arguat pro prima opinio-
ne, cum forma noſtræ legis non verò juris civi-
lis ſervatur, & quia ſi diminuitur numerus teſ-
tium, cur eſt intelligendum quod teſtes qui aliàs
in ſimili teſtamento inter extraneos facto, non
admittuntur, admittantur, ſi inter liberos factum
ſit, cum utraque hæc teſtamenta quoad ſolemni-
tatem adæquentur & ita videtur tenendum. Et ſic
infero etiam quod quamvis olim in codicillis fœ-
minæ teſtes eſſe poterant prout omnes fateri in-
quit Oroſcius *in l. in multis ff. de ſtatu homin. col.*
229. verſ. 4. & etiam hodie poterunt eſſe, cum
qualitas non cenſeatur mutata, ſecundum quod
tenet Ciſuentes. *d. l. 3. Tauri, numer.* 12.& ibi Ant.
Gom. *n.* 70. & Minch. *de ſucceſſ. creat.* §. 12. *num.*
12. *&* 68. verior tamen eſt opinio quod & in co-
dicilis hodie *ex l. noſtra* ſi ſecundum ejus formam
42 quis teſtetur fœminas teſtes eſſe non poſſe † cum
Molina id optimè *ex l. noſtra & ſequente* probante
in d. lib. 2. majoratuum cap. 8. *numer.* 24. *&* 25. *&*
43 26. ſicut & de jure canonico † fœminæ in teſta-
mento teſtes eſſe non poſſunt ſecundum commu-
nem aſſertam per Covar. *in cap. cum eſſet. nume-*
ro 14. *de teſtam.* Ulterius & quartò ampliatur quod
non ſolum teſtes iſti quinque vel tres ex forma le-
gis noſtræ requiſiti in teſtamento nuncupativo de-
bent eſſe vicini, ſed & debent etiam eſſe omni ex-
44 ceptione majores, † ſecundum gloſſ. antepe-
nult. *in d. l. 1. tit. 1. part. 6.* nam cum ſecundum
gloſ. *ubi* lex noſtra minuat numerum teſtium de
jure Civili & Partitarum requiſitorum in teſta-
mento nuncupativo, debet intelligi & limita-
ri ut teſtes tales ſint omni exceptione majo-
res, ut inquit conſuluiſſe Deci. *conſil.* 105. *num.*
14. *poſt medium*, de quo Decij dicto non ita gene-
raliter illud intelligendo meminit Tellius Fernan.
in d. l. 3. Taur. 2. p. n. 12. verſ. ſed quando prob. & te-
net idem quod Decius & tetigit Burgos de Paz *in*
ea l. 3. Taur. n. 356.& ſic aſſerit gloſſator partitarum,
ubi ſup. fuiſſe pronuntiatum in cancellaria Pincia-
na in cauſa teſtam. in loco deſerto facti ubi tres tan-
tum teſtes haberi potuerunt, & unus eorum non
erat omni exceptione major, & propter hoc inquit
teſtamentum invalidum pronuntiatum fuiſſe, gloſ-
ſator tamen *ibid.* inquit ſe dubitaſſe de illo Decii
dicto in caſu ubi nulli alii teſtes haberi potuerunt,
eò quòd tunc nulla dari poteſt culpa teſtatoris quem
poſt hæc vidi ſequutum per Matienzo *hic in gloſ.* 7.
n. 8. Burgos verò de Paz *ubi ſup. n.* 357. *cum 2. ſequen-*
tibus de illo Decii dicto indiſtinctè dubitat & te-
net indiſcriminatim in nullo caſu requiri teſtes eſſe
omni exceptione majores, ſi aliàs lege prohibitum
non ſit eſſe teſtes in teſtamento. Ego tamen, ſi licet
meum inter tantorum patrum judicium proferre,
teneo indiſtinctè, ſive alii teſtes haberi potuiſſent ſi-
ve non potuerint, in teſtamento nuncupativo requi-
ri ultra vicinitatem tamen, teſtes eſſe omni exceptio-
ne majores, majoritatem tamen reduco ad termi-
nos juris, ſcilicet quod illi dicantur in hoc caſu ma-
jores omni exceptione qui expreſſè per jus prohibi-
ti non reperiuntur eſſe teſtes in teſtamentis, non ve-
rò requiratur alia majoritas & dignitas eorum &
hoc eſt quod in effectu voluit Burgos de Paz *d. n.*
57.& placet mihi eorum dictum, & voluit Decius
in quo ſupra dicti faciunt fundamentum *in d. con-*
ſil. 105. *n.* 4. *&* 5. ſi bene inſpiciatur & reducatur ad

terminos juris : aliter enim poſſet dici legem noſ-
tram, quæ providere voluit validitati teſtamento-
rum fallacem fuiſſe teſtatoribus. l. enim noſtra non
requirit aliam majoritatem teſtium quam de jure
antea requirebatur, quia ſi requiſiſſet, expreſſiſſet, ſi
ergo teſtator qui tempore teſtamenti à communiter
accidentibus nihil aliud quam teſtari & animam
exonerare intendit, intendere deberet majoritati &
dignitati teſtium & non intendiſſet quia lex noſtra
non requirit, faciliter à lege noſtra numerum dimi-
nuente, nec aliud quam vicinitatem requirente, &
quod non ſint teſtes de reprobatis à jure falleretur.
Igitur omnino dicendum majoritatem dictam eſſe
illam, quæ à jure non prohibeatur & in dubio om-
nem teſtē in noſtro caſu præſumi majorē exceptione
niſi aliud demonſtretur à jure diſpoſitum, nè dum
teſtatoribus favere vult lex noſtra, contrariam eam
faciamus teſtatoribus, & quæ in eorum favorem in-
troducta ſunt in odium retorqueantur & naſceren-
tur injuriæ, unde jura naſcuntur contra legis Bro-
carticum, & ſic meam judico opinionem verum
eſſe indiſtinctè, ſive poſſint ſive non alii teſtes habe-
ri, quod non requiritur quod ſint omni exceptione
majores, & ſic probatiſſimæ vitæ & famæ, ſed ſuffi-
ciat majoritatem hanc verificari quoties non ſunt
de illis, qui prohibiti ſunt à jure eſſe teſtes in teſta-
mento. Sed eſt quæſtionis, an jam quod teneamus
opinionem illam quod debeant eſſe teſtes tales
omni exceptione majores & probatæ fidei, præ-
ſumentur tales, an verò probari debeat per hæ-
redem † vel legatarium qualitas hæc majoritatis 45
exceptionis eorum tempore teſtamenti, & vide-
tur dicendum quod deberet probari, quia quotieſ-
cunque optima opinio teſtium eſt inductiva plenæ
probationis quæ aliàs plena non eſſet, tunc de plena
& optima opinione teſtium articulandum & pro-
bandum eſſet, ſecund. Hippoli *in pract.* §. *quoniam.*
n. 55.& Cæpo. *conſ.* 57. *n.* 7. item & quia quando lex
requirit teſtes eſſe idoneos per nomen ſuperlati-
vum, non præſumitur hæc idoneitas teſtium niſi
probetur, ſecundum Angel. *l.* 1. §. *Idem ff. quemadmo.*
teſt. ap. quem & alios communem hanc Angeli pro-
poſitionem aſſerendo refert Cov. *in c. relatum.* 1. *n.*
6. fol. 67. *de teſtam.* Nihilominus tamen in propoſi-
tum contrarium eſt tenendum, imo quod non re-
quiratur probatio majoritatis hujus teſtium in teſ-
tamen. nuncupativo adhibitorum, etiamſi tenere-
mus opinionem quod majoritas in eis requirere-
tur, ſed quod potius tunc præſumantur tales eſſe
niſi contrarium probetur, ex eo quod omnes teſtes
legitimi præſumuntur niſi contrarium probetur, *ex*
c. præſentium de teſtibus. l. ſi quis teſtibus & in auth. ſi
dicatur. C. de teſtibus. gloſſ. cap. 1. *eod. tit.* & omnes di-
cuntur fide digni & omni exceptione majores, qui
nullâ exceptione repelli poſſunt & lege non repe-
riuntur prohibiti *l. 1. ff. de teſtibus cap. ſi de præſump-*
tio l. ex eo. ff. de teſtibus, & ita hanc opinionem in
fortioribus terminis, ſcilicet, cum lex expreſſè re-
quirit teſtes eſſe legitimos, tenet Covar. *ubi ſup. n.* 6.
& eo ſequuto Mantica *de conjecturis ult. vol. lib.* 6.
tit. 5. *n.* 10. *cum* 3. *ſequenti.* ibidemque reſpondet
ad illud Angeli dictum, ſcilicet, quod multi
contra tenuerunt quos *ibi* refert Covar. item
etiam quia Angel. & ſequentes eum ſequuntur in
ſtatutis, non vero in diſpoſitione juris communis,
in ſtatutis enim dicta verba ſunt intelligenda in
ſenſu quem Angel. & ſequaces probant, ut aliquid
ſit additum juri communi, item & procedit An-

geli dictum, quoties ſtatutum ipſum requiſit quod
legitimi ſint teſtes exprimendo verbum (*legitimi*)
vel ſimile; ſed in noſtro caſu ſecundum jus com-
mune loquimur, prout eſt noſtra lex, nec ullum
verbum de teſtium legitimitate in noſtra lege ex-
primitur, ergo quoad eam ceſſat illa Angeli doc-
trina, nec majoritas hæc teſtium probanda eſt, ſed
præſumitur potius ſi contrarium non probatur.
Vel procederet Angeli dictum, quoties lex gemina-
tivè loqueretur & requireret teſtium idoneitatem,
tunc enim probanda eſſet quamvis contra eos ni-
hil opponeretur, ſecundum Avend. *c.6. per tot. n.7. lib.*
1. ubi in verſ. in uno caſu, tenet cum Covar. *ubi ſup.*
nec obſtabit ſi opponatur ex illo Decii dicto per gl.
antepen. d.l.1. tit.1. part.6. relato, ſcilicet, quod
ex eo quod lex noſtra minuit numerum teſtium teſ-
tamenti nuncupativi eſt intelligendum, quod de-
beant eſſe teſtes omni exceptione majores & quod
ita ſit probandum, quamvis nihil contra eos oppo-
natur, quia, ut ibi dicit gloſ. illa quotæ quas De-
cius *ibi* allegat non probant ex toto dictum ſuum,
& Decius ipſe aliquantulum dubius loquitur, item
& quia ſecundum gloſ. illam, illud Decii dictum
intelligi poteſt in illo, qui non poteſt eſſe
teſtis propter defectum juris quem patitur, qui
quidem merito cum legitimus non ſit & jure re-
probatus, ſi talis defectus publicus ſit (ut *ibid.* in-
quit gloſ. illa & ad hoc advertendum dicit) repel-
latur niſi per probationem legitimetur. Item &
quia ego reſpondeo quod illud Decii dictum non
obſtat, nam etiam ſi requireretur quod eò quòd
lex noſtra minuit numerum teſtium teſtamenti
nuncupativi deberent eſſe omni exceptione majo-
res, non tamen ex hoc excluditur quin tales de ju-
re præſumantur niſi contrarium probetur, & ſic
ipſa præſumptio juris, quæ pro vera & liquida
probatione habetur, probat & patrocinatur iſtam
teſtium majoritatem. Nec obſtat etiam regula il-
la Hyppolyti pro prima opinione allegata, quia
in ea optima opinio teſtium eſt inductiva plenæ
probationis, in noſtra verò lege non eſt inductiva
plenæ probationis, ſed potius numerus ipſe teſtium
per legem hanc requiſitorum plene probat, ve-
nitque in conſequentiam, non vero principaliter ma-
joritas ipſorum, ita quod majoritas ipſa non eſt
illa quæ efficit plenam probationem, ſed nume-
rus ipſe teſtium à lege noſtra requiſitus; qui qui-
dem diminuitur per legem noſtram in favorem
teſtatorum & diſpoſitionem eorum & ut facilius
teſtari poſſint, nec neceſſitentur tot teſtes, inqui-
rere quot anteà jure civili & partitarum require-
bantur in quorum requiſitione plerunque teſtato-
res deficiebant, ut colligitur ex Covar. *ubi in verſ.*
hac vero. Vel ſecundo reſpon. quod illa Hippolyti
doctrina procedit quoties majoritas ipſa teſtium
facit in teſtes illos admittere qui aliàs non admit-
terentur niſi exiſtente illa majoritate, ut puta in
muliere quæ in cauſa criminali teſtis eſſe non po-
46 teſt niſi ſit bonæ † famæ ſecundum Ant. Gom. *tom.*
3. cap.12. num.13. in fine: vel in teſtibus ſingula-
ribus contra judices ſe corrumpentes, vel contra
uſurarios, qui aliàs etſi mille ſint, nihil probant,
ſed ſi ſint tres & bonæ opinionis & famæ licèt ſin-
gulares ſint, probant, ſecundum text. *in l.4. tit 6.*
lib.8. infra & l.6. tit.9. lib.3. ſupra, ubi dixi, tunc
enim cum teſtes hi non eſſent admittendi ut plene
probarent, niſi optima eorum opinio probaretur,
nimirum ſi probanda omnino ſit ut probet, prout
tenet Avend. *cap.2. prætorum. numero 19. verſi.4. ex*
eiſdem lib.1. & Covar. *ubi ſup. verſi.5.* Et ſic *ex ſu-*
pra dictis teneo quod quamvis quis protervè vel-
let tenere opinionem quod teſtes ii teſtamenti nun-
cupativi debeant eſſe ex lege noſtra omni exceptio-
ne majores & probatæ vitæ, in dubio tales præſu-
mi debent niſi contra allegetur, ut & voluit Dida.
Perez *hic pag 89. colum.2.* Sed an teſtes ii debeant
eſſe rogati attenta lege noſtra † & videbatur di- 47
cendum quod non, primo quia l. partitarum 1.
tit.1. par.6. dum teſtamento nuncupativo loquuta
eſt nunquam requiſivit quod teſtes eſſent rogati,
in teſtamento verò in ſcriptis id requiſivit, quaſi
firmare vellet regulam in contrarium in teſtamen-
to nuncupativo, de quo prius dixerat, item & quia
lex noſtra & ſequens nullam mentionem faciunt
de rogitu teſtium circa nuncupativum teſtamen-
tum, ergo nec nos requirere debemus, adeò ut
nec in teſtamento in ſcriptis lex ſequens meminee-
rit de dicto rogitu, prout in utroque non requiri
teſtamento, aſſerit Anto. Gom. *d. l.3. Tauri. num.*
29. & 116. item & quia ſtatuto diſponente quod
valeat teſtamentum coram duobus teſtibus non
requiritur † quod illi ſint rogati ſecundum Bal. 48
relatum per Add. Abb. *cap.2. n.4. lit. E. de probat.*
ergo nec requiretur in noſtro caſu: nihilominus
tamen contrarium eſt tenendum. imò quod re-
quiritur teſtes nuncupativi teſtam. debere eſſe ro-
gatos ſicut & in teſtamento in ſcriptis, primo ex
eo quod quotieſcunque lex nova minuit nume-
rum teſtium non cenſetur velle minuere qualita-
tes alias † à lege requiſitas in teſtibus illis ſecun- 49
dum Soci. nepotem *in l. ſciendum, n.142. ff. de leg.*
1. relatum per Tellium l.3. Tau.1. p.n.14. 15. & 16.
& aſſignat rationem quia lex in ſolo num. teſtium
derogat juri communi. & *ibi* Tellius allegat Cur-
tium Jun. & Pariſium idem tenentes, jure tamen
Civili ſtatutum erat quod teſtes rogari deberent in
teſtamentis *ex. l. hæredes palam § fin. ff. de teſtam. l.*
hac conſultiſſima. § per nuncupationem. C. eodem tit.
l.1. tit 1. part.6. tradit Alexand. *conſil. 70. vol. 2.*
Boetium *deciſio. 24. num.1 7. & 8.* & communio-
rem teſtatur Jaſ. relatus & ſequutus per Didacum
Perez *hic pag. 88. colum.1.* ergo. Item & quia ſi in
teſtamento inter liberos in quo tot privilegia in ju-
re ſunt conſtituta requiritur † teſtes eſſe rogatos 50
ex l.7. tit.1. p.6. & idem in teſtamento militis † 51
qui in pulvere teſtari poteſt requiritur ut *in l.4.*
eod. tit. & partit. & in teſtamento Ruſtici *ex. l.*
6. ibidem, à fortiori in teſtamento quolibet requi-
retur, præſertim cum de jure Civili & Partitarum
ſeptem in teſtamento nuncupativo teſtes require-
bantur. Secundo vel tertio quia lex generaliter
loquens non extenditur ad caſum particularem
in corpore juris incluſum, niſi ſpecialem de illo
† caſu mentionem lex talis faciat, ſecundum 52
gloſſ. *in l. ſciendum. ff. qui ſatisdare cog.* gloſſ. *l. de-*
curionibus. C. de ſilentiariis libr. 10. Bal. *in l. non*
plures in fine. C. de ſacroſanctis Eccleſi. particulari-
ter tamen & ſpecificè, *ut dixi*, de jure requireba-
tur rogitus teſtium, ergo per generalem diſpo-
ſitionem noſtri text. non cenſetur id derogatum,
nec per l. illam. *1. titul.1. partit.6.* quæ circa teſ-
tamentum in ſcriptis id requirebat: Nec argumen-
tum à contrario in illa ſumendum eſt, cum eſſet
aliàs corrigere jus civile & leges alias Partitarum,
quæ in favorabilibus teſtamentis, *ut dixi*, idem per
jus civile circa hoc ſtatuunt. Et ſic ceſſant arg.
pro

pro prima opinione adducta & illa Bald. doctri-
na relata per addi. Abb. *in d. c.2. de probatio.* ultra
quod Bal. *ibi* relatus loquitur in ſtatuto non ve-
rò in legis diſpoſitione, contra Bal. tenuit Paul.
Caſt. per add. illam Abb. relatus, & fortaſſis ve-
rius, & ita hanc opinionem, quod etiam hodie
rogitus teſtium requiratur, etiam in teſtamento
53 nuncupativo † tenet gloſ. (*Que ſean llamados*) *in*
d.l.1. tit. 1. par 6. & noviſſimè Montal. referens
& ſequens, Mencha. *de ſucceſſio. creat. §.13. n 64.*
& 65. hanc *ibi* aſſerens eſſe communem opinio-
nem. Inquit tamen gloſſ. *d.l.1.* quod licet nota-
rius non atteſtetur de rogitu teſtium per duos ta-
54 men teſtes probetur ſufficiet † & de jure noſtro
regio & ex communi practica & obſervatione ju-
diciorum præſumuntur rogati, quoties teſtator
paſſus eſt quod teſtes deſcribantur in teſtamento
55 vel ſe teſtamento ſubſcripſerunt † vel aliquo ex
aliis modis per Bart. & Jaſ. *n.41. cum ſequenti. l.*
ſciendum. ff. de verbo. oblig. relatis. ubi *num.39. &*
40. late examinabat Jaſ. an præſumerentur roga-
ti, & ſic à noſtris tenuerunt Pala. Rub. *d.l.3. Tau-*
ri. num.66. & ſequenti & ibi Caſtillo *verbo no ha-*
ga ſe col.2. & Anto. Gom. *ibi num 29.* & noviſſi-
me poſt hæc Matien. *in præſenti gloſ.8. num.8.* &
ante eum Didacus Perez *hic pag. 88. col.1. cum*
principio ſequenti. In teſtamento tamen ad pias
56 cauſas non requiritur † rogitus teſtium, prout
communem teſtatur Covar. *c. relatum 1. num.4.*
de teſtam. quidquid velit dicere contrarium Men-
cha. *ubi ſup. num. 62.* Sed an jam quod debeant
eſſe rogati requiretur etiam quod ſint maſculi
57 an vero fœminæ ſufficient? † & dicendum eſt
maſculos eſſe debere, nec fœminas ſufficere niſi in
caſibus ſpecialibus ubi aliud expreſsè per miſſum
reperitur, nam de jure Civili & Partitarum maſ-
culi requirebantur *ex § teſtes, inſtit. de teſtam. &*
l. qui teſtamento. §. mulier. eod. tit. l.1. & 9. tit. 1.
par.6. l.17. tit. 19. par.3. & ſic per generalitatem
legis noſtræ id non cenſetur correctum ut *ſup.* re-
manet dictum, & quia ſi cum ſeptem teſtes re-
quirebantur de jure Civili & Partitarum & ex. l.
noſtra adhiberi poſſunt in teſtamento nuncupativo
qualitates eorum aliàs requiſitæ & nunc lex noſtra
requirit, cur & non eædem requirentur qualitates
quoties quinque tantum teſtes adhibentur in tali
teſtamento *ex l. noſtra*, & ſic maſculinitatem in eis
requiri tenuit Ciſuent. *l.3. Tauri. num.12.* & Pal.
Rub. *n.14.* & Caſtillo *col.7. verbo ſiete teſtigos* Ant.
Gom. *n.5.* & gloſ. *noſ. l.7. tit. 1. par. 6.* inquiens
quod lex noſtra ordinamenti communiter fuit in-
tellecta in teſtibus maſculis. & tenent alii relati
noviſſime per Matien. *hic gloſ.8. n.3.* ubi jure op-
timo reprobat Mincha. aliud & male volentem
& *ſupra num.41.* diximus iterum, & idem dicen-
dum eſt in terminis legis ſequentis quæ ſe ad noſtrã
refert, cum in referente eædem qualitates & con-
ditiones requirantur quæ in relato requiruntur *ex*
l. ſi prior maritus. ff. ſolut. matri. quod illa gloſ. *in*
d. l.7. extendit etiam ſi inter liberos pater teſte-
tur, quod tamen uſquequaque non affirmo cum
inter liberos contrarium *ſupra hac gloſ.* concluſe-
rimus. Sed an in codicillis idem erit ut fœminæ
58 poſſint eſſe teſtes in eis jure † noſtro regio? Dida.
Perez *hic in pag. 87. colum.2.* tenet quod non erit
idem, quia lex ſequens numerum teſtium reſpi-
cit, non vero qualitates, & jure Civili in codicil-
lis poterant mulieres eſſe teſtes *ex gloſ. communi-*
ter approbata. l. fin. C. de codicillis, ergo & hodie.
Sed contra tenui ſemper & vidi poſt tenuiſſe Ma-
tienzo. *l.2. ſequente in gloſ. 9. n. 8. cum ſequentibus*
aliquibus, ubi late fundat, & dixi ſup. Sed an mo-
nachi & religioſi † poterunt eſſe teſtes in teſta- 59
mento, dicendum eſt quod ſic ſecundum Covar.
c. relatum. *num.5. in fine de teſtamen.* dum tamen
ſunt maſculi ut diximus & tenet Perez *hic pag.*
89. colum.1. in princi. Imo & teſtes teſtamenti de-
bent eſſe † puberes ut poſſint percipere quid teſ- 60
tator dictaverit, ſecundum text. *§. teſtes. inſt. de*
teſtam. l.1. & 9. tit. 1 p. 6. Etiam in teſtamentis
privilegiatis ſecundum Menoch. *de ſucceſſio. crea.*
§.12. n.70 cum pluribus ſequentibus. Item & quæ-
rendum eſt an lex noſtra ita procedat in teſtamen-
to nuncupativo facto inter Ruſticos ſicut † inter 61
cives, & tenendum eſt quod ſic ſecundum gloſ.
(*en paridad*) *l.6. tit.1. par.6.* dummodo velit,
ſecundum formam noſtræ legis teſtari & in civi-
tate vel loco ubi teſtes haberi poſſunt, teſtetur,
quoniam tunc non gaudet privilegio. *l. fin. C. de*
teſtamen. ex communi omnium doctrina *in ea. l.*
fin. prout teſtator Tellius *l.3. Tauri.1. par. num 8.*
quia non tam Ruſticitati quàm loco privilegium
illud conceditur, ut inquit Clarus *receptarum*
ſententiarum, verbo teſtamentum. quaſt. 56. nu-
mer. 6. & ſic Ruſticus teſtans in loco ubi copia
teſtium adeſt tenetur ſervare legis noſtræ
formam, ita ut ſi coram quinque teſtibus ſine
Tabellione aut cum tribus & Tabellione teſtetur,
teſtes illi debeant eſſe vicini loci illius, ſed ſi ſecun-
dum jus civile & partitarum teſtari velit, ſeptem
teſtes ſint neceſſarii licet vicini non ſint, ut inquit
tex. noſter. ibi (*Pero ſi el teſtamento fuere fecho*) cum
in hoc caſu de jure civili vicinitas teſtium non re-
quireretur *ex d l. fin. C. de teſtam. & l.1. & 6. tit. 1. p.*
6. & ex dictis per Clarum *ubi ſup.* Si vero Ruſticus
teſtetur in rure & velit ſecundum jus civile teſtari,
ſi eſt in loco ubi copia teſtium habere non poteſt
& teſtetur coram quinque teſtibus non vicinis va-
lidum erit teſtamentum, ſecundum gloſ. *eſcriviere in*
d. l.6. tit.1. part.6. eò quòd ſecundum jus civile teſ-
tatur, ſecundum quod non requirebatur quod eſ-
ſent vicini, nec l. noſtra generalis comprehendit
caſus ſpeciales & perſonas à genere privilegiatas,
prout utrumque in terminis tenet Tellus. *d. l. 3.*
Taur. 1. p. num. 5. & noviſſimè, poſt hæc Matienzo
hic gl.7. n.9. quæ eſt optima limitatio ad l. noſtram
in quantum teſtes vicinos requirit. Si verò vellet
ſecundum l. noſtram Ruſticus teſtari & quinque
teſtes vicini, neque Tabellio cum tribus teſtibus vi-
cinis reperirentur, tunc coram tribus vicinis teſta-
ri poterit, ſicut quilibet civitatenſis, & tenet Bur-
gos de Paz *in præſenti num.630.* Ex quo infertur ſe-
cundum gloſ. (*en paridad*) *in d.l.16* quod, l. noſtra
attenta, ſecundum quam ſufficit numerus quinque
teſtium vicinorum, etiamſi Tabellio non adſit, &
etiamſi pluſquam quinque teſtes reperiri poſſent;
ut jam concluſimus: infertur inquam corroboratio
communis cujuſdam opinionis de jure civili pro-
feſſæ. ſcilicet, quod lex *fi. C. de teſt. & l. 6. tit. 1.*
p.6. cum ea concordans, habeant locum etiam in
teſtamento nuncupativo à Ruſtico facto coram
quinque teſtibus tantum, ſine Tabellione. prout te-
net gloſ. & communis *in d.l. fi.* & nimirum, nam ſi in
aliis illud ſtatuitur, cur & non in Ruſtico idem di-
cendum erit, licet in Ruſtico aliud magis eſt, ſcili-
cet, quod etiamſi hi quinque teſtes non ſint vici-
ni

ni valebit ſecundum gloſ.*eſcrivir d.l.6. tit.1.par.6.*
cum *ex eadem l.* id ſufficeret in Ruſtico in rure teſ-
tante, quod lex noſtra non tollit. In teſtamento ta-
men in ſcriptis tenetur Ruſticus ſicut quilibet alius
ſervare ſolemnitatem legis ſequentis ſecundum Ci-
fuentes *hic n.4.* dicentem vidiſſe hac de cauſa plu-
ra teſtamenta ruſticorum caſſari, quod utique non
caret ſcrupulo, nam ſi ſupra proximus caſus teſta-
menti nuncupativi non corrigitur in ruſtico, cur &
in teſtamento in ſcriptis corrigetur, cum in utroque
teſtamento per ruſticos facto quinque teſtes ſufficc-
re de jure Civili ſit aſſertum, ſecundum Clarum *d.n.*
6. & ſic contra Ciſuentem tenet gloſ. *in d.l.6.* quam
ſequitur quoties paucitas teſtium in jure adeſt, Bur-
gos de Paz *in præſenti n.633. & 644.* in qua quidem
contrarietate ſi copia teſtium haberi poteſt, ſemper
ſervarem legis ſequentis tenorem in teſtamento in
ſcriptis etiam à ruſtico facto, ſin minus cum minori
numero teſtium à jure Civili requiſitorum contentus
eſſem, & ſic poſſunt hæ contrarietates concordari, ut
voluit Burgos *ubi ſup.* Ulterius & non minus ſubtili-
ter notandum eſt lege noſtra attenta indubitatam
reddi communem illam opinionem Doctorum
relatum per Anton. Gom. *l. 3. Taur. num. 97.* di-
centium quod ſi in ſecundo teſtamento minus
perfectè facto jure civili & partitarum attento cum
quinque teſtibus, cum ſeptem ſecundum illa jura
requirerentur, ſint inſtituti venientes ab inteſtato
quod per hoc ceſſat primum teſtamentum cum ſep-
tem teſtibus factum, in quo extraneus erat hæres
62 inſtitutus † pro qua communi erat tex. expreſſus *l.*
22. tit. 1. par. 6. nam cum jam hodie, l. noſtra at-
tenta quinque teſtes ſine Tabellione ſufficiant in
teſtamento nuncupativo, non eſt dubium de com-
muni illa nec neceſſaria eſt ejus examinatio, ſecun-
dum eundum Ant. Gom. *ubi ſup.* & gloſ. *cinco*
in d.l.22. nè ſi dicamus ſecundum eund. Ant. Gom.
hic d. l. 3. Tauri, n. 100. quod poſſet hodie proce-
dere dicta communis, & d. l. partitæ in teſtamento
in ſcriptis in quo extraneus inſtituitur facto coram
ſeptem teſtibus, & in ſecundo in ſcriptis facto ve-
nientibus ab inteſtato inſtitutis in eo coram quin-
que teſtibus tantum, vel melius poſſet etiam hodie
verificari illa communis opinio etiam. l. noſtra at-
tenta in duobus teſtamentis nuncupativis, prout ip-
ſa communis loquitur, puta ſi in primo teſtamento
ſecundum jus civile facto cum ſeptem teſtibus,
prout & *ex tex. noſtro* licet id fieri, inſtitutus eſt ex-
traneus aliquis, in ſecundo verò teſtamento nuncu-
pativo venientes ab inteſtato ſunt inſtituti, in eoque
licèt intervenerunt quinque teſtes ſine Tabellione
vel cum eo, vel tres cum Tabellione, ipſi teſtes vel
aliquis eorum non erant vicini, tunc enim cum
ſecundum legem noſtram vicini eſſe deberent nec
ſint, poſſet verificari etiam hodie communis illa o-
pinio, & legis illius partitæ diſpoſitio, ut favore
venientium ab inteſtato valeret ſecundum teſta-
mentum etiam non ſolemniter factum & non pri-
mum ſolemne in quo extraneus erat inſtitutus
prout optimè conſiderat gloſ. *(cinco) d.l.22.* quod
eſt optimum & commodoſum. Inſuper etiam quæ-
rendum eſt, num lege noſtra attenta requiratur
63 quod teſtamentum nuncupativum legatur† coram
teſtibus poſtquam perfectum & completum fuit,
ita quod aliter corruat & nullum ſit, & videbatur
dicendum quod non, cum in lege noſtra id non re-
quiratur, per legem que ſequentem lex noſtra ſervari
jubetur in teſtamentis nuncupativis: nihilominus
tamen contrarium eſt tenendum per ſupra pluries
citatam regulam Socini relatam per Tellu. *d.p. 1.*
l.3. Taur n.13. ſcilicet, quod lex minuens numerum
teſtium non cenſetur minuere alias qualitates à lege
requiſitas, & quia niſi teſtamentum nuncupativum
legatur coram teſtibus, deficit ratione imperfectio-
nis, poterat enim teſtator abradere quá plura cap. de
illo antequam illud ſignaſſet & annuiſſet illam eſſe
ſuam ultimam voluntatem, forma enim eſſentialis
teſtamenti in uno puncto concluditur † ſecundum 64
agentis intentionem & cum ad illud punctum non
devenerit teſtatur, dicitur teſtamentum imperfectum
ſecundum Soc. *in d. Rub. de leg. 1. & conſ. 92.*
colum. 2. vol. 3. & ſecundum ejus nepotem *in d.*
Rub. de leg. 1. teſtamentum conſideratur in concre-
to quod conſiſtebat ſecundum intentionem teſtan-
tis in inſtitutione in legatis & cæteris, quod ſi ad
illa non perveniat, teſtamentum imperfectum
dicitur ſecundum ejus voluntatem, eò quòd teſ-
tamentum eſt individuum, item & quia faciliter
falſitas inveniri poſſet ſi teſtibus non legeretur,
poſſetque aliter mutari ſubſtantia teſtamenti &
ponere eoſdem teſtes, qui cum neſcirent declara-
re quæ anteà per teſtatorem juſſa fuere, neceſſariò
fateri debuiſſent ſe fuiſſe præſentes teſtamento illi
& ſi valeret remaneret voluntas teſtatoris mutata,
& falſitas commiſſa faciliter inveniretur. Ideoque
etiam hodie neceſſe eſt ut tale teſtamentum nun-
cupativum teſtibus legatur & publicetur ante-
quam per teſtatorem ſubſcribatur, prout in noſ-
tris terminis tenet Anto. Gom. *n.107.* & Ciſuen-
tes *num. 1. in d.l.3. Tauri*, & Suarez *allegatio. 1. in fine*
ubi legem partitæ expreſſam pro hoc allegat, & te-
net Caſtillo *in ea d.l.3. Taur. verbo nuncupativo fol. 31.*
col. 2. in fine & Didacus Perez *hic pag. 90. in prin.* &
Tellius *ibidem in ſecunda part. numero 19 poſt prin-*
cipium, & optimè Covar. *in cap relatum. 1. num.*
10. de teſtam. ubi hoc optimè declarat & examinat,
& inquit quod ſi fuit ſcriptum & notatum per teſ-
tatorem ipſis teſtibus præſentibus, licet poſt le-
ctum non fuerit, valet & tenet dummodo publi-
cetur tanquam ſcriptura privata, & illi teſtes de-
ponant quod illa fuit voluntas teſtatoris & de
ejus tenore dictent prout etiam vult Ant. Gomez
ubi ſup. num. 108. vel ſecundum eundem Covar. *in*
3. conclu. non juvante ſe hærede ex teſtamento illo
ſed ex teſtium depoſitione ſufficiet, & ſic *ex Covar.*
ibidem valet teſtamentum inter liberos vel ad pias
cauſas factum cum duobus teſtibus ſi ſcriptum &
notatum fuerit ipſis teſtibus præſentibus † licet 65
poſt à Tabellione lectum non fuerit, ut & tenet
Ant. Gom. *d.n.* 108. & tenet quod in teſtamento
inter liberos ſufficiant duo teſtes ultra dictos do-
ctores Avenda. *cap. 10. pretorum. num. 8. lib. 1.* ſic
verificando verba noſtri text. ibi (*Con buenos teſti-*
monios) licet lege noſtra attenta id de duobus teſ-
tibus non careat ſcrupulo etiam inter liberos ſe-
cundum Telium. *l.3. Tauri. 1. p. num. 16. in fine.*
& ideo ſervato numero teſtium à lege noſtra requi-
ſito valebit teſtamentum nuncupativum inter li-
beros factum notatum & dictatum per teſtatorem
coram teſtibus licet lectum non fuerit coram eis
à Tabellione, alium etiam caſum ubi lectio teſ-
tam. non requiritur vide per Boerium *deciſ. 14.*
num. 16. & 17. crederem tamen ſub meliori cen-
ſura quod ſi teſtator coram ſeptem teſtibus dixe-
rit hæc ſcripta eſſe ſuam ultimam voluntatem &
teſtamentum & quod ita diſponebat de bonis ſuis
ut

ut in ipſis ſcriptis continebatur, quæ quidem
ſcripta ipſi notario tradidit, teſtatorque ipſe ſta-
tim vel paulò poſt mortuus fuit, quod tunc veri-
66 ficato quod illa erant ſcripta à teſtatore † propo-
ſita valebunt ut teſtamentum nuncupativum li-
cet non valerent in vim teſtamenti in ſcriptis
quantumvis lecta non fuerint ſcripta illa coram
teſtibus & Tabellione cum ſatis conſtet de ſua
perfecta teſtatoris voluntate & ita procedat com-
munis aſſerta per Clarum *lib. 3. verbo teſtamentum.*
q.4. verſi. ſed pone, ulterius etiam, & ultra om-
nes ad hanc legem noſtram eſt notandum quod
ſicut in probanda expreſſa & vera voluntate de-
functi requiruntur in teſtamento in ſcriptis ſep-
tem teſtes, & quinque in nuncupativo ſine Ta-
bellione & tres cum Tabellione *ex diſpoſitione no-*
67 *ſtræ legis & ſequentis*, ita & in probanda tacita †
voluntate teſtatoris, ſecundum gloſ. optimam &
ſingularem *in l. cum proponebatur, in gl. fin. ff. de leg. 2.*
quam ad hoc allegat Ant. Gom. *tom. 1. c. 5. num. 24.*
verſ. etenim in cauſa fideicomm. ubi alios allegat, &
communem teſtatur. Jaſ. *in l. errore. n.6. C. de teſt.*
& Molina *de primogeniis Hiſp. l.1. c.5. n.40.* &
Mantica *de conjecturis ult. vol. lib. 11. tit. 20. num.*
10. fol. 515. quod tamen Ant. Gom. *ubi ſup.* opti-
me intelligit verum, quoties teſtator coram ſuffi-
ciente numero teſtium declaravit voluntatem
ſuam & dixit ſe ita velle diſponere ut ſubſtituat:
poſt tamen vocato Tabellione ad faciendum te-
ſtamentum omiſit ſubſtitutionem illam & facto
teſtamento cum omiſſione illa ſubſtitutionis re-
cordatus poſtmodùm, quod omiſerat ſubſtitutio-
nem apponere in teſtamento, coram eiſdem te-
ſtibus dixit ſe per errorem omiſiſſe facere ſubſti-
tutionem illam, quam primò declaraverat facien-
dam eſſe, hoc enim caſu voluntas illa aut potius
error teſtatoris & declaratio ejus debet probari
ſufficiente numero teſtium in teſtamentis vel co-
dicillis nuncupativis aut in ſcriptis requiſitorum,
ſecundum quod teſtator teſtatus fuerit, ſecundum
gloſ. illam quam in hoc referendo Socin. *con. 5.*
col. fin. vol. 3. approbatam dicit Oroſc. *in l. im-*
perator. 1. col. 328. in fine. ff. de ſtatu hom. & te-
net Innocen. relatus, per gloſſ. (*El teſtador.*) *l. 21.*
tit. 1. par. 6. Secus tamen eſt in probanda decla-
ratione vel qualitate aut circunſtantia ipſius de-
functi, puta ſi in teſtamento contineatur clauſu-
la obſcura & in unum ſenſum & in alium redu-
cibilis, ita quod ſit neceſſe illam clauſulam de-
clarare ad ſciendum, quæ fuerit voluntas teſta-
toris & quid voluerit in illa clauſula dicere,
tunc enim non eſt neceſſarius numerus teſtium in
teſtamento ipſo requiſitus, ſed hoc in caſu duo
67 teſtes ſufficiunt † ex illis, qui præſentes adfue-
runt, ex text. *in l. heredes palam. §. ſed & ſi notam.*
ff. de teſtam. imò & per conjecturas probari tunc
poteſt, ſecundum Afflictis. *deciſ. 44. num. 16.*
imò & probatio per conjecturas, ſecundum eum
68 *ibi n.14.* eſt probatio † manifeſta & evidens, ut &
per Manticam *de conjecturis ultimarum voluntatum*
lib. 8. tit. 1. n. 25. & lib. 8. tit. 28. n. 8. prout contin-
gentia facti vidi dubitatum in quadam clauſula
teſtamenti hujus tenoris (*Item mando a Maria y*
muerta ella a ſu hija Mariana quatro hanegas de pan
en el ſorillo por via de Mariana,) ex qua quidem
clauſula ita involuta legataria illa dicebat quod
per totum tempus vitæ ſuæ & Marianæ ejus filiæ
quolibet anno ſolvendæ eis erant illæ quatuor fa-
necæ tritici *del ſorillo* & quod in illo verbo *por*
vida de Mariana deficiebat litera D. & debebat
dicere *por via de Mariana*, & ex oblivione ſcri-
bentis omiſſa fuerat. Item quia cum dixit teſtator
y muerta ella hoc clarius voluit ſignificare & cla-
riſſimè cum dixit *de pan en el ſorillo*, ex parte ta-
men hæredis dicebatur quod ſemel tantum illæ
quatuor fanecæ debebantur & non omni anno
& quod iſta erat voluntas teſtatoris & de jure ſic
interpretandum erat, tum quia cenſetur velle † 69
exonerare hæredem in quantum poteſt potius
quam gravare ex text. ſingulari & unico *in l. Sem-*
pronius Proculo de leg. 2. quem ita ſingularizat
Anton. Gom. *capit. 12. tom. 1 numero 53.* tum etiam
quia in legatis id quod minus eſt debetur ſecun-
dum text. *in l. nummis de leg. 3.* Item quia ſi eadem
quantitas bis vel ſæpius legetur alicui, non cenſe-
tur multiplicatum legatum † text. *in l. pœna. §. 1.* 70
de leg. 1. l. 45. tit. 9. par. 6. Anton. Gom. *d. cap. 12.*
n. 38. Et pluralitas nunquam præſumitur ut per
Everardum *loco* 86. ſed in legatis annuis tot ſunt
legata quot anni & ſic plura, ut per Anton. Gom.
tom. 2. cap. 11. numero 44. ergò in dubio non eſt
præſumenda pluralitas iſta: & fortificatur hoc eo
quod in dubio legatum non præſumitur annuum
† prout probat text. noviter ad hoc per me pon- 71
deratus junctâ gloſſ. *fin. in l. Seio. §. uxori. ff. de*
annuis legatis, ubi text. inquit uxori præter id quod
à me vivo annui nomine accipiebat aureos cen-
tum dari volo, dubitatur an ſicut id quod annua-
tim vivus teſtator dabat dari deberet eo mortuo
& ſic illa centum quolibet anno, & videbatur
quod ſic cum ex præcedentibus colligantur & de-
clarentur ſequentia, & nihilominùs inquit text.
quod ſemel tantum centum debentur, intrat nunc
gloſſ. *ibi*, finalis, opponendo de quadam lege &
ſolvendo oppoſitionem, inquit *ibi*, aliud apparet
ex voluntate defuncti, ergò ſi aliud non apparet
centum illa non debentur quolibet anno & per
conſequens in dubio præſumendum eſt legatum
ſemel, non verò † annuatim deberi, & ſic eſt text. 72
ibi juncta gloſ. fin. expreſſus pro hoc, meo judicio,
à nemine quem viderim uſque nunc conſidera-
tus. Nec his obſtabit id quod inquit Tiraquel. *in*
l. boves. §. hoc ſermone limitatione. 15. num. 3. quod
in ultimis voluntatibus ſemper præſumitur in du-
bio annuum legatum, quia quotæ quas *ibi* pro
hoc allegat non probant, cum loquantur quoties
teſtator dixit, lego Titio centum quoad vivat; hoc
enim caſu in ultimis voluntatibus annuum cen-
ſetur licet in contractibus † non, ſecundum Ant. 73
Gom. *d. cap. 11. n. 48.* & hodiè in contractibus
idem ſicut in ultimis voluntatibus ut annuum tale
legatum cum dictione (quoad vivat) relictum
cenſeatur, probat text. *in l. 15. tit. 11. par. 5.* non
tam ex præſumptione juris, prout Tiraquel. vo-
lebat, quàm ex propria ſignificatione illius dic-
tionis. *Quoad*, quæ quidem dictio, *Quoad, & Do-*
nec, & Quandiu ſunt implicativæ, & præceden-
tium repetitivæ, † ſecundum text. *in l. 1. §. 1. ff.* 73
quib. mod. uſu amit. & habent in ſe temporis revo-
lutionem, & intercapedinem † ſecundum Boerium, 74
quaſi in noſtris terminis *in deciſione. 44. num. 38.*
Cumque ex vi iſtarum dictionum annuum legatum
inducatur, non eſt dicendum, quod ex præſump-
tione juris annuum cenſeatur tale legatum, prout
malè Tiraquel. *ubi ſup.* aſſerebat non obſtante quod
appoſita non eſſet aliqua dictarum dictionum, nec
huic

huic parti obſtare dicebatur quod ex oblivione fuit
omiſſa appoſitio illius litteræ D. & quod ſine ea
mens teſtatoris non colligitur: quoniam reſpon-
deri poteſt, quod in illis verbis, *Por via de Maria-
na*, habebat teſtator reſpectum ad ipſam Maria-
nam, cujus reſpectu probatum fuit teſtatorem
motum ad illud legatum faciendum, utpote quia
ei ſervierat, & illa alia verba, *Y ella muerta*, intel-
ligantur appoſita eo quòd poterat mater prius mo-
ri quàm teſtator, nè remaneret ipſa Mariana ſine
legato, quod teſtator nolebat. Nec itidem obſtabat
illud, *En el ſotillo*, eo quòd illud erat ad differen-
tiam aliarum partium, ubi teſtator habebat panem,
& triticum non ita bonum, ex hiſque dicta clauſu-
la maximè dubia reddebatur. Verumtamen quia
probatum fuit ex parte legatariæ, unico teſte ſcrip-
tore illius teſtamenti, quod per errorem fuit omiſ-
ſa littera illa D. cum teſtator dixiſſet, *Por vida de
Mariana*, ſcriptor teſtamenti omiſit illam appone-
re litteram, & ex aliis adminiculis ſic fuit aſſertum,
& quod voluntas teſtatoris fuit illam litteram ap-
poni, pronuntiatum fuit in cancellaria Pinciana,
legatum hoc annuum eſſe judicandum, eò quòd,
ut dictum eſt, ex conjecturis voluntas dubia teſ-
tatoris declaratur, & duo teſtes ſufficiunt ad illam
76 declarandam † ſecundum gloſ. *in l. hæredes palam.
§. ſi quid. verbo poſſe. ff. de teſtam.* Paul. *in l. fideicom-
miſſum num. 5. C. de fideicommiſ.* & ibi Jaſ. *num. 1.
Capit. deciſio.* 182. *n.* 14. *&* 15. & Anton. Gom.
tom. 1. c. 5. n. 24. verſ. & etiam, & Peralta *in l. unum
ex familia. §. ſi de falcidia num. 11. de leg. 2.* ubi Jaſ.
n. 36. Ripa. 51. hanc dicunt communem opinio-
nem, & ibi Alex. *num. 32. & in conſil.* 100. *n.* 10.
lib. 4. ubi *n.* 12 allegat Oldraldum *conſ.* 297. dicen-
77 tem quod in hoc caſu fœminæ † ſufficiunt ut &
latè Pariſius *conſ. 3. num. 35. lib. 3.* Et hoc eſt quod
dicebat Guido Papæ, *deciſio.* 130. ſcilicet, quod
cum error concernit factum Tabellionis, duo te-
ſtes ſufficiunt, ſed ſi factum teſtatoris, non; & ibi
ejus additio inquit quod ſemper Tabellio videtur
appoſuiſſe verba importantia voluntatem defunc-
ti, vel contrahentium, imò & plus inquit Alex.
conſi. 75. vol. 5. quod in hoc caſu ſufficeret per
78 unum teſtem † probare voluntatem teſtatoris fuiſ-
ſe talem dum tamen teſtator illi teſti hoc decla-
raverit, vel præſens fuerit declarationi teſtatoris,
licet & tunc aliàs etiam conjecturas ego inquire-
rem, nam in ore duorum vel trium ſtat omne ver-
bum. In his tamen caſibus probanda eſt talis vo-
luntas, quæ diſpoſitionem inducat, nam aliàs ni-
hil operabitur, ex text. *in l. Quidam, cum filium
ff. de hæred. inſtit.* quem ad hoc allegat Molina *de
primogeni. Hiſpan. lib. 1. capit. 4. num. 6.* & Mene-
ſes *in dict. §. ſi de Falcidia. numero* 18. & Bernard.
Diaz. *reg.* 744. *fallentia* 2. Et ideò, ſi teſtator an-
te teſtamentum dicat, vellem inſtituere hæredem
79 Titium, ſi poſt non inſtituat, nihil agitur, † ex text.
in l. Pamphilo, §. propoſitum de leg. 3. ad hoc alle-
gato per Ciſuentes. *l. 3. Tauri. num. 16.* Et pro-
batur *in illo* §. propoſitum, nam ideo *ibi* diſpo-
ſuiſſe teſtatorem cenſetur, quia fecit vocari ami-
cos, & ſic deliberatè dixit, ſecundum Bart. *l. ge-
rit num. 15. ff. de acquiren. hæred.* communiter ap-
probatum ſecundum Jaſ. *in l. ſervi electionem. num.
44. de leg. 1.* Sed ſi tantum diceret, vellem inſti-
tuere Titium, quia per illud verbum futuri nihil
80 diſponi † cenſetur, ſecundum magis communiter
Doct. teſte Jaſ. *in d. l. ſervi electione, in princ. n. 36.*

non cenſetur illum hæredem inſtituere. Ergo eſt
ibi text. pro hoc. Eſt tamen verum, quod ſi in teſ-
tamento apponatur verbum, quod ex larga ſig-
nificatione comprehendere poteſt voluntatem il-
lam, cenſetur diſpoſuiſſe ſecundum Molinam *ubi
ſup. lit. l. c. 5. n. 40.* ubi & inquit per duos tantum
teſtes tunc voluntatem teſtatoris, imo & ex con-
jecturis probari, ut dictum eſt, & an tunc ii duo
teſtes debeant eſſe vicini, vide Burgos de Paz, *in l.
3. Tau. n. 806. & 813.* quæ ut ſingularis notanda
ſunt. Iterum & finaliter quærendum, eſt an ſicut in
teſtamento in ſcriptis ex lege ſequente, requiritur
ſubſcriptio teſtatoris, ſic etiam in teſtamento nun-
cupativo requiratur † & conſequenter in codicil- 81
lis. Et in hoc DD. noſtri regii varii extiterunt,
nam Greg. Lopez. *l. 3. verbo. ſic nomen tit. 1.
par. 6.* cujus opinio placet Covar. *in cap. cum
eſſes, num. 2. de teſtam.* & videtur etiam pla-
cere Ant. Gom. *l. 3. Taur. num.* 34. tenet quod
ſubſcriptio teſtatoris in utroque teſtam. requi-
ritur attentâ. *l. 15. tit. 25. lib. 4. ſup.* requirente ſubſ-
criptionem contrahentium in inſtrumentis & con-
tractibus, & tenet Didacus Perez *hic pag.* 90. *in
medio.* Contrarium tamen in teſtamento nuncupa-
tivo, & codicillis apertis, qui teſtamento nuncu-
pativo *ex lege ſequente* adæquantur, tenet Avend.
c. 16. per totum, n. 2. verſ. ſeptimus caſus eſt lib. 2.
eò quòd à jure non reperimus expreſſum quod in
teſtamento nuncupativo ſubſcriptio teſtatoris re-
quiratur, & ſubſcriptio non requiritur, niſi in caſi-
bus a jure † expreſſis, ſecundum Ant. Gom. *l. 3.* 82
Taur. n. 34. Et licet hæc opi. de civili verior videre-
tur, ex dicta tamen regia lege, & ex communi prac-
tica, & ſtylo apponenda eſt ſubſcriptio teſtatoris,
vel alicujus teſtis, ſi teſtator neſcit, aut non poteſt
ſubſcribere in teſtamento nuncupativo, & codicil-
lis apertis & hanc latiſſimè examinat Burgos de Paz
l. 3. Taur. num. 1685. ubi *n.* 1097. ita tenet & ve-
riſſimam & in Regno ſervari aſſerit, Matien. *hic
gloſ. 3. in fin.* Teſtes tamen talis teſtamenti & codi-
cilli aperti non tenentur ſubſcribere, ſecundum
gloſ. *magnam ad finem l. fin. tit. 12. pag. 6.* & Di-
dacum Perez *in dicta pag. 90. col. 2. in medio.*

Ibi *Del lugar*, & ſic non ſufficiet ſi ſit vicinus
loci ſubjecti civitati, vel loco illi, ubi teſtamen-
tum ſit, ſecundum Meſſiam *in Pragmat. taſſæ panis
conclu. 1. n. 77. ad finem.* Sed an ſi ſit teſtis notus &
fidelis, ſufficiet etiamſi non ſit vicinus † loci ubi 83
teſtamentum ſit? dicendum eſt quod ſic, quoniam
ex notorietate & fidelitate talis teſtis, ſatis ſit inten-
tioni teſtamenti, rationeque legis noſtræ vicinita-
tem requirentis, ſecundum Burgos de Paz *in l. 3.
Taur. n. 335. uſque ad* 340. & Didac. Perez *in præ-
ſenti pag.* 88. *col.* 2.

Ibi, *Tres teſtigos vezinos de tal lugar*, Datâ enim
teſtium penuriâ, tres ſufficiunt hodie teſtes in teſ-
tamento nuncupativo cujuſlibet perſonæ, ſivè talis
teſtator ſit ruſticus, vel non, vel ſit tempore peſtis,
vel alterius exiſtentis periculi, ſivè non, † dum ta- 84
men ſint vicini illius loci ſecundum Ant. Gom. *l.
3. Taur. n. 47. in fine*, ſicque ceſſare jam videntur
quæſtiones illæ factæ per Doct. *in ea. l. 3. Tau.* ma-
ximè per Tellium *ibi in par. 1. n. 6. cum ſequentibus*,
& Boerium *deciſ.* 228. *per totam*, ubi plures ponit
caſus, in quibus teſtamentum valet minori numero
teſtium facto, quorum unus erat, an tempore peſtis
minor numerus ſufficeret quàm jure civili requi-
retur, quam quæſtionem examinavit Julius Clarus
lib.

lib. 3. Sentent. verbo teſtam. quæſt. 56. verſ. & hæc,
ubi deciſio. Cæſarea egere dicebat: idq; jure noſtro
ceſſare videtur, cum in omni caſu data teſtium pe-
nuria tres ſufficiant teſtes vicini ex noſtro text. Sed
in caſu, in quo teſtes hi non eſſent vicini, durare
videntur & hodie quæſtiones illæ, quas optimè
examinat Tellius *ubi ſup.* & tradit aliqua in propo-
ſitum Villalobos, *in ærario mille comm. opi. verbo
teſtam. n. 27. cum pluribus ſequentibus*, quæ per
ipſos videri poſſunt, ne aliorum tranſcribamus
ſcripta. In propoſitum tamen horum verborum in-
quit Cov. *in c. cum eſſet. n. 2. in pri. de teſt.* quod
ſi data hac penuria teſtium non adſint niſi duo
85 teſtes & notarius, ſufficiet, † quia notarius pro
teſte habebitur, dum tamen ſint vicini, vel ita noti
& fideles, ut eorum optima opinio & notio vi-
cinitatem ſuppleat. Et in horum propoſitum fui
ſemel conſultus in caſu quodam mirando; con-
tigit enim quod quinque homines dum tranſirent
quendam rivum, qui vocatur *de Tietar*, in qua-
dam barca, ita rivus ipſe excrevit quod barca, &
ipſi ſubmerſi ſunt in rivo, providentia tamen di-
vina prolapſi ad quaſdam arbores in medio rivi
exiſtentes, quatuorque ipſorum quandam arbo-
rem aſcenderunt, quintus verò ſolus in aliam aſ-
cendit arborem, & cum jam rivus excreviſſet, ita
quod nullum remedium ſupereſſet, media nocte
quintus, qui ſolus in arbore exiſtebat, dixit aliis qua-
tuor, ſitis teſtes omnes quod volo, & mea voluntas
eſt quod omnia bona mea habeat uxor mea Maria,
quo dicto, arbore avulſa ſubmerſus & ſuffocatus
eſt in rivo, alii verò quatuor Dei providentia libe-
rati ſunt, & ad petitionem illius Mariæ uxoris teſ-
tatoris illius examinati retulerunt verba ipſius teſta-
toris. Ex quo fuit quæſitum, an illud valeret, quan-
do quidem non aderant niſi illi quatuor teſtes &
ex text. noſtro dicendum eſt valere teſtamentum il-
lud, ſi vicini erant diſtrictus illius loci, ubi teſtator
teſtatus eſt, prout erant & homines noti & fideles.
Sed an & aliud teſtamentum in ſcriptis, quod antea
fecerat, ubi uxorem ipſam uſufructuariam relinque-
bat, remanſiſſet irritum, dubium fuit ex dictis per
Anton. Gom. *in l. 3. Tau. n.* 102. & Villalobos *ubi
ſup. litera. l num.* 40. Sed cum adhuc ſub judice lis
ſit, id omittamus & ad noſtrum propoſitum re-
deundo, dico penuriam teſtium efficere, ut tres
tantum ſufficiant teſtes, ſi vicini ſint, per quos &
de penuria probari poterit, imò & per duos pro-
bari hoc poterit ſecundum Burg. de Paz. *l. 3 Tau.
n.* 805.

Ibi, *Siete teſtigos*, De teſtibus jure civili in te-
ſtamentis adhibendis tractat Julius Clar. *lib. 3. ſe-
lect. ſent. verbo teſtam. quæſt. 55. uſque ad.* 60. &
gloſſatores alii *hic*.

Ibi, *En quanto a las mandas*, Etiam ſi univer-
ſum patrimonium exhauriant & abſorbeant, ſe-
cundùm Meneſ. *in l. Eam quam n. 90. C. de fideicom.*
quod intelligo deficientibus deſcendentibus vel
aſcendentibus legitimis, quoniam eis exiſtentibus
valebunt legata uſq; ad ſummam jure permiſſam
teſtatorem legare poſſe. Item etiam inquit ipſe
Meneſ. *ubi ſup. n. 91.* quamvis aliquis alius teſtetur
pro mortuo ex commiſſione ejus, & etiam ſive
inter extraneos, ſive inter liberos quis teſtetur,
validum erit teſtamentum quoad legata ſecundum
Meneſ. *ubi ſup. num.* 84. dum tamen, *ut dictum eſt*,
non excedant legis poteſtatem teſtatoribus permiſ-
ſam in legando. Ex hiſque verbis elicitur notabi-

lis concluſio, ſcilicet, quod legata in teſtamento
relicta debentur legatariis, quamvis teſtator † hæ- 86
redem in eo non inſtituerit, & ſic quamvis ex
teſtamento illo hæreditas non adeatur, quia nullus
relictus eſt hæres, vel relictus repudiavit, & no-
luit adire, legata relicta in tali teſtamento deben-
tur per venientes ab inteſtato. Ex quo ceſſant jam
ſatis altercati de jure civili intellectus & caſus ad
l. *eam quam C. de fideicommiſſ.* ubi caſus unicus di-
cebatur, in quo legata debebantur à venientibus
ab inteſtato non adita hæreditate ex teſtamento il-
lo, ubi legata relicta erant. Nam in contrarium
erat & communis, vulgatiſſima regula, ſcilicet non
deberi legata † à venientibus ab inteſtato in teſta- 87
mento relicta, ſi hæreditas non adiretur ex teſta-
mento illo per hæredem ibidem inſtitutum, ex
text. *in l. ſi veritas C. de fideicommiſ. & in l. ſi nemo,
ff. de reg. juris*, quos ad hoc allegat Anto. Gom. *tom.
1. cap. 12. num.* 11. ubi ampliat aliquibus modis, &
Dida. Perez *hic pag. 81. col. 2. & ſeq.* & Boerius *de-
ciſio. 41. n. 2.* ubi *num.* 4. ampliat etiam ſi eſſent le-
gata pia, & per Covar. *in cap. Raynaldus. § 3. num.
11. de teſtamen.* quod Boerius *deciſione. 93. num. ſi.*
limitat uno modo id de legatis piis: imò quantum-
vis adeſſet clauſula codicillaris ſecundum Anton.
Gom. *ubi ſup.* niſi hæreditas adiretur per venientes
ab inteſtato, ſecundum Gomez *ibidem*, & Covar.
ubi ſupra num. 8. & 21. Caſus ubi dicta regula lo-
cum non habeat, refert Barbat relatus per Ber-
nard Diaz *in reg.* 411. adeòque id verum erat quod
nec datio tutoris, nec alia contenta in teſtamento
illo valebant, imò in totum corruebat teſtamen-
tum: imò & pupillaris itidem ſubſtitutio corrue-
bat, ex text *l. 2. §. adeo. ff. de vulgari.* Qua de cau-
ſa dicebant Docto. eſſe caſum unicum *in d. l. Eam
quam* ubi debebantur legata in teſtamento relicta,
etiam non adita hæreditate ex teſtamento illo, &
tunc venientes ab inteſtato tenebantur illa ſolvere,
ex quo plures intellectus illi textui aſſignabantur,
pluresque conſtituebantur caſus, ubi communis
regula illa juris locum non habebat. Nam limita-
batur. 1. ſecundum. gloſſ. *in ea l. Eam quam verbo,
Traditur.* & deſumitur ex eadem lege ſecundum
intellectum gloſſarum, & antiquorum. ut illa com-
munis regula dictarum legum non haberet locum
quotieſcumque legata illa ſunt repetita à venien-
tibus ab inteſtato, tunc enim debentur ab eis etiam
non adita hæreditate ex teſtamento illo † ex text. *in* 88
*l. ex ea. §. 1. ff. de teſtam. l. ex teſtamento. C. de fideicom-
miſſ.* idque eſt, ſi in teſtamento eſſet appoſita clauſula
codicillaris: nam hæc clauſula efficit ut venientes ab 89
inteſtato † teneantur, text. *in l. fin. § illud quoque. C. de
codicillis. l. codicillis. § fin. de leg. 2.* quem ad hoc notat
Bartol. *in l. nemo poteſt opp. 2. de legat. 1.* & allegavit
gloſ. *in cap. Raynaldus verbo legavit.* & verbo adeunte.
de teſtamentis, & Bar. *l. num. 3. ff. de jure codicillorum.*
Quod tamen intelligendum eſt quod debeantur ab
eis qui ſunt in primo gradu, non autem ab aliis
in ſequente gradu conſtitutis, † ſecund. gloſſ. *re-* 90
*petitum. in l. non juſtam. C. ad Trebell. & in l. ſi Titio
& Mævio §. Julia. verſ. cum ſuo onere, de leg. 1.* quas
ſequitur Angelus, & Jaſ. *in fin. in Auth. ex cauſa,
C. de lib. præteritis*, & dicit has gloſ. communiter
approbatas Jaſ. *in l. Licet imperator. num. 39. de leg.
1.* quod tamen intelligit Bar. *in l. Cum pater. § cum
exiſtimaret verſ. ſecundo caſu, de leg. 2.* quando le-
gatum eſt relictum nominatim à ſuccedentibus ab
inteſtato primo loco, ſecùs ſi ſimpliciter relinqua-
tur

tur à venientibus ab inteſtato, quia tunc etiam à
ſuccedentibus in remotiori gradu debebuntur,
quod & tenet Curtius Junior *in Authen. ex cauſa.
num.* 73. *C. de lib. præter.* & Covar. *in c. Raynal-
dus.* §. 3. *num.* 8. *de teſtam.* Poteſtque repetitio hæc
à venientibus ab inteſtato fieri non ſolum expreſſè,
91 verum & tacitè † putà quando aliquid relinquitur
in defectum teſtamenti & hæredum inſtitutorum
tunc enim videtur relinqui à venientibus ab inteſ-
tato, text. *in l. Lucius.* §. *filium de leg.* 2. quem ad
hoc notat Paul. *in d. l. cam quam, colum.* 2, *num.*
4. *C. de fideicom.* Fit & ſecundò tacitè dicta repeti-
tio à venientibus ab inteſtato, quando legatum re-
linquitur in teſtamentis per iſta verba. *Quiſquis mi-
hi hæres erit*, ſecundum gloſ. *patris in d. l. ex duo-
bus* §. 1. *ff. de vulgari*, quam ibi ſequitur Bart.
in fine & ibi Bald. & communiter approbatur
ſecundum Aretinum *ubi col. fin.* pro qua gloſ. facit
text. *in l. ſi quis cum nullum. ff. de jure codicillorum*,
cujus tamen contrarium eſt tenendum tanquam
verius, & communius, imò quod per dicta verba
92 *quiſquis mihi hæres erit*, non inducitur † dicta ta-
cita repetitio à venientibus ab inteſtato cum gloſſ.
ſimpliciter in dict. l. cam quam, dum *ibi* ultra dicta
verba ponit & illa alia: *quiſquis mihi hæres fuerit
etiam ab inteſtato*, quaſi illa verba, etiam *ab inteſtato*,
non apponerentur, altera alia non ſufficiant ad
inducendam dictam repetitionem. Similis eſt gloſſ.
1. *in l. ſi in teſtament. ff. ſi quis omiſſa cauſa teſtamenti*
& gloſſ. 2. *l. quæ conditio. ff. de condit. & demonſtr.* ſe-
quitur Cuma. Imola. Alexand. & omnes *in dict. l. ex
duobus* §. 1. ubi Jaſ. *in fine* hanc dicit communem
opinionem, quam & communem dicit Socinus *in
l.* 3. *n.* 10. & *ibi* Rip. *n.* 19. *de leg.* 1. Nec obſtat
dict. l. ſi quis cum nullum, pro prima opinione adduc-
ta, quoniam *ibi* verba illa, *quiſquis mihi hæres erit*,
fuerunt in codicillis appoſita. Poſſet tamen prima
opinio defendi, quandò unus tantum hæres eſſet
in teſtamento inſtitutus per dicta verba, *quiſquis
mihi hæres erit*, quia tunc venientes ab inteſtato
comprehenderentur, prout defendit Bald. *in dict. l.
ex duobus* § 1. & Paul. & Alexand. *ibid.* & Bald.
Angel. *in dict. l. ſi quis cum nullum*, & vide Bart. ita
reſpondentem *in l. qui liberis.* § *hæc verba colum.* 1.
de vulgari, quæ poſt hæc ſcripta reperi retuliſſe
Meneſ. *in dict. l. cam quam nu.* 22. *C. de fideicom.*
& ſic erant ſupradictæ duæ limitationes ad dictam
regulam, in quibus venientes ab inteſtato cenſe-
bantur gravati ſolvere legata ex teſtamento, quam-
vis in eo non eſſet hæres inſtitutus, vel repudiaſſet
93 hæres. Alius & tertius caſus † ubi idem erat, deſu-
mitur ex gloſſ. *dict. l. cam quam*, ſcilicet, quando
hæres ſcriptus in teſtamento, animo fraudandi le-
gatarios, omiſit hæreditatem ex teſtamento, & adi-
vit ab inteſtato, tenebitur enim tunc ad præſtatio-
nem legatorum, ac ſi ex teſtamento adiiſſet, ex text.
& per totum, *in l.* 2. *ff. ſi quis omiſſa cauſa teſta.* &
ex l. 2. *C. eod. tit.* & idem dicendum eſt, ſi hæres
ſcriptus ex teſtamento acceptâ pecuniâ à ſubſtituto,
vel à venientibus ab inteſtato repudiet hæreditatem
ut illis locum faciat, tenebitur enim tunc iſte hæ-
res ad legata ex text. *in l.* 1. *C. ſi quis omiſſa cauſa
teſta.* cujus tituli materiam proſequitur Meneſ. *in d.
l. cam quam num.* 24. *cum* 10. *ſequentibus. C. de fi-
deicommiſſis.* Alius & quartus caſus erat ex text. *in
Auth. ex cauſa C. de lib. præte. vel exhære.* quando,
94 ſcilicet, irritatur † teſtamentum ex cauſa præteritio-
nis vel exhæredationis, tunc enim debentur legata
non aditâ hæreditate ex teſtamento à venientibus
ab inteſtato quod tamen intelligendum eſt in le-
gatis factis aliis perſonis, ſecus tamen in legatis
factis ipſi filio præterito vel exhæredato, impugnanti
teſtamentum, hæc enim minimè conſervantur per
diſpoſitionem dictæ Authenticæ ex cauſa ſecun-
dum gloſſ. *totius in l. maximum vitium. C. de lib.
præt.* & Bart. *in ead. Auth. ex cauſa num.* 19. quam
ibi teſtatur communem Jaſ. *num.* 15. & Curtius
junior 319. & Alexand. *in l.* 1. §. *ſubſtituere. col.* 12.
ff. de vulg. & Ripa. *l.* 2 *num.* 53. *ff. eod. titu.* per
text. in l. filium, §. *omnibus. ff. de legat. præſtan.* Ex
quo datur pulchra declaratio ad. l. 24. Tauri, *poſi-
tam. pro l.* 8. *tit.* 6. *infra iſto libro*, diſponentem quod
quando rumpitur teſtamentum per filii præteri-
tionem vel exhæredationem, melioratio tertii &
quinti facta alicui ex filiis valet & conſervatur,
nam iſtud procedit ſi talis melioratio fiat alii
filio, quàm exhæredato vel præterito rumpenti,
& querelanti teſtamentum illud per ſupradicta, &
ibi hoc tenet Gomez Arias *colum.* 3. & Anto. Gomez
num. 17 ubi teſtatur illam gloſſ. dictæ legis, *maxi-
mum vitium*, *verbo totius*, communiter approbare,
quam & ſequitur, plures contrariam tenentes &
communem aſſerentes referens Meneſius, *in d.
l. cam quam*, *num.* 35. Notandum itidem eſt,
quod legata in terminis dictæ Authenticæ *ex cauſa*,
petuntur actione ex teſtamento, ut probatur *in
ead. auth.* & *in auth. ut cum de appellatione cognoſci-
tur.* §. *ſive igitur*, *ibi.* Et in hoc tanquam non re-
ceſſum obtinebit teſtamentum, prout tenet Bartol.
in d. Authentica, *ex cauſa num.* 20. quem ſequitur
Jaſ. *num.* 101. *in l.* 1. *de leg.* 1. & ibi Crotus *n.* 50.
Sed an & legata univerſalia ſuſtinebuntur ex diſpo-
ſitione dictæ Auth. *ex cauſa*, vide per Clarum *lib.*
3. *ſententiarum.* §. *teſtamentum*, *quæſt.* 54. Quin-
tus caſus erit ex text. *in l.* 1. & *per totum. ff. de lega.
præſtand.* ſcilicet, quando rumpitur teſtamentum per
præteritionem filii † emancipati, legata conſervantur 95
facta perſonis exceptis *in ead. leg.* 1. hodie tamen
ſublata eſt illius tituli diſpoſitio & correcta † per 96
diſpoſitionem text. *in d. Auth. ex cauſa*, per quem
tex. rupto teſtamento per præteritionem filii con-
ſervantur legata omnibus facta, qui text. habet
locum etiam in præteritione filii emancipati, ſe-
cundum gloſ. *proprietas*, *in l. ſi extraneo. ff. de uſu-
fr.* & gloſ. *ex liberis*, *in l.* 1. *C. de bonorum poſſeſ-
ſione contra Tab.* Bar. *in dict. Authen. ex cauſa, n.* 8.
& *ibi* Curtius Junior. *n.* 27. teſtatur hanc commu-
nem. Nam aliàs melioris conditionis eſſent filii e-
mancipati, quàm filii ſui, quod negandum eſt,
& nè hoc dicatur dicendum eſt ut ſupra. Et pro
hac concluſione, ex tex, *in d. Authen. ut cum de
appellat. cog.* §. *cauſas*, *verſi. ſi quemlibet de prædic-
tis*, ibi. (*Qui ab inteſtato ſucceſſuri ſunt*) ubi pro-
batur quod diſpoſitio Authen. *ex cauſa*, habet
locum in omnibus filiis, qui poſſunt ſuccedere
ab inteſtato, ſed ab inteſtato nulla eſt differentia
emancipationis & patriæ poteſtatis; tex. *in Authen.
de hæredibus ab inteſtato venientibus.* §. *nullam*, er-
gò dicta Authen. *ex cauſa*, in emancipato etiam
habet locum. Eſt tamen advertendum quod dictus
titulus *de legatis præſtandis*, non eſt ſublatus in to-
tum, nam poteſt eſſe hodiè utilis † ejus diſpoſi- 97
tio in caſibus, in quibus dicta Authen. *ex cauſa*,
& ejus diſpoſitio locum non haberet, videlicet in
præteritione filii emancipati à patre ignoranter fac-
ta, in qua non habet locum dicta Authen. *ex
cauſa*,

cauſa, ſecundum Bartol. *ibi numero* 8. *in fine*,
communiter receptum, ſecundum Jaſ. *ibi n.* 4. &
iſto caſu & ſimilibus poterit eſſe utilis diſpoſitio
dicti tituli de legatis præſtandis, nam tunc debe-
buntur legata facta perſonis exceptis *in l.* 1. *dicti
tituli ff. de legat. præſtan.* Qui titulus & poterit etiam
eſſe utilis, nam per illum titulum conſervantur inſ-
ſtitutiones factæ de liberis & parentibus, quæ mi-
nimè conſervantur per dictam Authen. *ex cauſa*;
text. *in l. filiam.* §. *ſed ſi portio. ff. de lega. præſtand.*
& has utilitates conſiderat Alexand. *in l.* 1. *num.
fin. C. de bonorum poſſeſſio. contra Tabul.*

Sextus itidem caſus erat, quando in teſtamento
interponitur juramentum, nam juramentum inter-
poſitum in teſtamentis habet vim clauſulæ codicil-
laris, & operatur ut legata debeantur à venienti-
98 bus ab inteſtato † non adita hæreditate ex teſta-
mento. *l. cum pater.* §. *filius matrem*, *de lega.* 2.
quem allegat ad hoc Bartol. *in l. ſi quis pro eo num.*
13. *ff. de fidejuſſo.* idem Bartol. *in l. ſi quis in principio
teſtamenti*, *in fine*, *de legatis.* 3. & *in l.* 1. §. *ſi quis
ita interroget*, *num.* 6. *de verborum oblig. ff.* de quo
text. plura per Alciatum *in c. cum contingat*, *num.*
248. *de jurejur.* Tiraquel. *in l. ſi unquam in princi-
pio num.* 127. *C. de revocan. donat.* & diligentiſſimè
Covar. *in cap. Rainaldus.* §. 3. *num.* 10. *de teſtam.*
& licet text. *in d.* §. *filius matrem*, non aperiat à quo
juramentum ſit præſtitum, tamen ille text. habet
locum ſive juramentum præſtetur à teſtatore, ſive
99 ab hærede † jurante ſe ſoluturum & præſtiturum
legata illa, nam utroque in caſu juramentum ha-
bebit ſupra dictam virtutem, & ita intelligit gloſ.
ibi & Bart. *ibi in ſummario illius* §. *filius matrem*,
ſimilis gloſ. jurandum, *in l.* 2. *C. communia de legat.*
ſequuntur multi relati per Covarr. *ubi ſuprà*, &
hæc ſine dubio tenenda eſt. Et probatur ex §. *final.
Inſtitut. de fideicommiſ. hæred.* & *in l. fi. C. de fidei-
commiſ. ſecundum unum intellectum*, dupliciter ta-
100 men venit declaranda diſpoſitio dicti §. *filius ma-
trem*, primò quod neceſſe eſt, ut actus, ſuper
quo juramentum interponitur, habeat ſolennita-
tem, quæ requiritur ad effectum, quem volu-
mus ex juramento deducere, ita Imol. *in d. c. cum
contingat. num.* 70. ſecundò non habet ille §. *filius*,
locum, quando actus ſuper quo interponitur ju-
ramentum, deficit ratione conſenſus, nam tunc ju-
ramentum nihil operatur, juramentum enim nun-
101 quam ſupplet defectum † conſenſus, ſecundum
text. *in l. fi. C. de non num. pecu. cap. penultimo de ju-
rejurando* Barto. *l. ſi quis pro eo num.* 15. *ff. de fidejuſ-
ſor.* Abb. *in d. cap. cum contingat*, *num* 25. ſed an in
102 donatione cauſa mortis aditio hæreditatis † requi-
ratur, tradit latè Meneſ. *d. l. cam quam*, *à num.* 63.
uſque ad. 68.

Septimus caſus etiam erat quando teſtator can-
cellavit inſtitutiones duntaxat factas in teſtamento,
103 non autem cancellavit legata † ex text. *in l. proxi-
me. ff. de his quæ in teſtamento, delen.* quod tamen
intelligo quando teſtator cancellavit inſtitutiones,
quia hæredes reputavit indignos, tunc enim devol-
vitur hæreditas ad fiſcum, & ille tenetur ad ſol-
venda legata, & ita procedit *dicta l. proximè*, &
pro *ibi* notatur; ſecùs tamen erit, ſi cancellavit
inſtitutiones, eo quod voluit decedere inteſtatus,
quia tunc devolvitur hæreditas ad venientes ab in-
teſtato, & illi nō tenētur ad præſtanda legata, text. *eſt
in l. fin. ff. de his quæ in teſtamento delentur*, ita de-
clarant Bart. & omnes *in l. matrem. C. de teſtam.*

Octavus caſus erat ex *l. fin. ff. de hæredi. inſtit.*
ubi non valet inſtitutio facta in ſecundo teſtamen-
to, & tamen valent legata facta in illo ſecundo teſ-
tamento; & ratio deciſionis illius text. eſt, quia ex
præfatione appoſita in ſecundo teſtamento † col- 104
ligitur cauſa finalis, qua quidem cauſa finali ceſ-
ſante, ceſſat etiam diſpoſitio, ita Bart. Paulus & om-
nes *ibidem* Bart. *in l. cum ii, in principio num.* 4. *ff.
de tranſactio.* & dixit ad hoc meliorem juris Jaſon.
in l. ſi pacto quo pœnam col. fin. C. de pactis & Purpu-
ratus *in l. cum quid, num.* 111. *ff. ſi cert. petat.* de quo
eſt etiam text. *in l. fin.* §. *idem reſpondit*, *ff. de ver-
borum obligat.* & *l. item quia.* §. *fin. ff. de pactis*, &
hæc eſt ratio illius legis finalis. Quare *ibi* non va-
luit inſtitutio ſecundi teſtamenti. Ratio tamen quare
ibi valent legata ex ſecundo teſtamento eſt, quia
ibidem præfatio illa appoſita in illo ſecundo teſta-
mento tantum reſpiciebat inſtitutionem, non au-
tem legata, ſecundum Bart. & omnes *ibi*, & hunc
dixit communem ſenſum ad illum text. Socin. *l. de-
monſtratio.* §. *quod autem*, *num.* 9. *ff. de conditione
& demonſtratione*, & ſequitur idem Socinus. *l. cum
avus. num.* 79. *ff. eodem tit.* & communem etiam
teſtatur Curtius Junior *in Authen. ex cauſa numero*
118. *C. de lib. præte.* & Antonius Gomez. *l.* 14.
Tauri, *num.* 1. *ad fin.* & *num.* 6. Videndum tamen
eſt circa illam *finalem. ff. de hæredit. inſtituen.* an de-
beantur legata in primo teſtamento relicta † in quo 105
gloſ. expreſſim, *in* §. *ſed ſi quis priori. Inſtit. quibus
mo. teſt. infirm.* tenet quod debentur legata etiam
ex primo teſtamento. Contraria tamen opinio com-
munior eſt & tenenda, quam tenet Bart. *in l. ſi
jure in principio. de legatis* 3. & Jaſ. *num.* 18. *in d.
l. cam quam. C. de fideicommiſſ.* & omnes, *in d.* §.
ſed & ſi quis priori, ubi Viglius, *num.* 8. dicit illam
gloſ. non rectè dixiſſe, & Imol. *in d. l. fin. num.*
8. *ff. de hæredi. inſtituend.* ſed ſi quis vellet ſuſtinere
dictam gloſ. videat Socinum *in d.* §. *quod autem
n.* 5. Ex quo dico eſſe caſum ſingularem *in d. l. fina-
li.* in quo quis cum duobus teſtamentis poteſt de-
cedere, uno valido quantum ad inſtitutionem,
alio vero valido quantum ad legata, contra regu-
lam legis *poſthumus.* §. *ſi paganus. ff. de injuſto rup-
to.* ubi quis cum duobus teſtamentis non poteſt de-
cedere, qui textus limitatur in caſu ſpeciali *dic-
tæ legis finalis* per ſupradictam rationem vel *ibi* ſe-
cundum teſtamentum valuit tanquam codicillus,
ſecundum Bald. *ibidem* licèt ſecundum Meneſ. *in
d. l. cam quam.* opinio illius gloſ. quam & ſeque-
batur Bald. per eum relatus *in ead. l. cam quam*,
num. 48. approbetur, lege Regia per ipſum Me-
neſium *ibi* allegata, *ſcilicet*, *lege.* 21. *tit.* 1. *part.* 6.
niſi legata ſint ita magna quod abſorbeant totam
hæreditatem, nam tunc nec relicta in ſecundo
teſtamento valebunt, ſecundum Meneſium *in ead.
l. cam quam, num.* 50.

Decimus caſus eſt, & procedit favore libertatis,
† ex principio & ex toto titulo. *Inſtitut. de eo cui* 106
liber. cauſa bon adjici. ubi probatur quod ſi hæredi-
tas fuerit relicta ſervo ex teſtamento, & nemo ſit
qui velit adire hæreditatem, poſſunt bona teſtato-
ris adjici huic ſervo, qui efficietur liber & hæres,
per illum titulum, & *per l.* 4. & *per totum. ff. de fi-
deicommiſſ. li.* & *l. fin. C. de teſtamen. manu.* & ad-
de quòd ſucceſſio de qua loquitur iſte titulus, &
dicta jura, non appellatur propria ſucceſſio, ſed
ſucceſſio irregularis & anomala, ſecundum gloſ.
in §. *in primis Inſt. de eo cui lib. cauſa bona adji.*

quam commendat Bald. *num.* 10. *d. l. eam quam. C. de fideicom.* & Jaſ. *in l. pro hærede.* §. *Papinianus. num.* 13. *ff. de acquirenda hæredit.* Et probatur ex illa ratione, nam acquiſitio quæ fit præter regulas juris communis ex legis diſpoſitione non appellatur acquiſitio propria, ſed adjectio bonorum, ſecundum Alciat. *l. traditionibus. num* 54. *C. de pactis, & in l. quinquepedum. num.* 57. *C. finium regundorum*, quem adde *ad. l.* 3. *ff. de uſucapio.* & hunc decimum caſum quærens an idem ſit in aliis legatis piis, proſequitur Meneſ. *in d. l. eam quam n.* 52. *cum 4. ſequentibus. C. de fideicommiſſ.* & *infra* dicam.

Undecimus caſus erat *ex l. in teſtamento. ff. de fideicommiſſ. lib.* ubi, ſi legatum in minus ſolemni voluntate relinquatur perſonæ valdè dilectæ teſta-
107 tori, debetur à venientibus † ab inteſtato, & *ibi* gloſ. *debuiſſe* ad hoc notat, ſimilis gloſ. *in l. ſi jure. C. de teſtam. manu.* ubi Bald. notat illum text. ad
108 hoc quod ardor liciti amoris operatur effectum † clauſulæ codicillaris, & de illo textu, plura cumulat Tiraquel. *in l. ſi unquam n.* 86 *&* 87. *C. de revocan. donatio.* & Alciat. & ejus Addit. *de præſumptio.* 1. *regula præſuppoſitione.* 128. *n.* 5. Unde cavendum eſt à Bald. *in d. l. ſi jure.* dicente quod in illo text. ideò valuit legatum favore ſpeciali libertatis, ſed malè dicit, nam non ſolùm libertatis legatum, ſed quodlibet aliud legatum debetur perſonæ dilectæ etiam in minus ſolemni voluntate. Quod probatur per text. *in d. l. in teſtamento ibi* (*& ideo fideicommiſſa*) nam vult text. quòd non ſolùm illi dilectæ perſonæ debeatur legatum libertatis, verùm alia etiam fideicommiſſa, & licèt Corneus, *d. l. eam quam* alio modo intelligat illum text. verus intellectus eſt ſupra primò dictus de quo text. videndus eſt etiam Meneſ. *in l. cum teſtam. C. de jur. & fac. igno.*

Duodecimus etiam erat caſus quoties hæreditas aufertur ab hærede tamquam indigno, & applicatur fiſco, nam fiſcus tenetur ad legata, & ad om-
109 nia in teſtamento contenta † *ex l. Marcellus.* §. *fin. ff. ad Trebellia. & l. cum fiſco ff. ad Sylania. & l. non intelligitur.* §. *num ex cauſa. ff. de jure fiſci.* Sed iſte non eſt proprius caſus fallentiæ, nam in iſto caſu hæreditas adeunda eſt per hæredem ſcriptum in teſtamento, vel per ipſum fiſcum, ut debeantur legata, & ita loquuntur dicta jura, & hìc poſſet intrare quæſtio an ſi nemo eſſet qui adiret, & ſic hæreditas ad fiſcum deveniret, fiſcus ſolvere debeat legata, de quo *infra hac gloſ.* dicemus. Sed an reſciſo teſtamento à fratre teſtatoris propter turpis perſo-
110 næ inſtitutionem, debeantur legata † illo teſtamento relicta tradit Meneſ. *in d. l. eam quam num.* 59. & meliùs Julius Clarus *l.* 3. *ſelectarum* §. *teſtamentum quæſtio.* 52. & inquit, quòd deciſione Imperatoris egeret hæc quæſtio, licèt communem eſſe aſſerat, quod tunc nec quoad legata valebit, ipſe tamen ibi aſſerit non peccare mortaliter judicem, qui contra hanc communem ſententiaret. Verumtamen communis non eſt ſpernenda. Et an ſpurio inſtituto per teſtatorem, omiſſo ejus fratre legitimo & naturali, poſſit frater ipſe querelare fratris teſtatoris teſtamentum tanquam turpi per-
111 ſona in eo † inſtituta, & dicendum eſt quod ſic, quia ſpurius eſt infamis infamia facti ſecundum Jaſon. & alios relatos per Didacum Perez *hic ſub tit. iſto. De los teſtamentos. lib.* 5. *ordina. pagina* 92. *col.* 2. ubi inquit ita ſe in facto reſpondiſſe.

Decimus tertius caſus erat, quando legatum fuerat alicui ex teſtamento, ita ut alii teneatur illud legatum reſtituere, ſi iſte legatarius prohibuit teſtatorem mutare teſtamentum, certè hoc
legatum † legatario debebitur, *ex l.* 1. § *ſed ſi legatum. ff. ſi quis aliquem teſt. prohib.* quia illud legatum debet legatarius alii reſtituere, & non remanet apud eum. Sed iſte non eſt caſus fallentiæ, nam *in d.* §. *ſed ſi legatum*, ut debeatur legatum, debet hæreditas adiri per hæredem ſcriptum in teſtamento. Sed adde pro intellectu dicti tituli, text. *in l.* 26. *&* 27. *titulo* 1. *partita.* 6. & Thomam Gram. *conſil.* 26. *& l.* 4. *in fin. titulo* 7. *part.* 6. & Bartho. Soci. *conſilio.* 105. *volum.* 3. & Mar. Socin. *conſilio.* 148. *vol.* 2. Alexan. *conſilio* 48. *vol.* 4. 112

Decimus quartus erat itidem caſus quando inſtitutio vitiatur propter errorem in conjunc-
tione perſonæ ex † text. *in d. l. eam quam. C. de fideicommiſſ.* ubi gloſ. hos caſus fallentiæ referebat, & ex Bart. *ibidem* alii duo colliguntur, quorum primus & in ordine decimus quintus erat, quando ſunt legata pia, nam illa non exigunt ad 113
ſui confirmationem † aditionem hæreditatis, & debentur etiam non adita ex eo hæreditate, quod probat ipſe Bart. *ex l.* 1. *verſ. liber ſit ſtilus. C. de ſacroſan. eccleſiis.* ubi videtur probari, quod in legatis piis non attenditur ordo juris civilis: movetur etiam, nam ubi teſtator prohibuit de- 114
tractionem Falcidiæ, debentur legata etiam † non adita hæreditate ex teſtamento per ſcriptum hæredem text. in Authen. *de hæredibus & falcid.* §. *ſi vero expreſſim.* & hic eſt alius caſus fallentiæ ad *d. l. eam quam*, ut per Bart. *l. nemo poteſt col.* 1. *de leg.* 1. ubi Crotus *numero* 18. Ripa 41. *hanc dicit communem*, ſed de legatis piis (ut ad noſtrum caſum revertamur) non detrahitur Falcidia, ex Auth. *ſimiliter. C. ad l. Falcidiam, & ex l.* 4. *tit.* 11. *part.* 6. ergo legata pia debentur non adita hæreditate per hæredem ſcriptum, & hanc eandem opinionem tenet idem Bart. *in l.* 1. *num.* 65. *C. de ſacroſan. Eccleſ.* communis ſecundum Bald. *l.* 1. *in fine, de legat.* 1. & ſecundum Ripam. *l.* 3. *n.* 28. *de legat.* 1. & plures dicentes hanc communem refert Covarr. *in cap. Rainaldus* §. 3. *n.* 11. *de teſtamentis.* Contraria tamen erat verior & communior, quam tenet Baldus *in d. l. eam quam*, ubi Jaſ. *num.* 19. dicit communem & communiorem dicit idem Jaſo. *l.* 1. *lectura.* 1. *num.* 31. *& lectura.* 2. *num.* 34. *C. de ſacroſanctis Eccleſ.* & idem teſtatur Alexand. *lib.* 1. *num.* 24. & Crotus 55. *de leg.* 1. & magis communem teſtantur relati per Meneſium *in d. l. eam quam numero.* 54. ubi *num.* 53. reperi poſt hæc ſcripta retuliſſe ſupra dicta, & *num.* 55. limitat hanc ſecundam opinionem uno modo, quem & in progreſſu refero. Quam tenendo non obſtant Bartoli argumenta, & primo *ex d.* 115
l. 1. *verſiculo liber ſit ſtylus*, † quia non debet intelligi quod liber ſit ſtilus ab ordine & ſolemnitate juris civilis, imò *ibi* teſtamentum debet eſſe ſecundum ordinem & ſolemnitatem juris civilis, ſed dicitur quod debet eſſe liber, quantum ad alia privilegia cauſarum piarum de quibus per Doct. *in ead. l.* 1. pro quo eſt text. *in l. generali, ibi* omni aliâ ratione juris munitum. C. *de ſacroſan. Eccleſiis.* Ad ſecundum itidem Bartoli argumentum reſpondetur, quod non eſt verum, nam procederet ejus argumentum, quando omnia legata relicta in teſtamento eſſent pia, non verò aliàs, ſalvari tamen poteſt deciſio Bartol. in quatuor ca- 116
ſibus

ſibus, primò quod legata pia non debentur non adita hæreditate ex teſtamento, ſed ſi abinteſtato adeatur, debentur, ſecundum Jaſ. *in d. eam quam num.* 20. ſecundò non habet locum dicta communis, quando filius in poteſtate eſt hæres inſtitutus, tunc enim etiamſi filius ſe abſtineat à patris hæreditate, debebitur legatum pium ſuitatis exiſtentia confirmatum, *argumento.* text. *l. cum quaſi* §. *ſed & ſi quis. ff. de fideicommiſ. lib.* & text. *in l. ſciendum ff. de manumiſ. teſt.* quæ jura, quamvis loquantur in legato libertatis, extenduntur ad legata pia, ſecundum Angelum & Paul. *num.* 3. Alex. 9. *in l. ſi filius qui patri ff. de vulgari.* Tertiò quando legata pia eſſent ejuſmodi, ut non reciperent dilationem, veluti legata ad ſepeliendum,
117 nam hæc etiam † non aditâ hæreditate debebuntur ſecundum Bald. *in Authen. hoc amplius num.* 17. *C. de fideicommiſſ.* Quartò & finaliter limitatur, quando hæreditas non aditur per ſcriptum hæredem, nec per venientes abinteſtato, tunc enim poſſunt bona adjici alicui ex his, quibus legata pia relicta ſunt, & erit hæres, prout communiter omnes tenent teſte Jaſone *numero* 19. *in d. l. eam quam*, & iſte talis præſtabit cætera legata, & hoc tenet Barto. *in ea l. eam quam*, *colum.* 3. *verſiculo Tutius tamen putatur, argumento ejus quod dicitur in rubri. inſtitut. de eo cui libertatis cauſa bona adjici.*

Secundus caſus Bartoli, & decimusſextus & ultimus in ordine erat reſpiciens noſtri text. materiam & diſpoſitionem, & quo attento ceſſant jam omnes ſupra dictorum caſuum difficultates & diſpoſitiones, ſcilicet, quando extaret ſtatutum quod legata debeantur hæreditate non
118 adita, valet enim tale † ſtatutum, juxta theoricam Baldi *in l.* 1. *columna fin. C. ſi quis omiſ. cauſa teſta.* ſequitur Jaſ. *n.* 109. Ripa 45. *l.* 1. *de lega.* 1. quod ſtatutum habemus hodie pro lege in præſenti, quæ lex noſtra expreſſè vult, quod ſive nullus ſit ſcriptus hæres in teſtamento, ſive ſcriptus noluerit adire hæreditatem, nihilominus valeant & debeantur legata & alia contenta in teſtamento illo pervenientes abinteſtato, & ſic ex toto habemus hodie regulam contrariam alteri regulæ contrariæ jure civili diſpoſitæ, & in principio hujus gloſſæ per nos propoſitæ, ad cujus limitationem ſupradicti adaptabuntur caſus, qui in regno noſtro neceſſarii non ſunt ex lege noſtra regia in præſenti, quam ad hoc notavit Bernar. Diaz *in reg.* 411. & intelligo eam procedere etiam in his, quæ præciſè requirunt hæredis aditionem, adhuc enim in illis hæreditate
119 non aditâ debebuntur † legata, ſecundum quod tenet Meneſ. *in d. l. eam quam num.* 70. & gloſ. *entrar legis* 2. *tit.* 7. *part.* 6. contra Covarruv. & Tellium per Meneſium *ubi ſupra* relatos, & contra Didacum Perez, *hic pagina* 83. *columna* 1. *in medio.* Nam in aliis, ubi præciſè hæreditatis aditio non requireretur, in vanum diſpoſuiſſe legem noſtram eſſet dicendum, ideò in fortioribus, & gravioribus terminis cenſendum eſt legem noſtram diſponere, & ſic etiam in his, in quibus præciſè de jure civili & regio partitarum hæreditatis aditio requirebatur, & ſic tenet etiam noviſſimè cum Grego. Lopez, Matienço, *in præſenti gloſ.* 14. *numero* 84. ex quibus *a numero* 81. *cum ſequentibus*, optimè fundat ex lege noſtra pupillarem etiam ſubſtitutionem ſuſtentari, ſi-

ve hæreditas adeatur, ſive non, etiamſi præciſa hæredis inſtitutio requiratur in ea de jure civili & partitarum, prout & infra hac lege dicemus volente Deo. Imò & dicta procedunt, etiam ſi hæreditas adiri poteſt ab hærede inſtituto, ut optimè fundat Burgos de Paz, *l.* 3. *Tau. num.* 902. *cum ſequentibus aliquibus, & à numero* 900. *incepit.*

In cujus legis noſtræ propoſitum, quærendum eſt an ad hoc ut nullo ſcripto hærede, vel ſcripto, ſed repudiante debeantur legata, ſit neceſſa-
ria aditio † per venientes abinteſtato. Et in hoc ſine dubio tenendum videtur quod ſic, idque probatur ex text. *noſtro ibi. Teniendo heredo aquel.* Nam verbum illud: *heredo*, debet intelligi cum effectu, *juxta l. fin. de leg.* 1. *& l.* 1. §. *hæc verba ff. quod quiſq. juris.* quod probatur, nam legata ideò debentur legatariis, quia hæres adeundo dicitur cum illis quaſi contrahere, text. *in l. ex maleficiis* §. *hæres ff. de actio. & oblig.* §. *hæres. inſtitut. de obligatio, quæ ex quaſi contractu.* Si igitur nemo adeat hæreditatem, nec quaſi contrahat cum legatariis, non debebunt ur illis legata. Probatur etiam ex gloſ. *in l. qui filio* §. *ſervus verbo liber. ff. de hæred. inſtit.* dicente quod in omnibus caſibus, in quibus de jure communi non adita hæreditate per ſcriptum hæredem debentur legata à venientibus abinteſtato, in omnibus illis caſibus eſt neceſſaria aditio per venientes ab inteſtato, & in quantùm illa gloſ. dicit, oportet hæreditatem adiri à legatario, debet dicere, oportet hæreditatem adiri à legitimo, ſcilicet, hærede veniente ab inteſtato, & *illam gloſ* dicit unicam Paul. *in l. omnia de leg.* 1. & etiam Barto. *in Authen. ut cum de appel. cog.* §. *ſi vero igitur nu.* 2. & Bald. *in Auth. ex cauſa num.* 25. & ibi Alex. & Jaſ. *colu. fin.* C. *de lib. prætr.* & dicit eam communiter approbatam Jaſ *in l. nemo poteſt, lectura* 1. *num.* 23. *& lectura* 2. *num.* 35. *de lega.* 1. & Ripa *in l.* 3. *num.* 2. *de lega.* 1. & plures allegando tenet hoc in propoſitum noſtræ regiæ legis Antonius Gomez *l.* 24. *Tauri n.* 9. & Covarru. *c. Rainaldus* §. 3. *n.* 8. *de teſtamen.* refert eos & alios Meneſ. *in d. l. eam quam num.* 79. *C. de fideicommiſ.* pro qua gloſ. eſt optimus text. quem *ibi* ita ſummat Barto. *in l.* 2. *ff. de fideicommiſ. lib.* Unde cavendum eſt à Baldo, *in conſil.* 234. *&* 264. dicente illam gloſ. communiter reprobari, imò quantumvis teſtator dicat quod legata debeantur hæreditate non adita, adhuc non debebuntur niſi adeatur ſecundum Covar. *d.* §. 3. *n.* 9. & Boerium *deciſione* 41. *n.* 4. quidquid contrarium lege noſtra attenta voluerit tenere idem Anto. Gomez ſibi contrarius *in tomo* 1. *variarum cap.* 12. *num.* 11. & gloſ. *mag. in l.* 37. *tit.* 9. *partita.* 6. & Matienço, *hic in gloſ.* 14. *n.* 8. quem poſt hæc vidi ſolum ex ordine litteræ noſtri text. arguendo, ſcilicet, quia prius legata ſolvi jubet, & poſt hæreditatem adiri, idemque tenet Burgos de Paz. *l.* 3. *Tauri n.* 877. *& à n.* 871. *incepit.* Peralta *in l. omnia num.* 18. *pag.* 333. *cum ſequent. de legat.* 2. & Telius *in d. l.* 3. *Tauri n.* 8. inquitque quod tunc peti legata poſſunt hypothecaria, quia licet nõ reperiatur ſubjectũ actionis vel obligationis perſonalis, cui adhæreat, nec reivendicatio, tamen ſatis eſt quod competat conditio ex l. noſtra, vel officium judicis, cui poſſint accedere dictæ actiones, proviſo priùs de curatore ipſi hæreditati, ſi venientes abinteſtato non adeant infra terminum eis à judice aſſignandum ad ad-

eundum

eundum vel repudiandum,prout inquit Ant.Gom.
dict. n. 11. & n.7. etiam, & gloſ.d.l.37.& Burgos
de Paz,*ubi ſupra num.892.cum 4. ſequentib.* & Te-
lius *d. num.*8.contra Socinum *per eundem ibi rela-
tum num.* 7. contra tenentem,ubi ipſe Telius *num.*
8. unum caſum proponit , in quo hanc ſuam opi-
nionem procedere dicit , imò & hypothecaria
hæc competet pro legatis à die mortis teſtatoris ,
ſecundum Burgos *ubi ſup. num.* 955.Ex quo infert
Ant. Gom. *d.num.* 11. quod hodie jam non ha-
121 bet locum quarta † falcidia , cum debeantur le-
gata non adita hæreditate , Trebellianicam ta-
men inquit deberi competentem pro fideicom-
miſſo univerſali , quia neceſſario requirit aditio-
nem hæredis gravati , qui ſi noluerit adire,coge-
tur ut reſtituat, ſecundum text. *in l. quia poterat ff.
ad Trebellia.de quo* & per Burgos *ubi ſup.n.959 cum
ſequent. aliquibus* , *qui n.962.*tenet & Ant. Gom.
imò & falcidia etiam hodie ſicut & trebelliani-
ca locum habeat , ut & tenet Molina *de primoge-
nitis lib. 1. cap. 17. num.9. & 10.ubi* per ipſos plu-
ra de falcidia & trebellianica differuntur. Infertur
etiam hodie hâc ſecundâ opinione attentâ fructus
122 rei legatæ deberi à die † mortis teſtatoris,cùm adi-
tio nulla requiratur , ut peti poſſit , ſecundum eo-
rum opinionem, pro quo & facit quia dominium
rei legatæ tranſit in legatarium , licet non verè ;
123 à die mortis teſtatoris , fictè verò † ſic , ex text.
in l. à Titio ff. de furtis , latè Covar. *in c.Rainaldus
§.1.n.1.fol. 146.in antiquis,de teſt.*& Dueñas *in reg.
210. per totam l.optima 34. tit.9.part.6.*latè Burgos
de Paz, *l. 3. Taur.n.956. cum ſequentib. pluribus.*&
hoc ſi res legata erat teſtatoris , ſecùs ſi hæredis
vel alterius , quia tunc non tranſit dominium re-
124 ctâ viâ à die mortis , ſed à die aditæ † hæredita-
tis,ſecundum gloſ. *in l.Papinianus ff.de ſervitut.tit.
generali,& in l. ſi hæredis ſervus , de leg. 1.gloſſ. le-
gis per diverſas, verbo ſeu per C.de uſuris & fruc.leg.
communiter approbatas* ſecundum Jaſ. & Corneum
*l.hæredem C.de fideicommiſ.*eundem.Jaſ.*in l.1.in prin.
num. 6 & in l 2. in principio num.3. C. communia
de legatis* & Covarru. *d.§. 1.n. 1.* & Meneſ. *plures
allegando , in l. hæredum n.2. C. de fideicommiſ.gloſſ.
2. l. 10. tit. 9. partit. 6.* etiamſi hæres conſen-
tiat legato , ſecundum Covar. *ubi ſupra* & Bart. *in
l. omne verbum num. 4 C. communem de legat.* &
alios relatos per Meneſ.*ubi ſupra n.4.*quia licet res
hæredis legari poſſit , ſecundum *d. l. hæredum,* ta-
men dominium ejus non tranſit in legatarium
uſque dum hæres adeat , quoniam ante hæres di-
ci non poteſt,ſecundum dictas gloſſas & Doct.Item
eſt vera ſupra dicta concluſio in legato & fidei-
commiſſo particulari , in quo abſque traditione
ipſo jure tranſit dominium , ſecùs tamen eſt in
125 fideicommiſſo † univerſali, eò quòd in eo neceſ-
ſaria eſt reſtitutio re , vel verbo , ut per Ant.
Gomez *tom.1. cap. 5.num. 7. & 13.in fine,*& ſi de-
functus dominus erat , tunc reſtitutione factâ re
vel verbo tranſit dominium in fideicommiſſa-
rium , ſi verò defunctus erat quaſi dominus tran-
ſit quaſi dominium & publicana , & idem eſſe
in legato particulari , tradit Anton. Gom. *ubi ſu-
pra* , & iterum *in eo tom. 1. cap. 12. numero* 7.Cùm
ergo dominium rei legatæ vel quaſi dominium
ſupra dictis reſpectibus ipſo jure abſque tradi-
tione in legatarium , vel fideicommiſſarium par-
ticularem tranſeat , merito quod fructus rei le-
gatæ à die mortis teſtatoris debeantur , non ve-
rò à die aditæ hæreditatis, cùm , ex noſtra lege,ut
legata debeantur , aditio non requiratur , & ita
in terminis noſtræ legis tenet *gloſ. Los fructos in d.l.
37. tit. 9.part. 6.* & Anton. Gom. *tom. primo c.5.
n. 15 poſt principium , & in eodem tomo capite 12.
n.5* & Telius *in d.l.3.Taur.3.parte n.10 ad fin.*& iterū
in l.20.Tauri in fine,& Covarru.*lib.1.Variar c.9.n.5.*
& poſt hæc vidi Matienço *hic gloſ.14.n.* 30.& Bur-
gos de Paz.*d.l. 3. Taur. n.943.cum ſequentib. plu-
ribus, ubi* quod in pendentibus & quod in percep- 126
tis † tractat , & cùm aditio non requiratur,crede-
rem fructus deberi à die mortis teſtatoris indiſtin-
ctè cum dictis doctoribus , omiſſa diſtinctione
adhibita per Anto. Gomez *ubi ſupra d. cap.12.nu-
mero 22.* & fructus rei donatæ † à quo tempore 127
debeantur,vide Telium *d.l. 20.Taur. num. 7. cum
ſequentibus pluribus* : & in meliorationis fructi-
bus , vide Matienço *in l. 4. gloſ. 3. tit. 6. infra* 128
*iſto lib. num.4. cum ſequentibus , & in l.4.tit.6.num.
9. cum ſequentibus aliquibus alia dicemus.*Verum ta-
men eſt quòd fructus percepti per teſtatorem in
ejus vita non debentur , niſi rem † cum fructi-
bus legaſſet teſtator,ſecundum Anto.Gomez *d.cap.
12 num.* 5.vel niſi fructus in univerſitate , ut
in grege conſiſtant , quia tunc etiam à tempore 129
conditi teſtamenti † debentur , ſi teſtator ex illa
deceſſit infirmitate , ita quòd pendentes rema-
neant , ſecundum Anto. Gomez *d.c.12.n.22.*in ca-
ſu tamen , in quo ex die moræ deberentur fru- 130
ctus , quando quis dicetur † incurriſſe moram,
dic quòd cùm potuit reſtituere , & non reſtituit ,
ſecundum Jaſ. *in l.ſi inſulam , n. 3. ff. de verborum
obliga.*& Dueñas *reg.210.in fine & probat l. 35.tit.
11. partit.* 5. Ex quibus & infertur quod ſecun-
dum hanc ſecundam opinionem , licet de jure
civili , ut exequutores teſtamenti poſſent ab hæ-
rede legata petere , aditio hæreditatis require-
batur , ſecundum text. *in l. 1. §.aditam ff.ſi quis te-
ſtamento liber eſſe viſus fue.* hodie tamen *ex l. noſtra*
non requiritur hæc hæreditatis † aditio , ſed 131
executores poterunt compellere hæredem , ut
adeat intra certum tempus , aliàs eo elapſo ipſi
ſolvent legata , & executio locum habebit , prout
in alio caſu conſiderat gloſ. *Lo mas l.6.tit.10. par-
tit. 6.* & Burgos *d. l. 3. Taur.n.* 888. Et quod poſ-
ſit ad hoc hæres compelli , tenet Covarru. *d. cap.
5. de teſtamentis num.3.* ſicut & aliàs de jure com-
muni fieri poterat , cum aditio hæredis require-
batur,ſecundum legem *eam quam C. de fideicommi,
teſte Speculatore , de inſt. editis. §.nunc verò aliqua
numero vigeſimoſecundo.* Ulteriùs & ex dictis in-
fero , quòd exequutor teſtamenti poteſt vende-
re res teſtatoris , datâ ſibi poteſtate venden-
di in teſtamento antequam hæreditas † adea- 132
tur , ſecundum Telium *l.32. Tauri. num.* 7. imò
& teſtatores aliquando ſic jubent fieri in teſtamen-
to , prout jam vidi, & eſt conſultius animabus te-
ſtatorum. Hinc etiam inferri poteſt , quod cum
aditio hæreditatis non requiratur ut legata de-
beantur & peti poſſint , quod annus datus exe-
quutoribus teſtamenti ad implendam volunta-
tem defuncti , jam hodie curſus iſtius anni non
exigat aditionem hæreditatis , ſed judicis præ-
cepto notificabitur † hæredi ut adeat intra cer- 133
tum tempus , vel repudiet , & ſi nolit intra tale
tempus aliquid horum facere , legatum mittetur
exequutioni , & ſic ſaltem à lapſu iſtius termini
& temporis curret annus dictus , datâ tamen

134 ſcientia † ipſius exequutoris , cum dilatio lega-
lis nunquam currat ignoranti , prout optimè in-
quit gloſ. Faſta. *In l.6. tit.10. p.6.* quod nota , li-
cet Telius *in l.33.Tauri numero 1. in fin.*velit quod
à die mortis teſtatoris , etiamſi exequutor ignoret
commiſſionem curret annus, quod durum vide-
tur , eo quod *d. l.6.* hoc non probat, imo probat,
quod ſcientia requiritur , ibi dum dicit. *Deven ſe
trabajar.* Ergò ſciebant , quoniam ante ſcientiam
operari non poteſt , prælertim attento verſiculo
finali illius legis 6. ibi. *O no quiteren.* Sed igno-
rans non dicitur nolle , ergo ſcientia requiritur.
Quod & probatur *in l. fin. eod. tit. 10. p. 6.* ibi.
Seyendo amoneſtados. Et hæc etiam jure civili com-
munis erat opinio, ſecundum Telium *ubi, ſupra* &
Covar. *c.3. n.2. extra de teſtamentis,* ubi ipſe inquit
quod in exigendis legatis non requirentibus
aditionem hæreditatis à die mortis curreret an-
nus iſte , maximè attentâ *l.33.* Tauri, quod tamen
verum intelligerem cum additamento & ſupple-
tione gloſ. *d.l.6.* ſecutæ per Burgos. *d. l.3.* Tauri.
num.955. cum 2. antecedentibus dum tamen hæres
jubeatur ut adeat infra certum terminum , aliàs
autem lapſo illo exequentur legata & curret tem-
pus exequutoribus, data eorum ſcientia quod exe-
quutores ſunt, ut dictum eſt, & juri noſtro conſo-
num *& infra n.177. & 178.* repeto. Inferri etiam
poteſt ex dicta.2. opinione , quòd jam poteſt exe-
135 quutor agere contra hæredes pro legatis † omnibus
ſolvendis, cum propriis , in quibus aditio non re-
quirebatur, ut peti poſſent , ſecundum gloſ.Faſta.
l.4 tit.10.par.6. jure communi agere poterant exe-
quutores teſtamentorum , ſecundum Covar. *c.cum
Joannes , de teſtamentis num.5.*Infertur etiam quod
cum legata debeantur hærede repudiante , vel
aliàs non adeunte , jam codicilli non dependent
136 à teſtamento , † & ſic infirmato teſtamento quo-
cunque modo , non infirmabuntur codicilli , ſe-
cundum gloſ. *fin. in l.fin. tit.12. part.6.* quod opti-
mum eſt,ſi verum. Vides igitur (ut ad incepta re-
deamus) quanta diſcordia ſit inter Doctores noſ-
tros , num, ſcilicet , lege noſtra attenta poſſint pe-
ti legata & debeantur etiamſi ab hæredibus ab in-
teſtato venientibus , hæreditas non ſit adita, quot-
que illationes ex ſecunda in hoc opinione inferri
vides , & optimas in practica , & theorica: Quam
verò harum opinionum eligemus hodiè , dubium
videri poteſt , mihi tamen applaudet potiùs prima
opinio , ſcilicet, quod aditio ſaltim venientium ab
inteſtato requiritur , ut legata peti poſſint , & hæc
verior, & juridica in puncto juris videtur , & in
terminis noſtræ legis , quam tamen declarabis ex
dictis in ſecunda contraria opinione,& ſic concor-
dari poſſent , ſcilicet , quod vera ſit prima opinio
137 † quod non debentur, nec peti poſſunt legata niſi
aditâ hæreditate à venientibus abinteſtato ſaltim
niſi , per judicem ad petitionem legatariorum ter-
minus ipſis venientibus ab inteſtato aſſignatur ad
adeundum , vel repudiandum , quo elapſo ſi nihil
horum fecerint , exequentur legata ipſa & ſolven-
tur legatariis, prius proviſo curatore bonis defunc-
ti, qui reſpondeat legatariis, ſi opus fuerit,vel con-
ſentiat ſolvi eis legata, & ſic etiam non aditâ hæ-
reditate proveniente ab inteſtato, legata ſolventur
ex remedio noſtræ legis, vel melius judicis officio,
cum curator ipſe loco ipſorum venientium ab in-
teſtato nolentium tunc adire , per judicem nomi-
netur, ut in effectu concludit Burgos *dicta.l.3.Tau-
ri. n.888.* & tunc fructus etiam ab ea die , ſcilicet,
mortis , jubebuntur reſtitui legatario , ſecundum
quod *ſupra* dictum eſt, iſtoque remedio uti etiam
poterunt exequutores teſtamentorum contra ip-
ſos hæredes ab inteſtato, ſi nolint adire , vel diſtu-
lerint declarare ſuam voluntatem , ut poſſint im-
plere defuncti teſtamentum intra juris terminum ,
& animæ conſulatur in impletione teſtamenti
brevi tempore facta , quæ optima ſunt & ſingula-
ria & attendenda : Sed an legatario uſusfructus
debebuntur fructus à die mortis , vel ab adita
hæreditate. † vide per Matienzo *hic gloſſ.14. n.35.* 138
cum ſequentibus aliquibus. Sed eſt & alia pulchra
quæſtio in propoſitum , quid ſi neque ſcriptus
hæres , neque venientes ab inteſtato velint adire
hæreditatem , & ſic bona tanquam vacantia de-
volvantur ad fiſcum † *juxta l. 1. C.de bonis vacan-* 139
tibus lib.10. an fiſcus tenebitur ad ſolvenda lega-
ta & fideicommiſſa. In qua quæſtione Bald. *in dic-
ta l.eam quam,* tenet quod , fiſcus , ad quem bona
vacantia devolvuntur , tenebitur ſolvere legata &
fideicommiſſa , *argumento text. l. recuſare §. ſi fiſco
ff.ad Trebellia.* & text.*l. 1.§.fin. C.de caducis tollend.
juncta gloſſ. ibi, verbo pepercimus.* Quam opinionem
ſequitur Alex. *in Additio. ad Bart. l. 1. n.7. C. de
bonis vacantibus lib. 10.* & Paulus *l.quidam teſta-
ment. §. quoties de leg.1.* communis ſecundum Sa-
licet.& Corneum *in dict.l.1.§ fin.C.de caducis tollen-
dis.* Verumtamen contraria opinio verior & com-
munior eſt, quam tenet Paul. *colum.1.* Jaſ.*n.13. in
dict.l.eam quam,* & Alexan.*1.notabili.*Jaſ.*n.1.l.ſi ſer-
vus plurium §.ſi quis ante.de leg.primo.*Imol.& Alex.
in dict.§.fiſco. Romanus *l.ſi marito ff.ſoluto matrimo-
nio* Matheſil. *notab.163.* communis ſecundum Ri-
pã,*in l.ex facto.§. ex facto.n.6.ff.ad Treb.*Quam opi-
nionem tenendo non obſtat text. *in dict.§ in fiſco.*
nam *ibi* ideò tenetur fiſcus * ad fideicommiſſi reſti- 140
tutionem , quia hæreditas aufertur ab hærede tan-
quam ab indigno & defertur fiſco,ſecundum gloſ.
ibidem. & hunc dicunt communem intellectum
ponentes rationem latius Alex. & Imol. *ibi,*& Jaſ.
d.n.13.& Hyppolitus *in Tractatu ſubſtitution.tit.de
Vulgari. quæſt.35. n.77.* & Meneſius *in dict. l.eam
quam. n.58.* nos verò loquimur quando fiſcus ad-
mittitur tanquam ad bona vacantia , quia nemo
eſt qui velit adire, qui intellectus confirmatur ex
gloſ. *in dict. l.eam quam. in caſu 11.* & ſic intelli-
guntur jura dicentia , bona tranſire in fiſcum cum
ſuo onere, *ut l.Marcellus §.fin. ff.ad Trebel.& l.cum
fiſco ff.ad Silania. & l.in facto §.fin. ff de conditio. &
demonſtr. & dict. l.1. § fin. C.de caducis tollend.* &
hodiè ex text. noſtro hic intellectus communis ap-
probatur expreſſè , quo extante fiſcus admiſſus ad
bona vacantia, quia nemo eſt qui adeat , vel adire
velit,tenetur ad onera legatorum, † per verba noſtri 141
text.ibi , *Y enatnces herede aquel que ſegun derecho o
coſtumbre de la tierra,avia de heredar.* Sed nullo ad-
eunte & bonis vacantibus certum eſt de jure,quod
fiſcus ſuccedit,ergò ipſe tenebitur ad legata, & ita
tenendum eſt ſine dubio.Et probatur etiam , nam
quamvis bona vacantia pertineant ad fiſcum tan-
quam vacantia , non tanquam hæreditaria. *l.1. C.
de bonis vacant. lib.10.l.1.§.an bona ff.de jure fiſci.*&
ibi Bart. tamen fiſcus fungitur vice hæredis,& te-
netur ad omnia onera hæreditaria. text. *l. tutoris.
C.ad l.Juliam.de vi publica.*& quemadmodùm hæ-
redi competit petitio hæreditatis † ita fiſco.text.*l.* 142
ita veniunt §.ait Senatus. verſic.ſi bona vacantia ff.de
petitione

petitione hæred & ita tenet Burgos de Paz, *dict. l. 3. Tau. n. 908. cum ſequentibus aliquibus*, & an lege
noſtra attenta bona erunt tacitè obligata pro lega-
143 tis † vide gloſ. *Obligados l. 26. tit. 13. part 5.*
Eſt tamen & aliud dubium, quænam actio com-
petat legatario ad petenda legata & fideicom-
144 miſſa, † hærede ſcripto repudiante, & hæreditate
veniente ad venientes ab inteſtato, in propoſitum
noſtræ legis. Et dicendum eſt quod actio ex teſta-
mento, idque probatur eò quòd lex noſtra non
ſolum confirmat legata, verum etiam teſtamentum
ipſum, nam ubicunque lex confirmat aliquid vi-
145 detur illud confirmare cum omnibus ſuis † qua-
litatibus, *text. in l. item quæritur §. qui impleto. ff. locati.* notant latiſſimè DD. ubi Jaſ. *n. 8. in l. Leſta in prin. ff. ſi cert. petat.* Cum igitur lex noſtra con-
firmet teſtamentum, videtur illud confirmare
cum omnibus ſuis qualitatibus. Idque etiam pro-
batur ex doctrina Bart. *in Auth. ex cauſa. n. 10. C. de liberis præteri.* dicentis quod in caſu illius text.
in quo conſervantur legata rupto teſtamento ex
cauſa præteritionis ad petenda legata illa com-
146 petit legatariis actio ex teſtamento: † Sed ſi lex
noſtra non confirmaret teſtamentum ſed legata,
non daretur legatario actio ex teſtamento, ſed
conditio ex lege, vel officium judicis, ut in ſimi-
li ſtatuto reſpondet Bald. *l. 1. col. fin. C. ſi omiſſa ſit cauſa teſtam.* quem ſequitur Ripa poſt omnes. *l. 1. num. 45. de leg. 1.* quam quæſtionem movet gloſ.
Obligados. in dict. l. 26. tit. 13. part. 5. & Meneſ. *in l. eam quam. num. 80. C. de fideicom.* & latiſſimè poſt
hæc Matienzo, *hic gloſ. 14. n. 11. cum ſequentibus.*
Burgos de Paz. l. 3. *Tauri. num.* 889. *cum ſequent.*
Sed an ex teſtamento facto per teſtatorem coac-
147 tum debeantur † legata, vide gloſ. mag. *in fin. l. 27. tit. 1. par. 6.* ubi & quid ſi per voluntarium.
Et hæc pro hac gloſ. ſufficiant.
Ibi, *Otras coſas*, Quid veniat appellatione, *Otras coſas*, & ſic cæterorum, tradit Tellius *in l. 3. Taur. part. 4.* & an ex *his verbis* corrigatur, *l. 10. tit. 5. part. 6.* quæſtionis eſt. Ad cujus declarationem ſup-
ponendum eſt quod rupto teſtamento per exhære-
dationem, ſicut conſervantur legata *per text. in*
148 *dict. Auth. ex cauſa. C. de lib. præt.* ita & pupillaris †
ſubſtitutio ſecundum *gloſ. fin. l. 1. §. fin. ff. de Vulgari.*
communiter approbatam ſecundum Jaſ. *n. 8. ibi.* &
Ripam, *l. 2. numero* 321. *eod tit.* & Zaſium *de ſubſtitutione pupillari numero* 21. & Politum *in tractatu. ſubſtitutio. numero* 34. & itidem exempla-
ris, ut per Clarum *receptarum ſententiarum, verbo Teſtam. q. 54.* & probatur *in dict. Auth. ex cauſa. ibi Cætera namque & intra regula. l. qui plures liberos. §. fin de Vulgari. & l. namque §. ſi quis compulſus ff. ad Treb.* iſta tamen communis corrigebatur
per text, *in d. l. 10. tit. 5. par. 6.* ex l. tamen noſtra com-
munis dicta approbatur & corrigitur dict. l. Par-
149 tita, † nam appellatione hujus verbi, *Otras coſas*,
& ſic ceterorum, ſicut jure civili pupillaris ſuſ-
tentabatur, ſic & hodie *ex l. noſtra*, cum eiſdem
verbis utatur, in correctionem d. legis 10. Parti-
tarũ, prout *ibi* tenet gloſ. *verbo Deſataria* & defendit
latè Tellius *ubi ſup. dict. 4. par. l. 3. Tauri*, & Burgos
de Paz, *quem poſt hæc vidi ſcripta in dict. l. 3. Taur. n.* 993. & Ant. Gom. *Tom. 1. c. 4. n. 4.* quidquid contra
teneat Cov. *in c. Raynuncius. §. 5. n. 3. de teſtam.* & Di-
dac. Perez, *hic ſuo lib. 5. Ord. pag. 52. col. fin. cum ſequentibus;* & noviſſimè poſt hæc vidi eos reprobantem
Matienzo, *hic gloſ. 14. num. 81.* imò & tutelæ datio, &

exequutorum nominatio † conſervabuntur ex l. 150
noſtra hæreditate non adita per hæredem, vel
nullo hærede inſtituto, ſecundum Meneſ. *in d. l. eam quam. n. 70. C. de fideicom.* Et ſi dixeris legem noſ-
tram in diverſo caſu loqui, nempè ubi in teſta-
mento hæres ſcriptus non fuit, vel ubi ſcriptus
repudiavit hæreditatem, non verò quoties ex cau-
ſa præteritionis vel exhæredationis teſtam. rum-
pitur: qui caſus tanquam omiſſus in diſpoſitio-
ne juris remanſiſſe videbatur, nihil hoc obſtabit,
nam jure communi major defectus erat omiſſio
inſtitutionis hæredis, vel aditionis hæreditatis,
quam præteritio vel exhæredatio, quando quidem
in priori caſu legata minimè debebantur, ſed totum
corruebat teſtamentum, *ex l. 1.* cum ibi notatis per
Imol & Cum. *ff. de hæred. inſtit. § ante hæredis Inſt. de leg. l. ſi nemo, ff. de teſt. tute.* in ſecundo verò caſu
ſolum quoad inſtitutionem hæredis corruebat
teſtamentum, non verò quoad alia capitula in eo
contenta *ut in d. Auth. ex cauſa.* Majori ergo ra-
tione lex noſtra diſponens propter defectum adi-
tionis, vel inſtitutionis teſtamentum non rum-
pi quoad alia omnia in eo contenta, extendetur
ad aliam ſpeciem, quæ minorem habebat dubita-
tionem jure communi, nempè ubi propter exe-
hæredationem vel præteritionem teſtamentum ir-
ritabatur, paria enim ſunt inſtitutionem non fa-
cere, vel inutilem facere. *c. inter corporalia, de tranſlatione Epiſco. l. ſicut nullum. C. de legit. hæred.* Ita reſ-
pondet Matienzo. *d. gloſ. 14. n. 83.* Ego tamen ultra
ipſum reſpondeo, quod cum lex noſtra in ſuo caſu
& diſpoſitione loquatur per eadem verba, per quæ
in ſua diſpoſitione loquebatur, *d. Auth. ex cauſa.*
ſcilicet per verbum, *Cæterorum*, ſcilicet ibi, *Y otras coſas*, meritò quod ſicut in terminis d. Auth. *ex cauſa*, verbum illud *cætera*, neque & ad pupillarem &
exemplarem extendebatur ſubſtitutionem, ſic & in
lege noſtra, verba iſta, *y otras coſas*, quaſi cætera ſi-
gnificent, eaſdem ſubſtitutiones comprehendent,
& hæc eſt clarior & brevior ratio ad noſtram le-
gem, & reſponſio ad dictam objectionem.
Ibi. *Aunque el teſtador no aya hecho heredero alguno.* Hic habes notare quod teſtamnentum, in quo
non eſt hæres inſtitutus, valet quoad legata † & cæ- 151
tera in eo contenta. Secundum quod notabile cor-
rigitur diſpoſitio juris civilis, qua mediante teſta-
mentum, in quo non eſt hæres inſtitutus, nullius
erat momenti, *ex text in §. ante hæredis Inſt. de legat. l. 1. §. fin ff. de vulg. l. proximè. in fin. ff. de his quæ in teſtamento debentur.* Corrigitur itidem opinio gl. † *fin.* 152
in d. §. fin. C. aſſerentis, quod teſtamentum, in quo
filius eſt præteritus, ſi nullus ſit in eo hæres inſtitu-
tus, non conſervatur quantum ad legata & fidei-
commiſ. *per Authen. ex cauſa. C de lib. præter.* quam
ibi ſequitur Bart. & dicit communiter approbatam
Jaſ. *ibi n. 6.* ceſſat tamen *ex l. noſtra* gl. illa, ſecun-
dum gl. *Lo quebrantaſſe. l. fin. tit. 8. part. 6.* ubi
& tractat an idem ſit, ſi extraneus inſtituatur præ-
terito filio, vel exhæredato & an in quinta parte
valebit, de qua inter extraneos poterat † diſponi; 153
& inquit *ibi* quod non, & bene, quia quod potui
nolui, & quod volui, adimplere nequivi, tol-
lunturque aliæ plures ſubtilitates de jure requiſi-
tæ, ut inſtitutio fieret in teſtamento, & quibus mo-
dis, de quibus per Clarum *ſelectarum ſententiarum lib. 3. §. teſtamentum. q. 35. uſque ad* 39. Sicque licet
regulariter jure antiquo inſtitutio directa univerſa-
lis tacita, vel præſumpta non valebat, † neque ſor- 154
tiebatur

tiebatur, ſecund. text. *l. hæredes palam. ff. de teſtamentis l. jubemus C. eod. tit. 5. par. 6. l. 6. & 11. tit. 3. ead. par 6.* adeò ut idem ſit in ſubſtitutione vulgari vel
pupillari, cùm ſint ſecundæ inſtitutiones directæ,
prout tenet Ant. Gom. & ab eo relati *in Tom. 1. Variarum c. 5. n. 23. & 24. cum ſequentib. aliquibus*, limi-
tat hoc in pluribus caſibus. Et adeò inſtitutio hæ-
redis requiritur, & quòd nuncupetur hæres, vel
ſcribatur coram teſtibus per teſtatorem, quòd non
valet hæredis inſtitutio nutu facta, prout commu-
nem teſtatur Cov. *in c. cum tibi. n. 4. de teſtamentis*
imò & ſunt qui teneant, nec valere inſtitutionem
per verba, inſtituo talem, qui in tali ſchedula con-
155 tinetur, † prout tenet Jaſ. relatus per Tellium. in
3. parte legis. 3. Taur. n. 2. licet ſecundum eum *ibi*,
contra Jaſ. ſit communis, & magis communis opi-
nio, & Cov. *in d. c. cum tibi, n. 5.* Exactè enim ſervatur
forma requiſita, quoad nominatim aliquid expri-
mendum ſi expreſſio ſit per relationem ad certum,
156 † & minimè dubium actum, *l. quoties. § ſi quis nomen ff. de hæred. inſt.* licet ſecund. Cov. *ubi ſup.* ita fuit du-
bia hæc opinio, quod contrariam etiam quoad hæ-
redis inſtitutionem communem fateatur *ibidem* ip-
ſe Cov. imò quod non valeat fieri dicta hæredis
inſtitutio ſupradicto modo, licet ipſe teneat quod
valeat, quæ magis communis opinio eſt ſecundum
Tellium *ubi ſup.* Sic & eodem themate retento du-
biam cenſet Abb. *in d. c. cum tibi n. fin. gl. in l. jubemus* verbo, *Quemadmodum. De teſtamentis* aſſeren-
157 tem quod valeat hæredis inſtitutio † ad interroga-
tionem alterius, puta, ſi quis interroget teſtatorem,
Inſtituis Titium hæredem, & ipſe reſpondeat, Inſti-
tuo, vel ſimilibus verbis, quæ quidem gloſ. licet in
dicta concluſione eam ſequantur plures, & com-
muniter approbatam dicant, videlicet omnes *ibi*, &
Socinus *conſ. 19. vol. 3.* & Corne. *conſ. 319. vol. 2.* &
Alex. *conſ. 12. n. 6. vol. 1.* & *ibi* Additio. idem Alex.
l. hæredes palam in prin. ff. de teſtam. Boer. *deciſ. 35. n. 5.* Marcus Ant. *in §. 1. n. 64. cum* 10. *ſequentib. Inſt. de teſtam.* Gualdenſis *De arte teſtandi tit. 14. cautela. 2. n. 1.* & latè Molineus ille, *in conſ. Paris. § 95.* Rui-
nus *conſ. 8. n. 9. vol. 1.* Zaſius *conſ. 3. n. 37.* & Jul. Clar.
quem poſt vidi, lib. 3. ſelectarum ſententiarum. § teſtamentum, q. 57. per totum, ubi optimè eam examinat,
& è noſtris communem dicit Suarez *alleg. 1. & Cov. d. c. cum tibi n. 4.* & Mencha. *de ſucceſ. creat. §. 17. n. 55.* & Villalobos, *in ærario verbo, Teſtamentum. n.* 76. tamen dicta gloſ. ita dubia redacta eſt in dicta
concluſione, quod ut vera ſit, intelligenda veniat,
quotieſcumque teſtator fecit vocari tabellionem,
cum quo ſuam voluntatem communicavit, & po-
ſtea Notarius legit teſtamentum ipſi teſtatori, &
teſtator ipſe interrogatus per eum, an Titium inſti-
tuerit, dixit quod ſic, & ſic ab eo, qui munus in-
terrogandi habuit, prout dicit Cov. *ubi ſup.* interro-
gatus ſit, ſecus ſi ſimpliciter interrogaretur ab ali-
quo, vel à notario à teſtatore non vocato. Quam
quidem intelligentiam tenuerunt aliqui ex dictis,
& Ciſuentes, *l. 3. Tauri. n. 11.* & Montalvus *l. 1. tit. 5. lib. 3. Fori*, & communem dicit Cov. *ubi ſup.* &
Belonus *conſ. 73. n. 4.* & gloſ. *l. 6. tit. 3. par. 6.* quæ
tribus modis ſupradictam gloſ. limitat. Ecce ergo
qualiter illa gloſ. dubia redditur, & totum pen-
det ex hoc, quod inſtitutio hæredis ſemper debet
eſſe in teſtamento nuncupativo explicat. Sic & ite-
rum ex iſta inſtituendi hæredem neceſſitate & no-
minandi videmus admodum controverſum eſſe,
num legitima titulo inſtitutionis, an verò legati

etiam & donationis relinqui poſſit. † Quidam enim 158
exiſtimant poſſe quovis titulo legati aut donationis
relinqui, aut alio quocunque, prout tenet gloſ. le-
gis. *Papinianus. § ſi quis mortis cauſa, verbo, Securi. ff. de inofficioſo teſtam. gloſ. magna ad medium in l. nam his. ff. eod. tit.* quas ſequitur Angel. *in l. ſuus quoque ff. de hæred. inſtit.* & communem opinionem teſta-
tur Suarez, *l. quoniam in 15. limit. pag. 122.* & ve-
riore in puncto juris teſtatur Benedictus, *in c. Rainutius verbo, In eod. teſtam. el. 1. n. 15. & 16. de teſtam.* pex text. *in l. filium. ff. ubi pup. educ. debe. & in l. etiam §. ſi debitum. ff. de bono liber. & in l. ex aſſe. ff. ad Treb.* & plures alias leges optimas per Bene-
dict. *ubi ſup.* inductas videbis, quo nomine *in d. c. Rainutius*, potuit relinqui Alterochæ ultra do-
tem, domum & hortum pro ſua legitima titulo le-
gati. Alii verò tenent, quod imò jure digeſtorum
neque multo minus hodie poſſit relinqui legitima
alio titulo, quam inſtitutionis, prout tenet gloſ. *in d. l. qui filium, & gloſ. relinquens, in d. c. Rainutius, & plenior gloſ. in c. ſi pater, verbo, Inſtituens, de teſtamentis in 6.* & Did. Per. *hic pag. 110. col. 2. cum ſequent.*
duplici ratione, ſcilicet, quia inſtitutionis titulus
honorabilior eſt, *ut in l. filium. § ſed ſi ff. de leg. præſt.*
Secunda etiam propter utilitatem juris accreſcendi
in portionibus non diſtributis vel deficientibus, *ut l. 1. §. ſi ex fundo. ff. de hæred. inſt.* Quas rationes ul-
tra Bened. *ubi ſupr.* tradit optimè Anchar. *in d. c. ſi pater n 6.* & octo rationes refert Peruſino *in Rubri. de teſtam. in 6. n. 39.* Quibus & aliis penſatis iſtam
opinionem tenuit Bar. *in d. §. ſi quis mortis cauſa. & in l. cum ex filio. ff. de vulg.* & Ang. *ſibi contrarius. l. Gallus. §. ille caſus. ff. de lib.* & poſthu. Florianus
l. ſi pater. C. de inſt. & ſubſt. ubi gloriatur ſe inveniſſe
pro hoc duo jura, ſcilicet text. *in l. ita tamen § qui rogatus. ff. ad Treb.* & text. *in l. ſi emancipatus, la. 2. ff. de bono. poſ. contra tab.* idem tenet Imol. Alex. &
Jaſ. *in d. l. inter cætera*, ubi Areti. inquit, quòd hæc
eſt communis opinio, communem etiam teſ-
tatur Bened. *ubi ſup. n. 151. col. 2.* & Corneus *in l. quoties, C. de hæred. inſt* & Corraſ. *in l. in teſtamento. num. 17. C. de impube. & aliis.* † Quam & ego 159
veriorem exiſtimo, utpote quod de jure civili
Digeſtorum rigori & ſolemnitatibus multum tri-
buitur, ut patet in ſtipulationibus & ultimis vo-
luntatibus ordinandis illum ſervat rigorem, præ-
ſertim quod etiam jure Authenticorum noviſſima
communis vera & tenenda concluſio erat, quod
legitima titulo inſtitutionis relinqueretur, *ut in Auth. Ut cum de appellatione cog. §. aliud quoque* per
quem ita tenet gloſ. *in d. c. ſi pater, de teſtam. in 6. & gloſ. magna in Auth. noviſſima, C. de teſtam.* com-
munis ſecund. Curtium Junior. *l. hac conſultiſſima, §. ex imperfecto. n. 11. C. de teſtam.* Gualden. *de arte teſtam. tit. 1. cauſa. 3.* Boer. *deciſ. 267.* & commu-
nem etiam teſtatur Jaſ. *in d. Auth. noviſſima, n. 13.*
& approbatur per text. *in l. 5. tit. 8. p. 6.* ubi opti-
mè gloſ. 2. hoc declarat, & tota caterva legiſta-
rum & canoniſtarum reſidet in hac opinione, ex-
ceptis tribus noviſſimis, nempe Biglio, *in Rub. Inſt. de inoffic. teſtam.* & Mencha. *de ſucceſ. creat. §. 10. n. 233.* & Beroi. *in d. c. Rainutius n. 42.* qui ſubti-
liùs, & meliùs quam cæteri tenet contra commu-
nem aſſignans novum intellectum ad d. §. *aliud quoque capitulum.* Quibus tamen rejectis hæc eſt
magis communis opinio, & ad c. *Rainutius*, pro
contrario adductum plures aſſignantur intellectus
per Doctores, *ibi*, quos tamen non eſt neceſſe hic
transcribere,

tranſcribere,ſufficitque quod communis intellectus
eſt ſecundum Covar. *ibi.* §.1.*n.* 7. quod illa verba
ſunt Papæ in compendio referentis verba teſta-
menti Rainutii. Quia ipſe teſtator, ut debuit,
inſtituit Alterochiam, in ſua legitima, cui inquit
Papa, quod dotem, & domum, & hortum relin-
quit,pro quo facit quia pro conſtanti *ibi* ſupponi-
tur. *ut inquit gloſ. inſtituimus ibi*, quod Rainutius
inſtituit filias ſuas, ſicut in ſimili dicit gloſ *in l.*
Gallus in princ. verbo,Poſſe.ff.de lib. & poſthu. quod
pro conſtanti habuit Gallus præceſſiſſe filii inſtitu-
tionem quam gloſ.communem dicit Covar.*in eod.*
c. Rainutius §. 3. *n.*9. & communem dixit Jaſ. *l. ſi*
quis cum §.*fin. & in l. ex facto.* §. *Julianus in princ.*
ff. de vulg. & Curtius Senior *conſil.*64.*incip. Anti-*
quiſſima & noviſſima ubi plura congerit conducen-
tia pro dicto communi intellectu dicti capituli,
Rainutius. Quæ quidem omnia & ſi quæ alia ſunt
ſimilia jam hodie lege noſtra attenta ceſſare vi-
dentur, nam hodie inſtitutio hæredis in teſtamen-
159 to nuncupativo non † requiritur, prout ex verbis
noſtri text. clariſſimè patet, & tetigit in terminis
noſtris Burgos de Paz *in l.* 3. *Taur. n.*888. Nam ſi
inſtitutio hæredis non requiritur ut teſtamentum
valeat, igitur quamvis ineptè, & malè legitima fi-
lio relinquatur, non vitiabitur, ſicut neque vitia-
tur judicium ex libello ineptè propoſito, cum ve-
ritas attendenda ſit, ut *alibi* diximus, & ſine li-
bello judicium procedat: & hoc verum crederem,
& procederet quoties inſtitueretur aliquis de ve-
nientibus ab inteſtato, qui, etiam ſi non inſtitue-
retur, debebat ſuccedere, tunc non eſſet neceſſe
jus civile & ejus rigorem ſervari, ſecus verò ſi ali-
quis extraneus inſtitueretur relicto legitimo hære-
de, quia tunc forma juris civilis ſervanda eſſet. Et
tamen iſte etiam hodie articulus ſubtilis & dubius,
in uno tamen caſu procederet ſine dubio, ſcilicet,
cum filio à patre relinquitur aliquid pro legitima,
tunc enim in dubio alio non expreſſo intelligitur
relictum titulo inſtitutionis, prout communio-
rem teſtatur opinionem *gloſ. Como a heredero. in*
*princ. tit.*8. *p.*6. & poſt hæc vidi gloſſatorem Ma-
tienzo *hic, gloſ.*10. *n.*50. *cum ſeq.* de his latiſſimè
tractantem, & paulò infrà reſolvemus. Et an in
teſtamento in ſcriptis procedat lex noſtra, in hoc,
quod hæredis inſtitutione omiſſa valeat teſtamen-
160 tum, † Vide Meneſium *l.eam quam. n.*100. *C.de*
fideicommiſſis, & Minchacham *de Succeſ. creatione.*
§.11. *n.*16. Infero etiam *ex lege noſtra*, quod cum
per eam inſtitutio hæredis non requiratur, ſed
abſque ea valeat teſtamentum, & habet hæredita-
tem ille, qui de jure debet ſuccedere, defendetur
optimè per eam opinio & doctrina Barto. *in l. ſi*
pater C. de inſtit. & ſubſtit. ſub cond. factis, qui ſe-
quendo gloſ. *ibi*, & alias ſimiles, inquit quod
dicta. l. *ſi pater*, probans quod ſi pater inſtituit fi-
lium in legitima ſub conditione caſuali, vel mixta,
nec in defectum ejus exhæredatur, quod non reji-
citur conditio, ſed teſtamentum ſit nullum, cor-
161 recta ſit † per text. *in l. quoniam in prioribus C.de*
inoff. teſta. imò quòd dicta conditio rejiciatur de
legitima filii & teſtamentum firmum maneat.
Quam Bartoli opinionem defendit,& communem
teſtatur Suarez, *in eadem lege, Quoniam, in priori-*
bus, Ampliatione prima per totam, & Anton. Gom.
*tom.*1. *c.*11. *n.* 29. ubi tenet quod etiam facilius
& poteſtativa conditio rejiciatur, ſecundum magis
communem opinionem, quam ibi teſtatur, iſta
enim Bartoli doctrina, jam hodie lege noſtra atten-
ta ſine ſcrupulo procedit, etiam ſecundū opinionem
antiquorum contra eam tenentium. Cum enim ſe-
cundum legem noſtram non requiratur inſtitutio
hæredis, ſed abſque ea cenſetur inſtitutus, qui de
jure ſuccedere debet, meritò dicendum eſt, quod
licet inſtituatur filius in legitima ſub conditione ali-
qua, rejecta conditione, firmum maneat teſtamen-
tum in aliis omnibus. Ratio enim antiquorum,
ſcilicet quod inſtitutus filius ſub conditione cen-
ſebatur præteritus, *ut in d.l. Si pater*, ſed filio præte-
rito teſtamentum erat nullum *l. filio præt. ff. de injuſto*
rupto. ceſſat jam hæc ratio in noſtro caſu lege no-
ſtra attenta, cum pater teſtari poſſit abſque eo quod
filium inſtituat hæredem in legitima. Ergò merito
quod licet illum inſtituat in legitima ſub conditio-
ne aliqua, non debeat reputari præteritus, ut te-
ſtamentum nullum dicatur. Quia etiam ſi vere præ-
teritus eſſet, non rumperetur, ſed rejicietur grava-
men de legitima. Et ſic hanc Bart. opinionē lege no-
ſtra attenta, intrepidè tenendam aſſerit Suar. *in d.l.*
Quon. 1. *ampli. n.*8. ſicut & ceſſat jam altercatio
dictæ quæſt. an inſtitutio hæredis fieri poſſet, &
valeat de eo, quem teſtator in tali ſchedula nomi-
navit, imò & adhuc & fortius teneo, quod valet
inſtitutio nutu facta de eo, qui aliàs etiam ſi non
inſtitueretur, hæres eſſe debebat. † Puta ſi teſtator 162
humeris & nutu interrogatus an filium ſuum uni-
cum inſtitueret hæredem, annuit capite aut hume-
ris quòd ſic, hoc enim caſu valebit, cum ille, etiam
ſi non inſtitueretur, debebat ſuccedere, & cenſe-
tur inſtitutus, ſecundum *l. noſt.* licet de jure civili in-
ſtitutio nutu facta, nihil valeret, ſecundum Covar.
in c. Cum tibi num. 4. *de teſt.* Quæ quidem diſpo-
ſitio civilis procedere & hodie poſſet, ſi extraneus
aliquis inſtitueretur hæres nutu, qui non eſſet de
illis, qui ab inteſtato ſuccedere debebant, hoc non
caſu etiam hodie diſpoſitio civilis in ſuo eſſe reman-
neret, niſi eſſet in favorem piæ cauſæ, ut per Cov.
*ubi ſup. n.*6. cum tantum iſta lex provideat, quod
inſtitutio non requiratur, quoties ille, qui de-
bet ſuccedere, eſt de proximioribus ſuccedere de-
bentibus, non verò in caſu in quo diſponendo
contra jus commune ſucceſſores legitimi remane-
rent excluſi, niſi aliis conjecturis conſtare poſſet,
quod illa fuit determinata voluntas defuncti quam
nutu declaravit, *arg. ejus quod dicit gloſ.* 2. *in l.*6.
*tit.*3 *p.*6. Eodem etiam modo ceſſat jam alterca-
tio gloſ. *in d. l. Jube. verb. Quemad.* aſſerentis quod
ſi teſtator interrogetur per alium an Tit. inſti-
tuat hæredem, valet indiſtinctè † inſtitutio, & ita 163
è noſtris dicit tenendum Min. *de ſucceſ. erea.* §.17.
*n.*55. *&* 57. quem refert & ſeq. Men. *in d.l.eam*
*quam. n.*83. *C. de fideic.* Quam tamen deciſionem ita
indiſtinctè intellectam dubiam crederem & non
veram, lex non noſtra Ordinamenti ſolum proſ-
pexit, cum quis hæredem non inſtituit, vel ſi inſti-
tuit, inſtitutus repudiavit hæreditatem, non verò
providet, cum inſtituitur hæres, non tamen ſe-
cundum juris formam, maximum enim diſcrimen
eſt. Cum enim non inſtituitur hæres, cenſetur
propinquior vocatus, *arg. gloſ. l. Non juſt. C. ad Treb.*
& ſuccedere debet ex voluntate & mente defun-
cti, ſecundum formam juris, & nè ob hanc le-
vem ſolemnitatem omiſſam cenſeretur nullum te-
ſtamentum, providit lex noſtra ut valeret teſtamen-
tum etiam ſine hæredis inſtitutione, cum legiti-
mis hæredibus propter hoc non præjudicetur

Cum

Cum vero inſtituitur hæres extraneus ex illis, qui
ab inteſtato non habebant ſuccedere, præſumit lex,
quòd ex deficiente forma juris, deficit voluntas te-
ſtatoris, & in tali puncto & mortis articulo, ſi
teſtatori diceretur, ſi aliquando hominem occidiſ-
ſet, reſponderet quod ſic, ideo ſecundum *hæc* de-
bet diſtingui opinio gloſ. *d. l. Jube.* & Minch. *ubi*
ſup. ita ut interrogatio nil præjudicet quoties inſti-
tuitur ille qui debebat ſuccedere, non verò aliter,
de quo & *ſup.* latiùs remanet dictum *in propo. d.*
gloſ. ideò non eſt opus bis referre. Et an *ex l.*
noſtra ceſſet quæſtio an inſtitutus in re certa ha-
beatur loco hæredis, vide Burgos de Paz. *l.*3. *Tau.*
*num.*857. *cum ſeq. aliq.* Ex quibus ut ad punctum
principaliorem, quem ſupra examinandum ſuſce-
pimus, deveniamus, hodie tenendum videtur legiti-
164 mam poſſe relinqui filio quoquo titulo † inſtitu-
tionis, ſive legati, ſive alio quocumque. Nam cum
inſtitutio hæredis ex lege noſtra in teſtamentum
non requiratur, & titulus inſtitutionis ceſſet, me-
ritò dicendum eſt, quòd poſſit legitima relinqui
quoquo relicti tit. prout hanc opinionē tenuit Men.
ubi ſup. §.20. *n.*244. *cum ſeq.* & Suarez *d.l. Quon.*
in prioribus 1. *amp. n.*8. *de inof. teſtam.* quos ſequun-
tur & vidi poſt hæc allegatos per Men. *in d.l. eam*
*quam. n.*74. *C. de fideic.* & Burg. *dubius tamen in d.*
*l.*3. *Tau. num.* 888. Non tamen caret hæc opinio
ſcrupulo, eò quòd plures ex aliis rationibus aſſig-
natæ *per DD. jam alleg.* militant etiam hodie ſtan-
te lege noſtra, præſertim illa ratio juris accreſ-
cendi in partibus non diſtributis, & ideò Menc.
*ubi ſup. d.n.*244. *&* 281. *v. Unde. &* 5. *ampliarem*,
intelligit hoc quotieſcunque nullus ex filiis vel ex-
traneis inſtitueretur, cæterū ſi unus ex filiis in certa
re pro ſua legitima inſtitueretur, & reliquum hære-
ditatis juberetur diſtribui inter filios ſuos. quia tunc
nullus liberorum videretur habere tit. inſtitutio-
nis, & omnes pares & æquales exiſterent, idque te-
ſtamentum imperfectum eſſet, validum tamen, quia
inter liberos tenendum eſſet quod tale teſtamen-
tum valeat ſecundum Mench. *ubi ſup.* qui ita intri-
catè in hoc procedit, quod vix percipio ſenſum
ejus; ideò ego lege noſtrâ attentâ tenerem quod cum
165 filii æqualiter legitimas ſuas habent, ſive eis relin-
quantur titulo inſtitutionis, ſive legati † aut alte-
rius cujuſcumque formæ, validum eſt teſtamen-
tum indiſtinctè, nec curandum de juris apicibus
& ſubtilitatibus, prout non curari in judiciis cre-
do, niſi in caſu, in quo, ut ſup. dictum eſt, re-
lictis filiis inſtitueretur extraneus aliquis, & filiis
legitimæ tit. legati relinquerentur, *arg. ejus quod*
dicit gloſ. 1 *in fin. l.*2. *tit.*12. *p.*6. imò & adhuc tunc
teneri poſſet quod valeret teſtamentum cum redu-
cendum ſit ad terminos juris, ut extraneo tali
quin. debeatur, filiis verò integræ legitimæ, tu
tamen, cum caſus occurrerit, latiùs cogitabis. Et
eodem modo & fortius idem dicendum eſt in le-
166 gitima debita aſcendentibus, in bonis deſcenden-
tium ut quoquo † titulo relinqui eis poſſit, ſe-
cundum Mene. *d.l. eam quam. n.*77. & *alibi* dice-
mus. Ex quibus infertur etiam quod cum inſtitu-
tio hæredis non ſit neceſſaria, ut teſtamentum va-
167 leat nuncupativum, verbum *Lego* adjectum uni-
verſitati bonorum, non † inducit hæredis inſtitu-
tionem, quia ad illum actum non eſt neceſſaria
ſecundum Cov. *c. Rain.* §.1. *n.*6. *ad cor. ejus quod*
ibi. dixit *in n.*5. & Mat. *hic gloſ.*14. *n.*85. *&* 86.
idem voluit quod Covar. & ante eum referendo
Cov. tenuit Mene. *in l. eam quam n.*78. *C. de fideic.* Sed
an in teſtamento in ſcriptis lex noſtra procedat.
ſ. ut non ſit neceſſaria hæredis inſtitutio ut tale
teſtamentum valeat, & Menc. *de ſuc. cre.* §.20. *n.*21
ubi videtur communem aſſerere, non eſſe neceſſe
hæredem nominare, ſed à vulgari ſubſtitutione in-
cipere poſſe. Nec obſtat ver. dict. l. *Jube. C. de teſ-*
tam. in v. Quemad. enim, quia in quantum *ibi* di-
citur per ſcripturam, non debet intelligi quod lo-
quitur in teſtamento in ſcriptis, ſed dictum fuiſ-
ſe ad differentiam teſtamenti de quo antea fecerat
mentionem, ſcilicet, cum ſit ore & ſine ſcriptura,
imo & quoad legata valere, tenet optimè Burg de
Paz *l.*3. *Tau. num.* 897. *cum ſeq. plur.* Itidem & ex
leg. noſtra non requirente hæredis inſtitutionem,
videtur jam approbata communis una opinio con-
tra aliam communem doctorum aſſerentium, & ap-
probantium diffinitionem teſtamenti poſitam
à Juriſconſulto *in l. 1. ff. de teſtam.* ſcilicet
quod diffinitio ibidem poſita procedat, quamvis
non ſubaudiantur verba, cum hæredis inſtitutio-
ne, quæ ſubaudiēda non eſſe aſſerebat. Imola *in Rub.*
*num.*13. *de teſtam.* ubi hanc dicit communem, &
licet ſubaudienda eſſe illa verba communionem
aſſerebat Ang. *in princ. num.*13. *Inſt. de teſtam.* &
id probatur *ex l.*1. *tit.*1. *p.*6. tamen per text. no-
ſtrum non requirentem inſtitutionem hæredis,
prima opinio Imol. approbata eſt & tenenda, &
ſic diffinitio illa teſtamenti à Juriſconſulto lata,
*in l.*1. *ff. de teſta.* ſine ſuppletione & ſubauditione
illorum verborum, Cum hæredis inſtitutione, ve-
ra eſt, & procedit hodie *ex l. noſt.* Ibi, *O coſtum-*
bre, puta ſi adeſſet conſuetudo deveniendi bona ad
truncum & radicem, *ex l.*1. *tit.*8. *inf. iſto lib. ubi*
de hoc me remitto. Ibi, *El heredero no quiſiere acep-*
tar; Adde vel non potuerit, puta quia maritus
moriens ſine deſcendentibus & aſcendentibus,
uxorem inſtituit in uſufructu bonorum ſuorum
per tempus vitæ ſuæ, & ea mortua inſtituit hære-
dem univerſalem fratrem ſuum, qui quidem fra-
ter hæres adire non poteſt ante mortem uxoris te-
ſtatoris, quoniam ante non eſt inſtitutus, tunc
enim legata valebunt † mulierque uſufructu illo 168
potietur, eo quod facta poſt mortem uxoris adi-
tione fortificatur perceptio uſuſfructus per uxorem
in vita ſua facta, quamvis adita hæreditas antea
non eſſet, ut tenent relati per Covar. *lib.* 2. *Var.*
*cap.*2. *num.*2. Quod clariùs lege noſtrâ attentâ
procedere credo, eò quòd ſive hæres adeat ſive
non, vel quia noluerit adire, vel non potuerit,
legata debentur. Sed an ſi hæres hic moriatur an-
te uxorem uſufructuariam, an tranſmitteret hæ-
reditatem, † crederem quod non, tum quia hæ- 169
reditatem non adivit, & non adita non tranſmit-
titur, tunc etiam quia eſt conditionalis hæc inſti-
tutio fratris, ſcilicet poſt mortem uxoris, &
ipſa uxor rogata reſtituere per fideicommiſſum.
Igitur non tranſmittit hæres ille, ſed remanebit
penes uxorem proprietas cum uſufructu conſoli-
data, ut inquit gloſ. *mag. in l.*15. *tit.*3. *p.*5. & Dec.
*conſ.*278. & *alibi* latiùs dixi ſuper illa gloſ. *d.l.*15.
Exemplificari etiam poſſunt verba noſtri text. alio
modo, ſcilicet ſi quis inſtituit hæredem extraneum
in bonis ſuis poſthumo præterito ſcienter, qui
quidem poſtea natus eſt, quo caſu teſtamentum
eſt nullum & rumpitur, † ſecundum *l. Poſth. na-* 170
*to, C. de inſt. & ſub. ſub conſ. fac. & l.*20. *tit.*1. *p.*6.
ubi gloſ. hoc ampliat, etiamſi poſthumus tale te-

ſtamentum

ſtamentum approbaret, traditque Ant. Gom. *Tom.*
1. c.11. num.4. tunc enim licet teſtamentum ſit
nullum, & non valeat, adhuc tamen legata in eo
171 contenta † debebuntur & ſolvenda ſunt, *ut & in-*
fra num 173. quia caſus noluntatis caſum impo-
tentiæ includit & è contra, *arg. l.Gallus. § & quid*
ſit tantum, & per totam l.ff. de lib.& poſth. Et ſi hæ-
res inſtitutus eſt incapax, admittitur ſubſtitutus
172 poſitus † in caſu noluntatis, diſpoſitioque facta
ad unum caſum porrigitur & ad alium, in quo
diſponens veriſimiliter idem diſpoſuiſſet, ſi de eo
eſſet interrogatus, ſecundum *tit. in l. Tit. §. Luc.*
ff. de lib. & poſth. l.fin. C. de poſth. her. inſt, & alia
jura, quæ allegat Ant. Gom. *1. c.3. num.* 10. &
Mant. *de conject. ult. vol. lib.3. tit.119. num 4.* Sed
ſi conſultus eſſet de hoc caſu interrogatus, quis
dubitaret, niſi quod idem diſpoſuiſſet quandoqui-
dem diſpoſuit ſuper caſu noluntatis ob conſervan-
dam teſtatoris voluntatem,& quia publica verſatur
utilitas in conſervatione teſtamenti. Igitur &
idem dicendum in caſu impotentiæ, prout vide-
tur tenuiſſe Menes. *in l. eam quam num.* 81. cum
diſtinctione quadam, & priùs gloſ. *Defendiendo,*
l. fin. tit. 6. p.6. Ex quibus videtur ceſſare jam du-
bitatiſſimam illam quæſtionem DD. dubitantium
an teſtamento rupto nativitate poſthumi de-
173 beantur legata † in eo contenta, jure enim civili
magna in hoc erat contentio inter DD. Quidam
enim tenebant quod ſic, attentâ diſpoſit. *Auth.*
ex cauſa. C. de lib. prat. etiamſi ignoranter præ-
teritio de poſthumo facta fuiſſet, & hæc à pluri-
bus ſuſtentabatur opinio. Alii vero contrariam
opinionem tutabantur, imo quod non deberentur
legata, ſi ignoranter poſthumus à patre præterire-
tur, prout tenuerunt plures relati per Ripam. *l. ſi*
unquam num. 41. de revocand. donat. ubi Tiraq.
latiſſimè plures allegat pro una & altera opinio-
ne, & hanc ſecundam teſtatur *ibi* Ripa eſſe com-
munem & magis communem, & veriorem ap-
pellat Horoſ. *in l. Tale pactum. §. fin. col. 908. in*
fine. ff. de pactis. & Meneſ. *in l. eam quam num.39.*
C. de fideicom. & Julius Clar. *lib. 3. Recept. ſent.*
§. teſtam. quæſt.52. num.3. & 4. quem poſt hæc
vidi communes has opiniones referentem & hanc
ſecundam magis communem & magis æquam aſſe-
rentem, & quod Auth. *ex cauſa*, loquitur quoties
præteritio fit ſcienter, ſecus verò ſi ignoranter,
quia tunc deficit voluntas teſtatoris. Nec obſtat
lex *fin. ff. de hæred. inſtit.* quæ multum pro prima
urget opinione & *l.12. tit.1. p.6.* cum ea concor-
dans, quia ſecundum Rip. *ubi ſup.* ibi nulla eſt
ratio movens ad intelligendum quin legata à Ru-
fo ſolvenda ex ſecundo teſtamento in quo eum
hæredem inſtituerat, non eſſet relicturus teſtator
ſolvenda à Pactuleia magna in primo teſtamento
hærede inſtituta, etiamſi teſtator ſciret eam vi-
vam, cum ambo Rufus & Pactuleia eſſent hære-
des extranei, & iſte eſt communis illius legis in-
tellectus, ſecundum Ant. Gom. *l.24. Taur. n. 3.*
falſaque illa cauſa, ibi (*Quia hæredes quos volui*
habere, mihi contingere non potuit) inſtitutionem
hæredum concernebat, non verò legata facta in
ſecundo & primo teſtamento, ideò nulla aſſignari
poteſt ratio, quin etiamſi teſtator Pactuleiam
vivam ſciret, non eſſet relicturus legata ſecundi
teſtamenti, quod non eſſet, ſi teſtator reſpectum
habuiſſet ad inſtitutionem & legata inſimul, *ar-*
gumento traditorum per gloſ. fin.in d.l.12. tit.1. p.6.

Et in tantum eſt vera hæc ſecunda communior
opinio, quod etiamſi teſtamentum fieret cum clau-
ſula codicillari, poſthumo ignoranter † præterito, 174
non debentur legata in eo contenta etiam ex re-
medio Auth. *ex cauſa*, prout optimè & latè de-
fendit Ripa, *ubi ſup. n. 42.* imo neque etiamſi
eſſet ad pias cauſas ſecundum Bar. *in l.1. num.59.*
C. de ſacr. Eccleſ. & gloſ. d.l.20. tit.1. p.6. & Ant.
Gom. *l.24. Taur. num. 3.* & facit illud Cov. *in c.*
Relatum. 1. num 9. de teſtam. eo quòd deficit teſta-
mentum ratione præſumptæ voluntatis, & ex
defectu conſenſus. Dubitatur tamen nunc, quid
erit attentâ lege noſtrâ, ſecundum quam ſi hæres
repudiat & non vult adire, debentur legata teſ-
tamenti, an idem ſit, ſi hæres non potuerit prop-
ter poſthumi præteritionem ignoranter factam. Et
videbatur quod ſic, *attentis ſup.d. regulis in princ.*
hujus gloſ. aſſignatis, & quia nec ipſe teſtator co-
gitavit de noluntate hæredis nolentis adire; Sed
nihilominus, contrarium eſt tenendum cum ſe-
cunda magis communi opinione, lex enim noſtra
non eſt amplianda nec extendenda ultra terminos
ſuos, maximè ad correctionem plurium jurium
& rationum communem & magis illam commu-
nem opinionem fortificantium, cum tantum lex
noſtra provideat in duobus caſibus addendo ad
d. Auth. *ex cauſa* quæ in præteritione & exhære-
datione loquitur, ut idem, ſcilicet ſit, cum non
inſtituitur hæres, vel ſi inſtituitur, repudiat, non
vero in alio caſu, & ſic remanet dicta quæſtio in
terminis d. Auth. *ex cauſa*, & in terminis ejus
dicta communior opinio eſt tenenda, ut ſcilicet,
poſthumo ignoranter præterito, non ſuſtineatur
teſtamentum etiam quoad legata, & etiam lege
noſtra ſtante, † quæ in nullo horum caſuum lo- 175
quitur. Non enim teſtator tot legata feciſſet, ſi
de poſthumo ſcientiam & notitiam haberet, nam
quem alium teſtator plus diligeret quam poſt-
humum filium ſuum? Certè nullum. Nullus eſt
enim amor qui vincat paternum circa filios, nec
poteſt quis habere meliorem amicum quam pa-
trem, ſecundum gloſ. *in l.quidam cum filium. ff.de*
hæred. inſtit. licet ſi legata pia eſſent, & in exo-
nerationem conſcientiæ † teſtatoris relicta, poſt- 176
humus ipſe ea ſolvere deberet, dum tamen non
excedant 5. bonorum partem, de qua teſtator diſ-
ponere poterat, cum præſumi poſſit ea quidem
legata teſtatorem relinquere, etiamſi teſtator de
poſthumo notitiam habuiſſet, ut inquit Bal. *in l.1.*
col. pen. C. de inoffic. teſtam. relatus per gloſ. *in d.*
l.20. tit.1 p. 6. Ulterius & ex dictis inquit Tel. *in*
l.32. Taur. n.7. quod cum hodie aditio hæreditatis
ex lege noſtra non requiratur, ut legata debean-
tur, & ſic annus exequutori teſtamenti † à jure 177
datus currit etiam hæreditate non aditâ, ſecun-
dum gloſ. *Fasta. l.6. tit.10. par.6.* & diximus *ſup.*
num 133. poteſt exequutor vendere bona teſtato-
ris ad ſolvenda legata & debita defuncti † etiam
non aditâ hæreditate, & ita ſub dubio Tellius *ibi* 178
affirmat, & licet ejus opinio pluries practicetur,
de jure tamen contrarium teneo. Quamvis enim
lex noſtra, ut legata debeantur, aditionem hæ-
reditatis non requirat hæredis inſtituti in teſta-
mento, requiritur tamen aditio venientium ab
inteſtato, ut legata peti & ſolvi poſſint, eo quod
text. noſter hoc non providit, ſed vult potius
aditionem dictam requiri, & ſic neque curret
annus dictus ante aditionem, neque ante eam
exequutor

exequutor vendere poterit, & hac de cauſa requi-
runtur hæredes, ut adeant intra brevem termi-
minum eis aſſignatum, aliter enim eis non adeun-
tibus in termino, creatur defenſor bonis hæredi-
tatis jacentis, ut eo præſente defenſore bona ven-
dantur, & teſtamentum exequatur. Et ſic legem
noſtram interpretati ſunt aliqui ex noſtratibus re-
lati per Meneſ. *in dict. l.eam quam. num. 79.* niſi
ex judicis mandato aliud eſſet juſſum ex juxta cau-
ſa durante termino præſtito hæredi ad deliberan-
dum, ut probatur *ex. l.3. tit.6. par.6.* & diximus
ſuprà hâc lege in d. num.133. cum ſequentibus, *ubi*
niſi poteſtas libera vendendi daretur, limitavi-
mus. *num.132.* Unum vero notandum eſt quod
quamvis de jure civili eſſet ardua quæſtio, & quæ
deciſione imperatoris indigebat, an in teſtamento
fratris turpem perſonam inſtituentis præterito
179 fratre, haberet locum d. Auth. *ex cauſa.* † ut pa-
tet ex Claro. *lib.3. Receptarum. Sent. verbo Teſtam.*
quæſt.52. num.5. ex lege tamen noſtra videtur ha-
bere locum, quoniam l. noſtra generaliter & in
omnibus loquitur perſonis, cogita tu latius, quia
caſus iſte etiam lege noſtrâ attentâ remanet in ter-
minis dictæ Authenticæ.

Ibi, *Y en las otras coſas.* Quid veniat in hoc ca-
ſu appellatione horum verborum, & ſic cætero-
rum appellatione examinabant late ſcribentes, in
dict. Auth. *ex cauſa. C. de lib. præter. vel exhered.*
& ex noſtris Tellius *in 4.part. l.3.Tauri*, & *ex ſup.*
dictis decerpes. Sed an & hodie hæres compelli
180 poterit à fideicommiſſario univerſali † adire hæ-
reditatem, vide Burgos. *d. l.3. Taur. n.994. cum*
ſequentibus aliquibus pluribus, & *num.* 1002. quo-
modò tunc cogetur adire.

Ibi, *Pro heredero*, Ex his & ſequentibus verbis,
habens limitationem ad regulam illam juris, ſcili-
cet, quod jus accreſcendi non datur inter legata-
rios & fideicommiſſarios particulares, ſecundum
quod *in gloſ. Aunque el teſtador, in medio ſup.* hâc
diximus lege Non enim procedet regula illa, ſi
legatarius talis, vel fideicommiſſarius particularis
181 ſubſtituatur † in legato fideicommiſſum vel etiam
in hæreditate, quoniam illud totum habebit, ſi
hæres gravatus de reſtituendo, vel primus lega-
tarius vel fideicommiſſarius illud noluerit accep-
tare, vel renuntiaverit legato illi, vel fideicom-
miſſo, vel hæreditati, & ſic quodammodo jus
accreſcendi dabitur in re illa, in qua eſt ſubſtitu-
tus. Sic & notabis ex his verbis, quod ſicut jure
antiquo legitima relinqui poterat jure fideicom-
182 miſſi, † ſecundum gloſ. *in l. Sancimus §. cum au-*
tem. C. de inof. teſtam. & Benedictus *in c. Rai-*
nuntius. verbo. In eodem teſtam. El. 1. num. 15. ſic
& hodie *ex text. iſto*, maximè ſi tenemus opinio-
nem illam quod jam legitima relinqui poteſt quo-
quo relicta titulo.

Ibi, *Lo pueda aver.* Intellige judicis licentiâ
præcedente, ſua enim authoritate non poteſt quis
ingredi & apprehendere poſſeſſionem legati ſibi
183 relicti,† verba enim ſano modo intelligenda ſunt.
Licet enim generaliter lex noſtra loquatur, &
poteſtatem concedat capiendi legatum, ad metas
juris, & rationis reſtringi debet, verba enim ſa-
no ſunt modo intelligenda, *argumento. legis Re-*
gula. §. ſi quis. ff. de juris & facti ignorantia. l.Cum
Pater. §. dulciſſimis de leg.2. & de habilitate reſ-
tringenda, *ex l. Ut gradatim. §.1. ff. de muner. &*
honor. l.1. cum gloſ. C. de ſacroſ. Eccleſ. l. 1. §.1. ff

de conſt. pecun. maximè ne corrigatur jus commu-
ne civile, & Partitarum imponens pœnam ca-
pienti legatum ſua authoritate. De qua pœna tra-
dunt Covar. *lib. 3. Varia. c. 16. verſ. his præterea.*
& Anton. Gom. *Tom. 1. c.12. num.10.* & Suarez
l. quoniam in prioribus 7.quæſt. legis regiæ, n.9. pag.
212. idem Ant. Gom. *l.45. Taur. n.133.* licet ſe-
cundum Covar. *ubi ſupra*, uſu communi hæc pœ-
na abolita eſt, imo & vacante poſſeſſione rei le-
gatæ, ſi legatarius ingrediatur eam ſine licentia
judicis, nullam pœnam incurrit, *prout, ſupra,*
in tit. De la reſtitucion de los deſpojados, lib.4. latè
diximus, & ita tenuimus. Nec per legem noſtram
cenſendum eſt aliud eſſe diſpoſitum, quidquid
tenuerit Tellius, *in dict. l.3. Taur.3. part. num. 4.*
contra quem tenuit Meneſ. *l.eam quam. C.de fidei-*
commiſ. numero 115. Pro complementoque noſtræ
legis eſt notandum quòd in contextura legis noſ-
træ antiqua aderant alia verba, ſcilicet, *Y manda-*
mos que vala el teſtamento hecho, con buenos teſtigos,
quæ importabant, quòd cùm lex noſtra neminem
coarctet teſtari ſecundum ejus formam, rejectâ
formâ juris civilis, ſed poteſt, ſi voluerit, ut
pluries dictum eſt *in hac lege* quod ſecundum jus
civile poſſit etiam teſtari ex verſiculo illo, *Pero ſi*
el teſtamento, verba hæc importabant, ut ſcilicet,
quod ſecundum jus civile poſſit etiam teſtari ejus
formâ ſervatâ, & hæc bona teſtimonia lex noſtra
vocabat, prout illam ſic intelligebat gloſ. *Cinco.*
legis.22.tit.1. par.6. & Ant. Gom. *l.3. Tauri. nu-*
mero 47. & ibi Tellius *1. part. n.16. rejecto intel-*
lectu Avendan. *c. 10. Prætorum, in fine lib.1.* Ta-
men quia intellectus iſte & ſubſtantia horum ver-
borum poſita ſunt ſub noſtra lege, in verſiculo
illo, *Pero ſi el teſtamento*; ideò non ſunt iterum
in noſtra contextura nova, verba illa dictæ anti-
quæ contexturæ, *Y mandamos que vala el teſtamen-*
to hecho con buenas teſtimonias, repetita, ut ſuper-
fluitas evitetur, & occaſio novas ſubtilitates in-
tellectum imaginandi, & inveniendi, & de iis
verbis agit latè Burgos de Paz. *l. 3. Tauri num.1004.*
cum pluribus ſequentibus, & per hæc lex noſtra pri-
ma ſatis remanet onerata; ut ad ſequentem hujus
noſtræ confirmatoriam deveniam, & in teſta-
mento in ſcriptis loquentem.

IN LEGEM SECUNDAM &c.

Jubet ac diſponit lex noſtra legem ſuprà proximam
in teſtamento nuncupativo intelligendam etiam inter
liberos confecto, adhibeturque inſuper ſolemnitas in
teſtamento in ſcriptis, & in teſtamento cæci, & in
codicillis ſervanda, aliterque factum aliquod horum
teſtamentorum, vel codicillorum nullum eſſe, nul-
linſque fidei, & probationis.

SUMMARIUM.

1 *Differentia nulla eſt jam quoad ſolemnitatem teſta-*
mentorum vel codicilli, teſtetur quis inter fi-
lios, vel non. ubi & ceſſare jam quod in teſta-
mento inter liberos clauſula codicillaris intelli-
gitur, cùm eadem ſolemnitas in codicillis re-
quiratur.

2 *Privilegia parentibus conceſſa, cùm inter liberos*
teſtantur, intelligantur cum æqualiter teſtan-
tur. & n.3. an idem teſtetur inter naturales fi-
lios tantùm.

3 *Teſtari quem velle in ſcriptis, etiam ex conjecturis deſumitur, & quæ ſint hæ conjecturæ.*

4 *Tabellio an requiratur ad eſſentiam teſtamenti in ſcriptis, & ſic ſcriptura publica an vero privata ſufficiat.*

5 *Teſtes teſtamenti in ſcriptis debent eſſe rogati, & num. 6. an rogitus præſumatur, ubi quod debent eſſe maſculi & non fœmina.*

7 *In teſtamento ruſtici in ſcriptis confecto, an eadem ſolemnitas requiratur, quæ in non ruſtici.*

8 *Tabellio an debeat eſſe rogatus, & quis tabellio debeat eſſe hic, num. 10.*

9 *Vicinitas teſtium, an requiratur in teſtamento in ſcriptis ſicut in nuncupativo.*

10 *Servus pro libero reputatus, an poſſit eſſe teſtis in teſtamento in ſcriptis.*

11 *Tabellio non ſervans in teſtamento in ſcriptis ſolemnitatem noſtri text. punitur, ut falſarius.*

12 *Codicilli in ſcriptis, an requiratur eadem ſolemnitas, quæ in teſtamento in ſcriptis.*

13 *Subſcriptio teſtatoris in fine teſtamenti in ſcriptis poſita, an ſufficiat, etiam ſi non apponatur ſuper papyro ipſius teſtamenti.*

Ordo ubi deficit, ſubſtantia deficit, ibidem.

14 *Tabellionem apponere ſubſcriptionem & ſignum in teſtamento in ſcriptis poſtquam apertum eſt, ſufficit.*

15 *Teſtator ſi ſubſcriptionem faciat adjutus manu alterius ſufficiat, ſi ipſe ſolus non poteſt.*

16 *Publicatio teſtamenti in ſcriptis ſicut anteà fieri ſolebat, ſic & hodie facienda, num. 15. ſicut neque in teſtamento nuncupativo ulla requiritur publicatio.*

17 *Sigilla & cordulæ an ex die requirantur in teſtamento in ſcriptis & quid ſi apponantur an ſi in vita teſtator aliquam inciderit, rumpetur teſtamentum, num. 18.*

19 *Signum tabellionis neceſſarium eſt in quolibet publico inſtrumento.*

20 *Scriptura illa dicitur, quæ cum ſigillo tabellionis eſt ſignata.*

21 *Signum tabellionis pro forma eſſentiali eſſe requiſitum in teſtamento in ſcriptis.*

22 *Nuncupativum teſtamentum etiamſi ſignum tabellionis non habeat valet ſi ſufficienti numero teſtium comprobetur.*

23 *Teſtamentum cæci, an & hodie debeat habere ſolemnitatem antiquitus requiſitam.*

24 *Quod lex præcedens nihil circa teſtamentum cæci diſpoſuit, neque innovavit.*

25 *Quinque teſtes abſque tabellione non ſufficerent in cæci teſtamento, etiam ſi tabellio reperiri non poſſet, niſi ut ibi, & quid ſi ad pias cauſas, num. 28.*

Cæcus in ſcriptis teſtari non poteſt, ſed tantum nuncupativè, ibidem.

26 *Subſcriptio cæci non requiritur, qui ſcribere non valet.*

27 *Vicinitas teſtium in teſtamento cæci adhibendorum an requiratur.*

28 *Donatio cauſa mortis à cæco facta an continere debeat eandem ſolemnitatem teſtamenti nuncupativi.*

29 *Codicillus cæci an requirat eandem ſolemnitatem ſicuti teſtamentum, ubi quid ſi inter liberos teſtetur, & quid in contractibus, & ibi quid in habente oculos apertos non tamen vidente, & num. 30. itidem quid circa contractus.*

30 *Inſtitutionem hæredis in teſtamento cæci ſufficit in qualibet parte ejus apponi.*

31 *Codicilli cæci ſive cujuslibet alterius eadem ſicut teſtamenti requiritur ſolemnitas, & n. 32. & 33. quid in codicillis in ſcriptis.*

34 *Teſtes codicillorum debent eſſe rogati, ſicut & teſtamentorum nuncupativorum.*

35 *Teſtes codicillorum an debeant eſſe maſculi.*

36 *Omnia relata in lege interpretata requiruntur, & in interpretante.*

37 *Vicinitas teſtium in codicillis nuncupativis requiritur.*

38 *Hæredem an inſtituere poſſit quis directè in codicillis, & ſi ibidem inſtituat an obliquabitur in fideicommiſſum, ſicut antiquitus, ibidem, & ſequentibus, & num. 44.*

39 *Pater in codicillis poteſt filio pupillariter ſubſtituere venientes ab inteſtato, & revocare ſubſtitutionem pupillarem in teſtamento factam in qua ſubſtituerat extraneum, & num. 40. allegantur contrarii Doctores, & communis.*

40 *Favore venientium ab inteſtato relictum in minus ſolemni voluntate valet in revocatione factorum in primo teſtamento, in quo extranei erant inſtituti.*

41 *Teſtator ſi de facto voluerit hæreditatem in codicillis adimere, an valebit in vim fideicommiſſi, an vero annullabitur in totum.*

42 *Filius volens codicillari an in codicillis directo hæredem conſtituere poterit.*

43 *Ad pias cauſas teſtando an poſſit quis in codicillis directo inſtituere.*

44 *Hæredis inſtitutio in codicillis an valebit in vim fideicommiſſi.*

45 *Subſcriptio teſtium an in codicillis requiratur.*

46 *Lex ſi annullat teſtamentum interim quod de hoc non opponitur ex eo & ex codicillo ſimili agi poterit.*

47 *Teſtamentum in ſcriptis non valens, ut in ſcriptis an valeat ut nuncupativum, cum ſequentibus.*

49 *Lecta non dicitur ſcriptura niſi legens ſcripturam oculis proſpiciat, & legat.*

50 *Lectum debet eſſe teſtamentum, numero quadrageſimooctavo, & numero quinquageſimo limitatur.*

51 *Numerus duorum teſtium in teſtamento clerici ſupplet defectum Parochi.*

52 *Nullus tam idoneus teſtis eſt qui duorum numero non ſuppleatur.*

53 *Clericus ubi alium clericum inſtituit hæredem, non requiruntur tot teſtes ſicut requirerentur ſi laicum inſtitueret. & numero 55.*

54 *Teſtamentum ſi contineat clauſulam codicillarem, operatur ut valeat tanquam vim fideicommiſſi ſi ut in ſcriptis non debet valere.*

56 *Subſcriptio operatur, ut videatur totum teſtamentum eſſe ſcriptum à ſubſcribente, debet tamen dicere ſe ut illud teſtamentum pro ſuo relinquere, ut num. 58.*

57 *Subſcriptio habet vim depoſitionis.*

59 *Forma eſſentialis teſtamenti conſiſtit in uno puncto: ad quem ſi teſtator non devenerit nihil fit.*

60 *Solemnia non ſervans in teſtamento videtur actum illuſorium facere.*

61 *Cui incumbat onus probandi imperfectionem teſtamenti.*

92 *Quando teſtamentum deficit ratione voluntatis, nullum eſt diſcrimen inter liberos & piam cauſam.*

63 *Teſtator cùm in terris Regiis teſtari vult, jus Regium ſervare tenetur, neque ſufficit ſolemnitas canonica, quæ in terris Eccleſiæ ſervanda eſt.*

64 *Teſtamentum, ubi deficit ex defectu voluntatis, neque attenditur ſolemnitas canonica in terris Eccleſiæ, neque Regiis, ubi quod tunc neque in vim fideicommiſſi valebit. Neque tunc clauſula codicillaris aliquid operabitur.*

65 *Requiſita plura requiruntur, ut procedat textus in leg. Pamphilo, §. propoſitum, de legat. 3.*

Teſtatorem velle teſtari in ſcriptis quando per conjecturas conſtabit, ibi.

66 *Teſtamentum ſemel approbans, an poſſit poſt illud reprobare.*

67 *Inſtrumentum producens in judicio poteſt illud reprobare, ſi peccat reſpectu ſolemnitatis publicæ, ibidem; ſecus ſi favore privato, & numero 68.*

68 *Res vinculata in contractu, an poſſit alienari, ita ut valeat alienatio.*

69 *Teſtamentum ſemel impugnans, an poſſit poſt ſe illo juvare.*

IBi, La ley del Ordenamiento, quæ eſt ſuprà proxima, ubi plura diximus.

Ibi, *Agora ſea entre hijos*, & ſic jam nulla eſt
differentia, ſive quis teſtetur inter extraneos, ſi-
ve inter liberos, quoad ſolemnitatis obſerva-
1 tionem, † ut dixit gl. *A los legis 7. tit. 1. p. 6.* &
Ant. Gom. *l. 3. Taur. n.* 48. & Molina *de Primoge-
nijs Hiſpa. lib. 1. c. 12. nu.* 24. ubi & inquit legem
noſtram non ſolum in teſtamento & codicillis
procedere, verum & in omni alia ultima vo-
luntate, quidquid Tellius *in prima parte, legis ter-
tiæ Taur. n. 5. 13. & 14.* velit, & hodie durare
differentiam teſtandi inter liberos vel inter ex-
traneos, & Menchaca. *de ſucceſ. creat. l. 3. §. 21. n.*
14. Ex quibus inquit optimè Meneſ. *in l. ſi fra-
ter num. 15. C. de fideicommiſ.* ceſſare jam opinio-
nem gloſſæ communiter receptæ. *in l. cohæredi, §.
cum filiæ verbo, Non valuit ff. de vulga.* aſſerentis,
in teſtamento inter liberos intelligi clauſulam
codicillarem. Nam cum eadem ſolemnitas re-
quiratur jam in codicillis, ſicut in teſtamento,
ex lege noſtra. nihil eſt de hoc curandum, niſi
ſecundum eam, ibi, *num.* 16. deficiat ſolemnitas
in codicillis, puta in caſu, in quo teſtes eſſent
fœminæ, & videnda ſunt alia in propoſitum ho-
rum verborum, quæ diximus *in lege præcedente, in
gloſ.* & an privilegia parentibus conceſſa dum
inter liberos teſtantur, debeant intelligi, ſi æqua-
2 liter inter eos teſtentur, † tradit Meneſ. *in
Rub. nu. 3. C. de fideicommiſ.* imò & ſecundum
eundem Meneſ. *l. Cum acutiſſimi n. 31. C. eod. ti.*
pater gaudebat privilegiis teſtandi inter libe-
ros conceſſis, quoties inter liberos legitimos
3 & naturales teſtabatur, † non vero ſi inter na-
turales tantum, niſi eſſet mater naturalis, nam
huic benè licebat, & dicemus *in l. 8. verb. Man-
dado tit. 8. infrà iſto libr.* prout hæc & alia ibi
refert, quæ ex lege noſtra ceſſant jam: & an &
quoad teſtamentum in ſcriptis idem ſit, vide
per Matienzo *hic, gloſ. 1. n. 4. cum ſequentibus
aliquibus.*

Ibi, *Que ſe dize in ſcriptis.* quod eſt idem *ſecundum leg. 1. tit. 1. p. 6.* ſicut legatum per ſcripturam factum, & non aliter nec alio modo. itaq; eſt, quando teſtator explicitè dicit ſe velle teſtari in ſcriptis, vel quando implicitè, & ſic tacitè in ſcriptis teſtari vult, & de hoc per conjecturas apparet, & quæ ſint hæ conjecturæ, deſcripſit Tellius *hic 5. p. n. 7.* Sed an ad eſſentiam teſtamenti in ſcriptis requiratur † Tabellio, & ſic ſcriptura publica, an vero privata ſufficiat? & requiri tabellionem & ſic publicam ſcripturam, probatur *ex d. l. 1. tit. 1. p. 6.* ibi, *Que ſe faza por eſcripto, e no de otraguiſa*, & probatur melius & clarius *ex l. noſtra*, ibi, *Con un eſcrivano*, aliter enim nihil valebit. Nam quotieſcumque lex aliquid introducit de novo mutando ſolemnitatem teſtamenti, forma data à lege ſubſtantialis in dubio judicatur, & quidquid in lege tali exprimitur, pro forma videtur requiſitum, ſecundum Decium, *conſil. 612. nume. 2.* allegatum ad hoc per Tellium *hic in 2. p. nu. 16. in princ.* omniſque qualitas à lege requiſita cenſetur pro forma ſubſtantiali, ut per Aven. *Reſponſo. 14. in fine*, præſertim cum continuativè, lex noſtra inſimul cum concurſu ſeptem teſtium Tabellionem requirat. Et ſic hanc opinionem tenet Anto. Gomez *hic nu. 38.* & Covar. *c. cum eſſes num. 1. de teſtamentis.* & Tellius *hic in par. 5. nu. 1.* & Ziſuentes *hic*, & Mencha. *li. 2. de ſucceſ. creat. §. 15. n. 17. & 21.* & latiſſimè *in l. 3. §. 21. n. 21. verſic. ſed verior*, & hoc probabilius & receptius noviſſimè poſt hæc dixit Matienzo *hic in gl. 4. nu. 3.* & Burgos de Paz. *l. 3. Taur. nu. 1016. uſque ad* 1028. quidquid contrarium voluerit Caſtillo hic relatus & ſequutus *per gl. Otroſi legis 1. tit. 1. p. 6. & gl. Deven. l. 3. tit. 2. ea part. 6.* & videtur tenere ſibi contrarius Anto. Go. *hic n. 32. &* 35. eò quòd lex noſtra ſolum videtur pro forma ſubſtantiali requirere teſtes, non verò Tabellionem, ne ſit inducenda correctio juris antiqui tabellionem nonrequirentis. Sed huic fundamento reſpondet Ant. Gom. *d. nu.* 33. & Matienzo *hic d. gl. 4. num.* 5. Poſſet tamen hæc ſecunda opinio etiam hodie procedere in caſu, in quo copia deficeret tabellionis, teſtatorq; propter gravitatem infirmitatis, & mortis preſſuram, non poſſet nuncupativè teſtari, & haberet voluntatem ſuam in ſcriptura privata ſcriptam, tunc enim caſus hic neceſſitatis efficiet ſufficere ſcripturam illam coram ſeptem teſtibus proponi, declarando illam eſſe ſuam ultimam voluntatem, quæ in ſcriptura illa reperiretur declarata, teſteſque ſuper ea, & teſtator ſi poſſet, firmaret, vel ſi non poſſet, alius pro eo firmam apponeret, & unus teſtis pro alio, qui neſciret ſcribere, mortuoque teſtatore publicaretur illa ſcriptura ad petitionem hæredis, vel alterius cujuſcunque perſonæ, & in publicam formam redigeretur citatis illis quorum intereſt, ſi ſciri poſſunt, ſin minus per præconia & proclamata, prout inquiunt Caſtillo, & Greg. Lupus, *ubi ſup.* Et hanc limitationem & declarationem ad primam opinionem voluit apponere Matienzo *hic d. gl. 4. n. 6.* & Burg. de Paz. *d. l. 3. Taur. n.* 1029. *cum ſequent. plurib.* ubi *n.* 1038. ampliat ut etiamſi ad ſint octo teſtes, ſi tabellio deficit, nihil valeat, niſi dicta publicatio fiat. Sed an ſi propter defectum alicujus ſolemnitatis teſtamentum in ſcriptis non poteſt ut tale valere, valebit ſaltem ut nuncupativum, *in gloſſ. fin. hujus legis* videbimus annuente Deo.

Ibi,

5 Ibi, *Siete teſtigos.* qui debent eſſe rogati, † prout antea requirebatur *ex l.* 1. *tit.* 1. *p*, 6. & in utroque teſtamento requiri, communem opinionem aſſerit Clarus, *lib.* 3. *Receptarum Sent.* §. *teſtamentum.* q. 58. ſufficit tamen ſecundum eum *ibi*, ſi rogentur à notario, vel ab alio extraneo, præſente tamen & patiente teſtatore, & hanc veriorem & æquiorem & conſuetudine approbatam dicit opinionem *ibidem*, & quomodo probetur
6 rogitus, & an præſumatur, † tradit Clarus *ubi ſupra, lib.* 2. §. *teſtis.* & *in lege ſuprà proxima* diximus, Burgos de Paz, *dict. l.* 3. *Taur. num.* 1140. inquit, cenſeri rogatos ſi coram teſtatore ſubſcripſit, inſimulque maſculi, & non fœminæ, prout ſuprà in lege proxima, in teſtamento nuncupativo requiſitum eſſe aſſerebamus. Nam licet lex minuat vel augeat numerum teſtium, nunquam cenſetur minuere qualitates eorum vel augere à jure requiſitas. Et an in teſtamento ruſtici in ſcriptis confecto, tot etiam teſtes * requiran-
7 tur ſicut in civis teſtamento, ex generalitate noſtri text. deducatur quòd ſic, *& inquit glo. l.* 6. *tit.* 1.
8 *p.* 6. Et an tabellio debeat eſſe rogatus † examinat poſt hæc noviſſimè Matienzo *hic gloſ.* 4. *nu.* 7. *cum ſequentibus*, & reſolvit quòd ſic, ſed quòd præſumitur rogatus, ſi ita tabellio ipſe aſſerat in teſtamento, vel ſcribat, & ſubſcribat teſtamentum, vel in protocolo appoſitum reperiatur per tabellionem ſe publicaſſe teſtamentum. Sed an vicinitas teſtium teſtamenti in ſcriptis † requiratur,
9 teneo quòd non, quia lex noſtra id non exigit, & vicinitatem teſtium requiſitam per legem præcedentem lex noſtra declarat procedere in teſtamento nuncupativo, quaſi ſecus ſit in teſtamento in ſcriptis, de quo lex noſtra diſponit & verba noſtra ibi, *Los quales dichos teſtamentos*, referendo ſingula ſingulis intelligenda ſunt, ita quod in teſtamentis & codicillis nuncupativis ſolemnitas legis præcedentis ſcribetur, in teſtamento vero in ſcriptis legis noſtræ ſolemnitas, quæ vicinitatem teſtium non requirit, & ſic nec nos requirere debemus, prout non requiri intrepidè tenet Burgos de Paz *hic in* 2. *par. n.* 1016. & voluit Tellius *hic* 5. *par. l.* 3. *Tauri n.* 14. dum, ut valeat teſtamentum in ſcriptis, ut nuncupativum, vicinitatem requirit, non vero ut valeat tanquam in ſcriptis, & ita tenui, *in l. proxima. gloſ. Vicinos*, & tenet noviſſimè Matien. *hic, in glo.* 3. *n. fi.* & Anton. Gom. *hic, n.* 23. dum ponit formam teſtamenti in ſcriptis, & hanc qualitatem vicinitatis non requirit, ſicut neq; eam requirit Practicus Monterroſo, *in forma hujus teſtamenti in ſcriptis.* Et an ſervus non habitus †
10 pro tali tempore teſtamenti ſit teſtis legitimus in teſtamento in ſcriptis, vide per Didacum Perez *in l.* 1. *tit.* 4. *l.* 3. *Ord. col.* 940. *verſ. Quid autem. de teſte producto.* Et de teſtibus in teſtamento adhibendis, vide optime per Clarum *lib.* 3. *ſent.* §. *teſtam. queſt.* 55. *uſque ad* 60.

Ibi. *Con un eſcrivano*, qui an pro ſubſtantia in teſtamento in ſcriptis requiratur, diximus *in gloſ.* 1. *hujus legis*, & quis tabellio debeat eſſe hic & plura de eo vide per Burg. de Paz. *l.* 3. *Tau. n.* 1042. *uſq; ad* 1080.

Ibi. *Los quales ayan de firmar.* Hunc & alios caſus, ubi requiritur ſubſcriptio, refert Avend. *cap.* 16. *Prætor. n* 2. *li.* 7 ubi & ait tabellationem non ſervantem ſolemnitates noſtri tex. ut falſarium puniendum. * Et an in teſtamento nuncupativo requirantur hæ ſcriptiones, *in lege ſupra proxima* diximus: & an in codicillis in ſcriptis 11
requiratur eadem ſolemnitas, † quæ in teſtamento in ſcriptis requiratur, vide per Menchaca *de ſucceſ. crea.* §. 25. *n.* 23. & 24. & Ciſuentes *hic & gloſ. l. fi n. tit.* 12. *p.* 6. Sed eſt dubium opti- 12
mum quid ſi teſtator non ſe ſubſcribat ſuper † 13
teſtamentum in ſcriptis, puta quia non eſt involutum teſtamentum papyro albâ ſuper eo impoſitâ, ſed teſtator ipſe coram teſtibus in fine teſtamenti ſubſcriptionem fecit, an valebit tale teſtamentum? Et videtur quòd non, quia eſt quædam ordinis præpoſteratio, quæ quidem regulariter vitiat actum, quia ubi non eſt ordo, deficit ſubſtantia, ſecundum Bald. *c.* 1. *col.* 2. *qui ſucce. ten. in uſibus feudorum*, relatum per Hippol plura de perverſione ordinis adducentem *in pract.* §. 2. *n.* 77. Sed hic lex requirere videtur quòd teſtator ſuper teſtamentum ſubſcribat. Ergo ſi aliter fiat, vitiabitur teſtamentum. Sed his non obſtantibus contrarium eſt tenendum, imò quòd ex hoc non vitietur teſtamentum, quia ex quo coram teſtibus teſtator ſe ſubſcripſit in fine teſtamenti, in eodem contextu ordine intellectus, perinde eſt ac ſi ſuper ipſo teſtamento & papyro finali ſuperimpoſita ſe ſubſcriberet, *arg. l. lecta. ff. ſi cert. peta.* & quia quandocunq; conſtat de veritate rei, non attenduntur leves hæ ſolemnitates, nec ordo juris, *arg. leg. fin. ff. Quod metus cauſa*, ad hoc allegatæ per Hippoly. *ubi ſupr.* 38. & ita in expreſſo in facti contingentia dicit vidiſſe pronuntiatum *gl. fi. l.* 2. *tit.* 1. *par.* 6. quam poſt hæc ſcripta vidi retuliſſe Gomezium Leon. *in Centuria informationum juris, in c.* 32. *per totum, ubi n.* 6. noſtræ legis reſpondet verbis, *Ibi, En cima del teſtamento.* ſcilicet quòd id non requiritur pro forma ſubſtantiali, ut ſupra ipſum teſtamentum ſubſcriptiones apponantur, ut patet clarè ex aliis verbis noſtræ legis, ibi, *Sino tuviere la dicha ſolennidad de teſtigos no haga fe.* Ita quod ſubſtantialia teſtamenti in ſcriptis illa erunt, quod coram illo numero teſtium & tabellione fiat; quod vero ſubſcriptiones teſtium, tabellionis aut teſtatoris in principio, vel in fine reperiantur, parum aut nihil refert, & poſt hæc etiam vidi ſic tenuiſſe Matienço *hic gl.* 5. *n.* 4. cont. Burgos de Paz *in l.* 3. *Tauri. n.* 1145. *cum pluribus ſequentibus*, cum & ipſe Burgos *ibid. n.* 1138. *cum ſequent.* teneat non eſſe neceſſe priùs teſtatorem ſubſcribere & ante quam teſtes vel poſt eorum firmas. Imò & inquit Gomezius Leon *ubi ſup. n.* 1. quòd quamvis tempore confecti teſtamenti tabellio ſe non ſubſcripſerit, nec ſignum appoſuerit, ſufficient ſi illud ſubſcribat &
apponat ſignum apertis † tabulis teſtamenti, cùm 14
id poſſit facere etiam ſi tunc depoſuerit officium, ex dictis per Bar. & Alex. & Jaſo. & omnes *in l. prætor.* §. *cogentur. ff. de edendo, & alibi.* Conſulo tamen tabellionibus ut in ipſa confectione teſtamenti, & cum teſtator illud annuit, ſignent & firment ob evitandas litium occaſiones. Sed an ſi teſtator propter infirmitatem, vel manuum tremorem nequeat ſubſcribere, & manu alterius
adjutus ſubſcribat, valebit, dic quòd ſic * ex 15
dictis per Peraltam, *in Rubrica, n.* 17. *de lega.* 2. concurrentibus iis de quibus *ibi* per eum. Inſuper etiam quærendum eſt an ſtante noſtra lege 3. Tauri,

Tauri, requiratur hodie in teſtamento in ſcriptis rite & recte facto, publicatio ejus, ſecundum quod de jure civili & partitarum *ex toto. titulo* 2. *part.* 6. requirebatur: & jam ſemel tenui quod non in hoc caſu; quia ſatis eſt quod tabellio ipſe dederit fidem, ſuàmque authoritatem interpoſuerit implicite quando teſtator dicit coram teſtibus, quod illud erat teſtamentum ſuum, & tabellio hoc aſſeruit & ſignavit, quia tunc ſtatim mortuo teſtatore poteſt aperiri, &
16 valent, & probant contenta † in eo abſque aliqua probatione, ſecundum Ant. Gom. *hic num.* 37. & gloſ. *otro. ſi l.* 1. *tit.* 1. *p.* 6. & melior gloſ. *deven. lib.* 3. *tit.* 2. *part.* 6. inquiens, quòd ignorantes etiam hodie faciunt publicari, & quod non eſt neceſſe, quod & tenet noviſſimè practicus Monterroſo *fol.* 175. *pag.* 1. *in medio*, ſicut & in teſtamento nuncupativo coram tabellione facto nulla requiritur publicatio, ſecundum Ant. *hic. num* 46. & Burg. de Paz *in. d. l.* 3. *Tau. nu.* 1035. ſed an jam quòd ita ſit quòd publicatio teſtamenti in ſcriptis non requiratur hodie, requiretur-ne quòd teſtes ſub eodem teſtamento deſcripti apponant ſigilla ſua cum cordularum appoſitione jure communi requiſita. Et teneo abſque dubio hæc jam non requiri lege noſtrâ attentâ, prout de jure civili requirebatur
17 † *ex l. ſi unus C. de teſtam. & ex l.* 1. *titul.* 1. *par.* 6. dum tamen ſecundum legem noſtram firmas ſuas ſuper eodem teſtamento teſtes ſubſcripſerint, ut inquiunt & tenent Anto. Gom. *hic nu.* 32. & Covar. *c. cum eſſet. num.* 1. *de teſta.* & gloſſ. *eſcrivir. l.* 4. *tit.* 1. *part. ſexta.* & Tellius *hic in fin. part. numero finali* contra Ciſuentes contrarium tenentem & malè. Sed an teſtator etiam hodie ſigilla appoſuerit pendentia ex cordulis ſicut antiquitus fiebat, an ſi in vita teſtator aliquam ſciderit ex dictis cordulis cenſeatur rovocaſſe
18 teſtamentum, vel ſi aperiat illud † & videbatur dicendum quòd non cenſeretur revocaſſe. Nam cùm per legem noſtram, ut diximus proximé, cordularum & ſigillorum appoſitio non requiratur, licet aliquod illorum ſcindatur, non videtur revocare, cùm ſine eis valeret: in contrarium tamen facit quia lex noſtra adhibendo ſolemnitatem teſtamenti in ſcriptis, non ita adhibuit eam, ut cenſendum ſit has ſolemnitates juris civilis tollere voluiſſe ſi adhibeantur, ſed tantùm quòd ſi quis eas noluerit ſervare, non ex hoc teſtamentum vitietur. Nam quoties lex nova minuit ſolemnitatem legis antiquæ, non negat quin & ſolemnitas antiqua ſervari poſſit, prout ex lege ſuprà proxima clariſſimè probatur. Si ergo ita eſt, prout eſt, ſi teſtator voluit formam antiquam ſervare, & ſervavit in teſtamento in ſcriptis, ſi poſt ſcindat cordulam aliquam, cenſendum eſt revocaſſe, cum ſecundum antiquam, formam ſic eſſet de jure, *ex l.* 24. *tit.* 1. *par.* 6. prout per eam tenuit modernus Gomezius Leon, *in Centuria informationum c.* 5. *n.* 2. præſertim ſi aliud reperiretur teſtamentum teſtatoris ante confectum, ita quod teſtator inteſtatus non decederet, licet ſi teſtamentum eſſet apertum & nulla cordularum inciſa ſit, id fieri poſſet, abſq; inciſione, crederem utique valere tale teſtamentum in ſcriptis, ſed inciſa aliqua cordula dubito multum, an valeret, etiamſi valere in utroque caſu aſſeruerit Tellius *hic* 5. *par. num.* 15. 16. & 17. & Peralta *in l. ſi quis in prin. teſtam. nu.* 55. *de leg.* 3. & ſic inquit ipſe Tellius, ſe in facti contingentia non potuiſſe pro ſua opinione obtinere, & ſic & contra Peralta & Tellium ante eos tenuit Burg. de Paz *in l.* 3. *Tauri. numero* 1124. & 1125. niſi ſecundum eum *ibi numero* 1127. teſtamentum eſſet ad pias cauſas conſtructum, ut ibi in facti contingentia aſſerit factum, vel niſi adſint præſumptiones, ex quibus conſtiterit per aliquem fuiſſe inciſum, qui prætenderet intereſſe ex annullatione teſtamenti, ut inquit Burg. de Paz *conſi.* 11. *n.* 1. *cum ſeq.*

Ibi *Y el ſino.* Neceſſarium eſſe ſignum in quo-
libet publico inſtrumento † communem teſtatur 19
Covar. *pract. c.* 10. *nu.* 5. adeo ut ſecundum eum *ibi* ejus omiſſio vitiaret ſcripturam, prout frequentius antiquos & recentiores tenere aſſerit Hotoſ. *in l. ſi initium n.* 62. *fol.* 743. *in fine. ff. de edendo*, & Caſtillo *hic in verbo, Del eſcrivano. fol.* 40 & diximus *in l.* 13. *in gloſ. Que anſi dieren. tit.* 25. *lib.* 4. *ſupra.* Scriptura enim illa dicitur, quæ cum
ſigillo * tabellionis eſt ſignata, ſecundum gloſ. 20
in l. generali. C. de tabulariis libr. 10. & cùm in aliis ſcripturis hoc requiratur, à fortiori in teſtamento hoc requirendum eſt. Et quod in teſta-
mento in ſcriptis ſignum hoc pro forma ſubſtan- 21
tiali ſit neceſſarium ſub nullitatis pœna, aſſerit & dicit ita vidiſſe pronunciatum Did. Perez. *in l.* 6. *tit.* 1. *lib.* 3. *ordinam. col.* 796. *in princ.* ponderando hoc ad l. noſtram, & idem in teſtamento nuncupativo dicendum, cùm & ſcriptura publica ſit: benè tamen verum eſt quod tale teſtamentum nuncupativum carens ſigno tabellionis, licet non valeat etſi hæres eo uti non poſſit, poterit tamen ſe juvare ex dictis teſtium ibidem
ſcriptorum, † ſi ſufficiens numerus eorum ſit, 22
& qualitatum de jure requiſitarum probando cum eis, qualiter teſtator voluntatem illam in fine mortis voluit eſſe ſuam, ordinaveritque contenta in teſtamento illo, licet in teſtamento in ſcriptis hac uti cautela non poſſit, ſi voluntas teſtatoris fuit teſtandi in ſcriptis, quia tunc neque ut nuncupativum valebit, ut ex dicendis *infra in gloſ. fin.* apparet.

Ibi. *En el teſtamento del ciego intervengan cinco teſtigos alomenos.* Intellige de cæco utroque oculo *ex l. frater. C. de excuſatio. tutorum & ibi gloſ.* & Burg. *hic nu.* 1292. Sed an hodie his verbis attentis erit neceſſaria in teſtamento cæci ſolemnitas,
quæ de jure civili & partitarum requirebatur * *ex* 23
Auth. hac conſultiſſima. C. qui teſtam. face. poſſ. & ex §. *cæcus inſt. quibus non eſt permiſ. facere teſt. & ex l.* 14. *tit.* 1. *p.* 6. Et videtur quòd non ex iis verbis noſtri text. ſed ſufficiat jam quòd coram quinque teſtibus teſtetur, ita quòd lex noſtra corrigat ſolemnitates alias juris antiqui in teſtamento cæci requiſitas, & dicta l. partitarum prout in terminis tenuit Ant. Gomez *hic n.* 52. quem ſequuntur *gloſ. in d. l.* 14. & Minch. *controv. illuſt. cap.* 103. *num* 9. ſolum ſe fundantes eo quòd lex noſtra quinque tantum teſtes requirit in cæci teſtamento & non aliud; *& per l. ordinamen. ſup. proximam* ſigilla teſtium non ſunt neceſſaria in teſtamento nuncupativo, quod quidem & non aliud poteſt cæcus conficere. Contrariam tamen opinionem tenuit Ciſuent. *hic* & Telius *hic in* 4. *part. n.* 12. dicentes, legem noſtram ſolum quoad numerum teſtium corrigere in

teſtamento cæci leges antiquas civiles, & illam partitarum, non verò quoad alias ſolemnitates ab eadem requiſitas, quaſi cum lex noſtra nihil aliud dicat, non eſt cenſendum aliud minutare, *ex lege Sancimus. C. de teſtam.* & hanc etiam opinionem vidi poſt hæc tenere Matienço *hic in gl. 8. in princ.* malè referendo dictam *gloſſ. d. l.* 14. eandem tenentem, cùm contrariam tenuerit. Et pro hac opinione facit etiam, quia quando lex minuit numerum teſtium, non cenſetur qualitates teſtium à jure requiſitas minuere, ut pluries dictum eſt, & tenet Tellius *hic in 1. p. nu* 14. & à fortiori neque aliæ qualitates cenſeantur ſublatæ, neque lex noſtra quantùm ad teſtamentum cæci ſe retulit ad l. ſupra proximam ordinam, quod ex ea clariſſimè patet, eo quod in teſtamento cæci particularem faciat diſpoſitionem & *in verſ. ſequente.* Ibi. *Y en los codicillos.* Ubi voluit ſe ad l. præcedentem referre, ſe retulit, & ſic in præcedenti verſiculo ubi de teſtamento cæci ſpecialiter diſpoſuit, ſe non refert, quia ſi voluiſſet, expreſſiſſet, ut per Burg. *hic nu.* 1303. etiamſi gloſ. *in d. l. 14. & in l. fi. tit. 12. p. 6.* aliud velit dicere. Et ideò meritò dicendum eſt quòd lex præcedens nihil circa cæci teſtamentum
24 diſpoſuit neque innovavit, † ut inquit gloſ. *d. l. 14.* ſed noſtra circa id diſpoſuit, quæ quidem cum ſit ex legibus Tauri factis & ordinatis circa determinationem caſuum magis dubitabilium, & ad decidendos & diſſolvendos legum antiquarum nodos, & diminuendum earum ſcrupuloſas ſolemnitates, ita ut jam *ex l. noſtra* in teſtamento in ſcriptis non requirantur appendices & cordulæ antea requiſitæ, neceſſariò fatendum eſt in teſtamento cæci ſufficere jam quinque teſtium numerum abſque aliis ſolemnitatibus, & hac de cauſa non ſine myſterio lex noſtra ſolum annullat teſtamentum, quod cum minori numero teſtium factum ſit, non verò ſi aliæ ſolemnitates deficiant. Eſt tamen verum, quod abſque tabellione
25 quinq; teſtes † non ſufficerent in cæci teſtamento, etiamſi tabellio reperiri non poſſet ſecundum gloſ. *dicta legis* 14. & Burg. *hic num* 1304. & Matienço *hic gloſ. 8. num. 2. & 3.* & hoc ex lege noſtra clariſſimè deducitur. Nam licet cæcus in ſcriptis teſtari non poſſit, ſed tantum nuncupativè, lex noſtra quæ de teſtamento in ſcriptis principaliter diſponit, voluit de teſtamento cæci mentionem facere & diſponere ſuper eo. Ad denotandum quod licet cæcus teſtari non poſſit in ſcriptis, teſtatur tamen quaſi in ſcriptis, cum per tabellionem debeat ejus ſcribi teſtamentum quoties numerus quinque teſtium tantum adeſt, & ideò cum de teſtamento in ſcriptis locuta eſt, voluit & de teſtamento cæci diſponere, ut coram tabellione omnino ſit conficiendum per cæcum, quidquid velit Anto. Gomez *num.* 52. & ſic hunc caſum eſſe dubium, an ſufficiant, quinque teſtes ſine tabellione aſſerit gloſ. 1. *in fine in d. l.* 14. *tit.* 1. *p.* 6. & ideò in dubio adhibere tabellionem, ſi fieri poteſt in cæci teſtamento, cum quinque teſtes tantum interſunt. Sed ſi numerus ſeptem teſtium octavo teſte loco tabellionis adhibito adeſſet in cæci teſtamento, valere utique etiamſi tabellio non adhiberetur, quantumcumque reperiri poſſet, licet tunc deberet publicari, ut inquit optimè Matienço *d. gloſ.* 8. *num.* 5. & Burg. *num.* 1305 *hic*, quamvis ſe involvat & confundat in dictis ſuis ipſe Burg. *in n.* 1304. ita quod ſi coram quinque teſtibus cæcus teſtetur, quinque teſtes & tabellio omnino requiruntur, etiamſi tot non reperiuntur teſtes, ut inquit optimè Burg, *hic num* 1303. *in fine*, qui quidem tabellio ſignum & ſubſcriptionem ſuam inſcribet in teſtamento, & coram teſtatore & teſtibus leget illud, poſtquam per cæcum fuerit notatum, ut in quibuſlibet teſtamentis nuncupativis requiritur, & alibi diximus non tamen requiritur cæci ſubſcriptio, † qui ſcribere commodè non valet, ſecundum 26
Burg. *hic nu.* 1301. ſic limitando legem 13. *titul.* 25. *lib.* 4. *ſupra.* Sed an ubi tabellio & quinque teſtes adſunt in cæci teſtamento requiratur etiam quod ii teſtes ſint vicini. † Et videtur quod non, 27
quia lex noſtra non requirit neque d. l. partitarum, & quia cum tabellio & quinque teſtes adſunt, non requiritur quod ſint vicini, ut voluit Burg. de Paz *hic numero* 1315. cum neque per l. præcedentem requiratur in tali caſu, ſcilicet, quoties tabellio & quinque adſunt teſtes ut *ibi* diximus. Sed an in donatione cauſâ mortis † à 28
cæco facta requiratur eadem ſolemnitas quæ in ejus teſtamento, vide Suarez *in allegatione* 20. *fol.* 171. *pag.* 2. *in antiquis*, & Burg. *hic num.* 1324 quæ quidem latiùs cogitabis, ſunt enim noſtri variabiles ut vides circa dicta, ideò declaratione opus eſſet, licet mihi dicta vera videantur; & quid in teſtamento ad pias cauſas à cæco confectum, vide Burg. *hic numero* 360. *cum ſequent.* & *num.* 1306. *cum ſeq.* & *num* 1317. inquit in codicillis etiam cæci eandem requiri ſolemnitatem, † quæ in 29
teſtamento requiritur, quod & *in num.* 1320. proſequitur, & tandem tenet ſufficere tres teſtes oppidanos cum tabellione publico & non diſplicet mihi ejus opinio, *ut n.* 31. *repeto*, itidemque *in n.* 1308. *cum ſeq.* declarat, quid erit ſi inter liberos teſtetur, & *num.* 1323. diſſerit an & in contractibus cæcorum ii quinque teſtes requirantur, & *numero* 1328 quærit, quid in eo, qui habet oculos apertos, ſed non videt, & de illo, qui exoculatus eſt. Item teneo quod non eſt neceſſe in principio teſtamenti cæci apponi inſtitutionem hæredis, ſed in quacunque parte ſufficit † quod apponatur, ut tenet Matienço, *hic* 30
gloſ. 8. *n.* 6. & Did. Perez *in l.* 1. *tit.* 2. *lib.* 5. *Ord. pag.* 65. *col.* 2. & latè tractat Mincha. *controv. illuſt. c.* 103. *n.* 10. ubi *à n.* 9. ſupradicta omnia de cæco tractat, contrahere tamen poteſt cæcus ſicut quilibet alius, ut per Alex. *conſi.* 12. *lib.* 1. & relatos per Burg. *hic. num.* 1323. & an teſtis in teſtamento vel actu inter vivos, vide Minchaca *de ſucc. crea.* §. 30. *numero* 35. & per ipſos & maximè per Decium. *l. hac conſultiſſima in fi. C. qui teſt fa. poſ.* qualiter cæcitas probetur.

Ibi. *Y en los codicillos intervenga.* Intellige ſive codicilli fiant ab homine cæco † ſive non, ut 31
inquit ſuccinctè Burg. de Paz, *hic. num.* 1322. & Mincha. *in d. c.* 103. *contro. illuſ. n.* 13. & 14. Idque comprobatur *ex text. noſtro*, primò quia cum in verſiculo præcedente de teſtamento cæci locutus fuerit legiſlator, & in verſiculo iſto copulativè procedat, ibi, *Y en los codicillos*, neceſſario fatendum eſt, de codicillis etiam cæci locutum fuiſſe legiſlatorem. Secundò & id decerpitur ex conjunctione legis præcedentis, eo quod in lege præcedente manifeſte patet in codicillis

cillis nuncupative factis (nam de iis loquimur) ab alio quam à cæco legiſlatorem ſolemnitatem poſuiſſe, quia quando lex nova modificat, & reſtringit ſolemnitatem teſtamentorum dicendo, quod ſufficiant duo, vel tres teſtes, illamet
32 ſolemnitas ſufficiet † in codicillis, ſecundum Bald. *in l. fin. col.* 2. *C. de teſta.* & alios relatos & ſecutos per Anto. Go. *hic n.* 67. & communem teſtatur Tellius, *hic in 4. parte nu.* 22. cum ergo ibidem ſolemnitatem appoſuiſſet in codicillis ab alio quam à cæco factis, manifeſtè patet legem noſtram in codicillis cæci diſpoſuiſſe, aliter enim ſuperflua eſſet ejus diſpoſitio, & ſic quoad cæci codicillos ſufficere eandem ſolemnitatem, quæ per legem præcedentem in teſtamento nuncupativo ab alio quam à cæco facto requiritur & ſufficit, & per conſequens tres teſtes cum tabellione ſufficiunt, dum tamen ſint vicini. Ex quo in hoc caſu poteſt approbari gloſ. *in l. hac conſultiſſima, verbo, Codicillis C. qui teſtam. fac. poſ.* dicens minorem numerum teſtium requiri in codicillis cæci quam in ejus teſtamento, quidquid voluerit eam reprobare Caſtillo, *hic*, in verbo, *La miſma.* Verſ. & *nota ex particula iſta.*
33 Sed an in codicillis in ſcriptis † eadem ſolemnitas ſufficiet, ſi à non cæco fiant, à cæco enim fieri non poſſunt, ſicut nec teſtamentum in ſcriptis, & Anton. Gomez *hic numero* 69. inquit optime quod non, ſed quod in codicillis in ſcriptis ſervabitur ſolemnitas juris antiqui, & hanc teſtatur veriorem, & receptiorem Matienço *hic gloſ.* 9. *num.* 5. contra Burg. de Paz. Ex quibus, cum eadem ſolemnitas requiratur in codicillis nuncupative factis, quæ in teſtamento nuncupativo, requiritur etiam quod teſtes codicillorum debent eſſe rogati, † ſicut & teſtamen-
34 torum nuncupativorum, licet jure civili aliud diſpoſitum reperiatur, ſecundum Boeri. *deciſio.* 54. *num.* 9. adeo ut quamvis in teſtamento nuncupativo apponatur clauſula codicillaris, adhuc rogitus teſtium ſit neceſſarius, licet ex Boerio, *ubi ſup* de jure civili non requireretur. Item & in teſtamento nuncupativo requiritur quod teſtes ejus ſint maſculi, ut diximus l. præcedente, &
35 per conſequens in codicillis † idem requiretur, cum æquiparatorum eadem debeat eſſe diſpoſitio, omniaque relata in lege interpretata cenſentur
36 † repetita in lege interpretante, *ex l. nihil. ff. de conjun. cum eman. lib. ejus*, Roma. *conſ.* 345. *num.* 18. *cum ſequentibus*: lex tamen noſtra in iis verbis interpretatur legem præcedentem, ut habeat locum in codicillis. Igitur debet eſſe cum eiſdem qualitatibus legis interpretatæ & relatæ, & ſic quod ſicut ibi non ſufficiunt teſtes fœminæ in teſtamento nuncupativo, ita neque in noſtro in codicillis ſecundum Tell. *hic 4. par. nu.* 22. & Molinam *de primoge. Hiſpa. lib.* 2. *c.* 8. *num.* 25. & 26. & Matienço *hic gloſſ.* 9. *num.* 8. *cum ſequentibus aliquibus* id latè fundando contra Ant. Gom. *hic num.* 70. & 71. & in correctione glo. *l. fi. C. de codicillis*, aſſerentis in codicillis fœminas in teſtes ſufficere. Et eodem modo requirimus teſtium vicinitatem in codicillis † nuncu-
37 pativis, ſicut per legem præcedentem in teſtamento nuncupativo requiritur, ut & teſtatur Tel. *in d. nu.* 22. *in principio*, & ideò non ſine myſterio lex noſtra in iis verbis fecit mentionem de iſto verbo, *Solemnidad.* Non verò de numero teſtium, ut omnia comprehenderet, ut & optimè fundat Molina, *ubi ſupra nu.* 24. *cum ſequentibus pluribus*, ſed cum eadem ſolemnitas in codicillis nuncupativis requiratur ex text. noſtro, quæ in teſtamento nuncupativo ex lege præcedente requiritur, dubitandi occaſio præſtita eſt, num hodie jure iſto regio poterit quis hæredem directo inſtituere † in codicillis, an vero ſi illum 38
in eis inſtituat, etiam hodie ſicut antiquitus obliquabitur per fideicommiſſum. Et videtur quod hodie directe poſſit in codicillis inſtitui, ex Bart. doctrina *in l. hac conſultiſſima. §. ſi quis autem. C. de teſta. & in l. 2. ff. de injuſ. rup. & in l. militis codicillis, in principio. ff. de teſta. mili.* ubi tenet poſſe patrem in codicillis filio pupillariter ſubſtituere † venientes ab inteſtato, & revocare 39
ſubſtitutionem pupillarem in teſtamento factam per eum, in qua ſubſtituebat extraneum, & valebit dicta revocatio jure directo. Quam ſententiam probant Paul. Alex. Fulgoſ. & Jaſ. *in d. §. ſi quis autem colum.* 3. & communem teſtatur Benedictus, *in ca. Raynutius. verbo, Teſtamentum.* 3. *n.* 57. & plerique alij ſunt in eadem ſententia, quos refert Boerius, *deciſ.* 241. *num.* 2. ubi profitetur hanc eſſe veriorem & ſuſtentabiliorem opinionem, facitque pro ea, quod favore venientium ab inteſtato relictum in minus ſolemni voluntate valet in revocationem factorum † in 40
primo teſtamento, in quo extranei erant inſtituti, & hanc Bart. opinionem è noſtris ſequi videtur Suarez *in l. quoniam in prioribus limi.* 1. *ipſius legis num.* 23. & Didacus Perez *in l.* 1. *titul.* 2. *lib.* 5. *Ordi. pag.* 110. *in prin.* & ſic hac Bartoli doctrinâ attentâ dictam ſententiam quod in codicillis poſſit directo inſtitui voluit Grego. Lopez, *in l. 2. in gloſ. magna, tit* 12. *par.* 6. & Burgos de Paz, *hic num.* 1338. quos poſt hæc ſcripta vidi ſecutos per Matienço, *hic gloſ.* 9. *num.* 15. & 23. Ego tamen ſalvâ eorum pace ſemper tenui & teneo contrarium, imò quòd etiam hodie non poſſit directè, ſed per obliquum jure fideicommiſſi à venientibus ab inteſtato, vel ab hærede inſtituto in teſtamento relicti hæreditas in codicillis relinqui, tolli vel immutari hæredis inſtitutio, in teſtamento facta. Nam cum lex noſtra hoc non dicat tanquam minutiva ſolemnitatum, & correctoria, non eſt intelligendum id diſpoſuiſſe, neque velle in hoc corrigere jura antiqua. Item & quia cum lex noſtra quoad ſolemnitatem obſervandam in confectione teſtamentorum & codicillorum loquatur & diſponat, quorſum quæſo eſt intelligendum diſpoſuiſſe circa hæredis inſtitutionem directè, vel jure obliquo relinquendam in codicillis? Item quia quantumvis lex præcedens diſponat valere teſtamentum quoad in eo contenta, quantumvis nullus ibidem hæres inſtituatur, quid hoc quoad propoſitum noſtrum, ubi teſtator de hærede providit? Neque obſtat fundamentum ex dicta Bartoli doctrina, primo quia non eſt uſquequaque tuta ſententia ejus, plures enim habet contradictores, prout videre poteris ex Alex. *in d. §. ſi quis autem, & in l. inſtitutio. ff. de hær. inſt. & in l. filij patris, c. fam. erciſ. & in l. hac conſultiſſima. §. ex imperfecto. C. de teſtam. & ibi* Ang. & Sali. & Curti. idem Ang. *in l. 2. ff. de injuſ. rup.* & hanc tenent omnes alij ſecundum Jaſ. *in d. §. ſi quis autem numero* 3. & communem teſtatur

Roma. *conſil.* 179. *col.* 6. *verſi. primo quia communis*, & Boeri. *ubi ſupra*, & Roma. & Curti. *ubi ſupra*, reſpondent argumentis opinionis Bartoli, & contra Bartolum pro hac ſecunda opinione eſt textus. *in Authent. de teſtament. perfec.* §. *& ſi quidem*, & contra Bartolum veriorem & communiorem teſtatur opinionem Menchaca, *de ſucceſſione. crea.lib.*3.§.25. *n.*7.quicquid Benedictus *ubi ſupra*, velit Bart. opinionem communiorem dicere, & ſic hæc Bartoli doctrina non adjuvat opinionem Gregorii, & Burgos, & Matienci, præſertim, cum dato,ſine veri tamen præjudicio, quod favore filiorum id fieri poſſet, quod non affirmo, vel favore venientium ab inteſtato, quod verum non credo, non tamen eſſet ex hoc quoad omnes conſtituenda regula,cum ea, quæ favore ſpeciali aliquorum conſtituta ſunt, non debent trahi ad conſequentiam. Aliis etiam doctrinis & rationibus, quæ pro ſua & ſequacium opinione Matienço, *ubi ſupra* adducebat, noviſſime & eleganter reſpondet Molina, *de primogeniis Hiſpaniæ. lib.*2.*cap* 8. *num.*28.*cum ſequentibus*, ubi ex profeſſo examinat iſtam quæſtionem, & *in numero* 34 tenet hanc meam opinionem, & veriorem, & in judicando, & conſulendo teſtatur, & gaviſus admodum ſum dum reperi ita graviſſimum authorem tenentem, quam multo ante ſcripta ſua deſcriptam ego habebam, & ſecundum eam ſcivi conſultum per maximos advocatos in facti contingentia; & eam limitat duobus modis,Molina, *ubi ſupra num.*34.*cum* 4.*ſequentibus*, & Matienço, *in d. gloſ.*9. *n.*24. & noviſſimè poſt hæc vidi Michael Craſſum, *ſenten. recept. ſub* §. *codicillus n.*13.*cum ſequentibus* optimè differentem, & Anto. Gom. *to.*1. *cap.* 5. *fol.*43. *verſi.*3.*in fol.*ſcilicet quod valet tantum in vim fideicommiſ. Sed quid ſi de facto velit teſtator hæreditatem
41 jure directo in codicillis adimere,an valebit in vim fideicommiſſi, vel in totum annullabitur † vide per Minchaca *in d.*§.25. *numero* 19. ubi *numero* 8.
42 quæſivit ultra omnes, num & è contra ſi filius vult codicillari, poſſit patrem † ſuum inſtituere directo in codicillis, & hanc ibidem inauditam quæſtionem dicit, & in eam ſuam proponit ſententiam, ſcilicet, quod neque hoc caſu poterit hoc fieri,& verum judico.Neque obſtat quod hodie eodem modo ſuccedunt aſcendentes deſcendentibus, quo quidem & deſcendentes ſuccedunt aſcendentibus, quoniam hoc eſt verum quoad ſuccedendum, non vero quoad teſtandum. Sed
43 an ad pias cauſas poſſit quis in codicillis directo hæredem inſtituere & relinquere † & Minchaca *ubi ſupra n.*9.indeciſum relinquit, poſſet tamen attentari quod quoad pias cauſas id liceret, ſicut & favore piæ cauſæ poteſt quis ſubſtituere directo poſt aditam hæreditatem ſecundum Tiraquel. *de privileg. cauſæ piæ, pri.* 21. tu verò latiùs cogitabis. Quærit etiam ipſe Minchaca *ubi ſupra n.*19.an jam quod hæreditas non datur,neque adimitur in codi-
44 cillis directo, ut *ibidem* per regulas, & ampliationes proſequitur an valebit in vim † fideicommiſſi, & tunc dic, quod ſi codicilli fiunt poſt teſtamentum, ſine dubio ad fideicommiſſum trahuntur, *ex l.Scevola,cum ſimili. ff. ad Treb.* & eſt communis omnium traditio, ſecundum Su. *ubi ſup.n.*23. & Molin.*ubi ſup. n.* 38. ſi vero ſint facti non præcedente teſtamento per verba directa,& conſtat quod voluit teſtari, tunc neque jure fideicommiſſi valebunt, niſi expreſſè dicatur, ſed ſi voluit codicillari & hoc conſtat, valet in vim fideicommiſſi, ſi autem ſumus in dubio, ſemper cenſetur potius teſtari quam codicillari, attenta potius natura verbi directi, quam defectus ſolemnitatis & imperfectæ voluntatis, & tunc cum non poſſit valere jure directo, neque valebit in vim fideicommiſſi, quia non poteſt teſtator facere quin leges in ſuo teſtamento locum habeant, ita Minchaca *d. num.* 19. *& gloſ. magna ad finem. l.* 2. *titul.* 12. *partit.* 6. & iſtam *ibidem* Minchaca dicit meliorem quæſtionem quæ ſit in materia, licet indiſtinctè aliud velit Matienço *hic gloſ.*9. *numero* 20. Reſtat nunc & finaliter 45
diſputare an in codicillis † ſubſcriptio teſtium requiratur. Et in hoc gloſ. magna *l. fin. titul.*12. *partita.*6. in codicillis in ſcriptis factis inquit ſubſcriptiones has teſtium requiri, neque ex lege præcedente, neque ex noſtra id innovari, ſi verò codicilli non fiant in ſcriptis, ſed nuncupative, tunc nulla teſtium ſubſcriptio requiritur, quandoquidem lex noſtra, & lex Ordinamenti, ad quam noſtra ſe refert, id non requirunt in teſtamento nuncupativo, cui ex noſtra lege codicilli nuncupative facti adæquantur, & hanc veriorem & communiorem opinionem teſtatur Minchaca *in d.* §.25. *numero* 23. *& à numero* 21. *incepit*, licet ipſe ibi contrarium teneat quoad codicillos, in ſcriptis, ſcilicet, quod neque in eis ſubſcriptio teſtium requiratur iis duabus legibus noſtris attentis. Sed fallitur in hoc Minchaca, & ſuo argumento ſeſe convincit. Nam ſi lex noſtra ſe ad legem præcedentem refert in ultimis verſiculis dum de codicillis noſtra lex loquitur, & præcedens in teſtamento nuncupativo locata eſt, de codicillis nuncupative tantum factis diſponit, non verò de in ſcriptis,in iis enim eadem ſolemnitas requiretur, quæ in teſtamento in ſcriptis per legem noſtram requiritur,vel ſaltem illa, quæ de jure antiquo requirebatur, ut inquit Matienço, *hic d. gloſ.* 9. *num.* 5. & videtur tenere gloſ. *d. l.*2. *titul.*12. *p.*6. & hanc veriorem & receptiorem teſtatur Matienço, *d. num.* 5. ergo male dixit Minchaca.

Ibi. *Conforme.* Verbum hoc, Latinè *ſicut* vel prout demonſtrativè vel cauſativè in præſenti apponitur, non verò conditionaliter, ut optime conſiderat Matienço *hic d. gloſſa.* 9. *in n.* 12.

Ibi. *La dicha ſolemnidad.* Sed an & vicinitas teſtium requiratur in caſu & diſpoſitione noſtræ legis, ſicut & præcedentis, & dicendum eſt quod ſic, cum lex noſtra ad illam ſe referat, & tenent Docto. *hic*, quantum ad teſtamenta nuncupativa, & codicillos nuncupative factos, ſecus verò quoad teſtamentum in ſcriptis, nam quoad illud non requiritur vicinitas teſtium, *ut in gloſ. ſiete noſtra legis.num.*27. *& in l.præcedente dixi.*

Ibi. *No hagan fe ni prueva.* Cautè fuerunt duplicata verba hæc, nam ſi ſolum annullaretur teſtamentum aut codicillus contra tenorem noſtræ legis facta, interim quod non opponebatur non va- 46
lere agi virtute † eorum poſſet, argumento doctrinæ Bald. relati per Felin. *in cap.fin.colum.*2.*in princ. de conſtitu.* & ad evitandum hoc inconveniens, juſte fuerunt ultra annullationem addita verba hæc, ut nullam fidem, neque probationem facerent in judicio, & ſic etiam ſi non opponatur,

nulla

nulla fides eſt eis adhibenda.Eſt tamen pro complemento hujus legis diſputanda quæſtio, quam abhinc pluribus antea annis in facti contingentia vidi ſuper opulenta hæreditate diſceptatam & controverſam in judicio, quid ſi quis voluit teſtari in ſcriptis, quia ſic expreſsè declaravit, & tamen non adhibuit ſolemnitatem requiſitam ad teſtandum
47 in ſcriptis, an jam quod non valeat ut teſtamentum in ſcriptis, valebit ut nuncupativum † & eſt ſatis controverſa quæſtio inter Doct. & ut magis difficultetur, caſus contingentia ſic ſe habuit. Cum enim quidam clericus ſacerdos in infirmitate ultima conſtitutus vellet teſtari, fecit vocare tabellionem, coram quo ſuam ultimam declararet ac conſtitueret voluntatem, quo tabellione accerſito & præſentibus tribus teſtibus clericis cœpit dictare ac manifeſtare ſuam voluntatem in præſentia eorum, & tabellio inſimul ſcribere & ſcripta ejus voluntate in qua clericum alium conſanguineum ſuum hæredem inſtituit bonorum ſuorum, ſuaque ſubſcriptione in teſtamento illo adhibita, & inſcripta, antequam teſtamentum illud teſtatori & teſtibus legeretur per Tabellionem, & interrogaretur teſtator an illud annueret, dixit ſe velle teſtari in ſcriptis, qua de cauſa miſſum fuit ſtatim ad alios plures teſtes vocandum neceſſarios ut in ſcriptis teſtaretur, cumque vellet Tabellio claudere teſtamentum, interim mortuus fuit teſtator antequam in ſcriptis illud annueret. Quapropter fuit magna contentio, an jam quod non valeret ut in ſcriptis, valeret ut nuncupativum, & fuerunt hinc inde diverſa vota & judicia & contraria. Et pro prima parte & opinione, quòd valeret ut nuncupativum, fuit primò allegatum, quòd cùm teſtator iſte jam declaraſſet voluntatem ſuam coram illis tribus teſtibus clericis, & notario, ſuoque ſigno illam ſubſcripſiſſet, ita quòd amplius procedere noluiſſet, teſtamentum jam fuit perfectum & valere debet, argum. text. *in l.ſi is qui teſtam.ff. de teſtam.* quem in ſuo caſu allegat Anton Gom. *hic numero* 18.& cum ratione voluntatis.non deficiat teſtamentum, quia teſtator jam eam declaravit, ſed ex defectu ſolemnitatis, meritò quòd valere debeat tamquam nuncupativum. Neque huic fundamento obſtare dicebatur,
48 quod non fuit lectum teſtamentum, prout de jure requiritur, † ex text.*cum gloſſ.in l fideicommiſſa.* §. *quoties de lega.*3. *& l.*103. *titul.*18.*part.* 5. quos ad hoc allegat Suarez *allegat.*1.*in fine*, & Caſtillo, *hic verb. Nuncupativo, in prin. fol.* 31. *& in ver-*
49 *ſicul. Et nota juvenis*, inquit optimè, quòd non dicitur ſcriptura teſtamenti lecta, niſi † legens ſcripturam oculis proſpiciat & legat, non verò ſi mente tantum recitet, & Ciſuent. *hic num.*6. & Tellius 2. *part. num.* 19. *ad medium*, quia reſpon. ex optimè dictis per Covar.*in cap.Relatum.*1. *num.* 11. *de teſtam.* quòd quandocunque teſtamentum ipſum coram notario & teſtibus teſta-
50 tore dictante ſcriptum eſt, non eſt neceſſe quod ipſi legatur † teſtatori & teſtibus, cum jam manifeſta ſit voluntas ipſius teſtantis, imò lectum præſumitur, ſecundum eund. Covar. *ubi ſupra* ex ſigilli appoſitione, & tunc ut omnis ceſſet contradictio ipſemet Covar. *ibidem* inquit *in verſi. Tertia concluſio.* quod non juvetur hæres ex teſtamento, ſed ex teſtium depoſitione ad id examinatorum, & ſic cum tres teſtes clerici præſentes extiterint ordinationi teſtamenti, & cum notario quatuor, licet presbiter parochialis non adfuerit præſens, cum ſi adeſſet tres tantum ſufficerent teſtes, ipſe notarius ſupplebit cum alio teſte ex tribus defectum Parochi, & per conſequens ex diſpoſitione juris canonici valebit teſtamentum illud, cum numerus ille duorum 51
teſtium ſuppleat † defectum Parochi, prout magis communem teſtatur Decius *conſil.* 284. *colum.* 4. & Boerius *deciſione* 93. *colum.*2. & Covar. *in cap. cum eſſes, num.* 13. *de teſtam.* tametſi contrariam communem & magis communem appellet Corneus, *conſil.*68. *num.*1. *&* 8.*&* 77.*num.*5 *lib.*1. *& conſil.*138. *lib.*2. Sed contraria, *ut vides*,eſt magis communis, cum nullus tam idoneus teſtis ſit 52
quin duorum numero † non ſuppleatur, ut *in capit.cum à nobis, de teſtibus.* ubi Anton. de But. hoc notat. & Abb. *in capit. cum eſſes. num.*12. *de teſtamen.* Neque etiam dictis iterum obſtabit, ſi quis replicet, quod quatuor teſtes non ſufficiunt, ſed quinque requiruntur, ubi non adeſt Tabellio, quoniam iſtud verum eſt, niſi clericus clericum inſtituerit hæredem, nam tunc, prout in noſtro 53
caſu fuit factum, non requiruntur † tot teſtes, ſecundum Tellium in præſenti. 1. *part. numero* 11. *& Felin. in capitul. Eccleſia ſanctæ Mariæ. numero.* 83. *de conſtitutio.* & Bald. *in l.generali.numero ſecundo, Codice de ſacroſanctis Eccleſiis*, & latiſſimè plura inferendo Minchaca *de ſucceſſionum creatione.* §. 22. *à numero* 37. *cum ſequentibus pluribus, & numero.*84.reaſſumit & infert plura in propoſitum. Item & ſecundo in corroborationem dictæ opinionis quod teſtamentum hoc valeat ut nuncupativum, facit, quia licet in minus ſolemni teſtamento teſtator hæredes inſtituat apponendo clauſulam codicillarem, prout in præſenti teſtamento fuit poſita, operatur quod licet non valeat ut teſtamentum, gravantur ta- 54
men venientes ab inteſtato reſtituere † per viam fideicommiſſi ea, quæ relicta ſunt per verba directa, ſecundum Joann. de Amicis, *conſi.*39.*numero* 16. relatum per Padillam, *in l.ex teſtamento. numer.*1. *cap. de fideicommiſ.* & Anton. Gom. *hic num.* 77. & licèt ſecundum ipſum Anton. Gomez verificari hoc non poſſit in hoc caſu, cum tot teſtes requirantur in codicillis, quot in teſtamento nuncupativo requiruntur, ex lege noſtra tamen, cum clericus clericum inſtituit hæredem ut hic, ubi ſolemnitas civilis non eſt ſervanda, benè poſſet verificari: ſufficit enim clericum ſervare ſolemnitates canonicas, licet civiles non 55
ſervet, † ſecundum Burgos de Paz, *l.*3. *Tauri.*1. *parte, concluſione* 4. *num.*801. *cum ſequentibus*, ubi quid in clerico primæ tonſuræ. Tertio etiam in corroborationem hujus teſtamenti facit, quia ſubſcriptione teſtatoris appoſita, videntur omnia in teſtamento contenta approbata, & voluiſſe teſtatorem illam eſſe ſuam ultimam voluntatem, ſubſcriptio enim operatur, ut videatur totum 56
teſtamentum eſſe ſcriptum † à ſubſcribente, ſecundum Baldum *in Authentic. contra qui propriam Codice de non numerat. pecun. & l. finali & ibi Bartol.* notat. *C. ſi cert. petat.* & ſubſcrip- 57
tio vim depoſitionis † habet, ſecundum Baldum *in lege finali appoſitio.* 5. *C. de edicto Divi Adrian. tollen.* & cum per ſubſcriptionem videatur teſtator omnia in teſtamento contenta approbaſſe, & voluiſſe illam eſſe ſuam ul-

timam

timam voluntatem, quid eſt amplius indagandum ad ejus obſervantiam & implementum? Etſi hanc opinionem quod valeat ut teſtamentum nuncupativum, videtur tenere Bartol. *in lege finali ff. de jure codicillorum* contra gloſſam ibi, & idem quod Bartolus tenet Angelus & Imola. *in l. 1. §. fin. autem. ff. de hered. inſtitutio.* & Albericus. *in l. hac conſultiſſima. §. per nuncupationem, C. de teſtamentis*, Paulus & Cuman. *in l. heredes palam. in princi. ff. eodem titul.* Jaſ. *in dicto §. per nuncupationem*, dicens hoc eſſe ſummè notandum, quod & probat fundamentis urgentiſſimis Socinus, *conſilio 142. libro primo*, Alexander. *conſilio 136. volumi. 5.* & eſt communis, ſecundum Ludovicum Gozadinis, *conſilio 3. num. 11.* ubi pro hoc allegat textum *in l. 3 in principio. ff. de teſtamento militis*, quem & ad hoc allegavit Boerius, *deciſione 240. numero 6.* ubi in fortioribus terminis loquitur, etiam ſi ſe arctaverit teſtator ad teſtandum in ſcriptis, & contrariis fundamentis reſpondet Socinus, ubi ſupra, & oſtendit hanc eſſe magis communem opinionem & veram, & Corneus *conſilio 202. volumine 4. & in dict. §. per nuncupationem*, & iſtam dicit tenendam attentâ lege præcedente Minchaca, *ubi ſupra §. 12. numero 95.* quicquid teſtator deſtinaſſet in ſcriptis teſtari, & *in §. 11. num. 4.* hoc iterum tenet. & *à num. 1.* incipit quæſtionem hanc, & *num. 11. cum ſequentibus pluribus* Doctores allegat. Nihilominus tamen pro contraria parte, imò quod tale teſtamentum neque ut nuncupativum valeat, facit primò quia non ſufficit teſtatorem ſubſcribere teſtamentum, ſed requiritur etiam
58 quod expreſſè dicat, quod illud ut ſuum relinquit † teſtamentum, ut colligitur *ex l. 1. in fin. titul. 1. p. 6. & l. 103. t. 18. p. 3.* licèt enim teſtator ſubſcripſerit, interim tamen quod hoc non exprimit, poteſt mutare & corrigere, forma enim eſſentialis teſtamenti ſecundum intentionem agentis concludi-
59 tur in uno puncto, & cum ad illum non devenerit teſtator, dicitur teſtamentum imperfectum, † ſecundum Bartholum Socin. *in Rub. de legat. 1.* relatum per Tellium, *hic 2. parte, numer. 19. ad finem*, faciuntque dicta per Anto. Gom. in præſenti, *n. 112.* Cum ergo hæc requirantur, meritò quod ſubſcriptio ſola non ſufficiat. Item & ſecundo pro hac opinione faciunt verba noſtri text. finalia, dum aliter teſtamenta facta in ſcriptis nullam fidem neque probationem facere diſponunt, ergo neque ut nuncupativum. Tertio facit, nam clare conſtat in noſtro caſu teſtatorem ſe arctaſſe ad teſtandum in ſcriptis, & ideò ſi ſolemnitates ad hoc requiſitas non adhibuit, ex ejus intentione colligitur velle nugari, cum actus ſit contrarius voluntati, & peccet in forma, & tunc potius dicimus agentem delirare, & actum fruſtratorium facere, *argument. leg. non ſolum. ff. de actio. & oblig.* notat Ripa. poſt Paul. *in l. 1. § ſi quis ita. num. 29. ff. de verbo. oblig.* & Alcia. *in l. nemo. num. 23. de leg. 1.*
60 ubi tenet, quod ſi ſolemnia non ſervat in teſtamento, videtur illuſorium † actum facere voluiſſe. *l. an inutilis. ff. de acceptila.* & ideo neque ut nuncupativum valebit teſtamentum hoc, prout expreſſè tenuit *gloſſa dict. leg. final. ff. de jure codicillorum*, quia quod potui, nolui, & quod volui adimplere, nequivi. *l. multum intereſt. Codice ſi quis al. vel ſibi. cap. cum ſuper Abbatia, de offi. del.* & quàm plura alia pro hac allegare poſſem parte, quæ in aliud propoſitum allegat Burgos de Paz, *in lege tertia Tauri. 1. par. conclu. ſecunda, numero 219. cum pluribus ſequentibus.* Cùm enim pro infecto habeatur, nullum eſt, prout latiſſimè tradit Pariſius. *conſil. 19. columna 2. libro. 3.* ubi hanc ſecundam opinionem probat, & allegat pro ea Cynum, & Alberi. & probat lato ſermone. Matthæ. Afflict. *deciſione 141*, dicens ita fuiſſe judicatum, & iſta eſt communis ſecundum gloſ. *Emporidad, in lege ſecunda, titulo primo, parte ſexta.* Et Tellium *hic 5. parte, numero quinto cum ſequentibus*, ubi latè examinat, quando dicemus aliquem voluiſſe teſtari in ſcriptis, & ex quibus conjecturis conſtabit, & cui incumbat onus pro- 61
bandi imperfectionem teſtamenti, † tradit ipſemet Telli. *hic 2. parte, numero 18. cum duobus ſequentibus.* Et iſtam eandem opinionem ante eos tenuit Oldradus relatus & plura allegando per Decium. *conſil. 159. volumine primo, & in capite ſecundo, numero tertio de teſtibus, & in lege prima, C. de ſecund. nup. & in l. fin. num. 7. C. unde legit.* & Paul. *conſil. 365.* & Io. *in additio. ad Specul. titulo de inſtrument. edit. §. compendioſe. num. 31. littera K.* dicens ita fuiſſe judicatum, & Alex. *in l. hac conſultiſſima. §. ex imperfecto. C. de teſtament. numero quarto*, & illud conſilium Oldra. communiter approbari inquit Jaſ. *conſil. 155. vol. 4.* Et Covar. *in capit. relatum. 1. num. 9. de teſtam.* ubi tenet, quod neque quoad legata pia valebit, licet quoad pia contrariam dixerit communiorem Tiraq. *de privi. cauſæ pia, privil. 7.* ubi quoad non pia tenet hanc ſecundam opinionem; quoad omnia tamen ſive pia, ſive non, tenet etiam hanc ſecundam Burgos de Paz. *l. 3. Tauri 1. par. conc. 2. numero 232. cum ſequentibus pluribus. & nume. 235* inquit Aretinum per eum ibi relatum, & contra Oldradum communiorem dicentem non loqui in terminis Oldradi, & ideo non diſſentire ab opinione ejus. & *num. 138.* inquit ipſe Burgos, quod bis vidit Oldradi opinionem in cancellaria ſervari, & ſecundum eam judicari eo patrocinante, & *num. 249.* communiorem teſtatur, nullum eſſe diſcrimen inter liberos & piam cau- 62
ſam, † quando teſtamentum deficit ratione voluntatis, ſed quoad liberos concludunt omnes indiſtinctè nil valere, ergo neque quoad piam cauſam. Et ſic hæc etiam communior dici poterit, & noviſſimè poſt hæc vidi Julium Clarum. *lib. 5. ſententiarum. verbo teſtamentum quæſtion. 4.* hanc 2. tenentem, quoties conſtaret teſtatorem voluiſſe in ſcriptis teſtari, & *numero 2.* inquit omnes fere Doctores ſic ſentire, & quod Gozadinus, ubi ſupra, dicens contrariam communem, fallitur, nam non eſt communis & ſic in noſtro caſu uno neque alio modo valebit. Quid enim aliud voluit teſtator hic facere dum recitavit ſcribenda, & ſubſcripſit ſe, niſi illud quod dixit Covarr. *ubi ſuprà*, cum teſtator dixit coram teſtibus, & recitavit tenorem teſtamenti, & poſt juſſit vocari teſtes & Tabellionem, & interim mortuus eſt, nam & in hoc caſu non valeret illud quod teſtator propoſuerat facere, quaſi incœpiſſe videatur: Neque Doct. primam opinionem tenentes negant, quod ſi teſtator ſe arctavit ad teſtandum in ſcriptis, & quod ſic & non aliter voluit teſtari & non fecit, quod licet adfuerit ſufficiens ſolemnitas ad teſtandum nuncupativè, non valeat ullo vel alio modo, imo potius concedunt nullo modo valere, ſed loquuntur, cum ſumus in dubio an in ſcriptis teſtari volue-

rit, tunc enim ut nuncupativum valebit, ſi adfuit ſolemnitas nuncupativi, ut optimè advertit Clarus *ubi ſup.* & Burgos *in 5. parte. l. 3. Taur. n. 1369 cum pluribus ſequentibus.* ſi tamen certum ſit voluiſſe teſtari in ſcriptis, vel ex ſufficientibus conjecturis ita conſtiterit, tunc neque ut nuncupativum valebit, & in hoc quaſi nemo diſcrepat. ſecundum Tell. *in d. 5. par. num 8.* & Burgos *ubi ſup. num. 1373.* & Afflictis *deciſ. 143.* & Grammat. *deciſ. 62. num. 15. cum ſeq.* ubi dicit ita votatum, & *num. 17.* teſtatur hanc communem, & ſic non datur in hoc caſu contrarietas inter Doctores excepto Boerio. *d. deciſione 240.* & Minchaca, *ubi ſup.* Neque obſtant in noſtra quæſt. fundamenta pro prima opinione allegata, quoniam cum teſtator in terris regiis
63 teſtari voluit, jus † Regium tenetur ſervare, neque ſufficit ſolemnitas canonica, quæ in terris ſubjectis Eccleſiæ tantum eſt valida ex tex. juncto communi intellectu, teſte Covar. *ibi. n. 12. in cap. cum eſſes. de teſta.* & ex dictis per Burgos *d. l. 3. Tauri 1. par. num. 799. & 801. & 802.* Item quia tunc demum ſufficeret ſolemnitas canonica ubique in teſtamento clerici, quoties deficeret ſolemnitas civilis, non vero ſi adeſt defectus voluntatis, ut hic, tunc enim ſive teſtetur ſecundum ſolemnitatem canonicam, ſivè regiam non valebit tale teſtamentum, cum non deficiat ex defectu ſolemnitatis, ſed voluntatis. Neque itidem obſtat illud, quod jam teſtator ſuam declaravit voluntatem, & ideò nihil aliud inſpiciendum, quia reſpondeo id negando quandoquidem poterat addere & minuere, & inter os & offam, ut aiunt, multa poſſent teſtatori evenire in mentem & voluntatem, propter quæ ſcripta mutaret, & voluntas ſua in effectu ſuſpenſa fuit illo verbo, vellem in ſcriptis teſtari, & cum ſuſpenſa fuiſſet, & antequam id impleret, mortuus fuit, remanſit ejus voluntas ſuſpenſa, & imperfecta. Neque itidem obſtabit dicere, quod valeat in vim fidei-commiſſi, quia illud verum quoties teſtamentum deficit propter aliquam aliam ſolemnitatem, quam voluntatis, ſed ſi propter defectum voluntatis deficiat, neque in vim fidei-commiſſi valebit, cum voluntas deficiat. imò neque tunc clauſula codicilla-
64 ris aliquid operabitur, † prout optimè defendit Tellius, *in l. 3. Tauri. par. 5. n. 9. cum duobus ſequent.* & Meneſes, *in l. ex teſtamento num. 7. & 8. C. de fideicommiſ.* licet Afflictis *deciſione. 144.* contra tenuerit, exiſtente dicta clauſula codicillari, ut, ſcilicet valeat ut nuncupativum & voluit Burgos de Paz, plures allegans *in d. l. 3. Tauri. num. 1385.* nam & adhuc tunc teneo nihil valere tale teſtamentum ratione voluntatis defectivum, prout veriſſimum teſtatur Padilla, *in dict. num. 7.* id *in. num. 8. & 9.* fortificans, ſecùs verò ſi ex defectu ſolemnitatis deficeret, prout loquuntur Doctores relati per Burgos, *ubi ſup.* quod tamen hodie verificari non poteſt, cum eadem ſolemnitas in codicillis requiratur, quæ in teſtamento nuncupativo, ut advertunt Ant. Gom. *hic num. 77.* & Padilla, *ubi ſupra, num. 1.* licèt quoad noſtrum caſum hoc non obſtaret, ut dictum remanet *ſupra*. & quoad alia prodeſſe & hodie poteſt. ſecundum Burgos de Paz. *ubi ſupra, num 1335.* Neque obſtabit etiam aliud argumentum, quod *ex l. Pamphilo. § propoſitum, de leg. 3.* clericus hic hæres inſtitutus aſſumebat, ſcilicet, quòd priùs coram ſex teſtibus teſtator declaraverat illam eandem voluntatem, quam in teſtamento illo ſcripſerat & propoſuerat; quia ſit
hoc, & ſic textus ille † procedat, plura requiruntur intervenire, ſcilicet, quòd teſtator illa verba dixerit ad interrogationem in alterius & convocatis amicis, & quòd ſit tempore mortis, & ſit illa ſua determinata voluntas, ſecundum Dec. *conſ. 159.* & ante eũ Bart. *in l. gerit n. 13. ff. de acq. hered. & in l. 6. ff. de teſt. & l. 1. 4. ſi quis ita ff. de ver. oblig.* ubi Jaſ. *n. 5. cum ſeq.* Alex. *5.* Rip *18.* communè huic illius text. intellectum teſtantur, idem Jaſ. *in lege cunctos. numero vigeſimo. C. de ſum. Trin. & in l. ſervi electione, num. 44. de legat. 1.* licèt ibi & malè Bar. *col. fin.* illum intellexerit. Et tandem in ſupra dicto caſu & themate, res tranſactione ſopita fuit inter clericum hunc hæredem & venientes ab inteſtato teſtatoris hujus, licet quoad propoſitum noſtræ quæſtionis vera reſolutio eſt, quod ſi conſtat teſtatorem voluiſſe teſtari in ſcriptis, neque ut nuncupativum valebit, & in hoc nemo dubitat ex iis, quos viderim, niſi ſolus Boerius, & Mincha. *ubi ſupra* contra omnes & malè. Si vero de hoc non conſtet, valebit ut nuncupativum, ſi nuncupativi teſtamenti ſolemnitates habeat, ut ex dictis Doctoribus colligitur. & præſertim ex Tellio, *ubi ſupra.* & meliùs in Claro, *ex dicto § teſtamento: quæſt. 4.* Et quando ex conjecturis conſtabit velle teſtatorem in ſcriptis teſtari, tradit Felinus, *ubi ſupra* & Burgos de Paz, *in præſenti, numero 1375. cum ſeq.* & Mantica *de conject. ultim. vol. lib. 1. titul. 7.* ex quibus nunquam aliquibus placebit doctrina Minchacæ, *ex l. 1. titulo 1. parte 6.* dicentis teſtatorem debere declarare ſe velle teſtari in ſcriptis & non alio modo, nam lex illa hoc non probat, ut advertit Burgos, *ubi ſupr. numero 1379.* Mihi tamen non diſplicet dicta doctrina Minchacæ, imò placet cum Tellio, *ubi ſupra 5. part. num. 14. in fine*, & Burgos. *ubi ſup num. 1367.* Fuit tamen in propoſitum dicti thematis & tranſactionis dubitatum, cùm hæres hic in teſtamento illo inſtitutus approbaverit teſtamentum illud, an poſſit † poſteà illud reprobare in totum, 66
vel in partem, de quo per Burgos, *ubi ſupra num. 1390. cum ſeq. ubi num. 13.* communem teſtatur quòd poteſt, ut voluit Bald. *in l. alia, col. 2. n. 4 verſicul. ſed pone. C. de iis qui. ut ind.* & Alex. *conſil. 124. num. 6. & conſil. 184. num. 2. vol. 7.* quod eſt verum, & ſic loquitur Baldus, & communis, quoties teſtamentum peccat reſpectu ſolemnitatis publicæ, puta quia deficiunt teſtes, tunc enim approbatio ejus nihil operatur ſaltim ut valeat in vim teſtamenti, ſed ut valeat in vim contractus, benè operabitur talis aprobatio, ſi de approbatione factum ſit inſtrumentum, de quo tamen vide Alex. *in l. non dubium. C. de teſtam.* & Guidonem *Papa conſil. 55. num. 5. §. ſic poteſt declarari doctrina, gloſ. in l. 1. § editiones ff. de edendo*, de qua per Deci. *in capit. cum venerabilis num 22. de exceptio.* dicentis quòd producens inſtrumentum in judicio, non poteſt poſt illud impugnare, ut non procedat quoties tale inſtrumentum peccat † de- 67
fectu ſolemnitatis publicæ, qui quidem renuntiari non poteſt, nam tunc poſſet per producentem optimè reprobari: ſed ſi teſtamentum eſſet defectuoſum favore privato, veluti quòd filius non prætereatur, exhæredetur, vel non gravetur in legitima, tunc ſi approbetur per talem exhæredatum, præteritum, vel gravatum, non poteſt poſt impugnari, † quin ut valeat etiam in vim 68
teſtamenti,

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

teſtamenti, prout loquitur *l. 6. titulo 8. par. 6.* Quam
7 doctrinam colligo ex Tellio *hic. num. 10. 2. partis*, eſtque maximi effectûs diſtinctio hæc, nam ut colligitur ex Tell. *in ead. 2. part. num. 20.* ſi valere debet in vim contractûs, res vinculata & alienari prohibita in teſtamento illo, ſi alienetur, transfertur dominium in emptorem, & valet alienatio, ut per Ant. Gomez. *l. 49. Tauri. num. 25. & 26.* & non obſtante tali prohibitione poteſt irrevocabiliter alienari, ſecundùm Jaſ. *in l. fin. numer. 4. C. ad Trebel.* & Covar. *in cap. Raynaldus, in princ. num. 4. de teſtam.* & Molina, *de primogen. 1. part. cap. 12. num. 30. & ſeq.* ſi verò valeret in vim teſtamenti, non valeret talis alienatio. Veruntamen, quia ex prohibitione alienationis facta per viam vinculi & majoratus etiam in contractu in noſtra Hiſpania impediri tranſlationem dominii non deſunt è noſtris, qui aſſerant (ut eſt Joan. Oroſcius, *in l. nemo paciſcendo. ff. de tranſaction. col. 955. in medio*, & Molina, *de primogeniis Hiſpaniæ, lib. 1. c. 12. num. 31.* eo quòd ſtatim transfertur poſſeſſio & Dominium invocatum mortuo ultimo poſſeſſore, ſecundum Tellium, *in l. 27. Tauri, num. 4.* ubi inquit vidiſſe magnam controverſiam circa hoc) non ex toto applaudet dicta diſtinctio, licèt poterit deſervire quoad modum petendi ex teſtamento, ubi dicta alienatio prohibetur, & in pluribus aliis in quibus teſtamentum à contractibus differt. In quorum propoſitum & alia fuit dubitatio propoſita, num, ſcilicet venientes ab inteſtato, qui teſtamentum illud impugnarunt, poſſint poſteà ex eo ſe juvare. Ponamus enim, quòd res vinculata in teſtamento illo ſecundum vocationes à teſtatore deſignatas deveniat ad unum
69 ex eis, an admittetur ad ejus ſucceſſionem † & videbatur dicendum quòd non, quia quod quis ſemel reprobavit, ampliùs ex eo ſe juvare non poteſt, per juris regulam, & per tex. *in l. Qui Titii teſtamentum, ff. de iis quib. ut ind.* quem allegat Ant. Gom. *l. 22. Tauri, num. 13.* Item quia cùm in noſtro caſu, primo teſtatori vinculum conſtituenti ſuccedatur, ex dictis per Covar. *in Pract. cap. 13. numero ſexto.* & Anto. Gomez, *tomo primo, capi. 12. numero 48. in medio, & gloſſ. Del linage, in l. nona, titulo ſeptimo, part. ſecunda* per text. *ibi. &* Meneſium, *in l. unum ex familia, § ſi de Falcidia, numero ſeptimo, de legat. 1.* meritò repellendus eſt ille impugnator, qui vult conſtituenti ſuccedere, cum text. *in d. l. qui Titii*, ideò non repellendos impugnatores diſponat, quia ipſi teſtatori non ſuccedebatur, ſed hæredi, & ità quòd non ſuccedat, videtur tenere Boerii deciſio 147. *num. 18.* idque verum intelligo, quoties ex vi teſtamenti volet ſuccedere, ſecùs verò ſi ex vi pacti & tranſactionis inter ipſos venientes ab inteſtato factæ, cum hærede ipſo & primo ad vinculum & majoratum vocato, quæ quidem ſunt notanda, & pro hujus legis exornatione ſufficient; ut ad alia deveniamus, cætera ſi quæ ſunt, per Doctores hic videbuntur.

IN LEGEM TERTIAM,

quæ ſolebat eſſe 4. legum Tauri.

Damnatus ad mortem poteſt facere teſtamentum, vel aliam ultimam condere voluntatem, & committere alii faciendam, & ipſe & ejus commiſſarius poſſunt diſponere, & teſtari de bonis, exceptis illis, quæ propter delictum veniunt cameræ regiæ, vel alii perſonæ applicanda. In cujus legis declarationem & commentum Doct. noſtri plura effundunt ſuper ea, & ſatis extra propoſitum, prout hic aſſerit Tellius; ego tamen pauca, materiam declaratoriam noſtri text. in medium proponam.

SUMMARIUM.

1 *Damnati ad mortem in civitatibus teſtari non poterant.*
2 *Damnatus in perpetuum carcerem an teſtari poſſit.*
3 *Teſtamentum factum ante confiſcationis incurſum an invalidabitur.*
4 *Damnato ad mortem an ſicut licet activè teſtari, licebit & paſſivè.*
5 *Bannito ſive in exilium miſſo ſive veniat aliqua hæreditas ab inteſtato an ipſe vel fiſco ſuccedet.*
6 *Fraudem aut dolum non committit neque pauperior efficitur nolens acquirere. & numero 8. miratur author de gloſſ. contradicente.*
7 *Bona futura nunquam veniunt in confiſcatione & num. 9. ampliatur.*
10 *Hæreticus an poſſit capere ex teſtamento hæreditatem.*
11 *Teſtari potens, poteſt & codicillari. 11. & declaratur num. 14. & 15.*
12 *Lex nova corrigens unum de caſibus æquiparatis cenſetur & alium corrigere.*
13 *Statutum prohibens minorem teſtari, cenſetur prohibere & codicillari.*
15 *Superfluitas quibus in caſibus excuſetur, remiſſivè. & num. 16.*
17 *Auth. bona damnatorum. C. de bon. proſ. & ſimiles an per l. noſtram corrigatur.*
18 *Declaratur diſpoſitio l. cum ratio §. ſi plures ff. de bon. damn.*
19 *Delinquens non poteſt de bonis confiſcatis ob delictum diſponere, ampliatur, ibi.*
20 *Bona hæretici confiſcata applicantur fiſco etiam filiis exiſtentibus. ubi & an ſaltem alimenta eis præſtabuntur.*
21 *Crimen etiam læſæ majeſtatis humanæ committentis bona confiſcantur. & num. 22. declaratur. & 23.*
24 *Septuaginta caſus ubi bona alicujus confiſcantur remiſſivè.*
25 *Judex ſi in ſententia publicavit bona, quæ filiis non erant auferenda, hæc ſententia non tranſit in rem judicatam.*

IBi, *Pueda hazer teſtamento*, in correctionem juris civilis & regii proceſſerunt verba hæc, videlicet tex. *in l. ejus qui. §. cui aqua uſque in finem. ff. de teſtam.* ubi probatur, quod damnatio ad mortem, vel ea damnatio ob quam perditur civitas, vel libertas, vel vita, impedit teſtamenti factionem, & rumpit jam factum, quamvis eſſet ſecus in damnatione illa, ex qua fama ſolùm lædebatur. Ex quo dicebat Bar. *ibidem verſiculo, Quæro quid de illis*, quod damnati ad mortem in civitatibus non poſſunt teſtari, † quia 1
ſtatim efficiuntur ſervi pœnæ, *ut ibi & in l. qui ultimo. ff. de pœnis* quæ tamen ex tex. noſtro correcta manent, ſicut & l. *qui à latronibus. §. ſi quis*

in

in capitali. & l. ſi quis exhæredatio. §. ſed & ſi quis. ff. de teſtam. & l. 15. titul. 1. par. 6. quæ morti damnatos non permittebant teſtari, prout conſiderat Caſtillo, *hic gloſſ. 1.* & per Julium Clarum, *lib. 3. ſelectarum. §. teſtam. quæſt. 21.* & quæſt. 19. & 21. de bannitis tractabat. Ceſſat itidem quæſtio illa, an damnatus in perpetuum
2 † carcerem teſtari poſſit, de qua per Clarum, *ubi ſup. quæſt. 22.* ex lege enim noſtra poteſt optimè ſecundum Covar. *in 3. parte Rubricæ de teſt. n. 27. verſi. jure autem antiquo*, de quo & Siman. *de inſtit. cathol. tit. 16. num. fin.* & Matienzo *hic gloſ. 3. nu. 7.* & Avenda. *hic gloſ. 2.* Sed an teſtamentum anteà factum revocabitur, ſi delictum eſt tale propter quod bona extra crimen † hæreſis confiſcabantur, tradit Tellius
3 *in l. 17. Tauri, numero 131.* Eſt tamen quæſtionis, num ſicut per legem noſtram damnato ad mortem permittitur activè teſtari, permiſſum
4 etiam cenſetur & paſſivè. † ut ſcilicet, hæres in teſtamento alterius inſtitui poſſit, in quo ex noſtris primus omnium Ciſuent. *hic n. 2.* movet quæſtionem, & tandem tenet quod non habet paſſivam actionem, licet activam ſic, motus aliquibus fundamentis, & hanc quæſtionem tetigit gloſ. *in l. 15. titul. 1. par. 6.* & indeciſam ſub cogitatione reliquit, Anto. tamen Gomez, *hic n. 6.* per tres caſus diſtinguit deciſionem hujus quæſtionis, primus, ſcilicet, quotieſcumque condemnatus eſt quis, & appellavit: nam ſi durante appellatione inſtituatur hæres ab aliquo, capere hæreditatem poteſt, ſicut & jure civili hoc in caſu teſtamenti actionem activam habebat, ſecundum, *d. l. 15. titulo primo. par. 6.* idemque & ſi eſſet intra tempus datum ad appellandum, & iſte erat ſecundus caſus Antonij Gomez, quem & aſſerebat Covar. *in Pra. ca. 23. num. 2.* cum paria ſint appellare, vel eſſe intra tempus appellandi, ſecundum glo. *in l. ex judiciorum. ff. de accuſatio.* Tertius tamen & difficilis caſus eſt, cum quis eſt condemnatus, & ſententia eſt tranſlata in rem judicatam, & antequam executio realis fiat, ab aliquo inſtituitur hic condemnatus hæres, in quo etiam ipſe Antonius Gom. *in d. n. 7. ex lege noſtra* tenet, quòd capere poteſt hæreditatem tàm ex teſtamento, quàm ab inteſtato, quod pluribus fundamentis, & reſponſionibus ad contraria argumenta proſecutus eſt in præſenti Tellius, *num. 21. cum pluribus ſequentibus*, ſequendo hanc eandem opinionem, quam & ſequi voluit gl. magna, *in medio l. 5. titul. 31. part. 7.* & Mincha. *de ſucceſ. propaga. lib. 1. §. 2. num. 11. cum pluribus ſequentib.* & Matien. quem multò poſt hæc mea ſcripta vidi, *in præſenti gloſ. 3. num. 6.* & noviſſimè Avenda. *hic gloſ. 5. num. 9.* licèt idem Anton. Gom. *tom. 1. Varia. c. 10. num 29.* velit & malè in hoc contrarium tenere. Sed prima verior eſt & tenenda *ex lege noſtra*, quâ quidem jam damnatus ad mortem non efficitur ſervus pœnæ, prout anteà efficiebatur, & ſic ceſſante ratione legis antiquæ, ceſſat ejus diſpoſitio, *ex cap. cum ceſſante, & ejus materia, de appellat.* Ex quibus itidem ceſſat jam dubium propoſitum ab Oroſcio, *in l. ſi qua pœna, column. 264. in medio. ff. de iis qui ſunt ſui vel ali. juris*, num ſi in exilium miſſo ſivè bannito patris ſui aut alicujus extranei hæreditas ſuperveniat ab inteſtato, an fiſcus, vel filius potius banniti vel venientes ab inteſtato ſuccedent, † & tandem 5
ibidem concludit, receptius eſſe venientes ab inteſtato ſucceſſuros, & fiſcum excluſuros, quod cum jam attentis ſupradictis, exules & banniti actionem teſtamenti paſſivam, ſicut activam habeant, & capere poſſint ex teſtamento, & ab inteſtato, ipſi exules & banniti ſi ſunt hæredes inſtituti, vel ſunt proximiores ſuccedent, non verò fiſcus, neque alij venientes ab inteſtato, ſi non ſunt ita proximiores, ſicut ſunt ipſi exules & banniti, niſi ipſi exules & banniti repudiarent hæreditatem, quia tunc ſequentes in gradu ſuccedent fiſco excluſo, & ſic & hodie illa opinio Joan. Oroſcij procedere poſſet, poſſunt enim banniti illi repudiationem hanc facere, ut evitent confiſcationem bonorum ſuorum adverſus eos factam, neque ex hoc dicuntur quidquam in fraudem fiſci facere, imò & datur pro cautela, ut ſic fiat, nè forte ex bonis ſupervenientibus fiſcus aut pars alia, in quorum favorem facta fuit confiſcatio & condemnatio bonorum, capiant condemnationem pecuniarum eis applicatam: non enim fraudem aut dolum committit deſinens acquirere, neque pauperior efficitur. Neque habet locum titulus ille: Ne quid 6
in fraudem creditorum, quia iſte titulus tunc locum habet, cum diminuitur acquiſitum, non verò ſi repudietur acquirendum, ex textu, optimo & ſingul. *in l. qui autem ff. de iis quæ in fraud. heredi.* expreſſo ad hoc, maximè cum non ſit iſte bannitus & damnatus obligatus ex contractu, vel quaſi, ex quo teneatur acquirere, quo caſu non poteſt dici eſſe in fraudem non acquirendo, argumento doctrinæ Bart. *in l. 1. in princ. ff. de tab. exhiben.* ſicut & è contra diceretur, ſi eſſet obligatus ex materia & contractu, ex quo acquirere teneretur, ſecundum Joan. Fab. *in §. manet, inſt. de ſocieta.* Et hanc in noſtro propoſito cautelam, & concluſionem veram teſtatur Tellius, *hic num. 53.* & noviſſimè veram eam dicit Avendaño *hic gloſ. 7. nu. 6.* & faciunt pro ea plura congeſta per Pala. Rub. *in rubrica. §. 47. numer. 4. cum ſequentibus fol. 26.* & per Suarez, *in l. 1. De las ganancias, fol. 11. pagi. 2. in antiqua impreſſione.* Item & quia bona futura nunquam veniunt † in confiſcationem, ex text. quo- 7
tidiano & ſingulari *in lege Papinianus. §. qui bona. ff. manda.* ubi plura aliquando allegavi in ejus exornationem; quæ miſſa facio ne divertamur à materia. Cùm ergo fiſco nullum jus, neque parti accuſanti ſit quæſitum, in bonis illis futuris, neque in re neque ad rem, merito quod etſi repudientur per condemnatum, non poſſit dici in fraudem fiſci & partis factum. Ex quo
valde miror, quod teſtetur † gloſſ. magna, *in l. 12. tit. 10. par. 5.* quod in conſilio regio fuerit in ſimili caſu executio facta in bonis repudiatis per condemnatum quemdam ad pœnam pecuniariam, & ſtante condemnatione obvenit ei matris hæreditas, & repudiavit illam, & non obſtante repudiatione executio in bonis illis repudiatis facta fuit, & neſcio qua ratione niſi forſitan ex eo quod apparuerit renuntiationem ſimulate factam fuiſſe, ut condemnatio in illis bonis evitaretur, qua vitata bona in dominium repudiantis erant reverſura, aliter enim ſi vere & realiter ac ſine ſimulatione renuntiatio talium bonorum fiat, non video qua ratione invalidari 8

R poſſit,

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS ®

poſſit, & executio in eis fieri. Quod in tantum
verum crederem, quod etiam ſi creditor habeat
5 bona iſtius debitoris † hypothecata, adhuc ta-
men ſi repudiet bona acquirenda, valet renun-
tiatio, neque in bonis repudiatis executio aliqua
fieri poteſt, cum in eis nullum jus repudians
habuerit, neque in ejus dominio aliquando
fuerint, prout optimè contra Ancharra. tenet
Tellius, num. 55. cum quatuor ſequentibus,
licet opinio Ancha. procedere poſſet, quotieſ-
cunque iſti tali debitori repudianti eſſet factum
aliquod legatum per alium, iſto enim caſu repu-
diatio talis legati non præjudicaret ejus creditori
habenti bona talis repudiantis hypothecata. Nam
cùm, ut ſuo loco dictum eſt, dominium rei le-
gatæ tranſeat in legatarium à morte teſtatoris,
ut l. à Tit. ff. de furt. meritò quòd cum in ejus
intraverit dominium legatum illud, & ſic ſub
hypotheca ceciderit, quòd non præjudicet tali
creditori renuntiatio dicti legati, quod nota, quia
eſt mea & nova conſideratio, & aliis rationibus
adductis per Tellium, *ubi ſup.* contra Anchar,
fulciri poteſt, & in facto latiùs conſiderabis &
cogitabis. Sed an hæreticus, lege noſtrâ attentâ
10 & *ſupra* dictis, poteſt capere † ex teſtamento hæ-
reditatem, in correctionem, *l. 4. titul. 26 part. 7.*
quæ illum inhabilem reddebat ad hoc. Et dicen-
dum eſt quod non, tum ut correctio evitetur,
tum etiam, quia cum teſtari non poſſit, quan-
doquidem bona ejus omnia confiſcata ſunt ipſo
jure, & per conſequens ex tex. noſtro inteſta-
bilis eſt, meritò quòd neque ex teſtamento *ex*
dicta l. partita capere poſſis, ut voluit Simancas,
de Inſtit. Cathol. titulo 46. numero quinquageſimo-
ſexto.
Ibi, *Y codicillos*, legem noſtram ſuper his ver-
bis arguere voluit de ſuperfluitate Caſtillo *hic.*
Nam cum de jure civili depoſitum reperiremus,
quòd qui poteſt facere teſtamentum, poteſt &
11 codicillari, † ſecundum *l. divi. §. codicillos. ff.*
de jure codicil. l. 13. tit. 1. juncta l. 1. ibidem, in
parte 6. lex nova corrigens unum de caſibus æ-
12 quiparatis, cenſetur & alium corrigere, † &
in eo diſponere *tex. l. ſi quis ſervo. C. de furtis*,
hæc enim interpretatio dicitur paſſiva, quæ valet
ad ſupplendam legem novam, ſecundum Ale-
xan. *in l. 1. §. lex Falcidia. ff. ad l. Falcid.* Tho-
bias, *in §. poſthumis. Inſt. de exhær. li. num. 7.*
verſ. ſecundo, & ultimo, & hanc ut regulam
ponit Anto. Gom. *de delictis. cap. 11. num. 1. in*
fine, & Suarez, *in l. quoniam, in prælodio ad l.*
regni, pagi. 124. col. 2. per totam cum ſequentibus,
& Tellius hic *num. 22. & 25.* hanc declarans
regulam, & Ber. Diaz, *in regul. 428.* ex hoc quæ
infert Suarez *ubi ſupr.* quod ſi ſtatutum prohibet
quod minor 25. annis non poſſit teſtari, non
13 poterit & codicillari, † ſecundum Bar. *l. 2. de*
lega. 2. quem etiam ad hoc alleg. gloſ. *2. l. 1.*
titul. 12. par. 6. Si ergo hæc de jure ſtatuta erant,
merito in noſtro tex. ſufficeret dicere quod
poſſet teſtari, ut ſic & codicillari poſſe intellige-
retur, & cenſeretur diſpoſitum, qua de cauſa ut
ſuperfluitas evitetur, Caſtillo hic, ſuper iis ver-
bis uno modo reſpondit, ſcilicet, quod nihil
hic ſuperfluum adeſt, imò neceſſaria ſunt verba
hæc, quia licet qui poteſt teſtari poteſt & codi-
cillari, eſt verum, quando non reperitur pro-
14 hibitum † per aliquam legem teſtari, quia ſi
prohibitum reperiretur, prout per dict. *l. 15.*
tit. 1. par. 6. prohibetur, expreſsè debuit per
aliam legem concedi quod poſſit teſtari & codi-
cillari, quia ſi ſolum teſtari permitteretur, non
intelligeretur permiſſum codicillari, cum id per
legem antiquam eſſet prohibitum. Quæ quidem
ſolutio & reſponſio mihi ex toto non ſatisfacit,
cum etiam in exorbitantibus & correctoriis dicta
regula locum habeat, ſecundum Bernar. Diaz.
regul. 428. limitat. 2. & Anton. Gom. *ubi ſupra.*
Ideò ego reſpondeo, quod ex alia cauſa non
cenſentur hæc noſtræ legis verba, *Y hazer codi-*
cillos ſuperflua, quia regula illa quod lex nova
corrigens & diſponens ſuper uno de caſibus æ-
quiparatis, cenſetur & ſuper alio diſponere,
procedit & loquitur quando æquiparatio erat à
jure facta per modum regulæ generalis & gene-
raliter expreſſæ, cæterum ſi hujuſmodi non eſt
æquiparatio, † prædicta regula non procedit, 15
ſecundum Telli. *hic num. 25.* & Ber. Diaz, *ubi*
ſup. limitatio quinta, ſed quia licet dicta Regula
per modum regulæ generalis poſita ſit, *in l. divi.*
§. Codicillos, is demum. ff. de jure codicillo. tamen
quia lex noſtra non ponit regulam generalem, ſed
diſponit in caſu ſpeciali & ſpecialiter proviſo,
neque diſponit in materia legis antiquæ, in qua
adæquatio fuit facta, non procedit regula illa,
ſecundum Ber. Diaz. *ubi ſup. limitatio. 4.* neque
per legem antiquam reperiebatur facta adæqua-
tio & æquiparatio iſta, quod ſicut non poterat
damnatus teſtari, ſic neque codicillari, merito
lex nova & ſic noſtra diſponens quod damnatus
ad mortem poſſet teſtari, habuit neceſſe addere
& codicillari, & eſt hæc mea in hoc ſubtilis &
vera conſideratio, ut ſuperfluitas evitetur, quæ
etiam evitatur quoties lex nova addit aut detra-
hit legi antiquæ, prout noſtra. Item & quia ſi
cauſa tollendæ dubitationis aliquid de novo diſ-
ponatur, excuſatur ſuperfluitas, ut per Docto.
in proœmio Gregoriano. §. ſane, maximè per Felin.
in capitu. ſolitæ, de major. & obedi. ubi ponit
caſus in quibus † Papa de ſuperfluitate excuſatur, 16
quos & ponit gloſſ. in regula cancellariæ, *regul. 1.*
& Anton. de Burgos, *in capitulo cum cauſam, de*
empt. & ven. & quia quoties verba apponuntur
ad majorem declarationem, licet tacitè ineſſet
ſuperfluitas, non poſſet argui legiſlator de ea,
ſecundum Gomezium, *de ſubrogan. colliti-*
gan. in reg. cancellariæ, quæſt. 3. pag. 3. in
medio. Sed ſi noſtra lex verba hæc, *Y codicillos*,
non apponeret, nonnè anſa & maxima occaſio
daretur dubitandi, an codicillari poſſet dam-
natus ad mortem, præſertim ex dictis per Bar. Soci.
conſil. 13. n. 31. lib. 3. & Soci. Juni. *conſil. 8 lib. 1.* rela-
tos per Avenda. *hic gloſ. 6.* ideo neceſſe fuit ver-
ba hæc in lege inſeri noſtra. Aliam declarationem
ad dictam regulam, quod qui poteſt teſtari poteſt
& codicillari, reperies per Barto. Socin. *conſilio*
13. numero 31. volum. 1. Sed & nunc quærendum
eſt opportune an per iſtam l. ſit correcta Authen.
bona dam. † *C. de bon. proſ. & l. 5. t. 31. p. 7.* cum ea 17
concordans. In quo præmittendum eſt, quod licet
jure digeſtorum efficiebatur damnatus ad mortem
inteſtabilis, & dimidia pars bonorum reſerva-
batur duobus ſuis filiis, & ſi plures quam duos
habebat in totum reſervabatur, *ex l. cum ratio §.*
ſi plures. ff. de bonis damnato. & optimè per Ca-
ſtillo, *hic in gloſſ. De ſus bienes.* & hoc ſi bona ex
lege

lege non confiſcabantur, ſed in conſequentiam
pœnæ, ut *infra* dicetur, *in verbo, Confiſcados*, ſuc-
ceſſit tamen dicta Authent. *bona damnatorum*,
quæ ex indulgentia non ſolum filiis, ſed & aſ-
cendentibus & tranſverſalibus applicat bona uſ-
que in infinitum, non tamen adhuc tunc pote-
rat talis ad mortem damnatus teſtari, ſed tan-
quam lucrum datum à lege inter perſonas nu-
meratas dabatur in bonis iis ſucceſſio, per leges
regias uſque ad tertium gradum reſtricta, ſe-
cundum Ciſuent. *hic num. 3.* Deinde ſucceſſit be-
nignitas regni Hiſpaniæ, & diſpoſuit quod de
parte, quæ non confiſcabatur, poſſet teſtari, *ex*
lege quinta, titulo De las demandas, lib. 5 fori, à
contrario ſenſu, quod ita practicari affirmabat
ibi Montalvus, verbo, *Devan perder*, poſtremò
ſucceſſit lex noſtra diſponens quod poſſit ta-
lis condere teſtamentum ac ſi non fuiſſet con-
demnatus, & quod poſſit alteri committere, &
ipſe vel ejus commiſſarius poſſint diſponere de
bonis non confiſcatis propter delictum, vel par-
ti applicatis, quæ omnia conſideravit Tellius,
hic num. 15. Quibus præmiſſis elicitur, quod
dicta Auth. *bona damnatorum* per text. noſtrum
remanet correcta circa facultatem teſtandi, per
tex. enim illum ſolum permittebatur quod bona
ipſorum damnatorum aſcendentibus, deſcen-
dentibus, & tranſverſalibus applicarentur, non
tamen quod ipſe poſſit teſtari. per noſtram ta-
men legem non ſolum permittitur teſtari, ſed
& quod de eis ad libitum diſponere poſſit talis
ad mortem damnatus, & per conſequens præ-
legare, & meliorare poterit, prout advertit ip-
ſemet Tellius *num. 17. cum ſequentibus aliquibus in*
præſenti, & eum ſequitur Pelaez, *de majoratibus,*
1. part. quæſtion. 1. numer. 30. contra Suarez &
Covarruvias per eum relatos & noviſſimè per
Avend. *hic gloſſ. 5. num. 10. cum ſequentibus*, & ſic
optimè concludit ipſe Tellius dictam Authent. *bo-*
na damnatorum eſſe correctam, ſive damnatus
ad mortem decedat cum teſtamento, ſive ab
inteſtato. Cum enim lex iſta noſtra vocet
ſua bona illa, quæ non applicata per legem, aut
per judicem fiſco, vel parti ſint, meritò quod
tanquam de bonis ſuis ad libitum diſponere
poſſit, & quod in eis, ſi inteſtatus decedat,
ſuccedant filii tanquam in bonis à patre ſuo
provenientibus, & ſicut ſuccedere debebant ſi
pater non eſſet ad mortem damnatus, cum
pro non condemnato quantum ad hoc ex lege
noſtra habeatur, lit ex iis teneo cum Tellio,
quod lex noſtra corrigit d. Authen. *bona damna-*
torum, ſivè damnatus ex teſtamento, ſivè ab
inteſtato decedat, licet gloſ. *Señalados, l. 5. tit. 31.*
part. 7. velit dictam Authen. in ſuo robore ma-
nere quoties ab inteſtato decedit talis ad mor-
tem damnatus. Et licet etiam videantur in effe-
ctu ſuccedere, ex diſpoſitione dictæ Authenti.
bona, quia deſcendentes aſcendentibus, & è
contra ſuccedent, & eis deficientibus tranſver-
ſales, & ſic dicatur non eſſe correctam, tamen
quia ſucceditur diverſis reſpectibus, eſt utile
ſcire & tenere quod corrigitur, primò quia at-
tenta illa Authe. ſuccedebatur condemnato, &
bona ejus ſupradictis perſonis applicabantur,
non tanquam à condemnato habitis, ſed tan-
quam à lege, lege tamen noſtra attenta dicto-
rum bonorum ſucceſſio datur, tanquam bono-
rum patris, licet ad mortem condemnati vel
alterius prædeceſſoris, cui ablata non fuerunt,
ſed ſua remanſerunt plenè, & ac ſi condemna-
tus non eſſet. Igitur negari non poteſt dicta cor-
rectio *dictæ Authen. & dicta l. 5. Partitarum cum*
ea concordantis, ut advertit Tellius *hic numero 19.*
pluribus quàm neceſſe eſſet verbis intricatis decla-
rans, & poſt hæc mea ſcripta produxit ſua in
lucem Matienzo, quæ multum poſt temporis vi-
di, & in præſenti *in gloſſa ſexta, numero tertio,*
cum ſequentibus, hanc eandem tenuit opinio-
nem, ac ſi ipſe mea vidiſſet ſcripta, vel ego ſua
quod eſſe non poterat, cum per tot milliaria leu-
carum diſtantes eſſemus, & hanc Telli teſtatur
veriorem opinionem & benè, & iterum in gloſſa
nona.
Ibi, *Lo faga por el*, ſervatis tamen in danda
hac commiſſione, & in ea exercenda per commiſ-
ſarium, cui datur, requiſitis & ſolemnitatibus
ac terminis legum *5. & 6. & 7. hujus tit. & libr.*
Ibi, *Por el delicto fueren confiſcados.* Intellige hæc
verba, quotieſcunque bona per legem confiſ-
cantur propter delictum, illa enim fiſco reſer-
vata cenſentur etiam jure communi antiquo at-
tento, ſecundum quod dimidia pars filiis duo-
bus reſervabatur, & ſi plures erant totum, *ex l.*
cum ratio. §. ſi plures. ff. de bon. damnatorum, nam
diſpoſitio dicti. *§. ſi plures*, † procedebat quoties 18
bona à lege non confiſcabantur, ſed veniebant
in pœnæ conſequentiam confiſcanda, ſecus ve-
rò ſi per legem confiſcarentur, nam tunc non
filiis, ſed fiſco applicari debebant, ſecundum Bar-
tolum, *in lege 1. ff. de bon. dam* Quam communem
opinionem teſtatur Boeri. *in tract. de ſeditioſis. 7.*
notab. num. 30 & tractat pulchrè Rogerius, *in l.*
ſi cui non. decimo-ſeptimo, cum ſequentibus, de te-
ſtament. probatque text. *in lege quinta titul. 31. p.*
7. ſecundum quam quoties bona per legem
propter delictum confiſcantur, non poteſt de-
linquens de parte confiſcata diſponere. † prout & 19
tenet Bernar. Diaz *in reg. 195. in 2. ampl. & in 5.*
limi. & intelligo de confiſcatione ſive ipſo jure
per legem impoſita, ſive per judicem imponenda,
ex legis tamen proviſione, & mandato prout lex
noſtra denotat, ibi, *Confiſcados*, quod eſt verbum
temporis præteriti, & ſic confiſcationem ipſo ju-
re factam denotat, & ibi *o ſe ovieren de confiſcar*,
quod eſt verbum futuri, & ſic confiſcationem de-
clarandam per judicem denotat, & per conſequens
de iis bonis non poteſt damnatus teſtari, ſed
fiſco reſervantur, ut eſt in bonis hæretici condem-
nati, cujus bona ipſo jure applicantur fiſco, etiam
ſi † filios hæreticus habeat, *ex cap. urgentis, de* 20
hæred. in 6. & ex aliis juribus canonicis, quæ ſer-
vanda ſunt, ſecundum Ciſuen. *hic.* & Telli. *num.*
34. & Didacum Perez *in leg. 1. tit. 1. lib. 1. Ordi*
col. 33. in medio, & gloſſ. l. 7. titul. 7. part. 6. & leg.
4. titul. 26 part. 7. & Bernard. Diaz. *d. reg. 165. li-*
mitatione quarta, quicquid poſt hæc vidi dubi-
tantem Matienzo *hic in gloſſ. 7. num. 5.* & quid-
quid ex legibus aliquibus juris civilis, *& ex d. l. 4.*
tit. 26. part. 7. & l. 7. titul. 7. par. 6 aliud ſignifice-
tur, imò quod poſſent hæretici filiis ſuis catholicis
bona relinquere, ſed abrogata ſunt jura illa, ut fi-
lii quoque egeſtate laborent, ſecundum Simancas,
de inſtitut. Catholi. tit. 9. num. 3. & 4. & 5. & n.
6. & 7. proſequitur hoc, & hanc communem teſta-
tur opinionem, quicquid etiam voluerit Dueñas
reg.

reg. 172. amplia. 2. Sed an ſaltim alimenta ſint eis præſtanda tradit Pal. Rub. *in repeti. capi. per veſtras. col. 340. in minori impreſſione, verſicul. ex iſtis.* & Did. Perez *in l. 3. in gloſſ. Deſpues. titul. 9. libr. 4. Ordi.* & Avend. *hic gloſſ. 7. num. 9.* Eodem etiam themate retento dicendum idem erit in committente crimen læſæ Majeſtatis humanæ, cujus bona fiſco applicantur, ſecundum text. *l. 2. tit. 2. part. 7.* non enim poterit proditor hic dam-
21 natus † ad mortem de talibus bonis teſtari, neque filiis ejus reſervantur, quod tamen Ciſuent. hic, quantum ad filios in poteſtate conſtitutos intelligebat, non vero quantum ad emancipatos, ut dicebat gloſ. *in l. quiſquis. §. emancipationes. C. ad legem Jul. maj.* tandem verò Ciſuent. ipſe *hic* reprobat gloſſ. iſtam, & contra eam dicit eſſe veriorem opinionem, ſicut & dixit Bernar. Diaz, *regul. 165. limit. 2.* quod tamen ego intelligerem procedere quoties filii famil. vel emancipati nati fuiſſent poſt delictum commiſſum, ſecus verò ſi an-
22 te, quia iſti anteà nati debent ſaltim † habere ſuas legitimas, & hoc quia licet de jure communi magis communis ſit opinio, quod tam nati ante, quam poſt comprehendantur ſupradictis pœnis privationis bonorum parentis proditoris, prout
23 teſtatur Anton. Gom. *tom. 3. cap. 2. num. 16.* & Didacus Perez. *l. 3. titul. 9. lib. 4. recopil. antiqui ordin.* & Oroſcius, *in l. emancipatum, col. 347. ff. de ſenat.* jure tamen regio contrarium credo verius, imo quod filii nati ante delictum commiſſum non priventur legitimis ſuis, quia non proceſſerunt ex infecto ſanguine patris, prout optimè diſponit. *leg. 6. titul. 27. part. 2.* ſecundum quam debet intelligi & limitari generalitas l. 2. *tit. 2. part. 7.* quæ generaliter omnes excludebat, cum non ſit novum leges poſteriores per priores declarari, maximè attenta *l. 3. tit 8. lib. 8. infra.* quæ filios natos tantum poſt traditionis ſive proditionis delictum reptare prohibet, non verò anteà natos & pragmat. Regum Catholicorū poſita pro *l. 3. & 4. tit. 3. lib. 8. infr.* filios hæretici non admittens ad officia, eodem etiam modo eſt declaranda, vel quod ſaltim in delicto divinæ læſæ Majeſtatis ſit caſus ſpecialis, ut tam nati ante quam poſt comprehendantur, quantum verò ad alios caſus & ad alia delicta, dicta diſtinctio jure regio ſit ſequenda, idque æquius & juſtius videtur, ſecundum Oroſci. *ubi ſu.* & ita tenendum in judicando & conſulendo teſtatur Ant Gom. *ubi ſup.* & Molin. *de primogeniis Hiſ. lib. 4. c. 11. num. 55. & 56.* quem poſt hæc vidi. & Aven. *d. gloſ. 7. n. 13.* & eſſet nova deciſione id decidendum propter varietatem legum juris civilis & regii, & ſcribentium in hoc puncto, & quia fiſcus, ut dixit Ciſuen. *hic,* & Ber. Diaz. *ubi ſup.* non poterit pati hanc limitationem & diſtinctionem. Alios
24 plures caſus uſque ad 70. † in quibus bona alicujus confiſcantur, deſcribit Caſſan. *in conſu. Burg. rubric. cap. 1. de confiſcation. §. 1. à num. 20. uſque ad 37.* quod optimum ad propoſitum *l. 5. tit. 31. part. 7.* probantis quod ſi condemnatus propter delictum etiam morte dignum habet filios vel aſcendentes uſque ad tertium gradum, non privantur bonis tales aſcendentes vel deſcendentes condemnati patris, prout diximus *in l. 3. titul. 10. gloſſ. En las penas, ſup. lib. 4.* niſi in caſibus, ubi à legibus noſtri regni expreſſe confiſcatio imponitur, quia in talibus neque filii neque aſcendentes privilegiantur. Et notandum pro hujus legis complemento, quod ſi judex in ſententia expreſſe publicavit bona, quæ filiis non erant auferenda, ſententia hæc † non
tranſit in rem judicatam in præjudicium filiorum, 25
ſecundum Ciſuen. *hic,* & gloſſ. *dict. l. 5. tit. 31. part. ſeptima.*

IN LEGEM QUARTAM

quæ erat 5. legum Tauri.

Filius familias legitimæ ætatis teſtari poteſt.

SUMMARIUM.

1 *Uxor ſine licentia mariti teſtari poteſt.*
2 *Teſtamentum producens an tenebitur probare teſtatorem eſſe ætatis legitimæ ad teſtandum.*
3 *Nullus teſtari poteſt ante ætatem pubeſcentiæ completam; etiam ad pias cauſas in filio famil. num. 4. & 5.*
6 *Lex permittens alicui teſtari intelligitur ſi teſtetur ſecundum jus. & ſic Falcidia & Trebellianica locum habebit ut ibi & num. 6. & 7. & num. 8 declaratur.*
8 *Ampliata per Regem, vel legem facultate teſtandi non eſt neceſſe legis formam ſervare.*
9 *Hodie Falcidiam neque Trebellianicam ceſſare niſi majoria conſtituatur.*
10 *Filius capti apud hoſtes licet teſtari non poſſet nec valebat teſtamentum ejus, hodie verſic. fin. n. 11. ampliatur.*
12 *Filiusfamilias an de uſufructu bonorum patri quæſito diſponere poſſit. & ſi cui legaverit filius hic tertium bonorum pleno jure illud conſequetur, num. 13. & 14.*
14 *Volens unum quid, cenſetur velle omne aliud ſine quo illud unum adimpleri non poſſet.*
15 *Filiusfam. exiſtens in alio regno poterit teſtando uti remedio noſtri text. 15. niſi de bonis extra regnum exiſtentibus.*
16 *Filiusfam. ſicut teſtari poteſt, ita & codicillari.*
17 *Lex interpretans habet locum in omnibus caſibus legis interpretatæ.*
18 *Donationem cauſa mortis an poſſit facere filius fam. cum ſequentibus.*
19 *Donatio cauſa mortis quoad initium contractui æquiparatur, facta tamen ultimæ voluntati, & ideo ex ea deducitur* Falcidia *ut num. 20. & tres teſtes vicini cum tabellione requiruntur numero vigeſimo-primo.*
22 *Filiusfam. tenetur ex contractu, & exequi poteſt & incarcerari.*
23 *Filiusfam. quando reſtituetur contra donationem.*

IBi, *Que eſta en poder*, Ejus argumento dixit Caſtillo, *in l. 55. Tauri. num. 4.* quòd uxor
ſine licentia † mariti teſtari poterat nam ſi dum 1
erat filius in patris poteſtate poterat, ex tex. noſtro ſine licentia patris teſtari poterit, & ſi ejus poteſtatem exeat, & in alium, ſcilicet maritum tranſeat, & ita tenui *ibidem,* & teneo pro vero.

Ibi, *De edad legitima*, ſcilicet quatuordecim annorum ſi maſculus ſit, & duodecim ſi fœmina, ut probatur *in l. 13. tit. 1. part. 6.* & *infra* repetemus. Sed an producens teſtamentum tenebitur pro-
bare eſſe teſtatorem hujus ætatis, † & dicendum 2
eſt quod non: quia contrahens & teſtans legitimæ ætatis præſumitur ad contrahendum, vel teſtandum

ſtandum

ſtandum, ex tex. *in Authen. omnes peregrini C. communia de ſucceſſio.* not Rebuf. *in tract. de nominatio. queſt. 23. in princ.* & poſt hæc nunc noviſſimè vidi Avend. *hic gloſ. 5.* ſic dicentem, & *gloſ. El moço, in l. dict. l. 13. tit. 1. part. 6.*

Ibi, *Pueda hazer teſtamento.* Hic ponitur legis concluſio & ſummarium ejus, ſecundum quod corriguntur plura jura prohibentia filium vel filiam in patris poteſtate conſtitutos teſtari poſſe, ſcilicet tex. *in prin. inſt.* qui tex. eſt *per fac. teſt. l. tam is. §. 1. reſpon. 1. ff. de donat. tam mor. l. qui in poteſtate. l. filiusfami. cum l. ſi filiusfami. ff. de teſtamen. l. ſenium, in fine. C. qui teſt. fac. poſ. l. 13. tit. 1. part 6* & alia plura in propoſitum congeſta per Seguram, *in l. Imperator à num. 91. uſque ad 98. ff. ad Trebellia,* & per Julium Clarum *lib. 3. ſenten. §. teſtamentum queſt. 5. n. 6. cum ſequentibus,* & iterùm *in queſt. 18.* Ceſſat etiam altercatio Doctorum & Advocatorum, num *ex diſpoſitione l. 1. tit. de las herencias, l. 3. Fori, in verbis illis, E ſi ome qualquier muriere ſin manda herede ſu padre, o madre,* comprehendebatur filius vel filia familias. Nam ut non comprehenderentur, nè tot jura corrigerentur, aliqui legem hanc Fori in emancipatis filio vel filia intelligebant, alii vero indiſtinctè, & ſic dabatur occaſio difficultatibus & litibus, quæ quidem lex noſtra ſedavit, ut, ſcilicet, teſtari poſſint, ſi ætatem quatuordecim & filia duodecim annorum habeant, ſecundum tex. *in dict. l. 13. tit. 1. part. 6.* ante enim ætatem hanc etiam ex Principis diſpenſatione teſtari
3 † nemo poteſt, ut per Suarez, *allegat. 12. fol. 146. in principio, in antiquis.* Eodem etiam modo ceſſat jam & illa Cepolæ cautela 113. *incip. filiusfami.* ubi aſſignabatur cautela ad hoc ut filiusfam. teſtari poſſet. Ceſſat & iterum quæſtio illa ſatis dubitata ad intellectum tex. *in l. qui in poteſtate. ff. de*
4 *teſtam.* num filius fami. ad pias tantum † cauſas de voluntate patris ſui teſtari poſſet, in qua quæſtione Bar. cæterique communiter Doctor. in ea ſunt ſententia, in adventitiis tantum teſtari poſſe *in d. l. qui poteſtate,* Bal. *in l. ſenium, queſt. fin. C. qui teſtam. fac. poſ.* & ibi Angel. & Salyce & Bal. *in l. 1. q. 9. C. de ſacroſanct. Eccleſ.* Frederi. *de ſenis, conſil. 194. incip. habuiſſe,* & Calderin *conſil. 10.* cui ſententiæ accedit Baptiſta de ſancto Blaſio, *in tract. de privileg. dotali. centu. 1. num. 36.* & denique hanc profitetur communem Ripa, *in l. 1. §. filio. num. 5. ff. ad Trebellia.* tametſi contrariam ſententiam teneat Jaſ. *in d. l. ſenium, num. 5.* ubi eam profitetur communem & in hac contrarietate à priori non eſſe recedendum aſſerebant Freder. Cald. & Baptiſta, *ubi ſup.* & vidi poſt hæc de iis tractantem Juli. Clar. *lib. 3. Recep. ſen. §. teſtamentum, queſtio. 5. verſ. ſed nunquid* & gloſ. *El moço, in dicta l. 13.* hæc tamen altercatio prout expreſſe tradit Covar *in 3. par. Rubr. de teſtam. num. 28.* jam eſt deciſa per text. noſtrum in præſenti, ſcilicet, quod non ſolum in adventitiis, verum & in aliis quibuſlibet bo-
5 nis, etiam ſine patris licentia † poteſt filiusfami. teſtari, ſi eſt legitimæ ætatis & ſecundum juris diſpoſitionem teſtetur. Ita enim intelligendum eſt legem noſtram permittere, nam quoties lex permittit alicui teſtari, qui de jure aliàs teſtamenti factionem non habebat, intelligitur ut teſtetur
6 ſecundum jus † ſecundum text. *in l ſi quando, C. de inoffic. teſtam.* quælibet enim diſpoſitio de habilitate eſt intelligenda, *ut l. cunctos populos, C. de ſum. Trinit.* & ſic in tali teſtamento filii fami. lex Falci. & Trebellianica locum habebit. Quotieſcunque enim lex aliqua municipalis teſtamentum aliquod confirmat jure civili invalidum, certe in
hoc teſtamento lex Falcidia & Trebellianica † 7
locum habent, & omnes aliæ leges teſtamentariæ, ſecundum Bar. *in d. l. omnes populi num. 60. in fin.* & ibi Oroſci. *col. 73. num. 179. ff. de juſti. & jure, ubi col. 74.* ad iſtam l. applicat & ſecundum eundem Bar. *in l. ſi quis ſervo num. fin C. de furt.* pro quo alia allegando Caſtillo hic allegat. *l 5. tit. 1. par. 6.* & hoc quia ſit conceſſio teſtandi ſuper prohibitis de jure communi nam ſi fieret ampliatio alias permiſſorum per Principem, vel legem, tunc iſte, cui
ampliatio hæc conceditur, † non teneretur ſer- 8
vare legum obſervantiam, ſecundùm Bar. *in d. l. ſi quando.* Et Caſtillo *hic* & gloſſ. 1. *in l. 5. tit. 1. p. 6.* & hoc ut conceſſio aliquid operetur, prout operari debet, & dictum de Falcidia, intellige ſi tenemus opinionem, quod ſtante l. 1. *ſup. hoc titulo,* etiam hodie Falcidia duret, ſi vero teneamus quod jam non eſt locus Falcidiæ dictâ l. 1 ſtante prout tradit Meneſes, *in l. cum quam. num. 109. C. de fideicom.* neque in teſtamento filiifamil. locum habebit, quod & an in Tabellianica idem ſit, *ibidem* tractat, ipſe Meneſ. ubi ipſe aſſerit neque hodie ceſſare Trebellianicam, neque Falcidiam, niſi quis
majoriam † ex ſuis bonis conſtitueret, jubendo 9
quod alienari non poſſent, tunc enim ceſſabunt Falcidia & Trebellianica, ſecundum text. & *ibi* gl. *Que la non, in l. 6. titulo 11. par. 6.* de quibus agit latè noviſſimè Molina *de Primogen. Hiſpan. lib. 1. capit. decimoſeptimo, per totum.*

Item eodem themate retento lege noſtra at-
tenta ceſſat jam doctrina gloſ. † & Doct. *in l. fin.* 10
C. de ſent. paſ. verbo, *rata* aſſerentium, quod ſi filius capti ab hoſtibus fecerit teſtamentum, & moriatur filius hic antequam pater revertatur, quod patre reverſo rumpitur teſtamentum hoc, quia fingitur in conſequentiam talem filium fuiſſe in patris poteſtate tempore conditi teſtamenti, quo caſu teſtamentum attento jure antiquo non valebat, cujus gloſ. doctrinam ſequebatur Bart. *in l. ſi is qui pro emptore n. 54. ff. de uſucap.* ubi Jaſ. *n. 243.* hanc communem teſtatur, licet aliqui contra tenuerunt & *num. 344.* illam ampliat Jaſ. etiamſi talis pater captivus apud hoſtes moreretur, quia licet filius capti apud hoſtes fuerit verè ſui juris, ex quo pater apud hoſtes mortuus eſt, quia tamen fuit dubius de ſtatu ſuo teſtari non potuit *l. de ſtatu. C. de teſtam.* quantumviſque filius capti apud hoſtes poſſit habere hæredem ab inteſtato,
non tamen † ex teſtamento ſecundum gloſ. *in l.* 11
quod ſi filius. ff. de captiv. quæ quidem ex lege noſtra ceſſant, poteſt enim jam filiusfam. indiſtinctè teſtari, ſi ætatem legitimam habet & terminos juris ſervet Imola & ex generali promiſſione noſtræ legis, Gomezius *in l. 6. Tauri n. 14.* relatus per Tellium *hic num. 3.* teſtatur, quod adeo ex hac lege filiofam. permittitur teſtari, quod & de uſu-
fructu bonorum filii patri quæſito † jure patriæ 12
poteſtatis in teſtamento diſponere poterit. Unde infert quòd ſtante lege Regia *quæ eſt 1. tit. 8. infra hoc libro,* qua diſponitur filium in tertia bonorum parte in præjudicium aſcendentium diſponere poſſe, quod is, cui legata fuit illa tertia
pars, conſequitur † eam libere & plene in pro- 13
prietate & uſufructu. Pro quo ultra eos conſidero quod ſi in proprietate & uſufructu hanc tertiam

tiam

tiam partem legatarius non haberet, daretur maximum inconveniens, ſcilicet quod voluntas filii hujus teſtantis eſſet in pendenti uſque dum pater ejus uſumfructum hujus tertiæ partis habens moreretur, quod de jure reprobatum eſt, ſecundum Bart. *in l.uſusfructus. ff.de ſtipul. ſer.* implementumque animæ & divinorum officiorum pro ipſo filio ex tertia illa parte dicendorum retardaretur, quod ſatis inhumanum eſſet, & quia dum lex ſequens 1.*tit.*8. *infra eod.* voluit & diſpoſuit, quod filius de tertia bonorum parte diſponere poſſet in præjudicium aſcendenti, ſuper conſequens voluit quod tertia illa pars in proprietate & uſufructu præſtaretur, quia qui vult unum quid, cenſetur & velle omne aliud, ſine quo il-

14 lud † unum adimpleri non poterat, *ex l.2. & ejus materia ff.de jur. om. jud.* & ex text. meliori *in l.nec it. §.1. & l.illud.ff.de acquir. hær.* quæ jura ad hoc allegat Mari. Socin. jun. *conſil.*28. *num.* 6. *volum.* 2. Quæ quidem doctrina ſine dubio procedit in ultimis voluntatibus ſecundum Bart. *in l.1.ad fin.ff. de ſervit. leg.* relatum & ſecutum per Manticam, *de conjectur.ult. vol. lib.*3. *tit.*18. *n.*4. *fol.*52. ſed cum dicta l. 1. indiſtincte quemlibet filium aſcendentes habentem permittat de tertia bonorum parte diſponere, cum effectu & in conſequentiam cenſendum eſt diſpoſuiſſe, ut tàm de proprietate quàm de uſufructu diſponere potuiſſet, præſertim cùm legiſlator ſciverit patrem uſumfructum adventitiorum habere, & filium mori potuiſſe antequam bona in proprietate & uſufructu eſſet habiturus. Et quis obſecro vellet proprietatem hujus tertiæ partis emere, niſi, & uſufructu ejus gauderet ſtatim? & ſic meo videri voluit tenere Covar. *in* 3. *par. rubrica de teſtam. n.fin.in fine.* & Ant.Gom. *l.*6.*Tauri n.*14. & Minch. *de ſucceſ. progreſ. lib.*1. §.1. *num.*31. & hæc veritas videtur, tametſi Tellius *ubi ſupra à num.* 3. *uſque in finem*, contrarium tenere voluerit per plura fundamenta, quæ in iſto caſu ceſſant, neque obſtant principalia, quod non cenſetur conceſſum in præjudicium uſusfructus patris, quod filius teſtetur de tertia in præjudicium patris in uſufructu & proprietate, quia reſpondeo quod illud verum in dubio & quoties aliud non colligitur ex lege, ſecus vero ſi colligatur, prout ex lege noſtra, & ex dict. l.1. titulo. 8. infra hoc libr. colligitur & deducitur clariſſime, ut probatum habemus, eſſetque aliter diſpoſitionem noſtræ legis & dictæ l.1. multoties illuſoriam & deriſoriam reddere, & leges Tauri, prout ſunt hæ ſemper in difficiliori caſu cenſentur diſponere, & dicendum eſt diſpoſuiſſe ad ſedandas opiniones Doctorum & ad dubietates tollendas, idque clarius deducitur ex noſtra l. dum inquit filiumfa. teſtari poſſe ſicut ſi extra patris poteſtatem eſſet, ſed ſi extra poteſtatem exiſteret paternam in proprietate & uſufructu diſponere potuiſſet de tertia parte bonorum ſuorum adventitiorum ſtantibus aſcendentibus & deficientibus deſcendentibus: Ergo ut ſimilitudo ſit vera, idem poterit facere filiusfa. æquiparatorum enim eadem debet eſſe ratio, & juris diſpoſitio, & ſic hanc meam opinionem pro nunc ſuſtentabilem, & æquam judico: & ſecundum hanc poteſt ſalvari opinio Gomezii, *ubi ſupra*, quam reprobat Telli. *ubi ſupra*, & Matienço *hic gloſ.* 3. *num.* 3. & noviſſime Avend. *hic gloſ. fin.per totam*, ut in hac tertia parte procedat & vera ſit opinio Gomezii, ſecundum quem in dicta tertia parte ſic videmus quotidie practicari: ex ea enim, tam de proprietate, quam uſufructu ejus adimpletur voluntas filiifami. teſtantis, neque parentes contradicunt. Sed an filiusfami. naturalis † & origi- 15

narius hujus regni decedens in alio regno, ubi ſimile jus noſtræ legi non ſervatur, poterit teſtari de bonis in ſuo regno exiſtentibus, & dicendum eſt quod ſic, licet de exiſtentibus extra regnum non poſſet, quia non poteſt lex hæc ſe extendere ultra juriſdictionem conſtituentis, neque extraneus ab hoc regno noſtro filiusfami. poterit uti noſtræ legis diſpoſitione, quia lex vel ſtatutum non poteſt comprehendere perſonas ſibi non ſubditas, ſecundum Anton. Gomez 1. *hic n. fin.* in cujus propoſitum multa adducuntur per Paul.Pa-ril. *in conſil.* 12. *vol.*3. & Gozadin. *conſil.*49.

Item & tertio quæri poteſt, num ſicut lex noſtra permittit filio fami. teſtari, cenſetur & permiſiſſe codicillari, † & dicendum eſt quod ſic, 16

cum Bart. *in l. ut autem, ff.de ſervo corrup.* tradit Telli. *hic n.*2. & Matienço, *hic gloſ.*3. *n.*2 & Avend. *hic gloſ.*5. *num.*3. ex regula in præcedente lege, ſcilicet, quod lex nova corrigens aliquem de caſibus æquiparatis per legem antiquam, cenſetur & alium corrigere, item & quia conſtitutio nova ad interpretationem legis antiquæ facta habet locum in omnibus caſibus, in quibus 17

† lex interpretata habebat, ſecundum Rebuf. *in tract. de nominatio.q.*5.*num.*22 & *num.*23. idem in propoſitum noſtræ legis teſtatur, & faciunt etiam ea, quæ diximus *in lege præcedente in gloſ. codicillos.* Sed an & facere donationem cauſa mortis poterit filiusfam. ſine patris conſenſu, † & ut à jure civili 18

incipiamus, filiusfam. licet teſtari non poſſet etiam cum conſenſu patris, tamen cum ejus conſenſu poterat donare cauſa mortis ex text. *in l.tam it.§.fin.ff.de dona. cauſa mort. l.fin. l.tit.4.par.*5. tradit Segura, *in l.imperator n.*98. & 99.*ff.ad Trebellia.* & *cum aliis numeris ſequentibus* alia dicit in propoſitum, & hoc quia donatio cauſa mortis quoad initium contractui æquiparatur, ſecundum communem Doctorum ſententiam ut *infra* dicemus, ſed contractum quemlibet poteſt facere filiusfam. ſine patris conſenſu, & ex eo obligatur prætterquam in contractu mutui & voti. *l. tam ex contractibus, ff. de judi.* & ſic etiam poterit donare cauſa mortis ſaltem cum patris conſenſu, quia lex limitative in hoc proceſſit, prout optimè concludit Covar. *in* 3.*par. rubrica de teſtam. num.*7. & 8. Sed an jure noſtro regio aliquid innovetur, ita quod poſſit ſine patris conſenſu donare cauſa mortis, videtur dicendum quod non, quia lex noſtra hoc non diſponit, & ſic neque diſponere debemus, item etiam, quia videmus quod de jure civili maxima differentia erat, quod filiusfam. non teſtaretur, poſſet tamen donare cauſa mortis, quia ut dixi etiam cum patris conſenſu teſtari non poterat, eo quod lex teſtari eum prohibebat, donare verò cauſa mortis cum ejus conſenſu poterat, ergo licet quoad teſtamenti factionem correctum ſit jus civile per text. noſtrum, non tamen debet cenſeri correctum quoad donationem cauſa mortis: item & quia ſolum negative procedebat jure civili argumentum illud, non poterat teſtari, ergo neque donare cauſa mortis, non vero affirmativè, prout optime advertit Suarez, *allegat.*20, *pagi.*4 *in fine, fol.*171.*in principio, in antiquis.* & cum negativè

negative ſolum olim procederet dictum argumentum, licet affirmative hodie concedatur, ut filiusfamilias teſtari poſſit, non tamen poterit procedere, ut donare poſſit cauſa mortis. Nihilominus tamen contrarium teneo, imo quod poſſit talis filiusfa. etiam ſine patris conſenſu donare cauſa mortis, ſicut & teſtari, & hoc quia ſive quoad initium donatio cauſa mortis æquiparetur contractui, & quoad ejus ordinationem, &

19 ſubſtantialem ſolemnitatem, † prout communem teſtatur Covar. *ubi ſupra num* 1. ex hoc plura inferens in practica, *maxime n.*12. ſcilicet quod ſicut ſine licentia mariti mulier non contrahit, ita neque donat cauſa mortis, ſive æquiparemus eam ultimæ voluntati poſtquam facta eſt, ut inquit *Oroſcius, in l.cum ej.§. ſolet, col.*971.*ff.de tranſactio.* & quoad effectus, ut inquit Covar. *ubi ſupra n.*15: & quoad ſolemnitatem probatoriam, ut inquit Suarez, *ubi ſupra, pag.*4. *in fine, fol.*171. & ideò de

20 donatione cauſa mortis deducitur falcidia, † ſicut de teſtamento & ultima voluntate, ſecundum *tex.in l.in donationibus, C.ad l.fal. l.*1.*tit.*11.*part.*6. & dominium rei donatæ ſtatim à die mortis tranſit, prout inquit optime Covar. *ubi ſupra n.*15.*cum*

21 *ſequentib.* ſic & videmus tres teſtes vicinos † cum tabellione ſufficere in donatione cauſa mortis ſicut in teſtamento, ut inquit Anto. Gom. *tom.*2. *cap.*4. *n.*16. ergo & filiusfa. donare poterit mortis cauſa ſine patris conſenſu, ſicut & teſtari poteſt ex lege noſtra præſertim & cùm, ut diximus *ex d.l. tam ex contractibus, ff. de jud.* filiusfam. ex omnibus cauſis tanquam paterfam. obligatur, & ob id agi cum eo tanquam cum patrefam. poteſt ſecundum text. *in l.filiusfa.ff.de acti.& oblig.* quamvis enim jure digeſtorum quicquid filius acquirebat, patri acquirebat *l.qui in alien. ff. de acqu. hær.* tamen ſi contrahebat obligabatur, & ex tali contractu ità tenebatur & tenetur ut in eum & contra

22 eum † executio fieri poteſt perſonaliter & incarcerari uſque bonis cederet, ſecundum Jaſ. *in l.qui Romæ §. Augerius n.*3. *fol.*159 *ff.de verbo oblig.* & Hippoly. *in prac. §.attingam, num.*69. & Anton.Gom. *tom.*2. *cap. n.* 2. & hoc quia, ut optime inquit *ibi* Ant. Gom. poteſt in futurum talis filiusfam. bona acquirere, & interim capi poteſt & incarcerari & compelli cedere bonis, ſic & donare inter vivos poteſt filiusfam. cum cauſa & ſine ea, & ſi ſine ea

23 donet † reſtituetur, ſi vero cum ea, ut propter bene merita, vel ante nuptias, aut propter nuptias, aut propter ſponſalitiam largitatem non reſtituetur, ſecundum text. *in l.*1. & 2.*C.*2. *ſi adverſus donat.* tradit Anton. Gom. *tom.*2. *c.*14. *col.*3. *in princ.* & probatur *ex l.*3. *ibi Pero ſi el hijo. tit.*1.*par.*5. cum ergo contractum facere poſſit filiusfam. & donationem quamlibet, & teſtamentum condere & celebrare ſine patris conſenſu: ergo & donare cauſa mortis. Item quia affirmativè ſicut negativè procedit argumentum illud, poteſt filiusfam. teſtari ſine patris conſenſu, ergo & donare cauſa mortis, prout expreſsè probatur, ex *l.fin.tit.*4 *part.*5. *ubi* gloſ. ita tenet & notat, & per conſequens vera eſt & tenenda hæc ſecunda opinio, quam ſuccinctè tenuerunt è noſtris Tellius, *hic num.* 2. & Matienço, *gloſ.* 3. *n.*2. & Avenda. *hic gloſ.*5. *num. fin.* & hæc pro hac lege ſufficiant, cætera per ſcribentes ſuper ea videbuntur.

IN LEGEM QUINTAM,

quæ erat. 31. Tauri.

Commiſſarius ad teſtandum pro aliquo quid poſſit facere virtute hujus commiſſionis.

SUMMARIUM.

1 *Commiſſa non cenſentur ea, quæ perſonaliſſima ſunt & dependent à clara voluntate defuncti & ab eo erant explicanda. ibid.*
Mandati fines ſervandi ſunt eodem, & 2. & 3. ampliatur & ſequentibus.
2 *Poteſtas conſulendi ſi alicui per alium ſit commiſſa, per mortem concedentis expirat.*
4 *Mandatum non excedendum limitatur plurimis modis, num.5. 6.*
8 *Mandatarius ſi quid præſtat nomine evictionis poteſt à Domino illud recuperare*
9 *Mandatum alicui per modum magis periculoſum, cenſetur mandatum & per minus periculoſum.*
10 *Mandati digreſſio ſuperficialiter licet non ſubſtantialiter non vitiat.*
11 *Mandatum per æquipollens impleri an ſufficiat.*
Teſtator poteſt committere meliorari unum de filiis licet meliorandum non nominet. ibid.
12 *Legatarii electio in unum de certis committi poteſt, ubi idem in melioratione.*
13 *Heres omnino per defunctum nominandus certus & nomine proprio ut valeat commiſſio nominandi heredem; & num.19. & 20. ampliatur. & 22. & 23. an ſufficiat per æquipollens.*
14 *Committi poteſt nominatio in incertum de certis in aliis rebus quam in inſtitutione heredis.*
15 *Captatoria voluntas quæ dicatur.*
16 *Electionis poteſtas data ad meliorandum unum incertum de certis an finiatur per lapſum quatuor menſium.*
17 *Commiſſarius dicens velle ſe eligere talem, an talis loquutio erit diſpoſitiva.*
18 *Facultas declarandi vel meliorandi an tranſeat ad heredes commiſſarii.*
21 *Omnis qualitas à lege requiſita cenſetur de forma ſubſtantiali; & ſic non ſufficit per æquipollens impleri. 22.*
24 *Facultatem teſtandi an poſſit maritus uxori ſuæ committere. Perdet tamen eam ſi luxurioſè vivat; ut num.25*
Declaratur gloſ. l.ſi quis ſervo. C.de furtis.26.

IBi, *Eſtendiendo ſe a mas.* Contra naturam commiſſionis & mandati, à qua excedere non licet, neque cenſentur commiſſa ea, quæ perſonaliſſima ſunt, & dependent à clara † voluntate 1

defuncti, & ſic ab eo erant explicanda, *ex gloſ. in l.quicquid adſtringendæ ff. de verb. oblig. & in l. idem Pomponius ſcribit §.fin. ff. de rei vend.* & ideò niſi ea teſtator expreſſerit, non videntur contenta in commiſſione, & commiſſarius qui talia faceret, cum ſibi expreſſe commiſſa non eſſent excederet à commiſſione, & per conſequens nulla eſſent in contrarium acta, ex text. *in l. diligenter. ff. manda.l.*19. *tit.*4. *par.*3. *l.*7. *tit.*14. *part.*5 adeò ut idem ſi qualitas mandati non ſervetur, ſecundum Jaſ. *in l.ſi procurator ff. de procurator.* pro quo conſidero tex. noſtrum in præſenti, nam cum ex qualitate

qualitate commiſſionis hujus,ut diximus,non cen-
ſeantur commiſſa relata in textu noſtro niſi expreſſe
committantur, ſi aliter fiat, exceditur finis & qua-
litas mandati & per conſequens nullum erit ali-
ter factum,& hæc eſt mea & nova ponderatio hu-
jus text.ad dictam doctrinam Jaſonis comproban-
dam,ſic & ſicuti expreſſo nomine proprio poteſtas
conſulendi in aliqua cauſa ſit attributa per mor-
2 tem concedentis mandatum † expirat , & debet
ſpectari ſecunda juſſio , ſecundum Abb. *in c. pen.*
num.3. de conſtit. arg. de l. diligenter, quia qualitas
mandati eſt ut per mortem mandantis regulari-
ter expiret, adeo ut omne factum præter formam
mandati eſt ipſo jure nullum , ex text. notab. *in l.*
item eorum , §. ſed ſi ita. ff. quod cujuſque uni nom.
imo quantumvis in utilitatem domini fines
mandati excedantur , & bene evenerit adhuc ni-
3 hil validum † fit,ſecundum Hippol.*in pract.§.ſuc-*
ceſſive n.5. cum 4. ſequentibus, & Aviles.*c.1. par.4.*
verbo mandade.num.3.fol.23 hanc tamen regulam
4 *d.l. diligenter.* 11. modis † limitat Jaſ.*in d.l.ſi pro-*
curator, & Felin. *in c.cum dilecta. de reſcript.*Socin.
in reg.252. mandati fines,ultra quos fallit, quoties
5 exceſſus illius ſciens † eſt dominus & tacet, ſecun-
dum Felin *in cap. cum olim,1. num.7. fol 207. de*
offic.del. & Rolan. *conſ.70. num.51.* iterum fallit, ſi
6 adeſt in dicto mandato † clauſula de rato, ut per
Felin.*in d cap.cum olim*,vel ſi adeſt mandatum cum
libera , nam tunc prorogare poterit terminum
ſolutionis, prout alibi latè diximus. Poterit etiam
excedi mandatum,ſi pinguius adimpleatur, quàm
7 ſit in mandato , † quia tunc proprie non poteſt
dici exceſſus, ſecundum Jaſo.*in l.1.§.ſi ſtipulanti n.*
4. ff.de verbo oblig. neque dicitur quis excedere
fines mandati , ſi mandatum eſt ei ut vendat rem
mandantis,ipſe vero mandatarius vendit ut ſuam,
& promittit de evictione , imo & tunc ſi quid
8 præſtat nomine evictionis † poterit à domino
illud recuperare , ſecundum Jaſ. *in l.ſi ita quis §.*
Seia.n.5. fol. 190. ff. de verbo oblig. imò & ſi quid
mandetur alicui per modum magis periculoſum,
videtur ei mandari per minus periculoſum, neque
9 tunc dabitur exceſſus , † ut per Suarez, *l. poſt rem*
num.12.pag.342. & *ex num 11.* colliges exempla.
Poteſtque mandatarius exequi illud, quod non eſt
ſibi mandatum , ſi mandans idem dixiſſet in ca-
ſu omiſſo , ſecundum additio. Suarez *ubi ſupra in*
quæſt. incip. quia viſum eſt ſupra , in d. num.12. &
voluit Peralta , *in l.unum ex familia §.ſed ſi fundum*
n.6.pag.583.de leg.2. nam ſecundum Suarez,*ibi* di-
10 greſſio mandati ſuperficialiter, † ſed non ſubſtan-
tialiter non vitiat. Sed an ſufficiet per æquipol-
lens mandatum impleri , & dicendum eſt quod
11 ſic,† ex text. *in l.cum controverſi.§.mandavi ff.man-*
da,quem ad hoc allegavit Jaſ.*in l. 1.§.ſi ſtipulanti n.*
9 ff.de verbo oblig. & Aviles *ubi ſupra.num 9.* & A-
venda. alios allegando *cap.2.prætor.n.14.fol.29.col.*
1. in medio lib.1. tradit idem Jaſ.*in l.1. n.15.ff.de*
lib.& poſſ.& per conſequens *ex dictis* commiſſarius
executorque teſtamentarius tenetur fines man-
dati ſervare neque ab eis excedere poteſt , pec-
caretque ſi aliter faceret , ſecundum Minchaca *de*
ſucceſſio. §.2. numero 1. verſiculo unde ſi à defuncto,
& vide reſolutionem per Doct. relatos per Peral-
tam *ubi ſupra, numero octavo,ad reſolutionem d.l.di-*
ligenter.

Ibi , *Ni majoria del tercio ni del quinto.* Hic de-
ciditur id , quod in dubitationem propoſuit Sua-
rez,*in l.quoniam in prioribus,8. limit.l.Regia, pagin.*
169. C.de inoffic. teſ. ubi tandem ex ejus mente
concluditur quod poteſt teſtator jubere ut com-
miſſarius melioret unum de filiis , licet melio-
randum non nominet , quod probat text. noſter
in fine , dum in inſtitutione hæredis requirit ,
quod inſtituendus nominetur per defunctum
commiſſionem ad teſtandum concedentem , in
aliis vero rebus ſupra in lege noſtra nominatis ,
prout in melioratione & ſubſtitutione non re-
quirit particularem nominationem meliorandi,
aut ſubſtituendi , ſed quod tantum voluntas
teſtatoris ſervetur , quaſi voluerit quod ſufficiat
jubere defunctum , ut commiſſarius ſuus melio-
ret unum de certis , neque requiritur expreſſio
nominis meliorandi , ſicut & de jure communi
in legato non requirebatur , ſiquidem legatum ,
& electio legatarij committi poterat hæredi , vel
alteri tertio , dummodo eligere habeat unum de
certis , † ut per Anton. Gomez *tom. 1. capit. 12.* 12
numero 48. ſed melioratio tertij & quinti eſt le-
gatum , ſecundum Suarez, *l. quoniam 7. quæſtion.*
regiæ , pagin. 208. cum ſequentibus , ergo ſicut
in legato committi poterat electio legatarij in
unum de certis, ita & melioratio tertij & quinti,
dummodo per committentem declaretur in quo-
ta parte vult meliorationem fieri , an in tertio ,
vel in quinto , vel in utroque , & hoc eſt quod
dixit Covarr. *in capit. cum tibi. numero undecimo,*
de teſtament, & Pala. Rub. *hic numero 85.* relati
per Telli. *hic numero 1. in fine* , & per eundem ,
in l. 33. Taur. num. 4. ubi eos videtur ſequi , &
ſic quod verba illa noſtri text. *Y en quanto a las*
otras coſas. De præmiſſis in legis principio , &
ſic de melioratione & ſubſtitutione intelligantur,
& licet videantur prima facie in dicto legis prin-
cipio parificari cum inſtitutione , tamen ex dictis
in fine , parificatio intelligitur , ſecundum quod
in fine legis noſtræ deciditur , ut ſcilicet in inſti-
tutione † non ſolum hæres nominandus ſit per 13
defunctum committentem alicui facultatem inſ-
tituendi hæredem , ſed & certus & nomine pro-
prio nominandus eſt ille , qui hæres inſtituen-
dus eſt per commiſſarium , neque ſufficiet in-
certum de certis nominare , ſed in aliis rebus
ſufficiat committi in incertum † de certis ad 14
ſubſtituendum legandum , vel meliorandum , &
hunc credo verum & litteralem intellectum noſtri
text. & quem Pala. Rub. unus ex conditoribus
aſſignat , licet Telli. *hic numero primo* , circa hoc
confuſe proceſſerit , & *numero ſecundo* , contra
velit tenere aſſerens hic ſubſtantiam diſpoſitionis
committi in poteſtate commiſſarij , cum ſubſtan-
tia non committatur , quandoquidem teſtator
declarare debet id quod vult , ſed tantum exe-
cutionem ſuæ voluntatis committit , aliter enim
poſſet dici communem opinionem dictam , quod
legatum poteſt committi in certum de certis ,
aut eſſe falſam , aut correctam , quod dicendum
non eſt , & ſic ſubſtantiam diſpoſitionis com-
mitti dici non poteſt , nam ſi in hoc caſu ſub-
ſtantia diſpoſitionis committeretur , eſſet capta-
toria voluntas , quæ & in legatis reprobatur , ut
per Telli. *in d. numero ſecundo* , ideo omnino di-
cendum eſt executionem ſolum committi , quan-
doquidem defunctus committens declarat id in
quo incertum de certis vult meliorari , vel ſub-
ſtitui , in quo teſtator decipi non poteſt , & ſic
non

non eſt captatoria voluntas , illa enim dicitur
15 talis , † per quam poteſt decipi teſtator ſuam
voluntatem alteri committendo , cujus virtute
poſſet commiſſarius præter , vel contra defuncti
voluntatem & mentem diſponere , ſecundum
quod inquit Anton. Gomez , *hic* & Covarru. *in*
d. cap. cum tibi. in noſtro vero text. & diſpoſi-
tione ejus hæc ceſſant , igitur non eſt captatoria
voluntas , neque lex noſtra vult approbare cap-
tatoriam voluntatem , neque aliquid circa illam
diſponere , & vidi poſt Pelaez , *de majoratibus in*
1.par. quæſtione 48. numero tertio , fol.167. ſic te-
nentem , & bene. Sed eſt dubium , an cum com-
mittitur hæredi vel tertio alicui electio melio-
randi incertum de certis in tertio vel quinto ,
aut in utroque , poteſtas eligendi finiatur lapſu
16 quatuor menſium † *à lege 7. infra ea* aſſignato-
rum , & dicendum eſt quod ſic , cum tex. ille
dicat , *O mandas* , & ibi *O parar declarar* , &
ſic in facto reſpondi , & reperi poſt Meneſium ,
in l. cum quidam numero 28. de leg. 2. ſic reſpon-
dentem. Sed quid ſi commiſſarius dicat coram
teſtibus , ſe velle eligere ad majoratum , vel me-
liorationem talem filium , an talis locutio erit
17 diſpoſitiva , † vel non , vide Pelaez *de majora. &*
melior 1. par. quæſt. 48. num. 59. Sed an facultas
hæc declarandi , vel meliorandi tranſibit ad hæ-
18 redes commiſſarii † intra illos quatuor menſes
morientis , & dicendum eſt quod non , cum
Ant. Gomez , *tom. 2. cap. 11. nu. 41.* nam cum
ſit ad commodum tertii declaratio facienda , non
tranſmittitur ad hæredes , ſecus vero ſi ad com-
modum illius , qui declarare debebat, eſſet , nam
tunc tranſmittitur, ſecundum eundem Ant. Gom.
ibidem , ſic declarantem gloſ. l. idem Pomponius.
ff. de rei vend. probantem quòd facultas decla-
randi non tranſit ad hæredes , *ſimilis eſt gloſ. in l.*
inter ſtipulantem §. 1. ff. de verbo oblig. & ibi per
Bart. & recentiores , & Abb. *in cap. 2. num. 26.*
de lib. obla. Ant. Gomez *tom. 1. cap. 9. num. 2.*
qui in tomo 2. cap. 11. num. 7. concluſ. 4. id uno
modo declarat , & Deci. *conſil. 543. num. 3.* &
alio modo declarat Caſſiadorus , *deciſ. 4. de*
locato num. 1. & vide optimum dictum Pauli
relati per Jaſo. *in repet. l. admonendi , nu. 128.*
ff. de jurejur.

Ibi , *Nombrando.* Quaſi abſque expreſſione
nominis proprii hæredis non poſſit commiſſa-
rius hæredem inſtituere , etiam ſi in vim teſta-
menti ratam haberet inſtitutionem conſangui-
19 neus veniens † alias ab inteſtato , licet in vim
pacti ſeu contractus inter vivos bene valeret ,
ſecundum Dida. Perez *in l. 1. tit. 8. lib. 3. ordi.*
col. 1034. in fine , cum principio ſequentis , dicen-
do ſe ita in facto reſpondiſſe.

Ibi , *Por ſu nombre.* Facit pro hoc l. 11. *tit. 3.*
part. 6. & ex iis verbis elicitur , legem hanc non
approbare captatoriam voluntatem , prout male
hic aſſerebat Ciſuen. nam in hac lege nulla per-
mittitur neque datur captatoria voluntas , quan-
doquidem nominatur hæres per defunctum, cum
deficiat tunc diffinitio captatoriæ voluntatis *in*
gloſ. 1. hujus legis per nos poſita , neque in volun-
tatem commiſſarii relinquatur hæredis æſtima-
tio , ſed omnino teneatur voluntatem defuncti
ſequi , & ſolum voluntatis executio committatur,
prout hîc Tellius dicit *in num. 7. in fine* & ut
inquit Caſtillo , *hic col. 1. in medio* , ordinatio
tantum ſcripturæ committitur ſecundum volun-
tatem teſtatoris adimplenda , & ſequenda omni-
no , neque comprehenditur ſub aliqua ex formis
captatoriæ voluntatis enumeratis à gloſ.*in l. cap-*
tatorias. C. de teſtam. mili. approbata per Imol. &
moder. ibi teſte Suarez , *de captatoria volunt. in*
principio , & ſic potius approbatur *hic* intellectus
Innocentii , *in cap. cum tibi , de teſtam.* ad text.
ibi , quem intellectum ſequitur *ibi*,Abb. *num. 4.*
quam inducatur captatoria voluntas in lege noſ-
tra , cum nulla per legem noſtram producatur
captatoria voluntas , ulterius notandum eſt ex
iis verbis & ex geminatione hujus verbi , *Nom-*
brando y por ſus nombre. Quæ geminatio multum
in jure operatur, ex dictis *in l. balliſta ff. ad Tre-*
bellia. quod non ſufficeret per æquipollens hæ-
redem hunc defunctum nominare , ſed deberet
eum omnino ſuo † nomine nominare , nam 20
cum lex noſtra ſit novitatis inductiva cum certis
modificationibus & modis , omne diſpoſitum in
ea cenſetur pro forma ſubſtantiali diſpoſitum ,
ſecundum Dec. *conſ. 612. num. 2.* relatum per
Tell. *in 2. par. l. 3. Tauri , num. 16.* & omnis
qualitas à lege requiſita cenſetur de forma † ſub- 21
ſtantiali , ſecundum Avenda. *13. num. 14 in*
fine & per Rebuf. *in pragm. ſancti. in princ. pagin.*
153. in antiquis , ſi ergo pro forma ſubſtantiali
requiritur id quod lex noſtra diſponit , non ſuf-
ficit nomen hæredis per æquipollens † demonſ- 22
trari , ſed forma ipſa ſervanda eſt , ſecundum
Seguram , *in l. unum ex familia. §. ſed ſi fundum,*
num. 14 de lega. 2. & Rebuf. *ubi ſupra*, & Boeri.
deciſi. 1. num. 44. communis ſecundum Anton.
Gomez, *tom. 1. variarum c. 2. num. 7.* imo &
ſi tunc in minimo deficiat , nihil fit , ſecundum
Addition. Seguræ *ubi ſupra , num. 9.* & Boeri. *ubi*
ſupra , num. 40. & ideo ex iis ſatis redditur
doctrina relata per ipſummet Antoni. Gomez ,
in d. nu. 7. in fine aſſerentis , in caſu noſtræ legis
ſufficere quod per æquipollens adimpleatur for-
ma ejus , & ſic ſufficere per certum & determi-
natum modum † hæredem demonſtrare , quaſi 23
tunc exactè forma ſervetur , prout dixit Covar.
in d. cap. cum tibi num 5. de teſtam. & veram
teſtatur hanc Antonii Gomez doctrinam. Telli.
hic num. 3. & in effectu ſequitur Matienzo , *hic*
in gloſ. 7. ubi alios allegat idem tenentes , &
licet non ſit ſine dubio hæc doctrina Antonii
Gomez , tenenda erit in practica data omni cer-
titudine ex parte defuncti volentis talem hære-
dem nominandum , de quo non ſit dubium ſe
ſenſiſſe , ut & Peraltam optimè , *in prælecti. ru-*
brica. ff. de hæred. inſt. num. 73. cum pluribus ſe-
quent. & 179. & *in n. 76.* limitatur. Sed an fa-
cultatem hanc teſtandi poſſit maritus uxori ſuæ
committere , & dicendum eſt quòd ſic † cum 24
Ant. Gomez *hic nu. 6.* perdet tamen eam ſi lu-
xurioſe † vivat , ſecundum Aviles , *in proœmio* 25
capi. prætorum. n.44. fol.7. & Ciſuen. *hic num. 4.*
ad quem ſe remittit Tellius , *hic in finalibus*
verbis.

Ibi , *Y en quanto a las otras coſas.* Intellige in
principio legis repetitas , non vero de aliis rebus
extraneis , nam licet in principio omnes has res
cum inſtitutione hæredis inculcaverit lex noſtra
fuit ad effectum , ut virtute commiſſionis gene-
ralis commiſſarius nullam dictarum rerum facere
poſſit , ſed ſpecialis commiſſio requiratur, quoad

inſtitutionem vero hæredis ultra ſpecialem commiſſionem per defunctum dandam : inſuper etiam requiritur quod defunctus nominet nomine proprio illum, quem defunctus vult fieri hæredem per commiſſarium, itaque ut reſolutivè intentum noſtræ legis percipias, dic quod in principio lex noſtra apponit regulam generalem, ſcilicet, quod virtute commiſſionis ſimplicis & generalis ad teſtandum per defunctum aliquem data, commiſſarius ipſe non poſſit hæredem in bonis ipſius defuncti inſtituere neque meliorationem tertii & quinti, neque exhæredationem deſcendentis ipſius defuncti, neque ſubſtituere illis ullo modo, niſi ſecundum quod legiſlator inquit, *in verſic. Salvo ſi el que.* Defunctus ſpecialem ad hoc commiſſionem præſtiterit, quam commiſſionem, inquit lex noſtra in verſic. *En eſta manera*, debere teſtatorem præſtare in hunc modum, ad hæredem conſtituendum debet in tali commiſſione nominari ille, quem commiſſarius tenetur hæredem inſtituere, ad cæteras vero res in principio legis declaratas, ſignando ad quid præbet commiſſionem, & hic eſt planus noſtræ legis intellectus, & clariſsima lex eſt & nihil difficultatis habet, voluit enim in inſtitutionem hæredis, ut in re in qua majus periculum verſatur ſpecialius provideret, quam in aliis, ut & in hac lege diximus Neque obſtat gloſ. *l. ſi quis ſervo. C. de fur.* quam Tellius *hic* inculcando legis noſtræ mentem pro ſua opinione allegat,
26 quoniam illa gloſ. † procedit niſi aliud ex legis diſpoſitione appareat, nam tunc illud ſervandum eſt.

Ibi, *Pueda hazer lo que eſpecialmente*, dum tamen non ſit ſignare res in quibus tertium & quintum meliorationis habeat melioratus, quia hoc committi non poteſt, ſecundum textum *in leg. 19. Tauri quæ eſt 3. tit. 6. infra iſto lib.* prout & *ibi* dixi.

IN LEGEM SEXTAM,

quæ erat 32. Tauri.

Virtute mandati & commiſſionis generalis ad teſtandum, quid poſſit facere commiſſarius, declarat hac lex.

SUMMARIUM.

1 *Executor univerſalis pro diſtribuendis bonis defuncti in pias cauſas loco hæredis habetur. num. 1. & ſic vendere poteſt res hæreditarias, ut ibi, & ampliatur, cum nu. 2. ut id etiam hæreditate non adita poſſit, ubi num. 3. an teneantur requirere hæredes ſi qui ſint, debet tamen in publica ſubhaſtatione & bona fide fieri venditio, & ſervata forma vendendi prius mobilia, & ut n. 4. niſi ut ibi libera licentia vendendi data ſit per teſtatorem, & non eſt vendenda magna res pro minimo pretio, & quomodo tunc agetur, & an requiretur excuſſio, num. 6.*

7 *Hæres ſi præbet nummos ad implendum teſtamentum ceſſat venditio.*

8 *Executor teſtamentarius ſi ſolvit creditoribus primò venientibus an poſſint poſt priores agere hypothecaria.*

9 *Emens à teſtamentario an debeat eſſe ſollicitus ut convertatur in id ad quod venditur.*

10 *Emens ab aliquo tanquam à teſtamentario ſi poſt appareat non eſſe executorem an juvabitur emptor præſcriptione.*

11 *Solutio non eſt facienda teſtamentariis ab emptoribus.*

12 *Executoris officium non tranſit ad ſuos hæredes. d. numer. 11. imo non poteſt alium nominare, neque ſibi committi nominatio & ſubrogatio in quem vellet.*

13 *Committi alii poteſt certa erogatio certæ rei & certo loco facienda per primum commiſſarium.*

14 *Teſtator poteſt in caſu negligentiæ executoris ſui alium ſubſtituere.*

15 *Executor juſſus diſtribuere inter pauperes an poſſit ſibi ipſi capere ſi ſit in ſumma egeſtate & an inter filios.*

16 *Teſtator an poſſit jubere quod ſolvantur debita ſua quæ apparuerint eum debere, & quod de hoc ſtetur ſimplici dicto Titii.*

17 *Executor debens aliquid diſtribuere intra annum, admittatur ad illud diſtribuendum poſt annum, & eligendum pauperes.*

18 *Executor ad maritandas puellas in contumaciam hæredis poteſt petere poſſeſſionem bonorum. Executores in abſentia hæredum poſſunt exequi teſtamentum.*

19 *Executor an poſſit conveniri pro legato ſolvendo, ubi & quid pro debitis ſatisfaciendis.*

20 *Executoribus teſtamentariis an debeatur ſalarium.*

21 *Executor hic an teneatur facere inventarium.*

22 *Executor, cui aliquid in ſecreto commiſit teſtator non tenetur de hoc reddere rationem, & num. 23. quòd non tenetur declarare perſonas in quas teſtator ſibi commiſit expendere niſi ut ibi. Debetque de tali ſecreta commiſſione conſtare, aliter ei non credetur, ut n. 24.*

25 *Commiſſio faciendi teſtamentum poteſt generalibus verbis præberi.*

26 *Teſtator ſi committat bona ſua diſpoſitioni Titii videtur Titium hæredem inſtituere, & quod diſtribuat in pias cauſas.*

27 *Teſtator jubens ſua debita ſolvi etiam tantum naturaliter debita ſolvenda ſunt, ubi quod in præſcriptis. 28.*

29 *Executor univerſalis non poteſt totum quintum conſumere ſi deſcendentes teſtator reliquit.*

30 *Poſſe id dicimur quod honeſte & juſte poſſumus.*

31 *Verba quantumcunque præciſa interpretationem recipiunt & à mente proferentis regulantur.*

32 *Venientes ab inteſtato non tenentur totum quintum pro defuncto expendere.*

33 *Uxori viduæ quæ ſunt illa quæ eis reſtituenda ſunt mortuo marito.*

34 *Lecti quotidiani appellatione quid veniat. Uxor vidua vivens luxurioſè non gaudet quartâ parte ei à jure conceſſâ.*

35 *Quarta hæc pars an hodie danda ſit uxori viduæ pauperi. & n. 36. quòd ſi maritus decedat cum teſtamento.*

37 *Si quis moriatur ſine propinquis aliquibus an tunc uxor ejus ei ſuccedat, vel an in pias cauſas convertentur, vel fiſcus ſuccedet, dicto n. 35.*

IBi. EL TAL COMMISSARIO. Qui quidem cum tantum exonerare conſcientiam defuncti teneatur, ſecundum legem noſtram, loco

co hæredis habebitur, deficientibus venientibus ab inteſtato, quibus reſtans bonorum debitis ſolutis & quinto pro anima expenſo, reſtituatur, ex textu noſtro *hic*, nam in hoc caſu iſte talis commiſſarius in tali caſu executor univerſalis dici poſſet, qui quidem loco hæredis habetur, cum talis dicatur ille, qui nullo inſtituto hærede per defunctum inter pauperes Chriſti, & ſic
1 inter pias cauſas debet bona diſtribuere, † ſecundum Bartol. *in l. alio ff. de aliment. & cib. legat.* & tunc talis univerſalis executor teſtamenti vendere poterit, ſicut hæres, res hæreditarias pro ſatisfaciendo onere ei per legem noſtram injuncto, ſecundum Bartol. *ibidem*, *numero 3.* Covar. *in cap. Joannes numero 6. de teſtamen.* & Anto. Gomez, *tomo 1. cap. 12. num. 10.* & optimè per Tellium, *hic numero 6.* ubi *in verſic. unum deeſt*, optime inquit, quod in caſu noſtro ex lege noſtra jure optimo vendere poteſt, quamvis hæreditas non adeatur, quia nullus hæres inſtitutus eſt, maximè attentâ *lege 1. ſupra iſto titulo, & lib.* ubi nulla hæreditatis aditio requiritur ut legata & contenta in teſtamento valeant & debeantur, & ſic ea attenta vendere poterunt executores teſtamentarii res hæreditarias data ad vendendum per teſtatorem poteſtate pro ſatisfactione teſtamenti, & valebit venditio etiam
2 † hæreditate nondum adita, ſecundum Tellium *hic num. 7.* & *in d. l. 1. ſupra eod.* diximus, & poſt hæc vidi & Matienzo, *l. 14. gloſſ. 1. num. 16. infra iſto titulo* ſic tenentem, neque tenentur ex dictis executores requirere hæredes niſi cum in-
3 digent eorum informatione, vel probatione. † ſecundum gloſſ. *Queda. in l. 4. tit. 10. partita 6.* Matienzo, *ubi ſupra num. 26.* & etiam jure civili attento ſic conſuluit Bald. *Conſilio 380. ſuper eo, in libr. 4.* licet Anton. Gomez *tom. 1. cap. 12. num. 12.* aliud velit, cum Bartol. *in l. alio nu. 16. cum 2. ſequentibus. ff. de aliment. & cib. legat.* debet tamen venditio fieri in publica ſubhaſta-
4 tione & bonâ fide ſervato † ordine, Bart. *d. l. alio nu. 13.* ut priùs mobilia, poſteà jura & actiones, poſt immobilia, ut Tell. *hic numero 6.* niſi libera licentia, ſecundum eum, ſit executo-
5 ribus data † per teſtatorem vendendi quicquid voluerint, tunc etiam quamvis ordo pervertatur valebit venditio, dum tamen bona fide & in publica ſubhaſtatione ſecundum Telli. *dict. num. 6.* & dixi bona fide, quia non eſt vendenda res magni pretii pro minimo : aliter enim nulla eſſet venditio, ſecundum Bartol. *ubi ſupra nu. 14. &* 14. ubi *num. 15.* tractat quomodo tunc agitur
6 † & an erit neceſſaria excuſſio, de quo per Paulum, & Jaſ. & maximè Curtium *in l. ſi pretium. C. de procurator.* & per concivem noſtrum Doctorem Gutierrez *in ſuis allegationibus allegat. 1. num. 3. & 5.* hæres tamen ſi paratus ſit & præbeat nummos ad implendum teſtamentum, ceſſabit
7 venditio bonorum † ſecundum Joan. Dilecti *de arte teſtan. titu. 7. cauſa 10.* Et an ſi executor teſtamentarius ſolvit poſterioribus creditoribus primo venientibus poſſint poſt priores hypothe-
8 caria agere † contra emptores rerum, tradit Tellius *hic numero 9.* & ante eum gloſſ. *Que las in l. 7. titu. 6. partit. 6.* & an emens ab executore teſtamentario rem aliquam defuncti ut ex pretio ſatisfaciat teſtamento, teneatur eſſe diligens ut pecunia illa convertatur in ſolutionem & ſatis-

factionem illius teſtamenti, † tradit late noſter 9
Guterrius, *in d. Allega. 1. per totam.* Et an ſi quis emat ab executore, poſt tamen non appareat an ſit executor, an juvabitur tunc emptor † præſ- 10
criptione longi temporis contra hæredem petentem rem emptam, vide Bald. *in l. 1. n. 2. C. de rebus alien. non ali.* & Barto. *in l. fin. ff. de uſucapio. pro empt.* & gloſſ. *Que da. in l. 4. titu. 10. partita. 6.* Notandum tamen & advertendum eſt per emptores, quòd hæredibus talium executorum ultimarum voluntatum non ſunt ſolutiones faciendæ, quia officium eorum non tranſit ad hæredes vel ſucceſſores, † ſecundum Jaſ. *in l.* 11
cum qui numero fin. fol. 83. ff. de verborum oblig. quia cenſetur electa induſtria perſonæ, ſecundum Aven. *cap. 4. prætor. num. 43. lib. 1.* imò nominatio executoris teſtamentarii, ut quod nominatus, ſi nolit, poſſit ſubrogare in quem velit, nihil valet, † ſecundum Suarez, *in titu. & præ-* 12
lectione, de captatoria voluntate, fol. 96. per totum in antiquis, & Peraltam, *in l. ſi quis Titio num. 24. pag. 193. de legatis 2.* ubi allegat Baldum ſibi contrariantem in hoc, & tandem relinquit cogitandum, & dicit notandum quia importat ad intellectum l. 3. Tauri. Ego tamen non invenio diverſitatem neque contrarietatem in Baldo, eo quod *in d. cap. 1. num. fi.* non loquitur in noſtro ultimo caſu, ſcilicet quando teſtator diſpoſuit ut poſſet alium ſubſtituere, imò potius credo idem dixiſſe quod Joan. And. & Suarez, *ubi ſuprà* ſuſtinendo quod ibidem, adeſt unum, *non*, ſuperfluum, nam ubi dicit ſi hoc non dixit teſtator, abundat illud, *non*, & id manifeſtiſſime colligitur ex ſequentibus, dum dixit, quod ille qui eſt inhabilis non poteſt alium ſubrogare, ſi ergo ita eſt prout eſt, ut difficultatem generaret dubitatio illa Baldi, neceſſario dicendum eſt Baldum *ibi* locutum eſſe etiam in caſu in quo teſtator aliud dixiſſet : ſciebat enim Baldus, indubium eſſe imò certiſſimum etiam executorem habilem ad tale officium ſubſtituere non poſſe, ergo ut *ibidem* aliquid dubitationis adduceret neceſſariò fatendum eſt Baldum *in d. c. 1.* eſſe emendandum dicto modo; & ſic non eſſe ſibi contrarium, neque cenſendum eſt velle aliud. ſi executor eſſet habilis, quia in inhabili majus dubium erat, an ſi teſtator illum nominaret in executorem ſuum cum hac modificatione quod poſſet alium loco ſui nominare, difficilius deciditur quod non poteſt alium nominare, nam ſi ipſe eſt inhabilis alium ab eo nominatum cenſetur teſtatorem nominaſſe, quandoquidem inhabilis ille per ſe non poterat exequi teſtamentum illud, ergo ut alicujus dubitationis ſit illa propoſitio Baldi, *in d. capitul. 1. num. fin.* neceſſario eſt dicendum, ibidem illud, non eſſe ſuperfluum, & ſic non eſſe Baldum ſibi contrarium prout Peralta voluit illum conſiderare. Notandum tamen eſt cum Oldraldo, *conſilio 295.* relato & ſecuto per Domin. *in cap. fin. §. ſanè, numero 10. de teſtamen. in 6.* & *ibi* Additio. ad idem allegat Paulum, *in conſilio 177. in ſecunda impreſſione*, quod quoties certa erogatio certæ rei & certo loco fienda commiſſa eſt, quod tunc poſſet † alii committi. Item & ſecundo 13
poterit teſtator in caſu negligentiæ primi executoris ab eo nominati alium ſubſtituere † qui 14
exequatur, putà ut ſi prior executor intra annum

non exequutus fuerit, tunc Titius ſit executor & exequatur, quia proviſio teſtatoris facit ceſſare proviſionem legis, non tamen poſſet executori executorem ſubſtituere, & ſic non debet dicere teſtator ſubſtituendo executorem executori, ſi primus fuerit negligens, ſed dicat quod ſi intra tempus præfixum à teſtatore non exequatur, exequatur alius nomine talis, tunc enim valebit, ex dictis per Barbat. *in capit. tua nos, columna.* 8. *de teſtamen.* & ſequitur Joannes Dilecti, *de arte teſtandi, titu.* 7. *de tutore & execut. teſtamen. cautela* 6. *numero* 3. & ita debet intelligi gloſſ. *expreſſerit, in d. capit. fin.* §. *ſanè, de teſtamen. in* 6. quæ inquit *ibi* adnotante etiam Franco, quòd teſtator in teſtamento poteſt ſubſtituere executori, & in ejus locum alium deputare. Et an teſtamentarius juſſus diſtribuere bona inter pauperes, poſſit ſibi ipſi capere ſi ſit in ſumma egeſtate,
15 dic quod ſic, niſi teſtator id † expreſſe prohibeat, ſecundum Joan. Dilecti, *in d. tit.* 7. *cautela.* 10. *numero* 4. & Pala. Rub. *in rubrica de dona. inter.* §. 65. *num.* 42. *& num.* 49. inquit quod & poteſt diſtribuere male oblata per teſtatorem inter filios ejuſdem, de hac tamen doctrina Joan. Dilecti, & Pala. Rub. diximus latius & eam declaravimus ut vera eſſet & procedere poſſet, in additione ad *c.* 10. *lib.* 2. Curiæ Piſanæ. Et an valeat relictum hoc, volo ſolvi omnibus debentibus à me aliquid recipere, & de hoc
16 ſtetur ſimplici dicto Titii † fratris mei, vide Barto. *in l. Theopompus, num.* 4. *de dote præl. & in conſilio incipi.*, *quidem habens bona communia.* Et an ſi intra annum debeat aliquid teſtamentarius diſtribuere in pauperes, quos ipſe elegerit, admittatur poſt annum ad illud diſtribuendum,
17 & pauperes eligendum, † tractat Bart. *in l. cum quidam num* 9. *delegat.* 2. ubi inquit, quod ipſe teſtamentarius non verò Epiſcopus poterit eligere, quem ſequitur Abb. *in cap. nos quidem num.* 12. *de teſtamen.* Anto. de Butriu. *in cap.* 2. *de ſupplen. neg. præl.* Ancharranus *conſilio* 412. contrarium tamen tenet Jacob. de Are. Bald. & Imol. *in d. l. cum quidam & Domini. conſilio* 24. & Ancharran. ſibi contrarius, *conſilio.* 387. & hanc cum Bald. dicit communem Covarru. *in d. capit. nos quidem, numero* 7. ubi *in fine* dicit, quod Barto. *ubi ſuprà* loquitur in legatis non piis, ſecùs in piis, ſecundum eundem Bald. *in l. penultima C. de fideicommiſſa. liber.* & Caſtillo *l.* 34. *Tauri numero* 2. *&* 3. & contra Bartol. cum Bald. dicit communem Meneſes, *in d. l. cum quidam numero* 27. *de legatis.* 2. & veriorem contra Barto. dixit. gloſſ. *Obiſpos. l.* 7. *tit.* 10. *part.* 6. ubi reſpondet, *l.* 33. *Tauri*, quæ contraria videbatur: habes tamen unum ſingulare notare, ſcilicet quod executor ad maritandas puel-
18 las in contumaciam hæredis poteſt mitti † in poſſeſſionem bonorum, ſecundum Bald. *in cap. cum veniſſent nu. fin. extra de eo qui mit. in poſſeſſio. cauſa rei ſervan.* Poſſuntque executores ii in abſentia hæredum exequi teſtamentum, ſecundum formam *l.* 11. *tit. de las mandas, lib.* 3. *fori, teſte* Additio. Roderic. Suarez, *in titu. de las herencias, nu. fin. pag.* 460. *in antiquis.* Et an pro legato
19 ſolvendo poſſit executor conveniri †, vide per Anton. Gom. *tom.* 1. *cap.* 12. *num.* 12. & quid pro debitis ſatisfaciendis, vide Fab. *in* §. *ex quo, inſt. de lega.* & quia utrumque membrum, diſcutitur noviſſimè per Matienzo. *in l.* 14. *gloſ.* 1. *num.* 30. *&* 32. *infra iſto tit. & lib.* ipſum referre
ſufficiet. Sed an ſalarium debeatur de jure † aut 20
conſuetudine iis executoribus teſtamentariis, Aven. *cap.* 2. *prætor. nu.* 8. *lib.* 1. inquit quod ſic ex conſuetudine, *ex l.* 30. *tit. fin. lib.* 8. *ordinam.* veteris, ex qua decerpit noviſſimè Baeza. *de decima tutorum cap.* 19. *num.* 21. *& prius in capit.* 2. *num.* 19. quod decima debetur huic teſtamentario pro labore ſuo ſicut tutori, quod quidem non eſt verum, neque lex illa 30. quam pro ſe allegat ſi bene inſpiciatur aliquid probat, neque *ibi* ullum verbum de decima appoſitum erat, imò neque hodie ponitur, prout tranſumptive habetur *in l.* 14. *infra iſto noſtro titulo & libro*, ut *ibi* latiùs conſiderabo, & ideò decima executori huic non debetur, prout male aſſerit Baeza deberi, imò & quod fortius eſt ſi teſtator aliud non diſponit, neque ſalarium ullum debetur, neque vidi concedi teſtamentariis iis, eò quòd officium hoc voluntarium eſt acceptare illud & cum in voluntate conſiſtat, non eſt cur præſtandum ſit ſalarium, niſi alis teſtamentarius eſſet officialis, & talis qui pro implendo teſtamento perderet acquirere ex operibus officii ſui, tunc enim juſtum eſſet, quod aliquid pro ſalario & in recompenſam damni ſolveretur ei. Sed an teſtamentarius teneatur facere inventarium, & red-
dere rationem † & dicendum eſt quod ſic, ut 21
per Paul. Bal. & Doct. *in l. nulli num.* 6. *C. de Epiſcopis & cleric.* & Joann. Jacobi à Canibus, *in tract. de executor. ultim. volunt. ſub* §. *noviſſimum vero*, & Rebuffus, *in l. boves.* §. *intercedere verſic. nono etiam procedit, pag.* 544. *ff. de verb. ſignific.* & probatur *ex l.* 5. *tit.* 10. *partit.* 6. *ibi* adnotante gloſſ. *Faga eſcrivir.* & gloſſ. *Dar cuenta.* & remiſſivè dixi *in l.* 6. *num.* 10. *tit.* 2. *lib.* 1. *ſupra*, idque aliquibus modis limitat Joan. Jacobi à Canibus, *ubi ſupra* fallit etiam in iis, quæ teſtator juſsit ſecreto teſtamentario ut erogaret,
de iis enim nullam † tenetur reddere rationem, 22
ſecundum Ancharranum *conſilio*, 436. *in* 3. *dubio*, & Jaſo *in l. ſi ſic legatum num.* 11. *de lega.* 1. & Bal. *in d. l. nulli*, & Specul. *de inſtru. dict.* §. 14. *num.* 46. & *ibi Additio. in verſic. executor tenetur facere*, & Suarez, *de capturoria voluntate pag.* 98. *in medio, in antiquis*, inquit etiam cum Ancharrano, *ubi ſuprà* quod non tenetur declarare per-
ſonas in quas teſtator ſibi commiſit † expendere, 23
niſi diſtributio eſſet fraudulenta, putà quia res expendendæ reperiuntur penes ipſum teſtamentarium, nam tunc reddet rationem, ſecundum eundem Ancharr. *conſil.* 45. *in fine*, aliter enim creditur ei dicenti ſe bene expendiſſe, ſecundum Salyc. relatum, & ſecutum per gloſſ. *Dar cuenta. in dict. l.* 5. *tit.* 10. *partita* 6. & Joann. Jacobi, *ubi ſuprà.* §. *final. numero* 10. quicquid velit Domini. *in cap. ſtatutum.* §. *aſſeſſor omnum.* 5. *verſic. in fin. gloſſ. & in verſic. nam ex his, de reſcriptis in* 6. Debet tamen teſtator declarare in teſtamento vel teſtibus probari declaraſſe, quod ſecreto illud commiſit ſuo teſtamentario, vel conſcientiæ ejus, aliter enim non cre-
detur teſtamentario † dicenti ſibi à teſtatore ſic 24
commiſſum, ſecundum Felin. *in c. cum in jure, n.* 4. *de offic. del.*

Ibi. *Si no tan ſolamente.* Hic eſt text. expreſſus probans, quod quamvis verbis generalibus fiat commiſſio

25 commiſſio teſtamentum faciendi † alicui tertio, valet & tenet talis commiſſio, & cenſetur ſibi commiſſum ut diſponat ſecundùm ordinem, & formam noſtri text. in correctionem opinionis Bart. & aliorum relatorum per Covar. *in ca. cum tibi num.* 10. *de teſtam.* dicentium quod per liberam voluntatem non poteſt committi teſtamenti factio, contra quam doctrinam videtur text. expreſſus *hic*, per quem ita tenere videtur Covar. *ubi ſuprà* & gloſſ. *alvedrio, in l.* 11. *tit.* 3. *partita.* 6. *col.* 3. *verſic. quarto limita*, & refert Tellius *hic num.* 1. Sed bene conſiderando nulla ex noſtro text. inducitur correctio, quia cum text. *hic* taxet & ponat formam diſponendi de bonis defuncti, quoties generaliter committitur poteſtas faciendi teſtamentum, non poteſt dici committi in liberam voluntatem, quoniam libera voluntas ea eſſet, ſi cum is, cui committitur poſſet adhibitum diſponere, ex l. tamen noſtra non poteſt ad libitum diſponi, ſed omnino forma noſtræ legis eſt ſervanda, ergo non inducitur in præſenti correctio aliqua dictæ opinionis Bartoli jure communi fundatæ, quæ loquitur quoties libera voluntas committitur nulla præfixa forma diſponendi per legem aut teſtatorem. Poſſet tamen tentari, etiam hodie poſſe procedere Bartoli doctrinam, quoties teſtator committeret alicui teſtamenti factionem generaliter, & quod non teneretur ſervare formam noſtræ legis ſed quod ad libitum poſſet de bonis diſponere non ſervata forma noſtræ legis & ea non obſtante, tunc enim commiſſio hæc non valeret, ex dicta Bart. doctrina, & quia defunctus aliquis non poteſt facere quin leges in ſuo teſtamento locum habeant, imò adhuc tunc debet diſpoſitio noſtræ legis ſervari, ſi tamen teſtator committeret bona
26 ſua diſpoſitioni Titii videtur † Titium hæredem inſtituere, ut diſtribuat illa in pias cauſas, prout communem teſtatur Covar. *ubi ſuprà* relatus per Villalobos, *in ærario mille com. opinio. littera T. num.* 80. dicens legem noſtram loqui in caſu in quo defunctus commiſit alteri, ut teſtaretur pro eo, ſed ſi ipſe defunctus teſtatur & jubeat ſupradicto modo bona ſua diſpoſitioni Titii remanere, tunc procedit illa communis.

Ibi. *Sus deudas.* Etiam naturaliter debita, *ſecundum Telli. hic num.* 5. nam & ſi tantum teſtator jubeat executoribus ſui teſtamenti, ut debita perſolvant, mandatum hoc & ad debita tantum
27 naturaliter † debita porrigitur & pertinet, ex Tellio, *hic* & Caſtillo, *hic* & Meneſio, *in l. & ſi inutiliter num.* 8. *C. de fideicommiſſ.* & poſt hæc vidi Matienzo, *hic in gloſſ.* 1. ſic referentem, u-
28 bi & quid in debitis † præſcriptis, & *numero* 3. declarat ipſe Matienzo, has doctrinas, & Dida. Perez *l.* 4. *tit.* 2. *lib.* 5. *or. gloſ.* 2. *q.* 12.

Ibi, *De la quinta parte.* Intellige cum defunctus hic hæredes tranſverſales reliquit, non verò ſi filios, vel deſcendentes, vel aſcendentes, qui quidem ſunt neceſſarii hæredes, tunc enim commiſſarius executorque voluntatis defuncti relictus ſecundum terminos noſtræ legis, non poterit
29 totum quintum conſumere † ſi defunctus deſcendentes legitimos & naturales reliquit, vel totum tertium bonorum ſi tantum aſcendentes legitimos & naturales reliquit, ſed tantum poterit commiſſarius hic ſolvere debita, & exonerare defuncti conſcientiam, & pro anima ſecundum qualitatem defuncti diſponere, neque poterit tunc totum quintum aut tertium reſpective ſecundum dicta conſumere, & quod ſic loquatur & intelligenda ſit lex noſtra patet, nam ſecundum legem præcedentem commiſſarius non poteſt in quinto, vel in tertio meliorare, neque filios exhæredare, neque alia ibidem contenta facere, ſed tenetur formam mandati ſervare ad unguem, in mandato tamen non continetur, quod poſſit totum quintum conſumere cum deſcendentes defunctus reliquit, neque tertium cum aſcendentes, neque eſt lex id permittens, igitur vera eſt dicta declaratio ad legem noſtram, imò ſi bene inſpiciatur *l.* 10. *infra iſto titulo, & lib.* expreſſe vult hæc commiſſarium facere non poſſe in dictis caſibus, ut patet ibi. *Los quales en caſo que no ſean hijos.* Ergo ſi filii ſunt, ceſſat conſumptio totius quinti, *ex hac l.* 10. neque obſtat ſi dicatur hanc l. 10. loqui quoties commiſſarius nihil declaravit, & mortuus eſt nulla declaratione facta, nam nulla congrua differentiæ ratio conſtitui poteſt, declaret nec nè commiſſarius hic, ut advertit Tellius *in l.* 37 *Tauri n.* 1. ergo in utroque caſu idem dicere debemus, item & hoc deducitur ex lege noſtra, *ibi*, dum dicit, *Parientes.* Sed propinqui dicuntur proprie tranſverſales, alii enim deſcendentes, vel aſcendentes vocantur, ergo non ſine myſterio lex noſtra per verbum *Parientes*, tantum locuta eſt, nam ſi de deſcendentibus aut aſcendentibus loqui vellet, ſciret utique prout *in dict. l.* 36. *Tauri, quæ eſt* 10. *infra eod.* locutus eſt legiſlator, & ſic veriſſimum reputo intellectum Tellii, *hic, & in l.* 36. *Tauri num.* 4. *& in l.* 37. *num.* 1. *in fine*, & voluit ante eum Ciſuentes *in l.* 38. *Tauri*, & tetigit Anton. Gomez *in d. l.* 37. *n.* 1. licet ipſe *ibi* poſt diſcedat ab eo, prout diſceſſit Matienzo *in d. l.* 10. *in gloſ.* 4. *num.* 5 *infra eod.* & iterum *in l.* 11. *in gloſ.* 2. & Velaſquez, *l.* 32. *Tauri. num.* 11. nullam rationem differentiæ conſtituentes inter caſum illarum legum, & noſtræ legis, & quia ſi aliud diceremus contra intellectum Tellii, abſurdum grave reſultare poſſet, prout in facti contingentia vidi, nam quædam mulier ruſtica dives tamen bonorum dotalium in articulo mortis reliquit commiſſarium quendam, qui teſtaretur ſecundum terminos noſtræ legis, & reliquit unum filium legitimum, & quintum bonorum ſuorum erat maximi valoris, interrogo nunc quando ruſtica hæc, neque anteceſſores ejus voluerunt expendi ita magnam quantitatem pro anima ſua, præſertim in muliere non ſolita negotiari, negotiationibus implicata, & quæ ſecundum conſuetudinem ſimilium ruſticarum mulierum non eſſet expenſura pro ſe, ſi teſtaretur dimidiam partem quinti, neque tertiam quinti partem, ergo abſurdum eſſet, commiſſarium totum quintum expendere cum filiam ruſticam hæc reliquerit, & ſecundum ſuam qualitatem diſponi voluerit per commiſſarium, poſſet tamen opinio Anton. Gomez procedere in perſona nobili & negotiationibus involuta, in qua pro exoneratione conſcientiæ videbatur neceſſarium totum quintum expendi, ſecus vero aliàs in aliâ ubi ratio hæc non daretur, & hoc colligitur ex noſtra lege, ibi. *Pueda deſcargar los cargos de conſciencia del teſtador.* Sed quomodò hoc fiet, inquit lex noſtra: *Pagando ſus deudas y cargos de ſervicio, y otras deudas ſemejantes, y mandar diſtribuyr por el anima la quinta parte de ſus*

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

ſus bienes que pagadas ſus deudas montare. Pondera
enim dictionem illam, *Pueda ;* Quæ non liberam
voluntatem denotat, ſed potentiam regulatam re-
cta ratione, id enim dicitur poſſe, quod honeſte,
30 de jure vel commode † quis poteſt, ex text. *in clem.*
ſepe, de verb. ſignifi. c. cum tentamur, de prabend. cap.
niſi cum, de renun. 12. q 2. faciat. 12. q. 2. & ſi illi, cap.
ſi ea 25. q. 2. Gerard. *ſingul.* 87. Et ſic quæ facta læ-
dunt pietatem, exiſtimationem & verecundiam
noſtram, vel contra bonos mores non poſſumus.
l. filius. ff. de cond. inſtit. Rebuf. optimè *in l. nepos*
Proculo, in principio verſi. colligere multa, ff. de ver-
borum ſignifi. pag. 666. cum 2. ſequentibus, & cum
in potentia commiſſarii lex noſtra relinquat
exonerare conſcientiam defuncti ex dicta quin-
ta parte bonorum reſtantium debitis ſolutis, non
ſubjicitur ejus neceſſitati ut totum quintum con-
ſumat in hoc, & cum neceſſitati non ſubjiciatur,
debet hanc potentiam commiſſarius regulare
conſiderando qualitatem perſonæ defuncti &
vitam ejus, & conſuetudinem regionis & con-
ditionem & genus, ut iis attentis plus vel minus
diſtribuat non excedendo à dicta quinta parte,
nam & etiam verba quantumcunque præciſa
31 interpretationem congruam † recipiunt, & à
mente proferentis regulantur ſecundum Jaſ. *in*
l. 1. col. 4. de legat. 1. ubi inquit quod verba legis
quantumcunque univerſalia & præciſa recipiunt
limitationem, & interpretationem congruam,
gloſ. in l. ſtipulatus ſum damo. verbo ſtipulatus, & ibi
notatur, de verb. oblig. Pariſ. *conſ. 3. n. 61. vol.* 3. Dec.
conſ. 356. Roland. alia allegando. *in conſ. 61. n. 54.*
cum 3. ſequentibus vol. 2. verbaque quæ poſſunt
ſapere liberam voluntatem, & arbitrium ſimul
boni viri, demonſtrare potius viri boni arbitrium,
notavit Barto. *in l. cum filius. §. fin. de leg. 2.* Alex.
conſil. 58. num. 2. vol 3. Menochi. *de arbit. judi.*
lib. 1. quæſt. 6. num. 15. cum ſequentibus, & ſic quo-
ties pro exoneratione conſcientiæ non eſt ne-
ceſſe totum quintum conſumere, putà quia at-
tenta qualitate defuncti & bona ejus vita & re-
gionis conſuetudine, & inſpectis filiis & deſcen-
dentibus ſuperſtitibus non eſt expendendum
quintum totum, & malefaceret commiſſarius il-
lud totum expendens, ad boni namque viri arbi-
trium debet reduci *ex dictis*, illud verbum. *Pue-*
da. Et ſic poteſt jure optimo defendi id procede-
re etiamſi non deſcendentes, vel aſcendentes
defunctus relinqueret, ſed tranſverſales ab inte-
ſtato ſucceſſuros, & præſertim ſi eos vel alium
quemlibet extraneum nominaret hæredem, &
ad manifeſte ex dictis, & ex verbis limitati-
vis noſtræ legis deducitur ponderatis dicto mo-
do, & veriſſimum credo & multum attenden-
dum per tales commiſſarios, item quia venien-
tes ab inteſtato non tenentur de jure totum quin-
32 tum † pro defuncto, cui ſuccedunt, expendere,
ſed ſecundum qualitatem defuncti, ut per Ca-
ſtillo, *in l. 36. Tauri numero* 2. neque *l. 11. infra*
eod. id inficiatur, ibi enim non diſponitur quod
totum quintum ſit expendendum quoties teſta-
tor nominato hærede dedit mandatum commiſ-
ſario ut perficeret teſtamentum, ſed quod tunc
non poſſit talis commiſſarius ultra quintum ex-
pendere, intra quintum tamen poteſt, & totum
quintum inſpecta qualitate perſonæ defuncti &
vita ejus, & regionis conſuetudine, ut dictum eſt,
& in caſus contingentia ut dixi, vide ſic ſenti-
tum per magnum advocatum hujus provinciæ
relictum per ruſticam illam in commiſſarium ad
perficiendum ſuum teſtamentum, qui quidem
advocatus conſumpſit totum quintum, & poſt in
ſuo teſtamento juſſit filiis illius ruſticæ mulieris
reſtitui totum id quod diſpoſuerat de bonis de-
functi in quinto illo ultra exonerationem con-
ſcientiæ dictæ defunctæ & pro animæ ſatisfactio-
ne ſecundum defunctæ qualitatem, & licet non
declaravit qua ex cauſa, nullam aliam potui con-
ſiderare niſi iſtam & ex verbis ſui teſtamenti ſic
clare dabatur intelligi, quæ notanda ſunt quia
ſingularia & nova *ad l. noſtram & l. 10. & 11. in-*
fra eod. quæ fuerunt. 36. & 37. Tauri.

Ibi, *Lo que ſegun las leyes*, & quæ ſint hæc, quæ
ſecundum leges ſunt uxori ſoluto matrimonio
reſtituenda per hæredes viri retulit Caſtillo, *hic*
in fin. verbis, ſcilicet, dos, & arræ ſi promiſſæ † fue- 33
runt, & dimidia multiplicatorum, & lectum quo-
tidianum, & quarta pars bonorum mariti in ca-
ſu in quo uxor ipſa etiam aliis reſtitutis pauper
adhuc remaneat, quod & tradidit noviſſime,
Gomezius Leon, *in centuria informationum juris,*
loco 8. & Queſada, *in quæſtionibus ſuis, quæſt.* 25. u-
bi *in fine*, inquit lectum † hoc debere eſſe conve- 34
niens ſtatui viduali, & *in c. 28.* declarat, quid ve-
niat appellatione hujus lecti, & an veſtes nuptia-
les ei dandæ ſint, & veſtes itidem lugubres *alibi*
dixi. & Queſada, *dict. quæſt. 25.* tractat; ideo non
repeto, eſt tamen notandum, quod mulier hæc
ſi luxurioſe vivat, non gaudebit dicta quarta † 35
parte, neque beneficio legis eam ei conceden-
tis, ſecundum Aviles, *in proœmio capit. præt. fol. 7.*
num. 44. Sed nonne ſi maritus ſine conſangui-
neis decedat, omnia bona quæ reliquit ſunt uxo-
ris ſuæ, & ipſa eſt tunc ejus hæres *ex l. 6. tit.* 13.
part. 4. ergo & hic erunt omnia. Doctores verò
tantum quartam ei aſſignant ergo male, aut dicta
lex partitæ correcta eſt per noſtram, ideò lex no-
ſtra intelligi debet ad hoc ut tantum quartam ha-
beat mulier non verò omnia bona, quoties defun-
ctus hic conſanguineos reliquit, ut loquitur in
verſ. *Y el remaniente ſe parta*, & tunc verba ſequen-
tia, *Lo que ſegun las leyes*, ad dictam quartam refe-
rantur, quoad verſiculum vero, *Y ſi parientes tales*
no tuviere, quoties defunctus conſanguineos non
reliquit, verba illa, *Lo que ſegun las leyes*, referantur
ad omnia mariti bona, reddendo ſingula ſingulis,
& ſic lex noſtra non contrariatur legibus anti-
quis, ſed potius diſponit id quod antiquæ diſpo-
ſuerunt, cum ad illa ſe referat, vel procedat lex
noſtra quoties defunctus deceſſit commiſſario
ad teſtandum relicto: nam tunc quarta tantum
dabitur mulieri, ſive adſint conſanguinei ſive non,
ſecus verò ſi deceſſit nullo relicto commiſſario
neque facto teſtamento, quoniam tunc omnia
bona dabuntur uxori deficientibus conſangui-
neis, placet tamen magis primus intellectus, de
quo & aliqua dicemus latius *in l. pen. tit. 8. infra iſto*
lib. Item & ex iis noſtræ legis verbis, notari poteſt
quartam hanc dandam uxori inopi etiamſi ma-
ritus † cum teſtamento decedat, prout & erat 36
communis opin. teſte Rolan. Valle, *conſil. 72. n. 59.*
& 60. vol. 1. & Craſſo, *recep. ſenten. verbo, hære-*
ditas, in princ. n. 23. ad fin.

Ibi, *Por cauſas pias*, ex iis verbis aliqui volue-
runt dicere correcta eſſe jura civilia & regia di-
ſponentia deficientibus conſanguineis defuncti
fiſcum

fiſcum ſuccedere, imò quod ex lege noſtra fiſcus
37 non ſuccedat etiam ſi conſanguinei deficiant, † ſed
quod in pias cauſas convertantur bona defuncti,
ſed quia correctiones vitandæ ſunt, ideò dicen-
dum eſt legem noſtram loqui quoties defunctus
commiſit alicui teſtamenti factionem genera-
lem, tunc enim fiſcus non ſuccedit, quia teſtatus
defunctus deceſſit, ceſſante tamen hac commiſ-
ſione & defuncto ab inteſtato decedente dicta
jura in ſuo remanent robore, ſecundum Anton.
Gom. *n. 3.* Caſtillo. 11. *hic*, & Villalobos, *in anti-*
nomia juris civilis & regii littera, B. n. 10. & Telli.
hic num. 4. ubi in verſic. ulterius ſatisfacit cuidam
objectioni, & hæc eſt veritas.

IN LEGEM SEPTIMAM

quæ erat 33. Tauri.

Intra quantum tempus tenetur commiſſarius diſpo-
nere & per quod tempus duret ejus mandatum, ut
valeat id quod diſpoſuerit, declarat lex noſtra.

SUMMARIUM.

1 *Facultas meliorandi alicui data ex forma l. 5. ſup.*
eod. finitur lapſo tempore noſtri text. & num.
2. an poſſit concedens eam prorogare.

3 *Commiſſarius an poſſit variare in electione perſo-*
narum. cap. tua nos de teſtam. & ſimilia an cor-
rigantur per text. noſtrum. num. 4.

5 *Annus executoribus teſtamentorum à quo tempo-*
re currat. & n. 8. an ſcientia requiratur ut cur-
rat & num. 11. an impedito, & ibi an mora pur-
getur.

6 *Peccat teſtamentarius potens implere teſtamentum*
& non implens; ubi idem ſi cauſa vendendi res
majori pretio non adimpleat.

7 *Caſus teſtamentariorum quorundam non implen-*
tium teſtamenta.

9 *Teſtamentarius poteſt compellere hæredem, aliàs*
curator detur hæreditati.

10 *Aditio hæreditatis an requiratur ut executor exe-*
quatur.

11 *Minor commiſſarius non reſtituitur adverſus lap-*
ſum temporis noſtri text.

IBi, *O mandas*, ex iis verbis determinatur
quæſtio per nos propoſita *in l. 5. ſupra iſto*
tit. in gloſſ. Mejora, in fine, num ſcilicet facul-
tas meliorandi alicui data ex forma illius l. 5. lap-
ſu hujus temporis noſtri text. finiatur, & con-
1 cludendum † eſt quod ſic, ut & tenet Pelaez, *in*
tract. de majorat. & melio. 1. part. quæſt. 48. *num*
1. cum ſequentibus, ubi *numero 9. & 10.* tractat an
2 poſſit defunctus prorogare terminum noſtræ †
legis commiſſario huic, & *numero* 47. an poſſit
3 commiſſarius variare in electione perſonæ †
meliorandæ, & alia *ibid. & in quæſt. 49. ſequente*
proſequitur ipſe Pelaez, ad noſtram. l. adapta-
bilia, quæ per ipſum videri poſſunt, nè tranſcri-
bamus ejus dicta & ut finem huic prolixo titul.
4. imponamus.

Ibi, *De quatro meſes.* quamvis ex iis verbis
Anton. Gomez, *hic num. 1.* voluerit aſſerere ab-
breviari jam terminum text. *in cap. tua nos, de te-*
4 *ſtam.* † *& Authen. hic amplius. cap. de fideicomm.*
& l. 6. titul. 10. part. 6. concedentium executo-
ri teſtamentario ſpatium unius anni ad imple-
mentum teſtamenti, ut ſcilicet, jam ex text. no-
ſtro tempus noſtri tex. ad dictum implementum
ſit ſervandum, & ſic quod in hoc dicta jura cor-
rigantur, vel ſaltem reſtringantur, tamen ut opti-
mè perpendit hîc Caſtillo, *ante numerum primum*,
non corrigit neque coarctat text. noſter jura illa,
quoniam tex. noſter tantum loquitur & proce-
dit, quotieſcumque non tantum executio teſta-
menti alicui committitur, ſed etiam confectio
ejuſdem teſtamenti principaliter committitur,
tunc enim tempus noſtri text. eſt attendendum
quoad implementum contentorum in eo, ſed
quando teſtator condidit teſtamentum & in eo
nominavit executorem talis teſtamenti, tunc di-
cta jura in ſuo permanent robore, ſi nullum a-
liud tempus in tali teſtamento ſignavit, nam ſi
ſignaſſet, illud eſſet attendendum, ut per Caſtillo,
ubi ſup. & Telli. *hic n. 2. per dictam l. 6. tit. 10. par.*
6. & Covar. optimè per concluſiones declarantem
in dict. cap. nos quidem numer. 1. cum ſequentibus
aliquibus. Et à quo tempore currat annus ille, † & 5
an requiratur monitio judicis tradit *ibidem* Co-
var. *num. 2. & gloſſ. facta. in ead. l. 6. & in l. 8. gloſ.*
1. eod. titul. 10. & part. 6. & noviſſimè Meneſes,
in d. Authen. hoc ampliùs *num. 14 cum 2. ſequenti-*
bus, & melius Telli. *hic num. 1. verſicul. ſed nunc*,
& iterùm *in l. 38. Tauri ; num. 2.* ubi concludit,
quod ut executio devolvatur ad Epiſcopum, vel
ad alium executorem propter negligentiam primi
nulla requiritur monitio, ſed ſufficit tranſcurſus
anni à die ſcientiæ ipſius executoris numerandi,
verumtamen ut executor perdat legatum propter
non impletum teſtamentum benè requiritur mo-
nitio, prout & tradit gloſ. 1. *l. 8. tit. 10. part. 6. &*
videtur mihi verum, ſed ſi talis executor ſit minor
vel Eccleſia, tunc reſtituitur adverſus negligen-
tiam hanc ut hæreditate, vel legato in teſtamen-
to illo facto non privetur, ſecundum gloſſ. pen. *in*
d. l. 8. Si tamen Epiſcopus bis monuerit talem
executorem teſtamentarium ut impleat teſtamen-
tum, & noluerit, tunc etiam ſi annus nondum ſit
lapſus, poterit Epiſcopus illud exequi, & perdet
talis executor poteſtatem illud exequendi am-
plius, ſecundum Covar. *ubi ſup. n. 5.* & Meneſ. *ubi*
ſup. n 9. & gloſſ. 1. d. l. 8. ſcire enim debent ii exe-
cutores teſtamentarii, quod annus iſte non da-
tur eis, ut per totum anni diſcurſum poſſint dif-
ferre implementum teſtamenti, ſed tantum ad hoc,
quod ſi non potuerint, gaudeant ſpatio dicti an-
ni, & hoc eſt quod voluit dicta l. 6. *tit. 10. part. 6.* ſi
bene inſpiciatur, aliter enim peccat executor te-
ſtamentarius, qui cum poteſt implere voluntatem
defuncti, illam non implet, † ſecundum Florenti. 6
in 4. parte ſuæ ſummæ Theolog. tit. 14. §. 6. col. 1. in
principio, imo ſi cauſa vendendi res teſtatoris ma-
jori pretio differat executionem, peccaret iti-
dem mortaliter, ſecundum Pal. Rub. *in rubrica.*
§. 65. incip. limitabis tertio, num. 19. & 20. fol. 42. in
magnis, ubi narrat caſum notandum de quodam
teſtamentario differente executionem, & alios
duos caſus refert † Rebuf. *in 1. tomo. tit. de ſenten.* 7
proviſ. in præfati. num. 86. & 87. ubi à *num.* 69.
plura de iis teſtamentariis dicit, & ideo jure opti-
mo privabatur hæreditate, vel legato, vel ſala-
rio, *ſecundum l. 14. infra iſto tit. & Authen. hoc*
lib. teſtamentarius differens executionem *ex text.*
in d. Auth. hoc amplius. Sed numrequiratur ſcien-
tia

8 tia † teſtamentarii ut annus hic labatur, & videtur quod non, ex text. *hic*, contrarium tamen eſt tenendum, imò quod executori huic teſtamentario annus iſte currat à die ſcientiæ, ſecundum gl. *in d.l.6. verbo. Faſta un año, & in l.8. gloſ.1. tit.10. pa.6.* & Covar. *in d.cap.nos quidem, n.3.* & Meneſi. *in dict. Authen. hoc amplius, num.*16 imò & *ſecundum eos* additio hæreditatis requiritur ut currat, & ſic quod à die mortis teſtatoris & ſcientiæ aditæque hæreditatis, unde fit ſecundum eos, quod poſſit executor hic compellere hæredem ut adeat intra certum tempus, aliter enim
9 detur curator hæreditati, † ut ſic teſtamentum impleatur, ex quo dicit dicta gloſſ. *Faſta*, relata & ſecuta per Telli. *in leg.32. Tauri, numero* 8. *& in præſenti. num.1. in fine*, quod cum hodie *ex l.1. ſup. iſto tit.* ut valeant contenta in teſtamento, & ſic datio executoris, non requiritur jam aditio hæreditatis, & ut executor talis poſſit
10 † vendere ex bonis hæreditariis an implendum teſtamentum, de quo dixi *in eadem l.1.* neque obſtat ſupradictis lex noſtra minorem anni terminum conſtituens, & ignoranti currere ſtatuens, quoniam loquitur in alio differente caſu, prout *ſupra* diximus, ſcilicet, quoties & executio teſtamenti & conditio & ordinatio ejus committitur alicui, tunc enim talis commiſſarius relictus aliquo ex modis in duabus legibus præcedentibus declaratis, tenetur mandatum implere intra terminos noſtri tex. & ignoranti cur-
11 runt, imò & impedito, † nam quod majus impedimentum, quam ignorantia, & hæc non prodeſt, igitur neque aliud impedimentum proderit, nam propter unum quodque tale, & illud magis, adeò ut neque mora tunc purgari poſſit, ſecundum Anton. Gom. *hic num.*2. & Caſtillo. *n.2.* & Covar. *in d.c. nos quidem, n.7.* contra Bart. *in l.cum quiddam de l.2.* contra tenentem & malè, quem *ſupra lege proximà* dixi communiter reprobari maximè cum tex. hic lapſis ejus terminis hunc commiſſarium ita inhabilem reddat ac ſi nunquam ei commiſſio per defunctum eſſet data, imò neque tranſmittet hic commiſſarius facultatem declarandi hæredibus ſuis, ex text. *in l.idem Pomponius & ibi gloſſ.ff.de rei vendi.* allegatum ad hoc per Anton. Gom. *de delict. cap.8. n.3. verſic. quinto facit*, & dixi *in l.31. Tauri.quæ eſt 5.ſupr.eodem in gloſ. ſalvo ſi*, & probatur *ex l.10.infra iſto tit*, ibi, *Por que murio*, neque huic noſtræ declarationi obſtabit l. 12. *infra eod.* ibi, *Fueren requeridos*, quaſi ſcientia requiratur, nam lex illa loquitur & procedit quoad privandum executorem & commiſſarium hunc ab officio, vel à legato ei relicto, quoad lapſum tamen temporis non requiritur monitio in terminis noſtri text. qui ſic loquitur, ut teſtatur Tellius, *in ea.l.12. num.2.* & voluit Meneſius, *in dict. Authent. hoc amplius, num.16. in fine. Cod. de fideicommiſſ.* &
12 Matien. *in ead.l.12. gloſſ.1.* neque reſtituetur † minor commiſſarius adverſus lapſum hujus temporis, ut dixi ex Anton. Gom. *hic ſub l.33. Tauri, n. fin.* & Matienzo, *hic in gloſ.5. in fine.*

Ibi, *Pero lo que el teſtador*, intelligerem iſtam l. dum dicit, determinadamente, quoties aliqua res per defunctum mandatur hæredi nominando rem hanc expreſſe & ſpecifice & certitudinaliter, non vero ſi alternative, ſcilicet, quamvis ex duabus elegerit, nam tunc ſervabitur diſpoſitio l.25. *tit.9. partit 6.* licet gloſſ. *ibi* verbo, *Deſ año*, aliter *in fine* intelligat.

Ibi, *Que ſea avido*, ſcilicet quantum ad eſſentiam, nam eſſentia mutari non poteſt, ſed ſecundum quod teſtator juſſit fieri, eſt faciendum, executio tamen ejus tunc Epiſcopo competet, qui eſt legitimus executor teſtamentorum executore negligente, ita declarat gloſſ. *obiſpos, in l.7. titul.10. partit.6.* qui Epiſcopus eſſentiam & formam à teſtatore datam ſervare tenetur, ſecundum gloſſ. *ibi*, & Bald. *in l. ſi puellam*, & *ibi* additio. *C. ſi mancip.ita fuer.ali.* quem allegat Grammati. *deciſ. 103. num.11.*

IN LEGEM OCTAVAM,

quæ erat 34. Tauri.

Commiſſarius ad teſtamentum faciendum non poteſt revocare teſtamentum anteà per committentem factum, niſi id ei ſpecialiter commiſſum ſit.

SUMMARIUM.

IBi, *Salvo ſi el teſtador*, hìc colligitur rationem decidendi ad text. noſtrum aſſignatam per Anton. Gomez. hic eſſe efficacem, & litteræ accommodatiorem, & quia eadem ſolemnitas, quæ requiritur in actu agendo, requiritur & in illo deſtruendo, ſed ad agendum pro alio teſtamentum requiritur commiſſio, ergo & ad factum deſtruendum, & eſt melior ratio meo videri, quam illa per Tellium *hic numero* 1. aſſignata.

IN LEGEM NONAM,

quæ erat 35. Tauri.

IBi, *No pueda revocar*, dic quod idem erit in electione jam facta & in omni alio actu per commiſſarium facto, ut licet videre per Pelaez, *de majora. & melio.1. part. queſt.48. numero 45.* & *num.46.* alia dicit in propoſitum, *& in numero 55.* hæc limitat & declarat.

IN LEGEM UNDECIMAM,

37. Tauri.

IBi, *Salvo*, hìc colligitur clare text. hunc loqui quoties defunctus non relinquit deſcendentes: nam ſi eos reliquiſſet non poſſet teſtator jubere ultra quintum diſtribui, *ut diximus late l. 6. ſupr. eod. numero 28. cum ſequentibus pluribus.*

IN LEGEM DUODECIMAM,

quæ erat 38. Tauri.

Diſcordia orta inter duos aut plures commiſſarios quid eſt agendum diſponit lex noſtra.

SUMMARIUM.

1 *Diſcordantibus teſtamentariis non in ſolidum conſtitutis factum à majori eorum parte valebit,*
2 *Factum à majori parte valebit in concernentibus officium extrajudiciale.*

3 *Sortis*

3 *Sortis judicio non eſt locus niſi in caſibus à jure expreſſis, & ibi aliqui enumerantur caſus, & ibi num.4. quod in fratribus bona hereditaria dividentibus, & quod judicio ſortis quoties locus eſt ſuper queſtione facti, non verò juris erit.*

IBi, *requeridos*, prout enim *in hoc titulo* diximus ad privandum commiſſarium vel executorem teſtamentarium poteſtate exequendi vel legato monitio requiritur, *ut in Authen. hoc amplius l. de fideic. & l.8. tit.10. pag.6.* non verò quoad ut currat tempus, prout *in lege 7. iſtius tit.* diximus, quæ hic non eſt neceſſe repetere.

Ibi, *Que de por entero al otro*, prout ex text. *in cap. religioſus §. ſanè, de teſtamen. in 6.* deciditur, & *ibi* Doct. maximè Fran. *col.2. & ibi in princ. illius* §. hoc ampliat etiam ſi ille, qui mortuus eſt vel alio modo impeditus exequi acceptaverit officium, nam non ſunt propter hoc voluntates defunctorum differendæ, nè exequantur, ſed alii potius executores id efficient.

Ibi, *La mayor parte*, & hoc quando omnibus eſt eadem inſimul data poteſtas, non vero unicuique in ſolidum, tunc enim eis diſcordantibus factum
1 à majori parte † eorum valebit, ex text *hic*, decidente in hoc varietates opinionum Doct. relatas, per Specul. & ejus Additio. *in tit. de inſtr. edi. §. nunc verò aliqua. n. 50.* & per Francum, *in d.cap. religioſus. §. ſane col.2. de teſtament. in 6.* & per Bald. *in l. nulli n.17.* & *ibi* Additio. *C. de Epiſcopis & cleri.* per text. tamen noſtrum hæc deciſa ſunt, ut valeat major pars eorum, nam, ut inquit Abb. *in c. cum in veteri. n.10. in fine, de electi.* relatus & ſecutus per Felin. *in cap.cum omnes num.17. in princip. de conſtitut.* valet factum à majori parte in iis,
2 quæ officium extrajudiciale † concernunt, & tradit ultra Docto. hic Didac. Perez. *l. 4. titulo ſecundo, queſt 16. pagin. 141. libr. 5. ordinament.*

Ibi, *Echen ſuertes*, ex hac ſpeciali ſortium diſpoſitione colligitur ex text. *hic* generalis regula, ſcilicet, quod judicio ſortis non eſt locus niſi in ca-
3 ſibus à jure expreſſis, † idque ſic colligo ex text. noſtro, nam ſi Regula generalis eſſet quod judicio ſortis generaliter eſſet locus, non eſſet neceſſarium per particularem diſpoſitionem providere, quod in caſu noſtræ legis ad judicium ſortis deveniretur, & cum ſpecialiter lex noſtra id provideat, manifeſtè colligitur eſſe regulam in contrarium, ſcilicet quod judicio ſortis non eſt locus niſi in caſibus à jure expreſſis, ſimilique modo & ſatis ſubtiliter hanc regulam colligit Peralta, *in l.ſi quis ſervum §.ſi inter duos, num.12. de lega.2. ex gloſſ.in cap. fin. de ſortileg.* quantumvis ad regulam contrarium eam allegaverint Felin. Lanzel. & Alex. per ipſum Peraltam allegati, contra quos jure optimo tenet *ibi* Peralta, præſertim cùm ex text. noſtro dicta regula approbetur, & ſic de caſibus in jure expreſſis ubi eſt locus judicio ſortis, erit iſte noſtræ legis unus, adeò ut ſimiles caſus non admitterem niſi expreſſi in jure reperiantur, ut dixi *in l.2. titul.1. lib.2. recopila.in caſu* 113. Alium caſum reperies *in l.2. C. quando, & quibus quarta pars deb. lib.10.* ubi additio. Bart. *num.5.* ponit, an ſit peccatum ſortes mittere, & tradit Bonifacius, *de maleficiis, ſub tit. de ſortilegiis, pagina 389. colum.2. in principio, in parvis.* Et an fratres agentes de hæreditatis divi-
4 ſione ſortiri debeant † nec nè, eſt ſatis dubia quæſtio, prout patet ex Jaſ. *in § quadam, num.64. cum* *ſequentibus inſtit. de actioni.* Et advertendum quod quoties eſt locus judicio ſortis, eſt ſuper quæſtione facti, non verò ſuper quæſtione juris, ſecundum Additio. Abb. *in capitul. in noſtra, numero 4. littera C. de teſtibus*, ubi Additio. plura allegat circa hæc.

IN LEGEM DECIMAM QUARTAM,

quæ erat lex Fori.

Habens penes ſe aliquod teſtamentum tenetur illud intra menſem coram judice loci publicare ſub noſtri text. pæna.

SUMMARIUM.

1 *Teſtamentum coram teſtibus tantum factum publicandum eſt, & quomodo?*
2 *Teſtamentarius celans teſtamentum perdit legatum dum tamen doloſe celet, & ſententia condemnetur in gloſſ. 3. in principio, vel ſaltem præceſſerit monitio, ut ibi, limita, num.4. 5. 6. & 7.*
3 *Monitio requiritur, ubi ex culpa in non faciendo pæna incurrenda eſt. & num. 4. reſtituitur tum ſi minor eſt adverſus hanc negligentiam.*
7 *Teſtamentario pro executione teſtamenti nec decima ſolvatur.*

IBi, *Mueſtrelo*, Montalvus *hic* intelligit legem noſtram procedere, quoties tale teſtamentum eſt factum coram privata perſona, ſecus ſi coram publica, ut tabellione publico, eò quòd ſi coram publica perſona ſit, non eſt neceſſe illud comprobare dictis teſtium *ibidem* intereſſentium, ſed ſatis remanet comprobatum ſigno talis publicæ perſonæ, quod ſecus ſi coram privata perſona ſit factum, nam tunc dictis teſtium eſt comprobandum, & hac de cauſa Montalvus, legem noſtram ſic declarat, cujus declaratio mihi non applaudet, nam lex noſtra generaliter loquitur & ſic in omni teſtamento nuncupatio eſt intelligenda, ſive ſit factum coram publica, ſive coram privata perſona, lex enim noſtra ſolum providere voluit executioni teſtamentorum & ne voluntates defunctorum differantur adimpleri, & teſtamenta celentur, prout in gloſſ. *pierda*, iterùm dicemus, quidquid etiam velit Matienzo, *hic gloſſ.2.* dicere cum Montalvo eo non relato, qui quidem Matienzo in gloſſ. fin. dubius & incertus ab hoc voluit recedere, & quicquid velit Didacus Perez, *l. 4. titulo 2. lib. 5. ordina.* intelligere quod non procedat in teſtamento coram privata perſona facto.

Ibi, *Pierdalo*, intellige ſi doloſe & cum malitia occultetur teſtamentum, ſecundum Montal. *hic* & Didacum Perez, *ſub l.4. tit.2. libr.5. ordin. gloſſ.* 2. ad incurrendam noſtri text. pœnam, deficiente tamen dolo & malitia, deficiet & noſtri text. pœna, neque erit neceſſe publicari teſtamentum nuncupativum coram tabellione publico & numerario factum, ad effectum ut valeat & fidem faciat, ſecundum gloſſ. *de vend. l. 3. titulo 2. partit. 6.* factum tamen coram privata perſona quamvis non publicetur, ſi deficit dolus non incurritur noſtri text. pœna, licet ut teſtamentum tale fidem faciat, debet coram judice publicari † 1
& ejus mandato manu publici tabellionis in pu-

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

blicam formam redigi examinatis teſtibus *ibidem* deſcriptis & confectioni talis privati teſtamenti præſentibus, ſecundum gloſſ. *illam deven. in dict. l.* 3. & iterum *in l.4. eod. tit.2. & partit.6. & gloſ.* 2. *in fine, in l.1. titulo* 1. *partita* 6 & Anton Gom. *l.3. Tauri. num.*17. & debent tunc citari ii quorum intererat teſtamentum illud non fuiſſe factum, ut probatur *ex l. fin. infra iſto tit. & lib.* & tradit gloſſ. *in d. l.4.* ubi & quærit an præſumetur citationem hanc factam eſſe, ſi poſt aliquod tempus appareat publicatio talis teſtamenti: Item intellige teſtamentarium perdere legatum ſi celaverit teſtamentum, dum tamen prius de hoc proferatur ſententia,
2 † prout in ſimili caſu inquit gloſſ. *per ſuyeio in l. 8. tit.* 10 *part.* 6. vel ſaltem præceſſerit monitio, ſecundum gloſſ. 1. *in ead. l.* 8 & Telli. *l.* 38. *Tauri. num.* 2. & Didacum Perez *in dict. glo.* 2. & quia quoties ex culpa in non faciendo commiſſa eſt incurrenda pœna requiritur monitio,
3 † ſecundum Innocen. *in cap. extirpandæ §. qui vero, col. fin. de preben.* quem ſequitur & exornat Alex. *in l. ſi ita ſtipulatus, la magna, n.* 3. *&* 4. *ff. de verbor. obligat.* idem Alex. *in l. ſi mora. ff. ſolut. mat.* Felin *in cap. ſin autem col.* 2. *de reſcript.* Sylveſt *verbo pœna, quæſt.* 13. communis ſecundum Ripam, *in d. l. ſi ita ſtipulatus num.* 3. & Deci. *conſ.* 57. *num.* 5. Anton. Gom. *tom.* 3. *cap.* 9. *num.* 9. *per totum*, ubi intelligunt eam aliquibus modis, habes tamen notare quod ſi talis commiſſarius ſit minor, reſtituetur adverſus talem
4 negligentiam ut hæreditate † non privetur, ſi ex negligentia ſola incurreretur pœna noſtri text. prout in ſimili inquit gloſſ. *pen. in d. l.* 8. *tit.* 10. *par.* 6 ubi idem in Eccleſia & hoſpitali dicit eo quod in minore non præſumitur dolus, ex gloſ. *& commun. in l. ubi exigitur ff. de edendo*, conſtito tamen de dolo non reſtituetur. Item intellige quod perdit relictum in teſtamento, niſi id quod relinquitur, relinquatur filio executori aut deſcendenti alii pro legitima, nam tunc illud non
5 † perdet ex dictis per Meneſium, *in Auth. hoc amplius num.* 17. *C. de fideicom.* & probatur ex text. *in d. l.* 8 *tit.* 10. *part.* 6. ubi notat gloſſ. fi. ubi & optime inquit, quod ſi pater melioret unum filium in tertio & quinto, & eum relinquat executorem teſtamentarium, licet perdat quintum ob non adimpletum teſtamentum, non
6 tamen † perdet tertium, quod quidem tertium reſpectu aliorum filiorum dicitur legitima: & poſt hæc vidi Didac. Per *in d. gloſ.* 2. ſic tenentem. Inſuper nota, quod ſi teſtator in hoc caſu, vel ſimili providit de pœna, non habebit locum pœna noſtri text. ſi pœna à teſtatore impoſita ſoluta ſit, ſecundum Bald. relatum per gloſſ. magnam, *colum.* 2. *in medio*, *in l.* 3. *titulo decimo*, *partita ſexta*.

Ibi, *Pague el daño*, lex fori in meo Codice dicebat, *Pague el diezmo de la mitad*, & *in lege ordinamenti, quæ ſolebat eſſe l.* 14 *titul.* 2. *lib.* 5. *ordinam.* jubebatur, quod ſi nihil tali teſtamentario in teſtamento legaretur, in pœnam non publicati teſtamenti ſolveret decimam ejus, quod in teſtamento continebatur. Ex quibus verbis & præſertim ex verbis *dictæ l. fori.* adnotavit Baeza, *de decima tutorum cap.* 2. *num.* 19. & latiùs *cap.* 19. *numero* 20. *cum aliquibus ante & poſt*, quod teſtamentario executori pro labore in adimplendo
teſtamento decima erat † ſolvenda, quæ quidem 7
doctrina ſemper mihi falſiſſima viſa fuit, idque tam experientia, quæ eſt rerum magiſtra & in practica communi uſitata, quam ex verbis dictarum legum colligitur, leges enim illæ non jubebant ſolvi decimam teſtamentario, ſed tantum quod ipſe teſtamentarius in pœnam negligentiæ adhibitæ in non demonſtrando teſtamentum coram judice intra terminum earum ſolveret decimam contentorum in teſtamento quoties nihil in eodem teſtamento ei relictum erat, unde ergo colligi poteſt ex dictis verbis aſſumptum Baezæ, præſertim cum nulla lex ſit in qua dicta doctrina fundari poſſet: Item quia cum officium teſtamentarii ſit voluntarium à principio, poteſt enim teſtamentarius ſi vult, illud non acceptare, quænam injuria ei fit, ſi non ſolvatur ei dicta decima, neque aliud ſalarium, maximè cum id munus ob Dei amorem potius & ex charitate, quam virtute præmii ſit, eſſetque anſa & occaſio ſi aliud diceretur defraudandi defunctorum animas à ſacrificiorum ab eis relictorum implemento, cum neceſſario hac de cauſa quantum pro animabus expendendum eſſet minus, & legitimæ etiam filiorum annihilarentur, & ideò hac de cauſa uſque nunc nondum reperi in noſtra recopilatione tranſcriptam fuiſſe *l.* 31 *tit. fin. libr. octavo ordinam.* jubentem teſtamentario ſolvendum eſſe ſalarium conſuetum, quam legem ad hoc allegabat Avendan. *cap.* 2. *præt. numer.* 8. *libr.* 1. ubi dicit quod de jure non debetur ſalarium, ſed quod ſi eſt aliquid conſuetum ſolvi, illud ſolvatur, prout & notavit ipſemet Baeza, *dict. capitul.* 19. *numero* 17. allegando pro hoc l. 5. *titul.* 10. *partit.* 6. quæ expreſſè probat nullum ſalarium eſſe dandum executori teſtamentario, eademque de cauſa ut novis opinionibus occaſio non præberetur, in lege noſtra non apponuntur illa verba, *Pague el diezmo*, ſed tantum, *Pague el daño*, data tamen aliqua juſta cauſa, puta quia teſtamentarius eſt officialis, vel alius, qui in ſuis agitandis & conſervandis rebus debet eſſe intentus, & propter adimplementum teſtamenti, non ita intendit ſuis ſicut antea, tunc utique aliquod ſalarium in remuneratione damni provenientis in officio vel in patrimonio ſuo eſſet aſſignandum per judicem, modicum tamen, ut & alii ad ſimilia allicerentur implenda & acceptanda miniſteria, præſertim ſi eſſet cujuſdam hominis diutius decedentis abſque deſcendentibus, vel aſcendentibus, ut Prælati cujuſdam, aut alterius Eccleſiaſticæ dignitatis cum amplo patrimonio decedentis, vel magnatis ſecularis.

IN LEGEM FIN. 15. IN ORDINE.

Clericus heres laici tenetur teſtamentum publicare coram judice laico.

SUMMARIUM.

1 *Validam eſſe legem noſtram mentionem facientem de clericis.*
2 *Clericus venditor an poſſit declamare forum emptoris, quem defendit.*
3 *Clericus mercator an poſſit coram Conſulibus conveniri.*
4 *Clericus depoſitarius ex juſſu judicis ſecularis an per ipſum ſecularem poſſit compelli reddere depoſitum.*
5 *Clerico an per ſecularem poſſit provideri de curatore.*
6 *Clericus heres laici an poſſit conveniri coram ſeculari pro hereditate vel pro debito teſtatoris.*
7 *Clericus heres laici coram ſeculari inſinuare teſtamentum compelli poteſt, ubi declaratur.*
8 *Clericus an citari poſſit per ſecularem ſi ſua putaverit intereſſe.*
9 *Inventarium de bonis clerici inſtituentis laicum heredem coram ſeculari eſt faciendum.*

IBi, *Mandamos*, & ibi, *Al clerigo*, Ejus verbis colligitur legem hanc fieri potuiſſe, nam quoties lex civilis expreſſe de clericis mentionem facit, eos ligat, ſi juſta lex eſt, prout hæc, & canonibus non inimica, canones enim in conſervatione & adimplemento teſtamentorum & publicatione eorum, in qua grandis pars implementi conſiſtit, maximam vim faciunt, & ut omnibus pateant & non celentur, prout patent & manifeſta fiunt, ſi coram judice ſeculari publicentur, ac inſinuentur, & ſic ab ipſis canonibus tacitè, videtur talis lex recepta, ut *in c.* 1. *de jura cal. &* *c.* 1. *de novi ope. nun.* prout hiſce de cauſis legem
1 noſtram † validam eſſe teſtatur Minch. *de ſucce. creat.* §. 26. *nu.* 59. ubi alia multa infert ad alias leges regias, & Cov. *in pra. c.* 8. Et an clericus
2 venditor poſſit declinare forum † emptoris, quem defendit, vide Thom. Grammat. *deciſ. Neapol.* 21. & Boer. *deciſ.* 69. *num.* 27. & Anton. Gom. *To.* 2. *c.* 2. *n.* 39. *col.* 8. *in princ.* & eſt expreſſa *l.* 57. *in fin. tit.* 6. *part.* 1. Et an ſi clericus mercator ſit, poſſit coram Conſulibus conveniri
3 † vide Venuenutum, *in tract. de mercatura.* 3. *p. n.* 9. *Ant.* 90. Et an ſi depoſitum fiat penes clericum juſſu ſecularis judicis, poſſit compelli ad reſtituendum depoſitum per ipſum ſecularem ju-
4 dicem, † tradit latè Mex. *in Pragm. taxæ panis conc.* 5. *nu.* 53. & Tiraq. *de retract. Linagiel.* §. 4. *glo.* 7. *n.* 9. *&* 10. & Did. Per. *l.* 1. *tit.* 10. *col.* 1142. *lib.* 5. *Ord.* & Petrum Coſtal. *l. ſi quis affirmaverit ff. de dolo.* & Maran. *in pract. p.* 4. *diſt.* 11. *n.* 37. Et quid ſi clericus agit contra laicum coram judice ſeculari, & petitur per laicum illum quod clerico illi, quia minor eſt, detur curator, poteritnè judex ille ſecularis †
5 provideri tali clerico curatorem, vide Deciſionem antiquam Rotæ, 14. *de judiciis*, & conſilium Pauli Ca. relatum per Pelaez *de major.* 1. *p. quæſt.* 58. *n.* 64. & Maran. *in pract.* 4. *p.* 11. *diſt. nu.* 13. *&* 39. Sed an ſi clericus inſtituatur hæres à laico, poterit conveniri coram judice ſeculari
6 pro re à ſuo teſtatore tertio alicui debita † & de jure civili non conveniebatur niſi coram judice Eccleſiaſtico, ſecundum Bartol. *in l. heres abſent. in princip. ff. de jud.* nunquam enim clerici fuerunt de juriſdictione laicorum, ut dixi *in primo libro primi Tomi noſtræ Recopilationis*, & quia poſtquam clericus acceptavit hæreditatem, jam eſt effectum proprium patrimonium, & ſic coram ſuo judice eſt conveniendus, quod verum intelligebant DD. niſi inſtantia eſſet incœpta cum teſtatore laico coram ſeculari, nam tunc coram eo eſt proſequenda cum ſuo hærede etiam clerico, prout firmant Imol. & communiter Docto. *in l. ſi cum hominem*, per tex. *ibi. ff. de fidejuſ.* Ang. Paul. & Docto. *in l. heres abſens. ff. de jud.* quamvis Barba. *in capit. quia. V. de judi. colum.* 8. invitus accedat huic opinioni, & Cagnolus *in l.* 2. *num.* 175. *Cod. de pact. int. & emp. vend.* & Benedict. plures referens, *in capit. Rainunt. verb. & uxorem in* 2. *num.* 124. *de teſtam.* Boer. *deciſ.* 66. *numero* 32. & hìc noviſſimè reperi relatum profitentem communem Rogeri. de Mata, *in l.* 1. *num.* 61. *ff. de jud.* cum tamen nondum vidi, & Anto. relatus per Avend. *num.* 33. *infra allegando.* Et hæc opinio videtur approbata *per d. l.* 57. *tit* 6. *partit.* 1. ſecundum veram litteram, ibi, *Alguno ha demanda contra aquel lego*, ergo jam erat cum laico illo incœpta, prout *ibi*, inquit, gloſ. *Demanda*, & Cov. *in pract. cap.* 8. *nu.* 2. 3. *&* 4. de quo & per Villalo. *in Ærario. mille comm. opinio. littera C. nu.* 101. *cum ſequentibus aliquibus*, & iterùm in *Antinomia littera C. num.* 40. *&* 41. & Suar. *l. poſt rem.* 1. *ampli. legis regiæ n.* 4. *in fin. pag.* 278. & Avend. *cap.* 1. *præt. nu.* 33. *lib.* 1. & Olan. *in concordia Antinomiarum littera C. n.* 26. *cum ſequentibus aliquibus*, quamvis ab hac ſententia diſcedant Docto. communiter, ſicuti exiſtimant Ant. & Abb. *in d. c. quia V.* & *ibi* Fel. *colum.* 3. & Deci. *col. fi.* & ab hac non eſſe recedendum exiſtimant Lancelo. Deci. & Jacobi. *in d. l. heres abſens*, *in princ.* & hanc communiorem & veritati magis favere affirmat Cagno. *ubi ſupra, num.* 186. & Maran. *in pract. in* 5. *part. in princ. n.* 13. *pag.* 265. & Jaſ *in Auth. quas actiones num.* 36. *Cod. de ſacroſ. Eccleſ.* & Avend. *ubi ſupr.* qua de cauſa Covar. *ubi ſupra* concludit in hac dubietate maxima, præcipuè cum non ſit major ratio ſit cœptum vel non negotium cum defuncto, Principem eſſe conſulendum, *de quo & per Minch. de ſucceſſ.* §. 22. *numero* 72. & gauderem videre deciſam aliquam ſimilem litem in aliqua ex regiis Cancellariis.

Ibi, *De enſeñar*, Clericus enim conveniri poteſt ante judicem ſecularem ad inſinuandum
teſtamentum † ſecundum Bald. *in l. teſtamenta.* 7
col. 2. *Cod. de teſtam.* relatum & ſequutum per Paul. & Alexand. *in l. ſi conſtante* §. *fin. ff. ſolut. mat.* Felin. *in c. Eccleſia.* 5. Med. *de conſtit.* Sali. *in l. conſulta. D. de teſtam.* & ante eos Bar. *in l. ſolent. n.* 4. *ff. de aliment. & cib. leg.* Covar. *in pract. c.* 8. *n.* 1. & voluit. gloſ. *in cap. ſi heres, de teſtam.* quod tamen intelligit Covar. *ibi num.* 5. *fol.* 52. *in antiquis*, quoties teſtator, qui clericum hæredem reliquit, erat laicus, & minimè compertum eſt teſtaſſe ad pias cauſas, quaſi ſecus ſi teſtator laicus eſſet & ad pias teſtaſſet cauſas, quia tunc ante Eccleſiaſticum poteſt fieri, ſecundum Cov. *d. cap. ſi heredes n.* 5. & faciunt dicta per Maran. *in diſput.* 8. *n.* 50. & rationem aſſignat Matien. *hic glo.* 3. *nu.* 2. eò quòd hæc citatio non eſt ſimplex & abſoluta, ſed potius conditionalis ſi ſe velit opponere clericus talis, & ſua
putaverit intereſſe, † & dicitur potius citatus 8
ad voluntatem explicandam, quam ad cauſam, quod fieri poteſt, ut per Marant. *in pract.* 4. *part. diſtinct.* 11. *numero* 36. *pagin.* 221. nam & inventarium de bonis defuncti clerici laicum inſ-
tituentis hæredem eſt faciendum per † ſecula- 9
rem, non vero per Eccleſiaſticum judicem,

ſecundum

ſecundum Guido Papæ *deciſ.* 261. ubi dicit ita fuiſſe judicatum & per Aufedum in Clement. 1. *de offic. ordin. tit. de poteſtat. ſecul. ſuper Eccleſiaſt. perſon.*

Ibi, *A quien el intereſſe compete*, Hoc enim regulare eſt, ut omnis ille cui aliquid intereſt debeat citari, *ex l. de uno quoque ff. de re jud,* & in propoſito tenuit Montalv. *l.* 13. *titul.* 5. *libr.* 3. *Fori,* & gloſ. *l.* 4. *tit.* 2. *part.* 6. ubi quærit an præſumatur citatio facta ſi tempus aliquod poſt publicationem teſtamenti tranſierit, & iis totus iſte titulus ſatis prolixè remanet commentatus & alia quam plura, nè moleſti eſſemus, conſultò omiſimus.

TITULUS

TITULUS QUINTUS

De los lutos y cera que ſe puede traer, y gaſtar por los difuntos.

ET quia poſt teſtamentorum factionem mortemque teſtatorum ipſorum hæredes veſtibus lugubribus veſtiuntur, corpuſque defuncti ſepelitur, in quibus magna ſolebant ſtipendia conſumi & expendi in pompam potius & vanitatem, quàm in animarum defunctorum commodum & utilitatem, ideò ſequitur titulus noſter novam formam, taxam, & modum imponens & coarctans.

IN LEGEM FINALEM.

Pro quibus perſonis & qua forma & ad quod uſque tempus poſſint homines tam maſculi quam fœmina veſtibus lugubribus cooperiri, quæque ſumptus in funere & ſepultura fieri poſſint, declarat lex noſtra.

SUMMARIUM.

1 *Correlativa eodem regulantur jure, maximè ubi eſt eadem ratio, num.* 1.

2 *Luctus & planctus moderati pro defunctis permittuntur.*

3 *Sumptus pro ſacrificiis animarum defunctorum faciendi moderari per legem non poſſunt, ſed tantum reſpicientes corpora.*

4 *Conſuetudine an acquiri poſſit habere ſcamnum in eccleſia ſi non officiatur divinis.*

IBi, *Por padre*, vel pater pro filio, quia correlativi ſunt, & diſpoſitum in uno ex correlativis idem in alio cenſetur diſpoſitum maximè
1 ubi datur eadem & major ratio, † prout in patre circa filium, cum amor facilius deſcendat quam aſcendat, & nullus eſt amor qui vincat paternum, prout noviſſimè in propoſitum tenet Mex. *in Prag. taſſe panis, concluſ.* 2. *num.* 58. *cum ſequentibus aliquibus*, & ſic practicatur, & ſic à contrario idem arguebat Did. Per. *in l.* 7. *tit.* 1. *libro* 1. *Ord. col.* 49. *in princ.*

Ibi, *O hermano*, idem in virilibus, hoc eſt, *Cuñados*, dicendum eſt, puta ſi virilis meus frater meæ uxoris moriatur, poſſum ego luctum, ſecundum formam & per tempus ab hac lege præfixum ſine pœna portare, eſt enim eadem ratio in uno, quæ in alio, & idem gradus conſanguinitatis exiſtens inter fratres, eſt affinitatis inter viriles, hoc eſt *Cuñados*, & ſic idem jus debet eſſe, diſpoſitumque in uxore cenſetur diſpoſitum in marito cum ſint correlativa, & ſic ſicut uxor mea poteſt pro ſuo fratre luctum portare, ſic ego maritus hujus uxoris potero, & ſic iis fundamentis tenet hanc opinionem Mexia *ubi ſupra, d. concl.* 2. *n.* 16. & verum judico tenendum in judicando & conſulendo.

Ibi, *Si no tan ſolamente*, permittitur ergo luctus moderatus, ſicut & fletus & planctus moderatus,
† qui quidem ſunt magis pietatis & miſericordiæ, 2
quam impatientiæ, & ſi non ſunt prohibiti, ex mente Archid. & Card. à Turrecremat, *ubi ſuprà*, & tradit Did. Per. *in l.* 7. *Gloſ.* 1. *tit.* 1. *lib.* 1. *ordin.* & nos diximus *in l. fin. tit.* 1. *lib.* 5. immoderati tamen licitum inepta voluntas teſtatoris vocantur, vel ſuorum hæredum, ſecundum gloſ. *l. Servo alieno.* 116. *§ ineptar. de legat.* 1. & ideò in l. noſtram moderantur.

Ibi, *Mas de doche hachas*, quod juſte moderari potuit cum reſpiciat modificationem ſumptuum circa corpora faciendorum, non verò circa ſacrificia pro animæ ſalute expendenda, hoc enim ultimum per legem aut ſtatutum modificari non poſſet, † ut per Abbat. & doct. *in c. ſit. de* 3
reb. Eccleſ. & per Felin. *in cap. Eccleſia ſancta Maria. n.* 91 *de conſtit. & armil.* Aure. *in ſum. verb. Exequia*, & Did. Per. *in d. l.* 7. gloſ. *Veſtir. tit.* 1. *libro* 1. *ordin.* & Baez. *in Tract. de non meliorand. filiab. cap.* 1. *num.* 12. & gloſ. *La perſona. l.* 12. *tit.* 13. *part.* 3. Sic & apud Romanos fuit lex lata, quæ ſumptum ſepulchrorum diffiniebat, de qua per Ciceronem apud Atticum, *lib.* 12. qua is, qui eum modum ſuperaſſet tanta pecunia, quantam præter modum impendiſſet, mulctabatur. De quo plura optima & ſingularia & quæ longum eſſet tranſcribere refert Petrus Vanderanus, *in Tractat. de Privileg. credit. capit.* 3. *column. quarta cum ſequentibus*, & plures ritus & moras circa ſepulchra & funera mortuorum refert Raphaël Volateranus, *in ſuis Commentariis, lib.* 31. *capit. antepenultim. cum ſecundo & ſeqq.*

Ibi, *Tumba*, ſed an conſuetudine immemoriali poſſit acquiri habere ſcamnum in Eccleſia, dum
tamen non noceat celebrationi divinorum, † vi- 4
de latè per Pariſium, *conſil.* 149. *in præſenti, volum.* 4. relatum & ſequutum per Rebuff, *in Trac-*

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
ALERE FLAMMAM VERITATIS
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS ®

ſecundum Guido Papæ *deciſ.* 261. ubi dicit ita fuiſſe judicatum & per Aufedum in Clement. 1. *de offic. ordin. tit. de poteſtat. ſecul. ſuper Eccleſiaſt. perſon.*

Ibi, *A quien el intereſſe compete*, Hoc enim regulare eſt, ut omnis ille cui aliquid intereſt debeat citari, *ex l. de uno quoque ff. de re jud*, & in propoſito tenuit Montalv. *l.* 13. *titul.* 5. *libr.* 3. *Fori*, & gloſ. *l.* 4. *tit.* 2. *part.* 6. ubi quærit an præſumatur citatio facta ſi tempus aliquod poſt publicationem teſtamenti tranſierit, & iis totus iſte titulus ſatis prolixè remanet commentatus & alia quam plura, nè moleſti eſſemus, conſultò omiſimus.

TITULUS QUINTUS

De los lutos y cera que ſe puede traer, y gaſtar por los difuntos.

ET quia poſt teſtamentorum factionem mortemque teſtatorum ipſorum hæredes veſtibus lugubribus veſtiuntur, corpuſque defuncti ſepelitur, in quibus magna ſolebant ſtipendia conſumi & expendi in pompam potius & vanitatem, quàm in animarum defunctorum commodum & utilitatem, ideò ſequitur titulus noſter novam formam, taxam, & modum imponens & coarctans.

IN LEGEM FINALEM.

Pro quibus perſonis & qua forma & ad quod uſque tempus poſſint homines tam maſculi quam fœmina veſtibus lugubribus cooperiri, quæque ſumptus in funere & ſepultura fieri poſſint, declarat lex noſtra.

SUMMARIUM.

1 *Correlativa eodem regulantur jure, maximè ubi eſt eadem ratio*, num. 1.

2 *Luctus & planctus moderati pro defunctis permittuntur.*

3 *Sumptus pro ſacrificiis animarum defunctorum faciendi moderari per legem non poſſunt, ſed tantum reſpicientes corpora.*

4 *Conſuetudine an acquiri poſſit habere ſcamnum in eccleſia ſi non officiatur divinis.*

IBi, *Por padre*, vel pater pro filio, quia correlativi ſunt, & diſpoſitum in uno ex correlativis idem in alio cenſetur diſpoſitum maximè
1 ubi datur eadem & major ratio, † prout in patre circa filium, cum amor facilius deſcendat quam aſcendat, & nullus eſt amor qui vincat paternum, prout noviſſimè in propoſitum tenet Mex. *in Prag. taſſe panis, concluſ.* 2. *num.* 58. *cum ſequentibus aliquibus*, & ſic practicatur, & ſic à contrario idem arguebat Did. Per. *in l.* 7. *tit.* 1. *libro* 1. *Ord. col.* 49. *in princ.*

Ibi, *O hermano*, idem in virilibus, hoc eſt, *Cuñados*, dicendum eſt, puta ſi virilis meus frater meæ uxoris moriatur, poſſum ego luctum, ſecundum formam & per tempus ab hac lege præfixum ſine pœna portare, eſt enim eadem ratio in uno, quæ in alio, & idem gradus conſanguinitatis exiſtens inter fratres, eſt affinitatis inter viriles, hoc eſt *Cuñados*, & ſic idem jus debet eſſe, diſpoſitumque in uxore cenſetur diſpoſitum in marito cum ſint correlativa, & ſic ſicut uxor mea poteſt pro ſuo fratre luctum portare, ſic ego maritus hujus uxoris potero, & ſic iis fundamentis tenet hanc opinionem Mexia *ubi ſupra, d. concl.* 2. *n.* 16. & verum judico tenendum in judicando & conſulendo.

Ibi, *Si no tan ſolamente*, permittitur ergo luctus moderatus, ſicut & fletus & planctus moderatus,
† qui quidem ſunt magis pietatis & miſericordiæ, 2
quam impatientiæ, & ſi non ſunt prohibiti, ex mente Archid. & Card. à Turrecremat, *ubi ſuprà*, & tradit Did. Per. *in l.* 7. *Gloſ.* 1. *tit.* 1. *lib.* 1. *ordin.* & nos diximus *in l. fin. tit.* 1. *lib.* 5. immoderati tamen licitum inepta voluntas teſtatoris vocantur, vel ſuorum hæredum, ſecundum gloſ. *l. Servo alieno.* 116. *§ ineptas, de legat.* 1. & ideò in l. noſtram moderantur.

Ibi, *Mas de doche hachas*, quod juſte moderari potuit cum reſpiciat modificationem ſumptuum circa corpora faciendorum, non verò circa ſacrificia pro animæ ſalute expendenda, hoc enim ultimum per legem aut ſtatutum modificari non poſſet, † ut per Abbat. & doct. *in c. ſic. de* 3
reb. Eccleſ. & per Felin. *in cap. Eccleſia ſancta Maria. n.* 91 *de conſtit. & armil.* Aure. *in ſum. verb. Exequia*, & Did. Per. *in d. l.* 7. gloſ. *Veſtir. tit.* 1. *libro* 1. *ordin.* & Baez. *in Tract. de non meliorand. filiab. cap.* 1. *num.* 12. & gloſ. *La perſona. l.* 12. *tit.* 13. *part.* 3. Sic & apud Romanos fuit lex lata, quæ ſumptum ſepulchrorum diffiniebat, de qua per Ciceronem apud Atticum, *lib.* 12. qua is, qui eum modum ſuperaſſet tanta pecunia, quantam præter modum impendiſſet, mulctabatur. De quo plura optima & ſingularia & quæ longum eſſet tranſcribere refert Petrus Vanderanus, *in Tractat. de Privileg. credit. capit.* 3. *column. quarta cum ſequentibus*, & plures ritus & moras circa ſepulchra & funera mortuorum refert Raphaël Volateranus, *in ſuis Commentariis, lib.* 31. *capit. antepenultim. cum ſecundo & ſeqq.*

Ibi, *Tumba*, ſed an conſuetudine immemoriali poſſit acquiri habere ſcamnum in Eccleſia, dum tamen non noceat celebrationi divinorum, † vi- 4
de latè per Pariſium, *conſil.* 149. *in præſenti, volum.* 4. relatum & ſequutum per Rebuff. *in Trac-*

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA
DIRECCIÓN GENERAL DE

tat. in quibus cauſis ſecul. cognoſ. poſ. de perſon. eccleſ. num. 35.

Ibi, *En las leys de nueſtros Reynos.* Scilicet *l.* 43. *&* 44. *tit.4.part.1.& l. fin.tit.1. lib. 1. ſuprà*, ubi planctus immoderati fieri prohibentur, moderati tamen permittuntur, dum tamen, ne divina turbentur officia, animalia enim bruta mortem parentum ac filiorum ſentire & legimus & experientia compertum habemus, & ſic nimirum ſi & rationales homines id ſentiant & lugeant, David namque flevit mortem filii Amnon, & Saul Ionatham ejus filium, & alii plures relati per Didac. Perez *in d. l.7.tit. 1. lib. 1. ordinam.* Ex quo Imperator ille ab omnibus commendatus Pius Antoninus, dum gener quidam ſuus, prout refertur in Cæſaris commentariis loquentis de hoc Antonino, lugeret admodum mortem patris ſui, rogarentque ejus amici imperatorem ipſum, ut non permitteret generum ſuum ſic affligi & plangere, inquit ille (ſinite illi & permittite ut aliquantulum ſit homo) quaſi has hominum afflictiones eſſe, non animalium irrationabilium, dum tamen moderatè & non immodicè in iis excedatur, *ut in dict. l. final.* late diximus.

TITULUS SEXTUS

Notabilis & practicabilis. De las mejorias de tercio y quinto.

ET quoniam teſtatore ſepulto tractatur de legatis, & prælegatis, ac meliorationibus à defuncto factis filiis & hæredibus ac deſcendentibus, ideò ſubſequitur poſt præcedentem titulus noſter, de iis meliorationibus ac legatis loquens.

IN LEGEM PRIMAM, quæ erat 17. Tauri.

Qualiter & quando melioratio per parentes facta, vel per aliquem eorum alicui filio in poteſtate patris conſtituto, ſive non, irrevocabilis ſit, declarat lex noſtra. In cujus legis declarationem Doctores hic plura expendunt verba, & confundunt, commiſcentque plura aliena à contextura ejus, quæ longum eſſet referre, ideo ſolum textualia declarabo, & quæ neceſſaria videbuntur pro ejus declaratione. Correctiones autem quæ ex l. noſtra inducuntur relatas videbis per Tellium hic num.1. cum 6. ſequentibus.

SUMMARIUM.

1 *Avus & avia meliorare poſſunt deſcendentes.*
2 *Donare poteſt mater filio in patris poteſtate conſtituto. Et etiam vulgo quæſito, n. 3.*
4 *Prohibitus contrahere, vel vendere cenſetur prohibitus donare.*
5 *Mater an ad donandum filio communi licentia mariti requiratur, & ibi quid ſi dotat filiam. Et n. 6. quid in majoratu faciendo, & ibi dicta declarantur.*
7 *Meliorari poſſunt unus, vel duo aut tres deſcendentes.*
8 *Melioratio tertii vel quinti an valeat De cota hereditatis.*
9 *Melioratio in codicillis fieri poterit.*
10 *Donatio revocabilis eſt regulariter, ſive in teſtamento, ſive in contractu inter vivos fiat; niſi ut ibi.*
11 *Donatio quælibet jam eſt hodie valida inter patrem & filium etiam familias & in poteſtate ſua conſtitutum.*
12 *Teſtator poteſt prævenire ultimum judicium. Et num. 31. an revocabile ſit.*
13 *Donare videtur ante diem reſtituens.*
14 *Inſinuatio non requiritur, ubi donatio ſit à patre in filium.*
15 *Donatio in quintum, an valebit in terminis noſtræ l. ſicut in tertio.*
16 *Donatio in tertio bonorum per patrem filio facta non revocatur per ſupervenientiam liberorum.*
17 *Tertium bonorum reſpectu deſcendentium, non eſt legitima.*
18 *Quintum bonorum, etiamſi per modum irrevocabilem fiat manet revocabilis, quoad id quod eſt animæ neceſſarium. Non vero quoad meliorandum alium in illo quinto, ut num. 19.*
20 *Donatio ſpecialis & ſic melioratio ſpecialiter in una re facta, non revocatur per generalem tertii & quinti meliorationem.*
21 *Donatio hodie filio emancipato facta revocabilis eſt, niſi ut ibi, & n. 22. idem in matre.*
23 *Maritus & uxor ſi ſimul in eodem inſtrumento filium melioraverint, an marito mortuo pro ſua parte revocabit uxor, niſi ut ibi.*
24 *Majoratus per uxorem & maritum factus in una ſcriptura de omnibus bonis quando poſſit, vel non mortuo marito revocari per uxorem. Et numero vigeſimo-quinto, ubi an tenebitur tunc uxor reſtituere fructus perceptos.*
26 *Majoria ſupradicto modo conſtituta per maritum de bonis ſuis & uxoris tanquam de ſuis, ſi revocetur per ipſum maritum, eo quod revocabiliter fuit facta, an bona uxoris penes ipſum maneant.*
27 *Donatione cauſa mortis ſi melioratio & ejus traditio fiat, an revocabitur.*
28 *Legatum poteſt revocari etiam tradita re, declara ut ibi.*
29 *Fructus rei donatæ irrevocabiliter ſi donans percipiat, an eos reſtituere teneatur.*

30 Pater

30 *Pater aut filius ſibi invicem obligati de reſtituendo rem aliquam, non tenentur ſibi invicem cavere de utendo & fruendo arbitrio boni viri. Ubi & quid in poſſeſſoribus majoratus, ubi & an de reſtituenda re.*
31 *Donatio facta per patrem niſi tradatur res donata potius deſtinationem quam donationem fieri. Declarationis optima ad l. cum de bonis. Cod. de donationibus.*
32 *Donationis filio facta tradita poſſeſſione & donatario paciſcente ſe amplius non petiturum, nihil ex augmento percipiet.*
33 *Donatur ſi aliquid heredi titulo donationis, non imputatur in Falcidiam cum ſua declaratione.*
34 *Majoratus, aut vinculi conſtitutor ſi poſſeſſionem tradat, ita ut revocabilia ſint non poteſt poſt bona talis majoratus aut vinculi alienare.*
35 *Duo media quibus poſſeſſio meliorationis tradita cenſetur.*
36 *Poſſeſſio acquiritur per traditionem ſcripturæ donationis. Ubi & an aliarum ſcripturarum, & an coram alio tabellione id fieri ſufficiat, numero 37.*
38 *Inſtrumento publico an ſit facienda donatio.*
39 *Donationes ob cauſam non revocantur.*
40 *Melioratio ut irrevocabilis ſit ex cauſa ſolum onerosa ratione requiritur, quod fiat cum tertio aliquo, ſecùs aliàs, niſi ut ibi.*
41 *Melioratio facta ob matrimonii cauſam matrimonio non ſecuto revocabilem remanere, & vide num.45.*
42 *Donatio remuneratoria, an ſit irrevocabilis. Et ibi an computetur pro melioratione.*
43 *Evictio debetur in donatione remuneratoria.*
44 *Promiſſio obligandi idem operatur quod ipſa obligatio.*
46 *Melioratio & donatio cauſa ſtudii, an revocabilis ſit.*
47 *Neceſſaria pro ſtudio an pater filio præſtare teneatur.*
48 *Acceptatio meliorationis an requiratur, ne revocari poſſit.*
49 *Donatio ac melioratio per ingratitudinem revocatur. Et ibi, an fructus erunt reſtituendi.*

IBi, *El padre o la madre.* Quid in avo & † avia, idem eſſe dicit Pelaez *de Majora. 1. p. quæſtione* 28. *num. fin.*

Ibi, *La madre*, nam & mater poteſt do-
2 nare † filio in patris poteſtate conſtituto, per text. Gloſ. & *ibi* Bald. *in l. ſi conſtante Cod. de donatio. inter vir. & uxor.* & eund. Bald. *in l. filium quem. Co. famil. hercis.* Jaſ. *in l. frater à fratre. col. fin. in fin. ff. de condit. indeb. notat additio marginalis. Deciſio.* 191. *Ca-*
3 *pella Toloſanæ*, adeo ut filio vulgo quæſito † poſſit mater donare, ſecundum Bart. *in l. cum pater. §. mater. ff. de leg.* relatum per Additio. *d. deciſ.* 191. ubi ſe remittit ad dicta *in l. ſi qua illuſtris Cod. ad Orfici. & Inſtit. ead. tit. §. noviſſimè*, ſed nonne vendere, vel aliquem contractum facere ſine licentia mariti *ex l. 5. Tauri poſita, in l. 2. tit. 3. ſup. iſto lib.* prohibetur, ergo & donare, nam prohibitus contrahere, neque
4 donare poteſt, † ſecundum Caſtillo *in ead. l. 55. Tau. n.* 13 ubi & diximus. Item & vendere prohibitus & donare etiam prohibetur, ut per Meneſ. *in l. voluntas n. 7. cum pluribus ſequentib. Cod. de fideicom.* Igitur ut hæc objectio evitetur, præmittendum eſt pro vero, vel matrem hanc dum meliorat inter vivos unum ex deſcendentibus, vel eſſe tunc viduam, prout dixit Caſtillo, *ubi ſup.* vel ſi vidua non erat, vel libera à matrimonio, cum licentia mariti contractum hunc meliorationis feciſſe inter vivos, nam in teſtamento vel alia ultima voluntate ſine licentia mariti id poterat, & ſic lex noſtra per illam 55. Tau. declaratur & jure optimo, una enim lex per aliam eſt declaranda, præſertim ut evitetur correctio. & ſemper lex in caſu & cum requiſitis per leges alias introductis diſponere cenſetur, & ita tenendum eſt quidquid velit diſtinguere Caſtillo, *ubi ſuprà*, prout diximus *in illa l.2. tit. 3. ſupra iſto lib.* in gloſ. *Ni hazer contrato. in* 10. *limitat.* & latiùs *in l.8. tit. 9. gloſ.1. infra eo. lib.* & quamvis *ibidem* tunc aliquantulum placeret illa diſtinctio Caſtilli quam noviſſime ſequitur Alvarado, *in Tract. de conjecturata mente teſtatoris lib.2. capit.1. num.* 27. Nunc tamen mihi placet hæc opinio abſque ulla diſtinctione, ſcilicet, quod dicta licentia requiratur mariti in melioratione per uxorem in contractu inter vivos facienda, ſicut & requiritur in *l.* 28. *tit. 9. infra iſto lib.* quæ erat 55. *Taur.* teſte *ibi* Ant. Gom. *n. 24. in fin.* & ſic ibidem præſumitur ac præſupponitur mariti licentiam adhibendam, eo quod lex illa præponit, quod maritus & uxor ſimul & in eodem contractu dotem promittunt, ut patet ex primis verbis ejus conjunctivè poſitis, & ex verbis, *Y ſi el padre ſolo*, Et ſic licentia præceſſit & præſumitur data, cum ambo in eodem inſtrumento dotant, non enim poſſet mater † dota- 5
re filiam ſine licentia mariti ſicut neque alium contractum facere, ſecundum Baezam *de dote filiarum c.11. n.55. cum pluribus ſequentib.* prout in majo-
ratu † ab uxore faciendo inquit & tenet Molina *de* 6
Primogeniis Hiſpaniæ lib.2. cap.9. n.3. cum ſequentib. aliquib. marito verò recuſante ſine cauſa licentiam dictam præbere, judex cauſa cognita, ſcilicet de libera voluntate mulieris, eam concedere poſſet ex text. *in l.4. tit.3. ſupr. iſto lib.* quæ tamen intelligit Molina, *ubi ſuprà, lib.1. c.12. n.9. cum ſequentibus aliquib.* vera eſſe, quoties uxor talis contractum talem meliorationis vel inſtrumentum ejus irrevocabiliter ordinaret, ſecùs ſi revocabiliter, quoniam tunc ſecundum eum *ibi*, licentia non requiritur, & quod interpretabitur in id in quo valere poterit, & ſic in ultimam voluntatem, ita quod ſi quoad ordinationem habeat ſolemnitates teſtium contractui neceſſarias, regulabitur, ut talis, quod ego intelligerem dum tamen habeat ſolemnitates de jure requiſitas ad validationem talis ultimæ voluntatis, quæ notanda ſunt quia nova in propoſitum noſtræ legis.

Ibi, *Alguno de ſus hijos.* Nam & duos & tres
† poteſt meliorare in tertio & quinto vel in uno- 7
quoque eorum, prout dicam *in l. 19. Taur.* quæ eſt *tertia hujus noſtri tit.* in gloſ. *O hijos.*

Ibi, *En el tercio*, Idem in quinto dicas, vel in utroque inſimul, ut *infrà* dicam *in hac l. ſub verbo, Agora el hijo eſte en poder.*

Ibi, *De ſus bienes.* Sed an de cota hæreditatis † 8
valebit melioratio tertii & quinti, vel legatum quinti, vide Seguram *in l. unum ex familia § ſed ſi fundum n.8. uſque ad 19. de leg.2.* ubi hoc intelligit & declarat.

Ibi, *O en otra*, Et ſic in codicillis poterit fieri 9
melioratio hæc, ſecundum Cov. *in cap. Raynutius §.6. n.4. fol.107. de teſtam.*

Ibi, *O por otro algun contracto entre vivos*, Et ſic

quod

tat. in quibus cauſis ſecul. cognoſ. poſ. de perſon. eccleſ. num. 35.

Ibi, *En las leys de nueſtros Reynos.* Scilicet *l.* 43. *&* 44. *tit.*4.*part.*1.*& l. fin.tit.*1. *lib.* 1. *ſuprà*, ubi planctus immoderati fieri prohibentur, moderati tamen permittuntur, dum tamen, ne divina turbentur officia, animalia enim bruta mortem parentum ac filiorum ſentire & legimus & experientia compertum habemus, & ſic nimirum ſi & rationales homines id ſentiant & lugeant, David namque flevit mortem filii Amnon, & Saul Ionatham ejus filium, & alii plures relati per Didac. Perez *in d. l.* 7.*tit.* 1. *lib.* 1. *ordinam.* Ex quo Imperator ille ab omnibus commendatus Pius Antoninus, dum gener quidam ſuus, prout refertur in Cæſaris commentariis loquentis de hoc Antonino, lugeret admodum mortem patris ſui, rogarentque ejus amici imperatorem ipſum, ut non permitteret generum ſuum ſic affligi & plangere, inquit ille (ſinite illi & permittite ut aliquantulum ſit homo) quaſi has hominum afflictiones eſſe, non animalium irrationabilium, dum tamen moderatè & non immodicè in iis excedatur, *ut in dict. l. final.* late diximus.

TITULUS SEXTUS

Notabilis & practicabilis. De las mejorias de tercio y quinto.

Et quoniam teſtatore ſepulto tractatur de legatis, & prælegatis, ac meliorationibus à defuncto factis filiis & hæredibus ac deſcendentibus, ideò ſubſequitur poſt præcedentem titulus noſter, de iis meliorationibus ac legatis loquens.

IN LEGEM PRIMAM, quæ erat 17. Tauri.

Qualiter & quando melioratio per parentes facta, vel per aliquem eorum alicui filio in poteſtate patris conſtituto, ſive non, irrevocabilis ſit, declarat lex noſtra. In cujus legis declarationem Doctores hic plura expendunt verba, & confundunt, commiſcentque plura aliena à contextura ejus, quæ longum eſſet referre, ideò ſolum textualia declarabo, & quæ neceſſaria videbuntur pro ejus declaratione. Correctiones autem quæ ex l. noſtra inducuntur relatas videbis per Tellium hic num. 1. *cum* 6. *ſequentibus.*

SUMMARIUM.

1 *Avus & avia meliorare poſſunt deſcendentes.*
2 *Donare poteſt mater filio in patris poteſtate conſtituto. Et etiam vulgo quæſito, n.* 3.
4 *Prohibitus contrahere, vel vendere cenſetur prohibitus donare.*
5 *Mater an ad donandum filio communi licentia mariti requiratur, & ibi quid ſi dotat filiam. Et n.* 6. *quid in majoratu faciendo, & ibi dicta declarantur.*
7 *Meliorari poſſunt unus, vel duo aut tres deſcendentes.*
8 *Melioratio tertii vel quinti an valeat De cota hereditatis.*
9 *Melioratio in codicillis fieri poterit.*
10 *Donatio revocabilis eſt regulariter, ſive in teſtamento, ſive in contractu inter vivos fiat; niſi ut ibi.*
11 *Donatio qualibet jam eſt hodie valida inter patrem & filium etiam familias & in poteſtate ſua conſtitutum.*
12 *Teſtator poteſt prævenire ultimum judicium. Et num.* 31. *an revocabile ſit.*
13 *Donare videtur ante diem reſtituens.*
14 *Inſinuatio non requiritur, ubi donatio ſit à patre in filium.*
15 *Donatio in quintum, an valebit in terminis noſtræ l. ſicut in tertio.*
16 *Donatio in tertio bonorum per patrem filio facta non revocatur per ſupervenientiam liberorum.*
17 *Tertium bonorum reſpectu deſcendentium, non eſt legitima.*
18 *Quintum bonorum, etiamſi per modum irrevocabilem fiat manet revocabilis, quoad id quod eſt animæ neceſſarium.*
Non vero quoad meliorandum alium in illo quinto, ut num. 19.
20 *Donatio ſpecialis & ſic melioratio ſpecialiter in una re facta, non revocatur per generalem tertii & quinti meliorationem.*
21 *Donatio hodie filio emancipato facta revocabilis eſt, niſi ut ibi, & n.* 22. *idem in matre.*
23 *Maritus & uxor ſi ſimul in eodem inſtrumento filium melioraverint, an marito mortuo pro ſua parte revocabit uxor, niſi ut ibi.*
24 *Majoratus per uxorem & maritum factus in una ſcriptura de omnibus bonis quando poſſit, vel non mortuo marito revocari per uxorem. Et numero vigeſimo-quinto, ibi an tenebitur tunc uxor reſtituere fructus perceptos.*
26 *Majoria ſupradicto modo conſtituta per maritum de bonis ſuis & uxoris tanquam de ſuis, ſi revocetur per ipſum maritum, eo quod revocabiliter fuit facta, an bona uxoris penes ipſum maneant.*
27 *Donatione cauſa mortis ſi melioratio & ejus traditio fiat, an revocabitur.*
28 *Legatum poteſt revocari etiam tradita re, declara ut ibi.*
29 *Fructus rei donatæ irrevocabiliter ſi donans percipiat, an eos reſtituere teneatur.*

30 Pater

30 *Pater aut filius ſibi invicem obligati de reſtituendo rem aliquam, non tenentur ſibi invicem cavere de utendo & fruendo arbitrio boni viri. Ubi & quid in poſſeſſoribus majoratus, ubi & an de reſtituenda re.*
31 *Donatio facta per patrem niſi tradatur res donata potius deſtinationem quam donationem fieri. Declarationis optima ad l. cum de bonis. Cod. de donationibus.*
32 *Donationis filio facta tradita poſſeſſione & donatario paciſcente ſe amplius non petiturum, nihil ex augmento percipiet.*
33 *Donatur ſi aliquid heredi titulo donationis, non imputatur in Falcidiam cum ſua declaratione.*
34 *Majoratus, aut vinculi conſtitutor ſi poſſeſſionem tradat, ita ut revocabilia ſint non poteſt poſt bona talis majoratus aut vinculi alienare.*
35 *Duo media quibus poſſeſſio meliorationis tradita cenſetur.*
36 *Poſſeſſio acquiritur per traditionem ſcripturæ donationis. Ubi & an aliarum ſcripturarum, & an coram alio tabellione id fieri ſufficiat, numero* 37.
38 *Inſtrumento publico an ſit facienda donatio.*
39 *Donationes ob cauſam non revocantur.*
40 *Melioratio ut irrevocabilis ſit ex cauſa ſolum oneroſa ratione requiritur, quod fiat cum tertio aliquo, ſecùs alias, niſi ut ibi.*
41 *Melioratio facta ob matrimonii cauſam matrimonio non ſecuto revocabilem remanere, & vide num.* 45.
42 *Donatio remuneratoria, an ſit irrevocabilis. Et ibi an computetur pro melioratione.*
43 *Evictio debetur in donatione remuneratoria.*
44 *Promiſſio obligandi idem operatur quod ipſa obligatio.*
46 *Melioratio & donatio cauſa ſtudii, an revocabilis ſit.*
47 *Neceſſaria pro ſtudio an pater filio præſtare teneatur.*
48 *Acceptatio meliorationis an requiratur, ne revocari poſſit.*
49 *Donatio ac melioratio per ingratitudinem revocatur. Et ibi, an fructus erunt reſtituendi.*

IBi, *El padre o la madre.* Quid in avo & † avia,
idem eſſe dicit Pelaez *de Majora.* 1. *p. quæſtione* 28. *num. fin.*
Ibi, *La madre*, nam & mater poteſt do-
2 nare † filio in patris poteſtate conſtituto, per text.
Gloſ. & *ibi* Bald. *in l. ſi conſtante Cod. de donatio. inter
vir & uxor.* & eund. Bald. *in l. filium quem. Co. fa-
mil. herciſ.* Jaſ. *in l. frater à fratre. col. fin. in fin. ff. de
condit. indeb. notat additio marginalis. Deciſio.* 192. *Ca-
3 pella Toloſana*, adeo ut filio vulgo quæſito † poſ-
ſit mater donare, ſecundum Bart. *in l. cum pater.* §.
mater. ff. de leg. relatum per Additio. *d. deciſ.* 191. ubi
ſe remittit ad dicta *in l. ſi qua illuſtris Cod. ad Orifici.
& Inſtit. ead. tit.* §. *noviſſimè*, ſed nonne vendere, vel
aliquem contractum facere ſine licentia mariti *ex
l.* 5. *Tauri poſita, in l.* 2. *tit.* 3. *ſup. iſto lib.* prohibetur,
erg & donare, nam prohibitus contrahere, neque
4 donre poteſt, † ſecundum Caſtillo *in ead. l.* 55. *Tau.
n.* 13 ubi & diximus. Item & vendere prohibitus
& dnare etiam prohibetur, ut per Meneſ. *in l. vo-
lunta n.* 7. *cum pluribus ſequentib. Cod. de fideicom.*
Igitu ut hæc objectio evitetur, præmittendum eſt
pro vro, vel matrem hanc dum meliorat inter vi-
vos unum ex deſcendentibus, vel eſſe tunc viduam,
prout dixit Caſtillo, *ubi ſup.* vel ſi vidua non erat, vel
libera à matrimonio, cum licentia mariti contrac-
tum hunc meliorationis feciſſe inter vivos, nam in
teſtamento vel alia ultima voluntate ſine licentia
mariti id poterat, & ſic lex noſtra per illam 55. Tau.
declaratur & jure optimo, una enim lex per aliam
eſt declaranda, præſertim ut evitetur correctio. &
ſemper lex in caſu & cum requiſitis per leges alias
introductis diſponere cenſetur, & ita tenendum
eſt quidquid velit diſtinguere Caſtillo, *ubi ſuprà*,
prout diximus *in illa l.* 2. *tit.* 3. *ſupra iſto lib.* in gloſ.
Ni hazer contrato. in 10. *limitat.* & latiùs *in l.* 8.
tit. 9. *gloſ.* 1. *infra eo. lib.* & quamvis *ibidem* tunc
aliquantulum placeret illa diſtinctio Caſtilli quam
noviſſime ſequitur Alvarado, *in Tract. de conjectu-
rata mente teſtatoris lib.* 2 *capit.* 1 *num.* 27. Nunc
tamen mihi placet hæc opinio abſque ulla diſtin-
ctione, ſcilicet, quod dicta licentia requiratur
mariti in melioratione per uxorem in contractu
inter vivos facienda, ſicut & requiritur in *l.* 28.
tit. 9. *infra iſto lib.* quæ erat 55. *Taur.* teſte *ibi* Ant.
Gom. *n.* 24. *in fin.* & ſic ibidem præſumitur ac præ-
ſupponitur mariti licentiam adhibendam, eo
quod lex illa præponit, quod maritus & uxor ſi-
mul & in eodem contractu dotem promittunt. ut
patet ex primis verbis ejus conjunctivè poſitis, &
ex verbis, *Y ſi el padre ſolo*, Et ſic licentia præ-
ceſſit & præſumitur data, cum ambo in eodem in-
ſtrumento dotant, non enim poſſet mater † dota- 5
re filiam ſine licentia mariti ſicut neque alium con-
tractum facere, ſecundum Baezam *de dote filiarum
c.* 11. *n.* 55. *cum pluribus ſequentib.* prout in majo-
ratu † ab uxore faciendo inquit & tenet Molina *de* 6
Primogeniis Hiſpaniæ lib. 2. *cap.* 9. *n.* 3. *cum ſequentib.
aliquib.* marito verò recuſante ſine cauſa licentiam
dictam præbere, judex cauſa cognita, ſcilicet de
libera voluntate mulieris, eam concedere poſſet ex
text. *in l.* 4. *tit.* 3. *ſupr. iſto lib.* quæ tamen intelligit
Molina, *ubi ſuprà, lib.* 1. *c.* 12. *n.* 9. *cum ſequentibus
aliquib.* vera eſſe, quoties uxor talis contractum ta-
lem meliorationis vel inſtrumentum ejus irrevoca-
biliter ordinaret, ſecùs ſi revocabiliter, quoniam
tunc ſecundum eum *ibi*, licentia non requiritur, &
quod interpretabitur in id in quo valere poterit, &
ſic in ultimam voluntatem, ita quod ſi quoad ordi-
nationem habeat ſolemnitates teſtium contractui
neceſſarias, regulabitur, ut talis, quod ego intelli-
gerem dum tamen habeat ſolemnitates de jure re-
quiſitas ad validationem talis ultimæ voluntatis,
quæ notanda ſunt quia nova in propoſitum noſtræ
legis.
Ibi, *Alguno de ſus hijos.* Nam & duos & tres
† poteſt meliorare in tertio & quinto vel in uno- 7
quoque eorum, prout dicam *in l.* 19. *Taur.* quæ
eſt *tertia hujus noſtri tit.* in gloſ. *O hijos.*
Ibi, *En el tercio*, Idem in quinto dicas, vel in
utroque inſimul, ut *infrà* dicam *in hac l. ſub verbo,
Agora el hijo eſte en poder.*
Ibi, *De ſus bienes.* Sed an de cota hæreditatis † 8
valebit melioratio tertii & quinti, vel legatum quin-
ti, vide Seguram *in l. unum ex familia* § *ſed ſi fundum
n.* 8. *uſque ad* 19. *de leg.* 1. ubi hoc intelligit & de-
clarat.
Ibi, *O en otra*, Et ſic in codicillis poterit fieri 9
melioratio hæc, ſecundum Cov. *in cap Raynutius*
§. 6. *n.* 4. *fol.* 107. *de teſtam.*
Ibi, *O por otro algun contracto entre vivos*, Et ſic
quod

quoad facultatem & poteſtatem revocandi, ex iis
verbis æquiparatur donatio facta tali filio,ſive fiat
per contractum inter vivos, ſive per ultimam vo-
luntatem, nam in utroque modo & forma facta
10 donatio revocari † poterit, ſi nondum eſt tradita
poſſeſſio, vel ex cauſa oneroſa fit, non tamen pa-
rificantur ex toto ii duo caſus, nam ſi per viam ul-
timæ voluntatis fiat, quantumvis tradita ſit poſſeſ-
ſio, vel dependeat ex cauſa oneroſa de futuro de-
pendente, poterit revocari, ut dixi in gloſ. *Por con-
tracto entre vivos, infra, hac l.* & dixi ex cauſa one-
roſa de futuro dependente, quia ſi eſſet de præſen-
ti, putà quia filius meus contrahit cum Berta, &
ut contrahat in teſtamento, quod tunc facio prop-
ter illam cauſam de præſenti exiſtentem, melioro
talem filium meum, crederem tunc non poſſe re-
vocari, quaſi tranſeat in vim contractus, & jus
ſit filio quæſitum & ejus uxori cum qua hac de
cauſa contrahit, de quo tamen cogitabis latiùs, &
vide dicenda in d. gloſ. *Por contracto entre vivos,
infra hac l.*

Ibi, *Ora el hijo eſte en poder del padre.* Hic eſt tex.
clarus maximè juncta l.26. Tauri, quæ eſt *l.10. iſto
tit. & lib.* probans quod valida eſt jam hodie quæ-
libet donatio inter patrem & filium etiam in ejus
11 poteſtate conſtitutum † in correctionem *l.ſi pater.
C.de inoffic. teſtam.* prohibentis tales donationes
*& l.donationes quas parentes C.de donatio. inter. &
l.3.tit.4 p.5. cum eis concordantiis*, prout *ibidem* no-
tat gloſ. *No valdria*, & omnes ſcribentes *hic*, &
Ant. Gom. *tom.2. c.4 in fin.* & Suar. *l.9. tit.11.lib.
3.fori. notab.2. fol.79. in antiquis*, & ſic ſive done-
tur filio ſimpliciter, ſive dicat per viam meliora-
tionis, cum omnis donatio in tertio & quinto
inter deſcendentes computetur *ſecundum illam l.10.*
valebit talis donatio ſi per patrem non revocatur,
etiam ſi, ut dixi, ſimpliciter & non cauſa aſſig-
nationis legitimæ fiat, prout de jure civili requi-
rebatur, quod fieret, ut valeret, *& l. ſi non
mortis, ff. de inof. teſtam. & ex §. igitur Inſt. eod.
tit. & ſic Angel. in ead. l. ſi non mortis*, no-
tabat, cautelamque ex illa ſumebat, ut donatio
jure civili inter patrem & filium in ejus patris po-
teſtate conſtitutum valeret, ſcilicet, ut filio in
vim legitimæ aſſignaretur, cujus Ang. doctrinam
examinabant ultra DD. ibi. Suar. *in l. quoniam in
priorib. de inof. teſtam. in evidentia lib.in n. 4. cum
aliis ſeq. & ibi. n.7.* incœpit Ang. doctrinam de-
fendere, allegando pro ea text. *in l.cum quo. de pe-*
12 *culio. §.fin. ff. ad l. Falc.* ubi probatur teſtatorem
poſſe prævenire ultimum judicium & ſic in vita
filiis ſuis legitimas tradere, † & conſtituere, quam
etiam Ang. doctrinam defendit Sign. *in l. Imp. n.
87. ff. ad Treb. & in l.unum ex fam. §. ſed ſi fundum
n.54. & 90. & 116. & 182. de leg.2.* & Pal. Rub.
in Repet. c.per veſtras §.24.n.9. Jaſ. *in 2 lect. l.frater à
fratre. n.44. ff. de cond. indeb.* Caſtil. *hic gl.1.* Deci.
conſ.86. n.2. ſicque dicebat Bald. *in l.illud q.3. C.de
ſacro. ſanct. Eccle.* quod inſinuatio tunc non requi-
rebatur, eo quod non erat mera donatio, & Sig-
13 norol. *de Homodeis in repet. l. poſt mor. n. 13. C.de
fideicom.* licet quoad inſinuationem non careat
ſcrupulo, eo quod omnis ille, † qui ante diem re-
ſtituit, donare videtur, prout communem teſta-
tur Meneſ. *in d. l. poſt mor. numero 6.* Si ergo eſt
donatio, & inſinuatio requiritur, ſed dicendum
eſt quod quamvis quoad præventionem temporis
ſit donare, non tamen quoad id quod datur in
aſſignationem legitimæ, quæ filio debita eſt poſt
mortem patris, & quaſi debita in ejus vita, & ſic
inſinuatio non requiritur ejus quod debetur, ſed 14
ante tempus datur, imo quamvis in vim meræ do-
nationis fiat, † non requiritur inſinuatio eo quod
in tertio & quinto meliorationis eſt imputanda.
ſecundum Tel. *l.22. Tau. n.29.* ceſſant tamen ſu-
pra dicta *ex text. noſtro*, nam eo attento & per
viam meræ donationis poteſt pater filio in poteſta-
te conſtituto donare, & valet donatio concurren-
tibus noſtræ l. requiſitis, vel eis non concurren-
tibus ſi pater eam non revocaverit. Eſt tamen du- 15
bium num ſicut valet donatio in tertio in termi-
nis noſtræ l. valebit etiam in quinto, † cum de
quinto l. no. ne loquatur, & ſine dubio dicen-
dum eſt, quod ſic habeat locum in quinto ſicut
in tertio, & in utroque ſimul, quoad hoc ut
quintum ſicut & tertium poſſit per patrem donari
filio in ejus poteſtate conſtituto, ut latè per Pela.
in majoratib.1. p.q.28. n. 1. cum ſeq. aliquibus. Sed
quoad irrevocabilitatem, differenter intelligitur,
& interpretatur donatio in tertio, & donatio in
quinto, nam quoad tertium, (quod quidem in-
ter deſcendentes tantummodò fit per aſcendentes
melioratio & donatio) fieri poteſt irrevocabilis
una ex cauſis à l.noſtra deſcriptis, ſcil. per traditio-
nem inſtrumẽti, vel rei donatæ, aut poſſeſſionis ejus,
vel ſi ex cauſa oneroſa fiat, puta matrimonii, vel ſi-
mili, in iis enim caſibus revocari non poterit do-
natio tertii, niſi donans reſervaverit ſibi poteſtatem
revocandi, vel concurrat aliqua de cauſis in jure ex- 16
preſſis, ex qua revocatur donatio, ut patet *ex finalib.
verbis noſtræ l.* licet per ſupervenientiam liberorum
† aliorum non revocabitur, cum libera remaneat
nato legitima ſua, ex dictis per Mol. *de Primog. lib.
4.c.2.n.18.* & Greg. *l.32. tit.9. p.5. in gl. mag. col. pen.* 17
verſic. quid autem, tertium enim reſpectu filiorum
legitima † non eſt, & in expreſſo tenent relati per
Parlador. *rerum quotidianarum c.7. col. fin.* quoad
quintum verò, ſive fiat ejus quinti donatio ex cau-
ſa lucrativa, ſive ex cauſa oneroſa, ſive inſtrumen- 18
tum vel poſſeſſio detur aut tradatur, vel ex alia
cauſa irrevocabili fiat, adhuc revocabilis † rema-
net quoad id pro expiaculo animæ ipſi donatori
& pro eo ſepeliendo & Miſſis dicendis neceſſarium
eſt, ne demus aliter eum inteſtabilem remanere,
quod eſſe non poteſt, & cum hæc à quinto extra-
henda omnino ſint, ex quinto ipſo ſunt adimplen-
da, ideo nimirum ſi nulla ex cauſa quantum ad hoc
irrevocabilis fieri poſſit donatio & melioratio
quinti, & ideo non ſine myſterio lex noſtra de quin-
to expreſſam mentionem non fecit, dum de irre-
vocabilitate donationis & meliorationis tractare
intenderit, & ita tenet Ant. Gom. *hic*, quem ſemper
in hoc ſecutus ſum quoad quintum de quo nunc
agimus, & poſt hæc vidi *hic* Matien. *in gloſ.4. n.21.*
cum ſequentem, & nunc noviſſimè poſt hæc vidi
Velazq. de Avend. *hic in gloſ.3.* ſic tenentem, &
Ayora. *de partitionibus 2. p.q.14. & 16.* quidquid
contrarium voluerit Tell. *l.22. Taur. n.14* & Be.
de Dot. c.1. n.27. & 28. & Mol *de Prim. lib.1. c. 2.
n.19.* & iterum *lib.4. c.2. n.84.* & Angulo, *hic loſ.
3.* & Matien. *hic gloſ 4. num.22.* qui tamen *ibidem
n.20.* ſi bene conſideretur *ut dixi*, tenet cum Ant.
Gom. & cum refert cum l. noſtra æquiparet quoad
irrevocabilem, meliorationem tertii & quinti fieri
ex cauſa oneroſa vel lucrativa ſi poſſeſſio tradatur,
& cum traditur dicit irrevocabilem eſſe, quoad
quintum

quintum, ergo eſt ſibi ipſi contrarius. Neque obſtat
l.22. *Tau.* quam pro ſua opinione allegat Bae. *d.n.
28.* quia lex illa non excludit diſpoſitionem l. fin.
noſtri tit. ex quinto diſponentis expiacula animæ
defuncti omnino ex quinto deducenda, idque cla-
rius reperies ſi conſideraveris ante legem illam *fin.*
dictam l. 22. *Tau.* quæ eſt *6. noſtri tit.* & alias le-
ges de irrevocabilitate dictarum meliorationum
tractantes præceſſiſſe, & quia ſi aliud diceremus,
libertas teſtandi præcludebatur, & expiacula ani-
marum periclitabantur, quod abſonum & abſur-
diſſimum eſſet, & inſepulta corpora remanerent,
cum non adeſſent bona pro eo ſepeliendo, & ſic
veram credo Ant. Gom. opinionem contra ſupra
dictos patres, licet fateri non verebor, quod quo-
ties ob cauſam oneroſam fieret irrevocabiliter per
contractum inter vivos dicta quinti melioratio,
tunc utique arctius reſtringerem poteſtatem donan-
tis ad teſtandum & diſponendum pro anima ſua,
ſive filio, ſive extraneo fiat dicta donatio & melio-
ratio, quam ſi ex cauſa lucrativa fieret, ut ſcilicet
cum ex cauſa oneroſa illa tantum donans & melio-
rans poſſit in teſtamento expendere quæ neceſſario
ſunt expendenda pro ſepultura & officiis divinis
dicendis corpore præſenti, ut dicitur, & pro ali-
quibus Miſſis, cum vero ex cauſa lucrativa fuit
donatum, tunc largius poſſet extendi dictorum
funeralium adimplementum, dum tamen melio-
ratus ex toto non remaneat defraudatus, idque
bonus vir arbitrabitur: qui judex eſt, qui quidem
ad minus arbitrabitur quartam quinti partem re-
manere debere meliorato, ex text. *& materia in
Authen. contra rogatus c.ad Trebel.* quaſi rogatus ſit
melioratus ex legis diſpoſitione ad dictorum im-
plementum, magis enim favent leges contractibus
oneroſis quam gratuitis ut apparet ex l. noſtra &
ex dictis per Pelaez *de majo.1. p.q.28. n.3. in fin.* ubi,
n.4. iſtam opinionem videtur tenere, quam ego
tenui & ſcripſi multo antequam ipſe, & gaviſus
ſum dum eum vidi ſic dicentem: Quam teneo ſi-
ve melioratio fiat inſimul cum tertio, ſive tantum
de quinto, & ſecundum hæc eſt declaranda ſen-
tentia Antonii Gomez indiſtinctè tenentis revoca-
bilem remanere donationem quinti etiam 12. re-
vocabiliter factam. Neque obſtat ſi dicatur quod
eodem etiam modo deducentur legata gratioſa te-
ſtamenti, quia id nego, impedit enim hoc melio-
ratio irrevocabilis tertii & quinti, quæ quoad
alios quam quoad expiaculum animæ defuncti ir-
revocabilis eſt, multum enim favent jura funeris
impenſæ & expiaculo animæ, *ut in l.fin. infr. eod.* &
dicit Pelaez *ubi ſuprà*, meliorationes aliæ verò ali-
quibus perſonis ex dicto quinto factis poſt pri-
mam irrevocabiliter factam meliorationem de toto
quinto, nullæ erunt, & multo magis quoad ter-
tium irrevocabiliter donatum aliquibus ex modis
19 noſtri text. cum quantũ ad hoc irrevocabilis † me-
lioratio tertii & quinti omnino irrevocabilis re-
maneat, ut inquit optimè Molina *in d.n.82. verſic.
Secundus.* Et Velazquez *ubi ſup.* & faciunt dicta per
Caſtillo *in l.19. Taur. n.4* & per Suarez *in l.quoniam
in prioribus q.9. n. 1. cum ſeq. pag.222.* & ex dictis
poſſet procedere contrarietas dictorum DD. quæ
notanda quia nova & ſingularia: & ſic declarabis
dicta per Peral. *l.qui teſtamento n.5 cum ſequentib.
pagin.476. de legat.2.* quæ refert Pelaez *de majo. &
melior.1. p.q.45. n.7.* ut dicta *ibi* per Peralt. proce-
dant, quoties prima melioratio erat revocabilis, &
itidem teſtator voluit eam revocare. Secus vero ſi
id non dixit expreſſe, nam tunc inter filios & deſ-
cendentes videtur velle quod omnes occurrant, ut
inquit Pelaez, *ubi ſuprà n.10.* qui tandem reliquit
cogitandum, & verum credo ſi in eadem ſcriptu-
ra id fiat, ſecus ſi in diverſis cogita, & idem crede-
rem ſi prima donatio & melioratio revocabiliter
facta eſſet ſpecialis de aliqua re, & ſecunda melio-
ratio eſſet generalis per viam de tertio & quinto
facta, nam tunc † non revocaretur prima ſpecia- 20
lis per ſecundam generalem, ſed melioratus in
tertio & quinto tenebitur illam ſolvere, ut com-
munem teſtatur hic Tellius *n.125.* & voluit Mon-
terroſo in *ſua Practica, tract. 7. fol.188. pag.2. ſu-
per c. Declaracion de algunas dudas.* vide Corneum
conſ. 102. voln.2. & faciunt dicta per Ant. Gom.
tom.1. c 12. n. 56. & hoc regularem qualibet diſ-
poſitione, ut per generalem non derogetur ſpe-
ciale ſecundum Cov. *in 3. p. rubr. de teſt n.19. in me-
dio*, primumque reſcriptum ſpeciale non cenſetur
derogatum per ſecundum generale, ſecundum gl.
mag. *c.1. de reſcript. & l.7. in princ tit.18. part.6.*

Ibi, *O no*, Et ſic licet antea donatio per patrem
filio facta, emancipato tamen, irrevocabilis eſſet, *ex
l.donationes in concubinam, §.pater ff. de donationibus
l.ſive emancipatis l.cum de bonis Cod. eo.tit.* ſicque ſi
in inſtrumento filium pater emancipabat, eidem-
que in eodem inſtrumento, donationem faciebat,
ut valeret donatio, præſumebatur emancipatio-
nem præceſſiſſe, ſecundum Meneſium *in l. qui fi-
deicommiſſariam n.4. C. de fideic.* ex tex. tamen no-
ſtro regula generalis conſtituitur, ſcilicet quod
quamvis filio emancipato donetur per patrem do-
natio revocabilis erit uſque ad mortem donantis,
niſi aliqua ex formis à noſtra l. aſſignatis, irrevo-
cabilis fiat per contractum inter vivos, † aliter 21
enim quamvis diceretur quod fiebat donatio irre-
vocabilis inter vivos de tali re aut cota, parteve
bonorum filio etiam emancipato alicui nihil vale-
ret, niſi aliqua forma noſtri text. intervenirer, ut
optime declarat ac defendit, Pelaez, *in tract. de
major. & melior.1. p.q.3. per totam*, contra Peral.
ibi relatum, contra & male aſſerentem, ſic etiam
hodie *ex l. noſtra* quamvis mater melioret filium in
tertio, vel in quinto, vel in utroque revocabilis
erit melioratio, † niſi aliquis ex caſibus noſtræ l. in- 22
terveniat, ex quo irrevocabilis efficiatur, & licet
dubius ita velit Pelaez, *ubi ſup.1. q.28. num.9.* qui
à *n.5.* incœpit, hanc tamen credo veram, neque
obſtat l.22. Tauri, quæ eſt 6. *illius tituli & lib.*
quoniam aliud quoad hoc eſt *ex d.l.22.* promitte-
re non meliorare, vel meliorare, vel promittere
meliorare ex cauſa oneroſa, ut *ex eadem l 22.* clarè
patet, & ex dictis per. Tell. *l.17. Taur. n. 10. &
Ayoran de Partitio. q.14. n.33. cum ſequent. aliquibus.*
Et ſic nihil obſtat, quoad alios vero quam filios, &
ſic quoad extraneos jura civilia incorrecta rema-
nebunt, & per conſequens aliis modis quibus do-
natio irrevocabilis erat de jure civili erit etiam ho-
die, & ſic intelligo dicta per concivem noſtrum Gu-
tierrez *de Juram. Confir. 1. p.c.12. n.11.* l. noſtram
indiſtinctè intelligentem, ut in aliis caſibus, & cum
quibuſcunque perſonis locum haberet, ſic etiam
declarabis dicta per Tellium *hic n.91.* dicentem l.
noſtram cum quibuſcunque perſonis indiſtinctè
intelligi, ut extra caſus noſtræ l. donatio & melio-
ratio irrevocabilis non fieret, cum quoad eos l. no-
ſtra non loquatur, & licet quoad eos ſemper ob-
ſervatur,

ſervatur, inter peritos tabelliones tradi inſtrumentum donationis, vel poſſeſſionem apprehendi, ut clarius procedatur quoad irrevocabilitatem.

Ibi, *La pueda revocar*. Quid tamen erit ſi maritus & uxor, inſimul, & eadem ſcriptura inter vivos donaverint uni filiorum ſuorum tertium bonorum ſuorum, an mortuo marito poterit uxor dicta quoad partem ſuam revocare meliorationem illam.
23 † Et reſpondendum eſt *ex text. noſtro* poſſe, nam quando melioratio fit ab utriſque, & de bonis utriuſque licet in una & eadem charta fiat, quilibet eorum poteſt revocare quoad ſuam partem, quia dicuntur duæ diſpoſitiones ex text. *in l. quod a multis C. ſi cert. pet.* communemque hanc teſtatur Tellius *hic n. 18.* & Suar. *l. quoniam in prioribus limit. 5 l. Regn. n. 13. & 14. pag. 165. Cod. de inoffic. teſtam.* & Molina *de Primogr. lib. 4. c. 2. n. 84.* Fundaturque ex generalitate noſtri text. in princ. ejus regulam generalem aſſignantis, quod tamen ex eodem noſtro text. limitatur primò ut non procedat ſi meliorationis illius ſit tradita poſſeſſio, nam tunc neque quoad partem poterit id mulier revocare, vel itidem ſi facta fuit melioratio, ob aliquam cauſam oneroſam cum aliquo tertio, vel alio quolibet ex modis, ex quibus melioratio fit irrevocabilis, niſi & ipſa ſibi reſervaverit facultatem revocandi meliorationem illam, ſecundum noſtrum text. *& l. 4. tit. 7. infra eo lib.* Secundò & ſingulariter limitatur dicta communis ut non procedat, quotieſcunque maritus ipſe diſpoſuit de re ſua & ſuæ uxoris tanquam de re propria unum ex filiis vel duos meliorando, poſtquam mulier ipſa conſenſit diſpoſitioni illi per maritum factæ, nam tunc mortuo marito non poteſt mulier illam meliorationem revocare etiam de parte ſua, ſecundum Telli. *hic num. 14.* allegando Suarez & Covar. quos allegat & ſequitur Molina, *ubi ſupra*, & concivis noſter Gutierrez, *in Repetit. c. quamvis pactum in princ. n. 46. pag. 390.* qui ex hoc idem
24 inferunt ad majoratum conſtitutum † per maritum de ſuis bonis & uxoris, & Burgos de Paz. *l. 3. Tau. 2. p. n. 1216. cum ſequent. & fol. 377.* ubi latè, qui quidem & Molina, *ubi ſupra*, quærunt, an cum mulier revocat partem ſuam tenebitur reſtituere
25 fructus perceptos † ex parte mariti eidem uxori relictos in ſcriptura illa. Eſt tamen advertendum quod in caſu in quo maritus diſponit de re ſua & de re uxoris tanquam de ſua mulier ipſa ſolum conſenſum præſtet diſpoſitioni mariti promittendo ſe ſemper illi velle ſtare, neque contraveniet unquam aliqua ex cauſa, non tamen dicatur quod ipſa eandem diſpoſitionem ſi neceſſe eſt de novo conſtituit, vel ratificat, quia tunc eſſet idem ac ſi ipſa cum ſuo marito feciſſet, & poſſet eo mortuo quoad ſuam partem revocare, ſed tantum præſtet conſenſum ſupra dicto modo, & ſic vidi jam majoratum conſtitutum dicto modo, & reſpondi mortuo marito uxorem non poſſe contravenire quoad partem ſuam, & ipſa adhuc contraveniente fuit excluſa per duas ſententias in Cancellaria de Villadolid, & data executoria contra eam, idque adeò verum credebat Gregor. Lup. *in l. 9. glo. 1. tit. 13. p. 5.* quoad majoria conſtituta dicto modo & cautela per maritum, ſi poſt ipſemet maritus revocaverit talem majoriam, (revocabiliter enim per ipſū conſtituta fuit) omnia bona etiam illa, quæ uxoris fuerunt ex quibus etiam conſtituta fuerat majoria, penes maritum ipſum remanebunt, neque ad uxorem redibunt, propter ipſius mulieris † conſen- 26
ſum in conſtitutione ipſius majoriæ adhibitum, quod quidem dictum, ſi verum eſt, ſingulariſſimum judico, vereor tamen de ejus veritate nam penes maritum quomodo bona uxoris poterunt remanere, ſi ipſe contra conſtitutionem majoriæ venit, cum ex eo non debeat quis fructus conſequi, quod nixus extitit impugnare ex juris regula, & omnes diſpoſitiones intelliguntur rebus ſic ſtantibus, & in eodem ſtatu permanentibus *ex l. quod Servius ff. de cond. indeb.* ſicut & ſoluto debito pignoris alieni res ipſa ad verum dominum redit: tum etiam quia aliàs maritus locupletior redderetur cum bonis uxoris ſuæ, reſultaretque, ex hoc donatio quædam inter virum & uxorem, quæ cum directè inter eos non valeat, indirectè & per circumventionem quandam fieret, & valeret, & id quod una via eſſet prohibitum, alia videretur permiſſum contra juris principia, viaque aperiretur decipiendi maritos uxores ſuas, & cum conſenſus uxoris ad hoc præſtetur, ut diſpoſitio illa à marito facta valida ſit, ſi aliud fieret, eſſet contra intentionem mulieris, actuſque non debent operari ultra intentionem agentium, & ſic Greg. Lupus, *ubi ſupra* præſentiens has difficultates, inquit quod forte remanebunt bona ipſius uxoris vinculata, & quoad ea erit valida diſpoſitio mariti, & devenient ad illum, & illos qui vocati fuerunt ad ea in tali diſpoſitione, vinculo & majoratu, quaſi quoad ea revocatio mariti non ſit attendenda, neque præjudicandum viri quæſito ex conſenſu uxoris *argumento l. fin. & ibi dictorum ff. de pactis* & argumento illius magis communis opinionis contra Bart. *in l. qui Rom. §. Flavius ff. de verbor. obligat.* de qua nos *alibi* latius dicemus, quod ſi dono tibi rem ut poſt certum tempus quæratur alicui Eccleſiæ non poteſt etiam cum conſenſu primi donatarii acceptantis donationem illam, revocari in præjudicium ſecundi donatarii, & ſic quod maritus ipſe nullo modo poſſet diſponere de bonis uxoris ſuæ aſſerendum eſſet omnino, & in tali caſu, vel dicendum quod ex revocatione mariti quoad partem bonorum ſuorum reſultet etiam revocatio quoad partẽ bonorum uxoris ſuæ, cum ſub una diſpoſitione, & conſtructu verborum diſpoſitio ſit conſtituta, & una tantum, non vero duæ diſpoſitiones dicuntur & ſic bona uxoris ei remanebunt libera ſicut ante erant, & hoc credo verius: vel tenendum eſt, quod bona uxoris remaneant ſub dicta diſpoſitione, vinculo & majoratu, ut inquit Greg. *ubi ſupr.* neque ſupra dictæ doctrinæ Tellii, Suar. Mol. aliorumque quidquam obſtat conſideratio concivis noſtri doctoris Gutierrez *ubi ſup. ex lege noſtra & ex lege 44. Tau.* quæ appoſita eſt *ſub l. 4. t. 7. infra iſto eod. lib.* ubi libera revocatio remanet tam matri quam patri, & ſic uxori ſicut marito, indiſtinctè & ſine diſtinctione, an ambo diſponant ſub una carta de bonis ſuis, vel maritus ſolus, & poſt uxor conſentiat diſpoſitioni mariti, quoniam generalitas harum legum non eſt cenſendum caſus ſpeciales à jure diſpoſitos & fundatos corrigere, ſed eos ſub diſpoſitione juris relinquere, & ſic non corrigere dictum caſum, quoties maritus ſolus de ſuis bonis & uxoris tanquam de ſuis diſponit, & poſt mulier ejus conſenſum præbet dictæ diſpoſitioni: & ſic, ut dixi, vidi determinatum in Pinciana Cancellaria, & an ſi profiteatur religionem tolletur po-

teſtas revocandi talem donationem revocabilem, vide Angulo *hic gloſ. 6.*

Ibi, *Por contrato entre vivos*, quid tamen ſi per donationem cauſa mortis, & an & tunc poterit tra-
27 dita revocari, * videturque dicendum quod ſic, cum legato æquiparetur, & legatum poſſit revoca-
28 ri etiam tradita re, * *ex l. ij. tit. 4. p. 5.* & tradit Ant. Gom. *hic n. 24.* & iterum *tom. 1. var. c. 12. n. 4.* & Due. *reg. 217. & 218.* Quod intelligerem ſi traditio illa fiat ſub commemoratione legati illius, vel donationis cauſa mortis, ſecus ſi ſimpliciter fiat, quia cum tunc per traditionem tranſeat in contractum inter vivos, non poterit revocari tale legatum, vel donatio cauſa mortis, ſecundum ſupra dictos, & ex communi relata per Covar. 2. *par. Rubr. de Teſtam. in tribus columnis finalibus*, & proſequitur latè Tellius *hic n. 84. cum ſequentibus pluribus*, & concivis noſter Doctor Gutier. *in repetitione l. nemo poteſt num. 254. cum tribus ſequentibus pagin. 82. de leg. 1.* ſicut in teſtamento melioratio fiat, & rei melioratæ ſit facta traditio, tunc revocabilis non eſt talis melioratio, ſecundum Ant. Gom. *hic*, quem indiſtinctè & malè reprobat Pelaez *de Major. 1. p. quæſt. 31. num. 1. cum ſequent.* Matien. *hic in gloſ. 4. n. 27. & à n. 25. incipit.* Nam verum dicit Ant. Gom. quoties traditio fit incontinenti, & idem ſi ex poſt facto ſi tamen fiat ſub commemoratione primæ meliorationis, vel legati in teſtamento facti, ſecus verò, ſi ex poſt facto, & ſimpliciter, nulla commemoratione facta fiat traditio, nam tunc cum tranſeat in contractum inter vivos, irrevocabilis erit, cum communi per Ant. Gom. relata & per Molinam *de Primog. libr. 4. cap. 2. num. 19. cum duobus ſequentibus.* Nam licet l. noſtra *in princip.* de ultima voluntate, ſicut de contractu inter vivos revocabili loquatur, hoc eſt cum agit & diſponit in materia revocabili, ſed dum in ſecunda parte tractat de irrevocabilitate, ſolummodo agit de contractu inter vivos, non vero de teſtamento, vel alia ultima voluntate, quaſi quoad hoc jura civilia & doctrinæ doctorum in ſuo eſſe remaneant, & ſic in donatione mera cauſa mortis, dum ultimæ voluntati æquiparatur, idem erit quod in alia ultima voluntate, ſi vero demus donationem cauſa mortis in caſu in quo donationi inter vivos aſſimilatur, puta cum apponitur in ea pactum de non revocando, irrevocabilis erit, ex Tell. *hic num. 94. cum ſequentibus aliquibus*, & ex Ant. Gom. *tom. 2. c. 4. num. 22.* & Covar. *ubi ſup.* & Dueñas *regula 217.* & concive noſtro Gutier. *in ſuo utili Tractatu de Jur. confirm. 1. part. cap. 12. n. 4. cum ſequentibus.*

Ibi, *Oviere entregado*, hæc eſt prima limitatio noſtri text. ad regulam ejus, in princ. poſitam ſcilicet, quod tunc demum poſſent parentes revocare donationem ab eis factam alicui ex deſcendentibus, vel omnibus, niſi poſſeſſio ſit tradita rerum in donatione contentarum, quam limitationem proſequitur Tel. *hic, à n. 30.* Sed eſt quæſtionis an tunc pater poſſit fructus percipere illius rei donatæ & ejus poſſeſſio tradita eſt, & ſi percipiat an eos
29 filio donatario reſtituere teneatur, † quam quæſtionem examinat Tell. *in l. 20. Taur. n. 8. cum 4. ſequentibus*, ubi concludit quod ſi ipſius rei donatæ tradita eſt poſſeſſio per aliquem modum per quem transferri poteſt, debentur fructus ſtatim, neque pater poteſt eos percipere, ſecus aliàs & in tali caſu in quo fructus ab ipſo patre ſtatim debentur,

ſi eos nihilominus perceperit, tenetur cavere de eis reſtituendis, niſi ſibi pater fructus in tali donatione reſervaſſet, quia tunc cavere non tenetur de eis reſtituendis, quia ſibi reſervavit, neque de utendo & fruendo arbitrio boni viri, quia cum ex ſua liberalitate conveniuntur, cum eo minus agendum eſt, ſecundum Socin. relatum & ſequutum per Dec. *in l. Divus Pius reſcripſit, num. 2. ff. de reg. jur.* eundem Dec. *in Auth. ex teſtamento n. 2. C. de collationibus* per text. *in l. filio ff. ut leg. non cav.* Item quia cum pater filio, vel filius patri aliquid reſtituere poſt tempus eſt obligatus, non tenentur præſtare * cautionem illam de utendo & fruendo, ex 30
tit. uſusfruct. quem cave. ſecundum J. C. *in l. inter omnes n. 7. ff. qui ſatiſdare coguntur.* per text. expreſſum ubi notat gloſ. & DD. *in l. jubemus Cod. ad Trebel.* quod eſt etiam notandum ad l. 20. 26. & 27. *Taur. in iſto tit. noſtro* inſertas, ex quo videmus quod poſſeſſores bonorum majoratus, qui cum filiis ſuis & deſcendentibus bona illa reſtituere teneantur, nunquã conveniunt ut præſtent cautiones dictas & de utendo & fruendo, quemadmodum alii uſusfructuarii compelluntur, ut & tenet Molin. *lib. primo de Primog. cap. 15. numero vigeſimo quinto*, ubi tamen inquit compelli poſſe cautionem præſtare de reſtituenda adveniente tempore quæ ibi per eum multùm differt ab illa de utendo & fruendo arbitrio boni viri.

Ulterius & ex verbis noſtri text. & ſuæ diſpoſitionis limitabis optimè text. *in l. cum de bonis C. de donat. tit. generali*, probantem quod per donationem factam filio familias per patrem, deſtinationem magis paternæ voluntatis factam cenſeri, quam ad perfectam donationem perveniri; hoc enim ſi non procedit per text. noſtrum quotieſcumque pater ipſe donans ipſiuſmet donationis, & ſic rei donatæ traderet * poſſeſſionem vel ali- 31
quo ex modis in l. noſtra deſcriptis, talem donationem irrevocabilem conſtitueret, quia tunc non deſtinatio paternæ voluntatis dicetur, ſed potius perfecta donatio, cum revocari non poſſit, quæ eſt optima declaratio ad *d. l. cum de bonis*, & per neminem uſque adhuc conſideratam, quem viderim. Vel ſecundo declarabis, *d. l. cum de bonis*, ut non procedat quotieſcumque talis donatio fit per patrem filio aſſignatione legitimæ, quam poſt mortem patris filius petere poterat, tunc enim valida eſt ſtatim & perfecta donatio, quoniam pater potuit prævenire ultimum judicium, ſecundum Suar. *in Evidentialibus l. quoniam in prioribus, n. 6. cum quatuor ſequentibus*, ex doctrina Angel. quem ibi allegat & defendit, aſſerentis, ex tali legitimæ aſſignatione donationem talem irrevocabilem eſſe, quam doctrinam ſequuntur & defendunt Decius, Segura, & alii per me *ſupra in hac l.* relati, communemque teſtabatur Joan. Bapt. de ſancto Severino *in l. frater à fratre, q. 25.* & Socin, *conſ. 4. vol. 1.* ſenſit Bart. *in l. peto n. 12. de legat. 2.* & Bald. *in l. cum oportet §. non autem C. de bo. lib.* Sed contrariam, imo quod etiamſi in vim aſſignationis legitimæ fieret talis donatio, revocari poſſet, tenet idem Bald. *in l. 3. C. de uſucapin. pro empto.* & hanc etiam communem dicebat Dec. *conſ. 86. vol. 1.* & Segu. *in l. Imperator n. 84. ff. ad Treb.* quas quidem opiniones refert Mol. *de prim. lib. 1. c. 12. n. 6.* concordabam tamen ego has opiniones ex text. noſtro ſcilicet, quod ſi hujus donationis in vim aſſignationis legitimæ eſſet tradita poſſeſſio, vel fieret ob communem onero-

ſam, tunc irrevocabilis eſſet,& ſic procederet pri-
ma Ang. opinio, ſecus aliàs quia tunc remaneret
revocabilis, & ſic procederet ſecunda opinio, &
hanc concordiam voluit aſſignare Dueñ. *regula*
223. *n.* 5. & ſecundum primam opinionem ſic
intellectam, ſi filius traditâ ei poſſeſſione rerum
pro legitima aſſignatarum faciat pactum de am-
plius non petendo, tunc licet bona patris donan-
tis & aſſignantis legitimam augeantur, nihil per-
32 cipiet † filius hic ex augmento illo, ſecundum
Suar. *in l. quoniam limitat.*4. *l. Regia. prag.* 151.
num 3.de quo vide communem per Segu.Et ejus
Additionatorem *in d.n.* 30. & vide Tell.*in l.* 23.
*Taur. n.*10.*cum ſequentibus*,ſic & eodem modo in-
telliges illud quod aſſeritur per DD.*in l.in quartam
ff.ad l. Falc.* ubi Paul. de Montepico *num.* 39 *&*
44.& Rip. 35.& Corta *in l filium quem n.*98.*C.fa-
milia herciſ.argumento l pater filiam ff.ad d.Falc.*ſci-
licet quod ſi donatur aliquid hæredi titulo dona-
33 tionis † non imputatur in Falc quamvis teſtator
aliud jubeat, ut id procedat, quotieſcunque talis
donatio à principio valida fuit & irrevocabilis,
quia tunc etiamſi in teſtamento,contrarium jube-
ret,non imputaretur in Falcid.*argumento l.d. pater
filiam*.ſecus ſi à principio revocabilis eſſet donatio,
quia tunc poteſt donator jubere in teſtamento, ut
imputetur,nam cum poſſet in totum revocare,mul-
to magis poſſet hoc.Ulterius etiam & ex verbis iis
ſemel in facto reſpondi,ſcilicet, quod ſi quis fecit
vinculum aut majoratum, bonorum ſuorum cum
licentia Regis,vel ſine ea partis illius bonorum in
qua id facere poterat, & traderet poſſeſſionem
bonorum illorum per contractum inter vivos,
(hoc enim modo loquor in hoc & in præceden-
tibus illationibus) quod ab inde conſtitutor ta-
lis vinculi, & majoratus non poterit vendere,
34 pignorare, vel alienare † res taliter vinculatas,
cum irrevocabiliter diſpoſuerit, niſi ſibi ex jure
promiſſo reſervaverit facultatem revocandi in to-
to vel in parte, & poſt hæc vidi ſic tenuiſſe Suar.
in l. quoniam 8. *quæſt l. regia*, *num* 17 *pag.* 220.
ubi ejus Additio ad noſtram l. applicat, quamvis
Mol.*de Primog.lib.* 4. *cap.*2. *n.* 82.*verſ. Ex quo in-
feratur*, aliud velit.

Ibi,*En el dicho tercio*,Sed nunc idem in quinto
diximus, *ſupra hac l. in gloſ. Ora hel hijo.*

Ibi, *La eſcritura dello*, per hæc verba recte diſ-
ſolvitur Antinomia ad text.noſtrum propoſita per
Tellium *hic n.* 18. *& ſequentibus*,quem refert Ma-
tienzo *hic gloſ.* 4. *num.* 2. dum lex noſtra probat
ſufficere ad irrevocabilitatem donationis tradi
poſſeſſionem rerum donatarum, arguuntque au-
thores ii quod incertitudo hæc ipſarum rerum vi-
tiat poſſeſſionem, & per conſequens lex noſtra
procedere non poteſt,quam tamen difficultatem,ſi
conſideraviſſent verba & mentem, ac ſubſtantia-
lem diſpoſitionem noſtri text. faciliter diluiſſent,
imo potius præſentirent legem noſtram & condi-
tores ejus (peritiſſimi enim fuerunt)hanc præſen-
ſiſſe difficultatem,& ad eam evitandam & ne dici
poſſet confuſe, diminutè & correctivè proceſſiſſe
35 duo membra principalia conſtituerunt † quorum
medio poſſeſſio meliorationis tertii vel quinti aut
utriuſque ſimul capi poſſet: unum membrum ac
medium, quotieſcunque certarum ac deſignata-
rum rerum melioratio fit & hoc membrum conſ-
tituitur in illis verbis, *La poſſeſſion de la coſa*,
y coſas en el dicho tercio contenidas, & harum
rerum poſſeſſio acquiritur, & acquiri poteſt
ſtatim cum certæ ac determinatæ ſint, per tradi-
tionem earum verè vel fictè vel per traditionem
ſcripturæ ipſius donationis: aliud membrum
quoties non certæ rei aut certarum rerum melio-
ratio fit, ſed generaliter & per viam quotæ me-
lioratio tertii vel quinti, aut utriuſque fit, tunc
enim quia datur incertitudo rerum quæ in melio-
ratione extabunt & talium rerum incertarum
acquiri poſſeſſio tunc non poteſt per traditio-
nem earum, tunc proviſit doctiſſime lex noſtra
de medio alio, ſcilicet,quod tunc per traditionem
ſcripturæ donationis & meliorationis acquiratur
poſſeſſio dicti tertii vel quinti aut utriuſque, &
hoc modo nulla dubitandi aut arguendi relinqui-
tur occaſio, nec imaginandi novas formas diſſol-
vendi argumenta & difficultates propoſitas & hoc
voluit lex noſtra & non aliud, nam cum leges
Tauri quarum una hæc eſt, proceſſerint ad diſſol-
vendas difficultates & controverſias Doctorum,
non eſt cur nos alias & inſolitas imaginemus dif-
ficultates, & quæ in mente legis & conditorum
ejus numquam evenerunt, & ſic anxietas Tell. &
Matien.ceſſat, & quod per traditionem ſcripturæ
meliorationis † coram tabellione facta poſſeſſio 36
acquirat,comprobatur ex text. in l. 8. *tit.* 30.*par.*
3. per quam ita aſſerit Cov. *lib.* 3. *var. c.* 16. *n.*
12.& Tel.*hic n.*16 qui *n.*65.intelligit verbum illud
Dello,& benè de inſtrumento ipſiuſmet melioratio-
nis,nam hoc ſufficit tradere ex l noſtra,nec requi-
ritur traditio inſtrumentorum bonorum meliora-
tionis aut rerum donatarum,prout & tenet gl. *in
dict.l.*30.& Matien *hic gloſ* 6.ubi alios plures refert
idem tenentes,& *n.*5.hanc & benè teſtatur noſtra-
tum communem opinionem, quidquid aliud &
malè voluerit Cov.*ubi ſupra.* & Tell. *dict. numero*
65 Reſpondentes ad d. l. partitæ. & *ad noſtram*
quorum reſponſiones optimè diluit Matien. *in d.
gl.*6. & ſic quamvis aliàs de jure requirebatur tra-
ditio inſtrumentorum rerum donatarum ut poſſeſ-
ſio transferri poſſet ſecundum omnes per text.*ibi in
l.*1.*C.de donatio.*& erat communis teſte Cov *ubi ſup.*
& Ant. Gom. *l.*45. *n.*57. & Rebuf *in* 3.*Tom.conſt.
Franciæ.tit.de mater.poſ.in præfat.* *n.*81.ubi *à n.*74.
cum ſequentibus deſcripſit requiſita neceſſaria ad
hoc, tamen *ex l.noſtra & ex d.part. & ex l.*4. *tit.*7.
infra iſto tit.& lib. ſufficit tradi inſtrumentum do-
nationis, dum tamen coram ipſo tabellione trada-
tur, ut inquit lex noſtra ibi, *O le oviere entregado
ante eſcrivano la eſcritura dello*,& ſic idem jam erit
in quocunque alio contractu inter partes celebrato
ut clarè inquit Ant. Gom. *hic. n.*16. & omnes alii
ſic ſentiunt, & practicâ communi ſic videmus:
imò & *ex l. noſtra* clare colligitur non eſſe neceſ-
ſarium quod traditio talis ſcripturæ tempore quo
fit, tradatur, ſed ſufficere ſi ex poſtfacto per ip-
ſum tabellionem traditio fiat dum tamen de hoc
conſtet per inſtrumentum, aut teſtes, imo nec
requiritur quod fiat coram ipſo tabellione coram
quo fit inſtrumentum, ſed & coram alio diverſo † 37
fieri poteſt, & hoc denotant verba noſtri text.dum
dixit, *Ante eſcrivano* & non dixit, *ante el eſcriva-
no*, ſecurius tamen facies ſi ſtatim tibi traditio ta-
lis inſtrumenti fiat, nam inter os & offam (ut
aiunt) multa poſſent accidere propter quæ non
capiat. Notandum etiam ex verbis his noſtri text.
non induci neceſſitatem ad donationem facien-
dam omnino requiri ſcripturam † coram tabellio- 38
ne

ne fieri, imo dicendum eſt non requiri, niſi ad
dictum effectum irrevocabilitatis per traditionem
ejus ſecundum Tel. *l.*22. *Tau. n.*4. vel niſi in do-
natione excedente quingentos aureos, nam in hac
ſcriptura requiritur *ex l. ſi quis argumentum. C. de
donatio.* notat gloſ.*c.*1. *de cenſibus inib.*

Ibi, *Por cauſa oneroſa.* hic eſt tertius caſus & li-
mitatio noſtri text. ubi donatio & melioratio
irrevocabilis fit, & ratio eſt, eò quod donatio-
39 nes ob cauſam non revocantur † ut ad noſtram le-
gem advertit Pelaez *de major.* 1. *p. quæſt.* 21, *n.* 15.
& ſuper his verbis ſecundum Tellium *hic* vaſtum
pelagus ſe offerebat, ipſe tamen ad breve reduxit
illud, ſicut & nos reducimus ſolummodo adver-
tendo lectorem, quod ut melioratio in caſu no-
ſtræ legis alicui ex diſcentibus facta ex cauſa o-
neroſa irrevocabilis ſit, requiritur quod cauſa
40 illa oneroſa ſit facta cum alio tertio.† ibi,*Pro cauſa
oneroſa con otro tercero.*nam dictio illa *Cum* copula-
tivè ponitur & cumulat omnia, prout optimè de-
clarat Tellius *hic n.*69 & iterùm *in l.* 22.*Tau.n.*17.
& *ibi*, Ant. Gom. *n.item.*17. & Moli. *de primoge-
niis. libr.*4. *c.*2. *n.*26. & Pelaez *ubi ſup.*& Matien.
*hic gl.*7.& noviſſimè Velazq.*l.*44 *Tau.gl.*15.unde
ſecundum Tel. *in d.n* 69.quantumvis pater melio-
ret filium in tertio vel quinto vel in utroque ut
melius nubere poſſit, dum tamen tunc non adſit
mulier cum qua contrahat & ob quam cauſam
contrahendi cum ea fiat talis melioratio, tunc
enim revocabilis erit, etiamſi appareat ob cauſam
oneroſam fieri, cum deſit tunc tertius hic à lege
noſtra requiſitus, niſi adeſſent aliæ cauſæ à lege
noſtra deſcriptæ,puta traditio inſtrumenti vel poſ-
ſeſſionis rerum donatarum, & ſic intelliges legem
22.Tau. *quæ eſt.*6.*iſtius noſtri text.* dum *ibidem* me-
minit etiam de cauſa matrimonii vel alia oneroſa,
ut intelligatur dum tamen ſit oneroſa reſpectu al-
terius tertii, ne demus contrarietatem inter eas,
præſertim cum *ibidem* eodem modo loquatur ſicut
noſtra ibi, *Por via de caſamiento, o por otra alguna
oneroſa*, matrimonium autem eſt maris & fœminæ
conjunctio,ergo lex illa de matrimonio tunc con-
trahendo cum tertio aliquo eſt intelligenda, &
dictio illa, *O por otra alguna oneroſa* eodem eſt
etiam modo intelligenda, ut ſit oneroſa reſpectu
alterius tertii,nam dictio illa,*Otra.*eſt repetitiva ſi-
milium & per conſequens de tali cauſa oneroſa eſt
intelligenda lex illa, ſicut noſtra. Nec mirùm, le-
ges enim poſteriores per priores ſunt intelligendæ
& declarandæ, idque clarius deducitur ex verbis
finalibus illius *l.*22. dum *ibi* inquit, quod ſi pro-
miſſionem meliorandi pater aut mater non adim-
pleverit, intelligatur eſſe facta, & hoc nulla alia
ratione, ſcilicet, nè tertius ille ob cujus reſpectum
ſit promiſſio illa, illuſus remaneat, eſt tamen ve-
rum ut optimè advertit Molina *ubi ſup.n.*17.quod
ſi melioratio ex cauſa matrimonii genericè fa-
cta ſit & poſtea hujus meliorationis virtute me-
lioratus cum aliqua contraxit matrimonium,
melioratio revocari non poterit, jam enim ex
tertii interventu irrevocabilis facta fuit, nec de-
bet ex ea ipſe tertius circumveniri, adeò ut nec
conſenſu meliorati non poſſit poſt revocari ſe-
cundum eumdem Moli. *ubi ſupra numero* 18.
ubi & inquit matrimonio poſt non ſequuto re-
41 vocabilem † manere meliorationem talem.Vel de-
clara illam. l 22. Tauri,loqui in promiſſione,ut in
hac diximus lege. Sed num ſi cauſa remuneratio-
nis aliquid filio donetur per patrem, efficietur
irrevocabilis donatio, † & Caſtillo *hic* inquit 42
quod ſic,quaſi tunc potius quædam debiti ſolutio
quam mera donatio facta videatur, prout & in-
quit ipſemet Caſtillo *in proœmio legum Tauri fol.*
4. *col.*1. *verſ. ex quo*,ubi & inquit quod adeo hoc
verum eſt quod talis donatio remuneratoria non
poteſt computari,nec computatur in tertia & quin-
ta parte quam teſtator poteſt filiis relinquere:
multa enim pro donatione remuneratoria in-
troducta ſunt in jure de quibus per Tiraquel. *in
l. ſi unquam verbo, donatione largitus.n.cum ſequen-
tibus. C.de revoc. donatio.* & præſertim quod licet
regulariter in donatione non remuneratoria
non debeatur evictio: tamen in remuneratoria
debetur † ſive incipiamus à traditione ſive non 43
ut per Ant. Gomez *to.*2.*cap.*2.*num.*35.& per Bar.
& Jaſ. *num.* 11.*in l.Julianus.* §. 1.*ff. de verb.oblig.*
& alia per Palac.Rub. *in rub.*§ 31. *num.* 1. & per
additionem Abbatis. *in ca.donatio. n.* 1. *litera. A.
de donatio. inter.* nihilominus tamen in noſtro
propoſito contra Caſtilo tenet Covar. *in cap. cum
in officiis,num.* 11. *de teſtamen.* & veriorem cum
eo teſtatur Baeza *de dote. c.* 17. *num.* 3. & tenet
Tellius *lege.* 28.*tauri num.* 3. & concivis noſter
Joannes Gutierrez *in tractu de juramento confir.* 1.
par. cap. 5. *num.* 24. *cum ſequentibus*, nam à filio
erga patrem nullum ſervitium remuneratione
dignum tradi poteſt, ex l. enim 4. *tit.* 10. *par.* 2.
parentes filiorum mineſterio ſe ſervire poſſunt,
& filii eis ſervire tenentur, prout & inquit Na-
varo, *in manuali. cap.* 17. *num.* 148. & ſic te-
nendum eſt quod quoad filios quælibet dona-
tio eſt revocabilis niſi concurrat aliqua ex formis
noſtræ legis ob quam irrevocabiles fiunt, & in
caſu in quo, quoad filios daretur caſus aliquis,
quo mediante filius hic aliquid poſſet à patre
petere in judicio, & pater ad hoc ſolvendum
compelli poſſet, tunc ut æs alienum filius pe-
tere poterit, quantumvis illud pater in vim do-
nationis remuneratoriæ id ſibi non donet, ut vo-
luit & benè Covar. *ubi ſup.* & tunc etiamſi pa-
ter talem revocet donationem nihilominus filius
id petere poterit, & ut æs alienum ſolvetur ſi
pater talem remunerationem non revocaverit,
nec computabitur ut melioratio tertii & quinti
ſed ut æs alienum, & hanc credo veritatem
quam & tenet dicens ſic vidiſſe practicari Joan.
Graciam, *in reg.* & Falen. *reg.* 357. *numer.* 20.
quamvis *ibi n.* 25 contrariam veriorem dicat &
in Palatiis verſatam, ubi *num.* 11. *&* 12. in-
quit, id probandum per filium tenet Gutierrez
ubi ſup. num. 24. & miror quod cum aſſeruerit
ibidem n. 12. quod filio emancipato ſervienti pa-
tri debetur ſalarium, aſſeruerit poſt, ob remu-
nerationem talis ſervitii donatum non poſſe ter-
tium & quintum excedere, & in eo computan-
dum, nam ſi ut debitum peti poteſt, non eſt in
tertio & quinto computandum, & ſi, in tertio &
quinto computatur revocari poteſt per patrem
donantem niſi adſit aliqua ex cauſis tribus
noſtri text. propter quas irrevocabilis fit, ipſe
tamen Gutierrez *ibi num.* 30. inquit donationem
talem remuneratoriam in tertio & quinto com-
putandam revocari non poſſe, igitur ſibi con-
trariatur, item quia ſi ipſemet Gutierrez *ibidem*
fatetur talem donationem remuneratoriam reſ-
pectu extranei, cui ſit valere quoad quintum,

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

& tamen *n.* 33. fatetur extraneum hunc poſſe petere ut debitum illud quod excedunt ſervitia quintum illud, ergo debitum judicatur, & ſi tale, ut tale peti poteſt, & per conſequens ultra quintum, adeoque valet donatio ob cauſam oneroſam ut ad legem noſtram redeamus quod etiam promiſſio ſola meliorandi ob dictam clauſulam valida eſt & irrevocabilis ſecundum *l.* 22. *Tauri* quæ eſt 6 *inf. iſto tit. ubi Doct.* ſola enim promiſſio obli-
44 gandi in decem operatur idem quod † ipſa obligatio ſecundum Thom. grammat. *deciſ.* 103. *n.* 187. *&* 188. & Boerium *deciſ.* 183. *n.* 13. maxime attentâ *lege.* 2. *tit.* 16. *inf. iſto lib.* 5.

Ibi, *Por via de caſamiento*, hæc proſequitur Tellius *hic à n.* 70. quem referre ſufficit, & adeò verum eſſe hoc teſtatur Segura, *in l. unum ex familia.* § *ſed ſi fundum. n.* 127. *fol.* 95. *col.* 2. *de leg.* 2. quod quamvis matrimonium non ſequatur adhuc revocari non poterit melioratio, ob tale matrimo-
45 nium facta † de quo videndus eſt Baeza *de dote filiarum. c.* 21. *n.* 27. *cum ſequentibus* & Angulo, *hic gloſ.* 10. *num.* 1.

Ibi, *O por otra coſa ſemejante*, ſed an hæc erit ſi
46 cauſa ſtudii filium pater melioraverit, † & in hoc Matienzo *hic in gl.* inquit quod melioratio facta cauſa ſtudii erit revocabilis in filiis, & videbatur hanc tenere opinionem, & tandem ſe remittit ad ea, quæ dixit *in l.* 5. *tit.* 8. *inf. iſto lib. gl. n.* 10. *& ſequentibus* ubi tenet totum contrarium, ſolum conſiderans quod hæc cauſa ſtudii donata, pro alimentis donatur, & ſic irrevocabiliter donatum cenſetur, in quo remanſit etiam ipſe Matienço confuſe, & intricate, & ideo ego veritatem eſſe judico, quod donatio talis & melioratio cauſa ſtudii facta, in eoque pro alimentis neceſſariis expendendum eſt, & quæ domi expenderentur, & item in eo quod pater omnino expendere tenetur, ut pro ſtudiis neceſſariis ſine quibus homo ſecundum conſuetudinem & conditionem ſuæ perſonæ vivere non poteſt, ut quod addiſcat grammaticam, & ſimilia & libros neceſſarios ad hoc præſtet, hoc enim quod in his expenditur
47 tenetur † pater ſolvere, velut ad impenſam neceſſariam, ſecundum gloſ. *in l.* 5. *tit.* 15. *part.* 6. & Tellius *hic num.* 113. & probat *ex l. qui filium. ff. ubi pup. edu. deb. not.* Jaſ. *l. quidam cum numero* 33. *fol.* 184. *ff. de ver. obliga.* & Anton. Gom. *in l.* 29. *Tauri numero* 18 & optime per Rebuf. *de privileg. ſchol. privilegio* 53. & Joannes Garſia, *de expenſ. & melio. capit.* 3. *&* 4. & in his erit melioratio irrevocabilis, ſecus tamen eſt circa ea quæ pater præſtare in ſtudiis non tenetur, in his enim melioratio erit revocabilis, ſi poſſeſſio rerum aut inſtrumenti non eſt tradita, ſecundum tenorem noſtræ legis, & ſic concordabis communes contrarias de jure civili circa hoc aſſertas per Additio. Seguræ, *l. unum ex familia.* § *ſed ſi fundum n.* 131. *de legat.* 2. vel dic ut per Angulo, *l.* 1. *gloſ.* 10. *n.* 8. in præſenti, quod eſt revocabilis cum magis communi opinione, niſi filius ſit advocatus aut doctor, vel efficeretur talis, vel niſi expenſæ eſſent conſumptæ & noviſſimè de iis agit etiam Velazquez, *l.* 44. *Tauri gloſ.* 15. *n.* 5. ſed an etiam in caſibus noſtræ legis requiratur acceptatio meliorati ut ante acceptationem revocari poſſit, poſt vero
48 non, dic quod ſic † ut per Pelaez *de majorat.* 1. *par. quæſt.* 36. *num.* 1. *cum ſequentibus*, ubi tamen inquit ſufficere tacitam acceptationem, prout & dicemus, *in l.* 2. *tit. iſto. inf. iſto libro* & *in l.* 2. *iſtius tit. in gloſ. O deſcendientes*, hoc de acceptatione iterum & in caſibus fortioribus repetemus.

Ibi, *Salvo ſi*, nam tunc per reſervationem talem remanet revocabilis talis melioratio quæ alias ſine tali reſervatione irrevocabilis erat, ut notat Caſtillo *hic num.* 113. *cum ſequentibus* & omnes alii ſcribentes.

Ibi, *O por otra alguna cauſa*, ut propter ingratitudinem propter quam omnis perfecta † donatio 49
revocatur ex text. *in cap. fin. extra de donatio.* & enumerantur cauſæ hæc *in l.* 1. *tit. de las donationes lib.* 3. *fori*, *& l.* 4. *cum tribus ſequentibus tit.* 7. *par.* 6. *& l.* 10. *tit.* 4 *part.* 5. *& in Authen. ut cum de appellatione cognoſcitur* §. *cauſas col.* 9. *per gloſ. c. quintavallis de jure jurando & in l. poſſeſſionem* & *ibi* Docto. *C. de revocand. donatio.* quamvis tamen tunc revocetur donatio, non tamen interim fructus percepti reſtituendi erunt ſecundum Seguram *in l.* 1. §. *ſi vir uxori. n.* 74. *ff. de acquir. poſſ.* & hæc pro lege hac 1. ſufficiant cætera per ſcribentes hic videri poterunt quæ tanquam extranea à declaratione textualium declarationum omitto.

IN LEGEM SECUNDAM,

Quæ erat 18. Tauri.

Melioratio tertii, vel quinti, vel utriuſque, qua poterat ſecundum legem fori fieri filiis, vel nepotibus, poteſt uni tantum ex nepotibus fieri, etiamſi pater talis nepotis ſit vivus.

SUMMARIUM.

1 *Dictio, qualquier, univerſalis eſt.*
2 *Pater meliorans an poſſit eligere dignum omiſſo digniori, & num.* 4. *an indignum in dignitate facti, ubi alia de iis.*
3 *Commiſſarius eligere debens pro melioratione an digniorem eligere teneatur.*
5 *Meliorari poſſunt nepotes vel pronepotes, etiamſi avus unicum tantum filium habeat à quo alii deſcendunt.*
6 *Licentia data conſtituendi majoriam in filium, poterit conſtitui in nepotem.* 6. *& ibi quid erit ſi facultas talis concedatur reſpectu certi filii.*
7 *Filius melioratus in certa parte bonorum an dicetur prælegatarius vel inſtitutus in ea.*
8 *Melioratio legatum dicitur,* 8. *& ideo, ut ibi, poteſt acceptari melioratio & repudiari legitima, & ſic actiones competentes pro legato competent & pro melioratione.*
9 *Tertium bonorum meliorator non reputatur legitima inter deſcendentes.*
10 *Melioratus ſub conditione ſi ante ejus implementum decedit non tranſmittit ad heredes ejus; ſecus ſi pura eſt, ut ibi, ibi & quid ſi non eſt acceptata.*
11 *Acceptatio meliorati requiretur omnino, ubi ampliatur ad promiſſionem de non meliorando, & ibi an per mortem donantis vel donatarii ceſſet jus acceptandi, & ibi quid ſi notarius acceptet, & ibi an tacita ſufficiet acceptatio, & ibi pluribus ampliatur modis hæc opinio.*
12 *Medietatis lucrorum conſtante matrimonio, an acceptatio requiratur.*
13 *Melioratus an poſſit propriâ authoritate capere meliorationem. & ibi, an amittat jus.*
14 *Melioratus an poſſit agere de evictione contra heredes meliorantis re meliorata evicta.*

IBi, LA MADRE, intellige ſi vidua eſt, vel ſi non eſt vidua, dum tamen licentia mariti adſit, ut diximus *in l. præcedente in gloſ. La madre.*

Ibi, *A la ley del fuero*, quæ eſt lex. 9. *tit. de las mandas. lib.* 3. *fori* quæ per legem noſtram approbatur, & ampliatur ut non ſolum procedat quando meliorantur omnes nepotes, ſed etiam quandò unus tantum eorum, ſive tempore meliorationis pater talis nepotis fuiſſet mortuus ſive vivus; quo eſt legis noſtræ ſingularis deciſio cujus rationem dubitandi & decidendi aſſignant Caſtillo & Antoni. Gomez *hic.*

Ibi, *A qualquier de ſus nietos, o deſcendientes*, notanda eſt dictio illa *qualquier*, quæ univerſalis
1 eſt, † & non reſtringit poteſtatem patris meliorandi hunc & non illum, ſed indiſtincte quemlibet per eum meliorari permittit, & ſic quandam liberam voluntatem meliorandi hunc vel illum concedit, ſic & lex ſequens non reſtrinxit patri hanc poteſtatem meliorandi, & lex 4. itidem *inf. eodem* ſolummodò dicit, *A alguno de ſus hijos*, & lex 5. itidem, *El hijo o otro qualquier deſcendiente*, & lex 6. 10. & 11. itidem generaliter loquuntur ibi, *A alguno de ſus hijos.* Item dicta l. 4. dum permittit in quinto bonorum patrem diſponere poſſe inter extraneos, non diſtinxit extraneum unum ab alio, ergo nec nos diſtinguere debemus, ſed potius fatendum eſt patri liberam meliorandi facultatem unum ex deſcendentibus in tertio, & quinto, vel in uno tantum concedere, & per conſequens poſſe tuta conſcientia
2 eligere dignum † omiſſo digniori, nullam enim per hoc violat legem, item pater in hoc caſu non tenetur legibus juſtitiæ diſtributivæ, quæ ſolum legat eos qui publica poteſtate publica & communia bona diſtribuunt particularibus, aliquando ſecundum merita eorum, ut cum diſtribuunt munera & officia, aliquando ſecundum fortunas eorum ut cum diſtribuunt pecunias ſuas, juxta Ariſtote. 2. *&* 4. *Ethi. & Tho. recep.* 2. 2. *quæſt.* 123. *artic.* 5. Item quia cum pater ipſe ſit bonorum ſuorum verus dominus, legibuſque ac regia facultate ſibi conceſſum fuerit, ut cuicunque filiorum ea bona jure meliorationis relinquere poſſit, nec in hac ſpecie de reipublicæ ſeu Eccleſiæ regimine, nec alia re ſimili agatur, conſequens ut libere poſſit eligere dignum prætermiſſo digniori, & ita hanc opinionem tenet Navar. *in man. lati. ca.* 26. *n.* 37. & Covar. *in reg. peccatum.* 2. *part.* §. 7. *n.* 7. & Molina *de primog. lib.* 2. *c.* 5. *n.* 64. *& n.* 67. hoc veriſſimum eſſe judicat, & hanc etiam tenet Peralta, *l. cum quidam. n.* 18. *verſ. hinc poſſet inferri pag.* 280. *cum ſequentibus de legat.* 2 & Pelaez *de majorita.* 1. *part. cap.* 48. *n.* 12. & Angulo, *hic gloſ.* 4. *num.* 4. pro quo & facit, nam melioratio hæc facta per patrem filio non cenſetur deferri ex legis diſpoſitione etiam mediata, & remota, quia leges regni diſponentes quod pater poſſit meliorare in certa parte bonorum loquuntur permiſſive & conditionaliter, id eſt ſi pater voluerit, prout loquitur *lex fori* 9. *tit. de las mandas, lib.* 3. *fori*, non autem loquuntur præceptive ſeu diſpoſitive, ſeu neceſſario, ut optime conſiderat Peralta *in l. cum autem*, 14. *pag.* 133. *de leg.* 2. & an à patre, non vero à lege deſcendens hic melioratio non capiat, conqueri non poteſt dignior ſi eo omiſſo dignum pater melioraverit & tenendum videtur etiamſi Palacius Rub. *in repet. c. per veſtras notabili* 3. §. 26. & Segura & Simancas & Florentinus relati per Meneſ. *in d. l. cum quidam num.* 20. aliud velint, qui tandem non improbat nec reprobat primam opinionem Covar. ſed potius ut ei non obſtet reſpondet legi *fœmina in principio C. de ſecundis nupt.* cui quidem latius reſpondet Peralta *in d. verſ. hinc poſſet inferri*, & id ampliat Molina *ubi ſup num.* 68 procedere etiamſi pater melioraverit filium in tertio, & quinto bonorum adminiſtrationem habentium, vel majoratum eorum conſtituerit, quod ſecus eſſe dicit in eo cui ab alio commiſſa eſt meliorandi poteſtas in unum ex filiis defuncti poteſtatem hanc concedentis, nam ſi libera & abſoluta voluntas non eſt commiſſa eligendi quem voluerit, tenebitur utique talis commiſſarius eligere † digniorem ut ibi per ipſum Molin. 69. *cum ſequentibus, ut ibi* per eum qui diſtinctione etiam in hoc utitur 3
quoties libera facultas eſt commiſſa, nam & tunc diſtinguit ipſe bona patrimonialia abſque adminiſtratione, à bonis cum adminiſtratione & juriſdictione, ut in primo caſu dignus eligi poſſit omiſſo digniori, non vero in ſecundo caſu, in utriſque tamen bonis non poterit commiſſarius hic quantumcunque liberam & ampliſſimam poteſtatem habeat eligendi quem velit ex filiis ad meliorationem illam indignum eligere, & ſic indignum, digno ſeu digniori præferre, ſecundum Molinam optime *ubi ſup. n.* 71. quidquid contrarium velit Peralta, *in l. unum ex familia.* §. *ſi de Falcidia n.* 5. *de leg.* 2. *pag.* 568. *in fine cum ſequen.* & iterum *in l. cum quidam. n.* 2. *pag.* 265. *de legat.* 2. & Pelaez *de majorat. d.* 1. *p. q.* 48. *n.* 11. qui tamen intelligi poſſunt loqui quoad forum fori, in eo enim valeret electio niſi doloſe facta, ſi de indigno: ſecus vero in foro poli, ut deducitur ex Molina, *d. n.* 71. & ex Peralta & Pelaez *ubi ſup.* & ſic non ſunt contrarii & faciunt contra eum dicta per Pelaez *de majorat.* 1. *par. quæſt.* 48. *num.* 36. *cum ſequentibus, fol.* 173. imò & inquit Molina *ubi ſup. n.* 69. *in verſi. in ſecunda ſpecie* quod & ipſe pater non poterit tuta conſcientia filium indignum in dignitate facti eligere † prætermiſſo digniori, licet in foro fori id 4
liceret, fatetur tamen ipſemet Molina *ibi n.* 72. quod quamvis pater meliorans aut majoratum faciens aliquando ex electione digni prætermiſſo digniori peccare poſſit, non tamen tenebitur ad reſtitutionem, quamvis quando indignum eligeret teneretur, ſi meliorationi aut majoratui huic adminiſtratio & juriſdictio annexa fuerit, quæ reſtitutio reipublicæ quæ læſa fuit, facienda eſt, non autem ex electione etiam indigni aliis fratribus dignis ſeu dignioribus aliquid eligens reſtituere tenebitur, & *n.* 73. *ibidem* declarat ipſe Molina quomodo quis dignior judicandus ſit, quæ omnia non ſic reperietis congeſta.

Ibi, *A deſcendientes*, & ſic non ſolùm filios nepotes, verùm & pronepotes & ulteriores † com- 5
prehendere vult lex noſtra, prout optimè *hic* conſiderat Ant. Gom. *n.* 2. idque non ſolum procedit quoties avus meliorâs nepotem habet duos & plures filios verum & quando unicum filium habet, eo tamen habente duos vel plures nepotes, quoniam reſpectu

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

reſpectu nepotum optime poteſt cadere melioratio, imò & reſpectu ipſiuſmet filii, cum ab eo auferatur id, quod nepoti donatur prout tenet Covar. relatus per Tellium *hic ubi num.* 3. veriorem eſſe cum Covar. teſtatur & hanc ſequitur etiam Meneſ. *in l. unum ex familia. §. ſi duos. n. 5. de legat.* 2. contra Ant. Gomez *hic num. fin.* contra & male tenentem, & eum etiam reprobat Molina *de primogeniis lib. 2. cap. 11. n. 5.* & Pelaez *de majora. 1. part. q. 15. n. 26.* & tenet Lara relatus & ſequutus per Alvarado *de conjectur. mente teſt. lib. 2. c. 2. in principio. num.* 23. *in fine* & Burgos de Paz junior *in quæſtion. ſuis. quæſt. 1. n. 20.* & noviſſimè Matienzo, *hic gloſſ. ſi. num. ſi.* & ſic in facti contingentia vidi conſultum: nam quamvis tenenda ſit opinio quod unicus tantum filius meliorari non poſſit per patrem in tertio ſaltem bonorum, ut *in iſto tit.* dicemus, eo quod melioratio debet cadere reſpectu plurium perſonarum inter quas melioratio hæc cadere poteſt, ubi tamen adſunt nepotes, lex noſtra & aliæ noſtri tituli permittunt poſſe quemlibet nepotum per avum meliorari in tertio, & quinto etiam vivo eorum patre, igitur in uno eorum cadit melioratio avi quamvis avus ſolum unicum filium patrem nepotum habeat, ſicut poſſet unum ex filiis meliorare, aliter enim pejoris eſſent conditionis nepotes quam filii, & ſic veram profiteor opinionem Covar. & ſequacium contra Ant. Gom. præſertim ſi filius hic unicus moriatur antequam nepos melioretur, habent enim tunc nepotes meliorati tam uſumfructum quam proprietatem rerum in melioratione contentarum, & hac de cauſa id clarius procedit quoties nepos melioratus caret patre, licet habeat matrem, cujus pater meliorat nepotem filium hujus matris, ſed an data licentia per regem conſtituendi majo-
6 riam in filium poterit † conſtitui in nepotem, vide gloſ. magnam *verſ. ſed pone quod lex l. 32. tit. 9. part. 6.* dicentem quod ſic, *argu. noſtra legis* & ſequitur Pelaez latè *in tractatu majorat. 1. part. cap. 15. n. 1. cum ſequentibus*, & Molina *de primogeniis. lib. 2. cap. 11. n. 38. verſicul. cæterum & ſi omnia* ubi *à n.* 34. incipit quæſtionem hanc examinare, ubi *n.* 40. examinat, quid erit ſi facultas talis concedatur reſpectu certi filii, expreſſè nominati, & cum numeris ante & poſt alias ſimiles examinat quæſtiones, ſed an filius vel nepos melioratus in certa parte bonorum dicetur
7 inſtitutus in ea, an vero prælegatarius † & concludendum eſt quod prælegatarius dicetur, ſecundum Suarez *l. quoniam. 7. quæſt. legis regia pag.* 208 *n.* 1. *& pag.* 212. *n.* 9. nam & melioratio legatum
8 dicitur † ut per Doct. *in l. 21. Tau.* & per Gomezium Leon, *in centuria informationum juris. cap. 5. num* 8. & ideò ſecundum illam *l. 21. quæ eſt 5. noſtri tituli*, poteſt repudiari legitima & acceptari melioratio, & ſicut actiones competentes pro legato conſequendo, quas ponit Covar. *c. Raimuntius. §. 10. n. 2.* & Aviles *cap. 10. prat. num. 8. folio* 141. *in antiquis* & Anton. Gom. *l. 35. Taur. num. 137. & tom. 1. cap. 12. n. 7.* & Dueñas *regul. 15. limitatione.* 2. & Oroſcius *in l. col. 905. in princip. ff.* & noviſſimè Telli 3. *part. l. 3. Tau. num. 7. &* 8. qui omnes concludunt via ordinaria petendum legatum, in qua ſummariè debet procedi, ſecundum trat. *in l. fine, tit. 9. part. 6.* actione ex teſtamento vel hypothecaria ſicut antea agebatur ante legem ordina, per Tellium *ubi ſupra* conſideratam, de quo diximus *ſub tit. 21. lib. 4. ſupr.* ſic & omnes illæ actiones competent pro melioratione conſequenda, ſecundum Suarez, *d. l. quoniam. 7. quæſt. legis regia. num. 19. pag.* 214. & Segura *in l. unum ex familia. § ſed ſi fundum fol. 49. verſi. tertio modo de leg.* 2. nam tertium bonorum ſecundum *ſupra* dictos inter filios & deſcendentes † non dicitur, nec reputatur legitima, ſe- 9
cundum Caſtillo. *l. 21. Tauri. n. 5.* per text. *ibi* & meliùs Baeza *de dote. c. 9. num. 49. cum ſequent. aliquibus* & Suarez *ubi ſup. 7. ampliatione. n. 4. pag.* 73. & iterùm *in q. 2. de legis regia. n. 1. in fine pag.* 199. & Tellius, *in l. 23. Taur. n.* 2. & ita debet intelligi. id quod ipſe Tellius dicit *in l. 27. Taur. num. 3. in princ.* & gloſ. *manda in l. 2. tit. 9. part. 6.* dicentes eſſe tertium legitimam, nam debet intelligi reſpectu extraneorum non vero deſcendentium, ſic etiam ſicut legatum conditionale mortuo legatario ante conditionis implementum non tranſmittitur ad hæredes legatarii, ſic & melioratio ſub conditione facta † ſi melioratus mo- 10
ritur ante conditionis exiſtentiam, ſecundum Anton. Gom. *tom. 1. c. 9. num. 49. in medio verſic. & idem eſt ſi*, ſi tamen melioratio non eſt conditionalis ſed pura, etiam ſi melioratus moriatur ante agnitionem, tranſmittet eam ad ſuos, ſecundum Palacios Rubi. *in rubrica. §. 62. n. 32. in fine fol. 39. in antiquis*, ubi additio antiqua allegat Seguram dicentem quod talis melioratio etiam non acceptata tranſmittitur ad quoſcunque extraneos hæredes, hoc tamen falſum reputo, ſalva ejus pace, nam etiam in melioratione acceptatio † meliorati requiritur, ut revocari non poſ- 11
ſit, ut communem dicit Burgos Paz ſenior *conſ. 14. num. 20.* etiam in terminis legis præcedentis ut *ibi* dixi, & tradit late Angulo, *l. 1. j. ſto tit. gl. 8 n. 17. cum pluribus ſequenti.* igitur & in aliis quibuſlibet caſibus ſicut in qualibet requiritur donatione, ut optime per Pelaez *de majorat. 1. p. q. 36.* imo & in promiſſione de non meliorando idem requiritur ſecundum eundem Pelaez *ibi quæſt. 68. num. 1. & ſequentibus*, præſertim, cum per mortem donantis vel donatarii ceſſet jus acceptandi per hæredes donatarii, ut tenent quamplures Doct. relati per Burgum Pacenſem juniorem *in quæſtionibus ſuis. quæſt. 10. num. 17.* & per Burgum Pacenſem ſeniorem, *in conſil. 35. numero* 14 & per concivem noſtrum Doctorem Guterrium *in repetitione capitul. quamvis pactum in principio, num. 57. pag. 395. de pactis in* 6. & per Molinam *de primogeniis lib. 4. cap. 2. num.* 76. quidquid ipſe *ibi* velit contra tenere cum Covar. nam & Covar. *ibi* per eum relatus non tenet regulariter contrarium, niſi in caſu in quo notarius ſtipularetur pro abſente donatario, nam tunc jus acceptandi tranſmitteretur, & faciunt dicta per Roland. Valle *conſ. 77. n. 13. vol. 1* & per Molin. *de primogeniis lib. 4. cap. 2. num. 67. cum ſequentibus aliquibus*, vel poſſet intelligi opinio Molinæ quoties donatio vel melioratio fieret pro ſe & hæredibus ſuis. ſecus verò ſimpliciter, ſecundum Burgum Pacenſem *in dict. quæſt. 10. n. 37. &* 38. & ſic regulariter illa doctrina Seguræ vera non eſſet, habes tamen notare quod ut aſſerunt omnes ſupradicti præſertim Pelaez, & Gutierrez, *ubi ſup. n. 58. & ſequen.* & Molina *ubi ſup. n.* 76. non requiritur expreſſa acceptatio donatarii, ſed ſufficit tacita, quæ

quæ nota quia ſingularia, & neminem uſque huc vidi mentionem facientem de dicta doctrina Seguræ, niſi ſolum additionatorem Pala. Rub. *ubi ſup.* & miror quod ipſi ita ſicco pede tranſierint, & ſic reperio, acceptationem meliorati requiri ut irrevocabilis donatio facta revocari non poſſit, tenere etiam Molinam *de primogeniis. lib. 4. c. 2. n. 68.* etiamſi conſtitutum adeſſet *ut ibi per eum num.* 64. & communem cum adeſt conſtitutum dicit Burgus Pacenſis junior *in quæſt. ſuis, quæſt. 10. n. 20.* & tenet Pelaez *d. q.* 36. & etiamſi fiat ex cauſa oneroſa, ſecundum Mencha *de ſucceſ. creat. lib. 3. c. 23. n.* 30. & etiamſi jurata ſit melioratio ſecundum Burgum Pacenſem ſeniorem *conſ. 14. n. 20. &* 21. Nec obſtant dicta per Seguram contra tenentem *in l. 3 § fin. n. 123. ff. de lib. & poſth.* quia fundat ſe in falſo fundamento, ſcilicet quod melioratus capit meliorationem ex legis diſpoſitione: non enim capit niſi ex diſpoſitione patris cui lex commiſit & dedit facultatem meliorandi, prout *ſupra in hoc tit.* diximus, nec poteſt argui, ut ipſe Segura dicit, ex medietate lucrorum acquiſitorum uxori, quæ tranſmittit illam etiamſi non acceptaverit uxor in vita medietatem illam,
12 † nam hanc acquirit uxor ex mediata legis diſpoſitione, & ſic eſt diverſiſſimum. Et an melio-
13 ratus poſſit propriâ † authoritate capere meliorationem, vide Suarez *in d. q. 7. numer. 9. cum ſequen. pag.* 212. & an ſi intret, amittat jus, vide per Covar. *lib. 3. var. cap. 16 num. 7. verſi. is præterea* & Ant. Go. *to. 1. c. 12. numer.* 10. & quid ſi pater melioravit filium in aliqua domo, vel fundo, quæ poſteà mortuo patre fuit ab eo evic-
14 ta, poſſit † melioratus de evictione contra hæredes agere, vide Suarez *in d. l. quoniam. 3. q. legis regia. pag.* 199. quem allegat Ant. Gom. *tom. 1 cap. 2. n. 3. 4. in medio*, ubi inquit quod non, quia in vita teſtator eam diviſit, *per. l. pen. tit. 15. part. 6.* vide per eos.

Ibi, *Pueſto que*, eâ attentâ ceſſant plura quæ refert in propoſitum Segura *in l. cohæredi. § cum filia n. 29. cum omnibus ſequentibus. ff. de vulgari* ubi Addition. in principio illius numeri, ad hoc advertit, rationemque decidendi horum verborum colliges ex Antonio Gom. & Caſtillo *hic in fine*, ſcilicet, quia non præjudicatur aliis filiis vel nepotibus in legitima, cum reſpectu eorum, nec tertium legitima ſit, ut diximus.

IN LEGEM TERTIAM

quæ erat 19. Tauri.

Parentes meliorantes filium, filios, nepotem, vel nepotes in tertio & quinto poſſunt meliorationem hanc ſignare in certa hæreditatis parte, & patrimonii ſui, dum tamen tertium illud & quintum non excedant tertiam & quintam bonorum partes tempore mortis relictorum: facultatemque hanc ſignandi meliorationem, in re certa non poſſunt alicui committere.

SUMMARIUM.

1 *Filii poſſunt reclamare adverſus aſſignationem rei pro melioratione relicta ſi ex ea læduntur in legitimis.*
2 *Melioratio an revocata cenſeatur ſi res pereat alienata.*

3 *Meliorans in tot mille nummis, ſi reliquit nummos & bona immobilia, an poſſit melioratio ſolvi in bonis immobilibus.*
4 *Meliorata res ſi non eſt tota patris meliorantis, an hæredes ejus tenebuntur etiam pro non parte patris ſtare meliorationi.*
5 *Res hæredum bene poſſunt legari per teſtatorem.*
6 *Partem quam quis in re legata habet cenſetur legaſſe, cum ampliationibus. niſi aliud conſtaret velle. n. 8. & n. 10. reſolutio.*
7 *Evictio an debeatur pro re legata, & quando.*
9 *Gravamen de impoſſibili debet impleri in aliud ſimile & ibi declaratur.*
11 *Pater meliorans filium in tertio poteſt in eo vulgariter ſubſtituere.*
12 *Melioratio in quinto poteſt in certa re aſſignari. & n. 14. ampliatur.*
13 *Pater an poſſit in tertiò meliorare filium ſuum unicum.*
15 *Pater poteſt in tertio ſolo, vel quinto, vel in utroque meliorare duos filios vel deſcendentes. & ibi quod in quantitate, & in tempore poteſt dividi melioratio.*
16 *Hoſpitale unum juſſus conſtruere poteſt duo, ſi ambobus ſufficiat, & dividi per tempora fructus inter ea.*
17 *Licentiam habens conſtituendi majoratum in unum ex filiis, an poſſit duos majoratus in duos filios conſtituere. & ibi quid in habente licentiam ad conſtituendum duos majoratus, an poſſit unum facere.*
18 *Jus accreſcendi an habeat locum inter melioratos.*
19 *Meliorans Titium aut Seium, ſi vivit quis eorum erit melioratus, & quid ſi ambo vivunt. & an erunt ſubſtituti inter ſe.*
20 *Centum ſi quis juſſit diſtribui pro anima ſua, an tota centum uni dari poterunt.*
21 *Pater ſi meliorat filios inæqualiter inſtitutos quomodo dividetur inter eos melioratio.*
22 *Melioratio debeatur etiam ex bonis poſt augmentatis. & num 25. idem quoad legitimam & num. 24. quæſtionem novam circa hoc proponit.*
23 *Melioratio non extrahitur de donatis & traditis in vita.*
26 *Melioratio itidem diminuitur ſi bona diminuantur.*
27 *Diminutio cui pertinet, pertinet & augmentum.*
28 *Matrimonio ſoluto morte unius conjugis ſi bona remanent conjuncta & indiviſibilia lucra communicantur.*
29 *Uſusfructus non eſt illud quod non renaſcitur.*
30 *Augmentum non pertinet uſufructuario, ſed uſusfructus ex augmento proveniens.*
31 *Meliorans an poſſit jubere quod ad meliorationem extrahendam attendatur aliud tempus quam mortis.*
32 *Commiſſio meliorandi an dari poſſit, & quando.*

IBi, *Puedan Señalar*, Rationem dubitandi & decidendi hujus 1. partis noſtræ legis aſſignavit ad eam Anton. Gom. *hic numero* 1. à quo deſumpſit Matienço *hic in gloſ. 1. numero* 1. pluresque dubitationes lex noſtra tollit & ideo ejus diſpoſitionem utilem & ſalubrem vocat additio. Suarez *in l. quoniam in prioribus.* 12. *ampliatio-*

ne

ne pag. 91. *numero* 17. ubi ipſe Suarez movet quæſtionem an legitimam poſſit teſtator in una re aſſignare filio, & ſic illa res ei dari, de quo & per Covarr. *in c. Rainaldus.* §.2. *numero* 5. *fol.* 138. quem vide, & an tertium poſſit deſcendens aſſignare ſi reliquit aſcendentes,non vero deſcendentes, vide Angulo, *hic in gloſ.* 1.

Ibi. *En cierta coſa.* Simile diſponebatur in l. 223. *Styli* quæ ſic practicabatur teſte Suarez *in d. l. quoniam.* 1. *limitatione. C. de inofficio. teſtam.* & *in* 11. *ampliat. numero* 28. & Paul. de Montepico *in l. in quartam numero* 163. *ff. ad l. falcid.* & cum lex illa *ſtyli*, ſolum circa tertium diſponeret, lex noſtra addidit idem eſſe circa quintum, quod tamen intellige procedere quoties res illa pro melioratione aſſignata non eſt cæteris præſtantior ex quo fraus fieret, & præjudicium legitimis aliorum filiorum, ſecus vero alias, ſecundum Covarruv. *in cap. Rainaldus.* §.2. *n.* 5. nam ſi ex illa
1 aſſignatione filii alii multum læderetur † poterunt contra eam reclamare ſecundum Angel. *in l. ſi pater. n.* 7 *C. de inſtit. & ſubſt.* & Suarez *in d. num.* 18. quidquid Tellius *hic n.*.. dubitaverit de hac doctrina, & in effectu quia qualitatem rei præſtantiorem neſcivit conſiderare, receſſit ab hac doctrina Covarr. & contrarium verum eſſe fatebatur, à quo quidem Tellio ſemper diſceſſi & accedo doctrinæ Didaci Covarruv. quam poſt hæc vidi ſequutam per Matienço *hic in gloſ.* 1. *numer* 2. qui ponit exempla in quo fraus hæc & damnum filiorum in aſſignatione rei præſtantioris conſiderari poteſt, ultra quem ego conſiderabam fraudem & damnum hoc faciliter adiuveniri, ponamus enim quod res hæc aſſignata pro melioratione eſt fructuoſior omnibus aliis rebus pro legitimis filiorum aliorum relictis, quæ licet æquivaleant in proprietate legitimis filiorum in uſufructu & redditibus ſunt tenues, ita quod filii alii mendicare cogentur, & melioratus cum re meliorata optime ſe alimentet, nonne, quantumvis in quantitate res pro melioratione aſſignata non excedat valorem meliorationis, excedit in qualitate,igitur non eſt permittendum, quod pater melioret filium unum in tertio & quinto in re præſtantiori & utiliori, fraudando filios alios debito bonorum ſubſidio, qui cogentur mendicare, vel vendere partes ſuas pro parvo fortaſſis pretio, quo in alimentis conſumpto mendicare deinceps cogentur, idque facilius in hac patria exemplificari poteſt. *En los padres que tienen renta de yerva que en propriedad es de mucho valor aunque la renta della ſea poca, y tienen anſi miſmo juros del rey, y de particulares.* Qui in proprietate minoris valoris ſunt, & in fructu majoris valoris, quid tamen ſi res ita pro melioratione aſſig-
2 nata pereat, an revocata cenſetur melioratio, † dic quod non,ſecundum Tellium *l.* 17. *Taur. n.* 127. ubi & quid ſi alienetur & Anto. Gom. *hic n. fin.* & *alibi* credo me dixiſſe ſaltem remiſſive, ſcilicet *in l.* 1. *ſupra iſto tit.* ſed an ſi teſtator melioravit filium in quinquaginta mille dipondiis, & reliquit bona immobilia, & itidem dipondia illa, an
3 poſſit † hæres meliorationem illam in bonis immobilibus ſolvere, tradit Suarez, *d. l. quoniam,* 2. *quæſt. legis regiæ num.* 2. *pag.* 199. ubi ejus Addit. inquit quod hæc quæſtio eſt jam determinata *per l.* 20. *Tauri quæ eſt l. ſequens*, ideò non eſt neceſſaria ejus altercatio, eſt tamen optima quæſtio, quod ſi res illa aſſignata pro melioratione 3. & 5. uni filiorum facta non eſt tota ipſius patris meliorantis, ſed quædam parva pars, num alii filii hæredes hujus patris meliorantis tenebuntur ſtare pro meliorationis hujus aſſignatione in re * illa, & 4
ſic totam illam rem dabunt, cum meliorationem valor ejus non excedat, vel ex aliis bonis ſupplebunt partem illius rei, quæ meliorantis hujus non erat, ponamus enim prout in facto habui, quod maritus quidam habet in quadam domo medietatem ædificii, alia verò medietas & ſolarium domus erat uxoris ſuæ, maritus verò in ſuo teſtamento jubet ut ſuus filius major illam domum habeat & ſit ipſius & ſuorum deſcendentium jure vinculi, & eam ſibi legat in vim meliorationis tertii & quinti bonorum ſuorum: alius vero filius ſecundus eſt à matre in eadem domo melioratus in tertio & quinto bonorum ſuorum, quæritur nunc utrum filius dictus à patre melioratus in domo illa habebit totum tertium & quintum integrum non obſtante quod excedat melioratio hæc valorem partis, quam in illa re pater habebat, & non obſtante, quod à matre ſit alius ſecundus filius in domo illa melioratus, & videbatur dicendum quod ſic, quia cum alii filii ſint hæredes patris meliorantis, bene potuit pater rem ſuorum hæredum † legare, 5
ex l. rem alienam C. de legatis. & ex dictis per Ant. Gomez *tom.* 1. *cap.* 12. *num.* 15. & Covar. *in c. filius noſter. num.* 1. *cum ſequentibus aliquibus*, *de teſtam.* vel ſaltim ex aliis bonis & ſupplebitur defectus hic, ſecundum quod in ſimili inquit Molin. *de Primogen. lib.* 1. *c.* 20. *num* 14. *verſi. ex quibus infertur*, in contrarium tamen imò quod melioratio patris valeat in parte tantum, quam in re illa pater habebat, & quod amplius quam partem patris melioratus non habebit nec ex aliis bonis ſuppleatur defectus meliorationis in re illa non capiens, facit quia id ſolum, quod pater in re illa habuit cenſetur legaſſe † & in meliora- 6
tionem dediſſe *ex l. ſervi electione* §. *fin. & l. quod in rerum* §. 1 *de legat.* 1. & ex aliis relatis per gloſ. magnam in fine *in l.* 10. *tit.* 9. *part.* 6. & ex latè dictis per Abb. & Doct. maximè Covar. *num.* 1. & 2. *in d. cap. filius noſter. de teſtam.* & per Anton. Gomez *tom.* 1. *cap.* 5 *fol.* 44. *col.* 4. *in prin. & eod. tom. c.* 22. *num.* 15. & Cœpolam *de ſervit. ruſt. cap.* 1. *num.* 18. *ad finem*, & Alciat. *de præſumpt. reg.* 3. *præſump.* 34. ubi hanc dicit eſſe communem regulam & doctrinam, & Manticam *de conject. ult. vol. lib.* 9. *tit* 1. *num.* 7. *cum ſequentibus*, quantumvis adjiciatur pronomen *meum*, ſecundum Tellium *in l.* 19. *Tauri num.* 8. *cum ſequentibus aliquibus*, & etiamſi legatum redderetur inutile ſecundum gloſ. *in d. l.* 10. & communem teſtatur Meneſ. *in l. prædia. num.* 2. *C. de fideicommiſ.* imò quamvis conjunctæ perſonæ fiat, ut communem eſſe inquit Covarr. *ubi ſuprà* & licet hoc procedat, quoties teſtator ſciebat jus hoc tantum illi competere, ſecus ſi ignorabat, vel melius dic, credebat eſſe ſuam ſecundum quod loquitur Paul. Caſt. *in l ſervum filii in prin. &* §. 1. *num.* 4. *de legat.* 1. quia tunc tota res vel æſtimatio debetur, ſecundum gloſ. *mag. in fine in d. l.* 10. & ſic eſt declarandus Anton. Gom. *d num.* 15. in noſtro tamen caſu teſtator ſciebat ſolùm illam partem habere, & præſumitur ſcire, *ex d. l.* 10. dum ibi onus probandi ſcientiam, vel ignorantiam legata-

tio

rio incumbere probatur, & quia in re ſua & dote uxoris & bonis eorum nulla juſta ignorantia, nec credulitas dari poteſt, quia in facto proprio non datur regulariter, & data hac probatione ignorantia non præſumitur, licet ſi probatio hæc non daretur, præſumetur, ſecundum Meneſ. *ubi ſuprà n. fin.* igitur teſtator hic meliorans ſolum partem ſuam in melioratione videtur dediſſe & nihil aliud, nec in æſtimatione nec valore aliorum bonorum ſupplere defectum hunc poſſumus: item & pro hoc facit dictum Abba. *in cap. quod autem num.* 10 *de jur. patr.* item quia licet debea-
7 tur evictio legatario ab hærede pro re legata † evicta, quia aliena erat, & teſtator id ſciebat, id tamen verum eſt, niſi jus in re illa teſtator habebat, nam tunc illud jus videtur legare, & ſi tota res evincatur illius tantum juris debetur evictio ſecundum Iaſ. *l. ſi domus* §. *de evictione num.* 28. & ibi Paul. & alii *de leg.* 1. nec obſtat quod Covarr. *ubi ſupra* id velit intelligere niſi onus meliorato per patrem apponatur, quia id poſſet procedere, quoties in faciendo conſiſtit in quo expendendæ ſunt expenſæ, ſecus vero ſi in reſtituendo tantum onus conſiſtat, quia cum tunc nullæ expenſæ in reſtitutione ſint faciendæ ceſſabit hic intellectus Covarr. ut ex Alex. per eum allegato decerpitur, item quia cum filius hic ſecundus melioratus à matre in domo illa nihil aliud à patre quam legitimam percipiebat, non potuit in ea per patrem onerari & gravari, ſecundum Suarez ita tenentem *in l. quoniam* 7. *ampliatione n.*2. ubi *num.*4. iſtum noſtrum caſum ponit & ita concludit, & tenet Covar. *ubi ſupra num.*3. *in prin.* & expreſſius Tellius *hic num* 7. & quod nec æſtimatio debeatur nec ſuppleatur ex aliis bonis patris meliorantis facit text. *in l. ſi domus* §. *fin. de legat.*1. & tradita ejus argum. per Anto. Gom. *tom.* 1. *cap.* 5. *num.* 24. *verſic. vigeſimoquinto*, quem refert Meneſ. *in d. l. prædia num.* 2. *in fine* & gloſ. magna *in d. l.* 10. ubi idem videtur tenere & Anto. Gom. *l.* 17. *Tauri. num.* 14 ex eo quod ſubſtantiæ diſpoſitionis aſſignatio domus pro melioratione illa fuit facta & ſic nec ex aliis bonis debet ſuppleri, verum tamen eſt quod ſi conſtaret patrem
8 velle omnem † rem donare, tunc utique omnem rem conſequetur donatarius & melioratus, vel partis alienæ æſtimationem: prout tenet Covarr. *ubi ſuprà n.*2. *in fine*, & Tellius *hic num.* 11. quamvis *in n.*9 aliud propoſuiſſet, quod tamen hic non conſtat & ſic ſupradictis non obſtabit hæc limitatio, ſicut neque obſtat quod videtur quod ſi melioratio hæc non debet valere niſi pro parte meliorantis habita in domo illa, id quod magis valet lucratur alius hæres & ſic ultra legitimam capit, quod nego, quoniam id quod teſtator non diſpoſuit & remanſit vacuum de tertio & quinto, eſt legitima aliorum filiorum & ſic nihil ultrà legitimam capiunt, & dici ei poteſt quod potuit noluit, & quod voluit adimplere nequivit, nec itidem obſtat quod licet gravamen ſit de impoſſibili, debet † impleri in aliud ſimile, ſecundum Bald. & Imolam relatos per gloſ. magnã *in dicta lege* 10. *tit.* 9. *part.* 6. & Bart. & Imol. *l.* 1. *ff. de conditionibus inſtit.* quia illud verum quoties imponens gravamen poſſet illud imponere, & ſuper re habili ad hoc, ſecus vero alias: quid dicendum, & ut hanc quæſtionem & ſimiles contingibiles determinare ſcias & ut omnia ad concor-
diam deducantur, conſtituo tres caſus † primus 10
eſt quoties melioratio tertii & quinti fit generaliter nullam rem aſſignando, ſecundus eſt quoties fit prælegando certum fundum aut certam domum ſeu quantitatem, puta cum dicunt teſtatores: lego filio meo Joanni domum talem, vel fundum per viam meliorationis, vel ut non afferat illum ad partitionem & collationem cum aliis fratribus. Tertius caſus eſt quoties melioratio fit in tertio,vel quinto,vel in utroque rem certam ad ejus ſolutionem aſſignando: in primis duobus caſibus tenendum eſt, ſine dubio quod tertium & quintum ſolvendum eſt in primo caſu generali de omnibus bonis, & in ſecundo de fundo aut domo prælegata, & quod ſi defuerit in domo illa, vel fundo adimplementum meliorationis ex aliis bonis meliorantis ſolvetur, non enim hic prælegatur fundus, ſed tertium & quintum quod in eo fundo aſſignatur, quod prælegatum quota bonorum eſt, neque fundi aſſignatio mutat prælegati ſubſtantiam, cum non ipſe fundus prælegetur, ſed tertium & quintum ad cujus ſolutionem fundus ipſe eſt aſſignatus *l. quidam teſtamento de leg. a.* 1. ubi Doct. nec præciſe fundus venit in prælegato, ſed ſi non aſcendat ad tertii, & quinti valorem ex aliis bonis ſupplebitur, ſin autem illum exceſſerit non habebit melioratus niſi eam partem fundi quæ tertii & quinti valorem non excedat, ut optime tenet, & inquit Molina. *d. l.* 1 *cap.* 10. *n.* 14. *verſ. ex quibus infertur*, & ſic procedat prima opinio & primus & ſecundus caſus. In tertio verò caſu quoties melioratio fit in tertio & quinto rem certam ad ejus ſolutionem aſſignando, tunc utique ſi in re illa teſtator non habebat niſi parvam partem, & quæ non adimplebat totum tertium & quintum, tunc utique non videtur teſtator meliorare niſi ſolum in jure & parta illa quam in re illa habebat, nec debet ſuppleri id quod deficit ex aliis bonis meliorantis, eo quod ſolum jus quod ibi habebat donare videtur, & non plus, ſive ſciat, ſive ignoret, ſive fiat conjunctæ perſonæ, ſive non, ſive per pronomen (*meum*) vel ſine pronomine hoc, taliſque aſſignatio ſit ſubſtantiæ diſpoſitionis, & ſic ex aliis bonis ſuppleri non debet, ſecundum quod inquit Anto. Gom. *l.* 17 *n.* 14. & alii *ſuprà* relati in ſecunda opinione prout eſt Tellius *hic num.* 7. *cum ſequentibus pluribus*, & ſic deducitur clare ex dictis per Molinam *in d. n* 14. prout poſt hæc voluit etiam, non tamen ſic declarando Matienzo *hic gloſ.* 1. *n.*4. & 5 eſt tamen verum quod ſi in hoc tertio caſu conſtaret velle teſtatorem omnem rem donare, tunc utique omnem rem conſequutur donatarius, vel partis alienæ æſtimationem, ut *ſuprà* dixi ex Covarr. & Tellio, *ſuprà* relatis, & idem eſſet ſi mortua matre rem quæ erat communis cum filiis ſimpliciter legaſſet: nam tunc pars etiam hæredis legata cenſetur, ſecundum Bart. *d. l. ſervi electione* §. *fin.* communis ſecundum Covarruv. *d. cap. filius num.* 3. *verſ. quem & ſi teſtator*; & Manticam *de conjectu. ult. vol. lib.* 9. *tit.* 1. *num.* 21. & clarius eſſet ſi rem totam cum filiis communem legaſſet. ſecundum Tellium *hic num.* 10. ubi limitat, & ita tenendum & declarandum judico, ex quibus in dicta facti contingentia ſuprà propoſita, hic tertius caſus militat, & ſecundum eum eſt decidenda.

Ibi. *El tercio.* In quo poteſt pater meliorans

filio

11 filio vulgariter ſubſtituere, & † tunc ſubſtitutio hæc caſum tantum noluntatis, non vero & impotentiæ comprehendit, licet alias regulariter ſit ſecundum Ant. Gomez *tom.1. cap.3. num.22.* quamvis ipſe contra ibidem teneat prout dicam *in l.27. Tauri, quæ eſt 11. iſtius noſtri tit.*

Ibi *Y quinto.* Ex hoc ampliatur l. 213. ſtyli, quæ tantum quoad tertium loquebatur, ſed an ſi in ſolo quinto pater melioret poterit illud in certa re ſignare, & intrepido tenendum eſt quod
12 ſic, † nam qui poteſt plus, poteſt & minus.

Ibi. *El hijo.* Hic videbatur eſſe text. probantem, quod poſſit pater filium unicum, quem
13 habet in tertio bonorum meliorare † cum text. *hic* in ſingulari loquatur, ſed nihilominus contrarium eſt tenendum, eo quod melioratio non poteſt cadere niſi reſpectu aliorum, tertium tamen reſpectu extraneorum eſt legitima, cum tamen deſit alius filius, reſpectu cujus melioratio tertii cadere poſſit, merito tenendum eſt filium unicum in tertio meliorari non poſſe, prout tenet gloſ. *plures in §.1. inſt. de aſſignatio.* & tenent omnes moderni Hiſpani quos refert Meneſ. *in l. eam virum, n.2. de fide commiſ.* & Molina *de primogeni. lib.2. c.11. n.3. cum ſequentibus pluribus* ubi limitat & Burgos de Paz junior, *in quæſtionibus ſuis 1. quæſt. n.19* ubi hanc communem teſtatur, & reprobat jure optimo Parladorium contrarium tenentem, quem reprobat Alvara. *de conject. mente teſta. lib.2. c.2. in principio n.22.* ubi & allegat Loram idem tenentem & Matien *l.2 ſuprà eo. gloſ.5. n.3.* Neque obſtat l. noſtra, quoniam deſignat filium reſpectu aliorum filiorum à patre meliorante habitorum. Ibi. *O hijos o nietos,* neque itidem obſtat l.2. *infra hoc tit. & lib.* dum *ibi* reſpectu extranei dicit filium in tertio melioratum, ergo non erat *ibi* niſi unicus filius ut conſiderat ibi Gom. *n.51.* nam ſi bene inſpicitur text. *ibi* ſupponit eſſe alios filios, quandoquidem inter deſcendentes diſponit prius gravamen in tertio imponendum: in quinto tamen bonorum poteſt optime filius unicus meliorari cum in quinto extranei meliorari poſſint, & quintum etiam reſpectu extraneorum non dicitur legitima, & per conſequens unicus filius in eo meliorari poteſt, prout poſt hæc vidi Matienço, *ubi ſuprà* tenere cum Baeça, ſed an cum pater legat quintum bonorum alicui extraneo, vel ut diſtribuatur pro anima ſua, poterit illud ſignare in re certa, & dicendum
14 eſt quod ſic † ex lege noſtra, quæ de quinto etiam loquitur & tenet Suarez *in l. quoniam amplius. 11. num.15. pag 118. C. de inofficio. teſtam.* dum tamen de legitima filiorum nihil diminuatur.

Ibi. *O hijos.* Hic eſt expreſſus text. probans,
15 quod poteſt pater in tertio ſolo, vel in tertio † & quinto meliorare duos filios, vel deſcendentes, quem text. ultra Doct. *hic* ad hoc noviſſime allegat Meneſ. *in l. unum ex familia §. ſi duos n.2. de leg.2.* & Anton. Gom. *n.* 2. & Tell. 1. *l.1. Tauri,* & ante eos Suarez *in l. quoniam in 5. quæſt l. regiæ. pag.201. num.* 1. ubi *num.* 2. optimè inquit quod eodem modo ſicut in quantitate, ita in tempore poteſt pater meliorationem in filios dividere, & voluit Caſtillo *in l. 27. Tauri num.* 10. ut, ſcilicet, unus poſſit tali tempore uti & frui bonorum meliorationi adjudicatorum, alius alio tempore, imò & inquit Suarez *ubi ſuprà* quod juſſus conſtruere unum hoſpitale, poteſt duo hoſpitalia conſtruere, † ſi bona ſufficiant. & plus ſcilicet quod 16
unum hoſpitale gaudeat fructu bonorum legatorum per decem annos, aliud per alios decem, ſecundum Caſtillo *ubi ſuprà,* licet non poſſint ſecundum eum *ibi* tales executores onus apponere legato: ſic etiam videmus, quod data licentia & facultate per regem alicui faciendi ac conſtruendi majoratum de bonis ſuis in unum ex filiis, poteſt duos majoratus † in duos filios conſtituere, 17
ſecundum gloſ. magnam, *in verſic. an autem, in l. 10. tit. 9. pag.* 6. l. noſtram ad hoc conſiderando cujus contrarium quoad majoratus inſtitutionem & forte melius voluit Molin. *de primogen. lib.2. cap.4. n.47. cum pluribus ſequentibus* ubi *n.56.* reprobat etiam eundem gloſſatorem Gregorium dicentem *ubi ſupra* quod pater habens licentiam ad conſtituendum plures majoratus non poſſe unum ſolum conſtituere. Et an ſi duos filios pater melioret in tertio vel quinto, vel in utroque ſimul habeat locum inter eos † jus accreſcen- 18
di, vide Ant. Gomez. *tom.* 1. *cap.* 10. *num.* 6. & quid ſi pater dicat ſi Titius aut Sejus filius meus vivit, eum melioro, ſi ambo, qui erant † abſen- 19
tes vivant, an erunt meliorati, *ex l. Titius & Sejus ff. de her. inſt.* inquit Alvara, *de conject. mente teſt. lib.3. cap.2. §.2. num.12* quod ambo erunt meliorati, & quod uno eorum decedente, alter ſuperſtes tacite & vulgariter ſubſtitutus erit, idque etiam probat ex *l.2. tit.5. part.6.* ſed ſi in duos quis eſſet juſſus diſtribuere non poſſet in unum, ſecundum Meneſ. *ubi ſuprà* contra Paul. *ibi* per eum allegatum, qui quidem Paul. *in conſil. 97. ſuper primo quæſito videtur dicendum vol. 1.* Idem tenuit ſibi contrarius, ſcilicet, quod tunc in unum diſtribui non poſſit, & *ibidem* inquit etiam ipſemet Paul. quod ſi centum jubeat quis diſtribui pro anima ſua, poterunt tota centum uni tantum dari, † ſed an ſi quis filios meliora- 20
vit, qui inæqualiter ſunt hæredes inſtituti, dividetur melioratio viriliter, † vel proportioni- 21
bus hæreditariis, vide Anton. Gomez *tom.* 1. *c.* 12. *n.* 42.

Ibi, *El dicho tercio* Idem dicas in quinto, in quo idem tempus mortis inſpicitur prout in expreſſo tenet Caſtillo *hic n.7.* alia plura *à n 5.* in corroborationem adducens.

Ibi, *De todos ſus bienes.* ſimilis eſt text. *in l. 7. infra eodem tit.* ibid *A lo que ſus bienes valieren al tiempo de ſu muerte.* Notandum eſt nomen illud, *bienes,* ut intelligas, quod non ſolum mobilia, & immobilia comprehendantur, ſed etiam jura, & actiones tali teſtatori melioranti debita tempore ſuæ mortis. Late enim patet hoc verbum, bona, *ut l. bonorum 49. in ordine ff. de verbor. ſignif.* ubi Doct. & gloſ. *in l. princeps bona 21. ff eod. tit.* latè per Tiraquel. & alios relatos per Pineſ. *in 1. parte rubric. C. de bonis mater. num. 1. cum ſequent.* ubi idem in rei appellatione dicit, etiamſi adjiciatur adverbium, meum, tuum, ſuum, niſi ubi verbum, bonorum, eſſet alicui loco adjectum & ſic ſicut ex bonis mobilibus, & immobilibus teſtatoris meliorantis tempore mortis ejus relictis melioratio extrahenda eſt, ita & ex juribus, & actionibus ipſius, & in expreſſis terminis ſolus Gomez Arias *in l. 21. Tauri num. 15. cum ſequent.* ita tenuit, *in l. 51. num.* 13. cæteri vero omnes ut rem claram non tetigerunt. Ultra quem ego

noviſſimè in publicum dubito, an idem erit ex hæreditate huic melioranti delata, non tamen ab eo addita, tranſmiſſo tamen ejus jure deliberandi intra annum *ex l. cum antiquioribus, & ſimilium C. de jure delib.* ex dictiſque per Ant. Gom. *tom. 1. cap. 9. n. 53 & 54. & ex l. 2. tit. 6. part.* 6. Ponamus enim (prout in facto habui) quod quædam mulier uxorata habens vivos parentes, carens tamen deſcendentibus in teſtamento ſuo reliquit tertium bonorum ſuorum marito ſuo, & antequam hæc mulier moreretur, mortuus eſt unus ex parentibus ejus, pater ſcilicet, qui dictam mulierem filiam ſuam in teſtamento hæredem inſtituit, ipſa vero mulier, eo quod mater ejus viva remanſit, nunquam acceptavit neque repudiavit paternam hæreditatem, & tandem intra annum à die paternæ mortis mortua eſt ipſa filia, & ſic in matrem ſuam tranſmiſit jus deliberandi ad adeundam patris hæreditatem quæ eam adiit, gener verò ejus maritus prædictæ mulieris nunc vult, quod prædictum tertium, quod prædicta mulier ejus uxor ei reliquit, ita detrahatur ex bonis hæreditatis paternæ ſicut ex bonis dotalibus detrahendum erat, fuit dubitatum, an gener hic foveret juſtitiam, & eſt noviſſima, & notabilis quæſtio in propoſitum harum legum, & ſatis perplexam me ſequentia reddiderunt, & tandem in negativam partem inclinavi. Et antequam ad eam deveniam, proponam fundamenta partis affirmativæ, ſcilicet, quod detraheretur etiam hoc tertium ex dictis hæreditariis patris bonis. Pro quo primum conſiderabam ſupradicta, ſcilicet quod ex juribus & actionibus detrahitur melioratio hæc tertii, & quinti, vel unius tantum, ut dictum eſt, & hoc vocatur jus adeundi, & conſequenter in eo idem, quod in aliis juribus, & actionibus, nam & res mihi debita mea dicitur *l. ſi me & Titium,* & *ibi* gloſ. *verbo pecunia,* ubi Angel. & plenius Albert. hoc notant, *ff. ſi cert. petatur*, gloſ *in l. ejus, qui in provincia. in principio verb. defuncti & ibi* Bart. *col. 1. ff. eod. tit.* item quia ea, pro quibus actio, & exceptio competit, in bonis noſtris intelliguntur, *l. rem in bonis ff. de acquir. rerum domin.* item ex Bart. doctrina *in l. fin. in fine. C. de pact.* ubi dicit, quod homo poteſt diſponere de eo, quod ſibi competit ſpe, ſicut de eo quod competit re, *l. ſpem C. de donatio.* hæc autem hæreditas non ſolum ſpe, ſed & re delata eſt, ergo mulieris hujus hæredis relictæ eſt hæc hæreditas, & eam reliquit tempore mortis, igitur habemus intentum. Idque fortificatur, quia mater hæc, in quam tranſmiſſum eſt hujus hæreditatis jus adeundi ex jure deliberandi, ne dum videtur illud habere à proximo, & immediato defuncto, ſed etiam à primo hærede tranſmiſſore, cum hæres hæredis teſtatoris eſt hæres, *ut in l. fin. C. de hær. inſtit.* notat Ant. Gom. *d. c 9. n. 54. in fine* hæreditaſque tranſmiſſa cum eadem qualitate adeſt apud hæredem, in quem tranſmittitur, ſicut erat apud defunctum, licet hæres ſit diverſæ qualitatis ſecundum Bartol. Socinum *conſil. 67. n. 15. volum. 4.* item pro hac opinione facit, quia jus adeundi dicitur in bonis noſtris, & per conſequens illud habens dicitur locupletior, ut inquit Alciatus relatus per Rebuf. *in l. uni. C. de ſententiis, quæ pro eo quod intereſt,* gloſ. *dupl. n. 22. & 23.* ergo hæc hæres habens jus hoc in bonis locupletior ex hoc effecta etiam tertium hujus hæreditatis videtur marito reliquiſſe. Item pro hac ſententia videtur text. expreſſus *in l. liberto octuaginta ff. de operis libert.* ubi legatum tranſmiſſum computatur, quando agitur de computatione legitimæ ipſius patroni, & in legitima computantur ea, quæ reperiuntur in bonis tempore mortis defuncti, *ut in l. cum quæritur C. de inoffi teſtam.* & tamen legitima debetur ex eis tantum bonis, quæ reperiuntur tempore mortis, & nihilominùs hoc (ut vides) computatur in ea, igitur. Item & fortius, quia ea, quæ acquiruntur poſt mortem ex cauſa, quæ retrotrahitur, computantur in legitimam, ut *in l. ſervus ff. ad l. Falc.* ſed ſi adeatur hæreditas ex jure tranſmiſſo, aditio trahitur retro ad tempus mortis, ut *in l. heres quandoque ff. de acquir. hered.* igitur fingitur quæſita in vita, & per conſequens videtur, quod computari debeat, & hoc eſt fortè fūdamentum pro hac parte, item hanc partem videtur decidiſſe Alexand. *conſ. 113. volum.* 3. ubi dicit, quod ſtatutum erat Mantuæ, quod extantibus agnatis mater non ſuccederet niſi in legitima, Titius deceſſit relicto infante ſuo hærede, qui poſtrà impubes deceſſit modo frater Titii patruus pupilli ut in toto matrem excludat, vult ex perſona pupilli, ſeu tanquam ejus hæres abſtinere ſe ab hæreditate Titii, ut eam in ſolidum ex perſona propria tanquam frater, & proximior obtineat, dubitatum fuit, an poſſet, & reſpondet Alex. quod ſic, ergo à contrario ex Alexandri deciſione, & ejus dictis colligo, quod ſi frater hic Titii patruus pupilli non repudiaſſet hæreditatem illam, ſed habuiſſet illam ex jure tranſmiſſo ex perſonaque illius pupilli, haberet utique mater pupilli in ea legitimam, igitur decidit noſtrum caſum, vel ſaltem ſimilem Alex. *ibidem.* Hæc ſunt quæ pro hac prima conſideravi opinione. Pro ſecunda vero & contraria, imo quod tertium hoc non deducatur ex hac hæreditate ex jure deliberandi tranſmiſſa huic matri dictæ mulieris marito ſuo relinquentis tertium bonorum ſuorum, faciunt ſequentia. Primò quod ut notum eſt, tertium hoc reſpectu aſcendentium per deſcendentem relictum regulatur ſicut quintum ab aſcendente reſpectu deſcendentium ſuis, vel extraneis relictum, ita ut in tertio, ſicut in quinto extrahendo habeatur conſideratio valoris bonorum à teſtatore relictorum tempore mortis ſuæ, ut dixi *in l. 1. tit. de las herencias. lib. iſto infra,* jus tamen adeundi non eſt in bonis noſtris, neque reddit nos locupletiores, ut contra Alciat. pluribus, & optimis fundamentis reſolvit alios allegans Rebuf. *in d. l. unica gloſ. dupl. n. 22. & 23. cum pluribus ſequentibus,* & Alex. *ubi ſuprà n.3. & 4.* igitur nullo modo computabitur inter bona dictæ mulieris non adeuntis hæreditatem hanc paternam, neque ex eo deducetur tertium Item quia cum hæredes facti ſumus, tunc demum omnia ad nos tranſeunt, præter quam poſſeſſio, cum hæreditas à nobis adita eſt, non verò ſi delata, *ex l. cum heredes ff. de acquiren. poſſeſ.* & ſic, ſecundum dictos doctores, & alios, ubique hæreditas tranſmiſſa ex jure deliberandi tranſmittitur ut adeunda, non verò ut adita *ex l. ſi quis filium in prin. ff. de acquir. hered.* & ſic non ut quæſita, ſed ut quærenda reſpectu matris ſecundum Socin. *d. conſil.*

67. *n.* 12. *vol.* 4. Item tunc dicitur, rem eſſe in bonis noſtris, cum habeo ad eam actionem, ſi petam, vel exceptionem, ſi petatur à me, & ita loquitur text. *in l. rem in bonis ff. de acquiren. rerum domin.* non verò ubi habeo facultatem adeundi, quia tunc non eſt jus, ſed facultas, quia poſſum adire, vel non adire ſecundum Rebuffum *ubi ſuprà d. n.* 23. & iterùm *in l. bonorum* 49. §. *in bonis verſic. rem enim pag.* 395. *ff. de verborum ſignif.* Item quia dicere inſtitutum eſſe locupletiorem, antequam adeat, eſt contra tex. *in l. pretia rerum ff. ad l. Falcid.* ibid. *abſurdum eſt fieri locupletiorem, antequam adeat*, ubi generaliter loquitur text. & *in verſic. eſt autem præpoſterum ante nos dici locupletes, quàm acquiſierimus.* Item pro hac opinione eſt text *in l. ſi patronus ex debita* §. *penul. & fin. ff. de bonis libertorum.* ubi in legitimæ computatione non computatur illud, quod acquiritur poſt mortem ex cauſa, quæ retrotrahitur, nam *ibi* non computatur ſervus, qui poſt mortem rediit ab hoſtibus, nec quod acquiritur virtute juris accreſcendi portioni acquiſitæ in vita, & ſic non computatur, quod acquiritur ex cauſa, quæ retrotrahitur, & conſequenter eſt text. expreſſus pro hac opinione. Neque obſtat. *l. ſervus ff. ad l. Falcid.* quam pro contraria opinione allegavimus, nam ejus doctrina procedit tantum in Falcidia, ut *ibi* inquit Nicolaus de Neapo. & Paulus de Caſt. *n.* 3. & 4. & Alex. *in l. in ratione la* 2. *in prin. ff. ad l. Falcid.* & Bartol. Socin. *in l. qui duos in principio num.* 31. *ff. de rebus dubiis*, ut ipſe Socin. expreſſè in legitima in qua, ut dictum eſt, *ex l. cum quæritur C. de inofficioſ. teſt. & in l. etiam* §. *fin. ff. de bonis, quæ liber.* debetur ex bonis tempore teſtamenti relictis, non verò ex aliis, ita tenet, & ſe conſuluiſſe aſſerit, & vera mihi videtur, quia fundamenta ejus ſunt urgentiora, & in noſtro propoſito validiora. Neque obſtat illud de juribus, & actionibus pro prima opinione adductum, quia *ut diximus*, jus hoc adeundi non jus, ſed facultas dicitur, & res mihi debita dicitur mea largè, & impropriè, non verò propriè, quia multa poſſunt accidere, propter quæ non capias, ut per Gomez Arias *ubi ſuprà d. l.* 21. *num.* 15. maximè ubi poſſum repudiare, vel acceptare, & ante aditam hæreditatem nihil eſt in dominio noſtro *ex d. l. cum hæredes*, & ſic ante aditionem non habemus actionem, neque exceptionem, & ſic ceſſant in principio primæ opinionis adducta. Item Bart. doctrina, quod quis poteſt diſponere de eo, quod competit ſpe, ceſſat in hoc caſu, cum non competat ante aditionem, & ſic antequam habeamus in effectu, non dicimur locupletiores ſecundum Rebuffum *d. gloſ. dupli. n.* 25. *verſic. neque obſtat.* Neque itidem obſtat, quod hæc mater adeundo hanc hæreditatem, videtur eam habere à tranſmiſſore, quia licet ita ſit, non tamen computatur in legitima tranſmiſſoris, etiamſi procedat ex cauſa, quæ trahitur retro, ut *ex d. l. ſi patronus*, diximus. neque obſtat, quod jus adeundi eſt in bonis noſtris, quia, ut in ſecunda diximus opinione, contrarium eſt tenendum ex Rebuf. *d. gloſ. dupli. num.* 23. *cum ſequentibus*, ubi plures idem tenentes allegat, & benè quia ex dicta l. *pretia rerum* ſupra probavimus contrarium. Neque itidem obſtat *l. liberto*, quia aliud eſt in legato, quod acquiritur ipſo jure, & tranſmittitur etiamſi non ſit agnitum, ut per Matienço *l.* 1. *gloſ.* 16. *num.* 14. *tit.* 4. *lib.* 5. *recopilat.* aliud in inſtitutione hæredis ſecundum Socinum *in d. l. qui duos numero* 31. & Matien. *ubi ſuprà, & prædicta l. ſervus ff. ad l. Falcid.* jam in ſecunda opinione reſponſum eſt. Minus obſtat conſilium Alex. quia non eſt ſumendum argumentum à contrario ex ejus conſilio, cum fortaſſis id non reſponderet, ſi de eo fuiſſet interrogatus; item quia ipſemet *ibi* adducit fundamenta in contrarium, & ſic non eſt cenſendum contrarium voluiſſe, & conſequenter hæc ſecunda opinio remanet ſatis tuta, & defenſata, & à nemine ſic conſideratum videbis, maximè in propoſitum legum noſtrarum.

Ibi, *Al tiempo de ſu muerte.* Similis eſt text. *in l.* 23. *Tauri, quæ eſt* 7. *hujus tituli* ex quibus infertur, quod ſi pater unum ex filiis in tertio vel quinto, vel in utroque melioraret, poſt viveret per aliquot annos, quo tempore mediante bona ejuſmodi meliorantis augmentata ſunt, quod ex aug-
mento illo debebitur † melioratio illa cum tem- 22
pus mortis ſit conſiderandum, prout expreſſè tenet Ciſuentes *in l.* 23. *Tauri*, faciuntque dicta per Tell. *in l.* 25. *num.* 15. *cum ſequentibus*, ubi quamvis pater in vita aſſignaſſet filio congruam legitimam habito reſpectu ad bona, quæ tunc habebat, ſi poſtea bona patris aucta ſint, debetur ei ex illis bonis auctis legitima, & *ibi* Tell. latè iſtam quæſtionem examinat, & hanc magis communem teſtatur opinionem ubi & *in numero* 1. & 2. *in propoſitum noſtræ l. & dict. l.* 7. infert aliud, ſcilicet, quod ſi pater in vita donaſſet inter vivos aliqua bona filio ſuo, donataque ei tradidiſſet non extrahetur donatio poſt facta de donatis
illis, quandoquidem * in meliorationis compu- 23
tatione tempus mortis inſcipitur, ut *ibidem* tenet & concludit ipſemet Tellius, prout ex eo patet, quod & tenuit Caſtillo, in præſenti, *n.* 4. *verſic. ſed pone*, valebit tamen *ſecundum eos* melioratio ſecunda in reſiduo tertii & quinti ſi deſcendenti ſit facta & quinti, ſi extraneo ſecundum eos, & aliam quæſtionem in propoſito videre poteris per Tell. *ubi ſuprà d. l.* 25. *Tauri, numero* 4.

Eſt tamen quæſtio nova & ſingularis, & de qua in facti contingentia fui conſultus, nunquid ſi fortè mortuo patre bona remanſerunt in communi indiviſibilia inter fratres, vel quia
pater mortua uxore, † quæ unum ex filiis me- 24
lioravit in tertio & quinto, vel in uno tantum vixit poſt plures annos, quibus labentibus pater ipſe uſumfructum adventitiorum percepit, ita quod non potuit melioratio dari filio meliorato, medio hoc tempore bona iſta aucta fuerunt, ſive quia valor eorum excrevit, erant enim animalia & pecora, quibus creſcentibus valor eorum creſcit, puta quia de vitulis fiunt vaccæ & de hœdis capræ & de agnis oves, vel quia per alluvionem aliquid immobilibus accrevit, nunquid ex incremento hoc, dabitur & ſua pars huic tertio & quinto? & videtur dicendum quod non detur, quia lex noſtra tempus mortis dixit conſiderandum ad valorem bonorum ut exinde extrahatur tertium & quintum, item quia ſi loquimur in caſu in quo augmentum hoc provenit ex majori ſuperveniente ætate animalium & melioratio à matre meliorati

rati provenit ex qua pater uſuſfructuarius fuit, ætas hæc major eſt reputanda fructus, & ſic patri uſufructuario pertinet, & quod ſit fructus videtur tenere Bald. *in l.* 1. 6. *pro ſocio*, & Petrus de Uvaldo *in tract. de duobus fratribus*, ſed nihilominus contrarium conſultum vidi in hac quæſtione imò quod ex augmento & creſcentia illa debeatur pro rata ſua pars meliorationi, tum quia lex noſtra non ita ſtricte intelligenda venit, quin locus non ſit huic acceſſioni, tum etiam quia lex noſtra in ſua diſpoſitione habuit ſolum reſpectum ut circa valorem bonorum non haberetur conſideratio ad tempus meliorationis conſtitutæ, ſed ſolum ad tempus mortis, non tamen negat quin, & ſi poſt mortem bona communia remaneant & augmententur ex augmento illo, debeat etiam extrahi melioratio, nam equidem extrahenda eſt, primo quia ſivè tertium æquipares legitimæ, prout æquiparant aliqui Doctores, ut Caſtillo *hic n.* 6. & 7. & Anton. Gomez *l.* 23. *Tauri*, & Covarr. *in cap. quamvis pactum* 3. *parte*, §. 1. *n.* 2. ad hoc allegando *d. l.* 23. *Tauri* ſimilem noſtræ, omne augmentum & incrementum in bonis hæreditariis exiſtens poſt mortem accreſſit legitimis filiorum & eorum quibus bona illa pertinent, & ſi etiam in legitima tempus mortis inſpiciendum ſit, ſecundum doctores dictos maximè Caſtillo, &
25 Anton. Gom. *ubi ſupra* & quod † accreſcat legitimis tenet Tiraq. *l. ſi unquam C. de revoc. dona. verba revertatur n.* in hoc nullus diſcrepat teſte Boerio, *deciſ.* 61. *n.* 5. ergo & in tertio dicto legitimæ æquiparato, in quo idem quod in legitima erit judicandum, ſecundum *ſuprà* dictos ſive idem meliorationem tertii inter filios æquipares legato, prout aliqui & melius voluerunt, & in hoc diximus titulo, idem erit dicendum eo quod legato facto in quota aliqua hæreditatis, quid quotæ illi & parti legatæ accreſcit legatario, ex text. *in l. grege legato, & in l. ſi ex toto de legatis* 1. not. Ant. Gom. *tom.* 1. *c.* 12. *n.* 16. & Covar. *in pract. cap.* 2. *num.* 6. & ex traditis per eundem Ant. Gomez *tom* 2. *c.* 15. *num.* 19. & augmentum accreſcit rei augmentatæ ſecundum Brunum *in tract. de augmento, concluſione* 1. ubi & *in concluſ.* 16. *ant.* 17 inquit quod ubi augmentum venit divendendum, proportionibus pertinet & dividi debet, item & ſicut ad melioratum ipſum pertinet diminutio pro rata, ſi bona
26 poſt mortem meliorantis diminuantur † in totum vel partem *ex d. l. ex toto & l. peculium* §. 1. *de legat.* 2. & tradit Anton. Gomez *tom.* 1. *cap.* 12. *num.* 16. & Covar. *in pract. cap.* 2. *num.* 6. ita augmentum debet pro rata pertinere, regula eſt
27 enim generalis, quod cui pertinet † diminutio pertinet & augmentum, ſecundum Brun. *ubi ſupra concluſione* 16. *num.* 12. & optime per Ripam *in l. ſi ex toto num.* 2. & 8. *de legat.* 1. ergo habemus intentum. Item fructus rei legatæ debentur à morte teſtatoris, ut *in hoc lib.* dictum remanet, ergo & idem in melioratione, quæ legato æquiparatur ut *in l. ſequente n.* 9. dicemus, ſic etiamſi matrimonio ſoluto morte unius conjugum, alter remaneat in omnibus bonis, lucra augmentata
28 poſt illam † mortem debent dividi inter hæredes defuncti & ſuperſtitem, ſecundum gloſ. *in l.* 10. *tit.* 10. *partit* 5. & Rub. *in rubr.* §. 62. *numer.* 25. *fol.* 39. & iterum *in eadem rub.* §. 64. *auth.* 69. *n.* 11. *fol.* 40. & Gomezium Leon *centuria inform. ms. juris cap.* 1. *num.* 11. & ſine dubio tenendum eſt quod pro rata augmentum accreſcit; vel diminutio decreſcerit, meliorationi tertii vel quinti, vel utriuſque, & ſi ſubveniat augmentum poſt mortem meliorantis, cui doctrinæ non obeſt l. noſtra & l. 23. Tauri, conſiderari jubentes tempus mortis in melioratione, quia verum id eſt, dum tamen tunc fiat diviſio bonorum per meliorationem relictorum, ſecus vero ſi ſint in communi & pro indiviſo nam tunc & augmentum, & diminutionem recipiet: non obſtat etiam, quod augmentum hoc cenſetur uſusfructus & ſic patri ſuperſtiti pertinebit, quia nego eſſe uſum-
fructum, quia quod non renaſcitur † non poteſt 29
eſſe uſusfructus, ſecundum text. *in l. inficiando* §. *ſi infans, ff. de furtis* text. *in l. divortio.* §. *ſi vir in fundum ff. ſolu. matrimo.* Bart. & alii plures relati per Baezam, *de decimis tut. cap* 25. *num.* 17. & *cap* 24. *num.* 6. ubi ex hoc concludit decimam tutori non deberi ex iis, quæ non renaſcuntur, augmentum tamen ad oculum patet, quod non eſt renatum, ergo item quia licet ad uſumfructuarium omnes fructus pertineant, non tamen pertinet
augmentum, niſi quoad uſumfructum † ex eo 30
procedentem, ſecundum text. *in l. item ſi fundi* §. *ſed ſi inſula, ff. locati*, tradit Baeza *d. cap* 24. *numero* 10. doctrinaque Bald. *in d. l.* 1. *C. pro ſocio*, non loquitur in noſtro caſu & ſic nihil obſtat, ſed an poterit
meliorans filium aut deſcendentem † aliquem 31
jubere ut attendatur aliud tempus, quam tempus mortis ad conſiderandum valorem meliorationis. Tellius *in l.* 23. *ant.* 25 *Tauri*, inquit quod ſic, ego tamen intelligerem verùm quoties non gravantur ex hoc alii filii, vel deſcendentes in plus, quia gravarentur ſi tempus mortis inſpiceretur: aliter enim ultra quam melioraus poſſet, hæredes gravaret.

Ibi. *Como dicho es.* Scilicet ut facultas ſignandi tertii & quinti meliorationem in certa re non poſſit per teſtatorem committi, quod intelligo quoties generaliter commiſſio talis fie-
ret, ſecus vero ſi ſpecialiter, † & in individuo 32
teſtator commiſerit alicui facultatem meliorandi unum ex filiis, vel duos in tertio, vel quinto, vel in utroque, & quod in tali re poſſit commiſſarius meliorationem ſignare, nam tunc benè poſſet teſtator commiſſionem hanc dare, prout voluit Gomezius *hic n* 2. & Tellius *in num. fin.* & Matienço *hic gloſ. fin.*

IN LEGEM QUARTAM,

quæ erat 20. Tauri.

Melioratio omninò ſolvenda eſt in bonis pro melioratione illa à teſtatore deſignatis: & quando ſignatio bonorum non eſt facta, debet ſolvi melioratio de bonis à teſtatore relictis, niſi talia bona diviſionem non recipiant, nam tunc poterunt hæredes milioran-tis in pecunia numerata meliorationem ſolvere.

SUMMARIUM.

1 *Verbum, poteſt, appoſitum præcedente negatione inducit neceſſitatem. & ibi à quibus juribus lex noſtra ortum habuit.*

2 *Declaratur l. non amplius* §. *cum bonorum de legatis,*

legatis.1. & noſtra per eam ibi.

3 *Legitima non eſt ſignanda in omnibus rebus, ſed in una vel duabus arbitrio boni viri.*

4 *Quando omnino in nummis tinetur heres ſolvere meliorationem.*

5 *Poſſe dicimur id quod honeſtè, vel commodè poſſumus.*

6 *Legata ſolvenda ex quinto meliorationis in illa re aſſignata pro ſolutione meliorationis ſunt ſolvenda.*

7 *Legatum in nummis relictum an ſufficiat in bonis ſolvi.*

8 *Verba cum in heredem diriguntur, ut ſolve hares meus Titio centum, ipſius heredis eſt electio.*

Heres adiens cum beneficio inventarii ſatisfacit ſolvendo legata in corporibus hareditariis & impediet hac offerendo viam executivam. & ibi, quod poteſt dicere creditoribus, accipite fundum vel vendite, dum tamen non teneat de evictione.

9 *Fructus rei meliorata debetur à morte teſtatoris.*

10 *Conſtitutum collatum poſt mortem conſtituentis nihil operatur, niſi ut ibi.*

11 *Fructus incerta partis non debentur, niſi ut ibi.*

12 *Pars certa pro diviſo, vel indiviſo uſucapi popoteſt.*

13 *Lex certa eſt de eo quod eſt in rerum natura.*

14 *Mortuo promiſſore uſusfructus, dividitur obligatio inter heredes proportionibus hareditariis.*

15 *Indiviſibilis res quando dicetur.*

16 *Dividenda ſi res eſt, pars ejus eſt aſſignanda illi qui habet rem aliam contiguam.*

17 *Res communis ſi dividi non poteſt ſocius unus petere poteſt ut licitetur.*

IBi. *No puedan.* Præciſam neceſſitatem inducit, ita ut invito meliorato non poſſit melioratio ſolvi in aliis rebus aut nummis, quàm in eis in quibus deſignatio facta fuit, verbum enim poteſt, appoſitum præcedente ne-
1 gatione neceſſitatem inducit † ut *alibi* diximus: Et habuit l. noſtra ortum à l. *ſi domus*, §. *qui confitetur cum.* §. *ſequenti*, & *ibi* Bartol. *de legatis* 1. teſte Caſtillo, *hic num.* 1. dum *ibidem* probatur, quod legatario non poteſt ſolvi aliud pro alio, & *l. talis ſcriptura in fine proximè eo tit. de legatis* 1. ubi probatur quod legatario invito non poteſt ſolvi alia pecunia pro pecunia ſibi in ſpecie legata, quia reſpectu hæredum legatarius creditor dicitur, *ut in l. unum ex familia in princ. de legat.*2. & *ibi* Bartol. & invito creditore aliud pro alio ſolvi non poteſt, *ut l.*2. §. *mutui dato. ff. ſi certum petatur.* Et ex iis verbis declaratur text.
2 *in l. non amplius* §. *cum bonorum* † *de legat.*1. ubi probatur quod ubi pars bonorum legatur, licet hæc eſſet in obligatione, hæredi tamen ſuccurritur, ut ſufficiat ſive partes ſive æſtimationem præſtet, nam hoc non habebit locum ex dictis, & *ex l. noſtra in prima ejus parte*, quoties melioratio à teſtatore facta deſcendenti ex tertio & quinto, vel extraneo ex quinto deſignatur à teſtatore in quibus rebus ſolvenda ſit, nam tunc omnino in illis & non in aliis ſolvenda eſt per hæredem, & ſic quoad hoc l. noſtra declaratoria eſt dictæ l. *non amplius.* §. *cum bonorum*: licet in aliqua ejus parte corrigatur per noſtram l. dictus §. *cum bonorum*, ſcilicet, in quantum *ibi* diſponitur, quod legatum certæ partis bonorum commodam diviſionem recipientium hæres poteſt ſolvere in bonis, vel in æſtimatione, prout maluerit, in hoc enim corrigitur quoad meliorationes dictas. *d.* §. *cum bonorum ex l. noſtra in verſic. O quando no la ſeñalo.* Nam omnino ex bonis hæreditariis debet ſolvi melioratio tertii & quinti, vel quinti ſolius bonorum deſcendenti, vel extraneo reſpective facta, prout omnes *hic* atteſtantur, præſertim Anton. Gomez *num.* 3. Telli. 1. & Caſtillo 3. Peralta *in* §. *ſi cui, quem legis cum l. cum autem, de legat.* 1. *num.* 2. & 5. & poſt eos Matienzo *hic* in gloſ. 3. *n.* 1. & 2. & Minchaca *de ſucceſſionum creatione.* §. 1. *num.* 9. *verſic. in ſumma licet*, & quamvis ſecundum eum *ibi* hac in parte talis melioratio magis quotæ hæreditatis quam quotæ bonorum æquiparetur, in alio tamen per contrarium magis quotæ bonorum quam hæreditatis æquiparatur & aſſimilatur, ſcilicet, quoad ut poſſit talis melioratio agnoſci, & acceptari, cætera vero bona repudiari, *ſecundum l.* 21. *Tauri, proxime ſequentem*, ſicut tamen ex noſtra l. in parte declaratur. d. § *cum bonorum*, & in parte corrigitur, ut dictum eſt, ſic *ex d.* §. *cum bonorum, juncta l. poteſt, ſequente*, declaratur noſtra lex; ut ſcilicet in caſu in quo aſſignatio bonorum non eſt facta pro ſolutione meliorationis, tunc ſive bona recipiant commodam diviſionem, ſive non, in una, vel in duabus rebus poteſt fieri ſolutio ipſius meliorationis, prout *in d. l. poteſt* diſponebatur, & ſic ſunt intelligenda verba noſtri text. ibi. *En la parte de la haZienda.* Ut, ſcilicet, in corporibus hæreditariis ſolvatur in uno, vel in duobus pro ſolutione meliorationis ſufficientibus, & ſi bene conſiderentur verba hæc *En la parte de la hazienda.* Hoc demonſtrant quaſi non in omnibus bonis, ſed in parte ſufficiente pro ſatisfactione meliorationis ſolutio fiat, & ita tenent noſtri *hic*, & præſertim Peralta *ubi ſuprà n.* 4. ſic deducens ex fortiſſimo argumento legitimæ, quam filius non poteſt petere in omnibus rebus, ſed in una, † vel duabus arbitrio bo- 3
ni viri, & noviſſimè Angulo *hic gloſ.* 5. *n.* 7. & in hoc ſenſu poteſt intelligi & aſſeri eſſe verum id quod tentavit dicere timidè tamen Anton. Gomez, *hic*, & ſine timore Tellius *n.* 2. *hic*, ſcilicet, ut in finalibus verbis noſtræ l. in quibus permittitur hæredi ut poſſit meliorationem in nummis ſolvere ſi bona non recipiant commodam diviſionem, & id in poteſtate hæredis remaneat, hoc enim poſſet procedere in caſu in quo una vel duæ res aſſignari poſſent pro melioratione: tunc enim in optione hæredis eſſet eas dare, vel in nummis ſolvere, ſed ubi hoc deficeret & omni reſpectu bona relicta indiviſibilia eſſent, neque commodam reciperent diviſionem ita quod hæres diviſionem refutaret, quia incommoda eſſet damnoſa, vel de jure omni reſpectu impoſſibiis diviſione, tunc enim omnino teneretur hæres velit nolit in nummis ſolvere † melioratio- 4
nem, & in hoc ſenſu verbum *poteſt*, affirmative poſitum præciſam induceret neceſſitatem, ne voluntas teſtatoris illuſa & fruſtratoria remaneret & imputet ſibi hæres qui talem hæreditatem acceptavit & quia ſicut hæres poteſt nolle dare & ſolvere meliorationem in corporibus hæreditariis, ſed in nummis ſolvere poteſt, quoties bona commodam diviſionem non recipiunt non tamen

tamen omni reſpectu indiviſibilia ſunt & compellereælioratum ut aliud pro alio recipiat ne fiat damnoſa ſeparatio, ſic & datâ dictâ omnimodâ incommoditate diviſionis ita quod bona ſint omni reſpectu indiviſibilia tenebitur omnino hæres in pecunia ſolvere meliorationem ad petitionem meliorati, quia ſicut poteſt relevari hæres ita & nimirum ſi gravari in hoc poſſit, & verum *poteſt*, noſtri text. non debet eſſe ita voluntarium & poteſtativum hæredi, ut non neceſſitetur ad ſupradicta, datâ illâ omnimodâ diviſionis incommoditate, nam id dicimur poſſe, quod honeſte, vel de jure, vel commode poſſu-
5 mus † ex text. *in clementina ſæpe, de verborum ſignificatione cap. cum teneamur de prabend cap. niſi cum de renunciatione* 22. *q.* 2. *faciat* 12. *quæſt. ſi illi* 25. *quæſt.*2. ſi ea quod nota & cogita, quia eſt mea, & nova conſideratio, ulterius habes notare, quod cum omnia legata gratioſa per teſtatorem in teſtamento facta, ſint ſolvenda, *ſecundum l. fin. infrà hoc tit.* ex melioratione quinti, ſi legata hæc
6 aſſignentur in certa re, in illa debent † præſtari, ex text. noſtro, & hoc eſt, quod per eum voluit Suarez *in l. quoniam in prioribus.* 2. *quæſt. l. regia pag.* 199. *num.* 2. *col.* 1. prout *ibi* advertit additio ejus, legem noſtram allegando, nam idem debemus judicare de parte, quod de toto cum argumentum de toto ad partem procedat & forte ſit, ubi nulla diverſa ratio dari poteſt, ſecundum Everardum, *in centuria argumentandi loco* 80. *à toto ad partem*, ſed quæ differentia poteſt dari ſi totum quintum, vel pars ejus vel res aliqua, quæ in quinto debet imputari legetur, ut ex corporibus hæreditariis, vel in re legata dari non debeat, certe nulla, & ideo unum & idem jus in uno, quod in alio dari debet & judicari. Item quia ut in aliud propoſitum conſiderat Baeça *de dote c.* 3. *n.* 3. quinta pars nonne eſt particula tertii? ſed ſi ita eſt, prout eſt, & in quinto ita diſponitur, igitur idem in particula in quinto imputanda dicendum eſt, quod in toto quinto dicitur: Ex quo quæſtio determinatur in qua quidem aliquando fui contrariæ opinionis, teſtator enim quidam in teſtamento ſuo, in quo inſtituit hæredem extraneum, juſſit huic hæredi, ut Titio cui legaverat viginti mille marapetinos in nummis, hoc eſt, *en dineros*, per unam ex clauſulis ſui teſtamenti, per aliam ejuſdem teſtamenti juſſit, nummos illos ſolvi ex patrimonio ſuo, dubitatum fuit, num in pecunia numerata eſſent ſolvendi, vel ſatisfaceret hæres, ſi traderet ex patrimonio illo bona pro ſatisfactione illius legati
7 † ſufficientia taxata & in ſolutum data, in quo videbatur dicendum, quod ſufficeret ſi bona ſufficientia æſtimata pro vero valore traderentur huic legatario, eo quod legatum ſolvendum eſt de rebus in patrimonio relictis, ut per Antonium Gomez *tomo* 1. *cap.* 12. *num.* 50. & *tom.* 2. *c.* 11. *num.* 50. ubi dicit ſecus eſſe in contractibus: Item etiam & argum. text. *in l. non amplius* §. *fin. cum l. ſequente de legat.* 1. ubi probatur quod ſi teſtator legat alicui tertiam aut quintam partem bonorum, poteſt eligere hæres in qua parte ſolvat, ergo eodem modo teſtator licet relinquat viginti mille marapetinos hæredi, ſi in re teſtatoris non inveniuntur, poteſt hæres pro eis de rebus teſtatoris aliquam rem aſſignare quem text. *in d.* §. *fin.* allegat Anton. Gomez. *d. l. ap.* 12. *num.* 21. & Suarez *in l. quoniam* 2. *quæſt. l. regiæ pag.* 198. & *ampliatione* 11. *memb. pag.* 86. Item & quia cum verba diriguntur in hæredem, ut ſolvat hæres meus, de rebus meis Titio centum, ipſius † hæredis eſt 8
electio, ſecundum text. *in l. plane* §. 1. *de leg.* 1. text *in l. qui concubinam* §. 1. *de leg.* 3. text. cum materia *in l. Lucio, de leg.* 2. text. *in l. ſi ita* §. *fin. eo tit.* per quos ita not. Ant. Gomez *tom.* 2. *c.* 11. *n.* 43. *in princ.* hic vero in propoſita quæſtione teſtator in hæredem verba direxit, ergo, item quia poſtquam in una ſui teſtamenti clauſula juſſit teſtator viginti mille ſolvi Titio, videns poſtea, quod nummos non relinquebat, & quod ſi bona venderentur, vel non reperiretur emptor, vel ſi reperiretur non daret juſtum pretium, ideo juſſit in alia clauſula ejuſdem teſtamenti, ut illa viginti mille dipondia ſolverentur ex patrimonio ſuo, quaſi diceret quod ex bonis ſuis æſtimatis, juſto pretio legatum illud, ſolveretur, & hanc credo veram ejus mentem, & ſatisfactum ex hoc videtur illi legato: Neque obſtat text. noſter *hic* quia non procedit, quoties ex voluntate teſtatoris aliud colligeretur, prout in præſenti quæſtione colligitur, quia tunc quod voluit debet adimpleri per hæredem: Et idem crederem eſſe quoties in teſtamento teſtator moriens ſine deſcendentibus inſtituit extraneum hæredem & in eo teſtamento reliquit Titio centum nummos, & hæres adivit cum beneficio inventarii * & fecit 9
illud ſecundum quod conſuetum eſt fieri, & in hæreditate illa nulli nummi relicti ſunt, ſed bona mobilia vel immobilia, tunc enim ſatisfaciet hæres petendo quod ex bonis illis ſolvantur illa centum, æſtimando rem unam vel duas pro eis, ſecundum text. cum materia *l. fin.* §. *& ſi præfatam C. de jure deliber. ubi* Doct. omnes maximè Paul. Caſtren. & Rebuf. *in* 1. *tom. conſtitut. Fran. tit. de ſententiis proviſ.* 3. *artic. gloſſ.* 3. *num.* 16. *cum ſequentibus*, adeò ut hæres offerendo bona impediet viam executivam & litis ingreſſum, ſecundum Bald. *in dicto.* §. *& ſi præfatam numero* 5. & Baeçam *de debitore inope. cap.* 6. *num.* 17. poteſtque hæres talis uti iſto remedio ſive reperiat emptores bonorum ſive non, ſecundum Porcellinum *in tractatu de inventario quæſtione* 7. *cap.* 4. *num.* 3. & faciunt dicta per Tiraquel. *de retractu linagiel.* §. 1. *gloſſ.* 6. *num.* 20. & 21. poteſtque hæres talis dicere creditoribus & legatariis, accipite fundum & vendite, dum tamen non teneat de evictione ſecundum Bald. *ubi ſupra num.* 5. & faciunt dicta per eum *in l. ſi quis argentum in principio ante num.* 1. *C. de donationi.* & faciunt dicta per Beroium *in quæſtione familiari.* 63. *per totam*, neque obſtat text. noſter, dum probat, quod in caſu in quo quintum relinquitur extraneis ſi aſſignetur in re certa in illa debet ſolvi, quia text. hic eſt correctorius, & ut ex eo patet, loquitur cum deſcendentes ſunt hæredes inſtituti, ibi *Los hijos o nietos de teſtador.* Tum etiam quia ſi de extraneis inſtitutis hæredibus loqueretur, tunc nihil eſt curandum an ſit facienda mentio vel habenda conſideratio de quinto bonorum, prout noſter textus facit, & ſic nullo modo poteſt intelligi, in caſu in quo extranei ſunt inſtituti hæredes, imò potius in hoc caſu jura antiqua debent remanere incorrecta, prout expreſſè voluit Tellius *hic n.* 6. quidquid Anton. Gom. *in d. cap.* 12. *num.* 21. & eum ſequens Matienzo *hic* gloſ. 1.

ALERE FLAMMAM VERITATIS
UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

*num.*4 & Angulo *hic gloſ.*1. cenſerit, contra quos
cum Tellio libenter teneo, neque eſt cenſendum
legiſlatorem noſtrum aliud voluiſſe, cum in hoc
8 titulo de meliorationibus tertii & quinti, vel
quinti tantum reſpectu deſcendentium inſtitu-
torum hæredum loquatur.

Ibi. *A otra perſona alguna.* De inſtitutis ta-
men hæredibus deſcendentibus ſuis, ſecus verò
ſi extraneis ſecundum quod in gloſſ. præcedente
in fine diximus.

Ibi *U cierta ſeñalado.* Quid tamen ſi res illæ aſ-
ſignatæ per teſtatorem non ſufficiant pro totius
tertii & quinti melioratione ſolvenda, num hæ-
res cogetur ſupplere defectum ex aliis bonis te-
ſtatoris *ſupra in l. præcedenti* diximus in gloſſ. *En
cierta coſa.* ubi poſui limitationem, niſi res illa eſ-
ſet pretioſior.

Ibi *O quando no lo ſeñalo.* Decidit quæſtionem
& dubium tactum per Suarez *l. quoniam in prio-
ribus q.*1.*l.Regia n.*1. *pag.*198.de quo & per Ant.
Gom.*to* 1.*c.*12.*n.*21.*verſ.ex quibus ſe offert*,ſcilicet
quod etiamſi tertium vel quintum vel tertium
ſolum filio meliorato, vel quintum extraneo
inſtituto deſcendente hærede non ſignetur in a-
liqua ſpeciali re, adhuc debet ſolvi in rebus hæ-
reditariis, cum plura determinabilia reſpiciat iſta
univerſalis oratio. *O quando no lo ſeñalo.* Quæ
quidem pariformiter ea debet determinare per
jura vulgaria, tunc enim de rebus hæreditariis
ſolvi debet, neque datur electio hæredi ſolven-
di in æſtimatione, niſi ut *infra* ſequitur, res hære-
ditariæ non paterentur commodam diviſionem,
ut *infra proxima gloſ.*2. dicam,& in iſta lex *in hoc
verſic.* corrigat jus civile *in glo.*1 *iſtius l.* diximus,

Ibi. *A quien lo dar.* Sed num & fructus illius
rei tenetur tradere & reſtituere, prout ſemel in
facto habui & reſponſum dedi; quidam enim
per donationem inter vivos, quam poſt in ſuo te-
ſtamento confirmavit, filium ſuum in mille du-
catis melioravit per viam tertii & quinti & vin-
culi, aſſignavitque fundum quendam pro illius
meliorationis ſolutione, reſervavitque ſibi fru-
ctus pro toto tempore vitæ ſuæ, ita ut eo mortuo
melioratus fundo frueretur, uſusfructuſque cum
proprietate conſolidaretur & ex tunc prout ex
nunc & eſſe contra conſtituit ſe ſuo nomine poſ-
ſidere fundum illum, poſt vero mortuo melio-
rante, non fuit inter fratres facta diviſio bono-
rum per aliquod tempus, dubitatumque extitit
9 an illius temporis fructus pro rata † melioratio-
nis eſſent meliorato ſolvendi, in quo reſpondi
& alii plures reſponderunt quod ſic, tum quia
licet quoties ſit melioratio tertii aut quinti, vel
utriuſque in aliqua re pro ſolutione melioratio-
nis aſſignata, fructus non debeantur in vita te-
ſtatoris, cum ſimus in donatione quotæ, quæ ad
tempus mortis reducenda eſt, ſecundum Tell. *hic
n* 11. tamen poſtquam donator mortuus eſt ſta-
tim debentur fructus donatario ſuæ partis me-
liorationis in tali re aſſignatæ, ſecundum eundem
Tellium *ibi*, quia tunc hæredes ſunt in mora non
reſtituendo, & quia cum ex conſtituto transfera-
tur poſſeſſio, *arg. l. quod in eo. ff. de acquirenda poſ-
ſeſſ.* gloſ.& omnes *in cap. cum veniſſent de conſtitut.
l.*9.*tit.*30 *part.*5.communis ut Tiraquel.*de jure con-
ſtit. poſſeſ.*1.*p. n.*2 & 3. merito quod morte do-
natoris ex tunc fructus rei melioratæ debeantur
præſertim cum per reſervationem illam uſusfru-
ctus dominium in melioratum transferatur, *ex
l.quiſquis. C.de donatio.* & *cap.*1. *d. l.*9. itidemque
ſicut dominium rei legatæ transfertur à morte
teſtatoris, ut diximus *in tit.*4. *ſup hoc lib.*ita & do-
minium rei melioratæ, quæ legato æquiparatur,
ut *ibidem* dictum eſt: ſi ergo tranſit dominium,
igitur & fructus debentur, qui domino regulari-
ter debiti ſunt: neque obſtabit ſi quis dixerit,
quod conſtitutum collatum poſt mortem con-
ſtituentis nihil operatur, † *arg. l. cum hæredis. ff.* 10
de acquir. poſſeſ. tradit Ant. Gomez *l* 40 *Tauri. n.*
20. Tell.*l.*17.*Tauri. num.*59. Fano *de pignoribus*,2.
*membro.*2. *partis. num.*4. quoniam in hoc fallit,
quotieſcumque (prout in noſtra clauſula) adeſt
clauſula illa, ex nunc prout ex tunc, & eſt con-
tra, quaſi tunc unum tempus videatur alteri in-
eſſe,ſecundum Fano *ubi ſup. n.*4 & 5. ubi hanc ve-
ram opinionem dicit & quia cum per dictam clau-
ſulam conſtitutum cenſeatur de præſenti factum,
licet executio & apprehenſio poſſeſſionis poſt
mortem dilatentur, merito valere debet, & in
eodem inſtanti transfertur poſſeſſio, ſecundum
Tell. *d. l.* 17. *Tauri. n.*40 ſecundum quod *in d. n.*
11. dicit intelligendam clauſulam illam, ex nunc
prout ex tunc & è contra, communemque o-
pinionem aſſerit eſſe illam Ant. de Fano, circa
ipſammet clauſulam, quæ fuit prius Alex. *ibidem*
relati, neque iterum obſtabit dicere, quod cum
pars fundi aſſignati pro ſolutione meliorationis
illius ſit incerta non deberentur fructus ejus, † 11
uſque dum certificaretur & liquidaretur pars
argum. l. 3. § *in certam ff.de acquir. poſſeſ.* nam il-
lud verum, cum datur omni modo incertitudo
tam reſpectu loci quam quotæ, tunc enim nulla
transfertur poſſeſſio & nulli debentur fructus,
uſque dum pars & quota certificetur & aſſigne-
tur. imo neque valet contractus neque donatio,
*etiam attenta l.*2. *tit. de los contratos, y obligationes,*
16. *inf. iſto lib* ſecundum Ant. Gom. *tom* 2.*cap.*11.
*num.*7 *in princ.* & gloſ. *l.*2. *tit.* 11. *part.*5 in no-
ſtro tamen caſu nulla adeſt incertitudo ratione
loci, quia locus certus eſt deſignatus, neque ra-
tione quotæ, quia quota aſſignata eſt, qua aſſig-
natione attenta æſtimato valore fundi illius u-
bi melioratio fuit facta, conſtabit, quæ pars ejus
aſſignabitur pro illis mille ducatis melioratio-
nis, ita ut ex parte illa fructus debeantur, & ſic
ceſſat dicta objectio, nam ſicut pars certa pro di-
viſo † vel indiviſo uſucapi & poſſideri poteſt 12
l.locus in princ.ff.de acquir poſſeſ. & *ibi* glo.& omnes
quæ eſt ſingularis pro noſtra deciſione, & *ibi* gloſ.
ſimilem allegat, ita eodem modo pro rata illius
partis in mille ducatis numerandis fructus debe-
buntur, quemadmodum videmus *in terminis l.fin.
C.de edicto. D. Adrian. tollen.*quod datur uni ex hæ-
redibus pro indiviſo poſſeſſio pro parte ſua, &
reſpectu hujus partis hæres ille ſic in poſſeſſionem
immiſſus lucratur fructus, ſecundum omnes *ibi-
dem*, lex enim certa eſt de eo, quod eſt in rerum 13
† natura *l.cum quidam* § *quod dicitur de acquir.hæ-
red.*itidemque videmus quod transfertur domi-
nium ſine miniſterio legis, ut in legatario incertæ
partis fundi tribus vel quatuor legati, in quemli-
bet enim pro ſua parte dominium transfertur, ſe-
cundum text.*in l.qua de tota.*§ *incerta ff.de rei vend.*
maximè cum fundus omni reſpectu ſit dividuus,
ſecundum Doct. *l.*2. *in princ. ff. de verborum oblig.*
& ideo pro illa parte pro qua melioratio fit &
quæ

quæ in illa mille ducatorum ſumma compre-
hendi ac contineri poteſt, cenſetur fundus divi-
ſus per aſſignationem illam in eo factam illorum
mille ducatorum, & ſic pro parte illa fructus de-
bentur, cum nulla adſit tali caſu incertitudo, ne-
que ratione rei loci, & quotæ, ſecundum Anton.
Gomez *l.*17.*Tauri.n.*16.& *in l.*45.*n.*69.faciuntque
tradita per eundem Ant.Gom. *tom.*2 *cap.*11.*n.*18.
14 nam & promiſſore uſusfructûs mortuo † dividi-
tur obligatio inter hæredes proportionibus hæ-
reditariis, ſecundum eundem Gomez, *d.n.*18.*per.
l.*5.§.1.*ff. de uſufruct.* imò & fructuum etiam pen-
dentium tempore mortis donatoris pars debe-
tur ſua ipſi donatario, *ex l.ſi pendentes. ff. de uſu-
fructu*, & *l.Herennius la.* 1.*ff. de uſuris*, cumque
omnia ſupra dicta adſint, merito dicendum eſt
in terminis quæſtionis noſtræ fructus deberi à
die mortis teſtatoris ex parte illa in fundo illo
pro illis mille ducatis aſſignanda, extra hunc ve-
ro caſum & quæſtionem, tunc fructus rei in qua
melioratio facta eſt debebuntur quoties eadem
militaret ratio ſicut in legato, ſcilicet, quia do-
minium vel poſſeſſio in melioratum eſt tranſla-
tum vel tranſlata, & ſic reſolvuntur omnia quæ
in hoc poſt hæc vidi ſcripta per Matienzo, *hic
gloſ.* 3. *num.*4. *cum ſequentibus*,& faciunt dicta *in
lege præcedente n.* 24. *cum ſequent. aliquibus.* Et in
legato quando debeantur, dixi *l.*1. *titul.*4. *num.*
92. *ſup. iſto lib.*& tradunt gloſ. *magna. l.*37. *tit.*9.
*part.*6,& Covar.*cap. Raynaldus* § 1. *n.*1. *de teſtam.*
& Ant. Gomez *tom.*1. *cap.*5. *num.*15. *poſt princ.*&
*cap.*12. *numero* 5. & 7. & 22. Dueñas *regul.*210.
Tellius. 3. *pag. l.*3. *Tauri. numero* 8. Et in legato
quotæ communem dicit Angulo, *hic gloſ.* 6.
num. 1. *cum ſequentibus*, deberi à tempore moræ,

Ibi, *Convenible mente dividir*, putà quia pars re-
ſpectu partis non afferret tantam utilitatem, ſicut
15 totum reſpectu totius, tunc enim indiviſibilis †
erit res neque commode dicetur poſſe dividi,
prout notant Docto.*in l.*2. *in princ.*& *in l.*4.§.*cato.
ff. de verborum oblig.* & Ant.Gom. *tom.*2. *variarum
cap. de individuis.* Et limitativa verba hæc ſunt
omnium antea præcedentium diſpoſitionum le-
gis noſtræ, ſcilicet, quod tunc debet melioratio
in re aſſignata tradi, vel ſi non eſt ſignata res ex
corporibus hæreditariis melioratio eſt adimplen-
da, quoties commodam recipiunt diviſionem, &
ultra Ant. Gom.*ubi ſuprà* Docto.*d.l.*4.& *in d.*§.*ca-
to*, quando res dicetur non poſſe commode di-
vidi vide Jaſ. *in* §.*quadam. n.*59. *inſt. de actionibus.*
Et habes notare, quod cum ſit diviſio alicujus
rei communis inter aliquos, quia recipit commo-
dam diviſionem ſi unus ex ſociis cum illa re ha-
beat aliam rem contiguam, pars rei illius divi-
dendæ aſſignanda eſt ad latus rei alterius, quam
16 unus ex ſociis illis ibidem † habet, neque debet
per ſulcos dividi, ſicut faciunt malevoli & peſſi-
mi hæredes ut alii damnum patiantur, ut inquit
Capitius, *deciſione* 42. & Platea *l.* 1. *verſi. ſecun-
do nota. C. quando & qui.*4. *pars debe.* Boeri. *deciſ.*
46. *num.*1. gloſ.1 *in fine l.fin. tit.*15. *part.*6. quod
eſt notandum in practica.

Ibi, *Puedan*, approbat Apoſt Dini quam ponit
ad l.non amplius. §.*fin. de leg.* 1. in quantum lex
illa, *in fine* videbatur velle, quod ſi res indiviſibi-
lis ſit omnino, hæres præſtet æſtimationem, con-
tra quod videbatur facere lex, poſt immediate
ſequens, ideo Dinus *in d.* § *cum bonorum* poſtil-
lat illud verbum, omnino, niſi velit hæres præ-
ſtare rem, vel res, quæ tantum valeant, quia tunc
poterit; quod refert Suarez *in* 2. *q.l.regiæ par.*199.
*col.*1. *in princ.* & ex text. *hic* probari videtur cum
per verbum, *puedan* loquatur, ut ſic poſſit hæres
æſtimationem præſtare, vel aliam rem æquiva-
lentem, voluntatem enim non vero neceſſitatem
im portat, verbum *puedan*, affirmative prolatum
ut hic, niſi res ita eſſent indiviſibiles, quod neque
in aliis poſſet ſolvi, nam tunc compelli poſſet
hæres in nummis ſolvere, ut in hac l. diximus in
gloſſ. 1.

Ibi, *Del teſtador*, quid ſi contrahentis an idem
erit quod teſtantis, dic, idem, ut per Angulo, *hic
gloſ.*2. & faciunt dicenda *in lege ſequente, n.*5.

Ibi, *En dineros*, diverſa conſtituitur doctrina,
quoties aliàs duo habent rem communem pro
indiviſo non recipientem commodam diviſio-
nem, nam poteſt tunc unus ex ſociis petere quod
quia commode dividi non poteſt, licitetur † & 17
vendatur res illa, & judex poteſt, ſi vult totam
uni ſociorum aſſignare, & ille cui aſſignabitur
& adjudicabitur ſolvet alii partem ſuam, ſecun-
dum text. *in l.ad officium. C. communi divid. opti-
mam. l.fin. tit.* 15. *pag.* 6. & poteſt tunc, qui
habet in illa re majorem partem, eligere ſibi
eam ſocio ſuo partem ſuam ſolvendo in num-
mis habito reſpectu ad valorem publice obla-
tum in publica ſubhaſtatione, ſecundum Cor-
neum *conſil.*282. *vol.* 1. ubi inquit quod majo-
rem partem habenti eſt danda electio, ipſe ta-
men Corneus *conſil.* 81. *vol.* 2. contrarium late
diſputat, & cum Bald. relato per gloſſ. magnam
in d.l. fin. videtur concludere, quod debet publi-
ce licitari res hæc & in pretio majori licitatione
publica oblato eſt adjudicanda majorem par-
tem habenti, ſi ſocius minorem partem habens,
non licitaverit & plus obtulerit ut etiam idem
Bald. & *ibi* Additio, verbo *majoritate*, *in l. jube-
mus* 2. *cap. de ſacroſanct. Eccleſiis* & Lucas de Pe-
na *in l.*2. *in medio. C. de metatis*, *lib.*12. & Ant.
Gomez *tom.* 2. *cap.* 10. *numero* 10. & Alex. ad
Bartol. *in l.pen. verbo fructus. C. communi dividun.*
& Paul. *conſil.*91. Capicius *deciſio.* 36. ubi opti-
me declarat ad quod uſque tempus eſt facien-
da licitatio, & Pal. Rub. & Caſtillo, *hic* & An-
gulo *hic gloſſ.* 4. *numero* 2. & Ayora, *de partitio-
nibus.* 1. *part. capit.*1. *num.*13. & *cap.*3. *num.*26.
licet Lucas de Pena *in l.* 1. *C. col.* 2. *cap. quando
& qui.*4. *pars debe.* contra teneat, ſupervenit ta-
men Jaſ. relatus per illam gloſ. *d.l.fin.* aliter intel-
ligens illud Baldi dictum, ſcilicet, quod tunc
demum res licitata remaneat penes majorem,
quoties ambo conſocii idem pretium offerunt,
quod Jaſ. dicit ſibi placere ſcilicet,ſecundum gloſ.
illam, Baldi doctrina non recipit hanc declara-
tionem, neque ex dictis ejus colligitur, nunc
autem in regno noſtro *ex d.l. fin. tit.*15. *part.*6.
totum id judicis arbitrio relinquitur, prout &
de jure erat receptior opinio teſte Menoch. *de
arbit. jud. lib.*2. *Centuria.* 2. *caſu* 123. & licet il-
la lex partitarum, in diviſione bonorum hære-
ditariorum loqueretur, idem tamen dicendum
eſt in qualibet alterius rei diviſione, limitatur
tamen ut non procedant hæc in terminis noſtræ
l. ubi ſi res pro melioratione tertii & quinti, vel
alterius tantum, non recipit commodam divi-
ſionem, erit in electione hæredis in nummis ſol-
vere

vere meliorationem, & habuit lex noſtra reſpectum, ut in minus quam poſſit hæres gravetur, non tamen id procedit in ſolutione legitimæ, ſecundum Caſtil. *hic* in gloſſ. fin. relatus per Matienzo *hic* in gloſ. fin. & Peralt. *in d. l. cum autem num. 2. & 4. de leg. 2.*

IN LEGEM QUINTAM,

Quæ erat 21. Tauri.

Filius vel deſcendens alius melioratus in tertio & quinto, vel in quolibet eorum, poteſt repudiare hæreditatem & acceptare meliorationem ſolutis debitis. Et habuit ortum à lege, qui filiabus & fin. cum l. ſequent. de legat. 1. & à l. 2. titul. 9. part. 6.

SUMMARIUM.

1 *Prælegatum an poſſit prælegatarius acceptare, & hæreditatem repudiare.*
2 *Facultas ſi alicui competit jure proprio & ad ſui commodum, nullo tempore præſcribitur, ſecus ſi jure alieno ut in electione.*
3 *Declaratio. l. 1. ff. de acquiren. hæredi, ut quis non poſſit partem adire & partem repudiare.*
4 *Melioratus poteſt acceptare meliorationem & repudiare hæreditatem cum ſuis declarationibus.*
5 *Declaratio l. quidam. ff. ſi quis omiſſa ca teſtamen.*
6 *Deliberatio an detur meliorato ad acceptandam vel non meliorationem.*
7 *Legatario particulari non datur terminus ad deliberandum, quia ad debita non tenetur, ut ibi & num. 9.*
8 *Affectio circa res in jure conſideratur.*
10 *Lex noſtra habet locum ſive melioratio in teſtamento, ſive inter vivos.*
11 *Melioratus non tenetur ad debitorum ſolutionem ſi melioratio deducto ære alieno non excedit tertium & quintum.*

IBi, *Que el hijo, o otro qualquier deſcendiente*, ſed num erit idem in extraneo meliorante unum ex hæredibus ab eo relictis, puta quidam conditor teſtamenti carens deſcendentibus inſtituit duos aut tres hæredes, & uni eorum prælegatum & ſic meliorationem, ultra alios reliquit,
1 quæritur an iſte † prælegatarius poſſit hæreditatem repudiare & acceptare prælegatum, & acceptando an tenebitur pro rata ad ſolutionem debitorum à teſtatore relictorum, & quoad acceptationem nulli dubium quin poſſit, quoad hoc tamen an teneatur pro rata debitorum, videtur quod non teneatur, tum quia text. noſter non loquitur in extraneo hærede inſtituto, tum etiam quia *d. l. qui filiabus. §. fin. cum l. ſequenti. de leg. 1. & d. l. 2. tit. 9. p. 6.* non obligant eum, ut ſolvat debita pro rata prælegati licet repudiet hæreditatem, ergo neque nos obligare debemus, ſicuti neque donatarius tenetur creditoribus donatoris, *l. æris alieni. l. ſi pater de dam. inoff.* etiamſi donatio excedat tertiam & quintam bonorum partem, *Capella Toloſana, 576.* Deci. *conſi. 237. n. 6.* quod non credo verum ut in hac. gloſſ. *in fin.* videbis, & quod non teneatur talis prælegatarius probatur *ex l. ſi quis ſervum. §. fin cum l. ſequent. de leg. 2. l. ſi hæreditatem. ff. mand. l. facto verſic. unde ſcio. ff. de hæred. inſt.* Neque obſtabit dictis *l. quid ergo la. 2. de leg. 1.* ubi probatur quod non poteſt prælegatarius omittere hæreditatem & acceptare prælegatum, quia loquitur lex hæc *quid ergo*, in prælegato univerſali, quod repudiata hæreditate obtineri minime poteſt, lex vero qui filiabus, loquitur in particulari, ut per Paul. *in l. quoties n. 2. C. famil. hercif.* & Meneſium *l. cum virum n. 4. C. de fideicom.* & ſic cum poſſit particularis prælegatarius acceptare prælegatum & omittere hæreditatem, neque ad debita de jure civili teneàtur, nimirum ſi neque *ex l. noſtra* obligandus ſit, ne correctionem inducamus: in contrarium imò quod etiam ſic prælegatarius extraneus particularis repudiando hæreditatem teneatur pro rata debitorum, facit: nam militat in eo eadem ratio, quæ in deſcendente meliorato, ſcilicet, ne detur occaſio deſerendi hæreditatem & acceptandi legatum, & ſic inteſtatum decedere teſtatorem, item ſi in filio ſtatuit lex noſtra ut teneatur pro rata meliorationis ad debita, cur non & in extraneo relictum: in hac tamen contrarietate ſequendam credo diſtinctionem docto. Hiſpanorum quoad l. noſtram, ſcilicet, ut ſi extraneo hæredi inſtituto prælegatum fiat de re certa, tunc non teneatur pro rata prælegati ſolvere debitum, licet repudiet hæreditatem, *ex l. 1. C. ſi certum petat.* & hoc non corrigatur per text. *hic*, ſi verò fiat in quota bonorum prælegatum tale huic hæredi extraneo, tunc ſecus ſit, cum bona non dicantur niſi deducto ære alieno, quæ ratio in primo caſu cum de certa re ſit prælegatum non militat, & hoc mihi verum videtur. Neque obſtat quod de legato non detrahitur æs alienum, neque pro rata, neque alio modo, quia illud verum, cum tantum quis relinquitur legatarius, vel ſi & hæres & prælegatarius relinquitur non repudiat hæreditatem, ſecus verò ſi dum hæres eſt repudiat hæreditatem, & acceptat prælegatum, nam tunc ſi eſt filius aut alius deſcendens indiſtinctè procedit lex noſtra, ſive melioratio fiat in certa re ſive in quota bonorum, cum tex. noſter ita diſponat, quem ſi bene perpendi, ſic voluit declarare Peralta *in l. cum autem in princ. n. 11. de leg. 2. p. 130. cum ſequent.* ſecùs verò ſi extraneus ſit relictus hæres & prælegatarius, nam tunc ſervabitur ſup. dicta diſtinctio ut teneatur necne ad debitorum ratam, quaſi magis ſint afficiendi deſcendentes, qui teſtatorum aſcendentium hæreditates repudiant, quam extranei extraneorum hæreditatem repudiantes & prælegata acceptantes, ita declarant magis communiter, ſcribentes Hiſpani teſte Molina *de majorati. lib. 1. cap. 10. num 13.* etiam ſi gloſſ. *la manda in l. 2. tit. 9. par. 6.* aliud velit dicens indiſtinctè, eſſe jure civili conformem noſtram legem, quam gloſſ. Molina *ubi ſup.* reprehendit qui tamen *ibidem n. 14. cum ſequentibus aliquibus*, idem in effectu vult, ſi bene perpendatur, dum inquit legem noſtram in nullo corrigere jus commune, ſed potius eſſe conformem, & quod illa verba noſtræ l. ibi. *Ora la dicha mejora ſea en cierta coſa ora en cierta parte de bienes*, idem important, quoad hoc ut dicamus in utroque caſu in quota bonorum meliorationem fieri, nam cum in princ. lex noſtra præſuppoſuerit meliorationem tertii aut quinti vel utriuſque eſſe factam, dum poſt dicit, *La dicha mejora*

mejora ſea en coſa cierta, debet intelligi quod melioratio illa ſit generaliter relicta, ſignata tamen in re certa ſecundum *l. 20. Tauri quæ eſt lex præcedens*, puta melioro filium in tertio & quinto bonorum, vel ſi in tertio aut quinto fiat melioratio, & jubeatur quod in tali re ſolvatur, tunc enim quia per quotam bonorum in certa re ſit melioratio, idem in hoc caſu dicendum ſit quoad debitorum ſolutionem, ſicut cum quis generaliter melioratur in tertio vel quinto aut in utroque, & per conſequens lex noſtra nihil corrigat jus civile, & certe hunc credo eſſe verum & litteralem noſtri tex. intellectum & veram mentem legiſlatoris, nam dictio illa, *dicha*, relativa eſt præcedentium & cum in præcedentibus de melioratione facta per quotam bonorum dixerit, id declarat lex noſtra, ut procedat ſive iſta melioratio quotæ bonorum ſit aſſignata in re certa ſive non quaſi ſecus ſit, ſi melioratio fiat certæ alicujus rei, nam tunc etiam ſi repudiat melioratus hæreditatem & acceptat talem meliorationem, non tenebitur pro rata debitorum, & placet mihi hic intellectus, & ſecundum eum eſſet judicandum quia lex noſtra non cenſetur velle corrigere jus civile, & ſi bene inſpiciatur dicta glo. magna. *d. l. 2. titu. 9 part. 6.* id expreſſe voluit, & Peralta *l. 3. §. qui fideicommiſ. num. 143. cum ſequentibus. ff. de hæred. inſt.* & Olanus *in concordia Antinomiarum, verbo melioratus num. 34.* & per conſequens ſecundum hanc gloſſ. falſum eſt illud conſilium Decii 237. dum *ibi* dicit quod ſi donatio fiat alicui tertii & quintæ partis bonorum, quod non teneatur donatarius ad debita, quod eſt falſum, eo quod bona non dicuntur niſi deducto ære alieno, & vidi poſt hæc animadverſum per Matienzo, *hic* gloſ. *5. num. 4.*

Ibi, *Puedan ſi quieren repudiar*, notanda ſunt verba hæc, ſunt enim ſignificativa meræ facultatis, ac voluntatis tam ex d. verbo, *puedan* affirmative poſitum, quam ex verbo illo, *ſi quieren*, & ſic huic facultati & voluntati tempore aliquo non præſcribatur, ſed duret perpetuo voluntas hæc & facultas, nam quotieſcunque facultas competit alicui, jure, & nomine proprio per modum juris
2 & ad ſui † commodum perpetua eſt, ſecus in facultate eligendi, quæ competit alicui jure alieno & pro alio ut per Carol. Molineum *in conſuetud. Pariſ. tit. 1. de materia feud. §. fol. 123. num. 1.* quem refert & ſequitur ad l. noſtram applicans, Pela. *de majorati. 1. par. q. 17. num. 3. & 4. & ad l. 29. Tauri* concedentem facultatem ei, qui dotem recipit ut eligere poſſit valorem bonorum in dotem datorum, vel tempore datæ dotis, vel mortis dotantis, ulterius ex iſtis verbis notanda eſt limitatio & declaratio ad *l. primam ff. de acquir. hæred.* probantem non poſſe quem partem hæreditatis
3 adire & partem † repudiare, nam non procedit ex tex. noſtro in meliorato hærede inſtituto, qui
4 quidem poteſt meliorationem acceptare, † & repudiare hæreditatem; quæ quidem declaratio quatuor ſublimitatur modis, primo niſi talis melioratio fiat in viam aſſignationis partium hæreditariarum ex tex. *in l. quid ergo 2. de le. 1.* not. Pau. *in l. quoties. C. fam. hercif.* & Molina *de primoge. li. 1. ca. 8 n. 13. & 14.* & an contra talem aſſignationem poſſit per filium cui aſſignatur, vel per patrem aſſigantem deveniri, vide per Telli. *in l. 23. Taur. n. 10. cum pluribus ſequentibus*, ſecundo limitatur dicta declaratio niſi melioratio ſit facta ſub nomine appellativo hæredis, ſecundum Bart. *in l. ſi non ſortem. § libertus. ff. de cond. indeb. & idem in l. jurisjurandi. §. ſi liber. ff. de oper. li. & claudi, in l. quoties & l. non unquam. ff. ad Trebel.* & eſt communior opinio, ſecundum Jaſ. *in d. § libertus, n. 35.* tertio limita niſi melioratio fuerit relicta hac conditione ut melioratus non poſſit hæreditatem repudiare, ex text. *in l. 2. titul. 9. part. 6.* not. Ciſuent. *hic* qui & aſſignat aliam & quartam limitationem, ſcilicet, in hærede tributarii, qui non poteſt accipere meliorationem & repudiare hæreditatem, ut caſus unicus & *ibi* not. Bartol. & Doct. *in l. hæredes. C. de omni agro deſer. l. 11.* ſed an ſi filia eſſet meliorata in tertio & quinto bonorum, & velit prælegatum & nolit ſuccedere titu. univerſali ut hæres, tenebiturne tunc conferre dotem, vide per gloſ. *contra verſ. quid tamen ſi filia meliorata. l. 5. tit. 15. part 6.*

Ibi, *Aceptar la dicha mejora*, & hoc nimirum eſt, nam cum melioratio tertii & quinti prælegato aſſimiletur, ut diximus *in l. 2. hujus tit. & alibi* ſæpe, ſicut in parte legati acceptatio habet locum etiam ſi hæreditas repudietur & idem eſt in legato dum tamen particulare ſit, non vero ſi univerſale, ita etiam habet locum in melioratione dicta, neque iis obſtat text. *in l. quiddam.* † *ff. ſi* 5
quis omiſ. cauſa teſtam. quem ut contrarium noſtræ materiæ allegavit Caſtillo, *hic in princ.* dicens ex eo probari, prælegata non deberi hæredi repudianti, quia lex illa ſi bene inſpiciatur hoc non probat, neque eſt vera concluſio hæc, eo quod eſt contra *ſup.* allegata, & tex. ille loquitur, quoties hæres non vult ex teſtamento adire hæreditatem, ex cauſa aliqua juſta in jure expreſſa, ſed vult potius ab inteſtato hæreditatem adire, & ſic in effectu hæreditatem non repudiat, quæ eſt differens & aliena à noſtra materia, & ſic non meruit tex. ille in contrarium allegari, & cum in toto teſtamento contra veniatur, nimirum ſi ex eo prælegata non debeantur, cum ex teſtamento prælegata ipſa non adeantur. Eſt tamen in propoſito optima & ſingularis quæſtio, ſcilicet, quid ſi duo filii ſint meliorati in tertio & quinto, & unus eorum petat, quod aut alius frater acceptet aut repudiet ſuam meliorationis partem, an ille alius frater poſſit petere terminum ad deliberandum, an
acceptabit, vel non meliorationem illam, † cum 6
hæreditatem ex parte ſua repudiare velle ſignificaverit, & prima facie videtur terminum hunc non eſſe concedendum, & quidam advocatus ſic ſuſtentabat, eo quod, ut dictum eſt, & tradit Caſtillo *lege vigeſima prima Tauri. numero quinto*, & Suarez *in l. quoniam in 7. amplia. numero 4. pag. 37. & in declaratione. l. regia, verſic. præmitto. pag. 124. & in 2. quæſtio. l. regia. num. 1. in fin. pag. 198.* & Covarr. *d. lib. 3. variarum. capit. 2. num. 5.* tertium & quintum inter deſcendentes non eſt legitima, in qua datur dictus terminus deliberandi, & ſic & in hoc caſu videtur non dandum eſſe, cum ubi lex non diſtinguit, neque nos: nihilominus tamen, contrarium mihi videtur tenendum, præſertim lege noſtra attenta; nam cum ex ea talis melioratus teneatur ad debitorum ſolutionem pro rata, nimirum ſi terminus deliberandi ei concedendus ſit, cum multi ſint hominum litium inimici & execratores, & juſte quidem quia patrimonium & aliquando ani-

mas conſumunt, & perdunt lites, item quia ter-
tium eſt quota hæreditatis, ſecundum Tell. *in l.17.*
Tau.n.15.& Minch.*to.1.de ſucceſ.creat.§.1.n.9.verſ.*
in ſumma licet, & ideò nimirum quod detur tali
meliorato terminus ad deliberandum, ſicut da-
retur uni ex hæredibus in parte una hæreditatis
7 inſtituto, item quia eo ipſo quod legatarius par-
ticularis non habet † terminum ad deliberandum
eo quod ad debitorum ſolutionem non tenetur,
ſecundum gl.*l.1.§.ait prætor. ff.de jure delib.*gl.*2.d.*
*l.1.tit.6.p.6.*Jaſ.*in l.cum filiofam.n.124.de leg.1.*fa-
tendum eſt in meliorato aliud eſſe, quoniam ad
debitorum ſolutionem tenetur pro rata melio-
rationis, ſed nunc ſi melioratio in tertio fuit aſ-
ſignata in re una, & in quinto in alia re poterit
melioratus acceptare tertium & repudiare quin-
tum, unde per Caſtillo *l.27. Tauri. num. 6.* & in
ſimplici extraneo legatario ut poſſit pro parte ac-
ceptare legatum, & in parte repudiare, unde An-
ton. Gom. *tom.1. cap.10. n.42.*& iterum *in eodem*
tom. cap.12. n.33. ubi quid ſi plura ſint legata, &
allegat *l.36. tit.9. p.6.*

Ibi, *Sacadas por rata*, in hoc eſt ſingularis lex
iſta, ſecundum gloſ.*La manda,l.2.tit.9.p.6.*fortaſſis
enim melioratus hic cum haberet affectionem
8 ad rem illam aſſignatam pro melioratione, quæ
quidem affectio † in jure conſideratur, ſecundum
gloſ.*l.quoties.C.de fideicommiſ.*& *ibi* Bald.& Jaſ.&
Ripa *in l.filiusfamilias.§.divi.num.48.de leg.1.*faci-
liter repudiaret hæreditatem & acceptaret me-
liorationem illam, ſi ex ea pro rata non tenere-
tur ſolvere debita, & ideo ut hoc evitetur juſte
9 providit lex noſtra de remedio, licet jure civili le-
gatarius ad debita † neque pro rata tenebatur,
ut diximus jam ex Padilla. *l.cum virum. numer. 4.*
de fideicommiſ. ceſſatque jam *ex l. noſtra* increpa-
tio juris Conſulti *in l.1.C.ſi cert.petat.* de qua me-
minit Suarez, *l.quoniam in prioribus.7.amplia.num.*
8. pag.59. dum *ibi* increpantur hæredes volentes
quod debita & onera hæreditaria pro æſtimatio-
ne rerum prælegatarum exſolverentur, ceſſat e-
nim jam hæc hæredum increpatio, juſteque jam
petere poſſunt hæredes ut pro rata meliorationis
debita melioratus ſolvat.

Ibi, (*En cierta coſa,*) *o en cierta parte de bienes,*
hic videtur colligi clare correctionem. d.l. *prima*
C.ſi cert. petat. ut, ſcilicet, etiamſi facta ſit melio-
ratio in certa re, adhuc ex illa ſolvenda ſint pro
rata debita ſi hæreditas repudietur, neque fiat
differentia an facta ſit melioratio in quota bo-
norum vel in certa re, ut advertit Tellius *hic num.*
3. & 4.& aliqui alii ante eum, verum tamen ut in
gl.1.hujus leg.dictum remanet nulla ex ea induci-
tur correctio ſi bene advertatur, ſed an lex noſtra
10 procedat ſive melioratio fiat inter vivos, ſive in
ultima voluntate, † tenendum eſt quod in utro-
que caſu locum habebit, quia cum *ſecundum l.*
26. Tauri, quæ eſt l.10. hujus tit. & lib. omnis do-
natio imputetur in meliorationem tertii & quin-
ti ſi deſcendenti alicui fiat, merito quod ſi repu-
dietur hæreditas & donatio illa acceptetur,
quod habeat locum deciſio noſtri text. ut pro
rata meliorationis teneatur ad debitorum ſolu-
tionem, prout voluit Telli. *hic num.3.& 4.*eadem
enim ratio militat ſive in teſtamento ſive inter
vivos melioratio hæc fiat, neque text. noſter di-
ſtinguit unum ab alio, & ſic nec nos diſtinguere
debemus, imo & tunc ſi meliorationis res tra-
ditæ ſunt ipſi meliorato, vel in pecuniis ſolutio
ejus facta eſt, poteſt ipſemet melioratus directe
conveniri omiſſo hærede pro debiti ſolutione
ipſi meliorato competentis, prout advertit Covar.
*lib.2. variarum.cap.2. numer.2.*quaſi id *per l.noſtra*
noviſſime permittatur, ibi, *Van obligados los tales*
majorados a las pagar por rata, & ſic quod in hoc
ſit juris civilis correctoria, cum de jure civili hæ-
redes tantum non vero prælegatarii conveniri
poſſint ad debitorum ſolutiones, *ut l.ſi quis ſervum.*
§.fin. & *ibi* Doct.*de leg.1.*& ſequitur hoc Matien-
zo, *hic gl.2.& 3.*ſed ut melius advertit Molin.*li.1.*
primogeni. cap.10.numero 14.verſi. in 2. autem art.
& Ciſuentes *hic num.2.* nullam correctionem in-
ducit in hoc lex noſtra, ſicut neque in alio, eo
quod verba illa, *Sean obligados los tales majorados*
a las pagar por rata, intelligitur quod ſint obliga-
ti ſolvere ipſis hæredibus, à quibus creditores
debita illa recuperaverunt, ne demus correctio-
nem ubi vitari jure poteſt, & hoc verius videtur,
licet quaſi omnes alii regni ſcribentes velint in
hoc legem noſtram eſſe juris correctoriam, ſicut
in aliis correxiſſe dixerunt, quos perperam &
male locutos fuiſſe teſtatur Peral. *in l. cum autem*
numero 11. in fin. pag.131. de leg.2. unum tamen
optimum tradit *ubi ſup. d.n.2.* ſcilicet, quod ſi res
aſſignatæ pro melioratione non excedunt quin-
tum & tertium bonorum ære alieno etiam de-
ducto, non eſt cur tractemus an ipſe melioratus 11
poſſit ad debitorum ſolutionem conveniri, †
onus enim iſtud ad hæredem pertinet, quaſi cla-
rius voluerit dicere, quod ſi habito reſpectu ad
valorem rerum in quibus melioratio eſt aſſi-
gnata, & ad valorem bonorum hæreditariorum
ultra res illas relictorum facta computatione
debitorum non excedat talis melioratio me-
ram à legibus præſcriptam, tunc quantumvis me-
lioratus repudiet hæreditatem non tenebitur
pro rata meliorationis ad debitorum ſolutionem,
quoniam ad extrahendam meliorationem jam
fuit habita computatio debitorum, & ſic non fit
aliquod præjudicium hæredi in legitima ſua, &
ſic ceſſat noſtræ l. diſpoſitio in tali caſu, ſecùs ve-
ro eſſet dicendum, ſi in caſu in quo tempore me-
liorationis traditæ meliorato per hæredem, con-
ſtaret nihil amplius quam id in melioratione ca-
pit, eſſe traditum, poſt apparent debita alia de-
functi, de quibus antea cogitatum non erat, ne-
que habita notitia, tunc enim eorum eſſet ſolven-
da rata à meliorato, aliter enim fieret præjudi-
cium hæredi, & hoc eſt quod lex noſtra dixit.

IN LEGEM SEXTAM

quæ erat 22. Tauri.

Parentum aliquis promittens per contractum inter vivos mediante ſcripturâ publicâ ſe non melioraturum aliquem ex filiis per viam cauſæ onerosæ, tenetur omnino adimplere: Et in caſu in quo ſe melioraturum promiſit, ſi non faceret, habetur ac ſi feciſſet.

SUMMARIUM.

1 *Lex noſtra & ſimiles correctorias eſſe juris civilis, & ob id non extendendæ, ut ibi.*
2 *Acceptatio donationis eſt neceſſaria in caſu noſtræ l. & ſimilium, ut revocari non poſſit.*
3 *Licentia mariti an requiratur præſtare uxori donanti vel melioranti deſcendentes per contractum inter vivos vel promittenti ſe melioraturam vel non.*
4 *Promittens obligatur ex ſola promiſſione, ubi ſimilia.*
5 *Teſtamento promittens ſe alium non melioraturum vel è contra an teneatur adimplere, niſi ut ibi.*
6 *Pactum de non meliorando idem importat ac ſi diceret quod æqualiter filii ſuccedant.*
7 *Promittens filio tertium bonorum, filio dicente ſe eo contentum, ita quod in aliis bonis ſint æquales, an videatur promiſſum ſe non alium melioraturum.*
8 *Pactum factum inter fratres de non acceptanda melioratione ſpe patris conſenſu factum nihil valet.*
9 *Promittens non meliorare aliquem ex filiis non comprehenditur nepos.*
10 *Scriptura publica an requiritur pro validitate promiſſionis de non meliorando vel meliorando aliquem ex deſcendentibus. & 12. & num.15. an per teſtes probetur & num. 16. quid ſi juretur & 17. an per privatam ſcripturam.*
11 *Omnis qualitas à lege requiſita cenſetur de forma ſubſtantiali, & ibi an per æquipollens impleri poſſit.*
13 *Statutum an valeat quod per unam tantum ſpeciem probationis probetur.*
14 *Scriptura publica quæ dicatur.*
15 *Declarationes ad caſum, ubi requiritur ſcriptura.*
18 *Maritus & ejus ſecunda uxor dotantes filiam primi matrimonii, ſi promittant ſe non melioraturos alium ex deſcendentibus an valeat reſpectu iſtius ſecundæ uxoris.*
19 *Pactum de non avantagiando non valet de jure civili, & jure noſtro quoad deſcendentes valet tantum.*
20 *Renunciari an poſſit huic pacto de non meliorando alios deſcendentes.*
Limitatur noſtra lex aliquibus modis.
21 *Lex prohibitiva clauſulam habet derogatoriam.*
22 *Donatio remuneratoria non obſtante pacto de non alienando fieri poterit.*
23 *Filia dotis tempore an promitti poſſit de meliorando eam, vel de meliorando alios filios. & 24.*
25 *Lex noſtra loquens in caſu cauſa onerosæ cum tertio, locum etiam habebit quoad irrevocabilitatem de meliorando vel non, ſi traditio fiat vel poſſeſſio detur, &c.*
26 *Promittens dotare ita remanet obligatus ac ſi dotaſſet.*
27 *Pactum de ſuccedendo improbatur quoties eſt de tota hæreditate, non verò ſi de parte.*
28 *Matrimonium impletum cum promiſſione de meliorando non invalidatur quamvis promiſſio non ſervetur.*

NOtandumque legem hanc & l. 17. *Taur.*
quæ eſt l.1. tit. iſto ſup. eo lib.& 44.Tau.quæ l.
1 *4.tit.7.infra eod.lib.*eſſe correctorias † juris civilis,
præcipue text.*in l.fin.C.de pactis,*ubi quamvis valeat
pactum factum de hæreditate viventis, cum illius
tamen conſenſu permittatur revocatio uſque ad
ultimum vitæ ſpiritum quod per has leges irre-
vocabilitatem inducentes correctum eſt, quæ
quidem cum correctoriæ ſint dictæ *l. fin. & ſimi-*
lium, & l.ſtipis hoc modo accepta. ff. de verborum
*oblig.*cum *ibi* latiſſime notatis, ultra caſus in quibus
lex noſtra, & illæ 17. & 44 *Tau.*loquuntur & diſ-
ponunt, non ſunt extendendæ neque interpre-
tandæ etiam ex majoritate rationis prout optime
conſiderat Pelaez, *de majoratibus 1. part. quæſt.50.*
num.15. & an id in lege noſtra fieri potuerit, vide
Anton. Gom. *in præſenti* à quo deſumpſi per Ma-
tienzo *hic gloſ. 4. num 2.*

Itidem notandum in caſu noſtræ l. & dictarum
17. & 44. *Taur.* eſſe neceſſariam acceptationem
donationis & meliorationis ut revocari non poſ-
ſit † per donantem vel meliorantem, ut optime 2
per Pelaez *ubi ſup. d.1.p.quæſt. 36.*& latius. *q.68.*&
id eſt omnino regulare in qualibet donatione
ut acceptatio requiratur, ne revocari poſſit ut *a-*
libi diximus latius.

Ibi, *O la madre*, intellige poſtquam vidua eſt,
& ſolta à lege matrimonii, vel ſi ſub poteſtate
mariti, præcedente ejus licentiâ vel ratificatione † 3
mariti, ſi licentia non præceſſit ſecundum quod *in*
*l.1. verbo la madre ſup.hoc tit.& lib.*dixi & dicemus
in l.8.gloſ.1. tit.9. infra iſto lib.

Ibi, *Prometio*, hic eſt text. expreſſus probans,
quod ex ſola promiſſione promittens † obliga- 4
tur, etiamſi quis promittat ob matrimonium vel
ob aliam cauſam, ſe majoratum in filium conſti-
tutum, ſecundum Pelaez *de majoratu*, *in initio*
primæ partis, n.10. id probando *ex l.noſtra* & *n.13.*
id ampliat etiam ſi promittatur, talem majoratum
faciendum cum regia licentia, promittens enim
contractum agere, licet nondum ex hoc contra-
xerit, contrahere tenetur, *l. fin. de fidejuſſor §.me-*
miniſſe de leg.1. & l.ſi quis ſtipulatus ſit ſtichum. §.
fin.ff.de verb.oblig. not Cov. *in 4.1.part.c 4.in prin.*
*n.1.*Boerius, *deciſ.183.n.13.*Aviles *c.1.prætorum, ver-*
bo promiſſa, n.1. cum ſequentibus pluribus fol. 58.
imò & inquit Thom. Grammaticus, *deciſ. Nea-*
politan.103. numero decimonono, quod promittens
ſe obligaturum ad decem, poteſt ſtatim ad decem
illa conveniri, abſque alia obligatione cauſâ vi-
tandi circuitus, & Avend. *reſpon. 17. numero ſe-*
cundo, & communem teſtatur Tell. *hic numero*
15. & Covar. *in c.quamvis pactum in initio, 3.par.*
*in fin.fol. 108 in antiquis de pactis in 6.*licet ipſemet
Grammat. *ibidem n. 187. cum aliquibus ſequenti-*
bus id re probare velit; non tamen negant ipſe &
ſequaces quin obligatus remaneat, de quo & per
Tiraq. *de retractu conventionali ad finem tituli, nu-*
mero 40. cum aliquibus ſequentibus, & facit text.
& quæ *ibi* diximus *in l.2. titulo decimoſexto, infra*
hoc lib.

Ibi, *Por contrato entre vivos*, ſed an idem † ſi 5
per teſtamentum & aliam ultimam voluntatem,
& dicendum eſt cum Peral. *in l.ſi quis in princ. te-*
*ſtamenti. numero 138. pagin 454.de leg.3.*ſecuto &
relato per Pelaez, *de majorat. 1. part. quæſt.28.nu-*
mero decimo, & in initio 1 partis. numero 13 & Al-
varado, *in tract. de conject. mente teſtatoris libro 3.*
capit.2. in princ. numero 49. & iterùm *ibidem.§ 2.*
numero 17 quod non erit idem niſi in teſtamen-
to ipſo facta ſit talis promiſſio per viam contra-
ctus, & acceptetur per filios ipſos vel per quos
alios in quorum favorem facta eſt talis promiſſio,
ſecundum Pelaez *ubi ſupra,*quem refert & ſequitur
Velaſquez, *hic in gloſ. 1. num.12.*

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

Ibi, *De no majorar*, quod idem eſt ac ſi dicere-
6 tur de relinquendo filiis legitimis æqualiter †
ſecundum Deci *conſil.*184.*col.*2.*verſ. ſed tamen &*
ſequent.,de quo & loquitur idem Deci.*conſil.*475.
numero 21. & Bald, *in l.cum archiatri, col.fin. C.ut*
in poſſeſſio. lega. Burgos de Paz junior, *in quæſtioni-*
*bus ſuis, quæſt.*1. *numero ſecundo*, ubi & an valeret
tale pactum dubitabant, & refert Anton. Gom.
hic numero 21. *in fin.* & per text. noſtrum patet va-
lere. Eſt tamen optimum dubium in propoſitum
num ſi pater in contractu & ſcriptura quadam
publica inter ipſum & filium confecta, promittat
ipſi filio tertium bonorum ſuorum ut contrahat
matrimonium cum tali puella, ipſeque filius ac-
ceptet illud in eadem ſcriptura, & dicat & finiat
eam iis verbis. *Que ſacado para mi el dicho tercio*
ſe amos yo y todos los demas mis hermanos igualados
por iguales partes, videatur patrem promiſiſſe non
7 meliorare † in quinto alium ex filiis, quam qui-
dem quæſtionem in alio ſimili caſu propoſuit,
Suarez *in l. quoniam in* 9. *quæſt. l.regia pagin.*229.
numero decimotertio & decimoquarto, ubi *numero*
17. & 18. legem noſtram ad hoc conſiderat, &
concludit, quod in caſu, per ipſum propoſito, di-
cta verba erant concepta in perſonam tertii &
ſic filii ipſius loquentis, non vero in perſonam
illius, qui obligandus erat, ne alium filium me-
lioraret, cumque in ipſius perſonam non ſint
verba directa, nimirum ſi non cenſeatur pote-
ſtas oblata meliorandi alium ex filiis, neque ex
dictis verbis colligitur clara patris obligatio de
non meliorando alium ex filiis, prout *ex l. noſtra*
inquit Suarez, diſpoſitum eſſe quod clare debet
de tali obligatione, conſtare nam licet dicatur,
Que por tan igualmente ſacado el tercio, non tamen
dicitur neque diſponitur quod ipſe pater non
poſſit meliorationem aliquam in quinto facere,
item quia contra eum qui diſpoſitionem potuit
apertius deſcribere eſt interpretatio facienda, item
& aliis, quæ Suarez *ubi ſupra*, adducit, hæc fun-
dari poſſunt, & itidem ex lege noſtra jubente eſ-
ſe omnino de hoc ſcripturam publicam confi-
ciendam, ita ut clare & ſpecifice colligatur mens
patris promittentis alium non meliorare, pactum
8 tamen inter fratres de non acceptanda † me-
lioratione ſine patris conſenſu factum nihil va-
leret, utpote, quia contra l. *fi.C de pactis*, quæ per
noſtram non corrigitur, ſecundum Sua. *d. l. quo-*
*niam q.*9. *n.*17. *pag.*231.

Ibi, *O deſcendientes*, ex iis verbis colligitur cla-
re, quod ſi pater promittat non meliorare aliquem
9 ex filiis, non comprehendetur nepos, † & ſic ni-
hilominus poterit meliorare nepotem ſi per ver-
bum, filios non melioraturum promittat. Nam
cum lex noſtra per verbum *deſcendientes*, loqua-
tur à ſufficienti partium enumeratione, probari
videtur *ex lege noſtra* ſupradictam doctrinam, ita
ut tunc filiorum appellatione non comprehen-
dantur nepotes, ut expreſſe tenet Did. Perez *in ad-*
*dition ad Segur. in l.*3.*§.fin. n.*51. *ff.de lib & poſthu.*
& tetigit Pela. *de majoratibus.*1. *p.q.*15. *n.*19. dum
ibi allegant Ciſuent. *hic* in bona quæſtione, & fa-
ciunt quæ *ibidem* adducit ipſe Pelaez. Quod intelli-
go quoties dicta promiſſio de non meliorando fuit
abſoluta & voluntaria ſimpliciterque facta, ſe-
cus ſi ex aliqua cauſa quæ durat & in qua conſi-
deratur effectus puta cauſa matrimonii, nam
tunc promittens non meliorare aliquem ex fi-
liis non poterit meliorare nepotes, & ſic proce-
dant Doctor. id abſolute tenentes ut advertit
Tellius, *hic n.*7 & Gutierrez *de juramento confirma-*
torio prima parte, capitulo 59. *num.*11. & noviſſime
Velazquez, *hic* gl. *n.*2. ſed Matienzo, *hic* gl. 1. *n.*4.
indiſtincte contra tenet, imo quod nepos me-
liorari non poſſit virtute pacti de non melioran-
do filios ſive ſimpliciter, ſive cum cauſa fiat &
hoc *l. noſtra attenta* eſt fortè verius, & hanc ipſe
Matienzo, communem teſtatur, ſed an pro ani-
ma poterit diſponere, dic quod ſic, ut per Angulo
hic gloſ. 6.

Ibi, *Eſcriptura publica*, & ſic alia quam publi-
ca non ſufficiet, cum iſtud pro † forma ſubſtan- 10
tiali à lege noſtra requiratur, nam cum lex ali-
quid introducit de novo, cui certis modificatio-
nibus omne in ea expreſſum cenſetur de forma
ſubſtantiali, ſecundum Deci relatum per Tellium
*in l.*5.*Tau.*2.*par.n.*16. & iterum *in l.*17.*Taur.n.*68.
*& in præſenti n.*4. & omnis † qualitas à lege requi- 11
ſita cenſetur de forma ſubſtantiali, ſecundum A-
ven. *reſpon.*14.*in fin.* adde ut tunc neque per æqui-
pollens impleri poſſit, ut per Telli. *dict. num* 68. &
Rebuf. *in corcord. rub forma mandati apoſt in prin.*
*pag.*113. & Boeri. *deciſio* 1.*n.*44. neque regula illa
nihil refert quod per æquipollens fieri, habet lo-
cum quoties illud, quod debet fieri ponitur pro
forma, ſecundum Segura, *l.cum ex familia. §.ſed ſi*
*fundum n.*14. *&* 15. *de leg.*2. ubi *n.*9 inquit quod
tunc etiam ſi in minimo actus deficiat viciabitur
actus, & quod pro forma in noſtra l. in caſu iſto
de non meliorando aliquem filium vel deſcen-
dentem ſcriptura publica † pro forma ſubſtantiali 12
requiratur, tenet Caſtillo & Telli. *n.*4. & 5 *hic* &
Burgos de Paz *conſil.*32. *n.* 1. *cum ſequentibus lib.*
1. & Molina *de primogeniis lib.*2.*cap.*8.*n.*13. & eis
relatis Burg. de Paz junior, *in quæſtionib. ſuis quæ.*
4.*num.*6. ubi *n.*7. duos caſus *ex l.noſtra* conſtituit,
primus eſt quando aſcendens facit pactum de
non meliorando aliquem ex filiis aut deſcenden-
tibus, ſecundus quando aſcendens facit pactum
de meliorando aliquem ex deſcendentibus, in
primo caſu requiritur ſcriptura publica, in ſecun-
do vero non, & hoc probat ipſe Burgos *in d.n.*7.
& 8 tribus rationibus, prima quia lex noſtra in
ſui prima parte loquitur, quando tale pactum
fit ſimpliciter, non per viam oneroſam, in ſe-
cunda vero parte quando fit ex cauſa onero-
ſa, & ſic nimirum quod in prima ſcriptura
requiratur publica, in ſecunda non: hæc ta-
men ratio non ſatisfacit, quia ea attenta dicendum
eſſet, quod ſi dicta promiſſio de non meliorando
fieret ex cauſa oneroſa non requireretur ſcriptu-
ra quod eſt contra legem noſtram indiſtincte lo-
quentem, igitur non eſt congrua ratio hæc: ſe-
cundam rationem aſſignat quia non eſt bona
illatio de uno caſu ad alium, cum diverſi caſus
ſint *ex l. Papinianus exuli. ff. de minori.* ſed juris eſt
quod valet pactum ſine ſcriptura ſicut cum ea,
& teſtibus probari poteſt, *l.pactum quod bona fide.C.*
de pact. ſi igitur poteſt fieri pactum abſque ſcriptura,
conſequens eſt quod ex eo in ſecunda parte no-
ſtræ l. non fit mentio de ſcriptura quod hoc fue-
rit omiſſum, & ſic remanſerint in diſpoſitione
juris communis, & ſic quod de ſubſtantia in hoc
ſecundo caſu, de meliorando non requiratur
ſcriptura, & quia ſi legiſlator id voluiſſet, expreſ-
ſiſſet in hoc ſecundo caſu, ſicut in primo expreſ-
ſit,

ſit, & quia id non ſit, noluiſſe conſequitur, & ſic
inquit ipſe Burgos, *in dict. numero octavo, in fine*,
audiviſſe à ſuo genitore fuiſſe judicatum in Pin-
ciana Cancellaria etſi prius cauſa tanquam dubia
remiſſa fuerit, & hanc differentiam inter hos
duos caſus conſtituiſſe legem noſtram teſtantur
Caſtillo verbo *ſcriptura.* Lopius *numero quarto*,
& Anton. Gomez. *numero* 28. & Tell. *numero* 4.
hic & Covar. *ca. quamvis pactum in initio* 3. *partis.*
num. 2. *ad fin. de pact. in* 6. & eis relatis noviſſime
Matien. *hic* gloſſ. 2. *num. primo*, qui *numero* 2. *&*
3: aſſignat rationes differentiæ inter hos duos
caſus noſtræ l. mihi tamen applaudet ratio dif-
ferentiæ à me conſideratæ, ſcilicet, quod ideo in
pacto & promiſſione de non meliorando requi-
ritur ſcriptura publica, quia illud faciens contra-
venit juris noſtri diſpoſitioni & libertati ac po-
tentiæ ab ipſo jure ipſi paciſcenti conceſſæ, de
meliorando aliquem ex deſcendentibus ſuis, id-
que difficilius eſt, ideo nimirum ſi ut de firma ac
determinata voluntate paciſcentis appareat, &
deliberatius factam eſſe quod ſcriptura publica
requiratur, in ſecundo vero caſu, ſcilicet, de me-
liorando, reducimur ad jus noſtrum regium, id
concedens, igitur non eſt ita neceſſaria ſcriptu-
ra, quia faciliter moventur ad hoc parentes; &
ubi majus periculum vertitur cautius eſt agen-
dum, & an valeat ſtaturum quod per unam tan-
3 tum ſpeciem probationis † aliquid probetur vi-
de latiſſime Aſinium *in pract. civili* §.9. *cap.*5. *per*
totum ubi pluribus modis id declarat & limitat
14 & quæ dicatur † ſcriptura publica Telli. *in d. nu-*
mero 68. inquit eſſe illam, cui ſoli ſine adminicu-
lo de jure vel de conſuetudine ſpeciali creditur,
quam communem teſtatur doctrinam Oroſcius, *ſu-*
*per ff. vet. col.*735. *numero* 3. & dixi *in l.*1 *titul.*21.
*ſup. lib.*4. notandum tamen eſt ſingulariter, quod
in hoc caſu ubi ſcriptura publica requiritur & in
aliis ſimilibus de quibus per gloſ. *in capit.*1 *de conſt.*
in 6. ſi de promiſſione de non meliorando non
15 eſt facta ſcriptura, poteſt probari per teſtes † pro-
miſſio, non ad hoc ut ex hac probatione reus con-
demnetur, ſed ad hoc ut compellatur ſcripturam
facere, ſecundum Angel. relatum & ſecutum per
Jaſ. *in liceri condictio.* §. *quoniam num.*13. *ff. ſi cer.*
petat. quam tamen cautelam in materia noſtra
intelligerem veram eſſe, antequam promiſſor
ipſe procederet ad meliorandum alium ex deſ-
cendentibus, itaque res eſſet integra, ſecus vero
aliàs, quoniam per meliorationem factam cen-
ſetur receſſum à promiſſione illa de non melio-
rando ſine ſcriptura facta. & in præjudicium
poſt meliorati nihil fieri poteſt, præſertim quia
cum promiſſio illa de non meliorando verbis
tantum facta nulla ſit, tanquam formæ ſubſtan-
tiali legis noſtræ contraria, dicta doctrina An-
geli in noſtrum propoſitum & materiam admit-
tendam eſſe in practica, maxime dubito, ex eo
enim quod nullum eſt nihil gigni poteſt, cogi-
tate vos. Sed an ſi promiſſio talis de non melio-
16 rando ſine ſcriptura publica facta, jurata ſit,† ſuf-
ficiet ut valeat? videtur quod ſic, *argumento in ſi-*
mili doctorum per Hippolyt. *in pract.* §.*ſecundo, nu-*
mero ſexageſimoſexto, & tenuit expreſſe in noſtris
terminis noſter Gutierrez *in tract. de juram. confir-*
*ma.*1. *parte, capit.* 59. *numero octavo, cum tribus ſe-*
17 *quentibus*, ſed an per privatam ſcripturam † po-
terit fieri dicta promiſſio de non meliorando & va-
lebit, dic quod non, quia lex noſtra non reſpicit
probationem, ſed ſolemnitatem, ut inquit Tel-
lius, *hic* & eo relato Matienzo, *hic* gloſ. 2. *numero*
quinto & Guterius *de juram. confirm.* 1. *part. capit.*
59. *numero novo*, & Burgos junior *in dict. quæſtio.*
14. *numero decimo, & ſequentibus aliquibus*, qui ta-
men tenet *in numero decimotertio, cum ſequentibus*,
quòd ſi eſt recognita à parte ſufficiet, & ſic *in n.*
18. inquit audiviſſe à patre ſuo in Cancellaria
Pinciana judicatum, & ſequitur Velazquez, in
præſenti gloſſ. 1. *num. ſin.* & communem dicit An-
gulo *hic* gloſſ. 4. idem *ibi* dicit per confeſſionem
partis, quod durum videtur & contra legem no-
ſtram, ſed communis ſequenda eſt ex quo & vi-
detur contra eam eſſe, id quod Matienzo in dict.
gloſſ. 1. *numero* 6. dum firmat poſſe probari dictam
promiſſionem ſine ſcriptura factam quinque te-
ſtibus, nam licet id verum ſit in aliis caſibus ubi
ſcriptura requiritur, & non intervenit, non tamen
in terminis noſtræ l. eo quod deficit ejus forma
& ſolemnitas ſubſtantialis in tali promiſſione ſi-
ne ſcriptura facta & per conſequens nulla eſt &
invalida talis promiſſio & ſic ſolemnitate pro-
batoria validari non poteſt, & per conſequens
etiam dubito de dicta doctrina ubi adeſt jura-
mentum intermedium de qua *ſupra* dixi, nam &
tunc dubito an valida ſit talis promiſſio de non
meliorando jurata ſine ſcriptura publica facta,
quia juramentum intelligitur ſecundum naturam
contractus ſuper quo interponitur, & differens eſt
ſi interponatur rebus exiſtentibus in terminis
juris civilis, *l. pactum quod dotali C. de pactis, & ſi-*
milium juriũ, cum *ibi* pro forma non requira-
tur ſcriptura publica prout hic requiritur, facta
tamen ſcriptura publica de non meliorando, ſi per-
dita ſit, ſufficiet teſtibus probari, prout in aliis
caſibus ubi requiritur ſufficit ſecundum Jaſ. *l.cum*
proponas la 1. *num.*6. *C. de pactis*, quia tunc adim-
pleta eſt forma noſtræ l. & ita tenet Caſtillo *hic* ſe-
cutus per Burgos de Paz *dict. quæſt.*4. *num.*26. *cum*
ſequentibus ubi declarat qualiter debent declarare
teſtes, & Matienço, *hic* gloſſ. *numero ſexto*, & ſic
inquit Molina *dict. numero* 13. de ſupradictis du-
bitandum & deliberandum, cum in caſibus ubi
ſcriptura requiritur, pluribus aliis modis id pro-
bari poſſet, ſed eſt quæſtio nova, num ſi pater
& ſecunda ejus uxor dotantes filiam ipſius
mariti in primo ipſius mariti matrimonio
habitæ promittant, per ſcripturam publicam non
meliorare alios filios vel deſcendentes ipſius ma-
riti in dicto primo matrimonio procreatos, an
valebit pactum reſpectu iſtius ſecundæ uxoris † 18
promittentis vel volentis aliis filiis aliquid re-
linquere in modum meliorationis, & dicendum
eſt non valere pactum hoc reſpectu iſtius uxoris
ſecundæ, eo quod de jure civili pactum hoc, de
non ab antagrando † alios nullum eſt, tanquam 19
bonis moribus contrarium, utpote quia liberam
aufert teſtamenti factionem, ut optime per Deciũ
conſilio 184. & Bald. & alios relatos per Anton.
Gomez *hic numero vigeſimoprimo in fine*, & Gute-
rium *in tractatu de juramento confirmatorio*, 1. *par-*
te, capit. 59 *numero primo, cum aliquibus ſequenti-*
bus, neque obſtat lex noſtra, loquitur enim circa
parentes, cum deſcendentibus, non vero circa
extraneos & ſic in extraneis remanet jus com-
mune illæſum, ut voluit Anton. Gomez *hic numero*
vigeſimoprimo, columna ſecunda, quod intelligit

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN ® DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

Guterius *ubi ſuprà numero ſecundo*, quoties refertur dictum pactum ad teſtamenti factionem, ſecus vero ſi ad contractum.

Ibi, *No pueda hazer*, Correctoria eſt legum civilium dicentium & probantium non valere pactum æquandi filios in hæreditate, ex l. *pactum quod dotali.C.de pactis & l. pactum dotale.C.de collatio.*& ex ſimilibus juribus per Doctores *hic* allegatis,& per Guterium *dict. capit.* 59. *primæ partis numero primo,& ſequentibus*,ubi *numero octavo*, inquit legem noſtram eſſe correctoriam juris civilis, & additio Suarez *in l.quoniam.q.9.legis regiæ numero* 15. *pag.* 250. & Mincha.*contr.* 1 §.1. *num.* 16.*in princ.*& voluit Anton.Gomez *hic numero* 13. *verſic. advertendum tamen*, ipſe vero potius eam dicerem declaratoriam & limitatoriam juris civilis, ſcilicet, quod tunc demum valeat dictum pactum de æquandis liberis & non meliorando aliquem ex eis, quoties fit per aſcendentem aliquem reſpectu deſcendentium prout lex noſtra expreſſe loquitur,non vero ſi reſpectu extraneorũ, quoniam tunc leges civiles in ſuo robore exiſtunt, & lex noſtra ultra caſum in quo loquitur non eſt extendenda, ne demus correctionem, ſed potius debemus eam declaratoriam fateri, dicto modo,ut *in prin. hujus numeri* 19. dixi, quæ quidem lex noſtra ceſſabit ſi filius ille aut deſcendens in cujus favorem eſt factum pactum hoc
20 de non meliorando, adhuc vivente promiſſore renunciaverit † huic pacto & ejus favore: nam tunc ceſſabit pactum etiam in præjudicium ſuorum filiorum, ut tenent relati per Guterium *in cap.quamvis pactum in principio, num.* 26.*col.* 382. *de pactis in* 6.& Matienzo *hic* gloſſ.prima.*numer.*3. qui tamen *num.* 5. & bene hoc vult declarare, ut procedat, quoties ſimpliciter abſque reſpectu alterius tertii fuit factum pactum illud, puta quia favore matrimonii contrahendi cum aliqua muliere fieret pactum,quoniam tunc in præjudicium illius mulieris cum qua contraxit renunciatio talis nil valeret,prout & optime conſiderat Guterius *de juramen.confirma.*1.*par.cap.*59.*n.*12.*&* 13. & veriſſimum judico,& hæc eſt una limitatio ad l. noſtram, quarum una eſt ut non procedat reſpectu illius filii in cujus favorem dictum pactum eſt factum,nam illum meliorare poterit, ne quod favore introductum eſt in ejus odium retorqueatur: tertio limitat Matienzo *hic* glo.3. *num.* 2.& Velazquez glo.1 *n.*7. ut melioratio facta contra dictum pactum ſit nulla, verum & procedat quoad ipſum filium, cui facta fuit, ſecus vero quoad alios filios quoad quos valida erit, ut inquit tenere Caſtillo *hic* quaſi utile ab inutili tunc ſeparari poſſit, quod tamen videtur non ſatisfacere eo quod lex noſtra indiſtinctè diſponit meliorationem in contrarium factam non valere, igitur indiſtinctè quoad omnes id intelligendum procedere, lex enim ubi non diſtinguit neque nos diſtinguere debemus, neque dividendus actus unus circa diverſos cum ipſa promiſſio individua videatur, cogitabis. Quarta vero limitatio ſcilicet quod lex noſter non procedat quoties filius cui pactum fuit factum, moritur ſine filiis, tunc enim melioratio in contrarium facta valeret, nam ex eodem fonte hæc limitatio non applaudit, nam cum pactum factum ſit deſcendenti, & de non meliorando aliquem ex deſcendentibus vel omnes ſtamus in terminis noſtræ legis, & per conſequens ſervandum eſt omnino pactum quoad hæredes iſtius cui fuit factum, etiam extraneos debet tranſire, ut in ſimili ſpecie inquit Tellius *hic num.* 10. & probatur *ex l. ſecundum*,ubi ali.& doctor.*l.de contrah.& commit.ſtip & ex titul.C.ut actione,ab hæredibus.*& ſic quamvis ille cum quo fuit factum pactum moriatur ante vel poſt promittentis patris ſervandum eſt pactum, ut inquit Guterius.*d. c.*59.*n.* 3. & ſequitur Telli. *hic n.*10. & noviſſime Angulo *hic*glo. 10. *num.* 6. & 7. contra tamen tenet Matien *hic*glo.3.*n.*3. & glo.4.*num.*4. alios referens & hanc veram dicens, & eam teneo ſi talis filius ſine deſcendentibus mortuus fuit vivo patre, & in effectu ita etiam tenuit Angulo, *ubi ſup.* quamvis Velazquez, *hic*glo.1.*n.*9 cogitandum relinquat male, nam ſi pater eſt vivus ipſe eſt hæres qui non poteſt eſſe ſtipulator & promiſſor, creditor & debitor,& ſic ceſſat ſcriptura ex confuſione actionum, ſi verò eſt mortuus tempore mortis filii non potuit ſcripturam revocare,& ſic nullum dubium in quolibet horum caſuum dari neque cogitari poteſt.

Ibi, *No vala*, ſuperflua videntur verba hæc,nam cum lex noſtra per verbum negativum præcipienda, neceſſitatis eſſe includat ſervari legis noſtræ normam, ibi, *No pueda hazer*, quidquid in contrarium actum eſt, nullum eſt, tanquam factum contra legem prohibitivam quæ quidem lex prohibitiva clauſulam derogatoriam † dici- 21
tur habere *ex l. non dubium. C. de legibus.* & *ibi* Doct maxime Jaſ.*num.* 17. *& per totum titul. & ibi* glo *l.omnes.C.ne fidejuſſor. doti dentur*, ergo ſuperfluum fuit addere verba hæc, *No vala*; Excuſatur tamen legiſlator ab hac ſuperfluitate, eo quod lex iſta ſit novitatis introductiva, imo aliquo modo limitativa jurium civilium, & ut evitentur ſcribentium judicia ſuper nullitate lex noſtra id clarius verbis iis expreſſit, quod ſatis eſt ut ſuperfluitas evitetur, ſecundum Felin.*in c. ſolitæ,col.*3.*de major. & obed.* ubi & alios octo modos excuſandi à ſuperfluitate declarat,& gloſſ.antiqua 1. *Regula Cancel. Apoſtol.*1. & Ant. de Burgos *cap.cum cauſa de emptione,& vendi.*ſed an non obſtante tali pacto de non meliorando aliquem ex deſcendentibus poterit pater promittens aliquam donationem remuneratoriam uni ex deſcendentibus facere & valebit talis donatio, & Caſtillo *hic* in gl. *que no valga*, inquit quod ſic
† quaſi in viam meliorationis tertii & quinti non 22
ſit computanda talis donatio, ſed ut æs alienum ſolvenda eſt, prout in ſimili dixi *in l.*1.*ſup.hoc tit. & lib.* & Angulo, *hic gloſ.* 6. quod exemplificari poteſt quoties filius unus patri ſervivit colendo, & adminiſtrando & laborando manibus propriis bona patris ſui excuſando famulum ad id omnino per patrem conducendum, cui quidem pater in teſtamento in remunerationem illorum ſervitiorum aliquid legavit, idque valere videtur non obſtante pacto ab iſto patre facto de non meliorando aliquem ex deſcendentibus, eo quod hoc non in vim donationis, ſed ſolutionis debiti videtur legatum, & ſic non contrariatur pacto illi,ſecundum Caſtillo *hic* & Gomez Arias *l.*28.*Tau.* dum tamen id legatum non excedat merita ſervitiorum illorum, ut dixi *in l. penul. infra iſto tit. & lib. in fin.*verbis contrarium tamen in hoc caſu aſſeruerunt Covar. & Telli. Covar.referens *in ea l. Tauri*,28.cujus opinionem

veriorem

veriorem dixit Baeza, *de dotibus c.*17. *num.* 3.nam quæ ſervitia filius patri faciet, quæ non & majora patri debeantur,ut conſideravi *in d. l.*1.*ſup. iſto tit* & tunc non poteſt dici donatio remuneratoria, ut inquit Tiraquel. *l.ſi unquam verbo donatione largitus, num.* 106. *C de revocan. donat.* item quia ex trita illa doctrina Fulgo.*l. illud C.de collat.* tali filio de jure nullum debetur ſalarium, ut per Ant. Gom. *l.*29.*Tauri n.* 24. & Guterium late,*de juram. confir.* 1. *part. cap.* 5. *n.* 7. *cum ſequentibus aliquibus*, niſi pater illi filio per viam contractus ſalarium conſtitueret, quia tunc deberetur ei, ut tenet Navar. *in manuali, cap.* 17. *num.* 148. & Oroſ. *l. ſi pactus col.* 840. *ff. de pactis*, vel eſſet filius emancipatus extra patris poteſtatem conſtitutus, tempore quo hæc ſervitia impendit, nam tunc debebitur ſalarium, ſecundum Guter. *ubi ſupra n.* 10.& per conſequens ſi matri fieret tali ſervitium deberetur,ut per Guter.*ibid.num.*12. vel itidem eſſet, ſi nepos vel neptis, hæc ſervitia vel ſimilia avis impenderent, nam cum non ſint in avunculorum poteſtatem,ſecundum Ant Gom.*l* 47.*Tauri in fin. & c.de jure* poſſit peti tale ſervitium per iſtos, merito quod non computetur in vim meliorationis,ſecundum Covar.& Tell *ubi ſup* & per conſequens circa tales ceſſabit pactum de non meliorando, ut eo non obſtante in remunerationem dictorum ſervitiorum legatum valeat, quia id computatur & ſolvitur ut æs alienum quoties id teſtator expreſſè vult, & declarat ſolvendum pro remuneratione illorum ſervitiorum uſque ad condignam ſatisfactionem eorum & non amplius, & per conſequens ſi tenemus diſtinctionem Baezæ relatam per Guterium, *ubi ſupra, num.* 7. ſecundum quam plures conſului & vidi conſultum per alios & æquitatem præ ſe fert, idem erit in hoc caſu ſicut in aliis emancipatis filiis, quia ut æs alienum ſolvetur, etiamſi Guterius, *ibidem* velit contra dictam diſtinctionem Baezæ tenere & injuſte in eo videri, nam cur unus filius labore ſuo & manibus augens bona patris non poterit aliquid mercedis petere, & cur aliis filiis non laborantes participabunt de dictis emolumentis æquales exiſtentes laboranti, & in ſudore vultus ſui bona augenti.

Ibi, *Por via de caſamiento.* Si intelligis hæc verba reſpectu filiæ in matrimonium collocandæ,non procedit hodie lex noſtra in iſto ſecundo caſu,cum
23 de meliorando † eam ob matrimonii contractum ſit talis promiſſio,cum ex text.*in l.* 1. *tit.* 2. *ſupra iſto lib.* filia meliorari non poſſit ob matrimonii contractum, & ſic reſpectu filiæ abſque dubio non procedit caſus ſecundus noſtræ legis, ſi in vim dotis promiſſio de meliorando eam fiat, ut tenet poſt hæc Matienço *hic* gloſ.4 *numero ſecundo.* ſed an idem erit in caſu primo noſtræ legis, ſcilicet ſi filiæ alicui dum nuptui tradi tractatur & matrimonium contrahitur inter eam, & tertium aliquem pater promittit ei ſcriptura publica intercedente ſe non melioraturum aliquem ex filiis,vel
24 deſcendentibus. † & in hoc reperio ſolummodo duos autores hoc tangentes & inter ſe contrariantes in hoc puncto, Matienço enim *hic* in gloſ. 1. *numero ſexto & ſeptimo*, tenet non obſtante *dicta lege de las dotes in dict. tit.*1. *l.* 1 *ſuprà hoc libro ſituata*, valere dictam promiſſionem, & noviſſimè latè Angulo *hic* gloſ. 1. *numero* 5. *cum ſequentibus*, noſter tamen doctor Guterius *in d. tract. de Juramento confir.* 1. *par. cap.* 59. *numero* 14. inquit non valere dictam promiſſionem propter diſpoſitionem dictæ l. *de las dotes*, & reverà hæc opinio ſemper mihi placuit, nam negari non poteſt, quin fiat quædam melioratio huic filiæ, dum pater ſibi adimit poteſtatem meliorandi filios alios, id enim quod pater poterat in vim meliorationis alicui ex filiis,ex legis promiſſione legare & donare, quis dubitat niſi quod vertitur in commodum dictæ filiæ virtute dictæ promiſſionis, igitur eſt contra dictam legem *de las dotes*, & hoc præſertim ſi pater in tali promiſſione aſſerat ſe non alium filium, vel deſcendentem melioraturum & ſi caſu melioraverit vult ex nunc prout ex tunc meliorationem illam ipſi filiæ factam cenſeri, vel promittat nullum alium niſi ipſum melioraturum, tunc enim abſque dubio hæc ſecunda opinio procedit, & regula illa in qua Matienço ſe fundat, ſcilicet, quod hæc non eſt melioratio in hac ſecunda quæſtione id negatur omnino, cum id quod alii relinqui poteſt non poſſit jam relinqui ob cauſam dictæ promiſſionis de non meliorando, ergo pluſquam alias pro ſua legitima huic filiæ pertineret ſi filius alius melioratetus per patrem hunc, percipiet filia hæc, ſi igitur plus percipit eſt contra dictam pragmaticam *de las dotes*, & per conſequens non valet,& per dictum doctorem Guterium alia *ibidem* fundamenta adducuntur pro hac opinione quæ antequam in publicum illa prodiret multoties contulimus inter nos privatim hanc quæſtionem, & in hanc ſemper inclinavimus ſententiam, licet ipſe in clarioribus terminis eam proponat, quamvis in eiſdem in effectu proponit eam, retenta ut vero opinione quod ad ſciendum valorem legitimæ talis filiæ dotatæ habeatur reſpectus ad tempus promiſſionis dotis,vel ad tempus quo pater moritur id quod filia ipſa magis elegerit ſecundũ terminos legis vigeſimænonæ Tauri, quæ in hoc de eligendo tempore ſecundum aliquos, & Angulo *hic* gloſſ. prima, *numero decimo*, circa filiarum dotes in ſuo eſſe remanſit, prout *ibidem* diximus, notandum etiam poſſe videtur ex his verbis noſtri text. *Por via de caſamiento.* Quod idem erit,& in hoc ſecundo caſu noſtræ legis ſi talis promiſſio meliorandi fieret ex cauſa ſimplici, & ob meram donationem, non vero ob cauſam matrimonii, vel aliam oneroſam
dum tamen talis melioratio † fiat irrevocabi- 25
lis ex vi juramenti interpoſiti ad ejus validitatem vel ex traditione poſſeſſionis rerũ donatarum vel inſtrumenti donationis meliorationiſque: lex enim noſtra caſum hunc non excluſit nec excluſiſſe cenſetur, cum *ex l.* 1.*ſupra iſto noſtro titulo, & libro* ex dictis cauſis traditionis inſtrumenti vel poſſeſſionis fiat irrevocabilis donatio tertii, & per conſequens fiet promiſſio talis donationis faciendæ irrevocabilis, cum promittens
dotare † ita remanet obligatus ac ſi expreſsè ſe 26
obligaret ſecundum Tellium *hic num.* 15. & Matienço *hic gloſ.*7.& *alibi* diximus *& in principio hujus legis*, quamvis Matienço *hic* gloſ. 2. *num.* 4. & Caſtillo *hic num.* 24. velint ſolùm legem noſtram in hoc ſecundo caſu procedere quoties ex cauſa oneroſa ſit promiſſio meliorandi, & non aliàs, quod mihi videtur ſupplendum ut idem ſit ex quacunque alia cauſa ex qua promiſſio meliorandi fieret irrevocabilis, cum idem operetur promiſſio de obligando ſicut ipſa obligatio *ut di-*

xi,nihilominùs tamen in caſus contingentia latius
conſiderabis.

Ibi, *Otra cauſa onerosa* Intellige ſecundum An-
ton. Gomez *hic num.22.* & Tellium 17. dummo-
dò talis cauſa oneroſa ſit reſpectu alterius tertii
cum quo contrahitur & contrahendum eſt,ut diſ-
poſitio noſtræ legis locum habeat, quod probant
ex l.1.ſuprà iſto tit.& quia cum dictio,*otra*,ſit repe-
titiva ſimilium & in præcedente de matrimonio
dictum ſit, quod quidem eſt inter matrem & fœ-
minam, & ſic cum tertio, merito quod idem in
his verbis.*O otra cauſa onerosa.* Dixi & tenui ſi be-
ne memini *alibi* & noviſſimè hoc videbitis, Ma-
tienço *hic gloſ.* 6. & Angulo *gloſ* 9. ita tenentes,
hæc tamen in primo caſu noſtræ legis de non me-
liorando non requiritur cauſa ſecundum omnes
hic ut per Angulo *hic* gloſ. 1. *in principio.*

Ibi, *ſean obligados a lo cumplir.* Ergò permittitur
hic pactum de ſuccedendo contra l. *pactum quod
dotali C.de pactis* & ſimilia jura & per conſequens
lex noſtra illius correctoria eſt,ut latè *hic* perpendit
Antonius Gom. & Matienço gloſ.4. *num.1. & ſe-
quentibus*, ego tamen tenui *ſupre hac l.* & iterum
repeto quod illa lex non corrigitur per noſtram,
ſed declaratur potius, & minus corrigetur in
hac diſpoſitione, ex eo quod hic non datur pac-
tum de ſuccedendo, eo quod non eſt totius hæ-
reditatis, ſed potius tertiæ & quintæ partis, quo
caſu valet nec improbatur ex pacto de ſucceden-
do, tunc enim improbatur pactum hoc quoties
27 eſt de tota hæreditate, † ut probatur ex text. ad-
notante *ibi gloſſ.* 1. *l.* 33. *tit.* 11. *part.* 5. ſecus ſi
de parte aliqua, item quia per contractum inter
vivos de quo lex noſtra loquitur optimè poteſt
fieri dictum pactum prout voluit gloſ. *l. finalis C.
de pactis*, libertaſque teſtandi non adimitur in l.
noſtra ut pote ex quinto eſt teſtamentum adim-
plendum ut *in hoc tit.* diximus Notandum iti-
demque quod quamvis l. noſtra non diſponeret
quod teneretur promittens meliorare adimple-
mentum meliorationis promiſſæ & compelli poſ-
28 ſent adhuc ex non implemento, † non infringe-
retur matrimonium ob cujus reſpectum talis pro-
miſſio facta fuit ut in ſimili inquit Jaſ. *in l. pacta
noviſſima,colum.penul. in fin. cum ſequentibus. C. de
pactis.*

IN LEGEM SEPTIMAM

Quæ erat 23. Tauri.

*In melioratione tertii habenda eſt conſideratio ad va-
lorem bonorum tempore mortis meliorantis,non ve-
rò tempore factæ meliorationis.*

SUMMARIUM.

1 *Quot tempora habeat filia meliorata ad eligendum bona patris meliorantis, an dos ſit exceſſiva vel non, ibi declaratur.*

2 *Tempus mortis donantis inſpicitur etiam in donatione ad ordines ſuſcipiendos*

3 *Intellectus l. 29. Tauri,quæ eſt 3. tit.*8. *infrà iſto lib.*

Ibi, *Al tiempo de ſu muerte* Similis text. *in l. ſu-
pra iſto tit.* ubi aliqua dixi, non procedit ta-
men l. noſtra in caſu *legis 29. Tauri, quæ eſt l. 3.
tit. 8. infra iſto lib.* ſcilicet cum dos & donatio
propter nuptias trahuntur ad collationem & par-
titionem in hæreditatum diviſione procedentium
ab ipſis meliorantibus, tunc enim attenderetur
tempus factæ ac promiſſæ dotis vel donationis
propter * nuptias vel tempus mortis defuncto-
rum ſecundum quod elegerit ille in cujus favo- 1
rem dos vel donatio propter nuptias facta eſt, ut
tenet *hic* Angulo *gloſſ. 2. num.6. & in l.præcedente
gloſ.* 1. *numero* 10. quod ſublimita quoties tracta-
tur de hoc, mortuo jam donatore, vel dotem
conſtituente, ſecus ſi eo vivo agatur ad reforma-
tionem dotis filiæ alicui conſtitutæ ultra legi-
timam contra diſpoſitionem pragmaticæ 101. de
Madrid, *quæ eſt l. 1. titulo 2. ſuprà iſto libro* nam
tunc omnino eſt attendendum tempus dotis con-
ſtitutæ quoniam dotans non eſt mortuus prout
ex ipſamet l. patet ibi adnotante Baeza *capit.*31.&
ibi dixi, & idem eſſet quoties inter partes eſſet
conventum de tempore & eſſet tempus aſſigna-
tum ad hoc & conſtitutum per partes, nam tunc
illud inſpicietur ſecundum Tellium *hic numero* 4.
& 17. & iterum *in l.25.Tauri num.3.verſiculo ad
primum*, ſed quæſtio eſt num in donatione facta
filio ut ad titulum ejus ordines ſuſcipiat, debeat
haberi conſideratio temporis mortis donantis, &
reſpondeo quod ſic.† nam licet iſta donatio ſit ir-
revocabilis ex parte donantis ſecundum Tellium, 2
l.17. Tauri num. 16. imo & ex parte donatarii ir-
revocabilis eſt uſque dum prius conſequutus ſit
beneficium ſufficiens pro ejus ſuſtentatione ſe-
cundum decretum concilii Trident *ſeſſ.21.de refor.
c.* 2. quia tamen donatio talis non imputatur in
legitimam,ſed habetur tanquam ſimplex donatio
ſecundum Tellium *l 26. Tauri. num.* 16. *cum ſe-
quent.* & ſic in tertio & quinto computatur ſi deſ-
cendenti fiat & ſi extraneo in quinto tantum ha-
bebitur conſideratio ad valorem bonorum tempo-
te mortis donantis relictorum, & ſic ſemel in
facto reſpondi, nec obſtat *d. l. 29.Tauri,quæ eſt
l. 3. tit.* 8. *infra iſto lib.* ibi. *Y las otras donaciones.*
Nam verba hæc in omnibus aliis † ob cauſam fac-
tis non vero in ſimplicibus intelliguntur ſecun- 3
dum Tellium *ibi.* nam ut *ibi* ipſe Tellius inquit
n. 26. & *ibi* Matienço, donatio ob cauſam non eſt
illa quæ ob cauſam neceſſariam ſit, cujus quidem
naturæ non eſt donatio ad ſuſcipiendos ordines
facta,quia hæc voluntaria eſt,& ſic eſt ſimplex do-
natio,& conſequenter de ea quoad dictam tempo-
ris computationem faciendam judicandum eſt
quod de aliis ſimplicibus donationibus judicatur
& *in l.* 10. *infra iſto tit.* alio modo quam Tellius
verba illa *dicta l.* 29. intellexi ut non obſtet ſupra-
dictis quæ mihi ſemper placuerunt,licet aliis for-
taſſis diſplicebunt.

IN LEGEM OCTAVAM

quæ erat 24. Tauri.

*Melioratio tertii & quinti valet quamtumvis teſta-
mentũ in quo facta eſt rumpatur ex cauſa præteri-
tionis, vel exheredationis.*

SUMMARIUM.

1 *Verba quæ non poſſunt verificari in jure expreſſo valent in differenti etiam majori.*

2 *Facultas conceſſa ad majoriam conſtituendam de tertio & quinto quamvis ſit invalida, ſuſtinetur in illo tertio & quinto*

3 *Teſtator ſi inſtituit extraneum in quinto bonorum, præteritis, vel exhæredatis filiis, an valebit teſtamentum in tali inſtitutione, & ibi, quid ſi filius inſtituitur in tertio & quinto alio filio præterito.*

4 *Teſtamentum an valeat, in quo deſcendens inſtituit extraneum aſcendente præterito, an valebit in tertio bonorum, de quo diſponere poterat.*

5 *Filius licet directè non poſſit ſubſtitui à matre, tamen ſi ſubſtituatur, & velit valere in vim fideicommiſſi, vel per clauſulam codicillarem appoſitam valebit. ubi, quoad quid valebit.*

6 *Filii ſi relinquatur aliquid in teſtamento jure legitimæ & tanquam heredi inſtituto non annullatur teſtamentum, ſed agit ad ſupplementum legitimæ, niſi ut ibi.*

7 *In caſu l. noſtra, conſervatur melioratio ſi una ex duabus cauſis, ſcilicet, præteritionis & exhæredationis annulletur.*

IBi, *El dicho tercio,y quinto.*Nam & ſic videmus
quod verba quæ non poſſunt verificari in jure
expreſſo valent in differenti etiam majori †
1 *leg. divus ff. de uſu. & habit.* & ſic habens facul-
tatem ad faciendam majoriam in tertio & quin-
to quamvis facultas ſit invalida ſuſtinetur in illo
tertio & quinto de quo ſine facultate † potuit
2 diſponi ſecundum Pelaez *de majorat. in initio pri-
mæ partis. numero* 8.& 9. ubi *num.* 12. inquit le-
gem noſtram etiam procedere in majoratu facto in
teſtamento,& ſic nimirum quod lex noſtra diſpo-
nat quod quamvis teſtamentum non valeat ex
cauſa præteritionis, vel exhæredationis, valeat
tamen in illis in quibus diſponi potuit,conducunt-
que huic noſtræ legi quæ diximus *in l.1.tit.* 4. *ſu-
pra iſt libro* in gloſ. *En las mandas, y en las otras
coſas. & in num.* 64. ubi eam declaravimus, &
quæ latè tradit in propoſitum *authent. ex cauſa.
C. de lib.præt.vel ex hæred.*huic noſtræ ſimilis Julius
Clarus *lib.* 3.*ſententiarum teſtam q* 52. *cum duabus
ſequentibus.* & an pupillaris ſubſtitutio ſuſtineatur
in d. l. prima. diximus quod ſic contra Covar. re-
latum & reprobatum optimè & latè per Tell. 4.
p. l. 3. *Taur. num.* 1. *cum ſequentibus omnibus*, &
ibi reſpondet cuidam l. partit. quæ contraria vi-
debatur, & hoc clarius procedit præſertim *atten-
ta l. 1. titulo quarto,ſupra eod.* cum *ibidem* quam-
vis nulla adſit inſtitutio omnia in teſtamento con-
tenta ſine diſtinctione conſervantur prout & in-
quit gloſſ mag. *ad fin. in l. fin. titulo* 8. *part. ſexta.*
rejectà diſtinctione Covar. relati per Tellium ubi
ſuprà legem illam primam intelligentis in his quæ
præciſè inſtitutionem hæredis non requirerent,
ſecùs in aliis eam præciſè requirentibus,quam &
diſtinctionem reprobat etiam Meneſes *in l. eam
quam. C. de fideicom. num.* 70. utpote quia verba
generalia illius legis primæ reſtrictionem hanc non
patiuntur, & tenet gloſ. *Extrar la heredad in lege
ſecunda, titulo ſeptimo, part. ſexta.* quid tamen
erit dicendum ſi teſtator in teſtamento inſtituit ex-
traneum quendam in quinto bonorum filiis ſuis
præteritis, vel exhæredatis, an quoad inſtitu-
3 tionem hanc vitiabitur † tale teſtamentum, &
videtur quod ſic, eo quod in hoc caſu jure anti-
quo vitiabatur tale teſtamentum quoad inſtitu-
tionem licet altera firma permanerent, ex textũ
in dicta authentica ex cauſa, & ſic quod extraneus
hic nihil ſit percepturus ex dicta inſtitutione ſed
quod quintum iſtud ſicut alia bona inter filios
ſuos præteritos vel exhæredatos æqualiter ſit divi-
dendum, prout expreſſim tenuit gloſ. magna *in
fin. l. fin. tit.* 8. *part.* 6. in contrarium tamen vi-
detur, quoniam etiamſi extraneus ille quintum
percipiat nihil de legitimis filiorum capit, nec ex-
traneus ille loco legitimæ quintum hoc capit,cum
nulla ſibi competat legitima in bonis illius teſta-
toris extranei, & idem eſſet ſi unus ex filiis inſti-
tuetur in tertio & quinto bonorum, & alter filius
prætereatur cum Anton. Gom. relato per Matien-
ço *hic* gloſſ 1.*n.*7. & 8. nec dicta *lex* 1. *tit.*4.*ſupra
eod.*loquitur in hoc caſu cum hæres inſtituitur ille
qui eſſe non poteſt ſed quoties nullus inſtituitur
hæres, vel ſi inſtituitur,ille qui inſtitui poteſt non
vult adire, quod differens eſt, & hoc clarius pro-
cedet ſi in taliteſtamento in quofilius præteritur
continetur clauſula codicillorum,nam tunc in vim
codicilli ſuſtinentur *ibidem* contenta in eo quod
teſtator diſponere potuit, ſecundum Boer. *l.
1. quæſtione 5. ff. de jure codicil.* communiter
approbatum ſecundum Alciatum *l.1.§.ſi quis ita,n.
17.de verb.obliga.*& optime per don. Ant. Meneſ.
in l. ex teſtamento,numero 3. C de fideicommiſ. &
tunc cenſebitur filius ille præteritus rogatus reſti-
tuere quintum illud ſcriptis hæredibus ſecundum
dictos, & Jaſ.*in l. ſi ius qui in poteſtate numero 3. ff.
de lib. & poſt & in auth. ex cauſa num.*23.*C.de lib.
præter.*& tenet. expreſſe Anton Gomez *l.3. Tauri.
numero* 78 ubi *num.*79.hoc uno modo optime de-
clarat ex quo in facti contingentia ſemel conſului
quod cum quidam avunculum, & ſic aſcenden-
tem habens, teſtamentum feciſſet, in quo fratrem
ſuum præterito avo inſtituit hæredem † appoſitâ 4
in illo teſtamento clauſulâ codicillari quod licet
teſtamentum illud eſſet nullum,quia eadem eſt par
cauſa aſcendentium, ſicut deſcendentium in hoc
caſu *ex l.6.Tauri,& ex l. 1. titulo octavo, parte ſex-
ta.* & dicemus. *lege prima, titulo octavo; n* 28. *in-
fra iſto lib.* quod licet teſtamentum illud ſit nul-
lum ipſo jure,ſecundum text. *in §.1.inſtit.de exhe-
red. lib.* & communem teſtatur Bernard.Diaz *reg.*
725. & Suarez *l. quoniam.*10 *amplia. C. de inoffi-
cioſo teſtamento* & Ant. Gom.*tom.* 1. *cap.*11. *num.*1.
& 5. contra gloſ. *l.filio præterito. ff. de injuſto rup.*
& contra gloſ *l.ſcimus C. eod. tit.* & contra Jaſ.
ibi, commumem cum eis & male dicentem,con-
tra quos gloſ. & Jaſ. facit *d. l.* 1. *titul.* 8. *part.*6.
quæ quidem ita loquitur in præteritione ſicut
in exhæredatione ſecundum concivem noſtrum
doctorem Gutier. *in l.ſi pater filium n.*13 & 14. *ff.
de inofficioſo teſtam.*tamen propter clauſulam illam
codicillarem in vim fideicommiſſi cenſetur avus
ille rogatus, ut tertium illud de quo nepos ille
diſponere poterat ſecundum *d. l.* 6 *Tauri* fratri
illi in teſtamento hæredi inſtituto reſtituat, & ſic
eſt declaranda. *l.fin. tit.*8. *par.*6.

Eodem etiam themate retento infero quod licet
filius non poſſit directò pupillariter ſubſtitui à ma-
tre, tamen ſi ſubſtituatur † velitque mater ut va- 5
leat in vim fideicommiſſi, vel quia appoſuit clau-
ſulam codicillarem, vel ſimile quid,tunc licet di-
rectè in vim pupillaris non valeret, valeret tamen
in vim fideicommiſſi ſecundum Ant. Gom.*tom.*1.

cap.4. n.6. hanc magis communem dicentem opinionem & Covarr. *in cap. Raimuntius §.5.fol* 104. *de teſta*,& Meneſ. *l.ſi frater tuus. num.*16.*fol.*45.*C. de fideicommiſ.* & quia tunc valebit quoad legitimam ſecundum Suarez *in d. l. quoniam limitatione* 1. *numero* 14. valebit quoad quintum de quo mater diſponere poterat, & quoad illud cenſetur juſſiſſe reſtitutionem fieri per venientes ab inteſtato, & ſic adveniente pupillari ætate ceſſabit ſubſtitutio illa fideicommiſſaria, cum in locum pupillaris ſucceſſerit ſecundum Covarr. *ubi ſupra col*, 5. *in fine* & Meneſ. *ubi ſupra n.*9. quæ notanda quia ſingularia. Notandum etiam eſt quod ſi filiis relinquatur aliquid in teſtamento jure legitimæ & tanquam hæredi inſtituto, non annullatur teſtamentum ſecundum text. *in l.* 5. *in fin. titul* 8. *part.* 6 ſed filii iſti agent ad ſupplementum le-
6 gitimæ † & ſic valebit in aliis teſtamentum illud ut *ibi* per gloſ. penul. maxime ſi tenemus opinionem quam poſui ſuper l.1. quod eâ attentâ jam non requiritur legitimam relinqui filio titu. inſtitutionis & tradit Ant. Gom. *tom* 1. *num.*25. *c.*11. & Suarez *l. quoniam pag.* 4. *num.*1. ubi *pag.*9. *n.* 15.*verſ.non eſt omittendum* hoc intelligit niſi pater turpem perſonam inſtituiſſet relinquendo filio aliquid pro legitima ſua, quia tunc poſſet totum teſtamentum querelare. Notandum eſt ulterius tunc demum meliorationem hanc tertii & quinti conſervari cum teſtamentum prætenditur irritari ex his duabus tantum cauſis, ſcilicet præteritionis, vel exhæredationis ſecun-
7 dum text. *hic*, non vero ſi ex † alia, prout optime communem hanc aſſerendo tradit Tellius *hic numero* 2. ubi ipſe inquit quod ſi melioratus vellet irritare teſtamentum, quia præteriretur, perderet meliorationem prout. & dixi *in dicta lege prima titulo de los teſtamentos ſupra iſto libro.*

IN LEGEM NONAM,

quæ erat 25. Tauri.

Melioratio tertii et quinti non extrahitur de dotibus vel donationibus propter nuptias, vel de aliis donationibus, quæ ad collationem per deſcendentes trahuntur.

SUMMARIUM.

1 *Lex noſtra loquitur & procedit de donationibus & dotibus, quæ meliorationem tertii & quinti præceſſerunt, & ibi opinio autoris.*

2 *Dotes ac donationes propter nuptias nullo modo eſſe tertiandas neque quintandas ſive præceſſerint meliorationem tertii & quinti, ſive non; & num.3. refertur cautela ut id fieri poſſit.*

4 *Diſponere an pater poſſit quod de dotibus ac donationibus propter nuptias extrahatur melioratio.*

5 *Lex noſtra de vera & propria donatione propter nuptias eſt intelligenda.*

6 *Collationi tantum eſt locus inter deſcendentes, & non inter alios.*

7 *Dotes & donationes propter nuptias quare ad collationem & partitionem trahantur.*

8 *Dotis datio vel donatio propter nuptias in legitimam imputatur.*

9 *Collatio à partitione in quo differt.*

10 *Donatio ſimplex fundi ſi filio fiat & per patrem poſtea alter filius melioretur in tertio & quinto, in computatione meliorationis habebitur reſpectus ad donationem illam.*

IBi. *Fecho por el teſtador.* Ex his verbis colligitur manifeſte prout *hic* advertit Tellius *num.*3. *per totum*, quem poſt hæc vidi ſequutum per Matienço *hic* gloſſ.3. *num.*2. dotem donationemque 8
propter nuptias & alia quæ ad collationem & partitionem trahuntur, præceſſiſſe meliorationem tertii & quinti, nam ſi de teſtatore loquitur lex noſtra meliorationem faciente quis erit teſtator niſi ille qui ultimum ſuum judicium & voluntatem condit, ſi ergo ultimum judicium eſt, nullum aliud expectatur, & ſi non expectatur, manifeſte fatendum eſt dotes donationeſque propter nuptias in caſu noſtri text. præceſſiſſe, & ſic de his tantum quæ præceſſerunt melioratione tertii & quinti text. noſtrum eſſe intelligendum diſpoſuiſſe, non vero de aliis dotibus ac donationibus poſt meliorationem factis, ab his enim bene tertium & quintum extrahetur ante eas factum, aliter enim faciliter dilueretur melioratio ante facta, & eſſet in poteſtate ipſius patris meliorantis eam inutilem reddere meliorationem, prout advertit Tellius *hic d. numero* 3. & ſic non ſine myſterio conſidero Rodericum Suarez *l. quoniam.* 6. *q.* 1. *regia pag.* 205. dum iſtam quæſtionem ante legem noſtram propoſuit advertiſſe, & propoſuiſſe præceſſiſſe donationes has & dotes dictam meliorationem, & ſic ejus quæſtionem per legem noſtram fuiſſe deciſam conſiderat *ibi* ipſius Roderici additionator, nihilominus tamen ſalva eorum pace, mihi dicendum videtur contrarium, imo quod ſi præceſſerint donationem propter nuptias, dotes vel alia quæ ad collationem & partitionem trahuntur, meliorationem tertii & quinti, ſive ſequantur poſt meliorationem facta nullo modo ſint tertiandæ nec quintandæ, ut ita loquamur, quoniam cum tempus mortis ſit inſpiciendum ad extrahendam meliorationem tertii & quinti ex bonis tunc relictis omnino fatendum eſt donationes ac dotes dictas & ſimilia præceſſiſſe, ratioque quare donationes & dotes & ſimilia ad collationem trahenda non tertiantur ac quintantur, eſt, quia in legitimam imputantur, hæc tamen ratio quodlibet tempus comprehendit, ergo intellectus Tellii eſt divinatorius ad noſtram, legem, & nimis reſtringit ejus diſpoſitionem, nec obſtat conſideratio Tellii, ſcilicet, quod niſi ſuus teneretur intellectus faciliter dilueretur melioratio per dotes ac donationes propter nuptias ſequentes, quoniam ſecluſa fraude ac dolo nemini facit injuriam qui utitur jure ſuo, & quia melioratus non poteſt dici deceptus, eo quod ſcire debet ad computandam meliorationem tempus mortis inſpiciendum, & majus eſſet inconveniens ſi retenta opinione Tellii, patris poteſtas circa dotandos filios ac filias reſtringeretur, & ipſi filii & filiæ læderentur in minori dotium valore ac conſtitutione, ſi ex ipſorum dotibus ac donationibus propter nuptias in legitimam imputandis extraheretur tertium & quintum illuſique remanerent, dum putabant ſe ſe centum pro dote habuiſſe, & ſexaginta fortaſſis non haberent ob meliorationem antea factam, præſertim ſi poſt meliorationem factam conſumpſit pater bona ſua dotibus jam

conſtitutis poſt meliorationem, item quia leges noſtræ permittentes patrem poſſe meliorare in tertio & quinto filium ſuum aut deſcendentem alium, dicunt id poſſe fieri ex tertio & quinto bonorum, non vero ex tertio & quinto hæreditatis, ut advertit Segura *l. unum ex familia. §.ſed ſi fundum n.*19. *ff.ad l.Falc.* ſed ſi tertiarentur ac quintarentur dotes ac donationes propter nuptias vel alia collationabilia, quæ quidem pars hæreditatis dicuntur, nam hac de cauſa ad collationem & partitionem trahuntur, quia ex hæreditate traduntur, manifeſtiſſime patet hæreditatem tertiari ac quintari, igitur habemus intentum, & ſic intrepide teneo intellectum dictum Tellii & Matienço *ad l.noſtram* non eſſe verum nec tenendum, idque ex text. noſtro viva alia ratione colligitur, dum dicit, *Traxere a colacion y particion*, collatio & partitio nullo modo fit niſi mortuo teſtatore meliorante, igitur de omnibus dotibus præcedentibus ac de aliis collationabilibus & partibilibus lex noſtra intelligenda eſt, & ſic colligo veram ac tenendam meo videri concluſionem ſcilicet, quod dotes ac dona-
2 tiones propter † nuptias ac alia ad collationem & partitionem trahenda, nullo modo eſſent tertianda neque quintanda, ſive antea præceſſerit melioratio tertii & quinti ſive ſequatur. Poſſet tamen procedere opinio Tellii quoties ex conventione partium tempus meliorationis factæ eſt inſpiciendum, non vero aliàs.

Ibi. *No ſe ſaque.* Solet tamen per aliquos adhiberi cautela ut ceſſet remedium noſtri text. & dotes ac alia collationabilia tertientur & quintentur ſcilicet quod dicat teſtator: melioro filium meum
3 Titium in tertia † & quinta parte bonorum & hæreditatis meæ, quam cautelam jure optimo reprobat Segura *in l. unum ex familia. §. ſed ſi fundum num.*29. *de leg.*2. tum quia verba illa, pars hæreditatis pro quota bonorum, erunt interpretanda, tum etiam quia lex fori per ipſum allegata non præbet facultatem meliorandi in parte hæreditatis, ſed in quota bonorum, tum etiam quia bona hæc harum dotium, ac donationum propter nuptias ſunt jam extra patrimonium defuncti neque ſunt meliorantis ipſius, ideo non mirum ſi de eis non poſſit directe vel indirecte extrahi talis melioratio, tum etiam & principaliter, quia in legitimam imputantur, & ideo cautela illa nihil obeſſet dotibus iis, ac donationibus propter nuptias, & ſimilibus ad collationem & partitionem trahendis, ſed an ſi pater diſponere ut de dotibus his, & ſimilibus collationabilibus ex-
4 traheretur melioratio, valeret talis † diſpoſitio, & dubius inquit quod ſic, Suarez *in l.quoniam in* 6. *quæſt. num.*2. *in medio pag.* 207. quoad donationes tamen propter nuptias & ſimilia ante meliorationem factas ſine dubio crederem non valere, utpote quia juri acquiſito irrevocabiliter præjudicare non poteſt, faciendis tamen poſt meliorationem dubius ſum an præjudicaret talis diſpoſitio, eo quod non poteſt quis facere quin leges in ſuo teſtamento locum habeant tum etiam quia præjudicaretur filiis in legitima, & ideo non ſine cauſa in hoc ultimo caſu dubitandum eſt de doctrina Suarez, an vera ſit, & procedere poſſit, de quo vide noviſſime Velazquez *hic* gloſ. *in princ. n.* 5. *cum* 3. *ſequentibus.*

Ibi, donationes propter nuptias de vera & pro-
5 pria donatione propter nuptias † eſt lex noſtra intelligenda, & ſic de ea quæ fit mulieri ad ejus utilitatem, & ut in legitimam imputetur, non vero de ea, quæ fieret filio ob cauſam matrimonii contrahendi, nam hæc non eſt hujus naturæ, imo nec ob cauſam aliquando, prout inquit Tellius. *l.*22. *Tauri numero* 27. & melius. *l.*26. *numero* 5.*per totum*, & ſic in vera & propria eſt lex noſtra intelligenda, & itidem lex.29. Tauri quæ eſt *lex* 3.*tit.* 8. *infra iſto lib.*5. ſecundum Tell. *d. n.*27. & quia hæc donatio propter nuptias mulieri facta eſt illa quæ privilegiatur in jure. & doti aſſimulatur, non vero illa quæ fit filio ut contrahat cum Berta, & ſic hæc vera donatio propter nuptias jam in uſu non eſt, ſecundum Tellium, *ubi ſuprà*, & Palat.Rub. *in rubrica.*§.21 *in princ. ubi a* § 12. de hac vera donatione propter nuptias incepit loqui, & Matien. *hic* gloſſ.2. etiam aſſerit, in uſu non eſſe, & ſic quod lex noſtra intelligatur de donatione ob cauſam matrimonii, quod utique verum non credo, quia lex noſtra in proprio & vero ſignificato eſt intelligenda, aliter enim de ſuperfluitate argui poſſet, imo & invincibili contrarietate cum aliis legibus regiis, & an ſucceſſerit hodie hæc donatio propter nuptias in loco arrharum, diſceptatio eſt inter Doct. de qua alibi diximus.

Ibi. *Que los hijos o deſcendientes.* Inter hos enim locus eſt collationi, non vero inter alios † ut eſt 6
tex. *in l.ut liberis.C.de collation.bon.* latè Anto.Gom. *lege* 29. *Taur. num.*6. & videtur text. hic pro hac doctrina dum de deſcendentibus, ſuccedentibus, aſcendentibus tractat.

Ibi. *A colacion o particion.* Et hæc eſt ratio & cauſa diſpoſitionis noſtræ, nam cum dictæ donationes propter † nuptias ad collationem & parti- 7
tionem trahantur, ſicque in legitimam imputentur ſecundum Tellium, *l.*26. *Taur. num.*5. *in fine ex l. quoniam novela. C.de inof.teſt.* & *ex l.ut liberis C.de collat.* & notat Covar. *in c.officii n.*2. *verſic.eſt igitur neceſſarium de teſta.* & Ant.Gom.*tom.*1.*c.*11. *n.*27. & dotis datio vel donatio propter nuptias in legitimam † imputatur ex text. *in l.*29.*Tauri* quæ 8
eſt *lex* 3.*t.*8.*infra iſto lib.* ubi Tellius latè & *in l.*25. *Taur.n.*3.*verſ.ſecundum autem.* nimirum ſi ex eis non detrahatur melioratio tertii & quinti, & hæc eſt vera ratio decidendi ad l. noſtram rejectis aliis rationibus Caſtelli, & Gomezii & Pal. Rub. hic, etiamſi Matienzo *hic* gloſſ.1. *n.*4. aliam dixerit eſſe rationem communem & non ſupradictam, ſed fallitur meo videri, & ſua ratio quam vocat & male, communem deſtruit text. noſtrum & ejus diſpoſitionē, ex dictis per nos in gloſ.1 *in præſenti*, & nota disjunctivam noſtri text. dum dicit, *a colacion o particion.* Ut advertas quod ſufficit quod trahatur ad collationem, quamvis ad partitionem non, quia illa dictio, *o*, eſt disjunctiva & ſic ſufficit unam partem eſſe veram, & qualiter differat collatio à partitione† tradit Caſtillo *hic* in gloſ.fin. 9
ſed eſt quæſtionis num ſi meliorationem tertii & quinti præceſſiſſet quædam donatio ſimplex & irrevocabilis cujuſdam rei, & quæ *ſecundum legem* 26. *Tauri immediatè ſequentem* imputanda eſt in tertio & quinto, non tamen totum tertium & quintum conſumitur in donatione illa, ſed pars aliqua, ſi poſtea fiat generaliter alteri filio vel deſcendenti melioratio tertii & quinti, num in computatione hujus ultimæ meliorationis habendus ſit reſpectus ad rem illam prius donatam, an vero nulla habita ejus conſideratio-

ne

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

10 ne ſit ultima melioratio integrè extrahenda † ex bonis relictis tempore mortis meliorantis, & quæſtionem hanc movet ſubtiliter Tellius *hic numero quarto* ubi inquit quod advocati & judices fuerunt pro contraria ejus opinione, & quod in facto non potuit ſecundum ſuam ſententiam obtinere, & miratur valde de advocatis & judicibus contra eum tenentibus, & ego cum eo miror de dictis judicibus & advocatis contrariantibus ipſi Tellio, nam ſi in ſupradicta quæſtione dictorum judicum & advocatorum computatio eſſet facienda, ita ut non haberetur ad extrahendum tertium & quintum conſideratio ad donationem ſimplicem prius irrevocabiliter factam, neceſſario eſt fatendum teſtatorem meliorantem in plus quam in tertio & quinto diſpoſuiſſe, & ſic alios filios in legitima gravare, item nulla daretur differentia inter donationes ſimplices & inter dotes & donationes propter nuptias quoad non extrahendum quintum & tertium ab eis, quod eſſet contra noſtrum textum, & de nihilo lex noſtra ſerviret, item eſſet lex 19. & 23. Tauri tempus mortis conſiderantes quantum ad corticem litteræ intelligere, eſſetque fruſtratoria diſpoſitio legis 26. Tauri immediate ſequentis, maximè verſiculi illius: *Y que la tal donacion ſe cuente en el dicho tercio y quinto de ſus bienes, en lo que cupiere, para que a el ni a otro no pueda mejorar mas de lo que mas fuere el valor del dicho tercio y quinto.* Sed ſi de prima donatione in quæſtione noſtra non eſſet habenda conſideratio, pluſquam tertium & quintum extrahitur, item eſt fruſtratoria dicta lex 26. Tauri, præſertim *in dicto verſiculo. Igitur peſſima eſt opinio illorum advocatorum & judicum*, & ideo tenenda eſt ut veriſſima opinio Tellii quam poſt hæc vidi ſequutam per Matienço *hic gloſſa finali*, ubi eam luce meridiana clariorem dicit, & voluit etiam Gomez Arias *hic numer. decimo-ſeptimo*, & per conſequens in ſupradicta quæſtione computatio prioris donationis irrevocabilis eſt facienda, & cum bonis relictis à teſtatore tempore mortis verbaliter conſideranda, & hac conſideratione facta, extrahitur tertium & quintum, quo quidem extracto, res ipſa donata donatario eſt tradenda integrè, & ea tradita id quod ſupereſt de tertio & quinto ſecundo illi meliorato eſt tradendum, & hæc eſt vera computatio, nec obſtat quod ſecundum hanc computationem, non conſequitur ultimo melioratus totum tertium & quintum, nam quomodo poſſet totum conſequi, ſi prius ex illo ſolvenda erat res donata illi primo donatario, tanquam priori meliorato irrevocabiliter, & habet tunc locum regula illa, qui prior eſt tempore potior eſt jure, idque eſt ſecundum dictam *l.* 26. prout *ibi* conſiderat Angulo gloſ. 1. *num.* 6. & 7. aliter enim eſſet contra eam, & ſic conſideratum habebam multo antequam in publicum exiret lectura Matienςi quæ quidem *in lege ſequenti in gloſſa* 3. *n.* 1. idem dicit ex text. *ibi* quoties prima donatio ſimplex eſt irrevocabilis, quod intelligo niſi de voluntate teſtatoris eſſet primam revocare.

IN LEGEM DECIMAM,

Quæ erat 26. Tauri.

Si parentes vel aliquis eorum in teſtamento vel contractu inter vivos aliquam fecerint donationem alicui ex deſcendentibus in tertio & quinto, vel in uno tantum cenſentur eum meliorare quantumvis id expreſſè non dicatur, ita ut nec ei nec alii donare poſſint ulterius aliquid aliud niſi reſiduum tertii & quinti, & ſi amplius conceſſum fuerit in legitimam erit illud plus computandum ita quod tertium et quintum et legitima donatarii non excedatur, & eſt ſingularis lex.

SUMMARIUM.

1 *Lex noſtra de patre & matre diſponens in aliis aſcendentibus procedit.*
2 *Verbum dono, an ſit neceſſe ut interveniat in terminis noſtræ l.*
3 *Datum per patrem ſimpliciter filio, vel cenſetur in peculium dari ut adminiſtret, vel ut in legitimam imputet, ubi idem in legato ut eſt legatum dotis, & n. 8. reſolvitur.*
4 *Filius ea quæ capit ex patrimonio defuncti, vel in ultima voluntate, ex judicio teſtatoris imputatur in legitimam, ubi hoc in dubio ſive accipiat jure legati ſive fideicommiſſi, & ibi examinatur.*
5 *Voluntas facto ſicut verbo declaratur.*
6 *Dos cum promittitur filiæ per patrem potius intelligitur in legitimam quam in meliorationem computari, niſi ut ibi & n 8.*
7 *Legatum creditori factum animo compenſandi ſi non dicitur quod eo contentus ſit, tunc quamvis legatum agnoſcat non tenetur compenſare niſi in concurrente quantitate.*
9 *Pater ſi dicat, melioro filium meum Joannem, cenſetur illum in tertio & quinto melioraſſe.*
10 *Expreſſa dicuntur illa, quæ apparent ex conjecturis ſicut apparentia ex verbis expreſſis.*
11 *Lex noſtra habuit ortum ab Authen. unde ſi parens. C. de inoffic. teſt.*
12 *Donatio ſimplex non imputatur in legitimam, neque eſt conferenda niſi in eo quod excedit tertium & quintum, niſi ut ibi.*
13 *Donatio ſimplex emancipato filio facta, an ſit conferenda ceſſat hodie; & ſequentibus.*
14 *Imputatum in legitimam non ſequitur quod ſit conferibile, è contra vero ſic.*
15 *Donatio ſimplex filio in poteſtate conſtituto an imputetur in legitimam; & 18.*
16 *Donatio filio in poteſtate conſtituto etiam jurata niſi morte confirmaretur olim non valebat, & n. 18. quid hodie.*
17 *Concordia quarundam partitarum legum.*
19 *Noſtræ legis diſpoſitione ceſſat communis doctrina Bart. l. 1. unde ſi parens. ff. ſi quis à par. fuer. man. & aliæ declarantur doctrinæ ex l. noſtræ diſpoſitione.*
20 *Sumptus facti in re filii an videantur donati, 20. & an erunt computandi in tertio & quinto.*
21 *Datum filio in ſtudio in tertio & quinto computatur in dubio.*

22 Exceſſ.

22 *Exceſſus legitimæ, ex dote data filiæ proveniens non computatur in tertio & quinto, ſed perdit illum filia dotata.*
23 *Donatio deſcendenti facta an prius in tertio quam in quinto imputetur, licet ad extrahendum quintum prius tertium quam quintum extrahitur, ut ibi in n 24.*
25 *Melioratio tertii, & quinti an revocetur per nativitatem filiorum, ubi declaratur non habere locum quoad filiam ex cauſa dotis.*
26 *Intellectus. l. noſtra cum l. 29. Tauri.*
27 *Donationes ob cauſam in legitimam imputantur.*
28 *Militia empta ex pecuniis patris & filio ob cauſam traditam imputari in legitimam, & ibi quid de officio empto, & ob cauſam dato, & ibi quid in beneficio eccleſiaſtico, & ibi quid in expenſis pro conſequendo doctoratu, vel ſalario filio advocato, & ibi quid ſi non donetur ob cauſam, ſed ſimpliciter.*
29 *Donata ut quis ordinetur ad titulum patrimonii an imputetur in legitimam, & num. 30. quod gaudeat hæc bona privilegio bonorum eccleſiaſticorum, & num. 31. an erit revocabilis hæc donatio.*

IBi. *Padre o la madre.* Sed an idem erit in aliis aſcendentibus, puta avo vel proavo, nepotibus vel pronepotibus donando? & dicendum eſt quod ſic † tum quia ex omnibus legibus
1 hujus tituli, licet avis vel proavis nepotes, vel pronepotes meliorare, ſicut patribus filios, item etiam, quia ſic colligitur ex noſtro tex. dum in fine dicit *De los bienes de ſu padre y madre y abuelo.* Nam verba hæc non ſunt intelligenda, ut ſi donatio à patre facta alicui filio non excedit tertium & quintum & legitimam à patre & matre & avis habenda, omnia hæc habeat donatarius, quia ſi ita intelligeres eſſet abſurdum, & contra omnia jura regni, meliorationem reſpectu meliorantis non vero aliorum eſſe inſpiciendam diſponentia, ſed intelligenda ſunt, ut tertium & quintum & legitima bonorum illius, qui talem donationem fecit non excedatur, ſive ſit talis donans pater, vel mater, vel avus, & ſic intelligendo eſt tex. noſter expreſſus pro noſtra concluſione & opinione, ut idem in avis & aliis aſcendentibus, quod in patre & matre dicendum eſt legem noſtram diſpoſuiſſe, & ex ea etiam patet, ibi. *Alguno de ſus hijos o deſcendientes.*

Ibi. *Alguna donacion.* Et ſic oportet, quod certum ſit parentem donare velle, puta quod utatur
2 verbo dono † & quod in vim donationis fiat talis melioratio, ut advertit *hic* Tell. *num.* 1 & poſt hæc Matienço *hic* in gloſſ. 1. *n.* 2. & *Angulo. hic gloſſ.* 2. *num.* 7. *cum ſequentibus aliquibus*, vel ex alio verbo, ex quo ſimilis mens donandi, vel meliorandi colligatur, ut advertit *hic* Angulo gloſſ. c. 2. *n.* 11. & 12. nam ſi ſimpliciter daretur vel diceretur in peculium tantum concedere, ut filius adminiſtret, & rationem reddat, vel ut in legitimam imputet ſuam, † ſecundum Bart. *in l.* 1. *§. ſi parens. ff.*
3 *ſi quis à par. fuc. man.* quem & alios ſecum ſequentes refert Matienço *in d. n.* 2. & Cov. c. *Raynaldus § 2. n 6. verſic. præfata vero de teſtam.* & noviſſimè & ſingulariter per Menochium. 1. *tom. tract. de præſumption. lib.* 3 *præſumptione* 30. *per totam*, ex quo idem dicendum in legato filio, vel filiæ in teſtamento relicto ſimpliciter, ſecundum Bart. *in l.* *quod autem ff. de jure dotium*, quem ſequitur cum commentando Angel. *in §. fuerat col.* 20. *in prin. inſt. de actionibus*, & legatum factum filiæ pro dote imputatur in legitimam, ut per Ant. Gom. *tom.* 1. *ca.* 12. *num.* 27. dotiſque datio & donatio propter nuptias in legitimam imputantur, ſecundum *l.* 29. *Tau.* quæ eſt *l.* 5. *tit.* 8. *iſtius libri* ubi Tellius late, idem Telli. *l.* 25. *Taur. num.* 3. *verſic. ſin autem*, legatumque filio factum à patre in legitimam imputatur *ex l. etiam §. ſi debita. ff. de bon. lib.* not. Baeça *de deci. tuto. c.* 5. *num.* 29. & Mantica *de conjectu. ult. vol. lib.* 10. *cap.* 2. *num.* 6. & notat Covar. *in c. officii, n.* 2. *verſic. in ſecundo autem caſu. de teſtam.* ex tex. *in l. quoniam novella, & in l. omni modo C. de inoffi. teſta.* quæcunque enim filius capit ex patrimonio † de- 4
functi judicio, teſtatoris in ultima voluntate, ſibi imputantur in legitimam, ſive accipiat jure hæreditario, ſive legati, ſive ex cauſa fideicommiſſi, prout ex dictis juribus communem teſtatur Craſſus *de ſucceſſio. ab inteſtato verbo legitima. q.* 20. ubi id declarat, in dubio enim potius videtur debitum ſolvi quam donationem fieri, *ex l. cum de indebito. ff. de probationibus*, & ſic ſupra dicti Doct. tenere videntur, legatum omnino, niſi aliud dicatur filio, vel filiæ factum in teſta. aut deſcendenti alteri eſſe in legitimam imputandum, non in vim meliorationis, quicquid velint contrarium dicere, Pal. Rub. *hic num.* 11. & Angulo *hic* gloſſ. 1. *n.* 1. *cum ſequentibus aliquibus* allegans ad hoc tex. *in l. à patre & in l. nec emancipati. C. de collationibus. & l. in donationibus. C. ad l. Falcid.* ubi inquit probari legatum in legitimam non imputandum, & voluit Segura *in l. unum ex familia. §. ſed ſi, n* 57. & 154. *de leg.* 2. & Suarez. *l. quoniam. §.* 5. *q.* 5. *num.* 3. *cum ſequentibus. fol.* 95. & Baeza *de non melioran. filia c.* 1. *num* 29. & Fulgoſ. relatus & ſecutus per Matienço *in l.* 8. *ſupra iſto tit. & lib.* gloſ. 1. *n. fin. fol.* 155. *col.* 3. *in principio.* prima tamen opinio verior videtur, nam cum tex. noſter, ut in tertium & quintum meliorationis legatum imputetur, requirat id, per viam donationis faciendum & ex omnibus aliis legibus regiis, id colligatur faciendo per viam meliorationis, & ut præcipuum habeat legatarius, itaque non teneatur cum aliis fructibus conferre neque deducere ad partitionem, & ſic meliorationem conſiderant leges faciendam, itaque non ſufficiat ſi ſimpliciter legitur, manifeſte colligitur eſſe in legitimam in dubio imputãdum, nam cum lex noſtra & ſimiles ſint novitatum introductoriæ omnia in eis expreſſa cenſentur pro forma prout pluries *ſupr.* dictum eſt, neque ſi bene inſpiciamus ſupra dicti, Doct. ſecundæ opinionis id negant, ſed fatentur potius, inſpecto caſu in quo ipſi loquuntur, ſcilicet quotieſcunque illud, quod ſimpliciter datur, non expreſſo nomine donationis excedit legitimam, nam tunc in illo exceſſu cenſetur filium talem melioratum ſive jure inſtitutionis, ſive aliquo quolibet modo ac titulo ſibi relinquatur, quaſi tunc manifeſtè conſtet de voluntate, & mente patris volentis exceſſum illum donare filio, uſque ad concurrentem quantitatem tertii, & quinti, facto enim ſicut verbis animus & intentio declaratur, opus enim ſufficit ut quis videatur prælegare, *l. uxorem & ibi* Bar. *de legat.* 3. melius enim, facto † quam verbo declaratur voluntas, non enim 5
quid refert fieri verbo, vel facto, ut inquit Baeça *ubi ſupra* & clarius Suarez, *d. q.* 5. *num.* 3. *part.* 201. ubi inquit ita multoties practicaſſe & obti-

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS ®

nuiſſe & judicaſſe in concordia cum aliis coaudi-
toribus, & voluit Caſtillo *hic columna ſecunda*, &
Addit.Suarez,& pro hac doctrina tex.noſtrum con-
ſiderat in præſenti,& tenet Pelaez *de majorat. 1. par.*
quæſt. 36. num. 6. & Segura *ubi ſupra. §. ſed ſi.*
num. 57. & ſic inquit optimè Pal. Rub. relatus
per additionem illam Suarez, quod cum dos pro-
6 mittitur filiæ per patrem,†potius intelligendum eſt
in vim legitimæ dari, quam in vim donationis,
ſed ſi dotis illius conſtitutio excederet legitimam
talis filiæ dotatæ, tunc cenſetur donari exceſſus
ille, ut imputetur in tertio & quinto meliorationis
& ſic eſt intelligendus Pal Rub. prout intelle-
hit Baeza *ubi ſupra.* aliter enim ſi ſic intelligeretur,
prout illa additio Suarez, *ubi ſupra* voluit in-
telligere, non loqueretur bene ipſe Pal. Rub.
ſed male & contra legem noſtram, nam ſi dicere-
mus ipſum Pal. Rub.voluiſſe,quod donatio facta
filiæ vel filio imputaretur prius eis in legitimam,&
exceſſus legitimæ in tertio & quinto meliorationis
eſſet contra noſtrum text. *hic* in tertio & quinto
donationem imputandam probantem, & poſt ex-
ceſſus,ſi quis adeſſet in legitimam imputandus eſt,
quod eſt contra noſtrum text & gloſ. *en ſu parte*,
in l. 3. tit. 4. par. 5. dicentem filium non teneri
ſimplicem donationem in legitimam imputare, &
per conſequens neceſſariò fatendum eſt, Pal. Rub.
vel male locutum fuiſſe,prout advertit additio Sua-
rez *ubi ſupra* & Villalob *in ærario mille com. opini.*
littera D.n.158.in fin. vel intelligendum eſt loqui,
cum non in vim donationis expreſſè datur dicta
dos filio,vel filiæ,ſed cum ſimpliciter,ut tunc prius
fiat imputatio in legitimam, & exceſſus in tertio
& quinto meliorationis, & per conſequens Doct.
ſecundæ opinionis non ſunt contrarii illis, qui
primam tenent opinionem,cum primi loquantur
quoties per viam donationis aliquid filio vel filiæ
daretur,tunc enim prius in tertio & quinto melio-
rationis imputatur,& reſiduum in legitima ex tex.
noſtro *&* *ex l. ſi quando. §. generaliter. C. de inoffi.*
teſt. & *ibi* Jaſ. & Michael Craſ. *de ſucceſſionibus*
verbo,legitime.quæſt.23. prout & voluit Covarr.*cap.*
Raynaldus. §. 2.n.16.ad fin.& expreſſius Ber. Diaz
reg.12.de donat. inter. lim. 2, ubi optime ſic con-
cordat duas leges partitarum, quæ contrariæ vide-
bantur, & iſtæ meæ declarationes fundantur vi-
va ratione,ſcilicet, quod facto plus declaratur a-
nimus quam verbis, & quoties teſtator legat
filio aliquid, quod excedit legitimam neque ad-
jicit, quod illo contentus ſit pro legitima,clarum
eſt quod voluit donare exceſſum, ut & voluit ex
jure noſtro Matienço *l. 3.gloſ.1 n.6 7.& 8 titul.5.*
infra iſto lib. ſicut quando legat creditori ſuo a-
liquid animo compenſandi, & non adjicit, quod
eo eſſet contentus,vel quod plus petere non poſſet,
7 tunc quamvis legatarius † creditor agnoſcat lega-
tum,non tenetur compenſare niſi pro concurrent
quantitate, vel pro æſtimatione rei ſibi legatæ, ut
l.pen §.qui fratris.ff.de alim. & cib. leg. notat Paul.
l.cum ab uno. n.3.& in l.creditorem in fine de leg.2.
& Alex.*conſi.132.num.2.vol.2.* & Mant. *ubi ſup.*
8 *n.18* ex quibus omnibus reſolvitur † quod ut lex
noſtra locum habeat & ut prius imputentur reli-
cta in tertio & quinto meliorationis, quæ in le-
gitima neceſſe eſt, quod teſtator vel diſponens
utatur verbo dono, vel melioro vel alio ſimili ex
quo colligatur mens clara teſtatoris,vel diſponen-
tis volentis donare, puta quoties verbo dono vel
melioro utitur, vel quoties factis legatis in teſta-
mento ſimpliciter in fine teſtamenti inquit teſta-
tor,quod impleto ſuo teſtamento, vel legatis ſo-
lutis in omnibus aliis bonis remanentibus, filios
omnes æqualiter inſtituit, tunc enim clarum eſt
quod velit meliorare,& ſic prius donatio,vel lega-
tum tunc in tertio & quinto imputatur quam in
legitima,ſecus vero aliàs, nam tunc in legitimam
prius imputaretur,ſi talis animus non colligeretur
ex verbis expreſſis, vel tacitis teſtatoris,nam tunc
ſimpliciter datum ſine in ſcriptura publica inter
vivos,ſive in ultima voluntate,prius in legitimam
imputabatur, & exceſſus in tertio & quinto me-
liorationis, ſi teſtator, vel diſponens non adjecit
quod illo eſſet contentus pro legitima, vel quod
amplius petere pro legitima non poſſet, quia ſi il-
lud adjeciſſet,exceſſus legitimæ non deberetur, &
ſic licet ante noſtram legem pronuntiabatur,quod
ſi aliquis dividens in teſtamento ſuo bona ſua
inter filios uni pluſ quam alteri,etiamſi non eſſet
uſus verbo melioro,judicabatur, ut melioratus, ex
l. tamen noſtra ſingulari & nova in hoc aliud eſ-
ſet dicendum niſi uteretur verbo dono, vel melio-
ro, vel habeat præcipuum & non conferat cum
aliis fructibus,vel impleto teſtamento, in reliquis
inſtituo filios meos,quia tunc clarè colligitur cla-
ra voluntas teſtantis volentis meliorare, & ita vo-
luit illa additio Suarez *ubi ſupra num. 9. pag.203.*
nam cum lex noſtra ſe fundet in præſumptione
in verbis illis. *Entiendaſe*, ex verbis aliquibus de-
bet hæc præſumptio colligi, aliter non cenſetur
meliorare,& ſuperflua eſſet lex noſtra ſi non intel-
ligeretur diſpoſuiſſe in caſu contrario, ſcilicet ut
non cenſeatur facta melioratio per legatum in te-
ſtamento uni filio factum pluſquam alteri quoties
ex verbis teſtamenti, vel diſpoſitionis inter vivos
non colligitur mens meliorandi, vel donandi, &
hoc eſt aptius juri communi, ex quo non debet
præſumi donatio & inæqualitas inter filios, cogi-
ta quia non ſic reperies, adverte tamen quod in
filia nullo modo † hodie dici poſſet ei donatum 8
pro dote in tertio & quinto meliorationis poſſe
imputari,ſed omnino in legitimam,quia pro dote
& cauſa dotis filiæ meliorari non poſſunt ullo mo-
do *ex l.1.tit. de las dotes, ſupra iſto libr.* notandum
item eſt quod ſi pater in teſtamento ſuo diceret:
melioro filium meum talem, cenſetur eum melio-
raſſe in tertio† & quinto licet aliud non exprimat 9
neque quantitatem meliorationis exprimat,& hoc
ex virtute & proprietate verbi melioro,& ex pote-
ſtate patri conceſſa meliorandi filios in tertio &
quinto,& quia aliàs non diceretur melioratus ni-
ſi ita intelligeremus,ſecundum Ant. Gom. *tom. 2.*
ca.11 n.11.& Caſtillo, *hic num.1.& in l.17. Tauri*
num.9.& Pal. Rub. *in repetitio. c. notab.3.§. 22.*
n.13 per l.214 ſtyli. & per text noſtrorum, *hic* &
quæ dicatur ſimplex donatio, ut ſic in tertio &
quinto imputetur,tradit Tellius *hic n.3.& 4.*

Ibi *Entiendaſe.* Ex verbis iis habes *hic* tex. pro-
bantem quod expreſſa dicuntur illa,quæ apparent
† ex conjecturis,ſicut illa, quæ apparent ex verbis 10
expreſſis, ſecundum Burg.de Paz *in ſuis quæſtioni-*
bus q.2 n.20,ſic notante: Et tex. noſter videtur or-
tum habuiſſe ab auth. *unde ſi parens*† *C.de inoffi. te-*
ſtam. habeſque *hic* tex.ſingularem & novum pro-
bantem,quod donatio ſimplex filio cuicumque fa-
cta non imputatur in legitimam,neq;eſt conferen-
da in eo quod non excedit tertium & quintum † 11
meliorationem,

meliorationis ſecundum gloſ.*en ſu parte,in l.3.tit.4*
p. 5.& Suarez *l. quoniam 5.q. l. regie n 9.p.203.*&
Villalobos *in ærario,verbo,donatio.n.16.*& probatur
ex text.*in d. l. ſi quando.§.generaliter. C. de inoſ.teſ-*
tam. tradit Craſſus *de ſucceſſo.ab inteſtato, verbo le-*
gitima,q.23. ubi limitatur niſi aliud velit teſtator,
vel donator, puta ſi dixit quod donat,ut donatum
imputetur in legitimam,nam tunc cum ceſſet præ-
ſumptio donandi ſimpliciter, & ſic ceſſet præſum-
tio meliorandi, in qua lex noſtra ſe fundat, non
imputatur talis donatio in 3.& 5.ſed in legitimá,
pro qua ſolvenda donatio fit,ita ultra dictos inquit
Peralta *in l. cum pater.§.à filia n.72.de leg.2.p.357.*
dicens novum,Sicq;ceſſat jam quæſtio antiqua,cum,
ſcilicet donatio ſimplex emancipato filio per pa-
13 trem facta ſit conferenda,† nam antea communis
erat opinio,quod ſic ſecundum gloſ.*en ſu poder.l.4.*
*tit.15.p.6.*hodie vero ſecus eſt,ex tex.noſtro,ſic ad-
notante gloſ.illâ,ſed an jam quod conferenda eſſet
talis donatio ſimplex emancipato filio facta, eſſet
imputanda in legitimam, & jure civili communis
erat opinio, quod non imputabatur in legitimam
ſecundum Suarez *ubi ſupra n.5.*& Villalobos *in an-*
tinomia litera B.n.16.& *ex l.etiam noſtra* approbatur,
neque hoc contrariatur communi opinioni ſupra
proximæ,nam aliud eſt conferre, aliud vero im-
putare in legitimam, nam non ſequitur confertur
ergo imputatur in legitimam licet, ſic, imputatur,
14 ergo confertur†ſecundum Suarez *ubi ſupra n. 8.*
in fine cum ſequentibus pag. 203.& per conſequens
non eſt contrariare has communes,confertur enim
ad ſciendum an excedat donatio terminos melio-
rationis tertii & quinti, non vero ut in legitimam
imputetur, ſed an donatio ſimplex filio in poteſta-
te conſtituto facta imputabitur in legitimam? † &
15 imputandum aſſerebat Bart.*in l.in quartam ff.ad l.*
*Falcid.*quia cum donatio inter patrem & filium e-
tiam ex cauſa matrimonii fieri non poſſet neq;va-
16 leret,etiam jurata niſi morte confirmaretur,† pro-
ut *ex l. donationes,quas C.de donationibus,*& ex aliis
juribus tenent plures relati per Burg. de Paz,*conſil.*
14.num.10.cum ſequentibus pluribus, de quo vide
Matienzo *l.1 gloſ.9. num. 6. & 7. ſupra iſto titulo.*
& cum tunc morte confirmetur,& habeat vim re-
licti, computatur in legitimam,ut probatur *in l. fi-*
lium quem habentem. C.famil.hercif. & hanc com-
munem teſtatur opinionem Suarez *ubi ſupra. n.*
5.p.202. ubi in contrarium conſiderat quandam.
l.4.tit.p.6. ex qua inquit probare idem eſſe in fi-
lio in poteſtate ſicut & in emancipato, dum ta-
men filius talis non petat, ut alii fratres impu-
tent in legitimam alias donationes eis factas,
neque huic legi partitarum obſtare videtur *l. 3.*
tit. 4. par. 5. volens quod filius in poteſtate
imputet in legitimam donationem ſimplicem
ei factam per patrem, nam non ſunt contrariæ di-
ctæ partitarum leges, eo quod d.l. 4. præſupponit
17 caſum in quo † aliis filiis aliæ donationes erant fa-
ctæ per patrem ipſum & ſic omnes filii erant æqua-
les in donationibus, & quia æqualitas inter eos
ſervabatur, merito quod non imputaret eas in le-
gitimas, ſi tamen æquales non eſſent, tunc uti-
que imputarentur, & ſic loquitur d. l. 3. & per
conſequens non erant contrariæ, ſed diverſæ diſ-
poſitiones ſumpto argumento à contrario ſenſu
à d. l. 3. & ſic eas tanquam concordes allegabat
gloſ. *en ſu parte, in l. 3. titulo quarto, part. quin-*
ta, & Villalobos *in ærario commun. opin. littera*
D. *num. 155.* licèt aliter velit illas leges concor-
dare Bernar. Diaz. *reg. 212.lim. 2.* noſtrâ tamen
lege attentâ omnia hæc ceſſant, nam ſive donatio
hæc ſimplex fiat filio emancipato ſive in poteſtate
conſtituto, † ſi aliud non exprimatur, non com- 18
putatur in legitimam, ſed in tertio & quinto me-
iorationis, neque venit conferenda & partienda
cum aliis fratribus, quod patet ex lege noſtra in-
diſtinctè loquente, *Alguno de ſus hijos,o deſcendien-*
tes, maximè juncta leg. 17. Tauri quæ eſt prima
hujus tituli ita permittente donari & meliorari
filio in poteſtate ſicut emancipato, nam cum om-
nes filii ab ipſo primævo ſtatu in poteſtate patris
naſcantur, ſi lex nihil aliud dixit, in illo ſtatu
filiorum cenſetur diſponere, & ſic ſi circa eman-
cipatos diſponere vult,debet mentionem facere de
emancipatione, cum ſit quid facti, neque præſu-
mi debet niſi à lege exprimatur, & ſic tenet in
propoſitum legis noſtræ gloſ. *en ſu parte, in d. l.3.*
& iterum *in d. l. 4.* & tenet ſupradicti; & Tellius
hic n. 2 & Dueñas *in regula 212. limitatione quin-*
ta,& concivis noſter Gutierrez *in tract.de juram.*
Confirmatorio 1. part. cap. 4. n. fin. neque jam eſt
admittenda diſtinctio Doctorum relata *ſupra* &
per Covarr. *in cap. Rainaldus §.2. num. 6. in prin-*
cipio de teſtam. & per Craſſum *in d. tract.de ſucceſ-*
ſionibus, verbo legitima numero tertio. & quarto. ſci-
licet quod quandò talis donatio ſimplex indiget
mortis confirmatione ad ejus validitatem, impu-
tetur in legitimam, ſecùs verò aliàs: indiſtinctè
enim tenendum eſt *ex l.noſtra* in legitimam impu-
tari,prout voluit poſt hæc mea ſcripta tenere Ma-
tienzo *l. 3. gloſ. 1. n. 8. tit.8 ſupra iſto lib. & hic*
in gloſ. *ſecunda*, & Suarez *ubi ſupra,dict. n.9. pag.*
203.& Tellius *hic d.n.2.*& noviſſimè Angulo *hic*
gl.2.n. 5. ceſſat etiam jam doctrina illa Bart. *in l.*
§.parens.ff.ſi.quis à paren.fuer.manum.† communi- 19
ter approbati teſte Ripa. *l. in quartam num. 146.*
& Craſſus *in d. verbo legitima in d.quæſt.23 n.12.*
& Angulo *ubi ſuprà num. 9* ſcilicet quod ſi dona-
tio facta ſimpliciter ſit ejuſdem quantitatis cum
legitima, tunc non ceſſabantur donata, ſed in
legitimam imputabantur, quaſi videatur patrem
ita donationem temperaſſe, quia de imputatio-
ne legitimæ cogitaret, hoc enim ceſſat, per le-
gem noſtram ſecundum Angulo *ubi ſuprà numero*
decimo-tertio declarabis itidem *ex lege noſtra* doc-
torum aſſertiones ex text. *in l. ſi quando,& authen-*
tica noviſſima. C. de inoff. teſtam. aſſerentium,teſte
Craſſo *ubi ſuprà quæſt.23. num.1.*quod quæ ex diſ-
poſitione patris inter vivos capiuntur, in legiti-
mam non imputantur, nam id verum ſi per viam
donationis, vel meliorationis id exprimatur, vel
tacitè colligatur fieri aliquo ex modis per nos ſu-
pra relatis, aliter enim ſimpliciter datum in le-
gitimam eſſet imputandum, ex Bart. *in §. ſi vel*
parens ſupra dicto. & Jaſ. & Alex, relatis & ſecutis
per Bernard.Diaz.*de reg.212. limitatio.2.* quæ no-
tanda quia nova & ſingularia & veriſſima judico,
ſed an ſumptus facti in re filii videantur donati,
† vide Bart. Addit. *in l.1. §. neque. Caſtrenſe n.9.* 20
littera B ff.de collation. bon. & Pal. Rub. *in rubric.*
*§. 62.num.13.*ſed an jam quod ſumptus ii videan-
tur donari, numerandi erunt in tertio & quinto
meliorationis,& videtur dicendũ quod ſic ex text.
noſtro *hic*, & ex dictis,& quia ſicut datum filio in
ſtudio licet in legitimam non imputetur, imputa-
tur tamen in illo tertio & † quinto, ſecundum

Avend. *reſpon.* 17 *n*.2.& Did Perez *lib.* 1.*ord. col.*
72. *in medio*, & Telli. l. 17.*Tauri n*.115,& Com.
Arias *l.* 27. *Tauri*,& *alibi* dixi,ita idem videtur in
hoc caſu dicendum & quia etiam in fructibus non
poteſt donati ultra quintum extraneis,& ultra ter-
tium & quintum deſcendentibus,ut dicemus Deo
volente *in leg. final. infra iſto tit. & libro*: ego ta-
men in hoc caſu teneo, quod licet videantur do-
nati ſumptus ii, intelligentur tamen donati in eo
quod legitimam excedunt,ita quod prius veniant
imputandi in legitimam, uſque ad concurrentem
quantitatem,quia non conſtat de vera donatione,
& vera mente donandi,in eo vero quod excedunt,
videantur donati in tertio & quinto, ſecundum
quod *ſupra proximè* dictum eſt in datis ſimpliciter,
neque obſtat quod datum pro ſtudio computatur
in tertio & quinto,quamvis non utatur verbo,do-
no vel melioro quia iſtud eſt ſpeciale in eo, & per
legem expreſſe eſt declaratum regulariter non im-
putari in legitimam,ut dicunt dicti Doct. & gloſſ.
los libros,*l.* 5.*tit*.15.*par*.6. Et per conſequens venit
in tertio & quinto meliorationis imputandum,&
ab uno ſpeciali non debet ad aliud non declaratum
inferri,niſi expreſſe dicatur,vel conſtet ex conjectu-
ris legitimis & à lege expreſſis & de quibus expen-
ſis in ſtudio factis, id intelligendum ſit, ſupra dic-
ti Doct. declarant, & alibi nos latius, excepto
eo quod datur filiæ per patrem cauſa dotis, nam
id ſi excedit legitimam dotatæ, exceſſus ille non
22 eſt computandus † in tertio & quinto,ſed eſt nul-
lus & aliis filiis præſtandus, *ex l.* 1, *tit.* 1. *ſup. iſto
lib.* prout optimè advertit Angulo *hic gloſſ. nona
num.* 2.

Ibi, *Se cuente en el dicho tercio y quinto*, ſed an
23 prius in tertio quam in quinto imputanda erit †
donatio & melioratio talis, & videtur quod in
tertio prius debeat imputari quam in quinto, fa-
vore animæ, & tenent Caſtillo *hic num.* 2. & An-
gulo *hic in gloſ.* 5.& Ayora *de partition.*2.*part.quaſt.*
4. & Pala. Rub.*in repetitione.* §. 22.*in conſtituendo
numero decimo-tertio, fol. nonageſimo-ſexto, in mag-
nis*, ubi aſſignat rationem aliam,ſcilicet, quia ter-
tia reſpectu extraneorum eſt legitima,& reſpectu
filiorum eſt prælegatum,& ſic ut legitima eſt prius
in tertia numeranda talis donatio,quam in quinta,
& ibi allegat pro hoc quandam legem ſtyli ſic diſ-
ponentem & hæc melior videtur ratio, quam il-
la de favore animæ, quia nullus favor animæ re-
ſultat,cum & ſi in quinto prius donatio talis im-
putaretur, erit in eo, quod impleta anima & teſ-
tamento, ſupereſt, ſecundum *l.* 30. *Tauri finalem
hujus titul.* & ſic parum commodi animæ parare-
tur,ex eo quod prius in tertio,quam in quinto nu-
meraretur talis donatio,ſed quia potius præſumi-
tur teſtatorem velle ſuam implere voluntatem in
totum,& ſic in eo quod plus eſt,numeranda prius
eſt,& per conſequens prius in tertio quam in quin-
to,& ſic ultra Pala.Rub.erit iſta ratio, vel melius
dic,quod ideo donatio prius imputatur in tertio,
quia ſi in quinto prius computaretur, nulla alia
facultas remaneret meliorandi extraneum in
quinto & ut hæc facultas remaneat, prius in ter-
tio quam in quinto,eſt dicta donatio numeranda,
licet ad extrahendum quintum prius quintum
24 quam tertium extrahitur † & hoc eſt favore ani-
mæ ut quintum ſit majoris ſummæ,ſecundum di-
ctos, & Ayoram *ubi ſup. quaſt.*5.& hanc ultimam
rationem ad text.noſtrum aſſignat peralta *in l. Ma-
vio, numero* 12. *pag.* 497. *de leg.*2. & *ibi num.* 13.
quærit,an commiſſarius cui data eſt facultas me-
liorandi unum ex filiis ex parte, vel de certa par-
te, vel aliqua parte bonorum poſſit meliorare in
tertio,& quinto, & dubitandum relinquit, tenet
tamen *in dicto numero duodecimo*, dictam opinio-
nem, ſcilicet, quod in caſu noſtræ legis prius in
tertio quam in quinto donatio imputetur,& cum
& alios idem tenentes refert Burgos de Paz.*conſil.*
45.*num.trigeſimo ſecundo cum tribus ſequentibus*,&
nota quia quotidie videbis ad hæc non adverti,
quæro tamen quid ſi donatione hac filio facta a-
lius filius naſcatur, an per nativitatem iſtius fi-
lii revocabitur dicta donatio, † & Bern. Diaz 25
in regula 213.*limitatione quarta.* videbatur conſti-
tuere differentiam, cum alii filii adſunt tempore
donationis factæ filio huic donatario, vel non
adſunt ii filii tunc, & facta donatione alius filius
naſcitur,ut priori caſu valida ſit talis donatio quã-
vis alii poſt naſcantur filii, quaſi tunc pater meri-
ta filiorum noverit, quæ quidem cognitio ceſſat
ubi alius quam filius donatarius non adeſt tempo-
re factæ donationis, & ſic non valebit in ſecundo
caſu,quæ quidem differentia & diſtinctio, ſalva
ejus pace, verbalis potius quam realis eſt meo
judicio, & ex ſuamet ratione, confundi poteſt,
nam ſi ad meritorum cognitionem habenda eſſet
conſideratio, quomodo in uno caſu potius quam
in alio poſſet pater donans cognoſcere merita fi-
lii recenter nati,ad quem in hoc caſu eſſet haben-
dus reſpectus & conſideratio, cum reſpectu ipſius
recenter nati revocetur donatio, vel non revoce-
tur ſi non naſcatur,merita enim aliorum filiorum
jam natorum nihil in hoc caſu facere deberent,
præſertim cum libera ſit attributa patri poteſtas
meliorandi filium quem voluerit, abſque atten-
tione meritorum,ut alio in loco diximus,& ideo in-
trepide tenendum eſt prout tenui antequam vide-
rem Baezam, hæc optime examinantem, *de non
melior. filia cap.*9.*n*.53.*cum pluribus ſequentib.*quod
donatio hæc per patrem facta uni filio,quantum-
vis unicus filius tunc ſit, non revocari nativitate
alterius filii quantum ad tertium & quintum me-
liorationis uni ex filiis faciendæ, hoc eſt enim con-
forme juri communi, ſcilicet, quod donatio filio
facta revocatur ſolum quoad legitimam alterius
filii recenter nati, ut apparet *ex l.* 8. *tit*.4. *p.* 5. *&
ibi gloſ.* ſed jure regio tertium & quintum reſpec-
tu aliorum non eſt legitima, ut diximus *in l.* 2.*in
fin. ſup. iſto tit. & lib.* & ſic in tertio illo poteſt
apponi gravamen, ſecundum legem ſequentem,
ergo debet valere donatio illa in tertio & quinto
& pro hoc conſidero, l. 3. *tit. de las donas lib.* 3.
fori, ubi probatur,quod ſi vir donat uxori aliquid,
anno elapſo valebit donatio, tamen per ſuperve-
nientiam liberorum revocabitur uſque ad quintum
de quo pater inter extraneos diſponere poterat,&
ergo tunc non revocabitur in totum, ſed tantum
in illo, quod erat legitima filii revocanda eſt,ergo
& idem inter filios non revocabitur, niſi tantum
in illo, quod eſt inter filios legitima, & ſic ante-
quam viderem Baezam, fundavi & tenui, & gavi-
ſus ſum illum videre ſic tenentem & reſpon-
dentem fundamentis contrariis, poſt hæc no-
viſſime idem examinat Angulo. *l.*1.*ſup.eo gloſſ.fin.*
ubi hanc magis communem *n.*5. *cum ſeq. aliqui-
bus* teſtatur opinionem, licet ipſe ibi contra te-
neat & male, & hoc ſive teſtator aut donator
utatur

utatur verbo dono aut expreſſo verbo melio-
rationis tertii & quinti, quidquid velit *ibidem*
dicere Angu. *in n.*7.*cum ſeq.aliq.*utroque enim ca-
ſu valida eſt melioratio ſive donatio quoad tertium
& quintum,in quo ſecundum *l.*26.*Tau.*viſus eſt do-
nator meliorare, præſertim cum habilitas ſuperve-
niens reſpectu alicujus actus,ſeu effectus producen-
di ita operetur cum ſupervenerit,ſicut ſi à prin.ad-
fuiſſet, ex dictis late per Mandoſ. *in reg. Cancel.
reg.*18. *q.*12. *& in deſignatura gratia, verbo licen-
tia teſtandi in fin.* & Tellium *in l.*5. *Taur.*2. *p. nu-
mer.*9. & Angali diſtinctio eſt contra ſuamet di-
cta, nam ſi ipſe aſſerit non valere in tertio &
quinto, & revocari ſicut in legitima per filii na-
tivitatem, ex eo quod unicus filius meliorari non
potuit, quid importat ſive fiat per verbum do-
no aut melioro, & quia utroque modo cenſe-
tur facta melioratio, & ſic ejus opinio futilis
eſt & non tenenda, ſed communis quod indi-
ſtincte valet neque revocatur donatio aut melio-
ratio, uni filio facta per nativitatem alterius quo-
ad tertium & quintum meliorationis, vel quoad
id quod capit donatio vel melioratio in tertio &
quinto, verum tamen eſt quod ſi donatio talis fi-
liæ unicæ fieret ex cauſa dotis,tunc nativitate alte-
rius filii, vel filiæ revocaretur in totum quoad ter-
tium & quintum, eo quod filiæ nihil ultra legiti-
mam donari poteſt, ex cauſa dotis, prout optime
defendit Baeza *ubi ſup. n.*63.*cum ſeq.*& eſt veriſſi-
mum.

Ulterius quærendum eſt, an diſpoſitio noſtri
text. in quantum diſponit donationes ſimplices fi-
liis vel deſcendentibus per aſcendentes factas in
tertio & quinto meliorationis imputandas, ſit
26 correcta † per text.*in l.*29. *Tauri,poſita in l.*3.*tit* 8.
infra iſto lib. in quantum ibi diſponitur, filios de-
bere donationes alias, quam dotis & donatio-
nis propter nuptias ad collationem & partitio-
nem trahere, & in legitimam eas imputare, prout
imputari *in l.ſupra proxima* probamus. Et adeo in
hoc leges iſtæ viſæ ſunt aliquibus contrariæ,
quòd pluries in curiis petitum eſt,ut declararentur
quomodo eſſent intelligendæ, quas ob res Tel-
lius noviſſimus omnium gloſſatorum uſque nunc
legum Tauri, *in præſenti*, ubi legit illam etiam le-
gem vigeſimam nonam Tauri ſuper illis verbis,*O-
tras donaciones numero ſexto*,eas concordare nititur,
quam etiã concordiam retulit Matienzo *in d.l.leg.*
3.*gloſ.*2. *tit.*8. *infr. iſto. lib.* ſcilicet quod noſtra l.
procedit in donationibus ſimplicibus, lex illa vero
29.in illis verbis, *Y las otras donaciones*,loquitur &
procedit in donationibus ob cauſam, quod patet,
nam cum prius de dote, vel donatione propter
nuptias loquatur, repetatque verbum, *Y las otras*
quòd eſt altera,alterum, repetitivum ſimilium,me-
rito quod de aliis donationibus ob cauſam aliam
quam dotis, vel donationis propter nuptias fa-
ctas intelligatur, ut ſic tales donationes in ter-
tio & quinto meliorationis, non imputentur,
27 quando quidem in legitimam † imputandæ
ſunt, ut *in lege præcedenti* diximus, & communem
teſtantur Picus & alii relati per Craſſum *de ſucceſſio-
nibus, verbo, legitima, quaſt.* 23. *num. fin.* & iſtum
intellectum ad dictas leges ante Tellium, aſſig-
navit Suarez, relatus & ſecutus per Covarr. *in
cap. Rainaldus* §.2. *col. penul. in fin. cum pluribus ſe-
quentibus fol.* 159. *de teſtam.* & noviſſime hunc in-
tellectum communem eſſe aſſerit Angulo *hic in
gloſ.*4. *num.*4. quidquid ipſe aliud velit ſubtiliza-
te,& eſt conſonus & litteralis intellectus ad dictas
leges & tenendus. Ex quo ipſe Tellius *ubi ſup.* in-
fert militiam emptam ex pecuniis patris & filio
ob cauſam per ipſum patrem donatam † in le- 28
gitimam imputandam eſſe, & late hoc proſe-
quitur, itidemque infert an officium emptum per
patrem & filio, ob cauſam datam, in legitimam
imputetur, ut eſt officium decurionatus, Tabel-
lionatus, & ſimilium, & late inſiſtit in legitimam
non imputari, fundans ſe ex eo, quod vendi non
poteſt tale officium,ſed cum hodie vendi poſſint,&
paſſim vendantur, dum tamen juſto pretio,& per-
ſonis idoneis & habilibus ad officium illud exer-
cendum, practica communis eſt, quod in legiti-
mam imputantur, ut tenebat Bart.*in l.*1. §.*nec Ca-
ſtrenſ. ff.de colla.bono.* ubi Ripa & Picus, *num.*201.
hanc dicunt communem opinionem & eis relatis,
Craſſus *ubi ſup.quaſt.*17.ubi ſecus eſſe dicit,quoties
tale officium neque vendi, neque tranſmitti poteſt
ad hæredes, & ſic beneficium eccleſiaſticum non
imputabitur ſecundum eum ibi, quia neque ven-
di neque tranſmitti poteſt ad hæredes, neque
itidem computabuntur in legitimam, expenſæ fa-
ctæ in conſequendo doctoratu, doctoratus enim
eſt dignitas, quæ neque vendi neque tranſmitti
poteſt, prout ſecundum eum ibi neque computa-
bit id quod pater expendit in acquirendo ſalarium
filio ſuo advocato,officia tamen hæc & ſupradicta
ſi ob cauſam non donentur à patre filio vel alteri
deſcendenti, ſed ſimpliciter donatio eorum fiat,
in tertio & quinto meliorationis imputantur,
cum,ut diximus, vendi talia officia paſſim permiſ-
ſumſit,& ad hæredes tranſmitti,& in partitionem
trahi, & ſub hypotheca bonorum comprehendi,
prout in Granatenſi prætorio aſſerit Tellius *in d.l.*
26. *Tauri num.*12. *in princip.* & diximus latius *in
mea Curia Piſana libro* 4. *capit. fin.* ubi hæc vo-
cavimus abuſus, quoniam utentes dictis offi-
ciis, plerumque adipiſcuntur ea immoderatis
pretiis & indignioribus relinquuntur, qui tamen
ſub falſa informatione idoneitatis ipſorum, adi-
piſcuntur ea à rege, cum non regem ſed ſe ipſos
fallant, ideo & renuncians, & ille in quem re-
nunciantur, videant & diligenter advertant,quid
faciant, nam non minus agitur, quam de animæ
ſalute, pro qua, quam poterit dare homo commu-
tationem,ſed an donata filio à patre ut ad tit. patri-
monii † ordinetur imputabuntur in legitimam, 29
dicendum eſt quod non, cum Minchaca *de ſucceſ-
ſio. creatione.* §.22. *num.*44. & hanc communem
contra Covarr.teſtatur Telli. *hic num.*16.& contra
Avend. *reſpon.*17. & cum communi tenet etiam
Anton. Gomez *l.*29. *Tauri. num.* 21. & Angulo
*l.*9. *ſup. eod.* gloſ.4.*num.*16.nam cum ad hanc do-
nationem faciendam pater donans non teneatur,
ſed voluntarie faciat, & ſic non ob cauſam neceſ-
ſariam, merito quod in legitimam non imputen-
tur ſic donata, & ſic lex 29. Tauri nihil obſtat
huic opinioni, dum ibi donationes ob cauſas dicit
conferendas,nam intelligitur de illis ad quæ pater
cogi poterat per filios, pro quo & facit, quia talia
bona donata, ut donatarius ordinetur ad titul. pa-
trimonii, gaudent privilegio bonorum eccleſia-
ſticorum † etiam in caſibus aliàs in jure non ex- 30
preſſis, Bard. & Deci. relati per Covar. *lib.* 1.*va-
riarum. capit.*4 *numero* 4. & tradit Felinus *in cap.
quæ in eccleſiarum num.*10.*de conſtitutio.* & Avenda.

cap.14. prætor. num. 30. *lib.2.* & beneficium eccleſiaſticum, impropriè tamen, vocat hoc patrimonium, Gomez *in reg. Cancellar. de infirmis reſignantibus. quæſtio.* 23. *in fin.* & ſic *ex decreto* 2. *concilii Trid. in ſeſſio.* 21. bona hæc donata, ad titulum hunc ordines ſuſcipiendi, & penſio æquiparantur, ſed penſio largo ſumpto vocabulo dicitur beneficium eccleſiaſticum ut dixi, *in l.* 1. *titul.* 4. *lib.* 1. *ſup.* & bona beneficii eccleſiarum ſunt ergo idem quod de beneficio eccleſiaſtico in hoc caſu judicatur, (ut, ſcilicet, in legitimam non computetur prout non imputari, *ſupra* diximus,) dicendum eſt in donatis ad titulum patrimonii ordines ſuſcipiendum, præſertim cum in locum beneficii ſuccedat titulus hic patrimonii, ſecundum Rebuf. *in praxi. benef. tit. differen. int. res, genera, & jus, n.*32 *pag.*111. & ſic debet ſapere naturam illius in cujus locum ſubrogatur, *ex argu. à ſubrogati.* De quo per Everar. *in ſua centuria in loco à ſubrogatio.* & gloſſ. 1. *l. Titius ff. ad Trebel.* & gloſſ. *in Authen. contra rogatus C. eod. tit.* per Suarez allegati. *fin. fol.*204. *pag.*2. *per totam in antiquis.* Neque obſtabit ſi quis dixerit, quod decima ſolvitur, ex bonis iis datis ad ordines in titulum patrimonii, quoniam etiam ex bonis capellaniæ ſolvitur decima, ut diximus in titul. *de los diezmos. libro* 1. *ſupra* & nihilominus bona capellaniæ eccleſiaſtica dicuntur, ſecundum Avendan. *d. cap.* 14. *prætor. numero* 32. *in fin. lib.*2. imo & capella fundata ad Deo ſerviendum licet non appareat de approbatione Epiſcopi, præſumitur beneficium eccleſiaſticum, ſecundum Rebuff. *ubi ſupra titul. quid ſit & quot modis. bene. num.* 8. & ſic ſemel obtinui bona hæc ad titulum patrimonii obtenta ut ordines ſuſcipiat quis, ut eccleſiaſtica judicari, & per conſequens donationem eorum per patrem factam in 3. & 5. meliorationis imputandam, ut & *ſup.* Avendan. *reſpon.*17. tenent relati in princ. illius quæſtionis, etiam ſi noviſſime Ayora, *in tract. de partitio.*2. *par. q.*13. velit tenere cum Covarr. & Aven. contra communem aſſertam per Tello *ubi ſup.* nec Arg. *de matrimonio carnali ad ſpirituale* procedit in hoc caſu, ſicut & in multis aliis non procedit, nam in hoc caſu donatum reputatur quaſi caſtrenſe, quod non eſt in donatio. ad matrimonium carnale, & an erit † revocabilis hæc donatio, vide per Tellium *l.*17. *Tauri, num.*82. & Avend. *dicto reſpon.*17. *in fine* & inquiunt eſſe irrevocabilem, cum ea oſtenſa epiſcopus ob eam recipiat ordinandum, & non aliter recipiat illum, cum aliud non haberet beneficium eccleſiaſticum, & ſic dicitur cum epiſcopo factus contractus oneroſus, & per conſequens irrevocabilis remanet * aliter enim Epiſcopus deciperetur, & ſic eſſet in damno ſi donatio hæc revocari poſſet, teneretur enim Epiſcopus revocata donatione, ad ſuſtentationem talis ordinati, & ob id ne in damno deceptus remaneat, irrevocabilis erit talis donatio, & hoc præſertim attento decreto Concilii Trident. *cap.*2. *ſeſſio.*21. *de reformatione & ex l.*1. *ſupraſto titul.* cum reputetur contractus oneroſus cum tertio & ſic cum Epiſcopo factus, & tenet etiam noviſſimè Angulo, *l.*1. gloſſ.10. *n.*7. *ſup. eod.*

IN LEGEM UNDECIMAM,

quæ erat 27. Tauri.

Qualibet gravamina & vocationes poſſunt apponi per parentes meliorantes aliquem ex deſcendentibus, ſervata forma & ordine noſtri tex. ita ut gravamina illa poſſint in perpetuum durare nulla adhibita diſtinctione quarta aut quinta generationis.

SUMMARIUM.

1 *Ordo & forma noſtræ legis cum ſine facultate regia parentes diſponunt de tertio bonorum ſuorum, ſervandus eſt, ſecus ſi ex licentia regis. num.*34.
2 *Lex noſtra unde habuit ortum.*
3 *Intellectus verbi, quando, noſtra leg.*
4 *Parentes & ſimul meliorantes filium & deſcendentes alium in tertio bonorum poſſunt gravamina apponere, ſecundum tenorem noſtræ l.*
5 *Maritus qua cautela utetur ut meliorando de bonis ſuis & uxoris valida ſit melioratio, etiam ex parte uxoris.*
6 *Tabellio qua cautela utetur cum maritus & uxor inſimul teſtantur, ut una rogatio ſufficiat.*
7 *Parentes habentes tantum filios naturales an tenebuntur ſervare legis noſtræ tenorem, ſi unum eorum in tertio melioraverint, ſi gravamina appoſuerint.*
8 *Filius naturalis querelat teſtamentum matris naturalis deſcendentis ſine legitimis & naturalibus deſcendentibus.*
9 *Alienatio tertii bonorum deſcendenti legati non valet, ſi prohibitio alienationis eſt appoſita etiam in contractu inter vivos ſicut ex teſtamento, ex l. noſtra.*
10 *Alienatione prohibita in teſtamento reſpectu certæ perſonæ vel ex aliqua cauſa ſi aliud fiat, nulla eſt neque tranſit dominium, & ibi quod ex cauſa ſufficiens eſt rem fuiſſe majorum.*
11 *Alienatio prohibetur & dominii tranſlatio impeditur, ſi res ipſa hypothecetur & obligetur pro obſervatione contractus; & ibi alii apponuntur caſus ubi idem ſervatur.*
12 *Succeſſor vocatus an poſſit ſtatim petere revocari alienationem rei majoratus alienatæ; & num.*14.
13 *Declaratio ad legem* 7. *titul.* 4. *part.*5.
15 *Pecunia ſi legetur eccleſiæ, aut alteri pio loco ut ex ea emat fundum, nunquam poterit dictum fundum alienare.*
16 *Conditio poteſtativa an poſſit apponi filio in legitimam. cum num. ſequentibus.*
17 *Uxori uſufructuariæ bonorum relictæ ſolum debetur uſufructus quinti bonorum, ſi maritus deſcendentes reliquit.*
18 *Filio ſi tertium relinquatur per patrem irrevocabiliter, ſecundum ordinem noſtri text. gravetur ut poſt tale tempus deveniret ad alium, an ante illud tempus cum conſenſu filii poterit petere revocari.*
19 *Donatio fundi cum gravamine in favorem tertii appoſito alicui facta, an cum conſenſu donatarii poſſit donans illud gravamen reſpuere.*
20 *Gravamen apponi poteſt in tertio bonorum per meliorationis viam alicui donato per patrem, etiam ſi ſit quod non nubat niſi nobili, ubi & an per viam pacti valeret. num.* 22. *ad quod ſerviet pactum.*
21 *Conditio appoſita in contractu matrimonii, quod vir non abſtrahat uxorem ſuam à tali loco, an valeat.*
22 *Operas ſuas poteſt quis in perpetuum locare; & ibi. ad quod ſerviet iſtud pactum.*
23 *Gravamen an valeat, quod ſi alienaverit bona deveniant in talem. & ibi ampliatur.*
24 *An poſſit apponi conditio quod ſi commiſerit crimen leſæ majeſtatis eo ipſo ſit privatus, & deveniat in talem.*
25 *Gravamen quod perpetuo bona non dividantur, an apponi poſſit.*
26 *Pater ſi juſſerit bona ultra legitimam reſtitui an ſi filius hic melioratus poſt ſuſcipiat filios admittetur ſolus nepos, an & omnes alii filii.*
27 *Lex, cum acutiſſimi. C. de fideicomiſ. & ſimiles habent locum etiam in filio gravato reſtituere.*
28 *Lex cum acutiſſimi ſecundum receptiorem opinionem habet etiam locum in contractibus inter vivos quia gratia ſtipulantis vel donantis celebrantur non ſic ſi gratia utrinſque.*
29 *Filius naturalis gravati an excludat ſubſtitutum.*
30 *Lex cum acutiſſimi an habeat locum cum aſcendentes inſtituuntur à deſcendentibus. & ibi an videantur vocati à teſtatore filii à gravato ſuſcepti.*
31 *Fideicommiſſum per quæ verba inducatur.*
32 *Majoratus contra imperitos aliquos fieri poteſt, ſine regia licentia, ut ibi.*
33 *Majoratus ſi cum licentia regis fiat, plures operatur effectus quam ſi ſine ea fieret omnium bonorum.*
35 *Subſtitutiones & pupillares & vulgares poſſunt apponi in melioratione tertii & quinti vel ſolum unius.*
36 *Non requiritur in lege noſtra ſervari prærogativam ordinis deſcendentium ſed ſufficit cujuſcunque gradus ſiat; dum tamen ſiat deſcendentes meliorantis; ut ibi.*
37 *Proximior teſtatoris ſemper in majoratu videtur vocatus, non vero ultimi poſſeſſoris.*
38 *Pater meliorantis in tertio an vocando unum ex deſcendentibus poſſit alios deſcendentes dimittere & tranſitum facere ad collaterales & extraneos, & num.*41. *declaratur & num.*42.
39 *Dictio dummodo inducit modum, & conditionem, ut ibi.*
40 *Lex noſtra, procedit ad exemplum ſubſtitutionis exemplaris, & ibi quod in exemplari omnes filii ſunt ſubſtituendi, non tamen tenetur totam lineam unius ex deſcendentibus vocati vocare.* 42.
43 *Meliorans in tertio non poteſt, etiam de conſenſu meliorati, pervertere l. noſtræ formam.*
44 *Filii naturales ſuccedunt matri ab inteſtato & ex teſtamento, ſi filios vel deſcendentes legitimos mater non habeat.*
45 *Filii naturales an ſuccedant in majoria quando ſimpliciter invitati ſunt, ubi idem ſi ex filia naſcantur ſuccedente in majoria illa.*
46 *Filii inceſtuoſi nunquam ſuccedunt in majoratu etiam ſi vocentur ſub conditione ſi legitimentur, ubi an valeat inſtitutio ſub dicta conditione.*
47 *Majoria per patrem non poteſt inſtitui in filium ſuum ſpurium, ibi ſecus eſſe ſi ab alio quam à patre majoria inſtituatur & ſic ab Avo.*
48 *Filius ſpurius in dubio non cenſetur vocatus.*
49 *Filius ſpurius an vocari poſſit conſentientibus filiis legitimis.*
Filius clerici minoribus conſtituti ordinibus habitus in ſoluta an noſtra, &c.
52 *Pater melioransfilium in tertio an in defectum deſcendentium teneatur vocare proximiores conſanguineos, an ſufficiat ſi voces remotiores.*
53 *Commiſſarius cui data fuit facultas eligendi unum ex familia ſufficit eligere remotiorem: non tamen poterit eligere ingratum vel demeritum teſtatori, ut ibi.*
54 *Movetur contrarietas l.6. Tauri contra noſtram.*
55 *Lex noſtra non habet locum in melioratione de quinto bonorum facta.*
56 *Prohibità alienatione filio an ex l. noſtra cenſeatur etiam prohibita nepoti, & num.*58.
57 *Gravamina noſtræ l. in tertio vel* 5. *vel in utroque ſimul apponi poſſunt, non vero in alio.*

IBi, *Que quando el padre o la madre*, intellige
meliorantes in tertio bonorum ex vi hujus
legis & ſimilium, ſecus ſi ex licentia † regia 1
majoratum conſtituendo de tertio bonorum
vel de omnibus bonis, vel majori eorum parte,
quia tunc non tenebitur ſervare tenorem noſtræ
l. ſecundum Pelaez *de majoratibus in initio primæ*
*partis num.*11. & late Velazquez *l.*40. *Tauri.*gloſ.
1. *n.*53. *uſque ad* 59. habuiſſeque videtur ortum
principium hujus noſtræ l. in quantum permittit
† gravamina apponi in tertio bonorum meliora- 2
tionis; à lege 1. prope medium, ibi, *Ni el hijo, tit.*4.
*fori juzgo & à l.*3. *&* 4. *tit.*9 *par.* 6. *& à l.* 44. *tit.*
5. *part.* 5. ſecundum Caſtillo *hic colum.*1. notandumque
eſt verbum illud *quando*, † juncto illo alio ver- 3
bo, *Mejoraren*, quod tunc gravamen eſt apponendum
in tertio illo bonorum filiis legitimis cum
melioratio ſit, vel dum eſt in fieri, quia tunc perfecte
& irrevocabiliter, nondum eſt facta, ſecus
vero poſtquam eſt perfecta, & irrevocabiliter
facta, nam tunc non licet poſtmodum gravamen
apponere *ex l. perfecta donatio. C. de donatio. quæ ſub*
modo, qualitaſque adjuncta verbo debet intelligi
ſecundum tempus verbi, & ita tenent & conſiderant
Ciſuen. *hic* & Gomeci. *in l.*17. *Tauri. num.* 21. &
eis relatis Matienzo *hic* gloſ. 3. *num.*2. *& ſequenti.* &
Angulo *hic* glo. 1. & Velazquez *l.*40. *Tauri.* gloſ. 1.
*n.*51. *&* 52. & verum eſt, ſed an ſi pater & mater
meliorent filium vel deſcendentem alium legitimum
inſimul & conjunctim in tertio bonorum
ſuorum poterunt gravamina apponere. l. noſtræ
tenorem ſervando, † & dicendum eſt quod ſic 4
quia ambo inſimul poſſunt meliorare, ſecundum
Suarez *l. quoniam, limi.* 5. *l. regia num.*14. *pag.*166.
& tot ſunt donationes & meliorationes, quot
ſunt perſonæ meliorantes, & qualiter tunc & qua
cautela poterit maritus meliorationem talem in
teſtamento vel per ſcripturam aliam efficere, ita
ut eo mortuo uxor ejus eam revocare non poſſit,
quoad partem ſuam † tradit Suarez *ubi ſup.* & 5
Covar. *in* 2. *part. rub. de teſtamen. n.*8. *fol.*5. & Burgos
de Paz, *in l. Tauri. n.*1216. & ſic in facto conſului
validum eſſe majoratum hac cautela factum,
&

& duabus ſententiis ſic fuit in dicto caſu deter-
minatum in regia Cancellaria, multo antequam
ſcriberent moderni Hiſpani de majoratibus tra-
ctantes, ut fuit Molina, *de major. lib. 4. c. 2. n. 84.*
& Pelaez, *de majorat. 1. par. quæſt. 23. per totam*, &
Burgos de Paz *conſ. 2. n. 14. & 16. & num. 21. 32.*
& 33. tractat quid ſi uxor recepit aliquid ob hoc
an teneatur illud reſtituere ſi revocet majoratum,
ex parte ſua, & remiſſi. vide per Molin. *ubi ſup.* &
per ſupradictos. Et qua cautela Tabellio uti de-
beat, quoties maritus & uxor inſimul in eodem
teſtamento teſtantur, ut una † rogatio ſufficiat,
neque plures requirantur vide Bellonum, *conſ. 85.*
6 *num. 9.* ubi inquit quod in tali caſu notarius &
teſtes dicant ſe ſignare & ſubſcribere teſtamen-
tum talis mariti & talis uxoris, eas in ſpecie ſe-
paratim nominando, ut docet Ang. Areti. *in §. igi-*
tur col. fin. inſt. de rerum diviſ.

Ibi, *O deſcendientes legitimos*, & ſic ſi tantum
pater vel mater quibus lex noſtra permittit melio-
rando in tertio gravamina apponere, habuerint
deſcendentes naturales, & uni eorum in dicto
tertio melioraverint, non tenebuntur ſervare
tenorem & formam noſtræ legis in gravaminum
appoſitione † nam cum lex noſtra de legitimis
deſcendentibus loquatur alios excluſiſſe cenſe-
7 tur, quoniam limitata diſpoſitio limitatum pro-
ducit effectum, *l. ope cum Geminiano C. de tranſactio-*
nibus, & ita voluit Tellius *hic num. 14. ad fin.* qui
tamen quoad matrem cogitandum reliquit, nam
quoad patrem nullam difficultatem habet dicta
opinio, quoad matrem vero, maximam, matri
enim filius naturalis ejus neceſſarius hæres eſt,
tam ab inteſtato quam ex teſtamento, & ſic ſi à
matre tali præteréatur filius in teſtamento, que-
relat † matris naturalis teſtamentum, prout *in l.*
7. tit. 8. inf. iſto libro dicemus, & tradit Matienzo
8 *hic* gloſſ. 5. *n. 5.* imo & legitimus hæres eſt filius
naturalis matri ſive naturali, dum tamen mater ex
dicto concubitu pœnam mortis non incurrat,
neque fuerit concubina clerici in ſacris conſti-
tuti, quia tunc talis filius non eſſet naturalis, ut
matri ſuccedere poſſet, data tamen naturalitate
hac, legitimus hæres eſt matri deficientibus legiti-
mis & naturalibus deſcendentibus ſecundum *d. l.*
7. prout & voluit Tellius *hic n. 11. in princ.* & ſic
mater habens plures filios aut deſcendentes natu-
rales, ſi unum ex eis meliorer in tertio tenebitur,
ſi gravare eum in tertio illo velit, ſervare ordinem
& formam noſtri tex. quod ſecus in patre natura-
li qui non tenetur filio naturali aliquid relinquere
ultra duas ex duodecim partibus, ſecundum tex.
in l. 8. tit. 13. par. 6. & ſic tenui pro vera hanc opi-
nionem, & gaviſus ſum dum vidi noviſſime Angu-
lo in præſenti in gloſſ. 2. ſic tenentem & bene
quidquid aliud velit Matien *hic* in gloſ. *5. n. fin.*

Ibi, *Por contrato entre vivos*, & tunc ſervandum
erit id quod diſpoſitum fuerit ſecundum noſtræ
l. tenorem, adeò ut alienatione hujus tertii pro-
hibita, non tranſeat dominium in eum in quem
alienatio facta fuerit, ex eo quod *ex l. noſtra diſpo-*
ſitione etiam in contractu inter vivos quodlibet
apponi gravamen permittitur, & per conſequens
etiam prohibitionis alienationis permiſſum cenſe-
tur, quia indiffinita æquipollet univerſali, & con-
ſequenter debet eſſe cum effectu ut in nihilo va-
leat talis alienatio, neque tranſeat dominium in
eum in quem aliqua † res hujus tertii fuerit alie-
nata contra diſpoſitionem meliorantis, prout in
expreſſis terminis, tenuit gloſ. antepen. *in l. 23 tit.* 9
5. part. 5. & ſic quantum ad hoc purificabitur pro-
hibitio alienationis in contractu facta, illi quæ in
teſtamento facta fuerit, ita quod ſicut quando in
teſtamento, prohibetur alienatio rei legatæ favore
perſonæ prohibitæ, vel ex aliqua cauſa, non lice-
bat alienare ſecundum text. *in l. filius fami. §. divi. de*
leg. 1. & text. *in l. 24. tit. 5. part. 5.* & *ibi* gloſ. imò
& ſi de facto alienarentur, nulla tranſlatio dominii
tunc dabatur, neque tranſibat dominium in illum
in quem alienatio facta erat, utpote quia expreſſa
prohibitio teſtatoris de non alienando facta reſ-
pectu certæ perſonæ, vel cum cauſa reddit alie-
nationem ipſo jure nullam, ita quod impeditur
tranſlatio dominii, † ſecundum gloſ. *l. cum pater,*
§. libertis & *ibi* Doct. *de leg. 2.* & Jaſ. *d. §. divi. in ſe-*
lectum. n. 4. & Ant. Gom. *l. 40. Tau. n. 37.* & Tellius 10
l. 5. Tauri. 2. par. n. 10. in princ. & Meneſ. *l. quoties*
num. 10. & 11. C. de fideicom. & melius per noſtrum
Guterium *in repeti. l. nemo poteſt n. 22. cum ſequent.*
aliquibus num. 24. qui pro cauſa eſſe aſſerant, rem
fuiſſe majorum ſuorum, vel quoties in re illa ali-
quis ſubſtituitur, ita & jam quoad tertium bono-
rum meliorationis de quo *in l. noſtra*, prohibita
alienatione, per meliorantem valebit prohibitio, &
erit efficax ad impediendum tranſlationem do-
minii ſi alienetur de facto, prout voluit Ant. Gom.
l. 40. Tau. num. 36. cujus opinio in hoc poſſet pro-
cedere, & ſic limitabitur doctrina communis,
quam ipſe Ant. Gom. *ibidem* refert ex text. *in l. ſi ita*
quis. §. ea lege. ff. de verbo oblig. & alia jura allegata
per Tellium *ubi ſup.* & Ant. Gom. *ubi ſup. n. 13.* &
tradit per regulam & fallentias Jaſ. *in eod. §. ea lege*
n. 19. cum pluribus ſequent. fol. 195. & Guterius *in d.*
l. nemo. n. 27. ſcilicet, quod prohibitio alienationis in
contractibus non poterat apponi, ſicut poterat
in teſtamentis, & ſi apponebatur in contractibus,
non impediebatur dominii tranſlatio, ut & pro-
bat text. *in l. 43. tit. 5. par. 5.* & rationem differentiæ
aſſignat Guterius, *ubi ſup. n. 27.* & fortificat plu-
ribus modis Ant. Gom. *d. num. 15.* & infert aliqua,
imo & quantumvis in tali contractu fieret pro-
hibitio talis reſpectu certæ perſonæ, adhuc tunc
non impediebatur alienatio quin tranſiret domi-
nium, & revocabiliter valida eſſet, ſecundum
gloſ. *in l. ea lege. C. de cond. ob cauſam* teſte Anton.
Gom. *d. l. 40. Tauri. num. 25.* & communem te-
ſtatur Covar. *in c. Raynal. in princ. num. 4. fol.*
151. de teſta. Jaſ. *in auth. res quæ C. communia de*
legatis, Suarez *allegat. 9. col. 6. & 7.* idem Jaſ. *in*
l. fin. §. ſed quia num. 4. C. ad Trebel. licet Suar. *ubi*
ſup. & iterum *in allegatio. 19. pag. 3. in medio*,
aliud velit, & ſic ſolum remanebit tunc actio
contra alienantem, & ejus bona, ſecundum eos,
maximè Ant. Gom. *ubi ſup. num. 28.* tamen iſta
regula ex dictis & ex lege noſtra non procedet
quoad tertium bonorum meliorationis per ali-
quem ex aſcendentibus factum deſcendenti ali-
cui, & erit unus modus per contractum pro-
hibendi alienationem in tertio illo, alios mo-
dos proſequitur Ant. Gom. *d. num. 28.* quorum
primum aſſignabat, ſcilicet, quod pro obſer-
vatione pacti & conventionis, in quo jus ali-
quod reſervabat res ipſa obligaretur † & hypo-
thecaretur ſpecialiter, vel generaliter, ut aſſerit
gloſſ. magna *fol. 19. tit. 8. p. 5.* & Guterius *ubi* 11
ſup. num. 157. & *à num. 28.* illum caſum proſe-
quitur

quitur, vel melius & ſecundus erit caſus ſi
apponitur aliqua clauſula tranſlativa poſſeſſionis,
putà ſi dicatur prohibeo alienari, & ſi ad ali-
quem actum alienationis perveniatur aliena-
tio ſit nulla & dominium ad prohibentem
revertatur & in eum caſum ex nunc conſti-
tuit ille in cujus favorem ſit pro ſe & ſucceſ-
ſoribus nomine prohibentis poſſidere, quia
tunc valet prohibitio, & non transfertur domi-
nium, ſed potius res transfertur in prohiben-
tem, ſecundum Ant. Gom. *d. num. 18.* & com-
munem dicit Oroſ. *l. nemo, col. 954. verſi. 20. ff.*
de pactis, ad quod tu addes, quod dicat ipſe
donatarius in quem & cujus favore ſit con-
tractus, & prohibitio alienationis apponitur quod
ita promittit, & pro obſervantia contractus
obligat omnia bona ſua, & ſpecialiter res do-
natas & in contractu contentas, nam tunc non
ſolum non valebit alienatio, ſed & contra ter-
tium tenentem res poteſt agi directa via execu-
tiva ut res reſtituat, & tunc ceſſabit difficul-
tas oppoſita per Anton. Gom. *d. num. 18.* ſe-
cundum quod faciendum dicit Suarez *l. poſt*
rem verſi. que las cumplades, quæ eſt 1. limit. nu-
mero 10. ff. de re jud. voluit Jaſ. *d. §. divi. 1. lect.*
num. 91. & in d. §. ea lege. num. 29. & gloſ. mag-
na *in princ. col. 2. uſque ad finem l. 19. tit. 8. p.*
5. & in d. l. 43. tit. 5. p. 5. & hujus practicæ
communis & communior opinio hæc eſt, ut
in aliud propoſitum, per Fano. *de pignoribus 1.*
membro, 2. partis num. 5. cum 2. ſequentibus & facit
optima. *l. fin. tit. 5. par. 5.* & voluit Molina *de primo-*
geniis lib. 1. cap. 12. num. 35. aliud remedium appo-
nere, vel iterum non procedit dicta regula gene-
ralis, quoties in contractu ſit & conſtituitur re-
rum *ibidem* contentarum vinculum jure majo-
ratus, nam tunc prohibita alienatione, erit efficax
iſta prohibitio ut alienatio non valeat, neque
dominium transferatur, eo quod in ſucceſſorem
dominium, & poſſeſſio transfertur mortuo poſ-
ſeſſore alienante, *ex l. 45. Tauri*, prout in expreſſo,
tenet Oroſcius *in l. nemo ff. de pactis. col. 955. in me-*
dio, & Tellius *hic num. 2. ad fin.* & Molina *de primo-*
geniis d. lib. 1. cap 12. n. 31. & 32. ubi annectit ra-
tiones ad hoc, imo & tunc poteſt ſtatim ſucceſſor
12 vocatus petere † revocari alienationem illam,
ſecundum Anto. Gomez. *l. 40. Tauri num. 88.* quam-
vis gloſſ. magna *colum. 2. verſicul. item adverte, in l.*
32. tit. 9. par. id velit intelligere ut procedat in
caſu in quo licet alicui ex diſpoſitione legis vin-
culum & majoratum conſtituere, ut patri in ter-
tio & quinto vel alteri aſcendenti reſpectu deſ-
cendentium, ſecundum l. noſtram, vel in omnibus
bonis regia licentia exiſtente, non vero procedat
in illo qui vellet deficientibus deſcendentibus
conſtituere vinculum de omnibus bonis ſuis per
viam contractus in extraneum, ut tunc prohibitio
alienationis non impediat dominii tranſlatio-
nem, ſed procedant jura antiqua, & non diſplicet
declaratio, ſed acuta & vera videtur, licet contra
eam urgeat plurimum d. l. 45. Tauri, quæ in om-
nibus vinculis, ut *ibi* dicemus, procedit, cogita
circa hanc declarationem Gregorii Lopez, quia
ſingularis eſt. & revertendo ad dictum noſtrum
caſum cum ſcilicet, per viam vinculi & majora-
tus facti in contractu inter vivos prohibetur alie-
natio, ut tunc talis prohibitio valeat & impediat
dominii tranſlationem, in hoc caſu poteſt intel-
ligi l. 7. *tit. 4. par. 5.* probans † quod in ſubſtitutio- 13
nibus & donationibus ex ſola donatione trans-
fertur dominium in quemlibet vocatum in infi-
nitum, & per conſequens, alienationis prohibitio
in contractu illo facta valeat, & impediat domi-
nium transferri, ut procedat ſi per viam vinculi
& majoratus fiat, ne dicamus hanc legem parti-
tarum tot jura civilia corrigere de quibus ſup.
prout eam intelligere voluit gloſſator *ibi* & iterum
in l. 2. verbo luego, t. 14. p. 6. & gloſ. magna *col. penult.*
in fin. d. l. 32. tit. 9 par. 6. inquit tamen Molina *ubi*
ſup. n. 33. quod in hoc caſu quoties in contractu
per viam majoratus ſit prohibitio alienationis,
quamvis non valeat alienatio, non poterit ſuc-
ceſſor in vita alienantis petere declarari nullam,
ſed eo mortuo, † cum enim hæc alienatio non 14
tam ex prohibitionis expreſſæ virtute nulla ſit,
quàm ex ſequentis ſucceſſoris vocatione, non
poterit in vita poſſeſſoris alienantis, ſed eo mor-
tuo revocari, quod ſecus eſt quoties per viam ulti-
mæ voluntatis ſit vinculum & majoratus & pro-
hibetur rerum majoratus alienatio, nam tunc in
vita alienantis peti poteſt, quia ex virtute expreſſæ
prohibitionis nulla eſt alienatio, & eſt bona
conſideratio & ſingularia ſunt ſupradicta, & non
ſic per alium congeſta, & in intellectu d. l. 7. *tit.*
4. par. 5. inſudavit Anto. Gom. *ubi ſup. d. num. 28.*
tamen ſi prohibitio hæc alienationis in contractu
facta ſit de tertio meliorationis, ſecundum ordi-
nem & formam noſtræ l. licet non fiat per viam
majoratus, neque adſit in ea aliqua ex clauſulis
ſupradictis, valida eſt prohibitio hæc, & ea me-
diante impeditur dominii tranſlatio ſi de facto
alienetur, ſecundum Ant. Gom. *in l. 40. Tauri num.*
& gloſ. antepen. *in d. l. 43. tit. 5. p. 5.* & quoad hoc
nihil refert an talis prohibitio fiat in teſtamento,
ſive in contractu inter vivos, ex text. noſtro qui
loquitur in utroque caſu quod eſt ſingulare, unum
aliud habes notare pro complemento hujus gloſſ.
ſcilicet, quod ſi quis legat pecuniam eccleſiæ, vel
pio loco ſub modo ut ex ea emat fundum, eccleſia
nunquam poterit dictum † fundum alienare, 15
quia videtur à teſtatore tacite prohibita aliena-
tio, licet hoc non expreſſerit ſecundum Jaſ. *in d. §.*
divi lect. 1. n. 56. & Everardum *in loco à contrario*
ſenſu fol. 71. in parvis, pag. 1. in medio, per text. *in l.*
Titio centum. 2. reſpon. ff. de cond. & demonſt. quod
notandum dicit, licet argumento gloſ. *in l. cum pa-*
ter. §. libertis & *ibi* Doct. *de leg.* allegata per Jaſ. *d.*
§. divi. n. 40. lect. 1. non eſſet nulla ipſo jure, ſed
annullanda veniret.

Ibi, *El gravamen*, iis verbis & ex diſpoſitione
noſtræ l. videtur correcta diſpoſitio l. 11. *tit. 4.*
par. 6. diſponentis, quod in eo quod filio ultra le-
gitimam relinquitur, tantum conditio poteſtativa
apponi poſſit in correctionem l. *ſcimus §. cum au-*
tem C. de inoffi. teſtam. permittentis in eo quam-
libet conditionem † apponi poſſe idque per dict. 16
l. partitarum, quoad poteſtativam conditionem
reſtringebatur & non plus, prout miratus tamen
de tali reſtrictione & correctione tenebat Suarez
l. quoniam in 2. ampliatione. C. de inoffic. teſtamento,
quam refert Minchaca *tom. 1. ſucceſſio §. 10. n. 217.*
cum 2. ſequentibus, & allegat Acoſtam, legem illam
partitæ iniquam & duram dicentem, & *in numero*
344. compluribus ſequentibus, latius hoc proſequitur
ipſe Minchaca, per noſtram tamen legem d. l. par-
titæ correcta videtur & renovatus d. §. *cum autem*

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
ALERE FLAMMAM VERITATIS
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS ®

dictæ. l. ſcimus quoad tertium hoc meliorationis,
nam *ex l. noſtra* quodlibet gravamen apponi poſſet
in tertio quod ultra legitimam capit filius me-
lioratus in eo, & in quinto etiam ſervata l. noſtræ
forma, & qui totum dicit nihil excludit, & ſic non
ſolum poteſtativam conditionem, verum & quam-
libet aliam apponi poſſe ex l. noſtra cenſendum
eſt in eo, quod filius ultra legitimam capit, & ſic
ſi uxori ſuæ maritus relinquit uſumfructum bo-
norum, & filio proprietatem, licet iſta conditio
& gravamen rejiciatur, quia in proprietate &
uſufructu debet filio relinqui legitima, ſecundum
text. *in auth. noviſſima. C. de inoffi. teſtam.* & notat
Suarez *ubi ſup. num.* 3. amplia tamen in eo quod
pater diſponere poterat in uxoris ſuæ favorem,
quod eſt quintum bonorum de jure noſtro, & de
jure antiquo in duabus tertiis, debebitur uxori
17 illi uſusfructus † quinti illius, ſecundum Paul. op-
timè *in d. auth. noviſſima. n.* 3. & Suarez *d. 3. ampl.
n.* 5. & Ant. Gom. *tom. 1. cap. 11. n. 26.* & clariùs *ibi
n.* 24. ex text *in l. ſi mihi & Titio, de leg.* 2. allegato
per Gomez Arias *hic n. 6. ſub lege 25. Tauri*, proban-
te, quod ſi alicui legatur ultra quam capere poſſit,
quod capere poteſt remanebit penes eum, reli-
quum verò erit illorum, quibus de jure compe-
tit, & *ibi* in fortioribus terminis loquitur ipſe
Gomes Arias, ſcilicet, cum tertium bonorum ex-
traneo relinquitur, ut debeatur quintum in illo
tertio comprehenſum, & ſupradicta voluit tene-
re Baeza *de non melior. filia. cap. n.* 10. inter filios ta-
men vel deſcendentes alios, inter quos cadit etiam
melioratio tertii, in illo tertio poterit jam apponi
quodlibet gravamen & quælibet conditio ſervata
noſtri text. forma, ex *ſup.* dictis & ex aliis adductis
per ipſummet. Suar. *d. 1. quoniam ampl. n. 4. p.* 37. &
melius *in 6. ampl.* idque ſine dubio procedit quo-
ties expreſſe in ipſo tertio, vel quinto, vel in utro-
que dum in eo melioratio fit apponitur gravamen,
ſecus verò ſi apponeretur in ipſa legitima & in
bonis relictis ſine diſtinctione aliqua, ita quod
toti inſtitutioni fuit adjectum, tunc enim dubium
eſſet an valeret in eo quod ultra legitimam cape-
ret, & in hoc videntur jura civilia & regia allega-
ta per Minchacam, *in d. §. 10. n. 244. cum ſequen-
tibus aliquibus*, in ſuo permanere robore, puta ſi
pater inſtituit ſub conditione filium in legitima
relinquendo pro ea pluſquam caperet legitimam,
tunc jus intactum remanebit ut non valeat niſi
eſſet conditio poteſtativa, nam hæc in exceſſu tan-
tum valebit ſecundum jus regium *d. l. partita* ut
declaratur per Minchacam *ubi ſup. n.* 360. & gloſ.
no empece in ea. l. 11. tit. 4. par. 6. ſi vero exceſſus fuit
diſtinctus à legitima relictus tunc lex noſtra pro-
cedat, & hoc ne corrigamus per tex. noſtrum l.
illam partitæ, & noviſſimè tenet Molina *de primo-
gen. lib. 2. cap. 1. n. 36.* ubi *à n. 31. cum ſequentibus*
plura de illa l. partitæ diſcutit & congregat, & in-
quit *in d. n. 36.* quod advertat pater aut mater, ut
ſpecifice conditiones caſuales aut mixtas apponat
in tertio & quinto, non vero inſimul cum legi-
tima aliter enim in l. fiet, item ſecundum eund. Mo-
lin. *ibi n.* 37. ſub dubio tamé l. illa partitarum pro-
cedit, tam in filio in poteſtate, quàm in eman-
cipato, ut in utriſque indiſtinctè rejiciatur grava-
men de legitima, ſicut & lex noſtra, quoad ea quæ
ultra legitimam relinquuntur in utriſque filiis lo-
quitur, & noviſſimè poſt hæc mea ſcripta vidi ad

hæc etiam advertiſſe Angulo *hic gloſſ.* 5. qui nititur
apponere dictum intellectum ad. d. l. partitæ, cum
Suarez *ubi ſup. in 2. ampl.* qui videtur tenere ſupra-
dictum intellectum Molinæ & relatorum *ſupra ad
d. l. partitatum*, & allegat Minchacam *in d. §. 10. n.*
224. hanc de jure communi communem opinio-
nem dicentem, quicquid ipſe Minchaca *ibi n.* 177.
aliud velit & male, quæ notanda quia ſingularia.

Optimum tamen dubium eſt in propoſitum,
pone enim patrem impoſuiſſe in tertio bonorum
filio meliorato, per contractum irrevocabilem,
gravamen hoc quod poſt tale tempus tertium il-
lud deveniret in ſecundum filium, vel alium ex
deſcendentibus, ſecundum noſtri tex. ordinem &
formam, & traditio interceſſit, nunquid antequam
adveniat tempus illud, poterit pater ob favorem
filii meliorati & cum ejus conſenſu per contrac-
tum inter vivos, vel in teſtamento, revocare gra-
vamen illud, & quod filius * primus habeat me- 18
liorationem illam libere & in perpetuum, quam
quæſtionem reperio quod in terminis noſtris mo-
vet Suarez *l. quoniam 8. quæſt. l. regia, pag. 216. C. de
inoffic. teſtamen.* & Ant. Gomez *l. 40. Tauri, n.* 29.
& Gomez Arias *hic* quam legit *pro l. 25. n.* 30. qui
omnes determinant quæſtionem & exordiuntur
eam à quadam quæſt. Bart. *in l. qui Romæ. §. Flavius
ff. de verb. obliga.* dicentis quod ſi aliquis donavit
alicui fundum ut poſt certum tempus quæreretur
eccleſiæ, quod iſtud † pactum poteſt tolli, volun- 19
tate ſolius donantis, vel utriuſque per tex. *in eod. §.
Flavius* & per tex. *in l. 3. ff. de ſervis exportandis*,
cujus quidem opinionem plures ſequuntur &
communiter approbatam aſſerunt, quos allegat
Didacus Perez *libro 3. ordinamen. colum.* 1056.
verſicul. hinc infertur, & communem vocat eam
ſecutus in noſtrum propoſitum Gomez Arias *d.
n.* 30. & magis communem teſtatur Ant. Gom.
ubi ſup. licet *ut infr. dicam*, ipſe contra eam tenet,
& huic Bart. opinioni adhæret gloſ. penult. *in l.
7. tit. 4. par.* 5. ubi eam voluit uno modo limitare,
vidi tamen contra eam conſultum in ſimili caſu,
cui conſilio ego adhæſi & contra Bart. teſtans
communem ſcholam contra eum eſſe, tenet Sua-
rez *ubi ſup.* plurimis fundamentis, & Ant. Gom. &
Did. Perez *ubi ſup.* & communiorem contra Bar.
teſtatur Benedictus relatus per gloſ. penult. *d. l.* 7.
& communiorem & veriorem teſtatur etiam con-
tra Bart. Dueñas *in reg. 216. donator*, & hoc hodie
clarius contra Bart. procedit, attentâ, *l. 2. tit. de
los contratos y obligaciones, inf. hoc lib.* ſecundum
quam ſola voluntas obligandi attenditur, & non
alia perfectior forma, & *hac l. attenta* ſic tenen-
dum aſſerit Ant. Gom. *ubi ſup.* & iterum *in 2. tom.
variarum cap. 4. n. 3. in fin. verſic. idem eſt ſi donet.*
& Villalobos *in antimonia juris civilis & regii fol.
6. n. 26.* & contra Bart. conſidero ſubtile & incon-
vincibile fundamentum, ſcilicet, quia ſi ratio,
quare Bart. dicit quod poteſt revocari & remitti
pactum illud per donantem, eſt, quia habita ra-
tione pacti ad donationem reſpectu tertii, cenſe-
tur contractus innominatus, ut & per Covar. *lib.
1. variarum c. 14. n. 7.* & Jaſ. *d. §. Flavius n.* 19.
ceſſante hac ratione ceſſat totum fundamentum
Bart. & quod ceſſet ratio patet. quia ſi ſecundum
jus civile in contractu innominato aderat ſtipula-
tio, non licebat contractum illum revocare ſe-
cundum tex. *in l. ex placito. C. de rerum permutatio-
ne*,

ne, ſed *ex d. l. regia.* 2. in omni contractu intelli-
gitur interpoſita ſtipulatio, adeò ut valeat ac ſi in
eo interpoſita eſſet, igitur non licebit reſilire à
dicto contractu etiam innominato, cum in eo
ſtipulatio cenſeatur interpoſita & ſic d. l. attenta te-
nent ultra dictos, Did Perez *lib. 3. ordina. col.* 1049.
in medio & Anton. Gom. *d. tom. 2. cap. 8. n.* 4. &
Minchaca *de ſucceſſio. creatio. lib. 3. §. 1. num.* 43. li-
cet *in l. 2. §. 12. n.* 64. contrarium velit & etiam
quamvis contra velit gloſſ. 1. *in l. 1. tit. 12. part.* 5.
& Meneſes *in l. naturalis §. & ſi quidem num. 19. ff.
de preſcrip. verbis*, & facit etiam contra Bar. & ejus
ſequaces, quia acceptatione facta per primum vo-
catum cenſetur per alios vocatos acceptatum ſe-
cundum Telli, *hic num.* 2. & Guido *deciſione* 276.
implementumque illud eſt idem contractus cum
primo, ſecundum Avenda. *reſpon. 27. in princ.* id-
que clarius in majoratu procedit ſecundum Sua-
rez, *ubi ſup.* & iterùm *in quæſt. majoratus* & Ant.
Gom. *in l. 40. Tauri, num.* 34. & ſic contra Bart.
eſt tenendum præſertim in noſtrum propoſitum,
noviſſimè tamen in d. doctrina Bart. tres caſus di-
ſtinguit Molina *de primoge. libro 4. c. 2. n. 73. cum
pluribus ſequen.*

Ibi, *Aſſi de reſtitucion*, non arctant verba hæc
legem noſtram, quin & aliud quodcunque grava-
men, imponi non poſſit, nam equidem poteſt, puta
20 quod non nubat niſi † nobili, prout optime inquit
gloſ. per text. *ibi in. 3. titul. 21. part.* 2. & an per viam
pacti hoc valeret tradit Suarez *titulo de los caſa-
mientos §. ex quibus & aliis fol.* 64. & *in §. 3. quantum
iſta leges fol. 68. in princip.* & videtur quòd valeat,
quoniam ex eo non infringitur omnimoda liber-
tas matrimonii, neque eſt conditio turpis, impoſſi-
bilis, neque contra ſubſtantiam matrimonii quæ
quidem ſi eſſet, impediret, ut per Covarr. *in 4. part.
2. capitulo 3. §. 1. 2. & 3.* & poteſt quis, ſecundum
eum, & Molin. *de primoge. libro 2. capitulo* 13. ſpe
præmii invitari ad contrahendum matrimonium
cum aliqua, ſicut & valeret conditio appoſita
21 in contractu matrimonii, quod non poſſet vir à
tali loco abſtrahere uxorem ſuam ſed teneretur
ibidem cum ea habitare ſecundum Hoſtien. *in
c. 1. qui mat. accuſ. pol.* ubi Abb *num.* 5. hanc di-
cit communem opinionem, quam & tenet Bern.
Diaz *regul.* 800. *limit.* 1. Silveſter *verbo uxor. quæſt.*
8. Bart. *in l. Titio centum § 2. numero 4. ff. de cond.
& demonſt.* licet contra teneant Covar. *in d. 2. p.
cap 7. numero 5. fol.* 88. & Anton. Gom. *tom. 1.
cap. 12. numero 78. & 79. & tom. 2. cap. 10. n.* 24.
22 poteſt enim quis in perpetuum locare † operas
ſuas, ſecundum gloſſ. *l. antiquitus C. de uſufructu*
& gloſſ. *reverti. l. 3. ff. de uſufructu & quem quis
utatur fruatur*, quas ſequuntur Cinus, Alberi.
Paul. & Salicetus *in d. l. antiquitas, & eſt ſimilis
gloſſ. in §. 2. Inſt. de uſuf.* & *ibi* Doct. communi-
ter & Bart. *in l. ſtipulationes non dividuntur* 8.
quæſt. princ. ff. de verbo. oblig. ſerviet tamen iſtud
pactum, & conditio in contractu matrimonii
impoſita, vel in ſervitio & locatione operarum
ut ſi non ſervetur, ſolvatur intereſſe, vel pœ-
na appoſita ſi aliter fiat, non tamen ut ei præ-
ciſe ſit ſtandum, & ſic in caſu noſtro ſi impo-
natur pœna amiſſionis tertii meliorationis ſi cum
nobili non contrahat melioratus hic, vel niſi in
tali loco vicerit, vel niſi talia arma, vel nomina
attulerit, prout fieri poteſt, ſecundum Meneſium
in rub. num. 5. verſi. quarta ratio. C. de fideicommiſ. &

Molina. *dict. lib. 2. c. 14. per totum*, perdet me ora-
tionem talis melioratus non implens defuncti vo-
luntatem. & valebit tale gravamen & conditio,
dum tamen pœna amiſſionis apponatur, in favo-
rem deſcendentium totum ſecundum ordinem,
& prærogativam noſtri text. debentque talia no-
mina & arma aſſerenda per hunc melioratum eſſe
honeſta, non vero turpia, aut inhoneſta, aliter
enim privationi non eſſet locus, ſecundum Min-
chacam *tom. 1. § 10. n.* 170. & gloſſ. *contra l. 3. tit.
4. part.* 6. ſed an valebit gravamen quod ſi melio-
ratus bona meliorationis alienaverit, eo ipſo
bona deveniant in ſequentem deſcendentem † me- 23
liorantis gravantis eum, dic quod ſic, ſecundum
Tellium *hic num.* 8. quod adeò verum ipſe dicit
in ſecunda parte l. 3. Tauri. num. 9. quod neque ex
principis conceſſione poſt ſuccedet iſte ſemel pri-
vatus propter alienationem factam, imò, & ſe-
cundum eundem Tellium *ibi numero* 18. ſucceſ-
ſor ejus, pro quo conſidero tex. *in l. liberto.* 21.
§. Lucius ff. de annuis leg. voluit gloſſ. magna,
in fine, in l. penult. tit. 32. part. 7. Neque obſtat.
l. 43. *tit. 5. part.* 5. quia loquitur in venditio-
ne per aliquem alteri facta, noſtra vero lex in
melioratione tertii, in qua per legem noſtram
quodlibet gravamen permittitur. Sed an poſſit
apponi conditio, & valida erit ſi apponatur,
quod melioratus in tertio, vel ſucceſſor in ma-
joratu, ſi commiſerit crimen leſæ Majeſtatis di-
vinæ vel humanæ, ſtatim eo ipſo, & una ho-
ra † antea privetur eo, vide Simancas *de inſtit.* 24
catho. cap. 9. numero 266. cum ſequentibus & Mo-
lina *de primogen. Hiſpaniæ, lib. 2. cap. 12. nu-
mero* 56. ſed an valebit gravamen quod per-
petuo bona non dividantur, † tangit Gomez 25
Arias, *hic* quam legit *ſub lege 25. Tauri, num.
47. cum ſequentibus*, & dependet hoc ab illa quæ-
ſtione num per teſtatorem poſſit impediri, in
perpetuum diviſio bonorum hæreditariorum,
nam ſi non poteſt neque in hoc caſu poterit, non
enim cenſendum eſt legem noſtram permittere
apponi gravamen à jure prohibitum apponi per
teſtatores, ſed illud tantùm, quod contra jus non
eſt, diviſio tamen perpetua non poteſt, per teſta-
torem prohiberi, ſecundum tex. *in l. in communio-
ne. C. communia divid.* per quem ita tenet additio
Bart. *l. 2. num. 7. C. quando & qui quar. pars debea-
tur lib.* 10. neque valet conventio & pactum de
perpetua communione ſecundum Antonium
Gom. *Tom. 2. c. 5. numero* 6. & Avend. *cap. 4. per
totum numero 21. lib. 1. & numero* 19. & 20. con-
tra Gomez Arias, *hic numero* 47. *cum ſeq.* ergo
neque in noſtro propoſito prohiberi poterit,
temporaliter tamen ob favorem filiorum poſſet
optime prohiberi talis diviſio, ſecundum Paul.
conſil. 234. vol. 1. quem ſequuntur relati per
additi. Bart. *in l. filiis matrem. C. de inoffic. teſtam.*
& faciunt dicta per Suarez *l. quoniam limit. 1. num.
1. pag.* 103. licet in legitima apponi non poſſet,
etiam in favorem filiorum ſecundum Antonium
Gom. *tom. 1. cap. 11. num. 27. & in l. 48. Taur. num.*
11. licet contra teneat ipſemet Suarez *ubi ſup.* &
Minchaca *de ſucceſſion. creatione. §. 10. num.* 254.
folio 208. contra quos ipſe Suarez, ſibi contrarius
tenuit cum opinione Anton. Gomez *in l. quoniam
ſup. relata. 6. ampli. num. 5. pag.* 52. magis tamen
communis opinio eſt, quod quoties gravamen
eſt in favorem filii apponi poſſit, & valeat, ut te-
ſtatut

ſtatur plura ex iis inferens Michael Craſſus, *in tract.*
de ſucceſſio. ab inteſtato. §. legitima. q. 39. num. 14.
cum ſeq. Quærendum itidem eſt in propoſitum ver-
borum horum noſtri tex. num ſi teſtator inſti-
tuit filium hæredem, & gravavit eum, ut bona
ultra legitimam ei per patrem relicta, quæ hodie
ſunt tertium & quintum inter filios, & quintum
inter extraneos, poſt mortem ſuam reſtituat ne-
poti quem habet ex illomet filio meliorato, &
gravato, ſi poſtea talis filius gravatus ſuſcipiat
filios, quos relinquit tempore mortis an admitte-
26 tur ſolus nepos ſubſtitutus, vel omnes filii † poſt
gravamen illud nati, & in hoc Ant. Gomez *tom.*
1. *cap.* 5. *numero* 39 inquit quod ſi tempore teſta-
menti talis filius gravatus habeat alios filios, tunc
nepos ſolus ſubſtitutus admittetur, & omnes alii
excluduntur, & idem dicit ſi teſtator poterat ha-
bere alios filios, quia habebat uxorem juvenem
& fertilem in parturiendo, ſi vero talis filius gra-
vatus non habebat alios filios, ſed tantum illum
ſubſtitutum, neque veriſimiliter poterat cogi-
tari, quod alios in futurum haberet, quia forte
uxor ejus diu fuit ſterilis vel infirma, tunc ſi poſt
alios filios habeat expirat ſubſtitutio, & omnes
pariter admittuntur, quia videtur ſubſtituiſſe
ſub conditione tacita, ſi alii poſtea non naſcan-
tur ex conjecturata mente defuncti, & *ibi* alle-
gat Paul. & alios ita tenentes: ſalva tamen autho-
ritate tanti Doctoris indiſtincte videtur tenen-
dum, quod filii poſt nati excludant hunc nepo-
tem ſubſtitutum, nam ſi communem habemus
opinionem, quod lex *cum acutiſſimi C. de fideicomm.*
& l. cum avus ff. de cond. & demon. & l. 10. *tit.* 4. *p.* 6.
cum eis concordans, habent locum, etiam ſi unus ex
27 liberis teſtatoris † ſit gravatus teſtituere alteri
filio ipſiuſmet teſtatoris, quia adhuc in eo caſu
intelligitur conditio illa, ſi ſine liberis deceſſerit,
cur & non idem in noſtro caſu dicendum erit, ut
ſi gravatus filios habuerit excludatur ejus filius
nepos teſtatoris ſubſtitutus gravato, prout poſt hæc
vidi communem aſſeruiſſe Meneſium *in dicta l. cum*
acutiſſimi. num. 3. *C. de fideicomm.* nulla enim ratio
differentiæ dari poteſt, & tunc ipſi fratres filii
gravati ſuccedent omnes inſimul in melioratio-
ne illa, & tenendo hanc opinionem non obſtat
id quod aliàs diximus *in hoc tit.* ſcilicet meliora-
tionem tertii & quinti vel unius tantum non re-
vocari nativitate filiorum, quia eſt hæc differens
quæſtio, nam in noſtra quidem non tractatur de re-
vocatione meliorationis, ſed de excluſione ſub-
ſtituti ad eam, per nativitatem aliorum filiorum
ipſius gravati, & ſic differunt multum, neque
contrariatur, licet non careat dubitatione, eo
quod communis illa Meneſii, loquitur cum filio
ipſiuſmet teſtatoris, debet per alium ejus filium
fieri reſtitutio, nos vero loquimur cum filio ipſius
gravati eſt reſtitutio facienda, tunc enim quam-
vis gravatus filios habeat, ſubſtitutus eſt itidem
ejus filius ſuus, ideo nimirum ſi tunc ſubſtitutus
non excludatur, niſi adhibita diſtinctione illa de
qua ſup. extra hunc vero caſum quod diſpoſitio
dictæ l. *cum acutiſſimi* & ſimilium locum habeat
quoad materiam noſtri tex. tenuit Anton. Gom.
in d. cap. 5. *num.* 33. *verſic. ex quo infero ſingulariter*,
& noviſſimè poſt hæc vidi ita tenentem Angulo *hic*
6. *numero* 6. & 7. quidquid velit Gomez Arias
hic ſub l. 25. *Tauri. numero* 45. quam quidem do-
ctrinam Angulo *ubi ſup. numero* 10. limitat uno
modo, ſcilicet, quoties reſtitutio eſſet ſubſtituto
facienda in vita meliorati, nam tunc filii non ex-
cludunt ſubſtitutum, ſi expreſſa voluntate me-
liorantis ſic erat ordinatum, non ſic ſi ex tacita, ut
quia præcepit non alienari alias vocavit proxi-
miorem, quam limitationem & ſublimitationem
aſſignavit etiam Matien. *hic glo.* 4. *num.* 9. & 10.
qui *in numero* 8. alio modo limitat & *in num.* 7.
inquit iſtam eandem opinionem plures tenere
quos ibi refert itidemque *ibidem* ipſe Matienzo
teſtatur receptiorem eſſe dictam l. *cum acutiſſimi*
locum etiam habere in contractibus inter vivos
† qui gratia tantum ſtipulantis vel donatarii ce- 28
lebrantur, non vero in contractibus qui utriuſque
gratia conficiuntur, de quo agebatur per Ant. Gom,
ubi ſup. & Covar. *in practicis cap.* 38. *numero* 12.
& Tellium *hic n.* 8. & Meneſ. *in eadem l. cum acu-*
tiſſimi. num 11. Et an ſi filius hujus gravati ſit na-
turalis excludet ſubſtitutum † tradit Ant. Gom. 29
ubi ſup. numero 40. & Meneſius *ubi ſup. numero* 30.
per quos hæc & alia videri poſſunt quia non
ſunt præſentis ſpeculationis, ubi *numero* 36. *in fin.*
ipſe Meneſ. inquit quod exiſtente expreſſa con-
ditione, ſi ſine liberis gravatus deceſſerit natura-
lis filius excludit ſubſtitutum, ſecuſque eſſe cum
tacite intelligitur dicta conditio, ſi ſine liberis
deceſſerit, ut & tenet Covar. *d. cap.* 38. *numero* 4.
verſi. tertia & intellectum gloſſ. *ad fin.* ſed *attenta l.*
partita 10. *tit.* 4. *part.* 6. contrarium tenuit *ibi*
gloſ. *de fijos*, imò quod etſi adſit expreſſa conditio
idem quod in tacita ſit, & an d. *l. cum acutiſſimi*
& ſimiles habeant locum cum aſcendentes inſtitu-
tuuntur † à deſcendentibus, tradit Suarez, *in d.* 30
16. *amplia. l. quoniam in prioribus pag.* 100. *num.*
4. & Ant. Gom. *ubi ſup. numero* 35. & inquiunt
quod non, quia ſecundum eos d. l. *cum acutiſſimi* &
ſimiles, tantum inter deſcendentes à teſtatore
loquuntur, ſecundum Covar. *d. n.* 12. *cum ſequen.*
& Meneſ. *in eadem l. cum acutiſſimi. num.* 25. &
26. & an filii ii ſuſcepti à gravato, qui excludent
ſubſtituto videantur vocati ab ipſo teſtatore, ut
ex ejus diſpoſitione admittantur vide Meneſ. *ubi*
ſup. num. 46. & 47. ubi *num* 48. ampliat quæſtio-
nem ad legata & ad meliorationem tertii &
quinti.

Ibi (fideicommiſſo) per quæ verba induca-
tur † fideicommiſſum tradit late *hic* Gomez Arias, 31
quam legit *ſub l.* 25. *Tauri. numero* 28. & Caſtillo
& Doct. *hic & in locis ordinariis*, & Marcarius *in*
epitome de fideicommiſſis 2. *p. c.* 1. & Craſſus, *tracta-*
tu de ſucceſ. §. *fideicommiſ. q.* 4. *cum ſequent. aliquibus.*

Ibi, *Vinculos.* Hic eſt text. contra imperitos aſſe-
rentes majoratum ſine licentia regia fieri non
poſſe, nam equidem † poteſt, ſecundum Suarez
in l. quoniam 2. *limit. l. regia n.* 16. *pag.* 146. in quo
Caſtillo *hic in principio*, legem hanc ſingularem
reddit, & voluit noviſſimè Angulo *in præſenti in* 32
gloſ. 5. *in principio*, & Molina *de primogen. lib.* 1. *c.* 3.
ubi *num.* 8. ponit formam conficiendi majora-
tum cum conſenſu filiorum, & clarius *in eod. lib.*
c. 2. *n.* 9. ubi an utilius ſit conſtitui cum Regia
licentia, an ſine ea, & ſic videmus quod l. 45. Tauri
quæ eſt 8. *tituli ſequentis* habet locum etiam in vin-
culis, prout *ibi* dicam, licet ſi cum regia licentia
† fiat majoratus omnium bonorum plures effe- 33
ctus operetur, quàm ſi ſine ea fieret, ut licet vi-
ere ex Anton. Gomez *in l.* 40. *Tauri num.* 55. &
dx Molina *ubi ſupra d. lib.* 1. *c.* 2. *numero* 9. ubi cla-
rius

rius etiam tenet quod ſine licentia regia poteſt
fieri majoratus, verum tamen eſt quod ſi de ter-
tio & quinto in filios ſecundum formam noſtræ
l. fiat effectus duos principales habet, quæ non
habet majoratus cum licentia regis factus, ut
licet videre ex Angulo *hic gloſ.* 5. *per totam*, ſed an
in majoratu cum licentia regia inſtituto vocatio-
34 nes † erunt faciendæ ſecundum l. noſtræ tenorem
vide Molina *de primogen. lib.* 2. *cap.* 11. *n.* 11. &
ſupra iſta. l. n. 1.

Ibi, *Subſtituciones.* Sive ſint vulgaris in utroque
etiam caſu noluntatis, ſcilicet, vel impotentiæ,
35 ſive pupillari, † prout communem teſtatur Min-
chaca, relatus per Ant. Gom *tom.* 1. *c.* 5. *num.* 17.
& 22. licet ipſe *ibidem* unico tantum fundamento
contra teneat, ſcilicet, quia eo non valet ſubſti-
tutio vulgaris in tertio bonorum, non tam favore
filii gravati, quam non ſit in præjudicium alio-
rum deſcendentium cujus quidem intentionem
ipſe prima facie percipere non potui, quin ſalva
pace tanti magiſtri ſua opinio falſa & miranda
mihi videatur, nam aut intelligendum videbatur
quod communis dicta aſſerta per Minchacam,
procederet & loqueretur, cum vulgariter filio in
tertio illo meliorationis extraneus aliquis ſub-
ſtituitur omiſſis & derelictis deſcendentibus aliis
meliorantis & aſcendentibus & propinquis ejus,
& ſic eſſet falſa illa communis tanquam l. noſtræ
contraria prius deſcendentes & aſcendentes &
propinquos ſubſtitui jubens, & in eorum defe-
ctum extraneos, aut intelligendum videtur, quod
communis illa loquitur (prout in effectu loquitur)
quando quidem ad l. noſtram ſe refert, cum vulga-
riter aut pupillariter in tertio illo aliquis ex deſ-
cendentibus ſecundum ordinem noſtræ l. voca-
tur, & in defectum eorum, vel quia noluerunt
acceptare vel non potuerunt, extraneus aliquis
vocatur, & tunc communis eſt vera & ceſſat ra-
tio Ant Gom. eo quod nullum præjudicium tunc
reſultat aliis deſcendentibus & propinquis, quan-
doquidem vocati ſunt priuſquam extraneus, &
ſic non eſt vera opinio Anton. Gom. contra com-
munem illam: ſi vero communem intelligamus
quod loquatur tantum quoties filius melioratus,
vulgariter gravatur, tantummodo in caſu nolun-
tatis dato ſibi ſubſtituto extraneo, & hoc caſu ſi-
cut in legitima gravari poteſt, ſecundum quod ipſe
Ant Gom. *ubi ſupra* latè tractat. *n.* 17. *cum pluribus*
ſequentibus, ita & in hoc tertio bonorum gravari
poſſit ſecundum communem illam, & tunc falſa
eſſet ipſa communis, & vera illa altera An. Gom.
contra ipſam communem, utpote quia in hoc
caſu magis privilegiatum ſit tertium bonorum,
ex tex. noſtro ne præjudicium fiat aliis deſcenden-
tibus, à quorum legitimis tertium extrahitur qui-
bus lex noſtra præjudicari prohibet, quam ſit le-
gitima in qua ſolum favor filii gravati in d. caſu
noluntatis conſideratur & attenditur, & non alio-
rum deſcendentium, & ſic in tertio illo non poſſit
ſubſtitui vulgariter in caſu noluntatis, & ſecun-
dum hoc vera eſſet illa Anton. Gom. contra com-
munem cujus quidem hanc credo fuiſſe inten-
tionem ſi bene percepi, ſed licet hæc ſic conſidera-
ri poſſint, nihilominus contra eum cum com-
muni tenendum indiſtincte judico, ſcilicet, ut vul-
garis ſubſtitutio in utroq; caſu noluntatis & im-
potentiæ apponi poſſit in melioratione tertii bo-
norum, ſervata tamen noſtri text. forma & ordine,

prout poſt hæc iis non conſideratis neq; adductis
vidi tenentem Angulo *hic gloſ.* 6. *n.* 5. ubi *n.* 2. & 3.
idem in pupillari inquit eſſe & *nu.* 6. & 7. intelligit
id procedere non ſolum ſi ſubſtitutio fiat in ulti-
tima voluntate, verum & ſi in contractu, & clarè ex
tex. noſtro probatur & tenet etiam Matien. *hic gloſ.*
3. *n.* 1. qui idem eſſe affirmant de jure communi &
bene.

Ibi, *Con tanto.* Modum, formam & conditionem
verbum hoc inducit, ita ut ſi non ſervetur, cor-
ruat actus contrarius ut *in gloſ. ſequenti* videbimus.

Ibi, *Entre ſus deſcendientes.* Intellige cujuſcunq;
gradus ſint, ſecundum Tellium *hic, num.* 9. ſive alios 36
præcedant ſive præcedantur ab aliis, † & ut te-
nent in præſenti Matienço *gloſ.* 4. *n.* 4. & Angulo
gloſ. 6. *ſuper iis verbis*, dumtamen ſint deſcendentes
ipſius meliorantis, non vero meliorati, ſecundum
Tellium *num.* 6. & Matien. *num.* 5. qualitas enim
ut per eos, & Angulo *d. gloſ* 8. *num* 3. inſpicienda
eſt reſpectu meliorantis tantum, idque ex tex. no-
ſtro colligitur qui cum ipſo meliorante loquitur
ibi *Y que lo fagan.* Ex quo videtur hinc poſſe ſumi
argumentum ex text. noſtro quod in majoratu ſem-
per proximior teſtatoris & non ultimi poſſeſſo-
ris † videtur vocatus ad majoratum, de qua quæ- 37
ſtione latè agitur per Covarru. *in practic. c.* 38. *num.*
1. *cum ſequentibus*, & Molinam. *de primogen. lib.* 3.
capit. 9. & Rolandus *conſ.* 101 *prima parte* cum ſe-
cundum Tellium *hic in d. num.* 7. ſemper in ſub-
ſtitutione illa vocante proximiorem ſui generis
cenſetur vocatus proximior ſui teſtatoris ut latè
per *ſupra* dictos & *alibi* ſæpè, quæ quidem quæſtio
eſt ſatis perplexa, & ex tex. noſtro probari poteſt,
ſed quia non eſt noſtræ materiæ, omitto eam: item
ex iis verbis noſtræ l. colligitur amplius quam
unum debere eſſe deſcendentes, quia in unum
tantum deſcendentem non cadit melioratio ter-
tii, ut diximus *in l.* 3. gloſ. *hijo ſupra hoc tit. & lib.*
ſi tamen fieret melioratio filio unico ſub grava-
mine, & vocando ſubſtitutum ipſeque filius re-
pudiaret meliorationem & in ſubſtitutum me-
lioratio deveniret, valeret equidem in ſubſtitu-
to gravamen illud ſecundum gloſ. *mayoria, in fin. in*
l. 2. *tit.* 15. *parti.* 2. *per l. cum patronus*, & *ibi Paul. de*
lega. 2. eſt tamen in propoſitum optimum & ſubtile
dubium & per neminem quem uſque viderim in
ſpecie tactum, an jam quod pater poſſit ſubſti-
tuere in tertio alicui ex filiis facto in vim melio-
rationis, dum ſubſtitutio fiat in deſcendentes, ſe-
cundum ordinem noſtri text. ſi pater ſubſtituit
unum ex deſcendentibus, an omiſſis aliis deſcen-
dentibus poſſit tranſire ad vocationes aſcenden-
tium, vel propinquorum † collateralium & ex- 38
traneorum, finge enim ut quæſtionem intelligas
parentem habere quatuor filios ex matrimonio
ſuo, unumque eorum melioravit in tertio bono-
rum in ejuſque defectum ſubſtituit in tertio illo
alium ex dictis filiis, dictoque filio ſubſtituto mor-
tuo omiſſa ſubſtitutione in aliis duobus filiis
ſubſtituit aſcendentes & propinquos & in eorum
defectum quoſdam extraneos, dubitatur an valebit
necne diſpoſitio iſta, & videtur quod ſic quia
qui plures filios habet poteſt unum eorum me-
liorare *ex l.* 18. 19. & 21. *Tauri*, & *ex l. humanitatis.*
C. de impub. & aliis, prout ex iis ſic voluit Tellius *hic*
n. 5. & eo relato Matien. *hic n.* 3. licèt non ita cla-
re; ego tamen in hac quæſtione ſemper tenui &
teneo contrarium, imo quod etiam illos alios duos

 filios

filios tenetur melioranſ ſubſtituere antequam pro-
cedat ad vocationes aſcendentium propinquorum
collateralium & extraneorum,idq; probo ex tex.
noſtro & ejus ordine ponderando verba illa, *con-
tanto*.quæ quidem modum & conditionem impor-
39 tant,quia dictio, dummodo modum inducit † ſe-
cundum Barto.*in l.quibus §.fin.ff.de cond.& demon-
ſtra*.Aretin. *in l.ſi ita quis § Seia, col.2.ff. de verb.
obliga*.Corneus *conſi.20.incipienti videtur littera A
& conſ.130.viſo littera E,volu.3*.dictioque,*dum* cō-
ditionem importat *gloſ.& Bart.in l.ſi quis ita.ff. de
conditio.& demonſtra.& l.4.§.uxores de lega.3.l.qui
concubinam eod.tit*.Docto,*in l.ſi decem cum petiero &
l. centeſimis , & l. cum qui ita.§. qui ita ff.de verb.
oblig*.Bart.*in l.1.col.4.ff. de condi. & demonſ*. Ange-
lus *conſ*.124.lexque aliquid diſponens de novo cum
certis modificationibus omne diſpoſitum in ea
cenſetur de forma ſubſtantiali,ſecundum Tellium
lib.3.Tauri,n.16 parte. 2. adeo ut neque tunc per
æquipollens impleri poſſit , ut alibi diximus , &
corruit actus ſi omne illud etiam minimum non
ſervetur,ſecundum additio.Seguræ *in l.unum ex fa-
milia.§.ſed ſi fundum.num 9.ff.ad lib. Falcid*,ex lege
tamen noſtra in plurali numero jubetur , ut ſub-
ſtitutio prius fiat inter deſcendentes melioran-
tis, ergo omnes deſcendentes participes facit hu-
jus privilegii,adeo ut ſi unus eorum omittatur ni-
hil fiat,idque clarius patet ad ſenſum, nam ſi ego
legocentuminter Petrum, Joannem,& Alphonſum
nullum eorum ab hoc legato excludo, ſed potius
omnes eos hujus legati participes facio , ergo
idem in noſtra l. quæ deſcendentes jubet vocari;
aliter enim faciliter eluderetur lex noſtra ſi me-
liorans in melioratione ſubſtituendo unum ex deſ-
cendentibus tantum, relictis & omiſſis omnibus
aliis, tranſitum faceretad extraneum aliquem ſub-
ſtituendo eum immediatè poſt primum deſcen-
dentem ſubſtitutum , eſſetque clariſſime contra
noſtrum tex.ibi *Y a falta de los dichosdeſcendientes*,
non tamen deficiunt in dicto caſu deſcendentes ,
igitur ad alios tranſitus fieri non poteſt, & ſic te-
neo hanc opinionem , ſcilicet,quod de uno in al-
terum deſcendentem debet fieri ſubſtitutio &
in favorem omnium apponi gravamen antequam
tranſitus fiat ad deſcendentes propinquos , vel ex-
traneos,& poſt hæc noviſſimè vidi Velaſquez, *hic
gloſ.2 num*.10.ita tenentem contra Telli. Mati. &
Mierres,& ita etiã hãc meam opinionẽ reperi mul-
to poſt hæc tenere Ayorã *in tract. de partitio.2. par.
q.45.per totam*, neque obſtat quod qui poteſt plu-
re, meliorare poteſt & unum, quia hoc non nego ,
cum directe melioratio ſit,ſecus ſi indirecte , &
per obliquum , & ſic per ſubſtitutionem , vel fi-
deicommiſſum ex diſpoſitione legis , quia tunc
ſervandus eſt tenor legis , item quia non nego
quia non poſſit melioranſ ſubſtituere unum ex
deſcendentibus, ſecundum tenorem noſtræ l.nam
equidem poteſt ſecundum Doct.*hic*,nego tamẽ iſto
uno deſcendente ſubſtituto poſſe tranſitum fieri
ad alios non deſcendentes , priuſquam alii ſuper-
ſtites deſcendentes ſubſtituantur , & vocentur
ſecundum l. noſtræ tenorem ; præſertim , quia ſi
lex noſtra procedit ad exemplum ſubſtitutionis
40 exemplaris†ut noviſſime advertit *hic* Angulo,*gloſ.
8.numero* 1.in exemplari omnes filii furioſi ſunt
ſubſtituendi ſecundum veriorem, & communio-
rem opinionem teſte Craſſo *de ſucceſſione ab inteſta.
verbo ſubſtitutio quaſt*. 47.*num*.3. credo tamen non
requiri quod gradatim deſcendentes ii vocentur ,
puta vocando † primo majorem ætate,aut filios, 41
quam nepotes , ſed quod poſſit melioranſ poſt-
ponere quem eorum velit , dum tamen nullum
omitat vocare ad ſubſtitutionem illam , quam
in tertio facit antequam tranſitum ad alios quam
deſcendentes,ut voluit Caſtillo *hic verbo , Sus de-
ſcendientes*.quidquid aliud ſenſerit Pelaez *de majo-
ratu 2.par.q.6.n.25.in medio*,qui *infra in gloſ.Entre
ſus parientes*. relatus contrarium vult,neque tene-
tur totam lineam unius ex deſcendentibus † vo- 42
cati vocare,ut inquit ipſemet Pelaez *d.num* 25.ſed
ſecundum eum poteſt ad libitum de una in aliam
tranſire, & ſic poſſet melioranſ ipſe in tertio illo
ſubſtituere unum ex deſcendentibus , quem vo-
luerit, & omittere alios dum tamen non ſubſti-
tuat alios quam deſcendentes, quia unum ſolum
vocare poteſt ad ſubſtitutionem , abſque eo quod
tranſitũ ad alios faciat,& hæc vera reputo, & no-
va ac ſingularia,& ex l. noſtra clariſſime collecta.
Notandum etiam eſt , quod etiam de conſenſu
meliorati non poteſt melioranſ pervertere † legis 43
noſtræ tenorem & formam,ſecundum Tellium *hic*,
& ante eum Covarru.*c.Raynaldus §.2 num 4.verſic.
ſextum de teſtam* & Suarez. *l. quoniam* 10. *amplia.
num*. 17.*pag* 26.*de innoff. teſt*.Pal. Rub.*in rubrica*.
§. 47. *num* 7. inquit tamen Pelaez. *ubi ſupra
d. num*. 25. intelligi. l.noſtram de deſcendentibus
qui tempore factæ meliorationis jam habent
jus ſuccedendi , licet poſſint alios vocare
poſt eos.

Ibi , *Y que ayan derecho de les poder heredar*. Ad
naturales filios hæc verba referuntur,nã ii reſpectu
patris poſſunt inſtitui hæredes ab eo, & ad majo-
ratum vocari legitimis deficientibus,& ſic in caſu
noſtræ legis ſunt vocandi in defectũ legitimorum,
ut inquit Pelaez *de majora.2.par.quæſt 2. num*. 17.
in medio, reſpectu vero matris omnino ſunt inſti-
tuendi & ſuccedunt ab inteſtato & ex teſtamento
† & contra matris teſtamentum , ſi pretereantur 44
ab ea,vel exhæredentur ſine cauſa , *ex l.9.& 10.
Tauri poſitis ſub l.7.& 8.tit.8.infra iſto l*.tradit Ca-
ſtillo,& Tellius *hic num*. 11. & Gomez Arias 15.
& Matien.*hic.gloſ.5.num*.1. & Angulo *hic gloſ*.11.
qui ex parte matris id de neceſſitate concludit ,
ex parte vero patris ex voluntate ejus pendere
dicit:ego tamen tam etiam ex parte patris neceſ-
ſariam eſſe in caſu noſtræ l. judico vocationem
naturalium deſcendentium in defectum legitimo-
rum,nam licet legitimam in bonis patris iſti na-
turales non habeant,neque eam petere poſſint ,
ſecundum Seguram *in l. unum ex familia.§. ſed ſi
fundum.n.53.de leg.2*.ſed quia ab inteſtato ſucce-
dunt patri in duabus unciis,ſecundum text.*in l.8.
tit.13.p.6*.idem etiam quoad patrem reſpectu na-
turalium filiorum legitimis deficientibus & voca-
tis prius dicendum eſt in terminis l.noſtræ,& hunc
noſtræ l. vocat intellectum communem Angulo ,
ubi ſupra num.3.& ideo ab eo non recedendum :
& an filius naturalis poſſit in majoria ſuccedere
quando filii ſimpliciter invitati ſunt,tradit † gloſ. 45
la hija,in l.2.tit.15.par.2.& gloſ.magna , *col.6.in
princi.in l.52.tit.9.p. 6* ubi inquit maximè *in co-
lumna 5.in medio*,quod poteſt vocari filius natura-
lis ad majoriam , prout in multis majoriis inquit
vocari Meneſes *in l. cum acutiſſimi. num*.33.*C. de
fideicommiſ*.ubi *à num*.30 examinat,an naturalis fi-
lius excludat ſubſtitutum, & in hac quæſtione *de
majoria*

majoria videndus eſt Molina *de primogen.lib.3.cap.
3.num. 41. cum ſequentibus*, & quamvis ipſe ali-
quantulum ſtricte procedat in hac quæſtione,gloſ.
tamen magna *d.l.52*.latius proceſſit,ſcilicet quod
non eſt neceſſaria principis conceſſio ad vocan-
dum filium naturalem ad majoratum , imò &
per ſolam vocationem filii majoris & deſcenden-
tium,ordine primogenituræ admittetur filius na-
turalis,imo & plus eſt quod inquit eadem gloſ.
la hija d.l.2.tit.15.part.2. quod quamvis majoria
ſimpliciter fiat & ſtatuatur in ea, quod veniat in
filium majorem & in defectum filii in filiam ſi
ſemel devenit in filiam propter filii defectum , &
filia hæc habeat tantum filium naturalem , ille
ſuccedet , & hoc præſertim ſi à matre ipſa eſſet
condita illa majoria, imo & in ſpurium poteſt
conſtitui majoria in defectum legitimorum ſi ab
alio quam à patre fiat,tenet Molina *de primog.lib.
2.cap.11.num*. 33. in inceſtuoſum tamen filium
46 etiam ſub conditione ſi legitimabitur, † non po-
teſt inſtitui majoria ſecundum illam gloſ.magnam
col.3.& 4.d.l.32.& faciunt dicta per Suarez,*allega-
tione 27.fol.194.in antiquis*,quãvis aliàs valeat inſti-
tutio ſpurii ſub cōditione ſi legitimabitur,ſecun-
dum Duenas *in reg.366.limi.1*.in ſpurium itidem
47 inſtitui non poterit per patrem † majoria ſecun-
dum Molina *in d.lib.2.cap.11.num.26.cum ſequen-
tibus aliquibus*,ubi *n*.30.inquit quod licentia con-
ceſſa ad conſtituendum majoratum in quaſcumq;
perſonas non tenetur conceſſa conſtituendi in
filium ſpurium, quia intelligitur de habilibus , ut
& per eund.Molin.*d.lib.2.cap.4.n.8.& eod. lib*. 2.
cap.11.n.30. quem allegat Burgos de Paz. *in queſ-
tionibus ſuis q.3.num*.43.& tradit Rojas,*de ſucceſſio.
ab inteſt. c.20.n*.115.& Socinus *conſil.47.volum.3*,
idque intelligit Molina *d. c.11.n*.33. ut dixi,quo-
ties majoratus inſtituitur à patre , tunc enim non
poteſt vocare filium ſpurium ad illum , ſed ſi ab
alio quam à patre ſecus eſſet, ut per eund. Molin.
lib.1. c.13.n.16. & gloſ. *la manda,in l.10.tit.13.p.
6*. ubi inquit quod ab avo poteſt nepos ſpurius
vocari ad majoratum , quoniam ab eo inſtitui
poteſt hæres legitimis non exiſtentibus , &
Rojas *ubi ſupra n.22*. & Rolandus Valle *conſi* 87.
num.14. vol.3. & Dueñas, *ubi ſupra limit.2* & De-
cius *in conſil*.433. in dubio tamen non eſt viſum
48 vocari † ſpurium , ut optimè per Decium *d.conſi.
433.n.9. cum ſequentibus* , niſi aliam probaretur
fuiſſe mentem teſtatoris , ex dictis per Rubeum
conſil.22, n.14. & conſil.128. n.10.& Mantica, *de
conjectu.ultimu.vol. lib.11. tit.9. n.25*. & rationem
differentiæ inter naturales & ſpurios decerpes ex
Rolando *conſil.67. num.73.volum.3.& conſil.74.&
conſil.88. num.34. & conſil.3. n.119. volumin.1*. &
iterum *conſil.79. volum.2*. ubi *num*.11. inquit ſpu-
rios eſſe deterioris conditionis quam naturales ,
& de ſupra dictis tractat etiam Pelaez *de majora-
tibus 2.p.quæſt.2.num.6.cum ſequentibus*,& an con-
ſentientibus filiis legitimis poſſit † ſpurius vo-
49 cari, vide Tellium *in l.10. Tauri.num*. 8. *cum ſe-
quentibus* , & an filius clerici beneficiati in mino-
50 ribus † ordinibus conſtituti dicetur naturalis *in l.
51 9.tit.8.infra iſto lib*.videbis,& quid in filio † com-
mendatoris de Alcantara , Calatrava , & ſancti
Jacobi habito in muliere ſoluta , vide Laram *in l.
ſi quis à liberis in prin. num.90.ff.de liber. agnoſcen*.
& faciunt dicta per gloſ. *ſpurio in l.1.tit. 15.p.4*.
& an ſpurius excludat ſubſtitutum vocatum ſub
conditione ſi ſine liberis gravatus decedat , vide
Manticam, *de conjectur. ultim. vol. lib.11. tit.9. n.
23. cum ſequentibus*.

Ibi, *Entre ſus parientes*.Sed an inter proximiores
tantum,vel inter remotiores,& in hoc teneo quod
poteſt , prius vocare remotiores quam proximio-
res , † non enim tenetur gradatim eos vocare 52
meliorationem faciens , dum tamen nullum eo-
rum prætermittat vocare , prout in deſcendenti-
bus dictum eſt *ſupra*, & voluit Angulo *hic in gloſ.
13. num*.1. & Pelaez *de majoratibus 1.par.quæſt fin.
num*.2. ex quo inquit *ibi* , quod commiſſarius † 53
cui data fuit electio in unum ex parentela , vel
familia non tenetur eligere proximiorem per text.
in l.unum ex familia.§. ſi de Falcidia de legat.2. ubi
Peralta *num*. 12. ultra alios notat & *numero* 3. in-
quit quod non poterit nominare ingratum filium
vel demeritum teſtatori , & an in majoratu ex li-
centia regia conſtituendo lex noſtra procedat ,
vide Pelaez *in initio.1.par.de major. num*.11.

Ibi, *Entre los eſtraños*. Ad verba hæc Caſtillo *hic
num.37.& 38*. & priùs *in col*.1 movet unam diffi-
cultatem , in qua ita ſe involvit , ut nullam con-
gruam reſponſionem ad eam reperiat , & eſt ex
text.*in l.6.Tauri tranſcripta in l.1.tit.8.infra iſto lib.
in verſic. Pero bien permitimos* , ubi expreſſè † per- 54
mittitur filio aſcendentes habenti tertium bono-
rum ſuorum , cuilibet extraneo libere relinquere
& cum quolibet gravamine , hic autem non per-
mittitur niſi inter deſcendentes & in eorum de-
fectum inter aſcendentes, ergo contrariæ ſunt hæ
leges , prout etiam conſideravit Gomez Arias *in l.
25. Tauri n*.59.ego tamen nullam inter has leges
reperio difficultatem aut contrarietatem , nam
lex illa. 6. loquitur quoties filius aſcendentes ha-
bens,dum teſtatur,deſcendentibus caret,tunc enim
ſicut ſi deſcendentes haberet poterat de quinto
bonorum inter extraneos diſponere cum quoli-
bet gravamine , ita etiam de tertio quoties aſcen-
dentes habet, deſcendentibus tamen caret , in hoc
enim caſu tertium regulatur ſicut quintum,noſtra
vero lex loquitur , quoties teſtator , & ſic melio-
rans deſcendentes habet,& unum eorum meliorat
in tertio bonorum cum aliquibus vocationibus
& gravaminibus , tunc enim quia reſpectu extra-
neorum tertium hoc eſt legitima deſcendentium,
voluit lex noſtra ut ſi aliqua gravamina & voca-
tiones ad tertium illud pater melioranſ faceret
prius inter deſcendentes , & in defectum eorum
in propinquos & in extraneos omnibus dictis
extinctis facere poſſet , & ſic non ſolum dictæ le-
ges non ſunt contrariæ , ſed potius multum diffe-
rentes in ſuis diſpoſitionibus, & hoc eſt quod vo-
luit Tellius *hic n.14.ad fin. verſi. ex hoc infero* dum
inquit l. noſtram tantum dare ordinem quoties
melioratio fuerit facta alicui filiorum aut deſcen-
dentium , & ſic miror Dida. Caſtelli , & Gomecii
Arias in hoc difficultatem & contrarietatem pro-
ponentium ubi nulla penitus adeſt.

Ibi , *En el dicho tercio*. Curioſe repetitum fuit
verbum hoc in contextura noſtri tex.neque hucuſ-
que ullum verbum de quinto, ut denotaretur cla-
rè quod in quinto meliorationis alicui ex deſcen-
dentibus relicto cum gravamine † aliquo non 55
requiritur quod obſervetur ordo & forma no-
ſtri text. cum totum quintum poſſit directo relin-
qui extraneo,& eodem modo ſi intermedia perſo-
na alicujus deſcendentis relinquatur, prout optime
advertit

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN ®
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

advertit Tellius *hic num.* 3. & Pelaez *de majora. in præfat. partis* 1. *n.* 11. & Gomez Arias *ubi ſupra n.* 18. qui reſpondet verbis ſequentibus noſtri text. ibi. *Oro en el quinto*, & reſponſio patet ex text. noſtro nam dum loquitur in quinto eſt ad ſciendum, quod gravamen in eo appoſitum durabit in perpetuum, ſi aliud non expreſſerit teſtator, ſicut durabit illud quod in tertio appoſitum fuerit, non vero ut idem ordo & forma obſervetur, in quinto bonorum cum gravamine relicto ſicut in tertio bonorum ex tex. noſtro obſervanda eſt, & ideo non ſine myſterio lex noſtra ab hinc uſque ad ejus principium nunquam fuit locuta de quinto, ut ſciatur formam noſtri tex. in ſolo tertio eſſe ſervandam, non vero in quinto, quoad perpetuitatem gravaminis utrumque pariſicat rejecta diſtinctione tertiæ aut quartæ generationis & hæc eſt ipſa veritas & verus ac litteralis intellectus.

Ibi, *Para ſiempre.* Ejus argumento inquit Covarr. *lib.* 3. *Variarum c.* 5. *fol.* 193 *col.* 2. *in principio, in antiqua impreſſione* correctam eſſe communem illam opinionem per eum *ibi* relatam *in fol.* 193. *col.* 3.
56 quod prohibita alienatione filio † non cenſetur prohibita nepoti, de qua communi agitur, *& per gloſ.* 1. *in l.* 43. *tit.* 5. *p.* 5. contra quam communem Covarr. *ubi ſupra* text. noſtrum conſiderans inquit per eum communem hanc eſſe correctam, prout noviſſimè advertit etiam Matienzo *hic in gloſ. fin.* ego ſalva eorum pace teneo nullam ex noſtro text. dari correctionem ad communem illam, ſed adhuc & hodie duraturam & ſervandam eſſe, prout tenuit Meneſ. *in l. voluntas num.* 26. *C. de fideicom.* limitari tamen communem illam per text. noſtrum, ut non procedat quoties aliquis ex aſcendentibus aliquem deſcendentem meliorat in tertio & quinto, vel in uno eorum, cum gravamine quod alienare non poſſint bona in melioratione illa contenta, ſervando in diſpoſitione ordinem & formam noſtri text. tunc enim niſi aliud diſpoſuerit teſtator perpetua erit alienationis prohibitio ultra nepotem & deinceps uſque in infinitum ex text. noſtro, etiam ſi filio fiat, in aliis verò caſibus ultra caſum noſtri text. in viridi obſervantia remanebit communis illa, pro qua communi faciunt dicta per Anton. Gom. *tom.* 1. *cap.* 5. *n.* 42. *& eodem tom. c.* 3. *n.* 23. & ſic ſemel conſului, & per alios vidi conſultum, & ita declaranda ſunt dicta per Meneſ. *ubi ſupra num.* 25. *in fin.* dum l. noſtram allegat, & ſecundum l. ab autore allegatam intelligendum eſt loqui, & hoc etiam colligitur ex ſingulari doctrina Gregor. Lopez & Molinæ eum referens *de primoge. lib.* 2. *cap.* 1. *num.* 36. dicentium, quod gravamina noſtræ l. poteſt teſtator apponere in ſolo tertio & quin-
57 to, † ubi lex noſtra id permittit, non vero in alio, nam ſi inſimul in legitima & tertio & quinto apponerentur, nihil valerent in uno neque in alio, ergo lex noſtra ultra terminos in quibus loquitur, non eſt intelligenda neque eſt extendenda, quia correctoria eſt, ut inquit idem Molina *lib.* 1. *de Primogen. cap.* 4. *num.* 11. *&* 12. *junctis numeris* 29. *&* 30. & Pelaez *de majoratibus* 2. *p. quæſt.* 6. *n.* 25. *ad fin.* item notandum in terminis noſtræ l. gravamen duraturum etiam ultra centum an-
58 nos, † contra Gomez Arias *ubi ſupra numero* 19. *ſub l.* 25. *Tauri* cum text. *hic* ultra verbum, *Para ſiempre* repetendo apponat verba illa. *Sin diſtincion de tercera, quarta o quinta generacion.* & ſic infinitatis perpetuitatem denotat lex noſtra, quibus remanet ſatis declarata.

IN LEGEM DUODECIMAM,

Quæ erat 28. Tauri.

Ex vi & diſpoſitione duarum legum permittentium parentibus diſponere de quinto bonorum, non cenſetur permiſſum ultra unum quintum diſponere poſſe in vita neque in morte.

SUMMARIUM.

1 *Unum quintum ſolum licet legare & non duos, ſive legetur aut donetur deſcendentibus ſive extraneis, niſi pater eſſet ditiſſimus ut ibi, quod ibi aſſeritur difficulter obtineri.*

2 *Pater ſi meliorat unum ex deſcendentibus in duobus quintis, valebit melioratio, quia imputabitur in tertio & quinto, & ibi num.* 3. *ex quo horum duorum quintorum deducet impenſa funeris.*

3 *Pater ſi melioraſſet dum filios habet, extraneum in tertio bonorum valeret in quinto.*

4 *Arrharum datio an computetur in quinto bonorum meliorantis, niſi ut n.* 8.

5 *Neceſſitas dandi donationem propter nuptias abrogata eſt, & ibi quòd arrharum datio ſucceſſit in locum dictæ donationis propter nuptias & quod in Hiſpania non utitur donatio hæc.*

6 *Arrharum promiſſio voluntaria eſt, & ideò non compenſatur cum legato ut ibi numero* 9.

7 *Ad ſciendum an cauſa ſit neceſſaria, vel voluntaria, initium à quo proceſſit eſt inſpiciendum.*

10 *Filio renunciante legitimam ſuam in patrem ut poſſit eam dare uni, vel duobus filiis, poteſt eam pater dare cui voluerit ultra tertium & quintum meliorationis, & ibi an erit idem circa bona materna.*

11 *Pater ſi in vita fecit modicas donationes, an in morte poſſit meliorare in tertio & quinto, vel illæ computentur in eo.*

12 *Privignis ſuis non poteſt vitricus etiam in dotem ultra quintum donare.*

13 *Juri agendi de dote inofficioſa quinquennio præſcribitur niſi ut hoc numero.*

14 *Petitioni legitimæ triginta annis præſcribitur.*

15 *Dos ultra modum conceſſa reſpectu etiam mariti dicitur lucrativa.*

16 *Pater ſi melioravit unum filium in tertio & quinto in teſtamento, & poſt in eodem teſtamento, particularia legata aliis filiis fecit, an computabuntur in illo tertio & quinto, ubi an prima melioratio per ſecundam revocetur, vel in prima includatur.*

17 *Pater poſthumum relinquens, ſi alicui legat tertiam partem an valebit.*

18 *Aſcendentes habens an poſſit diſponere de tertio & quinto ſi deſcendentibus caret.*

19 *Pater an poſſit in vita, vel in morte diſponere de fructibus bonorum ſuorum, etiamſi meliorationem fecerit de tertio & quinto bonorum in unum ex deſcendentibus, niſi ut ibi.*

20 *Donatio remuneratoria per patrem facta an imputetur in quinto.*

21 *Lege noſtrà attentâ non eſt neceſſe diſputare utrum filius poſſit deducere duas quartas.*

IBi, *La ley del fuero.* Quæ eſt lex 7. *tit.* 12. *libro* 3. *fori*, & altera lex eſt 9. *titulo* 5. *eod. lib.* 3. *fori.* Ibi, *Mas de un quinto.* Ita ut neque in conſcientia aliud licitum ſit facere ſecundum Nava, *in manuali Latino. c.* 26. *numero* 39. ſive quintum legetur aut donetur deſcendentibus ſive † extraneis, non
1 licebat amplius quam unum quintum legare aut donare, ut legis noſtræ relatione ad leges fori quas allegat colligitur clare, & quia ſi inter filios & deſcendentes id non licet, à fortiori neque inter extraneos licebit, exiſtentibus deſcẽdentibus, ſecundũ gloſ. *en ſu vida, in l.* 8. *tit.* 4. *par.* 5. licet ſi pater ditiſſimus eſſet poſſet pro anima, vel in aliam piam cauſam aliud plus ultra quintum relinquere ſecundum Suarez *in l quoniam* 1. *declaratione. l. regni, incipienti limitabis tamen pag.* 131. *num.* 1. *&* 2. quod difficulter obtinebitur ſtante noſtra l. crederem tamen verum eſſe quod ſi pater in duobus quintis ſuorum bonorum melioraret unum, vel plures ex deſcendentibus, ſi nullum alium eorum in tertio bonorum melioraret, valeret dicta melioratio in duobus illis quintis quia unum ex eis
2 numerabitur in tertio bonorum, † de quo poterat etiam unum, vel plures deſcendentes meliorare, & ita voluit Tellius *in l.* 28. *Tau. num* 1. *in fine*, & noviſſimè Ayora *de parti.* 2. *par. q.* 8. & Angulo *hic gloſ.* 1. *num.* 2. *&* 3. ubi ex iis inquit quod ſi melioraſſet pater * extraneum in tertio, valeret
6 melioratio hæc in quinto, quia debet valere meliori modo quo poteſt, ne voluntates & diſpoſitiones vivorum vel mortuorum fruſtrentur, qui omnino voluerunt meliorare, & ſic eſt intelligendum in eo in quo potuerunt melioraſſe, quia ſi non valet quod ago ut ago, valet ut melius valere poteſt, ut per Barto, & Doct. *in l.* 1. *§. ſi quis ita. ff. de verbo oblig.* à quibus decerpes veritatem hujus Brocardici & illationis ſupradictæ, & ex quo horũ duorum quintorum deducentur impenſæ funeris, optime per Ayoram *ubi ſupra q.* 9. ex quibus videtur dicendum eſſe, arrhas per ſponſum datas aut promiſſas ſponſæ eſſe computandas in quinto
4 bonorum, dantis † aut promittentis, cum ſit hæc arrharum datio donatio mera, ſecundum Anton. Gomez *in l.* 51. *Tauri, num.* 12. *in fine*, item quia Arrharum datio voluntaria eſt & voluntarium debitum, ſecundum Covarru. *cap. officii num.* 4. *de teſtamen.* & Tellius *in l.* 16. *Tauri. num.* 8. quia ejus obligatio proceſſit à libera promiſſione mariti, & ideo merito in quinto veniunt imputandæ; licet enim Arrhæ ſucceſſerint loco donationis propter nuptias, ut notatur *in c. & ſi neceſſe de donatio. inter*, & donatio propter nuptias eſſet neceſſaria & præciſa, *in authent. dos data. C. de donat ante nuptias in authent. ſed quæ nihil. C. de pactis conventis*, ea tamen neceſſitas conſuetudine
5 * abrogata eſt ſecundum Bald. *in d. auth. dos data*, Angel. *in auth. de æqualitate doris §.* 1. Pariſium *conſ.* 95. *num.* 35. *&* 36. *&* 40. *volu.* 2. de quo & diximus *in l.* 2. *tit.* 2. *ſupra iſto lib.* & probatur *ex l.* 1. *tit.* 11. *part.* 4. in quantum, inquit, donationem propter nuptias in Hiſpania jam eſſe arrharum promiſſionem, & ſic datur intelligi quod donatio propter nuptias in Hiſpania non ſervatur neque utitur, & ita tenet Ant. Gom. *in l.* 51. *Tauri num.* 11. *ad fin.* neque obſtabit quod Arrha licet ſit donatio, eſt remuneratoria, ſcilicet in præmium virginitatis, vel nobilitatis, ut dixi *in d. l.* 2. *tit.* 2. *ſupra eod.* quia etiam donatio remuneratoria niſi ſit talis propter quam donatur in judicio conveniri poſſit pro remuneratione tali, in quinto computatur, prout *in hac l.* videbimus & ſic omnino dicendum videtur Arrhas in quinto imputandas eo quod, ut dictum eſt, eſt jam voluntaria & neceſſitas eas dandi, ſi quæ antea adfuit non eſt in uſu ſecundum Tellium *in d. num.* 8. & noviſſimè poſt hæc per Angulo *hic. glo.* 1. *n.* 15. *&* 16. & Pariſi. *ubi ſup.* à item quia nullam legem regiam habemus diſponentem ex neceſſitate dandas eſſe Arrhas, ſed quod promitti poſſint, & cum legem regiam non reperiamus, fatendum eſt earum promiſſionem eſſe voluntariam, † contra Suarez, 6
relatum per Tellium *in l.* 16. *Tauri num.* 7. quem *ibi nu.* 8. reprobat, & ſic in quinto imputandæ ſunt Arrhæ, & ita tenendum eſt indiſtinctè rejecta diſtinctione Anguli *hic num.* 17. quæ nullo jure fundatur, & ſic in propoſitum ſimilium legum poſt hæc vidi ita tenere Antonium Gammam *in deciſione Luſitana* 308. *num.* 14. & ad ſciendum an cauſa ſit neceſſaria vel voluntaria initium ex quo proceſſit eſt inſpiciendum, * ut per Tira- 7
quellum *de retractu linagii l.* §. 1. *gloſ.* 14. *per totam maxime num.* 8. *&* 16. *& gloſſam in l.* 55. *tit.* 5. *partita.* 5. Abendanno *reſponſo.* 13. *num.* 6. in caſu tamen uno poſſet dici in quinto non imputari Arrharum promiſſionem quoties teſtator aliquis relinquens majoratum per teſtamentum vel inter vivos juberet, † ut illius ſucceſſor nuberet cum 8
tali & pro Arrhis tantum promiſiſſet, tunc enim cum ex cauſa neceſſaria procedat talis Arrharum promiſſio, non imputabitur in quinto bonorum iſtius ſucceſſoris. Ex quibus infero quod cum hæc Arrharum promiſſio ex voluntaria cauſa deſcendat, non compenſabitur cum legato † tali 9
uxori per promiſſorem Arrharum in teſtamento facto, cum Tellio, *in d. num.* & Pariſium *ubi ſuprà n.* 37. & ſic Arrhæ & legatum in quinto compenſabuntur, quidquid velit *hic* Angulo, *num.* 18. Notandum itidem eſt, quod licet lege hac, & ſupra proximis attentis non poſſit pater uni filiorum ultra tertium & quintum relinquere per viam meliorationis, tamen ſi per unum ex filiis ſit renuntiatum legitimæ ipſi filio renuntianti debendæ mortuo ipſo patre, & renunciatio fiat in patrem ipſum, ut poſſit eam uni & duobus aliorum filiorum cui ex illis voluerit, dare poteſt pater illi filio cui voluerit, relinquere † legitimam filii renunciantis, & in- 10
ſuper eum in tertio, & quinto meliorare decedente patre ipſo ante filium renunciantem, ut per Gutierrez in repetitione capituli, *quamvis pactum in principio num.* 11. *de pactis in* 6. ubi *num.* 15. *cum ſequentibus* examinatur an erit idem circa bona materna, & facit communis aſſerta per Matienço. *l.* 9. *gloſſ* 1. *num.* 8. *tit.* 8. *infra iſto libro*, & de diſpoſitione noſtræ legis dubitavit Suarez *in l. Quoniam in præludiis ad l. regiam num.* 7. *pagina* 127. *cum ſequentibus, & gloſ. en vida in l.* 8. *tit.* 4. *partita.* 5. Et an veſtes lugubres ex quinto bonorum defuncti deducantur, *in l. ſequente* videbimus, & lex noſtra procedit etiam quoad bona extra regnum exiſtentia, ſecundum Pelaez de *majora.* 1. *parte, q.* 58. *num.* 35.

Ibi, *En vida y en muerte.* Ex iis verbis tollitur antiqua Doctorum dubitatio & diſputatio, nunquid parens in vita faciendo modicas donatio-

11 nes* particularium rerum poſſit poſtea in morte quintam partem bonorum legare, & de ea diſponere inter extraneos, vel inter filios ultra tertium, & *ex text. noſtro* in iis verbis videtur fundata pars negativa, ut ſcilicet, non poſſit, cum expreſſe lex hæc tantum unum quintum permittit, legari in vita, & in morte, & non amplius, & ſic ex lege noſtra tenere videtur Tellius *hic num.* 4. & gloſſa. *en vida*, *in d. l.* 8. *titulo* 4. *partita.* 5. *& in l.* 8. *verbo, la una*, *titulo* 3. *partita* 6. ubi noſtram legem cum aliis ad hoc allegat, quamvis Matienço, *hic gloſ.* 3. *numero* 2. & Angulo *hic gloſ. finali num. fina*, cum Suarez, *in fine repetitio l. Quoniã, pagina.* 235 aliud velint, & *infra in proſecutione hujus gloſ.* repeto ſimilem quæſtionẽ ex qua decerpes limitationem ad hanc Telli, & Gregorii opinionem, in qua ſalvari poteſt opinio Suarez, Matienço & Angulo, cum ſequentium: ſed an ſi hæreditas Patris ſit adeò opulenta, ut parvum generetur filiis prejudicium ex eo quod pater ultra quintum pro anima vel alibi legaret, an valebit tale legatum *in principio gloſſa præcedentis* diximus. Et quibus jam in facto reſpondi, quod cum pater filios habens ex primo matrimonio duxerit ſecundum matrimonium mortua prima uxore ex alio viro filios habente, bonaque pater ipſe privignis dederit in dotem, neque filiis ſuis aliquid reliquerit, poſſunt filii ii primi matrimonii virtute noſtræ l. agere ad revocationem datorum ultra quintum, eo quod reſpectu privignorum, qui ut extranei judicantur, eis data in dotem
12 per vitricum ſuum, donata judicantur *ſecundum Beçça *de non meliorand. dot rat. ſi'iab. cap.* 9. *num.* 64. *&* 67. & concivem noſtrum Gutierrez *in tractat de Juramen. confir.* 1. *p. cap* 9 *n.* 7. & tunc etiam ſi
13 juri agendi de donatione † inofficioſa præſcribatur per quinquennium *ut ante penult. aut penult. C. de inofficio. donat.* & gloſ. *cinco* per text. *ibi in l.* 4 *tit.* 8. *partit.* 6. non præſcribetur in hoc caſu tempore iſto, quia non ex jure illo, ſed ex noſtra agitur lege, que decerpta videtur *a d. l.* 8. *ver. E ſi por ventura. tit.* 4. *partit* 5. ubi gloſ. alia dicit per nos jam relata, & in noſtro caſu petitur ut legitima debita cui
14 petitioni ſolum præſcribitur * triginta annis ſecundum Balbũ *de praſcript.* 4. *parte* 4 *partitis principalis quaſt.* 23. *fol.* 81. *in parvis num.* 2. & quia dos ultra modum conceſſa reſpectu etiam mariti di-
15 citur lucrativa † ſecundum Baeça *ubi ſupra num.* 94. & ideo ultra quintum bonorum talis vitrici privignos dotantis non valuit. Quid ſi tamen ſi pater melioravit unum ex deſcendentibus in tertio, & quinto bonorum, & poſt in eodem teſtamento aliis filiis legata particularia fecit, an legata illa deducentur ex tertio, & quinto illo,
16 † & dependet ab illa quæſtione, an prima melioratio per ſecundam revocetur, vel includatur in prima, & quomodo, de quo *ſupra in iſto tit.* diximus & tradit Angul. *hic glo.* 1. *num.* 5 *cum ſequent. pluribus*, quæ non ſunt bis repetenda, ſufficit ſemel nos dixiſſe. Quid tamen erit, ſi poſthumum pater relinqueret, & extraneo alicui legaret tertiam par-
17 tem bonorum, an valebit tale legatum, † & Suarez *in d. l. Quoniã in prioribus in* 9. *limit. l. regiæ pag.* 170. tenet quod ſic. Ego tamen teneo, quod ſi poſthumus talis naturaliter naſcatur, ita quod poſſit dici legitimus partus ſecundum diſpoſitionẽ *l.* 2. *tit.* 8. *ſupra iſto lib.* vivatque per tempus ibidem declaratum, tunc tantum valebit tale legatum quoad quintum bonorum ex l. noſtra, & ſimilibus ſi vero non ſit legitimus partus, tunc valebit in totum, quia pro non nato habetur & cum hoc pro nunc reſideo. Adeſt tamen aliud & non minus ſingulare dubium, an diſpoſitio l. noſtræ reſpectu habentum deſcendentes loquens quoad quintum procedat reſpectu carentium deſcendentibus, aſcendentes tamen habentium, ita ut ſi quis aſcendentes habeat, non vero deſcendentes poſſit
ultra tertium bonorum diſponere, * & ſic duos 18
tertios alicui relinquere & aſcendentibus, vel extraneo alicui, vel in duas donationes faciendo in vita quæ conſummant tertium aliud tertium in morte alicui legare, & dicendum eſt, idem eſſe, nam ita debetur hæreditas *ex l.* 1. *tit.* 8. *infra eod. lib.* aſcendentibus in bonis deſcendentium morientium ſine deſcendentibus, ſicut è contra debetur ipſis deſcendentibus in bonis aſcendentium, ita ut non poſſit deſcendens *ſecundũ illam l* 1. in præjudicium aſcendentium amplius quam de tertio diſponere, cum ex tertio iſto ſicut ex quinto anima adimplenda ſit, ut *in illa l.* 1. videbis, *& in l. ſequent.* & ita tenui, & teneo, & voluit. Angulo *hic n.* 17. *in fine*, licet in aliud propoſitum, ulterius quæritur, & ſingulariſſimè an jam quod pater in vita neque in morte etiam faciendo modicas donationes non poſſit ultra quam unum quintum diſtribuere, & non duos quintos habendo deſcendentes inter extraneos, & inter deſcendentes unum quintum, & unum tertium, an ſaltem poterit de fructibus bonorum ſuorum donare in vita, vel
in morte, * & an hoc cenſebitur eis prohibitum, 19
ita quod ſi donaverit fructus aliquos bonorum ſuorum alicui extraneo, debeat ſumma, & valor illorum fructuũ conpenſari in quinto, ut eo computato tantum de reſiduo poſſit diſponere, in quo gloſ. *en vida in d. l.* 8. *tit.* 4. *p.* 5. queſtionẽ hanc movens, allegat Socinum eam examinantem, & tenentem, quod neque de fructibus iis poteſt ultra quintum neq; in vita, neque in morte donare, & ſi eos donet in vita aliquibus, debeat fieri unus acervus, ut tantum de reſiduo diſponi poſſit in morte, & allegat fundamenta pro ipſa parte, ut & tenet Baeça *de non melior. dotis rat f. liab. c.* 29. *n.* 11. *&* 12. & eſt mea una & ſolida ad hoc conſideratio, ſcilicet quod ſi in teſtamento pater alicui extraneo legaret fructus aliquos, vel minutatim inter extraneoseos divideret, clariſſimũ eſt in quinto imputari, ergo & idẽ ſi in vita, ipſe tamen gloſſ. in contrarium adducit aliasbonas conſiderationes & ſubtiles, ſed tãdem in opinionem Socini videtur ſe inclinare cum duabus limitationibus, ſcilicet, quod ſit vera opinio Socini, niſi pater donet uſumfructum, quem habet in bonis filii, quia iſta donatio non revocatur per querelam inofficioſæ donationis, & ſic neq; revocabitur ex noſtri text. diſpoſitione, id quod ea computata videbatur excedi de quinto; item non procedit ſecundum illam gloſ. opinio Socini, quotieſcunque fructus proveniunt ex re alteri donata, & tradita, quia tales fructus non augent donationẽ, neque fuerunt in bonis patris, ideo nimirum ſi in quinto non imputentur, addo ego & tertiam limitationem, ſcilicet, quod ſi pater de fructibus bonorum ſuorum, vel de acquiſitis in officio ſuo ab eo in vita eleemoſynas faceret paulatim, & minutatim, non computarentur in quinto bonorum poſt in morte alicui relicto, cum pro Deo data donata non dicantur

cantur, ſed debita, & pluſquam debita, & centum pro uno Deus retribuat prout optimè concludit Navarr. *in manuali Latino. c.* 26. *n.* 36. *in* 4. *illatione fol.* 786. *in parvis*, & tenet Socin. relatus per Baeça & Grego. Lop. *ubi ſupra*, & ſic de his nunquã vidimus in practica dubitatũ, niſi eſſet unum opus piũ grande & conſiderabile, ut capella quædam vel capellania, vel memoria pro pauperibus annuatim ſolvenda, tunc enim conſideratur, ut in quinto imputetur & ſic poſſet procedere, quod inquit Baeça *de non melior. cap.* 17. *num.* 6. *&* 7. de quibus & traditur per concivem meum Guter. *in d. tract. de Juramento Confirmat.* 1. *parte cap.* 5. *n.* 28. & faciunt dicta per Tiraquell. *de privilegiis cauſa piæ, privileg.* 100. *per totum.* Sed an donatio remunera-
20 toria per patrem † facta imputabitur in hoc quinto, tradit Tellius *hic n.* 3. ubi optime inquit cum Covarr. & aliis, quod ſi merita ſunt talis conditionis, quod pro illis in judicio poſſet donans conveniri, tunc in quinto non imputabitur donatio hæc remuneratoria, in eo ſaltem, in quo merita non excedit, ſecus vero aliàs, & idem tenent alii per me allegati *in l.* 1. *iſtius tituli*, in gloſ. *por cauſa*, & latius dixi *in l.* 6. *verbo non vala, ſupra iſto eod. tit. & lib.* & latè Baeça *in d. cap.* 17. *per totum*, & noviſſimè ſequitur Angulo *hic gloſ.* 1. *n.* 13. *&* 14. exceſſus tamen parvus meritorum non vitiaretur quaſi in modum gratitudinis datus videatur ſaltem in conſcientia ſecundum Navarro. *d. c.* 26. *num.* 59. *illatione* 3. Ulterius pro complemento noſtræ legis eſt notandum, ejus virtute, & diſpoſitione non eſſe neceſſarium diſputare, utrum
21 filius poſſit deducere duas quartas † ex bonis patris ſecundum Burg. de Paz *in l.* 3. *Tauri* 1. *parte concluſ.* 7. *num.* 972. ubi idem in patre reſpectu filii tertium bonorum legante eſſe dicit.

IN LEGEM DECIMAM-TERTIAM

Finalem hujus tit. quæ erat 30. Tauri.

Funeris impenſa, & ſacrificium pro anima & legata voluntaria in teſtamento relicta ex quinto bonorum teſtatoris extrahuntur, etiam ſi aliud teſtator diſpoſuerit.

SUMMARIUM.

1 *Sumptus funeris qui ſint, &* 3. *quod in medicinis & impenſis in infirmitate verba noſtri text.* con las otras mandas, *quomodò intelliguntur.* 2. 3.
4 *Impenſum in infirmitate ex qua quis deceſſit computabitur in quinto, an verò ut debitum ex corpore extrahitur.*
5 *Requiſita ut actio funeraria competat, & quod abſque appellationis obſtaculo eſt exequendum.*
6 *Veſtes lugubres an deducantur de quinto bonorum.*
7 *Veſtes lugubres ſi nubat ſecundò mulier ſunt reddendæ hæredibus mariti mortui, declara ut ibi, ubi & quibus ſint reddendæ.*
8 *Veſtes has lugubres debet emere ipſa uxor ſi relicta eſt uſufructuaria.*
9 *Impenſa funeris an præferatur creditoribus & quibus.*
10 *Reipub. expedit non minus mortuos ſepeliri quam vivos conſervari.*
11 *Impediens mortuos ſepeliri privatur ſuo debito.*
12 *Impenſa funeris debet fieri pro qualitate perſonæ & dignitate mortui & pro modo facultatum.*
13 *Impenſa funeris prælati mortui cujus expenſis ſit facienda, & veſtes lugubres dandæ: & ibi quid de debitis contractis per prælatum pro infirmitate, vel pro neceſſaria ſuſtentatione, & ibi quid quoad alios beneficiatos.*
14 *Impenſa funeris pro uxore mortua expenſis ſuæ dotis eſt facienda, & idem quoad maritum mortuum de ſuis,* 17. *niſi ut ibi, & ibidem ampliatur ut de lucratis id non fiat.*
15 *Hoſpitator ſi pro curando hoſpite ſuo, & ſepeliendo aliquid expendit, poteſt bona hoſpitis retinere uſque dum ſibi ſatisfiat.*
16 *Maritus pauper ſi ſuccedit uxori in quartum an tenebitur ad has funeris impenſas.*
18 *Impenſa funeris ex quinto deducitur relictis deſcendentibus & ex tertio ſi aſcendentes, & ex corpore ſi nullos, n.* 11.
19 *Quintum ſi non ſufficiat pro impenſa funeris & pro ſolvendis legatis an defalcabuntur legata pia & non pia: & ibi ampliationes & ibi limito impenſa funeris non procedere.*
20 *Tertium prius conſumitur quoties quintum non ſufficit pro ſolvendis legatis & impenſa funeris, ut in tertio imputentur prius legata deſcendentibus facta & reſiduum in quinto.*
21 *Quintum irrevocabiliter donatum quoad funeris impenſam revocabile manet ut alibi diximus.*

IBi. *Gaſtos del entierro.* Hi communiter intelliguntur, qui fiunt corpore præſente in die illo, quo humatur ſi eſt de mane, vel ſi eſt de
ſero, in † factis tunc & in die ſequenti ma- 1
ne, item quod expenditur pro inſinuatione, & traditione, & publicatione teſtamenti, cætera vero quæ poſt fiunt, non dicuntur, *Gaſtos del entierro.* & ſic illa, ſine quibus funus duci non poteſt *ex l. & ſi quis* §. *funeris cauſa, & l. funeris ſumptus ff. de religioſ. & ſumpt. funer.* & *ex l. noſtra* expreſſè ſic eſſe deducitur, nam ſi aliæ expenſæ, quam hic numeratæ ſunt, in actione hac funeraria, & ſic, *En gaſtos de entierro*, numerandæ eſſent, non eſſet neceſſe quod lex noſtra diceret, *Con las otras mandas gracioſas.* & non obſtat verbum illud (*con*) Latinè, *cum*, quia non cumulat,
& conjungit omnia hæc, ut omnia † enumerari 2
dicantur, ſed tantum ut in quinto imputentur, & ſic intellectus propoſiti ad noſtrum text. per Angulo *hic in gloſ.* 1. omnia in lege noſtra funeraria volentem eſſe, & malè, non ſunt attendendi, ſed quod dictum eſt, & ita tenent Ciſuentes, & Telli. *hic n.* 3. & Rebuf. 1. *tom. conſtitut. Franciæ tit. de ſententiis proviſio. in præfat. num.* 47. & Gamma *in deciſio. Luſita.* 308. *num.* 2. Sed an id, quod eſt impenſum in curatione infirmi in infirmita-
te illa, ex qua deceſſit, † & in medicinæ, & me- 3
dici ſalarium, tunc ſolutum imputabitur in hac actione funeraria, & inter funeris impenſas, & dicendum eſt, quod ſic, ex text. *in l. in reſtituenda. C. de petitio. hæredit.* & ex aliis juribus notat Jaſ. *in l. fin.* §. *in computatione num.* 1. *C. de jure deliberan.* & Gomez *in reg. cancel. regul. de infirm. reſignant. quæ eſt* 9. *privilegio.* 5. & Anton. Gom. Ciſuent. & Tell. *hic* & Matien. *in gloſ penul. in fine.* & ante eos

 Bald.

Bald. *in d.l. in reſtituenda* & Fano *de pignorib.in* 1. *memb.*5.*part.n.* 28. *ad fin.* & Chaſſane. *in conſuetud. Burg. rub.*4. §.9. *num.* 6. 7. *&* 8. & Roland. à Vall. *conſ.*14. *num.* 29. *vol.*1, ubi *num.* 27. hoc intelligit de expenſis factis in infirmitate illa, ex qua defunctus deceſſit, non vero ſi in aliis infirmitatibus, & Rebuf. *in primo tomo conſtitut. Fran. tit. de ſententiis proviſional. in præfatio n.*66. Sed an id, quod eſt impenſum in tali infirmitate deducetur de quinto bonorum, an vero de cor-
4 pore eorum tanquam æs alienum? † & videtur quod de quinto, nam ſi æquiparatur aliis impenſis funeris, ergo idem quod de eis dicendum eſt, ſed in contrarium urget nimis, quia hoc expenditur vivo teſtatore, & ſic eſt debitum in vita contractum, ergo tanquam tale debet ut debitum judicari, debita autem ex corpore deducuntur, ergo & iſtud, & æquiparatio ad funeralia procedit quoad hoc, ut ſit privilegiata in prælatione creditorum teſtatoris, ſicut eſt alia funeris impenſa, ut inquit Jaſ. *ubi ſupra, d.num.*1. non vero quoad hoc, ut deducantur de quinto hæc in tali ultima infirmitate conſumpta, & ſic nunquam vidi ex quinto ſolvi, nec deduci impenſas harum medicinarum, ſed ex corporibus hæreditariis, & ita eſt veritas. Et poſt hæc multum ſic vidi tenuiſſe Ayora, *in tract. de part.*2. *p. q.*12. *num.*25 & *num.*26. dicit quæ dicatur impenſa funeris, & concludit idem quod nos *in principio hujus gloſ.* diximus. Et quæ requirantur,
5 ut hæc actio funeraria † competat & quæ expendi debeant in funus defuncti, & quod eſt impendendum abſque appellationis obſtaculo debet ſolvi, ne corpora remaneant inſepulta, & quod impediens exequias, & creditor corpus ſepeliri prohibens privetur debito, vide optime per Rebuf. *in d.tit. de ſententiis proviſion. in præfation. num.*59. *uſque ad* 68. Sed an veſtes lugubres
6 dandæ uxori & familiæ † defuncti in quinto computentur, vel ex corpore hæreditatis extrahantur, & in hoc, præſuppoſito quod hæ veſtes lugubres uxori debentur, quoties intra annum hæredes mariti alere tenentur uxorem, vel ubi de conſuetudine dantur, & tunc attenta perſonarum qualitate, ut late per Joan. Garſi. *in tract. de expenſ. & meliorat. c.*8. *à num.* 29. *uſque ad* 40. allegare tamen hanc conſuetudinem per viduam ſufficit, neque tenetur eam probare, ſed tantum tenetur probare, id quod de conſuetudine ſimilibus viduis datur pro luctu, ſecundum Angelum *in §. fuerat. inſti. de action. num.* 41. & Imol. & Angel *in l.ſi is qui quadringenta* §.1.*ff.ad l.Falcid.* Pala. Rub. *in rub.* §. 11. *n.* Covarr. *in* 4. *parte.*2. *c* 3. §.9. *num.* 10. *fol.* 84. *in antiquis*, & Matien. *in l.*3. *tit.*1. *gloſ.*2. *num.* 36 *ſupra iſto lib.* & Rojas *de ſucceſ. ab inteſt.c.*23.*num.*49 & voluit *Queſada in quæſtionibus ſuis numero* 25. *col. antepenul.* quantumvis Joan. Garſ. *ubi ſupra num.*39. velit dicere incumbere tali viduæ probationem conſuetudinis prædictæ ſolvendi viduæ veſtes lugubres, ſed fallitur, quia hæredi incumbit probare non adeſſe talem conſuetudinem, quo ſic præmiſſo redeundo ad noſtram quæſtionem tres principales opiniones in ea reperio, primam ſcilicet, quod veſtes hæ lugubres dandæ viduæ & hæredibus, & famulis ſint ſolvendæ (relictis deſcendentibus per teſtatorem, ſive ipſe eas jubeat in teſtamento dari, ſive non) ex quinto bonorum ejus, & ex tertio ſi aſcendentes, non vero deſcendentes relinquat, eo quod ſecundum gloſ. *ſingularem in l.ſi ex re.§. fin. ff.de ſtipulat. ſervorum* dicentem quod hæc eſt impenſa apta ad funus, & ſic inquit Angel. *ibidem ſub §. quæſitum*, quod etiam tempore digeſtorum videbatur eſſe in uſu neceſſario, quod tota familia iret induta veſte lugubri, & iſte ſumptus veſtium appellatur ſumptus funeris, ut & tenet Alex. *in addi. ad Bart. in ea, l. ſi re. verbo illud nota*, & ſic ex quinto extrahendas *ex dictis* deſumpſit Tellius *hic num* 4. *verſic. reſtat* inquiens, & bene quod licet de jure Romanorum hoc incumbebat hæredi, & ſuo ſumptu induebantur, illud erat, quia aliqua lege non habebamus aliud determinatum, neque declaratum in particulari ex qua parte bonorum eſſet funeris impenſa ſolvenda, ſed cum ex lege noſtra id determinatum habeamus, merito quod in ſupradictis ejus deciſio etiam ſervanda ſit, & hanc opinionem è noſtris tenuit primus, quem viderim, Caſtillo hic *in gloſ. gaſto. num.*11. *&* 12. & miratus ſum, quod nullus eum allegat, & noviſſime poſt hæc vidi Angulo *hic gloſ.* 1. *n.*16. idem tenentem. Secunda vero opinio eſt Tellii *hic n.*4. licet tandem relinquat cogitandum, ſcilicet, quod ex corpore hæreditatis ſunt dictæ veſtes lugubres deducendæ, & eam ſequitur Matienço *hic gloſ.*1. *num.*2. & Joan. Garſia. *d.cap.*8. *n.*22.& noviſſime poſt hæc Ayora *in tract. de part. in d.*2. *p.q.* 12. *n.* 24. ſolum ſe fundantes, quod hæc non eſt funeris impenſa ex doctrina Ulpiani *in d. §. funeris cauſa:* qui quidem §. non ſolum non eſt pro eis nec contra primam opinionem, ſed potius pro ea, & contra eos, ibi, ſine quo funus duci non poteſt, quando autem ſine veſtibus, vel inſigniis lugubribus corpus ducitur ad ſepeliendum per hæredes? certe nunquam etiam de jure digeſtorum, ut inquit Angel. *ubi ſupra* in prima opinione relatus, igitur hæ veſtes impenſa ſunt funeris, idque clarius *in l.funeris ſumptus*, probatur, *ibi*, & quidquid corporis cauſa, antequam ſepeliatur, conſumptum eſt, funeris impenſam eſſe exiſtimo, veſtes autem hæ ante humatum corpus, & ad illud ad ſepulchrum aſſociandum fiunt, igitur ſunt ſumptus funeris, & per conſequens ceſſat fundamentum Tellii, & ſequacis, & *ex dictis legibus* confunditur. Tertia fuit opinio Grego. Lopez *in l.*12. *in gl. mag. tit.*13.*p.*1.& iterum *in l.*2.*in gloſ.magna.tit.*11.*p.*6. mediam eligentis viam, ſcilicet, quod veſtes lugubres, quæ dantur hæredibus, & famulis eorum, extrahantur de toto corpore, non vero de quinto, veſtes vero, quæ dantur uxori, & famulis defuncti ſecundum conſuetudinem patriæ de quinto extrahantur, ne legitimæ filiorum fiat præjudicium, neque ullam congruam differentiæ rationem aſſignat, niſi eam ponere differentiam, quod ubi eſt conſuetudo dandi uxori, & familiæ veſtes has in quinto imputentur, & ſic cum reprobat Tel. *d. num.* 4. & Matienço *ubi ſupra.* & Joan. Garſ. ſecundam tenentes opinionem, non tamen mihi diſplicet hæc tertia opinio Gre. Lopez ſed applaudet, & aſſigno optimam rationem differentiæ in hoc caſu, ſcilicet, quod ideo veſtes lugubres hæredibus, & famulis eorum datæ ex corpore, non vero ex quinto deducantur, quia in eis non habemus conſuetudinem omnino eas eis præſtandas jubentem, & ſic

ſic non habent ad eas petendas fundatam intentionem, ſicut habet uxor, interim quod de contraria conſuetudine non probatur, ut dixi *ſupra*, & ideo nimirum, ſi cum voluntarie hæredes veſtibus his lugubribus ſe veſtiant, ipſi eas ſolvant ex corpore hæreditatis, in uxore autem & familia teſtatoris cum id habeamus de conſuetudine non eſt in voluntate hæredum eas non præbere, & ſic nimirum ſi aliud in uno quam in alio dicatur, præſertim cum uxor ipſa ſola, & deſtituta remaneat è familia teſtatoris *ibidem.* hæredes autem remanent cum bonis omnibus defuncti, & ad ſumptus funeris, & ſic dicta diſtinctio non eſt ita irridenda, ut Tellius dicit, ſed potius eſſet amplectenda, niſi haberemus fundamenta primæ opinionis ita urgentia, ut funus veſtes lugubres dicantur, & ne multum præjudicetur legitimis filiorum, & ſic magis applaudet prima opinio, quam poſt hæc vidi in facti contingentia tenuiſſe Ant. Gammam *in deciſi. Luſita.* 308. *num.* 2. ubi *num.* 5. inquit in facto ipſo eſſe judicatum, quod quia hæ veſtes non judicantur ut æs alienum de tertia parte bonorum defuncti, quare vocat bona defuncti, eo quod in ſepeliendo corpore ejus, & impienda anima conſumitur, extrahuntur, & ſic tenet noſtram primam opinionem, quam & Grego. Lopez, *ubi ſuprà* circa veſtes lugubres tradendas uxori, & familiæ teſtatoris, tenuit ita quod quoad eas nulli dubitationi ſit locus, quin ex quinto extrahantur, quoad eas vero, quæ dantur hæredibus, & familiæ eorum, dubitationi ſit locus, licet & in eis prima etiam opinio videtur amplectenda, ut & voluit Joan.Garſ.*de expen. cap.*8. *num.*22.*ad finem.* Ego tamen, ſi licet meam proferre ſententiam, teneo cum Grego Lopez, & cum relatis in prima opinione, quod veſtes lugugubres uxori dandæ ex quinto extrahantur, quia hæ de conſuetudine præſtandæ ſunt, illæ vero, quas hæredes ſibi, vel familiæ ſuæ, vel teſtatoris dederint, ex corpore, & ſic ex ſuis partibus hæredes ſolvent, ſtylus tamen Curiæ, & loci conſuetudo plurimum in hoc opitulabitur, quæ nota, quia ſingularia, neque ſic congeſta, aut declarata reperies, & noviſſime poſt hæc voluit Velazquez, *in preſenti. num.* 8. dum conſuetudinem inquit inſpiciendam eſſe circa has veſtes ex quibus infero unum novum, & ſingulare, ac verum dictum, ſcilicet, quod cum habeamus de jure, quod in caſu, in quo vidua hæc veſtes has lugubres deferens, ſi ſecundo nubat, eas heredibus reddere debet, quia ceſſante cauſa viduitatis † debet ceſſare veſtium donatio, ſecundum
7 quod tenent Covarru. *ubi ſupra n.*10. & Avenda. *cap.*10. *prætor. num.*13 *lib.* 2. & Matienzo *in d. l.* 3 *gloſ.*2 *num.*36.& Queſada *ubi ſupra col. penulti.* & Vital.de Camba *in tractat. clauſul.§.ſed an juri alimentorum.num.*8. & Joan. Garſ. *ubi ſupra num.* 40.& Didac Perez *in l.* 7. *verbo Veſtir luto*, *titulo* 1 *lib.*1 *Ordin.* & Roland à Vall.*conſi.*10.*n.*8 *lib.*1. ubi id declarat, eſſe verum, ſi ſint veſtes lugubres pretioſæ, quaſi hæ, ut inquit Pala. Rub. *in rubri* §. 11. *num.* 8. quandiu ſit vidua, videantur traditæ ut ſerviant ad honorem mariti, & ceſſante cauſa traditionis, ceſſet traditio, ſecus vero ſi eſſent veſtes viles, nam tunc non eſſent reddendæ, quaſi donatæ ad uſum quotidianum videantur, idem tenet Lara *in l. ſi quis à liberis* §. *ſiquis ex his num.*127.*ff.de liber. agnoſcend.* in caſu tamen, in quo eſſent reddendæ, non redderentur omnibus hæredibus mariti, ſed illi tantum qui melioratus fuit in quinto à quo quinto extractæ ſunt, ſed ſi nullus eſſet in eo melioratus, tunc omnibus hæredibus participantibus de illo quinto reddentur, & eſt mea ac nova conſideratio, retenta dicta opinione, quod de quinto bonorum ſint extrahendæ. Notandum tamen eſt, quod ſi uxor ipſa relicta ſit uſufructuaria, ip- 8
ſa ſibi debet emere veſtes has lugubres † ſecundum Guidon.Pap.*deciſ.Delphi* 541.*quidam teſtator*, relatum per Hippoly. Sylvam *nupt verb.diviti non nubendum,num.*36.*in medio*, & nimirum, quia ipſa ſolum quintum habere debet in tali caſu, ſi maritus deſcendentes reliquit, & tertium ſi aſcendentes tantum relinquit, & ſic concordat cum prima opinione, nam in his caſibus loquitur noſtra lex, ut *infrà* videbimus, nam ſi deſcendentes, neque aſcendentes reliquit defunctus, tunc ex corpore deducentur ſupradictæ veſtes, ſicut & alia funeralia. Sed eſt & alia quæſtio, num impenſa funeris præferatur creditoribus defuncti † & in hac quæſtione conſtituo duo 9
membra, unum, ſcilicet quoad tacitas anteriores hypothecas, & quoad eas nihil dubitandum, niſi quod præfertur etiam ſi ſit dotalis tacita hypotheca, & in hoc omnes concordant. Secundum membrum eſt, quoad expreſſas anteriores hypothecas, & in hoc pendent opiniones. Prima eſt quod expreſſis quibuſlibet anterioribus non præferatur impenſa funeris, ut tenet *gloſſ. licet ſub dubio in l. penult.ff.de religioſ. & ſump. funerum*, argumento ejus quod dicitur in dote. *in l. in aſſiduis C. qui potior.in pign.habeant*, ubi habetur, quod tacita hypotheca dotis præfertur alteri tacitæ anteriori, non vero expreſſæ, & hanc opinionem teſtatur communem Ripa *in l. quæſitum num.*8. *& in l. privilegia. num.* 48. *ff. de privileg. credit.* & hanc ſequutus eſt licet ſub dubio concivis meus Guter.*in ſua ſolemni rep. l. nemo poteſt,num.*95 *ff.de leg.* 1. Contrariam tamen opinionem, imo quod etiam expreſſis quibuslibet hypothecis præferatur impenſa funeris propter publicam utilitatem, quæ in ſepeliendis defunctis conſiſtit, ne corpora inſepulta maneant, *ut l. ſunt perſonæ*, & *l. nec corpora ff.de religioſ. & ſump. funer.* quia expedit reipublicæ non minus mortuos † ſepeliri, quam vivos conſer- 10
vari, ut inquit Bald.*in l.fin.colum.*2.*C. de negot.geſt.* hæc ergo opinio contraria per aliquos adſcribitur Bart. *in l.*1.*colu.*4.*oppoſit.*4. *ff. ſolut. matrim.* & Bart.& alios *ibidem* tenere, aſſerit Dueñas *in regul.*397 *num* 7. ubi allegat alios, eam tenentes; & hanc tenet Roland.à Vall.*conſi.*14.*num.*23.*volu.*1. & Ripa ſibi contrarius *in tractat.de peſte capit. de remediis præſervativis contra peſtem.n.* 33.& Bart. & alios tenere *in d.l.*1. teſtatur Rebuf.*in* 1.*tom.conſtitut. Franc.titul. de ſent. proviſion. in præfat. num.* 65.& tenet Joan. Gar.*de expen.cap.* 8. *num.* 23.*&* 24.& Matien.*hic gloſſ.*3.*num.* 2. & noviſſimè Angul.*hic gloſſ.*3. *num.* 21 & hanc expreſſe teſtatur communem Ant.Gom.*hic*, & hanc tenet Greg.Lopez.*in l.*30.*gl.fin.tit.*13. *part.* 5. & iterum *in l.* 12. *tit.*13.*part.*1. cui male adſcripſit concivis meus *ubi ſup.* dum inquit, Greg.*in d. l.* 12. hanc aſſerere communem, cum non aſſerat, ſed ſimpliciter eam ſequatur, & hæc opinio tanquam vera, pia,

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
ALERE FLAMMAM VERITATIS
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS ®

& communis, utilitatique publicæ favens te-
nenda eſt ex tex. cui reſponderi non poteſt, *in l.
fin.ff.de relig.& ſumpt. funer.* ibi. omne creditum
cum qui totum dicit, nihil excludat, & ex tex. *in
l. fin §.in computatione C. de jure delib. & ex dictis
ll.part 30.tit.13.part.5.& 12.tit.13.part.1.* & ſic
nunquam vidimus, neque audivimus, mulieres
viduas ante corporis ſui mariti humationem
petere dotes, neque creditores quantumvis ex-
preſſas habeant hypothecas, debita petiiſſe, imo
& ſi peterent, non audirentur, prout non audiri,
vidi & conſului, quia eſſet impedire corpora
defunctorum ſepeliri, quod eſt contra dicta ju-
ra, & contra publicam utilitatem, imo ſi quis
exequias prohibeat † excommunicando infir-
11 mum agonizantem aut alio modo privatur ſuo
debito, & aliàs punitur, *ut in Authent. item qui
C. de ſepulch. violato,* notat Rebuf. *ubi ſup. num.*
162. ubi *num.* 67. inquit quod ſi quis per vim
rapit corpus defuncti, ne ſepeliatur, punitur
pœna legis de vi publica, perditque quartam
canonicam parochus capiens corpus defuncti
ne alibi, ubi elegit, ſepeliatur ſecundum Rebuffum
*d.n.*67. & à fortiori neque eo ſepulto audien-
tur tales creditores, ut præferantur impenſæ fu-
neris, cum jam ſit factum, & conſumptum, & ſic
fallitur Matienço *hic glo.3. num.3.* dum vult aliud
excogitare novum, ſed futile, & ſine fundamen-
to, quoad hoc ut impenſa funeris omnibus præ-
feratur creditoribus de quo nunc loquimur, li-
cet quoad hoc an deducatur ex quinto impenſa
funeris, vera eſt ejus doctrina, ſcilicet, quod ſi
reliquit deſcendentes, ex quinto deducitur, & ex
tertio, ſi aſcendentes tantum reliquit, deficienti-
bus iis omnibus tunc ex corpore hæreditatis de-
ducuntur impenſæ hæ, debent tamen tales ſump-
12 tus † fieri pro qualitate perſonæ, & dignitate
ejus, qui funeratus eſt, & pro modo facultatum,
l. at ſi quis §. æquum ff. de religioſ. & ſumpt. funer.
ne exceſſivi ſint, quia forte expendens perdet ex-
ceſſum, neque ita modici, ut ridiculum ſit, quia
expendens de ſuo ſolvet, ſed moderate ſecun-
dum qualitatem perſonarum, & facultatum, &
loci conſuetudinem, ut inquiunt prædicti doctores,
& Rebuffus optime *ubi ſupra. num. 50. uſque ad 55.*
ſupradicta referens. Et pro complemento hujus
gloſſ. remiſſive quærendum eſt, an ſi prælatus,
13 vel clericus reliquit bona patrimonialia † hæ-
redibus ſuis, & bona eccleſiaſtica intuitu eccle-
ſiæ acquiſita alicui alii ſucceſſori applicanda,
debeat ſepeliri expenſis ſucceſſoris bonorum
temporalium, vel ſucceſſoris eccleſiaſticorum,
ſolet remitti ad Decium *in conſ.*157. ut ſe remit-
tit gloſ. *in l.*11. *tit.*13. *part.*1. In prælatis & epiſ-
copis ex bonis eccleſiaſticis fieri, etiam ſi patri-
monialia reliquerint, ſumptus funeris, optime
fundat Dominic. *in conſ. 1. per totum*, & Cæpol.
conſ. civili. 51. num.9. de quo & per Capitium *de-
ciſ. Neapolit.* 84. & per Abb *in cap. ut præterita, de
electio.* ubi inquiunt, quod neceſſarias impenſas
funeris ſolvet ſucceſſor in bonis eccleſiaſticis.
Et an veſtes lugubres? tradit Capitius *ubi ſupra*,
& an impenſas infirmitatis? tradit Ripa *in l.
obligatione. numero 46 ff. de pignor.* & an ad debita
contracta per prælatum pro neceſſaria ſua ſu-
ſtentatione, vide Molin. *de Hiſpanorum primog.
lib.1. cap.10. num.32.* ubi inquit, quod ad ea te-
nebitur prælatus ſucceſſor, & quoad alios bene-
ficiatos, quid erit vide Abbat. & alios relatos
per Rebuffum *in dicta præfatione ad tit. de ſent. pro-
viſio. numero 57.* ubi inquit, quod ſucceſſores eo-
rum tenentur ad impenſas funeris, non vero
ſucceſſor in beneficio, niſi prædeceſſor nihil re-
liquerit, nam tunc tenebitur, & nimirum quia
circa clericos, alioſque epiſcopos conſanguinei
ſunt legitimi eorum hæredes ab inteſtato, ideo
nimirum ſi ad eos hæc expectent, quidquid ve-
lit Joan. Garſ. *d.cap.*8. *num.*22 epiſcoporum vero
hæres eſt regulariter camera apoſtolica, & ideo
ipſa tenebitur ad dictos ſumptus funerales ex
dictis Doctoribus, ad quos te remitto, ut cum
otium habueris, latius examines, quia non eſt ma-
teria noſtra. Itidem nota, quod ſi maritus expendit
pro uxore ſua defuncta has † funeris impenſas, 14
ex dote ejus repetet, etiam ſi totam integram do-
tem reddere promiſerit, quia non tenetur eam
ſuis propriis expenſis maritus ſepelire, ſecundum
Rebuffum *ubi ſup. num.* 66. Itidem ſi hoſpitator
aliquis pro curando hoſpite ſuo, & ſepeliendo
aliquid † expendat, poteſt retinere ejus bona in 15
hoſpitio relicta, uſque dum ſibi ſolvantur ii
ſumptus ſecundum Paul. *in l. in reſtituenda C. de
petitio. hæredit.* & Jo. Garſ. *d. cap.*8. *n.*26. Neque
eſt neceſſe proteſtari per expendentem cum ex l.
noſtra de quinto hæc deducantur, ut inquit opti-
me Angul. *hic gloſſ. fin. num. 37. cum ſequentibus.* Sed
quid ſi maritus eſt pauper & ſuccedit uxori in
quarta, an tenebitur † ad has expenſas, vide per 16
Angul. *in d. gloſſ. fin. n.* 30. *cum aliquibus ſequentibus.*
Ibi, *Del quinto de la hazienda del teſtador,* & ſic
de bonis illius, qui decedit, & pro quo expenſa
funeris ſit, & legata ab eo in teſtamento relicta
gratioſe ſolvuntur, nam ſi uxor moritur, de bo-
nis ejus ſolvenda hæc ſunt, & è contra de bonis
mariti † ſi ipſe prius moritur, mortuo enim ali-
quo ex conjugibus diſſolutum eſt matrimo- 17
nium, & ſic de bonis ſuperſtitis non ſunt hæc
ſolvenda, ut advertit Chaſſane. *in conſuetud. Burg.
rub.4. §.9. verſi. fin. numero 2. & 3.* & Rebuf. *ubi
ſupra dicto numero 66.* niſi uxor eſſet indotata, &
inops, nam tunc ſecundum eundem Chaſſaneũ *ubi
ſup. fol.174.* vir tenebitur eam ſepelire & è con-
tra, ut tradit Dueñas *regul. 397. numero* 8. Ex qui-
bus infert ipſemet Chaſſan. *in dicto num.* 3. quod
de parte lucratorum uxori pertinentium non
ſolvetur impenſa hæc, & ad implementum te-
ſtamenti, eò quòd poſtquam maritus devenit
ad ultimæ voluntatis ſtabilimentum, non poteſt
amplius in media parte acquiſitorum præjudi-
care uxori ſuæ. Ulterius pro condimento hujus
legis, & totius tituli eſt notandum, quod lex
noſtra loquitur, & procedit quotieſcunque de-
cedens teſtator reliquit † deſcendentes, nam ſi
eos non reliquit, non eſt curandum de quin- 18
to, ſed de toto corpore hæreditatis deducentur
expenſæ hæ funerales, & ſolventur legata gra-
tioſa, prout advertit *hic* Anton. Gom. & concivis
noſter Joan. Gutierrez *in d. l. nemo poteſt, n.92. ff. de
leg. 1.* & faciunt dicta per Tell. *in l.36. Taur. n.14.*
ſed ſi deſcendentes habet ex quinto hæc dedu-
centur, ut inquit lex noſtra & ex tertio hæc de-
ducentur, ſi teſtator deſcendentibus carens re-
linquit aſcendentes, nam eis relictis de tertio
hoc de quo potuit diſponere ſecundum *l.6. Tauri,*
deſcriptam *in l. 1. tit. 8. infr. eod. lib.* deducendæ
ſunt expenſæ funeris, & legata gratioſa, ut opti-
me

me advertit concivis noſter *ubi ſup. numero 93.*
quod licet ante ipſum aſſerat à nemine vidiſſe
ſcriptum, ſcripſit tamen ante ipſum, & aſſeruit
Caſtillo *in l.6. Taur. in glo. el fuero in fin. & gloſſ.
magna in medio in l.2. tit.11. p.6.* & noviſſime An-
gulo *hic gloſſ.3. numero* 2. & Parladorus *lib.2. re-
rum. quot. cap.*16. Sed an ſi quintum dum teſta-
tor deſcendentes, vel tertium dum tantum aſ-
cendentes relinquit, non ſufficiat pro adimplen-
dis funeralibus, & ſolvendis legatis gratioſis, an
19 prius tunc ſolvenda ſint legata pia † quam non
pia? & an ſi tunc defalcanda omnia ſunt, defal-
cabuntur illa, quæ in ſpecie conſiſtunt, & tunc
impenſa funeris etiam defalcabitur, tradit di-
ctus noſter concivis Gutiertez *ubi ſup. num. 94.
& 97.* & in hoc concors eſt opinio quod om-
nia legata ſive pia ſive non pia defalcanda ſunt,
quia defalcatio hæc ſit propter defectum patri-
monii, quo caſu omnia defalcabuntur, ex text.
in l. ſi certarum. §. fin. ff. de teſtamento militis, &
text. *in l. ſi poſt miſſionem. ff. ad l. Falcid.* Joan. And.
*in addit. ad Specul. tit. de teſtamentis: §.1. verſi.
quid ſi legatum,* quem & alios allegat *gloſſ.1. l. 1.
tit.11. par. 6.* & Jaſ. *in l. ſi quis teſtamento. §. 1.*
per tex. *ibi ff. de leg. 1.* & Tiraquel. *de privilegiis
piæ cauſæ privile.26. limitatione.4. & privilegio.72.*
& Parladorus, *d. cap.* 18. ubi aſſignat modum
defalcandi, & hoc procedit etiam ſi legata ſint
libertatis quoties agitur de præjudicio legiti-
mæ filiorum debitæ de jure naturæ, nam tunc
& legatum libertatis defalcatur, propter de-
fectum patrimonii, ceſſante vero legitimæ hu-
jus præjudicio non defalcabuntur libertatis le-
gata, etiam ob defectum patrimonii, quia tan-
quam æs alienum deducentur, *ita gloſſ. d.l.1. tit.
11. p.6.* Secundò ampliatur dicta communis opi-
nio, ut defalcentur legata ob defectum patri-
monii, ſive conſiſtant in quantitate, ſive in ſpe-
ciè ſecundum Ang. *in l. quærebatur* per tex. *ibi. ff.
ad l. Falcid.* quem ſequitur *gloſſ. in d.l.1.* & Tiraquel-
lus *d. privilegio. 72.* & Ant. Gom. *tom. 1. cap.22.
numero* 34. & hoc credo verum licet idem An-
gelus aliud teneat, ut apparet *ex glo. d.l.* 1. in hac
tamen defalcatione (& hoc eſt ſingulare) non
erit defalcanda impenſa funeris, quia licet in
quinto computetur, non tamen defalcatur quia
jam eſt conſumpta, ut optime advertit Angulo *hic
gloſſ.2.* & ante ipſum conſului pluries, & *hic* ſcrip-
tum habebam, habes tamen notare aliud non
minus ſingulare, ſcilicet quod licet prius de bonis
defuncti eſt extrahendum quintum quam tertium,
in caſu in quo aliquem vel aliquos ex deſcen-
dentibus in illis linelioravit, hoc propter favo-
rem animæ, *ex l.214. ſtyli*, in margine noſtri tex.
allegata & communiter uſitata, tamen quoties de-
falcatio talis propter defectum patrimonii eſt
facienda de omnibus legatis, tunc legata ipſis
deſcendentibus particulariter facta, deducentur 20
prius de tertio † bonorum, & reſiduum imputa-
bitur in quinto, & defalcabitur cum aliis lega-
tis, & hoc ut in quinto ſit minus quod defalce-
tur, prout dixi in iſto titulo latius, & notandum
eſt, quia multoties vidi contrarium conſuluiſſe
ad hæc non advertentes, aliud autem quod du-
bitatur per Matienço *hic in glo.* 2. dum aſſerit
noſtrum tex. procedere quoties per viam ulti-
mæ voluntatis quintum eſt relictum, ſecus ſi per
viam donationis irrevocabilis inter vivos de
quinto hoc factæ: nam tunc impenſa funeris
non deducetur ex quinto, ut inquit aſſeruiſſe Tello
per eum relatus, & per Angulo *hic glo.3. num.6.
cum ſequentibus aliquibus*, hoc tamen verum non
eſt quoad funeris impenſam, nam quoad hanc,
revocabilis adhuc † manet dicta donatio quin- 21
ti, ut optime reprobando Tellum inquit Matienzo
d.gl.2. & nos latius in hoc titulo diximus, quibus
titulus hic ſatis remanet commentatus.

TITULUS

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

TITULUS SEPTIMUS

de los Mayorazgos.

Eſt hic titulus & utilis, ſubtilis, & practicabilis materiæ, & continuatur ad præcedentem, ex eo quod, quia in teſtamentis majoratus plerunque conſtituuntur per viam meliorationis alicujus deſcendentis, & itidem in diſpoſitionibus inter vivos, ideò ſubſequitur titulus hic poſt præcedentem, eò quòd ille in quem conſtituitur majoratus quaſi melioratus aliis videtur.

SUMMARIUM.

1 *Mayorazgo, quomodò vocetur pluribus nominibus, & num. 2. quomodo ſit in diſpoſitionibus intelligenda.*
3 *Dubia ſecundum communem uſum & intelligentiam & regionum ſtatuta declaranda ſunt & deducenda ad praxim.*
4 *In diſpoſitione per ſolam appoſitionem verbi majoratus producuntur omnes majoriæ effectus.*
5 *Majori filio indiviſibilia, impræſcriptibilia & inalienabilia bona majoratus deferuntur & potius maſculis quam fœminis.*
6 *Majoratus perpetuus eſt etiam ſi tantum dicatur. facio majoratum de bonis meis quamvis non habeat niſi unum filium & eum tantum nominat, niſi aliud conſuetum ſit.*
7 *Anniverſarium vinculo majoratus conſtitutum idem operatur ac ſi aliter majoratus conſtitueretur.*
8 *Non eſt perpetua inſtitutio niſi expreſſe dicatur vel denotetur verbis diſponentis.*
9 *Gravamen filio appoſitum non durat in filiis filiorum.*
10 *Bona quæ ad truncum debent venire non cenſentur inalienabilia.*
11 *Majoratus an ſint liciti.*
12 *Majoratus & feudi differunt in multis, & ibi quod & à fideicommiſſis.*
13 *Primogenituræ Hiſpaniæ multum differunt à primogenituris veteris teſtamenti.*
14 *Majoratus diſſinitio.*

1 IN rubrica ibi *de los Mayorazgos*, Latine † majoria, majoratus, majoricatus, quaſi majori filio pertinens, vel quia majorem, & meliorem partem vocatus percipit, & ſicut in aliis multis datur prærogativa majori filio, ut licet videre ex tex. *in l.2. tit.15. par.2.* ubi Greg. inquit allegando Præpoſitum, quod eſt vulgare Hiſpanum, in verbo *majoria*, ut noviſſime, & late per Molinam, *de primog.lib.1. cap.1.* & *in cap.2.* diſſerit quæ fuerit Hiſpanorum majoratuum origo, & tetigit Burgos de Paz *in proœmio legum Tauri,num.* 101.& Ant.Gom. *in l.40.Tau.*& Burg. de Paz junior *in quæſtionibus ſuis, quæſt.* 1. Pelaez *de Majoratu,1.par.quæſt.*1.Dictioque hæc, majoratus, ſecundum dictos & maxime Covar. *lib. 3. var. cap. 5. num.* 1. in quibuſcumque diſpoſitionibus ita intelligenda eſt ut ſecundum eam ſignificatio- 2
nem, † quæ communi uſu legibus, & provinciæ conſtitutionibus recepta ſit, ejus ſenſum interpretemur, in his enim quæ dubia ſunt is canon obſervandus eſt, ut ea extra communem uſum, leges, & regionum ſtatuta ad praxim, 3
& intelligentiam † deducamus, prout pluribus juriſconſultorum authoritatibus probari idem aſſerit Covar. *d. numero* 1. quibus equidem ſecundum eum *ibi*, fit, ut ſi quis aliqua bona proprio teſtamento, vel donatione in Titium detulerit, ita quod ea habeat & obtineat titulo & jure majoratus, hæc ipſa bona, quamvis alias conditiones inſtitutor hujus primo- 4
genii non adjecerit, naturam, proprietatem † & alios effectus habebunt, qui apud Hiſpanos in ea provincia bona progeniorum & majoratuum ex conſuetudine, moribus & conſtitutionibus habere ſolent, generaliterque, ſecundum illam legem *l.2. tit.15. part.2.* majori filio deferentur inalienabilia, indiviſibilia ac im- 5
præſcriptibilia erunt, † maſculoque potius, quam fœminæ deferenda, ut expreſſe tenuerunt in majoratibus noſtræ Hiſpaniæ Paul. Caſtrenſis, *conſ.164.lib.2.* Abbas, & Bologninus, & Covar. & Molina, & alii relati per Burgos de Paz *in quæſt.2. numero 72.* & Meneſes *in rub. numero 11. de fideicommiſſis*, qui licet alleget Anton. Gom. *in l.40. Tauri. numero 64.* ad contrarium, ſi bene inſpiciatur, non tenet contrarium, ſed potius idem, prout tenere voluit *in 1. tom. variarum cap.11. numero 15. in fin.* & Suarez *in l. quoniam in prioribus 10. ampliatione num. 10. cum ſequent. pluribus*, & itidem *ibidem in 11. limitatione numero 17. in fin. pag.190.* & Oroſcius *ſuper ff. veteri, colum.955. verſ. 36.* quos poſt hæc reperi relatos per Molinam *libro 1. primogeniorum capitu-*

lo tertio, numero quinto, ubi *cum ſequentibus numeris* infert plura in propoſitum. Neque contrarium tenet Suarez *in d. 11.limitatione.2.dubio*,quoniam *ibi* non loquitur cum ſit mentio verbi majoratus, ſed tantum cum dicitur tibi & ſucceſſoribus tuis, ex hoc enim non conſtituitur majoria, ſed per verbum majoratus conſtituta cenſetur, ſecundum quod dictum eſt, etiamſi nihil aliud adjiciatur quam verba, facio majoratum de bonis meis, vel de talibus, adeo quod erit per-
6 petuus majoratus, † etiamſi tantum unus ad eum vocetur ut reſolvunt prædicti Doct. & maxime Burgos de Paz *in d.q.2.n.67. cum pluribus ſequentibus* quidquid aliud velit gloſ.*el mas propinco d.l.2. tit.15.p.2.* & *in gloſ majoria col.2. ad fi.*niſi ſecundum Burgos. *d q.2.n.122.* & 123. conſuetudo civitatis particularis, oppidi, aut provinciæ aliter interpretaretur, nam tunc non erit majoratus perpetuus, ſed prout conſuetudo ſe haberet, quoniam licet ex generali conſuetudine loquendi horum regnorum prædicta verba intelligantur, & interpretentur ut inducant majoratum perpetuum, tamen conſuetudo alicujus loci, poteſt ſtrictius prædicta verba interpretari, quæ conſuetudo particularis loci, vel provinciæ attendenda eſt, & prævalere debet conſuetudini generali totius regni,ut latè per dictum Burgos de Paz *d.quæſt. 2.n.124. cum ſequentibus*, ex Bar. *in l.2.quæſt.36.C. quæ ſit longa conſuetudo*,& Pariſius *conſ.25. numero 42. libro 4.* & ex dictis in contingentia facti conſului, in quadam donatione per contractum inter vivos facta uni filio per patrem tertii & quinti bonorum ex cauſa dotis per viam vinculi, nihil amplius adjiciendo, quod cenſebatur perpetuum vinculum illud, ut regulariter tanquam bona majoratus, cum idem de conſuetudine judicetur in vinculo, quam in majoratu per Covar. *d.c.5.n.6.* & Oroſcium *ſuper ff.vet.colum.955 verſicul. 36.* & Pelaez *de major. in initio. p.1. n.4.* &
7 *6. & 7.* imo & in anniverſario idem extendit † Meneſes *ubi ſup. n.8.* cum ad majoratus ſimilitudinem conſtituatur & deducatur & Pelaez *ubi ſup. num.7.* etiamſi modernus Salazar *de uſu & conſuet. cap. fin.* velit eos, & Molinam reprehendere, cum ipſi loquantur de anniverſariis vel patronatu per viam vinculi facto vocando unum conſanguineum, & majorem, & in perpetuum & quod inalienabilia ſint, ſed ſi mentio verbi majoratus vel vinculi non fieret, etiamſi vocaretur filius major, & in ejus defectum alter filius ejus major nepos inſtitutoris, ita ut bona eſ-
8 ſent inalienabilia, † non erit perpetua hæc inſtitutio, ſed durabit tantum uſque ad nepotem vocatum, ſecundum tex. *in authen. de reſtitutione fideicommiſſi. §. nos igitur*, ex eo adnotante, Covar. *ubi ſup. n.4.* & Ant.Gom. communem dicens *in l.40.Tauri. num. 64.* & Rebuffus *in repetitio. l. unica. C. de ſent.quæ pro eo quod intereſt. notab.1. numero 40.* &
9 ſic gravamen † filio appoſitum, non durat in filiis filiorum ſecundum gloſ. *in d.§.nos* & Suarez *in d.l.quoniam in prioribus.2 limitatione. legis regiæ in fin.* & *in 11. limitatione dubio.2.* & ſecundum Tellium *in l.27. Tauri. numer.17* & hanc veriorem, & communiorem contra Bart. teſtatur Jaſ. *in l.Centurio. numer. 56. & 57. ff de vulga.* & ſic in bonis
10 de trunco, licet ad truncum debeant devenire, † non cenſentur ex hoc inalienabilia ſecundum
11 Caſtel. *in l.6. Tauri, verbo a tronco.* Et an † majoratus ſunt liciti ultra Soto *de juſti. & jure. lib. 4. quæſt 5. n.1. pag.286. colum.1. ad finem*, tradit Meneſ. *in rub. num. 4. cum 3. ſequentibus. C. de fideicommiſ.* & noviſſime Molina *de primogeniis lib.1. cap.1.* & Matienço *in l.1 gloſ.1.num.12. iſtius tit.* & Majoratus & feudi † differunt in multis ſecundum Covar. *lib. 2. variarum capit.15.n.14.*& Burgos de Paz *in proœmio legum Tauri.numero 72. cum pluribus ſequentibus*, ſicut differunt à fideicommiſſis ut per Molinam *ubi ſup. lib.1. cap.1.*Imo & primogenituræ Hiſpanicæ ſecundum Burgos *in d. proœmio. num. 92. & 99.* multum differunt à primogenituris † veteris teſtamenti & de diffi- 13
nitione verbi majoratus ultra Mol. *d. lib.1. cap.1. num.22.* tradit Matien. *in d. gl. 1. numero 5. & lib. 6.* ubi vult diffinire majoratus Hiſpaniæ, aliter quam majoratus alterius regni, verum enim vero quia de ſe ſatis patet diffinitio, nihil eſt in hoc immorandum, ut deveniamus ad textualia.

IN LEGEM PRIMAM,

quæ erat 41. Tauri.

Qualiter & quibus teſtibus, & probationibus aliis majoratus probari poſſit declarat lex noſtra.

SUMMARIUM.

1 *Probatio majoriæ per ſcripturam melior eſt omnibus aliis probationibus, & ibi remiſſive, igitur probationum ſpecies*
2 *Licentiam Regiam præcedere debet vel ſequi approbatio regia majoratus conſtitui ultra, contra vel præter legis diſpoſitionem & promiſſionem ut ſi contra l.27. Tauri tenorem fiat.*
3 *Licentiam in dubio præſumendum eſt præceſſiſſe ad majoratus inſtitutionem.*
4 *Actus ille præcedere cenſetur qui ad validitatem actorum neceſſarium eſt quod præcedat.*
5 *Licentiam concedi per verbum fiat, an ſufficiat.*
6 *Teſtibus quibus & quomodo probetur ſcriptura majoratus.*
7 *Scriptura neceſſario requiritur ad majoratus conſtitutionem ex licentia regia conſtitui, ſecus vero aliàs ut num.11. & num.38. & 39. declaratur & ubi quid in gratia Papæ.*
8 *Scriptura perdita quinque teſtibus eſt probanda, & ibi quod ſint periti vel boni intellectus & quod probetur per alios de peritia eorum, & cum aliis requiſitis, ut ibi, & num.9. an duo teſtes ſufficiant etiam in probatione teſtamenti perditi & ibi concordia authorum.*
10 *Duo teſtes ſufficiunt pro probando temporali contractu perdito, ſecus, ſi pro perpetuo.*
11 *Regia licentia ſcripturam requirit ſicut gratia Papæ.*
12 *Concluſio requiſitorum ad probandum majoratus ſcripturam perditam.*
13 *Notariis teſtimonia præbentibus ſe vidiſſe tales ſcripturas non probant cum teſtes non adducuntur tunc.*
14 *Conſuetudine an una familia inducere poſſit quod inter eos de hac familia jure majoratus ſuccedatur.*
15 *Regnum Hiſpaniæ cum de conſuetudine majo-*

ri deferatur , non poteſt rex filium ſuum etiam cum cauſa regno privare. Vide ibi.

16 *Propter ingratitudinem poteſt ſucceſſor vocatus majoratu privari.*

17 *Succeditur in regno jure hæreditario licet jure primogenituræ, ubi hac de cauſa tenetur ſucceſſor probare contractus prædeceſſoris.*

18 *Poſſeſſor majoratus an cum bona conſcientia poſſit bona illius retinere fundans ſe in præſcriptione.*

19 *Actus unicus an ſufficiet in probanda hac immemoriali conſuetudine.*

20 *Actus unicus per legitimum tempus habitus conſuetudinem inducit.*

21 *Declaratio doctrinæ communis aſſerentis ad conſuetudinem inducendam duos actus requiri.*

22 *Modus probandi conſuetudinem immemorialem.*

23 *Præſcriptionum immemorialis & centenariæ an an ſit aliqua differentia , & ibi an in centenaria lex noſtra locum habeat , & an ſufficiat in noſtra materia quadragenaria cum titulo invalido , & quid ſi conſtet de mala fide an immemorialis deficiet.*

24 *Conſuetudo etiam privilegiorum interpretativa eſt,decennii lapſum tunc introducit.*

25 *Majoratus an probetur per confeſſionem poſſidentis.*

26 *Bona fama teſtium probanda eſt ubi lex teſtes bonæ famæ requirit.*

27 *In probanda conſuetudine & præſcriptione in aliis quam majoratus & juriſdictionis cauſis , an ſit neceſſe probare auditum auditus.*

IBi , *Provar por la Scriptura* , quæ melior eſt omnibus aliis probationibus in probatione
1 majoratus † maxime ſi eſt antiqua , *de qua in ff. C. & Decretalibus de fide inſtrumentorum* , & duodecim probationum ſpecies refert Speculat. *rubri. de probat.§ fin.*ubi Joan. And. tradit quoſdam verſus ſic dicentes.

Aſpectus , ſculptum , teſtis, notoria ſcriptum,
Jurans , confeſſus , præſumptio fama probatur.

Et viginti probationum ſpecies retulit Rebuffus *in concord.regni Franciæ titulo de regia ad prælat. nomi.fa.§.fin.in gl.ſpecie probationis pa.158.cum ſeq. in medio* ex impreſſione quas hic ſi mei eſſet inſtituti poſſem tacito authore tranſcribere . veruntamen quia meum non eſt hoc, ſolum allegatione contentus ero , alii faciant quod voluerint.

Ibi, *La licencia del Rey*, hæc enim prius præcedere debet majoratus inſtitutionem , vel regia confirmatio debet poſt ſequi ad majoratus vali-
2 ditatem , † ſive majoratus quoad principalem diſpoſitionem licentiam requirat,ut ſi de legitima factus ſit , ſive non requirat quoad principalem diſpoſitionem, *de quo & in l.3.inf. eod. numero 5.cum ſequent. aliquibus* , ſed quoad validitatem aliquarum vocationum , & conditionum , ut ſi de tertio bonorum factus ſit non ſervata forma & ordine l.27.*Tau* vel alia, ad validitatem namque harum vocationum,vel conditionum contra illius l. 27. diſpoſitionem impoſitarum neceſſe eſt quod licentia præcedat, ex dictis per Anto.Gom. *l.42.de Toro* & Pela. *de majorat 4. p.2.q.n.2. & 10.* vel requiritur quod confirmatio ſubſequatur , eadem namque ratio eſt de toto , quoad totum , vel de parte quoad partem. *l.quæ de tota. ff. de rei vend.* not. Molin, in propoſitum noſtrum *lib. 2. primog. c.7.n.50.* contra Greg. *ibi* allegatum, ubi *n.51.*inquit quod ſi licentia & majoratus inſtitutio eodem die facta appareat in dubio præſumendum eſt licentiam † præceſſiſſe , quando enim duo 3
actus eodem die facti ſunt, ita ut non conſtet quis eorum præceſſerit, is præcedere neceſſario cenſendus eſt qui ad ipſorum actuum validitatem præcedere debuiſſet. † *l.cum in teſtamento. § hac verba,* 4
& ibi omnes. ff. de hæred. inſt. pro validitate enim actus & contractus ſemper eſt præſumendum, ut per Alciatum & alios *ibidem* per Molin. relatos *d.n.51.*ubi *n.52.cum ſequen.* tractat an ſufficiat licentiam concedi † per verbum fiat.

Ibi, *Que otorga ſe* , quæ debent continere inſtru- 5
menta ut fidem faciant,latè diximus *in l.11.tit.25. lib.4. ſup.*

Ibi , *En la forma que el derecho quiere* , puta quod per quinque teſtes ad minus probetur de tenore † ſcripturæ majoratus , & qualiter , & quo- 6
modo conſcripta ſit, aſſerendo eam rem geſtam fuiſſe tali modo , & forma , & ordine , & non eſſe ſcripturam cancellatam , neque vicioſam in partibus ſubſtantialibus,prout optimè hic advertit Caſtillo *in glo.del tenor* & ſecundum Rebuf.*in concord. regni Fran. in rubr. de mand. appoſ. §. 1. gloſſ. literas, limitatione 2. pag. 125.* & deducitur *ex l.28. titul. 16. part. 3.* & dixi quinque teſtes eſſe neceſſarios , quia cum ad majoratus conſtitutionem ex regia licentia conſtituti † 7
de neceſſitate ſcriptura requiratur ſecundum Molin. *de primogeniis lib.2. c.8. numero 7. & ſequent.* & Matien. *hic gloſſ 1. & 2.* & Burgos Junior *in d. q. 4. num. 5.* ea ſcriptura perdita , omnino quinque teſtibus ejus tenor , & regiæ licentiæ virtute † cujus fuit conſtituta probandus eſt, 8
Imo & debent eſſe periti , vel boni intellectus teſtes ii , & per alios teſtes debet probari de peritia eorum ſecundum Pelaez, *4. p. de Majorat. q 10. n.27.* & quod non dolo aut fraude fuit perdita per Burgos *ubi ſup. numero 26. cum ſequen.*ubi deſcribit alia requiſita , nam de jure eſt, quod ubi de eſſentia requiritur ſcriptura , ſi perdita eſt, poteſt optime teſtibus probari tenor ejus , ſecundum Bart. *in l.teſtium. col.1. verſi. ultimo tene, C.de teſtibus* , communiter ſecutum à Doct.*in auth.ſi quis in aliquo. C.de edendo.*Alvarus Valaſcus *de jure emphyt. p.1. q.7. numero 38.* & refert Burgos *d.q.4. num. 26.* tamen ii teſtes debent eſſe quinque & rogati *ex d. l. teſtium. C.de teſtibus , & in authen. rogati. C. eod.* per quæ ita tenet Salicetus dicens notabilem in practica *in l.2. C. de jure emphyt. col. 11.* & Jaſ. & relati per Burgos *ubi ſup. num. 29.* Jaſ. tamen per eum allegatus non tenet hoc , quia refert ſe Jaſ.*ibi* ad dict.l.2.*num. 134.* & ſic etiam ubi requiritur ſcriptura duos tantum ſufficere in probando tenorem ſcripturæ † perditæ dixit 9
Bald. *in d.l. teſtium col.2.* ubi fortius loquitur ſcilicet in teſtamento perdito,quod quidem per duos teſtes probari poteſt , probando per eos amiſſionem , & tenorem ejus , & Bald. ſequuntur plures relati per Hippolitum *in fine. 156. nemo prudens eſt* , Cifuentes *in l.39 Tauri* & Rebuffus *ubi ſup.* id eſſe regulare dicit in ſcriptura perdita , ex tex. quem notab.dicit *in cap.ſicut ubi plene.*Felinus *col. 1. cum ſequentibus de re jud* & Afflictis *deciſ.274. numero 2. & 302 num.3 & 5.* & idem tenet quod duo teſtes ſufficiant Abbas. *in c.cum olim el 1. numero 8 extra de privilegiis* qui melius quam alius quem

viderim in hoc loquitur puncto , & tenet Hippolitus *in rub. de probat. numero 334. cum ſequen.* & Mari. Soci. *in d.c.cum olim. num. 23. cum ſequen.* & hoc idem tenuit & voluit Caſtillo *in præſenti verbo , del tenor* ubi ſe retulit ad dicta in gloſ.1. in qua duos vel tres teſtes requiſivit,& tetigit Pelaez *de majorat.4. part. quæſt. 20. num. 25.* ubi à *num. 23* proſequitur iſta requiſita ad probandum majoratum perditum , & ſic res eſt dubia , an duo , vel quinque teſtes ſint neceſſarii. Ego tamen concordiam inter hæc aſſignarem , ſcilicet , quod ſi duo hi teſtes ſint de his qui teſtamenti , vel ſcripturæ majoratus confectioni fuerunt præſentes , ut teſtes inſtrumentales tunc tanquam magis peritis in tenore inſtrumenti , vel teſtamenti , crederem fidem adhibendam,probatâ amiſſione ſine fraude & dolo , & docto per eos de tenore,& quod non erat vitioſa neque cancellata in partibus ſubſtantialibus, ſi vero non ſint teſtes inſtrumentales,tunc procedat opinio de quinque teſtibus requirendis, & hanc differentiam voluit Felinus *in d.cap.ſicut.n.5.*& id voluit Bal.ſi bene inſpiciatur *in d.l.teſtam.n.3.*dum *ibi* dicit quod ſi duo teſtes ſuperſtites ſint,& ſic de inſtrumentalibus clare voluit intelligere,& ita eum allegat Hippolytus*in rub.de probat.n.334.cogita.*habemus tamē
10 notare quod ubi agitur de probando contractu temporali,†ut de mutuo,ſufficit duos teſtes dicere quod viderunt ſcribi inſtrumentum mutui,licet non deponande tenore ejus , quod ſecus ſi de probando contractu perpetuo ageretur ſecundum Aven.*c.30. pretorum. num.5. verſi. & inuſta.lib.2.*& ſic debent intelligi dicta per Gomez Arias *hic*, quem legi *ſub l.39. Tauri col.2. in fin. cum ſequentibus.* Item notabis quod licet in majoratu facto cum regia licentia ſcriptura requiratur , quia regia licen-
11 tia ſcripturam requirit ſicut gratiam † Papæ ſecundum Molin. *d cap 8. n.7.* Rebuffum , *ubi ſup. verſi. ſi fiat majoratus in teſtamento ſcriptura requiritur* , tamen extra iſtos caſus ſine ſcriptura poteſt confici majoratus ſecundum Molinam. *d. c. 8. num. 2. cum ſequentibus , & ex l. noſtra* , ſi benè inſpiciatur, ſic colligitur, ex quibus recolligen-
12 do † ſupradicta dico , quod teſtibus probari poteſt majoratus , & amiſſo ejuſdem majoratûs inſtrumento & ſcriptura , duobus teſtibus peritis , & diſcretis , eorum qui confectioni illius interfuerunt , deponentibus de tenore inſtrumenti, & de natura illius , & ſolemnitatibus in eo requiſitis , puta ſi requirebatur Regis , aut alterius licentia , aut conſenſus , de his debeant deponere, & quot teſtes interfuerint, ſecundum dictos Doct. maximè Abbat. *ubi ſup.* & Hippolyt. *in d. rub. de probatio, num. 341.* & ſic merito quod teſtes ii debeant eſſe periti , & advocatus articulos faciens , ſit etiam cautus , & advertens ad hæc omnia , item etiam & de die in quo fuit confectum, ſi faciliter de die recordari poſſint, vel ſit de ſubſtantia negotii , non vero aliàs , item quod inſtrumentum illud eſt amiſſum caſu tali & quod non dolo neque fraude , poteſt tamen hæc amiſſio per alios teſtes quam deponentes de tenore ejus probari , ex dictis per Molinam *lib. 2. cap. 6. num.34. primogeni.* & tenet expreſſè Ange. *in dict. l. teſtium* , relatus per Alexan. *l. 2. C. de bonorum, poſſeſ. ſecundum Tabul. num. 8.* item debet probari peritia , vel bonus intellectus dictorum teſtium deponentium de tenore, ut inquit optimè Pelaez. *d.num.27.* & hoc eſt in ſumma , id quod requiritur ad probandum majoratum per teſtes , ſecundum ſecundam formam probandi illum , à noſtro tex. deſignatam , & hoc eſt quod ſignificant verba hæc noſtri tex. *En la forma que el derecho requiere.* Sed ſi teſtes ii non eſſent de illis qui confectioni ſcripturæ fuerunt præſentes , tunc major numerus , quam duorum, & ſic quinque requirentur,quoniam ii non ita percipere potuerunt conſtitutionem majoratûs,ſicut præſentes, & debent eſſe diſcreti , & periti , & tales qui intelligere præſumantur id quod dicunt,inquit tamē optime Feli. *in d.c.ſicut.n.7.declarat.4* quod ſi ſcripturam majoratus conſtat fuiſſe ſubtractam,ab adverſario, tunc non eſt neceſſe quod teſtes dicant de tenore ſcripturæ & juſte, quia dolus nemini debet patrocinari. Item in actu temporali non requiritur depoſitio tenoris inſtrumenti ſecundum Aven. *ubi ſup.*quod intelligerem, in cauſis modici valoris , ſecus ſi eſſent magni valoris , nam tunc & alia adminicula requirerem , inquit tamen Turza.*in lib.communium.opin.c 58.tenor inſtrumenti,*quod ſi notarii aliqui atteſtarentur per ſubſcriptiones ſuas † & teſtimonia in publicam formam 13
redacta , qualiter ipſi viderunt tale inſtrumentum, eis (licet quantumvis periti eſſent) non eſſet credendum , eo quod non ſunt examinati ut teſtes, neque poterunt teſtimonium præbere de his quæ coram eis non fuerunt facta neque per partes conſtituta,ut per omnes maxime Jaſ.*in authen. ſi quis in aliquo documento. C. de edendo* , tamen fides & teſtimonia dictorum notariorum facient ſemiplenam probationem , ſaltim ut juramentum ſuppletorium deferatur , ex Bald. *in rub. C. de fide inſtrumentorum col. 2. verſi. Sed dubitatur* , quod tamen mihi nullo modo applaudet,cum ſit communis opinio nullam fidem facere dicta teſtimonia dictorum notariorum , ſecundum Socin. Junio. *conſil.57. num.4. lib.1.* & Afflictis *deciſ.273. in fin.* Rolan. Val. *conſil.15.numero 21. vol.1.* & communem etiam teſtatur Fertetus relatus & ſecutus per Franc.Becium *conſil.5. n.5.* contra Specul. per eos relatum , qui quidem Speculator ſecundum Afflictis *ubi ſup.* nihil in contrarium dicit,& ſic dicta opinio Bal.ſecuta per Turcar. *ubi ſup.* mihi non placet , præſertim ſi eſt ſuper re gravi , aut intereſſe pecuniario alicujus momenti, adjuvarent tamen talia teſtimonia cum aliis probationibus per dicta, ſecundum glo. *fratrum. cap.cum olim.1.extra de privilegiis* & *ibi* Abbas,*n.6.*& miror de Covar.*in prac.cap.21.n.2.in fi.* contra communem loquentem.

Ibi , *Por coſtumbre immemorial*, ex his verbis, & ex diſpoſitione hujus noſtræ legis deducitur clariſſime eſſe erroneam opinionem dicentium poſſe unam familiam, † conſuetudine introducere quod 14
inter ſe jure primogenituræ ſuccedatur, nam cum majoratus *ex l. noſtra* non poſſit probari , niſi uno de tribus modis ab ea deſcriptis , ſcilicet. per ſcripturam majoratus , vel ſi ea eſt deperdita , per teſtes de tenore ejus deponentes ut *in gloſſ. præcedenti* diximus , vel per conſuetudinem , ſive præſcriptionem , immemorialem , merito dicendum eſt eſſe erroneam ſupra dictam opinionem niſi talis conſuetudo talis familiæ ſit immemorialis , ut in effectu concludit Molin. *lib.2. c.6. numero 6.7. & 8.* quia *numero 1.* refert opiniones circa hæc exiſtentes , & tandem circa hæc

hæc concludit quod nullo modo poſſit per ali-
quam familiam introduci talis conſuetudo, etiam
ſi tertiam partem populis talis familia conſtituat,
& juriſdictionem habeat, & hanc communem
& tenendam vocat Craſſus lib ſenten. §. ſucceſſio ab
inteſtato. q. 16. niſi immemorialis probetur, &
tunc non eſt neceſſe quod familia talis conſtituat
tertiam partem vel majorem neque quod habeat
juriſdictionem, ſed ſufficit probari, immemo-
rialem eſſe ſuccedendi in illa domo jure majo-
ratus ſecundum. l. noſtram qua attenta jure opti-
mo Molineus opinionem contrarium aſſerentem
reprobat & Pelaez de majoratibus. 4 p.q.20. num.1.
etiam ſi contrariam opinionem è noſtris cum Ro-
de. Sua. teneat Oroſ. in l.omnes populi fol.56 col.2.
per totam. ff. de juſt. & jur. & Ant. Gom. tom.1. c.
11. n.25. in fin. & glo. camara. l. 6. in fin. tit.26.
p.4. & in l.9. tit.7. par 2. glo.2. ex quo ibi infert
quod cum in Hiſpania per conſuetudinem ma-
15 jori regnum deferatur, non poteſt rex † filium
ſuum etiam cum cauſa regno exhæredare, quia
non ab eo ſed ab anteceſſoribus ſuis habet, id ta-
men non affirmat d.glo.2. eſſe verum, cum adeſſet
cauſa, nam tunc dicit quod exhæredationi regni eſ-
ſet locus pro quo videtur tex. in l.1. ad ſi. tit.15. p.2.
ubi glo.2. inquit quod ex una ex tribus cauſis ibi-
dem expreſſis per eam, admittetur talis exhæredatio
per partem regem facta & facit tex. in cap. licet de
voto, tradit Tiraquel. de primogen. quæſt.35. n. 14.
imo & tunc authoritas Papæ requiritur prout in
cap. grandi de ſupplen. negligentia prælatorum probari
videtur, & tradit Covar. in c. ſi hæredes in fin. de te-
ſtamentis, pro quo communis illa aſſerta per Mene-
ſes in l. unum ex familia. §. ſi de Falcidia num. 16. ff.
de lega.2. quod in quolibet majoratu hoc eſt, ut
16 propter ingratitudinem poſſit ſucceſſor † voca-
tus eo privari, licet non affirmo obtineri poſſe
in practica, quod ſi in majoratu eſt communis
à fortiori in regno quo ſucceditur jure hæredi-
17 tario & tanquam hæres † licèt jure primogeni-
turæ ſecundum Suarez allega. 10. pag. 3. in princ. &
eſt optima. l. 9. tit.1. p.2. Avend. in legibus Hiſ-
paniæ ſic dicens. cap.4. per totum numero 1. in prin-
cip. lib.1. ubi & aliam legem regni ad hoc allegat,
& hac de cauſa tenetur ſucceſſor in regno ſervare
contractus per prædeceſſorem factos ut per Sua-
rez ubi ſup. pag.2. ad ſi. communem dicentem &
Meneſ. ubi ſup. num. 7. ad fin. & Boe. deciſ. 204.
num.42. & alibi plures, quidquid aliud velit glo.
deudas. l. 4. tit. 15. p. 2. cum ergo jure hæredi-
tario regnum deferatur, nimirum ſi ſucceſſor
privari, & exhæredari eo poſſit cum cauſa, nam
ſine ea, nullo modo ſecundum Montal. in l.1. glo.
2. col.6. in prin. verſi. item filius tit. 3. lib. 1. fori.
Cum ergo ut ad propoſitum deveniamus, requi-
ratur immemorialis conſuetudo ſive præſcrip-
tio, ceſſat jam altercatio dicta an per familiam
poſſit introduci, ut bona ſint majoratus, &
per conſequens ceſſabit illud quod quærit Joan.
Licirier de primogen. q.15. & Palacios Rub. hic
quos allegat additio Rode. Sua. d. amplia. 10.
num.10. in d.l. quoniam in prioribus. C. de inoffic.
teſtam. ſcilicet, an cum bona conſcientia poſ-
ſit poſſeſſor fundans ſe in præſcriptione, reti-
18 nere bona majoratus † nam ſi eſt immemoria-
lis, neque conſtat de vitioſo ingreſſu, neque in
poſſeſſore datur mala fides, & ſcrupulus poterit
ea retinere, quandoquidem ex l. noſtra idem per-
mittitur, quæ tamen cum ſint Theologorum ip-
ſos conſules, ſi ampliorem ſatisfactionem volue-
tis habere, & an hæc noſtri tex. conſuetudo poſ-
ſit dici conſuetudo, vel præſcriptio diſputat Mo-
li. de primogen. d.lib.2.c.6.n.9. cum ſequent. & n.56.
ubi plus præſcriptioni quam conſuetudini eſſe
applicandum dicit, & bene meo videri verum ta-
men, quia ſive ſit conſuetudo, ſive præſcriptio re-
quiritur immemorialis, nihil in hoc eſt inſiſten-
dum. Sed an in probanda hac conſuetudine im-
memoriali unicus actus ſucceſſionis ſufficiet, † 19
& dicendum eſt quod ſic, quandoquidem actus
ille habet tractum ſucceſſivum & continuatio-
nem, prout in noſtris terminis dixit Oroſ. in l. de
quibus col.179. n.46. & 47. ff. de ll. & Pala. Rub.
in repe.c.§.18. incipit ex quibus, n.57. fol.68. in mag-
nis, & Moli. ubi ſup. d.c.6. n.24. cum 3. ſequent. ubi
n.27. etiam inquit non requiri actus eſſe judicia-
les, & pro dictis facit, nam per legitimum tem-
pus unicus actus ſucceſſivus conſuetudinem † 20
inducit tex. optimus in c. cum de beneficio de præbendis
in 6. quem ad hoc ſingularem dicit Abb. in c. fi.
num.17. de conſuetud. & Felin. in c. Petrus col.2. de
homicidio Roma. conſil. 368. col.2. Ant. & Card. in
d. c. fi. ubi late Rochus. n. 28. fol. 9. in parvis ubi
hanc opinionem defendit contra Imolam, ibi col.5.
Ex quibus datur declaratio ad doctrinam Bart. com-
munem in l. de quibus. ff. de leg. aſſerentis ad con-
ſuetudinem inducendam † duos actus requiri 21
de qua ibi per Jaſ. n.51. & Imol. in d.c. fi. hanc doc-
trinam communem aſſerentem & probatur ex l.5.
tit.2. p.1. limitatur enim ex dictis ut non procedat
quotieſcunque adeſſet unicus actus habens tractum
ſucceſſivum & continuum, quia tunc unico actu
illo per lapſum legitimi temporis ad talis con-
ſuetudinis introductionem neceſſarii, inducta
cenſetur conſuetudo per tex. d.c. cum de beneficio.
quem ad hoc commendat Ravena de conſuetudine,
folio 133. colum. 4. numero 6. & Cardi conſil.62. &
Anchatran conſilio.162. Felinus in cap. in noſtro
Corollario. 40. de reſcriptis, & Alex. conſi. 70 lib.
3. & quamvis conſuetudo per decem annorum
tranſcurſum introducatur ſecundum Doct. d.l. de
quibus & l.5. tit.2 p.1. tamen in terminis noſtræ
legis immemoriale tempus requiritur prout in
ſpecie notat Aven. in dictionario. verbo. coſtombre,
col.4.

Ibi, *Probada con las calidades*, ut tamen poſſit in-
duci talis conſuetudo, & præſcriptio immemo-
rialis requiritur quod adſit aliquis contra quem
introducatur, ut optime advertit Suarez in l. quo-
niam.11. limitatione. L. regia pag. 190. col. 1. verſi.
unum perpetuo, & notat poſt eum, Moli. de pri-
moge. lib.2. cap.6. num.22. & quis modus proban-
di † immemorialem ante legem noſtram ſerva- 22
retur diſputabat Suarez ubi ſup. & Covar. in cap.
poſſeſ.2. p.§ 3. n.7. & Pelaez de majorat. 4. p.q.20. n.
19. ubi cum ſequent. legis noſtræ materiam quo-
ad hanc immemorialem proſequitur, & Moli-
na. d.cap.6. per totum, ubi n.58. ſermone Hiſpano
deſcribit modum articulandi talem immemoria-
lem in propoſitum noſtræ l. qui quidem modus, &
in aliis etiam negotiis & cauſis erit optimum ſer-
vare, licet non omnes qualitates noſtræ l. erit
neceſſe articulare, non enim erit neceſſarium in
aliis negotiis quam majoratus articulare, & pro-
bare bonam famam teſtium ex Avenda. cap. 6.
prætorum. num.7. in l.1. licet erit bonum & ſalu-
bre

bre ad evitandas opiniones, cum ex Rebuf. trac-
cta. de decimis. q.18. n.94 cum 3. ſequentibus dedu-
catur id eſſe neceſſarium, ideo articulabis, &
probabis bonam teſtium famam item & audi-
tum auditus an requiritur articulari in imme-
memoriali probanda in aliis quam majoratus cau-
ſis infra dicemus in gloſſ. y oyeron, Ulterius no-
tandum quod licet aliqui affirment nullam eſ-
ſe differentiam inter præſcriptionem immemo-
23 rialem, † & centenariam, maxime tamen in-
ter ſe differunt ſecundum Oroſcium in l. imperium.
num.15. col.542. ff. de juriſdictione omnium judicum,
ubi pro hoc tex. noſtrum allegat differentiaſque
ibidem annectit & Covar, in dict. cap. poſſeſ. §.3.
2. part. numero 5. verſi. ſupereſt modo, cum aliquibus
ſequentibus, & ſic in centenaria legem noſtram
non habere locum inquit Pelaez. d. quæſt. 20. nu-
me. & Molina. d.cap. 6. numer. 43. cum ſequenti-
bus, ubi num. 51. tractat an cum titulo invalido
ſufficiat quadraginta annorum præſcriptio ad
inducendum majoratum, & ibi cum ſequentibus
inquit quod ſic & Pelaez ubi ſupra. numer. fin.
ubi jura ad hoc allegat & decretum concilii Tri-
den. & quid ſi initium vicioſum ſit vel conſtet de
contraria hominum memoria, ita ut conſtet
omnes poſſeſſores cum mala fide poſſediſſe, an
deficiat immemorialis hujus authoritas latiſ-
ſime diſcutit Molina dict. cap. fin. num. 6. cum ſe-
quentibus, qui num.57. & tribus ſequentibus inquit
quod ſi inveniatur ſcriptura, qua ejuſdem inſti-
tutor clare majoratum non inſtituat, ſed in ea in-
veniantur aliqua verba, quæ quodammodo majo-
ratus inſtitutionem non tam præciſe inducere
videantur, diſpoſitioque ipſa dubia ſit, atque in-
interpretationem requirat, ſi ſimul cum hac ſcrip-
tura interveniat conſuetudo ſuccedendi in eiſ-
dem bonis, jure majoratus, ſaltem per decen-
nium ex hac ſola decennii conſuetudine indu-
cetur ſcripturæ ejuſdem interpretatio, ut in
bonis in ea contentis jure primogenituræ per-
petuo ſuccedendum ſit, conſuetudo namque
non ſolum legum ſed & ſcripturarum, & privile-
24 giorum † interpretativa eſt, quæ ex decennii lapſu
interpretantur, atque declarantur ex cap. cum di-
lectus de conſuet. & communem teſtatur Moli. ubi
ſup. num.58.

Ibi, *Los paſſados aver tenido y poſſeydo*, & ſic teſtis
ad probandam immemorialem noſtri tex. debet
ſpecificare perſonas, & actus ſuccedendi, neque
ſufficiet deponere ita eſſe conſuetudinem ſecun-
dum tex. hic, in his verbis, quem ad hoc allegat
Avendanus in dictionario, verbo coſtumbre. 4 conclu.
25 verſi. item aliud, & an per confeſſionem † poſ-
ſidentis bona probetur eſſe majoratum vide
Burgos de Paz conſi 9. n.1. ubi tenet quod ſic, ego
tamen & alia adminicula requirerem, cum tertio
ex hoc præjudicium fiat.

Ibi, *Los teſtigos*, ex his verbis videtur duos
tantum ſufficere teſtes, pluralis enim locutio
duorum numero contenta eſt, ſi integræ famæ
& opinionis ſint, prout text. hic, eos requi-
rit, quamvis Avend. in dictionario verbo, conſtom-
bre. 4 conclu. verſi. item aliud elegantiſſimum, ve-
lit ex tex. noſtro colligere tres teſtes eſſe neceſſa-
rios, quod verum crederem ſi non eſſent ita
bonæ opinionis & famæ, quaſi numerus trium,
& ſic pluſquam duorum ſuppleat minutionem il-
lam integræ opinionis, tu tamen ſi potueris ſem-
per in ſimilibus cauſis ad evitandos opinionum
conflictus, omnes quos potueris teſtes præſenta-
bis.

Ibi, *De buena fama*, quæ quidem in materia
noſtri tex. probanda eſt, nam licet alias quili-
bet bonus præſumatur, tamen ubi lex bonam te-
ſtis famam requirit probanda eſt † ut in terminis 26
tenet Avend. d. 4. conclu. in fin. & iterum in cap.
6. num.7. lib.1 & Molin. d.cap.6 num.29. & 36.
& Pelaez. d. quæſt. 20. num. 1. & faciunt dicta per
nos in l.6 titul.9. lib.3. ſup. n.14. cum ſequentibus.

Ibi, *Y oyeron*, in probanda immemoriali con-
ſuetudine aut præſcriptione in aliis cauſis & ne-
gotiis quam in l. noſtra deductis non eſſe neceſ-
ſarium teſtes † dicere ſe ab ancianis & majoribus 27
audiviſſe & illos ſuos majores ab aliis ſuis majo-
ribus audiviſſe aſſerit Burgos de Paz conſil. 16.
numer. 15. ubi ex Covar. cap. poſſeſ. 3. part.2. par.
numer.7. in prin. & in verſi. teſter in fi. ſic commu-
niter in praxi obſervatur & in num. 16. ipſe Bur-
gos de Paz reſpondet noſtræ legi, & alteri quæ de
juriſdictione loquitur, ut in probanda juriſdi-
ctione & majoratu ſit hoc ſpeciale, ut de auditu
auditus, dicendum ſit, quia ſic exprimitur, & re-
quiritur, ſecus vero in aliis cauſis. Tu vero
cum immemorialem articulaveris, in quacumque
cauſa etiam de iis auditu auditus articulabis, vidi
enim jam propter hoc dubitari in facto an valeret
in quadam cauſa terminorum cujuſdam diſſenſæ,
& quamvis in cap. 33. curiarum de Madrid. anni
1573. fuit petitum ut de ſecundo auditu teſtes non
interrogarentur, non fuit conceſſum.

Ibi, *Nunca vieron ni oyeron dezir lo contrario*, ver-
ba hæc non ita exacte, & ſtricte in teſtibus requi-
runtur, quod nunquam audiverint contrarium
dici, ſed ſufficit quod ad certum terminum re-
ſtringantur teſtes puta ad centum annos, ut ad-
vertit hic Molina. d.cap.6 num.61. ad fin. & n.63.
ſicut enim homo poſt centum annos mortuus præ-
ſumitur, ita etiam memoria, quæ eſt in homine,
quæ ſicut homo oritur, & moritur ſecundum Bald.
in l.1. num.9. C. de emancip. lib. ne impoſſibilis ef-
ficiatur probatio, non enim poſſemus dare bona
aliqua quæ tam antiquo tempore jure primoge-
nii, poſſeſſa fuerint, quæ non conſtet aliquo tem-
pore fuiſſe, tanquam bona libera habita, atque
poſſeſſa, & nihilominus poſſibile eſt, quod ex
poſt facto vinculata fuerint, & majoratui ſubje-
cta, de cujus rei principio nemo recordatur,
prout immemorialis præſcriptio præſupponit,
ideoque nè impoſſibilis efficiatur probatio im-
memorialis hujus, neceſſarium fuit ad dictum
tempus centum annorum hoc reſtringere, ut op-
time advertit Moli. d. n.61.

Ibi, *Publica voz y fama*, quæ qualiter probetur
fuit doctrina Bart. in l. 1. §. tormentorum. ff. de
quæſtio. de qua per Jul. Clar. in practica crimi. §. fin.
quæſt. numer. etiam ſufficere dicere teſtes ſe pu-
blice audiviſſe, vide Moli. d. cap.6. num.36. cum
ſequentibus.

Ibi, *Comun opinion*, qualiter teſtes debeant de-
ponere ad probandam communem opinionem
vide Bald. in l. teſtium num. fi. C. de teſtibus & quæ
dicatur communis opin. vide per Tiraquellum in
l. connubi. gloſſ.8. num.160. cum ſequentibus, & hoc
pro textualium declaratione ſufficiat, cætera per
Docto. hic & per Moli. d.cap.6. & Pelaez d. quæſt.
10. videri poſſunt.

IN LEGEM SECUNDAM

Quæ erat 42. Tauri.

Licentia Regis ad majoratum condendum non expirat morte Regis eam concedentis, quamvis impetrans eâ uſus non fuerit.

SUMMARIUM.

1 *Licentia quid ſit. & ibi quod licentiâ ſemel conceſſa perpetuo durat niſi aliud exprimatur vel colligatur ex eo.*
2 *Mortuo conceſſore licentia & gratia an expiret, & 3. & ſequentibus.*
3 *Papa concedens gratiam ſi moriatur an eo mortuo expediri poteſt, ubi idem in gratia Principis.*
4 *Gratia dicitur perfecta per verbum fiat.*
5 *Gratia teſtandi epiſcopo conceſſa an expiret morte concedentis.*
6 *Gratia papæ licet duret eo mortuo, non tamen prerogativa.*
7 *Per inſertionem privilegii confirmati in confirmante præſumitur cauſæ cognitio.*
8 *Gratia quando dicatur facta in forma communi & quando non.*
9 *Licentia ad faciendum majoratum ſine cauſa revocari non poteſt per concedentem poſtquam conceſſa eſt.*
10 *Literæ ad lites per mortem concedentis extinguuntur licet ad beneficia non.*
11 *Literæ ad beneficia pro clericis pauperibus, quæ juſtitiæ appellantur, obtento beneficio extinguuntur, ſecus in expectativis ut ibi.*
12 *In lingua Principis ſtat gratia & in ſcriptura teſtimonium & in executione commoditas.*
13 *Gratia, licentia, & beneficium & privilegium idem videntur, differunt tamen in multis beneficium & privilegium ut ibi remiſſivè.*

1 IBi, *Las licencias*, quid ſit licentia † tradit op-
time Cardin. *in Clementina fin. de electione
col. 3. in medio*, dicens quod eſt gratia con-
ceſſa alicui, per quam ſibi licet quod prius non
licebat, & dicitur a liceo, es, & allegat pro
hoc tex. *in §.1. in fin. 14. queſt.* 1. ibi *omnia mi-
hi licent.* ex quo ipſe ibidem in propoſito no-
ſtri tex. inquit, quod ex quo ſemel eſt conceſ-
ſa licentia, perpetuo durat, niſi ad certum
uſum, vel ad certum tempus conceſſa ſit *ut in c.
unico extra de commodato, & in c. ſi cui, de preben. in*
6. & ſic ſecundum eum, mortuo eo qui conceſ-
2 ſit licentiam, † non expirat licentia: gratia enim,
& ſic licentia facta & conceſſa per Papam, non
expirat morte papæ eam concedentis, licet ſit gra-
tia facienda ex tex. juncta gl. *in d. c. ſi cui, & in c. ſi
ſuper gratia de offi. delega. in 6.* de quo per *antiquam
glo. in reg. cancellaria.* 10. & per Jo. Milis *repertorio
verbo gratia facta Romæ conſil.* 349. & *deciſio. Rota
nova.* 12. *de offi. deleg.* & Dida, Perez alios allegans
*in l. 2. tit. 2. lib. 2. ordi. colum. 33. in gloſſ. ſean
firmes*, quod adeo verum eſt, quod ſi antequam,
gratia expediatur moriatur papa eam conce-
3 dens, poteſt tamen expediri † per ſucceſſorem
Pontificem in forma congruit, ſecundum Boe-
rium *deciſio.* 346. & Rebuffum, *in praxi beneficiali,
tit. de gratia rationi congruit pag. 360. num. 2. &*
3. ubi *num.* 4. hoc idem in gratia per principem
ſingularem conceſſa licet non expedita aſſerit,
& Molina. *de primog. lib. 2 cap. 7. num.* 63. & idem
Rebuffus, *in concord. tit. de mandat. apoſto. § 1. gloſſ.
literas in princ. pag.* 124. gratia enim, ut optimè
inquit Socinus *conſil.* 84 *volum.* 3. relatus *per gloſſ.
de ſervitio. l. 51. titul.* 18. *part.* 3. realis debet eſ-
ſe non perſonalis, & ſic ſi Rex dedit privilegium
conſtituendi majoratum, vel legitimandi ſpu-
rios in regno, mortuo rege privilegium conceden-
te, non videtur expirare privilegium, ſecundum
Cinum, *in l. privilegia de ſacroſanctis eccleſiis*, &
Bald. *conſi.* 96. *vol.* 3. & alia in propoſito reperies
adducta per *Rotam antiquam. pen. & fin. de reſcrip.*
& Abb. *in cap. fin. num. 9. de offic. delega. & in
cap. à nobis el. 1. num. fin. de ſen. excommu.* quod
tamen ipſe Abbas, *in d. n.* 9. intelligit quoties gra-
tia & licentia habet ſuum eſſe finitum & liberum,
ita quod ex ſola conceſſione recipit ſuam eſſen-
tiam, nec dependet ex futuro eventu, ſecus ve-
ro ſi dependeret ex eventu futuro, quia non in-
jecit adhuc vinculum firmiter, tunc enim per
concedentis mortem extinguitur re integrâ exi-
ſtente & ſic inquit poſſe intelligi glo. *d. cap. à no-
bis* quæ contradictis videbatur, de cujus gloſſ.
doctrina, Addition. Abb *d. num.* 9. allegat Doct. de
ea tractantes, & doctrinam illius gloſ. communem
teſtatur Covar. *in cap. cum in offic. num* 8. *de teſta-
mentis*, Abbatis declarationes ſequuntur plures re-
lati, per Math. de Afflictis *deciſione* 128. *n.* 3. ubi
hanc communem teſtatur, quam & communem
teſtatur Caſtillo *in præſ. col. 1. in princ.* & late exa-
minat Gigas *de penſio. queſt.* 91. & Fel. *optime in c.
quoniam. n. 2. de reſcript. fol.* 99. & Molin. *de primog.
lib. 2. cap. 7. num. 60. cum ſequen.* gratia tamen di-
citur perfecta per verbum fiat, † ſecundum addi- 4
tionem Matthæi de Afflictis, *decif.* 253. ubi ipſe.
n. 4. ibi tenet, & Gigas, *ubi ſup. queſt.* 34. *num.* 3. &
ſic inquit Navar relatus per Covar. *ubi ſup.* & me-
lius per Hieronymum Paulum *in praxi can. apo-
ſtolica, in titul. declarat. ſuper proponente, ſeu voven-
te ingredi verſi. præſtantiſſime doctor pag.* 101. *in par-
vis*, quod nullæ gratiæ conceſſæ per Papam, etiam
re integrâ, antequam eis uſum ſit, ſpirat per mor-
tem concedentis, eo quod jam eſt facta gratia,
non fienda, & jus ex conceſſione quæſitum, &
hoc ſive gratiæ ſint puræ, ſive in diem, ſive ſub
conditione, & quod hic eſt ſtylus curiæ Roma-
næ, etſi alii non ſatis practici aliud velint, & ſic
etſi gratia teſtandi Epiſcopo alicui conceſſa, non
expirat moriente concedente † etiam antequam 5
epiſcopus ea utatur, & ibi optime loquitur ipſe
Hieronymus Paulus, & tenent idem plures rela-
ti per Didac Perez. *in l. 6. titul. 12. lib. 3. ordi. col.*
1213. *quæ.* 36. ubi ampliat *in fine illius col. cum princ.
ſequentis*, etiam ſi ſimplici verbo conceſſa ſint, &
nondum bullata, eſt tamen notandum quod li-
cet duret gratia non tamen prærogativa † ſecun- 6
dum gloſſatorem antiquum *in regul. cancellaria a-
poſ.* Innoc. 8. *reg.* 10. *pag.* 3. *in fin. cum ſequen. in par-
vis*, quia prærogativa ſecundum eum à gratia ſe-
parabilis eſt, ulterius & ſecundo ſupradicta in-
telligebat Matthæus Afflictis, *d. decif.* 128. *numer.*
5. eſſe vera quoties licentia & gratia concedeba-
tur ex cauſa neceſſaria. Tunc enim durat poſt
mortem concedentis, ſecus vero ſi ex cauſa vo-
luntaria, tunc enim re integrâ morte conceden-
tis

tis expirat. Item & alii intelligebant & tertio ſu-
pradicta, ut ſi cum cauſæ cognitione gratia fieret
non revocaretur per mortem concedentis, ſecus
vero aliàs ut per Abbat. *ubi ſup.* & ſic ſi in con-
7 firmatione inſereretur privilegium † confirma-
tum ex certa ſcientia, præſumitur cauſæ cogni-
tio quia non cenſetur facta in forma communi,
ſecus vero ſi in forma communi confirmaretur,
quia tunc nihil efficeretur ſecundum Suarez *al-
legatione* 14. *in principio*, ubi declarat quando di-
8 catur in forma communi, & quando non † &
Molina. *de primogeniis Hiſpaniæ lib. 2. cap. 7. num.*
9. de quibus remiſſive tamen tractavit Sebaſtia-
nus Medicis *in tract. mors omnia ſolvit. 2. p. conclu.*
49. *gratia ſolvitur*, Pelaez *de majorat* 4. *p. q.* 10. *per
totam*, ubi de executoribus litterarum tractat ex
quibus deducitur ratio dub. ad noſtram l. ſcilicet
quod cum licentia ad majoratum faciendum ef-
fectum habere videatur à futuro eventu, & ſic
ex conſtitutione majoratus, & ex cauſa volunta-
ria, & abſque cauſæ cognitione conceſſa videa-
tur, videbatur ideo dicendum morte conceden-
tis expirare re integra exiſtente, veruntamen quia
gratia ex parte concedentis facta eſt & quaſi com-
muniter fit, & datur cum cauſæ cognitione in-
formando ſe concedens, quod patrimonium,
quotque filios eam impetrans habeat, & cujus
qualitatis & conditionis ſit, juſte diſpoſuit lex
noſtra talem licentiam ad faciendum majoratum
morte concedentis non expirare, & hæc fuit de-
cidendi ratio noſtri text. ultra omnes per me con-
ſiderata, imo & ſine cauſa poſtquam conceſſa eſt
talis licentia revocari non poterit per con[illegible]den-
9 tem † ex dictis per Abba. *d. cap fin. num. 9. de offic.
deleg.* & Rebuf. relatum per concivem noſtrum
Gutierrez *in conſil* 9. *num.* 6. & voluit Afflictis *ubi
ſupra num.* 11. intelligere quoties licentia & privi-
legium fuit cum cauſa conceſſum, ſecus ſi ſine
cauſa, quia tunc & ſine cauſa poterit revocari
per ſucceſſorem, prout *in deciſione* 101. Matthæi
de Afflictis fuit revocatum quoddam privilegium
de quo nos *alibi* latius diximus, & ſic intelliges
dicta per Ant. Gom. hîc relatum per Matienzo,
hic gloſſa 3. & ultra dicta notandum eſt, quod lit-
10 teræ ad lites per mortem concedentis † extin-
guuntur, licet ad beneficia non, & ratio eſt, quia
ea quæ difficilius conceduntur, difficilius ve-
niunt diſſolvenda & ad obtinendum litteras ad
beneficia major eſt difficultas, quam ad lites; pro
quo facit tex. *in cap. ſi pauper clericus de prebend.
in* 6. ubi litteræ ad beneficia in forma communi
obtentæ pro clericis pauperibus quæ juſtitiæ ap-
11 pellantur, tolluntur, & extinguuntur † quocunque
beneficio habito, quia faciliter conceduntur, non
vero in expectativis quæ difficulter concedi ſo-
lent pro aliis clericis: debet tamen dicta licentia
de qua in noſtro text. eſſe perfecta litteris expeditis
ante mortem concedentis, ſecundum Molin. *de
primogen. libr. 2. capit. 7. numero ſexageſimoſecundo*,
nam licet licentia non requiritur quod in ſcri-
ptis detur, ſecundum Bald. *in l. fin. C. de erogatione
mil. ann. lib.* 12. ad ejus eſſentiam, & validitatem
ut per Pelaez *de majora. 1. par. queſt.* 62. *numero* 1.
Molina *de primoge. lib. 2. cap* 8. *num.* 3. & 8. tamen
ad probationem iterarum expeditio requiritur
12 † ſic & gratia Papæ quod ſolo verbo perficitur
neque ſcriptura requiritur tradit Felinus *in repet.
verbo gratia* & Rebuf. *pagin.* 125. & Gomez & ali[i]
relati per concivem noſtrum Gutierrez *d. conſi.*
9. *numero* 6. nam in lingua principis † ſtat gratia, 13
& in ſcriptura teſtimonium, in executione com-
moditas, ſecundum Rebuf. *ibi*, & ſic per teſtes poſ-
ſet probari talis licentia, ut *in l. præcedenti* diximus
ubi Ant. Gom. *numero 2. & 3. notat* & notandum
eſt quod gratia, licentia, beneficium, & privile-
gium † idem videntur ſecundum Caſtillo *in l.* 42. 14
Tauri num. 1. ego tamen dico differre in multis
beneficium & privilegium, ut ex Doct. *in l. benefi-
cium. ff. de conſti. princi. & alibi.*

Ibi, *No aya uſado.* Hic inducitur in licentia ad
conſtituendum majoratum alia diſpoſitio, & de-
terminatio, ſcilicet beneficium principis ſi con-
ceditur per modum actionis durat per tantum
tempus quantum ipſa actio, & ſi conceditur per
modum facultatis durat per decennium, ſi tali
beneficio non utatur per dictum tempus, ille cui
conceditur; ſecundum Oroſcium *l. fin. C. de conſt.
principium. n.* 14. & 25 niſi forte ſecundum eum
ibi non quia noluit, ſed quia non potuit, uſus non
eſt eo, quia tunc neque per mille annos perdetur,
tamen licentia hæc ad majoratum conſtituendum
ſive illa potuerit uti ille cui conceditur, ſive non,
ſemper durat uſque ad mortem illius cui conceſ-
ſa fuit, ea non utentis, ſine diſtinctione temporis,
& ſic poſt hæc vidimus Molin. *d. c. 7. numero fin.*
ſic tenentem, fateor Chriſtianè me ante hoc ſcri-
ptum non vidiſſe, licet poſt mortem illius con-
ceſſa, & ea non uſus fuit, expirabit ſecundum Ca-
ſtillo *hic numero* 2. quia perſonalis licentia eſt, non
vero realis, & ſic licentia ad extrahendum bona
aliqua à majoratu, vel ad alienandum, ea perſo-
na cui conceſſa fuit mortua, abſque eo quod ea
utatur ſucceſſor talis majoratus non poterit ea
uti, ut per Pelaez. *de majora. 2. p. q. 11. per totam*, &
Dida. Perez. *l. 2. tit. 2. lib. 2. ordi. col.* 337 niſi ſecun-
dum eundem Pelaez *ubi ſupra. d. n. 4. in fin. cum ſe-
quentibus*, talis licentia, & conceſſio reſpiciat di-
gnitatem, locum aut majoratum, puta ſi conce-
datur poſſeſſori talis majoratus vel dignitatis,
aut loci, vel tali collegio, nam tunc ad ſucceſſo-
res tranſit, quia realis eſt, non vero perſonalis, ſe-
cus vero ſi in perſonam tertii vel Seii conceda-
tur, nam tunc perſonalis eſt, ut optime per Petrum
in c. privilegium n. 4. & 5. de reg. jur. lib. 6. & Seba.
Medicis *in tract. mors omnia ſolvit. 1. par. n.* 109.
cum ſequentibus, & an per nativitatem filiorum
revocetur licentia ad conſtituendum majoratum,
vide Pelaez *ubi ſupra 1. p. q. 21. n. 1. & ſequentibus.*

Ibi, *Y no expiren.* Ex ſic & officia conceſſa per
regem non expirant per ejus mortem ut dixi *in
l. 1. tit. 5. lib. 2. ſupra*, & per Pelaez *de major. 4. p. q.*
10. *numero* 7.

IN LEGEM TERTIAM.

Quæ erat 43. Tauri.

Licentia ad majoratum conſtituendum debet præcedere ipſius majoratus conſtitutionem, alias virtute ejus non confirmatur majoratus antea factus, niſi id in licentia expreſſe dicatur.

SUMMARIUM.

1 *Licentia appellatione venit expreſſa, non tacita, niſi ut ibi.*

2 *Licentia*

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
ALERE FLAMMAM VERITATIS
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

9 ditur † expreſſe præcipiatur, ut ſemel majoratu
inſtituto amplius revocari non poſſit, ſi hujus
facultatis virtute conſtituatur non poteſt am-
plius revocari etiam lege noſtra ſtante; ſecundum
Molinam *de primogeniis lib.4. cap. 2. numero* 54.
à fortiori ſi eo facto approbetur per principem,
& irrevocabilis pronuntietur per eum, ſed an ut
revocari non poſſit requiratur acceptatio primi
10 vocati, † vide per eundem Molinam, *ibidem nu-
mero* 58. *cum ſequentibus, & per totum illud cap.*de
revocatione majoratus tractat.

Ibi. *No lo pueda revocar.* Niſi ſecundum quod
in ſequentibus verbis diſponitur ſibi ipſi con-
ſtituens reſervaverit poteſtatem revocandi il-
lud, quia tunc in quolibet etiam dictorum ca-
ſuum poterit illum revocare, & idem dicerem
11 ſi per viam donationis omnium bonorum † fie-
ret majoratus ſine licentia regis quia revocari
poſſet *ex l.8. tit.10. infra iſto libro*, niſi eſſet tradi-
ta poſſeſſio & juratum, & per viam donatio-
nis irrevocabilis inter vivos fieret, & relicta
ſufficiente quantitate pro implemento teſtamen-
ti & animæ, & hoc ſi conſtituens non habet deſ-
cendentes, nam tunc abſque regia licentia non
poſſet donando majoriam omnium bonorum
conſtituere, ex dictis per gloſ. mag. *columna ante-
penul. verſ. adverte etiam in l. 32. tit. 9. partita.6.*
ubi loquitur in fortiori caſu, ſcilicet, cum ad-
fuit regia confirmatio, & quod reſervatione re-
vocandi facta etiam in quolibet trium præce-
dentium caſuum revocatio locum habeat, te-
net *ex verſic. ſequente, ſalvo ſi*, Caſtillo *hic in gloſſ.
ſalvo ſi*, & iterùm *in l. 17. Tauri in gloſſ. ſalvo ſi
reſervo*, aliter enim exceptio non eſſet de regula,
& voluit *gloſſa. 1. in fin. l. 10. tit. 16. part. 4.* &
duram legem hanc, cum per viam contractus
majoratus fit inquit eſſe Sarmiento *lib.6. ſelecta-
rum.c.14.*

IN LEGEM QUINTAM,

Quæ erat 45. Tauri.

*In ſucceſſione majoratus aſcendentibus vel tranſ-
verſalibus filius præferatur patruo quamvis pater
hujus filii nunquam in majoratu ſucceſſerit niſi aliud
per conſtituentem majoratum diſpoſitum fuerit.*

SUMMARIUM.

1 *Nepos an præferatur patruo in ſucceſſione majo-
ratus, ubi ampliatur.*
2 *Repræſentationis materia remiſſive.*
3 *Repræſentatio in linea collateralium uſque ad
filios fratrum & non ultra extenditur niſi
in majoratu.*
4 *Vocabula quia deficiunt ſub verbo, deſcendentes,
omnes in infinitum comprehenduntur, adeo ut
& filia & ſic neptis comprehendatur.*
*Formam & conditionem inducit voluntas teſta-
toris & ſic omnino ſervanda eſt.*
5 *Mens tacita teſtatoris ita attendenda eſt, ſi ex
verbis ſuæ diſpoſitionis id colligi poſſit non
alias.*
6 *Fœmina major ætate præfertur minori maſculo
in eod. gradu, quod eſt dubitabile ut ibi.*

IBi. *Eſtos tales deſcendientes.* Proceſſit legis
hujus diſpoſitio à l.2. *tit.15. p.2.* quem regia
dignitate nepotem patruo † præferendum eſſe 1
ſtatuit, ex iiſque legibus in noſtro regno deci-
ſa eſt jam quæſtio illa quam gladio in certami-
ne aliquando deciſam fuiſſe fertur inter patruum,
& nepotem, nepotemque viciſſe, nam quam
plures graviſſimi autores tenuerunt non præfe-
rendum nepotem patruo, eam communem eſſe
aſſerentes latiſſime omnium refert Tiraquel. *de
primogeniis. q.40.* ſed contrariam, imo quod ne-
pos præferatur tenuerunt alii multi communem
etiam dicentes relati per Tiraq. *ibi n.11.* ubi *n.12.*
inquit hanc ſecundam conſuetudine fere totius
orbis receptam eſſe, prout eum & alios refe-
rens aſſerit Covar. *l.3 Variarum. c.5.n.8.* & in Se-
natu Toloſano ſic deciſum fuit *in deciſ.* 433. &
Acoſta *de patruo & nepo.*plura dicit & Gama *deciſi.
Luſita.*307.vides tamen jam *ex l.noſtra* id deciſum,
& ex dicta æquiparatione majoratus regii, ſic de-
ciſum inquit Molina *de primogeniis lib. 1. cap.3.
num.* 10. quod adeò verum teſtatur, Pelaez *de
majorat. 2. p. q. 6. numero* 19. *&* 20. ut etiam
neptis patruo præferatur, contra Peraltam, &
ibi. numero 31. *&* 32. tractat an lex noſtra pro-
cedat quando illi, qui concurrunt ad majora-
tum, ſunt mere collaterales, ut per Matienço
hic gloſ.4. in fin. & numero 33. ampliat diſpoſitio-
nem noſtræ legis etiam cum majoratus per
viam contractus eſt conſtitutus, idem etiam di-
cendum eſt ſi per viam vinculi particularis fiat,
& in jure patronatus ſecundum Dida Perez
lib.1. ord. col. 242. in prin. verſi. dubitabilis eſt,
& Pelaez *ubi ſupra num.35. & in anniverſario* ſe-
cundum Meneſes *in rub C. de fideicommiſ. num.8.*
dum tamen per viam vinculi conſtituantur, ſe-
cundum quod *ſupra in hoc titulo* dictum eſt, & tenet
Pelaez *ubi ſupra. n.28.* & Matienço, *hic gloſ.1. n.
7. & 8.* quidquid voluerit quidam modernus
Salazar *de conſuetudine. c. fin.* qui non percipiens
mentem dictorum doctorum voluit eos repro-
bare, & ſe in ſua opinione ſingularem facere:
ſic etiam in retractu nepos patruo præfertur *ex
l.8. tit.11. infra iſto lib.* & tenet Pelaez, *ubi ſu-
pra. numero* 8. & pro hujus noſtræ legis declara-
tione, vide omnino Peraltam, eam limitan-
tem & ampliantem, *in rub. numero 122. cum ſe-
quentibus ff. de hæred. inſt.* ubi aſſerit etiam in
vinculis locum habere & quod ita vidit pro-
nuntiatum: & de lege etiam noſtra videndus eſt
Covar. *in pract. c. 38.* ubi eam legit & declarat
optime & per partes dividit ubi *à num.6. uſque
ad* 10. legit ejus primam partem & *per totum il-
lum num.* 10. legit ſecundam, & *à num.* 11. *uſ-
que ad finem*, legit tertiam partem, & optime
legem noſtram declarat & ipſos vidiſſe ſat erit
pro ejus declaratione, & *ibi* late tractat de repræ-
ſentatione, de qua materia † repræſentationis, 2
late etiam videri poſſunt, per Bene. *in cap. Ray-
nun. verb. & uxorem el.5. num.56 de teſtamentis*,
& Mencha. *de ſucceſ. creat. §.27. num. 17.* & An-
ton.Gom.*l.8. Tau.n.19.& tom 1.c.1.n.15. & glo.el
mas verſi.& quid ſi aliquis l.2.tit 15.p.2.& in l.3.
verſi. ningun. tit.13. p.6.* & not. quod & ſi regulà
ſit, quod in gradu collateralium ſolum habeat lo-
cum repræſentatio in filiis fratrum & non † in ul- 3
terioribus ſecundùm *glo. ningun. in d.l.3. tit.13 p.
6.*& Ant.Gom. *dicto. tom.1. c.1. col. fin.* & Tellius
*in l.8.Tauri.n 5.*hoc tamen verum eſt niſi tractetur
de majoratus ſucceſſione, nam tunc in infinitum eſt
locus

locus repræſentationi etiam in linea collate-
ralium, ex tex. noſtro *hic*, & tenet Coſta, &
Molina relati & ſecuti per Matienço *hic gloſ.
4. num. fin.* & Covarr. *in d.cap. 28. n.10.* contra
Ant. Gom. *ibi* relatum, & contra glo. *el mas
col. 2. in fine in l.2. tit. 15. p.2.* id non intel-
ligendum dicentes quando tam reſpectu inſti-
tuentis quam ultimi poſſeſſoris ſunt collaterales,
& hanc etiam opinionem cum Ant. Go.veram di-
cit Pelaez *de major. d.2. p.q.6. n.31.* & eam ſequi-
tur, ſed generalitate legis noſtræ attenta prima
videtur tenenda contra Ant. Gom. & ſequaces.

Ibi. *El hijo y ſus deſcendientes.* Et ſic in infini-
tum comprehenduntur, qui enim totum dicit
nihil excludit, & indefinita æquipollet univerſa-
li, & quia vocabula deficiunt ſub illo tantum no-
4 mine deſcendentes † omnes in infinitum com-
prehenduntur ſecundum Ant. Gom.*d.c.1. col.pen.*
& Pelaez *d.q.6. n.32.*item & quia eadem eſt ratio
repræſentationis in hoc caſu in tranſverſalibus ſi-
cut in recta linea deſcendentium & ſic idem jus,
prout in majoratu & vinculo tenet Covar. *in d.c.
38. n.10.verſ ſed & ubi primus*, item etiam cum
per verbum deſcendentes lex noſtra loquatur idem
erit in filia, & ſic in nepte ut patruo præferatur,
ſicut in nepote, nam deſcendentium appellatio-
ne etiam fœminæ continentur, & ita contra Pe-
ralta antequam viderem Pelaez *de majorat. 2. p.
q.6. numero 19. & 20.* tenui, & gaviſus ſum
dum vidi Pelaez contra Peral. *ex l. noſtra* dicen-
tem eſſe veritatem & veriſſimam conſuetudinem.

Ibi. *Aunque ſus padres no ayan ſucedido*, imo,
& quod plus eſt quod & ſi nunquam aliquis ſuc-
ceſſerit in majoratu illo puta quia ejus inſtitu-
tor vivus eſſet cum caſus legis noſtræ accideret,
idem erit judicandum, eo quod lex noſtra indi-
ſtincte loquitur & ſic indiſtincte eſt intelligenda:
quod tamen in hoc caſu dubium faciebat, erat, an
talis conſtitutio majoratus eſſet valida in perſo-
na nepotis cum pater ejus ad illam ſit vocatus &
non ſucceſſerit in eam propter mortis præven-
tionem, ſed & adhuc valere in perſona nepotis
aſſerit gloſ. mag. *col. 9. in prin. l.32. tit.9. p.6.*&
ſic nihil iſta objectio obſtat.

Ibi, *Salvo ſi otra coſa.* Nam voluntas teſtatoris
ſequenda eſt & pro lege ſervanda, *ut in authen. de
nuptiis. §. diſponat, colla.4. l. in condi. primum locum.
ff. de cond. & demon. c. ultima voluntas.* 13 *q.2.*nam
5 & formam & conditionem † inducit voluntas
teſtatoris ſecundum Bal. & alios relatos per no-
ſtrum Gutier. *in repeti. l. nemo poteſt n.3. ff. de leg.1.*
& Politum *in tract. ſubſtit. tit. de vulg. n.24.*id am-
pliat, fingit enim lex ut ſervetur mens teſtatoris,
quod teſtator plus dixit quam notarius ſcripſit ſe-
cundum Afflictis *deciſ. 44. n.26.* licet omnino ta-
citam voluntatem non eſſe attendendam habeamus,
niſi ad diſpoſitionem teſtator ipſe proceſſerit ſe-
cundùm Meneſ. *l. unum ex familia. §. ſi de falcidia
n.18. ff. de legat.2.* quod eſt dicere quod hæc tacita
6 mens † defuncti ex verbis teſtamenti colligen-
da ſit, ſecus vero ſi ex eis nihil decerpi poteſt, ut
optimè inquit Molina, *de Primogeniis. lib.1. cap.4.
n.6. & num.19. & 28.* & *alibi* iterum diximus: &
ſic teſtator jubeat in conſtitutione majoratus de
bonis ſuis, quod ſi ſucceſſor primogenitus filius
ſuus moriatur poſſeſſore vivente, relicto filio &
ſic nepote, quod filius ejus ſecundus excluſo ne-
pote ſuccedat tunc in tali majoratu. Si inter col-

laterales agitur, præfertur filius filii ſecundi ne-
poti filio primi filii mortuo patre ſuo ante ſuc-
ceſſionem in majoratu, cum voluntas teſtatoris
tunc fuerit præferendi propinquiores, de quo vi-
de Matienzo *hic glo.6. num.1. & ſequent.* ſic & in
dicto caſu licet ad majoratum vocentur maſculi
& fœminæ, propinquior tamen eorum, major
tamen ætate præferetur, & ſic fœmina major æ-
tate † tunc veniret præferenda maſculo minori
in eodem gradu exiſtenti, quia hanc videtur fuiſ-
ſe voluntatem teſtatoris, qui cum voluerit præ-
ferre filium ſecundum nepoti, qui eſt minor æ-
tate, ſic videbitur velle præferri fœminam majo-
rem maſculo minori in eodem gradu exiſtenti,
de quo tamen tu latius cogitabis, nam quamvis
conditor majoriæ vocaverit majorem ætate, ta-
men concurrentibus maſculo & fœmina in eo-
dem gradu & paritate maſculus præfertur, mi-
nor etiam ætate tali fœminæ ætate majori, ut per
glo.1. col.2. in l.3. titul.13. Part.6. & Ant.Gom.*in
l.40. Tauri. n.62. & 63.* & Covarr. *libr.3. cap.5.
num.5.* faciunt dicta per *glo. El mas. columna.1. l.2.
titulo 15. Part.2.* & hæc pro hac lege.

IN LEGEM SEXTAM,

Quæ erat l. 46. Tauri.

*Ædificia & melioramenta in rebus majoratus
facta per ejus poſſeſſorem, cedunt ipſi majoratui &
ejus reputantur, & cum eiſdem vinculis in eis ſicut
in ipſo majoratu ſucceditur per ſequentem vocatum,
qui non tenetur aliquid pro eis prædeceſſori melioran-
ti ſolvere, non tamen propter hoc cenſetur data li-
centia reficiendi fortalicia & domus fortes, niſi ſe-
cundum quod de jure communi regio conceditur.*

SUMMARIUM.

1 *Lex hæc juſta & ſervanda eſt, & juſtificatur.*
2 *Verba noſtri text. en las caſas de mayorazgo, an
eſſent deciſiva vel juſtificativa, maximum du-
bium eſt.*
3 *Arma caſtris immiſſa per ſucceſſorem, non erunt
ſua, ſed heredum, niſi ut ibi.*
4 *Unita ejuſdem debent eſſe naturæ cum eis qui-
bus uniuntur. Et ibi ampliatur & declara-
tur.*
5 *Mentio non eſt facienda de beneficio unito &
annexo alteri, niſi ut ibi.*
6 *Res majoriæ ſi vendatur & ex nummis alia com-
paretur, an illa ſubrogabitur in majoratu illo
loco primæ.*
7 *Idem in rebus vinculatis eſt dicendum in propo-
ſitum legis noſtræ, & anniverſariis, ut ibi.*
8 *Conſtitutor majoratus non poteſt contra legis noſtræ
diſputationem aliquid ſtatuere.*
9 *Lex noſtra proceſſit ad declarationem gloſ. civilis
Juris.*
10 *Lex noſtra an procedat in ædificatis in ſolo
regni.*

PRo intelligentia hujus legis Palatius Rubeus
*in Rubri. §.62. n.15. & 16.*multa adducit, &
Anton. Gomez *hic* alia, & Caſtillo non modica,
qui aſſerit ſemel fuiſſe locutum cum ipſo Pala.
Rub. qui aſſerebat eſſe legem injuſtam & rigoro-
ſam, & quod credebat futuris temporibus eſſe
revocandam,

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS ®

revocandam. verumtamen pro juſtitia ejus ipſe Caſtillo aliqua conſideravit, & Antonius Gom. & alii multi, & noviſſime pro utraque parte multa allegans Burgos de Paz, *in quæſtionib. ſuis, quæſt. 6. per totam.* & Didacus Perez *l. 1. tit. 2. lib. 5. Ordi. in colum. 122. cum ſequentibus.* & Pinellus *l. 1. C. de bonis maternis 2. part. numero 71.* & Molina, *de Primogeniis lib. 1. cap. 25. n. 14. & 16.* & Joan. Garſia, *de expenſis & meliorationib. cap. 13. num. 34.*
1 & ita tenendum eſt eſſe juſtam & ſervandam, † tum quia Princeps & conditor ſic voluit, tum etiam quia nimis reſtringit poteſtatem poſſeſſorum majoratus deſtruendi illos ſi unus faceret unam meliorationem, & alius aliam, & deinceps, & ex eis filii & uxores partem haberent, fieret enim quod eſſet aut omnino danda licentia vendendi bona majoratus ut ſatisfaceret eis de partibus ſuis, vel ſi ex fructibus eam haberent recuperare, cogerentur poſſeſſores mendicare, & quod in honorem & ſuſtentationem erat factum, hoc idem in dedecus ejus reſultaret: item eſſet occaſio quàmplurium litium in probationibus expenſarum, & valore earum, & perjuris daretur maxima occaſio. Item Rex qui potuit bona ſubjicere majoratui & uxori dimidiam lucrorum acquiſitorum applicare, hic idem potuit legem noſtram condere, ut hæc ceſſarent. Ideo dicendum eſt ſecundum quod dixit Baldus, *in l. Proſpexit ff. qui & à quibus*, dura lex eſt ſed ſervanda: Item quia cum bona majoratus alienari non poſſint, ſi lex noſtra non fuiſſet facta & ſervanda ut juſta, faciliter bona majoratus alienarentur contra ejus juſtitiam & naturam, & ſic legem noſtram hac ultima ratione voluit juſtificare Matienzo *hic gloſ. 3. num. 9.* ubi *à num.* 1. ejus injuſtitiam aſſignabat.

Ibi, *En las caſas de mayorazgo*, an verba hæc fuerint deciſiva vel exemplificativa ſimpliciter, du-
2 bium eſt maximum inter noſtros. † Nam eſſe deciſiva, vel reſtrictive exemplificativa, vel exemplificativa reſtringenda, ita ut in aliis bonis majoratus quam hic expreſſis deciſio legis noſtræ non procedat tenuit Gomez Arias *hic, quam legit ſub. l. 44. Tau. n. 40. verſ. Adverte* dicens ita fuiſſe judicatum in ſupremo conſilio, & Matienzo *hic gloſ. 3. n. 11.* & Burgos de Paz *in quæſtionibus ſuis, q. 7. n. 17.* Alvarius Velaſcus, *de jure emph. q. 25. n. 29.* Pelaez *de majoratu 4. part. q. 33. n. 3.* & Burgos de Paz ſenior *conſil. 3. n. 109. lib. 1.* & ſecundum hanc opinionem inquit etiam fuiſſe judicatum Joan. Garſia, *de Expenſis & meliorationib. c. 13. n. 45.* & ſic Didacus Perez. *l. fin. tit. 4. l. 5. Ordinam. pag. 168. col. 2.* inquit legem noſtram ut correctoriam ſolum intelligendam in debito contracto ratione ædificii ut ſucceſſor majoratus illud ſolvere non teneatur. Contrariam tamen opinionem, imò quod verba hæc ſint merè exemplificativa, ita quod lex noſtra habeat locum in aliis quibuſcumque rebus majoratus, tenet Palatius Rubeus *hic*, & Caſtillo *hic* & Ant. Gomez *hic num. 1.* & Joan. Garſia, *ubi ſup. d. n. 45.* dicens ſic fuiſſe judicatum cum Molina *l. 1. de Primogen. c. 26. n. 25.* & Arias Pinellus, *l. 1. C. de bonis matern. part. 2. n. 61.* Vides igitur quanta in hoc ſit diſſenſio inter Doctores noſtros ſcribentes & inter judices ſententiantes, hanc tamen ultimam ſententiam ut probabiliorem non ſemel in ſententiis eſſe amplexam teſtatur Molina *d. n. 15.* & revera mihi placet, nam lex noſtra & ejus rationes ab omnibus DD. aſſignatæ pro ejus juſtificatione ita militant in expenſis & melioramentis in quibuſcunque rebus majoratus factis, ſicut in factis in rebus majoratus hic ſpecificatis ergo ejus diſpoſitio in omnibus locum habet, & exempla noſtri tex non arctant ejus regulam, & diſpoſitionem generalem, cum rationes ejus ſint generales, & admetam rationum ſit regulanda diſpoſitio, præſertim cum & ipſe Palatius Rub. qui conqueritur de lege noſtra hanc eamdem teneat opinionem, ut dictum eſt, qui cum aſſerat Scotis ſuper condenda hac lege eſſe diſputatum, credendum eſt & tunc de his diſputatum fuiſſe, & nihilominus nihil eſſe diſtinctum, idque clarius *ex lege noſtra* probatur, ibi, *Como lo ſon, ofueren, las ciudades, villas y lugares heredamientos y caſas donde ſe labraren.* Ecce igitur quòd quamvis ſupra lex noſtra in principio tantum de fortaliciis & aliis meminerit gratia exempli tantum id meminiſſe videtur, non vero cauſa reſtrictionis, quandoquidem ædificia & expenſæ, ac melioramenta inquit eſſe majoratus ſicut ipſæmet res melioratæ erant, & quamvis lex noſtra expreſſerit hæc, expreſſit ideò, quia à communiter accidentibus melioramenta ædificiorum & expenſæ fiunt in rebus immobilibus & hoc non excludit res alias. Fateor tamen & pro alia parte alia plura conſiderari poſſe quæ rem dubiam efficerent, mihi tamen hæc ſecunda placet opinio, dum tamen melioratio & expenſæ ab ipſa re meliorata, ubi fit, non ſit ſeparabilis, ſecus aliàs, ut per Mol. *d c. 26. n. 2. cum 4. ſequentib.* ubi *n. 5.* inquit, quod arma caſtris immiſſa per ſucceſſorem,
non erant ſua, ſed hæredum, † niſi aliud fuerit diſ- 3
poſitum, & quod ita fuit pronuntiatum, & ibi alia infert ex hoc: & miror quod in hoc Pelaez *d. quæſt. 33. num. 9.* contrarium tenuerit, cum ipſe remanſerit cum prima opinione.

Ibi, *Sean anſi de mayorazgo*. Tum quia ædificatum cedit ſolo, tum etiam quia unita ejuſdem de-
bent eſſe naturæ cum eis quibus † uniuntur, ex tex. 4
in l. ſi in rem §. item ſi quacumque, & *ibi* notat Bald. *ff. de rei vendicatione. l. ſed ſi plures. §. filio*, & *ibi* Ang. & Imol. *ff. de vulg. c. ſuper eo, de prebend. l. 6.* & *ibi* Dominicus, & alii, maximè ſi ſunt adjecta & unita ex vi cauſæ onerosæ, ut loquitur Palat. Rub *d. Rubric. § 62. n. 16.* & eum referens Tiraq. *de retract. Linagier. §. 32. n. 73.* imo quamvis adjecta primo majoratui ſint adjecta ex cauſa novi majoratus, ita quod à primo majoratu dividi non poſſit, cenſentur adjecta cum conditionibus & vinculis primi majoratus, neque cenſetur eis derogatum, imo ſecundum conditiones primi majoratus ſecundus eſt intelligendus cum principalis majoratus ſit primus, & tanquam tali ſecundus adjungitur, & id quod principale eſt, & attendendum ex juribus vulg. nam quod alteri unitur acceſſoriè aſſumit naturam rei principalis cui annectitur. *l. etiam*, ubi Cynus, & Salicet. *C. de jure dot. l. quoties. § fin. ff. de adminiſtr. tuto. l. inter ſocerum §. cum inter. ff. de pactis dota.* imo quamvis annexum ſit principalius illo cui annexio ſi, attenditur cui unio ſit ſecundum Abba. optime loquentem *in c. extirpandæ § quia verò n. 7. de prebend.* & ſic beneficium Eccleſiaſticum alteri beneficio annexum aſſumit naturam illius cui adjungitur ſecundum *glo. in c. ſuper eo, de pub. l. 6. verſic. non obje.* etiamſi annexum & unitum ſit dignius, ſecundum tex. *in c. cum illis in princ. de præben. l. 6. & in c. penult. de ætate & qualitate.* ideo

ideo unica collatione utrumque confertur, ut inquit *gloſ in cap. gratia. de reſcriptis l. 6.* & Probus *num. 7. in ado. ad mo. in d. cap. ſuper eo*, ex Beltrando *conſi. 2. & 138. lib. 3 number. 44.* amittit enim jura & qualitates proprias, ſecundum Calderinum, *conſil 11. de privilegiis & domi. in cap. cum perſona. §. fin. de privilegiis in ſexto.* Felinus latè *in c. cum in noſtra, coroll. ario 33. n. 30. de reſcriptis* Alexand. *l. 1. n. 10.* Ripa *13 ff. de leg. 1* ſecundum quos qualiter annexum & unitum & incorporatum ſequatur naturam ſui principalis, & per allegatos per eumdem Ripam *Reſp. 80. pro reſolutione quæſt. n. 58.* quod in tantum eſt verum quod de Eccleſia parochiali annexa unita; vel corporata in im-
5 petratione alterius non eſt facienda mentio † ſecundum Dominicum Francum & Probum. *dict. c. ſuper eo*, & Felin. *dict. n. 30. & in cap. poſtulaſti. colum. 2. de reſcriptis*, Gom. *Regula de Idiomate. quæſt. 11.* Oldraldus *conſil. 57.* & Beltrandus, *ubi ſupra*, & Staſil. *de litteris gratiæ, & juſt. fol. 47. & 53.* & Rebuffus *de nom. q. 9. n. 15.* ubi limitat, niſi Eccleſia unita ſit æque principalis cum ea cui unitur, nam tunc dicta mentio facienda eſt, cumque ædifi. in hæc & reparationes bonorum majoratus, vel in eis facta ſint unita annexa, & incorporata ipſis bonis majoratus, mirum non eſt, ſi eodem jure cum primis cenſeatur, quamvis per viam ſecundi majoratus adjungeruntur, maximè ſi adjiciatur nomine ac jure antiqui majoratus, quia tunc res clarior eſt ſecundum Tiraquel. *dict. §. 32. n. 31. & 32.* ubi cum multis ſequentibus multa dicit in propoſitum, & hoc cum in dubio ſumus, nam ſi aliud conſtaret ex ſecundo majoratu illud ſervabitur ſecundum Ripam *d. reſponſo 80. n. 59. & 60.* Sed an idem de ſubrogatione dicendum erit, putà ſi de domo aliqua vel fundo majoriam irrevocabilem conſtitui, poſtea vendidi eam emique aliam ex pecuniis illis, an cenſeatur hæc alia ſubro-
6 gata & incluſa in majoria illa † in locum rei venditæ tradit gloſſ. *in l. 40. tit. 9. part. 6* dicens quòd ſic, faciuntque dicta per eamdem gloſſ magnam, *in fin. l. 8 tit. 4. part. 5. & per gloſ 1. in l. Titius. ff. ad Trebell. & gloſ. ſimile. in Authent. contra rogatus. C. ad Trebell.* & per Suarez *allegat. fi. folio 204 in antiquis in ſecundo dubio*, & Everardum *in loco a ſubrogatione*, & ex dictis per Tiraquel. *in d. §. 32. n. 38. cum ſequentibus*, & per Mol. *de Primogen. l. 4. cap. 4. per totum*, maximè *à num.* 24. ubi videtur dictam quæſtionem examinare: & nota quòd idem quod hic ſtatuitur in rebus majoratus cum licentia regis facti, dicendum eſt in vincu-
7 lis autoritate propria & ſine regia licentia † factis, in caſibus præmiſſis prout & *in l. 1. ſupra eodem* diximus, & *in l. 8 ſuprà eod.* & tenet expreſſe Molina *ubi ſuprà, lib. 1. cap. 1. n. 27.* & Burgos de Paz *in quæſtionibus ſuis, quæſt. 6. n. 45.* quidquid aliud, & male voluerit Didacus Perez *lib. 5. Ordinam. fol 133. col. 1. verſ. eſt tamen dubium*, imo & in anniverſariis idem aſſerit Meneſ. *in Rub. C. de fidei. num. 10.* eo quod majoratibus aſſimilantur, nam deveniunt ſemper in majorem filium & ſunt indiviſibilia & inalienabilia bona eorum, & tenet Burgos *dict. q. 6. n. 46.* imo & quod plus eſt, lex noſtra habebit locum quamvis tantum dicatur quod jure majoratus res aliqua relinquitur ex dictis per Cov. *lib. 2. Variarum c. 5. n. 7. in fin.* & per nos *in Rubr. hujus tituli*; imo & crederem non poſſe prædeceſſorem, qui ædificia fecit in dictis re-
bus majoratus contrarium jubere † contra legis 8
noſtræ diſpoſitionem ex text. *& materia l. nemo poteſt ff. de legi.* Sed in caſu in quo meliòramenta hæc & ædificia poſſunt deduci de rebus majoratus prout verificari poteſt in limitationibus ad eam propoſitis per Doct. maxime per Burgos de Paz *in dictis quæſtionibus quæſt. 7 per totam*, qualiter deducentur ſi poſſeſſor majoratus bona libera non haberet vide per Bellon. *conſil. 67. n. fin.*

Ibi, *Sin que ſea obligado a dar parte alguna*, hic pendent leges & prophetæ pro juſtitia vel injuſtitia hujus legis, ſed ut vides, juſtificata ſatis eſt,
conditaque eſt hæc lex pro declaratione † gloſſ. 9
magnæ, *in fin. in l. emptor ff. de rei vend.* probantis quod ſi poſſeſſor rei ſubjectæ reſtitutioni fecit expenſas & reædificavit res illas ſubjectas reſtitutioni, quod hæres ejus poteſt petere expenſas ab illo, cui res illæ reſtituuntur adveniente tempore reſtitutionis, neque tenetur eas compenſare cum fructibus quos interim percepit defunctus, eo quòd tunc res illæ ſuæ erant, quam gloſ. in hoc commendat Bald. *in l. in ſulam §. fructus ff. ſolut. matrim. & gl. Que ſe diſcienten. in l. 41. tit. 28. Part. 3.* & Ant. Gom. plura inferens *tom. 1. c. 12. n. 40. in medio. Cremenſ. ſingul. 105.* Tiraquel. *l. ſi unquam vero revertatur n. 235. de revo.* Pal Rub. *Rubric. § 62. n. 16.* & Molin. *l. 1. de Primog. c. 26. n. 14.* hoc enim ſecundum Mol. *ibi* & Doct. noſtros ex l. noſtra non procedit in poſſidente bona majoratus, vel vinculi, nam hæres poſſeſſoris vel uxor illius non poſſunt petere partem expenſarum meliorationum, & reparationum per patrem & maritum in rebus ſui majoratus factorum & eſt optima limitatio & declaratio ad gloſſ. illam, & ſic ceſſat diſtinctio, ab Ario Pinelo *in l. 1. C. de bonis maternis.* conſtituta *in 2. parte n. 71. per totum*, ceſſantque alia quam plurima per Doct. hic relatos, & de ampliationibus & limitationibus noſtra legis, vide melius quam per alium per Burgos de Paz *d. q. 6 ad fin. & q. 7. per totam & q. 8.* quæ non eſt neceſſe hic repetere cum ibidem ſint congeſta, & quia ſatis hæc ſunt pro declaratione textualium noſtræ legis, & fortaſſis alibi dicemus aliquando latius, & an text. *hic* procedat in ædifica-
tis † in ſolo regni vide Molin *ubi ſupra, lib. 1.* 10
cap. 5. num. fin. & Burg. de Paz. *dict. quæſt. 6. num. 44.*

Ibi, *Reparar* ſimilis eſt text. ad quem ſe noſtra refert *in l. 18. titul. 6. ſupra lib. 5.* ubi diximus aliqua, & text. *in l. 8. tit 5. libro 6. infra.*

IN LEGEM SEPTIMAM, Tauri. 45.

Duo majoratus valoris, & habitus à lege noſtra declaratorum per viam & ob cauſam matrimonii, deinceps ſimul juncti non poſſunt in unam perſonam devenire, ſed in eorum ſucceſſione ſervanda forma legis noſtræ eſt.

SUMMARIUM.

1 *Publica utilitas verſatur in majoratuum conſervatione.*
2 *Dignitatum ordo ſemper ſervandus.*
3 *Optio datur majori filio eligendi ditiorem majoratum. Et hinc ad partitiones bonorum infertur.*

IBi, *La memoria de los fundadores*, cujus qui-
dem conſervationis cauſa majoratus ipſi inſtitu-
ti ſunt, nemo enim mortalis unquam fuit, qui
non deſideravit perpetuum nomen apud poſteros
habere, publicaque utilitas probatur † in horum
primogeniorum conſervatione ut optime inquit
Menel. *in Rubri.num. 4. C. de fideicommiſſis*, &
Molina *de Primogeniis Hiſp. lib. 1. capit. 18. num.*
1. ipſique reipub. utilia ſunt inſignia quæ in ma-
joratuum creatione imponuntur, ut liberi fũdato-
ris & cæteri poſſeſſores ad præclara facinora imi-
tanda eorum contemplatione provocentur, argu-
mento text. optimi *in l. qui ex liberalitate verſ. ne
ejus nomine ff. de operibus publ.* quem alios allegando
allegavit Meneſes *ubi ſupra, num. 5.* cumque in hoc
verſetur publica utilitas velintque conditores ma-
joratuum voluntates ſuas conſervari, jure opti-
mo legis noſtræ conſtitutio proceſſit, ut ſic eo-
rum voluntatibus & publicæ utilitati in eis con-
1 ſervandis mederetur, & remedium aſſignaretur,
nam alias, ut ex legis noſtræ tenore licet videre,
faciliter deſtruerentur memoriæ, ita ut memoriæ
conditorum non remanerent, ſed lapſu temporum
abolerentur.

Ibi, *No aura tantos cavalleros.* Nam ex majora-
tuum pluralitate & eorum conſervatione nobi-
litas & familiarum dignitas ſuſtinetur, cumque
ita ſit, prout eſt, quis dubitavit unquam quin pu-
blicè interſit ordinem † dignitatum ſervandum
fore *l. 1. verſ. Publice ff. de ventre inſpiciendo*, quem
ad hoc notavit Bald. relatus per Meneſes, *in Ru-
brica. C. de fideicomm. n. 3. ver. Tertium ſic*, ubi in-
quit etiam civitatem feliciſſimam non quæ è
promiſcua hominum colluvie multos homines
colligit, ſed quæ antiquiſſimas & primas fami-
lias conſervare ſtudet, ex quo legis noſtræ con-
ditor motus juſtè fuit ad condendum legem noſ-
2 tram.

Ibi, *En el mayor y mas principal.* Habes hîc
textum probantem quod in duorum majora-
tuum optione majori filio † datur jus optandi,
& eligendi, quem eorum voluerit, & principalio-
rem & meliorem, qui ad hoc eſt ſingularis &
unicus, ex quo poſſet deſumi argumentum pro
deciſione illius quæſtionis à me examinatæ *in l.
4. titulo 6. ſupra iſto lib. in gloſſ. Convenìblemente
dividio*, ſcilicet quod in caſu in quo inter filios
dividentes bona hæreditaria parentum, adſit ali-
qua res indiviſibilis detur majori filio jus optan-
di & eligendi ſibi rem iſtam ſolutis partibus ſuis
3 aliis cohæredibus, & certe textus hic erat opti-
mus ad determinationem hujus quæſtionis,
quem à nemine vidi conſideratum, niſi habe-
remus eum ut caſum ſpecialem ſpecialiter diſpo-
4 nentem, & ſic in conſequentiam & determina-
tionem aliorum differentium caſuum non eſſe
trahendum: multum tamen juvabit in perplexita-
te opinionum.

Ibi, *Sin embargo*, An poſſit rex tollere, revo-
5 care, mutare aut alterare conditiones majora-
tus *alibi in hoc titulo* remanet dictum, & ultra
allegatos *ibi*, tradit Menchaca *de Succeſſionum
creat. §. 1. num. 29. cum ſequentibus, & numero*
32. in multis adverſatur dictis per Covarr. *lib. 3.
Variarum capit. 6. per totum*, & de his titigit latè
Molina, *de Primogen. lib. 4. cap. 3. num. 7. cum
ſequentibus pluribus.*

a

IN LEGEM OCTAVAM,

Quæ erat l. 45. Tauri.

Qualiter in vocatum ad majoratum tranſit civilis & naturalis poſſeſſio lex noſtra declarat.

SUMMARIUM.

1 *Lex noſtra etiam in vinculis, & anniverſariis, & patronatibus locum habet. Ubi idem in feudis.*

2 *Quaſi poſſeſſio etiam jurium incorporalium ipſo jure in vocatum tranſit.*

3 *Majoria vera vocatus admittitur contra injuſtum poſſeſſorem, nulla exceptione altiorem indaginem requirente attenta.*

4 *Lex noſtra non tollit remedium l. fin. C. de Edic. D. Adri. & ſimilium.*

5 *An lex noſtra procedat in rebus regni, etiam alienatis.*

6 *Vocatus ad majoratum poteſt agere interdicto ne vis fiat ei.*

7 *Poſſeſſio civiliſſima noſtri textus, etiam ad ventrem tranſit.*

8 *Duo ſpecialia à jure communi inducta benè concurrunt.*

9 *Caſus plures ubi poſſeſſio ſine apprehenſione transfertur.*

10 *Civiliſſima hæc poſſeſſio habet effectum veræ poſſeſſionis, competuntque pro ea remedia poſſeſſoria.*

11 *Poſſeſſor majoratus etiamſi renunciet illum in favorem alterius, mortuo renunciante vero vocato competit remedium noſtri textus, etiamſi poſt renuntiationem illam ſint elapſi ſex menſes legis ſequentis.*
Ubi infertur ad reprobationem cujuſdam limitationis, & num 34.

12 *Poſſeſſorium remedium noſtri textus, an competat contra illum, qui à fundatore in vita fuit immiſſus in poſſeſſionem etiamſi non eſſet verus vocatus dicti majoratus.*

13 *De civiliſſima poſſeſſione noſtri textus, mentio fit in pluribus locis.*

14 *Civiliſſimæ hujus poſſeſſionis materia per quinque punctos declaratur cum ſequentibus aliquibus uſque ad finem gloſſæ.*

15 *Civiliſſima poſſeſſio quid ſit.*

16 *Poſſeſſio hæc quadrupliciter appellatur.*

17 *Poſſeſſio civilis ſub civiliſſima comprehenditur,*

18 *Poſſeſſio hæc civiliſſima, an per legem vel ſtatum introduci poteſt.*

19 *Poſſeſſoria remedia tria ſunt, adipiſcendæ, recuperandæ, & retinendæ, & an competant huic poſſeſſori civiliſſimo, cum ſequentibus.*

20 *Poſſeſſori huic civiliſſimo etiam competit remedium l. fin. C. de Edict. D. Adri. Tollen.*

21 *Poſſeſſori civiliſſimo, competit etiam Carbonianum edictum.*

22 *Remedium retinendæ competit huic civiliſſimo poſſeſſori.*

23 *Remedium adipiſcendæ, & retinendæ ſimul intentari poſſunt diverſis reſpectibus.*

24 *Petitionem hæreditatis, & an contra titulo poſſidentem, poſſit hic vocatus ad majoratum intentare.*

25 Re-

25 *Remedium recuperandæ, an detur huic vocato ad majoratum.*

26 *Exceptio dominii an admittatur contra agentem remedio noſtri text. Ubi an exceptio illegitimitatis & incapacitatis, & num. 31. aliud de dominio.*

27 *Fœmina excluſa à majoratu, non eſt admittenda in ejus poſſeſſione.*

28 *Remedium noſtri text. an competat illi, qui ex conjecturis ad majoratus ſucceſſionem vocatur.*

29 *Exemplum majoratus, an ſufficiat ad intentandum remedium noſtri text.*

30 *Remedium quod vocatur interim, non competit huic civiliſſimo poſſeſſori neque civili.*

31 *Remedium noſtri text habet cauſam proprietatis annexam.*

32 *Libellus proponendus in remedio noſtra l.*

33 *Remedium noſtri text. an competat primo ipſius majoratus ſucceſſori. Et an rebus augmentatis. Ibidem.*

IBi, De Mayorazgo, idem etiam di-
cendum eſt in vinculis factis per privatum ali-
1 quem teſtatorem in ſuo teſtamento † vel inter vi-
vos ſecundum Oroſcium *ſuper ff. Veteri col. 955.
verſ 36*, quod in Praxi receptum eſſe aſſerit Co-
varr. *Variarum cap. 5. n. 6 lib. 3.* & Tellius. *l.
27 Tauri num.* 1. ubi etiam inquit quod & domi-
nium ſine traditione transfertur, & probatur
hoc ex text. *in l. 10. infra, eod. expreſſa ad hoc*, facit-
que id quod aſſerit ſe vidiſſe in Praxi pronuntia-
ri Peralta *in Rub. n. 122. de hær. inſt. ſcilicet l. 5.
ſupra eodem* etiam in vinculis locum habuiſſe, *ut
ibi dixi*, & Meneſes *in Rubr. n. 9. C. de fideicom.*
ubi & plus dicit, ſcilicet, quod & in anniverſa-
riis perpetuis & in patronatibus ad modum ma-
joratuum conſtitutis, hoc idem ſit, ut in hoc titulo
remanet dictum, & Molina *de Primog. lib. 1. cap. 1.
n. 25. cum ſequentibus*, & iterum *in eodem lib. 1. c.
7. n. pen.* etiamſi Ant. Gomez *hic num. 116.* &
Salazar. *Tract. de uſu & conſuetudine, cap. fin.* a-
liud & male velint cum illa l. 10. *infra eod.* ſit ex-
preſſa contra eos, imò & in feudis idem deciſum
reperimus ut ſine nova apprehenſione tranſeat
in filium poſſeſſio ſecundum Bald. relatum per
Suarez *in quæſt. majoratus. pag. 436. n. 20.* & quod
plus reputo, ſcilicet, quod etiam quaſi poſſeſſio
2 jurium incorporalium † ipſo jure in vocatum
tranſit, cum poſſeſſio corporalium in incorpora-
libus quaſi poſſeſſio dicatur, ut tenet expreſſe idem
Meneſes *in l. 2. n. 7. C. de ſervitutibus & aqua.* &
Molin. *ubi ſupra lib. 3. cap. 12. n. 23* quæ adeò pro-
cedunt ut ſi alio exiſtente in poſſeſſione majora-
tus, verè vocatus ad illum intentaverit remedium
poſſeſſorium noſtri textus, & præſentaverit inſtru-
mentum majoriæ, ut ille alius excludatur, non
admittitur poſſeſſor ille objiciens contra majo-
3 ratum illum exceptiones requirentes † altiorem
indaginem, ſed quæ tantum ſtatim & illico expe-
diri poterunt, ſecundun Ant. Gom. *hic, n. 122. &
gloſſ. in l. 7. tit. 4. Partit. 5. & in l. 2. verſ. luego tit 14.
part. 6.* & Molin. *ubi ſupra dicto lib. 3. cap. 13. n. 15.
& 16.* nam *ſecundum gloſſ. illam dict. l. 2. ex lege noſ-
tra, & ejus ſimili lege 7. tit. 4. part.* 5. non tolluntur
remedia l. illius *2. tit. 14 p. 6.* neque *l. fin. et ſimilis.
4 C. de edicto Divi Adriani Toll.* † pro retinenda poſ-
ſeſſione remedium adhibentes, & an in bonis
regni præſertim alienatis † per prædeceſſores lex 5
noſtra procedat tradit Molin *ubi ſupra, lib. 1.
cap. 3. n. 26. & infra, in gloſſ. Aunque otro* di-
cemus.

Ulterius & in tantum poſſeſſio in vocatum ad
majoratum vinculum anniverſarium aut patro-
natum jure majoratus conſtitutum aut feudum
transfertur, quod poterit talis vocatus ante appre-
henſam corporalem poſſeſſionem corporalium,
vel quaſi poſſeſſionem incorporalium agere inter-
dicto ne vis fiat ei qui in poſſeſſionem miſſus eſt,
* prout optime inquit Suarez *titulo De las heren- 6
cias Verſic. Sed unum tenebris menti, pag.* 446 ubi
optime loquitur, adeo ut in ventrem tranſeat poſ-
ſeſſio † civiliſſima noſtræ legis *ſecundum gloſ. 1. 7
arg. text. ibi in l. 3. tit. 23. part.* 4. quod licet gloſ.
ibidem id eſſe ſine dubio affirmet, & Molin. *d. l.
3. c. 12. n 24.* ſatis tamen poſſet in dubium redu-
ci ex d. per Avend. *reſpon. 28. per totum ſimilem
quæſtionem diſputantem.* Nam licet *ibi* Avend. lo-
quatur cùm uxor remanet prægnans, ad majora-
tumque illum non erat admittenda fœmina, ſed
tantum maſculus, & ſic propter incertitudinem
an maſculus, vel fœmina naſceretur, dubitetur
an poſſeſſio hæc transferatur in ventrem, tamen
idem eſt in noſtra quæſtione, cum & dubium ſit
an venter ille naſcetur vivus, vel ut partus natura-
lis habeatur, vel habilis ad majoratum, & ſic
etiam in hoc caſu incertitudinem damus. Item &
in noſtra ampliatione ſicut in quæſtione Avenda.
duæ fictiones dantur, ſcilicet quod tranſit in ven-
trem civiliſſima poſſeſſio, & quòd inſuper habea-
tur venter tanquam natus benè ut in eum tranſeat
poſſeſſio, licet ad hoc reſponderi poteſt, quod
licet adſint hæ duæ fictiones, eò tamen, quòd
à jure communi ſunt inductæ, bene poſſunt in
eodem ſubjecto concurrere, nam duo ſpecialia à
jure communi inducta bene † concurrunt in eodem 8
ſubjecto, ſecundum Felinum *in cap. cum in. n. 10.
de conſtitutio.* Item & incertitudo illa cum non ſit
omnimoda, quia reſpectu ventris non eſt omni-
moda, cum certum ſit mulierem eſſe prægnantem,
non debet vitiare. Item & quia in dictis dubiis fa-
vorabilius debemus præſumere, & ſic quod ven-
ter naſcetur naturalis, & quòd erit maſculus &
bene natus, cum in dubiis quod favorabilius eſt te-
nere debeamus, & ſic audivi factum in Ducatu de
Albuquerque in quo fœmina non ſuccedit, nam
anno 1571. poſſeſſor mortuus fuit relicta uxore
prægnante, & per prætenſorem petita poſſeſſio,
& nomine ventris contradictum & petitum tueri
in poſſeſſione virtute noſtræ legis, in regio con-
ſilio fuit juſſum, ut ex auditu certo ſcivi, quod
vocatus ad illum ſtatum & majoratum interim
quod ſciebatur naſceretur ne filius aut filia non
ingrederetur poſſeſſionem ſtatus illius, neque bo-
na occuparet, neque ſe ducem vocaret, ipſaque
uxor ventris nomine fuit in poſſeſſionem miſſa,
ut partus alatur, & mater ejus alimenta per-
ciperet neceſſaria pro partus ſuſtentatione, &
ſine quibus ſe ſuſtinere, & ad partum perduci
poſſet creato curatore bonis illis, velut in ſecreſ-
to eſſent, prout Avend. *ubi ſuprà*, faciendum aſ-
ſerebat: & quam plures alios caſus ubi poſſeſſio
ſine apprehenſione transfertur, † refert. Caſ. re- 9
latus per Additio. Seguræ *in l. quemadmodum n. 8.
ff. de acquirenda poſſeſſione*, & per gloſſ. & *ibi* Abb.
*num. 9. cum pluribus ſequent. in cap. 2. de con-
ſuetudine,*

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

ſuetudine, ubi ejus additio alia plura dicit, & plu-
res quæſtiones in materia noſtræ legis vide per
gloſſ. *dicta l. 7. tit. 4. part. 5.* & Molin. *dicto lib.
3. cap. 12. per totum.*
Ibi, *Se traſpaſſe la poſſeſſion civil y natural.* Eodem
modo, quo purificatur conditio vel venit dies
vocationis abſque aliqua reſtitutione ſublato de
medio præcedente prædeceſſore non ex jure ab
eodem ſibi tranſmiſſo, ſecundum Molinam *de Pri-
mogeniis lib. 1. cap. 1. num. 17. & n. 18.* hoc non ſo-
lum in natis, ſed in naſcituris poſt primogenii
conſtitutionem aſſerit, & hæc poſſeſſio habet ef-
10 fectam veræ poſſeſſionis, † competitque pro ea
interdictum reſtituendæ & recuperandæ, ſecun-
dum Matth. de Afflictis, *deciſio. 299 n. 17. & n. 18.*
& latè Menochius *de recuperanda poſſeſſione. 1. re-
medio, n. 392. cum ſequentibus pluribus, ubi n. 397.*
hanc veriorem & crebriorem fatetur: nam cum hæc
habeat effectus veræ poſſeſſionis, ut *in l. 10. infra,
eod.* clarius probatur, nimirum ſi interdicta hæc
competant: ex quo optime inquit Meneſes *in l.
poſt mortem num. 23. C. de fideicommiſſis*, & voluit
Molina *de Primogeniis lib. 3. cap. 12. n. 17.* teſte
Matienzo *hic gloſſ. 5. n. 6* quod ſi poſſeſſor majora-
tus in vita ſua renuntiet, majoratum illum in præ-
tenſorem alium ipſius majoratus poſt mortem
hujus poſſeſſoris, & tertius alius mortuo renun-
tiante contendat ſe eſſe verum vocatum ac poſ-
ſeſſorem *ex lege noſtra* illius majoratus, & revera
11 ita ſit, iſte erit verus poſſeſſor, * non obſtante re-
nuntiatione illa & poſſeſſione capta virtute illius
renuntiationis, neque obſtabit ad hoc talis renun-
tiatio etiamſi poſt eam ſint elapſi ſex menſes le-
gis ſequentis, & plus temporis antequam renun-
tians moreretur, cum poſſeſſioni noſtræ legis præ-
judicari non potuerit per renuntiationem illam
& poſſeſſionem virtute illius captam. Non enim
potuit renuntiatio plus juris transferre quam
ipſe renuntians haberet, qui tantum uſque ad
mortem frui poterat dicto majoratu, proba-
turque hoc expreſſè ex textu noſtro ibi, *Aunque
aya otro tenedo*, & voluit etiam Minchaca *tom.
1. §. 1. num. 32. verſic. illud autem*, ubi inquit
tunc tali detentatori nullum temporis lapſum jus
præſcriptionis tribuere, quia quoad omnes juris
effectus, quorum effectuum unus eſt præſcriptio,
ille tertius poſſeſſor pro non poſſeſſore habetur,
& facit textus *in feudo ita diſponens in l. 10. tit. 26.
part. 4. & ibi gloſſ. Ni le empeze.* Ex quibus aſſero
non eſſe veram limitationem quam ſuprà dictæ
communi opinioni tribuenti vocato Remedium
recuperandæ, aſſignant relati per Matienzo *hic
gloſ. 5. num. 2.* ſcilicet, quòd non haberet com-
munis illa locum, quoties poſſeſſio eſſet capta
in vita poſſeſſoris ſpoliando illum ante mortem
ejus, quod reputo falſum, & ſic jure optimo
reprobo eos. Nam & adhuc tunc habebit locum
dictum remedium, ut optimè probat Matienzo
ubi ſuprà n. 3. cum ſequentibus aliquibus, ubi hanc
teſtatur communem & veram, & quòd in Senatu
Mediolanenſi ita fuit judicatum, & deſumpſit à
Tiraquello, *in Tractatu de Mort ſaiſit le vif in parte
5. in 3. declaratione per totam.* Poſſet tamen procede-
re contraria opinio, quoties non per modum ſpo-
lii, ſed per viam juſtitiæ & in contradictorio ju-
dicio fuit conventus ſuper poſſeſſionem, nam tunc
mortuo poſſeſſore victo, non poterit alius præ-
tendens ſe vocatum, uti dicto remedio poſſeſſorio,
quia juſto titulo ille poſſedit, & cum poſſeſſore
apparenter vero, neque dum poſſedit petiit ab illo
poſſeſſionem intra ſex menſes legis ſequentis, &
ſic jure optimo quod non audiatur, niſi duraret
tempus ſex menſium, nam tunc utique audiretur
ſuper poſſeſſorio dicto recuperandæ, quia ejus
reſpectu nulla adfuit citatio, & durat adhuc tem-
pus ſex menſium, ideò nimirum ſi & in hoc caſu
audiatur ſuper dicto remedio poſſeſſorio vel ſi-
mili. Secundò dicta communis non habet locum
quoties ab ipſomet fundatore majoratus eſſet in
vita ſua præſtita ejus poſſeſſio alteri quam voca-
to * in majoratu, nam tunc eo mortuo non da- 12
bitur vocato remedium recuperandæ contra poſ-
ſeſſorem illum, eo quod licitum fuit conditori re-
vocare majoratum, & res transferre in quemli-
bet, ita tenent Guilliern. Covar. & relati per Me-
noch. *ubi ſupra numero 409.* & Matienzo, &
gloſſ. *5. num. 8.* quod tamen *ibi* optime intelli-
git niſi irrevocabiliter eſſet conſtitutus majora-
tus, ita quod neque expreſſe neque tacitè revo-
cari poſſet, nam tunc non eſſet hoc verum, & be-
ne quia conditor illum revocare non potuit, &
ſic neque præjudicare vocato in majoratu illo ir-
revocabili, in quem hæc civiliſſima poſſeſſio tranſ-
lata fuit mortuo conditore, de qua quidem civi-
liſſima † poſſeſſione mentio fit *in l. raptores. §. ſin 13
autem dici commiſſam, & ibi gloſ. plenam. C. de
epiſcopis, & clericis*, cum qua concordat *l. fin.
titul. 26. p. 7.* meminitque etiam de ea ultra Doc-
tores in locis ordinariis Benedictus *in capit. Ray-
nucius, verbo, Mortuo itaque el ſegundo n. 71. de
teſtam.* Tiraquel. *in Tract. de mort ſaiſit per totum,
Segura l. quemadmodum, num. 8. ff. de acquir. poſſeſ.*
Guido Papæ *deciſione 22. num. 6. in fine*, ubi in-
quit, quod de iſta civiliſſima poſſeſſione in jure
ſolum fit mentio in capit. ex parte, de conſuetu-
dine, & de ea etiam meminit Afflictis *deciſione
299.* & in pluribus mundi partibus hoc jure uti-
tur, ut licet videre ex Tiraquel. *ubi ſupra in præ-
fatione declaratione 2. per totam.* In cujus quidem
civiliſſimæ poſſeſſionis per modum epilogi bre-
viſſimè, ut intelligas & percipias totam noſtri tex.
materiam, quinque † punctos proponam, & in eis 14
veritatem cujuſlibet puncti, brevitate qua potero
declarabo ut ad alia pergamus Primus punctus
erit quid ſit hæc poſſeſſio civiliſſima, ſecundus
qualiter appellatur, & quibus nominibus, tertius
an lex vel ſtatutum potuerit eam introducere, quar-
tus quæ remedia competunt pro ea, quintus & fi-
nalis qualiter ſit in ea procedendum ad declara-
tionem legum 9. *& 10. infra* ſequentium.
Et quoad primum punctum breviter dicen-
dum eſt, quod civiliſſima hæc poſſeſſio eſt, quæ
legis † miniſterio ſine facto hominis acquiritur 15
ſecundum Ripam *in Rubrica n. 23. de cauſa poſſe. &
propriet.* & eund *in l. 1. in princ n. 137. de acquir. poſ-
ſeſ.* & Tiraq. *ubi ſupra in 7. declaratione præfationis
n. 11. qui videndi ſunt proborum verborum decla-
ratione.* Quoad ſecundum punctum dico quod
quadrupliciter appellatur poſſeſſio † hæc, nam 16
appellatur per Bart *in l. prima in principio num. 8.
de acquir. poſſeſſione civili*, & per Angel. *in l. licet.
C. eod tit.* & Ancharra *in cap. 2. de conſuetud.* & *ibi*
Barbatia, *col. 8.* dicit de hoc eſſe gloſ. *plenam in dict.
§. ſin autem diaconiſſam*, & hanc communem ap-
pellationem eſſe, teſtatur Tiraquel. *ubi ſupra d. 7.
declaratione præfatio. n. 2.* Secundò appellatur poſ-
ſeſſio

ſeſſio artificialis à Bald. *in Rubric. col. 3. de cauſa
poſſeſ. & propriet.* & Rip. *in d. 1. in princ. n. 36. de
acquir. poſſeſ.* & fictam appellat Barb. relatus per
Ripam *ibi*. nam ſecundum crebiorem opinionem
teſte Menoch. *de Recuper. poſſeſ. Remedio. 1. n. 401.
& 402.* non eſt vera poſſeſſio, ſed ficta & artificio-
ſa. Tertiò appellatur dativa ab eod. Baldo *in cap.
cum veniſſent, de reſtitutione ſpoliatorum*. Quarta ci-
viliſſima appellatur per eundem Bald. *in l. fin. in
princ. C. de Sacroſanct. Eccleſiis*, & ſi tenemus pri-
mam appellationem ſequitur quod non differt
civiliſſima à civili in ſpecie, ſed tantum in ac-
quirendi modo cum civilis per corporeum actum,
civiliſſima vero abſque aliquo actu & facto ac-
quiratur: ſi vero tenemus quartam appellationem,
ſcilicet civiliſſimam, & differant in effectu ac-
quirendi, differe debent etiam in ſpecie, cum poſ-
ſeſſio, quæ differt in effectu, differt etiam ſpecie,
ſecundum Bald. *l. 1. in princ. n. 9. ad fin de acquiren.
poſſeſ.* & ſic videbatur dicendum civiliſſimam poſ-
ſeſſionem eſſe quandam ſpeciem de per ſe, prout
conſtituere voluit Bald. *in Authen. defuncto n. 3.
cum tribus ſequentibus cap. ad Senatus conſult.* Ter-
tul. & Ripa *in dict. l. 1. in princ. n. 17. ff. de acquir. poſ-
ſeſ* eò quòd ſecundum eum, *ibi*, non parit interdic-
tum recuperandæ, & ſic differunt in effectu ci-
vilis & civiliſſima, & per conſequens ſunt diffe-
rentes ſpecie, & ſic erit quælibet de per ſe. Ego ta-
men teneo unam ſolam eſſe appellationem hujus
poſſeſſionis, & hæc civiliſſima vocatur à noſtris
Hiſpanis communiter, & eſt una, quia eſt eadem
cum civili, eo quod habet eoſdem effectus, &
tantum differunt in modo acquirendi, nam in
hac civiliſſima, ſicut in civili dantur remedia poſ-
ſeſſoria, ut *infra* dicam etiam recuperandæ ſecun-
dum veram & crebriorem opinionem, & tenen-
dam, igitur nihil differunt in ſpecie, & ſunt eæ-
dem, quia qui vocat civiliſſimam, non negat civi-
lem, ſed fatetur potius, imo magis eſſe hujuſmo-
di declarat, nam quod civilius comparative, &
civiliſſimum ſuperlative eſt, idem quoque civile
neceſſe eſt, ut eum qui melior eſt, & optimus, bo-
num, pejor, & peſſimus, malum, & cætera id ge-
nus, nam comparativum & ſuperlativum in ſe haud
dubiè comprehendi poſitivum, & ſic ſub civiliſ-
17 ſima civilis † comprehenditur, ut optime conſide-
rat Tiraquel. *in d. 7. declaratione n. 3. & 7.* Et ſic
unam appellationem habet, ſcilicet, civiliſſimam,
quæ omnes juris effectus producit, quos civiles
producere poteſt, & licet illa ex miniſterio legis,
hæc autem ex facto hominis eos producant, cum
in effectibus non differant neque in ſpecie, & ſic
civiliſſima non eſt ſpecies de per ſe, neque fictitia
vocari poteſt, neque vera, quia acquiritur ſine actu
apprehenſionis vero aut ficto, & quia lex nun-
quam fingit niſi ſuper vero, neque poteſt dici ar-
tificioſa, quia lex quæ civilem introduxit poſſeſ-
ſionem facto hominis acquirendam, potuit hanc
civiliſſimam conſtituere, quæ ejuſdem legis mi-
niſterio veram efficeret poſſeſſionem, aut ſaltem
talem quæ effectus veræ poſſeſſionis conſtitueret,
ut hæc conſtituit prout in quinto videbimus pun-
to, & ſic neque fictitia, neque artificioſa verè vo-
cari poteſt, ſed poſſeſſio à lege data ac conceſſa
cum omnibus effectibus, quos realis ac corpora-
lis poſſeſſio producit, quæ in regno Portugalliæ
mentalis vocatur, quaſi in mente concedentis
concepta, de qua per Dec. *conſil. 5. vol. 4.* & Acoſ-
tam *de bonis majoratus Regiæ coronæ*, nam ſicut
partes per conſtitutionem, veram poſſeſſionem
transferre poſſunt, *ex l. quod in eo. ff. de acquir. poſ-
ſeſ.* cum tamen *ibidem* ex parte illius cui poſſeſſio
acquiritur, nullus realis ac corporalis actus con-
cipiatur, quare non & idem erit per legis diſpoſi-
tionem ſic volentis, præſertim cum *ex cap. contin-
git, de dolo & contumacia. & l. 1. tit. de los aſſenta-
mientos l. 4. Recopil.* poſſeſſio illa vera dicatur, quæ
ſine apprehenſione acquiritur. Neque obſtat dictum
aliquorum, ſcilicet quod ibi loquitur de poſſeſ-
ſione actori adjudicata, qui elapſo deinde anno
in rei contumaciam verus efficitur poſſeſſor, qua-
ſi continuatione, patientia loco traditionis ha-
beatur, nam non ſatisfacit, eo quod ſicut lex *ibi-
dem* ſtatuit patientiam loco traditionis haberi, ita
etiam poteſt ſtatuere, quod mortuo poſſeſſore
majoratus per vocationem ad illum factam ex pa-
tientia & voluntate, eum vocantis vocato huic
adjudicetur, & poſſeſſio vera tradatur, & ſic è
contrario eſt imponere legem verbis in uno ca-
ſu; & in alio non. Item quinam actus conſtituitur
per lapſum anni, ut miſſus in poſſeſſionem effi-
ciatur verus poſſeſſor? certè nullus, cum ex ſolo
temporis lapſu hæc vera poſſeſſio conſtituatur
ex l. diſpoſitione: quod ſi hæc eſt vera poſſeſſio,
cur & non erit hæc civiliſſima, de qua in noſtra
materia, nullam video differentiæ rationem, & ſic
poſſeſſionem noſtri tex. unico verbo, civiliſſimam,
ſcilicet, appellari cenſeo, quæ effectus veros poſ-
ſeſſionis conſtituit, & hæc pro ſecundo puncto.
Quoad tertium vero dico quod l. vel ſtatutum
ex mente Bald. *in l. 1. C. communia de leg.* non poteſt
iſtam † civiliſſimam poſſeſſionem introducere, ut 18
& voluit Angelus *in l. licet C. de acquir. poſſeſ.* & ſe-
quuntur relati per Tiraquel. *in d. Tract. Le morte.
6. declaratione in præfat. n. 1. cum 5. ſequentibus.* ubi
n. 4. conſiderat ad hoc text. *in l. qui univerſar. § quod
per colonum. ff. de acquir. poſſeſ.* quem dicit nullum
ad hoc citaſſe, ibidemque reſpondet *cap. 2. de con-
ſuetudine*, in contrarium adducto. Contrariam
tamen opinionem quæ communis & verior eſt,
& tenenda tenuit Innocen. *in d. cap. 2.* quem &
alios plures ita tenentes refert idem Tiraq. *ubi ſup.
n. 5. & 6. & 7.* hanc veriſſimam eſſe teſtatur, &
cum ſequentibus numeris plura pro ea allegat &
conſiderat contrariis reſpondens, & ex noſtris te-
net Suarez *in tit. De las herencias. n. 16.* & commu-
nem & veriorem teſta. Ripa *lib. 1. Reſponſorum c. 1.*
& Covarr. *lib. 3. Variarum c. 5. n. 3. cum ſequen.* & Se-
gura *in l. quemadmodum. n. 8. ff. acquir. poſſeſ.* ubi Ad-
ditio alios allegat, & poſt hæc veriorem & recep-
tiorem teſtatur Matienzo *hic gl. 1. n. 3.* reprobatâ
concordiâ Ripæ, quam & reprobat Tiraq *ubi ſup. n.
14.* Quoad quartû dico quod habemus tria remedia
† & interdicta. Primum eſt adipiſcendæ poſſeſſionis, 19
de quo quid ſit & cui competat, & plura alia de
eo tradit Ant. Gomez. *hic à n. 128. uſque ad 168.*
& Menochius *de adipiſcenda poſſeſſione*, quæ qui-
dem quia noſtræ materiæ non ſunt, omiſſa facio,
ſolum pro noſtræ materiæ declaratione quæren-
do an competat huic civiliſſimo poſſeſſori, & vide-
tur quod non, nam cum iſtud remedium com-
petat ei qui de novo poſſeſſionem adipiſci vult,
non vero ei qui poſſeſſionem eſt adeptus, ut
probatur *in l. 1. ff. quorum bonorum*, non poteſt huic
vocato ad majoratum competere, cum civiliſſimam
habeat poſſeſſionem. Contrarium tamen eſt aſſe-
rendum,

rendum, nam licet habeat poſſeſſionem civiliſ-
ſimam, poteſt tamen intentare hoc remedium
ſine præjudicio poſſeſſionis acquiſitæ, ut ſibi de-
tur naturalis ac corporalis poſſeſſio, & ita tenent
Petr. de Bellapertica, Cynus *col.* 1. Bald. & Sali-
cet. *quarta oppoſitione in l. ea lege. C. de conditione ob*
cauſam, quos & alios complures refert Tiraq. id
etiam fundans, *ubi ſuprà 6. parte, declaratione* 2. *n.* 1.
cum ſequentibus pluribus, & Ant. Gom. *hic, num.*
118. *poſito poſt numerum* 192. & Suarez *in dict. tit.*
de las herencias num. 18. *pag.* 448. & hanc latiſſime
fundat eam communem dicens Anton. Gomez,
ubi ſuprà, ubi ipſe aſſignat veram & naturalem
rationem, ſcilicet, quod licet mediante lege,
vel ſtatuto ipſo jure tranſeat poſſeſſio in voca-
tum ad majoratum, vel in hæredem & ſucceſſo-
rem, tamen ex eo quod penes alium adeſt ipſa na-
turalis detentatio non videtur eſſe plena, vel om-
nino perfecta poſſeſſio penes talem vocatum
quouſque verè & realiter corporaliter apprehen-
ditur, & ideo datur hoc remedium: ex quo ipſe
Ant. Gomez, infert quod eodem etiam modo ſuc-
20 ceſſori majoratus poteſt competere & competit †
remedium l. *fin. C. de Edicto D. Adri. tollen.* quod
quidem non tollitur per text. noſtrum, prout &
voluit *gl. I. ego. & in verbo, Propriedad, in l.* 2. *tit.* 14.
part. 6. & Tiraquel. *ubi ſupra, n.* 1. & 8. quod intel-
ligo verum in caſibus in quibus aliàs de jure ha-
bet locum remedium d. *l. fin.* Secus verò in caſibus
ubi locum non habet, putà ſi per contractum in-
ter vivos eſſet conſtitutus majoratus, vel res ali-
qua in vim legati ſub titulo majoratus alicui le-
garetur, quia tunc non daretur remedium d. l. fi.
eo quòd in illis caſibus, nec in aliis ſimilibus non
datur de jure, & ſic nimirum quod neque in no-
ſtro caſu detur: imò & quod plus eſt, & jam vidi
in facti contingentia, quod huic vocato ad majo-
21 ratum competit etiam Carbonianum edictum †
ſecundum *gloſ. Propiedad. in dict. l.* 2. & Meneſ. *in l.*
eam quam, n. 127. *C. de fideicommiſſis.* & voluit Sua-
rez. *dict. n.* 18. & Molina *de primogen. lib.* 3. *cap.* 13.
n. 25. & 26. *cum ſequentib.* Secundum remedium
poſſeſſorium eſt retinenda, de quo quid ſit & cui
competat, vide per Ant. Gom. *hic à n.* 168. *uſque*
ad 180. & Menochium *de Retinend. poſſeſſione.* quæ
per ipſos videbuntur, ſolum enim attingemus, id
quod eſt noſtri propoſiti, ſcilicet, quod hoc re-
22 medium retinendæ competit † etiam huic civiliſſi-
mo poſſeſſori ſecundum Fabrum, § *ſui. Inſtit. nia de*
hæredum qualit. & diff. & Ant. Gomez, *hic n.* 194.
communis ſecundum Ripam. *l.* 1. *in fine. ff. quorum*
bonorum, & nullus omnium qui hac de re loquitur
contradicit ſecundum Tiraquel. *in dict. parte, decla-*
ratione 1. & 2. Imò & quod plus eſt quod hæc duo
remedia adipiſcendæ & retinendæ ſimul inten-
tari poſſunt diverſis reſpectibus, id eſt, reſpectu
23 diverſarum † poſſeſſionum, ſcilicet, retinendæ
reſpectu hujus civilis ſive civiliſſimæ poſſeſſio-
nis, adipiſcendæ vero reſpectu naturalis poſſeſ-
ſionis aut detentionis penes alium, ut optime in-
quit Tiraq. *ubi ſuprà in tertia declaratione.* 6. *parte,*
numero primo & ſecundo, & Molina *dict. lib.* 3. *cap.*
13 *numero* 7. Et an petitionem hæreditatis poſſit
24 talis vocatus intentare contra detentatorem †
vide Ant. Gomez. *hic numero* 195. *cum ſequenti-*
bus: & an contra titulo poſſidentem detur reme-
dium noſtri tex. vide Molinam, *ubi ſuprà, numero*
52. *cum ſequentibus.* Tertium vero remedium eſt
recuperandæ † de quo itidem Antonius Gom. *hic* 25
numero 180. *cum pluribus ſequentibus.* plura tra-
dit quid ſit & cui competat, & Menochius *de re-*
cuperanda poſſeſſione. & an competeret huic civiliſ-
ſimo poſſeſſori anceps quæſtio eſt inter Docto-
res, nam quod non detur facit, ex eo quod qui
habeat civiliſſimam poſſeſſionem fictè non po-
teſt dici ejectum à poſſeſſione, *ex gl. poſſidebat l.*
1. §. *interdictum autem hoc. ff. de vi, & vi arm.* &
ſic hanc opinionem tenuerunt multi ita ut Ale-
xand. *in l. in ſuis. ff. de liber. & poſthum. col.* 3 aſſerit
hanc fuiſſe communem opinionem antiquorum
& modernorum, & ſecundum eam fuiſſe judica-
tum per ſacrum regni conſilium Neapolitanum
aſſerit Matthæus de Afflictis *deciſione.* 299 *col.* 4.
& eam tenet Antonius Gomez, *hic n.* 193. & alii
plures relati per Tiraquellum, *ubi ſupra, in* 6 *parte,*
declaratione 4. *num.* 1. & 2. Contrariam opinio-
nem tenuerunt plurimi relati per Tiraquellum
ubi ſupra, n. 3. *cum ſequentibus*, & hanc crebrio-
rem vocat Menochius *de Recuper. poſſeſſione.* 1. *re-*
med. n. 397. & Franciæ ſervari teſtatur Tiraquellus,
dict. n. 4. *in fine.* & eam ſequitur Molina *de Primoge-*
niis. lib. 3. *cap.* 16. *num.* 6 & *num.* 7. & Matienzo *hic*
gl. 2. *n.* 13. quem poſt hæc multum in lucem pro-
diiſſe ſcio, & hæc ultima eſt tenenda & amplec-
tenda, nam hæc eſt vera poſſeſſio ut *ſupra* dixi-
mus, & tradit Tiraquellus *ubi ſupra in* 5. *parte. de-*
claratione 1. & ſic non obſtant, quæ de ficta dixi-
mus poſſeſſione. & per conſequens omnia hæc re-
media ſimul juncta diverſis reſpectibus competunt
ſecundum dictos DD. & Molinam *ubi ſup. n.* 7. &
8. ubi declarat uno modo rejecta concordia Ripæ
inter has opiniones, quia reprobatur communi-
ter à Doctoribus ſecundam tenentibus opinio-
nem. & præſertim Tiraquellus *ubi ſupra, n.* 7. Eſt
tamen notandum quod quamvis † exceptio domi- 26
nii non eſſet admittenda contra hunc agentem re-
medio noſtri text. ut late per Tiraquellum *ubi ſu-*
pra in 6. *parte in* 5. *declaratione per totam.* & Mo-
lina *dict. cap.* 13. *n.* 12. *cum ſequentibus. aliquibus* ad-
mittetur tamen exceptio illegitimitatis & incapa-
citatis, quia legis noſtræ remedium non tran-
ſit in incapacem, ut per Molinam, *dict. cap.* 13. *n.*
23. & 24. & ſic fœmina excluſa à majoratu non
eſt mittenda * in ejus poſſeſſionem. Ut *ibi* per eum 27
n. 22. ubi & *n.* 45. tractat an remedium hoc
competat illi, qui ex conjecturis ad majoratus ſuc-
ceſſionem † vocatur, & *num.* 46. *cum quatuor ſe-* 28
quentibus, an ſufficiat exemplum majoratus ad
petendum & intentandum remedium † noſtri 29
text. & *ibi* plura alia quoad noſtri text. materiam
annectit, per eum videbuntur. Quartum autem re-
medium quod interim vocatur, de quo loquitur
Covar. *in pr. ct. quæſt. cap.* 17. non ſolum non com-
petit huic civiliſſimo poſſeſſori, verum neque
* civili, ſecundum Guidonem *deciſione* 522. & Re- 30
buffum *in* 3. *Tomo conſtitutionum Franciæ, in materia*
poſſeſſorii. artic. 2. *gloſ.* 2. & Covar. *ubi ſupra* &
Molina, *ubi ſupra. num.* 70. & 71. & 72. *limitant.*
Nota etiam quod remedium poſſeſſorium † noſ- 31
tri tex. habet cauſam proprietatis annexam, ſe-
cundum Molinam *ibidem n.* 9. & ſic inquit Tira-
quellus, *in dict.* 5. *declaratione. num.* 11. quod ſi præ-
tenſor contradixit adverſario objicienti cauſam
dominii, & nihilominus iſte adverſarius admiſſus
ſit ad probationem dominii, non obſtabit, quia id
magis factum fuiſſe videtur ad juſtificandam poſſeſ-
ſionem,

ſionem, quam ut ſuper dominio pronuntietur:
quod eſt optimum: & ſic ſemper conſulo quod
petens poſſeſſionem contradicat exceptionem
dominii, & quod non audiatur ſuper eo adver-
ſarius, & proteſtetur quod probationes facien-
dæ ſolum fiant ſuper poſſeſſionem, & quoad
adjuvandum remedium poſſeſſorium. Quoad
quintum & finalem punctum ſcilicet circa mo-
dum procedendi in hac materia, ex duabus legi-
bus ſequentibus decerpes, & formam proponen-
di libellum in materia noſtræ legis, ut omnia per-
32 fectè habeas, forma modo ſequenti. † Joannes
omni meliori modo quo poſſum, coram vobis
compareo & conqueror de tali, & dico ſic eſſe,
quod Petrus avus meus defunctus cum facultate
regia condidit majoratum talium ac talium bo-
norum ſub talibus limitibus in talibus locis exiſ-
tentium, ac cenſuum & redituum regiorum con-
tentorum in ſcriptura majoratus, quam & dictam
licentiam regiam præſento cum ſolemnitate &
juramento neceſſariis, qui quidem fundator ad
dictum, majoratum vocavit talem filium ſuum
majorem, & poſt eum deſcendentes ejus jure ma-
joratus, & eo mortuo abſque eis & in defectum
eorum vocavit patrem meum filium ejus ſecundum
& deſcendentes ejus, & pater meus fuit uxoratus
cum Maria ſecundum Sacroſanctæ matris Eccle-
ſiæ præceptum, ex quo matrimonio me ut filium
majorem ſuſceperunt, & habuerunt, & quoniam
dictus filius major fundatoris eſt mortuus abſque
deſcendentibus, qui in dicto majoratu ſecun-
dum ejus inſtitutum ſuccedere poſſit, & pater
itidem meus mortuus eſt, & ſic vocatus ad dictum
majoratum ego ſum & non alius tamquam fi-
lius major patris mei, & in dicta deſcendentia
fundatoris aut poſſeſſoris ultimi (ſi jam tranſie-
runt multi poſſeſſores poſt fundationem) de
quibus omnibus offero informationem, & peto
fieri ad tenorem eorum, & iis de cauſis poſſeſſio
civilis & naturalis ex remedio legis de Toro in
me tranſlata eſt, & de facto dictus adverſarius de-
tentat bona dicti majoratus abſque jure aliquo,
ideo à vobis peto, non me ad ſuperflua obligans,
quatenus ante omnia recepta dicta informatio-
ne me vocatum ac poſſeſſorem, dicti majoratus &
ejus bonorum & verum ſucceſſorem declaretis con-
demnando adverſarium, dimittat mihi dicta bo-
na, & libera, & ſine obſtaculo aliquo dimitten-
do detentationem eorum, neque perturbando
me in dicta poſſeſſione aliquo modo manu te-
nendo & defendendo me in ea & in eo quod ne-
ceſſarium fuerit mittendo me in realem ac cor-
poralem poſſeſſionem abſque præjudicio ac-
quiſitæ poſſeſſionis, & ſi in aliqua comparuerit
me dejectum reſtituendo & reintegrando ita ut
liberè & pacificè frui, gaudere dictis poſſeſſioni-
bus bonorum, & eis & eorum fructibus, proventi-
bus ac emolumentis quomodolibet pertinenti-
bus liceat ac poſſim condemnando dictum adver-
ſarium in omnibus fructibus ac reditibus emo-
lumentis ex dictis bonis per eum perceptis & quæ
percipi poterint & poſſunt uſquequo à dicta de-
tentatione deſiſtat, quos fructus omni anno æſti-
mo in tantum ſalva in totum veſtra judiciali
taxatione ſuper quibus omnibus & eis annexis
& connexis peto mihi juſtitiam miniſtrari om-
ni meliori modo quo poſſum, expenſas peto &
proteſtor & in neceſſariis veſtrum auxilium im-
ploro. Sic ex dictis additis & demptis quæ addi
vel detrahi debeant, ſecundum caſus contingen-
tiam, poteris formare libellum dictum, poteris
etiam petere & proteſtari quatenus ſuper poſſeſ-
ſorio vis & non ſuper alio procedit & intra quam-
tum tempus debeat proponi in regio conſilio
vel alibi libellus hic *ex l.* 9. *noſtri tituli* decerpes, &
ex Molina *in dict. cap.* 15. *n.* 1. *lib.* 3. ubi & *n.* 40.
declarat an competat remedium noſtri text. pri-
mo ipſius majoratus ſucceſſori † & Pelaez de
Majoratu. 1. *part. quæſtione* 24. *num.* 1. & 2. &
iterum *in* 3. *parte, quæſtione* 8. *num.* 8. ubi &
an habeat locum in rebus augmentatis: & *ibi*
in illa 3. *part. in quæſt.* 2. 3. & 4. alia plura ad
legem noſtram tractat per ipſum videnda.

Ibi, *Aunque otro aya tomado la poſſeſſion.* Sed quo-
modo hoc procedere poteſt, cum duo in ſolidum
poſſidere non poſſunt *ex l.* 3. §. *ex contrario. ff. de*
acq. poſſeſſione. & reſpondeo, quod cum in majo-
ratus ſucceſſorem poſſeſſio civilis & naturalis per-
tranſeat etiam tertio poſſidente, penes illum ter-
tium non poteſt eſſe civilis neque naturalis, ſed
ſolum habet nudam facti detentationem, & ſic ceſ-
ſat dicta difficultas, & per conſequens neque præſ-
cribere neque lucrari fructus neque intentare re-
media poſſeſſoria poterit tertius ille, cum talis de-
tentatio non ſit apta producere effectus civiles,
ſecundum Molinam ita reſpondentem *in d. lib.* 3.
cap. 12. *num.* 18. vel ut inquit Menchaca, *de ſuc-*
ceſ. creat. §. 1. *num.* 32. *verſ. Illud autem.* licet
apud illum tertium adſit nuda corporalis poſſeſſio
apud ſucceſſorem vocatum ſunt omnes effectus,
quos lex poſitiva accommodavit utrique poſſeſſio-
ni tam naturali quam civili, de quibus ille ter-
tius corporalis poſſeſſor frui non poteſt, & non
præſcribetur, ut dictum eſt, & tradit *ibidem*
Menchaca ex text. *in l.* 1. *tit.* 26. *Part.* 4. & *ibi*
gloſ. Ni le empece, & itidem ceſſio bonorum ma-
joratus facta per ſucceſſorem ejus in alium ter-
tium non vocatum, † non nocet immediate poſt 33
cedentem ſucceſſori, ſecundum Burgos de Paz,
in proœm. ll. Tauri, num. 96. ad hoc notando text.
noſtrum, & Mol. *lib.* 1. *Primog. cap.* 6. *n.* 45. &
hæc pro hac lege ſufficiant.

IN LEGES NONAM & DECIMAM.

Forma & ordo procedendi in cauſis civiliſſimæ poſſeſſionis in præſenti ponitur & deſcribitur.

SUMMARIUM.

1 *Repulſa teſtium an habeat locum in remedio civiliſſimæ poſſeſſionis, & ibi quid quoad publicationem teſtium faciendam.*

2 *Minori an detur reſtitutio adverſus omiſſam probationem in dicto remedio civiliſſimæ poſſeſſionis.*

3 *Poſſeſſionem ſi quis ceperit rerum majoratus vivo vero poſſeſſore, & eo conſentiente, etiamſi tranſierint multi anni ante mortem veri poſſeſſoris, eo mortuo nihil præjudicatur vero ſucceſſori poſt eum.*

4 *Leges de majoratu regia licentia conſtituto loquentes habent locum in bonis vinculatis.*

5 *Majoratus abſque regia licentia conſtitui poteſt, fortiuſque eſt id quod ſit autoritate legis, quam ex regia licentia.*

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

6 *Facultatem & licentiam regiam habens ad conſtituendum majoratum an cenſeatur illum conſtituiſſe virtute illius licentiæ.*

7 *Bona majoratus ſi ſint diſtincta inter duos diſtrictos duarum Cancellariarum, ubi erit lis tractanda.*

LEXQUE nona declaratur *per l.* 10. in quantum *in l. 9.* declaratio facienda in cauſa hujus poſſeſſorii erat ſuper tenuta, ut jam non ſit ſuper tenuta, ſed ſuper poſſeſſionem. Ita quod vere poſſideat ille, in cujus favorem pronuntietur, & ſolum quantum ad proprietatem cauſa remittatur ad Cancellarias Regias.

In l. 9. ibi, *Otra alegacion 'ni probança*, & ſic nunquam repulſa teſtium locum habebit, quia
1 eſt ſummarium & executivuum † judicium, &
in alio reparari poteſt, ut in terminis noſtris tenet Avend. *c 5. per totum. num. 4. lib. 2.* contrarium tamen licet cogitandum relinquat, tenet Molin. *in dict. lib. 3. c. 13. num. 66. ex l. 10. noſtri tituli, quæ potius eſt l. 9.* & ſic *ibidem* Molina, *in num. 67.* idem voluit, quoad publicationem faciendam, ex eo quod lex noſtra ſolum terminum 50. dierum conſtituit ad probandum, & concludendum, & quòd nullus alius terminus concedatur, ſed eo elapſo determinetur, ita ut neque minori detur reſtitutio in tali lite adverſus
2 omiſſam † probationem, ut inquit ipſe Molin
n. 64. in d. cap. 13. qui *n. 65.* inquit hoc regiâ declaratione indigere: ego tamen inter hæc *ex l. noſtra 9.* deſumo veram concordiam, præſuppoſito, quod lex noſtra 9. requirit litem eſſe concludendam intra hos dies, ibi *Y hecho, y concluſo el negocio dentro de los cinquenta dias*, ſcilicet quod ſi per judices regios de hac poſſeſſoria cauſa cognoſcentes fuerit ex dictis quinquaginta diebus terminus aſſignatus certus ad probandum, puta ſi dantur triginta dies ad probandum, illis elapſis poterit peti publicatio teſtium cum brevi termino concedenda, & poterunt reprobari teſtes, & admitti ad probandum reprobationes cum brevi termino: & poterit itidem peti reſtitutio adverſus omiſſam probationem per minorem, & concedi terminus quindecim dierum ad id faciendum, vel minus ſecundum numerum dierum reſtantium ad implementum 50. dierum, & in iſto eodem termino etiam ad reprobationem teſtium conceſſo poterunt præſentari ſcripturæ & inſtrumenta: & iis terminis elapſis poteſt per partes cauſa concludi antequam quinquaginta dies ſint elapſi, & ita procedant dicta per Molinam, ſed ſi terminus ad probandum non fuerit per judices aſſignatus ſupradicto modo, tunc non video quomodo reprobari poſſint teſtes neque ſuper eo probationem fieri, neque peti dictam reſtitutionem, cum omne remedium lex noſtra excludat lapſis illis quinquaginta diebus, & ſic procedat id quod dixit Avend. & ideo per judices hos regios eſſet, propoſita prima petitione, aſſignandus partibus terminus 30. dierum ad probandum cum onere publicationis eis elapſis ut ſic poſſent partes teſtes reprobare ſi velint & petere reſtitutionem, & cum hoc quod inſtrumenta poſſent præſentari uſque ad concluſionem in cauſa, & ſic eſſet faciendum ne partes à dictis juris remediis excludamus: vel eſſet per regem nova lege major terminus, puta centum dierum aſſignandus loco horum quinquaginta, ſignando quot dies eſſent pro probationibus faciendis, & quod eis elapſis remaneret facta publicatio, ut reprobationi teſtium & remedio reſtitutionis locus remaneret, & quod uſque ad finem centum dierum poſſent inſtrumenta præſentari, vel ſaltim ante octo dies poſtremos ut copia inſtrumentorum partibus daretur, & cum hæc res ſit magni præjudicii, ita eſſet faciendum & providendum, & pro ſecunda inſtantia, quæ eſt ſupplicationis, poſſent aſſignari quinquaginta dies: aliter enim dubitandi locus relinquitur, licet ſi id non medetur teneo meo videri pro vero, lege noſtra attentâ, quoties minor terminus quam quinquaginta dierum noſtri text. non aſſignantur à judice pro probationibus & allegationibus partium, quod non habebit locum publicatio neque reprobatio teſtium neque itidem reſtitutionis petitio, eò quod lex noſtra omnem præcludit viam allegandi & probandi, poſt lapſum quinquaginta dierum geminative in hoc loquendo, & ſic etiam reſtitutionem excludere videtur ut dixi *in l. 4. titulo 17. lib. 4. ſupra in gloſ. antepenult.* & quamvis quoad reſtitutionis remedium dubitabile videatur, quoad alia verò non mihi videtur dubitandum, eo quod lex noſtra omnem alium terminum, omnem aliam allegationem & probationem excludit quàm eam, quæ intra hos quinquaginta dies partes fecerint, & ſic in Indiis abſque ulla publicatione & concluſione hæc fieri inquit Matienço *hic gloſ. 2. num 3.*

Ibi, *Y no quede otro remedio.* Adeò ut neque tunc habeat locum ſupplicatio mille quingentarum duplarum ex text. ubi diximus *in l. 4. tit. 20. lib. 4. ſupra.*

Ibi, *Por medio año.* Intellige dummodo poſt mortem poſſeſſoris prout lex noſtra loquitur, poſſeſſio hæc capiatur corporaliter, ſecus vero ſi in vita poſſeſſoris, & talis captor poſſeſſionis non eſt vere vocatus, quia tunc quamvis per
multos annos poſſeſſionem haberet † nihil præ- 5
judicaret vere vocato ad majoratum, dum tamen intra ſex menſes poſt mortem veri poſſeſſoris id petatur ſecundum Meneſes. *l. poſt mortem num. 23. C. de fideicommiſ.* & *ſupra hoc titulo* diximus, & de pluribus quæſtionibus in propoſitum horum verborum, & itidem noſtræ legis vide Molinam *de promogeniis lib. 3. cap. 13. num. 56. uſque ad 62.*

In l. 10. ibi. *Y bienes vinculados.* Hic eſt text expreſſus probans opinionem Oroſcii & aliorum per me relatorum. *l. 8. gloſ. 1. ſupra iſto tit. & libro.* quod lex illa 8. etiam in bonis vinculatis abſ-
que licentia † regia, locum habeat, imo & vide- 4
tur per legem noſtram permitti cuilibet perſonæ vinculare ſua bona abſque regia facultate ſi deſ-
cendentes vel aſcendentes non habeat, † & idem 5
tunc de tali vinculo quod de majoratu cum regis licentia facto judicandum erit, vel in tertio & quinto ſi deſcendentes habeat, ut per Molinam *lib. 1. cap. 1. num. 25. & 26.* imo & fortius eſt id quod fit autoritate legis, quàm ex regia facultate ut per Molinam *ſupra lib. 4. cap. 3. num. 10. & eo lib. cap. 6. num. 17. & gloſ. mag. colum. 8. in fin. l. 3. titulo 13 part. 6.* & an ſi quis habet fa-
cultatem cenſeatur † inſtituere ejus virtute vel 6
legis poteſtate, vide Molinam *ubi ſupra lib. 2. cap. 2. numero 17.* ubi ſe remittit *ad cap. 10. n. 74. ejuſdem libri.*

Ibi, *A las nueſtras audiencias.* Quid tamen ſi
7 bona † majoratus ſunt diviſa inter diſtrictus dua-
rum audientiarum, cui earum remittatur vide Molinam. *d. c. 13. num. 1. & fin.*

Ibi, *Ser en poſſeſſion.* Et ſic vera jam poſſeſſio eſt illa quæ acquiritur *ex remedio dictæ l. 8. ſupra eo. tit.* prout *ibi* dixi, & tenet Meneſes *in d. l. poſt mortem num. 23. C. de fideicom* text. noſtrum allegando.

Ibi, *Guardando ſe en lo de mas.* Ex his verbis not. Molin. *de primog. d. lib. 3. cap. 13. num. 63. cum ſequentibus*, quod nec reſtitutio adverſus amiſſam probationem dabitur in terminis legis præcedentis, neque publicatio requiretur, neque teſtium reprobatio admittetur de quo dixi latè *in l. præcedente* & hæc pro tit. hoc & textualium declaratione ſufficiant ut ad alia deveniamus breviter nos expediendo de lege 11. ſequente.

IN LEGEM UNDECIMAM.

Servanda eſt clauſula teſtamenti Regis Henrici ſecundi tanquam lex: cujus clauſulæ tenor hic inſeritur.

SUMMARIUM.

1 *Clauſula Regis Henrici ſecundi de qua hic, quare fuit facta & alia de ea.*

2 *Fœmina an ſuccedat ex vi hujus clauſulæ Regis Henrici.*

3 *Fœmina an excludatur à primogenio, ſi expreſſe non excluſa ſit.*

4 *Sententia lata contra legem noſtram nulla eſt.*

IBi, POR RAZON De hac clauſula hujus Regis Henrici ſecundi mentionem facit Rodericus Suarez. *l. Quoniam limitatione 6. ad legem regiam pagina 268. C. de inofficioſo teſtamen. & in quæſtione majoratus numero 22.* & ponit quæ † fuerit 1
cauſa quare condita fuit clauſula hæc & quare per legem noſtram juſſum fuit ſervari, traditque etiam Palac. Rub. §. 69. *numero 14. cum ſequentibus* & gloſ. *majoria. l. 2. titulo. 15. partita. 2.* quos poſt hæc reperi referre Burgos de Paz *in proœmio ll. Tauri numero 455.* & in propoſitum hujus clauſulæ vide optimam quæſtionem propoſitam per gloſſam magnam *col. 4. verſ. ſed an pretium in l. 10. tit. 26. partita 4.* & aliàs per Molinam *de primogeni. lib. 1. cap. 5. num. 21. & 22. & eo. lib. cap 6. num. 21.* & an potuerit addi clauſula hæc in declarationem donatorum ab ipſo Rege, vide Acoſtam *tracta. de majoratu bonorum regiæ coronæ in princip. num. 2.* & Matienço *hic gloſ. 9. n. 2. cum ſequentibus.*

Ibi, *Sin hijo legitimo.* Sed nunquid debet eſſe
maſculus, an verò ſufficiat fœmina, & exiſtente † 2
maſculo ipſe ſuccedit, eo verò deficiente fœmina legitima ſuccedet pro ut in terminis aſſerit Burgos de Paz *in d. proœmio legum Tauri num. 66. in fin. ex conſilio 98.* Ludovici Romani, id in noſtris terminis aſſerentis, & *ibidem cum ſequentibus*
numeris examinat ipſe Burgos an fœmina † exclu- 3
datur à primogenio ſi expreſſe non excluſa ſit & per Molin. *ubi ſupra lib. 3. cap. 4. n. 4.* & notandum eſt quod cum clauſula hæc jam pro lege habeatur, nihil dubitandum eſt quin ſententia contra eam † lata nulla ſit prout antea non eſſe ex Bart. aſſerebat Burgos de Paz *in proœmio ll. Tauri num. 456.*

TITULUS

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

TITULUS OCTAVUS

De las Herencias, y particion de ellas.

ET quia hæreditatum bona plerumque, imò & à communiter accidentibus non per viam majoratûs tanquam indiviſibilia acquiruntur ſucceſſoribus, ſed per viam hæreditatis liberè ut inter hæredes dividantur, ideò poſt præcedentem titulum ſequitur hic noſter de hæreditatibus & earum diviſione tractans, & eſt ſingularis & in theorica & practica plurimùm verſatus.

SUMMARIUM.

1 *Hæreditatis quid ſit, & quid partitio hæreditatis, & numero 2.*
Partitio & collatio non ſunt idem. num. 3.

1 IBi Herencias. *Quid ſit hæreditas* * *deſignat Jure conſultus* in l. nihil aliud, ff. de verborum ſignificatio. *& ibi Doct. maxime Rebuffus & text.* in l. 8. ad fin. tit. 33. p. 7. *declarant Bart. & Doct.* in rub. ff. de acqui. hæred.

2 *Ibi*, Particion. *Quid ſit partitio* * *vide tex.* in l. 1. tit. 15. part. 6. *ponentem definitionem, quæ quidem definitio in propoſitum noſtri tituli optimè accommodatur, aliam verò partitionis definitionem vide per text.*
3 in l. 1. tit. 26. part. 2. *& habes notare quod partitio* * *& collatio non ſunt idem, ut patet* ex l. 9. ſupra hoc libro, *ubi vot. Caſtillo* in fin. *verbis & nos diximus ſi bene memini, nam collatio eſt rei propriæ in communi latio, & diviſio fit poſt collationem ſecundum eum ibi & ſic ut diverſa ponuntur in jure noſtro, & hæc pro rubrica.*

IN LEGEM PRIMAM,

Quæ erat 6. Tauri.

Aſcendentes legitimi ſuccedunt deſcendentibus ſuis, ſicut ipſi legitimi deſcendentes in eis niſi locis ubi bona ad truncum deveniunt, poſſunt tamen ipſi deſcendentes de tertio bonorum diſponere.

SUMMARIUM.

1 *Legitima debita aſcendentibus in bonis deſcendentium non debetur de jure naturali, ſed in ſolatium liberorum amiſſorum.*
2 *Lex noſtra ſolum de ſucceſſione aſcendentium in bonis deſcendentium legitimorum tractat, etiamſi aſcendentes legitimi non ſint.*
3 *Aſcendentes ſuccedunt deſcendentibus cum ampliationibus & limitationibus, remiſſivè.*
4 *Reciproca eſt ſucceſſio aſcendentium & deſcendentium ſimilitudinariè etiam naturalium, & num. 26. cum ſequentibus aliquibus.*
5 *Pater & mater an ſimul admittantur ad ſucceſſionem deſcendentis legitimi.*
6 *Pater & mater inſimul admiſſi ad ſucceſſionem deſcendentis legitimi portabit pater bona ab*

eo habita, & ejus contemplatione & mater ſua.
7 *Repræſentationi non eſt locus inter aſcendentes volentes ſuccedere deſcendentibus, & idem in fratribus reſpectu bonorum ab aſcendentibus relictis, n. 8.*
9 *Bonis unitis & incorporatis patrimonio alicujus nunquam admittitur diſtinctio & ſeparatio bonorum niſi in caſibus à jure expreſſis.*
10 *Deſcendentes legitimi non poſſunt præterire aut exhæredare ſine cauſa aſcendentes.*
11 *Aſcendentes reſpectu ſucceſſionis deſcendentium an ſuitatem habeant, & ſic ex potentia ſuitatis non tranſmittitur ad eos hæreditas deſcendenti delata, licet ex potentia ſanguinis, vel juris deliberandi ſic, ut ibi.*
12 *Aſcendentes agunt ad ſupplementum legitimi eo quod neceſſarii ſunt hæredes deſcendentium.*
13 *Parentem rumpere teſtamentum quoad legitimam portionem tantùm ſi extraneus inſtitutus ſit.*
14 *Æquiparationes, plures inter ſucceſſiones aſcendentium & deſcendentium invicem habendas & numero 20. cum ſequentibus pluribus & in numero 38. primò quoad querelandum teſtamenta, & n. 16. remiſſive plures differentias vide.*
15 *Jus agentium ad ſupplementum legitimæ eodem tempore præſcribitur quoad aſcendentes ſicut quoad deſcendentes & quo tempore.*
16 *Eodem etiam modo nullum gravamen imponi poteſt in legitima aſcendentium ſicut nec deſcendentium*
17 *Onus & gravamen bona diminuit.*
18 *Patre non reclamante de gravamine in legitima appoſito, an hæres ejus reclamare poterit.*
19 *Filius eo ipſo quo adiit hæreditatem cenſetur à jure excluſum gravamen à legitima, ubi idem in patre reſpectu filii.*
20 *Filius ſi non gravaverit patrem in legitima, ſed venientes ab inteſtato an valeat tale gravamen, & ibi quid quoad filium.*
21 *Gravamen filio factum in eo quod eſt ultra legitimam valet.*
22 *Querelam non præparatam an tranſmittat aſcendens ad ſuos.*
23 *Aſcendentes an ſuccedant deſcendentibus pleno jure.*
24 *Sicut filio conſentienti gravamen poteſt imponi in legitima per patrem, ita patri conſentienti per filium, & num. 44.*
25 *Juramentum an requiratur per patrem fieri in renuntiatione legitimi filii.*
27 *Aſcendentes naturales per lineam maternam an ſuccedant filiis naturalibus etiam relinquentibus filios legitimos & naturales, & è contra.*
29 *Mater ſicut poteſt, filio adulterino quintum legare, ita è contra filius matri ſi filius deſcendentes reliquit, niſi ut ibi mater pluſquam quinque filios haberet.*
30 *Filius non poteſt legare quintum ſi amplius quam ſex filios habeat.*
31 *Pater an ſuccedat filio legitimato habenti filios legitimos & naturales.*
32 *Parentes clerici non ſuccedunt filio ſuo, ſicut neque ipſe filius ipſis.*
33 *Statutum faciens filios ſpurios ſucceſſibiles nihil valet.*
34 *Filii clericorum in ſacris an ſuccedant conſanguineis ex parte matris. & n. 35.*
35 *Inceſtuoſi & adulterini licet inſtitui hæredes à patre prohibeantur, non ſi ab aliis inſtituerentur.*
36 *Libertus ſi filios habet excluditur ab ejus ſucceſſione patronus, ſi etſi parentes libertus habeat excludetur patronus.*
37 *Pactum ſicut non valet ut filius à petitione legitimæ & ejus ſupplemento impediatur, ſic neque ut pater.*
38 *Jus emphyteuticum ſicut tranſit in filium etiam patre potentiorem, ita & è contra.*
39 *Pater ſicut poteſt, de quinto bonorum inter extraneos diſponere & de tertio inter filios, ita filius carens deſcendentibus poterit de duobus tertiis diſponere, ubi reprobe.*
40 *Sicut filius bonis patris renuncians non cenſetur legitimæ renuntiare, an idem ſit in patre.*
41 *Legitima patri debita in bonis an titulo inſtitutionis ſit relinquenda ſicut filii.*
42 *Filius ſicut non privatur legitima ob omiſſam executionem teſtamenti patris, ita & è contra reſpectu legitimæ patris, & an idem ob non inventarium confectum.*
43 *Filius legitimatus per oblationem curiæ ſicut habet beneficium ſucceſſorii edicti, ita & pater in bonis filii.*
44 *Differentia emancipationis & patriæ poteſtatis ſublata eſt hodie & quomodo, & an ad querelandum teſtamentum patris, vel filii ſit neceſſe agnoſcere bonorum poſſeſſionem.*
45 *Deſcendentes ſicut non computant fructus perceptos mortuo patre in legitimam, ſed pro rata capiunt eos, ita & aſcendentes.*
46 *Deſcendentes ſicut ſuccedunt ex teſtamento minus perfecto parenti teſtamenti, an ita è contra aſcendentes deſcendentibus.*
47 *Filii ſicut non privantur ſua legitima per ingreſſum patris in monaſterium, & an idem in aſcendentibus per ingreſſum filii.*
48 *Jus diſponens quod ſi mater aut alius aſcendens non petierit tutorem filio intra annum à morte patris, perdat filii ſucceſſionem an per l. noſtram corrigatur.*
49 *Legitima licet debeatur aſcēdentibus in bonis deſcendentium ſicut debetur deſcendenti in bonis aſcendentium, non tamen cum ejuſdem qualitatibus & prærogativis ſicut deſcendentibus, & ibi ponuntur aliqua exempla.*
50 *Jure civili qualiter aſcendentes deſcendentibus ſuccedebant & quid hodie, ubi ampliatur & de fructibus & de Caſtrenſibus & quaſi, & iterum in n. 54.*
51 *Aſcendens an poſſit in totum alienare bona provenientia ex filii hæreditate tam in uſufructu quam in proprietate aliis filiis exiſtentibus.*
52 *An bona habita ab uno ex filiis poſſit pater cui velit aliorum filiorum donare.*
53 *Si filius & uxor ejus faciunt pactum de ſibi invicem ſuccedendo an hoc modo poterit pater excludi à bonis hujus filii.*
55 *Filius diſponit de tertio bonorum Caſtrenſium, vel quaſi tam in proprietate quam in uſufructu, ſecus de adventitiis in quibus pater habet uſumfructum, ſecus ſi neque in eis haberet.*

56 *Adven-*

56 *Adventitia ſunt provenientia ab imperiali liberalitate.*
57 *Dictio, qualquier, poſita poſt verbum, omnes, omnia comprehendit ſine exceptione.*
58 *Filii clerici teſtamentum non ſubjacet querelæ, ſi de bonis intuitu eccleſiæ acquiſitis diſponit, dum tamen non ſit ultra tertiam partem diſpoſitum. 59.*
60 *Militis teſtamentum patrem prætereuntis ſubjacet querelæ, ubi idem in teſtamento clerici.*
61 *Nulla eſt jam facienda diſtinctio bonorum patris & matris in ſucceſſione aſcendentium.*
62 *Aſcendentes an ſuccedant deſcendentibus in bonis feudalibus emphyteoticis & majoratus.*
63 *Feudum & majoratus reſpiciunt lineam deſcendentium, niſi ut ibi.*
64 *Filius adoptivus an ſuccedat patri adoptivo excluſis patris adoptivi deſcendentibus.*
65 *Filius ſi exheredat filium ſuum & inſtituit extraneum & cauſa præteritionis juſtificetur, an admittetur extraneus inſtitutus, vel pater vivus, ſed an tunc filius hic avo præferretur. 66.*
67 *Filius etiam favore piæ cauſæ ultra tertium diſponere poteſt, ſi aſcendentem habet, quia hæc eſt regula generalis.*
68 *Filius ſi opulentiſſimam hæreditatem patri relinqueret an poſſet ultra tertium diſponere, ſicut pater ditiſſimus ultra quintum favore animæ & alterius cauſæ piæ, ubi reprobatur opinio Laræ, duas tertias dicentis poſſe filium legare.*
69 *Filius ſi inſtituat extraneum in omnibus bonis patre exhæredato, vel præterito an valebit in quinto inſtitutio, & numeris ſequentibus uſque ad 73.*
70 *Clauſula codicillaris etiam præteritione data operatur effectus ſuos.*
71 *Authen. ex cauſa. C. de liber. præterit. ita procedit in exhæredatione patris ſicut filiorum.*
72 *Pater cum a nullo præceditur competit ei contra tabulas ad conſequendum legitimam duntaxat; ubi quod remedium intentabit pater præteritus.*
73 *Deſcendens an poſſit tertium bonorum in certa re aſſignare.*
74 *Filius & deſcendens in vita & in morte an poſſit excedere tertium modicas donationes faciendo, & n. 86.*
75 *Ceſſat ex l. noſtra quæſtio illa num duæ partes deducendæ ſint.*
76 *Patre conſentiente quod filius teſtetur ultra tertium an valebit.*
77 *Renuntians juri de futuro & nolens acquirere non efficitur pauperior.*
78 *Pater ſi donat filio ut filius alteri donet valet donatio.*
79 *Pater bene poteſt pacto ſe excludere à deſcendentis ſucceſſione, dum tamen juramento firmetur, ut ibi.*
80 *Pater an poſſit ultra tertium ſubſtituendo filio pupillariter diſponere matre exiſtente in medio.*
81 *Filius non poteſt, de bonis patris teſtari, etiamſi vivo patre dicatur filius quaſi dominus.*
82 *Filius, vel filia an de promiſſis in dotem poſſint diſponere in tertio.*
83 *Stante ſtatuto quod vir lucretur dotem, lucrabitur etiam dotem promiſſam.*
84 *Pater ſi accuſet mortem filii & condemnet occiſorem in certa quantitate, an de illa ſolvetur tertium legatum ab ipſo filio.*
85 *Jus faciendi pacem cum occiſore defuncti competit filio etiamſi non ſit hæres, quia non eſt jus hæreditarium, & ſic non cenſetur talem filium adiiſſe ex hoc hæreditatem patris, ut ibi, ut idem in patre diximus, niſi ut ibi.*
87 *Qui ſunt illi qui ſunt de trunco & an in eis ſuccedatur ab inteſtato & ordine ſucceſſivo, & habeat locum repræſentatio.*
88 *Conſuetudine an effici poſſit ut forus hic de trunco & radice etiam contra teſtamentum locum habeat, & ibi quod fructus etiam veniunt.*

HAbeſque pro introductione notare quod le-
gitima, quæ debetur parentibus in bonis
filiorum, non debetur de jure naturali, ſed tan-
tum de jure poſitivo miſerationis cauſa † in ſola- 1
tium liberorum amiſſorum ſecundum Ant. Gom.
tom. 1. *c.* 4. *n.* 7. *poſt medium* per text. *in l. ſcripto
verſ. fin. ff. unde liberi*, ubi aliqua ex hoc infert,
quæ tanquam ſine controverſia relinquo. Item ad-
verte legem hanc tractare ſolum de ſucceſſione
aſcendentium in bonis deſcendentium ſuorum
naturalium legitimo matrimonio habitorum tam
† ex teſtamento quam ab inteſtato, itaque ut ad- 2
vertit bene Matienço *hic gloſ.* 1. legitimitas con-
ſideratur reſpectu deſcendentium, nam & pa-
tres naturales & ſpurii deſcendentibus ſuis legi-
timis & naturalibus hæredes ſunt deficientibus
deſcendentibus ipſorum deſcendentium.

Ibi, *Los aſcendentes legitimos.* Aſcendentes † 3
enim ſuccedunt deſcendentibus prout probat text.
in l. nam & ſi parentibus ff. de inoffic. teſt. & text.
noſter in præſenti per quem correcta eſt *l.* 4. *tit.*
13. *p.* 6. & *l.* 10. *tit.* 6 *lib.* 3. *fori* ſecundum Due-
ñas *reg.* 61. iſtam regulam amplîantes & limitan-
tes allegantem, & per Rojas *in epitome de ſucceſ-
ſionibus cap.* 29. ubi *in cap.* 30. ponit 21. caſus in
quibus deficit hæc reg. & *in cap.* 31. deſcribit 26.
caſus ubi hæ ſucceſſiones differunt, intelligeque
ſuccedere aſcendentes ſuis deſcendentibus legiti-
mis ſive maſculi ſive fœminæ aſcendentes ſint,
ſecundum Ant. Gomez *tom.* 1. *cap.* 1. *n.* 3. licet ali-
quando ex natura oneris appoſiti in ſucceſsionem
per prædeceſſores fœminæ excluſæ videantur,
ſecundum *gloſ. mugeres, in l.* 3. *tit.* 13. *p.* 6. &
ideo ſuccedent aſcendentes deſcendentibus ſicut
deſcendentes ipſis, ut & hæc ſimilitudinis ratione
etiam quoad naturales aſcendentes ſimilitudinarie
procedant, præſertim quoad matres naturales,
ſecundum *gloſ. los bienes l.* 11. *tit.* 13. *p.* 6. eſt
enim reg. generalis & communis etiam inter na-
turales tantum, quod quemadmodum filius † 4
& deſcendens naturalis tantum ſuccedit parenti-
bus naturalibus, ita & eodem modo aſcendens na-
turalis ſuccedit deſcendenti naturali, text. *in auth.
quibus modis natur. efficiantur ſui* §. *ſi quis igitur*,
& *ibi* Bart. & probat *l.* 8. *tit.* 13. *p.* 6. & *infra hac
l. in gloſ. como lo ſon*, latius dicemus: quod tamen
intelligerem ex text. *in l.* 9. *Tau. quæ eſt l.* 7. *hujus
tituli*, niſi eſſet talis filius naturalis natus ex
damnato coitu & punibili, vel eſſet filius clerici,
vel religioſi, quia tunc quemadmodum ipſe fi-
lius non poteſt aſcendenti alicui etiam ex parte
matris provenienti ſuccedere *ex l. illa*, ſic neque
ipſi aſcendentes ei, quod an indiſtincte procedat,
dicemus alibi, ex quo inquit gloſ. illa, *los bienes
in d. l.* 11. *tit.* 13 *p.* 6. quod mater aut avia natu-
rales tantum ſuccedunt filio vel nepoti naturali
etiam filios habenti, cum nullo jure caveatur ſe-
cundum *gloſ. illam* quod obſtent ſibi filii, contra
quod tamen ſi hoc voluit dicere gloſ. illa & Mat-
theſilan. per eam allegatus, videtur tenendum ex
ſupra dicta regula, ſcilicet quod quemadmodum
deſcendentes ſuccedunt aſcendentibus, ſic & è
contra: ſed attenta illa *l.* 7. 1. *iſto tit.* filius natu-
ralis non ſuccedit patri aut matri habenti filios
naturales & legitimos neque ex teſtamento neque
ab inteſtato, niſi tantum in quinto pro alimentis,
quod quintum & extraneo cuilibet relinqui poteſt,
ergo majori ratione non ſuccedet pater aut mater
naturalis filio naturali habenti filios legitimos &
naturales cum majori vinculo deſcendentes aſcen-
dentibus, ſcilicet jure naturali & itidem divino,
ut quia filius ergo hæres, quam ſuccedunt aſcen-
dentes deſcendentibus, qui quidem aſcendentes,
ut dixi *ſupra proxime*, in ſolamen liberorum amiſ-
ſorum admittuntur: & de jure poſitivo, & ſic
gloſ. illa videtur ſe *ibidem* in hanc partem incli-
nare contra Matheſila. & bene, de quo, & la-
tius *in gloſſ. como lo ſon. infra hac lege* dicemus.

Ibi. *Por ſu orden, y linea derecha*, ſed num ſi pa-
5 ter † & mater ſint ſuperſtites filio legitimo & na-
turali decedenti prius pater quam mater admitte-
tur, an vero ſimul ambo, & licet jure. ff. & codi-
cis, pater in ſucceſſione filii inteſtati matri præ-
feratur. *l.* 2. §. *objicitur ff. ad Orfi. l.* 2. *C. ad Tert.*
hodie tamen ad ſucceſsionem filii inteſtati pater
& mater ſimul admittuntur ex text. *in authen. de-
functo ... ad Tertul. l.* 4. *tit.* 13. *p.* 6. faciunt notata
per Covarr. *in epitome de ſucceſſionibus ab inteſtato
num.* 1. ubi ampliatur etiamſi pater ſit manumiſ-
ſor, ideſt emancipator, nam nihilominus non
præfertur matri, *ut ibi per eum*, ſed jam quod
ſimul admittantur pater & mater ad ſucceſsio-
nem dicti filii inteſtati, ſuccedet pater in bonis,
6 quæ filio † huic obvenerunt à patre vel ipſius pa-
tris contemplatione & cauſa, mater vero na-
turalis quæ ab ipſa matre, & ejus evenerunt oc-
caſione, & in hoc differentia erat inter doctores
antiquos, prout licet videre ex Covarr. *ubi ſuprà
num.* 2. *Craſſo lib. ſententiarum* §. *ſucceſſio, quæſt.* 22.
n 5. ſed ſecundum eundem Covarr. *ex d. l.* 4. *tit.*
13. *p.* 6. & *ex l. noſtra* ſublata eſt differentia hæc;
nam abſque alia diſtinctione æqualiter pater &
mater ſuccedunt, prout & tenet Villalobos *in
ſua Antimonia juris civilis, & regii littera F. n.* 57.
& *gloſ. igualmente in eadem l.* 4. & poſt hæc vidi
Matienço *gloſſ.* 3. *hic n.* 17. ita tenentem & fun-
dantem, & hanc communiorem, & tenendam
dicit Craſſus *ubi ſupra* niſi ſecundum Covarr. *ubi
ſuprà* in locis ubi ſervatur lex fori quam *ibi* alle-
gat, quia in illis ejus uſus obſervabitur cum &
lex noſtra in fin. verbis ipſiuſmet, limitet diſpoſi-
tionem generalem ut non procedat in locis ubi
conſuetum eſt bona ad truncum redire, quidquid
velit Caſtillo *hic verb. por ſu orden*, dicerem forum
hunc eſſe univerſalem in toto regno, fallitur enim,
nam in pluribus locis hujus regni non ſervatur fo-
rus hic, ſed inſimul ac ſine diſtinctione pater &
mater & alii aſcendentes ſecundum ordinem, &
prærogativam ſuccedunt ſuis deſcendentibus legi-
timis & naturalibus tam ex teſtamento quam ab
inteſtato, niſi ſolum in tertio de quo poſsint
deſcendentes ii diſponere dum aſcendentes tan-
tum habent, ex lege noſtra, ita ut nullus locus
ſit repræſentationi † inter aſcendentes dum deſ- 7
cendentibus ſuccedere volunt, ſecundum Anto-
nium Gomez *in l.* 6. *Tauri num.* 5. 6. & 7. & Tel-
lium *n.* 6. & Pal. Rub. *num.* 9. & 10. & Matien-
ço *hic gloſ.* 3. *n.* 12. & 13. & hanc tenendam dicit
Craſſus, *quæſt.* 22. *n.* 6. & pro aliis declarationi-
bus circa ſucceſsionem filii inteſtati inter alios
aſcendentes quam patres vel inter fratres ipſius
filii inteſtati exiſtentibus aſcendentibus, viden-
dus eſt Covarr. *ubi ſup. num.* 4. *cum ſequentibus*
& Matien. *hic in dict. gloſſ.* 3. eſt tamen dubium,
quid ſi mortuo patre pluribus filiis ex uxore re-
lictis unus eorum, quia emancipatus erat, petiit
legitimam patris ſui cum qua plura alia bona ac-
quiſivit, tandem eo mortuo matre illa ſuperſtite
hæredante bona illius filii mortui dubitatum fuit
num bona illa illius filii acquirerentur matre il-
la mortua aliis fratribus utrinque conjunctis præ-
cipua aliis fratribus ex parte ipſius matris tantum
conjunctis excluſis ex priori marito habitis, an
vero omnes inſimul admitterentur ad bona hæc
tanquam ad matris bona, & tenendum eſt quod
omnes admittantur, * quoniam cum ſemel bona 8
hæc in poteſtatem hujus matris intraverint, ejus
effecta ſunt pleno jure, quandoquidem poſt alias
non contraxit nuptias, eo quod eſt regula huic pro-
poſito quadrans, ſcilicet quod poſtquam bona
ſunt unita & incorporata patrimonio alicujus,
numquam admittitur † diſtinctio & ſeparatio 9
bonorum niſi in caſibus à jure expreſſis *argu. l.* 1.
§. *præterea ff. de ſeparatio. l. ſed ſi plures*, §. *filio im-
puberi. ff. de vulg. l. fin. in fin. ff. de inoffici oſo teſ-
tam.* gloſ. & Doct. *in l.* 1. §. *veteres ff. de acquir.
poſſeſſio.* teſte Matien. *hic in gloſſ.* 3. *num.* 17. ne-
que obſtat huic noſtræ ſententiæ *text. in l.* 6. *tit.*
13. *p.* 6. quoniam *ibi* ſolum tractatur de ſucceſſio-
ne fratrum reſpectu aliorum fratrum, non vero in
ſucceſſione matris de quo nos hac in quæſt tracta-
mus, & idem tenet Ant. Gom. *l.* 8. *Tau. n.* 8. & *gloſſ.*
1. *in dict. l.* 6. & Covarr. *in epitome de ſucceſſio. ab
int. n.* 8. & 9. & Matien. *l.* 5. *gl.* 1. *n.* 12. *infra eod.*

Ibi *ex teſtamento*, & ſic jam clarius *ex hac l. noſ-
tra* pocedunt illa quæ de jure civili ſtatuta erant,
ſecundum quod jus civile non licebat filiis paren-
tes præterire aut exhæredare ſine cauſa non ſolum
ſi teſtaretur filius de peculio quaſi Caſtrenſi, ſed
& de Caſtrenſi, & hoc non ſolum quoad patrem
ſed & quoad matrẽ procedebat ſecundum Julium
Clarum *lib* 3. *Selectarum.* §. *teſtamentum quæſt.* 48.
numero 49. & *ex l. noſtra* id probatum clare vides
ut ſcilicet excepto tertio non poſſunt filii aſcen-
dentes † præterire ſine cauſa, cum ea tamen poſ-
ſunt ſicut & de jure civili poterant, cauſaſque licet 10
ſuccincte refert Clarus *ibi.*

Ibi, *Les ſean legitimos herederos*, intellige legiti-
mos, id eſt neceſſarios ſecundum Minchacam
tom. 1. *de ſucceſſio.* §. 1. *num.* 9. & Suarez *in Præ-
ludiis*, *l. quoniam*, *num.* 12. *C. de inofficioſo teſta-
mento* ex quo ipſe Minchaca *ibidem* optimè quærit
ad legem noſtram, num tales aſcendentes ſuccedẽn-
do deſcendentibus ſuitatem † habebunt ſicut filii, 11
& concludit quod non, nam cum reſpective non
vero comparative aſcendentes ſuccedant deſcendẽ-
tibus ſicut deſcendentes ipſis, ut *in hac lege in gloſ.
como lo ſon* dicemus, nimirum ſi ſuitatem non ha-
beant ſicut deſcendentes habent, & ſic ex poten-
tia ſuitatis non tranſmittitur aſcendentibus hære-
ditas

ditas deſcendenti ſuo delata inteſtato decedenti &
non adeunti eam propter mortem obvenientem ,
licet bene ex potentia ſanguinis vel ex capite juris
deliberandi ut per Anton. Gomez *tomo* 1. *cap.* 9.
num. 48. quidquid ipſe *in præſ. num.* 10. *in fin.*
aliud velit, infertur etiam quod cum neceſſarii
ſint hæredes aſcendentes deſcendentibus ſuis legi-
timis poſſunt aſcendentes agere ad ſupplementum
12 † legitimæ ſicut ipſi filii poſſunt ſecundum Suarez
ubi ſup. pag. 7. *num.* 12. & Anton. Gom. *tom.* 1.
c. 11. *num.* 24. *in medio*, & communem dicit
Minchaca *de ſucceſ. creatio.* §. 30. *numero* 85. &
Craſſus *receptarum ſetentiarum, verbo legitima, quæſt.*
35. & iridem jus dicendi nullum eis competit, ut
per noſtrum Gutier. *in repetitione l. pater filium. n.*
14. *ff. de inoffic. teſtamento*, per text. *in l.* 1. *in fin.*
tit. 8. *part.* 6. & *ibi num.* 16. inquit idem Gutier-
rez , parentem rumpere tantum quoad legitimam
13 portionem, * ſi extraneus inſtitutus ſit , licet meo
videri *per d. l.* 1. *in fin. tit.* 8. *part.* 6. idem videtur
dicendum in parente quod in filio , niſi in caſi-
bus poſitis per *l.* 11. *tit.* 7. *part.* 6. & per Caſtillo
hic in gloſſ. ſuccedam, ubi ad quindecim caſus adim-
plet eos. Ex quo reſultat optima convenientia in-
ter deſcendentes, & aſcendentes circa eorum reci-
procam ſucceſſionem, ſcilicet quod ſicut deſcendē-
14 tes non * poſſunt querelare patris teſtamentum in
quo integra legitima non eſt eis relicta , ſed tan-
tum poſſunt agere ad ſupplementum legitimæ ſe-
cundum text. *in l. omni modo C. de inoffic. teſtam.*
text. *in l.* 5. *tit.* 8. *part.* 6. *ibi gloſſ. fin.* hoc am-
pliat aliquibus modis, & Anton. Gom. *tom.* 1. *cap.*
11. *numero* 32. niſi pater talis inſtituiſſet turpem
perſonam , quia tunc poſſet filius in totum teſta-
mentum illud querelare ſecundum Suarez *ubi ſup.*
pag. 9. *num.* 15. *verſ. non eſt omittendum* , ſic &
eodem modo aſcendentes non poſſunt quere-
lare teſtamentum deſcendentium , in quo ipſis aſ-
cendentibus , aliquid ſed non integre pro legiti-
ma relictum eſt , ſed tantum aget ad ſupplemen-
tum , quod voluit *gloſ. illa fin. in dict. l.* 5. *tit.* 8.
15 *part.* 6. ſic eodem tempore jus hoc agendi * ad
ſupplementum legitimæ præſcribitur quoad aſcen-
dentes , quo præſcribitur quoad deſcendentes ,
& quo tempore præſcribitur tradunt optime
Anton. Gom. & gloſſ. illa *ubi ſup.* & Craſſus *in*
d. verbo legitima, quæſt. 47. eodem etiam modo ex
eo quia aſcendentes neceſſarii hæredes ſunt deſ-
16 cendentibus , nullum gravamen in legitima † per
deſcendentes eis imponi poteſt ſecundum Suarez
ubi ſup. n. 13. & iterum *in ead. l. quoniam* 16. *am-*
pliatione per totam, pag. 99. ubi *num.* 4. *cum ſequen-*
tibus , ponit differentias aliquas inter aſcenden-
tium , & deſcendentium reciprocam ſucceſſio-
nem , quem omnino vide , & idem videtur te-
nere dicens communem Anton. Gom. *tom.* 1. *cap.*
11. *num.* 24. teſte Craſſo *ubi ſup. verbo legitima,*
quæſt. 40. *num.* 2. Neque obſtat quod aſcendenti-
bus non debetur legitima de jure naturali ſicut
deſcendentibus , & ſic non videtur idem dicen-
dum in uno caſu quam in alio. Nam reſpondeo
quod *in l. noſtra* parificatæ ſunt ſucceſſiones hæ ,
quantum ad debitum legitimæ , & ſic idem jus
dicendum eſt, nam cum deſcendentibus ſolum de-
tur facultas diſponendi de tertio bonorum ſuorum
ſi non habent deſcendentes , ſed aſcendentes tan-
tum , omnia alia bona aſcendentibus ſunt relin-
quenda jubente lege noſtra ſi in iſtis aliis bonis
gravmen aliquod per deſcendentes proponi poſ-
ſet , jam minus quam lex dicit noſtra aſcendenti-
bus relinqueretur , quia onus , † & gravamen 17
bona diminuit, *l. fundi partem ff. de contrahen. emp.*
igitur habemus intentum. Sed quid ſi patri impo-
natur gravamen in legitima , ſi pater non recla-
mat , an ejus hæres in quem tranſmittitur jus
adeundi poterit reclamare , † tractat in filio Ant. 18
Gom. *tom. primo , capitulo undecimo , numero* 25.
ubi inquit quod poterit , gloſſ. tamen *in l.* 11.
gloſſ. 1. *tit.* 4. *p.* 6. allegat Socin. in contrarium
conſil. 116. *num.* 19. *cum ſequentibus* , *lib.* 1. Sed
concordia dari poteſt ex qua quidem patebit
ceſſare contrarietatem , ſcilicet , quod ſi filius iſte
gravatus in legitima mortuus eſt adita hæreditate
illa , tranſmittit in hæredem jus petendi , ut gra-
vamen illud à legitima rejiciatur , eo quod , eo
ipſo quod filius adivit , rejectum fuit à jure gra-
vamen illud à legitima , † etiamſi indiſtincte fi- 19
lius hic adiiſſet ſecundum Suarez *in d. l. quoniam.* 9.
ampliatione, & Anton. Gom. *d. numero* 25. & teſ-
tatur communem Menchaca *tom.* 1. *de ſucceſ. creatio-*
ne §. 10. *num.* 541. *in princ.* ſed ſi filius non adiiſ-
ſet, & ſic jus adeundi tranſmiſiſſet in hæredes ſuos,
non poterunt petere rejici gravamen illud de le-
gitima , & ita expreſſe loquitur Socinus *ubi ſup.*
quod alibi non legiſſe *gloſſ.* 1. *illa* teſtatur , *in d. l.*
11. *tit.* 4. *p.* 6. & per conſequens idem & à fortio-
ri dicamus reſpectu patris , ſcilicet quod ſi cum
gravamine ei legitimam relinquat filius , non
tranſmittatur jus petendi ut gravamen illud reji-
ciatur de legitima , ſi antequam adiret pater iſte
mortuus eſt , ſecus vero ſi jam adita hæreditate
moriatur , & eſt mea ac nova conſideratio , eo
quod etiam ad rejiciendum gravamen de legi-
tima ut dictum eſt æquiparantur aſcendentes
cum deſcendentibus , licet in jure agendi ad ſup-
plementum legitimæ , aliud eſſet dicendum , hoc
enim jus filius tranſmittit ad hæredes ſuos etiam
extraneos , tametſi filius nunquam agnoverit
hæreditatem ſecundum Bald. *in authen. præsbyteros*
C. de epiſc. & cleri. & hanc veriorem , & commu-
niorem teſtatur Menchaca *d.* §. 10. *num.* 154. &
522. *cum ſequentibus*, teſte Craſſo *in d. verbo legiti-*
ma. quæſt. 38. quamvis contrariam tenuit gloſſ.
in l. ſcimus C. de inoffic. teſtam. & communem teſ-
tetur *ibi* Jaſ. ut inquit Craſſus *ubi ſup.* ſecundum
quem à dicta veriori & communiori non eſt rece-
dendum. Eſt tamen verum quod ſi filius non gra-
vaverit patrem ſuum in legitima , ſed venientes
ab inteſtato ipſius patris , valeret tale gravamen,
* ſicut & valeret quoties pater non ipſum filium 20
in legitima gravaret , ſed ejus venientes ab in-
teſtato , ut optime per Suarez *in d. l. quoniam, li-*
mitatione 10. *num.* 15. *pag.* 112. & Ant. Gom.
tom. 1. *cap.* 4. *num.* 12. *verſic. unum tamen*, & Co-
varr. *in c. Raimuntius*, §. 5. *num.* 5. *verſic. eſt tamen*
advertendum , & hanc teſtatur communem Coſ-
ta *in cap. ſi pater. verbo legavit, num.* 14. & alii re-
lati per Craſſum, *ubi ſup. quæſt.* 39. *num.* 6. & tunc
in dubio an ab hærede an vero à venientibus ab
inteſtato cenſeatur relictum , dubitat Suarez *ubi*
ſup. numero 20. licet quoad pupillarem ſubſtitu-
tionem hæc adæquatio procedere non poſſet ,
nam aſcendentes ſubſtitui pupillariter non poſ-
ſunt ſicut deſcendentes, & in dicto caſu ſi deſcen-
dens eſſet pupillariter ſubſtitutus vel etiam fi-
deicommiſſariè , ita ut eo moriente venientes ab
inteſtato tenerentur propter gravamen eis im-
poſitum

poſitum reſtituere , & naturales deſcendentes illi
cui pater juſſit ceſſabit hoc fideicommiſſum fi-
lio tali adimplente ætatem pupillarem ſecundum
Suarez & Ant. Gom *ubi ſup.* & Craſſum *d. quæſt.* 39.
num. 7. Itidem notandum quod in reſiduo ultra
21 legitimam valebit gravamen † filio factum , li-
cet in legitima non valeret, ſecundum dictos *ex l.*
ſcimus § *cum autem. C. de inoffic. teſtam.* gloſſ. per tex.
ibi in l. 11. *tit.* 14. *part.* 6. *verbo no empecen*, & Mo-
lina *de primog. lib.* 2. *cap.* 1. *num.* 29. *cum ſequenti-*
bus & Craſſus *in d. quæſt.* 39. *n.* 23. & an quere-
22 lam † non præparatam tranſmittat aſcendens ad
ſuos , vide per Suarez *ubi ſup.* 16. *ampliatione pag.*
101. quæ quidem ſupra dictæ convenientiæ ſuc-
ceſſionum aſcendentium & deſcendentium op-
timæ ſunt , & *infra ead. l. in gloſſ. como lo ſon* , aliàs
inſeremus, & an ſuccedant tales aſcendentes deſ-
23 cendentibus pleno jure † tradit Boetius *deciſione,*
185. *num.* 5. 6. 17. & 18. ubi inquit quod ſic
& verum eſt , niſi pater vel talis aſcendens ſe-
cundo nubat aliis deſcendentibus primi matri-
monii ſuperſtitibus , nam tunc quoad uſumfruc-
tum ſuccedat , facta aliis filiis reſervatione de
proprietate prout in ſuo loco remanet dictum.
Sed num ſicut filio conſentiente poteſt per pa-
trem imponi gravamen in legitima , ut diximus
in l. 3. *in gloſſ. el fijo tit.* 6. *ſup. hoc lib.* poterit &
24 patri conſentienti † per filium in legitima grava-
men imponi , videtur dicendum quod ſic *ex*
dictis & tradit optime noſter doctor Gutierrez
in capit. quamvis pactum , verbo quamvis pactum.
num 15. *cum pluribus ſequentibus de pactis in* 6. &
ex dictis par Ant. Gomez , *in l.* 22. *Tauri num.* 3.
ex quibus erit iſte unus caſus in quo poteſt deſ-
cendens aſcendenti præjudicare in legitima ſua ,
ſcilicet , quoties patre ipſo conſentiente filius
renuntiat legitimæ ſuæ in aliquem ex fratribus
ſuis vel patre ipſo conſentiente filius teſtatur
de legitima ſua in favorem alterius fratris , pa-
terque ipſe hoc conſenſu vult ſe excludere à ſuc-
ceſſione talis filii juratque conſenſum , excluſio-
nem, & renuntiationem , aliter enim ſine jura-
25 mento patris non valeret talis † renuntiatio ſe-
cundum Tell. *hic numero* 64. & Molin. *de primoge.*
libro 2. *capitul.* 3. *nume. fin.* quidquid velit Anto.
Gomez. *tom.* 1. *capitul.* 4. *numero* 7. *poſt medium* ,
tunc enim mortuo filio hoc non poterit pater
ejus teſtamentum tale querelare , eo quod alteri
legitimam ſuam filius talis reliquit , quandoqui-
dem patris ipſius conſenſus adfuit , potuitque
pater juri illi de futuro renuntiare , neque dici-
tur ex hoc aliis filiis præjudicium generari ex l.
qui autem ff. de iis quæ in fraud. cred. & ex dictis per
Gutierrez *dict. capitulo quamvis pactum in princip.*
num. 6. *pag.* 373. ex quo declaratur id quod ipſe
ibidem noviſſime voluit aſſerere *ſub numero* 14.
pagina 377. ſcilicet quod ſi filius vel filia re-
nuntiantes haberent patrem vel aſcendentes ,
non præjudicaretur eis mortuo filio renuntian-
te , quia iſtud eſt verum niſi talis parens vel
aſcendens renuntiaſſet in vita talis filii ſucceſ-
ſioni & legitimæ ejus & juraret renuntiationem ,
& licentiam præſtitam filio huic diſponendi de
omni legitima ſua, nam tunc mortuo tali filio, non
poterit pater hic reclamare.

Ibi , *Como lo ſon los deſcendendientes a ellos* ,
Eodem enim modo ſicut deſcendentes aſcen-
dentibus ſuccedunt , jam hodie ipſi aſcen-
dentes deſcendentibus ſuccedent , † quæ qui- 26
dem regula ita indiſtinctè affirmativè procedit,
quod nullus locus dubitationi relinquitur , ſecun-
dum Tellum *hic n.* 13. & adeò procedit , & vera
eſt quod procedit non ſolum in aſcendentibus le-
gitimis , & naturalibus , ſive maſculis ſive fœ-
minis , ſecundum Anton. Gomez , *tomo primo* ,
capitulo 1. *numero.* 3. licet aliquando ex natura
oneris appoſiti cenſeantur fœminæ excluſæ ſe-
cundum *gloſſ. mugeres l.* 3. *tit.* 13. *part.* 6. verum
& procedit dicta regula in aſcendentibus tan-
tum naturalibus, & ſic illis caſibus & in illa portio-
ne ſuccedunt aſcendentes deſcendentibus naturali-
bus tantum, in quibus & in qua ipſi deſcendentes
naturales ſuccedunt aſcendentibus ſuis naturali-
bus, ſecundum Bart. per text. *ibi in authentic. qui-*
bus mod. natural. effici. ſui. §. *ſi quis igitur*, *optimam*
l. 8. *tit.* 13. *part.* 6. etiamſi ſint ſpurii vel alterius
cujuſcunque qualitatis , ſecundum communem
& veram aſſertam per Tell. *l.* 6. *Tauri, numero* 13.
licet aſcendentes naturales per lineam maternam
habeant aliquid aliud pluſquam aſcendentes per
lineam paternam , eo quod aſcendentes per
maternam lineam ſuccedunt filiis naturalibus ,
etiam habentibus filios † legitimos & naturales , 27
ſicut & ipſi filii & deſcendentes naturales ſucce-
dunt ipſis matribus naturalibus habentibus filios
legitimos & naturales ſecundum text. *in l.* 11. *tit.*
13. *part.* 6. & *ibi* glo. *los bienes* , quæ in tantum
hoc verum eſſe credit gloſſ. illa quod etiamſi at-
tenta *l.* 9. Tauri , *quæ eſt lex* , *infra iſto tit. & lib.*
filius naturalis non poſſit ſuccedere matri naturali
habenti filios legitimos & naturales , in correctio-
nem *d. l.* 11. adhuc tamen ipſa mater poterit
ſuccedere filio naturali habenti alios legitimos fi-
lios & naturales , ita ut cum eis in ſucceſſione
concurrat , eo quod non reperitur in jure cautum
quod iſto caſu filii illi legitimi, & naturales matri
huic obſtent, neque obſtare huic opinioni gloſſam
illã inquit communis illa regula ſupradicta quod
par eſt ſucceſſio deſcendentium & aſcendentium
reciproca quia inquit gloſſ. illa quod hæc regu-
la non procedit quantum ad aſcendentes natu-
rales per lineam maternam , & nihil allegat, niſi
doctrinam Matthesilani , & poſſet hoc etiam co-
lorari *ex d. l.* 8. *tit.* 13. *p.* 6. *in fin* dum *ibi* ponendo
dictam regulam in patre, non loquitur in matre,
ſed ego attenta dicta regula communi recipro-
cæ ſucceſſionis aſcendentium & deſcendentium ,
teneo contra hanc opinionem & conſideratio-
nem illius gl. *d. l.* 11. imo quod ſicut naturalis
deſcendens non ſuccedit matri ſuæ habenti fi-
lios legitimos & naturales , ita neque ipſa mater
ſuccedat deſcendenti naturali habenti filios &
deſcendentes legitimos & naturales & ita com-
muni obſervantia obtentum eſt præſertim cum
ex d. l. 9. *Tauri* , tunc demum naturales & ſpu-
rii matri hæredes ſunt , quoties matri huic deficit
legitima & naturalis ſoboles , & ſic è converſò
idem dicendum eſt reſpectu matris , neque ima-
ginare poſſum unde Gregor. Lopez , privilegium
hoc tribuerit matri & maternæ lineæ , & pater-
næ ſilentium impoſuerit , cum *ex d. l.* 9. & 10.
Tauri ſit correcta. *d. l.* 11. *tit.* 13. *part.* 6. ut *ibidem*
ipſemet fatetur , maxime cum text. *in d. authen.*
quibus mod. naturales efficiantur ſui §. *de neptibus*
per verbum *parentes*, loquatur , quod quidem ita
matrem, ſicut patrem comprehendit, & alios aſcen-

dentes ultra eos, inquit enim text. ille, in quibus caſibus naturales filios vocabimus ad ſucceſſiones, in iis quoque & ipſi deſcendentes naturalibus patribus devotionem ſervent, eademque menſura ſicut parentes proſpiciunt, & naturalibus filiis ſecundum l. noſtram, eadem & ipſi parentibus compenſent, ſive in ſucceſſionibus, ſive in alimentis, quem tex. & alios ſimiles allegat & commendat Anton. Gom. *in l. 9. Tauri num.* 8. æqualis eſt enim ſucceſſio parentum, & filiorum in affirmativa regula ſuccedendi ſecundum Tell. *hic d. numero* 23. cujuſcunque qualitatis ſint ſecundum eum *ibi*, cum ergo in his juribus ita reperiatur diſpoſitum, neſcio quo modo Gregor. ſe ſingularem in dicta opinione facere voluerit, & tandem ipſe in hac inclinare voluerit contra dictum Mattheſilani per eum *ibi* relatum, & ſic æqualitatem noſtri text. ſucceſſionis reciprocæ aſcendentium & deſcendentium ad invicem etiam & ad naturales extendes. Ex qua quidem noſtri text. æqualitate dicendum eſt quod ſicut filius legitimus & naturalis præteritus à ſuo patre vel aſcendente alio annullat teſtamentum,
28 ſic & aſcendens præteritus à deſcendente ſuo * legitimo & naturali, ut probat optima lex *part.* 1. *tit.* 8. *part.* 6. & tradit Anton. Gom. *tom.* 1. *var. cap.* 11. *num.* 35. & 36. & diximus *in l.* 8. *tit. de las mejoras ſup. hoc lib. in gloſ.* 1. ubi poſui optimam quæſt. cum deſcendens relicto & præterito aſcendente extraneum aliquem inſtituit, & appoſuit clauſulam codicillarem in teſtamento illo, quod tunc virtute illius clauſulæ ſaltem in tertio bonorum de quo deſcendens ille diſponere poterat relicto aſcendente, ſuſtinebitur inſtitutio illa, quod eſt optimum & habui in facto, ut *ibi* dixi latè, ex hac etiam æqualitate infero quod quemadmodum mater filio ſuo adulterino poteſt quintum bonorum legare, de quo pro anima ſua diſponere poterat, ſic & adulterinus
29 matri poterit quintum legare † ſi deſcendentes habet, de quo pro anima diſponere poteſt, ſecundum text. *hic*, & hoc ſive habeat filios legitimos, ſive non, divites vel pauperes, ſecundum Tell. *in l.* 9. *Tauri, num.* 34. & hoc dum tamen non habeat mater plures quam quinque filios cum illegitimo illo, quia ſi haberet, non poſſet totum
30 † quintum relinquere illi ſecundum Tellum *in dict. l. 9. num.* 26. & ſic neque quintum legare ex l. noſtra, filius poterit, ſi amplius quam ſex filios habeat, ne plus illegitimus capiat, quam quilibet legitimorum capit ex bonis talis matris, vide etiam dicenda, *l.* 10. *num.* 38. *infra iſto tit.* Eſt tamen optimum dubium, dicta æqualitate ſucceſſionis noſtri text. inter aſcendentium, & deſcendentium ſucceſſiones invicem, & reciprocè exiſtente: ponamus enim præſuppoſita diſpoſitione *l.* 12. Tauri poſita ſub 10. *infra hoc titulo* diſponente legitimatum filium non ſuccedere cum legitimis, & eis exiſtentibus, num iſto caſu pater ejus, & ſic aſcendens ſuccedet filio huic legi-
31 timato habenti filios naturales * & legitimos, ita quod cum eis concurrat in tali ſucceſſione, & videtur quod non, ut æqualitas ſervetur, nam ſi in vere naturalium & legitimorum deſcendentium reciproca ſucceſſione debet æqualitas ex text. noſtro ſervari, à fortiori & in legitimorum per diſpenſationem ſucceſſione, nam propter unum quodq; tale, & illud magis, in contrarium tamen imo quod filio huic legitimato ſuccedat ejus pater, aut alius aſcendens concurrendo cum legitimis & naturalibus, facit quia licet filius renuntians paternæ hæreditati *ex capitul. quamvis pactum, de pactis in* 6. non poſſit eſſe hæres patri, tamen ipſe pater, ipſi filio ſi moritur hæres eſſe poteſt, & eſt, ſed legitimatus iſte eſt iſtius conditionis, ergo: item quia eo ipſo quod filius legitimatur intelligere debuit quod legitimatio ſit cum illa conditione, quod cum filiis legitimis non ſuccedat, cum *ex dict. l.* 12. *Tauri*, ſic diſpoſitum reperiatur ergo ex pacto ſe excluſit, quod quidem pactum patri non nocet, imo potius eum voluit habere hæredem, & his fundamentis iſtam quæſtionem indeciſam reliquit Tellus *in d. l.* 12. *Taur. n.* 43. mihi tamen licet aliquando placuerit hæc, ſecunda opinio quam Tellus *ubi ſup.* juſtam & æquam eſſe aſſerit, nunc tamen diſplicet admodum, & iniquam reputo ex dicta communi regula & æqualitate dictarum reciprocarum ſucceſſionum aſcendentium & deſcendentium, & ex dicto argumento à fortiori à majori ad minus negativè propoſito, ſcilicet quod inter vere legitimos, & naturales deſcendentes non datur dicta concurrentia legitimati cum vere legitimis patri eorum. ergo & à fortiori minus dabitur aſcendenti hujus legitimati filios legitimos & naturales relinquenti. Neque obſtat primum fundamentum dictæ ſecundæ opinionis nam ibidem non præſupponitur filium illum renuntiantem filios legitimos & naturales habuiſſe, quoniam ſi id præſupponeretur, falſiſſimum eſſet patrem tali filio renuntianti ſimpliciter ſuccedere poſſe, ex l. noſtra defectum talium deſcendentium aſcendentes vocante. Neque itidem obſtat, ſecundum fundamentum, nam ſi intelligere debuit legitimatus, ſe legitimatum cum illa conditione, ut ſi pater ejus filios legitimos, & naturales haberet non ſuccederet cum eis, idem etiam ipſe pater debuit intelligere ſe non ſucceſſurum filio legitimato deſcendentes relinquenti, quia legem noſtram id prohibere videmus, item quid quæſo operatur legitimatio erga patrem, certe nihil, quia ipſi filio prodeſt, & in ejus favorem ſit, ergo non debemus inducere favorem patri ex tali filii legitimatione cum nullum favorem ipſi filio legitimato reſultet circa patris legitimantis ſucceſſionem relinquentis filios vere legitimos & naturales, ergo vera remanet & tenenda prima contra Tellum opinio ex dicta æqualitate ſucceſſionum reciprocarum aſcendentium, & deſcendentium.

Ulterius ex hac eadem æqualitate infertur etiam, quod ſicut neque filius clerici in ſacris conſtituti, non ſuccedit patri, neque matri ut paulo poſt dicam, ita neque ipſi parentes tali † 32
filio ſuccedent ſecundum Avend. *dict. capitulo* 26. *pratorum num.* 18. *in medio libro* 2. ubi hanc communem dicit & tenet Covar. *in Epith.* 4 *decretal.* 2. *part. capitulo* 8. §. 5. *num.* 17. & Sylveſtrum *verbo filii quæſt.* 4. quos ſequitur eos allegando Didac. Perez, 22. *verſ. item prohibetur columna* 164. *tit.* 3. *libro.* 1. *ordin.* & Tellum *in l.* 9. *Tauri, numero* 15. & Suarez *l.* 1. *tit.* 16. *lib.* 3. *fori fol.* 93. *pag.* 1. *in medio*, & *ibi* ejusadditio, & gloſſa *verbo natus col.* 2. *in fin. in l.* 11. *tit.* 13. *part.* 6. & *etiam in medio columna* 3. licet contrarium & male teneat idem gloſſator *in l.* 3. *titulo* 21. *part.* 4. in

in quantum dicit filium clerici matri ſuccedere & è contra, fundando ſuam intentionem ex eo quod dicta *l.* 9. Tauri nihil ſuper hoc diſponit ſed ſolum ſe referat ad l. *de Soria quæ eſt l.* 6. *infra hoc titulo, & libro* quam ſolum in privatione ſucceſſionis patris loqui atteſtatur, non vero matris per motiva quæ ibi conſiderat, quibus tamen non obſtantibus tenenda eſt prima opinio, cum dictis authoribus, imo quod neque matri ſuccedit filius clerici neque è contra, etiamſi talis mater ſoluta fuiſſet, & id *ex dict. l.* 9. *Tauri*, probatur ſi bene inſpiciatur, nam poſtquam lex illa noſtra Tauri *quæ eſt l.* 7. *noſtri tituli* deſcripſit clauſulam illam, *Que en tal caſo mandamos que no puedan heredar a ſus madres, ex teſtamento, ni ab inteſtato* ſucceſſive ſequitur clauſula, *Salvo ſi fueren hijos de clerigos, &c.* Quaſi velit lex quod tunc in illo caſu cum filii clericorum ſunt, quamvis mater propter concubitum illum non mereatur pœnam mortis, de qua matre *in verſiculo antecedente* dixerat, adhuc tamen ipſi matri tales filii à clerico in ſacris conſtituto habiti, non ſuccedant ex teſtamento neque ab inteſtato, ſicut neque patri *ex illa l. de Soria* ſuccederent, nam exceptio debet eſſe regula & verſic. ille, *Salvo ſi*, eſt limitatio verſic. alterius, *que en tal caſo mandamos*, cumque ſit prout eſt limitativus præcedentis verſic. nam verſus alius intermedius ab inde, *Pero bien permitimos*, eſt parentheſis cum verſ. ſequente ibi, *Y mandamos*, uſque ad verſiculum, *Salvo* & ſic cenſetur una oratio, cum dependeat una ab altera, & in unum ſenſum omnes hæ peragantur orationes & cum ſit parentheſis ad limitationem verſ. *Que en tal caſo mandamos*, proceſſit dictus verſ. *Salvo ſi*, cumque ſic proceſſerit, optime elicitur *ex dict. l.* 9. *juncta relatione d. l. de Soria*, quod eadem forma, & idem ordo, ſervandus in ſucceſſione bonorum patris clerici ſervetur & in ſucceſſione matris illius filii in ſacris clerici conſtituti, nam de hoc loquimur, præſertim cum eſſet occaſio peccandi ſi matri ſuccedere poſſent & per conſequens intrepide tenenda eſt opinio dicta quod matri non ſuccedunt filii tales clerici in ſacris conſtituti, ſicut neque ipſi patri ex teſtamento neque ab inteſtato, ut tenent dicti Doct. & noviſsime Rojas *de ſucceſſio. ab inteſtato, cap.* 17. *per totum*, & Pelaez de majoratibus 2. *part. quæſt.* 2. *n.* 16. quamvis Didacus Perez. *l.* 2. *tit.* 15. *lib.* 8 *ordin. col.* 297. aliud & male contrarius ſibi ipſe velit tenere, imo & communis eſt opinio, non valere ſtatutum ſpu-
33 rios ſucceſsibiles * faciens, ſecundum Dueñas *regula* 366. *ampl.* 1. & Ant. Gom. *l.* 9. *Tauri n.* 1. & gloſſ. 1 *l.* 29. *tit.* 11. *p.* 5. cum ergo matri non ſuccedant tales filii nati ex concubina clerici in ſacris conſtituti neque mater eis ſuccedet ut æqualitas ſit inter eos ex noſtra regula, quæ & inter illegitimos datur, ut dixi, & tenet Palacius Rub. *l.* 16. *Tauri. num.* 12. & Covar. *in* 4. *part.* 2. *cap.* 4. §. 5. *n.* 17. & ſup. dicti, etiamſi ex unico acceſſu filius generetur talis, quia dict. *l.* 9. Tauri non conſiderat concubinatum ſed tantum eſſe filium clerici, prout tenet *gloſſ. natus in d. l. penul. tit.* 13. *part.* 6. & Avend. *dict. cap.* 26. *pratorum num.* 18. *verſ. item filius lib.* 2. licet gloſſ. eadem *in l.* 3 *tit.* 21. *part.* 4. velit intelligere dum modo talis filius ſit natus ex muliere pro concubina à tali clerico habita. Sed an tales filii clericorum in ſacris conſtitutorum, ſuccedent conſanguineis ex parte matris, * ut nihil indiſſolutum relinqua- 34
mus & gloſſ. illa *d. l. penult. tit.* 13. *pag.* 6. tenet quod bene ſuccedent & ipſi conſanguinei ex parte matris talibus filiis, eo quod in hoc caſu lex illa 9. Tauri, neque lex illa *de Soria* nihil diſponunt, ſicut quantumvis *ex l.* 4. *tit.* 3. *part.* 6. *in fin.* prohibeantur inceſtuoſos, & adulterinos inſtitui hæredes, illa tamen lex non procedit niſi tantum quoad patres, * non vero quoad alios patris 35
conſanguineos, ut *ibi* tenet *gloſſ. ante penult. & gl. l.* 10. *tit.* 13. *part.* 6. cum inter ſe habeant jus agnationis & cognationis, & utrumque tenet etiam Caſtillo *in l.* 9. *Tauri col. fin.* & optime Covarr. *in* 4. *part.* 2. *cap.* 8. §. 5 *num. fin.* & Matien. *in l.* 6. *gloſſ.* 4. *num.* 4. *cum ſequentibus aliquibus* & noviſsimè Spin. *in ſpeculo teſtam. tit. de filio ſpurio num.* 19. licet contra videatur tenere Didac. Perez *ubi ſup. in d. colum.* 164. *in fin. verſ. cum princ. ſequentis*, nam Ant. Gom. quem ipſe pro ſe allegat non loquitur in hoc caſu, quoties conſanguineis matris vult ſuccedere talis filius clerici in ſacris conſtituti, & pro hac opinione, quod ſuccedat conſanguineis ex parte matris, cum de jure regio non reperiatur aliud diſpoſitum facit, nam debet remanere in diſpoſitione juris communis, ſecundum quod jus *ex l. ſi ſpurius. ff. unde cognati*, ſuccedit talis filius conſanguineis ex parte matris, cum qua l. videtur concordare l. fin. *in fin. tit.* 13. *part.* 6. ubi gloſſ. l illam, *ſi ſpurius*, ut concordantem allegat, & quamvis dict. l. *ſi ſpurius*, velint aliqui intelligere in natis ex coitu non accuſabili & ſic in vulgo quæſitis naturalibus, prout *illa l. fin. titulo* 13. *part.* 6. loqui videbatur, tamen nomen illud, ſpurius, ita eſt generale, quod comprehendit etiam natum ex coitu damnabili & accuſabili, ſecundum *gloſſ. ſpurii in l.* 1. *tit.* 15. *part.* 4. & ſic natus ex perſonis, in quibus prohibetur concubinatus, ſecundum gloſſ. illam, & ſic ad filios clericorum & proprius refertur, cumque *l. illa ſpurius attenta*, filii clericorum tranſverſalibus ex parte matris ſuccedant, jureque noſtro regio id non reperiatur diſpoſitum, in diſpoſitione juris communis remanſit, & ſic ſuccedent, ſecundum quam opinionem aſſerit Matthæus Afflictis *deciſione* 96. reperiſſe ſententiatum, licet ipſe contra teneat cum Alex. & dicat eſſe difficilem quæſtionem & quod pro ea determinanda omnia ſtudia Italiæ fuerunt requiſita, tu vero hæc nota & cogita quia ſubtilia ſunt, & utilia.

Ulterius & ex hac æqualitate ſuccedendi parentes filiis & è contra, infertur etiam quod ſicut libertus ſi filium habet, excluditur ab ejus ſucceſſione patronus, ſic & ſi parentes † libertus habeat, 36
patronum excludent, ſecundum Meneſes *in l. cum ſecundum num.* 9. *C. de fideicommiſ.* ubi *num.* 10. idem in fructibus liberti dicit.

Item ſicut non valet pactum † per quod ſi fi- 37
lius à petitione legitimæ, & ejus ſupplemento impediatur, ita neque pater à legitima bonorum filii, ſecundum Suarez *l. quoniam in prioribus* 16. *ampliatione, num.* 3. *folio* 99. *col.* 2. *in fin. cum ſequentibus.*

Item & ſicut in filium etiam patre potentiorem tranſit jus emphytheuticum, ita in patrem * 38
filio potentiorem ſecundum Jaſ. *in l. ſi ita quis.* §. *ea. l. n.* 13. *fol.* 194. *ff. de verborum oblig.* Item noviſſime

viſſimè ex hac æqualitate infert Cord. *declara l. ſi quis à liberis. §. parent , num. 24. cum pluribus ſequentibus fol.* 208. quod ſicut pater poteſt
39 de quinto † bonorum diſponere in extraneos , & de tertio inter filios & deſcendentes , ſic filius poſſit diſponere de uno tertio bonorum in extraneos,& de alio tertio inter ſuos parentes,quæ quidem doctrina , ſicut eſt nova, ita eſt falſiſſima & contra jura regia,& in conſulendo & judicando rejicienda,prout alio dicimus loco.

Sic ex eodem fonte poſſet determinari quæſtio à me nunc noviſſime conſiderata , ſcilicet num , ſicut ſi filius bonis patris renuntiet *ex text. in cap.*
40 *quamvis pactum de pactis in* 6. nihilominus † legitimæ ſuæ non cenſetur renuntiaſſe ſecundum Covar. *ibi in fin. part. §. fin.* ita & pater renuntiando bonis alicujus ex filiis favore aliorum non erit cenſendum renuntiaſſe quoad legitimam , ſi filius ille moriatur ante patrem renuntiantem, & poſtquam hæc ſcripſeram, vidi ita dictum per noſtrum Guter. *in eod. capit. quamvis pactum in princ. num.* 14. ubi id videtur velle meo judicio. Quæri etiam poteſt in propoſitum, num ſicut jure civili attento legitima filio relinqui debet per patrem titulo inſtitutionis, ſic & legitima debita pa-
41 tri in bonis filii debeat relinqui * titulo inſtitutionis , & in hoc Julius Clarus , *libro* 3. *ſelectarum ſent. §. teſtamen. quæſtio.* 38. *num.* 8. *verſic. ſed quæro* , aſſerit jure civili communem eſſe opinionem quod ſic & Rojas *de ſucceſ. capit.* 29. *num.* 42. *&* 45. *& cap.* 31. *numero* 8. *&* 9. ſed *ex l.* 1. *tit. de los teſtamentos ſup. hoc lib.* jam cum ut *ibi* diximus teneri poſſit filio relinqui poſſe legitimam per filium , relinquendam dicendum erit , prout & tetigit noviſſime Meneſes , *in l. eam quam num.* 77. *C. de fideicommiſſ.* Noviſſime etiam inferri poteſt , num ſicut filius non privatur legiti-
42 ma patris , licet patris † teſtamentum non exequatur ſecundum unam communem & veram opinionem neque itidem filius privatur legitima licet inventarium non fecerit prout omnia hæc optime aſſerit Meneſes *in Authen. hoc amplius num.* 17. *cum* 3. *ſequentibus. C. de fideicommiſſ.* ſic & pater in eiſdem caſibus non privabitur legitima filii , & ex dicta æqualitate dicendum videtur idem Item etiam ex eadem æqualitate reciprocè ſuccedendi inter aſcendentes & deſcen-
43 dentes reſultat aliud , ſcilicet , quod ſicut † filius legitimatus per oblationem curiæ , habet beneficium ſucceſſorii edicti de quo per Guterrium noſtrum *in repetitione l. pater filium. num.* 24. 25. 40. 41. *&* 42. *ff. de inofficioſ. teſtamento* , neque repudiare talis filius poteſt ut *in l.* 12. *Tauri , quæ eſt* 10. *hujus titudi* , ita eodem modo pater in bonis filii , ſecundum Benedic. *in capitulo Raimuntius, verbo, mortuo itaque el.* 2. *numero* 100. *de teſtamentis.*

Item etiam ſicut ipſe filius poteſt conſentire in vita patris gravamini & prohibitioni aliena-
44 tionis in legitima ſua per patrem impoſito , † ut ſuo loco diximus, *num.* 24. *ſupra*,& tenet Molina, *de primogeniis in lib.* 2. *cap.* 3. *num.* 7. ſic & pater poterit gravamini per filium impoſito in legitima à filio habenda conſentire , licet ipſe pater alios filios habeat , prout utrumque caſum teſtatur noſter Guttierrez *in repetitione capit. quamvis pactum in principio. num.* 32. *cum* 9. *ſequentibus, de pactis in* 6. ubi , *num.* 39. hanc æquiparationem ex l. noſtra facit. Item eodem modo quo filius habet † legitimam à patre ingreſſo monaſte- 45
rium , qui modus ſecundum jura canonica conſtituitur facta poſſeſſione etiam vivente patre , & ſecundum jura civilia poſt mortem ejus naturalem , ſecundum Iaſ. *in Authen. ſi qua mulier* relatus per Villalob. *in ſuo ærario mille communium opinionum. fol.* 160 *littera F.* eodem etiam modo pater habebit legitimam à filio ingreſſo monaſterium ſecundum Villalobos *ubi ſup.* jus regium in idem conſiderantem & Abb. & communem allegantem , quæ eſt mea & nova conſideratio ad hanc legem.

Infertur etiam quoddam notabile verbum, ſi verum eſt per Anton. Gomez , *tom.* 1. *cap.* 11. *num.* 34. *in fin. & etiam numero* 36. ſcilicet , quod jam hodie ſit ſublata differentia emanci-
pationis & patriæ † poteſtatis quoad ſucceſſio- 46
nem tam ab inteſtato quam ex teſtamento , & ſic contra teſtamentum patris aut alterius aſcendentis , cum lex hæc æquiparet & dicat ſuccedere debere utroque modo , ſicque filius emancipatus qui jure communi , ut querelam contra teſtamentum patris in quo exhæredabatur cum cauſa expreſſa & in eo inſerta intentare poſſet , debebat prius bonorum poſſeſſionem cauſa litis agnoſcendæ intentare , per quam præparabatur ſibi querela illa , prout communem *ibi num.* 34. teſtatur Anton. Gomez , imo & adhuc jure noviori civili item requiri communem opinionem aſſerebat Salicetus , *num.* 10. Alexand. 8. *in l. ſi. C. unde legitimi*, & Viglius *in §. tum autem inſtituta de inofficioſ. teſtamento* plura refert Mencha. *de ſucceſſio. §.* 30. *num.* 146. hodie tamen jure noſtro regio attento & ſic l. noſtra, inquit Anton. Gomez *ubi ſupra num.* 36. quod jam dictam bonorum poſſeſſionem agnoſcere non ſit neceſſe per talem filium emancipatum volentem querelare patris teſtamentum , in quo exhæredatus eſt , cum lex noſtra per verbum *deſcendientes* loquatur , æquiparandoeos ſucceſſioni parentum tam ex teſtamento quam ab inteſtato , ita Anton Gom. *ubi ſupra* , de quo miror , cum talem induxerit correctionem ex l. noſtra ad jura civilia , & communes opiniones , Doct. aſſerentium , ſolum differentiam emancipationis & patriæ poteſtatis ſublatam fuiſſe quoad ſucceſſionem ab inteſtato , non tamen ex teſtamento , prout ipſemet Anton. Gomez *dict. n.* 34. communem teſtatur & noſter Guttierrez *in §. ſui, num.* 137. *cum ſequentibus uſque ad tertiam ampliationem , inſtit. de hered. qualit. & diff.* licet hoc non conſideraverit , nam tex. *hic* non æquiparat ſucceſſiones deſcendentium , cum ſucceſſionibus aſcendentium , ſed potius ſucceſſiones aſcendentium , cum ſucceſſionibus deſcendentium , ſcilicet quod ita ſint neceſſarii hæredes aſcendentes deſcendentibus , ſicut è contra, neque alterat lex noſtra modos , quibus deſcendentes aſcendentibus ſuccedere debeant , ſed eos in ſuo ſtatu relinquit , nam etſi jure regio antiquiori eadem æqualitas daretur in dictis ſucceſſionibus reciprocis , non tamen modus alterabatur ſed potius & iſta differentia emancipationis & patriæ poteſtatis quoad teſtamenti ſucceſſionem remanebat , ergo & lege noſtra attenta debet remanre, neque è contrario cenſetur correctus modus datus per legem patri ſuccedendi contra filii teſtamentum , in quo pater ipſe exhæredatus

hæredatur , de quo modo tradit Anton. Gomez *dict. capit.* 11. *numero* 6. *& numero* 34. ex parte deſcendentium loquitur , & modum , & formam ponit , & ſic parcat mihi Anton. Gomez , quoniam ejus correctio mihi non placet neque tenenda eſt , ſed ſervanda ſicut antea dicta differentia ſupradicto modo ſicut in ſimili voluit aſſerere gloſſ. *que lloviesse. l.* 1. *tit.* 7. *part.* 6. dum *ibi* refert dictum Baldi dicentis , quod ſi filius emancipatus exhæredavit filium ſuum , & etiam præterit patrem ſuum , cujus præteritio pro exhæredatione habetur , & mortuo ipſo teſtatore filius excludatur per ſententiam à querela , pater cui eſt aperta via querelandi cum primum locum non tenuerit , quia à filio præcedebatur , neceſſe habeat intentare querelam inofficioſi teſtamenti tanquam ritè exhæredatus , licet in ſua exhæredatione non fuerit inſerta cauſa , quod videbatur non eſſe neceſſarium ſi opinio & mens Anton. Gomez ſervaretur & vera eſſet.

Item ex dicta æqualitate dictarum ſucceſſio-
47 num infertur quod quemadmodum † filii & deſcendentes non computant in legitimam fructus perceptos ex hæreditate patris mortui ex text. *in l. ſcimus, §. repletionem , C. de inofficio. teſtamen.* Sed capiunt eos præcipuos pro rata legitimæ , ſecundum text. illum , & text. *in l. fin. tit.* 11. *part.* 6. *adnotante ibi gloſſa, en ſu parte* , ita etiam aſcendentes ſecundum gloſſam illam per text. noſtrum & voluit Suarez. *l. quoniam ampliatione* 16. *num.* 7. 8. *&* 9. *pag.* 101. *C. de inoffic. teſtamento.*

Sed eſt optimum & ſingulare dubium in propoſitum etiam noſtræ l. quod à nemine tactum vidi , habemus enim quod ita eſt ſervanda ſucceſſio aſcendentium in bonis deſcendentium , ſicut ipſorum deſcendentium , in bonis aſcendentium , tam ex teſtamento quam ab inteſtato *ex lege noſtra , & ex lege octava , titulo decimotertio , partita ſexta* , & hæc eſt communis regula in omnibus filiis & parentibus cujuſcumque qualitatis ſint ſecundum Tell. *hic numero* 13. eſt nunc meum dubium , an ſicut filii patri ſuccedunt ex teſtamento minus perfecto inter eos
48 ab ipſo † patre facto , & validum eſt teſtamentum hoc etiam hodie inter filios prout optime defendit Tellus *l.* 3. *Tauri.* 1. *parte , numero decimo tertio* , & *alibi* diximus , an & eodem modo ipſi aſcendentes ſuccedent deſcendentibus ex minus perfecto teſtamento , & validum erit teſtamentum tale inter ipſos aſcendentes , in quo quia aliquantum à noſtra materia divertit nos , & quia lex noſtra ſolum quoad ſucceſſionem neceſſariam æquiparat has ſucceſſiones , non verò quoad formam & modum teſtandi, dic quod communis eſt opinio quod non, quia illud ſolum privilegium datur parentibus teſtantibus inter filios, neque debet extendi ad filios teſtantes inter parentes prout communem teſtatur Boerius *deciſ.* 240. *num.* 22.

Ulterius & ex dicta æqualitate inferri poteſt , quod ſicut filii non privantur ſua legitima
49 † per ingreſſum patris in monaſterium ſecundum text. *in lege decima-ſeptima, tit. primo , part. ſexta,* ita neque aſcendentes per ingreſſum filii in monaſterium , prout in propoſitum noſtrum inquit *gloſſa deſcendienſſen , in ead. l.* 17. ex quo & ſicut filio non poteſt imponi gravamen in legitima per patrem, ita neque patri per filium *ſecundum Suarez l. quoniam ampliatione* 16.& Ant.Gomez , *tom.* 1. *capit.* 11. *num.* 24. Sed eſt nova & ſingularis dubitatio , num ſcilicet , jus commune civile & regium diſponens quod minore relicto ſine tutore ſi mater aut conſanguinei non petierint provi-
deri de tutore huic minori intra † annum . per- 50
dant jus ſuccedendi illi minori ſi moriatur ſecundum text. *in lege duodecima , titulo ſexto , partita ſexta* , ſit correctum quantum ad matrem , & alios aſcendentes talis minoris per text. noſtrum , nam habemus de jure quod ſi deſcendens intra tempus datum ad ad eundum,quod eſt annus,non adeat vel repudiet, habetur pro excluſo ſecundum text. *in l. cum antiquioribus. C. de jure deliberand.* & tamen filius ſuus , in ſua legitima, quæ in bonis aſcendentis ei pertinet , non privatur quantumvis per annum non adeat neque repudiet , neque ex hoc habetur pro excluſo , ſive tempus à judice ſive à lege ei ſtatuatur ad adeundum , vel repudiandum ſecundum text. *in l.* 2. *in fin. titulo ſexto , partita ſexta* , ergo itidem mater vel alius aſcendens , legitima filii *ſecundum l. iſtam* , aſcendenti pertinente non privabitur , quamvis per annum tali filio minori tutorem non petierit cum à pari cenſeantur iſtæ proviſiones , neque filius poſſit amplius quam in tertio bonorum *ex l. noſtra* aſcendentem gravare , ergo neque tacite cenſendum eſt gravari poſſe , & eſt ad noſtram l. admodum colorata iſthæc doctrina , & opinio , licet medium hoc aliquantulum diſſimile videatur ad eam probandam , & in odium , & damnum minorum , & quia licet ita debeatur legitima aſcendentibus in bonis deſcendentium ,
ſicut è contra . non tamen cum eiſdem * qualita- 51
tibus & prærogativis & privilegiis , ſecundum Anton. Gomez , *tom.* 1. *cap* 1. *num.* 6. *& cap.* 11. *num.* 36. *colum.* 2. *in fin.* videmus enim quod aſcendentes non ita tranſmittunt deſcendentibus ſuis querelam inofficioſi teſtamenti , in quo exhæredati , vel præteriti ſunt , ſicut deſcendentes aſcendentibus ſuis eam tranſmittunt ſecundum Suarez *in dict. l. quoniam* 16. *ampliat. num.* 8. *pag.* 101. *C. de inofficio. teſtamen.* quia tranſmiſſio jure ſanguinis inter aſcendentes locum non habet, ut per Anton. Gom. *tom.* 1. *capitulo* 4. *num.* 7 *poſt medium*, ſuitatemque non habent aſcendentes ut *in principio hujus l.* diximus , hocque eſt quod aſſerebat Alciatus *de præſumpt. regul.* 1. *præſumptione* 8. ſcilicet , quod etſi lege æquiparetur ſucceſſio aſcendentium in bonis deſcendentium ſucceſſioni deſcendentium in bonis aſcendentium , iſta tamen æquiparatio non eſt ita generalis, quod extendatur ad qualitates in ſucceſsione deſcendentium incluſas , quia magis debetur filio hæreditas , quam è converſo , ut *ſupra* dictum eſt , & probat *lex , ſcripto. ff. unde liberi* , & quia in noſtra quæſtione ex ſuomet delicto & negligentia ſe ipſum aſcendens privat dicta ſucceſsione minoris , ob non petitum ei tutorem intra annum , non vero privatur ab ipſo filio ex quibus fortaſsis aliquæ ex æquiparationibus ſuppoſitis poſſent limitari , vel adverſari eis per aliquos , verumtamen ex æqualitate noſtri text. defenſari ac tutari optime poſſunt , & notandæ ſunt , quia non ſic congeſta reperies.

Ibi , *En todas ſus bienes* , jure civili qualiter aſcendentes

cendentes deſcendentibus ſuccedebant, † tradit
52 Ferrar. *in pract. in libel. pro hared. ab inteſta. delat. gloſſ. nullis verſicul. itaque de prima ſpecie. fol. 194. colum. 1. & 2.* & jure regio partitarum *ex l. 8. tit. 13. part. 6.* tantum erat tertia pars, hodie vero *ex l. noſtra* omnia bona ab inteſtato & ex teſtamento itidem, excepto tertio ſi de eo deſcendens diſponat moriens ſine deſcendentibus & poſt hæc advertit *hic* Matienço *gloſſ. 7. numero primo*, & ponderanda eſt dictio illa, *todos*, & ſic & in fructibus prout in ſimili ſtatuto, notat Caſſand. *in conſuetud. Burgun. rub. 7. §. 4. verſicul. deſde ex numero quarto cum ſequentibus aliquibus folio* 238. item pondera pronomen illud, *ſus*, latine, *ſuus, ſua, ſuum*, quæ de jure dominium denota, ut illorum bonorum, in quibus filius dominium habet, & proprietatem, lex noſtra locum habeat, & tunc non ſolum bonorum quaſi Caſtrenſium ſed & Caſtrenſium, hæc intelliguntur, ut *in gloſſ. ſequente* dicemus. Dubium tamen eſt in propoſitum, ſcilicet, num pater vel aſcendens alius, filio vel deſcendenti alio hæredans
53 poſſit bona ex tali hæreditate provenientia † alienare in totum abſque eo quod obligetur reſervare proprietatem filiis aliis vel deſcendentibus ſuperſtitibus fratribus illius deſcendentis ab inteſtato morientis, in quo breviter dicendum eſt quod poteſt, hæc enim bona ex ſucceſſione deſcendentium aſcendentibus provenientia & acquiſita, aſcendentibus acquiruntur tam quoad uſumfructum, quam proprietatem, & ideo optime ea alienare poterunt, ſi in viduitate permanſerint mortua matre, talis deſcendentis, & exiſtentibus aliis filiis illius matrimonii ut per Caſtillo *in l. 15. Tauri, colum. 1. in medio* per text. *ibi* & Anton. Gomez *ibi num.* 4. & ante eos Boerius *deciſione* 185. *num.* 5. *& 6. & 17. &* 18. & pro hoc conſiderari poteſt noſtræ l. æquiparatio ſucceſſionum aſcendentium, & deſcendentium invicem, & reciprocè, cumque deſcendentes ab aſcendentibus in uſufructu & proprietate bona adquirant, ſic & aſcendentes à deſcendentibus ſi in viduitate permanſerint, ut dictam eſt *ex dict. l. 15. & 16. Tauri.* Sed an pater hic bona ab uno ex filiis ſuis per viam hæreditàtis habita in uſufructu & proprietate, ut dictum eſt, poterit hic pater uni ex filiis ſuperſtiti-
54 bus donare, vel legare † ita ut neque in legitima imputetur neque in melioratione tertii & quinti, & videbatur quod ſic, nam ſi ea poſſunt alienare in quemlibet extraneum per contractum onerosum, ſic & in filium per lucrativum, ut ea præcipua habeat nulla computatione, in legitimam, vel in vim meliorationis facta. Sed omnino eſt tenendum contrarium, hoc videlicet modo, quod pater poteſt dicta bona uni ex deſcendentibus ſuis ſuperſtitibus donare, donata tamen hæc in 3. & 5. meliorationis ſunt imputanda, & reſiduum in legitima, & exceſſus ſi quis eſſet, aliis deſcendentibus eſt tradendus, & dico, quod poteſt donare dicto modo, computando bona hæc deſcendentibus ſuis ſi in viduitate permanſerit, aliter enim filiis aliis fratribus morientis à quo habuit pater bona illa, tenetur reſervare, *ut dictum eſt ex dict. l. 15. Tauri*, & quia hæc clara ſunt ſolum pro juvenibus ſufficit tetigiſſe, limitandus tamen eſt text, noſter, ut non procedat quoties filius vel aſcendens alius

moriens eſt uxoratus † & velatus, & fecit cum uxore ſua pactum reciprocum de ſuccedendo 55
unus alteri præmorienti in omnibus ſuis, quia tunc nihil aſcendens habebit & valebit pactum illud ſecundum noſtrum Gutier. *de juramento confirmato. 1. part. cap. 3. num. 25. cum ſequentibus* & Suarez ante eum, *l. quoniam num. 5. verſi. prœterea eſt impoſſibile, in 6. ampliatione pag. 33. & pag. 34. num. 6. alia in ſimili adducit*, & *ibi* ejus additio allegat Palat. Rub. idem dicentem *in repet. rubr. §. 50. incipit limitat. 2. colum.* 5. pro quo faciunt multa quæ ultra Palat. Rub. *ubi ſupra* tradit Caſtillo *in proœmio legum Tauri, folio 4. & 5.* & Covarr. *in capitul. cum in offic. num. 9. de teſtamentis*, dum tamen talis donatio reciproca fiat incontinenti, ſimul & eodem tempore, ſecus vero ſi ex intervallo quia neutra valebit, ſecundum Palat. Rub *ubi ſup. n. 19.*

Ibi, *De qualquier calidad que ſean*, quantumvis Caſtrenſia, vel quaſi Caſtrenſia ſint, ſecundum Anton. Gom. *tom. 1. cap. 11. num. 36. in fin.* &
ſic neque in Caſtrenſibus † poterit filius teſtari 56
patrem exhæredando aut prætereundo, aliàs tale teſtamentum ſubjaceret querelæ inofficioſi teſtamenti, *ſecundum gloſſ. fin. l. 6. tit. 17. part.* & additio Palat. Rub. *in rubr. §. 42. n. 7. littera A.* quidquid *ibi* velit & male in clerico teſtante, etiam de bonis intuitu Eccleſiæ acquiſitis cum & in eis aſcendens de conſuetudine generali regni noſtri ſit ſucceſſor legitimus, tam ex teſtamento quam ab inteſtato nullos legitimos & naturales filios relinquendo talis filius, nam in hoc caſu loquimur in terminis noſtræ. l. quæ non ſolum quoad patrem, ſed etiam quoad matrem procedebat de jure civili, ſecundum Clar. *libro 3. ſelectarum ſenten. §. teſtamentum quæſt.* 48. & 49. & in his quaſi Caſtrenſibus dubitabat Clarus *in eo verbo teſtamentum quæſtion. 18. in fin.* Eſt tamen differentia, quoniam in his bonis Caſtrenſibus, vel quaſi, filius talis diſponit de
proprietate, & uſufructu * tertiæ partis bono- 57
rum horum Caſtrenſium vel quaſi, & in ſimilibus, quæ in proprietate & uſufructu filio acquiruntur, cum & in proprietate & uſufructu ſua ſint, in adventitiis vero in quibus pater habet uſumfructum ſolum de proprietate tertiæ partis bonorum adventitiorum diſponet, non vero de uſufructu, quia uſusfructus patris eſt dum filius non contrahit matrimonium & velationes, ita optime Peralta *in prælectione rub. de hæreditat. inſtitut. numero* 181. *cum ſequentibus*, & placet mihi ejus doctrina, licet ipſe *in finali numero in fin. ibidem* aſſerat diverſa vota circa hæc in facti contingentia habita fuiſſe, & tandem litem tranſactione ſopitam & idem dicendum eſt in adventitiis in quibus pater non habet uſumfructum, vel quoties filius teſtans eſt emancipatus, hic enim in proprietate, & uſufructu diſponit de dicta tertia parte bonorum, ſecus aliàs quoad alia adventitia, ubi uſufructus, eſt patris, ut per Peraltam *ubi ſupra* qui late hæc examinat, & l. noſtram, in hoc declarat, & Rojas *de ſucceſſio. cap 29. num. 23. & 24.* & poſt hæc vidi Doctor. Spino. *in ſpecul. teſtament. 4. part rubric. num. 15. cum 2. ſequentibus, ubi numero* 17. reſpondens quibuſdam verbis *l. 5. Tauri*, quæ contra videbantur, & idem tenet *gloſſ. que eſta. in l. 13. titulo primo, partita ſexta*, & optime Tellus

l. 5.

l. 5. Tauri numero tertio cum 3. ſequentibus ubi reprobat Anton. Gomez *in l. 48. numero quinto*, ſibi contrarium & reſpondet ad objectum patriæ poteſtatis in contrarium adductum. Imo & quod plus eſt, quod idem dicerem in adventitiis filio huic provenientibus ab imperiali libe-
58 ralitate, nam & hæc adventitia † ſunt *ex l. 5. & 6. & 7. tit. 17. part.* 4. quamvis enim antea, filiis prohibitum eſſet teſtari de adventitiis ſecundum text. *in l. ſenium. C. qui teſtament. fact. poſ.* poterant tamen ex talibus adventitiis ab imperiali liberalitate provenientibus teſtari ſecundum text. *in l. cum multa C. de bon. quæ liberand.* ſic quæ licet per text. noſtrum filiis aſcendentes habentibus tantum de tertia parte liceat teſtari, id tamen non haberet locum quoad illa bona adventitia ab imperiali liberalitate provenientia quia de omnibus illis poterunt teſtari filii tales aſcendentes habentes, ut colligitur ex Suarez *in l. quoniam 6. limitatione l. regia per totam maxime colum. fin. pagin.* 169. *per dictam l. cum multa* (*ibi habeant omnia præcipua nemini acquirant*,) & ſic limitandam l. noſtram, veruntamen ut ad inſtituta revertar, teneo idem in his adventitiis, quod in Caſtrenſibus, ſcilicet, ut in omnibus filius aſcendentes habens deſcendentibuſque carens, nam de hoc loquimur, non poterit teſtari, niſi tantum de tertia parte horum bonorum Caſtrenſium vel quaſi in proprietate & uſufructu, ut dictum eſt, in aliis vero non Caſtrenſibus vel quaſi, de quibus ſup. & in adventitiis ubi pater habet uſumfructum, tunc enim de proprietate ſolum diſponit filius in 3. tantum parte ut diximus ex text. noſtro clariſſimo ad hoc, dum ibi generaliter dicit, *De todos ſus bienes*, quaſi nulla bona excludat maxime ponderando geminationem illam, *De qualquier calidad que ſean*, quæ quidem geminatio multum in jure operatur ut per Doct. *in l. balliſta. ff. ad Trebellia.* & Everardum *in centuria loco à geminatione*, item ponderanda eſt dictio illa, *Qualquier*, poſita poſt illud nomen *todos*, quæ eſt ita univerſalis ut
59 omnia comprehendat, † ſine exceptione, etiamſi eſſent diſſimilia vel majora expreſſis, ſecundum Covarr. *in practicis, capitulo 25. numero* 3 communis ſecundum Hippolytum *in l. unius §. cognitorum numero* 28. *ff. de quæſtionibus*, & Mexiam *in pragmatica taxæ panis ſuper textualibus verbo, qualquier folio* 131. Neque obſtant ſupra dicta quia procedere poſſent, quoad hoc, quod de illis adventitiis ex liberalitate imperiali filio provenientibus poſſet talis filius de eis teſtari, quod antea non poterat in patris poteſtate conſtitutus, non tamen quoad hoc, quòd teſtando poſſit diſponere ultra quam de jure ei permittatur; item quia licet acquirantur talia adventitia à liberalitate imperiali provenientia filio in totum non tamen ex hoc permittitur, quod de eis ad libitum teſtari poſſit aſcendentes exhæredando vel prætereundo, ſed omnino teneatur ſervare diſpoſitionem noſtri text. & ſic teneo contra Suarez aliter ſentientem. & nimirum nam non vidit legem noſtram. Imo & idem quoad bona ſita extra regnum dicendum eſt, ſecundum Pelaez *de majoratibus. 1. parte quæſtio. 58. numero* 32. Idemque dicendum eſt in filio clerico, qui licet de bonis intuitu Eccleſiæ acquiſitis fruatur quamvis patrem habeat, & de eis libere diſponere

poſſit, ita quod teſtamentum ſuum non ſubja-
ceat † querelæ, prout frequentiorem teſtatur Co- 60
var. *in cap. quia nos, numero 6. de teſtam. & in cap. 1. numero 11. eod. tit.* id tamen non nocere ju-
ri parentum niſi quoad tertiam partem, † tenen- 61
dum eſt cum Anton. Gomez *ubi ſupra & gloſſ. dict. l. 6.* nam quemadmodum communis erat opinio, *teſte Jaſone relato per gloſſ. dict. l. 6.* quod
militis teſtamentum patrem prætereuntis † ſub- 62
jacebat querelæ prout frequentiorem teſtatur Covarr. *in dict. numero 6.* ita & clerici, qui & miles eſt quicquid in hoc dubitaverit Rojas *ubi ſupra capit. 29. numero* 49. Item notandum eſt ex iis verbis, *De qualquier calidad que ſean*, jam in ſucceſſione aſcendentium nullam fieri diſtinc-
tionem, † vel ſeparationem bonorum, ut ea, 63
quæ patris fuerunt, habeant aſcendentes ex parte patris, & quæ matris fuerunt, aſcendentes ex parte matris, ut notat Ant. Gomez *in l. 6. Tauri, n. 8.* & Matienço *hic, in gloſſ. 3. n. 17. & gloſſ. 5. numero* 1. Sed an bonis feudalibus Emphyteoticis & majoratus ſuccedant aſcendentes deſ-
cendentibus, dicendum eſt quod non, † quia 64
non deferuntur jure hæreditario, ſed jure ſanguinis regulariter, & ſic niſi vocati fuerint aſcendentes non ſuccedent in eis ex eo ſolum quod deſcendens ea habuerit, ſecundum Bald. *in Authen. defuncto. C. ad Tertullia. & gloſſ. l. 4. gloſſ.*
1. titul. 13. part. 6. quia feudum & majoratus † 65
reſpiciunt lineam deſcendentium & ſequitur Matienço, *hic, gloſſ. 3. numero 11. & gloſſ. 5. numero* 1. & Rojas, *de ſucceſſio. ab inteſt. capitulo 30. numero 41. & cap. 31. numero* 39. quod tamen verum intelligo, niſi diſponatur & dicatur, quod feudum Emphyteuſis, vel majoratus bona deveniant in aliquem, & in ſucceſſores ſuos poſt eum, nam tunc in univerſalem ſucceſſorem devenient, ut eſt communis & communior opinio teſte Craſſo, *receptarum ſenten. §. hæred. num.* 29.

Ibi, *No tengan hijos ò deſcendientes legitimos, ò que ayan derecho de los heredar*, quoniam tunc ii tales deſcendentes excludent aſcendentes tam ex teſtamento, quam ab inteſtato. Ex quo cum text. *hic* in iis verbis *deſcendentes requirat ad eſſe legitimos, vel tales qui heredare poſſint*, ut aſcendentes excludantur, correcta manet opinio il-
la diſponens quod filius adoptivus ſuccedit † 66
patri adoptivo ab inteſtato excluſis patris adoptivi aſcendentibus, quam communem aſſerebat opinionem gloſſ. per text. *ibi in l. 8. & fin. titulo decimoſexto, partita 4.* relata corrupte tamen & ſecuta per Villalobos, *in ſuo ærario mille communi. opinio. littera F numero* 136. neque obſtant verba noſtri text. ibi, *O que ayan derecho de los heredar*, quoniam verba hæc de deſcendentibus intelliguntur licet non ſint legitimi, habeant tamen jus ſuccedendi, prout habent filii naturales, vel ſpurii matribus ſuis *ex l. 9. Tauri*, & cum adoptivus non poſſit dici deſcendens, nimirum ſi ex text. noſtro dicta communis corrigatur. Sed eſt in propoſitum nova & ſingularis quæſtio, quid ſi talis filius vel deſcendens habeat filium aliquem vel deſcendentem legitimum, & itidem patrem, vel alium aſcendentem, & in ſuo teſtamento cauſa inſerta & expreſſa ac juridica filium talem, vel deſcendentem excludat & exhæredet, & extraneum inſtituat, & non patrem,

vel

vel alium aſcendentem, quem habebat vivum
& mortuo ipſo teſtatore filius ejus exhæredatus
per ſententiam & in contradictorio judicio de-
claratus eſt juſte exhæredatus, nunquid tunc ſuc-
cedet pater, vel extraneus ille hæres inſtitutus,
67 † & videbatur ex iis verbis noſtri text. quod ex-
traneus excluſo patre eſſet admittendus, nam
patrem præceſſit filius ille legitimus teſtatoris,
ergo pater non admittitur ex text. noſtro, in iis
verbis *En caſo que los dichos deſcendientes no tengan
hijos, &c.* Nihilominus tamen contrarium eſt te-
nendum, imo quod pater ſuccedet extraneo illo
excluſo, patre ipſo agente querela inofficioſi teſ-
tamenti contra teſtamentum illud filii ubi eum
præterivit, *ex l. optima, & ſubtili pater filium ff. de
inoffic. teſtam.* ubi Bald. ita tenet, & eum ſequens
gloſſ. fin. l. 1. titul. 7. parti. 6. & erit optima hæc
limitatio, & vera ad verba hæc noſtræ legis,
idem enim in hoc caſu judicatur non habere deſ-
cendentem legitimum vel habere, ſed inutilem,
& à jure excluſum ex diſpoſitione teſtatoris.
Sed tunc occurrit aliud & ſingulare dubium
tactum optime & declaratum per noſtrum Gu-
tierrez, *in ead. l. pater filium, num. 20. uſque ad*
24. ſcilicet, jam quod pater ille querelet teſta-
mentum illud ex eo quod in eo præteritus fuit,
& ſic pro exhæredato habitus, quandoquidem
filius fuit ritè & cum inſertione cauſæ exhære-
datus, & pater ipſe rumpat teſtamentum, ita quod
teſtator inteſtatus remaneat, & ſic pater ejus ab
inteſtato ſuccedat, an tunc filius ille exhæreda-
68 tus præferretur † tunc avo ſuo in ſucceſſione illa
ab inteſtato, quam quæſtionem *ibidem* exami-
nat ipſe Gutterius, per ipſum videri poterit, nam
non eſt noſtræ materiæ.

Ibi, *Que en la tercia parte de ſus bienes puedan
diſponer*, Adeò quod ultra eam amplius non poſ-
ſunt diſponere, etiam favore piæ cauſæ, quia
ubicunque lex prohibet aliquem teſtari favore al-
terius, nunquam favore etiam piæ cauſæ cenſe-
69 tur † remiſſa hæc prohibitio, ſecundum Bart. re-
latum, & ſequutum per Suarez *in l. Quoniam in
prioribus pag. 129. colum. 2. ad finem* ubi *per totum
numerum* 8. plura in propoſitum refert, ſicut & pa-
ter non poteſt in vita neque in morte etiam in
cauſam piam erogare amplius quam per legem
ei conceditur, ut probatur *in l. 12. tit. 6. ſupra
iſto lib.* tertiumque iſtud reſpectu filiorum idem
in eo reputatur quod in quinto reſpectu paren-
tum, & de eo deducitur impenſa funeris, ſicut
de quinto, ut diximus *in l. fin. tit. 6. ſupra iſto lib.*
& itidem in tertio iſto poteſt filius apponere
quodlibet gravamen, ſicut pater in quinto, ut in
l. 11. tit. 6. ſupra iſto lib. dictum remanet, inquit
tamen Suarez *ubi ſupra verſicul. limitabis tamen
pag.* 130. quod ſi hæreditas filio relicta eſſet adeò
opulenta, quod filius ditiſſimus remaneret,
etiamſi ultra quintum diſponeret, valeret ſi pro
anima vel pia cauſa relinqueretur exceſſus il-
70 le, & idem eſſet dicendum de tertio † ſi filius
patri opulentiſſimam hæreditatem relinqueret,
non vero aliàs. Ex quibus redditur falſiſſima opi-
nio Latæ *in l. ſi quis à liberis, §. parens, numero* 24.
cum ſequentibus folio 208. *ff. de lib. ag.* dicentis
duos tertios poſſe filium legare unum extraneis,
& alterum uni ex aſcendentibus, ſicut pater po-
teſt quintum extraneo legare, & tertium uni ex
deſcendentibus, & licet hanc doctrinam ſequi
voluerit Alvarado, *de conjectu. mente teſta. lib. 7.
cap. 2. in princ. n. 7. fol.* 139. eam tamen ſemper uti
contrariam legibus Tauri falſiſſimam reputavi,
& ab ea in conſulendo & judicando tanquam à
peſte fugiendum, & latius alibi eam reprobavi,
& poſt vidi reprobatam per Angulo, *in l. 10. gloſſ.
5. num. 10. & 11. tit. 6 ſupra iſto lib.* Quid tamen
erit ſi filius patre præterito inſtituat extraneum
in omnibus bonis, an jam quod non valeat inſti-
tutio in toto, valebit ſaltem in dicta tertia † par- 71
te bonorum, & videtur dicendum quod ſi in ta-
li teſtamento adeſt clauſula codicillaris, valebit
in dicta tertia parte, quoniam ex communiori
opinione etiam præteritione data clauſula codi-
cillaris operatur effectus ſuos, † ſecundum Cla- 72
rum, *lib. 5. ſententia. §. teſtamentum quæſtion.* 46.
numero 1. & tunc, ut per eum ibi, cenſentur ro-
gati venientes ab inteſtato reſtituere hæredita-
tem illam aſcendenti illi præterito excepto ter-
tio bonorum, quod eſt reſtituendum hæredi inſ-
tituto, ut & per Suarez *in dict. l. Quoniam, limit.
1. num. 14. pagina* 114. nam authenti. *ex cauſa
C. de lib. præterit.* procedit in exhæredatione &
præteritione patris, ſicut in filiorum, † ſecundum 73
Meneſes *in l. eam quam, numero 37. C. de fideicom-
miſ.* & Clarum, *ubi ſupra quæſtione* 52. præſer-
tim quia cum pater à nullo præceditur competit
ei contra tabulas ad conſequendum legitimam
dumtaxat † ſecundum Matienço *hic gloſſ. 7. nu- 74
mero 6.* ubi *à numero* 3. incœpit declarare, quod
remedium intentare poterit pater præteritus: Si
vero clauſulam codicillarem non contineat te-
ſtamentum tale, tunc ſi pater præcedatur ab ali-
quo deſcendente teſtatoris, quo caſu competit
patri huic præterito querela teſtamenti inoffi-
cioſi, & per conſequens nulla ei competit legiti-
ma, totam hæreditatem conſequetur nihil rema-
nente penes extraneum inſtitutum, ſi vero pater
præcedebatur ab aliquo deſcendente teſtatoris,
tunc competit patri contra tabulas ad legitimam
tantum ut per Matienço *dict. num.* 6. & per con-
ſequens tertia pars bonorum remanebit penes
extraneum illum hæredem inſtitutum in teſta-
mento illo. Sed an poſſit deſcendens hic relin-
quere extraneo tertiam hanc partem in re certa
† in quo Anton. Gomez *l. 19. Tau. num. quarto*, 75
tenet quod non, & bene, ſi tamen vellet eam
relinquere uni ex aſcendentibus eum in ea me-
liorando ultra alium aſcendentem poſſet optime
& in re certa aſſignare eam, nam ſi pater, qui
ſtrictius jus diſponendi habet, dum deſcenden-
tes retinet, poteſt tertium & quintum in certa re
uni ex filiis legare & ſignare, quanto magis filius
poterit tertiam dictam uni ex aſcendentibus le-
gando in re certa ſignare, prout videtur tenere Ci-
fuent. *in l. 19. Tauri numero* 2. Item an filius vel
deſcendens in vita & in morte poſſit modicas
† donationes faciendo excedere iſtam tertiam 76
partem, tetigi *l. 18. Tauri, quæ eſt l. 12. tit. 6. ſu-
pra iſto libro.*

Ulterius notandum eſt, quod jam lege noſ-
tra attenta ceſſat quæſtio illa à Doctoribus ſatis
controverſa, num duæ quartæ deducendæ ſunt,
† nam cum jam libera diſpoſitio patri in quinto 77
bonorum inter extraneos, etiamſi deſcendentes
habeat, & filio aſcendentes habenti in tertio,
data ſit ex legibus noſtris, ceſſat jam dicta diſpu-
tatio de duabus quartis, legitima ſcilicet, &
Trebellianica,

Trebellianica, prout de jure civili diſputabatur
ut per gloſſ. *ſu parte, in l. 1. titulo undecimo, par-
tita ſexta*, & quod ceſſet hodie hæc quæſtio, con-
cludit gloſſ. *fin. l. 12. tit. 13. par. 6.* Meneſes *in
authen. res quæ. numero 41. C. communia de leg.* &
Burg. de Paz *in l. 3. Tauri 1. p. numero* 972. neque
obſtat *l. 10. Tauri, quæ eſt octava noſtri tituli.* in
quantum permittitur patri etiam aſcendentes
habenti omnia bona relinquere filiis ſuis natu-
ralibus, quia reſpondendum eſt ut *ibi*, Deo vo-
lente reſpondebimus. Sed an patre conſentiente ut
filius ejus teſtetur ultrà dictum tertium bono-
78 rum † valeat iſte patris conſenſus in præjudicium
aliorum ſuorum filiorum, & itidem valeat teſta-
mentum ex vi hujus conſenſus factum, & vide-
tur dicendum, quod non valeat, quia cenſetur
hoc caſu patrem donare filio, quæ quidem do-
natio inter patrem & filium non poteſt conſiſte-
re, ut *l. donationes quas parentes. C. de donat. inter
vir. & uxor. &* *l. 3. tit. 4. part. 5.* optime probans,
quod nulla datio, neque donatio inter patrem
& filium fieri poteſt. Item & quia eſſet in præju-
dicium aliorum filiorum remanentium patri huic
conſentienti habentium jus patri huic ſucceden-
di, qui tantum minus ab hæreditate patris acci-
perent, quantum filio huic permitteretur teſtari
ultra tertium: nihilominus tamen contrarium eſt
tenendum, imo quod pater poſſit hunc conſen-
ſum filio teſtanti præbere, & validum ſit teſta-
mentum virtute illius conſenſus & licentiæ ce-
lebratum ultra tertium bonorum, primo quia li-
centia hæc & conſenſus præſtitus filio per patrem
teſtandi ultra tertium non eſt contra jus, ſed præ-
ter jus, imo & ſecundum jus, neque ex hoc filiis
aliis ſuperſtitibus ullum præjudicium generatur,
eo quod jus iſtud competens patri eorum in bo-
nis teſtantis filii eſt jus de futuro, prout ad ocu-
lum patet, ſed juri de futuro renuntiari poteſt e-
tiam in præjudicium creditorum, cum ex tali re-
nuntiatione non efficiatur pauperior pater ipſe,
neque alius quilibet debitor renuntiationem ju-
79 ri de futuro † faciens, ſecundum text. *in l. qui au-
tem. ff. de iis quæ in fraud. credi.* tradit Pal. Rub. *in
rubri. §. 47. per totum, fol. 27. in magnis*, nolens
enim acquirere non dicitur pauperiorem effici,
ſecundum Suarez, *in titulo de las ganancias, folio
11 pagina ſecunda*, & optime per Tellium *l. 4.
Tauri, n. 51. cum ſequentibus*: nec obſtat quod vi-
detur hæc quædam donatio, quæ inter patrem
& filium prohibita eſt, nam quotieſcunque pa-
ter donat filio ſuo ut alteri filius ipſe donet, non
80 vero ut retineat apud ſe, valet talis donatio, †
argumen. l. profectitia. §. antepenult. ff. de jure doti.
per quem ita tenet dictum iſtud exclamans Palat.
Rub. *in rubrica. §. 48. numero 1. & 2. folio 27. in
magnis*, & Suarez *in l. Quoniam limit. 5. legis re-
gia num. decimo quinto, pag.* 166. Sed in noſtro ca-
ſu pater dat filio licentiam teſtandi ut aliis legare
poſſit etiam ultra tertium bonorum, ergo valet
jure optimo & fieri poteſt: Item & quia licet
filius renuntiare non poſſit hæreditati paternæ
ſine patris conſenſu, pater tamen bene poteſt filii
hæreditati renuntiare, cum ſit præter naturam
quod pater non ſuccedat filio, contra naturam
vero, quod patri filius non ſuccedat, prout conſi-
derat Suarez *in d. l. Quoniam, in 16. ampli. num.
10. pag.* 102. licet *ibidem* aliquo modo noſtrâ lege
attentâ contrarium tenere videatur, cum eodem
modo ſuccedat pater filio, ſicut filius patri, ſed
iſtud parum impedit, cum ut *ſupra in principio
hujus legis & in progreſſu* dictum eſt, ſucceſſio patris
eſt de jure poſitivo in ſolatium liberorum amiſ-
ſorum, ſucceſſio verò filiorum in bonis paren-
tum eſt de jure naturali cum aliis qualitatibus,
& prærogativis, quæ patris ſucceſſioni in bonis
filiorum non competunt: Item & quia pater aut
alius aſcendens optime poteſt pacto ſe exclu-
dere à deſcendentis ſucceſſione, † ſecundum gloſ. 81
in l. pactum quod dotali. C. de collatio. dummo-
do pactum hoc juramento firmetur, ſecundum
Tellium, *hic num.* 64. ergo nimirum ſi poſſit
conſenſum hunc præſtare, & licentiam filio teſ-
tandi, ut ultra tertium teſtari poſſit, prout hæc
noviſſime poſtquam hæc ſcripta ſemel habebam
optime diſſeruit noſter Guttierrez, *in repeti. c.
quamvis pactum, in princi. num. 6. cum pluribus
ſequentibus de pact. in 6. maxime num. 6. 10. 11. &
15. & aliis pluribus.* & per eum latius videri po-
teſt, & cum inter nos hæc aliquando contuliſſe-
mus, ſemper nobis viſa fuit vera hæc opinio,
quam videtur tenere Boeri. *deciſ. 96. numero* 10.
Sed eſt nova quæſtio, cum ex tex. noſtro filius
matrem, & ſic aſcendentem habens non poſſit
teſtari vltra tertium, & pater ſubſtituendo filio
impuperi in poteſtate exiſtenti pupillariter pro
ipſo filio teſtetur, & filii teſtamentum cenſetur
ſecundum text. *in l. 7. titul. 5. part. 6.* en poterit
matre exiſtente in medio vltra tertium ſubſtitue-
re, † tangit gloſſa, *del moço, in d. l. 7.* ſuper cu- 82
jus opinione cogitabis.

Ibi. *De ſus bienes.* Etiamſi in illis habeat pa-
ter uſumfructum, ad hoc enim tunc tertium
proprietatis eorum poterit filius legare cui vo-
luerit, ut *ſupra proxima gloſſ.* dixi, ſecus vero ſi
proprietas & uſusfructus eſſet patris, nam tunc
licet filius habeat jus ad ea tanquam filius pro le-
gitima ſua, non poſſet † de eis teſtari, ſecundum 83
Covarr. *3. par. rubrica de teſtam. col. fin.* tum
quia in legitima vivo patre dominium non ha-
bet, tum etiam quia de hæreditate patris viven-
tis ſine ejus conſenſu nihil filius diſponere po-
teſt *ut l. fin. C. de pact.* ſed an de promiſſis per
patrem filio vel filiæ in dotem, talis filius vel
filia poterunt † in morte vel in vita diſponere 84
de tertio horum promiſſorum vivo patre, &
tenendum eſt quod ſic, ſi matrimonium ſecu-
tum fuit, ut inquit Aviles, *in proœmio. c. prætor.
gloſ. 1. numero 45. fol.* 8. eo ſtante ſtatuto, quod
decedente uxore in matrimonio vir ejus lucre-
tur dotem, lucrabitur etiam dotem promiſſam,
† & non ſolutam, ſive fuerit in mora ſolvendi 85
promiſſor ejus, ſive non, ut *ibi* per eundem Avi-
les, ubi inquit quod ita in facti contigentia con-
ſulvit, & licet ipſe in hoc caſu requirat quod
promiſſor fuerit in mora ſolvendi, idem tamen
ego crederem quamvis non eſſet in mora, pro-
miſſionis tamen effectus & cauſa ſecuta fuit, pu-
tà ſi maritus incepit ſuſtinere onera matrimo-
nii, ſecundum Aviles, ibi, qui tandem hoc vi-
detur tenere, ſive mora adſit, ſive non. Ex quibus
inferri poteſt ad id de quo in facti contingentia
vidi dubitatum, num ſi filius ab aliquo mortife-
rè vulneratus teſtetur, patrem habens & legata
alicui in teſtamento relinquat, ſi poſteà moria-
tur, pater ejus occiſorem inſequatur & accu-
ſet &, condemnet eum in certa quantitate pecu-

niæ, an de tertia parte illius quantitatis erunt
86 ſolvenda legata illa. † & implendum teſtamen-
tum talis filii, & videtur quod non, nam jus ac-
cuſandi & vindicandi mortem defuncti non eſt
jus hæreditarium. *l. pro herede. §. fin. ff. de acquir.*
hered. l. quæſitum. ff de Sepul. viol. Et ſic jus facien-
87 dæ pacis cum occiſore defuncti † competit filio
etiam ſi non eſſet hæres patris, ſecundum Bart.
in l. ſi filius qui patri ff. de vulga. num. 8. ubi Iaſ. eam
communem teſtatur *numero* 21. *&* *Soci.* 30. &
alii plures relati per Meneſium, *in l. tranſigere*
numero 62. *C. de tranſact.* ubi *numero* 63. infert ex
hoc, quod non videtur filius adiiſſe patris oc-
ciſi hæreditatem per pacem & tranſactionem
cum occiſore factam, & per conſequens mirum
non eſt, quod cum pater non capiat condem-
nationem illam jure hæreditario, quod ex ea,
ſi aliàs non eſt hæres filii occiſi, non teneatur
ad ſolvenda legata per eum in teſtamento reli-
cta, ex dictis juribus, & ex text. utrumque di-
ctum probante & à me ſolum conſiderato *in l.* 14.
titulo 13. *p.* 1. qui ita expreſſus ut dubitationi nul-
lus locus relinquatur, niſi talis pater et hæres
filii occiſi declaraverit ſequi & accuſare mor-
tem filii defuncti, quoniam tunc ſecus eſſe cre-
derem, eo quod tunc ut jus hæreditarium pater
id proſequitur, ſecundum Ripam. *l.* 4. *§. Cato. nu-*
mero 102. *ff. de verbo obliga.* & ſic declarare pote-
ris dicta per Boeri. *deciſ.* 204. *numero* 41. *&* 42. ut
non obſtent ſupra dictis, præſertim ſi nulla alia
bona neque jura filius occiſus reliquit, quoniam
tunc clarius erit patrem ſe hæredem filii occiſi
declarantem teneri ad implementum ſui teſta-
menti, *argum. dictorum* per Boeri. *ubi ſupra & per*
deciſ. capell. Tolo. 386. & Deci. *conſi.* 137. *volu.* 2. &
Guidon Papæ, *quæſt.* 105. & Oldrad. *conſ.* 94. *colu.* 3.
poſt prin. & quia ſic ſuadet æquitas & amor pa-
ternus.

Ibi. *En ſu vida.* Et ſic donando, ita quod ul-
tra tertium donare non poſſunt, ſecundum Villa-
lobos, *in Antinomia, littera. D. numero* 14 ita quod
88 ſi plures donationes † fecerit in vita numeren-
tur & cumulentur omnes in tertio hoc, ut ſic
amplius quàm de reſiduo tertii non poſſit poſt
in vita neque in morte talis filius diſponere, prout
& in quinto bonorum reſpectu patris diximus *in*
l. 12 *tit.* 6. *ſupra iſto lib.*

Ibi *El tronco al tronco, y la rayz a la rayz.* Quæ
quidem conſuetudo, & lex ſervatur in villa de
Galiſteo & ſuæ juriſdictionis, quæ eſt comitis de
89 Oſorno & qui ſint iſti de † radice, vide Caſtil-
lo *hic* ſuper his verbis, & Caſtillo ſequitur li-
cet eum non referat Rojas *de ſucceſſ. c.* 30. *num.* 4.
cum ſequentibus aliquibus, ubi optime inquit quod
in hoc caſu ſucceditur etiam ordine ſucceſſivo,
prout & tenet Anto. Gom. *l.* 40. *Tauri nume.* 40. ſed
an iſto caſu habeat locum repræſentatio, vel de-
beat admitti propinquior excluſo propinquiori
alio per repræſentationem, dubitavi aliquando,
eo quod quoties teſtator prohibuit ne res exi-
ret de familia, gradatim ordine ſucceſſivo proxi-
mior in gradu præfertur & debet ſuccedere
text. *l. peto. § fratre de leg.* 2. tradit. Ant. Go. *d. l.* 40.
Tau. numero 41. 42. *&* 43. & Covarru. *ca.* 38 *pract.*
ti quæſt. ergo & idem ſi ex legis diſpoſitione non
debet exire de familia, veruntamen ex declara-
tione fori hujus & conſuetudinis in dicta villa
de Galiſteo habetur quod non detur locus repræ-
ſentationi in hoc caſu ultra filios fratrum ſuc-
cedentes cum patruis, & tunc in ſtirpem & non
in capita ſuccedunt. Et notandum eſt etiam quod
tunc demum hæc de trunco locum habent in
locis ubi utitur quoties ab inteſtato eſt ſucceden-
dum, non vero ſi ex teſtamento, & ita practica-
tur in dicta villa de Galiſteo, & tenent citati per
Matienço, *hic in gloſ. fin.* & Rojas. *de ſucceſſio. ab*
int. cap. 30. *numero* 14. ubi inquit ita Pinciæ fuiſ-
ſe judicatum. Sed an conſuetudo valebit ut &
contra teſtamentum † lex hæc & forus de Se- 90
pulveda locum habeat ut bona ad truncum re-
vertantur, plures tenent quod ſic: ſed Matien-
ço, *hic* tenet quod non, & verius eſſe dicit, &
fortaſſis melius ne inteſtabilis decedat ille, qui
teſtari voluit, & libera teſtandi facultas aufe-
ratur, notandum finaliter eſt quod in tantum
bona hæc ad truncum in locis ubi utitur debent
devenire, quod & fructus pendentes etiam ve-
nient ſecundum Avenda. *reſpon.* 5. *numero* 5. *ver-*
ſi. idem eſt dicendum. quibus lex noſtra ſatis re-
manet declarata, cætera materiam ejus tangen-
tia per ſcribentes ſuper ea videbuntur. Sed unum
non omitto, quod ſi defunctus habet diverſa
bona in diverſis provinciis, & in aliquibus uti-
tur lex noſtra, in aliis quid fiet, Caſtillo *hic* teti-
git, ſed latius vide ex dictis per Pelaez *de majo-*
ratibus. 1. *part. quæſt.* 58. *numero* 60. *cum pluribus ſe-*
quentibus.

IN LEGEM SECUNDAM.

Quando partus naturalis dicatur ut poſſit paren-
tibus ſuccedere, declarat lex noſtra, & eſt opti-
ma & ſingularis, & jam in facto habui ut in pro-
greſſu apparebit.

SUMMARIUM.

1 *Abortivus partus quis dicatur, & per rerum naturam fieri non poteſt hæres, & an judicio finali reſurget, ibidem.*
2 *Partum an præſumatur naſci vivum, vel mortuum.*
3 *Partus legitimus de jure civili quis diceretur, & jure Regio.*
4 *Partus non legitimus non excludit fidei-commiſſarium ſubſtitutum patri ſuo gravato.*
5 *Lex noſtra an potuerit condi.*
6 *Quod tempus requiritur ut partus maturus & tempeſtivus ſit.*
7 *Aſcendentes an ſint hæredes talis partus non legitimi.*
8 *Partus hic non legitimus an tranſverſalibus ſuccedat.*
9 *Tempus quod dicatur legitimum ut partus vivere vel non vivere poſſit.*
10 *Natus in octavo menſe an ſit naturalis partus.*
11 *Natus perfectè non dicitur, qui ita intempeſtivè natus eſt ut vivere non poſſit, ubi quid de ventre extracto vivo.*
12 *Partus monſtruoſus quis dicatur.*

IBi Abortivo. Quod nihil aliud eſt, quam
immaturum † atque intempeſtivum partum, 1
licet vivum, edere, ut oſtendunt verba Gellii
lib. 3. *noctium atticarum. c.* 16. & Tira. *l. ſi unquam*
verbo ſuſceperit liberos numero 206. & abortivus
quis

quis dicatur jure civili & regio infra *gloſ. veynte*
y quatro horas, videbis: inquitque Bald. *in l. cum*
proponas col. fin. C. de hered. inſtitu. per rerum na-
turam fieri non poſſe ut abortivus hæres ſit. Et
an abortivi partus in judicio finali ſuſcitabun-
tur tradit Auguſtinus *in Enchirid. ad Lauren-*
tium, capite 85. quem refert Tiraquel. *ubi ſupra*
numero 209.

Ibi *Nacio vivo.* quia ſi mortuus naſcitur eſt ac
ſi non naſceretur. *l.* 8. *in fine ti.* 33. *p.* 7. idemque
ſi vivus naſcatur, ſecundum tamen curſum na-
turæ vivere non poteſt, ut *in fin. gloſ.* dicemus. Et
2 an præſumetur † quod quis fuit natus vivus, vel
an mortuus cum adſunt hinc inde teſtes contra-
rii vide Bald. *conſil.* 69. *lib.* 5. & Cœpolam, *con-*
ſil. civili. 50. ex quibus decerpitur, veriſimilio-
ra deponentibus credendum, & ſic ſi conſtet in
tempore congruo peperiſſe, præſumetur vivum
naſci, ſin minus, præſumetur mortuus, & in du-
bio quando verificari non poteſt, natus fuerit
nec ne in tempore congruo, & teſtes ſunt om-
nino æquales, vel hinc inde nulli teſtes adſunt,
præſumetur mortuum naſci, & ſic nondum ani-
mam infuſam, *ſecundum gloſ. ſer. vivo. in l.* 8. *titu.*
3. *parti.* 7. & Anto. Gom. *tom.* 3. *c.* 3. *numero* 32.
ad finem, præſertim ad excuſandam matrem à
delicto.

Ibi *Veynte y quatro horas.* De jure civili ſuffi-
3 ciebat quod vivus naſceretur quamvis † ſtatim
moreretur, ut patri hæres eſſet, & ut teſtamen-
tum rumperet, ſecundum tex. *in l. non ſunt. ff. de*
ſtatu homin. & l. 3. *C. de poſt hær. inſtit.* etiam ſi ex
ſecto ventre natus eſſet, vel non omnino eſſet in-
teger & perfectus ſecundum text. *in l. quod dicitur.*
ff. de lib. & poſt. & intelligendum eſt illud de non
nato integro, ſcilicet in membris, ſed in tempore ſic,
quia ſi in tempore integro & legitimo non naſce-
batur, quantumvis integer membrorum naſcere-
tur, jure civili pro non legitimo habebatur, ſed pro
intempeſtivo & non naturali partu, & pro non na-
to, ſecund. Paul. *in l.* 2. *C. de poſth. hær. inſti.* ubi dicit ſe
ita in facto habuiſſe in quodam nato in ſexto mẽſe,
& tradit Tiraq. *in d. l. ſi unquam verbo ſuſceperit.*
num. 209. & Pelaez *de majorat.* 2. *p. quæſt.* 9. *num.*
6. *&* 7. hæc tamen ex text. noſtro correcta ſunt,
requirit enim lex noſtra ut partus naturalis dica-
tur, quod totus naſcatur vivus, & per viginti
quatuor vixerit horas, & baptizatus fuerit,
ponderando verbum illud, *todo*, nam ſi cum
naſcitur integer non tamen totus vivus, non eſt
integer partus & naturalis, à fortiori ſi non naſci-
tur integer non erit legitimus partus, & ſic cor-
rigetur etiam dicta lex *quod dicitur*, nam par eſt
non naſci vivum totum, ſicut non naſci integrum,
& per conſequens danda eſt dicta correctio ad
jus civile, quamvis Coſta. *l. Gallus.* §. *& quid ſi*
tantum quinta parte num. 59. *ff. de liber. & poſt.* di-
cat non corrigi, & ſic ſi deficiat aliquod ex tribus
requiſitis noſtri text. ſcilicet, quod naſcatur to-
tus vivus, & quod vivat 24. horas, & baptiza-
tus ſit, non erit legitimus & naturalis partus quo-
ad effectus civiles, quamtumvis tempore legiti-
mo naſcatur, ſecundum Ant. Gom. *tom.* 1. *cap.* 1.
num. 7. adeò ut neque excludet fideicommiſſa-
4 rium ſubſtitutum patri ſuo gravato, * ſecundum
eundem Ant. Gom. *eo. tom* 1. *cap.* 5. *num.* 4. *verſ.*
dubito tamen, cum incapax ſit cujuſlibet ſucceſ-
ſionis per legem noſtram, ſive naſcatur poſt pa-
tris mortem ſive ante, ſive ante factum teſtamen-
tum, ſive jam facto teſtamento, ut per eundem
Ant. Gom. *eo tom.* 1. *cap.* 11. *num.* 4. *in fine.* Et
an lege noſtra potuerit id ſtatui, dicendum eſt
quod ſic, † cum ut concluſimus *l.* 1. *tit.* 4. *ſupra* 5
iſto lib. ſucceſſiones etiam quoad formam juris
civilis ſunt, prout in propoſito conſiderat Mincha-
ca, *de ſucceſ. crea. tom.* 1. §. 1. *num* 1. *in fine fol.* 7.
Et quod tempus † maturum ac tempeſtivum 6
partui ſit, vide latiſſimè Tiraquel. *in dict. verbo*
ſuſceperit liberos, numero 210. *cum pluribus ſequen-*
tibus.

Ibi, *A ſus padres ni a ſus madres, ni a ſus aſ-*
cendientes. Sed an & ipſi aſcendentes erunt hæ-
redes talis partus etiamſi per horam unam tan-
tum † vixerit, tradit additio. Abb. *in c.* 3. *eo con.* 7
5. *de præſump.* ubi inquit quod ſic, quod tamen
dubitabile eſt, ex diſpoſitione legis ſupra proxi-
mæ pariſicantis ſucceſſiones aſcendentium, &
deſcendentium ad invicem, & reciproce; deſ-
cendens tamen qui per unam horam non vixit
non ſuccedit aſcendenti *ex lege noſtra*, ergo ne-
que aſcendens tali deſcendenti ſuccedet, corre-
lativorum enim eadem debet eſſe diſpoſitio,
præſertim cum fortiori jure deſcendens ſucce-
dat aſcendenti, quam aſcendens deſcendenti,
tu tamen in hoc latius cogitabis, & ex eodem
fonte dubitari poteſt an tranſverſalibus ſucce-
det filius hic, qui licet maturo † tempore naſcatur, 8
non vixit per 24. horas noſtri text. & videtur quod
ſuccedet, quia lex noſtra non diſponit, & ſic in diſ-
poſitione juris communis remanſit, ſecundum
quod quamvis primam horam viveret, legiti-
mus partus erat ſi maturo tempore fuit natus &
baptizatus, & per text. noſtrum videtur proba-
ri, in ver. *Y ſi de otra manera naſcido, murio den-*
tro del dicho termino. Hic enim verſiculus eſt de-
claratorius præcedentis, & per conſequens ex
hoc verſiculo elici poteſt à contrario, quod ſi
eſt natus totus vivus & in tempore legitimo &
baptizatus, reputetur legitimus partus & natu-
ralis, maxime cum in hoc caſu reducamur ad
jus civile, item quia lex noſtra ſolum diſponit
quantum ad hæredandum patribus, matribus,
aut aliis aſcendentibus, non vero de collaterali-
bus, niſi dicamus quod per argumentum à for-
tiori idem dicendum ſit in collateralium ſucceſſio-
ne, cogita, nam à nemine uſque nunc vidi quæſtio-
nem tactam.

Ibi, *Que no podia vivir.* Sed quod dicatur le-
gitimum tempus ut partus vivere † vel non vi- 9
vere poſſit, in hoc pendet quaſi tota noſtræ le-
gis explanatio & declaratio, in quo, ſecundum
Tiraquel. *in dict. l. ſi unquam, verbo ſuſceperit libe-*
ros numero 210. *cum pluribus ſequentibus*, & Tel-
lium Fernandez *hic numero* 2. Alii novem men-
ſes, alii intra undecimum menſem, alii in deci-
mo & duodecimo, imo & quatuordecimo di-
xerunt, ſed nos quoad legis noſtræ materiam,
ut ſucceſſibiles ii partus ſint, habemus legem
partitarum 4. *tit.* 23. *partita.* 4. diſponentem,
partum legitimum & naturalem dici natum in
ſeptimo menſe, vel uſque ad novenum, & quod
hoc communiter accidere ſolet, & ad quod reſ-
pectus & conſideratio haberi debet, ſecundum
l. illam, & Doct. *in l. Gallus in princ. ff. de liber. &*
poſt. & in l. ſeptimo menſe. ff. de ſtatu homin. ad ea
enim, quæ frequentius accidunt jura adaptan-
tur,

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN ® DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

tur, inquit tamen lex illa partitarum, quod ſi partus tetigerit diem aliquem undecimi menſis, poſt mortem patris, & idem ego dicerem poſt abſentiam mariti, non erit partus naturalis, cum id potius miraculoſum quam naturale eſſet, ſecundum communem curſum naturæ, prout ibi dicit gloſſ. *fin.* ideò lex illa pro non naturali & impoſſibili partu illum habuit, ex qua lege partitæ colligitur etiam natum in decimo menſe legitimum & naturalem partum eſſe, nam ſecundum Hippocratem poteſt mulier in ventre portare puerum uſque ad decimum menſem & non ultra: Ex quo cum in decem menſibus includatur menſis octavus videtur dicendum quod in octa-
10 vo menſe natus naturalis † partus ſit, ſecundum quod in illa lege partitarum voluit gloſſator, & Oroſc *in d. ſeptimo menſe*, & ſic quod ſucceſſibilis ſit ſi natus totus vivus per 24. horas vixerit & baptizatus fuerit, prout in facto vidi litem ſuper hoc, quædam enim mulier peperit filium vivum & per quatuor dies vixit & baptizatus fuit, & ante eum per ſpatium novem horarum mortua fuit mater ejus, & novem illis horis elapſis puer hic poſt matrem mortuus fuit patre ejus ſuperſtite, quidem pater poſt decem dies mortuus fuit relicto filio alterius uxoris, qui ejus bona vult habere & hæredare; oppoſitum tamen eſt quod partus hic fuit natus in octavo menſe; propter quod fuit dubitatum an ille eſſet partus naturalis, & ſucceſſibilis matri ſuæ, & videbatur ex dictis quod ſic, quia natus intra decem menſes vivus totus & vixit per quatuor dies & baptizatus fuit, & ſic legis noſtræ diſpoſitio ei favet, nihilominus tamen tunc contrarium conſultum fuit, ſcilicet, quod non erat partus naturalis & ſucceſſibilis matri, & cum non ſucceſſerit, neque pater ei, neque hæres patris, ſed potius bona matris dicendum eſt deveniſſe ad hæredes ejus ab inteſtato, eo quod de jure compertum ſatis eſt, & inter medicos concluſum, partum octavi menſis neque eſſe naturalem, neque vivere poſſe, ſecundum Bald. *in loco relato per gloſ. dictæ legis partitarum*, nam perfecte
11 natus non dicitur, qui ita intempeſtive † atque immature natus eſt, ut vivere non poſſit, & Bald. opinionem ſequitur Soc. *conſil.* 65. *n.* 2. *lib.* 3. & Dec. & relati per Matienço, *hic gloſſ.* 4. *n.* 4. & per Tiraquel. *in l. ſi unquam verbo ſuſceperit liberos n.* 205. ubi allegat Afflictis, *deciſ. Neap.* 136. ubi inquit ita deciſum fuiſſe in conſ. Neapol. & communem teſtatur Soc. Jun. relatus per Clarum *lib.* 3. *ſent. verbo teſtam. q.* 45. *n.* 3 ubi aliqua infert, & noviſſime communem dicit Sebaſt. Med. *in tract. mors omnia ſolvit.* 3. *p. n.* 137. tum etiam quia lex noſtra non probat contrarium, ſed approbat potius in iis verbis. *Que no podia vivir naturalmente.* Et paria ſunt quem non naſci vivum, vel naſci vivum, ſed vivere non poſſe, ſecundum Cœpol. *conſ. civili.* 50. *n.* 6. ubi examinat quid de ventre extracto vivo per modicum tempus: neque obſtat illa l. partitarum, quia licet ſub decem menſibus includatur octavus menſis, non eſt inferendum partum octavi menſis approbaſſe ut naturalem, ſed potius reprobaſſe, quoniam dum partus naturales numerat, non numerat in talem partum octavi menſis, & rationem quare partus octavi menſis vivere non poteſt aſſignat Tiraquel.
12 *ub. ſupra*: partus vero monſtruoſus quis † dicatur ultra Doct. *hic* maxime Gom. Arias, tradit Paul. *in l. non ſunt. ff. de ſtatu hominum*, hic enim inſucceſſibilis eſt, *ex l.* 3. *C. de poſth. hær. inſt.* & *l.* 5. *tit.* 23. *q.* 4.

IN LEGEM TERTIAM

Quæ erat 29. Tauri.

Quæ ſint trahenda per filios & filias ad collationem, cum parentum hæreditates dividere volunt inter ſe ut eorum hæredes & ſucceſſores, declarat lex noſtra ſingularis in materia.

SUMMARIUM.

1 *Traditum filio etiamſi in legitimam imputetur, remanet penes eum, licet ad collationem & partitionem trahatur.*

2 *Dos data ab avo nepti an ſit conferenda tempore quo ſit partitio bonorum patris neptis. n. 2. uſque ad. 12 ubi multæ illationes & doctrinæ.*

3 *Filius & filia de jure civili non efficiebatur ſui juris per matrimonium, & ſic pater in ejus ſubſtantia & dote uſumfructum habebat.*

4 *Avus tenetur neptem dotare quoties pater neptis & mater ſunt pauperes & idem ipſa neptis. & num. 6.*

5 *Obligatio dotandi & alimentandi non ſuccedit ex patria poteſtate.*

6 *Frater dives tenetur dotare ſororem conſanguineam pauperem.*

7 *Dos data nepti ab avo quando dicatur profectitia in declarationem gloſ. l. qui in aliena. §. interdum. ff. de acquir. hered. n. 3.*

8 *Declaratur l. 2. tit. 11. partit. 4.*

9 *Avus in caſu in quo non tenetur dotare neptem, ſi dotet, cenſetur donaſſe & in tertio & quinto imputatur.*

10 *Extraneus dotans obligatur ex cauſa lucrativa, ubi idem in fratre dotante ſororem ubi dotare non tenetur & 11. quod in quinto computabitur.*

11 *Revocatur per ſupervenientiam liberorum talis dotis datio vim donationis habens, niſi ut ibi.*

12 *Ex dote voluntaria ad quam avus non tenebatur extrahitur tertium & quintum meliorationis.*

13 *Conferendum an veniat id quod ad filium pervenit jure majoriæ, ubi infero ad unam bonam quæſtionem in facto contingentem.*

14 *Computatio in legitimam non habet locum in bonis per ſubſtitutionem devenientibus de una perſona in aliam.*

15 *Majoratus bona ab antiquo deveniunt non ab ultimis poſſeſſoribus qui fundatores non fuerunt.*

16 *Nulla eſt differentia inter emancipatos, & non emancipatos in collationum materia.*

17 *Patre dotante filiam vivo, ſi filia moriatur relictis filiis, dos data illi filiæ imputatur filiis ejus in legitimam quam mater ſua à ſuo patre debebat habere.*

18 *Filia & earum mariti compelluntur trahere ad collationem dotem ſi hæredes patris aut matris dotantis noluerint eſſe.*

19 *Dotis exceſſus quo modo & in quo tempore computetur.*

putetur. 18. & numero 22. quid in filio.

19 *Dos jure civili quando immenſa diceretur.*

20 *Pater immenſas donationes faciens an remaneat in conſcientia obligatus.*

21 *Donatio non dicitur inofficioſa ſi pater donet filio uſumfructum bonorum ei pertinentem.*

22 *Tempus mortis inſpicitur in liberalibus donationibus, ſecus in ob cauſam, & remuneratoriis.*

23 *Filius & filia an poſſint petere ſalarium & mercedem pro ſervitio parentibus facto, ut ibi uſque ad finem legis.*

24 *Lucrum per filium acquiſitum cum pecunia patris an profectitium dicatur & quando, & ibi declarantur quadam leges regiæ.*

25 *Pater ſi filio ſalarium promiſiſſet, & conveniſſet de eo tenetur illud ſolvere.*

IN cujus legis declarationem plura Doct. *hîc* intexuerunt in materia collationis, quæ à locis ordinariis deſumpſerunt, & eſſet longum ea recenſere, nos vero, qui brevitati conſulimus, non omnia recenſebimus, ſed ea tantum, quæ neceſſaria fuerint pro textualium declaratione: Et in materia collationis illud eſt præcipuè advertendum, quod id quod filio in vita traditum eſt per aliquem ex parentibus in legitimam imputandum, quamvis tempore collationis filius talis illud trahere debeat ad collationem, & partitionem adhuc debet remanere penes ipſum fi-
1 lium, in cujus tunc adeſt dominio † & poteſtate, *ex l. ea demum, & l. ſi ſoror. C. de collatio.* Tellio notante *in l.* 25. *Tauri. num.* 4. *ad finem*, & ita ſit quotidiè.

Ibi. *Hijo hija.* Quid in nepte dotata ab avo vivente ejus filio patre ipſius neptis, an dos illi
2 tradita per avum, † ſit conferenda per neptem tempore partitionis bonorum patris ipſius neptis, & imputanda veniat dos illa in legitimam quæ ex bonis patris nepti huic pertinebat, de qua quæſtione agitur per Doct. *hic*, maximè per Caſtillo. *num.* 11. & Ant. Gom. *num.* 41. & Baeçam *de dote. c.* 7. *num* 28. & per Doct maxime Ripam *in l. in quartam, num.* 206. *cum ſequentibus pluribus. ff. ad. l. Falcid. & per gloſ. contar. in l* 3. *tit.* 15. *p.* 6. & omnes recurrunt ad diſtinctionem ſingularem Bart. *in l. dedit. ff. de col. bonorum*, ſcilicet quod aut dos illa præſtita per avum nepti ſive non fuit data contemplatione patris & de hoc conſtat, & tunc non imputatur nepti in legitimam ei à patre pertinentem, ſed ſi de hoc non conſtat imputabitur, & tenebitur neptis talem dotem conferre in partitione bonorum ſui patris, ut per Maſcard. *de probat. concl.* 572. & hæc eſt communis ſententia & adeo procedit, quod etiamſi ab extraneo detur patris contemplatione idem ſit, ſecundum Baeçam plures allegantem, *in de dotibus, cap.* 12. *n.* 19 & hoc eſt de jure civili, quid autem ſit de jure noſtro regio adeſt in effectu diſſenſio inter Doct. noſtros à nemine uſque adhuc conſiderata, nam gloſ. illa *d. l.* 3. *verbo contar* inquit hodie de jure regio aliud eſſe, cum per matrimonium *ex l.* 47. *Tauri* 8. *tit.* 1. *ſupra iſto lib.* liberetur filius à patris poteſtate, & ſic onus dotandi neptem, quo pater de jure antiquo tenebatur propter filium. *l. dedit dotem*, & *ibi* Bar. *ff. de col. bon. l.* 8. *tit.* 11. *p.* 4. ceſſet in iſto caſu, non poteſt dici, quòd dos, quæ obvenit nepti ab avo, dicatur profectitia, reſpectu patris, ut ſic imputetur per ea quæ, inquit Greg. *ibi*, notare *gloſ. in l. qui in aliena. §. interdum, verbo facier. ff. de acquir. hered.* Bart. *in l. quæſitum. in princ. de leg.* 1. vide per Alexand. *in d. l. in quartam.* 14. & 15. *column. & conſ.* 31. *viſo teſtamento, volum.* 1. hæc ſunt quæ dicta gloſ. pro ſe allegat & pro ſua hac opinione, quæ quidem cum non explicet bene ſuam intentionem, & pro ejus fundamento debes ſcire, quod cum filius nec filia non efficerentur † ſui juris de jure civili per matrimonium *ut* 3
l. 1. *§. fin. & §. ſi nupta. ff. de jud. dot. l.* 2. *§. quod ſi in patris. ff. ſolut. matrim.* pater in eorum ſubſtantia & in dote uſumfructum habebat. *l. ſi cum dotem §. tranſgrediamur* & *ibi* Paul. Roma. & Alex. *colum* 2. & 3. *ff. ſolut. matrim.* Jaſ. *conſ.* 198. *vol.* 2. Baeça *d. c.* 7. *n.* 22. *in princip.* & ſic uſusfructus eorum, ſi Caſtrenſia non ſint, avo quæritur jure patriæ poteſtatis. *l. cum oportet. l. fin. in prin. C. de bon. quæ lib. text. in princip. inſt. per quas perſon. no. acquir.* Riminal. *n.* 1. unde cum avus commodum ſentiat, quia ei filius & nepos quærit, cum ſint in ſua poteſtate, ſentire debet & incommodum ut eum alat, & neptim dotet, ut inquit Lara, *in l. ſi quis à liberis. §. ſi mater. num.* 39. *fol.* 194 *ff. de lib. ag.* ſed cum hodie *ex d. l.* 47. *Tauri*, per matrimonium liberentur filius & filia & itidem ejus filii à patris avique poteſtate, mortuoque patre liberi ejus filii ſint ab hac avi poteſtate *ex §.* 1. *inſtitut. quibus mod. jus. pat. pot. l.* 1. *tit.* 18. *part.* 4. & ſic nepotes nihil avo quærant, ceſſatque tunc cauſa ob quam avus nepotes alere tenebatur, per conſequens, ut inquit Lara, *ubi ſupra, n.* 40. ceſſabit onus alimentandi nepotem, & dotandi neptem, cum dos ſuccedat loco alimentorum, *ex gloſſ. in l. ob æs. C. de præd. min. l. ubi adhuc. C. de jure dot.* not. Lara, *ubi ſupra. §. fin. vel Parens. num.* 10. & cum ceſſet hoc onus avum dotandi neptem, non dicitur dos profectitia illa, quam avus nepti promittit & dat, quia hoc eſt regulare, quando avus ad id non tenetur: *ex illa gloſ. d. l. qui in aliena. §. interdum, verbo facier. ff. de acquir. hæred.* ſic intellecta per Alexand. *in d. conſil.* 31. *num.* 5. *volum* 4. & Ripa. *d. l. in quartam. n.* 204. & hoc eſt quod voluit dicere Gregor. *in d. l.* 3. *verbo contar, tit.* 15. *p.* 6. & fundare ex dictis, & ſic in effectu vult ex ſolutione patriæ poteſtatis jure noſtro regio per matrimonium inducta, avum non teneri dotare neptim, & per conſequens ceſſare diſtinctionem dictam deturne dos per avum contemplatione filii vel non detur, neque dici profectitiam, quæ eſt nova opinio, licet ante eum idem, ſcilicet quod avus non teneatur hac de cauſa neptim dotare, tenuit Pala. Rub. *in repetit. c. per veſtrat*, §. 24. *col.* 2. *verſ. ſed cave, & verſi. ſed ego*, & noviſſime ſequitur idem Lara, *circa alimenta, in d. §. ſi mater. n.* 40. ita quod iſti tres patres, in idem recidere volunt, & idem tenere: contrariam tamen opinionem, imo quod per matrimonii contractum avus non liberetur ab onere dotandi in caſu in quo alias de jure communi & partitarum
tenebatur, ſcilicet quoties neptis † & pater ejus 4
pauperes ſunt, ut probat text. *in d. l.* 8. *tit.* 11. *p.* 4. & communem teſtatur eſſe etiam de jure civili Baeça, *in d. c.* 7. *n.* 16. & Lara, *ubi ſuprà, in §. non tantum. n.* 69. *ff. de lib. ag. ex l.* 4. *tit.* 19. *part.* 4. contrariam, inquam, tenuit idem Greg Lopez, in

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
ALERE FLAMMAM VERITATIS
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

in dict. l. 8. in gloſ. fin. in fine, reprobando Pal.
Rub. ubi ſupra primam opinionem tenentem,
hanc etiam ſecundam opinionem referendo Pal.
Rub. & Gregor. in d. l. 8. ſequitur & tenet Bae-
ça, de dotibus in dict. c. 7. num. 22. ubi uſque ad
27. pluribus eam exornat fundamentis, & potiſ-
ſime ad noſtrum propoſitum facit quod cum ali-
menta filiis & deſcendentibus de jure naturali
per aſcendentes debeantur, ex toto tit. ff. de liber.
ag. & ex toto tit. 19. p. 4. & obligatio dotandi,
5 † & alimentandi non ſuccedat ex patria poteſtate,
ut l. fin. C. de dotis promi. ubi etiam filium vel fi-
liam emancipatos tenetur pater dotare, & natu-
ralis affectus non tollitur emancipatione, ſecun-
dum gloſſ. Fab. & Ange. in §. in teſtibus, inſt. de teſ-
tam. mirandum eſt quod Gregori. & ſequaces pro
prima opinione allegati teneant avum indiſtincte
non teneri alimentare neque dotare neptem: Item
ultra Baeçam, facio conſiderationem, ſcilicet
quod ſi ratio quare avus tenetur alimentare filium
vel filiam & nepotes, eſſet, quia eos habet in po-
teſtate, & non ex jure naturali, frater dives non
teneretur alere, nec dotare ſororem ſuam con-
ſanguineam, in contrarium tamen eſt communis
6 † opinio, ut teſtatur Baeça de dote. c. 13. n. 26.
& 28. igitur falſa eſt opinio prima Gregorii &
ſequacium, & vera hæc ſecunda: Item quia ſi
ex patria poteſtate deſcenderet jus alendi & do-
tandi avum nepotes ac neptes, ita teneretur eos
dotare & alere ſi eſſent divites ſicut cum ſunt pau-
peres, obligare tamen avum ut dotet neptem vel
alat nepotem divites, eſt contra jus, ut apparet
ex ſupra dictis, & præſertim ex d. l. 8. tit. 11. &
l. 2. tit. 19. partita. 4. & ex dictis per Baeçam d.
cap. 7. num. 16. igitur vera eſt hæc ſecunda, præ-
ſertim cum ſi prima eſſet tenenda, plura jura,
plures communes opiniones corrigerentur: Ex
quo ſequitur quod in determinatione & diffini-
tione noſtræ principalis quæſtionis, non eſt ex to-
to rejicienda dicta diſtinctio Bart. in principio
quæſtionis propoſitæ, ſed amplectenda eſt po-
tius, retenta hac ſecunda opinione quam ſequor,
ſcilicet quod per matrimonii contractum non li-
beretur avus ab alendo, neque à dotando nepo-
tem vel neptem pauperes non habentes aliunde
unde ſe alere neque dotari poſſint, ſecus vero ſi
habeant, nam tunc excuſantur, & in hoc ul-
timo ſenſu poſſet prima opinio verificari, ſcili-
cet quod tunc attendenda eſt opinio Gregorii in
d. l. 3. verbo contar titulis part. 6. quæ eſt prima
quam ſupra retulimus quod hodie non impu-
tabit neptis dotem ab avo in legitimam, quam
à bonis patris ſui eſt habitura, neque cenſetur
contemplatione patris facta, neque dicitur pro-
7 fectitia † ex gloſ. d. l. qui in aliena. §. interdum,
verbo faciet, quoties avus non tenetur ad dotan-
dam neptem eo quod ipſa vel pater ejus eſt dives,
ſecus vero ſi pauperes eſſent, nam tunc quia obli-
gatio dotandi aut alendi avo incumbit, neque per
matrimonium filii liberatur ab hoc retenta ſecun-
da & vera opinione, dos ab avo nepti promiſſa
in dubio cenſetur patris contemplatione data,
& ſic erit profectitia, & imputabitur in legiti-
mam patris, prout expreſſe dixerunt Alex. 14. &
15. col. & Ripa. num. 204. in d. l. in quartam, &
melius idem Alex. in d. conſi. 31. num. 5. volum.
4. & hæc eſt veritas, & ſecundum hæc eſt intel-
ligenda dicta gloſ. d. §. interdum, verbo faciet,

indiſtincte dicens eſſe adventitium datum ab avo
nepti aut nepoti, eſt item intelligenda † lex. 2. 8
tit. 11. part. 4. verſ. e la otra manera, dicens in-
diſtincte datum ab avo nepotibus eſſe profecti-
tium, ut colligitur ex Alex. d. conſi. & per Addi-
tion. & in d. l. in quartam, & ex dicta. l. 8. tit.
11. p. 4. & d. l. 2. tit. 19. p. 4. Et ſic declarabis
dicta per Angul. l. 9. gloſſ. 6. num. 7. & 8. Ex
quibus noviſſime infero, quod in caſu in quo
avus non tenetur dotare neptem, ſi eam dota-
verit cenſetur donaſſe, quod in tali caſu ſi avus
habet alios deſcendentes computabitur talis dos
in tertio & quinto meliorationis † ex l. 26. 9
Tauri, quæ eſt 10. tit. 6 ſupra iſto lib. nam om-
nis ille qui non habebat dotatam in poteſtate,
cenſetur extraneus. l. una. § extraneum. C. de rei.
uxor. ac. Extraneam autem dotans obligatur
ex cauſa lucrativa † quia eſt mera donatio in 10
eam cui dotem promittit, ut per Alex. conſ. 71.
column. 1. & 2. lib. 4. Jaſ. conſ. 171 col. 2. & 5 lib. 4.
Baeçam de dot. cap. 34. num. 14. dotiſque con-
ſtitutio facta alii quam filiæ eſt mera donatio, ut
per Jaſ. ubi ſupra. & Baeçam, ubi ſupra. c. 12. nu-
mero 35. & Maſcar. de probat. concluſ. 571. ergo
vera eſt noſtra illatio: nam ſic etiam videmus
quod frater non tenetur dotare ſororem etiam
conſanguineam, ſi habet unde ſe dotet, ſecun-
dum gloſſ. l. cum plures. §. cum tutor ff. de admi:
tut. communis ſecundum Baeçam. de tract. de
doti. c. 13. num. 26. & 28. ubi numero 29 decla-
rat legem partitæ aliud volentem in tali caſu ſi
dotaverit eam cenſetur donationem in dote ei
facere, ſecundum Baeçam ubi ſupra c. 15. numero
13. & ſic revocatur per ſupervenientiam † libe- 11
rorum hujus fratris dotantis ad dotandum non
obligati, ſecundum Bart. & relatos ac ſecutos per
eundem Baeçam, d. c. 12. numero 35. niſi frater de-
cepiſſet maritum dotatæ ut per eundem Baeçam
ibid. c. 32. n. 11. & c. 35. n. 11. ſed ſi ſecundum
dicta eſt donatio dotis conſtitutio per fratrem ſo-
rori ſuæ facta in caſu in quo ipſe non tenebatur
eam dotare, quia erat dives ipſa, vel erat uteri-
na, dos talis computanda eſt in quinto bono-
rum talis fratris habentis deſcendentes legiti-
mos & naturales, cum de quinto tantum inter
extraneos diſponere poſſet, prout in expreſſo tenet
ipſe Baeça, in d. c. 12. n. 34 ergo vera eſt noſtra
illatio in avo non tenente dotare neptem: iti-
demque ex tali dote, quia eſt mera donatio, ad
quam avus * ex neceſſitate non tenebatur, ne- 12
que ob cauſam neceſſariam fuit facta, extrahe-
tur tertium & quintum, ex l. 25. Tauri quæ eſt 29.
tit. 6. lib. 5. recop. quæ tantum in neceſſaria cauſa lo-
quitur, ut ibi dico, quæ omnia notanda quia ſin-
gularia & vera, neque per aliquem ſic digeſta ac
conſiderata reperies. Alias quæſtiones in pro-
poſitum noſtræ legis videre poteris per gloſſ. il-
lam contar in d. l. 3. tit. 15. partita. 6. & præſertim
illam, an id quod ad filium pervenit jure majo-
riæ † veniat conferendum, & tradit Caſtillo in 13
l. 29. Tauri. num. 31. ſi bene recordor, quæ eſt op-
tima quæſtio, & in ejus propoſitum vidi in facto
de tali quæſtione dubitatum, pater enim & ma-
ter nobiles habentes majoratum ab antiquo &
filios duos ex ſuo matrimonio, maſculum ſcili-
cet, & fœminam, qui quidem maritus & uxor
(ut aptius loquamur) in vita ipſius filii in majo-
ria illa ſuccedere debentis poſt mortem parentum,
dotaverunt

dotaverunt filiam illam in quantitate certa, poſt
aliquod verò tempus mortuus eſt hic maritus
pater horum filiorum, mortuuſque eſt itidem
filius ille primogenitus ſuperſtite matre ſua &
ſorore ſua, ita quod majoratus ille ad filiam illam
dotatam devenit, mater vero ipſa, quæ inſimul cum
marito ſuo filiam illam dotaverat, dubitabat, an
filia hæc deberet habere dotem illam præcipuam
ultra majoratum in quo ſucceſſit, an vero deberet
illam in majoratum computare, ita quod ex bonis
ipſius matris non poſſet recuperare neque petere
dimidiam partem ipſius dotis, cum bona lucrata
ex matrimonio illo adeſſent, doſque ipſa nondum
ſoluta eſſet, & an ex hac cauſa poſſet ſe mater ipſa
excuſare à ſolutione dimidiæ dotis, in quo qui-
dem dubio reſponſum dedi nullo modo matrem
ab hac ſolutione excuſare ſe poſſe, tum quia
in bonis per ſubſtitutionem devenientibus, prout
deveniunt bona majoratus de una perſona in a-
liam, non habet locum computatio in legitimam,
14 † ut licet videre ex Doct. maxime Rip. numero
217. in d. l. in quartam ff. ad l. Falcid. tum & prin-
cipalius quia bona hæc majoratus ab antiquo re-
15 licta fuerunt per viam majoratus, † non verò ab
ipſis dotantibus, & cum ab antiquo provenerint,
nimirum ſi à patribus dotatoribus habita non di-
cantur, ſed à primis conſtituentibus, ſecundum
Meneſium. l. unum ex familia. §. ſi de falcidia, de
legat. 2. & ante eum Covar. in pract. cap. 13. n.
6. in princ. & Anton. Gom. tom. 1. cap. 12. n 48.
in medio, verſ. item adde quod talis, ubi plura jura
ad hoc allegat, & gloſ. de linage per text. ibi, in l. 9.
tit. 7. part. 2. & ideo nimirum ſi in dotem ipſam
non imputentur, neque dos ipſa in eis, imo &
idem ſubſtineri poſſet in majoria conſtituta per
ipſos dotantes ante dotis conſtitutionem & ir-
revocabiliter facta, fateor tamen gloſſ. contar in
l. 3. titul. 15. part. 6. dicere ſe audiviſſe ſemel in
Granatenſi prætorio judicatum majoriam in le-
gitimam imputatam fuiſſe, ſed fortaſſis erat in ma-
joria revocabili, vel in caſu in quo nulla alia bona
extabant pro dotis ſolutione, tu latius cogitabis,
quia magna eſt autoritas gloſſatoris. Ulterius & ex
generalitate verborum noſtri text. ibi, hijo, o hija,
deſumi poteſt concluſio, ſcilicet quod non eſt dif-
ferentia inter emancipatos, & in patria poteſtate
16 exiſtentes quoad collationum materiam, † cum lex
noſtra inter emancipatos diſponat, & facit text.
in l. meminimus C. de leg. her. & l. 14. tit. 6. lib.
3. fori, & l. 3. tit. 15. partita 6. in correctionem §.
emancipatos liberos, inſt. de exher. lib. licet quoad
ſuccedendum etiam hodie duret differentia hæc,
quando prætenditur ſuccedere ex teſtamento prout
aliàs per me dictum eſt latè, & tradit Segura, in
l. cohæredi, in prin. num. 8. cum ſequentibus aliqui-
bus ff. de vulgari.

Ibi, Ellos y ſus herederos. Et ſic quamvis vivo pa-
tre filia dotata decedat relictis filiis, dos data illi
17 filiæ, debet ejus filiis † in legitimam imputari,
quam ex bonis patris filia hæc habere debeat, ſe-
cundum gloſſ. contar. l. 3. tit. 15. partit. 6. per verba
hæc noſtri text. hæredes filiæ jubentis conferre de-
bere dotem matris.

Ibi. Donacion. Propter nuptias, de vera intelli-
ge, ſecundum Tell. l. 22. Tauri n. 27.

Ibi, Y las otras donaciones. De quibus intelligatur,
& qualiter remanet per me dictum in l. 26. Tauri
poſita pro l. 10. tit. 6. ſupra iſto libro.

Ibi. Pero ſi ſe quiſieren. Hæc locum non habent
jam in filiabus, nam hodie filiæ & earum mariti
compelli poſſunt, etiamſi noluerint hæreditatem
parentum adire neque acceptare trahere ad colla-
tionem dotem illi per parentes traditam, ut ſcia-
tur, an ultra id, quod pro legitimis parentum ca-
pere poterait, ſit in dotem aliquid traditum aut
promiſſum, ut omnis ille exceſſus aliis fratribus reſ-
tituatur; ne inæqualitas adſit filiæ ad fratres ex
cauſa dotis promiſſæ ex l. 1. tit. 2. ſupra eo, ubi
dixi, & in ſpecie tenet additio Suarez l. Quoniam
ampl. 6. regiæ legis n. 1. pag. 250. C. de inoffi. teſtam.
& Matienço hic gloſ. 3. n. 2. gloſ. 4.

Ibi. Pueſto que ſea durante el matrimonio. Sed
an idem terminus inſpicietur in terminis pragma-
ticæ 101. de Madrid. ſub l. 1. tit. 2. ſupra eod. lib.
ita ut jus eligendi tempus reguletur † ad exceſ- 18
ſum dotis conſiderandum ex dicta pragma. an ve-
ro ex lege noſtra, & breviter & reſolutive teneo,
quod neque in caſu illius pragmaticæ inſpicietur
tempus noſtri text. neque in noſtri text. caſu inſ-
picietur tempus illius pragmaticæ, ſed legis noſ-
træ; ſcilicet, ut cum tractatur de diviſione fa-
cienda inter filios, ad habendam collationem
bonorum, tempus noſtri text inſpicietur; & filiæ
dotatæ jus noſtræ legis competet, ad eligendum
tempus promiſſionis, an vero diviſionis; & hoc
quoties contra eam non opponitur de remedio
dictæ pragmaticæ, ſed ſi de illius remedio op-
ponatur per alios fratres dicentes quod ultra legi-
timam fuit dotata, tunc tempus illius pragma-
ticæ inſpicietur, ſcilicet tempus promiſſæ do-
tis, & hoc ſi reſpectu filiarum loquamur, nam
ſi reſpectu filiorum, reſpectu quorum lex illa 101.
non loquitur, lex noſtra ſervabitur indiſtincte:
prout & ſervabitur cum filiabus ſi de remedio
dictæ pragma. non opponatur per alios fratres,
nam judex non debet impertiri officium ſuum
non petitum niſi in caſibus à jure expreſſis, & quia
ut dixi in d. l. 1. tit. 2. ſupra eo quæ eſt dicta prag-
mat. in gloſ. lo aya per dido, clauſula annullans con-
tra factum non operatur ſi velit is in cujus favorem
appoſita eſt: & ſic conciliantur leges hæ ne con-
trarientur, vel ut voluit Baeça de dotibus cap. 31.
n. 7. & in d. l. 1. retulimus, vel ut diximus in l. 7.
n. 1. tit. 6. ſupra eo. & per Angulo lege 10. tit. 5.
gloſſ. 9. n. 4. ſupra eod. lib.

Ibi. Que ſon inofficioſas. Quantum poſſet olim
dare pater pro filia ſi vellet immenſam liberalita-
tem † in filiam dotis nomine exercere, vide per 19
Baeçam. ubi ſupra c. 1. n. 24. cum ſequentibus pluri-
bus. Et an in conſcientia remaneat † pater obliga- 20
tus immenſas has donationes filiabus faciens,
tradit Mincha. de ſucceſſioni. crea. tom. 1. §. 1. n. 1.
verſ. denique, ubi inquit quod non, & vide in ſimi-
li Baeçam, ubi ſupra cap. 29. quod pro nunc non
affirmo, non tamen dicetur inofficioſa donatio ſi
pater donet filio uſumfructum † quem de jure 21
percipere poteſt ex bonis ipſius filii, ſecundum gloſ.
magnam in fin. l. 8. tit. 4. p. 5.

Ibi. Para ſe dezir. Eſt dubium in propoſitum ho-
rum verborum num ſi pater filio ſuo pro dote con-
ſtituat aliqua bona, vel ſimpliciter ipſi filio ea tra-
dat tempore contrahendi matrimonii, quæ quidem
bona excedunt legitimam ipſius filii, & tertium &
quintum bonorum paternorum, an ſi nativitate fi-
liorum revocetur exceſſus ex remedio l. ſi unquam
C. de revoc. don. exceſſus hic conſiderabitur reſ-

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

22 pectu legitimæ * tantum, an & reſpectu etiam tertii & quinti, & dicendum eſt, exceſſum illum eſſe conſiderandum circa id quod exceditur de legitima & tertio & quinto, ſicut & in filia dotata ante pragmaticam *de las dotes in l. 1. ti. 2. ſupra iſto lib. poſita*, contra Bern. Diaz. aſſerebat *gloſſ. magna col. 2. in medio, in l.* 8. *tit. 4. part.* 5. & licet in filia dotata hoc non procederet attenta dicta prag. quia ultra legitimam filia hæc dotari non potuit, & ſic omnis abinde exceſſus revocabitur, in filio tamen dotato in quo non habet locum dicta pragmatica, exceſſus ille ſolum conſideratur in eo, quod excedit legitimam & tertium & quintum, de quo pater inter filios diſponere in unum etiam filium poterat: & quoad filium poſt hæc vidi conſideratum per D. Getierrez, *tractat. de juramento confirmat. partita prima, cap. 9. n. decimo-nono.*

Ibi. *Pero las otras donaciones.* Intellige liberales, non vero remuneratoriæ neque ob cauſam, nam in iis liberalibus tempus mortis inſpicitur, ſecundum leges noſtras regias, ſed in ob cauſam factis noſtræ legis † tempus erit obſervandum prout *in l. 26. Tauri poſitam l. 10. tit. 6. ſupra iſto lib.* dictum remanet, & declaratum, ut lex noſtra non ſit illis contraria: Et hæc pro declaratione contexturæ noſtri text. ſufficiant: ſolum unum examinando quotidie in practica occurrens, quid ſi filius ſervivit patri, aut matri, aut ambobus per aliquod tempus aliis fratribus jam matrimonio copulatis, & præſtitis dotibus, an huic filio ſervienti debebitur
23 † ſalarium ſicut deberetur alii, qui in eodem miniſterio Patri aut matri aut ambobus ſerviret, & in hoc ſolus Fulgoſius *in l. illud n. 3. C. de collat.* quit & tenet, quod poteſt filius talis petere ſalarium pro tali adminiſtratione, id quod veriſimiliter daretur extraneo negotiorum geſtori, & quod totum id reputabitur adventitium & præcipuum filii talis, & hanc opinionem ſequitur dicens eam juſtam & æquam & quod ita ipſe practicaret, Ant. Gom. *in l. 29. Tauri num.* 24. & facit lex 5. *tit.* 17. *part.* 4 quæ omne id quod filius labore ſuo acquirit, vocat adventitium, & ſic eſſe ipſius filii præcipuum, & quamvis nihil cum patre convenerit de ſalario, id tamen cenſendum eſt præſtandum, & conventum fuiſſe, quod communiter de conſuetudine dari ſolet, ex text. *juncta gloſ. in l. ex placito, C. locati*, & ex per me dictis *in l. 9. n. 3. & 5. tit. 15. lib. 4. ſupra* ubi *numero* 10 *hic* nos remiſimus ſuper iſto articulo. Contrariam tamen opinionem contra Fulgoſium, imò quod tali filio nihil debeatur, tenet Jaſ. *in ea. l. illud*, nihil juridicum allegando, ſecundum Ant. Gom. *ubi ſuprà*, & hanc opinionem cum Jaſ. *tenet gloſſ. com. los in l. 5. tit. 17. part.* 4. & clarius *in l. 3. tit. 20. part.* 2. per text. *ibi, in verſ. E mas de los hijos que ſon ſuyos quitamente, mas que otra coſa para ſervirſe dellos a ſu voluntad. & in l. fin. tit. 2. ea part.* 2. item & pro hac opinione facit *l. 7. tit. 4. lib. 3. fori*, & *l. 3. tit. 15. part. 6.* probantes, quod id quod adquirit filius cum pecunia patris eſt profectitium, & ſic cum aliis fratribus communicandum, neque ullum ſalarium pro labore leges hæ filio conſtituunt, & ſic neque nos conſtituere debemus, adeò ut neque in conſcientia teneatur pater neque mater ad ſolvendum filio eis ſervienti ſalarium aliquod pro ſervitio eis facto, ſi nihil cum filio de hoc eſt conventum, neque à filio proteſtatum, ſecundum Navar. *in manuali Latino c. p. 17. num.* 148. quid dicendum: & in hac opinionum diverſitate ſemper tenui medium deſumptum *ex gloſſ.* communiter approbata *in l. cum oportet in princ. C. de bon. quæ lib.* ſcilicet quod ſicut * cum filius lu-
24 crum acquiſitum cum patris pecunia abſque opera & labore ſuo, putà quia pecuniam poſuit apud campſorem, tunc omne illud lucrum eſt profectitium, & venit dividendum inter omnes fratres, ſecus vero ſi labore proprio & ex induſtria, & opera ſua lucrum tale acquiſivit cum pecunia patris, nam tunc licet pecunia ſit omnium fratrum, lucrum tamen erit adventitium, tanquam labore proprio acquiſitum ut inquit *dicta l. 5. tit. 17. p. 4.* & ſic totum hoc lucrum erit ipſius filii laborantis, neque communicandum cum aliis fratribus, & illam gloſ. ad hoc veriorem & æquiorem teſt Ant. Gom. *in d. l. 29. Tauri, num.* 24. ſi vero ſit dubium an ex induſtria & labore filii ſit quæſitum lucrum illud, medietas lucri acquiretur filio laboranti, alia autem medietas ſubſtantiæ patris tanquam ſit tacita contracta ſocietas, *ſecundum gloſ. illam*, & Anton. Gom. *ubi ſuprà*, & hanc cum gloſ. illa dicit communem opinionem Gregorius *in d. l. 5. tit. 17. p. 4.* & ex text. ibi ſi bene inſpiciatur probari poteſt, dum quando de labore filii loquitur, inquit eſſe adventitium, cum vero de labore nullum verbum, inquit eſſe profectitium, & communem etiam dicit Ripa, *in l. in quartam n. 157. ff. ad l. Fal.* & Tiraq. relatus per Alvarad. *de conject. mente teſt. lib. 2. c. 2. §. 1. num.* 114. & noviſſime Ayora, *in tract. de partition. 3. part. quæſt. 2. per totam*, & ſecundum iſtam diſtinctionem eſt declaranda & intelligenda dicta l. 7. *tit. 4. lib. 3. fori, & dicta l. 15. p. 6. & d. l. 5. in prin. tit. 17. part. 4.* prout inquit Anton Gom. *ubi ſupra* & gloſ. magna *in ea l. 3. tit. 15. p. 6.* ne corrigant dictam communem doctrinam gloſ. *in d. l. cum oportet*, & verum eſſe credo: Sic & in noſtra quæſtione de ſalario filii ob ſervitium præſtando dicendum eſt, quod ſi filius hic nihil aliud faciebat, quam ire equeſtris, vel pedeſtris ad videndum laborare famulos patris ſui vel matris in prædiis & defenſis vel domibus, nullum eſt ei præſtandum ſalarium, ſi vero ultra hoc laborabat ipſe filius propria manu, & laborare alium famulum ad hoc neceſſarium excuſando, & ſuo labore auxit bona paterna, tunc arbitrio judicis eſt ei moderandum ſalarium pro labore, & ei tanquam debitum præſtandum, ut voluit Antonius Gomez, *ubi ſupra*, dum in vim illationis refert doctrinam & opinionem primam Fulgoſii, & clarius & melius voluit Baeça, *de decima tutoris capit. 2. num. 3. & 9. cum pluribus ſequentibus*, & ſequitur Alvarado, *ubi ſupra*, & Ayora, *ubi ſupra dicta 3. parte, quæſtione* 3. & *ibi* hoc verum eſſe putat & ſummam æquitatem continere, neque obſtat dicta lex 3. *tit. 20. part. 2.* & lex fin. *tit. 7. ead. par.* quoniam ſecundum dicta intelligi poſſunt, vel quod non excludit peti ſalarium, licet pater poſſit ſe operibus filii, etiam induſtrialibus adjuvari & eis uti ad libitum, vel loquuntur in operibus obſequialibus, ex dictis per Matien. Afflict. *deciſio.* 308. *num.* 3, ea enim ſola poteſt pater filio præcipere, quæ ad rem domeſticam pertinent, & non alia, ut optimè per Alphonſ. à Caſtro, *de poteſtate legis pœnalis lib. 1. cap. 4. fol. 28. in parvis*

& ſecundum hanc diſtinctionem pluries conſului, & alii meo conſilio acceſſerunt, verumtamen ſemper conſulebam moderate taxandum huic filio ſalarium hoc, & verbum illud dictæ l. 3. *tit. 20. part. 2.* ibi, *A ſu voluntad*, intelligitur, ad hoc quod pater ad libitum ſuum hoc vel illuc, in hoc vel in illo etiam renuente filio poſſit uti opera ſua, non vero ad excludendum à debito ſalario pro labore ſuis manibus impenſo augendo bona paterna, & famulum excuſando: & ſic in cancellaria inquit audiſſe determinatum Alvarado
25 *ubi ſupra.* In caſu tamen in quo pater filio * ſalarium promiſiſſet deberetur ei & præcipuum ſibi recuperaret, ſecundum Bald. *conſil. 62. volumine primo & gloſſ. mercaderia, in d. l. 3. tit. 15. part. 6.* & Navar. *in manu. ubi ſup.* & Odroſ. *l. ſi tibi. §. ſi pactus, in col.* 840. *ff. de pact. in propoſitum gl. d. l. cum oportet.*

IN LEGEM QUARTAM,

Quæ erat 7. Tauri.

Frater fratri aſcendentes habenti non ſuccedit neque concurrit cum ipſis aſcendentibus.

SUMMARIUM.

1 *Corriguntur plura jura per tex. noſtrum.*
2 *Non admittitur frater ad tutelam fratris cum Avia.*
3 *Si parentes filii hæreditatem repudiaſſent ita ut à capite parentum & liberorum excluſi eſſent, non excluderentur à capite unde legitimi.*

IBi, *No pueda concurrir*, corriguntur per hoc
1 plura jura, † ſcilicet Auth. *de hered. ab inteſt. veni. §. ſi igitur defunctus, verſic. ſi vero, coll. 9. & in Authen. defuncto. C. ad Tertull.* & in lege quarta *titul. 13. part. 6. verſic. e ſi hermanos*, relata per ſcribentes *hic*, & probantia ad hæreditatem fratris mortui fratres admittendos inſimul cum aſcendentibus ipſius defuncti, quod non ſolum in hæreditate ſecundum legem noſtram procedet, verum & in tutela, quia licet anteà poterat frater pupilli utrinque conjunctus cum avia ipſius pupilli ad tutelam venire, & concurrere, ex eo quod ad hæreditatem etiam cum avia concurrebat, ſecundum Sal. *in Auth. matri & Aviæ. cap. quando mali. off. tutel.* lege tamen noſtra attenta cum ad hæreditatem talis fratris defuncti non admittatur ejus frater inſimul cum avia vel aſcendente alio,
2 neque ad tutelam admittetur, * quia correcta ratione legis, & ipſa lex & ejus diſpoſitio correcta cenſetur, prout optimè conſiderat *gloſ. abuela l. 4. tit. 16. part. 6.* & Villalobos, *in ſua Antinomia verbo filius, num. 53. 54. & 56.* Ratioque noſtræ legis & diſpoſitionis hæc potuit eſſe, ſcilicet, quia cum jam *per legem 6. Tauri, quæ eſt 1. noſtri tituli*, æquiparentur aſcendentes deſcendentibus in ſucceſſione ab inteſtato, & ſic ſicut olim caput *unde liberi* excludebat caput *tranſverſorum unde legitimi, & unde cognati, ut per totum ff. & C. unde lib. & unde legi. & §. cum autem cum ſequentibus, inſt. de bono. poſ.* ita etiam hodie *per l. 6. Tauri*, quandiu ſuperſunt aſcendentes inteſtati morientis excludentur tranſverſales etiamſi ſint fratres, non ſecus quam excluderentur ſi ſupereſſent liberi ejus de cujus ſucceſſione agitur, & ideo in hac lege hoc clarius ſtatur, ut optimè conſiderat Minchaca *de ſucceſſ. tom. 1. §. 1. n. 9. verſic. denique cum per dictam legem ſextam. ubi & in verſic. verum tamen eſt* inquit ſingulariter, quod ſi parentes ejus de cujus ſucceſſione agebatur repudiaſſent hæreditatem expreſſe, vel tempore vel alia ratione à capite tantum parentum, ſeu liberorum, excluſi eſſent, tuncque integrum ſibi remaneret caput *unde legitimi*, † in quo capite concurrere poſſent cum fratribus defuncti, de cujus ſucceſſione agebatur neque procederet tunc noſtra lex, dum dicit fratres in ſucceſſione inteſtati fratris concurrere cum parentibus non poſſe, quæ eſt optima limitatio ad noſtram
legem, & ſic legem iſtam noſtram procedere etiam 3
quoad bona extra regnum exiſtentia, ut per Pelaez *de major. 1. part. quæſt. 38. num. 53. cum antecedentibus & ſequentibus.*

IN LEGEM QUINTAM,

quæ erat 8. Tauri.

Filii fratrum ab inteſtato ſuccedunt patruo cum fratribus defuncti patrui in ſtirpem & non in capita.

SUMMARIUM.

1 *Lex noſtra in filia fratris locum habet.*
2 *Solum habet locum repræſentatio in gradu collateralium uſque ad filios fratrum, & ibi quid in deſcendentium ſucceſſione.*
3 *Legatum fratribus relictum de primis fratribus intelligendum.*
4 *Repræſentatio in majoratibus in infinitum locum habet.*
5 *Sobrinus non admittitur cum patruo ad fideicommiſſum familiæ relictum etiam ſimpliciter nomine collectivo ab eo qui non eſſet de aſcendentibus neque de patruis, materteris aut amitis.*
6 *Repræſentationi non eſt locus niſi in caſibus à jure expreſſis, ubi an detur repræſentatio in fideicommiſſo familiæ relicto.*

IBi, *Los ſobrinos*, ſed an idem erit, † in filia 1
fratris, & dicendum eſt quod ſic, ex optimè dictis in materia noſtri text. per Maria. Socin. juniorem, *conſil. 5. per totum volum.* 2. intelligenda tamen eſt lex noſtra, quoties ſobrini ii cum patruo ſuccedere debentes patruo ſuo fratri ſui patris ſunt deſcendentes in primo gradu conſtituti, & ſic ſunt filii fratris mortui, cujus perſonam repræſentant, repræſentatio enim in gradu collatera-
lium ſolum habet locum † in filiis fratrum & non 2
in ulterioribus, *ſecundum gloſſ. pariente in fin. in l. 3. tit. 13 part. 6.* & Ant. Gom. *tom. 1. capit. 1. colum. fin. & in præſenti num. 10. & 14. verſic. item etiam juſta*, & Tell. *hic num.* 5. & Covar. *in pract. capit. 38. num. 4. verſic. tertio ad intellectum, in fin. & in num. 10. verſic. ſecundo poteſt, in princip.* & hoc in collateralium ſucceſſione, in aſcendentium vero ſucceſſione uſque duret repræſentatio, tradit idem Covar. *dicto numero quarto, verſiculo nono ſecluſis*, & pro hac opinione eſt textus *in l. 5. tit. 13. part. ſexta. ibi, E ouiſſe hermano, o hermana de padre o madre, e ſobrino fiio de tal hermano que fueſſe ja muerto*, ecce quomodò loquitur in filio fratris

fratris tantum, & non in ulteriori gradu, lega-
3 tumque fratribus relictum de primis fratribus †
intelligendum eſt, ſecundum Tiraquel. *l. lonei, §. hoc ſermone num.* 82. *&* 86. *de verb. ſignif.* neque
obſtat lex 40. Tauri, *quæ eſt l.* 5. *tit.* 7. *ſupra iſto libro.* quia loquitur in vinculis & majoratibus in
quibus uſque in infinitum tam in linea deſcen-
4 dentium, quam collateralium repræſentatio †
admittitur, ut excludatur patruus ſive quivis a-
lius teſtatori proximus, quoties adeſt filius, ne-
pos vel pronepos poſſeſſoris ultimo decedentis,
ut & dixi *in ea. l.* 40. *Tauri*, & tenet Covar. *ubi ſup. num.* 9. *&* 10. *cum ſequentibus pluribus* ubi *n.* 4. *verſic. ſecundo contra gloſſ. & in verſ. tertio* ad in-
tellectum gloſſ. ampliat noſtræ legis diſpoſitio-
nem, non tamen ſecundum eum *ibi numero* 5.
5 *verſ. decimo* apparet, admittetur ſobrinus † cum
patruo ad fideicommiſſum familiæ relictum etiam
ſimpliciter nomine collectivo, ab eo teſtatore, qui
non eſſet de aſcendentibus, neque de patruis, ne-
que de materteris aut amitis, & idem tenet *gloſſ. ninguno, in l.* 3. *tit.* 13. *part.* 6. nam ſecundum
eundem Covar. *ibi n.* 6. *verſ. etenim in princ.* quod
de jure traditur de patruis admittendis cum nepo-
tibus, obtinet, ubi res ad plures devenire poteſt
non vero quoties ad unum tantum, quia tunc pri-
mogenito defertur ſi per viam vinculi aut majora-
tus defeгatur, habeſque notare unam regulam,
ſcilicet, quod repræſentationi non eſt locus niſi in
6 caſibus à jure † expreſſis, ut noviſſime poſt hæc
mea ſcripta vidi conſideratum per Doctorem Spi-
no, *in ſuo ſpeculo teſtamentorum gloſſ.* 1. *princ. n.* 44. ubi *cum ſequentibus* deſcribit caſus hos, &
num. 49. *&* 50. differit punctum illum de quo
per Covar *ubi ſupra* an in fideicommiſſo relicto fa-
miliæ detur hæc repræſentatio.

Ibi, *in ſtirpen y no in capita*, cujus ratio vera eſt, quia cum unam ſolam perſonam repræſentent, ſcilicet, patris ſui, & jure ejus ſuccedant, qui ſi vivus eſſet unam tantum caperet partem hæreditatis fratris ſui defuncti cum aliis fratribus, nimirum ſi & ejus filii, unius tantum perſonæ, quam repræſentant partem capiant, prout in propoſito noſtri text. tradit Didac, Perez *in l.* 1. *tit.* 6. *lib.* 1. *ord. col.* 235. *in princip. verſic. ex quibus infero intellectum*, & ſic dicuntur in ſtirpem ſuccedere illi, qui licet plures ſint, non faciunt niſi unam partem perſonæ illius, quam repræſentant, quod ſi in capita ſuccederent, quilibet caperet æqualem partem cum patruo ſuo, & hæc pro textualium declaratione ſufficiant, cætera de ſucceſſione tranſverſalium per Doct. *hic* videri poſſunt, maxime per Matienzo *hic* qui per concluſiones proſequitur & per Craſſum, *in libro receptarum ſenten. tit. de ſucceſſio. ab inteſtato.*

IN LEGEM SEXTAM.

Filii ſpurii clericorum nullo titulo bona parentum acquirere poſſunt ut ſic clerici à concubinarum conſortio arceantur.

SUMMARIUM.

1 *Filij clericorum in ſacris conſtitutorum ſicut patri ita neque matri ſuccedunt.*

2 *Verbum, occaſio, cauſam remotam non vero immediatam reſpicit.*

3 *Clerici in materia noſtri tex. debent eſſe in ſacris conſtituti, neque ſufficeret minores ordines habere etiamſi beneficium poſſiderent eccleſiaſticum.*

4 *Filium ante ſacrorum ordinum adeptionem habitum an poſſit pater effectus poſt ſacerdos heredem inſtituere.*

5 *Spurius neque ex ultima voluntate neque ex contractu lucrativo aliquid à patre habere poteſt, & ibi ampliatur, & quibus applicabitur ſi aliquid ei relinquatur.*

6 *Nepotes legitimi & naturales ex tali filio ſpurio ſuccedentes an ſucceſſibiles ſint avo, & ibi cautela ut pater ſpurio relinquat.*

7 *Statutum denegans filio alimenta an valeat.*

8 *Alimenta ſpurio relicta per patrem ceſſant ſpurio mortuo, niſi ut ibi.*

9 *Filia ſpuria poteſt per patrem dotari ex eo quod dos ſuccedit loco alimentorum, & ibi an poſſit ultra alimenta aliquid relinqui tali filio ſpurio.*

10 *Concubinæ licet clericus donare non poſſet, tamen ob benemerita poſſet.*

11 *Spurius hic de jure itidem civili neque patris conſanguineis ſuccedit, ubi an idem ſit in filiis naturalibus.*

12 *Nati ex damnato coitu an ſicut neque à patre poſſunt inſtitui heredes poterunt à conſanguineis patris.*

13 *Spurii clericorum filii an ſicut neque matri ita neque conſanguineis ex parte matris ſuccedant.*

14 *Filii commendatariorum militarium ordinum an patri ſint ſucceſſibiles.*

15 *Filii ii ſpurii clericorum dictorum etiam per viam fideicommiſſi non poterunt inſtitui heredes à patre.*

16 *Spurius hic ſi expreſſe inſtituitur à patre vel ei aliquid legatur ab eo ad venientes abinteſtato devolvitur, ſin vero tacite ad fiſcum. ibi & qualiter probetur fides hæc tacita & fraus.*

17 *An valeat contractus onerosus inter patrem & filium ſpurium factus, ubi & an confeſſio patris de recepto valida ſit, ubi & an inter conſanguineos ex parte patris, & n.* 18. *de quo ſpurio hæc intelligantur.*

19 *Reprobatur Gregorius Lopez.*

20 *Intelligitur lex.* 1. *C. de naturalibus liberis.*

Ibi, *Por no dar occaſion*, ex iis verbis colligitur
clare, legem noſtram procedere non ſolum reſ-
pectu patris, ſed & reſpectu matris, ſcilicet,
quod quemadmodum patri clerico in ordinibus
ſacris conſtituto filii non ſuccedunt ſecundum le-
gis noſtræ diſpoſitionem, ita neque matri † prout 1
late diximus *in l.* 1. *gloſſ. como lo ſon, ſup. iſto tit. & lib.* ubi & tetigi an & conſanguineis ex parte
matris, & latè per Rojas, *in epitome de ſucceſſio. ab inteſt. cap.* 27. *num.* 1. *cum pluribus ſequentibus*,
& tenet Covar. *in* 4. *part.* 2. *cap.* 8. §. 5. *num.* 17.
verbum enim * occaſio cauſam reſpicit remotam, 2
non verò immediatam, ut docent Paul. Cyn.
quæſt. 2. & Sal. *in l. generaliter. C. de Epiſcopis & cler.* & allegati per Matienço, *hic, in gloſſ.* 1. *n.* 1. & ſic non ſolum cauſam parentum, ſed & matrum conſideraſſe legem noſtram eſt cenſendum, ut ſic filii remoti non ſolum à ſucceſſione patrum clericorum, verum & matrum quæ eſt remotior cauſa, ut arceantur clerici concubinatu, videntes enim filios eorum ſibi & matribus inſucceſſibiles, continentia invitentur ad benè vivendum.

Ibi, *De clerigos*, ſed an debent eſſe clerici in
ſacris, an verò ſufficiat ſi minorum ordinum ſint,
& dicendum eſt, quod debent eſſe conſtituti in
ſacris neque ſufficeret minores ordines habere in
filiorum naturalium propoſitum, etiamſi inſimul
3 cum minoribus ordinibus beneficium † eccleſiaſ-
ticum haberent, ut dicemus *in l.* 9. *iſtius tituli, in gl. de clerigos*, ubi me remitto, & tradit Co-
var. *in* 4. 2. *part. cap.* 8. §. 5. *num.* 17. & Rojas
in epitome de ſucceſſio. ab inteſta. cap. 27. *num.* 20.
& 21. Sed num ſi clericus ante adeptionem ſacro-
rum ordinum, vel beneficii eccleſiaſtici filium ha-
buerit in muliere ſoluta & cum qua contrahere
poterat matrimonium abſque diſpenſatione, po-
terit nè poſt ſacerdotium adeptum filium illum hæ-
4 redem inſtituere, † & dicendum quod ſic, cum
Didac. Perez, *hic columna* 164. *ad finem.*

Ibi, *Los tales hijos de clerigos no ayan ni hereden*,
filius enim ſpurius neque ex teſtamento neque ab
inteſtato, neque ex contractu inter vivos lucrati-
vo (ut inquit Ant. Gomez *l.* 9. *Tauri n.* 33. *&* 35.
cum ſequent. aliquibus, & *infra hac lege in gloſſ. ven-*
5 *dida*, dicam) aliquid à patre † capere poteſt, text.
in Authent. qui. mo. natur. effi. ſui. §. fin. Auth. licet C. de natur. liber. regia l. 10. *tit.* 13. *part.* 6. *l.* 41.
tit. 6. *part.* 1. *l.* 5. *tit.* 21. *p.* 4. tradit latè Suarez
in l. 1. *tit.* 6. *lib.* 3. *fori*, *ſub §. prædicta de naturalium, uſque in finem*, & Craſſus *de ſucceſſio. titulo fin. de ſucceſſio. ab inteſta. quæſt.* 20. idemque in
regno Aragonum ſervari aſſerit, Didacus Perez,
hic colum. 161. *ſub lib.* 1. *ordin.* dicens non valere
ſtatutum, quod ſpurii ſint ſucceſſibiles, de quo
aliàs latius diximus, in tantumque hoc reddit ve-
rum Covarr. *in* 4. *p.* 2. *cap.* 8. §. 5. *n.* 5. quod ſi
pater filio ſpurio aliquid relinquat, id legitimis
liberis vel cognatis ex legis diſpoſitione defertur
& Ant. Gom. *tom.* 1. *cap* 10. *num.* 30. *verſ. tertio infero*, quibus negligentibus vendicare intra
duos menſes, vendicabit bona illa fiſcus ſecun-
dum eum Covarr. *ibi*, qui *cum numeris ſequentibus*
plura ſingularia in propoſitum infert ex hoc aſſe-
ritque poſt ſe proſecutum fuiſſe Dominicum à So-
to *de juſt. & jure, lib.* 4. *quæſt.* 5. *artic.* 1. Sed an
& nepotes legitimi & naturales à tali filio ſpurio
6 procedentes inhabiles etiam conſebuntur * ad ſuc-
cedendum avo ſuo, & videtur quod idem ſit,
quia ex infecta radice procedunt, quo caſu nulla
major prærogativa eis quam patri competet prout
videre licet ex dictis per Tiraquel. *in tract. de primogenitura quæſtione* 12. *num.* 13. *&* 14. *&* 15.
Sed ſecundum Covarruvias *ubi ſupra num.* 13. *&* 14. Anton. Gomez *in l.* 9. *Tauri num.* 17. *cum ſequent. pluribus*, communis eſt, quòd poſſit eis avus
talis relinquere bona dummodo fraus abſit, & hæc
erat una ex cautelis, quæ parentibus clericis da-
batur ut poſſent filii eorum bonis ſuis perfrui,
quam & alias referunt Covarr. *ubi ſupra num.* 11.
& Anton. Gomez *ubi ſupra* & Didacus Perez, *hic col.* 162. *in fine cum ſequentibus*, ubi alios allegat
alias cautelas deſcribentes, licet hæc cautela *ex lege* 9. *Tauri infra ſequente* refutata videatur, ſe-
cundum Villalobos, *in antinomia juris civilis & regii littera. F. num.* 23. & ideo mihi nunquam
applauſi, neque alia mihi melior videtur & abſ-
que fraude carens, quam illa, quod pro alimen-
tis talis ſpurii pater ei relinquat neceſſaria, nam
jure pontificio, ut apparet ex juribus relatis per
Covar. *ubi ſupra* & Anton. Gomez *d. lege* 9. *Tauri num.* 37. *cum ſequentibus aliquibus*, alimenta non
ſunt deneganda etiam ſpuriis, nam eò quòd nati
ſunt non ſunt perdendi, aliter enim neceſſe eos
videremur, *ex l. neceſſe ff. de liber. agnoſ.* & an
valeret ſtatutum denegans filio * alimenta vide 7
Covarr. *ubi ſupra §.* 6. *per totum*, ad declaratio-
nem cap. *cum haberet*, de eo qui duxit in matri.
defuncto tamen tali filio † ſpurio ceſſabunt alimen- 8
ta illa, ſecundum Covarruvias *ubi ſupra* & Sua-
rez *l.* 1. *tit.* 6. *libro* 3. *fori.* §. *ſecundum eſt* niſi ſe-
cundum eum *ibi* per patrem, vel matrem alimen-
ta relinquentem jubeatur ut & ad ipſius ſpurii fi-
lios alimenta illa devenirent, vel ſi in vim ali-
mentorum non relinquatur id quod tali ſpurio re-
linquitur, ut *in lege ſequente, in gloſſ. y no mas*,
dicemus, *& in l.* 7. *numero* 36. *infra eodem.* Ex
dictiſque alimentis ſpurio relinquendis infertur
etiam ſpuriam filiam poſſe † per patrem dotari, eò 9
quòd in vim alimentorum dos ſuccedit ſecundum
Didac Perez *hic col.* 164. & melius Ant. Gom. *d. l.* 9.
Tauri n. 17 ubi ponit caſu de facto, & Decium op-
timè *conſil.* 61. Si tamen talis ſpurius eſſet bene me-
ritus circa patrem poſſet ei pater aliquid plus ultra
alimenta relinquere propter benemerita illa ſecun-
dum Bald. relatum & ſecutum per Didacum Pe-
rez *hic, colum.* 165. *in fine*, & Baeçam, *de dotibus cap.* 17. *num.* 8. ubi *num.* 9. inquit quod licet cle-
ricus concubinæ donare non poſſit, ſecundum
gloſ. communiter approbatam & laudatam *in l. nullis. ff. de re jud.* tamen propter benemerita poteſt
ei * donare, de quo agit latè concivis meus Doc- 10
tor Gutierrez, *de juramento confirma. parte* 1. *c.* 6.
per totum.

Ibi, *Ni de otros parientes de parte del padre*, idem
eſt de jure † civili, *ex l. ſi ſpurius ff. unde cog. & ex* 11
§. vulgo quæſitos, inſt. de ſucceſſio. cogna. & gloſſa in §. noviſſime, inſt. ad orficia communiter approbata ſecundum relatos per Craſſum, *de ſucceſſio. tit. de ſucceſſio. ab inteſt. quæſtione* 20. *num.* 1. Adeò
ut idem ſit in filiis naturalibus ad ampliationem
dictarum legum, *ex Authen. quib. mo. nat. effi. ſui, §. filium vero & l. fin. in fine tit.* 13. *partita* 6. &
tenent plures relati per Matienço, *hic gloſ.* 4. *n.* 1. Sed an & idem erit in filiis natis ex aliquo coi-
tu prohibito à jure, ut ii, neque ex teſtamento à
conſanguineis, ſicut neque à patre condito inſti-
tui † poſſint hæredes, vide tex. & *ibi* gloſ. pen. *l.* 12
4. *& gloſſ. la manda, in l.* 10. *tit.* 13 *part.* 6. & di-
cendum eſt cum hac gloſ. quod poſſint ab aliis
quam à patre inſtitui hæredes ex teſtamento vel
per contractum & lex noſtra tantum procedat in
caſu, in quo loquitur, ſcilicet, in filiis clerico-
rum, ut & tenet *gloſſ.* 1. *l. fin. tit.* 13. *part.* 6. &
Acoſta. *in cap. ſi pater verbo, bona omnia, num.* 13.
pag. 340. *de teſtam. in* 6. ſic & eodem modo in-
quit gloſſ. magna in fine. *in l.* 11. *tit.* 13. *part.* 6.
quod licet reſpectu ſucceſſionis matris, filii à cle-
rico geniti ipſi matri non ſuccedant, aliis tamen
conſanguineis ex parte matris † benè ſuccedent, 13
de quo dixi *in l.* 1. *gloſ. como lo ſon, ſupra iſto tit. & lib.* & examinat Matienço *hic gloſ.* 4. *num.* 4.
cum ſequentibus aliquibus & num. 8. *ita tenet, & n.* 9. an & hoc procedat ex teſtamento, & tenet no-
viſſime Spino *in ſpeculo teſtamentorum, tit. de filio*

ſpurio, numero 19. Et an in filiis commendatario-
14 rum † militiarum idem ſit, vide dicenda in lege
ſequente, ſecundo amplia quod neque per viam
fideicommiſſi, ut alii reſtituat, non poterit inſ-
15 ſtitui hæres † clerici filius à patre vel matre, ſe-
cundum Suarez, *allegatione 27. fol. 196. ad fin.*
in antiquis, & iterum in de captatoria voluntate.
§. fin. per totum fol. 102.

Ibi, *Que les ſea fecha*, ſivè tacite ſivè expreſſe,
quòd ſi expreſſe fiat, devolvitur ad hæredes ab in-
16 teſtato † prout dictum remanet, ſi verò tacite ad
fiſcum, & tunc tacita fideicommiſſa vocantur, pu-
tà cum clericus amicum quendam in teſtamento
hæredem inſtituit bonorum ſuorum, tacite tamen
rogavit eum, ut filio ſuo bona illa reſtitueret, tunc
enim hoc probato, fiſco hæreditas applicatur, ex
l. 1. in princip. & l. non intelligitur ff. de jure fiſci,
quæ jura & alia ad hoc allegat Meneſes, *in rubri-*
ca. C. de fideicommiſſ. num. 12. in princ. ubi *cum nu-*
meris ſequentibus uſque ad 19. de his tacitis fidei-
commiſſis optima tradit ultra Doctor. per eum
allegatos, & *numero* 17. quærit, qualiter probetur
fraus hæc & tacita fides de reſtituendo incapaci,
& num. 18. cui fiſco erit reſtitutio facienda, ſi cle-
ricus ſit is, qui tacitam fidem accommodavit &
num. 13 an ad probationem hanc faciendam re-
ſtitutio debet eſſe facta, vel ſufficiat probari taci-
tam fidem, à quo, eo tacito deſumere & inſerere
hic poſſem, ſed quia id mei inſtituti non eſt, per
ipſum videri poterunt hæc & alia, ſed cum expreſ-
ſe ipſe incapax hæres inſtituitur, non fiſco, quia
non eſt commiſſum delictum, ſed hæredibus ab
inteſtato ipſius teſtatoris reſtituitur, ut dictum eſt,
& itidem ſi amicus ipſe non tacite ſed expreſſe in
ipſa hæredis inſtitutione rogetur incapaci reſtitue-
re, poteſt ſibi hæreditatem retinere, & ſi adhuc ve-
lit eam reſtituere jam efficitur indignus & ab eo,
cui reſtituit, hæreditas ablata fiſco dabitur, ſecun-
dum eundem Meneſes, *ibi num.* 15. & tradit Di-
dacus Perez, *hic colum.* 166. & latè de his Ant. Go-
mez. *in l. 9. Tauri numero 21. cum pluribus ſequen-*
tibus, & deſumpſit ab eis Matienço, *hic in gloſ-*
ſa. 8.

Ibi, *O vendida*, ex iis verbis & ex generali pro-
hibitione noſtri text. declaratur juris civilis diſpo-
ſitio *in l. qui teſtamentum. ff. de probatio* ubi juriſ-
conſultus valere aſſerit contractum mutui vel alium
17 oneroſum inter patrem † & filium ſpurium inca-
pacem, quoties vera pecuniæ numeratio inter-
venit: nec ſat eſſe ſolam patris confeſſionem de
recepto, tex. etiam *in l. ſervum meum ff. de*
hær. inſt. ubi valet venditio facta ei, qui hæres inſti-
tui non poteſt, & ibi eum expendit Bal. idem Bal.
in l. *ſi is qui ex bonis ff. de acq. hær.* facit & tex. *in l.* 10.
tit 13. *part.* 6. quæ non ſine myſterio donationem
ſolum prohibuit, item per venditionem filius hic
capit jure ſuo ſicut quilibet extraneus, nihilque
recipere videtur cum tantum det, quantum per-
cipit, & ſic id voluit gloſſ. *in l. qui teſtamentum.*
gloſſ. 2. ff. de probatio. & Bart. & cæteri *ibidem*, dum
juſte reprobant gloſſ. illam dicentem, valere con-
feſſionem patris dicentis ſe recepiſſe pretium à
filio, in quo gloſſ. communiter reprobata eſt, &
contra eam eſt tex. *in l. 3. tit. 14. par.* 3. ergo faten-
tur Bar. & ſequaces quod ſi vera adeſſet numera-
tio, valebit emptio talis inter filium ſpurium &
patrem ſuum, & hanc concluſionem in ſpecie pro-
bant Speculat. *tit. de ſucceſſ. ab inteſt. verſ. quod ſi*
inter ſe vendere numero 34. Bal. *in dict. l. ſi is qui bo-*
nis, & *ibi* Alex. *numer.* 7. Anton. Gomez. *l. 9. Tau-*
ri num. 35. *gloſſ.* per tex. *ibi in dict. l.* 10. *Duenas, re-*
gula 366, *ampli.* 11. & veriorem & receptiorem teſta-
tur Anton. Gom. *d. num.* 35. *verſ. ſed his non obſtan-*
tibus, & noviſſimè tenet Matienço, *hic gloſſ. 7.*
num. 2. cum pluribus ſequentibus, declaratur enim
hæc doctrina & recepta ſententia, ex *lege noſtra* ut
non procedat inter filium ſpurium & patrem
ſuum clericum, vel conſanguineos ex parte patris,
inter eos enim neque venditio valebit etiamſi
vera adſit numeratio, & hanc declarationem cor-
rectionem eſſe ad jus civile aſſerebant Segura, *in*
repeti. l. 34. fin. num. 145. ff. de lib. & poſt. & An-
to. Gomez. *l. 9. Tauri num. 36. ad fin.* ubi aſſerit in
hoc legem noſtram eſſe terribilem, correctio ta-
men hæc vel potius declaratio non generaliter
quoad omnes ſpurios, ut ipſi dicunt & Spino. *infra*
allegandus & Didacus Perez, clarius *in l. fin. titu.*
3. lib. 5. ordin. gloſſ. in vendida pag. 154 ex l. noſtra
eſt intelligenda, ſed tantum in filio ſpurio † cleri- 18
ci, in quo lex noſtra loquitur, quæ cum prohibi-
toria ſit & ejus ratio ſpecialis, ut, ſcilicet, ne de-
tur occaſio, quod mulieres ſint clerorum con-
cubinæ & hac de cauſa prohibitio noſtræ legis
proceſſit, quæ cum ſpecialis ultra caſum ſpecialem
non eſt extendenda, præſertim ne inducatur in a-
liis quam in ſpecificatis correctio, ut & in alio arti-
culo dixit Didac Perez. *ubi ſupra pagin. 152. colum.*
1. ad fin. & ſic dicta receptior opinio etiam hodie
quoad alios quam filios clerici remanet in ſuo eſ-
ſe, & ſic legem noſtram declarare voluit Matien-
ço *hic gloſſ. 7. num.* 14. quamvis Spino *in ſpeculo teſ-*
tamen. ti. de filio ſpurio, num. 53. indiſtinctè *ex le-*
ge noſtra idem in omnibus ſpuriis eſſe velit, cum
lex noſtra, ut dixi, ſpecialis ſit, & ea, quæ ſpeciali-
ter introducta ſunt, non ſunt trahenda in conſe-
quentiam, ex juris regula, & limitata diſpoſitio li-
mitatum producit effectum *ex lege cum geminiano*
C. de tranſactio. & l. 10. titu. 13. part. 6 quam & pro
ſe allegat ipſe Spino, loquitur in donatione non vero
in venditione, & cum in donatione loquatur aliud
eſſe in venditione videtur voluiſſe legem hanc &
ſic *ſupra* pro receptiori opinione eam allegavi, ne-
que quoad noſtram legem placet opinio Gregorii
† *in dict. lege* 10 *verbo, La donacion*, ubi voluit 19
eam declarare non procedere ſi vera adſit nume-
ratio, nam lex noſtra non patitur hanc declaratio-
nem, & ſic non ſequitur cum Matienço *hic dict.*
gloſſ. 7. num. 2. ſed tenet dictam declarationem
quod lex noſtra in ſuo caſu tantùm procedit, & ſic
remanet in ſuo eſſe in aliis quam Clerici ſpuriis dic-
ta communis & receptior opinio, cui quidem non
obſtat *l. 1. C. de natur. lib.* † nam ei tribus modis 20
reſpondet Anton. Gom. *dict. numer.* 35. & Matien-
ço *hic numero quinto* ſequitur unam ex dictis reſ-
ponſionibus, ſcilicet, quod *in d. lege prima* pa-
ter non emebat aliquid à filio, neque ei aliquid vẽ-
debat, ſed nomine filii ſpurii ab alio emebat in a-
pertam fraudem legis, quare improbatur emptio,
mihi tamen non applaudet hæc declaratio & in-
tellectus, nam eſt expreſsè contra text. *in illa l. 1. in*
verſic. ſive itaque ibi ſive ab eo emptum: ideò dicen-
dum eſt, *l. 1. C. de nat. lib.* eſſe declarandam ex di-
cta receptiori ſententia, ut non procedat, quo-
ties adeſt vera numeratio, cum non ſit novum le-
ges poſteriores per priores intelligi, vel dicendum
eſt legem illam primam ſolum procedere in
caſi-

caſibus in quibus loquitur & non in aliis, ſcilicet
in ſenatoribus ſeu præfectis, vel quibus in civitati-
bus dum virilitas, vel ſacerdotii, id eſt phæniciar-
chiæ, vel Syriarchæ, ornamenta condecorant, ii
enim ſi ex aliqua mulierum ibidem ſcriptarum fi-
lium ſuſceperint, nihil ei titulo donationis, aut ven-
ditionis dare poſſunt, & hic eſt litteralis & verus
meo Judicio dictæ l. 1. intellectus, & qui eum ſequi
noluerit, ſequi debebit illum alium, quod loqui-
tur quoties adeſt ficta & non vera pretii numera-
tio, ſed mihi magis placet dictus meus intellec-
tus ut ſpecialiter procedat in perſonis ibi enu-
meratis, & ex lege noſtra amplietur in ſpurio cle-
rici filio, & in aliis ſpuriis dicta communis & re-
ceptior opinio in ſuo eſſe remaneat tanquàm ca-
ſus omiſſus, qui remanet in diſpoſitione Juris com-
munis, & hæc pro hac lege ſufficiant, alia in ejus
propoſitum dicta ſunt *in l. 1. in gloſ. como lo ſon. ſu-*
per iſto titul. & lib. & dicentur *in l. ſequente.* Sed an
filius clerici ab alio tertio, qui non ſit cognatus ca-
pere poſſit, vide remiſsivè Velaſcum, *in conſulta-*
tionibus ſuis capitulo 19. in fine.

IN LEGEM SEPTIMAM,

Quæ erat 9. Tauri

Qualiter & quando filii illegitimi & damnati coitus, clericorum, vel monachorum, aut monialium matribus ſuis ſuccedant, & quæ alimenta eis relinqui poſſint, in præſenti lege declaratur.

SUMMARIUM.

1 *An lex hæc habeat locum in nepote baſtardo.*
2 *Lex noſtra, & d. l. fin. C. de natur. liber. potius favorabiles quam odioſæ ſunt.* 12.
3 *Appellatione filiorum nepotes comprehenduntur.*
4 *Lex 11. titul. 13. part 6. corrigitur per tex. noſtrum, & num. 6. & ibi in num. 4. quod repræſentatio habet locum in filiis & deſcendentibus naturalibus ſicut in legitimis.*
5 *Baſtardorum plures ſunt qualitates.*
6 *Filii naturales patri non ſuccedunt ab inteſtato niſi pro alimentis, quia non concurrunt cum legitimis & naturalibus.*
7 *Deſcendentes excludunt filium naturalem ſi deſcendentes ſint legitimi & naturales, & ibi quid in legitimatis.*
8 *Quinta pars legari poteſt filio naturali ſicut extraneo, niſi ut ibi, & inceſtuoſo & adulterino pro alimentis etiam per fideicommiſſum tacitum.* 13 & 29.
9 *Extraneo an poſſit quintum legari ſi legans habet ſex filios, ubi & an idem ſi legares propriis uſibus.*
10 *Duas quartas an poſſint filius vel pater gravati extrahere.*
11 *Non pluſquam quintum poſſit baſtardo filio per patrem relinqui & quando.*
12. *Minor pars quinti ſufficiat pro alimentis an exceſſus revocabitur, & an illo exceſſu poſſit onus apponi, num.* 18.
14 *Cui poteſt aliquid relinqui palam etiam ſi tacito fideicommiſſo relinquatur, non applicatur fiſco.*
15 *Quintum pro alimentis an poſſit relinqui filio baſtardo etiam ſi ipſe habeat unde ſe alat, per coactionem tamen & compulſi non cogrentur parentes alimentare cum divitem ut ibi.*
16 *Alimenta qualiter & quando præſtanda.*
17 *Quintum hoc ſi expreſſe pro alimentis relinquatur mortuo alimentando redibit ad heredes teſtatoris, niſi ut ibi & numero 36. quid attenta lege noſtra.*
18 *Filii naturales ex teſtamento, & contra teſtamentum & ab inteſtato matri ſuccedunt, & num. 19. in patribus quoad quos ex teſtamento tantum ei ſuccedunt.*
20 *Conſanguineis etiam matris ſuccedunt ii filii naturales deficientibus proximioribus.*
21 *Filius naturalis an ſuccedat in majoratu ex parte matris.*
22 *Spurii provenientes ex damnato coitu vel ex coitu clerici in majoribus conſtituti, monachi aut monachæ non ſuccedunt etiam matri.*
23 *Spurii habiti etiam in meretrice ſoluta & à ſoluto matri ſuccedunt, & etiam ſi ſint habiti in matre illuſtri, ut ibi, & etiam ſi mater hæc aſcendentes habeat dum tamen deſcendentibus legitimis careat.*
24 *Spurii æquiparati naturalibus ſuccedunt etiam in emphyteuſi ſeculari, licet non eccleſiaſtica, ut ibi.*
25 *Deſcendentes ſi habent filios legitimos non ſuccedunt ei aſcendentes.*
26 *Filius damnati coitus an poſſit cum bona conſcientia retinere bona matris.*
27 *Filius damnati coitus neque per viam donationis aliquid habere poteſt, etiam in matre, & an ab alio ibidem.*
28 *Hæreditas filio damnati coitus per matrem relicta in teſtamento ad quem deveniet.*
30 *An lex noſtra permittens matri de quinto diſponere habeat locum ſi habet aſcendentes, vel ſi eos non habet neque deſcendentes, ſit ei reſtricta poteſtas diſponendi de tertio bonorum, & ſunt novæ conſiderationes autoris, cum aliquibus numeris ſequentibus uſque ad* 34.
31 *Dictio quamvis eſt implicativa.* 31. *& addit præcedentibus, ut ibi.* 32.
32 *Dictionis adverſativæ natura quæ ſit.*
33 *Mater relinquens filio damnati coitus quintum in caſu in quo careat deſcendentibus & aſcendentibus, an de hoc quinto erit implendum teſtamentum & anima, & ibi ampliatur noviſſimè etiam per autorem.*
34 *Alimenta poſſunt filii ſpurii quilibet ii ſint relinquere parentibus ſuis ſicut è contra dictum eſt à contrario.*
35 *Alimenta in quinto bonorum relicta an mortuo legatario ceſſent, & num. 36. & ſupra num. 17. & num. illo. 36. declarationes deſcribuntur.*
37 *Coitus damnatus in materia noſtra l. eſt in quo mater propter illum mortis naturalis pœnam incurreret, ſecus aliàs, ut ibi.*
38 *Coitus cum vidua de conſuetudine non eſt punibilis, ubi quod cum virgine non punitur jam pœna mortis.*
39 *Natus filius ex ſoluta & conjugata matri omni modo ſuccedit ſi mater ſine deſcendentibus decedat, quamvis patri non, etiam ſi pater ipſi aliquid legaret non neceſſarium ad alimenta, ibi.*

40 Filius

40 *Filius famulæ coeuntis cum famulo domini ſua matri ſuccedit ſi ipſa erat ſoluta, niſi ut ibi.*

41 *Filius natus ex conjugata per vim cognita, ex quo filius ille natus eſt ſuccedit matri ſine deſcendentibus legitimis & naturalibus mortua.*

42 *Filius matris illuſtris ſolutæ jam hodiè ipſi matri ſuccedit decedenti ſine legitimis.*

43 *Quid tamen erit hodie in filio adulterino nato ex conjugata an mariti ipſi decedenti ſine legitimis ſuccedet.*

44 *Quid tamen in filio inceſtuoſo, & ibi pœna inceſtus.*

45 *Iudex in atrociſſimis delictis poteſt arbitrium uſque ad mortem extendere.*

46 *Nepos procedens ex filio damnati coitus an poſſit ab avia inſtitui.*

47 *Quid in nato ex Judæo & Chriſtiana an dicatur damnati coitus.*

48 *Quoad patri ſuccedendum nihil immutatur per l. noſtram jus antiquum & partitarum.*

49 *Quoad matrem copulative requiritur quod ſit coitus damnatus & punibilis in materia noſtra l. de matri ſuccedendo.*

50 *Clericus in caſu noſtræ l. debet eſſe ordinibus ſacris inſignitus, ſecus vero alias etiam ſi beneficium eccleſiaſticum habeat, ſive clerici talis majorum ordinum concubina ſit publica ſive non.*

51 *Filius clerici non præſumitur genitus in ſacerdotio.*

52 *Filius commendatoris unius ex tribus ordinum militarium hic expreſſorum habitus in muliere ſoluta & potente cum eo contrahere ſine Papæ diſpenſatione naturalis eſt & matri ſuccedit, patri vero nullo modo, & ibi an conſanguineis ex parte patris.*

53 *Coitus monialium damnatus eſt.*

IBi, *Los filios Baſtardos*, Sed an idem erit in nepotibus, fingamus enim, quod quædam mulier vidua habebat filiam legitimam & naturalem ex legitimo matrimonio procreatam, ex quo quidem matrimonio & filium etiam habebat, & ex filio iſto legitimo & naturali præmortuo relictus erat quidem filius baſtardus nepos iſtius mulieris viduæ, quæ quidem nepotem hunc baſtardum hæredem univerſalem in in ſuo inſtituit teſtamento, & dictæ ſuæ filiæ modicum quid titulo inſtitutionis reliquit, mortua autem vidua hæc ejus filia agit contra teſtamentum aviæ filiæ dicens non valere, nepotique illi non potuiſſe re-
1 linquere amplius quàm pater ejus ſi viveret, reliquiſſet, & per conſequens totam hæreditatem ad ipſam pertinere ab inteſtato, quæritur quid juris, † & Paulus Caſt. relatus per Suarez, *l. 1. titulo ſexto, libro tertio Fori. fol. 90. pagina ſecunda in principio. verſiculo circa prædicta tamen,* & inquit Paulus, quod plures conſuluerunt inſtitutionem non valere, *per legem finalem. C. de naturalibus liberis.* Sed quod ipſe contrarium conſuluit, ſcilicet dictam inſtitutionem factam de nepote valere, eò quòd inquit ipſe Paulus, dicta l. finalis eſt odioſa nimis, quia antequam facta eſſet dicta lex, etiam legitima ſobole extante poterat pater nepoti naturali relinquere quantum vellet, quia non puniebatur niſi quantum ad filium, cujus generatione vitium commiſit, ergo ſi eſt odioſa non extendenda: Item & pro ipſo Paulo faciebat *lex 11. titu. 13 par. 6.* probans filium naturalem inſimul ſuccedere cum legitimis & naturalibus, ergo & nepos ex tali filio naturali cum patris perſonam repræſentet, & ſic quod jam, quod non caperet nepos iſte totam hæreditatem, deberet tamen eſſe æqualis cum filia in tali ſucceſſione, & filia non poſſet agere niſi ad ſupplementum legitimæ, neque videtur obſtare legem noſtram, quia in filiis & non in nepotibus loquitur, & eſt odioſa, *ſicut de dicta l. finali C. de naturalibus liberis, dixit Paulus ubi ſupra.* & ſic non extendenda ad nepotes. Quid dicendum: mihi (ſcilicet) cum Paulo contendere, contrarium videtur aſſerendum, imo quod idem ſit in tali nepote naturali, ſicut in filio naturali, *ut ex d. l. ſi. C. de natural. liberis* patet in quantum diſponit, quod legitima ſobole exiſtente avus non poteſt relinquere nepoti naturali niſi eo modo, quo ſtatutum eſt in eo, quod pater legitima ſobole exiſtente poterat relinquere filio ſuo naturali, & cum de jure civili ſolam unam unicam relinquere poterat, *ex l. matre. C. de naturalibus liberis, & in Authentica qui. mo. nat. effi. ſui. §. diſcretis.* Præſertim quia cum dicta l. finalis † ad obviandum pecca- 2
tis veniat, non eſt reſtringenda, ſed amplianda potius, ut ſic appellatione filiorum nepotes etiam comprehendantur, † ex Bartol. & Doctores, *in l.* 3
libellorum appellatione 220 ff. de verborum ſignificatio. quod cum appellatione & limitatione proſequitur Villalobos, *in ærario communium opinionum, verbo filius, numero 202. uſque ad 212.* & ſic ut in caſu in quo filii baſtardi non poſſunt ſuccedere aſcendentibus, ſic neque nepotes baſtardi etiam ex legitimo filio & naturali procreati ſuccedant, niſi in una unica ex teſtamento ſecundum jus civile, & in quintum ſecundum jus regium exiſtentibus filiis legitimis & naturalibus, & eis deficientibus, & ab inteſtato duas uncias ex duodecim. *ex Auth. licet. C. de natura. liber. & l. 8. titulo 13. part. 6.* Dura enim eſſet aliter diſpoſitio ſeparans filios baſtardos à ſucceſſione parentum & nepotes baſtardos in eodem caſu admittens. Item duplex vinculum fortius eſt uno, ſed filia hæc legitima & naturalis duplici fungitur vinculo, nepos vero baſtardus uno & patri habenti legitimos & naturales inſucceſſibili niſi tantum in dicto quinto ex teſtamento & in dictis duabus unciis ab inteſtato, ergo neceſſario fatendum eſt, dictam nepotis inſtitutionem non valere, neque concurrere debere ad avi ſucceſſionem cum filia illa legitima & naturali talem nepotem naturalem, ſicut neque concurreret in ſucceſſione patris ſui morientis cum filiis legitimis & naturalibus, quod & probatur *ex l. finali titulo. 13. partita ſexta, verſic. fueras ende.* & ſic hæc opinio contra Paulum tenenda eſt, prout & voluit tenere Suarez *ubi ſupra,* & Antonius Gomez *hic num. 6.* neque obſtat dic-
ta l. 11. *titulo 13. part. 6.* quia corrigitur † per tex- 4
tum noſtrum, prout advertit *gloſſ. 3. ibi.* & Antoni. Gomez. *hic numero 9. & omnes alii.* Ex quibus Pauli opinio non eſt ſequenda reſpectu avi vel aviæ, ex parte patris. Sed reſpectu avi vel aviæ maternæ, ſecus eſt dicendum, nam in hoc caſu, cum ipſe nepos vel neptis naturales matri ſint legitimi & neceſſarii hæredes & cum ea deficientibus deſcendentibus ab ea legitimis & naturalibus primum caput liberorum obtinent, ſecundum omnes *hic*, intrant locum matris ſuæ nepos hic vel neptis naturales,

ita ut quemadmodum ipſa mater legitima & naturalis habebat ſuccedere patri vel matri vel ambobus inſimul cum aliis ſuis fratribus legitimis & naturalibus, ita & nepos vel neptis filius vel filia hujus matris avo vel aviæ maternis ſuccedant cum aliis filiis avorum horum legitimis & naturalibus, matris perſonam & locum repræſentando, nam repræſentatio habet locum tam in naturalibus quam in legitimis ſecundum Antonium Gomez, *hic, dicto numero 6.* tum etiam quia lex noſtra excludens naturales ſuccedere cum legitimis & naturalibus procedit reſpectu ſucceſſionis matris, prout ex ipſa patet, & tenent omnes *hic.* teſte Matienço *hic gloſſa tertia, numero ſecundo*, & quia cum correctoria lex noſtra ſit, non eſt cenſendum in nepotibus naturalibus in hoc caſu loqui cum de jure anteà tales nepotes cum legitimis & naturalibus concurrebant, *ex §. noviſſime Inſtitu. ad Officianum. & l. ſi ſpurius & l. hac parte & l. modeſtinus ff. unde cognat. gloſſ. 2. in l. 11. tit. 13. part. 6.* & ſic ultra caſum in quo loquitur lex noſtra non eſt intelligenda, neque obſtabit noſter tex. dum de filiis damnati coitus loquitur, excludens eos à ſucceſſione matris, ut idem ſit quoad ſucceſſionem aviæ maternæ, ſecundum Doctores, *hic* maxime Telli. *num. 29* & Matienço *gloſſ. 8. num. 2.* nam ut ex ipſis Doctor. patet. idem erat ſtatutum de jure civili quod jus non eſt cenſendum legem noſtram reſtrinxiſſe ad matrem ſolam filium habentem ex damnato coitu, ſed in ſuo eſſe jus civile reliquiſſe etiam quoad aviam, & per conſequens eſt differens caſus, & ex diverſis non fit illatio, ut idem dicatur in nepote vel nepte naturalibus circa ſucceſſionem aviæ maternæ, cum legitimis & naturalibus prout *ex dict. l. Modeſtinus*, tenuit Cyn. ſecutus per Suarez *ubi ſupra in fin.* verbis, & Antonium Gomez, *hic num. 49.* idem dicentem ſi talis mater eſſet tantum naturalis, & idem voluit dicta gloſ. *2. in princ. juncta gloſſ. 3. in d. l. 11. dum in gloſſ. 2.* tenuit hoc de avia & *in gloſſ. 3.* legem noſtram ſolum quoad matrem intellexit procedere. Imo & quoad matrem aſſerit Socinus, relatus per *glo. natus. columna penultima in dicta lege 11.* & per pelaez *de majorat. 2. part. quæſtione 2. num. 15.* non fit extentio ad nepotes procedentes ex filio damnati coitus, qui quidem aviæ ſuæ ſuccedent, quaſi prohibitio quoad filios ſuccedendi tali matri non extendatur ad nepotes hos, licet non careat ſcrupulo, ut inquit *illa gloſſ. natus.*

Ibi *De qualquier calidad que ſean*, plures enim ſunt qualitates filiorum naturalium, ut patet *ex lege prima, titulo decimo quinto, part. quarta.* nam vocantur naturales, & erant illi nati ex concubina in domo retenta, ex Angel. *in l. vulgo concepti. ff. de ſtatu. homi.* Oldrad. *conſil. 196.* Roland. *conſil. 242 volumine 1.* Alcia *libr. 4. parergon. cap. 5.* qui cum pauci tales dici poſſent, proceſſit l. 11. Tauri *noſtri tit.* id non requirens, ſed ex qualibet concubina, quos baſtardos vocat gloſſ. *in Rubrica. ff. de concubinis.* Alexandr. *conſilio 128. numero decimo tertio volumine primo.* Alii vero nothi vocantur, quæ dictio (Fabio Autore *libro 3. cap. 8.*) Latine reddi non poteſt, & ſunt ex concubitu geniti diſtantes à naturalibus, quod nothi non adeò cuſtodita matre, neque quæ loco uxoris habeatur, naſcerentur, unde & ea voce continentur, quæ ex meretricibus concipiuntur, quos vulgo conceptos dixit conſultus, *in d. l. vulgo.* & ſpurios dixit Theophilus, id eſt paſſim conceptos, aut quaſi ſine patre filios, de quibus *prima pars d. l. vulgo.* qui patrem demonſtrare non poſſunt, cujus modi tyrrhenorum filios omnes eſſe, Theonus eſt teſtis *libr.* 12. eſſe enim illis lege uxores communes communiterque partus alere ſollicitos, quaſi ſine patre certo & apud alios idem eſſe refert Tiraq. *in l. 7. connubi. numero 53.* quales & Moſſines Pontici etiam ſunt, quæ (ut Arthemedorus *de ſomniorum interpretatione lib. 1. cap. 9. ſcribit*) tantum de mulierum fide ſolliciti videntur, ut eis communiter miſceantur in his ſoli nihil ipſi curioſi, quæ apud cæteras gentes admiſſa graviſſimè lege puniniri ſolent, nihilque veriti, ſi incerto prorſus patre filii naſcantur. Sunt & alii Spurii ex damnato coitu, ut ſi ex matre ſint cum qua ſtuprum, adulterium aut inceſtus committeretur, de quibus ſubjicit dict. l. *vulgo.* ibi vel qui poſſunt quidem, & illi matri inteſtatæ ſuccedebant, ii non ſuccedunt, ſecundum gloſſ. *in l. ſi qua illuſtris. C. ad Orfician.* quæ communes opiniones ſunt, ſecundum Socinum *conſ. 148. colum. 1. & fin. volum. 1.* niſi ex ancilla propria ſint quod & legens, & ex facto conſultus reſpondit Socinus. *l. Gallus. §. quid ſi is. columna finali ff. de liberis & poſt.* qui quidem omnes ſub lege noſtra comprehenduntur, & circa naturalium ſucceſſionem ea attenta nihil dubii relinquitur, prout refert Oroſcius *in d. l. vulgo ff. de ſtatu. hominum columna 249.* Sunt & alii ex moniali cum preſtero nati, vel ex monacho, qui & ſpurii appellantur, damnatique coitus ſecundum Ferrarium *in practica in forma lib. pro hæredibus ab inteſtat. de la glo. nulliſque ſuper columna 2. verſiculo unde advertendum folio, mihi 192.* qui admodum omni juri infeſti ſunt, ut indigni ſucceſſione parentum, & ordinum receptione cenſeantur, ut patet *ex l. ſupra proxima* & ex traditis per doctores, *hic & alibi,* & vide optimam *l. 1. titulo 15 & l. 4. & fin. titulo. final. partita 4.* & Matienço *lege 6. gloſſa. 3. numero 1. & 2. ſupra iſto titulo.* & Paulum Grillam. *de hæreticis in titulo de pœnis omnifariam coitus per totum.*

Ibi, *En caſo que tengan ſus madres.* Ex iis verbis corrigitur text. *in l. 11. titulo 13. part. 6.* † quæ na- 5
turales filios cum legitimis & naturalibus concurrere ad matris hæreditatem diſponebat. Sed an idem erit ſi ad patris hæreditatem tantum veniant; & dicendum eſt quod ſic & fortius, nam ſi in matribus hoc diſponitur, quibus quidem filii naturales tàm ex teſtamento, quàm ab inteſtato legitimis & naturalibus deſcendentibus deficientibus ſuccedunt, *ex lege noſtra*, à fortiori idem dicendum quoad patris hæreditatem, cum patri tantum legitimis & naturalibus deſcendentibus deficientibus, naturales filii ſuccedant, ex teſtamento, & ab inteſtato in duabus unciis, *ex lege titulo 13. part. 6. & ex l. 10. Tauri quæ eſt ſequens.* Item quia *ex dicta l. 8. & 9. titulo 3. part. 6.* tunc filii naturales ab inteſtato in illis duabus unciis patribus ſuccedunt quoties patres legitimam ſobolem non habent, nam ſi haberent ſecus eſſet & ſic neque ultra quintum poſſet pater filio naturali relinquere dum legitimam ſobolem habet, † *ex l. ſequente, & ex Authentica licet. C. de naturali liber.*

Ibi *O deſcendientes,* & ſic nepotes & in infinitum deſcendentes legitimi & naturales excludunt filium naturalem à ſucceſſione matris, † aviæ, vel proaviæ, 6
vel alterius legitimi & naturalis aſcendentis, nam cum verbum *Deſcendientes,* ſit indefinitè prolatum, omnes comprehendit.

Ibi *Legitimos*, Adde & naturales. Quid ta-
men ſi tantum legitimi eſſent reſcripto principis
legitimati qui ſecundum aliquos nihil à legitimis
differunt, ut per noſtrum Gutierrez *in repetitione.§.
ſui numero* 164. *cum pluribus ſequentibus, inſtitut.
de hered. qual. & different.* vide latè & optimè de
hac quæſtione & dubio Tellium *hic numero* 14. *in
fine cum pluribus ſequentibus.*

Ibi *Mandar*, Sive titulo legati, ſive inſtitu-
tionis, prout inquit Minchaca *de ſucceſſione* §. 1. *nu-
mero* 9. *verſic. denique enim.*

Ibi *Haſta la quinta parte.* Dictio illa, *Haſta*,
totam quintam partem includit, quæ quidem
8 quinta pars non ſolum filio naturali † legitimis
exiſtentibus legari poteſt, verum etiam extraneo
cuilibet ſecundum leges noſtras regias, imo & ne-
poti naturali ex filio præmortuo ſecundum Sua-
rez, *in l.* 1. *titulo* 6. *libr.* 3. *Fori verſic. hec de, in
princ. fol.* 88. quod tamen intelligendum eſt, ni-
ſi adeſſent plures filii legitimi & naturales quam
quinque, quia tunc non capiet quintum totum
filius iſte naturalis, ſed tantum, quantum quili-
bet eorum capiet ne plus naturalis ac illegitimus
quam legitimus capiat ſecundum Molinam *de
Primogeniis, lib.* 2. *capit.* 15. *numero* 51. & Joan-
nem Gaſſium. *de expenſis capit.* 3. *numero* 8. & 9.
& Tell. *hic numero* 27. *cum tribus ſequentibus*, ubi
optime quærit an idem ſit, ſi extraneo quintum
9 legetur, ut illud totum quintum † capere non
poſſit ſi teſtator habeat filios quinque aut plus,
ne extraneus plusquam Filius capiat, & *in lege* 10.
Tauri, ipſe Tellius hanc communem dicit opi-
nionem, quidquid contrarium in utroque ca-
ſu voluerit Matienço *hic in gloſſ.* 4. *per totam*:
Imo & idem noviſſime aſſeri poſſet, quamvis
propriis uſibus partem quinti, aut totum lega-
ret, cum adſit tunc eadem met ratio, & ſic idem
jus ſervandum eſt quod eſt notandum, & cogi-
tandum, quia à nemine uſque nunc vidi conſi-
deratum. Ulterius & ex lege noſtra tantum unum
quintum promittente legari, ceſſat jam quæſtio
illa, num filius vel pater gravatus poſſint duas
10 † quartas detrahere, legitimam ſcilicet, & Trebellia-
nicam, *ſecundum gloſſam, Todos in l.* 13. *tit.* 5. *part.* 6.

Ibi, *Y no mas ni alliende*, Si legitimos & natura-
les deſcendentes habet, ſecus vero alias, nam tunc
ſi quintum non ſufficiat pro alimentis, ultra quin-
tum pro eis pater etiam legare poterit. Nam licet
verba hæc taxativa ſint, non tamen ita arctè in-
11 telligenda ſunt, quin ſi ipſa quinta pars † non
ſufficiat pro alimentis talis filii ſpurii, amplius
relinqui non poſſit, nam equidem poterit legi-
timis & naturalibus deficientibus ſecundum Anto-
nium Gomez, *hic* & Covarruvias relatum, & ſecu-
tum per Didacum Perez, *in l.* 22. *titul.* 3 *libro* 1. *Or-
dinament. columna* 165. & iterum *in l.* 1 *titul.* 1. *li-
bro* 5. *Ordinament. pagina.* 131. *in prin.* & Matien-
ço *gloſſ.* 1. *numero* 1. *in lege ſequente & gloſſ.* 1. &
3. *l.* 10. *titulo* 13 *part.* 6. & noviſſimè Joann. Garſium
de expenſis & melior. cap. 3. *num.* 27. & 28. & Mo-
linam de Primogeniis *libr.* 2. *capit.* 15. *num.* 52. *cum
ſequentibus.* quicquid contrarium voluerit Tellius
in lege 10. *Tauri numero* 3. & gloſſ. bene conſide-
rata, *in l.* 8. *verbo Meneſter. titul.* 13. *part.* 6. etiam
ſi pro ſe eam allegaverit Joannes Garſia *ubi ſupra*
quas contrarietates aſſignat Lara, *in l. ſi quis à li-
beris.* §. *idem reſcripſit num.* 59 *ff. de liberis agnoſ-
cendis* & tunc id quod erit neceſſarium ne fame pe-
reat dabitur ultra quintum, ut per Matienço *hic
gloſ.* 1. *numero* 12. Poſſunt tamen hæ opiniones ex
dictis concordari, ut prima procedat filiis legiti-
mis & naturalibus exiſtentibus, nam tunc ul-
tra quintum pro alimentis filio ſpurio, vel inceſ-
tuoſo relinqui non poteſt à patre vel matre, etiam ſi
quintum pro alimentis non ſufficeret, ſed deficien-
tibus legitimis, & naturalibus totum id quod ne-
ceſſarium fuerit pro alimentis, etiamſi quintum
excedant, poteſt pater vel mater relinquere filio
inceſtuoſo, & damnati coitus, & ſic ceſſant con-
trarietates ut voluit Molina *ubi ſupra numero* 53.
verſ. in ſecundo caſu, & *gloſſ.* 3. *d. l.* 10. quas poſt
hæc vidi per penſas per Matien. *in l. ſequente, in gl.* 1.
num. 6. *cum ſequentibus aliquibus*, nam vera eſt opi-
nio quod etiam ſtantibus legitimis deſcendenti-
bus poſſit mater relinquere filio damnati coitus
quintum bonorum ut per Matienço *hic gloſſa* 4.
numero ſexto. Et an ſi quinti minor pars ſufficiat
† ad alimenta, exceſſus ille revocabitur, vide 12
Molinam *ubi ſupra, num.* 54. *ubi num.* 55. & *in l.*
8. *infra eo numero* 6. qualiter alimenta ſint præſ-
tanda filio ſpurio, an ſecundum qualitatem, &
dignitatem, an vero ſecundum vitæ neceſſita-
tem, examinat, & Matienço *ubi ſupra*, & Spino
in ſpeculo teſtamentorum gloſſ. 16. *princ. num.* 103.
cum ſequentibus, & Lara, *in l. ſi quis à liberis*, §. *idem
reſcripſit, num.* 61. *cum quatuor ſequentibus. ff. de lib.
agnoſc.* & Matien. *ubi ſupra numero decimo-tertio
& decimo-quarto*, & vide *in l. ſequente gloſſ.* 3. Ul-
terius & adeo quintum huic filio baſtardo & ſpu-
rio, vel inceſtuoſo, etiam & adulterino poteſt
pro alimentis per patrem, vel matrem legari, ut
quamvis per tacitum fideicommiſſum relinqua-
tur, * ſuum erit non fiſci, ex text. optimo & 13
ſingulari, *in l.* 1. *C. delatori. lib.* 10. ubi probatur
optima regula, ſcilicet, quod ſi ei, qui capere po-
teſt palam aliquid, relinquatur illud per tacitum
fideicommiſſum, ceſſat delatio, & ſic ab eo auferri
non poteſt, † qui eſt text. noviter per me ad hoc 14
conſideratus. Ulterius poteſt in tantum filio tali
quintum relinqui, quod quamvis filius talis ha-
beat aliàs unde ſe alimentet, poteſt ei pro alimen-
tis legari, † ſecundum Covar. *in dict.* §. 6. 2. *part. c.* 8. 15
num. 10. & *gloſ.* 1. *in d. l.* 10. *tit.* 13. *part.* 6. idque exa-
minat Tell. *in l.* 10. *Taur. num.* 6. & *in l. ſequente,
num.* 10. referam latè & declarabo, & *ibidem* ipſe
Covar. alia plura infert in propoſitum per ipſum
videnda. Unum tamen eſt notandum, quod ſi pater
aut ejus hæredes cogerentur alimentare filium baſ-
tardum, non tenerentur hoc facere, ſi talis filius ha-
beret aliàs unde ſe alere poſſet, ut *ibi* per Covar.
num. 9. & Oroſcium. *l.* 1. §. *jus naturale. ff. de juſt.
& jure.* & Tell. *dict. l.* 10. *num.* 6. ubi *num.* 2. quæ-
rit & diſcutit, qualiter iſta alimenta præſtabuntur,
an ſecundum dignitatem filii, † an verò ſecundum 16
redditum quantitatem, vel ſecundum proprie-
tatem bonorum, *in num.* 14. ipſe Tellius exami-
nat, vel an ſecundum indigentiam & neceſſitatem
ſupra *hac gloſſ.* remiſſivè diximus, & per noſtrum
Gutierrez *in allegationibus ſuis, allegatio.* 14. *num.* 5.
& 6. Doctorem Spino *in ſpeculo teſtamentor. gloſſ.*
16. *princ. num.* 101. *cum ſequentibus.* & vide *leg.* 2.
tit. 19. *part.* 4. probantem quod ſecundum pote-
ſtatem alimentantis. Aliud etiam notandum eſt,
quod cum quintum relinquitur expreſſe pro ali-
mentis, morte ipſius † filii ceſſabunt alimenta, 17
& redibit quintum ad hæredes ab inteſtato, vel ex

teſtamento, ſi teſtamentum fecit, de quo *ſupra hoc
tit. in l. præcedente* dictum eſt, licet videtur eſſe con-
tra *l.* 10. Tauri, ubi dico. in caſu tamen in quo ſic
eſſet, non procederet, ſi filios relinqueret, nam tunc
ad eos quintum deveniret pro alimentis. Item in-
telligerem quoties expreſſe pro alimentis quintum
relinquitur, ſecus vero, ſi tantum ſimpliciter quin-
tum relinquatur, abſque mentione alimentorum,
& ita poteſt procedere d. l. 10. Tauri, ut dictis non
obſtet, & vide dicenda *ibi, & in præſenti, in gloſſ. Y
de la tal parte, num.* 36. notandum itidem eſt pro
hujus gloſſæ complemento, quod in caſu in quo
ex quinto pro alimentis relicto ſupereſt aliquid
non neceſſarium ad alimenta, eò quòd pro ali-
mentis minus quam quintum ſufficeret, in illo
18 exceſſu poteſt quodlibet onus apponi, † & intel-
ligitur appoſitum in eo, quod ſupereſt. Nam ſi le-
gato apponitur aliquod onus vel gravamen, valet
& tenet legatum in eo quod ſupereſt onere illo de-
ducto, ſecundum text. in *l. non amplius. de leg.* 1.
quem ad hoc ita tenendo notat Anton. Gomez,
Tom. 1. *c.* 12. *num.* 25. & Telli. *hic num.* 15. ſic
declarans id quod ipſe Antonius Gomez dixit, *in
l.* 10. *Taur. num.* 43. & latè an exceſſus ille valeat
noviſſimè examinat Doctor Spino, *in ſpecul. teſ-
tamento. gloſſ.* 16. *princ. numero* 203. *cum duobus
ſequentibus.* & Ant. Lara, *in dict.* §. *ſi quis à liberis.*
§. *idem reſcripſit, num.* 61. *cum quatuor ſequentibus*,
ubi contrarias ſententias referunt. & Matienzo,
gloſſ. num. 13. & 14. *ſequentis*, & *in l. ſequente
gloſſ.* 3. examino: quod tamen intelligerem quo-
ties quintum, vel alimenta relinquuntur filio ex
damnato coitu nato, vel ex clerici concubitu, quo
caſu poteſt ei mater quintum pro alimentis le-
gare, non vero verificabitur in filio naturali, cui
quidem ſi mater quintum hoc legaverit vel alimen-
ta, non poteſt in exceſſu aliquod onus apponere,
ſi talis mater filiis legitimis, & naturalibus caret,
quaſi in hoc plus privilegiare poſſimus naturalem
filium, quam natum ex damnato coitu, vel ex
concubitu clerici, cum *ex l. noſtra*, & *ſequente*
naturalem etiam circa patrem reperiamus privile-
giatum, alios verò damnati coitus & clericalis
odioſos reputet lex noſtra.

Ibi, *Naturales* ii enim poſſunt bona matris abſ-
que filiis legitimis & naturalibus decedentis cape-
re tam ex teſtamento, quam ab inteſtato, imò &
19 querelare matris † teſtamentum, ſi prætereantur
ſecundum text. *in l. ſi ſuſpecta.* §. 1. *ff. de inof. teſtam.*
quem ad hoc allegat *gloſ. Naturales, in* §. *tam autem,
Inſt. de inof. teſtam.* quam commendat Bart. *in l.
Gallus.* §. *etiamſi à parente. col.* 1. *ff. de lib. & poſth.*
Bald. *in l.* 1. *col.* 8. *C. de bon. poſſ.* & Ant. Gomez,
& alii *in l.* 9. *Taur.* & faciunt dicta per Covar. *lib.*
4. *Variar. cap.* 21. & facit lex noſtra tales natura-
les matri legitimis carenti deſcendentibus hære-
des omnino conſtituens & nominans, & ſic eis
præteritis vel exhæredatis per matrem poterunt
querelare matris talis teſtamentum licet patris teſ-
tamentum non poſſent, quia ex teſtamento tan-
tum, non vero ab inteſtato patri ſuccedunt, ſecun-
dum textum *in leg* 8. & *fin. in fine, tit.* 13. *part.* 6. &
probatur *ex lege ſequente*, & in patre ita tenet *gl. na-
turales. l.* 1. *ff. de bon. poſſ. contra Tab.* & Bart. *ubi
ſupra* & Didacus Perez. *l.* 22. *in gloſſ. fin. tit.* 3. *lib.*
1. *Ordin. col.* 168. *verſic. Hoc tamen intellige*, matri
tamen, ut dixi, & ex teſtamento, & ab inteſtato ne-
ceſſarii hæredes ſunt, ut & tradit Addition. Segu-
ræ. *l. cohæred.* §. *cum filia. num.* 31. *ff. de vulgari.*
imò & matris conſanguineis † ſuccedunt defi- 20
cientibus propinquioribus, ex text. *in dicta lege
final. in fine, tit.* 13. *part.* 6. ubi gloſ. an in majora-
tu * ex parte matris filius naturalis ſuccedet, & 21
inquit quod non, quod videtur contra id, quod
eademmet gloſ. dixit, ut retulimus *in lege* 27. *Taur.
poſita pro l.* 11 *tit.* 6. *ſupra iſto libro, in gloſſ. Que ayan
derecho de les heredar*, ubi probavimus filium natu-
ralem in majoria ſuccedere, & excludere ſubſti-
tutum, de quo per Meneſes, *in l. cum acutiſſimi, nu-
mero* 30. *cum ſequent. C. de fideicom.*

Ibi, *O eſpurios*, Intellige dummodo non ſint
damnati coitus, neque filii clericorum, mona-
chorum, monacharumvè, prout & probat lex noſ-
tra ad finem ejus. nam ii neque matri ſuccedunt
ex teſtamento, neque ab inteſtato, † neque ſunt 22
digni ſucceſſione, quantumvis matres tales ca-
reant legitimis hæredibus, ſecundum text, *in leg.* 10.
tit. 13. *part.* 6. *de quo infra in gloſſ. A ſus madres.*
licet & ii ſpurii dicantur *ſecundum gloſſ. finalem in
l.* 11. *tit.* 13. *part.* 6. & ſic intelligetur lex noſtra
in iis verbis de iis ſpuriis, qui habentur in mulie-
re meretrice, qui *ſecundum illam legem partitæ* pro-
priè ſpurii nuncupantur, ii enim, cum etſi in mere-
trice habiti ſint, naturales dici poſſint, cum tunc
poſſint parentes liberè contrahere, cum ſoluti eſ-
ſent, & non affines, aut conſanguinei, nimirum ſi
& idem quod in veris * naturalibus dicendum ſit, 23
& ſic ſpurius iſte hodie legitimis deficientibus,
prout hic loquimur, ita excludet ſubſtitutum ſicut
naturalis à matris ſucceſſione, prout contra Bald.
tenet Caſtillo *hic in verbo ſpurios*, & ſic licet filii
ſpurii jure civili matri illuſtri non ſuccederent;
quamvis mater legitimis filiis careret, *ut in Au-
then. ſi qua illuſtris C. ad. orficia. l.* 11. *in fin. tit.* 13. *par.*
6. & ſic in Francia neque matri neque patri ſucce-
dunt baſtardi filii ſecundum Carolà Graſallis *lib.* 1.
Regal. Fran. jure 7. *pag.* 112. *in parvis*, hodie tamen
vides quoſlibet ſpurios ſive à matre illuſtri, ſive à
meretrice ſint habiti, ſuccedere matri, etiamſi ma-
ter ipſa habeat aſcendentes, careat tamen deſcen-
dentibus legitimis *ex lege noſtra*, dum tamen tales
ſpurii non ſint ex damnato coitu, aut ex clerico,
vel religioſo, ut inquit etiam & diſponit lex noſtra,
imo & conſanguineis ex parte matris ſuccedent
ex teſtamento & ab inteſtato, ſi ſine legitimo hæ-
rede diſcedant, ut per Rojas, de *ſucceſſio. ab inteſ.
cap.* 20. *n.* 41. ubi & inter ſe ſpurios ſuccedere aſ-
ſerit, & ſic reſpectu matris & lineæ maternæ ſpurii
dicuntur de genere & cognatione ſua, ſecundum
Spino *in Specu. teſtam. gloſ.* 16. *num.* 31. & 61. &
cum ſequentibus plura infert. Et ſic ſpurii ii de quibus
lex noſtra in iis verbis loquitur, ſuccedunt in em-
phiteuſi * ſeculari, ut per Meneſ. *l. cum acutiſſimi* 24
num. 34. *C. de fideicomm.* licet in eccleſiaſtica non
ſecundù cum *ibi*, & Jaſ. *in l. in emphyteuticariis nu-
mero* 205. *C. de jure emphyteut.* & ſic non erunt jam
ab omni clementia excluſi, ut dicebat text. *in Aut.
qui. mo. nat. eff. ſui.* §. *fin.* adeo ut & ſi neque per ſe
neque ab alio aliquid capere poſſent, ſecundum
Suarez, *allegat.* 27. *fol.* 196. *pag.* 2. *in medio*, jam
tamen poterunt optimè, ex text. noſtro, qui nota-
bilis eſt in tota ſua diſpoſitione.

Ibi, *Le ſean herederos.* Quia quotieſcunque a-
liquis filius habet filios, pater † iſtius filii, neque 25
alius aſcendens non ſuccedit tali filio *ſecundum noſ-
tram l.* & *l.* 3. *tit.* 13. *partita* 6 nam fortior eſt li-

nea deſcendentium , quam aſcendentium , *ut lege*
ſcripto. ff. unde liberi.
Ibi, *De parte de la madre.* Idem videbatur dicen-
dum ſi ex parte tantum patris eſſet, *argumento*
cujuſdam pragmaticæ Valliſoleti anni 1542. 9. *in or-*
dine poſita pro lege duodecima , titulo ſecundo , li-
bro ſexto infra , cui ſimilis lex vigeſima , titulo 11.
libro ſecundo ſupra. Sed contrarium eſt tenendum ,
nam leges hæ in contrarium allegatæ loquuntur
& procedunt quantum ad hoc , an gaudeant no-
bilitate patris filii illegitimi etiam legitimati, ut di-
cemus *in lege duodecima Taur. quæ eſt decima iſtius*
noſtri tit. nos vero loquimur quoad hæreditates
& ſucceſſiones earum, quod eſt differens, & in eis
lex noſtra ſervanda eſt ; quoad nobilitatis vero
prærogativam leges illæ, prout *in d. l.* 10 dicemus
latè. Sed ex parte patris quiſnam coitus poterat di-
ci damnatus ita quod ex eo pater pœnam mortis
incurreret. Et dicendum eſt quod ſtuprum per
vim cum virgine habitum , propter quod ſtupra-
tor pœnam mortis incurrit , *ex lege tertia , titulo*
vigeſimo , partita ſeptima, ipſa vero ſtuprata nul-
lam pœnam incurrit , *ſecundum gloſ. natus. lege*
undecima , titulo decimo-tertio , partita ſexta, licet
hodie mitius punitur. Item & in coitu famuli cog-
noſcentis filiam domini ſui, etiam ſine vi pœna
mortis imponitur, ſecundum text. *in l. fin. tit.* 19.
part. 7. & licet *ex l.* 1. *tit.* 15. *lib.* 8. *Ordin. veteris,*
mitius tamen hodie punitur *ex l.* 4. *titulo. fin. lib.*
6. *infra.*
Ibi, *Que no puedan heredar.* Quid tamen ſi de fac-
to iſte talis filius ex damnato coitu ex parte ma-
tris natus capiat & ingrediatur bona iſthæc mater-
na , an cum bona conſcientia poterit illa retinere
26 * contra text. diſpoſitionem : Et dicendum eſt ne-
gativè, non poſſe, nam cum lex noſtra juſta, honeſ-
ta, & rationabilis ſit, obligat in conſcientia tranſ-
greſſorem non ſolum ad mortale peccatum, ſed &
ad reſtitutionem, ex late traditis per Doct. *in cap.*
cum eſſet . de teſtam. & Cœpol. *de ſimula. cont. num.*
10. & Covar. *in d. c. cum eſſes & in regula peccatum.*
2. *p.* §. 3. *colum. fin. in principio & in ea* 2. *parte in*
principio verſiculo prima regula , ita tenet, ſcilicet ,
quod contra diſpoſitionem legis non poteſt ali-
quid cum bona conſcientia retineri , & idem Co-
varr. *in eo c. peccatum parte* 2. *princ. in* §. *in princ.*
numero 3. *per totum,* iſtud enim quod filius hic ca-
pit, applicandum eſt venientibus ab inteſtato , vel
alii tertio , & cum eis ſit applicandum, eis in con-
ſcientia reſtitui debet, nam omne quod tenuiſti ,
rapuiſti, & ita in ſpecie noſtra tenuit idemmet per
Covar. *in* 4. *part.* 2. *cap. octavo.* §. 5. *n. octavo, fol.*
130. *in antiquis.*
Ibi , *A ſus madres,* Imò & neque patribus ſuc-
cedere poſſunt ſecundum textum *in lege decima ,*
titulo decimo-tertio , partita ſexta. ubi & plus pro-
batur, ſcilicet , quod neque per viam donatio-
nis aliquid talis filius * ex damnato coitu natus
27 habere , neque acquirere ſibi poteſt , ut ibi per
gloſſam *la donacion* , & optimè per Soto , *libro*
quarto , de Juſtitia & jure , quæſtione quinta , ar-
ticulo primo , pagina 1287. *verſiculo Quod autem ,*
uſque in finem. ibi & leges Partitarum , & Or-
dina. allegat , & conſiderat , & legem noſ-
tram etiam & allegat & declarat. Imò & for-
tius videtur probari *ex l.* 4. *tit.* 3. *p.* 6. ſcilicet quòd
neque ab alio inſtitui hæres poſſit, licet ſubobſcu-
rè probetur , & ideo dixit ibi gloſ. pen. legem
illam tantum quoad patrem procedere, non verò
quoad extraneos, nam quoad eos bene valebit do-
natio ſpurio huic dãnati coitus facta, idemq; videtur
tenere gl. illa, etiam quoad relicta in teſtamento per
viam legati, vel inſtitutionis per extraneos facta, imo
& quoad facta ab avo *ſecundum gloſ. illam , & gloſ.*
la manda, in ea l. 10. & Villalobos *in Antimonia Juris*
civilis & regii littera F. numero 24. ex quadam lege
partitarum *ibi* per eum allegata & ſic limitetur
etiam tex. noſter. qui tantum quoad matres loqui-
tur, niſi ſint filii clericorum & monachorum , ii e-
nim etiam ab extraneorum ſucceſſione videntur ex-
cluſi, ut *ſupra lege proxima* dictum eſt. Et ad quam
deferatur hæreditas de facto relicta huic filio per
patrem vel matrem ex damnato coitu illum pro-
creantem relicta , † vide per gloſ. *o hermanos , in d.* 28
l. 10. & *in l. præcedente* etiam diximus.
Ibi, *De la quinta parte.* Hic approbari videtur
æquitas *c. cum haberet, de eo qui dux. in mat.* ſcilicet
ut etiam filio inceſtuoſo, & adulterino, & ex coitu
alio damnato poſſit quintum pro alimentis re-
linqui, † de quo latè per Covarru. *ubi ſupra* 4 *p.* 2. 29
cap. 8. §. 6 *per totum.* Sed an illos tenebuntur aſcen-
dentes ex parte patris alimentare , nam ex parte
matris tenentur ſecundum tex. *in l.* 5 *tit.* 19 *parti.* 4.
& videtur quod non per tex. *ibi & ibi gloſ.* contra
tamen tenent Socin. & alii *ibi* allegati , & Anto.
Gom. *hic numero* 38. & Dueñas *regula* 367. *ampli.* 5.
ex æquitate dicti capituli, cum haberet.
Ibi , *De lo que podia diſponer por ſu anima.* Verba
hæc nimis dubium aliquando me reddiderunt in
duobus articulis. Primus eſt num ſint † verba 30
hæc intelligenda in caſu in quo mater filium dam-
nati coitus habens aſcendentes habeat : ſecundus
num ſi hoc caſu intelligatur , vel in caſu in quo
aſcendentes non habeat ſicut neque deſcenden-
tes, ſit reſtricta in caſu noſtræ legis matri huic
poteſtas diſponendi de tertio *per. l.* 6. *Tauri* per-
miſſa dum aſcendentes tantum habet. Et ſunt hæ
novæ meæ conſiderationes & objectiones ad noſ-
tram legem per neminem , quem viderim uſque
adhuc conſideratæ. Et quoad primum articu-
lum aſſero indubitanter verba hæc intelligenda ,
ſive mater hæc aſcendentes habuerit , ſive non ,
& ad hoc dicendum conſidero verſiculum præ-
cedentem noſtri text. Ibi, *Y en caſo que no tenga la*
muger hiios o deſcendientes legitimos , aunque tenga
padre, o madre, o aſcendientes legitimos. conſiderando
dictionem illam, *aunque,* quæ non eſt excluſiva, ſed
incluſiva potius caſus contrarii , & ſic in caſu in
quo mater hæc filium habens ex damnato coitu aſ-
cendentes non habeat, dictio enim, *aunque,* Latine,
quamvis eſt implicativa, † ſecundum Barto. *in l.* 1. 31
col. 2. *ff. de condi. & demonſt.* & Corneum *conſ.* 41.
n. 10. *volu.* 3 allegantem ad hoc *gloſ. verbò quamvis,*
in §. *fin authen. de jure juran.* cum ergo implicativa
ſit, idem conſtituit in caſu in quo aſcendentes non
habeat mater hæc , ſicut ſi haberet , licet enim
etiam hæc dictio adverſativa ſit, ut dixi *in l.* 2. *nu-*
mero 49. *&* 50. *tit.* 7. *ſupra lib.* 4. natura dictionis
adverſativæ eſt † quod caſus ſequens loquatur 32
in eiſdem terminis in quibus loquitur caſus præ-
cedens, prout dicit Salic. *in l. vinum ff. ſi cer. pet. &*
Corne. *conſil* 247. *numero* 5 *vol.* 4. implicativaque
dictio addit præcedentibus, ſecundum Pariſi. *conſi.*
90. *numero* 16. *vol.* 1. Quoad ſecundum articulum
teneo etiam matrem hanc ex damnabili coitu
filium ſuſcipientem non poſſe , etiamſi tantum
aſ-

aſcendentes habeat , tertium bonorum ſuorum
relinquere huic filio damnabilis coitus , & ſic *ex*
lege noſtra limitandam eſſe d. l. 6. Tauri *quæ eſt* 1.
noſtri hujus tituli , permittentem deſcendentibus
aſcendentes tantum habentibus tertium bono-
rum ſuorum relinquere extraneo etiam ut iſtud
tertium, *ex lege noſtra,* reſpectu filii damnati coitus,
cui mater ejus aſcendentes ſolum habens vel eis
itidem carens aliquid relinquere , ad quintum uſ-
que reſtringatur, & non ultra, nam hic eſt caſus ſpe-
cialis , in quo limitatur & reſtringitur dictæ l. 6.
Tauri diſpoſitio , generi enim per ſpeciem dero-
gatur , & quia cum filius hic damnati coitus in-
ſucceſſibilis ſit etiam matri tam ex teſtamento ,
quam ab inteſtato , potuit reſtringere poteſtatem
matri ſuæ. Sed reſtat dubium aliud nunquid ex
33 quinto iſto , etiam ſi mater † hæc deſcendentes legi-
timos non habeat , neque aſcendentes, implebun-
tur legata relicta in teſtamento matris iſtius ? Et
videtur quod non, & ad hoc pondero legem noſ-
tram, ibi, *de la que podia diſponer por ſu anima,* ſi igi-
tur ex tali intelligi debet diſpoſitum, ut ex illo quin-
to non deducantur legata & implementum teſta-
menti, nam cum impenſa funeris non detrahatur
de quinto , niſi caſu in quo loquitur & proce-
dit l. 30. Tauri *quæ eſt* 13. *titu.* 6. *ſupra hoc lib.* ſecun-
dum Ant. Gom. Telli. & omnes alios *ibidem* , ni-
mirum ſi de quinto detrahendum non ſit imple-
mentum teſtamenti & funeris impenſa , ſed po-
tius ex corpore hæreditatis , cum deſcendentibus
& aſcendentibus caruit teſtator : idque clarius de-
ducitur ex aliis verbis noſtri text. ibi. *Y de la tal*
parte deſpues que la ovieren puedan diſponer en ſu vi-
da, o al tiempo de ſu muerte los dichos hijos y legitimos
como quiſieren. Imo & plus teneo quod etiam ſi ta-
lis mater carens deſcendentibus legitimis habeat
aſcendentes legitimos, adhuc ex dicto quinto per
matrem filio huic damnati coitus relicto non eſt
implenda impenſa funeris neque legata gratioſa
teſtamenti , ſed implebuntur hæc ex reſiduo ad
tertium uſque bonorum numerando , de quo po-
terat hæc mater aſcendentes legitimos habens
inter extraneos diſponere , quod ſi reſiduum illud
non ſufficiat ad implementum impenſæ funeris ,
& legatorum gratioſorum, fiet defalcatio pro rata.
Et idem crederem dicendum reſpectu filii hujus
damnati coitus matri ſuæ quintum relinquentis ,
prout poteſt, ſicut ipſa ei poteſt, ut dictum eſt, nam
eodem modo illegitimi aſcendentes ſuccedunt deſ-
cendentibus eorum illegitimis , ſicut ipſi deſcen-
dentes eis, ſecundum Anto. Go. *l.* 9. *Tauri num* 46.
Et probatur ex text. in l. 8. *tit.* 13. *parti.* 6. & ideo ſic
alimenta poſſunt eis relinquere, ſicut è contra ipſi
34 aſcendentes † eis, ut per Anto. Gom. *d. numero* 46.
& Caſtillo *in ea l.* 9. *Tauri nu.* 8. & Telli. *in l.* 10.
Tauri numero 25. ſive ſint damnati coitus, ſive non,
quicquid velit Rojas *de ſucceſ. ab inteſtato capi.* 3. *n.*
56. quæ omnia notanda, quia nova & ſingularia,
& cum caſus occurrerit, latius conſideranda, nam
ſicut nova ſunt conſideratione digna , licèt mihi
vera videantur.
Ibi *Y de la tal parte.* Idem probatur in l. ſequente
loquente etiam cum in vim alimentorum legatur
hoc quintum filii iis ſpuriis , & neceſſaria fuerunt
verba hæc & ſequentia , aliter enim cum pro ali-
mentis quintum iſtud relinquitur , non tranſmit-
teretur legatum hoc alimentorum ad hæredes ,
ideo lex noſtra permiſit , ut hoc caſu tranſmitti
† poſſit per diſpoſitionem inter vivos, vel in ulti- 36
ma voluntate factam , prout in propoſito advertit
Suarez *l.* 1 *tit.* 6. *lib.* 3. *fori,* §. *ſecundum fol.* 91. *in anti-*
quis , & Anto. Go. *hic numero* 42. & Ant. Lara *in l.*
ſi quis à liberis § *idem reſcripſit, numero* 30. *&* 75. *ff.*
de lib. agnoſ. & Spino *in Specu. teſtam. gloſ.* 16. *prin.*
nu. 105. *&* 106. & communem dixit Telli *in ea l.* 10.
Tauri numero 16 ubi *a numeris ſequentibus* id decla-
rat , an legatum alimentorum tranſmittatur ad
hæredes , & hoc etiam poſt hæc noviſſimè tenuit
Matienço *in l. ſequente in gloſ.* 4. *numero* 3. *cum ſe-*
quentibus , ubi limitat niſi aliud ex expreſſa vel ta-
cita conjectura defuncti appareret , vel ſi ſubſti-
tuit in quinti exceſſu ad alimenta non neceſſa-
rio in quo ſecundum eum *ibi* onus poteſt apponi ,
de quo *in hac lege* dictum remanet. Item limitabam
ego legem noſtram & ſequentem , ut tunc pro-
cederent in hoc , quoties quintum relinqueretur
ſimpliciter , ſecus ſi ad alimenta expreſſè, ut in hoc
ultimo caſu non mutaretur natura alimentorum ,
ut dixi *in gloſ. y no mas, in hac lege noſtra numero* 17.
verumtamen quia licet lex noſtra hunc intellec-
tum pati poſſet, lex vero ſequens non , quia lo-
quitur quoties alimenta debentur , & ſic ad ea
quintum relinquitur , non ſatisfacit hæc declara-
tio. Poſſent tamen alio modo & vero meo videri
declarari in hoc noſtræ leges , ut procedant , quo-
ties filius hic illegitimus in vita aut in morte diſ-
ponit de quinto hoc ei ad alimenta relicto , ſecus
vero ſi non diſpoſuit, eo quod mortuus abſque
ejus diſpoſitione , tunc enim jura antiqua rema-
nent in ſuo eſſe , ut non tranſmittatur quintum ,
ſed morte finiatur, idque deducitur ex verbis noſ-
tri text. & ſequentis, ibi, *Puedan en vida o en muerte*
como quiſiere. Igitur ſi non diſpoſuit , nihil cenſetur
tunc immutatum *ex lege noſtra.* Et hæc eſt mea &
nova declaratio ne corrigamus jus commune , fa-
teor tamen poſt hæc vidiſſe Telli. *in l.* 10. *Tauri nu.*
16. ſecutum per Laram *in l. ſi quis à liberis,* §. *idem reſ-*
cripſit, numero 76. contra tenentes *ff. de lib. agnoſ.*
ideo declaratio hæc mea latius erit cogitanda , &
voluit noviſſime Matienço, *hic gloſ.* 2. *nu.* 6. tenens
idem quod Tellius & fortaſſis hoc verius cogi-
tabitis. Declarantur tamen & limitantur in hoc
lex noſtra & ſequens in hac mea declaratione ſu-
pra proxima , ſcilicet quoties filii ii relinquerent
filios, quibus etiam avus vel avia relinquentes
quintum hoc ad alimenta eis etiam relinquere po-
terant , & dicto quinto ad alimenta egebant, nam
tunc eis dabitur, ſicut patri non ex vi tranſmiſſio-
nis , ſed ex vi neceſſitatis alimentorum etiam ſi
pater ipſe in vita neque in morte non diſpoſuiſſet
de dicto quinto in favorem filiorum ſuorum, & in
hoc caſu procederet opinio Tellii , & Laræ *ſupra*
proximè relata. Notate , quia ſingularia & conſi-
deratione digna dum caſus occurrerit , & *in l. ſe-*
quente in gloſ. 1. vide aliud, ſupra dictis accommo-
dandum *in numero* 5. pro corroboratione opinio-
nis Tellii, quam pro nunc ſequor.
Ibi, *Quando la madre por el tal ayuntamiento incur-*
riere en pena de muerte natural. Quaſi † ſecus ſi non 37
incurreret pœnam hanc , nam tunc quantumvis
per legem coitus ille eſſet prohibitus & damnatus,
ſuccederet filius ille ex coitu illo habitus matri
ſuæ non habenti filios legitimos & naturales , li-
cet aſcendentes legitimos & naturales haberet ,
putà in filio nato ex coitu ſoluti & ſolutæ, vel ex
vidua honeſta per vim etiam cognita , ſecundum

Suarez *l. 1. titu. 6. lib. 3. fori. §. fin. per totum*, maxime, *in*
prin. fol. 93 Nam ſecundum conſuetudinem regni,
teſte Antonio Gomez *l. 80. Tauri numero* 14. coitus
38 cum vidua nullo modo eſt jam † punibilis, imò
& cum virgine, non imponitur jam pœna mortis,
ut & *per glo. magnam ad fin. in l. 2. tit. 19. partit. 7.* &
Meneſes *in l. tranſigere numero* 84. *C. de tranſactio.* &
quia licet viduæ vel virginis ſtupratoribus, ſi vis
adeſſet, vel corruptio comitum, poſſet imponi
pœna mortis, *ſecundum ſupra dictam gloſ.* & Meneſ.
ubi ſupra, ſic intelligentes *l. 3. tit. 20. partita. 7.* ipſi ta-
men virgini, vel viduæ nulla pœna imponitur,
ſecundum gloſ. natus l. 11. titu. 13. part. 6. & ſic ceſſant
verba hæc noſtræ legis, & per conſequens filius
talis viduæ vel virginis ſolutæ (nam de tali lo-
quimur) ſucceſſibilis matri ipſi decedenti abſque
deſcendentibus legitimis ex lege noſtra, dum ta-
men non ſit immixtus inceſtus, *ſecundum gloſ. illam*
39 *d. l.* 11. de quo latius *infra hoc titulo.* Sic etiam ex
ſoluto & conjugato natus matri ipſi ſuccedit † ſi-
ne prole deſcendentium legitima decedenti, ſecun-
dum Dec. *conſ. 306. n. 1. & 2.* & Matienço *hic gloſ.*
11. *numero* 8. quamvis ipſi patri conjugato non ſuc-
cederet, neque pater ei poſſet aliquid relinquere
ſecundum text. *in l. 10. titu. 13. partita. 6. juncta l. 8.*
illiuſmet tituli, niſi tantum quoad alimenta neceſſa-
ria, ut in hac lege dictum eſt. Eodem etiam modo
40 idem erit dicendum † in filio famulæ coeuntis
cum famulo domini ſui, prout omnia hæc retulit
Cova. *in d. 2. parte, de ſponſali. cap. 8. §. 5. numero* 18.
ubi *in numeris antecedentibus* de iis dubitabat, nam
cum ſupradictis caſibus mulier pœnam mortis
non incurrat cum ſoluta eſſet & non uxorata, me-
rito dicendum matri eſſe ſucceſſibilem *ex lege noſ-*
tra, & facit *l. 4. tit. fin. lib. 6. recopilatio.* niſi eſſet talis
mulier filia vel conſanguinea domini vel nutrix
pueri ſui, vel cum virgine domi habita vel con-
cubina notoria domi retenta, nam tunc cum *ſe-*
cundum illam l. 4. tit. fin. lib. 6. infra declaratam in
hoc *per l. 6. titu. 20. lib. 8. recopila.* poſſit dominus in
eam ſævire uſque ad mortem nullo modo filius ta-
lis coitus matri ſuccedet, & voluit Velazquez, *hic*
gloſ. 9. numero 13. non tamen conſiderans has duas
leges quaſi contrarias, idque etiam de jure civili
eſſe in nato ex dictis mulieribus ex coitu per vim
commiſſo, Bald. *in l. eam quam numero 25. C. de fidei-*
commiſ. & in l. ſi quailluſtris num. 1. C. ad orf. relatus
& ſecutus per Hyppol. *conſil. 99. numero* 11. & 12. &
Loaces *de nova converſi. paga. col. 6. numero* 10. facit
c. propoſito in principio, & in §. Lucretia 32. quæſt. 5.
& l. vim paſſam ff. de adult. l. 1. §. removeri. ff. de poſtul.
adverſus enim vim nulla fide cuſtodia neque con-
ſenſus dari poteſt ex tex. *in l. ſi ea res ff. de actio. emp.*
Ex quo inferri ſingulariter poteſt quod ſi ex
coitu conjugatæ per vim cum ea habito naſca-
41 tur filius, ſuccedet ipſi matri decedenti † ſine le-
gitimis deſcendentibus, eo quod tunc non eſt
punibilis, neque damnatus coitus ex dictis, prout
poſt hæc vidi tenere Matienço *hic in gloſ. 11. numero*
fin. quod intellige quoties vi eſſet præciſa, & quæ
caderet in conſtantem mulierem, ſecus ſi eſſet
conditionalis, nam tunc coacta voluntas, volun-
tas eſſet, & ſic matri non ſuccederet filius ex tex.
in §. item quæritur, c. majores, de baptiſmo, cui adde
Loaces, *ubi ſupra col. 14. numero 1. & 2. cum ſequen-*
42 *tibus.* Sic & filius † matris illuſtris ſolutæ ei ſucce-
dit in correctionem *dictæ Auth. ſi quailluſtris*, ut jam
dictum remanet *in hac lege*, & tenet Villalobos *in*
Antinomia juris civilis & regii, littera, F n. 19 fallunt
tamen ſupradicta in filio nato ex clerico in ma-
joribus ordinibus conſtituto, & ex muliere ſo-
luta, vel ex religioſo, aut religioſa, nam tunc licet
mulieres hæ non incurrant pœnam mortis, ut per
Matthæum Afflic. deciſ. relata per Villalobos, *ubi ſu-*
pra num. 22. filii earum non ſuccedunt eis etiam
ſine prole legitima decedentibus, ex tex. noſtro, dum
ſe refert *ad legem de Segovia*, quæ eſt *lex ſupra proxi-*
ma, ubi dixi, quod an ſit idem de filio habito inter
ſolutum & clericum beneficium Eccleſiaſticum
obtinentem in minoribus tamen ordinibus con-
ſtitutum, *in l. 10. infra iſto titu.* dicemus, dependet
enim hoc an talis naturalis dicatur. Dubium ta-
men ſingulare eſt, quid hodie dicendum ſit in fi-
lio adulterino habito in muliere conjugata, cum
† jam pœna mortis antea præciſe imponenda, 45
non imponatur, ſed voluntati mariti & in ejus
poteſtatem tradatur, qui poteſt eam relegare, vel
flagellare, vel manum aut pedem amputare, *ex*
lege fori, quæ eſt 1. titu. 20. lib. 8. infra, quam quæſtio-
nem primus omnium tetigit glo. *in d. l. 11. verbo*
Natus, titu. 13. parti. 6. & ita dubiam invenit eam,
quod cogitandam reliquerit. Ego tamen non in-
venio in ea cauſam ſufficientem dubitandi, nam
cum adultera incurrat à communiter accidenti-
bus pœnam mortis, quam maritus poteſt ei im-
ponere tàm jure civili, quàm partitarum, & iti-
dem ex lege noviori legum fori ſupra allegata,
lex noſtra ad id quod communiter accidit reſpec-
tum habuiſſe cenſenda eſt, & ſic filius ex ea
natus incapax maternæ ſucceſſionis habetur, ex
lege noſtra, quod & confirmatur: nam ſicut antea
ad hoc quod filius eſſet inſucceſſibilis non erat
neceſſarium quod mulier accuſaretur, ſed ſuffi-
ciebat quod poſſet accuſari, ſecundum Specul. rela-
tum per Telli. *hic num.* 12. ita & hodie ad hoc quod
filius talis adulterinus ex parte matris ex coitu
damnato dicatur, & inſucceſſibilis ſit matri, non
eſt neceſſe quod ſit clarum maritum eam ad mor-
tem eſſe condemnaturum, ſed ſatis eſt quod ex
arbitrio mariti pendeat mortis condemnatio, &
ſic iis & aliis fundamentis relatis per Telli. *hic*
numero 10. tenenda eſt hæc opinio, quam & no-
viſſimè reperi tenere latè Did. Perez *l. 2. tit. 15. lib.*
8. Ordi. col. 293. cum ſequentibus aliquibus, quam &
veriorem & ſuſtentabiliorem profitetur Villal-
pando, *in l. partitarum 2. parte. §. quarto loco numero 9.*
cum ſequentibus, fol. 113. & Matienço *hic gloſ. 11. nu.*
7. Velaſquez *in l. 9. Tauri. glo. 9. num.* 6. Sed eſt &
alia & non minus ſingularis quæſtio, quid in filio
inceſtuoſo, num † & iſte dicetur quoad noſtrum
propoſitum natus ex damnato coitu. Et videtur 44
dicendum quod non, nam cum jam de conſue-
tudine & practica communi videamus inceſtuoſis
non imponi pœnam mortis, ſed ſolum ſi viles
ſunt, flagellantur & puniuntur in amiſſione bo-
norum, quæ antea imponebatur, & aliquando
maſculi in triremes condemnantur ſecundum
delicti qualitatem, quod ſi nobiles ſint, in aliquod
exilium mittuntur, & pœna amiſſionis bonorum
à jure juſſa imponi, & in foro Eccleſiaſtico ali-
qua pœnitentia etiam afficiuntur, prout in ſecu-
lari foro inquit uti Anto. Go. *l. 80. numero 15. in*
fine, & iterum *in l. 9. Tauri num. 15. in fine*, & iterum
in l. 9. Tauri, numero 14. verſi. tertio infero, & Avend.
reſpon. 7. numero 3. ubi inquiunt hodie pœnas iſto
rum eſſe arbitrarias, & ſic mortis pœna non im-
poni-

ponitur, nimirum ſi filius talis mulieris ſolutæ
inceſtuoſæ non dicatur natus ex coitu damnato,
& ſic matri ipſi ſucceder decedenti ſine prole le-
gitima deſcendentium. Nihilominus tamen con-
trarium eſt tenendum, imo quod quantumvis
ita ſit, filius hic talis mulieris inceſtuoſæ dicatur
natus ex damnato coitu, & matri ipſi inſucceſſi-
bilis ſit, etiam ſi mater talis decedat ſine prole
vel generatione deſcendentium, vel aſcenden-
tium prout in expreſſo tenet *glo. natus in d. l. 11. tit.*
13. p. 6. & Telli. *hic num. 6.* tum quia *ſecundum leges*
partitarum, ex l. 3. titu. 18 partita 3. pœnam adulteræ,
quæ erat mortis ut diſponebatur *in l. pen. titu. 12.*
parti. 7 imponi jubetur mulieri huic inceſtuoſæ,
& lex noſtra prout dictum eſt *in hac gloſſa*, ſolum
reſpiciebat, incurri poſſe pœnam mortis, quæ de
jure reperiebatur diſpoſita, non vero attendebat
conſuetudinem & ſtylum imponendi minorem
pœnam pro tali delicto, & id quod fieri debet lex
reſpicit, præſertim ſi à lege id ſtatutum erat, non
vero reſpexit temporum mutationes, & conſue-
tudines novas poſt legem introductas. Item quia
cum ex conſuetudine pœna inceſtus ſit effecta
arbitraria uſque ad mortem extendi poſſe arbi-
45 trariam † pœnam teſtatur gloſ. *in §. in ſumma,*
Inſt. de injur. quæ quidem gloſ. & ejus doctrina eſt
tantum admiſſa in atrociſſimis delictis *ſecundum*
gloſ. fin. in l. 2. titu. 9. partit. 7. & Ant. Gom. *de delictis*
c. 6. numero 8. & inceſtus olim de atrociſſimis ju-
dicabatur, cum ex legibus regiis hæreſim ſapere
eſſet diſpoſitum, & quia ſi inceſtus nunc hodie
eſſet cum deſcendente poſſet uſque ad mortem
arbitrium extendi in deteſtationem tanti crimi-
nis, ideo nimirum ſi & in hoc caſu coitus dam-
natus dicatur, & ita etiam tenere videtur Covarru.
in 4. p. 2. c. 8. §. 5. num. 15. ubi caſum hunc non reji-
cit ex toto, ſed ſub dubio cum his tranſit *in verſ.*
ut jure communi ſub numero 18. in fine, & Velaſquez
hic gloſ. 9. numero 8. & nihil *hic* Matienço *in gloſ. 11.*
numero 1. & ſequentibus, determinavit. Alios caſus
ubi filius eſt matri inſucceſſibilis, declarat Telli.
numero 1. cum ſequentibus aliquibus & Velaſquez *d.*
gloſ. 9. Et an nepos iſtius filii nati ex coitu dam-
nato † poſſit per aviam inſtitui hæres vide Vil-
46 lalobos *in Antimonia littera F. numero* 24. & ex di-
ctis per gloſ. *la manda l. 8. titu. 13. p. 6.* determinari
poſſet, ſed in hac lege dictum remanet, ibidem
me remitto. Advertendum eſt tamen ad unum
caſum poſitum per Telli. *hic numero* 7. & Velaz-
quez *ubi ſupra numero* 11. ſcilicet in filio nato ex
Judæo & muliere Chriſtiana, † quia propter
47 hoc inquit quod Judæus ipſe incurrit pœnam
mortis, ex quo inſucceſſibilis filius ſit, nam lex
noſtra pœnam mortis incurri ab ipſa muliere diſ-
ponit ut coitus damnatus dicatur, non vero re-
quirit quod pater hanc pœnam incurrat, mater
autem Chriſtiana non incurrit ex coitu cum Ju-
dæo pro prima vice pœnam mortis, ſed pro ſe-
cunda ſecundum text. *in l. 9. titu. 24. partita 7. juncta*
l. fin. 25. tit. & parti. 7. & ideo partus ex prima vice
natus non cenſebitur inſucceſſibilis matri huic,
ex ſecunda tamen vice inſucceſſibilis erit matri,
quia tunc mater pœnam mortis incurrit, ut ex
dictis partitarum legibus patet, & hoc modo poſſent
procedere dicta à Tellio in hoc caſu. Notandum
etiam eſt quod quoad matri ſuccedendum ille
dicitur coitus damnatus, ex quo mater pœnam
mortis incurrit, *ex lege noſtra.* Quoad vero ſucce-
dendum patri, nihil in damnato † coitu conſi- 48
derando cenſetur immutatum, ſed ſervabitur id
quod aliàs ex jure civili, & partitarum erat ſta-
tutum, *ex l. 4. tit. 3. partita 6.* Nam quoad patrem
lex noſtra non loquitur, lexque noſtra non ſolum
requirit quoad ejus materiam, & diſpoſitionem
quod coitus matris ſit damnatus, verum & quod
ſit punibilis, neque è contrario ſufficit quod ſit
punibilis, niſi & ſit damnatus, † cum text. noſ- 49
ter copulative loquatur ibi. *De dañado y punible*
ayuntamiento. Prout advertit Avend. *in dictionario,*
in verbo, Hijo natural, & hæc quoad ſucceſſiones
procedunt, quoad hoc enim ut coitus ſint omnes
prohibiti & punibiles (præter uxorios coitus
inter maritum & uxorem legitime conjugatos ſe-
cundum Eccleſiæ diſpoſitionem, & ſacri Conci-
lii Tridentini) nulli dubium ut per Anton. Gom.
l. 80. Tauri, & Clarum *lib. 5. præc. crimin. §. fornica.*

Ibi, *De clerigos*, Intellige in ſacris conſtitutis,
ſecus ſi in minoribus tantum † prout omnes tenere 50
aſſerit Meneſ. *in l. cum acutiſſimi numero 35. C. de*
fideicommiſ. etiam ſi talis minoribus ordinibus orna-
tus beneficium Eccleſiaſticum obtineret, adhuc
filius ejus ex ſoluta habitus naturalis filius dice-
tur, & matri ſuccedet carenti deſcendentibus,
quia poterant tunc patres ipſi abſque diſpenſa-
tione contrahere, ſi aliud impedimentum non
extabat, ut late per Meneſes *ubi ſupra numero* 36.
ubi Telli *hic* allegat *in num.* 36. qui Tellius allegat
Didacum Perez idem tenentem contra Avend.
c. 26. præt. numero 18. verſi. item filius. lib 2. & Rode-
ricum Suarez, & alios per eos allegatos contra
& male tenentes, & hanc veriorem & commu-
niorem teſtatur Meneſ. *ubi ſupra*, quam & noviſ-
ſimè tenet Rojas *de ſucceſſio. ab inteſt cap 27. numero*
20. & 21. quamvis gloſ. magna *in l. 3. titu. 21. partit.*
4. per tex. *ibi* velit etiam hodie filium clerici in ſa-
cris conſtituti poſſe matri ſuccedere, ſi matrem
ipſam in publicam concubinam clericus ipſe non
habeat, ſecus vero ſi in publicam eam haberet
concubinam, nam tunc matri non ſuccederet cle-
rici in ſacris, filius, ſic declarando legem noſtram
quæ eſt nimia ſuppletio ad eam, cum generaliter
loquatur & parificet quoad hoc filium clerici,
filio monachi aut monachæ, in quibus non ſit
dicta differentia, & ſic contrarium eſt tenendum,
imo quod ſive concubina clericis in ſacris con-
ſtituti ſit publica, vel occulta, vel ex unico aut
pluribus acceſſibus ſit filius ex ea procreatus,
matri ſicut patri eſt inſucceſſibilis in correctionem
dictæ l. 3. *titulo 21. partita.* 4. prout ultra dic-
tos tenuit etiam Avend. *ubi ſupra*, & Rojas *ubi*
ſupra numero 1. cum ſequentibus, & in effectu ipſa-
met gloſ. *in ea l. 3. titulo 21. partita. 4. in finalibus ver-*
bis dicta gloſ. magna tenet hanc opinionem dum ſe
refert ad dicenda per eam *in l. penult. titulo 13. par-*
tit. 6. in gloſ. magna ad finem, dum *ibi* expreſſè te-
net & indiſtincte filium clerici excludi à ſucceſ-
ſione matris, in ampliationem legis *de Coria*, quam
retulit lex noſtra & mentionem de ea fecit, & ſic
in effectu gloſſator ipſe Gregorius noſtræ huic
accedit opinioni, quæ quoad clericum in ſacris
intelligenda eſt, ut dixi & poſt hæc vidi dixiſſe doc-
torem Spino *in ſpeculo teſtamentorum gloſ. 16. prin.*
numero 94. & 95. & Matienço *hic in gloſ. 12. in fine,*
& ſic in practica & ab omnibus paſſim admiſſam
video & tenendam & ſequendam judico, & no-
ta quod filius clerici † non præſumitur genitus 51
in

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

in ſacerdotio, ut per Burgos de Paz *in conſil.* 26. *num.* 44.

Ibi, *O frayles.* Caute fuerunt omiſſa alia verba, quæ in contextura antiqua aderant dicendo, *freyles,* ita quod dicebatur, *frayles o freyles.* nunc autem omittitur verbum illud *freyles,* qui ſunt Commendatarii Calatravæ, Alcantaræ & ſancti Jacobi quibus licitum eſt ex conſtitutionibus ſuis & ſtatutis, & ex voto caſtitatis & conjugalis, quod faciunt in profeſſione religionis, nubere, & matrimonium contrahere, dum tamen adſit licentia regis ad nubendum, & ſui Prioris cum tali perſona æqualis conditionis, filius enim alicujus ex dictis commendatoribus habitus in muliere ſo-
52 luta naturalis dicitur, & † matri ſuæ ſuccedit, ex lege noſtra eum non excludente, & in iis poteſt etiam verbum, *ſpurios,* noſtri text. verificari, Nam *ſecundum gloſ.* ſpurii, *in l.* 1. *tit.* 15. *partita* 4. nati ex perſonis inter quas prohibetur concubinatus licet non matrimonium, quamvis ſpurii ſunt, habentur ut naturales, prout in iis commendatariis verificatur, cumque ita ſint, nimirum ſi matri ſuæ ſucceſſibiles ſint prole legitima deſcendentium deficiente, patri vero nullo modo ſuccedent, ex diffinitione quadam facta ex papæ mandato, qui & in temporalibus diſponere poteſt, ſecundum Didacum Perez *lib.* 2. *Ordinam. colum.* 757. & à Magiſtro eorum, qui rex eſt, approbata, & omnium eorum conſenſu recepta, quod ſi filium hunc habuerint poſt habitum ſuſceptum in concubina ſua, nullo modo filius talis eis patribus ſuccedat, neque naturalis dicatur, maxime ſi habitus ſit ex vili muliere, cum qua ipſi dedecus erat contrahere matrimonium, nam tunc clarius hoc eſſe videtur, eo quod filii illuſtrium habiti in ſimilibus mulieribus, neque naturales dici poſſunt, ſecundum text. *in l. fin. titulo* 14 *part.* 4. de quo vide dicenda per nos *in l.* 9. *infra iſto titulo, & libro gloſ.* 1. *ad finem.* Sed an conſanguineis ex parte patris ſuccedent tales filii, ex dictis in hac lege in ſpuriis, & naturalibus in ſimili quæſtione decerpes.

Ibi, *De monjas profeſſas.* Ii enim etiam de jure civili erant inſucceſſibiles matri, quia coitus
53 damnibilus † cum eis reputabitur, ſecundum Deci. *conſilio.* 306. *numero* 2. *& ſequentibus volumin.* 2. nam *ſecundum eum ibi,* cum moniali committitur adulterium, inceſtus, & ſacrilegium.

Ibi, *En la ley.* Quæ eſt 6. hujus tituli, ubi aliqua diximus, cætera in propoſitum noſtræ legis per ſcribentes *hic* videbuntur.

IN LEGEM OCTAVAM,

quæ erat. 10. Tauri.

Parentes in caſu in quo à jure adſtringuntur alimenta præſtare filiis illegitimis non poſſunt ultra quintum bonorum pro alimentis eis legare, niſi tales filii naturales ſint: iis enim omnia bona poteſt pater relinquere, ſi caret deſcendentibus: Poſſuntque tales illegitimi de quinto dicto diſponere in vita aut in morte ad libitum poſtquam illud habuerint.

SUMMARIUM.

1 *Lex noſtra æquitatem canonicam imitatur, & ſic in foro ſeculari ſervanda quoad alimenta filiorum quorumlibet, & ibi quid jure civili niſi in caſibus ibi numero* 4. *deſcriptis.*
2 *Alimenta de jure naturali ſunt debita filiis.*
4 *Hæredes an teneantur filio ſpurio præſtare alimenta ſi nulla ei pater reliquit.*
5 *Pater coacto per judicem filio huic ſpurio præſtare alimenta an filius hic moriens tranſmittet ad hæredes.*
6 *Quintum relictum pro alimentis filii ſpurii ſi ſit exceſſivum an exceſſus ille revocabitur ut revertatur ad patris hæredes.*
7 *Prohibitus donare ultra quantitem à lege permiſſam uſque ad eam donare poteſt, & num.* 9. *declaratur.*
8 *Spurius etiam de jure civili nihil à patre ullo modo habere poterat niſi quoad alimenta.*
10 *Quintum an poſſit pater relinquere filio ſpurio etiam ditiſſimo.*
11 *Onus an in quinto pro alimentis relicto apponi poſſit. ibi per totum.*
12 *Lex noſtra in verſiculo,* pero ſi el tal ſiio, *in nepote procedit.*
13 *Frater inſtituens hæredem filium ſuum naturalem non dicitur turpem perſonam inſtituere ſi fratrem præterat.*
14 *Filius naturalis ſi ex teſtamento imperfecto patris aliquid relinquatur, an capere poſſit illud.*
15 *Lex hæc conſultiſſima.* §. *ex imperfecto, quod in filiis naturalibus locum habeat.*
16 *Filius naturalis an excludat ſubſtitutum.*
17 *Filius legitimatus an excludat ſubſtitutum.*
18 *Declaratio ad legem ſextam Tauri primam hujus tituli.*

IBi, *Mandamos que en caſo,* diſpoſitionem, & æquitatem canonicam ſequitur lex noſtra † dum 1
parentibus permittit alimenta illegitimis præbere, prout ex cap. *cum haberet, de eo, qui du. in mat. qua poll. per adult.* erat diſpoſitum, cujus canonis veſtigia legiſlator in præſenti etiam quoad forum ſeculare proſequitur, prout & ſemper per judices tribunalium, quorum notitiam habui & vidi, receptum fuit, aliquibus licet diſſentientibus & dubitantibus an in foro ſeculari eſſet dicta æquitas canonica obſervanda, prout fuit Matthæus Afflictis *in conſtit. Sicilia lib.* 1. *rubrica.* 59. §. *doliana numero* 8. *&* 9. & per Ant. Gabriel. *in communibus opinioni. tit. de alimentis, concluſione.* 1. & in filiis naturalibus etiam jure civili. *ex Auth. licet C de nat. lib.* alimenta erant præſtanda, & pauperi filiæ naturali dos erat danda per patrem, ut abundè tractatur per Ant. Laram, *in l. ſi quis à liberis* § *idem reſcripſit, numero* 1. *cum ſequentibus aliquibus ff. de lib. agnoſ. folio* 40. *columna.* 3. *cum ſequentibus:* in ſpuriis vero filiis aliud erat inductum ſcilicet patrem alere eos non teneri *ex Auth. ex complexu. C. de inceſt.* cujus argumento hanc opinionem plures tenuerunt relati per eundem Laram *ubi ſupra numero* 4. & hoc ut homines abſtineant ab improbo, inhoneſtoque coitu, ob idque ſanctiſſimus Papa Pius Quintus ſuo motu proprio diſpoſuit, ut neque alimenta poſſent clerici filiis ſuis ſpuriis præbere in vita neque in morte, quem quidem motum proprium uſque nunc admiſſum eſſe nondum audivi: veruntamen quia alimenta
† à jure naturali procedunt, ſecundum Bart. *in d. l. ſi quis à liberis* §. *parens ff. de liber. agnoſcend.* alii plures relati per Covarr. *in* 4. 3. *parte* §. 8. *cap.* 6. *num.* 2

num. 8. & probatur ex *l.* 1. §. *jus naturale. ff. de juſ. & jur. & l.* 2. *tit.* 7. *partita* 2. & communem teſtatur Joannes Garſia *de expenſis capit.* 3. *numero* 6. & late Lara *in d.* §. *parens numero primo cum ſequen.* Spino *in Speculo teſtamentorum gloſ* 16. *princip. num.* 99. & Sarmiento *lib.* 2. *cap.* 14. *numero* 6. *&* 7. & ex eo quod nati ſunt, non ſunt perdendi, ſucceſſit æquitas canonica in dicto jure naturali fundata diſponens omnibus filiis eſſe alimenta per parentes præſtanda, ne fame pereant, ut inquit Spino, *ubi ſupra numero* 96. *cum ſequentibus aliquibus,* etiamſi ex nefariis & inceſtis nuptiis nati ſint, ſecundum Laram *in d. l. ſi quis à liberis* §. *idem reſcripſit, numero* 11. ubi *cum ſeq.* probat hanc communem ſententiam optime probari *ex d. c. cum haberet.* contra Paleotum *ibi* allegatum aliud dicentem, & latiſſime Rojas, *de ſucceſſione ab inteſt. cap.* 21 *per totum,* & cum hæc canonica æquitas naturali jure fundetur, merito quod jus civile non ſit obſervandum, ſed quod in utroque foro dicta æquitas canonica ſervetur, prout quotidie ſervatur, ut per Laram, *in d.* §. *idem reſcripſit. numero* 17. & ſic *ibi numero* 19 inquit Dinum *in conſilio* 9. dicentem non poſſe patrem vel avum filio ſpurio alimenta denegare, nec teſtamento jubere ne hæres eum alat, bene dixiſſe, & plures eum ſequentes allegat, & cum ſequentibus numeris id ampliat ad dotem filiæ ſpuriæ, & limitat duobus modis, & iterum ad matrem id ampliat ut ad hæc alimenta teneatur, & hanc veriorem & receptiorem teſtatur Matien. *hic gloſ.* 1. *numero* 4. ſed quia hæc extra materiam ſufficit, ut ad inſtituta deveniamus legem noſtram hanc æquitatem perquiſiiſſe, & patri alimenta danda tali filio ſpurio taxaſſe ad quintum uſque bonorum, prout noſtram legem, & præcedentem ad hoc conſideravit Didac. Perez *in l.* 1. *tit.* 2. *lib.* 5. *Ordin. pag.* 98. *columna* 1. *in principio,* & tenet Molina *de primogen. lib.* 2. *cap.* 15. *numero* 42. *cum ſequentibus aliquibus,* & quamvis legem noſtram dici poſſet nihil diſpoſuiſſe de alimentis præſtandis ſpurio, eo quod in caſu in quo ei debeantur, diſponere videatur, faciliter ſcrupulus hic vitari poteſt, ex eo quod niſi lex noſtra vellet diſponere, quod pater filio ſpurio poſſit alimenta præbere vel legare, fruſtratoria judicari
3 poſſet, veruntamen quia plures caſus † ſunt de jure in quibus hæc alimenta præſtare non tenetur, puta ſi pater eſt inops, vel filius eſt dives vel opifex, qui ex artificio ſine dedecore ali poteſt, & in aliis caſibus per Caſtillo *hic, in gloſ. en caſo,* ideo lex noſtra ſubjecit hæc verba. *En caſo que el padre o la madre ſea obligado, &c.* Sed an ſi pater nulla reliquit alimenta huic filio ſpurio hæredes tene-
4 buntur eum alere, & dicendum eſt quod ſic † cum communiori & veriori opinione, teſte Lara, *in d.* §. *idem reſcripſit num.* 79. *cum* 3. *ſequentibus.* Sed cum *in lege præcedente, in gloſ. Y de la tal parte,* dixerimus, & dubitaverimus an alimenta hæc & ſic quintum pro eis relictum per patrem tranſmittat filius ſpurius ad ſuos hæredes ſive de eis diſpoſuerit in favorem hæredum, ſive non, dubitabile eſt an idem ſit quoties pater in-
5 vitus à judice alere cogitur filium † hunc ſpurium & Lara *ubi ſupra in numero* 76. inquit non eſſe idem, eo quod inquit legem noſtram loqui, quoties lubens ac ſponte pater legat filio huic alimenta non vero ſi coactè, verum Caſtillo, *hic in gloſ. lo que quiſiere numero* 39. contrarium tenet, ſi bene inſpicatur, & bene, & pro hoc conſidero legem noſtram, nam ſi ſecundum eam filius hic tranſmittit alimenta ei relicta per patrem in caſu in quo pater eſt obligatus alimenta relinquere huic filio, igitur & in caſu in quo judex patrem ad hoc obliget, judex enim eſt miniſter legis, igitur id per quod lex patrem obligabat adimplet judex, ergo idem in uno caſu, quod in alio erit, & faciunt dicta *in lege præcedente, n.* 36.

Ici *Mas de la quinta parte,* Intelligi poteſt ſi ſufficiat ad alimenta, ſecundum quod diximus & declaravimus *in l. præcedente, in gloſ. y. no mas ni aliende,* ſecùs aliàs, ut *ibi* videbis dictum. Sed an è contrario, ſi quintum pro alimentis per patrem relictum ſuo filio ſpurio eſt magni valoris ita quod excedit id, quod eſt neceſſarium ad alimenta, an 6
exceſſus ille revocabitur, & minuetur, ut revertatur ad patris hæredes, & in hoc pendent leges & prophetæ, & variantur Doctores noſtri, nam pro parte negativa quod minui non debet quintum, ſed quod totum ſpurio dandum ſit, authores ſunt Palac. Rub. Covar. Anton. Gomez relati & ſecuti per Laram, *in l. ſi quis à liberis* §. *idem reſcripſit numero* 61. *&* 65. *ff. de liber. agnoſcend.* & eos referens ſequitur etiam noviſſime. Spino, *in Speculo teſtamentorum gloſ.* 6 *principio numero* 104 ubi eam aſſerit communem, & fundant eam ex l. noſtra, & ex lege præcedente, quæ erat 9. Tauri, permittentibus quintum filiis ſpuriis, de quibus nunc loquimur legari per patrem per argumentum à contrario, ſcilicet; quod lex noſtra conſtituit, ne pater aut mater in quibus caſibus adſtringuntur onere alendi filios ſpurios, poſſint ultra quintum bonorum eis legare, ergo à contrario uſque ad quintum dare poterunt, cum prohibitus donare ultra quantitatem præſcriptam à lege, uſque ad eam donare poſſit,
† *argumento l. ſancimus. C. de donat. clem. exivi de paradiſo, verſic. cum autem natura termini, de verbor. ſignifi.* quod ſingularizant Soc. & relati per Laram *d. numero* 65. item, quia lex regia in hoc articulo quod pater aut mater poſſint ultra quintum donare filio ſpurio, illa dictio *No pueda.* ad utrumque refertur, & ſic pacificat eos, & ad utrumque reſpicit, quibus fundamentis ſupradicti Doctores tenent hanc opinionem negativam: contrariam tamen affirmativam quod exceſſus ille ſit revocandus ac minuendus à dicto quinto tenent Caſtillo *in gloſ. mas de la quinta.* & Tellius *num.* 9. *in præſenti.* Matienço, etiam *hic in gloſ.* 1. *num.* 13. *&* 14. & hanc veriorem & veriſſimam eam ſequens teſtatur Molina *de primogenitis lib.* 2. *cap.* 15. *num.* 54. & hanc licet in lectura Spino, *ubi ſupra in n.* 103. non atteſtetur communem, in repertorio tamen ipſiuſmet lecturæ, in verbo, *Alimenta,* communem contra communem aſſerit eſſe, & ſic ſecundum eum hæc ſecunda etiam communis eſt, quæ quidem fundatur, nam de jure civili ſpurius quoad patrem (quoad quem in hac loquimur quæſtione (incapax eſt ex teſtamento
& ab inteſtato † & ex contractu inter vivos aliquid capere, *in* §. *fin. qui. mo. natu. eff. ſui, in, Authentica ex complexu. C. de inceſtis nup. Authen. licet C. de nat. lib. l.* 4 *tit.* 3. *part.* 6. *l.* 10. *tit.* 13. *ead. part.* ubi gloſ. *heredar, in principio,* ita tenet, niſi quoad alimenta, ex lege noſtra, & præceden- 8

te, & de jure civili ſic etiam aſſerebant eſſe, quoad alimenta, Bart. *in d. auth. ex complexu*, quem & alios ad hoc refert Anton. Gabriel. *in ſuis communibus opinio. tit. de alimentis, concluſione* 1. *n.* 7. *&* 8. ubi *n.* 9. hanc communiorem teſtatur opinionem, & ex Bald. & aliis intelligit eam, ut quoad alimenta capax ſit ſpurius capere ex bonis patris, dum tamen ſit quoad alimentis quantitatem convenientem & non ultra, ſi ergo ſpurius à patre nihil ultra alimenta neceſſaria capere poteſt manifeſte ſequitur, quod ſi quintum ei relictum per patrem pro alimentis excedens neceſſitatem alimentorum exceſſus ille non eſt ei dandus, ſed hæredibus patris. Item lex noſtra non permittit indiſtinctè quintum legari, niſi pro alimentis, & in caſu in quo pater ſit onere alendi filium ſpurium obligatus, ſed ſi minora alimenta ſufficiunt quam quintum non permittit legari, quia procemium legis inducit cauſam finalem, ceſſateque cauſa ceſſat effectus, & ſic remanet exceſſus in diſpoſitione juris communis ſecundum quod ultra neceſſaria ad alimenta ſpurius non poteſt capere ex bonis patris, neque eſt ſumendum dictum argumentum à contrario pro prima opinione ſumptum in juris communis correctionem, & ubi abſurdum reſultaret, neque cenſendum eſt legem noſtram non permittentem ultra quintum pro alimentis legari, velle totum quintum legari poſſe, ſi totum non eſt neceſſarium, ſed prohibuiſſe potius, cum limitative loquatur, dum dicit: *En caſo que el padre o la madre ſea obligado a dar alimentos.* Hæc autem alimentorum nominatio reſtringit poteſtatem relinquendi quintum ultra neceſſaria alimenta, ergo opinio hæc vera eſt: neque obſtat huic fundamento illud primæ opinionis, quod prohibitus donare ultra certam quantitatem non cenſetur prohibitus uſque ad eam donare, quia doctrina hæc locum habere poterit, niſi lex quantitatem
9 præſcribens, limitative † eam præſcribat, & pro alicujus cauſæ implemento, quia tunc uſque ad cauſam illam implendam diſponere poterit, & non ultra, cum limitata cauſa limitatum producit effectum *l. age cum Geminiano. C. de tranſactio.* vel quoties ſi exceſſus ille ad neceſſitatis implementum non neceſſarius ſolveretur, corrigerentur jura alia prohibentia ultra quantitatem neceſſariam capi non poſſe, nam tunc lex prohibens ultra quantitatem certam donari pro cauſa aliqua, non cenſetur permittere totam quantitatem legari & donari ſi tota non eſt neceſſaria, & ſic doctrina illa pro prima opinione allegata, *ex l. ſancimus, & ex Clementina exivi*, non loquitur in hoc caſu, quoties præſcribit, & taxat quantitatem reſpectu alicujus cauſæ, prout lex noſtra taxat, & per conſequens nihil obſtat huic ſecundæ opinioni, lexque 9. Tauri, quæ eſt præcedens, & quam pro prima opinione eam tenentes allegant, loquitur in matre, cui quidem ſpurius eſt legitimus hæres, ſi mater decedit abſque deſcendentibus legitimis & naturalibus, quod ſecus eſt in patre, ut inquit Molina, *ubi ſupra* & patet *ex l.* 10. 11. *&* 12. *tit.* 13. *part.* 6. & quamvis lex noſtra matrem & patrem parificet, eſt in caſu in quo alimenta filio ſpurio præſtare tenentur, & ſic onus illud alimentandi reſtringit neceſſaria ad alimenta, ut dictum eſt, & ab eis non licet reſilire. Et ſic hæc ſecunda opinio magis mihi applaudet, limita ut *num.* 11. infra. Ex qua inferri poteſt lapſum fuiſſe Gregorium Lupum *in lege* 10. *gloſſ. in fin. tit.* 10. *partita* 6. & Laram eum ſequentem, *in d. §. idem reſcripſit num.* 67. & Covarruvias, *in l. præcedente num.* 15. *relatum*, dicentes poſſe patrem filio ſpurio ſuo etiam ditiſſimo relinquere quintum † ſuorum bonorum, ex quo- 10 dam conſilio Cravetæ *ibi* allegato, nam ex dictis id falſum videtur, cum lex noſtra tunc ſolum permittat quintum legari tali filio per patrem quoties pro alimentis relinquitur, alimenta tamen non debentur filio ſpurio habenti unde ſe alat, uti ipſemet Lara *ubi ſupra numero* 28. teſtatur eſſe receptam ſententiam, & communem teſtatur Palacios Rub. *in repetitione cap. per veſtras verſic. iſta tamen*, quem & alios hanc dicendo magis communem, refert Ant. Gabriel. *in d. tit. de alimen. d. concluſione* 1. *num* 21. ubi. *n.* 22. ampliat etiam ſi filius vivere poſſet ex redditibus beneficii, ex quibus Tellius *hic num.* 6. *&* 7. jure optimo reprobat iſtam doctrinam Gregorii Lopez, & Laræ cum ſequentis, imo & quod plus eſt quod Craveta, quem pro ſe ipſe Gregorius allegat, non loquitur quoties filius ſpurius poteſt habere unde ſe ſuſtentare poſſit dum vivat, ſed potius loquitur in eo, cui alimenta in vita deficiunt, & deficere poſſunt, quod eſt differens, & ſic ipſe Craveta inquit ad finem conſilii, quod Decius conſulens in beneficiato, qui ex redditibus beneficii ali poteſt, ut pater ei non poſſit relinquere aliquid pro alimentis ſi ſpurius eſt, bene loquitur, & quod non loquitur in caſu in quo loquitur ipſe Craveta, nam Craveta loquitur in ſpurio, qui ex labore & artificio non poteſt vivere ſemper durante vita, ſecus vero in eo, qui ex artificio & labore poteſt ſe ſuſtentare in vita ſua, nam & talem non tenetur pater alimentare, ut communem teſtatur Rolandus, *conſil.* 54. *n* 52. *lib.* 2. & Lara *ubi ſupra num.* 29. *ubi* Aimon, pro *hoc allegat in eodem conſilio* 199. & ſic in caſu in quo filius ſpurius poteſt ſe alimentare ex artificio toto tempore vitæ ſuæ, non meretur reprehendi Craveta prout reprehenditur ab Antonio Gabriele, *ubi ſupra num.* 21. cum id ipſe Craveta fateatur, & ſolum aſſerat poſſe relinqui tali ſpurio alimenta per patrem, quoties ex artificio non poteſt in vita ſua alimentari, & per conſequens male pro ſe eum allegavit Gregorius, & male reprehenditur à Gabriele, cum, ut dixi, Craveta *ibi* non loquitur in caſu in quo ſpurius pro vita ſua poteſt ſe alimentare ex artificio, ſed tantum in caſu in quo non poteſt, propter quod cavendum à doctrina Gregorii Lopez, & cautè legendus eſt Craveta, *in d. conſilio* 199. ad percipiendam ejus mentem, quoad matrem tamen poſſet fortaſſis hæc doctrina Gregorii procedere habentem filios legitimos & ſpurium unum natum non ex damnabili coitu, cui etiam diviti poſſe quintum legare teneri poteſt, & ſic procederent dicta *in l. præcedente numero* 15. & faciunt pro hac differentia dicenda infra *hac lege numero* 15. Pro complemento tamen hujus gloſ. ſciendum eſt, quod ſi pater apponeret filio ſpurio in quinto gravamen aliquod, quod quidem gravamen conſumeret exceſſum illum non neceſſarium ad alimenta, non revocaretur exceſſus ille, & valeret † ſine dubio in exceſſu illo, quoniam tunc exceſ- 11 ſus ille non redundat in utilitatem gravati, & tantum minus capit ex quinto illo, quantum eſt onus

onus & gravamen appoſitum, quia onus minuit pretium & valorem rei, ut dixi *in l.* 2. *n.* 16 *&* 17. *tit.* 5. *lib.* 2. *ſupra.* & poſtquam ſic ſcripſeram vidi Tellium ſic tenentem *in præſenti, num.* 15. & in hoc ſenſu & caſu poteſt intelligi id quod inquit Joan. Garſia, *tract. de expenſis, cap.* 5. *n.* 27. *&* 54. ubi inquit vidiſſe judicatum poſſe apponi gravamen & onus huic filio ſpurio in quinto per patrem ei relicto, ſecus vero eſſet in eo quod eſſet ex quinto neceſſarium pro alimentis, nam in hoc non poſſet apponi gravamen, ut inquit Anton. Gom. *hic num.* 43. quem ſic eſt intelligendum loqui, & quamvis Joan. Garſia, indiſtinctè dicat alìud vidiſſe judicatum, cum non declaret circumſtantias litis ſecundum dicta judicatum fuiſſe fortaſſis erit, & hæc vera eſſe judico, & nota quod lex hæc procedit etiam quoad bona extra regnum exiſtentia, ut per Pela. *de major.* 1. *part. q.* 58. *n.* 34.

Ibi, *de la que podia diſponer.* Ut *in l.* 28. *Tauri, pro leg.* 12. *tit.* 6. *ſupra iſto lib. poſita*, ſtatuitur.

12 Ibi, *Pero ſi el tal hijo.* Idem erit in nepote, † ſecundum omnes *hic*, & alios *ſupra* relatos, & Ant. Gabrielem, *in d. tit. de alimentis concluſione* 1. *n.* 19. *& in lege præcedente* Ant. Gom. & Suarez *l.* 1. *tit.* 3. *lib.* 3. *fori. §. hæc de ſucceſſione, in princi. fol.* 88. *in antiquis*, etiamſi nepos ſit damnati coitus, ut per Matienço, *hic gl.* 1 *n.* 23. Ex hocque verſi. *Pero ſi el tal. hijo. &c.* habes notare hîc eſſe text. expreſſum meo videri, in quantum iſta lex permittit filium naturalem inſtitui per patrem carentem deſcendentibus legitimis, licet aſcendentibus non careat, quod licet frater in teſtamento ſuo inſtituat filium naturalem in omnibus bonis ſuis, fratre ipſius patris inſtituentis prætèrito, non dicetur
13 turpem † perſonam inſtituere, & per conſequens frater ille non querellabit fratris hujus teſtamentum, ſecundum Antonium Gomez *tom.* 1. *cap.* 11. *num.* 58. *verſ. ſecundum eſt*, & miror quod iſtam legem ad hoc ipſe neque alius, quem viderim conſideret, nam ſi lex iſta permitit præteriri poſſe aſcendentes legitimos in hoc caſu, qui quidem *ex l.* 6. *Tauri quæ eſt* 1. *iſtius noſtri tituli*, deſcendentibus morientibus neceſſarii hæredes ſunt, quanto fortius cenſendum eſt permiſiſſe excludere poſſe collaterales, inſtituendo filium naturalem tantum, ex quo deſumitur legem illam 6. Tauri non procedere quoad noſtræ legis terminos & diſpoſitionem, prout & *ibi* dixi.

Ibi, *Le pueda mandar Juſtamente.* Etiam titulo inſtitutionis, vel quocumque alio titulo: Imo & fortius, quod etiam in teſtamento imperfecto †
14 poterit illud relinquere, & valebit, ſecundum Covarr. *in* 4. *parte* 2. *cap* 8. §. 4. *n.* 13. *folio* 128. & Ant. Gom *l.* 3. *Tauri numero* 54. & ſic quod lex *hæc contultiſſ ma. §. ex imperfecto C. de teſtamen* habeat locum etiam * in filiis naturalibus, *argu-*
15 *mento. l. humanitatis, ibi liberum. C. de nat. lib.* & *ibi* hanc communem opinionem teſtatur, licet contrariam veriorem fortaſſis eſſe affirmet, inquit tamen quod attenta *lege* 3. *Tauri* ſecundum quam correctus eſt *d. §. ex imperfecto*, tam in teſtamento in ſcriptis, quam in nuncupativo in iſto regno inutilis eſſet hæc diſputatio, & ſic vult clare quod attenta *dicta l.* 3. *Tauri quæ eſt* 2. *tit. de los teſtamentos ſupra iſto lib.* non procedet iſthæc communis opinio, ſed potius contraria, ſcilicet, quod non poteſt in teſtamento imperfecto & minus ſolemni inter filios bona relinquere filio naturali, inveni tamen, quod Tellius *in ea l.* 3. *Tauri, prima parte, numero* 18. *&* 19. inſultatur valde contra has aſſerationes dicti Doctoris Covar. Primo enim contra primam opinionem in qua Covarr. aſſerit, quod de jure civili eſſet communis opinio, quod d. §. *ex imperfecto*, haberet locum in filiis naturalibus, inquit Telli. quod contra eſt communior & verior opinio, prout ex allegatis per eum conſtat, & hanc etiam communem aſſerendo ſecutus eſt Meneſ. *in l. cum acutiſſimi num.* 31. C. *de fideicommiſ.* ſalvat tamen *ibi* Telli. opinionem Didaci à Covarr. quæ prius fuit Specul. reſpecta matris, quæ non ſit illuſtris, & hodie etiamſi ſit illuſtris, cum *ex lege ſupra proxima* ita illuſtri ſicut non illuſtri ſuccedit filius naturalis, ut *ibi* dixi, cujus quidem matris reſpectu poſſet procedere opinio illa Didaci à Covarr. & Specul. ſcilicet ut ipſa poſſet inter liberos naturales tantum teſtari minus ſolemniter, & hanc communem dicit Tell. & Meneſ. *ubi ſupra*; reſpectu tamen patris non idem erit: vel alio modo vult Tellius *in verſ. uno tamen caſu* ſalvare ipſius Didaci opinionem, ſcilicet, cùm pater inter liberos legitimos & naturales imperfectè teſtando in eodem teſtamento filio naturali quintum reliquit, tunc enim etiam reſpectu naturalis ſuſtinebitur teſtamentum illud, quamvis minus ſolemne in iis duobus caſibus poſſet opinio Didaci à Covarr. ſuſtineri de jure civili, aliter enim etiam de jure civili contraria erat verior & communior, teſte Tellio *ubi ſupra.* Quæ & hodie procedere poſſent retenta opinione illa, quam tenui *in l.* 1. *tit.* 4. *ſupra iſto lib. & in l.* 2. *ejuſdem tituli, quæ erat* 3. *Tauri* cum Tellio, *ibi* eam late fundante, *num.* 13. *cum pluribus ſequentibus & n.* 81. *in fine primæ partis*, tenente dictum §. *ex imperfecto*, non eſſe correctum per illam l. 3. Tauri, nam illa lex 3. Tauri, ſolum quoad numerum teſtium corrigit, & ſic quoad alia privilegia à jure conceſſa teſtamento inter liberos confecto non videtur corrigere, & per conſequens poſſet *ex dictis* affirmari concluſio, quod inter filios naturales non poteſt pater uti privilegio dicti §. *ex imperfecto*, niſi inſtituerit filios legitimos & naturales, & naturalem tantum filium in quinto bonorum, mater tamen bene poterit uti dicto privilegio inter naturales etiam, dum tamen ſit quoad alias ſolemnitates, quam quoad numerum teſtium, quoad quem minorum teſtium lex illa 3. Tauri voluit corrigere jus antiquum, & quamvis iſta mihi cum Tellio videatur juridica opinio, difficulter in practica credo quod obtinebitur, utpotè quia quaſi omnes moderni Hiſpani, indiſtinctè tenent *ex d. l.* 3. *Tauri*, quoad omnia privilegia remanere correctum d. §. *ex imperfecto*, ut licet videre ex relatis per Matienço *in l.* 2. *gloſ.* 1. *num.* 3. *tit.* 4. *ſupra iſto lib.* ubi ipſe ſequitur eos, & hanc communem & receptam ſententiam teſtatur, & ſicut talis ſequenda erit.

Ibi, *Todo lo que quiſiere.* In quo ſic legato ſi pater gravare poſſet talem filium naturalem de reſtituendo alteri, ſubintelligenda eſſet conditio illa ſi filius ille naturalis gravatus ſine liberis deceſſiſſet, ſecundum Ant. Gom. *tom.* 1. *cap.* 5 *n.* 53. *verſ. ex quo notabiliter infero.* & tunc in tacita illa conditione ſufficit quod talis naturalis gravatus relinquat filios naturales ut excludatur ſubſtitutus, † prout

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

16 † prout late traditur per Meneſes, *in d.l.cum acutiſſimi n. 30. 31. C. de fideicommiſ.* nam ſi conditio illa, ſi ſine liberis deceſſerit gravatus, eſſet expreſſa à teſtatore, non verificaretur niſi gravatus filios legitimos & naturales reliquiſſet, neque naturales tantum ſubſtitutum tunc excluderent, ſecundum Covar. *in pract. cap. 38. nu. 4. verſ. tertio ad intellectum gl. ad fin.* quod optimum *ad d. l. cum acutiſſimi, & ad l. cum avus ff. de cond. & dem.* & tenuit idem quod Covar. Meneſ. *ubi ſupra n. 36 in*
17 *fin.* licet Covar. non alleget. Et an legitimatus † ſubſtitutum excludat *in l. 10. infra iſto tit. in gl. 1.* dicemus annuente Deo.

Ibi, *Aunque tengan aſcendientes legitimos,* Decla-
18 randa eſt ex iis verbis lex 1. *ſupra iſto tit. & lib.* † *quæ erat 6. Tauri,* in quantū ibi diſponitur filios aſcendentes habentes non poſſe diſponere niſi tantum de tertio bonorum, ſi tales filii deceſſerint ſine deſcendentibus legitimis, vel talibus qui habeant jus hæredandi, nam declaratur illa lex, ut non procedat quoties, etiam ſi careant dicti filii deſcendentibus legitimis, non carent deſcendentibus naturalibus, nam tunc omnia bona poteſt pater eis relinquere etiamſi aſcendentes habeat, & ſic declaratur una lex per aliam.

IN LEGEM NONAM,

Quæ erat 11. Tauri.

Quis dicatur filius naturalis, declarat lex noſtra.

SUMMARIUM.

1 *Quis filius naturalis diceretur altercata fuit quæſtio de jure civili & ex noſtro determinata.*
2 *Quoad probandum concubinatum ceſſant hodie ſtrictiſſimè requiſita à Pal. Rub.*
3 *Filius clerici in minoribus conſtituti, naturalis dicitur etiamſi ſit beneficiarius talis clericus.*
4 *Filius inceſtuoſus non poteſt dici naturalis filius, & ſic neque aliquo titulo poteſt aliquid à patre recipere neque ab alio inſtitui heres, ut ibi.*
5 *Filii illuſtrium potentium inter ſe matrimonia contrahere jam hodie ex legibus noſtris naturales dicuntur in correctionem l. fin. tit. 14. part. 4.*
6 *Filii commendatorum trium ordinum naturales dicuntur ſi mulier ſoluta erat & ſine impedimēto contrahendi etiamſi eſſet vilis, ſupra.*
7 *Filij habiti in pinzocola beati Franciſci à viro & ſoluto naturalis eſt.*
8 *Filius habitus à ſoluto in propria ancilla ſoluta naturalis eſt.*
9 *Filii habiti à domino ex propria ancilla liberi ſunt, præſertim ſi in teſtamento eos liberos nominaverit, nam ex hac ſola nominatione liberi fiunt, ubi idem dominus contraheret matrimonium cum ſerva.*
10 *Probatio filiationis filii naturalis quomodo jure antiquo & noſtro fiat.*
11 *Quando ſit probandum patrem filium ut talem habuiſſe & recognoviſſe, ut dicatur naturalis.*
12 *Concubina ſoluti non punitur ut concubina pœnâ concubinatus, ſed admonetur ſub pœna concubinariorum.*
13 *Nominatio ſola patris non ſufficit ut naturalis filius dicatur, niſi & alia concurrant, licet ad probandum aliàs eſſe filium minor probatio requiratur, ut ibi.*
14 *Filius an in dubio præſumetur naturalis vel ſpurius, & num. ſequentibus ampliatur.*
15 *Confeſſio matris dicentis aliquem eſſe ſuum filium præjudicat ſi filius eſt in poſſeſſione.*
16 *Nobilitatem prætendens tenetur probare qualitatem legitimitatis, vel naturalitatis.*
17 *Filius an præſumatur legitimus, remiſſivè,*

IBi, *Ordenamos y mandamos*. Per diſpoſitionem hanc clara redditur & determinata altercatio illa † Doctorum attento jure civili habita, 1
quis filius naturalis diceretur, de qua ultra ordinarios in locis ordinariis, agitur per Suarez, *l. 1. tit. 6. lib. 1. Fori. quæſt. 1. incip. hoc præſuppoſito, in antiquis, folio* 82. ubi per totam illam quæſtionem multum aperit iſtius l. intellectum, de quo & per Covar. *in 4. p. 2. cap. 8. §. 4. nu. 2.* ceſſant etiam plura illa requiſita poſita per Ripam *in l. ex facto. §. ſi quis rogatus numero 4. ff. ad Trebellia.* ut quis filius naturalis diceretur, & Capitius, *deciſ. Neapol. 32. n. 6.* ceſſant etiam diſpoſita in Auth. *qu. b. mo. nat. effici. legi. §. palam. & in Auth. qui. mod. nat. effi. ſui. §. quibus autem, & in l. pen. & fin. ff. de concubi. & l. ſi quis officium, ff. de ritu nupt. l. 2. tit. 14. part. 4. l. 1. tit. 11. p. 7.* qui concubinam hanc parum ab uxore diſtare debere aſſerebant, ut filius ex ea natus naturalis diceretur. Confirmaturque (ſi tale quid dici poteſt) quoad noſtrum forum ſeculare juris canonici diſpoſitio idem quod lex noſtra diſponentis. Atque id conſuetudine totius fermè mundi affirmabat uſitatum Caccia Lupus, *l. ſi qua illuſtris, nu. 30. ad Orfici. C.* relatus per Meneſ. *in l. cum acutiſſimi. num. 34. C. de fideicom.* Ex quo & in foro noſtro quoad probandum † concubinatum ceſſare 2
debent quæ ſtrictiſſimè requirebat probari, Pala. Rub. relatus per Aviles *cap. 47. Prætorum, verbo Manceba publica*, ſcilicet quod ut de concubinatu quis puniri poſſet, nihil concubina differre debebat ab uxore legitima niſi ſolum in ſacramento matrimonii, cum multum diſtet uxor à concubina, & concubina ab uxore, ſecundum Bart. *in l. item legato. §. parvi, de leg. 3.* licet quoad affectionem amaſiorum aliquando & quaſi ſemper nihil diſtent, ſecundum Oroſcium, *in l. cum quædam puella colum. 594. in fin. ff. de jur. om. jud.* & qua aliàs rariſſimè punirentur concubinatus, & multa peccata fierent, rejecta eſt in practica opinio illa Palacij Rubei, neque tot requiſitè requiruntur ut concubinatus puniatur, ſicut requirebat *ubi ſupra* Pala. Rub. ſed infamia ſola viciniæ & rumor publicus in ea, & ingreſſus ad eam & ſcandalum & malum exemplum; & quod aliqua dantur per amaſium ſufficit probari, ut concubinatus probatus dicatur & puniatur in pœnis concubinariorum, & ſic jam ſententiavi & ſententiatur quotidie, hæc enim peccata ita perniciosa populis non eſt neceſſe ita arctè probari, ſicut Pala. Rub. aſſerebat probanda eſſe, ut punirentur pœnis concubinatus, idque ex lege noſtra deducitur requiſita antiqua reſecans ut quis naturalis filius diceretur. Infertur etiam *ex lege noſtra* & probatur, filium clerici in minoribus † ordinibus conſtituti 3
eſſe naturalem, ſi habitus ſit ex muliere ſoluta & cum qua libere matrimonium contrahi poterat

per clericum talem: Imo quamvis talis clericus beneficium eccleſiaſticum obtineret, idem eſſet, ut diximus *in l. 7. verbo Clerigos, ſupra iſto titu. &*
4 *lib.* inferendum etiam eſt *ex l. noſtra* filium † inceſtuoſum nullo modo naturalem dici poſſe quamvis patres tunc temporis liberi à matrimonio eſſent, utpote quia ſine diſpenſatione matrimonium inter ſe contrahere non poterant, & ſic neque matri ſuccedent, ut diximus *in dict. l. 7* neque patri, imo neque ab aliquo inſtitui poſſe tales inceſtuoſos; neque donationem à patre recipere, *ibidem* remanet dictum, ubi vide, & quod tales naturales non dicantur, diſponit optima lex
5 *1. tit. 15. par. 4.* Infertur itidem † quod quantumvis filii tales naſcantur ex viro illuſtri & vili muliere, ſi tunc temporis liberi erant ad matrimonium ſine diſpenſatione contrahendum, naturales erant tales filij ab eis procreati, ut per Avend. *in dictionario, verbo Hijo natural*, & ſic quod corrigatur l. *final. titulo 14. partit. 4.* quæ hos filios talium illuſtrium & vilium mulierum naturales non eſſe diſponebat, & ſic *ex lege noſtra* corrigitur, de quo gloſſator ibi dubitavit, & tandem in practica propter generalitatem noſtri text. inquit correctionem hanc eſſe ſervandam, & verum dicit. Ex quibus poteſt defenſari opinio dicentium, filios commendatorum trium ordinum, Alcantaræ, Cala-
6 travæ, † & Divi Jacobi habitos etiam in vilibus perſonis, cum quibus abſque Papæ diſpenſatione matrimonium contrahere poterant, naturales eſſe, ut diximus *in l. 7. ſupra eo tit. n. 52.* nam ſecundum Telli. *hic n. 1. ad fin.* lex noſtra in quavis muliere cujuſcumque qualitatis, in qua legis noſtræ requiſita concurrant, procedit, & ſic in terminis fortioribus tenuit ea gloſſ. *l. 1. tit. 15. partit. 4.* & Lara *in principio repet. l. ſi quis à liberis n. 9.* & in ſupremo regio Senatu ſic vidi in filiis cujuſdam militis de Alcantara judicatum & admiſſos filios naturales ad majoriam patris, imo quamvis habi-
7 ti eſſent in pinzocola † tertij ordinis beati Franciſci idem eſſe inquit glo. *ſpurij d. l. 1. tit. 15. part. 4.* Adeo ut etiam filius habitus ex propria ancilla
8 † ſoluta & patre ſoluto inter quos ſine diſpenſatione contrahi poteſt matrimonium. *ex Authen. ſed novo jure C. de natu. lib. liber. & ex titu. de conjugio ſervorum*, dicitur naturalis, prout inquit Additio, Suar. *in l. 1. tit. 6 lib. 3. Fori. fol. 84 in fine cum principio ſequentis*, & probatur ex text. *in l. ſi quis ingenuam cum glo. 1. ff. de cap. & poſt. rev.* allegato per Alcia. *de præſump. regu. 2. par. 5. n. 8.* nam liberi ſunt filij tales, à lege enim conſequun-
9 tur libertatem, † *ex l. fin. C. communia de manum.* ſecundum Suarez, *ubi ſupra*, præſertim ſi in teſtamento ipſe pater eos filios nominaverit, nam ex hoc verbo cenſentur effecti liberi, ſecundum Rebuf. *in tract. de nominatio quæſt. 1. n. 7 ex §. fin. Inſt. de adoptio. ubi* Angel. id extendit, etiam ſi per dominum in teſtamento nominetur filius ſervus ejus, quantumcunque non eſſet ſuus filius, quod ſi verum eſt maximi erit momenti dictum hoc Angel. & ſic crederem quod quamvis ancilla non habeatur ut concubina, contra Suarez, & Alcia. *ubi ſupra*, quod filii à domino ſoluto in ea habiti, ſi eos recognovit ut tales, erunt naturales, ex text. noſtro, prout vult ille Additionator Suarez, *ubi ſupra*, & hæc & alia plura in propoſitum noſtræ legis, refert Lara *in repe. l. ſi quis à liberis numero 82. cum pluribus ſequentibus*, & dominus ſi contraheret matrimonium cum ſerva efficitur libera, *ex l. 1. in fin. tit. 13. part. 4.*

Ibi, *Con tanto que el padre le reconozca por ſu hijo,* advertere ad hæc & ad alia verba noſtri text. debet advocatus ut ſciat articulos facere & ordinare ſuper probanda filiatione filii naturalis, quia & ſi jure civili & partitarum requirebatur probari, quod ex unica concubina in domo retenta † natus 10
erat, ex juribus in præcedentibus gloſſis allegatis, hodie vero licet hoc non requiratur, requiritur tamen probari, quod pater eum tacite vel expreſſe pro filio recognovit, puta alimentando eum in domo ut filium, vel nominando eum talem in vita, vel in morte, & quod tempore conceptionis vel nativitatis parentes poterant abſque diſpenſatione contrahere matrimonium, eò quòd non erant vere religioſi, neque votum caſtitatis vel aliud matrimonium impediens & dirimens matrimonium de facto contractum fecerant, neque erant conſanguinei vel affines intra quartum gradum, & hæc probanda ſunt quoad noſtri tex. diſpoſitionem, & ſic plura reſecantur per DD. *in l. cum diffinimus tradita. ff. de ijs qui ſunt ſui.* & per Matienço *hic, glo. 2. & fin.* unum tamen habes notare in propoſitum horum verborum, ſcilicet, quod tunc eſt probandum patrem recognoviſſe filium ut filium, quoties habuit eam in concubinam non retentam in domo † & unicam, ſecus 11
vero aliàs, prout conſiderat Avend. *in dictionario, verbo, Hijo natural*, & Ant. Gom. *hic, n. 2.* & Cova. *in 4. p. 2. c. 8. §. 4. num. 7.* Itidem ex hac noſtra lege notavit Aviles *c. 47. Præ. verbo, O caſado*, concubinam ſoluti non puniri † pœna 12
concubinatus, admonendi tamen tunc ſunt, ut à peccato deſiſtant ſub pœna concubinariis impoſita per leges regias, & poſſent inſuper aliqua pœna arbitraria itidem puniri, ſi concubinatu ſcandalum generaverunt, ſecundum Avend. *cap. 26. Præto. num. 3. & 4 lib. 2.* Ex quibus omnibus & præſertim *ex l. noſtra*, colligitur nominationem ſolam patris nominantis eum filium extrajudicialiter non ſufficere ut naturalis filius dicatur † niſi 13
& concurrat quod habitus ex ſoluto & ſoluta potentibus tunc aut nativitatis tempore contrahere ſine diſpenſatione: Ad probandum tamen eſſe quem filium alicujus non adjecta illa qualitate naturalitatis, per alias conjecturas probari ſufficit prout aliàs in facto allegavi latè, & fortaſſis aliquando in lucem exibit. Solum reſtat ſcire unum an filius in dubio nullo alio probato niſi quod ſit filius, præſumetur naturalis, † an ſpurius, & 14
in hoc ſunt diverſæ opiniones, & quod in dubio præſumatur naturalis, fuit opinio Baldo attributa à Tellio, *hic n. 3.* qui Aymonem, & Covarr. allegat idem tenentes, & Menoch. *de arbit. judi. lib. 2. centu. 2. caſu 194 n. 32.* & Joan. Garſia, *in tract. de expenſis & meli. c. 3. n. 21.* & hanc benigniorem vocat Mantica, *de conject. ultima volunt. lib. 6. cap. 11. num. 33.* ubi allegat Alcia. ſibi contrarium iſtud veriſſimum dicentem; contrarium tamen tenuit Berta. *conſil. 135. volum. 2.* & & Alcia. *de præſumptio. regula. 2 præſumpti. 5. numero 8. pag. 158. in parvis*, & Minchaca *contro. illuſ. cap. 85. num. 14. & 15.* ubi alios ad hoc allegat, & Matienço *hic, gloſſ. 3. num. 6. cum ſequentibus*, & alii relati per Manticam *ubi ſupra num. 12.* & noviſſimè poſthæc Maſcard. *Tomo 2. de proba. concluſione 1090. folio 348.* Ex quibus om-

nibus meo videri, concordia colligi poteſt, ſcili-
cet quod prima opinio procedat quoties filius eſt
reus & poſſeſſor, & non conſtat poſſidere contra
juris præſumptionem, tunc enim nimium ſi na-
turalis præſumatur, cum actor fundare debeat
ſuam intentionem, & reus quamvis nihil probet ab-
ſolvendus, neque eſt præſumendum niſi id quod
honeſtius eſt in dubio, ut declarat Baldus *in l. fi-
lium, num. 11. ff. de iis qui ſunt ſui vel ali. ex l. miles
§. defuncto. ff. de adulter. & ex l. merito. ff. pro ſo-
cio.* & ſic inquit Burgos de Paz *in conſil. 26. num.*
44. quod filius ſacerdotis non præſumitur genitus
in ſacerdotio: confeſſioque matris dicentis ali-
15 quem eſſe ſuum filium præjudicat ſi filius ille † eſt
in poſſeſſione, ut per Pelaez *de majoratibus, 2. part.
quæſtione 2. numero 32.* & idem ſi relinquitur hæ-
res in teſtamento, nam qui contra dixerit tenetur
probare illegitimitatem, ut per Simonem de
præteritis, *de interpr. ult. vol. lib. 3. interpr. 1.
dub. 3 ſolut. 2. num. 3. & 4. folio* 10. Secunda ve-
ro opinio procedat quoties filius hic eſt actor, vel
quamvis reus ſit & poſſeſſor, jus reſiſtit huic poſ-
ſeſſioni, tunc enim quia actor debet probare ſuam
qualitatem tanquam fundans ſe in ea tenetur pro-
bare ſe filium & naturalem, ſi qualitas hæc pro ſuæ
intentionis fundamento requiritur, ſecundum
Ang. per text. *in l. filios ff. de iis qui not. infa.* & Rol.
Valle, *conſ. 32. n. 14. & ſeq. lib. 3.* & idem quoties
jus reſiſtit ſuæ poſſeſſioni, quia tunc poſſeſſio nihil
coadjuvat, *ex l. ſicuti, §. ſi quæratur, ff. ſi ſerv. ven.* &
probatur *ex c. ad decimas, de reſtit. ſpoliator.* 6.
unde ſive ſit actor ſive reus qui prætendit nobilita-
16 tem, tenetur probare qualitatē legitimitatis, vel na-
turalitatis, † ut per Tell. *hic n.* 8. ex quo clarius quam
ex alio deſumitur hæc concordia, & omnes ejus con-
cluſiones ad hæc reduci poſſunt: In caſu tamen
in quo non damus tertii præjudicium in dubio
debemus eum naturalem præſumere, ſecundum
Telli. *ubi ſupra numero* 7. ſic volentem intelligere
opinionem Joan. And. *ibi* per eum relati *in nume-
ro 3. verſ. aliud & tertium* & an filius præſumetur
17 legitimus † vide Maſcardum, *ubi ſupra concluſione*
799. & hæc pro hac lege ſufficiant. Matienço *hic,
in gl.* 1. proſecutus eſt naturalium ſucceſſionem de
quo in legibus præcedentibus tractavimus, ubi
aptius conveniebat.

IN LEGEM DECIMAM,

quæ erat 12. Tauri.

Qualiter & in quibus filius legitimatus parentibus ſuccedat, declarat lex noſtra.

SUMMARIUM.

1 *Legitimatio natalium reſtitutio dicitur, ſimiliſque arrogationi.*

2 *Legitimatus à principe vere legitimus & non ficte dicitur.*

3 *Legitimus excludit ſubſtitutum, ubi ampliatur etiamſi conditio ſi ſine liberis deceſſerit, ſit expreſſa.*

4 *Legitimatus de familia & agnatione dicitur, & per conſequens in majoria ſuccedet, ut ibi.*

5 *Legitimatus an comprehendatur in diſpoſitione principis de hæredibus mentionem faciente, & an in emphyteuſi eccleſiaſtica pro ſe & hæredibus ſuſcepta ſuccedat.*

6 *Legitimatio quid debeat continere ut perfecta ſit*

7 *Legitimatio an differat à diſpoſitione.*

8 *Legitimatus ſi inſtituitur hæres à patre & eo mortuo appareat fuiſſe nullam legitimationem cui devenient bona illa, & ibi an tunc legata teſtamenti ſint ſolvenda.*

9 *Legitimus an efficiatur ſpurius per Monachiſmum & ſi talis efficiatur an ſuccedat patri vel agnatis & cognatis, & an concurrat tunc cum filiis legitimis & naturalibus, cum ſequentibus pluribus.*

11 *Religionis ingreſſu omnis macula tollitur, ubi & an ingratitudo tollatur & 13. declaratur.*

11 *Filia luxurioſa per pœnitentiam evitat exhæredationem ſi in pœnitentia perſeveraverit.*

12 *Oblatione religionis efficitur quis legitimus ſicut per oblationem curiæ, & 13. declaratur.*

14 *Secundum opinionem legiſtarum non defertur hæreditas monaſterio, ſed per mediam monachi perſonam, & ſic monaſterium non ſuccedet jure hæreditario pro monacho, ſed cujuſdam acquiſitionis naturalis, ut ibi.*

15 *Legitimatus de jure civili an ſuccedat patri ex teſtamento eum inſtituenti.*

16 *Legitimatus ſi prætereatur à patre an poſſit dicere teſtamentum nullum.*

17 *Princeps an poſſit aliquem legitimare ut ſuccedat in majoria, & ibi an poſſit ſuccedere in bonis extra territorium legitimantis.*

18 *Filium naturalem habens ſi volens filium legitimare per matrimonij contractum, & alius id ſciens abſcondat matrem ne matrimonium fiat, ad quid teneatur.*

19 *Natus ex clandeſtino matrimonio an excludatur à majoratu.*

20 *Legitimatus filius baſtardus in vita patris an patre mortuo ſuccedet cum legitimis & naturalibus ex jure noſtro.*

21 *Filius naturalis legitimari non poteſt in præjudicium legitimorum, ubi idem quoad majoratum etiam ſi ſit natu major.*

22 *Legitimatus non ſuccedit cum legitimis & naturalibus etiam natis poſt legitimationem, ubi idem ſi legitimetur per ſubſequens matrimonium, quod declaratur numero 25.*

23 *Legitimati per ſubſquens matrimonium excludunt ſubſtitutum, ubi an idem ſit in legitimatis per reſcriptum principis.*

24 *Legitimati per ſubſequens matrimonium an ſuccedant cum legitimis & naturalibus alterius matrimonii.*

25 *Primogenitus legitimatus per ſubſequens matrimonium an præferatur ſecundo de legitimo matrimonio nato antequam legitimatio concederetur.*

Filius naturalis ſi ſuſcepit filios legitimi matrimonii & mortuo patre horum filiorum avus eorum nupſit cum concubina, an nepotes legitimentur ut avo ab inteſtato ſuccedere poſſint.

26 *Adoptivus an ſuccedat cum legitimo & naturali ſaltem in quarta parte quartæ partis.*

27 *L. fin. tit. 15. partita. 4. permittens legitimatos cum legitimis & naturalibus ſuccedere ceſſat jam ex l. noſtra, & ſic ſuperfluam eſſe jam clauſulam legitimationum, ſine præjudicio venientium ab inteſtato.*

28 *Venientium ab inteſtato an ſit facienda mentio in legitimatione.*

29 *Legitimati poſtquam legitimi & naturales nati erant de quibus eſt facta mentio in legitimatione an ſuccedant cum dictis legitimis & naturalibus.*

30 *Legitimatio facta vivente patre vel eo mortuo antequam adiretur ejus hæreditas valet etiam non citatis fratribus.*

31 *Princeps poteſt efficere ut legitimatus concurrat cum legitimis & naturalibus, & ſic apponitur in legitimationibus clauſula ſalvo jure legitimorum, debet tamen id ſpecificari faciendo mentionem de legitimis, ut numero 32.*

33 *An legitimatio jam quod legitimis & naturalibus non præjudicat in dubio, an præjudicabit venientibus ab inteſtato legitimis illis deficientibus.*

34 *Legitimatus an repræſentet patris perſonam ad ſuccedendum patruo cum fratribus ipſius patrui defuncti.*

35 *Stante ſtatuto quod ſtantibus maſculis filiæ non ſuccedant, an idem ſi ſtet legitimatus.*

36 *Verbum deſcendentes tam maſculos quam fœminas comprehendit.*

37 *Legitimatio quid operetur ad ſuccedendum ex teſtamento, & ab inteſtato abſque præjudicio venientium ab inteſtato, remiſſive.*

38 *Legitimatus tunc capiet quintum totum bonorum ei legatum quoties non adſunt quinque filii, ubi examinatur noviſſimè.*

39 *Conditio appoſita in legitimatione quod legitimatus ſuccedat in illa quinta parte vel in minori vel in nihilo ut patri placuerit, an valeat, quod ſecus ſi à matre legitimetur 41.*

40 *Legitimatio in quo differat à diſpenſatione, & num. 41.*

42 *Legitimatus limitative ſive non habeat beneficium abſtinendi, ubi an idem in legitimato per reſcriptum & an per ingreſſum religionis.*

43 *Legitimati obtinent jura ſuorum.*

44 *Legitimatio per oblationem curiæ, vel ex reſcripto differunt.*

45 *Legitimatus per principis reſcriptum an ſuccedat omnibus agnatis & cognatis.*

46 *Legitimatus an gaudeat patris nobilitate cum num. ſequentibus aliquibus, & ibi an quoad exemptionem tributorum, & numero 50. reſolutio ponitur.*

47 *Papa cum diſpenſat cum aliquo filio genito ex nobili debet fieri mentio de nobilitate ut gaudeat ea.*

48 *Legitimandi habens facultatem non cenſetur habere diſpenſandi.*

49 *Intellectus quarundam legum regiarum novæ recopilationis, ubi & alia ad dictas leges regias, quæſtiones propoſuimus.*

51 *Filius naturalis an gaudeat parentum nobilitate, & ibi an in majoratu ſuccedat.*

52 *Requiſita neceſſaria pro legitimatione.*

53 *Diſpenſatio debet facere mentionem omnium venientium ab inteſtato.*

54 *Legitimatus ad ſuccedendum ex teſtamento, ſuccedet contra teſtamentum.*

IBi, *Legitimado*, Quaſi in natalibus reſtitutus,
cum legitimatio reſtitutio natalium dicatur † 1
teſte Bald. *in l. 1. C. de jure aureorum annulo.* Bart.
*in l. Gallus §. & quid ſi tantum, ff. de liberis & poſth.
& in l. 2. de vulg. & pup.* ſimiliſque arrogationi
dicitur ex text. *in l. Jubemus C. d. nat. lib.* Bald. *in
dict. l. 1.* inter omneſque jus facit, ſecundum eum
ibi, legitimatioque hæc erit vera, & ſecundum ve-
ritatem & non ſecundum fictionem, ut latè licet
videre ex noſtro Guterrio, *in repetitione. §. ſui. in 4.
ampliat. per totam Inſt. de hær. qual. & diff.* vereque
legitimus † & non ficte dicitur, ſecundum eum 2
ibi, prout latiſſime ad utramque partem examinat
Jaſ. *in l. ſi is qui pro emptore. numero 227. cum pluribus ſequentibus ff. de uſu cap* idque quando &
quomodo procedat diſcutit Capitius *deciſ. Neapol.*
194. *num.* 7. & Telli. *in l. 9. Tauri, numero* 15.
cum pluribus ſequentibus: Sicque legitimatus ex-
cludit ſubſtitutum, † prout communem teſtatur 3
gloſſ. *Todas l. 4. tit. 15. partit.* 4. & Villalobos *in
Ærario commun. opini. litera L. num.* 88. & 90.
hoc ampliat & limitat, & Michael Craſſo *recep.
ſenten. §. fideicommiſſum. quæſtione* 38. & ampliatur
etiam ſi expreſſa ſit conditio, ſi ſine liberis deceſſe-
rit, adhuc tunc legitimatus excludet ſubſtitutum,
ſecundum Meneſes, *in dicta l. cum acutiſſimi. numero 17. C. de fideicom.* quem & Duennas hanc
communem profitendo allegat ipſemet Gutterrius
ubi ſupra, numero 182. nam legitimatus de fami-
lia † & agnatione dicitur, ſecundum Molinam 4
de Primog. lib. 1. cap. 4. numero 44. ſecus vero e-
rit in naturalibus liberis, dum expreſſe dicta con-
ditio apponitur, ut diximus *in l. 8. in fi. ſupra iſto
tit.* & per conſequens in majoria ſuccedet legiti-
matus hic *ſecundum gloſ. fi ne. col. 3. per totam, in
l. 2. tit. 15. part. 2.* ubi hanc & alias ſimiles quæſ-
tiones proponit. & Pelaez *de majora. 2. parte quæſt.
1. per totam*, & vide Molinam. *ubi ſupra, libro 3.
cap. 1. numero 1. & 2.* licet ipſe *ibi numero 3. cum
ſequentibus*, hoc ad Hiſpanorum primogenia ex-
tendi difficile videatur. Et an comprehendantur le-
gitimatus in diſpoſitione principis de hæredibus
† mentionem faciente vide Afflictis, *deciſ. Nea- 5
pol. 319. n.* 23. Et an in Emphyteuſi eccleſiaſtica
pro ſe & hæredibus ſuis ſuſcepta ſuccedat legitima-
tus hic, vide per Boërì. *deciſ. 123. num.* 7. &
Afflict *deciſ. 386. num.* 1. & Ber. Diaz *regula* 231.
ubi limitat, hæcque materia legitimationis eſt pro-
funda & prolixa, ſecundum eundem Afflictis,
dict. deciſ. 386. num. 8 ideoque videnda per DD.
per eum *ibi* allegatos, ad quos ipſe ſe remittit, &
per Gutierrez *in dict. §. ſui per illam totam quartam
ampliationem*, & in materia hac vide optimum
conſilium Franciſ. Marzarii, 37. *per totum numerum 47. cum ſequentibus.* Et quæ debeant interve-
nire in legitimatione † examinat *hic* Tellius *nu- 6
mero 8. cum ſequentibus aliquibus* & per Acoſtam
*in l. Gallus §. & quid ſi tantum parte 2. numero
107. uſque in finem illius partis*, & à *num.* 90.
alia dixit de legitimatione: Et an legitimatio dif-
ferat à diſpenſatione, † *ibidem* ipſe Acoſta *num.* 7
152. & melius *hic* Matienço, *in gloſ.* 1. Solum
tamen libet duas proponere quæſtiones in propoſi-
tum hujus gloſſ. Prima eſt, ſi legitimatus hæres inſ-
tituatur à legitimante patre in teſtamento, & poſt
mortem patris eum inſtituentis reperiatur quod
legitimatio non valuit ob alicujus requiſiti defec-
tum, numquid bona hæc devenient ad fiſcum,
vel

8 vel remanebunt apud venientes ab inteſtato, * in
quo reſpondit Bald. in l. hæreditas C. de iis qui. ut
ind. quod apud venientes ab inteſtato, & tunc
legata in teſtamento relicto per eos ſunt ſolvenda
ſecundum Paul. in l. eam quam C. de fideicom. &
ibi Jaſ. & Dec. conſ. 288. num. 41. per text. in
Authen. de hær. & fal. § ſi vero expreſſim, quod
dubium eſſe teſtatur gloſ. Diziendo l. fin. tit. 15.
part. 4 quod intelligerem quoties filius ille erat
incapax hæreditatis paternæ abſque legitimatio-
ne, etiamſi ei deferretur ex patris teſtamento, ſe-
cus vero ſi ex teſtamento eſſet capax talis hæredita-
tis, ut pote quia erat naturalis & pater nullos legi-
timos & naturales deſcendentes habeat, ut in pro-
poſita quæſtione loquimur, tunc enim quamvis
legitimatio deficeret, non corrueret inſtitutio,
ſed valeret potius, quia tanquam filius naturalis
potuit inſtitui hæres à patre deficientibus legiti-
mis & naturalibus deſcendentibus, præſertim ſi
in teſtamento adeſt clauſula codicillaris, & poſt
hæc ſic vidi ſentire Acoſtam, in l. Gallus, § & quid
ſi tantum 2. parte. n. 166. cum ſequentibus. Secunda
eſt quæſtio ſatis à Doctoribus altercata, & in
practica vidi altercari, num per monachiſmum
9 ſpurius efficiatur legitimus, † & ſi talis efficiatur
an ſuccedat patri vel agnatis & cognatis, & plu-
res DD. tenuerunt quod ſic, prout fuit deciſ. in
Authen. ingreſſi. col. 1. C. de ſacroſ. eccleſ. & Felin.
c. deputati. n. 3. de jud. & Rojas & plures relati ab
eo, in tract. de ſucceſ. ab int. cap. 23. n. 109. & Min-
chaca de ſucceſſio. creat. lib. 1. § 10. n. 489. ubi
inquit per monachiſmum parem effici ei, qui per
legitimum ſubſequens matrimonium legitimatur,
inquit tamen ibi Minchaca, quod non concurrit
cum filiis legitimis & naturalibus ex lege noſtra 12.
Tauri, & ſic ipſe ibi voluit tenere quod eis defi-
cientibus ſuccederet patri quantumvis eſſet ante
monachiſmum incapax ſuccedendi ei, & idem
voluit Rojas, ubi ſupra, dum ſub tract. de ſucceſſio.
ab int. & ampliando regulam de legitimatis à prin-
cipe, dictam ampliationem ponit de monachiſmo,
& voluit expreſſius Tiraq. de privilegiis cauſæ piæ,
privilegio 29. & Alexan. conſil. 121. vol. 2. col.
fin. in fine. ubi Natta, in additio. allegando Dec.
in dict. Authen ingreſſi, id intelligit verum, dummo-
do ſecuta fuerit profeſſio, non vero aliàs, prout
& tenuit Felin. in dict. c. cum parati & Caſſaneus,
in conſ. Burg. Rub. 1. §. 5. n. 101. fol. 53. & Sylveſt. ver-
bo Relig. 6. n. 1. fundanturque ii, quod ingreſſu re-
10 ligionis * omnis macula tollitur, ut in Auth. de mon.
in princ. & ſic ingratitudo tollitur per ingreſſum re-
ligionis, ſecundum Alexan. in l. 1. ff. ſolut. mat. &
alios plures relatos per Covar. in cap. Raimuntius, in
princ. n. 20. de teſtam. & per Minchac. de ſucceſſio.
creat. lib. 1. §. 10. ſub l. quoniam in prioribus n. 612.
ubi hanc de ingratitudine magis communem di-
cit, ſive ingratitudo reſpiciat perſonam ipſius in-
grati ſive patris ſui, licet ſi reſpiciat perſonam
patris, non aboleri per monachiſmum, veriorem
dicat Ripa. in l. fin. quæſt. 67. n. 226. C. de revo.
don. & veriſſimam dicat Minchaca, ubi ſupra & ſe-
cundum juris communis rationes eſſe teſtetur Coſ-
ta. l. Gallus §. & quid ſi tantum 3. part. n. 198 ff.
de lib. & poſt. ubi à n. 195. incœpit, & n. 200.
in facto quæſtionem annectit, item & per pœ-
11 nitentiam filia luxurioſa evitat exhæredationem †
ſecundum dictos & gloſſ. Desheredar in l. 5. tit. 7.
partita 6. ubi verum dicit ſi in pœnitentia per-

ſeveraverit, de quo & per Acoſtam ubi ſupra, n.
188. cum ſex ſequentibus. Secundò fundantur dic-
ti Doctores ex quodam dicto Guilliel. de Cugno,
relato per Bald. in l. 1. col. pen. C. de ſacroſ. eccleſ.
in lect. 1. dicentem, quod ſi pater ſpurio filio re-
liquit centum, ſi ingrediatur monaſterium, de-
bentur, quia ſicut per oblationem curiæ fit legi-
timus, ita per oblationem † religionis ut inquit 12
Tiraq. dict. privil. 29, contrariam tamen opinio-
nem, imo quod monachiſmus non ſit poten ad
efficiendum incapacem ſucceſſionis capacem ad
eam, tenuerunt Suarez allegatio. 25. & gloſ l.
12. tit. 6. part. 1. & Minchaca de ſucceſ. propag.
lib. 1. tit. qui ex teſta. cap. non. poſ. §. 2. n. 56.
cum quatuor ſequentibus. ubi alios allegant idem
tenentes: Ego tamen ſalvâ aliorum pace crederem
concordari poſſe has opiniones, ut prima loqua-
tur quoad ſuccedendum ex teſtamento, ſecunda
quoad ſuccedendum ab inteſtato, ex eo, quod
dictum Guilliel. de Cugno, quoad ſucceſſionem
ab inteſtato non loquitur, neque procedit, prout
patet ex Tiraq. ubi ſupra tum etiam quia argu-
mentum de oblatione Curiæ non uſquequaque
procedit, quibus & aliis contra dictam doctrinam
Guillielmi, tenuit Minchaca, de ſucceſ. propag.
tit. qui ex teſt. capere non poſ. lib. 1 §. 2. n. 56. cum
quatuor ſequent. & ridiculum inquit eſſe contra-
rium, tum etiam quia macula omnis per ingreſ-
ſum religionis purgatur, quoad ſpiritualia * 13
non vero quoad temporalia, ſecundum Fe-
lin. in d. c. cum deputati. numero 2. Item da-
to quod abſque veri præjudicio illa ſimilitudo
oblationis Curiæ eſſet vera id eſſet quoad ſucce-
dendum patri, non vero aliis agnatis & cognatis,
prout regulare eſt in oblatis Curiæ, ſecundum tex-
tum in Authen. quib. mod. nat. effic. ſui §. filium
vero & l. 7. tit. 15. partita 4. notat Maria. Soci-
nus, conſilio 142. n. 53. volumine 1. neque obſ-
taret huic ſecundæ opinioni illud quod inquit Ti-
raq. ubi ſupra, quod quum non capiat monachus
hæreditatem hanc, ſed monaſterium, quod eſt
capax, nimirum ſi per ingreſſum religionis acqui-
ratur illud quod aliàs monachus acquiri non po-
terat, nam ad hoc reſpondetur, quod ſecundum
opionionem legiſtarum, quæ in foro Cæſaris ſer-
vabitur non defertur ipſo * jure hæreditas monaſ- 14
terio ſed prius monacho & per illum monaſterio,
& ſic inquit inquit Bartolus, in Authentica. ſi qua
mulier. n. 5. C. de ſacroſ. eccleſ. & communiter te-
neri inquit Minchaca de ſucceſſ. creat. §. 10. n. 13.
& Rolan. Valle, in tract. de invent. quæſt. 12.
num. 19. per Craſ. recept. ſent. §. hæreditas. q.
6. quod monaſterium non ſuccedit jure hæ-
reditario pro monacho, ſed jure cujuſdam ac-
quiſitionis naturalis, & ſic mirum non eſt ſi non
legitimetur monachus per monachiſmum ut ſuc-
cedere poſſit abinteſtato patri monachi ſpurii,
& ſic in effectu tenuit gl. in l. 12. tit. 6. p. 1. &
ſic etiam intellexit dict. Guill. Suar. d. alleg. 25.
per totam, qui melius quam alius in hoc loqui-
tur & inquit rem dubiam & concordiâ compo-
nendam, ſed quod hæc ſecunda opinio eſt ſuſten-
tabilior & verior. Et dum legem hanc commen-
tarem in iis verbis devenit fama illius immorta-
lis & famoſæ victoriæ belli Navalis contra Oto-
mani potentiſſimum exercitum in mari Adriati-
co habitæ anno 1571. per invictiſſimum illum
& memoriâ dignum D. Joannem ab Auſtria Ca-
tholici

tholici noſtri Philippi ſecundi Hiſpaniarum Regis
fratrem naturalem ſub Pontificatu ſanctiſſimi pa-
tris Pii V. & univerſo orbi maximum attulit gau-
dium dicta victoria, velitque Deus ut omnia ſint
Philippo Regi ac domino noſtro in melius ſuc-
ceſſura, de qua & meminit Simon Petris in tract.
de interpreta. ult. volumine lib. 3. interpretatio. 1.
dubitatio. 3. ſolut. 2. num. fin. folio 11. quo qui-
dem tempore & ipſe opus illud ſcribebat ubi
dicit.

Ibi, Para heredar, An legitimatus de jure ci-
15 vili ſuccedat patri ex teſtamento † cum inſtituen-
ti, tradit Julius Clarus, libro 3. ſentent. §. teſta-
mentum quæſtione. 31. verſiculo, ſcias tamen, &
jure Partitarum aderat l. fin. titulo 15. partita. 4.
quæ omnia per legem noſtram ſunt jam determi-
16 nata. Et an ſi præteriretur legitimatus † poſſet di-
cere teſtamentum nullum, tradebat idem Clarus
in eo verbo teſtamentum, quæſtione 84. Et an princeps
17 poſſit illegitimum legitimare † ut ſuccedat in
majoratu, vide Pelaez, de majoratibus 2. parte. quæſ-
tione 1. numero 9. & tunc an poſſit ſuccedere in
bonis ſitis extra territorium legitimantis, ibi per
eum & numero 10. vertit in dubium, ſi habens fi-
lium naturalem vult contrahere cum matre ut
legitimet eum & ſuccedat in majoria, alter au-
tem ſperans ſuccedere per obitum illius patris
tranſportavit ipſam matrem illius filii naturalis
legitimandi per matrimonium, & ſic legitima-
tio ceſſavit, quod remedium dabitur contra hanc
18 fraudem * & hoc dubium tetigit gl. Se caſa con ella,
in fine in l. tit. 13. p. 4. relatus per Pelaez, ubi ſup.
& n. 11. tractat ipſe Pelaez, an natus ex matrimo-
19 nio clandeſtino excludatur † à majoratus ſucceſ-
ſione.

Ibi, Deſpues ſu padre, o madre, ex iis ceſſat jam
doctrina Bal. & aliorum relatorum per Telli l. 3.
Tau 2. p. n. 9. in prin. dicentium, quod ſi in vita
patris filius baſtardus legitimaretur, quod ſucce-
det inſimul mortuo patre cum filiis legitimis & na-
turalibus, & probatur in l. fin. tit. 15. p. 4 quod
20 † tamen jam ex l. noſtra ceſſare vides, cum ex iis
verbis colligatur legitimationem fuiſſe factam in
vita patris, & nihilominus cum filiis legitimis
& naturalibus inquit text. noſter non ſuccedere
talem legitimatum, & nimirum, nam naturalis
filius non poteſt in præjudicium legitimorum †
21 legitimati eiſdem ſtantibus, ex Juribus relatis per
Mol. de Primog. lib. 3. c. 2. n. 2. & 3. ubi id ex
jure divino inquit procedere, & idem ibidem
quoad majoriam eſſe dicit, quamvis talis legiti-
matus per reſcriptum principis ſit natu major:
niſi id princeps declaravit, ut infra gl. con los, in
prin. reperio tamen quod contrariam, imo quod le-
gitimatus natu major præferatur legitime nato mi-
nori, receptiorem & veriorem teſtatur Mench. rela-
tus & ſecutus per Craſ. recep. ſent. tit. de ſucceſ. ab
int. q. 19. n. 8. quod contra legem noſtram vide-
tur. Imo & plus eſt quod & ſi filii alii legitimi
& naturales naſcantur poſt legitimationem impe-
tratam & conceſſam, adhuc legitimatus hic non
22 ſuccedit † cum legitimis & naturalibus ex text.
noſtro quantumvis de jure civili aliud eſſet, ut
licet videre ex Villal. in Æra. com. opi. littera L.
n. 108. ubi legem noſtram ad hoc conſiderat.
Imò & aliud fortius probat noſter text. ſcilicet
quod filii legitimati per ſubſequens matrimo-
nium excludunt legitimatum à principe antequam

matrimonium contraheretur, prout expreſſis ver-
bis probat lex noſtra quæ in hoc ſingularis eſt,
tanta eſt enim vis matrimonii ut id efficere
poſſit.

Ibi, por ſu ſiguiente matrimonio, tanta eſt enim
vis matrimonii, ut qui antea ſunt geniti poſt
contractum matrimonium legitimi habeantur ut
in c. tanta, qui fil. ſint. leg. l. 1. tit. 13. p. 4. ubi
gl. aliquas quæſt. in propoſitum diſſerit & per
Ant. Gabri. in ſuis communibus opi. tit. de legit. per
totum, & ſic legitimati per ſubſequens matrimo-
nium † excludunt ſubſtitutum ut per Boer. deciſ. 23
159. n. 20. & Gutier. in §. ſui n. 182. Inſt. de hær.
qual. communis ſecundum Gabriel. ubi ſupra con-
clu. 1. n. 31. ubi idem eſſe ait in legitimatis per
reſcriptum principis, prout ibi communiorem
eſſe teſtatur opinionem, de qua in 1 gl. hujus legis
me remiſi ad Mol. & Pela. licet debeat talis legi-
timatio per ſubſequens matrimonium fieri cum
conſenſu ipſorum filiorum, ſi majores Infantia
ſint, ſecundum Boer. deciſ. 160. per totam, niſi
in caſibus ibi per eum poſitis, cujus contrarium
& melius tenuit gl. magna, col. fin. in l. 1. tit. 13. part.
4. ſed ſi legitimatio fieret à principe, tunc legiti-
mati conſenſus requiritur ut per eundem gloſſat.
l. 4. verbo, E ſi caben tit. 15. par. 4. & ibi inquit
ſufficere ratihabitionem, etiamſi fiat poſt mor-
tem patris & gl. 2. l. 9. tit. 18. p. 4. & Acoſta in l.
Gallus §. & quid ſi tantum 2. p. num. 107. &
ſeq. ff. de lib. & poſt. Et an legitimatio per ſubſe-
quens matrimonium extendatur etiam in ſtatu-
tis, tradit idem Boeri. deciſ. 159. num. 5. Sed num
legitimati per ſubſequens matrimonium ſuccedant
cum alterius matrimonii legitimis & naturali- 24
bus † communis eſt quod ſic, ſecundum Anton.
Gomez in l. 9. Tauri num. 67. & 68. & ſic etiam
meliorari poterunt, quod ſecus in legitimatis à
principe, ut per Gutierr. in repeti. §. ſui n. 183.
Inſt. de hæred. qua. & diff. legitimati enim per
ſubſequens matrimonium legitimi ſunt, ſecun-
dum text. in l. 1. tit. 13. part. 4. & ibi gloſ. legi-
timos. Et an primogenitus legitimatus per ſubſe-
quens matrimonium præferatur ſecundo de legi-
timo matrimonio nato priuſquam primus legiti-
maretur per ſubſequens matrimonium † dicen- 25
dum eſt non præferri, cum Tancredo Brixien. &
Jo. An. & aliis relatis per Mol. de Primog. lig. 3.
c. 1. n. 7. ubi hanc communem & tenendam in
judicando & conſulendo teſtatur, & veriorem &
communiorem teſtatur Gutier. in d. §. ſui n. 192.
cum ſeq. & noviſſime Doctor Spino in ſuo Speculo
teſtam. gl. 15. prin. num. 126. & Ant. Gom. l. 9.
Tauri. n. 64. ubi à num. 63. uſque ad 66. id exa-
minat per jura & rationes, & gl. magna. col. pen.
in fin. l. 1. tit. 13. p. 4. etiamſi aliud velint Covar.
in 4. 2. part. c. 8. §. 2. num. 28. & Mencha. re-
lati per Mol. ubi ſupra. & noviſſime poſt hæc vi-
di late tractantem Matienço hic gl. 3. num. 7. cum
ſeq. ubi reſpondet argumentis contrariæ opinio-
nis. Sed quid ſi aliquis ex concubina procreavit
ſibi filium, qui quidem filius deceſſit ſuperſtitibus
ex ſe filiis legitimis & naturalibus, deinde avus
iſtorum filiorum legitimorum & naturalium con-
traxit matrimonium cum concubina illa, an ne-
potes intelligantur legitimati ut avo ſuccedere
poſſint etiam ab inteſtato, tetigit Jaſ. in l. ſi iis
qui pro emptore, & ibi ejus addit. num. 121. ff.
de uſucap. & additio ejus aſſerit communem eſſe

quòd non legitimantur filii patre eorum mortuo, ſecus ſi eo vivo, utpote quia deficit extremum à quo debebat incipere legitimatio, ut & per Guill. Bal. & Ang. *in l. benig. ff. de legibus*. Paul. *in l.* 1. *§. cæterum ff. de acq. poſ.* communis ſecundum Alcia. *de præſumpt. in principio præſumptionum n. fin. & in lib.* 3. *Paradoxorum c.* 16. *in fin.* & ſecundum Oroſ. *in d.l.benign. n.* 4. *ff. de leg.* licet contrarium teneat Soc. *in l. Gal. §. ſi ejus ff. de lib. & poſt.* & Caſt. *hic, gl. ſiguiente verſ. ſed quando ſequitur primam.*

Ibi, *El tal legitimado*, Sed an adoptivus ſuccedet cum legitimo & naturali ſaltem in quarta
26 quartæ † patris quam habiturus erat ab inteſtato non ſtantibus liberis, dic quod non per text. noſtrum, quem ad hoc conſiderat Villalobos *in Ærario com. opi. littera F. n.* 155.

Ibi, *No pueda ſucceder*, quod ſecus eſſe videbatur de jure civili ex communi aſſerta per Jaſ. Soc. & Alc. *in rub. ff. de lib. & poſt.* & ex eod. Jaſ. *in in Rubr. C. de poſt. hær. inſt.* ſecundum quos quoad rumpendum patris teſtamentum æquantur legitime natis à jure civili, ſecundum communem illam, licet non ſic, jure noſtro regio, ſecundum Minch. *Tom.* 1. *de ſucceſ. §.* 10. *n.* 365. & ſic ceſ-
27 ſat † *l. fin. tit.* 15. *p.* 4. cum legitimis & naturalibus legitimatos à principe ſuccedere diſponens, ut *ibi* advertit gl. *Si los oviere*, & ſic etiam eſſe de jure civili aſſerebat Capit. *deciſ. Neap.* 194. *n.* 3. & Rojas *de ſucceſ. ab inteſt. c.* 23. *num.* 34. *cum ſeq. aliquib.* Et ſic ſuperflua eſt jam clauſula ſolita apponi in legitimatione, ſine præjudicio venientium ab inteſtato, prout antea requirebatur apponi, ex Alex. relato per Capit. eundem, *in deciſ.* 22. *n. fin.* ubi quid operabatur iſta clauſula tractat, de quo & per Villal. *ubi ſup. littera L. n.* 104. & 105. Et an venientium ab inteſtato legi-
28 timatio † debeat facere mentionem, per Boer. *deciſ.* 212. *n.* 2. ubi *deciſ.* 240. tractat, quando fiat legitimatio ſtantibus liberis legitimis, & quid ſi princeps legitimationem concedens velit ut cum legitimis & naturalibus concurrat, vide gloſſ. *in d. l. fin. titulo* 15. *part.* 4. *verbo, ſi los ovieren.*

Ibi, *Con los tales hijos o deſcendientes legitimos*, natis poſt legitimationem intellige, prout noſtra lex loquitur, *ibi. Y deſpues ſu padre*, quaſi ſecus ſi ante legitimationem eſſent nati, & de eis fuiſſet facta mentio in legitimatione, tunc enim ſuccedent ſic legitimati cum ipſis legitimis & naturali-
29 bus tunc ſtantibus † & natis cum legitimatio facta fuit, quaſi in hoc caſu non ſit correcta diſpoſitio, *l. fi. tit.* 15. *par.* 4. ſic diſponentis, ut *ibi* advertit Gloſſator, *in gloſ.* 2. ubi hoc intelligit, dum tamen legitimatio fuerit facta vivente patre, ſeu de
30 ejus voluntate, quia tunc tenet † legitimatio etiam non citatis fratribus, ut communem teſtatur gloſ. *è ſi caben. l.* 4. *tit.* 15. *p.* 4. & idem dicit eſſe ſi legitimaretur poſt mortem patris antequam fratres legitimi & naturales adirent hæreditatem cum poſſit princeps eis præjudicare, cum clauſula non obſtantibus, ante aditionem, ſtandum eſt enim principis voluntati volentis legitimis & na-
31 turalibus præjudicare † cavere tamen ab hoc princeps debet, ut *ibi* conſulit Gloſſator, & melius Acoſta *in §. & quid ſi tantum* 2. *parte. n.* 103. & ſic in legitimationibus ſolet apponi clauſula, ſalvo jure legitimorum, *ſecundum illam gloſ. d.l. fin.* & nova hæc ejus conſideratio eſt *ad l. noſtram*, de qua quæſtione diverſæ erant ſententiæ ut advertit Craſ. *recep. ſent. tit. de ſucceſ. ab int. q.* 19. *n.* 10. & 11. & rationem decidendi ad legem noſtram & ad hanc conſiderationem ex ea elicitam aſſignavit, *hic* Caſtillo, *in gl. No pueda, verſ. quæro quæ fuit ratio dubitandi. n.* 34. nam cum legitimatio habuerit effectum à tempore legitimationis, videbatur legem noſtram procedere non poſſe, verumtamen quia neque pater petens legitimationem, neque princeps eam concedens videntur ad incogitata reſpexiſſe, nimirum ſi filiis poſt legitimationem natis non præjudicat legitimatio hæc. Imo & natis tempore legitimationis non præjudicaret, quia in præjudicium tertii non vult princeps aliquid diſponere in dubio, ut diximus *in tit. de las proviſiones l.* 1. & 2. & 3. *ſupra lib.* 4. & ſic impetrans legitimationem legitimis exiſtentibus debet facere de eis mentionem ut eis præjudicet legitimatio,
† quæ quidem legitimatio ſolum fit legitima prole 32
deficiente, non vero ea exiſtente, *ut per gl. e ſi caben. l.* 4. *tit.* 15. *p.* 4. & receptiſſimam teſtatur opinionem Acoſta, *in §. & quid ſi tantum* 2. *p. n.* 112. ubi & an citatio requiratur declarat, & Moli. *de Primog. lib.* 3. *c.* 2. *n.* 2. & 3. ex jure divino id fundans & Matien *hic gl.* 1. *n.* 15. & *gl.* 2. *n.* 2. & per conſequens idem dici poteſt legem noſtram diſpoſuiſſe etiam ſi extarent filii legitimi & naturales tempore legitimationis, ſicut ſi poſt eam naſcerentur, nam in utroque caſu cenſendum eſt principem noluiſſe ipſis legitimis & naturalibus præjudicare niſi id exprimat, & conſtet velle, nam ut dixi *in gl. Y deſpues, ſupra eo.* non poteſt filius legitimari in præjudicium legitimorum, & ideo conſideratio dicta dicti Gloſſatoris *ad l. noſtram*, ſecundum hoc eſt intelligenda, & lex illa *fi.* etiam declaranda, ut procedat, cum princeps id vult; ut legitimis præjudicet legitimatio, & hac de cauſa etiamſi non apponatur illa clauſula, ſine præjudicio legitimorum, intelligendum eſt noluiſſe eis præjudicare, ſive extent tunc, ſive poſt naſcantur, niſi aliud exprimat, verumtamen ut omnis dubitatio tollatur, cautius eſt eam apponere, ne dicat patrem petentem legitimationem & principem eam concedentem voluiſſe eis præjudicare, cum ſcirent legitimos & naturales tunc adeſſe, quæ quidem ſcientia mihi ad hoc non ſufficiens videtur, verumtamen ad evitandas lites juſtas aut injuſtas illa clauſula eſt apponenda, cum princeps expreſſe, & ex certa ſcientia aliud non vult, ex dictis *per gl.* 1. *d. l.* 9. *tit.* 18. *p.* 4. & hoc eſt quod meo videri voluit illa gl. *d. l. fi.* aliter enim male loqueretur, neque lex noſtra eſt intelligenda, prout illa gl. voluit eam intelligere, nam lex noſtra non vult caſus & diſpoſitionem ſuam limitative condere, ſed potius vult in caſu fortiori & difficiliori diſponere, ſcilicet quòd licet de jure alias *ex l. ſi te parens, C. de ſuis & leg. her.* plures relati per Mat. *hic gl.* 2. *n.* 3. tenerent, quod legitimatus ad ſuccedendum in bonis patris, ſuccederet cum legitimis poſtea natis, per legem noſtram id non procedat in approbationem opinionis per Matienço. *ubi ſup.* relatæ & hæc eſt veritas, niſi princeps aliud voluerit ſecundum Matien. *ibi. n.* 4. Sed an jam quod iſti reſcripto principis legitimati non concurrant ad bona parentum aut avorum cum legitimis & naturalibus, neque eos ex-

eludant

cludant, an ſaltem legitimis & naturalibus filiis deficientibus excludent venientes ab inteſtato † ſi legitimatio hæc facta fuit poſt mortem patris, & in hoc Bal. *in l. cum ignorantia col. fi. verſ. & iſta verba. C. de jur. & fac. ig.* determinat, quod ſi legitimatio fiat ante aditam hæreditatem à venientibus ab inteſtato, ad legitimatum ſucceſſio pertinet, ſi vero poſt aditam ad ipſos hæredes ab inteſtato, qui jam adierant, cujus opinionem communem teſtatur Meneſ. *in ea l. cum ignor. n. fi.* ubi allegat Paul. dicentem idem eſſe ſi legitimatio fiat adita hæreditate à legitimis, nondum tamen adepta poſſeſſione rerum hæreditariarum, & ſic intelliges & declarabis tex. *in l.* 6. & *in l. fi. tit.* 15. *p.* 4. quibus manifeſte probatur, quod ſi pater filios legitimos non haberet, ſuccederet legitimatus in bonis ſuis, rejectis legitimis hæredibus ab inteſtato, qui non erant filii neque deſcendentes, nam id verum eſt & procedit ſi legitimatio ſit facta ante aditam hæreditatem & adeptam poſſeſſionem, & illam Bal. doctrinam communem etiam dicit Gutier. *in d. §. fui n.* 194. ubi *n.* 195. eam intelligit procedere, quando in legitimatione fuit facta mentio de jure illorum ad quos pertinet hæreditas, aliàs enim ſi ſimpliciter facta fuit legitimatio, non poteſt legitimatus auferre dictam hæreditatem dictis venientibus ab inteſtato, cum legitimatio tunc ſubreptitia eſſet. prout in expreſſo, ita tenet Paul. *in l. Gallus §. & quid ſi tantum n.* 19. *ff. de lib. & poſt.* quem pro dicta communi Jaſ. *ibi. n.* 121. *allegavit*, hanc tamen ſuam declarationem noſtri Gutier. ego admitterem & veram judicatem quoties ij venientes ab inteſtato eſſent de aſcendentibus, in quibus difficilior redderetur princeps ad legitimandum, ut de eis mentio eſſet habenda, retenta opinione Acoſtæ *ubi ſupr.* licet & in aſcendentibus contra teneat Matien. *hic gl.* 1. *n.* 17. ex jure noſtro regio, & fortaſſis verius ex communi aſſerta per Craſ. *recep. ſent. tit. de ſucceſ. ab inteſ. q.* 19. *nu.* 9. & 11. ſecus vero in aliis agnatis de quibus nulla eſt neceſſaria mentio in legitimatione, prout crebriorem ſic tenens contra Paul. & alios teſtatur Acoſ. *in d. §. & quid ſi tantum* 2. *p. nu.* 148. & 158. ubi à *n.* 145. incœpit, & ſic quoad hos agnatos de quibus mentio non eſt habenda, illa communis Bal. diſtinctio jam relatâ, tenenda erit & ſequenda rejecta d. declaratione D. noſtri Gutier. Sed dubito nunc an iſta deciſio Bal. procedere poſſit in hac facti contingentia; ponamus enim quod facta legitimatione poſt mortem patris, ſuccedit quòd quidam frater iſtius patris moritur ab inteſtato abſque liberis deſcendentibus & aſcendentibus, num iſte filius legitimatus repræſentando propriam patris perſonam ſuccedet inſimul cum patruis ſuis fratribus † iſtius
34 defuncti ſecundum Bald. *diſtinctionem de qua ſupra*, ſcilicet ſi legitimatio illa fuit adepta ante hæreditatem, & videtur quòd ſic, quia legitimatus hic nihil differt à legitimis ſive quoad ſucceſſiones, ſive quoad honores, ut patet ex verbis noſtri text. *ibi, Anſi en ſucceder*, & ibi, *en ninguna coſa diferan de los hijos nacidos de legitimo matrimonio*: Sed ſi eſſet de legitimo matrimonio *ex l.* 8. *Tauri, quæ eſt* 5. *noſtri tituli*, admittitur ad dictam ſucceſſionem patrui primi cum patruis ſuis per repræſentationem, ergo & idem poterit legitimatus ante aditam hæreditatem ex dicta Baldi doctrina: quæ eſt optima ampliatio *ad d. l.* 8. *Tauri*, & declaratio ad verba finalia noſtri text. ut demum admittantur legitimati ad ſucceſſionem agnatorum quoties legitimatio eſt adepta ante aditam hæreditatem per agnatos, & vera eſt & tenenda, quia lex noſtra non excludit hanc declarationem, & ſecundum juris diſpoſitionem eſt declaranda, ne ſi adita eſt hæreditas vel adepta ejus poſſeſſio per agnatos, juri ſuo quæſito præjudicetur, contra omnes regulas juris, & ſic intelliges dicta per Matienço *hic gl.* 7. *n. pen.* dicentem agnatis ſuccedere legitimatos per principis reſcriptum, ut id verum, ſi hæreditas non eſt adita vel poſſeſſio adepta per agnatos ante legitimationem ſecus vero aliàs. Ulterius lex noſtra ponderanda eſt in iis verbis, *O deſcendientes legitimos*, hic eſſe text. determinantem jam quæſtionem illam ſatis à Doctoribus altercatam, & in qua hinc inde aderant duæ communes contrariæ, an ſtante ſtatuto, quod ſtantibus maſculis filiæ fœminæ non ſuccedant, ſi filii ij ſint legiti-
mati, filia fœmina legitima † & naturalis exclu- 35
detur, Curtius enim Junior. *in conſil.* 153. communem dicit quod excludetur, Curtius autem Senior *conſilio.* 73. contrariam quod non excludetur filia hæc, dicit communem: Decius tamen, *in conſil.* 306. & Paulus Caſt. *conſil.* 24. quos refert Gozadinis, *conſil.* 6. *nu.* 73. concordare has opiniones conantur, ut prima procedat quando filius fuit ſimpliciter & particulariter legitimatus, ſecunda vero quando plene legitimatur ad ſucceſſionem parentum cognatorum & agnatorum in omnibus & per omnia perinde ac ſi de legitimo matrimonio natus eſſet, Gallus tamen ille, qui ſcripſit conſuetud. Pariſien. *Rubr.* 1. *§.* 8. *gloſſ.* 1. *n.* 50. ſecundam Curtii Senioris ſecutus eſt amplians eam etiam ſi legitimatio non eſſet plena ut dictum eſt, & hanc ibidem dicit communem opinionem, & *in addit. ad Alex. conſil.* 2. *volu.* 1. & hanc veriorem & magis communem teſtatur Villalobos *in Ærario com. opinio. litera S. n.* 189. eos referens & Moli. *de Primogeniis lib.* 3. *cap.* 2. *nu.* 7. & *eo lib. cap.* 5. *n.* 75. & Craſſus hæc referens, *recepta. ſenten. titu. de ſucceſſio. ab inteſt. quæſt.* 19. *nu.* 12. & 13. & hæc in effectu ex text. noſtro eſt approbata, nam cum per verbum *Deſcendientes*, loqua-
tur, quod tam † maſculos, quam fœminas com- 36
prehendit, *ex gloſſ. c. ſtatutum. de hæt. in* 6. in favoralibus *ut ibi*, & notat Rebuffus, *in l.* 130. *§. præter hæc, pagi.* 966. *in princ. ff. de verbor. ſigni.* & ſic text. noſter in fœminis etiam loquitur, & deſcendentibus legitimis exiſtentibus non ſuccedunt legitimati ex tex. noſtro, igitur dicta magis communis opinio Molinei & Curtii Senioris, rejecta diſtinctione & concordia Decii & ſequacium tenenda eſt, & eſt nova & mea conſideratio
ad legem noſtram, & quid operetur † legitimatio 37
ad ſuccedendum ex teſtamento & ab inteſtato abſque præjudicio venientium ab inteſtato; vide Craſ. *ubi ſupra. numero* 14.

Ibi, *En la quinta parte*, dum tamen non capiat in ea pluſquam quilibet aliorum filiorum legitimorum capiet, puta ſi ſunt ſex aut quinque filii
legitimi non capiet † totam quintam partem, ſed 38
æqualem cum quolibet legitimorum, ut per Telli. *l.* 9. *Tauri*, *n.* 27. & in hoc titulo remanet dictum, ſive talis legitimetur per oblationem Curiæ, ſive per principis reſcriptum, ſecundum eum *ibi* hanc communem teſtantem opinionem; contra

Azevedo in Recopilationem. Tom. III. M m ij quam

quam conſiderationem hanc propono, ex quinta parte hac eſt adimplendum funus & legata gratioſa teſtamenti ſolvenda; ſed ſi legitimatus ſi adſunt quinque filii legitimi aut plures non poteſt totam quintam partem capere, ſed æqualis debet eſſe cum quolibet legitimorum, capiet minus quam quintam partem, ſi ex illa parte, quam tunc capiet, eſt funus adimplendum & teſtamentum, ergo & ipſe minus capiet quam quilibet aliorum, & remanet in damno, quid tunc erit dicendum aut faciendum, & certe in hoc caſu eſſet aſſignandum quintum & ex eo funeralia & teſtamentum adimplenda, & ſi iis adimpletis ex reliquo filius hic legitimatus pluſquam quilibet aliorum legitimorum caperet, tunc eſſet ſervanda dicta communis opinio & ad æqualitatem reducendi omnes filii, ne legitimatus tunc pluſquam quilibet legitimorum capiat: Sed an valeret conditio in legitimatione appoſita, quod filius legi-
39 timatus ſuccedat in quinta illa parte, † vel in minori, vel in nihilo ſecundum quod patri placuerit, in quo Suarez *in l. quoniam in prioribus* 12. *limit.n.* 4. *pag.* 196. inquit, quod ſic, & allegat plures ita tenentes, & inquit quod pluries conſuluit & practicavit, & quod paucæ reperiuntur legitimationes ubi non adſit dicta clauſula, quod legitimatus capiat id quod patri placuerit, & ſequitur Ant. Gom. *hic n. fi.* quia ſecundum eos iſta non eſt legitimatio, ſed diſpenſatio, quæ poteſt fieri quoad quædam, ut late examinat Tellius *hic n.* 20. *cum pluribus ſequentibus*, ubi tandem, *n.* 22. concludit, quod communis eſt opinio, quod etiam in hoc caſu limitativo dicitur legitimatio,
40 & non diſpenſatio, quia legitimatio † reſpicit ſtatum perſonæ, à qua jus ſuccedendi eſt ſeparatum, & hoc ſecundum eundem Telli. *ibi n.* 24. dum tamen talis legitimatio in filium naturalem ſit conceſſa, ita ut qui legitimatur ſit filius naturalis, cum cujus matre pater contrahere poterat ſine diſpenſatione, ita quod habeat qualitates ut naturalis dicatur, non vero ſit ex tali matre, cum qua matrimonium pater contrahere non poterat ſine diſpenſatione, in iſto enim non erit nec dici poterit legitimatio, ſed diſpenſatio, & per conſequens non ſuccedet niſi in eo tantum, in quo diſpenſatum eſt ut ſuccedant, prout poſt advertit etiam Matienço *hic glo.* 1. *n.* 2. plures referens idem tenentes, & effectus eſt maximus, ſecundum Telli. *ubi ſupra nu.* 20. *in fi.* quia ſi eſt diſpenſatio non æquiparatur legitimo, neque legitimi prærogativis gaudet, & ſolum limitative ſuccedet, & valebit limitatio talis in tali diſpenſatione appoſita: Ex quibus noviter infero quod cum filius naturalis & itidem ſpurius habitus ex concubitu, ex quo mater non incurrit pœnam mortis, neque eſt habitus ex clerico in ſacris vel monacho, ſint hæredes matris tam ex teſtamento, quam ab inteſtato deficientibus deſcendentibus aut aſcendentibus legitimis & naturalibus, ſi per matrem ipſam legitimetur ex principis reſcripto, non poterit in legitimatione apponi limitatio aliqua
41 ſucceſſionis † maternæ, & quantumvis apponeretur, non præjudicaret ſibi quin alia bona materna petere non poſſit, ex juris diſpoſitione ſibi competentia, imo & quod plus eſt quod quamvis filius talis tali legitimationi conſentiret, niſi renunciaret omnia alia bona & partem eorum præter & ultra contentam in legitimatione, & renunciationem hanc juramento vallaret, nihil ſibi impediret, quin alia bona petere poſſet, eò quòd, ut dixi, filius hic neceſſarius eſt hæres matri decedenti ſine deſcendentibus aut aſcendentibus legitimis, quod ſecus, *ut diximus*, eſt reſpectu patris cum etiam naturalis filius non ſit ei neceſſarius hæres, & per conſequens limitatam legitimationem dari, pater petere poſſet & poteſt, imo & gravamen in ea apponere, ſecundum Tellium, *ubi ſupra*, & Matien. *hic glo.* 1. *n.* 6. quod intelligerem verum, prout iſti Doctores loquuntur, quoties legitimatio vel diſpenſatio conceditur limitative ut filius legitimatus patri ſuccedat in quinto vel in ea parte in qua patri placuerit, tunc enim nimirum ſi & conceſſa legitimatione ſic limitata poſſit pater in ea parte, quam virtute illius legitimationis filio huic donat aut relinqui poſſit etiam apponere gravamen, quod voluerit, cum in voluntate patris eſſet ei relinquere plus aut minus, ſecus vero ſi limitatio non conferretur in patris voluntate & beneplacito, ſed ſimpliciter limitatio apponitur ut poſſit filio quintum relinquere, tunc enim poſt legitimationem ſic conceſſam non poſſet pater gravamen in illo quinto filio huic naturali aut ſpurio apponere ſi ex vi legitimationis hujus eidem quintum relinquat, & hoc eſt quod voluerunt Ant. Gom. *Tom.* 1. *cap.* 11. *n.* 28. & faciunt dicta per Suarez *in l. quoniam amplia.* 14. *& in preludio. ad l. regiam, C. de inof. dona.* ubi *in* 12. *limit. nu.* 5. *verſi. & præſuppoſita.* dubitat de hoc, & tandem inquit quod ut omnis ceſſet ſcrupulus, dicatur in legitimatione, quod legitimatur ut poſſit ſuccedere in quinto vel in eo minus quod patri placuerit & cum vinculis & conditionibus ipſi patri viſis, & ſecundum hæc ſupra dicti Doctores non ſunt ſibi contrarii ſed declarantur optime & vere judicio meo. Eſt tamen alia & non minus ſingularis quæſtio in propoſitum, an filius iſte legitimatus ſive limitative † ſi- 42
ve non habeat beneficium abſtinendi, & in hoc eſt text. *in Authen. qui. mo. nat. effi. ſui* §. *& quoniam.* probans quod filius legitimatus per oblationem curiæ ita efficitur neceſſarius hæres patri in re illa, in qua inſtituitur per patrem, quod nullo modo habet beneficium abſtinendi, & idem probat tex. *in l. quoniam deſideria. C. de natur. liber.* & commen. Roman. *in l. neceſſariis ff. de acquir. hær.* Sed an idem ſit in legitimato per principis reſcriptum eſt dubium, quia Roma. & Ang. relati per Suarez *in dicta l. quoniam* 10. *amplia. num.* 63. *&* 64. inquiunt quod idem ſit, & ſic infert idem Roman. teſte Suarez *ibi*, quod cum filius naturalis per ingreſſum religionis legitimetur, de quo *in hac lege* latè diximus, quod iſte legitimatus per religionis ingreſſum non habebit beneficium abſtinendi, & ſic dicunt iidem Roman. & Ang. *ubi ſupra*, quod procedit dictus §. *& quoniam.* in omnimoda legitimatione, ita & in legitimato per ſubſequens matrimonium idem eſſet, in quo quidem articulo contrarium mihi videtur, ex eo quod dictus §. *& quoniam.* ſolum procedit & loquitur in legitimato per oblationem Curiæ, ſecundum Baldum *in cap. per tuas. de major. & obed.* prout alios tenere affirmat Jaſ. *in l.* 1. *num.* 30. *&* 31. *C. quando non petat. par.* & in legitimato per ingreſſum monaſterii contra ſupra dictos tenet Alexand. relatus per Jaſon. *ibi*, quia id in favorem monaſterii eſt inductum, ergo in ejus odium

odium retorqueri non debet, ita ut invitum monaſterium obligemus adire ſi nolit, item quia le-
43 gitimati per ſubſequens matrimonium, imò & per reſcriptum obtinent jura ſuorum. † ut per noſtrum Guttierrez, *in* §. *ſui. num* 174. *Inſtitut. de hered. qual. & ſuit.* retinent privilegia ſecundum Anton. Gomez *tom.* 1. *cap.* 9. *num.* 12. & Tell. *hic num.* 2. & eund. Anton. Gomez *hic num.* 66. ergo ſicut & ſui, habebunt jus abſtinendi, prout patet ex dictis per Guttierrez, *ubi ſupra num.* 100. hanc magis communem dicentem in ſuis, & ſic idem in dictis legitimatis per ſubſequens matrimonium, & per reſcriptum Principis, nam licet neceſſarii ſint hæredes, ut per Tell. *hic num.* 3. *&* 4. habent beneficium abſtinendi, & legitimatio, quæ in favorem eorum fuit obtenta, non eſt in odium retorquenda & eis eſſet damnoſa, & ex iis & aliis iſtam contra Roman. & Ang. tenuit Suarez *ubi ſupra* maxima eſt enim, ſecundum Suarez, *in ea. l. quoniam* 12. *limit. pag.* 194. *col.* 2.
44 differentia inter legitimatum per oblationem † Curiæ, vel per reſcriptum principis, nam legitimati per reſcriptum habent legitimas ſucceſſiones activè, & paſſivè, ſicut & legitimus, deberturque eis legitima in bonis parentum, ut per Gutierrez *ubi ſupra num.* 175. *& in l. nemo poteſt n.* 535. ergo & idem beneficium abſtinendi dabitur eis, ſicut & legitimis, nam diſpoſitum in uno ex correlativis & æquiparatis, in alio etiam diſpoſitum cenſetur, quod ſecùs in legitimato per oblationem Curiæ, quia ei à jure eſt denegatum dictum beneficium abſtinendi, ut dictum eſt, quæ notanda ſunt ad legem noſtram, & deliberanda dum caſus occurrerit.

Ibi. *Anſi en ſucceder a los otros parientes.* Ex iis verbis ceſſat quæſtio illa, an legitimatus per prin-
45 cipis reſcriptum ſuccedat omnibus agnatis † & cognatis, & quod ſuccederet, fuit Bart. opinio, relata per Suarez *in l. quoniam* 12. *limit. l. regia*, *num.* 2. *verſi. prætereà in tantum. pag.* 194. quæ per text. noſtrum in præſenti expreſſe approbatur, & juſtiorem opinionem aſſerit *ibi* Suarez quod erat hæc Bart. & ut talis per text. noſtrum in præſenti approbatur, ubi & ipſe Suarez inquit ſecùs eſſe in legitimato per oblationem Curiæ, quia hic jam habet determinatum in quo debet ſuccedere & ideo non ſine myſterio lex noſtra de legitimato per oblationem Curiæ mentionem non fecit, quaſi voluerit adhuc remanere differentias inter hos legitimatos ſine correctione jurium.

Ibi. *Como en honras, y preeminencias.* Hic videtur text. expreſſus & clarus, determinans quæſtionem illam ſatis altercatam tam per doctores exteros quam noſtros, num ſcilicet, legitimatus gaudeat
46 patris nobilitate † etiam quoad exemptionem tributorum & ſervitiorum regis, & ſic, *de pechos, y tributos*, etiamſi de nobilitate patris in legitimatione mentio non habeatur, in quo videbatur dicendum quod non, quia in legitimatione nihil fuit dictum de patris nobilitate, quod ſi fuiſſet, aut non conceſſiſſet rex, aut ſaltem difficilius concederet, & ſecundum Hoſtien. & Joan. And. *in cap. fin. de fil. preſbit.* cum Papa diſpenſat cum aliquo genito ex nobili, debet in diſpenſatione
47 mentio fieri de patris nobilitate, quando † Papa ſi hoc ſciviſſet, & intellexiſſet, redderetur difficilior ad diſpenſandum: Ex quo quidem Benedictus relatus per gloſ. *rodos l.* 4. *tit.* 15. *part.* 4. reaſſumpſit hoc, ut idem in legitimatione de aliquo facta diceretur, & quod in ea deberet fieri mentio de nobilitate patris, quod ſi mentio facta non eſſet, non gauderet dicta nobilitate quoad exemptionem contributionum regalium, quandoquidem redderetur propter hoc princeps difficilior in concedendo eam, vel non concederet, & unaquæque harum difficultatum impedit effectum legitimationis ſaltem quoad dictam exemptionem, eò quòd per ſurreptionem videtur adepta legitimatio, *argum. notatorum* per Suarez *allegatio.* 12. *verſic. tertio*, *facit cum ſequentibus fol.* 149. *in antiquis.* Item & quia id ex quadam regia ſchedula videtur determinatum ab imperatore noſtro Carolo Quinto anno 1542. miſſa regiis ſenatoribus & cancellariis, *quæ eſt jam l.* 12. *tit.* 2. *lib.* 6. *infra*, & ex ſimili lege, quæ dictam ſchedulam ampliat per Philippum Secundum, & dicti Caroli filium ac regem noſtrum Hiſpaniarum edita, *quæ eſt* 20. *tit.* 11. *lib.* 2. *ſupra*, quæ expreſſe probant præſertim illa *l.* 20. quod filii legitimati per principis reſcriptum nullo modo gaudent nobilitate parentum quoad tributorum regiorum exemptionem, idque ampliat dicta *l.* 20. etiamſi in dictis litteris legitimationis verbis expreſſis dicatur quod tales legitimati ſint legitimi, quantum quidem ſchedulæ, ac legum fundamento Covarr. *in* 4. *cap.* 8. §. 4. *num.* 4 *partis* 2. hanc opinionem tenuit & Otalora *de nobilitat.* 2. *parte.* 3. *partis princip. c.* 5. *num.* 4. ubi refert litteram dictæ ſchedulæ regiæ, & idem tenet gloſ. *in l.* 4. *tit.* 15. *partit.* 4. *gloſſ. fin. ad fin.* ſic referens auditoribus regiis ſemel reſcriptum, & miſſam dictam ſchedulam, & de jure communi etiam hæc erat verior & communior opinio, ut patet ex Otalora *ubi ſuprà verſi. de legitimatis vero*, & ſic quoad hanc exemptionem contributionum & tributorum regi debitorum legem noſtram in iis verbis correctam eſſe, prout & tenuit Villalobos *in Antinomia juris civilis, & regii littera B. num.* 5. tenuitque noviſſime concivis noſter doctor Gutierrez, *in repet.* §. *ſui num.* 189. *in fine*, *pag.* 231. *Inſt. de hered. qual.* allegans ad hoc dictam ſchedulam pro lege 12. *tit.* 2. *lib.* 6. *infra & d. l.* 20. *tit.* 11. *lib.* 2. *ſupra* non advertens dictam *l.* 12. & ſic ſchedulam illam, quam in proſecutione *illius numeri* 189. pro una parte allegavit, pro contraria *ibidem* allegaſſe, cum eſſet eademmet, & cum hæc poſt operis ſui promulgationem communicarem impreſſorum in curia, vel calami lapſu id fuiſſe factum dixit, & ſic credo fuiſſe, & ideo advertere tu debes ne decipiaris in ſchedula & lege illa 12. nam idem diſponunt, & nihil aliud ſchedula diſponebat, quam in lege illa diſpoſitum nunc eſt, ſed potius fuit tranſcripta in noſtra recopilatione, ut omnibus nota eſſet, & per conſequens legem noſtram correctam eſſe in iis, ut ſcilicet talis legitimatus per reſcriptum principis quoad dictam tributorum regiorum exemptionem non gauderet parentis nobilitate, & ſic filium naturalem, qui ea quoad hoc etiam gaudet, ut in hac lege dicemus eſſe pejoris conditionis ſi legitimetur à Principe, quam ſi non legitimaretur: Ego tamen ſemper tenui & teneo legem noſtram etiam hodie procedere & incorrectam eſſe quoad filium naturalem legitimatum ut gaudeat dicta parentis nobilitate quoad omnia indiſcriminatim, quamvis in legitimatione id non

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

fit conceſſum & expreſſum, idque ex tex. noſtro ad hoc expreſſo generaliter id diſponente, *& ex l. fin. tit. 22. lib. 4. fori, & ex d. l. 9. tit. 15. parti.* 4. nam ſi pater nobilis indiſtinctè gaudet, itidem & filius ejus legitimatus, cum noſtra & dictæ leges diſpoſuerint nobilitate patris ſui debere gaudere, & referens, ineſt tamen relato cum omnibus qualitatibus ſuis & conditionibus, ex text. *in l. ſi prior. ff. ſolu. matri.* ad hoc notatum per Jaſ. *in l. qui ſic ſtipulatur ff. de verbo. oblig.* item quia ſi legitimatio in favorem legitimati conceditur non eſt in ejus odium retorquenda, & legitimatus eſt ac vere legitimus, ut communem teſtatur Gutierrez, *in d. §. ſui, num.* 165. ex quibus hanc opinionem tenuerunt Ciſuentes *hic*, & Oroſci. relati per ipſum Gutierrez *ibidem num.* 188. & *nu.* 189. *in fine*, refert practicum Montetroſo, ſic aſſerentem, aſſeritque ipſemet Gutierrez hanc eſſe communem receptamque ſententiam, imo & veriſſimam ego reputo & tenendam in judicando & conſulendo, & non obſtant in contrarium adducta, & primo dictum illud Benedicti, inferendo de diſpenſatione ad legitimationem, quia eſt falſa illatio, cum legitimatio, quæ dicitur in filio naturali, differat multum à diſpenſatione, quæ dicitur in ſpuriis filiis, ut apparet ex dictis *in hac lege* per nos, & per Matienço *hic gloſ.* 1 & per Covarru. *in 4. parte. 2 cap.* 8. § 8. *nu* 1. & 5. & ſic ſecundum cum *ibi num.* 10. habens facultatem
48 † legitimandi non cenſetur habere diſpenſandi, & ſic argumentum illud Benedicti faciliter diluitur, neque obſtat etiam dicta ſchedula regia *pro l.*
49 12. jam allegata & poſita, & ſimilis *lex illa* 20. † quoniam dimiſſo intellectu Oroſcii olim præceptoris mei, relato per Gutierrez *ubi ſupra nu.* 180. *verſi. ex quibus*, dicentis quod illa ſchedula procedit quoad hanc tributorum exemptionem, quod eſt tenere primam opinionem & correctionem dictam, & dimiſſo intellectu licet vero, attenta littera antiqua dictæ ſchedulæ, aſſignato per Avenda. *in dictionario verbo ſpurio, & verbo, hijo natural*, & per Didacum Perez *in l. 1. titulo 1. lib. 4. Ordina.* & Duennas, *in quadam additione, quam in fine regularium ſuarum appoſuit ad regulam* 69. & per Gutierrez *ubi ſupra*, ſcilicet quod dicta ſchedula loquebatur, in filiis legitimatis ex damnato coitu procreatis, ij enim non gaudebant dicta patris nobilitate quoad hanc exemptionem tributorum, & verus hic erat intellectus attenta littera antiqua relata per Dida. Perez *ubi ſupra*, & per Otaloram, *ubi ſupra pagi.* 163. *ibi. De Dañado, y punible ayuntamiento.* Cujus litteram aliter quam nunc ſcripta eſt inquit Matienço *glo* 8. *num.* 8. retuliſſe Didac. Perez cum vere eam retulerit, verum quia hæc verba non referuntur *in dictis legibus* 12. & 20. *ſupra relatis*, ſed potius inſeritur alia ſchedula relata per Otaloram *ubi ſupra in pag.* 162. *col.* 2. quæ illa verba non habebat, ideò ego noviſſimè dictam ſchedulam & leges illas. 12. & 20. intelligo procedere ut non obſtent huic ſecundæ & noſtræ opinioni, quotieſcunque ille, qui legitimatur ante legitimationem non gaudere poterat patris nobilitate quoad dictam exemptionem tributorum; hic enim quantumvis legitimetur, etiam dicendo quod ſit legitimus, non gaudebit dicta patris nobilitate quoad dictam tributorum exemptionem, ſecùs verò ſi ante legitimationem ea gaudere poterat etiam quoad hoc, prout filius naturalis gaudet, ut infra dicemus, in tali enim non loquuntur dictæ leges & ſchedula regia, prout ex verbis ipſius ſchedulæ conſtabat. *ibi. Y devian pagar antes que fueſen ligitimados*, & *in d. l.* 20. ibi. *de que antes de las tales legitimaciones no teniendo las no podian ni devian gozar*, & *in d. l.* 12. ibi. *a que eran obligados y devian pagar ante que fueſen legitimados*, junctis verbis præcedentibus, *de qualeſquier pechos, y ſervicios y contribuciones.* Ecce igitur clariſſime intellectum noſtrum eſſe veriſſimum & ſic dictam ſchedulam & dictas leges regias non obſtare noſtræ concluſioni, & ſi bene inſpiciatur ſic voluit Covarr. *ubi ſupra.* Ex quibus omnibus
reſolutivè habes, duas aut tres concluſiones ve- 50
ras meo videri. Prima eſt, quod † filius legitimatus à principe qui ante legitimationem non debebat gaudere patris nobilitate quoad tributorum & contributionum exemptionem neque poſt legitimationem illa gaudebit, & ſic procedit prima opinio & dictæ ſchedulæ & Regiæ legis 20. *tit.* 11. *lib.* 2. *ſup. & leg.* 12. *tit.* 2. *lib.* 6. *infr.* & per eas ſic declaretur generalitas legis noſtræ. Secunda concluſio, eſt quòd filius legitimatus, qui ante legitimationem gaudebat nobilitate patris, etiam poſt legitimationem gaudebit, etiam quoad dictam tributorum exemptionem, prout eſt in filio naturali, & ſic procedit ſecunda mea opinio, & dictæ leges fori & partitarum pro ea pro me allegatæ, & lex noſtra. Tertia vero concluſio ſit quod filii legitimati, ſive illi qui ante legitimationem patris gaudere nobilitate poterant, ſive illi, qui non poterant, gaudebunt patris nobilitate, primi qui poterant ea gaudere ante legitimationem poſt eam indiſtinctè & quoad omnia etiam poſt legitimationem gaudebunt, ſecundi verò qui non poterant ante legitimationem ea gaudere nobilitate, gaudebunt poſt legitimationem quoad alia quam quoad tributorum & indictorum exemptionem, hancque tertiam concluſionem colligo *ex d. legibus* 20. & 12. *& ſchedula dicta. junctis noſtra lege & dictis legibus fori & partitarum in mea ſecunda opinione allegatis* & tenet Covarr. *d.* 2. *p. c.* 8. §. 10. *n.* 4. & hoc ut in quantum poſſimus, correctiones legum evitemus, & unæ per alias declarentur, quantumvis huic tertiæ concluſioni adverſentur Otalo. *ubi ſuprà verſi. ſed adhuc pag.* 163. & Aven. & Didac. Perez relati & ſecuti per Matienço *hic gloſ.* 8. *num.* 4. qui quidem Matienço aliter voluit intelligere illam ſchedulam & leges partitarum differentiam conſtituens inter filium naturalem ex concubina domi retenta habitum, ab illo qui ex concubina non domi retenta habitus fuit, cum iſta differentia ſit ſublata *per leg.* 6. *ſup. eo.* nihil jam de iis concubinis diſtinguentem ut filius naturalis dicatur prout non diſtinguendum in propoſito, inquit Aven. *in dictionario verbo, hijo natural.* & Covarr. *ubi ſup. cap.* 8. §. 4. *num.* 4. *& gl. magna in fine leg.* 1. *tit.* 11. *part.* 7. & ſic declarabis latè dicta per Tiraq. *de nobilitate, cap.* 15. *num.* 17. *uſque ad* 22. an legitimatus gauderet patris nobilitate, & ſic tertia noſtra concluſio vera videtur cum Covarr. limitativè loquente, quidquid Otalora & ſup. dicti ſenſerint contrarium, eo quod ſecunda ſchedula relata per Otalora. *d. pag.* 163. jam eſt eadem cum prima, & in dictis legibus, 20. & 12. idem diſponitur & eiſdem verbis, in hac tamen tertia concluſione

cluſione non deeſt ſcrupulus propter dictam leg. 20. *tit.* 11. *lib.* 2. *ſupr.* dum dicit, *de hidalguia, ni de exempcion de pechos*, ponderando dictionem illam *hidalguia*, quæ generalis eſt, & omnia comprehendit præſertim attentis verbis ſequentibus, *ni de exempcion de pechos*, cum ſpecialia hæc copulativè appoſita non excludant generalia in illo verbo, *hidalguia*, comprehenſa; & ſic eſt dubia dicta tertia concluſio, & tenendum videtur cum Otalora & ſequacibus, ſcilicet quòd illi, qui ante legitimationem nobilitate parentum non gaudebant, neque poſt legitimationem gaudeant in aliqua re, neque in ulla præeminentia & honore niſi expreſſe concedatur, etiamſi dicatur, quòd ſint legitimi ex *d. l.* 20. quæ eſt ampliativa dictæ l. 12. poſt hæc autem Joan. Garſia. *de nobilitat. gl.* 21. *n.* 32. meminit *d. l.* 20. & nullam de iis difficultatem propoſuit cum eſſet ejus materia, & gauderem utique videre quæſtionem hanc tactam per aliquem ex noſtris ex profeſſo & late, & cum allegatione noſtratum legum & non ſub ſilentio præterire ut fecit dictus Joannes Garſia, ſubterfugiens has difficultates, cum eſſet principalis ejus materia, & volens tenere contra dictas leges ſi bene inſpiciatur, *maxime n.* 40. Ulterius in propoſitum dictæ ſchedulæ & legum 20. *tit.* 11. *lib.* 2. *ſup. & l.* 12. *tit.* 2. *lib.* 6. *infra*, jam relatarum quærit Otalora, *ubi ſup. num.* 4. *verſi. adhuc tamen pag.* 165. an earum deciſiones comprehendant, & extendantur ad legitimationes conceſſas à prædeceſſoribus imperatorum, vel tantum ab ipſo imperatore & Regina Joanna ejus matre, & in contingentia facti in Regali Cancellaria obtentum & determinatum fuit, ad legitimationes extendi prædeceſſorum. Sed an dictæ ſchedula & leges Regiæ habebunt locum & procedent eo caſu, quo virtute talis legitimationis legitimatus & deſcendentes extitiſſent in quaſi poſſeſſione non conferendi per quadraginta annos & plures, & ipſe Otalora *in eodem n.* 4. *in pag.* 166. *verſic. dubitatur*, concludit verius eſſe quod nihil proderit hæc poſſeſſio quadraginta annorum, eo quod legimatus eſt in mala fide quæ ex ipſa legitimatione apparet, & apparentia tituli contrarii inducit malam fidem & impedit omnem præſcriptionem etiã immemorialem, ut latè per Socinum. *conſil.* 171. *volum.* 2. latiſſime Ripa *in l. quominus. ff. de flumini.* & per relatos ab Otalora. *ubi ſup.*

Et ut omnia in hoc perfecta habeas, quæſtio num filius naturalis ſecundum terminos & formam legis præcedentis habitus & procreatus gau-
51 deat parentum † nobilitate etiam quoad hanc tributorum exemptionem, in quo non adeſt minor difficultas, quam in præcedentibus quæſtionibus, & adſunt legum & ſcribentium contrarietates, ego tamen divino favente auxilio, nam ſine ipſo factum eſt nihil, reddam eam clariſſimam, nam lex fin. *tit.* 13. *p.* 4. & l. 1. *tit.* 11. *p.* 7. & l. 2. *in fine, tit.* 21. *part.* 4. expreſſe dicunt, quod ad patris nobilitatem admittitur naturalis filius. E contrario vero l. 3. *tit.* 15. *p.* 4. filium naturalem à patris & avi honoribus arcet, ita quod nihil congruum in hac contrarietate harum legum videtur reſponderi poſſe, quarum legum contrarietatem multo ante quam Didacus Perez ſcriberet *l.* 1. *tit.* 1. *lib.* 4. *Ord. col.* 1326. *cum tribus ſequentibus*, & Rojas *de ſucceſ. ab int. cap.* 15. *num.* 20. *cum ſequentibus*, ego conſideraveram, & ad utramque partem cum relatione fundamentorum & autorum examinat Tiraquel. *in tract. de nobilit. cap.* 15. *num.* 10. *uſque ad* 17. & contrarietate dictarum legum partitarum ſaltem in animo perpenſa inquit noſter Covar. *in* 4. 2 *part. cap.* 8. §. 4 *n.* 4. *ad fin.* frequentiorem eſſe ſententiam quod filius tantum naturalis non gaudet nobilitate parentis; prout & tenet Oroſcius *in l. cum legitime in fine, ff. de ſtatu hom.* Gloſſator tamen Gregorius *in l.* 1. *tit.* 15. *partita* 4. inquit quod diſpoſitio illius *l.* 3. *tit.* 15. *partita* 4 procedat quoad diffidandum, quod non ſatisfacit contrarietati *l.* 1. *tit.* 21. *part.* 4. loquentis generaliter, niſi dicamus cum Oroſcio, *ubi ſupra* quod forte quoad nobilitatem patris admittatur, à cæteris vero honoribus eum repellamus, & tandem indeciſum reliquit ac ſi nihil dixiſſet, & ſic etiam voluit Didac. Perez, *ubi ſupra* intelligere, ego tamen inter has leges hanc eſſe veram concordiam, & intellectum credo, ſcilicet quod dicta lex 3. *tit.* 15. *part.* 4. arcens filios non legitimos ab honoribus patris procedat in filiis ex damnato coitu natis, qui quidem cum inſucceſſibiles patri ſint tam ex teſtamento quam ab inteſtato *ex l.* 10. & 11 *tit* 13. *part.* 6. & *l.* 9. *Tauri, quæ eſt* 7. *hujus tituli*, merito ſi & ab honoribus & patris nobilitate arceantur, & quod in hoc caſu loquatur dicta l. 3. paret in iis verbis, *E de mas no podrian heredar los bienes de los padres ni de los abuelo, ni de los otros parientes que deſcienden dellos anſi como dizen las leyes que fablan en eſta razon.* Quæ quidem leges ſunt dictæ *l.* 10. & 11. *tit.* 13. *part* 6. ſed filius naturalis bene hæredat patri in totum ex teſtamento *ex d. l.* 11. *tit.* 13. *part.* 6. & *l.* 10. *Tauri, quæ eſt l. præcedens*, & aliis fratribus agnatis, *ſecundum l. fin. tit.* 13 *partis* 6. Imò & ab inteſtato ſuccedit patri in duabus unciis *ſecundum l.* 8. *tit. eod.* 13. *& part.* 6. ergo in vere naturalibus non poteſt loqui dicta *l.* 3. *tit.* 15. *p.* 4. ſed tantum in natis ex damnato coitu, quod & clarius patet ex l. 4. ſequente *ejuſdem tit.* 15. *part.* 4. quæ in naturalibus loquitur & eos admittit ad honores patris & per conſequens eſt omnino intelligendum l. 3. præcedentem non loqui in naturalibus, aliter enim ſuperflua eſſet l. 4. quod non eſt dicendum nec conjecturandum, & ſic d. l. 3. non obſtat; quam poſt hæc ſic reperi intellectam per Meneſ. *in l. naturalis, in prin. n.* 10. *juncto n.* 11. & 12. *ff. de præſ. verb.* & per Rojas *de ſucceſ. ab int. c.* 15. *in fine*, cæteræ vero leges admittentes ad nobilitatem patris non legitimos, loquuntur quoad naturales filios ab ipſis legibus pro talibus habitos, & itidem attentâ diſpoſitione *l.* 9. *ſupra iſto titulo*; quamvis non ſit de concubina domi retenta, nam & ii naturales dicuntur *ex d. l.* 9. *expreſſa*, & ex dictis per Avend. *in dictionario verbo, hijo natural.* & Tellium *in d. l.* 11. *Tauri numero* 2. & Covarr. *ubi ſupra*, & ſic intrepide tenendum eſt, filium naturalem etiam quoad tributorum exemptionem gaudere nobilitate parentis, prout in expreſſo tenet Pala. Rubios *in rubrica.* §. 31. *num.* 4. & Dueñas *in reg.* 69. *in fin.* & Tell. *in d. l.* 11. *Tauri n.* 2. & veriorem & probabiliorem teſtatur Anton. Lara *in princip. l. ſi quis à liberis n.* 88. *ff. de liber. agnoſcen.* & Didac. Perez *ubi ſup.* & Covarr. ante eos *in* 4. 2. *parte. c.* 8. §. 4. *n.* 4. *in fine*, ubi ita in Granatenſi prætorio judicatum aſſerit, & tenet Meneſ. *ubi ſup. n.* 10. & Villalpando *in l. p.*

22. *tit.* 1. *part.* 7. §. 42. *n.* 3. *in fin. cum ſequentibus fol.*98.& ſic in ſenatu ſupremo uti aſſerit Joan. Garſia *de expenſ. & melior.cap.* 3. *n.* 25. *in fine*, & ſic in Pinciano uti audiviſſe, *& gloſ. in l. tit.* 11. *partit.* 7. & iterum idem Meneſes *in l. cum acutiſſimi n.* 32. *C. de fideicom.* adeo ut idem ſit quamvis pater eſſet tunc clericus minorum ordinum & beneficium Eccleſiaſticum haberet, ut ſæpè dictum eſt, vel eſſet de pinzocola tertii ordinis Franciſcani *ſecundum gloſ. ſpurii in l.* 1. *tit.* 15. *partit.* 4. vel de commendatariis trium militiarium ordinum, ut *in l.* 11. *Tauri* quæ eſt præcedens diximus, & per conſequens tenendum eſt intrepide cum communi noſtrorum quod filius naturalis quoad omnia gaudet nobilitate patris, cæteri vero filii non legitimi, prout ſunt filii clerici ordinis ſacri, vel monachi, aut monachæ, incæſtuoſi, vel adulterini, vel ex conjugato & ſoluta habiti non gaudent nobilitate dicta neque honoribus patris prout *in l.* 7. *hujus tit.* credo dictum: quæ omnia notabis quia nova, & ſingularia, & non ſic congeſta videbis, & an ii naturales in majoratu ſuccedant *alibi* diximus & tradit Pelaez *de majora.* 2. *part. quæſt.* 2. *per totum* ubi plures in propoſitum quæſtiones annectit. & Molin. *de primogen. lib.* 1. *cap.* 4. *num.* 46. *cum ſequentibus, & gloſ. l.* 32 *tit.* 9. *part.* 6. *in gloſ. magna col.* 6. *in princ. verſic. adverte etiam circa prædicta.* pro complemento ta-

52 men legis noſtræ ſolum reſtat in ſumma ſcire requiſita neceſſaria † ad adipiſcendam legitimationem. Quorum requiſitorum primum eſt, quod pater non valeat matrimonium contrahere cum matre talis filii naturalis legitimandi, niſi principi hoc expreſſum fuerit, *ex Authen. qui. mo. nat. effi. legit.* §. *ſit igitur licentia juncta gloſ. quæ addit.* niſi in ſubſidium, quod ſequitur Bald. *in c. illud numero* 3. *de præſum.* Ang. *conſil.* 17. *& in Authen. præterea C. de natural. lib.* ubi atteſtatur propter hunc defectum vidiſſe multos legitimatos eluſos, eo quod hujus qualitatis mentio facta non fuit, idem Angel. *in d.* §. *ſit igitur, quem legit ſub* §. *ſi. quis vero, numer.* 10. ubi inſtruit advocatos articulos faciendos contra legitimationem quod parentes poterant honeſte contrahere, ut hoc probato annulletur legitimatio, quod eſſe notandum & digito alligandum inquit Jaſ. *in l. Gallus.* §. *& quid ſit tantum. numer.* 17. & *ibi* Coſta *numero* 96. *& gloſ. l.* 4. *tit.* 15. *partit.* 4 dicens non ſolere ad hoc adverti Telli. *l.* 12. *Tauri numer.* 7. Dueñas *reg.* 305. *ampli.* 16. Covarru. *in* 4. *parte.* 2. *cap.* 8. *numer.* 5. & Molina *de primogeniis lib.* 3. *cap.* 5. *numer.* 39. Secundo requiritur quod ad petitionem patris, & cum conſenſu filii fiat legitimatio, ut in hac diximus lege, vel ex contrario conſenſu legitimatio non fiat, nam altero renitente legitimatio non habet effectum, *ut in d. Authen. qui. mo. nat. effi. legi.* §. *illud tamen à nobis verſic. generaliter autem*, ita ſenſit Bald. *conſil.* 17. *lib.* 4. & Tell. alios referens, *in præſenti. num.* 9. quod requiſitum intellige eſſe verum quoad ſucceſſionem patris & aliorum agnatorum, quoad perſonam vero legitimati ejuſque dignitatem ac præeminentias ac honores nullus exigitur patris conſenſus, ſed filii petitio ſufficit etiam patre contradicente, hoc enim accipit à rege & à plenitudine ſuæ poteſtatis, quæ non ſubjacet voluntati patris, neque de hoc pater conqueri poteſt, ita Bald. & Telli. *ubi ſupra* *numero* 10. & quis dicatur conſenſus ſufficiens Telli. *ibidem numero* 11. *cum ſequentibus* optime id declarat, & *numero* 15. late diſſerit an ſcientia patris abſque ratificatione ſufficiat, & tandem *numero* 17. inquit æquiorem & juſtiorem eſſe opinionem quod ſufficiat ſcientia dummodo detur tempus ſufficiens in medio in quo potuit pater contradicere & non contradixit legitimationi huic, pro quo faciunt quæ diximus *in l.* 2. *numero* 2. *tit.* 1. *lib.* 1. *ſupra*, idque clarius erit veriſſimum quoties ultra ſcientiam, etiam extrajudicialiter pater aliqua verba protulit, quantumcunque ad alium effectum, ex quibus deducatur animus approbandi legitimationem, puta vocando eum filium legitimum, vel ſimilia, ut inquit ipſemet Tellius *in num.* 18. hic tertio requiritur, quod legitimetur ſubditus legitimanti principi, & bona ſint ſub ejus territorio, ut per Oroſcium, *in l. fin. numer.* 7. *ff. de jur. om. jud. col.* 598. & Pelaez *de major.* 1. *part. quæſt.* 58. *num.* 10. *fol.* 206. & Tell. *hic num.* 29. *&* 30. ubi *n.* 31. quærit an filius clerici poterit à principe legitimari, quoad ſucceſſionem bonorum patris, & quidquid ipſe velit tenendum eſt poſſe tam ad bona intuitu Eccleſiæ acquiſita, quam patrimonialia, cum *ex l. fin. infra iſto tit.* in omnibus bonis ſuccedatur clerico per propinquos tam ex teſtamento quam ab inteſtato, & ſic vidi legitimationes ad hoc, & faciunt dicta per Oroſcium *in ea l. fin. num.* 2. *cum ſequentibus aliquibus.* Quarto requiritur, quod ſi ſecunda legitimatio impetratur, de prima faciat mentionem, quæ limitata erat, aliàs nihil valet ſecunda, *ut l.* 3. *C. de Epiſc. audit. imo in c. veniens de præſcrip.* ut per Pariſ. *conſ.* 74. *lib.* 4. *per totum*, & latè per Telli. *hic n.* 42. Quinto & ultimo requiritur quod pater impetrans legitimationem de filiis legitimis, ſi quos tunc habeat mentionem faciat, aliàs nihil valet legitimatio, & ſubreptitia eſt ex defectu voluntatis ut per Jaſ. *in d.* §. *& quid ſi tantum num.* 102. & Coſtam 2. *part. num.* 132. Tiraq. *l. ſi unquam verbo donatione largitus n.* 254. *C. de revoc. don.* quorum tamen citatio & conſenſus non requiretur ſi princeps de plenitudine poteſtatis & ex certa ſcientia id faciat ut per Coſtam *ibi num.* 133. *& ſequentibus*, licet injuſte faciat, ut *in hac lege* remanet dictum: agnatorum tamen, imo & aſcendentium cum *ex l.* 10. *Tauri* præteriri poſſint per inſtitutionem filii naturalis *ex l.* 10. *Tauri*, nulla eſt facienda mentio, ut *in hac lege* dictum eſt, etiamſi Coſta *ubi ſupra num.* 146. aliud in aſcendentibus velit, ſed jure dicto noſtro regio attento id non eſt neceſſarium etiam in aſcendentibus, in quibus ipſe Coſta dubitavit an eſſet facienda mentio in diſpenſatione tamen omnino

eſt neceſſaria mentio no ſolum deſcendentium † 53

ſi quos pater habet, verum & ſi non habet, agnatorum, & aſcendentium & aliorum venientium ab inteſtato, ſecundum Ancharra. & alios relatos per Matienço, *hic in gloſſ.* 1. *numero* 18. ubi ipſe hanc communem teſtatur: Itidem erit facienda dicta mentio, quoties filius etiam naturalis mortuo patre petit legitimationem à principe, aliter enim erit ſubreptitia, ſecundum Jacob. de Velloviſo, & alios relatos per Pelaez *de major.* 4. *parte quæſt.* 1. *num.* 33. & in hoc omnes conveniunt teſte Coſta, *in d.* §. *& quid ſi tantum n.* 174. poſſet tamen, ſecundum eum *ibi*, id princeps concedere ſi vellet non facta mentione venientium ab

inteſtato

inteſtato antequam eſſet hæreditas adita per ipſos venientes ab inteſtato, prout *in hac lege* remanet dictum *in gloſ. con los tales*, ſecùs verò ſi eſſet hæreditas adita, nam tunc eſſet mentio talis facienda in legitimatione, aliàs nihil valeret, & ſic habes legem ſatis declaratam & requiſita legitimationis cætera ſi volueris per legentes ordi-

54 narios videbis. Et an legitimato ad ſuccedendum ex teſtamento detur jus † contra teſtamentum, vide Covarr. *lib.* 4. *var. capit.* 21. *per totum.*

IN LEGEM UNDECIMAM.

Hæredes non vindicantes mortem defuncti alevoſè & injuſtè occiſi intra quinque annos, puniuntur in amiſſione hæreditatis ab ipſo defuncto relictæ, & fiſco applicatur: dum tamen tales hæredes ſint maſculi, & ætatis perfectæ & conſtet de occiſore præſente, & potentes ſint hæredes ad proſequendam vindictam.

SUMMARIUM.

1 *Occidens inimicum ſuum à tergo gaudet immunitate Eccleſiæ.*

2 *A tuerto, quando dicetur mors facta.*

3 *Lex.* 1. *C. de iis quibus ut indign. & lege* 13. *tit.* 7. *part.* 6. *declarantur.*

4 *Hæredes poſſunt ingredi hæreditatem occiſi alevoſe vel injuſto antequam querelas proponant & num.* 5.

5 *Querelam per hæredem occiſi ſufficit proponi intra quinquennium ab aditione hæreditatis, ſed ſi quinque anni tranſiiſſent abſque querela perderet hæreditatem, ubi limitatur & n.* 6. *&* 7. *&* 11.

8 *Præſtita querela intra quinquennium ſi hæres ſe abſtineat, non incurrit noſtri text. pœnam.*

9 *Mina intelliguntur facta vindicandi ſe juris authoritate non vero propria, & ibi an mina ſufficiant ad torturam.*

10 *Si quis famulo dixerit non revertaris niſi ſentiam aliquid de te, ſi inimicus domini mortuus reperiatur an punitur dominus.*

12 *Fiſco regulariter applicatur id quod ab indigno auffertur, & ibi limitationes.*

13 *Minor in caſu noſtri text. excuſatur ab ejus pœna ſi non accuſat mortem teſtatoris.*

14 *Effectus ſemel conſecutus propter aliquam cauſam non ceſſat illâ cauſâ ceſſante.*

15 *Pia eſt lex noſtra, & cultrix honeſtatis dum mulieres ab ejus diſpoſitione liberat.*

IBi. A TRAYCION O A TUERTO. Pondera disjunctivam illam, *o*, quæ operatur ſufficere alteram disjuncti partem fuiſſe veram, *ex l. ille aut ille. ff. de rebus dub.* & *A traycion.* Dicitur alevoſe fieri, & quot modis fiat alevoſia, vide quæ diximus *in l.* 3. *titulo.* 2. *lib.* 1. *ſupra numero* 10. & licet *ibidem n.* 11. diximus alevoſum occiſorem eſſe illum ut non gaudeat immunitate Eccleſiæ, quia alium à tergo occidit inimicum ſuum etiam, cautius tamen conſiderando & prudentius nunc teneo talem occidentem inimicum ſuum etiam

1 à tergo † gaudere Eccleſiæ immunitate, tum quia in dubiis pro Eccleſia judicandum, tum etiam quia nullo modo poteſt dici alevoſe occiſum, quem antea inimicum occiſor habebat, cum ille deberet ſe præcavere & non eſſe incautus, ſatque dicitur fuiſſe factum in rixa cum tam tempore homicidii, quam antea aderat orta & formata & cognita inimicitia inter occiſum & occiſorem, neque in hoc caſu loquitur neque procedit lex 10. *tit. fin. lib.* 8. *infra* prout eam in propoſitum intelligit & declarat Burgos de Paz *conſil.* 22. *n.* 17. *lib.* 1. inquiens in ſimili caſu ſic deciſum fuiſſe in regia cancellaria in gradu de fuerça, & jure optimo, & ſic miratus ſum valde quod in chancellaria anno 1587. contrarium in eodem gradu de fuerça deciſum fuiſſet contra unum qui ab Eccleſia fuit abſtractus, eo quod inimicum ſuum à tergo in facie vulneraverit, cum alevoſiam non commiſerit, imo quantumvis hæc eſſet alevoſia non erat facta animo occidendi, ideo nimirum ſi admirationem induxerit ſententia hæc ipſi ut doctiores & ſapientiores & Domini melius conſideraverunt, dixi hæc, ut ſciatur, quæ dicatur mors alevoſa, & quomodo intelligatur dicta lex 10. *A*

tuerto vero dicitur facta * mors, quæ quamvis non 2

ſit alevoſa, eſt tamen injuſta, prout colligitur *ex l.* 15. *tit.* 8. *partita* 7. *juncto ſummario ejus per gloſſatorem, ibi ab ipſa lege deſumptum*. hoc enim, *a tuerto*, & ſic injuſte fit, quod nulla juris ratione naturalis aut civilis ſit, ita quod ſi occiſor occidit defendendo ſe aggreſſorem illum, qui occiſorem gladio evaginato comminabatur, vel uxorem ſuam adulterabat, vel latronem nocturnum ſe defendentem ne caperetur occidit, vel quia caſu mors fuit facta, tunc non dicitur injuſtus occiſor, *ex l.* 2. 3. 4. *&* 5. *titulo* 8. *partita* 7. *& in ſimilibus à jure deciſis*, & per conſequens lex noſtra in alevoſo, aut injuſto occiſore intelligenda eſt, ad declarationem, & reſtrictionem l. 1.

C. de iis qui ut ind. & l 13. *tit.* 7 *part* † 6, *verſiculo*, 3

mas ſi el teſtador, ſimpliciter probantes, hæredes non vindicantes mortem defuncti incurrere pœnam noſtri textus; nam id verum, quoties mors alevoſa aut injuſta fuit, ſecus aliàs, nam tunc ſibi imputet defunctus, neque eſt quod hæredi imputetur & cum lex noſtra ſit novior, hæc eſt ſervanda, & per eam anteriores leges in hoc loquentes declarandæ, ut & *in gloſſa ſequente* videbimus: poſthæc autem vidi Matienço *hic in gloſſa* alium intellectum dictis legibus præbentem, dicendo quod lex noſtra nil immutat à jure communi nam lex noſtra, dicit ipſe, quod eſt intelligenda, quoties clam & occulte quis occiditur, veneno vel aliàs ita ut ejus occiſio ſit occulta, ita quod in hac ſpecie poteſt hæres impunirè aperire tabulas teſtamenti & hæreditatem adire *ex l. nececeſſarios.* § *fin. & l. propter veneni. ff. ad Syllania.* tenebitur tamen poſtea vindicare intra quinquenium, *ex d. l.* 13. & quod à die ſcientiæ computatur quinquennium, ſin autem palam fuerit occiſus, tabulas aperire, vel adire non poteſt, donec necem vindicaverit, quod ſi antea adiverit fiſco, quæretur hæreditas, *ex. l. hæredem. ff. de iis qui ut ind. & ex d. l.* 13. *verſ. la ſegunda*, qui quidem intellectus ad l. noſtram indiſtincte & generaliter loquentem nimis ſuppletivus & divinativus videtur, neque obſtat lex noſtra in verſi. *Y ſi fuere ſabido quien fue el matador.* Nam verba hæc, ad curſum quinque annorum referuntur, non vero quoad hoc ut adire non poſſit, & tabulas aperire, nam equidem poterit; neque currunt quinque anni etiamſi non vindicaverit necem defuncti intra illos quinque annos uſque dum aperiatur, & conſtet, quis fuerit occiſor, & tunc à manifeſtatione occiſoris current anni, ita ut

quamvis ante hæres adierit, vel aperierit tabulas
teſtamenti, non amittat hæreditatem etiamſi à die
occiſionis uſque ad diem manifeſtationis quinque
& plus anni ſint elapſi; ſed ſi palam quis fuerit
occiſor, tunc ſtatim poſſit hæres adire & tabulas
aperire antequam proponat querelam contra oc-
ciſorem, dum tamen intra quinque annos eam
oppoſuerit, & hoc eſt quod noviter lex noſtra diſ-
poſuit, & ſic corrigit dictam l. 13. partitarum
in primo caſu, & leges juris communis aliud diſ-
ponentes, & approbatur opinio Azo. ſic volentis
ut eum refert *gloſ. eſtraños. in ea l. 13.* & miror quod
de noſtra lege non meminerit, & ſic nunquam vi-
di dubitari de contrario, imo potius vidi hæredes
ingredi bona hæreditaria, & poſtea fieri accuſa-
tionem, & eſt ſecundum legem noſtram clarum
meo videri, & quod voluit noviter diſponere in
declarationem & reſtitutionem juris civilis, &
partitarum.

Ibi. *Y los reciben.* Hic manifeſte probatur poſ-
ſe hæredes ingredi ac adire hæreditatem de-
functi injuſte & alevoſe occiſi antequam quere-
4 lam † contra occiſores proponant, etiamſi ſciant
& manifeſtum ſit, quis fuerit occiſor, & præſens
in loco occiſor extiterit, idque probatur ab ordine
litteræ noſtri text. dum prius inquit, hæredes ho-
na hæreditaria recepiſſe, & ſequuntur poſtea illa
verba. *Y la muerte no querellam.* Quaſi ſufficiat pro-
ut ſufficit, poſt aditam hæreditatem querelam
proponere, & clarius probatur *ex l. 13. tit. 1 part.
7. in verſi. mas ſi al teſtador*, ibi. *Bien podria ſu he-
redero entrar la herencia, y deſpues fazer querella.*
Et quamvis lex illa loquatur, quoties defunctus
eſt occiſus ab extraneis, idem tamen *ex lege noſtra*
dicendum eſt, etiamſi à familiaribus ſuis, & ſic
alevoſe injuſte & clam occiſus fuerit ſi de occiſo-
re conſtet, & in hoc corrigitur illa lex 13. in pri-
ma cauſa *ibidem* poſita quoties à familiaribus oc-
cidebatur, ut tunc ſi conſtabat de occiſore non li-
ceret ſub pœna amiſſionis hæreditatem adire ante
propoſitam querelam. Eodem etiam modo corri-
gitur lex illa 13. per noſtram in ſecunda cauſa
ibi propoſita, ſcilicet ſi hæres occiſi aperiret prius
teſtamentum quam querelam proponeret, nam
in hoc caſu idem quod in aditione hæreditatis di-
cendum eſt, præſertim, cum ut *gloſſa ab re, ibidem* di-
cit, etiam *illa lege 13. attenta* non ſufficiebat
apertura teſtamenti, ſed etiam aditio hæreditatis
requirebatur, & ne mireris ſi correctionem indu-
camus ex lege noſtra ad dictam legem partitarum
& ſimiles juris civilis, nam aliter lex noſtra, quæ
novior eſt ſuſtineri non poteſt, neque declarari
meo judicio, & lex noſtra, quæ litium & ſub-
tilitatum reſtrictiva judicanda, eſt, aliter lites non
evitaret niſi correctorie ad antiquas diſpoſuiſſet.

Ibi. *No querellan.* Et ſic ſufficit intra quinque
annos poſt aditam hæreditaten currendos quere-
lam proponere quamvis ſupplicium non ſit in-
junctum † in tempore illo quinque annorum,
5 quod *ex lege noſtra* clariſſimè probatur, & *ex illa
l. 13.* ut *ibi* notat *gloſ. querella*, ſive à familia ſi-
ve ab extraneis defunctus occiſus fuerit ex lege
noſtra, quæ ut *in gloſ. præcedente* diximus indiſtinc-
te procedit, & ſic ceſſant dicta per Salyc. relatum
per gloſ. illam querella, & per Matienço *hic in gloſ.
3. numero* 2. qui *in numero* 3. & 4. idem voluit,
& Didacus Perez *in gloſ. los reciben*, *tit. 3. lib. 5.
ordi.* ſed ſi intra illos quinque annos poſt aditam
hæreditatem hæres occiſi querelam non propo-
ſuerit amittat hæreditatem, & hæc eſt regula
noſtri text. quam quatuor modis limitat Matien-
ço. *d. gloſ. 3. num. 5. cum ſequentibus aliquibus* &
ſumpſit à gloſ. *deve la perder*, *in d. l. 13. titulo. 7.
partita* 6. primo niſi ab alio fuerit hæres in accu-
ſando præventus *ex l. ſororem. C. de iis qui, ut ind.*
Secundò fallit in ruſtico ignaro, *ex l. 3. §. ſi quis
ignorans. ff. ad Syllani. & ex l. 13. verſiculo, la ſe-
gunda razon es, tit. 7. partita.* 6. quod ego intel-
ligerem ſi conſulere peritiores non potuit, ſecus
aliàs, ex dictis per nos *in l. 2. num. 32. tit. 1. lib.
2. ſupra.* tertiò niſi hæres ſit filius occidentis, vel
è contrario niſi hæres ſit pater occidentis, ut in-
quit *gloſ. d. legis* 13. *verbo deve la perder*, quem ſe-
quitur Matienço *d. gloſ. 3. n. 6.* & Didac. Perez *in d. l.
1. tit. 3. gloſſa fin. in quæſtione finali lib. 5. ordinam.*
quartò ſi fiſcus fuit inſtitutus hæres ab occiſo, nam
iſte non tenetur vindicare mortem defuncti *ſecun-
dum gloſ.* & Matienço, *hic num.* 7. alias duas fal-
lentias propoſuit Matienço ipſe *n.* 7. quas ut non
neceſſarias ad noſtram legem omitto eas: quintò
ultra eos ego limito quoties de occiſore non conſ-
taret, ex verbis noſtri text. *in verſiculo e ſi fuere ſa-
bido.* Imo & debet eſſe præſens in terra illa, neque
ſufficeret unum ſine alio, cum text. noſter copu-
lative loquatur. Sextò limitatur ut non procedat
quoties hæres eſt minor 25. annorum, nam & iſte
excuſatur, etiamſi poſt perfectam ætatem non accu-
ſaverit, ut dicemus *in hac lege in gloſ. edad cumplida.*

Ibi. *En cinco años.* Simile tempus determinavit
lex illa *15. tit. 7. partita* 6. quando extranei ſunt
occiſores, idem tamen tempus dictum eſt per nos
in hac lege dari, quamvis familiares occidant, † 6
& de jure nullum tempus erat ſtatutum intra
quod hæres occiſoris tenebatur querelare, ſecun-
dum Antonium Gomez, *tomo 3. cap. 3. num.* 53.
& nimirum quia de jure civili non antes debebat
hæres adire quam querelam proponeret contra
extraneos occiſores, & contra familiares antequam
mors eſſet vindicata ut inquit. *gloſ. faſta. in d. l.* 13.
tit. 7. p. 6. & cum lex noſtra correxerit indiſtincte
id de adeunda hæreditate ante querelam præfixit
tempus quinque annorum intra quod poſt aditio-
nem hæreditatis eſſet querela proponenda, & hoc
ne hæreditates & ſic defunctorum voluntates ſint
in pendenti: Et ſic *ex lege noſtra* currenti quinque
anni ab adita hæreditate, dum tamen conſtet quis
fuerit occiſus & ſit præſens in patria, & hæres non
ſit minor 25. annorum, ut inquit lex noſtra &
clare ex ea probatur, dum inquit prius hæredita-
tem eſſe aditam, & poſt querelandum intra quin-
que, & clarius *ex d. l.* 13. colligitur, ſed ſi hæreditas
non eſt adita, non occurrent quinque anni eo quod
eſt hæreditas jacens neque adeſt hæres, ſed ſi hæ-
reditate adita non conſtat quis fuerit occiſor,
tunc ſtatim quod conſtiterit & præſens fuerit in
terra, incipient currere iſti quinque anni.

Ibi. *Por querella.* Et ſic, ut dictum eſt, ſufficit que-
relam proponere intra quinque annos poſt aditam
hæreditatem, etiamſi intra illos non ſit * finitum 7
judicium, & alia ſimilia jura allegat Ant. Gom.
d. tom. 3. c. 4. n. 53. & per conſequens colligitur
ex lege noſtra querela *ſe* contentante, quod etiamſi
præſtita querela, hæres ipſe ſe à querela * abſtineat 8
non incurret pœnam noſtri text. præſertim cum
etiamſi hæres ſe à querela abſtineat, judex officio
& per mediam fiſcalis perſonam, querelam ipſam
proſequitur

proſequitur vel novam propoſitam, ut ſupplicium
occiſori imponatur, & quia ſi concordare & tran-
ſigere non liceret, corrigeretur lex, *tranſigere &
ejus materia C. de tranſa. & l. 22. tit. 1. p. 7.* quod
dicendum non eſt, & ſic quotidie concordiæ fiunt,
ſive adſint probationes contra occiſorem ſive non,
quidquid in hoc caſu velit diſtinguere Did. Perez,
*hic ſub l. 1. tit. 3. lib. 5. ordina. pagin. 147. col. 1.
in fine cum princ. ſequentis*, & tenet expreſſius An.
Gom. *d. c. 3. tom. 3. n. 61.* & qui poſſint querelas
proponere & concordias facere *ibi n* 60. tractat,
& vide l. 14. tit. 4. p. 7. quod adeo verum eſt
quod etiam ſibi ipſi poſſit occiſor facere pacem ſi
hæres eſt occiſi, ſecundum Villalpando *in repe.
d. l. 21. tit. p. 7. in 3. parte quæſt. 9. per totam*; non
enim tenetur ſe deferre, *ſecundum gloſ. deve*, *in d.
l. 13. tit. 7. p.* 6. neque privabitur tunc hæredita-
te ut indignus, ſed ex eo quod occidit, *ut ibi gloſ.*
& Iul. Clar. *lib. 5. ſenten. §. homicidium. num.* 21.

Ibi. *De la juſticia.* Nam & regulariter, ſi quis
aliquem minetur, intelligitur mediante juris au-
9 toritate * non vero propria. *ſecundum gloſ. ubi* Bart.
Paul. & ſcribentes *in l. 1. C. de iis qui. ut indig.* ex
hoc Paul. *ibi* inferens, quod ſi poſt minas occiſus
minatus reperiatur non punietur minans, adeo
ut neque ex illis minis, ſecundum Ange. *ibi* non
poſſit minator condemnari neque ad torturam e-
tiam ſi probetur ſolere minas exequi, quod ſequi-
tur Did. Perez *in l. 11. glo. 2. tit. 4. 19 lib. 8. ord.
pag.* 368. & Paulum ſequitur additio. Bar. *in ea l.
1. C. de iis qui ut ind.* qui tamen additio, contra
Angel. tenet facere indicium ad torturam, & ſe-
quitur idem Paul. *n.* 4. Corne. *col.* 1. Alex. & Iaſ.
col. 2. in ea. l. 1. idem Alex. *in l. ſi quis mihi bona.
§. ſed ſi mandavero. n.* 16. *ff. de acquiren. hære.* Iaſ.
in l. 1. n. 26. C. de ſer. fugi. & hanc opinionem,
hoc addito quod ſit ſolitus minans exequi, tortu-
ra imponi poſſit, communem dixit Anania *in c. 1.
nu. 7. ad medium de maledi.* & Marcus Anton. *de
indiciis n.* 183. & Clarus, *lib. 5. ſententia. §. fin.
q. 21. n.* 57. & ſequitur Anto. Gomez *tomo. 3. cap.
de tortura num. 11. in fine*, & Oroſcius *in l. ut vim.
n. 34. ff. de Juſti. & Jure*, & latè Hippoly. *in prac.
§. diligenter n. 85. cum aliis pluribus*, & Abb. *ubi
plenè ejus additio. in c. ſcribam, de præſump.* neque
huic communi obſtat l. 60. ſtyli, quia illius uſus
apud nos eſt probandus eo quod eſt lex declarato-
ria legum fori, ut diximus *in l. 3. titulo. 1. lib. 2.
ſupra* neque vidi eam admiſſam uſque nunc, etiam
ſi in patria Julii Clari, ut ipſe *ubi ſupra* teſtatur;
non ſemper admittantur tot requiſita probari, ſed
ſola probatione minarum & cauſa earum con-
demnatur ad torturam, quod eſt contra dictam
communem, ideo communis eſt ſequenda, quæ
tunc locum habet, quoties non conſtat de delin-
quente, ſecus vero ſi de eo conſtaret, nam tunc
contra minantem nihil eſt agendum, ut dicti Doc-
to. teſtantur, maximè Clarus *in d. n.* 72. Et quid
ſi quis dicat famulo non revertaris domum donec
ſentiam aliquid de te, cum dominus eſſet ab ali-
10 quo injuriatus, † vide Bart. & Doct. *in d. l ſi quis
mihi bona. §. fin.* & additi. Abb. *in c. ex literis. n.
3. de reſti. ſpoli.* Iaſ. *d. l. 1. n. 26. cum 4. ſequenti-
bus C. de ſer. fugi.* Anto. Gom. *tom. 3. c. 3 n.* 45.
Hippolyt. *conſil.* 3. Cœpol. *conſil crimi.* 34. *Due-
nas reg.* 303.

Ibi. *Pierdan la herencia.* Idem diſponebant leges
antiquæ. *l. 1. C. de iis qui. ut ind. l. propter veneni.*
ff. ad Syllani. l. 13. tit 7. p. 6. & *ibi glo. deve* legem
noſtram allegat, & Anto. Gom. *d. tom. 3. c. 3 n.*
53. & limitationes ad hanc regulam ſupra iſta le-
ge poſuimus *in gloſ. no querellam* & præſertim ad-
vertes ad noſtri tex. limitationes ut hanc amiſſio-
nis pœnam imponas, nam non ſufficit quod ſit
hæres & querelam non propoſuerit intra quin-
quennium, ſed etiam debet conſtare quis fuerit
delinquens & quod ſit in provincia illa, & quod
hæres vir ſit & perfectæ ætatis & potens ad proſe-
quendam vindictam, ut expreſſe omnia hæc re-
quirit text. noſter, item & quod ab alio præven-
tus non ſit, ut diximus *in prima limitatione in d.
gloſ. no querellan.* Item excuſatur † hæres ſi accu- 11
ſavit & ſuccubuit ob defectum probationis, ſe-
cundum Anton. Gomez *d. n. 53. pro quo eſt l. 21.
tit. 1. p. 7. & l. 15. tit. 7. p* 6. alias ampliationes
& limitationes ad hunc text. & ejus regulam, vi-
de per Ber. Diaz, *in regula* 319.

Ibi. *Para la camara.* Idem probant jura *in gloſ.
præcedente* allegata, & habes *hic* text. quod appli-
cari debet fiſco regulariter id, quod ab indigno
† auferiur, *& adde l. Papinianus. §. meminiſſe. ff.* 12
de inof. teſt. & *ibi* per Paul. *& l. qui contra* & *ibi*
Bal. *C. de inceſt. nupt.* multi tamen caſus ſunt in
quibus hoc non procedit, de quibus per text. *in
l. fin. & ibi gloſ. tit. 7. p. 6. & gloſ. fin. in l. 3. tit.
5. lib. 3. fori*, & quinque modos quibus quis ef-
ficitur indignus proſequitur Matienço *hic in gloſ.
3. per totam*, quos quia extra materiam noſtram
ſunt, omitto eos, & quia per ipſum videbun-
tur.

Ibi. *Edad cumplida.* Scilicet major viginti quin-
que annorum *ut in l. minoribus. C. de iis qui. ut in-
dig. & l. 15 tit. 7. p. 6. & l. fin. tit. 9. lib. 3. fori.*
excuſatur enim † talis minor propter imperfec- 13
tam ætatem, notat gloſ. *deve in d. l. 13. tit. 7. p. 6.*
& Anton. Gomez *d. tom. 3. c. 3. n.* 53. & Did.
Perez *in d. l. 1. tit. 3. lib. 5. ord. pag. 147. verbo
de edad cumplida.* ubi iſti duo ampliant noſtram
legem, ut etiamſi talis minor efficiatur perfectæ
ætatis non teneatur mortem accuſare, & jure op-
timo, ex eo quod ſemel fuit liberatus propter
minorem ætatem, & effectus ſemel conſecutus à
ſui principio propter † aliquam qualitatem exiſ- 14
tentem, non ceſſat illa cauſa ceſſante *l. fin. in
in princ. C. unde lib.* & alia quæ allegat Did. Pe-
rez *ubi ſupra* & ex aliis pluribus ſimilibus fundari
poterat.

Ibi. *Varones.* Jure civili erat aliter diſpoſitum,
*ex l. cum fratrem juncta ſupra ſcriptione, & in l. ſo-
rorem. C. de iis qui. ut ind.* & in hoc piam † voca- 15
vit legem noſtram Ber. Diaz. *d. reg. 319. ampl.* 1.
cum in fœminis vindictam ac innatam vagandi
cupidinem temperet atque præcludat, & in hoc
correctoriam juris ipſe Ber. Diaz *ibi* & gloſ. *deve,
in d. l. 13. tit. 7. p.* 6. legem noſtram conſtituunt
in quocunque caſu nulla adhibita diſtinctione,
ſit quis occiſus ab extraneis, vel à familiaribus &
bene, & ideò nimirum ſi & in omnibus aliis de
quibus in progreſſu diximus eſſe correctoriam. ve-
rum ſit ſic eſſe, cum ſi omnibus dictis correcto-
riam non eſſe fateremur, neque in hoc itidem eſ-
ſet, cum poſſet ſuppleri à juris diſpoſitione, vel
quod lex noſtra procederet in caſu in quo volunt
alii non eſſe correctoriam, & nihilominus in hoc
caſu correctoriam efficiunt: indiſtinctè ergo &
in omnibus aliis per nos dictis correctoriam eſſe

dicendum eſt, prout mihi videtur eſſe ſub ſaniori conſilio & deliberatione.

Ibi, *Fuere ſabido.* Quia ſi ignoratur non eſt quid imputetur hæredi, *ut in l. ſi ideo, & in l. cum fratrem. C. de iis qui. ut ind. & eſt text. l. 15. tit. 7. part. 6.* & ponderanda ſunt verba hæc, quia non dicit lex noſtra, *ſeyendo ſabidor*, ut dixit *l. 13. tit. 7 part. 6.* ad conſiderandum, quod poteſt eſſe, quod hæres ſciat quis fuerit occiſor, & id probare non poſſit, & ſic excuſatur prout non excuſaretur ſi adeſſent verba dictæ l. partitæ, & ſic non ſine myſterio lex noſtra iiſce verbis locuta eſt, & hæc pro hac lege.

IN LEGEM DUODECIMAM.

Bona ab inteſtato morientium, nullis relictis deſcendentibus aut aſcendentibus, aut transverſalibus, Regi pertinent.

SUMMARIUM.

1 *Majoratûs bona de gradu in gradum uſque ad milleſimum & infinitum gradum deferuntur fiſco excluſo.*

2 *Uxor legitima morientis ſine ullis propinquis excludit fiſcum, & ibi. num. 3. an idem in marito, & ibi ampliatur.*

4 *Lex 32. Tauri 6. tit. 4. ſup. hoc libro declaratur.*

IBi, *Y no oviere heredero.* Intellige uſque ad decimum gradum, ſi bona libera & diviſibilia ſint, ſecundum text. *in l. 6. titu. 13. p. 6.* nam ſi
1 majoratui eſſent ſubjecta * uſque ad milleſimum gradum, *ſecundum gloſſ. in ead. l. 6.* Sed quamvis lex noſtra generalis ſit, non cenſendum caſus particulares excludere, & ſic quamvis quis decedat ſine ullis conſanguineis cujuſcunque lateris aut gradus, ſi tamen reliquit uxorem legitimam, illa
2 erit præferenda fiſco, * *ex l. 1. & Authe. præterea, C. unde vir & uxor, & ex l. 6. in fin. tit. 13. p. 6. & l. 23. in fine, titu. 11. partit. 4.* & ſic in ſimili lege huic noſtræ tenuit Montal. *l. 3. titu. 5. lib. 3. fo. hic* in margine noſtri tex. allegata pro lege 13. corruptè allegata, quia non eſt novum leges priores per poſteriores, & è contra intelligi & declarari, quicquid in contrarium in propoſitum noſtræ legis dicat Telli. *in l. 32. Tauri. num. 4. & iterum in 3. p. l. 3. Tauri, nu. fin.* quem poſt hæc multo, & dum eum reprobatum habebam vidi reprobari per Matienço *hic* & eo non relato per Didac. Perez *hic, ſub l. 20. tit. 19. lib. 8. Ordi. pag. 371. col. 2. & ſequentibus*, & quia lex noſtra non loquitur per verbum denotans matrimonium, ut ſic uxorem excluſiſſe cenſeatur, ſed per verbum, *todo hombre, o muger*, ut uxorem non excludat, & ita tenendum, etiamſi cum Tellio tranſeat Olanus, *in concordia Antinomiarum, littera V. n. 21.* & iterum *in correctione legum partitarum, in partita 6. numer. 118.* & idem è contrario dici poſſet
3 circa maritum, † cum correlativorum eadem debeat eſſe ratio, & diſpoſitum in uno ex correlativis, in alio etiam cenſetur diſpoſitum, ut per Everard. *in Arg. à correlativis*, & quia vir & uxor una caro ſunt, & ſic in una & eadem carne idem cenſetur diſpoſitum, & ſic & quoad maritum idem eſt aſſerendum, ex dictis juribus, *& ex l. 6. tit. 13. p. 6.* & idem erit, etiamſi uxor non ſit ducta ad domum viri, ſecundum Bald. *d. l. 2. C. unde vir & uxor.* ſequitur Caſtillo *in l. 16. Tauri, numero 51. verſ. & bene*; idem tamen quod in uxore eſſe quoad tutorem, & quoad eccleſiam, & quoad collegium Decurionum, & collegia fraternitatum teſtatur Didacus Perez *hic.* Sed adeſt nunc magna difficultas, nam nunne per illam l. 32. Tauri poſitam *pro l. 6. titu. 4. de los teſtamentos, ſupra iſto lib.* præfertur anima fiſco, ſi defunctus nullum hæredem ex teſtamento, neque ab inteſtato, neque uxorem relinquat, ergo corrigitur noſter text. vocans fiſcum in defectum hæredum dictorum, utpotè quia lex eſt antiquior lege illa 32. Tauri, prout voluit corrigi idem Telli. *ibi d. n. 4.* Ego tamen totum contrarium teneo, imò quod non corrigatur, nam ſi corrigeretur, non inſereretur in hac nova recopilatione, ubi ſuperflua reſecantur, vel in margine diceretur, prout in aliis dicitur, ideo dicendum eſt legem illam 32. Tauri *6. titu. 14. ſupra iſto libr.* † loqui, cùm non 4
omnino defunctus deceſſit inteſtatus, ſed cum alicui ſimpliciter dedit poteſtatem condendi teſtamentum pro eo, tunc enim ſi defunctus ille nullos habebat conſanguineos, ſed tantum uxorem relicta uxori quarta parte ex bonis mariti, omnia ejus alia bona debent pro ſua anima expendi, cùm tunc cenſendum ſit animam ſuam fiſco præferendam, quandoquidem teſtari pro eo voluit, lex verò noſtra procedit, cùm ab inteſtato nullo facto teſtamento, neque præſtita alicui commiſſione illud faciendi, mortuuſque eſt, tunc enim deficientibus conſanguineis uſque ad decimum gradum & uxore, fiſcus ſuccedit, qui pro anima defuncti tenetur omnino expendere neceſſaria & ſolvere debita, ſicut quilibet alius hæres teneretur, & hæc eſt vera concordia & litteralis intellectus dictarum legum, à nemine quem uſque nunc viderim conſideratus, & conſtabit nullum adeſſe hæredem per proclamata, ut inquiunt Didac. Perez. & Matienço *hic*, & Anton. Gomez. *l. 8. Tauri in fin.*

IN LEGEM DECIMAM-TERTIAM.

In ſucceſſione bonorum à clericis relictorum, etiam intuitu Eccleſiæ acquiſitorum ſervetur eadem conſuetudo, quæ in aliis eorum bonis obſervatur.

SUMMARIUM.

1 *Correctoria eſt hæc lex multorum jurium, & conſuetudo ejus dictis juribus contraria,*

2 *Clerici an ſint uſuarii, an verò uſufructuarii bonorum Eccleſiaſticorum,*

3 *Lex noſtra, quoad forum exterius, non quoad interius proceſſit.*

4 *Clericus moriens ſine conſanguineis, cui fiſco applicabuntur bona intuitu Eccleſiæ ab eo quæſita.*

IBi, *Coſtumbre muy antigua.* Contra jura tamen, † utpote quia contra text. *in capit. cum* 1
in officiis, & in cap. qui annos, de teſtament. & contra l. 3. 4. 5. & 8. titul. 21. partita prima, cum eis concordantes, *& contra l. 6. titulo ſecundo ſupra libro primo & duodecimo, quæſtione prima per totam quæſtionem, & de peculio clericorum per totum*, non permittentia Epiſcopis, neque clericis de rebus acquiſitis intuitu beneficii & Eccleſiæ cui deſerviunt, diſponere, & id decreto ſacri Concilij Tridentini *de reformatione, ſeſſione vigeſima quinta, c. 1.* expreſſè eſt innovatum & juſſum, *in verſic. omnino vero eis interdicit*, ne ex redditibus Eccleſiæ conſanguineos, familiareſve ſuos augere ſtudeant, cùm & Apoſtolorum canones prohibeant, ne res Eccleſiaſticas, quæ Dei ſunt, conſanguineis donent: ſed ſi pauperes ſint, iis, ut pauperibus diſtribuant: eas autem non diſtrahant, neque diſſipent illorum cauſa. *Et juncto verſic. Quæ vero de Epiſcopis dicta ſunt*, eadem non ſolum in quibuſcunque beneficia eccleſiaſtica, tam ſecularia quam regularia obtinentibus pro gradus ſui conditione obſervari, ſed ad ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinales pertinere decernit. Ecce igitur Decretum novum ſacri Concilii in Spiritu-ſancto legitimè congregati contra dictam conſuetudinem. Nam ſi in conſanguineos non permittit fructus Eccleſiaſticos diſtribui, niſi conſanguinei pauperes ſint, & tunc moderatè, quanto minus licebit in profanos uſus diſſipare, & ſic conſuetudinem hanc, ut Eccleſiæ & canonibus inimicam corruptelam vocat gloſſ. magna *ad fin. in l. 40. tit. 5. part. 1.* Ex quibus juribus colligi poteſt clericos beneficiorum ſuorum fructibus uſuarios, non verò uſufructuarios
2 eſſe, ut tenent gloſſ. *in d. c. cum in officiis, & in d. c. quia nos, & in c. fin. de pecul. cleri.* ubi Barbat. allegat viginti gloſſas ſimiles, dicens eſſe communiter approbatas, & communem teſtatur Albertus Trocius *de vero & perfecto clerico, 2. p. q. 51. n. 6.* & ſic inquit Archid. *in cap. ſtatutum, §. aſſeſſorem, de reſcript. in 6 num. 13* quod contrarium aſſerere eſt hæreticum in jure, & Rebuff. *in tract. de pac. poſſ. n. 61.* & magis communem teſtatur Probus ad monachum *in capit. nemo deinceps. num. 36. cum ſequ. aliquibus, de elect. in 6.* & ſic non ſolum clericos peccare, ſed & ad reſtitutionem malè conſumptorum teneri aſſerunt dicti Doctores, & Archi. & Domi. *in ſumma. 44. diſt.* per tex. *ibi*, (*tibi ò ſacerdos de altari vivere, non luxuriari licet*) & ita hoc probat Feli. *in c. de quarta, num. 33. de præſcr. & in c. poſtulaſti, de reſ.* quem & ſanctum Thom. & alios refert ad hoc Avend. *reſp. 19. n. 3.* late Navar. *de reditibus qu. 2. in antiquis*, & habemus ultra dicta jura text. *in l. 12. tit. 28. part. 3.* jubentem bona ultra neceſſaria ad victum & veſtitum, Dei eſſe, & in pios uſus convertenda, contrariam tamen opinionem, imò quod ſint uſufructuarii, & ſic ad reſtitutionem malè expenſorum non teneantur, tenent gloſſ. *in c. poſſeſſionis, de rebus Eccleſ. gloſ. in c. duo ſunt genera, 12. qu. 1. gloſ. in c. 3. de probatio. ubi* Areti. dicit quod iſtæ gloſſ. communiter tenentur, & Pali. Rub. *in rubri. §. 66. num. 21.* & Covar. *in d. c. cum in officiis, col. 4.* inquiens ita ſervare communem Eccleſiæ conſuetudinem, & 12. fundamentis probat eam Bellamera *in c. cum venerabilis, qu. 1. num. 43. de excepti.* & Villalobos, *in ærar. com. opin. littera C. n. 138. cum 3. ſeq* & communiter Doctores Hiſpaniæ & Franciæ, ſic tenere aſſerit Matienço *hic gl. 4. numero 2.* ubi *numer. 4.* inquit valere hanc conſuetudinem *ex quadam extravag. Joannis 22. ſuſcepti, de elect.* & veriorem eſſe & communiorem opinionem quod valeat talis conſuetudo, & *ibi* carpit Gregorium Lupum ſcrupulum facientem, & tandem conſulit clericis, ne eà conſuetudine ſemper utantur, ſed in vita fructus in pios uſus erogent, quod ſanè tutius eſſe, ipſe Matienço *in eodem num. 4.* concludit, approbans ſcrupulum Gregorii, de quo antea irriſerat; vides igitur tot contrarietates juris Doctorum & gloſſarum, reprobata diſtinctione aliquorum diſtinguentium inter beneficia, adminiſtrationem vel non habentia, & de noſtra lege meminit etiam Simancas *de inſtitu. Catho. cap. 9. numero 92.* quæ quoad ſedandas ſeditiones proceſſit, non verò ut conſcientiæ clericorum ſecuræ redderentur, ut inquit Navar. *ubi ſupra, q. 13. num. 16.* & ſic quoad forum exterius, non verò quoad interius † legem noſtram procede- 3
re, neque reddere tutas conſcientias clericorum, ut advertit Avend. *ubi ſupra*, & in prælato & clerico idem dixit Molina, *de primog. lib. 2. cap. 10. num. 45. & 46. & 53. cum ſequentibus*, & patet quia lex noſtra ſolum quoad ſuccedendum clericis morientibus diſponit, non verò an ſit licitum, necne in conſcientia uti fructibus beneficiorum ad libitum abſque peccato & reſtitutione, nam ut inquit *Additio. Capellæ Toloſa. 247.* judices temporales non curant de periculo animarum, & ſic quod tutius eſt animæ tenere debemus, ut inquit *gloſſ. magna in l. 53. tit. 6. part. 1. & in l. 40. in gloſſ. magna tit. 5. part. 1.* & gloſſ. *in pragmat. Sanct. in proœmio, §. ſed proh dolor, verbo deformationes*, rapinam committere dicit aliter facientes, & de ijs agitur etiam per Julium Clarum, *libr. 3. ſent. § teſtamentum, quæſt 27. per totam*, quibus de cauſis in hac quæſtione ſeptem aut plus opiniones poſuit noviſſimè Epiſcopus Januenſis D. Franciſco Sarmiento, *de reditibus eccleſiaſticis, part. 2. cap. 1. cum ſequentibus*, quem poſt hæc vidi, & ipſe & Navarro multa unus contra alium ſcripſerunt, quæ cum dubia ſint, & in tanta perplexitate poſita, quid facient prælatus aut clericus in tot periculis conſtituti, quibus nulla datur in conſcientia ſecuritas, quin mortaliter peccent, ſi in vita abutantur fructibus beneficiorum, ſi & in morte conſtituti idem faciunt teſtando, ideò unuſquiſque provideat, & conſcientiæ opinionem tutiorem eligant quocunque tempore, quæ eſt prima ſupra relata, prout & conſulit Gregorius Lupus *ubi ſupra*, & Avend. & Matien. *ubi ſupra*, & Molina *ubi ſupra, numero 58.* ubi ultra eos inquit etiam ſtante hac conſuetudine aliud citra conſcientiæ diſcrimen fieri non poſſe, & ſic hanc ſecuriorem vocat, & à patribus & antiquis & ſanctis approbatam, Ang. *in 4. tit. de eleemoſyna, quæſt 4. concl. 2.* & quia, ut inquiunt Itali, teſte Coſma Gumiel. & ejus Addition. *in dict. pragm. ſanct. li boni di le campani, ni le fiori, ni le grani*; & hoc quia clerici dum de eis diſponunt, majoratus conſtituentes, vel conſanguineis divitibus relinquentes, abutuntur ſibi in conſcientia permiſſa poteſtate, cùm neque ad pias cauſas de talibus fructibus teſtari poſſint, ſecundum Molinam *ubi ſupra num. 36.* ex text. *in cap. ad hæc, de teſtam. & cap. quia Joannes 12. quæſt. 5.* & contrariam conſuetudi-

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
ALERE FLAMMAM VERITATIS
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

nem *ibidem* corruptelam vocat, & hæc pro hac quæſtione & declaratione conſuetudinis noſtræ legis.

Ibi, *Se ſucceda en ellos*, per conſanguineos clerici uſque ad decimum gradum, ſicut in laicis diximus *in l. præcedente*, quid tamen ſi ca-
4 reat clericus conſanguineis, † applicabuntur bona ejus fiſco Epiſcopi, vel Regis, & gloſſ. *fin. in l. 6. tit. 13. part. 6.* inquit fiſco Epiſcopi applicari, ut in pios uſus illos convertat, non verò ut ſibi appropriet, licet Avenda. *dict. respon. 19. numero* 8. dicat *ex l. 53. titul. 6. partit. 1.* tunc Eccleſiæ applicandos, concordantur tamen ex dictis per Didac. Perez *in lib. 20. tit. 19. lib. 8. Ordin. pag. 372. colum. 1.* ut prima opinio procedat quoties clericus non habet Eccleſiam, ſecunda verò ſi eam habeat propriam in titulum: Et hæc pro hac lege & pro iſto prolixo titulo ſufficiant, ut ad alia accedamus.

TITULUS NONUS

De las Ganancias entre marido, y muger.

ET quoniam hæreditate aditâ bonorum relictorum per hæredes defuncti diviſio & partitio cum uxore petitur, in qua quidem diviſione uxor dotalia bona & alia ſibi competentia, inter quæ lucralia ſunt, petit, ideò poſt titulum præcedentem, ubi de hæreditatibus & diviſione earum tractatur, ſubſequitur titulus hic noſter utilis & practicabilis diſponens quæ lucralia dicantur, & quomodò dividenda & cum quo onere: De qua quidem materia fecit tractatum Segura in ſuis operibus, & Suarez in titulo De las Ganancias, foro legum, *& tractavit Pal.* in Rubr. §. 62. cum ſex ſequentibus, *ubi ampliat & limitat, & Covar.* Var. cap. 19. per totum, *& Caſſan.* in conſ. Burg. Rub. 4. §. 2. in tex. & acquæſt. fol. 136. colum. 2. cum ſequentibus aliquibus, *ubi* in numero 1. *declarat quid veniat appellatione lucrorum horum, Burgundiæ, & alibi acquæſtus nuncupati, de quo & per Didacum Perez* in l. 1. titulo 4. lib. 5. Ordin. pag. 158. colum. 1. cum ſequentibus. *ubi declarant quid ſit acquæſtus hic, & in progreſſu hujus tituli videbimus latiùs, & per leges ejus clariſsimè patet eſſe in ſumma, ea omnia quæ durante matrimonio maritus & uxor vel quilibet ex induſtria & labore acquiſierunt.*

IN LEGEM PRIMAM.

Bona relicta marito, aut uxore, aut ambobus mortuis lucralia, & ſic communia præſumuntur, niſi aliud probetur.

SUMMARIUM.

1 *Jure antiquo omnia bona præſumebantur mariti, hodie ſecus ex lege noſtra.*
2 *Cordubæ lex noſtra non uſitatur, & ideo conſuetudo illius loci probanda eſt, & ideo ſemper qui allegat bona non eſſe lucralia tenetur probare, & num. 3.*

IBi, *Que el derecho diga*, ut *in l. quintus, ff. de donat. & in l. etiam, C. eo. tit. l. 2. ad fin. tit. 14. part. 3.* quibus juribus probatur, res pœnes
1 uxorem mortuo marito * repertas præſumi eſſe ipſius mariti, ut omnis ſiniſtra ſuſpicio contra mulierem ceſſaret, ſi aliud diceretur, quæ jura ad hoc allegavit Covar. *in cap. 1. num. 6. de teſtam.* & Pal. Rub. *in Rubr. de donat. inter. §. 60. num. 1. cum ſequentibus*, ubi quamplura ſimilia adducit, quæ hic referre eſſet prolixum, præſertim cùm ex lege noſtra ceſſent, & tanquam lucrata & conquæſtus communia ipſius mariti & uxoris, dividuntur per medium inter hæredes mariti & uxorem, vel inter hæredes uxoris & maritum ſuperſtitem, vel inter amborum hæredes uxore & marito mortuis, nam cùm inter maritum & uxorem quædam ſocietas contracta videatur univerſalis, *ut in cap. cum ſocietas, 27. quæſtio. 2.* latè per Didac. Perez *in l. 1. titulo 4. de las ganancias, lib. 5. Ord. gloſſ. 1.* nam maritus & uxor ſunt ſocii divinæ & humanæ domus, *ut l. adverſus, C. de crimin. expila. her.* ut per Pala. Rub. *ubi ſupra, §. 61. per totum*, ubi *num. fin.* declarat,

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

nem *ibidem* corruptelam vocat, & hæc pro hac quæſtione & declaratione conſuetudinis noſtræ legis.

Ibi, *Se ſucceda en ellos*, per conſanguineos clerici uſque ad decimum gradum, ſicut in laicis diximus *in l. præcedente*, quid tamen ſi ca-
4 reat clericus conſanguineis, † applicabuntur bona ejus fiſco Epiſcopi, vel Regis, & gloſſ. *fin. in l. 6. tit. 13. part. 6.* inquit fiſco Epiſcopi applicari, ut in pios uſus illos convertat, non verò ut ſibi approprièt, licet Avenda. *dict. reſpon. 19. numero* 8. dicat *ex l. 53. titul. 6. partit.* 1. tunc Eccleſiæ applicandos, concordantur tamen ex dictis per Didac. Perez *in lib. 20. tit. 19. lib. 8. Ordin. pag. 372. colum.* 1. ut prima opinio procedat quoties clericus non habet Eccleſiam, ſecunda verò ſi eam habeat propriam in titulum: Et hæc pro hac lege & pro iſto prolixo titulo ſufficiant, ut ad alia accedamus.

TITULUS

TITULUS NONUS

De las Ganancias entre marido, y muger.

ET quoniam hæreditate aditâ bonorum relictorum per hæredes defuncti diviſio & partitio cum uxore petitur, in qua quidem diviſione uxor dotalia bona & alia ſibi competentia, inter quæ lucralia ſunt, petit, ideò poſt titulum præcedentem, ubi de hæreditatibus & diviſione earum tractatur, ſubſequitur titulus hic noſter utilis & practicabilis diſponens quæ lucralia dicantur, & quomodò dividenda & cum quo onere: De qua quidem materia fecit tractatum Segura in ſuis operibus, & Suarez in titulo De las Ganancias, foro legum, *& tractavit Pal.* in Rubr. §. 62. cum ſex ſequentibus, *ubi ampliat & limitat, & Covar.* Var. cap. 19. per totum, *& Caſſan.* in conſ. Burg. Rub. 4. §. 2. in tex. & acquæſt. fol. 136. colum. 2. cum ſequentibus aliquibus, *ubi* in numero 1. *declarat quid veniat appellatione lucrorum horum, Burgundiæ, & alibi acquæſtus nuncupati, de quo & per Didacum Perez* in l. 1. titulo 4. lib. 5. Ordin. pag. 158. colum. 1. cum ſequentibus. *ubi declarant quid ſit acquæſtus hic, & in progreſſu hujus tituli videbimus latiùs, & per leges ejus clariſsimè patet eſſe in ſumma, ea omnia quæ durante matrimonio maritus & uxor vel quilibet ex induſtria & labore acquiſierunt.*

IN LEGEM PRIMAM.

Bona relicta marito, aut uxore, aut ambobus mortuis lucralia, & ſic communia præſumuntur, niſi aliud probetur.

SUMMARIUM.

1 *Jure antiquo omnia bona præſumebantur mariti, hodie ſecus ex lege noſtra.*
2 *Cordubæ lex noſtra non uſitatur, & ideo conſuetudo illius loci probanda eſt, & ideo ſemper qui allegat bona non eſſe lucralia tenetur probare, & num.* 3.

IBi, *Que el derecho diga*, ut *in l. quintus, ff. de donat. & in l. etiam, C. eo. tit. l. 2. ad fin. tit. 14. part.* 3. quibus juribus probatur, res pœnes
1 uxorem mortuo marito * repertas præſumi eſſe ipſius mariti, ut omnis ſiniſtra ſuſpicio contra mulierem ceſſaret, ſi aliud diceretur, quæ jura ad hoc allegavit Covar. *in cap. 1. num. 6. de teſtam.* & Pal. Rub. *in Rubr. de donat. inter.* §. 60. *num.* 1. *cum ſequentibus*, ubi quamplura ſimilia adducit, quæ hic referre eſſet prolixum, præſertim cùm ex lege noſtra ceſſent, & tanquam lucrata & conquæſtus communia ipſius mariti & uxoris, dividuntur per medium inter hæredes mariti & uxorem, vel inter hæredes uxoris & maritum ſuperſtitem, vel inter amborum hæredes uxore & marito mortuis, nam cùm inter maritum & uxorem quædam ſocietas contracta videatur univerſalis, *ut in cap. cum ſocietas, 27. quæſtio.* 2. latè per Didac. Perez *in l. 1. titulo 4. de las ganancias, lib. 5. Ord. gloſſ.* 1. nam maritus & uxor ſunt ſocii divinæ & humanæ domus, *ut l. adverſus, C. de crimin. expila. her.* ut per Pala. Rub. *ubi ſupra*, §. 61. *per totum*, ubi *num. fin.* declarat,

non

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

non quod bonorum ad matrimonium per unumquemque eorum allatorum hæc ſocietas contracta cenſeatur, ſed quæ in futurum durante matrimonio acquirantur, prout & inquit Covar. *in 4. part. 2. cap. 7. §. 1. num. 5.* cumque ſocietatem hanc inter ſe maritus & uxor contrahant, ſicut ſocii bonorum omnium communicant inter ſe quæ aquirunt, ex text. *in l. §. fin. & l. 2. ff. pro ſocio l. 46. tit. 28. part. 3. l. 6. tit. 10. partit. 5.* mirum non eſt ſi & inter virum & uxorem acquiſita, durante matrimonio, æqualiter communicentur inter eos, & hæredes ſuos. Et hoc poſtquam uxor ipſa ad domum traducta eſt, prout inquit Pal. Rub. *ubi ſuprà, §. 62. in princip. & ibi* Additio. allegat Seguram idem tenentem, & dicemus latius *in l. ſequente in gloſſ. de conjuno,* licet Tell. *in l. 16. Tauri, numero decimo-tertio* velit nullam ſocietatem contrahi inter maritum & uxorem.

Ibi, *Marido, y muger,* Quid ſi putativè ſunt tales, verè tamen matrimonium non valuit, vide *in l. ſequente in gloſ. 1.*

Ibi, *Pero la coſtumbre,* Quæ quidem conſuetudo antequam per legem noſtram approbaretur erat introducta, & utebatur communiter & paſſim inter omnes ſecundum Montal. *in l. 1. verbo Por medio. tit. 3. lib. 3. fori,* licet tunc ante legem noſtram probanda erat talis conſuetudo, & uſus legis fori & ſtyli conſuetudinem approbantes, verumtamen cùm ex lege noſtra ſint approbatæ conſuetudo hæc & dictæ leges fori & ſtyli, non eſt jam neceſſe conſuetudinem hanc, & uſum dictarum legum approbare, ſecundum quod diximus latè *in l. 3. verbo En aquellas coſas que ſe uſaron, tit. 1. lib. 2. ſuprà,* & ſic qui contrarium conſuetudinem allegaverit, tenebitur eam probare, prout Cordubæ
2 fit, † ubi lex noſtra non uſitatur, teſte Pal. Rub. in dicto §. 60. *in fine, & gloſſa dos, in l. 26. tit. 11. part. 4. & in l. 23. in gloſſa magna, eo tit. & part.* & Symancas qui ut Cordubæ naturalis ita aſſerit, *in inſti. Cathol. titul. 9. num. 150. cum tribus ſequentibus, & à numero* 138. incepit, inquitque conſuetudinem contrariam Cordubæ habitam favorabilem eſſe, noſtram verò exorbitantem, ſecundum eum *ibi num* 154. inquitque *num.* 139. conſuetudini noſtri tex. poſſe renuntiari, ut & probat *l. 9. infra eod.* ubi videbimus Deo volente, & eadem conſuetudo ſicut noſtra ſervatur Burgundiæ. ſecundum Caſ. *in conſu. Burg. Rubrica 4. §. 2. per totum, fol.* 132. *ubi* & alia in propoſitum adducit, & Aragoni, ſecundum Caſtellum *l. 14. Tauri, verbo Puedan,* & apud Gallos & alios, ſecundum Covarr. *in 4 part. 2. cap. 71. num. 6.* & Boer. *deciſ. 22. num. 27.* Sed quid ſi negaret mulier bona illa eſſe lucrata conſtante matrimonio, vide optimè Salicet. *in l. etiam, ad fin. C. de*
3 *dona. inter.* && tunc tenetur † hoc probare, quia præſumptio eſt contra eam, *ex lege noſtra & ſimilibus,* & tenet Covar. *in cap. 1. num. 6. de teſtamentis,* & eſt optima *lex 2. pen. in fin tit. 14. part. 3.* id probans, & Dec. *conſ. 237. num. pen. & fin.*

Ibi, *Salvo los que probare cada uno que ſon ſuyos.* Nam iſta præcipua dabuntur probanti, prout & dicebat etiam dicta lex ſtyli. & Suarez *in l. 1. tit. de las ganancias, verſic. quæritur ulterius, in fine, 22. in princ. in antiquis,* imò ſi officium aliquod ante matrimonium rectoriæ aut tabellionatus vendibile tamen & renuntiabile ad matrimonium attulit, etiamſi illud vendiderit durante matrimonio, vel perdiderit, præcipuum habebit, ut per Avend. *reſponſ. 9.* & ſic utiliſſimum eſt maritum & uxorem inventaria publica coram tabellione & teſtibus facere bonorum, quæ unuſquiſque ad matrimonium adfert, ut conſulit fieri Matienço *hic gloſ. 2. numero 2.*

IN LEGEM SECUNDAM.

Qualiter lucra conſtante matrimonio habita & acquiſita inter maritum & uxorem ſint dividenda, noſtra lex declarat, & diſponit.

SUMMARIUM.

1 *Lex noſtra in ſponſis, etiam de præſenti locum non habet.*
2 *Mariti apellatione de velato intelligimus.*
3 *Sponſus ſi cum pecunia ſponſæ aliqua lucraverit, cujus erunt.*
4 *Lucra dividuntur inter maritum & uxorem etiamſi non ſit uxor cognita carnaliter à viro.*
5 *Lucra acquiſita in matrimonio putativo, an ſint dividenda. & ibi quid ſi eſt clandeſtinum.*
6 *Injuſtè quæſita non communicantur.*
7 *Maritus poteſt in vita reſtituere illicitè acquiſita antequam trahantur ad communionem.*
8 *Res mariti ſi melioretur, an dividetur melioratio tanquam lucralia.*
9 *Quid de uſufructu conſolidato cum proprietate.*
10 *Lucra an acquiſita dicantur titulo oneroſo vel lucrativo.*
11 *Impenſæ pro rebus dotalibus facta ſunt computandæ pro dimidia marito, & ſic ceſſabit titulus, de impen. fac. in rebus dota. ut ibi.*
12 *Damna bonorum dotalium & bonorum mariti ex lucris, ſunt dicta damna reſarcienda, nun, niſi ut ibi.*
13 *Acquiſitum per uxorem labore ſuo, non eſt ſuum, ſed communicandum contra Alexand.*
14 *Cohabitatio ſimultanea an requiratur ad communicanda lucra, & ibi declarat an proveniat ſeparatio, culpâ, vel non uxoris aut mariti.*
15 *Acquiſita mortuà uxore, bonis ſemper remanentibus in communi, an dabitur medietas hæredibus uxoris mortuæ.*
16 *Maritus ante matrimonium, ſi emit res aliquas traditas, contracto jam matrimonio, an illarum habebit partem uxor ejus.*
17 *Lucrorum transfertur pro medietate dominium & poſſeſſio in uxorem, ſtatim quod acquiruntur in habitu, & non in actu, & revocabiliter.*
18 *Uxor an aget pro ſua medietate lucrorum ſine ceſſione hæredum mariti.*
19 *Debitor vendens fundum alicui, ut ex pecunia ſatisfiat creditoribus venditoris, opus eſt ceſſione ut agant.*
20 *Socius omnium bonorum poteſt petere lucra ſocietatis, & debita ſine ceſſione.*
21 *Reſpub. poteſt agere contra conductorem bonorum ejus, & contra eos quibus conductor partem dedit conductionis, & eodem modo è contra poſſunt conductor & ſocii agere contra debitores Reipub. ſine ceſſione, ut ibi.*

22 *Ficta traditio ex actu initæ ſocietatis habet vim conſtituti, & in conſtituto ceſſat l. 3. ff. pro ſocio,*
23 *Rei retracta à marito an detur medietas uxori, & ibi an ex ex fructu conſolidato cum proprietate, vel de augmento rei. & an in re vendita cum pacto de retro vendendo.*
24 *Rei incepta uſucapi. & matrimonio conſtante perfecta uſucapione, an detur medietas uxori. & ibi quid in re empta ante matrimonium à non domino, & matrim. conſtante præſcripta.*
25 *Donationis cujuſlibet marito facta non datur pars mulieri & è contra, & ibi quid in remuneratoria.*
26 *Acceptationem ſi uxor non fecerit ſuæ medietatis lucrorum an tranſmittet ad hæredes ſuos jus acceptandi.*

1 IBi, *que el marido, y la muger.* Et ſic in ſponſis † etiam de præſenti prout *hic* inquit Montal *gloſ. 1.* locum non habebit lex noſtra, nam mariti ap-
2 pellatione † de velato intelligi debet, & poſtquam uxorem in domum traduxit, prout inquit Pal. Rub. *in Rubr. §. 62. in principio.* ubi ejus additio allegat Suarez idem tenentem, & Caſtillo. *l. 16. Tauri. num. 48. & 49.* & Ant. Gom. *in l. 51. Tauri num. 72.* & communis eſt hæc & recepta ſententia ut atteſtatur Matien. *hic gloſſa prima, numero quadrageſimo primo* idem Pala. Rub. *ubi ſupra §. 64. in fin. verbis,* ubi hoc intelligit, niſi
3 cum pecunia ſponſæ maritus aliqua lucra † acquiſierit, quia tunc dividentur lucra hæc inter eos per medietatem, ut & *ibi* per eund. *in d. §. 62. n. 5.* vel ſecundum eum *ibidem* erunt ipſius ſponſæ tanquam bona & augmentum dotis, *ex lege partitarum* per Pal. Rub. *in eod. §. 64. in fine* allegata & *ibidem* Palat. Rub. non ſe determinat, ſed dubiè loquitur, & *ex illa lege Partitarum. 28. titulo 11. part. 4.* quam allegat, inquit fructus dotis ſponſæ pertinere, niſi ipſe ſponſus alimenter ſponſam, & tandem nihil concludit, ideo Caſtillo, *ubi ſupra à num. 50. uſque ad 52.* iſtam quæſtionem late examinat, & inquit quod ubi adeſt de hoc conſuetudo ut acquiſita per ſponſam cum dote ſponſæ ipſi marito traditæ, ſint communia inter eos, ſervanda eſt conſuetudo prout in loco ſui domicilii dicit fieri, ubi autem non adeſt talis conſuetudo adhuc idem fundat latè de jure eſſe, præſertim ſi alit ſponſam ex fructibus dotis, mihi tamen videtur quod ſi alit ſponſam ex fructibus dotis dividantur lucra, utpote quia jam negociatur & intendit in omnibus tanquam maritus uxorem in domo habens, ſi vero non alit uxorem ex fructibus, tunc fructus augeant dotem ſecundum illam *l. 28. tit. 11. part. 4.* & lucra ſi quæ adſint, ſint mariti, cogitabitis, quia lex noſtra traductionem ad domum conſiderat: Et hæc traductio operatur ut etiamſi maritus non cognoverit uxorem carnaliter, dividantur
4 inter eos lucra † conſtante eorum matrimonio acquiſita, ſecundum Aviles, *in proœmio capit. Prætorum num* 33. Sed an ſi matrimonium ſit puta-
5 tivum, puta quia ex aliqua cauſa † non valeat, au habebit locum lex noſtra, & Pala. Rub. *in Rub. §. 36. num. 2.* inquit quod ſic, *per legem 4. tit. 6. libro 3. for.* & licet hinc inde plura adduci poſſent pro & contra aſſumenda ex Tiraq. *in l. 8. connub. num. 234. cum ſequentibus* & per Covarr. *in 2. part. cap. 7. §. 1. num. 7. de ſponſ.* & Suarez *in tit. de las ganancias, §. 1. per totum* & Baez. *de decima tut. cap. 12. num. 17.* & per Anton. Gamam, *deciſ. Luſit. 210.* tamen quia hæc eſt vera, & tenenda opinio, ut datâ bonâ fide contrahentium tale matrimonium habeat locum lex noſtra, ut poſt hæc vidi per Matienço *hic gloſſ. 1. num. 4. cum ſequentibus pluribus,* & Didac. Perez *in l. 4. tit. 4. lib. 5. Ord. pag. 164. in fine. cum ſequentibus* ideo verborum ambages ſunt excuſandæ. Et quid ſi matrimonium eſt clandeſtinum vide Avend. *reſpon. 20. n. fin.* ubi per totum illud reſponſum plures limitationes ad legem noſtram aſſignavit, quas refert Matienço *dict. gl. 1. per totam,* quas omitto nè tranſcribamus aliorum dicta.

Ibi, *Ganaren,* Sive induſtriâ, ſive operâ, vel quæſtu alicujus, ſecundum Palat. Rub. *in Rubr. §. 64. num. 65.* dum tamen juſte non verò injuſte lucrata ſint, injuſte enim quæſita † non com- 6
municantur. *l. quod autem cum ſequentibus. ff. pro ſocio. l. 8. tit. 10. p. 5.* not. in propoſitum Pal. Rub. *ubi ſupra. §. 65. fol. 41.* Suarez *in tit. de las ganancias, limitatione 4. fol. 16. in antiquis.* Rebuf. *in compen. ali. rerum Ecleſ. num. 29.* ubi Palat. Rub. allegat, & Didacus Perez, *in l. 2. tit. 4. lib. 5. Ord. pag. 162. verſ. quæritur.* & ſic maritus poteſt in vita reſtituere † illicitè acquiſita, antequam 7
trahantur ad communionem, ſecundum Pal. Rub. *in dict. §. 65. num. 10.* & Baez. *de decima tut. cap. 26. num. 8.* Sed an ſi res mariti melioretur † divi- 8
dentur melioramenta tanquam lucralia, tradit Covar. *in 4. parte 2. cap. 7. §. 1. num. 9.* ubi tractat quæſtionem de uſufructu conſolidato † cum 9
proprietate mariti, quod & tetigit Anton Gom. *Tom. 2. cap. 15. num. 19.* & gl. *eſtimanda. in l. 18. tit. 11. part. 4.* Et an titulo oneroſo, vel lucrativo † hæc lucra acquirantur, tradit Tellius, 10
in l. 14. Tauri, colum. 1. notandum tamen eſt text. noſtro & ſimilibus, quod impenſæ in rebus dotalibus factæ ſunt computandæ pro dimidia marito † & pro dimidia uxori, & non totum uxori, 11
ſecundum Caſt. *in l. 61. Taur. n. 16. in additione 1.* quod intelligo ſi id quod eſt impenſum multiplicatum eſſe apparet, puta ſi maritus ædificaverit ſolarium aliquod in dotem cum uxore ei datum, vel refecerit domum dotalem, impenſum in hoc reputabitur multiplicatum durante matrimonio, ſi aliunde adſint bona ex quibus ſolvantur capitalia mariti, & uxoris, *ex l. 9. tit. 4. libro 3. For.* communiter in hac civitate Placentiæ uſitata: & per conſequens ceſſabit titulus. *ff. de impen. in re dot. fac.* in caſu dicto in quo impleris capitalibus viri & uxoris impenſæ illæ tanquam lucra remanerent, ſecùs verò aliàs, quia & tunc ſervabitur dictus tit. *de impen. in re dot. fac.* & idem eſſet ubi per maritum ante matrimonium eſſet aliud conventum, vel in locis ubi lex noſtra non eſt admiſſa, ut Cordubæ. Damna tamen in bonis dotalibus obvenientia de lucris deducenda † & re- 12
ſarcienda ſunt, ſecundum gloſ. *el pro. in l. 18. tit. 11. par. 4.* ubi ita dicit practicari. & Ayora, *de partition. 1. part. cap. 7. num. 38 verſic. his autem.* niſi damna talia bonorum dotalium obvenerint culpâ mariti, nam tunc ex bonis mariti non vero ex lucris reſarcientur, ſecundum gloſ. *pen. in dict. l. 18.* vel ſi maritus ſuſcepit bona dotalia æſtimata etiam ſimpliciter, vel ſunt de rebus, quæ pondere, numero & menſurâ conſiſtunt, nam &

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

tunc de bonis mariti reſarcientur, non vero de lucris, ſecundum Covarr. *in pract. c. 28. n. 5. &* 6. Itidemque ut æqualitas ſocietatis maritalis ſervetur, damna etiam obvenientia in bonis mariti ex iis lucris reſarcienda ſunt, quamvis culpa mariti damna illa in bonis ejus obvenerint, *ſecundum gloſ. magnam col. 2. in medio l. 55. tit. 5. part. 5.* quicquid aliud voluerit Montal. *in l. 1. verbo por medio tit. 3. lib. 3. Fori verſi. eſt tamen*, contra quem de conſuetudine practicatur, *ſecundum gloſſ. illam in dict. l. 55.* etiamſi Montal. ad hoc non conſideret, nam capitalia uxoris & viri prius ſunt deducenda, & eis deductis, quæ ſuperſunt dicuntur lucra, ut per Ayor. *in dicto n. 38.* ubi *n. 39.* inquit, quod ſi non adſunt lucra maritus non deducit capitale ſuum conſumptum, quia ipſe tenetur pro dote uxoris, ipſa vero non pro capitali mariti. Itidem notabis *hic* eſſe text. *& in l. præcedente* contra doctrinam Alex. *conſ. 133. vol.* 4 relati per Rip. *reſpon. 24. licet plura dubia n. 4. fol. 94.* dicentis quoad acquiſitum per uxorem ex
13 artificio ſuo † ſuum eſt, & non communicandum cum marito ut lucrum, refert Alcia. *de præſumpt. reg. 3. præſump. 26. n. 11.* ubi addit. allegat Alexand. & Rip. *ubi ſupra*, iſtorum tamen doctrina eſt contra legem noſtram & præcedentem, & ſic in regno noſtro non eſt tenenda.

Ibi, *Eſtando de conſuno*. Ex iis verbis ut lucra
14 communicarentur inter virum & uxorem † ſimultaneam & perpetuam cohabitationem requirere videbatur Pala. Rub. relatus per Covarr. *in 4. parte 2 cap. 7. §. 1. n. 6. fol. 90.* & Avend. *reſp. 20. limit 6.* Gutierrez *de juram. confir. 1. p. cap. 1. n. 56. & 66. cum ſequentibus* & Gamma *deciſ. Luſi. 357. in prin.* Ex quo infertur, quod ſi maritus eſſet abſens, vel ſeparatum eſſet matrimonium, uxor non gaudebit lucris à marito interim factis, nec è contra. Contrarium tamen imo quod data ſimultanea à principio cohabitatione inter maritum & uxorem non ſemper requiratur ad communicanda lucra tenuit idem Pala. Rub. *in Rubr. §. 64. num. 15.* & faciunt dicta per ipſum *ibidem §. 34. num. 1. 2. & 3.* & Gomecius Leon *in Centu. inform. cap. 1. numero 11.* neque obſtat lex noſtra & *l. 207.* ſtyli. nam verbum iſtud, *de conſuno*, non eſt referendum ad ſimultaneam & inſeparabilem cohabitationem, ſed ad durationem matrimonii, ita quod tempore, quo lucrum maritus acquiſivit, jam erat uxor in domum traducta & matrimonium durabat, aliter enim faciliter eludi poſſet uxor per abſentiam mariti, item eſſet falſa opinio dicentium, quod ſi ſuperſtes conjux adhuc remanet cum omnibus bonis durat ſocietas *ex l. Fori* ut inquit Segura *l. 1. §. fin. ff. de lib. & poſt. num. 74. cum ſequentibus* & Caſtil. *l. 16. Tauri numero 52. verſic. Et reſponde*, & ſic hæc ſecunda opinio vera eſt & tenenda, ut & per Did. Perez *in l. 4. tit. 4. lib. 5. Ord. pag. 164. colum. 1. in fin. cum ſequentibus.* Temperanda tamen quoties abſentia mariti non provenit ex culpa uxoris, ſed mariti potius, vel neutrius, puta ſi maritus voluit ex cauſa aliqua vel ut ditiorem ſe faceret in Indos migrare, vel expulit abſque cauſa à domo uxorem ſuam, vel ob ſævitiam viri uxor fugit & ſeorſum habitat ex cauſa divortii quoad mutuam cohabitationem facti abſque culpa uxoris, tunc enim non privatur uxor ſua medietate lucrorum per maritum interim acquiſitorum, neque itidem maritus privabitur ſua medietate ſi ob culpam uxoris puta propter adulterium ſuum fuit factum divortium & interim uxor aliqua acquiſivit lucra, & ſic poſſet prima opinio declarari & procedere, prout inquit Segura *in l. unum ex familia. §. ſed ſi fundum colum. 9.* & *num. 31. & 37.* inquit quod ſi cum diſpenſatione in totum ex aliqua cauſa divideretur & ſeparatio fieret hujus individuæ vitæ conſuetæ, tunc quia in totum ſeparantur & abſolvuntur à matrimonio procederet prima opinio, & ſic ex dictis poſſunt dictæ opiniones concordari, prout ultra Seguram traditur per noſtrum Gutierrez *ubi ſupra, num. 61.* & per Anton. Gammam *deciſ. 357. numero 1.* & Caſtillo *l. 16. Tauri num. 52.* & noviſſime poſt hæc vidi per Matienço *hic gloſ. 1. num. 42. uſque ad 59.* quid tamen ſi ſoluto matrimonio per mortem uxoris maritus ſuperſtes adhuc retinet omnia bona in communi & lucratur hinc inde multa, an poſtea petita diviſione per filios emancipatos dabitur & parti uxoris & ſuorum hæredum me-
dictas lucrorum † diſſoluto matrimonio acquiſi- 15
torum? & dicendum eſt quod ſic, cum Pala. Rub. relato & ſecuto per *gl. l. 10. tit. 10. p. 5.* per text. *in l. 9. tit. 4. lib. 5 Fori generoſorum, & l. 6. tit. 4. lib. 3. Fori*, & ratio eſt, quia conjux durante viduitate cenſetur in eodem permanere matrimonio, *ut l. fin. C. de bon. mater.* & Caſtillo *in dict. l. 16 Tauri. num. 52. verſic. & reſponde.* & iſtam quæſtionem noviſſime late tetigit Matienço *hic gloſ. 1. numero 9. cum pluribus ſequentibus* & *num.* 13 inquit videri contrarium ſententiam jure probari, & *numero* 16. reſpondet dictis legibus Fori dicendo quod debet earum uſus probari, & quod in Pinciana Cancellaria vidit contrarium practicari & tandem *n. 17. uſque ad* 26. diſtinctione caſuum decidit iſtam quæſtionem, & fere in omnibus concludit caſibus ſocietatem hanc & bonorum communionem durare ut pars lucrorum detur hæredibus uxoris, & ſic opinio Pal. Rub. & Gregorii *ſupra* allegati videtur ſequenda cum à juris diſpoſitione fundari poſſit, ex *ibi* adductis per Matien. *num. 9. cum quinque ſequentibus, & à num. 16. cum ſequentibus aliquibus*, ubi diſſerit de fratribus in communi exiſtentibus & remanentibus mortuis parentibus, & quia dictæ leges Fori plurimum ad hæc conducunt, & ubi earum uſus probabitur indubia res erit hæc, ubi tamen non probabitur uſus earum, quæſtio dubitabilis eſt, & altiori digna conſideratione, licet mihi non diſpliceat diſtinctio Matiençi, *num. 17. & ſequentis poſita*, & quid ſi mulier vidua fuit tutrix filiorum an tunc ceſſet hæc communio, vide Pal. Rub. *ubi ſupra num. 31.* qui cogitandum reliquit. Quæro etiam quid ſi maritus ante matrimonium emit aliquas res tempore ſolutionis dilato in tempus futurum, quod evenit conſtante jam matrimonio & traducta uxore ad domum, num debebitur dimidia ha-
rum rerum emptarum † uxori ipſi & hæredibus 16
ejus? quam quæſtionem examinat Caſſaneus, *in conſuet. Burg. tit. deſdroychz. Rubric. 4. §. 9.* in text. *de tous debit. n. 3. fol. 172. col. 3. cum ſequentibus*, ubi videtur tenere partem negativam, in eadem tamen Rubr. §. 2. in text. *Et acqueſt. 2. n. 8. fol. 136.* ex Bald. *in l. ea demum. C. de collatio.* inquit quod ea, quæ veniunt poſt mortem ex præcedenti contractu ſunt communicanda, ſecus vero ſi ex ultima voluntate.

tate. Ego tamen dico res emptas non cōmunicādas, pretium tamen pro eis ſolutum conſtante jam matrimonio & traductione ad domum erit communicandum, quia tantumdem defuit ex bonis communibus, & hoc niſi ex nummis propriis quos ad matrimonium traxit, id maritus ſolvit, nam tunc neque ex pretio hoc uxor aliquid lucrabitur, & idem ſi pro ſolutione dictarum rerum maritus præberet alteram hæreditatem, vel prædium aliquod ſui capitalis, vel venderet prædium & ex nummis illis ſolveret pretium dictarum rerum ante matrimonium emptarum & ſolutarum matrimonio jam conſtante, ſimileque videtur, quando maritus matrimonio durante vendit aliquod prædium ſuum ex deductis per eum ad matrimonium, & ex pretio illius emit aliud pro eodem pretio, nam tunc neque pretium neque prædium emptum erit communicandum cum uxore, quia ſuccedit & ſubrogatur loco prædii venditi, *ex l. ſi cum §. injuriarum ff. ſi quis caut. l. ſilia. §. Titia. ff. de cod. & dem.* & videtur text. pro hoc, *in l. ſi donata res. §. ſi ſponſus. ff. de don. inter* & *ibi* Bal. *in utraque lect.* quam ad hoc allegat Caſſaneus, *in dict. §. 2. & in dic. fol. 136. num. 7.* ubi ipſe conſulit quod in hoc caſu maritus ipſe declaret in præſentia judicis, quod vult quod illa res empta de pecuniis ſui patrimonii teneat locum ſui patrimonii, aliàs non emiſſet illam rem, & ultra eum ego conſulo quod & in hoc uxor ipſa conſentiat cum licentia judicis & mariti.

Ibi, *Ayados de por medio.* Usque adeò verum eſt, quod ſtatim quod acquiruntur bona per maritum † ſtatim medietatis eorum transfertur dominium & poſſeſſio in uxorem in habitu &
17 potentia licet non in actu, abſque aliqua apprehenſione revocabiliter tamen, non vero irrevocabiliter, ut optime per Covar. *lib. 3. Var. cap. 19. per totum*, & per alios relatos per Gometium Leon, *in ſua Centuria informationum juris, inform. 1.* & Baeça *de decima tut. c. 31. num. 5* & Anton. Gom. *Tom. 2. cap. 5. numero 3.* & refert Tell. optimè *in l. 16. Taur. num. 9 cum ſequentibus aliquibus*, & gloſ. *magna colum. 3. in medio l. 55. titulo 5. partita 5.* & Suarez *titulo de las ganancias. verſiculo, ulterius quæro, in principio, folio 19.* & Matienço *hic gloſ. 3. num. 2. cum ſequentibus aliquibus*, & magis communem teſtatur Angulo *l. 3. gloſſa 4. num. 5. iſtius libri 5.* quem poſt hæc vidi, & noviſſimè Azora, *in tractatu de partitionibus. 2. parte. quæſtione. 41. num. 44. cum ſequentibus*, quamvis Tellius, *ubi ſupra num. 11.* aliud velit & male, & per conſequens cum in habitu & potentia & non in actu neque irrevocabiliter tranſeat dominium & poſſeſſio, poterunt hæc lucra durante matrimonio per maritum alienari, ut *in lege quinta iſtius tituli* diſponitur ubi aliqua dicemus. Sed an ſine ceſſione hæredum
18 mariti † mulier agat pro medietate ſuorum lucrorum, in hoc duos caſus conſtituo, Primus eſt quoad agendum ad diviſionem lucrorum cum hæredibus mariti, & ad hoc nulli dubium niſi quod poterit ſine ulla ceſſione. Secundus caſus eſt quoad petendum lucra & partem mediam eorum ab aliquo tertio, & in hoc conſtituitur diſtinctio, ſcilicet quod ſi uxor ipſa eſt contenta inſimul cum marito in inſtrumento emptionis vel debiti alicujus, tunc poterit tanquam contenta in inſtrumento executionem petere pro ſua medietate contra debitorem abſque ceſſione hæredum, ſi vero non eſt contenta nullo modo poterit ita Manſuerius & Rebuf. relati & ſecuti per Avendanum, *reſpon. 20. num. 3. verſiculo, tamen contra*, & Didacus Perez *in l. 4. titulo 8. lib. 3. Ordinamenti pagina 1086. verſiculo, deducitur ſecundo.* & in dubio non præſemitur ceſſionem factam. *l. fidejuſſor. ff. de fidejuſſoribus. l. cum alter Codice eodem*, & ſic ſi debitor vendiderit fundum alicui ut ex pretio venditionis ſolvat emptor creditoribus venditoris, non poterunt creditores agere
contra emptorem † ſine ceſſione, ſecundum Benve- 19
nut. *de mercatura in tit. de decoctoribus, col. 533. n. 9. in parvis* In contrarium tamen imo quod indiſtinctè ſine ceſſione hæredum poſſit mulier pro ſua medietate agere contra debitores mariti, facit, nam mulieri ut dictum eſt dominium & poſſeſſio bonorum lucratorum, tranſlata ſunt in uxorem ſtatim quod vir ejus illa lucra acquirit, ut *in hoc titulo* diximus, ergo ſi dominium & poſſeſſionem habent, dominus petere poteſt, & nulla eſt neceſſaria ceſſio. Item quia ad petendam executionem ſufficit petentem in inſtrumento virtualiter contineri, & ſic heres contenti in inſtrumento poteſt petere illius executionem quamvis in eo non ſit nominatus ut diximus *in l. finali, titulo 21. numero 20. lib. quarto ſupra* Item ex legibus noſtris vir emens & acquirens lucra ſibi & uxori acquirit, *ex lege ſecunda titulo decimo-ſexto infra iſto libro*, poteſt quis ſtipulari alteri tertio, & ſtipulando naſcitur actio, & ſic jus executivum ut *in ea lege finali, numer. decimo-ſexto cum duobus ſequentibus* dixi, ergo & uxor cui maritus lucrorum medietatem acquiſivit. Item de jure circuitus ſunt evitandi, ergo & iſte circuitus ceſſionis vitari debet. Item vir & uxor ut diximus in hoc titulo ex vi univerſalis ſocietatis in lucris iis contractæ ſibi hæc lucra invicem communicant, ſocius tamen omnium bonorum poteſt petere lucra ſocietatis ſine mandato
† & ceſſione alterius, ex text ſingulari *in l. 6 tit.* 20
10. part. 3. invicem enim dicuntur ſocii habere mandatum, ex communi aſſerta per Oroſ. *in lege ſi unus, in princip. ff. de pactis. col. 850.* & per Jaſ. *in lege ſtipulationes non dividuntur num. 9. fol. 99. ff. de verb. oblig.* & notat expreſſè Avendan. *in cap. 12. prætor. num. 16. libro 2.* & inquit quod
ſi aliquis conducit bona † à communi civitatis, 21
& illa bona communicat aliis ſine mandato Reip. & ſic facit illos in conductione ſibi ſocios. Reſp. poteſt agere ad ſolutionem pretii locationis contra tales ſocios eodem modo ſicut contra principalem arrendatarium, & eodem modo tales ſocii, ſecundum Avendanum *in eodem numero 16.* ſine ulla ceſſione poterunt agere contra debitores Reipub ſicut principalis arrendator, & faciunt dicta per Anchar. *conſil. 332. pro clariori*, ſi ergo hæc ita ſe habent nimirum & à fortiori quod mulier etiam ſine ceſſione hæredum mariti mortui poſſit agere etiam contra nomina debitorum, & hæc ſunt ita urgentia quod reſponſionem bonam non patiuntur, & ſic ante *in l. 3. tit. 13. n. 19.* ſic tenui contra Avend. & Didacum Perez, quamvis ibi in juribus incorporalibus aliud eſſe dixerim; nunc autem latius conſiderando idem eſſe crederem in nominibus debitorum & juribus incorporalibus, ſicut in aliis bonis, nam ex legibus noſtris medietas lucrorum omnium ſine diſtinctione in uxorem transfertur in dominio & poſſeſſione, & *ex*

dicta l. 6. poteſt uxor tanquam lucrata quærere & ad hoc cenſetur habere mandatum, ergo vera eſt hæc noſtra opinio, nec obſtat *l. 3. ff. pro ſocio*: ubi nomina debitorum acquiſita per unum ſocium, non communicantur actione pro ſocio, niſi cedantur, quia id verum eſt, niſi aliud per legem ſit diſpoſitum prout per leges noſtras diſpoſitum reperitur, quoad virum & uxorem tam quoad dominium, quam quoad poſſeſſionem. Item dato quod non communicarentur actione pro ſocio, actione noſtrarum legum ſunt communicata, item *ex dicta l. 6.* & ex dictis recuperatio debitorum datur alteri ſocio ea non acquirenti, igitur tenendum eſt indiſtinctè ſine ceſſione uxori acquiri medietatem lucrorum, & competit remedium poſſeſſorium ipſi uxori pro recuperatione ſuæ mediæ partis debitorum vel jurium incorporalium, ſicut aliorum bonorum immobilium acquiſitorum durante matrimonio: Item ſi Avendañus & Didacus Perez *ubi ſupra* fatentur quod ſi mulier eſt contenta in inſtrumento poteſt petere jura & nomina debitorum, ergo non in ceſſione hæredum mariti vis facienda eſt, quia ſi facienda eſſet, etiam tunc ceſſio requireretur. Item quia hujuſmo-
22 di ficta traditio † ex actu initæ ſocietatis habet vim conſtituti, ut ſentiunt gloſ. & Doctores *in l. 2. ff. pro ſocio* probat Tiraquellus *de conſtit. parte 2. ampliatione 32. num. 6. in fine*, & Covarruvias *Variar. cap. 19. num. 2.* & Matienço, *hic, gloſſa 5. num. 19.* ubi tamen adeſt conſtitutum ceſſat regula *dicta l. 3. ff. pro ſocio*, ſecundum Molinam, *de Primogenijs, libro 4. cap. 2. num. 33. & 36.* ubi *num. 39.* inquit ex conſtituto in corporalibus ceſſionem fieri, & cum, ut dixi, ex hac ficta traditione, dominii conſtitutum cenſeatur adeſſe, ergo & ceſſio adeſt, & ſic omnino remanet deſtructa opinio Avendañi, & Didaci; Perez, & hæc noſtra optime corroborata, quam ſic non reperies per alium tactam neque examinatam.
23 Sed an res à marito retracta † ex vi retractus conſanguinitatis habenda ſit ut lucralis, ita quod in ea uxor medietatem habeat, Avend. *reſponſo 39.* octo fundamentis tenet quod ſic, Didacus tamen Perez, *in l. 4. tit. 4. lib. 5. Or. pa. 165. verſi. dubium cenſeri ſolet, cum ſequentibus*, inquit quod non & *in pag. 166. columna 1. in fine* allegat alios idem tenentes in ſimili caſu ſcilicet, quoties uſusfructus rei, quam in proprietate uxor ad matrimonium adduxit, quod non acquiratur medietas uſusfructus conſolidati viro, etiamſi durante matrimonio fiat conſolidatio, quia venit extra rem & extra operam & induſtriam, ſicut in augmento rei ex curſu temporis proveniente, quod nec de hoc etiam datur pars aliqua viro, ſed totum accreſcit uxori cujus erat res, & è contra ſi ſua erat & ſic in utroque caſu tenet Covarruvias, *in 4. par. 2. cap. 7. §. 1. num. 9.* & Anton. Gomez *Tomo 2. capit. 15. num. 19.* & gloſ. *o eſtimada in l. 18. tit. 11. partita 4.* ubi infert ex hoc an idem ſit in re per maritum ante matrimonium vendita cum pacto de redimendo, ſi matrimonio jam conſtante redemit eam. Et quid in re,
24 quam vir uſucapere incepit ante matrimonium & eo conſtante uſucapta, † & in hoc cum Pal. Rub reliquit cogitandum Covarruvias *ubi ſupra num. 10.* cui convenit quæſtio facta per Didacum Perez *in dicta l. 4. titulo 4. libro 5. Ordinamen. pag. 167. columna 2. verſicul. quid autem erit* quoties maritus emit domum ante matrimonium cum titulo & bona fide à non domino, quam matrimonio conſtante curſu temporis acquiſivit an ſit communicanda cum uxore, quæ per ipſos videri poſſunt, quia late in iis inſiſtunt ut ad alia properemus, & in retractu adhæreo opinioni de Avend. in aliis vero ipſorum Doctorum opiniones placent, quicquid velit Montalvus *l. 1. tit. 3. gloſſa per medio columna 3. verſiculo, unde not. libro 3. Fori.*

Ibi, *Donadia de Rey.* Ergo aliud in donatione ab alio quam à Rege facta dicendum erit, nam incluſio unius eſt excluſio alterius. *l. cum prætor ff. de judi. c. nonne, de præſumptio.* & limitata diſpoſitio limitatum producit effectum *Lege C. de tranſactio.* nihilominus tamen idem dicendum eſt in dona- 25
tione † à quocunque facta, nam non communicatur inter ſocios ex text. *in l. nec adjicit ff. pro ſocio. l. ſi fratres in principio in illis verbis, quod aliunde quæſierint, in commune non redigetur. ff. eod.* Baldus *in l. cum oportet. in principio C. de bon. quæ liberis.* & Didac. Perez *in l. 1. gloſ. e ſi fuere, titulo 4. libro 3. Ordi. pagin. 159.* & rationem aſſignat Matienço, *in l. ſequente gloſ. 4.* ſcilicet, quia cauſa finalis lucri eſt conjux, cui fit donatio, præſumitur ſi quidem inter conjunctos potius ex naturali affectu quam ex alia cauſa donationem fieri, *ut l. 2. §. final. ff. de donatio. l. creditor §. 1. ff. mand.* quare donatario acquiritur ſolum, cum ejus contemplatione donetur, ut dictum eſt *ex dictis legibus & ex dict. l. 3. infra eo. expreſſa ad hæc.* Ex qua quidem ratione inferri poſſet, quod ſi conſanguineus mariti contemplatione ipſius mariti aliquid donaret ejus uxori, ipſi marito ſolum acquireretur, ex dictis per Clarum, *libro 4. ſentent. §. donatio. quæſtione 10. numero 2.* & melius Palatius Rubeus *in Rubrica §. 45.* cogita latiùs, nam lex 3. *infra eo* generaliter loquitur in donatis per quemcumque propinquum, aut amicum nulla diſtinctione facta, & eſt hæc mea nova conſideratio ad hanc legem, quam uſque nunc à nemine vidi factam & *in l. 3. ſequente in gloſ. o de pariente*, latius reperio. Sed an lex noſtra procedat in donatione remuneratoria, Didac. Perez *ubi ſupra pag. 158. in fin. & pag. 159. col. 2.* tractat, & Matien. *in l. 3. infra eo. in gloſſa. 4. in fine.* voluit ſe remittere ad Arium Pinelum *in l. 1. parte 3. num. 60. verſiculo probatur 2. & ſequentibus C. de bonis maternis* & per Covarruvias *in capit. cum in officiis numero finali ad finem de teſtamentis* per ipſos videbis, & per Suarez *hic in 3. limitatione, verſiculo neque obſtat ſi dicas*, Et in donatione regia, de qua in iis verbis noſtri text. mentio fit, vide late Suarez *in titulo de las ganancias 7. limitatione*, & Tellium *lege 16. Tauri, num. 14.* & id erat de quo dubitabat Rebuff. *in 2. Tomo conſtit. Franc. titulo ut beneſic. ante vaca. articulo 2. gloſſa. finali folio 355.* de quo in noſtro Regno *ex lege noſtra* non eſt jam dubitandum, & Matien. *hic*, eam ampliat *ſub gloſſa 4. numero 2.* ex Roderico Suarez, *ubi ſupra*, ut id procedat etiamſi contemplatione ſocietatis Rex faceret dictam donationem uni ex conjugibus; Aliam rationem aſſignat Montalvus, *in l. prima, in gloſſa de Rey titulo 3. lib. 3. Fori.*

Ibi, *A quien lo diere*, Similis *in l. 6. tit. 10. infra hoc libr.* & hoc eſt quia lucra perſonalia non communicantur, *ſecundum gloſſ. magnam*, ita ad legem noſtram

noſtram notantem, *in l. 3. titulo 10. partita 5.* quæ eſt alia ratio ultra eam, quam *in gloſ. ſupra proxima* adnotavimus, non tamen procedit hoc in caſu l. 6. *titulo ſeptimo ſupra hoc libro.* ubi dixi *in gloſſ. finali.* Et an tranſmittetur medietatis hujus acceptatio ad hæredes uxoris, ſi per ipſam non eſt acceptata, † vide Pinelum *in l. 1. C.*
26 *de bonis maternis, 1. parte, num. 36. & 37.* & hæc pro hac lege.

IN LEGES TERTIAM & QUARTAM.

Caſus in quibus bona lucrata conſtante matrimonio non communicantur inter maritum & uxorem declarant hæ leges, quæ ſunt declaratoriæ præcedentium. Et ſunt leges Fori 2. & final. titulo 3. libro tertio Fori.

SUMMARIUM.

1 *Acquæſtus nomine quid comprehendatur.*
2 *Legitima in vita patris licet non debita eſt, tamen quaſi debita.*
3 *Differentiæ contractuum & ultimarum voluntatum remiſſivè.*
4 *Declaratio l. ſed & ſi adjiciatur, ff. pro ſocio.*
5 *Lucrum eſt genus, quæſtus verò ſpecies.*
6 *Amicus reputatur ut conſanguineus.*
7 *Donatum uxori à conſanguineo mariti ob contemplationem mariti, cujus rurſus an verò amborum erit, cum tribus ſequentibus, & num. 10 reſolvitur.*
8 *Donata uxori mariti contemplatione mariti ſunt, & è contra reſolvitur in num. 10.*
9 *Donatum ſocio etiam occaſione ſocietatis cedit ipſi donatario, ubi quid in donatis ambaſiatori.*
11 *Regula interpretandi diſpoſitiones teſtatorum aut contrahentium & aliorum.*
12 *Legatum relictum Epiſcopo, quando cenſeatur intuitu Eccleſiæ.*
Marito mortuo, ſi ejus conſanguinei contemplatione ipſius mariti aliquid donent uxori, an erit hæredis, ibid.
13 *Damna propter ſocietatem obvenientia ſunt communia, ſecus ſi propter perſonæ contemplationem obvenerunt.*
14 *Donatum marito exiſtenti in bello communibus expenſis, mariti & uxoris ſunt lucra, declara ut ibi.*
15 *Fructus etiam Caſtrenſium, vel quaſi Caſtrenſium bonorum communicantur inter virum & uxorem, licet bona unde proveniunt non, & n. 16. & ibi quid ſi ſunt fructus pecorum vel ancillarum, uſque ad 19.*
17 *Correcta eſt l. 20. titulo 11. partita 4. per noſtras circa partus ancillarum.*
18 *Partus ancillarum licet non computentur inter fructus, computantur tamen inter reditus.*
19 *In venditione gabellæ fructuum non venit uſus fructus hominum qui naſcuntur.*
20 *Protocola tabellionis mariti an ſint communicanda cum uxore ejus, uſque ad 21.*
21 *Fructus non eſt quod non renaſcitur.*
22 *Fructus bonorum paraphernalium an communicabuntur, & ibi quod maritus eſt hodie adminiſtrator eorum ſicut dotalium.*
23 *Bona mariti ſunt tacitè obligata pro paraphernalibus, licet non detur pro eis prælationis privilegium.*
24 *Maritus an teneatur pro conſumptis paraphernalibus.*
25 *Fundum obveniens poſt contractum matrimonium an ſit paraphernale.*
26 *Uxori an detur medietas juris præſentandi conſtante matrimonio acquiſiti.*
27 *Fructus primogenii communicantur inter virum & uxorem, etiam mortuo marito, dum tamen ſint tales, qui etiamſi non eſſent de primogenitis communicarentur, ubi quod ceſſant hodie diſpoſitiones antiquæ circa hos fructus dividendos.*
28 *Fructus bonorum in locatione remanentium mortuo marito an dividantur.*

Azevedo in Recopilationem. *Tom. III.*

IBi, *De herencia de padre o de madre.* Nam cum nomine acquæſtus illa tantum * comprehen- 1
duntur, quæ ex induſtria hominis, & opera, & ſolertia, vel induſtria per alterum conjugum conſtante matrimonio acquiruntur, ut ſatis notatur *ex l. quæſtus, ff. pro ſocio*, & verbum *acquirere* lucrari eſt, *capit. tranſmiſſa, & capite paſtoralis, de decimis.* Anchar anus *conſilio 65. columna prima, numero primo, libro primo*, & hæreditas parentum jure naturæ, rationeque naturali debetur filiis, juxta illud apoſtoli, *filius, ergo hæres, capite ſi pater, de teſtamentis in ſexto*, & quamvis non ſit verè debita legitima in vita patris, eſt tamen quaſi debita, *ſecundam gloſſam in l. 3. Codic. de jure & fact. ignor.* quam commendat Segura *in repetitione l. 3. §. finali, numero 115. ff. de liberis & poſthumis*, & *ibi* Additionator, & ſic ex induſtria, opera vel ſolertia uxoris, aut viri hæreditatem accipientium patris aut matris, vel alterius propinqui, aut amici non acquiratur hæreditas, illeo nimirum ſi non communicetur inter maritum & uxorem, ſive proveniat ex teſtamento vel ab inteſtato, ex textu *in l. ſi ſocietatem, C. pro ſocio* & ſic appellatione acquæſtus non venit hæreditas, *ex l. nec adjecit, ff. pro ſocio. & ex gloſſa in dicta l. quæſtus, ff. eod. tit.* Et ſic conſtitues differentiam inter contractus, & quaſi contractus, donationes, & ultimas voluntates, quia habita ex contractu oneroſo conſtante matrimonio communicantur, non tamen lucra habita ex titulo lucrativo donationis, ut *in legibus precedent. & in præſenti*, neque ex cauſa teſtati vel inteſtati, *ſecundum legem noſtram*, & hæc eſt una de differentiis inter contractus, & ultimas voluntates, & alias † vide 3
per Decium *in l. cum quid, numero 42. ff. ſi certum petatur*, & Additionatorem Seguræ, *in repetitione l. ſi ex legati cauſa, numero 11. uſque ad 56. ff. de verborum obligationibus.* Sed contra ſupra dicta videtur, † text. *in l. ſed & ſi adjiciatur, ff.* 4
pro ſocio. ex quo colligitur, ut inquit *gloſſa 1. lege ſeptima, titulo 10. partita 5.* quod verbum, *lucrum*, inducit genus, & ſic non ſolum actus quæſtuarii continentur, ſed & etiam illi qui non ſunt quæſtuarii, ergo & ſic dicendum in noſtro caſu, ſed faciliter difficultas diluitur, nam in noſtra materia ſimpliciter eſt contracta ſocietas, & tunc ſolum actus quæſtuarii comprehenduntur, ſed cùm adjicitur per contrahentes velle eſſe ſocios, & in lucris, tunc etiam in non quæſtuariis contracta cenſetur ſocietas, ſed & adhuc videtur inſtandum, maximam hanc *ex d. l. ſed*

ſi adjiciatur, colligi non poſſe, ibidem enim nihil amplius operatur verbum lucrum, quàm verbum quæſtus, ergo non poteſt dicta doctrina abinde colligi, ſed nihilominus eſt dicendum colligi clariſſimè, nam ideo *ibi* nihil operatur verbum lucrum ultra verbum quæſtum, quoniam
5 lucrum eſt genus, & quæſtus eſt ſpecies, & reſtringitur ſignificatio lucri, ut intelligatur quæſtus, ex eo quod ſtatim poſt genus apponitur ſpecies ipſi generi, & ideo ponitur expoſitivè, vel determinativè, ita Bartolus *in l. quæſitum, §. finali, numero ſexto & ſeptimo, ff. de fundo inſtructo*, ex quo clarè deſumitur quod ſi verbum lucrum non eſſet ibi appoſitum reſtrictivè, omne lucrum acquiſitum etiam ultra actus quæſtuarios comprehenderet, & ſic maxima dicta optimè deſumuntur per illam gloſſam *in dicta l. 7. ex dicta l. ſed etſi adjiciatur.*

Ibi, *O de donadio*. Vide quæ diximus *in l. præcedente, in gloſſa donadio de Rey*. & vidi poſt hæc Burgos de Paz Juniorem, *quæſtione 11. per totam*, de iis differentem.

Ibi, *Amigo*. Hic habes textum, expreſſè pro-
6 bantem, amicum ac ut propinquum † & conſanguineum reputari, nam ut habetur *Proverb. 18.* Vir amicabilis ad ſocietatem magis amicus erit quàm frater, & *Eccleſiaſti. 6.* Amicus ſi permanſerit fixus erit tibi quaſi coæqualis; & *ibid.* Amicus fidelis protectio fortis, qui autem invenit illum, invenit theſaurum, & iterum *cap. 14.* ante mortem bene fac amico tuo, amicitiaque habet effectum fratertinatis, *ex l. vemo dubitat, §. 1. ff. de hæredibus inſtituen. in hæc verba, (qui frater non eſt, ſed fraterna charitate diligitur, rectè ſuo nomine ſub appellatione fratris, hæres inſtituitur) l. verum in principio, ff. pro ſocio*, & plura diximus de amico, *in l. 34. tit. 6. lib. 3. ſupra numero 3. cum ſequentibus aliquibus*, ut diximus magnam amicitiam conſanguinitati comparari, & cum conſanguineo comparetur amicus, mirum non eſt, ſi ob hanc ſpecialem cauſam ab amico hæres inſtitutus, vel donatarius effectus non communicet hæc cum ſocio, prout hic diſponitur.

Ibi, *O de pariente*, Sed an debeat eſſe conſanguineus illius conjugis, cui donatio vel legatum fit, an verò ſufficiat & idem ſit, quod ſit conſanguineus alterius conjugis, & attentâ noſtrâ lege, idem in uno quod in alio dicendum, cum ſub perſonæ donatarii contemplatione cenſeatur donatum & legatum, licet lucri ſocietas fuerit occaſio. Ex quo ſemel in facto habui conſulere, an id quod donatur uxori à conſanguineo mariti ſit uxori applicandum, an verò marito, vel erit mul-
7 tiplicatum † durante matrimonio; & ſic inter eam & hæredes mariti dividendum, & antequam ad quæſtionem deveniam, excludendus eſt caſus indubitabilis, ſcilicet quod non erit multiplicatum, quia ſive ſit acquirendum marito, ſive uxori, non eſt communicabile: Et hoc ſic ſuppoſito, videtur quod debeat eſſe mariti, nam omnia data, vel donata uxori à conſanguineis mariti ejus
8 contemplatione, † vel in dubio quando hoc percipi poteſt ex qualitate rerum, videntur donata ab ipſo marito, & ipſi marito quæruntur, text. eſt formalis *in l. ſed ſi plures, §. in arrogato, ff. de vulgari.* text. *in l. cum oportet*, & *ibi* gloſſa *ordinaria*, & communiter Doctores, *C. de bonis quæ liberis*, text. *in lege quinta, titulo decimo-ſeptimo, partita quarta*, & ibi gloſſ. *por razon*, & idem è contrario donatum ſponſo & marito contemplatione ſponſæ & uxoris, erit ſponſæ ipſius, non verò mariti, ex text. *in l. ſi mater veſtra, C. de donat. ante nupt.* & hæc eſt communis ſententia, ut conſtat ex Julio Claro, *lib. 4. receptarum ſentent. quæſt. 10. numero 2. §. donatio.* tradit latè Palatius Rubeus *in Rubrica, §. 45. per totum*, ubi plura in propoſitum adducit. Secundò & pro hac opinione facit text. *in Authentica in donat. C. de ſecund. nupt.* ubi habetur quod ſi mulier recepit donationem propter nuptias ab aliquo tertio pro ipſo marito, quod tenetur eam filiis illius matrimonii reſervare, tanquam ſi ab ipſo marito proceſſiſſet, & ibi notant Doctores, text. *in Authentica de nuptiis, §. ſi verò expectet, in fine*, ibi *& non decernimus &c. collatione quarta*, ergo indiſtinctè ea quæ fuerint data uxori à conſanguineis viri, ejus contemplatione vel è contra debent reſervari, & ſic ex hoc themate inquit Capræ, *conſi. 31.* quod diſpoſitio *l. hac edictali, C. de ſecund. nupt.* præfiniens ſummam, quam uxor poteſt dare in dotem ſecundo marito, ſervanda eſt, etiamſi mulier non det marito, ſed alteri ejus amico, ſequitur Decius & relati per Baezam, *de dotibus, capit. 30. numero 4* neque obſtat quod Roman. *conſil. 465. incip. præſuppoſitis*, dicat quod jura in primo fundamento allegata loquuntur in donatione propter nuptias, & non in aliis, quia certè text. *in dicto §. ſi verò expectet, in fine*, loquitur tam in donationibus ante nuptias, quàm propter nuptias, & apertè videtur comprehendere omnia, quæ dantur occaſione matrimonii, præſertim cum in omnibus eadem ratio contemplationis mariti detur: Pro contraria verò parte, imò quod ſit uxoris tale donatum in l. præcedente conſideravi generalitatem noſtri text. non diſtinguentis, detur necne contemplatione mariti, ut uxoris cui donatur ſit, & ſic nec nos diſtinguere debemus. Item quia quod donatio facta uxori à conſanguineis mariti videatur facta ipſimet marito, iſtud eſt per fictionem & juris præſumptionem, *ut in l. adition. in fine, ff. de acquirenda hæreditate, & in l. cum oportet, verſiculo primo de bonis quæ liberis, juncta gloſſ. in verbo, ex ejus ſubſtantia*, ergo diſpoſitio generalis, prout lex noſtra quæ ſemper in potiori & difficiliori ſenſu eſt accipienda, non eſt declaranda per caſum fictum, vel præſumptum. Item facit gloſſ. *in l. ut liberis, verbo in ipſos, Cod. de collatio.* ex qua probatur quod res ſponſæ meæ donatæ à fratre meo ſtatim efficiuntur uxoris & ſponſæ meæ, quam ad hoc dicit ſingularem Palatius Rubeus, *in Rubrica, §. 44. num. 1.* ubi *num. 2. verſiculo hoc idem videtur*, pro hac opinione conſiderat generalitatem noſtri text. & videtur ibi hanc opinionem velle, quem certiſſimè nondum videram, quando legem noſtram pro ea conſideravi: Item pro hoc conſidero textum *in l. ſocium qui. §. final. ff. pro ſocio.* ubi ſecundum communem lecturam probatur, quod ſi donatur ſocio occaſione ſocietatis, ex quo tamen donatur perſonæ, cedit ipſi ſoli
donatario, † & non ſocietati, ut eum conſiderat 9
in propoſito Suarez, *in titulo de las ganancias, 3. limitatione paulo poſt principium*, & iterum *in 7. limitatione*, & rationem aſſignat Bartolus *in ea l. ſocium, in fine*, quia occaſio eſt cauſa remota, ideo

ideo non conſideranda, & ſic contemplatio mariti, quæ eſt occaſio dandi, tanquam cauſa remota, non eſt attendenda, veluti ſi ſocio à principe fuit caſtrum donatum, quia veniens ad Curiam pro negociis ſocietatis, complacuit Regi ex quo ſibi fuit facta donatio, erit ſuum donatum & non ſocietatis, ſecundum Palat. Rub. *in Rubri. §. 65. numero 65.* ubi optimè loquitur in propoſitum, *& gloſſ. magna in l. 3. titulo 10. partita 5.* & idem ſi donatio fuit facta ambaſiatori vel legato alicujus provinciæ, ut *per gloſſ. l. qui proprio, §. procurator. ut in cæteris*, & *ibi* Barthol. & DD. *ff. de procur.* & Palat. Rub. *ubi ſupra. § 45. numero 6.* Quid igitur erit in hoc dicendum, præſertim quoad propoſitum noſtræ legis, & in iſta contrarietate, ego tres caſus diſ-
10 tinguerem; † Primus, cùm conſtat propter ipſum maritum, & non aliter, donationem fuiſſe factam ejus uxori per conſanguinem mariti, & tunc procedat prima opinio quod tale donatum marito acquiratur: Secundus caſus eſt, quoties conſtat ipſi uxori ſolum donationem talem fieri, quia tunc perſonæ ejus facta videtur, & ſic procedat ſecunda opinio, & ita loquitur expreſſè *gloſſ. in ipſos, in dict. l. ut liberis, dicta l. ſocium qui. §. fin.* prout intelligit ipſe Pal. Rub. *in dicto §. 45. num. 6.* & ſic procedunt dicta per eundem Palac. Rub. *in dicto §. 44.* ubi *in verſic. hoc tamen intelligo*, ita tenet & declarat, & *ibi* hos duos caſus conſtituit: Tertius verò caſus erit quoties ſumus in dubio an voluerit ipſi ſoli uxori donare, an verò contemplatione mariti, & tunc teneo cum opinione Angeli, *in dicto §. in arrogato*, relata per Palat. Rub. *in dicto §. 45. numero 8.* ſcilicet, quod quando fuit donata res vel materia marito conveniens, ut puta arma vel equus, vel ſimilia, marito donatum cenſeatur, & idem ſi erat res indifferens, quæ ita uxori, ſicut marito competere poterat, ſi res eſt in eodem ſtatu, ut quia non eſt inciſa ad alicujus uſum, ſecus ſi res donata ſolum uxori conveniebat, nam tunc ipſi ſoli & non marito applicatur, & ita ex qualitate rerum eſt conjecturanda mens donantis, & conſiderationes Alexand. contrarium tenentis, relatæ per Pala. Rub. *dict. §. 45. num. 8. & 9.* mihi non ſatisfaciunt, quin concordia hæc non ſit tenenda, vel ſecundo hic tertius caſus declarari poteſt, quod ſi in loco illo adeſt conſuetudo donandi conſanguineos mariti uxori, & è contra, & quod ſic donata ſint propria illius cui donantur, valebit hæc conſuetudo, & ſic verificetur ſecunda opinio, ſecus verò ubi non adeſt talis conſuetudo, nam tunc ſervabitur prima opinio: Et pro prima concordia ex Angelo, contra Alexandrum facit, nam hæc eſt vera & propria regula interpretandi diſpoſitiones teſtatorum aut contrahentium, &
11 aliorum, † ut juxta naturam rei, materiam ſubjectam, & regulas juris intelligantur, ut per Didacum Covarr. *in pract. cap. 38. numero 12.* & quidem ex qualitate rei legatæ colligitur conjectura voluntatis, nam licet legatum relictum à conſanguineo † Epiſcopo præſumatur relictum intuitu perſonæ, non Eccleſiæ, *c. requiſiſti, de teſtamen.* hoc tamen locum non habet, ſi teſtator
12 legaverit calicem vel patenam, vel tintinnabulum, quia tunc ex qualitate rei legatæ præſumitur legatum relictum Eccleſiæ, ut dicunt magis communiter Doctores *in dicto cap. requiſiſti*, & ita teſtatur & ſequitur Soc. Senex *in l. in civibus, num. 14. in fine, ff. de rebus dub.* ſimiliter etiam per contrarium, quamvis legatum relictum Epiſcopo ab extraneo, intelligatur eſſe relictum contemplatione Eccleſiæ eique acquiratur, *dict. capit. requiſiſti*, id tamen non habet locum, quando aliud ex qualitate rei legatæ conjici poteſt; veluti ſi quis legavit prælato falconem, vel canes, ut tradunt Doctores, *dict. capit. requiſiſti*, & Soc. *ubi ſupra, numero 15.* & refert Mantica, *de conjectur. ultima volun. lib. 6. cap. 12. num. 4.* & ſic vides quod ceſſante dicta conſuetudine ſecundæ concordiæ, tenenda eſt prima concordia Angeli, inter iſtas opiniones, quidquid Alexand. voluerit. Et cui incumberet probare probationem affectionis conſanguinitatis, & contrariæ qualitatis, tradit Alciat. relatus per Covar. *in dict. cap. requiſiſti, num. 9.* Quid tamen ſi poſt mortem mariti aliquis ex mariti conſanguineis, vel alius donat uxori rem aliquam contemplatione ipſius mariti,
an acquiretur res illa hæredibus mariti, † & vi- 13
debatur quod ſic, quia hæredes perſonam defuncti repræſentant, ergo ſicut marito ſi viveret, deberetur, ſic & ejus hæredibus eo mortuo, ſed contrarium verius videtur, cùm tunc ceſſet cauſa propter quam, & cùm ceſſet, ceſſare etiam debet diſpoſitio, nam quoties aliquid fit, alicujus cauſæ contemplatione, ceſſante cauſa illa, ceſſat illius cauſæ diſpoſitio & contemplatio, ex dictis per Doctor. maximè Tiraquell. *in cap. ceſſante cauſa, de appellation.* maximè *num. 197. cum 3. ſequentibus, in principio illius tractatus*, præſertim ſi in tali donatione vel legato fiat mentio meritorum ipſius uxoris, nam tunc ob eam ſolam fieri videtur donationem illam *argum. traditorum per Tiraquel. in l. ſi unquam, verbo donatione largitus num. 77. C. de revoc. donatio.* quod tu latius conſiderabis.

Ibi, *En hueſte en que vaya por ſu ſoldada.* Habere potuit hæc diſpoſitio fundamentum à l. *ſocium qui in eo. §. ſocius, ff. pro ſocio*, ubi eſt caſus quod damna & lucra contemplatione ſocietatis obvenientia ſunt communia, ſecus ſi contemplatione perſonæ obvenerunt, licet † ſocietas fuiſſet occaſio lucri, & quia lex noſtra non ita conſiderat contemplationem perſonæ, ſed quod eat cum ſoldada ad bellum & regis ſervitium, vel ſine ſoldada, expenſis tamen communibus mariti & uxoris, ideo melior videtur lex *ſi fratres, §. idem Papinianus, alias eſt, ſi inter fratres, ff. pro ſocio*, quæ loquitur de ſalariis & ſtipendiariis, prout noſtra lex loquitur, & inquit lex illa *ſi fratres, in illo §. Papinianus.* (quod ſi inter fratres voluntarium conſortium initum fuerit, & ſtipendia, cæteraque ſalaria in commune redigi judicio ſocietatis) & intelligitur ille text. de ſtipendiis & ſalariis, quæ dantur militibus & vexillariis, vel ſimilibus, quæ in Caſtrenſi peculio computantur, & ſic eſt ibi caſus ſingularis, quod illa ſtipendia ſeu ſalaria veniunt communicanda, & intelligit *ibi* gloſſ. quando fuiſſet eo modo celebrata ſocietas, ut ex quacunque cauſa quæſitum communicarent, ſecus ſi ſimpliciter *per l. coiri. ff. pro ſocio*, & ſic eſt ille caſus notandus ad concordiam, ita jura hæc in propoſitum noſtræ legis conſiderat Suarez, *hic limit. tertia in principio*, verumtamen quia lex noſtra non tantum ſtipendia & ſalaria regis vel militiæ bellicæ ipſius mariti eſſe

eſſe probat, quoties maritus bellum vel Regis ſervitium adiit cum ſoldata, ſed & omne aliud, quod ibidem lucratus fuerit, ultra ſalaria, in iis verbis. *Aya lo todo quanto ganare por ſuyo.* Et qui totum dicit, nihil excludit, *c. ſi Romanorum 19. diſt.* ideo plus placet ratio & conſideratio, ex tex. *in l. cum oportet, in principio, C. de bon. quæ lib.* ſcilicet, quod cum ſtipendia hæc & ſalaria, & omnia quæſita in bello Caſtrenſia reputantur, & itidem illa quæ in regii ſervitio acquiruntur ex text. illo, *& ex l. 6. titu. 17. par. 4.* ſunt propria illius qui ea acquirit, ideo mirum quod cum uxore non communicentur, cum moderamine tamen à lege noſtra inducto juſtè & juridicè, dum tamen pro tali ſervitio & bello, maritus regiis aut bellicis ſtipendiis ſuſtentetur ibidem, ſed ſi expenſis communibus mariti & uxoris ſuſtentaretur, tunc quia qui ſentit onus, debet & commodum ſentire, *ex juris regula, qui ſentit, de regu. jur. in 6. & ex l. ab eo. C. de fideicommiſſ.* & cum communibus expenſis maritus ſuſtentetur, mirum non eſt, ſi in hoc ſecundo caſu lucra abinde obvenientia, & ſtipendia communicentur inter virum & uxorem, etiamſi de talibus Caſtrenſibus bonis proveniunt, & hæc eſt mea & vera ratio deciſionis iſtius, & à nemine, quem viderim, conſiderata: Et hæc etiam conſideranda ſunt & declaranda, ut non procedant, quoties per viam
14 donationis † tali marito exiſtenti, etiam communi expenſa in bello vel in Regis ſervitio acquireretur, nam tunc ſuum proprium erit, quia tunc deficit opera & induſtria quæſtuaria, ut *ex l. noſtra* probatur clarè, & iterum *ex l. 5. infra eo. noſtra declaratoria*, & ex text. *in l. hæreditatem ff. de caſt. pecul.* traditur per Montal. *l. 1. titu. 11. partita quarta, & l. 6. titu. 16. partita 3.* quod intelligit Suarez *hic in dict. 3. limit. verſic. ſuccedit nunc, uſque ad finem illius limitationis*, quoties hæc donatio eſt ſimplex & mera donatio, ſecus ſi eſſet remuneratoria ob ſervitia & merita, nam tunc communicabitur cum uxore. ſi communibus expenſis maritus *ibid.* adeſt; prout ſemper in curia regis & ejus ſervitio adſunt, non enim ſufficit ſtipendium pro ſuſtentatione, & ſic expenſis communibus ſuſtentantur, præſertim cùm mulier remaneat in domo gubernando & procreando filios, & ſe habendo in adminiſtratione domus, ut *ibidem* inquit ipſe Suarez, qui licet ſemel cogitandum reliquerit, tamen *in fine illius 3. lim.* id per tres concluſiones tenet & declarat. Secundò, limitatur noſtra lex quoad fructus, nam il-
15 lorum † communicatio fit etiamſi à Caſtrenſibus, vel quaſi Caſtrenſibus bona proveniant, ex quo infert notandum ad ſalaria judicum & alguacellorum, de quibus *& in hac l. & etiam in l. 5. infra eod.* dicemus.

16 Ibi, *Aya lo todo.* Fructus tamen talium † rerum communicandi ſunt inter maritum & uxorem etiamſi res ipſæ non communicarentur, *ex l. 4 & 5. infrà iſto tit. noſtra l. declaratoria*, in cujus propoſitum aliqua adducuntur per Doctores *hic*, & Baeçam *de decima tutorum cap. 25. n. 24. & cap. 30. num. 17.* adeò ut & ſi ſint fructus pecorum prægnantium tempore ſoluti matrimonii, ſunt dividendi per dimidium inter maritum & uxorem, ut bona lucralia, tum quia induſtriales ſunt, ſecundum quod tenet in propoſitum Montal. *in l. 10. titul. 4. lib. 3. fori. gloſ. 1.* tum etiam quia lex noſtra 4. & 5. loquuntur de fructibus mobilium, quorum appellatione ſemoventia continentur, *ut l. mobilium ff. de verb. ſign.* & ſic pendentium etiam fructuum fiet hæc diviſio per dimidium inter conjuges & eorum hæredes, ſecundum quod *infra* dicemus: & ideo lex 11. tit. 4. *libr. 3. fori* jubens, quod ſi res unius ex conjugibus vendatur, & ex pretio ematur alia, fructus percepti ex re empta ſunt communes, quantumvis ipſa res ſubrogata non eſſet inter conjuges communicanda, & per legem noſtram in hoc lex illa fori remanet approbata & confirmata, & illam l. fori allegat Tiraq *de retract. Linagiel. §. 32. gloſſ. 1. n. 12.* ubi & Pala. Rub. etiam allegat de ea tractantem, & eſt notandum quod illius legis fori diſtinctio per noſtram legem & duas ſequentes ceſſat in locis ubi non eſt uſitata, de quo dicemus *infra hac gloſſ. num. 27.* Prout & ceſſat l. 20. *titu. 11. part. 4* † probans partus ancillarum non 17
eſſe mariti, niſi in ſe periculum damni & mortis recipiat, neque pecorum, nam hodie ex text. noſtro & ſequentibus, ſive maritus in ſe recipiat periculum ancillarum & pecorum, partus eorum erunt communes mariti & uxoris, ſicut alia bona lucralia, prout expreſſe notavit Villalobos, *in ærario com. opin. litera D. numer. 236.* per textum noſtrum, quem voluit in hoc allegare, nam licet partus ancillarum inter fructus propriè non computentur, inter redditus tamen computantur, 18
† ut per Baeçam *de decima tutorum, cap. 23. num. 10 & 13.* & ſic veniunt communicanda ut lucralia inter conjuges, contra quod videtur etiam facere text. *in l. 23. titu. 31. part. 3.* probans expreſſè, quod cùm ad ſervitium hominis ſint omnia procreata, non eſſet juſtum, quod ipſe homo inter uſum-fructum numeraretur, ut & probat text. *in l. in pecudum ff. de uſuris*, & circa hoc adfuit maxima contentio inter Doctores ſecundum Menochium *de arbitrar. judi. lib. 2. centuria 2. caſu 49. numero 7. cum ſequentibus*, eſt enim homo digniſſima creatura, *ut l. juſtiſſimè, ff. de adilit. edic.* & fuit hæc vetus quæſtio, ſecundum gloſſ. *in ea. l. 23.* ex hoc inferens, quod in venditione gabellæ fructuum † non venit uſus fructus homi- 19
num qui naſcuntur, & ſic correctio dicta inducta per Villalobos, *ubi ſupra* non caret ſcrupulo quoad partus ancillarum, licet quia inter redditus numerantur, poſſet procedere ejus opinio, cùm in effecta negari non poſſit, quin durante matrimonio ſit acquiſitus partus, hic & per conſequens lucrum, & non augmentum judicandus, & lex illa 23. loquitur, quoties alicui eſt relictus uſus-fructus, quod ſecus conſiderandum eſt, & longè à lucratis, durante matrimonio, dubitatione tamen non caret: ſic & eodem modo dubitari poteſt de protocollis tabellionis † mariti mortui, an medietas eorum 20
mulieri acquiratur, & videtur quod non, quia inter fructus non numerantur protocolla hæc, nam non dicitur eſſe in fructu quod non renaſcitur, † ſecundum Bar. *in l. divortio, §. ſi vir in* 21
fundo, & *ibi* Alex. *numero 5. ff. ſol. matr.* Ex quo ipſi *ibidem* inferunt quod ſi maritus legavit uxori uſumfructum omnium bonorum, id quod colligitur ex exemplationibus protocollorum mariti, ad uxorem non pertinet, ita Barto. *ubi ſupra*, & alii relati per Baeçam, *de decima tutorum cap. 25. numero 23.* & ſic ad uxorem non pertinebit me-

dietas eorum, præſertim attenta lege 24. *colum. fin. verſicul. y mandamos, titulo 25. libro 4. ſupra*, ubi probatur protocola tabellionis mortui, aut renuntiantis officium eſſe tradenda ſucceſſori ejus in officio illo, & ſic hac conſideratione ita tenebat expreſſe Avendan. *reſponſ. 38. numero fin.* Ego tamen *in ea. l. 24. in fine*, tenui, quod cum illa l. 24. in dicta diſpoſitione ſit declarata *per l. 31. titulo 20. libr. 2. ſupra*, ut non procedat in locis ubi conſuetudo eſt, quod mortuo tabellione, aut renuntiante, nam idem eſt, (ex eo quod lex nova declarans unum ex caſibus æquiparatis per legem antiquam cenſetur omnes caſus æquiparatos declarare) in tali caſu ubi adeſt conſuetudo quod regiſtra & protocola tabellionis mortui aut renuntiantis æſtimentur per duos alios tabelliones & ſic æſtimata ſucceſſori vel alii ea volenti tradantur in dicta æſtimatione, tunc teneo uxorem uſufructu pecuniæ gaudere, imo & potius medietas pecuniæ etiam in proprietate erit uxoris, ubi vero non adeſſet dicta conſuetudo procederet opinio illa Avendani, & tunc procederet ut uxori non acquireretur medietas protocolorum, quia non ſunt fructus, acquiretur tamen medietas illius lucri ex protocolis provenientis in futurum interim quod ſucceſſori non traduntur, nam licet uxor relicta uſufructuaria per maritum tabellionem mortuum non acquirat, nec faciat ſuam quoad proprietatem pecuniam illam, quæ ex exemplationibus protocolorum percipitur, bene tamen poterit frui pecunia tanquam uſufructuaria, non vero tanquam proprietaria, per *leg. uſufructuar. ff. de uſufruct. & in l. uxori meæ. ff. de uſufructu. legat.* ubi quicunque fructus veniunt nec non obventiones *l. uſuras. ff. de uſur.* iſta fuit opinio Bald. *in l. 1. & 3. verſicul. quare an uxor. Cod. de fruct. & liti. expen. & in l. divortio. §. fundum. ff. ſolut. matrimon. & in l. quedam. 4. nihil ff. de eden.* Guido Papæ, *deciſion. 541. quidam*; ſic concludit Benedict. *in repetit. capit. Raynuntius, in verbo, cætera bona num. 27. de teſtament.* quod uxor non debet habere pecuniam inſtrumentorum, & protocolorum in proprietatem, ſed in uſumfructum, & ita ſervari in forenſi judicio, atteſtatur Rebuffus ſic referens, *in l. bonorum 49. pagina 363. in princip. ff. de verborum ſignificat.* dicens facere pro uxoribus, quæ ſolent relinqui uſufructuariæ in reſortu Tholoſano, imo & fortius attentari poteſt, & vere, quod in locis ubi adeſt dicta conſuetudo, de qua *in dict. l. 31. titulo 20. libro 2. ſupra*, tunc, quia talia regiſtra & protocola *ex illa l.* poſſunt æſtimari & tradi in ea æſtimatione ſucceſſori in officio illo ea volenti, ſin minus alteri tradantur ſic æſtimata, crederem medietatem illius æſtimationis acquiri uxori pro medietate tanquam bona lucralia, & hoc videtur velle illa lex 31. *in fine*, dum dicit, *Para que aquello que laſſaren pague el eſcrivano que ſuccediere à la muger y herederos del eſcrivano muerto.* Et iterum in illis verbis: *La muger y heredos puedan.* Quaſi expreſſe lex illa voluerit inter uxorem defuncti tabellionis & hæredes ejus æſtimationem illam eſſe dividendam per dimidium, nam copula illa, *y*, dividit per medium inter perſonas poſita, & collectivum illud, *herederos*, non poteſt amplius quam uxor percipere, etiam ſi eſſent plures, quia collective ſunt poſiti, ex doctrina Bald. *in Authentic. cauſa quæ. Cod. de epiſcopis & cleric. num.* 4. relata per Rochum, *de jure patrona. verbo ipſe vel ii. numero octavo*, & ſic illa l. 31. eſt clara pro hac opinione data dicta conſuetudine, præſertim attenta l. *quedam. §. nihil intereſt. ff. de edendo*, & *ibi* Bald. & communiter omnibus, teſte Avend. *dict. reſponſ. 38. num. fin.* dicentibus, quod ex eo quod protocola hæc vendi poſſunt & ad aliquem transferri titulo emptionis ut ille de mandato judicis exempla faciat, fructus & emolumenta dici poſſunt, ut omnes fateri teſtatur Oroſcius *in d. l. quedam. §. nihil intereſt. ff. de edendo*, vel ſaltem id quod colligitur ex inſtrumentis iis & protocolis venit appellatione redditiuum & obventionum, ſecundum Angel. *in rubrica. ff. de uſur. gloſ. in cap. grandi, verbo de redditibus de ſupplen. negli. prælat.* Boeri. *deciſio. 224. n. 5.* & Baeça *dict. cap. 25. num. 27.* ideo nimirum ſi pecunia redacta ex dicta æſtimatione protocolorum, dicatur lucrum, & inter uxorem & hæredes mariti dividatur, prout in tali pecunia cadere decimam arrharum inquit Avendan. *ubi ſupra*, idem Avendaño qui ſic debet intelligi *in reſponſor. 9. num. finali, in fine*, ubi tamen dicta conſuetudo non adeſſet, tunc quia lex illa 24. *dicti tituli 25. libr. 4. ſupra*, remanet in ſuo eſſe, ſcilicet, quod protocola omnino ſunt tradenda tabellioni ſucceſſori in officio illo, tunc nihil de eis quæretur uxori, ſicut neque quæritur hæredibus mariti, & hanc credo meram veritatem & tenendam attentis iis noſtri regni legibus ſupra citatis, nam illa l. 31. *titul. 20. libr. 2. ſupra*, ut apparet ex ejus ſubſcriptione marginali, *ibi, & in dict. l. 24. appoſita* declaratoria eſt, non vero correctoria dictæ l. 24. & ſic optime per eas dicto modo decidi poteſt hæc quæſtio, quam ſic deciſam per alium non invenies. Sed an bonorum paraphernalium fructus communicabuntur, † inter virum & u- 22
xorem & de jure civili non communicabantur, ſed uxoris erant, & ejus hæredum, quia ipſa adminiſtrationem eorum habebat non vero maritus, *ſecundum gloſſ.* Bartol. & Doctor. *in leg. final. Cod. de pact. conven.* & per Bart. & communiter Doctor. *in leg. penulti. ff. ad leg. Falcid.* teſte Gregorio *in l. 17. titul. 11. partit. 4. in gloſ. todos*, hodie tamen de jure regio cum maritus omnium dotalium ſive non dotalium, & ſic paraphernalium fructus ſint communes inter virum & uxorem *ex legibus noſtris & ex l. 5. infra eod.* eorumque maritus adminiſtrationem habeat, non eſt dubitandum de hac quæſtione, quin & paraphernalium fructuum fiat per dimidium diviſio inter maritum & uxorem & eorum hæredes, ut inquit Suarez *hic in § final.* & Antonius Gomez. *l. 53. Tauri, numero vigeſimo-tertio, verſicul. hodie tamen*, & Palat. Rub. *in rubrica. §. 61. n. 11. & gloſſ. in d. l. 17. titul. 11. partit. 4. verbo todos*, & iterum *in l. 6. tit. 11. partit. 6. gloſ. magna col. 4.* in correctionem *dictæ l. 17.* & Villalobos *in ærario opinio. com. littera B. numero 59.* & eund. Palat. Rub. *in §. 68. numero 16. verſic. modo iſte*, & ſic ſecundum eum *ibi*, agit ſuper talibus bonis paraphernalibus in judicio ſine aſſenſu uxoris, ſicut ſuper dotalibus, ut & *per glo. magnam d. l. 6.* & Covar. *lib. 1. cap. 7 in princip.* neque tenetur cavere de rato, ſecundum eos, de jureque maritus etiam intentabat paraphernales actiones uxori competentes ſi illi uxor inſtrumenta tradebat, niſi aliter provideret, ſecundum Rebuff. *1. tomo*

conſtit. Franc. in præfati. tit. de ſentent. proviſ. n.
8. & hodie ſive tradiderit inſtrumenta ſive non,
eſt maritus eorum adminiſtrator: Ex quo & re-
ſultat quod cum maritus dictorum bonorum pa-
raphernalium ſit adminiſtrator & ſuo periculo
bona hæc ſicut dotalia maritus adminiſtrat, pro
tali adminiſtratione bona mariti ſunt tacitè obli-
23 gata, † ex text. in l. fin. Cod. de pact. conven. & ex
d. l. 17. titulo 11. partit. 4. ubi gloſ. todos, ita te-
net, & Anton. Gom. l. 51. Tauri numero 40. &
41. licet in eis uxor non habet privilegium præla-
tionis, ut & tenet Covarr. d. cap. 7. numer. 1.
hanc dicens communem, & probatur ex d. l. 17.
in fine, & tradit Fano, de pignori. 2. parte,
membro 4. numero 13. & 63. & nu. 64. tradit de
hypotheca donationis propter nuptias, & an ma-
24 ritus teneatur * pro conſumptis paraphernalibus,
vide Anton. Gomez. d. l. 51. Tauri num. 44. ver-
ſic. & ex ſuperioribus ſe offert, & quæ dicantur
bona paraphernalia, vide text. in d. l. 17. & an
feudum, quod obvenit poſt contractum matri-
25 monium † dicatur paraphernale, vide Matth.
Afflict. deciſ. Neapol. 44. num. 1. ubi nu. 5. de
fructibus paraphernalium tractabat. Et an in ju-
re præſentandi durante matrimonio acquiſito u-
26 xor † habeat pro parte dimidia præſentare mor-
tuo marito cum heredibus ejus, & inquit quod
ſic Afflictis in conſtitut. Sicil. incip. licentiam quaſt.
2. primi notabilis, relatus & ſecutus per Baeçam,
de decima tut. capit. 23. num. 21. & 22. quod in-
diſtinctè non credo verum, nam jus patronatus
eſt annexum ſpirituali, & ſic emi non poteſt,
ſed ſi maritus ex jure hæreditario, aut donatio-
nis illud acquirat, ſuum eſt ex legibus noſtris,
igitur mulieri ſuæ acquiri non poteſt niſi dare-
mus caſum, in quo maritus ipſe conſtitueret
ipſum jus patronatus durante matrimonio, nam
tunc procedere poſſet illa doctrina Afflictis, non
vero aliàs, & ſic poſt hoc ſcriptum vidi per
Pala. Rub. in rubr. de dona. §. 62. num. 23. item
27 & fructus primogenii communicantur † inter
virum & uxorem, etiam mortuo marito dum ta-
men ſint tales, qui etiam ſi non eſſent de primo-
geniis communicarentur, ſecundum Pala. Rub.
in rubrica §. 62. nu. 10. & Suarez hic relatos &
ſecutos per Baeçam, ubi ſupra cap. 24. num. 15.
& vide Ayoram de partitioni. 1. parte cap. 9. num.
6. & ſequentibus. Ex quibus ceſſant hodie diſpo-
ſitiones & diſtinctiones l. divortio, & l. de divi-
ſione, & ſimilium ff. ſolut. matrimon. & l. 26. ti-
tul. 11. part. quarta, diſponentium qualiter ſolu-
to matrimonio fructus bonorum dotalium, vel
paraphernalium uxoris, vel mariti eſſent divi-
dendi inter eos, & eorum hæredes, nam divi-
duntur hodie ſecundum legem noſtram inter eos
tanquam lucralia, cum diſtinctione l. 10. titulo
quarto, libr. 3. fori hodie ſervata teſte Montalvo
in l. fin. titul. de las ganancias lib. 3. fori, & Pala.
Rubios in rubri. §. 62. numero 10. & Bonifacio in
peregrina legum partitarum, verbo, dos; in gloſ.
ſoluti verſi. tertio decimo, quamvis ſine diſtinctio-
ne eſſe tales fructus ſoluto matrimonio commu-
nes ut lucralia, teſtetur gloſſ. in dict. l. 17. & in
d. l. 6. & Anton. Gomez. l. 53. Tauri num. 33.
verſicul. hodie tamen, & Montal. l. 3. titul. 3.
libr. 3. fori, in fine, ſed revera non ita indiſtinc-
tè ſunt intelligendi, ſed ſecundum dictam l. 10. fo-
ri, ſunt declarandi dicti Docto. prout expreſſe
voluit Montal. in dict. l. 3. gloſſ. final. in fine, li-
cet fateor quod in locis ubi dicta l. fori 10. &
noſtra non ſervarentur, vel ſi lucra repudiarentur
ante vel conſtante matrimonio per conjugem ſu-
perſtitem poſſet procedere diſpoſitio dictæ l. 26.
titulo 11. partita 4. vel ubi ut Cordubæ, non ſer-
varetur diſpoſitio legis noſtræ: ubi tamen lex
fori uſitatur, prout in pluribus locis ſervatur, &
communiter ſervari dicit Ayora de partitioni. ca-
pit. 9. numero 1. partis 1. & iterum ead. 1. parte.
cap. 6. numero 12. tunc ejus diſtinctione ſunt de-
clarandæ leges noſtræ circa fructus ſoluto ma-
trimonio remanentes: Et ſic male, meo videri,
inquit Anton. Gom. in d. num. 33. verſic. hodie ta-
men, dicens quod ſi matrimonium duravit parvo
tempore, tunc pro rata temporis maritus & ejus
hæredes fructibus collectis vel pendentibus gau-
debunt, nam hæc declaratio Anton. Gom. eſt
contra legem noſtram & dictam l. 10. fori; ideo
non tenenda, niſi eum intelligas quoties ante
matrimonium tales fructus extabant pendentes,
& icidem ſoluto matrimonio, nam tunc procedet
id quod dicit ibi Anton. Gomez. vel id quod no-
viſſime inquit Ayora in tractatu de partitioni. in
princip. cap. 9. numero ſecundo & tertio, ubi num.
quarto, quid erit ſi, † locata erat vinea. Et an i- 28
dem ſit circa fructus officiorum regiorum, vel
advocatorum & tabellionum & ſimilium in leg.
quint. ſequente videbimus ad quam declarandam
progredior.

IN LEGEM QUINTAM.

Declaratoriam præcedentium.

*Leges præcedentes non procedunt quoad uſumfruc-
tum, quoad eum enim à quibuſcunque bonis prove-
niat debet communicari inter conjuges, poteſtque ma-
ritus libere durante matrimonio alienare bona lucra-
lia ceſſante tamen fraude: Perditque uxor luxurioſè
vivens mortuo marito partem lucrorum ei perti-
nentium, & devolvitur pars illa hæredibus ma-
riti.*

SUMMARIUM.

1 *Officiorum emptorum uxor medietatem æſtimatio-
nis eorum habet, & ibi an & fructus officiorum
non vendibilium ſit medietas uxoris, ubi de ad-
vocatis, & num. 2.*

2 *Hæreditaria licet non communicentur inter vi-
rum & uxorem, fructus tamen eorum commu-
nicantur.*

3 *Caſtrenſium etiam vel quaſi communicantur fruc-
tus, & ibi an acquiſita per advocatos ſint caſ-
trenſia vel quaſi caſtrenſia.*

4 *Meliorationes in re mariti facta conſtante matri-
monio communicantur ut lucra, ubi idem ju-
re uxoris, niſi ut ibi, & quid tunc æſtima-
bitur.*

5 *Intellectus verborum noſtri text. y de los otros
bienes,*

6 *Alienari poſſunt conſtante matrimonio bona com-
municabilia uxori: nam ut ibi n. 7. revocabi-
le eſt dominium eorum uxori acquiſitum duran-
te matrimonio.*

8 *Maritus an poſſit donare bona lucrata conſtante
matrimonio, & 9.*

9 *Dona-*

9 *Donatarius cui maritus donavit aliqua ex bonis
lucratis tenetur de iis certiorare uxorem & hæ-
redes ejus ut tantundem ab hæredibus mariti
recipiat.*

10 *Tutori & adminiſtratori liberam adminiſtratio-
nem habentibus promiſſum eſt donare pro pupil-
lo nobili; declara ut ibi.*

11 *Uxor de fructibus etiam non poteſt conſtante
matrimonio aliquid alienare, ubi etiam ſi am-
plam dotem dederit.*

12 *Majoratum an de bonis lucratis poſſit maritus
conſtituere ſine conſenſu uxoris.*

13 *Maritus an poſſit alienare ſi mulier eſt hære-
tica.*

14 *Maritus an poſſit meliorare unum ex filiis ex
lucris.*

15 *Maritus in teſtamento & ultima voluntate non
poterit lucralia hac alienare. 15. & 16. ubi quid
in donatione cauſa mortis.*

16 *Renuntiatio facta in ultimo vitæ ſpiritu vel in
ſenectute videtur facta in fraudem ſpectan-
tium.*

17 *Maritus & Eccleſia reconciliatus non poterit ab
inde alienare lucra uxori ſua pertinentia ſine
ejus licentia.*

18 *Dolus non eſt permiſſus etiam in quacunque ge-
nerali adminiſtratione.*

19 *Maritus ludendo aut meretricando an poſſit lu-
cralia conſumere in præjudicium uxoris.*

20 *Maritus fidejubendo an præjudicet uxori in ſua
dimidia lucrorum.*

21 *Etiam ſi quis habeat liberam adminiſtratio-
nem non poteſt fidejubendo dominum obliga-
re.*

22 *Vidua luxurioſe vivens perdit partem lucro-
rum, ubi quando dicetur luxurioſe, in n.
23. remiſſive.*

23 *Vidua ſi poſt annum luctus luxurietur non per-
dit uſumfructum bonorum filii, ubi & an
facultatem ad teſtandum vel meliorandum
perdet.*

24 *Vidua ſtuprum committens an peccet magis
quam virgo.*

IBi, *Declarando.* Nota qualiter hæc lex noſtra
declarando, non vero corrigendo procedit, ut
intelligas quod non eſt contraria ſupra proxi-
mis, ſed potius declaratoria & limitativa ea-
rum.

Ibi, *Officios de rey.* Si intelligis de officiis ven-
ditis ab ipſo rege, ut ſunt rectoriæ, vulgo regi-
mientos, vel tabellionatus & officia procurato-
rum, nihil dubii hoc contineret, neque eſſet
limitatio hæc præcedentium legum, quoniam
officia hæc empta durante matrimonio ſaltem
quoad æſtimationem eorum communicabilia
1 ſunt, & † in eis medietatem æſtimationis & valo-
ris habet mulier, ut alibi diximus in tracta. de
decurionibus vocato Curia Piſana, & ſic multo for-
tius fructus & redditus ac ſalaria ex eis prove-
nientia inter maritum & uxorem communican-
tur, & in iis nulli dubium. Ideo ut lex noſtra
ſit declaratoria præcedentium & limitatoria ea-
rum, quia limitatio debet eſſe de regula, lex noſ-
tra intelligenda eſt, de iis officiis regis quæ
neque venduntur, neque vendi poſſunt, neque
cedi, prout ſunt officia juſtitiæ, puta conſilia-
riorum regis, cancellariæ aut Curiæ, civitatum,
villarum & locorum regni, hæc enim cum vita
ea exercentium, vel voluntate regis extinguuntur
& finiuntur, & ſic non communicantur inter
conjuges, quia nihil eſt quod in proprietate æſ-
timari poſſit, & quamvis ita ſit, nihilominus
eorum fructus, redditus, proventus ac ſalaria
talium officiorum communicantur inter conju-
ges, ſicut aliorum bonorum, prout in expreſſo
tenet Suarez, hic in 3. limit. pagin. penult. verſicul.
per dicta ut refert, quod inquit eſſe notandum ad
correctores & officiales, qui lucrantur multa in
officiis, ut hæc cum uxoribus ſint communican-
da, ex Bald in tit. quis dicatur Dux vel Mar-
chio, & in proœmio feudorum colum. 10. & ex l. 3.
tit. de las arras, lib 3. fori, & l. porque acaece,
tit. de las partijas y particiones, facit text. in cap.
ſi duo fratres, de duo fra. de novo, per quem con-
ſuluit Alexan. conſil. 49 col. 3 volum 1. quod li-
cet obtenta jure hæreditario non communicen-
tur inter ſocios l. coiri, ff. pro ſocio, & leges præ-
cedentes, tamen fructus communicabuntur, quia
illi non dicuntur jam venire † ex hæreditate bo- 2
nus text. in l. 11. tit. 4. de las particiones, lib. 3.
fori, quam in ſua diſpoſitione allegavit Tira-
quel. de retract. Linagiel. §. 32. gloſſ. 1. num. 12.
& idem quod Suarez tenet Palat. Rub. in rubr.
§. 62. numer. 18. & Didac. Perez in l. 2. tit. 4.
libr. 5. ordina. pagin. 162. in princip. & Montal.
in l. 2. titul. 3. lib. 3. fori, gloſ. es communal por
totam, qui idem dicunt in ſalariis doctorum &
advocatorum, & noviſſime Ayora, in tractat. de
partitionibus. 1. part. capit. 3. numero 5. verſic. te-
neo, & cap. 8. num. 16. ſive ſalaria hæc advocato-
rum dentur eis de publico ſive à partibus, ut
communiorem teſtatur opinionem additio. Ca-
pellæ Toloſ. deciſio. 10. & tractat hic Matienço
gloſſ. 4. numero quarto cum ſequentibus, & ſic te-
nendum eſt legem noſtram in iis officiis intelli-
gendam ut deſerviat de dubio, & limitatio & de-
claratio ſit de regula: & per Covarruv. lib. 3. va-
riar. cap. 19. alia traduntur circa officia regis
vendibilia an proprietas eorum communicetur,
& non eſt dubium quod ſic, quoad æſtimatio-
nem ut alibi diximus latè.

Ibi, *Aunque ſean de los que el derecho tuvo por
quaſi caſtrenſes.* In iis enim majus dubium eſſe po-
terat, cum præcipua ſint maritorum hæc acqui-
rentia, nam & in iis inquit lex noſtra quantum
ad fructus legem præcedentem procedere, † nam 3
dictio illa, aun, Latine, quamvis, includit hunc
caſum prout in propoſito voluit Anton. Gom. l.
50. Tauri, numero 72. ad fin. ubi & declarat quæ
ſint bona Caſtrenſia vel quaſi, quod melius de-
claratur in l. 7. titulo 17. parte 4. quam declarat
noſter Gutierrez, in repetit. Authent. ſacramenta
puberum, numero 52. cum 2. ſequentibus C. ſi ad-
verſus ven. & licet dubitatum fuiſſet an quod
advocatus, vel curiæ ſerviens, vel notarius lu-
crantur diceretur quaſi Caſtrenſe, & cum de pu-
blico ſalaria habebant, id tale dici affirmabatur,
& ſic quod advocati moderni acquirebant non
diceretur Caſtrenſe vel quaſi, ut per Palat. Rub.
in rubrica, §. 62. numero 19. & 20. communior
tamen eſt opinio teſte Aufredio in additione ad
deciſio. 10. capellæ Toloſanæ, quod ſive ex publi-
co detur ſive à privatis perſonis quaſi Caſtrenſe
dici, præſertim cum jam ex publico advocatis
ſalaria non conſtituantur regulariter, niſi uni

aut

aut alteri pro defendendis rebus civitatis, aut pauperum cauſis, vel fiſci, notandum itidem
4 eſt, quod meliorationes † in re mariti factas conſtante matrimonio ſunt mariti, & uxoris, ſi in rebus ejus factæ fuerint, earum tamen æſtimatio erit pro dimidia uxoris, vel mariti ſecundum quod in rebus unius aut alterius, aut utriuſque factæ fuerint, ſecundum text. *in l. 9. titulo quarto, libro 3. fori*, niſi res in quibus tales meliorationes fiant ſint majoratus, nam tunc neque æſtimatio meliorationum communicabitur, ſecundum Covarruv. *in 4. 2. parte. cap. 7. §. 1. num. 9. in fine*, ex *l. 46. Tauri ſupra iſto in titulo de los mayorazgos, inſerta*, ubi diximus. Et in dicto caſu in quo expenſarum aut melioramentorum æſtimatio danda eſt, æſtimabitur id quod tunc, quando facta fuerunt expenſæ & melioramenta, expenſum in eis eſt, ex dictis per Anton. Gomez. *in l. 46. Tauri numero 3.* & Boeri. *deciſio. 44. num. 12.* Et de iis quaſi Caſtrenſibus officia publica vendibilia communicantur, ut dixi *ſupra hac lege*, & advertit bene Matienço *hic gloſ. 4. num. 2. & 3.*

5 Ibi, *Y los otros bienes.* † Intellige, de ſimilibus expenſis in verbis præcedentibus, in quibus uxori nulla communio datur, non vero de aliis intelligas, nam aliter eſſet deſtruere leges præcedentes, & quia dictio illa, *otros*, Latine, alius, alia, aliud, eſt repetitiva ſimilium, ideo de ſimilibus intelligenda ſunt verba hæc. *Y los otros bienes*, Non vero de diſſimilibus in quibus detur communio, & hoc quoad hoc in principali æſtimatione eorum detur communio nec ne, ſecus quoad fructus, nam quoad eos communicandos nihilo differunt una bona ab aliis.

Ibi, *Y los fructos.* Nam & horum fructuum reſultantium ex bonis uxori non communicabilibus, datur uxori communio, ſicut & datur fructuum aliorum quorumlibet bonorum conſtante matrimonio acquiſitorum, prout lex ſupra proxima probat, quæ per legem noſtram declaratur & ampliatur quoad fructuum communicationem provenientium etiam ex rebus non communicabilibus, ut ſunt Caſtrenſia vel quaſi & ſimilia, & voluit Bur. de Paz junior *in quæſtio. ſuis quæſt. 11. num. 31. cum ſequentib. aliq.* quamvis jure communi dicti fructus non communicabantur, ſecundum gloſſ. *l. 17. titul. 11. p. 4.* ubi communem ſic eſſe dicit antiquitus.

Ibi, *Que no fueren caſtrenſes ni caſi caſtrenſes.* Nam de caſtrenſibus & quaſi Caſtrenſibus, nulli dubium quin poſſent per maritum alienari, cum ſint ſua & præcipua & in eis nulla communio uxori concedebatur quoad proprietatem eorum, ut dictum eſt *in legibus præcedentibus.* Et ideo lex noſtra de iis nihil in hoc de alienatione expreſſit, ſed tantum de illis, quæ non erant caſtrenſia nec quaſi caſtrenſia, ut & hæc, in quibus uxor communionem habet, libere per maritum alie-
6 nari † poſſint conſtante matrimonio, & in hoc eſt ſingulariſſima lex noſtra, & ratio eſſe poteſt, nam cum in actu mulieri conſtante matrimonio non acquirantur, ſed tantum in habitu, & potentia, nimirum ſi maritus interim durante matrimonio poſſit ea libere alienare fraude tamen ceſſante, ut in propoſito tradit Covar. *lib. 3. variar. cap. 19. col. 3. in princip.* nam dominium uxori acquiſitū matrimonio durante revocabile eſt.

Ibi, *Enagenar el marido.* Allegatur in hoc per Caſſaneum, *in conſuet. Burgun. rub. 1. §. 3. per totum, fol. 132. col. 3. cum ſequen. aliq.* nam dominium uxori acquiſitum pro ſua medietate remanet revocabile, † ex text. *hic*, quem ad hoc 7
allegat Avend. *reſp. 20. nu. 8. limi. 3.* & late Suarez *in tit. de las ganancias, verſi. ulterius quæro, per totum. fol. 19.* & *alibi* dictum remanet *in hoc titulo*, ideo nimirum ſi & alienari tales res per maritum poſſint datâ bonâ fide & fraude ceſſante, item quia cum de jure deberent lucra eſſe mariti, & gravatur in hoc quia tantum pro dimidia, nimirum ſi reveletur, ut poſſit ea alienare, ut inquit Caſſaneus, *ubi ſupra §. 4. in prin. folio 139. column. 2. in princip.* Sed an & donare poterit maritus hic bona lucrata † conſtante ma- 8
trimonio etiamſi dimidia pars uxori pertinens alienetur, & donetur, & Anton. Gomez. *in l. 51. Tauri num. 73.* ex quodam Ancharran. conſil. inquit quod ſic, ſi dolus ceſſet, & idem tenet Suarez relatus & ſecutus per Baezam, *de decima tuto. ca. 21. numero 28.* dum *ibi* inquiunt quod in ludendo & meretricando hæc poteſt maritus conſumere, ergo & donando, cum donare perdere ſit, & in donatione in ſimili ſtatuto ita tenent Caſſan. & Boeri. relati per Molin. *de primogen. libr. 2. capit. 10. numero 66.* & movetur Anton. Gomez ex generalitate legis noſtræ, & quia appellatione alienationis donatio continetur, & hæc ſunt præcipua ejus fundamenta, & in puncto juris hanc veriorem teſtatur noviſſime Ayora, *in tractatu de partitionibus 2. par. quæſtione 41. num. 46.* contrariam tamen tenuerunt Bald. *conſil. 255. libr. 2.* Palat. Rub. *de donatio. in rubrica §. 66. numero 29.* Simanc. *de inſtitut. catholic. titul. 9. numero 86.* & Pelaez *de majoratu. 1. parte, quæſtione 23. numero 14.* & Didac. Perez, *in l. final. titulo quarto, gloſſ. pueda, libro quinto ordinament. pagina 170. columna ſecunda cum ſequentibus*, & Rojas, *de ſucceſſionibus ab int. capit. 33. numero vigeſimoquinto*, ubi contrariam vocat erroneam, & falſam opinionem, & hanc etiam ſequitur Tellius eam fundans, *in leg. 19. Tauri numero ſecundo & pluribus, ſequentibus*, & Bernardus Diaz. & Segura, & Suarez relati per Molinam, *ubi ſupra* Matienco *hic, gloſſ. 6. numero 6*, ubi *numero* 10. hanc veriorem & receptiorem teſtatur opinionem, & voluit Avend. *d. reſponſ. 10. numero 8. limit. 3.* imo & plus voluit Avenda. *reſponſ. 37. in fine*, quod quamvis uxor conſentiat alienationi per maritum factæ ex cauſa lucrativa, adhuc poſſit mortuo marito ex bonis mariti petere medietatem illam ei pertinentem ex bonis illis alienatis per maritum ex cauſa lucrativa, & hanc etiam opinionem voluit tenere Covar. *in libr. 3. variar. c. 19. num. 2.* dum *ibi* legem noſtram reſtringit cauſâ alienandi datâ, non vero aliàs, & idem quod Avendanus, voluit Navarrus, *in manuali Latino, c. 17. num. 155. in fine*, dicens quod licet maritus donare poſſit de lucratis, quod in conſcientia tenetur mulieri tantundem reſtituere, & quod facere tenetur, quod uxori ſuæ id innoteſcat, ut in partitione tantundem plus ſibi cedat, imo & donatarius ad id tenetur † ſi credit maritum non certioraturum uxo- 9
rem, ſecundum eund. Navar. ibi & in iis dubiis decidendis & contrarietate opinionum Doctores noſtri ita torquent capita ſua, quod contrarietatem conſtituerint, & diverſas opiniones, & fundamenta, ubi nulla contrarietas dari poteſt, & ſic teneo quod Anton. Gomez. & ſequaces idem quod Palatius & alii relati in ſecunda opinione tenent, & quod non ſunt contrarii, nam Anton. Gomez. ſolum tenet opinionem legi noſtræ conformem, ſcilicet, quod valet donatio lucrorum per maritum facta dummodo non ſit doloſe, & cum fraude uxoris facta, & hoc probat noſtra lex, Pala. autem Rubeus & ſequaces tenentes ſecundam opinionem aſſerunt, non valere donationem, quia præſumitur doloſe & in fraudem facta, igitur ubi datur dolus & fraus, Anto. Gom. cum eis concordat, quod non valeat, ubi tamen fraus hæc & dolus ceſſaret, etiam donatio & lucrativus contractus valeret, igitur contrarii non ſunt, & miror de tot Doctoribus doctiſſimis ſic anxie contrarietates opinionum facientes, ubi nulla eſt contrarietas, & ſic punctus ſtat ſolum in inveſtigando quando fraus, & dolus hic verſabitur in donatione, nam ſi inſtat fraus & dolus, nullus diſcrepat, quin talis donatio non valeat, ubi tamen deficit dolus, omnes concordant quod valeat, nam deficit fundamentum tenentium ſecundam opinionem, ſcilicet quod donare eſt perdere, hæc autem maxima & doctrina ceſſat, ubi id quod donatur eſt cum cauſa donatum, item & ceſſat, quoties donatio eſt parva, quia tunc non eſt dicendum perdere ſic donantem, igitur nullo modo dicti Doctores differunt, ſed potius ſunt concordes, & quoties adeſt cauſa, quod donare maritum de lucratis non ſit perdere, tenet Covarruv. *ubi ſupra dict. numero 2.* & Ayora *dict. quæſtio. 21. num. 47.* & Rojas, *ubi ſupra numero 26.* & Palacios Rub. *in rubrica. §. 66. numero vigeſimoquinto*, & hac de cauſa permittitur quod maritus dotando filiam communem, dos illa ex lucris conſtante illo matrimonio quæſitis ſolvatur, ſic & tutori & adminiſtratori, vel procuratori liberam adminiſtrationem habentibus per-
10 miſſum eſt donare pro pupillo † nobili, *ex l. filius ff. de donation.* & *ibi* Doctor. gloſſ. *in l. contra juris §. final. verbo non habere. ff. de pactis. l. cum plures §. final. ff. de adminiſtrat. tutor.* Pala. Rub. *in rubrica §. nono, num. quinto*, Pinelus, *in l. 1. Cod. de bonis matern. 3. parte, num. 57.* item propter ſervitia & benemerita in patrem collata. Item quoties donatio eſt parva & non magna, permittitur fieri adminiſtratori, imo & procuratori liberam & generalem adminiſtrationem habentibus permittitur tranſigere, & alia non valde præjudicialia dominio facere, ex tex. *in l. 19. tit. 5. partita 3.* ubi gloſſ. *quando tales palabras*, & gl. ubi Doct. maxime Meneſes *numer. 14. & 15. in l. tranſactionis placitum C. de tranſactione.* igitur & fortius marito *ex lege noſtra* cenſendum eſt eſſe permiſſum donare cum cauſa, vel ſine ea in parva quantitate, & ſic tenendum eſt maritum ex bonis multiplicatis poſſe aliqua moderate, atque ex juſta cauſa donare, ut filiam communem abſque uxoris conſenſu dotare, & filiæ communi alimenta præſtare, conſanguineis, amicis & famulis modica atque conſueta Largiri & alia ſimilia facere, ex quibus fraus vel diſſipatio præſumi non poſſit, donationes autem exceſſivas atque eas, quæ abſque cauſa legitima, ac in patrimonii communis diſſipationem fiunt, facere non valeant, eo quod tunc

fraus & dolus manifeſte patent in præjudicium uxoris, & hic verus eſt ac proprius noſtræ legis intellectus, ut optimè aſſeritur per Molinam. *dict. capit. 10. numero 67.* ex Suarez, *hic, verſicul. ulterius quæro in fin. verbis*, & voluit expreſſe Peral. *l. 1. num. 73. de legatis. 2. pagina 47.* ſic declarando verbum, *libremente*, noſtri text. & Velazquez de Avendaño. *l. 17. Tauri. 7.* gloſſa quarta, & per conſequens nulla eſt contrarietas in hoc circa dictos Docto. quæ ſunt notanda, quia ſunt meæ & novæ conſiderationes, & veræ meo judicio & tenendæ, uxor vero ipſa non poterit † conſtante matrimonio aliquid etiam de 11
fructibus alienare, etiam rerum dotalium, cum ex hoc lædatur maritus. *l. ſi prædium. Cod. de jure doti.* not. Lara. *l. ſi quis à liberit. § ſi quis ex his. ff. de liber. agnoſcen. num. 253.* & ſic inquit Navarrus, *ubi ſupra. dict. numero 155.* quod mulier etiamſi amplam dotem dederit marito, non poteſt abſque ejus licentia de illa donare ultra 40. ſcutos etiam ei, qui eam lactavit. Et ex iis deſumi poteſt quæſtionis reſolutio, an ex iis bonis ſuper lucratis poſſit maritus ſine conſenſu † uxoris majoratum conſtituere, de quo per 12
Molinam *dict. cap. 10. numer. 6. cum ſequentibus*, & Pelaez, *de majora. 1. part. quæſtione 23. num. 10. cum ſequentibus.* Et an aliter quam per donationem alienans maritus lucralia poſſit in parte uxori pertinenti ei præjudicare in hac lege in gloſſ. *malicioſamente* videbis. Sed an maritus poſſit alienationem horum bonorum facere, ſi uxor † ſua eſt hæretica, vide Simancas, *ubi ſu-* 13
pra num. octogeſimo ſecundo cum aliquibus ſequentibus. Et an meliorare unum † ex filiis poſſit, 14
vide Angulo *l. 3. gloſſa quarta num. primo cum ſequentibus pluribus titulo quinto ſupra eod.*

Ibi, *Durante el matrimonio.* Et ſic in teſtamento & ultima voluntate non poterit ut poſt mortem ſuam alienentur, quia tunc non durat matrimonium, † & quia text. *hic* loquitur per ver- 15
bum, *enagenar*, & per verbum, *contrato de enagenamiento*, & verba contraxerunt & geſſerunt, non referuntur ad ultimas voluntates, *ex l. verba contraxerunt ff. de verbo. ſignif.* ubi Doct. maxime Rebuf. & quia confertur in tempus in quo maritus non poteſt diſponere, ut puta ſi jubeat teſtator, quod ſervum Titium habeat Sempronius in ſex mille morapetinis, cum plus valeret, nam per hoc non poteſt uxori præjudicari in parte ſua veri valoris ſervi illius, pro quo facit, quoniam renuntiatio facta in ultimo vitæ ſpiritu, vel in nimia † ſenectute videtur facta in 16
fraudem ſpectantium, ſecundum Parid. de Puteo, *de ſyndicatu, verbo pœna. cap. 3. num. 4. fol. 358.* & ſic quod in ultima voluntate non ſit permiſſa hæc alienatio marito, tenuit Covarru. *lib. 3. variarum cap. 19. num. 2. in fine*, & Afflictis *deciſio, 350. num. 3.* & Caſſan. *in conſ. Burgun. rubric. 4 §. 9. verſic. & ne ſont point, num. 2. & 3.* ubi *num. 4.* tractat quid erit in donatione cauſâ mortis, *fol. 173. in magnis*, & iterum *in rubrica eadem 4 §. tertio*, in gloſſ. *fact. Carles vitz fol. 133.* & latius *ibidem §. 4. fol. 139. col. 2.*

Ibi, *Sin licencia.* Niſi maritus fuerit hæreticus, & Eccleſiæ reconciliatus, propter quod bona ſua ſunt publica, nam abinde non poterit alienare † partem lucratorum uxori pertinentem ſine 17
ejus licentia, & conſenſu, cum ſocietas illa publica-

blicatione bonorum ſoluta fuerit, ut expreſſe tenet Simancas *de inſtitut. catholic. titulo nono, numero* 87.

Ibi, *Salvo ſi fuere provado.* Sed per quem, dic quod per allegantem fraudem, vel dolum, niſi de dolo aut fraude manifeſte conſtiterit, puta quando abſque cauſa donationem magnam alicui facit, aliter enim, qui dolum aut fraudem allegat, probare tenetur, *ex l. marito* §. *qui dolum ff. de probatio.* & in propoſitum noſtrum ita notavit Simancas *de haret. dict. tit.* 9. *num.* 85. quem poſt hæc & Alciat. allegat licet corrupte, Matienço *hic gloſſ.* 7 *num. fin.*

Ibi, *Cautelosamente por defraudar o damnificar.* Hoc enim non licet neque dolus debet alicui patrocinari, & in quacunque libera & generali ad-
18 miniſtratione † non videtur permiſſum aliquid doloſe fieri, nec ſi factum fuerit obligat dominum *l. creditor.* §. *Lucius ff. manda.* ubi Bald. notat Afflictis *deciſ.* 29. *in fine*, late Pala. Rub. *in rubri.* §. 66. *num.* 26. Suarez *in l.* 1. *tit.* 3. *lib.* 3. *fori. verſic. ulterius quæro colu.* 1. *in fine*, & Peralta *l.* 1. *num.* 73. *de legat.* 2. & ſic neque per delictum, in quo dolus verſatur hæc alienatio fieri poterit, ut *in l.* 10. *infra iſto tit.* dicemus. Sed an ludendo aut meretricando poſſit maritus hæc
19 conſumere † bona lucralia, certe cum hic modus ſit diſſipativus, & perditivus, idem in eo quod in donatione meo videri eſſet dicendum, cum Montalvo in *l.* 1. *titul.* 3. *lib.* 3. *fori*, quem poſt hæc hanc veriorem dicendo reperi ſecutum fuiſſe Ayora *in tractatu de partitionibus*, 1. *p. cap.* 8. *num.* 10. veruntamen, quia ſi non probatur dolus aut fraus contra maritum, cenſendum eſt quod luſit aut meretricavit ſine animo fraudandi uxorem ſuam & ob vitandas plures lites, quæ orientur in diviſionibus & partitionibus, & quia ſic Doctores noſtri volunt, tenendum eſt quod non probato dolo aut fraude id licebit marito, quod verius in puncto juris eſſe teſtatur Gregorius *in l.* 13. *verbo ganancias, titulo decimo, part. quinta*, & in practica ſic ſervari inquit Suarez *in dict. l.* 1. *titulo* 3. *libr.* 3. *fori verſic. quæritur circa hoc*, & Burgos de Paz junior, *in quæſtionibus ſuis quæſtione* 8. *numer.* 13. & 29. ſequitur Anton. Gomez. *l.* 53. *Tauri. num.* 66. *ad finem*, & Navarr. *in manuali Latino. capit.* 17. *num.* 155. & Matien. *hic* gloſſ. 6. *num.* 7. Sed an ſi fidejubet
20 pro aliis poſſit in parte media † lucrorum uxori pertinente damnificare, & videtur quod non, quia ſicut donare, eſt perdere, & ſicut *in hac* diximus *lege* quod non licet marito donare, ſic neque fidejubere deberet licere, nam etiam ſi quis habeat liberam adminiſtrationem, non tamen
21 poterit pro alio † fidejubere, *ex l. in perſonam* §. *qui pecuniam, ff. de pactis*, nam male uti ſubſtantia ſua dicitur illum, qui fidejubet, ut apparet ex Pala. Rub. *in repetit. cap. per veſtras, in princip.* §. 18. *num.* 9. & 10. *pagin.* 329. *in novis*, id tamen difficulter obtinebitur in practica, crederem tamen, quod ſi eſſet homo ille pro quo fidejuſſit pauper omnino, & talis, quod eo ſolvente non poſſet ſolutum ab eo recuperari, & fidejuberet in quantitate tunc quia videtur clare perdere & donare, non præjudicaret in eo uxori, argumento text. *in l.* 1. §. *ſi fidejuſſit ff. ſi quid in fraudem patro.* & dictorum per Caſſa. *in conſuetud. fol.* 138. *columna tertia*, & ſic vidi poſt hæc voluiſſe Ayoram *ubi ſuprà*, *num.* 12.

Ibi, *Siendo biuda.* Quoad perdendum lucra habes *hic* text. approbantem opinionem Palat. Rub. relati per Aviles, *in proœmio capitul. prætorum*, *num.* 38. *fol.* 6. quod perdit uxor † vidua lucro- 22
rum medietatem non ſolum ſi intra annum luctus luxurietur, verum etiam ſi anno elapſo, quamvis quoad ſucceſſionem filiorum in totum perdendam de jure diſtinguatur annus luctus, & lapſus ejus, ut licet videre per Tellium, *in l.* 6. *Tauri num.* 21. & ſic intelliges quæ diximus *in l.* 4. *gl.* 2. *titulo* 1. *ſupra hoc lib.* ſcilicet ut lucralia quamvis poſt annum luctus luxurietur perdat, ſucceſſionem vero filii perdat in totum ſi intra annum luxurietur non vero aliàs, dum tamen filio tutorem petierit, uſumfructum tamen bonorum filii non perdet † ſi poſt annum luxurietur, & i- 23
dem volebat diſtinguere quoad lucrorum amiſſionem Dueñas *regula* 12. *limitat.* 3. *in fine*, ad declarationem dictæ legis 4. ſed eſt contra generalem ipſius legis 4. diſpoſitionem & contra legem noſtram quæ ſolum viduæ luxuriam conſiderat ſine præfinitione temporis quoad lucrorum amiſſionem, & Matienço *hic* gloſſ. 8. *num. ſeptimo*, & Didacum Perez *in l.* 4. *titulo quarto*, gloſſ. final. *libr.* 5. *ordinament.* & *in dict. lege* 4. dixi quid dicitur luxurioſè.

Ibi, *Viviere luxurioſamente.* Faciunt plura per nos dicta *in l.* 4. *titul.* 1. *ſupra iſto lib.* in gloſſa 2. & tradita per Antonium Gomez *l.* 53. *Tauri, n.* 72. & Villalobos *in ærario opinion. littera B. num.* 31. & 32. & Palacios Rubios *in rubrica*, §. 11. *num.* 6. & melius idem Antonius Gomez *in l.* 14. *Tauri num.* 17. & idem Palacios Rubios, *ibi in* §. 67. *num.* 1. *cum ſequentibus aliquibus.* Avilez *in proœmio capit. prætor. num.* 39. ubi *cum ſequentibus pluribus* recitat illa, quæ perdit vidua luxurioſe vivens, & noviſſime Meneſes, *in l. fidei commiſſum numero ſeptimo, Cod. de fideicommiſſ. cum numeris ante & poſt*, ubi *numero* 14. quærit an idem erit in viro luxurioſe vivente mortua uxore, & in propoſitum plura dicit Acoſta *in cap. ſi pater, de teſtam. in* 6. *part.* 1. *verbo legavit, n.* 38. relatus per Pelaez *de majo.* 1. *part. quæſt.* 48. *colu.* 2. *ad fin.* ubi & an perdat dotem, & *num.* 43. an & facultatem ad teſtandum vel meliorandum perdat. Et jure optimo hæc ſtatuuntur ut in caſtitate viduæ vivant, & cum ob maritorum induſtriam & cauſam lucrorum partem habuerint, etiam mortuo marito ipſum honorent, & venerentur, ſicut de vidua quadam fertur, quæ dicere ſolebat ſe adhuc virum vivum habere ut illum mortuum non offenderet. Et an pec-
cet magis vidua ſtuprum † committens quam 24
virgo, vide Tiraquel. *in l.* 9. *connubiali numero* 117. *fol.* 146. & hæc pro hac lege quinta.

IN LEGEM SEXTAM,

Quæ erat 14. Tauri.

Aliquo ex conjugibus mortuo, poteſt qui ſuperſtes eſt de parte ſua bonorum lucratorum conſtante matrimonio acquiſitorum libere diſponere, etiamſi ſecundo nubat, neque tenetur ea, neque eorum uſumfructum reſervare filiis matrimonii illius in quo lucra acquiſita fuerunt.

SUMMARIUM.

SUMMARIUM.

1 *Conjuges tenentur reſervare filiis primi matrimonii ea tantum quæ titulo lucrativo acquiſierunt.*
2 *Avus & avia ſi ſecundò nubant an perdent ſucceſſionem filiorum primi matrimonii.*
3 *Mater ſecundo nubens an privetur ſucceſſione filii primi matrimonii quoad bona avi talis filii, & ibi quid in avo.*
4 *Tutus eſt maritus diſponens de parte ſua lucrorum mortua uxore etiam in conſcientia.*
5 *Filii primi matrimonii de quæſitis in ſecundo an partem habebunt.*
6 *Notatur lex noſtra noviſſime per autorem pro cujuſdam doctrinæ fortificatione.*

ET nota quod lex iſta ſecundum quod advertit *hic* optime Tellius, nullius difficultatis punctum habet, imo ſecundum jus civile diſponit, nam cum titulo oneroſo multiplicata hæc, ſecundum eum, uxori acquirantur, prout communem ipſe Tellius *hic in fin. verbis* teſtatur, non verò titulo lucrativo, merito quod ſicut de aliis bonis titulo oneroſo acquiſitis poteſt uxor diſponere, quantumcumque ad ſecundas tranſeat nuptias liberis ex primis nuptiis exiſtentibus, ita & poſſit de parte lucrorum ipſi uxori pertinente, ut & tenet Anton. Gomez. *l.* 53. *Tauri num.* 74. & Pala. Rub. *in rubric.* §. 50. *num.* 55. & *ibi* novus additionator Barahona, *in additione finali* alios allegat, & iterum *in* §. 67. *numero decimo-ſeptimo*, idem Additio. *in additione finali*, alios allegat & communem hanc dicit, nam regula quod teneantur parentes reſervare filiis primi matrimonii ſi ad ſecundas nuptias tranſierint procedit de bonis habitis, à marito vel ejus occa-
1 ſione † titulo lucrativo non vero aliàs, prout & dixi *in l.* 3. & 4. *titul.* 1. *De los caſamientos ſupra iſto lib.* & ideo Doct. *hic* male inculcaverunt materiam ſecundarum nuptiarum, & inadvertenter locutus fuit, ſalva ejus pace, Mincha. *de ſucceſ. creat.* §. 1. *num.* 25. *verſic. denique licet*, dicens quod *ex text. noſtro* immutata erat lex. *fœminæ Cod. de ſecund. nupt.* cum *ibi* nihil de iis lucris diſponatur, unum tamen licet ſit extra materiam, velim ut notes, ſcilicet quod mater aut pater ſi ſecundò nubant perdunt ſucceſſionem in bonis filii primi matrimonii, *ut in l. generaliter Cod. de ſecund. nupt.* ut idem ſit in avo, &
2 avia, † ſecundum gloſſ. 1. *in princip. in ead. l. generaliter*: contrarium tamen tenuit Bart. *in auth. ex teſtamento Cod. ead. titul.* pro quo facit determinatio Bald. per text. *ibi, in l. Nenſenius ff. de negot. geſt.* ubi appellatione matris non venit avia, ſed adhuc tamen opinio illius gloſſæ eſt tenenda, quam contra Bartol. ſequitur Hoſtienſ. *in ſumma tit. de ſecund. nupt.* §. *qualiter column.* 2. & Matheſila *de ſucceſſio. ab int.* 2. *arti. membr.* 1. *quæſt.* 2. *num.* 29. quem reperi relatum ſed eum non inveni, nam à propria ſignificatione verborum recedi poteſt ſi reſultat abſonus intellectus, aut aliquod abſurdum, text. & *ibi* gloſ. *in c. quod dicitur, & in cap. Joſeph. de verbor. ſignif.* & ſic ſicut talis mater privatur, ita & avia in bonis patris, per text. *in l. generaliter* jam allegata, non tamen privabitur mater filii ſucceſſione in bonis
avi, ſicut in bonis patris ipſius filii † prout in 3
terminis tenet Bart. *in d. Auth. ex teſtamento*, quamvis glo. *l. nonnunquam ff. de coll. bon.* idem, dicat eſſe in bonis avitis, ſicut in paternis per text. *in l.* 3. *Cod. de bonis mater.* quam gloſſ. allegat idem Bart. *in l. liberorum in fine ff. de verbor. ſignif.* ſed gloſ. male loquitur, & contra eam cum Bartol. tenet Matheſila *ubi ſupra*, & cum Bart. eſt communis, ſecundum Joan. de Agarron *in d. Auth. ex teſtamento. num.* 28. neque obſtat d. *l.* 2. *Cod. de bonis matern.* nam hæc ſecundum Bald. *ibi* potius facit pro Bart. quam contra & regula gloſſ. *in d. l. nonnunquam*, non etiam obſtat, nam loquitur & procedit, in materia favorabili, prout eam intellexit Bart. *in d. l. liberorum in fine*, in tantum quod inquit Anchar. *conſ* 437. quod ſicut pater privatur ſucceſſione filii, ſi ſecundo nubat, ita etiam privatur avus ſucceſſione nepotis, & Anchar. licet à legentibus viderim ad hoc allegatum, nunquam tamen vidi neque eum reperi in meo codice, ideo alibi videbimus.

Ibi, *Que el marido y la muger.* Approbat diſpoſitionem *l. final. Cod. de bonis matern.* quæ tantum in patribus loquebatur, ſecundum Caſtillo, *hic* & Gometium Leon, *in centuria inferm. jur. lect.* 4. *in fine.*

Ibi, *O mas*, caute ſunt verba hæc adjecta, aliàs enim ſi lex præberet licentiam diſponendi de quæſitis durante matrimonio, intelligeretur de quæſitis durante primo matrimonio, ſecundum Boeri. *deciſio.* 203. *numero ſecundo*, & ideo ne hoc intelligeretur, adjecit lex noſtra verba hæc, *O mas*, ut etiam ultra tertium matrimonium id liceat.

Ibi, *Pueda diſponer.* Et ſic pœna legis *fœminæ. Cod. de ſecund. nupt.* in hoc caſu locum non habet, & nimirum quia illa loquitur cùm titulo lucrativo à marito bona obvenerunt uxori, vel contra, ut diximus *ſupra in l.* 4. *tit.* 1. *ſupra iſto libro*, ſecus verò ſi titulo oneroſo, *ut hic*, & in tantum id poteſt quod tutus eſt maritus ſic faciens † e- 4
tiam in conſcientia, ſecundum Minchacam *to.* 1. *de ſucceſſio.* §. 1. *num.* 25. *verſic. denique licet*, & Covarr. *in* 4. *part.* 2. *cap.* 3. §. 9. *num.* 8. *fol.* 48. *in antiquis*, id de titulo lucrativo tenet.

Ibi, *De los bienes multiplicados.* Intellige de iis tantum quæ tali viro vel uxori, pro parte ſua obvenerunt, non vero de parte alterius defuncti, cum illa alia pars hæredibus uxoris prædefunctæ ſit ſua & præcipua & relinquenda incolumis, & idem eſt in uxore ſuperſtite, quæ mortuo marito, de ſua tantum dimidia multiplicatorum diſponere poterit, non vero de dimidia mariti hæredibus ejus danda, & ſic verba hæc generalia intelligenda ſunt, & faciliter decipi poſſes, niſi ad hæc adverteres, & per conſequens pater tenetur filiis dimidiam multiplicatorum uxori matrique filiorum pertinentem eis reſervare tanquam bona adventitia, & hoc niſi illa dimidia pars ex legis diſpoſitione marito titulo lucrativo acquireretur, nam in tali caſu non teneretur eam reſervare filiis illius matrimonii, ſecundum Covarruv. in gloſſ. præcedente allegatum, & poſt hæc multum ſic vidi declarantem Velazquez *in l.* 14. *Tauri gloſ.* 3.

Ibi, *O ſegundo.* Sed an filii primi matrimonii de bonis quæſitis in hoc ſecundo matrimonio † 5
partem habebunt, vide Boeri. *deciſ.* 205. *num.* 2.

Ibi,

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS ®

Ibi, *Durante los quales.* Notanda ſunt & ponderanda verba hæc, nam eis attentis eſt *hic* text. expreſſus probans quod ut bona acquiſita dicantur communia inter maritum & uxorem, non re-
6 quiritur quod ſint lucrata † ipſis inſimul habitantibus, ſed ſufficit, quod durante matrimonio acquirantur & traducta jam uxore ad domum, etiam ſi dum acquiruntur ſimultanee non vivant, puta quia maritus eſt abſens, ut tenuerunt Palat. Rub. *in repetit. rubric. de don. int.* §. 64. *num.* 15. & Gometius Leon *in centuria informationum cap.* 1. *& in l.* 1. in gloſſ. *eſtando de conſuno ſupra hoc titulo* iterum dixi, & nunc conſidero text. noſtrum in iis verbis pro hoc, dum non ſimultaneam cohabitationem, ſed durationem matrimonii requirit.

IN LEGEM SEPTIMAM,

Quæ erat 16. Tauri.

Legatum uxori à marito factum in teſtamento non computatur in parte lucrorum uxori ipſi pertinentium

SUMMARIUM.

1 *Ratio dubitandi & decidendi noſtri text. & ibidem declaratio authen. præterea Cod. unde vir & uxor, & ſimilium jurium, an legatum compenſandum ſit cum debito, cum nu.* 2. *& n.* 6. *&* 8.

2 *Legatum filio vel filiæ ſi non adeſt conjectura ex qua meliorationem fieri percipiatur, in legitimam imputatur.*

3 *Ratio decidendi ad l.* 10. *infra iſto tit. & lib.*

4 *Uxor transfert jus lucrorum ſuorum in hæredes licet illa non acceptaverit uxor.*

5 *Valet legatum à marito uxori factum dotis receptum propter commodum brevioris exactionis.*

7 *Legatum factum uxori per maritum non computatur in arrhis per eum promiſſis ſive traditis ſive non, imputabitur tamen in quinto ut ibi.*

9 *Legatum dicitur onus hæreditarium, quod ſoli hæredi eſt injunctum.*

10 *Legatum uxori factum per maritum compenſatur cum ſua lucrorum parte ſi maritus id vult, ubi an tunc cùm compenſatio hæc locum habet compenſabitur legatum prius cum fructibus bonorum paraphernalium.*

11 *Legatum ubi eſt compenſandum, compenſabitur quoties debetur ſpecies & legatum eſt quantitatis.*

12 *Alia ratio dubitandi ad legem noſtram aſſignatur.*

1 IBi, *No ſe le euente.* Sed quænam fuerit hujus legis ratio dubitandi, & decidendi † dubitabile eſt, & hoc explicito tota ejus materia remanet clara, & elucidata, & in hoc eſt dicendum, rationem dubitandi deſumi, ex text. in auth. *præterea Cod. unde vir & uxor.* ex qua probatur legatum à marito factum uxori imputari in portionem illam, quæ uxori ex bonis mariti debetur, concordatque *lex* 7. *tit.* 15. *p.* 6. *ad idem l. ſi cum dotem.* §. *ſi pater ff. ſol. mat.* Bart. per text. *ibi in d. auth. de exhib. reis.* §. *fin. nu.* 1. ubi inquit, quod quando aliquid per aliquem alicui legatur, videtur animo compenſandi legari, & in primò debito imputatur, ergo & idem videbatur in noſtro caſu dicendum, nihilominus tamen pro ratione decidendi dicendum eſt diſtinguendo debitorem conventionalem à legali, & ſic voluntarium debitorem, à debitore invito, ut in priori debitore conventionali & ſic voluntario dicta compenſatio non admittatur ſi debitum ab ipſo in judicio exigi poterat, in ſecundo vero caſu, & ſic in debitore legali, qui invitus dicitur, fiat dicta compenſatio, prout in ſpecie aſſerit & diſtinguit Covarr. *in cap. officii num.* 2. *de teſtam.* & Ant. Gom. *Tom.* 1. *cap.* 12. *num.* 27. ubi plures allegant & communem hanc diſtinctionem teſtantur, & tenet etiam Palat. Rub. *in dict. rubr.* §. 27. *num.* 3. *ad fin.* & ſic legatum filio, vel filiæ à patre vel matre factum abſque meliorationis verbo, vel alia conjectura deficiente ex qua me-
lioratio † inducatur in legitimam imputatur, ſe- 2
cundum text. *in l. omnino & l. quoniam novella. C. de inoffi. teſtam.* Bart. *in l. in quartam, num.* 10. *ff. ad l. Falc.* tradit Covarru. *ubi ſupra*, niſi tota legitima ſit ſoluta, ita quod neceſſario ne legatum inutile ſit, & ſic voluntas teſtatoris inutilis reputetur, cenſebitur melioratio & imputatur ut legatum gratioſum: quod nota quia optimum & Covar. *ubi ſupra, numero ſecundo*, alio modo id declarat, ſed hæc ratio non placet ad legem noſtram, nam potius videtur fortificare rationem dubitandi, quippe qui ex legum noſtrarum diſpoſitione maritus videtur debitor legalis & ſic invitus medietatis lucrorum uxori pertinentis, & nihilominus lex noſtra diſponit quod non fiat dicta compenſatio, ergo dicta ratio decidendi non eſt bona ad legem noſtram, & ideo Covar. *ubi ſupra, numero quinto*, conſiderando difficultatem hanc, inquit quod ideo lex noſtra diſponit, non faciendam dictam compenſationem, quia dimidia pars lucrorum conſtante matrimonio acquiſitorum, ita ipſo jure uxori defertur ut ſtatim uxori acquiratur, neque dicitur debita à marito, ſed propria ipſius uxoris in habitu acquirendi dominium & poſſeſſionem, licet non in actu repetendi vivente marito, ut *in l.* 2. *verbo, ayan, ſupra iſto tit.* dictum eſt, cum ergo ſit propria uxoris, nimirùm ſi legatum uxori factum per maritum in ſuo teſtamento non computetur in dimidia lucrorum uxori pertinenti, & quæ ſua erat in vita mariti & eo etiam mortuo, & hanc rationem ad legem noſtram etiam aſſignat Villalobos, *in ſuo Ærario littera.U. num. pen. in principio* de qua ratione licet late diſputet Telli. *hic numero* 9. *cum pluribus ſequentibus*, nullo tamen fundamento congruo diſputat & ab ea diſcedit, nam ſe ſingularem demonſtrat, ut ab hac ratione diſcedat, in probando contra communem non acquiri uxori dominium & poſſeſſionem vivente marito ſuæ dimidiæ partis lucrorum, nam licet ipſe *ibidem* dicat, legem 47. *titul.* 28. *partita* 9. pro dictis facientem, & aſſerat loqui in ſocietate omnium bonorum, & ſocietas uxoria non ſit omnium bonorum, & per conſequens legem Partitarum nihil efficere pro ſupra dictis, meo tamen judicio lex illa Partitarum non loquitur in ſocietate omnium bonorum, ſed tantum eorum quæ tempore ſocietatis habebant, vel eorum quæ in futurum acquirerent, cum lex illa, per disjunctivam, *o*, loquatur, non vero per copulativam, & quælibet iſtarum non eſt univer-

ſalis ſocietas omnium bonorum, ut apparet *ex l.* 3. *&* 7. *titulo* 10. *partit.* 5. quia ſi eſt præſentium, plura in poſterum per quemlibet ſocium lucrari poſſunt, & ſic non eſt omnium bonorum, & itidem ſi ſocietas ſit tantum contracta bonorum in futurum acquirendorum, plura alia bona habere poterant tempore contractæ ſocietatis, & ſic uno caſu neque alio lex illa 47. loquitur in ſocietate omnium bonorum, & conſequenter lex illa 47. Partitarum facit pro dicta opinione, præſertim cum & ſint qui aſſerant inter maritum & uxorem contrahi ſocietatem omnium bonorum, quas ob res Telli. *ubi ſupra*, injuſte diſceſſit ab iſta ſecunda ratione decidendi ad legem noſtram Ex qua quidem & credo proceſſiſſe diſpoſitionem *l.* 10. *infra iſto titulo*, diſponentis partem dimidiam lucratorum uxori pertinentem non confiſcari ob
3 mariti delictum, ſcilicet quia † ipſa erat domina tunc temporis iſtius ſuæ dimidiæ partis, ideo nimirum ſi ob mariti delictum non confiſcetur, neque eſt curandum de examine verbi *ayan*, *dicta lege ſecunda, ſupra iſto titulo*, vel quod ſit quantitatis debitor maritus uxori horum lucratorum, vel quod emptio ſit inſimul cum marito & uxore facta, prout inſiſtit & male in iis Tellius *hic numero* 16. *cum ante & poſt* cum à legibus noſtris nulla differentia circa hæc conſtituatur, imo ſine diſtinctione dominam & poſſeſſorem jura uxorem conſtituunt dictæ ſuæ dimidiæ in habitu & potentia, vivente marito, adeo ut uxor ad hæredes ejus lucrorum hanc partem dimidiam transferat, licet ea non accepta-
4 verit † ſecundum Pal. Rub. *ubi ſupra* §. 62. *numero* 31. Quæ quidem & in tantum procedunt, quod quamvis vir leget uxori dotem cum ea re-
5 ceptam valebit tale legatum † propter commodum brevioris exactionis, quamvis dos in bonis mobilibus conſiſtat, ſecundum Anton. Gomez. *Tomo* 1. *capit.* 12. *numero* 81. *in fine*, & gloſſa. *un año l.* 31. *titul.* 11. *partit. quarta*, & ſi nulla dos à marito tunc recepta fuerit, valebit ut legatum, ſecundum Anton. Gomez. ibi, & hæc nullâ aliâ ratione niſi quia in dote non eſt computandum tale legatum, & ideo valebit in illo, quod valere poterit. Ex quibus optime inferri
6 poteſt meo videri alia & non minus ſingularis † ratio decidendi ad noſtram legem ex Palat. Rub. *in l.* 16. *Tauri. numero tertio*, relata per Matienço *hic* gloſſ. 1. *numero ſeptimo*, ſcilicet quod ideo hic non fit compenſatio legati cum dimidia hac parte, quia hujus dimidiæ partis fuit maritus debitor voluntarius cum ex mera & libera voluntate ſua matrimonium contraxerit, & in debito ex voluntaria cauſa procedente non habet locum hæc compenſatio, dictum eſt, ideo nimirum ſi lex noſtra ita diſpoſuerit, & hac de cauſa legatum non compenſatur cum dote, *l. ſi compenſandi, Cod. de hæred. inſtitut.* Baldus *conſil.* 58. *volum.* 2. Paul. *conſil.* 147 Capra. *conſil.* 72. Additio. Matth. Afflict. *deciſio. Neapol.* 44. *numero nono*, & quod dicatur debitum voluntarium, vide Jaſ. *d. auth. præterea, numero* 18 & Avend. *reſp.* 13. *numero* 6. Tiraquell. *de retract. tit. primo*, §. 1. gloſſ. 14 *numero* 15. & 16. Ex quo optime Covarr. *ubi ſupra numero quarto*, infert quod legatum factum uxori non computatur in arrhis promiſſis per maritum, ſive traditæ ſint, ſive non
7 † cum ex donatione mariti non vero ex legis diſpoſitione proveniant, & acquirantur uxori, ut è contra Suarez aliud & male dicentem tenet Tell. *hic num.* 2. *in princip. & numero* 7. *&* 8. proſequitur & declarat, & poſt hæc Matienço *hic.* gloſſ. 1. *numero* 8. Imputabitur tamen in quinto, ſecundum quod diximus *in l.* 2. *gloſſ. mag. in fin. tit.* 2. *ſupra iſto lib.* Sed ultra ſupra dictos conſidero a-
liam rationem decidendi * ad noſtram legem quam 8
& ad ſimilem diſpoſitionem aſſignaſſe reperio Caſſ. *in conſuetud. Burg. Rubr.* 4. §. *nono* in text. *Et ne ſont point legat. fol. mihi* 173. ſcilicet quod ratio decidendi noſtræ legis fuit & proceſſit ex eo quod maritus in ultima voluntate non poteſt gravare uxorem, ſed ſic eſt quod legatum eſt ultima voluntas, & appellatione ultimæ voluntatis comprehenditur legatum, ut per plura oſtendit Jaſ. *in l. ſenium, col.* 7 *C. qui teſt. fac. poſ.* ergo faciendo legatum, ſi legatum aſſumeretur & computaretur in parte mulieri, mulier eſſet gravata contra ſupra dicta, maxime etiam quia uxor accipit mediam partem acquiſitorum tanquam ſuam virtute legis noſtræ & ſimilium, & in hoc non dicitur hæres,
ſed legatum dicitur onus hæreditarium † quod ſo- 9
li hæredi eſt injunctum, ut not. *in l. pro hære. Cod. de hær. act.* & Bald. *in l.* 1. *&* 2. *Cod. ad Trebelli.* ergo legis noſtræ diſpoſitio juſta fuit, & juri conformis, leges enim noſtræ per contractum inter vivos non vero per ultimas voluntates marito concedunt alienare lucrata conſtante matrimonio, ut in hoc tit. remanet dictum & ex legibus ejus clariſſime probatur. Sed an in caſu in quo legatum eſſet hoc compenſandum cum dote, vel cum bonis lucra-
libus uxori pertinentibus, puta quia maritus * ſic 10
expreſſe vel tacite voluit, prout poteſt ſecundum Covarr. *ubi ſupra numero* 2. *in fine*, an compenſabitur cum fructibus, quos maritus percepit ex bonis paraphernalibus, vel extra dotem conſtante matrimonio habitis, tradit Matthe. de Afflictis, *deciſio. Neapol.* 44. *numero* 9. ubi *cum pluribus numeris ſequentibus* deſcripſit conjecturas, ex quibus animus compenſandi decerpitur, ut cum iis fructibus & non cum dote vel parte lucrorum voluerit compenſari. quod tamen in noſtro regno nihil dubii continet, cum etiam bonorum paraphernalium maritus ſit legitimus adminiſtrator, & fructus eorum ſunt communes, ut utrumque in hoc libro affirmavimus. Eſt etiam dubitandum in caſu in quo compenſatio eſſet admit-
tanda, admittetur † quoties debita eſt ſpecies, 11
legatum vero eſt quantitatis, & non admitti, neque animo compenſandi fieri, aſſerit Jaſ. *in* §. *in bonæ fidei. numero* 67. *Inſt. de action.* & hanc profitetur communem Socin. *conſil.* 93. *col. penult. vol.* 1. dicens ab ea non eſſe recedendum in judicando & conſulendo, quam & probat Suarez *l.* 1. *tit. de las arras, libro* 3. *For. verſicul. ſed pone queſtionem*, & Bald. *l. quoniam in prioribus col fin. Cod. de inoffic. teſtament.* & Covarr. *ubi ſupra, numero* 2. *ad fin.* quamvis contrariam teneant Alexand. Dec. & Jaſ. *in Auth. præterea. Cod. unde vir & uxor.* Imol. & idem Alexand. profitendo hanc contrariam communem. *in l. hujuſmodi* §. *cum pater, de legat.* 1, ex illo text. ſumentes rationem, à quibus diſſentio primæ opinioni adhæres, ut pote quia ſpeciei cum quantitate nulla fit compenſatio. *l. fin.* ubi gloſ. communiter recepta *Cod. de compenſa. l. ſi convenerit ff. de pignor. action.* optimus text. *in hac ſpecie l.* 2. §. *mulier ff. de dote præleg. &*

*l.plane § ſed ſi non de leg.*1 quæ poſt hæc certe vidi relatos per Matienço, *hic* gloſſ. 1. *numero nono*, & Gregorius Lopez *in l.* 16. *tit.* 9 *partit.*6 in gloſſ. 3. ſic tenendo in noſtrum propoſitum & Beroius, *in quæſt. famil.*92.*n.quarto*, & *num.* 11. declarat, & Manti. *de conject. ult. volunt. lib.* 10. *titul.* 2. *numero* 8. debetque fieri talis computatio legati in id quod debetur ex obligatione legali, ſive fiat ab eo, cui onus ex lege incumbit, ſive ab illius hærede, qui ſucceſſit in illa obligatione legali, ut cum Anch.Paul.& Aymo. contra Corneum tenet eis relatis Covar. *in dict. cap. officii*, *numero ſecundo ad fin.* Et quando legatum vel fideicommiſſum relicta cenſeantur animo compenſandi necne ultra dictos Doctores vide optime per Manticam, *ubi ſupra per totum illum titulum* 2. & hæc pro ratione dubitandi ad noſtram legem & decidendi, quibus clara redditur ejus diſpoſitio. Aliam rationem dubitandi ad eam † pro-
12 ponit Telli. *hic*, à quo deſumpſit Matienço *dict. gloſſ.* 1. *hic*, *numero primo*, *cum ſequentibus aliquibus* ſcilicet quod lex noſtra nullam habet dubitationem contra l. *quod Libro. ff. de Carbon. edict.* nam ſi dominium rerum conſtante matrimonio acquiſitorum tranſlatum fuit in vita mariti in uxorem, prout noſtri communiter exiſtimant, quomodo legis noſtræ conditores dubitare poterunt an legatum uxori per maritum factum compenſetur cum ea parte bonorum communium, cujus dominium & poſſeſſionem habebat uxor? Et tandem ipſe Matienço ab hac dubitandi ratione conditores legis hujus non excuſat meo videri. Ideo ego excuſo eos dicendo, quod maximam dubitandi rationem habuerunt, ſcilicet, quia cum videatur uxori lucralium dimidiam partem deberi ex legis diſpoſitione, & ſic, velit nolit maritus, videbatur tanquam debitum legale compenſandum cum legato, ideo juſtum fuit lege noſtra id declarari, ne dubitari de eo poſſet. Item & ex alio, quia cum ex legibus noſtris ſit permiſſum marito in vita libere de bonis lucralibus diſponere per contractum inter vivos, non vero per ultimam voluntatem, ut dictum eſt *in hac lege*, videbatur dicendum, quod ita maritus erat dominus horum lucrorum quod ſi quid uxori legabat ex lucris ipſis legatum videbatur, eò quòd omnia præſumuntur per leges noſtras quæſita conſtante matrimonio & ſic ut lucra judicanda, & ex iis potius velle maritum ſolvi legatum quam ex ſuis bonis, quia nemo videtur velle jactare ſuum, ideò nimirum ſi rationem dubitandi habuerint conditores noſtræ legis, ut eam conſtituerent & ordinarent, & ſic meritò reprehendendi non ſunt, cum juſtam habuerint dubitandi cauſam & cauſas, quas ob res vera ratio dubitandi ad legem noſtram non eſt hæc Tellii & Matiençi, ſed prima per nos deſcripta.

IN LEGEM OCTAVAM.

Qualiter & de quibus bonis dos promiſſa per maritum & uxorem filiæ communi vel per maritum ſolum ſit ſolvenda declarat lex noſtra.

SUMMARIUM.

1 *Promiſſio dotis ab uxore ſine licentia mariti & in abſcondito facta nihil valet. & n. 2. & n. 4. an ſoluto matrimonio valebit.*

2 *Statutum generale includit omnes caſus ſpeciales & privilegiatos niſi in eo tantum caſu in quo privilegiatus reperitur.*

3 *Uxor etiamſi ſit tutrix filiorum primi matrimonii non poteſt contrahere ſine licentia mariti ſecundi etiam pro tutela.*

5 *Cujus effectus ſit mulierem cum marito obligari.*

6 *Rationes decidendi ad hanc legem.*

7 *Lex fin.Cod. de dotis promiſ.non procedit quoties ex matrimonio adſunt lucra, vel declaratur ſecundo ut ibi n.* 8.

9 *Mater poteſt jam filiam dotare & tenetur ex lege noſtra.*

10 *Uxor ſi inſimul cum marito dotem promittat filio communi obligatur ad limitationem l.* 61. *Tauri, & an tunc poſſit uxor jurare ſine pœna, & n.*11.*an tunc repetet à mariti bonis partem dotis ab ea conſtitutæ, ubi & quid ſi abſente marito id faciat.*

12 *Mater dotans an videatur de ſuo dotare & quid ſi erat debitrix, vel adminiſtratrix bonorum filiæ ibidem.ubi & quid in fratre dotante.*

13 *Jure civili dos quomodo & ex quibus ſolvebatur bonis.*

14 *Vir & uxor ſi in eodem fateantur inſtrumento recepiſſe centum pro dimidia cenſentur recepiſſe.*

15 *Uxor ſi conſtante matrimonio poſt dotis tamen conſtitutionem, vel uxore mortua renuntient lucris an tenebitur uxor vel heredes ejus pro dote illa, & ibi ex quibus bonis tunc ſolvetur dos, ſi ſufficientia ſint, ſin minus ex bonis mariti & uxoris quod ſupereſt, ſolvetur.*

16 *Uxor quamvis pro debito aliquo ſe obliget cum marito id quod pro eo ſolvit repetit ab eo, id non procedit quoties ipſa cum marito dotem promittunt filiæ communi.*

17 *Frater & extraneus ſi dotant filiam hujus patris unuſquiſque tenetur pro dimidia.*

18 *Lex noſtra an habeat locum ſi ſoluto matrimonio pater dotat filiam an de lucris ſolvetur dos, & num.* 19 *an idem erit in matre dotante filiam communem, mortuo marito.*

IBi, *Y ambos le prometieren.* Intellige inſimul & unam & eandem dotem, ſecus vero aliàs, puta quia promiſit maritus 100. & uxor de per ſe & in abſcondito, abſque mariti licentia promiſit 1
50 tunc enim quia † licentia mariti defecit, nihil valebit uxoris illius promiſſio, ut expreſſe tenet Pala.Rub.*in rubrica* § 48. *num.*4.& 5.ubi in facto ita dicit ſe vidiſſe,& in facto ego habui,& obtinui nihil valere promiſſionem ſi bene memini quidquid in tranſitu voluerit contrarium Didac. Perez, *ad Seg.in l.*3. §.*fin. num.*75. *ff.de lib. & poſthu.*& eo relato Matienço *in l.*5. gloſſ.6. *numero* 8. *ſupra iſto titul.& lib.* & Spino. *in ſuo Speculo teſtamentorum*, gloſſ.10.*princ. num.*23. & 24. quia ad hoc allegat Baeza cum ipſe Baeza, nihil de hoc teneat, ſed potius *in cap.* 11. *de dotibus num.* 55. *cum pluribus, ſequentibus*, contra teneat, imo quod licentia mariti requiratur, aliàs nihil valet uxoris ejus conſtitutio dotis, itidemque Decia. & Tiraquell. quos pro ſe ipſi Didac. Perez, Matien. & Spino *ubi ſupra*, allegant, non ſolum non tenent ipſorum opinionem, ſed potius contrarium, legis 55. Tauri diſ-

diſpoſitione, aut ſimili attenta, ut patet ex Tiraquell per Spino, allegato, *in num.*96.*cum ſequentibus aliquibus*, idque Tiraq.ipſe & Deci.fundant, ex eo quod ſtatutum generale includit omnes caſus privilegiatos & ſpeciales, niſi in eo tantum caſu in quo privilegiatus quis reperitur, † & ſic cum ſtatutum dicit quod nulla mulier poſſit contrahere vel quaſi contrahere in plena forma. prout *in conſilio* Decii, per Spino & Matienco, allegato, vel quod habeat locum retractus in omni venditione, aut datione in ſolutum, non habent locum in cauſa dotis, nam præterquam quod ipſi loquuntur quoties conſenſus illius qui conſentire debet, requiritur ibidem propter imbecillitatem mulieris, & ſic nimirum ſi cauſa dotis ſit excepta, lex vero illa 55. Tauri, *in titulo, de las mugeres, ſupra hoc libro* inſerta, loquitur principaliter, ne præjudicium fiat marito, & ſic dotis cauſa & quælibet alia pia comprehenditur ſub generali diſpoſitione illius legis, ut *ibidem* dixi, ne ſine licentia mariti poſſit mulier contrahere neque dotare, aut in piam quàlibet cauſam donare, ultra hæc ponderandum eſt quod lex illa 55. Tauri, aſſiſtit & reſiſtit, annullat & inhabilem ac impotentem mulierem nuptam reddit ad contrahendum, quaſi contrahendum vel diſtrahendum ſine licentia mariti. & ſic nullo modo etiam per viam dotis vel cujuſlibet cauſæ piæ poterit talis mulier aliquid donare ſine licentia mariti, præſertim cum *in dict. l.*55. *Tauri*, perſona & res prohibeatur alienare & alienari, & non ſolum alienationem prohibeat lex illa, verum & quemlibet contractum quaſi contractum, vel diſtractum, ſic & donare cauſa dotis prohibetur ſine viri licentia, prout in propoſito conſiderat Caſſane.*in conſuetud Burgun.rub.*4.§ 1 *numero* 20.& 21. *Fori* 28.quem pro ſe Didacus Perez allegabat,cum contra ipſum teneat, & diximus etiam *l.*1. gloſſ.2. *titulo* 6.*ſupra hoc lib.& in l.*6.gloſſ.*Olla madre. eod. tit.*6. Adeo ut *ibi* ipſe Caſſane.in eod.*nu* 21.& 24. concludit quod etiam ſi mulier hæc eſſet tutrix filiorum ſuorum primi matrimonii, non poſſit
3 contrahere ſine licentia ſui mariti ſecundi † etiam in cauſam tutelæ filiorum ipſorum, quod eſt ſingulare verbum ad dict. l.55. Tauri, in cujus propoſitum loqui videtur, cum loquatur in propoſi-
4 tum alterius ſimilis conſtitutionis. Et an ſaltem † matrimonio ſoluto valebit dotis conſtitutio inſcio marito vel invito facta, vide per Baezam, *in dict. capit.*11 *de dotibus*, *numero* 68 *cum pluribus ſequentibus*, & diximus *in l.*1. *tit.tertio*, *de las mugeres*,
5 *ſupra hoc libro*.Et cujus effectus ſit mulierem † cum marito obligari, tradit Boeri. *deciſio.* 23. *numero ſeptimo*, *octavo & nono.*

Ibi, *Que ambos la paguen.* Idque ſtatutum vide-
6 tur ratione ſocietatis inter virum † & uxorem contractæ, ſaltem quoad hunc effectum ut data, vel promiſſa, hoc titulo dotis etiam à ſolo patre in dubio cenſeantur data & promiſſa ex bonis viro & uxori communibus, & ea ratione ex eis ſunt ſolvenda & deducenda, ex text. noſtro id deducente Covarr. *in dict.lib.*3.*Variar.cap* 19 *num.* 3 *in principio*, & Pal.Rub. *in rub.*§ 66.*num.*7.Quæ quidem ratio mihi certe ad legem noſtram non concludit, in caſu in quo pater ipſe ſolus dotaret, ex eo quod debitum ſolvendum ab uno ex ſociis, quod quidem debitum non eſt contractum in commodum ſocietatis & ratione ejus, non eſt ſolvendum ex parte alterius ſocii prout de jure deciſum extat, & ratione clara fundatur, ſed indubium eſt, patrem ſolum teneri & adſtringi dotare filiam, non vero matrem, ſecundum text. *in l.*8. *titul.*11. *partit.*4. ergo quamvis promittatur dos per patrem filiæ communi, non debet ex parte matris ſolvi dotis pars, quoniam ad id mater non tenebatur. Ideo Covarru. *ubi ſupra*, hæc præſentiens aſſignat aliam, quæ concludentior videtur, ſcilicet, quod ideo ex lucris dos hæc per patrem & matrem filiæ communi vel per patrem aſſignata ſolvitur, quia debitum contractum per ſolum patrem matrimonio conſtante ſolvendum eſt de iis lucris, eò quòd non dicuntur lucra niſi debitis ſolutis, ergo & etiam cum ſolus pater dotat ex dictis lucris, ſolvenda eſt dos filiæ huic communi promiſſa. Quæ quidem ratio neque itidem mihi ſatisfacit, tum quia non poteſt procedere in caſu, quo jam dos promiſſa ſoluta eſſet, cum propter ſolutionem non poſſit dici deberi, tum etiam quia cum pater ſoluto matrimonio dotat filiam communem non concludit, & tamen tunc ſecundum legem noſtram de bonis lucratis ſolvenda eſt dos, ergo hæc etiam ratio non eſt concludens. Et ideo vel dicendum eſt pro ratione, ſic principem legis conditorem voluiſſe, cum pro ratione ejus voluntas ſufficiat, vel dicendum eſt, quod ideo cenſetur, maritum in quolibet caſu ſive durante matrimonio, ſive eo ſoluto, ſive ſolum ipſum, ſive cum uxore ex bonis lucratis filiæ communi dotem conſtituere quia de eis poteſt facere id quod voluerit, dicta lucralia in totum, vel in partem alienando, dum tamen non ſit in fraudem neque malitioſe, cumque alienaverit per dotis hujus conſtitutionem, cenſendum eſt, ut minus pater lædatur, de bonis iis in quibus liberam habet adminiſtrationem conſtituiſſe, ſed quia hæc ratio non concludit quando matrimonio ſoluto pater filiam dotat, ideo mihi plus placet ſecunda ratio Didaci à Covar.*ſupra* aſſignata, cui non obſtant inconvenientia per me ſupra poſita, nam prima objectio ceſſat, & itidem ſecunda, ex eo quod obligatio & onus dotandi hanc filiam orta fuit conſtante matrimonio, & ſic tunc dotando debitum ſolvitur, & itidem ſi dotetur ſoluto matrimonio debitum in eo contractum, cenſetur ſolutum, ideo nimirum quod legis diſpoſitio ſic proceſſerit, vel quia cum maritus ſit ex legibus noſtris oneratus dimidiam lucrorum per eum acquiſitorum uxori præſtare, mirum non eſt ſi relevetur ut dimidia dotis per eum conſtante matrimonio ſive ſoluto filiæ communi conſtitutæ, in dimidia parte lucrorum uxori obventuræ computetur. Ex quibus & ex lege noſtra limitatur communis illa opinio Doctorum *in leg. final.Cod. de dot. promiſ.* * & diſpoſi- 7
tio dictæ *l.* 2. *titul.* 11. *partit.* 4. diſponentium, quod etiamſi pater de bonis ſuis & matris promittat dotem filiæ communi non cenſetur ex bonis matris aliquid illius dotis eſſe ſolvendum, nam hæc non procedunt, quoties ex matrimonio illo adſunt lucra, quoniam tunc dimidia pars dotis illius imputabitur matri in ſua dimidia parte lucrorum ei pertinente ſive pater id dixerit in dotis promiſſione ſive non, quæ eſt ſingularis declaratio ad dicta jura. Aliam etiam declarationem ponit,
& gloſſ. *in ea l.*2. ut non procedat † quoties etiam 8
ſi deficerent lucra hæc, pater dotem conſtituens declaravit dotem promittere ex bonis ſuis & ex bonis matris ſpecificando quantum ex ſuis,& quan-

tum ex maternis, & filia ipſa & ſponſus ſuus id
acceptarent & conſentirent, nam tunc non pro-
cedet illa lex Partitarum, & dicta communis opi-
nio Doctorum, *in dict. leg. final. Cod. de dot. promiſ.*
idem tenet gloſſa ſecunda, *in l 8. titulo 11. partit.*
4.& idem ſi nomine & vice filiæ ex bonis ejus pa-
ter dotaret, ſecundum Rubeum, *conſilio 71. num.*
3.& gloſſ.3. *ad fin. l.16. tit. 9. partita 6.* & com-
muniorem & veriorem teſtatur Burgos de Paz
conſil.1. numero 13. colum. 2. & voluit tenere An-
ton. Gomez *l.53. Tauri. numero vigeſimo primo*,
& Baeza, *de dote, capit.11. numero 95. cum ſequen-*
tibus, maxime *à numer.131.* Ex quibus & ex lege
noſtra notari poteſt quod quamvis de jure civili
mater filiam dotare non teneatur, neque poterat,
licet communis eſſet, & inſimul cum marito eam
9 dotaret, ex lege † tamen noſtra, optime poteſt,
prout in propoſitum aſſerit Baeza, *de dotibus filia-*
rum cap.11 numero 45.& 46. Ex quo & colligitur
ſingularis limitatio, ſecundum eum *ibi numero 41.*
10 ad l.61. Tauri † *quæ eſt l.9. tit. 3 ſupra iſto lib.* pro-
bantem uxorem cum marito obligare ſe non poſ-
ſe, ut non procedat ſi inſimul cum marito filiæ
communi dotem promittat, nam tunc optimè po-
terit cum marito ſe obligare, dum tamen licentia
mariti interveniat, prout in tali caſu intervenire
debere aſſerit idem Baeza *ubi ſupra, numero 22. &*
23.& Anton.Gom. *l.51. Tauri numero 24. in medio,*
de quo diximus *in l. 1. gloſſ. 1. tit. 6. ſupra hoc lib.*
& iterum *in noſtra hac lege* in gloſſ. 1 dixi, cumque
ita ſit, quod uxor in hoc caſu cum marito poteſt
ſe obligare, dabitur & maxima cauſa dubitandi,
num, ſi tunc talis uxor ſit major 25. annorum,
poſſit in tali dotis conſtitutione intercedere uxoris
juramentum, & videbatur dicendum quod non,
nam ſi contractus ſimilis valet, & poteſt talis mu-
lier ipſi intereſſe, igitur juramentum interponi
non poteſt, cum prohibitum ſit interponi, ex le-
gibus noſtris, in contractibus abſque juramento
validis, niſi dicamus apponi poſſe ex eo quod alie-
natio & datio promiſſorum in dote illa eſt perpe-
tua, quo caſu ſecundum eaſdem leges regias licite
poſſunt interponi juramenta. Sed an in dicto caſu
11 in quo uxor dotem promittit filiæ communi † in-
ſimul cum marito, ſoluto matrimonio poterit re-
petere à marito & hæredibus ejus dotem ex ſua
parte promiſſam, diximus *in dict. l.9. titulo 3. ſupra*
hoc libro. Et quid ſi abſente marito uxor dotem
promittat & ſolvat filiæ communi, repetet à mariti
hæredibus & bonis, tradit Baeza *ubi ſupra, numero*
41. cum quatuor ſequentibus. Quid tamen ſi inſcio
marito uxor dictam dotem promittat, an ſoluto
matrimonio compelletur promiſſionem ſervare,
dixi *in leg.2. titulo 3. ſupra iſto libro.* Et an mater
12 dotans * videatur de ſuo dotare, vide per Baezam
dicto capit. numero 155. ubi limitat, & quid ſi
erat debitrix vel adminiſtratrix bonorum filiæ do-
tatæ per eam, vide Anton.Gomez *l.51. Tauri num.*
vigeſimo-tertio & vigeſimo-quarto, & Caſtillo, *l.53.*
Tauri numero ſecundo, ubi diſtinguit; quam diſtin-
ctionem videtur ſequi gloſſ. *in dict l.16. tit.9 par-*
tita 6. dum *ibi* ſe refert ad Bald. *in l. fin. C. de do-*
tis promiſ. ſic tenentem, & Bart. *in l. uxorem §. pa-*
ter naturalis, de legat.3. & infra iſta l. numero 20.
Et quid erit in fratre dotante; an de ſuo dotare vi-
deatur, vide Baezam. *dict. cap.11. num. 155.* ubi al-
legat Ripam *l.1 num.94. ff. ſolut. mat.* & melius Bar.
Socin. *conſ. 9. vol. 5.*

Ibi, *de por medio* quomodo tunc de jure civili &
ex quibus bonis ſolvebatur dos † vide per ſcri- 13
bentes, *hic*, maxime per Anton. Gomez *num 25.*
& per Bald. Novellum. *de dote 6. parte. privileg. 3.*
quem refert gloſſ.1. *in l.9. titul.11. partit.4.* ſicut &
videmus, quod ſi vir & uxor in inſtrumento fate-
tur recepiſſe centum de tali venditione, intelligi-
tur unumquemque † pro dimidia parte recepiſſe 14
ſecundum Paulum *in l. reos §. cum in tabulis ff. de*
duobus reis ubi ejus additio alios allegat, & Paul. *ibi*
allegat corrupte Bart. *in quodam conſilio*, & eſt *in conſ.*
52.& Caſ. *in conſ. Burgun. Rub.4.§.13. in prin. num.4.*
fol.177. col.3. inquit, quod ſi aliter non conſtat, in
dubio ad maritum præſumitur perveniſſe pecuniam
venditionis, ubi tamen conſtaret, prout quando
maritus & uxor vendunt & ambo fatentur rece-
piſſe pretium, præſumitur unumquemque pro
medietate recepiſſe, & eodem modò quoties obli-
gantur pro dote filiæ communis, pro medietate te-
nentur ſolvere ex bonis lucratis Quid tamen ſi ſo-
luto matrimonio inter hos maritum & uxorem,
uxor ipſa † ſuperſtes, vel hæredes ejus renuntiant 15
lucris conſtante matrimonio quæſitis, an tenebitur
uxor pro dote illa & ab ipſa & à marito inſimul
promiſſa filiæ communi, & quoad dotatam indu-
bium eſt teneri, quia licet ſit ſublata ratio una, ut
obligatione teneretur, ſcilicet quia renuntiavit
lucris, alia vero obligatio, & ratio quia ſe obli-
gavit ad dotem cum marito renuntiando legibus
Velleiani & aliis ſolitis renuntiari, remanet in ſuo
eſſe, & ſic obligata eſt uxor, licet renuntiet acquæ-
ſtibus; & hoc licet dubius voluit Caſſaneus, *ubi*
ſupra dict. §.13 in principio, numero 2. cum duobus
ſequentibus & iterum *in §.20. verſiculo 2. numero 8.*
ibi ſed quæro de quæſtione, fol. 189. colum.2. in fine
cum ſequentibus. Sed ex quibus bonis tunc ſolvetur
dos, dubitabile eſt, & per neminem vidi tactum
& in hoc mihi videtur tenendum intrepide adhuc
tunc dotem hanc ex lucris conſtante illo matri-
monio acquiſitis ſolvendam, quod ſi nulla lucra
adſint tunc dimidiam ſolvet uxor ex bonis ſuis,
neque tunc eam repetet à bonis mariti, & ita cla-
riſſime decerpitur & colligitur ex text. noſtro, ita
ut inductione non egeat, quæ eſt ſingularis limi-
tatio, ad id quod de jure eſt ſcilicet quod quam- 16
vis uxor † ſe obliget ad debitum cum marito nihi-
lominus ex bonis mariti repetet id quod ex illa ob-
ligatione ſolvit ſi tota obligatio & pretium ejus
maritus recepit, ut per Doctores maxime Anton.
Gomez *in l.51. Tauri.* id tamen non procedit quo-
ties vir & uxor inſimul filiæ communi dotem pro-
mittunt, tunc enim quamvis uxor ipſa ſolvat di-
midiam dotis ex bonis ſuis, nihil repetet à bonis
mariti ex text. noſtro, & voluit Antonius Gomez,
hic numero 25. Sic etiam quando pater & extra-
neus dotant † filiam patris hujus, tenetur unuſquiſ- 17
que pro dimidia, ut per eundem Antonium Gomez
dicto num 25. ſed ſi ſolus maritus dotat & mulier
renuntiat lucris, ipſe ſolus tenebitur, *ut infra l. ſe-*
quente, n.15.

Ibi, *Si el padre ſolo*, Tollit dubium ante ea
tactum per Suar. *in titulo de las ganancias ver. ulte-*
rius quær. in fin fol.21. in princip. & dubium tactum
per Pal. Rub. *in Rubr. § 66. n.7. fol.45. in antiquis.*

Ibi, *Durante el matrimonio*, Quid tamen ſi eo
ſoluto pater dotet filiam illius matrimonii ex quo
extant lucra an erit dos † ſolvenda ex iis bonis 18
communibus lucratis conſtante illo matrimonio,
an

an vero ex bonis propriis ipſius patris dotantis &
dicendum eſt quod ſic ac ſi dotaret conſtante ma-
trimonio, ſecundum Cov. *libr.3. Variar. capit.19.*
numero 3. verſicul. ex quo infertur, ubi dicit ita fre-
quentiori judicum ſuffragio receptum eſſe, & idem
tenet gloſſ. *comunales in l.6. titul. 10. partit. 5.* &
Caſtillo *hic numero 2.* ita ſentit, & late Baeza, op-
time hanc partem fundans & reſpondens contra-
riis, *de dotibus filiarum. capit. 11. numero 97. cum*
ſequentibus aliquibus quidquid poſt voluerit Caſtillo
hic, numero 24. & Anton. Gomez *numero 24. ad*
finem prout poſt hæc vidi relatum per Matienzo,
in gloſſ.7. *l.3. numero 9.& 10. titul.9. noſtro* & fa-
cit ultra eos, nam ſi ratione ſocietatis contractæ
inter virum & uxorem cenſetur diſpoſitionem hu-
jus legis noſtræ proceſſiſſe, ſi tenemus primam ra-
tionem ad legem noſtram in principio ejus per nos
aſſignatam, ſocietaſque hæc niſi aliud per mari-
tum proteſtatum ſit, etiam poſt mortem uxoris
cenſetur durare, ut *hoc titulo* dictum remanet,
merito tenendum eſt, quod etiam ſoluto matri-
monio ſolvenda ſit dicta dos per patrem promiſſa
filiæ communi ex dictis lucris, prout voluit tenere
Covar. *ubi ſupra* item quia ut inquit Baeza *ubi ſu-*
pra, & in hac lege diximus, dimidia pars lucro-
rum conſtante matrimonio parti uxoris defunctæ
pertinens affecta videtur onere illo filiam dotandi,
ex quo uxor acceptat lucra, & cum lucrum ipſa
& hæredes ejus ſentiant, nimirum ſi & onus ſen-
tire debeant. Sed id quod in patre dictum eſt do-
tante ſoluto matrimonio filiam communem, erit
dicendum in matre dotante filiam communem
19 mortuo marito † ut dimidia dotis computetur in
parte lucrorum marito & hæredibus ejus pertinen-
te, & videtur quod idem ſit in matre, quod eſt in
patre, nam militat eadem ratio, tum quia correla-
tivorum eadem eſt ratio & diſpoſitio, tum etiam
quia cum ſit debitum contractum conſtante ma-
trimonio de bonis lucralibus eſt ſolvendum, ut di-
ctum eſt in patre, & ſic hanc opinionem tenet Ca-
ſtillo *hic numero 2.& 43.*& Matienço *in l.3. gloſſ.7.*
num.7. ſupra hoc titulo, & faciunt dicta per gloſſ.
mag *ad fin. in l.6. tit.10. part.5.* & per Cov. *dict. lib.*
3. var c.19. n.3. & ita etiam videtur tenere Baer. *de*
dotibus capit. 11. num. 43 ubi & *in num.23.* plura
dicit de uxore dotante filiam abſente marito, ſed
ſi non adeſſent bona multiplicata, ſi filia haberet
bona, quæ penes ſe mater habebat, vel erat debi-
trix filiæ vel ejus tutrix aut curatrix de bonis filiæ
cenſetur dotem promiſiſſe, quod ſi bona filiæ non
ſufficiant reſiduum cenſetur matrem de bonis ſuis
promittere quaſi in dictis in dubio majorem præ-
20 ſumptionem capere debemus ex adminiſtratione †
quam ex affectione ex text. *in l. cum poſt mort. §.1. ff.*
de admi. tut. notat Anton. Gomez *hic, numero 22.*
ubi & numer.24. ita videtur tenere & gloſſ. *el padre,*
l.8. titul.11. part.4 & Pal. Rub. *in Rub. §.66. nume-*
ro.7.& ſequen. & Bae. *de dot. cap.11. numer.155. &*
ſupra nume. 12. dum tamen conſtet de animo deli-
berato matris volentis promiſſam & dotem ſolvere
totam, & ad totam obligari vel ſi doloſe & ſciens
promiſerit, ſecus vero ſi de alio animo conſtaret,
puta quia putabat filiam tot bona habere quot
pro dote ei promiſit & juſtificaret animum ſuum
ex probationibus, quoniam tunc excuſaretur à
ſolvendo reſiduo, eo quod tunc donare in eo non
videtur, & ita præſumitur, cum ut tutrix, cura-
trix aut debitrix filiæ dotem promittit, ſecus vero
ſi non eſſet ejus tutrix, curatrix aut debitrix, quia
tunc non poteſt alia capi conjectura quàm dona-
tionis, & ſic reſiduum ſolvet tunc mater de bonis
ſuis, ex dictis per Baezam, *ubi ſupra*, & Caſt. *hic.*
num.2. & Anto. Gomez *numer.14.* & quamvis mi-
hi hæc videantur, cum caſus occurrerit latius cogi-
tabis, & per ſpecies; & hæc pro hac lege ſuffi-
ciant.

IN LEGEM NONAM

Quæ erat 60. Tauri.

Vxor renuncians lucris conſtante matrimonio quæ-
rendis ſive quæſitis non tenetur ad ſolutionem debito-
rum matrimonio illo durante per maritum contracto-
rum.

SUMMARIUM.

1 *Remittere eſt donare & ſic in ea eſt neceſſaria inſi-*
nuatio, ut ibi & n. 3. declaratur.
2 *Uxor poteſt juri quærendo renunciare, & valet ta-*
lis renunciatio.
4 *Vxor renuncians lucris non admittitur adverſus*
læſionem etiam ratione cujuſlibet læſionis, vel
ætatis.
5 *Vxor ſi mortuo marito remaneat in bonis ejus ac ſi*
viveret an cenſeatur lucra acceptaſſe ita quod
ad debita teneatur.
6 *Vxor intra quantum tempus teneatur acceptare*
vel renunciare lucris.
7 *Pactum & conſuetudo valent ut uxor de bonis ma-*
riti nihil capere poſſit, neque filii ejus.
8 *Matrimonio ſoluto poteſt uxor lucris iis renuncia-*
re, & itidem eo conſtante.
9 *Renunciatio facta à marito de lucro dotis per ſtatu-*
tum marito acquirenda revocari non poteſt à
creditoribus mariti.
10 *Pactum fieri poteſt ut uxor quamvis lucrorum*
medietatem capiat, non teneatur ad debita, ubi
an è contra quatenus teneatur ad debita & lu-
cra non capiat.
11 *Uxor ſine licentia mariti lucris, renunciare non*
poteſt.
12 *Juri accreſcendi locus eſt in lucris iis.*
13 *Vxor pœnitere non poteſt acceptationis lucri, niſi*
ut ibi.
14 *Fructus bonorum uxoris renunciantis ſunt mari-*
ti & è contra, & tunc ſoluto matrimonio ſer-
vabitur diſpoſitio legis, de diviſione, ſolut. mat.
ut ibi.
15 *Vxor ſi renunciat lucris non tenetur ad dotem*
promiſſam per maritum filiæ communi.
16 *Commoda & incommoda utrique ſocio communi-*
canda.
17 *Damna obvenientia bonis conjugum ex lucris eo-*
dem matrimonio acquiſitis reſarciuntur.
niſi ut ibi, ubi an idem in damno ancillæ dota-
lis.
18 *Vxor an tenebitur, ſi acceptat lucra ad debitorum*
omnium ſolutionem vel tantum pro parte ſua,
ubi quod pro ſua parte exequi poteſt.
19 *Vxor an tenebitur ſi acceptat lucra ad medietatem*
cenſuum & pignorationum.
20 *Vxor acceptans lucra, non tenetur ad debita ma-*
riti ante matrimonium contracta, ubi id in quo-
libet ſocio eſſe dicitur.

 21 *Mari-*

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

21 *Maritus ſi durante matrimonio ſolvit debita an-
te matrimonium contracta medietas debitorum
illorum ſolvetur uxori ex bonis mariti.*
22 *Maritus ſi conſtante ſecundo matrimonio dotat
filiam primi matrimonii, dos illa non eſt ſolven-
da de lucris ſecundi matrimonii ſed ex bonis ma-
riti dotantis, niſi ut ibi n.24.*
23 *Socius ſi aliud non eſt actum non poteſt dotare fi-
liam de bonis communibus, ubi ampliatur etiam
ſi ſint ſocii omnium bonorum.*
25 *Maritus ſi conſtante ſecundo matrimonio emit ter-
ram nomine filii primi matrimonii & ei tradidit
an ſecunda mulier habebit partem in ea.*

PRo cujus legis ratione dubitandi oppono ſic,
inter maritum & uxorem omnis donatio eſt
prohibita, ut *per totum ff. de don. int. vir. & uxor. &
in decretalibus & in l. titu. 4. part. 5.* ſed remittere
1 eſt donare † ut ex text. *in l. ſi quis delegaverit ff. de
donatio* in eaque ſicut in vera donatione inſinuatio
requiritur, & eſt neceſſaria, ut per Meneſ. *in l. præſes
num. 11. & 21. C. de tranſa.* ergo lex noſtra procede-
re non poteſt, nihilominus juſta eſt ejus deciſio &
juri conformis, & pro ratione decidendi dicen-
dum eſt, quod cum uxor hæc ſimilem renunciatio-
nem faciens pauperior non efficiatur, neque re-
nunciat juri quæſito & irrevocabili, ſed potius re-
vocabili, & quærendo ut apparet *ex l. 5. ſup. eo.* ju-
ſte diſponitur uxorem poſſe renunciare lucris *ex l.
noſtra* etiam conſtante matrimonio, quia ſi non
eſſet conſtante matrimonio nullum dubium adeſſet,
in gl. ſequente dicemus, nam juri quærendo bene
2 poteſt uxor renunciare † & valet talis renunciatio
& remiſſio, ex text. *in l. ſi ſponſus §. ſi maritus ff. de
don. int. vir.* quem ad hoc allegat Ant. Go. *To. 2. c. 4.
nu. 24.* & tradit expreſſe ad legem noſtram Cov. *in
4. p. 2. c. 7. §. 1. n. 11. fol. 92.* & An. Go. *hic*, Boer. *deciſ.
244. numer. 2. & Pala. Rub. in Rub. de dona. int. §. 47.
numero* 13 ubi ſic dicit in facti contingentia
deciſum, & Caſſan. *in conſ. Burg. Rub. 4. §.
9. num. 8. fol. 171.* & Alvar. *in tract. de conject.
men. teſt. lib. 2. cap. 1. n. 28.* ubi *num.* 29. denotat
tunc mariti licentiam requiri. Ex quo & in tali re-
nunciatione dicendum eſt nullam inſinuationem
requiri, nam tunc demum requiritur, quoties jus
3 † quæſitum renunciatur ſecundum Ant. Gom. *d. c.
4. n. 10* ita in propoſitum tenens & alia inferens, &
in fin. col. quærit. quid erit è contra, de quo & per
Pal. Rub. *in d. § 47. n.* 13. & dicendum eſt idem
eſſe, & pacta talia ſuper hoc facta valere ex *l. 24.
tit. 11. p. 4.* probante pacta hæc eſſe omnino ſer-
vanda, neque valere conſuetudinem contrariam.
Imo & uxor hæc etiamſi dum vidua renunciatio-
nem hanc facit, non admittitur contra renuncia-
4 tionem ratione cujuſlibet * læſionis, nec minoris
ætatis ſecundum Burg. de Paz *q. 9. n.* 12. Sed an
ſi mulier mortuo marito remaneat in bonis ejus
ac ſi viveret, an cenſeatur lucra acceptaſſe ita
5 quod ad debita teneatur † & in dubio videtur
dicendum quod ſic ſi per aliquod tempus ſic
ſtetit, niſi conſtet id feciſſe ratione pignoris vel
dotis ac bonorum ſuorum, vel quia proteſtata eſt,
ex dictis per Maran *in l. is poteſt, n. 58. ff. de acq.
her.* retenta opinione *alibi in hoc tit.* per nos aſſer-
ta, quod nulla requiritur ceſſio hæredum ma-
riti ut uxor vidua poſſit uti lucris iis & potiri &
petere, ſecus vero ſi ceſſio requireretur quaſi tunc
cum ea petere non poſſit videatur alio titulo
quam acceptationis lucrorum in bonis permane-
re, tu latius conſiderabis quia per neminem uſ-
que adhuc vidi dubitari de iis. Et intra quantum
tempus † poſt requiſitionem teneatur accepta vel 6
renunciare iis lucris mulier vidua, noviſſime D.
Spi. *in Specul. teſt.* in gloſſ. 12. *princip. num.* 108.
pagin. 290. inquit quod ex jure noſtro intra cen-
tum dies poſt requiſitionem ad id tenetur, ne
creditores ſint in ſuſpenſo & Matien. *hic* gloſſa
prima, *numero octavo.*

Ibi, *Renunciar*, nam pacto & conventione ip-
ſorum fieri poteſt, ante matrimonium contrac-
tum abſque dubio *ut per Rot antiqui.* 842. *titul.
de pact.* quia tales conventiones non ſunt contra
leges & bonos mores, ſed ex conſenſu partium
legem accipiunt, *c. 1. de ſponſ.* & *ibi* Ang. Felin.
& cæteri teſte Siman. *de inſt. cath. tit. 9. num.*
139. & hanc ſenſit Ber. *in cap. de don. int. verb. ſi
non eſt. aliud* Fab. *in §. aliud. inſt. de nup.* & hæc
etiam de jure civili erat communis opinio ſecun-
dum Alex. relat. per Boer *deciſ. 42. n.* 28 & fun-
datur etiam *ex c. 1. de fil. nat. ex ma. ad morga.
com.* ubi valet pactum † vel conſuetudo, ut uxor 7
vel ejus filii de bonis mariti nihil capere poſſint. &
tradit Cov. *in 4. 2. p. c. 7. §. 1. n.* 11. & Avend.
reſp. 20. num. 8. ubi inquit non ſolum valere
dictum pactum, ut de melioratis nihil habeat
uxor, ſed ut certa quantitas detur uxori vel
ejus hæredibus ſive ſint acquiſita ſive non ſecun-
dum Fab. *in l. de fideicom. C. de tranſ. matr.* iti-
dem diſſoluto poteſt † etiam mulier dictis lucris 8
renuntiare quia tunc ceſſat ratio donationis inter
maritum & uxorem, conſtante vero dubium
eſſe poterat quia uxor viro conſtante matrimonio
donare non poteſt, & in hoc lex noſtra providit
ut talis renunciatio valeat, tum ex ratione de-
cidendi ſupra poſita, tum etiam quia lex noſ-
tra loquitur per verba, *muger y marido*, quæ
proprie matrimonio jam contracto dicuntur, &
verificantur, tunc etiam quia in difficiliori caſu
& ubi adeſſe poterat dubium cenſetur legem noſ-
tram diſponere præſertim cum ſit de legibus Tau-
ri, & ita prius probaverat gloſſ. *in d. c. 2. de don. in-
ter*, quam præter DD. *ibi* exiſtimat eſſe inſignem
Suar. relatus & ſecutus per Covar. *ubi ſupra*, &
idem Suar. *in d. tit. de las ganancias, verſ. quæritur
& ſecundo fol.* 10. & Palat. Rub. *in rubr. §. 47. n.
13. & 19 & 20.* ubi inquit ita in contingentia facti
pronuntiatum vidiſſe, & Avend. *d. n.* 8. & idem
Palat. Rub. *in eod. rubr. §. 63. n. 2. fol.* 40. Burg.
de Paz *in quæ. ſuis, q. 9. num.* 11. & Ant. Gom.
hic & ab hoc licet ſub dubio non eſſe recedendum
aſſerit Caſt. *hic col.* 3. quicquid ipſe *ibi* velit ſup-
plere, & noviſſime poſt hæc tenet Matien. *hic*
gloſſ. 1. *num.* 2. 3. & 4. & Caſ. *in conſ. Burg.
Rub. 4. § 2. femme marite lim. 3. fol.* 137. quamvis
contrarium velit tenere & verius eſſe dicat Greg.
in l. 5. tit. 11. part. 4. verbo otra, ſatis debilibus
fundamentis, ſed contra eum eſt intrepide tenen-
dum, quæ & fundari poteſt ex dictis per Dec.
conſil. 170. ubi probat remiſſionem factam à mari-
to de lucro dotis, quod lucrum ex lege munici-
pali deferebatur eidem marito uxore præmortua
revocari à creditoribus † mariti non poſſe, quod 9
conſilium plures ſequuntur relati per Benven. *in
tract. de merc. tit. de decoctor. 3. p. n. 37. pag.* 107.
in parvis, & ſic & eodem modo creditores repu-
diantis lucris iis contradicere non poterunt, ut
per

per Covarr. *ubi ſupra num.* 12 & faciunt dicta per
Socin. Junior. *conſil. 109 lib. 3. n. 1. 4. & 5.* &
quæ *alibi* nos diximus, quicquid velit contra
Matien. *hic gl. 1. n. 6. & 7.* contra quem faciunt
quæ ipſe dicit *n.* 8. Imo & poterit fieri pactum
10 quod uxor etiamſi ſit particeps † horum lucrorum
non teneatur ad debita ut tradit Caſſ. *in conſ. Bur-
gun. Rub. 4. §. 9. in princ. n. 11. fol.* 171. ubi *n.*
7. quærit quid è contra an poterit fieri quod uxor
ad debita teneatur & non capiat partem lucro-
rum, non tamen poterit uxor hæc renunciare lu-
11 cris ſine licentia † mariti ſecundum Burg. Paz *in
quæſtion. ſuis. q. 9. num. 12. & 13.* ſic intelligendo
Caſtel. *hic* aliud indiſtincte dicentem. Ex quibus
infertur quod in iis lucris cum renunciationi lo-
12 cus ſit, erit etiam locus * juris accreſcendi, ſe-
cundum Ant. Gom. *Tom. 1. c. 10. num. 28. in me-
dio.* Poſt acceptationem autem lucrorum non po-
13 terit uxor pœnitere † ſecundum Matien. *hic* gloſ.
1. num. 9. ex l. ſicut Cod. de rep. hær. quod intel-
ligo niſi eſſet minor 25. annorum, nam tunc ex
capite læſionis & minoris ætatis poſſet, ex dictis
per Anton. Gomez. *Tom. 2. cap. 14. verſiculo octa-
vo infertur*, notandum tamen eſt & advertendum
quod quemadmodum fructus bonorum mariti non
dunt lucro uxoris renunciantis lucris conſtante
matrimonio quæſitis, ut hic diſponitur, ita &
fructus bonorum mariti renunciantis non erunt
14 communes ſed ipſi uxori acquirentur * nam ſi
ex vi ſocietatis inter conjuges contractæ commu-
nicabantur, *ut in l. 3. & 4. ſupra eod.* reſoluta ſo-
cietate, vel non contracta ab initio, propter re-
nunciationem uxoris non communicabuntur, ceſ-
ſat enim effectus ſocietatis cauſa ceſſante, argu-
mento ejus quod ſcribit Specul. *titul. de judic. deleg.
§. ſuperest. verſicul. quid ſi ſocius*, ita Matienço *hic*
gloſſ. 2. quod intelligo quoad diviſionem fruc-
tuum bonorum uxoris ſoluto matrimonio, nam
eo durante dominus eſt maritus bonorum do-
talium, & fructus eorum pro ſuſtentatione ma-
trimonii conſtituuntur, & ſic in hoc caſu ſo-
luto matrimonio quoad diviſionem ſervabitur
diſpoſitio l. *ſi diviſionem & ſimilium ff. ſolut. mat.*
Sic etiam & cum uxor renuntiat lucris non tene-
15 bitur † ad ſolutionem dotis filiæ communi per
patrem promiſſæ ad limitationem legis præceden-
tis ut optime advertit Matienço *hic* gloſſ. 2. *fine*,
& quid ſi uxor & maritus dotaverint, vide *ſu-
pra* lege præcedente, *numero 15. cum duobus ſe-
quentibus.*

Ibi, *De las deudas*. Ergo à contrario ſi non re-
nuntiet tenebitur uxor ad debita ſolvenda ex par-
te ſua lucrorum ei obvenientium, & ſic intelli-
ges *l. 14 tit. 20. lib. 3 Fori*, ut *ibi* advertit gloſſ.
16 final. cum commoda & incommoda † utrique
ſocio communicanda ſint, ſecundum Covarr.
lib. 3. variar. cap. 19. num. 3. poſt princip. & Pal.
Rub. optime *in Rubr. §. 66. numero 1. cum ſequen-
tibus aliquibus*, ubi inquit quod damna obve-
nientia bonis alicujus ex conjugibus reſarciun-
17 tur de bonis ſuperlucratis conſtante matrimonio *
& ſic uti inquit & vidiſſe practicatum in Cancel-
laria, & per conſequens damna bonorum dota-
lium, ex dictis lucris reſarcienda erunt, ſecun-
dum gloſſ. *et pro in l. 18. tit. 11. partit.* 4. niſi ſe-
cundum eandem gloſſ. *ibi penult.* talia damna ob-
venerint culpa mariti, nam tunc ex bonis mariti,
reſarcientur, & non ex lucris iis, prout & te-
net Palat. Rub. *ubi ſupra numero 3. & 4.* & Ma-
tienço *in l. 4* in gloſſ. fin. *ſupra eod.* & dixi *in l.* 2.
gloſ. *ganarea. ſupra eod.* imo & ſecundum gloſſ. 1.
in l. 20. titulo 11. partis. 4. damnum etiam ancillæ
dotalis ex lucris reſarcitur, niſi obveniret culpa
viri *ut dixi.* Sed eſt dubium an tenebitur uxor ac-
ceptans lucra ad omnia debita per maritum conſ-
tante illo matrimonio contracta, an vero pro par-
te ſua dimidia tantum † & dicendum eſt pro ſua 18
tantum dimidia parte teneri & non ultra ex dictis
per Benv. *in tract. de mercat. pag. 139. in parvis,
num. 15. ſub tit. de contractibus mercatorum* & te-
net Caſſan. *in conſuet. Burgun. Rub. 4. §. 20. ver-
bo, deſcendre, num. 8. fol. 189. col. 2.* & ſic pro
parte obvenienti tali uxori poteſt exequi pro debi-
to contracto durante matrimonio, ſecundum Re-
buff. *Tom. 1. conſt. Franc. tit. de litter. obligat. art.
2.* gloſſ. 1. *num.* 100. Sed an medietatem cenſuum
ac pignorationum † tenebitur ſolvere, tangit Caſſ. 19
*ubi ſupra dict. Rub. 4. §. 9. in verbo, ſemblament,
in fin. num. 11. folio* 174 ubi inquit quod ſic, &
quod ita fuit judicatum, & bene quidquid ipſe ibi
velit ſubtilizare, nam cenſus inter bona immo-
bilia computantur. Et an pro fidejuſſione à ma-
rito facta mulier hæc acceptans lucra teneatur *in
l. 7. ſupra eod. lib. ſub tit.* 3. diximus, & *in hoc
titulo* iterum repetivimus.

Ibi, *Durante el matrimonio.* Nam pro aliis de-
bitis ante matrimonium contractis non tenebitur
uxor † ſolvere aliquid ex parte ſua lucrorum 20
conſtante ſuo matrimonio acquiſitorum, idque
ex lege noſtra in iis verbis clariſſimè à contrario
ſenſu probatur, & quia tunc ſocius tenetur ad
debita quoties durante ſocietate ſunt contracta,
non vero ſi ante initam ſocietatem, ut per Segu-
ram, *in tractatu de bonis lucra. conſtante matrimo-
nio, numero ſexto*, ex text. *in l. ſed neque æs alie-
num, & l. omne æs alienum, & l. pro ſocio. arbiter.
ff. pro ſocio.* notat P. P. P. *conſilio. 94. ſpectabiles
numero 5. volum.* 1. quæ ad hoc ita aſſerendo alle-
gat Benvent. *in dict. tractat. de mercatur. titulo de
contractibus mer. in principio. numero 14 ad finem,
pagina 139. in parvis.* quamvis Caſſaneus *ubi ſu-
pra dicto, §. nono, verſiculo, de conſt debitum, nu-
mero primo. folio* 172. littera ſuæ conſuetudinis
attenta, aliud velit, & ideo caute lex noſtra ad-
jecit, *durante el matrimonio*, ad omne dubium
tenendum. Ex quo infertur quod ſi maritus conſ-
tante matrimonio ſolvit debita ante matrimonium
per eum contracta † ſoluto matrimonio, medie- 21
tas debitorum illorum ſolutorum conſtante matri-
monio eſt reſarcienda & ſolvenda uxori de bonis
mariti. Et per conſequens ſi maritus conſtante ma-
trimonio cum ſecunda uxore dotavit filiam primi
matrimonii * dos illa non eſt ſolvenda ex lucris ſe- 22
cundi matrimonii, ſed ex bonis mariti cenſetur dos
conſtituta, ex text. in l. *ſi ſocius pro filia. ff. pro ſocio.* per
quam ita tenet Paul. *in recollectis, ibidem*, dicens quod
ſi expreſſe non eſt actum non poteſt ſocius dotare
filiam de bonis * communibus, idem tenet Baldus *in* 23
Authentica ex teſtamento, Cod. de collationibus. ubi
Additionator alios plures idem tenentes allegat,
& Ancharranus & alii relati per Jaſ. *in Authen-
tica quod locum, numero 5. & 6. Cod. de colla-
tion.* etiamſi ſint ſocii omnium bonorum, ſe-
cundum eos *ibi*, quamvis in tali ſocio omnium
bonorum aliud velint Baldus & alii relati per Ad-
ditio. Bald. *in dict. numero* 13. & Socin. Junior.
conſilio.

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

conſilio. 46. numero 11. *volumine* 1. in non ſocio
tamen omnium bonorum clarius eo eſt, & in
expreſſo tenet licentiatus Quemada, *in quæſtion.*
fiſcal. ſancta Inquiſ. quæſtione 6. in fine, ubi allegat
Palat. Rub. *in Rubrica* § 62. *in fine.* ubi idem di-
cit ſi ſolviſſet largitiones ante ſecundum matri-
monium contractas, & in dote ita tenet etiam
Burgos de Paz, *in quæſtionibus ſuis, quæſtion.* 8.
num. 14. & noviſſime poſt hæc examinat & de-
clarat Ayora, *in tractatu de partitionibus.* 3. *parte*,
quæſtione 12. *per totam.* quamvis Socin. Senior,
conſilio 4. *num.* 21. 31. *&* 41. *& conſilio.* 5. *volu-*
mine 4. aliud velit intelligendo dictam l. *ſi ſocius*,
alio modo, & probatur id ex iis verbis noſtræ le-
gis, imo & in ſocio omnium bonorum ſic ſe ha-
bet magis communis opinio, ut conſuluit cum
Rom. idem Socinus relatus per gloſſ. *communa-*
les in l. 6. tit. 10. *partita ſexta*, quicquid *ibi* gloſſ.
velit, de quibus & per Bae. *de dotibus filiarum*,
capit. 15. *num ſecundo*, ubi *numero quinto*, etiam
teſtatur eſſe veriorem dictam magis communem
opinionem, & *ibi numero* 6. utitur quadam diſ-
tinctione, qua quidem in idem recidimus, ſci-
licet quod ex parte lucrorum uxoris non eſt ſol-
venda illa dos ſed ex bonis mariti, niſi uxor ip-
24 ſa doti expreſſe † conſenſiſſet & quod ex lucris
ſolveretur, ex dictis per Baezam, *ubi ſupra num.*
14. 15. *&* 16. & iterum *in capit.* 10. *num.* 82.
cum quatuor ſequentibus, quaſi tunc renunciare
lucris quoad dotem ipſam videatur, item & ſe-
cundò intelligo id eſſe verum quoties dos eſſet
magna, ſecus ſi parva, quia tunc cum parvam
donationem non ſit marito prohibitum facere,
ut *in hoc titulo* dixi, ex Molina *de Primogeniis*,
lib. 2. *cap.* 10. *numero ſexageſimo ſeptimo*, nimi-
rum, ſi & in noſtro caſu valebit, quæ eſt nova
declaratio & ideo cogitanda. Ex quo & dubitat
optime Caſſan. *in conſu. Burgun. Rub.* 4. §. 2. *n.* 20.
folio. 137. quid ſi pater habens filium ex prima u-
xore emit aliquam terram nomine ſui filii, & eidem
tradidit conſtante tamen matrimonio ſecundæ u-
xoris an debeat eſſe præcipua illi filio, an vero
25 mulier † debeat habere partem dimidiam, tan-
quam fuerit acquiſita conſtante matrimonio, &
ibi diſtinguit cum Bald. *in l. filiæ cujus. Cod. famil.*
herc. & tandem reliquit cogitandum, & plures de
hac re tractantes allegat, illud tamen mihi indu-
bium eſt, quod in caſu in quo mulieri huic non
detur dimidia pars illius terræ dabitur æſtimatio
talis dimidiæ partis ex bonis mariti, quia cum e-
merit durante matrimonio ſuo id totum lucrum
dicitur, & ſic communicandum, eo quod tan-
tum minus maritus reliquit, quantum valet dicta
terra & donare in præjudicium uxoris non poteſt,
neque filios prioris matrimonii ditare in præjudi-
cium & fraudem ſecundæ uxoris.

IN LEGEM DECIMAM

Quæ erat 77. Tauri.

Propter delictum unius ex conjugibus non perdit alter bona ſua neque medietatem bonorum conſtante matrimonio lucratorum uſque ad ſententiam vel executionem ejus ſuper delicto tali prolatam, etiamſi delictum ſit hæreſis, vel alterius ſimilis qualitatis pœnam imponens ipſo jure contra delinquentem.

SUMMARIUM.

1 *Socius unus non tenetur ſentire mandum obveniens ex perſona alterius ſocii.*
2 *Ratio dubitandi apponitur, & n. 5. ratio decidendi.*
3 *Delinquens ſe ipſum pœnæ ſubdit per delictum, & num. 7. declarat.*
4 *Naturalis obligatio oritur in delictis, ſicut in contractibus.*
6 *Alienatio lucrorum licet per contractum permittatur marito, non tamen per delictum.*
8 *Creditores hæretici ante hæreſim recuperant debita à fiſco.*
9 *Uſusfructus bonorum adventitiorum filii non confiſcatur propter hæreſim patris.*
10 *Conſuetudo vel ſtatutum an valeat quod unus pro alio teneatur.*
11 *Delicto mariti uxor non perdit dotem, bona neque arrhas,*
12 *Bona mulieris ſi publicentur ob ejus delictum, non publicatur dos conſtante matrimonio niſi in quinque caſibus, & ibi quid hodie erit.*
13 *Dos mulieris catholicæ contrahentis cum illo qui ſcit eſſe hæreticum confiſcatur, & ſic etiam lucra confiſcabuntur.*
14 *Lex noſtra procedente in bonis confiſcatis ante ejus promulgationem.*
15 *Bona delinquentis tam habita poſt delictum quam ante delictum propter quod confiſcanda veniebant, confiſcabuntur, neque valebit ulla alienatio bonorum poſt delictum facta, niſi ſit lucrorum ut num. 17.*
16 *Fiſcus in delictis, ubi bona confiſcantur non tenetur ſtare locationi.*
18 *Dictio haſta, noſtri text. incluſive apponitur.*
19 *Pœna etiam ubi incurritur ipſo jure declaratio requiritur & numero 20. an ſufficiat declarationem eſſe factam, etiamſi non ſit lapſa in rem judicatam, ut uxor deſinat abinde acquirere lucra.*

IBi, *No pierda*, Non enim tenetur unus ſocius
† alterius ſocii ſentire damnum obveniens ex 1
perſona ſui ſocii, ex text. *in leg. ex parte*, §. *filius.*
ff. famil. her. & facit text. *in l. duobus* §. *damna.*
in fine. ff. pro ſocio. notat Panorm. *in conſilio* 65.
num. 1. *volumine* 1. relatus & ſecutus per Caſſa-
neum *in conſuetudinibus Burgundiæ. Rubrica.* 4. §.
2. *Feme mari el. numero* 17. *folio* 137. ubi *in ad-*
dition. allegat ad hoc Palatium Rube. *in Rubri-*
ca, de donatio. inter § 66. *per totum.* Sed pro ra-
tione dubitandi oppono † ex l. 5. *ſupra iſto titu-* 2
lo, ut libere alienare lucra permittitur marito per
contractum abſque conſenſu uxoris, quod ſi id
licet per contractum, licebit & per delictum,
cum in delictis quaſi contrahatur, factoque de-
licto delinquens videatur ſe pœnæ propter delic-
tum † imponendæ ſubjeciſſe, *ex l. Imperatores ff.* 3
de jure fiſci, optima l. 15. *ad final. titul.* 13. *partita.*
ſecunda, & *ibi* gloſſ. *el miſmo.* Minch. *de ſucceſſi.*
Tom. 1. §. 10. *num.* 665. *per totum, folio* 281. in
delictiſque naturalibus ſicut in contractibus † o- 4
ritur obligatio *ex juribus illis, & ex l. final. Cod.*
de collat. fun. patri. libr. 11. Soto *de juſt. & jure*,
libro quinto, quæſtione ſecunda, artic. 3. *in fin. pa-*
gina 385. validum que eſt argumentum de con-
tractibus

tractibus ad delicta & è contra, ut per Everar-
dum *in ſua Centur. locorum capit. de contractibus ad*
delicta, & è contra, ergo text. noſter procedere
5 non poteſt, ſed pro ratione † decidendi dicen-
dum eſt quod cum delicta dolo & malitiâ non
careant ex parte delinquentis, præſertim illa, ob
quæ confiſcatio bonorum venit imponenda, per
dolum, non poteſt maritus alienare lucra hæc,
ex dicta l 15. & per conſequens juſta eſt deciſio
noſtri text. neque illicitè licet alienare marito,
prout liceret ſi propter delictum ejus dimidia
pars lucrorum uxori pertinens eſſet etiam confiſ-
canda, ſecundum Palat. Rube. *in Rubrica. dict.*
§. 66 *numero* 23 *&* 24. & quia licet per con-
tractum permittatur dicta alienatio marito, non
6 tamen per † delictum, prout inquit text. expreſſus
in l. ſi filio. ad. de bon. poſ. quem commendant
plures relati per Cov. *libro ſecundo, variar. cap.* 8.
num. ſeptimo, verſicul. hinc apparet. & tenet in
propoſito Quemada, *in dictis quæſtion. fiſcal. ſanc-*
ta Inquiſitio. quæſtio. 6. *ad finem.* tum etiam quia
tunc *argum. de contractibus ad delicta* procedit,
quoties eadem ratio dari poteſt, hic tamen de-
ficit, quia in contractu datur libera voluntas
contrahentis, in delicto vero non, quia animæ
paſſiones & primi motus non ſunt hominis, &
ſic fictè & non verè & propriè videtur delin-
quentem pœnæ imponendæ propter delictum †
7 conſenſiſſe, ſecundum Angel. & Paul. *in l. ſi tibi*
quadam. §. *decem. ff. de pactis* ſecutos & relatos
per Mexiam, *in pragm. taxa panis, concluſione* 6.
num. 67. itidem & dictum argum. ceſſat quoties
reſultaret abſurdum & jurium correctio, ſed jure
unus propter delictum alterius non debet puni-
ri, neque uxor pro marito, *ut in toto tit. Cod.*
ne uxor pro marito, ergo nimirum ſi per delic-
tum mariti uxor non perdat dimidiam ſuam par-
tem lucrorum. Et ſic creditores hæretici qui ante
crimen commiſſum creditores erant ad exigenda
à fiſco vere † ſibi debita admittuntur. *l.* 2. & *ibi*
8 gloſſ. *ff. de alimen. & cib. leg. l.* 1. *cum ibi citatis.*
Cod. de pœn. fiſcal. l. 10. *titul.* 2. *partit.* 3. *l.* 16.
titul. 7. *part.* 6. Symancas *de inſtit. cathol. cap.* 9.
num. nono. Sic etiam propter patrem hæreticum
non confiſcatur uſusfructus bonorum adventitio-
rum * filii, eo quod tunc filius efficitur ſui juris,
9 & exiit à manu patris propter ſtatus diminutio-
nem, & ſic uſusfructus conſolidatur cum pro-
prietate, ut optime inquit Symancas, *dict. tit.*
9. *num.* 81. & diximus *in l.* 7. *num.* 134. *cum ſe-*
quentibus aliquib. titu. 10. *ſupra libro præcedente*,
& per conſequens & ſimiliter dicendum eſt, u-
xorem exire de poteſtate mariti quam per matri-
monii contractum ingreſſa fuit, & cum tunc
cum effectu ei acquirantur bona nimirum ſi ea
non perdat ex parte ſua, idque & legis noſtri diſ-
poſitionem pluribus mediis exornare poteris ex
dictis per Symancas, *ubi ſupra num.* 66. *cum plu-*
ribus ſequentibus, & per Seguram, *in dict. tract. de*
bonis lucra. conſtant. mat per totum. & per Palat.
Rub. relatum per Caſt. *hic, num.* 1. & fuit hæc
deciſiva plurium quæſtionum & opinionum, quæ
ante eam, aderant circa bona hæc lucralia, ut
licet videre ex Segura *ubi ſupra*, & Pal. Rube.
in d. Rubrica, §. 66. Et an valeat conſuetudo vel
ſtatutum ut unus pro † alio teneatur, vide Me-
10 neſ. *in l. ſi emancipata, numero* 34. *Cod. de jur. &*
fac. ignor.

Ibi, *Sus bienes.* Et ſic non perdet arrhas † *ex* 8. 11
titul. 10. *part.* 7. not. Palac. Rub. *in dict.* §. 66.
num. 23. neque itidem perdet dotem, ſed potius
poteſt illam repetere ſecutâ condemnatione, e-
tiam ſi ipſa ſequeretur virum, qui eſſet de rebel-
lione condemnatus, prout judicatum refert Boſ-
ſius relatus & ſecutus per Juli. Clarum, *libr.* 5.
recep. ſent. §. *fin. quæſtion.* 78. *num.* 15. ubi idem è
contra dicit, ſcilicet, quod ſi bona mulieris pu-
blicentur, non confiſcatur ejus † dos conſtante 12
matrimonio, niſi in quinque caſibus, de quibus
per Anton. Gomez. *l* 78. *Tauri num.* 1. hodie ta-
men ſecundum eum *ibi*, ex eademmet l. 78. quæ
eſt ſequens, bene confiſcatur dos per delictum u-
xoris pœna mortis propter tale delictum punien-
dæ. Imo & dos uxoris Catholicæ publicatur † 13
propter hæreſim viri, quoties ſciens illum hære-
ticum contraxit matrimonium cum illo *ex cap.*
decrevit, de hæreti. in 6. not. Simanc. *in dict. tit.* 9.
num. 10. *& numer.* 74. idem quoad lucra hæc di-
cit.

Ibi, *Ni la mitad.* Proceſſit ut ſupra diximus
ad ſedandas opiniones Doctorum circa hæc bona
lucralia antea habitas, & determinantur latè di-
cta per Seguram *in dict. tract. de bonis lucr. conſt.*
mat. à num. 1. *cum ſequentibus*, ubi *num.* 15. iſtam
opinionem ſecundum legis noſtræ diſpoſitionem
tenuit. Sed an lex iſta procedet in bonis confiſca-
tis ante hujus legis promulgationem, † tradit 14
quod ſic Quemada, *in quæſtion. dictis fiſcalibus In-*
quis. quæſt. 6.

Ibi, *Haſta que por el tal delicto.* Nam licet ju-
re compertum habeamus bona omnia, quæ poſt
delictum commiſſum lucratur delinquens, † con- 15
fiſcanda eſſe, cum iis bonis, quæ ante commiſ-
ſum delictum habuerat, quoties ipſo jure à tem-
pore delicti commiſſi confiſcatio à lege fiebat, ut
in crimine hæreſis & ſimilibus, ſecundum text.
in l. ex judiciorum, verſic. adde. ff. de accuſatio not.
Anton. Gom. *tomo* 3. *variar. in* 4. *parte* 2. *capit.*
6. §. 8. *in fin. cum ſequentibus*, & Simanc. *de inſtit.*
Cathol. tit. 9. *num.* 21 adeo ut alienatio titulo o-
neroſo vel lucrativo facta per talem delinquen-
tem poſt delictum commiſſum nullius ſit momen-
ti, & eâ non obſtante fiſcus pretio non oblato
poſſit illa bona recuperare & vendicare, ſecun-
dum *d. l. ex judiciorum*, & text. *in l.* 4. *tit.* 2.
part. 7. & Ant. Go. *dict. numer.* 2. *&* 11. *& in*
eo tom. 3. *cap.* 4. *num.* 4. & Covarr. *dict. num.* 8.
& Simanc. *dict. titul.* 9. *num.* 27. *cum ſequentib.*
aliquib. ubi *num* 29. inquit multos eſſe caſus ubi
pretium poſſeſſori talium bonorum eſſet reſtituen-
dum. Ex quo inquit Anton. Gomez. *tomo* 2. *ca-*
pit. 3. *numer.* 10. *in fine*, quod in iis criminibus
ubi ipſo jure bona confiſcantur, non tenetur † 16
fiſcus ſtare locationi factæ per delinquentem ſe-
cundum diſtinctionem ibi per eum poſitam,
quod intelligerem, quoties locatio talis facta fuit
poſt delictum commiſſum, ſecus ſi ante, nam
tunc ceſſaret dicta doctrina, & diſtinctio. An-
ton. Gom. eo quod ante delictum commiſſum
potuit juſte locatio fieri, & cum effectu tanquam
facta à vero domino: tamen, ut (ad inſtituta
redeamus) quia medietas horum lucrorum ipſo
jure in uxorem transfertur, & dominium & poſ-
ſeſſio ejus, nimirum ſi non confiſcetur † hæc u- 17
xoris media pars lucrorum etiam acquiſitorum
poſt delictum commiſſum & uſque ad ſententiam

ſuper delicto latam, cum id quod eſt uxoris non ſit confiſcandum, neque ſocius patrem ſocii per delictum perdere poſſit, *ex text. in l. ſi fratres. §. fin. ff. pro ſocio, & l. adeo, in fine, eo tit.* ideo juſte in text. noſtro diſponitur, ut uſque dum declaratio hæc confiſcationis facta ſit non fiat confiſcatio lucri acquirendi uxori, & ſic dic-
18 tio, *haſta*, noſtri text. incluſive † hic appoſita eſt, licet aliàs ſecundum ſubjectam materiam excluſive apponi ſoleat, *ut in l. filius fam. §. 1. de legat.* 1. de quo plene per Alex. *in l. 1. ff. ad l. Falc.* per gloſ. *in l. id eſt. ff. de dolo*, Bart. *l. patronus. §. 1. de leg.* 3. ubi perfectè hujus dictionis naturam declarat, teſte addition. Abb. *in cap. cum dilecti. numero quarto de dolo*, cui tamen aliqua ſunt addenda ex Bald. *in Authen. hoc amplius. Cod. de fideicomm.* teſte Oroſcio *in l. meminiſſe num. 1. ff. de offic. proconſ.* & Tiraquel. *de utroque retract. tit. de retract. lina. §. 1.* gloſ. 11. *n.* 66. *folio*, 88.

Ibi, *Sean declarados.* Hic habes text. expreſſe probantem quod ubi etiam pœna incurritur ipſo
19 jure declaratio ejus requiritur, † quod & de jure regula generalis erat, ut late diximus *in l. 2. titulo de lit. conteſt.* in gloſſ. *aunque, ſupra precedente libro quarto*, & nunc noviter pro hoc ego conſidero text. noſtrum. Sed eſt dubium an ſufficiat declaratoria ſententia ut ex tunc uxor deſinat acquirere lucra etiam ſi talis ſententia declaratoria non ſit lapſa in rem judicatam, & crederem ſufficere declarationem † eſſe factam, nam ab inde devenit
20 jam in uxoris notitiam maritum eſſe hæreticum, vel delictum tale commiſiſſe propter quod bona confiſcantur, & deveniſſe in ſtatu diminutionem, ut ceſſent abinde ſocietatis lucra & communio eorum, & ſic affecta ex tunc cenſentur bona, ut ceſſet deinde communicatio, & poſt ſic vidi ſenſiſſe Matienço, *hic* gl. 5. *in fine*, licet ſubobſcure, & incidenter, ſuo tamen loco latius conſiderabit unuſquiſque & veritatem indagabit.

Ibi, *Aunque.* Pondera dictionem hanc, *aunque*, quæ & minora delicta quam hæreſis includit dum tamen in eis confiſcatio bonorum facienda ſit.

IN LEGEM UNDECIMAM,

Quæ erat 78. Tauri.

Nupta uxor ob delictum ab ea perpetratum poteſt perdere bona lucralia & dotalia vel quecunque alia in toto vel in parte.

SUMMARIUM.

1 *Dotem perdit mulier ob delicta aliqua ab ea commiſſa.*

2 *Maritus uxoris delinquentis delicto confiſcatione digno ſalvas habet actiones ne ultra quam poſſit condemnetur.*

3 *Donata uxori à conſanguineis viri an confiſcentur propter delictum uxoris confiſcatione dignum, & quod è contra ibidem.*

4 *Uxor hæretica ſi filios habeat, confiſcatio locum habebit.*

5 *Dos ubi eſt confiſcanda quoad proprietatem & uſumfructum confiſcatur, ubi ampliatur ad quodlibet crimen per uxorem patratum in eo quod condemnatio contra eam ſit.*

6 *Dotis partem etiam ſi vir ſit lucraturus ſoluto matrimonio eo durante confiſcabitur ob delictum uxoris confiſcatione dignum, ea tamen mortua remanet ſalva actio marito & ejus heredibus pro parte illa, ubi idem ſi erant alicui reſtituenda.*

IBi, *Pueda perder.* Ut in crimine † hæreſis, *ex* 1
capit. decrevi, de hære. in 6. & in aliis à lege, *quinque legibus. ff. de bon. dam*, deſcriptis, ut not. Docto. *hic* præſertim Anto. Gomez. & in hæreſis crimine textum noſtrum conſiderat ad hoc Covar. relatus per Didac. Perez. *in leg. 1. tit. 1. pagina* 33. *ad fin. lib. 1. ord.* licet Caſſan. ibi allegatus contrarium voluerit, & male, ideoque quamvis Carolo Quinto Imperatori noſtro petitum fuit in curiis de Valladoid *anno 37. peti.* 108. ut dignaretur, quod lex noſtra ſaltem poſt mortem mariti locum haberet, & non eo vivo propter mariti detrimentum, noluit invictiſſimus Imperator id concedere, ſed potius juſſit leges in hoc diſponentes ſervari, quaſi denegaverit petitionem prout denegavit, & ſic lex noſtra in ſuo eſſe remanſit, neque dicta petitio, fuit in noſtra recopilatione inſerta, quaſi nihil per eam innovatum eſſet, prout non fuit, eſt tamen verum quod adhuc in noſtro caſu, & lege noſtra ſalvas habet maritus actiones contra fiſcum,
ut in id quod facere poſſit † dumtaxat condem- 2
netur, ſecundum Simancas, *de inſtit. cathol. tit. 9. num.* 12. non enim debet in hoc caſu plus juris habere fiſcus, quam pars à qua cauſam habuit. Sed eſt dubium an res donatæ uxori à viri conſanſanguineis confiſcabuntur ob uxoris delictum pro-
pter quod bona ejuſdem uxoris veniunt † confiſ- 3
canda, & in hoc Pala. Rub. *in rubri. §. 45. num. 17.* videtur tenere quod ſic, cum etiam res illas lucraretur ſponſa ſi ab ſponſo deoſculata fuiſſet pro medietate, & totas ſi cognita eſſet carnaliter ab ſponſo, *ex diſpoſitione l. 53. Tauri, quæ eſt fin. tit. 2. ſupra iſto libro.* Ego tamen, prout colligo ex Palacios Rub. *ibi* & *alibi* dixi, tenerem quod ſi res illæ donatæ ſint uxori ut ſua ſint, puta quia ita erat conſuetudo, vel aliis quam mulieribus non competunt, vel propter ſervitia per ſponſam vel uxorem facta conſanguineo mariti ea donanti, tunc confiſcentur, quia propria ſponſæ ac uxoris erant, ſi vero deſint conjecturæ hæ, vel aliæ ex quibus præſumeretur ideo donatas eſſe ut ipſius uxoris propriæ eſſent, quia tunc præſumuntur contemplatione ſponſi vel mariti factæ donationes earum, non confiſcabuntur quia non uxori ſed marito acquiruntur, ſicut neque confiſcabuntur donationes marito factæ à conſanguineis uxoris, contemplatione ipſius uxoris, ſecundum Simancas. *d. tit. 9. numero* 76. aliud etiam, & non minus ſingulare dubium adeſt, num ſi mulier hæc hæretica filios habeat, confiſca-
tio hæc bonorum ſuorum locum † habebit, & vi- 4
detur quod non habeat locum, *ex l. 2. titulo 27. partita 7.* quæ ita expreſſe diſponit, & facit text. *in l. 5. titulo 31. partit. 7.* ut & alio diximus loco, & ſic quod lex noſtra limitetur ut non procedat quoties uxor hæc filios habet ex legitimo matrimonio, & probari etiam poteſt *ex text. in l. 7. titul. 7. partita ſexta*, ſed nihilominus contrarium eſt dicendum in hæreſis delicto, imo quod quamvis hæreticus, vel hæretica filios vel deſcendentes habeant etiam legitimos, bona confiſcentur, & quod in hoc ſtandum eſt diſpoſitioni juris canonici ſic pro-

providentis, *ex capit. urgentis, & in cap. filii, & in capit. quicunque. § hæretici, de hære. in 6.* & tenet gloſſ. *in dict. l. 7. titulo ſeptimo, partita ſexta*, & Didac. Perez *in dict. l. 1. titul. 1. columna 33. libr. 1. ordinam.* & Tellius *in leg. 4 Tauri numero trigeſimo quarto*, & hæc eſt communis opinio, ſecundum Simancas. *dict. titulo nono, numero quarto, quinto & ſexto*, neque obſtat dict. l. 5 *tit. 31. partita 7.* nam potius illa pro hoc facit, eo quod ibibem probatur quod bona alevoſi fiſco applicantur quamvis filios habeat alevoſus hic, quod ſi hoc probat lex illa in alevoſo alteri homini, quanto magis erit idem in alevoſo ipſi Deo, quia propter unum quodque tale & illud magis, pariterque proceditur in uno, & alio delicto, ut per Anton. Gom. *tomo 3 cap. 2. de crimine leſæ majeſtatis*, & ita teneas, & ſic videbis quotidie practicari, & juſte ut bene fundat Caſtro *de juſta hær. puni. lib. 2. cap. 10. & 11.* in aliis vero quam hæreſis delictis dictæ leges partitarum ſervabuntur regulariter, præſertim d. l. *5. titul. 31. part. 7.* ut diximus *in l. 3. in fine, tit. 10. ſupra lib. 4.*

Ibi, *En todo, o en parte.* Id eſt ſecundum quod per jus deciſum reperitur, idque adeo verum eſt, quod etiam ſi uxor non commiſerit delictum propter quod pœna mortis veniat punienda, ſed alia mitiori, confiſcabitur dos non ſolum quoad pro-
5 prietatem, ſed & quoad uſumfructum, † eo quod hæc eſt alienatio neceſſaria, quæ fieri poteſt in præjudicium mariti, argum. text. *in l. alienationes. ff. fam. ercis.* not. Palacios Rub. *in rubrica §. 66. num. 23. ad fin. verſicul. pari ratione*, licet indeciſum relinquat, Anton. Gomez, tamen, *hic numero 6.* expreſſe ita affirmavit, & Palacios Rub. *hic numero* 2. citans ad hoc Bartol. & Docto. *in l. quinque ff. de bon. damna.* & Anchar. & alios, *in cap. decrevit, de hæreti. in 6.* & Alberic. *3. parte ſtatut. quæſtione 4. cum 2. ſequentibus*, & Caſtillo *hic in fine.* Imo & pro quacunque condemnatione contra uxorem facta poterit hodie fieri executio in bonis dotalibus pro crimine ab ipſa uxore patrato, ex lege noſtra, ut optime advertit Matienço *hic* gloſ. 1. *num.* 2 qui *num.* 3. ampliat, ut etiam ſoluto matrimonio actio pro dote competens uxori contra hæredes viri confiſcetur, *ex l. ſi conſtante ff. ſoluto matrimo.* ubi Bart. Bald. & alii Doct. Sed ſi ex ſtatuto, pacto, vel conſuetudine vir mortua uxore lucrari poterat certam dotis partem, confiſcabitur tota dos ob delictum uxoris propter quod bona ejus erant confiſcanda, & dicendum eſt quod durante vita uxoris tota dos confiſcabitur, ea tamen mortua
reſtitueretur marito, & ejus hæredibus † pars illa, 6
quam ex vi pacti, ſtatuti, aut conſuetudinis lucrari debebat. *ex dict. l. quinque ff. de bon. damnato. juncta l. ſequenti*, & *ibi* Doctores, notat Ciſuentes, Caſtillo, Palacius Rub. Antonius Gom. *num. 3 hic ex l. Statius Florus §. Cornelio Fœlici ff. de jure fiſci.* Et idem erit quoties bona dotalia mortua uxore delinquente ſunt alicui reſtituenda, ex text ſingulari, *l. ſi dotem Cod. de jure dot.* quem ad hoc expendunt Doctores commun. *ibi* teſte Antonio Gomez, *hic in fine*, qui huic accedit opinio poſt alios noſtræ legis interpretes. Et iis totus hic *9.* remanet expeditus ut ad alios deveniamus.

TITULUS DECIMUS

De las donaciones, y mercedes que los Reyes han hecho, y hizieren en otras perſonas.

ET cum titulo præcedente dictum ſit de lucris inter maritum & uxorem conſtante matrimonio habitis & acquiſitis & inter eos & eorum hæredes dividendis, nunc autem de aliis lucris ex donationibus regum & aliarum perſonarum in titulo noſtro tractatur.

SUMMARIUM.

1 *Donatio quid ſit, & quid* merced. *& in quo differant.*

1 IBi, Donaciones. *Quid ſit donatio,* * *ultra Doct. in locis ordinariis, Antonius Gom.* tom. 2. var. Cod. de Donatio. num. 1. *inquit, quod eſt quando quis nulla ſubſiſtente cauſa, ſed propter ſolam liberalitatem donat alteri pecuniam, vel rem, aut bona alia,* ut l. 1. ff. de donat. l. 1. tit. 4. part. 5. *eſt enim quaſi dominatio. Ex quo maxime differt, à verbo,* merced, *noſtri text. & rubricæ, ut apparet ex copulativa illa,* y, *cujus natura eſt inter diverſa poni, nam donatio liberaliter & ex mera liberalitate procedit,* merced *vero non, ſed ex aliqua cauſa & ſubſiſtentia ejus, juxta verbum illud, dignus eſt mercenarius mercede ſua, & proprie regibus & principibus convenit verbum hoc* merced, ex l. final. titulo 32. partit. 7. & ex l. 1. titulo 24. partit. 3. & ex l. noſtra, in primis verſiculis, *donatio vero omnibus perſonis pertinet,* ex dict. l. 1. ff. de donat. & l. 1. tit. 4. & per totum partit. 5. & ex noſtra rubrica, *plerumque tamen unum pro altero ſumitur, ut patet* ex dictis legibus partitarum.

IN LEGEM PRIMAM.

Juriſdictio civilis vel criminalibus, dominium civitatis villæ, aut populi alicujus donari vel alienari non poſſunt per reges in extraneos regni, quod ſi in regnicolas fiat, ſemper ſuprema poteſtas cenſetur reſervata & itidem ea quæ regiæ dignitati competunt, & quamvis concedantur non utentur eis donatarii, neque valebunt privilegia in contrarium, qualiterque intelligenda ſunt quædam in donationibus ſolita apponi, in præſenti declaratur.

SUMMARIUM.

1 *Liberalitas & magnanimitas amorem & dilectionem cauſant.*

2 *Liberales maxime inter liberales continentur, & ibi quid ſit liberalitas.*

3 *Regibus maxime convenit habere ſubditos divites.*

4 *Clauſula annullativa declarat omnia eſſe ad unguem ſervanda.*

5 *Omne quod eſt conceſſum in diminutionem regni nullum eſt. 5. adeo ut ſi juraret aliquid in regni detrimentum nihil valeret ut ibi.*

6 *Diminutio parva aut magna regni quæ dicatur.*

7 *Rex ad libitum poteſt villas & populos alienare, ubi aliqua in propoſitum adducuntur, & n. 8. declaratur.*

8 *Donatio regis inſinuationem non requirit.*

9 *Principes non dicuntur alienare populos & civitates ſi ſibi ſupremam retinent poteſtatem.*

10 *Donatio regis donantis villas, oppida aut caſtra valet ſi regnum non enormiter lædat, vel ſi cum cauſa, vel ob remunerationem, ut ibi n. 11. vel parvas res ut n. 12. vel favore Eccleſiæ ut n. 13.*

14 *Suprema poteſtas nunquam cenſetur conceſſa niſi expreſſe concedatur eccleſiæ, & tunc ad vitam concedentis valebit, non vero ultra, & n. 27. & 30.*

14 *Prædeceſſor non poteſt imponere legem ſucceſſori, imo neque ſibi ipſi derogando ſuæ potentiæ, & quamvis ſibi ipſi id poſſet imponere, non tamen ſucceſſoribus ſuis. 16. ubi declaratur.*

17 *Non eſt præſumendum de facili Papam velle derogare privilegiis prædeceſſorum ſuorum.*

18 *Princeps ex contractu celebrato cum ſubdito obligatur ſecundum veram & communem opinionem.*

19 *Epiſcopus non poteſt actus legitime conſummatos & per prædeceſſorem perfectos revocare.*

10 *Imperator aut rex non poſſunt in exteros regni res ſuas alienare.*

21 *Naturalibus, non vero extraneis debet populus ornari.*

22 *Rex facilius revocat privilegium ſubdito conceſſum, quam ſi extraneo concederetur, & ibi limitatur remiſſive.*

23 *Rex non poteſt uti plenitudine poteſtatis contra non ſubditum.*

24 *Tutelarum tempore faciliter regni circumventio præſumitur.*

25 *Liberalitas poteſt uſitari à regibus & principibus minoribus etiam 25. annorum ſecundum quod conſuetum eſt, & à tutoribus eorum, non vero ultra conſuetum.*

26 *Tutor regibus an ſit neceſſario dandus.*

28 *Juriſdictionem à rege conceſſam an poſſit ſucceſſor tollere, niſi ut ibi.*

29 *Bellum & pax qualiter ſint gerenda.*

31 *Commiſſa generali juriſdictione an cenſebitur commiſſum merum & mixtum imperium.*

32 *Juriſdictio quando per unicum actum univerſaliter retineatur.*

33 *Merum imperium acquiritur minori ſpatio centum annorum in caſu noſtri text.*

34 *Rex ſi donat Caſtrum cenſetur tranſtuliſſe jura omnia quæ in privatum tranſire poſſent, ubi tunc an juriſdictio transferatur.*

35 *Donatione facta à rege alicujus loci cenſentur donatæ res propriæ ibi exiſtentes.*

36 *Territorio conceſſo an cenſeatur conceſſa juriſdictio attenta lege noſtra, & ibi quid ſi civitas concedatur.*

37 *Territorium poteſt eſſe ſine juriſdictione.*

38 *Præſidens civitati non habet merum imperium ſi non habet juriſdictionem ex principis conceſſione.*

39 *Caſtro conceſſo an cenſeantur conceſſæ munitiones facta ad ejus defenſionem, & ibi an molendini, n. 41.*

40 *Eccleſia unita alteri vel unum caſtrum alii an cenſeantur tranſlata bona in unitam.*

42 *Caſtrum ſi tibi concederem an videar concedere habitationes quas ibi habeo.*

43 *Verba illa,* con ſus terminos todas aguas eſtantes, &c. *quid importent, ubi & alia quoad hoc.*

IBi, *Porque ſean ricos.* Et ut ipſi reges charos ſibi ſubditos ſuos faciant, nulla enim res magis attrahit animos hominum ſubditorum ſive non ſubditorum ad amorem & dilectionem quam liberalitas & magnanimitas illius, † qui amandus eſt, & in ipſomet amando maximæ virtutis liberalitas exiſtit, nam inter virtuoſos maxime liberales † continentur, ſecundum Philoſoph. 1
4. *Ethicor.* & Boeti. *de conſolatione,* & probatur *in l.* 18. *titul.* 5. *partis.* 2. ubi diffinitio liberalitatis deſcribitur, ſcilicet, quod liberalitas eſt donare indigenti, vel benemerenti, aliter enim eſſet prodigalitas & non liberalitas, ut inquit text. *ibidem,* & ſic inquit Boer. *deciſ.* 23. *num.* 24. quod magna donatio dici poteſt furioſa, quare ſecundum poteſtatem donantis regulanda eſt liberalitas, & hæc in regibus & principibus magis ſplendeſcere debet, & præſertim cum ſubditis ſuis, nam licet ſubditi ei fidelitatem debeant, ſimiliter & patriæ, ſi tamen pro honore principis, vel defenſione Patriæ pericula ſubierint, fortemque & fidelem operam præſtiterint, digni quidem ſunt remuneratione, ut inquit Imperator *in l. final. Cod. de prop. agen. in re. & l.* 1. *C. de priv. eorum lib.* 12. *& l. cum navarcheorum Cod. de navicul. agen. in re. libro* 11. & Arius Pinelus id referens. *l.* 1. *parte* 3. *numero* 61. *illat.* 14. *Cod. de bon. mat.* & ſic qui diu principi ſervierunt uſque ad ſenectutem in ea egere non debent, *arg. l. Lucius, verbo veteranis in præmium aſſigna. ff. de evictio.* Alciat. *in reg.* 3. *præſ. cap.* 19. *in fin.* facit text. *in l. fin. ad med. Cod. de offic. præf. prat.* & ideo juſte noſter text. inquit, quod reges ſuos ſubditos ditare debent, ipſis enim regibus maxime convenit habere ſubditos † divites, ut eis poſſint in neceſſitatibus ſubvenire, 3
non vero eos excoriare ne forte & ſibi & eis deficiat tempore opportuno, ut inquit ſingularis l. 2. *titul.* 10. *partit.* 2. *in col.* 2. ubi *in princip.* id etiam de liberalitate principis in ſuos ſubditos diſponitur, & ideo quotidie & ſemper principes favores & gratias ſubditis pollicentur, ut habetur, *de pace Conſtan. verb. quam ſemper* & *ibi* Bald. & de iis per Tiraquel. *de nobilit. cap.* 37. *num.* 40. & ſubditi in iis præferendi ſunt ſicut in multis aliis præferuntur, de quibus diximus *in l.* 4. *titul.* 3. *lib.* 1. *ſupra,* & inter ſubditos, ij qui regi & regno utiliores fuerint præmiandi ſunt & gratificandi & in pretio habendi, & vocandi ad hoc, ſed væ ſolis, quia non eſt qui ſublevet eos quantumcunque regno utiles ſint, & in labore quotidie verſentur pro regni commodo & utilitate ſive

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
ALERE FLAMMAM VERITATIS
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

armis ſive litteris laborando, nam qui minus uti-
les ſunt, cum celerius currant ſive rogitibus,
ſive interceſſionibus, & aliquando forſan illi-
citis, bravium abſque meritis capiunt, & plu-
ra alia de liberalitate exercenda per reges, princi-
pes & nobiles refert Pal. Rub. in rubrica de donat.
int. §. 9. per totum, ubi quam plura refert, quam
liberalitatem ſopitam in nobililibus videmus.
Ibi, *Sean ningunas.* Clauſula hæc annullativa,
declarat cuncta in lege noſtra appoſita eſſe de
4 forma, & ad unguem ſervanda † & adimplen-
da, ut notat Bald. Ang. Alexand. & commun.
omnes in l. 1. ff. de lib. & poſt. & in l. pacta quæ
contra Cod. de pactis, tradit Carol. Ruin. conſ. 175.
incip. vis à donatione, col. 1. vol. 1. Socin. Junior.
conſil. 71. columna 6. volum. 1. forma enim dat
eſſe rei, ex capit. ſine exceptione 12. quæſtione
ſecunda capit. tua de iis quæ fi. à præl. cui nihil
etiam leve addi poteſt, nec minui, ut notat
Bald. in leg. final. Cod. de ſuis & leg. hær. Gomet.
alios referens, in §. ſed iſtæ col. 10. inſt. de action.
quem & alios ſic in propoſitum noſtræ legis aſſe-
rens refert Loazes, in alleg. de mula, dubit. par-
tit. in 7 fundamento 1 partis, numero 2 pagina 64.
& ſic omiſſa legis noſtræ forma omnia in contra-
rium acta nulla erunt, omneque illud, quod eſt
5 conceſſum † in diminutionem regni, nullius eſt
momenti, ut ex text. noſtro probatur, & ex l.
final titul. 24. partita 3. & l. 29. tit. 18. ea part.
& ibi gloſ. idque nimirum, namſi decreta & lit-
teræ regiæ alicui conceſſæ in præjudicium aliquo-
rum nullius ſunt momenti quamvis motu proprio
& ex principis poteſtate ſint conceſſa ex l. nec dam-
noſa Cod. de preci. imp. offer. & per totum ubi la-
te dixi in l. 1. tit. de las proviſiones, ſupra lib. 4.
à fortiori erunt nulla illa, quæ in detrimentum
totius regni proveniunt. Idque fortificatur ex
text. in l. 28. tit. 11. partit. 3. probante, quod
rex augere non vero minuere debet regnum ſuum,
& ideo ſi rex aliquid juraret in regni detrimen-
tum, non tenetur ad obſervantiam juramenti,
& ibi gloſ. menguar, allegat ad hoc Baldi doc-
trinam, & Socin. conſil. 7. volum. 3. dicentem,
quod alienatio in regni præjudicium non valet,
etiamſi ſit parva diminutio, ibi & allegat Lu-
cam de Pena, declarantem, quæ dicatur par-
6 va, aut magna * diminutio. In contrarium ta-
men conſidero text. in l. 8 tit. 1. partita ſecunda,
& l. 9. titulo 4. partita 5. probantes, regem poſſe
villas, populos ac caſtra ſui regni alienare li-
7 bere & ad libitum † & voluntatem ſuam, pro-
prium enim imperatorum eſt ſeparata unire,
& unita ſeparare, ut poſt gloſſ. notat Bartol. &
Doct. in l. unica, verſic. ſed quæro. Cod. de Metrop.
Berit. lib. 11. tradit Paul. Caſtr. in l. ex hoc jure col.
4. ff. de juſt. & jur. ubi inquit poſſe imperatorem
de una provincia duas facere, voluit Jaſ. & alii
plures relatis per Loazes, in allegatione de mula,
in primo fundamento pro marchione num. 1. pa-
gin. 73. cum ſequentibus aliquibus, & in num. 18.
pag. 81. conſiderat ad hoc dictam l. 9. & nume-
ro 27. pagina. 88, allegat Bald. in capit. final. de
re judic. dicentem quod ad libitum reges & prin-
cipes non recognoſcentes ſuperiorem poſſunt res
regnorum ſuorum donare, ſequitur Jaſ. conſil.
10 col. 3. vol. 3. & probant complura jura noſ-
tri regni inter quæ numerat ipſe Loazes d. l. 8.
& text. in l. 1. tit. 17. partit. 2. & l. 1. titulo 18.
ea. partis. & text. noſtrum & ſequentibus. dum ex-
teros à regno ab iis donationibus excludit, non
vero regnicolas, majorem enim libertatem habent
principes in donando, quam alii privati homi-
nes, & ſic poterant de jure civili donare filio
in poteſtate conſtituto, neque ejus donatio inſi-
nuationem † requirit, ut per Loazes ubi ſupra nu- 8
mero 19. uſque ad 27. pagin. 83. cum 4 ſequentibus.
Quid igitur erit dicendum, & pro legis noſtræ
defenſione & reſponſione ad leges & doctrinas
contrarias, dicendum eſt primo leges contrarias,
& doctrinas procedere & declarari ex lege noſtra,
ſcilicet quod procedant quotieſcunque rex alie-
naret caſtra, villas aut populos ſui regni, reten-
ta ſibi majori & ſuprema juriſdictione & poteſ-
tate, quia tunc principes alienare † non dicun- 9
tur, ut notat Oldrad. conſil. 159. incip. ex præſen-
ti themate in primo dubio, & Alexand. conſil. 24.
col. 4. vol. 5. Decian. conſil. 469. col. 2. in princip.
probat. l. 5. tit. 15. part. 2. & aliæ leges partitarum
ſupra in contrarium allegatæ, notat expreſsè ſuprà
dictos & alios allegando, Loazes, ubi ſupr pag. 80. in
fine cum ſequentibus, & gloſ. aquien, in d. l. 8. tit.
1. part. 2. & idem Loazes latius ubi ſupra in prima
reſponſione ad primum fundamentum pro oppido de
mula, in principio, pag. 239. nam ut ibi n. 1. pag.
237. ex Corneo, in conſil. 69. incip. de duobus col.
4. verſic. non enim obſtabit vol. 2. talis donatio non
eſt diſſipatio, neque dici poteſt magna regni læ-
ſio: vel ſecundo tunc donatio civitatis, villæ aut
caſtri vel alia valeret quoties non enormiter reg-
num * læderetur, ſecus alias, prout omnes com- 10
muniter tenere Doct. in cap. intellecto de jurejur. &
in cap. ex tranſmiſſa, & in c. verum, de foro comp.
aſſerit Loazes, in d. primo fundam. pro marchione
num. 6 pagin. 74. cum ſequentibus aliquibus, uſ-
que ad pag. 79. ubi plura pro hoc allegat & dicit,
& gloſ. in d. l. 8. vel tertio quando nulla præce-
dente cauſa vel obligatione ſit talis donatio & alie-
natio, ſecus vero ſi cum cauſa † & ob remune- 11
rationem, nam tunc optime valebit, ut latiſſime
per eundem Loazes, ubi ſupra in reſponſ. ad 5. & 6.
fundament. primæ partis numero 8. pagin. 307.
cum pluribus ſequentibus, ubi plura jura & doc-
trinas in propoſitum allegat, & ibidem exami-
nat an cauſa præſumatur in principis conceſſione,
vel quarto dici poteſt res parvas & minimas poſſe
reges concedere † & alienare, ut latiſſime per eun- 12
dem Loazes, ubi ſupra in finali fundamento pro mar-
chione pagi. 192. cum ſequentibus pluribus, vel iti-
dem favore Eccleſiæ poterit fieri dicta alienatio, † 13
ex lege nona, titulo quarto, partita quinta. & ex
late dictis per Loazes, ubi ſupra in reſponſion. ad 2.
fundament. 1. part. pagina 239. numero tertio cum
pluribus ſequentibus. Ex quibus ceſſant dictæ diffi-
cultates, in iis tamen donationibus, in caſibus in
quibus fieri poſſunt per reges nunquam ſuprema
poteſtas cenſetur conceſſa, † ex dictis in prima 14
reſponſione, etiam ſi eccleſiæ fieret talis donatio. ex
dicta lege nona, titulo quarto, partita quinta, niſi
ſecundum text. ibi. id expreſsè eccleſiæ concedere-
tur, nam tunc valeret conceſſio ſupremæ illius
poteſtatis, quod intelligo, quoad vitam conce-
dentis, non vero ultra vitam, ex lege penultima,
tit. 5. part. 2. prout per eam ſic intellexit gloſſ. e otor-
gadas, in dict. l. 9. tit. 4. part. 5. alia quam plura
poſſent hic referri, ſed miſſa facio brevitatis cauſa.
Ibi. *Ni los reyes deſpues de nos.* Sed nonne diſ-
poſitum

15 poſitum reperimus, quod prædeceſſor non poteſt
imponere legem ſucceſſori † ex textu in cap. inno-
tuit, de election. notat gloſſa prima. in capite non li-
ceat Papæ. 12. quæſtione ſecunda. poteſtque ſucceſſor
tollere privilegium à prædeceſſore conceſſum ut
per Afflictis deciſione. 101. numero ſecundo, quia fa-
cultas, ſecundum eum ibi, non ſe habet in futurum:
& nimirum nam ſi rex ſibi ipſi imponere legem
non poteſt à qua non liceat reſilire, ex text. in le-
ge ſi quis in principio teſtamenti, de legatis 3. legitur
& notatur in l. digna vox, Codice de legib. ubi Odro-
fred. & Paulus Caſtrenſis nominatim id firmant,
& Doctores in lege princeps. ff. de legib. nam ut idem
Paulus Caſtrenſis inquit in lege humanum. Co. de le-
gi. princeps non valet clauſulam ſuæ potentiæ de-
rogantem apponere, quia poteſtatem, quam à ju-
re publico habet, ſibi ipſi minimè auferre poteſt,
quod & tenent Doctores in capit. novi de judi. Jaſ.
complura congerens in conſilio. 227. Carolus, colum-
na decima-quarta, verſiculo non obſtat. num. ſecundo
lib. ſecundo. quod ſi ita eſt à fortiori non poterit le-
gem ſucceſſoribus neceſſariam edere, quam non
poſſint revocare, ex textu juncta gloſſ. in dicta le-
ge digna vox, & in l. ille à quo § tempeſtivum. ff. ad
Trebellia. & in lege nam magiſtratus ff. de arbit. &
tenet Barto. in lege prima circa princip. ff. de conſtitu.
princip. imo & plerique tenent quod licet princeps
ſibi valeat clauſulam voluntatis derogatoriam col-
locare, quod eam ſuis imponere ſucceſſoribus non
16 † valeat. ut Joan. Mon. videtur, in capite primo de
conſtitutio. in 6. cujus meminit Baldus in præludio
feudorum. §. expedita, verſiculo dicit eidem & notat.
in capite licet de conſtitution. in ſext. Jaſon. in dicto
conſilio ducenteſimo vigeſimo-ſeptimo, columna finali.
Et ſi prædictorum ſententiæ plures adverſentur re-
lati per Felinum in capite quia nonnulli, de reſcrip-
tis columna ſexta, ampliatione ſexta. & eorum ſen-
tentiam probabiliorem eſſe exiſtimant. Et adeo hæc
vera ſunt quod omnino fatendum eſt ſupradicta
procedere debere, & ſervanda eſſe. Veruntamen
licet ita ſint, operatur tamen principem legem
imponere ſucceſſori, ut licet ſucceſſor dictæ legis
obſervantia ſolutus ſit, quia lex natura ſua regem
cogere non poteſt, cæterum quo Deus eum libe-
riorem fecit, legumque coactione longius exemptū
eo rationi debet vigilantiùs, & divino nutui obe-
diens eſſe, ac ſubinde legibus, quas aliis ponit,
obtemperare, non coactus ſed ratione ductus, &
ſuorum prædeceſſorum bene facta obſervare, dif-
ficilioremque ſe reddere ad ea infringenda, & re-
vocanda, & ſic plerumque ad perficiendas gratias
à prædeceſſoribus factas & non perfectas, ſolent
uti clauſula illa principes ſucceſſores, ſcilicet,
dignum arbitramur ut quæ à prædeceſſoribus noſ-
tris bene conſtituta ſunt, ad affectum perducantur,
de qua per Rebuffum in praxi beneficiorum titulo
de gratia rationi congruit, pagina. 360. ubi numero
quarto in principe ſæculari inquit locum habere
dictam gratiam. Item & operabitur hæc principis
ſucceſſoribus impoſitio, quod omnino per ſucceſ-
ſorem dum revocat legem prædeceſſoris teneatur
de lege illa mentionem facere, aliàs non valebit
ſucceſſoris diſpenſatio, & diſpoſitio, ſecundum
Rebuffum ubi ſupra titulo de diſpenſatione ſuper de-
fectu nata. numero vigeſimo-quarto, in fine pagina
410. difficilioremque ſucceſſor ſe reddet ad diſ-
penſandum, vel revocandum legem prædeceſſo-
ris, & ad concedendum aliquid contra eam,
quam redderetur, ſi lex prædeceſſoris non adeſſet,
& ſic multa operabitur lex poteſtati ſucceſſoris de-
rogans, vel poteſtatem reſtringens, nam quæ per
anteceſſores principes ſeu alios quoſcunque pro-
mittuntur, ac confirmantur majorem firmitatem
habent, quam ſi ab uno ſolo fierent, habere vi-
dentur, ut notat Franciſcus Aretin conſilio decimo-
quinto, incip. reverendiſſime, in ſecundo dubio, in
fine, & voluit in ſimili Roma. conſilio 327. Decius
conſilio 165. quos refert Neviſanis, inter conſilia
Bruni 12. in ordine, incip. patres comederunt uvas
acerbas, ubi inquiunt non eſſe præſumendum Pa-
pam de facili † velle derogare privilegiis, quæ 17
prædeceſſores ſui ſoliti ſunt confirmare, vera enim
communis atque indubitata eſt concluſio omnium
ſcribentium, teſte Loazes, in dicta allegatione de
mula, in quinto fundamento pro oppido. num. 8. in
fine pag. 28. cum ſequentibus principem ex contractu
cum ſubdito † ſuo celebrato obligari, tam ipſum 18
quam ipſius etiam dignitatis ſucceſſores, ex textu
in capit. primo & ibi per omnes, de proba. & ex aliis
ibi per eum allegatis, & ſic difficilius revocare id
poſſe. Et ſic Epiſcopus actus legitime conſumma-
tos, & per prædeceſſorem perfectos tollere, retra-
ctareque † non poteſt, ſecundum relatos per Loa- 19
zes, ubi ſupra, num. 20 pagi. 33.
Ibi. *No natural.* In extraneos enim regni Im-
peratores vel principes non poſſunt res ſuorum
regnorum alienare, † neque extra ditionem ſuam 20
ponere, ut plene tradunt Barto. & Doctores in
proœmio. ff. Joannes Imol. & Aretin. in rubrica. ff. de
verborum obligatio. Gratus in reſponſo. 5. incip. the-
ma tale eſt, columna 2. volum. 1. quos ad hoc allegat
Loazes, ubi ſupra pagina. 74. numero 4. idque juſte,
tum quia naturales regni præferendi ſunt exteris,
cum eorum naturalium ſudore, & labore regnum
ſuſtentetur, tum etiam ne arcana regni revelentur,
& ſcandala in regno oriantur, ut diximus in l. 14.
titulo 3. ſupra libro 1. & naturalibus non vero ex-
traneis debet † populus ornari, ſecundum. l. 1. titu- 21
lo. 11. partita 2 & ibi gloſ. verbo, de los ſuyos item 22
quia facilius rex revocabit privilegium ſubdito †
conceſſum, quam ſi extraneo concederetur, nam
ille abſque cauſa revocare poterit, ſi per viam con-
tractus non eſt conceſſum, ſecundum Capitium,
deciſ. Neapo. 116. numero 8. & Grammat deciſione
ſexageſima-quinta, numero vigeſimo-octavo & eun-
dum Capit. deciſi. 166. numer. primo & Felin. in c.
novit numero. 10. de judi. quod non eſt in privilegio
extraneo conceſſo, nam illud tranſit in vim con-
tractus, & ideo ſine cauſa revocari non poteſt ſe-
cundum Afflictis deciſion. Neapolita. 361. nu-
mero 10. & Suarez, allegatione. 28. numero 14. & Fe-
linus ubi ſupra numer. 9. ubi Deci. id limitat quinque
modis, & Felinus novem, & ibi Barb. late, nam con-
tra non ſubditum non poteſt princeps † uti ple- 23
nitudine poteſtatis, ſecundum Antonium, & alios
relatos per Cravetam, conſilio 7. numero 9. folio 17.
primæ partis, & ideo jure optimo lex noſtra exteris
prohibet donari per regem res regni, ſubditis ve-
ro non.
Ibi. *En tiempo de tutorias.* Tunc enim facilis
præſumitur regum & principum circumventio † 24
ideo nimirum ſi tunc etiam in regnicolas prohi-
beatur donationem ſive à minoribus ſive à tutori-
bus eorum fieri, licet tunc liberalitas non cenſetur
interdicta, nam hæc & à minoribus regibus &
principibus † ſecundum quod conſuetum eſt, fieri 25
poterit,

poterit, ſecundum Palacium Rubeum *in rubrica. § nono, numero quinto, & ſexto.* & iterum *in §.45. numero undecimo, & duodecimo.* ultra hæc enim donari non poterit à minoribus *ex lege finali, Codice ſi major fact.* neque à tutoribus, quia donare eſt perdere, *ex lege filius familias, ff. de donatione,* & tradit Rebuffus *in conſtitutione Franciæ,titulo de donationibus & aliis diſpoſitionibus ad mi. & aliis non fac.* ubi optimas tradit rationes, nam ut inquit Baeza, *de decima tutorum,capite nono, numero trigeſimo.* quid enim malorum non perpetitur regnum tempore tutorum adminiſtrantium illud, latè & impunè regnat avaritia, quibus in alienum caput violenter graſſatur, omnia prædonibus & peculatoribus plena ſunt, fluctuat populus tanquam ovis paſtore deſtituta,denique nuſquam plus malorum, & ideo ſecundum eum *ibi*, quamvis *lege tertia, titulo decimo quinto, partita ſecunda,* jubeatur uſque ad vigeſimum annum tutelā Regum duraturam, tamen conſuetudine contra fit; & ante datur Regi regni adminiſtratio, prout ibi ipſe aſſerit fuiſſe factum cum rege Joanne ſecundo, & in Carolo quinto Imperatore regeque noſtro, & jure optimo. nam ſapientiſſimus, & Chriſtianiſſimus fuit, magnaque tunc, quamvis juvenis, fecit, & ita inquit etiam gloſſ.*in ead. lege tertia.verbo, veje te*, & quia minus damnum regno fieret, ſi rex quantumvis juvenis regnaret abſque tutoribus, quam cum eis. Et an tutor regibus ſit neceſ-
26 ſariò † dandus, Baeza, *ubi ſupra. numero vigeſimo octavo.* plures de hoc tractantes allegat, & *ſupra in lib.*2. latius diximus.

Ibi, *Les ſean guardadas para ſiempre.* Sicut in aliis donationibus regum & principum jubetur *in l.6. infra iſto titulo* ubi & alia dicemus. Sed quantum ad villarum & populorum alienationem etiam noſtratibus prohibetur fieri. *in 3. infra eodem,* quæ novior eſt noſtra, & ideò illa ſervanda,ut patet ex ſubſcriptione marginali noſtri text. ubi dicam.

Ibi. *Con tanto que quede para nos.* Imo & hæc
27 ſuprema poteſtas quamvis nihil in donatione †
regia dicatur, ſemper cenſetur ſervata ipſi regi, ſecundum text. *in l. penultima, titulo decimo-quinto partit.* & *ibi* gloſſa, *non dixeſſe*, nam inabdicabilis eſt ab ipſa regia dignitate, prout late diximus *in l. 1. titulo primo, libro quarto, ſupra & lege prima, titulo decimo-quinto eodem libro,* & per Lucam de Pena *in lege prima, columna quarta, in principio. C. de veter. libro duodecimo.* & noſtram legem in hoc allegat Avend. *capite primo prætor. numero trigeſimo primo, verſic. item ob.libr.*1. quod ob negligentiam dominorum in terris ſuis negligentium juſtitiam adminiſtrare intrat Rex, & committit juſtitiæ adminiſtrationem, ut & per Covarru. *in practi. cap.4.num.*1. & *in d.l.*1. diximus.

Ibi. *Concedida la juriſdiction civil y criminal.* Sed
an juriſdictionem alicui à Rege conceſſam poterit
28 ejus ſucceſſor tollere, † tradit Caſſan. *in conſ. Bur.*
*rubri.*1.§.8.*num.*3.*fol.*81.& dicendum eſt quod poteſt, etiam ſine cauſa, ſi ſubdito concedatur, dum tamen conceſſio non fuerit facta per viam contractus, vel remunerationis, quia tunc tolli non poſſet, ut per Afflictis, *in conſtit.Sicil,lib.1.rubrica 47. num.4.cum 4.ſequent. fol.*187.& *cum ſequentib.aliq.* limitat hoc, & dicemus latius *in l.3. glo. otorgo y prometio,infra eo.*ſed ſi gratis Rex conceſſionem fecerit ob beneplacitum ſuum, revocare libere eam poterit,ſicut & prædeceſſor poterat,ſecundum text. *in l.15.infra iſto tit.*ubi dicemus.

Ibi.*Sean tenudos.* Sed quid ſi non fecerint quod perdent caſtra à rege donata, ſecundum text. *in l.22.in fine titulo 13.partita* 2.ubi gloſ.*ni ome*,quærit an amiſſio hæc rerum donatarum durabit & quoad omnes ſucceſſores & deſcendentes talis nolentis legis noſtræ præcepta obſervare.

Ibi. *Guerra y paz.* Similis text. *in l.9. titulo 4.* 29
partita 5.& in l.pen.titul.15.partita 2.& *ibi* gloſ.&
gloſ.*in l.22 verbo,a no hizieſſen hueſte, titul.13.part. ſecunda.* ubi allegat partitarum deſcribentes qualiter hæc fieri debeant, † & ſint adimplenda. 30

Ibi. *Nueſtra moneda.* Qualiter hoc intelligi poſſit, declarat gloſ.*in l,pen. titul.15 partit.*2. & gloſ. *coger.l.22.tit.13.part.2.*

Ibi. *Y aunque les ſean concedidos.* Quæ & concedi poſſe quamvis regiæ majeſtati † & dignitati tantum pertineant, aſſerebatur, diſponebaturque per text. *in dict. l.penul.in fine. titulo 15. partita ſecunda*, & text *in l. 9. titulo 5. partita 5.* ſaltim ut conceſſio talis (*ſecundum dict. l.pen.*) duraret ad vitam concedentis, quem tex. allegabat ad hoc Avend. *cap. 4. prato. num. 20. in medio, libro ſecundo.*& ex textu noſtro neque ad vitam concedentis valebit talis conceſſio, nam ut nulla ex lege noſtra judicatur, ipſique quibus conceditur inhabiles redduntur ad utendum tali conceſſione, nam ſemper ſuprema poteſtas inabdicabilis eſt ut *alibi* dixi & ſic gl.penultim. *in dicta lege penultima* voluit *ex l.noſtra*, & ſic intelliges dicta *ſupra n.*14. & 27.

Ibi. *Ay ala dicha juſticia,*Sed an commiſsā generali
juriſdictione videbitur commiſſum merum &
mixtum imperium, † ſimplex juriſdictio, tra- 31
dit Felin. *in cap. quod ſedem numero 4. de offic. ord.* & *in l. 1. tit. 1. ſupra. lib. 4.* diximus. Et an poſſit Imperator donare ita ut in illo territorio nulla remaneat juriſdictio, neque ſucceſſor poſſit revocare, tradit Bald. *in l. oportet numero 7. C. de novo co. fa.*

Ibi. *Uſo della.* Aliter enim ſi uſus deficiat, non
cenſetur juriſdictionem conceſſam eſſe per verba noſtri text. quaſi uſus ille interpres ſit dictæ conceſſionis, ut per illa verba uſu interpretata cenſeatur regem donantem velle etiam juriſdictionem concedere niſi interruptio ex parte regis adfuerit, & tunc ſolum in illo actu in quo donatarius uſus eſt juriſdictione,cenſebitur præſcripta juriſdictio, & non in alio, ex dictis per Romanum *conſilio* 291. *num.* 5. & Caſtillo *in l. 61. Tauri. num. 61. Tauri. num. 3. & 4.* quod verum credo, quoties de præſcribenda univerſali
juriſdictione pœnes Principem † exiſtente ageretur 32
nam tunc unicus actus circa unum articulum præſcriptus, non ſufficeret quoad præſcribendum in univerſum, ſecus ſi aliquis alius non poſſideret juriſdictionem univerſaliter, ſecundum Addit. *deciſio.* 323. *capellæ Toloſanæ*, ita declarantem. Eſt tamen verum quod ſi habens juriſdictionem ab eo, qui concedendi eam jus habebat, utatur juriſdictione in uno actu, tunc retinet juriſdictionem in omnibus aliis actibus, ſecundum Bart. *in l. 1. §. ſi quis hoc interdicto. ff. de itin. ac. prid.* & Paul. & Felin. relatos per Caſſaneum, *in conſuet. Burg. rubrica des juſtices. §. 1. in principio num. 92. fol.* 20. & Molina *de primogeniis lib. 2. cap. 6. num.* 18. Sed num ad uſum

uſum hunc conſtituendum ſcientia principis requiretur, & hoc dependet à quæſtione illa, num in præſcribenda juriſdictione ſcientia principis requiratur,de qua diximus *in l.pen. in gl. fin. limit.1. tit.1. lib.4. ſupra*, ad *ibi* dicta me remitto.

Ibi. *De quarenta años.*Hic eſt unus caſus ubi me-
33 rum imperium acquiritur † minori ſpatio centum
annorum,ſecundum Avend. *c. 1. prætorum. n. 21. verſic. ultra hoc. lib.*1.

Ibi *Salvo ſolamente.* Ex iis verbis declaratur id quod dicebat Lucas de Pena, *in l. 1. colum. 3. in princ.C de veteran. lib.*12. ſcilicet, quod ſi Rex donat quoddam caſtrum alicui, cenſetur tranſtu-
34 liſſe in donatarium jura omnia, quæ † in privatum tranſire poſſent, & ſic juriſdictionem etiam, id tamen declaratur ex text noſtro, ut juriſdictionem tunc temporis tranſtuliſſe non videatur, etiam eam, quæ pœnes privatum exiſtere poteſt, quantumcunque diceretur, quod donabat caſtrum cum omnibus juribus & pertinentiis, ſed tantum tunc jura, & calumnias cenſebitur tranſtuliſſe: Ex quo notari poſſet, quod donatio-
35 ne factā à Rege † alicujus loci,intelligitur donare res proprias in loco illo exiſtentes, quem text. ad hoc notavit Avendaño *capit. 4 prætor. numero 5. lib.* 1. ulterius & habes notare ex text. noſtro correctam eſſe, per eum, communem illam opinio-
36 nem Doctorum aſſerentium territorio conceſſo †
conceſſam eſſe juriſdictionem, ſecundum Doctores,maxime Oroſcium *in l. 1. in princ. num. 12. ff. de offic. præt. urb.*Boer. *deciſ. 227. num. 8. & 9.* communis ſecundum Curt. Jun.*l. 1.num.133.ff. de jur. om.jud.*Covarr. *in pract. cap. 1. numero 10. concluſione 9.* Did. & Perez *lib. 3. ord. col.* 756. & optime per Afflictis *dec.*132 quod jam per text noſtrum correctum videtur, imo quod juriſdictio conceſſa non cenſeatur, territorio conceſſo, & pro hac correctione eſt etiam text. *in l. 12. tit. 1. part.* 2. quæ jura ad hoc allegat Villalob. *in ærario op. comm. littera L. num.* 261. & gl. *ſegun. in d. l.* 12. Ex quibus & etiam videtur ceſſare opinionem illam relatam per Rod. Suarez *in alleg.6. per totam, præſertim pag. 1. in medio*, aſſerentem, conceſſā civitate pleniſſimam juriſdictionem conceſſam videri, nam contra hanc opinionem facit text. noſter, & d.l. 12. territorium enim bene
37 poteſt eſſe * ſine juriſdictione, ſecundum Boer.
*d.deciſio.*227. niſi velis dicere, quod text. procedat in donatione, communis vero illa, in venditione, cum non ſit lex aliud dicens in venditione quam illa communis Doctorum aſſertio teſtatur, quod intelligerem quoties pretium venditioni appoſitum eſt æquivalens caſtro, villæ aut populo venditis, & juriſdictioni eorum, ſecus vero ſi eſſet minus pretio æquivalenti, quia tunc cum emptio & venditio quamvis de pretio mentio habeatur, ſi non eſt juſtum, non judicaretur talis, ſaltim in eo quod eſt minus juſto pretio, quia illud minus donatum cenſemus, ex traditis per Tiraq. *l. ſi unquam verbo donatione num.* 148. *pag.* 23. & clarius *in pag.*186. *num.2. uſque ad* 11. nimirum ſi non cenſeatur tunc conceſsā juriſdictione de hoc tamen ultimo in contingentia caſus latius conſiderabis. Ideo tu quoties à rege villam vel territorium aliquod emeris, ſemper dic, quod emis cum omnibus juribus & pertinentiis mero & miſto imperio & omni alia juriſdictione ei pertinenti: nam & præſidens civi-
tati non habet merum Imperium † ſi non habet 38
juriſdictionem ex principis conceſſione vel præſcriptione aut conſuetudine, ſecundum Curt. Junior *in l.Imperium n. 7. ff. de jur. omn. jud.* communem ex Bar. *ibi* dicentem, imo & quantumcunque ſit alicujus caſtri generalis facta conceſſio,non intelligitur, principem transferre ea,quæ ſunt meri imperii, ſecundum Caſtillo. *l. 65. Tau-*
ri. n. 3. & an conceſſo caſtro cenſeantur conceſſæ 39
munitiones, quæ ſunt ad ejus defenſionem, †
quamvis non ſint affixæ, ut trabuchi, dic quod ſic cum Bald. *cap. 1. §. ſi quis de manſ. de contr. inveſ. col.* 4. Et quando unum caſtrum unitur al-
teri vel una eccleſia alteri, an cenſeantur tranſla- 40
ta bona in unitam, vel remanere pœnes eam,† vide per gloſ magnam, *in l.7. tit 20. p.* 3.& Aven-
dan *cap.4 prat. num. 6. verſ. dixi lib.* 1. Et an con- 41
ceſſo caſtro per Imperatorem cenſeantur † etiam conceſſa molendina caſtri, vide gloſ. & Bald. latius *in cap. quidam capitaneus, de cap qui cur. ven. in uſi. feud.* Et an ſi concedo tibi omnes vaſſallos
meos talis caſtri, videar tibi concedere habita- 42
tiones,† quas in illo meo caſtro habeo.& ipſum fortalitium, vide eund. Bald. *in cap. generali,in fine,ſi de feud.fuer.contr.intro.int.dom.& agnatum,in*
uſi feud Et quid importent verba illa, *Con todos* 43
ſus terminos aguas eſtantes † y manantes, y con la juriſdicion civil y criminal,mero y miſto imperio Et an virtute horum verborum poſſit dominus terminos videre, aut permittere ut ædificentur vici, vel frantulia ædificia contra voluntatem concilii, vide Avend. *d. cap. 4. numero 6. verſ. & hoc eſt ſumme, cum num.* 7. nam *ibi* optime inquit *ex text. in l. 2. tit. 1 part. 2. & ibi gloſ. deve*, ſoli regi competere dividere terras, alii vero non & faciunt dicta per Suarez, *allegat.* 7.

IN LEGEM SECUNDAM.

Exteris à regno etiam Regibus non poteſt fieri donatio civitatis,villæ aut populi aut inſulæ alicujus.

SUMMARIUM.

1 *Quæ ſint illa quæ ſunt regiæ coronæ, & non poſſunt per Regem donari aut alienari.*

IBi. *Ni a otra perſona eſtraña.* Idem diſponit lex ſupra proxima, ubi dixi in gloſ. *no natural*, & idem dicendum eſt, ex lege ſequente, ut neque in regnicolam poſſit fieri ſimilis donatio, vel alienatio, neque lex noſtra id excludit, ſed potius ſupplenda & amplianda eſt *ex lege ſequente*, ut *ibi* dicam.

Ibi, *Corona real.* Quæ quidem ſunt illa, quæ per 1
antiquos † Reges fuerunt ſemper ut talia poſſeſſa & ſub eorum poteſtate retenta,& aliis nunquam ſunt conceſſa, ut inquit Andreas de Iſernia *in cap. 1. §. Prætereа ducatus, de probib feu. ali.* per Fred. quem refert & ſequitur, Bart. Soc. *conſil. 4. incip. ſuper quæſt. quæ vertitur col. 6. verſ. præterea dicit Andreas, vol.* 3. & eos referens ſequitur Loazes *in alleg. de mula in 2. fundamento pro Marchione, pag.* 93. *numero* 1. & cum hæc de corona regia dicantur,& ſic ſunt de dominio regis, ut inquiunt Galli, nullo modo poſſunt per regem concedi aut donari, ut eſt text. apertus,per quem ita tenent Hoſt. Innocen. Joan. And. Ant. Abb.& communiter omnes

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

nes *in c. intellecto de jure jur.* Doct. communiter *in cap. 1. de prob. & in præmio ff. & in l. prohibere. §. plane. ff. quod vi aut clam, & in l. digna vox. C. de leg.* Oldrad. *conſ. 74* quos & alios ita firmans refert Loazes *ubi ſupra in primo fundamento pro oppido de mula pag. 17. cum 2. ſequentibus*, ubi alia adducit in propoſitum *& in pag. 236. cum ſequentibus*, hoc declarat, ſecundum quod diximus *lege præcedente*, in gloſ. magna.

IN LEGEM TERTIAM.

Rex non poteſt donare civitates, villas aut caſtra regiæ ſuæ coronæ contra tenorem contentorum in lege noſtra; quam vide quia longa eſt neque aliter brevius ſummari poteſt, & eſt declaratoria legum præcedentium, imo & correctoria. l. 1. ſupra eod. ut ex ejus ſerie infra apparebit.

SUMMARIUM.

1 *Liberilitas licet virtus ſit & non vitium, debet tamen ita exerceri ne in vitium redundet.*
2 *Reges in coronatione jurare ſolent de non alienandis bonis regni & conſervandis, & de non mutanda moneta, & magna eſt vis dicti juramenti, ut ibi, & num. 10. quod inalienabilia ſunt.*
3 *Populi etiam idem promittunt ſe non permiſſuros regnum vendi aut alienari.*
4 *Succeſſor non obligatur ad perjurii incurſum ſed tantum illi, qui juraverunt; reale eſt enim quoad eum cui juratur, perſonale quoad jurantem. & n. 5.*
6 *Princeps obſervare tenetur contractum à ſe factum neque poteſt illum revocare & 7. etiam de plenitudine poteſtatis, & 10. & 19. receptior dicitur.*
8 *Succeſſor regni ſuccedit tanquam heres jure primogenituræ. & ſic tenetur ſolvere debita & legata prædeceſſoris. & n. 9.*
11 *Privilegium pecunia conceſſum cum in contractum tranſeat revocari non poteſt. niſi cum cauſa, ut quia regno damnoſum eſſet. ut ibi, & n. 12. ampliatur, & num. 29. ubique erit cauſa.*
12 *Privilegium licet ſit communis ſententia quod abſque cauſa revocari poteſt, non tamen habet rationem.*
13 *Vaſſalli inviti alienari non poſſunt.*
14 *Lex 8. tit. 1. part. 2. intelligitur & declaratur.*
15 *Bona patrimonii vel confiſcata vel inventa antequam regiæ coronæ incorporentur, alienari poſſunt. & n. 16. ubi idem in iis, quæ regnum non lædunt.*
17 *Importunitas damnatur: & ſoli principis dicto dicentis ſe per importunitatem conceſſiſſe creditur.*
18 *Donationes regiæ regno prajudiciales nihil valent, etiamſi jurentur.*
21 *Rex duplex jus habet in qualibet civitate vel Caſtro. l. 1. tit. 15. p. 2. & noſtra maxime contraria ſunt.*
23 *Reges in remuneratione rationem ſervitiorum donare poſſunt. neque donata revocari poſſunt per eos vel ſucceſſores ut ibi, niſi cum cauſa, ut num. 29. & ibi quæ erit juſta cauſa.*
24 *Donatio eſt quidam nominatus contractus.*
25 *Papa ſi conceſſione aliqua dixerit, ſupplicavit nobis talis ſuper beneficio, cui etiam motu proprio conceſſimus, verbum illud.* ſupplicavit *non impedit quin motu proprio factum cenſeatur.*
26 *Immunitas à principe conceſſa ſubdito licet revocari ſine cauſa poſſit, non tamen ſi per viam contractus facta ſit.*
27 *Servitiorum ratione poteſt princeps beneficium uni auferre & dare bene merenti.*
28 *Privilegium ob remunerationem conceſſum non cenſetur derogatum per clauſulas non obſtantibus.*
30 *Clauſula in compenſationem ſervitiorum quid importet.*
31 *Merita an ſint probanda tempore conceſſionis, & donationis. num. 41. ubi diſtinguitur an inter perſonas prohibitas donare.*
32 *Principi aſſerenti merita in donatione an credatur & num. ſequentibus ampliatur.*
33 *Aſſertioni judicum & publicarum perſonarum ſtatur, & ſic creditur eis dicentibus ex cauſa minuiſſe pœnam legis, ut ibi, niſi ut ibi.*
34 *Merita ubi probanda ſunt, quomodo probentur.*
35 *Nulla ſervitiorum remuneratio dici poteſt exceſſiva quando quis pro ipſo dotante mortis periculo ſe exponit.*
36 *Papa abſque conſilio Cardinalium, & Rex abſque procerum conſilio an poſſint ardua explicare, prout eſt donare & alienare. & num. ſequent.*
37 *Papa poteſt abſque Cardinalium conſilio unum de Cardinalibus ex cauſa deponere & Imperatores & Reges.*
38 *Epiſcopus ſine conſilio capituli poteſt ardua explicare, niſi ut ibi, & ibi quod hodie Prælati non requirunt capitulum in juriſdictionalibus.*
39 *Procuratores civitatum loco ſex civitatum interveniunt in alienatione bonorum regni.*
40 *Fides regia eſt ſimplex promiſſio inter generoſos uſitata, & habet vim juramenti, ubi declaratur, & ibi de clauſula ſolita apponi in titulo tabellionum.*

IBi. *No Conviene.* Iſtam legem in ſua diſpoſitione terribilem vocat contra Marchionem *de los Velez*, Ferdinandus de Loazes *in allegatione de mula, in 7. fundamento pro oppido de mula, pagi. 60. cum ſequentibus aliq. qui in reſponſione ad dictum ſeptimum fundamentum pag. 390. cum ſeq.* ei reſpondet aliquibus modis, ne obſtet intentioni Marchionis, à quo in hoc, ſicut in aliis multis poſſem quam plurima colligere tacito autore, ſed quia mei non eſt inſtituti remiſſione ejus ero contentus.

Ibi. *Porque la franqueza.* Liberalitas enim licet virtus ſit, & non vitium, ex dictis per Tiraquel. *de primogeni. 37. num. 42. & 46.* & Pinelum. *l. 1. p. 3. illatio. 4. C. de bonis mat.* gloſ. *l. 18. tit. 3. p. 2.* Matienço. *l. 1* gloſ. *num. 3. & 4. ſupra iſto titu. & lib.* debet tamen ita exerceri ne in vitium redundet, † nam, ut inquit text. *in l. 18. tit. 5. p. 2. Franqueza es dar alque lo ha meneſter, è al que lo mereſce, ſegun el poder del dador dando, de lo ſuyo e no tomando lo ageno, ca el que damas de lo que puede non es franco mas es gaſtador, e de mas aura* 1
por

por fuerça à tomar de lo ageno, quando lo ſuyo no le compliere. Et itidem voluit tex. *in l. 2. tit. 10. part. 2. in prin*, ibi. *Faziendo les merced quando entendiere que lo han meneſter.* Et ideo inquit text. noſter. *Que la franqueza deve ſer uſada con ordenada intencion.*

Ibi. *Otorgo y prometio.* Imo & juravit ut *ex colum. fin. noſtræ legis* latius patet. prout & in coro-
2 natione ſua reges jurare ſolent de non * alienandis bonis regni, & conſervando honore ejus, & non mutenda legitima moneta, ſecundum text. *in cap. quanto, & c. intellecto, de jure jura.* & *ibi* not. Abb. *numero 3. & c. ſane, de judi. in 6.* & optimam legem *pen. tien. 15. par 2.* & *ibi* gloſ. *que nunca*, optimè dicit in propoſitum, & tractat Suarez, legem noſtram allegans, *in alleg. 9. fol. 140. in prin. in antiquis*, & Pala. Rub. *in repet. cap. per veſtras. § ſed eſt pulchra dubitatio num. 41. & 42. fol. 82.* & glo. *in prag. ſanc. in proœmio. § cæterum*, gloſ. *depereant fol. 41. in parvis, tomo 1.* idemque jurare Regem Franciæ in coronatione aſſerit Guido Papæ, *deciſio 239.* & Carol. Graſſallis, *lib. 1. regalium Fran. jure 11. columna 3.* & dicta gloſ. *depereant dictæ prag. ſancti.* & magna eſt vis talis juramenti, ut licet videre ex Ferdinan. de Loazes, *in d. allegati. de mula, in 6. pro parte oppidi funda. pagina 55. cum 3. ſequentibus.* Imo & plus probat text. *in d. l. penult. titulo 15. partita 2.* quod etiam conſilia populorum communiter in ſuis populis congregata & convocata *a pregon ferido*, quod dicimus, *a concejo abierto*, debent hoc idem promittere pro ſe, † & ſuis nun-
3 quam permiſſuros regnum dividi, neque alienari, & tunc tenentur ſucceſſores ex quadam ſaltim fidelitate idem adimplere, ſecundum gloſſam, *ſon vivos, in eal. penul.* licet juramento non obligetur ſucceſſor ad perjurii incurſum † ſi contraveniat,
4 ſed tantum illi qui juraverunt, ſecundum Avenda. *c. 27. præto. num. 11. lib. 2.* & *alibi* dictum remanet, *in libr. 4. tractatus de Decurio.* vocato *Curia Piſana. c. 5.* eo quod juramentum quoad vinculum perjurii perſonale eſt quoad jurantem, quoad eum vero cui juratur reale † ſecundum
5 Paul. Anton. *in ſing. Doctorum, ſing. 14. fol. 995.* cumque princeps promiſerit & juraverit, ut ex text. noſtro apparet ſe non diviſurum neque alienaturum regna, & populi ejus id etiam promiſerint, & juramento vallaverint non id permiſſuros, & quaſi per pactum factum & promiſſum videatur, omnino tenebuntur ad ejus obſervantiam, nam & contractum quem Rex facit cum ſuo ſubdito obſervare & adimplere tenetur, neque poteſt † illum revocare, ex text. *in cap primo.*
6 *de natura feudi.* text. *in cap. 1. de proba,* & *ibi* DD. gloſſ. *in c. ad Apoſtolicæ de judi. in 6.* & communem & indubitatam opinionem aſſerit Loazes, plura referens, *in dict. allegat. de mula, in 5. pro oppido, fundamento, pag. 28 numero fin. cum ſequentibus pluribus*, nihil enim eſt, quod clariori præfulgeat lumine, quam recta fides, & obſervantia in principe, ut inquit text. *in Epiſtola inter claras. C. de ſumma Trin. & fide catholi.* bene facit text. *cap. 1. de nova forma fideli.* & *ibi* notat Bald. quod ſi Rex contra promiſſionem à noſtro text. deſcriptam contravenerit & fecerit, ſucceſſor ejus poteſt propria autoritate reaſſumere alienata contra ſimilem promiſſionem pactum & juramentum, ſecundum Villalobos, *in Ærario mille com.*

opini. litera. P. num. 170. ubi duas communes contrarias proponit circa dictum punctum, an princeps obligetur per ſuum contractum † & ad- 7
ſtringat ejus ſucceſſorem, & inquit tenendam eſſe communem illam, quæ principem obligat ab obſervantiam contractus & ſucceſſorem ejus, & alia plura jura ad hoc allegat Suarez, *alleg. 9.* & Anto Gumez. *Tom. 2. cap. 1. numero 1.* & fundat optime Did. Per *in l. tit. lib. 4. Ordi. col. 1061. ad fin. cum ſequentibus.* & Afflictis *in conſtit. ſicil. lib. 1. Rubri. 47. num. 4. cum quinque ſequentibus. foli. 187.* & optime amplians Socin. Junior. *conſi. 68 numero 2. cum tribus ſequentibus. volumi. 3.* Imo & inquit Suarez *ubi ſupra*, Capitula facta per Imperatorem & apoſtolicum cum civitatibus ſuis eſſe obſervanda, tam per ipſos quam per ſucceſſores, ut & per Afflict. *deciſ. 2. numero 2.* ubi ejus Addit. ad hoc plura jura allegat, & Capi. *deciſi. Neapol. 121.* & Dueñas *regula 293. per totam* & cæteri ſequuntur ſecundum eundem Suarez *allegatio. 10. fol. 142. in fin. ubi cum pagi. ſequente folii 143. in antiquis*, hoc etiam proſequitur & Boeri. *deciſione 104. num. 41.* & melius omnium tam in contrahente, quam in ſucceſſore ejus Rebuff *in concor. Franc. in Rubr. de collati. in præfatione Rubricæ. col. 6. verſi. inſuper quæro. uſque in finem illius præfationis*, ubi inquit *in verſi. decimo*, communem hanc eſſe opinionem profeſſorum utriuſque juris, & latius per Tiraquell. *de Primogeni. quæſt. 35. per totam.* Jaſ. *conſ. 1. vol. 1.* & Afflictis, *deciſio. 128.* & *ibi* ejus Additio. & Capi. *deciſione 166.* nam ſucceſſor in regno dicitur ſuccedere † jure primogenituræ & tanquam hæres primogenituræ, ſecundum Suarez *dict. aleg. 10 fol. 143. in prin.* & tractat Joannes Garſia *in tract. de experſ.* & meliora. *cap. 16.* probareque videtur text. *in l. 7. in fin. & lege 8 tit. 1 part. 6.* & ſic regnum hæreditas dicitur, ſecundum Aven. *cap. 4 præto. num. 1. lib. 1.* ex quo videtur *per l. 4. tit. 15 partita 2.* ſtatutum ſucceſſorem in regno teneri ſolvere * debita & legata 9
à prædeceſſore contracta & facta, niſi dicamus hoc de honeſtate, ut voluit Meneſes. *l. unum ex familia §. ſi de Falcidia. numero 7. ad ſi. ff. ad l. Fal. aliàs de lega. 2.* imo & ut inquit Suarez, *dict. allega. 9. fol. 139.* quod neque ex plenitudine poteſtatis poteſt princeps vel ejus ſucceſſor contractum revocare * privilegium aut conceſſionem per contractum facta, ut & per Afflict. *ubi ſupra. numero 10.* & ejus Additio. & Gramma. *deciſio. Neapol. 65. numero 27. & 28.* tradit Dec. *in cap. cum in Eccleſiarum, numero 24. cum tribus ſequentibus. de conſti.* & ideo cum privilegium pecunia conceſſum tranſeat in contractum † revocari non poterit, ſecundum Aymonem *241. numero 10.* & 11
per conſequens male dixit Meneſes. *ubi ſupra*, quod eſſet de honeſtate, non de neceſſitate ſucceſſorem regis teneri ad debita ejus. Eſt tamen verum quod exiſtente cauſâ revocari poſſet, ſecundum Molinam *de Primogen. Hiſpan. 2. p. cap. 3. num. 17. lib. 4.* Cephalum. *conſi. 168. numero 20. volumine 2* & Jaſ. *conſi. 1. numero 4. volumine 1.* Afflictis, *deciſio. 361. num. 6.* puta ſi damnoſum eſſet regno privilegium vel contractus, ut per Duen. *ubi ſupra limit. fin.* & Caſtillo. *l. 43. Tauri. numero 4.* facit text. *in l. 15.* ubi dico, *& in l. 17. infra iſto tit.* & voluerunt relati per Tiraquell. *de primogenit. aliàs de pœnis tempor. in præfa-*

ti op-

ri. num. 41. & quamvis ſit communis opinio de
jure quod privilegium abſque cauſa revocari po-
teſt, non tamen fulcitur † ratione ſecundum Mo-
12 lin. de primoge. dict. cap. 3. numero 16. cum ſequen-
tibus pluribus. Ex cauſa tamen indubium eſt revo-
cari poſſe, non tamen erit tunc juſta cauſa remu-
neratio meritorum ſi in præjudicium tertii reſul-
tat, ſecundum Cephalum, ubi ſupra, numero
37. neque ſtatur ſecundum eum ibi num. 38. aſ-
ſertioni principis ubi præjudicium tertii reſultat,
eo tamen deficiente in tantum cum cauſa revoca-
ri poteſt privilegium, quod procedat etiamſi ju-
ratum ſit; ſecundum Loazes in allegat. de mula,
pag. 117. num. 22. cum ſequentibus, & ab inde
tractat an cauſa præſumatur. Cum igitur hæc ita
ſint nimirum ſi Rex in præſenti ſimilem promiſſio-
nem faciens per viam contractus teneatur illam
obſervare, neque eam revocare poſſit ipſe neque
ejus ſucceſſor, & ſic neque alienare regnum ne-
que civitates, villas,caſtra, aut populos ejus, ne-
que hæreditates eorum, aliter enim, ut inquit l.
6. titul. 1. partit. 2. perdet nomen regis, quam ad
hoc conſideravit Villalobos, in Ærario ſuo opini.
com. ubi ſupra & per conſequens vaſſalli inviti alie-
13 nari † non poſſunt, ut per Loazes, ubi ſupra nu-
mero 4. fundamento pro oppido. Ex quo videtur
14 jam ceſſare diſpoſitionem l. 8. tit. 1. partita 2. †
probantis regem poſſe per viam hæreditatis dona-
re villam vel caſtra regni ſui cuicumque voluerit,
nam licet gloſſator ibi in verba, a quien quiſiere,
legem illam velit intelligere, quotieſcumque do-
natio illa non læderet enormiter regnum, tamen
ex lege noſtra videtur jam illius legis diſpoſitio-
nem ceſſare, imo quod non poſſit rex donatio-
nem talem facere quamvis regnum non læderet,
niſi maxima adeſſet cauſa, & in utilitatem com-
munem redundaret, prout innuit eadem l. 8. in
fine, & probat text. noſter ibi. Por razon de gran-
des ſervicios nam tunc id fieri poſſet, in ſubditos
regni, non vero in extraneos, nam ii in omni
caſu excluſi cenſentur, & cenſendum eſt eſſe ex-
cluſos ex rationibus in l. 1. hujus tituli per me ad-
ductis. Vel intelligi poteſt d. l. 8. in bonis pro-
priis regis ex proprio vel peculiari patrimonio
15 acquiſitis † non vero de iis quæ regiæ coronæ &
dignitatis regiæ ſunt, ut prima libere Rex aliena-
re poſſit, ſecunda vero non niſi cum cauſa & læ-
ſione regni non exiſtente, ut in gloſſ. ſequente,
de quibus loqui videtur lex noſtra, & l. pen. titul.
15. partita 2. vel intelligitur illa l. 8. in bonis
ex confiſcatione vel inventione regi pertinenti-
16 bus, quæ antequam regiæ dignitati † & coronæ
incorporata ſint, poterit Rex ea libere alienare vel
donare prout ſibi libuerit, ut per Molinam de
Primogeniis. libro 1. cap. 3. numero 18. quem ante
quam viderem, ſic declarabam legem illam 8.
quam ipſe ibidem non allegat, probat tamen ex l.
2. titul. 13. libr. 6. infra,& ex aliis per eum rela-
tis, plura ſunt enim genera bonorum regis, ut
licet videre ex dictis per nos in l. 1. titul. de las
preſcripciones, libro quarto, ſupra. quæ deſcripſiſſe
poſt vidi Matienço, hic gl. 3. per totam. Ex dictis
tamen ego colligo, quod ea quæ nullo modo læ-
dunt regnum,libere Rex alienat in ſubditos; & ta-
men quæ lædere poſſunt regnũ,ſed non enormiter
poſſit cum cauſa alienare & valeat alienatio, ut
ex tex. noſtro & ſimilibus probatur, & in iis non
intelligitur juramentum de non alienando bona
regni, ſecundum Afflictis, in conſtitut. Sicil. libr. 1.
Rubri. 24. numero 1. ſi vero enormiter regnum læ-
datur,nullo modo Rex alienare poſſit neque valeat,
alienatio etiam in ſubditos facta, & in iis intelli-
gatur promiſſio & juramentum noſtri text. à Rege
facta, de non alienando bona regni, ut probatur
ex verbis noſtri text. ibi, en prejuyzio de la dignidad.
niſi regno conſentiente, ut dixi in l. 1. tit. 1. libro. 4.
ſupra. l. 28. tit. 11. par. 4. probans quod ſi Rex juret
aliquid, quod tendit in regni detrimentum, non
teneatur illud adimplere, credendumque eſt regi
dicenti ſe revocare ex cauſa publicæ utilitatis ex
certa ſcientia ſecundum Alexandrum conſilio 115.
volumine 2. ad hoc allegatum per Afflictis, dict. lib.
1. conſtit. Sicil. Rubr. 47. numero decimotertio,
fol. 188.

Ibi, Por importunidad, Damnatur † hic impor- 17
tunitas, ſicut & in l. 29. titu. 18. partita 2. ubi gloſſ.
afincamiento. & in l. 1. titulo 14. libr. 4. ſupra. ubi di-
xi in gloſſ. 1. crediturque ſoli principis dicto aſſe-
rentis per importunitatem quid conceſſiſſe, ut per
Paris. conſil. 15. & 17. volum. 5. & relatos per Loa-
zes in allegatio. de mula. 5. fundamen. pro Marchione
num. 48. pag. 142. nume. 49. limitat niſi de præjudi-
cio tertii agatur & bene dicit, & quod credatur
tali principi, tenet etiam Pala. Rubeus. in Rubrica
§. 18. numer. 17. & ibi plura de importunitate tradit,
& Sylva Nupc. libro 6. conſilio 592. numero 53. &
Deci. conſil. 476. Hipoly. Singul. 6. & ibi quando
per importunitatem cenſetur quid conceſſum, &
late Felin. in cap. cum olim. colum. 3. & 4. de re jud.
Bar. l. 1. C. de limitroph. lib. 11. optime Rebuff. in 2.
Tom. conſtit. Franc. tit. de reſcrip. artic. 2. & in titu. ut
benefi. ante vocatio. in princ. numero 1. & ſequent. ubi
num. 9. quando propter lætitiam quid conceditur.

Ibi, perjuyzio a la dignidad real, Quo caſu do-
nationes non ſunt per Regem concedendæ, & ſi
concedantur † nullius exiſtunt momenti, ex text. 18
in l. fin. titulo 24. part. 5. & text. ubi gloſſ. in l. 29.
titul. 18. part. 3. & probat Afflictis dict. lib. 1.
1. conſtit. Franc. Rubri. 47. numero 14. folio 188. &
facit text. in l. 1. ſupra iſto tit. Adeo ut etſi jurentur
non confirmentur juramento, ut per concivem
noſtrum Doct. Gutier. in tractatu de juramento con-
firmat. 1. parte, cap. 52. num. 7. & Roland. conſilio 1.
numero 95. cum ſequentibus aliquibus, volumine 1.
& pro hoc conſidero expreſſam l. 28. titulo 11. par-
tita 3. & ibi gloſſ.

Ibi, Y contrato firme, Quo quidem princeps ob-
ligatur, ut ſupra iſta l. remanet dictum, & rece-
ptiorem † & veriorem ſaltem quoad naturalem 19
obligationem teſtatur noviſſime Matienço hic gloſſ.
2. numero 9. ubi numero 10. inquit hanc ſolam natu-
ralem in principe datam actionem efficacem, pro-
ducere.

Ibi, De ſu natural fueſſen inalienables y perpetua-
mente impreſcriptibiles, Et ſic neque † in regnico- 20
las poſſent alienari, contra diſpoſita in l. 1. ſupra
iſto tit. quæ in hoc per noſtram corrigitur, ut ap-
paret ex ſubſcriptione marginali ibidem appoſita
ſuper text. licet dum ibi compilator allegavit l. 2.
debebat dicere l. 3. quæ eſt noſtra, quam ad hoc
allegavit Didac. Perez libr. 3. Ordinamenti. column.
763. in medio. Sed & adhuc videtur obſtare iis
noſtri text. verbis. l. 1. titulo 15. ſupra libro 4. ubi
expreſſe permittitur ea, quæ juriſdictionis ſunt
præſcribi poſſe, imo & ipſas civitates & villas
quæ quidem lex cum novior ſit, ut ex ejus ſub-
ſcriptione

ſcriptione patet, videtur noſtram per illam corri-
gi, niſi dicamus legem noſtram diſponere quoad
ſupremam diſpoſitionem. hæc enim impræſcripti-
bilis eſt, vel quoad alia bona, quæ impræſcripti-
bilia eſſe in ead. l. 1. demonſtravimus, nam ſecun-
dum Alberi. relatum per Didacum Perez dicto libr.
21 3. Ordinamen, columna 762. Duplex jus † habet
Rex in qualibet civitate,villa ſeu caſtro,unum tan-
quam dominus ſpecialis & utilis ipſius caſtri,quod
forte emerat,& iſtud alienabile & præſcriptible re-
maneat, ſecundum illam legem. Aliud vero tanquã
Rex, qui habet dominium directum ejus regium
univerſaliter, & de iſto nihil transfertur & impræ-
ſcriptibile & inalienabile eſt, eo quod ſit ſupremæ
poteſtatis, & in hoc etiam idem diſponit dicta
l. 1. titulo 15. ſupra libro 4. & itidem l. 1. ſupra iſto ti-
tulo, & ſic non corrigitur noſtra per illam 1. dicti
titul. 15. ſed declaratur potius illa per noſtram,
prout declaranda eſt l. penultima. titulo 15. partita
2. quæ ſimilis erat noſtræ. Qui quidem intellectus
licet ſit verus in ſe, non tamen poteſt legi noſtræ
quadrare,cũ lex noſtra diſponat ob magna ſervitia,
poſſe Regem juriſdictiones & villas ac caſtra alie-
nare & donare, ergo non loquitur de dicta ſupre-
ma poteſtate, quæ nullo modo abdicari poteſt
à Regia dignitate, ut in hoc titulo & alibi dixi-
mus, niſi ad vitam concedentis tantum, ut ex l.
penultima. titulo 15. partita 2. diximus in hoc titu-
lo. Ideo lex illa 1. titulo 15. & noſtra maxime
22 contrariæ ſunt, † neque poſſunt bene concor-
dari, & l. 1. ſupra iſto titulo. ita quod videtur con-
cordari non poſſe, niſi dicamus, quod in quan-
tum l. noſtri tituli permittit in ſubditos Regni
poſſe fieri dictas alienationes civitatum, villarum
aut caſtrorum aut juriſdictionis, declaretur, per
noſtram ut procedat, quoties, ob ſervitia æqui-
valentia, fit in ſubditos Regni talis alienatio, &
donatio, dum tamen ſuprema poteſtas non conce-
datur, nam hæc inalienabilis eſt: Et in quantum
lex noſtra probat impræſcriptibilia remanere bona
hæc corrigatur per textum in dicta l. 1. titulo 15.
ſupra libro 4. ut ſic hodie præſcribi optime poſſint
per tempus, de quo ibi, excepta dicta ſuprema po-
teſtate, hæc enim impræſcriptibilis eſt, ſecundum
text. illum. Ita quoad præſcriptionem, & ſic taci-
tam alienationem ex præſcriptione reſultantem
tex. noſter corrigatur, quoad expreſſam vero cum
in ea lex illa 1. titul. 15. non loquatur, ſed tantum
l. 1. hujus noſtri tituli, & lex noſtra 3. ſerventur
ut ſcilicet, tunc dictam expreſſam alienationem
fieri liceat in ſubditos regni, quoties ob ſervitia
æquivalentia fit, non vero aliàs, neque alio
modo, dum tamen ſuprema poteſtas non alie-
netur, & ſic vendi de jure non poterunt civita-
tes, villæ & caſtra ac juriſdictiones eorum, de
jure Fori nec Poli, ſecundum Afflict. in conſtit.
Sicil. libro 1. Rubr. 47. numero 3. in extraneos
vero regni nullo modo alienatio & donatio per-
miſſa eſt ex legibus noſtris, & niſi teneas hunc in-
tellectum inter noſtras leges, non video quomo-
do concordari poſſint, niſi & dicamus ut diximus
ſupra iſta lege, quod illa l. 1. tit. 15. permittens
præſcriptionem, procedat quoties ex tali præſcri-
ptione regnum non læditur enormiter, ſecus vero
ſi læderetur, nam tunc lex noſtra procederet diſ-
ponens præſcribi non poſſe, & ex dictis per Moli-
nam libr. 1. de Primog. cap. 3. numero 18. colligi
poteſt, & melius ex dictis per nos in hac lege in
gloſſ. otorgo, ad finem. quæ ſunt meæ novæ conſi-
derationes & declarationes ad has leges.

Ibi, por razon de grandes y leales ſervicios, Quo
caſu Regum eſt donare,† & tunc Reges debent eſſe 23
prompti ad remunerandum, valentque tales do-
nationes remuneratoriæ, ſervandæque etiam ſunt
per ſucceſſores, ſecundum gloſſam lo deven. l. 14. t.
5. partita 2. neque revocari poſſunt per conceden-
tem neque per ſucceſſorem ejus, ſecundum quod
dixi in gloſſa 1. noſtræ legis, & tradit. Cap. decis. 166.
numero 1. & 2. Felin. in cap. novit. numero 12. & ibi.
Additio. de judic. Molin. de Primoge. lib. 1. cap. 5.
numero 18. & optime Afflictis, in conſtit. Sicil. libro
primo. Rubrica 47. numero 2. nam ſive talem do-
nationem remuneratoriam dicas eſſe privilegium,
quod nemo dicere poteſt, quia donatio † eſt qui- 24
dam nominatus contractus. l. ſi donationes. ubi no-
tant gloſſ. & DD C. de iis quæ vi metu. cauſæ fi. l. con-
tractus in princ. C. de fide inſtrum. notant communiter
Doctores, in l. fin. C. de cond. ob cauſam Loazes, in
allegatio. de mula, in 3. pro Marchione fundamento
pagin. 124. adhuc revocari non poſſet, ſine cauſa,
præmaxime cum contractus dicatur inter princi-
pem remunerantem & ſubditum remuneratum,
quantumcunque princeps donans verba illa (por
vos hazer bien y merced) privilegium & gratiam
ſonantia in donatione inferat, ut notabiliter vo-
luit Bald. in l. qui de patris. columna 7. C. unde
lib. Jaſ. conſil. 1. column. 7. 3. fundamen. volumi-
ne 1. & iterum in conſ. 65. col. pen. eo. vol. nam ſi
Papa in conceſſione dixerit, ſupplicavit nobis talis
ſuper beneficio, cui etiam motu proprio † con- 25
ceſſimus, verbum illud ſupplicavit non impe-
dit, nec facit, quin motu proprio beneficium
illud conceſſum fuerit, Bald. in cap. niſi ſpeciales,
de offi. del. verſ. pone in literis. Fel. in cap. cauſam
quæ de teſtibus. Dec. in l. ſi quis iniquum. colu. 1. ff.
quod quiſque juris. & conſil. 341. volumine 3. Ex
quo cum talis donatio tranſeat in contractum, re-
vocari abſque cauſa minime poterit, ut per Inno.
& Doctores in cap. novit de judi. & in l. digna vox.
C. de leg. Afflict. deciſione 24 quos & alios alia
quam plura referens & ſic tenens retulit Loazes, u-
bi ſupra. pag. 125. cum ſequentibus pluribus, &
Pal. Rub. in Rubrica. §. 69. num. 13. cum ſequen-
tibus aliquibus, Rebuff. in concord. in præfat. ad Ru-
bricam. de collatio. column. pen. in principio. nam li-
cet immunitas à principe conceſſa ſubdito † poſſit 26
ab eo ad libitum revocari, tamen ſi per contrac-
tum, vel quaſi contractum conceſſa fuerit revoca-
ri minime poterit, ſecundum Bar. & omnes in l.
omnes populi. q. 3. quæſtionis. 3. prin. ff. de juſ. & ju-
re. quos & alios plures refert Loazes, ubi ſupra in
5. fundamento pro oppido de mula. numero 29. cum
pluribus ſequentibus. & per totum illud fundamen-
tum, plura adducit in propoſitum, quæ eſſet longum
referre. Ratione enim ſervitiorum poteſt prin-
ceps jus alteri quæſitum auferre & dare beneme-
renti † ſecundum Grammat. deciſio. Neapol. 66. 27
numero 2. & 3. plures allegantem & hanc commu-
nem aſſerentem. Loazes ubi ſupra, pag. 189. num.
5. & 6. Id quod adeo verum eſt quod per gene-
ralem revocationem etiam continentem clauſu-
lam, non obſtantibus † privilegiis & conceſſio- 28
nibus contrariis, non cenſetur tali donationi &
privilegio derogatum, ſi ob remunerationem ut
diximus fuit conceſſum, ut per noſtrum Gutierr. in
l. nemo poteſt. numero 175. cum duobus ſequentibus.

de leg. 1. de quo plura poſſent adduci, quæ de donatione remuneratoria adducit Tiraquellus *in l. ſi unquam. in verbo donatione largitus. numero* 11. *cum quam pluribus ſequentibus* hoc declarans, & per Loazes, *in repertorio, dicta allegationis de mula, in verbo remuneratio*, quæ eſſet longum referre. Dic-
29 ta tamen intellige niſi adſit cauſa † nam tunc & remuneratoria revocari poſſet per concedentem Regem, vel ejus ſucceſſorem, ſecundum Afflictis, *deciſ.* 361. *numero* 6. Rebuff. *ubi ſupra, in verſ. item, quæ tunc erit juſta cauſa revocandi*, & Afflictis *in dicta Rubrica* 47. *numero* 4. *&* 5. Et quid importent verba hæc & clauſula, in compenſa-
30 tionem * ſervitiorum, declarat Afflictis *deciſ. Neapol.* 44. *numero* 19. Ex iiſque noſtri text. verbis poteſt fulciri & corroborari donatio Conſtantini Imperatoris Eccleſiæ Romanæ facta de qua aliàs dixi *in lib.* 1. *ſupra.* Et an merita & ſervitia probanda ſint *in gloſſ. ſequente* dicemus.

Ibi, *Salva viſta, y conocida*, Sed an debeant
31 probari tempore conceſſionis donationis † merita hæc & ſervitia, & dicendum eſt quod ſic, prout ex iis verbis denotatur clare, quia inter perſonas prohibitas: nam donatio prohibitorum donare facta propter benemerita donantis, etiamſi merita in ſpecie exprimatur probanda ſunt, prout communem teſtatur Corraſi. relatus & ſecutus per Villalobos, *in Ærario com. opin. littera D. numero* 159. *ubi ad l. noſtram applicat*, ſecus vero eſſet ſi inter perſonas non prohibita donare fieret talis donatio, nam tunc ſufficeret ſi in donatione talia merita exprimentur, ut communem teſtatur Clarus, *libro quarto, ſem. recep. verbo donatio. quæſtione.* 3. *in principio.* latiſſime Loazes, *in dicta allegatione de mula. in* 5. *fundamento, pro Marchione, numero* 31. *cum pluribus ſequentibus, pagina* 128. Et ſic in propoſitum eſt quæſtio an jam quod ex verbis noſtri text. probanda ſint merita tempore faciendæ donationis, ſi tunc
32 non probentur, ſed princeps ipſe aſſerat † in inſtrumento donationis quod propter merita & ſervitia plurima facta donat, ſufficiet abſque alia probatione? & ex dictis dicendum videtur quod ſic, nam cum principem donare ob benemerita per text. noſtrum non ſit prohibitum, ſed permiſſum, ſtandum eſt aſſertioni principis donantis, ut & erat de jure civili communis opinio, ut apparet ex Coraſ. & Claro, *ubi ſupra* & per Loazes *ubi ſupra*, maxime *in pagina.* 133. nam & in judicibus & perſonis publicis ſtatur eorum aſſertioni † ſecundum
33 Bald. *in Rubrica, de officio del.* Alexandr. & communiter omnes *in l.* 1. *in principio, ff. de offic. ejus cui. eſt jur.* & ſic ſtandum eſt aſſertioni judicis dicentis & pronuntiantis ſe ex cauſa pœnam à lege vel ſtatuto impoſitam minuiſſe, vel alteraſſe, & licet de cauſa non conſtet, ſufficeret ad minus cauſam expreſſiſſe, judiciſque aſſertioni ſtandum eſſet ſecundum Specul. *tit. de accuſatore.* §. 1. *verſic. quid ſi judex.* Bart. *l. quid ergo* §. *pœna gravior.* poſt Ray. & Alber. *ibi ff. de iis. qui not. inf.* & hanc plures referens teſtatur communem ſententiam Loazes, *ubi ſupra num.* 44 *cum tribus ſequentibus, pag.* 138. ubi *a numero* 42. *pag.* 137. incepit dictam limitationem de perſonis publicis, ut eorum aſſertioni credatur, idque verum intelligo, prout alibi dixi, niſi eſſet in præjudicium juris jam quæſiti alicui tertio, nam tunc ſecus eſſet in actibus ſaltim judicium reſpicientibus, quod ſi hæc in publicis perſonis vera ſunt, quanto magis verum erit in Regis ac Principis aſſertione benemerita in donatione exprimentis, & præſertim ſi id in eadem donatione juramento affirmaret, quia tunc clarius eſſet ei credendum, prout optime inquit optime Cæpol. *in tract. de ſimula contract.* 7. *præſumptione numero* 45 *pagina* 640. *in parvis* & Afflict. *deciſio. Neapoli.* 370. *nu.* 15. & Capici *deciſio. Neapoli.* 203. *num* 8. *&* 9. *& etiam numero* 7. ubi ita tenet & inquit, quod in ſpecie merita exprimenda ſunt, alter enim non probarentur per ſolam donationis ſcripturam, quamvis diceretur propter merita & ſervitia fieri, & inter perſonas prohibitas donare, quantumcumque exprimerentur non ſufficeret, niſi probentur, ex communi aſſerta per Tiraquell. *in l. ſi unquam. verbo. donatione largitus, num.* 89. *&* 91. *&* Afflict *dict. deciſ.* 370. *num.* 15. & Villalabos, & Clarum, *ubi ſupra*, etiamſi confeſſio meritorum fieret in tali inſtrumento, ſecundum Tiraquellum, *ubi ſupra num.* 104. *&* 105. neque ſupra dictis in rege & principe obſtabit l. 15. *infra iſto tit.* quia *ibi* ſolum diſponitur quoad donationes factas per reges ipſam legem condentes, non vero quoad faciendas, aliter enim eſſet corrigere totum jus ut *ibi* dixi. Et in caſu in quo merita † probanda ſunt, quomodo probentur, & 34
per Vitalem de Camb. *in tracta. clauſul in capit. enuntiativa verba, in contractibus, numero undecimo*, ubi communem reſolutionem ponit, & Bellon. *conſilio* 7. *numero* 5. *&* 6. *&* 7 & latius Tiraquell. *ubi ſupra, numero* 87, *cum ſequentibus pluribus.* Et communis eſt opinio ſecundum Clarum. *dict. verbo donatio quæſtione* 3. quod relinquitur arbitrio judicis quando merita æquivaleant donationi, & Menochi. *de arbi. judi. lib.* 2. *Cen.* 2. *caſu* 131. *numero* 6. *& ſequentibus.* & Loazes *ubi ſupra, pagina* 193. *numero* 3. *&* 4. ubi *numero* 7. inquit, nullam donationem nullamque ſervitiorum remunerationem † exceſſivam dici 35
poſſe quando pro ipſo donante quis mortis periculo ſe exponit.

Ibi, *De los de ſu conſejo*, Non enim poſſunt reges abſq; conſilio ſuorum procerum regiorumque conſiliariorum, neque Summus Pontifex abſque conſilio Cardinalium ardua explicare † 36
prout eſt donare, vel alienare ea, quæ ſunt de dominio regni, ut de Imperatore & Regibus probat l. *placet. C. de ſacroſ. Eccleſ. & l. humanum, C. de leg. in Authen. habita. C. ne fil. pro patre. & in l. proxime cum ſimilibus. ff. de iis quæ in teſtam. del.* & de Summo Pontifice, qui pleniorem cæteris Regibus, atque ampliorem poteſtatem habet, & de cæteris quibuſcumque principibus tenuit expreſſe Archidia. *in cap. quamvis & colu.* 2. *& ibi* Guilliel. de Monte Laudu. *de offic. Ordinarii & in cap. cum Redemptor.* 12. *quæſtione* 2. & in aliis pluribus legibus, canonibus & juribus tenent quam plures Doctores relati per Loazes, *in dicta allegatio. de mula. in* 7. *fundamento pro oppido, numero* 3. *cum ſequentibus pluribus, pagina* 65. *cum aliquibus ſequentibus* quem referre ſufficeret pro exornatione noſtræ legis & ejus materiæ qui quidem *in reſponſione ad dictum* 7. *fundamentum pagina* 392. *numero* 6. *cum quam pluribus ſequentibus*, inquit veriorem atque communiorem eſſe opinionem, neque Papam teneri in quibuſcum-

que

que negotiis quantumcunque arduis requirere conſilium Cardinalium, neque Imperatorem aut Reges ſuorum procerum ac conſiliariorum, adeo ut ſi conſuetudo aliqua in contrarium induceretur, nulla exiſteret, & pro nulla haberetur, ac reputaretur, prout fuit opinio gloſſ. notabilis. *in capit. Anaſtaſius, verbo. concilio* 19. *diſt. & in cap. fundamenta.* §. *decet. verbo contingeret, de electio.* inquiens quod quamvis de urbanitate, vel ex quadam laudabili conſuetudine Cardinalium conſenſus ſive conſilium in arduis per Summum Pontificem exercendis, vel providendis requiratur, & quamvis ſæpe de conſilio fratrum aliquid Summum Pontificem feciſſe reperiatur, prout factum fuit & feciſſe dicitur atque habetur *in c. unico de ſchiſmaticis, & in c.* 1. *de renun. in* 6 *& in cap ſuper eo. de hered. eod lib.* nullatenus tamen ad prædicta faciendum & tale conſilium petendum Summus Pontifex arctatur, nec ſæcularis princeps ad ea etiam efficiendum adſtringitur, & obligatur, quam etiam opinionem tenuit gloſſ. communiter approbata *in capit. ad Apoſtolica, in principio de re jud. in* 6. *& in extravag. Execrabilis. Joann* 22. *de præbend. verbo de ipſorum*, Doctores communiter *in Rubrica de conſtitut.* ubi Barba. Felin. Deci. & Ripa volunt eſſe communem opinionem, teſte etiam Loazes, *ubi ſupra, numero ſeptimo, & numero octavo*, inquit poſſe Summum Pontificem unum ex Cardinalibus aliis non requiſitis ob ejus demerita punire,
37 imo & Imperatores † & Reges, ut *ibi numero* 13. *cum ſequentibus aliquibus* refert de Summis Pontificibus qui id fecerunt & per conſequens in progreſſu idem de Imperatoribus ac Regibus ſine conſilio procerum & conſiliariorum ardua quælibet explicare poſſe teſtatur, & ſic etiam Epiſco-
38 pum id poſſe facere ſine † conſilio ſui Capituli, *ibidem numero* 26. *&* 27. declarat exceptis alienationibus & aliis communibus negotiis cum Capitulo facere ſolitis, & jam ab aula receſſiſſe titulum, *de iis quæ fiun a Prælat. ſine conſ. Capit.* quia cuncta hodie Prælati abſque Capitulo faciunt, & quod fruſtra hodie diſputari poteſt an Epiſcopus in juriſdictionalibus teneatur ſui Capituli conſilium requirere, nam ut inquit Panor. *in cap. irrefragabili, in principio. columna* 2. *circa finem, de offic. ordin.* hodie Epiſcopi communiter contra capitula præſcripſiſſe, ut abſque eorum conſilio poſſint ſubditorum exceſſus punire, & alia juriſdictionalia exercere, imo & ipſorum capitularium, & quorumlibet eorum ipſis capitulis minime requiſitis delicta punire & caſtigare, ut *ibidem* ipſe Loazes proſequitur *numero* 32. *& ſequentibus*, qua de cauſa nimirum ſi Papa ſine conſilio Cardinalium & imperator ac Reges ſine procerum ac conſiliariorum conſilio poſſint quantumcunque ardua explicare & decidere, & alienare ac donare. Et per conſequens quod lex noſtra de urbanitate, non vero de neceſſitate procedat, ſicut in legibus condendis & abrogandis, diximus, *in l. fin. tit.* 1. *libro* 2. *ſupr.* in caſu tamen *l.* 5. *infra eo.* neque de urbanitate ad id tenentur Reges.

Ibi, *procuradores de ſeys ciudades*, Nam ſicut Rex invitis civibus non poteſt donare vel alienare civitates vel populos, ut per Pala Rub. *in repetitione ca. per veſtras.* §. *ſed eſt pulchra dubitatio, numero* 41. & Socin. *regula.* 37. *in poſterioribus regulis*, & Loazes, *ubi ſupra in* 5. *fundamento pro oppido*, ita neque invitis aliis regni civitatibus, quarum civitatum loco ſex iſti procuratores † 39
eligi videbantur, cum ſine civitatum conſilio & regni magnatum ſimiles alienationes fieri de jure prohibitum eſſe teſtabatur Paul. Caſt. relatus per glo. *que nunca. in l. pen. tit.* 15. *part.* 2. imo & ſecundum ipſammet gloſſ. talis conſenſus, ipſis ſolis conſentientibus, non vero ſucceſſoribus eorum præjudicaret, quod eſt optimum ac notandum, & etiam ultra dictos conſenſus debeat interveniſe forma & ordo noſtri text de urbanitate tamen, non vero de neceſſitate, ut dixi in glo. præcedente.

Ibi, *Sola fe real.* Hæc eſt quædam ſimplex promiſſio inter generoſos, † ut probatur *in c. grandi.* 40
de ſupplen. neg. prel. non tamen ut ex text. *ibi* probatur, habet eandem vim ſicut juramentum, prout non habere firmabat Covar. relatus per concivem noſtrum Gutier. *in repetitione Authen. Sacramen. pube. nu* 144. *de reſcinden. vendit.* quod eſt verum quoties tanquam fides humana interponitur fidei promiſſo, ſecus vero ſi tanquam Chriſtiana fides nam tunc vim juramenti haberet, ut ultra eos inquit Meneſ. *in l. ſi quis autor.. n.* 35. *C. de tranſactio.* neque aliud probat l. 26. *tit.* 11. *par.* 3. prout optime advertit ibi gloſſator, quem ſequitur Meneſ. *ubi ſup. n.* 36. & Aven. relatus per Gutier. *ubi ſupr. nu.* 148. *&* 149. Ex quo ipſe *ibi n.* 150. infert ad clauſulam ſolitam poni in titulis tabellionum, de qua ipſe & ego fuimus interrogati, & ſic conſideravimus clauſulam illam, dum dicitur, *Que no hagan obligaciones en que uno ſe obligue a buena fe y ſin mal engaño.* Quaſi bona illa fides, quæ in dubio de fortiori, & ſic de Chriſtiana eſt intelligenda tanquam juramentum habeatur, quod eſt prohibitum, tabelliones in ſcripturis publicis regulariter apponere, ut apparet *in l.* 11. & 12. *tit.* 1. *lib.* 4. *ſupr.* & hæc pro hac lege 3. ſufficiant.

IN LEGEM QUARTAM.

Revocatio donationum à rege Henrico IV. factarum, villarum, populorum, juriſdictionum ac terminorum præſenti lege inſeritur.

SUMMARIUM.

1 *Principes communem utilitatem populorum ſuorum debent potius quam ſuam propriam reſpicere.*
2 *Donationes facta ob populos ſedandos revocari poſſunt.*
3 *Principis poteſtas in præjudicium tertii multum reſtringenda.*
4 *Rex non debet unum altare cooperire ut alterum diſcooperiatur.*
5 *Princeps ſi ſine cauſa cogeret ſubditum obvendere rem ſuam, tenetur ad damni ſatisfactionem in conſcientia.*
6 *Juriſdictiones conceſſas an poſſit ſucceſſor revocare.*

IBi, SE DESTRUYEN LAS CIUDADES, Quod rex avertere omnino debet, & utilitatem communem populorum ſuorum debet potius quam propriam † reſpicere, ut inquit *l.* 9 *tit.* 1
1. p. 2.

1.p. 2. Conſideravimus enim inquit Imperator, *in Authen. ut judi. ſine quo. ſuffra. §. conſideravimus*, quia licet quæſtus immodicus imminuitur Imperio, attamen noſtri ſubjecti incrementum maximum percipient, ſi indemnes à judicibus conſerventur, & Imperium & ficus abundabunt utens ſubjectis locupletibus, & uno hoc introducto ordine plurium rerum & innumera erit ubertas: quæ verba optima ſunt & digna conſideratione à regibus & principibus, nam & in multitudine populi dignitas regis, & in paucitate plebis ignominia principis, *Proverbio* 14. *cap.* nam licet rex ſit dominus populorum, ut in pace & juſtitia populos ipſos ſuſtineat, & ab eis ſerviatur, debet tamen ita eos ſervare, & cuſtodire, ut non deficiant cum opus fuerit, ut inquit optima *l. 14. tit. 5. par. 2. & l. 2. tit. 10. ea. par.* ibi *la primera de ſi miſmo*, ubi jubet lex populos per reges conſervandos non extorquendo ab eis tempore, quo excuſari poteſt id, quo amato & capto non poſſit poſtea ab eis ſe ſubvenire cum opus fuerit. Sed quæ major diminutio, quæ major deſtructio, & Regni ac Imperii calamitas & infortunium, quam quod per alienationes diviſio & partitio, populorum fiat, & quæ ſimul juncta vires habebant, nunc in partes & in diverſos dominos diviſa, imbecilla & abſque viribus & fortitudine efficiantur, & ideo juſte lex noſtra ex ſimilibus diviſionibus civitates diminui aſſerit, ut in pluribus civitatum diviſionibus & alienationibus viſum videmus, quæ cum amplam ac magnam haberent juriſdictionem, magnoſque terminos, ita ſupradictarum alienationum cauſa anguſtatæ & coarctatæ ſunt, ut deſertæ remaneant, & deſtitutæ à terminis antiquis, locis & populis alienatis conceſſis, & ideo Reges permaxime ab iis abſtinere debent alienationibus.

Ibi. *Revocamos e damos por ningunas.* Nam cum propter ſcandala ſedanda orta in regno tempore hujus Regis Henrici IV. donationes hæ factæ fuerint, prout & patet ex *l. 17. infra iſto tit.* quæ harum etiam donationum moderatrix eſt nimi-
2 rum ſi revocari poſſint, cum hoc de jure † per-
mittatur, ſecundum Palatium. Rubeum, *in Rubrica §. 69. n. 15. 16. & 17.* Præſertim ſi factæ ſunt in principio regiminis aſſumpti, & coronationis factæ, ut *ibi* per eundem Palat. Rub. *numero* 18. *& 19. & in §. 81. num. 7. & 8. fol. mihi* 59. ubi inquit ex hoc Reges Catholicos Ferdinandum & Eliſabeth potuiſſe revocare donationes per eos factas in principio ſuæ coronationis, cum tunc potius ad ſedandos animos quam ob benemerita & ſervitia fieri videantur, prout ex dict. *l.* 17. patet, & tradit Rebuff. *in 2. Tom. conſt. Franc. tit. de reſcrip. art. 2. ad fin.* ubi ipſum Palat. Rub. allegat. & an ſucceſſor poſſet revocare, *in lege præcedente* diximus.

Ibi, *Que primeramente eran de qualeſquier cindades.* Nam diviſis civitatibus in provinciis, vel in juriſdictionibus ſeparatis, conſtitutis territoriis, populis, montibus & pratis ac defenſis ex Regis mandato & donatione unicuique civitati facta non licet principi in præjudicium civitatum alteri donare, ut ex text. noſtro inquit Avend. *cap. 12. præt. num. 20. in principio lib.* 1. in præjudicium
3 enim * tertii multum debet reſtringi principis
poteſtas, prout in hujus legis propoſitum inquit Minchaca *de ſucceſſione creat. §. 17. numero* 37 latè *ſecundum §. 26. numero* 98. remiſſive iterum tetigit, & leges has allegavit, & nimirum eſt hoc, nam licet ampla ſit principis poteſtas & manus, ſeipſum à jure reſtringit poteſtatem & manum in tertii præjudicium, ut licet videre, ex *l. 2.* ubi diximus *tit. 14. lib. 4. ſupra*, & diximus etiam *in l. 1. tit. 1. eod. lib.* Rex enim & Imperator quoad juriſdictionem & protectionem, non vero quoad dominium rerum particularium fundat intentionem ſuam, ut ex text. *col. penult.* & *ibi*, gloſſ. *lo ſuyo*, *in l. 2. tit. 1. part.* 2. debetque adhibere bonum cambium ſi alter cum cauſa fecerit, ut probat *l. 51. titulo* 18. *partita* 3. ut *in dicta l. 1. tit. 1. ſupra libro* 4. latè diximus, nam non debet Rex
unum altare cooperire † ut alterum diſco operia- 4
tur, ut inquit text. *in l. fin. §. ſed & ſi quis*, & *ibi* Bal. *col. 3. verſic. quod non debet C. communia de legat.* gloſ. *in Authen. qui. mod. oper. Epiſ. §. ſed neque offenſus*, text. *in l. ſin autem. §. final. ff. de aqua pluv. arcen.* & ſic non debet unum ditare, & alterum depauperare. Imo ſi minis & mandatis importunis cogeret princeps aliquem ſubditum ſuum
ſine cauſa vendere * rem ſuam alicui, teneretur 5
in conſcientia etiam ad reſtitutionem damni, ſecundum Navar. *in Manuali, c. 25. n. 6.* & faciunt dicta per Capici. *deciſ. Neap. 166. n. fin.*

Ibi, *Sean obedecidas y no cumplidas:* Nam cum præjudiciales ſint, ſpectanda eſt ſecunda juſſio, ex text. *in l. 2. tit. 14. lib. 4. ſupra* ubi diximus.

Ibi, *Juriſdiciones*, An juriſdictiones conceſſas
poſſit ſucceſſor revocare † ex dictis per Caſſ. *in* 6
conſt. Burg. Rub. 1. des juſtices in prin. n. 103. fol. 21. & per nos *in l. præcedente* decerpes.

IN LEGEM TERTIAM.

Donationes per reges facienda debent fieri cum conſilio & aſſenſu regni ſupremique ejus ſenatus niſi in caſibus à lege noſtra deſcriptis.

IBi, *Con acuerdo de los del conſejo*, De quo *in l. 3. ſupra iſto tit.* per nos late dictum eſt & ad *ibi* dicta me remitto & cum conſilio & deliberatione ardua quælibet ſunt facienda, ut diximus *in c. 9. gloſ. fin. lib. 2. noſtri tractatus de Decur.* & iterum *eod. lib. 2. cap. 3. num.* 1.

IN LEGEM SEXTAM,

Donata à rege firma & permanentia debent eſſe, & acquiruntur donatariis ut ſua propria, & tanquam de propriis diſponere poſſunt de eis ad libitum & ſuccedent heredes eorum in eis, ſicut in aliis bonis patrimonialibus & hereditariis nulla talium bonorum parte uxori aſſignata, ſicut neque marito aſſignaretur ex rebus per regem uxori ejus donatis.

SUMMARIUM.

1 *Conceſſa ſimpliciter juriſdictione, in perpetuum conceſſa videtur.*
2 *Beneficium principis decet eſſe manſurum.*
3 *Rex ſi de aliqua re duobus donationem fecerit quis erit potior.*
4 *Donata an rex revocari poſſit, remiſſive.*

IBi, *Las coſas*. Hic videtur text. probans,
quod conceſſa ſimpliciter juriſdictione † in 1
caſu in quo concedi poteſt, videtur in perpetuum conceſſa, de quo *in l. 1. gloſ. 1. tit. 1. lib. 4.* diximus.

Ibi, *Que no ge las pueda quitar*, Decet enim conceſſum à principe beneficium eſſe manſurum ex text. *in C. decet. de reg. jur. in* 6. & donationes regum diminutionem non recipiunt, ex juribus allegatis per Aſſlictis *deciſ. Neapol. 392. numero* 6. quod intellige ex dictis per nos *in l. 3. ſup. iſto tit.* ubi late diſſeruimus an liceat principi concedenti, vel ejus ſucceſſori revocare donata, de quo & per Caſſan. *in conſt. Burg. Rub. 1. des juſtices §. 5. gloſ. ſauſcun n. 187. cum tribus ſequentibus* ubi & an eam donationem interpretari poſſit. Et an ſi Rex fecerit donationem alicui de aliqua re vel fundo, & inveſtivit eum & tradidit poſſeſſionem & poſt de eadem re fecit alteri donationem
2 & poſſeſſionem tradidit, quis erit potior * vide
latiſſime Lucam de Pen. *in l. fin. col. 2. cum ſequentibus. C. de locat. præd. civil. lib.* 11 & poſthæc an princeps revocare poſſit donata vide Matien. *hic, in gloſſ* 1. late per concluſiones tractantem, brevius tamen & ſecundum veras doctrinas diximus *in d. l. 1. 3. ſup. eo.*

IN LEGEM SEPTIMAM,

Duobus modis mortis ſcilicet cauſa, vel inter vivos ſit donatio, & illa revocari poteſt; hæc autem non, ſi ſecundum juris diſpoſitionem facta fuerit, niſi in caſibus à jure expreſſis.

SUMMARIUM.

1 *Donatio cauſa mortis ut talis dicatur, debet in ea fieri mortis mentio, licet non ſemper ſit talis, etiamſi de morte mentio fiat, ut ibi.*
2 *Donatio mortis etiam jurata revocari poteſt.*
1 3 *Donatio cauſa mortis an revocetur per alienationem vel ſupervenientiam liberorum, & ibi an comprehendatur ſub ſtatuto loquente de donatione, vel ſub diſpoſitione l. cum avus, vel ſub ſtatuto loquente de donatione, ibidem.*
4 *Donatio cauſa mortis hodie quot teſtes requirat.*
5 *Donatio perfecta pura & ſimplex ſecundum jus facta revocari non poteſt, & ibi remiſſive quinque requiſita apponuntur ad hoc, & ibi aliqua deferuntur.*

IBi, *En razon de muerte*, Quæ quidem donatio cauſa mortis vocatur, de qua *per totum tit. ff. & C. de donatione cauſa mortis, & per l. 11. tit. 4. part. 5.* Et ut talis dicatur, requiritur in ea mor-
1 tis * mentionem fieri, ut *ex dict. l.* 11. proba-
tur, per gloſſ. *ibi verbo de la muerte*, & tradunt late Boer. *deciſ. 353. n. 1. 11. 12. & 13.* & Ant. Gom. *Tom. 2. c. 4. n. 15.* Ducñas, *reg. 217 & 218* licet non ſemper, ex eo quod mentio mortis fiat in donatione, cenſebitur mortis cauſa donatio, ut licet videre ex Covarr. *in 3. parte. Rubr. de teſt. n.* 25. ubi plures modos aſſignat quibus adhibitis donatio hæc tranſit in donationem inter vivos & *a n.* 1. plura dixit Cov. *ubi ſupra*, & Gutierez, *in tractatu de juram. confirm. 1. parte, c. 12. per totum*, & in locis ordinariis per Doctores, & eſt materia longa & clara, ideo remiſſione dictorum contentus ero.

Ibi, *Dar a otro ereciernesla para ſi*, Et ſic revocare eam, nam donatio cauſa mortis quantum-
vis jurata revocari poteſt * cum conditionem in 2
ſe contineat, niſi donantem pœnituerit, prout late tradit Cov. *in 2. parte. Rub. de teſt. n.* 11. & Tellius, *l. 17. Tauri n. 97. cum pluribus ſequentibus* ubi per concluſiones proſequitur caſus ubi donatio cauſa mortis revocari non poteſt, aliaque utilia in materia refert, de quo & per Ant. Gom. Duen. & Guterrium, *ubi ſupra*. Et an hæc donatio per alienationem rei donatæ factam à donatore revo-
cetur † tradit Covar. *in d. 3. part. Rubr. de teſtam. n.* 3
19. Et an per ſupervenientiam liberorum revocetur, late Tiraquel. *in l. ſi unquam, verbo donatione largitus, n. 245. cum pluribus ſequentibus C. de rev. don.* ubi *n.* 258. quærit an comprehendatur ſub ſtatuto loquente de donatione, & *num.* 248 an valeat facta pacto nudo, & *num.* 250. an comprehendatur ſub diſpoſitione *l. cum avus. ff. de cond. & demon.* Et quot teſtes hodie requirun-
tur † in donatione cauſa mortis tradit Antonius 4
Gomez, *Tom 2. cap. 4. n.* 16. & Covarruvias, *in dicta 3. parte, n.* 21. & Suarez, *alleg. 20. pag. 2. in principio*, & *alibi* diximus.

Ibi, *Y la que es fecha de otra guiſa no la pueda quitar*, Junge iis verbis, finalia verba ſequentia, *Eſto ſi fuere hecha la donacion anſi como lo manda la ley* Et facta hac conjunctione verborum remanebit
tes clara, donatio enim perfecta † pura & ſim- 5
plex, & ſecundum juris diſpoſitionem facta revocari non poteſt, *ut inſt. de donatio. §. alia autem l. cum profitearis, cum duobus ſequent. C. de rev. don. cap. inter dilectos §. accedentes, eo. tit. §. & cum perficiuntur, inſt. eo. tit. & l. ſi quis argentum. C. de donatio.* text. *in l. 4. colum. 2. tit. 4. part. 5.* & ad hoc quod donatio ſit vera & propria, quinque requiruntur, de quibus per Fab. *inſt. de donat. in prin.* & No. *in l. hoc jure. ff. eo. tit.* quod tamen intelligendum eſt dum tamen hæc donatio fiat à potente donare, nam ſunt qui non poſſunt, ut patet *in l. 3. tit. 4. part. 5.* & per Ant. Gom. *Tom. 2. c. 4. n.* 23. item & quod fiat extraneo, ſecus ſi conſtituto ſub poteſtate, nam ſi tali revocari poteſt, niſi tradita ſit poſſeſſio, vel fiat ob cauſam onerosam, ſecundum text. *in l. 17. Tauri, quæ eſt l. 1. tit. de las mejoras, ſupra iſto libro*, inſuperque ut fiat talis donatio in menſura & quantitate permiſſa & ſic quod non ſit omnium bonorum, *ſecundum l. infra proximam.* & quod ſi excedat quingentos aureos inſinuetur, ſecundum text. *in l. 9. tit. 4. part.* 5. Item quod filii poſt talem donationem non naſcantur, quia ſi naſcuntur revocantur, ſecundum text. *in l. ſi unquam. C. de rev. don. & l. 8. tit. 4. part.* 5. Et quod ex parte donatarii non committatur aliqua ingratitudo, vel non adſit aliqua cauſa ex qua revocetur de jure donatio, ut patet *in cap. fin. extra de donat. & in l. 10. tit. 4. part.* 5. & probatur *ex penultimo verſic.* noſtri text. & poſſet de iis fieri integer tractatus, ſed hæc pro legis noſtræ declaratione ſufficiant, & an ut perfecta ſit donatio requiratur præſentia donatarii dicemus volente Deo *in l. 2. tit. 16. infra iſto libro.* Et an hæres donatoris poſſit revocare donationem ex ingratitudine donatarii contra donantem commiſſa, *in l. 1. tit. 1. ſupra lib.* 1. diximus.

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS ®
ALERE FLAMMAM VERITATIS

Ibi, *Sino por las razones.* De quibus in præcedente gloſſ.

Ibi, *Como manda la ley.* De qua in præcedentibus gloſſis.

IN LEGEM OCTAVAM

Quæ erat 69. Tauri.

Donatio omnium bonorum etiam præſentium tantum non valet, neque fieri poteſt.

SUMMARIUM.

1 *Verbum, poteſt, præcedente negativa inducit impoſſibilitatem & nullitatem actus contrarii.*

2 *Donatio omnium bonorum nullius eſt momenti, cum ampliationibus, & limitationibus, & ibi quid in donatione cauſa mortis, & quid ſi per viam majoriæ, vel cum pœna ſi revocetur.*

3 *Donatio appoſita in pœnam mutationis teſtamenti nil valet.*

4 *Juramento confirmatur donatio omnium bonorum, ubi noviſſime tam autor declarat, & advertentia ponit.*

5 *Donatio bonorum futurorum valida eſt.*

6 *Donatio omnium bonorum facta propter dotem an valeat, ubi ſi Eccleſiæ vel alteri pio loco, & ibi declaratur id de dote.*

7 *Contractus oneroſus factus ſuper omnibus bonis ut venditio valet.*

8 *Donatarius omnium bonorum an tenebitur reſpondere creditoribus.*

1 IBi, *Ninguno puede*, Negativa hæc † adjecta ante verbum poteſt neceſſitatem inducit, & reddit actum impoſſibilem & nullius momenti, ſi contra legis talis diſpoſitionem fiat, imo neque tali legi renuntiari poteſt, ut diximus *in l. 1.* gloſſa. 1. *titulo 3. ſupra iſto libro.* Adeò ut & ſi donator hic ſit extra regnum tempore donationis, tenetur legem noſtram ſervare ut per Pelaez *de majoratibus, part. 1. q. 58. n. 36. cum ſequentibus.*

Ibi, *De todos ſus bienes*, Hic conſtituo pro legis hujus declaratione regulam, ſcilicet, dona-
2 tionem omnium bonorum nullius † eſſe momenti, cujus rationem aſſignant *hic* DD. & Covar. 2. *part. Rub. de teſtam. num.* 4. quia prorſus avertit facultatem teſtandi, & ſic eſt contra bonos mores. Quam concluſionem amplia primo *ex text. noſtro*, etiamſi præſentium tantum bonorum fiat, & in hoc lex noſtra jus novum conſtituit, nam ex jure civili ut apparet ex dictis per Bar. *in l. ſtipulatio hoc modo concepta, num. 6. ff. de verbo. oblig.* præſentia tantum bona poterat quis donare, prout & *ex l. 7. tit. de las donaciones libro 3. Fori*, diſponebatur, imo quamvis fieret univerſalis donatio omnium bonorum valebat, quia intelligebatur de præſentibus, prout communem teſtabatur Jaſ. *conſil. 5. volum* 3. relatus per Villalobos, *in Ærario. mille com. opini. littera* D. *nu.* 165. & Bellon. *conſil. 5. num. 1. cum pluribus ſequentibus*, & Juli. Clar. *libro 3. ſenten. §. donatio. quæſt.* 19. & Beroi. *in quæſtio. famili. 20. num. 1. cum ſequentibus.* eo quod tunc ex bonis & lucris poſt donationem quæſitis teſtari talis donator poterat. Ex quo ipſe Clarus *ibi*, inquit valere donationem cauſa mortis omnium bonorum, cum eam revocare poſſit donator tempore teſtamenti, & ſic ex bonis ſuis teſtari, ſicut ſi reſervatis ſibi aliquibus ex bonis ex quibus poſſet teſtari, omnia alia poſſet donare, quamvis futura & præſentia donaret, ut *infra* dicetur. Hodie tamen ex lege noſtra, quamvis præſentia tantum bona donentur, non valet donatio, ex text. noſtro clauſulam prohibitivam, imo & quodammodo derogatoriam habente, prout in propoſito tenet Villalo. *in ſua Antino. juris civilis & regii, littera D. num.* 14. & Duen. *regu. 216. amplia.* 1. in quo lex noſtra noviter providit in derogationem dictorum. Nam ſi eſſet donatio talis bonorum præſentium & futurorum, nullo modo valebat etiam de jure civili, prout communem teſtantur Clarus & Duen. *ubi ſupra.*

Ulterius & ſecundò ampliatur noſtra concluſio ut procedat etiamſi per viam majoriæ fieret dicta donatio ſecundum Minch. *de ſucceſſ. crea. tom. 1. §. 1. n. 31. ad fin. fol.* 19. & Molin. *de Primog. libr. 2. c. 10. n. 20. cum ſequentibus pluribus*, & *à n.* 9. incepit quæſtionem.

Tertiò ampliatur dicta concluſio quod quamvis teſtator dicat, volo hanc eſſe meam voluntatem, quam promitto non revocare, ſed ſi contigerit me revocare, vel aliud facere teſtamentum, ex nunc do omnia bona mea hæredi inſtituto, adhuc non obſtaret dicta clauſula, neque valida eſſet, ex eo quod tolleretur facultas teſtandi, & in effectu eſſet donare bona ſua contra noſtræ legis prohibitionem & quia donatio appoſita in pœnam mutationis † teſtamenti non valet, ut per Tel- 3
lium, *in 2. part. l. 3. Tauri, n.* 12.

Quartò ampliatur noſtræ legis concluſio quod quantumvis juramento talis donatio † firmata ſit, 4
adhuc nihil valeat, cum bonos mores quibus teſtandi libertas innititur, evertat, item etiam quia juramentum & bona fides non firmant contractum nullum, non tam ratione utilitatis publicæ, quam & propter bonos mores conſervandos, prout communem teſtatur Additio. Capellæ Tolloſan. 382 & Villalo. *in Ærario. com. opi. litera I. numero 201. & 202.* & noviſſime Molin. *de Primogen. lib. 2. cap. 10. num.* 11. hic tamen patet *ex dictis*, quod contra bonos mores eſt tollere libertatem teſtandi & contra publicam utilitatem, quæ in condendis & conſervandis teſtamentis verſatur, igitur valere non debet talis donatio omnium bonorum præſentium etiamſi jurata ſit, præſertim cum lex noſtra prohibendo diſponat, quo caſu nullum eſt id, quod in contrarium fit, ut in noſtræ legis propoſitum inquit Due. *in dicta regula 219. in princ.* & quod talis donatio etiam juramento non firmetur, communem teſtatus eſt Aymon. Cravet. relatus per Covarr. *in 2. parte. Rubric. de teſtamen. num.* 4. ubi plures allegat idem tenentes. Contrariam tamen opinionem tenet Anton. Gom. *hic, numero* 4 contrariis fundamentis ſatisfaciens, præſertim quod in donatione bonorum præſentium non datur teſtandi privatio, cum de bonis poſt donationem quæſitis teſtari poſſit, & ſic ceſſat favor & utilitas publica, & bonorum morum interruptio, quod erat principale fundamentum contrariæ opinionis, neque verſatur tunc eadem ratio, quæ in donatione omnium bonorum præſentium, & futurorum

rum verſaretur, in qua quidem magis communis erat opinio, ut atteſtatur Due. *ubi ſupra, amplia. 2. per totam*, quod juramentum nullum robur præſtat, & Clarus, *in dicto, §. donatio. quæſtione* 20. ubi & inquit quod tunc in totum annullatur donatio, ſed in donatione omnium bonorum præſentium tantum ceſſat hoc inconveniens utpote quia alia bona acquiri poſſunt, de quibus donans teſtetur, ideo nimirum ſi juramento firmetur, maxime ſi fructus ſibi reſervavit, prout & tenet Hippol. *in pract. §. ſecundo. num. 60. & in §. diligenter. n. 76. cum ſequentibus*, & noſter Gutier. *in tract. de juramen. confirm. 1. parte, cap. 11. nu.* 13. & Matienço, *hic num.* 8. neque negari poteſt, nullitatem noſtri text. eſſe principaliter favore donantis inductam licet in conſequentium, favor publicus verſetur, quo caſu non excluditur juramentum, quin donationem confirmet ſecundum communem relatam per Additio. Capellæ Toloſan. *ubi ſupra*, & Anton. Gom. *dict. num.* 4. & Villalobos *in dict. littera I. n.* 202 præſumendumque eſt vivere poſſe donatorem per tempus, quo poſſit augere bona & fructus colligere, ſecundum Moli. *de Primog. lib. 2. c. 10. n. 23. in fine*, & quia ceſſante ratione illa, ne quis privetur facultate teſtandi, ceſſare debet legis diſpoſitio, & ſic juramento vallari talem donationem bonorum præſentium, prout & voluit Clarus *ubi ſupra*, licet Molina, *ubi ſup. n.* 12. lege noſtra attenta aliud velit, nam ſi reſervata ſibi aliqua parte bonorum ad teſtandum, & reſervato uſufructu etiam modico ad vitam, donatio omnium bonorum præſentium & futurorum validatur juramento, prout communem teſtatur Clarus, *ubi ſupra verſi. ſecundo principaliter*, & Gutierrez, *ubi ſupra, num. 14. cum ſequentibus aliquibus*, quod ſecus eſſet ſi ſolum ſibi uſumfructum bonorum reſervaret, ut de eo poſſet in vita diſponere, quia neque tunc valeret, & hanc etiam ipſe Clarus, *ibidem* communem affirmat *ex Cov. lib. 3. var. c. 12. n. 3. & fi.* & Moli. *ubi ſup. n. 24. & 25* alio modo hoc intelligit, quod ſi ita eſt in donatione præſentium & futurorum, à fortiori in donatione bonorum præſentium tantum, cum de lucris & fructibus & bonis poſt quæſitis teſtari poſſit, operabitur validitatem donationis juramentum interpoſitum & DD. relati per Covar. *in 2. p. Rubr. de teſta. n.* 4. contrariam aſſerentes communem ſi bene inſpiciantur loquuntur in donatione omnium bonorum præſentium & futurorum, prout licet videre ex Abb. *conſil. 48. vol.* 2. & ex aliis *ibi* allegatis per Covar. & ſic quoad præſentia tantum bona videtur loqui communem per Aymonem *ibi* relatum aſſertam. Et ſic teneo donationem omnium bonorum præſentium tantum juramento validari, quam noviſſime intelligo dum tamen talis donator moriatur poſt longi temporis intervallum & acquiſierit bona ex quibus teſtari poſſit, ſecus vero ſi ſtatim moreretur, vel poſt donationem nulla bona acquiſivit, ex quibus teſtari poſſet, quia tunc cum militet eadem ratio quæ militat in donatione omnium bonorum præſentium & futurorum neque juramentum validaret tunc talem donationem omnium bonorum etiam præſentium tantum. Et ideo ad evitandum hoc periculum etiam in donatione omnium bonorum præſentium, conſulerem ut ſibi donator reſervaret aliquid ad teſtandum, vel quod dicatur in donatione, quod ſi contigerit donatorem decedere nullis acquiſitis poſt donationem bonis ex quibus teſtari poſſit, adimpleatur teſtamentum, vel fiant ſuffragia neceſſaria pro anima ipſius donatoris ſi inteſtatus deceſſerit, & hæc eſt mea & nova & ſingularis cautela, & conſideratio. Alias ampliationes ad noſtram legem videre poteris per Due. *ubi ſupr.* limitatur tamen primo modo noſtra lex *ex dictis* ſi jurata ſit donatio hæc bonorum præſentium, cum declaratione *ſupra* per me relata & conſiderata.

Secundo limitatur, ut non procedat † ſi do- 5
natio fieret ſolum bonorum futurorum, nam cum præſentia remaneant jurique de futuro renuntiari poſſit, merito quod valeat argumentò dictorum per Antonium Gomez, *Tomo 2. capit. 4. nu.* 24. & per Gutierrez, *in repetitione, cap. quamvis pactum, in principio nu. 20. cum decem ſequentibus de pactis, in 6.*

Tertio limitatur lex noſtra ut non procedat quoties donatio talis eſt facta propter † dotem, 6
nam tunc valebit etiamſi præſentium & futurorum facta eſſet, ſecundum Dueñas *reg. 219. limitatio.* 1. & voluit Antonius Gomez *l. 11. Tauri, nu. 16. & 17.* ſicut & valeret facta Eccleſiæ, vel alteri pio loco, ut communem teſtantur relati per Gutierrez *in dicta tract. de jura. confirmat. 1. parte, ca. 11. num* 7. & tunc ſecundum eum *ibi numero.* 8. cauſa pia teneretur alere dotantem, & hanc piæ cauſæ favore teſtatur communiorem Tiraquellus, *de privileg. cauſæ piæ, privilegio* 100. *numero 1. & fin.* & Villalobos *in Ærario, littera D. num.* 167. & Clarus *in dicto §. donatio. quæſtione 20. verſ. ulterius quæro*, & hæc quoad cauſam piam tenenda ſunt, quoad dotem tamen declarandum eſt ut prodat quoties dos pia cauſa dici poſſet, nam regulariter non eſt, niſi mulieri pauperi fiat, ſecundum Tiraquell. *in præfatione de privileg. cauſæ piæ. n.* 23. & tenet Gutier. *ubi ſupra, n. 9. & 10.* & ipſe & ego ante lecturas noſtras communicavimus inter ſcribendum. Valeret tamen dotis conſtitutio etiam diviti facta omnium bonorum quoties tertio alicui fieret cum Berta contraheret, nam tunc valeret, non quia pia eſſet, ſed quia ex contractu oneroſo facta, ſed & adhuc tunc conſulerem ut ad teſtandum aliquid relinqueretur, ut *ſupra* diximus.

Ultimo limitatur noſtra lex non ut procedat in contractu oneroſo ex quo aliquid † remanet pe- 7
nes contrahentem puta in venditione omnium bonorum tam præſentium quam futurorum, nam tunc cum pretium remaneat penes vendentem, mirum non eſt ſi valeat, ut inquit Ant. Gom. *Tom. 2. c. 2. n. 4. & Moli. dict. c. 10. n.* 17 Alias limitationes decerpes ex relatis per Due. *d. reg. 219. in fin.* Et an in caſu in quo † valet donatio om- 8
nium bonorum tenebitur donatarius reſpondere creditoribus donantis, vide *deciſio.* 186. *Capellæ Toloſ. & ibi additio.* & hæc pro hac lege ſufficiant quibus remanet declarata.

IN LEGEM NONAM.

Gratiæ & donationes ſimpliciter vel ad vitam factæ cenſuum & redditnum regalium intra annum à die data hujus legis numerandum inſcribendæ ſunt in libro rationum præpoſitorum agentium in rebus ſub pœnis noſtri text.

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
ALERE FLAMMAM VERITATIS
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

SUMMARIUM.

1 *Lex iſta non habet locum ſi per viam contractus oneroſi donatio fiat.*
2 *Lex noſtra non ſolum in factis donationibus, ſed & in faciendis procedit.*
3 *Per legem privatio bonorum induci poteſt etiam nullo cambio dato.*

IBi, *De otra qualquier manera.* Intellige dum
tamen ſint per viam gratiæ, & donatio-
nis conceſſi tales redditus regii, ſecus vero ſi
per viam contractus oneroſi, quia tunc lex
1 noſtra non haberet locum, † prout ex ea clare pa-
tet, niſi aliud ſit ſolitum fieri, nam tunc id erit
adimplendum, & idem ſi ex ſpeciali juſſione
jubeatur.

Ibi, *Que del dia de la data de nueſtra carta.*
Idq; non ſolum in gratiis & donationibus ante
legem noſtram factis obſervabitur, ſed & in poſ-
2 terum † faciendis, tum ne lex noſtra ſuperflua
foret, tum etiam quia ſemper eſt in viridi obſer-
vantia, ſecundum text. *in l. Arriani. C. de hæreti.*
& ibi Bart. & iterum *in l. illicitas, in fine principii.*
ff. de offic. præſi. tum etiam quia lex noſtra expreſſe
ita diſponit, *in verſ. y de aqui adelante,* & iterum
in verſiculo, lo qual mandamos que ſe guarde para
agora y para ſiempre jamas.

Ibi. *Mueſtren ante nos.* Nam cum ſit fundata
regis intentio in contrarium debet titulum oſten-
di, ut dixi *l. 2. tit. 1. lib. 4. ſupra.*

Ibi. *Ayan perdido y pierdan.* Non eſt contraria
l. 6. *ſupra eo.* quia *hic* per legem ſic diſponitur, &
lege generali id fieri poteſt etiam in quacunque
re vel jure quæſitis à jure gentium, atque etiam
3 nullo dato † neque adhibito præmio donnatario,
ut late per Deci. *in c. quæ in Eccleſiarum num. 21.*
de conſtit. & Pariſi. *conſi. 1. num. 46. lib. 1.* ubi
citat Concor. & Matienço, *hic in gloſſ. 1.* & ex
hoc clarius intelligitur legem noſtram in dona-
tionibus meritis & in gratiis loqui, non vero in
contractibus, ut dixi *ſupra in 1. gloſſa.*

IN LEGEM UNDECIMAM.

Donationes factæ in fraudem collectarum & tributorum regiorum non valent.

SUMMARIUM.

1. *Fraus & dolus donantis clerico ex quibus præſumantur.*
2 *Lex noſtra non tollit veras ceſſiones & donationes permiſſas fieri ſcholaribus ad alimenta & libros per patrem.*
3 *Fraus præſumitur in donatione omnium bonorum ex qua tertio præjudicium infertur.*
4 *Alienatio quando cenſeatur facta in fraudem fiſci & quomodo fraus probetur.*
5 *Filius clericus vel ſcholaris in quem donatio fraudulenta facta eſt eſt ad quid tenebitur.*
6 *Fraus & dolus an ſint idem vel diverſa.*
7 *Fraus præſupponit animum depravatum, dolus vero non ſemper, & ſic differunt & habent ſe tanquam genus & ſpecies, ut ibi.*
8 *Forma procedendi contra fraudulentos donatores bonorum volentes tributa fraudare.*
9 *Verbum, fit eſt lata ſententia.*
10 *Alienationem fraudulentam habemus in jure, & itidem imaginariam & inter eas conſtituitur differentia.*
11 *Juramento non confirmatur alienatio ſimulata & imaginaria, adeò ut neque tunc relaxatio juramenti requiratur ad veniendum contra eam, ut ibi.*
12 *Juramentum debet habere tres comites.*
13 *Juramentum confirmat contractum nullum, ubi declaratur.*
14 *Simulatio ſicut fraus conjecturis probatur, & ibi modos probandi eam refert Becius.*
15 *Nobilis incarceratur in materia noſtri text. ſi contra eum delinquat.*
16 *Fiſcus an poſſit agere contra fraudulentum donatarium. facta prius excuſſione, ut ibi.*
18 *Lex noſtra in quantum diſponit donationem in clericum factam fraudulentam præſumi, an Poſſit procedere de jure.*
19 *Clericus conſentiens donationi in fraudem fiſci factæ tenetur in conſcientia.*

IBi. *A hijos clerigos.* Sed nonne filiis etiam
clericis licet donationes facere per paren-
tes, præſertim ut quoad titulum talium do-
nationum ordinentur, item nonne filii clerici
per patres poſſunt meliorari in tertio & quinto,
ſicut cæteri filii laici, quomodo ergo hic prohi-
beri videntur hæ duæ aſſumptiones juridicæ &
veræ, præſertim cum diſponatur *in lege noſtra,* quod
præſumuntur fieri in fraudem, igitur nunquam
eis fieri poterunt, quid dicendum: Et pro ſolutio-
ne primo fatendum eſt dictas concluſiones veras
eſſe & juridicas, fallere tamen quoties in fraudem
& dolum alicujus tertii fiunt, & tunc fraus præ-
ſumitur, quoties omnia bona donantur,, † ut
inquit lex noſtra, ibi *de todos ſus bienes*: & idem 1
eſſet ſi ex parte aliqua bonorum fieret, non ta-
men ad utilitatem talis clerici, vel filii ſcholaſti-
ci, idque conſtaret puta quia utilitas rei & poſ-
ſeſſio ejus penes donantem remanſit, tunc enim
cenſentur facta cauſâ judicii mutandi, quæ re-
probatur in jure, *ut in rubri. C. & ff. de aliena. ju-*
di. & ſic in fraudem, imo & tota utilitas illius rei
ad excludendam omnem fraudem debet perve-
nire ad clericum, vel ſcholaſticum donatarium,
& ideo ſi dimidia pars pertineret donanti & alia
dimidia donatario fraudoloſa præſumeretur, ſi
totam vellet rem liberare à tributo, unde donans
non debet conſequi utilitatem pecuniariam ex
tali re donata, ad excludendam fraudem, *ex l. ſi*
fidejuſſor, in fine. ff. de leg. l. ab eo, ubi Doctores. C.
fideicommiſ. notat. Rebuf. *in 2. tom. conſtit. Fran.*
titu. de ceſſio. actio ar. 2. gloſ. 8 & 10. & ut
fraudibus obvietur lex noſtra proceſſit, non vero
ad tollendum donationes & ceſſiones veras &
non fictas nec ſimulatas.

Ibi, *Como a' eſtudiantes* Non tollit veras ceſſio-
nes permiſſas fieri filiis ſcholaribus per patrem † 2
ad alimenta & libros, *per l. 8. tit. 7. lib. 1. ſupra*
de qua *ibi* allegavi Doctores plures, & præſertim
Rebuf. *in d. tit. de ceſſio. art. 2. gloſ. 2. per totam,*
ponentem requiſita, neq; procedit lex noſtra ad
tollenda privilegia ſcholaribus conceſſa, qui qui-
dem à jure communi nullis tributis, talleis aut
collectis ordinariis vel extraordinariis ſunt ob-
noxii, neque ad ea tenentur, *ut in Authen.*
habita, C. ne filius pro patre, & *ibi* Doctores ma-

ximè Rebuf. *in leg. 1. & 2. C. qui ætat. vel profeſ.*
lib. 10. col. uni de. cenſ. Rebuf. *de privileg. ſcholaſt.*
privileg. 149. & hoc quoad munera perſonalia,
non quoad patrimonialia, ut apparet *ex dict. l. 2.*
Ang. & cæteri *in §. item ſi major. inſt. de excuſa.*
tut. Did. Perez *l. 8. tit. 2. lib. 1. ord. colum. 75.*
ubi matriculæ deſcriptum eſſe debere aſſerit, ut iis
privilegiis gaudeat ſcholaſticus, quæ quidem per
legem noſtram eis non tolluntur fraude ceſſante,
ut in gloſ. præcedente diximus, ſed tunc demum
cum fraus præſumitur, ſilent dicta privilegia.

Ibi. *Donacion y tranſpaſſacion de todos ſus bienes.*
Idem in venditione diſponit *l. 59. tit. 5. partit. 5.*
ubi gloſ. plura ſimilia adducit: Ex donatione
enim omnium bonorum in præjudicium tertii
3 alicujus facta † fraus præſumitur contra tertium
illum & in præjudicium ejus commiſſa, ex text.
ſingulari, *in l. omnes. § Lucius. ff. de iis quæ in fraud.*
cred. tradit Bart. *in l. poſt contractum num. 2. ff. de*
donat: idem dicens in venditione, & Jaſ. *in §.*
item ſi quis in fraudem num. 34. inſtit. de actio.
probatque text. noſter, ibi. *Porque el derecho preſu-*
me que lo hezo cauteloſamente. Imo & idem dicen-
dum eſt ſi majorem partem bonorum donarent
ſecundum Bald. relatum, & ſecutum per Avenda.
cap. 14. prætorum num. 30. verſic. item alii limitant.
lib. 2. & gloſ. *dieſſe, in medio in l. 7. tit. fin. parti.*
5. & per eundem Avenda. *in tit. de las excepciones,*
n. 57. in limi. 5. quod tamen intelligerem ſi filio
fieret talis donatio per patrem, quoties filio pater
donaret pluſquam de jure poſſet, ſecus ſi id quod
à jure permittitur donet, nam tunc non eſt præ-
ſumenda fraus, ſi cum effectu fiat talis donatio
ita quod in donatarium transfertur dominium
& poſſeſſio in donatarium clericum vel ſchola-
ſticum nihil putet ſibi reſervando, ſecus vero ſi
ſibi reſervaſſet poſſeſſionem, vel uſumfructum,
& vellet excuſari à tributis ex perſona donatarii,
nam tunc nihil ſibi prodeſſet, imo potius frau-
dulenta præſumeretur donatio, & ſic intellige-
rem, legem 212. ſtili, per Avend. *ubi ſupra* allega-
tam, & dicta per Feli, *in capit. Eccleſia, num. 10.*
de conſtitut. & adeo tunc fraudulenta præſume-
retur donatio, quod etiam ſi per actum fictum
transferretur poſſeſſio in donatarium, non ceſſa-
ret fraudis præſumptio, ſecundum Anton. Gomez,
tom. 3. cap. 14. num. 4. verſic. tertius caſus eſt. Et
vide Decium, *in conſil. 235.* optime differentem,
quando alienatio cenſeatur facta † in fraudem fi-
4 ſci, & quomodo fraus probetur, & Franciſcum
Betium, *conſil. 72. num. 23. cum ſequentibus.* Sed
quæſtionis eſt, ad quid tenebitur tunc talis filius
clericus, vel ſcholaris in quem dicta donatio
fraudulenta facta eſt, † vel juris transfuſio, &
5 dicendum eſt quod tenebitur ad reſtitutionem
fiſco, vel ejus nomine collectori aut locatori ejus
tributi, quod donator ex tali re ſolvere teneba-
tur, ſolutione tamen cujus alter liberatur, ſecun-
dum Didac. Perez *lib. 1. ordinam. col 93. in fine,*
& tunc contra clericum coram ſuo judice aget,
& contra ſcholaſticum coram ſuo, & quia hoc
eſſet longum diſcutere, ne dici poſſet legiſlato-
rem in meſſem alienam manum mittere, diſpo-
ſuit, ut contra donantem etiam agi poſſet, &
merito, imo & ad expenſas & damna tenebitur
donatarius & donator, pœnâque arbitrariâ pu-
niri poſſent ex dictis per Rebuf. *in 2. tom. conſti.*
d. tit. de ceſſ. arg. 2 gloſ. 12. & 13.

Ibi. *Deſviando los tales fraudes, y engaños.* Mali-
tiis enim obviandum eſt, ut habetur *in cap. 1. de*
immun. Eccleſ. in 6. neque permittendum frau-
dem, aut dolum alicui patrocinari, ſed an, frau-
des *y engaño* ſint idem, † quandoquidem tex. no- 6
ſter inſimul de eis mentionem facit, & dicen-
dum quod non ſunt idem, imo differunt, & ut
differentia copulative in præſenti apponuntur,
cum culpæ natura ſit inter diverſa apponi, ex
text. & materia *in l. 1. ff. de Juſti. & Jure,* & ſic
in jure reprimus fraudem & dolum, ſub differen-
tibus rubricis, ut patet *ex titulis. ff. & Cod. de his*
quæ in fraud. cred. & ff. de dolo, differuntque mul-
tipliciter prout licet videre ex gloſ. 1. *l. juris gentium*
§. ſed ſi fraudandi. ff. de pactis, & gloſ. *fraude in l.*
1. §. furti. ff. de iis qui notan. infam. de quibus
gloſſis meminit Jaſ. *numero 10.* & Gometi. *9. in*
§. item ſi quis in fraudem, inſtit. de actio, & dicunt
magis communiter quod fraus præſupponit † 7
animum depravatum, dolus vero non ſemper,
nam habemus dolum bonum, & dolum malum,
ita dictæ gloſ. maxime gloſ. *in dict. §. ſed ſi frau-*
dandi, & *ibi* Alex. *col. 2.* dicit, quod iſta eſt pro-
pria differentia inter dolum & fraudem, & hos
dolos bonum & malum probat l. 2. *titu. 16.*
parti. 7. & ſecundum dictam differentiam fraudis
& doli intelliges text. *in l. aliud eſt fraus ff. de*
verbo. ſignifica, & text. *l. fraudis ff. de regul. jur.*
& text. *in l. 1. §. non ſint ff. de dolo,* & hoc eſt
quod tetigit Jaſ. *num. 10. cum. 8. ſequentibus,* &
Gometius, *numero 9. in dicto §. item ſi quis in*
fraudem. Ex quo infertur, quod fraus & dolus
habent ſe tanquam genus & ſpecies, differtque
dolus à fraude tanquam genus & ſpecies, ſecun-
dum gloſ. 1. *in d. §. ſed ſi fraudandi* & *ibi* Alex.
colum. 2. Barba, *in cap. 1. extra de commoda.* &
Gomet. *d. num. 9.* ex quo ſecundum eumdem
Gomet. *ibidem*, reprobatur gloſſ. *fraus. in cap.*
181. diſt. dicens, quod fraus poteſt eſſe ſine
animo depravato. Inferri etiam poteſt, an judex
teneatur ſervare fidem, quam dedit delinquenti
de non puniendo eum ſi delictum fateretur, nam
hic poteſt dari dolus bonus, de qua quæſtione
diximus *in l. 3. tit. 2. lib. 1. ſupra, num. 13. &*
ſequentibus.

Ibi. *Ordenamos.* Hic apponitur modus &
forma procedendi contra tales alienatores † & 8
donatores bonorum ſuorum cauſâ fraudandi
collectas & tributs, quæ ex bonis illis fraudu-
lenter & doloſè alienatis & donatis tenebatur
ſolvere fiſco & regio collectori ſcilicet, ut aga-
tur contra talem donatorem pro ſolutione tri-
butorum ac ſi penes ipſum bona illa adeſſent, &
contra eum & ejus bona fiat executio, quod ſi
bona non habuerit, ejus perſona incarceretur abſ-
que alia informatione, cum ſola præſumptione
fraudis à jure & lege noſtra inducta, & apparen-
te, & hic eſt ordo & forma noſtri text. & ſecu-
rior & melior: Solet tamen aliquando agi contra
ipſummet donatarium, non agendo contra eum
directe, ſed capiendo fructus pendentes ex bonis
fraudulenter donatis, ac ſi in dominio donatoris
adeſſent, & ſub ejus poteſtate, & tunc ſi cleri-
cus, vel ſcholaris donatarius ſe opponit & petit à
judice Eccleſiaſtico, vel ſcholaris à ſuo conſerva-
tore ut procedant contra capientes & ſublevantes
fructus dictorum bonorum & contra judicem lai-
cum ſic jubentem capi & ſublevari, & decernatur

mandatum in forma ut fructus reſtituantur & lai-
cus judex ſe inhibeat ſub excommunicationis pœ-
na.laicusipſe judex & partes conquerunt ſe coram
Eccleſiaſtico vel conſervatore dictum mandatum
præbente, ut illud reponat & non procedat ulte-
rius declinando ejus forum, & quod ipſi ſæculari
cauſa remittatur & appellando in forma & ſic non
fieret, & proteſtando auxilium *de la fuerça*, quod
ſi Eccleſiaſticus vel conſervator nihilominus pro-
cedit, proviſione ordinaria deducitur proceſſus ad
regiam cancellariam, ubi ſi de fraude conſtat,
pronuntiatur vim eſſe factam & quod omnia Ec-
cleſiaſticus reponat, & admittat appellationem, &
tunc ipſi ſæculares procedunt pro ſolutione dicto-
rum tributorum, & ſic vidi jam ſemel fieri, ſed
quia poſſet ſi de fraude non conſtaret, incurri ali-
qua cenſura & excommunicatio, ſecuriorem ju-
dico practicam & formam procedendi à noſtra le-
ge deſignatam, & quæ frequentius utitur, & u-
tenda eſt: Idemque generaliter ſervandum in qua-
cumque re ſubtracta à publica neceſſitate per frau-
dem vel imaginariam venditionem, teſtatur Bart.
in l.1.C.de navi.non excuſ.lib.10 relatus & ſecutus,
per Benvenut *in tract. de merc.cn. titu. de navibus
2.par.n.5.pag.247 in parvis.*
9 Ibi. *Sea ninguno no.* Verbum illud, *ſea*, Latine,
ſit, executionem denotans, ut ſic ipſo jure talis
fraudulenta donatio ſit, tum quia verbum † ſit,
eſt latæ ſententiæ ſecundum Tiraquel. *l. ſi unquam
verbo revertatur num.* 180. *cum 6.ſequentibus. C.de
revo. don.* præſertim cum ſit adjectum verbum ſe-
quens, *derecho*, quod ſecundum eundem Tiraq.
ibi num. 140. eſt latæ ſententiæ, tum etiam quia
pœna hæc annullationis apponitur in præſenti cir-
ca bona neque alia adjicitur pœna, & tunc nimi-
rum ſi latæ ſententiæ ſit, ut *ibi* per Tiraquel. *num.*
62. maxime cum dictio illa, *ninguna*, ſit latæ ſen-
tentiæ, *ut ibidem nu.* 243. & ſic ex qualibet earum
ponderationum lex noſtra eſt latæ ſententiæ, non
vero ferendæ, & *à numero* 62. ponit Tiraquel. alias
plures dictiones denotãtes latam eſſe ſententiã, & ef-
fectus ex iis reſultantes, quẽ & alios allegat Covar.
in cap. poſſeſſor.2. parte §.6. num.6.in princ. Et ſic in
propoſitum legis noſtræ reſultat maximus effectus
ſcilicet, quod non eſt neceſſe petere annullari ta-
lem donationem & alienationem fraudulentam,
neque agere revocatoria, prout requiritur in ter-
minis *tituli ff.de iis quæ in fraudem credit.* ut inquit
Tiraquel. *ibi ſupra num.* 455. Ideoque inferri po-
teſt donationem & alienationem hanc, de qua
in noſtra lege, potius imaginariæ alienationi
10 quam fraudulentæ aſſimilari, nam in jure habe-
mus alienationem † fraudulentam & in fraudem
factam, de qua loquitur *titul. de iis quæ in fraud.
credi.* & text. *in §. item ſi quis in fraudem, inſt. de
actio. & tit. C ff ſi quid in fraud. Pat.* habemuſque
itidem alienationem imaginariam *de qua in l. ima-
ginaria venditio.ff.de regul.juris.* & text. *in l.nuda ff.
de contrahen. empt.* & text cum gloſſ. 1. *in l.emptor.
ff.de aqua plu. arcen.* inter quas alienationes conſti-
tuitur differentia, nam alienatio in fraudem facta
& ſic fraudulenta valet, & eget revocatione, ex
text. *in dict. §. item ſi quis in fraudem, & totum ti-
tulum* maxime, *d. l.omnes §. Lucius.ff.de iis quæ in
fraud. credi.* ſimulata vero alienatio eſt nulla ipſo
jure text. *in d.l. nuda*, quam differentiam expreſſe
ponit Bart. *in l.poſt contractum num.4. ff. de donatio.*
Jaſ. *in l.non dubium numero 5.C.de legibus*, Gometi.
in d.§.ſi quis in fraudem num.1.& 2. & Fran Betium
conſil.52.num.32.cum ſequentibus. quod uſque adeo
procedit quod quamvis juramentum inte veniat
11 adhuc tunc non confirmetur † dicta alienatio ſi-
mulata & imaginaria, ſecundum gloſ. *l.3. C. plus
val. quod agitur*, quam ibi omnes ſequuntur, &
Jaſ. *num.7.Gometi.1.in dict.§.item ſi quis in fraudem,*
circa quam gloſſ. adde omnino Crotum *in l. nemo
poteſt num.60 de lega.1.*Jaſ. *in authen.ſacramen. pub.
num.42.C.ſi adv. vendi.* & concivem noſtrum Do-
ctorem Gutierrez *in dict.l.nemo poteſt.num.*383. plu-
allegantem dicentes illam gloſſ. communiter ap-
probatam, & *nu.*394. ampliat ut neque tunc rela-
xatio juramenti requiratur, & *num.*386 eam limi-
tat uno modo, & fundatur dicta gloſſ ex *l.fin.C.de
non num.pe. c.pervenit & c.quemadmodum, de jure-
jur.* quod juramentum ſortitur naturam contractus,
cui adjicitur, ſed contractus ſimulatus eſt nullus,
& eſt ac ſi non eſſet contractus, quia defecit conſen-
ſus, igitur juramentum nihil operatur: Item quia
juramentum debet habere tres comites, verita-
12 tem, † judicium & juſtitiam. text. cum gloſſ.
in c.& ſi Chriſtus de jurejur. de quo per Curti. junio-
rem *conſil.*141. *num* 9. ſed ſi contractus eſt ſimula-
tus & imaginarius deeſt veritas, ergo, licet cõ-
trarium in effectu velint. Bar. Socin *conſil.*83 *vol.*3.
& Alexand. *conſil.*36 *num.*3. *vol.*2 & Curti Juni. c.
168.*nu.*13.*& conſil.*110.*n.*15 & Ludovi Gozadi.*co.*
69.*nu.*16.*in fine.* quos reprobat Rebuff. *in 2. Tom.
conſtit.Franc.2.de reſtit. artic.1.gloſ 8.n.10.& 11.* ubi
per totum illam optima de ſimulatione dicit, neque
13 obſtat quod juramentum † confirmat contractum
nullum *C.licet mulieres, de jurejur. Authentica Sacra-
menta puberum.C.ſi adver.Ven.* ubi Gutier *num.* 28.
hanc teſtatur communem opinionem, quoniam
procedit in contractu nullo de jure ſpeciali, ſecus
vero ſi de jure communi, ut concluſum fuit *in de-
ciſio.* 382. *Capellæ Toloſan.* vel ſecundo intelligitur
dicta communis quoties in contractu datur con-
ſenſus, ſecus ubi nullus datur, prout non datur
in contractu imaginario & ſimulato, nam tunc ju-
ramentum nihil operatur, neque obſtat quod ju-
ramentum eſt ſervandum ubi poteſt ſine interitu
ſalutis æternæ, quia verum eſt niſi juramentum an-
nulletur eo modo, quo contractus principalis an-
nullatur, & quoties datur ſubjectum & contra-
ctus in quo confirmatio adeſſe poteſt, in contractu
tamen imaginario & ſimulato nihil partes contra-
hentes agere volunt, igitur neque jurando, neque
placet concordiæ Gomecii, *nu.2. ubi ſup.*& Ant. de
Burg. *in cap.ad noſtram.nume.* 19. *de compri.& vendi.*
ſed quoad noſtram materiam ſufficit ſcire quod
contractus ſimulatus eſt ipſo jure nullus & quod
non eſt neceſſe agere revocatoria, igitur manifeſte
patet legem noſtram aptius in ſimulatione quam in
fraude loqui. Ad dicta tamen eſt notandum quod
14 eodem modo præſumitur ſimulatio ſicut fraus † &
probatur ex conjecturis ſicut fraus, ſecundum So-
cin. *in d.c.*83. & Alex. *conſ.*197.*n* 78. *&* 9.*vol.*7. &
Franc. Betium *c.*52.*nu.*19. ubi *cum ſequentib* proſe-
quitur modos probandi eam & excuſandi ab ea &
*in conſi.*72.*n* 23.*cum ſeq.* alios deſcribit modos pro-
bandi fraudem, & Gutier. *in d. l. nemo poteſt. num.*
402. & in hoc ſecundum Socin. *ubi ſupra, n.*3. ver-
ſatur multum arbitrium judicis quandoquidem
per conjecturas eſt fraus vel ſimulatio probanda :
& in ſpecie eſt alleganda & probanda ſimulatio,
ſecundum Alex. *c.*111. *n.*1 *lib.*3. Inſuperque eſt ad-
vertendum

vertendum quod licet ipſo jure per text. noſtrum
nulletur contractus, ad hoc tamen requiritur ſen-
tentia declaratoria, ut diximus *in l. tit. de as conte-
ſtationes*, gloſſ. *aunque no aya ſentencia, lib.4.ſupr.*
Ibi. *Haſta que de*, Junctis verbis ſequentibus,
pero que no ſalga de la carcel haſta que aya pagado,
collige ex iis verbis, quod etiamſi talis donator
15 fraudulentus † ſive ſimulatus præſtiterit bona li-
bera pro ſolutione tributi & executione ejus, non
eſt relaxandus à carcere uſque dum realiter ſolvat,
etiamſi fidejuſſiones, *de la baz, vel de ſaneamiento*,
præſtiterit, quia lex noſtra non contentatur niſi
cum ſolutione reali, ad liberandum talem dona-
torem à carcere. Imo etiamſi eſſet nobilis, incarce-
rari poſſet, quia delictum commiſſit in alienando
bona fraudulenter in clericum ut à ſolutione gabel-
larum ſe excuſaret, quæ ſunt optimæ limitationes
ad l.fi.*tit.*21 *ſupra libr.*4. & ad leges probantes no-
biles non incarcerandos. Sed an ſi vellet fiſcus age-
re contra donatarium vel emptorem fraudulentum
16 & ſimulatum † poterit, & excludendo caſum cum
tributum eſt annexum ipſi rei donatæ & alienatæ,
quia cum in quencumque exemptum tranſeat res
illa, tranſit cum onere illo, & ſic ſine dubio con-
veniri poſſet donatarius, ſecundum quod dixi *in
l.11 numero* 8. *titu.*3. *lib.*1. *ſupra* in caſu tamen in
quo non eſſet res illa affecta tributo, tunc quia
bona illa exiſtunt penes tertium nullo modo con-
tra eum agi poterit pro tributis illis niſi prius ex-
cuſſione facta contra donatorem, & ita videtur
velle noſter text. cum contra ipſum donatorem
actiones dirigat, & quia de jure habemus quod
tunc poteſt agi per creditores contra poſſeſſorem
bonorum in fraudem alienatorum, cum alie-
17 nator & ſic debitor † non habet unde ſol-
vat, ſecundum gloſ. *poſſeſſis, in d. §.item ſi quis in
fraudem*, ubi Jaſ. *numero* 66. *&* 78.80. *&* 81. di-
cens eſſe communem cum hac gloſ.& Gometi. *nu-
mero* 38. pro qua eſt text. *in eo.§* text. *in l.1. C. de
revo.iis quæ in frau. cre.& in l.pen.C.eo.tit.* & facit
ratio viva ſcilicet quod ad hoc ut creditores poſ-
ſint agere, revocatoria requiritur quod ſint damni-
ficati, id tamen perſpici non poteſt, niſi conſtito
prius de inopia debitoris, ſecundum Bald. *in d.l.*1.
Jaſ. *numero 66. cum ſequentibus. in d.§.item ſi quis*,
igitur habemus intentum : ſed eſt pro comple-
mento videndum an legis noſtræ diſpoſitio in
18 quantum præſumit † talem donationem & alie-
nationem bonorum omnium vel majoris partis eo-
rum fraudulentam ac ſimulatam in clericum fac-
tam cenſeri ſuſtineri poſſit & procedere, nam
habemus de jure, quod non poteſt lex civilis hanc
præſumptionem inducere ut alienatio facta in Ec-
cleſiam videatur fieri in fraudem fiſci, vel tributo-
rum ob idque eſſe invalidam, ex ſententia Bald.
*in l.neminem numero 3.c.de ſacro.eccleſ.& in authen.
item nulla numero 4. C. de epiſcopis & cleri. & in
conſi.*28. *lib.*2. & eſt communis ſecundum Jaſ. *in
l.placet, lect. 2. numero* 21. *c. de ſacroſan. Eccleſ.*
Minchaca *de ſucceſſio. crea.§.*10. *num.* 658. *lib.*1. *eſt
gloſ. el Rey, in l.55.tit.6 parti.*1. adeo ut neque indi-
recte per modum præſumptionis id poſſit fieri, ut
per Minch. *ibi*, & facit l.3 *tit.3.ſupra lib.1.& l.11.
eo tit.* ubi *numero* 11. dixi non poſſe fieri ut omnia
prædia ſint tributaria propter alienationes in cle-
ricos faciendas, ut contra Bar. eſt comm. opin. ſe-
cundum Jaſ. *in d.2.lect. l.placet numero* 21. Feli. *in
cap. Eccleſia ſanctæ Mariæ numero 76.de conſtit.* &
ibi Dec., *numero* 51. & gloſ. *in d.l.*55. Dueñas *reg.*
100.*limi.*9 Didac. Perez. *lib.1 titu.3. lib.2.ordi. co-
lum.90.in fin.& ſequentibus*, non enim præſumitur
in fraudem fiſci facta donatio rei propter quam
donans ſolvebat tributum, ut *l. non ex eo C.de evi-
ctio.* gloſ. *in princ. inſt. de uſucapio.* gloſ. *in c. ſan-
ctorum de præſcrip.& in c. ſi diligenti, verbo, bona
fide, & in c. quoniam omne, eo tit. & l.merito.ff.pro
ſocio*, ubi probatur delictum non eſſe præſumen-
dum, & præſertim in Eccleſiis & Eccleſiaſticis
perſonis, igitur lex noſtra procedere non poteſt
& contra libertatem Eccleſiaſticam eſt : quod ta-
men credendum non eſt conditorem ejus velle,
& ideo dicendum eſt legem noſtram non diſpo-
nere quod ex eo quod alienatio & donatio in
clericum facta ſit, præſumatur in fraudem fiſci
facta, quod eſt quod dicti Doctores dicunt eſſe
contra libertatem eccleſiaſticam, ſed ſolum fun-
damentum faciendo ſuper præſumptione juris,
quæ eſt quod tributarius donans omnia bona ſua
in fraudem fiſci cenſetur alienaſſe, quod hac de
cauſa ſi in clericum alienet vel donet, ſit nulla,
prout de jure ante erat, & ſic caute lex noſtra
teloſamente. Non vero dixit, *porque declaramos*
dixit. *Porque el derecho preſume que le hizo con-
ſer cauteloſa*, & ſic ceſſat dictum objectum, prout
voluit gloſ. *in d.l.55. verbo, el Rey, titu.6 parti.*1.
& Minchaca *ubi ſupra numero* 657. Didac Perez.
ubi ſupra col. 90. qui *ad finem col.* 93. inquit cle-
ricum conſentientem donationi in fraudem fiſci
factam ei, teneri in foro † conſcientiæ fiſco tribu- 19
buta ſolvere ſi particeps fraudis fuit, liberari ta-
men ſi per debitorem ſolvatur, prout *in hac lege*
diximus, & Matienço *hic gloſ 5. num. fin* ſic etiam
voluit diſſolvere dictam objectionem noſtræ legis.

IN LEGEM DUODECIMAM.

*Nulla gratia aut donatio fiat alicui perſonæ de In-
diis, neque exterus à regno in Indiarum locis con-
tractare poſſit.*

SUMMARIUM.

1 *Indii ſervi fieri non poſſunt.*
2 *Exteris prohibita remiſſive.*

IBi. *De indios* Intellige ut ne ſervi fiant pro-
hibetur eorum donatio, nam ſervi fieri † non 1
poſſint *ex l.21. Indiarum. quæ eſt l.15. titu.8 li.4.
mei repertorii de Cortes*, de quo diximus *in l 8. tit.
9. lib.3. ſupra num.4.* vel ne ut vaſſalli habeantur
ipſorum donatorum nam ſunt vaſſalli liberi regis,
ut patet *in l.20. tit 8. lib.4. dicti mei repertorii*, &
ita in effectu voluit intelligere, Matienzo, *hic in
gloſ. 1. num 3.& 4.* ubi *num.5.* ad Indos Janaconas
dictos id applicari non poſſe affirmat.
Ibi *Que ningun eſtrangero.* Juſtificari poteſt ex
dictis per nos *in l.14. tit. 3. lib.1. ſupra* ubi *in fine
ejus.* hoc & quam plura alia cumulavi, † exteris
prohibita.

IN LEGEM DECIMAMTERTIAM

*Nulli officii antequam vacet, eſt gratia aut donatio
facienda, neque pœna alicujus in totum vel in parte,
uſque dum ſententia pœnæ illius condemnatoria ſit
lapſa in rem judicatam : neque itidem bonorum ca-
meræ regiæ nondum incorporatorum, neque aliorum
bonorum regis nomine vel ejus coronæ regiæ petitorum
ſuper quibus non adſit ſententia lapſa in rem judica-
tam*

*tam eſt talis gratia & donatio facienda , aliter enim
nulla eſt.*

SUMMARIUM.

1 *Importuna petitio ſicut in Eccleſiaſticis ita & in ſecularibus officiis reprobata eſt.*
2 *Licentia per importunitatem obtenta non eſt licentia ſed violentia.*
3 *Conceſſio per importunitatem obtenta nulla eſt.*
4 *officia nondum vacantia non ſunt providenda ne detur votum captandæ mortis.*
5 *Argumentum eſt bonum de beneficiis ad officia.*
6 *Generalis etiam conceſſio officiorum nondum vacantium dari non poteſt , & ibi remiſſive multa mala ex hoc oriri ſolita.*
7 *Princeps ſi motu proprio pœnas & condemnationes nondum lapſas in rem judicatam concordat an valebit conceſſio.*
8 *Spectativa officiorum de patre in filium dari poteſt.*
9 *Concordia legis noſtræ cum l.2, titu.14.lib.2 ſupra.*

IBi. *antes que vaque.* Ob evitandas moleſtas
& importunas preces petentium , ut inquit
*l.1. C.de pet. bon. ſub lib.10. & in §. conſideremus ,
Authen.de trieme & ſemiſſe , col.3.* & ne importu-
nitate moleſtentur principes per ſingulos dies, for-
mas ſcribere coguntur. §. *ne igitur , ut facta nova
conſtit. collatione 5.* & ſicut importuna petitio ſu-
per beneficiis vel honoribus Eccleſiaſticis habendis
ſimonia eſt *c.ordinationes 1. q.1. c. tuam , de æta.&
qual.c.2.& 5 de conceſſio.preb.* ſic & ſuper officiis &
1 honoribus ſecularibus dicitur † etiam ambitioſa
importunitas & reprobata *c.fin. de reſcrip in 6.* facit
l. ambitioſa decreta ff.de decret.ab ordi. faci. nec in-
tereſt roget quis perſe,aut per alium, nam qui per
alium facit eſt perinde ac ſi per ſeipſum faceret, &
Bernar ait *ad Eugen.* per importunitatem extorta
2 licentia non eſt licentia ſed violentia . † & ut per
Lucas de Penna , *in l.multis , col.1.C.de privil agen.
in re. lib.11.* & hæc importunitas aliquando adeſt
in petente , quia pluries petit , aliquando in curia-
libus vel magnis nobilibus intercedentibus , ali-
quando eſt ratione potentiæ petentis , vel ad re-
quiſitionem mulierum , & hæc eſt gravis impor-
tunitas , vel propter nimiam lætitiam , & in
3 unoquoque horum caſuum conceſſio eſt nulla †
ut advertit optime Rebuff *in 2.tomo conſti.Fran.ti-
tu. ut beneſ. ante voca.art.1 gloſ. 1. numero 4.cum
ſequentibus* , vel prohibetur *in præſenti & in l.3. lib.
7. infra.* petitio & conceſſio officiorum nondum
vacantium , ne detur occaſio captandæ imo neque
4 optandæ † mortis , contra l. *fin. C. de pact. & c.2.
de conceſ.preb. & c.deteſtandæ , eo titu. in 6. l. ſtipu-
latio hoc modo concepta* ubi Doctores. *ff. de verbor.
oblig. regula cancella. de impetrantibus beneſ. viven.*
ubi Gome.& alii gloſſatores. *l.13 in fin.titu.5.par-
tita 5.* nam de beneficiis ad officia bonum eſt ar-
gumentum † ſecundum Barto. *in l. 2. §. data. ff.
de opt. leg.* Lucas de Pena , *in l. annonas , de eroga.
mil. an.lib.12.* Palacios Rub.*in repet. ca.per veſtras.
in prin. col.2.* imo neque debent promitti officia
antequam vacent.*c.2. de conceſ. preb §.* quia prohi-
bita conceſſione cenſetur prohibitum omne id per
quod ad illam pervenitur.*oratio. ff.de ſponſali.* latè
Rebuf *in proœmio concordat.&in verbo alieni facti,*
& has rationes & alias aſſignat ipſemet Rebuf. *in
praxi beneſ.tit.de reprobata bene. viven. impet. num.
6.cum 3.ſequentibus pag. 537.* idque expreſſius in
officiis ſecularibus idem eſſe quod in beneficiis Ec-
cleſiaſticis dixit Bart.Soci. *conſ.53. lib 3.*relatus per
gloſ.*in dict.l.13. titu 5. parti.5.* adeò ut neque ge-
neralis conceſſio officiorum nondum vacantium
† poſſit dari , ut arbitratur *ibidem* Socin cum quo 6
& bene contra Deci.*in l. finali.C.de pact.*tenet Ma-
tienco , *hic gloſ. 1. numero 2.*dicens itidem voluiſ-
ſe gloſ. *d. l.13.* dum *in fine* ad legem noſtram ſe
remittit , nam in generali conceſſione eædem mi-
litant rationes , quæ in ſpeciali , ſi bene conſide-
rentur , & ſic idem debet eſſe jus & multa mala
quæ oriri ſolent ex præmaturo dono officiorum ,
bonorum confiſcandorum refert Rebuf. *in d. tomo
2.d.titu. ut beneſ.ante vaca. ar.1 glo.8.* & ideo om-
nino eſt ſervanda legis noſtræ diſpoſitio.

Ibi. *Ni de pena alguna.* Idem diſponit l.11 *tit.6.
lib. 3. ſupra* ubi diximus contra judices capientes
partes ſuas ex condemnationibus obvenientes eis,
contra quos & contra Avend. *ibidem* relatum te-
nui multo antequam viderem Matienço *hic in
gloſ.* eum & bene reprobantem & ideo *hic* non
cenſeo repetendum iterum.

Ibi. *Paſada en coſa juzgada.* Et ſic quod appella-
tione non ſit ſuſpenſa neque ſuſpendi poſſit , nam
per appellationem extinguitur judicatum , *l.1. in
fi. ff.ad Turpili.* & quia poteſt dici male judicatum,
& ideo nihil debebitur , *l. eos C. de appella.* ideo
dari non poſſunt neque concedi antequam pœnæ
& bona ſint fiſco adjudicata per ſententiam appel-
latione non ſuſpenſam vel à qua non poſſit ap-
lari , ut à ſententia *de reviſta* : Sed an ſi motu
principis proprio fiat talis conceſſio contra legis
formam valida * erit , & Rebuf. *in d. tit. ut bene ,* 7
*ante vaca. ar.1. gloſ.fin.*inquit DD.*in l.2. C.de peti.
bon.ſub lib.10.& in l.5.ff.quod quiſque juris* , tenere
valere , ipſe tamen *ibi* & optime contrarium tenet,
nam licet tunc ceſſet ratio importunitatis , non ta-
men ceſſat ratio captandæ & optandæ mortis &
quamvis una ratio ceſſet , ſi alia urget non ceſſat
diſpoſitio , ex text. & materia *in §. affinitatis , Inſt.
de nup.* item & quia pars procurabit apponi clau-
ſulam motus proprii in tali conceſſione , & eadem
facilitate qua Rex donat , conſcribere itidem faciet
illam clauſulam motu proprio , & quia lex noſtra
& illa l.3. *tit. 3. lib. 7 infra* ita generaliter diſpo-
nunt , ut omnia hæc comprehendant , fallit tamen
noſter text. *ex illa l. 3* in expectativis officiorum
à patre in filios conceſſis , in quibus † nihil ſuſpi- 8
cari lex permittit , neque quod patet captabit mor-
tem filii , neque optabit , nam nullus eſt amor qui
vincat paternum.

Ibi. *Que no ayan venido à nueſtra camara y po-
der.*Matienço *hic gloſ.3.* opponit contra hoc de *l.2.
tit.14.lib 2. ſupra* dum *ibi* inquit probari quod re-
ceptor pœnarum fiſcalium nullum jus recipiat ex
bonis illis donatis antequam ipſe eos receperit ,
eo quod ante exactionem donata fuerant per re-
gem , & inquit Matienço ipſe , ita eſſe contrariam
illam legem noſtræ quod nulla alia evaſio dari po-
teſt , niſi quod lex noſtra non potuit imponere le-
gem ipſi conditori , nec ejus ſucceſſori , quin poſ-
ſit quando libuerit donationem pœnarum ante exa-
ctionem facere ut aliquando faciunt , & ponderat
ad hoc verba illius l.2. *Y ſi acaeciere hazer ſe mer-
ced de algunas condenaciones de penas de camara , a
algunas perſonas antes que entren en poder del rece-
ptor.*Quaſi dicat id non poſſe fieri debere, ſed poſ-

ſe fieri debere , ſed poſſe quandoque id accidere.
9 Ego tamen ſalvâ ejus pace aſſero nullam inter †
has leges adeſſe contrarietatem, nam lex illa 2. non
probat quod ante ſententiam lapſam in rem judi-
catam poſſit fieri donatio bonorum aut nummo-
rum cameræ regiæ applicatorum , neque ullum
verbum de hoc *ibidem* apponitur , & ideo ſecun-
dum legem noſtram eſt illa declaranda & intelli-
genda in illo verſiculo *, y ſi acaeſciere* , ita quod li-
cet bona talia applicata cameræ nondum erant in
poteſtate receptoris , cum donatio eorum facta eſt
ex lege noſtra , erant tamen jam bona illa came-
ræ applicata per ſententiam lapſam in rem judica-
tam , & ſic nulla adeſt contrarietas, & verba noſtri
tex. ibi. *que no ayan venido a nueſtra camara y po-
der.* Declaranda ſunt *ex verbis ſequentibus* , per ſen-
tentiam lapſam in rem judicatam , ſecus vero ſi
per ſententiam talem ſint adjudicata , quoniam
tunc , quia qui actionem habet ad rem ipſam ha-
bere videtur , ſatis dicuntur bona eſſe in camera &
Regis poteſtate, cum ab ea avelli non poſſint per
ſententiam aliam , & tunc quamvis reali traditio-
ne non ſint in poteſtate receptoris , optime per
regem donari poſſunt , neque hoc eſt cenſendum
legem noſtram prohibere , ſed permiſiſſe potius ex
verbis ſequentibus finalibus , quæ ad omnia præ-
cedentia referuntur , dum dicit. *Sin que primero ſea
dada ſentencia contra los poſſedores paſſada en coſa
juzgada.* Et ſic nulla adeſt contrarietas in iis legi-
bus ſupra dicto modo declaratis. Item quia verba
noſtri text. *que no ayan venido a nueſtro poder* intel-
ligi poſſunt ut noſtra bona patrimonialia dicantur,
ut inquit Rebuf. *dict 2. tomo titulo ut bene ante va.
ar.1. glo. fi. verſi. ſi tamen.*non vero quoad hoc ut
donari poſſint , nam quoad hoc ſufficit condem-
nationem lapſam in rem judicatam.

Ibi. *Sea en ſi ninguna.* Et ſic ipſo jure nulla eſt ,
ut *in præcedente lege* diximus , *ex verbo , ſit , & ex
verbo nulla* , & idem in Francia reperitur ſtatutum,
apparet ex Rebuf.*in d.tit. ut beneſ. ante vaca.2.tomo
conſti. arti.1 gloſ.fin.in prin.& per totum illum titu-
lum.* lex 14. juſtiſſima eſt & non eget commenta-
tione neque habet difficultatem.

IN LEGEM DECIMAM SEXTAM.

*Ordo habendus in moderandis donationibus à regio
vel in totum tollendis in præſenti deſcribitur , neque
poteſt clarius & brevius ſummari.*

SUMMARIUM.

1 *Nihil tam congruum quam ut res tollatur per cauſas , per quas naſcitur.*
2 *Privilegium & gratia principis an revocari poſſit, & quid ſi ad beneplacitum fiat.*
3 *Donatio & gratia per ſervitia poſt ſequentia principi donanti facta efficitur remuneratoria , quod ſecus in aliis donatoribus , ut ibi.*
4 *Liberalitas principis fræno non ſubeſt ubi declaratur.*
5 *Rex immoderate donans peccat. & ideo poteſt immoderatas donationes reſtringere , ut ibi.*
6 *Donationes tempore belli facta tempore pacis reformanda ſunt ubi & ipſo jure diſſolvi inquit.*
7 *Tutori regis non eſt danda decima.*
8 *Donatio an valeat facta inter perſonas nõ prohibitas etiamſi merita non æquivaleant , ubi declaratur.*
9 *Natura donationis remuneratoria eſt ut merita ipſa excedere non debeat.& ibi quid conſideratur ad exceſſum hunc.*
10 *Donatio remuneratoria quæ requiſita habere debeat.*
11 *Datum ultra pretium donatum cenſetur.*
12 *Subſcribens ſchedula vacua non tenetur , niſi ut ibi.*

ET hic noſtri text. ordo jubetur ſervari *in l. 17.
infra eod.*ut apparet ex ejus marginali ſubſcrip-
tione licet corrupte allegetur pro lege 17. &
fuit lex noſtra condita propter donationes à Re-
ge Henrico IV. factas de quibus *in l. 4. ſupra hoc
tit.*dictum etiam eſt,& propter alias itidem factas à
conditoribus noſtræ legis in ſua coronatione.

Ibi , *Por ſola volumtad.* Nullo admiſſo meri-
torum reſpectu nam ſicut ſola nuda voluntate
fuit conceſſio facta , ſic & eadem voluntate tolli
poterit , cum nihil tam conſentaneum quàm
quod per eaſdem cauſas quid tollatur * per quas 1
naſcitur , ut in propoſitum inquit Innocen. *in cap.
cum ad monaſterium , de ſtatu mona.* & Abb.
in cap. intellecto numero 2. de jurejurand. & Loa-
zes *in allegat. de mula in reſponſ. ad 5. & 6. funda-
men. n. 2 & ſequentibus.* Imo & ſucceſſor illius ,
qui conceſſit privilegium & gratiam dictam poſ-
ſet illam † revocare, ſecundum Alber. relatum & 2
ſecutum per Afflict. *deciſ. 392. n. 10. & 17.* nam
ut in hoc titulo dictum eſt. donatio ſubdito per prin-
cipem facta poteſt per eum abſque cauſa revoca-
ri , ut per regulam & limitationes proſequitur
Felin. *in c. novit n. 10.11 & 12. de jud.* maxime,
ſecundum Afflict. *ubi ſupra* cum gratia principis
finita eſt per tempus concedentis , de quo Af-
flict. *ibi. num. 18. & ſequent.*plura dicit. Imo & ſe-
cundum Capit. *deciſ. 116.per totam.* principis pri-
vilegium ad beneplacitum ejus conceſſum, princi-
pe ipſo concedente , mortuo per adventum ſui
ſucceſſoris ſpirat , ubi & tractat Capit. an privi-
legium ad beneplacitum conceſſum poſſit abſque
cauſa revocari juſta : Ex quo per noſtram legem
inquit Molina ; *de primog. lib. 4. cap. 3. n. 20.*
poſſe jam regem privilegium ab eo conceſſum
abſque cauſa revocare contra quod allegat quan-
dam legem fori , & indeciſum reliquit , ſed pro-
cedit lex noſtra in principio quoties ſola volun-
tate , & ſic ad beneplacitum regum fuit conceſ-
ſum , vel ex ſuggeſtione eorum cui conceſſum
fuit , vel exceſſit meritorum condignam ſatiſfac-
tionem , & in aliis caſibus in lege noſtra deſcrip-
tis.

Ibi , *Sirvieron deſpues.* Quaſi tunc donatio an-
tea facta non in ſola voluntate jam conſiſtat &
fundetur, ſed & in meritis poſt eam * principi ta- 3
li factis , pro quibus poſt nulla ſatiſfactio fuit fac-
ta , quod in principis donatione ex lege noſtra
ſpeciale eſt pro conſervanda principis volunta-
te , & præſumptione juris & hominum , quod
principum eſt remunerare benemeritos erga eo-
rum ſervitium , cum aliàs de jure ſit , quod do-
natio remuneratoria præterita non futura ſervi-
tia reſpicit , ſecundum Tiraq. *in l. unquam verbo ,
donatione largitus , n. 109. C. de rev. don.* itidem-
que ſecundum eum *ibi.n.71.* donatio remunerato-
ria ob præcedentia merita cenſetur facta ; quod
ſecus eſt in principe , qui & facienda ſervitia re-
ſpicit , & ſic inquit in ſuis privilegiis & gratiis,

Por los muchos y leales ſervicios que nos aveys hecho, y eſperamos que nos hereys.

Ibi, *Procuraron.* Obſunt enim & non proſunt remedia procurata, ut diximus *in l. 14. titulo 3. numero 11. libro 4. ſupra.* neque debet quis ex malitia ſua commodum reportare, ſed puniri potius.

Ibi, *Mandamos moderen.* Sed nonne Princi-
4 pis liberalitas fræno non ſubeſt. † neque debet coarctari. *l. fin. circa me. C. de prœp. agen. in rebus lib. 12.* ubi abſurdum & temerarium foret propter aſtutam interpretationem velle beneficia Principum recludere ad ſtrictam interpretationem, quæ jura, ſcilicet *d. l. fin. & l. pen. C. de don. inter vir. & l. ſancimus. C. de don.* ad hoc allegat Thom. Gram. *deciſ. 59. n. 49.* ubi *n. 17. & 48.* alia ſimilia adducit, & fatendum eſt hoc, limitandum tamen quoties liberalitas illa principis ratione regulatur, ſecus vero ſi eſt immenſa, vel damnoſa, quia tunc non eſſet liberalitas, ſed fatua donatio, ut inquit Boer. *deciſ. 23. num. 64.* donatio namque & liberalitas facta non merenti eſt, ut inquit *l. 18. tit. 5. p. 2. in fin. Como el que guiſa a ſuenemigo contra el,* quaſi diceret eſt inimicum fortificare contra ſe, nam & *ſecundum l. 14. eod. tit. 5. p. 2.* Reges ubi non convenit, donationes facere non debent: imò & peccaret Rex immoderate
5 donans, † ſecundum Navar. *in manual. c. 23. n. 3.* ideo nimirum ſi lex noſtra jubeat immoderatas donationes excedentes merita ad condignam menſuram meritorum reſtringendas, quod poteſt rex juſte facere, ut per Pal. Rub. *in rubric. §. 69. n. 14.* ubi jura pro hoc allegat, & *n. 13.* inquit, in exceſſu tantum eſſe moderationem faciendam, non vero in alio: & hæc præſertim procedunt in donationibus factis à Rege Henrico IV. quæ tempore belli factæ fuerunt & durantibus diſſenſionibus & perturbationibus in ſuo regno,
6 quæ quidem tempore pacis † reformandæ ſunt, ex text. & *ibi* Bal. notante, *in l. unica in princ. C. de cad. tollen.* & Barbat. *conſ. 1. incip. magnus pſalmiſta. 6. & pen. columnis, volum. 3.* & Tiraq. *ceſſante cauſa n. 42.* & text. *in extravag. de pace Conſtan. verbo, bonos quoque,* & *ibi* Bald. & Odofr. Imo & ipſo jure diſſolvitur factum tempore belli, ſecundum Barba. *ubi ſupra* prout refert Tiraq. *ubi ſupr.* Et ſic ex hac exceſſiva donatione proceſſit, ut tu-
7 tori † regis non ſit danda decima, prout late tradit Baez. *de decima tut. c. 9.* ubi ipſe *n. 17. 18. & 19.* notanda verba in propoſitum refert.

Ibi *De manera que reſpondan a ellos.* Sed nonne donatione facta inter perſonas non prohibitas, prout eſt Rex ob benemerita donans, valida eſt
8 donatio etiamſi merita non æquivaleant, † ut conſulit Dec. *conſil. 20. incip. in cauſa iſtorum fratrum, col. fin. vol. 1.* & Loazes *in d. alleg. de mula, in pen. fundamento pro marchione. n. 9. & 10. pag. 194. in fine, cum princ ſequent.* & Clarum *in §. donatio q. 3.* Et quidem fatendum eſt ſupra dicta eſſe vera, & quod ſervitia æquivalentia donationi præſumuntur, ut notant gloſ. & DD *in c. ſi quis qualiter 12. q. 2.* quam refet & ſequitur Jacobus de Leonar. *inter conſilia Alberti Bruni. 114. incip. Altiſſimi redemptoris col. 24. in princ* Caſſan. *conſ. 7.* & Marian. Socin. *conſ. 91. vol. 1.* ſed ob id *in lege noſtra* juberi moderandas donationes de quibus *in ea*, eo quod factæ fuerunt in temporibus, ubi præſumitur non attendi merita, ſed turbationes & diſſenſio regni ſedari, vel ob nimiam lætitiam tempore coronationis habitam, vel potentiorum preces, & tanquam factas temporibus iis periculoſis juſte moderandas eſſe lex noſtra jubet, ut diximus *in fine gloſ. præcedentis* ex Baldo & aliis, vel dicendum eſt quod licet valeant donationes, non tamen quin ſi appareat, exceſſivas eſſe, no poſſint moderari, nam equidem poterunt, ut lex noſtra dicit, eſt enim hæc
natura † donationis remuneratoriæ, ut merita 9
ipſa excedere non debeat, ut probant text. *in c. cæterum, verſ. data rei quantitas, de donat. c. ad hæc verbo, moderate, & in c. relatum, verſ. juxta ſervitii meritum, de teſt. l. ſi ſponſus. §. circa venditionem, & in l. ſed ſi vir §. ſi duo. ff. de don. int.* volunt communiter DD. *in l. ſi donatione. C. de donatio.* & alii quam plures relati per Loazes, *ubi ſup. in pen. fundamento pro marchione, pag. 191.* & Rebuf. *in compendio de alienatione. n. 62.* & Jul. Clar. *lib. 4. recep. ſent. verbo. donatio. q. 3.* Pal. Rub. *in repet. rubr. §. 50. n. 3. probat. l. 17. verſ. Que no eran dignos de tanta remuneracion. infra iſto tit.* & iterum idem Pal. Rub. *ubi ſupra §. 32. n. 9.* nam in exceſſu eſt ſimplex donatio, ſecundum eos, & communis teſte Claro, *ubi ſupra* & Tiraq. *in l. ſi unquam, verbo donatione largitus, n. 148. C. de rev. don.* & latius *ibi. n. 80.* ubi *ab iſto n. 80. uſque ad 87.* tractat quid ſit conſiderandum ad exceſſum hunc & *n. 106.* intelligit hoc ut talia merita dicantur adeſſe, in illo, ſcilicet, qui ad ea non tenebatur, ſecus vero, ſi teneretur ut filius & uxor. nam in eis nulla donatio remuneratoria dari poteſt: illud eſt unum de requiſitis ad hoc ut donatio remuneratoria dicatur, quod
quidem & alia requiſita probanda † refert opti- 10
me Bellon. *conſil. 74. n. 5. 6. & 7. & in l. 3. ſupra eod.* diximus qualiter merita probentur & quod arbitrium judicis in hac moderatione multum verſatur, ideo eſſet bonum habere judicem favorabilem.

Ibi, *Oviere alguna duda.* Nam ubi adeſt dubietas, & in dubietate opinionum moderatio adeſſe debet, ſecus vero ubi nihil dubii adeſt, nam tunc moderatio non eſt neceſſaria ſecundum Pal. Rub. *ubi ſupra. §. 69. num. 13. cum ſequentibu aliquibus.*

Ibi, *En ſatisfacion moderada de buenos ſervicios.* Sed contra ſi bona ſevitia fuerunt, quomodo moderatur donatio ratione ſervitiorum facta, contra dicta *in hac lege in gloſ. præcedente*, & dicendum eſt quod ideo *in hoc verſiculo* moderantur, quia non in ipſum Regem donantem facta ſunt, ſed in ipſos primos donatarios, qui de manu regis receperunt donata, tunc enim nimirum ſi & moderentur, quamvis in remunerationem bonorum ſervitiorum factæ ſint tales donationes à primis donatariis renuntiantibus eas in ſecundos donatarios ipſis benemeritos, in quo maxima verſatur liberalitas regis, qui ſevitia privatis ſuis impenſa ſibi reputat impenſa eſſe & facta, moderanda tamen, quia ex importuna privatorum prece quaſi ſemper obtinentur, & ſic lex noſtra in hoc verſiculo de iis donationibus loquitur, ſunt enim differentes ejus diſpoſitiones, ſicut differunt in orationibus & verbis.

Ibi. *Por pequños precios.* Omne enim datum
ultra pretium, donatum † cenſetur, ut probat tex. 11
hic

clare *in hoc §.* & tradit late Tiraq. *in d. l. ſi unquam verbo donatione. n. 1. cum pluribus ſequentibus*, & ſic revocandum eſt reſtituto pretio, vel ſaltem aliqua ſatisfactione facta ſi conſtiterit de manifeſto lucro in utilitatem emptoris reſultante. Et intelligo pavum pretium eſſe in hoc verſiculo conſiderandum, in quo adſit læſio ultra dimidiam tempore emptionis, ex dictis per Tiraquel. *ubi ſupra, numero 7. & ex verſiculo ſequente* noſtri text. *incipiente, Los maravedis de juro que ſe compraron por razonables precios ſi ſe compraron del rey deven ſer confirmados.* Quaſi tunc cum liceat ſaltem in foro fori, licet non in foro poli, contrahentes ad invicem ſe decipere, nimirum ſi valida ſit talis emptio, ſed cum adeſt læſio ultra dimidiam tunc emptio retractatur ex text. noſtro, ſecundum ejus formam in iis verſiculis, *Lo que ſe compro por pequeños precios*, *adhibitam*, & quamvis quadriennium ſit elapſum ad agendum remedio legis *2. C. de reſcin. ven.* ex beneficio reſtitutionis admittetur rex *ex lege noſtra & ex l. fin. tit. 19. p. 6.* qua de cauſa per l. *fin. tit. 15. infra iſto lib.* juribus & cenſibus juſtum pretium fuit conſtitutum.

Ibi, *O firmadas en blanco.* Hic probatur manifeſte, & *in l. 17. infra eod.* ſubſcribentem ſe ſchedulæ † vacuæ non teneri ex ſubſcriptione illa, ni-
12 ſi certioratus fuiſſet de iis, quæ in tali ſchedula eſſent ſcribenda, ſecundum Innoc. relatum & ſecutum per Suarez, *in l. poſt rem, ampl. 3. legis regia n. 8. pag. 285.* & *ibi* Addition. & Paul. *n. 2.* Jaſ. *13. fol. 172. in l. ſi ita ſtipulatus. §. Chryſogonus ff. de verbo oblig.* & hac ratione credo juſſum *in l. 15. tit. 25. lib. 4. ſupra* quod tabelliones prius legant partibus ſcripturam quam partes eam firment.

IN LEGEM DECIMAM SEXTAM.

Donatarius eadem forma, modo & tempore utetur & fruetur tributis, redditibus ac impoſitionibus eis donatis, quibus rex donator utebatur ac fruebatur.

SUMMARIUM.

1 *Monedas y pedidos, tempore neceſſitatis petenda ſunt.*
2 *Rex ſolus & princeps utitur clauſula Dei gratia ſi ſuperiorem non recognoſcit.*
3 *In ſucceſſione regnorum ſolent reges non concedenda concedere, & ſic nulla ſunt.*

PRo qua eſt videnda optima deciſio 334. Matthæi Afflict. *in n. 1. 2. & 3.*

Ibi. *En perjuizio de tercero.* Imo potius ſuperfluæ cenſendæ ſunt, quam quod ex iis præjudicium tertio inferatur ut *in l. 2. titu. 14. ſupra præcedente lib.* latiſſime diximus, alia per Matienço *hic* tacta in progreſſu hujus tituli dicta ſunt.

IN LEGEM DECIMAM SEPTIMAM.

Hæc lex juſtificationes deſcribit, quare donationes à Rege Henrico IV. factæ moderentur & moderatæ ſunt in l. 15. ſupra eod. & itidem in factis à catholicis Regibus Ferdinando & Eliſabeth, tempore ſuæ coronationis & hoc pro ſummario noſtræ legis ſufficiet.

IBi. *Moderadamente.* Pro horum verborum & noſtræ legis declaratione videnda ſunt quæ diximus *in d. l. 15. ſupra eo.* ne bis eadem repetamus.

Ibi. *Demandar monedas y pedidos.* Quæ quidem
tantum tempore neceſſitatis † petenda ſunt, ſe- 1
cundum text. *in l. 8. in fi. titu. 1. & l. 2. tit. 10. part. 2.* ne forte ſi tempore in quo deficit neceſſitas petantur ſubditi excoriati ſimilibus petitionibus & exactionibus remaneant impotentes ad ſubveniendum regi tempore neceſſitatis, ut inquit *d. l. 2.* & ideo maxima cum advertentia debent reges in iis, ſicut in aliis procedere.

Ibi. *Por la gracia de nueſtro Señor.* Solus Rex &
Princeps non recognoſcens † ſuperiorem poteſt 2
uti hac clauſula, ut optime inquit Rebuf. *in 2. tomo conſtit. Fran. titul. ut bene ante vaca. artic. 2. gloſ. 1.* & Burgos de Paz, *in proœmio legum Tauri. n. 31. & 32.*

Ibi. *No eran dignos de tanta remuneracion.* Vide quæ diximus *in l. 15.* gloſ. *de manera que reſpondan a ellos ſupra eod.*

Ibi. *Muy pequeños.* Vide dict. *in d. l. 15.* gloſſ. *por pequennos.*

Ibi. *Firmadas en blanco.* Vide *in d. l. 15.* verbo, *firmadas en blanco.*

Ibi. *Mercedes exceſſivas.* Quæ quidem fatuæ jure optimo dici poſſunt, ut dixi *in d. l. 15.* in gloſ. *moderen.*

Ibi *Neceſſidades.* Quarum quidem occaſione & ipſi Reges Catholici noſtræ legis conditores plures donationes & gratias fecerunt, jureque optimo & eiſdem rationibus, quibus & donationes Regis Henrici IV. revocantur, & revocandas eſſe aſſerebat. Palaci. Rub. relatus per me *in l. 4.* in gloſ. *revocamos, ſupra iſto titulo & libro.*

Ibi. *Importunacion.* Et ſic præter voluntatem ut diximus *in l. 1. gloſ. 1. titu. 14. ſupra. lib. 4. & in d. l. 15. ſupra eod.*

Ibi. *Deſpues que ſuccedimos.* In quorum regnorum ſucceſſione ſolent ſucceſſores ob nimiam lætitiam, vel importunitatem concedere non con-
cedenda, † & ſic nulla ſunt, ut per Doctores *in* 3
cap. ſicut in 2. de jurejurand. notat alios allegans Rebuf. *in 2. tom. conſti. Franc. tit. de reſcript. artic. 2. gloſ. 3. verſ. pen. & fin.* & *ibi* inquit quod intra annum cenſetur initio, & iterum *in eodem tomo, titu. ut bene, ante vaca. artic. 1. gloſ. 1. num. 9. cum ſequentibus*, & Sylvam nupri. *in tit. in dubio quomodo judi. num. 53. & ſequentibus*, & Loazes, *in allegatio. de mula in reſponſ. ad 5. & 6. fundamen. numero 8. & ſequentibus pagi. 307. in parvir.*

Ibi. *Meneſter madura deliberacion y conſejos.* Nam ubi majus periculum vertitur, ibi cautius eſt eſt agendum, *ut in c. ubi periculum, de electi. in 6.* ubi *gloſ. conſulendum* alia jura ſimilia allegat.

Ibi. *Ciert declaracion.* Quæ *in l. 15. ſupra iſto titu. & lib.* ponitur, & pro hac lege & toto titulo, cæteræ leges hujus tituli non egent declaratione.

TITULUS UNDECIMUS

De las Ventas y compras y retratos de tanto por tanto de patrimonio o abolengo

ET hæc ſicut & aliæ rubricæ continuanda eſt ad præcedentem, & continuari poteſt, quia, cùm ſuperiori titulo actum ſit de alienationibus titulo lucrativo factis, nunc conſequenter & immediatè in titulo noſtro agitur de alienationibus ex titulo oneroſo reſultantibus, & cùm in venditionibus detur retractus tam ratione communionis rei venditæ, quàm generis, ideò inſimul materia retractus tractatur.

IN LEGEM PRIMAM.

Remedium læſionis ultra dimidiam noſtri text. & forma ejus in lege noſtra deſcribitur.

SUMMARIUM.

1 *Remedium læſionis ultra dimidiam ita venditori ſicut emptori competit.*
2 *Rei appellatione immobilia, mobilia, ſemoventia, jura & actione comprehenduntur.*
3 *Remedium læſionis ultra dimidiam in omnibus contractibus bonæ fidei procedit. & ſic habet locum in judicio familiæ herciſcundæ etiamſi diviſio ſit facta, per ortes ut ibi.*
4 *Remedium dictum etiam in locatione locum habet, etiamſi finita ſit locatio, ut ibi, ubi & in aliis multis procedat.*
5 *Remedium dictum an in tranſactione locum habeat, & quomodo tunc æſtimabitur. & n. 27.*
6 *Remedium dictum an detur contra tertium poſſeſſorem, ubi quid in emptore poſtquam rem in alium alienavit.*
7 *Contrahentibus licet intra dimidiam juſti pretii lædere in foro fori non in foro poli.*
8 *Novus intellectus Authoris ad l. in cauſa. la. 2. §. idem Pomponius. ff. de minoribus.*
9 *Homines non ad bonum, ſed ad malum proni ſunt.*
10 *Articuli & interrogatoria qualiter concipienda in remedio hujus læſionis ultra dimidiam.*
11 *Teſtis in probando valore hujus læſionis debet reddere rationem etiam non interrogatus, poteſt tamen ut ibi Judex ex officio facta etiam publicatione teſtes interrogare de ratione.*
12 *Valor rei tempore contractus ad hujus læſionis remedium articulandus eſt, declara ut ibi. & an ex affectione vel ex loco publico fori vel mercati deducatur, ibidem.*
13 *Teſtes debent ſe referre ad communem æſtimationem, alias nihil probant, communis contra communem, ubi declaratur.*
14 *Teſtes ſi non dixerunt de communi æſtimatione vel de tempore contractus poſſunt interrogari teſtes, non tamen ſuper valore poterit judex per inſpectionem oculorum ſe informare, neque per æſtimatores probari, niſi ut ibi.*
15 *Onus rei venditæ infixum minuit ejus valorem.*
16 *Vicinus malus diminuit valorem rei.*
17 *Læſio ultra dimidiam qualiter in venditore & in emptore conſideretur.*
18 *Læſionem dictam adeſſe in uno nummo ſatis eſſe.*
19 *Læſio an probetur ſi teſtis dicat valere decem & plus vel ultra.*
20 *Renuntiari an poſſit legi noſtræ & ſimilibus, ubi & an juramento confirmetur.*
21 *Læſio hæc ultra dimidiam qualiter conſideretur in venditione commoditatis rerum majoratus à vita vendentis.*
22 *Pretium juſtum quod regulariter dicatur.*
23 *Teſtibus diſcordantibus ſuper valore quibus credatur.*
24 *Libellus alternativus licet de jure non admitteretur, admittitur tamen in hoc remedio læſionis ultra dimidiam.*
25 *Fructus an ſint reſtituendi in hac læſione ultra dimidiam.*
26 *Læſio non datur rei conſumptæ niſi dolo deſierit eam emptor poſſidere.*
28 *Minori an detur remedium hoc læſionis ultra dimidiam quoties Decretum judicis intervenit in venditione.*
29 *Clauſula & quod plus valet donat in inſtrumento venditionis appoſita an aliquid operetur.*

30 *Læſio enormis an poſſit allegari in donationibus & contractu gratuito.*
31 *Læſionis hujus remedium habet locum etiam in re vendita in publica ſubhaſtatione etiamſi adeſſet judicis autoritas, niſi ut ibi in compulſis ad emendum vel in re vendita ab hærede juſſu teſtatoris pretio ab ipſo ſignato vel in conductione gabellarum.*
32 *Actio hæc læſionis ultra dimidiam quo tempore duret, vel in enormiſſima vel doloſa, ibidem, vel principi vel reip. aut Eccleſiæ.*
33 *Reſtitutio datur propter enormem læſionem etiam ubi juramentum adeſt. & num. 34. etiam ſi major factus ratificaverit.*

QUæ quidem lex eſt ordinaria in judiciis, facilis tamen ejus materia, & per Doctores exteros quam noſtros ſatis declarata, quæ omnia ſi in unum recludi vellemus, volumen eſſet longum & extra propoſitum, & cum præ manibus habeantur ejus commentatores puta Pantaleon de Crema. Meneſ. & Pinnelus, *ſuper l. 2. C. de reſcin. ven.* & Anto. Gom. *To. 2. cap. 2. num. 22. cum pluribus ſequentibus*, & Covar. *libro 1. Variar. cap. 5.* & Gregorium *l. 56. tit. 5. partita 5.* & per Villalobos, *in communi opi. verbo læſio. per totum* parum erit immorandum in ejus declaratione ſolumque neceſſaria pro textualium declaratione inferemus.

Ibi, *O comprador*. Nam ita ei ſicut venditori com-
1 petit legis hujus remedium † ex text. *hic*, & *ex l. 50. tit. 5. partit. 5.* gloſſ. & *communi in l. 2. C. de reſc. ven.* ubi Meneſ. *nu. 11.* hanc communem teſtatur, *in contracti. vulgari. in l. fin. C. de fructi. & liti. expen.* æqualitati enim jura ſemper favent, *ut l. providendum. C. de poſtul. & l. ſi cum dies. § pen. ff. de arbit.* quæ jura ad hoc allegat Segura, *in tract. de bon. luc. conſ. mat. numero 66.* non enim debet claudicare contractus contra text. *in l. Julianus. §. ſi à pupillo ff. de actio. empt.* & quomodo tunc reſpectu emptoris æſtimabitur læſio, in gloſſ. *lo que valio. iſtius legis* videbimus.

Ibi. *De la coſa.* Sive ſit mobilis, ſemovens aut immobilis, ſive incorporalis, ut jura & actiones, nam rei appellatione omnia hæc comprehenduntur * cum generaliter ut *hic* apponitur, ut licet vi-
2 dere ex DD. maxime Rebuff. *in l. rei appellatione lib. 1. pagina 54. 56.* Imo & omnibus contractibus
3 bonæ * fidei lex noſtra procedit ſecundum gloſſ. & omnes, *in d. l. 2. C. de reſ. ven.* ubi Meneſ. *num 13.* communem teſtatur, & quod hac de cauſa habet locum in judicio familiæ herciſcundæ, etiamſi diviſio ſit facta per ſortes, ut *ibi* per Meneſ. *dicto n. 13.* itidem & in locatione, † ut *ibidem* per eum *nu. 13.*
4 etiam ſi finita ſit locatio, ut per Pinnelum, *in ea l. 2.* & Ant. Gammam, *deciſio. Luſitana. 19. num. 1. fol. 35.* ex quo ipſe Meneſ. *ubi ſupra nu. 12. cum ſequentibus aliquibus*, infert plura inquibus remedium noſtræ legis & ſimilium locum habet, ut in conducentibus herbera vel quartas Epiſcopales, & in conductoribus gabellarum, & in contractu permutationis rei profanæ, & an in penſionibus locum habeat, & in taxatione rerum dotalium & in aliis pluribus contractibus & rebus *ibidem* per Meneſ. proſecutis, quæ eſſet longum referre cum ibidem ſint ſatis examinata. Et in contractibus ſtricti juris *ibid. n. 21.* cum Pinnelo, teſtatur veriorem & receptiorem eſſe, & locum habere, ex quo *ibi n. 23.* ipſe Meneſ. in-
fert an in tranſactione locum † habeat, & tenen- 5
dum eſt quod ſic, ſi eſt enormis læſio, & quomodo tunc æſtimabitur declarat optimè Pinnelus, *ibi. 1. parte, nu. 12. & ſequent. fol. 135.* & Burgos de Paz. *conſil. 19. num 27. cum ſequent.* & infra in gloſſ. *y en los otros.* latius id de tranſactione videbis, quæ per ipſos videri poſſunt, ut ad alia tranſitum faciamus, & an ſi res eſt conſumpta habebit locum remedium noſtri tex. *in hac lege* dicemus, & quid ſi res fuit alienata an detur
† contra tertium poſſeſſorem vide per Meneſ. 6
ubi ſup. numero 39. & Anto. Gammam *deciſio. Luſitana. 21.* & Anto. Gomez, *Tom. 1. cap 2. numero 22. in medio*, ubi declarat quid erit in emptore volente remedio hoc uti poſtquam rem in alterum alienavit an audiatur.

Ibi, *En mas de la mitad.* Ergo intra dimidiam
† licet, & ſic reſtringatur diſpoſitio text *in l. in* 7
cauſa la. 2. §. idem Pomponius. ff. de minori, diſponentis licere contrahentibus naturaliter ſe decipere ut id verum, dum tamen non ſit ultra dimidiam, nam intra eam licebit, ut contractus valeat, & non invalidetur, non tamen ut ſit ſecurus in conſcientia emptor emens plus minus juſto pretio etiamſi intra dimidiam adſit læſio, ut per Covarr. *in c. poſſeſſor. 2. par. § 7 col. pen.* & Meneſes *ubi ſupra, num. 8. & 73.* ſed cum text. ille dicat, naturaliter licere invicem ſe decipere contrahentes, quos natura non obligat, non obligat conſcientia, habemus tamen ut vides, in conſcientia non licere in uno nummo decipere, quid igitur dicemus illi text. *in dicto § idem Pomponius.* cui quidem multis modis reſpondet Meneſ. *ubi ſupra, numero 10 & 11.* Ego tamen ultra
eos aliter reſpondeo, ſcilicet quod † text. ille *in* 8
dicto. §. idem Pomponius, non intelligitur de jure naturali, neque quod ex natura liceat decipere, ſed loquitur & exponitur verbum illud, *naturaliter*, illius §. de peſſima naturali hominum inclinatione, ex qua id naturaliter homines introduxerunt, poſtquam meum & tuum & contrahendi formæ ſunt introducta, omnis enim ætas ad malum eſt prona. *cap. omnis ætas. 12. queſt. 1.* vitiorumque imitatrix eſt natura & quotidie labitur ad delicta. *c. 2. 20 q. 3.* naturaliter enim homines non ad bonum, ſed ad malum proni
ſunt † ut *in proœmio Clementinarum*, & *ibi* Card. 9
& ideo nimirum ſi hæc conſiderans legiſlator, naturaliter dicat licere ſe decipere poſſe invicem contrahentes, vel intelligitur naturaliter licere, re ipſa, non tamen ex dolo, *ſecundum glo. in l. gloſſ. 2. C. ſi adverſus fiſcum*, vel ut intelligit Didac. Perez. *l. 2. tit. 7. libro. 5. Ordinamen. pag. 181. colum. 2.* Et ideo legiſlatores in præſenti & ſimilibus juribus id permiſiſſe dum tamen non ſit ultra dimidiam, ne commercia & contractus ceſſarent, & tota machina contrahentium deſtrueretur, & quia ut inquit *Additio. Capel. Toloſ. 247.* judices temporales non curant de periculo animarum & jura in contrarium diſponentia dicunt non fuiſſe admiſſa. Sed væ emptoribus & venditoribus invicem ſe decipientibus, quia in animæ judicio ob has leges non excuſantur, neque excuſandi ſunt, ideo unuſquiſque vigilet & proximum non lædat, neque decipiat, quia durum & tremendum judicium ſpectat. Sed ut ad materiam redeamus, leges noſtræ ultra dimidiam decepto ſuccurrunt ad reſciſſionem contractus

TITULUS UNDECIMUS

De las Ventas y compras y retratos de tanto por tanto de patrimonio o abolengo

ET hæc ſicut & aliæ rubricæ continuanda eſt ad præcedentem, & continuari poteſt, quia, cum ſuperiori titulo actum ſit de alienationibus titulo lucrativo factis, nunc conſequenter & immediatè in titulo noſtro agitur de alienationibus ex titulo oneroſo reſultantibus, & cùm in venditionibus detur retractus tam ratione communionis rei venditæ, quàm generis, ideò inſimul materia retractus tractatur.

IN LEGEM PRIMAM.

Remedium læſionis ultra dimidiam noſtri text. & forma ejus in lege noſtra deſcribitur.

SUMMARIUM.

1 *Remedium læſionis ultra dimidiam ita venditori ſicut emptori competit.*
2 *Rei appellatione immobilia, mobilia, ſemoventia, jura & actione comprehenduntur.*
3 *Remedium læſionis ultra dimidiam in omnibus contractibus bonæ fidei procedit. & ſic habet locum in judicio familiæ herciſcundæ etiamſi diviſio ſit facta, per ortes ut ibi.*
4 *Remedium dictum etiam in locatione locum habet, etiamſi finita ſit locatio, ut ibi, ubi & in aliis multis procedat.*
5 *Remedium dictum an in tranſactione locum habeat, & quomodo tunc æſtimabitur, & n. 27.*
6 *Remedium dictum an detur contra tertium poſſeſſorem, ubi quid in emptore poſtquam rem in alium alienavit.*
7 *Contrahentibus licet intra dimidiam juſti pretii lædere in foro fori non in foro poli.*
8 *Novus intellectus Authoris ad l. in cauſa. la. 2. §. idem Pomponius. ff. de minoribus.*
9 *Homines non ad bonum, ſed ad malum proni ſunt.*
10 *Articuli & interrogatoria qualiter concipienda in remedio hujus læſionis ultra dimidiam.*
11 *Teſtis in probando valore hujus læſionis debet reddere rationem etiam non interrogatus, poteſt tamen ut ibi Judex ex officio facta etiam publicatione teſtes interrogare de ratione.*
12 *Valor rei tempore contractus ad hujus læſionis remedium articulandus eſt, declara ut ibi. & an ex affectione vel ex loco publico fori vel mercati deducatur, ibidem.*
13 *Teſtes debent ſe referre ad communem æſtimationem, alias nihil probant, communis contra communem, ubi declaratur.*
14 *Teſtes ſi non dixerunt de communi æſtimatione vel de tempore contractus poſſunt interrogari teſtes, non tamen ſuper valore poterit judex per inſpectionem oculorum ſe informare, neque per æſtimatores probari, niſi ut ibi.*
15 *Onus rei venditæ infixum minuit ejus valorem.*
16 *Vicinus malus diminuit valorem rei.*
17 *Læſio ultra dimidiam qualiter in venditore & in emptore conſideretur.*
18 *Læſionem dictam adeſſe in uno nummo ſatis eſſe.*
19 *Læſio an probetur ſi teſtis dicat valere decem & plus vel ultra.*
20 *Renuntiari an poſſit legi noſtræ & ſimilibus, ubi & an juramento confirmetur.*
21 *Læſio hæc ultra dimidiam qualiter conſideretur in venditione commoditatis rerum majoratus à vita vendentis.*
22 *Pretium juſtum quod regulariter dicatur.*
23 *Teſtibus diſcordantibus ſuper valore quibus credatur.*
24 *Libellus alternativus licet de jure non admittetur, admittitur tamen in hoc remedio læſionis ultra dimidiam.*
25 *Fructus an ſint reſtituendi in hac læſione ultra dimidiam.*
26 *Læſio non datur rei conſumptæ niſi dolo deſierit eam emptor poſſidere.*
28 *Minori an detur remedium hoc læſionis ultra dimidiam quoties Decretum judicis intervenit in venditione.*
29 *Clauſula & quod plus valet donat in inſtrumento venditionis appoſita an aliquid operetur.*

30 Læſio

30 *Læſio enormis an poſſit allegari in donationibus & contractu gratuito.*
31 *Læſionis hujus remedium habet locum etiam in re vendita in publica ſubhaſtatione etiamſi adeſſet judicis autoritas, niſi ut ibi in compulſis ad emendum vel in re vendita ab herede juſſu teſtatoris pretio ab ipſo ſignato vel in conductione gabellarum.*
32 *Actio hæc læſionis ultra dimidiam quo tempore duret, vel in enormiſſima vel doloſa, ibidem, vel principi vel reip. aut Eccleſiæ.*
33 *Reſtitutio datur propter enormem læſionem etiam ubi juramentum adeſt, & num. 34. etiam ſi major factus ratificaverit.*

QUæ quidem lex eſt ordinaria in judiciis, facilis tamen ejus materia, & per Doctores exteros quam noſtros ſatis declarata, quæ omnia ſi in unum recludi vellemus, volumen eſſet longum & extra propoſitum, & cum præ manibus habeantur ejus commentatores puta Pantaleon de Crema. Meneſ. & Pinnelus, *ſuper l. 2. C. de reſcin. ven.* & Anto. Gom. *To. 2. cap. 2. num. 22. cum pluribus ſequentibus*, & Covar. *libro 1. Variar. cap. 3.* & Gregorium *l. 56. tit. 5. partita 5.* & per Villalobos, *in communi opi. verbo læſio. per totum* parum erit immorandum in ejus declaratione ſolumque neceſſaria pro textualium declaratione inferemus.

Ibi, *O comprador*. Nam ita ei ſicut venditori com-
1 petit legis hujus remedium † ex text. *hic*, & *ex l. 50. tit. 5. partit. 5.* gloſſ. & *communi in l. 2. C. de reſc. ven.* ubi Meneſ. *nu. 11.* hanc communem teſtatur, *in contracti. vulgari. in l. fin. C. de fructi. & liti. expen.* æqualitati enim jura ſemper favent, *ut l. providendum. C. de poſtul. & l. ſi cum dies. § pen. ff. de arbit.* quæ jura ad hoc allegat Segura, *in tract. de bon. inc. conſ. mat. numero 66.* non enim debet claudicare contractus contra text. *in l. Julianus. §. ſi à pupillo ff. de actio. empt.* & quomodo tunc reſpectu emptoris æſtimabitur læſio, in gloſſ. *lo que valia. iſtius legis* videbimus.

Ibi. *De la coſa*. Sive ſit mobilis, ſemovens aut immobilis, ſive incorporalis, ut jura & actiones, nam rei appellatione omnia hæc comprehendun-
tur * cum generaliter ut *hic* apponitur, ut licet vi-
2 dere ex DD. maxime Rebuff. *in l. rei appellatione lib. 1. pagina 54. 56.* Imo & omnibus contractibus
3 bonæ * fidei lex noſtra procedit ſecundum gloſſ. &
omnes, *in d. l. 2. C. de reſ. ven.* ubi Meneſ. *num 13.*
communem teſtatur, & quod hac de cauſa habet
locum in judicio familiæ herciſcundæ, etiamſi diviſio ſit facta per ſortes, ut *ibi* per Meneſ. *dicto n. 13.*
itidem & in locatione, † ut *ibidem* per eum *nu. 13.*
4 etiam ſi finita ſit locatio, ut per Pinnelum, *in ea l. 2.* & Ant. Gammam, *deciſio. Luſitana. 19. num. 1. fol. 35.* ex quo ipſe Meneſ. *ubi ſupra nu. 12. cum ſequentibus aliquibus*, infert plura in quibus remedium noſtræ legis & ſimilium locum habet, ut in conducentibus herbera vel quartas Epiſcopales, & in conductoribus gabellarum, & in contractu permutationis rei profanæ, & an in penſionibus locum habeat, & in taxatione rerum dotalium & in aliis pluribus contractibus & rebus *ibidem* per Meneſ. proſecutis, quæ eſſet longum referre cum ibidem ſint ſatis examinata. Et in contractibus ſtricti juris *ibid. n. 21.* cum Pinnelo, teſtatur veriorem & receptiorem eſſe, & locum habere, ex quo *ibi n. 23.* ipſe Meneſ. in-
fert an in tranſactione locum † habeat, & tenen- 5
dum eſt quod ſic, ſi eſt enormis læſio, & quomodo tunc æſtimabitur declarat optimè Pinnelus, *ibi. 1. parte, nu. 11. & ſequent. fol. 135.* & Burgos de Paz. *conſil. 19. num 27. cum ſequent.* & infra in gloſſ. *y en los otros.* latius id de tranſactione videbis, quæ per ipſos videri poſſunt, ut ad alia tranſitum faciamus, & an ſi res eſt conſumpta habebit locum remedium noſtri tex. *in hac lege* dicemus, & quid ſi res fuit alienata an detur
† contra tertium poſſeſſorem vide per Meneſ. 6
ubi ſup. numero 39. & Anto. Gammam *deciſio. Luſitana. 21.* & Anto. Gomez, *Tom. 2. cap 2. numero 22. in medio*, ubi declarat quid erit in emptore volente remedio hoc uti poſtquam rem in alterum alienavit an audiatur.

Ibi, *En mas de la mitad*. Ergo intra dimidiam
† licet, & ſic reſtringitur diſpoſitio text *in l. in* 7
cauſa la. 2. §. idem Pomponius. ff. de minori. diſponentis licere contrahentibus naturaliter ſe decipere ut id verum, dum tamen non ſit ultra dimidiam, nam intra eam licebit, ut contractus valeat, & non invalidetur, non tamen ut ſit ſecurus in conſcientia emptor emens plus minus juſto pretio etiamſi intra dimidiam adſit læſio, ut per Covarr. *in c. poſſeſſor. 2. par. § 7 col. pen.* & Meneſes *ubi ſupra, num. 8. & 73.* ſed cum text. ille dicat, naturaliter licere invicem ſe decipere contrahentes, quos natura non obligat, non obligat conſcientia, habemus tamen ut vides, in conſcientia non licere in uno nummo decipere, quid igitur dicemus illi text. *in dicto § idem Pomponius.* cui quidem multis modis reſpondet Meneſ. *ubi ſupra, numero 10 & 11.* Ego tamen ultra
eos aliter reſpondeo, ſcilicet quod † text. ille *in* 8
dicto. §. idem Pomponius, non intelligitur de jure naturali, neque quod ex natura liceat decipere, ſed loquitur & exponitur verbum illud, *naturaliter*, illius §. de peſſima naturali hominum inclinatione, ex qua id naturaliter homines introduxerunt, poſtquam meum & tuum & contrahendi formæ ſunt introducta, omnis enim ætas ad malum eſt prona. *cap. omnis ætas. 12. queſt. 1.* vitiorumque imitatrix eſt natura & quotidie labitur ad delicta. *c. 2. 10 q. 3.* naturaliter enim homines non ad bonum, ſed ad malum proni
ſunt † ut *in proœmio Clementinarum*, & *ibi* Card. 9
& ideo nimirum ſi hæc conſiderans legiſlator, naturaliter dicat licere ſe decipere poſſe invicem contrahentes, vel intelligitur naturaliter licere, re ipſa, non tamen ex dolo, *ſecundum glo. in l. gloſſ. 2. C. ſi adverſus fiſcum*, vel ut intelligit Didac. Perez. *l. 2. tit. 7. libro. 5. Ordinamen. pag. 181. colum. 2.* Et ideo legiſlatores in præſenti & ſimilibus juribus id permiſiſſe dum tamen non ſit ultra dimidiam, ne commercia & contractus ceſſarent, & tota machina contrahentium deſtrueretur, & quia ut inquit *Additio. Capel. Toloſ. 247.* judices temporales non curant de periculo animarum & jura in contrarium diſponentia dicunt non fuiſſe admiſſa. Sed væ emptoribus & venditoribus invicem ſe decipientibus, quia in animæ judicio ob has leges non excuſantur, neque excuſandi ſunt, ideo unuſquiſque vigilet & proximum non lædat, neque decipiat, quia durum & tremendum judicium ſpectat. Sed ut ad materiam redeamus, leges noſtræ ultra dimidium decepto ſuccurrunt ad reſciſionem contractus

vel

vel ad ſatisfactionem juſti pretii. Sed eſt dubium
qualiter erit tunc articulandum ex parte decepti
10 remedio noſtræ legis * utentis, decerpes *ex gloſſ.*
in l. mortis cauſa §. ſi. ff. de dona. cau. mor, & Bart.
in l. hi qui. C. de præd. & rebus navicul. libro 10.
& Antoni. Gomez, *dicto Tom.* 2. *cap.* 2. *num.*
25. & plura de probando rei valore, tradit Pin-
nelus, *in dicta l.* 2. *C. de reſ. ven.* 2. *par. cap.* 4.
num. 17. & Meneſ. *ibi numero* 72. inquit quod e-
tiam factis probationibus ſi non conſtat de rei va-
lore poteſt judex rem de qua agitur videre ut per-
cipiat ejus valorem: de quo vide in fin. hujus
gloſ. debent tamen teſtes ſuper hoc deponentes
11 aſſignare rationem etiam non interrogati † ſecun-
dum gloſſ. *judicare. in d. l.* 56. *titul.* 5. *par.* 5. &
ideo ſemper articulabis rationem ne forte teſtis
deficiat negligenter in ratione, & an teneantur
deponere & dicere rem tantum valere communi
æſtimatione. Anto. Gomez. *ubi ſupra, numero* 25.
inquit quod non, quia videntur ſe referre ad
communem æſtimationem, vide veritatem *in fine*
hujus gloſ. Poteſt tamen judex etiam publicatis
atteſtationibus teſtes non reddentes rationem de
ea interrogare, ex doctrina Bar. *in l. ſi quid ex*
Pamphila. de leg. 2. Bal. *in dicta l.* 2 *num.* 25. &
ibi Cagno. *num.* 265. *in fin.* & Pinnelus, 3. *par.*
cap. fin. numero 7. & 41. *C. de reſ. ven.* debet ta-
12 men probari valor rei habitus tempore † con-
tractus, non vero poſtea, ex tex. *in l. ſi voluntate.*
C. de reſ. ven. & ex dicta l. 56. & ex text. *hic*, &
ex communi omnium doctrina, *in dicta l.* 2. niſi
eſſet tam parvi temporis lapſus ut venditæ rei
immobilis pretium manifeſte conjecturari poſſit
pretium non mutatum, ut inquit Matienço *hic*
gloſſ. 4. & noviſſime Velaſco, *in conſultario. ſuis.*
cap. 45. *num.* 28. non tamen arbitrarer tempus ab
eo conſtitutum unius anni eſſe conſiderandum,
ſed multo minus, puta unius menſis vel paulo
plus, quod diſcretus judex arbitrabitur, in re-
bus vero mobilibus, ut per eos ſecus eſt, ego
tamen ſi judex eſſem, aut communem ſervarem,
aut meum arbitrium juſtificarem aliqua certiora-
tionis informatione, neque debet æſtimari pre-
tium & valor ex affectione vel intereſſe particula-
ri, *ſecundum gloſſ. & omnes. in dicta l.* 2. ubi Pi-
nelus, *dicta* 3. *part. cap. fin. num.* 17. poſt Co-
varr. *libro.* 2. *varia. cap.* 3. & Alcia. *in l. propemo-*
dum. ff. de verbor. ſignifi. communem dicit, neque
itidem neceſſe eſt, quod probetur valor ex lo-
co publico fori vel mercati, licet abinde faci-
lius deducatur, ex text. *in cap.* 1. *de emptio. &*
vend. & ita intelligi debet Bar. *in l. ſi ſervus. nu-*
mero 10. *ff. de cond. fur.* Jaſ. *l. qui Romæ.* §. *cohæ-*
redes. numero 25. *ff. de verbor. oblig.* Afflictis *de-*
ciſ. 316. *numero* 7. Cagnol. *in dict. l.* 2. *numero*
152. ſed ſufficit articulari & probari, quod res
illa tempore venditionis vel contractus com-
muni æſtimatione valebat tantum & non plus,
neque plus pretii reperiretur pro ea etiamſi ven-
deretur publice neque teſtes darent plus, etiam-
ſi eam emere vellent, & quod ita ſciunt tan-
quam homines expertes pretiorum ſimilium re-
rum, & quia res erat deteriorata vel cenſum ha-
bebat, vel quia ſic communiter vendebantur &
venduntur ſimiles res, & hic eſt verus articulan-
di modus, & attendes an res illa ſit in loco malo
poſita vel habeat cenſum vel hypothecam, ſervi-
tutem aut onus aliud, nam hæc valorem dimi-
nuunt, & ſic eſt utile imo neceſſe articulari &
probari, ut *infra* dicemus & *alibi* dixi. Ad ea ta-
men quæ ſupra diximus *in hac gloſ.* probare teſ-
tes dicentes rem tantum valere tempore con-
tractus, etiamſi non adjiciant communi æſti-
matione, quia ad communem æſtimationem
videntur ſe referre, adde quod hanc commu-
nem teſtatur Antonius Gomez, *dict. capit.* 2.
numero 25. *in fin.* dic quod non eſt verum ne-
que tenendum, quia contraria imo † quod 13
non probent, communem teſtatur Pinel. *in dic-*
ta. l. 2 3. *par. cap. fin. numero* 12. *C. de reſ. vend.*
cum gloſſ. & Bart. *ibi.* quia juxta particularem af-
fectionem videntur depoſuiſſe contra. l. *pretia*
rerum. ff. ad l. Fal. & hanc veriorem & receptio-
rem & in practica admiſſam teſtatur contra Ant.
Gomez & ſequaces, Matienço *hic gloſ.* 2. *nu-*
mero 17. dictum ſi quidem teſtis debet neceſſario
concludere. *l. non hoc. C. unde cog.* cum ergo teſtis
non ſe referat ad communem æſtimationem &
ſe poſſit referre ad ſingularem affectionem, mi-
nime concludit, limitat tamen eam Matien. *ubi*
ſupra num. 18. ut non procedat quoties teſtis in
redditione rationis, dicit, valet tantum quia ego
tanti emerem communi æſtimatione, ut per Pi-
nel. *dicto. num.* 12. vel ſecundo non procedit, quo-
ties judex fuiſſet arbitratus actorem ex proceſſu
juſtitiam fovere, eam tamen non fuiſſe rite pro-
batam imperitia notarii vel advocati, nam tunc
ex officio poſſet rem propriis oculis inſpicere &
de valore ſe informare, *ut in l. fin. C. de jure dom.*
imp. & Meneſ. *dict. num.* 72. *in dict. l.* 2. & Pinel.
dict. 3. *par. cap. fin. num.* 7. quod ego intelligo,
quoties judex vult interrogare iterum teſtes & in-
terrogat ſuper communi æſtimatione vel ſuper
tempore contractus de quibus † non dixerunt, 14
ut inquit Pinell. *dict. cap. fin. num.* 15. *in fin. &*
num. 41. & Matien. *hic*, *num.* 12. non tamen ut
judex poſſit ſola inſpectione oculorum hæc ſup-
plere, cum ipſe non viderit rem tempore con-
tractus, & ſic ſcire non poſſit de valore ejus, ſi-
cut & cum æſtimatores nominarentur ad ſcien-
dum valorem talis rei & explicandum ab eis, ut
cognoſci poſſit an adſit læſio, ſecundum quod in-
quiunt gloſſ. Bar. & Bal. *num.* 25. *in dict. l.* 2. *C.*
de reſ. ven. nam id fieri poſſet *ſecundum Paul. ibi*
quoties æſtimatores ij, ſeu periti noverant & vi-
derant rem illam tempore contractus cum de eo
tempore declarare debeant, vel ſi ita modicũ tran-
ſierit tempus, quod valoris mutatio non præſu-
meretur, tunc enim æſtimatorum talium declara-
tioni ſtabitur, non vero aliter, & idem voluerunt
Ang. & Sali. & alii relati per Matien. *ubi ſupra*
numero 20. ex Pantal. Crem. *num* 294. & Cagnol.
258. & 264 & Pinel *dicto capit. fin. numero* 2. & 5.
in dicta l. 2. *C. de reſc. ven.* nec ſatis erit *ſecundum*
eos tunc unum æſtimatorem eligere ſi duo repe-
riri poſſunt, & practicam eligendi & nominandi
hos æſtimatores, Pinelus, *ibi numero* 5. & Matien.
hic d. gloſſ. 2. *numero* 21. apponunt, & eſt clara,
ſcilicet quod partes nominent eos, & jurabunt
ſe bene æſtimaturos: quod ſi partes nolunt aut diſ-
cordant in nominatione judex eliget, & tertium
in diſcordiam æſtimatorum, raro tamen in practi-
ca hoc fit, ſed partes probant per teſtes ſuam in-
tentionem.

Ibi. *Del juſto precio*, Quod non ex affectione
vel intereſſe ſingulari, neque ex publico foro aut
merca-

mercato, ſed ex communi hominum æſtimatione
regulandum eſt ſecundum quod *in gl.* diximus *præ-*
cedente, & tradit per Covar. *libro* 2. *Variar. cap.* 3.
num. 1. *cum ſequentibus aliquibus.* & ultra per eum
dicta & *in gloſ. ſupra proxima*, eſt notandum unum
ſingulare ſcilicet, quod onus rei venditæ infixum
15 minuit ejus valorem † & talis oneris habenda eſt
conſideratio ad hunc effectum, nam onus eſt
pars pretii, ſecundum Abb. *in cap. in aliquibus, de*
decimis. ubi Addit. *litera B.* ad legem noſtram ap-
plicat, & diximus *in l.* 2. *numer.* 17. *tit.* 1. *lib.* 2. *ſupra.*
Imo & itidem eſt conſiderandum an res illa ven-
dita puta ſi eſt domus, vel vinea, vel quid immo-
bile, habeat bonum, vel malum vicinum, nam
propter malum vicinum diminuitur valor rei † ſe-
16 cundum tex. *in l. ſæpe §. fin. in fine. ff. de contrahen.*
emptio. allegatum ad hoc per Bar. addition. *in l. hi*
qui num. 2. *C. de præd. & aliis rebus naviculario-*
rum lib. 11.

Ibi. *Loque valio diez vendio por menos de cinco*, In
17 venditore agente remedio * noſtræ legis hoc idem
erat expeditum de jure civili ſecundum gloſ. & *om-*
nes in dict. l. 2. *C. de reſ. ven.* teſtibus Covar. *dict. lib.* 2.
Variar. cap. 3. *num.* 8. & Anton. Gom. *dict. Tom* 2.
ca. 2. *nume.* 22. & Meneſ. *in dict. l.* 2. *numero* 40.
in emptore tamen aderat differentia, nam in eo
exiſtimabant quidam ad læſionem hanc conſide-
randam ex parte emptoris duplandum eſſe pretium
juſtum, puta ſi rem valentem centum amplius
quam ducentis comparaſſet, quam tenuerunt Pet.
& Cyn. *in d. l.* 2. *quæſt.* 7. & alii quos allegat Albe.
numero 6. & Anto. Gomez *ubi ſup.* & eam approba-
bat *l.* 16 *in fin. tit.* 11. *partita* 4. & *l.* 5. *tit.* 10. *libro* 3.
fori. contrariam tamen imo quod idem judice-
tur in emptore quod in venditore, tenet Azo. *in*
ſumma hujus tituli, *n* 2. veluti ſi rem valentem cen-
tum, emiſſet quis pro centum & quinquaginta
uno aut pluribus, & hanc ſequitur gloſſ. *in dict.*
l. 2. & hanc communem vocat Covarr. *ubi ſupra*
num. 8. & plures relati per Meneſ. *dict. num.* 40.
& veram & magis communem teſtatur Anton.
Gom. *dict. num.* 22. & approbata eſt l. 56. *tit.* 5. *par-*
tit. 5. & lege noſtra, emptorem, & venditorem
æquiparante, & ſic lex illa. 16. *tit.* 11. *partita* 4. re-
jectis intellectibus Ant. Gomez, quos refutat Me-
neſ. *ubi ſup.* vel dicendum eſt illam l. 16. tanquam
in primo loco poſitam correctam per illam aliam
56. in poſteriori loco inſertam vel illam 16. intelli-
gendam ſecundum illam l. fori cum ea concor-
dantem, in locis ubi ſic uſitatum eſt. Nam in no-
ſtro regno paſſim & ubiq; hæc ſecunda opinio ad-
miſſa eſt ſine contradictione, neque ulla differen-
tiæ ratio dari poſſet qua diſtingueretur emptor à
venditore, cum æquales in contractibus eſſe de-
beant ut *in gloſ.* 1. diximus. Et notandum ſatis eſſe ſi
18 vel in uno † minimo intercedat exceſſus ultra di-
midiam, ſecundum Bal. *in dict. l.* 2. *C. de reſ. ven.*
& *ibi* Meneſ. *nu.* 41. & communem teſtatur Cova.
dict. cap. 3. *numero* 3. *ad fi.* & Anto. Gomez *dict. ca.*
2. *num.* 22. *poſt princ.* ſic recte deponit teſtis di-
19 cens rem valentem decem venditam eſſe pro *
quindecim & plus, ut communem teſtatur Anto.
de Burgos, *in cap. cum cauſam num.* 5. *de empt. &*
ven. & tenet Covar. *dict. cap.* 3. *num.* 3 & Meneſes
in dict. l. 2. *num.* 41. & latius per Matien *hic gloſſ* 2.
nu. 43. *cum ſequentibus.* & quod importet illa dictio
plus, vide Menoch. *de arbit. judi. lib.* 2. *cent.* 2. *caſus*
145. & Velaſcum, *in conſult. ſuis Portugal.* 44. *cap.*
Et quid ſi renuntietur dicta l. 2. *C. de reſciven. & no-*
ſtra † an adhuc detur remedium eorum, vide 20
Covar. *dict. lib.* 2. *cap.* 4. & Meneſ. *ubi ſupra*, *nu.* 42.
& Gutier. *in tract. de juramen. confir.* 1. *part. cap.* 26.
ubi & an juramento confirmetur & læſio hæc ul-
tra dimidiam qualiter † conſideretur in venditio- 21
ne commoditatis rerum majoratus ad vitam ven-
dentis, vide Molin. *de primog. libro* 1. *cap.* 19. *num.*
42. *fol.* 153. Et quod regulariter dicatur pretium
juſtum, † vide Didac. Perez *in dict. l.* 2. *tit.* 7. *lib.* 5. 22
Ordinamen. pagi. 178. *in col.* 1. *in fi. cum ſequentibus.*
Et teſtibus diſcordantibus † ſuper valore quibus 23
credetur, vide per Matien. *in præſenti in gloſ.* 2. *n.* 49.

Ibi. *De la dexar.* Idem probat *dict. l.* 2. & *l. ſi vo-*
luntate C. de reſ. ven. l. 1. *juncta gloſ. ſi minori C. ſi*
major. fac. rat. hab. alie. cap. cum dilecti e. cum cau-
ſam, de emp. & ven. l. 5. *tit.* 10. *libro* 3. *fol.* 56. *tit.* 5.
partita 5. & ſic licet libellus † alternativus de jure 24
civili non erat recipiendus ex l. *ubi autem §. qui*
illud aut illud ff. de verb. oblig. ubi Bar. & *in l. præ-*
tor. §. *quod autem ff. de jurejur.* & gloſſ. *in c. abba-*
te ſane, de verb. ſig. in 6. in hoc remedio læſionis
ultra dimidiam admittitur, *ex dictis juribus & ex*
lege noſtra, & notat Riminal. *colum.* 1. *in l. cum*
proponas C. de tranſact. & *ibi* Meneſ. *numero* 10.
petendo quod aut reſcindatur contractus, vel ſup-
pleatur juſtum pretium rei conventæ, quodlibet
horum volentis eligere voluntati relinquendo, &
quamvis libellus ſic non concludat, ſed tantum
petatur, unum ſufficiet & ſuſtinebitur libellus &
judex pronunciabit ſecundum naturam actionis
alternativæ, prout communem dicit Gozad. re-
latus & ſecutus per Villalobos, *in ſua collecta com.*
opini. littera L. numero 141. præſertim attenta *l.*
fin. titul. 17. *libro* 4. *ſupra*, ſecundum quam ve-
ritas eſt attendenda etſi libellus deficiat in con-
cluſione, vel in aliquo ſubſtantiali, & tenebitur ju-
dex pronuntiare ſecundum quod petendum erat.
Sed an in caſu in quo reſtitutio rei eſſet facienda
& annullandus contractus ex electione rei con-
ventæ, poterit condemnari etiam ad reſtituendum
† fructus, dic quod non, quia poſſidet rem cum 25
titulo & bona fide, neque poteſt dici eſſe in mo-
ra, & hanc veriſſimam & tenendam vocat Anto.
Gomez *dict. cap.* 2. *num.* 24. & Covar. *dict. libro* 2.
Varia. ca. 3. *n.* 9. & Meneſ. *in dict. l.* 2. *num* 50. *cum*
ſequentibus aliquib. qui ex Pinelo hanc teſtatur com-
munem & in praxi receptam, quicquid contrariam
voluerit ſequi Matienço, *hic gloſſ.* 5. *num.* 6. *cum*
ſeptem ſequentibus. In caſu tamen in quo fructus eſ-
ſent reſtituendi prout ſuperiores judices plerum-
que jubent in venditionibus judicialibus in via
executiva factis, in quibus ſubmiſſa voce dantur
præconia & fit ſubhaſtatio, & exequens apponit
licitatorem, poſſet etiam condemnari ad dandum
cenſum ex nummis emptori ipſi debitis ad decem
& ſex pro milliario, ex die quo fructus reſtitui ju-
betur, ſecundum Covar. *lib.* 2. *Variar. cap.* 11. *num.*
3. *in med.* & iterum *in lib.* 3. *Variar. cap.* 4. *num.* 7.
& vidi pluries executorias à ſuperioribus in dictis
venditionibus judicialibus emanatas ſic determi-
nantes, & decidentes, & in hoc caſu poteſt verifi-
cari id quod Matienço *in dict. gloſ.* 5 *hic numero* 11.
teſtatur vidiſſe in Cancellaria Pinciana, vel quia
in fructibus à litis conteſtatione fieret, prout fit
quotidie, & compenſatur abinde cum intereſſe
pretii ut dixi & tangit ipſemet Matien. *ibidem*, *nu-*
mero 14. & idem tenet dum tamen ex pretio lucrum
ſenſe-

ſenſerit venditor, non vero aliàs.

26 Ibi. *De la coſa que vendio.* Intellige ſi extat, † aliàs ſi non extat penes emptorem conveniendum, niſi facto ſuo ipſe deſiit eam poſſi lere quia vendidit, vel conſumpſit eam, & tunc conveniri poteſt, eo quod non poteſt à ſe excutere perſonalem obligationem *l. adverſus C. de act. & obl.* & communem hanc teſtantur ſcribentes, aut vero ſine facto emptoris deſiit eſſe penes eum, puta quia caſmate periit, vel mortua eſt res, vel multum deteriorata, & tunc communior eſt opinio & verior quod excuſetur emptor neque conveniri à debitore poſſit: ut teſtatur Pinellus *in dict. l. 2.* relatus & ſecutus per Meneſ. *ubi numero 37.* & Anto. Gomez, *Tomo 2. cap. 22. ad fin.* & approbata eſt *l. 56. titul 5. partita 5.* eo quod rei reſtitutio & juſti pretii ſupplementum non ſunt ambo in obligatione alternativa, ſed rei reſtitutio eſt in obligatione, pretii ſuppletio in facultate, prout communem teſtatur Paulus Caſt. *num. 16. C. de reſ. ven. l. 2.* teſte Meneſ. *ibi n. 58.* idque lege regia dicta approbatur, adeo ut ſecundum eam, idem ſit in emptore agente remedio noſtri text. ſicut in venditore actore, quod ſingulare eſſe dicit Gregorius, *in ea l. 56.* & ſic etiam ſemel ſententia determinavi, quia hæ ſunt receptæ opiniones, quantumvis aliis contradicentibus, imputet enim negligens actor petere in tempore, licet tunc denunciatione agi poſſet, ut diximus *in l. 10. titulo 1. libro 4. ſupra.*

Ibi, *Y en los otros contratos*, No. verbum contractos, præſertim geminative appoſitum in lege noſtra, quaſi geminatione voluerit legiſlator omnem contractum de mundo comprehendere, & ſic e-
27 tiam in tranſactione locum habebit † ut per omnes maxime Pinell. *in d. l. 2. part. 1. cap. 4. numero 15.* & Meneſ. *numero 23.* quam dixit magis communem Avend. *cap. 1. preto. num. 29. libr. 1.* licet contrariam & veriorem & communiorem aſſerat Meneſ. *dicto numero 23. approbarique per l. 34. titul. 14. partita 5.* & ſic per legis noſtræ generalitatem non eſſe credendum correctam illam Partitarum legem ſpecialiter in hoc diſponentem, poſſent tamen concordari ut prima procedat quoties enormis læſio datur plus multo quam ultra dimidiam *ex dicta l. Partitarum*, & ex dictis per Covarr. *in c. quamvis pactum 2. par. §. fin. de pact. in 6.* & per Meneſ. *ubi ſupra*, nam in ſimili læſione ineſt dolus, ſecundum Covar. *ubi ſupra*, & probatur *ex l. fin. tit. final. partita ſexta.* & ſic nimirum ſi & in tranſactione detur tunc locus læſionis remedio, ſecunda vero opinio procedat quoties deficit hæc enormis læſio, adeſt tamen aliqua licet parva ultra dimidiam ut tenuerunt relati per Burgos de Paz *conſilio 19. n. 21.* ubi à *numer.* 12. iſtam quæſtionem incepit, fateor tamen geminata verba noſtri text. de contractibus ſolum modo reminiſcentia multum urgere pro prima opinione, prout in jure eſt multi momenti geminatio, ut apparet ex DD. *in l. Baliſta. ff. ad Trebell.* & Everar. *in Centur. in loco à geminatione*, & *alibi* diximus latius. & quomodo tunc æſtimatio fiet in hac lege remanet dictum; & ſi tenemus primam opinionem reſponderi poteſt dictæ l. 34. pro ſecunda opinione allegatæ, ut verba illa, *quanto quier*, in quibus Gregor. ibi & tenentes ſecundam opinionem, fundantur, declarentur *ex dict. l. fin. tit. fin. part. 6.* dum tamen læſio non ſit enormis ultra dimidiam & ſic quod non excedat multum ultra dimidiam, nam ſi excederet, cum tunc detur dolus, *ex l qui ſuperſtite. C. de dolo.* etiam in tranſactione locum habebit, & Grego. *ibi in d. l. 34.* eam intelligente, data etiam enormiſſima læſione reprobat Burgos de Paz *ubi ſupra numer. 18.* quicquid velit ſequi Gregorium Matienço *hic in glo 8. num. 55.* Sed an minori dabitur noſtræ legis remedium, quoties decretum judicis intervenit in ſubhaſtatione † prædii minoris, & ad- 28
ditio Bar. *in l. 1. num. 4. C. de præd. decur. lib. 10.* inquit quod dabitur, & ſequitur Guido Papæ *deciſ. Delphin. 22. in fine.* quaſi decretum judicis excluſivum ſit doli & fraudis, & faciat præſumi contractum eſſe celebratum in utilitatem Eccleſiæ & minoris, *ex dict. l. 1.* & ſequitur hanc etiam opinionem Burgos de Paz. *conſilio 3. num. 25. cum duobus ſequentibus, libro 1.* ſed eſſe contrariam communem ſententiam teſtatur Meneſ. *in dict. 2. numero 30. in fine*, ex Pinello, *ibidem 2. parte, cap. 2. n. 18.* & id probatur ex tex. noſtro diſponente etiam in venditione in publica ſubhaſtatione facta locum habere ejus remedium, prout & tenet Matienço *hic gloſſa nona per totam.* Quid tamen erit ſi in ſcrip-
tura † & in inſtrumento venditionis dicatur quod 29
pretio tali venditur res, quod quidem eſt juſtum pretium, & ſi plus valet id omne donatum, cenſeatur, prout quotidie dicitur in inſtrumentis venditionum. an tunc ceſſabit remedium noſtri tex. & Rip. *in reſpo. 158. nu. 4.* inquit tunc ceſſare noſtram legem & ejus remedium, hancque ibidem appellat communem opinionem, de qua & per Covarr, *in dict. lib. 2. Var. cap. 4. n. 6.* dum tamen ſecundum eum *ibi* dicatur, quod donatur juſtæ quantitatis exceſſus ſi quis adeſt, quantuſcumque ſit quamvis dimidiam juſti pretii excedat, ita quod aperte concipiatur clauſula iſta in inſtrumento, Rebuff. tamen *in 2. Tom. conſtituti. Franc. tit. de reſciſ. cont. articul. 1. gloſſ. 1. numero 20.* relatus per Mexiam, *in pragm. taxe panis concluſ. 1.* contra tenet, imo quod nihil operetur & quod perfunctorie & ſtylo notariorum apponitur, de quo & per Boeri. *deciſ. 141.* & Matienço *hic, gloſſ. 8. num. 44.* ubi ipſe tenet cum Rebuff. & aſſerit ita vidiſſe practicari, & ſemper ipſe vidi in hac Placentiæ civitate, ubi licet vidi hæc allegata, nunquã tamen per judices conſiderata, ſed potius iis verbis non obſtantibus probata læſione noſtri tex. ſecundũ ejus diſpoſitionem cauſa determinatur, nam eadem facilitate, qua venditor vendit, eadem omnes clauſulas ſibi lectas vel verbo recitatas per tabellionem annuit, bene tamen verum eſſet quod ſi conſtaret de determinata voluntate venditoris ſcientis verum rei valorem, & nihilominus donaret in alia ſcriptura de per ſe exceſſum veri valoris in quacunque exiſteret quantitate & ſumma enormi vel enormiſſima, tunc utique ceſſaret noſtri text. remedium, prout advertit Matienço *dict. n. 44.* & faciunt dicta per Menoch. *de arbitrar. jud. lib. 2. Centuria 2. caſu 144. pep totum*, ubi optime examinat hunc articulum, & an in donationibus & gratuito † contractu poſſit 30
allegari læſio enormiſſima, vide Molin. *de primog. libro 2. capit. 3. num. 31. cum tribus ſequentibus*, ubi ampliat, & limitat, & Rip. *in reſpon. 158. n. 4. 13. & 14.*

Ibi, *Aunque ſe haga por almoneda.* Deciditur *hic* jam quæſtio Doctorum *in d. l. 2. C. de reſ. vend.* de qua *ibi* per Meneſ. *in numero 30.* an in venditio-
ne facta † in publicatione & ſubhaſtatione locum 31
haberet remedium noſtri text. & jam vides quod ſic,

ſic, etiamſi cum judicis autoritate fieret ex quo ipſe Meneſes *num 31.* infert ad ſubhaſtationes factas judicis autoritate in viis executivis, bonorum executatorum ut & in eis legis noſtræ remedium locum habeat, imo & in venditionibus minorum cum decreto judicis, ut *in hac lege* diximus. Dum tamen bona illa executata ob non repertum venditorem adjudicata minime ſint executanti, ſecus ſi ei invito adjudicarentur taxata, nam tunc cum in hoc gravetur, mirum non eſt ſi ceſſet tunc legis noſtræ & ſimilium remedium ut probat text *in l. 6. infra iſta tit.* & melior text. *in l. 20. in fine tit. 7. libro 9. infra*, vel quoties ut *hæc lex 6.* loquitur fuerunt aliqui compulſi ad emendum contra voluntatem venditoris poſitis æſtimatoribus publice, ut & *in dict. l. 6* dicemus: & ſic limitatur noſtra lex & ejus diſpoſitio. Ex quo & ſecundo limitatur noſtra lex ut non procedat in re vendita ab hærede juſſu teſtatoris pretio ab ipſo teſtatore ſignato, ſecundum Tiraq. *de retract. lin. in fin. tit. poſt §. 36. num. 5. fol. 259.* & Meneſ. *hic n. 64.* neque itidem procedit lex noſtra in conductione gabellarum & redditiuum regiorum, tam ex parte locatoris quam conductoris, ſecundum text. *in l. 14. & 15. tit. 9. lib. 9. infra* notantibus has leges ad hoc. Gregor. *in d. l. 56 verbo menos tit. 5. p. 5.* & Meneſ. *dict. l. 2. num. 16.* & Matienço *hic gloſ. 6. num. 4.*

Ibi. *Quatro años*, Jure civili, (cum actio ſecun-
32 dum communem opinionem † aſſertam per Meneſ. *d. l. 2. n. 45* competeret) triginta annis actio hæc durabat, cum hæc eſſet vita actionum, *ex l. ſicut in rem. & l. omnes C. de praeſ. 30. ann* & teſtatus eſt communem Bald. & Gratus relati per Meneſ. *ubi ſupra num 47.* qui *ex l. noſtra* aſſerit ad quatuor annos actionem reſtrictam, & notat Covar. *lib. 2. var. c. 3. n. 10. in fin.* & Ant. Gom. *tom. 2. c. 2 n. 22.* inquit tamen gloſ. *in l. fin tit. fin. part. 6. in gloſ. fin.* quod ſi deceptio eſſet facta ex propoſito, vel eſſet enormiſſima, tunc ultra quadriennium competeret. Principi tamen reipublicæ vel Eccleſiæ per quadraginta annos durabit, ex text. *in d. l. fin. tit. fin. p. 6* notante *ibi gl. fin* & Meneſ *in d. l. 2. n. 48.* & in enormiſſima læſione, idem tenet *ultra hanc gl. fi.* Gometi Leon. *in Cent. infor. Jur. c. 96.* ubi ampliat etiamſi juratum & renuntiatum ei ſit, & Alciat. *in c. cum contigat, de jurejur.* Rip. *reſpon.* 158. nam juramentum & renunciatio idem operantur, ſed ſi
33 juramentum adſit, datur reſtitutio † propter læſionem etiam enormem, ut communiorem teſtatur Capit. *deciſ. Neap. 159. n. 24. & 25.* & Boeri. *conſ. 28. 58. & 9.* Benedict. *c. Ranuntius verbo duas num. 264.* ergo quamvis legi & omni alii legum renuntietur, locus erit noſtræ legis remedio etiam lapſis iis quatuor annis ſi adeſt læſio enormiſſima, *ex d. l. fin.* licet contrarium voluerit Ant. Gomez *Tom. 2. variar. c. 14. num. 20.* & contra eum ultra *ſupra* dictos tenet iterum idem gloſſator *in l. 56. verbo Mayor. tit. 5. part. 5.* & Covar. *in c. quamvis pactum fol. 126. n. 7. concl. 10. in parvis, & in lib. 2. var. c. 4. n. 5.* & qualiter computabitur enormiſſima hæc læſio, vide Cœpol *conſ. civili 29. n. 12.* & Covar. *d. c. 4. n. 5.* iterum *in lib. 1. variar. c. 3. num. 15. verſ. ego ſane.* inquit tunc læſionem enormem conſiderandam etiam reſpectu rei modici valoris ſicut & magni. Imo ſi quis in minori ætate vendiderit & major factus ratificaverit, adhuc contra enormem

læſionem poterit † agere *ex remedio noſtræ legis & 34
dict. l. fin.* ſecundum Rom. *conſ. 53 per totam* & Barb. *conſ. 42. col. 9. lib. 1.* læſio tamen in valore dotis ſemper eſt reſarcienda, ſecundum text. *in l. 16. tit. 11. par. 4.* ad hoc allegatum per Gometium Leon *ubi ſupra capit. 5 num. 5.* etiamſi non ſit ultra dimidiam, *ex dict. l. 16.* quam ad hoc notat Meneſ. *hic n. 20.* & Matien. *hic gl. 8. n. 20. & 21.* qui *in n. 22.* injuſte meo videri carpit Covar. *lib. pract. cap. 28. n. 9.* cum *ibi* Covar. non loquatur quoad denegandum remedium noſtri text. cum in rebus dotalibus adeſt deceptio ultra dimidiam, ſed tantum quoad hoc an data dicta læſione ultra dimidiam in taxatione rerum dotaliũ, talis taxatio faciat emptionem nec ne. Item nota quod contra quod contra eccleſiam lædentem alium ultra dimidiam etiam lapſis quatuor annis noſtri text. datur ejus remedium ut per Mexi. *in prag. panis concl. 6. num. 2.* quibus quidem remanet lex noſtra ſatis declarata commentata neceſſariis declarationibus, cætera per ſcribentes *in d. l. 2. C. de reſ. ven.* antiquos & modernos videri poterunt.

IN LEGEM SECUNDAM.

Contractus omnes cujuſcunque forma & qualitatis ſint facti à majoribus viginti quinque annorum, validi & efficaces ſunt, dum tamen dolus & fraus abſint, non obſtante quod in contractu adſit deceptio aliqua intra dimidiam juſti pretii, non ultra.

SUMMARIUM.

1 *Fœmina hic comprehenditur ſub dictione* qualquier.
2 *Dictio* qualquier, *adjecta ſigno univerſali omnia etiam diſſimilia comprehendit.*
3 *Minor 25. annorum contrahere poteſt, competit tamen ei laeſo etiam intra dimidiam reſtitutio ut ibi.*
4 *Actus jure civili permittitur propter bonum publicum, non tamen ex hoc permiſſum videtur fieri cum bona conſcientia.*
5 *Dolus duplex datur in jure, unus dans cauſam contractui, alius non, & quomodo annulletur contractus in eis & qua forma, ibidem.*

IBi, *Qualquier*, Fœminam etiam † comprehendit, nam dictio hæc, *qualquier*, eſt ita generalis quod omnia comprehendit, ut patet ex dictis per Covar. *in pract. c. 25. num. 3.* & Seguta, *de bonis lucra. n. 78.* & quia ubi materia eſt apta ita ſexui fœmineo, ſicut maſculino, fœmina etiam comprehenditur, ut diximus *alibi in hoc libro, & in lib. 4. ſupra*, mulieres tamen non prohibentur contrahere, ſed potius permittitur etiamſi nuptæ ſint, dum tamen tunc licentia mariti interveniat, ſecundum quod diſponitur *in l. 1. & 2. tit. 5. ſupra iſto lib.* non tamen ex hoc habilitabuntur inhabiles contrahere, nam licet dictio hæc, *qualquier* ſit ita generalis, nunquam operatur habilitatem inhabilium, ſecundum Oroſ. *ſuperſſ. vete. col. 923. per l. pluribus ff. de acceptilat*, communis ſecundum eundem Oroſ. *ibidem col. 653.* Meneſ. *l. ſi de certa n. 3. C. de tranſact.* & inhabiles contrahere numerantur per Ant. Gom. *Tom. 2. cap. 14. n. 1. & 28. cum ſequentibus pluribus.*

Ibi, *Por otra coſa y razon qualquiera.* Nullum contractum de mundo excludi ex iis verbis, de jure eſt, dum tamen licitus ſit, & non contra bonos mores, dictio enim hæc, *qualquier*, adjecta alicui ſigno univerſali, ita univerſalis eſt, ut etiam diſſimi-
2 lia † & majora expreſſis comprehendat, ſecundum Covar. *ubi ſupra* & Hippol. *in pract. § cognitorum n. 28 fol. 122. ff. de quæſt.* & late afferens communem Tiraquel. *de retract. linag. §. 1 gl. 7. n. 20 cum pluribus ſequentibus* ubi *n. 26* hoc limitat, & plura etiam allegat Mexia. *in prag. pani, verbo qualquier, fol. 131.*

Ibi, *Si fuere mayor de veinte y cinco años*, Ergo excludit minorem 25. annorum, ita quod ex tex. noſtro à contrario ſenſu probetur quod minor 25 annorum contrahere non non poſſit, neque
3 ſe obligare, contra † text. *in l. tam ex contractibus ff. de jud.* & text. *in l. fil. famil. la. 2. ff. de act. & obl.* & quamplura alia jura allegata per Ant. Gom. *tom. 2. c. 1. n. 2.* probantia filiumfam. etiam in paterna poteſtate conſtitutum obligari poſſe per contractum, adeo ut ex illo contractu teneatur & incarcerari poſſit, ſecundum eund. Ant. Gom. *ibi* & Hippol. *in pract. §. attingam. n. 69.* ex quo inferri poteſt contra Seg. *in l. ſi ex legati cauſa n. 72. ff. de verb. oblig.* quod etiam cum præcepto guarentigiæ clauſulæ poteſt obligari filiusfam. ſine patris conſenſu. Sed ut huic difficultati ſatisfaciamus aſſerendum eſt legem noſtram ideo diſtinxiſſe velle minorem 25. annorum à majore eorum, non ut probet minorem non poſſe obligari, nam equidem poteſt, ſed quod majori læſo intra dimidiam juſti pretii nullum ſubeſt remedium contraveniendi & reſcindendi contractum & læſionem talem, minori tamen 25. annorum detur remedium juris ut etiamſi intra dimidiam lædatur competat ei contra læſionem reſtitutio in integrum ex clauſula minoris ætatis, prout licet videre *ex toto tit. ff. de minor. & C. de in int. reſt.* & ex relatis per Ant. Gom. *Tom. 2. c. 14. num. 1. cum ſequentibus aliquibus*, quæ eſt mea nova conſideratio.

Ibi, *Aya engaño.* Ergo lex decipere permittit, igitur fieri non potuit, quia nihil cum peccato eſt agendum, *ex c. fin. de reſcript.* quomodo ergo lex hæc contrahentes ſe intra dimidiam decipere invicem permittit, & dicendum eſt quod lex id permittit, non quia id honeſtum vel juſtum ſit, quoniam bono, & æquo non convenit, aut lucrari aliquem cum damno alterius, aut damnum ſentire pro alterius lucro, ut ſcripſit Pomponius *in l. jure ſucceſſum §. fin. ff. de jure dot.* ſed quia licere ex eo dicitur, quod humano jure non punitur, magiſque eodem jure permittitur. Nec confeſtim ſequitur, actus hic civili jure permittitur impu-
4 ne, & non reſcinditur, ergo licitus eſt, † leges enim non omnia illicita puniunt, nec punire tenentur, nec actionem dare adverſus eum, qui jure naturali, & juſta ratione aliquid agere, vel reſtituere debet. Jus enim civile bonum publicum reſpicit, ſecundum gloſſ. *in c. cum contingat, de jurejur.* relatam per Dom. *in cap. 1. n. 31. de conſtit. in 6.* & ideo poſſunt legiſlatores dicta plerumque quibuſdam ex cauſis omittere, & diſſimulatione quadam ob evitandum majus malum tolerare, ea potiſſimum providentes, quæ ad hominum commercium, & reipub. integrum ac illæſum ſtatum attinent, autore Divo Thoma. 2. 2. *q. 77. art.* 1. & ei aſſentitur Dominic. à Soto *lib. 6. de juſt. & jur. q. 3. art. 1. in reſpon. ad 1. col pen. verſic. ſed allegare forſan*, quibus adde tradita circa lupanaria per Covar. *in epitome de ſponſ. p. 2 c. 4. num. 9* & ideo nimirum ſi lex noſtra ſic provideat, quia & ut diximus *in l. præcedente* judices temporales non curant de periculo animarum, & male quia curare deberent.

Ibi, *Que no ſea mas de la mitad.* Nam ultra dimidium *ex l. præcedente* omnibus ſuccurritur, ut *ibi* vidimus.

Ibi, *Sin dolo.* Sed nonnè dictum eſt *ſupra ex lege noſtra*, quod quamvis cum dolo fiat non detur remedium aliquod majoribus 25. annorum, quomodo ergo hic, excludit dolum lex noſtra, & dicendum eſt id juſte eſſe diſpoſitum, nam habemus in jure dolum ex propoſito dantem, † 5
cauſam contractui, & non dantem, ſed ex ipſomet contractu reſultantem, prout eſt in læſione ultra dimidiam juſti pretii, in qua læſione etiamſi adſit dolus, eſt tamen dolus non ex propoſito, ſed ex ipſo contractu reſultans non adhibitus ad hoc, ut contractus celebretur, quo caſu licet adſit dolus, fuit tamen adhibitus in minus vendendo, qui potius deceptio dici poteſt, ideo nimirum ſi teneat venditio, ſed poteſt ſuppleri juſtum pretium, ſecundum text. *in l. præcedente, & in l. diligenter ff. mand. & in l. venditor. ff. de acti. emp.* & de hoc dolo loquuntur priora verba noſtri text. *in verſ. aunque en el tal contrato aya engaño*, ſi tamen adeſſet dolus ex propoſito & re ipſa, & dans cauſam contractui, de quo in iis noſtris verbis, quæ nunc declaramus, ſic dictus, quia fuit adhibitus ut contractus efficeretur tunc quia talis dolus in venditione adhibitus ipſo jure contractum annullat, ex text. *in l. eleganter ff. de dolo, optima. l. 57. tit. 5 par. 5.* in contractibus bonæ fidei, ut eſt venditio, nam in contractibus ſtricti juris ope exceptionis fiet annullatio, prout eſt communis reſolutio, ſecundum Cov. *in c. poſſeſſor. §. 6. num. 6.* ubi *cum ſequen. uſque in fin.* & de hoc tractat, Meneſ. *l. 2. num* 3. *C. de reſ. ven. gloſ. l. 28. tit. 11. part. 5.* & Ant. Gom. *tom. 2. cap. 2. nu. 21. in medio*, ubi optimè declarat quando dicatur dare cauſam contractui, de quo & traditur *per gloſſam, l. 57. titulo 5. parti. 5.* nimirum ſi tunc non ſufficiat ſuppleri juſtum pretium per emptorem contra voluntatem venditoris, ſed quod contractus ſit pro nullo declarandus, ſecundum tex. *in l. 1. C. ſi ven. pig. aga.* tradit Bal. *in l. cum contra. C. eo. titu.* quem refert & ſequitur Tiraquel. *in l. ſi unquam. verbo revertatur. num. 447. C. de revo. don.* niſi aliud velit ille, qui dolum paſſus eſt, nam ſi velit ei ſtare, quamvis nullus ſit ipſo jure, ſtandum eſt ei & valebit, & ſupplendum eſt juſtum pretium, nam hoc eſt regulare in tali contractu, ſecundum Tiraquel. *in legibus connubia. gloſſ. 8. num. 93.* & hoc dummodo ſecundum eum *ibi num. 98.* à jure non ſit reprobatus contractus ille, quia tunc neque ſufficeret, ſi paſſus dolum vellet tali contractui ſtare ut valeret, imo & tunc quamvis intra dimidiam juſti pretii tantum eſſet læſus, poſſet agere ut contractus reſcinderetur, & annullaretur, vel pro tali declararetur, ſecundum Abb. notabiliter, *in capite in civitate, n. 6. de uſur.* poſt Joan. Calde. *in cap. naviganti. eo. tit.* quos allegat Benvenutus, *in tracta. de merca. tit. de ſponſionib. §. item quæro. num. 5. pagina.* 103. *in parvis.* Ideoque noſter tex. in præſenti in iis verbis, dolum hunc ex

ex propoſito & dantem contractui cauſam excepit, ut & tunc licet non ſit ultra dimidiam juſti pretii, non ſufficiat pretium ſupplere actore petente invito, deficiente tamen hoc dolo licebit, vel illud ſupplere vel reſcindere contractum, & valebit contractus ille interim, & ſic non contrariatur lex noſtra ſibi ipſi in iis.

IN LEGEM TERTIAM.

Officiales non poſſunt allegare ſe deceptos ultra dimidiam juſti pretii in tangentibus eorum officia, & eſt limitatio legis primæ ſupr. eodem.

SUMMARIUM.

1 *Remedium læſionis ultra dimidiam non competit venditori ſcienti verum rei venditæ valorem, n. 1. & ſic officiali in ſuo officio, ut ibi.*
2 *Doctori allegranti in iis quæ officii ſui ſunt ſe læſum, non eſt audiendum.*
3 *Redhibitoria non competit ſcienti rei vitium.*
4 *Probatio ſcientiæ vel experientiæ quis debet probare, & num. 5.*
5 *Turpitudinem ſuam allegare licet, cum actus eſt reprobatus à lege.*

IBi. *No puedan allegar.* Et nimirum quia ſcienti & conſentienti non fit injuria, neque dolus, *ut in c. ſcienti de reg. jur. in 6.* & ſic remedium *l. 2. C. de reſ. ven.* non competit venditori
1 ſcienti verum rei † venditæ valorem, ut eſt recepta omnium ſententia, *in ea l. 2.* & in facto reſpondit Alex. *conſ. 115. lib. 5.* & Deci. *conſ. 583.* Soci. *con. 48. lib. 4.* illeque qui ſcit valorem rei ſuæ videtur partem vendere, & partem donare. *l. ſi quis donationis, ff. de contra. emp.* officialiſque ſui officii pretium & valorem ſcire præſumitur, & ſic læſum ſe allegare non poterit in rebus artis & officii ſui, cujus ſe expertem demonſtrat, turpe eſt enim officiali artem, quam exercet, ignorare. Imperitia enim culpæ annumeratur. *l. ſi quis fund. § Cel. ff. locati l. 10. & 11. tit. 8. par. 5.* & ſic Doctori allegandi, in iis quæ ſui officii ſunt, ſe
2 læſum, & hac de cauſa reſtitutionem petenti, † non eſt audiendum, *ſecundum gl. in l. profeſ. C. de muner. & patri. lib. 10.* de qua diximus *in l. 6. tit. 16. num. 5. & 6. lib. 3. ſupra*, & ultra *ibi* allegatos traditur etiam per Mauri. *in tract. de in int. reſti. c. 87. per totum*, qua de cauſa neque
3 redhibitoria competit † ſcienti vitium rei emptæ ſecundum Cœpol. *l. 1. num. 10. fol. 7. in parvis ff. de ædil. edic.* quibus & aliis ultra relatos in princip. hujus gloſ. iſtam eandem opinionem & diſpoſitionem noſtri tex. fundabat de jure Aviles. *c. 33. prato. ver. a menos coſta, num. 1. cum ſequen. & num. 6.* noſtrum text. ad hoc allegat & Meneſ. *num. 14. in d. l. 2.* & Aven. *c. 13. præ. num 3. lib. 2.* Dida. Perez *libro. 2. Ordina. colum. 709. in fin.* & Pantaleon. *in dict. leg. 2. numero 124.* quamvis Pinellus *ibi 1. parte. num. 19. fol. 58. col. 2. ad fin.* aliud velit niſi cum intelligamus in officiali novo & non experto prout ex text. noſtro colligitur, *ibi ſeyendo expertos.* Sed quis probabit in hoc ca-
4 ſu venditorem eſſe expertum, adverſarius ne † ejus tenebitur id probare ſe eſſe expertum, an vero venditor ipſe tenebitur probare ſe non eſſe expertum, & videtur quod venditor ipſe agens teneatur probare ſe non expertum cum actor ſit, & per conſequens actor officialis allegans ſe deceptum in arte ſui officii tenebitur probare ſe non expertum ut poſſit uti remedio *l. 2. C. de reſ. ve.*, nam contra ipſum officialem præſumitur quod ſit expertus in rebus ſui officii quandoquidem ille utitur publicè officio illo, prout diximus *in l. 6. num. 1. & ſequent. tit. 16 lib. 2.* Item quia officialis allegans ſe non eſſe expertum etiam allegaret turpitudinem ſuam, quod non licet *ex l. cum proponas, C. de tranſa. l. creditoribus in fin. C. de ſer. pig. dato manu.* tamen in hoc caſu non videtur eam allegare cum quandoque bonus dormitet Homerus & quia cum actus eſt reprobatus à le- 5
ge, * bene licet id allegare, ſecundum Bar. Diaz. *in re. 24. limi fin.* lexque noſtra non tam ſe fundat ne turpitudo allegetur quam in experientia vel non experientia officialis, cum igitur id liceat allegare tenebitur officialis talis agens remedio, *d. l. C. de reſ. ven.* probare ſe non expertum, præſertim cum ſit actor, in contrarium tamen imo quod ille qui allegat non competere remedium dictæ legis 2. *de reſc. vend.* quia actor erat expertus officialis in officio illo, teneatur id probare, facit, quia actor potens fundat ſe in negativa, eo quod deberet probare ſe non eſſe expertum, negativa autem eſt improbabilis, ergo ad impoſſibile arctari quis non poteſt, item quia reus allegans non competere actori læſionis hujus remedium, eſt actor in exceptionibus ſuis, ergo tenetur ſuam intentionem probare. Item quia lex noſtra tunc excludit officialem cum expertus eſt, excludens autem ob hanc cauſam tenetur hanc qualitatem verificare, quia qualitas aliquem excludens vel admittens probanda eſt, per eam allegantem, igitur reus ſe defendens hac exceptione quod actor erat officialis, ſicut tenetur id probare, tenetur etiam probare quod & erat expertus in officio illo, nam utramque qualitatem requirit lex noſtra, & ſic utraque eſt probanda per eam allegantem, actor enim obtinebit probando læſionem, cum hoc ſit fundamentum ſuæ intentionis, reus vero excipiens non dari actori remedium noſtri tex. tenetur allegare cauſam quare non competat, ſcilicet, quia erat officialis & expertus, ergo id probare tenebitur, cum qualitas illa quod ſit officialis, non excluderet illum à dicto remedio læſionis ultra dimidiam, niſi & probetur eſſe expertum in officio, quia lex noſtra loquitur per gerundium in do, & in ablativo, quod importat modum & conditionem ac formam, ut *alibi* diximus, hanc tamen qualitatem experientiæ actor non allegabit, ſed potius reo incumbit eam allegare, ergo reum onerare debemus ad probationem dictæ qualitatis, & hoc mihi verius videtur, licet ego conſulerem utique ut probaret ex parte ſua omne id quod ſibi convenire in hoc videret, actori videlicet ut probaret ſe non expertum quia noviter officium aſſumpſit, & reo contrarium quod expers erat in officio illo, & ut talis illud publicè exercebat, & qui melius probabit, obtinebit, dum tamen perjuriis non dent cauſam & occaſionem.

IN LEGEM QUARTAM.

Tabelliones in ſcripturis emptionis & venditionis

mis, in quibus merces aliquas aſſeritur vendi, extenſe & explicite tenentur declarare merces illas.

IBi *contratos.* Pro inſtrumentis & ſcripturis ipſis contractus harum venditionum continentibus ſumitur verbum hoc *contratos* in præſenti, ut optime advertit *hic* Matien. non tamen erit nulla ſcriptura, quæ hoc non contineret, cum lex noſtra non annullet eam, neque deficiat cauſa, etiamſi omnes merces extenſe non declarentur, nam pro cauſa ſufficit dicere & conſtare, quod emptor ſe obligat dare venditori centum pro certis mercibus ab eo ei venditis & traditis per venditorem, & cum cauſa non deficiat, non eſt annullanda ſcriptura præſertim cum lex noſtra ad tabelliones verba referat, & non ad partes, & ſic non cenſetur nullitatem inducere inſtrumentorum aliter ſcriptorum. Et quia ratio noſtræ legis eſt: nam cum ſuperioribus legibus actum ſit, de læſione ultra dimidiam, ut melius conſtare poſſit, an adſit læſio & probari inquit tex. noſter, ut omnes merces extenſe deſcribantur in inſtrumento, & ſic teneo abſque dubio quod quamvis legis noſtræ forma non ſervetur, non annullabitur ſcriptura, puniri tamen poſſet tabellio eo quod legis noſtræ formam non ſervavit crimine ſtellionatus & in intereſſe partium propter hoc obveniens, quamvis Matien. hic aliud ſentire velit.

IN LEGEM QUINTAM.

Venditor pro re vendita quod non poſſit per nummos regios, ſed per moravetinos vendere & contractare, ſub noſtri textus pœna.

SUMMARIUM.

1 *Etiam ubi pœna ipſo jure imponitur, declaratio requiritur.*
2 *Solutio in qualibet pecunia an fieri poſſit, & ibi quid ſi decreſcat æſtimatio monetæ.*

LEgis hujus rationem multoties conſideravi, neque unquam reperire potui & ab aliis inquiſivi, & data mihi non fuit, ſufficit tamen ſic Principem ejus conditorem voluiſſe.

Ibi, *Ni declaracion*, Intellige legem noſtram nullam declarationem requirere, quoad hoc ut ei contraveniens ita amiſſionis pœnam incurrat, ut amiſſa alienare non poſſit, non tamen ut exclu-
1 dat declarationem requiſitam pœnæ incurſæ, † nam hæc etiamſi ipſo jure pœna imponatur, facienda eſt, ſecundum communiorem & veriorem opinionem, ut alibi diximus, & ex *lege noſtra* conſtat, dum ſententiam requirit, quandoquidem judici ſententianti pœnam applicat, prout *hic* optime conſiderat Matienço & noviſſime poſt hæc communiorem dicit concivis noſter Gutier. *in ſuis queſtion. canonicis, c. 1. nu. 4.* in hujus tamen legis propoſitum examinari poterat quæſtio ſatis quotidie coram judicibus altercata num adimpleat debitor obligationem ſolvendi centum, ſi ſolveret illa centum in qualibet pecunia & te-
2 neatur creditor † illa recipere velit nolit, & in hoc fieri ſolet diſtinctio, quod aut debitor deſignavit monetam in qua ſolutio erat facienda, & tunc in ea debet ſolutio fieri & non in alia, aut vero non eſt deſignatum in qua moneta ſit ſolvendum, & tunc in quacunque ſolutio fiat, dummodo ſit moneta publice inter omnes uſitata & currens, ſufficit, & recipienda eſt per creditorem, ut probatur *ex l. 6. titulo 14. lib. 6. infra*, ita diſtinguit Covar. *in r. adda. numiſmatum, cap. 7. §. unico, numero 1. in 1. concluſione, & num. fin. in 10. concluſione*, & ante eum melius per Rebuf. *in 1. tom. conſti. Fran. tit. de litter. oblig. artic. 5. gloſſ. 1. per totam*, ex quo limitatur hoc ſecundum membrum, ut non procedat, quoties creditor ex pecunia illa eſſet paſſurus damnum, tunc enim non tenetur illam recipere. Item & ſecundo limitat niſi pecunia oblata ſit alterius regni, nam tunc illam non teneretur recipere, niſi à Principe fuerit approbata ad certum valorem. Item & tertio ego limito, niſi debitor malitioſe dum haberet pecuniam argenteam ad ſolvendum, mutuavit illam in pecunia ærea, ut creditor onere illius fatigaretur, ſi forſan erat forenſis, vel ut creditor in viliori pecunia reciperet ſolutionem, & ad hunc effectum mutuavit debitor pecuniam argenteam, quia æream non habebat, pro ærea pecunia in odium creditoris, nam tunc non id permitteretur. Et quid ſi monetæ currentis tempore obligationis decreſcat æſtimatio, late examinat Covarru. *ubi ſupra concluſione 2. cum ſequentibus.*

IN LEGEM SEXTAM.

Lex prima hujus tituli non habet locum, quotieſcunque emptores compulſi fuerunt emere, venditione celebrandi, invitis debitoribus & exemplificatur, puta quia judiciali ſubhaſtatione ſit rei venditio pro debitis ſolvendis & quia emptor non reperitur, compellitur creditor rem recipere ac emere pro pretio per æſtimatores publice taxato, vel quoties aliqui compulſi emere res illas, ut ex pretio earum debita ſolvantur, prout multoties judices commiſſarii faciunt, qui res & bona condemnatorum publice appretiari faciunt & non repertis emptoribus, in pretio æſtimato homines divites emere compellunt.

SUMMARIUM.

1 *Emere neque vendere regulariter quis non compellitur ubi limitatur.*
2 *Vaſſalli inviti an vendi poſſint ita ut non poſſint ſe redimere.*
3 *Solutionem voluntariam & neceſſariam conſiderabis.*
4 *Gabella non debetur ex neceſſaria, ex voluntaria verò ſic.*
5 *Alienatio voluntaria ſive neceſſaria, venditio eſt ſi pretium intervenit.*

IBi, *Salvo ſi la vendicion*, Similis eſt text. in l.10. tit.7. lib. 9. infra de quo & ſupra eodem in l.1. diximus in gloſ. aunque ſe haga por almoneda.

Ibi. *Contra la voluntad del vendedor.* Sed quomodo poteſt eſſe contra ejus voluntatem, cum neque emere neque vendere regulariter quis compelli † 1
poteſt, *ut l. invitum C. de contra empt. l.3. tit.5 p.5.* dic quod lex noſtra loquitur in caſibus ubi id licet quia lex illa, invitum, pluſquam in octoginta caſibus limitatur, de quibus per Doctores relatos per Croſcium *in l.2. colum. 273. ff. de offi. præf. ur.* & Bart. *l. 1. C. de commun. ſer. man.* & Didacus Perez *in libro 1. Ordinamen. colum. 315. in principio* & iterum *libro 2. Ordinamen. colum. 713. in principio*, & Covarruvias *libro 3. Variar. capit. 14.* & Anton. Gome. *tom. 2. cap. 2. numero 51.* Socin. *in regulis & fallentiis, reg. 435.* Quarum eſt una limitatio, quoties judiciali autoritate compellitur quis vendere, tunc enim invitus venditor dicitur eo quod judicium redditur in invitum, *l. inter ſtipulantem §. ſacram. ff. de verbo. oblig.* libere enim facere non dicitur, qui ad hoc cogi poteſt, ſecundum Fulgo. *conſ. 118. num. 3.* & poteſt exemplificari in caſibus per ſummarium noſtri tex. exemplificatis. Sed an ſi vaſſalli vendantur inviti per regem aut dominum eorum contra eorum voluntatem, erunt emp-
2 toribus tradendi etiamſi ipſi velint † ſe redimere pro eodem pretio, dic quod poterunt redimere ſe & excuſare traditionem faciendam emptori, ut per Covar. *in c. quamvis pactum 2. part. § 1. nu. 4.*

Ibi. *Fueren compelidos y apremiados compradores.* Matien. *hic, in gloſ. 1.* verba hæc & legem noſtram intelligit in venditione neceſſaria, & bene nam in voluntaria ſcilicet, in ea, quæ vocatur datio in ſolutum † ex voluntate debitoris facta tradentis rem aliquam creditori pro pecunia ſibi debita, hæc locum venditionis obtinet cum detur ſpecies pro quantitate, ex voluntate venditoris & emptoris *ut in l. ſi prædium C. de evictio. & l. eleganter in principi. ff. de pig. acti.* ſingulariſſime Bar. *in l. ſi quis aliam ff. de ſolutio num. 2.* qui bene loquitur ſecundum Tiraq. *de retract. linagi §. 1. gloſ. 14. n. 7.* & in hac voluntaria datione in ſolutum non loquitur noſter tex. ſed tantum in neceſſaria, quæ quidem non comprehenditur ſub venditionis nomine, ſecundum Tiraq. *ibi num. 8.* quem & alios allegat Matien. *hic gl. 1. n. 4. & n. 5.* allegat Bal. *in l. ordo n. 6. C. de exec. rei jud.* Imol. *in l. pretia ff. ad l. Falc.* & hanc eſſe etiam de jure receptiorem opinionem teſtabatur Pinel. *l. 2. C. de reſc. ven. 1. p. c. 4. n. 10.* & Duen. *reg. 187. caſu 10.* & ſequuntur alii relati per Matien *hic n. 5. d. gl. 1.* & verum eſt legem noſtram procedere in alienatione ac venditione neceſſaria: veruntamen in exemplo ejus appoſito per Mati *hic d. n. 4.* videtur ipſum allucinare, & in eo legem noſtram non loqui, nam inquit Matien. exemplificando legem & neceſſariam venditionem, illam dici, quæ fit à judice pro executione rei judicatæ juxta text. *in l. cum filii hæredis ff. de fideicom. lib.* & dici neceſſariá, quia fit à judice, & venditor compellitur per judicem exequentem rem judicatam, rem publice vendere, vel emptoribus deficientibus, creditori in ſolutum dare, *ut l. à divo Pio § ſi pignora ff. de re jud. & l. fin. in fin. tit. 27. part. 3.* emptorque compelletur emere & ſic creditor recipere rem aliquam æſtimatam loco quantitatis ſibi debitæ, ſi in pecunia ſolvere non potuit debitor quantitatem: *ex Authentica hoc niſi debitor. C. de ſolut. l. 5. tit. 14. partita 5.* & ita Matienço exemplificat venditionem neceſſariam, ut locum habeat noſtri tex. diſpoſitio. Sed tamen ejus pace videtur in loco non loqui noſtrum tex. nam hæc voluntaria, & non neceſſaria vocatur alienatio, ex eo quod præſupponit principium voluntarium, & ubi principium debiti & ſic ejus primordialis obligatio fuerit voluntaria ex parte debitoris, quantumcunque poſt appareat neceſſaria, quia debitor tenetur eam implere & ad hoc cogi poteſt per judicem ad petitionem creditoris, eſt ex eo quia licet à principio contractus ſint voluntarii ex poſt facto ſunt neceſſarii, non tamen quod ex hoc poſſit dici, procedere à cauſa neceſſaria, ſed à voluntaria potius, eo quod à lege non eſt inducta, ut inquiunt Avenda *reſponſo 13. num. 6. & 7.* & Tiraquell. *de retract. linagi. § 1 gloſſ. 14. num. 16.* & noviſſime D. Didacus Lopez de Zuniga, *in tractatu de vota quæſtione 2. numero 20.* cumque à judice compellatur debitor ſolvere, & creditor recipere rem pro ſpecie, & ſic de tali adjudicatione procedente ex principio voluntario debetur gabella † etiam ſi compulſione 4
judiciaria compulſus ſit quis recipere bona pretio æſtimato in ſolutionem quantitatis debitæ, quod ſecus eſt in neceſſaria, quæ ſecundum dicta neceſſaria dicitur, prout quando quis compellitur vendere rem Eccleſiæ, vel quando quis habet rem communem cum alio & alter agit ad diviſionem & compellitur quis vendere partem ſuam ſocio, ita exemplificat Avend. *reſpon. 13. num. 6. & 7.* & Tiraq *ubi ſup. numer. 16.* & ſic videtur quod Matienço, male exemplificat noſtram legem in alienatione neceſſaria proprie ſumpta, & itidem male aſſeverat alienationem illam dici neceſſariam, quæ compulſione judicis ob penuriam debitoris nummos non habentis neque reperientis emptorem compellit judex creditorem capere & recipere bona taſſata, nam hæc non eſt neceſſaria, ut dixi. Et ideo ego legem noſtram intelligo procedere etiam in venditione voluntaria, quæ tamen licet à principio voluntaria fuit, neceſſitate tamen venditoris non potentis ſolvere in pecunia & itidem non reperientis bonorum emptorem, cogitur debitor tradere bona creditori taſſata & appretiata æſtimatione per æſtimatores facta, & creditor ipſe compellitur ipſa recipere, & ita videtur noſter tex. diſponere, dum contra voluntatem venditoris venditionem dicit eſſe faciendam & emptorem compellendum emere: item etiam & verius meo videri intelligi lex noſtra poteſt, quoties venditio hæc ex cauſa proprie neceſſaria facta eſt: utpote quia à lege inducta, ſcilicet, cum fiſcus & regius procurator tributa & redditus regios ab aliquo petit, & quia non habet nummos debitor, judex jubet vendi ejus bona, eo tamen quod non reperitur bonorum emptor compellitur tertius aliquis dives bona illa emere pretio per æſtimatores publicè taſſato, tunc enim nimirum ſi & in tali caſu non habeat locum lex. 1. *noſtri tituli* & ſimiles, prout exemplificat & inquit text. *in l. 10 titu. 7 lib. 9 infra* quæ cum ſimilis noſtræ ſit, & ſic diſponat, verius dici poteſt legem noſtram in hoc caſu loqui, in quo proprie dicitur alienatio & venditio neceſſaria, non vero in illa in qua licet neceſſitas venditoris & penuria emptoris, cogat judicem compellere creditorem recipere bona taſſata, non tamen eſt neceſſaria venditio, cum à principio inter venditorem & emptorem, & ſic debitorem & creditorem ex voluntaria cauſa procedatur. Veruntamen quia licet hæc non ſit neceſſaria proprie & vere, ſed cauſative tantum, ut ita dicam, publicè ponuntur æſtimatores rerum & compellitur creditor emere, & contra voluntatem venditoris ſit hæc venditio, quia judicium redditur in invitum, itidem & in hac habebit locum noſter text. prout voluit Matienço, licet ipſe male eam neceſſariam vocet, niſi dicas, eam talem vocare cauſative ut dixi non tamen proprie: Et an creditor compellatur recipere bona taſſata & quando diximus *in l. fin.*

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

*pu.tit.n.*21.*num.*31. *cum ſequentibus lib.*4. *ſupra.* Ex quibus infertur quod ſive dicas alienationem eſſe voluntariam, vel neceſſariam ſi pretium intervenit, venditio judicanda eſt, † ut optime inquit Bart. *in d. l. ſi quis aliam*, factum quippe judicis cenſetur factum partis *l. ſi ob cauſam C. de evictio.* & ex aliis adductis per Tiraquel. *ubi ſupra num.* 11. & 14. *ita tenentem*, quaſi nihil interſit alienes, an id fa-
6 cias ex quo alienatio ſequatur † *l. codicillis* §. *matre* & *ibi* Bart. *de leg.* 2. & ſic jure noſtro regio ex text. noſtro & *ex d. l.* 10. *tit.* 7. *lib.* 9. *infra* & *ex l. fin. in fi. tit.* 27 *partit.* 3. hæc talis venditio dicitur, & ubi dicatur pretium pro ſpecie ſive in ſolutum detur ex voluntate debitoris & creditoris, ſive ex compulſione judicis ob penuriam debitoris, venditio eſt, ex dictis & *ex* §. *pretium, inſt. de emp. & vendi.* & ex utraque debebitur Gabella, ut inquiunt Avend. & Tiraquel. *ubi ſupra*, quia ex voluntario principio procedunt, ex illa tamen, quæ neceſſaria, † ut quando bona in ea capiuntur ad conſtruendum locum religioſum vel in ſimili caſu gabella non debetur, nec laudemium ſecundum eoſdem, & Rebuf. *in* 2. *tomo conſtitu. Fran. titu. de pracon. & licit. art.* 3. *numero* 3. *fol.* 438. & gloſ. *l.* 55. *tit.* 5. *parti.* 5. quicquid voluerit Parladon. *in ſuo lib. rerum quotidia. c.* 3. §. 2. *num.* 29. dicens non deberi ex adjudicatione bonorum.

IN LEGEM SEPTIMAM.

Qualiter res immobilis poteſt, ſi vendatur, retrahi pro tanto jure ſanguinis declarat lex noſtra.

SUMMARIUM.

1 *A quo jure proceſſit lex noſtra & ejus diſpoſitio.*
2 *Dominus præfertur in emptione fructuum venditorum à colono.*
3 *Frumentum exteris venditum poteſt à civibus retrahi pro eodem pretio.*
4 *Teſtator ſi prohibet alienari turrim, vel fundum antiquorum ſuorum, tacite videtur jubere ne exeat de familia.*
5 *Retractus jus à jure divino cenſetur ortum habuiſſe.*
6 *Retractus jus potius odioſum quam favorabile eſt.*
7 *Nemen*, heredad, *ad immobilia refertur.*
8 *Appellatione poſſeſſionis vulgo ad hereditatem relata mobilia vel ſemoventia non comprehenduntur.*
9 *Retractus in immobilibus regulariter ſolum locum habet.*
10 *Retractus habet locum in re emphyteutica, ſive vendatur utile dominium, ſive directum & penſio cum eo.*
11 *Retractus an habebit locum in locatione ad longum tempus vel in emphyteuſi pro quolibet anno conceſſa, ubi quid ſi commoditatem vendat.*
12 *Retractus non datur in cenſibus etiam conſtitutis ſuper immobili.*
13 *Retractus non datur in uſufructu uſu vel habitatione.*
14 *Retractus an detur in molendino, vel in nave vendita.*
15 *Retractus an detur in re per patrem ſolum, vel per avum ſolum habita.*
16 *Conſanguineus retrahens ſi lite pendente moriatur relicto extraneo hærede ceſſat retractus, ubi ſecus in habente partem in re, vel ſi lis eſſet conteſtata cum defuncto, ut ibi.*
17 *Filius non admittitur ad retrahendam rem à patre alienatam habitam titulo particulari non vero univerſali hereditatis, ſecus ſi eam heredaverat, ut ibi.*
18 *Frater non admittitur ad retractum rei venditæ per fratrem non habitæ titulo hæreditatis à patre vel ab abolengo.*
19 *Retractui non eſt locus in donatione.*
20 *Ubi plures de familia vocantur, proximior vocatus cenſetur.*
21 *Repræſentatio paternæ perſonæ per filium datur in retractu ſicut in vinculis & majoratibus.*
22 *Retractus an competat filio naturali, & num.* 43. *ad fin.*
23 *Filius vel nepos exhæredatus an admittatur ad retractum.*
24 *Retractus an detur in perſonis eccleſiaſticis tam active quam paſſive, & num.* 25. *coram quo judice petetur ſi clericus eſt emptor.*
26 *Retractus jus an competat monaſterio pro monacho conſanguineo venditoris, & num.* 19. *quid ſi monaſterium emat vel vendat.*
27 *Monaſterium eſt quædam univerſitas & res inanimata in qua non datur neque conſideratur jus ſanguinis neque perpetuatio nec conſervatio familiæ.*
28 *Monaſterium habetur loco filii impropriè & per fictionem, & ut excludatur ſubſtitutus, ut ibi.*
29 *Ceſſionarius an admittatur ad retractum.*
31 *Pretium idem debet offerre conſanguineus quod venditor conſtituit, ſive magis valeat ſive non res vendita, etiamſi inferatur, & quod plus valet donat, niſi ut ibi.*
32 *Emptor ſi auxerit pretium primo conventum an & augmentum illud teneatur retrahens depoſitare, & ibi quid ſi emptor proximiori retrahenti dedit aliquid ut à lite deſiſteret, an ſequens retrahens ſolvet illud.*
33 *Retractus non habet locum niſi in caſibus à jure expreſſis, licet jus prælationis etiam in aliis datur, ut ibi.*
34 *Emptor ſi vult poſt condemnationem contra eum factam uti condemnatione illa an retrahens pœnitere poterit à retractu.*
35 *Proximiori retrahente & emptore à quo retraxit revendente an erunt duæ venditiones.*
36 *Emptor à quo retrahitur non tenetur de evictione, & remanet liberatus à qualibet obligatione exemptione illa contracta, ibidem.*
37 *Dominium in retractu revertitur ad venditorem tempore conſignationis.*
38 *Petitione ſuper retractu data an liceat partibus in præjudicium retrahentis à venditione recedere.*
39 *Herede petente velle ſibi rem retrahendam retinere an præferatur proximiori retrahenti.*
40 *Retractus an detur contra quemlibet poſſeſſorem.*
41 *Actio retractus eſt nativa, non dativa & perſonalis, & quæ vocatur condictio ex lege in rem tamen ſcripta.*
42 *Fructus rei retractæ erunt retrahenti præſtandi.*

43 *Infanti*

43 *Infanti & filio fam. an competat jus retractus & an filio legitimato.*
44 *Retractus jus an competat bannito.*
45 *Retractus jus an competat uxori ad rem per maritum venditam.*
46 *Retractus an detur ſoli uni ex pluribus conſanguineis petenti, aliis nihil dicentibus, &* 47. & 48. & 49.
47 *Duobus vendentibus rem communem cum pacto retrovendendi an ſi unus petat dabitur ei, an vero ſit neceſſe quod ambo petant, & num.* 49.
48 *Jus revendendi & rem trahendi individuum eſt.*
50 *Res retrahenda ſi individua eſt & plures ejuſdem gradus retrahunt quid erit agendum.*
51 *Judicis arbitrio plurimum tribuitur circa rerum diviſionem, vel hereditatis, ubi & quod majori licitatori detur & intra quantum tempus ſit licitationi locus & an pluries, ibidem.*
52 *Retrahentibus pluribus conſanguineis an negligentia unius eorum noceat aliis.*
53 *Pluribus vocatis nomine collectivo cognationis vel familiæ proximiores in eodem gradu exiſtentes concurrunt.*
54 *Duo habentes domum communem cum alio tertio, ſi tertius ille vendat ſuam partem, an alii duo poterunt illam retrahere & æqualiter dividere inter ſe.*
55 *Conſanguineus retrahens an teneatur probare ſe proximiorem eſſe vel ſufficiet ſe conſanguineum probare, declara ut num.* 56.
56 *Proximus dicitur quem nemo antecedit.*
57 *Filius venditoris an præferatur fratri ipſius venditoris in materia hac.*
58 *Aſcendentibus an competat jus retractus.*
59 *Fundus ſi vendatur alicui conſanguineo intra quartum gradum an proximior admittetur, ubi & quid in conſanguineo ejuſdem gradus, cujus eſt emptor.*
60 *Retractus non habet locum in decimis, neque in rebus incorporalibus ut ibi, & ſic in diſtractu ſervitutis, neque in alienatione utilis dominii ſolum, vel uſus fructus.*
61 *Novem dies retractus currunt à die venditionis; & ſic ſtatim quod conventum eſt de pretio, etiam ſi vendatur ad creditum, vel data nomine ſolutionis & pagament., ibi.*
62 *Dictio, uſque, in præſenti apponitur incluſivè, ita ut dies termini computetur in termino, & currit de momento ad momentum ut ibi, & num.* 63. *quid ſi culpa aut dolo venditoris vel emptoris neſcitur dies venditionis, ubi quando dicetur dolum talem adeſſe.*
64 *Lapſis temporibus retractui aſſignatis ſi emptor requirit conſanguineum an velit retrahere, audietur conſanguineus.*
65 *Conſanguineus requiſitus ante venditionem ſi volebat retrahere dixit, quod non, etiam audietur ſi venditione facta velit retrahere.*
66 *Tempus quod dabitur ex pacto de retrovendendo, ſi tempus non eſt appoſitum, ubi quid ſi vendatur conditione quod ſi infra talem diem pretium reſtituatur, venditio habeatur pro non facta.*
67 *Dies retractus in contractu conditionali à quo tempore currat.*
68 *In re vendita pro annuo cenſu redimibili à quo die currant novem dies.*
69 *Retractus non datur in re pignorata vel hypothecata.*
70 *Legatum non cenſetur revocatum per pignorationem de qua non eſt ſpes luitionis.*
71 *Retractui non eſt locus in tranſactione vel diviſione.*
72 *Retractus an detur in donatione in ſolutum, ubi & in donatione in ſolutum à judice facta idem dicitur.*
73 *Retractus an detur in re immobili data in dotem æſtimata, æſtimatione emptionem faciente.*
74 *Proximiore nolente retrahere admittitur ſequens in gradu, in correctionem noſtræ legis aliud diſponentis, non tamen debet requiri, ut num.* 79.
75 *Re ſemel extracta à patrimonio ampliùs non dicetur patrimonialis, ubi idem in re extra familiam alienari prohibita, vel non tranſmiſſibili, & n.* 76. *ubi limitatur cum n.* 77.
76 *Tutor licet non poſſit emere res pupilli, ſi tamen ſemel vendita ſunt, poterit optime.*
77 *Res ſi virtute pacti de retrovendendo revertatur ad venditorem non cenſetur noviter acquiſita.*
78 *Res patrimonii etiamſi per plures manus tranſierit, poteſt retrahi intra novem dies à prima venditione numerandos.*
80 *Retractus non datur in permutatione, niſi fraus detur, ut ibi, ubi & ampliatur.*
81 *Juramentum quod ſibi & non aliis retrahit intra novem dies eſt præſtandum, aliter nihil fiet, & admittitur probatio in contrarium,* 82
83 *Juramentum ubi à lege vel ſtatuto defertur poteſt probari contrarium, & n.* 86. *pœna ſe perjurantis in hoc.*
84 *Requiſita ad retractum enumerantur.*
75 *Libellus in retractu formatur.*

HUjuſque noſtræ legis diſpoſitionem, videtur nobis proceſſiſſe à quarto intellectu Cin. & † Bal. *ad l. imperator ff. de pactis*, ubi 1
text. illum intelligunt, ut ſi bona alicujus vendenda ſint, cæteris paribus ii in licitatione præferantur, qui conſanguinei creditores fuerint, ut in eorum propoſitum advertit Oroſcius *in ea. l. imperator, col.* 2. *in medio num.* 89. & 10. &
num. 16 inquit optime quod & colono fructus † 2
vendente, cæteris emptoribus jure dominus præfertur per tex. *in l.* 1. ubi Bart. *C. de metall. lib.* 10. quem & ad hoc conſideravit Covarru. *lib.* 3. *Var. cap.* 14 *n.* 6. ubi & inquit hac de cauſa frumentum exteris venditum poſſe à civibus pro eodem re-
trahi pretio, † itidemque in quacumque re alienata 3
cives præferendos inquit Bart. Socin. *conſ.* 45. *n. fi. vol.* 1. idque itidem ex naturali ratione fundari poteſt, qua quidem ratione quis affectat habere, quæ fuerunt parentum ſuorum, *ut ff. de bon. lib. l. libertus, qui ſolvendo &. de admin. tut. l. lex qua, & l.* 1. *ff. ſi quid in frau. pat. DD. in c. qualiter, de elec.* faciunt notata per Bald. *in l. quoties C. de fideicom. poſt glo. ibi.* quod ſi eſt turris, vel locus honorabilis qui diu fuit antiquorum ſuorum, & teſtator prohibeat eam alienari, & ultra non procedat expreſſe, tacite tamen intelligitur velle ne de ſuo
nomine exeat, † ut *ibi* inquit gloſſ. illa, quam com- 4
muniter approbari teſtatur Meneſes *ibidem, n.* 10. nec mirum, dicit ibi Bald. quia honorem ſuum &

domus

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

domus ſuæ præſumitur quis diligere, *ut l. 1. C. ſi*
qua prædi.poteſ. & l. nullis ff. ſi quis ob cauſam teſ. &
ſic ex rerum qualitate cauſa præſumitur, ut *in dict.*
leg qua cum qua contur. l. 18. tit. 16.p 6. hacque de
cauſa proceſſit lex fori *de Sepulveda*, ut immobilia
ad truncum redirent, *de qua in l. 6. Taur. quæ eſt 1.*
titul de las herencias, ſupra iſto titul imo & ab ipſo
5 jure divino cenſetur † jus hoc retractus ortum prius
habuiſſe, ut inquit Montal *hic in glo. tanto, ut leviti.*
c. 25. ibi, ſi attenuatus frater tuus vendiderit poſſeſ-
ſiunculam, & voluerit propinquus ejus, poteſt redime-
re, quod illi vendiderat. Et Hieremiæ c. 32. & in a-
liis locis, de quibus per Montal. *hic* & Lucam de
Pena *in l. 1. col. 2. C. de impo lucra. deſ. lib. 10.* & Ti-
raq. *in præfatione lib. 1. titulo. 1 de retract. numero 7.*
6 licet & odioſum potius quam favorabile † jus re-
tractus dicatur, ut per Soci. juni. *concil. 1. num. 11.*
& 22. vol. 2. & ideo forma ad retractum deſcripta
eſt ad unguem ſervanda aliter enim deficiet retra-
hens, ut *in hoc titulo* ſuo loco dicemus.

Ibi *Heredad.* nomen hoc tam de jure *ex l. 1. 2.*
7 *9. & 10 ti. 30. p 3.* ad immobilia † refertur, ut *ex dic-*
tis legibus clariſſime colligitur, quam ex communi
uſu loquendi quod etiam propriæ ſignificationi vo-
cabuli præfertur. ex juribus vulgaribus, verbum e-
nim hoc *heredad*, etiam inter ruſticos prolatum ad
res ſoli refertur, & ſic ad immobilia & radices ha-
bentia, & aliquando vocatur, *poſſeſſion*, prout
communiter dicitur, *tengo una heredado poſſeſſion*
en tal parte, quo caſu appellatione poſſeſſionum
8 non veniunt ſemoventia vel mobilia, puta † libri
vel boves ſecundum Cin. *in l. fina. C. de compen.*
& Matienço *hic gloſ. 1. num. 1.* ut ex iis colliga-
mus, quod retractus tantum habet locum in re-
bus immobilibus, de quibus tantum leges noſtræ
retractuum loquuntur ut ex eorum verbis deduci
facile eſt, & quia non damus illam affectionem &
memoriæ conſervationem in rebus mobilibus ut-
pote quia uſu temporis conſumi poſſunt, & intra
noſtros parietes poſſidemus, & quotidie labuntur
in detrimentum & diminutionem, ſicut in immo-
bilibus in quibus memoria noſtra & noſtrorum
conſervatur, & palam omnibus patent, & affectio
noſtra conſtitui poteſt, ut in prin. hujus legis dic-
tum eſt, & ſic communiter omnes noſtri legem no-
ſtram, & ſimiles in rebus immobilibus intelligunt
9 procedere, † ſecundum Montal *hic ſub l. 13. tit. 10.*
lib. 3. fori verbo, camiar, colu. 6. verſic. ita quaro quo-
modo, Anton. Gomez, Pala. Rub. Caſtillo, &
Covarru. relati per Matienço *hic nu. 3. ex l. 230.*
ſtyli, ibi. Las heredades y las otras rayzes. Et hoc eſt
ſine dubio. Et ſic infert Matienço *num. 4. hic in*
gloſ. 1. quod retractus ſanguinis locum habeat in
10 re emphyteotica vendita † per conſanguineum eam
ex hæreditate parentum habentem, & *nu. 6.* allegat
Doctores antiquos ita tenentes & *n. 8.* regnicolas
noſtros ſequentes eos, & probatur *ex l. 74. Tauri*
quæ eſt l. 13. iſtius noſtri tituli, ubi vendito utili do-
minio quod pars rei eſt, conſanguineus admitti-
tur ad retractum, licet ei præferatur Dominus di-
rectus, & idem eſſet ſi dominus directus directum
dominium & penſionem emphyteuſim vel cen-
ſum vendidiſſet, cum precioſius ſit dominium di-
rectum quam utile, ut *in l. 1.* ubi Sali. & Jaſ. *3. nota.*
C. de jure emphyteut. & tenent Caſtillo & Pal. Rub.
relati & ſecuti per Mati. *hic gloſ. 1. num. 9.* & hæc
ſine dubio ſunt. Sed an in locatione ad longum
tempus vel emphyteoſi pro quolibet anno conceſ-
ſa † dabitur retractus hic ſanguinis, ipſe Matienço 11
ubi ſupra n. 10. & 11. examinat & inquit quod non,
quaſi non exeat de familia, cum finito tempore re-
deat ad eam, & hanc communem tam in locatio-
ne ad longum tempus, quam in emphyteuſi per-
petua teſtatur Covarru. *lib. 3. vari. c. 9 nu. 3.* etiamſi
ipſe Covar. *ibi* contrarium velit tenere, ſed tenen-
da & ſequenda eſt communis opinio, & ſic & à
fortiori ſi emphyteuta vendit commoditates non
erit locus huic retractui, quia immobilia non ſunt,
neque itidem habebit locum retractus in cen-
ſibus poſſeſſis ab aliquo, quos habuit ab hæredi-
tate † parentis, & venditis per ipſum poſſeſſorem 12
etiamſi ſuper rebus immobilibus ſint conſtituti,
nam ſi ſuper perſona tantum, puta quia ad vitam
conſtituentis conſtituuntur, tunc nulli dubium, ſed
ſi ſuper immobilibus conſtituerentur quantumcun-
que ii cenſus immobilibus aſſimilentur, *ex clemen-*
tina exivi de paradiſo, id tamen eſt improprie &
non proprie, lex vero noſtra cum exorbitans ſit &
odioſa, in ſignificato proprio non vero in impro-
prio eſt intelligenda, & ſic hanc opinionem noſ-
trates ſequuntur prout & Pala. Rub. *l. 70. Tau-*
ri numero 30. cum duobus ſequentibus, & Caſtillo
in l. 74. Tauri, gloſ. magna col. 5. & 6. & hanc ve-
riorem teſtatur Matienço *hic gloſ. 1. num. 22.* &
n. 23. idem à fortiori dicit in cenſibus redimilibus,
ex Covarru. *lib. 3 varia c. 11. num. 5* & Caſtillo
ubi ſupra licet contrarium tenuerint Faber, Afflict.
& Tira. relati per Matienço *d. num. 22.* ſicque e-
tiam verior eſt & receptior opinio huic retractui
locum non eſſe in venditione uſusfructus, uſus vel
habitationis, cùm † hæc ſint jura incorporalia, at- 13
que ideo non ſunt proprie mobilia, neque immo-
bilia, ſecundum Bald. *l. 1 § ſciendum, de feudi. cog.*
Pena *in l. fin. col. 2. C. de ven. re. civili. lib. 10* Corne.
conſ. 147. col. 2. lib. 4. & ſic tenet Alexan. *conſ. 52.*
lib. 1. Tira. *de retract. linag. §. 1 gloſ. 7. num. 60.*
& *ibi* Cova. *lib. 3. vari. c. 11. nu. 4.* Montal. *hic gloſ*
mag. col. 11. in fi. & veriorem ac receptiorem teſtatus
eſt Matienço *hic d. gloſ. 1. n. 32.* Et quid in nave † ven- 14
dita, molendino, & in aliis ſimilibus per Tiraq.
de retract. in d. gloſ. 7. num. 90. & ſequentibus, & in
molendino locum eſſe retractui contra Tiraq. te-
net Caſtillo *ubi ſupra* quod verius eſſe dicit Ma-
tienço, *ubi ſupra n. 49.*

Ibi. *De patrimonio, o abolengo.* Cum verba disjunc-
tive apponantur colligebat epiſcopus relatus per
Montal. *in præſenti, in gloſ. 2.* ſufficere ut re-
tractui locus eſſet, rem venditam eſſe tantum
patrimonii, vel de abolengo, nam disjunc-
tiva verificatur in unius veritate & eſſentia *l. ubi*
autem non apparet §. qui illud aut illud l. qui ſtipulatus
fuerit illud aut illud §. fin. ff. de verbo. obli. l. qui 200.
§. utrum ff. de re. dub. §. pen. inſt. de hær. inſtit. neque
requiritur utrumque verificari *ex dictis*, & ſic, quod
ſi res vendita fuerit tantum in poteſtate venden-
tis patris, adhuc tunc ſit locus retractui, vel & ſi
fuerit in avi tantum poteſtate, † quam etiam opi- 15
nionem ſequuntur Ciſuen. *quæſt. 3.* & Anto. Gom.
num. 3. l. 70. Tauri, & *ibi* Ferdi. Arias *nume. 49.* &
Gometi. Leon, in centuria informati. juris c. 35. &
hanc receptiorem teſtatur eam ſequens Matienço
hic gloſ. 1. num. 50. de quo valde miror cum ha-
beamus hodie *l. 8 in fine, ibi. avida y heredada*, &
in l. 15. infra eo. titu. expreſſe decidentes non ſuffi-
cere quod res vendita fuerit in poteſtate patris
vendentis, vel Avi vendentis ut retractui huic lo-

cus ſit, verum & requiritur quod venditor eam
habuerit & acquiſierit titulo univerſali hæredi-
tatis & ſic *por via de herencia* ad eum pervenerit,
ſecus vero ſi titulo particulari puta dotis vel ven-
ditionis, ad ejus poteſtatem perveniſſet, nam tunc
etiamſi eam venderet, ceſſaret retractus, & ſic
communiter practicatur, ideo merito dixi me mi-
rari de Matienço qui cum dictas leges 8. & 15.
commentaviſſet, hæc non adverterit, & ſic verbum
patrimonio & abolengo, copulative dicendum eſt
vel ſi disjunctive, dum tamen pater eam acquirens
non vendat eam in vita, ſed eo mortuo filius ejus
ab ipſo patre eam hæredans, qui quidem pater ti-
tulo particulari eam acquiſierat non vero univer-
ſali titulo hæreditatis, ita quod pater vendens vel
avus vendens, vel qui liberalius venditor ab abo-
lengo ſuo eam hæredaverit rem quam vendit, ut
retractus jure ſanguinis locum habeat, in multis
Franciæ partibus uti aſſerit Tiraq. *ubi ſupra titu. 1.*
§. 32. gloſ. unica num. 1. Ex quo & notandum eſt
cum Montal. *hic in gloſ. no la, in prin.* quod ſi conſan-
16 guineus † retrahere volens lite pẽdente moriatur re-
licto extraneo hærede, ceſſabit retractus ille, cum
hæres ille conſanguineus non ſit per text. *in l. poſt*
humus § fi. ff. de inoffi. teſtam. ſequitur Caſtillo *l. 72.*
Tauri num. 3. ubi & optime ſecus eſſe dicit in ha-
bente partem in re, & hac de cauſa retrahere vo-
lente, nam ſi hæredem pendente lite reliquit ex-
traneum, procedere poterit ad retractum, quan-
doquidem rei illius pars ad eum tranſit, & ex per-
ſona ſua hac de cauſa, vel qui proximior eſt ad-
mittetur ut inquit Matienço *hic gloſ. 2. num. 24.*
ubi *num. 23.* inquit idem eſſe ſi lis erat conteſta-
ta cum defuncto. Ex quibus & vera eſt nunc ho-
die opinio Anto. Gom. *l. 70. Taur. num. 3.* tenen-
tis filium in vita patris non admitti ad rem à patre
17 acquiſitam titulo particulari retrahendam † dum
pater eam vendit, eo quod eam non hæredaverat
pater à majoribus, quod & tenuit Tiraq. *in de re-*
tract. titul. 1. §. 32. gloſ. unica num. 3. ſed ſi pater
eam hæredaverat, & ex ſucceſſione generis ei ob-
venerat tunc optimè filius admittetur ad retrac-
tum dum pater eam vendit, ſecundum Tiraq. *ubi*
ſupra & Boeri. *in conſ. Bituri. tit de retract. Linag.*
§. 1. gloſ. 2. & latius *deciſ. 76. col. 1. & 2.* etſi Ma-
tienço. *hic. d. gloſ. 1. num. 52. & 53.* aliud velit & *e.*
conſtituit de in integ. reſti. loquitur in caſu diver-
ſo, ſcilicet cum pater vendit bona materna filii, ut
inquit Tiraquel & Matien. *ubi ſupra* de quo, & la-
tius dicemus *in l. 15. infra iſto tit. & li.* Sic etiam eſt
declarandum id quod inquit Anto. Gom. *di. l. 70.*
Tauri num. 3. ubi probat quod fundus quem pa-
ter acquiſivit, ſi ad unum ex ſuis veniat filiis, qui
eum vendit, admittitur alius filius ad retractum,
18 nam id verum ſi ad filium vendentem devenit †
ex ipſius patris hæreditate, eodem etiam modo
alia quam plurima declarabis, quæ quidem ex Ti-
raq. *in d. tract. retractus*, decerpere poteris ne in iis
immoremur aliorum ſcripta recitando prout Ma-
tienço hic intentavit facere, eo quod eſſet unum
aliud integrum volumen Tiraquelli ſcribere.
19 Ibi. *Vender.* Et ſic in donatione * non erit locus
retractui, ut per Tiraquel. *de retract. Linag. §. 25.*
gloſ. 2. num. 1. & in eodem titul. §. 1. gloſ. 14. num. 90.
nam ſecundum eum, *ibi* de vera venditione eſt hoc
verbum intelligendum, & an in datione in ſolutum
idem ſit necne, *in l. 9. gloſ. ſecunda infra eo.* vide-
bimus.

Ibi. *Y alguno de aquel abolengo.* Proximiorem
intellige, nam id regulare eſt, ubicumque aliquis
de familia vocatur, ut proximior vocatus cenſea-
tur, † nam quoties plures invitantur, ad aliquid, 20
inter quos poteſt cadere ordo charitatis, vel affe-
ctionis videntur invitati ordine ſucceſſivo ſecun-
dum ordinem affectionis, qui colligitur penes proxi-
miores, ſecundum Barto. & magis communiter
Doctores *in l. Gallus §. quidam ff. de lib. & poſt.* teſte
Barto. Socin. *conſil. 49. num. 1. vol. 1.* not. Deci. *conſ.*
1. num. 5. ex text. *in §. ſi plures inſt. de leg. ag. ſucceſ.*
l. 3 §. ſi duo, de legi. tut. l. hæredes mei §. fin. ff. ad
Trebel. idque ex legibus noſtris regiis *de retractu*
hoc Linagiel tractatibus clariſſimè diſponitur, præ-
ſertim *ex l. noſtra*: ſuper iis verbis Matienço *hic*
gloſ. 2. in principio contendit dicere, quod ex eis
colligitur, conſanguineos proximiores avo vel
patri cujus res vendita erat admitti ad retractum,
contrarium tamen inquit probari *in l. ſequente in*
fine, ut *ibi* inquit ſe dicturum, & tamen nihil dicit
de contrarietate hac, ego tamen dico legem ſe-
quentem nihil contrarium legi noſtræ diſpoſuiſſe;
ſed idem potius, nam ſi filium venditoris ponit in
loco ipſiuſmet patris vendentis per repræſentatio-
nem, eundem locum intrat, quem frater vendito-
ris habebat, & per conſequens non diſponitur in
lege ſequente contrarium, ſed potius imitando
opinionem illam ex juribus noſtris regiis appro-
batam videlicet filium præferri patruo magno per
repræſentationem in vinculis & majoratibus; ſic
& in retractu dabitur † hæc repræſentatio & præ- 21
latio cum pater & filius ſint una caro, de quo du-
bitavit Mieres *de majoratibus. 2. parte. q. 6. num.*
8. & 34. & hoc modo lex noſtra non eſt contraria
in hoc ſequenti, neque ſequens noſtræ. Et an filio
naturali † competat jus hoc retractus, latiſſimè eſt 22
diſputatum per Tiraq & alios relatos per Matien-
ço *hic gloſ. 2. num. 2. cum ſequentibus pluribus*, de quo
& *alibi* diximus admittendum eſſe, & hanc ut ve-
riorem ita & receptiorem teſtatur Matienço, *ibid.*
n. 3. & allegat Boeri. *in conſuet. Bituri. titul. de ret.*
§. 1. in fin. & Ciſuentes *l. 70. Tauri quæſt. 5.* dicens
ita fuiſſe judicatum in civitate Ovetenſi, & ibi
Anto. Gom. *num. 4.* & Montal. *hic verbo, camiar.*
col. 3. Caſtillo *l. 9. Tauri. verbo, herederos* ubi
quoad patrem & quoad matrem idem tenet, ut
& *infra num. 43.* reperiemus, nam de conſuetudine
noſtræ Hiſpaniæ filii naturales nobilitate & præ-
rogativa parentum gaudent, ut ſuo diximus loco.
Et an filius vel nepos exhæredatus admittatur * ad 23
retractum hunc, & admitti verior eſt, & recep-
tior opinio, quia jura ſanguinis tolli non poſſunt
l. jura ſanguinis ff. de reg. jur. l. 3. ff. de int. & releg.
& in ſpecie tenent, Ferro. *in conſu. Burdega. tit. de re-*
tract. §. 10. Tiraq. *de retra. Linag. §. 1. gloſ. 8. num.*
45. & pen. An. Gom. *in l. Taur. 70. num. 5* relati &
ſecuti per Matien. *hic gloſ. 2. num. 10.* ubi *num. 8.*
hanc dicit veriorem & receptiorem contra Ciſuent.
in l. 70. Taur. 39. quæſt. aliud volentem ſi retrahens
graves injurias venditori intulerit, propter quas
poſſet exhæredari. Et an in perſonis eccleſiaſti-
cis tam activè, quam paſſivè habeat locum no-
ſter text. dicendum eſt quod ſic, † *ex cap. conſti-* 24
tutus de in integ. reſti. ubi Anch. *7. not.* & Ab. *not. 5.*
& indubitatum eſſe clericum retrahere poſſe in-
quit Tiraquellus *dicto titulo primo. § primo, gloſſa*
8. num. 41. qui refert Afflictis, hanc dicentem
communem opinionem, ſive clericus ſit venditor,

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

ſive emptor, ſive retrahens, & licet cum clericus
eſt emptor vel venditor, aliqui dubitaſſent, nihil-
ominus idem eſſe aſſerunt ſcribentes *in d.l.70.Taur.*
& Tiraq *d.§.1.gloſ. 13. num. 3. et ſequentibus.* &
communem teſtatur Afflictis, relatus per Tiraq.
*d.glo. 8. num. 41 gloſ in l. 55.verbo, deve, ad me-
dium, titu. 6. partita quinta.* idem tenet, & verius
& receptius hoc eſſe teſtatur Matienço. *hic gloſſa
ſecunda, num. 12.* & tractat latè Maran. *in diſputa-
tione* 8. nam cum *in dict. c. conſtitutus*, ſummus
pontifex id jus retractus clericis conceſſerit, idem
jus contra eos debet eſſe, *ex tit. quod quiſque juris*,
nam quod quiſque facit, idem & ipſe pati de-
bet, ut inquit Ariſtotel. *Ethic. 5. cap.* & quia leges
civiles in foro eccleſiaſtico ſervandæ ſunt, ſi canoni-
bus non repugnant. *c.1.*&*ibi.*Doct *de novi op. nunc.*
dixi 25.*in ru.t.1.li.2.ſup.*;coram quo tamen judice
25 petatur ſi clericus eſt emptor, †dico quod ſi vendi-
tor eſt clericus & emptor itidem nulli dubium, quin
coram eccleſiaſtico ſit retractus intentandus, ſed ſi
venditor eſt laicus & clericus ẽptor, hoc dubitabile
eſt, quicquid tamen alii dubitent, teneo intrepidè
coram Eccleſiaſtico ſicut in præcedenti eſſe in-
tentandum retractum, nam cum retractus con-
tra emptorem ſit dirigendus, & cum eo agi-
tandum judicium, laicus in clericum nullam
habet poteſtatem eum judicandi, & ſic coram ſuo
judice conveniendus, ſi vero emptor ſit laicus
quamvis venditor ſit clericus nulli dubium niſi
quod coram ſeculari eſt agendum, & hæc proce-
dunt ſive retrahens ſit clericus ſive laicus, & ſic
teneo & conſulo. Sed an in monaſterium in quo
eſt proximior conſanguineus jus hoc retrahendi
26 tranſeat, veriorem & receptiorem teſtatur Ma-
tienço *hic, gloſſ. 2. numero* 20. non tranſire, eo
quod in monaſterium non tranſit jus perſona-
liſſimum conſanguinitatis, in quo lex noſtra &
ejus ratio nititur, quia monachus in hac ſpecie
non ſibi retrahit, ſed alii, hoc eſt monaſterio,
& ad monaſterii utilitatem & commodum, quod
non licet, ut *in hac lege in fine*, & *in iſto noſtro ti-
tulo* dicemus, monaſterium eſt quædam univer-
ſitas, & res inanimata, in qua non datur, ne-
que conſideratur jus ſanguinis, nec perpetuatio
27 † nec conſervatio familiæ, *ut in auth. ingreſſi*, ubi
DD. *C. de ſacro eccleſ. & in c. in præſentia de prob.*
& quamvis monaſterium haberetur loco filii,
28 iſtud eſt impropriè, & † per fictionem, ſecun-
dum Bal. *in l. filium col. 4. ff. de iis quæ ſunt ſui*,
& *in l. cum acutiſſimi col. 1. C. de fidei.* neque
id quidem ſemper & indiſcriminatim, ſed
quoad eum duntaxat finem, ut excludatur ſubſ-
titutus ſub ea conditione, ſi quis deceſſerit ſine
liberis, de quo tantum agunt prædicta jura
monaſterium loco filii haberi diſponentia ex ſen-
tentia ejuſdem Bald. *in d. l. filium*, & *in aut. ſi
qua mulier not. 3. C. de ſacroſ. eccl.* & Abbat. *ubi
ſupra num.* 48. ubi alii recentiores, imo & hoc
non eſt eo quod monaſterium loco filii habea-
tur, quia non habetur ut optime fundat Man-
tica, *de conject. ult. vol. lib. 11. tit. 7. num. 6.
& 7.* ſed quia, ſecundum eum *ibi*, favor religio-
nis hoc operatur, & quia præſumitur, teſtato-
rem monaſterium non minus, quam liberos hæ-
redis inſtituti dilexiſſe, &ideo ſicut liberos præ-
tulit ſubſtituto, ita etiam deficientibus vel non
extantibus liberis, ſi cogitaſſet, ipſum hære-
dem inſtitutum monachum futurum, ipſum mo-
naſterium prætuliſſet, ut optime per Paul. *in aut.
niſi rogat. num. 3. C. ad. Treb.* Alex. *conſ.121. num.
12. vol. 2.* & alii relati per Manticam *d. num. 7.*
& ſic hanc opinionem, quod monaſterium non
ſuccedat in retractu, tenent Tiraq. *d. gl. 8. num.
10.* & Ant. Gom. *num. 9.* & Ciſuen. *col. 3. d. l.
70. Taur.* & Matien. *hic d. l. gl. 2. n. 11. in fine*,
qui *in n. 20.* hanc veriorem & receptiorem teſta-
tur. Sed an ſi monaſterium emat, erit locus retrac-
tui, † dic ut *ſupra* proxime diximus in clericis, 29
& tunc coram ſuo judice erit conveniendus.
Et an monaſterio vendere rem immobilem mo-
nachi & patrimonialem admittetur conſangui-
neus monachi ad retractum, dic quod non, quia res
non dicitur patrimonialis, nec per conſangui-
neum, ſed per monaſterium vendita, in quo non
datur jus ſanguinis, ut dixi, & cum à familia ex-
ierit, ceſſat retractus, ut docet Ant. Gom. *n. 10.*
Ciſuen. *col. 3. d. l. 80. Tauri*, & hanc veram ſen-
tentiam eſſe fatetur Matien. *ubi ſupra num. 22.* &
bene, & ſic conſultum & tribus ſententiis deter-
minatum teſtatur Peralta *l. cum patronus, num.
37. pag. 303. de leg. 2.* Et an ceſſionarius † ad- 30
mittatur, dic quod non, quia iſtud jus eſt perſo-
naliſſimum, ut diximus, & nequaquam ceſſibi-
le, & quia repugnant rationes, propter quas da-
tur retractus, ut expreſſe decidunt Cin. Bald.
Sal. & Paul. *in l. ad officium. Cod. communi divid.*
& latiſſime Tiraq. *d. tit. §. 26. gloſſ. 1. per totam*,
& alii relati per eum, & per Ant. Gom. *n. 8. ad
fin.* & Ciſuen. *q. 14. in d. l. 70.* & per Matien.
gl. 2. num. 24. ubi *num. 26.* cum Tiraq. *in eod.
26. gloſſ. 2. in princ.* limitat hoc, niſi ceſſio fac-
ta fuerit in aliquem cognatum etiam remotiorem,
nam valet ceſſio, licet non præjudicet proximiori,
quominus ſi velit, retrahere poſſit, quæ quidem
limitatio nullam dubitationem habet: ſecundo
limitatur in retractu conventionali, hic enim ce-
di poteſt, ſecundum Tiraq. *ubi ſupra* & Matien. *ubi
ſupra num. 26. & 27.* ſed an ſi fundus vendatur
per extraneum à regno ubi retractus non datur, &
in parte ubi fundus eſt ſitus datur, an habebit lo-
cum, vide Pelaez *de major. 1. p. q. 58. n. 14. & ſeq.* ubi
inquit quod ſic, & coram judice illius loci id fiet.

Ibi, *Tanto por tanto.* Et ſic idem pretium † à
retrahente præſtandum eſt emptori, quod emptor 31
ſolvit, aut ſolvere fuit per eum promiſſum, ſive
magnum, ſive parvum fuerit, neque audiendus
eſt conſanguineus, minus pretium obtulit etiam-
ſi juſtum ſit, quod offert, nec ex contrario emp-
tor, qui à conſanguineo peteret majus pretium,
quam dedit, eo quod ab alio majus ſibi offera-
tur, id quod jure etiam communi fieri debebat
in locis in quibus hæc viget conſuetudo, ut aſ-
ſerit Jocand. *ad Spec. tit. emp. & ven. §. nunc di-
cendum, verſ. 2.* Tiraq. *ubi ſupra tit. 1. §. 1. gl.
8. n. 4. & 5. §. 2. gl. 3.* & Matien. *hic gl. 3. num.
2. cum ſequen. aliq.* & probatur *ex l. 55. ibi tanto
por ella, tit. 5. p. 5.* ubi Gregorius *in fine gloſſæ*,
dicit hoc eſſe verum, etiamſi in venditionis inſ-
trumento clauſula inſeratur, & quod pluris va-
let ei donavit, adhuc enim pretium conventum
ſolvet conſanguineus retrahens duntaxat, non
vero quod donatum eſt, quoniam clauſula per-
functoriæ & ex conſuetudine notariorum appo-
nitur potiuſquam ex mente contrahentium, ut
atteſtatur Angel. de hac ſpecie loquens *in l. 2. C.
de reſ. ven.* & ſic inquit, quod non eſt magni
momenti,

momenti, ex arbitrio tamen judicis inquit Gre-
gorius *ubi ſupra* pendere an dicta clauſula ſit con-
ſideranda, & ſequitur Matienço, *hic gloſ. 3. n.
5.* Ego tamen nunquam eam conſiderarem ſic
ſimpliciter appoſitam in inſtrumento venditionis,
niſi ex aliquibus conjecturis conſtaret de deter-
minata voluntate venditoris volentis donare, pu-
ta ſi in ipſo inſtrumento venditionis diceretur. *Y
aunque vale tanto mas*, exprimendo claré expreſ-
ſum hunc, *De mi propria libre y eſpontanea vo-
luntad y a ſabiendas os hago gracia y donacion dello.*
Tunc enim teneretur retrahens etiam id ſolvere,
quia pars pretii eſt, modo abſit fraus & dolus.
Sed an ſi emptor pretium primo conventum au-
xerit bonam fidem agnoſcens, an & augmentum
32 † teneatur retrahens ſolvere, tangit *hic* Matien.
d. gl. 3. num. 7. cum 3. ſeq. & in hoc concludit
cum Tiraq. *ubi ſupra tit. 1. § 1. gloſ. 18. num.
54. & 57.* non teneri retrahentem ſolvere aug-
mentum, eo quod in præjudicium conſanguinei
potentis retrahere augmentum non ſortitur natu-
ram augmentati, & quia facile eſſet venditori &
emptori decipere retrahentes, niſi conſtaret bona
fide factum, puta ſi in continenti antequam ad
alios actus eſſet digreſſio facta, emptor ſupple-
mentum hoc juſti pretii faceret, vel ſententia ju-
dicis eſſet ad hoc compulſus, ut inquit Tiraq.
ubi ſupra, num. 60. cum 3. ſequen. & Matien. *hic
d. gloſ. 3. num.* 11. ſed quid ſi emptor proximiori
retrahenti dedit aliquid ut deſiſteret à lite, qui
ob hoc deſtitit, & ſic ſequens petiit retractum
an tenebitur augmentum illud ſolvere? vide
Boer. *deciſ. 76. num.* 7. Et habes notare quod re-
33 tractus hic non habet locum niſi in caſibus †
jure expreſſis, quorum unus eſt lex noſtra, alii,
*in l. 18. & 19. 20. infra iſto tit. & in l. 20. infra
tit. ſequente*, alius *in l. 5. tit. 18. infra lib. 7.* a-
lius *in l. 13. infra iſto titul. & in ſimilibus*, ſi
qui alii ſunt, quæ eſt optima regula ad plures a-
lias per me poſitas *in tit. 1. lib. 2. ſupra* ubi non
eſt locus niſi in caſibus à jure expreſſis. Eſt tamen
notandum quod licet retractus non detur niſi in
caſibus à jure expreſſis, jus tamen prælationis
pluribus aliis aliis dari poterit in re aliqua in
modum retractus, prout licet videre ex Mexia,
*in prag. taxæ panis, concl. 5. num. 94. cum pluri-
bus ſeq.* ubi optima in propoſitum adducit, pu-
ta quod domino fundi datur jus prælationis in
fructibus fundi venditis alicui extraneo, ut
dentur ipſi domino pro eodem pretio potius
quam extraneo, ſecundum Bartol. & commu-
nem relatam per Covar. *libro 3. variar. cap. 14.
n. 6.* & in aliis *ex legibus ſupra* relatis idem videbis.

Ibi, *Aya lo antes que otro.* Sed quid ſi emptor
condemnatus tradere rem proximiori retrahen-
ti, velit contractum ſuum emptionis valere,
& condemnatione uti, an proximior ille pœni-
tere poſſit, & non reemere, neque uti condem-
34 natione illa in favorem ejus facta, † tradit
Boer. *deciſ. 48. num. 2. 6. & 22.* ubi concludit
late, poſſe proximiorem pœnitere & non reeme-
re etiamſi in ſuum favorem fuerit lata ſententia,
in hoc tamen caſu ego compellerem eum ad ſol-
vendum expenſas, quas emptor fecit in lite illa,
ſi cauſam aliquam habuit apparentem propter
quam litem illam uſque ad ſententiam defenſus
eſt, ſecus ſi nullam cauſam habuiſſet, nam tunc
ſibi imputet, & infra repeto, ſed an proximio-
re retrahente, & primo emptori revendente
majori pretio, erunt duæ venditiones, † tra- 35
dit idem Boer. *deciſ. 76. num. 11.* & proximiori
revendere videtur emptor ab eo pretium acci-
piens & poſſidere permittens, ſecundum eund.
Boer. *deciſ. 77. num. 1. 2. & 3.* quod regulariter
non eſt verum & Boer. *ibi* quoad aliud propoſi-
tum loquitur, & ideo emptor primus non tene-
bitur de evictione, † ſecundum Ant. Gom. *tom. 2.* 36
variar. cap. 2. num. 41. imo quamvis iſte à quo
res retrahitur ſit obligatus ad aliquid faciendum
propter emptionem illam, remanet liberatus à
tali obligatione per retractum illum, quia ſu-
blato principali contractu omnia in eo contenta
ſublata cenſetur ex text. *in l. fin. ff. de conſt. pec.*
allegato ad hoc per Suarez *l. poſt rem. q. 1. legis
regiæ numero 16. pag. 319.* ubi aliqua ex hoc in-
fert ad gabellas, nam dominium in retractu † 37
revertitur ad venditorem tempore conſignationis
pretii, ſecundum Boer. *deciſ. 182. num. 38.* ſed
an ſi data petitione & præſentata ſuper retractu
partes diſcedant ab emptione, præjudicetur pe-
tenti retractum, * vide per Marantam *in diſpu-* 38
tat. 9. & clarius Tiraq. *de utroque ret. titul. 2. in
§. 1. gloſ. 7. num. 18. cum ſequent. pluribus. & in
tit. 1. gl. 2. §. 6. num. 4.* tetigit, & ponit aliam
quæſt. bonam in propoſito. Quid tamen ſi pro-
ximiore retrahente dicat venditor velle ſibi ha-
bere rem illam an ſit præferendus * proximiori 39
illi retrahenti, tradit Ciſuen. *l. 70. Tauri q. 19.*
& Rip. *l. 1. num. 9. ff. de privil. credit.* & Maran.
ubi ſupra. Et an contra quemlibet poſſeſſorem de-
tur, † dic quod intra novem dies à legibus noſ- 40
tris aſſignatos, poſt factam primam venditionem
competet retractus contra quemlibet poſſeſſo-
rem rei illius, nam licet actio retractus ſit per-
ſonalis non nativa, ſed dativa, † quæ vocatur 41
condictio ex lege, eſt tamen in rem ſcripta, &
ideo contra quemlibet poſſeſſorem intra illos no-
vem dies intentari poteſt, ut inquit & tenet Cœ-
pola, *conſil. civil. 43. & 65.* & Tiraq *ubi ſupra,
tit. 1. §. 8. gl. 5. num. 6. & 8.* & Caſſan. *in conſ.
Burgun. rubr. 10. 11. num. 2. cum ſeq. duob. fol.
343.* & Maran. *in d. diſp. 9.* & Ant. Gom. *d. l.
60. Tauri in fin.* Sed an fructus rei retractæ erunt
retrahenti præſtandi, † tradit Covar. *lib. 1. var.* 42
c. 15. num. 8. Et an infanti & filio fam. compe-
tat * jus hoc, vide Boeri. *deciſ. 138.* & Soc. Jun.
conſ. 4. num. 12. cum ſeq. vol. 2. Et quid ſi eſt fi- 43
lius legitimatus, an detur ei jus hoc, gloſ. *todas
poſt. prin. in l. 4. tit. 15. part. 4.* inquit quod ſic,
quod tamen intellige non exiſtente filio alio le-
gitimo & naturali, nam ſi legitimus ex utroque
latere conjunctus præfertur in hoc caſu filio tan-
tum ex uno latere conjuncto, ſecundum Ci-
ſuen. *hic q. 3.* & Tiraq. *de ret. tit. 1. §. 11.* &
Matien. *hic gl. 4. num. 3.* quanto magis præfer-
retur filio legitimato: Item quia legitimatus *ex l.
12. Tauri* gaudet nobilitate & prærogativis paren-
tum, ut *ibi* dixi *quæ eſt l. 10. tit. 8. ſupra iſto lib.*
& tamen legitimis & naturalibus filiis exiſtentibus
non ſuccedit, ut ibidem diſponitur. Et ſic in
propoſito dicendum eſt, quod tunc ad retractum
admittantur ſi legitimi & naturales deficiant,
quibus deficientibus admittendi ſunt, nam ſi ut
in hac lege dictum remanet. filii naturales tantum
admittuntur ad hunc retractum, ut *ſupra num. 22.*
diximus contra Didac. Perez *in libr. 4. ordin. col.*

1327. *verſiculo infertur ſecundo*, & contra Caſ-
tillo *l.* 84. *Tauri num.* 24. quanto magis admit-
tendus eſt legitimatus. Et an Bannito competeret
† jus retrahendi, tradit Tiraq. *in d.* §. 1. *gloſſ.*
44 9. *num.* 27. qui cogitandum relinquit, & Bene-
dictus *in c. Raynunt. verbo in eod. teſtam. el.* 1. *num.*
143. *de teſtamen.* & Ciſuent. *in l.* 70. *Tauri q.* 12.
inquit quod ſic, idque clarius procedit l. 4. Tauri
attenta, *quæ eſt l.* 5. *titul.* 4. *ſupra iſto lib.* qua qui-
dem diſponitur etiam ad mortem condemnatum
jam non effici ſervum pœnæ, & ſic teſtari poſſe,
qua de cauſa etiam condemnato ad mortem com-
petit hoc jus retractus, ſecundum Ciſuen. *ubi ſu-
pra q.* 12. ergo, & Bannito competet. Sed an uxo-
ri competet jus * hoc retractus ad rem acquiſi-
45 tam durante matrimonio & per maritum vendi-
tam, & videtur quod ſic, quia conjuncta perſo-
na dicitur ſecundum text. *in l. fin.* §. *fin. C. de furt.*
ſed quia conjuctio hæc, ſecundum Bald. *ibi* intel-
ligitur de ſacramentali, ideo ſine dubio tenen-
dum eſt, non admitti, & quia quoad eam non
poteſt dici rem venditam eſſe de patrimonio vel
abolengo, & hanc partem late fundat & probat
contra Caſtillo, Gregorius Lopez, *in l.* 56. *tit.*
5. *partita* 5. *in gloſ. communalmente, verſiculo fa-
cit hoc ad aliam quæſtionem.*

Ibi, *I ſi dos o mas la quiſieren.* Quid tamen ſi
unus tantum ex proximioribus conſanguineis di-
cat velle retrahere, & offerat totum pretium, alii ta-
men conſanguinei in eodem gradu exiſtentes ni-
hil dicant, an debeant requiri ſi velint pro tanto
46 * retrahere, & ſi non fuerint requiſiti an ille ſolus
extrahet totam rem, an vero tantum partem ei
pertinentem reſpectu conſanguineorum in eo-
dem gradu exiſtentium, an vero ſi non ſit neceſ-
ſe alios requiri compelletur retrahens præſtare
ſatiſdationem de reſtituenda parte cæteris con-
ſanguineis in eodem gradu exiſtentibus & par-
tes ſuas volentibus, & videbatur dicendum quod
ſic, nam ſi ex text. noſtro alii debent admitti con-
ſanguinei in æquali gradu, merito quod requi-
rendi ſint, quia quos negotium tangit, certio-
randi ſunt, *ex l. quod juſſit & ejus materia ff. de ju-
di.* Item argumento doctrinæ Paul. Caſtren. *in l.
ſi quis aliam, ff. de ſolutio. num.* 3. dicentis quod ſi
duo vendiderunt ſimul rem aliquam cum pacto
de retrovendendo ſi intra certum tempus vendi-
tores pretium reſtituerent, quod ſi ambo veniant
non tenetur emptor rem uni eorum reſtituere
etiamſi totum offerat † pretium, ergo ſic & in
47 caſu noſtro: nihilominus tamen contrarium in
noſtra quæſtione eſt aſſerendum imo, quod non
requiratur alios conſanguineos requiri, ſed pe-
tens ille retrahet totam rem, tum quia hoc jure
non reperimus expreſſum, tum etiam quia tunc
conſanguinei alii in eodem gradu exiſtentes ad-
mittuntur quoties omnes petunt, & ſe velle ad-
mitti ad retractum declarant, non vero aliàs, prout
ex verbis noſtris colligitur, item quia ſi aliud dice-
remus, aſſerendum itidem eſſet, quod venditione
facta eſſet conſanguineus proximior per empto-
rem requirendus an vellet retrahere, quod nemo
unquam dicet, neque leges noſtræ requirunt, ne-
que unquam fuit admiſſum in practica, igitur &
in noſtro caſu dicendum eſt quod uno ex conſan-
guineis petente retractum alii in eodem gradu
exiſtentes requirendi non ſunt, ſed petenti &
totum pretium offerenti res tota eſt tradenda,
imo non audiretur ſi vellet pro parte ſua retra-
here, eo quod jus revendendi † eſt individuum, 48
& jus itidem retrahendi quia continet rem tradi,
quod individuum eſt *l. ſtipulationes non dividuntur
ff. de verborum obligatio.* quam ad hoc allegat gloſ.
penul. in §. *in l.* 55. *titu.* 5. *partita* 5. & ſic quamvis
plures indifferentes res vendantur uno tamen pre-
tio omnes extrahendæ ſunt per retractum & non
una abſque alia, *ut in l. infra iſto titu.* neque ob-
ſtant in contrarium pro prima opinione adducta,
quia dicta l. de unoquoque plurimas fallentias pa-
titur, & una earum eſt, quoties ille ad quem prin-
cipaliter negotium tangit paſſus eſt alium age-
re etiam ſequentem in gradu, nam tunc quamvis
non vocetur præjudicat ei ac ſi ipſe egiſſet, ſecun-
dum Tiraq. *in tractat. res int. alios dicta numero* 56. *li-
mit.* 20. hic tamen exiſtentes in eodem gradu dum
non exeunt intra novem dies & paſſi ſunt alios
agere, ergo præjudicatur eis & lapſis novem die-
bus audiendi non ſunt: item etiam quia petentis
juſtitia non impedit aliis in eodem gradu exiſten-
tibus petere ſi velint intra novem dies, imo quam-
vis petenti ſtatim emptor traderet rem, intra no-
vem dies ab illo retrahente poſſent alii conſan-
guinei æquales in gradu cum eo ab eo petere par-
tes ſuas, igitur ceſſat primum fundamentum, ne-
que itidem obſtat doctrina illa Pauli † Caſtren. 49
quoniam contra eum eſt tenendum cum Jaſ. *in
dicta l. ſtipulationes non dividuntur num.* 21. *fol.* 1. nam
offerendo totum pretium ceſſant fundamenta
Paul. *ubi ſupra* & Bartol. *ibidem & in l. cui uſusfru-
ctus, ff. de uſufructu legato*, & contra Paul. & Bart.
tenuit etiam Socinus relatus & ſecutus per An-
tonium Gomez. *tom.* 2. *c.* 10. *n.* 25. *verſiculo, ſed pul-
chrum dubium*, & hanc quæſtionem à nemine uſ-
que adhuc vidi tactam. Quid tamen ſi res illa ad
quam retrahendam plures in eodem gradu con-
currunt conſanguinei eſt individua, † eo quod non 50
recipit commodandi viſionem, quid fiet, & vi-
detur dicendum quod erit locus ſorti, quia in am-
biguis, & dubiis per ſortem videtur rem dirimen-
dam, ſed quia judicium ſortis non habet locum ni-
ſi in caſibus à jure expreſſis, ut diximus inter re-
gulas à nobis poſitas *ſub tit.* 1. *li.* 2. ubi non eſt lo-
cus niſi in caſibus à jure expreſſis, ideo cautela
adhiberi poſſet petenti & volenti totam rem quod
præveniat in petendo, & ſi emptor replicaverit
quod adſunt alii in eodem gradu conſanguinei,
& ſic quod omnes debent participare, & quod
ipſis notificetur, tunc petens dicere poterit & pe-
tere, quod tota res ſibi adjudicetur offerendo ſe
ſatisfacturum aliis conſociis ſuis partes ſuas juſta
æſtimatione quia res eſt indiviſibilis, argumen-
to text. *in l.* 1 §. *ſi pecun. ff. depoſi.* ubi habetur, quod
ſi quis depoſuit penes alium rem, cujus reſtitutio
eſt aliquo reſpectu individua, unus ex hæredibus
poterit petere totam rem præſtita ſatiſdatione de
reddenda parte, vel ejus æſtimatione alteri cohæ-
redi, prout in terminis illius textus decidit Jaſo.
in dicta l. ſtipulationes non dividuntur, n. 21. *ff. de ver-
borum obligat.* quem & Socin. idem tenentem refert
& ſequitur Antonius Gomez *dicto cap.* 10. *num.* 25.
verſiculo, ſed pulchrum dubium: verumtamen quia
cautela hæc non ſatisfacit quæſtioni cum omnes in-
tereſſe prætendentes ſimul rem petunt, ideo in
hac quæſtione ſi judex eſſem, omnibus conſan-
guineis in gradu eodem exiſtentibus & retractum
intentantibus ſimilem rem individuam petenti-
bus

bus integram adjudicarem, & tradita re & poſ-
ſeſſione ejus omnibus, vel ipſi ſe concordabunt
in fruitione rei illius, vel provocabunt ad divi-
ſionem, quod ſi dividi non poteſt, uni eorum ju-
dex adjudicabit eam cum gravamine, quod aliis
ſociis in ea partes ſuas ſolvat in vera æſtimatio-
ne per æſtimatores facienda, nam in diviſione ſi-
milium rerum plurimum à jure tribuitur ejus ar-
51 bitrio, † ut ponderet quid erit rectius facere, ut
apparet *ex l. item labeo*, §. 1. *& l. antepenul. ff. famil.
hercis. & ex* §. *ſi familia, ff. de offic. jud.* & *optima l.* 10.
tit. 15 *partit.* 6. ubi *gloſ.* 1. inquit hac de cauſa poſſe
judicem uni adjudicare proprietatem, & alteri
uſumfructum, & Jaſ. *in* § *quædam num.* 10. *inſtit. de
actio.* velut inquit gloſ. *o los dos, in d. l.* 10. inter ipſos
ſubhaſtetur res ipſa & majori licitatori adjudi-
cetur, *ex l.* 1. *& l. ad officium. C. communi dividun.* ut
& tenet Bald. & ejus additio. *in l. jubemus. la.* 2. *C. d.
ſacro. eccle.* & Lucas de Pena *in l.* 2 *colum.* 2. *in medio.
C. de meta. lib.* 12. & Alex. *in addi. ad Bart. in l. penul.
verbo fructus, C. communi divid.* & Paulus *conſilio* 92.
& Capiti. *deciſione Neapolita* 36. & Anton. Gom. *d.
cap.* 10. *num.* 10 & Ayora. *de partitionibus, cap.* 1. *n.* 3.
& cap. 3. *num.* 26. *partis primæ*, & quæſtionem hanc
propoſuit Ciſuen. *in l.* 70. *Tauri quæſtion.* 2. ubi di-
cebat majorem partem habenti dandam, prout
voluit Bald. *in l. ſancimus in princip. C. de donatio.* re-
latus *per gloſ. illam dict. l.* 10. & Lucas de Pena, *in l.*
1. *colum.* 2. *C. quando & cui* 4. *pars debe* Corneus *conſ.*
282. *volumine* 1. qui quidem *conſilio* 81. *volum.* 2.
late contrarium diſputat, ſed quia in noſtra quæ-
ſtione non poteſt dari major pars in uno con-
ſanguineo quam in alio in re illa retracta, ideo
plus placet quod inter eos tunc deveniatur ad
licitationem & plus offerenti detur, poſtquam
retracta eſt, & uſque ad quantum tempus ſit fa-
cienda licitatio, declarat Capiti. *ubi ſupra*, & an
pluries licitanda ſit, tradunt Caſtillo, & Palacios
Rub. *in l.* 20. *Tauri* ubi idem tenent quod deve-
niatur ad licitationem. Quid tamen ſi duo vel
tres conſanguinei in eodem gradu exiſtentes, &
retractum intentantes in proſecutione & peti-
tione defecerint, vel in adimplendis aliis diligen-
tiis requiſitis à jure, an hoc præjudicabit aliis
omnes diligentias recte facientibus, & excluden-
52 tur uni propter negligentiam † aliorum, & vi-
debatur dicendum quod ſic, ex dictis per Antonium
Gom. *in d. numero* 25. *illati.* 7. maxime *in* 7. 8. *&* 9.
illationibus ibidem propoſitis, ſed nihilominus teneo,
quod ſi ex parte conſanguineorum aliquotum
petentium, diligentiæ adſint bene & rite ac recte
factæ & totum pretium oblatum, ipſis competit
retractus, aliis negligentibus excluſis, culpa enim
unius non debet alteri nocere, & delicta ſuos de-
bent ſequi autores, pro quo in argumentum eſt
text. optimus *in l. fin. C. de poſiti.* tam in caſu, quam in
ratione, ubi probatur, quod induſtria non debet
ſolvere pœnas deſidiæ, & dicta per Anton. Gom.
pro prima opinione relatum procedunt in actio-
nibus & obligationibus individuis, & ubi nullus
pro parte ſua petere poteſt, ſed omnes inſimul
& non unus ſine alio, in retractu vero quilibet
poteſt per ſe petere, conſulo tamen ne inſimul
omnes uno libello & una actione experiantur,
& unummet pretium ſolummodò offerant, quia
tunc omnibus noceret diligentiarum omiſſio,
ſed unuſquiſque de per ſe petat, & offerat totum
pretium, & fortaſſis hæc erit bona cautela, ut alii
negligentes ſint in faciendis diligentiis ex parte
ſua, & ſibi totam rem capiet, quia vigilantibus
& non dormientibus jura ſubveniunt, & hæc eſt
nova quæſtio à nemine, quem viderim tacta. Sed
an tempus novem dierum à legibus noſtris da-
tum ad intentandum retractum currat omnibus
conſanguineis inſimul, dic quod ſic, quia lex no-
ſtra, & ſimiles omnibus hos tantum novem dies
aſſignant, ita tenet Antonius Gom. *in l.* 70. *Tauri
numero* 21. & probatur *ex l.* 12. *infra eod.* & per con-
ſequens qui retrahere voluerint intra hos no-
vem dies tenentur diligentias facere, aliter enim
excludentur, prout poſt hæc vidi tenuiſſe etiam
Matienço, *hic* gloſ. 4 *numero* 2. & Ciſuentes *d. l.* 70.
Tauri quæſtione. 2. *&* 6. & Montal. *hic gloſſa magna
columna* 13. & eſt ſine dubio, aliter enim qui intra
hos novem dies diligentias fecerit capiet bra-
vium: nam ex multis, qui ſunt ejuſdem gradus
quilibet inſolidum admittitur quaſi jure accreſ-
cendi ſi cæteri nolint, ut reſpondit Paulus Caſ-
trenſis *conſilio* 221. *columna* 2. *lib.* 1. *& conſilio* 74. *ad
fi. lib.* 2. Tiraquel. *lib.* 1. *de retract.* §. 11. *gloſſa* 11. neque
refert quod unus veniat hodie, alius cras, dummo-
do intra novem dies, ut per Matien. *ubi ſupra nu.* 1.

Ibi, *En ygual grado.* Uſque ad quartum gradum,
ut probatur *l.* 12. *infra eod.* ubi dicemus qualiter
tunc computatio fiet.

Ibi, *Partan le entre ſi.* Idem jure communi in re-
tractu municipali procedere aſſeverat Guilliel-
mus Benedict. *in cap. Rainuntius, in verbo & uxorem
nomine numero* 608. & Afflict. *in tract. protomiſeos*,
§. 1 *numer.* 42. & Sebaſt. Neapolita. *in conſtitu. de jure
congrui, in fin.* & Tiraquel. *dict.* §. 11. *gloſſa* 10. *num.*
3. quoties enim aliquid competit ſpeciale pluri-
bus nomine collectivo cognationis, vel familiæ,
proximiores in eodem gradu † exiſtentes con- 53
currunt, & ſimul eo jure gaudebunt, *l. cum ita*, §.
in fideicommiſſo & l. peto, §. *fratre, de leg.* 2. cum con-
cordantiis traditis à Jaſ. *conſ.* 215. *col* 2. *volum.* 2. &
Tiraq. *d.* § 11. *in* gloſ. 4. *num.* 2 neque æquum eſt, ut
alterius feſtinatione alterius jus lædatur, *ut l. cum
ſolutus, ff. de acq. hær.* Sed an idem erit quoties duo
aut plures Domini rei unius retrahere volunt par-
tem quandam illius rei ab alio tertio in eadem
re habitam & poſſeſſam ac venditam, ita ut re-
trahentes æqualiter † dividant inter ſe, eo quod 54
in jure retrahendi ſunt æquales, quia unus non
poteſt alium excludere, ita quod non ſumus in
caſu l. 15. infra eo & in hac quæſtione, videbatur
dicendum, quod idem eſſet in eis ſicut in pluri-
bus conſanguineis ejuſdem gradus retrahenti-
bus, ita ut æqualiter dividant rem illam inter ſe,
ex text. noſtro, vel ſaltem pro rata partis cujuſli-
bet eorum: nihilominus in foro Eccleſiaſtico
vidi diſceptatam hanc quæſtionem, & licet dua-
bus ſententiis pronuntiatum fuit omnes admit-
tendos pro partibus ſuis, ultima tamen ſententia
in curia Romana lata, pronuntiatum fuit pro
habente majorem partem, & ei adjudicata res
illa, & vidi executoriales de hoc, & faciunt pro
hoc dicta per nos *in hac lege in* gloſ. *y ſi dos o mas ad
fin.* nam & in pluribus juris partibus majorem
partem habens privilegiatus reperitur, *ut in lege
majorem partem, ff. de pactis*, *l.* 5. *tit.* 15 *p.* 5 imo ſi
creditores ſint maſculus & fœmina, pars maſculi ut
pote major præfertur, cum major ſit dignitas ſexus
virilis, text. *& ibi* gl. 2. hoc ſentit *in l.* 2. *ff. de ſenator.*
& ita viſus fuit tenere Ciſuent. *in l.* 70. *Tauri quæſt.*

Yy iij 23. lo-

23. loquitur tamen Ciſuen. cum res erat indiviſibi-
lis, prout fortaſſis erat illa de qua dicta ſententia
Rotæ pronuntiaverat, nam ſi diviſibilis erat, uni-
cuique pro parte ſua eſſet danda pars prout in pri-
mis duabus ſententiis fuerat proviſum. Dictum ta-
men de maſculo fœminæ præferendo innoſtra ma-
teria non procedet ſecundum Ciſuent. *hic quæſt.* 4.
Ibi. *Aya lo el mas propinquo*. Idem diſponitur in
l. 12. *infra eod.* idque regulare eſt, quoties familia
agnatio aut domus vocatur, ut *in hac lege* dictum
remanet. ſed an requiretur probari per hunc con-
ſanguineum retrahentem ſe eſſe proximiorem,
vel ſufficiet probare ſe eſſe proximum † conſan-
53 guineum abſque eo quod probet nullum alium
eum antecedere, & in hoc dico ſufficere proba-
re ſe conſanguineum, neque tenetur probare ſe
eſſe proximiorem, vel non eſſe alium proximio-
rem, ut concludit eleganter Cuman. *conſ.* 43. &
Capitius, *deciſ. Neapol.* 159. *n.* 11. & Molina *de pri-
mogen. lib.* 3. *cap.* 9. *num.* 21. *&* 22. nam proximus di-
56 citur, quem † nemo antecedit, *l.* 2. *§ hereditas, &* §.
legitimæ, ff. de ſuis & legit. hær. l. 1. *§. proximus ff. unde
cogna. l. proximus, ff. de verb. ſigni. l. proximi, & l. in
vulgari in principio, ff. eod. titul.* & Matienço, *hic*
alia allegans, gloſ. 5. *nu.* 1. quod intelligo ſi alii non
concurrant ad retractum, nam aliis concurrentibus
tenetur probare ſi eos vult excludere ſe illis eſſe
proximiorem vel ut concurrat cum illis, proba-
bit eſſe in eodem gradu, prout poſthæc vidi per
ipſum Matienço *d. gloſ.* 5. *hic, num.* 3. *&* 4. con-
ſideratam, ubi *num.* 5. ex Decio. 321. *num.* 6. hoc
limitat quoties quis probat gradum conſanguini-
tatis, nam non ſufficiet probare ſe conſangui-
neum, etiam alio cum eo non concurrente ex ad-
verſo ad retractum, niſi gradum probet, ut &
per Tiraquel. *ubi ſupra* §. 11. *gloſ. nu.* 9. & iterum
§. 1. *gloſ.* 16. *nu.* 1. aliter enim eſſet incerta pro-
batio, cum non conſtet an ſit intra quartum gra-
dum, & ſic gradum tenetur probare, ut late per
Pelaez *in tract. de majorat. n.* 2. *p. q.* 7. *n.* 15. *cum
ſequentibus aliquibus*, ubi *num.* 17. hoc declarat
procedere, ubicunque eſt quæſtio & controverſia
inter duos conſanguineos, qui ambo prætendunt
eſſe vocatos ad majoratum vel ad aliquam aliam
rem, tunc enim neceſſe eſt quod uterque diſtin-
guat conſanguinitatis & lineæ gradus, ſecus ve-
ro ſi litiget cum fiſco vel cum alia perſona, nam
tunc non tenebitur præciſe probare gradus, ſed
ſufficiet probare ſe conſanguineum, & allegat ad
hoc Cum. & Alexan. & alios quorum doctrinam
ego ſublimitarem niſi eſſemus in caſu in quo lex
gradum limitaret, nam tunc licet non teneretur
probare ſpecifice gradum, tenebitur tamen pro-
bare ſe eſſe intra gradum illum à lege requiſitum
pro fundanda ſua intentione, quia eſt ejus fun-
damentum, ex quibus dico quod in concurſu a-
liorum conſanguineorum tenetur probare gra-
dum omnino, ut ſciatur quis ſit proximior, ſed
ſi agatur contra emptorem ſolum, ſufficiet pro-
bare ſe eſſe intra quartum vel in quarto gradu
conſanguinitatis, & ſic ſunt ſupra dicta decla-
randa & intelligenda. Sed an in materia retrac-
57 tus præferendus erit filius venditoris fratri † ip-
ſius venditoris dicendum eſt quod ſic *ex l. ſequen-
te, & in hac lege* diximus, quod in tantum verum
dicit Anto. Gom. *to.* 1. *cap.* 1. *n.* 8. *&* 11. quod
etiamſi nepos hic natus ſit poſt mortem avi, adhuc
præfertur. Et an aſcendentibus competat jus hoc
retractus † dic quod ſic cum ex legibus noſtris 58
requiratur quod res vendita ſit habita titulo hæ-
reditatis à majoribus, & ita tenuit Tiraq. *ubi ſu-
pra tit.* 1. §. 11. & eo relato Matienço, *hic gloſ.*
4. *n. fi.* Qui quidem Matienço, *in præſenti glo.* 5.
n. 8. quærit an ſi vendatur fundus uni ex propin-
quis & conſanguineis intra quartum gradum an
proximior ejus admittetur * ad retractum, & iti- 59
dem *in n.* 16. quærit an conſanguineus ejuſdem
gradus, quo eſt emptor, admittetur cum emptore,
& in utraque quæſtione partem affirmativam ſe-
quitur ſcilicet, in illa proximiorem excludere
emptorem, & in hac quod æqualis in gradu con-
curret cum emptore, & veriores has eſſe dicit o-
piniones, & primam itidem receptiorem vocat,
& quia ut tales ſunt amplectendæ, non eſt rece-
dendum ab eis, licet mihi non ex toto ſatisfa-
ciant, & præſertim poſterior opinio ſecundæ
quæſtionis, nam leges noſtræ tunc admittunt
proximiores vel æquales gradu, quoties venditio
fit extraneo, ſed ſi illi de eodem genere, deficit
ratio retractus, cum in eodem abolengo rema-
neat, ergo deficit diſpoſitio, ſed quia veriores
contrarias opiniones teſtatur Matienço, & recep-
tiorem primam primæ quæſtionis, & eadem ra-
tione & ſecundæ quæſtionis opinio poſſet dici ta-
lis cum in idem recidant ambæ quæſtiones, non
eſt recedendum ab eis, alibi tamen fortaſſis la-
tius videbimus.
Ibi, *Que la heredad*. Et ſic in mobilibus vel ſe-
moventibus non eſt locus retractui, ut diximus
ſupra in prima gloſ. & tenet Ciſuen. *hic quæſt.* 22.
& ſic in decimis non habebit † locum retractus, 60
ſecundum Rebuf. *in tractatu de decimis. quæſt.*
10. *n.* 2. neque in rebus incorporalibus, & ſic
in diſtractu ſervitutis, puta ſi Titio debeo ſervi-
tutem, quam vendit mihi, & ſic diſtractum de
ea facit, filius ejus, vel conſanguineus non po-
teſt retrahere, ſecundum Meneſ. *l. ſi aquam nu.*
87. *C. de ſervi. & aquæ*, neque etiam locum ha-
bet retractus in alienatione utilis dominii rema-
nente directo, ſecundum Covar. *libro* 3. *vari. cap.*
11. *n.* 3. ubi etiam *n.* 4. plura infert, & maxime
in venditione uſusfructus non datur retractus,
licet domino fundi detur jus prælationis in fruc-
tibus venditis per colonum extraneo alicui, prout
diximus *in hac lege* & tradit Oroſ. *ſuper ff. veteri.
col.* 952. *in fine.* & hanc receptiſſimam ſententiam
vocat Mexia, *in pragmat. panis, concluſione* 5. *n.*
111. *&* 112. *in fine*, ſic & ſcholaris in conduc-
tione domus præfertur conductori non ſcholari,
ſecundum Antonium Gomez *Tom.* 2. *c.* 3. *nu.* 5.
& Didac. Perez *libro* 1. *ord. col.* 74. *in medio.* re-
tractus vero jure vicinitatis non datur, *ſecundum
glo. pen. in dict. l.* 55. *tit.* 5. *part.* 5.
Ibi, *Y deſpues que fuere vendida*, Et ſic ſtatim
quod conventum eſt de pretio, *ex principio*, *&
in §. pretium inſt. de empti. & ven.* ubi ſimul atque
de pretio conventum eſt, perfecta eſt venditio, &
ſic abinde novem dies currant † ut tenuit Mon- 61
tal. *in præſenti*, & Ciſuen. *in l.* 70. *Tauri. quæſt.*
26. & ita practicatum vidiſſe aſſerit Anto. Gom.
in dict. l. 70. *n.* 16. quamvis contrarium teneat
Boëri. *deciſ.* 112. *nu.* 3. *cum duobus ſequentibus*,
nam contra eum eſt veritas, ut & tenet Covar.
libro 3. *varia. cap.* 11. *n.* 2. Imo etiamſi tantum
arrhæ datæ ſint nomine ſolutionis, & pagamen-
ti adhuc tunc locus eſt retractui, ſecundum Ci-
ſuen.

ven. *ubi ſupra*, *quæſtione* 27. ubi & *quæſt.* 28. idem
eſſe ait etiamſi tantum ſit habita fides de pretio,
& ſic ante traditionem & ita poſthæc hanc com-
muniorem dicens, examinat Matienço *hic*, *gloſſ.*
6. *num.* 3. *uſque ad* 29.
Ibi, *Haſta nueve dias*. Dictio hæc *haſta* an ſtet
in præſenti excluſive vel incluſive, & ſic quod
dies termini computetur in termino, & licet id
dubitabile ſit, eo quod ſunt hinc inde opiniones
& regulæ, antequam multa ſcriberet Matien. ſu-
per hoc libro 5. cujus lecturam cum quatuor præ-
cedentibus ego ſcriptam habebam, dubium hoc
ſuper iis verbis deſcripſeram, & tenui opinionem,
quam & nunc teneo, ſcilicet quod dictio hæc,
haſta Latine, *uſque*, in præſenti apponitur, in-
62 cluſive † ita quod dies ille termini computetur
in termino, tum quia hæc eſt de jure commu-
nior opinio, ut atteſtatur Villalobos *in antinomia
juris civilis & regii. littera*, *D. n.* 10. ut & *in l.*
9. *infra eo. verbo, deſde.* repetemus, tum etiam quia
cum ut diximus retractus ſit odioſus de jure, reſ-
tringenda ſunt tempora ejus potius quàm am-
plianda, curret tamen de momento ad momen-
tum, ita ut ſi de hora factæ venditionis conſtet
abinde currant ii novem dies, cum de jure de
momento ad momentum currant termini, ſe-
cundum Bar. & omnes *in l.* 1. *ff. ſiquis cautio.* per
text. expreſſum *in l.* 3. *§. minorem ff. de minori.* &
dixi *in meo tract. de Decurio. libro* 4. *cap.* 2. *n.* 5.
& 6. ſed ſi de hora non conſtat, totus dies ille eſt
computandus, ut *ibi* dixi, & quia id regulare eſt
ob evitandum odium, vel favorem adipiſcendum,
ſecundum Tiraquell. *de utroque retr. tit.* 1. §. 1.
gloſſ. 11. *num.* 45. idque clarius deducitur *ex l.* 9.
infra eo. ibi, *deſde el dia del remate*, ubi à die ſub-
haſtationis judicialis inquit hos novem dies eſſe
numerandos, ergo ſtatim, quod ſubhaſtatio ul-
tima facta eſt, nam dictio illa, *deſde*, idem quod
poſt ſignificat, ſecundum Tiraq. *in l. ſi unquam
verbo, & poſtea, num.* 11. *C. de revo. donatio.* & ſic
teneo novem dies de momento ad momentum
currere, aliter enim dies feriati non computa-
rentur, prout computantur, ſed ſi de momento
non conſtet totus ille dies factæ venditionis com-
putatur in termino, ut & tenent Pal. Rub. *n.* 34.
& Anto. Gomez *num.* 25. *in dict. l.* 70. *Tauri.* &
Duen. *regul.* 197. *in fi.* & ſic uſque nunc vidi nu-
merari. quicquid velit Matien. *hic dict. gloſſ.* 6.
nu. 1. Ex quo infertur quod cum antea lege ſe-
quente attentâ, novem ii dies currant contra mi-
nores abſentes & pupillos, current & contra eos
à die perfectæ venditionis palam & bona fide fac-
tæ, neque requiritur tunc traditio, ſicut neque
contra præſentes requiri diximus *in glo. præceden-
te*: quicquid voluerit dicere Anto. Gomez, *ubi
ſupra num.* 16. *verſic. quarto quia*, & quicquid eſ-
ſet de jure civili communis in contrarium, ut
apparet ex Boërio, *deciſ.* 112. *num.* 8. *&* 9. cum
communior ut dixi, ſit in contrarium, & quia *ex
legibus noſtris* traditio non requiritur ſive ſint præ-
ſentes ſive abſentes minores ii, item ſi lex ſequens
inquit contra ignorantes etiam currere hos no-
vem dies, quomodo eſt ſpectanda ſcientia abſen-
tium, nam non curreret contra ignorantes ſi hoc
ſpectaremus, ergo vera eſt noſtra concluſio & o-
pinio, quam quotidie practicari & ſervari aſſerit
Ciſuen. *in dict. l.* 70. *Tauri.* in gloſſ. *los nueve dias*,
in 1. *&* 2. *quæſtione.* neque obſtant adducta per
Socin Junior. *conſ* 4. *numero* 19. *& ſequentibus
vol.* 2. quia ut ex *ibi* dictis colligitur, loquitur in
terminis ſtatuti notificationem venditionis ſpecia-
liter fieri requirentis. Eſt tamen notandum, quod
ſi culpa & malitia venditoris † conſanguineus 63
venditionem ignoravit, tunc à die ſcientiæ cur-
rent ei ii novem dies, ſecundum Didacum Pe-
rez, *in Rubrica*, *tit.* 11. *lib* 3. *ordinamen. column.*
740. *in principio*, *quæſtio.* 48. & quando dicetur
fraudem talem adeſſe ex parte venditoris, ultra
Didac. Perez *ubi ſupra*, tradit Capiti. *deciſio. Nea-
pol.* 58. *num.* 1. inquitque Aviles *cap.* 1. *præto.
gloſſ. fin. in fine. fol.* 67. *col.* 4. *in fine*, quod ſi diu
ſtetit actus occultus, præſumitur fraus, & ſic ſi
diu ſtetit venditio occulta, poteſt peti retractus à
die, quo ſcitur & ſcriptura palam fit. Aliud e-
tiam & non minus ſingulare eſt notandum, ſci-
licet, quod ſi poſt lapſum horum novem dierum
emptor requirat conſanguineum † an velit retra- 64
here rem illam quod ei præſtet pretium, quod
etiam illis novem diebus elapſis per citationem
hanc ei jus acquiritur, ut retrahere poſſit, ſecun-
dum Rebuff. *in contor. tit. de conſtitu. gloſſ. inte-
reſſe putantes*, *pag.* 49. *ad fin.* & voluit Tiraquel-
lus *de utroque, tit.* 1. §. 1. *gloſſ.* 9. *num.* 145. *verſi-
culo. quintus caſus*, quod ſi ante venditionem con-
ſanguineus fuit requiſitus an vellet emere, & di-
xit quod non, quod perfecta venditione poteſt
retrahere, neque ſibi præjudicavit † eo quod ma- 65
luit ſpectare venditionem & interim colligere
pecunias neceſſarias ad retrahendum. Quod ta-
men tempus dabitur ex retractu per partes pro-
miſſo ex pacto de retrovendendo, † ſi terminus 66
intra quem pacto illo ſit utendum, non aſſigne-
tur, vide per Villalobos, *in Ærario com. opi. li-
tera R. num.* 82. Quid tamen ſi vendatur hac con-
ditione, quod ſi infra 18. menſes reſtitutum
fuerit pretium, habeatur venditio pro non
facta, an ex die hujus contractus currant no-
vem ii dies, vel ex die lapſus illorum 18.
menſium, tradebat Guido Papæ, *deciſione* 157.
num. ſecundo, ubi inquit, quod à die contractus
retrahet proximior cum conditione illa, quod ſi
intra 18. menſes pretium reddatur, reſtituet rem
illam, quaſi conditio hæc pura non vero conditio-
nalis ſit, aliter enim emptor fructus non faceret
ſuos, *ex l. neceſſario*, *§. quod ſi pendente*, *ff. de pe-
ri. & com. rei ven. l.* 2. *ff. de in diem addict.* & hanc
veriorem teſtatur Tiraquellus *ubi ſupra*, *§.* 1. *gloſ.
unica*, quem poſthæc ſic tenens refert Matienço,
hic, *gloſſa* 6. *num.* 42. *&* 43. Sed an idem ſit in
contractu conditionali † & quicquid ſint hinc in- 67
de opiniones, verior tamen & receptior eſt opi-
nio, quod novem dies retractus currant à die con-
ditionis impletæ, & non à tempore contractus,
quam tenuerunt, Guiliel. de Cun. & Alberi. *l.* 1.
§. annus, *ff. quan. act. de pecu. an. ſit* per text. *ibi*
Tiraquellus, *ubi ſupra*, §. 1. *gloſ.* 10. *num.* 45.
Montal. *hic*, *verbo nueve dias*, *ſub l.* 13. *titul.*
10. *libro tertio*, Ciſuent. *l.* 70. *Tauri pen.
col.* & *ib.* Gomez Arias, *numero* 51. & Anton.
Gomez *num.* 21. *& in tom.* 1. *vari. cap.* 11. *num.*
29. *verſicul. quartus effectus*, & Covar. *libro* 3. *va-
ri. cap.* 11. *num. primo*, quos alios referens &
hanc veriorem & receptiorem teſtando ſequitur
Matien. *dicta gloſſa* 6. *num.* 31. ubi *à num.* 29. *uſ-
que ad* 39. proſecutus eſt hanc quæſtionem. Eſt
tamen verum quod ſi conſanguineus vellet intra
novem

novem dies à die contractus numerandos retrac-
tum intentare, poſſet optime, ut late reſolvit Ti-
raquellus, *ubi ſupra*, §. 1. *gloſſa* 2. *num.* 11. 16.
& 17. ſecutus jure optimo per Matien. *dict. l.* 6.
num. 41. & tunc eodem modo ſicut *ſupra* dixi-
mus, concedetur retractus ſcilicet, ſi conditio
advenerit, &, impleta fuerit, & hoc præſertim ſi
ad traditionem fuerit deventum pendente condi-
69 tione, *ex l. dotis fructus*, §. *ultim. & ſequen. ff.*
de ju. do. quam ad id appendunt relati per Tira-
quel. *ubi ſupra libro primo*, § 11. *gloſ.* 2. *num.* 18.
& ſequentibus, & Matien. *ubi ſupra num.* 40. Sed
ſi conſanguineus noluerit ante impletam condi-
tionem retractum intentare, poterit optime, e-
tiamſi pendente conditione ſit proceſſum ad tra-
ditionem rei venditæ, cum Anton. Gom. *tomo*
2. *variar. cap.* 11. *num.* 19. *ad finem*, Matienço,
dict. gl. 6. *num.* 41. contra Tiraquel. *ubi ſupra gloſ-*
ſa 10 §. *primo*, *num.* 52. *&* 55. In re tamen ven-
dita alicui pro annuo cenſu redimibili à die cele-
brati contractus currunt ſi novem dies, non vero
à die redemptionis † cenſus, ſecundum Covar-
ruvias, *libro tertio*, *variar. capite undecimo*, quem
ſequitur hic Matienço *dicta gloſſa ſexta*, *num.*
44 contra Tiraquellum *titulo ſecundo, de retract.*
convent. §. *ſecunda gloſſa*, *unic. numero* 85. *& ſe-*
quentibus. Et quid ſi quis nomine alterius ven-
dat, an retractus tempus currat à die venditionis
vel ratificationis *in lege ſequente in gloſſa*, *tutor o cu-*
rador. dicemus volente Deo.
Ibi, *Vendida*, Ergo ſecus dicendum in re pig-
norata vel hypothecata pro tanta quantitate † ut
nulla ſit ſpes luitionis, nam in ea non erit locus
retractui, affectio enim, quam ad rem patrimo-
nialem ſic pignoratam & hypothecatam habet pi-
gnorans vel hypothecans eam, tollit præſumptio-
nem de non luendo, & efficit ut credendum ſic
luituram eſſe ab ipſo pignorante vel hyppothe-
cante *ex l. ſi in emptionem*, *ff. de pignori* & præſer-
tim. quia non cenſetur alienata, nec legatum per
70 talem pignorationem cenſetur † revocatum ſe-
cundum Paul. Caſt. *l. qui poſt*, *C. de lega.* Palat Rube.
in Rubrica de dona §. 69. *numero* 10. Rip. *l. filius fa.*
§. *divi. numero* 3. *de leg.* 1. *& in l.* 1. *nu.* 12. *ff. de pigno.*
Tiraquel. *in præfat. de retractu tit.* 1. *numero* 36. *in*
fine, & placet mihi hæc opinio, quam contra Anton.
Gom. *l.* 70. *Tauri numero* 23. & Tiraquell. *ubi ſupra*,
§. 1. *gloſ.* 14. *numero penult.* ſequitur Matienço, *hic gl.*
7. *numero* 12. *&* 13. ſicut neque ſecundum eum *ibi*
numero 14. *& numero* 15. non itidem erit locus re-
71 tractui in tranſactione, neque in diviſione* contra
Tiraquell. *in dict. gloſ.* 14. *numero* 60. *uſque ad* 76. *&*
numero 76. *&* 77. Sed an in datione in ſolutum
72 erit locus † retractui, & in hoc quicquid Tira-
quellus *in dict. gloſ.* 14. *numero ſecundo*, *& ſequenti-*
bu, diſputaverit, & Matienço, *in præſenti gloſſa* 7.
num. 1. *uſque ad* 12. ſine dubio tenendum eſt quod
quoties datio in ſolutum habetur loco vendi-
tionis habet locum retractus, & tunc dicitur vi-
cem venditionis obtinere, quoties datur ſpecies
pro quantitate, ut ex text. *in l. ſi prædium. C. de evi-*
ctio. l. eleganter, *in princi.* & *ibi* Bart. Bal & Paul. *ff. de*
pigno. acti. l. fin. ff. ex qui cau. in poſ. ea. l. ſi plus, *verſicu-*
lo, *& ſi juſſu ff. de evictio. l. ſequitur.* §. *de illo verſi. idem-*
que fore, *ff. de uſucap. l. apud Celſum*, §. *ſi quis autem*, *ff.*
de dolo except. l. ſenatus conſulto. in princip ibi quamvis
non ut vendat detraxit, *ſed ut exolvat*, *de leg.* 1. ubi
probatur etiam id procedere in conſtitutione
pœnali, ut *ibi* notant Alberi. & Jaſ. *nota.* 5. *qui eam*
legunt cum §. *ſeparavit*, & ſic dixit Aretinus *conſ.* 31.
quod quicquid de venditione dicitur & in da-
tione in ſolutum locum habet, adeo ut & in ſta-
tutis hoc procedat, ut per Tiraquellum *dict. gloſ* 14.
numer 4. idque etiam in datione in ſolutum à ju-
dice facta, quæ ab aliquibus neceſſaria vocatur
locum habet, ut per Tiraquellum *ubi ſupra nume-*
ro 13. *& ſequentibus*, & Matienço *dict. gloſ.* 7. *nu.* 10.
hic, qui & fundat ex *l.* 9. *infra eo. quæ erat* 70. *Tauri*
diſponente habere locum retractum in vendi-
tione neceſſaria. Ergo & in datione in ſolutum
neceſſaria, quippe quæ jure noſtro regio æqui-
parentur, *ex l. fin tit.* 27. *partita* 5. *ibi. como en manere*
de compra, & diximus *ſupra eod. n.* 6. & ex *ibi dictis*
per me & per Matienço *in glo.* 1. *&* 2. apparet diſ-
poſitionem ejuſdem legis 6. eſſe differentem, à no-
ſtra materia, & ideo non obſtare huic noſtræ o-
pinioni; intelligenda tamen eſt hæc noſtra opi-
nio quoties datur ſpecies pro quantitate, ſecus
ſi ſpecies pro ſpecie, nam tunc non diceretur ven-
ditio, datio in ſolutum, ſed permutatio potius,
ſecundum gloſ. Cyn. Bar. & alios, *in l. libera. C. de ſent*
gloſ. ubi Bart. optime declarat, *in l. ſi quis aliam*, *ff.*
de ſolut. atque ideo in hac non eſſet locus retrac-
tui, quia eſt permutatio, ut inquit Tiraquellus *d. gloſ.*
14. *num.* 7. & hoc de jure civili, ſed an *ex lege noſtra*
datur retractus in permutatione, ut in gloſ. *trocar*,
dicemus. Ex quibus etiam idem dicendum eſt, ut
retractus detur in re immobili data in dotem æſti-
mata † ea æſtimatione quæ emptionem inducat, 73
prout in dubio inducere clarum eſt, niſi aliud
conſtiterit, & ſic hanc opinionem tenent quam
plures Doctores ex relatis per Matien. *hic d. gl.* 7.
numero 16. *&* 17. & Tiraquel *in d. gloſ.* 14. *num.* 108.
& ſequentibus, & Afflictis, *de protomiſcos*, §. *tertio*,
numero 7. quos ſequitur Matienço, *ubi ſupra*, *nu-*
mero 18. ubi limitat eam, ſecus eſſe ſi æſtimatio
non faceret emptionem, & quando non faciat
remittit ſe ad Covar. *in pract. cap* 28. de quo *alibi*
nos diximus late in facti contingentia, quorum
plura retulit concivis noſter Doctor Gutierrez,
in conſilio 17. *numero* 19. *verſiculo circa ſecundum*, ubi
nos retulit, fuimus enim ipſe & ego advocati
in cauſa, illa per totum illud conſilium & per
ſequens conſilium 18. recitata per ipſum, & in
puncto in conſilio illo 18. diſputato fuit ſatis
ſubtilis reputata dubitatio, in Pinciana Cancel-
laria, & licet remiſſa de uno ad aliud judicium
tandem pro nobis fuit ſemper ſententiis tribus
determinata lis & cauſa. Alio & ſecundo modo
Matienço *hic dicta gloſ.* 7. *numero* 19 limitat noſtras
aſſertiones dationis in ſolutum, ſcilicet quod ſi
maritus non eſt ſolvendo in ſubſidium poteſt Pe-
tere uxor rem dotalem, licet æſtimatione facien-
te emptionem, tradita fuerit marito, & à quo-
cunque poſſeſſore eam vendicabit, etiam à con-
ſanguineo retrahente eam jure retractus, *ex l. in*
rebus, *ubi gloſſa. & dos C. de jur. dot.* & Covar *in pract.*
cap. 28. *nu.* 8. quæ quidem aſſertio licet ſit vera in
ſe, non tamen applicari poteſt ad limitationem
dictorum de datione in ſolutum, prout male ap-
plicavit Matienço *dicto numero* 19.
Ibi, *Otro pariente* Corrigitur in hoc lex noſtra
per *l.* 8. *in fine*, & clarius per l 12. *infra eod.* proban-
tes quod ſi proximior conſanguineus nolit re-
trahere † admittitur ſequens in gradu, quod to- 74
tum contrarium in iis verbis lex noſtra diſpone-
bat

bat, & per conſequens corrigitur noſtra per il-
las. Ad hanc tamen retractus materiam notan-
dum eſt, quod re patrimoniali ſemel à patrimo-
nio & abolengo extracta, non remanet amplius
75 †patrimonialis, puta quando vendita fuit extra-
neo & nullus conſanguineorum eam retraxit, ſed
penes extraneum emptorem remanſit, res enim
prohibita extra familiam alienari, ſi ſemel licite
extra familiam alienetur, perpetuo remanet alie-
nabilis extra eam per text. *in l. pater filium*, §. *quin-*
decim. de leg. 3. & *ibi* Doctores, Tiraq *de retra. tit.* 1.
§. 32. *gloſ. uni numero* 6. *& ſequentibus*, ſic & actio
quod metus cauſa ſemel competens & ad hære-
des tranſmiſſa efficitur perpetuo tranſmiſſibilis,
ubi omnes ita notant, & Bar. *in l. antecedente*, di-
cit ſe alibi neſcire: Juvatque lex, *tutor rerum*, &
quod *ibi* dixit Bar. *ff. de admin. tut* probans quod li-
76 cet tutor † non poſſit emere res pupilli tamen ſi
ſemel ſunt venditæ extraneo, poterit licite eme-
re mutationeque perſonæ mutatur & qualitas
bonorum, *l. Paulus alias per procuratorem*, *ff. de aqui.*
her. l. ſi avia. C. de dona. l. licitatio, §. *fin. ff. de publi. &*
vecti. & ex pluribus aliis, quæ adduci poſſent, hæc
confirmantur ex quibus ita tenent omnes, *l.* 70. *Tau.*
præſertim Antonius. Gomez. *num.* 24 & Montalv. *d.*
l. 13. *verbo de patrimonio*, *titul.* 10. *libro* 3. *fo.* Pal Rub.
l. 73 *Tauri n.* 5. & iterum *in l.* 75. *in fin. & Ciſuen. d.*
l. 70. *quæſt* 47 Caſtillo, *l.* 73. *Tauri verbo nueve.* & Ti-
raq *ubi ſupr.* § 1, *gl.* 9. *n.* 159 noſter Gutierrez *in conſ.*
21. *n.* 17. quod quidem conſilium ipſe & & ego pro
informanda juſtitia partium à judice quodam *de la*
Meſa denunciatarum miſimus dominis judicibus
cauſæ illius in Pinciana Cancellaria, & fuit execu-
toria data in favorem partium noſtrarum, hæc ta-
men fuerunt acciſa ante novam pragmaticam in
favorem *de la Meſa* editam, diſponentem quod
rupta una parte defenſæ alia ejus pars non cen-
ſeretur rupta. Ad propoſitam tamen redeundo
ſupra dicta concluſio eſt vera & communis ſci-
licet quod re patrimoniali ſemel à patrimonio
extracta deſinit in perpetuum eſſe patrimonialis,
ut & optimè per Peraltam, *in l. cum patronus*, *n.* 36.
cum ſequentibus, *pagi.* 502. *cum ſequentibus*, *de leg.* 2.
Quæ tamen concluſio limitatur primo ut non
procedat, ſi res talis patrimonialis vendita recu-
peretur à venditore ex vi pacti de revendendo
in ipſo contractu venditionis appoſito, quoniam
tunc non deſinit eſſe patrimonialis ſi virtute il-
lius pacti revertatur res illa ad ipſum conſan-
guineum vendentem eam cum illo pacto, & per
conſequens ſi iterum vendatur ab ipſo conſan-
guineo erit locus retractui, ut expreſſim decidit
Deci. *conſil.* 53. *numero.* 1. *ad medium*, *& conſil.* 88. *n.*
2. *&* 3. ubi late diſcutit & reſpondet text. *in l. ſi à*
me ff. ad l. Fal. idem Deci. *conſil.* 258. *num.* 5 Caſſa. *in*
conſue. Burgun. tit. des droitz §. 25. Tiraquel. *lib.* 1. *de*
de retract. §. 19. *gloſ. num. fin.* & eis relatis Matien. *hic*
gloſ. 8 *num.* 8. ex eo quod ſecundum eum *num.* 9. ſi
ex vi pacti de revendendo res à venditore recu-
peretur, non cenſetur noviter acquiſita, nec ex
77 nova cauſa, ſed ex veteri † redijtque cauſa ad pri-
ſtinam naturam, *arg. l. ſi unus*, § *pactus*, *ibi ſed forma*
ſuæ redditur, *ff. de pactis*, nec dicitur eam rem fuiſſe
tranſlatam in venditorem, ſed redditam, *ex l. vo-*
luntate, §. 1. *ff. qui. mo. pig. vel hypo ſol.* (*ibi ſed in pri-*
ſtinam cauſam res redit, *reſoluta venditione*) cum aliis
à Tiraquel. relatis, *ubi ſupr. num.* 4. *&* 5. quod totum
ſecus erit ſi conſanguineus venditor rem eandem
ab emptore, non ex vi pacti de revendendo, nec
ex neceſſitate contractus præcedentis, ſed aliàs
rehabuerit & redemerit, ut inquit Anton. Gomez,
dict. l. 73. *Tauri num.* 24. & Matienço *ubi ſupr. n.* 6.
ſecundo limitatur dicta principalis & commu-
nis concluſio ut non procedat, quoties re patri-
moniali extraneo vendita retrahitur à conſan-
guineo jure hoc retractus ſanguinis, tunc enim
ſi ipſe conſanguineus retrahens vendiderit eam,
poterit alius conſanguineus ab emptore extra-
neo retrahere, quoniam retractus redemptio &
recuperatio facta ab eo qui eſt de familia ſeu ge-
nere prioris venditoris non debet operari, ut res
recuperata non dicatur eſſe de genere vel patri-
monio, & ſic non debet contrarium producere
effectum *ut l. legata*, *d. de lega.* 1, ut in ſpecie tradit
Deci. *dict. conſil.* 88. *num.* 2. *&* 3. & Tiraquell. *ubi ſupr.*
§. 32 *num.* 25. & Matienço, *d. gloſ.* 8. *n.* 10. ſed ſalva
ejus pace licet jure civili attento hæc procedere
poſſet limitatio, jure tamen noſtro regio attento
nullo modo procedet, cum habeamus ex *l.* 11. *in-*
fra iſto lib. quod retractus hic ſanguinis tantum lo-
cum habeat in rebus venditis habitis tamen ti-
tulo hæreditatis, non vero ſi ex alio titulo parti-
culari emptionis vel dotis aut donationis & ſi-
milis, quare iis attentis limitatio hæc in regno
noſtro non poteſt procedere, ſed totum contra-
rium eſt tenendum, & miror de Matienço, quod
ad hoc non advertit. Itidem Matien. *dict. gloſ-*
ſa 8. *num.* 11. differit, an ſi res patrimonii vendita
tranſierit in plures manus poſſit retrahi per con-
ſanguineum, † concludit, & bene quod ſic, dum 78
tamen intra novem dies à prima venditione nu-
merandos id fiat, ſecus aliàs, cum Paul. Caſt. *conſilio*
74. *nu* 2. *lib.* 2. & Manſuet. *in pract. tit. de retract.*
Bologni. *conſil.* 25. *colum.* 5. Tiraquellus *dict. lib.* 1. §. 1.
gloſſa 1. *num.* 2. & Montalv. *in dict. l.* 13 *tit.* 10. *lib.* 3.
fo. gloſ. magna. colum. 5. eo quod eſt hæc actio retra-
ctus licet perſonalis in rem tamen ſcripta, ut *ali-*
bi diximus *in hoc titulo* & per conſequens dato ju-
re retrahendi intra hos novem dies intentato re-
trahens ſolum tenebitur ſolvere primum pre-
tium in prima venditione conſtitutum, etiamſi
ſit minus quam illud quod ſolutum fuit à poſte-
riori emptore, à quo retrahitur, ut optime per Ti-
raquellum *in dict.* §. 12. *gloſ.* 1. *num.* 6. & Matienço
hic dict. gloſ 8. *numero* 14. habebitque tunc, *ſecun-*
dum eos, poſterior emptor actionem exempto ad-
verſus priorem emptorem, qui ei eam rem ven-
didit retractui obnoxiam, ut in ſimili voluit Paul.
Caſt. *l.* 3. *numero* 4. *C. quod met. cauſa.* niſi ſciens quo-
que fuerit ſecundus emptor, nam tunc ceſſabit
evictio, *ex l. ſi fundum*, *C. de evictio.* de quo per Ma-
tien. *hic*, *dict. gloſ.* 8. *in fine* Et in tantum hæc vera ſunt
quod etiam ſi ſecundus aut tertius poſſeſſor ha-
beat rem illam, & acquiſierit eam titulo dona-
tionis, adhuc poteſt intra dictos novem dies à
prima venditione numerandos intentare retra-
ctus per conſanguineum, cum ad primam ven-
ditionem habeatur reſpectus, non vero ad ſe-
quentes contractus, prout optime advertit Tiraq.
dict. §. 12. *gloſ.* 1. *n.* 5. & Matien. *hic dict. gloſ.* 8. *n.* 13.
Ibi. *No fuere en el lugar*, Et ſic abſente proximio-
ri cæteri remotiores admittuntur, & per conſe-
quens ſequitur ex hoc non eſſe neceſſe proximio-
rem requiri † ut admittatur remotior, ſed omni- 79
no quemcunque conſanguineum intra quartum
gradum eſſe admittendum non requiſito proxi-

miori, adveniente tamen proximiore intra dictos novem dies excludet remotiorem, ut *in l. 12. infra eo.* dicitur & videbimus latius ſi neceſſe fuerit.

Ibi, *Trocar*, & ſic in permutatione retractus non datur ex quo circa hoc in noſtro regno ceſſant doctorum altercationes diſputantium an retra-
80 ctus locum haberet in permutatione * de qua late per Tiraq. & relatos ab eo, *in d.tract.de retract.tit. 1.§ gloſ.14.n.28.& pluribus ſequentibus*, ubi plures conſuetudines & ſtatuta refert aliquorum regnorum ubi idem, quod in noſtro regno ſervatur, ſtatutum eſt & conſuetudine obtentum. Sed quid ſi res æſtimationis & valoris 200. ducatorum permutetur cum alia re valoris 100. ducatorum, an retractus dabitur, & Montal. in ſæpe allegata *l.13. tit.10.lib.3. fori, verbo cambiar.* inquit quod non erit locus retractui niſi fraus probetur, vel præſumeretur de jure, de qua quidem fraudis præſumptione videndum eſt per relatos per Tiraquellum *ubi ſupra, n.27.37.& 39.* Idque adeo verum crederem quod etiam ſi pretium aliquod interveniſſet ex parte unius ex permutantibus, eo quod res ſua minus valeret, quam res ei in permutatione tradita, adhuc non eſſet locus retractui, eo quod partes permutare voluerunt, non vero vendere & pretium ad æquivalentiam apponitur, non vero ad inducendam venditionem, & ſic permutatio, non vero venditio eſt judicanda, niſi fraus, ut dixi, præſumeretur ut retractui locus non eſſet, & ſic partes cum vendere voluerunt, ad fraudandum retractum permutationi nomen tribuerunt, ut late diſcutitur per DD, de fraudis præſumptione tractantes & per Matienço *hic gl.10 per totam*, quod referre non eſt neceſſe, nam fraus non eſt præſumenda niſi oſtendatur, & ea oſtenſa nihil dubii continebit diſputatio, de qua per Tiraquel. *de retract.lib.1.§.* gloſ.14. *num.19 cum pluribus ſequen* & *num.46 cum ſequentibus* an venditor poſſit eſſe tunc teſtis.

Ibi, *Del precio que coſto*, Quod quidem ſi recipere noluerit emptor conſignabit illud retrahens, ſecundum quod *in l.9.& 14. infra eod* diſponitur, per quas lex noſtra eſt declaranda & ſupplenda in hoc.

Ibi, *Jure que la quiere para ſi.* Quod quidem juramentum inſimul cum aliis diligentiis neceſſariis ad retractum, faciendum eſt intra novem dies
81 * retractui conſtitutos, aliàs nihil fiet: hocque juramentum fieri apud Pictones & alios refert Tiraquel *tit.1.de retract.§.5.in principio*, ubi ad hoc citat text. accommodatiſſimum & per ipſum, & per Matienço *hic*, gloſſa 12 *num.1.* inductum *in l. peto, § ſi.de leg.2.* Et quamvis non ſit neceſſe quod emptor proteſtetur ſalvum ſibi jus futurum eam rem condicendi, revocandique, ſi ex poſt facto compertum fuerit conſanguineum in fraudem hoc retractu uſum fuiſſe, ſecundum Tiraquel. *in dict. § 5. numer. 3.* nihil tamen nocet, ſed prodeſſet potius. Eſt tamen notandum quod adverſus hoc ju-
82 ramentum admittitur † probatio in contrarium, ſecundum Bald. *in l.3.C.de proba.* Caſſa. *in conſ.Burgun. Rubr.10.de retracti. in* gloſ. *aut pare ſe ment. num.16.* nam ubicunque à lege vel ſtatuto defertur
83 juramentum † poteſt probari contrarium, *ex glo. l.2.§.ſi abſens*, & *ibi* Paul. *ad fin* Alex. *num 7.* Socin. 10. Jaſon. 4 *ff.ſi ex noxa cauſa agatur*, Deci. eam declarans, *in cap prepoſuiſti, num.3 uſque ad 8.& extra de probatio.* & *ibi* Felin. *numero 1.2.& 3.* ſicut in pluribus aliis caſibus ubi juramentum defertur licitum eſt probare contrarium, relatis per Matienço, *dict. gloſ 12. num.5.* congeſtis per Tiraquellum *ubi ſupra, §.4* gloſſa 1 *numero primo, cum ſequentibus.* Ex quibus omnibus habemus requiſita neceſſaria, & quæ debent intervenire in hoc retractu. † Pri- 84
mò enim requiritur quod retrahens ſit proximior conſanguineus, vel proximiore non retrahente ſequens in gradu, & deinceps unus alio nolente uſque ad quartum gradum. Secundo quod retrahens requirat emptorem prout *in l. ſequente* dicemus in *gloſ. que requiere*, Tertio quod intra novem dies. Quarto quod res retrahenda ſit habita titulo hæreditatis & quod ſit res immobilis. Quinto quod retrahens offerat pretium & gabellas & expenſas omnes omniaque alia per emptorem ſolvenda, & ad majorem cautelam requirat emptorem, ut declaret ſi aliquid pluſquam oblatum eſt ſolverit, aut ſolvere contractum eſt & quod declarando proteſtatur ipſe ſolvere vel conſignare ſi nolit recipere. Sexto quod juret ſibi & non alii retrahere rem illam, nullamque malitiam, dolum aut fraudem adeſſe in retractu. Et ut clarius ſcias ſic formabis libellum. Coram vo-
bis † Domine judex compareo omni meliori mo- 85
do & forma qua poſſum & dico quod Martinus tali die hujus vel talis menſis & anni præſentis emit rem talem ſub talibus limitibus & ſignis conſtitutam à Petro tali precio & cum iis pactis & conditionibus, cujus quidem Petri ego ſum conſanguineus intra quartum gradum ex tali parte & linea & grado, ipſamque, rem venditam Petrus ipſe habuit jure hæreditatis à patre ſuo, vel ab avo, ita quod res ipſa eſt mei patrimonii & abolengo, & ſic mihi competit eam retrahere pro tanto, & quamvis requiſivi Martinum ipſum emptorem, ut omne id quod pro ea ſolvit, vel ſolvere promiſit Petro venditori reciperet à me, nam ea ſibi realiter obtuli, ut rem mihi dimitteret, noluit ſine lite recipere. Quare à vobis peto non me ad ſuperflua adſtringendo, declarando ſic eſſe compellatis ipſum Martinum emptorem, pretium, & omne id quod ſit vel ſolvere promiſit recipere, ſibi enim totum in judicio offero, & ſi noluerit depoſitetur ac conſignetur apud perſonam honeſtam, & fidelem, & quod mihi rem ipſam tradat ac reſtituat, cum omni jure dicto Martino emptori ex dicta venditione quæſito, & ſi quid aliud ſolvit aut ſolvere promiſit eum requiro ut ſtatim declaret, ut & hoc etiam offerum prout paratus ſum offerre, aliter enim ſibi & non mihi præjudicium fiat, ſuper quibus omnibus & ſingulis peto mihi jus, & juſtitiam miniſtrari omni meliori modo & forma quibus poſſum, & juro per Deum & in forma mihi & non alii rem ipſam retrahere, & quod nullum dolum, vel fraudem fero. Et inſuper requires etiam in fine hujus libelli Martinum ipſum, quod nulla ædificia conſtruat in re illa, neque cenſus ſuper ea conſtitutos redimat, aliter enim ſibi, & non tibi præjudicium fiet, ne forte ſi retractus locum habet compellaris ſolvere principale cenſuum redemptorum, vel expenſas in ædificiis conſtruendis factas, cum non eſſet pro tunc neceſſe ædificia facere, neque utile, ut optime advertit Boerius, *deciſione 47.numer.4.* & *deciſione 45.* tractat an fructus debeantur à die adjudicationis, Matienço, *hic* gloſſa 12 *num.8.* Et hæc ſunt quæ in hac mate-
ria

ria retractus congeſta habebam, & animadverſa multo antequam Matienço, ut ſæpe aliàs dictum eſt, & repeto nunc & ſæpe ac ſæpius ac ſæpiſſime ut certior ſis, hæc vera eſſe, poſſem enim lecturam quinti multo ante ipſum in lucem proferre, verum ut à radice & principio inciperem, & non ab iis, quæ à multis lecta erant ſuo ordine imprimenda decrevi. Et qua pœna puniatur,
86 † actor ipſe ſi ſe in dicto juramento pejeraverit, vide per Avenda. *capit. 27. Prætorum, numero 14. verſiculo ubicunque ergo, libro 2.* Alia per Doctores, *in l.70.Tauri, cum ſequentibus*, videbuntur, & per Tiraquellum *in dicto tractatu de utroque retract.* Alia de fraude probanda contra retrahentem proſequitur Matienço, *gloſſa finali*, quæ cum *in hac gloſſa*, dicta ſint, & maxime per relatos per Tiraquellum *in hac gloſſa*, ad hoc allegatum, & per Doctores *in §. item ſi quis in fraudem*, & per Franciſcum Becium, *conſilio 52.* non eſt neceſſe ea repetere ut ad declarationem aliarum legum deveniamus.

IN LEGEM OCTAVAM
Quæ eſt declaratoria præcedentis.

Declaratur in præſenti lex præcedens, & aliqui caſus, qui dubii videbantur in propoſitum dicta legis præcedentis, declarantur, & eſt optima lex & ſingularis in jure noſtro.

SUMMARIUM.

1 *Fœmina admittitur ad retractum ſicut & maſculus.*
2 *Proximior venditoris conſideratur in materia retractus.*
3 *Emptor requirendus eſt pretium recipere, aliter enim quod deponetur & conſignabitur, ubi & an omnino ſit requirendus.*
4 *An ſufficiat petere quod conſignetur, verum & requiratur quod petatur depoſitari.*
5 *Emptor an ſit prius requirendus quam adeatur judex.*
6 *Tempus novem dierum retractui aſſignatum currit contra ignorantes.*
7 *Caſus ubi ſine ſpe reſtitutionis currit tempus minoribus, ubi & alii in quibus currit, ſed reſtituitur.*
8 *Specialia tria in materia retractus numerantur.*
9 *Ignoranti an currat tempus, & an competat reſtitutio.*
10 *Impedito agere non currit tempus cum declaratione, remiſſive.*
11 *Tempus noſtri text. ad retractum currens abſentibus an currat eis ignorantibus.*
12 *Reſtitutio ob minorem ætatem ut non competat, debet expreſſe excludi.*
13 *Ceſſat ex text. noſtro quoad forum fori diſpoſitio cap.conſtitutus, de in int.reſti.*
14 *Princeps an poſſit minori huic reſtitutionem concedere.*
15 *Statutum quod minori non detur reſtitutio an valeat, & per illud an tolli poteſt.*
16 *Ruſtico & minori non ſubvenitur circa temporis lapſum, neque ob defectum negligentiarum factarum.*
17 *Tutor nomine pupilli & curator nomine adulti admittitur ad retractum.*
18 *Procurator, pater pro filio, conjunctus pro conjuncto an admittantur ad retractum.*
19 *Mandatum cum libera non ſufficit ad retractum.*
20 *Speciale mandatum exigentia conjunctis ſunt interdicta, niſi ſpeciale detur mandatum.*
21 *Ratificatio ſufficit etiam ubi ſpeciale requiritur mandatum, dum tamen fiat in tempore ſignato ad actum ratificandum faciendum.*
22 *Procurator an teneatur oſtendere mandatum & tradere exemplar, & ibi an intra novem dictos dies debeat oſtendi.*
23 *Mandatum in judicialibus ſufficit quandocunque oſtendere, niſi ut ibi.*
24 *Nepos etiam in retractu præfertur patruo.*

IBi. *Un hombre.* Idem dic in fœmina, nam materia hæc eſt apta comprehendere fœminam, ſicut & maſculum, & cum fœmina *ex legibus noſtris* ad retractum admittatur, † quemadmo- 1
dum & maſculus admittitur, idem in uno quod in alio dicendum eſt, & cum quid maſculo prohibetur, itidem & à fortiori cenſetur fœminæ prohibitum, præſertim in materia odioſa, ut eſt retractus, cum in utroque militet eadem ratio diſpoſitionis, & ſic in materia odioſa, & pœnali maſculinum concipit fœmininum *ex leg. ſi quis id quod verſiculo, & utrumque, ff.de jur.om.judi. ubi* Alber. Socinus, & Jaſo. *numero 9.* id notant, text. *l.qui domum juncta l.mater.ff.de adulteriis.gloſſa, ſponſam in l.1.C.de rap.virgi.& in l.quiſquis verbo minus, C.ad l.Julia.mai.* & eam plures ſequuntur, & receptionem teſtatur Tiraquellus, *tit.1.de retract.§.1.*glo.9. *numero 211.* licet alii ab eo relati *numero 186.& tribus ſequentibus*, voluerint contrarium, & ſic in retractu voluit Montalvus *l.13 titulo 10.libro 3.fori, gloſſa 1.*& Tiraquellus, *dicta gloſſa 9. numero 197. & ſequentibus*, & Cæpola *conſ.civili 65.in fine.* Paulus Par. *conſ.81 num.20, lib.3.* & in retractu ex diſpoſitione teſtatoris, voluit Angel. *conſ.91.* quos referens ſequitur Matien. *hic, gloſ.2.num.1.* & in hoc nulli dubium.

Ibi, *O otro pariente propinquo del vendedor*, Cum legem noſtram ſic habeamus declarantem conſanguineum, † proximiorem venditoris & ſic 2
ultimi poſſeſſoris eſſe admittendum, ceſſant quoad retractum diſputationes DD. diſputantium an proximior teſtatoris an vero ultimi poſſeſſoris vocatus cenſeatur, de qua per DD. relatos per Molinam, *de Primogeniis lib.3.cap.9.* quem referre ſufficiet, refert enim antiquos, & modernos de hoc tractantes, de quo & & nos latius in facti contingentia allegavimus, & aliquando fortaſſis fiet omnibus manifeſtum, quoad noſtrum enim propoſitum ſufficit lege noſtra id eſſe determinatum, ut proximior venditoris admittatur; ut tenebat Claud. de Marleto, inter conſil. Caſſ. *conſ.23*, & idem Caſſaneus, *in conſtit. burgund. Rubr.10. de retract.§.1 .verbo d'ou vient l'heritage*, Tiraquellus, *lib. 1, de retract §.11.gloſ.1.num.18. & ſequentibus*, & Matienço *hic gloſ.* 1. & cum in hoc nihil dubitandum ſit, relinquendum eſt.

Ibi. *Y que requiere con el precio.* Intellige requiri emptorem, & ita ex præcedentibus verbis colligitur, ibi, *y vee la heredad majorada, deze al comprador*, Ecce quomodo cum emptore loquitur, ergo ipſe eſt ille qui requirendus eſt, † qui quidem ſi 3
recipere oblationem & pretium noluerit retra-

hens illud deponet & conſignabit coram teſtibus & tabellione apud honeſtam perſonam, prout de jure emptore recuſante recipere faciendum eſſe aſſerebant Hoſtien. Joannes Andr. *in c. conſtitutus, de in integr. reſtitut.* & *ibi* quoque Ancharranus, *notab.4.* per textum, *in l. acceptam, C. de uſur.* ubi Joannes Fabr. expendens in id text. *in l. 2. in fine, C. de jure emphyt.* Tiraquellus, *dicto titulo primo, §. ſeptimo, gloſſ. 3. numero primo*, & Caſſaneus *in conſuetud. Burgund. Rubrica 10. §. primo, in verbo, en rendant, in principio.* Bertran. *conſilio 98 columna ſecunda, volum. 2.* & quamvis Montalvus, *in dicta l. 13. tit. decimo, lib. tertio, fori in gl. penult. in fine*, dicat conſignationem hanc non requiri quoties in judicio pretium offertur, ſed tantum cum extra judicium; tu tamen *ex l. infra, ſequente*, ſemper ſive extra judicium ſive in judicio emptore recuſante oblationem facies & conſignari petes, & ſic conſulo, quod requiras emptorem, qui ſi noluerit recipere, conſignabis ſtatim ſi tempus novem dierum non ſupereſt ut coram judice id facias, & tunc ipſi emptori jurabis quod non adeſt malitia, ſed ſi emptore requiſito ſupereſt tempus novem dierum, adibis judicem præſentando libellum retractus, de quo *in gloſſ. fin. legis præcedentis*, & petes offerendo pretium quod deponetur & conſignetur eo quod emptor requiſitus à te noluit illud recipere, & ſic voluit gloſſ. *deve aver. in l. 55. tit. 5. partita 5.* & an ſufficiat conſignari petere, verum &
4 requiratur † petere deponi & l. 9. in hoc ſervanda eſt, *infra iſto titulo* ſecundum gloſſ. *deve dicta l. 55.* & Ciſuentes *in l. 70. Tauri. in colum. pen. in fine*, inquit quod ſufficit conſignari ſive depoſitare, nam in effectu in idem concluditur, & ſic quotidie petitur deponi & conſignari. Et an emptor ſit prius requirendus per retrahentem quam adeatur judex
5 † tradit optime Tiraquellus, *de retract. lınag. §. 1. gloſſ. 12. num. 1.* & latius *in §. 9. glo. fin. per totum fol.* 172. & mihi eſt *in pag.* 376. ubi & quid ſi emptor eſt abſens, vel hereditas jacens & alia plura examinat, in propoſitum. & idem voluit idem Tiraquellus *de retract. convention. §. 4. glo. 1. & 2.* & *ibidem* in iis locis inquit quod prius eſt requirendus emptor, Matien. tamen *hic glo. 5. in fin.* inquit quod jure noſtro regio ſufficit coram judice comparere, & petere quod deponatur & conſignetur, & remittit ſe ad l. 14. *hujus tituli*, debuit tamen ſe remittere ad per eum dicta *in l. 9. ſequen. in gl. 4 numero* 1. ubi ita tenet, *& in l. 7. gloſſ. 12. numero 6 ſupra eod.* & fundatur ex eo quod d. l. 9. tantum requirit conſignationem, & non oblationem, & cum oblatio non requiritur, nimirum ſi non ſit requirendus emptor, ſed fallitur meo judicio, eo quod dicta l. 9. & ſimiles ultra conſignationem, requirunt alias etiam ſolemnitates ab aliis legibus requiſitas intervenire debere, ex legibus tamen 7. & noſtra 8. requiritur oblationem faciendam emptori, ergo & hæc ſervanda eſt & ſic emptor requirendus cum pretio, quod ſi noluerit recipere, tunc depoſitum & conſignatio petenda ſunt, & facienda intra novem dies, aliter nihil fiet, emptore tamen non reperto ad domum ſuam erit requiſitio facienda, & ita ex jure civili & regio meo videri ſtatutum eſt, & ſic ipſemet Matienço, *hic in gloſſa 6.* fatetur conſignationem pretii tunc demum faciendam, cum emptor recuſat pretium recipere, ergo neceſſe eſt illud ſibi offerre, & cum eo requirere emptorem. Eſt tamen verum quod non requiritur (ante judicem aditum) requirere emptorem, ſed ſufficit adire judicem præſentando libellum retractus, & petendo quod notificetur emptori quod recipiat pretium, quod ſi noluerit deponatur & conſignetur, & tunc libellus hic, debet emptori notificari & depoſitum, & conſignationem fieri intra novem dies; ſed ſi prius quam judex adeatur requiratur emptor, & noluit recipere, tunc ſufficit libellum intra novem dies præſentari coram judice & depoſitum & conſignationem fieri, quamvis libellus in tali caſu non notificetur emptori intra hos novem dies, & hanc practicam vidi ſervari in pluribus locis, & placet mihi & juri civili & noſtro juridicam & conſonam eſſe credo, & ſic ſemper conſulo fieri. Imo & plus dico, ſcilicet, quod ſi retrahens requirat emptorem cum pretio & expenſis & aliis ab ipſo emptore ſolutis, aſſerens quod ei competit ut propinquo & jurans ſibi & non alii retrahere, & requirens quod ſi noluerit recipere & ei rem dimittere depoſitabit & conſignabit illud apud honeſtam perſonam & quod depoſitum fiat, & quod conſignetur pecunia coram teſtibus, & apud talem deponatur perſonam fidelem, quod iis factis & impletis intra novem dies, ſufficiet ſi poſt hos novem dies præſentetur libellus retractus coram judice, nam ſatis adimpletur forma legis iſto modo, licet mihi præcedens modus plus placet de adeundo judice, nam conſignatio pretii judicis autoritate facienda eſt, *ex l. acceptam*, ubi Baldus *C. de uſur.* Tiraquellus, *de retract. titulo 2. §. 4 gloſſa 7. numero 11*, & Matienço, *dicta. l. 9. gloſſ. 4. numero 14. & in l. 11. gloſ. 2. infra eo.*

Ibi, *Corran contra los menores de veynte y cinco años.* Simile de jure canonico diſponebatur, *in cap. conſtitutus extra de in integr. reſ.* & text. ubi Bartolus, Baldus, & alii eum ſed ſunt ſingularem in *l. ſed ſi ſine §. Lucius ff. de admi. tuto.* quos ad hoc allegat Boërius *deciſione 112. numero 3.* ex quo & à fortiori deducitur, ut & contra abſentes & ignorantes currat tempus novem dierum ad retractum conſtitutum † ut & *in lege noſtra* diſponitur, & *in lege præcedente, in gloſſa, haſta nueve*, etiam tetigimus. Et 6
ſic quoad retractum hunc jus antiquum diſponens adverſus minores, etiam currere præſcriptionem, approbatur per legem noſtram, & declaratur jus novum *l. finali. C. in quibus cauſis in inte. reſ.* non eſt neceſſe diſponens adverſus minores non currere præſcriptionem, ut non procedat quoad retractum, quoad eum enim ita currit ut nec reſtitutio competat, qui quidem caſus eſt addendus aliis pluribus in quibus ſine ſpe reſtitutionis currit præſcriptio † de quibus per Tiraquel- 7
lum, *de retract. titulo 1. §. 32. gloſſ. 2. numero* 3. inter quos dicit eſſe retractum ſecundum conſuetudinem Franciæ; quod ſecus in aliis caſibus relatis per Jaſ. *in l. properandum §. illo numero 3. C. de judi.* in quibus minori currit præſcriptio, ſed reſtituitur minor, ſecundum gloſſam & ſcriben. *in cap. præterea, ſi quis de probi. feud.* alleg. per Fred. Dec. *conſilio 456. ad finem*, relati per Matienço, *hic gloſſa 1. numero* 1. Ex quibus colligo duas regulas addendas aliis per nos poſitas *in l. 3. titul. 1. libro 2. ſupra.* Prima eſt quod præſcriptio non currit contra minores niſi in caſibus à jure expreſſis. Secunda eſt quod minores reſtituuntur adverſus præſcriptionem contra eos currentem niſi in caſibus ubi aliud eſt à jure aut conſuetudine expreſſum

preſſum, aut determinatum. Ex quibus & notandum eſt in odium retractus & ad evitandas fraudes & peccata tria eſſe ſpecialia in retractu.
8 † Primum quod tempus novem dierum ad retrahendum conſtitutum currit contra minores. Secundum, quod & itidem contra abſentes currit, ut ex text. noſtro probatur claré. Tertium, quod & contra impeditum, cum de jure habeamus totum contrarium, nam in minore jam ſupra probavimus. Contra abſentem vero propter præſumptam ignorantiam videbatur non debere currere tempus retractus, *ex l. genero ff. de iis, quæ not. infam. l. cum ſex menſes ff. de edil. edicto, l. annus ff. de calumnia ibi, quia qui neſcit, is videtur experiundi poteſtatem non habere*, abſens igitur eſt impeditus agere quemadmodum & ignorans *l. 2. ff. quis ordo in bon. poſ. ſer. c. quia diverſitatem in fine, de conceſ. preb.* late Tiraquellus, *de retract. dict. tit. 1. §. 35 glo. 4. numero 2. cum ſequentibus pluribus*, Matienço, *hic gloſſ. 12. numero 1. & 2.* ubi ex hoc occaſionem ſumpſit examinandi, an ignoranti currat tem-
9 pus † & an competat reſtitutio, *num. 4. & ſequentibus*, inquit eſſe difficilem articulum, verum quia non eſt noſtræ materiæ miſſa hæc facio. Iti-
10 dem & tertio non currit tempus impedito † agere *ex l. 1. in fine C. de ann. excep. in Authentic. niſi tricennale, C. de bon. mater.* Bald. *de præſcrip. 1. parte de 6. partis principa. numero 15. l. 8. tit. 29. partita* 3. Pinellus, *in dict. Auth. niſi tricennale nu. 42. & ſequentibus* ampliat hoc aliquibus modis à quo eo tamen relato deſumpſit Matienço *hic glo. 9. n. 3. & ſequentibus.* Vides igitur dicta tria ſpecialia à noſtro text. inducta contra juris diſpoſitionem, & hoc ut lex noſtra dicit ad vitandas fraudes & peccata. Sed eſt dubium an & hoc de abſentibus, & im-
11 peditis currat eis ignorantibus, † & in hoc Ant. Syncerus, relatus per Tiraq. *d. §. 55. glo. 3. n. 3.* & per Matien. *hic gl. 8. num. 2.* inquit non currere tempus hoc, ſi abſentia ſit juncta cum ignorantia, ſed ipſe Matienço, & melius *in gloſſ. 12. num. 18. & 19. hic* cum Tiraq. *dict. §. 35. gloſſ. 4. nu. 45. & ſequen.* tenet etiam contra ignorantem currere, nam ſi contra minorem currit tempus retractus ſine ſpe reſtitutionis, à fortiori contra abſentem, & ignorantem, præſertim cum & contra præſentem & ignorantem currat tempus, aliter enim faciliter legis noſtræ diſpoſitio elidi poſſet & fruſtrari.

Ibi, *No ſe pueda ayudar de ſu menor edad.* Caute fuerunt appoſita verba hæc, ad excludendam reſtitutionem ex cauſa minoris ætatis, nam ſi appoſita verba hæc non fuiſſent, quantumcunque lex noſtra diſponeret tempus novem dierum contra minores currere, poſſent tamen adhuc reſtitui, nam hoc eſt regulare ubi reſtitutio non ex-
12 cluditur, * ut inquit Boerius, *deciſ. 257. numero 2.* & ſic videmus quod *in dict. cap. conſtitutus de in integr. reſ.* probatur in hoc caſu, quod currit præſcriptio contra minores, & nihilominus fuerunt reſtituti adverſus illius temporis lapſum, ut advertit Boerius *deciſ. 63. numero 3.* Ideo neceſſe fuit in lege noſtra reſtitutionem illam expreſſe excludere. Ex quo quoad jus fori ceſſat diſpoſitio *dicti cap. conſtituto*, per textum
13 noſtrum, * quoad concedendam reſtitutionem, quem text. *in dicto conſtitutus*, ſatis impudenter in libris antiquis irridendo notabat Tiraquel. *de retract. tit. 1. §. 35. gloſſ. 2. numero 3. 4. & 11.* quæ quidem verba juſte in novioribus impreſſionibus omiſſa ſunt tanquam impudenda, & ſcandoloſa, & ſic merito in eis ipſum Tiraquel. licet non nominaverit eum reprobabat Philippus Probus *in addit. ad gl. prag. ſanctionis in Rubrica, de autor. magni conſilii.* Et pro intellectu *dicti c. conſtitutus*, videndus eſt Joan. Igneus, *in l. dudum, col. 5. ff. de contra. empt.* Sed an Princeps poterit tali minori † reſtitutionem concedere, tradit Boe- 14
rius *dict. deciſ. 140 numero 3.* Et an ſtatutum quod minori non detur reſtitutio valeat, & an per ſtatutum † tolli poſſit, tradunt Joan. And. *in cap.* 15
fin. de appellat. in 6. in novellis & Baldus *in Margarita, in verbo, legatur verſicul. pen. in fine*, ubi arguit pro & contra, & Aretinus *in l. more. col. 2. ff. de acquiren. hæred.* Et cum retractus ſit odioſus, & contra jus commune, prout communem teſtatur Tiraquellus *dicto §. 35. gloſſ. 2. n. 8.* & Matienzo, *gloſſa 13.* ex Tiraquel. *in eod. §. 35. gloſſa 1. per totam*, plura dicente circa hoc quod eſt ſtricti juris retractus, nimirum ſi reſtitutio minoribus negligentibus denegetur adverſus temporis lapſum. Et erit hic unus caſus ubi mi-
nori reſtitutio denegatur ut *in gloſſa præcedente* di- 16
ximus & alios caſus remiſſive retulimus. Ex quibus & à fortiori ruſtico & mulieri non ſubvenitur circa temporis lapſum, † neque ob defectum diligentiarum factarum in retractu, eo quod eis ſolum in caſibus à jure expreſſis ſubvenitur, neque ſubvenietur eis in iis, quæ ad rigorem juris conſervandum ſunt introducta, ut late diximus *in l. 2. num. 28. cum ſequentibus aliquibus tit. 1. lib. 2. ſupra.*

Ibi, *Si el menor tuviere tutor*, Sed nonne *per legem præcedentem in fine*, ſtatuitur neminem admitti ad retrahedum niſi ad proprium commodum, quomodo ergo in iis verbis diſponitur tutorem aut curatorem admitti ad retractum ad commodum minoris, & ſic alterius, & in hoc facilis eſt reſponſio, nam hic admittitur tutor, & curator pro minore conſanguineo venditoris, quia minor non habet legitimam perſonam ſtandi in judicio, in lege vero præcedente, id quod reprobatur eſt, ne conſaguineus alteri & in alterius comodum retrahat non autem ne alius acquirat conſanguineo, nam qui per ſe facere poteſt, prohibetur & per alium facere ſed potius permittitur, *ut regula qui per alium, & regula poteſt quis, de regul. juris in 6.* quocirca tutor ſolus nomine pupilli, vel curator nomine † 17
adulti oblationem & conſignationem ad retractum facere poſſunt, ſecundum Palatium Rubeum *in l. 70. Tauri numero* 4. Covarruvias *libro 1. variarum reſolutio. cap. 6. numero finali, verſiculo 9.* & Tiraquellus, *de retractu titulo 1. §. 1. gloſſa 13. numero 22. & ſequentibus*, ubi *n. 25.* inquit idem poſſe facere pupillum, eo quod ad acquirendum non indiget tutoris autoritate, *l. pupillus ff. de acquiren. re. dom.* Ex quo Matienço *hic gloſſa 14.* exorditur materiam & ſatis diffuſe eam tractat, num ſcilicet, procurator † admittatur ad retra- 18
hendum, vel itidem pater pro filio, conjunctus pro conjuncto, & quoad procuratorem indubitatum eſt, dummodo ad id habeat ſpeciale mandatum, ut colligitur ex Baldo *conſilio 118. in fine lib. 3.* per textum, *in cap. conſtitutus de in integr. reſ.* & magis in ſpecie voluit Caſſaneus *in conſuetudin. Burgundiæ. Rubrica 10. des retraictz §. 1. verbo, le peut.*

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

numero 5. verſiculo. Sed an proximus, Tiraquellus *ubi*
ſupra, §. 1. *gloſſa* 10. *numero* 94. & 90. Palatius
Rubeus *ubi ſupra*, *numero* 3. *in dicta l.* 70. *Tauri* &
ibi Caſtillo, *gloſſa* 1, *col.* 2. *in princ.* moventur *ex l.* 13.
tit. 10. *lib.* 3. *fori. quæ eſt* 7. *ſupra eod.* ubi exigitur ju-
ramentum retrahentis, quod procurator ejus no-
mine præſtare non poteſt, niſi habeat ſpeciale
mandatum, ſecundum gloſſam *cap.* 1. *de judic. in* 6.
in gloſſa fin. Bartolus *l.* 1. §. *ſin autem. C. de jure ju-*
rand. prop. cal. dan. nec ſatis erit habere manda-
tum ad jurandum in omnibus cauſis, niſi nun-
cupatim in ea de qua tractatur cauſa, expreſſum
fuerit, ſecundum Bartolum, & omnes *in l. qui bona.*
§. *ſi alieno. ff. de damno infecto.* Covarruvias, *in cap.*
quamvis pactum 1. *relect. par.* §. 5. *n.* 8. *columna penulti-*
ma de pactis. in 6. & iterum *lib.* 1. *reſol. c.* 6. *n.* 1. *verſi-*
culo eadem fere, adeo ut quamvis mandatum cum
libera idem importet quod ſpeciale, *ex l. nam &*
nocere, & *ibi* gloſſa. Baldus & Alexander *ff. de pactis.*
l. procuratorem ff. de procurator. l. 19. *titulo* 5. *par-*
tita 3. & *ibi* gloſſa. Covarruvias, *dict. cap.* 6. *num.*
3. Tiraquellus *ubi ſupra*. §. 1. *gloſſa.* 13. *numero* 52.
19 non ſufficiet ad retractum, † eo quod manda-
tum cum libera nihil operatur ubi ſpeciale re-
quiritur mandatum, ſecundum Angelum, *in* §. *præ-*
terea 2. *numero* 33. *inſtitu. de exceptio.* cui accedit
Jaſ. *in l. jus jurandum. quod ex conventione*, §. *pro-*
curator. numero 4. *in fine ff. de jure jur.* in hoc ta-
men ut dixi, requiritur ſpeciale mandatum,
quia juramentum requiritur & in animi decla-
ratione conſiſtit, prout & in aliis multis requiri-
tur relatis per Rebuff. *in concor. regni Fran. in Ru-*
bri. de electio. deroga. §. 1. *gloſſ. ſpeciale pag.* 71.
in antiquis, ergo generale cum libera non ſufficiet
in hoc caſu retractus ex dictis, & per conſequens
conjunctus pro conjuncto non admittetur ad re-
tractum, ut ad ſecundum punctum deveniamus,
quoniam ea, quæ ſpeciale exigunt mandatum, con-
20 juncti ſunt interdicta, niſi & ipſi mandatum † ha-
beant ſpeciale *l. patri. junct. l. illud ff. de minor.* Cyn. &
Recent. *in l. exigendi. C. de procur. & in c. nonnul-*
li. §. *ſunt & alii, de reſ.* late Tiraq. *de retra. tit.*
1. §. 1. *glo.* 13. *num.* 34. & §. 36. *gl.* 2. *num.* 14. & §. 1.
gl. 10. *n.* 95. & faciunt dicta per Meneſ. *in l. tranſa-*
ctionis placitum. nu. 20. *C. de tranſact.* Eſt tamen ve-
rum quod quantumcumque ad retractum ſpeciale
mandatum requiratur, ſi tamen conjunctus pro
conſanguineo vel alius extraneus pro conſangui-
neo retractum intentaverit, ſufficiens erit, ſi con-
ſanguineus ipſe id ratum habuerit, nam & ubi
21 ſpeciale requiritur mandatum ratihabitio † locum
habet, prout ſenſit gloſſa. *in l. Paulus alias per procu-*
ratorem ff. de acquirenda hæredi. & in l. ſi maritus. C.
manda. & eſt text. *in l.* 3. §. 5. *ſi procurator. ff. quod quiſ-*
que jur ibi, (*ſi hoc ei ſpecialiter mandavi, vel ratum*
habui) notat Tiraquellus *in dicta gloſſa* 10. *numero*
63. & *ſequentibus*, & text. eſt clarus, *in capite*
finali. de jure jur. in 6. quem ad hoc allegavit
Covar. *lib.* 3. *variar. cap.* 16. *numer.* 5. & diximus
in l. 33. *num.* 7. *tit.* 6. *lib.* 3. *ſupr.* debet tamen con-
ſanguineus id ratum habere & juramentum, de
quo *in l. præcedente in fine*, præſtare inter novem dies
ab eadem lege retractui præſtitutos, cum id ſit regu-
lare quoties aliquid eſt faciendum intra certum
tempus; nam ſi per alium nomine meo fiat, te-
neor intra illud tempus ratificare, aliter nihil fit,
ex text. *in l. ſiv. ff. rem rat. hab.* quem ad hoc allegant
relati per nos *in l.* 1. *tit.* 18. *numero* 57. *cum ſeq-*
uentibus, libro 4. *ſupra.* & iterum *in l.* 1. *titu-*
lo 19. *numer.* 4. *ad finem*, *eodem libr.* 4. & ſic eſt te-
nendum contra Caſtillo. *l.* 70. *Tauri*, *gloſ.* 1.
columna 3. contrarium dicentem, imo quod
ſufficiebat etiam poſt novem dies fieri ratifica-
tionem ſed fallitur & cum jure optimo reprobat
Matienço, *hic dicta gloſſa* 14. *numero* 16. quic-
quid etiam de jure communi vellet Tiraquel-
lus, *dicta gloſſ.* 10. *numero* 84. *cum ſequentibus*
pluribus, ſed contrarium eſt verius jure noſtro re-
gio attento intra novem dies omnia fieri diſ-
ponente, & videtur mihi ad hoc inconvincibilis
conſideratio hæc, nam ſi procurator habens ad
hoc ſpeciale mandatum à conſanguineo, intra
novem dies id tenetur facere & adimplere, cur &
non ipſemet conſanguineus ratificando ad id te-
nebitur, cum nihil fecerit ille, qui ſine manda-
to ejus ſpeciali retractum intentavit, & ſic teneo
ſine dubio. Et ſic concludit ipſemet Tiraquel-
lus *dicta gloſſa* 10. *quæſtione* 12. *numero* 61. &
pluribus ſequentibus, quod ſi quis vendit nomine
meo rem aliquam abſque mandato, & ego rati-
fico venditionem, quod à die ratificationis cur-
runt novem dies, quia antea nihil actum erat.
Sed an procurator retrahens nomine conſan-
guinei teneatur oſtendere mandatum & trade-
re exemplar ejus ſi petatur † & cujus expenſis 22
tractat late Tiraquellus *dict. gloſſ.* 10. §. 1. *nume-*
ro 99. *uſque ad* 108. & an intra novem hos dies
retractui conſtitutos teneatur illud oſtendere
vel ſatis ſit ut poſtea oſtendat ad partes, tractat
ibidem Tiraquellus *numero* 93. *cum ſequentibus*,
& quamvis *ibi* dubitet Tiraquellus, & Matien-
ço, *hic*, *dicta gloſſ.* 14. *numero fin.* intrepide tenue-
rit omnino intra novem dies eſſe exhibendum
mandatum, neque ſufficere poſt exhiberi. Ego
tamen teneo ſufficere poſt exhiberi, dum tamen
tempore quo procurator retractum intentavit
mandatum ad hoc ſufficiens & ſpeciale à domino
haberet, neque vitiaretur retractus, ſi intra novem
dies non exhiberetur, ex dictis per ſpecu. & alios
relatos per Tiraquellum, *ubi ſupra numero* 94. &
tenet Boer. *deciſ.* 274. & in judicialibus ſufficit
quandocumque doceri de mandato, † ſecundum 23
Ripam, *ibi* per Tiraquellum allegatum, & Vantium
in tracta. de nullitati. titu. de nullit. ex defectu man.
numero 115. *cum ſequentibus*, fateor tamen quod
Judex ad petitionem partis, imo & ex officio
ſecundum aliquorum opinionem, repellere poſ-
ſet ipſum non docentem de mandato, ſed ſi non
repelleret ſed admitteret, ſufficeret in quacun-
que parte litis mandatum illud ſpeciale habi-
tum tempore retractus exhibere, dum tamen ſpe-
ciale & ſufficiens eſſet.

Ibi *El hijo del vendedor.* Et ſic etiam in retra-
ctu, ſicut in majoratu nepos † præfertur patruo, 24
ſecundum quod diximus. *l.* 5. *tit.* 7. *ſup. eo. lib.* & quia
licet filius ſit cauſa proxima & nepos remota,
propter quod pro cauſa proxima & non pro re-
mota erat reſpondendum, ut per Bald. *in l. ex pla-*
cito. C. de rerum permut. num. 1. & 2. tamen ubi
cauſa prima in ſecundam influit, tunc ſemper re-
præſentantur prima cauſa in ſecunda in quam in-
fluit. *l. licet.* §. *ea obligatio. ff. de procur.* pater tamen
vendens fuit prima cauſa quæ vim ſuam & pote-
ſtatem tranſmiſit in filium ſuum qui eſt ex patris
natura, atque ideo debet eſſe ejuſdem cenſuræ,
quoniam legis cenſura naturam imitatur. *l. nam*
adoptio

adoptio. ff. de adoption. Tira. *de primoge. q.* 40. *num.*
63. & 141. ubi inquit quod tunc non atten-
ditur cauſa remota quoties longe diſtat à pri-
ma, ſecus ſi non ſit admodum remota ſed proxime
conjuncta, prout eſt filius cum patre, tunc enim
ea æque ut proxima attenditur, *per legem cum de-*
lanionis. §. *aſinam*, & *ibi* Bart. *ff. de auro & arg. leg.* &
ſic argumentis pro patruo reſpondet Matienço,
hic gloſ. 20. quæ cum *per legem noſtram* ſint deciſa
nil dubitationis remanet neque examinationi locus
relinquitur.

Ibi. *Pero ſi el hijo.* Idem diſponitur *in l.* 12. *infra.*
eo. in quibus licet conſanguineis potentibus re-
trahere, ut proximiore non retrahente ſequens
in gradu admittatur, in correctionem. l. 7. *in fin.*
ſupra eod. aliud diſponentis, ut *ibi* diximus.

IN LEGEM NONAM,

Quæ erat 70. Tauri.

Lex fori, ſeptima hujus tituli, habet locum etiam in rebus venditis in publica ſubhaſtatione, quamvis interveniat in venditione judicialis autoritas, dum tamen pretium, gabella & expenſæ deponantur ac conſignenter intra novem dies numerandos à die ultimo ſubhaſtationis.

SUMMARIUM.

1 *Retractus datur etiam in rem publicata ſubhaſtatione venditam etiam ex judicis mandato.*
2 *Retractus datur in re data in ſolutum per judicem creditori, vel in data per tranſactionem idem detur retractus.*
3 *Retractus an detur in re patrimonii ad titulum ordinati vendita.*
4 *Retractus competit in re vendita à clerico.*
5 *Retractus datur contra clericum emptorem dum tamen coram ſuo judice intentetur.*
6 *Retractus datur etiam in venditione neceſſaria, & quæ ſit.*
7 *Novem dies dati ad retractum in re vendita publice ſubhaſtata currunt à die ultimæ ſubhaſtationis.*
8 *Retrahere volens debet conſignare pretium, neque ſufficit offerre verbaliter.*
9 *Oblatio ſola quando ſufficiat, & quando non.*
10 *Obſignatio, conſignatio vel ſigillatio idem ſunt & quando fiant.*
11 *Differentia inter oblationem & depoſitum ſine conſignatione, vel cum ea, & ibi effectus conſignationis, remiſſivè.*
12 *Conſignatio & depoſitio ultra oblationem ubi & quando & ad quid requiratur de jure communi remiſſivè, ubi in materia retractus quando fiat.*
13 *Conſignans & deponens lite durante non debet pretium recuperare.*
14 *Conſignans & deponens debet inſuper advertere quod appareat de vera numeratione, nam non ſufficeret confeſſio de recepto.*
15 *Emptor ſi ſolvit pretium in auro an ſufficiat ei offerre in pecunia argentea.*
16 *Omiſſio unius nummi vitiat retractum & depoſitum.*
17 *Omiſſio formæ etiam in minimo totum vitiat, niſi ut ibi.*
18 *Pretium ubi non eſt liquidum ſufficit offerre quod viſum fuerit, dando fidejuſſores pro reliquo, ibi.*
19 *Dictio, item, eſt repetitiva præcedentium.*
20 *Uſura an committatur ex eo quod durante lite retractus emptor percipit fructus.*
21 *Promiſſa, vulgo prometidos, an debeat ſolvere retrahens.*
22 *Emptor ſi non ſolvit gabellam quia eſt privilegiatus an repetet eam à retrahente.*
23 *Retrahens an teneatur ſolvere, el alboroque.*
24 *Retrahens an teneatur ſolvere proxenetis datum.*
25 *Retrahens tenetur etiam ſolvere inſtrumentorum expenſas.*
26 *Venditor tenetur reficere inſtrumentum venditionis ipſi retrahenti cum clauſulis conſuetis.*
27 *Gabella debetur ex publica ſubhaſtatione etiam in vim judicialis formæ facta.*

IBi, *La ley del fuero.* Quæ eſt 7. hujus tituli
ubi plura diximus.

Ibi. *En almoneda publica.* Contrarium diſpone-
batur in l. 210. ſtyli quæ in hoc per noſtram re-
manet correcta, & reprobata opinio aliquorum
contra noſtram legem & ante eam aliud aſſe-
rentium prout fuit Montalvo *in l.* 13. *titulo* 10.
lib. 3. *fori*, *in gloſſa magna columna* 11. *verſic. item*
quæro an habeat locum lex illa, & ſic hanc per
legem noſtram eſſe antiquatam advertit Caſtil-
lo, *hic gloſ.* 1. *in principio*, & *in verbo, en almoneda*,
& *in verbo, del juez*, & *ibi* Palatius Rube. *nu-*
mero 2. licet *ibidem* Gomez Arias *num.* 11. aliud &
male dubitet, qui & Montal. *ubi ſupra* dubita-
bant an retractus daretur ſi ex judicis mandato
† ſubhaſtatio fiebat, ſed *ex lege noſtra in iis verbis* 1
& *ſequentibus*, res clara remanet, & nulli dubi-
tationi locus: & idem de jure civili fundatur, nam
& in re data in ſolutum creditori per judicem pro
* quantitate debita habet locum retractus, ut *in* 2
d. l. 7. diximus, & melius omnium traditur per Pe-
raltam *in l.* 2. *nu.* 6. *cum ſequen. de lega.* 2. Et an in re
per tranſactionem alienata, vide Meneſ. & per
eum relatos *in l. ſi profundo num.* 14. *C. de tran-*
ſact. Tira *de retract. titulo* 1. *gloſſ.* 14. §. 1. *num.* 60.
cum ſequentibus pluribus. Sed an ſi clericus ordina-
tur ad titulum patrimonii vendat † aliquam rem 3
talis patrimonii jure permittente, habebit locum
retractus & dicendum eſt quod ſi rem illam ha-
buit titulo hæreditatis aſcendentis alicujus tunc
etiam dabitur retractus quantumcunque judicis
autoritate interveniente vendita ſit, cum & in
re vendita à clerico retractus † locum habeat, ut *in* 4
l. 7. *ſupra. eo* diximus & communem teſtatur Roland.
Valle, *conſi.* 21. *n* 7 *lib.* 1. & Villalobos, *in antinomia*
juris civilis & regii in prin. num. 14. *ad fi. fol.* 21.
& *Ciſuen. hic q.* 51. imo & ſi clericus ſit emptor
dabitur retractus contra eum ſecundum omnes
hic, & Tira. *ubi ſupra glo.* 13. *num.* 1. §. 1. debet
tamen tunc contra eum coram ſuo judice retrac-
tus † intentari, ut *in d. l.* 7. diximus, & tenet Ci- 5
fuen. *hic q.* 52. & Afflictis relatus per Tiraq. *ubi ſu-*
pra tit. 1. §. 8. *gloſ.* 5. *num.* 15. licet in Francia
ſecundum eum *ibi* aliud ſit, & male.

Ibi *Aunque ſea por mandamiento de juez.* Et ſic
per ſubhaſtationem neceſſariam, quæ poteſt ta-
lis dici illa, † quæ ex mandato judicis fit, nam 6
judicium

judicium redditur in invitum, *ut l. inter ſtipu-
lantem. §. ſacram. ff. de verb. ob.* & cum in invi-
tum reddatur, & judicis mandato in rem judica-
tam lapſo vel omnino exequendo non obſtante ap-
pellatione ſive voluntariè, ſive involuntariè obe-
diendum ſit, nimirum ſi neceſſaria ſubhaſtatio di-
catur illa, quæ ex judicis mandato fit, vel ad diſtra-
hendas res fiſci minorum Eccleſiæ vel reip. in qui-
bus decretum judicis requiritur. *l. magis puto §. non
paſſim. ff. de rebus eorum. l. lex quæ C. de admin.
tut. l. 4. tit. 5. p. 5. l. 6. tit. 18. p. 5. l. 18. tit.
16. p. 6. authen. hoc jus C. de ſacro. eccleſ. c. ſine ex-
ceptione. 12. q. 2. & per totum, de rebus eccleſ.
alig. l. 2. tit. 14. p. 1. l. fin. C. de vend. reb. civil.
lib. 11. l. 1. & 10. tit. 7. infra lib. 7. l. 2. & 3.
C. de præd. decur. lib. 10. l. 1. 2. & fin. C. de fide inſt.
& jure haſ. fiſ. lib. 10. l. 52. tit. 5. partita 5.* in
quibus caſibus ſubhaſtatio eſt neceſſaria ex judicis
mandato & autoritate interveniente, ut *ibi* dici-
tur, Bart. *l. licitatio. num. 3. ff. de public. & vec.*
Deci. *conſ. 556. num. 4.* Aſflict. *lib. 2. conſt. Neap.
rub. 38. in fin.* Soc. *conſ. 95. num. 5. lib. 3.* ne-
ceſſaria etiam ſubhaſtatio dicitur illa quæ fit in
rebus condemnati pro executione rei judicatæ jux-
ta text. *in l. ordo.* ubi Bal. *num. 4. C. de execut. rei
jud. l. à divo Pio, §. in venditione, cum ſequenti-
bus ff. de re jud. & in hoc titulo* dictum eſt, & hanc
neceſſariam lex noſtra in iis verbis deſignavit, ut
idem in ea, quod in ſubhaſtatione voluntaria,
de qua in præcedentibus dixit, dicendum ſit, quæ
quidem voluntaria ſubhaſtatio dicitur, quoties
extra dictas cauſas quis vult res ſuas in publico
loco ad vocem præconis diſtrahere, ut ex licita-
torum calore charius res vendantur, vel citius
diſtrahantur, ut ſæpe fit in magnis civitatibus, ut
advertit Pinelus *in l. 2. C. de reſ. vend. 2. part. c. ſecun-
do n. 16.*
Ibi, *Deſde el dia del remate.* Et intellige de ul-
tima ſubhaſtatione, vulgo *Del ultimo remate,* †
7 nam ex communi ſtylo & conſuetudine hujus
regni in quacunque ſubhaſtatione datur novem
dies ei, cujus bona diſtrahuntur ex cauſa ne-
ceſſaria rei judicatæ, confeſſionis, vel inſtrumen-
ti publici aut privati recogniti ad retrahendum
res venditas reddito pretio, & eis elapſis fit ul-
tima adjudicatio & datur poſſeſſio, & ſic à lapſu
illorum dierum current noſtri novem dies ad re-
tractum conſtituti, ita Caſtillo, *in l. 70. Tauri
in verb. del remate,* & ſequitur Matienço, *hic
gloſ. 3.* licet mihi non ex toto applaudit, eo quod
lapſis illis novem diebus non fit nova ſubhaſtatio,
vulgo, *nuevo remate,* ſed datur mandatum de
mittendo in poſſeſſionem in executionem, *Del
remate de la caſa en la almoneda rematanda.* Ex vi
executionis rei judicatæ, confeſſionis aut inſtru-
menti, & ſic à die illius *remate* current novem
dies retractus, ut inquit lex noſtra iis verbis, *deſ-
de el dia del remate,* aliter enim ſi poſſeſſio non
caperetur in uno anno, diceremus hos novem
dies retractus non concurrere, quod eſſet abſur-
dum, igitur verum non videtur dictum Caſtel-
li, & ſic ad dubium evitandum conſulo ut à
die, *del remate,* intra novem dies retrahas, ne-
que expectes quod tranſeant alii novem dies parti
executatæ conceſſi ad redimendum res ſuas. Et
an dies, *del remate,* computetur in termino, *l.
7. ſupra eod.* dixi.
Ibi, *Que conſigne el que ſaca el precio.* Nam vo-
lens retrahere debet illud conſignare, † neque
ſufficit verbaliter offerre, ſecundum Boer. *deciſ.* 8
124. n. 24. nam ſecundum eum *ibi*, quando obla-
tio fit ad implementum conditionis ei, qui ex
illo conditionis implemento nihil de ſuo perdit,
neque implens conditionem obligatur, tunc ſuf-
ficit ſola oblatio. † *ut l. ſtatu liberos. §. Stichus ff.
de ſtatu lib. & eſt caſus in l. fin. C. de cond. inſer.* ſed 9
quando fieret non ſolum cauſa implendi conditio-
nem tantum, ſed etiam cauſa ſolvendi pretium,
vel ad obligandum, cui impletur, ut in noſtra
materia, tunc ut inquit Bart. *in l. ſi ita hæres. ff.
de cond. inſt.* requiritur depoſitio & conſignatio,
ut in l. 1. C. de communi ſer. man. notat Boer. *d.
num.* 24. inferens ex hoc ad noſtram retractus ma-
teriam, & id ex verbis noſtri text. clariſſime diſ-
ponitur. *Et no.* quod idem ſunt obligatio, † ſeu 10
conſignatio, vel ſigillatio, & tunc fieri dicun-
tur, quoties pecunia numerata prius clauditur
in ſacculo, & ſacculus ſigillo vel ſigno obſigna-
tur, ut eſt text. *in l. fin. ff. de leg. com.* text. *in l. 1.
§. ſi pecun. in ſacculo. ff. depoſiti, & in l. die ſpon-
ſaliorum. §. fin. eo. tit.* & ratio differentiæ † inter 11
oblationem & depoſitum ſine obſignatione, &
oblationem & depoſitum cum obſignatione eſt,
quia quando pecunia offertur, & non ſignatur,
ſed ad numerum deponitur, transfertur poſſeſſio,
dominium & periculum illius in depoſitarium,
quia tenetur ad tantumdem in genere, & videtur
depoſitata ut certa quantitas, & data videtur li-
centia depoſitario utendi illa, ſed quando depo-
nitur ſignata in ſacculo, non transfertur poſſeſ-
ſio, neque dominium in depoſitarium, & eſt
periculo deponentis, & non eſt permiſſa licentia
utendi ipſi depoſitario, imo ſi utatur tenetur
furti, ut colligitur ex notatis *per gloſ. in d. l. die
ſponſaliorum. §. fin.* & no. & declarat Paul. Caſtren.
in l. ſi ſacculum ff. depoſiti, & Fano, *de pignori.
3. membro. 5. partis pari. num. 13.* ubi *num.* 14.
ponit effectus ſignationis, remiſſive, & *num.* 15.
inquit quod etiam hæc ſignatio requiritur in
rebus mobilibus, vel ſemoventibus ſi forte ul-
tra pretium aliqua res mobilis, vel ſemovens
eſſet danda, iſthæc tamen conſignatio fieri de-
bet ſi emptor rei à quo retrahitur noluit, dum ei
offertur, eam recipere, nam nihil prodeſt con-
ſignatio, niſi prius ſit oblata ei, cui ſolvi debet,
niſi ſit abſens, text. *in l. 2. & ibi* Salic. *in 1. not.
C. de uſur. gloſ. l. acceptam in gl. fin. poſt prin. C.
eo tit.* notat in ſpecie Tiraq. *de retract. linagiel.
§. 9. gloſ. 3. & ult. num.* 5. ex quo male loquitur
Matienço, *hic gloſ. 4. in princip.* dicens oblatio-
nem non requiri, cum *ex l. 8. ſupra proxima* id
requiratur, *ut ibi dixi,* & ſic ſit de jure ſi emp-
tor reperiri poteſt, vel ſin minus in loco ſolitæ
habitationis ſit oblatio, ut *ibi* inquit Tiraquel.
num. 6. & num. 7. aſſerit non ſufficere † procu- 12
ratorem requirere, niſi ut *ibi* per eum *num.* 10.
& 11. dominus eſſet præſens cum procurator re-
quiritur & non contradiceret oblationem procu-
ratori factam. Et an & quando aliàs de jure com-
muni & ad quid requiratur conſignatio & depo-
ſitio ultra oblationem vide per Tiraq. *ubi ſupra
§. 7. gloſ. 3. num.* 3. ubi *num. 7. cum ſequentibus.*
declarat ſignificationem verbi conſignare: Ex quo
cum emptor requiſitus non vult recipere pretium
oblatum, itur coram judice intra hos novem dies,
& offertur pretium in ſacculo immiſſum, & pe-
titur

titur numerari coram eo tabellione & teſtibus,
& quod fides apponatur de hoc in proceſſu cum
die & hora & anno, & quod ſic numeratum pre-
tium deponatur, conſignetur & obſignetur apud
idoneam perſonam, & ſic verificatur in practica
verbum conſignare. Et debet advertere deponens
13 & conſignans pretium ne illud lite durante * pe-
tat & recuperet, nam ſi hoc fecerit perdet jus,
ex text. *in l. debitor. ff. de uſur. l. 1. in fin. & ibi* An-
gel. *C. qui pot. in pig. hab.* notat Caſſan. *in conſuet.
Burg. rubr. des retraictz, rubr. 10. gloſ. en rendant,
fol.* 336. & Fano, *ubi ſupra 2. par. 3. membr. 5.
partis. n. 27. fol. 138. in fin. cum princ. ſequentis,*
& Tiraq. *in d. §. 7. gloſ. 3. num* 4. ubi tamen in-
quit non eſſe idem quoties oblatio ſola per ſe, &
ſine depoſitione ſufficiebat; Advertere etiam de-
bet, quod conſignans pecuniam faciat apparere
14 † per ſcripturam de vera numeratione & receptio-
ne pecuniæ illius in quem depoſitatur, nam non
ſufficeret confeſſio de recepto ipſius depoſitarii,
prout eſt verior & communior opinio, quam te-
nuit Cœpola *conſil. civil. 44. & duobus ſeqq.* & Ti-
raq. *de retractu convention. §. 4. gloſ. 6. num. 22. qui
à numer.* 8. *incæpit,* & Ciſuen. *in l. 70. Tauri col.
penul.* & Montal. *d. l. 13. verbo, el precio, verſic.
1. tit. 10. lib. 3. fori.* & Matienço *hic d. gloſ.* 4.
num. 3. qui *in num.* 8. *&* 9. tractat an ſi emptor
ſolvit pretium in auro ſufficiet ei offerre in pe-
cunia argentea, & tandem concluditur & eſt
15 ſine dubio quod ſic, † ſi æquivaleat pretio & va-
lori pecuniæ aureæ, præſertim attenta *l. 6. tit.
31. infra hoc libro;* omiſſio tamen unius nummi vi-
16 tiaret, † cum pro forma ſubſtantiali totum offer-
ri & conſignari requiratur, & ita tenet Cœpola,
conſ. civil. 46. & plures alii relati per Matienço,
ubi ſupra, num. 10. *&* 11. ubi *num.* 12. hanc com-
munem fatetur, quicquid ipſe velit aliud tenere,
cum enim odioſus ſit retractus, eſt in forma ſpe-
cifica & integra implendus, nam omiſſio formæ
17 etiam in minimo * totum vivat, ut per Bald &
noviores, *in l. 1. ff. de lib. & poſt.* late Tiraq. *de
ret. linag. §. 1. gloſ. 21. n. 11. & ſequentibus,* &
iterum *de ret. convent. §. 4. gloſ. 6. num. 31. cum
ſequentibus,* niſi probaretur per errorem id fuiſ-
ſe factum, puta quia plures aderant nummi, &
calculatis illis, qui ſufficere debebant, per er-
rorem numerantis fuit male calculatum, & cæ-
teri nummi, qui videbantur ſupereſſe fuerunt
ipſi retrahenti præſtiti: nam conſtituto de hoc er-
rore omiſſio unius vel duorum nummorum non
vitiaret, ſecundum Alex. *conſil. 105. num. 19.
& 20. lib. 3. & ibi* Additio. Tiraq. *d. §. 4. gloſ. 6.
num. 29 & 30.* & Didac. Perez ad Seguram *l. u-
num ex familia §. ſed ſi fundum num. 9. in fin. de
leg.* 2. ſic aſſerens fuiſſe Salmanticæ obtentum in
judiciali controverſia & ſic poteſt procedere, &
ſic loquitur Matienço, *ubi ſupra*: Quid autem ſi
pretium non fuerit liquidum, dic quod ſufficiet
18 offerre † quod viſum fuerit, & pro reliquo da-
bit fidejuſſores de ſolvendo cum apparuerit plus
eſſe, ut docet Alex. *conſil. 24. num. 9. lib.* 4. a-
lios allegans, & ſequitur *hic* Matienço *d. gloſ. 4.
in fine,* & Rebuff. *in 1. tomo conſtit. Fran. tit. de
litter. oblig. artic. 1. gloſ. 9. n. 13.*
Ibi, *La ley del fuero, y la ley del ordenamiento.*
Quæ ſunt leges duæ ſupra proximè præcedentes,
quarum & legis noſtræ forma & ſolemnitas ſer-
vandæ ſunt, aliàs corruit retractus, quamvis
minimum deficeret, ut *in gloſ. precedente* dictum
remanet.
Ibi, *Y anſi miſmo aya de pagar.* Nota dictionem
hanc, *y anſi miſmo,* quæ cum ſit præcedentium
† repetitiva, *ex l. in repetendis* ubi Bart. & Doct. 19
de leg. 3. eandem ſolemnitatem & formam ſervan-
dam circa expenſas & gabellas adhiberi lex noſtra
jubet, quæ in pretio principali ſervanda erat,
ita ut non ſufficiat pretium offerri & conſignari
intra novem dies emptore nolente recipere, ve-
rum & expenſæ & gabellæ ſunt itidem offeren-
da & conſignanda intra hos novem dies, & om-
ne id, quod ab emptore ſolvendum eſt, & ita
quotidie fit.
Ibi, *Las coſtas y alcavala.* Ut per Tiraq. *de re-
tract. conven. §. 6. gloſ. 2. num. 1. & 2. & num.
21. cum. 3. ſequentibus,* ubi *num.* 25. quærit op-
time, num uſura in præſenti committatur, ex eo
quod emptor à quo retrahitur percipit interim † 20
fructus rei emptæ, ut per Tiraquel. *ibi gloſ. 4. §.
5. num. 1. & ſequen.* & remanet indemnis expen-
ſarum & gabellarum, prout voluit Abb. *ibi* per
eum relatus, & tandem inquit ipſe Tiraquel. non
adeſſe uſuram, ubi id de lucrandis fructibus in
pactum non eſt deductum, ſed ſi deduceretur
ſuſpicione uſuræ non careret, ſecundum eum
ibi. Sed an & promiſſiones, vulgo † *las prometi-* 21
das, erunt itidem ſolvendæ, ſi quæ fiunt ut emp-
tores alliciantur ad pluris emendum, & dicen-
dum eſt quod ſic, eo quod tantum minus dicitur
accipi de pretio, ſecundum Bart. *in l. quantitas
patrimonii ff. ad l. Falci. l. ubi pure. §. fin. ff. ad
Trebell.* ſed in contrarium videtur, nam promiſ-
ſum hoc non ſolvit emptor, ſed lucratur po-
tius, ergo non obligabitur retrahens illud ſol-
vere, cum tantum ab emptore ſolutum ſolvere
obligetur: item ex promiſſis iis non debetur vecti-
gal ut per Parlad. *c. 3. rerum quotidianarum num.
47. pag.* 110. ergo, & in promiſſo ipſi emptori
ſolvendo dubium eſſe poſſet, ſed in illo, quod
ipſe emptor aliis impoſitoribus & ſubhaſtatori-
bus ſolvere debebat, nulli dubium, quin retra-
hens ſolvet, mihi tamen idem videtur dicendum
in ſolvendis ipſi emptori, nam & hæc eſt pars
pretii argum. text. *in l. ex ea parte ff. de action. emp.*
& quia venditor remaneret in damno ſi ipſe pro-
miſſiones ſolvere teneretur emptori, & quia cum
ſit cujuſpiam rei tranſlatio de una perſona in
aliam, id fit cum omnibus ejuſdem rei oneribus
l. Cato, in princ. ff. de alim. & cib. leg. Matien. *l.
7. ſupra eo. gloſ. 3. num.* 27. faciunt etiam dicta
per Tiraq. *de retract. tit. 1. §. 29. gloſ. 4. num. 6.
& 7. & aliis,* nihilominus latius penſitabis. Sed
an ſi emptor non ſolvit gabellam, quia eſt privi-
legiatus, repetet à retrahente † ac ſi ſolviſſet, vi- 22
de Tiraq. *de retract. linagiel. §. 29. gloſ. 4. num. 1.
& 3. pag.* 451. & *ibi* plura alia circa hæc decla-
rat, & Matienço. *l. 7. gloſ. 3. num. 30. ſupra eo.*
Imo & quod plus eſt, quod *el alboroque,* tene-
tur etiam retrahens ſolvere, † quia omnia hæc 23
expenſæ emptionis ſunt, ſecundum Caſſan. *in
conſil. Burg. fol. 337. in princ.* & iterum *in num.* 5.
ubi & alia ponit quæ ſolvenda ſunt, id tamen,
del alboroque, intelligerem eſſe verum, quoties
tempore emptionis fuit actum, quod emptor
illud ſolvere debebat, ſecus vero aliàs & volun-
tariè illud ſolvit emptor, nam tunc ſecus eſſe di-
cerem. Sed an omne id quod emptor dederit præ-

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS
ALERE FLAMMAM VERITATIS

24 xeneris ſeu mediatoribus tenebitur † ſolvere re-
trahens, & quidam dicunt quod conſentiente
venditore, vel adigente neceſſitate quod eis da-
tum eſt, id reſtituet retrahens emptori, non
quod voluntarie, arg. text. l. debet. ff. de ædil.
edic. juncta gloſ. & ibi Bart. Boeri in conſ. Bitur.
tit. de retract. §. 4. col. pen. Caſſan. ubi ſupra tit.
de retract. §. 1. in gloſ. le pris, verſic. quero quid ve-
niat, & iterum in verbo, les frays raiſonnables, num.
4. Fernan. Arias. l. 76. Tauri num. 17. contrarium
tamen verius & receptius eſt, quandoquidem
datum proxenetis pars pretii dicitur, ſecundum
Bart. in l. ſed ſi hoc, quam legit ſub l. ſi vir uxo-
ri, & ibi, Imol. & Paul. ff. de cond. & dem.
ubi etiam quoad præjudicium gabellarii id ip-
ſum aſſeverant, idem voluit Bart. & alii plures
relati per Tiraq. ubi ſupra tit. 1. §. 45. gloſ. 1.
num. 5. ubi addit concor. & iterum §. 19. gloſ.
4. num. 9. ubi num. ſequenti, tenet hanc ulti-
mam ſententiam, & iterum in lib. 2. de retract.
§. 6. gloſ. 2. num. 21. & verius & receptius teſ-
tatur Matienço in l. 7. gloſ. 3. num. 32. ſupra eod.
ubi num. 33. id apertius jure noſtro regio obti-
net ex l. noſtra, ſumpta ex l. 70. Tauri ubi Pal.
Rub. num. 36. propter illius generalitatem,
infert conſanguineum retrahentem teneri emp-
tori refundere impenſas inſtrumentorum emp-
25 tionis, † ut ibi adnotavit Caſtillo, in gloſ. les
coſtas, in fin. & Caſſ. & Ferro. relati à Matienço
d. num. 33. & Tiraquel. d. lib 1. §. 26 gloſ. 3. in
princip. & rurſus lib. 2 §. 6. gloſ. 2. num. penul.
ubi ampliat, ut etiam id quod expendit emptor in
extrahendo inſtrumento à notario. Ex quo & fit,
ſecundum Matienço ibi num. 34. quod venditor
26 tenetur † reficere contractum venditionis ipſi retra-
henti cum omnibus clauſulis conſuetis, nempe
evictionis obligatione bonorum & guarentigia,
ut aſſerit Tiraq. d. lib. 1 §. 29 gloſ. 5. & omnes
communiter, ut ibi inquit Tiraq. num. 1. & ſic
emptor ad id non tenebitur, ex quo cavendum
à Tiraq. ibi in margine ejuſdem gloſ. num. 1. aliud
dicente, & per errorem forſitan fuit ſcriptum,
ut ibi advertit Matienço, & bene. Ex iis etiam
27 verbis notabis, hic eſſe text. probantem † (cum
ad præcedentia referatur) quod ex publica ſub-
haſtatione etiam in vim judicialis formæ facta
gabellam deberi, quem ad hoc allegavit Ciſuent.
hic in fin. verbis & ad l. 7. gabellarum, quæ eſt
l. 5. tit. 18. lib. 9. infra ſe remittit, à contra-
rio ſenſu id probantem, ſecus tamen eſſe dicit
Parlado. lib. rerum quotidian. rum. cap. 3. num. 2.
quoties non venduntur, ſed addicuntur credi-
tori ob non repertum emptorem, quod uſque-
quaque pro nunc non aſſirmo eſſe verum.

IN LEGEM DECIMAM,

Quæ erat 71. Tauri.

*Si plures res patrimonii vel abolengi pro uno-
met pretio vendantur omnes ſunt per conſanguineum
retrahendæ & non una abſque alia, ſecus ſi diver-
ſis pretiis.*

SUMMARIUM.

1 *Pars rei venditæ retrahi non poteſt, ſed tota eſt
retrahenda, ubi ex l. noſtra ampliatur etiamſi
plures res vendantur uno tamen pretio.*
2 *Venditio plurium rerum una cenſetur, ubi trac-
tatur de reſolutione contractus, ita ut reſolu-
ta in parte in reliquo reſolvitur ut ibi, & n. 7.*
3 *Res plures ſi diverſis pretiis vendantur unaquæ-
que retrahi poteſt, & limitatur num. 6. & 16.*
4 *Rebus pluribus venditis diverſo pretio in quali-
bet earum eſt locus læſioni ultra dimidiam.*
5 *Plures venditiones cenſentur quoties plures uno
pretio venduntur, poſtea tamen in inſtrumento
dividitur pretium inter eas.*
8 *Rebus pluribus uno pretio venditis ſi una earum
ſit morboſa omnes & non illa ſunt redhi-
bendæ.*
9 *Legatum plurium rerum non poteſt pro parte ac-
ceptari.*
10 *Re una patrimoniali cum alia non patrimo-
niali vendita uno pretio an habeat locum in
patrimoniali retractus.*
11 *Conſanguineus unus non admittitur ad retra-
hendum rem pro rata quoties alter ejuſdem
gradus vult totam retrahere.*
12 *Retractui an erit locus ſi venditio ex aliquo de-
fectu eſt nulla.*
13 *Appellatione venditionis non venit illa quæ eſt
nulla.*

IBi. *Muchas.* Includitur à fortiori, quod ſi
una res tantum vendatur, non poteſt pars ejus
retrahi † ſed tota eſt retrahenda, ut per Anton.
Gom. tomo 2. cap. 10. num. 3. in fine. Idque per 1
modum concluſionis ampliatur ex lege noſtra, ut
idem ſit quoties plures patrimoniales uno & eo-
dem pretio venduntur, nam tunc non poteſt una
retrahi, ſed omnes aut nulla eſt retrahenda, ut
expendit Anton. Gom. hic num. 13. & Tiraq. la-
te, lib. 1. de retract. §. 23. gloſ. 1. & plures alii
per eum relati, & Manſueti. de retract. §. item
una, Boer. in conſ. Bitur. §. 5 col. 2. Pirrhus, in
conſ. Aurelia. tit. de retract. §. 30. Montoloni. in
in promptuario juris verbo redimere, verſic. 2. ver-
bo habebit, Ferron. in conſ. Burdeg. tit. de retract.
cap. 5 & 27. tum ex eo quod emptor alias vero
ſimiliter non eſſet empturus, niſi ſimul & unico
pretio ſibi venditæ fuiſſent, quare aut omnes
ſunt retrahendæ aut dimittendæ arg. text. l. ſi quis
aliam ff. de ſolutio. tum etiam quia ubi tractatur
de reſolutione contractus, venditio plurium rerum
unico pretio facta cenſetur eſſe una venditio, †
quare reſoluta, in parte remanet in reliquo 2
reſoluta, ut docet Bart. in l. ſcire debemus in
princ. ff. de verb. oblig. numero 4. Tiraq. late, ubi
ſupra §. 3. gloſ. 1. num. 4. tum etiam quia non
eſt tanta utilitas reſpectu partis quam reſpectu
totius, d. l. ſi quis aliam. l. fundus ille juncta gloſ.
ff. de contra. em. lex, Mævius. §. fin. ff. fam. hercis.
Tiraquel. ubi ſupra dicta gloſ. 1. num. 14. tum
etiam quia quoties una res, vel plures uno pre-
tio emuntur non debet pretium particulari ſolu-
tione dividi. l. plane. ff. fam. her. & ideo aut to-
tum eſt admittendum, aut totum repudiandum.
l. cum quæritur in fin. ff. de adm. tut. cum aliis tra-
ditis à Tiraq. de retract. convent. in fine. num. 5.
tum etiam & melius quia obligatio de re ven-
denda huic ſecundo emptori continet rem tradit.
l. 1. & l. ex empto. ff. de action. emp. quæ tamen eſt
individua l. ſtipulationes non dividuntur. ff. de ver-
bo. oblig. & ideo non poteſt pars retrahi, &
quia

quia partis venditio multa affert incommoda,
prout iis, & aliis rationibus in propoſitum ad-
ductis tenet Mexia, in pragm. taxe panis concluſio-
ne 5. num. 128. & ſequentibus, ubi ſic & in re-
trahente triticum aſſerit: etiamſi Matth. Afflict. in
tract. prætomiſeos. §. 6. num. 5. & 6. aliud & ma-
le velit. Quod totum ſecus eſt quoties unaquæque
res ſuo particulari & ſignato pretio venditur, nam
3 tunc una earum retrahi poteſt, ex text. noſtro in
fine, cenſentur enim tunc plures veditiones l.
cum ejuſdem. ff. de ædil. edict. l. ſi plura eo. tit. l.
quod ſæpe §. in iis. ff. de cont. emp. l. in bello. §. fin.
tit. de capt. & poſtl. rev. quo fit ut in qualibet
4 earum ſit locus læſioni ultra dimidiam, † ſecun-
cundum Bald. conſ. 91. in fin. lib. 2. Dec. conſil.
521. col. 1. ubi Bald. limitat, & Tiraquel. d. §.
23. gloſ. 1. num. 17. Et ſic pro qualibet re ſua ga-
bella debetur, ut per Tiraq. ibi, adeo ut etiamſi
plures res emptæ ſint uno quidem pretio, quod
poſtea in eodem contractu, ſeu inſtrumento in
5 ſingulas res diviſum eſt, cenſebuntur † plures ven-
ditiones, ſecundum gloſ. in l. ædiles autem §. ſi
plura ff. de ædic. edil. Tiraquel. d. gloſ. 1. num. 18. &
19. ubi extendit hæc ſecunda, etiamſi primum
fuerit diviſum in ſingulas res, & unum ex omni-
bus coactum, ut & nos diximus in l. 7. tit. 18.
lib. 5. lib. 4. ſupra, limitatur tamen hæc conclu-
ſio ex dictis per Tiraquel. ibi num. 20 ut non pro-
cedat quoties conſtaret emptorem non niſi omnes
6 res ſimul empturum † fuiſſe, tunc enim licet in
ſingulis capitis pretium ſit conſtitutum, non erit
niſi unica emptio, ex. l. cum ejuſdem in fin. ff. de
ædil. edic. ſecundo limitatur, ex Tiraq. ubi ſupra
num. 25. & 26. & 27. niſi duæ res ſeparatim &
diverſo pretio fuerint datæ in ſolutum pro uno
ac eodem debito, puta quia debes mihi ex eadem
cauſa trecentos aureos, pro quibus do tibi in ſo-
lutum duos fundos, unum æſtimatum centum
aureis, alterum ducentis, nam tunc conſiderata
cauſa primitiva, cum ſit unum debitum indivi-
duum, quod per partes ſolvere debitor non poſ-
ſet invito creditore, ut l. quidam eſt maxerunt ff.
ſi cer. pet. non admittetur particularis redemptio,
præſertim cum ſecundum Tiraq. ubi ſupra num.
23. datio in ſolutum ſit omnino individua. Quid
tamen erit, ſi vendatur una res patrimonialis, &
alia non patrimonialis uno pretio in gloſ. ſequen-
te vide.

Ibi *Por un pretio.* Nam tunc quamvis plures res
vendantur, ſub unico tamen pretio non plures, ſed
7 una tantum † venditio dici poteſt, tex. in l. & ſi non
pretio. ff. de ad. emp. ſicut & de pluribus hæreditatibus
quæ inter aliquos ex diverſis cauſis communes
ſunt unum familiæ herciſcundæ judicium ſumi
poteſt, text. l. hæredes. §. de pluribus. ff. fam. her.
ubi glo. alia ſimilia adducit in propoſitum, ſic
& in pluribus rebus uno pretio venditis ſi una
8 earum ſit vitioſa, vel morboſa, illa non poteſt
ſine aliis redhiberi, ſecundum Antonium Gomez
tomo. 2. cap. 2. numero 49. ad fin. & eod. tomo,
cap. 11. num. 16. in medio, & in verſic. quarto
effectus, noſtrum text. in hoc allegat, & Peralta.
l. 2. numer. 4. verſic. 14. de legat. 2. ſicut & ſi
ſub uno legato plures res comprehendantur unum
tantum legatum eſt, neque poteſt pro parte
9 acceptari † & in parte repudiari ut l. legatarius de
legat. 1. l. 36. titu. 9. partit. 6. & quid ſi dentur in
ſolutum plures res diverſis pretiis pro uno tan-
tum debito, an poſſit una earum retrahi, vel om-
nes ſint retrahendæ, vide per Peraltam. ubi ſupra,
n. 4. & 5. Quid tamen erit ſi una res patrimonia-
lis & abolengi cum alia non patrimoniali ven-
dantur uno pretio, † an poterit conſanguineus 10
extrahere patrimonialem, & dimittere aliam, &
aſſerendum eſt quod admittetur ad retrahendum
rem patrimonialem & abolengi, alia re emptori
relicta, & taxabitur pretium boni viri arbitrio,
ut ex tex. in c. conſtitutus, ex. de in inte. reſ. nam ibi
ii, qui reſtituuntur in integrum, non poterant
redimere partem ſuam à patre eorum conſenſu
venditam, ideo quoad partem alio eis remedio
providetur, admittuntur tamen ad retractum al-
terius partis ex vi conſuetudinis, quamvis utra-
que pars eodem contractu & pretio fuiſſet ven-
dita, ut ibi dicitur, quem text. ad id expendit
ſolus Tiraquel. lib. 1. de retract. §. 23 gloſ. 2. n.
6. qui per illum tex. hanc ibi firmat concluſio-
nem, & n. 8. & voluit Afflict. in tract. protom.
§. 6. n. 8. & Ciſuen. l. 50. Tauri. q. 39. & l. 71.
q. 1. & Ant. Gom. ibi n. 15. per tex. in l. denique
ff. de cont. emp. l. 15. tit. 5. part. 5. ubi ſi res
vendita non extat, nulla eſt venditio, ſed ſi di-
midia, vel minor pars domus venditæ exuſta
fuerit, emptor cogetur venditionem adimplere
æſtimatione viri boni arbitratu habita, ut quod ex
pretio propter incendium decreſcere fuerit inven-
tum ab ejus præſtatione liberetur, paria autem
ſunt, rem venditam, vel partem non ſubeſſe, vel
obnoxiam eſſe retractui, ſi igitur una ex rebus ven-
ditis unico pretio non ſubeſt, vel per conſangui-
neum retrahatur, valet venditio quoad aliam,
& refuſo pretio taxato emptori, non poterit
emptor ab emptione reſilire, ſed eis ſtare tenebi-
tur quoad rem, quæ extat, vel quæ non retrahi-
tur text. eſt ſing. & unicus in ſuo caſu, ſecundum
DD. ibi in l. ſi fundum. ff. mand. ubi æſtimationi
judiciis locus aperitur, & in aliis juribus ad hoc
conſideratis per Matienço, ſupra tu. l. 7. gl. nu. 31.
ubi hanc ſequitur opinionem, & hujus opinionis
nullum uſque huc inveni contradictorem, idque
adeo verum eſt, quod etiamſi conſanguineus
velit ambas res patrimonialem & non patrimonia-
lem retrahere, non poterit, quia non poteſt tunc
cogi emptor invitus aliam quam patrimonialem
dimittere etiamſi integrum offerat pretium, ut
reſolvit Tiraq. d. titu. 1. de retract. §. 23. gloſ. 1.
n. 10 & idem voluit Ciſuen. d. l. 71. in fin. &
Matth. Afflict. ubi ſupra §. 6. nu. 8. & in propoſi-
tum faciunt relata per Tiraq. ubi ſupra titu. 1. de
retract. conventio. §. 1. gloſ. 6. num. 33. & pluribus
ſequentibus, quæ multum aperiunt, & explicant
quæſtionem iſtam: volente tamen emptore quod
retrahens ambas res patrimonialem, & non pa-
trimonialem recipiat pro pretio convento, te-
netur retrahens vel totum retrahere vel relin-
quere, per tex. notab. in l. tutor. §. 1. ff. de minor. ibi
(reſpond. cæteras reſcindi niſi emptor à toto contractu
velit diſcedi, quod partem empturus non eſſet,) confert
etiam text. in l. communi. § ſi debitor. ff. communi.
divi. & quod voluerunt Guil. Cun. & Alberic. in l.
ſi duo patroni. ff. de jure juran. & quod in ſimili
quæſtione decidit Tiraquel. ubi ſupra titul. 1 §. 11.
gloſ. 7. num. 3. non admittendum conſanguineum
in eodem conſanguinitatis gradu conſtitutum
ad retrahendam rem † venditam pro rata, quo- 11
ties alter ejuſdem gradus conſanguineus vult

totam extranere rem, ne cogatur invitus eſſe in communione, ne vè quod ejus favore fuit introductum, in ejus incommodum retorqueatur, faciunt etiam tradita per eundem Tiraq. *qui ſupra §. 23. gloſ. 1. num. 3. & ſequentibus* & ita tenet Matienço, *d. gloſ. 7. nu. 32.* quamvis ſecundum eum *ibi* Bal. *in trac. pratomiſeos n. 20. & 21.* Afflict. *in co. tractat. §. 6. n. 5. 6. & 7.* & Ciſuent. *d. l. 71. Tauri quæſt. 2.* aliud voluerint de quo jam diximus *alibi*. Sed an ſi venditio fuit nulla ob ſolemnitatis defectum aut ex alia cauſa, erit locus retractui, & Pau. Caſtre. *conſil. 74. n. 1. in princip. & in fi.* inquit quod non, eo quod appellatione venditionis non ve-
13 nit illa quæ eſt nulla, & invalida, † *l. 4. § condemnatum ff. de re judi.* & idem tenuit Cæpola *conſ. civili. 42. col. 2. & in conſ. ſequen.* ubi reſpondet ad contraria, Tiraq. tamen *in dict. tit. 1. de retr. §. 1. gloſ. 2. n. 8.* inquit vix hoc obtineri poſſe apud Gallos, eo quod nihil interſit emptoris, cui pretium reſtituitur & expenſæ & gabella, & ſic audiri non debet opponens nullitatis exceptionem abſque intereſſe, *l. ille à quo §. 1.* & *ibi* Alexan. *in princi. ff. ad Trebel.* & ex aliis congeſtis à Tiraq. *d. gloſ. 2. n. 51.* & ita nuncupatim voluit, Gallus ille ſcribens conſuet. Pariſ. *tit. 1. §. 13. gloſ. 5. q. 8. & eo titu. §. 22. q. 4.* & Ciſuen. *l. 40. Tauri 45. dubitat.* quos referens ſequitur Matienço *d. l. 7. gloſ. 7. n. 56. ſupra hoc tit. & lib.* & placet mihi hæc ſecunda opinio. Et quid ſi venditio fuit ſimulata vide late Tira. *d. gloſ. 2. n. 11. cum ſequentib. pluribus*, & *ibi* late probat quod
14 tunc † non erit locus retractui, quoniam vera venditio non fuit, nec venditor à ſe abdicavit dominium.

Ibi *Sino que todas las aya de ſacar.* Quod non ſolum in ipſo conſanguineo retrahente procedit, verum & in ejus hæredibus, ſecundum Tira. *de retrac. convent. §. 1. glo. 6. n. 31.* & Ant. Go. *to. 2. c. 10. n. 3.*

Ibi. *Por diverſos precios.* Vide quæ diximus *in glo. 1. iſtius legis*, ſed an ſi vendantur plures res pro
15 † eodem debito diverſis pretiis æſtimatæ poterunt aliquæ earum retrahi, & aliquæ non, dixi *in fine dicta glo. 1.* quod non, eo quod tunc dantur in ſolutum, quæ eſt quid individuum, Jaſ. tamen, *l. ſtipulationes non dividuntur, n. 21. ff. de verb. oblig.* contra tenet quia non debitum, ſed venditio ad retractum inſpicitur, & videtur tex. noſter in iis verbis pro hoc facere, ſed Jaſ. loquitur cum plures res non in ſolutum dantur, ut loquitur Tira. *d. tit. 1. de retract. §. 23. glo. 1. numero 10. 21. & 22.* ſecus ſi in ſolutum dentur, prout ipſe *ibi num. 25.* loquitur *cum 2. ſequentibus numeris*, ſic declarando Jaſonem.

IN LEGEM UNDECIMAM.

Quæ erat 72. Tauri.

Qualiter & intra quod tempus & quibus factis diligentiis res ad creditum, vulgo fiado, vendita, ſit extrahenda per conſanguineum, declarat lex noſtra.

SUMMARIUM.

1 *Retractus an ſtatim quod res vendita eſt ad creditum poſſet intentari vel die adveniente.*

2 *Juratoria cautio non ſufficit in terminis noſtræ legis.*

3 *Fidejuſſiones de quibus in præſenti cum effectu ſunt offerendæ, eo quod præfixum eſt tempus ad eas præſtandas.*

IBi *Fiado.* Sed an idem erit ſi ſub conditione vendita ſit diximus *in l. 7. ſupra eo.* & tradit Anton. Gom. *tom. 2. c. 11. num. 24. in 4. effectu.*

Ibi *De fianças baſtantes.* Magna erat antea contentio in venditione habita fide de pretio facta an ſtatim vel cum dies veniſſet retractui locus eſſet † ut licet videre per Tiraq. *titu. 1. de retract.* 1
§. 1. gloſ. 18. numero 52. & ſequentibus, quæ per legem noſtram eſt deciſa, ita ut dubitationi nullus locus jam remaneat notandaque ſunt verba hæc, *fianças baſtantes*, ad ſciendum quod juratoria cautio non ſufficiet, † ex dictis per nos. *in l. 23.* 2
numero 12. & 14. verbo legas tit. 7. lib. 3. ſupra, & quia ubi pro forma requiritur ſatiſdatio & ex neceſſitate non ſufficit juratoria cautio, ſecundum Cravetam *conſ. 31. numero 4. vol. 1.* & Avend. *in tit. de las excepciones, numero 36. verſi. item ſequitur*, & ante eos Jaſ. *in l. 1. numero 23. limit. 10. ff. qui ſat. cog.* & quia ut ipſe *ibi in 9. limi.* inquit, ubi aliquid alicui eſt præſtandum per alium ſub ſatiſdatione non ſufficit juratoria cautio, ut per Molin. *de primo. lib. 2. c. 16. numero 44.* itidem notandum eſt quod non ſufficeret verbo in judicio offerre has fidejuſſiones, ſecundum Bart. *l. prætor ait §. ſi quis paratus ff. de novi ope. nun.* ſecutum per Jaſ. & alios *in l. ſi mora. numero 7. ff. ſolu. mat.* & Afflictis, *deciſ. Neap. 39. numero 4.* etiam ſi prius ipſi emptori fidejuſſores fuiſſent oblati, & noluiſſet eos recipere, adhuc enim tunc in judicio cum effectu ſunt offerendi, † ſecundum Boeri. 3
deciſ. 124. nu. 29. eo quod præfixum eſt tempus per legem noſtram ad eas præſtandas, ſecus vero ſi nullum eſſet præfixum tempus pro eis præſtandis & eas oblatas nollet adverſarius recipere, nam tunc id ſufficeret, ut *alibi* diximus *in l. 32. tit. 5. n. 4. lib. 3. ſupra.* Et ideo cum in noſtro propoſito ſint realiter offerendæ, vel offeras in judicio ipſos fidejuſſores perſonaliter dicentes ſeſe fidejubere pro quantitate illa in actis, & quod ſic ſcribatur, offerendo informationem, quod ſunt idonei, vel antequam ad judicium vadas facies fidejuſſores tecum obligari coram tabellione & teſtibus in ſolidum cum renunciatione legum renunciari conſuetarum, pro quantitate illa ad terminum per emptorem conſtitutum ſolvenda, & de hoc fiat inſtrumentum publicum in forma conſueta, & de hoc extrahes exemplum ſignatum & præſentabis illud in judicio cum juramento neceſſario, & offeres informationem de idoneitate illorum & ſtatim eam præbebis intra novem dies, & quod judex idoneas eas declaret, & ſic ſatisfaciet legi noſtræ & ejus diſpoſitioni, & ſic feci pluries & vidi fieri.

IN LEGEM DUODECIMAM,

Quæ erat 73. Tauri.

Si proximior conſanguineus noluerit retrahere rem venditam, alius ſequens in gradu admittetur ad retrahendum, dum tamen ſit intra novem dies & factis diligentiis requiſitis à lege.

SUMMARIUM.

1 *Semel declarans ſe nolle retrahere an poſſit pœnitere.*

2 *Emptor victus an poſſit compellere retrahentem ut utatur illa ſententia.*

3 *Correctoria eſt lex noſtra legis 7. ſupra eo. dum ibi non admittebatur conſanguineus in gradu proximiore nolente retrahere.*

4 *Proximior an ſit requirendus priuſquam admittatur ſequens.*

5 *Proximior an poſſit in præjudicium ſequentis cedere jus retractus.*

6 *Proximitas ad retractum olim uſque ad decimum hodie uſque ad quartum gradum intelligitur, ubi quomodo fiet computatio.*

7 *Novem dies aſſignati ad Retractum omnibus currunt conſanguineis.*

IBi *Y no quiſiere.* Quid tamen ſi ſemel declaraverit, ſe nolle, an poſſit † pœnitere, vide
1 Boeri *deciſi. 76. num. 1. 2. 3. & 9.* & Tiraq. *de retract. linagiel. §. 26. gloſ. 2. nu. 5. & ſequentibus.* & per totam illam gloſ. alia tradit in propoſitum, & Anto. Gom. *l. 73. Tauri nu. 14.* & Matienço *hic glo. 1. n. 1.* & inquiunt quod non licet pœnitere. Sed an ſi per ſententiam emptor victus eſt; poſſit retrahens ea non uti, vel emptor eum cogere ut uta-
2 tur † ſententia illa, & videtur quod cogi poſſit ea uti retrahens, tum quia ex ea victo actio in factum eſt quæſita, ſi quid victi intereſt, & ſic ab illa ſententia vincens recedere non poteſt nec pœnitere victo invito, ex Bar. *in l. ſi conſtante §. quoties ff. ſolu. mat. num. 10.* & *ibi* Bal. *in princi.* & Alex. *n. 6.* per text. *ibi juncta glo. in verbo, nec ferenda.* tum etiam ex aliis pluribus dictis & congeſtis à Tira. *in d. tit. 1. de retractu, in fine n. 24. & ſeq.* contrarium tamen, imo quod conſanguineus poſſit pœnitere, & emptor non poſſit eum cogere uti ſententia illa eſt tenendum, ut verius, ex tex. *in l. ſi judex circumvento ff. de mino.* & quia id quod in favorem alicujus eſt introductum non debet in ejus odium retorqueri, ſententia lata pro aliquo in ipſius privilegium non imponit ei neceſſitatem utendi ea ſi nolit, ut per Tira. *ubi ſupra n. 24. & 28.* ubi accedit huic ſententiæ, & *ibi* reſpondet contrariis, à quo deſumpſit hæc Matienço *hic, glo. 2. num. 2. cum ſequen.* qui in *num. 8.* hanc veriorem teſtatur opinionem.

Ibi *El pariente mas propinquo ſiguiente en grado.* Corrigitur iis verbis diſpoſitio legis *7. ſupra iſto tit.* in quantum proximiore nolente retrahere excludebatur ſequens in gradu, quod corrigitur
5 † ex iis verbis noſtri text. & ex ejus ſubſcriptione marginali, & ita erat etiam de jure civili ut patet ex dictis per Ant. Gom. *tom. 2. c. 10. col. pen. in medio*, & Pal. Ru. *in l. 73. Tau. n. 3.* ſed eſt quæſtio ſingularis, num debet requiri proximior priuſquam ad-
4 mittatur ſequens in gradu † & aſſerendum eſt id in poteſtate ſequentis in gradu conſiſtere, ita ut ſi velit requirere proximiorem poſſit, ſin minus neceſſe non ſit eum requirere, ſed poſſit potius petere retractum, nam quandiu non apparet alius proximior, de non apparentibus non eſt curandum; *ut ff. de contrah. em. l. in lege*, neque poteſt emptor apponere de jure proximioris, & ſic de jure tertii quia id ei non licet, eo quod ſequens conſanguineus non excluditur niſi tantum proximiore petente, qui quidem proximior, ſi pendente lite cum ſequente in gradu intentaverit retractum, tunc ſequens in gradu excludetur, dum tamen proximior ipſe intra novem dies petat & diligentias neceſſarias faciat, aliter enim ſequens in gradu, qui eas fecit in termino, etiam in hoc caſu obtinebit, neque excludetur per proximiorem male petentem, ſicut neque excluderetur, ſi proximior nihil peteret, eo quod nihil & inutile æquiparantur in jure, & ita voluit Montal. *in l. 13. tit. 10. lib. 3. fori in glo. cambiar. col. 7.* & Anto. Gom. *l. 70. Tau. nu. 21. verſi. circa quod tamen* & Tira. *tit. 1. de retrac. §. 1. gloſ. 10. num. 59.* vel poterit ſequens in gradu, requirere proximiorem ut extrahat, & diligentias faciat alias quod ipſe extrahet, & judex debet tunc proximiorem cogere ut intra brevem terminum id faciat, ſic terminus ſufficiens intra illos novem dies retractui conceſſos, remaneat ſequenti in gradu ad faciendas diligentias ſuas, & quod poſſet proximior ad hoc cogi, tenuerunt Jaco. de Rab. Cin. Alberi. Paul. *n. 6. in l. fin. §. 1. C. de furt.* & Benedic. *in Repe. c. Raina. verbo & uxorem n. 156. de teſta.* & Ciſuent. *l. 73. Tau. in princ.* & alii relati per Matien. *hic glo. 1. n. 2. & ſequen.* dicentem ita magis communiter DD. tenere, & eſt clarum; verum quia hæc forma cogendi proximiorem non eſt utilis neque neceſſaria, nunquam ea utimur, ſed prima, ſcilicet quod volens retrahere intentat, etiamſi non ſit proximior, dum tamen retrahens ſit conſanguineus intra quartum gradum, & proximiore nihil petente in termino, pronunciatur ſententia in favorem retrahentis & facientis diligentias in termino, nam ſufficit probare conſanguinitatem proximam, neque requiritur probari non eſſe alium proximiorem, ex dictis per Cuma. *conſ. 43.* & Capiti. *deciſ. Neap. 159. n. 11.* & Molin. *de primoge. lib. 3. c. 9. n. 21. & 22.* præſertim cum *ex lege noſtra* admittente ſequentem in gradu jus retractus eſt redactum ad inſtar ſucceſſionis ab inteſtato, ut in ſimili ſtatutu, *l. pater § fratre, ibi, (proximus quiſque) ff. de leg. 2.* notat hic Pala. Ru. *n. 5.* & Ant. Gom. *l. 40. Tauri n. 45. & ſequentibus*, notandum etiam eſt verbum noſtri text. *de grado en grado*, nam ex hoc inferri poteſt, proximiorem conſanguineum in præjudicium ſequentis in gradu * non poſſe cedere jus 5
retractus in alium etiam conſanguineum remotiorem tamen illo, qui in retractu erat immediatè ſequens poſt proximiorem cedentem, tum quia ſibi & non alii quis retrahere poteſt, tum etiam quia jura ſanguinis cedi non poſſunt, tum etiam quia juri tertii etiam princeps regulariter præjudicare non poteſt, & legis noſtræ diſpoſitioni unum poſt alium gradatim admittenti, & ſic eſſe de jure aſſerebat Tira. *in d. tit. 1. §. 26. glo. 1. nu. 1. cum ſequentibus pluribus.*

Ibi *Del quarto grado.* Uſque ad quem admittitur conſanguineus ad retractum, † & non ultra, 6
licet aliud eſſet de jure civili, nam uſque ad decimum admittebantur ut apparet ex Cæpola *conſil. civili 43.* Tiraq. *ubi ſupra §. 1. gloſ. 9. num. 23. & ſequentibus.* Sed quomodo fiat hæc computatio, an ſecundum jus civile, an vero ſecundum jus canonicum, intrepide tenendum eſt, ſecundum jus civile eſſe faciendam hanc computationem, etiam

in terris Eccleſiæ, quandoquidem computatio facienda ſecundum jus canonicum, quoad matrimonia tantum fieri debeat, ut tenent gloſ. & Doct. *in §. hactenus inſt. de grad. cogn.* Cin & Bal. & Doct. *in l. ſi C. de ſuc. edic.* communis ſecundum Feli. *in c. ex litteris, de conſti.* & Ciſ. *hic in fine*, & Covar. *in 4 par. 2. ca. 6. § 8. n. 18. gloſ. l. 1. titu. 18. p. 7* & Deci. *conſ. 158. vol. 1.* & Matienço *l. 7 gloſ. 5. nu. 7.* & Mexia *l. de Toledo in 6 fundamento 2. partis n. 21.* & idem Covar. *ubi ſupra §. 6. num. 8. in fine.*

Ibi. *Dentro de los dichos nueve dias.* Et ſic no-
7 vem ii dies ad retrahendum dati omnibus † conſanguineis proximioribus & ſequentibus poſt eos uſque ad remotiores ad quartum uſque gradum currunt, inſimul & in eiſdem diebus, & eſt ſingularis in hoc, & ſic aſſerit Anto. Gom. *d. l. 70. Tauri. n. 21. verſ. item quæro an.*

Ibi. *La ley del fuero y ordenamiento.* Quæ ſunt leges 7. & 8. *ſupra eodem.* cui adde l. 9. *ſupra eo.* alias ſolemnitates deſignantem, & cum res venditur ad creditum, vulgo, *fiada*, ſolemnitates etiam *l. 11. ſupra* proxime ſervandæ erunt, prout *ibidem* diſponitur.

IN LEGES DECIMAM TERTIAM ET DECIMAM QUARTAM, quæ erant 74. & 75. Tauri.

In retractu præfertur dominus directi dominii vel ſuperficiarius, vel habens partem in re vendita conſanguineo retrahere volenti ſi ambo in tali retractu concurrant, dum tamen tunc eædem ſolemnitates ſerventur, quæ in retractu jure ſanguinis petendo ſervari jubentur per leges fori & ordi. 7. & 8. & 9. hujus tituli.

SUMMARIUM.

1 *Dominium directum venit appellatione proprietatis, & in quo differat ab utili, & à quo conſtituatur.*

2 *Dominium tantum utile habens non retrahit, & ſic cenſum redimibilem habens non poteſt retrahere, ut ibi, niſi, ut ibi.*

3 *Dominium directum habenti competit retractus, ubi de ſuperficie.*

4 *Vaſſalli an poſſint ſe redimere pro pretio quo dominus eos vendit.*

5 *Eadem ſolemnitas ſervanda in communionis retractu, quæ & in jure ſanguinis obſervaretur, & num. 8.*

6 *Retractus communionis ceſſat quoties res eſt diviſa, & ibi quando in hoc caſu dicetur res diviſa.*

7 *Retractus communionis datur etiam in re mobili vel ſe movente, ubi & idem quoad uſusfructus commoditatem.*

8 *In ſolario domus, communi in duobus habet locum retractus.*

IBi *Del directo dominio.* Dominus tamen directi dominii dicitur ille, qui proprietatem rei poſſidet, & habet ſolum ipſius rei, & ſic domi-
1 nium † directum venit appellatione proprietatis, ſecundum Bald. & Pet. de Suza, *in l. pen. C. ſi à non comp. Ju.* & appellatione dominii in dubio de directo intelligimus, *l. 1. ff. ſi ager vectig.* & diſtinguitur ab utili dominio, ut pote quia utile dominium, dicitur quidam uſusfructus, *l. 1. §. quid ait ff. de ſuperficiebus*, imo & quædam ſervitus dicitur, ſecundum text. *in l. ſi tibi homo §. fin. de lega. 1.* ex quo dominio utili cum directe ſit plenum dominium, nam plenum dominium conſtituitur à proprietate & uſufructu, *l. recte dicimus ff. de verb. ſig.* Bar. *l. Maxime §. fundo colu. 2. de leg. 2. & in l. 4. ff. de uſufruc.* & ſic habens utile dominium tantum non poteſt extra-
here pro tanto † jus ſuum ab ipſo domino di- 2
recto venditum prout inquit Caſtillo *hic n. 5.* & Anto. Go. *l. 70. Tauri n. 32.* & per conſequens habens cenſum redimibilem ſuper re aliqua immobili, quamvis res illa immobilis vendatur non poteſt rem illam retrahere, & hoc eſt ſine dubio: niſi aliud in ſcriptura talis cenſus ſit conſtitutum, nam tunc ex vi conventionis potius quam ex jure cenſus competet retractus, imo & adhuc tunc aſſerebat Avenda. *reſponſ. 32. & 13.* non competere retractum huic domino cenſus, quod durum videtur, cum contractus ex conventione legem accipere ſit juris Brocandicum, præſertim ſi attendimus proprio motui Pii V. Papæ noſtri, ſuper iis cenſibus editi, ubi licere in cenſibus iis conventionem hanc inſerere & inſertum & ſervandam, diſponebatur, & ſic uſufructuario non datur jus retractus ad proprietatem venditam retrahendum, ſecundum Antonium Gomez *hic numero 32.* dominium tamen directum habenti etiamſi de retractu nihil conveniatur competet retractus, ſi res illa ubi dominium directum habeo
vendatur, † puta ſi domum quam tibi dedi 3
in emphyteuſim, tu vendideris, ex tex. *in l. fi. C. de jure emphy.* ubi DD. imo & tunc ſi ad retractum eſt major terminus quam novem dierum conſtitutus, illo majori termino convento gaudeba, ſed ſi nullus terminus declaratetur, tunc intra dictos novem dies teneor retrahere, ut *in hac lege* dicemus: Item & alio modo legis noſtræ diſpoſitio verificatur, puta ſi habeo proprietatem alicujus domus, tuum vero eſt ædificium, & ſic domus ſuperficies, tunc enim ſi tu vendis ſuperficiem, ego dominus directi dominii præferar in retractu conſanguineo ipſius ſuperficiarii vendentis, quod, ſi ego dominus directus vendo jus meum, ſuperficiarius præfertur conſanguineo venditoris in retractu, & hæ de jure etiam veteres erant opiniones, ut licet videre ex Oroſcio, *in l. Imperator Antonius col. 952. n. 14. 15. & 16. ff. de pactis*, & hoc eſt quod dicit lex noſtra prout optime advertit An. Go. *l. 70. Tau. n. 31. uſq. ad 35.* legis noſtræ materiam examinat, & *in illo n. 31.* optime ſuccincte & vere eam repilogat, ſi tamen quis partem domus tantum haberet præfertur etiam conſanguineo vendentis volentis retrahere, ut & *in hac lege* diſponitur, quæ in omnibus ſingularis eſt. Sed an vaſſalli poterunt ſe redimere pro tanto pretio, quo do-
minus eos vendere vult, † tradit gloſ. 3. *l. 4.* 5
tit. 13. p. 7.

Ibi. *Y el que tiene parte.* Idem probat lex ſequens, quæ & in hoc communionis retractu eandem ſolemnitatem obſervandam jubet, quæ
obſervanda eſt in retractu jure ſanguinis, † & 6
jure antiquiori Hiſpaniæ idem utebatur *ex l. 55. tit. 5. parti 5.* ſimilis huic noſtra, ubi gloſ. Gregorius plura dicit in propoſitum pro ampliatione & limitatione noſtræ legis, à quo deſumpſit Matienço, *in præſenti ſub l. 13. glo. 3.* unum tamen notabis

notabis, ſcilicet, quod tunc habens partem in re vendita præfertur in retractu conſanguineo vendentis, quoties res illa eſt in communi indiviſa, ſecus ſi jam eſſet inter eos diviſa, quia tunc ceſſaret retractus † communionis, ſecundum gloſ. *comunalmente, in d. l. 55.* & Ant. Gom. *l. 70. Tauri. num. 27.* & Caſtillo l. 75. *Tauri. nu. 1.* & Covatru. *lib. 3. vari. ca. 14. n. 6.* & Mexia *in prag. taxa panis concluſione 9. nu. 112.* & quando in hoc caſu dicetur res diviſa, tradit Caſtillo *ubi ſupra num. 4.* & *n. 2.* examinavit quæſtionem de marito fabricante domum in proprio ſolo: debet tamen eſſe cum effectu diviſa, nam non ſufficeret ſi res communis eſſet intellectu diviſa inter ſocios, puta ſi convenerunt inter ſe extra fundum, ut alter haberet medietatem fundi ad partem vicini ſui, & alter ad partem Sempronii, quoniam non dicitur vere diviſus donec confinia & termini realiter aſſignentur *ut l. 1. ff. fini. regu.* probat Caſtillo *in l. 74. Tauri gloſ. 1. col. 1. & 2.* & *ibi* Pal. Rub.

Ibi. *En ella.* Cum verbum hoc referatur ad illud verbum in primo verſu poſitum, *la coſa*; Latinè autem dicitur, *res*, eſt notandum retra-
7 ctum † hunc communionis dari etiam in re mobili vel ſemovente in qua communio talis datur, ut probatur *in d. l. 55. tit. 5. p. 5. & ibi gloſ. verbo, alguna coſa*, cum verbum illud, *res*, ſit generale & omnia comprehendat, *l. 1. in fi. ff. ſi cer. pet. l. rei appellatione ff. de ver. ſigni.* par enim eſt jus harum vocum, res & bona in diſpoſitionibus legis & hominis, ut colligitur ex Bar. *l. quintus §. argento ff. de auro & arg. leg.* Deci. *l. 1. lec. 2. n. 7. ff. ſi cer. pet.* ubi probatur per omnes hoc nomine *res* etiam jura & actiones contineri, *ut l. ſi legatus §. 1 ad Trebel. ff.* Arius Pinel, late *in rubrica C. de bon. mat. 1. parte n. 5. & ſequen.* & hoc verius eſſe aſſerit glo. 1. *in fi. in d. l. 55.* & licet *ibi* dubitet an in praxi lex illa 55. extendatur ad mobilia, adhuc tamen *ibi in gloſ. 2.* affirmat ad jura & actiones extendi, prout & eum referens ſequitur Matienço *hic gloſ. 3. n. 3.* qui *ibidem ex glo. d. l. 55. gloſ. 2. col. 1. ad medium*, idem eſſe inquit quoad uſusfructus commoditatem, nam licet jus retractus ex capite conſanguinitatis non detur niſi in immobilibus, & ſic leges hujus retractus per verbum *heredad*, locutæ ſunt, tamen retractus communionis etiam in rebus mobilibus, vel ſemoventibus & in juribus & actionibus locum habet, & ideo leges noſtræ de hoc retractus jure communionis loquentes, loquuntur per verbum illud generale, *coſa*, Latinè, *res*, quod quidem verbum omnia comprehendit, ut diximus, debent tamen conſortes eſſe domini illius rei, ſed in practica hæc difficulter obtinebuntur, ut inquit Grego. *in d. glo. 1. in fi. d. l. 55.* neque obſtat lex noſtra quia in immobili re loquitur, idque deducitur referendo eam ad leges præcedentes, & lex præcedens etiam loquitur per verbum, *coſa*, & tamen non eſt dubium de re immobili loqui, & ex aliis præcedentibus legibus idem colligitur, item quia lex noſtra de directo dominio loquitur, hoc autem non dari niſi in re immobili, clarum eſt de jure, ergo ceſſant hodie ſupradicta, & quia verbum, *res*, ſecundum ſubjectam materiam eſt judicandum, ut accipiatur pro re immobili, vel mobili, ut inquit optime Rebuf. *in l. rei appel. pag. 56. in princi. ff. de verbo. ſignifi.* in noſtra tamen materia omnes leges præcedentes Tauri in immobilibus loquuntur tantum & per idem verbum *coſa*, ergo & noſtra in immobilibus tantum loquitur, & non in aliis, & ita teneo.

In l. 54. ibi *ley, de la partida*, quæ eſt d. l. 55. *titu. 5. p. 5.*

Ibi. *Comun con otro.* Idem dicas quoties domi-
nium directum eſt in ipſo ſolo * domus venditæ, 8
puta cum quis habet ſolarium domus, & ædificium, & ſic ſuperficies eſt alterius, ut diximus *in gloſ. 1. l. 13 præcedentis*, tunc enim & eædem ſolemnitates requiruntur, quæ & in retractu jure ſanguinis, ut inquit glo. *deve, in d. l. 55. tit. 5. p. 5.* ſed ſi quis haberet dominum directum ex jure emphyteotico & itidem penſionem aliquam, tunc non cenſetur correctum tempus ad retractum conſtitutum *ex l. penul. aut. fin. C. de jure emphyt.* itidem ſi ex contractu daretur majus tempus ut *ſupra* dictum remanet, quæ ſunt meæ & novæ conſiderationes.

IN LEGEM DECIMAM QUINTAM.

Retractus non habet jam locum niſi in rebus patrimonii, vel abolengi quæ ad vendentem pervenerunt titulo hæreditatis, non verò alio titulo.

SUMMARIUM.

1 *Corrigitur aut declaratur l. 7 ſupra eo. in quantum lex noſtra requirit rem debere eſſe hæreditariam ut retractui locus ſit, ubi reprobatur opinio Montal.*

2 *Antonii Gomez opinio non admittentis filium retrahentem rem à patre venditam hæreditariam, carpitur.*

IBi. *Que los ovieren Heredado.* Idem diſponitur in l. 8 *ſupra eo.* & idem eſſe de jure & in multis Franciæ partibus uti aſſerebat Tira *de retract. linag. §. 32. gloſ. unica num. 1. cum ſequent.* & ſic eſt declaranda aut omnino in hoc corrigenda l. 7. *ſu-*
pra eo. * & jure optimo id ſtatutum fuit, aliter 1
enim daretur maximum inconveniens, ſcilicet, quod ſi res patrimonialis, & abolengi fuit ſemel vendita extraneo cuipiam, propter quod exiit jam à patrimonio, & ad illud redire non poteſt ut patrimonialis habeatur, ſi forte titulo donationis aut alio quolibet particulari ad vendentem ipſum rediret, poſſet, ſi ab eo iterum venderetur, ut patrimonialis vel abolengi retrahi, cum jam non eſſet, quod eſſet abſurdum: Ex quo decerpitur non veram eſſe nec tenendam opinionem Montalvi *in l. 13. tit. 10. lib. 5. fori glo. 2.* aſſerentis, retractui locum eſſe etiam ſi res vendita ſolius patris vendentis fuiſſet, quamvis ab avo non procederet, vel ab avia, nam cum *ex lege noſtra* titulo hæreditatis res vendita debet eſſet acquiſita ut retractui locus ſit, neceſſario eſt fatendum prius fuiſſe patris vendentis & ſic avi retrahere volentis, vel aviæ à quo vel qua pater ipſe vendens acquiſivit titulo hæreditatis, & ſic opinio Montalvi & eum ſequentium. Pal. Rub. *l. 74 n 8. & l. 75 num 1* & Ant. Go. *l. 70. n. 3. in prin.* & *ibi* Ciſue n. *col. 1. in fi.* & Ferd. Arias *nu. 49.* & Matien. *l. 7 gloſ. 1. num. 50. ſupra eodem* vera non eſt nec tenenda ſic ſimpliciter prout ipſi eam tenent & affirmant, verificantes verbum patrimonio, legis noſtræ

noſtræ & ſimilium in ſolo patre, cum jam *ex lege*
noſtra, & ex dictis per Ant.Go.*l.70. Tauri. n.3.*&
Tira.*tit.1.de retra.§.32 gl.una, n.101.* ſit verifican-
dum in re habita à patre vendente titulo hæredi-
tatis, à patre vel mat re ſua avis filii retrahere vo-
lentis, & verbum, *abolengo*, in re ab antiquo in
genere ſuo habita, & titulo hæreditatis provenien-
te ad vendentem. Infertur & ſecundo male dixiſſe
Ant.Gomez, *in dict.l.70. Tauri, num.3.* dum aſſerit
2 filium in vita † patris non admitti ad retrahendam
rem patrimonialem à patre ipſo venditam, nam ad-
mittetur ſi rem illam pater vendens titulo hære-
ditatis acquiſierat, ita ut patrimonialis dici poſ-
ſet dicto modo, cum in tali re excludat neminem
lex noſtra ex conſanguineis vendentis intra quar-
tum gradum, ideo non eſt cenſendum collatera-
les conſanguineos legem noſtram admiſiſſe in
tali caſu, filium autem excluſiſſe, cum id ſit erro-
neum & abſurdum, & alienum à legibus noſtris
retractus proximiorem vendentis præferentibus
aliis non ita proximioribus, & cum contra Ant.
Gom. ſoleat allegari text *in c.conſtituitur, de in inte.
reſt.* notante ibi Henrico Bohic, *in principio*, ubi filius
admittitur tanquam proximior ad retrahendum
rem à patre venditam, quam ipſe habuerat à ma-
tre, ex ejus ſucceſſione, quod indubitatum aſſe-
rebat Tiraq. *dicto tit.1. de retract.§.1 glo.9.num.146.*
Imo & ipſe pater pro filio admittetur ſecundum
Tiraquellum, *de retract.tit.1.§.1.glo.9. nu.58.uſque
ad 73.* & Matienço *dicta l.7 glo.1.num.penulti ſupra
iſto titulo*, & ſic opinio Ant.Gomez, ſic intellecta ve-
ra non eſt, etiam ſi Matienço *in l.7 glo.1. num.53.*
eam veram dicat, & licet in præſenti idem Ma-
tienço aſſerat pro Ant.Gom. facere legem noſtram,
nam nihil facit, ſed in contrarium ex dictis per
nos, niſi ipſum Anto. Go.& Matien. intelligas lo-
qui, quoties res illa à patre vendita eſſet ab ipſo
patre alio titulo, quam hæreditatis acquiſita, &
ſecundum hanc declarationem bene loquitur Ant.
Gom. ut dixi *in l.7. ſupra eod. in glo. de patrimonio*,
ſed hæc declaratio videbatur inſulſa, nam ea at-
tenta filius & quilibet conſanguineus à retractu
rei non habitæ titulo hæreditatis, excluditur & per
conſequens eſt omnino dicendum primam opinio-
nem Anto. Gom. & Matien. non eſſe ſequendam
in re à patre vendita tituloque hæreditatis patri
ipſi acquiſita, nam ad retractum ejus filius in pa-
tris vita ſecluſa fraude eſt omnino admittendus,
ne ſit pejoris conditionis quam remotiores conſan-
guinei. Vel procedat opinio Anto.Gom.& Matien.
quoties pater vendit bona materna filii, tunc enim
nimirum ſi filius non admittatur ad retractum ju-
re ſanguinis, cum pater ejus nomine, & tanquam
ejus legitimus adminiſtrator cenſetur vendidiſſe, &
& venditor ipſe non eſt admittendus, ut per Tira-
quellum, *ubi ſupra, tit.1.§.1. glo.9. num.30 uſque
ad 40.* & ſic ſunt intelligenda quæ de iis diximus
in glo. de patrimonio ad finem, in l.7. ſupra iſto tit. &
in effectu ipſe Ant. Gom. *dicto n. 5.* in diſtinctio-
ne quam *ibi* ponit, intellexit hoc & declaravit, & be-
ne, & *in num.2.* itidem declarat an dicetur de pa-
trimonio res quæ venditur à filio aliquo & patruus
ſuus vult eam retrahere, cum à patre ipſo fratre
illius patris fuerit acquiſita titulo particulari.

IN LEGEM DECIMAM SEXTAM.

*A ſervis non præpoſitis per dominos negotiationi
publicæ ad vendendum nihil eſt emendum, ſub noſtri
text. pœnis.*

SUMMARIUM.

1 *Vendere, ut quis incidat in pœnam ſtatuti ven-
dere prohibentis, cum effectu & in reali ven-
ditione eſt intelligendum, & num. 3. idem in
emente.*

2 *Commiſſum non incurritur ex ſola venditione niſi
traditio intercedat.*

3 *Emens à ſervis vel à famulis liberis incurrit
pœnam. & n.4. ubi & an idem in emente à filio
vel uxore.*

5 *Furtum committit lucrans in ludo aliquid à ſervo,
famulo, filio aut inſtitore.*

6 *Servus ſi furatur præſumitur domini voluntate
id facere.*

7 *Contra furem agitur etiam ſi res furata perempta
ſit, & ibi an tunc debeat peti res vel æſtima-
tio.*

8 *Dominus tenetur ex negociatione geſta cum ſervo
præpoſito per ipſum dominum tali negociationi,
niſi ut ibi.*

IBi. *Comprar.* Ponderandum eſt verbum ad ſcien-
dum quod pœna noſtri text. non incurritur in
volente emere, ſi venditio non perficiatur & tra-
ditio rei fiat, nam ſicut vendere, ut quis incidat
in pœnam ſtatuti vel legis, cum effectu * accipi 1
oportet, *l.1.§ hæc verba. ff. quod quiſque jur. & in c.
relatum de cleri. non reſi. c.hæc autem verba. de pæn.
diſt. 1.* & ſic ex ſola venditione non capitur
ab emphyteuſi niſi traditio intercedat & cum effe-
ctu venditio celebretur † ſecundum Specula. *in tit.* 2
de loca.§. nunc aliqua, verſic.95. Cuma. *conſilio 41.*
Fulgoſ. *conſil. 2. in 1. dubio & conſi. 11. colum.1.*
Alexan *conſilio 173 libro 2.* quod repetitur *conſilio
91.lib.5.& conſi.76. num.5. lib 7.* Fran.Curti. hanc
dicens communiorem, *conſilio 8. paulò ante fin.*
Marſil. *Sing.412.* Ripa *libro 1.reſp. cap 2. num.18.*
Tiraquell. *lib.1.de retract.§.1.gloſſ.1.num.43.& 44.*
etiam ſi aliqui contrarium voluerint, cui ſimile
illud Bal *conſ.314.num.2.volu.3.* & Tiraquellus *ubi
ſupra num. 46.* eodem etiam modo emens non in-
currit pœnam † niſi rem recipiat & ei tradatur, 3
ut per Cœpolam, *in l.ſi fugitivi.num.9 cum ſequent.
aliquib.C.de ſer. fugi.* quod eſt ſingulare & prode-
rit tibi quotidie in practica pro defenſione eorum,
qui habent pannos falſos, vel non ſignatos in pu-
blico foro ad vendendum, vel quid aliud prohi-
bitum per leges aut conſtitutiones municipales,
nam ſi ex eis nihil vendiderunt cum effectu, quam-
vis de vendendo tractaverint nullam pœnam incur-
runt, quicquid alii judices parum conſcientiati fa-
ciant aliquando, cupiditate potius lucri, quam pœ-
nam legis exequendi & vindicandi maleficia, cum
delictum non conſummatum puniendum non ſit,
ut per Aven. *cap.27 prætu.n.11.lib.2.* & Didac. Pe-
rez *lib.1.ordi.col.145.* quod eſt optimum ad l.1. *tit.
fin inf. iſto lib. & ad l.14.t.16.lib 6.inf.* & ad ſimiles.

Ibi. *De ningun eſclavo ni eſclava.* Similis tex. in
l.5. tit fi. lib.6. inf. quæ ampliat, ut & idem ſit in
emptis à famulis † liberis, quod affirmare auſus 4
non fuit Pala Rub *in Rubri.§.7.notabi.6.incip.ſep-
timo infertur, num.4.* & Anto Gom. *tom.1. cap.de
furto, in fine.* ubi text. noſtrum ad hoc allegat. Imo
& idem dicendum eſt in emente à filio, nepote, vel
ab

ab uxore, nam rem ipſam emptor amittit, ſecun-
dum text. *in l.4.titu 14 p.7.* neque recuperabit pre-
tium ſi talis emptor ſcivit rem illam à filio, ne-
pote vel uxore venditam eſſe furtivam, ſecus ve-
ro aliàs, ex tex. *in dict. l.4.* & *ibi* gloſſ. *perder* ita
notat, & limitat ut duobus caſibus non proce-
dat: ſecus tamen eſt in emente à ſervis, vel fa-
mulis, vel cambiante cum eis aliquo modo, quia
tunc ſi emptor vel cambiator ſcierit illum eſſe
ſervum vel ſervam aut famulum, vel ſcierit pro
talibus haberi, quamvis neſciant an res vendita ſit
furto ſubtracta, punientur de furto emptor &
cambiator & res ab eis nullo pretio dato eſt au-
ferenda ex text. noſtro *& ex l.5 tit. fin.libr.6. infra.*
imo & quod eſt plus quod vincens in ludo pecu-
niam ſervo vel filio aut inſtitori, quæ erat do-
5 mini, patris, vel patroni, committit furtum, † ſe-
cundum Bald. *in Rub.C.de cond.ob tur. cauſam*, ſe-
cutum per Roland. Valle *conſilio 45.volum.1. n 4.*
ubi *a numero* 1. alia adducit, & dicit eſſe idem in
fœneratoribus recipientibus bona pignori ſcien-
ter à ſervo vel filio. Notabis tamen in tranſitu,
6 quod ſi ſervus furatur, præſumitur † domini vo-
luntate id facere ſecundum Alexan. & Ruyn. rela-
tos per Menoch. *de recup.poſ.remedio.1. numero 59.*

Ibi. *Sabiendo.* Ignorans enim non deliquit, niſi
ignorantia ſit craſſa & ſupina, puta ut inquit tex.
ſi ut tales publice habebantur, & ex ſignis eorum
dignoſci poterat.

Ibi. *Aunque no ſean hallados los tales bienes en ſu
poder de las tales perſonas.* Nam cum ſolum contra
furem & ejus hæredem detur hæc actio furti ad
rem furatam vel ejus æſtimationem recuperan-
dam ut *in l.ex cauſa furti. ff. de cond.fur.l.20 tit.14.
partita 7.* merito ut etiam ſi perempta res ſit, poſ-
7 ſit contra eos † agi ad æſtimationem per domi-
num rei, vel ejus hæredes, ex dictis juribus & præ-
ſertim ex *dict.l.20.* nam ſemper fur eſt in mora, adeo
per interitum etiam rei, non liberatur, ut *in l. in-
ter ſtipulantem § Stichum. ff. de verb. oblig. & in l.
in re furtiva ff. de con.fur.* Sed num tunc perempta
re debet peti in libello res ipſa vel ejus æſtima-
tio, Bart *in dicta. l.in re furtiva & in l. ſtipulationes
non dividuntur col.11. cum ſequentibus ff. de verbo.
oblig.* dicit quod eſt in electione agentis agere ad
rem, vel ad æſtimationem, cum quo eſt commu-
nis, ſecundum Alexan. *ſuper 6. queſt.* Bartolus. *in ea
l.ſtipulationes non dividuntur.* ſed hoc intelligerem
ſi res ipſa exiſtit penes ipſos fures, vel eorum hæ-
redes & non eſt perempta neque conſumpta, ſe-
cus ſi eſſet perempta vel conſumpta, vel eſt pe-
nes alium quam penes furem vel ejus hæredes,
quia tunc agi debet ad æſtimationem etiam ma-
jorem, quam à die furti uſque ad ipſius rei peti-
tionem habuit, ſecundum *dictam l.20. tit.14.par-
tita 7.* quæ ſingularis eſt, & *contor.cum dict. l. in re
furtiva & in l.ſi.C.de cond. furti.*

Ibi. *Quien con ſidoſ furen tratantes.* Puta quia ne-
gociationi præpoſiti ſunt, tunc enim licitum eſt
cum eis contrahere, & dominus tenetur ex ne-
8 gociatione † cum eis geſta, ut licet videre ex tex.
& *ibi* Doctores *in l. inſtitorem ff. ſi cert.petat. & per
totum ff. de inſtit.acti.* quod tamen intellige dummo-
do contrahatur in cauſam illius mercantiæ, vel
officii, nam ſi in aliam non excuſaretur contra-
hens à pœna noſtri text. prout in ejus terminis te-
net Jaſ. *in repetitione l.admonendi. nu.124. ff.de jurejur-
rand.* Et nota quod ſi vis ut nemo contrahat cum ſer-
vo tuo in mercantia illa, cui eum præpoſuiſti, fa-
cias id publice præconizari, ſecundum Antonium
Gomez, *tomo 2.cap.5. num.5.* nam præfixo præco-
nio ſi quis ulterius cum eo negotiaretur punitetur
noſtri tex. pœna, ſi juſtam ignorantiæ cauſam non
allegaret, & probaret.

IN LEGEM DECIMAM SEPTIMAM.

*Frumentum ante tempus emi non poteſt, niſi ſervatâ
legis noſtræ diſpoſitione.*

SUMMARIUM.

1 *Emptor emens pretio communi cenſetur emere
& ſic ad ſummam immoderatam non tene-
tur.*

2 *Ad communem æſtimationem, non vero ad cariſ-
tiam eſt inſpiciendum.*

3 *Pretium ſi deſignatur in obligatione pro emptore
debetur & non majus etiamſi ſuccedat major
cariſtia.*

4 *Frumentum ſi ematur vel vendatur pretio in tem-
pus conſtituto, quo tempore erat plus vel mi-
nus valiturum eſt uſura, n. 4. ubi & an liceat
tradere frumentum vetus pro novo.*

IBi, *Mandamos.* Habuit originem lex hæc à
*§. poſt. natale ſancta Mariæ, de pace tenen. &
ejus viola in uſibus feud.* vel potius habuit princi-
pium, ex eo quod in dubio tunc eſt, valeat
ne plus vel minus quam tempore contractus,
pro juſtificatione venditionis frumenti anticipati,
ut licet noviſſime videre ex noſtro Doctore Gutier-
rez, *in ſuis canonicis quæſt. cap. 39. per totum*, &
quamvis Matienço, *hic in gl.1.* dixerit tempus hoc in
noſtro regno conſiderandum à decimoquinto die
Julii uſque ad decimum quintum Auguſti, non
eſt hoc ſequendum, ſed legis noſtræ tempus,
tum quia lex noſtra ſic deſignavit, tum etiam,
quia in quampluribus partibus tempus meſſis non
finitur in tam parvo tempore, quo deſignavit
Matienço, niſi in annis ſterilibus, & à commu-
niter accidentibus in tempore *à lege noſtra* deſig-
nato eſt in totum meſſis finita, & jam jam ruſti-
ci frumenta hoc tempore publice exponere ad ven-
dendum incipiunt, & ſic legis noſtræ tempus eſt
omnino conſiderandum.

Ibi, *Que communmente valiere.* Et ſic non tene-
bitur talis emptor ad ſummam * immodera- 1
tam ſi evenit cariſtia inſolita ſecundum Ripam *de
peſte, 1. part. 2.partis tit. 1098. fol. 5.* & tradit gl.
conjunctam in clauſula 2. de decimis, & gloſ. *ſegun
valiere, l. 8. tit. 1.part. 5.* & Gigas, *de pen-
ſio. quæſtio. 66. numero 4.* nam pretia rerum non
ex affectione ſingulorum neque utilitate, ſed
communiter funguntur, ſecundum text. *in l. pre-
tia rerum ff. ad l. Falcid.* ut per Franc. Marcum,
deciſ. Delph. 540. num. 34. & ſic ad communem
æſtimationem non vero ad careſtiam † parvo 2
tempore duraturam eſt reſpiciendum. Imo & in-
quit Felin. *in cap. ſedes apoſtolica. verſicul. clauſu-
la num. 2. de reſcript.* quod ſi in obligatione ap-
ponitur pretium frumenti tunc currentis, illud
† pretium debetur etiamſi poſt ſuccedat major 3
careſtia. Et qualiter debet requiſitio fieri cum
frumentum venditum ſolvendum eſt, prout va-
luerit tali mercato, vide Matth. Afflict. *deciſ.*

216. ubi & alia in propoſitum dicit.

Ibi *Y que de otra manera no ſe pueda comprar el dicho pan adelantado.* Imo quamvis vendatur, vel ematur panis in tempus, quo certum eſt, triti- 4 cum plus vel minus valiturum, erit uſura * ſecundum Navar. *in manuali Hiſpano, cap.* 17. *numero* 227. & Sylveſt. *in ſumma, verbo uſura,* 2. *num.* 2. & noviſſime per Gutierez *ubi ſupra,* & *ibi* tradit an liceat tradere frumentum vetus pro novo, de quo & per Franciſcum Marcum *deciſio, Delph.* 540. *n.* 45.

IN LEGEM DECIMAM OCTAVAM.

Depoſita publica panis poſſunt frumentum ante tempus emere ſecundum diſpoſitionem legis praecedentis, habentque praelationem in emptione ipſius frumenti tam contra eccleſiaſticas, quam ſeculares perſonas, ut pro tanto frumenta retrahere poſſint.

SUMMARIUM.

1 *Publica utilitas privatae praefertur, & data publica utilitate etiam eccleſiaſtica perſona comprehenduntur.*
2 *Publica utilitas multa operatur in jure.*
3 *Cives praeferendi ſunt exteris in emptione panis tempore inopiae, ubi idem in vicinis ut praeferantur.*
4 *Triticum ſi cum avena vendatur pro uno & eodem pretio an poterit triticum ſolum retrahi.*
5 *Triticum ſi eſt venditum, ſed non traditum, an poterit pro tanto peti per cives.*

Ibi *Pan adelantado.* Videtur reſtringere lex noſtra legem praecedentem, ut tantum in depoſitis iis & granariis publicis locum habeat, aliter enim non eſſet neceſſe legem noſtram conſtituere, cum omnibus à lege praecedente ſervata illius forma id ſit permiſſum, ſed quia haec eſſet nimia reſtrictio & ſuppletio ad legem praecedentem, id non eſt aſſerendum, ſed dicendum legem noſtram eſſe ampliativam legis praecedentis, ut procedat etiam in iis depoſitis, idque gratiâ clarioris diſpoſitionis eſſe conſtitutum, nec quid ſuperfluum cenſendum in praeſenti ſtatutum, praeſertim cum & alia nova à lege noſtra ſtatuantur.

Ibi *Al bien publico.* Quae quidem publica uti- 1 litas † privatae eſt praeferenda ut *hic* probatur, & *in l. ita vulneratus.* §. *ita autem ff. ad l. Aquil.* & tenet in propoſitum Avend. *cap.* 19. *praet. numero* 35. *verſiculo, & ratione, libro* 1. in caſuque ubi datur publica utilitas etiam eccleſiaſticae perſonae comprehenduntur, *ex l. nullus* la 2. & *ibi* Bart. *C. de curſu public.* & *in l.* 1. *titulo* 24. ubi dicemus in gloſſ. *clerigos, infra iſto lib.* & ideo nimirum ſi & ipſis depoſita haec praeferantur, cum 2 utilitas publica * plurima in jure ſpecialia operetur, ut licet videre ex Hippolyto *in practica.* §. *aggredior. numero* 38. *uſque ad* 74. & Mexia, *in prag. panis. gloſſ.* 1. *numero* 3. *cum ſequentibus pluribus.* & ideo etiam *in l.* 21. *infra iſto titul.* idem ſtatuitur circa arrendatores Latinè conductores panis, ut ab eis pro tanto capi poſſint frumenta & bladia per depoſita haec & eorum oeconomos ratione hujus publicae utilitatis.

Ibi, *Por el tanto.* Et hoc nimirum, nam & cives praeferendi ſunt exteris in emptione panis 3 † tempore inopiae, ſecundum Mexiam, *in prag. panis, concluſio.* 5. *numero* 94. *cum ſequentibus aliquibus,* & Covar. *lib.* 3. *variar. cap.* 14. *numero* 6. ſic & quando res alienatur, praeferuntur vicini caeteris paribus, ſecundum Barthol. Socinum, *conſilio* 45. *numero fin. volum.* 1. Quid tamen ſi vendatur triticum cum avena in uno & eodem contractu an poterit retrahi triticum † ſolum, dic 4 quod non, ſecundum Mexiam *ubi ſupra dicta concluſione* 5. *numero* 129. *argum. l.* 10. *ſupra iſto titulo,* quod intellige ſi reſpectu tritici datur carior avena, quam valeat communiter, non tamen exceditur taſſa noſtri text. in nullo, vel quoties non eſſet empturus avenam ſine tritico, ſi id liceret fieri, ſecus vero aliàs quia tunc ſi quaelibet tritici menſura pro ſuo pretio, & avena pro ſuo fuerit conventa, poſſet triticum ſolum retrahi ſine avena, *argumen. dicta l.* 10. & *ibi dictorum.* Sed an ſi venditum ſit triticum, non tamen traditum, id emerit, & dicendum eſt quod ſic † ut per Covar. *lib.* 3. *var. cap.* 14. *num.* 6. quicquid velit Matien. *hic gloſſ.* 1. 5

IN LEGEM DECIMAM NONAM.

Nullus alius quam in lege noſtra declaratus & ſecundum ejus formam emere poteſt panem ad revendendum, etiamſi ſit de conductoribus panis & frumenti ſub noſtri text. poenis.

SUMMARIUM.

1 *Lex noſtra etiam ligat eccleſiaſticas perſonas & limitatur.*
2 *Revenditor non dicitur ille, qui mutat formam ubi & an revenditor dicatur ille, qui emit magnam quantitatem frumenti ad dividendum inter pauperes cum lucro honeſto.*
3 *Revenditoris poena non punitur emens triticum ad proviſionem regiae curiae.*
4 *Civitates poſſunt frumentum emere ad revendendum tempore neceſſitatis.*
5 *Emens triticum pro proviſione ſuae familiae quod ſupereſt poteſt ſine poena vendere.*
6 *Venditio neceſſaria non eſt poenalis, dum triticum autoritate judicis venditur ad ſatisfaciendum creditoribus ubi ſecus in voluntaria.*
7 *Poena contra revenditores panis ſtatuta an habeat locum pane vendito conſumpto.*
8 *Negociator & mercator nemo dicitur pro prima vice.*
9 *Revenditor nunquam eſt puniens pro prima nec ſecunda vice, an apparente delicto punietur pro una an vero pro pluribus.*

Quae quidem lex ſingularis eſt in hoc, & utilitate plena lege jam tamen regia Curiarum de Madrid anni 1571. quae eſt appoſita *in l.* 4. *titulo* 25. *infra iſto libro in novis addit.* declaratur, & corrigitur, quoad hos conductores frumenti & bladi, qui quidem poſſint frumenta illa ex conductione provenientia revendere dum tamen non ſit ultra pretium taſſatum à legibus regiis metam & pretium unicuique faneca conſtituentibus. Advertendum etiam eſt ad ſubſcriptionem marginalem noſtri text. in quantum refertur quo anno, & quo loco fuit haec pragmatica conſtituta, quia id refertur à recopilatore, nam fuit conſtituta in anno 1530. en Madrid, juſſa tamen ſervari in cap. 180. curiarum de Valladolid, anni 1548. & in anno 1549. inſerta in fine illorum capitulorum de Valladolid dicti anni 1548. ubi id ad conductores frumenti fuit extenſum, & in cap. 15. curiarum de Madrid, anni 1563. ad clericos & eccleſiaſticos extendi fuit declaratum, prout ego retuli *in l.* 1. *tit.* 2. & *in l.* 4. *tit.* 3. *lib.* 5. *mei repertorii de cortes,* & juſtum eſſet ut leges hae ſervarentur etiam in conductoribus & ſevere punirentur contravenientes eis.

Ibi. *Muchas perſonas.* De clericis eccleſiaſti- 1 ciſque aliis † loquitur, ſicut & de ſecularibus, nam cum ſit haec lex juſta, ſancta, honeſta & publicae ac communi omnium utilitati convenientiſſima, omnes ligat, ex iis & ex dicendis per nos, *in l.* 1. *tit. fin. infra eo. verb. los clerigos,* & in propoſitum hujus legis noſtrae ita aſſerit D. Salzedo, *in additio. ad practicam crimin. cano.* Ber. Diaz *in cap.* 55. *pag.* 169. *cum ſequent.* ubi tamen concludit & bene quod per eccleſiaſticum judicem tales clerici revenditores ſunt puniendi, qui quidem eccleſiaſticus ſecundum eum *ibi* extraordinaria poena eos puniet, non vero ordinaria, cum ex vi tantum naturalis rationis clerici ad id adſtricti ſint, quae quidem naturalis ratio non magis unam quam alteram poenam trangreſſoribus infligit, & ita inquit *ibidem* ſe vidiſſe pluries judicari ab integerrimis judicibus eccleſiaſticis, etiamſi Mexia, *in dict. prag. taxae panis concluſ.* 5. *num.* 41. aliud dixerit. Et placet opinio in hoc dicti Doct. Salzed. & praeſertim quod judex eccleſiaſticus de iis debet contra clericos cognoſcere, ex dictis per nos *in l.* 11. *tit.* 3. *libro* 1. *fori,* prout *ibi* nos allegat ipſe D. Salzedo *in pagina* 173. *cum princip. ſequentis,* quae cum haec ſint *ibidem* dicta & ſint vera & juri conſona, nihil eſt amplius in eis immorandum.

Ibi. *Ni los que compraren.* Haec eſt ſecunda limitatio principalis concluſionis noſtrae legis, nam primam appoſuit noſtra lex in verſiculo, *porende mandamos,* & nunc haec eſt ſecunda in hoc verſiculo, ibi *ni los que compraren.* Tertia tamen erit limitatio in illis, ſcilicet, qui triticum emunt, non ut vendatur in grano, ſicut emerunt illud, ſed ut ſit eis materia aliquid operandi, puta ut vendatur in pane cocto, & minutatim, nam non 2 dicitur revenditor ille, † qui mutat formam, ut licet videre ex Avend. *cap.* 19. *praetor. numero* 36. *in princip. lib.* 1. & *reſpon.* 33. *num.* 4. *concl.* 7. & Matien. *l.* 20. *gloſ.* 2. *infra eod.* & Mexia, *in prag. panis, concl.* 1. *nu.* 179. & 180. quod tamen *ibi* declarat ipſe Mexia, niſi ematur ut ſervetur in tempus cariſtiae, nam tunc etiam tali caſu eſſet locus noſtrae legi, & ejus poenae. Item intellige, niſi per legem eſſet prohibitum, prout hodie per novam pragmaticam *del pan undecim argenteorum,* quod nullus vendat panem coctum niſi ille qui publice ad hoc eſt conſtitutus & ſignatus per judices populi, quoniam tunc jam quod non punietur legis noſtrae poena, punietur tamen poena legis illius ſic prohibentis. Quarto non procedit ex noſtra ſecundum eundem Mexiam, *ibi. n.* 178. & Franciſ. Mar. *deciſ. Delphi.* 540. *n.* 43. quotieſcunque adeſt magna panis neceſſitas, ita quod miſerabiles perſonae emere non poſſunt, fameſque ingens adeſt, propter quod dives quidam foris emit quantitatem magnam tritici ut dividat eam inter pauperes pretio empto, & adhibito aliquo lucro honeſto, tunc enim adhibita licentia Rectoris provinciae, qui hoc caſu eam dare poſſet propter hanc neceſſitatem, non poſſet iſte dici revenditor tritici, neque noſtrae legis poena puniretur, ſecundum eum *ibi,* quod tamen mihi non ſatisfacit ex toto, nam judex non poteſt ſuſpendere legis poenam in aliquo caſu, neque contra eam diſpenſare, & quia faciliter legis noſtrae diſpoſitio elidi poſſet, ideo caute circa haec agendum, ut id non fiat lucri faciendi cauſa, ſed providendi neceſſitatem occurrentem. Quinto lex noſtra non procedit quoad curiam regis † nam in ea licitum eſt panem hunc in grano ad revendendum emere, & hoc propter curiae proviſionem, *ex text. in l.* 2. *in recop. tit.* 14. *infra iſto libr.* niſi illam per noſtram declares, ſed quia eſt nimia ſuppletio & recopilator *ibi* nihil dicit de declaratione, tenenda eſt haec limitatio *per legem illam.* Sexto limitatur noſter text. ut non procedat in civitatibus, hae enim poſſunt emere ad revendendum tempore neceſſitatis † ſecundum Mexiam, *ubi ſup. concl.* 1. *gloſ.* 1. *num.* 53. *fol.* 20. & Matien. *l.* 20. *gloſ.* 2. *infra iſto tit.* & hac de cauſa permittuntur depoſita publica tritici quae emunt illud & revendunt in grano cum lucro aliquo, & haec depoſita pluries dixi in locum revenditorum ſucceſſiſſe, & fortaſſis ipſa fuerunt in cauſa pretii exceſſivi tritici & frumenti, & plus incommodi quam commodi attuliſſe credo, nam cum emant in maxima quantitate triticum, & non perdunt, ſed lucrifaciunt, ipſa conſumunt frumentum, quod omnino domini eorum tenebantur publice vendere, & dum in publico foro adeſt magna tritici quantitas vilius eſt pretium, & ex aliis de cauſis id aliquando in mentem deduxi, verumtamen ab ſubveniendum neceſſitatibus penuriae panis proſunt aliquando, ideo permittuntur. Septimo limitatur lex noſtra ut non procedat in eo, qui non revenditionis cauſa, ſed ſuae familiae conſervandae gratia emit triticum pro anno toto, & quia recedit ante annum vel ex alia cauſa id quod ſupereſt revendidit, non punietur aliqua poena, † *ex dictis per me in l.* 7. *titu.* 14. *infra iſto libro* & in propoſitum tenet Mexia, *in dict. prag. panis concluſ.* 1. *num.* 170. & *num.* 127. inquit juramento ementis ſtare ſui victus cauſa, non vero revendendi emiſſe, & Additio. pract. cano. Ber. Diaz *in cap.* 55. *pag.* 174. *col.* 2. niſi aliud probetur & praeſumatur, quod quando ſit declarat per concluſiones Avend. *reſpon.* 33. *num.* 3. *cum ſequentibus.* Octavo limitatur ut non procedat lex noſtra ſecundum Mexiam, *ubi ſupra,* cum propter debitum creditori invito autoritate judicis triticum adjudicatur, quamvis debitum in pecunia conſiſtat, † quia haec eſt neceſſaria datio in ſolutum ex dictis per nos *in l.* 5. *ſup. iſto tit.* & *libro* Avend. *dict. reſpon.* 33. *nu.* 4. *concluſ.* 6. niſi ſecundum eum *ibi* ſit hoc remedium procuratum, ut revenditioni eſſet locus, quamvis contra hanc limitationem tenuerit Matienço, *hic gloſſ.* 2. *num.* 4. & 5. cum ipſe contrarium aliud propoſitum aſſeruerit, *in l.* 6. *gloſ.* 1. *num* 4. *ſup. iſto libro.* in donatione tamen in ſolutum neceſſaria pro debito pecuniario locus eſſet noſtri text. poenis ex dictis per Matienço, *ibi num.* 6. & per

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
ALERE FLAMMAM VERITATIS
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

per nos, eo quod eſt hæc venditio, ſecus vero, ſi non eſſet pro pecunia hæc dario in ſolutum voluntaria, quia tunc cum non ſit venditio ceſſaret lex noſtra, ex dictis per nos *ibi*, & tenet Mexia, *ubi ſupra.* Nono & finaliter limitatur lex noſtra ut non procedat quoties triticum emptum ad revendendum eſt conſumptum tempore denuntiationis factæ, nam tunc non habet locum no-
7 ſtri text. pœna † ſaltem quoad condemnandum in æſtimatione frumenti conſumti, prout late fundando tenet Avenda. *dict. reſpon. 35. in princ. uſque ad num.* 3. de qua quidem doctrina multum dubito, quia lex noſtra non requirit apprehenſionem frumenti, ſed ſolum emptionem ad revendendum, ita ut ſi probetur emiſſe ad revendendum, quia ipſe ſic dixit, & apparet etiam ex eo quod magnam tritici quantitatem emit, quamvis illud nondum revendiderit punitur hac pœna, ſecundum Avend. *ibi paulo ante num. 1. & n. 3. in principio* & Matienço *hic gloſſ. 2. num.* 1. ſi igitur in hoc caſu punitur, à fortiori punietur, ſi revendidit, quia tunc conſtat de vero animo revendendi, ſed data revenditione, eſt clarum triticum non eſſe in ſua poteſtate, igitur lex noſtra utrumque caſum comprehendit, & ſic dubia mihi videtur doctrina illa Avenda.

Ibi. *Por la primera vez.* Niſi lex hæc diceret & infereret verba, teneri poſſet legem noſtram non habere locum in illo, qui prima emit vice triticum ad revendendum, cum pro prima vice ne-
8 mo dicatur negotiator & mercator † ex Bart. & omnibus *in proœmio ff. veteris,* & ex dictis per nos *in l. 7. titulo 14. infra iſto libro,* & ex dictis per Additionat pract. Ber. Diaz. 53. *pagina* 166. *verſicul. & hujus rei,* ſed cum lex noſtra etiam in prima vice loquatur nihil eſt de hoc dubitandum. Et quid ſi nunquam fuit punitus cum bis & ter id fecerit, an duplici pœna teneatur, & Matienço, *hic gloſſ. 3. numero* 3. inquit tantum una eſſe puniendum, & verius hoc dicit, quidquid velit ſe contrariare *in numero* 4.

Ibi. *Tanſi miſmo a los arrendadores.* Per novam pragmaticam hoc eſt alteratum & correctum, ut dixi *in principio hujus legis.*

IN LEGEM VIGESIMAM.

Obligati & populorum proviſores piſcariorum, qui Latinè cetarii vocantur, poſſunt pro tanto pretio capere piſcaria ab ementibus ea ad revendendum, dum tamen expendant illam in proviſione ſua obligationis ſub noſtri text. pœna: & concurrentibus obligatis cum dardanariis, obligati præferendi ſunt.

SUMMARIUM.

1 *Obligatione publica obſtricti omnibus venientibus tenentur providere licet poſſint petere ut creſcat pretium creſcente multitudine.*
2. *Obligati publice vecaria an poſſunt petere ſe præferri aliis non obligatis in emptione carnium.*
3 *Conſuetudine an poſſit induci ut unus tantum vendat carnes, piſces vel piſcaria in populo, & numero 4. an paciſci de hoc poſſit.*
4 *Pretium taxari poteſt rebus ad victum neceſſariis.*
5 *Actum facienti ex neceſſitate magis ſuccurritur quam ſi ex voluntate. ubi quid reſpectu meriti.*

IBi *Obligados.* Qui quidem etiam creſcente 1 multitudine populorum tenentur dare venientibus emere † quicquid petitum fuerit ſuæ obligationis, licet petere poſſint quod pretium creſcat ſi ſupervenit magna inopia & careſtia, ſecundum Avend. *c. 19. præto. n. 35. verſicul. inter alia, cum ſequentibus, lib.* 1. id tamen juſtitia & decuriones cum maturitate debent providere ne paſſim exceſſiva pretia augeant, maxime ſi tales obligati in annis præcedentibus lucri fecerunt in illa obligatione magnam pecuniæ quantitatem.

Ibi. *Per el tanto.* Sed an legis noſtræ diſpoſitio extendetur ad alios aliarum publicarum obligationum obligatos & Matien. *hic gloſ.* 1. inquit non extendi, cum hoc ſit ſpeciale in venditione cete vel piſcium, neque ad alios extendendum niſi in caſu legis ſequentis. contrarium tamen tenetur † quoties adeſt carnis penuria, ex dictis per 2
Covar. *lib. 3. variar. cap. 14. n. 6. cum ſequentibus,* & Mexia, *in prag. panis, conclu. 1. in princ. n. 2. cum ſequent.* cum & in aliis obligatis publicis eadem tunc ſit ratio, quæ in noſtra lege aſſignari poteſt in iis obligatis piſcium & cete, & ideo eadem debet eſſe juris diſpoſitio, neque ulla magis ſpecialitatis ratio in uno quam in alio obligato dari poteſt.

Ibi *Para revender.* Hinc inolevit conſuetudo immemorialis & apud omnes recepta populos pro publica utilitate, ut ex locatione concilii per publicum præconem unus dumtaxat carnes, piſces, oleum, ſal, vel vinum † vendat certo pre- 3
tio, quæ conſuetudo rationabilis eſt & plena utilitate, & quando non adeſt qui ad hoc velit ſe obligare ipſamet civitas proponit & nominat perſonas quæ publice hoc adimpleant certo pretio taxato, nam in rebus neceſſariis ad victum † 4
taxari poteſt pretium, ſecundum Bal. *in l. 1. C. de epiſ. aud.* & *ibi* Sali. & Fran. Mar. *deciſ. Delph.* 540. *n. 42. & 43.* & dixi *in meo tract. de Decu. lib. 1. c. 18. n. 26. cum 3. ſequen.* ubi an poſſit concilium paciſci cum obligato ne alius poſſit vendere carnes aut piſces contra ejus voluntatem, & an poſſit majus pretium conſtitui forenſibus quam civibus.

Ibi. *Preſieraſe el obligado.* Hic habes text. optimum probantem magis ſuccurri agenti actum † 5
ex neceſſitate, quam ex voluntate, ſimilis ex text. *in l. ſi fidejuſ. §. ſi neceſſaria. ff. qui ſat. cog.* & ſic reſpectu meriti plus meretur qui aliquid facit ex præcepto, quam ex voluntate, ſecundum gloſ. quæ ſic debet intelligi *in cle. 1. verbo. ſeipſum, de reliq. & ve ſanc. gloſ. c. licet. de voto,* licet reſpectu laudis magis ſit laudandus faciens actum ex voluntate, & ſic procedit gloſ. *in c. nunquam 56. diſt.* aſſerens natum ex parentibus prorſus alienis à virtutibus dum tamen ipſe ſit bonus, meliorem eſſe quam ille, qui natus eſt ex bonis parentibus, ſic etipſe etiam ſit bonus, ultra DD. ibi commendat eam Barbat. *in cap. 1. nota. 1. extra. de donat.* Abb. *ca. 1. n. 4. de preben.* probat. *optima l. 6. tit 9. part.* 2. & ſic magis eſt remunerandus qui à majoribus nobilis eſt, ut tradit gloſſ. *del linage. in proœmio prima partita.* & Ang. *in ſumma verbo votum 5. q. 2.* & Caſtro, *adverſus hæreſes, verb. votum* & *alibi* dixi *in tracta. de Decurio.* & *ibi* declaro.

Ibi

IN LEGEM VIGESIMAM PRIMAM.

Populi poſſunt à conductoribus frumenti capere medietatem ipſius frumenti ex conductionibus talibus percepti, pro proviſione ipſorum populorum habito reſpectu ad pretium à conductoribus ſolvendum.

SUMMARIUM.

1 *Ob proviſionem depoſitorum publicorum prohibitum eſt ne ipſorum nummi in alios convertantur uſus.*
2 *Cives divites compelli poſſunt pecunias mutuare pro proviſione populorum.*
3 *Uſura an ſit, civem mutuantem ad publicam proviſionem faciendam, quod interim quod nummi mutuati non ſibi ſolvuntur, eſſe immunem à collectis.*

IBi. *Proviſion de las alhondigas.* Ob quam faciendam proviſionem & ne deficiat proviſio in eis, non licet judicibus & populis ipſis nummos ipſorum depoſitorum panis, vel alterius ſuſtentationis publicæ capere, & in alios uſus convertere
1 † etiam per viam mutui, ex tex. *in l. 1. & fin. C. de iis qui ex pub. colla. libro* 10. & *ibi* Bar. Bal. Platea, & omnes niſi adſit ſuperioris & ſic regis licentia & conceſſio, quæ difficillime aut nunquam concedi ſolet, & jure optimo, ad idem eſt text. *in l. fi. C. de colla. fun. patri. & in l. 1. C. de frum. urb. conſti. lib. 10 l. 1. & l. legatum, & l. 2. § quod de frument. junct. § ad frum. verſi. ſin autem ff. de admi. rerum ad civi. pertin. l. 1. & 2. C. de iis qui ex pub. ratio. lib. 10. l. 3. C. de cano frum. lib. 10. optima. l. fi. C. de colla. fun. patri. & Emphy. lib.* 11. Fran. Marc. *deciſ. Delphi.* 540 *n. 3.* & habemus hodie pragmaticam novam, *de las alhondigas*, ſic jubentem & pœnas imponentem contravenientibus. Item & pro hac publica proviſione facienda poſſunt cives divites &
2 qui commode poſſunt compelli † mutuare pecunias, ut per Aven. *c. 19. præto. num. 34. lib. 1.* & iterum *in cap. 14. n. 9. lib. 2.* & Mincha. *de controverſiis illuſtribus, lib. 1. c 6. n. 7. & 8.* ubi an poſſint uſuras petere, & Octavianus, *in deciſ. pedemon. 95. nu. 8. cum quatuor ſequentibus*, tradit an ſit uſura dum communitas mutuo accipit ab incola appo-
3 nere pactum quod donec ſolvatur ſit immunis † à collectis, & Rip. *de peſt. tit. de reme præſer. n.* 185. hæc tamen cum maxima conſideratione ſunt facienda & ubi aliter neceſſitas publica ſubveniri non poſſet.

Ibi. *De los arrendadores.* Ampliat diſpoſitionem *l. 18. ſup. eod.* in emptione panis tantum jubentis præferenda eſſe depoſita emptoribus panis, nam idem dicendum eſt *ex lege noſtra*, contra conductores panis quoad medietatem panis ex locatione reſultantis ut pro tanto capi poſſit, & eſt ſingularis lex & utilis & fundatur ex dictis per Cov. *li. 3. var. c. 14. num. 6.*

Ibi. *El precio a como les ſaliere.* Dum tamen non excedat taxam panis à legibus noſtris conſtitutam, nam ipſi conductores non poſſunt ultra taxam vendere, ſecundum novam pragmaticam ipſis permittentem vendere panem locationis de qua *in l. 19. in fi. ſup. iſto tit*, nemini imputent enim ſibi conductores panis, qui ita care conduxerunt, nam ipſi nihil ultra taxam capere poſſunt, etiamſi, reſpectu ſuæ locationis pluſquam pretium taxæ ipſi præſtiterint, & ſic ſchedula regia, vulgo *carta acordada*, vidi anno 1579. in facti contingentia juſſum & declaratum generaliter, & hæc ſchedula cui eam petierit dabitur in regio conſilio.

IN LEGEM VIGESIMAM SECUNDAM.

Filiusfam. vel minor ſub patris tutoris vel curatoris poteſtate conſtitutus obligatur ex contractibus in tempus matrimonii vel mutationis ſtatus conſtitutus etiamſi adſit juramentum, & punientur proxenetæ talium contractuum, & tabelliones coram quibus conficiuntur, & mercatores argentarii cum eis contrahentes ſecundum legis noſtræ diſpoſitionem.

SUMMARIUM.

1 *Filiusfami. ita in foro poli ſicut & fori poteſt uti exceptione Macedoniani.*
2 *Filiusfamil. etiamſi renuntiet Macedoniano juvatur ejus privilegio, & noſtri text. privilegio ut ibi.*
3 *Minor ſi circa utilia contrahat ceſſat lex noſtra & non procedit.*
4 *Filiusfamil. ſi vivo patre vendat rem ab eo mortuo tenebitur.*
5 *Contractus minoris ſi ſunt cum tertio aliquo qui quidem nihil recepit, ſed minor in effectu, non tenetur tertius ille.*
6 *Contractus à minore factus contra legis noſtræ diſpoſitionem non firmatur juramento, etiamſi minor aſſereret ſe patrem familias, ut ibi.*
7 *Juramento non firmatur contractus à minore factus ad creditum ad tempus matrimonii.*
8 *Mercatores mercantias vendentes non poſſunt eas ab emptoribus reemere injuſto pretio.*

QUam quidem legem poſſumus dicere eſſe longiorem quam §. *Callimachus. l. qui Romæ ff. de verbo. obligatio.* quem *ibi* ut longiſſimum notant Doctores, eſt tamen lex noſtra ſancta, juſta & utilis ſi ſervaretur, vel ut melius loquar exequeretur, ſed plerumque leges ut juſtiores ita negligentiores executores habent, & eſt ampliativa totius materiæ ſenatus conſulti Macedoniani, ſecundum quem ſenatus conſultum, filiusfamiliàs in patris ſui poteſtate exiſtens, ſi recipit ab aliquo certam pecuniæ quantitatem mutuo, licet obligetur naturaliter & civiliter, non tenetur in effectu, poteſt ſiquidem exceptionem Macedoniani opponere, qua quidem juxta jus civile & partitarum excuſatur, & liberatur filius à tali ſolutione *l. 1. & per totum ff. ad Macedonia. §. illud, inſtit. quod cum eo, l. 4. titulo 1. partita 5.* Adeo ut in foro † conſcientiæ non teneatur filius, ſecundum Innocen. *in cap. quia plerique de immu. eccleſ.* quem cæteri ſequuntur teſte Antonio Gomez, *tomo 2. cap. 6. numero 2. & gloſſ. 2. l. 4. titulo 1. part. 5* Covarr. *in cap. quamvis pactum 2. p. §. 3. n. 4.* plures ad idem allegat, quamvis ipſe contrarium velit. Secundo juvatur filiusfamil. Macedoniano, etiamſi ipſi renuntiaverit, † quoniam non tam ſui favore quam patris eſt introductum, atque ideo renuntiatio nihil obſtat, ut *in l. tametſi* ubi gloſſ. & Doctores, *ff. ad Macedo.* & communem teſtatur Covar. *ubi ſupra.* Ampliatur tertio *ex lege noſtra* ut non ſolum in

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

mutuo non obligetur filiusfamil. verum neque in aliis contractibus in lege noſtra declaratis, & ſic hæc ſcire neceſſe eſt pro fundamento dicendorum ſuper eâ.

Ibi. *Ningun hijo familias.* In exortationem & declarationem hujus legis & ejus materiæ plura dicunt Didacus Perez, *lib. 3. ord. à col. 1025. in principio, uſque ad col. 1039. in princ.* ubi declarat ejus materiam per declarationes limitativas & ampliativas, & Due *in reg. 307.* & Anton. Gom. *tomo 2. cap. 6. numero 2.* & noviſſime per concivem noſtrum Doctorem Gutier. *in Auth. ſacramenta pub. à num. 47. uſque ad 75. C. de reſ. ven.* & Mancha. *de ſucceſ. creat. §. 85. num. 31. cum ſex ſequentibus.* ubi illam limitat, ut non procedat
3 quoties conſtat * in filii commodum reſultaſſe, ita quod patri non fuit damnum illatum pro quo faciunt etiam dicta per Symancas, *de inſtitu. cath. tit. 9. de bonis hæreticorum num. 43. cum pluribus ſequentibus*, & probat *l. 6. tit. 1. par. 5.* quæ cum in utilibus minori loquatur non cenſetur per legem noſtram correcta, ſed potius noſtra ex illa eſt declaranda, quamvis Doctor Gutierrez *ubi ſup. numero 71. & 72.* velit illam per noſtram corrigi, mihi tamen id non videtur, ſed potius declarandam noſtram per illam, ut inutilibus minori in quibus lex illa partitarum loquitur noſtra non procedat, cum non ſit novum leges poſteriores per priores intelligi & è contra, & lex generalis non corrigit ſpecialem, ſed potius reſtringitur ex diſpoſitione legis ſpecialis, & quid ſi contrahant ad redimendum ſe, parentem vel fratres à captivitate dic quod valet contractus talis, ſecundum Pelaez, *de mobil. 4. parte quæſtione 1. limitatio. 4. num. 5.* Sed an ſi filius vivo patre vendat rem patris, tenebitur
† mortuo patre ſtare contractui, Tiraquellus *in*
4 *legi. connubialibus, gloſ. 8. numero 102* communem dicit quod ſic, licet *numero 107.* contra tenentes allegat, in terminis tamen noſtræ legis virtute ſuæ diſpoſitionis dubito de hac communi.

Ibi. *Seguridad.* Adeo ut etiamſi contractus ſonet cum tertio aliquo ut legi noſtræ fraus fiat, ſi tertius nihil recepit ſed minor, tertius ille hoc probato non tenebitur, quia non ille ſed minor
5 † emiſſe videtur, prout in ſimili inquit Deci. *conſilio 543. num. 15. cum ſequentibus.*

Ibi. *No los a torguen ni juren.* Sed quid ſi juraverint an validabit juramentum tales contractus, dic quod non, tam quia ex natura & conditione
6 rei geſtæ prohibeatur, quo † caſu non firmatur juramento, ſecundum Villalobos *in Ærario miſſe com. opini. littera I. numero 100.* quam quia dolus præſumitur *per text. hic*, & ideo non valet contractus ſecundum Socin. Junior. *conſilio 3. num. 34. volum. 2.* & per Villalobos, *ibi numero 138.* & ita tenent *ſupra* allegati *in prima gloſſa* & in terminis ſimilis diſpoſitionis ita tenet Thom. Grammati. *deciſio. Neap. 12. per totum* ſic dicens votatum. Imo & plus *ibi* dicit ſcilicet quod quamvis filiusfamil. aſſereret ſe patrem fami. adhuc non teneret obligatio neque contractus, & ultra Paul. & Abb. per ipſum Grammatic. *ibidem* allegatos ſic conſulunt Socin. Junior. *dict. con. 3. volu. 2. à numero 15. uſque ad 34.* ubi reſpondet contrariis, & *numero 8.* aſſerit poſſe confeſſionem hanc revocari, ut erroneam, quamvis concivis noſter Doctor Gutierrez, *in dict. Authen. ſacramen. pube. numero 55. cum ſequentibus aliquibus* aliud velit dicere contra Grammat. cum non allegans, ſed procedere poſſet ejus opinio quoties juſta ignorantia daretur in contrahente, puta ſi eſt exterus, ut per DD. *l. 1. C. ad Mace.* & Anton. Gomez, *dict. cap. 6. numero 2. limitat. 4. tomo 2. vari.* & eſt notandum quod ſecundum magis communiter à DD. aſſertam teſte Socin. *d. conſilio 3. num. 45.* poteſt agi contra contractum talem per minorem juratum, etiam nulla præhabita relaxatione juramenti, ſed cautiùs faciet ſi relaxationem petierit quoad effectum agendi & excipiendi. Et an lex potuerit prohibere juramenta, dixi *in l. 11. titulo primo, libro quarto, ſup.* & cum lex noſtra fraudulentos & doloſos reddiderit contractus per minores hos & filiosfamil. geſtos, potuit optime directe prohibere jurari ſecundum communem aſſertam per Doctor. Gutierrez *ubi ſupra, num. 45.*

Ibi. *Ni juren.* Sed an ſi juretur in hoc ſecundo caſu cum ad creditum datur in tempus ſucceſ-
ſionis vel bonorum † habitorum ſolvendum fir- 7
mabitur juramento, dic quod non, cum D. Gutier. *in d. Authen. ſacramen. pub. num. 48.* contra Didac. Perez, *ibi* allegatum, quia daretur votum captandæ mortis.

Ibi. *Tornan a recobrar en baxos precios la dicha plata.* Quod maximè de jurere probatum eſt teſte Cov.
lib. 2. var. c. 3. num. 6. & in conſcientia † id fie- 8
ri non poteſt ſi ſit in minori prætio quam pio, ſecundum Navar. *in Hiſpan. cap. 18. in additione ad capitulum 23. manualis numero 791. folio 54.* ubi & alias proponit quæſtiones in legis noſtræ propoſitum, & legem noſtram juſtiſſimam eſſe teſtatur, & de dictis contractibus ad creditum pretio exceſſivo factis noviſſime tradit concivis meus Doctor Gutierrez, *in ſuis quæſtionibus canonicis cap. 39. per totum.* Alia adducta per Matienço, *hic* concernunt potius materiam Macedoniani quæ in ſuis locis ordinariis traduntur & per Doctores, ideò tanquam extranea à materia noſtri text. omitto, ea per ipſos videbuntur Doctores, & an ſi minor exiſtens extra regnum noſtrum negocietur contra legis noſtræ tenorem valebit factum ab eo, vide Pelaez, *de majorat. 1. parte, quæſtione 58. numero 9. cum ſequentibus aliquibus.*

IN LEGEM VIGESIMAM TERTIAM.

Curatores vel alii adminiſtratores non poſſunt ſub legis noſtræ pœna emere bona aliqua eorum quorum adminiſtrationem gerunt, idemque quoad executores teſtamentorum lex noſtra diſponit.

SUMMARIUM.

1 *Adminiſtratores bona eorum quæ adminiſtrant emere non poſſunt, cum fallentiis & ampliatio. & num. ſequentibus.*
2 *Capellanus bona ſuæ capellaniæ emere non poteſt.*
3 *Palam etiam non licet adminiſtratori aliquid emere de bonis adminiſtratis, & ibi quando palam quid dicitur fieri, neque per aliam perſonam, ut ibi num. 4. & 11. & nu. 5. etiamſi judicis autoritate fieret, niſi eſſet utile minori, vel ſi juſta alia cauſa adeſſet, ut ibi, & n. 9. quid ſi juret minor.*
7 *Adminiſtrator etiamſi ſit nobilis non evitabit legis noſtræ pœnam ſi contra eam fecerit.*
8 *Tutor cui non eſt decreta adminiſtratio, tanquam extraneus emere poteſt.*
9 *Mulier poteſt eſſe executrix teſtamenti etiamſi ſecundas contrahat nuptias.*
10 *Commiſſaria etiam ad faciendum teſtamentum poteſt eſſe fœmina.*
11 *Emptionis appellatione omnis contractus per quem dominium transfertur comprehenditur & n. 12. niſi ut num. 17.*
13 *Donationis contractus an & per legem noſtram cenſeatur prohibitus, & ibi an per ceſſionem, & an ſi donetur conſanguineo tutoris, vel famulo tutoris, ut ibi.*
14 *Teſtamento etiam an prohibeat lex noſtra aliquid dari tutori per minorem, & nu. 16. an per donationem cauſa mortis, & limitatur.*
15 *Prohibitus alienare per contractum inter vivos non cenſetur per ultimam voluntatem prohibitus, & num. 17.*
18 *Corrector prohibitus emere non cenſetur prohibitus hæres inſtitui.*
19 *Tutor ſuccedit pupillo deficientibus conſanguineis.*
20 *Tutor aut curator an poſſint rem minoris in pignus accipere.*
21 *Emere prohibitus non erit prohibitus in pignus accipere, ſi adeſt ſpes luitionis.*

IBi. *Cabeçalero o guarda de huerfanos.* Lex hæc proceſſit à lege *non licet. ff. de contraria emp.* cujus verba ſunt: *non licet ex officio, quod quis*
1 *adminiſtrat, emere † quid per ſe vel aliam perſonam, alioquin, &c.* facit etiam text. *in l. 14. infra tit. ſequente,* & eſt etiam text. *in l. in emptionem §. tutor. ff. eo. tit. de cont. emp.* probat. tex. *in l. fin. tit. 5. part. 5. verſic. pero dezimos.* idque per regulas & fallentias proſecutus eſt Duen. *in reg. 31.* ubi tres aut quatuor rationes concluſioni huic aſſignat, & ampliat & limitat modis aliquibus, quæ ante eum poſuit Rebuff. *in 2. tomo. conſtit. Franc. tit. de donat. & aliis diſpo. gloſ. 2. per totam.* quoad noſtram tamen materiam ut ab intentu noſtro non recedamus. Primò ampliatur noſtra concluſio ut procedat etiam in capellano alicujus
2 capellaniæ, † qui cum ſit adminiſtrator bonorum ejus, non poterit ejus bona emere ſi vendantur, cum actio & paſſio non poſſint circa idem concurrere, neque poſſit quis rem ſuam emere. Secundò ampliatur, quod etiamſi palàm
3 fieret † emptio talis & bona fide, adhuc tunc non licet adminiſtratori eam emere, ut patet ex text. *hic*, ibi, *publica ni ſecretamente*, in correctionem gloſſ. communiter approbatæ *in dict. l. ſi in emptionem §. tutor.* aſſerentis, quod ſi palàm & bona fide emptio talis fieret, valeret, ex text. *in l. cum ipſe C. de contr. empti.* tenet Bart. & DD. *in l. tutor. verum ff. de admit. tut. & in l. ſi. in empt. §. ſi. eo. tit.* late Bar. *in l. pupillus §. ſi ff. de acqu. poſſ.* Alex. & DD. *in l. ſingularia num. 5. ff. ſi certum pet. & in l. 1. §. fuit, quæſitum ff. ad Trebellian.* ubi Jaſ. *numero 19. & glo. l. 4. titul. 5. part. 5.* hanc communem dicunt ex Bar. *in d. l. pupillus § fin.* & Sali. *in dict. l. cum ipſe.* & Abb. *in cap. cum in jure peritus, num. 4. de elect.* & Pala. Rub. *in Rub. §. 9. num. 11* tuncque dicebatur palàm & bona fide fieri ſi intervenientibus amicis illius pupilli, res comparabatur à tali adminiſtratore, ſecundum Bar. *in l. frater à fratre, numero 51. ff. de cond. ind.* quem ſequitur ultra DD. *ibi* Boer. *deciſ. 100. incip. præſentia conjunctorum,* Hippol. *Singul. 417. incip. præſentia conjunctorum, & ſing. 673. incip. nonnulla*, & Ruinus, *conſil. 98. numero 24. volu. 1,* & alii relati per Meneſ. *in l. tranſactionem numero 7. C. de tranſactio.* qui tamen in hoc aſſentit dict. Bal. ſcilicet quod & tunc autoritas judicis requiratur, vel alterius contutoris, vel coadminiſtratoris ut palàm & bona fide fieri dicatur, prout volui probare *l. 4. tit. 5. ibi. fueras ende,* & mihi hoc placet, hac lege partitarum attenta. Ex lege tamen noſtra ceſſant jam hodie jus civile, & dictæ legis partitarum jus, ita ut etiamſi palàm & bona fide fiat talis emptio, nullo modo liceat talibus adminiſtratoribus emere rem aliquam ex illis, quas adminiſtrant, ut conſtat *ex lege noſtra in verſiculo, publica o ſecretamente* prout eâ attentâ dubitavit gloſſ. *de aquel in dicta l. 4.* & tenet Meneſes *ubi ſupra*, & Villalobos *in antinomia juris civilis & regii littera T. numero 21.* & iterum *in Ærario com. opini. eadem littera T. numero 232.* & Caſtill. *l. 27. Tauri gloſ. magna volum. 18.* & Anto. Go. *to. 2. c. 1. numero 2. in fi.* & Duen. *ubi ſup. ampli. 8. in fi.* & ita teneo, nam ſi de jure civili palam id dicebatur fieri, quod fiebat alio contutore autore, & intervenientibus amicis & lex noſtra etiamſi palàm fiat prohibet, ergo jus civile & lex illa partitæ hodie non procedunt, & ita teneo etiamſi Matienço, *hic. gloſſa fin. numero 3.* aliud viſum fuerit, & Doctor Gutierrez, *in tractat. de juramen. confirmato. 1. parte, cap. 40. numero 2.* & Didac. Perez, *l. 1. titul. 5. libro 5. ordi.* niſi dicamus & hodie procedere ſi utile eſſet minori, *ut infra dico.* Quod etiam verum eſt in patre adminiſtrante bona adventitia filii, ut *in hac lege in gloſſa. adminiſtrare* dicemus. Imo & non ſolum ipſe adminiſtrator id non poterit, verum neq;
alius pro eo & ſic per interpoſitam perſonam, † 4
& hoc denotant alia verba noſtri text. *ſecretamente*, & ex text. *in dict. l. non licet ff. de cont. empt.* neque unus executor pro alio, nam quod meo non licet nomine, neque alieno licebit, & qui per alium facit per ſeipſum facere videtur, ex juris principiis & ex dictis per Decium *conſilio 543. numero 15 cum ſequentibus*, quamvis Bartolus, *in l. 1. C. de contr. empti.* aliud velit, & quamvis Rebuffus, *in 2. tomo conſtitutio. Franc. titulo, de donat. & aliis diſpoſi. gloſſa 2. num. 5. & 6.* aliud velit, quorum doctrinæ, lege noſtrâ attentâ, procedere hodie non poterunt, nam & emere prohibitus non poterit id facere per filium, vel ſervum, ſecundum gloſſam, *in capit. plerique 14. quæſtione 5.* & facit *cap. inquirendum, de Peculio.* Doctores, *in l. acta C. plus valere quod agitur.*
Adeo ut etiamſi judicis † autoritas interveniret, 5
nihil fieret, eo quod eſſet etiam contra legis noſtræ prohibitionem, ut & tenet Dueñas, *dicta regula 31. ampliat. 9.* & voluit Meneſes, *ubi ſupra*, & melius Rebuffus, *in 2. tomo conſtituti. Franc. titulo de donat. & aliis diſpoſit. gloſſ. 9. num. 8.* niſi ſecundum eundem Duen. *ibidem* emptio talis eſſet utilis minori & ſic ex magna cauſa facta, nam tunc ceſſaret legis noſtræ præſumptio, & ejus diſpoſitio interveniente judicis & alterius contutoris aut coadminiſtratoris autoritate ſi alius adeſſet, & ſic poſſet & hodie procedere dicta l. 4. *titul. 5. partita 5.* ut non corrigatur, prout

ibi

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

ibi ſenſit gloſſator, & Duen. *ubi ſupra*, maxime in §. 7. *limitationibus*, vel poſſet eſſe juſta cauſa ſi forte res illa vendenda fuerit aliquando majorum ac prædeceſſorum talis tutoris & adminiſtratoris, nam tunc ne exiret à familia palàm & bona fide poſſet adminiſtrator illam licite emere judicis autoritate & coadminiſtratoris interveniente, argu. tex. ad hoc optimi & ſingularis, *in l. qui officii in principio ff. de contrahen. emp.* & ſic retractu jure ſanguinis uti poſſet talis adminiſtrator, nam tunc ob affectionem cenſetur retrahere, & ab ipſo minore non retrahit, ſed ab emptore, & ſic ceſſat fraus, & per illum tex. in judice prohibito emere tenuit Anto. Gomez, *l. 70. Tauri, num.* 12. quæ ut nova ita conſideratione digna eſſe reputo, antequam actus fiat & emptio celebretur. Deficiente tamen utilitata minoris (ut ad inſtituta redeamus) etiamſi judicis autoritas interveniret & alterius coadminiſtratoris nulla eſſet emptio, & adminiſtrator emens incurreret pœnam, licet eſſet minuenda iis intervenientibus cum autoritas judicis multum ad hoc juvet, & ultra dicta quod nulla ſit talis venditio facit, quia ſubhaſtatio eſt fraudis excluſiva, ſecundum Avend. *cap. 12. prætorum num. 1. libro 2*, & nihilominus tunc eſt locus diſpoſitioni noſtri text. generaliter loquentis, igitur quamvis autoritas judicis interveniat, nihil juvabit. Itidem & ampliatur legis noſtræ diſpo-
6 ſitio, ut quamvis minor † juret talem emptionem non validabit eam, arg. dictorum, per Jaſ. *in Auth. ſacramen. pub. num. 49. cum 3. ſequen. C. ſi adverſus vend.* & per Rip. *reſpon.* 138. *numero* 11. & 12. nam cum contractus iſte ſit nullus alia ratione quam minoris ætatis, ſcilicet propter dolum præſomptum ex parte tutoris & adminiſtratoris cum minore contrahentis, nimirum ſi juramentum nihil operetur, ſecundum dictos DD. de hac vero ampliatione late tractat concivis noſter Doctor Gutierr. *in tract. de juramen. confirm. 1. p. cap. 40. numero 5. cum ſequenti.* ubi eam reputat difficilem, & tandem tenet juramento confirmari, prout & tenet Spin. *in Specul. teſtamen. gloſſ. 9. princi. numero* 63. de quo tamen dubito, eo quod lex noſtra loquitur per verbum, *no pueda*, quod quidem inhabilitat, & impoſſibilitat ad contrahendum, inſuperq; invalidat emptionem, ergo juramentum nihil operatur: nam quoties aſſiſtit, reſiſtit, & annullat, nihil operabitur ex dictis per DD. *in l. non dubium. C. de legibus*, eo quod tunc non naſcitur civilis neque naturalis obligatio, & ſic juramentum nihil operabitur, ex dictis per nos, *l. 1. gloſ. 1. verſiculo, item quia, titulo 1. ſupra iſto libro*, & per eundem Gutierrez, *in eo. tract. 1. p. cap.* 51. *num.* 28. & præſertim *num.* 31. & quia aliter faciliter elideretur legis noſtræ diſpoſitio. Ampliatur
7 etiam lex noſtra ut procedat, etiamſi talis tutor † vel adminiſtrator eſſet nobilis, nam lex noſtra generaliter loquitur, & omnes comprehendit, & ſic in omnibus eſt intelligenda, & quia ſi in caſu in quo adeſt judicis autoritas & emptio ſit palam, ubi poterat ceſſare fraudis præſumptio, adhuc lex noſtra procedit, ut *ſupra* diximus, cur & non idem erit dicendum in tutore aut adminiſtratore nobili, quamvis de jure aliud eſſe, ex *l. pupillus. §. ſed & ſi verſiculo, ſane ſiquidem. ff. de admi. tut.* aſſerebat Cœpola, *in tractat. de imperfecto mili. in materia nobilitatis, privilegio* 17. refert Pala. Rub. *in Rubr. de donat. chart.* 4. & Otalora, *de nobilitate 5. parte. cap. fina. numero* 13. ſic limitando Bartolum, *in l. nemo. ff. de duobus reis, & in l. ſi prius. §. recte ff. de aqua plu. arcen.* & Matienço, *hic, gloſſ. fin. in fin.* per textum tamen noſtrum id non eſſe tenendum credo, prout tenuit Doctor Heredia, in ſuo libro vocato, *Dechado de Juezes, fol. 35. in parvis.* Tutor tamen cui non eſt decreta adminiſtratio tanquam extraneus emere poterit † ex text. *in l. tutores ff.* 8
de auth. tut. Bartolus, *in dicta l. pupillus §. fin.* Matienço, *hic gloſſ. fin. in fine.* Pro limitatione tamen hujus legis videndus eſt Duen. *dicta regul.* 31. à quo deſumpſit Matienço, *hic gloſſa* 1. & ipſe Duen. deſumpſit à Rebuff. *in dicto 2. tomo titu. de donatio. & aliis diſpo. gloſſ. 2. per totam.* eorum tamen limitationes ex dictis *ſupra* percipies an veræ ſint & tenendæ lege noſtra attenta, nam earum ſolum illam amplectimur, ubi minori commodum reſultat, vel adeſſet ingens & magna cauſa, ut adminiſtrator id faceret, & tunc etiam judicis autoritatem requirerem & pretium juſtum. Et poſt hæc vidi Doctor. Spino *ubi ſupra, numero* 59. & 60. dum in ſolo caſu utilitatis minoris legem noſtram limitat, aliæ vero limitationes, ſcilicet, cum à patre pupilli tutor emerat, & non erat ei traditio facta, quod mortuo patre, & exiſtente ejus filii tutore poſſet capere poſſeſſionem, quid dubii in hoc adeſt? certe nihil cum à pupillo non emerit ſed à patre ejus. Alia itidem limitatio, ſcilicet, quod minor finita tutela poſſit approbare, dum tamen tunc valeat à tempore approbationis, itidem eſt ſubtilis & indubia limitatio, ſi talis limitatio dici poteſt.

Ibi. *O guarda*; Et ſic non tam curatorem quam tutorem lex noſtra comprehendit, imo & quamvis tantum de tutore loqueretur, adhuc de curatore intelligi deberet, ex dictis per Baeçam, *de decima tut. c. 3. num 11. cum ſequentibus pluribus*, maxime *numero* 21. præſertim cum lex noſtra loquitur in hoc verbo, *en guarda*, & infra dum dicit, *De aquel o aquellos que adminiſtrare.*

Ibi, *O muger.* Nam & mulier poteſt † eſſe 9
executrix teſtamenti, *ut in l. à filio*, ubi Bar. *num.* 1. & Doct. notant *ff. de alim. & cib. leg. cap. nos quidem, de teſtam. gloſ. in c.* 1. ubi Joan. And. & Docto. communiter, *de teſtam in* 6. Bart. & Deci. *num.* 21. *in l. 2. ff. de reg. juris*, Specul. *in tit. de inſtrum. editi. §. nunc vero, numero* 76. dicens, hoc ſervari conſuetudine, Covar. *in cap. tua, numero 5. de teſtam.* ubi hanc dicit communem. Deci. *conſi. 91. numero* 1. idque adeo verum eſt, etiamſi ſecundas contrahat nuptias, nam quamvis per earum contractum amittat tutelam filii, non tamen amittit hoc executricis munus, ſecundum Bart. *in d. l. à filio numero* 2. Bald. *in auth. eiſdem pœnis. C. de ſecun. nup. ad fi.* Deci. *in d. numero* 21. & Covar. *ubi ſuprà.* imo & commiſſaria ad faciendum teſtamentum † poteſt eſſe fœmina, ſe- 10
cundum Pala. Rub. *in l. 31. Tauri numero 36. & ſequentibus*, & Ciſuen. *numero* 3. & Ant. Gom. *ibi numero* 4. & Tellius Fernandez, *in fine*, idque probant dicto aſſumpto, quod fœmina poteſt eſſe executrix teſtamenti, pro quo eſt text. expreſſus *hic* in iis verbis: *poteſt etiam mulier eſſe tutrix & curatrix filiorum ſuorum, ut per totum quando mulier*

mulier tutelæ officio fungi poſſit, & *per plures leges titu. 16. p.* 6. & ideo merito lex noſtra de muliere etiam ſermonem fecit, ne videretur à legis noſtræ diſpoſitione excluſa.

Ibi. *No pueda.* Actus impoſſibilitatem inducunt hæc verba, & nullitatem contra factorum, ut diximus *in l. 1. aut. 2. tit. 3. ſupra iſto lib. in gloſ. no pueda*; & ſic neque per ſe neque per alium
11 † ex dictis per Menoc. *de arbit. judic. cent. 5. caſu 459. per totum*, ubi de iis tractat, & *in hac diximus lege.*

Ibi. *Comprar.* Ad aliam quamcunque alienationis ſpeciem per contractum extendes, nam
12 emptionis appellatione omnis contractus † per quem dominium transfertur continetur, ſecundum tex. *in l. ſtatu liberi à cæteris. §. quintus & ibi gloſ. ff. de ſtatu lib.* quem & alios allegat Dueñas, *in reg.* 239. licet improprie hoc ſit, ſecundum Meneſ. *l. voluntas num. 8. C. de fideicom.* & per
13 conſequens donatio † cenſetur per legem noſtram etiam prohibita, ut expreſſe in ſimili diſpoſitione tenet Rebuf. *in 2. tomo conſi. Fran. tit. de donatio. & aliis diſpoſitio. gloſ. 2. & gloſ. 9. num.* 2. & noviſſime Doctor Gutierrez, *in conſil. 14. num. 13. &* 14. ubi ampliat, & Dueñas, *dicta reg. 31. ampli. 2. & 3.* & per conſequens neque ceſſionem cum vim donationis habeat. *l. pen. & ſequen. C. mandati*, neque acceptilationem, ſecundum Rebuf. *in d. gloſ. 2. num. 2. & 3.* imo & ſi donaretur conſanguineo tutoris idem eſſet ſecundum Rebuf. *ubi ſupra gloſ. 5 in fi.* vel famulo tutoris in compenſationem ſervitii à tutore facti ipſi pupillo, quia domino dare videtur, ſecundum eund. Rebuf. *ibi gloſ. 9. numero* 6. ſive, ſecundum eum *ibi nume.* 7. donentur res mobile ſive immobiles: per teſta-
14 mentum tamen vel aliam ultimam † voluntatem ſemota fraude bene id liceret, quia text. noſter ſolum prohibet per contractum, non vero per ultimam voluntatem, & ſic non eſt ad aliud extendendum, etiamſi Dueñas, *in dict. regula 31. amplia.* 6. aliud dicat, nam Franciæ conſtitutio, de qua per Rebuf. *ubi ſupra* ut ex eo *ibi* apparet *gloſſ. 3. & 6.* expreſſe diſponit, ut idem ſit ſi per teſtamentum, quod tamen lex noſtra non declarat, ideo non mirum ſi *ibi* id aſſerat Rebuf. & nos negemus quantum ad legis noſtræ diſpoſitionem, & ejus pœnæ incurſum, & quia prohibitus alienare per contractum inter
15 vivos non cenſetur prohibitus † per ultimam voluntatem, ſecundum text. *in l. ex hoc edicto. §. alienare. ff. de alien. jud. mut. cauſa fact.* quem ad hoc alia in propoſitum allegando not. Baeça, *de non melio. doti. cap. 20. num. 8. & 9. & 10.* & Tiraquell. *de retract. titul. 1. §. 26. gloſ. 1. num.* 5.
16 & an idem ſit per donationem † cauſa mortis, decerpes ex dictis per Baeçam, *ubi ſupra, cum ſequentibus numeris*, hæc tamen intelliges niſi probetur, fraude, dolo aut vi tutoris aut curatoris minorem inductum ad inſtituendum tutorem in teſtamento; nam tunc ſecus eſſet. Item & attentari poſſet legem noſtram tantum in emptione & venditione loqui, eo quod geminat bis & iterum verbum hoc, *comprar, & comprar*, quaſi hæc geminatio operetur ut in alio contractu locum non habeat, ex dictis per DD. *l. Baliſta. ff. ad Trebellia.* & Everar. *in centuria locorum, loco à geminatione*, & quia hæc eſt materia pœnalis, quo caſu emptionis vel venditionis appellatione de illa ſola † intelligitur, ſe- 17
cundum Anto. de Burgos, *in rubrica col. fi. de empti. & vendi*, ſed quia in donatione, & aliis contractibus eadem militat ratio, in eis etiam erit locus diſpoſitioni legis noſtræ, licet non per teſtamentum, vel aliam ultimam voluntatem, num in hac non erit locus noſtro text. ex dictis; & quia prohibita alienatione per contractum, quod verbum alienare omnes contractus comprehendit, *ut l. fin. C. de re. alien.* late per Bertachi. *in repertorio, verbo alienatio, verſic.* 64. non cenſetur prohibita per teſtamentum, ſecundum tex. *in l. pater. §. fundum, de leg.* 3. & late per Jaſ. *in l. ſi ita quis. §. ea lege numero 46. ff. de verbo. obli. fol.* 196. & faciunt dicta per eundem Jaſ. *in l. principalibus, ff. ſi cer. pet.* quod corrector prohibitus emere, non cenſetur prohibitus hæres † 18
inſtitui, & facit tex. *& ejus materia in l. vera contraxerunt. ff. de ver. ſig.* tutorque ſuccedit pupillo deficientibus † conſanguineis *ſecundum gloſ. in* 19
l. quo tutela. ff. de reg. jur. ſi pupillus moritur ab inteſtato durante tutela ſecundum Baeçam, *de decima tut. c. 28. num.* 16. & ſic ex teſtamento itidem ſuccedet, neque obſtat ſecundum Jaſ. *ubi ſupra* doctrina Bar. *in d. §. ea lege.* quia Bar. loquitur ſecundum Jaſ. *ibi*. cum prohibitio alienationis ſit ſimpliciter reſpectu aliquorum perſonarum, ſecus ſi expreſſe fiat per viam contractus etiam reſpectu aliquorum perſonarum talis prohibitio, quia tunc non cenſetur prohibita ex teſtamento, ſecundum prædicta jura, & Baeçam, late, *de non melior. filia. c. 20. n. 8. & ſeq.* & ita mihi videtur tenendum, quidquid *ubi ſupra* Dueñas, contrarium & male voluerit, faciuntque pro hac mea opinione dicta per Tiraquell. *in legibus connubiali. gloſ. 5. nu. 93. uſque ad* 102. maxime *nu.* 100. Sed an poterit tutor aut curator rem mino- 20
ris † in pignus accipere, crederem quod ſic, dum tamen ſit ſpes luitionis, argument. doctrinæ Bartol. *in l. in quorum*, per text. *ibi ff. de pignori.* quod prohibitus emere, non cenſetur prohibitus pignus † recipere ſi eſt ſpes luitionis, ut per 21
Bald. *in l. fin. paulo poſt princip. C. de rebus ali. non ali.* Feli. *in cap. Prælatorum, colum. 3. circa fin. de accuſatio.* relatos per Bertachi. *in repertorio verbo prohibitus alienare verſicul.* 8.

Ibi. *No vala.* Nullitatem inducit ipſo jure cum ſit præſentis temporis maxime exiſtente illo verbo executivo, *ſea*, ut diximus, *l. 11. gloſſ. ſea, tit. 10. ſupra iſto lib.* & hæc pro hac lege ſufficiant.

IN LEGEM VIGESIMAM QUARTAM.

Nullus emat legumina † in lege noſtra declarata ad revendendum ea, ſub ejus pœnis. 1

SUMMARIUM.

1 *Quia nullam habet dubitationem non indiget ſummario.*

IBi *Ni compre garrobas, ni yeros, en poco ni en mucha cantidad para lo tornar a vender.* Et hoc quia ut apparet ex ſupplicatione Regi noſtro facta, pro conſtruenda hac lege eſt hoc principale boum nutrimentum, quo quidem per dardanarios empto, carius per eos ſolebat Ruſticis vendi, & ſic deficiebat cultura ob exceſſivum pretium

pretium in quo vendebatur, & quia ſimilibus Reip. deſtructoribus eſt coarctanda via, ac licentia deſtruendi homines, ita neceſſarios Regno, ſicut ſunt Ruſtici, ideò, lex noſtra revenditioni horum leguminum juſtè providit.

IN LEGEM VIGESIMAM QUINTAM.

1 *Sal non ematur ad revendendum † ſub noſtræ legis pœna, niſi per traginarios trahentes illud de uno loco ad alium pro proviſione ipſorum locorum, dum tamen ſal non includant in domibus & horreis, ubi illud trahunt.*

SUMMARIUM.

1 *Non poteſt per dardanarios vendi ſal, vel emi ad revendendum cum ampliationibus & limitationibus, de quibus in noſtra lege & gloſſ.*

IBi. *No aya regatores de ſal.* Licet enim vendi, & emi ſal poſſit, *ex l. magis puto. in princip. ff. de rebus eorum. & in l. ſi quis ff. de vecti. & com.* niſi conſuetudo eſſet in contrarium, ſecundum Iſer. & Alvaro. *in l. 1. C. quæ ſint Regal. in uſi. feudor. not. in capit. ſuper quibuſdam §. præterea. de verborum ſignifi.* Cœpola *in l. inter publica §. 1. ff. de verborum ſignifi.* dixi in *l.* 31. *titul.* 18. *num.* 10. *cum ſeqq. libr. 6. ſupra.* Ex lege tamen noſtra per viam revenditionis nullo modo vendi poteſt, per dardanarios vulgo, *Recatones, y revendedores.* Nè aliter carius vendatur: & eſt juſta, ac ſalubris diſpoſitio, inquitque Craveta, *conſil.* 6. *num.* 111. *cum ſequent.* quod ſi quis conduxit fundum, in quo vena ſalis reperiatur, poteſt optime ſal vendere, neque dicitur negotiator, nec revenditor. Et nota quod licet ſal ſit optimum condimentum, ut inquit *Job.* 6. *capit.* Num quid poterit comedi inſulſum, quod non eſt ſale conditum? & Divi Marci. 9. *in fine*, bonum eſt ſal, quod ſi ſal inſulſum fuerit, in quo illud condietis? & ſic pro ſapientia & diſcretione ponitur ibi ſal, & in multis aliis locis. Et in condimentis immittitur, ut ſaporem habeant: tamen ut Plutarchus, *Sympoſiacon, Decade* 5. *capit.* 10. & *in libro de Iſide, & Oſride* ſcribit Ægyptios Sacerdotes caſtitatem inoffenſam ſervare, ideoque illos à ſalis uſu abſtinere, ut qui caloris libidinem concitet: Et idem Plutarch. *cauſarum natural. capit.* 3. Et an ſalinaria ſint de regalibus dixi *in l.* 31. *numero fina. titul.* 8. *libro* 6. *ſupra*, & *in aliis mineris & metallis in l.* 1. *in fin. & in l.* 2. *titul.* 13. *eod. libr.* 6. *ubi in fin. illius legis* 1. allego alios de iis tractantes tam in juſtitia, quam in conſcientia, mixime per Barboſ. *ibi allegatum*, & quia de iis Regalibus integer unus liber requiritur, fortaſſis favente Deo plura dicemus. Et nota, quod licet lex noſtra, dum vendere ſal dardanariis prohibet, videbatur aliis permittere, hodie tamen cum Rex omnes ſalinas Coronæ ſuæ Regiæ applicaverit, & incorporaverit, nullus ſal vendere poteſt niſi ille, cui ipſe conceſſerit, conduxeritve ſalinaria, & cui conductor ipſe, ex ipſius Regis permiſſu conceſſerit, prout inquit Alciat. *in dict. l. inter publicas, de verborum ſignifſic.* Dicens, his tantum permiſſum vendere ſal, qui à fiſco hoc jus emerunt, & ſi ſine venia, & licentia eorum emere, vel vendere quis tentaverit, in pœnas incidet, ut relato Alciato inquit Benvenu. *de mercat.* 4. *part. numero* 30. inſertus *inter deciſiones Genuenſes*, & Barboſa *in l. Divortio. §. ſi vir. numero* 29. *verſic. adeo quidem, cum ſeqq. ff. ſolut. matri.*

IN LEGEM VIGESIMAM SEXTAM.

Proxenetæ non poſſunt emere, † vendere, vel contrectare in mercantiis cujuſlibet ſint qualitatis per ſe, neque interpoſitas perſonas, neque poſſunt eas ad vendendum habere, ſi propriæ ſuæ ſunt, ſub noſtri tex. pœna, neque itidem poterit proxeneta unus emere res traditas alteri proxenetæ ad vendendum, ſub pœna inſerta in præſenti. 1

SUMMARIUM.

1 *Proxenetis prohibetur emere & vendere res ſuas, nec etiam per interpoſitas perſonas ſub legis pœna.*

IBi. *Pueda comprar.* Ampliat lex hæc diſpoſitionem *text. in l. decimaquarta, titul. decimoſecundo, proximò ſequente*, ubi aliqua diximus de iis proxenetis.

Ad tit. 21. & 22. *tit.* 14. *lib.* 5. adde quod eſt facta alia & nova pragmatica condita Madriti, ultimo die menſis Decembris, anni 1593 publicata ibidem decimonono die menſis Januarii, anni 594 qua quidem datur menſuræ numerus in ſericis adiiciendus ſive ſint unius pili ſive pluris, quam quidem pragmaticam cito videbis additam huic Recopilationi, ideo ego eam non addo.

TITULUS DUODECIMUS,

De la Venta de Brocados.

ET quia ſuperiori titulo de emptione & venditione dictum eſt generaliter, nunc autem magis in ſpecie tractatur de venditione aliquarum rerum.

IN LEGEM PRIMAM,

Luminaria & feneſtræ mercatorum, ubi intexta auro venduntur, vel alii panni aut bombycia, debent eſſe clara, & manifeſta abſque aliquo impedimento intus aut exterius; inferius aut ſuperius poſito ut fraus omnis evitetur, & emptores mercantias videant ſub noſtri text. pœna.

SUMMARIUM.

1 *Forenſes non ligantur ſtatutis regni niſi in eo diu moram traxerint. n. 5. ubi idem in cive novo, niſi ut ibi, cum ſublimatione.*
2 *Mercatores qui dicuntur, remiſſive.*
3 *Mercatorum maſſam eſſe quintum elementum.*
4 *Mercatores ſupponentes bonas merces exterius & malas interius puniuntur.*
5 *Bono viro non licet callide in rebus agendis verſari.*

IBi, *Que en ellas eſtuviere.* Pondera dictionem hanc, *Eſtuviere.* Quæ videtur denotare forenſes hos mercatores in hoc regno diutiùs verſaſſe, cum domum & tentoria habere in eis ubi ſimiles adſint feneſtræ, lex noſtra ſupponat, ut ex hac verſatione, legis noſtræ diſpoſitione ligentur, ut inquit Bart. *in l. cunctos populos, num.* 21. *C. de ſumma Tri.* dicens forenſes in delictis non
1 ligari ſtatutis regni niſi in regno diu moram † traxerint, ita quod veriſimiliter præſumi poſſit ſcientiam ſtatuti habere, aliter enim præſumitur eí ignorare ſtatuta. & non ligantur eorum pœnis, *ut c. ut animarum, de conſtit. in* 6. ſicut in cive novo, *ex l. qui cum uno §. fin. ff. de re mil.* Ripa *de peſte, tit. de remediis ad conſer. uber. num.* 119. & *ſequentibus*, & Aviles *cap.* 52. *mer. verbo, en la tierra, numero* 11. Et hæc vera ſunt, niſi ſtatuto illo diſpoſitum, eſſet etiam diſpoſitum à jure communi, nam tunc nihil excuſaret talem forenſem quod diu non eſſet verſatus in regno, ſecundum Bartol. *ubi ſupra* per text. *in l. ſaccularii. §. ſunt quedam ff. de extraordin. crim.* & ante eum Cyn. quos *ibi* ſequitur Fulgoſ. & Anton. *in cap. à nobis, de ſent. excom.* Joan. Ligna. & Imol. *in cap.* 2. & *fin. de conſtit.* Anchar. *c. canonum, eo tit.* 12. *q.* ſed adhuc tunc ex capite juſtæ ignorantiæ eſſet tali forenſi diminuenda pœna juris communis & ſic poſſet procedere opinio contraria, Abb. *in dict. c. à nobis* 1. & Jaſ. *dict. l. cunctos populos numero* 31. ubi alios allegat dicentes etiam in hoc caſu forenſi delinquenti contra jus commune regni extranei eſſe remittendam pecuniariam per tale jus commune impoſitam contravenienti, ut id procedat, *ut dixi*, ut diminui poſſet, & hoc quoties illud jus commune in ſuo regno non uſitaretur, neque diſpoſitum eſſet, ſecus vero aliàs, quia nec tunc diminueretur pœna.

Ibi. *Mercaderes.* Et ii qui dicantur, tradit † 2
late Benven. *in tract. de mercatura* 1. *part. numero* 1. *cum pluribus ſequentibus*, & Rebuff. *in tomo* 2. *conſtit. Fran. titul. de mercat. in princip.* & Additio. Ber. Diaz. *in pract. crim. canon. cap.* 54. & *in parte* 2. tract. ipſe Benven. *ubi ſupra de ſtatu mercatorum & à quo tempore incœperunt*, & *num.* 4. inquit ex Bal. maſſam mercatorum & campſorum ſummum bonum, † & quintum ele- 3
mentum, licet tempeſtate noſtra atrocia committant, ideoque in magno diſcrimine ſalutis æternæ ſecundum eum *ibi numero* 5. exiſtunt, & *numero* 16. differit etiam an mercatores ſint urbibus neceſſarii, & utiles.

Luzes libres. Et cujus latitudinis debent eſſe 1
tales luces diſponitur in l. 4. *in fi. infra iſto tit.* & in aliud facientes & lumina obſcura tenentes invehit Benven. *in d. tract. de mercatura, in princip. num.* 11. & Cæpola, *de ſerv. urb. præd. tit. de ſervit. lumin.* & Coraſ. *lib.* 3. *miſcellanearum. c.* 23. *n.* 9.

Ibi. *Mejor de lo que ſon.* In quo committunt crimen ſtellionatus, dum faciunt apparere bona ea, quæ non ſunt, ſicut faciunt impoſtores merces bonas ſupponentes in facie ſacci vel corbis, malas autem ſeu corruptas intus ſupponunt, qui extra ordinem crimine ſtellionatus † puniuntur, 4
ut l. 3. *§. ſi quis merces, ff. de crim. ſtelli. l.* 7. & 8. *tit.* 16. *p.* 7. de quo plura exempla tradit Benven. *ubi ſupra tit. de decoctoribus.* 7. & *ult. part. in prin. num.* 29. & 30. & Avend. *c.* 19. *prætorum num.* 30. & 31. *lib.* 1. & eodem miſcentes paleam vel avenam aut hordeum cum tritico ut diximus *in l.* 3. *tit.* 5. *lib.* 1. *ſupra.*

Ibi *No ſe pueda recebir ningun engaño.* Qui qui-

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

pretium in quo vendebatur, & quia ſimilibus Reſp. deſtructoribus eſt coarctanda via, ac licentia deſtruendi homines, ita neceſſarios Regno, ſicut ſunt Ruſtici, ideò, lex noſtra revenditioni horum leguminum juſtè providit.

IN LEGEM VIGESIMAM QUINTAM.

1 Sal non ematur ad revendendum † ſub noſtræ legis pœna, niſi per traginarios trahentes illud de uno loco ad alium pro proviſione ipſorum locorum, dum tamen ſal non includant in domibus & horreis, ubi illud trahunt.

SUMMARIUM.

1 *Non poteſt per dardanarios vendi ſal, vel emi ad revendendum cum ampliationibus & limitationibus, de quibus in noſtra lege & gloſſ.*

IBi. *No aya regatores de ſal.* Licet enim vendi, & emi ſal poſſit, *ex l. magis puto. in princip. ff. de rebus eorum. & in l. ſi quis ff. de vecti. & com.* niſi conſuetudo eſſet in contrarium, ſecundum Iſer. & Alvaro. *in l. 1. C. quæ ſint Regal. in uſi. feudor. not. in capit. ſuper quibuſdam §. præterea. de verborum ſignifi.* Cœpola *in l. inter publica §. 1. ff. de verborum ſignifi.* dixi in *l. 31. titul.* 18, *num.* 10. *cum ſeqq. libr. 6. ſupra.* Ex lege tamen noſtra per viam revenditionis nullo modo vendi poteſt, per dardanarios vulgo, *Recatones, y revendedores.* Nè aliter carius vendatur: & eſt juſta, ac ſalubris diſpoſitio, inquitque Craveta, *conſil.* 6. *num.* 111. *cum ſequent.* quod ſi quis conduxit fundum, in quo vena ſalis reperiatur, poteſt optime ſal vendere, neque dicitur negotiator, nec revenditor. Et nota quod licet ſal ſit optimum condimentum, ut inquit *Job. 6. capit.* Num quid poterit comedi inſulſum, quod non eſt ſale conditum? & Divi Marci. *9. in fine*, bonum eſt ſal, quod ſi ſal inſulſum fuerit, in quo illud condietis? & ſic pro ſapientia & diſcretione ponitur ibi ſal, & in multis aliis locis. Et in condimentis immittitur, ut ſaporem habeant: tamen ut Plutarchus, *Sympoſiacon, Decade 5. capit.* 10. & *in libro de Iſide, & Oſride* ſcribit Ægyptios Sacerdotes caſtitatem inoffenſam ſervare, ideoque illos à ſalis uſu abſtinere, ut qui caloris libidinem concitet: Et idem Plutarch. *cauſarum natural. capit.* 3. Et an ſalinaria ſint de regalibus dixi *in l. 31. numero fina. titul. 8. libro 6. ſupra, & in aliis mineris & metallis in l. 1. in fin. & in l. 2, titul, 13. eod. libr. 6 ubi in fin. illius legis 1.* allego alios de iis tractantes tam in juſtitia, quam in conſcientia, mixime per Barboſ. *ibi* allegatum, & quia de iis Regalibus integer unus liber requiritur, fortaſſis favente Deo plura dicemus. Et nota, quod licet lex noſtra, dum vendere ſal dardanariis prohibet, videbatur aliis permittere, hodie tamen cum Rex omnes ſalinas Coronæ ſuæ Regiæ applicaverit, & incorporaverit, nullus ſal vendere poteſt niſi ille, cui ipſe conceſſerit, conduxeritve ſalinaria, & cui conductor ipſe, ex ipſius Regis permiſſu conceſſerit, prout inquit Alciat. *in dict. l. inter publicas, de verborum ſignific.* Dicens, his tantum permiſſum vendere ſal, qui à fiſco hoc jus emerunt, & ſi ſine venia, & licentia eorum emere, vel vendere quis tentaverit, in pœnas incidet, ut relato Alciato inquit Benvenu. *de mercat. 4. part. numero* 30. inſertus *inter deciſiones Genuenſes*, & Barboſa *in l. Divortio. §. ſi vir. numero 29. verſic. adeo quidem, cum ſeqq. ff. ſolut. matri.*

IN LEGEM VIGESIMAM SEXTAM.

Proxenetæ non poſſunt emere, † vendere, vel contrectare in mercantiis cujuſlibet ſint qualitatis per ſe, neque interpoſitas perſonas, neque poſſunt eas ad vendendum habere, ſi propriæ ſuæ ſunt, ſub noſtri tex. pœna, neque itidem poterit proxeneta unus emere res traditas alteri proxenetæ ad vendendum, ſub pœna inſerta in præſenti. 1

SUMMARIUM.

1 *Proxenetis prohibetur emere & vendere res ſuas, nec etiam per interpoſitas perſonas ſub legis pœna.*

IBi. *Pueda comprar.* Ampliat lex hæc diſpoſitionem *text. in l. decimaquarta, titul. decimoſecundo, proximò ſequente*, ubi aliqua diximus de iis proxenetis.

Ad tit. 21. & 22. tit. 14. lib. 5. adde quod eſt facta alia & nova pragmatica condita Madriti, ultimo die menſis Decembris, anni 1593 publicata ibidem decimonono die menſis Januarii, anni 594 qua quidem datur menſuræ numerus in ſericis adiiciendus ſive ſint unius pili ſive pluris, quam quidem pragmaticam cito videbis additam huic Recopilationi, ideo ego eam non addo.

TITULUS

TITULUS DUODECIMUS,

De la Venta de Brocados.

ET quia ſuperiori titulo de emptione & venditione dictum eſt generaliter, nunc autem magis in ſpecie tractatur de venditione aliquarum rerum.

IN LEGEM PRIMAM,

Luminaria & feneſtræ mercatorum, ubi intexta auro venduntur, vel alii panni aut bombycia, debent eſſe clara, & manifeſta abſque aliquo impedimento intus aut exterius; inferius aut ſuperius poſito ut fraus omnis evitetur, & emptores mercantias videant ſub noſtri text. pœna.

SUMMARIUM.

1 *Forenſes non ligantur ſtatutis regni niſi in eo diu moram traxerint. n. 5. ubi idem in cive novo, niſi ut ibi, cum ſublimatione.*
2 *Mercatores qui dicuntur, remiſſive.*
3 *Mercatorum maſſam eſſe quintum elementum.*
4 *Mercatores ſupponentes bonas merces exterius & malas interius puniuntur.*
5 *Bono viro non licet callide in rebus agendis verſari.*

IBi, *Que en ellas eſtuviere.* Pondera dictionem hanc, *Eſtuviere.* Quæ videtur denotare forenſes hos mercatores in hoc regno diutiùs verſaſſe, cum domum & tentoria habere in eis ubi ſimiles adſint feneſtræ, lex noſtra ſupponat, ut ex hac verſatione, legis noſtræ diſpoſitione ligentur, ut inquit Bart. *in l. cunctos populos, num. 21. C. de ſumma Tri.* dicens forenſes in delictis non
1 ligari ſtatutis regni niſi in regno diu moram † traxerint, ita quod veriſimiliter præſumi poſſit ſcientiam ſtatuti habere, aliter enim præſumitur eã ignorare ſtatuta, & non ligantur eorum pœnis, *ut c. ut animarum, de conſtit. in 6.* ſicut in cive novo, *ex l. qui cum non §. fin. ff. de re mil.* Ripa *de peſte, tit. de remediis ad conſer. uber. num. 119. & ſequentibus*, & Aviles *cap. 52. præt. verbo, en la tierra, numero* 11. Et hæc vera ſunt, niſi ſtatuto illo diſpoſitum, eſſet etiam diſpoſitum à jure communi, nam tunc nihil excuſaret talem forenſem quod diu non eſſet verſatus in regno, ſecundum Bartol. *ubi ſupra* per text. *in l. ſaccularii. §. ſunt quædam ff. de extraordin. crim.* & ante eum Cyn. quos *ibi* ſequitur Fulgoſ. & Anton. *in cap. à nobis, de ſent. excom.* Joan. Ligna. & Imol. *in cap. 2. & fin. de conſtit.* Anchar. *c. canonum, eo tit. 11. q.* ſed adhuc tunc ex capite juſtæ ignorantiæ eſſet tali forenſi diminuenda pœna juris communis & ſic poſſet procedere opinio contraria, Abb. *in dict. c. à nobis* 1. & Jaſ. *dict. l. cunctos populos numero* 31. ubi alios allegat dicentes etiam in hoc caſu forenſi delinquenti contra jus commune regni extranei eſſe remittendam pecuniariam per tale jus commune impoſitam contravenienti, ut id procedat, *ut dixi*, ut diminui poſſet, & hoc quoties illud jus commune in ſuo regno non uſitaretur, neque diſpoſitum eſſet, ſecus vero aliàs, quia nec tunc diminueretur pœna.

Ibi. *Mercaderes.* Et ii qui dicantur, tradit † 2
late Benven. *in tract. de mercatura 1. part. numero 1. cum pluribus ſequentibus*, & Rebuff. *in tomo 1. conſtit. Fran. titul. de mercat. in princip.* & Additio. Ber. Diaz. *in pract. crim. canon. cap. 54. & in parte 2.* tract. ipſe Benven. *ubi ſupra de ſtatu mercatorum & à quo tempore incœperunt*, & *num.* 4. inquit ex Bal. maſſam mercatorum & campſorum ſummum bonum, † & quintum ele- 3
mentum, licet tempeſtate noſtra atrocia committant, ideoque in magno diſcrimine ſalutis æternæ ſecundum eum *ibi numero* 5. exiſtant, & *numero* 16. differit etiam an mercatores ſint urbibus neceſſarii, & utiles.

Luzes libres. Et cujus latitudinis debent eſſe 1
tales luces diſponitur in l. 4. *in fi. infra iſto tit.* & in aliud facientes & lumina obſcura tenentes invehit Benven. *in d. tract. de mercatura, in princip. num.* 11. & Cæpola, *de ſerv. urb. præd. tit. de ſervit. lumin.* & Covaſ. *lib. 3. miſcellanearum. c. 13. n. 9.*

Ibi. *Mejor de lo que ſon.* In quo committunt crimen ſtellionatus, dum faciunt apparere bona ea, quæ non ſunt, ſicut faciunt impoſtores merces bonas ſupponentes in facie ſacci vel corbis, malas autem ſeu corruptas intus ſupponunt, qui extra ordinem crimine ſtellionatus † puniuntur, 4
ut l. 3. §. ſi quis merces, ff. de crim. ſtelli. l. 7. & 8. tit. 16. p. 7. de quo plura exempla tradit Benven. *ubi ſupra tit. de decoctoribus. 7. & ult. part. in princ. num.* 29. & 30. & Avend. *c. 19. prætorum num. 30. & 31. lib. 1.* & eodem miſcentes paleam vel avenam aut hordeum cum tritico ut diximus *in l. 3. tit. 5. lib. 1. ſupra.*

Ibi *No ſe pueda recebir ningun engaño.* Qui quidam

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

dem dolus maxime in curia mercatorum abeſſe debet, ut eleganter demonſtrat Juriſconſultus *in l.1 §.præterea.ff. de offic. præf.urb.* nam licet mercatoribus in emendis vendendiſque mercimoniis liceret contrahentes ad invicem decipere intra dimidiam juſti pretii *l. in cauſæ. §. idem Pomponius. ff. de minori. & in c. cum dilecti & in cap. pen. de emp. & ven.* licet in conſcientia neque in uno nummo liceat decipere, adhuc tamen in foro fori non licet eis dolis & fraudibus ementes, aut vendentes circumſcribere, non enim decet bono
5 viro callide in rebus † agendis verſari, ut notat Accurſius, *in l. ſemper in contractibus, ff. de reg. jur.* & tales fraudatores poteſt judex punire tanquam committentes fraudem de re ad rem, ſecundum Bald. relatum & ſecutum per Avend. *c. 19. præt. num. 30. in fine, lib.* 1. imo & ſecundum eum *ibi numero 32. in fine*, hujuſmodi cauſæ contra officiales breviter & ſummariè etiam diebus feriatis poterunt determinari & puniri contra facientes & delinquentes.

IN LEGES SECUNDAM, TERTIAM, QUARTAM & QUINTAM.

Intexta auro & bombycea & panni menſurentur ſecundum legum harum diſpoſitionem, pannique facti in regno minutatim vendendi, antequam vendantur, madefiant plene & tundantur, cumque menſurari debent, ſervetur forma & modus à legibus noſtris præſcriptus & ſub pœnis earum: idemque ſi panni extra regnum facti ſint & in eo vendantur minutatim.

SUMMARIUM.

1 *Lex noſtra augmentativa pœnarum eſt ad l. 115. tit. 13. lib. 7. infra, & num. 2.*

IBi. *So pena que pierdan.* Eadem imponitur pœna menſurantibus aliter quam debent *in l.115. tit. 13 lib. 7. infra*, licet *ibidem* unamet pœna imponitur ſemel bis & ter delinquenti, in noſtra vero augetur pro ſecunda & tertia vice, & ſic cum lex noſtra licet in contextis auro & bombyceis loquatur, lex tamen ſequens in pannis etiam loquitur, & ſic dicendum eſt pœnam illius *l. 115.* auctam † fuiſſe *ex text. noſtro*, & eſſe au-
2 gendam ſecundam quod *hic* diſponitur, quamvis lex noſtra antiquior ſit, cum expreſſe *in d. l. 115.* non corrigatur, poſſintque pœnæ hæ cum illis ſe compati, nam ultra amiſſionem panni, quæ *ibi* imponitur pro qualibet vice, pro ſecunda vice tamen addetur *ex text. noſtro* pœna quadrupli, & pro tertia ſeptupli, ſecundum quod *hic* diſponitur, nam & ſi plures pœnæ, in eadem re reperiantur diſpoſitæ, cum expreſſe ſe non corrigant, omnes ſunt imponendæ, prout diximus *in tit. 1. lib. 2. ſupra*, ne demus correctionem ubi evitari poteſt, novumque non eſt unas leges per alias etiam anteriores intelligi, publiceque intereſt leges noſtras ſervari, & hoc etiam in caſu *l. 5. infra eod. tit.* dicendum videtur, præſertim cum illa ad noſtram ſe referat & omne contentum in relato cenſetur contineri in referente, quæ cum nova ſint & à nemine præter me ſic conſiderata, ita & mature ſunt conſideranda in contingentia caſus, nollem enim eſſe novarum opinionum autor præſertim ad amplificandas manus avaras & plenas cupiditate, ideo unuſquiſque latius hæc cogitabit.

In l. 3. ibi. *Que para lo medir.* Ex hoc corrigitur l. *infra tit. prox. verſ. y otro ſi que el paño*, ut *ibidem* Compilator *in ſupraſcriptione marginali* advertit.

In l. 4. ibi *Y no tengan eſcuſa.* Extenditur, * per 2
eam text. in l. 115. *tit.* 13. *lib. 7. infra*, quæ videbatur requirere quod venderentur panni contra ejus prohibitionem ut ejus pœna incurreretur, neque ſufficeret habuiſſe ad vendendum ſi nondum incepta erat venditio eorum, prout de jure erat, ut *ſupra tit. præcedente* diximus *& in l. 1. verbo, no ſe venda, tit. fin. infra iſto lib.* 5. id enim non procedit in caſu noſtræ legis, ut ex ea patet ad ampliationem dictæ legis 115.

Ibi. *So las penas.* Intellige, quod hæ pœnæ erunt illæ, quæ unicuique verſiculo noſtri text. applicari poſſunt, nam ubi lex noſtra loquitur, *de que ſe mojen y tundan los paños*, ſi aliter fiat, imponetur pœna l. 2. *ſupra iſto tit.* quæ in iis loquitur, ſed ubi nondum panni incepti ſunt vendi, ſed parati ſunt ad vendendum, pœna erit arbitraria, quaſi tunc non ſit conſummatum delictum, ideo mitior pœna imponenda ubi vero mercatores non habent lumina ad menſuram noſtri text. & contra ejus diſpoſitionem imponetur pœna l. *ſupra iſto tit.* & ſic verba hæc *ſo las pœnas*, ſingula ſingulis referendo, ſunt intelligenda & declaranda.

IN LEGEM SEXTAM.

Mercatores tenentur certiorari pannorum, bombyceorumque & auro intextorum emptores, cujus loci ſint & unde ſunt adducti, aliaque in lege noſtra contenta obſervare, ſub ejus pœna.

SUMMARIUM.

1 *Quibus ſignis mercatores debent pannos ſignare.*
2 *Mercator poteſt ad libitium rebus ſuis ſigna imponere modo abſit fraus, ut ibi hæ & aliæ apponuntur limitationes.*
3 *Sarcina ejus eſſe præſumuntur cujus ſigno ſignantur ubi an hoc quoad plenam ſufficiat probationem.*
4 *Vendens mercem corruptam cum incorrupta, ſi declaret, non meretur pœnam.*

IBi: *Con los ſellos y ſeñales.* Et quæ ſigna † debent 1
eſſe hæc decerpes *ex l. 49. tit. 13. lib. 7. infra* ſcilicet, quod debent eſſe ſigna populorum ubi operati ac facti ſunt, quæ quidem debent imprimere textores talium pannorum ſub illius legis pœna, dum tamen hæc ſigna textores non imprimant, uſque dum panni tales refecti ſint batuario, *ſecundum l. 14. tit. 15. infra lib. 7.* & hoc dummodo tales panni non ſint minoris valoris, & nominis quam *veyntideſenos*, & abinde ſuperius, ſintque facti in populis illis & à vicinis illorum populorum, nam ſi exterorum à populo illo ubi textuantur eſſent, non eſt neceſſe imponi eis ſigna talis populi, ſed ſolum ſigillum illius textoris, ſecundum text. ita hæc declarantem, *in l. 8. tit. 15. lib. 7.* infra nomina tamen mercatorum pannorum ipſorum nullo modo imponi poſſunt in pannis iis, ut omnis occaſio fraudis ceſſet ſecundum

ſecundum text. *in l. 12. tit. 16. lib. 5. infra* in correctionem *l. 19. tit. 14. eod. lib. 7. infra* dum *ibi* permitti videbatur nomina ipſorum pannorum imponi in pannis, nam hoc non licet, ex d. l. 12. quæ novior eſt & id prohibet fieri, ita quod in pannis iis ſolum populi ſigilla ubi panni fiunt, ſi ſunt vicinorum illius populi apponenda ſunt, dum tamen ſint, *veyntidoſenos y dende arriba.* & ſint in batuario refecti, quod ſi panni ii ſint exterorum à populo illo ubi fiunt, ſolum ſignum textoris eſt apponendum, non tamen ſunt in eis litteræ deauratæ imprimendæ, ſecundum text. *in l. 13. infra iſto tit. & lib.*

Ibi. *Conocidas.* Poteſt enim quis rebus ſuis vel
2 mercibus imprimere ad libitum † ſigna, *ſecundum gloſſ. in l. 2. C. ut nemi. lib. ſine jud. auth. ſigna imprim.* quæ communiter approbatur teſte Benvenuto, *in d. tract. de mercat. part. 2. num.* 94. publico enim conſenſu & quodam veluti jure gentium introductum videtur ut homines ſibi aſſumere poſſint nomina & inſignia, quibus ipſi ſuaque ab aliis ſeparentur, & dignoſcantur, ut *in l. ad recognoſcendos C. de ingen. & manum.* & *ibi* not. Bald. Sal. & alii, poſſuntque ut libuerit apponere & mutare, modo abſit fraus, quæ ſi interveniret, falſum committeretur, *ut l. 1. C. de mut. nom. l. falſi in prin. C. de falſ.* Bald. *in l. 1. C. quæ res ven. non poſ.* Benvenut. *ubi ſupra num.* 84. ubi limitat tribus modis, primo niſi fraude vel dolo alienum quis ſignum imprimeret, ſeu eo uteretur, nam falſum committeret, ſecundum Bald. *l. unica C. de mut. nom.* Felin. *cap. 3. num.* 2. Dec. *3. de probatio.* Secundo ubi ei, cujus arma ſunt vel inſignia, fieret injuria, vel etiam primo mercatori, cujus arma ſunt vel inſignia fieret injuria, vel etiam primo mercatori, cujus erat ſignum, quia ultimus eo ignominioſe utitur, *arg. l. minime C. de epiſ. an.* Pariſ. *conſil.* 19. *numero* 8. *lib.* 1, latè Maria-Soc. *in cap. dilecta de exceſ. præ num.* 6 *cum ſequentibus aliquibus*, & exemplificat hoc, Benvenut. *ubi ſupra* ſi is, qui decoxit, utatur ſigno, quo alius bonæ famæ mercator uti ſolebat. Tertio limitat, niſi mercatoris, qui prius ſigno illo uſus eſſet, intereſſet, & ex eo lædi poſſet, ut probat Abb. *in d. cap. dilecta num.* 4. & *ibi* Adit. veluti ſi expertus approbatuſque artifex & fide dignus & probus mercator ſigna habebat peculiaria, & alius non ita expertus & fide dignus uti vellet ſignis, ut homines emendi cauſa concurrant, judex enim tunc poterit prohibere ne id fiat ſecundum Alber. *in l. quæro ff. de jure patro.* & Avendan. *ca. 19. præto. lib. 1. num. 32.* & dixi *in l. 8. tit. 1. lib. 4 ſupra* & Rebuf. *in 2. tomo conſti. Fran. titu. de mercat. min. vend. ar. 1. gloſ. 1. num. 26.* Et hoc præſertim cum mer-
3 ces, ſeu ſarcinæ, ejus † eſſe præſumuntur, cujus ſigno ſignatæ ſunt, ut inquit Bald. *in Auth. dos data, numero 1. verſicul. ibi ſignaculo C. de don. ante nup.* ſequitur Deci. *in cap. cauſam matrimonii numer. 3. de proba.* Afflict. *deciſ.* 23. *numero* 3. & 4. Boeri. *deci.* 105. *num* 9. Benven. *ubi ſupra* 2. *part. num. 7. cum ſequentibus*, & noviſſime Maſcardus, *in 2. tomo de proba. concluſione* 1052. *marcum & prius concluſione* 91. *animalia*, Deci. *conſilio* 301. *numer. 7.* & Hippoly. *ſing.* 177. & *ibi* per eos an hoc ſit quantum ad plenam probationem an vero quoad præſumptionem, qui tenent ſolum ſemiplene probare, niſi de conſuetudine aliud ſit inductum, ex notatis per Dom. *in capit. quamvis, columna 3. de procu. in 6. & deciſ. in capite poſt ceſſionem numer. 14. de probatio.* & Bald. *conſil. 416. libr. 3.* quem ad hoc refebat Benven. *ubi ſupra n. 89. & 96.*

Ibi. *Haſta ſer vendida toda la pieça.* Idem in pannis diſponitur *in l. 15. titu. 13. lib. 7. infra.*

Ibi. *Lo digan luego.* Nam tunc certiorati emptores de hoc nihil poterunt imputare mercatori, ſcienti enim, & conſentienti non ſit injuria neque dolus, & ſic inquit Paris. de Put *de ſyndicatu, verbo judicis ſuprema poteſtas numer.* 24. quod vendens mercem corruptam cum incorrupta ſi declaret non incurrit aliquam pœnam † pro quo conſidero l. 8. *titu. 16. part. 7.* dum dicit, *faziendo creyente a los que lo compran que es puro*, & diximus etiam *in l. 3. numero 5. titul. 5. libr. 1. ſupra* & *ibidem* dixi ſi id oculis ſecerni & perſpici poſſit.

IN LEGEM NONAM.

Panni nullo modo extendendi ſunt, niſi tantum ut æquales ſiant poſtquam de batuario ſunt extracti ſub noſtri text. pœna.

SUMMARIUM.

1 *Corrigitur lex noſtra in verſ.* ſalvo ſolamente *per l. 63. tit. 17. lib. 7. infra, & declaratur per alias.*

IBi. *Salvo ſolamente* Hoc jam corrigitur † per 1
text. *in l. 63. titu. 17 lib. 7. infra* ubi ut etiam ad reducendos pannos ad æqualitatem non licet eos extendere neque dilatare, neque ad hoc licet inſtrumentum aliquod habere, quæ quidem lex jubetur ſervari *in l. 9. titu. 14. infra lib. 7.* cum *ſecundum eam*, quamvis panni non habeant plenam menſuram, ſed deficiat aliquid, non punitur mercator, neque factor panni, licet aliud per *l 31. titu. 13. eo. lib. 7. infra* juberetur, pœnaque extendentis pannum habet locum contra ipſum extendentem, vel fieri mandantem, non vero contra mercatores vendentes illos, ſecundum dictam l. 9. quæ declaratur in hoc *per l. 4. tit. 15. lib. 7. infra* ut habeat locum in pannis extraneis à regno, nam in factis in regno licet pannum ſic extenſum mercator venditioni ſuppoſitum habeat, puniri non debet, poteſt tamen pannum ſequeſtari, neque debet permitti vendi uſque dum factor talis panni puniatur propter extenſionem illam: Quas quidem pannorum leges cum feci recopilationem & repertorium curiarum, & pragmaticarum ab anno 1551. uſque ad annum 1564. congeſſi ſimul legem declarantem cum delarata ut melius intelligerentur, & poſt primam impreſſionem promulgata fuit noſtra recolatio, & ſic labor meus ceſſavit, licet & nunc ad multa proficere poſſet.

IN LEGEM DECIMAM.

Tunſor pannorum quid debeat facere antequam pannum tundat, & quod ipſe ſarcinator juxta domos mercatorum non habeat officinas ſuas ſub noſtri text. pœna.

SUMMARIUM.

IBi. *Deſcoger.* Ab hinc uſque ad finem *concor. l. 96. titu. 15. lib. 7. infra.*

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

IN LEGEM DUODECIMAM,

Tonſores non poſſunt uti officio ſarcinatorum, ſed uno vel altero.

SUMMARIUM.

1 *Tonſor & ſarcinator artifices proprie vocantur. improprie vero officiales.*
2 *Mercatorem officium gerere dicitur.*
3 *Artificum appellatione non continentur agricultores.*
4 *Mercatores noviter effecti nobiles ante mercatura exercitium poſt illud nobilitatem amittunt, non ſic in agricolis, ut ibi.*
5 *Mercatores nobiles à ſanguine & progenie non amittunt eam.*
6 *Negociationibus pluribus compatibilibus uti quis poteſt.*

IBi. *Los dichos officiales.* Improprie attenta etymologia horum vocabulorum, tonſor, & ſarcinator, officiales vocantur, nam non poſſunt
1 dici tales, ſed potius artifices, † nam, ut inquit text. *in c. ejiciens.* 88. *diſtin.* ubi Chryſoſtomus ſuper Matthæo ait, (quicunque rem comparat, non ut ita integram & immutatam vendat, ſed ut materia ſit ſibi inde aliquid operandi, ille non eſt negociator, qui vero rem comparat ut integram & immutatam vendat, & vendendo lucretur, ille eſt mercator, qui de templo ejicitur, hunc, ſcilicet mercatorem Doctores officium
2 gerere dicunt, illum vero, ſcilicet ſarcinatorem artificem appellant, ut tradunt Alex. & Jaſ. *in l. cetera §. ſed & ſi quis num.* 15. *de leg.* 1. *cum concor. ibi in additio. ad Jaſ. traditis in princip.* & *ibi* Bart. *& ejus additio, de leg.* 3. Bart. *in tract. teſtimoniorum numer.* 62. Signorolus *conſil.* 95. *num.* 15. & hanc differentiam inter hos mire explicat Frederi. de Sen. *conſ.* 27. Abb. *conſ.* 6. *in fin. lib.* 1. Card. *Clem. fin. not.* 3. *de vita & hon. cler.* & Alciat. *in l. mercis appellatione. ff. de verbo. ſigni.* ubi Rebuffus, *in prag.* 921. *verſic. advertendum eſt cum* 2. *ſequentibus*, hos ad hoc allegat Doctor. & poſt eum eo tacito allegavit Matienço, *hic gloſ.* 1. & idem Rebuf. *in* 2. *tomo conſtit. Franc. tit. de mercator. minut. ven. artic.* 1. *gloſ.* 1. *numero* 2. & 25. ubi *numer.* 24. inquit ex Corneo, *in conſ.* 518. *ex pluribus vol.* 1. inquit, quod qui majori parte anni circa colendos agros verſantur, licet aliquam artem exerceant, artifices tamen non dicuntur, & ap-
3 pellatione artificum † non continentur agricolæ, text. *in c. quod ſuper de voto, ibi* (*artifices & agricolæ,*) nam hi licet laboraverint in propriis poſſeſſionibus non perdunt nobilitatem, ſe-
4 cus in mercatoribus, † ut per Guidonem Papæ, *deciſ. Delph.* 41. quod intelligo ex eodem Rebuffo, *ibi n.* 21. quoties de novo mercator ante mercaturam acquiſivit nobilitatem, nam ſi poſt efficitur mercator perdet eam, ut per Fab. *l. falſo C. de diver. reſ.* & probatur *ex legibus* 2. & 3. *titul.* 1. *lib.* 7. *infra*, ſecus vero in eo, qui ex parentibus nobilibus natus eſt, tunc natura produxit eum nobilem, ideo quod naturale eſt amitti non poteſt, † & licet tempore quo exercet mercan-
5 tiam & artem mechanicam dormiat nobilitas, & ea non utatur, & ſic ſicut plebeii tenentur ad collectas, ſecundum Guido. Papæ *quæſtione* 196. & 591. relatum per Rebuffum *di. num.* 21. quod non credo verum, *ut alibi dixi*, nam & durante mercantia durat talis ſanguinis nobilitas, & *in hac* repeto *gloſſ.* deſiſtendo tamen à tali mercantia reaſumit eam, ut *ibi* per Rebuffum, & Caſſaneum, *in conſuet. Burgun. tit. des droictz rubrica* 4. §. 19. *entre gens nobles*, *num.* 32. & faciunt dicta per nos, *l.* 9. *titul.* 11. *num.* 7. *lib.* 2. *ſupra.* Sed quot homines nobiliſſimi hodie perderent nobilitates, exercentes mercantias, ſatis à legibus eis prohibitas, ut apparet *ex l. nobiliores. C. de commerc. & mercat.* officia ei non convenientia appetentes, & exercentes, & ſic avari, degeneres à genealogia ſua exiſtunt, ſolum lucris inhiantes, & quæ ſua erant negligentes, ſed ut inquit Rebuffus, *ubi ſupra gloſſ.* 15. ob id negociationem nobilem reddunt, & hoc quia ibi ita eſt de conſuetudine, ut apud Genuenſes, & Venetos ſecundum Tiraquel. *de nobil. cap.* 33. *in fin.* & Didacum Perez *l.* 9. *tit.* 1. *lib.* 4. *ordinam.* & hoc verum eſt, ſeipſos tamen denigrant & infamant, & hac de cauſa ne mercimonia & mercantia deferatur, & officiorum exercitium pro lege receptum, in noſtra Hiſpania eſt, ut genere, & ab antiquo, nobiles non perdant nobilitatem, ſed potius ea gaudeant etiamſi artem mechanicam exerceant, ut aſſerit Covarr. *in pract. cap.* 19. *n.* 7. & Avend. *in dictionario verbo cavallero privil.* 3. & ſic declarandæ ſunt *leges.* 2. & 3. *tit.* 1. *lib.* 7. *infra*, & dicta per Didac. Perez *lib.* 2. *ordinam. col.* 598. *cum ſequentibus & lib.* 4. *columna* 1357. *in l.* 4. *tit.* 19. *infra eod. lib.* 2. *pero. in leg.* 3. *titulo primo libro ſexto infra.*

Ibi. *Y no puedan uſar de dos officios juntamente* Sed nonne quis diverſis negociationibus uti poteſt, ut probatur *in l. procuratoris.* §. *ſi plures ff. de tribut. l. cuicumque*, §. *Labeo ff. de inſt.* & ex pluribus à Jaſo. congeſt. *conſ.* 74. *lib* 3. Signor. *conſ.* 95. Tiraq. *lib.* 1. *de ret.* §. 30. *gloſ.* 1. *num.* 9. & *ſequent.* Benvenut. *de mercat. part. prima*, *n.* 56. & *ſequentibus*, & dicendum eſt verum eſſe, quoties negociationes illæ ſe invicem compatiuntur,
† prout in mercatore qui poteſt in diverſis rebus 6
negociari, ut inquit Rebuffus *in tract. de mercat. & negotia. articulo* 1. *gloſſ.* 1. *in princ.* ſecus vero in iis noſtri text. officialibus, qui ex ratione *hic* deſignata ſe non compatiuntur, & ſic duo officia incompatibilia quis exercere non poteſt, ut reſolvimus *in tract. de decur. lib.* 1. *cap.* 22. *n.* 6. *cum ſequentibus*, & probatur *ex l.* 28. *tit.* 4. *lib.* 2. *ſupra & leg.* 4. *tit.* 3. *lib.* 7. *infra.* & ſic ceſſat difficultas propoſita.

IN LEGEM DECIMAM TERTIAM.

Litteræ deauratæ in pannis non ſunt inſerendæ ſub pœna, & in ejus propoſitum vide dicta in lege ſexta, gloſſa prima, ſupra iſto titulo.

IN LEGEM DECIMAM QUARTAM.

Proxenetæ non poſſunt emere mercantias eis ad utendum traditas ſub noſtri text. pœna.

SUMMA-

SUMMARIUM.

1 *Proxeneta quis ſit & graviter punitur aſſerens plus dari pro re quam in effectu detur.*
2 *Licitator ſimulatus ſi offert pretium non lucratur promiſſum.*

1 IBi, *Corredor.* Quis ſit iſte † vide *per totum tit. ff. de proxenetis*, & text. *l.* 32. *tit.* 26. *part.* 5. & licet *ibidem* dicatur, proxenetas hos res in publica ſubhaſtatione præconizare, proprius ii, *pregoneros*, vocantur, nam proxenetæ proprius corredores nuncupantur, qui huc & illuc currunt pro reperiendis emptoribus per vicos, & plateas non præconizando, ſed publicè incedendo cum rebus vendendis. Graviterque puniuntur per illam l. 33. proxenetæ ii aſſerentes dari plus pro re, quam in effectu detur, ut alios alliciant ad plus dandum & offerendum, & ibi gloſ. in horum propoſitum proponit optimam quæſtionem de facto habitam: Imo ſi ſimulatus licitator offert pretium
2 non lucratur promiſſum, ſecundum Avend *cap.* 12. *prat. num* 8. *in principio*, *lib.* 2. non poſſuntque aliqui in feriis uti officio proxenetæ niſi ſint prius ad hoc nominati, ſecundum text. *in l.* 11. *tit.* 18. *infra iſto libro.* quæ quidem lex cum juſta ſit, & ejus ratio ſit amplior dicto etiam in proxenetis extra ferias idem eſt ſervandum ut nullus hoc officio utatur niſi ſit nominatus per juſtitiam & conſiſtorium civitatis, & præſtitis fidejuſſionibus, & juramento de utendo fideliter officio illo, & de non ſubripiendo res traditas ad vendendum neque eas perdendo, prout hic Placentiæ fit, & ubique eſſet faciendum, prout credendum eſt fieri; & *in capit.* 21. *curiarum de Madrid. anno* 1583. & *finitarum anno* 1585. id contra proxenetas extenditur, ut neque in aliqua mercantia poſſint contractare ſub pœna, de qua ibi.

Ibi *De tomar para ſi compradas.* Nam ex officio, quod quis adminiſtrat nihil emere debet, ut probatur *in l. non licet, ff. de contr. empt.* & ex dictis *in l. fin. ſupra tit. precedente.*

IN LEGEM DECIMAM QUINTAM.

Bombyx texi non poteſt cum alia bombyce cruda ſub pœna noſtræ legis.

IBi *De ſer quemadas.* Hic habes text. quod merces corruptæ, & malæ poſſunt concremari publice argum. text. *in l. damnato. C. de heret. & in l. quicunque in fin. c. eod. tit.* & diximus *in l.* 3. *tit.* 5. *lib.* 1. *ſupra & in l.* 1. *tit.* 16. *lib.* 3. *ſupra.*

IN LEGEM DECIMAM SEXTAM,

NOtandum eſt ad hanc legem, juſte fieri poſſe, ut appareant fraudes, & furta evitentur, ut dicemus *in l.* 2. *tit.* 14. in gloſ. *en la plaça*, *infra iſto libro.* & hæc pro toto hoc titulo.

TITULUS

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
ALERE FLAMMAM VERITATIS
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

TITULUS DECIMUS-TERTIUS

De los peſos y medidas para comprar y vender mercadurias y mantenimientos y herrage.

Et quia ſupra de emptione & venditione pannorum, & aliarum rerum, quæ plerumque pondere & menſura venduntur, ideo ſubſequitur titulus noſter poſt præcedentes.

IN LEGEM PRIMAM.

Ponitur hic forma, quam pondus & menſura debent habere.

SUMMARIUM.

1 *Pondus & menſura an ſint de regalibus.*
2 *Ponderibus & menſuris inſignia ſunt imponenda.*
3 *Ponderum & menſurarum quis primus inventor.*
4 *Lex noſtra in verſi.* y otro ſi que el paño *correcta eſt.*

IBi, *Ordenamos y mandamos.* An pondus & men-
1 ſura ſint de regalibus * tradit Avenda. *c. 1. prato, num. 11. verſic. & quia cum duobus antecedentibus, libr.* 1. & in effectu concluditur, primam menſurarum & ponderum ordinationem ad principem ſpectare, *per l. modios C. de ſuſcep. lib.* 10 *& l. 2. de frumen.* Alexan. *lib.* 11. & poſtquam menſuræ & pondera à principe ſunt inſtituta, ad conſules locorum, ubi alii domini ſpeciales non ſunt, vel ad judices pertinet æquare menſuras & pondera ad illa à principe ſtatuta, quando aliquæ menſuræ huic priori ſimiles de novo fiunt, *in Auth. de collator. §. eos. in fine, collat. 9. facit l. arbitrario. §. de eo. ff. de dolo*, & inſignia iis pon-
2 deribus & menſuris regiis † vel domini loci pro conſuetudine civitatis imponi decet *l. ſtigmata. C. de fabricen. lib* 11. *arg. l. quintus. l.* 21. *§. ſin autem aurum. ff. de auro, & argen. leg.* prout inquit optime Rebuff. *in l. Paulus reſpondit.* 221. *ff. de ver. ſig. pag. 972. verſic. ſciendum eſt* & eo tacito id voluit Matienço *hic gl.* 1. ubi num. inquit plu-
3 rimum inventorem menſuræ & ponderum † fuiſſe Phidonem Argivum, teſte Plinio *lib. 7. c. 56.* vel Palamedem ut maluit Gellius, ſed à natura ipſa trahere videntur originem teſte D. Thom *lib. 2. de regimine prin. cap.* 14. omnia ſi quidem Deus diſpoſuit in pondere & menſura, ut ſcribitur *Sapientiæ. c.* 21. & Iſidorus docet, Moyſes populo Iſrael leges tradens divinas, pondera eis & menſuras conſtituit, faciunt quæ habentur *Deuterono. capit.* 25. & quæ refert Benven. *de Mercat. tit. de decoctor. parte 7. num. 22. & 23.*

Ibi, *Todos unos*, Sanct. vero Thom. 2. 2. *q.* 67. *art. 2, circa finem* relatus *per gloſ. 1. l. 7. tit. 7. part. 7.* dicebat diverſis menſuris & ponderibus eſſe metiendum ac meſurandum propter diverſitatem copiæ, & inopiæ rerum, veruntamen quia ex diverſis menſuris, & ponderibus lites non modicæ inſurgunt, ideo lex noſtra in toto regno unica menſura & unico pondere utendum eſſe ait ſecundum formam & modum à lege noſtra præſcriptum.

Ibi, *Y otro ſi que el paño y lienço.* In hoc corri-
gitur † per l. 5. *ſupra tit. preceden.* ubi jubetur, 4
quod panni menſurentur ſuper tabula, ſecundum quod ibi diſponitur.

Ibi *Que la leyes y derechos.* Quæ in lege ſequente deſcribuntur.

IN LEGEM SECUNDAM.

Hæc lex eſt declaratoria legis præcedentis & nova introductoria.

SUMMARIUM.

1 *Pondera & menſura falſa publice ſunt frangenda.*
2 *Pondera & menſuras habens falſas committis falſum.*
3 *Modius iniquus non eſt modius, & falſus denarius non eſt denarius.*
4 *Actio de dolo an detur in eum, qui falſa pondera commodavit.*
5 *Falſi pœnam an incurret ille, qui nunquam fuit punitus licet ea mereretur pluries antea.*
6 *Falſi pœna quæ eſt hodie, & olim quæ erat.*
7 *Pœna impoſita à lege quando ex aliqua cauſa non poteſt cadere in aliqua perſona imponitur arbitraria*
8 *Menſura idonea probatur ſi in ea ſignum ſolitum ſit appoſitum.*
9 *Pœna per leges noſtras impoſita contra falſa pondera & menſuras habentes non habet locum niſi prius præconium publice detur, quod omnes ea corrigant.*

IBi, *Que le quiebren publicamente la tal medida*, Pœnæ noſtri text. ſervantur in regno noſtro contra habentem † falſa vel diminuta pondera & menſuras, quamvis aliæ pœnæ à jure civili eſſent

ſent ſtatutæ, & à jure partitarum ut licet videre, *ex gl. ma. in l. arbi. §. de eo ff. de dolo*, & Plat. *in l. 1. de pond. & an. illato. lib.* 10. Bald. *conſi. 153. volum.* 1. & decreto divi Adriani præceptum erat, in inſulam eos relegari, qui pondera vel menſuras falſaſſent, *ex l. pen. ff. de fal.* ut per Rebuf. *in l. Paulus reſpondit. 221. Pag. 972. ad fin. ff. de verbo ſignificat.* & lege partitarum aliter puniebantur, *ut per leges 7. & 8. titul. 7. partita 7. & ibi* gloſſ. referens ſententiam Divi Gregorii, *in regiſtro, lib. 1. cap. 13. & 42.* dicentis: ante omnia te volumus ſollicite attendere, ne injuſta pondera in exigendis penſionibus ponantur, ſed ſi quæ talia inveneris frange, & nova conſtitue.

Ibi. *Sea dada pena de falſo.* Nam in falſis pon-
2 deribus & menſuris falſum committitur † ſecundum text. *in d. l. 7. tit. 7. parti. 7.* ubi gloſſ. inquit pondera & menſuras à natura originem ducere, & habetur etiam *in c. ut menſura, de empti. & ven. & in l. annona in fin. ff. de var. & extraor. crimi. l. penult. ff. de fal. l. in dardanarios. ff. de pœnis*, ubi pœnæ ſtatutæ erant adverſus hujuſmodi fraudatores, & ſcribit Ab. *in d. c. ut menſura*, norma enim ponderum & modiorum reliquarumque menſurarum non eſt excedenda. *modios C. de ſuſcep. prap. & arca. lib.* 10. & legitur *Deuteronomii. cap.* 25. (non habebis in ſacculo diverſa pondera majus & minus, neque erit in domo tua modius major, & minor, pondus habebis juſtum, & verum, modius æqualis & verus erit tibi ut multo vivas tempore ſuper terram, quam Dominus Deus tuus dederit tibi: abominabitur enim Deus eum, qui facit hæc, & averſatur omnem injuſtitiam.) Idem fere habere *Levit. 119. in fin.* non eſt enim mo-
3 dius, qui iniquus eſt, † *ut d. l. Paulus, 221. ff. de verbo ſignifi.* & falſus denarius non eſt denarius, *gloſ. l. 2. C. de he.* & falſa ſententia non eſt ſententia, prout hæc & alia ſimilia adducit Rebuf. *in d. l. Paulus, pagi. 972. in fine, cum ſequentibus.* Pondus enim & ſtatera judicia Domini ſunt, *Proverb. 16.* & ſcripſit Lucas de Pena *in d. l. modios. C. de ſuſcep. lib.* 12. ignorantiam excuſationem non præbere. *ff. loc. l. ſed & addes §. 1.* & ſubdit Deum hæc vitia, ſua juſtitia vindicare, *Mich. 6.* (*Adhuc ignis in domo impii theſauri iniquitatis, & menſura minor iræ plena*) & *ibidem*, (*nunquid juſtificabo ſtateram impiam, & ſacelli pondera doloſa, in quibus divites ejus repleti ſunt in civitate, & habitantes in ea loquebantur mendacium & lingua eorum fraudulenta in ore eorum.*) Et an detur actio de dolo in eum, qui ſcienter falſa † pondera commodavit, diſſeruit juris conſultus *in l. arbitrio*) *§. de eo. ff. de dolo*, ubi copioſe & docte Accurſius plura dixit, ad, quem in hoc quotidie recurritur. Et circa menſuras, addo text. *in l. officium. § paternus. ff. de re mil. & l. in l. Imperatores. ff. de contrahen. empt.* Sed an hanc falſi pœnam pro tertia vice incurret
ille, qui pro primis † duabus vicibus non fuit 5
punitus, & Matienço *gloſ. 6. numero* 2. inquit quod non, ſed quod requiritur quod pro primis duabus vicibus ſit punitus, ut hæc pœna falſi imponatur, ut dixit. *l. 19. gloſ. 3. tit. 11. ſupra iſto lib.* ubi & credo me dixiſſe, & ita teneo. Sed quæ erit hodie hæc pœna falſi, & jure civili erat
deportatio † & omnium bonorum publicatio, 6
in libero homine, in ſervo pœna mortis *l. 1. §. fin. ff. ad l. Cor. de faſ. & in §. item lex Cornelia, inſt. de publi. judi. & in l. 7. titul. 7. parti. 7.* pro hac falſitate in inſulam deportabatur, ſed cum hodie has inſulas non habeamus, item nec regulariter hodie habet locum pœna confiſcationis omnium bonorum pro delictis, ut *in auth. bona damnatorum. C. de bonis proſ.* pœna hæc falſitatis in hac materia erit arbitraria, ſecundum qualitatem delicti & perſonarum, argu text. *in l. hoc accuſare. §. omnibus. ff. de accuſatio.* ubi habetur quod quando pœna impoſita à lege non poteſt cadere in aliqua perſona ex aliqua cauſa impo-
nitur per judicem pœna arbitraria † text. *l. hodie*, 7
cum ſimil. ff. de pen. & ita notat Gandi, & eum ſequens ac referens Anto. Gom. *l. 83. Tauri num.* 13. & Gloſſ. *deſterrado. l. 6. tit. 7. partit. 7.* & Matthæus Afflict. *deciſi. Neapo. ſi. num.* 18. & Bertachi. *in repertorio, in verbo, falſarius verſic.* 99. & per conſequens arbitrabitur judex hanc pœnam falſitatis in noſtra lege ex qualitate perſonarum, & delicti & rerum venditarum ponderibus iis & menſuris falſis, & hæc noſtri text. pœna pro tertia vice imponenda ortum habuit *à l. pen. ff. ad l. Cor. de fal.* & ex aliis juribus relatis per Anton. Gom. *ubi ſupra num.* 12. menſura
tamen publica † idonea probatur, ſi in ea ſig- 8
num ſolitum ſit appoſitum, ut per Maſcar. *tom. 2. de proba. concluſ. 10048. num. 5.*

Ibi. *Pierda el officio.* Hunc & alios caſus ubi tabellio perdit officium poſui *in l. 22. tit. 25. libro 4. ſupra.*

Et notandum eſt quod pœnæ noſtri tituli iis falſas menſuras & pondera habentibus imponendæ non exequentur neque exequi poſſunt, niſi prius fuerit factum præconium publice quod om-
nia pondera & menſuræ † intra tantum tempus 9
corrigantur, ſecundum tex. *in l. 4. infra iſto titulo*, & text. *in l. 19. tit. 5. ſupra li.* 3. cæteræ leges noſtri tituli claræ ſunt & non egent commentatione.

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN ®
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

TITULUS DECIMUS QUARTUS.

De los Recatones.

ET quia ſuperioribus titulis de emptione & venditione dictum eſt, & de ponderibus & menſuris, quibuſcum quotidie utuntur iſti ementes & vendentes minutatim, qui dardanarii Latinè, & Hiſpane, recatones nuncupantur, ideo poſt titulos præcedentes ſubſequitur hic noſter titulus.

SUMMARIUM.

1 *Dardanarius, vulgo recaton, quis dicatur, & à quo.*
2 *Dardanarius an veniat appellatione mercatoris.*
3 *Dardanariorum officium vile, & ſordidum, & periculoſum animabus, licet Reip. neceſſarium.*

1 ET quis dicatur recaton, & à quo dicatur,* dicendum eſt, quod dicuntur dardanarii à quodam dardano functionum authore, qui maximè dabat operam ut annona carior fieret, emendo omnem annonam quam inveniſſe poſſet, ut poſtea ſolus venderet, ſicuti vellet,* ſecundum gloſ. in l. annonam. ff. de extraordi. cogni. alias, crimini. *Et dicuntur dardanarii ſive propolæ, qui merces quaſlibet & omnem annonam, ut rectius dicam, quam inveniunt in provincia emunt, ea ratione totum ementes, ut ſoli poſteà pretio, quo velint, eam vendere poſſint, ſecundum Ripam,* in tract. de peſte, 4. par. titu. de remed. præſer. contra peſt. num. 202. fol. 16. *& Reb.* in l. mercis appellatione. 207 pagina. 920. verſicu. item in, *& Avenda.* cap. 19. prætorum. num. 35. ver. ob ubertatem lib. 1. *Alber. Trocius*, de vero & perfect. clerico, libro ſecundo, cap. 52. & 53. *& Abba.* conſil. 6. columna fin. lib. 1. *Benvenut.* de mercatura. part. 1. num.
2 19. *ubi tradit an appellatione mercatorum veniant iſti dardanarii,* * *qui & mangones ſolent nuncuperi, nam mangones non ſolum ſervorum venditores ſunt, ſed & qui ut carius vendant res ornant, ſecundum Rebuffum* ubi ſupra. verſic. ſequitur in text. *ubi & examinat quis ſit mercator, & quis negotiator. Et horum dardanariorum officium ſordi-*
3 *dum, & ſatis exoſum eſt,* † *ut concludit Lucas de Pena,* in l. maximarum. C. de excuſa. mune. lib. 10. *& valde animabus eorum periculoſum, licet Reipub. neceſſarium, ut per Soto* lib. 6. de juſtitia

juſtitia & Jure, quæſt. 2. artic. 2. concluſione 5. poſt Sanctum Thomam 22. quæſt. 77. artic. 4 & latius Medina. in ſuo Cod. de reſtitutione, quæſt. 31. & Lucas de Pena. in rub. C. negotiatione milit. li. 12. *ut & mercatores neceſſarii ſunt*, ſecundum Soto. ubi ſupra concl. 3. & Tira. de nobilit. c. 33. num. 12. l. 4. tit. 7. par. 5. & ibi gloſſ. mas ricas. *Sed hujuſmodi dardanarii*, ut inquit Soto ubi ſupra conc. 5. in fin. *damnandi non ſunt, cum poſtquam ſinguli ſibi neceſſaria emerunt, redundantia mercantur, ut in tempus indigentiæ ſervent, ut ibidem optimè per Soto.* qui in eadem q. 2. art. 3. *diſſerit an iis vel aliis liceat rem pluris vendere quam valeat, & Medina* ubi ſupra q. 31. & 36. *ubi cum Tho.* 2. 2. q. 77. *inquiunt non licere plus juſto pretio vendere, & quod dicatur juſtum pretium* ibidem *Soto, & Covar.* lib. 2. reſol. cap. 3. num. 2. *diſſerunt. Et iis de cauſis in qualibet civitate, & villa adſunt municipalia ſtatuta; & judicum præcepta ut iſti dardanarii non emant niſi translata quadam diei hora.*

IN LEGEM PRIMAM.

Dardanarii in curia & in ejus circuitu quinque leucarum emere non poſſunt res in præſenti commentas & declaratas.

SUMMARIUM.

1 *Ob publicam ubertatem poteſt civitas cogere ruſticos ut victualia portent.*
2 *Fœmina dardanaria comprehenditur in lege noſtra.*
3 *Maſculinum concipit fœmininum in pœnalibus.*
4 *Specialis diſpoſitio non corrigitur per generalem contrariam.*
5 *Pœna flagellorum infamat & viliſſimi ea afficiuntur, ubi & an ad officia admittantur ſic flagellati.*
6 *Cuilibet de populo competit impugnatio electionis officiorum concilii.*
7 *Publico judicio committitur accuſatio dardanariorum & in eo ut ibi mulier etiam admittitur ad accuſandum.*
8 *Publica delicta quæ dicantur.*
9 *Inquirere ex officio contra certam perſonam judex regulariter non poteſt, niſi in certis caſibus.*
10 *Exemplum malum Reip. obviandum eſt omnino.*
11 *Dardanarii inquirendi ſunt an merces vendiderint corruptas ut puniri poſſint, & num. 12. & ſequentibus ponuntur alia de quibus contra dardanarios inquiri poteſt.*
12 *Merces corruptæ dardanariorum & apothecariorum concremari poſſunt.*
13 *Vendens unum pro alio vel ſubhaſtans fraudulenter ut alii alliciantur puniuntur, vel quoties oſtenditur una res & datur alia.*
14 *Monopolia qui fecerint puniuntur.*
15 *Contra ſe facientes pauperes & infirmos.*

IBi. *Ser mas abſtada.* Ob quod poteſt civitas cogere ruſticos habentes † frumentum & vi- 1
ctualia ut illa portent & vendant in civitate & non extra territorium, ſecundum Avenda. c. 19. *prato. n. 35. in princ. libr. 1.* ubi & alia refert per civitates obſervanda ne ubertas, & abundantia victualium deficiat.

Ibi. *Ningun recaton.* Etiam fœmina dardanaria
* comprehenditur ex dictis per Avend. *d. c. 19. num.* 2
29. verſic. item contra li. 1. & probatur *ex l. 2. & 6. infra iſto titu.* & quia receptior eſt ſententia, ut in
pœnalibus maſculinum * concipiat fœmininum 3
per text. *in l. ſi quis id quod verſi. ſed & utrumque ff. de jur. omn. jud.* ubi Albe. Paul. & Jaſ. latiſſimè, & Tira. *lib. 1. de retract. §. 1. gloſſ. 9. num. 211. cum pluribus ſequentibus.* & diximus *in l. 1. num. 2. cum ſequentibus aliquibus, tit. 13. lib. 4. ſupra.*

Ibi. *Ni trigo* Iſtud ceſſat per legem ſequentem permittentem triticum in curia & per quinque leucas ab ea poſſe emi per dardanarios hos & revendi in eadem curia in eodem tritico, & cum lex ſequens ſit novior iſta, illa ſervanda eſt, quæ quidem non cenſetur correcta meo videri per generalitatem, *l. 19. tit. 11. ſupra iſto lib.* cum lex ſequens ſit ſpecialis quoad dardanarios curiæ vulgo, *de la corte*, & lex ſpecialiter providens non cenſetur correcta per legem generalem, ſed ſpecialis limitat ge-
neralem, * ut generalis per ſpecialem declaretur 4
& reſtringatur, ex gloſſ. quotidiana & communiter laudata & approbata *in l. 1. C. de ſilentiariis libr. 10. & ex regula & ejus materia, in cap. generi de regula juris in* 6. quamvis Matienço, *h. e gloſ. 3. in principio* aliud velit, dicens legem ſequentem in hoc corrigi per dictam legem 19. mihi tamen id non videtur *ex dictis*, ne in curia deficiat omnium rerum abundantia. Et notandum eſt quod licet ſubſcriptio marginalis noſtri textus dicat, fuiſſe factam legem noſtram ab Henrico tertio, meo videri fuit error ut apparet ex *legis ſequentis* tenore, ubi à Joanne primo dicitur fuiſſe conditam & clarius apparet ex originali antiquo poſito *in l. 11. tit. 7. libro 5. ordi. veteris.*

TITULUS DECIMUS QUARTUS.

De los Recatones.

ET quia ſuperioribus titulis de emptione & venditione dictum eſt, & de ponderibus & menſuris, quibuſcum quotidie utuntur iſti ementes & vendentes minutatim, qui dardanarii Latinè, & Hiſpane, recatones nuncupantur, ideo poſt titulos præcedentes ſubſequitur hic noſter titulus.

SUMMARIUM.

1 *Dardanarius, vulgo recaton, quis dicatur, & à quo.*
2 *Dardanarius an veniat appellatione mercatoris.*
3 *Dardanariorum officium vile, & ſordidum, & periculoſum animabus, licet Reip. neceſſarium.*

1 *ET quis dicatur recaton, & à quo dicatur,* * *dicendum eſt, quod*
dicuntur dardanarii à quodam dardano functionum authore, qui
maximè dabat operam ut annona carior fieret, emendo omnem annonam
quam inveniſſe poſſet, ut poſtea ſolus venderet, ſicuti vellet, ſecun-
dum gloſ. in l. annonam. ff. de extraordi. cogni. alias, crimini.
Et dicuntur dardanarii ſive propolæ, qui merces quaſlibet & omnem
annonam, ut rectius dicam, quam inveniunt in provincia emunt, ea
ratione totum ementes, ut ſoli poſteà pretio, quo velint, eam vendere
poſſint, ſecundum Ripam, in tract. de peſte, 4. par. titu. de remed.
præſer. contra peſt. num. 202. fol. 16. *& Reb.* in l. mercis appel-
latione. 207 pagina. 920. verſicu. item in, *& Avenda.* cap. 19.
prætorum. num. 35. ver. ob ubertatem lib. 1. *Alber. Trocius*, de
vero & perfect. clerico, libro ſecundo, cap. 52. & 53. *& Abba.*
conſil. 6. columna fin. lib. 1. *Benvenut.* de mercatura. part. 1. num.
2 19. *ubi tradit an appellatione mercatorum veniant iſti dardanarii,* *
qui & mangones ſolent nuncuperi, nam mangones non ſolum ſervorum
venditores ſunt, ſed & qui ut carius vendant res ornant, ſecundum
Rebuffum ubi ſupra. verſic. ſequitur in text. *ubi & examinat quis*
ſit mercator, & quis negotiator. Et horum dardanariorum officium ſordi-
3 *dum, & ſatis exoſum eſt,* † *ut concludit Lucas de Pena,* in l.
maximarum. C. de excuſa. munc. lib. 10. *& valde animabus eo-*
rum periculoſum, licet Reipub. neceſſarium, ut per Soto lib. 6. de
juſtitia

juſtitia & Jure, quæſt. 2. artic. 2. concluſione 5. poſt Sanctum Thomam. 22. quæſt. 77. artic. 4 & latius Medina. in ſuo Cod. de reſtitutione, quæſt. 31. & Lucas de Pena. in rub. C. negotiatione milit. li. 12. *ut & mercatores neceſſarii ſunt,* ſecundum Soto. ubi ſupra concl. 3. & Tira. de nobilit. c. 33. num. 12. l. 4. tit. 7. par. 5. & ibi gloſſ. mas ricas. *Sed hujuſmodi dardanarii,* ut inquit Soto ubi ſupra conc. 5. in fin. *damnandi non ſunt, cum poſtquam ſinguli ſibi neceſſaria emerunt, redundantia mercantur, ut in tempus indigentiæ ſervent, ut ibidem optimè per Soto. qui* in eadem q. 2. art. 3. *diſſerit an iis vel aliis liceat rem pluris vendere quam valeat, & Medina* ubi ſupra q. 31. & 36. *ubi cum Tho.* 2. 2. q. 77. *inquiunt non licere plus juſto pretio vendere, & quod dicatur juſtum pretium* ibidem *Soto, & Covar.* lib. 2. reſol. cap. 3. num. 2. *diſſerunt. Et iis de cauſis in qualibet civitate, & villa adſunt municipalia ſtatuta; & judicum præcepta ut iſti dardanarii non emant niſi tranſlata quadam diei hora.*

IN LEGEM PRIMAM.

Dardanarii in curia & in ejus circuitu quinque leucarum emere non poſſunt res in præſenti commentas & declaratas.

SUMMARIUM.

1 *Ob publicam ubertatem poteſt civitas cogere ruſticos ut victualia portent.*
2 *Fœmina dardanaria comprehenditur in lege noſtra.*
3 *Maſculinum concipit fœmininum in pœnalibus.*
4 *Specialis diſpoſitio non corrigitur per generalem contrariam.*
5 *Pœna flagellorum infamat & viliſſimi ea afficiuntur, ubi & an ad officia admitrantur ſic flagellati.*
6 *Cuilibet de populo competit impugnatio electionis officiorum concilii.*
7 *Publico judicio committitur accuſatio dardanariorum & in eo ut ibi mulier etiam admittitur ad accuſandum.*
8 *Publica delicta quæ dicantur.*
9 *Inquirere ex officio contra certam perſonam judex regulariter non poteſt, niſi in certis caſibus.*
10 *Exemplum malum Reip. obviandum eſt omnino.*
11 *Dardanarii inquirendi ſunt an merces vendiderint corruptas ut puniri poſſint, & num. 12. & ſequentibus ponuntur alia de quibus contra dardanarios inquiri poteſt.*
12 *Merces corruptæ dardanariorum & apothecariorum concremari poſſunt.*
13 *Vendens unum pro alio vel ſubhaſtans fraudulenter ut alii alliciantur puniuntur, vel quoties oſtenditur una res & datur alia.*
14 *Monopolia qui fecerint puniuntur.*
15 *Contra ſe facientes pauperes & infirmos.*

IBi. *Ser mas abſtada.* Ob quod poteſt civitas
cogere ruſticos habentes † frumentum & vi- 1
ctualia ut illa portent & vendant in civitate &
non extra territorium, ſecundum Avenda. *c.19.*
prato.n.35.in princ. libr.1. ubi & alia refert per ci-
vitates obſervanda ne ubertas, & abundantia vi-
ctualium deficiat.

Ibi. *Ningun recaton.* Etiam fœmina dardanaria
* comprehenditur ex dictis per Avend.*d.c.19.num.* 2
29.verſic.item contra li.1. & probatur *ex l.2. & 6.*
infra iſto titu. & quia receptior eſt ſententia, ut in
pœnalibus maſculinum * concipiat fœmininum 3
per text. *in l.ſi quis id quod verſi. ſed & utrumque ff.*
de jur. omn. jud. ubi Albe. Paul. & Jaſ. latiſſimè, &
Tira. *lib.1. de retract. §. 1. gloſſ. 9. num. 211. cum*
pluribus ſequentibus. & diximus *in l.1. num. 2. cum*
ſequentibus aliquibus, tit.13. lib.4. ſupra.

Ibi. *Ni trigo* Iſtud ceſſat per legem ſequentem
permittentem triticum in curia & per quinque
leucas ab ea poſſe emi per dardanarios hos & re-
vendi in eadem curia in eodem tritico, & cum lex
ſequens ſit novior iſta, illa ſervanda eſt, quæ qui-
dem non cenſetur correcta meo videri per genera-
litatem, *l.19. tit.11.ſupra iſto lib.* cum lex ſequens
ſit ſpecialis quoad dardanarios curiæ vulgo, *de la*
corte, & lex ſpecialiter providens non cenſetur cor-
recta per legem generalem, ſed ſpecialis limitat ge-
neralem, * ut generalis per ſpecialem declaretur 4
& reſtringatur, ex gloſſ. quotidiana & communi-
ter laudata & approbata *in l.1.C.de ſilentiariis libr.*
10. & ex regula & ejus materia, in cap.generi de re-
gula juris in 6. quamvis Matienço, *h.c gloſ. 3. in*
principio aliud velit, dicens legem ſequentem in
hoc corrigi per dictam legem 19. mihi tamen id
non videtur *ex dictis,* ne in curia deficiat omnium
rerum abundantia. Et notandum eſt quod licet
ſubſcriptio marginalis noſtri textus dicat, fuiſſe fa-
ctam legem noſtram ab Henrico tertio, meo vi-
deri fuit error ut apparet ex *legis ſequentis* tenore,
ubi à Joanne primo dicitur fuiſſe conditam & cla-
rius apparet ex originali antiquo poſito *in l.11.tit.*
7.libro 5. ordi. veteris.

Ibi. *Seſenta açotes.* Ad centum extendit ſe lex ſequens 6. *iſtius tit.*

Ibi. *Seyſcientos.* Ducentos debet dicere, ut apparet *ex l. ſequente immediante*, quæ novior eſt iſtâ, & iſtam refert, & ex iis pœnis infertur legem noſtram probare, ſordida eſſe munera horum dardanariorum, & cauponum, ex viliſſima enim flagellorum pœna eis impoſita id colligitur, quippe quæ
5 nulla apud nos magis infamis, viliſſimi † enim homines hac pœna plectuntur, non vero nobiles, ut probatur *in l. fi. titulo* 18 *partita* 7. *& in aliis pluribus*, ideò aſſerit Oroſcius *in l. liberos numero* 4. *ff. de in jus vocan.* & diximus *in noſtro tract. de Decurioni libro* 1. *cap.* 12. *nume.* 22. & per Caterium, *in practi.* § *homicidium, num.* 88 & ſic advertit hic unum, Matienço, *in gloſſ.* 7. *num.* 6. ſcilicet quod hujuſmodi negotiatores, qui utenſilia negotiantur, & vendunt licet ab ædilibus cædantur fuſtibus, ſeu flagellis, non eſſe infames, nec ab honoribus in patria ſua repellendos, quamvis in lecorum ſic; eos inter honeſtos viros admittere, niſi ob defectum aliorum, qui muneribus publicis fungi poſſint, id fiat, *ut l. eos ff. de Decurio.* dubito enim maximè de hac deciſione, imo credo etiam in populis ſuis non eſſe ad officia admittendos hos dardanarios flagellis per juſtitiam ob delicta cæſos, nam ut dixi *in l.* 7. *titu.* 9. *nume.* 8. *lib.* 3. *ſupra* honor eſt eſſe judicem cujuſlibet populi, honores autem infamibus non ſunt dandi niſi in defectum aliorum non infamium qui id poſſint exercere, & ſic deciſio Matien. in practica, & in ſcholis non eſt tenenda meo videri, & ſic quilibet de populo admittetur ad contradicendum electioni factæ ad officia publica alicujus populi de talibus hominibus, nam cuilibet de populo competit impugnatio electionis officiorum
6 † concilii, *ut in l. ſi reus delatus* § *fin. & ibi gloſſ. ff. de mun. & hono.* Federi de Senis, *conſilio* 215. Avendaño *ca.* 19. *numer.* 17. *verſiculo, impugnat. o lib.* 1. ubi citat ad hoc Ripam *in ſuis reſponſis titulo de reſcrip. cap.* 21. & faciunt dicta per concivem noſtrum Doctorem Gutierrez, *in conſilio* 31. *per totum.*

Ibi *Qualquiera lo pueda acuſar.* Efficitur per textum noſtrum crimen horum dardanariorum pu-
7 blicum, † cum cuilibet de populo competat accuſatio ex *l.* 1. *ff. de publ. judi. l. fin. in fin. ff. ad l. Juli. de anno.* ubi & eſt ſpeciale in hoc crimine, ut mulier etiam admittatur ad accuſandum, contra regulam *l. de crimine C. qui accuſ. non poſ. & l.* 2. *tit.* 1 *partita* 7. *& contra l. mulieri ff. de popul. acti. & l.* 3 *titul. fin. partita* 3. Et quæ publica delicta dican-
8 tur † *ultra gloſ.* Barto. & Docto. *in l.* 1. *ff. de public. jud.* tradit Antonius Gomez. *tomo* 3. *cap.* 1. *in prin.* Angelus *de maleficiis, in parte & ad querelam per totum pag.* 58. *in parvis*, & Julium Clarum *libro* 5. *pract. crimi.* § 1. *in prin.*

Ibi. *El juez de ſu officio.* Specialis eſt hic caſus, in quo judex ex officio etiam per viam inquiſitionis poteſt procedere, licet regulariter jure antiquo attento id non liceret contra certam & particula-
9 rem perſonam niſi in certis caſibus, † ut licet videre ex dictis per Antonium Gom. *tom.* 3. *cap.* 1. *num.* 49. poſſetque id judex facere, etiamſi nulla adeſſent & præceſſiſſent indicia, ſed ſufficeret rumor populi vel bona populi gubernatio ad evitandum mala, quæ ex officio iſtorum Dardanariorum provenire ſolent, cum pro publica utilitate quam plurima ſint ſpecialia introducta, & ideo nimirum ſi & hoc, præſertim circa victualia & cibaria. omne enim quod in repub. continet 10
in ſe malum & iniquum exemplum † per judicem eſt obviandum, & puniendum ſi perpetretur, ſecundum Antonium Gomez, *ubi ſupra cap.* 3 *numero trigeſimo-tertio.* Et contra hos dardanarios inquirendum eſt an merces vendiderint corruptas, † & 11
eos punire ob hoc extraordinariè, *l.* 3. § *ſi quis merces ff. de crim. ſtell. l.* 8. *titulo* 16. *partita* 7. poteſtque judex tunc tales merces corruptas projicere, ut *alibi* diximus: ſicut & merces apothecariorum concremare, † & carnes morboſas, & punire eas 12
vendentes, ut per Avenda. *cap.* 19. *prat. num.* 18. *illati.* 2. *libro* 1. & Aviles *capit.* 17. *prato. num.* 27. Secundo inquiri poteſt, ſi miſcent corruptum cum incorrupto, vel triticum cum avena, vel vinum novum cum veteri. ut per Aven. *ubi ſupra, numero* 18. *illatio.* 3. *&* 5. & *alibi* diximus. Tertio ſi impoſturam fecerit in perniciem alterius, ut *l.* 3. § *ſi quis ff. de cri. ſtelli.* ubi Bar. exemplificat, ſi quis forte majus pretium impoſuit frumento, vel alteri rei, quæ in foro vendebatur, quam *ibi* communiter valeret, vel ut ipſe venderet carius, & circa priorem ſpeciem vide quæſtionem optimam *gloſſ. l. pen. tit.* 26 *par.* 2 & de ſubhaſtante * plus ut alii ad au- 13
ctionem invitarentur, vide per Antonium Gomez, *tom* 3. *cap.* 7. *verſicul. ſecundus caſus*, & Benvenutum, *de Mercatura fin. parte num.* 20. Quarto ſi vinum loci minoris æſtimationis vendant pro vino alterius loci famoſi, & vendens aurichalcum pro auro, vel æs pro argento, puniuntur enim hujuſmodi & ſimiles fraudatores arbitrarie, tanquam committentes fraudem de re ad rem, ſecundum Baldum *l. non dubium n.* 10. *C. de legi.* Avenda. *ubi ſup. num.* 18. *in fine ubi in* 7. 9. *&* 10. *illationibus* alia infert ſimilia. Quinto quoties portant in ſaccis deſuper res bonas, inferius vero malas, *contra l.* 8. *titu.* 16. *partit. ſeptima.* vel quoties quis oſtendit unam rem, & tradit aliam non ejuſdem bonitatis, ut per Antonium Gomez *dict. tomo* 3. *cap.* 7. *prope finem l.* 7. *titulo* 16. *partita* 7. *& ibi gloſſa.* Sexto ſi tales dardanarii vel alii † monopolia fecerint in præju- 14
dicium reip. omnino ſunt puniendi, *ut l. uni. C. de monopol. l.* 2. *titulo* 7. *partita* 5. vel ſi inter ſe officiales conveniunt ne aliis doceant officia, ut per Avenda. *ubi ſupra numero* 19 *verſic. item contra*, & Rebuff. *in conſtit. Fran. tracta. de magiſtris artificiorum arti.* 4. *gloſſ.* 2. *ubi quot modis monopolia fiant.* Et ideo ut hæc & alia incommoda reipubli obvientur, poterit civitas vel judex ſtatuere ut publice vendantur ſub pœnis amiſſionis earum, ſecundum Avenda. *dict. numero* 19. & Dom. Soto. *libro* 6. *de juſti. & jure. queſtione* 2. *articulo fin.* alia tradit, ubi monopolia contrahuntur. Denique cauſæ hujuſmodi dardanariorum & cauponum breviter expediuntur & ſummarie, etiam diebus feriatis, ut *l.* 1. & *ibi* Platea, *C. de piſtori. libro* 11. & Avenda. *dicto cap.* 19. *numero* 19. *in fine libr.* 1. & contra ſe facientes pauperes, vel infirmos, † vide Ripam, *de peſte titulo de remed.* 15
præſertim, *numero* 169. *cum ſequentibus.*

IN LEGEM SECUNDAM.

Hic advertere ſufficiet, legem hanc eſſe declaratoriam legis præcedentis.

SUMMARIUM.

1 *Dardanarius, vel negotiator dici non poteſt vendens vinum proprium ſui patrimonii.*
2 *Vituli & vitulæ non ſunt jam occidenda.*
3 *Dardanarii publice debent vendere merces & puniuntur eas abſcondentes.*
4 *Statui poteſt ut nullus emat merces uſquequo in platea publica reponantur & quod hora certa & non antea emant.*
5 *Immunitas tributi & gabellarum poteſt concedi afferentibus mercimonia in civitatem.*
7 *Statui poteſt intra triduum ut vicinus poſſit pro tanto capere res emptas per dardanarios*
8 *Pœna dardanariorum occurrentium mercium portatoribus, antequam veniant ad plateas.*

IBi. *Ni recatona.* Et ſic mulier etiam punietur, ut dixi *l. præcedente.*

Ibi. *Pan en grano.* Vide quæ diximus *in l. præcedente, in gloſſ ni trigo*, ne bis idem repetamus.

Ibi. *Vino de ſu coſecha que lo pueda vender.* Nam iſte talis non poteſt dici dardanarius, imo neque
1 negotiator † ſecundum Cravet. relatum & ſecutum per Avenda. *in dict. cap.* 19. *prato. nu.* 35. *verſic. & ob ubertatem, lib.* 1. & Abb. *in conſil.* 6. *in fine lib.* 1. licet exportantibus vinum foris ſolent curiæ prætores ſeu præfecti cauponibus curiæ majori pretio vinum taxare, quam ipſis civibus, argu. text. *in l.* 1. *C. de frumen. urb.* Alexan. notat Avend. *ubi ſupra, numer.* 21. *in princ.* ſatis enim fatigantur itinere, & non ſine incommodo à propriis domibus avocantur, *ut lege pro locis C. de anno, & trib. libr.* 10. *l. pen. ff. quemad. teſt. aper.* voluit Ripa, *de peſte. tit. de remed. preſerv contra peſtem. nume.* 192. Aviles, *cap.* 17 *prato. n.* 20.

Ibi. *Terneras*, Hoc jam ut patet ex ſubſcriptione marginali recopilatoris text. noſtri, prohibitum eſt eas vitulas occidere ſub pœna, *ex l. fin. titul* 8. *lib.*
2 7. *infra* quod noviſſime & ad vitulos eſt † extenſum, & *per illam l.* fuit ampliatum, & *per cap.* 29. *curiarum de Madrid, inceptarum anno* 1583. *& finitarum anno* 1585. dividuntur pœnæ illius l. fin. in tres partes, cameræ, ſcilicet, judici & denunciatori, & judicibus injungitur obſervantia *dicta l. fin.*

Ibi. *En la plaça.* Tum ut omnibus obviam ſint, tum etiam ut fraudibus obvietur, prout *in l.* 16. *tit.* 12. *ſupra iſto lib.* in aliud propoſitum diſpoſitum eſt, & tradit Avend. *d. c.* 19. *n.* 31. *in prin. lib.* 1. imo &
3 puniri poſſunt dardanarii † res emptas abſcondentes ut à vicinis non poſſint pro tanto ab eis extrahi, ut per Benven. *de merca. tit. de decoctori. n.* 21. *pag.* 365. *in parvis.* poteſtque ut fraudes excuſentur ſtatui per civitatem, vel judicem; ut nullus emat frumentum † uſque quo in platea publica,
4 & in mercato reponatur, ſecundum Boer. *deciſ.* 296. *n.* 6. *in fi. cum ſequent.* ubi & optime inquit, quod poſſunt etiam corrector & deputati conſiſtorii, qui vocantur præſidentes, ſtatuere & ordinare ſi ſubeſt ſuſpicio careſtiæ propter inundationem
5 aquarum, vel ob aliam cauſam, ut deferentes † ſint ſalvi & ſecuri in omni ære, & perſona, & ab omni ſubſidio & pedagio etiam gabellarum, quantumvis fiat damnum arrendatoribus talis pedagii & gabellæ, ut abundantiam, & proviſionem habeant populorum vicini: horaque certa ſtatui poteſt dardanariis iis uſque ad quam † vel in qua emere poſſint & non ante, vel poſt, prout in omnibus populis ſtatutum reperimus, ut interim cives ea, quibus indigent, emere valeant, ut per Aven. *dicto cap.* 19. *prat. numer.* 21. *verſic. & hoc ubertatem. libr.* 1. & Aviles *capit.* 17 *prato. num.* 26. & Franciſ. Marcum. *deciſione Delphi.* 340. *numero* 10. Ripa *de peſte titulo de remediis præſerva. contra peſtem, numero* 125. & optime Mexia *in pragm. taxæ panis concl.* 1. *numer.* 167. *in prin.* & quod intra triduum merces per dardanarios emptæ poſſint per vicinos civitatis capi † pro tanto ſecundum Benvenut. *de* 7
mercat. titul. de decoct. partis. fin. partic 1. *numero* 20. *&* 21 *pag.* 365. *in parvis.* Et de pœna dardanariorum ponentium careſtiam in bladis eundo
obviam † granatariis pro emendo & congregando 8
horreo ut inde carius vendant, vide Franc. Marcum *ubi ſupra num.* 40. *&* 44.

Ibi. *En la ley.* Quæ eſt ſupra proxima præcedens.

IN LEGEM QUARTAM.

Dardanarii à familiaritate perſonarum hic contentarum abſtinere tenentur ſub noſtri text. pœna.

IBi. *Familiaridad.* Quæ contemptum parit, prout adagio vulgari dici ſolet, *la mucha converſacion es cauſa de menos precio*, & itidem quia quomodo judices dardanarios delinquentes punirent, ſi nimis cum iis converſarentur, & ſic & *in l.* 59. *titul.* 5. *lib.* 2. *ſupra* litigantium communicatio & familiaritas judicibus Cancellariæ prohibetur.

Ibi. *Ordenanças.* An populi poſſint ſtatuta facere, & ſervanda ſint etiam ante confirmationem, late & reſolutive diximus *in l.* 14. *tit.* 6. *lib.* 3. *ſupra.*

IN LEGEM QUINTAM.

Dardanarii aquatum & non purum vinum vendentes puniuntur legis noſtra pœna.

SUMMARIUM.

1 *Vinum mixtum non licet vendere pro non miſto.*

IBi. *Vendan el vino puro.* Simile ſtatutum reperitur in Francia, ut conſtat ex Rebuffo *tom.* 2. *conſtitut. Fran. titulo de officiariis, alias eſt, in titulo de hoſpitibus. num.* 28. Imo neque vi-
num miſtum licet vendere * pro non miſto, 9
& poteſt puniri talis venditor ſecundum Avenda. *cap.* 19. *pretorum numero* 30. *illatio.* 5. *libro* 1. nam licet Platea *in l.* 1. *C. de condit. in publ. horr. lib.* 10. dicat licere miſcere vinum vetus cum novo, eo quod vetus eſt melius, & refert Franc. Marcus *deciſione Delphin.* 541. *num.* 5. id tamen procederet ſi venditor miſturam expreſſiſſet, non vero ſi taceret, nam tunc puniendus eſſet, ex dictis per nos *in l.* 3. *titulo* 5 *libro* 1. *ſupra*, licet tunc pœna arbitraria punitur extra curiam, & particularibus ſtatutis populorum impoſitæ ſunt pœnæ miſturam hanc facientibus.

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN ®
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

IN LEGEM SEXTAM.

Augentur in præſenti pœnæ dardanariis vendentibus res aliquas contra legum noſtrarum diſpoſitiones.

IBi. *Regatonas.* Nam & hæ puniendæ ſunt ſi contravenerint legibus noſtris, ut dixi *in gloſſ. l. 1. ſupra iſto titul.*

Ibi. *Demas de las otras pœnas.* Quæ quidem *in d. l. 1. ſupra eodem titulo.* ſtatutæ ſunt.

IN LEGEM SEPTIMAM.

Carnes vivæ non emantur ad revendendum eas vivas in eiſdem feriis, mercatis & raſtris in quibus emuntur ſub noſtri text. pœna.

SUMMARIUM.

1 *Revenditores carnium non ſunt agricolæ ea intentione ementes ut agriculturæ proſpiciant & ex mutatione rerum & cauſarum vendunt eaſdemmet carnes, & num. ſequentibus late.*

2 *Subjecta talia ſunt, qualia prædicamenta demonſtrant.*

3 *Legato omni penu dempto vino, quod eſt Romæ, cenſetur legata ſola penus, quæ eſt Romæ.*

4 *Ex præteritis præſumitur circa futurum & circa præſens.*

5 *Præſumptio juris habetur pro plena probatione ſufficitque ad victoriam reportandam.*

6 *Porcellus ruſtici oculus ejus eſt.*

7 *Facultates ſingulorum & divitiæ civitatis ſunt.*

8 *In dubio potius ad non delictum quam ad delictum nos inclinare debemus.*

9 *Præſumptiones ad veriſimiliora adaptare debemus.*

10 *Statuta pœnalia ſemper videntur habere clauſulam ſi non dolo contra ea factum fuerit.*

11 *Triticum emens pro ſuo victu quod ſupereſt vendere poteſt.*

12 *Revenditor quis non dicitur pro una vice.*

13 *Declaratio ad privilegium de Antonia Garcia, & l. 32. titulo 18. libro 9. infra.*

IBi. *Para las tornar a revender*, Sunt verba hæc maxime notanda & ponderanda ut locum dumtaxat legis noſtræ diſpoſitio obtineat contra eos, qui ea intentione & fine, (ut noſtrates loquuntur & ego multoties ut melius intelligar loquor, cum & ipſe Cicero, ſi Boëtio in ejuſdem Ciceronis topicorum commentariis credimus, non tam propriis nominibus, quam notioribus nonnunquam uſus ſit, & conſultus fatetur *in l. inſulam ff. de acquiren. domi.*) boves, arietes aliaque animalia emunt ut poſtmodum adhuc viventia lucro ſolum inhiantes ejuſque indubitata ſpe illecti revendant in eiſdem feriis, mercatis & raſtris, aliàs non empturi, quod quidem hominum genus utpote ab uſuræ macula non alienum, frequenter enim dilata ſolutione revendunt ut majus lucrum nanciſcantur, reipubli. pernioſiſſimum eſt, ideoque putre hoc membrum à republi. eſſet excludendum, ne ſuo
contagio totum corpus contaminaret, atque inficeret, ut inquit Scotus, relatus per Benvenu. 1. *parte*, *numero* 34. & 35. non tamen
habebit locum lex noſtra in agricolis vel aliis
hominibus ea intentione comparantibus carnes
vivas ut ſibi ſuæque familiæ, arti & agriculturæ
proſpiciant, poſtquam ſimilibus carnibus non
indigent † quia agricultura eſt finita, vel mu-
tato propoſito illis non egent vendunt eas vivas in 1
eadem feria, mercato vel raſtro, aliàs non
vendituri, in iis enim ceſſat ratio legis noſtræ
& ejus mens & diſpoſitio, circa text. & ejus
materiam *in capit. cum ceſſante, de appellation.*
Subjecta enim talia ſunt qualia * prædicamenta
demonſtrant, text. not. *in l. 1. fin. C. de ſer.* 2
fugi. & ideo ſi lego omnem penum dempto vino,
quod eſt Romæ, cenſetur legata ſola penus, quæ
eſt Romæ * text. *in l. nam quod liquide, in fine*
ff. de pen. leg. notat Everardus, *in Centuria, loco* 3
à nominatione officii pag. 519. & ſic agricola emens
boves ad agriculturam ſuam perficiendam, qui
quidem erant calcitroſi & alia vitia, & malos
mores habebant, ita ut cum eis laborare non poſ-
ſet, qua de cauſa ſtatim in eadem feria, & mer-
cato vivos eos revendit, non aliàs revenditurus,
neque conſuetus hæc exercere non tenetur aliqua
pœna, cum ex præteritis præſumatur circa † fu-
turum, & circa præſens, *ut cap. ſcribam de præ-* 4
ſumpt. cap. mandatum, eo tit. capit. ſi apud 13.
quæſt. 3. cap. quacumque & cap. monachus novitius
77 *diſtin.* præſumptioque juris pro liquidiſſima ha-
betur probatione ſufficitque † ad victoriam repor-
tandam, ut eſt gloſ. ſingularis & in variis locis com- 5
muniter recepta *l. ſi tutor petitus C. de peric. tut.*
& dicitur eſſe veritas, ut eſt bonus text. *juncta*
gloſſ. fin. l. pen. ff. de probat. Ruſticitatique parcen-
dum, & animus ruſtici dolo carens, *ſecundum*
gloſſ. in l. ubi exigitur ff. de eden. Ferrati cautela 17.
impuneque ruſticum ignorare jus dici poteſt *ut*
l. 1. in fine ff. de jure fiſci & in l. fin. C. de teſtam.
& in l. 31. titulo 14. partita. 5 potiuſque cauſa
facti, quam ipſum factum, eſt inſpicienda, *ex*
l. verum ff. de furt. & capit. 1. in fine 15. quæſtio.
6. & cap. occidit. 23. quæſtione 8. & capit. etſi
Chriſtus de jure jur. cauſa autem revendendi hunc
agricolam boves hos eſt, vel quia perfecit cul-
turam, vel quia calcitroſi ſunt, quos ſi non
revenderet maximum damnum ei eveniret, &
ruſtici porcellus oculus † ejus eſt, *ſecundum gloſſ.*
l. illicitas, §. ne potentiores. ff. de offic. præſ. cujus 6
meminit Rom. *conſ.* 206. reique familiaris etiam
judices conſiderationem habere debent, cum
reip. interſit ſubditos locupletes habere, & præ-
ſertim ruſticorum quorum labore omnes ſuſten-
tantur, & in jure maximè commendantur, ut
per Tiraquellum *de nobilitate capit.* 31. nam &
ſingulorum facultates & divitiæ civitatis † ſunt
ut ex Cicerone volunt Abb. *in cap. ex parte, de* 7
conſuetud. & in cap. 1. notab. 2. de donat. facitque
optima *l. 14. tit. 5. partita* 2. Ergo nimirum ſi
talis agricola vel alius quilibet homo in quo ceſſet
noſtræ legis ratio, excuſandus ſit à noſtræ legis
pœna, potiuſque ad non delictum † quam
ad delictum ſimilia debemus interpretari quo- 8
ties probatur cauſa ex qua nunc ad hoc vel
ad illud poſſumus trahi *ex l. merito ff. pro ſocio,* & ex
ſingulari doctrina Bart. *in l. non ſolum §. ſed ut*
probari, numero 3. ff. de nov. op. nunc. à toto mun-
do approbata, & laudata, ut inquit Jaſ. *ibi*
num. 5. late Hyppol *in pract. §. diligenter, numero* 90. Ant. Gomez, *tom.* 3. *c.* 1, *numero* 63. *ad*
fin. Clarus *in pract. §. fin. quæſtione* 56. *numero* 3.
& Cravet. *conſil* 205. veriſimiliuſque eſt. amplec-
tendum, cum præſumptiones ad veriſimilia
9 adaptandas eſſe † teſtatur Bal. *in l. generaliter col.*
fin. quæſtione 3. C. de non num. pecun hincque pro-
ductum eſt Romani conſilium 343. *num.* 9. aſ-
ſerentis quod cum unus idemque actus fieri poteſt
explicata parte cenſetur in dubio factus ex veriſi-
milioti licet alterum caput ſit expreſſum per
multa jura *ibi* allegata, veriſimilius eſt autem de-
lictum excludi, *ex dicta l. merito;* igitur lex noſtra
non habet locum ubi ita ex probationibus poteſt
ſonare in delictum, vel non delictum, idque
quod principaliter agitur eſt inſpiciendum *l. 1. §.*
unde quæritur ff. de exercito. inductaque & ordina-
ta ad unum finem non debent contrarium opera-
ri, *l. legata inutiliter poſt prin. de leg.* 1. actus
enim agentium non operatur ultra eorum inten-
tionem *l. omnis ff. ſi cert. pet.* & finis ad quem
omne negotium tendit eſt inſpiciendum, potius
quam quod præſens eſt. *l. ſi idem §. fin. ff. de jur.*
om. jud. leg. ſi domum ff. locati aliter enim abſurdum
maximum redundaret & quid iniquum, quod evi-
tandum eſt *ex l. nam abſurdum ff. de bon. lib. cap. ve-*
nerabilem circa medium & in cap. in Geneſ. de elect.
evitandaque abſurditate generalis diſpoſitio eſt
reſtringenda *l. 2. ff. de noxiali. l. ſcire oportet, §.*
aliud ff. de excuſ. tut. ſtatutaque pœnalia ſemper
cenſentur habere in ſe clauſulam ſi dolo contra
10 ea factum * fuerit, *ex gloſſ. l. eſſa ff. de relig. & ſump.*
fun. & à dolo quælibet cauſa etiam beſtialis excu-
ſat text. *l. 1. & ibi gloſſ. C. de abigeis. l. plagii C. de*
plagiariis, item & lex noſtra id vult in iis verbis,
para revendar, qua intentione ceſſante ceſſat diſ-
poſitio, & pro hoc etiam facit illa ſolemnis
Bartol. doctrina *in l. cetera §. fin. numero 5. de leg.*
1. ab omnibus laudata, ſcilicet, quod emens
triticum pro ſuo victu ſi vendit id quod ſupereſt
11 non incidit † in pœnam ſtatuti prohibentis illud
revendere, ſequuntur plures relati per Tiraq. *de*
utroque retractu in præfatione, numero 77. & Avi-
les, *capit. 52. prætor, numero 20. folio* 265 ubi
alia infert in propoſitum idque applicari poteſt *ad*
l. 19. titulo 11 ſupra iſto libro. ut *ibi* dixi, & hæc
præſertim vera ſunt in illo, qui tantum una vice
12 id fecit, hic enim revenditor † non dicitur, ſe-
cundum Bartolum *in proœmio Digeſtorum, nu-*
mer. 10. & Benvenut. *de mercatura.* 1. *parte nu-*
mero 6. & Salzedo, *in addition. ad pract.* Ber. Diaz,
cap. negotiationes. Ex quibus judices maxime ad
hæc advertere debent, & non ad pecunias, ob
quas corticem verborum attendunt, mentem au-
tem legis deſpiciunt. Et ex iis noviſſime infero
ad leg. 32. tit. 18. libro 9. infra quod illi deſcen-
13 dentes de Antonia Garcia † excuſentur à gabellis
de todo lo que vendieren quever daderamente fuere de
ſus labranças y cryanças, ut verbum illud *criânças*
intelligatur non de iis, quæ emunt & revendunt
lucri faciendi cauſa, non aliàs empturi, ſed de iis
tantum emptis per eos quæſtus cauſa & domus
ſuæ ſuſtentandæ, & hoc principali effectu nu-
triunt ſic empta, & quæ non ſunt neceſſaria ven-
dunt non in ea forma in qua emunt, ſed in alia
etiam majori. quaſi tunc non dicatur negociatio,
principaleque intentum familiæ conſervandæ e-
muntur, & quod ſupereſt vendunt, aliter enim
ſi eſſet per viam negociationis non excuſarentur
niſi tantum illi & in illa ſumma à legibus de-
clarata, & vidi jam litem ſuper hoc & me pa-
trocinante gabellarii deſtiterunt à lite tanquam in-
juſta, & non fuerunt eam proſecuti.

IN LEGEM NONAM.

Judices dardanarii pretium vini non aſſignent, niſi prius teſtimonio publico conſtiterit, an in emptione dicti vini aliqua gratia facta fuerit, & quo pretio vinum emptum ſit, & tunc habita pretii, ac gratiæ conſideratione aſſignandum eſt pretium, quo vendi poſſit per dictos dardanarios tabernarios. Qui quidem ſi aliquam fraudem, vel techinam in teſtimonio fecerint, in amiſſione vini ſunt condemnandi cameræ denunciatori & judici applicandi.

SUMMARIUM.

In quibus caſibus poſſunt judices dardanariis pretium vini aſſignare.

2 *Quæ requiſita debet habere tabellionis teſtimonium, ut fides adhibeatur in caſu hujus legis.*

3 *An falſitas committatur in parte, vel in toto bene diſcutitur, & plures adducuntur limitationes per Anton. de Padill.*

4 *Verus intellectus ad legem iſtam.*

5 *Secundus intellectus ad legem iſtam & quod non loquatur in vicinis populorum, ſed in tabernariis, ſeu dardanariis.*

IBi, *Por teſtimonio publico* † Et ſic à tabellione 1
publico loci illius, ubi venditur & emitur vi-
num teſtimonium eſt conficiendum, dando fi-
dem de pretio & de gratia, ſi quæ facta ſit,
vel ſecundum quod in lege ſequente diſponitur
deficiente tabellione.

Ibi *Y el comprador que en los tales teſtimonios, o*
en parte de lo en ellos conteniendo hiziere algun frau-
de o encubierta, pierda el tal vino. Ex iis verbis
duo notanda ſunt. Primum, quod in præſenti
fraus & techina (& ſic falſitas, quæ conſiſtit in
tacendo verum, ſicut & in exprimendo falſum)
punitur ſi in parte committatur, ſicut ſi in toto
committeretur, ut denotant verba, *O en parte de* 2
lo en ellos conteniendo † Redditur enim ex hoc to-
tum teſtimonium ſuſpectum: & ſi inſtrumentum
contineat plures actus, attamen inſtrumentum
ipſum dicitur quid individuum, ex quo uno
eodemque tempore confectum fuit ab eo notario
cujus perſona fuit approbata quoad actum illum
totum ſimul conficiendum, ut ſcribunt Bartol.
columna fin. verſic. breviter, Alex. *colum. fin.*
Curti. Senior. *num.* 48. *in l ſi ex falſis in 1. lect.*
C. de tranſ. & hoc quoties ex defectu tabellionis
falſitas provenit, ut ibidem Meneſ. *num.* 14.
verſic. ſi inſtrumen. & Menoch. *de præſum. lib.* 5.
præſum. 63. *num.* 8, & 9. ubi ſe remittit *ad lib.* 5.
præſ. 20. *caſu* 1. & Meneſ. *ubi ſupra.* hoc limitat
quatuor modis. Primo, dummodo falſitas ſit in
parte ſubſtantiali. Secundo ſi in principali, &
non circa acceſſoria committatur. Tertiò, dum-
modo falſitas ſit vera, non præſumpta. Quartò,
ſi pars confiteatur in aliquibus capitulis non a-
deſſe falſitatem, ſed in uno tantum: Quæ qui-
dem

dem limitationes ſolum duæ primæ non conſiderentur, puta ſi eſſet in parte non ſubſtantiali, ut exemplificat Paul. Caſt. *in dict. l. ſi ex falſis. num.* 12. ſi tabellio dicit fuiſſe factum teſtimonium in domo Titii, cum non eſſet Titii, ſed Sempronii: dum tamen in aliis veritas exprimatur, puta quod vinum erat Titii, & pretio tali & cum tali gratia emptum. Secunda item limitatio habebit in præſenti locum ſi circa acceſſoria fiat, ut ſi circa pœnam, vel uſuras, ut ſi in teſtimonio dicatur, & quod venditor vini fecit, ſibi illud ſecurum ſub pœna, & uſuris, in iis enim duabus limitationibus non vitiaretur teſtimonium hoc, ſi in ſubſtantiali, & principali verum eſſet, in aliis verò duabus limitationibus tertia & quarta falſitas in ſubſtantiali & principali facta, vel in aliqua ejus parte vitiaret: nam ſi pretii fiat mentio, non vero de gratia, vel è contra, utique pro falſo punitentur pœna noſtri text. Sed an corruent omnia inſtrumenta
3 notarii unum falſum inſtrumentum conficientis vide DD. *in d. l. ſi ex falſis.* & per relatos per Menoch. *ubi ſupra.* Secundo notabis † ex iis verbis quod lex noſtra non imponit pœnam vendenti vinum ſine teſtimonio aliquo: hoc enim remanet in diſpoſitione ſtatutorum municipalium locorum, ubi tale vinum venditur prohibentium vendi ſine licentia judicis, aut conſiſtorii, & ſic ſi quis vendat vinum ſine teſtimonio, ac ſine licentia, non incurrit pœnam noſtri text. quæ ſolum eam imponit illis, qui teſtimonia vera non afferunt, & cum ſit lex pœnalis non eſt ex-
4 tendenda ultra caſum in quo loquitur: ſed aliis pœnis tunc punietur vendens vinum ſine licentia judicis aut Præſidis, à Conſiſtorio conſtituti, ad eam licentiam præbendam. Item nota, † quod lex noſtra loquitur & diſponit quoties vinum emitur, & venditur in populis per tabernarios publicos, & dardanarios vini minutatim in domibus ſuis, vel aliis illud vendentes prout ex petitione, & ſupplicatione præſtita per procuratores curiarum, cujus occaſione reſponſio noſtræ legis data eſt, apparet manifeſtè, & ex ſummario ad noſtram legem propoſito, quod deſumpſit compilator ex petitione illa, ita ut non habeat locum lex noſtra in foraneis, qui in die mercati, vel extra mercatum afferunt vinum ad vendendum, *Por arrobas: o medias arrobas*, ut Hiſpanè loquar, ſi enim nullum tenentur teſtimonium afferre, licet ſine licentia judicis, vel Rectorum à concilio populi deputatorum vendere non poſſint niſi pretio ab eis conſtituto ſub ſtatutorum municipalium pœnis, prout quotidie videmus fieri, & ideò ut jam iterum dixi ſub brevibus verbis deberet in contextura harum legum apponi ratio finalis condendi eas, & cum quibus loquitur perſonis, nè judicibus occaſio præberetur contra rationem legis judicandi injuſte puniendo illos, cum quibus lex non loquitur, eo quod Judaicè, ut dicitur, verba legis intelligunt ad corticem verborum, rationem ejus non conſiderantes, & hac de cauſa injuſtas proferunt ſententias contra legis diſpoſitionem & mentem.

IN LEGEM DECIMAM.

Si in loco ubi venditur vinum non adeſt publicus tabellio, qui teſtimonia præbere poſſit (de quibus in l. præcedente actum eſt) tunc ſufficiet ea præſtari à judice loci illius ſi ſcribere ſciat, ſin minus ab illa perſona, quam ipſe judex nominaverit.

SUMMARIUM.

1 *Remedium ad proferendum teſtimonium, quando non adeſt in villa, ſeu loco tabellio, & judex ſcribere neſcit.*

IBi *Por que en muchos lugares* † Hæc eſt cauſa finalis noſtræ legis, quæ ſi in loco deficiat: quia 1
adeſt tabellio ſi teſtimonium fieret ſecundum tenorem noſtræ legis, nihil proficeret, & ideo in teſtimonio præſtito ab ipſo judice loci, vel à perſona, quam ipſe nominaverit: ſi ipſe judex neſcit ſcribere, fides danda eſt ei: ſi in loco illo non adeſt tabellio publicus, vel ſi adeſt tunc temporis abſens eſt, neque ſperatur tam cito ejus adventus, aliter enim non crederetur teſtimonio.

Ibi. *No ſabiento eſcrivir.* Supple, judex illius loci, ad eum enim verba hæc referuntur, non vero ad perſonam ab ipſo nominatam pro præbendo teſtimonio cum deeſt tabellio, & ipſe judex ſcribere neſcit, & clare colligitur hoc ex lege noſtra, nam ſi judici permittitur, ut det teſtimonium, manifeſte patet, id diſponi cum ſcribere ſcit: quod ſi ſcribere neſcit, tunc nominabit perſonam, quæ ſcribere ſciat pro illo teſtimonio ferendo: aliter enim idem in eo eſſet, quod in judice ſcribere neſciente, ergo verba hæc omnino ad judicem referenda ſunt, non vero ad perſonam, quam ipſe nominat judex, cum ſcribere neſcit.

TITULUS

TITULUS DECIMUS QUINTUS

De los Contratos de Cenſo.

CUmque ſuperioribus titulis dictum ſit de emptione & venditione & de emptoribus & venditoribus, in contractuque cenſus emptio & venditio celebretur, ideò in noſtro titulo de eo tractatur.

SUMMARIUM.

1 *Quadruplex eſt cenſuum forma, & primò ibi de Emphyteoſi.*
2 *Cenſus perpetuus non Emphyteoticus quis ſit, & in quo differt ab Emphyteotico.*
3 *Cenſus redimibilis* al quitar *quis ſit & conditiones ejus, remiſſivè.*
4 *Cenſus ad vitam quis ſit, & an licitus.*

ET *pro introductione hujus Rubricæ, ſciendum triplicem aut quadruplicem eſſe formam * cenſuum. Quidam enim ſunt cenſus* 1
Emphyteotici, puta quando domum vel rem aliam immobilem trado tibi in cenſum emphyteoſis perpetuum omni anno ſolvendum transferendo in te utile dominium rei illius retento mihi directo, & de hoc agitur per totum t. C. de jur. Emph. & l. 28. tit. 8. p. 3. *& per Ever.* in Cen. loco à feudo ad Emphyteoſim, ad fin. *& Covarr.* lib. 3. var. c. 7. in prin. *& de hoc non loquuntur extravagans Martini & Caliſti* de empt. & vend. *neque motus proprius Pij V.* de cenſibus.

*Alius vero eſt cenſus qui * perpetuus vocatur, ut cum ſuper re* 2
tua immobili imponis ſummam aliquam cenſus omni anno ſolvendi in perpetuum abſque facultate illud redimendi, quem vulgo vocamus, cenſo perpetuo y que no ſe puede redimir ni quitar, *& iſte ſolet imponi ad reſpectum quindecim mille & plus pro milliario, eſt enim valoris majoris quam cenſus* al quitar redimible, *& valet pluſquam quindecim & aliquando viginti mille pro milliario reſpectu loci & partis ubi res ſuper qua eſt impoſitus, eſt ſita, & de iis loquitur* lex 1. noſtri tit. *& in quo differat iſte contractus à præcedente emph. tradunt Eu.* ubi ſup. in loco ab Emph. ad cenſ. *& Cov.* ubi ſup. *& Ant. Gom.*

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

dem limitationes ſolum duæ primæ non conſiderentur, puta ſi eſſet in parte non ſubſtantiali, ut exemplificat Paul. Caſt. *in dict. l. ſi ex falſis. num.* 12. ſi tabellio dicit fuiſſe factum teſtimonium in domo Titii, cum non eſſet Titii, ſed Sempronii: dum tamen in aliis veritas exprimatur, puta quod vinum erat Titii, & pretio tali & cum tali gratia emptum. Secunda item limitatio habebit in præſenti locum ſi circa acceſſoria fiat, ut ſi circa pœnam, vel uſuras, ut ſi in teſtimonio dicatur, & quod venditor vini fecit, ſibi illud ſecurum ſub pœna, & uſuris, in iis enim duabus limitationibus non vitiaretur teſtimonium hoc, ſi in ſubſtantiali, & principali verum eſſet, in aliis verò duabus limitationibus tertia & quarta falſitas in ſubſtantiali & principali facta, vel in aliqua ejus parte vitiaret: nam ſi pretii fiat mentio, non vero de gratia, vel è contra, utique pro falſo punietur pœna noſtri text. Sed an corruent omnia inſtrumenta
3 notarii unum falſum inſtrumentum conficientis vide DD. *in d. l. ſi ex falſis.* & per relatos per Menoch. *ubi ſupra.* Secundo notabis † ex iis verbis quod lex noſtra non imponit pœnam vendenti vinum ſine teſtimonio aliquo: hoc enim remanet in diſpoſitione ſtatutorum municipalium locorum, ubi tale vinum venditur prohibentium vendi ſine licentia judicis, aut conſiſtorii, & ſic ſi quis vendat vinum ſine teſtimonio, ac ſine licentia, non incurrit pœnam noſtri text. quæ ſolum eam imponit illis, qui teſtimonia vera non afferunt, & cum ſit lex pœnalis non eſt ex-
4 tendenda ultra caſum in quo loquitur: ſed aliis pœnis tunc punietur vendens vinum ſine licentia judicis aut Præſidis, à Conſiſtorio conſtituti, ad eam licentiam præbendam. Item nota, † quod lex noſtra loquitur & diſponit quoties vinum emitur, & venditur in populis per tabernarios publicos, & dardanarios vini minutatim in domibus ſuis, vel aliis illud vendentes prout ex petitione, & ſupplicatione præſtita per procuratores curiarum, cujus occaſione reſponſio noſtræ legis data eſt, apparet manifeſtè, & ex ſummario ad noſtram legem propoſito, quod deſumpſit compilator ex petitione illa, ita ut non habeat locum lex noſtra in foraneis, qui in die mercati, vel extra mercatum afferunt vinum ad vendendum, *Por arrobas: o medias arrobas*, ut Hiſpanè loquar, ſi enim nullum tenentur teſtimonium afferre, licet ſine licentia judicis, vel Rectorum à concilio populi deputatorum vendere non poſſint niſi pretio ab eis conſtituto ſub ſtatutorum municipalium pœnis, prout quotidie videmus fieri, & ideò ut jam iterum dixi ſub brevibus verbis deberet in contextura harum legum apponi ratio finalis condendi eas, & cum quibus loquitur perſonis, nè judicibus occaſio præberetur contra rationem legis judicandi injuſte puniendo illos, cum quibus lex non loquitur, eo quod Judaicè, ut dicitur, verba legis intelligunt ad corticem verborum, rationem ejus non conſiderantes, & hac de cauſa injuſtas proferunt ſententias contra legis diſpoſitionem & mentem.

IN LEGEM DECIMAM.

Si in loco ubi venditur vinum non adeſt publicus tabellio, qui teſtimonia præbere poſſit (de quibus in l. præcedente actum eſt) tunc ſufficiet ea præſtari à judice loci illius ſi ſcribere ſciat, ſin minus ab illa perſona, quam ipſe judex nominaverit.

SUMMARIUM.

1 *Remedium ad proferendum teſtimonium, quando non adeſt in villa, ſeu loco tabellio, & judex ſcribere neſcit.*

IBi *Por que en muchos lugares* † Hæc eſt cauſa fi- 1
nalis noſtræ legis, quæ ſi in loco deficiat: quia adeſt tabellio ſi teſtimonium fieret ſecundum tenorem noſtræ legis, nihil proficeret, & ideo in teſtimonio præſtito ab ipſo judice loci, vel à
perſona, quam ipſe nominaverit: ſi ipſe judex neſ- 1
cit ſcribere, fides danda eſt ei: ſi in loco illo non adeſt tabellio publicus, vel ſi adeſt tunc temporis abſens eſt, neque ſperatur tam cito ejus adventus, aliter enim non crederetur teſtimonio.

Ibi. *No ſabiento eſcrivir.* Supple, judex illius loci, ad eum enim verba hæc referuntur, non vero ad perſonam ab ipſo nominatam pro præbendo teſtimonio cum deeſt tabellio, & ipſe judex ſcribere neſcit, & clare colligitur hoc ex lege noſtra, nam ſi judici permittitur, ut det teſtimonium, manifeſte patet, id diſponi cum ſcribere ſcit: quod ſi ſcribere neſcit, tunc nominabit perſonam, quæ ſcribere ſciat pro illo teſtimonio ferendo: aliter enim idem in eo eſſet, quod in judice ſcribere neſciente, ergo verba hæc omnino ad judicem referenda ſunt, non vero ad perſonam, quam ipſe nominat judex, cum ſcribere neſcit.

TITULUS

TITULUS DECIMUS QUINTUS

De los Contratos de Cenſo.

CUmque ſuperioribus titulis dictum ſit de emptione & venditione & de emptoribus & venditoribus, in contractuque cenſus emptio & venditio celebretur, ideò in noſtro titulo de eo tractatur.

SUMMARIUM.

1 *Quadruplex eſt cenſuum forma, & primò ibi de Emphyteoſi.*
2 *Cenſus perpetuus non Emphyteoticus quis ſit, & in quo differt ab Emphyteotico.*
3 *Cenſus redimibilis* al quitar *quis ſit & conditiones ejus, remiſſivè.*
4 *Cenſus ad vitam quis ſit, & an licitus.*

E*T pro introductione hujus Rubricæ, ſciendum triplicem aut qua-*
*druplicem eſſe formam * cenſuum. Quidam enim ſunt cenſus* 1
Emphyteotici, puta quando domum vel rem aliam immobilem trado tibi in cenſum emphyteoſis perpetuum omni anno ſolvendum transferendo in te utile dominium rei illius retento mihi directo, & de hoc agitur per totum t. C. de jur. Emph. & l. 28. tit. 8. p. 3. *& per Ever.* in Cen. loco à feudo ad Emphyteoſim, ad fin. *& Covarr.* lib. 3. var. c. 7. in prin. *& de hoc non loquuntur extravagans Martini & Caliſti* de empt. & vend. *neque motus proprius Pij V.* de cenſibus.

*Alius vero eſt cenſus qui * perpetuus vocatur, ut cum ſuper re* 2
tua immobili imponis ſummam aliquam cenſus omni anno ſolvendi in perpetuum abſque facultate illud redimendi, quem vulgo vocamus, cenſo perpetuo y que no ſe puede redimir ni quitar, *& iſte ſolet imponi ad reſpectum quindecim mille & plus pro milliario, eſt enim valoris majoris quam cenſus* al quitar redimible, *& valet pluſquam quindecim & aliquando viginti mille pro milliario reſpectu loci & partis ubi res ſuper qua eſt impoſitus, eſt ſita, & de iis loquitur* lex 1. noſtri tit. *& in quo differat iſte contractus à præcedente emph. tradunt Ev.* ubi ſup. in loco ab Emph. ad cenſ. *& Cov.* ubi ſup. *& Ant. Gom.*

l. 68. Taur. & ibi alii *& jam hodie iſto parum utitur.*

Alius vero eſt cenſus, quo magis communiter utimur, & iſte dicitur re-
3 *ſolutivus * & redimibilis vulgo* cenſo alquitar , *qui eſt quando tu vendis mihi tot milliaria cenſus omni anno ſolvenda interim quod non redimitur , & conſtituitur , & conſtituendus eſt , ad minus ad reſpectum quatuordecim mille pro milliario , & imponitur ſuper re aliqua immobili quantitatem cenſus valente , de quibus* in l. 4. infra iſto tit. *ubi aliqua dicemus* , & in dictis extravagant.
4 *Alius & ultimus * eſt cenſus vitæ , vulgariter* , cenſo de por vida , *qui quidem antea conſtituebatur pro vita illum conſtituentis , vel alterius cujuslibet , & pro quatuor aut quinque mille pro milliario , qui an licitus eſſet ſemper dubitavi , ratione vilis pretii , quod pro milliario conſtituebatur etiamſi perſona illa ſuper qua cenſus hic conſtitutus erat , eſſet juvenis , in quo Paulus , Hierorym.* in pract. cancell. apoſtol. ſub cap. declaratoria , ſuper proponente , ſeu vovente ingred verſic. ad materiam contractus , pag. 95. in parvis. *dicebat non eſſe licitum , ſed ſapere uſuram propter modicum pretium reſpectu juventutis eum conſtituentis , idque examinabat Boerius* deciſ. 44. n. 43. *& licitos eſſe tradebat Soto,* lib. 6. de juſt. & jure q. 5. art. 2. in fine , *& Cov.* lib 3. var. cap. 7. n. 3. *& Decius late* conſ. 123. *& communem dicit quod valeat Navarro* , in commentario de uſuris ad finem manualis Hiſpani poſito , ſuper cap. 1. 14. quæſt. 3. num. 78. *ubi & inquit etiam ad* 15. *aut* 16. *annos poſſe cenſum conſtitui, dum tamen redditus talis cenſus illorum annorum æquivaleat principali ſummæ ipſius cenſus, & tandem concludit licitas eſſe has cenſus emptiones , dum tamen arbitrio boni viri pretium ejus ſit juſtum. Quibus de cauſis in iis cenſibus ad vitam nova pragmatica ſanctione conſtitutum eſt pretium, ad aſſecurandas conſcientias ipſorum ementium & vendentium , & tradita eſt nova forma in modum ſequentem , & ſecundum eam plures cenſus hujuſmodi fuerunt reducti ad taxam dictæ pragmaticæ , cujus tenor talis eſt.*

DON Philippe por la gracia de Dios, Rey de Caſtilla , de Leon, de Aragon, de las dos Sicilias, de Jeruſalem , de Portugal , de Navarra, de Granada, de Toledo, de Valencia, de Galizia , de Mallorcas , de Sevilla , de Cerdeña, de Cordoua, de Corcega, de Murcia , de Jaen , de los Algarves de Algezira, de Gibraltar, de las Iſlas de Canaria , de las Indias Orientales y Ocidentales, Iſlas tierra firme del mar Oceano, Archiduque de Auſtria, Duque de Borgoña , de Brabante y Milan, Conde de Abſpurg, de Flandres, de Tirol , y de Barcelona, ſeñor de Vizcaya y de Molina, &c. Al ſereniſſimo principe don Philippe , nueſtro muy

caro ,

caro , y muy amado hijo , y à los infantes , prelados, duques , marqueſes , condes , ricos hombres , priores de las ordenes , comendadores , y ſubcomendadores , y à los del nueſtro conſejo , preſidentes , e oydores , de las nueſtras audiencias , alcaldes , alguaziles de la nueſtra caſa y corte , y chancillerias , y à todos los corregidores , aſſiſtentes, governadores, alcaldes mayores, y ordinarios, alguaziles merinos , preboſtes y otras qualeſquier nueſtras juſticias , y perſonas de qualquier eſtado , preeminencia o dignitad que ſean , aſſi à los que agora ſon , como , à los que ſerande aqui adelante , y à cada uno de vos , ſalud y gracia. Sepades que por algunas de las peticiones que nos dieron los procuradores de las cortes , que ultimamente por nueſtro mandado ſe hizieron y celebraron en eſta villa de Madrid , que ſe començaron en primero de Mayo , de ſetenta y nueve , y por otros caminos diferentes , ſomos informado que de los cenſos de por vida , que de poco tiempo acà ſe han uſado mucho en eſtos nueſtros reynos , ſe han ſeguido y ſiguen grandes inconvenientes en notable daño de ellos , y en grave perjuzio y leſion de los que compelidos con neceſſitad los han tomado , aſſi por lo que toca à la juſtificacion de los dichos cenſos , como por lo que toca al beneficio , y bien publico de eſtos reynos , que es ello aſſi , que como quiera que en las palabras ſuenan ſer cenſos de por vida, miradas las obras que hazen y à la verdad y ſubſtantia , tanto mas aviendoſe otorgado, no pocos dellos , no ſolo por una vida ſino por dos , y por mas no lo ſon ſino otra differente coſa , por no llegar à lo que ſe deve tener por precio juſto dellos , y por otras muchas muy juſtas conſideraciones , mayormente que muchas vezes ſe ha dado parte del dinero y ſuerte principal en plata y en oro labrado contando hechuras dello à precios exceſſivos , y en tapices , y en otras alhajas y joyas eſtimadas , y porque es juſto que en eſto ſe ponga moderacion y limite, como coſa que tanto importa al ſervicio de Dios nueſtro ſeñor, y nueſtro , y al bien y beneficio publico. Viſto y tratado por los del nueſtro conſejo y con nos conſultado , fuè acordado que deviamos mandar por eſta nueſtra carta, la qual queremos que aya fuerza de ley y pragmatica , por la qual ordenamos y mandamos que de aqui adelante no ſe puedan fundar , ni otorgar cenſos de por vida , por dos ni por tres , ni por mas vidas, ſino que ſe puedan tomar y conſtituir por ſola una vida , y no por dos ni por mas vidas , y que el precio juſto de la dicha vida ſe entienda ſer y ſea à ſiete mil maravedis el millar, y a eſte reſpeto, y no à menor precio , y que el dinero capital y ſuerte principal con

 que

que ſe uviere de comprar, y comprare el dicho cenſo de por vida, no ſe pueda dar todo ni parte alguna del en plata labrada, ni en oro labrado, ni en tapices, ni en otras alhajas ni joyas eſtimadas, ſino que todo el dinero de la dicha ſuerte principal, ſe aya de pagar, y ſe pague y cuente al principio todo en dinero de contado, ſin intervenir otra coſa que no ſea dinero decontado, ni eſtimacion alguna della, y que el eſcrivano, ante quien paſſare el contrato, de fé de la numeracion, y paga de toda la dicha ſuerte principal, y las ventas, y contratos des los dichos cenſos, que en otra manera, y a menor pretio ſe hizeren, y otorgaren, ſean en ſi ningunos, y de ningun valor, y effecto. Y mandamos que ningun eſcrivano de eſtos nueſtros reynos de fee, ni haga eſcriptura de los dichos contratos de cenſos, ſino fuere en la manera ſuſodicha, ſo pena de cinquenta mil maravedis para nueſtra camara, y de privacion de ſu officio. Y en quanto à los cenſos de por vida, haſta aqui hechos, y otorgades, mandamos que ſiendo hechos por una vida ſola ſe reduzgan, y los reduzimos por ella à los dichos ſiete mil maravedis el millar, pero aviendoſe otorgado por dos vidas, aunque permitimos ſe queden otorgados por ellas, mandamos que ſe reduzgan, y los reduzimos à ocho mil maravedis el millar, y los cenſos que haſta aqui ſe hallaren tomados, y otorgados, mas de por dos vidas, mandamos ſe reduzgan todas las vidas, porque ſe uvieren tomado à dos vidas, ſolamente, y al precio de los dichos ocho mil maravedis el millar por ellas, à los quales dichos precios, y al reſpeto de ellos, mandamos ſe hagan las pagas de lo que corriere de los dichos cenſos deſde el dia de la publicacion de eſta nueſtra ley, y pragmatica en adelante, quedando come queremos que quede à las perſonas que han tomado, y fundado los dichos cenſos, ſu derecho à ſalvo, quanto à la injuſticia, y ongaño de ellos, en el qual no es nueſtra voluntad perjudicarles, ni por eſta ley les perjudicamos, para que le puedan pedir, y ſeguir como vieren que les conviene. Lo qual mandamos, guardeys, y cumplays, y executeys, y hagays gardar, cumplir, y executar aſſi, y ſegun de ſuſo ſe contiene, y declara, y contra el tenor, y forma dello, no vays, ni paſſeys, ni conſintays yr ni paſſar, aora ni en tiempo alguno, ni por alguna manera. Y porque lo ſuſodicho venga à noticia de todos, y ninguno pueda pretender ignorancia, mandamos que eſta nueſtra carta ſea pregonada publicamente en eſta nueſtra corte, y los unos, ni los otros, no fagades, ni fagan ende al, ſo pena de la nueſtra merced, y de cinquenta mil maravedis para la nueſtra camara.

Dada

Dada en Madrid, à treze dias de Julio, de mil y quinientos y ochenta y tres años.

YO EL REY.

El Conde de Barajas. El Licenciado Fuen mayor. El Licenciado Juan Thomas. El Licenciado Rodrigo Vazquez de Arce. El Doctor don Yñigo de Gardenas çapata.

Yo Antonio de Eraſo, ſecretario de ſu Mageſtad Catholica la fize eſcrivir por ſu mandado.

Regiſtrada, Jorge de Olaal de Vergara Canciller mayor.

Jorge de Olaal de Vergara.

En la villa de Madrid à treze dias del mes de Julio de mil y quinientos y ochenta y tres años delante de palacio, y caſa real de ſu Mageſtad, y à la puerta de Guadalajara de la dicha villa ſe publico la dicha pragmatica.

IN LEGEM PRIMAM

quæ erat 68. Tauri.

Conditiones in contractu cenſus appoſitæ ſervandæ ſunt.

SUMMARIUM.

1 *Cenſus quid ſit remiſſive.*
2 *Cenſus an ſint liciti, & ibi quæ reddant illos injuſtos, & remiſſive conditiones eorum.*
3 *Peremptis bonis cenſui obligatis an duret cenſus.*
4 *Pretium juſtum horum cenſuum quod dicatur.*
5 *Libera redimendi facultas imponenti cenſum eſt relinquenda, & an per partes redimi poſſit.*
6 *Conditiones injuſtæ, non tamen uſuraria non annullant contractum, ſed rejiciuntur ab eo.*
7 *Cenſus conſtitui non poteſt ſuper perſona, ſed ſuper hereditate.*
8 *Cenſus eſt onus reale rei ſuper qua affigitur & ſic poſſeſſor nulla facta excuſſione conveniri poteſt ad cenſum ut ibi.*
9 *Bona ſuper quibus cenſus imponitur, ſi exiſtunt in alio territorio quam in eo in quo ſit contractus, debetur gabella ubi bona exiſtunt.*
10 *Cenſuarius non ſolvens an incurrat commiſſi pœnam, & ibi an quinquageſima & laudemium ſit ſolvendum.*
11 *Commiſſum ob non ſolutionem cenſus ubi locum habet, procedet etiamſi unus tantum nummus deficiat.*
12 *Commiſſum an contra pupillum locum habeat, & ibi forma & modus commiſſum petendi.*
13 *Pretium cenſus an ab initio contractus emphyteotici debeat adeſſe ultra redditum omni anno ſolvendum.*
14 *Emphyteoticus contractus duobus modis fit.*
15 *Pluribus fundis obligatis ad cenſum aliquem, ſi alienentur, an quilibet poſſeſſor tenebitur in ſolidum pro ſolutione cenſus.*
16 *Cenſus preteritos & non ſolutos, an teneatur ſolvere poſſeſſor rei hypothecatæ tali cenſui.*

Azevedo in Recopilationem. *Tom. III.*

IBI. *Algun cenſo.* Quid ſit cenſus † examinant Covar. *d. lib. 3. var. cap. 7. in princi.* & Navarro *in commentario de las uſuras, ſuper cap. 1. 14. q. 3. n. 76. pag. 39.* & Soto *de juſ. & jure, lib. 6 q. 5. art. 1. col. 3. in princ.* & in hoc ſecundum naturam cenſus poteſt adaptari diffinitio, ideo per eos videri poteſt, & per DD. in locis ordinariis ubi de quolibet cenſus contracta tractatur, quæ cùm de nomine ſint, miſſa facimus. Solebat autem olim in controverſiam deduci an cenſus ii liciti † eſſent, necne, ut appatet ex Doctorib. *in capit. in civitate, de uſur.* & Covarruvias *ubi ſupra, num. 2.* optimè reſolventem, & latiſſimè per Tiraquellum *libro 1. de retract. §. 1. gloſſ. 6. per totam,* hodie verò non eſt dubium licitos eſſe, tum quia inter DD. hæc erat Theologorum & Juriſperitorum receptior ſententia & verior in puncto juris, ſecundum Gregor. Lup. *in l. pen. tit. 8. p. 5.* tum etiam quia approbati ſunt *Pontificia conſtitutione* Martini V. *anno* 1423. & Calix. III. *anno* 1455. *inter extravagantes communes ſub tit. de emp. & vend.* quamvis appoſitum ſit pactum de retrovendendo dictos redditus quoties venditor offerret pretium, quod ab emptore recepit, dum tamen pretium ſit juſtum, nam tria ſolent iſtum contractum reddere uſurarium. Primò ſi pactum de retrovendendo eſt appoſitum, item modicitas pretii, & quod pars ſit conſueta

 fœnerari.

fœnerari. Tertiò, ſi non poteſt redimi intra ſex vel ſeptem annos, ſeu aliud tempus, per textum *in capit. ad noſtram, de emptione & venditione*, & per Cæpolam, *de ſimulatio. cont.* Et ſic Doctores aliqui plures huic cenſus redimibilis contractui conditiones appoſuerunt, affirmantes eſſe neceſſarias pro ejus juſtificatione, prout licet videre ex Miranda, *in ſumma conciliorum poſt extravag. Martini V. & Caliſti III.* & Navarrus *in manuali, capit. 17. numero 152. cum ſequentibus*, & latius *in dicto commentario de uſuris, numero ſeptuageſimo nono cum decem ſequentibus, pagina quadrageſima*, & Covarruv. *dicto libro, 3. variar. cap. ſeptimo, numero 5.* & Soto *ubi ſupra, articulo 2.* & alii plures tam noſtri quàm exteri, & idem Covar. *dict. libro 3. variar. cap. 9. & 10.* & licet Soto, *ubi ſupra* & Navar. *in dicto commentario, de uſuris, numero* 82. velint nullam dictarum conditionum eſſe neceſſariam ad juſtificationem horum cenſuum, niſi ſolummodo illa juſti pretii, dicendum eſt etiam eſſe neceſſarium ut ſuper re immobili fructifera conſtituatur, neque ſuper ſola perſona conſtitui poſſe, prout *ex ipſiſmet extravagantibus* conſtat, *ibi ſuper bonis ſuis, dominiis, oppidis, terris, &c. & ibi bonis in ipſo contractu tunc expreſſis*, & hæc eſt communis opinio, teſte Covar. *dicto libro 3. variarum cap. 7. n. 5* & Na. *in manuali ſive, in dicto commentario de uſuris, ſuper cap. 1. 14. quæſt. 3. numero* 83. etiam ſi ipſemet Covar. *ubi ſupra* & Soto, *de juſti. & jure dicto libro ſexto, quæſtione 5. verſicul. his tamen non obſtantibus, in articulo.* 1. aliud velit, & per conſequens ſuper incertis indiffinitiſque bonis, nempe ſuper quibuſcumque quæ venditor poſſidet, ſeu poſſidebit, conſtitui non poteſt, eo quod obligatio reſolveretur in perſonam, ſed ſunt bona omnino expreſſanda & ſufficientia pro cenſus conſtituti ſolutione, & principalis ejus, etiamſi Soto, *ubi ſupra* aliud velit, & Matienço, *hic gloſſ. 1. numero 5.* & practica communis contra eos exiſtit, nam ſignantur prius bona ſpecialiter & poſt generaliter ſine derogatione generalis & è contra & conſequenter eſſet tenendum, quod ſi caſu fortuito res illa ſpecialiter obligata in totum periret extingueretur cenſus, & ſi pro parte periret, pro rata periret cenſus & non poſſet agi contra perſonam, ut in-
5 quit Navarro, *ubi ſupra numero 47. & 88.* licet in practica communiter aliud utatur, eo quod agitur contra perſonam & executatur indiſtincte, etiam rebus peremptis, ut per Covar. *dict. num. 5.* & Soto *d. art. 1.* & ita apud nos id ſervari teſtatur Matien. *hic gloſſ. 1. num. 5.* & poſt hæc ſcripta vidi etiam id tenentem Sala, *de uſu & conſ. c. 11. num. 74.* ubi *nume.* 75. hoc ſignificat ideo eſſe quia adjicitur hypothecæ bonorum obligatio etiam perſonalis & conditio, [illegible] pereat vel in alium alienetur perſonaliter teneatur inſolidum, idque fieri poſſe conſtituta prius reali hypotheca aſſerit & fundat, & ſic hoc ultimum dictum Navar. non admittetur, præſertim cum ut dixi motus proprius Pii V. ſuper cenſibus *ex d. c. de cortes* ſupplicatione fiſcalis regii ſit ſuſpenſus & dictam etiam communem opinionem ſequitur Gregor. Lop. *in l. pen. tit. 9. p. 5. gloſ. mag. lim. 1.* & Avend. *reſp. 12.* eos referens, Matien. *ubi ſu.*
4 Et quod dicatur juſtum † pretium horum cenſuum redimibilium, *ex dictis extravagantibus* colligitur, & deſumpſerunt DD. maxime Cova. *d. c. 9. & 10.* & Tiraq. *de retra. tit. 1. §. 1. gloſſ. 6. n. 1. cum ſeq.* & Soto, & Nava. *ubi ſup.* veruntamen jam in noſtro regno hæc ceſſant cum habeamus *l. 6. infra iſto tit. & lib.* juſtum pretium determinantem. Item alia conditio ſcilicet quod ſit libera redimendi facultas quocunque tempore in toto vel in parte eſt neceſſaria ſaltem ut non reſtringatur tempus intra quod non poſſit redimi, neque apponatur cenſus cum conditione ut intra certum tempus redimendus ſit * neque 5
quod ſi intra certum tempus non redimatur amplius redimi non poſſit, ut inquit Covarruvias *dict. lib. tertio, capit. octavo, numero ſeptimo in fine*, & So. *di. lib. ſexto de juſt. & jur. quæſt. 5. artic. ſecundo, col. pen.* & Navarro, *ubi ſupra, dict. num. 79.* & Matienço, *hic glo. 5. numero fin.* neque reſtringi facultas redimendi in toto vel in parte poteſt, ſed potius non obſtante conditione contraria poteſt per partes redimi, dum tamen pars redempta non ſit ita minima quod non poſſit ſtatim alteri in cenſum dari, & ita quod facultas hæc reſtringi non poſſit tenent *ſupra* dicti, & Piçarro *in ordinatione cenſus de Guadalupe in parte, en todo o en parte*, & Soto, *dict. articulo. 3. in fine.* & Navarro, *ubi ſupra, numero 79. & 85.* niſi ſecundum eum *ibi* & Soto *ubi ſupra*, daretur majus pretium quam quatuordecim mille pro milliario ob hunc reſpectum, ne poſſet pro parte, ſed in totum redimi, nam tunc adimplenda eſſet hæc conditio, veruntamen vel ad petitionem fidejuſſoris ut extrahatur à fidejuſſione cenſus, vel ad petitionem ementis domum accenſuatam non certiorato de hoc, compelli poſſet, ut optime per Caſtillo, *l. 68. Tauri, numero* 29. ubi & alium tertium caſum ponit ubi compellitur cenſualiſta redimere cenſum. Aliæ vero conditiones quæ ſolent per tabelliones in iis contractibus cenſuum redimibilium apponi. & ſi quæ aliæ apponuntur, quæ tamen expreſſe contractum non efficiant uſurarium, non annullant contractum, ſed pro non appoſitis † 6
habentur, ut inquit noviſſime Olanus, *in concordia antinomiarum, littera A, num. 100. & 111.* & Covar. *libr. 3. variar. cap. 8. numero 7. in fine* & facit dictam ejuſdem Covar. *lib. 1. variar. cap. 9. num. fin.* quod ego intelligo, niſi manifeſte contractus redderetur uſurarius, nam tunc in totum vitiaretur. Et ex dictis *ſupra* rejicio dictum Olani, *ubi ſupra numero* 112. dicentis licite poſſe apponi pactionem, ut ſi cenſus intra biennium non ſolvatur poſſit exigi quantitas vel pretium pro quo cenſus conſtitutus eſt & emptus, nam eſt contra ſupra dicta, & quia negari non poteſt, quin pretium ob hoc diminuatur.

Ibi. *Sobre ſu heredad.* Hic etiam probatur, cenſum conſtitui non poſſe ſuper perſona, ſed ſuper hæreditate † & bonis immobilibus, ut 7
gloſſ. præcedente diximus. Et per conſequens cenſus ſuper tali re conſtitutus eſt ei affixus, & eſt onus reale † ſecundum Velaſcum, *de jure emphy.* 8
quæſt. 32. numer. 15. & Covar. *lib. 3. cap. 7. nu. 6. in princ.* & ſic poſſeſſor talis rei conveniri poterit ad cenſum etiam nulla facta excuſſione, ut inquit Suarez, *l. poſt. rem. 8. amplia. verſic. y quelas compladas, numero 13. pag. 293.* & Velaſcus, *ubi ſupra, numero 14. ad finem*, id tamen licet receptiſſimum aliquando eſſet, hodie tamen non ita recipitur, niſi quando venditio limitata ſit ad certum

certum fundum & prædium ſecundum Joan. Garſiam *in tract. de expenſis & meliorati. capit. 4. numero 44. & 45.* iterum declarat, & tradit Ant. Gamma *in deciſio. Luſita.* 145. diſplicet tamen mihi illud quod ibi inquit Joan. Garſia, quod indiſtincte hodie admittitur exceptio excuſſionis cum videam contrarium practicari, & ſic quotidie recognoſcere cenſum ſuper re aliqua impoſitum compelluntur tertii poſſeſſores illius rei, etiamſi ille qui illum impoſuit ditiſſimus ſit, rejecta excuſſionis exceptione, & ſolvere coguntur. Ex quibus inquit Navarro, relatus per Parlador. *cap. 3. rerum quotidianarum, numero* 52. annuum redditum ineſſe prædio tanquam accidens in ſub-
9 jecto, & ex hoc gabella † annui redditus, & ſic cenſus deberi gabellario loci illius, ubi bona ſuper quibus cenſus ipſe imponitur exiſtunt, & ſi alibi fiat contractus, vel alibi deſtinetur ſolutio, & per conſequens ego dico quod ſi bona exiſtunt in diverſis locis, pro rata bonorum gabella debebitur gabellario cujuſlibet loci ubi bona obligata ſita ſunt.

Ibi. *Que caya la heredad en comiſſo y que ſeguar de el contrato.* Ex iis verbis junctis aliis noſtræ legis deſumi poteſt concordia opinionum communium invicem ſeſe contrariantium. Quarum prima fuit, quod etiam ſi quis per mille annos cenſum
10 non ſolveret † commiſſi pœnam non incurrebat cenſuarius, quam opinionem ſic tenuit gloſſ. *in cap. conſtitutus, de religio. domi.* & Soto, *de juſt. & jure libro 6. quæſt. 5. articul. 1. col. 3. in medio.* & hanc communem teſtatur Deci. *conſi. 138.* & Covar. *lib 3. variar. cap. 7. numero 1.* & Anto. Gomez, *l. 68. Tauri col. 4. illat. 2.* Contrariam tamen opinionem etiam in cenſu communem dixit Bald. *conſil. 177. num. 6. volu. 3.* relatus per Covar. *ubi ſupra.* Poſſunt tamen concordari *ex lege noſtra* ut prima opinio procedat ubi nihil conventum eſt inter partes ſuper commiſſo hoc incurrendo ob non ſolutionem quotannis penſionis, ſecunda vero quoties ſuper hoc fuit ita conventum, nempe ut ſi per biennium ceſſaverit cenſuarius ſolvere incidat res cenſui ſubjecta in commiſſum, quas ſic *ex lege noſtra* conciliat opiniones doctiſſimus præceptor meus Oroſc. *in l. juris gentium §. quinimo, colum. 808. ff. de pact. numero 48. cum ſequentibus.* In hac tamen controverſia ipſe *ibidem* inquit optime & vere quod non obſtante hac concordia, quam veram non eſſe credit, tenenda eſt prima opinio, quam ultra *ſupra* relatos tenuit Everardus, *in loco ab emphyteuſi ad cenſum pag. 153 in pervis*, & Afflictis, *deciſione* 80. & Capitius, *deciſione 103. numero 5. 6. & 7.* ex eo quod noſtra lex tantum procedit in cenſu tantum emphyteoſi perpetuo, non vero in alio cenſu etiam perpetuo non emphyteotico, vel etiamſi emphyteoticus ſit eſt tamen temporalis, & ſic redimibilis & non perpetuus, & in cenſu emphyteoſi perpetuo mirum non eſt ſi lex noſtra intelligatur, & non alio, cum res ipſa cenſui tali ſubjecta revertatur ad ſuam naturam, & ſic ad dominum cujus erat, & in qua ipſemet dñs vel ſucceſſor ejus retinebat dominium directum, non ſic in eo, cujus res cenſui ſubjecta, nunquam fuit, & ſic utriuſque auditorii benigna interpretatione eſſe admiſſum & in id frequenticres conſentire & hoc jure uti teſtatur Oroſcius, *ubi ſupra*, & *ibi* legi noſtræ ſatisfacit, & teſtatur idem Covarru. *dict. cap. 7. numero 1. ad fi.* & Olanus *in concordia antinomiarum, littera A. numero 97.* & poſt hæc concivis noſter Doctor Gutierrez canonicus jure optimo Civitatenſis Eccleſiæ, *in ſuo tract. de juram. confir. 1. parte capit. 31. numero* 10. reprobans & bene Meſiam dicentem legem noſtram in cenſu emphyteotico redimibili procedere, nam ſi redimibilis eſt cenſus, jam in emptorem utile & directum dominium fuit tranſlatum, & penes dominum antiquum ſolum jus percipiendi cenſum remanſit, ergo nimirum ſi tunc idem dicendum ſit ac ſi cenſus ipſe non emphyteoticus, ſed reſolutivus & ordinarius eſſet, qui quotidie celebratur, & idem quoad quinquageſimam & laudemium dicendum erit, quod in commiſſo dictum eſt, ſecundum Guterr. *ubi ſupra*, & voluit Matienço, *hic, gloſſ. pen. in fin.* & quamvis legi noſtræ congruæ reſponderi non poſſit, ſufficit dicere ſic longævo uſu & interpretatione tribunalium omnium tam ſuperiorum quam inferiorum declaratum eſſe, quicquid velit dicere Joannes Garſias *de expenſis, & meliorationibus. capite 9 numero* 64. ſe neſcire an lex noſtra, ita indiſtincte apud ſuprema tribunalia recipiatur. Idque adeo verum quod etiam ſi in contractu ſcripturaque cenſus non emphyteotici dicatur, quod illius domus vel fundi ſuper qua dominus cenſum imponit dominium utile & directum transferatur in emptorem cum quibaſcumque clauſulis & cautelis, adhuc non ſit locus commiſſo, prout & ultra dictos Doctores tenet Avenda. *reſponſo 12. num. 1. cum pluribus ſequentibus*, cum potius verba hæc ex ignorantia tabellionum, quam ex voluntate partium & contrahentium inſcribantur, quæ quidem naturam cenſus alterare non poſſunt, imo & ſecundum Capitium *ubi ſupra* virtute illius clauſulæ & alterius ſcilicet quod ſine conſenſu domini res illa alienari non poſſit niſi domino cenſus requiſito, adhuc tunc ſi alienetur ſine conſenſu domini valida erit alienatio, niſi adeſſet clauſula annullativa contrariæ venditionis *ut alibi diximus*, quod ſi hoc ita eſt, quanto magis vera erunt & ſequenda in judicando & conſulendo, quæ ſupra dicta ſunt, de commiſſo & de quinquageſima, & laudemio, & voluit *gloſſa acenſo, in l. penulti. titulo 8. partita 5.* & ſic verba noſtri text *ſobre ſu heredad* referenda ſunt ad illum, qui hæreditatem ipſam, & ſic fundum ad cenſum emphyteoſim perpetuam alicui tradit, & ſequentia verba ad hunc ſenſum trahenda ſunt, & ſic eſt tenendum intrepide.

Ibi. *En comiſſo.* Idque commiſſum ubi locum habet & practicatur, practicabitur etiam ſi unus tantum † nummus deficiat, ſecundum Avenda. 11
cap. 18. prætorum num. 4. verſiculo & quando cum tribus ſequentibus lib. 1. ſed an contra pupillum commiſſum † locum habebit, videndus eſt Guido P. pe, *deciſione Delphin. 433. & 434.* ubi deſcribit quatuor requiſita neceſſaria, ut commiſſum locum habeat, ponitque modum, & formam, commiſſum petendi, de quo & per Jaſ. *in l. jus num. 48. & 49. & in l. in emphyteuticariis numero 41. C. de jure emphyt.* Sed eſt optimum & ſingulare dubium, num in cenſu emphyteotico ab initio contractus debet adeſſe † pretium aliquod ultra redditus omni anno ſolvendo, in quo aliqui dicunt communem eſſe quod ſic & probari videtur *per l. 69. titulo 18. partita 5.* dum deſcribendo emphyteoſis ſcripturam dicit, *por tantos Maravedis*, & ibi gloſſa pro hac eam conſiderat

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

derat opinione. Alii tamen contrariam etiam communem dicunt, imo quod non requiritur pretium in initio contractus, & hanc dicit communem gloſſ. illa, *per tantos dicta l. 69. & ea gloſſ. magna in principio in l. penulti. titulo 8. partita 5.* per text. *ibi* deſcribentem requiſita contractus emphyteotici, & tamen hoc non conſiderat, & hanc tenendam & communem eſſe aſſerit Oroſcius, *ubi ſupra col.* 808. *in principio.* ubi has communes contrarias refert, licet, dictam l. 69. non conſideres pro prima opinione, ſed tenendo ſecundam quæ intrepide tenenda eſt, non obſtat illa l. 69. quia ut *ibi* advertit gloſ. illa *per tantos*
14 duobus modis fit contractus † emphyteoticus. Primo quod dentur aliqui nummi quolibet anno pro redditu, & inſuper aliqui denarii à principio contractus. Secundo quod nulli dentur nummi à principio ſed tantum quod omni anno dentur tot redditus, & in primo caſu loquitur illa lex 69. ita ut non excludat ſecundum caſum, neque inducat eſſe neceſſarium nummos à principio adeſſe ultra redditus quotannos, ſed providit tantum de forma ſcripturæ conficiendæ quoties ultra redditus annuos quid præcipuum pecuniæ eſt ſolvendum in principio contractus, & ſic utraque opinio poteſt eſſe vera in ſuo caſu, non tamen ut de eſſentia contractus emphyteotici requiratur pretium ab initio contractus dari ultra annuos redditus, nam non requiritur, & ſic utramque formam hujus cenſus emphyteotici deſcripſit Cov. *d. lib. 3. var. c. 7. num. 1. in medio,* ſed adeſt nunc optima quæſtio de qua in practica quotidie diſputatatio habetur, & nunc hoc, nunc aliud determinatur, num ſcilicet, ſi cenſus quilibet ſuper tribus aut pluribus fundis rebuſque aliis immobilibus conſtituatur, quas quidem res cenſuatius donavit, vendidit, vel alienavit in plures ac diviſas perſonas, vel diviſim hæredes, cenſuarii hujus inter ſe eas dividendo habuerunt, quo caſu fundi ipſi cum ipſa hypotheca tranſierunt & tranſire debent etiamſi ad diabolum tranſeant, ſecundum Afflict. *deciſ.* 95. tenenturque poſſeſſores horum fundorum recognoſcere cenſum illum ſuper eis impoſitum ſecundum Guid. Papæ, *deciſ.* 42. imo & inquit Boer. *deciſ.* 295 *num.* 17. quod in hypothecis perpetuo duraturis ubi res eſt obligata & hypothecæ ſpecialiter & expreſſè ſubjecta, & ubi hypotheca eſt principalis, & perſonalis obligatio acceſſoria, poteſt in ea procedi executive, neque ulla requiritur excuſſio, ut in *in hoc titulo* dictum remanet, nunc, inquam, eſt
15 quæſtionis, an quilibet poſſeſſor dictorum fundorum pro ſolutione dicti cenſus * & ejus ſecuritate obligatorum ſi reconveniatur pro recognitione cenſus ſeu ejus ſolutione tenebitur quilibet poſſeſſor in ſolidum recognoſcere ſeu ſolvere, an vero pro rata tantum valoris bonorum à ſe poſſeſſorum, in qua quæſtione, in conſilio Neapolitano, deciſum fuit, quod in ſolidum tenerentur, non vero pro parte vel rata, ſecundum Matth. Afflict. *deciſ.* 153. *per totam* & Gometium Leon. *in centuria informationum iuris, c.p.* 17. *loquentes in noſtro caſu,* & Hippolyt. *Singula* 590. *incip. tu ſcis quod excuſo,* & Ferrara *in practica, in forma libelli, jure ſponſio libel. in aſti. hypoth. gloſſ. exceptionem excuſſionis, verſic. ſed numquid plures poſſeſſores,* & hanc veriorem, & ſecundum eam pronuntiatam eſſe aſſerit Cova. *dict. lib. 3. varia. cap. 7. numero fin.* & Velaſcus *de jure emph. quæſtione* 32. *numer.* 15. nam hypotheca individua eſt, ſecundum eos, & eundem Afflict. *deciſio* 213. & Suarez *l. poſt rem, 1. limi. l. regia num.* 14. *pagi.* 293. licet de æquitate aliud eſſet faciendum, ut per Covar. *ubi ſupra,* ſed cum hanc æquitatem ſcriptam non reperiamus, rigor dictus eſt ſequendus. Sed an & cenſus præteritos & 16
non ſolutos tenebitur particularis poſſeſſor † reihy thepocatæ ſolvere, tradit optime Afflictis, *dec.* 95. *per totam,* & hæc pro hac lege ſufficiant, quam in cenſu emphyteotico perpetuo practica vivideo, cætera per Doctores hic & in aliis locis ordinariis videbuntur.

IN LEGEM SECUNDAM.

Imponentes cenſus & tributa ſuper rebus ſuis tenentur ſub noſtri text. pœna declarare ſi quem alium cenſum conſtitutum ſuper re illa antea habebant.

SUMMARIUM.

1 *Cenſus annuus eſt veluti quadam ſervitus, ubi declaratur.*
2 *Bonorum generaliter obligatorum etiam ſi partem vendam non incido in criminis ſtellionatus pœnam, & num. 4.*
3 *Si vendidero tibi rem ut francam & liberam quæ pro ſolutione dotis generali obligatione eſt obligata, non potes contra me agere ſi alia bona habeo unde dos ſolvatur.*

IBi. *Que puſiere cenſo.* Idem obſervandum eſſe in vendente rem tributariam diſponit text. *in l. 63. titulo 5. partita 5.* ubi talis venditio nulla declaratur, & quod per venditorem ſolvantur omnia damna inde provenientia, & quod pretium reddat imo, & tunc non ſolum pretium quod dedit ſed & quod nunc valet ipſa domus reddere tenetur venditor domus tributariæ, ſecundum Afflict. *deciſ. Neapol.* 278. *n.* 3. quæ tamen pœna in caſu dictæ l. partitarum locum habebit, non vero in caſu noſtri text. ubi non ipſa domus venditur, ſed imponitur cenſus ſuper re alteri cenſui obligata, nā tunc legis noſtræ pœna locum habet. Habes tamen unum ſingulare notare quod licet cenſus annuus ſuper re impoſitus ſit veluti quædam ſervitus † ut 1
inquit Meneſes, *in l. prædia num.* 11. *in fine C. de fideicom.* id tamen intelligerem quoties ſpecialiter ſuper re illa eſſet conſtitutus, ſecus vero ſi generaliter, & ex ſpeciali ſufficienter cautum eſt cenſuario, nam licet crimen ſtellionatus committatur quoties rem alteri obligatam & hypothecatam vendit quis alteri doloſe & non certiorando eum de hypotheca & obligatione, *ut l. 1 ff. de crimi ſtellio, & l. 1. C. eo. tit.* id tamen verum eſt & procedit, quando hypotheca illa & obligatio eſt ſpecialis, ſecus vero ſi generalis, nam tunc etiam ſi duobus eam obligaverit non incidit in pœnam † eſſet e- 2
nim aliter tollere commercium, præſertim ſi utrique ſufficiat res illa, ita tenet ſolus Angel. *in d. l. 1. C. de crimine ſtelliona.* relatus per Antonium Gomez *tom. 3. capit. 7. colum.* 1. ubi cum dicta declaratione ſcilicet, ſi res illa eſt utrique ſufficiens ſequitur eam, & pro hoc conſiderat text. *in l. 7 t. 16. partita 7.* ſic & ſi vendo tibi rem aliquam francam & liberam, quæ pro ſolutione † dotis uxoris meæ 3
obligata eſt, ſi habeo alia bona unde dos ſolvatur non poteris agere contra me, ſecundum Afflictis, *deciſione* 241. *numero* 5. Ex quo ad cenſus inferri poteſt, ſcilicet, quod ſi pro ſolutione cenſus & ejus ſecuritate ſpecialiter tibi rem obligavi,
4 & generaliter omnia * alia mea bona, licet vendam alicui tertio aliquam ex dictis meis rebus generaliter obligatis, non poterit emptor agere contra me ex eo quod eſſet res illa alteri obligata, neque tu contra me, eo quod eam vendiderim ſi ex re ſpecialiter tibi pro cenſu obligata ſatis fieri poteſt, pro quo noviſſime conſidero *l. 57. titulo 13. partita 5.* aliter enim orientur infinitæ lites, quia vix poteſt reperiri venditor, qui in aliquo contractu non obligaverit bona ſua, ut in ſimili inquit Fano, *de pignoribus 1. membro 5. partis, numero 28. ad finem folio 97. in parvis,* & ſic vidi ſententiam Cancellariæ Pincianæ, ubi liber pronuntiabatur quidam venditor, qui ex rebus cenſui cuidam generaliter obligatis, unam vendidit, & actum fuit per emptorem noſtri text. remedio, & fuit excluſus, & per conſequens lex noſtra omnino intelligenda eſt quoties ſuper re ſpecialiter cenſui ſuppoſita & obligata, alius deinde novus cenſus ſpecialiter etiam conſtituitur, & ex verbis noſtri text. meo videri clariſſime inſinuatur, *ibi o ſobre ſus caſas, heredades, o poſſeſſiones que tengan atributados,* junctis verbis ſequentibus.

IN LEGEM TERTIAM.

In qualibet civitate & populo liber unus conſtituatur, ubi omnes cenſus inſcribantur, ſub noſtri text. pœna.

SUMMARIUM.

1 *Emptor cenſus emere videtur res ſuper quibus imponitur, & brevi manu venditori reddere, ut ſuper ea cenſus fundetur.*
2 *Ad privilegium de Antona Garcia.*

EStque ſalubris, & conveniens diſpoſitio ſi ſervaretur, nunquam tamen vidi practicari neque admitti ejus diſpoſitionem, licet quamplures adfuerint lites cenſuum plurium ſuper eiſdem bonis impoſitorum. ſed id fortaſſis, quia non eſt in judicio deductum, quod ſi deduceretur, fortaſſis non toleraretur.

Ibi. *Las caſas, y heredades que compran.* Ex iis verbis colligit Matienço *hic in gloſ.* 1. quod emptor cē-
1 ſus † videtur emere domos vel poſſeſſionem, ſuper qua cenſus imponitur, & per conſequens brevi manu eam reddere venditori, ut ſuper ea cenſus fundetur, & penſio imponatur, argum. text. *cum materia l. ſingularia ff. ſi cer. pet.* & ita intellexit *l. 1. ſupra eo.* Anto. Gom. *l. 68. Tauri nu. 2. verſi. ex quibus ego infero* & id inquit Matienço conſtare ex lege noſtra, quæ in principio loquitur de emptore cenſus, vel tributi, & deinde dicit, quod iſte emptor cenſus emit domum, vel poſſeſſionem, ſuper qua cenſus imponitur, mihi tamen ſalva ejus pace, id non videtur probare legem noſtram; nam in principio inquit lites excuſari, ſi emptores cenſus ſcirent cenſus, quos domus & poſſeſſiones habent abeis emptos, ita quod diſtinguit lex noſtra emptores poſſeſſionum ab emptoribus cenſuum, ita quod cito de emptoribus & dn̄is cenſuum, emptores alii domorum & poſſeſſionum ſuper quibus fundati ſunt cenſus ſeſe abſtinerent ab emendis poſſeſſionibus illis, & ſic lex noſtra non probat aſſumptum Matiençi. licet aſſumptum verum reputo. Ex quo quidem in facti contingentia defendi à ſolutione gabellæ quendam ex privilegiatis privilegio † de Antona Garcia *in l. 33. titu. 18. infra lib. 9.* 2
inſerto, nam cum *ibi* dicatur *Que ſe eſcuſen de alcavala de lo que vendieren de ſus crianças y labranças,* Contingit enim quod unus ex iſtis ſic privilegiatis plures hæreditates & fundos fructiferos habebat, quos quidem ſuis bobus & famulis cultivabat, & ex fructibus illorum ſeſe alebat & familiam; neceſſitate tamen coactus ſuper fundis illis cenſum impoſuit, gabellarii vero petebant ab eo gabellam cenſus illius, ipſe vero negabat debere eam ex dicto privilegio, & quia ſicut ſi fundos à radice vendidiſſet, eam non debebat gabellam, quia erant, *de ſus criancas y labranças,* ſic & neque de cenſu, quia tantum minus in proprietate & uſufructu fundorum illorum habebat quantum cenſus principalē & penſiones ejus erant valoris & penſionis, & omne illud venditum erat in effectu emptori cenſus, cum cenſus conſtitutio emptio ſit, & ex his, & aliis fuit abſolutus à ſolutione gabellæ una ſententia & ſtatim gabellarii deſtiterunt à lite, & dictum aſſumptum Matiençi, & text. noſter, ſecundum quod ipſe eum conſiderat plurimum ad hoc operatur.

IN LEGES QUARTAM & QUINTAM.

Nullus cenſus al quitar *in pane & vino & ſimilicus ſpeciebus neque aliter quam in pecunia conſtituatur, neque huic legi renuntiari poſſit, ſed omni modo ſub pœna de qua hic ſervetur.*

SUMMARIUM.

1 *Ratio dubitandi noſtræ legis & n. 2.*
3 *Lex noſtra an in cenſibus perpetuis locum habeat.*
4 *Lex pœnalis extendenda eſt ex identitate rationis.*
5 *Lex pœnalis redundans in favorem publicum extenda eſt.*
6 *Legi prohibitiva renuntiari non poteſt.*
7 *Publicæ utilitatis favore ſtatutum renuntiari non poteſt, ubi neque juramentum in contrarium obligat, ut ibi.*
8 *Recipiens cenſum contra legis noſtræ diſpoſitionem an ſit tutus in conſcientia.*
9 *Fraus legi quomodo fit.*

IBi. *Y tributos al quitar.* Juſtam eſſe hanc diſpoſitionem teſtatur Soto. *libr. 6. de Juſtitia, & Jure quæſtione 5. articul.* 2. ſed pro ratione dubitandi oppono ex eo, quod qui † hunc *al quitar* 1
contractum improbabant, eo movebantur, quod primus & proprius pecuniæ uſus is eſt, ut per eam cæteræ res æſtimentur, non ut ea ſit ſui ipſius æſtimatio *l. 1. ff. de cont. empt. §. pretium. & §. item pretium, inſt. de emp. & ven.* Ariſt. *lib. 1. Polit. capi. 6. & lib. 5. ethicorum cap. 5* Plinius *lib. 33. nat. hiſt. capit.* 1. & ſic videtur minus licere emere annuos redditus pecunia ſolvendos, & ſic pecuniam alia pecunia æſtimare, & pecuniam pecunia emere, quam oleum, vinum & alia ſimilia quotannis præſtanda pecunia emere, & hoc fundamēto, & ratione moventur Doct. emptionem annuorum redituum

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

ditum improbantes, ut videre licet ex Covar. *lib 3. vari. c 7. num. 2. in principio*. Sed pro ratio-
2 ne decidendi † dicendum eſt, ideo legem noſtram improbare cenſus hos annuos *al quitar* imponi & emi vini & olei & ſimilium, non ex eo quod non liceat in pecunia emi, nam id licet, ut diximus *in l. 1 ſupra eod.* pecunia emi poteſt alia pecunia in vim cenſus præſtanda, ſicut & licet calceum cum gladio vel alia re, ſecundum Ariſtot. *lib 1 poli. cap. 6. & 7.* & Divum Thom. *de regimine principum lib 2. c. 14.* Cajeta. *de cambiis. cap. 5.* Sylveſt. *verbo, uſura. 4. q. 2. & 5.* ſed ideo, in præſenti in iis ſpeciebus vini & olei & ſimilium prohibetur cenſum imponi, quia faciliter poteſt in pretio venditor fraudari, atque ideo improbatur in poſterum emi ſimiles cenſus, & emptos reduci ad pecuniam jubetur, cum hujus contractus cenſualis *al quitar* juſtificatio præcipua eſt juſtum pretium, ut *l. 1. ſupra eodem* diximus, & ideo juſta eſt noſtræ legis deci-
3 ſio: quæ an in cenſibus perpetuis locum habeat † dubitabile eſt, eo quod lex noſtra in cenſibus *al quitar* loquitur, & cum ſit pœnalis, non eſt extendenda, præſertim cum geminative tex. noſter loquatur in eis, & geminatio arguit deliberatam diſpoſitionem, & mentem diſponentis ut in aliis quam expreſſis non procedat diſpoſitio & lex, ego tamen ſalvo ſemper ſaniori conſilio idem in perpetuis cenſibus dicerem, cum major ratio in eis militet, ut pote, quia major occaſio decipiendi in pretio venditorem datur ubi majus debet eſſe pretium, quam in cenſu *al quitar*, & ad ſimile legis recurrendum eſt, quando aliud non habemus, ut per Everar. à ratione legis larga & ampla ad extenſionem ipſius, *verſi. quarto caſu prin.* ubi *pagina 297. in princ.* ita in ſimili tenet, & ex identitate ra-
4 tionis † etiam lex pœnalis extenditur & procedit in aliis caſibus quam expreſſis, in quibus ratio legis locum habet, ut inquit gloſſ. *in cerra, verſic. ſed nunquid, in c. in electionibus, de electi. in 6.* & quia lex noſtra redundat in favorem publicum, & in
5 tali caſu etiam † ſi pœnalis, & odioſa ſit, extenditur, *ſecundum gloſſ. verbo alios, in c. ſciant cuncti, de electi. in 6.* Hippoli. *in pract. §. diligenter. nu. 130.* ex Bart. *in l. quemadmodum num. 4. C. de agricol. & cenſi. libro undecimo.* Abb. *in cap. nihil num. 9. de elect.*

In lege quinta. ibi *renunciar*, quod fieri non
6 poteſt, tum quia eſt lex prohibitiva, cui non renuntiatur † *ex gloſſ. l. 1. in fin. C. ne fideju. dot. den.*
7 & *ibi* omnes ita tenent, & quia ubi vertitur publica utilitas, ſtatutum in favorem publicæ † utilitatis non poteſt renuntiari, neque juramentum in contrarium obligat, ſecundum Alexan. *l. 1. col. 3. in princi. ff. ſolu. matr.* & bene facit *c. ſi diligenti de foro comp.* quæ ad hoc ſic in propoſitum noſtræ legis tenens refert Caſtillo. *l. 68. Taur. numer 29.* ubi, & quærit an poſito quod poſſet debitor recuperare frumentum, oleum & vinum, & noluit, ſit
8 tutus † in conſcientia illud recipiens.

Ibi. *Fraudar*. Quomodo fiat fraus legi, Bald. & Doct. *in l. non dubium C. de legib.* & text. & gloſ. & Doct. maximè Oroſcius *in l. contra legem, cum ſequentibus ff. de legibus.*

IN LEGEM SEXTAM.

Annui redditus minori pretio quam quatuordecim mille pro milliario non ſunt conſtituendi ſub noſtræ legis pœna, & conſtituti ad hunc numerum ſunt reducendi.

SUMMARIUM.

1 *Pretium conſtitutum in præſenti pro cenſibus noviter conſtitutis vendendis cenſetur conſtitui, non vero ſi vendantur tam conſtituti.*

2 *Fructus rei venditæ non pro rata, ſed toto tempore debentur & ſic cenſus venditus paciſci poteſt quod pro toto anno emptor eorum eos capiat, etiamſi jam jam incepto anno emptio earum fiat.*

3 *Lex noſtra in cenſibus* al quitar *non vero in emphyteuticariis loquitur.*

4 *Lex noſtra eſt omnino in conſcientia ſervanda.*

5 *Cenſus* al quitar *ad reſpectum viginti pro milliario dabantur.*

6 *Lex noſtra proceſſit ad aſſecurandas conſcientias.*

7 *Rex quotieſcunque per legem ſuam generalem tertio alicui præjudicaret, non tenetur abhibere bonum cambium.*

IBi. *Juſticia, y juſtification de ſemejantes contratos, y cenſos.* Quæ quidem juſtitia & juſtificatio in juſto pretio conſiſtit, ut diximus *in l. 1. ſupra iſto li.* & ideo l. noſtra taſſat ac moderatur cenſus hos, & pretium eorum.

Ibi. *Vender ni imponer ni conſtituir.* Geminatio hæc videtur multum operari prout in jure multa operatur, & ſic in propoſitum noſtrum producatur ex verbis iis effectus, ex quo intelligamus tan-
tum loqui in cenſibus de novo † conſtituendis, vel 1
ad reducendum conſtitutis ad pretium noſtræ legis, non vero loquatur neque procedat in cenſibus jam conſtitutis reſpectu pretii quatuordecim mille pro milliario, qui quidem ſi per dominum eorum vendantur, emi poterunt pro minori pretio horum quatuordecim mille, ſicut poteſt emi pallium aut liber unus minori pretio quam emptus ſit, ut in propoſitum noſtræ legis tenuit Navarro *in capit. 28. Hiſpano, in additione ad ca. 23. num. 81. fol. 55. in parvis*, & hanc etiam opinionem noviſſime ſecutus eſt Olanus, *in concordia Antinomiarum, littera A. num. 113. cum tribus ſequentibus.* Contrarium tamen tenuit Medina, *in ſumma ſua, fol. 146. pagina ſecunda, in parvis*, niſi ſecundum eum *ibi* cenſus ille eſſet diminutus, vel quia debitor eſſet homo fallitus, & rixoſus & bona ſuper quibus erat conſtitutus eſſent deperdita, & in effectu iſtam eandem concluſionem tenuit ipſemet Navarrus, *in manuali Latino d. c. 23. n. 9. in fine*, dicens ita tenere nunc propter motum proprium Pii V. *De los cenſos*, cum ipſe motus proprius nihil ſuper pretio diſponeret, ſed quia vidit hanc eſſe veram opinionem, nam cùm lex noſtra cenſibus iis *al quitar* pretium juſtum conſtituerit, nullo modo eſt id diminuendum ſi vendatur à principio, ſive jam conſtitutus, cùm in conſcientia nemini liceat in uno nummo alium damnificare, niſi ut dixi cenſus ipſe ſit male ſecurus, & ita ego hanc ſequor, & legis noſtræ ratio cùm in omnibus locum habeat, non obſtat huic opinioni, & ſic quamvis *in c. 93. curiarum de Madrid anno 1573.* fuit petita declaratio ſuper hoc ob diverſas opiniones tam juriſtarum quam theologorum, nihil proviſum fuit, ſed tantum reſponſum quod domini de

conſilio ſuper hoc inter ſe diſputarent, & regem ac dominum noſtrum conſulerent, ut ipſe provideret id quod conveniret. Eſt tamen advertendum quod inquit Covar. *lib. 1. variar. cap. 15. num. 2.* quod cum fructus rei venditæ, ſecundum eum *ibi* non pro rata, ſed pro toto tempore debentur anni, quod ſi in medio anni vendis mihi
† cenſum jam conſtitutum potero paſciſci, quod fructus totius illius anni mihi pertineant, & eſt optimum verbum ſi verum eſſet.

Ibi. *Cenſos.* De redimibilibus, & ſic de cenſibus venditis, & impoſitis per aliquem in pecunia numerata ſuper rebus ſuis loquitur lex noſtra,
3 non verò in §. emphyteoticariis, ſecundum Mexiam *in pragm. panis concluſ. 6. num. 130.* quicquid velit Olanus *in concordia Antinom. littera A. n. 107.* & per conſequens motus proprius Pii V. de cenſibus, non habebit locum in emphyteoticis, in aliis tamen cenſibus perpetuis, qui non eſſent emphyteotici, lex noſtra locum habet, ut ſuper ea *ſupra* remanet dictum.

Ibi. *A menor precio de a razon de catorze mil el millar.* Juſta fuit ejus diſpoſitio, nam ante eam minoribus multum pretiis cenſus ii conſtituebantur, quod erat iniquum & injuſtum, & per conſequens lex noſtra eſt omnino in conſcientia per
4 omnes obſervanda, † prout ad eam inquit Navarro, *in dict. c. 28. manualis in gloſſis ſuprà proximis* per me allegatus. Et ſic jam non eſt quid diſputetur de juſto pretio horum cenſuum, prout antea diſputabatur per DD. per me allegatos *in l. 1. ſupra eodem*, & per Tiraquel. *de utroque ret. titulo 1. §. 1. gloſſ. 6. numero 16. & 17.*
5 *cum ſequentibus*, ubi inquit † quod ad reſpectum viginti pro milliario dabantur ii cenſus, relatum per Villalobos, *in ærario littera A. num. 153.* ubi ex Bertrando *conſ. 118. num. 6. lib. 3.* communem hanc dicebat, ex lege tamen noſtra jam eſt pretium determinatum, ita ut dubitationi nullus locus relinquatur. Et in cenſibus ad vitam conſtitutis an idem ſit, *ſupra in hoc titulo* diximus & inſeruimus novam legem & pragmaticam pretium iis cenſibus *de por vida* conſtituentem.

Ibi. *Mandamos que ſean reduzidos.* Sed nonne princeps, & rex circa dominium auferendum ſubditis ſuis bonorum ſuorum de jure impotens reputatur ex dictis per nos, *l. 1. titul. 1. lib. 4. ſuprà*, & in pluribus aliis locis, quomodo ergo potuit in præſenti jus quæſitum diminui, & reduci ad minores redditus, & dicendum eſt quod propter bonum commune & publicum id factum fuit,
6 & ad aſſecurandas † conſcientias, quæ in minimis pretiis conſtitutis periclitabantur, ut ad eam conſiderat Mexia, *in dicta pragmatica taxæ panis, concl. 6. numero 80. folio 110.* & hæc fuit principalis ratio diſpoſitionis noſtræ legis, & tunc non tenetur rex ſolvere bonum cambium † eo quod per legem noſtram generalem id fit, ut late probat Pariſius *conſil. 1. num. 46. lib. 1.* & Dec. *in c. quæ in Eccleſiarum 21. de conſtit.* Matienço *in ſuo dialogo relat. 4. p. cap. 12. n. 3. & hic in gloſſ. fin.*

IN LEGES SEPTIMAM & NONAM.

Cenſus perpetui in pane, & vino, & aliis ſpeciebus conſtituti in locis in præſente lege deſignatis, reducendi ſunt ad formam redimibilium, & ad quantitatem eorum, ſecundum quod lex noſtra diſponit, & idem in cenſibus vitalitiis diſponitur in lege nona, infra eo.

SUMMARIUM.

1 *An diſpoſitio hujus legis habeat locum in cenſibus perpetuis, vitalitiis & aliis bene intelligitur cum ampliationibus & limitationibus de quibus hic n. 2. & 3. Et quomodo fraus & dolus in in iſto contractu intelligitur. n. 4.*

IBi *Alo proveydo por la ley 4. deſte titulo.* Ubi diximus aliqua & inter ea dubitavimus, an lex illa haberet locum in cenſibus perpetuis, & tunui quod ſic, & nunc vides legem iſtam pro
dicta mea opinione facere: † nam licet lex noſ- 1
tra legalis videatur, idem tamen dicendum eſt in locis, ubi militat eadem ratio, ex dictis per nos in *rubric. tit. 4. lib. 3. ſupra*, imo & plus probat lex noſtra, ſcilicet, quod etiamſi conſtituantur in perpetuum, nihilominus redimibiles cenſendi ſunt, quaſi perpetuitas hæc in fraudem diſpoſitionis *dict. legis 4. ſupra eo.* conſtituta ſit: nam cum pro conſtitutione horum cenſuum pecuniæ dentur, præſumendum eſt perpetuitatem in fraudem dictæ legis quartæ conſtitui: & ideo nihil
prodeſſe debet, ſed obeſſe potius; † in cen- 2
ſum emphyteoticis, ſcilicet, cum res aliqua immobilis datur in cenſum emphyteoſim non habebit locum lex noſtra: quia differunt multum ab iis cenſibus, ſub pecuniæ præſtatione conſtitutis, prout poſt hæc ſcripta vidi aſſertum in propoſitum *d. l. 4. ſup. eo.* per Fel. *in tract. de cenſibus libro ſecundo cap. 1. n. 42.*

Ibi *Sobre el engaño, o iniquidad deſte contrato* † 3
Nam licet viſus ſit licitus *Co. in lib. 3. c. 10. n. 3.* Francigeno tamen in *tract. de uſuris. quæſt. 21. n. 215.* relato per Anton. Gomez *in tract. de cenſibus, poſito poſt expoſitionem Bullæ Cruciatæ. cap. 2. num. 8.* aliud viſum eſt, & per leges noſtras hîc & *in d. l. 4. ſupra eo.* eſt explicatum, & idem in cenſibus vitalitiis in *d. l. 9. infra eodem* ſtatutum eſt.

IN LEGEM OCTAVAM.

Pretium juſtum cenſibus vitalitiis per legem noſtram conſtituitur noviſſimè.

SUMMARIUM.

1 *Aſſignatur cenſus vitalitii pretium juſtum.*

2 *An pretium cenſus debeat eſſe in pecunia numerata, vel in alia ſpetie ſufficiat.*

3 *Contractus cenſus eſt nullius momenti, ſi in pecunia numerata non conſtituatur.*

IBi. *Que el precio juſto.* In rubr. iſtius tituli dubitavi ſuper juſtificatione horum cenſuum vitalitiorum, ob parvitatem pretii pro eo conſtitui ſoliti, & cum in hac permanerem dubitatione, & deſiderarem legem pretium eis conſtituentem, prodiit in lucem lex noſtra juſta & rationabilis: nam ante eam, ita vilia pretia conſtituebantur pro una, duabus & tribus vitis, quod me reprimebant ſuper eorum juſtificatione & pretio juſto conſilium præbere, & quando à me petebatur conſulebam non emi, niſi juſto pretio ha-

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN ®
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

bito reſpectu annorum, ac vitæ illius ſuper cujus vita conſtituebatur.

1 Ibi *Todo el dinero de contado.* † Et ſic non ſufficiet in alio, quam in pecunia numerata pretium ſolvi: nam licet pecuniæ appellatione res omnes ſignificentur, *ex l. pecunia ff. de verb. ſig. l. quaro. ff. de jur dot. l. pen. C. de conſt pec.* Tamen quando dicitur in pecunia ſolutio numerata, debet in pecunia fieri: & non in alia forma, aut ſpecie *l. ſi quis, ff. de re jud.* Numerare enim pecuniam eſt computando præſentem dare pecuniam *l. eſſic. ibi pecuniam quæ ex pretio redacta eſt ei numerari. ff. famil. ercis. l. cum in d. bitum impuberis nomine tutor numeraverit, impuberis condictio eſt. ff. de cond. ind. l. ſi. ff. de cond. ſine cauſ. l. 3. in fine ff. de in rem ver.* Reb. *in l. & ſibi viden. 203. §. numerarent. in fin. ff. de verb. ſign. pag. 905. in princ.* & ideo dixit text. noſter *Dinero de contado.* Et quia quoties in lege, vel ſtatuto fit mentio de pecunia numerata, debet in numeris ſolutio fieri. *l. ſi ventri in fin. ff. de privil. cred.* & ita in ſtatutis, & diſpoſitionibus debet propriè, & ſtrictè intelligi, ſecundum Reb. *in d. l. pecuniæ. 4. ff. de ver. ſig. pag. 51. verſicul. ad hac.* & id clarius colligitur ex lege noſtra, cum excluſerit in verbis præcedentibus fieri ſolutionem horum cenſuum vitalium in argentea, vel aurea materia laborata, vel in ſuppellectibus, & aliis æſtimatis rebus, & in verbis ſeq. ibi. *Sin intervenir otra coſa que no ſea dinero de contado.* Et ſic præſente pecunia in prin. contractus, ut denotant illa verba, *Y quente al principio.* Pecunia enim præſens eſt, quæ ad manum eſt, *ex l. cum hi. §. cauſa. ff. de tranſact. tradit Rebuf. d. pag. 51. ver. pecunia præſens.* Ex quibus infero, quod ut contractus cenſualis valeat, debet omnino pecunia numerari in princ. contractus, & tabellio fidem de hoc facere, neque ſufficeret probare pro validatione pecuniam antea verè debitam, licet ne judicaretur contractus uſurarius, vel illicitus bene ſufficeret circa cenſus alios, ſecundum Salazar, *de uſu. & conſuet. c. 8. num. 45. verſic. ſed non parum.* & noviſſimè Lud. à Carbone, *de reſtit. quæſt. 58. pag. 398. in parvis.* & Ant. Gom. *in d. tract. de cenſos. c. 3. in 4. cond. n. 15. cum ſeq.* non tamen quoad validitatem cenſus vitalitii, nam quoad hoc nullus erit ſi non conſti-
2 terit in pecunia numerata * & præſenti ſolutum eſſe juſtum pretium, eo quod lex noſtra ſi aliter fiant eos reprobat & invalidat: inquit tamen ibidem ipſe Ant. Gom. *num.* 12. *verſ.* 1. ut procedat, quod lex noſtræ ſimilis pecuniam numeratam requirens in contractu cenſuali, prout requiritur motu proprio Pii V. ſuper cenſibus, habet locum in cenſu noviter conſtituto, ſecus in antea creato, nam iſte poterit emi, quamvis pretium non appareat in pecunia numerata, prout in expreſſo aſſerit *Magiſ. Lopez in ſuo inſtruct. negotian. libro primo c. 57. verſic in contrarium eſt pag. 227.* quod verum reputo: dum tamen probetur pretium juſtum eſſe ſolutum reſpectu ætatis & ſalutis illius ſuper cujus vita conſtitutus erat, non tamen ſi in juſto pretio, ex dictis per nos *in l. fin. num. 7. hujus titul. 15. de lege 9. in lege ſeptima ſupra* cod dictum eſt.

IN LEGEM DECIMAM.

Motus proprius Pii V. diſponens cenſus redimibiles eſſe imponendos & conſignandos in pecunia numerata in iis Regnis non eſt receptus, ſed potius ab eo ſupplicatum per Regium fiſcalem.

SUMMARIUM.

1 *An proprius Motus Pii V. ſuper creatione cenſus ſit in Hiſpania in viridi obſervantia.*
2 *Intelliguntur extravagantes Martini, & Calixti.*
3 *Contractus cenſus redimibilis eſt vera emptio & venditio, & quomodo hoc intelligatur.*
4 *Non requiritur pecuniæ numeratio, ubi non obſervatur proprius Motus Pii V. in contractu cenſus.*

IBi. *Con dineros de preſente.* Sed nonne idem per *Extravagan. Martini Quinti in communibus, ſub tit. de empt. & vend.* ſtatutum erat, ibi, ipſi venditori tunc integraliter in pecunia numerata ſolvi conſuetave: ponderando dictionem illam, *tunc*, & ſic tempore contractus ipſi venditori ſolvebatur numerata pecunia: dictio enim illa, *tunc* ita videbatur demonſtrare, neque obſtare videbatur reſponſio Soti, *infra* allegundi dicentis, quod
licet in narratione Martinus Quintus † hæc appo- 1
nit verba, non tamen in approbatione, & deciſione poſuit: non inquam obſtat hæc reſponſio, quoniam proœmium, & ſupplicatio id continens videtur idem continere in reſponſione, & deciſione, eò quòd deciſio ſecundum ſupplicationem intelligitur, & talia ſunt diſpoſita, qualia narrantia demonſtrat, referenſque ineſt in relato cum omnibus ſuis clauſulis, & conditionibus: & quia in deciſione Mar. *ib.* meminit de dictis in præfatione, & ad dictam formam contractus ſe retulit, & ſic etiam de numeratione pecuniæ videtur in approbatione meminiſſe: Item quia dictio illa, tunc, adjecta verbis illis ſequentibus, integraliter in pecunia numerata ſolvi conſueverat, denotat extremitatem temporis & caſus, & ad expreſſa videtur reſtringere diſpoſitionem *l. 4. §. fin. ff. de cond. & dem. l. hujuſmodi, ff. de verb. oblig.* not. Decius *reſponſ. 1. n. 23. & 24. vol. 1.* importatque conditionem, ut non ſecuto eo caſu, vel illis caſibus, quos repetunt ipſæ dictiones, diſpoſitio locum non habeat, ut pulchrè per Areti. *in l. ſi quis ante n. 3. col. 3 verſi. præterea, ff. de acq. poſſ.* & eo relato, idem Decianus *reſp. 9. n. 40. eo. vol. 1.* & iterum *in conſ. 64. n. 8. vol. 2.* Ex quibus hanc conditionem neceſſariam pro hujus cenſus redimibilis juſtificatione eſſe tenuit Francigenus ille, *in tract. de uſur. nu. 355.* quem refert Anton. Gom *in tract. de cenſib. n. 12. poſito poſt explicationem Bullæ Cruciatæ*, & Michael de Palacios *lib. 4. praxis Theolog. contr. cap. 6. p. 309. col. 2. & pag. 310. col. 1.* & eo relato noviſſimè Felicianus *in tract. de cenſibus l. 1. c. 8. nu. 11. & 12.* & Magiſt. Lopez *in ſuo inſtruct. negotian. lib. 1. cap. 59. verſ. præterea licet. cum ſeqq. pag. 232.* & Virginius de Boccacis *in tract. uti poſide, c. 18. de cenſibus, n. 21. 56. & 57.* Igitur lex noſtra malè conſtituta videtur: Quod utique non videtur aſſerendum, cum à Principe Chriſtianiſſimo, & ab ejus ſenatu conſtituatur: tunc quia Dominicus Soto, vir alioqui tam Chriſtianus, quàm pius ac doctus, contrariam tenet opinionem *in lib. 6. de juſt. & jure qu. 5. art. 1. col pen.* duplici ratione: tum quia in approbatione & diſpoſicione Martinus V. nihil de hoc diſpoſuit, tum etiam, quia contractus

3 contractus cenſualis redimibilis † contractus emptionis & venditionis verè & realiter eſt, ut plaries *in dict. Extravag* Mar. V. expreſſum eſt: ergo ſicut ie exemptione emi poteſt pecunia credita vel ſaltem confiteri pecuniam eſſe ſolutam, licet de præſanti non apparet, eo quod antea ejus ſolutio facta fuerat, ſic & in cenſu iſto redimibili fieri poterit, quibus de cauſis hanc etiam cum Soto tenuit opinionem Salazar *in tract. de uſur. & conſuet. c. 8. n. 45. verſ. ſed non parum.* ubi reſpondet dicto motui proprio Pii V. contrarius diſponentis, & in effectu idem tenuit Antonius Gom. *ubi ſupra n. 14 verſ. quare ergo, cum ſeq. ubi in verſ.* 18. id intelligit, quoties venditor cenſus in effactu ante cenſus conſtitutionem receperat pecuniam illi æquivalentem: ſecus ſi nec pecuniam, nec rem aliquam æquivalentem receptam habebat. Et pro hac etiam opinione adeſt Bulla Nicolai V. Pontificis maxime edita anno 1452. Regi Alfonſo Aragonis & aliorum regnorum miſſa, in qua in iis Hiſpaniæ partibus cenſus ii approbantur, ut inquit Paril. *conſ. 75. omnis difficultas, num. 30. vol. 4.* & eo relato Tyber. Decian. *reſp. 1. n. 77. vol. 1* ubi nullum verbum adeſt de pecunia numerata, neque de fide præſtanda à tabellione de tali numeratione, quam Bullam refert Joan. Baptiſ. Lupus, *in tract. de uſur commentar. 2. §. 2. n. 57. vol. 7. tract. DD.* licet ipſe ibidem ſuſpectam eam reddat, tamen ſicut potuit in aliis partibus per Martin. V. & Calixtum III. approbabari contractus hos cenſuales redimibiles cum conventionibus ibidem aſſertis, ob longam conſuetudinem eos conficiendi in pecunia numerata, ita & potuit Nicolaus V. approbare in partibus Hiſpaniæ, ſecundum ejus longam conſuetudinem hos eoſdem cenſus redimibiles nulla facta mentione, & fide de numeratione præſentis pecuniæ, & ſic iiſce de cauſis, & præſertim attenta dicta Nicolai V. Bulla credo regium fiſcalem ſupplicaſſe à dicto motu proprio Pii V. numeratam pecuniam requirente cum fide ac teſtimonio tabellionis: † & ſic ubi non uſitatur motus hic proprius Pii V. non eſt neceſſe pro juſtificatione hujus cenſus numerari pecuniam, neque de numeratione fidem fieri per tabellionem, ubi tamen uſitaretur, ut inquit Magiſ. Lop. *ubi ſupra.* id omnino ſervandum eſſet. Et ultra omnes dico, quod dicti DD. primæ opinionis, & præſertim Felician. *ubi ſup.* non indiſtinctè aſſerunt ſuam opinionem, ſed tunc demum cum habita fide de pretio ſolvendo conſtituitur cenſus hic redimibilis, tunc enim quia emptor vult lucrum conſequi, & ſic penſionem ſibi ſolvi, non utique licitum id eſſet, cùm venditor uſque tunc nullam receptam haberet pecuniam, ſed in poſterum erat recipienda, ſed quoties non habetur fides de pretio in poſterum præſtando, ſed confitetur venditor cenſus antea pretium integrè & realiter recepiſſe ab emptore, vel alio nomine ejus, & in comprobationem hujus veritatis renuntiat exceptioni non numeratæ pecuniæ, & hoc ſine figmento aliquo, vel fraude ſit, tunc utique cenſus talis juſtus eſſet, & ſervandus, & intentioni Martini, Caliſti ac Pii V. non eſſet contrarius, ut optimè advertit Salazar, *ubi ſuprà*, & Anton. Gom. *d. n. 14. in fin. cum ſeqq.* Secus ſi fraudulenter & fictitiè id aſſereretur, & cum mendacio, nam tunc illicita & uſuraria eſſet talis cenſus conſtitutio: & ſic iis cauſis & rationibus juſtificatur lex noſtra, ſub correctione Sedis Apoſtolicæ, & aliorum melius me ſentientium, quorum diſcretioni & correctioni in omnibus me ſubmitto.

IN LEGEM UNDECIMAM.

Ordo habendus in reformatione anni, & ejus dinumeratione tam quoad feſta, quam quoad inſtrumentorum confectionem, & debitorum ſolutionem deſcribitur à lege noſtra.

SUMMARIUM.

1 *Finalis ratio hujus legis intelligitur, & qua de cauſa reformatio anni facta fuit.*

ET lex hæc cùm clara ſit, commentatione non eget, ſed ſolummodo conſideratione aliqua, ſcilicet, quod cum tempus ſit quoddam horologium, quocum gubernatur vita humana, & tractu temporis ſicut horologium paulatim conſumptum, vel rubigine detentum horas diei prolongat, vel minuit, ſic & tempus prolongatum ita jam erat, ut feſta & Paſcha debitis temporibus non celebrarentur, qua de cauſa retrò reſtrictus fuit annus, & per decem dies converſus eſt retrorſum ex mandato ſacro ſanctæ Matris Eccleſiæ, & ejus Rectoris ac Pontificis Gregor. XIII. maximi in tote orbe gubernatoris: Et conſequenter per Regem noſtrum attento tenore dictæ diſpoſitionis redacta ſunt inſtrumenta, & ſolutiones debitorum ad debitum tempus, ut nemini novus hic ordo nocere poſſet.

TITULUS

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS ®

TITULUS DECIMUS-SEXTUS.

De los Contratos, obligaciones, y fiancas, y deudas, y ceſſion de bienes que hazen los deudores.

Titulis præcedentibus dictum eſt de quibuſdam contractibus in ſpecie, nunc autem de contractibus & obligationibus in genere in hoc titulo agitur, & quia fidejuſſiones, generales contractus dici poſſunt, eò quòd omnibus aliis ſpecialibus adaptari poſſunt, ex contractibuſque ceſſiones oriuntur propter impotentiam ſolvendi & adimplendi contractus, & in eis contenta, ideò poſt titulos ſuperiores ſubſequitur noſter.

IN LEGEM PRIMAM.

Duobus ſimpliciter pro debito aliquo obligatis, tenetur unuſquiſque pro dimidia, niſi adjecta ſit in ſolidum obligatio, & eſt optima & ſingularis, & non mediocris difficultatis, pro mei tamen ingenii parvitate eam declarare conabor.

SUMMARIUM.

1 *Lex noſtra an in fidejuſſoribus loqueretur, dubitatur, & in num. 4. diſcutitur.*
2 *Fidejuſſores & rei de jure civili in ſolidum tenebantur, jure verò noſtro pro rata, ubi limitatur aliquibus modis.*
3 *Beneficium diviſionis licet olim competeret fidejuſſoribus ope exceptionis, hodie tamen competit ipſo jure, adeò ut unus non teneatur pro alio, ut ibi.*
4 *Hodie ex lege noſtra duobus in ſolidum obligatis unuſquiſque tenetur in ſolidum, neque competit remedium diviſionis, & ibi quid ſi dicitur quod à quolibet eorum poſſit recuperari debitum.*
5 *Quoad creditores unius debiti non cenſetur facta diviſio, ſed unuſquiſque totum debitum poſſunt recipere.*
6 *Socius habet in ſolidum mandatum ad recuperandum debita ſocietatis, in utilibus, ut n. 7.*
7 *Socius an poſſit prorogare ſolutionem, ita ut ſocio noceat.*
8 *Creditor recipiens partem ab uno ex debitoribus in ſolidum obligatis, cenſetur inter eos debitum dividere, niſi ut ibi.*

IBi *Si dos perſonas ſe obligaren.* De fidejuſſoribus † ſimpliciter ſe obligantibus lex noſtra eſt intel- 1 ligenda, prout & loquitur *l. octava, titulo duodecimo, partita quinta* noſtræ ſimilis, nam in duobus reis principaliter obligatis, hoc ſtatutum erat jure communi, ut quilibet cenſeretur pro parte obligatus, *ut l. reos, §. cum in tabulis, ff. de duobus reis*, fidejuſſores autem de jure civili ſimpliciter obligati in ſolidum tenebantur ut *infra* dicetur, atque ideo ſi in duobus reis lex noſtra intelligeretur, neceſſe non erat juri communi derogare, prout derogat, ibi, *o embargante qualeſquier leyes del derecho comun.* Et ſic lex in fidejuſſoribus tantum loquitur, in quibus, ut diximus, contrarium diſponebatur, ut in ſolidum tenerentur etiamſi ad id non obligarentur expreſſè, & ita legem noſtram intellexit Gregorius *in l. octava, verbo cada uno paulo poſt princip. titulo duodecimo, partit. 5.* & Villalobos, *in antimonia juris civilis & regii littera F, numero* 14. & *ibi* Olanus, *ſuper eo. in concordia antinom. dicta littera F. numero* 35. dum eam ad materiam fidejuſſorum applicant. Ego tamen teneo ut in duobus reis locum habeat lex noſtra, ut *in gloſ. ſequente* dico.

Ibi. *Cada uno por la mitad.* Jure civili fidejuſſores etiam ſimpliciter obligati † in ſolidum te- 2 nebantur, *ex l. inter fidejuſſores, ff. de fidejuſſor. l. non rectè. C. eo. §. ſi plures, inſt. eod. l. 1. C. de conſtit. pec.* ex lege tamen noſtra ſi ſimpliciter obligantur, pro dimidia tantum tenentur ſi ſunt duo & ſi ſunt plures, tenentur pro rata, prout & *in dicta l. 8. tit. duodecimo, part. 5.* diſponebatur noſtræ ſimili, quam ad hoc allegavit Olanus, *ubi ſuprà, numero trigeſimo-quarto*, quod limitatur primo ut non procedat, quoties in ſolidum obligantur, *ex l. noſtra, & dict. l. 8. tit. 12. partita quinta.* Secundò non procedit in fidejuſſoribus tutorum, qui

qui non implorant hoc beneficium diviſionis, licet tutores implorent, *l. final. ff. rem pup. ſal. fore. l. prime, §. nunc tractemus, ff. de tutel. & ratio. diſ.* Tertiò non procedit in fidejuſſore fidejuſſoris, *l. ſi plures §. finali, ff. de fidejuſſor.* Quartò quando cæteri fidejuſſores ſolvendo non ſunt tempore litis conteſtatæ, *ut in §. ſi plures, inſti. de fidejuſ. d. l. 8. titul. 12. partit. 5.* Quintò fallit quando ejuſdem ſummæ ſunt fidejuſſores, ſed non ejuſdem debitoris, *l. ſi à Titio. ff. de fidejuſſ.* Fallit ſextò quando inficiatur *l. ſi dubitet §. ita ff. de fidejuſ.* & has quinq; ultimas tradit limitationes gloſ. *partes, in d. §. ſi plures, inſtitu. de fidejuſ.* & *ibi* Nicol. Bellon, *numero 9. & ſequentibus* latiori ſtylo proſequitur & addit aliam. Septimò fallit, niſi fuerit huic beneficio renuntiatum quoniam tunc quilibet tenebitur in ſolidum, Bar. & DD. *in l. ſi teſtamentum §. pen. ff. de fidejuſ.* Ant. Gom. *to. 2. c. 13. numero 15. in fi.* Hippol. *in rubrica ff. de fidejuſ. numero* 27. Sed hoc licet de jure communi ita eſſet in duobus punctis ſcilicet quod fidejuſſoribus ſimpliciter obligatis, ut in ſolidum poſſet contra eos actio dirigi, requirebatur renuntiare huic beneficio diviſionis, aliter enim ſi præſentes eſſent & ſolvendo pro parte ſua erant tantum conveniendi, & ideo tabelliones majori cautela eos obligabant, ſcilicet tanquam fidejuſſores & principales debitores ex alieno debito ſuum proprium facientes renuntiando dicto beneficio diviſionis, & auth. *præſente, hoc ita de duobus reis*, hodie tamen, non eſt neceſſaria dicta renuntiatio, ſed potius *ex l. noſtra, & ex d. l. 8. titul. 12. partt. 5.* tenendum eſt, quod ſi fidejuſſores plures ſeſe in ſolidum obligaverint in ſolidum conveniri poterunt, etiamſi dicto beneficio diviſionis epiſtolæ divi Adriani non renuntient; item & ſecundò quod etiam ſi dicto beneficio hodie renuntient dicti fidejuſſores, niſi in ſolidum ſe obligaverint, non poterunt in ſolidum conveniri, ſed tantum pro parte, & hoc eſt quod d. l. 8. & maxime lex noſtra volunt, quantumvis obſcure in iis loquantur ſic volentes, Gregorius, *d. l. 8.* & Matienço *hic gloſ. 2. num. 5.* & iterum *gloſ. 3.* & Villalobos, *in d. Antino. juris civilis & regii littera F. numer. 13. & 14. ubi ſupra eod.* Olanus, *in d. concor. Antino. eadem littera F. numero 33. & 34. & 37.* ubi ipſe inquit ex hoc inadvertenter, ac ſuperflue tabelliones idiotas in hujuſmodi fidejuſſionum inſtrumentis has renuntiationes inculcare, ſed cum de conſuetudine id habeant, & in notulis ſuis ſcriptum difficulter illis hoc perſuadebis, & abundantem cautelam non nocere aiunt. Octavò limitat noſtram legem Matienço *hic gloſſa 2. num. fi.* niſi aliter fidejuſſorum in ſolidum ſolvat, quia non poterit à creditore repetere, quod pro aliis confidejuſſoribus ſolvit, neque facta in ſolidum ſolutione per eum poterit virtute hujus exceptionis de diviſione repetere tanquam indebite ſolutum, neque alio modo, neque ab aliis exiget confidejuſſoribus, niſi iis pro quo fidejuſſit ſolvendo non ſit, *§. ſi plures, inſt. de fidejuſſor.* Bar. *l. ſi teſtamento §. pen.* & *ibi* DD. communiter *ff. eo.* Anto. Go. *tom. 2. c. 13. numero 15. in fine*, quod intelligo niſi creditor ceſſerit actiones ſuas contra alios confidejuſſores, ſecundum tex. & formam ejus *in l. 11. tit. 12. p. 5.* aliam juris communis correctionem *ex lege noſtra* ad jus commune & *ex d. l. 8. tit. 12. p. 7.* collegerunt Villalobos, *d. littera F. numero* 13. & clarius Olanus *ibi d. littera F. numero* 35. ſcilicet, quod licet de jure communi beneficium diviſionis competebat fidejuſſoribus opere exceptionis & facto judicis, hodie competit ipſo jure, † *ex dicta l. 8. & ex noſtra,* 3 etiamſi exceptio non opponatur de diviſione, ſi alii confidejuſſores eſſent ſolvendo tempore motæ litis, idem Gregorius *in d. l. 8.* Iidem Olanus, *ubi ſupra numero* 36. aliam *ex lege noſtra* conſtituit juris antinomiam, ſcilicet, quod *per d. l. 8. tit. 12. p. 5.* probatur quod ſi confidejuſſores aliqui ſolvendo non ſint, ille qui eſt ſolvendo convenietur & ſolvet in ſolidum, hoc enim, inquit Olanus, *ibi* corrigitur per tex. noſtrum, ſecundum quem cum unuſquiſque fidejuſſorum non teneatur niſi tantum pro virili & ſic pro parte ſua, & inter eos à lege noſtra eſt facta diviſio, non debet unus teneri pro alio, etiamſi alius non ſit ſolvendo, quod & fortifico *ex tex. noſtro*, nam cum hic æquiparetur caſus in quo fidejuſſores ſimpliciter obligantur, ut inter eos ſi duo ſint pro dimidia unuſquiſque teneatur, æquiparetur hic inquam caſus caſui ſequenti, videlicet, cum expreſſe declaratur pro qua unuſquiſque parte obligatur, & in hoc ultimo caſu non eſt fidejuſſor obligandus ultra id quod ipſe voluit ſe obligare, ita ut pro alio confidejuſſore, qui ſolvendo non eſt conveniri non poteſt, ſecundum Bald. *in l. fin. colu. penul. C. de uſur. rei jud.* quoniam obligatio fuit diviſa & taxata per pactum, *ex l. fidejuſſori. magiſtratuum §. Aurelio. ff. de fidejuſſori.* & faciunt dicta per Angel. *conſil. 186. numero 2.* & in ſpecie tenet Gregorius, *in d. l. 8. glo. fi.* & Matienço, *hic in glo. 4.* ſi ergo in hoc caſu fidejuſſor ſolum pro illa parte, pro qua expreſſe ſe obligavit, tenetur, non vero pro parte confidejuſſoris, etiamſi ſolvendo non ſit, ergo neque in primo caſu cum ſimpliciter obligantur debet obligari ultra ſuam dimidiam, etiamſi confidejuſſor non ſit ſolvendo, cum æquiparatorum eadem debet eſſe ratio, & juris diſpoſitio, & eſt ſingularis declaratio ad legem noſtram & ad dictam l. 8. correctio in hoc, veruntamen licet in ſecundo caſu, cum unuſquiſq; fidejuſſorum expreſſe declarat pro qua tantum parte fidejubet & non pro alia, hæc declaratio vera eſſet & tenenda prout eam veram credo, in primo caſu, cum ſimpliciter fidejubent, durum videbitur in practica, quod fidejuſſor, qui eſt ſolvendo non teneatur pro parte illius confidejuſſoris, qui ſolvendo non eſt ſecundum diſpoſitionem dictæ l. 8. *titulo 12. partita 5.* & ſic in hoc caſu dubito an dicta declaratio in practica obtinebitur, nam licet in eo lex noſtra dividat per medium obligationem inter hos duos fidejuſſores, vel inter plures pro virili, ipſi eam expreſſe non diviſerunt expriſſando ſe nolle teneri niſi pro tali parte, & ſic non eſt intelligendum tunc jus commune, & dictam l. 8. corrigi ſpecialiter providentes tunc qui ſolvendo eſt teneri pro alio non ſolvendo, ſed potius declaranda lex noſtra ut in tali caſu cum ſimpliciter obligantur, unus pro alio non ſolvendo teneatur, quod ſecus, ſi expreſſa fuit quantitas pro qua unuſquiſque obligatur, & voluit ſe & non amplius obligare, neque eſt cenſendum ſpecialem diſpoſitionem per generalem corrigi, quæ ſunt notanda, quia ſunt meæ & novæ confiderationes

tiones, & per neminem ſic declaratæ dictæ An-
tinomiæ. Sed quia *in gloſſa* 1. *iſtius legis* diximus
ſolum loqui in fidejuſſoribus, cum lex noſtra jus
4 commune corrigere † vult, quo attento duo
rei obligati ſimpliciter pro dimidia obligari cen-
ſebantur, *ex l. reos* §. *cum in tabulis ff. de duobus reis*,
& ſic in duobus reis videbatur legem noſtram
nihil diſpoſuiſſe, ut *ibidem* allegavi Hiſpanos no-
ſtros ſic tenentes, ego tamen ſemper tenui, &
nunc teneo legem noſtram etiam in duobus reis
ſimul obligatis loqui, tum quia licet de jure com-
muni idem diſponeretur, de ſuperfluitate redar-
gui non poterat, cum circa fidejuſſores plurima
nova diſpoſuerit, ut ex dictis patet, tum etiam quia
ex Authenti. hoc ita C. de duobus reis, diſponeba-
tur, quod quamtumvis duo rei eſſent ſimul & in
ſolidum obligati, non tenebantur niſi pro parte ſi
præſentes eſſent & ſolvendo, ut & tradebat An-
tonius Gomez, *tomo. 2. Variar. cap. 12. numero*
2. quod tamen *ex lege noſtra* corrigitur, quia ſi
inſimul & in ſolidum ſunt obligati etiamſi præ-
ſentes ſint & ſolvendo, poteſt unuſquiſque eo-
rum in ſolidum conveniri, cum proteſtatione
facienda, & quæ quotidie fit, quod unica ſolu-
tione per quemlibet eorum facta creditor erit
contentus, igitur lex noſtra etiam in duobus reis
loquitur, & in eis verificari poteſt, prout voluit
ſignificare, *dueñas in regula. 335. limita. 19.* &
melius Doctor Gutierrez, *in tracta. de Juramento*
Confirma. 1. parte cap. 25. numero 10. per totum,
ubi & fortius ipſe tenet quod lex noſtra in fide-
juſſoribus non procedit, ne totam fidejuſſorum
materiam corrigamus, & mihi cum ipſo aliquan-
do ſic viſum fuit, dum ad invicem de iis diſ-
ceptaremus inter nos, verumtamen, quia lex
noſtra generaliter loquitur, & nihil diſtinguit
inter unos, & alios, fidejuſſoreſque ita obligan-
tur ex parte ſua, ſicut duo rei ex ſua, teneo
quod lex noſtra in omnibus loquitur, in hac
tamen dubietate tabelliones non inepte facient ſi
renuntiaverint in inſtrumentis dictis exceptioni-
bus diviſionis, & juribus eorum, prout quotidie
renuntiant. &c.

Ibi, *In ſolidum*, jure civili etiamſi rei debendi
ſe in ſolidum obligabant non tenebantur niſi pro
parte, & uti poterat dicta exceptione diviſionis
& ſimilium, ſi ei non renuntiabant, ut *in hac lege*
dictum remanet & limitatum, ex lege tamen
noſtra & ex dictis in hac lege remanet correctum,
ita ut ſi in ſolidum obligentur rei in ſolidum te-
5 neantur etiam ſi non † renuntient dictis beneficiis,
quod ſi ſimpliciter obligantur pro virili tenean-
tur neque ſit opus opponere de exceptione divi-
ſionis, & itidem in duobus reis id fit, etiamſi ſint
præſentes, & ſolvendo quod unuſquiſq; eorum
poſſit in ſolidum conveniri, ſi in ſolidum ſe obli-
gaverint, neque poſſint uti dicto remedio divi-
ſionis, etiamſi ei non renuntiaverint, & hæc no-
ſtri text. vera & germana declaratio ac verus &
literalis intellectus. Sed an idem erit quoties quis
non dixit quod in ſolidum obligabatur cum aliis
ſed plures dixerant & ſe obligarunt ad ſolutio-
nem certæ quantitatis, & quod à quolibet eorum
poſſet recuperari, quo diſtributivo mediante
quilibet in ſolidum cenſebatur obligatus ut per
Tiraq. *de retract. tit.* 1. §. 31. *numero* 11. & Pariſi.
conſilio 49. num. 4. & 5. *vol.* 2. & dicendum eſt
quod idem erit, neque per tex. noſtrum ita exacte
requiritur obligatio in ſolidum, per verbum hoc
in ſolidum, quin ſi aliis verbis in ſolidum de-
notantibus aliqui obligentur, idem ſit, ac ſi
expreſſe per verbum hoc in ſolidum ſe obligaſſent;
notandum etiam eſt quod quoad creditores duos
aut plures pro uno met debito jus habentes non
procedit lex noſtra, quoad eos enim non cenſetur
facta diviſio † ut per partes recuperent debitum 5
illud, ſed potius jus antiquum quoad eos rema-
net in ſuo eſſe, in quibus eſt deciſum quod unuſ-
quiſque eorum poteſt in ſolidum petere debi-
tum, etiamſi expreſſe non dicatur, ſecundum
glo. *cederet. in fin. in Auth. de duobus rem in prin-
ci.* ubi Barto. *numero* 5. dicit eam menti tenen-
dam pro limitatione text. *ibi*, & *in Authen. hoc
ita C. de duobus reis* faciuntque dicta per Avend.
c. 12. præto. numero 15. lib. 2. & quia ſocius ha-
bet in ſolidum mandatum † ad recuperandum 6
debita ſocietatis ſecundum Rebuf. 2. *tom. conſtit.*
Fran. titu. de mercat. & nego. artic. fin. gloſ. uni.
numero 15. & probat. *l. 6. titu. 10. part.* 5. Rip.
l. ſervi electione. §. *Labeo ait, numero 16. de leg. 1.*
& ibi Alex. & Jaſ. *in l. quominus ff. de flumin. à*
numero 158. uſque ad. 163. & Oroſc. *in l. ſi unus*
in principio ff. de pact. col. 850. in princ. Et an
ſocius poſſit prorogare ſolutionem, ita ut ſocio
† noceat, vide Bar. *in l. ex duobus 2. numero 27.* 7
ff. de duobus reis & Roman. *conſ. 209. numero* 3.
Ronchegalle, *in tract. de duobus reis, ſub l. ean-
dem* §. *ſed ſi prin. ff. de duobus reis, numero 26. cum
pluribus ſeq;* ubi inquit quod nocebit ſocio pro
parte ſua, niſi ipſe conſocius ſciviſſet, & non
contradixiſſet, ut *ibi* per eum, & faciunt dicta
per Felinum, *in c. cum olim. numero 17. de offi.
del.* nam licet ſocius cenſeatur habere mandatum,
id verum in iis quæ ſunt utilia ſocio, ſecundum
Ripam, *ubi ſupra.* Eſt tamen verum quod ſi
creditor ab uno ex debitoribus recepit partem,
cenſetur inter eos debiti ſolutionem dividere † 8
etiamſi in ſolidum eſſent obligati, niſi proteſte-
tur quod recipit ſalvo jure ſolidi, ſecundum
Boër. *deciſ. 310. numero* 8. & hæc pro lege hac,
quæ meo videri difficilis erat, ſed ex dictis re-
manet clara.

IN LEGEM SECUNDAM.

*Qualitercunque conſtiterit aliquem ſe velle obli-
gare, remanet obligatus nulla admiſſa exceptione
abſentiæ, vel defectus interpoſitæ ſtipulationis,
vel tabellionis, vel quod obligatio fuit contracta
privatæ perſonæ nomine aliorum abſentium. Et hoc
in effectu diſponit lex hac, quæ ſingularis eſt & in
ſcholis & judiciis quotidie verſata, & plurium
jurium, & ambagium jure optimo correctoria.*

SUMMARIUM.

1 *Jure canonico oritur actio & obligatio ex pacto nudo.*
2 *Actio efficax & obligatio oritur etiamſi quis nutu vel humeris annuat, ubi & quid in ſurdo.*
3 *Muto & ſurdo à natura datur curator ſicut minori.*
4. *Hodie quamvis interrogationem & reſponſionem tranſeat magnum intervallum, nihilominus oritur actio & obligatio.*
5 *Promiſſio de ducentis ad interrogationem de centum valet in ducentis.*
6 *Promiſſio tritici in genere valet, declaranda tamen arbitrio boni viri.*
7 *Promiſſio ſola obligandi ſe ad decem ſtatim ſortitur effectum.*
8. *Promittens ſolvere quicquid conſtiterit Titium debere facta collatione, quod peti poterit etiam nulla facta calculatione in vita ipſius Titii contra communem.*
9 *Confeſſio extrajudicialis etiam ad obligandum facta efficacem eſſe lege noſtra attenta teneri poteſt, dum tamen adſit cauſa, ut num.* 17.
10 *Pactum nudum non veſtitum cohærentia contractus de revocando contractu antea facto etia re tradita producit efficacem obligationem.*
11 *Pollicitatio producit actionem ex lege noſtra, & ibi quid ſit pollicitatio.*
12 *Promiſſio probata per teſtes an dicatur ſtipulatio per pactum nudum.*
13 *Innominati contractus an hodie producant actionem & obligationem.*
14 *Major an poſſit hodie lege noſtra attenta reſilire à contractu à minore facto ſine debitis ſolemnitatibus minore volente ſtare contractui poſt contradictionem majoris.*
15 *Geſta à procuratore non habente mandatum an valeant domino approbante non obſtante priori contradictione adverſarii.*
16 *Confeſſio facta à teſtatore in teſtamento an ei præjudicet.*
18 *Stipulationem in omnibus actibus intervenire cenſendum eſt, ubi id etiam in tranſactione Aquiliana procedere dicitur.*
19 *Stipulatio non requiritur jam in fidejuſſione.*
20 *Contractus hodie inter abſentes celebrari poſſunt, ubi jam donationem fieri poſſe inter abſentes fundatur, dum tamen adſit acceptatio ante revocationem & idem in venditione dicitur, licet antea de jure aliud eſſet, ubi quid in matrimonio, per diſcurſum hujus numeri decerpes veritatem, & num. 21. concluditur.*
22 *Facultas acceptandi donationem an tranſeat in heredes donatarii, & ibi an tabellionis acceptatio ſufficiat, vel conſtitutum, vel an ſufficiet tacita acceptatio.*
23 *Novus intellectus ad c. accedens, de preben. cum cap. ſi tibi abſenti, eo tit. in 6. & num.* 24.
24 *Collatio eſt donatio & contractus.*
25 *Juramentum, vel notarii acceptatio an ſufficiat etiam ſi notarius non acceptet ut revocari non poſſit.*
26 *Ceſſio actionis an ſtante lege noſtra poſſit fieri inter abſentes.*
27 *Fidejuſſio an inter abſentes fieri poſſit.*
28 *Pax & tranſactio per vulneratum facta abſenti vulneranti valet.*
29 *Pars an poſſit à contractu in ſcriptis faciendo reſilire ante ſcripturæ confectionem.*
30 *Alteri per alterum an acquiratur hodie actio & obligatio, ubi & quod etiam directa acquiritur, imo & jus executivum, ut num.* 31.
32 *Ceſſio licet antea requirebatur ut creditores agere poſſent contra emptorem fundi ea lege venditi ut ex pretio creditoribus ſatisfieret, hodie vero non.*

33 *Ceſſio acquiritur per ſtipulationem notarii, ubi ſi acceptatio adſit an requiretur ceſſio.*
34 *Ceſſio non eſt neceſſaria ut uxor mortuo marito poſſit agere pro medietate ſua lucrorum.*
34 *Stipuletur ſi quis Titio abſenti, & ſibi decem ſolvenda per Seium promittentem, licet antea non valeret ſtipulatio in perſonam Titii, ſed tantum ſtipulantis, hodie tamen ſic, & utrique per medium acquiretur, ubi quod ſi unus repudiet, accreſcet alteri.*
35 *Promittens ſimpliciter pecuniam aut rem aliquam Titio ſtipulanti aut Seio, an acquiratur actio Seio, & num ſeq.*
36 *Disjunctiva in qualibet diſpoſitione poſita inter perſonas honoratas reſolvitur in conjunctum.*
37 *Emptor hereditatis num hodie conveniri poſſit per creditores.*
38 *Pater ſi ſtipulabatur filio cenſebatur ut extraneo ſtipulaſſe, & ſic non valebat jure civili, hodie vero ſic, & reputatur ſic ſtipulatum adventitium.*
39 *Promiſſor facti alieni an adimpleat ſi procuraverit fieri, & num. 42. an omnino teneatur facere adimpleri, ubi quid in promiſſione matrimonii.*
40 *Cauſa an hodie requiratur in qualibet obligatione & inſtrumento, ubi etiam ſi inſtrumentum ſit guarentigium, & ibi limitatur.*
41 *Fidejuſſio ut valeat am cauſam continere debeat.*
42 *Cauſa non requiritur in inſtrumento de recepta ſolutione cum ſit in potente donare, ſecus alias.*
43 *Cauſa requiritur in mandato in rem propriam.*
44 *Juramentum an ſuppleat cauſam, remiſſive.*
45 *Cauſa ſuppleri poteſt ex aliquo contractu antecedente.*
46 *Libellus non procedit ubi peto decem quia promiſiſti, niſi adjiciatur promiſſionis cauſa.*
47 *Libellus non procedit ubi peto par caponum quia tui majores promiſerunt, niſi adjiciam pro poſſeſſionibus quas à me poſſides, vel majores tui habuerunt, niſi ut ibi.*
48 *Cauſa quamvis in inſtrumento non contineatur, poteſt per teſtes ſuppleri & probari, ubi ad confeſſionem ſine cauſa applicatur.*
49 *Cauſa non requiritur quoad forum conſcientiæ.*
50 *Cauſa adeſt quoties quis confitetur, ſe eſſe debitorem pro reſto talis obligationis.*
51 *Actio ulla vel obligatio licet ante non naſceretur niſi adeſſet verbum promitto vel ſtipulatio, hodie ſecus eſt.*

IBi, *Pareſcienda.* Nihil enim tam naturale eſt,
quam quod fides ſervetur & pax cuſtodiatur,
ut inquit ſummus pontifex *in cap. 1. extra de*
pactis, à quo legem noſtram habuiſſe ortum &
principium videtur, nam juxta communes *ibi*
Doctorum ſententias jure canonico ex pacto
nudo oritur † actio & obligatio, & firmatur 1
etiam ex text. *in l. juris gentium* §. *igitur nuda. ff.*
de pactis, ubi Oroſcius *numero* 1. contra Æmilium
ibi numero 69. hanc crebriorem firmat opinionem
authorum utriuſque juris, & Anto. Gom. tom. 1.
c. 9. num. 5. illatio. 4. & Dida. Perez, *in præſenti ſub*
l. 3. tit. 8. li. 3. ord. col. 1040. *cum ſequen.* &
Villalobos, *in ærario mille commu. opin. littera A.*
numero 19. cum pluribus ſequen. & Doct. Gutier-

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

rez, *in tract. de Juram. Confir. 1. p. c. 34. per totum.* Ex quo non neceſſaria eſt jam diſputatio ibi per eum propoſita, an pactum nudum juramento confirmaretur. Ex iiſque verbis infertur etiam quod etſi nutu vel humeris quis annuat, oriri efficacem actionem & obligationem † ut tenet Gregorius *l. 2. verbo, movieſſe, tit. 11. p. 5.* & ideo ſecundum eum *ibi verbo, mudos*, mutus poteſt jam obligari *ex lege noſtra*, nam & ante annuens capite vel humeris videbatur conſentire ſtipulationi, ſecundum gloſ. & *ibi* Jaſ. *num. 12. in l. 1. §. ſi quis ita ff. de verb. obli.* & licet hoc de humeris *ibi* Jaſ. reprobet, lege tamen noſtra attenta procedet talis obligatio, & valebit, ſicque verba noſtri text. *o en otra manera*, voluit exemplificare gloſ. *movieſſe in d. l. 2. titul. 11. p. 5.* & in muto ita etiam lege noſtra attenta tenet Ant. Gom. *tom. 2. var. c. 14. numero 29.* ubi hoc & in ſurdo procedere inquit, intelligit tamen bene quoties ex accidenti provenerunt defectus ii, ſecus vero ſi à natura, nam tunc cum nullo modo potuit intelligere, neque percipere ſubſtantiam actus, quem gerit, ut poſſit illum exprimere ſignis nimirum ſi obligari non poſſit *ex gl. unica & ſingulari in l. qui id quod §. mutus, ff. de donat.* ſecundum Ant. Go. *ibi* ſecundum quem in hoc caſu, cum eſt mutus, & ſurdus à nativitate vel
3 paulo poſt datur ſibi curator † tanquam minori, vel dementi, ex text. *in l. ſervo invito. §. ſi pupillo. ff. ad Trebell.* & *ibi* Bar. & DD. & quibus actibus & ſignis talis mutus & ſurdus ex poſt facto & ſic caſu vel accidenti poterit exprimere & oſtendere conſenſum, & voluntatem ſuam, declarat *ibi* Anton. Gom. Itidem & *ex lege noſtra* infert eadem gloſ. 1. *in d. l. 2, titulo 11. partita 5.* quod quamvis hodie inter interrogationem & reſponſionem tranſeat magnum intervallum adhuc tunc
4 ex promiſſione ſic facta † oritur actio & obligatio illi, cui promiſſio ſit. Eodem etiam themate retento inquit eadem gloſ. *fin. in l. 26. eo titu. 11. & par. 5.* quod ſi dico tibi, promittis mihi cen-
5 tum † & tu reſpondes, promitto ducenta, quod licet de jure communi *ex l. 1. §. ſi ſtipulanti ff. de verborum obligatio. & ex illa l. 26.* non valeret promiſſio illa, niſi in centum tantum petitis, hodie tamen *ex lege noſtra* valebit in toto, & ſic in ducentis, quia ſufficit apparere ſe velle obligari quamvis interrogatio & reſponſio non concordent; quod clare, licet illa gloſ. *d. 27.* non remaneat cum hac opinione, tenuit lege noſtra attenta Anto. Gomez *tom. 1. varia. cap. 9. num. 4. in principio*, & vera mihi videtur, ſi de animo ſe obligandi ad tota ducenta conſtiterit, & promiſſor perſiſteret in illa voluntate, neque revocaret eam ante acceptationem illius, cui promittitur, ita quod ex non revocatione, conſtaret habuiſſe animum ſe obligandi ad tota ducenta promiſſa, ex tex. *in d. l. 26. in fine*, & *ibi* gloſ. *fin. ita declarando*, noviſſime etiam *ex lege noſtra* ego infero ad confirmationem doctrinæ Archid. relatæ & exclamatæ per Jaſo. *in l. triticum ff. de verb. oblig. numero 4. fol. 126.* & Doct. Gutierrez, *de Juramento Confirmatorio 1. parte c. 64. numero 6.* ſcilicet quod licet de jure civili illa lege, triticum, attenta, ſi quis promittat dare triticum in genere, non valet promiſſio talis neque ſtipulatio ſuper ea interpoſita, tamen de æquitate canonica, qua quidem ſola voluntas ſe obligandi conſideratur, & ſic ex pacto nudo oritur actio & obligatio, valebit talis promiſſio, & orietur actio ex ea, & declarabitur † arbitrio boni viri, idque *ex lege noſtra* clarius procedet, quæ canonicam æquitatem imitatur, & ſolum animum & voluntatem ſe obligandi conſiderat, & non aliam perfectiorem formam. Poteſt etiam *ex lege noſtra* reddi clarior doctrina illa Joan. And. *in additio. ad ſpecul. titulo de obliga., in rubrica*, dicentis quod ſola promiſſio obligandi ſe ad decem
† ſtatim ſortitur effectum, & promittens poteſt 7
ad illa decem conveniri, ſequitur Alexan. & alii relati, & ſecuti per Avenda. *reſponſo 27. numero 2.* & Thom. Gramma. *deciſio. 103. numero 19. & numero 187. 188.* & Bocti. *deciſio. 183. numero 13.* & hæc eſt communis opinio teſte Covar. *in cap. quamvis pactum in initio 3 partis numero 3. fol. 108. in antiquis*, & Tellius Fernandez, *l. 22. Tauri numero 15.* ubi infert ad promiſſionem de meliorando, cum igitur ita eſſet de jure, *ex lege noſtra* clarius procedit. Infero itidem ex lege noſtra ceſſare communem illam opinionem, & communem intellum Doctorum *in l. qui Roma §. Angerius ff. de verborum obliga.* aſſerentium quod ſi quis promiſerit pro alio ſolvere, quicquid conſtiterit debere Titio, quod niſi calculatio fiat in vita illius pro quo promiſſio facta eſt,
non tenebitur promiſſor, † ut & per Covar. 8
in pract. cap. 39. numero 4. verſi. nono hinc expendi, Joannes Guterrius, *in d. tracta. de Juramento Confirmatorio, in fine primæ part. in addit.* quam *ibi* deſcripſit *ad c. 37. prima illius partis*, ubi ampliat etiamſi juramento eſſet vallata dicta promiſſio, eo quod de natura talis promiſſionis ſit, quod facienda ſit liquidatio in vita debitoris principalis, ad hoc ut ſtipulatio committatur, quæ quidem communis optimis fundamentis licet deſtruatur per Covarr. *ubi ſupra* & per alios relatos per Guterrium, *ubi ſupra*, & ſic in Granatenſi prætorio contra hanc communem aſſerit determinatum Covarr. *ubi ſupra*, id tamen clarius contra illam communem probatur *ex lege noſtra*, nam cum ſolus animus ſe obligandi legis noſtræ diſpoſitione conſideretur, neque promiſſor talis ſpecificet, ſe tantum teneri dum tamen calculatio fiat in vita debitoris, nimirum ſi & eo mortuo teneatur pro calculatione illa promiſſor talis, cum in omnem caſum & generaliter ſe obliget, & dicto, § *Angerius* ſupra dicti Doctores ſatisfaciunt, ut non obſtet huic noſtræ contra communem opinionem, quam rejiciendam jure optimo judicavi ſemper in juſtitia & in conſcientia, præſertim cum creditor, ſi ſciret promiſſorem hunc non teneri mortuo debitore, non adquieviſſet promiſſioni, ſed debitori moleſtiam inferret. E contrario infero cum Oroſcio, *in l. tale pactum columna 900. verſiculo 10. ff. de pactis*, poſſe aſſirmari *ex lege noſtra* eſſe approbatam communem illam Doctorum opinionem aſſerentium, confeſſionem extrajudicialem etiam ad obligandum factam, ſi de animo obligationis conſtiterit, efficacem † eſſe, & obligare, plenamque 9
probationem facere & inducere probato animo ſe ex ea obligandi, puta ſi quis fateatur ſe debere decem Titio & velle illa ſolvere, tunc enim quamvis de jure canonico non obligaretur ex ea, crederem tamen *ex lege noſtra* obligare exiſtente cauſa *ut infra numero 17.* ſecus vero ſi de tali animo

animo non conſtaret, nam tunc in ſuo robore remanerent dictæ opiniones contrariæ juris canonici & civilis, de quibus per Marantam, *in pract. pagi. 446. numero 19.* & Oroſcium, *ubi ſupra*, & Minchacam, *de ſucceſſio. creatio. §. 23. numero 26.* ubi *numero 27.* iſtam etiam opinionem videtur tenere, & faciunt dicta per Dueñas, *in regula 119. limit. 1. ad finem*, aliud etiam novum, & ſingulare *ex lege noſtra* infertur, ſcilicet quod quamvis contractu perfecto & re tradita, fiat ex intervallo pactum nudum de revocando contractu illo, & ſic non veſtiatur pactum tale cohærentia contractus, adhuc tunc remanet ille efficaciter obli-
10 gatus, † & tenetur omnino revocare contractum illum & ab eo diſcedere, prout in terminis noſtræ legis tenuit Ant. Gom. *tom. 2 cap. 2. numero 21. poſt princ. verſic. ſed advertendum quod eſt.* Itidem
11 & *ex lege noſtra* ex pollicitatione oritur actio, † cum & jure canonico oriretur ſicut ex pacto nudo, adeo ut etiamſi acceptata, non ſit pollicitatio oriatur dicta actio ex pollicitatione, ut tenuit gloſ. magna. *l. 1. tit. 11. partit. 5.* tradit late Didac. Perez, *hic columna 1046. verſic. quod autem. quia col. 142.* incepit quæſtionem & late examinat, & Anton. Gomez, *ubi ſupra cap. 9. numero 3. illatio. 4.* & *ibi* inquit quod in omni actu, contractu, pollicitatione & pacto nudo oritur jam actio & obligatio, idem Anto. Gom. *eo. tomo 2. cap. 11. numero 18. ad fin.* late Matienço, *l. 6. gloſ. 2. numero 15. & 16. & pluribus ſequenti. titu. 10. ſupra iſto lib.* qui tamen cum Covarr. *in reperi. cap. quamvis pactum 2. par §. 4. num. 15. de pact. in 6.* tenent tam de jure canonico quam civili & regio noſtro non oriri actionem ex ſimplici pollicitatione, ut & eis relatis tenet & refert Gutierrez, *in d. tract. de Juramento Confirmatorio 1. par. cap. 8. numero 3.* & Oroſcius *ſuper ff. veteri, columna* 800. Matienço tamen *ubi ſupra* eos pro contraria refert opinione, & eſt pollicitatio ſolius offerentis promiſſio, & abſenti fit, alias ſi fiat præſenti, erit pactum, & cum abſenti fiat nimirum ſi ex ea nulla actio oriatur, quod intelligo ante acceptationem, ea tamen facta antequam pollicitatio revocetur, optime crederem actionem oriri, dum tamen pollicitatio non fuerit facta animo jocandi, ſed ſeſe obligandi, ut inquit Matienço, *ubi ſupra*, ubi tamen *numero 20.* inquit cavendum eſſe ab Anto. Go. *ubi ſupra dicta illat. 4.* dum dicit in omni actu & contractu pollicitatione & pacto nudo oriri actionem & obligationem, niſi intelligamus cum quoties animus ſe obligandi ex parte promiſſoris apparet, & bene dicit. Infertur etiam *ex lege noſtra* determina-
12 tio dubiæ quæſtionis an promiſſio probata † per teſtes dicatur ſtipulatio, vel pactum nudum, nam dici pactum nudum, notatur, *in l. 1. C. de uſuris, & in l. 1 C. de contrah. & com. ſtipula.* & habetur *in l. ſciendum ff. de verborum obliga.* & ſic ſi erat pactum nudum, non oriebatur efficax actio ad agendum, in contrarium tamen facit, quia verbum promitto eſt æquivocum, & poteſt referri ad pactum nudum, & ad ſtipulationem, *ut l. ſciendum §. dictum ff. de ædilit. edic.* ſed dubia teſtium depoſitio contra producentem interpretatur, *ut in cap. in præſentia de probatio.* ergo erit ſtipulatio, & ſic actionem producet, hæc enim controverſia ſic diſcuſſa per Afflictis, *deciſione Neapolita. 120.* ex text. noſtro clara remanet, cum ſive ſit ſtipulatio promiſſio probata per teſtes, ſive pactum nudum, actio oritur, & ſic non eſt quid dubitetur in hoc. Sed an in contractibus innominatis habeat locum † lex noſtra, ita ut in eis 13
etiam implemento non ſecuto ex altera parte oriatur actio & obligatio, & equidem quidquid voluerit Gregorius Lopez, & Minchaca relati per Didacum Perez *in præſenti colum. 1049. verſiculo non inſubtiliter, lib. 3. Ordinamen. ſub l. 3. titulo 8.* quos ſequebatur Meneſ. *l. naturalis §. & ſi quidem, numero 19. ff. de præſcrip. verb.* teneo oriri *ex lege noſtra* actionem & obligationem etiam ante implementum ſecutum ab altera parte, cum Antonio Gomez, & Didaco Perez, *ubi ſupra*, ubi refert Anton. Gomez, & cum Minchaca, ſibi contrario *lib. 3. de ſucceſſion. creatio. §. 21. numero 43.* & hanc veriorem dicens ſequitur noſter Gutierrez, *de Juramento confirmatorio 1. parte cap. 35. numero 1.* & receptiorem eam ſequens teſtatur Matienço, *hic gloſ. 2. numero 7.* & late eam fundant Antonius Gomez, & Didac. Perez, *ubi ſupra.* uno tamen fundamento eam fulciri, ut omnino ſequenda ſit, ſufficit, ſcilicet, quod jam *ex lege noſtra* in omnibus contractibus etiamſi ſtipulatio non apponatur, cenſetur interpoſita, & idem operatur ac ſi interponeretur, de jure vero civili ſi in contractu innominato inferebatur ſtipulatio, non licebat pœnitere etiam ante implementum: ergo quamvis hodie non interponatur, non licebit pœnitere & per conſequens etiam ante implementum ex talibus contractibus orietur actio & obligatio, & ſic licet contractus dotis ſit innominatus, & niſi in eo à traditione incipiatur, non oritur actio de jure civili, ſecundum Bar. & Meneſes, *in d. l. naturalis, in principio numero 26. ff. de præſcrip. ver.* ex lege tamen noſtra oritur, & agi poterit ut executio talis contractus fiat, ſecundum Oroſc. *in l. juris gentium in principio numero 12. colum. 784. ff. de pactis*, eſt tamen bene verum ſecundum ſupradictos doctor. quod agenti ex tali contractu obſtabit, quod non implet ex parte ſua, & eo non adimplente ex ſua parte liber erit adverſarius ſuus, ut latius de iis diximus *in l. 1. numero 5. cum ſequentibus aliquibus, titulo 21. lib. 4. ſupra.* Pro complemento tamen hujus gloſſæ primæ, ut nihil intactum relinquamus, noviſſime conſiderabam an ea attenta teneri poſſet, quod licet antea *ex l. cum iis §. eam tranſactionem* & *ibi* gloſſa Bart. & omnibus *ff. de tranſactio.* minore contrahente cum majore abſque debitis ſolemnitatibus licebat minori approbare contractum ſupplendo diligentias omiſſas etiam invito majore, niſi ipſe major ante ſupplementum hoc contradiceret contractum, nam tunc nihil operabatur approbatio, ut per Ariam Pinel. *in l. 1. C. de bonis maternis 3. parte numero 33.* & Palacium Rubeum *in rubrica §. 68. numero 7.* Tiraquel. *in leg. cum gloſſa 8. numero 88.* & alii relati & ſecuti per Matienço *l. 2. gloſſa 1. numero 15. titulo 3. ſupra iſto lib.* id tamen ceſſet *ex lege noſtra*, ut ſcilicet, etiamſi major hic contradixerit, antequam minor contractum approbaverit, eo poſt approbante valeat contractus
† non obſtante contradictione, cum ex parte 14
ſua major hic ſeſe voluerit, obligare, & animus & voluntas ſe obligandi inſpicienda eſt, ita ut ipſe, volente minore reſilire à contractu non poſſit,

poſſit, & pro hoc adduco de jure unum ſimile, ſcis enim quod geſta à procuratore non habente
15 mandatum nihil valent, poſſunt tamen † approbari per dominum ejus, *ex l. non eo minus C. de procura. & ex l. 3. titulo 5. partit. 3.* & hoc dummodo approbetur antequam adverſarius contradicat, ſecundum Jaſo. *dicta l. non ideo minus, & glo. à pro. dicta l. 3.* & Matienço, *ubi ſupra*, contra quos tamen eſt communis ſententia, teſte Petro Pekio, *in cap. ratihabitionem, numero 11. de regulis jur. in 6.* ubi inquit ita praxim ſervare, & Caſſiadorus, *deciſio. 40. in regula cancellariæ de ſubrogan. colliti.* eo quod actus invalidus propter non conſenſum alterius, convalidatur eo ſuperveniente, militat pariter quando fuit oppoſitum quod conſenſus non intervenerat, ut per Anto. Nattam *conſilio 126. numero 7. lib. 1.* ergo & idem in caſu noſtro dicendum eſt tam de jure civili, quam ex lege noſtra regia, ſolum animum obligandi conſiderante ut quis remaneat obligatus, & reſilire non poſſit à contractu etiam invalido ob cauſam adverſarii contrahentis, volentis tamen illum approbare, & ſupplere defectus ſolemnitatis, & eſt hæc mea & nova conſideratio, & à nemine ſic diſcuſſa, & ut novam eam relinquo cogitandam, nollem enim eſſe novarum opinionum inventor ſi juridicæ non eſſent.

Ibi, *Por promiſſion.* Et ſic etiam ex promiſſione de obligando quis conveniri poteſt, ut *in hac lege* dictum eſt, *& in l. 6. verba, prometio titulo 6. ſupra iſto libro.*

Ibi, *O en otra manera.* Et ſic videtur quod con-
16 feſſio facta à teſtatore in teſtamento * præjudicet ipſi teſtatori, ſecundum Avenda. *cap. 19. prætor. numero 10. in medio, libro 2.* ubi ad hoc text. noſtrum conſiderat, quod non omnino verum crederem niſi animo ſe obligandi teſtator confeſſionem illam feciſſet, ſicut dictum eſt in confeſſione extrajudiciali *in gloſ. 1. hujus legis*, & ipſe Avend. *ibidem* ita videtur tenere, & Montalvus, *in copilatione Latina, verbo obligatio*, aliter enim in puris terminis juris communis remanet quæſtio illa etiam lege noſtra attenta, an confeſſio in teſtamento facta non conſtito de dicto animo ſe obligandi, obliget teſtatorem, quandoquidem lex noſtra de contractibus, non vero de ultimis loquatur voluntatibus, & ideo niſi conſtiterit teſtatorem velle ſe obligare per modum contractus, & animo ſe obligandi, confeſſio ab eo facta in teſtamento non obligabit quidem eum, ſed revocare eam poterit, neque poterit conveniri teſtator virtute talis confeſſionis ſi poſt convaluerit, niſi in caſibus ubi de jure aliud eſſet diſpoſitum, de quo *alibi* diximus, & per Avendaño *ubi ſupra.* Confeſſio tamen debiti ſine expreſſione cauſæ jure civili nulla eſt, *l. cum de indebito §. finali. ff. de probatio. cap. ſi cautio de fide inſtrumen.* de jure vero regio *ex l. noſtra* quamvis non ſit cauſa obligat, ut per Dueñas *regu. 118.* ſecutum per Villalobos, *in antinomia juris civilis & regii, littera A. numero 24.* quod tamen pro
17 vero non affirmo in confeſſione † extrajudiciali ſine cauſa facta in abſentia partis, nam communis erat quod confeſſio extrajudicialis non probat jure civili, ut communem teſtatur Felinus *in cap. at ſi clerici, de judic.* jureque regio parte præſente, vel ejus procuratore cauſa expreſſa probat, *l. 7. titulo 13. partit. 3. not.* Villalobos *in ærario commu. opin. verbo confeſſio. numero 201.* & Olanus *in concord. Antino. littera C. numero 79.* ubi tamen inquit antinomiam non in hoc conſiſtere, ſed in hoc an probet non acceptata, & inquit veriorem eſſe etiam non acceptatam probare, ſufficereque ſi non contradixerit pars præſens vel ejus procurator, nam conſentire videtur tacendo in iis, quæ ſui commodi ſunt, ut & per eund. Villalobos, *in d. ærario, littera C. numero 209.* & verum dicunt, crederem tamen id clarius *ex lege noſtra* procedere, dum tamen adſit cauſa, nam ex lege noſtra cauſa requiritur, ut *infra* videbimus, & non valet extrajudicialis confeſſio ſine cauſa, *ex l. tale pactum ff. de pact.* & *ibi* Docto. ni fiat ad liberandum aliquem, ut *ibi* per eos, & Barto. *in l. generaliter numero 1. C. de non num. pecu.* & Abb. *in cap. ſi cautio, de fide inſtrum. col. 2. in fine*, vel niſi fiat à potente donare, ſecundum Barto. *in l. 1. numero 2. C. de apochis publicis lib. 10.* & Additio ejuſdem Bart. *in l. fi. C. de annon. & tribu. lib. 10.* cum cauſa tamen *ex lege noſtra* probaret optime confeſſio facta extrajudicialiter abſente vel præſente parte, ut per Covar. *c. quamvis pactum 2. p. §. 4. n. 1.* & nimirum, nam, ut dixi *ſupra*, acceptatio non requiritur, ut probet, & ſic intelliges dicta *in numero 9. ſupra.*

Ibi, *Que no fue fecha ſtipulacion.* Et ſic in omnibus caſibus in quibus de jure alias ad validitatem actus vel contractus ſtipulatio requirebatur pro ſubſtantia, & validitate, jam hodie
quamvis ſtipulatio non inferatur, † validi erunt 18
tales actus & contractus ac ſi appoſita fuiſſet ſtipulatio, ex quo licet antea requiratur in tranſactione appoſitam fuiſſe ſtipulationem Aquilianam, hodie tamen, lege noſtra attenta, non requiritur, prout tenet expreſſe Gregorius *l. finali, verbo, e no fera, titu. 4. partita 5.* & idem Gregorius relatus & ſecutus per Meneſes, *in l. promiſſis numero fin. C. de tranſactio. pagi. 165.* ſic & in contractibus innominatis idem dicendum eſt, ut *in hac lege* diximus, *& gloſ. gran. pro l. 1. titulo*
undecimo, partita 5. Ex quo & in fidejuſſione † 19
non requiritur jam ſtipulatio, ut per Didacum Perez *d. l. 3. tit. 8. lib. 5. ordin. verb vala. columna 1063.* & Matienço *hic gloſ. 3. num. fin.* ubi ita dicit quotidie practicari, & Villalobos, *in d. antinomia, littera A, num. 22.* ubi *num. 23.* aliud in fidejuſſore ſe in pluſquam principalem obligantem eſſe dicit, & *ibi cum num. ſequent.* alia in propoſitum noſtræ legis proſequitur.

Ibi, *Prometimiento con cierta ſolemnidad.* Quæ ſtipulatio dicitur, *de qua per totum titulum, ff. de verbo obligat. & l. 1. & per totum tit. 11. part. 5.*

Ibi, *Entre auſentes.* Et ſic licet antea † inter ab- 20
ſentes non poterat celebrari contractus, *ut l. qui abſenti. ff. de acquiren. poſſeſſ. l. 1. in princip. ff. de verborum obligat. leg. 1. titulo undecimo, partita 5.* neque donatio aliqua intervenire poterat, *ut lege abſenti. ff. de donatio. leg. 4. titulo quarto, partit. 5.* niſi interveniente nuntio vel epiſtola, *ex dictis juribus*, adeo ut non ſufficiebat quilibet nuntius, ſed debebat ad hoc eſſe deſtinatus, & deputatus, neque ſufficiebat, quod ſi quidam, qui non fuit ad hoc deputatus nuncius, ſed ipſe motu proprio voluntatem donatoris à ſe intellectam ipſi donatario declaret, neque per hoc videbitur

tur perfecta donatio, *ſecundum gloſſam in lege illud C. de ſacroſanct. Eccleſ. & gloſſ. in lege conſenſu, ff. de act. & obligat.* ſecutas per Paul. *in dict. lege abſenti. numero ſecundo*, & communiter approbantur, *ſecundum gloſſ. l. 4. tit. 4. partit. 5.* ubi eſt text. expreſſus pro ea, *ibi. menſajero cierto*, & melior text. *in leg. 3. titulo undecimo, parte quinta*, & tradit poſt hæc mea ſcripta Julius Clarus, *libro quarto ſelectarum ſentent. §. donatio. quæſtione 12. & 13.* licet Rom. *conſilio 295.* contrarium tenuerit, idemque in venditione inquit gloſ. *in lege prima, ff. de contra. empt.* ſi enim dicerem, venderem rem iſtam Titio, & aliquis audiens afferat ei verba non inducitur ex hoc venditio, quam gloſ. in hoc ſequitur Oldrat. *conſil. 36.* & Hippolyt. *in l. § ſi quis nec quæſtio. num. 70. ff. de quæſt.* ubi *à num. 64.* plura ſimilia congeſſit, ubicunque enim contractus poteſt fieri inter abſentes requiritur nuntius vel epiſtola, ex text. & gloſ. *dict. l. 1. ff. de cont. emp. & in l. nec ambigi. C. de donat. & in d. l. conſenſu, & in dicta l. illud*, quarum gloſſarum argumento inquit ſingulariter Abbas *in capit. dilectus, num. fin. de ſponſali.* ſe dubitare de dicto Hoſtien. *ibid.* dicentis, quod ad matrimonium contrahendum non requiritur quod conſenſus ſimul præſtetur, ſed ſatis eſt, quod unus conſentiat per prius, & duret in propoſito ſuo, & alterius conſenſus poterit accedere ex poſt facto, idem Hoſtienſ. *in cap. ex litteris, 2. de ſponſali.* de quo inquit Abb. *ubi ſupra*, ſe maxime dubitare argumentum dictarum gloſſarum dicentium, quod in contractibus juris gentium, qui conſenſu perficiuntur, conſenſus ſimul debet præſtari, & idem quoad hanc materiam ſentit Specul. *in tit. de ſponſali. §. 6. numero quarto*, ubi dicit quod reſponſio alterius debet ſequi in continenti, *per legem 1. & per leg. continuus, ff. verbor. obligat.* quod ſibi videtur verius de ſubtilitate juris, & tutius, licet primum ſit æquius. Facitque optima & ſingularis concluſio gloſ. *dict. lege illud, C. de ſacroſan. Eccleſ.* dicentis quod donatio inter vivos facta etiam pauperibus nihil valet, niſi mediante aliqua perſona acceptante fiat, quam gloſ. ultra Bart. *ibi* ſequitur Alexand. *l. 2. n. 2. C. de pact.* & Paul. *in d. l. abſenti*, dicens ita fuiſſe judicatum & in puncto ſe vidiſſe, & ſequitur eam Hippolyt. *ubi ſupra, numero 69.* ſubditque Paul. *ubi ſupra*, notabile verbum ſcilicet, quod etiamſi eſſent mille teſtes præſentes tali donationi non ſufficeret niſi eſſet aliquis ipſorum, qui nomine abſentis donatarii acceptaret donationem, & illam gloſſ. ſequuntur plures relati per Tiraquellum, *de privil. piæ cauſ. privilegio 115.* & communiter approbatam teſtatur Paulus Pariſius, *conſil. 78. colum. 2. lib. 1.* & Riminal. *in §. 1. num. 410. cum ſequentibus, inſt. de act.* & Ruynus relatus per Jul. Clar. *d. quæſt. 12 in fine*, licet Bart. *in ea. illud* velit diſtinguere, cujus diſtinctionem voluit ſequi Gregorius, *in d. leg. 4. tit. 4. part. 5* & quod donatio abſenti facta quam nullus pro eo recipit nulla ſit, ultra dictos, tenuit Bald. *in lege cum virum, colum. penult. C. de fideicom.* quæ omnia, jam lege noſtra attenta, ceſſare videntur, & ſic contractum inter abſentes fieri poſſe etiam nullo præcedente acceptante, & conſequenter donationem abſenti factam validam eſſe de jure noſtro regio. Et tunc ſi ſtatim quod donatio vel contractus in notitiam abſentis pervenit acceptetur, poſſit ex illo contrahens alius & donans conveniri, ita quod licet antea, *ex d. l. abſenti. ff. de donat. & l. qui abſenti ff. de acqui. poſſeſ. & l. 4. tit. 4. partita 5.* requiri videbatur præſentiam donatarii, & donantis vel ſaltem certum nuntium vel epiſtolam, verum eſt quoad contractum & donationem, quia non interveniunt organa media, ſi tamen donatarius aliàs certificatus de donatione (donatore in eadem voluntate perſeverante, quod præſumitur niſi conſtet de revocatione) acceptaverit donationem, vel rei donatæ poſſeſſionem receperit, tranſfertur in eum dominium, *ſecundum gloſſ. 1. in fine, d. l. 4. titul. 4. partita 5.* & in hoc caſu media perſona non requiritur, & ſic gloſſ. *in d. l. nec ambig.* & dicta lex partitarum & ſimiles mediam perſonam requirentes & ad hoc deſtinatam, lege jam noſtra attenta, non procedunt, approbata gloſ. contraria, *leg. 1. ff. de contra. empt.* quam pluribus fundamentis corroborabat Roman. *dict. conſilio 265.* ubi fundamentis contrariæ opinionis ſatisfaciebat, & maxime *d. l. 1. ff. de cont. empt.* quoniam licet contractus, qui conſenſu celebratur, perfici per nuntium, vel epiſtolam non poſſit, non tamen negat quin & ſi per quemcunque alium, unius contrahentis declarata fuerit voluntas, contractus perficiatur, & ita, lege noſtra attenta, ubi ſola voluntas, & intentio ſe obligandi conſideratur, & non alia perfectior forma, hanc tenendam eſſe opinionem contra illam gloſ. *dict. lege nec ambig.* aſſerit Anton. Gomez, *tomo ſecundo, cap. 4 col. 2.* & Covarr. *libro primo variar. cap. decimoquarto numero decimotertio*, facitque, nam quando in materia aliqua conſenſus alicujus requiritur, ſufficit quod ex intervallo interveniat, ſecundum Palac. Rub. *in Rubr. §. 50. num. 20.* ubi ipſe infert, quod in matrimonio contrahendo non requiritur ſimultaneus conſenſus, ſed ſatis eſt quod unus conſentiat hodie, alius poſt menſem, tradit & Covarruvias, *de ſponſali. 2. parte, cap. 4. in princip. num. ſeptimo*, probat *l. 10. tit. 1. partita 4. ubi gloſſ.* unde valebit hodie lege noſtra attenta donatio inter abſentes etiam non interveniente nuntio vel epiſtola, quare ſi quis coram teſtibus vel tabellione promiſerit ex cauſa donationis rem vel pecuniam alicui abſenti, ſtatim remanet efficaciter obligatus, & quando venerit in notitiam abſentis poterit ab eo conveniri & condemnari donator per legem noſtram ſecundum *ſupra* dictos Doctores & Didacum Perez, eos referentem, *in præſenti col. 1051. cum tribus ſequentibus. lib. 3. ordinamen. ſub titul. 8. l. 3.* & Matienço, *l. 7. gloſſa 2. tit. 10. num. 15. & 21. ſupra iſto lib.* Quibus attentis neque etiam procedat hodie doctrina gloſ. *dict. lege illud, C. de ſacroſ. Eccleſ.* dicentis donationem factam Eccleſiæ nemine pro Eccleſia acceptante, nullam eſſe, nam ſi in laicis id non procedit, quanto minus procedet in donatione facta Eccleſiæ, prout in noſtris terminis inquit Ant. Gomez, *dict. cap. 4. tomo 2. numero 3. in fine*, & Covar. *ubi ſupra*, neque ſimultaneus conſenſus in donatione tali requiretur, ſicut neque in matrimonio requiritur contra Abb. *ubi ſuprà* communiter reprobatum, ſecundum gloſſ. *ni conſientem, in dict. l. 10. tit. 1. part. 4.* per text. *ibi*, niſi ſecundum Covar. *ubi ſupra*, tranſiret magnum intervallum

lum vel revocatus eſſet conſenſus prior antequam ſecundus correſpondens daretur, de quibus & tractatur per concivem noſtrum Gutierrez, *in cap. quamvis pactum, in principio, numero* 53. *& de juramen. confirmat.* 1. *parte, cap.* 8. Eſt tamen verum quod interim quod donatio illa vel contractus aut matrimonium non acceptantur, poterunt revocari per donatorem, vel promittentem, ita quod ex acceptatione ante revocationem dependet validitas talis donationis contractus vel matrimonii inter abſentes celebratorum, ſecundum dictos Doctores, relatos per nos & per Gutierrez, *ubi ſupra*, quamvis Anton. Gomez, contra tenuerit, nam lex noſtra ſecundum hoc eſt intelligenda, & poſthæc vidi etiam in intelligentem Molinam *de Primogeniis Hiſp. libro* 4. *cap.* 2. *numero* 60. *cum pluribus ſequentibus*, ubi *a numero* 58. hæc incepit, & Matienço, *lege* 7. *gloſſa* 2. *numero* 21. *titulo* 10. *ſupra iſto libro*, & latiſſime fundando Burgos de Paz Junior, *in quæſtionibus ſuis, quæſtione* 10. *per totam*, ita quod ut brevius & facilius intelligas teneo *ex l. noſtra* do-
21 nationem & quemlibet contractum † inter abſentes fieri poſſe, ejus tamen validationem vel invalidationem & jus agendi pendere ex acceptatione abſentis in cujus favorem facta eſt, antequam promittens, donans vel ſe obligans eam revocet, & hoc eſt quod dicti DD. dicunt & voluit lex noſtra, & expreſſius Covarruvias. *lib.* 1. *var. cap.* 14. *num.* 2. *in fine, & in* 2. *parte, Rubrica de teſtam. numero* 14. *ad fin.* & Anton. Gom. & Gregor. Lup. & Didac. Perez, relati per Pelaez, *de major.* 1. *parte, quæſtione* 36. *numero* 2. & Olanus, *in concordia antinomia, littera D. numero* 45. *&* 46. ubi hanc veriorem dicit & rationem aſſignat. Qui omnes tenent & Molina, & Burgos de Paz, & Matienço, *ubi ſupra*, præſentiam donatarii non requiri cum donatio fit, ſed ſufficere poſtea per eum acceptari ante revocationem donantis, quamvis ipſe Pelaez velit aliud dicere & male. Et an in hæredes donatarii tranſeat hoc jus & facultas acceptandi
22 donationem † tradit Gutierrez, *in dict. cap. quamvis pactum, ſupra relato numero* 57. & Molina *ubi ſupra numero* 76. tradit an mortuo donante ante acceptationem acceptari poſſit, & Julius Clarus, *in §. donatio. quæſtion.* 13. *verſicul. tertius caſus eſt*, & an tabellionis acceptatio ſufficiat, vide per ſupradictos & per Burgos, *dict. quæſtione* 10. *numero* 14. *cum ſequentibus*, & diximus, *l.* 2. *titul.* 6. *ſupra eod. libro* in gloſ. *o deſcendientes*, ubi quid de melioratione. Et eodem modo non ſufficeret donantem ſe conſtituere nomine abſentis poſſidere, niſi præſens ſit donatarius vel ſi abſens acceptaverit ante revocationem, ut per Pelaez, *ubi ſupra num.* 4. ubi *& cum ſequente*, inquit ſufficere tacitam acceptationem, ſecundum Dec. *conſil.* 586. *colum. final.* Tiraquellus late *tract. de conſtitut.* 3. *parte. limit.* 30. *numero* 11. & Gutierrez *ubi ſupra numero* 58. *&* 59. & Molina *ubi ſupra numero* 76 ubi *numero* 75. inquit infanti acquiri abſque acceptatione, dum tamen ſecundum Burgos de Paz *dict. quæſt.* 10. *numero* 18. eo facto majore per ipſum acceptetur. Ex quibus in mea repetitione text. *in cap. abſenti. de preben. in* 6. novum & ſubtilem intellectum aſſignavi ad text. *in cap. accedens, extra de prebendis*, ubi videbatur probari abſenti non acquiri beneficium niſi media perſona intercedat, qua mediante ſibi acquiratur beneficium illud, ſive illa media perſona inveſtiatur nomine abſentis, ſive ipſe abſens per illam mediam perſonam inveſtiatur, nam ille text. *in d. cap. accedens*, videtur in hoc contrarius dicto cap. *ſi tibi abſenti, de preben. in* 6. ubi ad acquirendum beneficium abſenti collatum nulla media perſona requiritur, ideo omiſſo intellectu gloſ. *ibidem*, & Abb. *in eod. cap. accedens. num.* 4. & intellectu Fabri, *in d. l. neque ambigi. C. de donatio.* ex dictis per me ſupra, & præſertim quia Collatio † eſt dona- 24
tio, imo & contractus, ex text. *in cap. niſi cum pridem, §. verum, de renun.* Molina *de primogeniis, libro* 2. *cap.* 4. *num.* 14. dixi quod text. *in illo cap. accedens*, declaretur per text. *in eo cap. ſi tibi abſenti*, hoc modo, ille enim *in dict. cap. accedens*, inquit, quod abſenti inveſtito de beneficio per mediam perſonam habentem ad hoc mandatum, acquiritur jus in ipſo beneficio, ut & idem ex text. *in dict. cap. ſi tibi abſenti ſit*, & ſi media talis perſona nomine abſentis non interveniat, ipſe tamen abſens acceptet beneficium illud ſibi collatum, ſtatim tunc acceptatione facta acquiritur jus in beneficio illo etiam ut ſuum dici valeat, *ex dict. cap. ſi tibi abſenti* quod maxime procedit, quandoquidem *in eodem capit. accedens* non prohibetur, neque per verba neceſſitatem importantia diſponitur, quod per mediam perſonam fiat collatio abſenti, ſed tantum dicitur quod poterit abſens per mediam perſonam inveſtiri de beneficio per quam ſibi beneficium quæratur, quaſi non negetur quin etiamſi media perſona non intercedat, ſi tamen abſens acceptet ante lapſum terminum acceptationi præſtitutum vel eo elapſo ante revocationem factæ collationis, ſtatim ſibi jus in beneficio quæratur, *ex dicto capit. ſi tibi*, qui quidem eſt & optimus & juridicus intellectus ad dicta jura. Ex quibus *ex lege noſtra* remanet concluſio ſcilicet contractum vel donationem inter abſentes fieri poſſe & validos eſſe revocabiliter tamen ante acceptationem abſentis per ſe, vel nuntium certum vel epiſtolam ad hoc deſtinatam, acceptatione tamen facta ante revocationem, irrevocabilem manere talem contractum vel donationem inter abſentes factam, & hæc eſt vera concluſio noſtri text. & ſupra dictorum & tenenda in judicando & conſulendo. Imo & per viam diſputationis & ſubtilitatis attentari poſſet *ex lege noſtra* etiam ante acceptationem irrevocabilem eſſe contractum vel donationem inter abſentes, prout fundavi *in dicta mea repetitione dicti cap. ſi tibi abſenti*, licet in judicando & conſulendo id non eſt ſequendum, ſed concluſio dicta, ita ut acceptatio requiratur, & ſic eſt intelligenda & declaranda lex noſtra, ut dictum remanet & eam declaravit Burgoz de paz *dict. quæſtione* 10. *num.* 24. *cum ſequentibus aliquibus*. Sed an ſi juramentum interveniat acceptatio requiretur, vel per notarium † nomine abſentis ſtipuletur, & Covar. re- 25
latus & ſecutus per D. Gutierrez, *in cap. quamvis pactum, in principio, numero* 53. inquit non requiri tunc acceptationem, ſed juramentum ſufficere pro validitate, contrarium tamen & melius tenuit Molina *de primogen. lib.* 4. *cap.* 2. *num.* 55. *&* 56. *cum ſequentibus* niſi ſecundum eum *ibi* apponatur juramentum pacto de non revocando, quod & tandem reprobat *ibi* Molina *num.* 66. imo quod &

& adhuc tunc requiratur acceptatio, & interim revocari poſſit donatio per donantem, licet perjurium incurrat, imo quamvis notarius acceptet ſecundum Molinam, *ubi ſupra numero* 68. *&* 60. & Burgoz de paz, *dict. quæſtione* 10. Sed an ceſ-
26 ſio actionis † poſſit hodie *ex lege noſtra* fieri inter abſentes, nam de jure civili non poterat, ut per Rolland. Valle, *conſilio* 19. *num.* 18. *volum.* 1. *& gloſ.* 1. *leg.* 64. *tit.* 18. *part.* 3. ſed *ex lege noſtra* videtur fieri poſſe, nam ſi contractus ipſe inter abſentes fieri poteſt à fortiori & ceſſio in ipſo contractu facta, vel de per ſe cum contractus dici poſſit, & miror de gloſ. illa quod legis noſtræ ad hoc non recordata fuerit, fortaſſis quia ea etiam attenta idem teneret, quod cogitabitis. Quid tamen erit
27 in fidejuſſione † an inter abſentes fieri poterit, & de jure civili non poterat, ut per Iaſ. *in l.* 5. *§.* 2. *numero* 6. *ff. de verbo. obligati.* eo quod ſtipulatio requirebatur, *ex dicto §.* 2. *& gloſ. l. ſciendum. eod. tit. & l. blanditus. C. de fidejuſſ.* & ratio eſt, ex dictis per Fab. *in Rubrica. num.* 3. *inſtitut. de fidejuſſ.* itidem & jure Canonico in fidejuſſione requirebatur ſtipulatio, ex Bald. doctrina, *in cap. pri. de pact. num.* 9. & *ibi* Felin. *num.* 24. Dec. *conſilio* 93. *colum.* 2. *lib.* 1. ſed cum *ex lege noſtra* idem operetur ſtipulationem non interponi, ſicut ſi interponeretur & ſic procul dubio fidejuſſio abſque ulla ſtipulatione valida erit etiam inter abſentes, ſecundum gloſſ. 1. *l.* 6. *titulo* 12. *partita* 5. & eam referens Villalobos, *in Ærario com. opi. littera R. num.* 21. & ſentit Didac. Perez, *l.* 3. *tit.* 8. *libro* 8. *ordina. verbo. vala. columna* 1065. *cum ſequentibus*, & in praxi quotidie ſervatur, ſecundùm Matienço, *hic gloſſa.* 3. *num fin.* Itidem *ex dictis* cum ſtipulatio non requiratur ſed ſit idem ac ſi interponeretur, *ex lege noſtra*, pax fa-
28 cta abſenti per vulneratum † valet & tenet, quamvis de jure civili aliud eſſet, non interveniente nuntio vel epiſtola vel notarii acceptatione pro abſente, ſecundùm Clarum *libro* 5. *pract. crimi. § fin. quæſtione* 58. *verſ. dictum eſt*, hodie tamen *ex lege noſtra* valet, ut dixi, & tenet in propoſitum Villalpando, *in lege partitarum*, 3. *parte*, § 60. *n.* 12. etiamſi nondum acceptata eſſet, ut *ibi* per eum & *in* §. 62. *numero* 4. *folio* 179. declarat an idem ſit, ſi eſſet facta in vim pacti.

Ibi, *O que no fue fecha ante eſcrivano.* Ex iis verbis oritur maximum dubium de quo per Did. Perez. *d. l.* 3. *tit.* 8. *li.* 3. *ord. col.* 1054. ut cum eo caſu, quo quis vendidit rem cum pacto quod inde fieret ſcriptura, poſſit alter ex contractibus reſilire à con-
29 tracta antequam fiat ſcriptura † lege noſtra attenta, quæ tantum animum obligandi conſiderat, & non aliam perfectiorem formam, & tandem ad utramque partem examinat quæſtionem, & in ea indubitanter teneo quod in caſu in quo partes non aliter contrahere voluiſſe conſtaret quam quod ex contracto ſcriptura fieret, cum tunc deficiat animus & voluntas aliter ſe obligandi ante ſcripturæ perfectionem, nihil *ex lege noſtra* innovatur ad jus antiquum, & ſic omnino requiri ſcripturam ad partium obligationem, & itidem in contractibus in quibus de jure pro forma & ſubſtantia eorum requiritur ſcriptura & hodie etiam requiretur, in caſu tamen in quo ex partium conventione pro ſubſtantia ſcriptura non requiritur, vel à jure requiſita non eſt, tunc lex noſtra procedet, quæ cum ſit generalis, non eſt cenſendum caſus particulares corrigere, & in effectu hanc opinionem tenet Didac. Perez, *ubi ſupra, col.* 1055. *cum ſequentibus*, ubi & declarat quando dicemus ſcripturam pro ſubſtantia contractus requiri necne, & poſthæc vidi Matienço *hic gl.* 7. ſic tenentem. Ex quibus *ibidem* ipſe Didac. Perez, *col.* 1056. infert ad quæſtionem difficilem Bar. *in l. qui Roma, §. Flavius, ff. de verbo. oblig.* dicentis, eum, qui donavit alicui aliquam rem ea lege & conditione, ut poſt certum tempus quæreretur Eccleſiæ poſſe remittere modum donatario abſque reſpectu præjudicii Eccleſiæ, cujus tamen contemplatione ille fuit adjectus, de qua cum *in hoc libro quinto*, latius dixerimus non eſt hic neceſſe repetere.

Ibi *O que fue fecha a otra perſona privada en nombre de otros entre auſentes.* Hic habes text. corrigentem *l. ſtipulatio iſta, alteri, ff. de verb. oblig.* text. *in §. alteri inſt. de inutili. ſtipula.* ita quod jam alteri per alterum acquiritur actio & obligatio † imo & plus 30
lex noſtra probat, quod licet ſtipulans alteri ſit privata perſona, non habens mandatum illius cui ſit promiſſio, adhuc tunc acquiratur actio & obligatio illi alteri abſenti ex promiſſione illa, *in correctione dictorum jurium & l.* 7. *&* 10 *tit.* 11. *partita* 5. ut per legem noſtram adnotavit Villalobos, *antinomia juris civilis & reg littera A r.* 18. & *in Ærario com opin. littera A. n.* 19. Imo & non ſolum utilis verum & directa actio dabitur & competit illi abſenti in cujus favorem facta eſt promiſſio, prout optime advertit gloſ. 1. *in d. l.* 7. & Ant. Gomez, *to.* 2. *cap.* 11. *num.* 18. *in medio*, quamvis Didac. Perez. *hic col.* 1059. dubitet de hoc, ſicque ſicut jure canonico obligatio & actio ex promiſſione alteri per alterum facta acquirebatur, ſecundum gloſ. *c. quoties cordis oculus*, 1. *quæſt.* 7. de qua plura tradit Covar. *in cap. quamvis pactum*, 2. *part.* §. 1. *n.* 14. *&* 9. *cum ſequentibus*, & comunem teſtatur D. Gutier. *in repetitione l. nemo poteſt. nu.* 155. & hoc eſſe probabilius, teſtatur Matien. *hic gloſ.* 5. *n.* 4. & licet contrariam etiam jure canonico attento communiorem dixerit Covar. *ubi ſupra n.* 4. prima tenenda eſt, quæ *ex lege noſtra* approbatur & acceptatione facta per illum in cujus favorem promiſſio fit, remanebit irrevocabilis talis promiſſio, nam ad hanc irrevocabilitatem acceptatio eſt neceſſaria, licet ad ſtipulandum pro altero *ex lege noſtra* quilibet poterit ut dictum eſt *in gloſſis præcedentibus*. Idq; adeo verum eſt ex tex noſtro, quod ex tali promiſſione alteri facta per alterum, illi alteri competit jus executivum † ſi inſtrumento guarentigio & 31
publico, vel privato recognito tamen talis promiſſio eſt ſcripta, ut tenet Ant. Gomez, *dict. num.* 18. *in fine*, & hoc nimirum, nam ubi datur actio directa, competit jus executivum, ſecundum Suarez *l. poſt rem limi* 2. *legis regiæ numero* 1 cum ſecundum eum *ibi in* 2. *amplia. ad l. regiam* ſufficit virtualiter contineri in inſtrumento perſona, cui fit obligatio. Ex quibus videtur jure noſtro dici poſſe quod licet antea ſi vendebam tibi fundum meum, ut ex pretio illo ſatiſfaceres creditoribus meis, ut tales creditores contra te agere poſſent, requirebatur, quod ego eis † crederem actiones, 32
ſecundum Benvenutum, *de mercatura, tit. de decoctori. numero* 9. *col.* 53. *in parvis*, hodie tamen lege noſtra attenta alteri per alterum ſtipulari permittente, hæc non requiritur ceſſio, ſed directe poterunt agere creditores contra emptorem talis fundi pro debitis ſuis recuperandis & ſolvendis ex pretio illius fundi ad hoc venditi, neque obſtant

ſtant dicta per gloſſ. in l. 8. tit. 11. partita 5. & Anto.
Gomez, to. 2. cap. 11. num. 19. in principio, dicentes
procuratorem ſtipulantem debere cedere domi-
no, quia id verum quoties ſibi ipſi nomine do-
mini ſtipulationem ſolutionis rei promiſſæ fa-
ceret, ſecus vero ſi directe domino ſtipularetur,
nam tunc nulla ceſſio eſt neceſſaria cum directe
ſit in domini favorem ſtipulatio & obligatio
commiſſa, prout in aliis quàm in procuratore
ſtipulantibus alteri, voluit Ant. Gomez. ubi ſupra,
idque clarius procedit ſi inſtrumento guarentigio
ſtipulatio contineatur, ubi quotidie tabelliones
partibus ſtipulantur, & per ſtipulationem nota-
33 rii ceſſio acquiritur † ut communem teſtatur Abb.
in proœmio decretali §. Gregorius num 22. imo ceſſio
neceſſaria non eſt ſecuta acceptione abſentis,
etiam ſi nemo pro eo acceptaret, ſecundùm Co-
var. lib. 3. var. cap. 14. num. 13. in princi. & latiùs
num. 12. licet ipſe ibi num. 14. quoad contractum
ſimplicem aliud velit, quem ſimplicem, ſi intel-
ligas, ubi extranea perſona media intervenit cui
promiſſio nomine abſentis ſit, bene dicit, ſed ſi
directo abſenti fieret per mediam etiam perſo-
nam, ſecus eſſet, prout in procuratore jam dixi-
mus, & declaravimus, ex Ant. Gom. dict. numero
19. & eodem Covar. in cap. quamvis pactum, 2.
parte §. 4. n. 9. per totum, maxime in verſic. decimo ut
ad propoſitum, imo & in procuratore idem voluit
Villalobos, in Antinomia littera A. numero 21. &
in Ærario, eadem littera A numero 19. inquit quod
cuicumque perſonæ fiat ſtipulatio acquiritur actio
34 abſenti ſine ceſſione † etiam directa actio, prout
& voluit gloſſ. 1. l. 7. tit. 11. partita 5. etiam ſi Di-
dac. Perez, hic col. 1059. ſecutus per Matienço
hic gloſſ. 5. numero fin. dicant non directam, ſed uti-
lem acquiri, & ſic etiam ut mulier petat medie-
tatem lucrorum mortuo marito, non eſt neceſ-
35 ſaria ceſſio hæredum mariti † ut tenet Suarez, l.
1. de las ganancias, verſi. quæritur ulterius in fine, de
quo in titulo de las ganancias ſupra iſto libr. latius di-
ximus, nam circuitus evitandi ſunt, & ubi pro-
miſſio dirigitur in tertium mediante perſona
alterius tertii ſtipulantis, actio & obligatio
ex lege noſtra acquiritur tertio illi, ergo quid eſt
opus ceſſione, prout & tenuit Matien. hic gloſſ. 5.
numero 6. indiſtincte ſive dirigantur verba in ab-
ſentem, ſive non. Ex quo ſingulariter idem An-
ton. Gom, in dict. num. 19. infert, & gloſſ. 1. leg. 7.
titul. 11. partit. 5. & Matien ubi ſupra num 7. quod
& ſi quis ſtipuletur ſibi & Titio abſenti decem
36 ſolvenda per Seium † promittentem, licet antea
in perſonam Titii non valeret obligatio, ſed tan-
tum in perſonam ſtipulantis pro medietate illius
decem, hodie tamen in totum valebit ſtipulatio &
promiſſio, & dividetur æqualiter inter ſtipulan-
tem & Titium illum abſentem, imo & tunc ſi u-
nus iſtorum repudiaret partem ſuam, accreſce-
ret alteri pars illa, ſecundùm Ripam, quaſi legem
noſtram vidiſſet l. re conjuncti, num 223. de lega. 3.
etiam ſi Anto. Gom. tom. 1. cap. 10. num. 5. non
meminerit legis & contra tenuerit jure civili atten-
to. Quod tamen magis dubium eſt ſecundum eund.
Anto. Gomez, dict. tomo 2. cap. 11. num. 20. Et quid
37 ſi quis mediante ſtipulatione jure antiquo † at-
tento, vel hodie ſine ſtipulatione lege noſtra at-
tenta, ſimpliciter promittat pecuniam vel rem
aliquam Titio ſtipulanti, aut Seio, alternativo
modo, an talis promiſſio, actio vel obligatio ejus
quæratur Seio, & valeat in ejus perſona, & jure
civili in totum actio Titio quærebatur, & ille
Seius cenſebatur eſſe quidam adjectus & nudus
miniſter ad recipiendam ſolutionem, non quod
poſſet agere in judicio, novare, acceptum ferre,
neque aliquid circa debitum convenire, ſed tan-
tum ſolutionem recipere, ſecundum text. in l. quod
ſtipulatus, ff. de ſolutio. l. Stichum, aut Pamphilum, §.
quæſitum, & §. uſumfructum, eod. tit. l. 7. tit. 11. part.
5. quod optime ampliat & limitat Anton. Gomez,
d. num. 20. cap. 11. tom. 2. & rationem explicat ibi,
& Jaſ. relatus per gloſ. 2. in d. l. 7. ſcilicet, quod ſi
adjecto quæreretur obligatio, tunc ſtipulatio il-
la concepta in perſona duorum alternative non
valeret, ſi cuilibet eorum poſſet acquiri, ut l. 1.
§. ſi fructuarius. ff. de ſtipulati. ſer. & in l. qui reſp. §.
ſi ſervis, ff. de ſolutio. eo quod incertum erat, cui ac-
quireretur, & ſic etiam, lege noſtra attenta, idem eſ-
ſet dicendum & fortiori ratione, ex eo quod tunc
utrique acquiri poterat ſtipulatio & promiſſio
illa, cum alteri per alterum ex lege noſtra jam
acquiri poterat actio & obligatio, tamen quia
ex l. cum quidam, C. de verbo. ſign. tam in contracti-
bus, quam in ultima voluntate disjunctiva illa,
poſita inter perſonas † honoratas reſolvitur in 38
conjunctivam, ſecundum Doctores communiter te-
ſte Anton. Gomez, ubi ſupra d. n. 20. & gloſ. 2. d. l. 7.
& hoc omnes tenere etiam aſſerit Jaſon. in lege cum
qui ita, §. qui ſibi aut ſolio n. 4. fol. 84. ff. de verbo. obli.
gat. ideo tenendum eſt etiam illi adjecto acquiri
actionem & obligationem pro medietate, quan-
doquidem disjunctiva illa in copulam reſoluta
per medium dividat inter perſonas honoratas,
ſecundum text. in lege reos, §. cum in tabulis, ff. de duo-
bus reis, & lege teſtamento, de leg 1. & l. 1. cap. ſi plures
una ſenten. & ita expreſſe tenet Antonius Gomez, d.
num. 20. & iterum in tomo primo, cap. 10. nume-
ro 1. in medio, & gloſſa 2. dicta l. 7. & hoc niſi ſecun-
dum gloſſam illam, & Antonium Gomez, ubi ſupra,
conſtaret tertium illum non eſſe adjectum obli-
gationi, ſed ſolutioni, veluti ſi illud quod pro-
mittitur erat debitum tantum ſtipulanti, ut &
per Villalobos in antimonia, littera A numero 20.
vel ſecundum Antonium Gomez dicto, numero
20. in fine, tertius ille nominatus & adjectus non
eſſet nominatus vel adjectus principali diſpoſitio-
ni & ſubſtantiæ obligationis, ſed ſoli ſolutio-
ni, ut quia promiſſa ſunt Titio decem, quæ
ipſi Titio aut Seio ſolvenda ſunt, quia tunc
Seio non acquiritur actio aliqua vel jus pro ali-
qua parte, ſed tantum cenſetur adjectus ad ſolutio-
nem recipiendam, & in iis caſibus jus civile rema-
nebit incorrectum, ſecus vero extra hos caſus, nam
tunc jus noſtrum regium ex lege noſtra ſervabitur,
prout poſt hæc vidi per Matienço hic dicta gloſſa 5.
n. 8. cum 3. ſequen. conſideratum, & in ſcholis &
judiciis hæc ſunt ſingularia. Infero itidem quod
licet emptor † hæreditatis conveniri non poſſit per 39
creditores hæreditarios niſi in ſubſidium etiam
ſi aliter inter partes conveniatur, ex l. 2. C. de hære.
vel act. ven id tamen, lege noſtra attenta, ceſſabit,
nam ſi ſecundum Cynum, ibi, ratio illius l. 2. erat
eo quod alteri per alterum ſtipulari non poterat,
quæ quidem ratio ceſſat, lege noſtra attenta, ceſſabit
& ejus diſpoſitio, & ſic tenebitur emptor hæredi-
tatis reſpondere creditoribus hæreditariis, & quia
circuitus vitandi ſunt, neque eſt permittendum,
quod prius conveniatur hæres, & ipſe empto-
rem

rem conveniat, & ita judicari inquit Boer. deci-
ſione 204. numero 42. & 45. & ſic in facto me pa-
trocinante vidi judicatum. Ulterius & ex lege no-
ſtra notandum eſt & colligendum eſſe ex eo jam
correctam communem illam Barto. opinionem
relatam per Jaſ. in l. quod dicitur, num. 20. fol. 178.
40 ff. de verbo. oblig. quæ habebat, quod ſi pater † ſti-
pulabatur filio ab extraneo promittente ipſi filio
per patrem ſtipulantem ei aliquid propter bene-
merita filii erga ipſum patrem collata, videbatur
ſtipulatum, ut extraneo ſtipulaſſet, & per conſe-
quens non valebat ſtipulatio, quia alteri per al-
terum ſtipulari non poterat; hodie tamen ex lege
noſtra optime valebit ſtipulatio hæc, promiſſum-
que tali filio mediante perſona patris ſtipulantis
reputabitur adventitium, ſicut quando ſtipula-
retur pater ipſi filio ab extraneo propter bene-
merita ipſius filii erga ipſum extraneum promit-
tentem collata, ex lege 5. titulo 7. partita 4. & tunc
patri ſoli acquiretur uſusfructus reſervata filio
proprietate, ſicut in aliis adventitiis, & ſic contra
dictam Bartoli communem opinionem approba-
bitur ex l. noſtra opinio contraria Jaſ. ubi ſupra,
dicentis veriorem eſſe; quod valeret ſtipulatio
dicta, & hæc mea & nova conſideratio & vera.

Ibi, O que ſe oblige alguno que daria otro. Hæc eſt
& erat vera littera noſtri tex. tum quia attenta lit-
tera, que daria otro, quam inferebat Didac. Per. hic,
ſub l. 5. tit. 8. lib. 1. ordi. de ſuperfluitate poterat lex
noſtra redargui, tum etiam quia ut apparet ex lege
noſtra, illa dictio A ſuperflue & mendoſe appo-
nebatur & ideo vera littera hæc eſt legis noſtræ,
ut aſſerebat gloſ. 1. l. 11. tit. 11. p. 5. qua quidem at-
tenta moveri poteſt dubium, num in hoc caſu, cum
quis obligatur alterum tertium daturum vel fa-
cturum aliquid, ſufficiet ſi talis promiſſor facti
41 alieni procuraverit, quod promiſſum detur * vel
factum adimpleatur, & ſic tantum promiſiſſe vi-
deatur, ſe curaturum ut fiat, an vero præciſe tenea-
tur ad factum, & promiſſionem adimplendam,
nam licet jure antiquo promiſſio facti alieni non
valeret ſecundum text. in §. ſi quis alium, inſt. de inuti.
ſtipu. & text in dict. l. 11. tit. 11. p. 5. hodie tamen
ex lege noſtra bene valet talis promiſſio prout tenet
gl. 1. in d. l. 11. quicquid voluerit contradicere, Ant.
Gom tom. 1. cap. 10. num. 23. & Didac. Per. ubi ſupra
col. 1060. in fine cum ſequentibus, ſed ipſi loquuntur
attenta dicta corrupta littera, & ſuperflua men-
doſe in antiquis libris poſita, quæ vera non erat,
ut dictum eſt, ſed an talis promiſſor facti alieni
excuſabitur, ſi curaverit, quod tertius illa det,
vel adimpleat promiſſum, an vero omnino te-
neatur facere adimpleri promiſſionem, & de ju-
42 re civili * ſi pœna adjecta erat tali promiſſioni
valebat promiſſio, ſecus alias, ut communem teſta-
tur Curt. Junior. conſil. 114. & adhuc tunc ubi pœ-
na erat adjecta liberabatur promiſſor facti alieni
ſi curabat & agebat ut factura adimpleretur, prout
communem dicit Thom. Gram. quæſt. 2. nu. 4. ex Ab-
ba. & gloſ. in cap. ſignificantibus, de offic. del. Item de
jure Canonico in tali promiſſione facti alieni inter-
pretatio ſit, ut teneatur ſe facturum & curaturum
etiamſi juramentum interponatur, ſecundum Cov.
in c. quamvis pact. 2. p. §. in princ. communem dicen-
tem ex gloſ. in c. Eleutheri 91. diſt. Abb. & præpoſ. in
ea. ex his. el 2. de ſponſ. & ea gloſ in ca. reſcripto, de ju-
rejur. & Parit. conſ. 109. n. 11. vol. 1. & an de jure no-
ſtro regio idem ſit interpretandum, ſcilicet ſe factu-

rum & curaturum, & gloſ. 1. in d. l. 11. inquit quod
ſic, ſed difficultas extat, an excuſabitur talis promi-
ſſor ab intereſſe & damnis ſi omnem adhibuit di-
ligentiam ut fieret, & attenta dicta communi opi-
nione quod à pœna liberabatur in tali caſu, vi-
debatur & hodie etiam liberandum, verumta-
men opinio contrarium tenentium relatorum
per Cov. in d. §. 5. n. 3. & 4. imo quod etiamſi omni
poſſe procuraverit adimpleri, num excuſetur pro-
miſſor facti alieni ab intereſſe & damnis, appro-
bata eſt hodie per tex. in d. l. 11. tit. 11. p. 5 quam ibid.
ad hoc contra communem illam conſiderat ibi gl.
num. in gl. 3. & Villalo. in antin. juris civilis & regii.
littera P. n. 40. & iterum in Ærario com. opi. littera,
P. n. 522. & Ola in conc. antin. littera P. n. 78. quod
clarius eſſe ex lege noſtra judico, quæ ita obligatio-
nem facti alieni efficacem reddit ac ſi promiſſor pro-
miſſionem ſimplicem pro ſe feciſſet, & ac ſi ſtipu-
latio intervenisset, & ſic obligatus ad factum pro-
prium ex lege noſtra tenetur omnino adimplere &
cogi poteſt, ut per D. Gutier. in tract. de jur. confir.
1. p. c. 59. n. 5. text. l. 5. tit. 16. p. 3. & ibi gl. & text. l.
11. & 35. tit. 11. p. 5. quicquid velit Ant. Go. to. 2. n.
10. n. 22. & 25. & Didac. Per. hic col. 1063. cum ſe-
quen. quod non negarent ſi litteram veram noſtri
text. in ſuis originalibus haberent, & cùm obligetur
promiſſor facti alieni, ac ſi ipſe proprium factum
promiſiſſet; nimirum ſi teneatur pro facto alie-
no ad intereſſe & damna ſi non fiat, etiamſi om-
nem diligentiam adhibuerit ut fieret, ſicut tene-
retur pro ſuo facto proprio, quidquid voluerit
Matien, hic gl. 6. n. fin. contra quem faciunt dictæ
leges partitarum & tenent ibi gloſ. & Villal. &
Ola ubi ſup. & verum mihi videtur: Bene tamen
verum eſt, quod in promiſſione matrimonii, &
ſic quod Titius contrahet cum Berta, ſi promit-
tens fecit quicquid potuit, excuſatur, ſecundum
tex. in l. 39. tit. 11. p. 5. & tradit gloſ. l. 84. tit. 18. p. 3.
& gl. d. l. 39 quas gloſ. videbis pro hujus ultimi no-
tabilis declaratione.

Ibi en qualquier manera que parezca. Et ſic vide-
tur quod, lege noſtra attenta non requiratur in con-
tractu vel obligatione cauſa † obligandi ſe, præ- 43
ſertim ſi inſtrumento guarentigio quis obligetur,
in quo nulla cauſa requiritur, ſecundum Fel. in c.
ſi cautio nu. 15. de fide inſt. Jaſ. in l. tali pactum, n.
6. ff. de pact. Suar. l. poſt rem. 3. not. num. 8. p. 254. &
iterum pag. 317. num. 11. ff. de re judi. & Segur. l. ſi ex
legati cauſa cap. 104. verſ. 3. infero ad pract. de leg. 1.
& Villalo. in antin. juris civil. & regii, littera A, n.
25. nam ſi lex noſtra quemlibet modum ſe obligan-
di conſiderat, & non aliam perfectiorem formam,
nihil de cauſa curandum videtur, ſed nihilominus
contrarium eſt tenendum etiam lege noſtra at-
tenta, imo quod cauſa requiratur in contractu, ut
ex eo actio & obligatio oriatur prout late fun-
dans tenet Dida. Per. in præſenti col. 1051. in fine, cum
2. ſequen. & Anto. Gom. tomo 2. cap. 11. numero 5. &
prius in eo to. c. 9. n. 2. in fine, adeo ut etiamſi inſtru-
mentum ſit publicum & guarentigium cauſa in
eo requiritur ut exequi poſſit, ſecundum Oroſ. in
d. l. tale pactum, col. 901. & Avendaños allegantem in
cap. præt. cap. 30. num. 5. verſiculo 7. requiritur libro 2.
& D. Gutier. de jur. confirm. 1. parte, cap. 47. num. 4.
cum 3. ſequen. & Dida Per. hic col. 1052. in fine, & la-
tius col. 1059. ad fin. & late Olan. in concor. antiq. lit-
tera D. nu. 1. uſque ad 16. ubi num. 9. hanc veriorem
eſſe teſtatur, & ſic opponi poteſt contra executio-

Hhh nem

nem inſtrumenti publici , quod eſt factum ſine
cauſa ut dixi, *l. 1. gloſ. mag. verſic. ſed nunc obſtabit tit.*
21. *libro 4. ſuper.* Quæ tamen duobus limitat modis
Dida. Per. *ubi ſup. col.* 1053. primo quod non pro-
cedat ſi contractus ille, promiſſio , vel obligatio
contineret conditionem . nam tunc cauſa non re-
quiritur cum conditio illa pro cauſa habeatur ,
quod & ultra Paul. *ibi* relatum tenet Ant. Gom.
tomo 2. *cap.* 11. *num.* 3 *in medio*, & melius *num.* 4.
Ex quo ſemel tenui & nunc teneo quod licet in
44 fidejuſſione † cauſa requiratur , ſecundum Hip-
pol. *in Rub. numero* 318. *de fidejuſſor.* & Mari. Socin.
Junio *col.* 106. *numero* 6. *&* 14 *vol.* 3 ubi *num.* 14.
declarat cauſam in fidejuſſione conſiderari reſpe-
ctu principalis obligationis, non vero quod in
ipſa fidejuſſione requiratur , tamen ſi fidejuſſor
talis ſit conditionalis , ut puta in fidejuſſore , ſi
Titius non ſolverit , ego ſolvam , quæ conditio-
nalis fidejuſſio eſt, ſecundum Bart. *in lege ita ſtipu-
latur, oppoſi. 3. ff. de verb. obli.* communis ſecundum
Alex. *ibi n.* 4. licet alia cauſa non adſit , valebit ta-
men fidejuſſio talis , vel alia quælibet conditio-
nalis. Secundo non procedit principalis aſſertio ,
eo caſu , quo quis ſcienter promitteret , ſciens ſe
ad illud promiſſum non teneri , & ſic in inſtru-
mento declaraverit, quod ex certa ſcientia ſciens
ſe ad id non teneri promittit , quia tunc eſt præ-
ſumpta obligatio ex cauſa donationis , ideo ni-
mirum ſi valeat etiamſi non adſit cauſa, ut & per
Anton. Gom *tomo* 2. *cap.* 9. *numero* 3. *in fine & in c.*
11. *numero* 5. & ante eos Bart. *& gloſ. in l.* 2. §.
circa ff. de doli excepti. & Cyn. *in lege generaliter. C.
de non n. pecu* 13. *quæſtione*, & Jaſ. *in l. juris gentium,
§. ſed cum nulla, num.* 28. *ff. de pactis* , ubi inquit in
hoc caſu eum donare præſumatur , id verum ſe-
cus ſi eſſemus in dubio , & *ibi* optime Oroſcius ,
columna 796. *verſiculo* 10. & Bartolus, *ubi ſupra* ,
reprobat gloſſam, *ibi* dicentem quod ſi uterque ſcie-
bat non teneri , non præſumitur donatio , ſed re-
probatur ſecundum Bartolum , *ibi* & ex dictis per
Felin. *in cap. ſi cautio , num.* 4. *de fidejuſſo.* quam
tamen limitationem intelligerem , quoties fit à
perſona potente donare & in quantitate de jure
permiſſa , non vero aliàs, pro quo facit illud di-
ctum Avend. *in titulo de las excepciones , numero* 30.
verſiculo & in omnibus, ubi dicit quod quamvis in
45 inſtrumento de recepta † ſolutione non requi-
ratur , cauſam contineri , hoc tamen verum eſt,
cum fit ab eo, qui donare poteſt , non vero ſi ab
alio, qui donare non poteſt, ut eſt adminiſtrator.
46 In mandato tamen in rem † propriam Hiſpa-
ne, *poder en cauſa propria*, ſine dubio etiam lege no-
ſtra attenta, cauſa requiritur, aliàs nihil valet , ex
text. *in lege ab Anaſtaſio , C. manda. & in lege per
diverſas, eod. tit.* tenet alios allegans Joan. de Graſ-
ſis. *in tractat. de ceſſi. jur. & alli. fac. n.* 5. *&* 6. & *ibi*
ejus additio *volum.* 5. *tract. ſub* §. 1. & Jacob. de A-
reniis, *in eodem tractat. Rubrica* 1. *n.* 16. & Monter-
roſo, *in pract. tract.* 3. *cap. de poderes en cauſa propria
fol.* 127. Cyn. & Sal. *n.* 10. *&* 11. *in dicta lege per
diverſas.* & facit lex, *qui ſtipendia , C. de procur. &
l. 6. tit.* 18. *partita* 3. *ubi gloſſa razon.* & allegat hæc
noviſſime Gutierrez. 1. *parte c.* 47. *n.* 11. 12. *&* 13.
ubi limitat & declarat & *n.* 14. quærit an juramen-
47 tum * ſuppleat hanc cauſam. Inquit tamen opti-
me Jaſ. *in lege triticum. num.* 6. *folio* 127. *ff. de verb.*
48 *oblig.* quod cauſa ſuppleri poteſt * ex aliquo con-
tractu antecedente. Ex quibus vides regulariter
in contractibus oneroſis cauſam requiri. Et ſic
loquit gloſ. dicta *l.* 1. §. *circa. ff. de doli except.* , quod
libellus ubi peto decem, quia promiſiſti, non pro-
cedit , niſi dicas * quia promiſiſti ex cauſa mutui 49
vel ſimili, de quo per Lanfranc. *in cap. quoniam con-
tra* § *petitiones, num.* 15, *de probatio.* ſic neque petitio
in qua peto per caponum ſingulis annis quia tui
majores promiſerunt , ſed debet adjici , pro poſ-
ſeſſionibus , quas à meis majoribus poſſides † vel 50
majores tui habuerunt , probata tamen diuturna
præſtatione præſumitur promiſſio & cauſa , ut
not. *lege cum de in rem verſo, ff. de uſur. ita gloſ. di-
cto* § . *circa* Item & notandum eſt unum ſingulare,
quod quāvis cauſa in inſtrumento non contineatur,
poteſt per teſtes & ſuppleri & probari * ſecun- 51
dum Bald. *in lege generaliter colum. pen. C. de non
n. pecu. & gloſ. pen. l. 7. tit.* 13 *par.* 5. per text. *ibi in ver.
fueras ende* , probans quod confeſſio extrajudicia-
lis ſine cauſa non valet, inquitque text. *ibi, in illo
verſ. fueras ende*, hoc eſſe verum niſi pars illa in cu-
jus favorem confeſſio fuit facta probet cauſam
aliquam apparentem propter quam illud ſibi de-
beatur , ſi ergo confeſſio ſine cauſa ſuppletur
per probationem , itidem & ſupplebitur confeſ-
ſio ſine cauſa ex inſtrumenti tenore reſultans , ſi-
cut ut *ſupra* diximus ex antecedente contractu vel
ſcriptura ſuppleri poteſt. Et hæc quoad forum
fori procedunt , quoad forum tamen poli & ſic
conſcientiæ † non requiritur cauſa, ſecundum Na- 52
var. *in manuali, cap.* 18. *nu.* 9. verum tamen eſt, quod
ſi quis confiteatur ſe eſſe debitorem Titii pro re-
ſto rationis talis confeſſio & obligatio dicitur
cum cauſa † prout in propoſitum tenuit Alexan. & 53
Salic. relati per Avend. *in d. trac. de las excepciones, n.*
21. *verſ. quarta ſolemnitas eſt, folio mihi* 142. Et pro
complemento hujus legis , eſt notandum etiam
quod licet aliàs ex publico inſtrumento vel itidem
ex privato nulla naſceretur obligatio , ſed probatio
tantum , niſi adeſſet verbum † promitto , vel ſo- 54
lemnis ſtipulatio , ſecundum Petrum Salicet. *num.*
11. Paul. & alios relatos per Coſtam , *in l. ſi ex
cautione , in prin.* 1. *declara. & itidem in* 2. *&* 3.
in prin. tamen *ex lege noſtra* non ſolum probatio
inducitur, ſed & obligatio , cum ſolemnem ſti-
pulationem interveniſſe lex noſtra præſumat in
quocunque contractu , & ſic ex confeſſione ſola
abſque verbis futuri temporis oritur litterarum
obligatio, prout tenebant Accurſi. & cum eo plu-
res relati per Coſtam, *in d.* 3. *declara. num* 12. & in-
telligitur tunc etiam verbum promitto , ut & in-
quit Suar. relatus per Coſtam *ibi in eod.* 3. *declara-
tio. num.* 9. *in fine pagina* 432. Quibus quidem
lex noſtra ſatis remanet declarata , commentata
cum neceſſariis punctuationibus & declaratio-
nibus , & ſic ad alias leges deveniendum eſt.

IN LEGEM TERTIAM,

Quæ erat *66.* Tauri.

*Nemo ad ſatiſdandum tenetur pro debito pecu-
niario in judicio ab eo petito, vel petendo, niſi prius
per informationem teſtium vel inſtrumentorum con-
ſtet id , quod petitur, deberi.*

SUMMA-

SUMMARIUM.

1 *Qui immobilia non poſſidet præſtare tenetur
fidejuſſionem de judicio ſiſti & de exhiben-
do eum toties quoties juſſum fuerit , ſub pœ-
na de judicato ſolvendo , niſi ut ibi , &
cum aliis noſtri textus requiſitis in numero
2. inſertis.*
3 *A regno forenſis non tenetur ſatiſdare , ſi in
regno immobilia poſſidet.*
4 *Contrahens cum advena vel forenſe non poteſt
ab eo petere ſatiſdationem dictam , ubi idem
in contrahente cum homine ſuſpecto.*
5 *Inſtructio advocatorum ad articulandum con-
tra debitorem inopem ut ſatiſdet.*
6 *Cautio juratoria an ſufficiet ſi debitor non
reperit fidejuſſores , & in numero tertio
dicitur quod ſi non reperit in loco judicii ſed
extra , & ibi cum n. 7. quando cautio jurato-
ria ſufficiet & num.* 8. *quod pignora dare
ſufficit.*
7 *Uſusfructuarius non poteſt cavere de utendo
& fruendo per fidejuſſorum dationem an
ſufficiet per juramentum.*
8 *Fidejuſſor de judicio , & fidejuſſor* de la has,
in quo differant. & n. 9.
10 *Judices cavere debent ne relaxent reos ſub
fidejuſſoribus de judicio ſiſtendo, quia lata
prima ſententia ceſſat fidejuſſio, ſecus in fideju-
ſſore de judicato ſolvendo vel* de la has, *ut ibi.*
11 *Reus quot bona immobilia debet poſſidere ut
evitet ſatiſdationem.*
12 *Annui rddditus immobilibus comparantur &
ſic faciunt ceſſare ſatiſdationem.*
13 *Reus ſi poſſideat immobilia in territorio alte-
rius civitatis an evitabit ſatiſdationem.*
14 *Fidejuſſio de judicio ſiſti & judicato ſolven-
do apud unum judicem præſtita non exten-
ditur ad alium , niſi ut ibi.*
15 *Citatio partis non requiritur neque conteſta-
tio litis ad informationem præſtandam de
non idoneitate rei , ubi & quod ſufficit per
teſtes probari.*

IBi *De ſe arraigar* , Quid eſſet in hoc ſtatu-
tum de jure communi civili ſcribentes *hic*,
& præſertim Anto. Gomez. *num.* 1. differebant,
à quo deſumpſit Matien. *hic gl.* 1. *nu.* 1. *cum* 3.
ſequen. qui omnes dicunt pro præſuppoſito & in-
troductione noſtræ legis , quod quamvis *ex* §. 1.
inſt. de ſatiſda. & *ibi* DD. plura conſtituebant ,
per tex. *in* §. *ſed hodie, inſt. eo. tit. & l. ſciendum ff.
qui ſat. cog.* noviſſime providetur indiſtincte ne-
minem ſatiſdare teneri de judicato ſolvendo ſed
tantum de judicio ſiſti , ſed ſi immobilia poſſi-
debat nullam harum ſatiſdationum eſſe adſtri-
ctum præſtare , ſi ea cum titulo & bona fide poſ-
ſidebat, vel ſaltim cum bona fide ſine titulo, quia
1 utroque caſu ceſſat præſumptio fugæ , ſecus ſi ſine
titulo & cum mala fide poſſideret , & hæc qui-
dem ſatiſdatio ex lege noſtra renovatur ut detur
à non poſſidente immobilia ut actori ſit conſul-
tum, non vero ut ne reus fugiat , ut ſentiebat &
male gl. *in d. l. ſciendum*, quam reprobat Sua. *in l.
2. tit. de los emplazamientos , num.* 13. *lib.* 3. *fori* ,
pag. 369. & ſic iſte fidejuſſor dandus , præſertim
attentis illis verbis noſtræ legis , *de la deuda*, eſt de
judicato ſolvendo , ſecundum Suar. *ubi ſupr.* ideo-
que *in fine dicti num.* 13. inquit ipſe Suar. magno
ſtudio eſſe advertendum an limitationns datæ ad
d. *l. ſciendum* , quas *ibi* ipſe proponit , & DD.
hic, applicari poſſint ad illam l. fori , *de los empla-
zamientos* , & per conſequens ad noſtram legem
præſentem ' quæ actori pro debito conſulere vult,
per ſatiſdationis præſtationem de judicato ſol-
vendo & judicio ſiſtendo, ſufficeret tamen meo
videri , ſatiſdare de ſiſtendo in judicio † & exhi-
bendo & præſentando reum , quoties petitum
fuerit , aliàs ſolvent judicatum fidejuſſores ipſi ,
quæ fidejuſſio *de la haz* , Hiſpane dicitur cum
Roderico Suar. *ubi ſup.* §. *ulterius nota , nu.* 3. eo
quod jura non adſtringunt dare fidejuſſorem in
plus , quam quis fuerit obligatus , ſed non habens
unde ſolvat , liberatur dando ſeipſum ad ſervien-
dum juxta leges noſtras , ſufficiet ergo dare fide-
juſſorem , de ſe exhibendo & præſentando coram
judice perſonaliter, quoties judici videbitur , idem
voluit Greg. Lop *in d. l.* 41. *ti.* 2. *p.* 3. *verbo, deman-
darle fiador* , niſi poſt latam ſententiam , vel con-
feſſionem ab ipſo reo factam , qua ſe declarat
debitorem quoniam tunc non liberabitur dan-
do fidejuſſionem *de la haz*, nec de judicato ſolven-
do , ſed donec ſolvat , debet eſſe in carcere poſt
elapſum tempus condemnatis miſerationis cauſa
conceſſum, ut melius expliquat idem Suar. *ubi ſupr.
num.* 12. 13. 14. *&* 15. *fol.* 180. & ſic lex noſtra in
hoc addit cum dicta lege fori jure civili , ut non
ſufficiat ſatiſdatio de judicio ſiſti , ſed & requira-
tur de judicato ſolvendo directe , vel indirecte ,
mediante dicta fidejuſſione *de la haz* , item & ſe-
cundo addit lex noſtra juri civili diſponenti †
reum non poſſidentem immobilia ſatiſdare de- 2
bere conſtituto prius per informationem quod
immobilia non poſſidet , item & quod id quod
petitur debitum eſt ab eo , ita ut unum ſine alio
non ſufficiat probare , lex etiam noſtra declara-
toria, & ſuppletoria juris civilis eſt , non vero cor-
rectoria & per conſequens , ſi poſſidet immobilia
etiamſi conſtet debere petitum, non ſatiſdabit ,
neque itidem ſatiſdationem præbebit , ſi immobi-
lia non poſſidet , de debito autem non conſti-
terit per informationem ſummariam teſtium , vel
inſtrumentorum , in declaratione *l. de pollicita-
tionibus ff. de polli.* quam allegavit Jaſ. 1. *lect. l. filius
fa.* §. *divi. nu.* 97. *de leg.* 1. & Suar. *ubi ſup. verſ. ſed at-
tende nu.* 10. *pag.* 400. & Ant. Go. *to.* 2. *c.* 11. *n.* 57. &
probat optima *l.* 40. *tit.* 2. *p.* 3. & ſic in præſenti vo-
luerunt Caſti. *col.* 3. & An. Go. dicentes iniquum
& abſurdum eſſe quod idoneus ſatiſdaret, & ſic
in ſimili voluit Rebuf. *in* 1. *to. tit. de conſtit. in pro-
œmio , glo.* 5. *n.* 129. Imo & quod plus eſt quod de-
bitor iſte petitus ſit forenſis à regno † dum ta- 3
men in regno immobilia poſſideat ad debiti pe-
titi ſolutionem ſufficientia , non tenetur præſtare
fidejuſſionem hanc , etiamſi detur debiti infor-
matio, ſecundum Math. Afflict. *deciſ.* 109 *& gl. en
la tierra, in d. l.* 41. *tit.* 2. *p.* 3. & Suar. *d.* §. *ulterius n.*
2. & An. Go. *hic*, in caſu tamen in quo exterus hic
fidejuſſores præſtare tenetur, ut pote quia in reg-
no non poſſidet bona immobilia , prævio jura-
mento ipſius , quod in loco judicii eos præſtare
non poteſt , ſatis erit quod præſtet alibi dum ta-
men non ſit in loco nimis remoto , ita quod non
conſulatur actori *l. fidejuſſ.* §. *ſi neceſſaria, ff. qui ſat.
cog.* Suar. *d. l.* 2. §. *n.* 11. *& ſequen. d. ti. de los em-
plazamientos, libr.* 3. *for. pag.* 375. Eſt tamen verum

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

quod ſi quis cum advena contraxit & homine
extero vel cum forenſe paupere, non poteſt poſt
4 petere ſatiſdationem hanc præſtari † ob non præ-
ſtitam vel petere ut incarceretur, quoniam tempore,
quo contraxit, talis erat, neque nunc dici poteſt
ſuſpectus; cum in eoden remaneat ſtatu, & ſibi
imputet, ſi ante contractum non exegit, ex text.
optimo in l. hæres abſens §. proinde ff. de judi. & ex
dictis per Dec. col. 75. & per Suar. ubi ſup. num. 35.
pag. 404. ubi num. 46. contra Bal. dicit hanc magis
communem opinionem ſub. §. 7. pag. 408. in prin. &
ſic ſi contraxit cum homine ſuſpecto, non poteſt
peti quod ſatiſdet quia ſuſpectus ſecundum eun.
Suar. d. §. 7. num. 32. pag. 404 & ſic intelliges,
quæ dixit ipſe Suar l. poſt rem. limi. 7. legis regiæ.
num. 1. ad ſi. pag. 308. ubi capi poteſt ſuſpectus de
fuga, nam id verum, ſi ſuſpicio ſupervenit poſt con-
tractum, ſecus ſi tempore contractus emergebat ſuſ-
picio, ſicut & in paupere debitore dixit, idem Suar.
d. § 7. num. 32. pag. 405. in prin. invehens contra
aſſeſſores imperitos, qui ſequentes imperitos ad-
vocatos immedictate oſtenſo eis inſtrumento de-
biti & præſtito juramento de ſuſpicione & fuga,
conſueverunt concedere familiam & capi facere
talem debitorem, nam male faciunt, ſecundum Ang.
relatum per Suar. d. nu. 32. debet etiam eis conſtare
quod tempore contracti debiti ille erat idoneus
& ſolvendo & ſibi calamitas ſupervenit in ſignis,
aut inopia magna quia ſi ejus conditio non eſt mu-
tata, imputet ſibi, quia cum tali contraxit, & ejus
fidem fuit ſecutus, neque ſufficeret, ſecundum Suar.
ibi n. 33. ſi modica calamitas aut paupertas ſuper-
venit, ex l. ſi arbit. §. ex cau. ff. qui ſat. cog. & eodem
modo ſi poſt calamitatem ſupervenientem diu ta-
cuiſſet creditor, ut ex tex. notab. in l. ſi cred. C. de
priv. cred. ubi Ang. inſtruit advocatum actoris, ut
5 faciat fidem de debito † per teſtes vel inſtrumen-
ta, narret etiam quod tempore debiti contracti
debitor erat idoneus & ſolvendo & talis reputa-
batur, & quod ad notitiam ſui novo pervenit quod
eidem debitori inſignis calamitas, aut magna in-
opia ſupervenerit, & ſuper his duos teſtes indu-
cat & delato ſibi juramento juret quod habet eum
ſuſpectum, & tunc judex ſecure concedat licen-
tiam capiendi quouſque ſatiſdet de judicio ſiſti,
& ſic dicit ſe infinitis vicibus practicaſſe, & ſup.
d. etiam tenuerunt Pal. Rub & An. Go. n. 3 hic, Pal.
Rub in repe. c. §. 9. n. 14. & gl. verb. ſino d. l. 41. ti. 2. p.
3. quicquid voluerit cogitare Suar. ubi ſup. in d. §.
7. n. 43. & 44. pag. 407. Adeſt tamen in propoſitum
optima & ſingularis quæſtio, quid ſi debitor iſte
6 ſatiſdare debens non reperit † fidejuſſores, ſta-
biturne ſuæ juratoriæ cautioni, an vero neceſſa-
rio debet ſatiſdationem hanc præſtare, aliter etiam
in carcerem detrudatur, in quo de jure civili in-
dubium erat cautionem juratoriam ſufficere, ex
tex in §. ſed hodie inſt. de ſatis. l. cum non facile ff. ſi cui
pluſquam per l fal. gl. l. 1. ff. qui ſat. cog. l. 41. in ſi. ti. 2. p.
3. Suar. in d. ti. de los emplazamientos §. 1. n. 4. p. 366.
Jaſ. d. l. 1. n. 23. ff. qui ſat. cog. Imo & quod fortius
eſt, quod etiam in caſu in quo uſusfructus lega-
7 tur alicui rei alicujus proprietate † ejus alteri re-
licta, ſufficiet in hoc caſu cautio juratoria, ſi uſuſ-
fructuarius hic pauper ſit neque fidejuſſorem re-
periat, prout tenebant aliqui relati per D Gutier. in
l. nemo n. 292. cum pluribus ſeq. d. l. 1. ſed contraria eſt
communis ut inquit Roland. conſ. 92. n. 11. & ſeq.
l. 16. & tenet Jaſ. in l. 1. n. 23. lim. 10. ff. qui ſat. cog. &
ſic cum ut ſupra dictum eſt, lex noſtra non eſt cor-
rectoria, ſed ſuppletoria, & additionatrix juris
civilis & partitarum. neque in hoc cenſetur corri-
gere, & hoc niſi ſecundum Paul Caſt. in d. l. 1. ſi. ff.
qui ſat. cog. ex aliquibus conjecturis appareat hunc
talem poſſe reperire fidejuſſores, quia tunc non
ſufficeret cautio juratoria, imo & tunc poſſet in-
carcerari donec eos præſtiterit, idque apparebit
ex qualitate talis perſonæ, ſecundum An. Go. to. 3. c.
6. col. ſi. in dubio tamen quando non conſtat quod
poteſt, vel non poteſt, juramento ipſius ſtandum
erit an poſſit reperire fidejuſſorem, difficile enim
reputatur invenire fidejuſſorem, ut innuit gl. in l. 3.
§. quamvis ff. ſi cuiquam per legem fal. & in homine
inope quaſi impoſſibile, ut per Guttier. in d. l. nemo
poteſt n. 293. Item intellige juratoriam hanc cau-
tionem ſufficere quoties cautio iſta eſt neceſſa-
ria, ſecus ſi voluntaria, ut quia voluntariè quis ſe
adſtrinxit ad ſatiſdationem præſtandam. nam
tunc non ſufficiet cautio juratoria, ſecundum Paul.
l. ſi fidejuſſ. §. ſi neceſſariam ff. qui ſat. cog. ubi & de-
claratur quæ ſit neceſſaria, & quæ voluntaria cau-
tio, & per Suar. ubi ſup. §. 2. n. ſi. pag. 376. à quo de-
ſumpſit Matienço l. 10. gloſ. 1. n. 1. & ſequen. inf.
hoc tit. & lib. verumtamen licet hæc ita ſint, Greg.
in dict. l. 41. gl pero ſi non, tit. 2. p. 3. inquit
quod attenta dict. l. ſol. de los emplazamientos,
& lege. noſtra. in præſenti omnino ſatisdatio eſt
præſtanda, neque ſufficiet cautio juratoria, & ibi
alios allegat idem tenentes, & Suar. ubi ſup. §. ſed at
tende, n. 8 pag. 402. & prius in prin. ejuſd. tit. de los
emplazamientos n. 7. pag. 367. quem refert & ſe-
quitur Matieu. hic gl. 1. num. 4. & ibi in d. n. 7. in
quit ipſe Suar. id ex pluribus legibus fori per eum
allegatis probari, aliter enim reum eſſe incar-
cerandum & aſſerit ita practicari, & ſic pluries vi-
diſſe, & verum dicit, idque etiam probatur ex
noſtra lege dum loquitur per verbum, arraygar,
quod eſt idem quod radices præſtare, & ra-
dices erigere, per juratoriam tamen cautionem
id non fit, neque ſecuritas debiti præſtatur, ſed
per poſſeſſionem immobilium, aut per fidejuſſio-
num præſtationem, ergo tenendum eſt hodie
dictam juratoriam cautionem non ſufficere, qua
quidem non eſt conſultum actori, ſicut antea
conſulebatur, cum tantum cautio de judicio
ſiſti erat præſtanda, præſertim cum ut dictum
eſt, lex noſtra non eſt correctoria juris antiqui,
ſed ſuppletoria & additionatrix, & ſic tenendum
eſt, ſufficiet tamen præſtare pignora † æquiva- 8
lentia debito, ut inquit Suar. ubi ſupra num. 9.
pag. 367. ubi ejus Addit. hanc dicit communem
opinionem & crebriorem teſtatur Oroſ. l. 1. col.
651. in prin. ff. qui ſat. cog. & probatur ex l. 6.
tit. 8. lib. 2. for. In propoſitum tamen declaran-
dum eſt, quid & in quo differat fidejuſſor de
judicio ſiſti, à fidejuſſore de præſentando † 9
reum, quoties fuerit petitum, qui dicitur de la
haz, & dicendum eſt fidejuſſorem de judicio
ſiſti obligari, quod reus ſiſtet in judicio uſque
ad ſententiam & ſic ſententia lata liberatur reo
ibidem tunc exiſtente, neque poſt ſententiam
tenebitur fidejuſſor hic, in cauſa appellationis,
neque in executione ſententiæ, ex text. in l. Græ-
cè §. & poſt litem ff de fidejuſ quem non eſſe ali-
bi teſtatur Bart. ibi Ang. Paul. & Jaſ. n. 7. & 8. in
l. 2. §. in fidejuſſ ff. qui ſat. cog. Matheſil. ſing. 178.
Suar. d. tit. de los emplazamientos §. ſed pone quæſ-
tionem

tionem, n. 27. Duc. reg. 335. Hippol. in rub. ff.
de fidejuſſ. n. 159. in fin. & ſequen. idque ampliat
optime & declarat Jaſ. in d. §. in fidejuſſ. Et ſic
inquit Bald. in c. dilect. n. 12. de appel. Cavere
oportere judices, ne carcere pro criminibus
10 mancipatos relaxent † ſub fidejuſſoribus de ju-
dicio ſiſtendo, cum ceſſet fidejuſſio, lata prima
ſententia, ſed accipiant fidejuſſores de judica-
to ſolvendo, refertque ibi Bal. judicem quen-
dam hoc ignorantem pro incauta relaxatione
cujuſdam delinquentis fuiſſe in ſyndicatu dam-
natum, & ut ipſe inquit deſolatum, fidejuſſor
autem præſentandi reum in judicio toties quo-
ties judici placuerit, quem Hiſpanicè dicimus de
la haz, non liberatur per ſententiam, ſecundum
Bar. in l. ſi quis reum ff. de cuſt. reorum, quoniam
poſt ſententiam perſona rei requiritur, ut in ea
fiat executio, & Bar. ſequuntur Paul. Alex. & Jaſ.
& cæteri moderniores in dict. §. in fidejuſſorem,
Hippol. in Rubrica. num. 140. ff. de fidejuſſ. Sua-
rez, in dict. §. ſed. pone quæſtionem, num. 32.
uſque ad 36. ubi conſulit judicibus ut fidejuſſio-
nem hanc caute & late accipiant, ita ut fide-
juſſor promittat reum exhibere & præſentare ju-
dici ante & poſt ſententiam & in omne tempus
toties quoties ab ipſo vel alio judice competente
fuerit petitum, ita ut in eum poſſit exequi ſen-
tentia, utque renuntiet legi ſancimus C. fidejuſſ.
& l. 71. tit. 12. p. 5. niſi hæc fecerit, ſolvet ju-
dicatum, hujuſque ratio eſt, quoniam d. §. &
poſt litem d. l. Græcè, non procedit, ubi ex-
preſſe in fidejuſſione aliud tempus etiam poſt
ſententiam ſtatuitur, id enim quod convenitur
ſervandum eſt, ut pen. C. de fidejuſſ. Suarez ubi ſu-
pra n. 28. & ſic etiam in dicta fidejuſſione de ju-
dicio ſiſti late & caute obligat fidejuſſorem, ut
ſcilicet, obligetur de judicio ſiſti in omnibus
inſtantiis & in executione ſententiarum & de ju-
dicato ſolvendo, imo & in hac fidejuſſione de
la Haz, ſerva cautelam per me poſitam, in l.
ſin. n. 73. tit. 21. lib. 4. ſup. Pro conplemento
tamen hujus gloſſæ ut nihil in ejus propoſitum
ſcitu dignum omittamus, dubitationi cuidam
eſt ſatiſfaciendum, ſcilicet quot bona immobi-
lia poſſidere debet reus ut evitet ſatisdationem
11 † & carceris intruſionem, ſi fidejuſſores non
præſtiterit, & in hoc Accurſius, ſingulariter,
in dicta l. ſciendum in princip. ff. qui ſat. cog. tot
aſſerit bona immobilia poſſidere debere, quot
quantitate rei petitæ æquivaleant, cui gloſſæ ſi-
milis eſt alia in §. ſed hodie, inſtit. de ſatiſdatio.
verbo ad terminum in fine, & in Authentica, de
her. & falſ. §. hinc nobis, veruntamen verior &
receptior eſt ſententia Bartoli, in ea l. ſciendum,
teſte Alex. ibidem, medium eſſe eligendum arbi-
trio judicis, ut non tanta immobilia requiran-
tur, quanta æquivaleant rei petitæ, nec tam mo-
dica, ut non reppellatur ſuſpicio fugæ, ſed
Roderic. Suarez ubi ſupra dicta l. 2. tit. 3. libro
2. for. in principio n. 19. inquit jure regio arbi-
trium hoc differens eſſe debere jure regio, à
jure communi, quippe qui jure communi Impe-
ratorum requirebatur poſſeſſio tot bonorum,
quot juxta judicantis arbitrium ſufficeret ad
præſumendum eundem reum non receſſurum
à judicio uſque ad diffinitivam ſententiam,
ne ob ejus abſentiam ſententia & judicium
fruſtraretur, non enim poterat jure communi
judicium peragi abſque litis conteſtatione, & præ-
tereà melius cauſa determinaretur reo præſente
quam abſente, ut clare deducitur ex dicto §.
ſed hodie, & clarius ex dictis per Ang. in l. Julia-
nus in fine ff. qui ſat. cog. & Alex. dicta l. ſciendum
in prin. & Suarez ubi ſupra. jure vero noſtro re-
gio, ut ſubdit ibi ipſe Suarez, cum procedi poſ-
ſit ad diffinitivam lite non conteſtata & in ab-
ſentia, juxta legem 1. titulo 11. ſupra libro 4.
non ſufficiet ſatiſdatio de judicio ſiſti uſque ad
diffinitivam, nec poſſeſſio bonorum immobi-
lium, quæ ceſſare faciat ſuſpicionem fugæ,
quæque reum adeſſe uſque ad diffinitivam præ-
ſumi faciat, ſed quod bona poſſideat, quæ ceſſare
faciant præſumptionem fugæ uſque ad exequutio-
nem ſententiæ incluſive, nam licet uſque ad ſen-
tentiam non exigatur jure regio præſentia rei,
exigitur tamen in ejus executione, quippe qui
bonis deficientibus debet tradi creditoribus ad
ſerviendum, donec eis de debito ſatisfaciat,
ut in l. 2. tit. 8. lib. 3. for. & l. 4. & ſequen. ſup.
iſto tit. & lib. ita optime Roderi. Suar. in d. num.
19. ubi deinceps tractat, de qualitate bonorum
ad evitandam ſatiſdationem, & inter alia bona
numerat annuos redditus † immobilibus eos æ- 12
quiparans, quos ſi quis poſſideat, evitat ſatiſda-
tionem ut per omnes hic, dum tamen ſint conſ-
tituti ſuper rebus immobilibus, ſecus ſi ſuper
perſona tantum ut ſunt los cenſos de por vida, &
hæc eſt communis omnium traditio teſte Jaſ.
num. 23. & Oroſcio. d. l. ſciendum in princ. ff.
qui ſatis. cog. ſed an ſi in territorio alterius civi-
tatis immobilia reus poſſideat, evitabit † ſatiſ- 13
dationem, & communis eſt ſecundum Soc.
numero 12. Jaſ. d. l. ſciendum §. poſſeſſor. & ibi
Oroſc. col. 764. quod ſufficiet, ſicut ſuffice-
ret fidejuſſionem in alia provincia præſtare *
quod intelligo, ſi non eſt multum provincia
illa remota, ut in hac diximus lege, mobilia
tamen poſſidere, ſi talia ſint, ut occultari faci-
le non poſſint, qualia ſunt dolia defoſſa aut
pretioſæ merces, an excuſari hanc ſatiſdationem
faciant, magna conſenſio eſt non compellendum
ſatiſdare ea poſſidentem. ſecundum Jaſ. d. l. ſcien-
dum, in princ. num. 2. Soc. 4 n. ultimo. quod
fidejuſſio de judicio ſiſti & judicato ſolvendo
apud judicem unum præſtita ad judicem alium
non extenditur, * niſi judex ille alius ſit ſubro- 14
gatus ſecundum Aret. conſil. 80. relatum & ſe-
cutum per Aymonem Craveta, conſil. 973. nu-
mero 13. lib. 5.

Ibi. De teſtigos. Et ſic juramentum non ſuffi-
ciet hodie, ſicut olim ſufficiebat ut quis compel-
leretur ſatiſdare, ſecundum Pal. Rub. hic n. 7.
& n. 41. Anton. Gom. 2. aſſerunt hanc infor-
mationem non ſolum de debito, ſed & de pau-
pertate & ſuſpicione dandam, ut in hac lege
dictum eſt, & praxi communi ſic videmus quo-
tidie receptum, ad hanc tamen informationem
faciendam neque eſt lis conteſtanda nec pars ci-
tanda, † ut tenet Pal. Rub. num. 41. & Anton. 15
Gom. 2. hic, & ante eos Angel. l. ſi ab arbitro §.
qui ex cauſa, ff. qui ſat. cog. relatus & ſecutus per
Suarez d. tit. de los emplazamientos §. 7. num. 34.
pag. 405. & Matienço, hic gloſ. 2. in fin. Itidem
& ex iis verbis noſtri text. approbatur jam opinio
Jaſ. & Alexan. in l. ſi fidejuſſor. §. ſi ſatiſdatum ff.
qui ſat. cog. dicentium non requiri de neceſſitate

probari per publicum inſtrumentum ad ſatiſdationem hanc faciendam, & ſequeſtrum faciendum, ſed ſufficere per teſtes debitum probari & ſuſpicionem, contra Bart. *l. litibus C. de agricol. & cenſib. lib.* 11. & refertur per Abb. *in c.* 1. *num.* 28. *de ſeq. poſ. & fruct.* & facit, nam ſi ad capturam perſonæ teſtium informatio ſufficit, cur & non ad hanc ſatiſdationem, & ſequeſtrum bonorum, & ad ſic tenendum utebatur hoc argum. Oroſcius *in d. §. ſi ſatiſdatum col.* 660. & pro eo conſidero legem noſtram, quibus ſatis remanet declarata.

IN LEGES QUARTAM & QUINTAM.

Alimentandus eſt per novem dies carceribus intruſus à creditore eum incarcerari faciente, qui quidem debitor ſi intra hos dies non ſolverit neque fidejuſſores præſtiterit, ipſi creditori tradendus eſt pro ſatisfactione debiti ſecundum formam & tenorem noſtræ legis. Et qualiter & quando ceſſio bonorum ſit facienda, lex quinta ſequens noſtræ legis quartæ declaratoria, declarat & diſponit.

SUMMARIUM.

1 *Alendus eſt reus per novem dies expenſis creditoris eum incarcerari facientis ſi pauper eſt, aliter eſt relaxandus.*
2 *Caſus ubi alimenta litigatori debentur, remiſſive.*
3 *Ceſſio bonorum de jure antiquo quomodo fieret. & 7.*
4 *Conventio an valeat ne quis bonis cedere poſſit.*
5 *Cedens bonis tenetur inventarium bonorum præſtare.*
6 *Clericus, eccleſia & collegium cedere bonis poſſunt, differunt tamen ut ibi, ubi & in confraternitate idem dicitur.*
7 *Conductores redditunm regiorum & ſusabovadores non poſſunt bonis cedere ubi quid in alio debitore regis vel fiſci.*
8 *Ceſſionis beneficio an renuntiari poſſit.*
9 *Cedens bonis ſi poſt alia bona acquirat an de illis tenebitur ſolvere creditoribus.*
10 *Fidejuſſoribus an proſit ceſſio debitoris, ubi cautela ut proſit.*
11 *Cedenti bonis veſtes lineæ relinquuntur.*

IBi. *Haſta nueve dias.* Aſſignatur hic tempus alendi debitorem incarceratum pro debito à creditore
1 † eum incarcerante, cum de jure communi tempus ad hoc non aſſignaretur, ut *l. ſed ſi hereditas* & *ibi* DD. *ff. ad exhib.* ſi forte ex artificio vel officio ali non poterat, ut *ibidem* notatur, & per gloſ. *l. ult. C. de erog. mil. anno*, vel ſi non habet aliunde unde ali poſſit *l. judices C. de Epiſ. aut.* Jaſ. *in §. item ſi quis in fraudem numero* 93. *inſt. de actio.* Hippol. *in pract. §. attingam numer.* 74. Aviles *cap.* 18. *prat. verbo, qual convenga numero* 5. & relaxandus eſt à carcere ſi non alimentatur, ut per Ripam *l. obligationem numero* 32. *ff. de pign.* per noſtram tamen legem limitatur tempus alimentorum, item & inſuper diſponitur cum indiſtinctè loquatur, quod etiamſi aliunde habeat unde ſe alimentet per hos novem dies, eſt alimentandus à creditore eum incarcere [illegible]io, ut voluit Fab. *in §. fin. inſt. de act.* & Montal. *in l.* 2. *tit.* 8. *verbo, de pan y agua, lib.* 2. *fori.* nunquam tamen vidi alimentari niſi illum, qui aliunde alimenta non habet, fortaſſis tamen hoc erit, quia non petitum, ſunt tamen plures caſus ubi ali- 2
menta litigatori debentur † relati per Rebuf. *tom.* 1. *conſtitut. Franc. tit. de ſenten. prout in præfatione à numero* 36. *cum ſequent.* quem videbis. 3

Ibi. *Sea entregado.* Quid eſſet de jure † antiquo, & quid de novo vide per Suarez, *in d. l.* 2. *tit. de los govierno*s 8. *lib.* 3. *fori in præfatione incip. ante omnia, numero* 1. *cum ſequentibus aliquibus*, qui *in §. quinto quæritur numero* 4. *cum ſequentib. pag.* 417. ponit regulam noſtri text. cum fallentiis, de quibus & videbis per Avendaño *reſponſo* 8. per Anton. Gomez *tomo ſecundo, capite undecimo, numero* 51. per Baeçam noviſſimè, *de debitore inope*, ubi circa hoc fecit integrum tractatum, lex tamen noſtra in iis verbis diſponentibus tradi creditoribus alterata eſt *per l.* 7. *infra eod.* ubi majus tempus datur ut compelli poſſit debitor bonis cedere, & mediante ceſſione tradi creditoribus ad ſerviendum, ita aſſerit Montalvus, *hic, in additione*, & ſecundum leges Romanas duodecim tabularum ita etiam fiebat, licet per plures id rejectum fuit durum conjicientes pro debitis aliquem incarcerari ut licet videre per Navar. *in commentario de uſur. num.* 92. *pag.* 44. *poſito poſt manuale Hiſpanum*, & Covarr. *lib.* 2. *var. c.* 1. *n.* 1. & *alibi* dixi, Baeçam, *ubi ſupra*, Etan valeat 4
conventio ne quis bonis † cedere poſſit, vide Rip *d. l. obligatione nu.* 30. *ff. de pignorib.* cedens tamen bonis tenetur † indicare per inventarium omnia 5
bona ſua, ſecundum Addit. *cappellæ Tol.* 136. & Baezam, *ubi ſupra cap..* & ſecundum illam additionem quilibet etiam clericus, Eccleſia, collegium vel confraternitas cedere bonis poſſunt, † ceſſio tamen clericorum & eccleſiæ & colle- 6
giorum ac confraternitatum differens erit ab illa, quam ſecularis facit, neque erit ignominioſa, conductores tamen reddituum regiorum & *ſus abonadores* non gaudent beneficio † ceſſionis, ſe- 7
cundum text. *in l.* 5. *titulo* 9. *libro* 9. *infra* & in aliis caſibus deductis per Jaſ. *in §. fin. inſt. de act.* Et an debitor quilibet regis ſeu fiſci gaudeat hoc beneficio ceſſionis, vide Did. Perez *in l.* 7. *gloſſ. fin. titulo* 4. *libro* 2. *ord.* dicentem quod ſic, & probatur *ex l.* 7. *infra eod.* licet Bart. *in l.* 1. *ff. de ceſſion. bon.* & Bal. *in l.* 1. *numero* 5. *C. qui bon. ced. poſ.* & Ang. & Jaſ. *numero* 14. *in §. fin. inſt. de act.* aliud voluerint, & qualiter jure antiquo fiebat ceſſio ultra Suarez vide Covarr. *lib.* 2. *var. cap.* 1. *num.* 5. ubi quid jure noſtro regio & Aven. *d. reſponſo.* 8. *numero* 2. *cum ſequentibus*, ubi Covar. *num.* 7. tractat an beneficio huic renuntiari † 8
poſſit, & Minchaca, *de ſucceſ. crea. §.* 22. *numero* 79. *cum ſequentibus aliquibus* & Rip. *d. num.* 30. & an debitor cedens bonis, ſi poſt alia acquirat, teneatur * de illis ſolvere, vide Anton. 9
Gomez *d. tom.* 2. *cap.* 11. *num.* 52. & *glo.* 1. *l.* 3. *titulo fin. p.* 5. & Alciat. *in c. cum non ab homine numero fin. de judic.* Et an fidejuſſoribus hoc proſit, † vide per Anton. Gom. *ubi ſupra*, ubi inquit 10
quod non, & Baeça, *de debit. inop. cap.* 5. *numero* 39. & probat *lex* 3. *titulo fin. part.* 5. prodeſſe

ſe tamen poſſet ſi ipſe principalis debitor ipſe, pro ſe & fidejuſſoribus cauſam ſuſciperet, ſi forte ipſi fidejuſſores poterant habere regreſſum contra eum, ex text. *in l. idemque §. generaliter ff. mand.* & text. *in l. & ſi fidejuſſor. ff. de re jud.* ubi Bart. Alex. & Jaſ. & Paul. *in l. Marcellus numero* 2. *ff. de fidejuſſor.* & alii tenent iſtam cautelam ſecundum Alex. *l. non tantum §. quod autem numero* 4 *ff. de re judic.* & eſt ad hoc optima conſideratio, quam noviſſime in propoſitum conſideravi & à nemine uſque adhuc ad hoc conſideratam vidi, quam latius conſiderabis & de ceſſione bonorum plura etiam noviſſime conſideravit D. Paz *in ſua practica cap.* 5. *partis* 4. *primi tomi*; cedenti tamen bonis veſtes lineæ relinquuntur,
11 *ex l.* 1. *titulo* 15. *partita* 5. & *ibi* gloſſa, & inſtrumenta artis ſuæ ad quærendum victum neceſſaria, ut per Covar. *d. lib.* 2. *var. c.* 1. *num.* 5. *in fine.*

IN LEGEM SEXTAM.

Cedentes bonis & catena renuntiantes legis noſtræ modum & formam adimplere tenentur.

SUMMARIUM.

1 *Libellus in materia ceſſionis, remiſſivè.*
2 *Cedens quodammodo ſervituti adſcitur, ubi declara.*
3 *Cedens bonis operas ſolitas, non vero inſolitas tenetur præſtare, ad inſtar debitoris ingredientis monaſterium, ut ibi, & numero 8. quæ opera ſint.*
4 *Rigor hic ut cedens ad collum manicas ferreas afferat, cum aliquibus non eſſet ſervandus.*
5 *Cedens bonis ſi traditur uxori, & filiis, non debet tradi ignominioſe cum argolla ad collum, ſed ſine ea.*
6 *Uxore repetente bona à marito conſtante matrimonio ob inopiam habebiturne ratio ne egeat.*
7 *Uxor an poſſit petere dotem ſi maritus abſque culpa devenit in paupertatem.*
9 *Creditoribus non inſtantibus ut primus cui cedens adjudicatur faciat illum argolla ferrea ad collum ambulare non perdunt jura.*
10 *Creditor non perdit in totum jus quamvis requiſitus non compellat debitorem cedentem argollam dictam trahere, ſed ſuſpenditur uſque creditor requirens recuperet debitum.*

IBi, *Renunciare de la cadena.* Libellum ac formam procedendi in materia ceſſionis bonorum
1 † videre poteris per D. Suarez de Paz *in ſua practica quartæ partis primi tomi, cap.* 8. quem pro hoc referre ſufficit.

Ibi. *Al cuello una argolla de hierro.* Ex iis ver-
2 bis deducitur in perſona liberi hominis eſſe jus † quoddam ſervitii, ita ut quamvis liber homo non poſſit pignori dari, nec in privato carcere detineri perpetuo, ut *in l.* 2. *C. de patri. qui fil. diſtra. l. ob æs & amb. imò, C. de act. & oblig.* autoritate tamen Regia, & legum Regni hujus, jus quoddam ſervitii, & operarum conſtituitur, non ſervitutis, quoniam ſervus non efficitur debitor qui bonis ceſſit, ſed traditur creditori ut ſerviat, ut in caſu ſimili notat gloſ. *in l. liber captus C. de captivis, & in l.* 1. *gl. fin.* eſtque debitor hic in ſpecie apud creditorem veluti in obſidio, quippe cui libertas non aufertur, ſed voluntas comprimitur, ut not. Platea, *in l. nemo carcerem n.* 25. *C. de exact. trib. lib.* 10. explicat Oldrad *conſ.* 54. & ſic etiam intelliges gl. *in leg. fideicommiſ. §. ſi rem de legat.* 3. dicentem debitorem ſervum eſſe creditoris, non enim eſt ſervus ſervitute civili, ſed quodammodo ſervus, quia ſervit cogiturque operas facere, ex quarum pretio creditoribus ſatisfaciat, operas, inquam, ſolitas, non vero inſolitas, † *argument. l. iocum §. ſi rge. ff. de uſufruct.* 3
ad exemplum monachi religionem ingreſſi, qui debita ante ingreſſum contracta, ut ſolvat, laborare ſcribendo, vel aliàs honeſtas operas intra monaſterium facere compellitur, ut inquit Panor. *in cap. cum I. & A. numero vigeſimo ſeptimo, de re judicat.* & notetur *in l. pro hærede §. ſi quid ff. de acquirend. hæred.* Avend. *reſpon.* 8. *numero ſeptimo*, Suarez *in principio dicti tit. de los govierno*s *numero* 19. & Olanus, *in concor. Antin. litera D. n.* 18 & 19. & ſic lex noſtra ceſſionem ignominioſam approbat, & hoc in odium cedentium, aliis tamen modis oculis hominum infeſtis fiebat jure antiquo, ut per Suarez, *ubi ſupra, numero decimo quinto*, noſter tamen legis noſtræ ſervatur imo & rigor hic, *de traer argolla al cuello*, paulatim inter homines labitur, † quaſi crudele vi- 4
deatur hominem liberum collo ligari manicis ferreis, & jure optimo in deſuetudinem ire deberet, niſi eſſet cedens homo qui doloſè debita contraxit confiſus ceſſionis beneficio & comeſſionibus & ludis ac concubinis in paupertatem devenit, vel in mercatoribus decoctoribus, *vulgo alçados*, in iis rigor hic non eſſet relinquendus nec à carcere relaxandi eſſent, ſecundum Bald. *conſilio* 400. *num.* 4. *lib.* 5. & Pariſ. *conſilio* 94. *numero* 10. *libro* 1. & Benvenut. *libr. de decoct.* 3. *parte, numero primo, cum ſequentibus*, & idem erat in iis, qui ſua culpa facti ſunt non ſolvendo ut per eos *ibi*, & cum iis etiam petentibus creditoribus rigorem noſtræ legis ſervarem, neitum ignominioſe vivere deberent, ignominiam propter delictum excuſent, ſed in homine, qui caſu, fortuna, & ſine culpa in paupertatem devenit, propter quod compulſus eſt, ne in carcere periret, renuntiare catenæ & cedere bonis, cur rigor hic eſſet ſervandus, & danda afflictio afflicto? quas ob res, vel cum uxor & filii ejus ea mortua pro dote, & bonis maternis ſe ceſſioni mariti vel patris opponunt ut creditores, quibus quidem ut talibus maritus vel pater tradendus eſt tanquam creditoribus prioribus, ſi priores ſunt † tempore vel jure, ſine manica ad 5
collum traditur, & in uxore, ita tenent Anton. Gomez, & Baeça, & Villalobos, & Joan. Gutierrez, relati per dictum D. Suarez de Paz, *in dict. cap. nono*, ubi hanc dicit veriorem & communiorem, & eam etiam ſequitur Didacus Perez, *in l.* 3. *titulo decimo tertio, libro quinto. ordin.* ubi refert Aviles, eam ſequentem, & ſequitur Matienço, *hic gloſ.* 3. *numero tertio*, etiamſi Monterroſo relatus per Suarez de Paz, *dict. cap. octavo*, dixerit inadvertenter contrariam eſſe communiorem, ſed contra eum cum dictis DD. eſt communis practica in locis, ubi ſic vidi pluries pronuntiari, iniquum enim eſſet uxorem dote ſua privari, & creditores poſteriores ei in operis

operis à marito præſtandis præferri, in filiis tamen magis eſt dubitandum de hac quæſtione, quam in uxore, licet mihi videri idem eſſet judicandum, hoc tamen licet ita ſint, non eſt tradendus maritus uxori & multo minus filiis cum torque ferreo ad collum, ſed ſine eo, neque per hoc perdent jus ſuum anterioritatis, cum abſurdum eſſet filiis & uxori ſic tradi, & ita tenent ſupradicti DD. quicquid Aviles aliud & male velit, & contra eum vidi ſemper in hac Placentiæ civitate practicari, & in ſententia ita declaratur, ut per Par. *ubi ſupra*. Sed an ſi mu-
6 lier in caſu in quo conſtante matrimonio reperit † dotem à viro ob inopiam mariti, habebit necratio an maritus egeat, & non habendam teſtatur gloſſ. *in l. ubi adhuc C. de jure dot.* cum quæ eſt communis, teſte Avend. *reſponſ. 8 numero 8. verſicul. & quatriquam*, & Anton. Gomez *tomo ſecundo, capite undecimo, numero 35. ad fin.* ex lege tamen 1. *titulo 15. partita 5.* contrarium aſſerit tenendum Villalobos, *in antinomia juris civilis & regii littera D. numero 215.* & Olanus, *in concor. Antino. littera D. numero 84.* ubi *numero* 85. fundat idem eſſe de jure communi cum fructus dotis remaneant pro alimentis & oneribus matrimonii ſuſtentandis. Sed an uxor poterit
7 petere dotem ob inopiam † mariti ſi abſque culpa maritus devenit in paupertatem, & videtur quod non, *ex l. 29. titulo undecimo, partita* 4. ſed quia lex illa non prohibet aliter reperi non poſſe dotem, creditoribus exiſtentibus tenendum eſt, quod etiamſi ſine culpa ſua maritus ad inopiam deveniat, poterit uxor petere dotem, quando creditores vendunt bona mariti, vel executionibus ea ſibi appropriari volunt, aliter enim eſſet uxorem dote ſua privari pro debitis mariti ad quæ ipſa non erat obligata, & ita practicari dictam legem partitæ aſſerit Bernard. Diaz *in additio. ad Pal. Rub. in repetitione capit. per veſtras.* §. 24. quem refert & ſequitur Villalobos, *in Antinomia juris civilis & regii, littera D. numer.* 203. & Olanus, *in concord. Antinom. dicta littera D. numero* 83. quia lex illa 29. partitarum ſolum providit cum uxor vult petere dotem à marito ad inopiam vergente, nullis inſtantibus creditoribus, tunc enim non aliter admittetur quam ſi culpa ſua maritus ad inopiam devenerit, ut *ibi* patet clare *ex lege illa*, dum dicit dotem depoſitandam ut ex ea alantur, ſed cum creditores inſtant tunc indiſtincte admittitur uxor tanquam creditrix mariti ut aliis præferatur *ex l. aſſiduis. C. qui pot. in pig. hab.* & ſic plories vidi practicari in hac civitate, & ita practicari inquit ſe audiviſſe à viris doctiſſimis, Didacus Perez *in additio. ad Seguram, in tractat. de bonis lucratis conſtante matrimonio numero* 9. quæ nota quia multi judices hæc ignorant. Et quas operas tenebitur debitor cedens impendere creditori,
8 dic quod eas tantum, quibus † debitor non fraudetur tempore neceſſario ad curam corporis ſui, ut *l. cum Patronus.* §. *fin. ff. de oper. libr.* Lucas de Penna *l. 1. col. 1. in fine, C. de agricol. & cenſib. libro undecimo*, & cum vir & uxor unum cenſeantur corpus, & una perſona quoad debitum conjugale, ut *cap. admonere 33. queſtion.* 2. Geneſ. 2. & Matth. 19. non poterit creditor tanto tempore debitorem occupare, ut ejus corporis copia uxori ſua eſſe non poſſit, ut inquit Avend. *d. reſponſo* 8. *numero* 9. & 10. & in hoc tantum caſu, ſecundum eum *ibi* uxor vendicare poterit perſonam mariti, & hac cauſa excepta poterunt creditores ob debita jus habere in perſonis debitoris, ut ipſe ſerviat & ex operibus dictum ſolvat, datis debitori neceſſariis alimentis, ut notat gloſſ. *in l. fidei, ff. de oper. ſerv.* & probat lex noſtra dicens. *De lo que ganare mantengalo razonablemente* Pecuniaque hæc redacta ex operibus viri non caderet ſub hypotheca quam mulier habet contra bona mariti, nam cum creditoribus hæc opera debeatur, quod inde naſcitur, ſunt bona creditorum & non uxoris, argum. text. *in l. ſolum ff. de rei vend.* ſecundum Avend. *d. num.* 10. idque locum haberet in caſu in quo prius maritus traderetur alicui creditori antequam uxori: nam ſi uxori prius traderetur; hoc verificari non poſſet.

Ibi *Se prefieran.* Intellige *ex l.* 8. *infra iſto titu.* dum tamen ille prior creditor, cui prius debitor fuit adjudicatus, ſit requiſitus à poſterioribus cre-
ditoribus † ut argollam hanc tali debitori impo- 9
nat, aliter enim non perdit jus prælationis, & ad hoc proceſſit lex illa. & juſte; nam de jure ad pœnam incurrendam requiſitio requiritur ut diximus *in l. 7. titulo 18. lib. 4. ſupra.* eo tamen requiſito ſi infra ſex dies ſecundum illam legem 8. non impoſuerit ei manicam ferream ad collum, perdet prioritatem & anterioritatem juris ſui, & illi qui requiſierunt ei præferentur non ſolum quoad opera debitoris, ſed & quoad bona per eum poſt ceſſionem acquiſita, ut text. noſter probat, & ſolutis illis creditoribus, qui requiſierunt, tunc prior ille creditor recuperabit debitum ſuum, quia non privatur eo in totum, ut clare ex verbis noſtræ legis deducitur: Ex quo noviſſime infero, quod ſi ex quinque creditoribus duo requiſitionem fecerunt, iis duobus ſolutis, intrabit prior creditor
ante alios tres † non reqirentes, eo quod lex no- 10
ſtra ſolum requirentes prætulit, dum dicit. *Y que los acreedores a cuyo pedimiento ſe hizieren las tales execuciones ſe prefiran, &c.* Et eſt mea nova ac vera conſideratio *ex text. noſtro* elicita, & an per ordinem debeant requirere, vide *in l. 8. infra eodem.*

IN LEGEM SEPTIMAM.

Quid erit faciendum cum debitor incarceratur non vult ſolvere neque cedere bonis, declarat lex noſtra.

SUMMARIUM.

1 *Regula, quod beneficium non datur in invitum limitatur.*
2 *Judex non poteſt ex officio jubere ceſſionem factam per lapſum temporis noſtri text. niſi creditoribus petentibus.*
3 *Poſterior creditor vendens rem & eam obligans ſpecialiter pro ſolutione debiti conventi & quod interim quod non ſolvitur ſit obligata, præfertur anteriori creditori. ubi an ſufficiat poſt traditionem & numero 4. an uxori præferatur.*
5 *Mutuans pro refectione navis an præferatur ubi de intellectu quarumdam legum partitarum.*

IBi

IBi *Deſpues de liquida da la deuda.* Et ſic per biennium & plus poterit eſſe in carceribus dum debitum liquidatur, ante enim liquidationem factam & quis prior ſit creditor & in rem judicatam lapſam ſententiam ſuper iis terminis noſtræ legis non incipit currere.

Ibi *Sea obligado a renunciar, la cadena,* Sed nonne beneficium ceſſionis favore debitoris introductum eſt, ne perpetuo carcere ſit alligatus, ergo favor, & beneficium non eſt in invitum conferendum prout eſt juris Brocardicum, & quod favore introductum eſt non debet in ejus odium retorqueri, ideo vel dicendum eſt, ceſſionem utpote ignominioſam rem, non eſſe favorem, neque beneficium, ſed onus potius, nam fama vitæ æquiparatur, ut per Doct. *in l. ut vim ff. de juſ. & jure.* Cedentes autem Bonis communiter per omnes infames, & ignominioſi judicantur, igitur ceſſat objectio dicti, cum ceſſet fundamentum objectionis; vel caſu in quo diceremus ceſſionem bonorum eſſe beneficium, quod potius ego voco ſuffugium carceratorum; licta regula non procedit, quando ex illo beneficio tertius commo-
1 dum & intereſſe reportat, tunc enim dictum † beneficium datur in invitum, ut per Dec. *in reg. Invito ff de reg. jur.* in creditoris vero commodum ex legibus noſtris datur ceſſionis remedium, ergo volente creditore debitor tenetur omnino ceſſionem facere lapſis ſex menſibus noſtræ legis. Quæ quidem lex noſtra providit de remedio contra debitores cedere nolentes, de quo antea dubitabatur per Suarez, *in d. tit. de los govierno; queſt. 3 pag. 415. & l. 4. tit. 15. part. 5.* non providebat de tempore ut *ibi* gloſ. *faſta*, voluit ſignificare: legiſque noſtræ remedium licet lapſis ſex menſibus locum habeat, cenſetur per lapſum eorum ceſſionem factam, adhuc tamen requiritur declaratio judicis ex dictis per nos *alibi*, quando pœna ipſo jure imponitur, quod declaratio requiritur, & cum declaratio requiratur credito-
2 ribus non petentibus, judex eam † non faciet, quia ad utilitatem privatam non poteſt officium ſuum impartiri, *ex l. 4. §. hoc autem ff. de dam. inf.* & ex dictis in propoſitum per Baezam *de inope debitore. cap. undecimo numero 8. in princi. & numero* 9.

Ibi *Que la ley manda.* Scilitet *l. 4. 5. & 6. ſupra iſto titulo & libro.*

Ibi *Al acreedor que primero ſegun derecho deve ſer pagado*, Matienço *hic gloſ.* 5. ex iis verbis ſumpſit occaſionem proponendi materiam prælationis creditorum, quæ quidem eſt ampla & in ea poſſent plura conſumi membrana, & ſic ne diminute procedamus prout ipſe proceſſit, & quia materia eſt jam clara, & optime diſcuſſa per Neguſant. *in tract. de pignor.* & per Pet. Pekium, *in c. qui prior, de reg. jur. in 6.* & per Covarru. *lib. 1. vari. ca. 7. per totum, & per totum titu. 13. part. 5.* & *ibi* gloſſatores, & per Bennenu. *titulo de decoctoribus. 2. parte partis 7. pagi. 237. cum ſequentibus pluribus*, non eſt neceſſe ea examinare. Solum unum ut ſcias velim, quod *ex l. licet C. qui pot. in pig. hab.* præfertur creditor poſterior vendens rem alicui eam ſpecialiter obligando pro ſolutione pretii conventi, & quod interim quod non ſolvitur pretium ſit ſpecialiter pro ſolutione obligata, ut & probat text. *in l. 30. titulo 13. partita* 5. Neguſantius, *ubi ſupra 2. membro 5. partis, num. 19. & ſequentibus.* Benvenut. *de decoctoribus, ult. parte, numero* 5. ubi cum Neguſantio *4 parte numero* 55. diſcutit an ſatis ſit quod in eodem inſtrumento hæc hypotheca ſubjiciatur poſt traditionem, an vero exigatur quod fiat ante vel in ipſa traditione, & concludit contra Neguſan. ſatis eſſe etiamſi poſt traditionem pactum hoc ſubjiciatur, ut & voluit Ruinus *conſilio 214. numero 10. libro 1.* & Curt. Jun. *conſilio 146. & ſequentibus*, & quamvis venditor, qui hoc pactum appoſuit cæteris creditoribus hypothecariis etiam anterioribus præferatur, non tamen mulieri debitoris tacitam, vel expreſ-
ſam * hypothecam habenti, per text. *in authen.* 4
ut æqual. dot. §. *his conſequens*, ut ex eo colligit *ibi* gloſ. *agrum*, Specul. *titu de obli. & ſol.* §. 1. *num.* 45. Bart. Albert. Sal. *l. interdum ff. qui pot. in pig. hab.* Paul. & Jaſ. *l. creditor 1. ff. ſi cer. pet.* Afflict. *deciſ.* 306. & hanc communiorem & in praxi receptam opinionem teſtatur Covar. *dict. cap. 7. numero 2. & 3.* & probari videtur *ex l. 29. cum 2. præcedentibus, titu. 13. partita* 5. contrarium tamen tenuit gloſſ. *el poſtrimero, in dict. l. 30. per text. ibi*, quæ hanc caſum non excepit, & ita voluiſſe Bal. *novel. de dote*, ut *ibi* refert, neque obſtant huic opinioni dicta *l. 29.* & duæ præcedentes *ibidem & ſupra* allegatæ, quoniam *ibi* in eis
non præfertur doti mutuans pro refectione † 5
navis & in aliis caſibus ibidem deſignatis, quia non fuit res illa vendita ſpecialiter & expreſſe pro ſolutione pecuniæ obligata; ſed tacite tantum, & ſic nimirum ſi non præferatur doti anteriori, & ſic procedit etiam gloſ. dicti § *his conſequens*, pro prima opinione allegata, nos autem loquimur cum expreſſe res vendita, vel empta ex pecunia mutuata obligatur expreſſe pro ſolutione, nam tunc non ſolum anterioribus creditoribus præfertur, verum & doti, prout fuit opinio Bar. *in l. interdum ff. qui potio. in pig. hab.* & aliorum plurium relatorum per Covarru. *d. c. 7. num.* 3. ubi hanc frequentiori calculo receptam teſtatur, & ſequitur eam Cœpola *cautela* 124 & Pet. Pekius, *in d. c. qui prior, num* 15. & ideo dicta *l. 30.* cum de hac expreſſa obligatione locuta eſt, non meminit dotis; ſicut in *d. l. 29.* ibidem fuit mentio facta, & per conſequens hæ opiniones non ſunt contrariæ, prout eas voluit contrarias facere Covarru. *ubi ſupra*, & Matienço *hic d. gloſ. 5 num.* 8. nam prima, ut vides, procedit cum ſolum adeſt tacita obligatio, ſecunda vero, quoties adeſt expreſſa obligatio & hypotheca pro ſolutione pecuniæ, quæ nota, quia nova & ſingularia.

IN LEGEM OCTAVAM.

Primo creditore negligente debitorem ei adjudicatum cum torque ferreo ad collum incedere poſt ſex dierum requiſitionem ſequentibus requirentibus eſt tradendus, & ſic deinceps.

IBi *Deſpues que fuere requirido.* Sed per quem, dic per quemcumque aliorum creditorum, & ſic ſive ſecundus creditor ſequens poſt primum, ſive ultimus eorum requirat, ſufficiet, ut requirenti tradatur in negligentiam requiſiti, cum unicuique eorum interſit ut priori ſerviat, ut citius unuſquiſque debitum ſuum conſequatur.

Ibi *Como por la ley.* Quæ eſt 6. *hujus tit. & libri.*

Iii IN

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

IN LEGEM NONAM.

Ceſſio bonorum fieri poteſt quoties pro intereſſe tantum parti læſæ ex ſententia juſſo reſtitui petitur ceſſio, & ſic pro damno illato & ſecuto ex furto, &c.

SUMMARIUM.

1 *Ceſſio bonorum non habet locum pro pœna pecuniaria in vim meræ vindictæ impoſita, ſed tantum pro intereſſe pecuniario parti læſæ reſtituendo, ubi n. 2. an in damnatos fiſco ſolvere idem ſit.*
3 *Ceſſio bonorum pro pœna pecuniaria parti applicata in quolibet delicto an locum habeat.*
4 *Ceſſio bonorum à delinquente facta pro intereſſe partis gravatæ eſt facienda, ſicut ſit pro debitis civilibus & torquem ferreum ad collum debet ferre cedens.*

IBi *Y no tuvieren bienes conque pagar a las partes ſus intereſes.* Ex verbis iis non eſt deſumendum, quod pro pœna pecuniaria vel corporali
appoſita in vim meræ ultionis eſſet locus ceſſioni bonorum, ſed quod tantum tunc ſit locus
1 ceſſioni quoties pro intereſſe tantum † parti læſæ ex ſententia juſſo reſtitui petitur ceſſio, & ſic
pro damno illato & ſecuto ex furto, in quo nimirum ſi ceſſio locum habeat, cum loco publicæ vindictæ non inſligatur, ut de jure voluit Joa. And. & Panormi. *in c. Odoardus, de ſolutio.* Boeri. *deciſio.* 349. *numero* 8. *& ſequent.* Rupellanus, *Forenſium inſtitutio. lib.* 4. *cap.* 6. ubi idem eſſe ſtatutum apud Gallos teſtatur *in pictavienſi conventu anno* 1531 & voluit Didac. Perez. *l.* 3. *tit.* 1. *lib.* 3. *Ordin. columna* 786. *in fine, & ſequent.* ſic intelligens legem noſtram & Covar. *libro* 2. *Var. capit.* 1. *numero* 8. *& gloſſ. penulti. l.* 4. *titulo* 15. *partita* 5. & Navar. *in Manuali Latino cap.* 17. *numero* 86. & Baeça, *de debitore inope. cap.* 11. *numero* 5. *&* 6. quamvis ipſe *ibi* velit noſtram legem intelligere, etiam quando in meram pœnam pecuniæ condemnatio ſit, & bene fundat, eſt tamen contra communem per nos aſſertam *in l.* 10. *in gloſſ. diez mil, titulo* 1. *ſupra libro* 4. &
2 an in damnatos fiſco ſolvere idem ſit, * *ibidem* examinat ipſe Baeça *num* 7. *& numero* 11. aliam quæſtionem proponit, & ſic quoad intereſſe partis ceſſat *ex lege noſtra* regula illa, qui non habet in bonis, luat in corpore, de qua dixi *in dict. l.* 10. *in gloſſ. illa diez mil.* Et an lex noſtra in quolibet delicto procedat pro quo pecuniaria pœna
3 parti pro intereſſe † applicatur, crederem quod ſic cum militet eadem ratio & diſpoſitio noſtri text. ut voluit Baeça *ubi ſupra num.* 6. & Olanus *in concordia Antinom, littera D. num.* 18. & Did. Per. *ubi ſupra*, contra Villalobos *ibi* in furto tantum id procedere volente; eſt tamen verum quod ſi grave eſſet crimen, poſſet in publicas triremes mitti ut triremis onere fungatur, donec ex publica pecunia damnum & intereſſe privatum ſortiatur, ut inquit Covar. *d. lib.* 2. *cap.* 8. *in fi.* & Baeça *ubi ſupra, num.* 6. & ita in crimine gravi procedit id quod *ibi* inquit Covarru. ſolere regios prætores facere. In caſu tamen in quo ceſſio eſt admittenda, cedens debet afferre torquem ferreum ad collum, ſicut quilibet alius † cedens, 4
ut judicatum inquit Baeça, *ubi ſupra num.* 11.

IN LEGEM DECIMAM.

Quo tempore præſcribatur fidejuſſio de aliquo in judicio præſentando, & ſic de judicio ſiſti, declarat lex noſtra.

SUMMARIUM.

1 *Fidejuſſio de judicio ſiſti ceſſans per annum an procedat in civilibus ſicut in criminalibus.*
2 *Fidejuſſor de judicio ſiſti non poteſt conveniri niſi excuſſo principali & uſque ad ſententiam tantum. & eo mortuo liberatur, ut ibi.*
3 *Fidejuſſor hic an liberetur à pœna, ſi impeditus non potuit reum in judicio trahere.*
4 *Pœna ſi in fidejuſſione de judicio ſiſti non apponatur, an & tunc procedat præſcriptio noſtri text.*
5 *Pœna talis fidejuſſionis non imponitur, ſi jus partis non eſt factum deterius.*
6 *Purgatio moræ admittitur etiam in executione facta à lege vel ab homine ſi jus partis deterius non eſt factum.*
7 *Fidejuſſor an liberetur ſi ſemel reum præſentavit in carcere.*
8 *Fidejuſſor an incurrat pœnam ſi in termino conſtituto eum non præſentaverit.*

IBi *Para la preſentar en juyzio.* Et eſt fidejuſſio de judicio ſiſti tantum, *de qua in l. ſancimus C. de fidejuſſo.* & *ibi* per D D. Et an iſta lex locum habeat cum in criminalibus proceditur
* tantum, an & ſi in civilibus agatur & cre- 1
derem, quod cum communis ſit opinio teſte gloſſ. 1. *in l.* 17. *tit.* 12. *part.* 5. legem illam, *ſancimus*, in criminalibus, & in civilibus loqui, legem etiam noſtram in eiſdem loqui.

Imo & quamvis quoad jus regium attinet differentiam fieri videatur *per l.* 36. *titu.* 11. *part.* 5. ut *ibi* advertit gloſ. 1. tamen quoad noſtrum tex. tam in civili quam in criminali fidejuſſione de judicio ſiſti facta idem judicarem, ut pœnæ appoſitæ ſi reus non ſiſteret in judicio ad tempus promiſſum præſcriptio noſtri text. procedat. Et reus iſte de judicio ſiſti non poteſt conveniri niſi ex-
cuſſo principali, † & uſque ad ſententiam tantum 2
tradit Ducñas, *regula* 331. *&* 333. mortuoque principali fidejuſſor de judicio ſiſti liberatur à fidejuſſione, ut ex text. *in l.* 19. *titulo* 12. *partita* 5. ubi gloſſa. Et an fidejuſſor hic liberetur à pœna ſi propter impedimentum non potuit reum in ju-
dicio † in tempore præſentare, vide textum *in l.* 3
57. *titulo* 1. *part.* 5. & Suarez, *de fidejuſſore in cauſa criminali, pagina penul. cum ſequentib.* ubi alias liberandi cauſas declarat, & *in fine illius tractatus* meminit noſtræ legis.

Ibi *So cierta pena.* Nota verbum, *pena*, ut intelligas legem noſtram loqui in fidejuſſore de judicio ſiſti vel reum præſentandi in judicio, non vero in fidejuſſione de judicato ſolvendo, quæ duo fidejuſſiones, quales ſint & quomodo differunt in hoc titulo remanet dictum. Quid tamen ſi nulla fuit appoſita pœna, quo caſu judicis arbitrio committitur pœnæ impoſitio ſecundum textum *in l.* 19. *titulo* 12. *partita* 5. an
4 tunc procedet præſcriptio † noſtri text. & crederem quod non procedet, niſi prius declarata fuerit pœna per judicem, nam ea declarata procedet noſtri text. præſcriptio, & non ante, & ita legem noſtram declarat gloſſa. *finalis in dicta l.* 19. & Villalobos, *in ærario comm. opin. littera F. numero* 106. habes tamen unum notare quod nunquam pœna hæc debetur, ſi parti eſt applicanda, ſi partis ipſius jus non eſt factum deterius,
5 † ſi poſt ejus incurſum, & ſic poſt tempus conſtitutum pro præſentando reo in judicio fidejuſſor eum præſentaverit, eo quod ut diximus *in l.* 7. *numero* 119. *titulo* 18. *lib.* 4. *ſupra*, pœna conventionalis eatenus debetur quatenus intereſt, item, & quia in executione facta à lege vel ab homine; & ſi non admittatur purgatio † moræ, ſecundum Bart. *in l. ſi inſulam nu.* 19. *ff. de verborum oblig.* communiter approbatum, ſecundum Claud. *columna* 9. Jaſ. 31. Alexan. 53. Aretin. 61. Ripa 81. Vincen. 103. Annibalem 153 *ibidem*, & eundem Aretin. *conſilio* 64. & Decium *conſilio* 151. & Pariſi. *conſilio* 222. *volum. in* 1. late Jaſ. *in l. fin. columna penulti. C. de jure emphyteu.* ex hoc plura inferentem, tamen ſi jus actoris non eſt factum deterius, bene admittitur purgatio, ſecundum Alexandrum *dicto numero* 33. *limitat.* 11. Curt. junior. *l.* 2. *§. ſi alter, columna penult. C. de jure juran. propter col. d. n. per text. in l. mancipiorum ff. de optione legata*, quem ad hoc dixit unicum Alex. *d. limit.* 11. & ſic vidi jam quoſdam fidejuſſores obligatos præſentare in judicio quemdam debitorem civilem ſub pœna gravi nummorum deſignata intra certum tempus abſque requiſitione, liberos judicatos eo quod ante ſententiam eum præſentaverunt, quia nihil partibus intererat tunc vel antea reum illum eſſe præſentatum, & licet nihil horum alleget, ita voluit D. Gutierrez. *in ſuo tracta. de Juram. Confir.* 1. *parte, cap.* 36. *n.* 10. ubi ipſe addit etiam eſſe probandum de conſuetudine eſſe non exigi tales pœnas, & bonum erit hoc probare licet non neceſſarium reputo, ſed ſufficere probare nullum damnum præjudicium vel intereſſe ſecutum ex non prævia præſentatione, licet abundans cautela non nocebit probando dictam conſuetudinem. Et an liberetur fidejuſſor hic, ſi ſemel reum præſentavit in car-
cere, * vide Anton. Gomez. *tomo* 3. *cap.* 9. *num.* 6
9. *in fine*, & Montal. *in l.* 4. *tit.* 3. *lib.* 2. *fori verbo, o por fiador*, Hippol. *in rubrica numero* 141. *ff. de fidejuſ.* & an monendus ſit fidejuſſor, vel ſine monitione incurrat pœnam, ſi in termino † conſtituto eum non præſentaverit, vide eundem Anton. Gom. *d. n.* 9. & hæc pro hoc titulo.

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN ®
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

TITULUS DECIMUS - SEPTIMUS.

De las prendas, y repreſalias.

ET quia perfectis contractibus & obligationibus creditores ſolent ſibi ipſis jus dicere, & pro ſolutione debitorum pignora capere, vel repreſalias facere, ideo poſt præcedentes titulos noſter ſubſequitur.

SUMMARIUM.

1 *Repreſaliæ an licitæ ſint in foro conſcientiæ.*

IN hujus rubricæ declarationem adnotare debes titulum & Rubricam noſtram copulative loqui de prendas, y repreſalias. Quaſi hic non de pignoribus tantum loqui videatur, de quibus in titulo C. & ff. de pignoribus & hypothecis, *ſed de pignoribus & repreſaliis, & ſic de pignoribus in vim repreſaliarum captis, & ut prius loquamur, de pignorationibus, nam & ſic repreſalias appellat Summus Pontifex in* capite primo, de injur. in 6. *de quibus repreſaliis fecit unum tractatum Bart. inter ſuos tractatus, ubi, & tradit quæ dicantur repreſaliæ. Et*
1 *an licitæ ſint in foro civili & conſcientiæ,* * *de quo & per Covar.* in cap. per peccatum 2. parte §. 9 num. 5. verſ. hinc denique, *& eſt text. optimus eas prohibens, &* ibi *gloſ* in l. 15. tit. 10. p. 7. & l. 4. tit. 14. lib. 4. ſupra, *ubi aliqua diximus.*

IN LEGEM PRIMAM.

Nullus alium pro debito capere poteſt, neque unam perſonam pro alia ſub noſtri text. pœna, niſi ſit data poteſtas ad hoc per partem obligatam, vel ſit cuſtos panis aut vini vel montium aut terminorum.

SUMMARIUM.

1 *Omni jure repreſaliæ prohibitæ ſunt.*
2 *Lege vel ſtatuto an juſtum ſit aliquem ob alterius pœnam puniri.*
4 *Pœna contra vim inferentem cum agitur criminaliter vel civiliter.*
5 *Capere poteſt creditor bona & perſonam debitoris ſi ſibi data eſt ad hoc poteſtas per debitorem.*
6 *Animalia in pane agricolarum damnum dantia licitum eſt agricolis capere & detineri in loco juramento ad hoc deſtinato ubi & quid ſi reperiatur in fundis.*
7 *Animalia reperta in fundis & pratis damnum dantia ita cuſtodienda ſunt ne pereant aliter includens ad ea tenebitur.*
8 *Animalia an ſint obligata pro damno dato ubi & an admittat furtum, qui animalia ſic incluſa abinde rapit.*
9 *Animalia reperta in vinea ſi dominus vineæ immittat in domum ſuam an committat furtum.*

10 *Animalia in fundo meo exiſtens & à longè videns poſſum includere inſequendo illud etiamſi dum ad vineam acceſſi, jam eſſet foras.*
11 *Dominus animalis an teneatur de damno ſolvendo cavere, antequam animal ſibi reſtituatur.*
12 *Cuſtodes montium vel vinearum perſonæ publicæ ſunt. quod intellige, ut ibi, ubi quid in poſitis è privatis perſonis, an & pignorare poterunt.*
13 *Animalia clericorum reperta in fundis & pratis an pignorari poſſint per cuſtodes eorum.*

1 IBi, *Contra derecho y contra razones.* Ut licet videre *ex toto tit. & ff. de lege Julia publica vel privativa*, & text. *in l.* 11. *tit.* 13. *part.* 5. *& l.* 14. *tit.* 14. *tit.* 10. *part.* 7. *quæ ſingularis eſt in hoc*, dum inquit ob hoc judices eſſe conſtitutos ut partibus juſtitiam faciant, & ut nemini liceat ſibi ipſi jus dicere, *contra titulum C. ne quis in ſua cauſa*, de quo & alia diximus *in l. 1. gloſ. demandelo, tit.* 13. *lib.* 4. *ſupra*, ubi etiam eſt optimus text. quibus legibus variæ pœnæ ſtatutæ ſunt contra propria authoritate occupantem res aliorum etiam pro ſatisfactione debitorum ſuorum quorum tamen pœnæ, licet ut *ibi* dixi ex Covar. *lib.* 3. *var. c.* 16. *n.* 7. *verſic. his præterea* quantum ad juris proprii amiſſionem non utantur ex communi obſervantia, ex text. tamen noſtro videntur approbatæ, dum pœnam violatoris & vim inferentis imponi jubet, quæ *per d. l.* 14. *tit.* 10. *part.* 6. etiam juris amiſſi erat, ſed nihilominus nunquam vidi hujus amiſſi juris pœnam imponi ut dixi, *in d. l.* 1. *& ſequen. titulo* 13. *ſupra libro* 4.

Ibi, *Y ſin razon es que unos ſean prendados*
2 *por lo que otros deven.* Idem probatur * *in Authent. ut non fiat pignoratio pro aliis perſonis*, *ibi*, (*non enim habet rationem, alium quidem eſſe debitorem, alium vero exigi* (*& in l. ſi quando, & l. ſi quis in tantum C. unde vi, & in aliis legibus gloſſa præcedente allegatis*, imo & contra jus divinum videtur, Ezech. 18. (*anima quæ peccaverit, ipſa morietur, & filius non portabit Patris iniquitatem* (& contra naturalem etiam æquitatem, prout patet ex dictis per gloſ. *contra derecho in d. l.* 15. *tit.* 10. *part.* 7. Imò & habemus legem, *abſentem ff. de pœnis*, probantem, ſatius eſſe nocentem impunitum relinquere, quam Innocentem punire, cui conſonat optima lex 12. *tit.* 14 *p.* 3. tradit Hippol. *in pract. §. opportunæ, num.* 7. *cum pluribus* ubi plura de innocentia ſcripſit, & an juſtum ſit le-
3 ge vel ſtatuto aliquem ob alterius culpam puniri, vide Covar. *lib.* 2. *variar. cap.* 2.

Ibi *En pena de forçador.* Quæ imponitur *per l.* 8. *tit.* 10. *p.* 7. quoties criminaliter agitur contra talem invaſorem *ex lege publica de vi privata vel publica* † prout agi poteſt, ſed ſi civiliter ageretur,
4 prout poterit agi, imponetur pœna *l.* 14. *eod. tit.* 10. *part.* 7. prout *ibi* optime advertit gloſ. præſertim cum lex noſtra alia remedia non excludat ſive criminalia ſint, & de dicta pœna cum civiliter intentatur traditur *& in d. l.* 1. *tit.* 13. *ſupra lib.* 4. ubi plura diximus, hodie tamen *ex l.* 10. *infra iſto tit. & lib.* ponitur pœna amiſſionis dimidiæ partis bonorum & aliarum pœnarum ſtatutarum contra violatores hos & vim inferentes, licet rigor illius l. 18. ſolum eſſet exequendus in illo, qui non ſolum bona, ſed perſonas invadit & capit, ut appareat, *ibi* dum dicitur *Contra los bienes de los deudores ni contra ſus perſonas.* Dictio enim illa, *ni*, Latinè *nec*, copulativa negativa eſt, ut diximus *in l.* 10. *tit.* 1. *lib.* 4. *ſupra.* licet pœna amiſſionis juris non eſt in uſu ut dixi *in tit.* 15. *ſupra lib.* 4. & ita ſemper vidiſſe practicari inquit Matienço *hic gloſ.* 4. *n.* 4. & quod punitur invaſor judicantium arbitrio in regiis prætorii, quicquid contrarium atteſtetur Didac. Perez *in l.* 2. *verbo, entrare, tit.* 14. *lib.* 3. *ord. col.* 1255. *& ſeq.* dicens eas pœnas non eſſe antiquatas imo *per l.* 1. *Taur.* confirmatas, & quod ſi ſibi caſus obveniret majori forte afficeret pœna invaſorem quod non eſt negandum ſi ultra rei occupationem aliàs excederet, ut in ſpecie *l.* 5. *tit.* 13. *lib.* 4. *ſup.* & judex ſecundum caſus contingentiam perſonarum qualitatem, ſcandalum, factum, pœnam imponet.

Ibi, *No les aviendo dado poder para los prender.* Hac enim poteſtate data † propria authoritate 5
capiendi debitorem vel bona, ea uti ſine pœna poterit creditor, prout & probat optima lex 11. *tit.* 13. *part.* 5. *& l.* 14. *tit.* 4. *eod. p.* & *ibi* gloſ. alia allegant, & tex. *in l.* 2. *tit.* 13. *infra lib.* 8. de quo & diximus *in d. l.* 1. *verbo, de mandelo, tit.* 13. *lib.* 4. *ſupra*, ubi DD. alios ſimiles caſus ponentes ubi hoc liceret allegavimus & ſuccincte plura diximus.

Ibi, *Los guardadores de los montes.* De quibus diximus *in l.* 12. *tit.* 6. *n.* 1. *lib.* 3. *ſupra*, & per Avend. *cap.* 1. *prat. n.* 13. *cum ſeq. aliquib, lib.* 1. imo & agricolis ipſis cultivantibus terram per ſe vel famulos licitum eſt capere animalia † in pane 6
damnum dantia, ex text. *in l.* 12. *in fine, tit.* 7. *lib.* 7. *infra* ut per Avend. *d. n.* 13. *in princ.* aliis autem non eſt licitum etiamſi reperiant dicta animalia damnum dantia, ut apparet *ex l.* 24. *verſ. fin. tit.* 15. *part.* 7. niſi ſecundum gloſ. *ibi verbo encierre*, neſciret dominus fundi, cujus ſint talia animalia in fundo ſuo damnum dantia, nam tunc poſſet ea retinere vel in loco publico ad hoc deputato qui vocatur, *Corral de concejo*, ponere quouſque ſciatur cujus ſint, ut per Abb. *in c. ſi laſerint n.* 2. *de injuriis* & Cæpol. *de ſerv. ruſ. c. de paſtu pecoris. n.* 30. *pag.* 369. & vide etiam gloſ. *magnam l. fin. tit.* 2. *part.* 5. vel niſi ſit conſuetudo ea includendi, etiamſi ſciat cujus ſint, prout communiter, ſecundum gloſ. illam per ſtatuta & conſuetudines locorum eſt introductum. In caſu tamen in quo includi poſſunt, debent tamen interim alimentari † ne pereant, ſecundum text. *in l.* 4. *titulo* 7
15. *partita* 7. & per Afflict. *in conſtit. Sicil. lib.* 3. *rub.* 36. *n.* 12. *fol.* 154. ubi *n.* 10. alia dicit, & not. repeti poſſe id quod in alimentis eſt expenſum, ut per Joan. Garciam, *in tract. de expen. & melior. cap.* 4. *n.* 28. ſed ſi ob incluſionem damnum aliquod animalibus obvenit, eo quod non bibebant neque comedebant, tenetur ea includens, ſecundum text. *in d. l.* 4. & Caſſ. *in conſ. Burg. rub.* 1. §. 5. *n.* 13. *fol.* 72. & an pro damno dato ſint animalia † 8
obligata, vide Afflict. *ubi ſup. n.* 10. ubi *per totam illam rubricam* plura alia in propoſitum dicit, & *n.* 11. tractat an committat furtum, qui animalia ſua incluſa mandato judicis in aliquo loco rapuit. Et num ducens boves in ſua vinea repertos † in domum ſuam, committat furtum, vide Gan- 9
din. *in tract. de maleficiis n.* 11. Et not. quod in caſu

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

quo poteſt quis animal repertum in fundo ſuo includere, poteſt, etiamſi à longe vidit animal ſuum repertum in fundo, & quia aufugit inſecu-
10 tus eſt illud, † ſecundum Hippol. *in pract. §. ulterius, num.* 5. relatum per Avend. *ubi ſupra d. n.* 13. & in caſu in quo liceret illud occidere in fundo repertum, poteſt, ſi fugiet à fundo illud inſequendo extra fundum occidere, ſecundum gloſ. *que lo no mate, in dict. leg.* 24. & an teneatur do-
11 minus pecudum cavere † de damno ſolvendo antequam ſibi animalia reſtituantur, Capitius *deciſ.* 45. *n.* 1. inquit quod ſic.

Ibi *Perſonas publicas.* Nota montium cuſtodes,
12 † vinearum vel meſſium publicas dici perſonas, quod intellige ſi per judicem vel per concilium populi ad hoc deputatæ ſunt, prout quotidie deputantur, pro cuſtodiendis montibus publicis, meſſibus omnium vicinorum populi vel vineis, non aliàs, ut inquit Caſſan. *in conſ. Burg. tit. des juſtices rubr.* 1. §. 6. *n.* 60. & Avend. *d. c.* 1. *n.* 16. *verſ. ſi vero cuſtos lib.* 1. licet ſecundum eum *ibi*, etiam cuſtodes per privatas poſiti pro cuſtodia vinearum ſuarum pignorare poſſint damnum dantes in vineis iis, debent tamen prius tales cuſtodes falcuum ut eis credi poſſit de damno jurare in manibus judicis loci & ad hoc coram eo præſentari, aliàs eis non credetur, niſi pignora demonſtrent, ut patet *ex l. tit. de los daños, lib.* 3. *fori* de qua *alibi* diximus, & an animalia clericorum in fundis alienis reperta capi poſſint, vide quæ diximus *in l.* 12. *tit.* 3. *lib.* 1. *ſupra.*

IN LEGEM SECUNDAM

Pignorationes non fiant in perſona aliqua civitatis, villæ, vel populi ob petitiones & libellos contra perſonas alias ipſiuſmet civitatis, villæ, vel populi propoſitos, ſed ad judicem pro juſtitia recurrendum eſt.

SUMMARIUM.

1 *Vicini civitatis aut populi cujuſlibet an poſſint pro debitis ipſius civitatis conveniri.*
2 *Judex negligens adminiſtrare juſtitiam qualiter teneatur.*

IBi, *Mandamos.* Iniquum eſt enim ut *ſupra lege proxima* dictum eſt, unum pro alio conveniri, prout *ex legibus ſequentibus* probatur maxime *ex l.* 10. Sed an ſi populus aliquis & concilium ejus
1 debeat aliquid alicui † poterunt cives pro debito illo exequi & conveniri, vide quæ diximus *in l.* 16. *tit.* 21. *lib.* 4. *ſupra.* & in caſu in quo id fieri poſſit, judicis authoritate non vero propria eſt faciendum, ut *in l.* 4. *infra iſto tit.* patet, & materiam pignorationum ultra dictos *in rubrica hujus tituli* tractat Bald. *in Authen. omnino C. ne uxor pro marito*, & Mart. Laud. *c.* 1. *de injur. in* 6. & Jacob. à Canibus, *in tract. repreſaliarum.*

Ibi, *Por falta de juſticia.* Judex negligens adminiſtrare juſtitiam qualiter teneatur & convincatur de negligentia, vide quæ diximus *in l.* 22. *titulo* 5 *libro* 3. *ſupra*, *numero* 1. & 4. *in l.* 4. *titulo* 6. *eod. lib.*

IN LEGEM TERTIAM.

Boves aratorii capi non poſſunt, neque eorum inſtrumenta & preparatoria laboris & agriculturæ.

PRo hujuſque legis declaratione omnino videnda ſunt quæ diximus *in l. fin. tit.* 21. *lib.* 4. *ſupra in gloſ. en bienes muebles*, & habes ſimilem text. *in l.* 5. *tit.* 2. *lib.* 6. *infra.*

Ibi, *Deſaforado.* Similis eſt text. ubi dixi *in l.* 4. *tit.* 14. *lib.* 4. *ſupra.*

IN LEGEM SEXTAM.

Par boum agriculturæ appretiandum non eſt in tributorum repartitione, etiamſi tributa realia ſint, neque pro aliis debitis capi aut exequi poſſunt boves aratorii, equi aut arma militum ac nobilium, niſi tantum pro regiis tributis, & penſionibus terrarum agriculturæ.

SUMMARIUM.

1 *Boves aratorii an capi poſſint pro executione, ſi alia non adſunt bona.*
2 *Agriculturæ plura ſunt conceſſa privilegia.*

IBi, *Antes ſean libres.* Intelligenda videntur hæc verba ut aliquid operentur, † etiamſi 1
talis ruſticus nihil aliud in bonis habeat quam par illud boum, prout in militibus ſtatuebatur *per l.* 23. *tit.* 21. *partit.* 2. cumque idem, diſponat text. hic in iis bonis, intelligi videtur cum qualitate illa militibus conceſſa, ut & ſi nulla alia bona poſſideant, idem eis concedatur, vel melius dici poteſt text. noſtrum loqui durante tempore ſeminis & culturæ, quia tunc temporis neque repreſaliæ, neque pignorationes, neque executiones fieri poterunt in bobus, quamvis alia bona ruſticus non poſſideat, ex text. *in l.* 25. *tit.* 13. *lib.* 8. *infra*, quæ in margine noſtri text. *pro lege* 26. allegatur corrupte, & hoc in beneficium agriculturæ † cui plura ſunt conceſſa pri- 2
vilegia, ut licet videre ex Platea, *in l.* 1. *C. de agri. & cenſ. lib.* 11. & facit illud Zachar. 13 (*homo Agricola ego ſum*) & illud Joan. 5. (*ego ſum vitis vera, & Pater meus Agricola eſt*) & huc tendit illud Job. 31. (*ſi animam agricolarum afflixi, pro frumento oriatur mihi tribulus, & pro ordeo ſpina*) & ſic agricolæ ex divinis litteris commendantur, & ideo mirum ſi in inſtrumentis aratoriis executio fieri non debeat, ut latius diximus *l. fin. titulo vigeſimo primo, infra libro quarto, in gloſſa en bienes muebles*, ubi limitavimus ex text. *hic* ut non procedat pro tributis regiis & debitis dominis ipſarum terrarum, ad *ibi* per nos dicta remitto.

IN LEGEM SEPTIMAM.

Animalia & greges vicinorum & præſertim concilii de la Meſta non poſſunt capi aut exequi pro debitis populorum & concilii, ſed tantum pro propriis debitis.

SUMMARIUM.

1 *Bona immobilia neque jura & actiones vicinorum capi poſſunt* [illegible] *civitatis aut populi, neque obligari ſingulares perſonæ, neque valet conſuetudo in contrarium.*
2 *Civitas tota vel concilium videtur turbari, ſi unus civis turbetur & prohibetur uti poſſeſſione.*
3 *Concilium & civitas tenentur defendere civem pignoratum contra privilegia ſua.*

IBi *ni prendados los Ganados ni bienes. Semovientes,*
1 imo neque immobilia † bona jura & actiones ut pro debito univerſitatis capi poſſunt, *ex l.* 1. *C. ut nullus ex Vicar. lib.* 11. *l. in tantum §. univerſitatis,* & *ibi* Doctores *ff. de rerum div. l.* 1. *§. omnibus*, ubi Ang. *nu.* 4. *ff. quod cujuſque univ. nom l.* 13 *tit.* 2. *part.* 3. & *ibi* gloſ. *univerſitas*, ſi quidem non poteſt obligare ſingulares perſonas, ſi ipſi non conſenſerint, gloſ. *l.* 2. *C. quæ ſit lon. conſuet.* Bernard. Diaz *reg.* 267. diximus *in l.* 16, *titulo* 21. *libro* 4. *ſupra.* imo neque valeret conſuetudo in contrarium; cum eſſet contra legem noſtram, cui per conſuetudinem derogari non poteſt, ex dictis per nos, *in l.* 3. *titulo* 1. *libro* 2 *ſupra*, etiamſi de jure aliud diceret Bald. *in l. etiam, numero* 15. *C. de execu. rei judi.* per text. *in l. miſſi C. de exact. trib. libro* 10. gloſ. *in d. l* 13. *verbo, o el cabildo*, & ſic in regno noſtro non valere talem conſuetudinem *ex l. noſtra* teſtatur Marien. *hic gloſ.* 1. *n. fin.*

Ibi *Al dicho concejo de la Meſta.* Tota enim civitas & concilium videtur turbari & inquie-
2 tari ſi unus civis † prohibetur in poſſeſſione. *l.* 1. *§. municipes ff. de acquiren. poſ.* Bald. *l. ſi plures C. de Cond. inſer.* Oldrad. *conſil.* 66. Avend. *capit.* 13. *prat. nume.* 5. *libro* 1. teneturque uni-
3 verſitas vel concilium civem pignoratum † contra privilegia ſua defendere, *ex capit. licet de probatio.* notat Afflictis, *in conſtit. Siciliæ lib.* 3. *rubrica* 32. Aven. *capit.* 6. *prat. numero* 24. *verſi. & ſupra dicta faciunt libro* 1. & ſic in chancellaria Pinciana ſemper vidiſſe practicari atteſtatur Matienço, *hic gloſ. fin.*

IN LEGES OCTAVAM ET NONAM.

Nullus poteſt neque debet reſiſtere pignoribus captis pro tributis regiis ſub noſtrarum legum pœnis.

IN quarum quidem legum declarationem ſolum notabis earum pœnas eſſe imputatas per *l.* 1. 2. & 4. *tit.* 8. *lib.* 9. *infra.*

IN LEGEM DECIMAM.

Pignorationes & repreſaliæ non ſunt faciendæ propter debita ab aliis contracta, neque executiones aliis quam judicibus locorum ubi faciendæ ſunt, deinceps committantur niſi ob evidentem cauſam, & tunc perſonæ diviti ſimiles commiſſiones dirigendæ erunt, pœna contra repreſalias facientes imponenda, & quomodo privilegia regia habentes debent eis uti ad recuperandos redditus regios virtute talium privilegiorum.

SUMMARIUM.

1 *Commiſſiones executionum aliis quam judicibus ordinariis non ſunt dandæ, niſi ex magna cauſa, & tunc quibus dabantur.*
2 *Ob defectum juſtitiæ an ſit licitum propria autoritate debitorem capere, & jus ſibi dicere.*
3 *Petens ſemel coram judice non poteſt uti pacto ſibi conceſſo utendi propria authoritate.*
4 *Judicium criminale & civile inſimul & principaliter conjungi non poſſunt.*
5 *Repreſaliam committit faciens carcerem privatum.*
6 *Pœna capientium res alienas pro debito alterius. & à n.* 5. *incipitur & declarantur aliquæ leges regiæ.*
7 *Declaratur l.* 14. *&* 15. *tit.* 10.
7 *Cauſa proxima & ordinata ad cauſam inſpicitur contra illum qui occaſionem dat, ut tenetur.*
8 *Culpa non ordinata ad caſum non punitur de jure civili ubi aliud jure canonico quoad irregularitatem.*
9 *Carpitur Matienço inquiens dominum ex delicto procuratoris generaliter teneri.*
10 *Concilium civitatis ubi juriſdictionem habeat & ubi modum requirendi concilium pro recuperandis redditibus regiis.*
11 *Negligentia non datur ubi non præcedit requiſitio.*

IBi *en nueſtros reynos.* Et ſic neque contra exteros noſtri regni in eo exiſtentes poterunt fieri repreſaliæ pro debitis regni, populi vel loci illorum exterorum vel particularium perſonarum, ut & *in l. ſequente* dicemus contra Gregorium Lupum *ibi* referendum.

Ibi, *Salvo por los alcaldes ordinarios.* Hic probatur commiſſiones executionum † aliis quam 1
judicibus ordinariis locorum in quibus faciendæ ſunt non eſſe committendas niſi ex magna & evidente cauſa, & tunc commiſſarii debent eſſe divites & ſufficientes & in curia cogniti, idem probat tex. *in l.* 13. & 15. *titulo* 21. *libro* 4. *ſupra.* & *l.* 10. *tit.* 9. *libro* 3. ubi aliqua diximus in propoſitum, & per Didacum Per. *l.* 19. *gloſſ. fin. tit.* 14. *libro* 2. *ordin. col.* 565. & *ſequentibus.*

Ibi *Ricos.* Et in qua quantitate divitiæ hæ conſiſtere debent, diſponebantur in l. 126. in quaterno gabellarum ubi jubetur quod divitiæ hæ conſiſterent in quantitate triginta mille morapetinorum, hodie tamen in illa l. 126. quæ inſcribitur in *l.* 9. *tit.* 7. *lib.* 9. *infra.* nulla quantitas deſignatur, ſed idem quod id diſponitur, & hoc ne alia ratione niſi quod *ex dict. l.* 15. *tit.* 21 *libro* 4. *ſupra.* nulli alii executio hæc eſt committenda, in defectum, judicibus ordinariis loci commiſſionis faciendæ, niſi alguazellis curiæ, quibus erit committendum hodie in locum harum perſonarum divitum, quibus lex noſtra committi jubebat & eſt novior & æquior lex illa 15. & ſic ſervanda.

Ibi *Que les ſea denegada la juſticia.* Hic corrigitur gloſſ. *in l. nullus C. de Judæis & in cap. jus gentium* 1. *diſt.* dicentes propter defectum juſtitiæ † 2
licere propria autoritate debitorem capere, & jus ſibi dicere, quas gloſ. ſequitur Innoc. *in c. olim. de reſt. ſpol.* Alex. optime *in conſ.* 11. *nu.* 9. *libr.* 1. Abb. & Rip. *in cap.* 1. *de judi. nu.* 89. *verſic. tertius caſus*, ubi plura ſimilia congerit, & franc. Marius,
in

in repreſaliis loquens *in deciſ. Delph. 769 numero 5* corrigitur enim caſus iſte per noſtrum text. *in iis verbis*, ut vides.

Ibi *Que lo pida* Idem ſtatuitur *in l. 2. ſupra iſto tit. & in l. 1. tit. 13. ſupra lib. 4* ubi *in gloſſ demandelo* alia diximus, imo etiamſi ex pacto poſſet creditor id facere, urbanius faciet, & aliquando ſecurius ſibi & ſuis conſulet, ſi autoritate judicis id faciat, *ex l. 1.* & *ibi* gloſſ. & DD. *C. de pignor.* & ſiſe mel coram judice petiit, non poteſt amplius
3 uti pacto ſibi conceſſo, † per debitorem capiendi eum vel rem ſuam propria autoritate, nam huic facultati renuntiaſſet judicem adeundo.

Ibi *pierda el deudo.* Idem in aliis juribus per me allegatis *in l. 1. ſupra iſto tit.* probatur. & per text. *hic* reaſſumuntur & recopilantur pœnæ *per l. 8. & 14. tit. 10. partita 7.* propoſitæ, qua de cauſa dicebat gloſſ. *in ea l. 14.* pœnam impoſitam *per l. 8.* procedere cum criminaliter agebatur, pœna vero legis 14. cum civiliter, hodie tamen *ex lege noſtra*, vides quomodo utraque pœna imponitur, nulla differentia facta ſive civiliter ſive criminaliter agatur vel criminaliter & civiliter; niſi velimus dicere legem noſtram loqui cum criminaliter tantum agitur vel ſi criminali adjungatur civile, incidenter civile proponitur, non vero
4 principaliter, nam principaliter criminale † & principaliter civile conjungi non poſſunt, ſecundum materiam *l. libellorum ff. de accuſatio. & in aliis vulgaribus*, eo quod ſunt remedia contraria agere ad pœnam corporalem, vel pecuniariam. Ultra noſtri vero text. pœnam committet & re-
5 preſaliam in perſonam debitoris faciens † crimen & pœnam privati carceris, ſecundum text. in *l. 5. tit. 15. lib. 4. ſupra*, ſecundum quam & *hic* erit unus de caſibus curiæ ſed ſi civiliter tantum ageretur pro rebus ipſis invaſis ab ipſo creditore,
6 & earum reſtitutione, tunc imponenda † erit pœna dict. l. 14. *titulo 10. part.* 7. quod ſi quis pro debito capiet rem alterius tertii quam debitoris, eo quod tertius ille eſſet vicinus illius loci, cujus erat debitor, tunc punietur talis invaſor pœna *l. 15. tit. 10. partita 7.* quæ in hoc ampliat l. 10. *eo tit. 10. & partita 7.* quæ minorem pœnam imponebat, licet illa lex 10. poſſet intelligi, cum quis rem alienam ſimpliciter invadit, non habito reſpectu ad debitum aliquod; & illa l. 15. quoties debiti reſpectu capiebatur, & niſi ſic leges has omnes intellexeris, confuſionem in earum pœnis reperies.

Ibi *Derobador publico.* Quæ quidem pœna imponitur *per l. 18. tit. 14. partita 7.* & hoc in odium repreſalias committentis tam in rebus debitoris, quam in perſona ejus, licet ut dixi *in l. 1. ſupra iſto tit.* multum in harum pœnarum impoſitione verſetur judicantis arbitrium.

Ibi *Por cuya cauſa y occaſion.* Intelligo de pro-
7 xima * immediata non vero de remota, & non ordinata ad caſum, ex dictis per Hyppol. *in l. nihil intereſt. num. 8. cum ſequentibus pluribus ad l. cor.*
8 *de ſicar.* & quia culpa non ordinata † ad caſum non punitur de jure civili, ex tex. *in l. is qui ff. de act. & obligat. & in l. fi. §. ſi ea conditione. ff. ad l. Rhod. de jact.* not. Bartolus, *in l. ſi ut certo. §. ſed inter dominum. ff. commod.* Dec. *l. contractus. num. 42. ff. de reg. jur. & conſ. 234. num. 9. bonus caſus l. verum. la 2. ff. de furtis.* & gloſſ. *cap. ſape. 50. diſt.* Hippol. *in l. 1. num. 34. C. de rap. virg.* & vide legem 6. *tit. 15 partita 7. & l. 5. tit. 18 ea partita.* licet quoad irregularitatem incurrendam aliud ſit de jure canonico, ſecundum decretiſtas ut verbis utar Bart. Soc. *in l. 1. num. 3. ff. de legibus* & *ibi* Jaſ *col 3.* ex tex. *in cap. continebatur, cum ſeq. de homicid.* cujus hic eſt communis intellectus, teſte Covar. *in clemen. ſi furioſus, de homicid. 2. par. §. 4. num. 8. & 9.* Ex quo perperam meo † videri 9
loquitur Matienço. *hic gloſſ.* 8. dicens eſſe mirabile ex textu noſtro, quod licet regulariter dominus non teneatur ex delicto procuratoris, ſi ejus mandato non fiat, *l. ſi quis iniquum, §. ſi procurator* & *ibi* DD. *ff. quod quiſque jur.* diximus late *in l. 10. n. 31. & ſequentibus, tit. 1. lib. 4. ſupra,* niſi ad hoc habeat procurator ſpeciale mandatum, vel dominus ratum habeat, ut *ibi* dixi, ex text. tamen noſtro, inquit ipſe Matienço, tenebitur, dominus licet non conſtet de mandato, nam unde quæſo ex lege noſtra aut ex quibus ejus verbis, Matienço, id deſumpſit cum lex noſtra id non dicat, & omnino regulanda & declaranda ſit ex dictis juris diſpoſitionibus, quod non tenetur dominus ex facto procuratoris, niſi ad hoc habeat ſpeciale mandatum, vel dominus ratum habeat, & ſic aſſumptum Matien. ſalva ejus pace falſiſſimum reputo & non ſequendum ullo modo.

Ibi *Requieran al concejo,* Hic eſt unus caſus ubi concilium civitatis juriſdictionem † habet ſecun- 10
dum Avenda. *cap. 1. prætor. num. 31. caſu 3. libro 1.* ubi & alios ponit, & ſic tu qui habes pannes civiles vulgo, *maravedis de turo ſituado*, ſuper regiis redditibus vel gabellis pro recuperatione eorum, cum privilegio originali, vel ejus exemplo manu publici tabellionis extracto, nam hoc ſufficere privilegium ipſum declarat, require judicem ordinarium loci ubi ſimiles redditus ſunt recuperandi, ut privilegium adimpleat, & tibi ſolvi redditus debitos faciat & ſi noluerit facere, require concilium civitatis & loci illius cum ipſomet privilegio, & de omnibus iis requiſitionibus cape teſtimonium cum publico notario in forma publica & teſtibus adhibitis & cum die, menſe & anno, & teſtimonia hæc mitte dominis regii ſenatus, & ſic, *de contaduria major.* ubi dabitur tibi proviſio & mandatum cum expenſarum condemnatione contra nolentes ſolvere & adimplere privilegium illud, & ut tibi redditus debiti ſolvantur & hoc modo citius quam per viam executionis recuperabis. Et qualiter ſi creditores horum redditũum regiorum ſint eccleſiaſtici circa hæc ſe habebunt, vide *l. 10. tit. 7. libro 9. infra. & ad l. 10. titulo, 16. libro 9. infra hæc nota.*

Ibi *Requeridos y negligentes.* Nulla enim † ne- 11
gligentia committitur ubi non præcedit requiſitio, ut per Aviles, *c. 1. prætor. num. 43. 44. & 45. & 47.* neque alicui imputatur negligentia niſi ubi diligentia proficeret, ut dixi *in l. 4. num. fi. tit. 5. libro 3. ſupra.*

IN LEGEM UNDECIMAM.

Repreſaliæ in perſonis & mercibus exterorum à regno fieri non poſſunt, niſi tantum pro debitis propriis vel fidejuſſionibus, vel redditibus regi debitis.

SUMMARIUM.

SUMMARIUM.

1 *Repreſaliæ an quoad exteros regni permiſſæ ſint.*

IBi *Salvo.* Ergo repreſalias pro debitis propriis vel regis aut fidejuſſionibus contra exteros lex noſtra permittit, nam exceptio debet eſſe regula, in principio tamen lex noſtra prohibuit repreſalias, ergo in hac exceptione eas permittere videtur, quod eſt contra leges præcedentes, ergo, & certe eſt hæc maxima difficultas, quam non conſideratam reperio per aliquem. & ideo aut fatendum eſt, legem hanc in dicta exceptione loqui & procedere quoad exteros regni, utpote quia ab eis difficilior eſt exactio, eo quod faciliter poſſunt in regnum ſuum revertere, & creditores eludere ſolutionemque ſubterfugere, & ſic poſſet procedere doctrina Gregorii Lopez, *in l. 5. tit. 10. gloſſa magna partita 7.* volentis quoad exteros repreſalias permitti † ut id verum pro debitis vel fidejuſſionibus propriis vel regis, vel dicendum eſt legem noſtram dum *in hoc verſiculo* permittit repreſalias procedere cum ex judicis mandato, bona & perſonæ exterorum detinentur uſque dum debita propria vel fidejuſſionum ab eis factarum, vel regis redditus ſolvant, ut ſic generalitas noſtri verſiculi ad rectitudinem rationis redigatur, prout noſtram legem voluit intelligere Matienço *hic gloſſ. fin.* non deſignans noſtram difficultatem, & hoc modo intellecta deſtruit doctrinam illam Gregorii Lopez *ſupra* relatam, prout eam deſtruere dixit idem Matienço *hic in gloſſ. 1.* & ita tenendum mihi videtur ne demus correctionem ad leges præcedentes. Et ex *l. ſupra eo.* id fundari poteſt, *ex finalibus ejus verbis*, quæ cum mandato judicis intelligenda eſt, & non aliter, ita illa lex 3. & noſtra prohibent repreſalias ut neque pro unius debito alius ejus concivis pignorari poſſit, neque res unius pro alio etiam ex mandato judicis, ſed quod unuſquiſque pro ſuo debito pignorari poſſit judicis autoritate interveniente, non vero aliàs, niſi ex conventione partium aliud ſit permiſſum, ut probatur *ex l. 1. ſupra eod.* & ita tenendum eſt, & lex noſtra intelligenda, & ex *l. ſequente*, id etiam deducitur & probatur, quæ quidem lex ſequens non eſt ſuperflua cum diſponat etiam in caſu in quo navis ad hoc regnum appulſa non erat debitoris, ſed alterius, cui eam debitor vendiderat, ut navis nec ejus emptor poſſit pignorari pro debitis venditoris vel alterius populi ſui, ut conſiderat Matien. *in l. ſequente gloſſa unica.*

IN LEGEM DUODECIMAM.

Concilium pignorari non poteſt pro debitis ſuorum conductorum, qui conduxerunt regios redditus.

SUMMARIUM.

Concilium civitatis tenetur pro collectore, quem nominavit, qui ſolvendo non eſt.

IBi *Por deuda que el dicho cojedor deviere.* Intellige ſi talis collector eſt ſolvendo, ſecus ſi ſolven-
do † non eſſet, quia tunc concilium nominans ta- 1
lem collectorem tenebitur, ex *l. 7. titulo 14. infra libro ſexto*, ubi *in l. 1.* probatur concilium hos nominare collectores, pro quibus tenetur ſi ſolvendo non ſunt debuit idoneos nominare: & hæc pro toto hoc titulo.

TITULUS DECIMUS OCTAVUS.

De los Cambios, y Cambiadores, y Corredores de ellos, y de los Mercaderes, y Intereſſes.

ET cùm ſuperioribus titulis dictum ſit de contractibus, qui & in Cambiis & à Cambiatoribus ſiunt, nunc ſubſequitur tit. hic, de cambiis & campſoribus cambia exercentibus tractans, & proxenetarum, qui regulariter mediatores eorum ſunt.

SUMMARIUM.

1 *Cambium quid ſit & an licitum in conſcientia, remiſſive, & quod pretium recipere poſsint.*

2 *Licitum an ſit dare ad cambium ab una feria ad alteram ſine litteris.*

3 *Interuſurium à campſoribus ſolitum recipi de nundinis ad nundinas videtur improbatum.*

4 *Mercatorum maſſam & campſorum eſſe quintum elementum.*

5 *Campſores & campſa à quo dicantur, & cur permiſſi.*

*IN cujus tituli declaratione parum erit immorandum, nam eis materia nimis longa eſt & à Doctoribus tractatas nam quid ſit cambium & an in foro conſcientiæ cambia hæc licita ſint * videndus eſt ultra ſummiſtas* in verb. cambium, & in verbo uſura *Domi. à Sot.* lib. 6. de juſt. & jur. *q.* 8. per totam, & q. 9. cum 5. ſeq. *ubi late diſſerit de hac materia, & Navar.* in manua. Hiſp. ſup. c. fi. de uſu. à n. 9. uſque in finem illius c. *ubi latisſime hoc proſequitur & diſtinguit*, & n. 10. *inquit nullam ſpeciem cambii juſtificari poſſe, & quod pretium campſores recipere poſſent, tradit idem Nava.* in c. 28. addito ad manua. ſup. d. 17. num. 228. *quod pretium* per l. 9. infra eo. *taxatum eſt, &* in illo n. 228. verſi. 8. *inquit ipſe Navar.*
2 *non eſſe licitum dare ad Cambium ac una feria * ad alteram ſine litteris cum pacto quod reddetur in eis, de quo &* per l. 8. infra iſto tit.

tit. *quæ omnia reaſſumpſit ipſe Navar.* in manual. Lat. c. 17. n. 286. cum ſequent. *Imo & interuſurium temporis quod ſolent petere, campſores iſti de nundinis ad nundinas videtur improbatum* per l. 31. tit. 11. part. 5. *ubi gloſ. fin. ita notat, quam vide. Et nota quod inquit Bald. relatus per Benven.* de mercat. 2. parte. numero 4. *ſummum eſſe bonum & quintum elementum maſſa mercatorum, & campſorum * licet ſecundum eum* ibi. *plura mala tempeſtate noſtra admittant, ideoque ſecundum eum* ibi numero 5. *in magno diſcrimine ſalutis æternæ adſunt. Et à quo campſores & campſa dicantur * & cur permiſsi, tradit Covar.* de numiſmate cap. 7. num. 4. *De alio verbo noſtræ Rubricæ, dum dicit*, corredor, *Latinè* proxeneta & mediator, *quis ſit* in l. 14. titul. 12. ſupra iſto lib. *dictum eſt, qualiterque qui non eſt approbatus non poteſt eſſe proxeneta,* in l. 11. infra iſto tit. *diſponitur & retulimus* in d. l. 14.

IN LEGEM PRIMAM.

Cambia libera & franca ſunt, neque locari poſſunt, & quæ alia in eis debent concurrere, lex noſtra declarat.

SUMMARIUM.

1 *Privilegium principis conceſſum ut unus ſolus poſſet genus aliquid mercium vendere, iniquum eſt.*

2 *Contractu principali annullato, fidejuſſiones & omnia quæ inde ſequuntur nulla ſunt. & ſic neque pœna neque evictio nec juramentum valebunt, ut ibi, & ibi aliqua ex hoc inferuntur, & n. 5. limitatur.*

3 *Majoria nulliter conſtituta ſi poſt tempore habenbendi aliquid addatur, nullum eſt.*

4 *Simulato exiſtente contractu, quælibet ejus clauſula ſimulata cenſetur.*

6 *Campſorum & argentariorum officium publicum eſt.*

7 *Libris electorum ad colligendas gabellas vel collectas eorum libris creditur inter eos & contra eos & contra alios. & num. 8. limitatur in mercatoribus noſtri temporis, qui non eliguntur autoritate publica, in eis enim ſecus eſt.*

9 *Fœmina mercaturam exercere poteſt.*

10 *Servus omnium eſt capax quarum dominus capax erat, ſi ejus nomine & mandato id exerceat.*

11 *Electio officialium ad concilium civitatis pertinet, teneturque jurare ſe libere facturum electionem, ut ibi, ubi & formam juramenti videbis remiſſive.*

12 *Officiales etiam jurare tenentur, neque uti officio poſſunt ante factum juramentum.*

IBi *Se a libre y franco.* Non intelligas libertatem hanc à tributis eſſe, de qua gaudent nobiles & fidalgui Hiſpaniæ, ſed ex eo quod libere poſſant omnes hujuſmodi munere uti & quamvis ex beneficio principis uni duntaxat hoc munere uti fuerit conceſſum, revocatur ex lege noſtra privilegium hoc, vel libertatem hanc conſidera verſari, ex eo quod cum officiales publici ſint, nihil ratione officii dare electoribus tenentur, nec ipſi civitati nomine conductionis, immunes, ſiquidem ab hac præſtatione lex noſtra eos reddit.

Ibi. *Y que todos cambien.* Iniquum enim eſſet 1
† privilegium à principe conceſſum, ut unus ſolus poſſet genus aliquod mercium vendere, ut probat optime Dom. à Soto, *libro 6. de juſt. & jure queſt.* 2. *artic. fin. col. penul. ad med.* niſi pretium juſtum foret, nam tunc ceſſaret iniquitas, ut in venditione ſalis, quæ fit ab ipſo principe, vel ab illo, cui ipſe conceſſerit, aliter enim ſi pretium non eſſet juſtum id non liceret, ut eſt autor Luc. de Penna. *l.* 1. *verſic. quidquid autem C. de metallar. lib.* 1. & *ibi* Plat. & gloſſ. *l.* 55. *tit.* 5. *in gloſſ.* 1. *partita* 5. & Didacus Perez *l.* 2. [illegible] 2. *ordinamen. colum.* 713. *verſiculo, iſta tamen.*

Ibi, *Y ſus fiadores no ſean tenudos.* Annullato enim contractu principali fidejuſſiones & omnia 2
† quæ abinde ſequuntur cenſentur annullata, *ex l. non dubium. C. de legi.* & text. *in l. fin. ff. de conſt. pac.* quem ad hoc allegat Suarez, *in l. poſt rem. pag.* 319. *num.* 16. text optimus *in l.* 56. *col.* 2. *tit.* 5. *part.* 5. & *ibi* gloſ. *no vale. l. cum principalis ff. de reg. jur.* late Jaſ. *in l. ſi ita ſtipulatus* §. *Chryſogonus numero* 48. *fol.* 175. *ff. de verb. oblig.* ubi limitat plura ſimilia adducens Rip. *l. ita ſtipulatus, numero* 34. *cum ſequentibus ff. de verb. oblig.* & ſic neque pœna neque evictio valebit, ſecundum gloſ. *in l. ſi patronus ff. ſi. quid in fran. pat.* neque itidem valebit juramentum *ibi* appoſitum, *ex dict. l.* 56. ubi gloſ. *principal.* de quo dubitavit Jaſ. *l. ex teſtamento, C. de fideicom.* de quo nunc non eſt agendum, tradit etiam de iis idem Jaſ. *in l. certi condict.* §. *ſi nummos, num.* 35. *ff. ſi cert. petat.* & ſic inquit Hippol. *in pract.* §. *ſecundo, num.* 10. quod ſi non tenet contractus principalis nec præceptum guarentigium ſub eo contentum. Itidemque ubi compromiſſum eſt nullum & ejus prorogatio nulla eſt, ſecundum gloſſ. 1. *l.* 27. *ti-*

 tulo

tulo 4. partita. 3. ubi infert, quod ſi quis inutili-
3 ter conſtituit majoriam abſque regia licentia †
licet poſtea addat aliquid majoriæ tempore quo
potuit conſtituere eam nihil ſit. Itemque eſt in
pœna in tali contractu nullo appoſita, ut per Co-
var. *cap. quamvis pactum* 2. *part.* §. 4. *num.* 4. *de
pact. in* 6. contractuque exiſtente ſimulato quæli-
4 bet ejus clauſula † ſimulata cenſetur, ſecundum
Rom. *conſi.* 246. *num.* 2. eſt tamen verum quod
ſi contractus reſcinditur favore alicujus, non irri-
5 tatur obligatio acceſſoria, † quæ non ſit æquè fa-
vorabilis, ſecundum Alex. *conſi.* 59. *num.* 12. &
13. *vol.* 4.

Ibi. *Juramentos.* An lex civilis poſſit juramenta annullare, vide quæ diximus *in l.* 11. *titulo* 1. *lib.* 4. *ſupra n.* 1. *cum ſequentibus aliquibus.*

Ibi, *Del diche officio publico.* Campſoris igitur
6 ſeu argentarii officium publicum † eſt, vel quia
reipub. intereſt, vel quia publice eliguntur, ju-
rantque in ſuis civitatibus ſe fideliter geſturos
officia ſua, ſecundum gloſſ. *l. quedam* §. *nummu-
larios, vel decurritur ff. de edendo.* ubi Bart. *in fine,*
ex hoc inferens ad eos qui eliguntur ad recipien-
7 das gabellas vel collectas † ut eorum libris cre-
datur contra ſe & contra alios, cui accedunt cæ-
teri interpretes & maximè Jaſ. *ibi num.* 8. citans
text. *in l. nec caſu. C. de diſcuſſor. lib.* 10. & §. *co-
ges in Authen. de man. princip.* Quando autem pu-
8 blica autoritate non eliguntur non dicuntur †
habere officia publica ut mercatores noſtri tem-
9 poris, & ſic fœminæ mercaturam † exercere poſ-
ſunt, ut *l.* 1. *C. de eden.* ut per Bart. *ibi num.* 5. Jaſ.
16. Dec. 18 idque confirmatur *ex l. pediculis* §. *item
cum quæreretur ibi (cum teſtatrix negotiatrix fue-
rit) ff. de auro & argen. leg. & ex l. ſed & ſi quis ff.
de inſtito.* Secus vero eſt in campſoribus argenta-
riis & nummulariis quorum officium publicum
eſt, ut probat lex noſtra & text. *in l. argentarius
verſic. ideo ff. de edendo,* cui non obſtat l. *prætor.*
§. *ſed & ſi ſervus. ff. de edendo.* ubi ſervus argen-
tariam exercere poteſt, ſed ſi publicum eſſet, non
poſſet, *l. quod attinent. ff. de reg. jur.* vel quia ut
[illegible] gl. & DD. maxime Jaſ. *notab.* 2. *in ea l.
prætor.* non eſt officium omnino publicum, ſed
quaſi publicum vel ut melius reſpondeas dic,
ſervum *in dict.* §. *ſed & ſi ſervus.* non ex perſona
ſua ſed domini & ejus mandato argentariam e-
10 xercebat, ſervuſque eſt capax omnium † quorum
dominus eſt capax, ſi ejus nomine & mandato
exerceat, *ex l. ſi mihi & tibi* §. *regula, de leg.* 1. *l.
ſervus. ff. de uſu & hab. l.* 23. *tit.* 31. *partita* 3. ideo dici poteſt *ibidem* ſervum id non exercere, ſed dominum, & ſic non obſtare, ut reſpondet Dec. *l.* 1. *C. de edendo. num.* 12. & 18. Benvenut. *de mercatur.* 3 *parte. num.* 39. Et quæ ſit differentia inter campſorem & nummularium, vide Oroſcium *in l. prætorum. ff. de edendo. num.* 1. Sed an campſores hujus temporis publice elegantur nondum vidi, ubi tamen ſic eligerentur, ſupra dicta locum habebunt.

Ibi, *Pueſtos, y nombrados por las juſticias, y regido-
res.* Ad concilium enim pertinet civitatis † elec- 11
ctio officialium & ſyndicorum, ſecundum Bart.
in l. ſecunda, de Decur. lib. 10. *ex l. item eorum*
§. *ſi Decuriones ff. quod cujuſque univ. nomi.* Platea
in Rubrica de Decurionibus libro 10. & *in l.* 2. *nu-
mero* 3. *eodem titulo* & *ibi* Lucas de Penna *in prin-
cipio* & Aviles *cap.* 17. *prætorum, verbo, elijan,* te-
nenturque jurare libere ſe facturos electionem
officialium ex text. *hic* & *l.* 7. & 8. *titulo* 1. *libro*
7. *infra,* & *l.* 7. *titulo* 3. *eodem libro,* & *alibi* dixi-
mus & formam juramenti talium officialium elec-
torum *ex l.* 21. *titulo* 23. *ſupra libro* 4. & *l.* 2. *ti-
tulo* 5. *l.* 5 *titulo* 9. & *l.* 1. *titulo* 6. *ſupra libro* 3. de-
cerpes, tradit Didacus Perez, *l.* 4. *in fine titulo* 15.
l. 4. *titulo* 16. *libro* 2. *ordinamen. gloſ. l.* 6. *tit.* 4.
partita 3. Aviles, *in proœmio capit. prætor. gloſſa
final.* Avend. *ibidem ſub cap.* 2. *numero* 1. & 2.
libro 1. ſtylus tamen & conſuetudo ſervari de-
bent, & vide *l.* 16. *titulo* 9 *partita* 2. & Platea *in
l. per hanc de erog. mil. ann. libro* 12. ad hoc
quod omnes officiales jurare tenentur. Neque
poſſunt uti officio * antequam jurent, ex text. 12
noſtro *hic,* ſententiamque antea latam nullam
eſſe pluribus probat Afflictis *in conſtitution. Si-
ciliæ, libro* 1. *Rubrica* 67. teneturque ad inte-
reſſe partium, *ut in capit.* 1. §. *judices,* & *ibi*
notat Baldus, *de pace jura. firm.* punieturque
arbitrarie, ut per Lucam de Penna, *l. hac ſanc-
tione. C. de diverſitat. offic. libro* 12. Avend. *dic-
to capit.* 2. *numero* 1. *verſiculo,* & *in tantum,* &
ſequentibus, libro 1. niſi juſta cauſa eum excu-
ſaret, ut quia nullum aliud officium habuerat
vel ſimilis cauſa.

Ibi. *De pagar por ellos.* Ut per totum *C. de periculo nom. libro* 12. ubi Joannes de Platea, de quo diximus aliqua, *in l.* 1. *titulo* 6. *num.* 13. *cum ſequentibus, libro* 3. *ſupra.*

TITULUS

TITULUS DECIMUS NONUS

De los Cambios, y mercaderes que ſe alçan.

SUperiori titulo actum eſt de cambiis & campſoribus, & ii multoties rumpunt, & fallunt, ideo tit. noſter eum ſubſequitur.

SUMMARIUM.

1 *Decoctores mercatores qui dicuntur & ibi novam diffinitionem autor adducit.*

PRo cujus Rubricæ introductione & declaratione ſciendum eſt, qui
*dicantur mercatores, que ſe alçan, Latinè decoctores * vocati,* 1
vidi Avend. in tract. de las excepciones, num. 57 limit. 6. *qui uno modo diffinit, alio vero diffinivit modo Benvenut.* in tract. de mercat. tit. de decoctoribus, 2. parte, pag. 289. *ubi* 1. parte, *inquit & declarat à quo verbo derivetur verbum hoc* decoctor. *Ego tamen ex toto titulo noſtro percipio illum campſorem vulgo* alçado *dici, qui cum à pluribus bona, mercantias & res alias in creditum accepit, pretio eorum non ſoluto, bona ſua omnia, vel peculia aliena credita que occultat, licet perſonam ſuam non occultet, & diximus in creditum accepit, vulgo fiado, quia ſi ſtatim ea ſolveret nihilque debet, non poteſt dici decoctor, vel fallitus, ut patet* ex l. 1. noſtri tituli. *Diximus etiam in diffinitione, bona ſua omnia, quia ſufficit ſi bona ſua occultaverit, licet interea non occultet aliena,* ex l. 3. infra iſto titulo, ibi, ſus bienes, *dictio enim* ſus, *denotat dominium. Diximus etiam vel peculia aliena quia cum merces ad creditum comparaverit, neque nondum earum pretium ſolverit, pretium illud eſt peculium dominorum ei vendentium merces illas, quod aſportare ſufficit, prout lex* 1. noſtri tituli *demonſtrat,* ibi, con caudales agenos. *Diximus itidem, licet perſonam ſuam non occultet, quia hoc jam non requiritur, ut patet* ex l. 3. infra eodem, *ſoletque ut credo, reputari mercator fallitus ille,* que a las ferias primeras de los pagamentos, *non facit copiam ſuæ perſonæ, & bona occultat, quod melius ex practica mercatorum decerpes.*

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

tulo 4. partita. 3. ubi infert, quod ſi quis inutili-
3 ter conſtituit majoriam abſque regia licentia † licet poſtea addat aliquid majoriæ tempore quo potuit conſtituere eam nihil ſit. Idemque eſt in pœna in tali contractu nullo appoſita, ut per Covar. *cap. quamvis pactum* 2. *part.* §. 4. *num.* 4. *de pact. in* 6. contractuque exiſtente ſimulato quæli-
4 bet ejus clauſula † ſimulata cenſetur, ſecundum Rom. *conſi.* 246. *num.* 2. eſt tamen verum quod ſi contractus reſcinditur favore alicujus, non irri-
5 tatur obligatio acceſſoria, † quæ non ſit æquè favorabilis, ſecundum Alex. *conſi.* 59. *num.* 12. & 13. *vol.* 4.

Ibi. *Juramentos.* An lex civilis poſſit juramenta annullare, vide quæ diximus *in l.* 11. *titulo* 1. *lib.* 4. *ſupra n.* 1. *cum ſequentibus aliquibus.*

Ibi, *Del dicho officio publico.* Campſoris igitur
6 ſeu argentarii officium publicum † eſt, vel quia reipub. intereſt, vel quia publice eliguntur, jurantque in ſuis civitatibus ſe fideliter geſturos officia ſua, ſecundum gloſſ. *l. quadam* §. *nummularios, vel decurritur ff. de edendo.* ubi Bart. *in fine*, ex hoc inferens ad eos qui eliguntur ad recipien-
7 das gabellas vel collectas † ut eorum libris credatur contra ſe & contra alios, cui accedunt cæteri interpretes & maximè Jaſ. *ibi num.* 8. citans text. *in l. nec caſu. C. de diſcuſſor. lib.* 10. & §. *coges in Authen. de man. princip.* Quando autem pu-
8 blica autoritate non eliguntur non dicuntur † habere officia publica ut mercatores noſtri tem-
9 poris, & ſic fœminæ mercaturam † exercere poſſunt, ut *l.* 1. *C. de eden.* ut per Bart. *ibi num.* 5. Jaſ. 16. Dec. 18 idque confirmatur *ex l. pediculis* §. *item cum quæreretur ibi* (*cum teſtatrix negotiatrix fuerit*) *ff. de auro & argen. leg.* & *ex l. ſed & ſi quis ff. de inſtito.* Secus vero eſt in campſoribus argentariis & nummulariis quorum officium publicum eſt, ut probat lex noſtra & text. *in l. argentarius verſic. ideo ff. de edendo*, cui non obſtat l. *prætor.* §. *ſed & ſi ſervus. ff. de edendo.* ubi ſervus argentariam exercere poteſt, ſed ſi publicum eſſet, non poſſet, *l. quod attinent. ff. de reg. jur.* vel quia ut in ea l. gl. & DD. maxime Jaſ. *notab.* 2. *in ea l. prætor.* non eſt officium omnino publicum, ſed quaſi publicum vel ut melius reſpondeas dic, ſervum *in dict.* §. *ſed & ſi ſervus.* non ex perſona ſua ſed domini & ejus mandato argentariam e-
10 xercebat, ſervuſque eſt capax omnium † quorum dominus eſt capax, ſi ejus nomine & mandato exerceat, *ex l. ſi mihi & tibi* §. *regula, de leg.* 1. *l. ſervus. ff. de uſu & hab. l.* 23. *tit.* 31. *partita* 3. ideo dici poteſt *ibidem* ſervum id non exercere, ſed dominum, & ſic non obſtare, ut reſpondet Dec. *l.* 1. *C. de edendo. num.* 12. & 18. Benvenut. *de mercatur.* 3 *parte. num.* 39. Et quæ ſit differentia inter campſorem & nummularium, vide Oroſcium *in l. prætorum. ff. de edendo. num.* 1. Sed an campſores hujus temporis publice elegantur nondum vidi, ubi tamen ſic eligerentur, ſupra dicta locum habebunt.

Ibi, *Pueſtos, y nombrados por las juſticias, y regidores.* Ad concilium enim pertinet civitatis † elec- 11
ctio officialium & ſyndicorum, ſecundum Bart. *in l. ſecunda, de Decur. lib.* 10. *ex l. item eorum* §. *ſi Decuriones ff. quod cujuſque univ. nomi.* Platea *in Rubrica de Decurionibus libro* 10. & *in l.* 2. *numero* 3. *eodem titulo* & *ibi* Lucas de Penna *in principio* & Aviles *cap.* 17. *prætorum, verbo, elijan*, teneturque jurare libere ſe facturos electionem officialium ex text. *hic* & *l.* 7. & 8. *titulo* 2. *libro* 7. *infra*, & *l.* 7. *titulo* 3. *eodem libro*, & *alibi* diximus & formam juramenti talium officialium electorum *ex l.* 21. *titulo* 23. *ſupra libro* 4. & *l.* 2. *titulo* 5. *l.* 5 *titulo* 9. & *l.* 1. *titulo* 6. *ſupra libro* 3. decerpes, tradit Didacus Perez, *l.* 4. *in fine titulo* 15. *l.* 4. *titulo* 16. *libro* 2. *ordinamen. gloſs. l.* 6. *tit.* 4. *partita* 3. Aviles, *in proœmio capit. prætor. gloſſa final.* Avend. *ibidem ſub cap.* 2. *numero* 1. & 2. *libro* 1. ſtylus tamen & conſuetudo ſervari debent, & vide *l.* 26. *titulo* 9 *partita* 2. & Platea *in l. per hanc de erog. mil. ann. libro* 12. ad hoc quod omnes officiales jurare tenentur. Neque
poſſunt uti officio * antequam jurent, ex text. 12
noſtro *hic*, ſententiamque antea latam nullam eſſe pluribus probat Afflictis *in conſtitution. Siciliæ, libro* 1. *Rubrica* 67. teneturque ad intereſſe partium, *ut in capit.* 1. §. *judices*, & *ibi* notat Baldus, *de pace jura. firm.* punieturque arbitrarie, ut per Lucam de Penna, *l. hac ſanctione. C. de diverſitat. offic. libro* 12. Avend. *dicto capit.* 2. *numero* 1. *verſiculo*, & *in tantum*, & *ſequentibus, libro* 1. niſi juſta cauſa eum excuſaret, ut quia nullum aliud officium habuerat vel ſimilis cauſa.

Ibi. *De pagar por ellos.* Ut per totum *C. de periculo nom. libro* 12. ubi Joannes de Platea, de quo diximus aliqua, *in l.* 1. *titulo* 6. *num.* 13. *cum ſequentibus, libro* 3. *ſupra.*

TITULUS

TITULUS DECIMUS NONUS

De los Cambios, y mercaderes que ſe alçan.

Uperiori titulo actum eſt de cambiis & campſoribus, & ii multoties rumpunt, & fallunt, ideo tit. noſter eum ſubſequitur.

SUMMARIUM.

1 *Decoctores mercatores qui dicuntur & ibi novam diffinitionem autor adducit.*

*Pro cujus Rubricæ introductione & declaratione ſciendum eſt, qui dicantur mercatores, que ſe alçan, Latinè decoctores * vocati*, 1
vidi Avend. in tract. de las excepciones, num. 57 limit. 6. *qui uno modo diffinit, alio vero diffinivit modo Benvenut.* in tract. de mercat. tit. de decoctoribus, 2. parte, pag. 289. *ubi* 1. parte, *inquit & declarat à quo verbo derivetur verbum hoc* decoctor. *Ego tamen ex toto titulo noſtro percipio illum campſorem vulgo* alçado *dici, qui cum à pluribus bona, mercantias & res alias in creditum accepit, pretio eorum non ſoluto, bona ſua omnia, vel peculia aliena, venditaque occultat, licet perſonam ſuam non occultet, & diximus in creditum accepit, vulgo fiado, quia ſi ſtatim ea ſolveret nihilque debet, non poteſt dici decoctor, vel fallitus, ut patet* ex l. 1. noſtri tituli. *Diximus etiam in diffinitione, bona ſua omnia, quia ſufficit ſi bona ſua occultaverit, licet interea non occultet aliena,* ex l. 3. infra iſto titulo, ibi, ſus bienes, *dictio enim* ſus, *denotat dominium. Diximus etiam vel peculia aliena quia cum merces ad creditum comparaverit, neque nondum earum pretium ſolverit, pretium illud eſt peculium dominorum ei vendentium merces illas, quod aſportare ſufficit, prout lex* 1. noſtri tituli *demonſtrat*, ibi, con caudales agenos. *Diximus itidem, licet perſonam ſuam non occultet, quia hoc jam non requiritur, ut patet* ex l. 3. infra eodem, *ſoletque ut credo, reputari mercator fallitus ille*, que a las ferias primeras de los pagamentos, *non facit copiam ſuæ perſonæ, & bona occultat, quod melius ex practica mercatorum decerpes.*

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA
DIRECCIÓN GENERAL DE

IN LEGEM PRIMAM.

Contra campſores & mercatores cum peculiis & rebus alienis fugientes procedi criminaliter poteſt tanquam contra publicos derobatores neque ab aliquo poſſint recipi aut receptari ſub noſtri text. pœna quam & incurret receptator requiſitus ſi nolit illum exhibere.

SUMMARIUM.

1 *Mercator ſi ſolum ſuam occultet perſonam non vero bona, non punitur legibus decoctorum, ubi tamen capitula nova referuntur.*
2 *Mercator qui derobator dicitur & ut talis puniatur.*
3 *Decoctores non gaudent immunitate Eccleſiæ, prout gaudent falliti mercatores.*
4 *Si decoxerit unus ex pluribus mercatoribus ſociis, an omnes alios decoxiſſe cenſeantur. ubi quid in fabricenſibus.*
5 *Probatio quod quis decoxerat debet eſſe ſufficiens neque ſufficeret præſumptiva, licet fraus per conjecturas probari poſſet, & n. 7. ubi conjectura numerantur.*
6 *Præſumptionibus etiam violentis non eſt quis condemnandus corporaliter.*
8 *Fraus eſt de illis, quæ ſunt difficilis probationis.*
9 *Conjectura in materia fraudis pro legitimis probationibus habentur.*
10 *Pœna derobatorum publicorum.*
11 *Solvens ignoranter mercatori decoctori an liberetur.*
12 *Faventes decoctoribus qualiter teneantur.*
13 *Receptator decoctoris non tenetur niſi requiſitus noluerit eum exhibere.*

IBi, *Porque algunos cambiadores.* Hanc legem & ſequentem declarat noviſſime Avend. *in tract. de las excepciones num. 53. uſque in finem illius lecturæ aut tractatus*, quem referre ſufficeret, & ſic [illegible] titulo nos expediemus.

Ibi. *Con caudales agenos.* Quaſi ſecus ſi ipſe ſo-
1 lus fugeret, quia tunc non punietur pœnis † noſtræ legis, ſed incarcerabitur, ſecundum Avend. *ubi ſupra n. 57. verſi. & adverte.* licet *ex nova lege in curiis de Madrid, facta anno 1570. c. 20.* habeantur ac ſi *ſe alçaſſen y encubrieſſen bienes*, quoad ea, quæ in illo capitulo ſtatuta ſunt & in c. 11. earundem curiarum de Madrid anni 1573. idem ſtatuitur in hunc modum. Et primum c. eſt d. anni 1570. 20. ſequens.

A eſto vos reſpondemos que en quanto toca a los mercaderes, cambiadores, y factores que quebraren o rompieren o faltaren de ſus creditos y ſe auſentaren, metiendoſe en ygleſias, o monaſterios o en otras partes y lugares dentro y fuera y fuera del reyno, aunque no ſe pruebe ni conſte aver alçado ſus bienes, ni ſus libros, que las ygualas, avenencias, conciertos, y otros qualeſquier aſſientos que hizieren con ſus acreedores. Hora ſea para remitirles o ſoltarles parte de la deuda, hora para eſpera, o dilacion de ella, o en otra qualquier forma que ſea en perjuyzio y daño de los tales accreedores no valgan, y ſean en ſi ningunas y de ningun valor y effeto. Y que ſin embargo dellas los tales accreedores que intervinieron o no intervenieron en tal concierto o yguala, puedan pedir y proſeguir ſu juſticia, y que anſi en quanto a eſto, como que no puedan ſer ni uſar mas officio de mercaderes, cambios, ni factores, ni en que ſe les puedan pagar las deudas ni acudir con los bienes que otros tuvieren ſuyos, ſean avidos por alçados, y ſe guarde con ellos lo eſtatuydo y ordenado en las leyes de nueſtros reynos contra los que verdaderamente ſon alçados: excepto en quanto a ſer avidos por publicos robadores y poder ſe proceder contra ellos criminalmente como contra ladrones y robadores, que en quanto a eſto no ſe probando ni conſtando aver alçado bienes, ni libros no ſe entiende ni aya lugar contra eſtos que anſi ſe auſentaren lo ordenado en las dichas leyes. Y en quanto a los tales mercaderes, cambiadores y factores que faltaren o quebraren y no ſe auſentaren ellos ni encubrieren ſus bienes ni libro ſe guarden las leyes y ſe haga juſticia conforme a la calidad de los negocios como por las leyes deſtos nueſtros reynos eſta mandado. In dict. vero cap. 12. *providetur.*

A eſto vos reſpondemos, que los mercaderes y cambios, y ſus factores que quebraren o faltaren de ſus creditos aunque no ſe ayen retraydo a ygleſias o monaſterios ni ayan auſentado ſus perſonas libros y bienes no puedan dende en adelante tratar, ni contratar, ni ſer factores de otros, guardandoſe en todo lo de mas quanto a los tales lo eſtatuydo en las leyes deſtos reynos.

Ibi. *Por robador publico.* Idem Bruxellis per Carolum Imperatorem ſtatutum eſt, ut patet ex Rebuff. 2. *tomo conſtitut. Franc. tit. de mercator. gloſſ. fin. n. 8. & 9.* ubi legis tenorem refert, & ut apparet ex capitulis *in gloſſ. præcedente* relatis, ut mercator derobator publicus dicatur & ut talis puniatur, debet conſulto atque ex induſtria aufugere, * vel ſe abſcondere cum bonis ſuis 2
vel alienis fingens ſe decoxiſſe, & non eſſe ſolvendo, ut tandem creditores moleſtiis defatigati, & litibus ac expenſis vexati ad pactiones forte & iniquiſſimas conventiones trahant, hi ſiquidem prædones ſunt & iniquiſſimi homines, qui cum ſolvendo ſint, ſe non eſſe ſovendo fingunt, teſte Benvenuto, *in tractatu de mercatura, tit. de decoctoribus, 2. parte n. 3.* ubi refert in hoc caſum memorabilem cujuſdam Genuenſis mercatoris. Et ideo tales ut publicos derobatores non gaudere immunitate eccleſiæ † pro ut gau- 3
dent illi, qui caſu fregerunt abſque fraude ulla nec fictione, aſſeruimus late *in l. 13. tit. 2 lib. 1. ſupra*, nam fuga ſola abſque adſportatione bonorum non ſufficeret ut pœnam noſtræ legis & ſequentis incurrerent & pro graſſatoribus haberentur, licet quoad alia *in dictis capitulis, ſupra proxime relatis*, ſufficeret ſola fuga. Sed num ſi plures inierunt ſocietatem aliquam & unus eorum decoxit, vel rupit, an & omnes alii ſocii * debeant cenſeri decoctores, & Pariſ. rela- 4
tus per Benvenutum, *ubi ſupra n. 13. par. 334. in parvis*, inquit quod non, licet ſecundum eum *ibi. num. 7. pag. 298. partis 3.* ſingulare eſt in fabricenſibus, quod ex decoctione unius omnes alii tenentur. Probatio tamen quod decoxerit, debet eſſe ſufficiens, neque fraudis * præſumptio ſufficeret ad condemnandum 5
eum, ita gravibus pœnis; nam ex præſumptionibus etiam violentis non eſt quis condemnandus pœna ordinaria, ex doctrina Innocen. *in cap.*

cap. quia veriſimile, de præſumptione. [illegible] *in crimin. pract. titulo de convictis numero 38. cum ſequentibus*, ante & poſt Avend. *capite decimoſexto, numero duodecimo, libro 2. prætor. & cap. 27. numero quarto, in princip. eo. lib.* hanc communem dicit, & Clarus, *lib. 5. §. fi. pract. crim. q. 20. n. 6.* & ſic etiamſi fraudatores præſumantur ſecundum Bal. *in conſ. 382. in fin & conſ. 400. n. 3. lib. 5.* & Baptiſta Sever. *in tract. de debit. ſuſp. & fugit. q. 1. n. 13.* Benv. *de decoct. 3. p. n. 22. & 23.* ex tex. *in l. ſi hominem §. quoties juncta. l. ſequen. ff depoſiti.* præſumptio hæc ſufficiens non erit ad irrogandam tam gravem pœnam, niſi fraus ipſa per cre-
7 ditores probetur, quæ quidem † per conjecturas probari poteſt, & probatur ſecundum Anchar. *conſilio 585. licet pridie numero 5. & 6.* Caſt. *conſ. 82. numero 2. lib. 1.* Alex. *conſil. 69. in prin. lib. 2.* Ruyn. *conſ. 4. n. 10. libr. 1.* relatos per Franc. Bet. *conſ. 52. num. 43. & in conſ. 72. numero 20.* & *ibi* aliqua ad hanc fraudem probandam proponit cõjecturas, & Benvenutus, *ubi ſupra 1. parte, per totam maxime num. 29.* puta ſi talis mercator omnia bona ſua, vel majorem partem donaverit cum haberet creditores *l. omnes §. Lucius ff. quæ in fraud. cred.* quam omnes interpretantur etiamſi titulo oneroſo alienatio fiat, ſecundum gloſſam *l. qui teſtamentum, verbo modum ff. de probationib.* Ang. *conſilio 48. num. 1. & 2.* alios modos referens, & Doctores, *in §. item ſi quis in fraudem. inſtitut. de actio.* item ſi alienentur bona pretioſiora, *per textum, in l. ſumma cum ratione ff. de peculio.* Pariſ. amplians *conſilio 70. numero 31. libro 4.* Benvenutus *dict. numero 29.* item in conjunctos fiat alienatio, *argum. l. data C. de don. l. pe. §. 1. ff. de bonis lib* Jaſ. *in dict. § item ſi quis in fraudem numero 41.* item ſi paulo ante decoctionem, ſe aliquibus creditoribus reddentes gratioſos ante diem ſolvunt, quæ ſolutio revocari poteſt propter fraudem in tempore factam juxta legem *ait prætor. §. ſi cum in diem, & l. omnes §. fin. ff. quæ in frau. credit.* vel ſi poſteriores prioribus præpoſuerunt creditores, ut per Benvenut. *ubi ſupra, numero 28.* Item ex repẽtina & inſolita alienatione ſecundum Bald. *conſilio 466. libro 5.* & ex aliis modis per Benvenut. *ubi ſup. n. 30. & 31.* & Boer. & Doctores *ſup.* relatos & per Lucam de Penna. *l. quemadmodum, à numero 8. uſque ad 230. C. de agri. & cenſ. lib. 11.* Maſcard. *lib. 1. de probat. concl. 531. dolum regulariter*, quæ longum eſſet referre, ſufficitque ſcire fraudem † eſſe de illis quæ ſunt difficilis probationis ſecundum Gravet. *conſilio 143. num. 12.* & Menoch. *de arbitr. libro 1. centur. 2. num. 13.* ubi alia quæ ſunt difficilis probationis refert & cum talis probationis ſit fraus, quælibet judicis informatio juris præſumptione confirmata ſufficiet ſecundum Bart. doctrinam *in l. In illa ſtipulatione, ff. de verb. oblig.* de quibus noviſſime agitur per Maſcard. *in tract. de probatio. 2 parte concluſio 815. per totam.* ubi & *concluſio. 414.* inquit fraudem probandam ab eo qui eam allegat, & per eund. *in 1. part. concluſ. 530 cum ſequentibus*, & ſic præſumptiones & conjecturæ in materia fraudis †
9 pro legitimis probationibus habentur ſecundum dictos & Benvenutum *dicta 3. parte num. 38, in fine*, creſcit autem conjectura adverſus decoctores, ſecundum Boerium, *deciſione 215. columna 1. & 2.* & Benvenutum, *ubi ſupra num. 59.* Item tenetur decoctor libros exhibere & cum rationibus claris, ſecundum Benvenutum, *dicta 3. parte, n. 24.* aliàs punitur.

Ibi. *En las penas en que caen los robadores publicos.* De quibus *in l. 18. tit. 13. partita 7.* * *& in* 10
aliis de quibus in legibus ſequentibus, & relatis per Benvenutum, *dicto tractat. de mercatura, dicto titulo de decoctoribus, 3. parte per totam*, & *ibi*, optima in propoſitum declarat, & *ibi* an liberetur
† debitor ignoranter ei ſolvens *ſub numero 50.* 11
cum duobus ſequentibus, & text. *in l. 2. in fin. infra eod.* ubi dico *gloſſ. fin.*

Ibi. *No ſean oſados a recetar al cambiador.* De quo adeſt optimum conſilium Baldi 320. *vol.* 5. relatum per Benvenutum *in d. tit. de decoctor. 4. part. num 1. cum ſequentibus, pag. 314.* ubi examinat dicta per Bald. *in d. conſ.* quaſi legem noſtram ipſe Benvenutus vidiſſet. Et qualiter teneantur
faventes † decoctoribus & auxilium præbentes, 12
vide eund. Benven. *ibidem in 2. p. 7. partis princ. numero 1. cum ſequentibus. pag. 371.* ubi optima dicit in propoſitum, & plura de receptantibus, & eadem lex habetur Bruxellis, ut patet ex Rebuf. *2. tom. conſt. Franc. titu. de mercatoribus, gloſſa finali, numero 11. & 12.*

Ibi. *Requerido.* Ante enim monitionem non debet quis puniri pœnis ita gravibus, & ſic de jure communi aliud ſtatuebatur, ut apparet ex Benvenut. *ubi ſupra 1. parte, ultima partis prin. numero 28.* ubi vide & Jaſ. *in §. præterea n. 50. inſt. de actio*

Ibi. *Que lo entregue.* Ex hoc videtur probari receptationem ſolam non ſufficere ut receptator pœnam incurrat, niſi poſtquam fuerit requiſitus,
noluerit eum † exhibere & tradere, quod ex fi- 13
nalibus verbis noſtri text. clarius probatur dum copulative loquitur ibi, *que receptare o defendiere y no entregare*, quaſi receptare non ſufficiat, niſi recuſet tradere requiſitus, neque obſtant alia verba noſtri text. dum dicit, *que el tal receptador, o el que lo denegare de entregar*, nam intelligenda ſunt ſub ſuppoſito illo quod requiſitus ſit, & verbum illud, *denegare* idem importet, quod verbum illud, *o defendiere*, antea appoſitum, & ſic nihil differunt hæc verba à [illegible] nec ſunt contraria, ſed eadem.

IN LEGEM SECUNDAM.

Pœna adverſus campſores & mercatores fallitos & decoctos & fugientes, & contra eorum factores, & contra non manifeſtantes debita talibus ſolvenda, proſequimur in præſenti.

SUMMARIUM.

1 *Pacta & conventiones decoctorum nihil valent, nec juramento firmantur, & numero 2. ampliatur pluribus modis.*
2 *Argumentum valet: decoctor, ergo fraudator.*
3 *Pactiones decoctorum factæ poſtquam pervenerunt ad pinguiorem fortunam non validantur, contra Romanum.*
4 *Pactiones dictæ, etiamſi cum omnibus creditoribus ſint factæ, ſunt nullæ.*
5 *Bona decoctoris extrahi poſſunt ab eccleſia ubi ea apportavit ſicut & perſona.*
6 *Creditoribus ſolvendum eſt per ordinem & prærogativam.*

rogativam, & qui potiores ſint.
7 *Credotores ante diem agere poſſunt pro debitis ſuis frangente debitore.*
8 *Præconium dandum ſtatim quod mercator decoxit & fallit.*
9 *Quæ publicè fiunt, non ignorantur.*
10 *Solvens ignoranter decoctori an liberetur.*

IBi, *Que uſan de officios publicos.* Et ſic iſtorum campſorum officium publicum eſt, ut *in lege præcedente* diximus, & noſtram legem cum præcedente declarat Avend. *ibidem* per me relatus *in gl.* 1.

Ibi. *Qualquier iguala y conveniencia.* Quod optime ſtatutum eſt propter aſſertionem falſam horum mercatorum & campſorum, quam faciunt fingentes ſe nulla bona habere ex quibus ſatisfaciant, ut eis per creditores remiſſio debitorum fiat, ſecundum Pal. Rub. §. 21. *numero* 1. ubi in facto inquit ſe habuiſſe, ut & tradit Benvenut. *in dict. tit. de decoctoribus 6. part. numero* 1. *cum ſequen.* ubi de pactis iis & convenientiis late agit, & ſuccincte Boer. *deciſio.* 215. *numero* 8. quem poſt reperi relatum per Rebuſ. *in 2. tom. conſ. Fran.*
1 *tit. de mercat. gloſ. fin. num.* 6. adeo ut neque juramento firmari poſſint † tum quia dolus & fraus verſatur & præſumitur in talibus contractibus & convenientiis contra ipſos mercatores & deco-
2 ctos & fallitos, nam valet argumentum & conſequentia, decoctor, ergo fraudator † ſecundum Benvenut. *ubi ſupra* 3. *parte, numero* 21. cumque dolus præſumatur ex parte eorum, nam & ad colludendum faciles ſunt, ſecundum eund. Benvent. *ibi numero* 18. juramentum non debet eſſe vinculum iniquitatis, & faciunt dicta per Tiraquel. *l. ſi unquam. verb. revertatur, num.* 373. *C. de rev. don.* Benvenutus tamen *ubi ſupra 6. part. numero 4. & 5. pag.* 440. contrarium tenet, ideo latius cogitandum eſt. ulterius & adeo ſunt nullæ dictæ conventiones quod nullum producunt effectum, & ipſo jure annullantur ex *lege noſtra, ibi, no valan*, quod eſt verbum præſentis temporis, & ſic inducit Canonem latæ ſententiæ, imò & judex ex officio, etiam parte non petente, poteſt eis non [illegible] ex noſtro textu, *in verſiculo y ſin embargo, cum ſequentibus.* Item adeo hæc vera ſunt, quod neque fidejuſſiones valebunt & ſunt nullæ ipſo jure, prout optime defendit ac ſi legem noſtram vidiſſet Socinus, *conſilio* 273. *in præſenti conſultatione, libro* 1. nam ſi principale non tenet, neque acceſſorium, & probatur ex l. noſtra, dum dicit, *con qualeſquier clauſulas, vinculos y cautelas.* Item & adeo hæc vera videntur, quod etiam in præjudicium poſteriorum creditorum, ſicut & debitoris falliti paciſcentis erunt nullæ dictæ conventiones cum prioribus creditoribus factæ, nam cum nullæ ſint ipſo jure, nihil eſt innovatum de jure dictorum priorum creditorum paciſcentium, præſertim cum novatio non præſumatur niſi dicatur, neque cenſetur extinctum jus quoties contractus eſt revocabilis & nullus, ſecundum text. ubi Decius. & omnes *in l. neque pignus ff. de regul. juris*, & ex dictis per Tiraquellum *in l. ſi unquam. verbo, revertatur n.* 316. *cum ſequent. aliquibus C. de rev. don.* & ita mihi videtur pro nunc tenendum, etiamſi Matienço *hic gloſſa octava, numero ſecundo*, aliud velit dicere, ut ſcilicet nullitas horum pactorum non præjudicet creditoribus poſterioribus jus acquiſitum habentibus ex paciſcentis, nam quod, quæſo, jus poteſt dici acquiſitum poſterioribus creditoribus ex convenientiis nullis ipſo jure? id enim quod nullum eſt nullum poteſt producere juris effectum.

Ibi. *Y deſpues de anſi alçados.* Hic pondero text. 3
† contra Romanum, relatum per Benvenutum, *de decoctorib. 4. part. numero nono, pag. 318. in parvis*, aſſerentem, quod ſi pactiones has fecerint falliti mercatores cum creditoribus, poſtquam ad pinguiorem deveniſſent fortunam, validas eſſe, contra quem eſt text. *hic* expreſſus ſine temporis præfinitione loquens, & annullans ſimiles pactiones, cum text. *hic* ſupponat cum bonis pluribus tales decoctores remanere, & nihilominus annullat in totum has convenientias, ergo vera non eſt doctrina Romani, & ita poſtquam eum reprobaveram legi Avend. *in dicto titulo de las excepciones, numero quinquageſimo ſeptimo, verſiculo & pro hoc*, eum reprobantem, & Benvenut. *dicto numero 9. & iterum in 6. parte num. 1. pag.* 35.

Ibi *Con los acreedores.* Notate verba, nam ego multum ea pondero ad hoc quod non ſolum lex noſtra procedit, cum pacta facta ſunt cum aliquo vel aliquibus ex creditoribus, verum etſi cum omnibus † creditoribus fiant, nulla ſunt, 4
& nullius effectus; ita ut ſi cum majori creditorum parte perficiantur, minori parti non præjudicent non ſolum quoad remiſſionem partis debitorum, verum neque quoad dilationem, etiamſi aliud de jure civili voluerit Benvenut. *in dicto titulo, de decoctoribus 6. parte, numero 5. pag. 541. & numero decimo octavo, pagina 547. & numero vigeſimo, verſiculo ſecundo caſu. ex quadam deciſion. Neapolitana, tres caſus conſtituente in dicto numero decimo octavo*, nam lege noſtra attenta pactiones has annullante cum quibuſvis clauſulis & vinculis & cautelis factas, idque clarius *ex capitulo illo 20. curiarum de Madrid anni* 1570. *in lege præcedente relato* colligitur & declaratur, & ampliatur ut non ſolum procedat cum mercatoribus decoctis, verum & cum frangentibus, ut *ibidem* diſponitur.

Ibi, *Los ſaquen dellas.* Et hoc nimirum, nam ſi perſona talis decoctoris poteſt ab eccleſia extrahi, ut diximus *in l. 13. tit. 2. libro 1. ſupra*, quid mirum ſi & bona † quæ ibidem recluſit extra- 5
hantur ut ex eis creditoribus ſatis fiat. Imo & Florentiæ ſtatutum eſt ut apparet ex Benvenuto, *ubi ſupra. 4. parte, numero vigeſimo quarto, pagina* 313. & Bart. *in tract. de repreſaliis, numero octavo*, quod & filii & uxor talis decoctoris poſſint conveniri & teneantur pro debitis mariti ac patris decocti.

Ibi. *Paguen los acreedores.* Intellige per ordinem & prærogativas & antiquitatem temporis † 6
non vero abſque ordine hoc, prout Florentiæ & male aliud ſtatutum erat, teſte Benvenuto, *in dict. tit. de decoctor. 4. par. num. 10. pag. 319. in parvis*, & probatur clarius *ex lege noſtra in fine*, dum dicit, *paguen los acreedores conforme a derecho.* & qui tunc potiores habeantur tradit optime Benvenut. *ibidem 3. part. 7. partis. pag. 387. cum ſeq. pluribus*, à quo deſumpſiſſe credo Matienço *in l. 7. gloſſ. 5. titulo 16. ſupra iſto libro*, ut *ibidem* retulimus eundem Benvenutum. Et tunc creditores ante diem agere poſſunt pro debitis * ſuis 7
ſtatim conſequendis ſecundum eundem Benvenut. *ubi ſupra 6. part. n. 54. & 7. part. in princ. n.* 12.

Ibi, *Y mandamos.* Quod autem ante legem noſtram fiebat cum mercatores decoxerant & fallebant, & nunc etiam conſulo fieri ut legis noſtræ remedium in hoc verſiculo locum ha-
8 beat, erat, quod ſtatim præconizari † creditores faciebant in publico ex mandato judicis, qui ad eorum petitionem id tenetur facere, quod nullus receptaret talem mercatorem decoctum & fractum & indicaret ubi eſſet vel bona haberet, & quæ debita ſibi deberentur & per quas perſonas, & quod nullus ejus debitor ei vel alii ſolveret debita ſub legis noſtræ pœnis, prout fieri aſſerebat Benvenut. *ubi ſupra 7. parte, in princ. numero 15. pagina* 361. hoc enim modo nullus poterit ignorantiam allegare, & ſi allegabunt, tenebuntur eam legitime probare, cum eorum quæ
9 publice præconizantur notitiam haberi † de jure ſit præſumptio niſi contrarium probetur, *ex cap. cum in tua, qui mat. accuſ. pol. cap. paratus, 35. quæſt.* 1. tradit Maſcardus, *in 2 parte, tractat. de probation. concluſ.* 879. *ignorantia num. 16. cum ſequentibus.*

Ibi, *Se aya por no pagado.* De hoc dubitabat Benvenut. *dict. tit. de decoctor. 3. part. numero 50. 51. & 52.* an procederet etiam quando debitores
10 ignorabant * mercatorem eſſe decoctum, ſed *ex lege noſtra* redditur clarum, ut ſcilicet juſte ignorantibus id non procedat, qui quidem quamvis debita ſolvant tali decoctori, excuſantur, quia lex noſtra ſcientiam requirit ut excuſari non poſſint, ut ex ea clarè patet.

IN LEGEM TERTIAM.

Dicta in legibus præcedentibus locum habent etiamſi mercatores falliti & decocti tantum bona occultent & ſublevent, licet non perſonas.

IBi. *Aunque ſus perſonas.* Ampliat leges præcedentes, & eam in hoc conſiderat Avend. *in dict. titulo de las excepciones numero 57. verſiculo, & adverte.* per capitula tamen curiarum de Madrid, *in lege prima ſupra iſto tit.* per me relata, etiamſi perſonas ſolum abſcondant fugiendo ſeu ſe recludendo in eccleſiis aut aliis locis occultando, incurrunt pœnas eorum, qui & bona occultant, excepto, quod non puniuntur tunc ut publici latrones neque criminaliter contra eos proceditur, ut *ibidem* ſtatuitur; quamvis antea fuga ſola abſque aſportatione bonorum ſufficiens non erat ad irrogandas dictas pœnas, potius enim dicebatur hæc latitatio, quam fuga, ut *in l. Fulcinius. §. quid ſit latitare ff. ex quib. cau. major.* Boer. *deciſ. 215. n. 1. in fin.* Bal. *conſilio 381 libro* 5. Benvenut. *de decoct. 3. part. num.* 6.

IN LEGEM QUARTAM.

Doctores & œconomi conciliorum civitatum vel populorum, & qui decoxerunt, alii non gaudent nobilitate.

SUMMARIUM.

1 *Mercator nobilis non perdit nobilitatem niſi ſit decoctor ut ibi n. 2. & ſic torqueri poteſt ut ibi.*

IBi, *Que ſe alçare*, Ergo à contrario *Si no ſe alça*, etiamſi ſit mercator non perdet † no- 1
bilitatem, & ita utitur in Hiſpania ut *alibi* diximus *in hoc tomo, ſcilicet, in l. 12. gloſſ. penult. titulo duodecimo ſupra iſto libro*, ubi declaravimus, & cum mercatores mechanicam artem exerceant, ut dixi *in libro primo curiæ de Decurio. capite duodecimo, numero vigeſimo.* Idem eſt dicendum in aliis quibuſlibet mechanicam artem exercentibus, ut dixi *in dict. l. 12. in eadem gloſſa penultima.*

Ibi, *Del privilegio de la hidalgnia.* Et hoc nimirum, nam cum decoctores ii furtum faciant & publici prædones dicantur, ex præcedentibus legibus, † merito ſi privilegio hoc gaudere non 2
debeant, tum ob delictum, *ex l. 6. titulo ſecundo, libro ſexto infra*, tum etiam ob infamiam, quam incurrunt, & infamiſſimi judicantur ſecundum Benvenut. *ubi ſupra 3. parte, numero primo, cum ſequentibus pag.* 294. ubi in illa parte plura contra decoctores hos congerit, ideoque & torqueri poſſunt, ut indicent pecunias & bona, ſecundum eund. Benvenut. *ibidem 7. par. in principio pagin.* 326. & Rebuſ. *in ſecundo tomo conſtit. Fran. tit. de mercator. gloſ. fin. numero* 7. & Hippol. *in pract. §. expediam. numero* 61. & Boer. *deciſ. 215. numero quinto.*

IN LEGEM QUINTAM.

Contra cambia vel mercatores non ſublevantes bona, ſed fortunæ vitio, ut dicitur, frangentes proceditur eo modo, quo contra alios inopes debitores.

SUMMARIUM.

1 *Mercatores non decoquentes, ſed caſu frangentes & ad inopiam devenientes judicantur ſicut alii debitores ſimplices, & ſic poſſunt cedere bonis & dilatione quinquennali gaudet ut num.* 2.
3 *Triplex eſt genus mercatorum deficientium.*

IBi. *Por faita de bienes.* Et ſic non occultant bona ſua in fraudem creditorum, [illegible] & fortunæ caſu frangunt, & inopes ad debitorum ſolutionem fiunt, contra hos enim ſicut contra
† alios inopes debitores procedendum eſt, & 1
ſic ceſſionis beneficium eis competit, neque infames ſunt, ſecundum text. *in l. debitores C. ex quibus cauſ. infam. irroge.* quem ad hoc notat, ſic diſtinguendo hos ab aliis decoquentibus & fallitis tum vitio ſuo, tum & partim vitio ſuo, partim vero vitio fortunæ, Benvenut. *tit. de decoctoribus. 3. p. numero 2. pag. 296. & numero* 3. melius & clarius, ideoque ſecundum eum *ibi 4. parte, num. 4. pag.* 316. non valeret ſtatutum, quod mercator per fortunæ lapſum fallitus dilaniandus daretur, ſicut valeret, in eo mercatore, qui doloſè ſublevaret bona & ſe pauperem fingeret, aut redderet, nam ſecundum eum *ibi à numero* 2. hæc tractantem, impium & inhumanum videtur fortunæ telis vexatum puniri & hominum infortunium etiam pœnis prægravari, & ſic contra tales, ſecundum eundem Benvenut. *ibidem, in 7. part. in princ. numero 3. pag.* 357. non poteſt agi criminaliter: & *ibid. num.* 6. declarat quid agendum ſit, ſi talis mercator fortunæ adverſæ lapſu prolapſus abſit,

& in hoc proviſum eſt jam ex dictis capitulis per me relatis *ſuper l. 1. eod.* quod agendum ſit. Sic & ſecundum eundem Benvenut. *ubi in ſupra in 6. parte numero* 20. dilatione quinquennal. gaudet
3 mercator † fortuna adverſa prolapſus, & cadens qua quidem dilatione non gaudebit ille qui decoquit, & bona occultat, & ſic ex Benvenuto *ubi ſupra in dict. 3. parte num. 2. & 3.* triplex eſt ge-
4 nus horum mercatorum, † unum, de quo *hic*, ſcilicet in labente fortunæ lapſu abſque vitio ipſius mercatoris, ſecundum in labente ex vitio ſuo, tertium in miſtim laberite partim ex vitio ſuo, & partim ex fortuna, & in iis *ex legibus præcedentibus, & ex noſtra* proviſum eſt de forma, & modo contra eos procedendi, & in capitulis illis per me *in l. 1. ſupra eo* relatis.

IN LEGEM SEXTAM.

Novus ordo ſervandus contra mercatores ſe abſentantes, & Eccleſiam ingredientes & ad eam vel alibi confugientes conſtituitur a lege noſtra.

SUMMARIUM.

1. *Aſſignatur ad legem iſtam verus intellectus.*
2. *Caſtillo de Bovadilla reprehenditur & bene.*

1 IBI. *Aunque no ſe prueve † ni conſte aver alçado ſus bienes, ni ſus libros.* Ampliantur diſpoſitiones legum diſponentium circa mercatores abſcondentes bona & libros, & cum eis ſe abſentantes & ad Eccleſias & Monaſteria vel alibi confugientes & ſe occultantes, quorum pacta, conventiones, & tranſactiones cum ſuis creditoribus facta annullabant, ut *ex l. noſtra*, idem fit ſi tantum ſe abſentaverint, fregerintvè credita ſua, etiamſi bona & libros non abſconderint, horum enim conditiones ſic regulandæ ſunt, ſicut eorum, qui ſe & bona & libros occultaverunt ac ſublevaverunt, quoad hoc ut eorum pacta, conventiones, placita ac tranſactiones cum ſuis creditoribus facta nulla ſint, nulliusvè roboris ac firmamenti, & nihil obſtent, quin creditores poſſint ſuper debitis illis petere ac proſequi juſtitiam ſuam ſicut ſi pacta hæc & tranſactiones facta non fuiſſent, & conſequenter quoad hoc, & nè debitores ex hoc excuſentur à debitorum ſolutione reputantur ex lege noſtra tanquam ſublevatores bonorum & librorum, ac occultatores eorum, vulgo, *alçados*, non tamen quoad hoc ut habeantur tanquam publici derobatores, ut *in glo. ſequente* dicemus, imo & addit lex noſtra, quod debent in carceribus detineri, & ab inde extrahendi non ſunt donec litigia creditorum finiantur, & compromiſſa, & conventiones adimpleantur, ut per legem ſequentem videbis deciſum.

2 Ibi. *Excepto en quanto ſer avidos por publicos robadores.* Maximi effectus ſunt hæc verba, non enim poterunt ab Eccleſia ubi fugerunt extrahi, ut diximus *in l. fin. titul. 13. lib. 1 ſupra* vel de debitoribus fugientibus ad Eccleſiam an ab ea extrahi poſſint, concluſimus quod non, niſi ſint mercatores *alçados* qui cum tanquam derobatores publici judicentur, dicta immunitate non gaudent, etiamſi noviſſimè non hæc conſiderans & legum ſubſtantiam, aliud contra nos & male, & contra Eccleſiarum immunitates & contra communes ac veras opiniones indiſtinctè teneat Caſtillo de Bovadilla, *in ſua Politica de Corregidores lib. 2. cap. 14. num. 61. uſque ad 69.* contra cujus opinionem verba hæc noſtri text. urgentiſſime faciunt, ad quid enim mali adaptari poſſunt, quam ad Eccleſiarum immunitatem: urgentiſſimaque fundamenta in illa l. fin. etiam adduximus contra ſuam opinionem, & caſus in facti contingentia acciſos, ubi ſic fuit judicatum, & ipſemet *in num. 69. dicto* tenet debitorem Principis gaudere immunitate Eccleſiæ.

IN LEGEM SEPTIMAM.

Mercatores & negotiantes, & campſores, ſeu factores compromiſſi, & pacta facientes cum ſuis creditoribus incarcerandi ſunt, neque ab inde extrahendi uſque dum lites finiantur & compromiſſa, & conventiones adimpleantur legis noſtræ tenore ſervato.

SUMMARIUM.

1 *Anteaquam pacta compromiſſa ſint in executionem redacta complures & mercatores detrudendi ſunt in carcerem, & non ſunt detrahendi uſque quo lites finiantur, uſque ad num. 2.*

IBi, *Sea preſo, y eſte en priſiones en la carcel publica.* Ampliant hæc verba legis præcedentis diſpoſitionem, non tamen eam minuunt, neque corrigunt in aliquo, & pondera verba illa, *ſea preſo y con priſiones*, copulativè loquentia, ita ut non ſufficiet eſſe in carcere, niſi & adſit cum ligaminibus, prout leges de blaſphemo loquentes diſponebant, neque ſufficiet & cum ligaminibus, niſi & detentus in carcere ſit: hæc enim copula noſtri text. denotat & juſtè, ut fraudibus ac technis mercatorum & campſorum finis imponatur, & reſtringantur eorum malitiæ & cautelæ.

Ibi. *Fianças legas, llanas, y abonadas.* Et ſic juratoria cautio non ſufficiet, prout iis verbis attentis, & circa ea *in libro tertio ſupra* remanet dictum.

Lex 15. titul. 21. lib. 5. loquens de videnda minori moneta non indiget commentatione.

TITULUS VIGESIMUS PRIMUS.

De las ordenanças que han de guardar los officiales en la labor de la moneda, y de ſus derechos.

ET quia in titulis præcedentibus de cambiis, contractibus, campſoribus & contrahentibus dictum eſt, quæ quidem omnia pecuniis agenda & conſervanda ſunt, & cum ſuperiori titulo de domibus ubi moneta cuditur & officialibus & exemptionibus dictum ſit, & quia ut ſciant quid faciant & facere debent, ordinationibus eſt deſignandum, ideò ſubſequitur nunc titulus noſter de iis tractans.

IN LEGEM PRIMAM.

Aurea moneta qualiter ſit fabricanda lex hæc declarat.

SUMMARIUM.

1 *Monetam quis poſſit facere vel cudere & mutare.*
2 *De falſa moneta & ejus autoribus puniendis remiſſive.*

1 IBi, *Se labre moneda.* Quis poſſit monetam † facere, ultra gloſ. *batir, in l. 2. tit. 1. partita 2.* & gloſ. *coger. l. 22. titulo decimo tertio, eadem partita*, videndus eſt Matth. Afflict. *in præludiis conſtitut. Sicil. quæſt. 16 per totam*, ubi & declarat quis poſſit eam mutare, de quo ultimo an princeps poſſit mutare verum valorem monetæ, tradit & Covar. *in tractat. de vete. numiſ. cap. 7. numero ſexto*, & *in §. uni illius partita ſeptima*, optime tractat an obliga us ſolvere in una moneta poſſit in alia ſolvere, de quo *in hoc tomo* dictum eſt jam & *in l. 6. infra iſto titulo.* Et
2 de falſa moneta & ejus * authoribus puniendis, ultra DD. *in locis ordinariis, tam de jure civili, quam partitarum*, videndus eſt Covarr. *ubi ſupra cap. 8, per totum*, & Afflict. *ubi ſupra lib. 3. rubr. 40. per totam*, & *ibi* optima dicit in hac materia.

IN LEGEM SECUNDAM.

Moneta Argentea qualiter eſt fabricanda.

IBi, *Seſenta y ſiete rales en cada marco.* Eam ad hoc allegat Covarruvias *de numiſmate, capite 2. columna 2.* ubi *numero tertio*, inſignia hæc depinxit, quæ in regalibus apponuntur.

IN LEGEM SEXTAM.

Debitores poſſunt debita ſua ſolvere in qualibet ex monetis in legibus præcedentibus declaratis.

SUMMARIUM.

1 *Moneta alia ſi currit tempore ſolutionis quam currebat tempore contractus, quomodo fiet ſolutio, ubi quid ſi ex teſtamento aut ſtatuto debeatur.*
2 *Mutuavi ſi tibi in auro, an poſſis ſolvere in argento, ubi quid ſi valor creverit, vel decreverit.*
3 *Solutio an poſſit fieri in qualibet minima moneta.*

IBi, *De la que agora nos mandamos labrar.* Quid tamen ſi tempore ſolutionis † alia currit moneta deteriorata vel diminuta, fiet ne ſolutio 1

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

& in hoc proviſum eſt jam ex dictis capitulis per me relatis *ſuper l. 1. eod.* quod agendum ſit. Sic & ſecundum eundem Benvenut. *ubi in ſupra in 6. parte numero* 10. dilatione quinquennal. gaudet
3 mercator † fortuna adverſa prolapſus, & cadens qua quidem dilatione non gaudebit ille qui decoquit, & bona occultat, & ſic ex Benvenuto *ubi ſupra in dict. 3. parte num. 2. & 3.* triplex eſt ge-
4 nus horum mercatorum, † unum, de quo *hic*, ſcilicet in labente fortunæ lapſu abſque vitio ipſius mercatoris, ſecundum in labente ex vitio ſuo, tertium in miſtim labente partim ex vitio ſuo, & partim ex fortuna, & in iis *ex legibus præcedentibus, & ex noſtra* proviſum eſt de forma, & modo contra eos procedendi, & in capitulis illis per me *in l. 1. ſupra eo* relatis.

IN LEGEM SEXTAM.

Novus ordo ſervandus contra mercatores ſe abſentantes, & Eccleſiam ingredientes & ad eam vel alibi confugientes conſtituitur à lege noſtra.

SUMMARIUM.

1. *Aſſignatur ad legem iſtam verus intellectus.*
2. *Caſtillo de Bovadilla reprehenditur & bene.*

1 IBI. *Aunque no ſe prueve † ni conſte aver alçado ſus bienes, ni ſus libros.* Ampliantur diſpoſitiones legum diſponentium circa mercatores abſcondentes bona & libros, & cum eis ſe abſentantes & ad Eccleſias & Monaſteria vel alibi confugientes & ſe occultantes, quorum pacta, conventiones, & tranſactiones cum ſuis creditoribus facta annullabant, ut *ex l. noſtra*, idem ſit ſi tantum ſe abſentaverint, fregerintvè credita ſua, etiamſi bona & libros non abſconderint, horum enim conditiones ſic regulandæ ſunt, ſicut eorum, qui ſe & bona & libros occultaverunt ac ſublevaverunt, quoad hoc ut eorum pacta, conventiones, placita ac tranſactiones cum ſuis creditoribus facta nulla ſint, nulliusvè roboris ac firmamenti, & nihil obſtent, quin creditores poſſint ſuper debitis illis petere ac proſequi juſtitiam ſuam ſicut ſi pacta hæc & tranſactiones facta non fuiſſent, & conſequenter quoad hoc, & nè debitores ex hoc excuſentur à debitorum ſolutione reputantur ex lege noſtra tanquam ſublevatores bonorum & librorum, ac occultatores eorum, vulgò, *alçados*, non tamen quoad hoc ut habeantur tanquam publici derobatores, ut *in glo. ſequente* dicemus, imo & addit lex noſtra, quod debent in carceribus detineri, & ab inde extrahendi non ſunt donec litigia creditorum finiantur, & compromiſſa, & conventiones adimpleantur, ut per legem ſequentem videbis deciſum.

Ibi. *Excepto en quanto ſer avidos por publicos robadores.* Maximi effectus ſunt hæc verba, non enim poterunt ab Eccleſia ubi fugerunt extrahi, ut diximus *in l. fin. titul. 13. lib. 1 ſupra* vel de debitoribus fugientibus ad Eccleſiam an ab ea extrahi poſſint, concluſimus quod non, niſi ſint mercatores *alçados* qui cum tanquam derobatores publici judicentur, dicta immunitate non gaudent, etiamſi noviſſimè non hæc conſiderans & legum ſubſtantiam, aliud contra nos & male, & contra Eccleſiarum immunitates & contra communes ac veras opiniones indiſtinctè teneat Caſtillo de Bovadilla, *in ſua Politica de Corregidores lib. 2. cap. 14. num. 61. uſque ad 69.* contra cujus opinionem verba hæc noſtri text. urgentiſſime faciunt, ad quid enim mali adaptari poſſunt, quam ad Eccleſiarum immunitatem: urgentiſſimaque fundamenta in illa l. fin. etiam adduximus contra ſuam opinionem, & caſus in facti contingentia acciſos, ubi ſic fuit judicatum, & ipſemet *in num. 69. dicto* tenet debitorem Principis gaudere immunitate Eccleſiæ. 2

IN LEGEM SEPTIMAM.

Mercatores & negotiantes, & campſores, ſeu factores compromiſſi, & pacta facientes cum ſuis creditoribus incarcerandi ſunt, neque ab inde extrahendi uſque dum lites finiantur & compromiſſa, & conventiones adimpleantur legis noſtræ tenore ſervato.

SUMMARIUM.

1 *Anteaquam pacta compromiſſa ſint in executionem redacta complures & mercatores detrudendi ſunt in carcerem, & non ſunt detrahendi uſque quo lites finiantur, uſque ad num. 2.*

IBi. *Sea preſo, y eſte en priſiones en la carcel publica.* Ampliant hæc verba legis præcedentis diſpoſitionem, non tamen eam minuunt, neque corrigunt in aliquo, & pondera verba illa, *ſea preſo y con priſiones*, copulativè loquentia, ita ut non ſufficiet eſſe in carcere, niſi & adſit cum ligaminibus, prout leges de blaſphemo loquentes diſponebant, neque ſufficiet & cum ligaminibus, niſi & detentus in carcere ſit: hæc enim copula noſtri text. denotat & juſtè, ut fraudibus ac technis mercatorum & campſorum finis imponatur, & reſtringantur eorum malitiæ & cautelæ.

Ibi. *Franças legas, llanas, y abonadas.* Et ſic juratoria cautio non ſufficiet, prout iis verbis attentis, & circa ea *in libro tertio ſupra* remanet dictum.

Lex 15. titul. 21. lib. 5. loquens de videnda minori moneta non indiget commentatione.

TITULUS

TITULUS VIGESIMUS PRIMUS.

De las ordenanças que han de guardar los officiales en la labor de la moneda, y de ſus derechos.

ET quia in titulis præcedentibus de cambiis, contractibus, campſoribus & contrahentibus dictum eſt, quæ quidem omnia pecuniis agenda & conſervanda ſunt, & cum ſuperiori titulo de domibus ubi moneta cuditur & officialibus & exemptionibus dictum ſit, & quia ut ſciant quid faciant & facere debent, ordinationibus eſt deſignandum, ideò ſubſequitur nunc titulus noſter de iis tractans.

IN LEGEM PRIMAM.

Aurea moneta qualiter ſit fabricanda lex hæc declarat.

SUMMARIUM.

1 *Monetam quis poſſit facere vel cudere & mutare.*
2 *De falſa moneta & ejus autoribus puniendis remiſſive.*

1 IBi, *Se labre moneda.* Quis poſſit monetam † facere, ultra gloſ. *batir, in l. 2. tit. 1. partita 2.* & gloſ. *coger. l. 22. titulo decimo tertio, eadem partita*, videndus eſt Matth. Afflict. *in præludiis conſtitut. Sicil. quæſt. 16 per totam*, ubi & declarat quis poſſit eam mutare, de quo ultimo an princeps poſſit mutare verum valorem monetæ, tradit & Covar. *in tractat. de vete. numiſ. cap. 7. numero ſexto*, & *in §. uni illius partita ſeptima*, optime tractat an obligatus ſolvere in una moneta poſſit in alia ſolvere, de quo *in hoc tomo* dictum eſt jam & *in l. 6. infra iſto titulo.* Et
2 de falſa moneta & ejus * authoribus puniendis, ultra DD. *in locis ordinariis, tam de jure civili, quam partitarum*, videndus eſt Covarr. *ubi ſupra cap. 8, per totum*, & Afflict. *ubi ſupra lib. 3. rubr. 40. per totam*, & *ibi* optima dicit in hac materia.

IN LEGEM SECUNDAM.

Moneta Argentea qualiter eſt fabricanda.

IBi, *Seſenta y ſiete reales en cada marco.* Eam ad hoc allegat Covarruvias *de numiſmate, capite 2. columna 2.* ubi *numero tertio*, inſignia hæc depinxit, quæ in regalibus apponuntur.

IN LEGEM SEXTAM.

Debitores poſſunt debita ſua ſolvere in qualibet ex monetis in legibus præcedentibus declaratis.

SUMMARIUM.

1 *Moneta alia ſi currit tempore ſolutionis quam currebat tempore contractus, quomodo fiet ſolutio, ubi quid ſi ex teſtamento aut ſtatuto debeatur.*
2 *Mutuavi ſi tibi in auro, an poſſis ſolvere in argento, ubi quid ſi valor creverit, vel decreverit.*
3 *Solutio an poſſit fieri in qualibet minima moneta.*

IBi, *De la que agora nos mandamos labrar.* Quid tamen ſi tempore ſolutionis † alia currit moneta deteriorata vel diminuta, fiet ne ſolutio 1

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
ALERE FLAMMAM VERITATIS
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

ſecundum æſtimationem antiquam, an vero ſecundum novam, vide optime Abb. & ejus addition. *in c. quanto num.* 12. *de jure jur.* & *n.* 13. & 14. quid ſi ex teſtamento, aut ex ſtatuto debeatur, &
2 *n.* 15. an ſi tibi in auro mutuavi * poſſis ſolvere in argento. Et quid ſi valor creverit, vide Pet. Coſtalium, *in l. res in dotem datæ ff. de jure dot.* ubi & quid ſi decreverit, & in utroque caſu in eadem moneta ſummam eſſe reſtituendam dicit, nam incrementi vel decrementi ratio habenda non eſt, niſi ubi adeſt mora, & ita in utroque caſu ex facto dicit ſervari Guido Papæ, *deciſ.* 493. & ita Pariſiis judicari inquit Pariſius, *ubi ſupra* dum tamen ſecundum eum *ibi* vetus moneta adhuc in uſu ſit, ſed ſi non ſit, veram tunc judicat opinionem exiſtimantium, veteris monetæ æſtimationem ſolvendam eſſe, & late de iis per Covar. *ubi ſupra d. §. unic. capit.* 7. *numero* 2. & *ſequent.*

Ibi, *Que mas quiſiere.* Hic eſt text. ſingularis
probans quod ſolutio debitorum † poteſt quali- 3
bet minima moneta fieri, quem ad hoc nunquam uſque dum hæc ſcripſeram vidi per aliquem ponderatum, & in ſenatu Pariſienſi ita fuiſſe declaratum teſtatur Reb. 1. *tomo conſt. Fran. tit. de lit. obl. art.* 5 *gloſ.* 1. *num.* 3. & hoc ſecundum eum *ibi* ſi tantum detur in moneta minuta quod æquivaleat debito, ſicut in alia daretur, monetam tamen alterius Regni, ſecundum eum *ibi*, non cogetur creditor recipere; & de hac materia late agit Covar. *in d. §. unico, n.* 1. & *ſequentibus*, & *alibi* in hoc tomo dictum remanet, ſcilicet, *in l.* 9. *tit.* 11. *ſupra iſto libro* & Covar. *in d. tit. de numiſmate* pro iſtius tituli declaratione & trium ſequentium videndus eſt, ut deveniamus ad titulum finalem qui eſt finalis.

TITULUS VIGESIMUS QUINTUS.

De la taſſa del pan.

ET titulus hic cum ſit finalis difficulter continuari poteſt ad præcedentes, niſi dicamus quod legiſlator agens in titulis præcedentibus de emptionibus & venditionibus & monetis, & utrumque in pane concurrit, eo quod emitur & venditur & in moneta ſolvitur à communiter accidentibus, ideo titulus noſter in fine apponitur taxam imponens emptioni & venditioni panis.

IN LEGEM PRIMAM.

Taxatur pretium panis cocti vel in grano, & aliarum ſementium.

SUMMARIUM.

1 *Subditus regni vendens extra regnum an comprehendatur lege noſtra taxa panis.*
2 *Pœna vendentis contra pragmaticam non habet locum niſi demum perfecta venditione, ubi n. tertio, an emptor tunc comprehendatur.*
3 *Delictum omne ut puniatur debet eſſe confirmatum.*
4 *Excedens à taxa etiam in modico puniendus eſt, ubi quid in conſcientia taxa eſt ſervanda.*
5 *Venari aut piſcari ſine peccato an liceat in menſibus prohibitis.*
6 *Ludere contra legis diſpoſitionem an ſit peccatum.*
7 *Licentia judicis & neceſſitas non excuſabit à peccato in lege noſtra.*
8 *Mutuare frumentum tempore quo valet decem an & recipere tempore cum valet triginta, licitum ſit.*
9 *Lex ſi condemnationem requirit, non eſt lata ſententia ſed ferenda.*
10 *Pœna noſtræ legis an contra hæredes tranſibit.*
11 *Panis venditus ultra taxam ſi eſt conſumptus an legis noſtræ pœna locum habebit.*
12 *Emens ultra taxam à quo civitas pro tanto extraxit triticum emptum, an tenebitur talis emptor à quo retrahitur pœna noſtræ legis.*
13 *Saccus in quo frumentum portabatur an publicabitur.*
14 *Navi confiſcata, non cenſetur confiſcata ſcapha.*
15 *Frumenti aut tritici appellatione an farina vel panis coctus comprehendatur.*
16 *Revenditio non fit, ſi triticum in pane cocto vendatur.*
17 *Statutum prohibens extractionem frumenti an extendatur ad farinam.*
18 *Panis coctus taxari debet à judicibus & rectoribus civitatis.*
19 *Clerici ratione publicæ & communis utilitatis compelli poſſunt contribuere, ubi & per quem tunc punietur clericus excedens.*
20 *Eccleſiaſtici plus tenentur ſubvenire publicis neceſſitatibus quam laici.*
21 *Publicæ utilitatis ratione compellitur quis vendere & tunc ut ibi licitum eſt rectoribus horrea viſitare, & numero 25. proſequitur.*
22 *Religionis favore compellitur quis vendere.*
23 *Vendere ſi quis ſe adſtringat per promiſſionem, debet cogi vendere.*
24 *Cautela ad cogendum aliquem ad vendendum.*
26 *Ruſtici poſſunt venire ad civitates pro victualibus portandis, dumtamen ne detineantur multum.*
27 *Reſp. ſi habet unde emat victualia emet ea, ſin minus cives collectabuntur pro proviſione publica ne pereant pauperes ſine quibus perfecta reſp. vel civitas eſſe non poteſt, ubi an nobiles ad hoc poſſint compelli.*
28 *Judex & decuriones civitatis ſolent nominare perſonas quæ vadant ad emendum triticum & alia ad proviſionem publicam neceſſaria à quo nemo ſe poteſt excuſare.*
29 *Animalia ſingulorum capi poſſunt pro portando frumento & victualibus ſoluto pretio ex publico.*
30 *Decuriones taxare poſſunt quantum panis cocti quolibet die vendatur.*
31 *Frumentum extrahi poteſt libere de civitate vel populo, dummodo ſecundum aliquos ſit prius civitas proviſa.*

32 *Triticum mutuatum ſi non ſolvatur in termi-
no, an poſſit peti majus pretium.*

IBi, *En todos eſtos reynos.* Et ſic ſubditum noſ-
1 tri regni extra illud * ultra hanc taxam venden-
tem non comprehendit lex noſtra, neque ejus
pœna afficietur, ut per Mexiam. *in præſenti
conclufione 5. numero 91. cum 2. ſequentibus
pag. 86.*

Ibi, *Ni ſe venda.* Hæc verba ſunt ponderanda
ad probandum legem noſtram actus conſum-
mationem requirere, ita ut venditio ad ejus in-
2 curſum ſit perfecta, neque † ſufficiat plus peti,
neque de venditione tractari, niſi perficiatur, ex
dictis per Cœpolam, *in l. ſi fugitivi, num 9 cum ali-
quibus ſequentibus C. de ſer. fugit.* & melius *in l. quis
ſit fugitivus, in princ. per totum,* maxime *num. 9. &
ſequentibus C. de adil. edic.* & ex dictis per nos *in hoc
tomo,* & jura optima pro hoc allegat Mexia, *in præ-
ſenti, fol. 130. col. 4.* nam delictum commiſſum ad-
verſus legis noſtræ prohibitionem, & omne aliud
delictum à jure punibile debet eſſe conſummatum,
3 † ex latè dictis per Did. Per. *lib. 1. Ordin. col. 145.* &
Avend. *cap. 27. prat. num. 11. lib. 2.* & *in hac lege
in gloſſa pedir*, iterum repetemus. Et an emptor in
hoc caſu comprehendatur ut eadem pœna punia-
tur, dic quod non, ex text. & *ibi* Bart. *in l. 1. C. de cu-
preſ. lib. 10.* & ex dictis per Hippol. *in l. ſi quis viduam
col. 5. ff. de quæſtionibus.* text. & Abb. *in cap. fin. de jud.*
eund. Abb. *in cap. 1. de furtis,* latè Jaſ. *in l. fin. C. de in-
dic. vid. toll.* Everard. *in loco à correlativis,* Afflict. *in
conſt. Sicil. lib. 3. rubrica 41. verſ. eadem pœna,* in
caſu enim noſtræ legis differens eſt ratio in emp-
tore, quæ in venditore, & ideo differens jus de-
bet eſſe

Ibi, *A mas de trezientos y diez maravedis.* Hodie
novâ pragmaticâ augmentata eſt hæc ſumma noſ-
træ legis, & ſic pretium taxatum à legibus juſtum
eſt jam judicandum ita quod jam neque in juſti-
tia neque in conſcientia licet excedere ab eo. ali-
4 ter enim excedens venditor punietur † etiamſi
exceſſus ſit modicus ſecundum Cœpolam, *de ſimu-
lat. cont. numero 28. pag. 607. in parvis,* & Didacum
Perez *in quæſt.* 10. *prœmiali ad leges ordinam.
veteris,* & Ant. Gom *in l. 1. Tauri num. 3.* & Covar.
in c. cum eſſes num. 6. de teſtamen. idem Didac. Perez
in lib. 3. Ordin. col. 332. in fine, & Aviles *cap. 17.
prat. in verbo, à razonables precios,* nam ſecundum eos
lex juſta & honeſta, prout noſtra, in conſcientia
ligat, adeo ut, cum venari in certis menſibus anni
vel piſcari ſit per regias noſtras conſtitutiones *in
lib. 6. ſub tit. de la caça y peſca, infra* prohibitum, non
5 licebit abſque peccato contra dictatum † legum
prohibitionem venari, aucupari aut piſcari. ſecun-
dum Meneſes, *in l. per agrum, numero octavo, C.
de ſerv. & aqua,* contra quem tamen facit illud
quod inquit Navar. *in Manuali Hiſpano. capite 19.
numero ſexto & ſeptimo*, ubi dicit quod non eſt
6 peccatum † ludere contra legis diſpoſitionem,
nam *ibi* tractat *à numero 36. cum ſequentibus pluri-
bus,* quod tranſgreſſio legis pœnalis non eſt pec-
catum, de quo & late per Covar. *in capite peccatum,
2. parte §. 5. num. ſecundo, cum ſequentibus* & in no-
ſtræ legis propoſitum latiſſime tractat Mexia, *in
præſenti* & ideo *in principio publicationis legis noſtræ*
fuit dubitatum an in conſcientia lex noſtra obliga-
ret, & tandem ad ſedandas opiniones lege regia
nova augente pretium panis declaratum fuit obliga-
re legislatores pani taxam imponentes in conſcien-
tia, & ad reſtitutionem pretii exceſſivi, ut *in prag-
matica anni 1578. curiarum de Madrid. capite 6.* vi-
debis ſtatutum, *quæ jam in hac copilatione regia eſt
inſerta*, licet ad pœnæ ſolutionem nullam obliga-
tionem imponerem ad eam, ſcilicet pœnam, quæ
eſt mera pœna, quia pœna non debetur in foro
conſcientiæ niſi petatur, ut *alibi* late *in primo* dixi-
mus *tomo.* Adeoque lex noſtra eſt ſervanda quod
licentia judicis neque neceſſitas † non excuſa- 7
ret *ex dicto capite 6.* & tenet Aviles, *in capite 1. præ-
torum, verbo, ſalario, numero 15. folio 50.* & Mexia,
hic conclufione 1. numero quinto, ex Bart. & Platea. *in
l. per hanc C. de eroga. mil. ann. libro* 10. etiamſi nova
neceſſitate ſuperveniente aliud velit Mexia, *ubi
ſupra numero* 38. Et an mutuare frumentum tem-
pore quo valet decem † & recipere tempore 8
quo valet triginta, ſit uſura, tractat Avenda.
capite 26. prat. numero octavo, libro 2. & noviſſimè
noſter D. Gutierrez, *in ſuis canonicis quæſtio. capite
39. numero 54. cum ſequentibus aliquibus,* & omnes
hæ pragmaticæ ſanctiones pretium & pœnam
augentes ſunt in hoc inſertæ volumine, ideo èas
hic referre non eſt neceſſe.

Ibi, *La fanega de cevada.* Et dictis novis prag-
maticis pretium hordei eſt augmentatum ut *ex eis*
videbis, & *infra* refero.

Ibi, *Lo aya perdido.* Et ſic non ipſo jure, † ſed 9
per ſententiam ex dictis per Tiraq. *in l. ſi unquam,
verbo, revertatur num. 152. cum ſequentibus aliqui-
bus,* præſertim cum id clarius colligatur ex noviſſi-
ma & ultima pragmatica panis confiſcationem bo-
norum imponente, & condemnationem requi-
rente, ita ut etiamſi verbum hoc eſſet præſertim
temporis cum condemnatio requiratur, non erit
ipſo jure ſed per ſententiam. Sed an contra hæ-
redes tranſibit pœna hæc, † dic quod non, quia 10
non ipſo jure, & regulatiter pœna in hæredes
non tranſit, *ex l. ex judiciorum ff. de accuſat. & l. 7.
8. 23. & 25. titulo 1. p. 2.* & *ibi* glo. & Anto. Gomez,
tomo 3 capite 1. num. 78. cum ſequentibus aliquibus,
& per plures alios. Sed eſt quæſtio ſingularis, quid
ſi panis ultra taxam venditus † eſt conſumptus, 11
fiet ejus condemnatio, & Avend. *in reſponſo 35. in
propoſitum l. 19. titulo 11. ſupra iſto libro & ſic in ſi-
mili caſu,* inquit, tunc non eſſe locum condemnatio-
ni panis amiſſi, neque in æſtimatione ejus, & latè
circa hæc inſiſtit, dura tamen videtur mihi ejus
opinio & ludricam reddens legis noſtræ diſpo-
ſitionem, nam ſi lex noſtra ſupponit panem eſſe
venditum & in emptorem tranſlatum, nonne
clarum eſt, quod tunc jam non eſt in poteſtate
venditoris taxam noſtram tranſgredientis? cum
ergo non ſit, neque tunc legis noſtræ pœna lo-
cum habere poſſet. Sed tunc alium tantumdem
panem dabit venditor, vel æſtimationem panis
venditi ſolvet, quia genus perire non poteſt, ergo
opinio Avend. non eſt vera, præſertim quia fa-
ciliter lex noſtra elidi poſſet, & ſic nunquam vidi
Avend. opinionem admiſſam, ſed contrariam
potius, ut & tenet Mexia, *in præſenti concluſione 1.
numero 56.* Quid tamen ſi emptor aliquis ultra
taxam triticum emat, & ab eo civitas vel depo-
ſitum publicum vel aliquis habens † privile- 12
gium retrahendi, velit illud pro tanto, an em-
ptor ille à quo retrahitur, incurret noſtræ legis
pœnam, & dicendum eſt, non incurrere, eo quod
ipſe non vendit, ſed ille, cujus res erat ut in præ-
ſenti

ſenti, inquit Mexia, *in concluſione 5. num. 48.* aliter
enim duplici damno afficeretur, primo dum ab
eo retrahitur, ſecundo ſi puniretur legis noſtræ
pœnis, quod ferendum non eſt, duplici enim
onere non eſt quis afficiendus, ut *l. navis §. cum
autem & §. cum ergo ff. ad l. Rhodi. de jact. l. cogi. §.
inde quæritur ff. ad Trebelli. l. jure ff. de jure doti.* & ex
aliis juribus per Mexiam, *ubi ſupra num. 120.* allega-
tis, & hoc eſt ſine dubio. Sed an publicabitur ſac-
13 cus in quo † frumentum portabatur, dic quod non,
ut per Bar. & Sal. *in l. cum proponas numero ſexto &
quinto, C. de nautico fœnore,* & ſic confiſcata navi
14 † non cenſetur confiſcata ſcapha, ut per Ripam *de
peſte titu. de remed. ad conſ. urb. numero* 151. & Ber-
tach. *de gabellis, ult. parte numero* 17. Benv. *de navi-
bus 2. parte numero 12.*

Ibi, *Y en quanto toca a lo que ſe vendiere en hari-
na.* Caute appoſita fuere verba hæc & alia, ibi *y en
quanto al pan cozido.* Ne daretur occaſio dubitandi,
an appellatione frumenti vel tritici comprehen-
deretur farina, vel panis coctus, cum mutata
15 forma † mutetur ſubſtantia, & diſpoſitum in
materia non cenſetur diſpoſitum in materiato,
ex text. *in l. ſi convenerit §. ſi quis ff. de pigno. act.* alle-
gata ad hoc, per Marantam, *in pract. 2. parte num.*
28. & Avend. *reſpon. 33 numero quarto, concluſi. 7.* niſi
ſecundum Marantam, *ubi ſup. num. 29.* ſubſit eadem
ratio. & quia quod debet dari in pane cocto, non
poteſt præſtari in frumento, text. & *ibi* Bar. *in l. 1.
C. de frumen. verb. conſt. libro* 11. revenditioque panis
16 non fit in pane * cocto, ſecundum Avend. *cap. 19.
prato. numero 36. in principio libro 1.* & ideo lex no-
ſtra omnia hæc expreſſit. Et an ſtatutum prohibens
17 † exportationem frumenti extendatur ad farinam,
vide Ripam, *de peſte, titulo de remed. ad conſer. urb.
numero 43 cum pluribus ſequentibus.*

Ibi, *Y en quanto al pan cozido.* Vide dicta per me
in glo. præcedente, debet tamen panis hujuſmodi
18 † taxari à judicibus & rectoribus civitatum, prout
quotidie fit, & aſſerit Ripa, *de peſte titulo de reme-
diis præſerva. contra peſtem numero 195. & ſequent.*
Et fuerunt hæc verba ſatis perniciosa rei publicæ
à principio, nam facta lege ſtatim imaginatur cau-
tela ad eam illudendam, cum enim in pane cocto
plus taxaretur quælibet menſura quam in grano,
omnes tam eccleſiaſtici, quam ſeculares, decu-
riones, milites & nobiliores facti ſunt maſſaricii,
vulgo maſſadores y panaderos, per ſe vel per interpo-
ſitas perſonas, ita ut jam non reperiretur panis
in grano, ut dicitur, & hac de cauſa noviori lege
& taxa panis fuit impoſita pœna iis maſſariciis,
quibus ſecundum qualitates perſonarum id non
conveniebat, ut neque per ſe vel per alios id fa-
cere poſſent, & quod nullus id genus cariſtiæ
exerceret, niſi ille, qui ad hoc publice deputatus
eſſet, & ſic ceſſavit aliquantulum inconveniens
hoc, & juſtè & ſanctè fuit proviſum, & cum ma-
ximo rigore eſſet adimplendum, & imponenda
pœna contra facientibus.

Ibi, *Pedir ni llevar.* Nota copulam illam, *ni,* ha-
bet enim copulativæ naturam, ut diximus *in l. 10.
gloſ. citar ni emplazar tit. 1. ſupra lib. 4.* quæ quidem
cum copulatorum concurſum requirat, non
ſufficiet peti majus pretium quam taxatum, niſi
ſit cum effectu, ita ut recipiatur & petatur, &
è converſo petatur & recipiatur, ut pœna legis
noſtræ incurratur, ſecundum quod dixi *in gloſ. hu-
jus legis,* quantumvis Mexia *in præſenti ſuper iiſmet
verbis, folio 150. col. 4. in medio* aliud velit, dicendo
dictionem hanc, *ni* alternative & diſjunctive pro-
poni, licet tandem in noſtram ſe inclinet ſen-
tentiam.

Ibi, *En fraude.* De qua quidem fraude conſtare
debet, probanda enim ab allegante eam, & in ea
ſe fundante, *ex l. 1. §. quoties ff. de proba.* & diximus
ſupra in materia campſorum falſiorum. Et ſic ſemel
in facti contingentia allegavi pro quodam, qui
triticum cum avena & hordeo vendiderat, una-
quæque menſura pro ſuo juſto & taxato pretio
à lege noſtra & tunc communiter currente, & de-
nuntiatum fuit de ipſo ex remedio noſtræ legis,
& defendi eum ex eo quod lex noſtra non præ-
ſumit fraudem adeſſe in vendente triticum &
hordeum ſimul, ſed diſponit tantum quod in frau-
dem noſtræ diſpoſitionis non vendatur triticum
& hordeum ſimul, & ſic probanda eſt hæc fraus,
aliter enim liber erit venditor, & probabitur fa-
cillime ſi vendis triticum pretio noſtræ taxæ, &
hordeum pretio etiam hic taxato, cum ſecundum
communem uſum tunc hordeum minori pretio
quam taxato venderetur per omnes, vel ex aliis
modis & conjecturis ex quibus fraus præſumi
poſſit, nam licet noſtra taxet pretium hordei, mul-
toties valet minus ob abundantiam, & triticum
non reperitur, & ut des triticum emitur à te tri-
ticum & hordeum pretio taxato, cum hordeum
minus valeret, tunc enim clarum eſt, quod vendis
triticum majori pretio, & defraudas legem no-
ſtram, ſed ſi unaquæque res juſto & communi
pretio eſſet æſtimata, id non reprobat lex noſtra,
& ſic omnino fraus eſt probanda neque eſt præ-
ſumenda ex eo ſolum quod triticum & hordeum
inſimul vendidiſti, & per conſequens debes pro-
bare & allegare, quod pretio juſto & communiter
tunc currente vendidiſti, & denuntiator ſi velit
obtinere contrarium debet probare, aliàs non
obtinebit, imo ſi non probaverit, etiamſi tu nihil
probes, liberaberis, quia actore non probante
etiamſi reus nihil præſtiterit, obtinebit & in du-
bio intelligendum eſt omnem actum licite fuiſſe
factum niſi contrarium probetur, ex ſingulari
doctrina Bar. *in l. non ſolum §. ſe[…] de
novi oper. nunti.*

Ibi, *An ſi clerigos.* Nam ratione publicæ & com-
munis utilitatis etiam clerici compelli poſſunt
† facere & contribuere pro conſervatione pu- 19
blica, ut diximus *in l. 11. tit. 3. lib. 1. ſupra,* & me
referens D. Salzedo, *in addit. ad prac. Ber. Diaz, c.
55. p. 170. ad fin. cum ſeq.* & latiſſime Mexia, in præ-
ſenti plura referens, & optime per Rebuf. *in 1. tomo
conſt. Fran. tit. de conſtitut. in proœmio gl. 1. n. 55. cum ſeq.*
& an talis clericus poſſit tunc puniri per ſecularē vel
ad eccleſiaſticum judicem ſit recurrendum ex di-
ctio per me *ubi ſupra* & D. Salcedo *ubi ſupra* te-
nendum eſt ad judicem Eccleſiaſticum eſſe recur-
rendum pro punitione talis clerici contravenien-
tis legi noſtræ, & ſevere eſſet puniendus & cum
rigore, eccleſiaſtici enim magis tenentur publicis
neceſſitatibus † ſubvenire, quam laici, hoc enim 20
eſt eorum peculiare officium *c. denique 4. diſt. cap.
1. & ſeq. 24. diſt.* & ſic *ex c. 1. de empti. & ven.* idem
videtur ſtatutum, & tradit Minchaca *de ſucceſſio.
crea. c. 22. numero 59. in fi. & controverſiarum
uſufrequentium cap. 5. per totum.*

Ibi, *Sean obligados a lo vender luego.* Ratione enim
publicæ utilitatis, & ob medendam † neceſſita-
tem,

tem, compellitur quis vendere, ad limitationem
tex. *in l. nec emere C. de jure deliber. & l. invitum*
C.de contr.emp.& l. 3. tit. 5. p.5 probantia, nul-
lum invitum cogi poſſe vendere rem ſuam, nam
cum conſenſu perficiatur emptio & venditio, ut
l. 2. C.de cont. em.l.1.tit.5.p.5. deficiente conſen-
ſu, nihil fieri dicitur, & ſic invitus quis non com-
pellitur vendere, fallit tamen publicæ utilitatis
cauſa ex text noſtro expreſſo ad hoc, de quo agi-
tur *in deciſ. capel. Toloſ.446.*& *ibi* Addit.& Franc.
Marc. *in deciſ.Delph. 540. num. 45 & 541.*quod
licitum eſt tunc rectoribus populi horrea viſitare,
& *in deciſ. 542. numero 5.* inquit ipſemet Fran.
Mar.Eccleſiam etiam compelli poſſe ad venden-
dum tempore cariſtiæ. Et hanc & alias limita-
tiones *ad dictam regulam* videre poteris per Socin.
in Regul.& Fallentiis, reg.435. & Anto. Go. *to. 2.*
c.2.num. 51. & in plus octogincta caſibus limi-
tant eam DD. relati per Oroſci. *in l. 1 colu. 173.ff.*
de offi. urb. & pro dicta limitatione publicæ utili-
tatis eſt etiam tex. *in l. ſi quis ſepulchrum, ibi præſes*
etiam ff. de religi. & ſump. fun. quem ad hoc al-
legat Cœpola *de ſerv.urban.c. 82. num. 4 & 5.*&
Hipp. *l.1.§.cum qui numero 2 ff.de quæſtionibus.*&
Bar. *in l. num enim & ibi* glo.*ff. rerum amot.*& per
22 conſequens † favore religionis. *ex l. is qui intulit.*
ff. de relgi. & ſump. fun.& optime per Covar. *in*
lib.3.vari.c.14. per totum, & Alvar. Velaſcum, *in*
conſult. ſuis c. 21.debet tamen tunc juſto pretio
vendi, & dari, ſecundum Bar. *in l. 1. in fi. C. ut*
nemi. lic. ab emp. ſpeci. ſe excuſ.lib. 10.& Additio.
ejuſdem Bar *l. 5. in fin.Cod.de muri legul. lib. 11.*&
Covar. *in libro 2. vari. cap. 3. numero 5.* limita-
tiones etiam ad dictam regulam vide per Dida.
Per. *in l.2. col. 713. in prin. tit. 23. lib. 2. ordi.&*
in lib.1.col. 315. in prin Et nota quod ſi quis vltro
23 ſe adſtringat vendere per promiſſionem, † debet
cogi vendere etiam in caſibus ubi aliàs non co-
geretur, ſecundum Jaſ. *in l. ſi pœnam num. 2. fol.*
24 *96 ff. de verb.obli.*per tex.*ibi.*Cautela tamen una †
ſolet præſtari ut tu cogaris vendere partem tuam
quam habes in re aliqua, ſcillicet, quod tibi ha-
benti partem illam ego mandem vel rogem ut ab
habentibus alias partes tecum in fundo vel alia re,
emas eas pretio juſto vel arbitrio boni viri decla-
rando,namſi tu emis mihi partes illas juſto pretio,
vel arbitrio boni viri declarando,potero te cogere
ut tunc tuam vendas pretio juſto, ſecundum Jaſ.
in l. ſi ita quis §. Seia num. 5. in fi.fol 190. ff. de
verb. obli. ut taman ad inſtitutum revertamur,
25 vendere quis cogitur ubi annonæ inopia † quis
premitur, ſecundum dictos DD & Anto.Go. *to.*
2.c.2.num.51.verſi.2. caſus, & Aviles *c. 17. præt.*
a razona les precios num. 12.& n.4.5.6.16 32.&
34.quod omnes extendunt ad ea omnia, quæ vi-
ctui neceſſaria ſunt, ut per Benvenut.*de merca-*
tur. 4. par.n.51. Ripa *de peſte, tit. de remed. præ-*
ſerva. contra peſt. num. 187. & ſeq.& 195.& ſeq.
Idque judices & reipub. adminiſtratores facere
tenentur, ne ex inordinata civitatis adminiſtra-
tione penuria & careſtia victualium adveniat,
ut admonet Bart. *in l.1. C. de frum. urb.conſt. lib.*
11. Ripa *ubi ſupra, tit.de remed. ad conſer. uber.*
n. 1. & hac de cauſa poſſunt compellere ruſticos
& agricultores venire ad civitatem cum victua-
26 libus, † *ex tex in l. 2. ff. de nundi.* Aviles *c. 17.*
*præto. verbo, à razonables num.*20.debet tamen
curæ eſſe ne tales ruſtici diu in civitate maneant,
ſed ut ipſo revertantur ad opera ruſtica,ne cultu-
ra deſeratur, & quæ portarunt victualia apud ali-
quem deponantur ad id deputatum,ſecus ſi volun-
tariè venerint,ut explicat Rip.*ubi ſup.tit.de remediis*
præſervat.contra peſt.n.223.& Aviles *ubi ſupra.n.24.*
& Avend.plura circa hæc dicens *in c.19.præto.n.35.*
*per totum lib.1.*Imo hoc tempore ſi civitas vel popu-
lus ex publico habet unde emat frumenta vel vic-
tualia, quia non reperiuntur, emet ea pro† provi- 27
ſione neceſſaria, ut *l.1 §.2.& ſeq.ff.de admi.rerum ad*
civit. pertin. ſin autem Reſp. neque prædia neque
nummos annuos poſſideat, nec ærarium, & urgeat
fames vel ſperetur collecta civibus, ab admini-
ſtratoribus civitatum ſeu à correctore imponi
poterit, licet regulariter collecta ſit prohibita &
imponetur pro modo facultatum cujuſlibet, ut
frumentum, vel alia emantur victualia neceſſaria
pro penuria & neceſſitate reparanda, ne fame
pereant pauperes, ſine quibus perfecta Reſp. vel
civitas eſſe non poteſt,ſecundum Bart.*in d.l. 2.ff.de*
nundi. & quoniam tempore famis & belli aliàs
prohibita permittuntur, & ſilent privilegia *l. pro*
*tyronibus C.de privileg.*Dom. Auguſ.*lib.11.*& Cice-
ro *lib.2.offi.*affirmat,non eſſe dubium,quin propter
ærarii tenuitatem tributum ſit conferendum, ut
omnes intelligant pro ſalute reip.neceſſitati faven-
dum, idem voluerunt Lucas de Penna. & Platea,
n.2.& 3. in l.1.C.ut nem.lic.ab. emp.ſpec. ſe excuſ.l.
*11.*Rip. *de remed.præſerva.contra peſt.nu.182.& ſe-*
*quent.*Aviles,*ubi ſupra n.33.*vel melius erit & ſecu-
rius in tali neceſſitate ditiores civitatum & popu-
lorum compellere mutuare pecunias neceſſarias pro
reparanda neceſſitate & penuria frumenti vel vi-
ctualium,*arg.l.1.C.de omni agro deſer. lib.11.*Aviles,
ubi ſupra n. 33. in fine, & Avenda. alios allegando
*in d.c.19.præt num. 34.lib.1.*ubi ampliat ut & etiam
nobiles, & fidalgui ad id compelli poſſint, idem
Avend.*in c.14.præt. nu. 9.lib.2.* & tunc ſecundum
eum *ibi* non unus vel duo ſunt compellendi mu-
tuare, ſed omnes generaliter: habita vero pecunia
ad hoc judex & decuriones ſolent nominare † per- 28
ſonas, ut vadant ad emendum neceſſaria pro pro-
viſione, nen poterit quis ab hac nominatione ſe
excuſare,ſecundum Plateam *in d.l. 1.nu.3.C.ut ne-*
*mi.lic.in emp.ſpec. ſe excuſ.lib.10.*eiſque poterit ſala-
rium conſtitui abſque juſſu principis *l.1.C. de fru-*
men. urb. Alex. *lib.11.*licet aliàs non poſſint decu-
riones ſalarium conſtituere de pecunia publica
abſque licentia principis, ut diximus *in l.13.tit. 9.*
lib. c. ſupra nu.4 poſſunt etiam ad portandum fru-
mentum & victualia † ſumere animalia ſingu- 29
lorum ſecundum Bar.*in l.jubemus nullam C. de ſa-*
croſ. eccleſ quod non aliàs fieri permittitur quam
ſoluto pretio ex publico,juxta tradita per Jaſ.*in l.*
Barbarius nu.36 & ſeq.ff.de offi. præto.& Aviles,*ubi*
*ſupra n.32.in fine,*ubi *n.20.*inquit non ſolum comi-
tatenſes poſſe ad hoc compelli,ut notat Bart. *in l.*
pro locis C.de anno.& tribut.lib.10 & Rip. *d. tit. de*
remed præſer.contra peſt.n.190.& 191& 192 verum
& vicinos alterius provinciæ ex Angel.*in d.l.pro lo-*
cis, poſſuntque etiam Decuriones taxare quantum
† panis cocti vendendum ſit quolibet die, ut per 30
Avend. *ubi ſupra nu.35 in prin.verſi item ſtante,*&
diximus *in tract.de Decurio l.2.c.18.in additionibus.*

Ibi, *De unos lugares a otros.* Aliqui prout eſt ut
Mexia,*in præſenti conclu 5.n.131.& ſeq.*id intellige-
bant dummodo remaneret proviſa civitas† vel pro- 31
vincia à quibus triticum & frumentum extra-
hendum

hendum eſſet, neq; obſtabat l.28.*tit.18.lib.6.infra,*
quæ contraria ad hoc videbatur & lex noſtra, nam
ſecundum hoc declarandæ ſunt, & ſecundum hoc
vidi determinatum per chancellariam regiam,
alii vero *ex dicta l. 28.& ex noſtra* dicebant libere
& ſine exceptione aliqua eſſe permittendum ex-
trahi frumentum de una civitate in aliam, & de
una in aliam provinciam regni,& ad hoc vidi plu-
res regias proviſiones conceſſas in ſupremo regni
ſenatu, licet *ibi* non recordor vidiſſe declaratio-
nem factam circa hanc difficultatem, mihi tamen
ſemper placuit dicta limitatio ad dictam l. 28. &
noſtram,ſemota tamen fraude, nam charitas bene
ordinata à ſe ipſa debet incipere, neque eſt coope-
riendum unum altare ut alterum diſcooperiatur
& ſic data eadem neceſſitate præferrem civitatem
& populum à quo extrahi prætenditur frumen-
tum præſertim ex lege 18. & *ibi* per nos dictis, *tit.*
11.ſupra iſto lib. & quia ſic in frumento extra reg-
num deducendo inquit Avend. *d. c. 19. præto.*
num. 35. verſ. pen. lib. 1.

Ibi, *Las leyes de nueſtros reynos.*Scilicet *d.l. 28.tit.*
18. lib. 6. infra,in gloſ. præcedente allegata.

Ibi, *Y no fuera dellos.* Niſi ex magna neceſſitate,
ſecundum Mexiam,*hic d.concl.5.n.133.& ſeq.* dum
tamen regnum prius remaneat proviſum, ut dixi
ex Avend. *d.c. 18 præt. num. 35. verſic. pen.lib.1.*
ad declarationem tituli 25. 26. 27. & 29. tit. 18.
lib 6. infra.

Ibi, *En las leyes de nueſtros reynos* Scilicet in di-
ctis leg.26.*& 27. titul.18.lib.6.infra;* Et an ſi triti-
32 cum mutuatum non ſolvatur † in termino, poſſit
peti majus pretium,vide Afflictis, *deciſ.316.*Et pro
declaratione pragmaticæ novæ augentis pretium
ad undecim aureos regios, ad capitulum ejus im-
ponens pœnam coctoribus panis, qui non ſolent
officium habere vendendi panem coctum, *vulgo*
*panaderos,*vide declarationes optimas per Mexiam,
hic, folio 139. numero undecimo, ubi eam optime
declarat ut procedat, quoties majori pretio quam
taſſato ii panem coctum venderent, tunc enim
incurrerent pœnas *ibi* declaratas.

IN LEGEM SECUNDAM.

Ultra taſſam panis in lege præcedente poſitam poſ-
ſunt peti itineris jura in lege noſtra expreſſa.

SUMMARIUM.

1 *Teſtimonium frumenti tritici avenæ vel hordei*
continens pretium quo emptum eſt an debeat
præſentari antequam vendatur, vel ſufficiat
eo vendito præſentari ad excuſandas pœnas.
2 *Gerundium adjectum verbo futuri temporis*
conditionem inducit.
3 *Conditio implenda ante tempus tacitum poſt*
tempus illud impleri poteſt. & ſi tempus
non eſt tacitum neque expreſſum quandocunq;
ibidem.
4 *Conditionem impleri quoties non eſt neceſſe in*
ſpecifica forma, ſufficit quandocumque & per
æquipollens.
4 *Solemnitas modica non eſt ſpectanda, & quæ*
dicatur talis.
6 *Pœna ubi eſt imponenda pro mora vel culpa*
non incurritur niſi præcedat monitio.
7 *Præmium conſtitui poteſt frumentum aut vecti-*
galia afferentibus tempore inopiæ.

IBi, *Seys maravedis por legua.* Ex nova pragma-
tica Madriti facta anno 1582. augmentata
ſunt jura hæc in hunc modum. *Permitimos, y*
mandamos que deſde el dia de la data deſta nueſtra
carta en adelante, en el entretanto que fuere nueſtra
voluntad, ſe pueda pedir y llevar por los portes,
y accarretos del trigo, cevada y centeno, avena
que vinieren defuera parte a las dichas ciudades
villas, y lugares, haſta diez maravedis por legua
de cada fanega de trigo, y centeno, y haſta ocho
por legua de cada fanega de cevada y avena,
guardando en todo lo demas el tenor, y forma
de las dichas leyes, y pragmaticas. Que eſt no-
ſtra, y ſo las penas en ellas contenidas, no con-
ſintays yr ni paſar contra ellas, y lo en eſta con-
tenido, &c. Dada en Madrid a doze de Março
de 1582. años. Et eo die *ibidem* fuit publica-
ta, & in aliis locis *ibidem* publicare jubetur

Ibi, *Preſentando el teſtimonio.* Si petatur, videtur
intelligendum, ex quo dubitari vidi, ſi tempore
venditionis non demonſtretur † teſtimonium, 1
ſi venditione perfecta & denuntiatione facta de-
monſtretur an excuſabitur venditor à pœna, &
videtur quod non, nam lex hæc præſentationem
requirit per verbum gerundii, præſentando, ad-
jectum verbo præcedenti futuri temporis, *puedan*
pedir, y llevar, quo caſu † conditionem gerun- 2
dium importat & inducit, ſecundum Bart.*in l. ſi tu*
*ex parte ff.de acquir. hæredita.*maxime ſi in ablativo
abſoluto ponitur, nam & tunc qualificat verba
quibus adjicitur, ut per Bertach.*in repertor. verbo,*
gerundium, verſu fin. ergo ante venditionem vel in
ipſa venditione debet teſtimonium præſentari
nam in ſpecifica forma debet impleri conditio,
ut l.qui hæredi, & l. Nevius ff.de condi.& demonſtra.
in contrarium tamen facit, primo quia conditio
† implenda ante tempus tacitum, poſt illud 3
impleri poteſt, quod ſi tempus non eſt tacitum
neque expreſſum quandocunque ſufficiat adim-
pleri, ſecundum Bal. *in l. ſi plures, pen. col. verſi.*
*quæritur ulterius, C.de condit.inſer.*per Bart. *in l.hæc*
conditio, la 2 ff de condi.& demonſt.& in l.ſi quis in-
ſtituatur §.1.in fine ff.de hæred.inſtit. in præſenti vero
tempus non eſt expreſſum,ſed tacitum, quia tacite
ineſt ſtatim quod veniunt vendere,ergo poſt vendi-
tionem monſtrari poteſt & ſufficit, ſi ante non
petatur, item & quia quotieſcunque idem effe-
ctus reſultat, quod conditio ſpecifice impleatur;
vel per æquipollens, non eſt neceſſe impleri † in 4
ſpecifica forma, ſecundum Everard.*in loco ab æqui-*
pollentibus, pag. 6. in parvis, verſic. una eſt quod.
Sed hic datur eadem ratio quod ante vel poſt ven-
ditionem preſentetur teſtimonium, ſi ſecundum
illud pretium apparet juſte taxatum;ergo idem jus
dicendum eſt, & modicæ ſolemnitatis † non eſt 5
curandum, ſecundum Bart. *in l. cum ii §.ſi prætor.*
ff.de tranſact. & Alex.*in l.juris gentium §.quod fere.*
*ff. de pact.*ubi quæ dicatur modica ſolemnitas, &
ubicunque de innocentia apparet, innocens eſt
abſolvendus. Et quia ubi pœna eſt imponenda
pro mora vel culpa in non faciendo commiſſa
† nunquam committitur, niſi præcedat monitio, 6
ſecundum Innocen. *in c. extirpandæ §. quia vero,*
collumna fin.de præben. Bart. & Jaſ. *numero 9.in l.1.*
*C. de iis qui ut indig.*Fel. *in c. ſin autem col.2.de reſ-*

 crip.

crip. Ripam *l. ita ſtipulatus, numero* 3. ubi Alex. *numero* 3. *&* 4. *ff. ſolut. mat.* Dec. *conſ.* 37. *num.* 5. optimè Felin. *quatuor modis declarando in c.* 2. *de magiſtris*, ergo antequam ab eo petatur teſtimonium, non incurrit pœnam, ſi poſtea illud demonſtret venditor panis, & juſte ſecundum illud fuerit taxatum pretium pro quo fuit venditio facta, & ſic verba noſtri text. & pragmaticæ noviſſimè factæ, poſſent intelligi, ſi petantur teſtimonia, non vero aliàs pœna noſtri text. incurratur, ex dictis per Hippoly. *in pract.* §. *nunc videndum numero* 15. *cum* 6. *ſequentibus*, & his de cauſis vidi ſemel judicem quendam in ſyndicatu, condemnatum in reſtitutionem certi frumenti, eo quod quendam condemnaverat quia teſtimonium de quo in lege noſtra non fuit demonſtratum ante venditionem, licet poſt eam ſic, neque exceſſum in pretio à taxa legis noſtræ & teſtimonii illius, & juſte fuit hæc condemnatio contra judicem hunc facta, cum non deberet aliud quam veritatem attendere, & innocentem abſolvere, licet attentis verbis noviſſimæ pragmaticæ anni 1582. Ulisippone per Regem noſtrum factæ, in qua ad 14. regios aureos fuit pretium tritici augmentatum, & hordei & ſimilium ſpecierum difficulter id jam obtineretur, niſi apud æquos & ſuperiores Judices, nam inquit pragmatica in hoc propoſitum. *Y los que con otros teſtimonios, que no ſean do la forma y orden de ſuſo referida, y ſin hazer la preſentacion del en la forma y manera que las dichas pragmaticas diſponen vendieren algun pan, y llevaren algun precio, por tales partes y acarreos de mas, y allende del precio del dicho pan cayan y encurran en las penas, &c.* Ergo pro prima opinione eſt tex. expreſſus, de quo latius cogitabis, & ſemper prius quam vendas conſulo ut teſtimonia hæc præſentes, ſervando formam dictæ noviſſimæ pragmaticæ.

Ibi, *Sean bien tratados.* Imo & præmium eis
7 conſtitui poſſet † *ex l.* 1. *C. de frument. urban.* Alex. exemptiones[illegible] promitti poſſe colligitur *ex l.* 1. *C.* [illegible] *libro* 10. *& l.* 1. *ff. de nund.* ut advertit Ripa, *de peſte titul. de remed. praeſervat. contra peſtem, numero* 193. *&* 194. quod quidem præmium ego non reciperem, nam eſſet ultra taſſam, neque promitterem ſi judex eſſem, cum non poſſem ſuper dicta pragmatica diſpenſare, ut *in ea* dicitur, etiamſi Matienço *hic, in gloſſa fin.* ſimpliciter cum relatione dictarum legum tranſierit.

IN LEGEM TERTIAM.

Augetur pretium cujuſlibet fanecæ hordei.

IBi. *A ciento, y ochenta, y ſiete maravedis.* Per dictam pragmaticam noviſſime Uliſipone factam dicto anno 1582. Augetur, *la fanega de lacevada a ſeys reales, y la del trigo a catorze reales, y la fanega de cemen o a ocho reales*, & augetur etiam pœna contravenientibus ejus diſpoſitioni, ut *ibidem* videbitur, quæ fortaſſis dehinc in regia hac recopilatione inſeretur, ſicut aliæ ſunt inſertæ, & ideo hic ad litteram non refero, quibus liber hic quintus, & noſtræ recopilationis prima pars finitur ad laudem omnipotentis Dei ejuſque beatiſſimæ Mariæ matris, & beati Thomæ cujus feſtum cras celebramus hoc an. 1571. Alia plura conſultò omitto, quoniam ſupra dicta pro vera legum declaratione, & textualium exornatione ſufficere videntur, & hæc omnia ſi quotidiana negotiorum occupatio locum præbuiſſet, multo antequam Matienço, in publicum producere poſſem, verum, ut à principio rem inciperem, omiſi ne videret ea, quæ à multis lecta & commentata erant prout ſunt leges Tauri & Fori plures, quæ *in hoc libro* 5. inſertæ ſunt, commentare velle aliorum ſcripta referendo, & libros quatuor præcedentes quaſi orphanos relinquendo, cum materiæ eorum, & præſertim libri quarti neceſſariſſimæ eſſent, & per neminem declaratæ perfecte & ſub ordine. Omnia ſubjicio correctioni ſacroſanctæ matris Eccleſiæ, gloriam vero ſoli Deo tribui volumus, cui ſoli debetur & ſine ipſo factum eſt nihil.

AD legem 3 *tit.* 2. *lib.* 5. *recopil.* ubi poſui *in n.* 2. matrem non poſſe meliorare filios in arrhis vel in aliqua parte earum, ſed omnino ſervandas eſſe filiis, ubi *in fin. illius gloſſ.* dixi quod contra Tellum mihi tenendum videbatur, adde, nam hæc opinio clariſſime *ex lege noſtra* colligitur, quæ cum ſit ex legibus Tauri, caſus magis difficiles videtur decidere, ſed caſum magis difficilem, & dubium lex noſtra deſignavit eſſe quoad arrharum diſpoſitionem, quoties mulier nullos filios reliquit, & tunc inquit text. *hic*, quod poſſit mulier de arrhis expreſſe diſponere, ergo tanquam caſum minus dubium reliquit lex noſtra, cum mater filios reliquit, ut ſcilicet tunc neque expreſſe ponit de arrhis diſponere, ſed filiis æqualiter reſervari, & per conſequens nec meliorare, & ſic lex noſtra expreſſa eſt, pro opinione Roderic. Suarez, & Pala. Rub. & Ant. Gom. & Alvarado, & Angulo, *ubi ſupra*, ſive mulier hæc tranſierit ad ſecundas nuptias ſive non, nam cum tranſit ad ſecundas nuptias, nulli dubium niſi quod tunc meliorare unum ex filiis non poſſit ſecundum ſupradictos, & veriſſimum teſtatur Molina *in lib.* 2 *primogen. cap* 10. *num* 62. ubi idem de veſtibus pretioſis atque lecto quotidiano & ſimilibus dicit, ſed ubi non tranſit ad ſecundas nuptias quamvis ipſe Molina *ibi n.* 64. ſequatur Tell. contra Rodericum Suarez, & quamvis noviſſime Gutierrez, *in pract. quaeſt.* 18. etiam contra Suarez teneat dicens veriorem eſſe, & tenendam opinionem contra Rodericum Suarez, plus inquiens ſcilicet, quod etiam ſub generali melioratione cenſetur melioratio etiam facta de parte arrharum ſicut de aliis bonis, tamen ſalva eorum pace maturius nunc conſiderando teneo contra eos cum Roderico Suar. & ſequacibus, & veriorem puto eorum opinionem in puncto juris, ex dictis fundamentis per me conſideratis. Item etiam quia ſi ſupradicti Doctores adverſantes opinioni Roder. & ſequacium, fatentur quod ſi mater hæc tranſeat ad ſecundas nuptias, tenetur filiis matrimonii illius ubi arrhæ intervenerunt reſervare eas, neque poteſt tunc unum vel duos ex filiis maliorare, quænam poteſt eſſe alia ratio, quam quod dictæ arrhæ ſunt dictorum filiorum, & eis à lege reſervantur: ſi ergo ſuæ ſunt, ſicut neque de aliis eorum bonis non poſſet diſponere, ita neq; de iis, aliter enim ſi uxoris eſſent, cur non de eis poſſet diſponere & meliorare ſicut de aliis ſuis propriis, etiamſi ad ſecundas nuptias tranſiret, & ſic licet matris ſint arrhæ, quoad uſumfructum ſunt non vero quoad proprietatem,

proprietatem, ſicut & ſunt alia bona, quæ mater à filiis & eorum reſpectu habuit ſua quoad uſumfructum non vero quoad proprietatem. Neque iis obſtat dicere quod lex fori, in qua Rod. & ſequaces ſe fundant, non eſt in hoc regno uſitata, nam ultra quod, ut dixi *in principio hujus quaeſtionis*, lex illa fori per regias noſtras leges videtur approbata, cum in eis inferatur major pars dictæ legis, etiamſi hoc deficeret fundamentum, de jure communi fundat optime ſuam opinionem Rodericus Suarez, *ubi ſupra*, & non habemus legem contrariam de jure communi; ergo tenenda eſt opinio Roderici, præſertim cum ex textu noſtro probetur per argumentum à contrario ſenſu, dum dicit, *no oviere*, ergo é contrario ſi filium habuerit, ſecus erit, & ſic eſt noſtra lex expreſſa pro hoc, nam id quod per argumentum à contrario ſenſu deducitur, apertiſſime dicitur conſtare ex voluntate diſponentis, *l. ſi quis locuples, in fine ff. de manum teſt.* & unum dicens aliud excludit, *c. nonne de præſumptionibus l. cum pretor. in principio ff. de judic.* præſertim quod ſi aliud eſſet, eluſoriam poteramus dicere eſſe legem noſtram, nam cum generalis ſit, & indiſtincte loquatur, & indiſtincte ſit intelligenda, ut ejus diſpoſitio procedat, ſive mulier ad ſecundas nuptias tranſeat ſive non, ut in utroque caſu poſſit expreſſe diſponere de arrhis, ſi filios illius matrimonii non habuerit, ergo niſi dicamus legem noſtram diſpoſuiſſe, quod ſi filios habuerit, non poſſit etiam meliorando unum ex eis diſponere de arrhis quantumcunque ad ſecundas non tranſeat nuptias, eluſoria eſt noſtræ legis diſpoſitio, neque neceſſe erat eam condere ſi idem eſſet dicendum etiamſi filium haberet, dum non tranſeat ad ſecundas nuptias, poſſe diſponere de arrhis & meliorare, & ſic legiſlator velle nugari diceretur, imo hoc modo aſſeritur contra legis noſtræ diſpoſitionem tenendo opinionem contra Roderic. Suarez. & ſequaces, & ſic meo judicio vera eſt opinio Roder. contra Telli. Molin. & Pelaez, & Gutier. *ubi ſupra* contra quos cum Roder. tenent Pal. Rub. Ant. Gom. Alvarado, *ubi ſupra*, & Gomey Arias, *l.* 51. *Tauri*, cum quibus & ego teneo. Idque præmaximè verius eſſe & ſine dubio teneo quoties mulier hæc non dicit expreſſe meliorationem, quam facit uni ex filiis, velle eſſe etiam extrahendam de arrhis, ſed generaliter meliorаſſet in tertio vel quinto vel in utroque, nam tunc de arrhis non cenſetur melioraſſe etiam in caſu in quo teneremus opinionem Tellii & ſequacium contra Roderic. & eum ſequentes, idque deducitur *ex lege noſtra*, dum in caſu in quo permittit mulierem hanc de arrhis poſſe diſponere, ita demum permittit ſi expreſſe id dixerit & diſpoſuerit, quaſi ſecus ſi non expreſſerit, cum tunc intelligendum ſit noluiſſe arrhas tollere hæredibus ſuis, & ſic in generali melioratione & diſpoſitione dixit Alvar. *ubi ſupra*, etiamſi Gutier. *ubi ſupra*, aliud velit etiam in generali, quod videtur contra noſtram legem, & ſic poſſent concordari dictæ opiniones contrariæ ſcilicet, quod prima Roderic. intelligatur quoties mulier in viduitate permanens generaliter filium aut filios illius matrimonii in quo arrhæ intervenerunt generaliter meliorat in tertio & quinto ſuorum bonorum; Tellii vero opinio procedat quoties meliorat in 3. & 5. ita ut expreſſerit velle meliorationem hanc etiam ex arrhis deduci, quaſi expreſſum tunc plus operetur quam tacitum, prout *ex lege noſtra* decerpitur, & eſt mea & nova concordia, licet mihi indiſtincte videtur tenenda opinio Roderic. & ſequacium etiam in caſu in quo mulier ad ſecundas nuptias non tranſit. Neq; obſtabit ut omnia perficiamus huic noſtræ opinioni lex 52. Taur quæ eſt ſequens, ubi dicitur, quod ſi in matrimonio ſunt arrhæ, poteſt mulier eas eligere, & relinquere jocalia, ſed jocalia ſunt ſua, ergo & arrhæ, & ſicut de jocalibus diſponit, ita & de arrhis, nam licet lex hæc mulieri huic electionem hanc dimittat & relinquat, ita eſt cenſendum reliquiſſe non ut mutet arrharum qualitatem eis à lege attributam, ut ſcilicet non acquirantur matri quoad proprietatem, ſed tantum quoad uſumfructum, & ſic non ſine myſterio lex hæc, 52. Tauri dum de jocalibus dixit, diſpoſuit ea uxorem acquirere & ſua eſſe, dum vero de arrhis meminit non dixit, quod ſua eſſent, ſed quod exiſtentibus arrhis in matrimonio eſſet in electione mulieris eas, vel jocalia eligere & ex hoc non videtur lex parificare arrhas cum jocalibus, ut ſicut jocalia ſunt uxoris ita eſſent arrhæ neque tale quid poteſt colligi ex dicta lege, imo potius contrarium, nam in electione lex illa mulieri conſtituit, tum ut videret ſi arrhæ eſſent majores, tum ut videret an ſibi eſſet utilius arrhas eligere, de quibus diſponere non poterat filios habendo illius matrimonii, vel jocalia de quibus diſponere poterat, & ſic fundamentum noſtræ legis 92. in quo Tellius magnam vim facit, nullam intelligo efficere pro ſua opinione, ſed potius contra eam.

IN LEGES QUARTAM ET QUINTAM.

Taſſa panis nova & novior ponitur in iiſce duabus legibus, & novus ordo datur in tritico, & farina, & pane cocto, & augetur pœna contra tranſgreſſores, & factores, & miſcentes triticum cum alio ſemine, vel illud inundantes.

SUMMARIUM.

1 *An iſta lex tanquam preceptiva ſit ſervanda in foro conſcientia & quibus modis dicatur legare. num.* 2.
3 *An triticum venditum in foro publico minori pretio poſſit in conſcientia foro vendi pretio hujus taxæ, necne?*
4 *An clerici & Eccleſiaſtici teneantur ad hujus legis obſervantiam.*
5 *Emens triticum ultra taxam poteſt petere contra venditorem, ut condemnetur in hujus legis pœnam.*
6 *Ultra triginta dies poteſt emptor repetere exceſſum ſibi ablatum.*
7 *Taxatur quantitas ultra taxam in pane cocto, & quomodo ſit facienda.*
8 *Interpretatur l. iſta, quæ antea erat in nova Recopil. & referuntur ejus verba ad litteram.*
9 *Vicini non deputati per correctorem non poſſunt vendere in pane cocto ultra taxam hujus legis & bene diſcutitur.*
10 *Que conſideracion ha de tener en el precio en que han de vender los vezinos de ſu coſecha, y las alhondigas, y panaderos diputados para eſte efecto.*

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

11 *Impedientes tritici ſeu farinæ abundantiam gravi pœna puniuntur & quomodo hoc intelligatur.*
12 *Como ſe ha de hazer la cala y cata, y contra que perſonas.*
13 *Plura traduntur in materia conſcientiæ, & quod in omnibus rebus eſt anteponenda.*
14 *Rex poteſt legem facere quod in conſcientia obliget.*
15 *In conſcientiæ foro tenetur exceſſum hujus taxæ erogari pauperibus vel in aliquod opus publicum & communi converti.*
16 *Tempore neceſſitatis non poſſunt judices ordinarii concedere licentias, ut poſſint vendere triticum, vel farinam & panem coctum, ultra taxam hujus legis, & an venditores excuſentur in conſcientiæ foro.*
17 *De eadem re & an ſit licitum ultra taxam vendere & traduntur tres opiniones.*
18 *Judices Regii, executores ſunt hujus legis & interpretantur verba legis.*

1 IN §. Ibi. *Mandamos.* † Verba præceptiva ſunt hæc, & à Rege habente poteſtatem condendi hanc legem prolata: ſuntque juſta, honeſta & poſſibilia, & ſic ab omnibus ſervanda & cuſtodienda: Præcepto enim ſuperioris obediendum eſt, ut in *c. memoriam* 19. *diſt.* idq; ad publicam, videlicet utilitatem conſervandam pertinet, quæ contemptis Magiſtratuum ſuperiorum edictis labi ſolet, unde & iſt. *Polit.* 2. *c.* 6. ait in Principibus errores quoſdam ferendos eſſe, quoniam (inquit) non tantum proderit, qui corrigere perget, quantum nocebit aſſuefactio ſuperioribus non parendi. Facit etiam text. *in c. contra morem.* 100 *diſt.* & *in c. quid culpatur*, 23. q 1. & *l. proſpexit*, *ff. qui & à quibus*, ex quo obſervantia legum ſummè eſt attendenda, & earum præcepta adimplenda: ita ut dicebat Plato *lib. civil.* Nemo quicquid præter leges committere audeat, & quiſquis audet morte mulctetur, extremiſque omnibus ſuppliciis affligatur. Thucydides *lib.* 1. *in oratione Archidami Regis*, dicebat: Edocti ſumus, indoctorum eſſe leges contemnere, modeſtiuſque vel cum difficultate illis obtemperare. Et Ariſtot. *lib.* 1. *Rhetoric.* Qui legibus ſemper obtemperarunt, ii optimi videntur, & in optimatum civitate gerendarum rerum Principatu potiuntur.
2 Et Demoſthen. *adverſus Midiam*, inquit; ſunt † autem leges, quando feruntur, conſiderandæ, quænam, & cujuſmodi ſint, cum vero receptæ fuerint, cuſtodiendæ, & uſurpandæ. Et iterum contra Ariſtogitonem, leges tuendæ ſunt, & à vobis qui quoquo tempore judicia exercetis, confirmandæ: harum enim præſidio boni ſunt improbis ſuperiores. Ex quo (ut cum iis concludamus (inquit Joſeph. *in proœmio antiquitatum Judaicarum*: His, qui Dei voluntati obſequuntur, & leges bene latas tranſgredi verentur, omnia proſpere ſuccedunt, ſupra quàm credi poſſit. Quod ſi ab illarum diligenti obſervatione diſcedant, neque conſilia earum exitum inveniunt, & boni ipſorum opinione conatus in calamitates immedicabiles deſinunt: tunc enim (inquit Ariſtophanes *apud Stobæum ſermone de Republica*,) ſalvæ ſunt civitates cum leges, ut decet, obſervantur. Et Iſocrates optime dixit habitari civitatem, quæ ſecundum leges viveret. Quibus de cauſis multis in locis ex inobſervantia legis noſtræ & ſimilium, calamitates & fames accidiſſe compertum eſt. Et ex eiſdem rationibus miſerendum eſt judicum etiam ſuperiorum, qui jam etiam cauſas civiles arbitrarias eſſe judicant non attendentes diſpoſitiones legales, quaſi poteſtatem haberent eis derogandi, & patrimonia aliorum, cui velint arbitrari danda in maximum ſuarum animarum detrimentum.

Ibi. *A onze reales. In l.* 5. *ſeq.* augetur pretium hoc ad 14. Regales: Sed an † ſi triticum ob abundantiam venditur in foro publico pro minori pretio, quam ab hac lege taxato, licebit ne in conſcientia vendere illud pretio taſſæ, & quoad pœnam in foro exteriori crederem nullam incurri: quoad interius verò forum, & ſic conſcientiæ, peccatum mortale incurretur: & inſuper reſtitutionis obligatio, eo quod juſtum pretium judicatur illud, quod in foro currit publico, & ideo ab illo non debet excedi: tum etiam quia ex noſtra ſterilitate tritici exiſtente taſſam ponit, non verò ubi adeſt abundantia. Militantque tempore abundantiæ lex naturalis & divina, quæ prohibent ultra juſtum pretium rem aliquam vendi: militat etiam communis Doctorum ſententia, quod pretia rerum vileſcunt ratione abundantiæ, & ſic hanc opinionem & ſententiam tenent Mercado, & Medina, relati & ſecuti per Gutier. *in lib.* 2. *pract. quæſt. in quæſt.* 180. *n.* 12. *cum ſeq.* & Palac. *de contract. lib.* 2. *c.* 2. *pag.* 60. *verſ. ſed quid ſi*, & antea *in pag.* 59. *in verſ. unde ſi mercatores*, ubi idem dicit in mercatoribus panem vendentibus ad aliquem locum, nam ſi ibidem vilius venditur, eodem, & non majori pretio vendere poterunt, & Magiſt. Lopez *in* 1. *p. inſtructor. conſcient. c.* 213. *an vendentes ad creditum*, *pag.* 522 *col.* 2. & latius *in c.* 226. *in princ.* & *in fin.* ubi inquit uſuram eſſe vendere triticum ad creditum ad pretium taſſæ legalis, quando, quia abundantia ſupervenit tritici in foro publico, jam minori venditur pretio, prout & idem Lopez tenuit in locis relatis à Gutier. *in d. n.* 12. qua de cauſa debent confeſſores multum ad hæc advertere, ut pœnitentibus veritatem hanc manifeſtent, & conſcientias læſas exonerent, & idem tenet ipſemet Magiſt. Lopez *in ſuo inſtructo. negocian. lib.* 1. *capit.* 15. *colum.* 1. *in fine*, *cum principio ſequentis*, etiamſi Navar. *de reſtit. lib.* 3. *cap.* 2. *num.* 2. *cum ſeqq.* & Felician. *de cenſ. lib.* 2. *cap.* 1. *num.* 15. aliud velint. 3

Ibi. *Perſona Eccleſiaſtica.* Hæc enim etiam ratione boni publici adſtringi † poteſt ad obſervantiam noſtræ legis, ut diximus in *l.* 1. *num.* 19. & 20. *ſupra iſto tit.* & tenet Vega, *in Sylva de caſos de conciencia. lib.* 3. *caſu* 312. *fol.* 168. & Navar. *in Manuali*, *c.* 23. *n.* 88. & Lopez *in d.* 1. *p. inſt. conſcien. c.* 226. *col.* 2. & iterum *in d. inſtruct. negocian. lib.* 1. *c.* 17. *col.* 1. ubi idem dicit eſſe cum clerici res foraneas & triticum foraneum huc afferunt, ut taſſam legis cum expenſis itineris teſtimoniis authenticis probati excedere non poſſint. Sed an Civitas, Collegium, vel univerſitas comprehenderetur legis noſtræ diſpoſitione, teneo quod ſic, quia licet perſonæ appellatione regulariter non comprehendantur Civitas, Collegium, vel Univerſitas, ex tex. *in c. Roma. de ſent. excom. in* 6. & *in auth. Item quæcunque*, *C. de Epiſc.* & *Cler.* dixi *in l.* 1. *n.* 180. *tit.* 5. & *in l.* 1. *tit.* 14. *n.* 14. *lib.* 8. *infra.* & quadraginta fundamentis id fundat contra Barb. Calcan. *conſil.* 1. *per totum*, ubi reſpondet fundamentis contrariis, quæ longum eſſet hic referre: Ex quibus infero noviſſimè, quod lex ac pragmatica nova Regia prohibens nullam perſonam poſſe locare, neque in confidentiam præſtare officia tabellionatus civitatum ac villarum, ſed ſuis perſonis ea teneri ſervire & exercere ſub pœnis ibidem contentis, & in ejus declaratoria, tamen non habebit locum in Collegio, Civitate, vel Univerſitate hæc officia tenentibus in ſua civitate, villa vel alio in loco, eo quod ſtatutum aut lex pœnalis loquens in perſona vera, non extenditur ad præſentatam, prout eſt Civitas & Collegium, ex l. metum, §. animadvertendum, ff. quod met. cauſa, & traditur etiam per Aym. Crav. *in tract. de antiq. temp.* 4. *p. in prin. n.* 149. *vol.* 17. *tract. Doctorum*, ideo ſtatutum loquens de Prælato non extenditur ad capitulum niſi per jus extendatur, ut per Ant. *in c. grave*, *notab.* 4. *in fin. de præb.* refert & ſequitur confirmando Decius, *conſ.* 486. *col.* 1. & Aymon Crav. *ubi ſup. d.* 4. *p. in prin. n.* 149. idque clare colligitur ex dicta de tabellionibus pragmatica, dum jubet propriis perſonis teneri proprietarios ſervire officia hæc, ſed Univerſitas, Collegium, aut Civitas id non poteſt facere, niſi per mediam aliam perſonam, quia eſt corpus ſine anima: igitur pragmatica illa non loquitur in hoc caſu, quia ejus verba non conveniunt Univerſitati, Collegio aut Civitati, & ſic ejus diſpoſitio convenire non poteſt, verbaque in proprio ſignificatu in dubio ſunt in eligenda & non in extraneo vel ficto, eſſetque aliter ad impoſſible obligare contra legis naturam, quæ debet eſſe poſſibilis, & ſic in facto allegavi, & ex iis & aliis de cauſis obtinui & liberavi accuſatum tabellionem de hoc. Hæc tamen omnia licet ita ſint, tamen in propoſitum noſtræ legis taxam pretio panis imponentis, & tranſgreſſores punientis Civitatem, Collegium, ac Univerſitatem comprehendi ſub ea teneo, nam legis noſtræ verba ſunt generalia omnem & quamcumque perſonam cujuſlibet qualitatis, & conditionis exprimentia, & prohibentia ei contravenire, quo caſu Univerſitas, Civitas, & Collegium comprehenditur, ſecundum Alex. *conſ.* 216. *col. pen. poſt medium*, *volum.* 2. & Achil. Pedioche, *conſ.* 56. *n.* 291. & Aym. *d. n.* 149. contra Dec. *conſ.* 44. *in fin.* aliud volentem: & poſtquam hæc ſcripta habebam, reperi in terminis noſtræ taxæ panis tenentem Mexiam, *in prag. panis an.* 1558. *in gloſ. qualquier*, *fol.* 131. Sed quomodo dicemus Collegium, Civitatem, aut Univerſitatem delinquere contra legis noſtræ diſpoſitionem, decerpes ex dictis per nos *in tract. de Decurionibus Curiæ Piſanæ*, *lib.* 4. *c.* 3. & per Maria. Soc. *in c. dilecta. de exceſſib. Prælat. num.* 94. *cum ſeq. aliquibus*, & Ant. Gom. *tom.* 3. *c.* 1. *n.* 52. *cum* 2. *ſeqq. gl. l.* 17 *tit.* 10. *par.* 7. Addition. Angeli *de maleſic. verbo, de conſenſu*, & *deliber. ſub num.* 4 ubi an contradicentes teneantur, & Andr. Gail. *in dec. Imper. lib.* 3. *c.* 9. *de banno commun.*

Ibi. *Falta, o eſterilidad, ni por via ninguna ni modo.* Et ſic neque ratione loci ſterilis, vel difficilis ad ſeminandum, & colendum excuſabitur in juſtitia, neque in conſcientia frangens legis noſtræ taxam, ut latè fundat hic Gutier. *ſub lib.* 2. *quæſt. pract. q.* 180 *num.* 1. *cum ſeq.* quam referre ſufficiet, quia latè hoc proſequitur & fundat, & remanet cum hac opinione, & Palac. *in d. Praxi contractuum*, *lib.* 2. *cap.* 2. *pag.* 61. *verſi. at quæret aliquis*, *cum ſequentibus*, & anteà *ibidem*, *in pagina* 59. *verſicul. unde ſi mercatores*, & *in pagina* 60. *verſic. ſed qui ſi*, idem tenet.

Ibi. *Solo pueda pedir en qualquier tiempo.* Sed quis eſt hic, qui hoc petere poteſt, dic quod eſt ille, cui triticum, farina, vel panis coctus ultra taſſam vendita ſunt, & ita colligitur ex verbis præcedentibus, & tenet Gutier. *lib.* 2. *quæſt. prac. q.* 180. *n.* 18. Et dicitur hic *En todo tiempo*, ad differentiam triginta dierum in præcedente verſiculo aſſignatorum pro petendo † pretio taxato ſoluto pro pane vel tritico: nam hoc pretium intra illos triginta dies debet peti per læſum, eis tamen elapſis ceſſat hujus pretii repetitio, eo quod nullum damnum reſultat læſo hinc ex pretio iſto, cum apud ipſum remaneat frumentum pro pretio illo datum, ſed quoad exceſſum pretii taxati, cum in exceſſu iſto ſemper in damno emptor remaneat, ſemper exceſſum hunc petere ei permittitur, ut hic vides, & illum tenetur venditor reſtituere: quod ſi neſcitur quis fuerit iſte emptor læſus, tunc exceſſus iſte pauperibus, vel alicui loco publico applicabitur, ut inquit Vega, *in ſua Sylva de caſos de conciencia. lib* 3 *caſu* 316. *in fin.* 5 6

In §. *Y en quanto al pan cozido.* Iſtius legis 4. ibi, *regulandolo*, *reſpeto del trigo en grano con alguna moderada ganancia.* Sed quænam erit hæc moderata lucrifactio, & in hoc Mexia *in pragm. panis concl.* 6 *n.* 11. *cum ſequen fol.* 99. *argum. l.* 6. *tit.* 11. *lib.* 7. *infra*, dicebat juſtum & moderatum lucrum in propoſito cenſeri, quintam partem laboris totius, *De lo que ſaliere y ſe comprare el grano, y la demas coſta haſta cozerlo.* Quod quidem erat maximum lucrum & pernicioſum popularibus & pauperibus, & *l. illa* 26. loquitur in diverſo caſu, & cum differente ratione, & ſic non eſt inferendum ex illa lege ad diverſa: Mercado verò *de contratos*, ſuper lege taſſæ panis, dicebat aliud eſſe hujus moderati lucri exemplum ſcilicet, ſi triticum valet novem [illegible] datur quatuordecim moderando duos argenteos & dimidium pro expenſis & reſiduum pro intereſſe & lucro licito & moderato: horum tamen opiniones rejicit, & jure optimo Gutier. *in d. q.* 180 *n.* 16. *lib.* 2. *pract. quæſt.* dicens illud certius & ſecurius eſſe, ut attendatur ad modum, ordinemque, quem reſp. & gubernatores horrei ſive depoſiti publici ſolent ſervare abſque fraude tamen, quoties triticum ejuſdem dant panificis, hoc eſt, *a panaderas para maſſar*, *y vender cozido*, certo pretio aſſignato, quo eis liceat eundem panem coctum vendere, nempe ut ſi illis faneca tritici datur quatuordecim argenteis, eo pacto ut binas libras panis cocti vendant ad quindecim dipondios, ad iſtum eundem ordinem reguletur lucrum aliorum foras ementium frumentum, habito reſpectu ad pretium, quo emptum eſt, & ad expenſas itineris, & ſic ſi iis junctis unaquæque faneca numeratur pro viginti Regalibus, dandus eſt, pro duabus libris hujus panis cocti unus morapetinus plus, & ſecundum hoc quotidie fit, & habetur pro moderato lucro, ut in propoſitum noviſſimè tenet Caſtillo, *in Politica de Corregid. lib.* 3. *c.* 5. *n.* 64. cum Gutier. *ubi ſupra*, & contra Mexiam *in loco jam citato.* Quod ſit, ut inquit Gutier. *ubi ſupra n.* 17. quòd 7

panis coctus ex tritico populi non debeat taxari, nec vendi adeò carius, ſicut quod foris aſportatur, ratione expenſarum pro leucis itineris faciendarum, & ſic in effectu in noſtris legibus taſſe frumenti & panis cocti diſponitur dum dicitur: *que en el poner del pan cozido ſe tenga reſpeto a lo que ſaliere y ſe comprare en grano, y dandoles alguna mas juſta y moderada ganancia por ſu trabajo y coſta*, prout refert Vega, *en la Suma de caſos de conciencia, lib. 3. c. 316.* & ad ad hanc taxam debent Rectores populorum multum advertere & caute ne pauperes nimis graventur cb nimium ditandas annonas, ut inquit Meſſia *ubi ſup. n. 17.* & latius Magiſter Palacios, *in praxi contractuum, lib. 2. c. 2. pag. 55. cum ſequen.* aliter enim ut ibi aſſirmat, onerabunt conſcientias ſuas. Sed an ſi minus vel plus quam deceat præfecti annonæ taxaverint panem coctum, poterunt Piſtrices, cum minus pretio juſto taxatur vendere ultra taxationem, vel in taxatione immodice facta, & an peccabunt, & ad reſtitutionem tenebuntur in quolibet horum caſuum, vide Palac. *ubi ſup. pag. 58. cum ſequen.* ubi & quid in arrendatariis, & in Agricolis perdentibus, & in hac lege iterum dicemus, & traditur etiam deductis, per Magiſt. Lopez *in inſt. negotian. lib. 1. c. 15. col. 4. verſ. jam ex præmiſſis, cum ſequent.* ubi inquit cum Doctor. communiter tenendum, quod etiam hoc prætextu non poterit taxa Senatorum violari ſine pœna in juſtitia, & ſine reatu in conſcientia, ex hoc inferens confundi & depelli mercatorum nequiſſimā deceptionē, perſuaſionemque fallaciſſimam, qua ſibi ſuadent, jus ſibi ſemper ineſſe lucrādi, & nuſquam perdendi, ac ſemper cum lucro vendendi: Ibidem que ipſe Lopez, *in verſic. prætereà,* & advertendum optimè inquit cum Navar. & Garſia, *ibi* allegatis & Gutier. *lib. 2. pract. quæſt. 180. n. 14.* pretium legalis taxæ non eſſe aptandum viciatis, aut corruptis, & ferè inutilibus, mercibus, ſed ſolum ſinceris, utilibus & incorruptis: unde triticum vitiatum corroſum, aut exeſum [illegible] velle vendere, & culpa, & reſtitutionis obligatione non caret, tanto ergo minoris vendenda ſunt quanto magis deteriorata ſunt, ut noviſſime tenet Molina *in 2. part. de juſti. & jur. tract. 2. diſp. 364. pag. 674. col. 2. verſ. poſito. ubi & quid ſi eſt bonum?* Quod etiam de pretio communi intelligendum eſt, quando legale pretium non eſt præfinitum. Et ſic miror quomodo judices permittunt in locis ſuis vendi panem coctum malè maſſum, & plenum furfuris, & aliis ſeminibus malis pretio taxato à lege, vel à Senatoribus populi. Et ideo dum permittitur fiſco, & horreis publicis miſcere triticum corruptum cum incorrupto, deberet minori pretio vendi, quam quo vendebatur incorruptum, & ſic eodem modo idem eſſet in pane cocto ex hac miſtione procedente. Aliam inſuper quæſtionem annectit Magiſt. Lopez *in dict. cap. 15. verſ. porrò non abs re,* ſcilicet, ſi pretium taxæ in diverſis locis varium eſſet, an pretium ubi res venditur, vel ubi traditur attendendum ſit, & in hoc concludit, quod pretium loci ubi traditur attendetur, non vero venditionis, & hoc quia ubi traditur, perficitur venditio: Et quare tunc perficiatur venditio (licet ipſe non dicat) eſt, quia cum per menſuram ſit frumentum tradendum, uſque dum menſuretur, non eſt perfecta venditio, contractus enim hic venditionis frumenti conditionalis eſt, & imperfectus ante menſurationem: & ſi facta fuerit traditio, non dicitur tranſlatum dominium, quia illa dicitur nuda à cauſa, ſecundum Roland Vall. *conſil. 7. n. 14. & 15. volum. 3.* Dec. *conſ. 179.* & Addit. Matth Afflict *deciſ. Neap 68.* & Socin. Sen. *conſ. fin. lib. 3.* ubi *colum. 1.* id declarat, quod intelligitur cum venditur fundus tot tornaturarum, non vero loquitur cum venduntur tot fanecæ tritici, quot habeo in tali loco, pro qualibet faneca tantum pretium dandum, tunc enim ante menſurationem non eſt perfecta venditio, etiamſi emptor affirmet eſſe traditam in frumento illo, & renuntiaverit legibus traditionis, quia nihil fit antequam menſurentur, ut inquit Roland. *ubi ſupra.*

Ibi, *De mil y quinientos y ſeſenta y ocho.* Quam non reperio inſertam in noſtra Recopilatione & miror de hoc cum noſtra illius meminerit, & ad eam ſe referat jubendo eam ſervari, & quia ejus notitia neceſſaria eſt, ad noſtræ legis intelligentiam & declarationem, ideo libuit eam hic inſerere ſub brevibus verbis in hunc modum.

Mandamos a vos y a cada uno de vos. (loquimur enim cum omnibus judicibus populorum) *en vueſtra juridicion, que guardeis, y cumplais, y executeis lo contenido en la dicha prematica* (quæ eſt taxæ panis, anni 1558. in hoc titulo inſerta) *y guardandola, y cumpliendola, tengais muy particular cuidado de proveer como el dicho pan cozido ſe venda a juſtos y moderatos precios, avido reſpeto a aquellos en que el pan y harina ſe vendiere con alguna honeſta y moderada ganancia: de manera, que en eſto no aya ni pueda aver exceſſo ni deſorden, proveyendo de contino cerca deſto lo que convenga, y teniendo juntamente fin a que las plaças eſten proveidas y no aya falta. E otro ſi, tendreis muy gran cuenta y cuydado en averiguar y ſaber ſi algunas perſonas que no ſean panaderas, ni de los que acoſtumbran tener eſte trato, ni ſon de tal calidad, que ayan de entender ni uſar de ſemejante grangeria, tratan por ſi, o por medio de otras perſonas vender ſu trigo y harina por eſtos medios de pan cozido, excediendo del precio de la prematica y para la defraudar, y que aquellos que en eſto excedieren y deſto uſaren, ſean caſtigados: Ca nos por la preſente prohibimos y defendemos que no lo hagan, ni puedan hazer directe ni indirecte, por ſi, ni por medio de otras perſonas, ni uſando para eſte efecto de ningun trato, pacto, modo, ni cautela, ſo pena que ayan perdido y pierdan todo el precio del pan que anſi vendieren, y mas otro tanto, lo qual ſe aplique a las perſonas y en la manera y forma que en la dicha prematica ſe applica: lo qual vos mandamos que anſi lo hagais, guardeis, y cumplais con el cuydado que negocio deſta calidad, y que tanto importa al bien y beneficio publico conviene y deve tener, con apercebimiento que os hazemos, que ſi deſcuydo, o negligencia en eſto tuvieredes, mandaremos proveer como a nueſtro ſervicio, y al beneficio publico convenga. Y porque lo ſuſo dicho venga a noticia todos, e ninguno pueda pretender ignorancia, vos mandamos que hagays pregonar eſta nueſtra carta por las plaças y mercados, y otros lugares acoſtumbrados, &c. Dada en Madrid a 14. dias del mes de Septiembre, de 1568. annos.*

Quam

Quam litteram hujus pragmaticæ refert Meſſia, *in prag. taxa pan. fol. 138. cum ſequentibus,* ubi aliqua dicit in ejus propoſitum, & præſertim in verbo, *defraudar*, conſiderat, quod ex eo colligitur, & ex contextura dictæ pragmaticæ, per eam id genus hominum contentorum in ea non prohiberi triticum, aut farinam, aut frumentum, quod habent vendere per ſe, vel interpoſitas perſonas dum tamen vendant pretio per pragmaticam taxato: ſolum enim eis interdicitur, ne his exquiſitis fraudibus, aut panis cocti (ut hic dicitur) colore & occaſione eandem legem circumveniant, ex tritico ſive farina panes per ſe vel per alios faciendo, & ultra taxam pani cocto conſtitutam eos vendendo: ut idem tenet Palac, *de contract. & reſt. lib. 2. c. 2. pag. 63 verſ. quid quod pragmatica damnat ſolum etc.* Ex quo infero, quod illi, qui non ſunt panifici ad hoc per juſtitiam & Decuriones Deputati, non poſſunt vendere panem coctum etiam pretio in publico foro currente, & taxato ſine pœna noſtratum legum; ſi pretium taxatum panificis publicis excedat metam pragmaticæ, & crimen in hoc committunt, ut ex verbis hujus pragmaticæ decerpitur, & voluit Palac *ubi ſupra pag. 62. verſ. atque de iſtis,* licet quoad peccatum hoc non procedere inquit ipſemet Palac., *ibi pagin. 63. in principio,* quod tamen non ſine ſcrupulo meo videri aſſecurari poteſt: fit enim contra diſpoſitionem dictæ pragmaticæ, tam etiam quia vendit ille, qui non eſt publicus panificus, itidem quia vendit ultra taxam pragmaticæ, venditque ſine taxatione facienda habito reſpectu ad pretium in quo triticum illud emerat panificus talis, quod quidem pretium erat conſiderandum & inſimul expenſa erat attendenda per hos publicos taxatores, & præſertim ſi erat tale triticum ex proprio cenſu, vel labore procedens, quia tunc minus licebit taxam excedere, & ideo non ſine ſcrupulo ſuſtineri poteſt dictum hoc dicti Magiſtri Palac. Sed an & ad reſtitutionem tenebitur vendens panem coctum pretio communi, ſi ſit venditor ex perſonis prohibitis vendere panem coctum, Caſtillo, *in Politica de Corregidores, lib. 3. c. 3. n. 57. in fin.* refert ſe ad Mercado, & ad Gutierrez *in l. 2. quæſt. pract. q. 182.* ubi tenet cum mea opinione, ſcilicet peccare mortaliter, non tamen teneri ad reſtitutionem, ex eo quod emptoribus nullum damnum fit, cum & aliorum panes cocti eodem pretio publicè vendantur. Ego
10 tamen id † crederem poſſe procedere (ſi verum eſt) quoties iſte prohibitus vendere panem coctum certus eſt, triticum illud, quo panem efficit coctum, eſſe emptam ejus fanecam pretio illo quo empta fuit illa ex qua panificæ publicæ vendunt ſuum panem coctum, & cum eiſdem expenſis, ſed ſi minoris pretii erat, vel erat de ſuo cenſu & labore, tunc equidem ſi minoris valoris erat, quam illius panis, qui venditur in foro publico, teneretur utique reſtituere emptoribus exceſſum, ut ex noſtra lege probatur, maximè in illis verbis. *Que en el poner de pan cozido ſe tenga reſpeto a lo que ſaliere y ſe comprare en grano, y dandoles alguna mas juſta y moderada ganancia por ſu trabajo y coſta,* quibus verbis comprehenditur, tranſgreſſorem eſſe horum verborum illum, qui eſt prohibitus vendere panem coctum. *Al qual no le ſale la hanega del trigo tan cara, ni al precio que ſale a las alhondigas que venden, y a ſus panaderas y perſonas que venden pan cozido en las plaças publicas por taſſa pueſta por los Diputados para ello, los quales quando lo puſieron tuvieron conſideracion al precio que ſalia cada hanega comprado, y al trabajo, coſta, y gaſto, y acaretos.* Et ſi contra dictos authores teneo cum Mexia *in preſenti concl. 6. n. 14.* etiam Gutier *d. q. 182. n. 13.* & Palac. *ubi ſupra.* aliud velint contra Mexiam, cujus opinionem veriorem contra dicta per Gutierrez *d. nu. 13. 14. & 15.* eo quod loquitur contra verba dictæ pragmaticæ, prout in aliud propoſitum conſiderabit ipſemet Gutier. *ibid. in q. 181. nu. 4. verſic. his tamen,* & clarius *in d. q. 182 nu. 4. verſic. at vero reſpectu:* ubi in effectu, ſi bene percepi, idem quod nos concludit, licet poſtea in dict. *n. 13. & 14.* non ita diſtinguat, ſed indiſtinctè loquatur; niſi ipſum intelligas loqui ſecundum quod in *d. verſic. at vero reſpectu,* locutus erat. Sed an panificæ publicæ ſequentes taxationem factam à Præfectis, & à concilio etiamſi immoderata ſit, peccabunt, & tenebuntur in conſcientia. Palac. *ubi ſupra, pagin. 58. col. 1. & pag. 59. verſic. ſed qui ſi,* inquit, excuſatas eſſe, quia ſequuntur taxationem factam ab illis, qui eam facere potuerunt, ipſæq; panificæ non poſſunt talem taxationem reſtringere, ſicut neque augere, imo & alias, quæ non ſunt publicæ, idem ſequi poſſe teſtatur ibidem ipſe Palac. de quibus jam diximus: Ejus tamen doctrinam veram eſſe cenſeo in panificis publicis, quæ panem publicum publici horrei vendunt, & pro ipſo horreo publico, ſecus in aliis vendentibus panem ſuum etiamſi publicæ panificæ ſint, in iis enim non credo veram doctrinam, non enim hæc tenentur ſequi injuſta & immodica pretia, & contra legis diſpoſitionem ordinata, poſſuntque pretia hæc moderare minoris vendendo, quod non poſſunt illæ aliæ publicæ panificæ, quæ vendunt panem coctum publici horrei, & pro eo & in ejus utilitatem, quibus non licet diminuere pretium taxatum etiam immoderatum, & exceſſivum.

Ibi. *Porque podria, ſer, que por malicia, arte, e induſtria de las perſonas que tienen el dicho pan, procurando como procuran que aya falta y eſtrecheza, y neceſſidad en lo del pan cozido.* Qua quidem hæc procurantes debent graviter puniri, quaſi publicæ ut late adverſantes, & bono publico contravenientes, ſicut faciunt poſt eos, qui publice emunt annonam, vel aliquid aliud pluris quam valeat, ut cæteri eodem pretio ad emendum incitentur, qui quidem crimine ſtellionatus tenentur, *ex l. 3. §. item ſi quis,* ſecundum Bartol. *intellectum, ff. de crimin. ſtellionat* vel qui emunt omnem annonam, quam inveniunt in provincia ea ratione totum ementes, ut ipſi ſoli poſtea pretio, quo velint, eam vendere poſſint, qui Dardanarii vocantur, & ſi humiliores ſunt ad opus publicum damnantur, & quandoque negotiatione privantur, *l. annonam ff. de extraordin. crimi.* & qui monopolium faciunt quo annona carior fiat, pœna viginti aureorum puniuntur *l. unica C. monopoliis,* & qui quam faciunt, quo annona carius vendatur, & qui dolo impediunt, quominus ad civitatem deferatur, lege Julia. de annona tenentur, *l. 3. ff. ad l. Jul. de annona.* & in conſcientia tenentur ad damnum inde ſecutum, ut tradit Vega *in Sylva de caſos de conciencia, lib. tertio. caſu 317.* & Lopez *prima parte, inſtructo*

ſtruct.conſcient. cap.226. columna penult. ubi idem quoad Rectores negligentes in hoc eſſe dicunt; pro quorum exceſſuum remedio lex noſtra providet in ſequente verſiculo dicens, *y que para eſte efecto, &c.* quod eſt optimum remedium.

Ibi *y puedan tomar y tomen de qualeſquier perſonas, de qualquier eſtado, condicion, y calidad que ſean que lo tuvieren el pan en grano, o harina.* Sed an de Eccleſiaſticis redditibus & decimis poterunt judices ſeculares tempore neceſſitatis in annonam ad proviſionem Reipublic. facere ſequeſtrari triticum & hordeum talium decimarum, Eccleſiaſticarumque perſonarum redditus, præſertim jam exiſtentium in horreis Eccleſiæ, & clericorum, & collectorum ſuorum, ubi congregari ſolent, & in hoc Gutierrez *lib.1. quæſt.pract.quæſt. 13. per totam,* ad utramque partem examinat latè hanc difficultatem, an ſine pœna & cenſuris id poſſit per ſeculares judices licite fieri, & tandem concludit, quod Judices & Rectores ſeculares dummodo in procedendo, & exequendo obſervent ad unguem formam traditam, atque præſcriptam à *leg.1. tit.25. lib 5.ſupra,* & ſic ſervatis ſervandis rectè poterunt frumentum clericis non neceſſarium ſequeſtrari, vendique facere à gentibus abſque metu excommunicationis & requiſita neceſſaria ibi ipſe Gutierrez annectit. Primo, quod ſit atque immineat neceſſitas magna, & indigentia tritici. Secundo, quod triticum auferendum ſit ad vendendum per clericos deputatum, vel habitum, & quod eis relinquatur triticum neceſſarium pro ſe & famulis eorum. Tertio, quod pretium verè & realiter ſolvatur, vel ſi nolit recipere, offeratur taxatum à lege & depoſitetur, ac conſignetur: & de iis omnibus fiat informatio, quæ procedat ante ſequeſtrum, & tunc inquit Gutier. optimè fieri poſſe ſine metu excommunicationis, & hanc dicit ibi eſſe ſuam opinionem; Caſtillo tamen *in dicta ſua Politica de Corregidores, lib 3.cap.3.n.13.* inquit in facti contingentia cum omni juſtificatione feciſſe ſequeſtrum hoc, & cum judex Eccleſiaſticus contra eum procederet & excommunicaret, & adiiſſet Regium Conſilium pro adipiſcenda proviſione ordinaria in gradu violentiæ tollendæ, & quod per 80. dies abſolveretur, noluiſſe Regium Conſilium præbere hanc proviſionem, & ſic triticum eſſe devolutum clericis quorum erat: Ego vero cum ſemel fuiſſem conſultus per quemdam judicem ſuper ſimili caſu volentem pro ſupplenda publica neceſſitate hæc facere, conſului, antequam iſtos authores viderem, quod judex hic prius informationem faceret de dicta publica neceſſitate, & quod ſupererat clericis triticum, & erant requiſiti cum pretio taxato per legem, & quod noluerunt illud recipere, & quod hac de cauſa pretium depoſitatum fuit in perſona idonea. Et quod cum inſertione hujus informationis & depoſiti expediret requiſitoriam ad judicem Eccleſiaſticum, cui clerici illi erant ſubjecti, petendo, & requirendo eum, quod ſibi impartirent auxilium pro ſequeſtrando, & capiendo illo tritico pro ſuccurſu dictæ publicæ neceſſitatis, aliter enim quod in ſuam negligentiam & nè plebs fame periret, ſequeſtrari faceret triticum & capi pro dicta neceſſitate ſuccurrenda relicto illo tritico, quod eſſet clericis pro ſe & familiis ſuis neceſſarium, & huc attinet illud quod Neemias fecit, Eſdræ libro tertio, capite quinto, proteſtando ſacerdotibus, quod decimas populi illis reliquiſſet pro ſedanda fame: & cum iis crederem ſatisfactum legi, & Canoni, ne incurratur excommunicatio aliqua, & juſtificata ſit intentio judicis hæc facientis, ſed non vidi finem hujus caſus, quia clerici, antequam hæc fierent, dederant triticum, & gauderem utique finem videre, uunuſquiſque tamen ſuo in tempore videbit, quod ſecurius erit ſibi & ſuæ conſcientiæ.

In §. *Y como quiera*, ibi, *y cumpla las leyes y prematicas que cerca deſto eſtan hechas.* Quæ inſeruntur in *l. 19. titulo undecimo, & in leg. 4. tit. 25.* quæ eſt noſtra iſtius *lib. 5.* & in *dict. l. 19.* aliqua diximus.

In §. *Otro ſi, en quanto*, ibi, *y en ſus teſtimonios, y diligencias ſe contiene.* Quæ quidem teſtimonia debent eſſe in ſcriptis, ſecundum quod in lege ſequente in §. *Otro ſi, por quanto*, diſponitur, & declaratur, ubi aliqua dicemus Deo volente.

In §. 9. *Y porque*, ibi, *ha de ſer el peligro de las proprias conciencias.* † Bona eſt enim ſubſtan- 13 tia, cui non eſt peccatum in conſcientia, Eccleſiaſt. 13. cap. Quid enim prodeſt homini ſi totum mundum lucretur, & animæ ſuæ detrimentum patiatur; aut quam commutationem dabit homo pro anima ſua. Gloria enim noſtra hæc eſt, teſtimonium conſcientiæ noſtræ, ut 2. *Corinth. 1. capit.* & ideò nè contraveniatur noſtræ legis diſpoſitioni, timor conſcientiæ, & ejus periculum debent ante oculos haberi: nam ut inquit Auguſtin. *in cap. ſent. 11. quæſtion.* ſenti de Auguſtino quidquid libet, ſola me in oculis Dei conſcientia non accuſet. Hincque Gregorius *in capit. in cunctis ea. cau. & quæſtione*, in cunctis, quæ in hac vita adverſa proveniunt, ſola eſt (ſicus noſtis) omnipotentis Dei diſtrictio penſanda, atque ad cor proprium recurrendum ſemper, ut ibi lingua implicet, ubi conſcientia non accuſat, quem enim conſcientia defendit, liber eſt inter accuſationes. Et liber ſine accuſatione eſſe non poteſt, ſi ſola, quæ in interius addicit, conſcientia accuſet.

In eod. §. ibi, *Declaramos.* Quod quidem 14 Rex etiam quoad conſcientiam per legem ſuam facere poteſt; ut dixi *in Rubrica, num. 30. tit. 1. lib. 2. ſupra.*

In eo. §. ibi, *Los quales queremos que en todo* 15 *caſo ſean obedecidos y cumplidos.* Quod cum juſtè jubeatur, ſanctiſſimam vocat noſtram legem pretii tritici taxativam Caſtillo, *in Politica de Corregidores libro tertio, capit. 1. numero ſexageſimo tertio ad finem*, & ſic aſſerendum eſt, obligare tranſgreſſores in conſcientia ad pretii exceſſivi reſtitutionem, ut per plura probat Gutierrez *dict. lib. 2. practicarum, quæſtione 108. numero nono & decimo, & in numero decimo-octavo* inquit reſtitutionem exceſſus debere fieri parti læſæ, & ſic emptori, & ſi ipſe non petierit, debet pauperibus erogari, vel in opus aliquod publicum & commune converti, ut inquit Vega, *in Sylva de caſos de conciencia, libro 13. caſu 316. in fine*, & Lopez, *in prima parte, inſtruct. conſcient. cap. 226. colum. penult. pag. 561.*

In eod. §. ibi, *Y que no la diſſimulacion ni permiſſion de nueſtros juezes y juſticias (los quales no tienen autoridad, poder, ni comiſſion para diſpenſar,*

ſar, ni remitir, ni diſſimular) nos eſcuſe, ni pueda eſcuſar. Verba hæc quotidie præconio publico publicari deberent in foro, ubi ruſtici congregantur, ut eis notum fieret, licentias à judicibus præſtitas non excuſare à pœna, nec à reſtitutione exceſſus pretii, neque ipſos Judices tutos facere quoad hæc; quandoquidem lex noſtra eos inhabiles reddit & impotentes ad diſpenſandum, remittendum, vel diſſimulandum, ut tranſgrediatur legis noſtræ taxa, etiam tempore neceſſitatis ob quam ſedandam, & ſuccurrendam facta eſt. Et quoad judices, quod hæc non poſſint, manifeſtum ex iis noſtræ legis verbis apparet, & quia ejus eſt ſolvere leges, cujus & condere: Regis autem ſolius eſt conſtituere leges generales, ergo ipſe ſolus ſolvere eas poteſt, quod ſi alius, quam id ipſe faciat, contra legem noſtram facit, ergo ejus pœnas incurrit, neque neceſſitas excuſat, quia circa eam providet lex noſtra, & illicite facit contra legem juſtam faciens, & ſic vendentes virtute talis licentiæ permiſſivæ, remiſſivæ, vel ſimulativæ, ad pœnas tenentur noſtræ legis ſi ab eis petantur, & itidem in conſcientia ad reſtitutionem pretii exceſſivi ultra taxam etiamſi non petatur, ut per Molinam, *de juſtitia & jure, parte 2. tractat. 2. diſputat. 364. colum. 1. cum ſequentibus*, nam mandatum injuſtum obediens non excuſatur, ut in ſtatuto inquit Bald. relatus per gloſ. *firmes l.18. titulo nono, partita ſecunda*, licet enim judicis mandatum ſoleat excuſare ex *capitulo ſi quando de reſcriptis, l. non videtur §. qui juſſu ff. de regulis juris cap. quod quis mandato de regul. jur. in 6. l. 5. tit. 15. partit. 7.* Id tamen verum eſt, quando præceptum & mandatum judicis, ſit ſecundum legem vel non conſtat, quod ſit contra legem, & in concernentibus officium: ſecus vero ſi evidenter ſit injuſtum, & contra legem, nam tunc non excuſat tale præceptum judicis, imo non ſolum non debent obedire officiales, verum & debent ei reſiſtere, ex *l. omnes Cod. de Decurio. lib. decimo, l. evidenter. Cod. de execution. num. eod.libr. l. quoniam judices*, & *ibi* gloſſ. & Bald. *Cod. de appellation.* & tradit gloſſ. *in dict. §. quod juſſ.* & gloſſ. *Por mandado, in l. 5.* quam ſequitur Bartol. *numer. 3.* & Paul. *numero 6.* & Oroſ. *colum. 21. verſicul. 16. in l. ut vim ff. de juſt. & jur.* mandatum autem, licentia, permiſſio vel diſſimulatio vendendi triticum, vel panem coctum ultra taſſam, etiam tempore neceſſitatis, eſt contra legem noſtram, ergo judex hæc permittens incurrit legis noſtræ, & ſequentis pœnas impoſitas ſimilibus judicibus, & venditor utens dicto falſo mandato, aut permiſſione incurrit etiam pœnas legum noſtrarum, & ſic miror de aſſerta determinatione relata per Caſtillo *in dicta Politica. d. libr. 3. cap. 3. num. 67, in fin.* aſſerentem ſe vidiſſe in foro exteriori excuſatos ſic vendentes ultra taſſam virtute permiſſionis judicis inferioris, nam licet excuſaretur à pœna ordinaria, non tamen deberet ſine pœna relinqui, ex dictis per nos *in leg. 2. in princip titul. 13. ſupra libr. 4. & in leg. 14. titul.*

17 *3. lib. 1. ordinament.* † Sed quoad forum conſcientiæ reperio in hoc caſu tres opiniones: in caſu quo adſit neceſſitas & penuria panis, nam de hoc tempore loquimur & communiter toleratur venditio ultra taſſam. Prima fuit opinio dicentium non eſſe licitum ultra taſſam vendere, aliter enim & mortaliter peccari & ad reſtitutionem exceſſus teneri in omni tempore ſterili vel non, eo quod taxa principaliter appoſita eſt annis ſterilibus ne carus panis fiat, & nè abſcondatur per divites panem habentes, & ut pauperes fame non perirent: ergo diſſimulatio, ac permiſſio judicem non excuſat: nam ſi id tolerant judices, non id faciunt, quia his exceſſibus ſponte conniveant, ſed quia prudenter ea inconvenientia cavere curant, quæ ex inflictione pœnæ, ſi contenderent punire, orirentur. Ideo quadam tacita diſſimulatione prætereunt id, cui nullatenus tacendo conſenſum præbent, juxta Doctorum ſententiam relatam à gloſſa. *in capit. qui tacet. de regulis juris in ſexto, & in capit. is qui tacet. eodem titul. & libr.* pro quo & facit illa regula, *capit. cum jam dudum. de præb.* multa per patientiam tolerantur, quæ ſi in judicium deducta fuiſſent non tolerarentur, & ii & alii ſequuntur, & tenent hanc ſententiam. Metina Complut. *de reſtitutione, quæſtione trigeſima prima & trigeſima-ſexta*, & Sotus *de juſtitia & jure, libro ſexto, quæſtione ſecunda, articulo tertio.* Caſtro *de lege pœnal. lib. 1. capit. duodecimo.* Navarr. *in Summa, capit. 13. numero octogeſimo-tertio, uſque ad 86.* & Caſtillo *ubi ſupra, numero ſexageſimo-quinto & ſexageſimo ſexto*, & Aviles & alii per me relati, *in leg. 1. numero ſexto in fin. cum ſequentibus ſupra iſto titulo.* Item quia ſecundum communiter Doctores juſtum pretium eſt illud, quod per legem, aut urbis rectores taxatum eſt, cujus ratio eſt, quia cum pretium juſtum ſit, quod æquale eſt valori rei attentis omnibus circunſtantiis facientibus ad valorem, ſicut ad Gubernatores & Principes pertinet, cætera Republic. moderari, & ita & rerum pretia taxare, & ſtatuere ſua prudentia & æquitate, aliàs daretur occaſio divitibus tempore ſterilitatis annonam augendi, & exhauriendi pauperum bona, & aliis multis damnis Rempublicam afficere, quæ latè proſequitur Metin. *ubi ſupra.* Item, & quia omnes fatentur hoc pretium eſſe indiviſibile qu[illegible] timum, id eſt à lege taxatum, & ita illud excedere eſt mortale peccatum in re notabili, veniale vero in exigua, unde licet poſtea de curſu temporis merces plures æſtimentur, communiter apud omnes, ut triticum tempore ſterilitatis, non licebit ſecundum æſtimationem vendere communem, ſed ſecundum publicam Principis æſtimationem, qui non paſſim leges mutare & condere debet: id enim eſſet imprudentiæ, unde cum tempore conditionis legis omnia proſpexerit, quæ ad rei juſtum valorem pertinebant, non propterea tenetur, vel revocare vel lex injuſta judicanda, quia aliquando in communi æſtimatione populi plus valeat res ob magnam penuriam vel aliam cauſam: nam quamvis ut Doctores notant leges mutari debeant, cum notabiliter circunſtantiæ varientur, adeo ut ſi Princeps eſſet negligens notabiliter, jam inciperet lex eſſe injuſta, & in conſcientia non obligare, ſed ut dixi, id paſſim fieri non debet, ut inquit Petrus Navarra *de reſtitutione, libro tertio, capit. ſecundo, numero primo, cum duobus ſequentibus.* Ubi ex hoc in *numer. 25.* inquit quod ratione indu-

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

ſtriæ laboris & expenſarum & periculorum non licet mercatori rem carius vendere, quam in communi æſtimatione valeat, & à fortiori (ipſius auctoris judicio) quam lege taxatum ſit, eo quod Regula veri pretii non ſunt dictæ circunſtantiæ, niſi quando res non habet determinatum pretium ex communi æſtimatione vel publica taxatione, & ita hanc metam tranſgredi nemo poteſt, cum tam lex quam communis æſtimatio ea omnia perpendat in valore aſſignandos. Si ergo hæc ita ſe habent, nihil efficit judicum diſſimulatio ut pretium juſtum & à lege taxatum unuſquiſque poſſit ad libitum excedere ſine reatu peccati mortalis, & reſtitutionis, ſi notabilis ſit exceſſus, & non parvus, & ſic hæc prima opinio juridica & tenenda videtur. Secundam vero opinionem aliqui tenent dicentes totum contrarium ſcilicet, ſuper acceptionem illam pretii ultra taxam pragmaticæ, & culpa carere & obligationem reſtituendi non contrahere, ſi ob diſſimulationem ſuperiorum tempore penuriæ panis taxa excedatur, videturque apparenti ratione hanc opinionem tutari: Primo quia ut inquit Navarrus *in manual. cap. 23. numero octuageſimo-octavo*, rariſſimè eſſet ponenda, hæc tritici taxa atque annonæ: tum quia dat occaſionem corrupta & inutilia vendendi eodem pretio taxæ, quo ſincera, & utiliſſima venduntur, quod eſt culpæ & reſtitutionis, ut remanet dictum in hoc titulo, & fit quotidie, nam panis coctus venditur niger & male conditus, & quandoque ſine debita menſura, idque non ſolum vendentium gravat animos, verum & judicum ac rectorum populi, hæc conſentientium, tanto enim minus valet triticum & panis coctus, quanto in eo adeſt corruptionis & vitii: tum etiam quia ſuperveniente penuria tollitur omnino taxa, & illa non occurrente parum eſt neceſſaria: & hac de cauſa ego dico *ſuper lege, de las alhondigas, infra libro ſeptimo*, quod pragmatica taxæ panis, ac tritici in anno ipſo ſterili, & pro eo deberet fieri, ſaltem ut ſecundum indigentiam occurrentem pretium taxaretur ſicut enim in annis in quibus vini, aut olei, aut carnium ſterilitas accidit, vel mercenariorum penuria evenit, juſtè in his omnibus aſcenditur in pretio, ita quoque par ratio eſt, ut in magnæ frumenti ſterilitatis annis, frumenti pretium augeatur, præſertim cum majoribus expenſis conſtent frumenta. Secundo pro hac opinione facit, quia non eſt veriſimile cum Rex ſciens tranſgreſſionem legis ſuæ poſitivè merè tolleret tranſgreſſores, cum pœna plectere poſſit, à pœna illæſos relinquens, velit in conſcientia eos per legem pragmaticæ obligari ad culpam, hoc enim nihil aliud eſſet, quam his animabus injicere laqueos, quæ ex tali tolerantia licitum eſſe ſibi contra legem agere putant; nam ut inquit Major. *in 4. Sentent. diſtinct. 13. queſtion. 1. verſicul. Secunda concluſio*: valet hoc argumentum, ſi iſta opinio teneretur, omnes perirent, ergo non eſt tenenda, & ſic inquit ſummus Pontifex in *capit majores. de Baptiſm.* abſit enim ut tot parvuli pereant, quorum quotidie tanta multitudo moritur, ſicque tolerantia hæc Regis non abeſſe à culpa, utpote occaſionem delinquendi contra legem præbens: niſi cum conſenſu pro tunc ſuſpendendi vim obligativam legis conjuncta eſſet in Rege, ita tenet. Anton. de Butri. & alii relati per Sylveſtr. *in Summ. verb. lex queſtion. 6. verb. conſuetudo queſtion. 6. & 7.* & gloſſ. *in cap. is qui tacet de regul. jur. in 6.* & Abb. *in capit. quia circa. de conſang. & affin.* prout & omnes referunt Lopez *in inſtructor. negotiantium. libr. 1. capit. 16. column. 2.* & Vega *in ſua Sylva de caſos de conciencia, libr. 3. caſu 312.* & eam videtur ſequi Meſſia *in pragmat. pan. concluſio. 3. nu. 17.* allegando Metinam: ſed iſthæc ſecunda opinio deficere in rationibus ſuis inquit Cordoua *in Summ. queſt. 78.* & Lopez *ubi ſupra*, & iterum *in inſtruct. con. caſu 126. column. 2.* ex eo quod talis taxa Regis non eſt injuſta contra agricolas in ſterilibus annis, ut quidam aiunt, quia conditor pragmaticæ cum ſuis conſiliariis omnia cenſetur proſpexiſſe, taxamque ſic præfiniſſe, ut tam annis abundantibus, quam ſterilibus deſerviret, ita ut utrinque fieret proportionabilis recompenſatio. Imo magis pragmatica edita eſt pro annis egeſtatis, & ſic pro eis videtur proportionari taxam, pluſquam lucri in dictis annis egeſtatis ſibi comparant agricolæ vendentes ad taxam, quia tunc vilius locantur operarii à ſeipſis ad agriculturam, quam tempore abundantiæ ubi vilius frumenta veneunt, & operarii ad agrorum culturam carius conducuntur ab agricolis: Et quamdiu de injuſtitia pragmaticæ, taxæque non conſtat, cenſenda eſt juſta, obſervandaque eſt donec per auctoritatem publicam, vel legitimam conſuetudinem derogetur: Item etiam, quia qui caritatem pretii ſoliti ſunt inducere ſuper frumenta, non ſunt agricolæ, ſed frumenti conductores, utpotè qui potentes ſunt ad recondendum frumentum in magna copia: Item hæc ſecunda opinio ex verbis noſtræ legis clariſſimè refutatur & per conſequens prima videtur tenenda. Tertia vero fuit opinio reconcilians, & concordans dictas contrarias opiniones, ſcilicet, quod prima opinio vera ſit & procedat quoties per judices inferiores permittitur in provinciis ſuis expreſsè vel tacitè, putà præconizando, vel diſſimulando vendi panem coctum, vel triticum ultra taſſam: tunc enim venditor ad reſtitutionem in conſcientia tenetur, quia non habent poteſtatem id permittendi, vel diſſimulandi, ut inquit lex noſtra, & tenent ſupra dicti Doctores primæ opinionis, & inquit Gutierrez *libr. 2. Practic. queſtion. 189. numero vigeſimo-primo*, neque credendum eſt eos talem poteſtatem habere niſi eam demonſtrent, cum lex noſtra diſponat judices inferiores non habere hanc poteſtatem, & eis prohibeat diſſimulare, tacitè vel expreſsè cum diſpoſitione noſtræ legis, imò eos punit ſi diſſimulaverint. Secunda vero opinio procedit, quoties permiſſio hæc per Regem fit, vel ejus Regale conſilium expreſsè permittendo, vel tacitè diſſimulando tranſgreſſores publicos hujus taxæ ſinendo publicè & communiter abſque ulla punitione vendere triticum, vel panem coctum ultra taxam, tunc enim eo quod à Rege vel ejus conſilio Regio id permittitur communiter, & ſine ulla punitione, contravenientium nulla reſtitutionis obligatio contrahetur in iiſce egeſtatis & penuriæ temporibus, vel quoties noſtra taxa non eſſet recepta ab omnibus ſciente ſuperiore, quia tunc talis lex non ligat, ſecundum Meſſ. *in dict. concluſio. 3. numero 18.*

quod

quod ego intelligerem quoties tales venditores licet venderent, & vendere poſſent panem & triticum ultra taxam in iiſce caſibus, in quibus hæc ſecunda procedit opinio, venderent pretio juſto numeratis expenſis & labore: ſecus verò ſi ultra hæc vendere vellent exceſſivis pretiis, quia tunc ex injuſtitia talium exceſſivorum pretiorum tenerentur, jam quod ex vi pragmaticæ taxæque non eſſent obligati ſervare talem taxam, nam ut dictum eſt in hac lege, non licet mercatoribus ſummis pretiis & exceſſivis merces, ac mercantias vendere, ſed juſto pretio potius, & hæc eſt mea nova conſideratio: & ſic hanc concordiam tenendam & ſequendam inter has opiniones aſſerunt Gutierrez *ubi ſupra, numero 21. & 22.* & Cordoua, *ubi ſupra*, & Lopez *dict. capit. 126. columna 2. & 3. & in dict. inſtruct. negotiant libr. 1. capit. 16.* & Metina, *ibi* [illegible], & Vega *in dict. Sylva de caſos de conciencia, libr. 3. caſu 213. cum tribus ſequentibus*, qui omnes addunt, quod ſi Rex vel conſilium Regium non ita communiter cum omnibus diſſimularet, ſed aliquos puniret, licet alios non puniat, non eſt hæc permiſſio ſufficiens ad excuſationem conſcientiæ, & in hoc etiam caſu procedit prima opinio, quem caſum omittebam, quia cum communiter cum omnibus diſſimulatur, loquimur. Sed ut nihil omittatur & ne cauſa dubitandi relinquatur, iſtum etiam cum ſupra dictis poſuit, & ſic remanent dictæ opiniones conciliatæ, & veritas hujus quæſtionis optime declarata. Ex quibus omnibus deſumo concluſionem, ſcilicet, quod ratione penuriæ ſive egeſtatis tritici aut panis cocti non licet in conſcientia taxam excedere, quæ juſta in dubio credenda eſt & proportionata temporibus ſterilibus, licet judices inferiores aliud expreſſè permiſerint, vel diſſimulatione tacuerint, quæ quidem concluſio non procedit quoties Rex vel ejus Regium conſilium vel alius ab eo poteſtatem ad id habens permitteret venire contra taſſam, vel cum omnibus vendentibus ultra eam diſſimularet nullos puniendo, ſecus vero ſi aliquos puniret. Secundo non procedit dicta concluſio quoties dicta taxa & pragmatica nunquam fuiſſet recepta ab omnibus in loco illo ſciente ſuperiore, nam cum tunc vim legis non habeat nimirum ſi non obliget, deberet tamen juſtificari, ſecundum terminos juris legem talem non eſſe in illa provincia receptam per omnes, ſecus vero ſi ab aliquibus, & cum aliquibus uteretur, nam tunc non utentes non excuſarentur, prout dixi *in leg. 3. numero final. titul. 1. libr. 2. ſupra.* Ubi quando dicetur non recepta lex.

Ibi. *Y mandamos a todas las nueſtras juſticias, aſſi de lo abadengo como de ſeñorio, que tengan muy particular cuydado, y cargo de cumplir, executar eſtas leyes* Verba hæc, *anſi de abadengo, como de ſeñorio*, non excludunt judices Regios, ſed omnes includunt, ut apparet ex verbis noſtræ legis ibi, *a todas nueſtras juſticias*, & in executione legum pendet conſervatio civitatum ac populorum & in earum obſervatione, interitum enim (inquit Plato in critia) eſſe paratum illi civitati video, in qua non lex magiſtratibus, ſed legi magiſtratus præſunt. Et idem Plato, *in libr. civili*, inquit, ſi magiſtratus ſpretis legibus aut lucri cauſâ, aut propriæ libidinis gratiâ, alia quædam præter ea, quæ ſunt legibus conſtituta, imperitus rerum agere tentet, ſcelus grave pervertens. Quapropter legibus conſtitutis altera jam navigatio eſt, ut nemo quicquam unquam præter illas facere permittatur, ſive ſinguli ſive populus id conetur, quæ & alia adducit Simancas *de Repub. lib. 4. cap. 16. & 17.*

In §. fin. ibi, *Excepto en las partes.* Exceptio hæc firmat Regulam in contrarium, ita ut in quibuſcumque aliis locis quam exceptis, etiamſi talia loca ſint ſterilia, panis debet obſervari noſtra pragmatica & taxa, ut in hac lege remanet dictum.

In l. 5. ibi, *A razon de catorze reales*, hoc eſt ultimum pretium uſque nunc augmentatum pro faneca tritici, & itidem pro faneca hordei vel typhi, itidem pretia hic conſtituta ultima ſunt uſque in hodiernum diem, & augmentata ſunt, ut annis ſterilibus, in quibus & pro quibus lex hæc facta eſt, proportionabilia conſtituantur pretia, aliter enim non eſſet lex juſta, ut ex dictis in lege præcedente gloſ autem apparet, *ſedan*, poterit conveniri, quod ultra pretium taxatum emptor ſolvat gabellam, tradit Felic. *in tract. de cenſib. libr. 2. c. 1. n. 14.* ubi cum Meſſia, *ibi* allegato, tenet in judicio exteriori, & interiori id fieri poſſe licitè, quia venditor nihil aliud percipit, quam pretium taxatum, igitur ad nihilum tenetur, ſicut & cum venditur triticum in campo longe à civitate exiſtens, nam venditor conveniri poteſt, ut ſibi ſolvatur pretium taxatum: & emptor ſuis expenſis portet triticum in domum ſuam, nihilominus tu ſuper hoc latius cogitabis cum caſus evenerit, nam pro nunc mihi non applaudet hæc opinio. Quis enim negavit in hoc caſu cum gabella ſit onus venditori incumbens, quin ſi onus hoc emptori imponatur, venditor lucretur illud plus in gabella numeratum, neque argumentum illud de vendente triticum in campo aliquid officit nobis, quia ibidem non pertinet ad venditorem portare triticum ad domum emptoris, neque eſt onus venditionis, ſicut eſt gabella, ergo dictum fundamentum nullius eſt momenti pro illorum Doctorum opinione: neque itidem obſtabit aliud fundamentum ipſius Feliciani ſe fundantis in [illegible] doctrina Rebuffi *ibi* allegati, dicentis laudimiam non facere exceſſus pretii, neque computari ad reſcindendam venditionem, quia emptor illa non recipit, ceſſat enim ex eo quod ibidem laudimiæ non ſpectabat ſolutio emptori, & ideò nimirum quod non reſcindatur venditio, licet laudimia detur & ſolvatur à venditore, quod ſecus eſt in noſtro caſu, cum onus gabellæ ſolvendæ ad venditorem ſpectet, qui quidem ſi percepit pretium taxatum pro faneca tritici, & gabellam non ſolvat, percipit pretium gabellæ ab emptore, ergo recipit ultra taſſam, & ſic res hæc eſt attendenda quam relinquo lectori ruminandam, non enim omnia digerere poſſumus, aliquid enim digerendum doctis lectoribus eſt aliquando relinquendum.

In §. *Y anſi miſmo*, ibi, *no puedan moderar las* 2
penas. Intellige ſine juſta cauſa, & de expreſſis in jure, puta, ut dictum eſt, ſi quis errore judicum ductus permittentium vendi majori pretio ob nimiam penuriam panis, hic enim licet in foro poli non excuſaretur, in foro fori ſic excuſabitur non à toto, ſed à tanto, ut dictum remanet

manet in lege præcedente, imo & in totum excuſari in foro ſori, ibidem diximus ex Caſtillo, & fortaſſis ſic fuit factum, ut ibi aſſerit, nè moderatio daretur contra noſtri § diſpoſitionem & prohibitionem, ſed & adhuc data legitima cauſa & de expreſſis in jure moderari poſſet, quia lex noſtra injuſtas judicum moderationes tollit, non vero juſtas, ut diximus *in lib. 8. ſupra in tit. de las penas ſub l. 14.*

3 Ibi. *No las puedas anular por via de nullidad.* Intellige niſi talis nullitas deſcendat ex defectu citationis, vel jurisdictionis, vel notoriæ injuſtitiæ reſultantis ex actibus proceſſus: hæc enim niſi expreſſe dicantur, non cenſentur excluſa ex dictis per nos *in l. 2. numero 15. cum ſequentibus pluribus, titul. 17. lib. 4 ſupra*, prout excluditur *in l. 4. ejuſdem tit. 17.*

4 Ibi. *Ni por otro remedio alguno.* Niſi ſit minoris ætatis, & ſic per viam reſtitutionis, hoc enim nunquam videtur excluſum, niſi expreſſe dicatur, ut diximus *in l. 1. num. 21. tit. 6. & in l. 4 tit. 17. lib. 4. ſupra num. 3.* & tradit laté Franciſc. Becius *conſ. 12. num. 68. cum ſequentibus pluribus*, niſi cum remedium appellationis tollitur & omne aliud quodlibet remedium & recurſus, ut dixi *in l. 3. numero 97. & 98. titul. 7. eod. lib. & in dict. l. 4. num. 5. cum ſequentibus.*

5 In §. *Otro ſi por quanto*, ibi, *y los que con otros teſtimonios.* Ex iis verbis datur intelligi formam teſtimoniorum deſuper ſignatam eſſe de ſubſtantia ad evadendas noſtræ legis pœnas, nam cum lex aliquid introducit de novo cum certis modificationibus omne expreſſum in ea cenſetur eſſe de forma ſubſtantiali, ut alibi ſæpius per me dictum eſt, quod ſi forma non ſervetur nihil ſit, & cum nihil ſiat, pœnam noſtræ legis incurrit non ſervans legis noſtræ formam: quod credo verum ad hoc ut teſtimoniis credatur, quoad hoc enim forma noſtræ legis ſervanda eſt, ſed quoad hoc, quod antequam vendatur triticum, venditor debeat adire judices loci, ubi venditio celebratur cum teſtimoniis iis, ut pœnas evitet legales, non credo neceſſarium, ſed quod ſufficiet [illegible] ... celebratam teſtimonia talia judici oſtendere: nam & hoc modo ſatisfit intentioni noſtræ legis & ordini ejus, lexque noſtra non requirit omnino ante venditionem teſtimonia demonſtranda, & verba iſta. *Y los que con otros teſtimonios, que no ſean de la forma y orden de ſuſo referida, e ſin hazer la preſentacion del en la forma y manera que las dichas prematicas diſponen, vendieren algun pan.* Nam iſta verba nil nocent cum copulativè procedant diſponendo & dicendo. *Y los que con otros teſtimonios, e ſin hazer la dicha preſentacion.* Et ſic utrumque debet verificari, ad incurrendam noſtri text. pœnam, ſcilicet, quod teſtimonia non ſint authentica & quod eorum præſentatio facta non ſit, & cum unum horum deeſt, non verificatur copulatum: ergo neque contravenitur noſtri text. diſpoſitioni, & conſequenter non incurritur ejus pœna, etiamſi præſentatio ante venditionem non fiat: copulatorum enim ea eſt natura, ut utriuſque copulati verificatio requiratur, ſed ſi denuntiator non probat, neque demonſtrat teſtimonia eſſe contra leges noſtras, licet demonſtret & probet ante venditionem non eſſe factam præſentationem teſtimonii, coram judice, deficit ejus intentio, & ſic pœna, ſufficietque tunc ſufficere defectum præſentationis teſtimonii, antequam ſententia in cauſa feratur, incumbit enim denuntiatori probare non traxiſſe teſtimonia, neque præſentaſſe: ſufficitque ut legis noſtræ intentio adimpleatur, ejus formam poſt venditionem adimplere præſentando coram judice teſtimonia facta, ſecundum noſtræ legis tenorem & formam, & ſic quamvis in l. 2. *ſupra eod.* in dubium poſui verbis noſtræ legis attentis, an ſufficerent poſt venditionem teſtimonia præſentare ad evitandas pœnas, nunc autem ſic conſiderando poſt factum, redderem venditorem liberum à pœna ante factum vero conſulerem ei, ut teſtimonia præſentaret coram judice antequam panem venderet ad evadendas judicum technas, & advocatorum inventiones & cavilloſas allegationes, quoad forum tamen conſcientiæ, ubi veritas ex verbis ſolis attenditur, hæc non requirentur, ut advertit Gutierrez *hic in dict. q. 18. numero fin.*

In §. † *Y por quanto el remedio*, ibi, *ſiendo los tales teſtigos, perſonas fide dignas, y de las calidades que el derecho diſpone.* Et ſic qualitates probandæ ſunt per denuntiatorem, neque ſufficiet præſumptio juris, quod quilibet præſumitur bonus, prout late diximus *in l. 6. titul. 9. libr. 3. ſupra num. 14. cum ſequentibus*, in ſimili materia teſtium ſingularium & partium. 6

In §. *Otro ſi*, * *por quanto*, ibi *mezclando el trigo con centeno.* Adeo, ut ſi ruſticus à tritico paleas, & terram excluſerit, & limpidum in domo invexerit, ſi poſt illud vendere voluerit, non poſſit miſcere cum eo paleas, petras, & terram, quæ ab ipſo tritico in campo abſtulerat, ut cum Merina, ſecurius eſſe dicit contra alios relatos, Vega *in ſua Sylva de caſos de conſciencia, libr. 5. caſu 135.* itidemque mixtio hæc fieri non poteſt: quia ſi fieret, nimis valebit triticum, & conſequenter ſi pro pretio taxato venderetur, ac ſi eſſet purum & ſine mixtione venderetur, ultra taxam, & conſequenter in foro fori, & poli peccaretur mortaliter, & cum obligatione reſtituendi exceſſum, ut in hoc titulo remanet dictum & de iis agit Gutierrez *libr. 2. quæſt. pract. qu. 181. num. 1. & fin.* 7

IN LEGEM SEXTAM.

Taxa expenſarum itineris agaſonis antea conſtituta pro qualibet leuca augmentatur in præſenti.

SUMMARIUM.

1 *An propter temporis ſterilitatem augeatur itineris taxa, necne? & 2. ubi pars affirmativa ſuſtinetur.*

3 *Lex iſta habet locum non tantum in avena, ſed in panizo, & hordeo.*

IBi, *Haſta diez maravedis por legua.* Quid tamen ſi tanta eſſet † penuria hordei & cibariorum, ſibi & beſtiis ſuis applicandorum, quod in exceſſivis pretiis venderentur, poſſentne tunc agaſones & aliæ perſonæ triticum, hordeum, typhum, aut avenam deferentes in alia loca taxam itineris à lege noſtra conſtitutam 1

excedere ſaltim in conſcientia, prout in hoc anno 1598. accidit, quia non reperiebatur hordeum, niſi ultra 20. regales pro qualibet fanega, itidem panis coctus in ſummo pretio, & in hoc Mexia *in prag. pan. ſupr. declaratione prag. anno 1558. De los portes, folio 133. in princip.* inquit quod licitum erit in juſtitia & in conſcientia, & ſine pœna fieri, dum tamen quod juſtum erit, ultra taxam percipiant, ſecus vero ſi excederent notabiliter: mihi tamen hoc non ſatisfacit, nam lex noſtra ſterilibus annis providit, potius quam non ſterilibus, proportionavitque taxam hanc compenſando annos hordei ſteriles, cum non ſterilibus: item quia agaſones ii in annis aliis & temporibus, ubi tanta hordei penuria non adeſt nihil ex hac taxa diminuunt, ergo & ipſi debent unum tempus cum alio compenſare, neque poſſunt ſibi ipſis ſua propria manu in hoc providere, ſed illius qui mederi id poteſt licentiam petere debent, aliter enim leges de nihilo ſervirent, ſi unicuique id licet facere.

2 Ibi, † *Y avena* Idem quantum *Al panizo*, quod in hordeo judicandum eſſe aſſerit Mexia *in loco ſupra proxime allagato, in folio 133. pagin. 2.* cum eadem ſit ratio ex parificatione hujus ſeminis, cum ſemine hordei, & omiſſi, & expreſſi, idem debeat eſſe judicium, *ex l. 2. §. ſi mater. ver. quid ſi curatores. ff. ad Senat. Conſ. Tert.* & ex aliis, ibi allegatis ex identitate rationis, idem eſſe judicandum probantibus.

IN LEGEM SEPTIMAM.

Prohibetur in præſenti ſub gravibus pœnis, ut nullus per ſe, neque per alias perſonas utatur arte piſtoria, qui ſecundum qualitatem ſuæ perſonæ ea uti non poteſt.

SUMMARIUM.

1 *Intelligitur pragmatica de los labradores, facta anno 1594.*

1 IBi, *En que permittimos a los labradores* † Hodie tamen ex noviori pragmatica Madriti facta anno 1594. quæ vocatur pragmatica.

De los labradores, in cap. ejus 6. alteratum hoc eſt in hunc modum, *Que al labrador que luego acababa la cozecha la manifeſtare a la juſticia, y por las tazmias, o en otra manera provare la cantitad de pan que ha cozido, y por ella pareciere, que fuera de lo que ha meneſter para pagar diezmos a la Igleſia, y rentas al ſeñor, y para ſus ſementeras, y alimentar ſu caſa haſta la coſecha ſiguiente le ſobra algo le de la juſticia licencia para que pueda panadear la mitad dello al precio que le taxare, con alguna ganancia moderada, la qual valga por el tiempo que le pareciere que baſta para acabar de panadear la dicha mitad que les ſobra. Y que ſi huviere muchos labradores que quieran panadear, la juſticia les reparta el tiempo en que lo han de hazer, con que los dichos labradores no compren, ni tomen de otros trigo para panadear, ſo pena que incurran en las penas pueſtas contra los que compran trigo ara revender, que dando en ſu fuerça para en quanto a lo demas las leyes que priven el panadear.* Quæ eſt noſtra & ab ea confirmata.

IN LEGEM OCTAVAM.

Sunt intelligendæ leucæ de communibus & vulgaribus, non de legalibus.

SUMMARIUM.

1 *An leucæ de quibus in hac lege, intelligantur de communibus & vulgaribus, & non de legalibus, explicatur.*

IBi, † *Se ayan de entender y entiendan de leguas communes vulgares, y no de las que llaman legales.* Hoc enim de jure eſt, ut & probatur *ex l. 4. titulo 16. partita ſecunda*, & ibi gloſſ. *jornadas*, & dixi *in l. 10. numero tertio, tit. 7. libr. 1. ſupra*, & communem dicebat Abb. *in capit. nonnulli, in princip. numero 6. de reſcript.* & Petr. Gregor. *in ſyntag. jur. 4. part. libr. 4. cap. 24. numero quinto*, computandæque ſunt leucæ & dietæ per ea loca, atque itinera per quæ frequentius ſolitum eſt itinerari, ſecundum Jaſ. *l. 1. ff. ſi quis cautio.* Felin. *in capit. olim de exception.* & ideo ſi ambaſiator per loca non conſueta & longiora itineretur, non debet ſolvi ſalarium pro circuitu, ſecundum Bald. *l. non ſolum ff. de excuſat. tut.* refert [illegible] *capit. 54. Prætor, numero tertio, verſicul. ſalario.* & gloſſ. *l. 1. ff. de iis qui ejece. vel effud. in l. ſi deſertorem. §. ſi ad diem ff. de re mil.* Rebuf. *in leg. 3. ff. de verbor. ſignificat. pagina 40.* & undecim caſus, ubi dietæ non conſiderantur, vide per Felin. *in dict. cap. nonnulli, numero 30. de reſcript.* 1

FINIS.

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE NUEVO LEÓN ®
DIRECCIÓN GENERAL DE BIBLIOTECAS

UAN
DAD AUTÓNOMA DE NUEV
CION GENERAL DE BIBLIOTE